

THEODORITI

ET

E V A G R I I

HISTORIA ECCLESIASTICA.

ITEM

EXCERPTA EX HISTORIA ECCLESIASTICA

PHILOSTORGII

ET

THEODORI LECTORIS

GRÆCE ET LATINE.

1	2	3	4	5
cms.				
ins.	1			2

THE BRITISH LIBRARY

THEODOR BLUM

2

205 611
ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ

ΚΑΙ

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

ΕΚΛΟΓΑΙ ΑΠΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ

ΚΑΙ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

THEODORITI

EPISCOPI CYRI

ET

EVAGRII SCHOLASTICI

HISTORIA ECCLESIASTICA.

ITEM

EXCERPTA EX HISTORIIS

PHILOSTORGI

ET THEODORI LECTORIS.

HENRICUS VALESIUS *Græca ex MSS. Codicibus emendavit, Latine vertit,
& Annotationibus illustravit.*

Hanc Editionem Criticis plurimum Eruditorum Observationibus locupletavit

GULIELMUS READING,

Cleri LONDINENSIS Bibliothecarius.

CANTABRIGIÆ:

TYPIS ACADEMICIS.

Curâ CORNELII CROWNFIELD, Celeberrimæ Academiæ Typographi.

Impensis Executorum JOANNIS NICHOLSON nuperi Bibliopolar: & prostant venales apud
ROBERTUM KNAPLOCK & DANIELEM MIDWINTER, Bibliopolas LONDINENSES.
MDCCXX.

GEORGE ADAMS

BRITISH

THE
MUSEUM
OF
NATURAL
HISTORY

ILLUSTRISSIMO VIRO, DOMINO
IOANNI BAPTISTÆ
COLBERTO

EQUITI, MARCHIONI DE SEIGNELAY,
REGIS CHRISTIANISSIMI A CONSILIIS
ET A SECRETIS,

MODERATORI REGALIS ÆRARIJ,
CURATORI PALATIORUM ET ÆDIUM REGIARUM.

DIUTURNO ac molestissimo labore perfunctus,
jamque ad metam delatus operis mei, VIR IL-
LUSTRISSIME, non tantam ex succedente
otio capio voluptatem, quantam ex eo quod librum hunc
nomini tuo nuncupaturus, non ingratum id tibi munus
fore confido. Nam quod jampridem omnibus votis opta-
veram, ut locus aliquando mihi daretur publice testificandi
quantum tibi studia nostra debeant, id in hujus operis limi-
ne mihi tandem videor consecutus. Habent hoc præcipu-
um litteræ nostræ, quod regibus & principibus viris gratias
agere norunt, & accepta ab iis beneficia in publicam lucem
ac notitiam proferunt, & ad posterorum memoriam cum
immortali laude transmittunt. Ac Regi quidem Christia-
nissimo ante aliquot annos gratias egi ob eximia ejus in
republicam literariam merita. Tibi vero hoc volumen
peculiariter dicatum est, cui uni plus debent litteræ nostræ,
quam reliquis unquam debuerunt omnibus. Excipio Re-
gem Christianissimum. Sit hæc eximia laus Principis ma-
ximi. Qui cunctos retro Principes consiliorum magnitu-
dine & rerum gestarum gloria supergressus, patronum se
litterarum palam professus est, & labentibus disciplinis salu-
tarem manum porrexit: nec populares modo, verum etiam
exteris, ad optimarum artium studia liberalitate sua incita-
vit. Qui cum nihil unquam nisi eccellente quodam ju-
dicio

E P I S T O L A.

dicio & dicat & faciat, tum in hoc præcipue negotio Regiam prudentiam universis hominibus ostendit. Scit enim Rex sapientissimus, litteras summum decus esse atque ornamentum Reipublicæ. Scit Gallos suos, id quod ab antiquis etiam proditum est, non minus ingenii, quam armorum gloria semper illustres fuisse. Atque idcirco hanc laudem temporibus suis imminui non patitur: Sed eos qui laboribus ac vigiliis suis hoc tanquam hereditarium bonum patriæ suæ asserere conantur, præmiis ac muneribus ornare non desinit. Novit præterea, longe maximam utilitatem ex literis in rempublicam redundare. Eos qui liberalibus disciplinis exculti sint, reliquis hominibus longe antecellere: & sive in consiliis, sive in legationibus, sive in aliis publicis muneribus ad quæ animum applicuerint, supra cæteros eminere. Hinc est quod Principem Delphinum, spem ac decus Imperii sui, liberalibus disciplinis non leviter ac perfunctorie, sed serio & cum cura institui jubet, ut ad splendorem Regii generis, literarum quoque ornamentum accedat. Intelligit enim Rex maximus ac prudentissimus, verissimam esse vocem illam à Senatu Romano olim in Imperatoris nuncupatione prolatam: literatos Principes optime imperare. Hujusmodi igitur principem, Musarum ac liberalium Artium studiosissimum cum reperisses, tam propensæ ejus in literas voluntati minime defuisti: sed eam pro virili parte fovisti atque adjuvisti, tuaque opera ac ministerio perfecisti ut ejus fructus ad quamplurimos perveniret. Nam primum quidem cunctos eruditionis laude florentes, tam in Gallia, quam in exteris regionibus, sollicitè pervestigasti. Eorum deinde nomina qui liberalitate regia digni præ cæteris videbantur, Christianissimo Principi indicasti. Nemo itaque præteritum se conqueratur in hoc albo. Omnes enim adscripti sunt, qui publicatis ingenii sui monumentis nomen sibi aliquod in literis comparassent. Jam vero quoties ex hoc eruditorum numero quispiam opus à se elaboratum Regi maximo offerre voluerit, quanta cum humanitate eum excipis, & in ipsum Regiæ majestatis sacrarium introducis, munusque ejus suffragio tuo ac testimonio commendas: perficis denique, ut viso Principe maximo lætus atque hilaris abscedat. Illud autem quantæ benignitatis est, & quam providæ diligentiae, quod recurrente quotannis tempore Regalium largitionum,

Vopiscus
in Tacit.

EPISTOLA.

tionum, singulorum nomina Regi opportune suggeris, utque annuum cuique stipendium Regiæ manus annotatione tribuatur, sedulo curas. Merito igitur omnes omnium gentium eruditi, te suffragatorem suum, te fautorem studiorum, te alterum Mæcenatem agnoscunt. Nam ut ille eruditos sui temporis Augusto Cæsari commendabat, sic tu viros in omni genere doctrinæ excellentes LUDOVICO MAGNO in manum tradis, præmiis ejus ac muneribus locupletandos. In hoc etiam Mæcenati similis, quod ut ille arcanorum Augusti consiliorum particeps fuit, sic tu non in iis modo quæ ad literas spectant, sed in publicis etiam Regni negotiis utilissimam Principi operam ac ministerium præstas. Testantur hoc, ut reliqua omittam, rationes ærarii, tuis consiliis prudentissime ac diligentissime ordinatæ. Antehac enim vacuefactum erat ærarium, avaritia ac rapacitate quorundam hominum qui regiis opibus inhæbant, qui publicam pecuniam, velut aquam, ex canalibus publicis per occultos cuniculos suas in ædes derivabant. At nunc compressis eorum fraudibus ac rapinis, tanta quotidie vis auri atque argenti absque ullo Provinciarum damno in regios thesauros influit, ut ad res maximas seu bello seu pace aggrediendas ac perficiendas abunde sufficiat. Mirantur advenæ, & exterarum gentium Legati, tantam Christianissimi Principis opulentiam. Obstupeſcunt cum vident hanc magnificentiam ædium regiarum, quæ tot ab hinc annis cura tua ac sollicitudine extruuntur, Regum nostrorum magnitudini nunc demum respondentes: cum tam numerosos exercitus conscribi, tot pecunias consumi vident in stipendia militum, in classes nostras ac sociorum, in dona denique ac munera quæ in dies pene singulos ex ærario Principis erogantur. Quæ quidem omnia, non aliunde quam ex proba administratione pecuniæ Regiæ, tanquam ex fonte, proveniunt. Ac Regi quidem Christianissimo id præcipue acceptum ferre debemus, qui ærarium suum superiorum temporum negligentia exhaustum penitus & exinanitum, providentia sua restituit. Non exigua tamen laus debetur etiam obsequio ac ministerio tuo, quippe qui sapientissimi Regis consulta executioni mandaveris. Quod quanti momenti sit, nemo est, ut opinor, qui non intelligat. Pleraque enim Regum consilia, quamvis optima ac saluberrima, nisi diligens Minister accesserit, in irritum

EPISTOLA.

tum cadere solent. Hæc sunt industriæ ac diligentiae tuæ, hæc fidei atque integritatis illustrissima documenta, quibus ne ipsa quidem refragari possit invidia. Modestiam vero & frugalitatem ac temperantiam, quis unquam pro dignitate valeat prædicare? Non enim amplitudo dignitatis tuæ, te à recto virtutis tramite ad luxum ac delicias, aut ad otium ac desidiam abduxit. Nihil tibi amplius contulit fortuna tua, quam ut plus tibi laboris indiceres; ut contentiore studio, Regis negotiis & publicis commodis invigilares. Dies me deficiet, si reliquas dotes ac virtutes tuas velim percensere. Tua vero privatim in me collata beneficia tacitus præterire, nec possum, nec debeo. Hujus enim rei potissimum causa compellare te hac Epistola institui. Sed quoniam nec Præfationis hujus brevitatem, nec modestia tua, hæc latius commemorari finit, finem dicendi faciam, generaliter tantum ea indicasse contentus; cum præsertim nefas esse existimem, gravissimas occupationes tuas prolixiori sermone detinere. Id unum abs te peto, ut tertium hoc volumen Ecclesiasticæ Historiæ quod in tuo nomine apparere volui, benevole atque amanter excipias. Sit hoc meæ erga te observantiæ gratique animi perenne monumentum. Sit immortale præconium tuorum in me meritorum. Testetur nostris atque externis hominibus, quantum tibi, quantum illustrissimo Fratri tuo NICOLAO COLBERTO, Altissiodorensi Episcopo debeam. Opto interim, ut in hac statione in qua bono publico collocatus es, Deus Opt. Max. te florentissimum conservet, quo & Christianissimo Principi, & Patriæ tuæ ac Reipublicæ literariæ quam diutissime prodesse possis.

Illustrissimo nomini tuo addictissimus
HENRICUS VALESIIUS.

A D

A D S T U D I O S O S
E C C L E S I A S T I C Æ H I S T O R I Æ
L E C T O R E S,
P R Æ F A T I O.

HABES hic, Lector, tertium ac postremum volumen Græcorum Ecclesiasticæ Historiæ Scriptorum, pari cura ac diligentia qua superiora duo, à me elaboratum. Nam & Græcus textus innumeris in locis ex optimorum exemplarium fide à me expurgatus est, & lacunæ quæ in prioribus editionibus occurrebant, ex eorundem Codicum autoritate expletæ sunt, præcipue in libris Evagrii ac Philostorgii. Novam præterea interpretationem Latinam adjeci: adeo ut universum jam corpus Historiæ Ecclesiasticæ, uno eodemque stilo expositum legi possit. Satiùs enim esse duxi novam interpretationem procudere, quam in aliorum versionibus corrigendis molestam atque invidiosam operam impendere. Nihil juris in opus eorum qui ante nos hoc in studio decurrerunt, nobis arrogare volumus. Sua cuique laus & suus honor debetur: quem quidem nos integrum atque illibatum augere potius quam minuire perpetuo studebimus. Annotationes denique subjeci, quibus & emendationum mearum rationem redderem, & si qua obscura essent, & aliquid Ecclesiasticæ aut secularis antiquitatis reconditum continerent, exponerem. Et hæc quidem de omnibus Scriptoribus qui hoc volumine continentur, generaliter dicta sint. Nunc de singulis agamus.

Primus in hoc volumine est Theodoritus Episcopus Cyri, vir tum suis scriptis, tum aliorum testimonio celeberrimus. De quo ne plura hic necesse habeam dicere, fecit diligentia doctissimi viri Jacobi Sirmundi, qui in editione operum Theodoriti, de ejus vita & scriptis abunde præfatus est. Quædam duntaxat de Ecclesiastica ejus Historia hic præmonenda esse duxi: ac tum demum quid in hac nova ejusdem Historiæ editione a me præstitum fuerit, exponam. Titulus quidem operis in editione Basiliensi ita concipitur. τῷ μακαρίου Θεοδορεῖτι ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τόμοι πέντε. Mirari quis non immerito possit, quid sit quod Theodoritus, tum in titulo horum librorum, tum alibi passim, beatus tantum cognominatur, nec, ut alii Patres, sancti Patris pronomine decoratur. Nam cum eximia vitæ sanctitate præditus fuerit, & à prima ætate in Monasterio institutus, inde ad Episcopatum non sponte sed invitatus accesserit: cum pro Ecclesiæ utilitate tot ac tantos labores pertulerit, tot tamque eruditæ voluminibus, partim utriusque Testamenti libros interpretatus sit, partim adversus hæreticos & Gentiles decertaverit; titulum sancti Patris meritis profecto esse mihi videtur, & quis alius. Hoc enim titulo affici interdum videmus eos, qui Episcopi nunquam fuerunt. Exemplo sit Beatus Ephrem, qui à Gregorio Nysseno & in Græcorum Menologio, hoc pronomine insignitur, licet non ultra Diaconi gradum processerit. Multi præterea in eodem Menologio appellantur sancti Patres, ob id unum quod Episcopali munere summa cum laude perfuncti essent, quamvis nulla eorum scripta ad nos pervenerint. Fatendum certe est, Theodoritum nostrum & sanctitate vitæ & doctrina, multis sanctorum Patrum æqualem fuisse. Sed ne inter sanctos Patres referretur, duo præcipue ei obstiterunt. Primum est, quod adversus duodecim anathematismos Cyrilli Alexandrini ex professo scripsit. Contra Cyrillum autem scribere, idem pene est quod adversus Synodum Oecumenicam cui præfuit Cyrillus. Itaque Nicephorus Callistus in præmio Ecclesiasticæ Historiæ disertè affirmat, Theodoritum contra tertiam Oecumenicam Synodum scripsisse. Nocuit præterea Theodorito liber Apologeticus, quem pro defensione Theodori Mopsuesteni Episcopi elucubravit, ut ipse testatur in epistola sexta ad Irenæum Episcopum Tyri. Quo loco Theodoritus magistrum suum disertè appellat Theodorum Mopsuestenum. Sane plures libros pro defensione Theodori Mopsuesteni à Theodorito conscriptos esse, testatur Imperator Justinianus in edicto de confessione rectæ Fidei ad universos Catholicos, cujus verba infra referemus. Cum igitur Theodorus Mopsuestenus, pater

P R Æ F A T I O.

Nestorianæ impietatis habitus sit, ejusque scripta Synodi universalis judicio fuerint condemnata, non sine causa Theodorus, qui illum tam studiose defenderat, in suspicionem venit hæreseos. Atque idcirco, tametsi de Ecclesia Catholica optime meritus fuerit, nec natalis ejus dies annua commemoratione honoratus est, nec ipse inter sanctos Patres locum suum habet in Menologio. Atque hæc dicta sint de illo τῷ μεγάλῳ προνομίῳ, quo Theodorus noster tum in hujus Historiæ, tum in aliorum operum inscriptione afficitur. Nunc ad ipsam historiam accedamus: & quonam consilio, quo tempore à Theodoro conscripta, quot libris comprehensa fuerit; quodnam item de illa judicium fuerit antiquorum simul ac recentiorum, breviter inquiramus. Quo consilio Theodorus ad scribendam Ecclesiasticarum rerum Historiam se contulerit, satis ipse declarat in præmio sui operis: ut scilicet res memoratu dignas, quæ ab iis temporibus in quibus Eusebius Cæsariensis finem scribendi fecit, in Ecclesiis contigerant, posterorum memoriæ commendaret. Idem quoque consilium fuit Socratis atque Sozomeni. Hi enim tres uno eodemque tempore, id est sub exitum imperii junioris Theodosii, rerum Ecclesiasticarum Historiam scribere aggressi, idem omnes scribendi principium sumpserunt, eundemque finem Historiæ suæ imposuerunt. Ab iis enim temporibus exorsi, quibus Eusebius historiam suam terminaverat, ad extrema usque Theodosii junioris tempora narrationem suam produxerunt: adeo ut difficile sit dicere, uter illorum prior, uter posterior scripserit. Ac de Socrate quidem & Sozomeno, ante hos quatuor annos, cum novam eorum editionem in lucem emitterem, in Præfatione mea ita sensi: Socratem Scholasticum priorem Sozomeno ad Historiam scribendam se contulisse: idque firmis ac probabilibus argumentis, quantum fieri potest, adstruere sum conatus. Nunc vero de Theodoro idem affirmare ausim; videri illum post Socratem atque Sozomenum ad res Ecclesiasticas scriptis mandandas animum applicuisse. Rationes vero quibus ut id sentiam inducor, hæc fere sunt. Primo enim omnes fere antiquos in ea fuisse sententia animadverto. Certe Cassiodorus Senator in Præfatione quam Tripartitæ Historiæ præfixit, ex tribus illis quos supra memoravi Ecclesiasticæ Historiæ Scriptoribus, Theodorum postremo loco nominat. Justinianus quoque Imperator in edicto de confessione veræ Fidei, & Photius in Bibliotheca eundem ordinem servat. Sed & Nicephorus Callistus in exordio Historiæ suæ, Ecclesiasticorum Scriptorum indicem texens, Theodorum nostrum post Sozomenum collocat. Nec aliter Evagrius in præmio operis sui. Præterea Historiam Ecclesiasticam Theodori nihil fere aliud esse quam supplementum Historiarum Socratis atque Sozomeni, facile deprehendet quisquis eam attente perlegerit. Quæ enim ab illis prætermissa erant, Theodorus noster accurate commemorat. Quippe illi cum Constantinopoli degerent, ea potissimum quæ in Ecclesia Constantinopolitana contigerant, scriptis prodiderunt: quod quidem ipse Socrates alicubi testatur. Reliqua vero aut penitus ab iis prætermissa sunt, aut leviter tantum perstricta. At Theodorus, utpote qui in Orientis partibus vixit, res Orientalis Ecclesiæ diligentissime persequitur. Cujusmodi sunt ea quæ de Meletio Antiocheno, de Flaviano item ac reliquis ejus successoribus narrat. Item quæ de Eusebio Samosatense Episcopo, de Barse Edeffeno; de Protogene atque Eulogio, de Pelagio Laodiceno, de Acacio Beræensi, de Marcello denique Apamensium Episcopo scripta nobis reliquit. De quibus cum Socrates ac Sozomenus nullam in historiis suis mentionem fecerint, res tantorum virorum præclare gestæ, oblivioni penitus mandatæ essent, nisi Theodori nostri diligentia eas ab interitu vindicasset. Certe Theodorus in principio operis sui id nobis innuere videtur, cum scribit, ea se literis mandare instituisse, quæ Historiæ Ecclesiasticæ deerant. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τὰ λειπόντα συγγράψαι περὶ αὐτοῦ. Quamquam hæc Theodori verba aliter etiam intelligi possunt, ut in Annotationibus meis observavi. Ad hæc Theodorus errores qui à Socrate ac Sozomeno admissi fuerant, non raro in Historia sua corrigit; nam cum illi in rebus gestis Athanasii præcipue Alexandrini & Pauli Constantinopolitani referendis multa peccassent, Theodorus suppresso eorum nomine, quod est hominis probi ac modesti, errorem illorum emendare solet, quemadmodum in Annotationibus meis monui, ad lib. 2. cap. 4, 5. Ex his omnibus apparet, Theodorum aliquanto post Socratem atque Sozomenum Historiam suam edidisse. Is enim Scriptor qui alios supplet atque emendat, post illos scripsisse convincitur. Denique Theodorus post annum Christi 448. quo Eutyches errorem suum palam disseminare cepit, Historiam suam publicavit; cum Socrates atque Sozomenus Consulatu Theodosii decimosextimo, id est anno Christi 439 Historias suas absolverint. Certe Theodorus noster in libro quinto hujus Historiæ, capite tertio, Eutychetis opinionem jam tum cum hæc scriberet, turbas in Ecclesia concitasse scribit. Sic enim ait Ex hac radice (Apollinaris scilicet Laodiceni doctrina) pullavit in Ecclesiis opinio illa, unam esse naturam carnis ac Deitatis; & illa quæ Unigeniti Divinitati passionem adtribuit, & aliæ plures quæ tum inter populos, tum inter Sacerdotes aliarum Provinciarum, magnam discordiam concitarunt. Verum hæc

P R Æ F A T I O.

hæc postea gesta sunt. Quibus verbis Eutychianos & Theopaschitas haud obscure designat, qui ex Apollinaris stirpe prognati erant, ut in Annotationibus observavi. Hinc est quod in epistola 82. ad Eusebium Episcopum Ancyræ, quæ data est anno natalis Domini 445. Consulatu Valentiniani sexto & Nomi, omnium opusculorum suorum indicem texens, nullam Ecclesiasticæ Historiæ mentionem facit. Quam certe nunquam omis-
surus erat, si tunc edita fuisset in lucem cum ista scribebat. Alia enim recenset opus-
cula quæ longe inferioris sunt meriti; puta, vitam Sanctorum, id est Historiam Philo-
theon. Scio quidem, Baronium hanc Theodoriti ad Eusebium Ancyræ epistolam in
annum Christi 443 contulisse. Putavit enim Illustrissimus Cardinalis, Theodoritum
cuncta illic opuscula sua recensere, tam quæ ante Synodum Ephesinam, quam quæ
duodecim annis post eandem Synodum in vulgus ediderat. Sed, quod pace summi viri
dictum sit, non id dicit Theodoritus. Verba Theodoriti sunt hæc, ut interpretatus est
Sirmondus: Ac ne quis existimet metu percussus me ista nunc dicere, integrum est
cui animus fuerit, antiqua opera mea evolvere, tum quæ ante Synodum Ephesinam,
tum quæ post illam rursus ante duodecim annos scripsi. Græca Theodoriti sic habent:
τοῖς πρὸ τῆς συνόδου τῆς ἐφ' ἐφ' ἑσθ' καὶ τοῖς μετ' ἐκείνου πάλιν πρὸ δυοκαίδεκα ἐτῶν. Si vera esset
Baronii sententia, Theodoritus dixisset ἂν δυοκαίδεκα ἐτῶν, id est per continuos duode-
cim annos. Verum cum Theodoritus non per duodecim annos, sed ante duodecim annos
diserte scripserit, alius sensus sit oportet horum verborum: ut scilicet Theodoritus quin-
que circiter aut sex annis post Synodum Ephesinam libris scribendis vacaverit: * exinde
vero per annos duodecim silentium tenuerit. Græca certe ejus verba quæ modo protuli,
aliud sensum non admittunt; sed & Theodoritus ipse in Epistola 113. ad Leonem Pa-
pam, sententiam nostram aperte confirmat. Quod si cui Baronii sententia magis arrideat,
equidem non magnopere repugnabo. Nam sive anno Christi 448, quæ mea est opinio, sive,
ut Baronio placet, anno 443 scripta sit hæc epistola, semper ex ea efficitur id quod dixi,
Theodoritum scilicet post Socratem ac Sozomenum Historiam Ecclesiasticam edidisse. Sed
dicet aliquis: Si Theodoritus Historiam suam scripsit post Socratem, cur ergo Socrates
quidem hæresim Nestorii & Ephesinæ Synodi gesta commemoravit: Theodoritus vero ne
mentionem quidem ullam fecit Nestorii? Cur Socrates Maximianum & Proclum Constan-
tinopolis Episcopos qui Nestorio successerunt, resque sub illis gestas, in Historia sua retu-
lit: Theodoritus autem noster in Sisinnio Constantinopolitano Episcopo, qui decessor Nesto-
rii fuit, Historiam clausit? Huic quæstioni non difficile est respondere. Theodoritus cum
ad Nestorii tempora pervenisset, eorum narrationem de industria declinavit, ne vulnus
jam prope sopitum ac sanatum refricaret: neve tumultus ac perturbationes Ecclesiæ, qua-
rum ipse maxima pars fuerat, commemorando, aut sanctissimos Antistites offendere, aut
semetipsum reprehendere cogeretur. Hac de causa Theodoritus harum rerum Historiam,
velut scopulum quemdam, consulto vitavit: non quod ante Concilium Ephesinum Histori-
am suam scripsisset; sed quia periculosum existimabat & lubricum, res in eo Concilio gestas
scriptis tradere. Satis enim constat, Theodoritum post supra dictam Synodum Ephesinam,
Ecclesiasticam Historiam edidisse. Idque tum ex his quæ supra dixi, manifestissime convin-
citur: tum ex eo quod Theodoritus ipse scribit in libro quinto, capite 36. ubi de Joan-
nis Chrysostomi obitu scribens, ait ejus reliquias diu postea in urbem Regiam allatas fuisse,
jussu junioris Theodosii qui tum regnabat. Porro corpus Joannis Chrysostomi relatum est
Constantinopolim Consulatu Theodosii decimo sexto, ut testatur Socrates, id est anno Chri-
sti 438. elapsis jam fere annis septem à Concilio Ephesino. Ex quo apparet verissimum
esse id quod dixi, historiam scilicet Ecclesiasticam diu post Ephesinam Synodum, & post
damnationem Nestorii, à Theodorito scriptam fuisse. De tempore quo Theodoritus Hi-
storiam suam edidit, satis jam dixi. Quod vero attinet ad numerum librorum ejusdem
Historiæ, quinque duntaxat ejus libri ad nos pervenerunt. Nec plures agnovit Pho-
tius ac Nicephorus, & ante illos Cassiodorus Senator, atque Evagrius. Gennadius tamen
in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, decem Historiæ Ecclesiasticæ libros a Theodorito scri-
ptos esse affirmat, exemplo Cæsariensis Eusebii: eosque à fine librorum Eusebii, id est à
vicennialibus Constantini, usque ad Imperium Leonis senioris continua serie progredi. Sed
Gennadii sententiam ipse refellit Theodoritus, qui in fine libri quinti diserte testatur,
se Historiam suam claudere in obitu præstantissimorum Antistitum, Theodori Mopsueste-
ni & Theodoti Antiocheni: eamque complecti res annorum quinque supra centum spa-

* Exinde vero per annos duodecim silentium tenuerit] Pagius
ad annum 443. n. 3 — 8. ostendit, Valesium perperam ex-
plicasse verba Theodoriti supra adducta. Epistola ista ad Euse-
bium Ancyræ scripta est anno 448. in qua Theodoritus lo-
quitur, non de omnibus suis operibus, sed de Antiquis tantum,
quæ ante duodecim annos, hoc est, ante annum 436 in lucem
emisera: ita enim legendum, non 426, ut errore typographico
legitur in Editione Colonienſi. Nimirum circa annum istum

Pax Ecclesiæ redintegrata est, & Theodoritus cum plerisque
aliis Dioceſeos Antiochenæ Episcopis, in gratiam cum Patriar-
cha suo redierunt. Provocat itaque Theodoritus ad libros suos,
dum dissidium circa Nestorium duraret, scriptos. Porro Pagius
ad annum 444. n. 14. probat Philotheum, siue Historiam Reli-
giosam à Theodorito isto anno scriptam; unde assertio hæc
Valesii falsa esse colligitur. W. Lowth.

P R Æ F A T I O.

tio gestas. Gerardus quidem Vossius in libro de historicis Græcis, duplicem fuisse censet editionem Historiæ Theodoriti. Priorem, in qua sex dumtaxat continebantur libri. Alteram vero, quæ alios quinque adjunctos haberet libros, quibus res in Ecclesia gestæ à fine Theodosii junioris usque ad Leonis Imperium narrabantur. Verum hos quinque posteriores libros temporis injuria periisse. Sed cum nemo ex veteribus plures quam quinque Ecclesiasticæ Historiæ Theodoriti libros unquam agnoverit, equidem Gennadium hallucinatum esse potius crediderim, præsertim cum in Theodoriti operibus recensendis valde negligens fuisse deprehendatur. Porro de historia Theodoriti, optime omnino judicavit Photius in Bibliotheca. Ejus stilum ait præstantiorem esse Socratis ac Sozomeni stilo. Perspicuum enim esse & grandem, nec tamen redundantem, sed Historiæ rerum Ecclesiasticarum aptissime convenientem: nisi quod translationibus interdum utitur audacius, & ut ita dicam, putide. Certe dum hanc Theodoriti Historiam in Latinum sermonem converterem, verissimum esse id quod de metaphoris illis dixerat Photius, non sine fastidio deprehendi. Hujusmodi enim figuræ, præcipue in historia rerum gestarum, maximam molestiam pariunt interpreti. Illud præterea in historia Theodoriti reprehendendum mihi videtur, quod in toto opere nullam notam temporum adhibuit. Nam neque Consules nominat, nec quo cujusque Imperatoris anno res gestæ sint observat. Quanto magis laudanda est Socratis diligentia, qui nullum fere generale aut particulare Concilium, nullum majoris momenti negotium referre solet, quin Consulatum simul adjungat, quæ certissima est temporum nota. Sed jam tempus est, ut de hac editione nostra pauca dicamus. Tres omnino hujus historiæ editiones Græcæ hætenus prodierunt. Prima omnium excusa est Basileæ, anno natalis Dominici 1536. quam proxime sequenti anno in Latinum sermonem conversam edidit Joachimas Camerarius. Octo post annis eadem Theodoriti Historia Regiis typis excusa prodiit Parisius ex officina Roberti Stephani, una cum reliquis Ecclesiasticæ historiæ Scriptoribus. Tertiam demum ejus editionem curavit Jacobus Sirmundus anno Christi 1642, quæ habetur in tomo tertio operum ejusdem Theodoriti. Et Basiliensis quidem editio ex optimo Codice Manuscripto expressa est, cujusmodi multis exemplaribus civitas illa olim abundavit. In Parisiensi autem editione, Robertus Stephanus duobus usus est MSS. Codicibus Bibliothecæ Regiæ: quorum ex altero variantes lectiones ad calcem editionis suæ subjunxit: quæ quidem nobis non inutiles fuerunt. Jacobi autem Sirmundi editio, cum in quibusdam locis à duabus illis prioribus dissentiat, ex quibus MSS. exemplaribus emendata fuerit, nobis adhuc incertum est, cum Sirmundus in Præfatione sua istud notare omiserit. Quantum tamen conjectura assequi possumus, duobus illis Bibliothecæ Regiæ Codicibus quos Robertus Stephanus sequutus fuerat, usus videtur. Ego vero duos alios MSS. Codices Theodoritiæ Historiæ, eosque optimæ notæ nactus, editionem hanc adornavi, ut omnium ultimam, sic etiam emendatissimam. Primus fuit Codex Leonis Allatii, Tripartitam historiam continens, quam Theodorus Lector ex tribus Historiæ Ecclesiasticæ scriptoribus, Theodorito scilicet, Sozomeno ac Socrate collegerat, in duos distributam libros. Ex hoc Codice variantes lectiones in historia Theodoriti nostri, Samuelis Tennulii Professoris Noviomagensis manu descriptas, dudum ad me misit doctissimus vir & de literis optime meritus Leo Allatius. Porro hic Codex ultra secundum Theodoriti librum non procedit. Secundus Codex fuit olim Henrici Savilii doctissimi viri, qui nunc in Oxoniensi Bibliotheca servatur, ut accepi. Ex eo codice variantes Lectiones, ad latus editionis Roberti Stephani idem Savilius sua manu adnotarat, ut docet Scholium quod in fronte primæ paginæ adscripsit his verbis: Christophorsonus ex tribus præstantissimis MSS. exemplaribus, Vaticano, Veneto & Florentino, vulgatum hunc à Roberto Stephano codicem emendavit. Variæ Lectiones ex editione Christophorsoni locis dubiis inspicendæ sunt ad finem editionis Latinæ Colonix anno 1581. Nam ex quæ hic apponuntur, sunt ex manuscripto meo, & cum illis fere conveniunt. Extat penes me editio illa Roberti Stephani, manu Henrici Savilii adnotata, quam Jacobus Usserius Armachanus, vir optimus ac doctissimus, dudum ad me misit. Hujus igitur exemplaris opem alia loca quam plurima in Historia Theodoriti emendavi, tum indicem Episcoporum qui Patriarchales sedes obtinuerunt à vicesimo anno Imperii Constantini usque ad Principatum Theodosii junioris, quem Jacobus Sirmundus mendosissimum ediderat, puriorem atque integriorem dedi. Et initio quidem, Jacobi Sirmundi interpretationem sufficere existimabam, nec novæ translationis laborem suscipere decreveram. Postea vero cum animadvertissem, & ordinem capitum & alia quædam contra auctoritatem scriptorum exemplarium ab illo esse immutata, & ejus versionem quibusdam in locis ferri non posse, novam tandem versionem aggressus sum. Hætenus de Theodorito.

Secundum in hoc volumine obtinet locum Evagrius Scholasticus. Fuit hic Syrus genere, perinde ac Theodoritus: ortus ex urbe Epiphania, quæ civitas fuit Syriæ secunda, ut ipse in titulo operis sui prodidit. Itaque miror Gerardum Vossium, qui in libro de Historicis Græcis p. 498. Evagrium Antiochensem fuisse scribit. Atqui Evagrius ipse, tum

P R Æ F A T I O.

in titulo *Historiæ*, tum in libro tertio capite 34. diserte testatur se domo Epiphaniensem fuisse. Illic enim de Cosma Episcopo Epiphaniæ loquens ita scribit: Cosmas, inquit, Episcopus nostræ Epiphaniæ, quam Orontes fluvius alluit, &c. Sed & Photius in *Bibliotheca* cap. 29. Evagrium oriundum fuisse dicit Epiphania, urbe Syriæ Cæles. Mirum tamen est, Evagrium nostrum non Epiphaniensem, sed ἐπιφανῆ, id est, illustrem, duobus in locis appellari à Nicephoro Callisto. Nam in capite primo libri primi Nicephori ita scribitur: ὁ γὰρ μὲν Εὐάγγελος ὁ ἐπιφανὴς, &c. Et in libro 16. cap. 31. locum Evagrii adducens Nicephorus, ex libro tertio capite 34. cujus paulo ante mentionem feci, ita scribit: οὗτος ὁ καὶ Εὐάγγελος ὁ ἐπιφανὴς τοῦ Σευήρου ἱστορησέν. Sed utrobique erratum esse censeo ab antiquariis, qui ἐπιφανὴς scripserunt pro ἐπιφανῶς. Certe Nicephorus ex ipsius Evagrii verbis quæ illic adducit, & quæ superius à nobis prolata sunt, perspicue discere poterat Evagrium Epiphaniensem fuisse. Porro natus est Evagrius principatu Justiniani, anno natalis Dominici 536. vel 537. ut ex ipsius Evagrii testimonio demonstravi Annot. ad cap. 29. lib. 4. Anno Christi 540 ludimagistro traditus est à parentibus, ut literas disceret. Quo quidem tempore cum Thomas Apamensium Episcopus finitimis urbibus denuntiasset, se vivificum Crucis lignum quod Apamiæ servabatur, certo die ostensurum esse, deductus est Evagrius à parentibus in eam urbem, & miraculum illud quod tum in Ecclesia factum est, oculis suis spectavit, ut testatur in lib. 4. capite 26. Id autem contigit anno Christi 540. cum Persæ in Syriam irruptione facta Antiochiam incendissent: quod factum est Justino juniore Consule, ut Marcellinus Comes, & Marius in *Chronico* tradiderunt. Biennio post cum lues inguinaria in Oriente grassari cœpisset, Evagrius adhuc sub ludimagistro literas discens, ea pestilentia correptus est, ut ipse testatur in capite 29. lib. 4. Relictis deinde Grammaticorum Scholis, Rhetoricæ operam dedit. Cumque magnos in hac arte progressus fecisset, Advocatorum numero adscriptus est. Unde etiam cognomentum retulit Scholastici: quæ vox Causidicum significat, ut docet Macarius in homilia decima quinta his verbis: ὁ θέλων μαθεῖν γράμματα, ἀπέρχεται καὶ μαθήσεται τὰ σημεῖα καὶ ὅταν γένηται ἐκεῖ πρῶτος, ἀπέρχεται εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐστὶν ὅλων ἑταῶς. πάλιν ἐκεῖ ὅταν γένηται πρῶτος, ἀπέρχεται πρὸς τὴν σχολὴν τῶν γραμματέων, καὶ ἐστὶ πάλιν ἐκεῖ ὅλων ἑταῶς, ἀρχάριος. εἴτα ὅταν γένηται σχολαστικός, ὅλων τῶν δικολόγων ἀρχάριος ἢ ἑταῶς ἐστὶ. πάλιν ὅταν ἐκεῖ γένηται πρῶτος, τότε γίνεται ἡγεμὼν. καὶ ὅταν γένηται ἀρχὴν, λαμβάνει ἑαυτῷ βοηθὸν τὸν συγκατάδεσσαν, id est, ut interpretor, qui negotia forensia vult discere, abit primum & discit notas. Et postquam ibi primus evaserit, vadit ad Scholam Romanorum, & est omnium postremus. Deinde cum hic primus extiterit, pergit ad Scholam Pragmaticorum: & hic rursus fit omnium postremus, Novitius. Postea cum factus fuerit Scholasticus, omnium causidicorum postremus est & Novitius. Deinde cum ibi primus evaserit, tum fit Præses: & postquam fuerit Præses seu Rector Provinciæ, adiutorem sibi assumit Consiliarium sive Assessorem. In Græco textu Macarii emendavi ὁ θέλων μαθεῖν πράγματα, non ut vulgo legitur γράμματα. Porro qua in urbe Evagrius causidicinam exercuerit, incertum est. Suspicio tamen eum Antiochiæ causas egisse: qua in urbe tria erant fora seu tribunalia, ac totidem Advocatorum Scholæ, ut ex Libanio observavi in meis ad Evagrium Annotationibus lib. 1. c. 18. Certe Epiphaniæ, quam ejus patriam fuisse supra docuimus, Advocatus esse non potuit, cum ea civitas forum judicarium non haberet, sed causas suas Apamiæ deferret, qua in civitate Consularis Syriæ secundæ jus dicebat. Verum ut Antiochiæ potius quam Apamiæ Advocatum fuisse credam Evagrium, hæc potissimum ratio facit, quod in ea urbe plurimum versatus est, & uxorem ibi duxit, filiosque ex ea sustulit. Filiam quoque ea in urbe nuptui dedit, ut testatur ipse in libro quarto capite tricesimo nono. Quæ cum pestilenti morbo extincta fuisset una cum filio, anno Imperatoris Mauricij decimo, Evagrius conjuge ac liberis suis orbatus ad secundas nuptias transfiliit, & virginem puellam matrimonii jure in eadem urbe sibi sociavit, uti refert in libro sexto capite octavo. Ubi etiam testatur, universam urbem ea de causa ferias egisse, ac publicam festivitatem, tum in pompa, tum circa thalamum celebrasse. Ex quo obiter apparet, quanta ejus fuerit auctoritas Antiochiæ. Præterea Historiam suam scripsit Antiochiæ, ut colligitur ex capite 20. libri primi. Ubi loquens de profectione Hierosolymitana Eudociæ Reginæ, ait eam venisse Antiochiam: χρόνιος ὕπερον ἐπὶ τὴν ἀγίαν ἐπιγεγραμμένη πόλιν, ἐνταῦθα τε γίγνεται, id est, quæ diu postea ad sanctam pergens civitatem, huc venit (Antiochiam scilicet). Degebat igitur Antiochiæ tum cum ista scriberet Evagrius. Hinc est quod Evagrius opera & ædificia publica urbis Antiochiæ tam studiose recenset, ut videre est in libro primo capite 18. & in libro tertio capite 28. Quibus in locis non obscure indicat, se, dum ista scriberet, Antiochiæ vixisse. Hinc etiam est, quod terræ motus quibus Antiochia subinde concussa est, tanta cura ac diligentia commemorat: & quod in temporum notatione annis Antiochenorum perpetuo utitur. Denique istud etiam colligitur ex capite septimo libri sexti, ubi scribit Gregorium Patriarcham Antiochenum, cum apud Joannem Comitem Orientis accusatus fuisset incesti à quodam argentario, ad Imperatorem & ad Synodum provocasse. Cumque Constantinopolim pergeret,

coram

P R Æ F A T I O

coram Imperatore ac Synodo causam suam prosecuturus, Evagrium secum deduxisse, velut Assessorem & consiliarium, ut ejus consilio uteretur. Quibus verbis Evagrius satis aperte significat, se Advocatum & Jurisperitum fuisse. Ex horum enim corpore Assessores sumi solebant a magistratibus, tam civilibus, quam militaribus. Non solum autem in hoc criminali negotio, verum etiam aliis in causis Gregorius Consiliarium habuit Evagrium. Nam cum esset Patriarcha Orientalis Ecclesiae, & innumerabiles quotidie causas disceptare eum oporteret, omnino Assessore aliquo opus habuit, qui Juris & Legum formulas ipsi suggereret. Certe verba Evagrii prorsus significant id quod dixi. Ait enim *Ἐὰν τῶν ἐν ἐμοῦ παρεδρεύοντων ἡ παρὸν καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν βασιλέως γέρον, τὴν ἀπολογία ὑφ' ἐξου.* Verum hac de re studiosi pro arbitrio suo judicabunt. Mihi sufficit conjecturam meam lectoribus proposuisse. Ceterum idem Gregorius non solum in judiciis, sed etiam in scribendis epistolis & in relationibus quas ad Imperatorem subinde mittebat, in concionibus item & orationibus, ingenio utebatur Evagrii, quemadmodum testatur Evagrius in fine operis sui. Quod quidem volumen cum Evagrius non sine consensu Gregorii Patriarchae in lucem edidisset Principatu Tiberij Constantini, Quaestoria dignitate ab eodem Imperatore donatus est. Nec multo post cum orationem composuisset de laudibus Mauricii Augusti ob natalem Theodosii nobilissimi pueri, codicillos Praefecturae ab eodem Mauricio accepit, ut ipse in Epilogo Historiae suae testatur. Verba Evagrii sic interpretatus est Christophorsonus: Pro quibus duos honoris gradus consecuti sumus: Quaesturam à Tiberio Constantino, & munus tabularum servandarum, in quibus Praefectorum nomina inscribebantur, à Mauricio Tiberio. Quae quidem prava interpretatio imposuit Gerardo Vossio & Philippo Labbaeo. Nam Vossius quidem in libro de Historicis Graecis, Christophorsoni vestigiis insistent, ita dicit: Pro duobus autem hisce libris ait gemino se honore esse affectum. Nam à Tiberio Constantino Quaestura fuisse ornatum: sed à Mauricio consecutum esse, ut Tabulis publicis praeset. Philippus autem Labbaeus in Dissertatione de Scriptoribus Ecclesiasticis, versionem Christophorsoni sic interpolavit: Seque duos honoris gradus ait consecutum: & primum à Tiberio Constantino ad quaesturam evectum, tum à Mauricio munus adeptum servandarum Tabularum, in quibus non tam nomina, quam ipsa Praefectorum acta inscribebantur. Quanto melius Musculus, qui Evagrii locum ita vertit: Quarum etiam gratia duas dignitates sumus consecuti: Tiberio Constantino quaestoratum largiente, Mauricio vero Tiberio literas hyparchicas mittente. Codicillos Praefecturae voluit dicere, quos Latini etiam literas appellant, ut jam pridem observavi in Annotationibus ad Ammianum Marcellinum. Hinc est quod Evagrius in titulo Historiarum suarum, se ἀπὸ ἐπαρχῶν appellat, eo quod codicillis honorariae praefecturae ab Imp. donatus fuisset. Edidit postea idem Evagrius sex libros Historiae Ecclesiasticae, exorsus ab iis temporibus in quibus Theodoritus ac Socrates desierant, id est ab Ephesina Synodo in qua damnatus ac depositus est Nestorius: ab anno scilicet Christi 431. eamque ad duodecimum Mauricii Imperatoris annum perduxit, qui fuit annus natalis Dominici 594. Certe in libro 3. capite 33. de Severo Antiochense Episcopo loquens, quo tempore ista scribebat, annum Antiochenorum fuisse dicit 641. Cum igitur era Antiochenorum octo & quadraginta annis natalem Christi antevertat, deductis ex hoc numero annis 48. remanet annus Christi 594. Idem etiam conficitur ex cap. 29. lib. 4. ubi scribit Evagrius, dum ista literis mandaret, luem illam inguinariam quae totum orbem pervastavit, annis jam duobus & quinquaginta grassatam esse. Grassari autem ceperat haec lues biennio post captam à Persis Antiochiam, hoc est anno Christi 542. Cui annorum numero si duos & quinquaginta annos adjeceris, fiet annus Christi 594. Ceterum laudanda est in primis Evagrii diligentia, qui cum historiam Ecclesiasticam scribere aggressus esset, quaecumque ad id argumentum spectabant, ex optimis Scriptoribus collegit, puta ex Prisco, Joanne, Zacharia, Eustathio, & Procopio Rhetoribus. Stilus quoque ejus non improbandus est. Habet enim elegantiam & venustatem, ut testatur etiam Photius. Sed quod praecipue in Evagrio laudandum est, ex Graecis Ecclesiasticae historiae Scriptoribus, solus hic rectae fidei doctrinam integram atque illibatam servavit, ut post Photium observavit Baronius in Annalibus. Illud tamen in eo reprehensionem meretur, quod non tantam diligentiam adhibuit in conquirendis antiquitatis Ecclesiasticae monumentis, quantam in legendis profanis Scriptoribus. Certe totus fere liber sextus in belli Persici narratione consumitur. Stilus praeterea plerisque in locis redundat ac luxuriat, ut recte judicavit Photius in Bibliotheca. Cujus *Ἐκτολογίας* exemplum habes in capite 2. lib. 1. ubi de Nestorio ita dicit: ἡ θεόμαχος γλῶσσα, τὸ καὶ ἀφ' αὐτοῦ συνέδριον, &c. & in capite 3. libri 2. ubi templum sanctae Euphemiae describit quod erat Chalcedone, & aliis in locis quae studiosus Lector per se ipse facile observabit. Porro historiam Evagrii primus omnium Robertus Stephanus Graece edidit ex unico Codice MS. Bibliothecae Regiae, admodum recente, nec valde bono. Pluribus enim in locis mancus est ac mutilus. Nos vero ex duobus MSS. optima notae Codicibus, historiam Evagrii tot in locis emendavimus ac supplevimus, ut nunc primum edita possit videri.

Primus

P R Æ F A T I O.

Primus fuit Codex Florentinus ex Bibliotheca S. Laurentii, quem cum editione Genevensi contulit vir clarissimus Michael Erminius, & varias ejus lectiones manu sua descriptas ad me misit. Quo quidem nomine plurimum ei me debere profiteor. Hic Codex omnium Evagrii exemplarium optimus est ac vetustissimus. Scriptus est enim in membranis ante annos plus minus quingentos, ut mihi retulit αὐτοπῆς Emericus Bigotius, vir doctissimus ac de literis optime meritus: cujus beneficio atque interventu supra memoratas varias lectiones à Michaele Erminio V. C. missas accepi. In eodem Codice Florentino adscripta erant in margine scholia quædam non inerudita, quæ nos in Annotationibus nostris suo loco retulimus. Cæterum monendus est Lector, in hoc Codice Florentino Socratis Scholastici Historiam etiam contineri, cujus variantes lectiones manu sua adnotatas idem Erminius ad me dudum transmisit, ut ante annos quatuor testatus sum in ea Præfatione quam Socratis ac Sozomeni editioni præfixi. Secundus Codex depromptus est ex Bibliotheca illustrissimi Antistitis Caroli Mauricii Tellerij, Remensis Archiepiscopi: non valde vetustus ille quidem: bonus tamen & docti haminis manu descriptus. Hic Codex multis in locis magno nobis adjumento fuit, ut in Annotationibus nostris subinde ostendimus.

Sequuntur deinde Excerpta ex Historia Ecclesiastica Philostorgii, quæ Photius Patriarcha Constantinopolitanus ex duodecim ejus libris collegit. Ea primus omnium ante annos triginta in lucem edidit Jacobus Gothofredus Jurisconsultus, vir doctus quidem ac diligens, sed qui Græcas literas primoribus tantum labris degustaverat, nec in pervolvendis MSS. exemplaribus Græcis satis erat exercitatus. Itaque ejus editio atque interpretatio Latina, mendis prope innumeris referta est: quod quidem Gothofredus ipse in Prolegomenis non dissitetur. Ego vero cum duos Historiarum Philostorgii manuscriptos codices nactus essem, novam hanc editionem aggressus sum: in qua tum loca plurima quæ in editione Gothofredi corrupta erant, restitui, tum lacunas aliquot supplevi. Primus codex fuit Scoriacensis, quem cum editione Gothofredi olim contulit vir doctissimus Lucas Holstenius, & variantes ejus lectiones manu sua ad latus ejusdem editionis adscriptas, paulo ante obitum suum ad me misit. Interpretationem quoque Gothofredi idem Holstenius ad marginem libri sui interdum emendaverat, & quædam alia adnotaverat: quorum ego in Annotationibus meis sedulo mentionem feci, ne doctissimi viri & de antiquitate Ecclesiastica bene meriti studium ac labor sua laude fraudaretur. Alter codex fuit nuper in Bibliotheca Samuelis Bocharti, viri eruditissimi, qui in libro de Animalibus sacræ Scripturæ, hujus codicis interdum mentionem facit. Est ille quidem admodum recens, & paulo ante editionem Gothofredi in Italia descriptus ex manuscripto exemplari Veneto ut opinor. Extat enim Venetiis manuscriptum exemplar Historiarum Philostorgij, ut accepi ab Emerico Bigotio clarissimo viro, qui omnes Italiæ Bibliothecas diligentissime peruestigavit. Longe tamen præstantior est eo codice quo usus est Gothofredus. Hujus enim unius auxilio, prioris editionis vitia persanata sunt & expletæ lacunæ. Cæterum de Philostorgio plura hic dicere superfluum puto, cum & Photius in horum Excerptorum Proæmio abunde de illo dixerit, & Jacobus Gothofredus in Prolegomenis suis cuncta quæ de illo dici poterant, ad satietatem usque congererit.

Postremus in hoc volumine est Theodorus Byzantius, Lector majoris Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Hic duplex opus Historiæ Ecclesiasticæ conscripsit. Primum opus nihil aliud erat quam Historia Tripartita, duobus libris comprehensa, quam ex Socrate, Sozomeno, ac Theodorito unum in corpus collegerat, à vicesimo anno Imperatoris Constantini usque ad Principatum Juliani. Hujus Tripartitæ Historiæ notitiam Leoni Allatio debemus, qui primus hoc monumentum ex tenebris eruerat, & publica luce donaturum se esse promiserat. Ejusdem Historiæ manuscriptum exemplar Venetiis in Bibliotheca sancti Marci extare, jam pridem monuit Possevinus: quod etiam ab se visum illic esse mihi testatus est Emericus Bigotius. Et initio quidem erat animus, hanc Tripartitam Theodori Lectoris Historiam cum hoc volumine in lucem edere. Sed quoniam non integra ad nos missa fuerat ab Allatio, sed initia duntaxat singulorum capitum, adjectis ad marginem nominibus Scriptorum ex quibus descripta erant, & notatis paginis editionis Roberti Stephani, in quibus reliqua continebantur: ejus editionem superfluum fore existimavi, præsertim cum Scriptores ipsos ex quibus collecta est, integros habeamus, & varias lectiones ex eadem Historia excerptas, in Annotationibus meis ad Socratem & Sozomenum ac Theodoritum accurate retulerim. Secundum opus Historiæ Ecclesiasticæ Theodori Lectoris, duobus pariter libris comprehensum fuit, quibus Theodorus res in Ecclesia gestas ab iis temporibus in quibus desierat Socrates, usque ad Principatum Justiniani senioris complexus est. Ex iis duobus posterioribus libris Excerpta quædam duntaxat seu Collectanea ad nos pervenerunt, à Nicephoro Callisto conscripta, ut titulus ipse indicat. Porro duplex hoc opus Theodori Lectoris, quidam ex veteribus unum in corpus compingebant, atque ita quatuor libros Ecclesiasticæ Historiæ Theodori numerabant. Ex horum numero fuit Joannes Damascenus, qui in libro tertio de Imaginibus insigne fragmentum profert ex libro quarto Ecclesiasticæ Historiæ Theodori, quod ad calcem excerptorum Theodori

PRÆFATIO.

odori in hac editione nostra studiosus Lector inveniet. Hinc etiam est, quod Suidas in Lexico ait, Theodorum Lectorem scripsisse Historiam Ecclesiasticam a temporibus Constantini usque ad Principatum Justiniani. Non quod Theodorus res in Ecclesia gestas à tempore Constantini ad tempora Justiniani, seu potius Justin, continua serie scripsisset: sed quod duos libros Historiæ Tripartitæ ex Socrate, Sozomeno, ac Theodorito excerptos, qui a Constantini temporibus exordiebantur, duobus aliis libris Historiæ Ecclesiasticæ ab se compositæ præfixerat. Cæterum inter secundum ac tertium hujus Operis librum ingens erat hiatus, annorum circiter decem & sexaginta, ab obitu videlicet Constantii ad extrema usque tempora Theodosii junioris: propterea quod Theodorus Lector Historiam suam Tripartitam non absolverat integram, sed in obitu Imperatoris Constantii desierat. Alii vero duplex illud opus Theodori Lectoris distinxerunt, & quidem rectius, ob eam rationem quam modo dixi. Ita certe Nicephorus Callistus, qui Excerpta seu Collectanea ex secundo opere Theodori Lectoris nobis reliquit, non ex tertio & quarto Ecclesiasticæ Historiæ Theodori libro, sed ex primo & ex secundo ea prænotavit. Idem in libro primo Historiæ Ecclesiasticæ, dum omnes enumerat qui Ecclesiasticam Historiam ante ipsum conscripserant, nullam prioris operis Theodori Lectoris mentionem facit, eo quod pars illa nihil aliud contineret quam excerpta ex Sozomeno & Socrate ac Theodorito. Solum vero commemorat opus posterius, Historiæ Ecclesiasticæ Theodori Lectoris, quam ille ab iis temporibus in quibus Socrates & Sozomenus ac Theodoritus scribendi finem fecerant, ad sua usque tempora, id est ad principatum Justin senioris deduxerat. Ejus enim Imperatoris electionem refert in excerptis quæ supersunt. Porro excerpta ista ex Historia Ecclesiastica Theodori Lectoris, primus in lucem edidit Robertus Stephanus, una cum reliquis Ecclesiasticæ Historiæ Scriptoribus, ex manuscripto codice Bibliotheca Regiæ. Ego vero cum nullum alium hujus Historiæ codicem manu exaratum nancisci potuissem, ex Theophane ac Nicephoro Callisto qui integram Theodori Historiam habuerunt, excerpta ista multis in locis emendavi atque supplevi, ut ex Annotationibus meis studiosus Lector poterit cognoscere. Novam quoque horum Collectaneorum latinam interpretationem dictavi, cum Musculi versio, quæ sola hætenus in cunctis editionibus lecta est, quam plurimis in locis ferri non posset. Utinam vero Historiam Ecclesiasticam Theodori integram hodie haberemus. Multa enim scitu digna in ea continebantur: Consulatus quoque quibus quidque gestum fuerat, accurate erant adscripti, ut patet ex fragmentis quæ à me collecta sunt. Cæterum re nunc attentius examinata, dubito utrum Nicephorus integram Theodori Lectoris Historiam legerit. Quantum enim ex accurata lectione Nicephori colligere possum, Nicephorus integrum opus Historiæ Ecclesiasticæ Theodori non viderat, sed excerpta duntaxat quæ nunc habemus. Certe si integrum opus Theodori legisset Nicephorus, multo plura ac meliora inde in suam Historiam transtulisset. Quod cum ille non fecerit, sed sola ea retulerit quæ hodie leguntur in excerptis Theodori, apparet verissimum esse id quod dixi, integram scilicet Theodori Lectoris Historiam à Nicephoro visam non fuisse. Quare verba illa *ἡ τοῦ Θεοδορίου Νικηνογράφου*, quæ leguntur in titulo Excerptorum Theodori, non ita accipienda sunt, quasi horum Excerptorum auctor fuerit Nicephorus. Sed id tantum significant, Nicephorum Callistum hæc Excerpta amanuensi suo dictasse. Eodem plane modo Leontii Scholastici liber de Sectis, quem primus in lucem edidit Leunclavius, inscriptus est *ἡ τοῦ Θεοδορίου Ἀββᾶτος τῆς Θεοφιλεστάτης Ἀββᾶ*, eo quod Theodorus Abbas librum illum Leontii amanuensi suo dictasset.

Sequuntur Annotationes nostræ in quatuor supra memoratos Ecclesiasticæ Historiæ Scriptores. De quibus præter id quod hujus Præfationis initio dictum est, nihil amplius habeo quod dicam. His adnexi sunt observationum Ecclesiasticarum libelli duo. Prior de Petro Fullone Antiochenis Ecclesiæ Episcopo, & de Synodis in quibus damnatus est. Alter vero de duplici Synodo Romana, & de duabus damnationibus Acacii Episcopi Constantinopolitani. In his duobus libellis multa, ut spero, studiosus Lector inveniet, quæ ante me nemo, quod quidem sciam, hætenus observarat. Appendicis autem loco subjunxi Dissertationes tres Luca Holstenii viri doctissimi, quas ille paulo ante obitum mihi tradi mandaverat, edendas ipsius nomine. Earum porro editionem consulto ad hoc usque tempus distuli, propterea quod duæ quidem priores agunt de epistola Synodica Alexandri Episcopi Alexandrini, quæ in hoc volumine continetur. Tertia vero est de Episcopatu Synesii, cujus mentionem facit Evagrius noster. Quod quidem idcirco te monendum esse duxi, ne quis fortasse quereretur earum Dissertationum editionem nimium diu à me suppressam fuisse. Fruere igitur Lector hoc labore nostro: & si quid commode à nobis translatum & observatum inveneris, Deo optimo maximo mecum gratias age, qui mihi oculorum acie prope modum destituto, opus hoc Historiæ Ecclesiasticæ ad exitum perducere concessit. Sicubi vero lapsus me esse deprehenderis, humaniter ignosce. Homines enim sumus, & ad errandum proclives. In nullo autem unquam labi, divinum est, ut vetus Poeta cecinit:

Μηδὲν ἀμαρτῶν ἐνὶ Θιού, ἢ πάντα κατ' ὁρθεύ.

VETERUM

VETERUM TESTIMONIA

DE HISTORIA ECCLESIASTICA

THEODORITI.

Theodorus in libro 4. hereticarum fabularum, cap. 1. de Ario.

Αλλὰ ταῦτα ἀπὸ πλάτους οὐ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ συγγραφεύας, ἀλλὰ τῶν ἡγουμένων ταῦτα λέγω. *Id est,*

SED cum hæc in Historia Ecclesiastica copiose conscripserim, superfluum puto eadem hic dicere.

Item in cap. 2. ejusdem libri, de Eudoxio.

Καὶ ἵνα μὴ πάντα λέγων μακύνω, τούτων γὰρ πάντων ἐμνήσθην ἐν ἐκείνῃ τῇ συγγραφῇ, ἵνα καὶ τὸν τῆς πόλεως ἐκείνης ἀρπάσαι θρόνον, καὶ τῷ κυρίῳ τῆς ἀληθείας τὰς ἐκκλησίας γυμνώσαι. *Id est,*

Ac ne omnia singillatim referendo prolixior fiam: horum enim omnium in historia illa Ecclesiastica mentionem feci: eo potentiz pervenit, ut & sedem illius urbis invaserit, & multas Ecclesias prædicatoribus veritatis orbaverit.

Cassiodorus Senator in Prefatione Historie Tripartite.

HANC igitur Historiam Ecclesiasticam, quæ cunctis Christianis valde necessaria comprobatur, à tribus Græcis auctoribus mirabiliter constat esse conscriptam: uno scilicet Theodorito, venerabili Episcopo, & duobus disertissimis viris, Sozomeno & Socrate.

Gennadius in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis.

THEODORETUS Cyri civitatis Episcopus, à Cyro enim Rege Persarum condita, servat hodieque apud Syriam nomen auctoris: scripsisse dicitur multa. Ad meam tamen notitiam ista sunt quæ venerunt. De Incarnatione Domini adversus Eutychen Presbyterum, & Dioscorum Alexandriæ Episcopum, qui humanam in Christo carnem fuisse negant, scripta fortia, per quæ confirmat & ratione & testimoniis Scripturarum, ita illum veram maternæ substantiæ carnem habuisse quam ex Matre virgine sumpsit, sicut & veram Deitatem, quam æternæ nascibilitate Deo Patre gignente ipse nascendo accepit. Sunt & ejus decem Historiæ Ecclesiasticæ libri, quos imitatus Eusebium Cæsariensem scripsit, incipiens à fine librorum Eusebii usque ad suum tempus, id est a vicennialibus Constantini usque ad Imperium Leonis senioris, sub quo & mortuus est.

Theodorus Lector in Epistola quam præfixit Historie Ecclesiasticæ.

POST admirandum Eusebium cognomento Pamphilum, qui plurimum stu-

dii posuit in colligendis libris doctissimorum virorum qui res Ecclesiasticas conscripserant, non solum apud Christianos, verum etiam apud Judæos: & qui Historiam suam perduxit ad annum vicessimum piissimi & re vera ordinati à Deo principatus laudatissimi ac beatissimi Imp. Constantini: idem argumentum tractare aggressi viri Deo cari, pari cura ac diligentia, sicut ipsorum libri fidem facient, sequentium temporum Historiam conscripserunt: Theodorus scilicet beatæ recordationis, Episcopus Cyri, & Sozomenus ac Socrates. In scribenda autem Historia non eandem omnes viam tenuerunt: sed singuli peculiari modo ratiocinati sunt, & res gestas scriptis prodiderunt.

Imperator Justinianus in edicto de confessione rectæ Fidei ad omnes Catholicos, de Theodoro Mopsuesteno ita scribit pag. 853. Chronici Alex.

Καὶ ταῦτα μαρτυροῦσι Σωζόμενος & Ἡσύχιος καὶ Σωκράτης καὶ Θεόδωρος, ὁ πολλοὺς ὡς Θεόδωρου λόγους τε καὶ ἐπαίνους ἐκτείνων. *Id est,*

ATQUE hæc testantur Sozomenus, Hesychius, Socrates ac Theodorus, qui pro Theodoro multos libros scripsit, eumque multis laudibus celebravit.

[Liberatus Diaconus in Breviario, cap. 3.]

THEODORITUS Episcopus in Ecclesiæ Hist. Apollinarem & ejus hæresim sic notat: *Apollinaris Laodicensis, dum pietatis induerat vultum &c.]*

Evagrius Scholasticus in libro primo Historie Ecclesiasticæ cap. 1.

EUSEBIUS inquam Pamphili, & Sozomenus, ac Theodorus & Socrates, benignissimi Servatoris nostri adventum in terras, ejusdemque adscensum in cælum, tum ea quæ à divinis Apostolis & à fortissimis martyribus pro fide certantibus præclare sunt gesta: quidquid præterea, aut laude, aut vituperatione dignum actum est à nostris usque ad principatum Theodosii, omnium optime ac diligentissime scriptis prodiderunt.

Photius in Bibliotheca cap. 31. de Theodoro.

Ανεβώθη Θεόδωρος ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ. πάντων τῶν εἰρημένων κατὰλληλον φέρων τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον ὅτις ἐπίθηκε. ὡς πρὸς καὶ ὑψηλὸς & ἀπείρητος. πλεονεχὲς οἷον ταῖς μεταφοραῖς περὶ βλάσας, καὶ ὡς περὶ ἀπειροχάλας ἐχρήσατο. ὅτις καὶ πλατύπρον τῶν εἰρημένων, τὰ

VETERUM TESTIMONIA

ὅτι τῆς δευτέρας συνόδου διέλασε, σχεδὸν π' ἄλλων ὅσπερ μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς ἀφοσιώμενον, ἀλλ' ὃ βυζαντινὸν τὶ τοῦ αὐτοῦ εἶπεν. πλεον' ἀλλὰ καὶ ὅτις ὃ πάντα λεπτομερῶς λέγει. ἀρχαῖα ὃ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Ἀρείου αἰρέσεως, καὶ καὶ ἀλλήλων μέχρι τῆς Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας, καὶ μέχρι τῆς Θεοδοῦ τοῦ τελευτή, ἡνίκα ὃ Κωνσταντινουπόλεως Σισίνιος ἦρχεν. *Id est,*

LECTA est Theodoriti Historia Ecclesiastica. Hic magis quam reliqui quos supra nominavi, convenientem Historiæ stilum adhibet. Clarus enim & grandis est minimeque redundans: nisi quod translationibus interdum audacius, & pene inepte utitur. Hic etiam fusius cæteris, secundæ Synodi gesta commemorat, quæ alii tanquam in transcurso & obiter ac perfunctorie narrant, nec videntur de ea loqui velle. Verumtamen ne ipse quidem omnia singillatim refert. Historiam inchoavit ab hæresi Arii, & ad Principatum Theodosii junioris pertexit, & in morte Theodori Mopsuesteni desinit, quo tempore Sisinnius Constantinopolis erat Episcopus.

Nicephorus Callistus in libro primo Historiæ Ecclesiasticæ. cap. 1.

PORRO Hermias Sozomenus, qui & Salaminus dicitur, & doctissimus Theodorus Episcopus Cyri, qui tertiam Synodum impugnavit: item Deo invisus Philostorgius, & qui cognomento quidem

καθαρός, sed animo minus puro fuit, Socrates, à fine Eusebii Cæsariensis exorsi, usque ad tempora Theodosii junioris Historiam suam perduxerunt, cum omnes nescio quo pacto idem sibi argumentum proposuissent.

In Theodorum Epigramma ex veteri codice descriptum ab Henrico Savilio.

Τῆς θειότητος ὃ λόγον θύλακας
καὶ ῥητορικῆς δεινότητος ὃ τέχνης
ὡς ἀγαθαὶ σὲ ὃ τῆς πᾶσι πλέων,
ὡ συγγραφεὺς ἀρίστῃ καλλίστῃ λόγων.
Ὅπως διαυγῆς ὃ φαινοὶ λυχνίταις,
καὶ μάρμαροι σίλβοντες οἱ σοὶ δὴ λόγοι,
καὶ πρόξενος μὲν δεξιῆς τῆς ἐσθίου,
τῆς ἀθῆναι δὲ σπλιπυταὶ κακίας.

Eustathius in Commentariis ad lib. 2. Iliadis, pag. 264. edit. Rom.

Ο ΕΠΙΣΚΗΠΤΟΣ κύριον ὄνομα ἀπὸ τοῦ τεχνικῶς ὃ ὁ Θεοδώριτος. *Id est,*

EPICITUS nomen proprium scribitur per i, itemque Theodorus iuxta grammaticos.

Suidas in Lexico.

ΘΕΩΔΩΡΙΤΟΣ ὄνομα κύριον. Θεοδώριτος δὲ, διὰ τῆς ἡ, ἢ δὲ τῆς Θεῶ. *Id est,*

THEODORITUS nomen proprium. Θεοδώριτος autem per ἡ, adjectivum est significans Donum Dei.

VETERUM TESTIMONIA DE HISTORIA EVAGRII.

Ex actione quinta septimæ Synodi Oecumenicæ, pag. 113.

ΕΚ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου, ἐν τῷ πρῶτῳ λόγῳ. μετὰ γὰρ τὸ προσβαλεῖν τῇ πόλει τὸν Χοσρόην, & cætera quæ habentur in cap. 27. libri quarti.

Ex Bibliotheca Photij cap. 29.

ΑΝΕΓΓΩΟΝ Εὐαγρίου ὁλοκληροῦ, ἀπὸ ὑπάρχον, πόλεως δὲ Ἐπιφανίου τῆς κατὰ τὴν κοίλῃ Συρίας, Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ὃ τῶν ἐξ, ἀρχὴν ποιημένη τὸ τέλος τῆς Σωκράτους ὃ Θεοδοῦ τοῦ ἱστορίας. ὃ καὶ πᾶσα μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ὅπως δαδίκων ὃ τῇ βασιλείᾳ ἀφ' ὧντος. ἐπὶ δὲ τὴν φράσιν ὃς ἀχαιεῖς, εἰ καὶ πᾶς ἀντιλέγουσιν ὃς οἱ δοκεῖ. ὃ δὲ τῇ πᾶν δογματικῇ ὃς ἀντιλέγουσιν ὃς ὅσων ὃς ὅσων ὃς ὅσων. *Id est,*

LECTA est Evagrii Scholastici Expræfecti, nati Epiphania urbe Cælefyriæ, Ecclesiastica Historia libris sex: inchoans à fine Socratis & Theodoriti Historiarum, pertingensque ad Mauricii annum duodecimum imperii. Stilus huic non ingratus, tametsi interdum redundare quodammodo videatur. Verum in dogmatum veritate

cæteris historicis accuratior est. Habet autem & de imaginibus quædam testimonia.

Nicephorus Callistus in libro 1. cap. 1.

DE INCEPS vero Theodorus Lector Byzantius, & Basilus Cilix, & Expræfectus Evagrius, superiorum ante ipsos temporum res prætergressi, & tempora sua stilo prosecuti, eorum quos modo diximus Historiis suas conjunxerunt, difficultatem reformidantes. Nonnulli etiam è vita inter scribendum excedentes, institutum opus minime compleverunt. Ipse quidem Evagrius Epiphaniensis, historiam usque ad Justinianæ ætatem deducit, maxima ex parte res prophanas tractans: quarum argumenta & materiam ex Eustathio Syro, Zosimo, Prisco, Joanne, Procopio Cæsariensi, Agathia, qui illis temporibus continua serie insignes fuere Oratores, & præterea ex aliis non pœnitendis historicis decerpit.

Idem in libro 16. cap. 31.

QUÆ vero de Severo Evagrius Epiphaniensis memoriæ mandaverit, verbis hic ejus apponam. Scribit enim ad hunc modum: — & cætera, quæ extant in libro 3. Evagrii cap. 34.

VETERUM

VETERUM TESTIMONIA DE PHILOSTORGIO.

Photius in Bibliotheca, cap. 40.

LECTA est Philostorgii Ariani veluti Ecclesiastica Historia. Narrat autem fere contraria omnibus Ecclesiasticis Historicis, laudibus extollens quos novit Ariano infectos, & conviciis Orthodoxos perfundens: ita ut hoc ejus opus non tam Historia esse videatur, quam hæreticorum laudatio, cum nuda & mera vituperatione atque accusatione Catholicorum. Stilus illi comptior, & poeticis sine tædio, minimeque ingratis vocibus utitur. Tropi quoque ac verba significantia gratiam ipsi cum jucunditate conciliant. Nisi quod interdum audacius ipsis, vel nimium detortis utendo, in frigidum & importunum sermonem incidit. Ornatur ab illo varie oratio, vel ad satietatem; ita ut in obscuritatem, nec eam semper gratam, occulte trahatur auditor. Sæpe etiam sententias apte suis locis inserit. Incipit autem ab Arii studio in hæresim atque exordio, usque ad Aetii impii hominis revocationem. Hic autem Aetius ab ipsis qui idem cum illo sentiebant hæreticis, propterea quod ipsos impietate superaret, ut ipse Philostorgius vel invitus refert, Diaconatu submotus, postea ab impiissimo Juliano Imp. revocatus humaniterque exceptus est. Et hæc quidem ejus historia, uno volumine sex libros complexa, ad hoc usque tempus progreditur. Ipse vero scriptor mendax est, & à fabulis minime abstinens. Prædicatque doctrinæ quidem causa Aetium maxime & Eunomium: solos illos pietatis dogmata quæ temporis longinquitate obruta erant, repurgasse fingens. Miraculorum vero & vitæ gratia laudat Eusebium Nicomedie Episcopum, quem etiam Magnum nominat, & Theophilum Indum, aliosque complures. Reprehendit vero Acacii maxime Cæsareæ Palæstinæ Episcopi, vim dicendi intolerabilem, & versutiam inexpugnabilem; quibus eum artibus oppressisse ait præ omnibus, tam eos qui idem sentire viderentur, odio tamen quodam divisi erant: quam eos qui contraria in religione sentiebant. Et hæc quidem jam à nobis lecta sunt. Exiguo autem post tempore lecti sunt in alio volumine sex quoque alii ejus libri: adeo ut totum ejus o-

pus compleatur libris duodecim. Quorum librorum principes literæ si connectantur, scriptoris Philostorgii nomen conficiunt. Progreditur autem usque ad Theodosii junioris tempora, finem scribendi faciens quo tempore Theodosius post mortem Honorii, Romani Imperii sceptrum Valentiniano juniore, Placidie & Constantini filio, patrueli suo tradidit. Quantumvis autem Philostorgius hic in Orthodoxos fureret, in Gregorium tamen cognomento Theologum incurrere non est ausus, cujus doctrinam vel invitus prædicat. Basilio vero Magno calumniam texere ausus est, qua illustriorem eum reddidit. Vim enim & venustatem sermonis in concionibus, ipsa rei evidentia fateri coactus est: temerarium tamen ipsum homo futilis appellat, nec in refutando exercitatum, eo quod, ut ait, Eunomii libris respondere ausus esset.

Nicephorus Callistus in libro primo cap. 1.

PORRO Hermias Sozomenus, qui & Salaminus dicitur, & doctissimus Theodoritus Cyri, qui tertiam Synodum impugnavit: item Deo invisus Philostorgius, & qui cognomento quidem καβαρς, sed animo minus puro fuit, Socrates, à fine Eusebii Cæsariensis exorssi, usque ad tempora Theodosii junioris historiam suam perduxerunt, cum omnes nescio quo pacto idem sibi argumentum proposuissent.

Idem in libro 9. cap. 19.

SED enim quæ Deo invisus Philostorgius, res gestas supradicti Theophili narrans fusius commemoravit, ea nunc paucis perstringemus. Ait igitur: — & cætera quæ leguntur in lib. 3. Philost. Sect. 6.

Idem in libro 12. cap. 19.

HUNC Eunomium, ut divinum hominem plurimum admiratur Ecclesiasticus scriptor Philostorgius. Prudentiam enim & virtutem ejus incomparabilem fuisse fingit, & oris formam & corporis partes decentissimas cum multa venustate prædicat, — & cætera quæ leguntur in libro decimo, capite 6.

Joannis Antiocheni, Suidæ, ac Nicetæ testimonia de Philostorgio habentur in Supplemento Philostorgii.

VETERUM TESTIMONIA DE HISTORIA ECCLESIASTICA THEODORI LECTORIS.

Suidas in Lexico.

Θεόδωρος ὁ ἀπὸ ἀναγνώστης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐγενήθη ἱστορίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀπὸ τῆς πρώτης χρονίας Κωνσταντίνου, ἕως τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ. *Id est,*

THEODORUS ex Lectoribus magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, scripsit Historiam Ecclesiasticam à Constantini

temporibus ad Imperium usque Justiniani.

Nicephorus Callistus in libro primo Historiæ Ecclesiasticæ, cap. 1.

ΕΝ ΠΡΩΤῳ Πάλιν ὁ Βυζάντιος ἀναγνώστης Θεόδωρος, ὃς ὁ Κίλιξ Βασιλεὺς, ὃς ὁ ἀπὸ ἐπάρχου Εὐάγγελος, τὰ τῆς ἀνωτέρου χρονίας ἐπὶ αὐτῶν ὑπογράφει, οἱ δὲ τὸς οἰκίους χρόνους τοὺς ἐκείνου παρέζωσαν, τὸ τῆς πραγματικῆς διαχειρὸς ὑπολογισάμενοι.

VETERUM TESTIMONIA.

σάμνοι· ἄλλοι δὲ καὶ τὸ βίον ἐν ταῖς συγγραφαῖς ἀπο-
λιπόντες, τὴν δὲ ὁμιλίαν ὑποτάσσον ἡμῖν συν-
τέλειαν. *Id est,*

DEINCEPS vero Theodorus Lector
Byzantius, & Basilus Cilix, & Ex-
præfectus Evagrius, superiorum ante ipsos
temporum res prætergressi, & tempora sua
stilo prosequuti, eorum quos modo dixi-
mus Historiis suas conjunxerunt, operis
difficultatem reformidantes. Nonnulli e-
tiam è vita inter scribendum excedentes,
institutum opus minime compleverunt.

Reliquorum testimonia de Theodoro
Lectore, Joannis scilicet Damasceni, Theo-
phanis, & Patrum Synodi septimæ, habes
infra in fragmentis Theodori Lectoris.

Proœmium Historiæ Ecclesiasticæ Tripar- titæ Theodori Lectoris.

Θεόδωρος ἀναγνώστης Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησια-
στικῆς ἱστορίας βιβλίον πρῶτον.

ΕΚ πρὸς ψήφου ἐπιζῶντος μοι λαχόντι * καὶ τὸ
ἡμέτερον Παφλαγονίαν ἔχον ἐν μετροπόλει τῆς
νομῆς Γάγγραι, καὶ αὐτῇ τε ἀπελευσάντῃ τῆς σῆς
ἱστορίας ὁμῶς καὶ ἡμῖν μοι κεφαλῆς, ἡναγκάζουσα παρ'
αὐτῆς, ἐξ αὐτῆς τὰς ὑποθέσεις ληψόμενος συν-
αγαγὼν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς ἐκθένσεως, καὶ
μῖαν πᾶν ἐξ αὐτῶν ἀρμόσας συνάξας. ἐπειδὴ καὶ
πατρικὴ κελεύσει ἀνιλέγῃ ἔχοντες, εἰ καὶ φράσεις
καὶ περὶ τῆς ἐλευσίνης, ἀλλ' ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον
ἀμελλητὴ ἦλθον, ὑμετέρας διχαῖς παρρηχῶς. Εὐ-
σεβίῃ τῇ θανμασιώτῃ τὴν ἐπίκλην Παμφίλου,
κεκμηκότες καὶ τὴν συλλογὴν τῆς ἀνέχουσα τὰς
ποιούσας ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις λογίων ἀνδρῶν
συγγραφέων, καὶ μόνον λέγω τῆς καὶ Χρι-
στιανοῖς φιλοσοφούντων, ἀλλὰ καὶ παρ' Ἑβραίοις καὶ
τῇδε τῇ ἱστορικῇ σύνταξιν ποιούμενοι ἀχρι τῆς ἐ-
κδοῦς ἔτι καὶ φιλοχρίστου καὶ ὡς ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ
χειροτονηθείσης βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ παυσιφώνου
καὶ μακαριώτατου ὡς καὶ ταλύναντες, ἐπὶ τὸ τοιοῦ-
τον τὴν ὑποθέσεως σχῆμα μὲν πολλὰ καὶ ἀκριβείας,
ὡς καὶ ἐκτείναντες ἡ γραφὴ μαρτυροῦσα, καὶ σπουδῇ
πεποιήκεται θεοφιλεῖς ὁμῶς καὶ λογισατοῖς ἀνδρες
λέγω δὴ Θεόδωρον τὸν ὁσίας μνήμης, γνώμης
ἐπισκοπὸς Κύριος, καὶ Σωζόμενος, καὶ Σωκράτης. καὶ
ὁμιλοῦντες χρόνῳ ποιούμενοι τε πραγματίαν, καὶ
ἀμφὶ τὸ τοιοῦτον ὁμιλοῦντες θεομῶν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἕκαστος
φιλοσοφῶν, καὶ τὰς λόγους ἀναγράφας. ἐπεὶ οὖν
πᾶν μὲν τὸ καὶ καίρους πραχθέντων, ὑπὸ τῇ ἀκο-
λουθίας ἀνέμῳ ἐκάπεροι ἀπεδείχθησαν φράσεις,
πᾶν δὲ ἰδίᾳ ὄντες, ὅλορον αἴτην, τὰ κοινῶς αὐ-
τοῖς συμφωνήματα καὶ τῇ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ὁφθαλμοῦ
διηγουμένη τῇ παρῶν βίβλῳ κατατάξαι, καὶ
τῇ παρῶν ὁφθαλμοῦ ἀνέμῳ ὡς ἀμφὶ συμφωνή-
μασι τὰ δὲ ἐκάστῳ πάλιν ἰδίᾳ ἐκτείναντες παρα-
διδόντες· ἀρξομαι δὲ τὴν ὑποθέσεως ἐκ τῆς ἱστορίας
τῇ μακαρίῳ Σωζομένῳ.

In Proœmium Theodori Lectoris, Annotatio.

* **Κ**ΑΤΑ τὸ ἡμέτερον Παφλαγονίαν ἔχον. In MS. Codice Veneto legitur ὁμιλῶν. Sed magis probò scripturam Codicis Alla-
tiani. Quod si hanc lectionem sequi placet, necessario efficitur Theodorum Lectorem oriundum fuisse ex Provincia Pa-
phlagonia. Certe ejus dictio nescio quid Paphlagicum redolet. Ipse quoque Theodorus in hoc Proœmio ingenue faterur,
se in dicendo rudem esse & parum exercitatum. Tales autem erant Paphlagonæ, ut de Heliπidio testatur Ammianus Marcel-
linus in libro 21. pag. 186 his verbis: *Ad Præfecturam promovetur Heliπidius, ortus in Paphlagonia, asperum vilius & lingua.*
Si quis tamen Venetum Codicem secutus, ὁμιλῶν scribere maluerit, equidem non magnopere repugabo, præsertim cum
verbum ὁμιλῶν quod præcessit, hanc scripturam confirmare videatur. Porro Theodorus Lector opus hoc suum cuidam E-
piscopo, aut potius Presbytero Gangrensis Ecclesiæ, hac epistola nuncupat. Hinc est quod sacrum caput & patrem eum ap-
pellat, ejusque precibus adjuvari se optat.

Προσφώνητικὸν εἰς Θεόδωρον τὸν βασιλεῖα Σωζομένῳ.

Φασι τὴν πάλαι αὐτοκράτορος ὑπὸ μελῆς π χρῆ-
μα γινώσκειν, &c. ut habentur apud ipsum
Sozom. à pag. 3. usque ad finem pag. 6.

Theodori Lectoris urbis Constantinopolita- næ Ecclesiasticæ Historiæ liber primus.

CUM nescio quam ob causam mihi con-
tigisset, ut in vestra Paphlagonum
Provincia hospitarer in ipsa Metropoli quæ
dicitur Gangra, utque sacro ac venerando
mihi conspectu tuo illic fruerer, compelle-
bas me, ut eos qui Ecclesiasticam Histori-
am ediderant colligerem, argumenta abs
te sumpturus, eorumque unum quasi cor-
pus componerem. Quando igitur nefas
est paternis jussibus refragari, ego quam-
vis dictionis elegantia destitutus, ejusmo-
di opus incunctanter aggressus sum, tuis
orationibus confisus. Post admirandum
Eusebium cognomento Pamphilum, qui
plurimum studii impendit in colligendis
libris doctissimorum virorum qui res Ec-
clesiasticas conscripserant, non solum apud
Christianos, verum etiam apud Judæos:
& qui Historiam suam perduxit ad annum
usque viceesimum piissimi & re vera à Deo
ordinati Principatus, laudatissimi ac beatif-
simi Imperatoris Constantini: Idem argu-
mentum tractare aggressi viri Deo cari, pa-
ri cura ac diligentia, sicut ipsorum libri
fidem facient, sequentium temporum Hi-
storiam conscripserunt: Theodorus sci-
licet beatæ recordationis, Episcopus Cyri,
& Sozomenus ac Socrates. In scribenda
autem Historia non eandem viam omnes
tenuerunt: sed singuli peculiari modo ra-
tiocinati sunt, & res gestas scriptis prodi-
derunt. Quoniam igitur nonnulla quidem
eorum quæ singulis temporibus gesta sunt,
utrique similiter retulisse noscuntur, rerum
scilicet ordine eos compellente: quædam
vero diversa ratione commemorarunt: ra-
tioni consentaneum esse existimavi, ut ea
quidem in quibus inter se consenserunt,
verbis illius qui apertius & elegantius ea-
dem retulerat, huic libro insererem, no-
tans in margine ambos Scriptores inter se
convenire. Ea vero quæ peculiariter ac
diverso modo ab unoquoque eorum expo-
sita sunt, pariter demonstrabo. Ordinar
tem ab Historia beati Sozomeni.

Allocutio Sozomeni ad Imp. Theodosium.

PRISCOS Imperatores, diversarum
quemque rerum studiosos fuisse me-
morant, &c.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΟΜΟΙ ΠΕΝΤΕ.

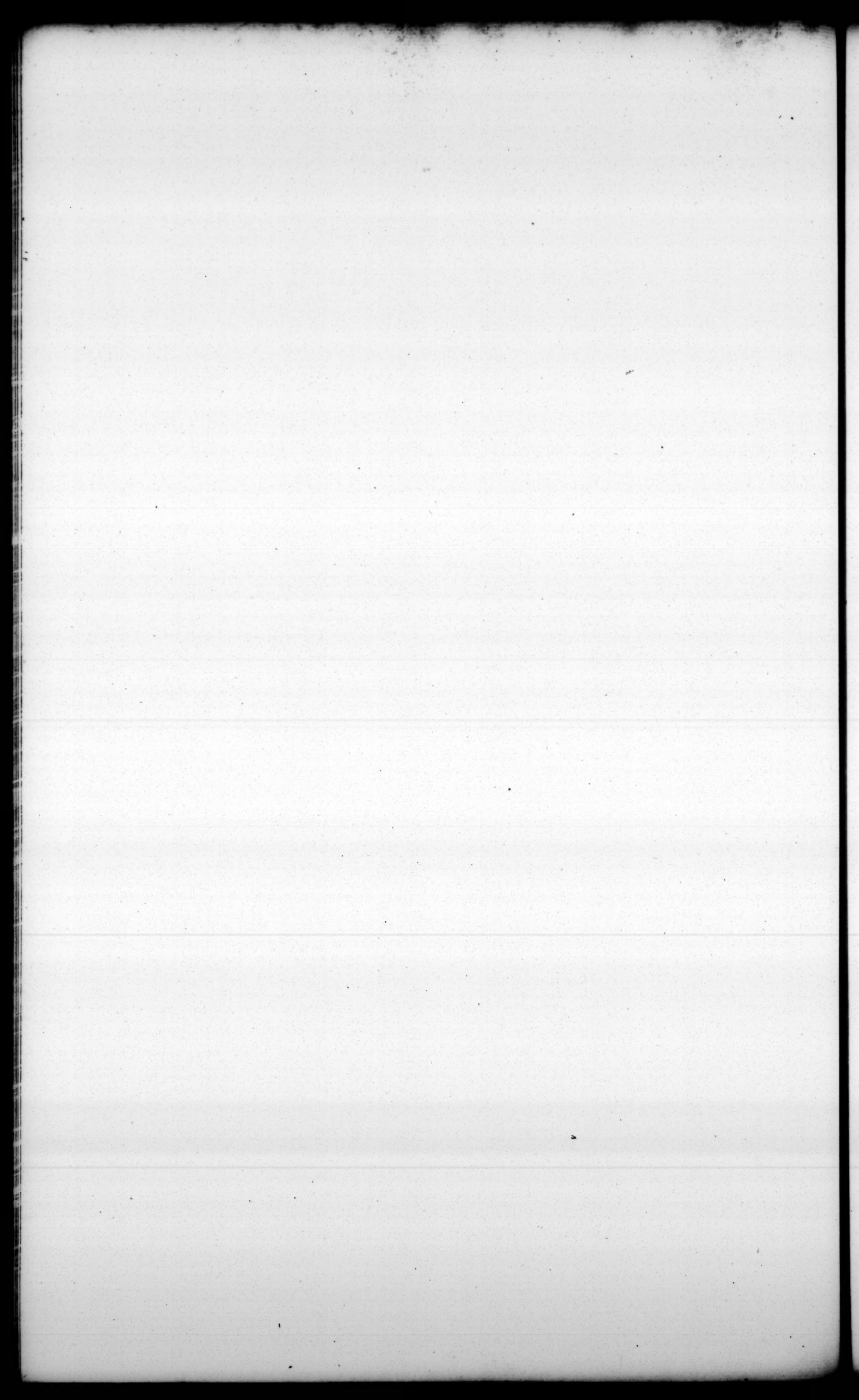
THEODORITI

EPISCOPI CYRI

ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ

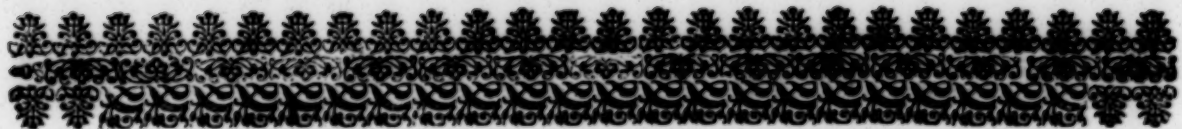
LIBRI QUINQUE.

HENRICO VALESIO *Interprete.*

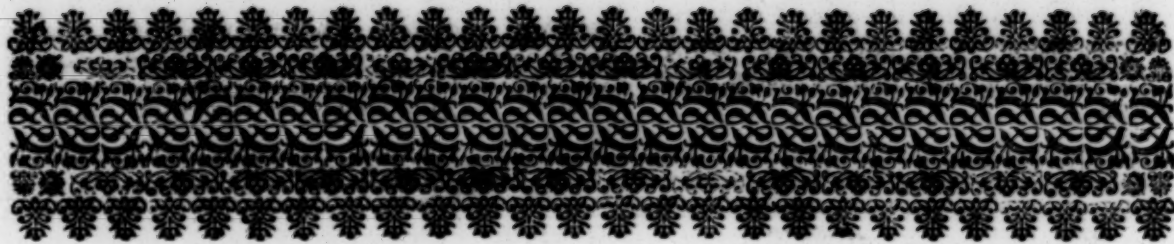
ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ λόγος πρῶτος.

- α' τῆς ἱστορίας σκοπός.
 β' Πόθεν ἤρξατο τῷ Ἀρειανῶν ἡ αἵρεσις.
 γ' Κατὰ πόλιν τῷ πρῶτον ὁρίσκειν τὸν ἐπίσκοπον.
 δ' Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.
 ε' Ἀρείου ἐπιστολὴν πρὸς Εὐσεβίον τὸν Νικομηδείας ἐπίσκοπον.
 ς' Εὐσεβίου ἐπισκόπου Νικομηδείας ἐπιστολὴν πρὸς Παυλῖνον ἐπίσκοπον Τύρου.
 ζ' Τὰ καὶ τὴν μεγάλην σύνοδον τὴν ἐν Νικαίᾳ.
 η' Ἐλεγχος τῷ Ἀρειανῶν ἐκ τῷ Εὐσταθίου καὶ Ἀθανασίου συγγραμμάτων.
 θ' Τὰ καὶ τὴν Μελέτιον τὸν Αἰγύπτου, ἐξ ἧς Μελετιανοὶ σχισματικοὶ μέχρι τῆς παρόντος διέμεναν καὶ συνοδικὴν πρὸς τούτου ἐπιστολὴν.
 ι' Ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας ἐπισκόπους, περὶ τῷ τῷ συνοδῷ τυπωθέντων.
 ια' Περὶ τῷ σιτηρείῳ τῷ ταῖς ἐκκλησίαις χορηγηθέντων, καὶ τῆς ἄλλης τοῦ βασιλέως ἀρετῆς.
 ιβ' Ἐπιστολὴν Εὐσεβίου τῷ Καισαρείας ἐπισκόπου περὶ τῆς ἐκτέλεισης ἐν Νικαίᾳ πίστεως.
 ιγ' Ἐλεγχος τῷ νῦν βλασφημούντων Ἀρειανῶν, ἐκ τῷ Εὐσεβίῳ τῷ Καισαρείας ἐπισκόπου συγγραμμάτων.
 ιδ' Περὶ τῆς Ἀρείου πλεωτῆς, ἐκ τῆς Ἀθανασίου ἐπιστολῆς.
 ιε' Ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, περὶ τῆς τῷ ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς.
 ις' Ἄλλη ἐπιστολὴν τῷ αὐτῷ περὶ τῆς τῷ θείῳ γραφῶν καὶ σκευῆς.
 ιζ' Ἄλλη τῷ αὐτῷ ἐπιστολὴν πρὸς Μακάριον τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων περὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ θείου ναοῦ.
 ιη' Περὶ Ἑλένης τῆς τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνου μητρὸς, καὶ τῆς περὶ τὴν οἰκοδομίαν τῷ θείῳ ναῷ σπουδῆς.
 ιθ' Περὶ τῆς ὁριζούσης Εὐσεβίου τῆς Νικομηδείας μετεθέσεως.
 κ' Ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ κατὰ Εὐσεβίου καὶ Θεοφάνους γραφεῖσα Νικομηδείῃσι.
 κα' Περὶ τῆς ὑπὸ Εὐσεβίου καὶ τῷ αὐτῷ γεγονημένης καὶ τῷ ἁγίῳ Εὐσταθίῳ τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκόπῳ συσκευῆς.
 κβ' Περὶ τῷ μὲν τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου καλεσάντων ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπισκόπων αἱρετικῶν.
 κγ' Περὶ τῆς Ἰνδῶν πίστεως.
 κδ' Περὶ τῆς Ἰβήρων πρὸς τὴν θυσίαν ποδηγίας.
 κε' Ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ πρὸς Σαπώριον τὸν βασιλέα Περσῶν, περὶ τῷ Χριστιανῶν γραφεῖσα.
 κς' Περὶ τῆς καὶ τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ τυρβηθείσης ἐπιστολῆς.
 κζ' Ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ πρὸς Ἀλεξανδρείας.
 κη' Ἄλλη καὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ ἐπιστολή.
 κθ' Ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ πρὸς τὴν συνοδὸν.
 λ' Περὶ τῆς ἐν Τύρῳ γεγονημένης συνοδου.
 λα' Περὶ τῶν ἱκανῶν τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις γεγονημένων, καὶ τῆς ἐξουσίας τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ.
 λβ' Περὶ τῆς τῷ μακαρίῳ Κωνσταντίνῳ βασιλεῖς ἀφθίξης.
 λγ' Ἀπολογία ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως.
 λδ' Περὶ τῆς τῷ βασιλεῖ πλεωτῆς.

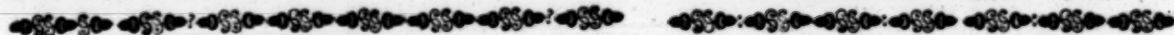
IN LIBRO PRIMO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
hæc continentur.

- CAP. I. HISTORIÆ scopus.
II. Unde cœperit hæresis Arianorum.
III. Enumeratio præcipuorum sacerdotum.
IV. Epistola Alexandri Alexandriæ Episcopi ad Alexandrum Constantinopolitanum.
V. Epistola Arii ad Eusebium Nicomediensem Episcopum.
VI. Eusebii Nicomediensis Epistola ad Paulinum Tyri.
VII. De rebus gestis in magna Synodo Nicæna.
VIII. Confutatio Arianorum ex libris Eustathii & Athanasii.
IX. De rebus Meletii Ægyptii, ex cuius nomine dicti sunt Meletiani schismatici, qui ad hunc usque diem perdurant, & Synodica de illo epistola.
X. Epistola Imp. Constantini ad Episcopos qui Synodo non interfuerant, de iis quæ decreta erant in Concilio.
XI. De annonis quas Ecclesiis tribui iussit : & de aliis Imperatoris virtutibus.
XII. Eusebii Cæsariensis Episcopi epistola de fide Nicææ exposita.
XIII. Confutatio Arianorum nostri temporis ex scriptis Eusebii Cæsariensis.
XIV. De morte Arii ex epistola Athanasii.
XV. Constantini Imper. epistola de constructione Ecclesiarum.
XVI. Alia ejusd. Imp. epistola de conficiendis sacris codicibus.
XVII. Alia ejusd. Imp. epistola ad Macarium Hierosolymitanum Episcopum de constructione sacrosanctæ Ecclesiæ.
XVIII. De Helena matre Imp. Constantini, deque ejus studio in ædificatione Ecclesiæ.
XIX. De illegitima translatione Eusebii Nicomediensis.
XX. Epistola Imp. Constantini adversus Eusebium & Theogonium ad Nicomedienses scripta.
XXI. De fraudulenta machinatione Eusebii & sociorum ejus adversus Eustathium Episcopum Antiochenum.
XXII. De Episcopis hæreticis qui Antiochiæ ordinati sunt post discessum beati Eustathii.
XXIII. De Indorum fide.
XXIV. De Iberorum conversione ad fidem.
XXV. Epistola Imp. Constantini ad Saporem Regem Persarum.
XXVI. De insidiis adversus sanctum Athanasium comparatis.
XXVII. Epistola Imp. Constantini ad Alexandrinos.
XXVIII. Aliæ insidiæ adversus eund. Athanasium.
XXIX. Imp. Constantini epistola ad Synodum Tyri.
XXX. De Synodo apud Tyrum celebrata.
XXXI. De Ecclesiæ dedicatione Hierosolymis facta, deque exilio sancti Athanasii.
XXXII. De testamento beatissimi Imp. Constantini.
XXXIII. Ejusd. Imp. defensio.
XXXIV. De morte sanctissimi Imperatoris Constantini.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ
ΛΟΓΟΣ Α΄.

THEODORITI
EPISCOPI CYRI
ECCLESIASTICÆ
HISTORIÆ
LIBER I.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPUT I.

Ο τῆς ἱστορίας σκοπός.

Historia scopus.

ΖΩΓΡΑΦΟΙ μὲν σάνισι καὶ τοίχοις
ταῖς παλαιαῖς ἐγγράφοις ἱστορίας, τῶν
μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς προσφέρουσιν τῶν δὲ
καταγεγραμμένων τὴν μνήμην, ἐπὶ πλείονι ἀποδοῦναι
φυλάττουσι. λογιγράφοι δὲ, ἀντὶ μὲν σάνιδων, ταῖς
βίβλοις ἀντὶ δὲ χρωμάτων, τοῖς τῶν λόγων ἀνθεσι
καταγεγραμμένοι, ἀφαιρετέροι καὶ μνημονεύεσθαι τῶν πε-
πραγμένων ποιῶσι τὴν μνήμην. ὁ γὰρ χρόνος λα-
βᾶται τῇ ζωγραφῇ τὴν τέχνην. τοῦτο δὲ χάριν
καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν λεπτῶν
συγγραφαὶ περὶ σόφου. ὁ γὰρ ὅστις ᾤθηται, λαμ-
πρότατον ἔργον καὶ ὀνησιφόρον διηγημάτων τὸ κλέος
παρῆναι ὑπὸ τῆς λήθης σιμωμένην. ἀλλὰ γὰρ
δὴ τῷτο, καὶ τῇ σιωπῇ πρὸς ἐπὶ τοῖς μετὰ τὸν πόρον
πολλὰς παρῶνται. ἐγὼ δὲ, τῇ μὲν ἑαυτοῦ
δυνάμει τόδε τὸ ἔργον καταμύθηναι, τὴν δὲ ἑξέρι-
σιν ὀρρωδῶ. γὰρ ὅτι τὸ φιλοτίμητον δοτῆαι τῶν
ἀγαθῶν, μείζον ἢ κατ' ἑαυτὸν ἔχειν. Εὐσέβιος
μὲν οὖν ὁ Παλαιστίνος, ὑπὸ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων

PICTORES quidem, dum veteres
Historias in tabulis & in parietibus
depingunt, non modo intuentium
oblectant oculos, verum etiam
memoriam rerum gestarum quam diutissime
florentem conservant. Historiarum
vero scriptores, qui tabularum loco libris, &
colorum vice, orationis pigmentis utuntur,
multo diuturniorem ac stabiliorem præstant
memoriam rerum præteritarum. Etenim
opus pictorum longinquitate temporis con-
sumitur. Hanc ob causam ea quæ Historiæ
Ecclesiasticæ adhuc deerant, ipse quoque
scriptis mandare institui. Nefas enim esse
duxi, æquo animo pati ut clarissimorum fa-
cinorum gloria, & fructus utilium narratio-
num, oblivioni tradantur. Qua etiam de
causa quidam ex familiaribus meis sæpenu-
mero me cohortati sunt, ut hunc laborem
fufciperem. Ego vero hinc vires meas, illinc
opus ipsum æqua lance perpendens, aggredi
quidem illud reformido. Fretus tamen munifi-
centia largitoris bonorum omnium, majora
viribus meis aggredior. Et Eusebius qui-
dem Palæstinus, à sanctissimorum Apostolo-

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Θεωδωρίτου] Codex Regius Pini habet Θεωδωρίτου hic & ubique.

² Ζωγράφοι μὲν] In editione quidem Roberti Stephani, & in editione Basilienſi quæ Stephani editionem novem annis antecessit, primum caput hujus libri non ab his verbis inchoatur; sed ab iis quæ leguntur infra τῶν ἀποστόλων &c. quam distinctionem Joachimus Camerarius, & diu post illum Jacobus Sirmundus, in sua versione ambo secuti sunt. Ego vero Christophorsonum sequi malui, qui primum caput exorsus est ab iis verbis quæ priore loco posui. Ab illis autem verbis τῶν ἀποστόλων, secundi capitis initium duxit. Quam quidem distinctionem confirmant tituli Capitum, qui huic libro præfixi sunt, tum in editione Basilienſi, tum in editione Rob. Stephani.

³ Τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τὸ λεπτὸν] In Manuscripto codice Henrici Savillii scriptum est τὸ λεπτὸν. reliqui tamen codices nihil mutant. Duplex autem potest esse sensus hujus vocabuli. Aut enim vult dicere Theodoritus, se ea scripturum quæ ab aliis qui sua ætate Historiam Ecclesiasticam scripserant, Socrate scilicet ac Sozo-

meno, fuerant prætermiſſa. Aut id tantum vult dicere, se ea narraturum, quæ Eusebius intacta reliquerat. Et hic quidem sensus verior videtur ac simplicior. Subdit enim paulo post Theodoritus, orsurum se ab iis rebus in quibus Eusebius finem scribendi fecit. De Socrate autem ac Sozomeno ne verbum quidem dicit. Mihi tamen videtur, his verbis tacite eos designasse. Certe tota Theodoriti Historia nihil aliud continet quam τὰ περὶ τῶν ἀποστόλων Socratis atque Sozomeni. Nam quemadmodum Joannes Evangelista, cum trium aliorum Evangelia perlegisset, ad scribendum impulsus esse dicitur, eo consilio ut quæ ab illis omiſſa fuerant, ipse suppleret; ita fere Theodoritus, post Socratem atque Sozomenum ad scribendam Historiam rerum Ecclesiasticarum se contulisse mihi videtur, ut ea quæ eorum diligentiam fugerant, Posteris traderet.

⁴ Σιμωμένη] In Manuscripto codice Henrici Savillii legitur σιμωμένη, quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus [ex codice Regio qui fuit olim J. Pini.] Contra verò duabus post lineis, ubi legitur τὸ μὲν ἔργον, codex Savillii habet τὸ μὲν ἔργον.

S. M. C. rum temporibus exorsus, res in Ecclesiis
IV. gestas usque ad Deo acceptum Constanti-
ni principatum perscripsit. Ego vero à
fine Historiæ illius, initium operis mei
sumam.

CAPUT II.

Unde caperit heresis Arianorum.

SUBLATIS de medio scelestis illis atque
impiis tyrannis, Maxentio scilicet, Maxi-
mino & Licinio, sedata est tempestas, quam
furie illæ ac velut turbines quidam adver-
sus Ecclesiam concitaverant: & compressis
violentis flatibus, firma deinceps tranquilli-
tate fruebatur Ecclesia. Quam quidem tran-
quillitatem Ecclesiæ præstitit Constantinus,
omni laude dignissimus Imperator: qui non
ab hominibus nec per homines, sed plane
Divinitus, quemadmodum Paulus Aposto-
lus, ad id vocatus fuerat. Leges enim tul-
lit, quibus & victimas immolari simulacris
vetabat, & Ecclesias exstrui præcipiebat.
Rectores quoque eos provinciis præficiebat,
qui Christiana religione exornati es-
sent; mandans iis ut Sacerdotes honore af-
ficerent: iis vero qui Sacerdotes contume-
lia afficere ausi essent, capitis supplicium in-
tentans. Quo quidem tempore, alii Ecclesias
quæ dirutæ fuerant denuo instaurarunt: alii
novas prioribus laxiores ac splendidiore
ædificarunt. Quæ dum ita fierent, res quidem
nostræ lætæ ac prosperæ erant: adversarii
vero mœrore ac luctu confundebantur. Nam
simulacrorum quidem templa erant occlusa:
in Ecclesiis vero dies festi, & hominum con-
ventus frequentes agebantur. Verum in-
vidus ac pessimus dæmon, pernicies generis hu-
mani, cum Ecclesiam tam felici cursu ferri
cerneret, pati id non potuit: sed fraudulenta
consilia excogitavit, Ecclesiam quæ ab omni
conditore ac dominatore regitur, submerge-
re omni studio connisus. Videbat enim pa-
refactum jam esse Gentilium errorem, &
varias dæmonum fraudes deprehensas: & res
quidem creatas à plerisque jam non amplius
adorari: earum autem loco conditorem
ipsam hymnis celebrari. Quocirca jam non
aperte adversus Deum servatoremque no-
strum bellum excitavit: sed homines na-
ctus Christianorum quidem vocabulo ex-
ornatos, verum ambitioni & inani gloriæ
mancipatos, eos malitiæ suæ ministros de-
signavit. Eorumque opera multos ad pri-

τῆς ἰστορίας ἀρχαίος, ἡ μέγας τῆς Κωνσταντίνου α
θεοφιλοῦς βασιλείας, τὰ ταῖς ἐκκλησίαις συμβα-
λέντα συνέγραψεν. ἐγὼ δὲ τῆς συγγραφῆς ἐκείνης
τὸ τέλος, ἀρχὴν τῆς ἰστορίας ποιήσομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Πόθεν ἤρξατο ἡ Ἀρειανῶν ἡ αἵρεσις.

ΤΩΝ ἀνοσιουργῶν ἐκείνων καὶ δυσσεβῶν κατὰ
λυθέντων τυράνων, Μαξεντίου Φημί & Μαξι-
μίνου & Λικινίου, κατηνύσθη τῆς ἐκκλησίας ἡ
ζάλη, ὡς οἱ ἀλάστορες ἐκείνοι καθάπερ πτες κα-
ταιγίδες ἐκίησαν καὶ γαλιῆς λοιπὸν ἀπῆλανε
γαθερα, τῇς προσέλων παυσανδρῶν ἀνέμων. καὶ
Κωνσταντῖνος ὁ πανδύφημος βασιλεὺς, ὅς οὐκ ἀπ’
ἀνθρώπων, οὐδὲ δι’ ἀνθρώπου, ἀλλ’ ὑπεράνω χε-
τὸν θεῶν ἀπόστολοι τῆς κλήσεως ταύτης ἔτυχε,
ταύτῃ αὐτῇ ἐπρυτάνευσεν. νόμοις γὰρ ἔγραψε,
θύβην μὲν εἰδώλοισι ἀπείργων, δομεῖσθαι δὲ τὰς ἐκ-
κλησίας παρῃγῶν. καὶ ἀρχοντας μὲν πίσει κοσμη-
μένους ἐφίστη τοῖς ἔθνεσι, γεραίρειν κελεύων τοὺς ἱε-
ρέας, & τοῖς παροῦσιν εἰς τούτους ὅτι χειρῶν, ὁλεθρον
ἀπειλῶν. τότε δὲ, οἱ μὲν τὰς κατὰλυθείσας ἐκκλησίας
ἀνήγειρον οἱ δὲ ἐτέρας θρυτέρας ἀνωκοδόμουν &
λαμπρότερας. Τούτων οὕτω δραμόντων, τὰ μὲν
ἡμέτερα, χαρᾶς ὡς ἐμπλῆα καὶ θυμῶδες τὰ
ἡ τῇς ἐναντίας, κατηφείας καὶ ἀθυμίας μετὰ.
τὰ μὲν γὰρ τῇς εἰδώλων ἀπεκέλευσε πρὸς ἐν
ἡ ταῖς ἐκκλησίαις, εὐοχαί & πανηγύρεις ἐπετελῶν-
το συχναί. ἀλλ’ ὁ παμπόνηρος & βάσκανος δαίμων
ὁ τῇς ἀνθρώπων ἀλάστορ, οὐκ ἠνέκεν ἐξ ὑείων
Φερονδῶν τῶν ἐκκλησιῶν ὄρων· ἀλλὰ τὰς κακομη-
χάντας ἐκίη βουλὰς, κατὰ δύσιν φιλονεικῶν ἡ τὸ
τοῦ ποιητῆ καὶ διδοῦναι τῇς ὅλων κυβερνητικῶν.
ἰώσα γὰρ τῶν Ἑλληνικῶν πλάνων δόλῳ γνη-
μῶν, & Φωρεθέντα τὰ πικρία τῇς δαιμόνων
πυχνάσματα· καὶ τῶν μὲν χτίσιν, κατὰ τὴν πλεί-
στον οὐκ ἐπὶ πρῶτον μὲν, τὸν δὲ ποιητὴν ἀπὸ
ταύτης ὑμνέμενον. ὅ δὲ χάριν, οὐκ ἐπὶ πρῶτα
νῶς τὸν χετὸν θεῶν καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἀνερρίπτει
πέλεμον· ἀλλ’ ἀνδρας θύων, τῆς μὲν Χριστιανικῆς
προσηγορίας ἡξιωμένους, φιλοτιμία δὲ & κενὴ δόξη
δεδουλωμένους, ὅργανα τούτους ἡ οἰκείων ἀπέφηνε
πυχασμάτων καὶ ἀφ’ οὗ τούτων πολλοὺς εἰς τῶν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ταύτῃ αὐτῇ ἐπρυτάνευσεν] In Manuscripto codice Hen-
rici Savilii scriptum est αὐτῇ, quomodo etiam edidit Ja-
cobus Sirmundus. Subauditur autem ἐκκλησίας. Sed &
paulo ante, ubi legitur καὶ γαλιῆς λοιπὸν ἀπῆλανε γαθερα,
supplendum est necessario ἐκκλησίας. Pro ἐπρυτάνευσεν, me-
lius in codice Savilii [et in Regio Codice J. Pini,] scribi-
tur ἐπρυτάνευσεν.

2 Κατὰ δύσιν φιλονεικῶν] Hunc locum correxi ex codi-
ce Leonis Allatii, in quo scriptum est κατὰ δύσιν, rectius

proculdubio. Ita quoque excusum erat in editione Ba-
siliensi. Quare miror Jacobum Sirmundum in editione
sua vulgatam scripturam sequi maluisse. Sed verba quæ
sequuntur, aperte convincunt Theodorum ita scripsisse
ut dixi: comparat enim Ecclesiam navi, cujus guberna-
tor est Deus. Ita SS. Patres Ecclesiam comparare so-
lent navi, ut videre est apud Clementem in epistola ad
Jacobum fratrem Domini, [et Augustinum in Concione
quarta in tertiam partem Psalmi 103.]

VARIORUM.

2 Μέγας τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας] Hoc recte interpre-
tatur Cl. Pagi de Monarchia Constantini, quam, post de-
bellatum & occisum Licinium, auspicatus est anno 325.
quo anno Historiam suam terminavit Eusebius. Vid.
Critic. in Baronium, ad ann. 328 n. XL. W. Louth.

Recte etiam Gennadius in libro de Scripturis Ec-
clesiasticis ait, Theodorum, incipientem à fine liberum
Eusebii, usque ad suum tempus, id est, à vicennialibus Con-

stantini, usque ad Imperium Leonis Senioris sub quo mor-
tuus est, Historiam deduxisse. De Stylo ejus historico sic
Photius: Omnium quos proximo nominavi (nominaverat
autem Eusebium, Socratem, Sozomenum, & Evagrium)
copiosissimam magis historiam Stylo adhibet. Clarus enim
& grandis est, minimèque redundans; nisi quod transla-
tionibus interdum audaci, & pene inepte utitur.

προτέρων

πρεσβύτερον ἐπαγγαγὴν πλάνην, ἢ τὴν κτίσιν πάλιν
 πρεσβυτέρῳ ὁμοθυμάδην, ἀλλὰ τὴν ποιητὴν
 καὶ δημιουργὸν συνῆλθον τῇ κτίσει κατασκευάσας.
 ποδὶ τῷ δὲ χεῖρι, καὶ ὅπως ἔσπειρε τὰ ζῷα-
 νια, ἐν δὲ διηγήσει. Ἀλεξάνδρῳ πέλις ἐστὶ μα-
 γιστὴ καὶ παλαιότερος ὥστε Αἰγυπτίαν μόνον,
 ἱ ἀλλὰ καὶ Θεβαΐαν καὶ Λιβύαν τῇ πρὸς Αἰ-
 γυπτίαν τῷ ἡγεμονίᾳ πεπιτυμμένη. ταύτης μετὰ
 Πέτρῳ ἐκείνῳ τὸν νικηφόρον ἀγωνιστήν, ὃς ἐπὶ τῶν
 δυοῦσιν ἐκείνῳ τυράνῳ τῷ μαρτυρίᾳ τὸν τῆφα-
 10 νοι ἀπεδόξατο, Ἀχιλλᾶς μὲν ὁλίγον χρόνον ἔπειτα,
 καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν πᾶν. μετὰ
 τὴν τῆς, Ἀλέξανδρος ὁ γυναικὸς τῇ διαβολῇ
 καὶ δολιότητι γινόμενος πρῶτος. Κατὰ τῶν
 τὸν χρόνον, Ἀρείος τῷ μὲν καταλόγῳ τῷ πρὸς
 15 τῶν ὀνταλμῶν, τῷ δὲ τῇ θείᾳ γραφῇ
 3 πεπιτυμμένος ἐξήγησεν, εἰδὼν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς
 δεξιεραιότητος ἐλκερῶς τοὺς οἰκίας, οὐκ ἠνέκα
 τῷ φθόνῳ τῷ πρὸς οὐλῇ. ἀλλ' ὑπὸ τούτῳ
 τυφλόμενος, ἀφορμὰς εἰσὶν ἐπιζητεῖ καὶ μάχης.
 20 καὶ τῷ μὲν ἀξίωμα τῷ ἀνδρὶ πολιτείας θε-
 ωόμενος, συκοφαντίας ὑφαινεῖ οὐκ ἠδυνάτο ἡσυ-
 χίας τῷ ὅμως ἄγειν αὐτὸν ὁ φθόνος ἐκάλει. τούτων
 θυρῶν ὁ τῆς ἀληθείας ἀντίπαλος, δι' αὐτῶν καὶ
 4 καὶ τῆς ἐκκλησίας τῷ ζῆλῳ. τῇ γὰρ ἀπο-
 25 σελικῇ Ἀλεξάνδρῳ διδασκαλίᾳ, πρὸς ἀντι-
 πῆναι ἀνέπειθε. καὶ ὁ μὲν τοῖς θεοῖς λόγους ἐπὶ
 μῶν, ὁμοῦ μὲν ἔλεγε τοῦ πατρὸς τὴν ἡγίαν, καὶ
 αὐτῇ ὅσῳ ἔχειν τῷ γαγγηκόπῳ Θεῷ. ὁ δὲ Ἀρείος
 ἀντιπρὸς τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος, κτίσμα καὶ ποίημα
 30 προσήρει. καὶ τὸ μὲν ποτὶ ὅτι οὐκ ἔστι προσήρει,
 5 καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἐκ τῆς ἐκείνης χαμμάτων (ἀφ' ἑσπερον
 μαθησόμεθα. καὶ ταῦτα ἢ μόνον ἐν ἐκκλησίᾳ διετίλ-
 λων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξω συλλόγοις καὶ συμ-
 δείοις. καὶ πᾶς οἰκίας πρὸς τῶν, ἐξηδεύοντι
 35 ὅσοις ἴχουν. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ τῇ ἀποστολικῇ
 δολιότητι συνήγερτος, πρῶτον μὲν αὐτὸν παρανέσει
 6 ἐπειρᾶτο ὅπως μεταπίσῃ καὶ συμβεβαίῃ. ἐπει-
 40 δὴ δὲ κορυφαῖοντα εἶδε, καὶ ἀναφανδὸν κηρύττων
 τῷ ἀσέβει, τῶν ἱερατικῶν ἐξήλασε καταλόγῳ.
 ἤκουσε γὰρ τῷ θεῷ νόμου βοῶντος, ἐὰν ὁ ὀφθαλ-
 μός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ
 βάλε ἀπὸ σέ.

orem superstitionis errorem revocavit. Non
 id quidem molitus, ut creaturam denuo co-
 lerent: sed efficiens, ut opifex & conditor
 universi in eodem cum creaturis ordine cen-
 seretur. Porro quo primum in loco, & qua
 ratione huiusmodi sparserit semina, hic ex-
 ponam. Alexandria urbs est maxima & in-
 colarum multitudine abundans; non Ægy-
 pti solum, verum etiam Thebaidis ac Li-
 byæ quæ Ægypto finitima est, metropolis.
 In hac urbe, post Petrum, celebrem illum &
 gloriosum athletam, qui sub impiis illis ty-
 rannis palmam martyrii est consecutus, A-
 chillas exiguo tempore Ecclesiam guberna-
 vit. Post illum vero Alexander, qui E-
 vangelicæ doctrinæ propugnator fuit acer-
 rimus, Ecclesiæ clavum suscepit. Eodem
 tempore Arius, qui in presbyterorum ordi-
 nem erat adscriptus, & cui sacrorum volu-
 minum expositio commissa erat, cum Ale-
 xandrum videret Ecclesiæ administrationem
 suscepisse, livoris impetum ferre non potuit:
 sed invidiæ stimulis exagitatus, contentionis
 ac discordiæ causas aucupari cœpit. Et ca-
 lumnias quidem adversus illum contexere nul-
 las poterat, cum vitam ejus & conversatio-
 nem omni laude dignam videret. Invidia ta-
 men eum quiescere non sinebat. Hunc igitur
 nactus dæmon veritatis inimicus, ejus opera
 Ecclesiam miscere ac perturbare cœpit. Per-
 suasit enim illi, ut Apostolicæ Alexandri do-
 ctrinæ palam contradiceret. Et Alexander
 quidem sacrarum literarum vestigiis insistens,
 Filium ejusdem esse dignitatis cum Patre,
 eandemque cum Deo, qui ipsum genuit,
 habere substantiam asserbat. Arius vero
 aperte veritatem impugnans, Filium Dei
 creaturam & facturam vocabat. Addebat
 etiam fuisse tempus cum non esset, & alia
 nonnulla, quæ ex ejus scriptis clarius co-
 gnoscemus. Atque hæc ille, non in Ec-
 clesia solum, verum etiam in externis con-
 ventibus ac cœtibus assidue differebat.
 Quinetiam domos circumiens, quotquot po-
 terat, in sententiam suam traducebat. Ve-
 rum Alexander Apostolicorum dogmatum
 vindex & patronus, primum admonitioni-
 bus & consiliis hominem ab instituto revo-
 care conatus est. Sed ubi eum insanire, &
 impietatem suam palam prædicare animad-
 vertit, ex presbyterorum ordine eum eje-
 cit. Auscultaverat enim divinam legem ita
 jubentem: Si oculus tuus dexter scandalizet
 te, erue illum, & projice abs te.

S.M.C.
IV.

Arius quis.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Λιβύαν τῶν πρὸς Αἰγυπτίαν] Malim scribere πρὸς Αἰ-
 γυπτίαν, ut legitur in editione Basilienfi.

2 Πρῶτον, καὶ] Hæc duæ voces defunt in editione Basilienfi, [et in Regio codice J. Pini,] nec videntur admodum necessarie.

3 Τῆς ἱερατικῆς ἐξηγητικῆς] In codice Savilii legitur ἡ
 δεξιεραιότης, quemadmodum etiam edidit Jacobus Sir-
 mundus [ex suprascripto codice Regio.]

4 Τῇ δὲ δολιότητι Ἀλεξάνδρου διδασκαλίᾳ] In codice
 Leonis Allatii [et in Regio Exemplari J. Pini,] et in edi-
 tione Basilienfi legitur in plurali numero, τῆς δὲ δολι-
 οτήτος καὶ Ἀλ. διδασκαλίᾳ.

5 Ἐκ τῶν αἰνῶν συντηγμάτων] Melius in codice Leo-
 nis Allatii et in editione Basilienfi scribitur χαμμάτων.
 [Ita quoque habet codex Regius supra memoratus.] In-
 telligit autem Theodorus literas Alexandri Alexandrino-
 rum Episcopi ad omnes Episcopos, de condemnatione
 Arii, quæ habentur infra.

6 Πᾶς μεταπίσῃ] In Editione Basilienfi hic locus mul-
 to elegantius legitur in hunc modum πρῶτον μὲν αὐτὸν
 παρανέσει μεταπίσῃ ἐπειρᾶτο καὶ συμβεβαίῃ. [quomodo
 etiam scriptum habet codex Regius J. Pini.] Savilius quo-
 que in suo codice μεταπίσῃ scriptum esse annotavit.

Enumeratio precipuorum sacerdotum.

Κατάλογος τῶν πρωτεύοντων ἐπισκόπων.

PORRO ea tempestate, Romanam quidem Ecclesiam regebat Silvester, successor Miltiadis illius, qui post Marcellinum eum qui persecutionis temporibus inclaruit, ejusdem Ecclesiæ administrationem susceperat. Antiochiæ vero, post Tyrannum, pace Ecclesiis primum restituta, Episcopatum sortitus est Vitalis, qui & in Palæa Ecclesiam quæ à tyrannis destructa fuerat, instauravit. Quem deinceps excipiens Philogonius, & opus residuum fabricæ consummavit, & pro veritatis defensione singulare studium Licinii temporibus declaravit. Hierosolymis vero, post Hermonam Macarius Ecclesiam gubernavit, vir nomine suo dignissimus, & omni virtutum genere decoratus. Denique Constantinopoli per idem tempus Alexander Pontificalem sedem tenebat, vir donis Apostolicis ornatus. Tunc igitur Alexander Alexandrinæ Antistes Ecclesiæ, cum Arium dominandi cupiditate abreptum, eos quos ad impietatem suam traduxerat congregare, & privatos conventus agere cerne-
ret, Ecclesiarum Præsidibus blasphemiam illius per literas indicavit. Ego vero epistolam illam quam ad gentilem suum Alexandrum scripsit, in qua impietas Arii manifeste exponitur, hoc loco apponam, ne quis forte suspicetur hæc à me temere confingi. Post hanc vero, alteram ipsius Arii, ac deinde alias subijciam, quæ sunt ad Historiæ narrationem prorsus necessaria: tum ut veritatem Historiæ nostræ testimonio suo confirmet, tum ut res gestas manifestius exponant. Sic igitur Alexander ad gentilem suum scribit.

ΚΑΤΑ ΤΟΥΤΟΝ ΔΕ Τὸ ΧΡΟΝΟΝ, ὃ Μὲν Ῥωμαίων ἐκ-
κλησίας ὁ Σίλβεστρος κατέπλεε τὰς ἡγίας, Μιλ-
πάδην ἀφελὲς ἀμύνων, ὃς μὲν Μαρκελλῶν τὸν ἐν
τῷ διωγμῷ ἀφελὲς ἔμελλεν, τὴν δὲ αὐτῆς ἀρχιε-
ρωσύνης χειροτονίαν ἐδέξατο. ὁ δὲ Ἀντοχία ὃ μὲν
Τύραννον, τῆς τῆς ἐκκλησιῶν ἀρχιερωσύνης εἰρήνης,
Βιτάλιος τὴν ἡγμονίαν παρέλαβεν, ὃς καὶ τὴν
ἐν τῇ Παλαιᾷ κατελυθείσῃ ὑπὸ τῶν τυραννῶν
ἐκδομένην ἐκκλησίαν. ὁ Φιλογόνιος δὲ μετὰ τούτου
τὴν προεδρίαν λαβὼν, τὰτε λειπόμενα τῇ οἰκο-
δομῇ προσέθηκε, καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς θυσίας ἐν τοῖς
Λικνίῃς καιροῖς ἐπεδείξατο ζῆλον. τὴν δὲ Ἱερο-
σολύμοις δὲ μετὰ Ἑρμωνῶν, ὁ Μακάριος ὁπίστη-
θη, Φερώνυμος ἀντὶ καὶ παντοδαποῦς κοσμήμενος ἀ-
γαθοῖς. τῆς δὲ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν αὐ-
τῶν τῶν χειρὸν, ὁ Ἀλέξανδρος τῆς ἱερατικῆς ἡγεσίας
ἐκδομένης, ὁποσποδὶς καὶ ἐπισκοπῆς λαμπρυνόμε-
νος. τότε τοίνυν ὁ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἀλέξανδρος,
ὁρᾶν τὸν Ἀρίον τῷ τῆς Φιλαρχίας κατεχόμενον
οἷσιν, καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς βλασφημίας ἐξωγρημέ-
νους ἀγείροντα, καὶ συλλόγους ἰδίους ποιούμενον, τοῖς
τῇ ἐκκλησίᾳ ἡγεμόσι τὴν τούτῃ βλασφημίαν διὰ
γραμμάτων ἐδήλωσεν. ἐγὼ δὲ τὴν πρὸς τὸν ὁμό-
νυμον αὐτοῦ γραφεῖσαν ὁπισθὸν ἐθήσα τῇ συγ-
γραφῇ, ὥστε ἅπαντα τὰ κατὰ ἐκείνον διδάσκον-
ται, ὥς ἂν μή τις ὑπολάβῃ, ταῦτα πλάττειν
μα συγγραφῆναι, καὶ μετὰ τούτου, τὴν αὐτοῦ
Ἀρίον, καὶ μετὰ ἐκείνου τὰς ἄλλας, ὅτι τῆς ἱε-
ρείας δεῖται διήγησις ἵνα μαρτυρῶσι τῇ ἀληθείᾳ
τῆς συγγραφῆς, καὶ ἀφ᾽ ἑστέρον τὰ γενημένα διδά-
σκωσιν. γράφει δὲ ὁ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἀλέξανδρος
πρὸς τὸν ὁμόνυμον ταῦτα.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Βιτάλιος. De hoc Vitale Hieronymus in Chronico ita scribit anno 22. Constantini. Antiochia post Tyrannum, 20. ordinatur Episcopus Vitalis; post quem 21. Philogonius. Eiusdem meminit Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus in Chronographia, eique annos sex Episcopatus attribuit.

2 Τὴν δὲ τῇ παλαιᾷ. Male Epiphanius Scholasticus hunc Theodoriti locum ita vertit. Quis etiam antiquam ex multis temporibus destruentem à tyrannis adificavit Ecclesiam. Melius Camerarius interpretatur hoc modo. Vitalis subrogatus, extruxit in antiqua urbe dirutam à tyrannis Ecclesiam. Nam quod Marcus Tullius in quarta Verrina de Syraculis dixit, illam ex quatuor urbibus constare; idem quoque de Antiochia dici potest. Primus Triptolemus Argivus eam condidit, & ex lūs nomine Ionem appellavit, ut scribit Libanius in Antiochico, & Stephanus in libro de urbibus. Postea Casus Cretensis colonis eam frequentavit, & Cassiotam urbem ædificavit. Postea Græci

ex Peloponneso profecti, Heracleam condiderunt. Postremo Seleucus Nicator eam amplificavit, & Antiochiam nominari voluit, ut ibidem scribit Libanius. Vetus igitur urbs ea esse videtur, quam sub monte ædificavit Triptolemus Argivus. Eiusdem loci iterum meminit Theodoritus in lib. 2. cap. 31. & in lib. 3. cap. 4. ubi plura dicemus. Porro in ea regione urbis Antiochiæ, duæ fuere Basilicæ: Altera magna, quam ædificavit Philogonius. Altera minor, cujus meminit Theophanes in Chronico pag. 60. hanc porro Ecclesiam παλαιὰν ἐκκλησίαν vocat auctor Chronici Alexandrini pag. 688. id est, τὴν ἐν τῇ παλαιᾷ.

3 Καὶ μετὰ τὴν πλεονέκτην. Hunc locum correxi ex Manuscripto codice Henrici Savillii, in quo ita legitur καὶ μετὰ τὴν πλεονέκτην τὴν αὐτοῦ καὶ Ἀρίον, &c. Quomodo etiam scriptum est in codice Leonis Allatii. Ita etiam [ex supra dicto codice Regio] edidit Jacobus Sirmundus. Denique Epiphanius Scholasticus in suo codice ita legisse, ex versione eius apparet.

VARIORUM.

a Σίλβεστρος. Pridie Calendas Februarii, ut legitur in Chronico Damasci, S. Silvester pontificatum iniit, anno Chr. 314. Sedit annis viginti uno, mensibus undecim, usque in diem Kalendarum Januariarum anni 335. vid. Ant. Pagi ad eos annos.

b Φιλογόνιος. S. Philogonius, qui in Martyrologio Romano, & Menæis die XX Decembris colitur, mortuus est anno circiter 321. Ant. Pagi ad ann. 319. n. VII.

c Μακάριος. Macarius factus est Episcopus Hieroso-

lymitanus anno Chr. 312. & vivis excessit anno 335. vid. Ant. Pagi ad ann. 312. & 331.

d Ἀλέξανδρος. Metrophanem fuisse Episcopum Byzantinum tempore Synodi Nicænæ, erudite ostendunt Petrus de Marca lib. V. de Concordia, cap. 3. & ibidem Baluzius in doctissima quam addit observatione. Mortuo statim post Synodum Metrophani successus est Alexander, qui etiam obiit anno 340, ut affirmat Ant. Pagi ad ann. 317. n. VIII.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

CAPUT IV.

Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς
Ἀλεξάνδρον ἐπίσκοπον Κωνσταντίνου πόλεως.

Epistola Alexandri Alexandria Episcopi ad Alexandrum Constantinopolitanum.

Τὸ πρῶτον ἀδελφεὲς ὁμοψύχῳ Ἀλεξάνδρῳ, Ἀλεξάνδρος ὁ Κυρίου χαίρειν. Ἡ φί-
λαρχος τῆς μοχθηρῶν ἀνθρώπων καὶ Φιλάργυρος
πρὸς θεοῦ, ταῖς δόξαις αἰεὶ μέλλοσι παροικίαις πύ-
φυκεν ἐπιβλῆναι, καὶ ποικίλων προφάσεων τῆς
τοιοῦται ἐπιτιθεμένων τῇ ἐκκλησιαστικῇ θυσείᾳ. οἱ
ἐρηλατῆται γὰρ τῷ ἐνεργῆτος ὁ αὐτοῖς
καὶ βόλῃ, εἰς τὴν προκειμένην αὐτοῖς ἡδονῇ, πᾶ-
σι θύλακας ἀποκρίθησαν, πατῶσι τὸν τῆς
κρίσεως τῆς Θεοῦ φέρον. καὶ ὡς ἀναγκάσει ἡ μοι
τὰ πάχοντι, διδάσκει τῇ ὑμετέρᾳ θύλακῃ, ἵνα
φυλάτῃς τοὺς τοῦτοις, μή τις αὐτῶν τολμήσῃ
καὶ ταῖς ὑμετέραις παροικίαις ἐπιβῇ, ἥτοι δι' ἐαυ-
τῶν, εἴτε δι' ἄλλων ἱκανοὶ γὰρ ὑποκρύπτει
ἀπάτην οἱ γῆτες ἢ καὶ γραμμάτων ψευδῶς
κακομνημονῶν, καὶ δυναμένων ὑφαρπάσαι τὴν ἀπλὴν
πίστιν καὶ ἀκαταίῳ προσεχρηκότα. Ἄρειος γοῦν καὶ
Ἀχίλλας, συνωμοσίαν ἐνάχως ποιησάμενοι, τὴν
Κολλῦθου φιλαρχίαν πολὺ χεῖρον ἢ ἐκεῖνος ἐξήλω-
σαν. ὁ μὲν γὰρ αὐτοῖς τοῦτοις ἐξελθὼν, τῆς ἐαυ-
τοῦ μοχθηρῆς προαιρέσεως ὄρεται πρόφασιν. οἱ δὲ
ἐκείνου χειρτοπορίαν διωροῦντες, οὐκ ἐπὶ τῇ
ἐκκλησίας ὑποχείριον μὲν ἐξαγέτησαν, ἀλλ'
ἐαυτοῖς σπῆλαια ληστῶν οἰκοδομήσαντες, ἀδαι-
κίως ὡς αὐτοῖς ποιουῖται σινοδοίς, νύκτωρ τε καὶ

CARISSIMO & unanimi Fratri Ale-
xandro Alexander in Domino salu-
tem. Improborum hominum voluntas, do-
minationis & pecuniæ avida, majoribus Ec-
clesiis semper insidiari solet, dum illi per
varias occasiones Ecclesiasticam pietatem
oppugnant. Etenim à diabolo qui in ipsis
operatur, ad propositam ipsis libidinem in-
citati, abjecta omni religione, divini iudicii
metum conculcant. De quibus ego qui pa-
tior, necesse habui significare pietati ve-
stræ, ut ab huiusmodi hominibus caveatis,
ne quis illorum in vestras etiam Ecclesias
pedem inferre præsumat, sive per se, sive
per alios: callent enim malefici simulatione
uti ad fraudem faciendam: & per lit-
teras mendaciis compositas atque adornatas,
quæ hominem ad simplicem ac sinceram
fidem intentum possint decipere. Arius
igitur & Achilles nuper conjuratione fa-
cta, Colluthi ambitionem æmulantes, longe
peiores illo extiterunt. Nam Colluthus
quidem, qui hos ipsos reprehendit, mali
propositi sui prætextum nactus est. Isti
vero impiam illius ex Christo nundinationem
cernentes, non amplius Ecclesiæ sub-
jacere voluerunt: sed speluncis latronum
sibi constructis, sine intermissione conven-
tus in illis agunt, noctu atque interdium

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἴτε δι' ἄλλων] Hæc verba in sua versione omisit Christophorus, & Jacobus Sirmundus: nec habentur apud Nicephorum, nec in editione Basilienfi, [nec in codice Regio J. Pini.] Quare non mirum est Camerarium in sua interpretatione ea omisisse. Habentur tamen in reliquis Exemplaribus, Regio scilicet, Saviliano, & Allatii. Sed & Epiphanius Scholasticus in suo Exemplari ea legerat. Sic enim vertit, ne quis forte præsumat eorum in paræciis vestras accedere, vel per se, vel per alios.

2 Ἀρειὸς γοῦν καὶ Ἀχίλλας] In Manuscripto codice Henrici Savilii & in editione Basilienfi Ἀχίλλας scribitur, quomodo etiam legit Epiphanius Scholasticus. Ita quoque scribitur hoc nomen in epistola Alexandri Episcopi Alexandriæ ad universas Ecclesias, ubi omnes Arianæ sectatores qui excommunicati fuerant, ordine recensentur: ac primus omnium nominatur Achilles. Sic enim scribitur in multis Exemplaribus, & apud Gelasium Cyzicenum. Et Gelasius quidem Cyzicenus hanc Alexandri epistolam ad Alexandrum Constantinopolitanum Episcopum, silentio prætermisit: Quod equidem satis mirari non possum. Cassiodorus vero in Historia Tripartita hanc Alexandri ad Alexandrum Constantinopolitanum epistolam, subiecit epistolæ ejusdem Alexandri ad universas Ecclesias. Existimo tamen hanc ad Alexandrum Constantinopolitanum epistolam priore loco scriptam fuisse. Idem sensisse video Nicephorum in lib. 8. cap. 7. & 8. sed de hac re plura dicemus inferius in annotationibus ad pag. 19.

3 Οὐ μὲν γὰρ αὐτοῖς τοῦτοις ἐξελθὼν] Christophorus hæc verba αὐτοῖς τοῦτοις, in neutro genere accepit. Sic enim vertit. Ille enim quanquam eas ipsas res, quas isti, coarguere conabatur: tamen improbi sui instituti causam salutem simulatam habuisse visus est. Reliqui vero Interpretes, Epiphanius scilicet Scholasticus. Joannes Langus. Joachimus Camerarius, ac Sirmundus, in masculino accepe-

runt, & de Arianis intellexerunt, quos culpabat Colluthus. Quorum quidem sententiam magis probo. Nam in Christophori interpretatione nullum sensum video. Quæ sunt enim illæ res quas Arius & Colluthus accusabant? Verius omnino est, Colluthum accusasse Arium & sectatores illius. Nam cum esset presbyter unius ex paræciis Alexandriæ, quemadmodum Arius & Carponas ac Sarmatas, ipse in paræcia sua perversam quandam doctrinam, perinde ac Arius, prædicavit, ut tradit Epiphanius in hæresi Arianorum. Unde orta est inter eos æmulatio, cum singuli suum dogma adstruere conarentur. Id enim evenire solet inter hæreticos diversarum sectarum. Colluthus igitur cum Arium tanquam impium atque hæreticum apud Alexandrum accusasset, & Alexander Arium deponere aliquandiu distulisset, occasione arrepta, sese ab Alexandro sejunxit, & pro Episcopo agens, presbyteros ordinavit. Vide Baronium ad annum Christi 315. cap. 28.

4 Μοχθηρῆς προαιρέσεως] In codice Leonis Allatii [et in Regio J. Pini] scriptum est προαιρέσεως. Quomodo etiam legisse videtur Epiphanius Scholasticus. Sic enim vertit. Ille namque hos ipsos culpans, pessima voluntatis suæ invenis occasionem.

5 Τὴν αὐτοῦ χειρτοπορίαν] Colluthus cum esset presbyter Alexandriæ, arrogantia ac temeritate elatus, pro Episcopo se gesserat, multosque presbyteros ac diaconos ordinaverat. Verum in Synodo Alexandriæ congregata, cunctæ ejus ordinationes postea rescissæ sunt, & quicumque ab eo ordinati fuerant, in laicorum ordinem sunt redacti, ut testatur Athanasius in Apologetico secundo adversus Arianos. Hinc apparet, cur Alexander Colluthum χειρτοπορῶν vocet, eo quod scilicet ordinationes venderet, & ex manuum impositione ac reliquis Sacramentis quæsum captaret.

VARIORUM.

2 Κωνσταντίνου πόλεως] Hæc duæ voces non occurrunt in aliquibus vet. MSS. ut neque in Græca Theodori editione per Robertum Stephanum, ut observat Pagi ad

annum 317. n. VIII. Vide etiam Baluzium in Additamentis ad caput 3tium libri V. Petri de Marca de Concordia. W. Lowth.

μεθ' ἡμέραν ὡς ταῖς χεῖ· Χειροὶ καὶ ἡμῶν ἀφρο-
λαῖς ἀκούομενοι. οἱ πάντες τῆς ἀποστολικῆς δισέβους
δόξης χετηγοροῦντες, Ἰουδαϊκῶς περοχῆματι χει-
τομάχον συνεικρότησαν ἐργαστήριον, τὴν θεότητα
τῷ ᾠτηρὸς ἡμῶν δυνάμενοι, καὶ τοῖς πᾶσιν ἴσοι
εἶναι κηρύσσοντες· πᾶσιν τε αὐτῷ τῆς ᾠτηρῆς οἰ-
κονομίας καὶ δι' ἡμᾶς ταπεινώσεως Φωτὶ ἐκλεξά-
μενοι, ἐξ αὐτῶν συναγίρειν περᾶνται τ' ἀσέβειας
ἐαυτῶν τὸ κήρυγμα, τ' δεχῆναι θεότητος αὐτῷ καὶ
τῷ Πατρὶ δόξης ἀλέκτις τῆς λόγους ἀπο-
στροφόμενοι. τὴν γοῦν Ἑλλήων τι καὶ Ἰουδαίων
ἀσέβη παρ' Χειροὶ δόξαν χετύνοντες, τὸν παρ' αὐ-
τῶν ἔπαινον ὡς ἐν μάλιστα θηροῦνται· πάντα μὲν ὅσα
χεθ' ἡμῶν παρ' αὐτοῖς γελᾶται περματινύμενοι·
ἐνταῦθα καὶ ἡμῶν χεθ' ἡμέραν καὶ διωγμούς ἐπεγείρου-
ντες· καὶ τῷτο μὲν, διχαστήρια συβροτουῦντες, δι'
ὀντυχίας γυναιχεῖαν ἀτάκτων ἀ' ἡπάτησαν· τῷ-
το δ', τὸν χετυνατισμὸν ἀφασύροντες, ἐν τῷ περι-
τροχάζειν πᾶσαι ἀγυαὶ ἀσέμνως τὰς παρ' αὐτοῖς
πεωτέρας. ἀλλὰ καὶ τὸν ἄρρηκτον τῷ Χειροὶ χε-
τῶνα, ὃν οἱ δῆμοι διελὺν οὐκ ἐβουλόσαντο, αὐ-
τοὶ χάσαι ἐτόλμυσαν. ἡμεῖς μὲν οὖν ἀ καὶ τῷ
βίῳ αὐτῶν καὶ τῇ ἀνοσίῳ ἐπιχρήσασθαι πρέπει, ἀφ'
τὸ λανθάνειν, βεβαίως ἐπιγῆσαντες, παμψιφει
περοκυύσης Χειροὶ τὴν θεότητα ἐκκλησίας
ἐξηλάσαμεν. ἐπεχείρησαν δ' πειδρομαῖς λῥώμε-
νοι χεθ' ἡμῶν, παρεκδάνειν παρὲς τοὺς ὁμόφρονας
συλλειτουργοὺς, χάματα μὲν εἰρήνης καὶ εἰσώσεως
ἀξίωσιν ὑποκρινόμενοι· τὸ δὲ ἀληθές, σωμαρπά-
σαι πᾶς αὐτῶν εἰς τὴν ἰδίαν νόστον ἀφ' χρηστολο-
γίας σπουδάζοντες· καὶ τωμυλώτερα γράμματα
παρ' αὐτῶν αὐτουῦντες, ἵνα πεδραγνώσκοντες αὐ-
τὰ τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἡπατημένοις, ἀμετανοήτοις ἐφ'
οἷς ἐσφάλησαν χετᾶσκευάζωσιν, ἐπιτελομενῶν
εἰς ἀσέβειαν, ὡς ἀν συμψήφους αὐτοῖς καὶ ὁμόφρονας
ἔχοντες ἐπισκόπους. ἔχ' ἄρα γοῦν παρ' ἡμῖν πενη-
ρὰς ἐδίδαξαν τε καὶ διεπράξαντο, ὁμολογοῦσιν αὐ-
τοῖς, δι' ἀ καὶ ἐξάσθησαν· ἀλλ' ἢ σιωπῇ ταῦτα
πεδιδιδάσαν, ἢ πεπλασμένοις λόγοις καὶ ἐγγρα-
φοῖς ἐπισκιάζοντες ἀπατάσιν. πεθανωτέρας γοῦν
καὶ βωμολόχεις ὁμιλίαις τὴν φθοροποιὴν αὐτῶν δι-
δασκαλίαν ἐπιχρύπτοντες, σωμαρπάζουσιν τὸν εἰς
ἀπάτην ἐκλείμενον, οὐκ ἀπεχόμενοι καὶ τῷ παρὰ
πᾶσι συκοφαντῇ τὴν ἡμετέραν δισέβειαν· ὅθεν καὶ
συμβάινει πᾶς τοῖς γράμμασιν αὐτῶν ὑπογεγά-
φοντας, εἰς ἐκκλησίαν εἰσδύχεσθαι· μετρίως ὡς οἰ-
μα διαβολῆς ἐπιχευόμενης τοῖς τῷτο πολυμοδί συλ-

VALESII ANNOTATIONES.

2 Δι' *ἐντολὰς* *ὑποκατατίνας*] Amplector interpretationem Camerarii qui sic vertit. *Per interpellationes muliercularum* &c. Nec male Epiphanius Scholasticus *aditiones* interpretatur. Intelligit enim libellos accusationum, quos

3 Περὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξελόμενοι] Ex his verbis colligitur, hanc Epistolam Alexandri scriptam esse post Synodum Alexandrinam, in qua damnatus erat Arius cum sociis. Duae autem synodos Episcoporum Aegypti adversus Arium ejusque socios collegit Alexander Episcopus Alexandriæ, ut infra pluribus offendemus in fine hujus cap.

λαττουργίαι,

2 λειτουργῶν, ἡ τὴν μὴ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τῷτο
 συγχωρεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπεκκαίειν τὴν ἐπ' αὐτοῖς
 ἀποστολικὴν καὶ Χριστοῦ ἐνέργειαν. διὸ δὴ καὶ οὐ-
 δὲν μελλήσας ἀγαπητοί, δηλώσαι ὑμῖν τὴν τῷ
 ποιούτων ἀπίσταν ἐμαυτὸν ἀφαιρέσασθαι, λεγόντων ὅτι
 1 ἡμεῖς ποτὶ ὅτι οὐκ ἔστι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ γέγονεν
 ὕψιστος ὁ παλαιότερος μὴ ὑπάρχων, τοῦτον γινώσκοντες
 ὅτι καὶ ποτὶ γέγονεν, ὅσος καὶ πᾶς εἶναι πέφυκεν
 ἀνθρώπος. πάντες γὰρ, Φασίν, ὁ Θεὸς ἐξ οὐκ ὄν-
 τος ἐποίησε, συναναλαμβάνοντες τῇ τ' ἀπάντων
 λογικῶν τε καὶ ἀλόγων κτίσιν καὶ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ.
 οἷς ἀκολουθῶντες καὶ Φασίν αὐτὸν τρεπίσης εἶναι φύσεως,
 ζῆτις τε καὶ κακίας ἐπιδικηκόν καὶ τῇ ἐξ οὐκ
 ὄντων ἀποθείας, καὶ τὰς θείας τῷ εἶναι αὐτοῦ αἰ
 συναναρρουῦντες γραφάς, αἱ τὸ ἀτρέπτον τῷ λόγῳ,
 καὶ τὴν θεότητα τῆς σοφίας τῷ λόγῳ σημαίνου-
 σιν, ἃ ὅτι ὁ Χριστός. διωάμεθα γοῦν καὶ ἡμεῖς,
 Φασίν οἱ ἀλάστορες, υἱοὶ γενέσθαι Θεοῦ, ὡς οὐ
 κακῆτος. γέγραπται γὰρ, υἱὸς ἐγέννησα καὶ ὕψι-
 σα. ἐπιφερομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ λέγοντος ἐξῆς
 2 τῷ ῥητῇ, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν ὅπως ὁ Φυσι-
 κὸν ὅτι τῷ ῥητῇ, ὅτι τῆς φύσεως ἀτρέπης,
 3 πάσης βλάβειας εαυτοῦς ἐρημώσαντες, τῷτο
 Φασίν, ἀπογνώσθαι καὶ ἀποθεοῦν. αὐτὸν εἰδὲ
 τὸν Θεόν, ὅτι οὐκ ἀθετήσας, ἐξελέχθη αὐτὸν
 ἀπὸ πάντων. οὐ γὰρ φύσις καὶ κατ' ἐξαιρέτον τῷ
 ἄλλων ἡμῶν ἔχοντα πᾶσι οὐτε γὰρ φύσις υἱὸς τίς
 ὅτι τῷ Θεῷ Φασίν. ὅτι πᾶσι ἔχοντα ἰδιότητα πρὸς
 αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τρεπίσης τυχεῖν φύσε-
 ως, ἀφ' ἧς τρέπον ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκήσιν μὴ τρε-
 πόμενοι ἐπὶ τὸ χεῖρον, ἐξελέξατο. ὡς εἰ καὶ Παῦ-
 λος τῷτο βιάσασθαι καὶ Πέτρος, μηδὲν ἀφαιρέσειν
 τοῦτον τὴν ἐκείνου ἰδιότητα. εἰς ὁρμήσαντες δὲ
 φρενοβλαβεῖς ταύτης διδασκαλίας, καὶ ταῖς γρα-
 φαῖς ἐμπαρονοῦντες, καὶ ἀποθεόμενοι τὸ ὅτι Παλ-
 μοῖς αὐτὸν Χριστὸν ῥητὸν, ὅπως ἔχον. ἡγάπησας δι-
 καιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀδικίαν. ἀφ' οὗτο
 ἔχεις σὲ ὁ Θεὸς σὺ ἔλαοι ἀγαλλιάσεως παρὰ
 τοὺς μετόχους σου. αὐτὸν μὲν οὐκ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ
 Θεοῦ, οὐτε ἐξ οὐκ ὄντων γενήσεται, οὐτε ἦν ποτὶ

nec Apostolica regula id permittit, & dia-
 bolica in ipsis operatio adversus Christum hoc
 facto validius accenditur. Quamobrem ni-
 hil cunctatus, fratres dilectissimi, animum
 ac fiduciam sumpsi ut perfidiam istorum
 vobis indicarem, qui dicunt: Fuit tempus
 cum non esset Filius Dei; & qui prius non
 erat, postea extitit, talis factus quandocun-
 que demum factus est, qualis quilibet ho-
 minum nasci solet. Omnia enim, ut aiunt,
 Deus fecit ex nihilo; in creatione omni-
 um rerum, tam rationalium, quam ratione
 carentium, etiam Filium Dei comprehendentes.
 Quibus etiam consequenter addunt,
 eum mutabilis esse naturæ, virtutisque ac
 vitii capacem. Positaque semel hac senten-
 tia, Filium Dei ex nihilo esse, divinas lite-
 ras de æternitate ejus evertunt, quibus im-
 mutabilitas & divinitas Sapientiæ ac Verbi,
 quæ sunt Christus, ostenditur. Possumus
 ergo, ut aiunt isti scelerati, nos quoque esse
 filii Dei perinde ac ille. Scriptum est enim:
 Filios genui & exaltavi. Cum vero illis
 objectum fuerit id quod sequitur: Ipsi au-
 tem spreverunt me; quod quidem non con-
 venit naturæ Servatoris, qui suapte natura
 est immutabilis, illi omni reverentia ac re-
 ligione abjecta, Deum aiunt, cum præsciret
 ac prævidisset quod Filius ipsum spreturus
 non esset, illum ex omnibus elegisse. Non
 enim ut natura & prærogativa quadam præ-
 cipuum quidquam præ cæteris filiis haben-
 tem, eum elegit: quippe qui natura filius
 non sit, ut inquit: neque ut qui aliquam
 haberet proprietatem ac dotem ad ipsum pro-
 xime accedentem, sed ipsum quoque muta-
 bilis existentem naturæ, ob studium tamen
 & accuratam morum diligentiam ad vitium
 neutiquam deflectentem, elegit Deus. Adeo
 ut si Paulus ac Petrus contento studio in id
 incubuisset, nihil ab istorum filiatione dis-
 crepatura fuerit hujus filiationis. Atque ut
 insanam istam doctrinam confirment, Scri-
 pturis sacris contumeliose illudentes, affe-
 runt illud quod in Psalmis de Christo di-
 ctum est: Dilexisti justitiam & odisti ini-
 quitatem. Propterea unxit te Deus tuus
 oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Verum
 quod Filius Dei factus non sit ex nihilo,
 & quod tempus non fuerit cum non esset,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὗ καὶ πᾶσι εἶναι πέφυκεν ἀνθρώπος. Ita quoque legi-
 tur in editione Basilienſi, nisi quod εἶναι scribitur pro αἶναι.
 Verum in Codice Henrici Savillii, & in altero exemplari
 Regio rectius scribitur hoc modo αἶναι καὶ πᾶσι πέφυκεν ἀν-
 θρώπος, quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus. [γέγονεν
 habet codex Regius J. Pini.] In Codice autem Leonis Al-
 latii legitur hoc modo αἶναι καὶ πᾶσι εἶναι ἀνθρώπος.
 Quomodo etiam in suo Codice legerat Epiphanius Schola-
 sticus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit;
 Quia & aliquando factus est, qualem & omnem hominem
 esse contigit.

[2 Οὐ φυσικόν] Ἀφύσικον codex Regius J. Pini.
 [3 Ἐρημώσαντες τὸν τῷτο Φασίν] Post hæc verba, in codice Le-
 onis Allatii hæc adduntur ἐπὶ πᾶσι ἔχοντα ἰδιότητα αὐτοῦ,
 ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τρεπίσης τυχεῖν φύσεως. Male quidem.
 Hæc enim verba inferius locum habent, ut videbimus. E-
 piphanius tamen Scholasticus eadem verba in suo codice
 legit hoc loco. Sic enim vertit. Omni reverentia spoliante
 semetipsum. aiunt: Nec aliquam habet proprietatem ad eum:
 sed cum sit ipse natura mutabilis, servit de illo Deus præ-
 scientia & præcontemplatione &c.

VARIORUM.

2 Τῷ μὴ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα συγχωρεῖν. Recte obser-
 vat cl. Beveregius in Vindiciis Canonum Apostol. lib. I.
 cap. 13. Alexandrum alluisse ad Canonem XII Aposto-
 licum, quo vetitum est ne ab uno Episcopo excommuni-
 cati, ab aliis recipiantur. W. Lowrie. Petrus de Marca
 Canonem XVI his verbis insinuari non dubitat. Et qui-
 dem ipsum Beveregium alibi consentientem habet, nempe
 in Annotationibus ad Canones Apostolicos, pag. 23.
 Cum, inquit, Alexander Episcopus Alexandrinus quosdam

Clericos, divinam Christi naturam negantes, excommuni-
 casset, isti ab aliis in Clerum rursus cooptati sunt: Quod
 eorum factum Alexander reprehendens, ait, μισήσατε, ὡς
 εἶπα, ἀποβολὴν ἐπιτιμῶν τῷ τῷτο τολμᾶσι συλλειτουργ-
 εῖν, τῷ μὴ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τῷτο συγχωρεῖν. Quibus
 verbis aperte laudat præsentem Canonem XVI. quo ab aliis
 depositos ab aliis non recipiendos esse constituitur.

b Ο' Θεός] Stephanus cum LXX. bis legit ὁ Θεός.

SÆC. abunde docet Joannes Evangelista, de illo
IV. ita scribens: Unigenitus Filius qui est in
Joan. 1. sinu Patris. Nam cum Divinus magister o-
18. stendere vellet, Patrem ac Filium duas res
esse à se mutuo inseparabiles, hunc in sinu
Patris esse dixit. Jam vero quod Verbum
Dei inter res ex nihilo creatas non contineatur,
idem Joannes testatur cum ait, Omnia
per ipsum facta esse. Propriam enim ejus
Joan. cap. 1. v. 1. hypostasim declaravit dicens: In principio
erat Verbum, & Verbum erat apud Deum,
& Deus erat Verbum. Omnia per ipsum
facta sunt: & sine ipso factum est nihil
quod factum est. Nam si omnia per ipsum
facta sunt, quomodo is qui rebus factis
præstitit ut essent, ipse aliquando non existi-
tuit? Verbum enim quod facit, nequaquam
ejusdem esse naturæ cum rebus factis intel-
ligitur. Quippe cum ipsum quidem esset
in principio: cuncta vero per illud facta
sint & ex nihilo condita. Porro id quod
est, contrarium esse videtur & longe diver-
sum ab illis quæ facta sunt ex nihilo. Nam
illud quidem declarat nullum esse interval-
lum inter Patrem & Filium, cum animus
ne simplici quidem cogitatione fingere pos-
sit ullam inter utrumque distantiam. Ex ni-
hilo vero creari mundum, recentioris indi-
cat ac nuperam substantiæ originem, cum
universa hujusmodi essentiam à Patre acce-
perint per Filium. Cum igitur Divini Verbi
essentiam longissime, & ultra omnem cogita-
tionem eorum quæ genita sunt positam con-
templaretur piissimus Joannes, generationem
ejus & facturam dicere noluit, factorem iis-
dem verbis quibus ea quæ facta sunt desi-
gnare minime ausus. Non quod Verbum
sit ingenuum: solus enim Pater ingenuus est:
sed quia solertissimam Evangelistarum, ipso-
rumque adeo Angelorum comprehensionem
transcendit unigeniti Filii inexplicabilis sub-
sistentia. Quare inter pios meo quidem ju-
dicio censendus non est, qui ultra ista ali-
quid inquirere præsumit; non auscultans
id quod scriptum est: Altiora te ne quæ-
sieris, & sublimiora te ne scrutaris. Nam si

Eccius, 3.
21.

ὅτι οὐκ ἦν, αὐτάρκως παιδεύσαι Ἰωάννης ὁ διαγγε-
λιστὴς, γράφων ὅτως περὶ αὐτῆς. ὁ μονογενὴς Υἱὸς,
ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς. θεωροῦμενος γὰρ
ὁ Θεὸς δεκνύμενος διδάσκαλος, ἀλλήλων ἀχάρισα
5 πρὸς ἑαυτὰ δύο, τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, οὕτως
αὐτὸν εἰς τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς ἀνόμενον. ἀλλὰ
γὰρ καὶ ὅτι τοῖς ἐξ οὐκ ὄντων γενομένοις ὁ λόγος
τοῦ Θεοῦ ὡς συναρθεῖται, πάντα δι' αὐτοῦ γε-
νέσθαι ὁ αὐτὸς φησὶ Ἰωάννης. ἢ ἡ ἰδιότροπον αὐτοῦ
10 ὑπόστασιν ἐδήλωσεν εἰπὼν εἰς ἀρχὴν ἦν ὁ λόγος, καὶ
ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. πάντα
δι' αὐτῆς ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐγένετο ὃ ἐν
15 ὁ γένετο. εἰ γὰρ πάντα δι' αὐτῆς ἐγένετο, πῶς ὁ
τοῖς γενομένοις τὸ εἶναι χωριστάμενος, αὐτὸς ποτε ἐκ
ἦν; ὡς ἡ πῶς ὁ λόγος τὸ ποιῆν, τοῖς γενομένοις
αὐτῆς εἶναι φύσεως διορίζεται. εἴτε αὐτὸς μὲν ἦν ἐν ἀρχῇ,
πάντα δὲ δι' αὐτῆς ἐγένετο, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίη-
σεν. ἐναντίον γὰρ δοκεῖ τοῖς ἐξ οὐκ ὄντων γενομένοις
20 τὸ ὄν, καὶ ἀφεστηκὸς σφόδρα. τὸ μὲν γὰρ, μεταξὺ
Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ὅθεν δέκνυνται εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν,
ὅθεν ἄχει πρὸς ἐνοίας τῆς φαντασιώσεως τῆς ψυ-
χῆς δυναμένης. τὸ δὲ ἐξ οὐκ ὄντων δημιουργεῖσθαι
τὸν κόσμον, νεώτερον ἔχει τῆς ὑποστάσεως καὶ
25 πρὸς αὐτὸν τὴν γένεσιν, ὑπὸ τῷ Πατρὶ ἀφ' ἑ
Υἱὸς πάντων εὐληφότων τῶν τοιαύτων ὑπόσεων. μα-
κρόν γε τοῦ θεωρήσας τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ μὲν, καὶ
ὑποφάρον τῆς τῆς γνηστῆς ἀφροσύνης ὁ θύλαξ
30 σατοῦ Ἰωάννης, γένεσιν αὐτῆς καὶ πόσιν ἀπηξίω-
σεν εἰπεῖν, ὅθεν ταῖς ὁμοειδέσι συλλαβαῖς τὸ
ποιῶν τοῖς γενομένοις ὀνομάσαι πολυήσας, οὐκ ὅτι
ἀγέννητος μὲν ἦν γὰρ ἀγέννητος ὁ Πατὴρ, ἀλλ'
4 ὅτι τῆς ἐξουσίας τῆς διαγγελιστῆς, πάντα καὶ
ἀγγέλων καὶ ἀγγέλων ὑποφάροντες ἐστὶν ἡ ὁ μονο-
5 γένους Θεοῦ ἀνεκδιήγητος ὑπόστασις. εἰς ὁμοειδέσι
6 ἐκ οὐκ ὄντων λογισμοῦ τῆς μέλει τούτων ἐπερωτᾷ τι
πολυήσας, ἀφ' ἧς τὸ ἀνέκδοτον τῶν χαλεπώτερων
μὴ ζητεῖ, καὶ ὑψηλότερα μὴ ἐξέταξε. εἰ γὰρ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐγένετο ὃ ἐν ὁ γένετο] Dux postremæ voces desunt
in editione Roberti Stephani & in Basiliensi [et in codice
Regio J. Pini.] Habentur tamen in codice Leonis Allatii,
& in versione Epiphani Scholastici. Sed & Christophor-
sonus eas in libris suis repererat, ut ex interpretatione ejus
apparet.

2 Καὶ ὑποφάρον τῆς τῆς γνηστῆς ἀφροσύνης] Scribendum
puto ὑποφάρον per simplex γ, atque ita legisse videtur Epi-
phanus, qui sic vertit: Et creaturarum universam intelli-
gentiam transcendentem. [Conjecturam meam confirma-
vit mihi postea codex Regius J. Pini, in quo ita plane scri-
ptum inveni ut conjeceram.] Pro ὑποφάρον, in editione Ba-
siliensi legitur ὑποφάρον & in codice Allatiano, rectius
ut opinor.

3 Οὐδ' ὁμοειδέσι συλλαβαῖς] In MS. codice Henrici Sa-
villii & in editione Basiliensi scribitur ὁμοειδέσι, minus recte,
ut equidem sentio. Certe Camerarius qui editionem Ba-
siliensem Latine interpretatus est, ὁμοειδέσι legit, ut ex
interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit, ne eorun-
dem quidem elementorum complexione in voce facientis aut
factorum nisi ausus. [In Regio item codice J. Pini scri-
ptum inveni ὁμοειδέσι.] Hujus autem loci satis obscuri
hic est sensus. Joannes Evangelista, cum originem Filii
Dei vellet exponere, eam à rerum creaturarum productione
longe distinxit: cavetque diligentissime, ne in declaranda
Filii essentia, iisdem verbis uteretur, quibus rerum crea-
tarum originem exposuit. Nam in declaranda quidem Fi-
lii essentia, usus est verbo *γενέσθαι*. In exponenda autem ori-

gine rerum creaturarum dixit *ἐγένετο*, id est *factum sunt*. Subji-
cit deinde Alexander, οὐκ ὅτι ἀγέννητος ἦν ὁ ἀγέννητος ὁ
πατήρ. Id est, Non quod Filius Dei non sit genitus. Unum
enim est ingenuum, Pater scilicet. Quæ quidem Alexan-
dri verba benigne intelligenda sunt hoc modo: Non quod
Filius Dei principium originis suæ non habeat. Habet
enim re vera principium originis. Patrem ex quo genitus
est. Sed quia nullum habet principium temporis, quippe
qui ab omni æternitate genitus sit ex Patre, ἀχρόνως καὶ
ἀμοιρίτως ut Græci dicunt, id est, sine ullo tempore ac
medio.

4 Ἀλλ' ὅτι ἀφροσύνης μετὰ τῶν] Hunc locum correxi ex
duobus manuscriptis codicibus, Allatii & Savillii, in quibus
ita legitur ἀλλ' ὅτι τῆς ἐξουσίας τῆς διαγγελιστῆς, πάντα
καὶ ἀγγέλων καὶ ἀγγέλων. Quibus consentit Basiliensis E-
ditio, nisi quod ἐξουσίας habet vitiose scriptum pro
ἐξουσίας. Adverbium quoque quod sequitur ὑποφάροντες,
mutavi in ὑποφάροντες, sequutus scripturam codicis Allatia-
ni & Basiliensis Editionis.

[5 ὑποφάροντες] Epiphanius codex Regius J. Pini.]

6 ὁμοειδέσι συλλαβαῖς] Hunc etiam locum
emendavi ex supradictis codicibus Allatii ac Savillii, [et ex
Regio codice J. Pini.] quibus adstipulatur editio Basilien-
sis, nisi quod πολυήσας habet, non πολυήσας. Epipha-
nius tamen Scholasticus in plurali numero legisse videtur
λογισμοῦ τῆς πολυήσας. [in codice regio J. Pini totus
hic locus ita scribitur: εἰς ὁμοειδέσι συλλαβαῖς
τῆς μ. τ. ἢ. τὴν πολυήσας.]

ἐτέρων

ἐπὶ πολλὰ ἢ γινώσκεις, καὶ τούτων ἀσυνέκτους κο-
λοωτέρων, κέρυψαι τὴν ἀνθρωπίνην καὶ ἀλλήλων.
οἷά ἐστι παῦλος, ὁ ὀφθαλμὸς ἐκ εἰδὸς καὶ
οὐκ ἐκ ἡκούσας, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἐκ ἀνέβη
καὶ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀγαπῶντες αὐτὸν· ἀλλὰ
καὶ τὰ ἄλλα φησὶν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ· ὁ δὲ ἐμνή-
σαι μὴ διψᾶσαι· καὶ ἔπειτα, ἄμμιον θαλασσῶν καὶ
σαρῶνας ὑμῶν, φησὶ, τίς ἐξαριθμήσει; πῶς δὲ πε-
ριεργασαίτο τις τὴν τῷ Θεῷ λόγου ὑπακούσαν, ἐκ-
τός ἐστι μὴ μελαγχολικῇ ἀφάθει ληφθεὶς τυλῆται; 10
ὡς δὲ τὸ πνεῦμα φησὶν· τὴν γὰρ αὐτῆς
αὐτῆς τίς διηγήσεται; καὶ αὐτὸς ὁ ζωτὴς ἡμῶν,
1 διεργαζομένων τοῦτον· πάντων τῶν ἐν κόσμῳ κτίσας,
2 τὴν δὲ τούτων γινώσκων αὐτῶν ἀποφορτίσασθαι
ἐσπούδαται· πᾶσι μὲν οὐδὲ αὐτοῖς ἀφύσικον εἶναι λέ-
γων εἰς καρδίαν, μόνῳ δὲ τῷ Πατρὶ ἀνακινῶν
τὴν τοῦ θυμοῦ τούτου μυστήριον εἰδέναι. οὐδεὶς
γὰρ ἔγνω πῶς ὅτι ὁ Υἱός, λέγων, εἰ μὴ ὁ Πατήρ
καὶ τὸν Πατέρα οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ ὁ Υἱός. ὡς δὲ
καὶ τὸν Πατέρα οἱ μὲν λέγουσιν, τὸ μυστήριον μου 20
3 ἐμοὶ· καὶ τοῖς ἐμοῖς. ὅτι καὶ μαριῶδες, τὸ ἐξ οὐκ
4 ὄντων τὸν Υἱὸν γεγενῆσθαι φρονεῖν, ἡρσιχλὺς ἔχοντα
5 τὴν πρὸς ὁλὴν· αὐτὸθεν δίδυμται τὸ ἐξ οὐκ ὄν-
των, καὶ ἀγνοῶσιν οἱ ἀνέγκτοι τὴν τῆς φωνῆς αὐτῶν
μανίαν. ἡ γὰρ ἡρώδης ἐμπολιθίσασθαι δειτὶ τὸ οὐκ 25
εἶναι, ἡ αἰσῶνός τινι ἀφάτηματι. εἰ τοίνυν ἀληθὲς τὸ
πάντα δι' αὐτῆς γεγενῆσθαι, δηλονότι καὶ πᾶς αἰὼν
καὶ ἡρώδης καὶ ἀφάτηματι καὶ τὸ πότε, ἐν οἷς τὸ
οὐκ εἶναι δίδυμται, δι' αὐτῆς ἐγένετο. καὶ πῶς οὐκ
ἀπίθανον, ὅτι καὶ χρόνος καὶ αἰῶνας καὶ χεῖρες, ἐν οἷς τὸ 30
ἐκ τῆς συμπίπτουσας, ποιῶσιν, αὐτὸν ποτε μὴ
εἶναι λέγειν; ἀδιανόητος γὰρ καὶ πάσης ἀμαθίας
ἀνάπλεων, τὸν αἴτιον γενόμενον πᾶσι, αὐτὸν ματα-
γενέσθαι λέγουσιν τῆς ἐκείνου γενέσεως. πρὸς γὰρ
γὰρ κατ' αὐτοὺς τῆς πᾶς ὅλας διμυρηγούσης τοῦ 35
Θεοῦ σοφίας ἐκείνου τὸ ἀφάτημα, ἐν ᾧ φασὶ μὴ
γεγενῆσθαι τὸν Υἱὸν ὑπὸ τῷ Πατρὶ· ψευδομένης

multarum aliarum rerum cognitio quæ hac Sæc.
longe inferiores sunt, humanæ mentis ca- IV.
ptum excedit: cujusmodi sunt apud Pau- I Cor. 2. 9.
lum Apostolum, ea quæ oculus non vidit,
nec auris audivit, nec in cor hominis ad-
scenderunt quæ præparavit Deus diligentibus
se: cujusmodi etiam sunt stellæ, quas
Deus Abrahamo dicit non posse numerari:
& illud: Arenam maris & guttas pluvie
Ecclus. 1. 2.
quis dinumerabit? Quomodo Divini Verbi
essentiam curiosius investigare quispiam po-
terit, nisi atra bile sit percitus? De qua
propheticus spiritus ita dicit: Generationem
Isai. 53. 8.
ejus quis enarrabit? Et Servator noster to-
tius mundi columnas beneficio obstringens,
hujus rei notitiam tanquam onus ab illis re-
moveere studuit: omnibus quidem ipsis su-
pra naturam esse dicens istud animo com-
prehendere; soli vero Patri competere Di-
vini hujus mysterii perceptionem. Nemo
enim, inquit, novit quis sit Filius præter
Patrem, & nemo novit Patrem præterquam
Filius. Qua de re etiam Patrem dixisse ar-
bitror, Arcanum meum mihi & meis. Quod
vero extremæ dementiæ sit, Filium Dei ex
non extantibus factum opinari, cum id quod
ex non extantibus factum est, temporalem ha-
beat essentiam, res ipsa indicat, licet stupi-
di isti infaniam vœum suarum non intelli-
gant. Illud enim, Non erat, in tempore
cenferi oportet, aut in aliquo ævi spatio.
At si verum est omnia per ipsum facta esse,
constat utique & ævum & tempus, & spa-
tium omne, & illud aliquando, in quibus
non fuisse reperitur, per ipsum facta esse. Et
quomodo absurdum non sit, eum qui tempo-
ra & secula ac tempestates condidit, in qui-
bus illud, Non erat, confusum est, ipsum ali-
quando non extitisse dicere? Est enim alie-
num à sensu, omnique plenum incertitia, eum
qui alicujus rei auctor sit, eadem re posteri-
orem affirmare. Quippe juxta illorum sen-
tentiam, spatium temporis quo dicunt Fili-
am Dei non extitisse ex Patre, præcessit
sapientiam Dei omnium rerum conditri-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πάντων τῶν ἐν κόσμῳ κτίσας.] Post hæc verba Jaco-
bus Sirmundus in editione sua quatuor has voces addidit
τοῦς ἡγεῖντες φησὶν ἀποφύλας, nescio quos sequutus codices.
Certe in nostris exemplaribus, & in Basilienſi editione
non habentur, & Scholium potius redolent cujusdam vi-
ri docti, qui ad latius libri sui id notaverat, per columnas
significari divinos Apostolos. Certe in Epistola Pauli ad
Galatas, Petrus & Jacobus dicuntur columnæ fuisse Ecce-
siaz. Porro initio hujus periodi scribendum ἢ καὶ αὐτὸς ὁ
σωτὴρ, id est, Quocirca Servator noster &c.

2 Τὴν δὲ τούτων γινώσκων.] In codice Leonis Allatii & in
editione Basilienſi scriptum est ὡς δὲ τούτων, rectius ni fal-
lor. Neque aliter legit Epiphanius Scholasticus. Sic enim
vertit hunc locum. Nam & ipse servator præstare volens
omnibus in hoc mundo columnis, hujus notitiam ab eis exo-
nerare festinavit.

3 Καὶ τοῖς ἐμοῖς.] Jacobus Sirmundus in editione sua
expunxit hæc verba. Certe non habentur in codice Leo-
nis Allatii, & superflua videntur hoc loco. Porro locus
iste desumptus est ex capite 24. Esaiæ. Ubi Hierony-
mus notat verba illa: Et dixi: secretum meum mihi: secre-
tum meum mihi: non haberi in Septuaginta, sed ex Theo-
dotionis translatione ab Origene addita esse. Procopius
autem Gazæus ex interpretatione Symmachi suppleta esse
dicit.

4 Χροῖον ἔχον τὸν ὀφθαλμόν.] Optime in editione Basilien-
ſi [& in Regio codice J. Pini] legitur ἔχοντα. Subauditur
autem ὁὐκ. In codice Savili scriptum est ἔχοντα τὸν ὀφ-
θαλμόν, vitiose quidem, sed ita ut veræ lectionis vestigia
serventur. Pro voce ὀφθαλμὸν in codice Leonis Allatii ha-
betur ὑπαρῆν. In altero vero codice Regio, [J. scilicet
Pini] cujus variantes lectiones Robertus Stephanus ad cal-
cem editionis suæ notavit, legitur ὀφθαλμὸν pessime. Quam
tamen vitiosissimam lectionem Sirmundus in editione sua
amplexus est.

5 Αὐτὸθεν δίδυμται τὸ ἐξ οὐκ ὄντων.] Jacobus Sirmundus
hunc locum ita edidit: αὐτὸθεν δίδυμται ἐκ τοῦ ἐξ οὐκ
ὄντων. Et totum locum sic interpretatus est. Quod ve-
ro extrema sit dementia Filium ex non extantibus ortum
existimare, atque in tempore productum, indidem patet, hoc
est ex non extantibus, &c. Verum cum nulli codices ita
scriptum habeant, vulgatam lectionem mutare nefas du-
co. Quod si conjecturam nostram licet proponere, exi-
stimo delenda esse hæc verba τὸ ἐξ οὐκ ὄντων, quæ Scholii
loco ad marginem adscripta, postea in textum translata
sunt. Porro Epiphanius Scholasticus hunc locum ita ver-
tit. Non reor ignorare sapientes, quia vesanum est sapere
ex non existentibus factum Filium, cum usque habeat tem-
porale principium quod ostenditur ex non existentibus fa-
ctum. Unde apparet Epiphanium legisse χροῖον ἔχον τὸν
ὀφθαλμόν τὸ ἐξ οὐκ ὄντων.

6 Ἀδιανόητος γὰρ.] In codice Leonis Allatii scriptum
est ἀδιανόητος, quod magis probō. Atque ita legit Epipa-
nii Scholasticus. Sic enim vertit. Stultum est enim, &
omni peccato plenum &c.

SÆC. cerni: mentiturque secundum eos scriptura,
IV. quæ primogenitum omnis creaturæ illum

Heb. 1.
Coloss. 1.
16.

Quibus consona sunt quæ vocalissimus Paulus de illo prædicat ita dicens: Quem constituit heredem universorum; per quem fecit & sæcula. Sed & in ipso condita sunt universa in cælis & in terra, visibilia & invisibilia, sive principatus sive potestates, sive dominationes, sive throni, omnia per ipsum creata sunt, & ipse est ante omnia. Proinde cum ab omni pietate alienissimam esse appareat sententiam illam de non extantibus, necessario dicendum est Patrem semper esse Patrem. Pater autem est, præsentem semper Filio ob quem dicitur Pater. Quocirca cum semper ei præsens sit Filius, semper est perfectus Pater, nulla re destitutus in bono: qui non in tempore, neque ex intervallo, neque è non extantibus, unicum Filium genuit. Quomodo autem impium non sit dicere, Sapientiam Dei aliquando non extitisse, quæ de se ipsa ita loquitur: Ego eram apud ipsum cuncta componens: Ego eram cui adgaudebat: Aut virtutem Dei aliquando non extitisse: aut verbum ejus aliquando fuisse mutilatum: aut alia quandoque defuisse, ex quibus Filius cognoscitur & Pater designatur? Is enim qui negat splendorem gloriæ existere, simul tollit primitivum lumen cujus est splendor. Et si imago Dei semper non fuit, nec illum semper fuisse liquet cujus imago est. Denique negando figuram substantiæ Dei semper fuisse, simul tollitur ille qui perfecte ab eo exprimitur. Ex quo licet perspicere, filiationem Servatoris nostri nihil prorsus habere commune cum reliquorum filiatione. Nam quemadmodum inexplicabilem ejus substantiam incomparabili excellentia præstare ostensum est reliquis omnibus quibus ille essentiam tribuit, sic & ejus filiatio quæ juxta naturam est Paternæ Divinitatis, ineffabili quadam præstantia superat filiationem eorum qui per ipsum adoptati sunt filii. Nam ipse quidem immutabilis est naturæ, undecunque perfectus, nec ullius rei indigens. Hi vero cum mutationi in utramque partem sint obnoxii, opus habent illius auxilio. Quem enim profectum facere potest Dei sapientia? Quod augmentum accipere potest ipsa veritas & Deus Verbum? Qua ratione melior fieri possit vita & lux vera? Quod si ita se habet, quanto absurdus est ut sapientia aliquando stultitiæ capax fuerit, ut virtus Dei infirmitati conjuncta sit, aut ut ratio obscurata fuerit vecordia, aut tenebræ cum vera luce permixtæ? cum Apostolus discrete dicat: Quæ societas luci cum tenebris, aut quæ conventio Christo cum Belial? & Salomon neget fieri posse, ut cogitatione comprehendatur via colubri super petram, quæ Christus est juxta sententiam Pauli. Homines vero & Angeli, qui sunt ejus creaturæ, benedictionem acceperunt

2 Cor. 6.
14.

Prov. 30.
19.

καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς πρωτότοκου αὐτὸν εἶναι πάσης κτίσεως ἀναγραφύσης γραφῆς. σύμφωνα γὰρ τοῖς ῥοαῖ καὶ ὁ μαγαλοφωνόσατος Παῦλος, φάσκων περὶ αὐτοῦ· ὅτι ἔθηκε κληρονόμος πάντων, δι' ὃ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς ὕδασι καὶ τὰ ἐπὶ τῇ γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε δέχαται, εἴτε ἐξουσία, εἴτε κυριότητες, εἴτε θρόνοι· πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσθη. καὶ αὐτός ἐστι περὶ πάντων. ἀσπεράτης οὖν φανείσης τῆς ἐξ ἑκ ὄντων ὑποθέσεως, ἀνάγκη τὸν πατέρα εἶναι πατέρα. ἐστὶ ἡ Πατὴρ εἰς παρόντος τῷ Ἰησῷ, ὁ δὲ ὅτι χρηματίζεται Πατὴρ. αἰὶν ἡ παρόντος αὐτῷ τῷ Ἰησῷ, αἰὶν ἐστὶν ὁ Πατὴρ τέλειος, ἀνελλιπὴς τυχεύων ἐν τῷ χαλῶ· ὁ δὲ Ἰησὺς οὐδὲ ἐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐδὲ ἐξ ἑκ ὄντων γενήσας τὸν μονογενῆ Ἰῶν. τί δὲ ἐκ ἀνόσιον τὸ λέγειν, ποτὲ μὴ εἶναι τὴν σοφίαν τῷ Θεῷ, ἢ λέγεσθαι· ἐγὼ ἤμην παρ' αὐτῷ ἀρμόζουσα, ἐγὼ ἤμην ἢ παροσχεύειν ἢ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ μὴ ὑπάρχειν ποτὲ ἢ τὸν λόγον αὐτοῦ ἡκρωτηριάζειν ποτὲ. ἢ τὰ ἄλλα ἐξ ὧν ὁ Ἰῶν γνωρίζεται καὶ ὁ Πατὴρ χαρᾶς κηρύσσεται. τὸ γὰρ ἀπαύρασμα τῆς διζῆς μὴ εἶναι λέγειν, συναινεῖν καὶ τὸ πρωτότυπον Φῶς, ὃ ἐστὶν ἀπαύρασμα. εἰ δὲ καὶ ἡ εἰκὼν ὃ Θεὸς ἐκ τῆς αἰῶν, δῶλον ὅτι ἐδὲ ὃ ἐστὶν εἰκὼν, ἐστὶν αἰὶν. ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ εἶναι τὸν ὃ ὑποστάσεις ὃ Θεὸς χαρᾶς κηρύσσεται, συναινεῖται καὶ αἰὶν, ὁ πάντως παρ' αὐτῷ χαρᾶς κηρύσσεται· ὁ δὲ ἐστὶν ἰδίῳ τὴν ὑπόστασιν τοῦ ὃ Θεοῦ ἡμῶν, ἐδὲ μίαν ἔχουσαν κοινωνίαν πρὸς τὴν τῷ λοιπῷ ὑπόστασιν. ὅτι τὸν γὰρ ἢ ἀρρητος αὐτοῦ ὑπόστασις, ἀσυγκρίτως ὑποφωτῇ ἐδὲ ἰδίῳ ὑποφωτῇ πάντων οἷς αὐτὸς τὸ εἶναι ἐχάρισατο, ὅπως καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ καὶ τῷ Φῶσι τυχεύουσα ὃ πατερικῆς θεότητος, ἀλέκτω ὑποφωτῇ ἀφ' ἑαυτοῦ δι' αὐτοῦ θέσει ὑποθετηθέντων. ὁ μὲν γὰρ ἀτρέπτως φύσεως τυχεύει, τέλειος ὢν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πάντων ἀνενδύει. οἱ δὲ, τῇ εἰς ἐκάστην τροπῇ ὑποκείμενοι, τῆς ὃς τούτου βοηθείας δέονται. τί γὰρ ἂν καὶ παροσχεύειν ἔχει ἢ τῷ Θεῷ σοφία, ἢ τί προσλαβεῖν ἢ αὐτοαλήθεια, ἢ ὁ Θεὸς λόγος; πῶς ἂν ἔχει βελτιωθῆναι ἢ ζῶν, τὸ ἀληθινὸν φῶς; εἰ δὲ τῷτο, πόσω πλέον ἀφύσικον τυχεύει, μωρίας ποτὲ δεκτικὴν γενέσθαι τὴν σοφίαν, ἢ τὴν τῷ Θεῷ δύναμιν ἀδενεία παροπληκτικῶν, ἢ ἀλογίαν τὸν λόγον ἀμαυρωθῆναι, ἢ τὰ ἀληθινὰ φῶτι δειμυχθῆναι σκότος; ὃ μὲν ἀποφύγει αὐτὸθεν λέγοντος, τίς κοινωνία φῶτι πρὸς σκότος, ἢ τίς συμφώνησις Χειρὸς πρὸς Βελίαν; ὃ ἢ Σολομῶντος, ὅτι ἀδιώατοι ἂν εἴη καὶ μέχρη πρὸς ἐνοίας θιρεθῆναι ὁδοὺς ὁφείας ἐπὶ πέτρας, ἢ πρὸς τῷ Παύλῳ ὅτι ὁ Χειρὸς οἱ ἢ κτίσματα αὐτοῦ τυχεύοντες, ἀνθρωποὶ τε καὶ ἄγγελοι, καὶ βέλους εἰλήφασι παροσχεύειν, δέονται ἀκούμενοι

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δι' ὃ χρηματίζεται πατὴρ] In manuscripto codice Henrici Savillii legitur δι' ὃ, quomodo etiam legit Epiphanius Scholasticus. [In Regio J. Pini codice scriptum inveniri dicitur.]

2 Μέχρι πρὸς ἐνοίας] In codice Allatii legitur μέχρι ἐνοίας, omissa altera præpositione. Utramque tamen vocem agnoscit Epiphanius Scholasticus, qui sic vertit. Impossibile est vel usque ad opinionem invenire vias serpenti, καὶ

1 καὶ νομίμοις ἐντολαῖς, πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν. διὸ
 δὲ ὁ Κύριος ἡμεῖς φύσιν ἔχει Πατρός Ἰδὸς τοῦ Χριστοῦ,
 ὡς πάντων προσκυνεῖται. οἱ δὲ, ἀποθέμενοι τὸ
 πνεῦμα τῆς δουλείας, ἐξ ἀνδραγαθημάτων καὶ προ-
 κοπῆς τῆς ὑποθεσίας λαβόντες πνεῦμα, ἀφ' οὗ τῆς
 φύσεως τοῦ Θεοῦ ὁμιλοῦμενοι, γίνονται αὐτοὶ θεοὶ
 υἱοί. τὴν μὲν οὖν γνησίαν αὐτῶν καὶ ἰδιότροπον, καὶ φυ-
 σικὴν καὶ κατεξαιρέτην ὑπόθεσιν ὁ Παῦλος οὕτως
 ἀπεφώνησε, ὅτι Θεὸς ἐπὶ πάντων ὅς γε τῶν ἰδίων τοῦ
 οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὡς ἡμῶν, ἀποδόποι τῶν μὴ
 φύσιν ἔχον, παρέδωκεν αὐτοῖς. πρὸς γὰρ ἀντιδια-
 φολὴν τῶν οὐκ ἰδίων, αὐτὸν ἰδίον τοῦτον ἐφῆσεν εἶναι.
 ὡς ἡ τῶν ἀγαθῶν ἔσθ' ὅτι ὁ τοῦτος μὲν ὁ ἀγα-
 πητός, ὡς ὁ βούλομαι. ὡς δὲ ψαλμοῖς, ὁ Σωτὴρ
 φησὶν Κύριος ἐπεὶ πρὸς με, τοῦτος μὲν ἐστὶν ὁ γνη-
 σιότητι ἐμφανίζων, σημαίνει μὴ εἶναι αὐτῶν γνησίους
 υἱοὺς ἄλλους πᾶς παρ' αὐτόν. τί δὲ καὶ τὸ, Ἐκ
 γαστροῦ πρὸς ἐσθλὸν ἐγέννησά σε, ὅτι ἀντικρὺς
 2 τῆς πατρικῆς μαρτυρίας φυσικῇ ἐκδοκίμῃ ὑπό-
 θεσιν, ἐν τρώπῳ ὁπρὸς μελέαν καὶ προκοπῆς ἀσκήσεως,
 ἀλλὰ φύσιν ἰδιώματι ταύτῃ λαχόντος; ὅθεν καὶ
 ἀμεταπίπτων ἔχει τὴν ὑπόθεσιν ὁ μονογενὴς τοῦτος ὁ
 Πατρός. τὴν ἡ γὰρ λογικῶν ὑποθεσίαν, ἐν τῇ φύσιν
 ὑπάρχουσαν αὐτοῖς, ἀλλὰ τρώπῳ ἐπιτηδεύοντι
 καὶ δωρεὰ Θεοῦ, καὶ μεταπίπτων οἶδεν ὁ λόγος. ἰδὼν-
 25 πῶς γὰρ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ πᾶς θυγατέρας τῆς ἀνθρώ-
 πων, ἔλαβον ἐαυτοῖς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ,
 τοῖς ἐγγένῃς καὶ ὑψώσας, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν,
 ἀφ' ὧν ἡσυχία ἐκλήσθη τὸ Θεὸν ἐκδοκίμῃ. πολλὰ
 λέγειν ἔχει, ἀγαπῶν, παρέρχομαι, φορτικὸν εἶναι
 30 νομίμοις, ἀφ' ὧν πλείονα διδασκάλους ὁμοφρονῶν ὑπο-
 μιμήσκειν. αὐτοὶ γὰρ διδασκατοὶ ἐστί, οὐκ ἀγνο-
 οῦντες ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐπαναστάσα τῇ ἐκκλησιαστικῇ
 διδασκαλίᾳ, Ἐβριανὸς ὅτι καὶ Ἀρτεμῆ, καὶ
 35 ζῆλος τῶν τῶν Ἀρτιόχων Παύλου καὶ Σαμοσατέως,
 συνόδῳ καὶ κρίσει τῆς ἀπανταχοῦ ἐπισκόπων συνέ-
 3 κληθέντος τῆς ἐκκλησίας. ὅν ἀφ' ὧν ἀμείνων Λα-

ut proficerent, in virtutis studio & in man-
 datis legis sese exercentes, ne in vitia dila-
 bantur. Quamobrem Dominus noster, cum
 natura sit Filius Patris, ab omnibus adora-
 tur. Hi vero deposito spiritu servitutis, ubi
 ex fortibus factis & ex continuo progressu
 spiritum adoptionis acceperint, beneficio ejus
 qui natura est Filius, filii fiunt adoptivi. Ac
 germanam quidem & propriam ac naturalem,
 eximiamque ejus filiationem Paulus declara-
 vit, ita dicens de Deo: Qui proprio Filio Rom. 8.
 non pepercit, sed pro nobis, non naturalibus
 23. scilicet filiis, illum tradidit. Nam ut illum
 distingueret ab iis qui non sunt proprie filii,
 proprium Filium esse eum dixit. In Evan-
 gelio vero legitur: Hic est Filius meus di-
 3. lectus, in quo mihi complacui. Præterea in
 17. Psalmis Servator ait: Dominus dixit ad me,
 15 Filius meus es tu: ubi se germanum ac ge-
 16 nuinum esse demonstrans, alios præter se ge-
 nuinos non esse significat. Jam vero quidnam
 illud est? Ex utero ante luciferum genui te.
 An non aperte indicat naturalem Paterni par-
 tus filiationem, quam non accurata morum
 castigatione, non exercitatione virtutum ac
 profectu, sed naturæ proprietate sortitus
 est? Quamobrem unigenitus quidem Filius
 Patris firmam ac stabilem possidet Filiatio-
 nem. Rationalium vero filiorum adoptionem,
 non natura illis competere, sed morum
 probitate & Dei beneficio parari, mutabi-
 lemque esse agnoscit Scriptura. Videntes Gen. 6.
 enim Filii Dei filias hominum, acceperunt
 sibi uxores, & quæ sequuntur. Et alibi:
 Filios genui & exaltavi, ipsi autem spreve-
 1. runt me: Deum per Esaiam prophetam di-
 xisse accepimus. Plura cum possem dicere,
 fratres carissimi, consulto prætereo, quippe
 qui importunum esse ducam, doctores qui
 nobiscum consentiunt, pluribus admonere.
 Ipsi enim à Deo docti estis: nec ignoratis,
 eam doctrinam quæ adversus Ecclesiasticam
 pietatem nuper caput extulit, Ebionis esse & Ebion, Ar-
 temæ: nec aliud esse quam imitationem temas.
 Pauli Samosatani Antiochiæ Episcopi, qui p. Samosa-
 omnium ubique Episcoporum concilio ac ju-
 10. dicio ab Ecclesia remotus est. Cui succedens

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ νομίμοις ἐντολαῖς] In codice Leonis Allatii scri-
 ptum est καὶ νομίμοις ἐντολαῖς. Quam scripturam in edi-
 tione sua amplexus est Jacobus Sirmundus, & hunc lo-
 cum ita vertit, qui autem ejus sunt creatura, homines &
 Angeli, & benedictionem acceperunt, ut proficerent virtu-
 tem exercentes, & mandatorum leges, ne peccarent. Atque
 hanc lectionem, re attentius examinata, veriorē puto.
 Ait enim Alexander, Deum duas res tradidisse homini-
 bus & Angelis, ut in virtute progressus facere possent.
 Primum benedictiones: deinde mandata legis. Et mandata
 quidem legis ad hoc profunt, ne crimina admittant quæ
 lege prohibita sunt. Benedictio vero ad hoc prodest, ut
 in virtutis exercitatione quotidie proficiant. Sed occur-
 rit hoc loco difficultas. Angelis enim profectum attri-
 buit, cujus tamen minime capax videtur eorum natura:
 Totos enim sese applicant Angeli ad id quod semel am-
 plexi sunt: Nec paulatim progrediuntur ad id quod eli-
 gunt; sed primo impetu ad summum fastigium perve-
 niunt, ita ut nec ulterius progredi, nec retro reverti va-
 leant. Materie enim expertes sunt, quæ infirmitatem
 & inconstantiam gignit. Dicendum tamen est, Angelos
 ita primum creatos esse à Deo, ut essent mutabiles, &
 virtutis capaces ac vitii, utque proficere possent in me-
 lius, aut in deterius labi. Hanc fuisse sententiam vete-
 rum Theologorum, tum ex Alexandro patet, tum ex eo
 quod Arius ac ceteri asserbant, Filium Dei mutabilem
 esse, & virtutis ac vitii capax. Nec ullus Catholicorum
 eis unquam objecit, Angelos non esse mutabilis na-
 turæ. Sciebant enim id proprium esse solius Dei, qui

in sacris literis diserte ait: Ego sum & non mutor.
 Angeli vero licet difficile mutantur, mutationi tamen ob-
 noxi sunt.

2 Τῶν πατρικῶν μαρτυριῶν] Rectius in manuscriptis co-
 dicibus Savillii & Allatii legitur μαρτυρίας, quomodo etiam
 edidit Jacobus Sirmundus. Ita quoque legebatur in altero
 exemplari regio.

3 Ὁν ἀντιθέμενον Λουκιανὸς] Baronius ad annum
 Christi 318. Cap. 75. Alexandrum excusare conatur qui
 hæc de Luciano Martyre scripserit. Et laudandus qui-
 dem est Baronius, qui martyrem Christi nefandæ hæresis
 suspitione liberare conatus est. Veritatem tamen cunctis
 rebus antepone debemus. Quod si Baronius veteris cu-
 juspiam scriptoris testimonium asserret, quo suam senten-
 tiam firmaret, & Alexandri testimonium subverteret, equi-
 dem libenti animo ei assentirem. Sed cum præter conje-
 cturas nihil adferat, malim equidem Alexandri testimonio
 credere, qui Luciani temporibus vixit, ejusque doctrinam
 ac discipulos apprime noverat qui se Conlucianistas vo-
 cabant. Certe Theodorus, postquam hanc Alexandri E-
 pistolam retulit, diserte affirmat, eum nulla in re menti-
 tum fuisse, sed veritatem ingenue protulisse. Accedit
 testimonium Epiphani in hæresi 43. quæ est Lucianista-
 rum, ubi Lucianum hunc de quo loquitur Alexander, Ari-
 anæ hæresi patrocinatum fuisse, & ab Arianis pro Mar-
 tyre habitum scribit. Certe discipuli ejus quos recenset
 Philostorgius, Ariani erroris labe omnes infecti fuisse. Sed
 videamus quid de illo narret Alexander. Ait igitur pri-
 mo Luciagum successisse Paulo Samosatensi; id est erro-

καὶ πρὸς

SÆC. IV. Lucianus, pluribus annis à communione trium Episcoporum sese abjunct. Horum impietatis faciem cum hausissent, nuper nobis orti sunt Exucontii, occulta illorum germina, Arius scilicet & Achilles, & reliqua impiorum istis adhærentium turba. Ac nescio quo modo ordinati in Syria tres Episcopi, illis consentiendo, eos ad pejora incitant. Quorum judicium vestro examini reservetur. Qui salutaris passionis & abjectionis atque exinanitionis, & paupertatis quam vocant, eorum denique omnium quæ Servator nostra causa suscepit, adsciticias voces memoria retinentes, eas ad supremam æternamque illius Divinitatem refellendam afferunt. Eorum autem verborum quæ naturalem ejus gloriam ac nobilitatem & apud Patrem mansionem designant, prorsus immemores sunt. Cujusmodi est illud: Ego & Pater unum sumus. Quod quidem Dominus dicit, non quo seipsum Patrem renuntiet, nec quo duas personas unam esse demonstret: sed quoniam Patris Filius expressam Patris similitudinem exactissime servat, quippe qui omnimodam ejus similitudinem à natura impressam habeat, sitque imago Patris, nulla in re discrepans, & primitivi exemplaris expressa figura. Unde etiam Philippo tunc videre cupienti Dominus abunde commonstrat. Dicenti enim, Ostende nobis Patrem, respondet: Qui vidit me, vidit & Patrem. Quippe cum per purissimum & animatum speculum Divinæ imaginis ipse conspiciatur

καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος, ἀλλ' ὅτι τὴν πατρικὴν ἐμφέρεται ἀκριβῶς πέφυκε σώζειν ὁ ὕψος τῆς Πατρὸς, τὴν κατὰ πάντα ὁμοιωμένην αὐτῷ ἐκ φύσεως ἀπομαζόμενος, καὶ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ Πατρὸς τυχεύων, καὶ τοῦ πρωτοτύπου ἑκτύπος χαρακτήρ. ὅθεν καὶ τῶν τμημάτων ποιοῦντι ἰδεῖν Φιλίππῳ ἀφθόνως ὁ Κύριος ἐμφανίζῃ, πρὸς δὲ λέγοντα, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, λέγει· ὁ ὡρακὼς ἐμὲ, ὡρακε ὁ Πατέρα. ὡς δὲ ἐστὶν αὐτοῦ ἀκλυδότης καὶ ἐμφύου θεῖας εἰκόνος, αὐτοῦ θεωρηδὸν τοῦ Πατρὸς

VALESII ANNOTATIONES.

ris illius successorem fuisse. Certe illum familiarem fuisse Pauli Samosatensis credibile est. Fuit enim & ipse oriundus ex urbe Samosatensis, ut legitur in ejus vita. Et cum Paulus ex ea urbe ad Antiochenam Episcopatum evectus sit, Lucianus quoque Antiochæ presbyter fuit. Ætas quoque utriusque in idem fere tempus incurrit. Paulus enim Aureliani temporibus depositus est, & post depositionem diu superstes vixit. Ponamus ergo illum ad Cari usque tempora pervenisse. Abhinc ad Martyrium Luciani anni sunt plus minus viginti quinque. Ex quo apparet. Paulum ac Lucianum eodem oppido ortos, & ejusdem urbis sacerdotes, iisdem quoque vixisse temporibus.

1. Ἀποσυναγωγὴς ἔμεινε τῶν ἐπισκόπων] Hujus verbi vim non intellexerunt Interpretes. Quos sequutus Baronius ad annum 318. scribit Lucianum à tribus Episcopis sibi continue succedentibus, Ecclesia ejectum fuisse. Atqui non hoc dicit Alexander, sed tantum ait Lucianum schisma fecisse in Antiochenâ Ecclesia, & sub tribus Episcopis continue sibi succedentibus Collectas seorsum celebrasse. Id enim significat vox ἀποσυναγωγῆς. Itaque Epiphanius Scholasticus non male hunc locum interpretatus est hoc modo, cui succedens Lucianus, extra synagogas mansit trium Episcoporum plurimo tempore. Basilii in Epistola prima ad Amphilochoium παρασυναγωγὴν usurpat eodem sensu: ubi distinguit inter hæresim & schisma & παρασυναγωγὴν. παρασυναγωγὴν autem ait esse illegitimos Conventus, qui fiunt ab immorigeris Presbyteris vel Episcopis & laicis. Verbi gratia, si quis criminis convictus & à ministerio sacro suspensus, judicio non pareat, sed ministerium suum obire velit, & populum colligat. Inter παρα-

συναγωγὴν autem & schisma parum distat. Porro causa schismatis Luciano fuit, doctrina Pauli Samosatensis quam defendebat, ut docet Alexander. Cujus gratia diu separavit se à tribus Episcopis, Domino, Timæo, ac Cyrillo. Tandem vero ad unitatem Ecclesiæ reversus est, ut ex Alexandro colligitur. Neque enim cum usque ad exitum vitæ in schismate mansisset Alexander scribit, sed tantum longo tempore separatim fuisse. Cæterum hanc vocem ἀποσυναγωγῆς mutuatus est Alexander ex Joannis Evangelio cap. 16. ubi Christus prædicit Apostolis suis, quod Judæi ipsos à Synagogis suis ejecturi essent: ἀποσυναγωγῆς ποιήσουσι ὑμᾶς.

2. Ἐν Συρίᾳ χερ. ἐπίσκοποι τρεῖς] Intelligit Eusebium Cæsariæ Palæstinæ Episcopum, Theodotum Laodicæ, & Paulinum Tyri. Hos enim anathemate damnatos fuisse ab Alexandro Alexandriæ Episcopo testatur Arius in Epistola ad Eusebium Nicomediensem Episcopum, quæ refertur infra. Porro ex hoc loco colligitur, Epistolam hanc scriptam esse ab Alexandro ante Epistolam ad omnes Ecclesias, priusquam Eusebius Nicomedienfis patrocinium Arianæ suscepisset. Nam si posteriore loco scripta esset hæc epistola, nunquam profecto Alexander mentionem Eusebii Nicomedienfis facere omisisset.

3. Ὑπνωσίδω] In Codice Leonis Allatii [& in Regio J. Pini.] & in editione Basilienfi legitur ἀνακίδω. Quomodo etiam scribitur apud Nicephorum.

4. Τὰς τῆς ὑποστάσεως δύο φύσεις] Duas naturas dicit Alexander, non simpliciter & absolute duas, sed personaliter duas, eo quod in duabus personis existat una natura. Quare φύσις ἐν ὑποστάσει idem est quod persona.

VARIORUM.

2. Οὐδὲ πᾶς τῆς ὑποστάσεως δύο φύσεις μίαν εἶναι σαφηνίζων] φύσις hic sumitur pro persona; ut infra Filius appellatur φύσις μονογενής; ubi vide Valesium. Eodem sensu vox occurrit apud Clementem Alexandrinum Strom. lib. VII. ὁ υἱὸς φύσις ἐστὶ μόνος τῷ πατρὶ καὶ ἀσχετὴς φύσιν, natura vel persona Filii, quæ soli Omnipotenti est conjunctissima. Vid. cl. Bulli Defens. Fidei Nicænæ, Sect. 2. c. 6. n. 6. Eodem

sensu vocem accepit Cyrillus in Epistola ad Acacium, ubi contra Nestorium scribens, nihilominus μίαν φύσιν τοῦ Λόγου asserit, i. e. unam Hypostasin seu personam Verbi Incarnati. Vide Partem secundam Tomi Vti Operum S. Cyrilli, pag. 115. In eundem sensum vocem φύσις exponunt Episcopi Catholici in Collatione cum Severianis, quam vide apud Barodum ad annum 532. W. Louth.

ὅτι ὁμοῖον

1 ὅν ὁμοιον ἐν Ψαλμοῖς οἱ ἀγῶτατοι Φασίν· Ἐν τῷ
Φωτὶ σὺ ὁφόμεθα Φῶς. διὸ δὴ καὶ ὁ πμῶν τῷ Ἰῶν,
2 πμῶ τὸν Πατέρα, καὶ υἱότα. πάντα γὰρ ἀσέβης
Φωνὴ εἰς τὸ Ἰῶν λέγεσθαι πολυμῶδῃ, εἰς τὸν Πα-
τέρα τιμὴ ἀναφορὰν ἔχει· καὶ τί λοιπὸν ἐπὶ θαν-
ματῶν ὃ μέλλω γράφειν ἀγαπητοί, εἰ τὰς χετ'
ἐμοῦ ἡμεῖς ἀφελόμενοι καὶ τῷ ὁσιωτάτῃ ἡμῶν
λαβὴ ἐκλήσομαι. οἱ γὰρ χετ' τῆς θιότητος τῷ Ἰῶν
τοῦ Θεοῦ ὡς ἐξ ἀμῶν, οὐδὲ τὰς χετ' ἡμῶν
ἀχαιεύους παρορίας ὡς αἰοῦν λέγειν· οἱ γὰρ οὐδὲ
τῷ δέχαίαν πινὰς συκλύνειν αὐτοῖς ἀξιοῦσιν, ὅδε οἱ
ἡμεῖς ἐκ παίδων ἀμιλῆσαι μὴ διδασκάλοις, ἐξισού-
σαι ἀνέχονται· ἀλλ' οὐδὲ τῷ Ἰῶν πανταχοῦ συλ-
λευτῶν πινὰ εἰς μέτρον σοφίας ἡρῶνται· μόνοι
σοφοὶ καὶ ἀκλήμονες καὶ δοξάτων θύρεται λέγοντες·
3 εἶπα, καὶ αὐτοῖς ἀπὸ κελεύθου μόνοις, ὡς ὅδε
τῷ Ἰῶν τὸν ἡλίον ἐτέρῳ πύφκων ἐλθεῖν εἰς ἐν-
4 νοίαν. ὃ ἀνοσίς τύφῃ καὶ ἀμέτρῳ μαίαι, καὶ με-
λαγχολικῇ ἡμωσιμένης δόξης κενῆς, καὶ κατακινῶ
5 Φρονήματος, εἰς τὰς ἀνοσίους αὐτῶν ψυχὰς ἀπο-
σκαρῶσαντος. ὃ χετ' ἡμεῖς αὐτοῖς ἡ τῷ δέχαίαν
γροφῶν φιλόθεος ἀφίμεια· ὅδε ἡ τῷ συλλει-
τῶν σύμφωνος ὡς Χειρὸς θύλαδεα τιμὴ χετ'
6 αὐτῷ θρασύτητα αὐτῶν ἡμαύρων. ὃν οὐδὲ τὰ
δαμόνια τῷ ἀνοσιγρίας ἀνέξετα, Φωνὴ βλάσφη-
7 μον χετ' τῷ Ἰῶν τοῦ Θεοῦ εἰπὼν Φυλατῶμενα.
ταῦτα μὲν ἐν ἡμῖν χετ' τιμὴ παρούσαν διώκων
8 ἐπαπορεύω, ὡς τὸς ἀπαίδευτῳ ὕλη χετ' ὃ
Χειρὸς κοινωμένους, καὶ τιμὴ εἰς αὐτὸν ὁσιωτά-
9 ἡμῶν συκοφαντῶν ὡς ἐκ μύθου. Φασὶ γὰρ ἡμᾶς οἱ
10 Φληνάφω ἐφθιρεται μύθων, ἀπρεφομένους τιμὴ ἐξ
ἡμῶν ὄντων ἀσέβῃ καὶ ἀγραφῶν χετ' Χειρὸς βλασφη-
μίας, ἀγνήνητα διδάσκων δὲ οὐκ ὁσὶν θάπρον λέ-
γοντες δὲ ὅτι εἰσι οἱ ἀπαίδευτοι, ἡ ἐξ οὗ ὄντων
αὐτῶν εἶναι Φρονεῖν, ἡ πάντως ἀγνήνητα λέγειν
11 δὲ ἀγνοῦντες οἱ ἀνάσκητοι, ὡς μακρὸν ἀν εἶναι
μετὰ τὸν Πατέρα ἀγνήνητου, καὶ τῷ χετ' ἀποδέντων
ὑπ' αὐτοῦ ἐξ οὗ ὄντων, λογικῶν τε καὶ ἀλόγων.

Quibus simile est id quod sancti dicunt Sæc. in Psalmis: in lumine tuo videbimus lu- IV. men. Quocirca qui honore afficit Filium, Psal. 35. simul honore afficit Patrem: & qui ho- Joan. 9. norat Patrem, honorat etiam Filium, & 23. quidem merito. Omne enim impium verbum quod profertur in Filium, ad personam Patris pertinet. Posthæc vero cui mirum videatur id quod scripturus sum, si calumnias ab illis confictas adversus me & adversus religiosissimam plebem exposuero. Nam qui Divinitatem Filii Dei oppugnare aggressi sunt, nos quoque ingrato animo conviciis appetere non verentur. Qui nec ullos ex antiquis sibi comparari vo- Arrianorum arrogantia. lunt: nec eos quibus nos ab ineunte ætate magistris usi sumus, exæquari sibi patiuntur. Sed nec ullum ex omnibus qui hodie sunt collegæ nostri, ad mediocrem scientiam pervenisse censent: solos sapientes ac nihil possidentes, solos dogmatum inventores se esse jactantes, sibi que solis ea revelata esse, quæ nemini unquam eorum qui sub cælo sunt in mentem venerint. O impiam arrogantiam! o vefaniam immensam! o inanem gloriam, atra bile percitis convenientem! o superbia Satanz, quæ sceleratis eorum mentibus infedit. Non illis pudorem incussit veterum Scripturarum perspicuitas religiosa: nec collegarum nostrorum consentiens de Christo doctrina, audaciam eorum adversus illum repressit. Quorum impietatem ne ipsi quidem dæmones latui sunt, quippe qui cavent ne quam adversus Filium Dei impiam vocem emittant. Atque hæc pro virili parte nunc à nobis disputata sint, adversus eos qui in imperita materia tanquam in pulvere volutati, Christum impugnare aggressi sunt, & nostram erga illum pietatem calumniari instituerunt. Aiunt enim isti ineptarum fabularum inventores, nos qui impiam & nullo scripturarum testimonio fultam blasphemiam, ex non extantibus, averfamur, duo ingenita asserere. Duorum enim alterum necessario esse dicendum affirmant imperiti: aut illum ex non extantibus esse, aut certe duo esse ingenita: nec intelligunt rudes atque ignari, multum interesse inter Patrem ingentum & res ab illo creatas ex nihilo, tam rationales, quam rationis ex-

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὅν ὁμοιον ἐν Ψαλμοῖς] Rectius in Manuscripto codice Henrici Savillii & in editione Basilienfi scriptum est ὅν ὁμοιον, id est, quibus similia in Psalmis canunt sanctissimi Patres. Epiphanius tamen Scholasticus vulgatam scripturam confirmat. Camerarius quoque, licet Basiliensem editionem sequutus sit, & tamen legit, & ad Patrem retulit. Christophorus vero ad Filium referre maluit. Sic enim vertit, Filium porro Patri similem, in psalmis pronuntiatum memorant sanctissimi viri &c.

2 Τιμὴ τὸν πατέρα] Epiphanius Scholasticus quædam hic addit quæ non leguntur in Græco. Sic enim habet, quapropter & qui honorat patrem, honorat & Filium: & qui honorat Filium, honorat & Patrem, & recte. Quam lectionem confirmant sequentia. Itaque error videtur Librariorum, qui hanc pericopen omiserunt decepti vocum similitudine.

3 Καὶ μελαγχολικῇ ἡμωσιμένης δόξης] Lego μελαγχολικῇ, quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus. Cujus tamen factum probare non possum, in eo quod lectionem nullius scripti codicis auctoritate firmatam in textum admittere non dubitavit: quam ad latus editionis suæ reji-

cere, aut in adnotationibus referre potius conveniebat. Apud Nicephorum in lib. 8. cap. 7. legitur καὶ μελαγχολικῇ δόξης, omiffa voce ἡμωσιμένης.

4 Ἀποκαρῶσαντος] In Manuscripto codice Henrici Savillii scriptum est ἀποκαρῶσαντος. Epiphanius Scholasticus legisse videtur ἀποκαρῶσαντος. Sic enim vertit. Sapiaza in animas eorum nequissimas vehementer insiliens.

5 Ἠμαύρων] Codex Leonis Allatii habet ἡμαύρων. Atque ita prorsus legit Epiphanius Scholasticus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit, non comministrorum concursus reverentia de Christo, ferocitatem eorum mansuefecit.

6 Ἐπαπορεύω] Correxι ἐπαπορεύω ex editione Jacobi Sirmundi. In Saviliano codice, & in editione Basilienfi scriptum est ἐπαπορεύω, quod magis placet: Est enim in præterito.

7 Ἀποδέντω ὕλη] Sic vocat Dialecticas argumentationes quibus utebatur Arius adversus Christi divinitatem. In codice tamen Allatii pro ὕλη legitur ὕλη, id est, latratu; quod non probo.

SÆC. pertes. Inter quæ duo medium obtinens unigenita natura Dei Verbi, per quam Pater universa condidit ex nihilo, ex ipso vero Patre progenita est. Sicut ipse Dominus quodam loco testatus est his verbis:

IV. ^{1. Joann. 5.} Qui diligit Patrem, diligit etiam Filium qui ex eo genitus est. De quibus nos ita credimus, quemadmodum Apostolica sentit Ecclesia: In unum ingentum Patrem, qui à nullo causam habet essentiae suæ: nec conversioni obnoxium nec mutationi: qui semper eodem modo se habet: nec profectum nec diminutionem admittit: qui legem & Prophetas & Evangelia nobis dedit: qui Dominus est Patriarcharum & Apostolorum, sanctorumque omnium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum: non ex nihilo genitum, sed ex eo qui Pater est; non corporum more, per incisiones aut defluxus divisionum, quemadmodum Sabellio videtur & Valentino: sed inexplicabili & inenarrabili quodam modo, juxta Prophetæ verba quæ supra retulimus: Generationem ejus quis enarrabit? Quippe cum ejus substantiam nulla mortalis natura pervestigare possit, sicut nec Pater ab ullo investigari potest, propterea quod rationalis natura modum divinæ illius ex Patre generationis percipere haudquaquam valet. Verum homines qui spiritu veritatis moventur, non opus habent ista à me discere, cum auribus nostris insonent verba jam olim à Christo hac de re prolata, nosque ita doceant: Nemo novit Patrem nisi Filius, & nemo novit quis sit Filius nisi Pater. Hunc conversionis ac mutationis expertem perinde ac Patrem, nullius egentem, & perfectum Filium Patrisque similem esse didicimus, hoc solo inferiorem Patre, quod ingentus non est. Est enim imago Patris exactissima & in nullo discrepans. Quippe liquet eum imaginem esse plene omnia continentem, quibus maxima similitudo declaratur, sicut ipse Dominus docuit, cum ait: Pater major me est. Et secundum hoc Filium è Patre semper existere credimus. Est enim splendor Paternæ gloriæ, & figura substantiæ ejus. Sed nemo eam vocem, Semper, ad suspicionem trahat

¹ ὁν ² μεσιτύσσα φύσις μονογενής, δι' ἧς τὰ ὅλα ἰα
ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν ὁ Πατήρ τῷ Θεῷ Λόγῳ· ἢ
ἐξ αὐτῷ τῷ ὄντι Πατὴρ γεγέννηται· ὡς καὶ αὐ-
τὸς πρὸς διμαρτύρησιν λέγων ὁ Κύριος, ὁ ἀγαπῶν
τὸν Πατέρα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ὕιόν τὸν γεγέννημέ-
νον ἐξ αὐτοῦ. ³ ὅτι ὡς ἡμεῖς ἕως πιστεύομεν, ὡς τῇ
ὑποστατικῇ ἐκκλησίᾳ δοκεῖ, εἰς μόνον ἀγέννητον Πατέ-
ρα, οὐδένα τῷ ὄντι αὐτῷ τὸν αἶπον ἔχοντα, ἀτρε-
πῶντε καὶ ἀναλλοιώτῳ, αἰὲν ἔχ· τὰ αὐτὰ καὶ ὡ-
σαύτως ἔχοντα, οὐτε ⁴ προσωπικῶς, οὐτε μείωσιν ἐπι-
διδόμενον νόμον καὶ θεωρητῶν καὶ διαχρίσεων δο-
τῆρα, πατριαρχῶν καὶ ὑποκόλων καὶ ἀπάντων ἀγί-
ων Κύριον. καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸ ὕιόν
τῷ Θεῷ τὸ μονογενὲς, γεγέννηται οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος,
⁵ ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄντος Πατρός, ὃ ἔστι τὰς τῶν σω-
μάτων ὁμοιότητος, ταῖς τομαῖς ἢ ταῖς ἐκ διαίρε-
σεων ὑπορρίαις, ὡς τῷ Σαβελλίῳ καὶ Βαλεντίνῳ
δοκεῖ. ἀλλ' ἀρρήτως καὶ ἀνεκδιγήτως, ἔστι τὸν εἰ-
πόντα, ὡς ἀνωτέρω παρεθήκαμεν, τίς γενεὴ αὐτοῦ
²⁰ τίς διηγέσεται; τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· πάσῃ
τῇ γνηστῇ φύσει ἀπειρέργατος τυχευοῦσης, κα-
θὼς καὶ αὐτὸς ὁ Πατήρ ἀπειρέργατος ὅτι, ἀφ' οὗ
τὸ μὴ χωρεῖν τίς τῇ λογικῇ φύσει, τῆς πατερικῆς
θεογονίας τίς εἰδῶν. ἀφ' οὗ παρ' ἐμοῦ διὰ μαθεῖν
²⁵ ἀνδρες τῶν τῆς ἀληθείας πνεύματι κυνοῦντες,
ὑπηκούσης ἡμᾶς καὶ τῆς φθασάσης χειρὸς τοῦ
τούτου Φωτὸς καὶ διδασκούς· ὅδε οἶδε τίς ὅτι
ὁ Πατήρ, εἰ μὴ ὁ ὕιος· καὶ ὅδε οἶδε τίς ὅτι ὁ
ὕιος, εἰ μὴ ὁ Πατήρ. ἀτρεπῶν τῶν καὶ ἀναλλοί-
³⁰ ωτον ὡς τὸν Πατέρα, ἀπροσδιῶν, καὶ τέλειον· ὕιον,
ἐμφερῆ τῷ Πατρὶ μαμαθηχόμενον, μόνῳ τῷ ἀγέννητῳ
λειπόμενον ἐκείνου. εἰκὼν γὰρ ὅτι ἀπικεισμένη καὶ
ἀπαράλλακτος τοῦ Πατρὸς. ⁴ πάντων γὰρ εἰς ἓν
εἰκόνα πλήρη, δι' ἣν ἡ μείζων ἐμφέρεια δῆλον, ὡς
³⁵ αὐτὸς ἐπαίδευσεν ὁ Κύριος· ὁ Πατήρ μὲν, λέγων,
μείζων μὲν ἐστὶ καὶ κατὰ τοῦτο καὶ τὸ αἰὲν εἶναι τὸν
ὕιον ἐκ τοῦ Πατρὸς πιστεύομεν. ἀπαύγασμα
γὰρ ὅτι τῆς δόξης, καὶ χαρακτὸς τῆς πατρικῆς
ὑποστάσεως. ἀλλὰ μή τις τὸ αἰὲν πρὸς ὑπό-

VALESII ANNOTATIONES.

¹ ὁν μεσιτύσσα φύσις μονογενής] Benigne intelligendum est, quod hoc loco ait Alexander, naturam unigenitam mediam esse inter Patrem ingentum & creaturas. Ubi naturam sumit pro persona. Intelligit enim φύσις ὡς ὑπόστασις, ut paulo ante locutus est Alexander. Mediam autem vocat naturam unigenitam, non quod Unigenitus inferior sit Patre, sed quod per illum omnia facit Pater, ut ait Joannes Evangelista. Unde, δι' ὃ, proprie tribuitur Filio, quemadmodum notat Basilii in libro de Spiritu sancto.

² Πάσῃ τῇ γνηστῇ φύσει] Malim scribere γνηστῇ, quemadmodum legisse videtur Epiphanius. Vertit enim omni creatura natura imperitabilis, &c.

³ ὕιον πνεύματι] In codice [Regio &] Allatii & in edi-

tione Basilienfi deest particula τῇ. Vulgatam tamen scripturam confirmat Epiphanius Scholasticus.

⁴ Πάντων γὰρ εἰς ἓν τὴν εἰκόνα] In codice Saviliano & in editione Basilienfi verbum interseritur hoc modo πάντων γὰρ εἰς ἓν τὴν εἰκόνα πλήρη. Atque ita legisse videtur Epiphanius Scholasticus. Sic enim vertit, *ex omnino imaginem convenit esse plenam eorum, per qua non desit aliquid ab aequalitate ejus cuius imago est.* Sed & Christophorus eandem scripturam in libris suis repererat, nisi quod διὸ in illis exemplaribus legebatur, melius fortasse. Refertur enim ad vocem δῆλον quæ sequitur. Quod si δι' legere malimus, tum scribendum erit δῆλον, ut legitur in codice Leonis Allatii, pro δῆλον.

VARIORUM.

² Μεσιτύσσα φύσις μονογενής] Hæc verba notat cl. Bullius, ut inde Eusebium Cæsariensem defendat contra quorundam reprehensiones, propterea quod Filium Dei dixerit μεσιτύσσιν inter Deum & res creatas. Quid enim hoc nomine male audiret, cum ipse Alexander, qui primus vexillum contra impiam Arii Hæresin erexit, prorsus idem, quod Eusebius, dixerit, idque in illa ipsa Epistola, qua Arii Blasphemias acerrime impugnât? Defens. Fid.

Nic. Sect. 3. cap. 9. n. 11.

³ Οὐ κατὰ τὰς τῶν σωμάτων ὁμοιότητος, τῆς τομαῖς, ἢ τῆς ἐκ διαίρεσεων ὑπορρίαις, ὡς τῷ Σαβελλίῳ—δοκεῖ] Nempe Sabellium generationem Filii ex ipso Deo Patre in distinctam hypostasin, hoc est, ejus τὸ ἐμμένον negasse, ne inde sequeretur divisio & quasi sectio substantiæ divinæ, non obscure nos hic docet Alexander. Cl. Bullius Def. Fid.

Nic. Sect. 2. cap. 1. n. 12.

νοιας ἀγενήτης λαμβανέτω, ὡς οἷον οἱ τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθησίαι πεπρωμένοι. οὐτε γὰρ τὸ πᾶν, οὐτε τὸ αἰεὶ, ἢτε τὸ πρὸ αἰώνων, ταῦτόν ἐστι τῆς ἀγενήτης. ἀλλ' οὐδ' ὅτι ἂν ἀνθρώπων ἔννοια ὀνομασθῇ, ἢ σπουδασθῇ, δηλοῖ τὸ ἀγενήτον ὡς καὶ ὑμεῖς οὕτως ἐκδέχεσθαι πιστεύω, καὶ πεθάρρηκα τῇ περὶ πάντων ὑμῶν ὀρθῇ θεωρίᾳ, ἣ μὴδὲν τρόπον τῶν τῶν ὀνομάτων τὸ ἀγενήτον δηλοῦντων. εἰκοι γὰρ οἷον χρόνων εἶναι παρέκτασις ταῦτα τὰ ὀνόματα, τὴν μὲντοι κατ' ἀξίαν τοῦ μονογενοῦς θεότητα, καὶ οἷον δευτεροῦτα σημαίνει μὴ δυνάμει. τῇ δ' ἀγίᾳ ἀνδρῶν ὡς δύναμις ἐχέτω ἐμφανίσαι τὸ μυστηρίου ριζομένη, καὶ συνηγμένη αἰτουμένη περὶ τῆς ἀκρατῶν δι' ὁλόγου ἀπολογίας, καὶ λέγει, εἰς ἀφάσταται. εἰ δὲ πᾶσα τὸ ἀνθρώπινον, καὶ χαλῶν φθίσμα μείζον πᾶσι θεοδοκασιν οἱ ἄνδρες, τὰ ἐκ μέρους αὐτοῖς γνωριζόμενα καταργεῖ λέγοντες, δηλοῖ ὅτι πολὺν ἔλπιζομένην λέγειται τὸ πᾶν καὶ τὸ αἰεὶ καὶ τὸ πρὸ αἰώνων. ὅτι δ' αἱ ἡ, ἢ καὶ ἐπὶ ταυτὶ τῆς ἀγενήτης. ἔκκει τῆς μὲν ἀγενήτης Πατρὶ, οἰκῶν ἀξίωμα φυλακτέον, μὴδὲν τοῦ εἶναι αὐτῶν τὸν αἶπον λέγοντας. τῆς δὲ Ἰουδ τὴν ἀρμόζουσαν πᾶσι δόξαμεν, καὶ ἀναρχοῖ αὐτῶν περὶ τοῦ Πατρὸς γένεσιν ἀναπθέντας, καὶ ὡς ἐφάσκει αὐτῶν σέβας δυνάμει, μόνον δι' οὗ καὶ δι' ἧς τὸ πᾶν καὶ τὸ αἰεὶ καὶ τὸ πρὸ αἰώνων λέγοντες ἐπ' αὐτοῦ. καὶ μὲντοι θεότητα αὐτοῦ μὴ παραιτούμενοι, ἀλλὰ τῇ εἰκόνι καὶ τῇ χαρακτῇ τοῦ Πατρὸς ἀπικριβωμένη ἐμφέρειαι καὶ πάντα ἀναπθέντες. τὸ δ' ἀγενήτον τῆς Πατρὶ μόνον ἰδίωμα παρῆναι δεξάζοντες, αἱ δὲ καὶ αὐτοῦ φάσκοντες, ὅτι σωτὴρ, ὁ δὲ Πατὴρ μὴ μείζων μὴ ἐστὶ. πρὸς δὲ τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ περὶ Πατρὸς καὶ Ἰουδ δόξα, καὶ ὡς ἡμεῖς αἱ θεῶν γραφαὶ διδάσκουσιν, ἐν πνεύματι ἄγον ὁμολογοῦμεν, τὸ καίνας τοὺς περὶ παλαιᾶς δευτεροῦτας ἀγίας ἀνθρώπους, καὶ τοὺς τῆς χρηματίζοντες καὶ πᾶσι παιδευτάς θεούς. εἰ μὴ καὶ μόνον καθολικῶν, καὶ ἀποστολικῶν ἐκκλησιᾶν ἀκα-

ingeniti, sicut existimant ii qui sensus animi S. c. c. occæcatis habent. Nam nec verbum erat, IV. nec semper, nec ante secula, idem est quod ingenitum. Sed neque aliud ullum vocabulum humana mens comminisci potest, quod significet ingenitum. Atque ita vos intelligere credo, vestroque in omnibus recto consilio ac proposito confido, quando quidem hæc verba nullatenus ingenitum significant. Etenim hæc verba nihil aliud videntur esse quam temporis productio: sed Divinitatem, & quasi antiquitatem Unigeniti pro dignitate exprimere non possunt: à sanctis autem viris prolata sunt, dum singuli hoc mysterium pro captu suo nituntur exprimere, veniam petentes ab auditoribus, cum iusta ac probabili excusatione dicendo; Huc usque pertigimus. Quod si qui sunt qui ab ore mortali vocem aliquam expectent præstantiorem humano sensu captuque, abolita esse dicentes ea quæ ipsis ex parte sunt cognita; longe profecto inferius est illorum spe atque expectatione verbum erat, & semper & ante secula. Et quidquid tandem prolatum fuerit, non idem est cum ingenito. Itaque Patri quidem ingenito propriam dignitatem servare oportet, nullam eum habere existentie suæ causam profitendo. Filio vero competens honor tribuendus est, principio carentem ex Patre generationem ei assignando, cultumque ei sicut diximus exhibendo: ita ut tantummodo, erat, & semper, & ante secula, pie ac religiose de illo prædicemus: divinitatem quidem ejus nequaquam rejicientes; sed imagini atque exemplari Patris respondentem in omnibus similitudinem ei adscribentes. Solum vero ingenitum, Patris proprium esse dicamus, cum & ipse Servator dixerit, Pater major me est. Præter hanc autem piam de Patre & Filio sententiam, unum insuper Spiritum sanctum, ut divinæ scripturæ nos docent, confitemur, qui & sanctos homines veteris testamenti, & divinos doctores ejus quod novum appellatur innovavit. Unam præterea ac solam Catholicam, Apostolicam Ecclesiam: quæ sem-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὰ ἐκ μέρους αὐτοῖς γνωριζόμενα] In Manuscriptis codicibus [Regio,] Allatiano, & Saviliano, & in editione Basilienfi scriptum est γνωριζόμενα. Videtur autem alludere Alexander ad locum Pauli Apostoli in epistola prima ad Corinth. ex parte cognoscimus & ex parte prophetamus. Ita certe hunc locum exposuit Epiphanius Scholasticus.

2 Ἀπὸ τοῦ αἵματος] In iisdem Exemplaribus [Regio,] Allatii, ac Savilii, & in editione Basilienfi scriptum est ὅτι αἵματι, ὅτι καὶ ταῦτα, ὅτι. Atque ita legit Epiphanius Scholasticus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit. Igitur erat, & semper, & ante se-

cula, quodcumque sit, non tamen est id quod ingenitum. Pene omiseram monere Lectorem, in codice Leonis Allatii scriptum esse ὅτι καὶ ταῦτα τῆς ἀγενήτης, rectius procul dubio. Alioquin nisi ita legeris, addendus erit articulus hoc modo ὅτι ὅτι αἵματι.

3 Τὸ καίνας μόνον ἰδίωμα] In codice Leonis Allatii scriptum est μόνον. Sed reliqui codices vulgatam scripturam tulerunt.

4 Τὸ καίνας] In codice Leonis Allatii [& in Regio J. Pini] scriptum est καίνας, quam scripturam licet reliqui codices refutent, haud tamen spernendam puto.

VARIORUM.

a Διὰ τοῦ λόγου εἰς ἀφάσταται] Sententiam ita vertit Valesius; cum iusta ac probabili excusatione dicendo. Huc usque pertigimus. Sed magis dilucide exposuit interpres quofus est Baronius, ad Ann. 318. n. 82. se excusare conentur his fere verbis, Etenim de his rebus instituiamus, quantum mentis nostra vis assequi potest. W. Lowth.

b Ὁ πατὴρ μου μείζων μου ἐστὶ] Ὁ υἱὸς καὶ αἰώνιος ὁ πατὴρ μου καίνας ἐστὶ, ὡς καὶ εἶπεν τῆς αἰώνου φύσεως αὐτοῦ ὑπολόγους ἀλλὰ μείζων ἐστὶν, ὡς καὶ εἶπεν, ὡς καὶ εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἡγήσατο. Non dixit Filius, Patrem se meliorem esse, ne quis ipsum externum alienumque à Patris natura existimaret: sed Pater, inquit, major est; non

quidem magnitudine aliqua, aut ætate, sed propter generationem ex ipso Patre. Athanasius in Oratione 2da contra Arianos. H' ἰσχυρὰ φωνὴ ἐλάλησεν, ἰσχυρὰ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὸν υἱὸν ὑποτάσσοντα ἑαυτῷ, ὡς καὶ εἶπεν τὸν πατέρα καὶ μου ὁ υἱὸς, inquit Patres Serdicensis in Epistola Synodica apud nostrum Theodori. lib. II. cap. VIII. versus finem.

c Μία ἐστὶν καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία] Notanda est cum Pearsono hujus locutionis apud Orientales antiquitas: cum diu apud Latinos sancta tantum audiret Ecclesia, omisso epitheto Catholica & Apostolica. Pearson. in Symb. Apost. Artic. IX. initio.

SÆC. per quidem inexpugnabilis est, licet uni-
versus orbis eam oppugnet: victrix autem

IV. est omnis impiæ factionis hæreticorum qui
adversus ipsam confurgunt. Quippe spon-
sus illius, animos nostros confirmavit his

Joan. 16. verbis: Confidite, ego vici mundum. Ad-
33. hæc novimus resurrectionem mortuorum,

cujus primitiæ fuit Dominus noster Jesus
Christus, qui carnem revera gestavit, non
sola specie, sumptam ex Maria Deipara.
qui in fine seculorum, ut peccatum tolle-
ret, ad humanum genus advenit, crucique
fixus & mortuus est; nec tamen idcirco
divinitatis suæ detrimentum sensit: susci-
tatus ex mortuis, assumptus in cælum,
sedensque ad dexteram majestatis. Hæc ex
parte perscripsi in hac epistola, singula ac-
curate persequi importunum arbitratus, ut
antea dixi, eo quod religiosam vestram di-
ligentiam non lateant. Hæc docemus, hæc
prædicamus. Hæc sunt Apostolica Eccle-
siæ dogmata, pro quibus mortem quoque
libenter oppetimus: parvi facientes eos qui
nos ista negare compellunt, spemque in iis
positam non abjicientes, licet isti tormen-
tis adhibitis vim afferant. Quibus adver-
santes Arius & Achillas, & qui cum illis
sunt hostes veritatis, Ecclesia expulsi sunt,

Galat. 1. utpote alieni à nostra pia doctrina, juxta
beatum Paulum, qui ait: Si quis vobis
evangelizaverit præter id quod accepistis,
anathema sit, licet Angelum de cælo se

1 Tim. 6. esse simulet. Sed &, Si quis aliud do-
4. ceat, & non acquiescat sacris sermonibus
Domini nostri Jesu Christi, & ei quæ
secundum pietatem est doctrinæ, is infla-
tur nihil sciens: & quæ sequuntur. Hos
igitur ab universis fratribus anathematizatos
nemo vestrum suscipiat, nec ea quæ ab il-
lis aut dicuntur aut scribuntur admittat.

ταίριον μὲν αἰεὶ καὶ πᾶς ὁ κόσμος ἑαυτῇ πολέ-
μῳ βεβλήθη· νικηφόροι δὲ πάντες τῷ ἑπιδόξῳ

ἀσθενατὸς ἐπαναστάσεως, ὁ ὕδαρτος ἡμᾶς καὶ
σκληράσιος ὁ οἰκοδομητὴς αὐτῆς, ὁ ὅτι ῥοῦν

5. θαρσύνετε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. μὲν τὸτο τὴν
ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν οἰδαίμεν, ἥς ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, σῶμα φορέσας ἀληθῶς
καὶ ὁ δόκησας, ἐκ τῷ θεοτόκῳ Μαρίας, ἐπὶ συντε-
λείᾳ τῷ αἰῶνι εἰς ἀθέτησιν ἀμαρτίας ὁπτισημένους

10. τὰ γένει τῷ ἀνθρώπῳ, σαυραθεὶς καὶ ἀποθανὼν, ἀλλ'
ὁ ὁμοῦ ταῦτα τῷ εαυτῷ θεότητος ἡτοῖον γαληνμέ-
νος, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἀναληφθεὶς εἰς οὐρανοῖς, κα-
θήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ μεγαλοσύνης. Ταῦτα ἐκ μέ-
ρους ἐνεχάραξα τῇ ἐπιστολῇ, τὸ κατ' ἐχάστον ἐπ' ἀ-

15. κριθείας γράψας, Φορτικόν, ὡς ἐφίλω, εἶναι νομίστας,
ὁμοῦ τὸ μὲν τῷ ἱερῷ ὑμῶν ταῦτα λεληθέναι σπῆ-
δῳ. ταῦτα διδάσκοντες, ταῦτα κηρύττοντες, ταῦτα
τῷ ἐκκλησίᾳ τῷ ἐπιστολικῷ δόγματι, ὑπὲρ ὧν καὶ
ἐποθήσκομεν, τῷ ἐξόμνῳ αὐτῶν βιαζομένων ἡτοῖον

20. πεφρονηκότας, εἰ καὶ ὁμοῦ βασάνων ἀναβλάζουσιν, τῷ ἐν
αὐτοῖς ἐλπίδα μὴ ἐποστροφόμενοι. ὧν ἐναντίοι γινό-
μενοι οἱ ἀμφὶ τῷ Ἀρίῳ καὶ Ἀχιλλῶν καὶ οἱ τῷ ἀληθείας
σὺν αὐτοῖς πολέμοι, ἀπεώδησαν τῆς ἐκκλησίας,

25. καὶ ὁμοῦ μακάριον Παῦλον λέγοντα· εἴ τις ὑμᾶς βλα-
φείῃ παρ' ὁ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω, καὶ ὁμοῦ
καλὸς ἐξ ὕδαρτος εἶναι θεωροῦνται. ἀλλὰ καὶ εἴ τις
ἐπιδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ θεωροῦνται τοῖς ὑμῶν
λόγοις τοῖς ὅτι Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τῇ κατ'

30. διδασκῶν διδασκαλίᾳ, πετύφωται, μὲν ὁμοῦ ἐπὶ
καλῶς, καὶ τῷ ἐξῆς. τῷ ἐξῆς ἐν ἀναθεμαποσύνῃ
ἐπὶ τῷ ἀδελφότητος, μὲν ὑμῶν δεχέσθω, μὲν
ἀνεχέσθω τῶν λεγόμενων ἢ γραφομένων ὑπ' αὐτῶν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αὐτῇ πολέμῳ βεβλήθη] In manuscripto codice Sa-
villii & in editione Basilienfi scriptum est βεβλήθη. [Sed
& in codice Regio J. Pini scriptum inveni πολέμῳ αὐ-
τῇ βεβλήθη.]

2 Εὐθαρσύνετε ἡμᾶς καὶ σκληράσιος] Magis placet scri-
ptura quam in codice Allatiano & in Basilienfi editione
reperi καὶ σκληράσιος. Confirmat hanc lectionem Epi-
phanus Scholasticus qui sic vertit, *securos nos faciente pa-
tre similis ejus* &c. [In codice item Regio J. Pini ita
scribitur.]

3 Τούτους ἀναθεματιζόντας] Intelligit Arium & Achil-
lam & reliquos eorum socios ac fautores. Hos enim pau-
lo supra nominavit ita scribens ὧν ἐναντίοι γινόμενοι οἱ ἀμ-
φὶ τῷ Ἀρίῳ καὶ Ἀχιλλῶν, καὶ οἱ τῷ ἀληθείας σὺν αὐτοῖς πολέ-
μοι. Quibus verbis Alexander non solum presbyteros ac
Diaconos Alexandrinæ Ecclesiæ notat qui Ario favebant, sed
& Episcopos illos tres provincie Syriæ intelligit qui Ario
opinionem defendebant: de quibus supra locutus est. Non
sine causa igitur Eusebius Cæsariensis Episcopus, & Pau-
linus Tyri, & Theodotus Laodicens, Anathematizatos
se esse ab Alexandro querebantur, ut scribit Arius in E-
pistola ad Eusebium Nicomediensem, quam refert Theo-
dorus. Hoc enim loco, licet suppresso eorum nomine,
Anathematizantur ab Alexandro. De Eusebio autem Ni-
comedienfi nihil dicit Alexander in hac Epistola synodi-
ca ad Alexandrum C. P. nec Arius inter Episcopos qui
Anathematizati fuerant ab Alexandro, Eusebium Nicome-
diensem nominat: non omittens utique, si ab Alexandro
id factum fuisset. Ex quo intelligi datur, Epistolam hanc
synodicam scriptam esse ab Alexandro Alexandriæ Epi-
scopo ante Epistolam illam Alexandri ad omnes Ecclesias,
quam referunt Socrates ac Sozomenus. In hac enim
posteriore Eusebius Nicomedienfis denotatur ab Alexan-
dro ut patronus & signifer Arianorum. Unde apparet
Epistolam istam posteriore loco scriptam esse, cum Eu-
sebius Nicomedienfis patrocinium Ariani dogmatis palam

susciperet. Sed & aliunde probari potest, Epistolam hanc
quam ad omnes omnium Ecclesiarum Episcopos scripsit A-
lexander, scriptam esse post Epistolam illam ad Alexandrum
C. P. Nam in Epistola ad Alexandrum C. P. Decem
tantum nominantur Presbyteri ac Diaconi Anathematiza-
ti. In Epistola vero Alexandri ad omnes omnium Ec-
clesiarum Episcopos duodecim recensentur Clerici Ana-
themate perculsi; ac præterea duo Episcopi, Secundus ac
Theonas. Nempe post priorem illam synodicam, cum
Carponas & Caius Clerici Alexandriæ, & Secundus ac
Theonas Episcopi, sese Ario adjunxissent, idcirco eorum
nomina adscripta sunt in posteriore illa synodica quam
refert Socrates ac Sozomenus. Duas igitur synodos var-
io tempore adversus Arium & socios collegit Alexan-
der. In priore decem duntaxat damnati sunt Clerici A-
lexandrini, & notati tres Episcopi Syriæ. Epistola quo-
que synodica ab Alexandro scripta est ad Alexandrum E-
piscopum Byzantii. In secunda synodo, in qua centum
fere Episcopi Ægypti federunt, damnati sunt duodecim
Clerici Alexandrini, ac duo præterea Episcopi, Secundus
ac Theonas: & notatus est Eusebius Nicomedienfis E-
piscopus. Scripta est denique synodica ad omnes ubique
terrarum collegas. Quoniam autem anno scripta sit u-
traque synodica, obscurum est. Baronius quidem anno
Christi 318. utramque scriptam esse existimat. Sic enim
ratiocinatur. Scriptæ sunt Epistolæ istæ ab Alexandro,
priusquam Constantinus Epistolam illam scripsisset ad
Alexandrum & Arium. Atqui Epistola illa Constantini
scripta est anno 318. cum Constantinus visito Licinio
Nicomediam ingressus esset, ut ipse testatur Baronius cap.
69. Sed facilis est responsio. Visus enim est Licinius
anno 324. ut ex fastis Idatii & Chronico Alexandrino
aliique scriptoribus constat: qui si Baronii ætate editi
fuissent, nunquam ille tot errores admisisset in rebus Lici-
nii commemorandis.

πάντα γὰρ οἱ ῥήγες ψεύδονται, ἀλήθειαν δὲ μὴ λαλῶ-
 σιν. αἰεὶ γὰρ τὰς πόλεις, ὧν ἔπειτα σπυ-
 δάζονται, ἢ τὰς τῆς Φιλίας παροχήματα, ἢ τὰς τῆς εἰ-
 ρηνῆς οὐδὲν, δι' ὑποκρίσεως καὶ κολακείας γράμ-
 ματα δίδοναι καὶ λαμβάνειν, ὥστε τὸ πλανᾶν διὰ
 τῆς ταῦ ὑπ' αὐτῶν ἡπατημένα ὀλίγα γυναικά-
 ρια, σποδοῦν ἀμαρτίας, καὶ τὰ ἐξῆς. οὗτοι γὰρ ἐν
 τῇς ταῦ ποταμοῦ καὶ Χερσοῦ πολυμήσαντες, τῇς τῆς
 χειρὸς ἀπομὸν τῷτο μὲ δημοσίᾳ ἀφ' αὐτῶν, τῷτο
 ἢ ἐπὶ διχαστηρίῳ ὑπεδικῶν Φιλομηδῆς, τῇς
 1 διωγμῶν ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς ἐπεγί-
 ραντες, τοὺς τὸ ἀρρητὸν μυστήριον τῆς Χερσοῦ γενέ-
 σως ἐκινδύνισαντες, οὗτοι γὰρ ἀποφέντες ἀγαπη-
 τοὶ καὶ ὁμόψυχοι ἀδελφοί, σύμφηγοι γίνεσθαι καὶ τῇς
 μακρόδου αὐτῶν τόλμης, καὶ ὁμοιότητά τ' ἀγα-
 νακτησάντων συλλειτουργῶν ἡμῶν, καὶ ὑπεριάντων
 2 μοι κατ' αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν συνπορευομένων
 3 αὐτῶν διεπεμφάμεν ὑμῖν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἑνὸς Ἀπώνιος
 καὶ ἀφ' ἑνὸς, τῷτο μὲ πάσης Αἰγυπτίου καὶ Θεβαί-
 δος τῷτο ἢ Λιβύης καὶ Παντοπόλεως, καὶ Συρίας, 20
 καὶ ἐπὶ Λυκίας καὶ Παμφυλίας, Ἀσίας, Καππαδο-
 κίας, καὶ τῆς ἄλλων περὶ ἡμῶν. ὧν καὶ ὁμοιότητά,
 καὶ παρ' ὑμῶν δέξασθαι πέποιθα. πολλοὶ γάρ μοι
 βοηθήσαντες ὥστε τῶν βλαβέντων πεπορισμένων, καὶ
 τῷτο θύρηται λυσιφάρμακον ὑπ' αὐτῶν ἀπατη-
 4 θέντος λαῶν, καὶ πεπορισμένων καὶ ταῖς τῶν συλλειτουργῶν
 ἡμῶν συστάσεσιν, εἰς μελάνοιαι διὰ τῆς ἐρχο-
 5 ντος σπουδαζόμενοι. ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐν τῇ
 παρ' ὑμῶν ἀδελφότητι. ἐρῶντες ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ
 ὁμοῦ ἀγαπήσοι. οὐαί μοι ὑμῶν τῆς Φιλοχρίτου ψυ- 30
 2 χῆς. εἰσὶ ἢ οἱ ἀναθεματιζόμενοι αἰρεσιῶται, ἀπὸ
 πρεσβυτέρων μὲν, Ἀρείος, ἀπὸ διακόνων δὲ, Ἀχιλ-
 λᾶς, Εὐζόιος, Αἰθαλῆς, Αἰθῆς, Σαρμάτης, Ἰού-
 λιος, Μένιος, Ἀρείος ἑταῖρος, καὶ Ἑλλάδος. συναδελ-
 τοῖς ἐπέβητε καὶ Φιλοχρίτου τῶν τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλη- 35
 6 σίας παρ' ὑμῶν, καὶ Εὐσταθίου τῶν τῆς τῆς
 7 Βερροίας ἰθὺς πεπορισμένων, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι
 τῆς ἀποστατικῆς ἦσαν δόξας συνήροισιν. ἀλλ' ὧν δὲ ὁ
 Ἀρείος ἡσυχίαν ἀγείν ἠέχετο. ἐργασίᾳ ἢ καὶ αὐτὸς

Omnia enim mentiuntur praestigiatōres, nec SÆC.
 veritatem unquam loquentur. Circumeunt IV.
 siquidem civitates, nihil aliud molientes,
 quam ut amicitiae specie, & sub nomine
 pacis, per simulationem & blanditias dent
 literas atque accipiant; quibus muliercu- 2 Tim. 3.
 las paucas ab ipsis deceptas & peccatis o-
 nustas in errorem inducant; & cetera.
 Hos ergo qui tot ac tanta ausi sunt con-
 tra Christum; qui Christianam religionem
 partim irriferunt publice, partim in judiciis
 traducere ac denotare student: qui pacis
 10 tempore persecutionem adversus nos quan-
 tum in ipsis est excitarunt: qui ineffabile
 mysterium generationis Christi enervarunt:
 hos inquam averfantes, carissimi atque
 unanimes fratres, suffragamini nobis adver-
 sus furiosam illorum audaciam, perinde ac
 collegæ nostri, qui indigni sunt, & no-
 bis epistolas scripserunt adversus illos, &
 15 tomo nostro subscripserunt. Quæ etiam
 ad vos misi per filium meum Apionem
 diaconum, partim ex universa Ægypto ac
 Thebaide, partim ex Libya ac Pentapoli:
 item ex Syria, Lycia, Pamphylia, Asia,
 Cappadocia aliisque finitimis provinciis.
 Quorum exemplo à vobis quoque literas
 me accepturum esse confido. Nam cum
 multa à me præsidia comparata sint ad fa-
 nandos eos qui læsi sunt, tum illud præ-
 cipue remedium excogitatum est ad cu-
 randam multitudinem quæ ab illis decepta
 25 est: ut collegarum nostrorum consensui ob-
 temperent, & per hoc ad pœnitentiam re-
 dire festinent. Salutate vos invicem una
 cum fratribus qui vobiscum sunt. Opto
 vos in Domino valere, dilectissimi; me-
 que ex vestra in Christum pietate fructum
 percipere. Porro hæreticorum qui anathe-
 mate damnati fuerunt hæc sunt nomina.
 Ex Presbyteris quidem Arius; ex Diacono-
 nis vero, Achilles, Euzoius, Aithalas, Lu-
 cius, Sarmates, Julius, Mena, Arius alter,
 & Helladius. His consona scripsit ad Phi-
 logonium Antiochenis Ecclesiæ Antisti-
 tem, & ad Eustathium qui tunc tempo-
 ris Berceensem regebat Ecclesiam, & ad
 alios, quotquot Apostolicæ doctrinæ de-
 fensores erant. Sed neque Arius quiesce-
 re sustinuit. Nam & ipse scripsit ad illos

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοσούτοι ἐπ' αὐτοῖς] Emendavi ex codice Leonis Allatii & ex Nicephoro τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς. Quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus [ex codice Regio J. Pini.]

2 Καὶ τὰς τῶν συνπορευομένων] Quisnam sit hic to-
 mus seu Libellus cui plures Episcopos jam subscripsisse
 ait Alexander, obscurum est. Baronius ad annum Chri-
 sti 318. scribit esse libellum fidei ab Alexandro conscrip-
 tum. Quod ex Christophorionis versione videtur hau-
 sisse. Sic enim Christophorionus hunc locum interpre-
 tatur, qui libello adversus eos edito subscripserunt. Ego
 vero per hanc vocem τῶν, hanc ipsam Epistolam in-
 telligi existimo, quam Alexander ad alios etiam Episco-
 pos miserat. Est enim hæc Epistola Encyclica, ut recte
 notat Baronius.

3 Ἀπώνιος τῷ ἀφ' ἑνὸς] In codice Leonis Allatii &
 apud Nicephorum legitur τῷ ἀρχιδιάκονι. Atque ita etiam
 legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus appa-

ret. [Codex Regius J. Pini legit τῷ ἀφ' ἑνὸς Ἀπ-
 πώνιον.]

4 Πειθομένους καὶ ταῖς] Particula καὶ alieno loco posita
 est, & in suum locum sic restituenda πειθομένους ταῖς τῶν
 συνπορευομένων ἡμῶν συστάσεσιν, καὶ εἰς ἑνὸς.

5 Ἐν τῇ παρ' ὑμῶν ἀδελφότητι] Apud Nicephorum le-
 gitur παρ' ὑμῶν, quod rectius mihi videtur.

6 Τῶν Βερροίων] Rectius in codice Leonis Allatii scriptum
 inveni τῶν Βερροίων, quam scripturam confirmat Epipha-
 nius Scholasticus.

7 Καὶ τοῖς ἄλλοις] Scripsit etiam Alexander ad Silvestrum
 Episcopum urbis Romæ Epistolam ejusdem argumenti,
 ut docet Liberius Papa in Epistola ad Constantium, his
 verbis, Manens litera Alexandri Episcopi olim ad Silve-
 strum sancta memoria destinata: quibus significat, ante
 ordinationem Athanasii, undecim tam presbyteros quam
 etiam Diaconos, quod Arianos sequebantur, se Ecclesiam
 ejecisse &c.

VARIORUM.

a Ἀπὸ πρεσβυτέρων Ἀρείος, ἀπὸ ἀφ' ἑνὸς Ἀρείος ἑταῖρος] Vide duos Arios, presbyterum, & diaconum, qui etiam
 presbyter dictus est in Epistola Arianorum ad Alexandrum, apud Epiphani. Hæref. 69, n. 7.

SÆC. quos idem secum sentire existimabat. Porro nihil falso adversus illum à Divino Alexandro scriptum esse, ipse Arius testatur in literis ad Eusebium Nicomediensem. Quas quidem huic historiæ idcirco inferam, ut impietatis illius consortes nescientibus demonstrarem.

τὸς ἐκείνους, ὅς ὁμοφρονεῖς ἔχον ἡγήτο. ὅτι ὃ ἐδὲν ἡμεῖς καὶ αὐτῷ ἔγραψαν ὁ Θεὸς Ἀλέξανδρος, αὐτὸς Ἀρειὸς οὗ τοῖς τὸς Εὐσέβιον ἡ Νικομηδείας μεμαρτύρηκε γράμμασιν. ἐν ᾧ ὁ Θεὸς ὁ καὶ ταύτην τῇ συγγραφῇ, ἵνα καὶ τὸς κοινωνοὺς τῆς ἀσεβείας δὴ- λους τοῖς ἀγνοοῦσι ποιήσω.

CAPUT V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Epistola Arii ad Eusebium Nicomediensem Episcopum.

Ἀρειὸς ἑπιστολὴ ἡ τὸς Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας ἐπίσκοπον.

DOMINO desideratissimo, viro Dei, fide-
li, orthodoxo Eusebio, Arius qui
injuste persecutionem patitur ab Alexandro
Papa ob victicem omnium veritatem, quam
tu quoque defendis, in Domino Salutem.
Cum pater meus Ammonius Nicomediam
pergeret, officii mei esse judicavi, ut te
per illum salutarem: simulque ut inlitam
tibi caritatem & dilectionem, qua fratres
propter Deum & Christum ejus prosequeris,
admonerem, quam vehementer nos op-
pugnet ac persequatur, omnemque adversus
nos machinam moveat Episcopus: adeo ut
nos etiam velut impios urbe expulerit, eo
quod ipsi non assentimur ista publice prædi-
canti: Semper est Filius: simul Pater simul
Filius: Filius Deo coexistit ingenerate, sem-
per genitus est, ingenerate genitus est; nec co-
gitatione nec ullo temporis puncto Deus præ-
cedit Filium: semper Deus, semper Filius:
ex ipso Deo existit Filius. Et quoniam Eu-
sebius frater tuus, Episcopus Cæsareæ, &
Theodotus, ac Paulinus, Athanasius, Grego-
rius & Aetius, omnes denique per Orientem
Episcopi asserunt Deum principii omnis ex-
pertem existere ante Filium, anathemate
damnati sunt: exceptis duntaxat Philogo-
nio, Hellanico & Macario, hominibus hæ-
reticis, nec eruditis in fide: qui Filium
esse dicunt, alter eructationem, alter pro-
jectionem, alter coingentum. Quas im-
pietates ne audire quidem possumus, etiam-
si mille mortes nobis minentur hæretici.
Nos vero, quid dicamus & quid sentia-
mus, & professi jam sumus & nunc pro-
fitemur: Filium non esse ingentum, nec
partem ingenti ullo modo, neque ex ali-
qua subjecta materia: sed voluntate & con-

*Filii gene-
ratio jux-
ta Arium.*

ΚΥΡΙΩ ποθητότατῳ, ἀνθρώπῳ Θεῷ, πιστῷ, ὁ-
ρθόδοξῳ Εὐσέβιῳ, Ἀρειὸς ὁ διακόμενος ὑπὸ
Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάπα ἀδίκως διὰ τὸ πάντα ἡ-
κῶσαι ἀλήθειαν, ἧς καὶ σὺ ὑπερασπίζεις, οὗ Κυρίου
χαίρειν. ὁ πατὴρ μου Ἀμμωνίου ἐρχομένου εἰς τὴν
Νικομήδην, εὐλόγητον ὁφειλόμενον ἐφάνη τῷ πατρι-
ῶν σὲ δι' αὐτῷ ὁμοῦ τε ὑπομνήσαι καὶ ἐμφυτοῖς
σὲ ἀγάπῃ καὶ ἀφάθει, ἢ ἔχῃς εἰς τοὺς ἀδελφούς
διὰ τὸ Θεὸν καὶ τὸ Χριστὸν αὐτῷ, ὅτι μεγάλως ἡ-
μᾶς ἐκπορεύει καὶ ἐκδιώκει, καὶ πάντα κάλων κινεῖ κατὰ
ἡμῶν ὁ ἐπίσκοπος. ὥς τε καὶ ἐκδιώκει ἡμᾶς ὁ ἐκ
πόλεως ὡς ἀνθρώπους ἀθέτους, ἐπειδὴ ὁ συμφανόμην
αὐτῷ δημοσίᾳ λέγοντι, αἰεὶ ὁ Θεός, αἰεὶ ὁ Υἱός.
ἅμα Πατὴρ, ἅμα Υἱός. συνπαράρχῃ ἀγενήτως
ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αἰετῶς ὅτιν, ἀσηματοφής ὅτιν.
οὐτε ἐπινοία, ὅτε ἀλόμῳ πινὶ προάγῃ ὁ Θεὸς τοῦ
Υἱοῦ. αἰεὶ Θεός, αἰεὶ Υἱός. ἐξ αὐτοῦ ἐστὶ τῷ Θεῷ ὁ
Υἱός. καὶ ἐπειδὴ Εὐσέβιος ὁ ἀδελφός σου ὁ καὶ Κα-
σαρείας, καὶ Θεόδοτος καὶ Παυλῖνος καὶ Ἀθανάσιος καὶ
Γρηγόριος καὶ Λέπιος, καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν ἀνατολήν
λέγουσιν ὅτι συνπαράρχῃ ὁ Θεὸς ὁ Υἱὸς ἀνάρχως,
ἀνάθεμα ἐγένετο, διὰ τὸ μόνον φιλοθενὲς καὶ ἑλ-
λανικὸν καὶ μακεδόνικον ἀνθρώπων αἰρετικῶν ἀκατήχη-
των, ὅτι καὶ τὸν λέγοντων οἱ μὲν, ἐρυγὴν οἱ δὲ προ-
βολὴν οἱ δὲ συναγένητον. καὶ τῶν τῶν ἀσεβειῶν οὐδὲ
ἀκῶσαι δυνάμεθα, εἰ μὴ μὲν ἡμῖν θανάτους παρα-
πειλήσωσιν οἱ αἰρετικοί. ἡμεῖς δὲ τί λέγομεν καὶ Φρο-
νοῦμεν, καὶ ἐδιδάξαμεν καὶ διδάσκομεν, ὅτι ὁ Υἱὸς
ὅς ἐστι ἀγενής, οὐδὲ μέρος ἀγενήτου καὶ ἐδέξα
τρόπον, ἐδὲ ἐξ ὑποκείμενης πνός. ἀλλ' ὅτι θελή-
ματι καὶ βουλῇ ὑπέστη τῷ χρόνῳ καὶ τῷ αἰῶνι

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐκ τῆς πόλεως ἀνθρώπους ἀθέτους] Emendavi ὡς ἀνθρώ-
πους ἀθέτους, ut legitur in codice [Regio &] Allatii, &
apud Nicephorum, & in editione Jacobi Sirmundi. Ita
quoque legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus
apparet.

2 Ἀγενής ἐστι] Hic etiam locus ex codice Leonis Alla-
tii restitutus est, in quo legitur ἀγενής, quomodo etiam
edidit Jacobus Sirmundus. In Nicephoro autem [et in
codice Regio J. Pini,] scribitur ἀγενής per simplex, &
quemadmodum legitur etiam apud Epiphanium in hæresi
Arianorum.

3 Ἀνάθεμα ἐγένετο] Hæc ita intelligenda sunt, non qua-
si Eusebius Cæsariensis, Paulinus ac Theodotus & reliqui,
nominatim Anathemate percussi fuerint ab Alexandro:
sed quoniam Arius cum sociis & fautoribus erroris ipsi-
us ab Alexandro Anathematizati fuerant; Eusebius, Pau-
linus ac Theodotus qui Arii opinionem tuebantur, ead-
em sententia percussi esse videbantur, ut superius obser-

vavi in notis ad Epistolam Alexandri. Idem quoque sen-
tit Baronius ad annum Christi 318. cap. 50.

4 Καὶ ἑλληνικῶν] Erat hic Episcopus Tripoleos, ut mox
testatur Theodorus. Qui postea jussu Imperatoris Con-
stantini, fraude atque insidiis Arianorum pulsus est Epi-
scopatu, suffecto in ejus locum Theodosio quodam, ut
scribit Athanasius in Epistola ad Solitarios haud procul
ab initio.

5 Τὸν τὸν ἰὸν λέγοντων] Prior articulus deest in codice
Allatii & apud Epiphanium ac Nicephorum: quos in e-
ditione sua sequitur Jacobus Sirmundus, recte meo qui-
dem judicio. Sequitur enim οἱ μὲν &c. ubi solacismum
notabant Studiosi. Dicendum enim erat πῶν μὲν.

6 Παραπλήρωσιν] In manuscripto codice Henrici Sa-
villii [et in Regio J. Pini,] & in editione Basilienfi scri-
ptum inveni ἐκπληρώσιν quomodo etiam legitur in Epi-
phanio ac Nicephoro.

VARIORUM.

a Πρὸς Εὐσέβιον] De Eusebio Nicomediensi vide Socratis Historiam, lib. I. cap. 6. ibique Annotata.

πλήρης

α πλήρης Θεός, μονογενής, ἀναλλοίωτος. καὶ ὁ πρὶν
γεννηθῆναι, ἦτοι κτισθῆναι, ἢ ἐλθῆναι, ἢ θεμελιωθῆναι, ἐκ
I ἡν' ἀγέννητος ὃς οὐκ ἦν. ὁ δὲ Θεὸς ἀναρχὸς ἐστίν. ὁ δὲ
τὸ διωκόμεθα, καὶ ὅτι εἴπαμεν, ὅτι ἐξ ἐκ ὧν τῶν
ἐστὶν οὕτως δὲ εἴπαμεν, καθότι ἐνδὲ μέρος Θεοῦ ἐστίν,
ἐνδὲ ἐξ ὑποκειμένου πρὸς. ὁ δὲ τὸ διωκόμεθα
λοιπὸν σὺ οἶδας. ἐρῶ δὲ σὺ ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα, με-
μνημένον τῆς θλίψεως ἡμῶν, συλλαβαντὶ ἀληθῶς
Εὐσέβει. Ἰστέον τῶν ὑπὸ τῆς χειρὸς χελευθέρων, 10
Εὐσέβιος μὲν Καισαρείας ἐπίσκοπος ἦν. Θεόδοτος δὲ
Λαοδικείας, Τύρις δὲ Παυλῖνος, Ἀναζαβὺς δὲ Ἀθα-
νάσιος, καὶ Γρηγόριος Βηρυτῆ. Ἀέτιος δὲ Λύδδων.
Λύδδα δὲ ἐστίν, ἡ νῦν χελευμένη Διόσπολις. τοῦ-
τους μὲν οὐκ ἔχοντες συμφώνως ἔχον ὁ Ἀρειὸς 15
ἐστεινύετο. ἀντιπάλους δὲ κέκληκε, Φιλογόνιον τῆς
Ἀντιοχείας τῶν περὶ Τύρον, καὶ Ἑλλανικὸν τῶν περὶ Τριπόλεως,
καὶ τῶν Ἱεροσολύμων Μακάριον. συκοφαντίας κατὰ
τούτων συρράψας, ἐπειδή τῶν αἰδίων καὶ ἀθάνατων
ἔφασκεν τὸ ὕψος, καὶ τοῦ Πατρὸς ὁμοτιμὸν τε καὶ 20
ὁμοῦσιον. ταύτην δὲ ξάμενος Εὐσέβιος τῶν ὁριζων,
ἡμεῖς καὶ αὐτὸς τὴν οἰκίαν ἀσέβειαν. γράφει δὲ
οὕτω πρὸς Παυλῖνον τὸν τῶν Τυρίων ἡγούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

CAPUT VI.

Εὐσέβιος ἐπισκόπου Νικομηδείας ἐπιστολὴ πρὸς 25
Παυλῖνον ἐπίσκοπον Τύρου.

Eusebii Nicomedensis epistola ad Pauli-
num Tyri.

ΤΩ ΔΙΣΠΟΤῃ ΜΕ ΠΑΥΛΙΝΕ, Εὐσέβιος ἐν Κυρίῳ
χαίρειν. οὐτε ἡ τοῦ ΔΙΣΠΟΤῆ ΜΕ Εὐσέβιος
3 σπυδῆ, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς λόγου παρεστηκῆναι,
ἀλλ' ἐφθασεν ἕως καὶ ἡμῶν, οὐτε ἡ σὺ ἐπὶ τούτῳ 30
σπαγῆ ΔΙΣΠΟΤΑ. καὶ ὥς ἡ ἀκόλουθος, ἐπὶ μὲν τῷ
ΔΙΣΠΟΤῃ ΜΕ Εὐσέβιῳ διφράθημεν, ἐπὶ δὲ σοὶ λυ-
πούμεθα, φοβησόμεθα καὶ τῶν σπαγῆ ἀνδρὸς τοιούτου
ἦσαν ἡμῶν εἶναι. διὸ πρὸς ἡμᾶς εἰδὼς σε, ὡς ἀ-
πρεπὲς ἀνδρὶ Φρονίμῳ, ἀλλοῖα φρονεῖν, καὶ σπαγῆ 35

DOMINO meo Paulino Eusebius in Do-
mino salutem. Nec domini mei Eu-
sebii in tuenda veritate studium silentio
mandatum est, sed ad nostras usque aures
pervenit: nec tua, domine, in eodem ne-
gotio taciturnitas. Et sicut consentaneum
erat, domini quidem mei Eusebii causa ga-
visi sumus: Tua vero causa magnopere do-
lemus, tanti viri silentium, condemnatio-
nem esse arbitantes. Quamobrem hortor
te, qui scias quam indecorum sit viro pru-
denti, aliena sentire, & veritatem reticere,

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Ἀγέννητος] ἀγέννητος codex Regius Pini.
[2 Φιλογόνιον] Is est de quo Theodorus supra locutus
est in cap. 3. hujus libri. Huic egregium orthodoxæ fi-
dei testimonium perhibet Athanasius in oratione prima
contra Arianos: Philogenes vocatur à Nicephoro patri-
archa in Chronographia.

[3 ἢ ὑπὸ ἀληθοῦς λόγου] In codice Leonis Allatii &
apud Nicephorum legitur ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς λόγου. Pau-
lo post ubi legitur ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς λόγου, Codex Alla-
tii addit adverbium πῶποτε, quam scripturam confirmat
Epiphanius Scholasticus.

VARIORUM.

a Πρὶν γεννηθῆναι, ἦτοι κτισθῆναι — σὺν ἡν' Effatum hoc damna-
vit Concilium Nicænum in Anathematismis symbolo Ni-
cæno subjectis: cujus ea erat, ut opinor, sententia, Fi-
lium à Patre per generationem habuisse originem, quod
etiam Catholici confitebantur: sed ita habuisse, ut tem-
pus assignari posset in quo non fuisset genitus. ὡς ἡμεῖς
ἀφ' ἑαυτῶν, ἐν ᾧ φασὶ μὴ γεννηθῆναι τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς,
Præcessit spatium temporis, in quo dicunt Filium non exiisse
à Patre: prout Arianorum sensum expressit Alexander in
Epistola capite præcedenti descripta. E contra Catholici
asserunt πῶποτε αὐτὸν πατέρα, αὐτὸν πατέρα αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ,
Patrem semper esse Patrem, cum semper præsens ei sit Filius,
ut ait idem Alexander: Proinde Filium esse αὐτὸν ὡς ἡμεῖς
semper genitum, juxta eundem, & συναιδίων coeternum. E-
undem sensum aliis verbis exprimunt Patres Synodi An-
tiochenæ anno 341 congregati, cum Anathemati illos sub-
jiciunt, qui asserunt κατὰ τὸ αἶμα αὐτοῦ ἢ γεννηθῆναι, ὡς τὸ
γεννηθῆναι τὸν υἱὸν, tempus aut seculum esse vel fuisse, ante-
quam generaretur Filius Dei: ut Anathematismus ille ple-
nius & rectius legitur apud Athanasium, libro de Syno-
dis Arim. & Seleuc. quam apud Socratem, lib. II. c. 10.

quibus concinunt Auctores Fidei μετὰ τὴν διδασκαλίαν, cum
negant γεννηθῆναι ἀφ' ἑαυτῶν ὡς ἡμεῖς, quod præ-
cogitare oporteat spatium aliquod temporis Christum antece-
dens. Vid. Socrat. ibid. cap. 19. Eodem modo Effatum
hoc Arianorum exponit Athanasius libro 2. contra Aria-
nos: καὶ πρὶν δὲ πάλιν γράφοντες ἐξήγηται, σὺν ἡν' ὁ υἱὸς πρὶν
γεννηθῆναι, ταύτῃ ἐστι λόγος ἡμῶν, ἢ πρὶν ὅτι σὺν ἡν'. γένεσις γὰρ
εἶναι κακίστη καὶ τοῦτο πρὸς τοῦ λόγου σημαίνει. Et quod scriptis
protulissis, Non erat Filius antequam generaretur, plane
idem est cum hoc dicto vestro. Fuit quando non erat Filius.
Nam illud non minus quam hoc, tempus fuisse ante Filium
significat. Reverend. admodum & Cl. Bullus vocem gene-
randi in hoc Effato positam, de Filii ex Patre progressio-
ne ad condenda universa exponit: quem consule hac de
re fuse & erudite differentem in Defens. Fid. Nicæn. Sect.
3. cap. 9. W. Lowth.

b Διωκόμεθα ὅτι εἴπαμεν, ἀρχὴν ἔχει ὁ υἱὸς: ὁ δὲ Θεὸς ἀναρ-
χὸς ἐστίν] Persecutionem patimur, eo quod diximus; Filius prin-
cipium habet; Deus autem principio caret. Latina non ex-
stant in Editione Paris.

τ' ἀληθῆ.

S. m. c.
IV.

ut intelligentiam spiritu suscitans, hac de re scribere aggrediaris, quod tibi & auditoribus tuis utile futurum est: præsertim si scripturæ vestigiis insistent, juxta ejus sermones ac sententias scribere volueris. Quandoquidem nec duo ingenita unquam audivimus, nec unum divisum in duo, aut corporeum quidquam passum esse didicimus aut credidimus, domine. Sed unum quidem ingenitum; alterum autem ab eo vere, & non ex ejus substantia factum, nec ullo modo particeps naturæ illius, nec è substantia ejus existens: sed natura & virtute prorsus est diversum, ad perfectam tamen similitudinem naturæ virtutisque factoris sui conditum. Cujus initium non modo verbis inexplicabile esse, sed ne cogitatione quidem non dicam hominum, sed omnium qui supra homines sunt, comprehendi posse credimus. Atque hæc non ratiocinatione nostra collecta, sed à scripturis edocti dicimus: creatum ac fundatum esse, & genitum substantia, & immutabili atque ineffabili natura ac similitudine quam habet ad factorem suum, didicimus ex ipsius Domini verbis qui ait: Deus creavit me initium viarum suarum, & ante seculum fundavit me, & ante omnes colles genuit me. Quod si ex ipso, hoc est de ipso esset, tanquam pars ejus, vel ex defluxu substantiæ, non jam creatus nec fundatus amplius diceretur. Nec tu profecto id ignoras domine. Nam quod est ex ingenito, non amplius sive ab altero, sive ab eodem creari ac fundari potest, cum sit ab initio ingenitum. Si vero ex eo quod genitus esse dicatur, subindicare videtur eum ex Paterna substantia ortum eandem quoque cum Patre naturam habere, scimus scripturam non de illo solo dicere quod genitus sit, sed etiam de aliis quæ natura prorsus ab illo discrepant. Nam

Prov. 8. & de hominibus dicit: Filios genui & exaltavi: ipsi autem spreverunt me. Et alibi:

Deut. 32. Deum qui te genuit dereliquisti. Et de aliis rebus ait: Quis est qui genuit stillas roris? Non quo naturam ex natura esse declaret, sed ut singula quæ facta sunt, arbitrio & voluntate ejus facta esse significet. Nichil enim ex substantia ejus existit: sed omnia nutu illius facta, ita existunt singula prout facta sunt. Nam ille quidem Deus est. Hæc vero ad ejus similitudinem, verbo similia futura, ejus arbitrio facta sunt.

τ' ἀληθῆ, ἀνασχελῶσαντι τὰ πνεύματα τὸν λογισμὸν, περὶ τὸ γεγενῆσθαι τὴν ἀρχὴν, λυσίτε-
λουτος ἔστι σοὶ καὶ τοῖς ἀκροῦσί σου. μάλιστα ὅταν
ἔχῃ ἀκολουθίαν τῇ γραφῇ καὶ τοῖς ἰσχυροῖς τῷ λόγῳ
5 αὐτῆς καὶ τῇ βεβλημένῃ ἐθέλης γεγενῆσθαι. ὅτι γὰρ οὐτε
δύο ἀγέννητα ἀκροῦσάμεν, οὐτε ἐν εἰς δύο διηρημέ-
νοι, ἔδωκεν σωματικὸν τι πεπονηδὸς μαμαθήκαμεν ἢ πε-
πιτυῖκαμεν δέσποια. ἀλλ' ἐν μὲν τὸ ἀγέννητον, ἐν
ἧ τὸ ὑπ' αὐτῷ ἀληθῶς οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ γε-
10 γενός, κατέβη τὸ φύσις τῷ ἀγενήτῃ μὴ μετέχον,
ἢ ὅν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀλλὰ γεγενῆσθαι ὁλοκαυρῶς
ἔπειρον τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει, περὶ τελείαν ὁμοιό-
τητα ἀφ' αὐτοῦ τε καὶ δυνάμεως τῇ πεποιηκότος γε-
νόμενον ἢ τὸ δέχεται ἐν λόγῳ μόνον ἀδήγητον, ἀλλὰ
15 καὶ οὐσίᾳ ἐκ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ὑπὲρ ἀνθρώ-
πους πάντων εἶναι ἀκατάληπτον πεπιτυῖκαμεν. καὶ
ταῦτα ἔχοντες λογισμοὺς εἰσὶν ὑποδεδόται, ἀλλ'
20 ἀπὸ τῆς γραφῆς μαμαθήκαμεν λέγοντες κατὰ εἶναι
καὶ θεμελιωτὸν καὶ γεννητὸν τῇ οὐσίᾳ, καὶ τῇ ἀναλ-
25 λώτῃ καὶ ἀρρήτῃ φύσει, καὶ τῇ ὁμοιότητι τῇ περὶ
τῇ πεποιηκότῃ μαμαθήκαμεν, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος
Φησὶν: ὁ Θεὸς ἐκπέσεν με δέχων ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πρὸ
τῆς αἰῶνος ἐθεμελίωσέν με. περὶ ἧ πάντων βουλῇ
30 γενῆσθαι με. εἰ ἡ ἐξ αὐτοῦ, τότε ἔστιν ἀπ' αὐτοῦ ὡς
ἀπὸ τοῦ μέρους αὐτοῦ, ἢ ἐξ ἀπὸρρίας τῆς οὐσίας, οὐκ
ἀνέπαινον, οὐδὲ θεμελιωτὸν εἶναι ἐλέγχο, οὐδὲ
αὐτὸς ἀγνοεῖς κύριε ἀληθῶς. τὸ γὰρ ἐκ τῆς ἀγε-
νήτης ὑπάρχον, κατὰ ἐπὶ ὑφ' ἑτέρῃ ἢ ὑπ' αὐ-
35 τοῦ ἢ θεμελιωτὸν οὐκ ἀνέειν, ἐξ ἀρχῆς ἀγέννητον
ὑπάρχον. εἰ ἡ τὸ γεννητὸν αὐτὸν λέγοντες ὑπὸ φασὶν
πᾶσι παρέχει, ὡς ἀπὸ τῆς οὐσίας τῇ πατρὶος αὐ-
τὸν γεγενῆσθαι, καὶ ἔχον ἐκ τῆς τῇ ταυλότῃ τῆς
φύσεως, γινώσκουμεν ὡς ἐπὶ αὐτῷ μόνῃ τὸ γεννη-
τὸν εἶναι Φησὶν ἡ γραφή, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἀνομοιᾷ
40 αὐτοῦ καὶ πάντα τῇ φύσει, καὶ γὰρ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων
Φησὶν, ἡμεῖς ἐγέννησθα καὶ ὑψώσασθα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέ-
τησαν καὶ, Θεὸν τὸ γεννησάντ' ἐκ αὐτοῦ καὶ
ἐν ἑτέροις Φησὶ, τίς ὁ πεπονηδὸς βάλων δρόσον; ἐπὶ
φύσιν ἐκ τῆς φύσεως διηγόμενος, ἀλλὰ τὸ ἐκ αὐ-
45 τῆς τῇ γενομένης ἐκ τῆς βεβλημένης αὐτοῦ γενέσθαι.
ἐδὲν γὰρ ὅτιν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ πάντα ἡ βεβλη-
ματι αὐτοῦ γενομένα, ἔκατον ὡς καὶ ἐγένετο ἐστίν. ὁ
μὲν γὰρ, Θεός. τὰ ἡ, περὶ ὁμοιότητι αὐτοῦ λόγῳ
ὁμοία ἐσόμενα. τὰ ἡ καὶ ἐκυσσασμὸν γενομένα. b

VALESII ANNOTATIONES.

1 'Αλλ' ἀπὸ τῆς γραφῆς Codex [Regius &] Allatii & Nicephorus una voce auctiores sunt, hoc modo, τῆς ἀρχῆς γεγενῆσθαι. Quam quidem scripturam agnoscit etiam Epiphanius Scholasticus.

2 Καὶ γεννητὸν τῇ οὐσίᾳ Mallem scribere καὶ γεννητὸν

per simplex. Hoc enim magis convenit dogmati Ariarum, qui Filium Dei factum & creatum esse dicebant. Certe ita legitur apud Nicephorum, tametsi Interpres Nicephori verterit genitum, quasi legisset γεννητὸν. [Sed & in Regio codice J. Pini diserte scriptum inveni γεννητὸν, ut conjeceram.]

VARIORUM.

2 'Ο Θεὸς ἡμεῖς καὶ με] 'Εξ ἀρχῆς δὲ τὴν πρὸς τὴν Σαλομὸν ἐν ταῖς αὐτοῦ παροιμίαις λέγοντι ἐμφανῶς βυλόμενος &c. Cum imprimis (Arius) Salomonis illam in Proverbiis sententiam interpretari vellet; Dominus creavit me principium viarum suarum &c. hinc erroris sui introducendi occasionem nactus est: Nec illum ejusque Discipulos puduit, Verbum illud quod omnia creavit, quod à Patre sine tempore initioque genitum est, creaturam dicere. Quæ ex una voce de-

inceps in multa ac prava errorum diverticula consceleratam mentem immittens, nec ipse modo, sed & ejus doctrina sectatores infinitas in Dei Filium & Spiritum Sanctum contumelias conficere non dubitavit. Epiphanius de Hæresi Ariarum n. XII. pag. 736.

b Τα δὲ καὶ ἐκυσσασμὸν] Voces τὰ δὲ omittuntur ab Interprete, & omnino expungende videntur. W. Lowth.

τα

[illegible]

Et omnia quidem per ipsum, à Deo tamen facta sunt. Omnia enim ex Deo. Quæ tu cum acceperis, & juxta concessam tibi divinitus gratiam limaveris, fac ut domino meo Alexandro quamprimum scribas. Nam si ad illum scripseris, te illi persuasurum confido. Saluta omnes fratres in Domino. Incolumem te & pro nobis orantem Divina gratia conservet Domine. Hujusmodi literas isti quoque ad se mutuo scribebant, ad oppugnandam veritatem sese instruentes. Porro cum per Ægypti & Orientis Ecclesias hunc in modum sparsa essent blasphemiarum semina, in singulis urbibus ac vicis rixæ & concertationes de Divinis dogmatibus exstiterunt. Reliqua autem multitudo, tum factorum spectatrix, tum eorum quæ dicebantur judex fuit. Et alii quidem his favebant: alii illis assentiebantur. Prorsusque tragœdia & luctu digna erant quæ gerebantur. Neque enim extranei & hostes, perinde ac olim, Ecclesias oppugnabant: sed contribules, ejusdemque recti ac mensæ participes, linguis tanquam telis inter se mutuo dimicabant. Immo vero, cum alter alterius membra essent, & in unum corpus coalescerent; adversus se invicem armabantur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

C A P U T VII.

Τὰ χτ' τὴν μεγάλην σύνοδον τὴν ἐν Νικαίᾳ.

De rebus gestis in magna Synodo Nicana.

Ταῦτα μαθὼν ὁ πάνσοφος βασιλεὺς, πρῶτον μὲν
αὐτὴν ἐπεφράθη καὶ τὰ χαλκῶν ἐμφράξαι πηγήν·
a καὶ πινά τ' ἐπ' ἀγκυροῖα θεβόσθηται εἰς τ' Ἀλεξαν-
δρίαν μετ' γραμμμάτων ἀπέστειλε, σέβασαι καὶ εἶναι πε-
ρώμενος, καὶ τὸ στασιάζον συναγαγεῖν εἰς ὁμόνοιαν προ-
bδοικῶν. ἐπεφθί δὲ τὸ ἐλπιδος ἐψεύστη, καὶ πολυθύλ-
ληλον ἐκέλευεν εἰς Νικήαρον συνήγειρε σύνοδον, δημο-
σίοις ὄνοις καὶ ἡμίνοις καὶ ὀρεῦσι καὶ ἵπποις χρῆσασθαι
τῆς ὀπισθοκόπου καὶ τῆς σὺν τέτοις ἀφικνωμένους παρ-
εγγύσας. ἐπεφθί δὲ ἠεροΐδησαν ὅσοι τὸ ὀδοπορίας τ'
πόνον οὐδέχουν ὑδυνήθησαν, ἀφίκετο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν
Νίκαιαν, ἰδὼν τε τὸν δεξιέρων πληθύν ἐφίμενος,
καὶ ὁμόνοιαν αὐτοῖς πρυτανεύσαι ποθῶν καὶ ὧδε
χρημα πάντα ἀφθόνως αὐτοῖς χρηματίζε προσέειπεν.
οὕτω καὶ εἰδεχα καὶ καὶ τελαχόσοι συνηλθον δεξιερῆς. ὁ
δὲ τὸν Πάριον, διὰ γῆρας ἀπελείφθη βαθύ. δύο μέν-
τοι πρεσβυτέρους ἀπέστειλε, συνθέας τοῖς παραγομέ-
νοις παρεγγύσας. ἦσαν δὲ καὶ ἐκεῖνοι τὸν χρόνον,
πολλοὶ μὲν συμφορικοῖς χαλέσμασι διατρέποντες·
πολλοὶ δὲ τὰ τίματα τὸν Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ τὸ θεῖον
συμφορον, ἐν ταῖς σώματι φέροντες. Ἰάκωβός μὲν καὶ ὁ
ἀντιοχείας τὸν Μυγδοσίας, Σύροι δὲ αὐτὴν καὶ Ἀσσύ-
ριοι Νίσωιν ὀνομάζουσι, καὶ νεκρὸς ἀνέστησε καὶ ἐν τοῖς
ζώσι συνέταξε, καὶ ἄλλα μυρία εἰργάσατο θαύμα-
τα· καὶ ἐπειθὴν ἡγουμένη τῇδε πάλιν ἐνθεῖνα τῇ συλ-
λεξαφῇ, ἐν τῇ φιλοθείᾳ ταῦτα διεληστάμενος ἱστορεῖα.

His cognitis sapientissimus Imperator ;
primum quidem ipsum malorum fon-
tem obstruere conatus est : & quendam vi-
rum solertix nomine ubique celebratum A-
lexandriam cum literis misit, contentionem
extinguere cupiens, & dissidentes ad con-
cordiam revocaturum se esse confidens. Post-
quam vero spe sua frustratus est, celebre il-
lud concilium in urbe Nicæa collegit : E-
piscopis eorumque comitibus facultate da-
ta , ut equis ac jumentis publicis uterentur.
Cumque convenissent quicumque itineris la-
borem perferre potuerant, ipse quoque Ni-
cæam venit, tum Episcoporum cætum vi-
dere, tum eos inter se conciliare desiderans.
Statimque jussit, ut cuncta illis abunde sub-
ministrarentur. Erant porro universi trecen-
ti decem & octo. Episcopus autem urbis *Episcopo-
rum nume-
rns.*
Romæ ob extremam senectutem absuit ipse
quidem : duos tamen misit Presbyteros, qui
ipsius nomine gestis concilii subscriberent.
Porro ea tempestate multi erant qui donis
Apostolicis resfulgerent : nec pauci qui stig-
mata Jesu Christi, ut ait Divinus Aposto-
lus, corpori suo impressa circumferrent. Ja-
cobus enim Episcopus Antiochiæ Mygdo-
niæ, quam Syri vulgo & Assyrii Nisibim
appellant, & mortuos suscitavit vitæque re-
stituit, & alia plurima fecit miracula. Quæ
quidem superfluum existimo huic operi de-
nuo intexere, cum in historia quæ Philo-
theus inscribitur, jam sint à me commemo-

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Kai mwa] Is erat *Hofius*, Cordubæ in Hispaniâ Episcopus: de quo vide Euseb. de Vita Const. lib. III. cap. 7. Socr. l. 1. cap. 7. initio. Sozom. lib. I. cap. 16. sub finem. Ubi etiam de Presbyteris mox memoratis.

Tom. III.

b Παλιθρόλλωντο συνέδριον] De tempore hujus Concilii, deque numero Episcoporum ibi congregatorum, vide Euseb. Vit. Const. lib. III. cap. 8. Socr. lib. I. cap. 8. Sozom. lib. I. cap. 17.

D

Paul

SÆC. rata. Paulus vero Episcopus Neocæsareæ,
IV. quod castellum est ad Euphratis ripas pos-
tum, Licinii rabiem fuerat expertus. Amba-
bus enim manibus fuerat debilitatus, candente
ferro eis admoto, nervisque quibus arti-
culi moventur contractis atque enectis. A-
liis dextri poplites succissi. Ex quorum nu-
mero fuit Paphnutius Ægyptius. In summa
cernere illic licebat turbam martyrum in u-
num collectam. Nec tamen Divinus ille ac
memorandus cætus viris contrario modo af-
fectis caruit. Erant enim quidam inter illos,
pauci quidem numero: subdoli tamen ac vel-
ut brevia quædam in mari, improbitatem su-
am occultantes, qui Arii blasphemias occul-
te patrocinebantur. Cumque universi jam
convenissent, amplissimum eis conclave in
palatio Imperator præparari iussit, sedesque
ac subsellia plurima in eo locari, quæ Epi-
scoporum cætui sufficerent. Hunc in mo-
dum cum omnia pro honore illis debito
præparasset, ingredi eos iussit, & de rebus
propositis deliberare. Ipse quoque cum
paucis comitibus postremus ingressus est:
proceritate quidem corporis & forma con-
spicius, sed ob verecundiam quæ in ejus
vultu insidebat, multo admirabilior. Par-
vaque sella in medio posita, non prius re-
sedit quam ejus rei licentiam ab Episco-
pis postulasset. Ac simul cum eo uni-
versus ille Divinus cætus confedit. Statim-
que magnus Eustathius Ecclesiæ Antiochen-
sis Episcopus, qui Philogonio, cujus supra
meminimus, ad meliorem sortem translato,
communi consensu Episcoporum & clerico-
rum, Deique amantissimæ plebis, invitatus ad
Ecclesiæ illius administrationem evectus fue-
rat, primus omnium Imperatori panegyri-
cum dixit; ejusque erga res Divinas studium
gratulationibus ac votis remuneratus est.
Qui cum dicendi finem fecisset, laudatissi-
mus Imperator de concordia & consensu
orationem habuit; priorum tyrannorum cru-
delitatem eis in memoriam revocans, & ho-
norificentissimam pacem quæ ipsius tempo-
ribus eis à Deo concessa esset; Et quam
grave atque acerbum foret, hostibus pro-
fligatis, cum nemo esset qui rebellare au-
deret, ipsos se mutuo impetere, & volu-
ptatem ac ridendi materiam adversariis sup-
peditare: maxime cum de rebus Divinis
differerent, & sancti Spiritus doctrinam
perscriptam haberent. Etenim, ut aiebat,
Evangelici atque Apostolici libri, & vete-
rum Prophetarum oracula, quid sentien-
dum sit de Deo nos aperte docent. Quam-
obrem hostili contentione deposita, ex scri-

Euseb. VII.
Const. lib.
3. c. 11.

Παῦλος δὲ ὁ Νεοκαισαρείας, Φρύγιον δὲ τῷτο ταῖς
ἔ Εὐφράτι πρὸς αἰμένον ὄχθαις, ὁ Λικινίῳ παρα-
πλάουσι λύτης. ἄμφω γὰρ ἦν τὸ χεῖρε πεπεδημένους,
σὺν δὲ πτυρακλίωμένῳ πρὸς βαλόντος αὐταῖς, ὅ
1 τα κινήτικα τὴν ἄρβραν νῦν συστρίλατος ὁ νεκρώσαν-
τος. ἔτεροι δὲ ὁρῶντες εἶχον τὴν δεξιὰν ὀφθαλ-
μὸς ἄλλοι δὲ τὰς ἀκύνκας ἐκκακομένους τὰς δεξι-
άς· εἰς τῶν ἦν Παφνύτιος ὁ Αἰγύπτιος· ὁ ἀπαξα-
πλῶς ἦν ἰδὲν δῆμον μαρτύρων χεῖ· ταυτὸν συνηθοί-
10 σμένοι. ἔκ ἦν δ' ἄμοιρος ὅμως τὸ δαντῖον ὁ θεὸς
ἔτος ὁ αἰδιδίμος ὁμιλος· ἄλλ' ἦσαν τινες, θιασώμενοι
μὴ ὑπὸ τοῦ βράχῃ μιμνήμενοι, ὅτι ποτηρίαν
καλύπτοντες, ὅτι τὰς Ἀρείου βλασφημίας ὁ προφα-
νὸς συνηθόντες. συνεληλυθόντων δὲ πάντων, οἶκον
15 μέγιστον ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπὲρ πᾶσαν ὁ βασιλεὺς,
βάθρα ὅτι θρόνος ὅτι μάλιστα πλείους ἐν τῷτο πῶ-
ναι κελεύσας, τῷ τὸ δεξιέρῳ σπινθῶντα συλλογῶν.
ἔτω τὸ πρέπον αὐτοῖς ὑπὲρ πᾶσαν γέρας, εἰσελθεῖν
τε ἐπίτρεψε ὁ θεὸς τὸν πρὸς αἰμένον ἐκκακομένον.
20 εἰσελθόντες δὲ ὁ αὐτὸς ἔχρατος σὺν ὀλίγοις, ἀξιέ-
παινοι μὴ ἔχον τὸ μέγιστον, ἀξιάζοντες δὲ τὸ ἔργον
θαυμασιώσαντες δὲ τὸς μετὰ τοῖς ἐπιχρημαδίστοις
αἰδῶν. θρόνον δὲ σπινθῶντα πῶντος ἐν μέσῳ κεκάθειεν,
ἔπλετο τῷτο τῶν ἐπισκόπων αἰτήσας. σὺν αὐ-
25 τῷ δὲ ὁ ἅπας ὁ θεὸς ἐκείνος ἐκαθέσθαι χορός. παρ-
αυτῆς δὲ ὁ πρῶτος ὁ μέγας Εὐστάθιος, ὁ τὸ Ἀντο-
3 χίων ἐκκλησίας τὸν πρὸς αἰμένον λαχὼν· ὁ φιλογόνιος
γὰρ ὁ προεμνήσθη, εἰς τὸ ἀμύνειν μετὰ θεοῦ βίον
τῶν δὲ ἄκοντα, ποιμαίνοντες αὐτὸν ἐκείνους τὸν ἐκκλησίαν
30 ἐκείνην ψήφῳ κοινῇ κατέλεξαν, δεξιέρους τε ὁ
ἱερεῖς ὁ ἅπας ὁ λαὸς ὁ φιλόχρηστος· ἔτος τοῖς ἄν-
θεσι τὸν ἔκκαμινον τὸν βασιλέως ἐπεφάνωκε κεφαλὴν, ὁ
τὸν δὲ τῶν θεῶν σπινθῶντα βιολογίας ἡμετέρας. παυ-
5 σαμένους δὲ τῶν, βασιλεὺς ὁ πανδύφημος τῶν περὶ
τὸ ὁμονομίας τε ὁ συμφωνίας πρὸς αἰμένον λόγος· τῶν
τε τὸν τρεῖς ἐκείνων ἀναμνήσκειν ὁμοτήτος, ὁ τὸ
ἐπ' αὐτῶν θεῶν πρὸς αἰμένον ἐπιμολιάτης εἰρήνης·
ὁ ὡς δὲν εἶναι ὁ ἄγαν δὲν, τὸν πολεμίων κατελυ-
θέντων ὁ μηδὲν ἀντιπῆν τολμάντος, ἀλλήλους
40 βάλλειν, ὁ τοῖς δυσμένειν ἰδόντων ὁ γέλωτα πρὸς αἰ-
μένον, ἄλλως τε ὁ τὸν θεῶν διαλεγομένους πρὸς αἰ-
μένον, ὁ τὸν παναγίῳ πνύματος τὸν διδασκαλίαν ἀνά-
ρχαπτον ἔχοντας. διαχρηστικῶς γάρ, Φησι, βίβλοι, ὁ
ἀποστολικῶς, ὁ τὸν παλαιῶν προφητῶν τὰ θεοπί-
45 σματα, σαφῶς ἡμᾶς ἀχρη τὸν θεῶν φρονεῖν ἐκ-
παυμένους. τὸν πολεμοποιῶν ὁ ἀπελάσαντες ἔρην, ἐκ τῶν

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Αὐτῶν] Αὐτῶν codex Regius Pini.]

2 Οἶκον μέγιστον ἐν τοῖς βασιλείοις] Sumplit hæc Theodo-
ritus ex Eusebii libro 3. de vita Constantini cap. 10. ad
quem locum vide si placet quæ adnotavi. Neque enim
hic repetere decrevi ea quæ illic satis prolixè adnotata sunt.

3 Πρῶτος ὁ μέγας Εὐστάθιος] Prima vox deest in codice
Leonis Allatii, nec videtur admodum esse necessaria. Vide
quæ notavi ad caput 11. libri 3. de vita Imp. Constani-
tini.

4 Φιλογόνιος γάρ] Notandum est quod ait Theodori-
tus, Eustathium in Episcopatu urbis Antiochenæ prox-
imum successorem fuisse Philogonii. Hieronymus tamen
in Chronico inter Philogonium & Eustathium, Paulinum

quemdam interjicit. De quo vide si placet quæ observavi
ad lib. 4. Sozomeni, ubi agit de Sardicensi Concilio. Cum
Hieronymo consentit Nicephorus Patriarcha in Indiculo
Episcoporum Antiochiæ, ubi post Philogonem, Paulum no-
minat, ac deinde Eustathium.

5 Ἡμετέρας] Post hanc vocem in Allatiano codice hæc
adduntur μὴ τῶν δὲ πάλιν Εὐστάθιος· ὁ ἐπὶ κληρὶ Παμφίλου.
Eadem verba in suo codice legerat Epiphanius Scholasti-
cus, ut ex versione ejus apparet in lib. 2. Historiæ triper-
titæ cap. 5. Vide quæ notavi ad lib. 3. Eusebii de vita
Constantini cap. 11. Mox ubi legitur παναγίῳ πνύματος
idem codex Allatii habet παναγίῳ πνύματος δι τῶν perinde ac
Epiphanius legit.

θεοπνύων

Θεοπρόβλετον λόγον λάβωμεν τὴν ζητησάμεν τὴν λύσιν. ταῦτα δὲ τὰ τούτοις ὡς ἀπλήσια, οἷα δὴ παῖς φιλοπάτας τοῖς ἱερεῦσιν ὡς πατράσι προσέφερε, τὴν ἀποστολικὴν δόξαν τὴν συμφωνίαν πραγματευόμενος. τῆς δὲ συνόδου τὸ μὲν πλεῖστον τοῖς λεγομένοις ἐπιείθετο, καὶ τὴν τε πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τὴν τε τὴν δόξαν ὑγιαίνοντα ἠσπάζετο. ὁλίγοι δὲ πῆναι, οἳ καὶ πρὸς ἐμὴν ἐμνήσθησαν, καὶ πρὸς ἐκείνους Μηνοφάντος ὁ Ἐφέσιος, καὶ ὁ Σκυθοπολίτης Πατρόφιλος, Θεόφιλος τε Νικαίας αὐτῆς ἐπίσκοπος ὢν, καὶ ὁ Νερωνιάδης Νάρκιστος· Κιλικίας δὲ δευτέρως ἢ Νερωνιάς ὅτι πόλις, ἢ νῦν Εἰρηνοπολὶς ὀνομάζομεν καὶ μὲν τούτων, Θεωνᾶς τε ὁ Μαρμαρίτης, καὶ ὁ Πτολεμαῖδος τῆς Αἰγυπτίας Σεκύνδου, τοῖς ἀποστολικοῖς ἀντέλεγον δόγμασιν, Ἀρείου συνηγορήσαντες. ὑπαγροδύσαντες δὲ καὶ πρῶτος διδασκαλίας, ἐπέδωκεν τὰς κοινὰς ἢ ἀνωδοῦσαι θύρας διέρρηξαν ἅπαντες, νόθοι καὶ κίβδηλοι ὀνομάσαντες. Θρόνον δὲ πλείστου κατ' αὐτῶν γινομένου, καὶ πάντων προσδοκίαν αὐτῶν τὴν ὁσιότητος κατηγορήσαντες, δίσταντες ἐξάνεστησαν, καὶ πρῶτοι τῶν Ἀρίων ἀπακήρυξαν, πλὴν Σεκύνδου καὶ Θεωνᾶ. ὅπως δὲ διωστέως ἐκποδῶν γινομένου, συμφώνως ἅπαντες καὶ μέχρι καὶ νῦν οἱ ταῖς ἐκκλησίαις πολιτευομένοις πῶς ὑπαγορεύσαντες, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς βεβαιώσαντες, διέλυσαν τὸ συνέδριον. ὡσούτως μέντοι καὶ ἡ ἐκκλησία οἱ πρὸς ῥηθίους τῇδε τῇ πύτῃ συνέθεντο. καὶ μαρτυρεῖ τὰ τε ὑπερὶ παρ' αὐτῶν τυρωθέντα καὶ τὴν ὁσιότητος πρὸς μάχην, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐκείνων πρὸς αὐτῶν συγγραφέντα. Εὐστάθιος μὲν γὰρ ἐκείνος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, καὶ καὶ πρόθεν ἐμνήσθη, ταῦτα πρὸς αὐτῶν ἔγραψε, τὰ τε γενημένα διδάσκων, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐλέγχων, καὶ τὴν παροιματικὴν ἐρμηνεύσαν ῥῆσιν τὴν φάσκουσαν, Κύριος ἐκ ποσὶ με δεχθήν ὁδῶν αὐτῶν εἰς ἔργα αὐτοῦ. βαδίσματα δὲ ἐβλήθη ἥδη καὶ ἐπὶ ταῖς πεπραγμέναις.

pturis Divinitus inspiratis solutionem eorum quæ in controversiam veniunt requiramus. Hæc & alia his similia, tanquam patris amantissimus filius, Episcopis velut patribus suis proposuit, Apostolicorum dogmatum consensum firmare cupiens. Ex Episcopis vero qui concilio intererant, pars quidem maxima verbis ejus obtemperavit; & mutuam inter ipsos concordiam, & sinceram doctrinam amplexata est. Pauci vero, quorum superius mentionem feci, & præter illos Menophantus Ephesius, Patrophilus Scythopolitanus, Theognius ipsius Nicææ Episcopus, & Neroniadis Narcissus: est autem Neronias urbs secundæ Ciliciæ, quam nunc Irenopolim vocamus: Theonas denique Marmaricæ, & Secundus Ptolemaidis in Ægypto Episcopi, Apostolicæ doctrinæ adverbabantur, Ario patrocinantes. Cumque formulam fidei conscripissent, eam concilio obtulerunt: quam perlectam statim omnes discerpere, spuriam atque adulterinam eam appellantes. Cumque ingens omnium tumultus contra eos coortus esset, & tanquam proditores fidei ab universis accusarentur, metu perculsi exsurrexerunt: primique, exceptis Secundo ac Theona, Arium excommunicarunt. Hunc in modum impio illo ab Ecclesia exturbato, cum formulam fidei, quæ ad hunc usque diem in Ecclesiis obtinet, communi consensu dictassent & subscriptionibus suis confirmassent, concilium dimisere. Verum illi quos supra nominavi, subdole & parum sincere huic fidei consenserunt. Cujus rei fidem faciunt, tum ea quæ iidem postea moliti sunt adversus fidei defensores, tum ea quæ ab his ipsis scripta sunt adversus illos. Nam Eustathius ille Antiochenus Episcopus, cujus jam antea mentionem feci, exponens locum illum Proverbiorum: Dominus creavit me initium viarum suarum ad opera sua, hæc adversus illos scribit, res tum gestas commemorans, & blasphemiam eorum refellens.

Ariana Fidei formulæ discerpta.

Eustathius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

CAPUT VIII.

Εὐστάθιος τὸν Ἀρειανίζοντα ἐκ τῆς Εὐσταθίου καὶ Ἀθανασίου συγγραμμάτων.

Confutatio Arianorum ex libris Eustathii & Athanasii.

ΤΙ οὖν; ἐπειδὴ ἀφ' ταύτης συνόδου εἰς τὴν Νικαίαν ἀφικνεῖται μεγίστη, ἀφ' ἧς καὶ μὴν καὶ ἐβδόμηκοις τὸν δευτὸν ὁμοῖον συναχθέντων. τὸ γὰρ ἁπλοῦς ἀφ' τὸν τῆς πολυαυδρίας ὄχλου

VENIAM autem nunc ad ea quæ gesta sunt. Quid igitur? Cum ob eas res maxima Synodus Nicæam convenisset, ducentis circiter ac septuaginta Episcopis in unum collectis. Neque enim numerum cer-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Θεωνᾶς ὁ Μαρμαρίτης] Magis placet Μαρμαρικῆς, ut legitur in codice Leonis Allatii. Primo quia hic Theonas à cunctis Scriptoribus vocatur Episcopus Marmaricæ. Deinde quia Μαρμαρικῆς dici non potest incola regionis Marmaricæ. Μαρμαρικῆς potius dici deberet. Certe Epiphanius Scholasticus Theonam hunc Marmaricenum vocat. Videtur autem Marmarica Regio, quæ & Libya proprie dicebatur, unum tantum Episcopum habuisse, eo quod vici duntaxat & portus in eo tractu essent, quemadmodum ex Ptolemæo colligitur.

2 Πρῶτος διδασκαλίας] Intelligit formulam fidei quam

Eusebius Cæsariensis primum synodo proposuerat, ut ipse scribit in Epistola ad Cæsarienses quam referunt Socrates ac Theodoretus. Idque confirmat Eustathius Antiochenus in oratione quam scripsit in eum locum Proverbiorum: Dominus creavit me, &c. Cujus verba referuntur à Theodorito in sequenti capite.

3 Βαδίσματα δὲ ἐβλήθη] Ab iis verbis incipit locus Eustathii ex homilia in illud, Dominus creavit me. Itaque ab iisdem verbis inchoandum est caput VIII.

4 [Μὴν] Μῆνι codex Regius Pini.]

VARIORUM.

α Πρῶτος τὸν Ἀρειανίζοντα, πλὴν Σεκύνδου & Θεωνᾶ] Imo Eusebius & Theognis in libello Poenitentiae affirmant, se Fidei Nicænz subscripsisse; Arian autem Anathematismo subscribere noluisse. Socr. lib. I. cap. 14. W. Lowth.

SÆC. IV. to referre possum ob ingentem conventus illius multitudinem, quippe cum nec in eo investigando valde curiosus fuerim. Postquam de modo fidei quæri ceptum est, libellus Eusebii prolatus est in medium, ejus blasphemiae certissimum argumentum. Qui cum palam audientibus cunctis recitatus fuisset, statim auditoribus quidem immensum dolorem attulit ob doctrinae pravitatem: auctorem autem ipsum ingenti pudore ac dedecore affecit. Porro cum Eusebianorum officina jam detecta esset, & impius libellus in conspectu omnium discerptus, quidam nihilominus ex composito nomen pacis prætendentes, reliquis omnibus qui optima dicere consueverant, silentium imposuerunt. Ariani vero metuentes ne tot Episcopis in unum congregatis ipsi Ecclesia ejicerentur, in medium proficientes, dogma quod improbatum fuerat, anathemate damnarunt, & libello qui unanimi omnium consensu conscriptus fuerat, propria manu subscripserunt. Verum Episcopali dignitate per ambitum & assiduas interpellationes retenta, cum eos poenitentiam agere oporteret, damnatas opinioniones nunc clam, nunc aperte defendunt, variis argumentationibus insidiantes. Cupientes autem zizaniorum semina stabilire, peritos homines reformidant, & sagaces inspectores refugiant: atque idcirco pietatis præcones bello appetunt. Verum ne sic quidem credimus impios homines Divinum nomen unquam posse superare. Quamvis vires denuo comparent, denuo vincentur, juxta magnificum prophetam Esaiam. Et magnus quidem Eustathius ita scribit. Ejus vero contumalis, & veritatis propugnator Athanasius, qui celeberrimi illius Alexandri in Episcopatu successor fuit, in epistola quam scripsit ad Afros, hæc quoque

Athanasius.

οὐχ οἷος τέ εἰμι γράφειν, ἐπειδή μὴ πάντα τοῦτο
περιοπεδάσας ἀνίσχυσαι. ὥς δὲ ἐξηγῆτο τῆς πί-
στεως ὁ τρόπος, ὁ ἀργὸς μὲν ἐλέγχος ¹ τὸ γράμμα ¹
τῆς Εὐσεβίου περιβάλλετο βλασφημίας. ἐπὶ πάν-
των ἡ ἀναίμακτος, αὐτίκα συμφορὰ μὲν ἀσάθμη-
τοι τῆς ἐκτροπῆς ἔνεκα τῆς αὐτοκτοῦς περιζήνει·
αἰσχύνει δ' ἀνέκδοτος τῶν γεγραμμένων παρῆλθεν. ἐπεὶ ²
δὴ ἡ τὸ ἐργαστήριον τῶν ἀμφοῖν τὸν Εὐσεβίου (αὖθις
ἐάλω, τῷ πρὸς τὸν γεγραμμένον ἀφ' ἑαυτοῦ
τοῦ ὅτι πάντων, ὁμοῦ πᾶσι ἐκ συσκευῆς, τοῦτομα
περιβαλλόμενοι τῆς εἰρήνης, κατέστησαν μὲν ἀπαν-
τας τὰς αἰετα λέγειν εὐδοκῶν. οἱ δ' ἐρεισμαῖται
δίδασκοντες, μήπως ἄρα ποσούτης ἐν ταυτῇ συνό-
δου συγκεκρομένης ἑξοστρακισθῶν, ἀναθεματίζοι ³
μὲν περιπαθόντες τὸ ἀπηγορευμένον δόγμα, συμ-
φάνοις γεγραμμένον ὑπογράφαντες αὐτοχειρῶς. ⁴ τῷ
δὲ περιδοῦναι ἀφ' ἐκείνης ὅσης περιδομένης κρατή-
σαντες, δὲον αὐτῆς ὑποπῶσιν λαμβάνειν, τοῦ
μὲν λεληθότος, τότε δὲ περιφανῶς τὰς ἀπὸ
φροσύνης πρεσβύτοι δόξας, ἀφ' ὧν ὁ περιελαθ-
όντες τοῖς ἐλέγχοις. βυθόμοι δὲ παρῶσα τὰ ζι-
ζανιώδη φυτὸν γράμματα, διδοίκασι τῆς ἐπιγνώμο-
νας, ἡ ἐκκλίνουσι τοὺς ἐφόρους. ἡ ταύτην τοὺς τῆς
βίσεβίας κήρυκας ἐκπολεμοῦσιν. ἔχ' ἔγω δὲ πι-
στεύομαι, ὡς ἀνθρώπος ἀθέτος δύνασθαι κρατῆσαι
πάνποτε τῷ θεῷ. καὶ γὰρ πάλιν ἰχθύοισι, ἡ πάλιν
ἡττηθῶσινται χτ' ἡ σεμνόμενοι περιφάνησι. Ηὐαῖαν.
Ταῦτα μὲν οὖν ὁ μέγας Εὐστάθιος. ὁ δὲ τῶν συνά-
γωνιστῶν, ἡ τῆς ἀληθείας περιέβολος Ἀθανάσιος, ὁ δὲ
Ἀλεξάνδρου ὁ πανευφύμης προιδείας ἀφ' ἑαυτοῦ, οἷς
πρὸς τὸν Ἀφρὸν ἐπιτέλλον γράφει, ἡ ταῦτα

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Τὸ γράμμα τῆς Εὐσεβίου βλασφημίας] Christophorus eumque secutus Sirmundus, hunc locum ita verterunt. *Eusebii blasphemiam ex ejus literis perspicue deprehensa est. Joachimus autem Camerarius ita interpretatus est. Libellus proferebatur Eusebiana blasphemiam. Quæ quidem interpretatio superiori illi longe anteposenda est. Nam & verbis Eustathii melius respondet, & ipsius Theodoriti auctoritate firmatur. Scribit enim Theodorus in superiori capite, Arianae factionis Episcopos formulam fidei à se compositam obtulisse Concilio, quæ ab omnibus uno consensu repudiata est. Ad quem locum observavi, formulam illam intelligi, quam Eusebius Pamphili in Epistola ad Cæsarienses proposuisse se dicit. Hæc est igitur quam Eustathius hoc loco vocat γράμμα Εὐσεβίου. Nam γράμμα & γραφή pro formula fidei sæpissime sumitur, ut in libro 4. Sozomeni legere memini. Sic Eustathius paulo post συμφώνους γράμματα dicit, de formula Nicænae fidei loquens. Porro Eusebium hoc loco Cæsariensem intelligit, non autem Nicomedensem, ut colligo ex Socrate. Hic enim in libro primo historiae Ecclesiasticae cap. 23. ait Eustathium Antiochenum in suis libris graviter perstrinxisse Eusebium Pamphilum, utpote qui fidem in Concilio Nicæno stabilitam depravaret.*

[² Ἀνέκδοτος] Ἀνέκδοτος codex Regius Pini.]

³ ἑξοστρακισθῶν] Interpretes hoc verbum de exilio acceperunt, cujus metu Arianae factionis Episcopi, Arii blasphemiam Anathematizarint, & fidei Nicænae subscripserint. Potest tamen hoc verbum simpliciter intelligi

de excommunicatione, quemadmodum sumpsisse videtur Ephiphanius Scholasticus. Sic enim vertit: *Ariani autem metuentes ne congregato in idem tanto Concilio pellerentur.* Construxit igitur Eustathii verba in hunc modum ἑξοστρακισθῶν τῆς συνόδου, quod certe non displicet. Reliqui tamen Interpretes verba illa τῆς συνόδου συγκροτημένης ita acceperunt, quasi in ablativo absoluto posita essent.

⁴ Τὸν δὲ περιδοῦναι κρατῆσαι] Pessime hunc locum verterunt Christophorus ac Sirmundus hoc modo: *Verum ubi Episcopatus huc illucque circumcurfando adepti sunt.* Longe rectius Langus & Camerarius. Nam Camerarius quidem ita vertit: *Et presidentia quidem sua loca, plurimos assidue summa præbentes, retinuerunt.* Langus vero adhuc clarius interpretatus est hoc modo. *Et Episcopatus suis per ambitionem & circumcurfationem maximam retentis, &c. optime.* Etenim Eusebius Nicomedensis Episcopus & reliqui Arianae factionis Antifites, cum formulam fidei suæ in synodo Nicæna explosam vidissent, seque tanquam Arianae blasphemiae fautores deprehensos esse, veriti ne, utpote hæretici, Episcopatus suis exuerentur, Constantinum principem obsecrarunt, opem ejus ac suffragium implorantes ne gradu suo deicerentur. Testatur hoc Constantinus ipse in Epistola ad Nicomedenses, quam paulo infra refert Theodorus. Non potest afferri illustrior locus ad expositionem verborum Eustathii. Idem enim dicunt Eustathius & Constantinus.

VARIORUM.

^a Τὸ γράμμα τῆς Εὐσεβίου βλασφημίας] Præter Epistolam supra, cap. 6 recitatam, aliam memorat Ambrosius, de Fide lib. III. cap. 7. ab Eusebio Nicomedensi scriptam, & in Concilio Nicæno lectam. Neque alius forsan ab hac Epistola fuit Libellus iste, quem coram Synodo Eusebium protulisse narrat Eustathius. Non enim fuisse Eusebii Cæsariensis Symbolum, quod vult decessimus Valesius, vel in-

de liquet, quod Formula Eusebiana, quæ in Epistola ejus ad Cæsarienses etiamnum extat, ne levissimam quidem blasphemiam aut impietatis umbram contineat; quin potius & ab Imperatore, & à tota Synodo probata fuerit, ut ipsemet in eadem Epistola clarissime testatur. Guil. Cave Hist. Script. Eccles. Vol. I. pag. 138, in Euseb. Nicomed.

περιδοῦναι.

προσέθηκε. ἢ συνελθόντων ἐπισκόπων βυλομόρων, τὰς
 μὲν οὖν ἡ Ἀρειανῶν ἐφευρεθείσας ἡ ἀσεβείας λέξεις
 ἀνελείν, τὸ ἐξ οὗκ ὄντων, καὶ τὰ λέγειν κτίσμα καὶ
 2 ποίημα ἢ Ἰόν, καὶ τὸ μὲν ποτε ὅτε οὗκ ἦν, 2 καὶ
 ὅτι τρεπίης ἐπὶ φύσεως τὰς δὲ τῶν γραφῶν ὁμο-
 λογημένας γραφάς, ὅτι τε ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰὼς φύσις
 μονογενὴς ὅτι, λόγος, δύναμις, σοφία μόνη τῇ Πα-
 τρι, Θεὸς ἀληθινός, ὡς εἶπεν ὁ Ἰωάννης καὶ ὡς ἔ-
 γραψεν ὁ Παῦλος, ἀπαύρασμα ἢ, δόξης καὶ χα-
 3 κίης τῆς τῇ Πατρὶς ὑποστάσεως, οἱ δὲ Εὐσέβιος
 ὑπὸ τῆς ἰδίας χακοδοξίας ἐλκόμενος, διελάλοι
 ἀλλήλοις, συνθάμεθα. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμέν.
 εἰς γὰρ Θεὸς ἐξ ἑαυτοῦ πάντα καὶ πρὸς ἀρχαῖα παρῆλ-
 4 θεν, ἰδὼν γέγονε τὰ πάντα καὶ αὐτὰ τὰ δὲ πάντα
 ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐλογίζοντο δὲ καὶ τὸ ἐκ τῶν ποιμένων
 γραφῶν, πρῶτον πάντων πίστευσαν ὅτι εἰς ἐπὶ ὁ Θεός,
 ὁ τὰ πάντα κτίσας καὶ χαρισίας, καὶ ποιήσας
 ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι. ἀλλ' οἱ ἐπίσκοποι
 θεωρήσαντες τὴν χακοδοξίαν ἐκείνην καὶ τὴν τῆς
 ἀσεβείας χακοδοξίαν, λυγρότερον εἰρήχοντο τὸ ἐκ
 5 τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγραψαν ἐκ τῆς ὑστάτης τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν
 Ἰόν. ἵνα τὰ μὲν κτίσματα, ἀφ' οὗ μὴ ἀφ' ἐου-
 τῶν ἢ χωρὶς αἰτίας εἶναι, ἀλλ' ἀρχὴν ἔχον ἢ γί-
 6 νηται, λέγεται ἐκ τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Ἰὼς μόνος ἴδιος
 ἐκ τῆς τῇ Πατρὶς ὑστάτης. τῷτο γὰρ ἴδιον μονογενὴς
 1 καὶ ἀληθινὸς λόγος τοῦ Πατρὸς. καὶ οὗτοι μὲν τῇ γ-
 γραφῇ ἐκ τῆς οὐσίας, ἡ ἀσέβεια αὐτῇ. πάλιν
 2 δὲ τῶν ἐπισκόπων ἐρωτῶντων τοὺς δοκουῦντας ὁ-
 λίγους Ἀρειανούς, εἰ λέγοιεν τὸν Ἰόν ἐκ κτίσματος,
 ἀλλὰ δύναμιν σοφίαν τε μόνην τῇ Πατρὶ καὶ ἐκ-
 3 να, αἰδίοι τε καὶ ἀπαράλλακτον καὶ πάντα τοῦ
 Πατρὸς, καὶ Θεὸν ἀληθινόν, κατελήφθησαν οἱ δὲ Εὐ-
 σέβιος ἀφαιρούμενος ἀλλήλοις, ὅτι καὶ ταῦτα φθάνει
 καὶ εἰς ἡμᾶς. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ λε-
 4 γόμεθα. καὶ οὗτοι ἡμῶν εἶρηται, αἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς οἱ
 5 ζῶντες καὶ δυνάμεις πολλαὶ εἰσιν. καὶ ἐξῆλθε πᾶ-
 3 σα ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ἡ δὲ
 κάμψις καὶ ἡ ἀκρίβεια λέγεται δύναμις μεγάλη. καὶ
 4 Κύριος τῶν δυνάμεων μετ' ἡμῶν, ἀντιλήπτως ἡ-
 μῶν ὁ Θεός Ἰακώβ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον ἡμᾶς εἶναι
 5 τοῦ Θεοῦ, ἐχόμενον οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀδελ-
 φὸς ἡμᾶς ἐκάλεσεν. εἰ δὲ καὶ Θεὸν ἀληθινόν λέγουσι
 τὸν Ἰόν, ὅτι λυπεῖ ἡμᾶς. γινόμενος γὰρ ἀληθινός,
 ἀληθινός ὅστις. αὐτῇ τῇ Ἀρειανῶν ἡ διεφθαρμένη

adjecit. Cum Episcopi qui in unum con-
 venerant in animo haberent, impias qui-
 dem illas voces ab Arianis excogitatas peni-
 tus abolere: Ex non extantibus videlicet,
 & Filium creaturam esse & facturam; &
 fuisse tempus cum non esset; eum denique
 mutabilis esse naturæ: scripturarum autem
 voces omnium consensu receptas conscribere:
 Filium scilicet ex Deo naturaliter uni-
 cum esse: eumque esse verbum, virtutem
 ac sapientiam solam Patris. Deum verum,
 sicut Joannes dixit: & splendorem gloriæ
 ac figuram substantiæ Patris, quemadmo-
 dum Paulus scribit: Eusebiani opinionis suæ
 vesania correpti, inter se dixerunt, consen-
 tiamus. Nam nos quoque ex Deo sumus.
 Unus enim Deus ex quo omnia. Et alibi,
 Vetera transierunt: ecce facta sunt omnia.
 Omnia autem ex Deo. Reputabant
 etiam id quod scriptum est in libro Pastoris:
 Primum omnium crede unum esse Deum,
 qui omnia creavit atque absolvit, fecitque
 ut ex nihilo extarent. Verum Episcopi cum
 eorum malitiam & impietatis dolum intel-
 lexisset, Illud, ex Deo, clarius exposue-
 runt, & Filium ex substantia Dei esse scri-
 pserunt: ita ut creaturæ quidem, propterea
 quod non ex semet ipsis nec abque causa
 existunt, sed principium habent ortus sui,
 ex Deo esse dicantur: Filius vero solus pro-
 prie sit ex substantia Patris. Hoc enim
 proprium est unigeniti ac veri Verbi Patris.
 Et hæc quidem fuit causa cur illud, ex
 substantia Patris, scriberetur. Rursus vero
 cum Episcopi interrogassent Arianos qui
 pauci esse videbantur, utrum dicerent Filium
 non creaturam esse, sed virtutem solamque
 sapientiam & imaginem Patris, æternum, &
 in nullo prorsus à Patre discrepantem, ve-
 rumque Deum: deprehensum est Eusebia-
 nos nutu sibi invicem significare, quod hæc
 etiam nobis convenirent. Nam nos quoque
 imago & gloria Dei dicimur. Et de nobis
 dictum est: Semper enim & nos qui vivi-
 mus. Sed & virtutes multæ sunt. Scriptum
 est enim: Egressa est omnis virtus Domi-
 ni de terra Ægypti. Eruca quoque & lo-
 custa, virtus magna appellatur. Et iterum:
 Dominus virtutum nobiscum, susceptor no-
 ster Deus Jacob. Ad hæc, ut proprii Dei si-
 mus, non simpliciter habemus, cum & ipse
 Filius Dei nos fratres vocaverit. Quod vero
 Filium verum Deum esse dicunt, id nobis
 nihil officit. Verus enim est, qui revera factus
 est. Hujusmodi fuit perversa cogitatio Aria-

S.E.C.
IV.

Heb. 1.

Cor. 8.

Cor. 5.

17, 18.

Cor. 4.

Exod. 11.

41.

Joel. 2.

25.

Psalm. 46.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀληθινὸς λόγος τοῦ πατρὸς] Magis placet lectio quam
 reperi in codice Leonis Allatii [& in Regio J. Pini.]
 ἀληθινὸς γόνος. Nam ex eo quod Filius Verbum est Pa-
 tris, non sequitur ipsum esse ex Patris substantia. Ex eo
 vero quod factus est Patris, conficitur ex Patris substan-
 tia ortum esse.

2 Τοὺς δοκουῦντας ὁλίγους Ἀρειανούς] Postrema vox deest
 in codice Leonis Allatii & in editione Basilienfi; nec ha-
 betur apud Nicephorum, nec in vulgatis editionibus A-
 thanasii. Epiphanius tamen Scholasticus eam agnoscit.

3 Ἐξῆλθε γὰρ φωνὴ πᾶσι ἡ δύναμις] In codice Leonis Al-
 latii scriptum est καὶ ἐξῆλθε πᾶσι ἡ δύναμις. Atque ita
 legitur apud Nicephorum. In editione autem Basilienfi

[& in codice Regio J. Pini] legitur καὶ ἐξῆλθε μὲν πᾶσι,
 quomodo etiam præferunt vulgatae editiones Athanasii.
 Ita quoque legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione
 ejus apparet.

4 Ἀντιλήπτως ἡμῶν ὁ Θεός Ἰακώβ] Hæc verba defunt in
 codice Leonis Allatii, & apud Epiphanium Scholasticum.
 Habentur tamen in reliquis exemplaribus.

5 Γινόμενος γὰρ ἀληθινός, ἀληθινός ἐστίν] Delenda est vox
 ἀληθινός quæ priore loco posita est. Certe nec in codice
 Allatii, [nec in Regio J. Pini,] nec in editione Basilienfi
 habetur. In vulgatis quoque editionibus Athanasii ac Ni-
 cephori non legitur. Proinde miror Jacobum Sirmun-
 dum eam in editione sua retinuisse.

VARIORUM.

2 Καὶ ὅτι τρεπίης ἐπὶ φύσεως] Nempe Ariani docebant
 Verbum esse mutabilis naturæ, ita ut se ad bonum vel ma-
 lum posset convertere. Cl. Bened. in Athan. Vol. I. p. 223.

b Τὸ ἐκ τῶν ποιμένων γραφῶν] Locus est in Hermæ Pastoris
 libro II Mand. I. quo abusi sunt Ariani, quasi neget Ec-
 clesia unum esse Deum, cunctorum Creatorem,

ἀναγιν.

3. c. norum. Verum Episcopi cum hic quoque
IV. fraudem eorum animadvertissent, has voces
ex sacris voluminibus collegerunt, splendo-
rem, fontem ac fluvium, figuram substantiæ:
Pf. 36. 10. & illud: In lumine tuo videbimus lumen:
Jo. 10. 30. Item, Ego & Pater unum sumus. Denique
Homoeu- clarius ac brevius scripserunt, Filium Patri
son. consubstantiali esse. Cuncta enim superius
posita eam vim ac significationem habent.
Quod autem obmurmurant, voces illas in scripturis non reperiri, ex ipsismet
inanis esse convincitur eorum obmurmura-
tio. Nam cum ipsi verbis non scriptis ad
impietatem suam abusi sint: nusquam enim
scriptum est illud, Ex non extantibus, &
illud, Fuit tempus cum non esset, damnatos
se queruntur ex verbis non scriptis, pie ta-
men intellectis. Etenim ipsi quidem velut
in stercore repertis vocibus, vere de terra
locuti sunt. Episcopi vero non ex se ipsis
voces commenti, sed patrum habentes testi-
monia, ita scripserunt. Prisci enim Episcopi
qui ante annos fere centum ac triginta, tum
in magna urbe Roma, tum in nostra civitate
federunt, eos qui Filium Dei facturum
esse dicerent, non autem Patri consubstan-
tialiam, reprehenderunt. Nec hujus rei igna-
rus fuit Eusebius Episcopus Cæsariensis: qui
prius quidem Arianæ opinionioni adhæse-
rat, postea vero Nicænæ Synodo subscripsit.
Scripsit enim ad cives suos his verbis: Re-
perimus, inquit, quosdam ex antiquis dis-
sertos & illustres Episcopos ac scriptores, in
explicanda Patris ac Filii deitate, consub-
stantialis vocabulo usos esse. Hactenus A-
thanasius. Isti ergo morbum animi sui
occultantes: Episcoporum enim multitudi-
nem reformidabant: expositioni Synodi
consenserunt, prophetica oburgationem in
femetipsos attrahentes. Clamat enim ad
illos hujus universi conditor Deus: Popu-
lus hic labiis me honorat, cor autem eo-

E/ai. 29.
13.

αἰτία. ἀλλὰ καὶ οὐταῦθα οἱ ἐπίσκοποι, θεωρήσαν-
τες ἐκείνων τὸ δόλιον, συνήγαγον ἐκ τῶν γραφῶν
τὸ ἀπαύασμα, τὴν τε πηγὴν καὶ ποταμὸν καὶ χα-
ρακτῆρα τοῦ καὶ ὑπάρχοντος, καὶ τὸ, οἱ τὰ Φαί-
σου ὁφόμεθα Φῶς, καὶ τὸ, ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ, ἐν ἑσμέν.
καὶ ἀλλότριοι λοιπὸν καὶ συνόμοις ἔγραψαν, ὁμο-
ύσιοι τῷ Πατρὶ τὸν Υἱόν. τὰ γὰρ θεωρημένα
πάντα, ταύτῃ ἔχει τὴν σημασίαν. καὶ ὁ γεφυ-
σμός δὲ αὐτῶν, ὅτι ἄγραφοί εἰσι αἱ λέξεις, ἐλέγ-
χεται παρ' αὐτῶν μάταιος ἐξ ἀγράφου καὶ ἀσε-
βήσαντες, ἄγραφα δὲ τὸ ἐξ οὗ ὄντων, καὶ τὸ
ὡς ποτὲ ὅτι οὗ καὶ αἰώνων διότι ἐξ ἀγράφου
μετ' ὁμοειδίας νομιζόμεν λέξων κατεκλήθησαν. αὐ-
τοὶ μὲν γὰρ ὡς ἐκ κορείας θύροντες, ἐλάλησαν ἀ-
ληθῶς ἀπὸ γῆς οἱ δὲ ἐπίσκοποι, ἔχοντες ἐαυτοὺς θί-
ρόντες τὰς λέξεις, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων ἔχοντες
τὴν μαρτυρίαν, ὅπως ἔγραψαν. ἐπίσκοποι γὰρ
ἦσαν δεχάριοι, ὡς ἐπὶ ἐξ ἑσὺς πῃ ἔχοντες τριά-
κοντα, τῆς τε μεγάλης Ῥώμης καὶ τῆς ἡμετέρας
πόλεως, οἱ ἠπάσαντο τὴν ποιήσαντα λέγοντας τὸν
Υἱόν, καὶ μὴ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ. καὶ τοῦτο ἐγί-
νωσκον Εὐσέβιος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Καισα-
ρείας, πρότερον μὲν συντρέχων τῇ Ἀρειανῇ αἰρέσει·
ὑπερον δὲ ὑπογράφας τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ.
ἔγραψε καὶ τοῖς ἰδίοις ἀφελαιόμενος, ὅτι καὶ τὰ
παλαιὰ πᾶς λογίσει καὶ ἐπιφανῆς ἐπισκόποις καὶ
συγγραφείας θύρον, ἐπὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ
θεότητος, τῷ τῷ ὁμοουσίῳ χρησαμένους ὁνόματι.
ἔπειτα μὲν οὖν καὶ ἀκρύβαντες τὴν νόσον, ἔδεισαν
καὶ τὸ ἐπισκόπων τὸ πλήθος, τοῖς ἐκτεθεῖσι συνέ-
θεντο, καὶ θεωρητικῶς καὶ ἡρωϊκῶς ἐπισπατάμενοι.
βοῶντες τὸς αὐτοὺς ὁ τῶν ὅλων Θεός, ὁ λαὸς ὁ
τοῖς χεῖλεσί με πᾶς, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρ-

VALESII ANNOTATIONES.

1. Ὁμοούσιον λέξων] Pessime hunc locum verterunt
Christophorus & Sirmundus, qui *distiones pie exco-*
gitatas interpretantur. Atqui Nicæni Patres nullas voces ex-
cogitarunt, sed usi sunt vocibus quæ aut in sacra Scriptura
legebantur, aut ab antiquis doctoribus fuerant usurpatæ.
Verum si manuscriptos codices consulissent, veram hu-
jus loci scripturam deprehendissent. Certe in codice Al-
latii [& in Regio J. Pini,] & in editione Basilienſi legi-
tur *νομιζόμεν*. Ita quoque legitur in vulgatis editionibus
Athanasi ac Nicephori. Sed & Epiphanius Scholasticus
ita legerat. Sic enim vertit: *Propterea ex non scriptis ser-*
monibus, pie tamen intellectis damnati sunt. Intelligit au-
tem Athanasius vocem *ὁμοούσιον* quæ in sacris quidem Scri-
pturis non extat, ab antiquis tamen Scriptoris fuerat
usurpata, ut docet Eusebius in Epistola ad Cæsariensēs.
2. Πρὸ ἐπὶ ἐξ ἑσὺς πῃ ἔχοντες.] Intelligit Dionysium E-
piscopum urbis Romæ, & alterum Dionysium Episcopum
Alexandriæ; qui in libris suis damnarunt eos qui Filium
Dei opus & Creaturam esse dicerent, ut testatur Athana-
sius in libro de sententia Dionysii contra Arianos. Porro

ab exordio Episcopatus Dionysii Romani usque ad Pon-
tificatum Damasi, quo tempore Athanasius Epistolam
istam ad Afros scripsit, anni sunt centum & quod excur-
rit. Nam Dionysius sedere coepit anno Christi 261. E-
pistola autem ad Afros scripta est anno Christi 369. aut
paulo ante, ut censet Baronius. Itaque hoc loco scriben-
dum puto *ἐκ τῶν πρὶν* pro *πρὶν ἐκ τῶν*.

3. Οἱ ἠπάσαντο] In codice Leonis Allatii [& in Regio
J. Pini,] & in vulgatis editionibus Athanasii & Nicepho-
ri deest articulus postpositivus. Quam lectionem si ad-
miserimus, expungendum erit *ἡσάν* quod præcedit. Certe
verbum istud non habetur apud Athanasium & Nicepho-
rum, [nec in codice Regio J. Pini:] nec Epiphanius Scho-
lasticus illud agnoscit, ut ex ejus interpretatione colligitur.

4. ἔγραψε καὶ τοῖς ἰδίοις] Magis placet scriptura codicis
Allatii, in quo ita legitur hic locus *ἔγραψε καὶ τοῖς ἰδίοις*. Certe Epiphanius Scholasticus in suo codice ita scri-
ptum invenerat. Sic enim vertit: *Scripsit autem & civibus*
 suis &c. [In codice Regio J. Pini neutra vox habetur.
Sic enim legitur *ἔγραψε τοῖς αἰσίοις &c.* rectius, ni fallor.]

VARIORUM.

a. Ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱόν] Homoousion unum erat
verbum, quod Ariani, in pervertendis sacrorum oraculo-
rum verbis vaserim, nullo furo depravare potuerunt,
sicut post Athanasium egregie testatur Ambrosius libro de
Filii Divinitate, cap. 4. Denique & nunc possent ὁμοούσιον,
sicut & cetera, verbo tenuis nominare, si haberent quomodo
illud ad aliam intelligentiam seculo sensu perverterent. Sed
enim viderent se in hoc verbo concludi, nullam omnino hujus
mentionem fieri voluerunt. De pleno hujus vocabuli sensu

vide Basilii Epistolam 300. Socrat. lib. 3. cap. 25. Sozom.
lib. 6. cap. 4.

b. Ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν πᾶς] Exstant hæc Eusebii verba
apud Socratem lib. 1. cap. 8. pag. 25. quibus consonant
illa Dionysii Alexandrini in Epistola contra Paulum Samo-
statenum, in qua expresse dicit, Filium ὁμοούσιον τῷ πατρὶ
σημαίνον ὑπὸ τῶν ἀγίων πατέρων Patri consubstantiali a
Sanctis Patribus dici. Biblioth. Patrum Tom. II. p. 277.
p. 277.

ῥω ἀπέχει ἀπ' ἑμοῦ. Θιανᾶς δὲ ἡ Σεκῦνδος, τῷτο
 δρᾶσαι μὴ βυλθόντες, ὡς ἅ πάντων συμφώνως
 ἀπεκμύχθησαν, ὡς ἡ Ἀρείν βλασφημίαν τῆς θι-
 ἀγῆλακῆς περὶ θειοκῆτος διδασκαλίας. αὐτῆς δὲ συ-
 νελθόντες εἰς τὸ συνέδριον, ὡς τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 πολιτείας νόμοις ἔγραψαν εἰκοσι.

rum longe est à me. Theonas autem & Secundus, cum id facere abnuerent, ab omnibus uno consensu excommunicati sunt, ut pote qui Arii impietatem Evangelicæ doctrinæ anteposuisſent. Poſthæc Episcopi rursus in unum convenientes, de Ecclesiæ disciplina viginti leges conscribere.

SÆC.
IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

C A P U T IX.

Τὰ χτ' Μελέπον τ' Αἰγύπιον, ἐξ ὧ Μελεπαροὶ
χρυσμαπκοὶ μέχει τοῦ παρόντος διέμειναν· καὶ
συνοδικὴ πρεὶ τούτῳ ὑποβολή.

De rebus Melitii Egyptii, ex cujus nomine
dicti sunt Melutiani schismatici, qui ad hunc
usque diem perdurant: & Synodica de illo
epistola.

Επειδὴ δὲ ὁ Μελίππος ὁ ἐπισκοπικῆς χειροτονίας
ἡξιωμένος, ὃς ὡς πολλοῦ τῆς Ἀρείου μαΐας,
εἶτα ἐπὶ ποι παρανομίαις διελεγχθεὶς, ὑπὸ τοῦ Θεο-
τάτου Πέτρου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείου ἐπισκόπου, ὃς καὶ
τῷ μαρτυρεῖν τὸν σῆφανον ἀνεδίσατο, καθάρθη μὲν, 15
ὅσα ἔσφαξε δὲ τὴν τῆς καθαρέσεως ψῆφον, τὴν
τε Θεοδαίδα καὶ τὴν πελάζυσαν Αἰγυπτιον θορύβου καὶ
12 ἡ ζάλης ἐκπέμπλα, τυχευομένη ἡ τῆς Ἀλεξαν-
δρείου χρώματος προεδρίας, ἔγραψαν ὡς τὴν Ἀ-
λεξανδρείαν ἐκκλησίαν ἃ ὡς τῆς τούτου νεωτερο- 20
ποιίας ἐνομιθέτησαν. ἔστι δὲ ταῦτα.

Et quoniam Melitius, qui non multo *Socrus. l. i.*
ante exortam Aarii vefaniam Episcopus *c. 9.*
fuerat ordinatus, postea vero quorundam
criminum convictus, à Petro sanctissimo
Alexandrinorum Episcopo & martyre de-
positus quidem fuerat, sed tamen depofi-
tionis sententiæ minime acquieverat, &
Thobaidem ac vicinam Ægyptum tumultu
ac perturbationibus implebat, adversus
Alexandrinum primatum tyrannidem exer-
cens, literas ad Alexandrinam Ecclesiam
scripserunt, de his quæ contra novatorem
istum decreverant. Sunt autem hujusmodi.

Συνοδικαὶ ἐπιστολαί.

Epistolæ Synodice.

Τῇ ἀρίᾳ καὶ μεγάλῃ, χάριτι τῷ Θεῷ, Ἀλεξάνδρῳ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς χτ' τῶν Ἀγγλῶν καὶ Λιβύων καὶ Παντάπολων ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, οἱ οὗ Νικαία 25 συναχθέντες καὶ τῶν μεγάλων καὶ ἀρίων συνόδων συγκροτήσαντες ἐπίσκοποι, οὗ Κυρίου χαίρου.

Sanctæ & magnæ per Dei gratiam A-
lexandrinorum Ecclesiæ, & dilectis fratri-
bus per Ægyptum, Libyam, ac Pentapo-
lim constitutis, Episcopi qui Nicææ con-
gregati magnum & sanctum Concilium ce-
lebrarunt, in Domino salutem.

Επειδὴ δὲ τῷ Θεοῦ χάριτος, καὶ τῇ Θεοφιλεσά-
 τῃ βασιλέως Κωνσταντίνου συναγαγόντος ἡμᾶς ἐκ δι-
 αφόρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, ἡ μεγάλη καὶ ἀγία 30
 σύνοδος ὡς Νικαῖα συνεκροτήθη, ἐξ ἀπάσης τῆς ἱερᾶς
 συνόδου, ἀναγκαῖον ἐφάνη καὶ ὡς ὑμᾶς ὑποταλῆται
 γράμματα, ἢ εἰδέναι ἔχετε, τίνα μὲν ἐκινήθη καὶ
 ἐξητάσθῃ, τίνα δὲ ἔδοξε καὶ ἐκρατύθῃ. πρῶτον μὲν
 ἐξητάσθῃ, τὰ κατὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ὀψινομίαν 35
 Ἀρείου, ἐπὶ τῇ Θεοφιλεσάτῃ ἡμεῶν βασιλέως Κων-
 σταντίνου. καὶ παμφηφεί ἔδοξεν ἀναθεματισθῆναι τὴν
 ἀσέβειαν αὐτῆς δόξαν, καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ νοήματα
 αὐτῆς τὰ βλάσφημα, οἷς ἐχρήτο βλασφημῶν τὸν
 Ἰὸν ὅ Θεῶν, λέγων ἐξ ἑκ ὅτων εἶναι, καὶ πλεῖν γνη- 40
 ῥῆται μὴ εἶναι, καὶ εἶναι ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν, καὶ αὐτε-
 ξουσιότητι κακίας καὶ ἀρετῆς δικαίων εἶναι τὸ Ἰὸν ὅ
 Θεοῦ. ταῦτα πάντα ἀνεθιμάσπει ἡ ἀγία σύνοδος,
 οὐδὲ ὅσον ἀκοῦσαι τῆς ἀσεβοῦς δόξης καὶ τῆς ὑπο-
 νοίας καὶ τῆς βλασφημίας ῥημάτων ἀναχομένη. καὶ 45
 τὰ μὲν κατὰ τὸν ἐκείνου οἷον τέλος πετύχαιεν, ἢ ἀκη-
 χόαται ἢ ἀκύνεσθαι, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν ἀν-
 θρῶπι δὲ οἰκέειν ἁμαρτίαν ἄξια τὰ ἐπίχειρα κομι-
 σαι μὲν. τοσούτων δὲ ἰσχυρὸν ἢ αὐτῇ ἀσέβειᾳ, ὥς
 καὶ παραπολαύσαι Θεῶν τὸν ἀπὸ Μαρμαρικῆς, καὶ 50

Quandoquidem Deo optimo maximo, eique carissimo Principe Constantino nos ex diversis civitatibus ac provinciis congregante, sacra & magna Synodus Nicææ celebrata est, prorsus necessarium duximus ab universo sacro concilio etiam ad vos literas mitti, ex quibus intelligere possitis quænam proposita atque examinata, quænam item decreta ac stabilita sint. Primum igitur habita est quæstio coram piissimo Principe Constantino de impietate ac perversitate Arianii & sociorum ejus. Cunctisque suffragantibus, placuit ut impia ejus opinio anathemate damnaretur, verbaque ac nomina blasphemiarum plena quibus utebatur, dicens Filium Dei ortum ex nihilo, & fuisse aliquando tempus cum non esset, & pro arbitrii libertate eum vitii ac virtutis capacem esse: & creaturam illum vocans atque facturam. Hæc omnia anathemate damnavit sanctissima Synodus, opinionis hujus impietatem atque amentiam, & verba blasphemiarum plena, ne audire quidem patienter sustinens. Et ea quidem quæ adversus illum gesta sunt, vel comperistis jam, vel brevi comperaturi estis, ne nos insultare videamur homini, nec sceleris sui dignam mercedem recipit. Tantam vero vim habuit ejus impietas, ut Theonam Marmaricæ &

VĀLESII ANNOTATIONES.

1 Ζάλης ἀντίμωλον] In optima editione Basiliensi scriptum inveni ἀντίμωλον, rectius ni fallor.

2 Κατὰ τῆς Ἀληθείας ~~σοφίας~~] Rectius in MS. co-

dice Henrici Savillii legitur *Ἀλεξάνδρου*. Atque ita scriptum
exhibet editio Basiliensis, [& codex Regius J. Pini.]

S^{ec}. Secundum Ptolemaidis Episcopum, secum
IV. in exitum pertraxerit. Nam & in istos

Sed quoniam omnipotentis Dei gratia, pravitate quidem illius opinionis & impietate atque blasphemia, & iis hominibus qui in populo antehac pacato turbas ac discidia concitare ausi fuerant, vos jam liberavit; Melitii vero & eorum qui ab illo ordinati sunt, adhuc reliqua erat contumacia: De his etiam quid statuerit Synodus, vobis significamus fratres carissimi. Placuit igitur, clementius erga Melitium agente Synodo: summo enim jure nullam veniam merebatur: ut is in civitate sua maneat, nec ullam habeat aut manus imponendi, aut eligendi potestatem; nec huius rei causa aut in vico aut in urbe ulla compareat, sed nudum honoris sui nomen retineat. Ii vero qui ab ipso constituti sunt, sanctiore ordinatione confirmati, ad communionem admittantur ea lege, ut honorem quidem ac ministerium suum retineant: secundo tamen semper loco sint ab iis omnibus, qui in unaquaque parochia & Ecclesia versantur, à carissimo collega nostro Alexandro prius ordinati. Adeo ut his quidem nulla facultas suppetat quos visum fuerit eligendi, aut nomen cuiuspiam suggerendi, aut omnino quidquam gerendi sine consensu Episcopi Catholicae Ecclesiae qui Alexandro subjectus est. Ili vero qui Dei iuvante gratia vestrisque preceationibus, nullo unquam in Schismate deprehensi sunt, sed in Catholica & Apostolica Ecclesia absque labe ulla perseverant, potestatem habeant eligendi, & proponendi nomina eorum qui in clerum eligi meruerint; cuncta denique peragendi juxta legem & sanctionem Ecclesiae. Quod si quempiam eorum qui in Ecclesia censentur, diem suum obire contigerit; tum in defuncti locum atque honorem provehantur ii qui nuper adsciti sunt, modo digni videantur, & modo populus eos eligat,

Melitius
clementius
tractatus.

Σεχῶνδον τὸν ἀπὸ Πτολεμαίδος. ὅ γ' αὐτῶν καὶ οἱ πετυχήκασι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις, τῆς μὲν κακοδοξίας ἐκείνης καὶ τῆς βλασφημίας, καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν τολμησάντων ἀφάρτων καὶ διαίρεσιν πείσασα, τοῦ εἰρηνομένου ἀνῶθεν λαοῦ, ἡλευθέρωσεν τὴν Αἰγύπτου ἐλεύθερον δὲ τὰς ἐκ τῶν πρὸς αὐτὴν Μελιτίου καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ χειροτονηθέντων, καὶ τὰς αὖτε τοῦτον δεξάμεναι τῇ συνόδῳ, ἐμφανίζοντες ὡς ἀγαπῶντες ἀδελφοί. ἔδοξε μὲν οὖν Μελιτίου, Φιλανθρωπότερον κληθείης τῆς ἀγίας συνόδου, καὶ ὅτι ἀκριβῆ λόγον, οὐδὲ μᾶς συγκρίτως ἀξίος ἡμῶν ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχον μήτε προχειρίζεσθαι, μήτε χειροθετῆν, μήτε οὐ χάριν ἢ πόλιν πρὸς Φαίνα, ταύτης τῆς προθέσεως ἔνεκεν, φιλοῦν τὸ ὄνομα τῆς πρὸς κακῆς αὐτῶν καὶ ἀκαθάρτου, ἀμνηστίας, καὶ χειροτονίας βεβαιωθέντας, κοινωνήσαντες ἐπὶ τοῦτοις, ἐφ' ὧς τὸ ἔχον μὲν αὐτοὺς τὴν τιμὴν καὶ λειτουργίαν δευτέρως ἢ εἶναι ἐξάπαντος τῶν ἐν ἐκείνῃ παροικίᾳ καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξέταστον, καὶ τὸ πρὸς αὐτῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν Ἀλέξανδρον προχειροτονηθέντων, ὡς τοῖς μὲν μηδεμίαν ἐξουσίαν εἶναι τὴν ἀρεσκομένης αὐτοῖς προχειρίζεσθαι, ἢ ὑποβάλλειν ὄνομα, ἢ ὅπως ποιεῖν τὴν χάριν καὶ γνώμης τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ὑποσκόπων τῶν ὑπ' Ἀλέξανδρον. τὴν δὲ χάριν Θεοῦ καὶ βλαστῆς ὑμετέρους οὐ μὲν οὐκ ὁρίσματος διέβησας, ἀλλ' ἀκλιδῶντες οὐ τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ὄντας, ἐξουσίαν ἔχοντες καὶ προχειρίζεσθαι, καὶ ὄνομα ὁπλίστασθαι τῶν ἀξίων τῆς κλήσεως, καὶ ὅπως πάντας ποιεῖν καὶ νόμον καὶ θεσμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν. εἰ δὲ πᾶσι συμβαίῃ ἀναπαύσασθαι τὸ τῇ ἐκκλησίᾳ, τιμωρῶνται συναναβαίνειν εἰς τὴν πρὸς τὴν πελευθηκότος, τὴν ἀρτι προσληφθέντας, μόνον εἰ ἀξιοὶ φαίνονται καὶ ὁ λαὸς αἰρεῖτο, συνεπιληφίζοντος αὐ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μὴν χειροθετῆν] In codice Saviliano & in editione Basilienfi legitur χειροτονῆν. ita quoque scribitur apud Gelatium Cyzicenum, qui tamen alteram quoque scripturam retinuit: sed & Epiphanius Scholasticus legisse videtur χειροθετῆν. sic enim vertit. Nullam vero omnimodis habere potestatem, neque eligendi, neque ordinandi.

2 Μυστικῶς χειροτονία] In annotationibus meis ad librum primum Socratis, cap. 9. hunc locum exposui de ordinatione Episcopali. Extitit postea vir doctus, qui in notis ad vitam B. Athanasii quam Gallico sermone scripsit, observavit χειροτονίαν hoc loco non pro ordinatione, sed pro simplici benedictione accipiendam esse. Ait enim tam Orientalem, quam Occidentalem Ecclesiam reordinationes nunquam probasse: idque pluribus testimoniis allatis adstruere conatur. Memini quoque ab erudito quodam Theologo id mihi quondam suggestum fuisse. Verum hanc eorum expositionem multis de causis probare non possum. Primum quia χειροτονία nil aliud signifi-

cat quam ordinationem. Deinde μυστικῶς satis ostendit ordinationis Sacramentum hic intelligi. Neque enim simplex benedictio recte mystica diceretur. Comparant quippe sancti Patres ordinationem Episcoporum quae facta erat à Meletio, cum ordinatione legitima quam fieri jubent ab Alexandro. Et hanc longe sacratorem esse dicunt ordinatione illa quae praesumpta fuerat à Meletio. Postremo falsum est quod asserunt viri doctissimi, Ecclesiam illis temporibus non probasse reordinationes Episcoporum ac Presbyterorum. Certe Marcellinus Presbyter in libello precum quem obtulit Theodosio Imperatori diserte testatur, Theodorum Catholicum Episcopum urbis Oxyrinchi reordinasse Presbyteros partis Meletii. Sic enim scribit pag. 83. Sane hinc vult se Catholicum videri, quod & ipse quosdam nunc Presbyteros seu Diaconos Apollonii facis suavis quodam laicos, & eos iterum ordinat, ut videatur turpissima istius ordinationis vicem referre quam passus est. Theodorus igitur Catholicus cum Meletianos Presbyteros iterum ordinavit, in eo secutus videtur decretum Synodi

VARIORUM.

a Καὶ ὁ λαὸς αἰρεῖτο] Christophorus & Valesius hanc verba vertunt, Si Populus eligat: at quandoquidem Patres Nicæni canone quarto, ad quem hic respiciunt, Episcopi electionem non Populo, sed Episcopis Provincialibus tribuunt, vertenda sunt potius, Si Populus voluerit, aut ab Episcopis Electum sibi gratum acceperit; quem sensum verbum αἰρεῖσθαι admittit, æque ac alterum. Nihil hic, fautor, de Episcoporum electione præmittitur, sed tantum de Plebis consensu, & Metropolitanæ confirmatione; nec quidem hoc opus erat; cum Episcopum ab omnibus Pro-

vinciæ Episcopis eligendum esse dicto canone prius constituisse, & populi consensum ad comprobendam Episcopi electionem eo tantum nomine Epistolæ huic Synodicae inseruisse videntur, quod in Canone prætermisus fuerat, ut ad electionem Episcopi non absolute necessarius. Juxta hanc regulam Athanasii Electio in sedem Alexandrinam ab Episcopis peracta, & Populi consensu comprobata est. Guil. Beveregius Annot. in Can. IV. Concilii Nicæni I. Vid. Athanas. in Apologia contra Arianos. Vol. I. pag. 129. Ed. Benedic.

ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIB. I.

33
Sæc.
IV.

καὶ ὁποσὺν γίγνεται τῷ τῆς καθολικῆς Ἀλεξαν-
δρείας ἐπισκόπου. τὸ δὲ πῶς μὲν ἄλλοις ἀπαισι συ-
γχωρήθη. ἐπὶ δὲ τῷ Μελίτιῳ προσώπῳ, ἔκειτο ταύ-
τα ἔδοξε, διὰ δὲ ἀνέχεσθαι αὐτῷ ἀξίαν, καὶ διὰ τὸ
πρόχρητον καὶ προπύλινον τῷ γένει· ἵνα μηδὲμία ἐξ-
στία αὐθεντίας αὐτῷ δοθῇ, ἀνθρώπων δυναμὶς παλιν
ταῖς αὐταῖς ἀταξίαις ποιῆται. Ταῦτα ὅτι ταῖς ἐξαιρέ-
ταις καὶ διαφέρονται Αἰγυπτίῳ, καὶ τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλη-
σίᾳ Ἀλεξανδρείας. εἰ δὲ πᾶσι ἄλλοις ἐκαστοῖς, ἢ ἐδο-
γματίσθη, συμπάροισι καὶ κυρίως καὶ πρῶτον τῶν συλλε-
γῶν καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν Ἀλεξανδρῶν, αὐτοὺς παρὼν ἀ-
κριβέστερον ἀνοίσει πρὸς ὑμᾶς, ἅτε δὴ καὶ κύριος καὶ
κοινωνὸς τῇ γνησίᾳ τυχεύων. διαγελιζόμεθα δὲ
ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν συμφωνίαν τῇ ἀνωτάτῃ ἡμῶν πᾶ-
σιν, ὅτι ταῖς ὑμετέραις διχαῖς καθάρσθαι καὶ τὸ
τὸ μέρος, ὥστε πάντας τοὺς καὶ ἑκάς ἀδελφούς, τῶν
τὸ πρότερον μὴ ποιούντων σύμφωνα Ῥωμαίοις καὶ
ὑμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ ἀρχῆς φυλάττειν τὸ πάθος, ἐκ
τῆς δυνάμεως ὑμῶν ἀγῆ. χαίροντες ἐν ἐπὶ τοῖς κατορ-
θήμασι, καὶ ἐπὶ τῇ κοινῇ εἰρήνῃ καὶ συμφωνίᾳ, καὶ ἐπὶ
τοῖς πᾶσι αἵρεσι ἐκκοπῇ, ἀποδείξασθαι μὲν μεί-
ζονος πρὸς καὶ πλείονος ἀγάπης τὴν συλλειψὶν ἡ-
μῶν, ἐπισκοποῦν δὲ ὑμῶν Ἀλεξανδρῶν, τὴν διφράσαν-
τα ἡμᾶς τῇ παρουσίᾳ, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ το-
σοῦτον πόνον ὑποστέλλεται, ὥστε τῷ εἰρηνεύσαι τὰ
παρ' ὑμῖν. εὐχαριζομένη καὶ ὑμῶν ἀπάντων, ἵνα
ταῖς καλῶς ἔχῃ δόξαν, βέλεια ἡμῶν ἀφ' ἧς τῷ Κυ-
ρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ ὁδοῦ καὶ γνησίᾳ, ὥς
καὶ πεπιστεύκαμεν, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ Πνεύ-
ματι ἁγίῳ, ὃ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι,
ἀμήν.

suffragante nihilominus plebisque judicium
confirmante Alexandrinæ urbis Episcopo.
Et aliis quidem omnibus id concessum est.
De Melitio vero, ob pristinam ejus contu-
maciam, & ob temerarium ac præceps ho-
minis ingenium, aliter placuit decernere, ne
potestas auctoritasque ulli tribuatur homi-
ni, qui easdem rursus turbas excitare possit.
Atque hæc sunt quæ ad Ægyptum, &
ad sanctissimam Alexandrinorum Ecclesi-
am privatim pertinent. Si quid autem præ-
terea, præsentē Domino & carissimo colle-
gæ ac fratre nostro Alexandro, sancitum ac
definitum est, id ipse vobis accuratius re-
feret, quippe qui gestorum auctor ac par-
ticeps existat. Nuntiamus præterea vobis
de concordia sanctissimi Paschæ; hoc etiam
negotium, precibus vestris adjuvantibus,
feliciter confectum fuisse; cunctosque qui
in Oriente sunt fratres, qui antea cum Ro-
manis & vobiscum, & cum omnibus jam
inde ab ultima antiquitate Pascha obser-
vantibus minime consentiebant, deinceps vo-
biscum esse celebraturos. Vos ergo læti
atque hilares ob felicem rerum eventum, &
ob communem omnium pacem atque con-
cordiam, & quod hæresis omnis penitus
excisa est, majore cum honore ac benevo-
lencia collegam nostrum vestrumque Epi-
scopum Alexandrum excipite; qui & sua
præsentia maximam nobis attulit volupta-
tem, & in tam provecta ætate plurimum
laboris sustinuit, ut pax inter vos restitue-
retur. Orate etiam pro nobis omnibus,
ut quæ recte constituta sunt, firma per-
maneant per Dominum nostrum Jesum Chri-
stum; facta, ut credimus, juxta beneplaci-
tum Dei Patris in sancto Spiritu, cui glo-
ria in cuncta secula, Amen.

Ἡ τοιαύτη ὁμοθυμία καὶ αἰδώς.

Trinitas consubstantialis & æterna.

Ὁ μὲν δὲ Θεὸς ἐκείνος τῷ δεξιῷ ὁμιλῶν, ταύ-
την τῇ ἰσοῦ Μελίτιῳ καὶ Θεραπειᾷ προσέειπε. μα-
μένηκα δὲ ὅμως μέχρι καὶ τῆμερον, καὶ ἐκείνους ὡς
πληξίας τὰ λείψανα. καὶ ἔτι καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς
χρόνις μοναχῶν πᾶσι συστήματα, οὗτοι τοῖς ὑγιαίνουσι
πειθόμενα δόγμασι, καὶ καὶ τῇ πολιτείᾳ καὶ οἷς πᾶσι
ἐπιτηδεύμασι κατηχημένα, τῇ Σαμαριτῶν καὶ Ἰου-
δαίων ὁμοθυμία συμβαίνουσιν. ἐπέειπε δὲ καὶ
βασιλεὺς ὁ μέγας, τοὺς ἀφικέμεν μὴ διωκτέας τῶν
ἐπισκόπων τὰ πεπραγμένα διδάσκων καὶ προὔρ-
γον νεόμικα καὶ ταύτην ἐνθύναι τῇ συγγραφῇ τῇ
ἐπιστολῇ, καὶ τῇ γνησίᾳ ψυχῇ τὸ Θεοφιλὲς σα-
φῶς ἐκδιδάσκουσιν.

Ac Divinus quidem ille Antistitem coe-
tus hanc Melitii morbo medicinam adhi-
buit. Manserunt tamen in hunc usque diem
reliquæ quædam illius vesaniæ. Suntque ad-
huc illis in locis quædam Sodalitia mona-
chorum, qui & sanam fidei doctrinam mini-
me amplectuntur, & in vivendi ratione novis
quibusdam studiis atque institutis utuntur;
quæ cum Samaritanorum ac Judæorum stu-
pore consentiunt. Scripsit etiam maximus
Imperator ad Episcopos qui ad Concilium
venire non potuerant, de rebus in eo gestis
certiores eos faciens. Quam quidem episto-
lam huic historiæ inferere, operæ pretium
duxi, utpote quæ pium ac Deo dicatum
Imperatoris animum perspicue demonstret.

VALESII ANNOTATIONES.

Nicænz. Adde quod Nicæni Patres in Canone sexto di-
serte definiunt, eos qui citra consensum Metropolitanorum or-
dinati fuerint Episcopi, Episcopos habendos non esse.
Cum igitur Episcopi partis Meletii absque consensu Ale-
xandri qui Metropolitanus erat totius Ægypti, ordinati
fuisent, necesse fuit Patribus Nicænis ut eos de novo ordi-
nari ab Alexandro decernerent, si quidem ipsos Episcopa-
tum suum retinere cupiebant.

vimus, quas Genevenses Typographi ex Socratis Historia
temere suppleverant. Desunt enim in nostris codicibus
tam MSS. quam editis.

ὁμοθυμία συμβαίνουσιν] In Manuscripto codice Sa-
vilii, & in editione Basilienensi scriptum invenio συμβαίνοντα,
ut referatur ad συστήματα. Vulgata tamen lectio ferri po-
test, si referatur ad vocem ἐπιτηδεύματα. [Codex Regius
J. Pini scriptum habet συμβαίνοντα.]

Tom. III.

E

ΚΕΦΑΛ.

Epistola Imp. Constantini ad Episcopos qui Synodo non interfuerant, de iis qua decreta erant in concilio.

Constantinus Augustus Ecclesius.

Ἐπιστολὴ τῇ βασιλείᾳ Κωνσταντίνου πρὸς τὴν ἀπο-
λειφθέντα ὁπισκόπους, πρὸ τῆς αἰ τῇ συνέ-
δῳ τυποθέντων.

Κωνσταντῖνος Σεβαστὸς τοῖς ἐκκλησίαις.

*Euseb. Vit.
Const. l. 3.
c. 17, 18.
Socr. l. 1.
cap. 9.*

Euseb. Vit. Const. l. 3. c. 17, 18. Sac. l. 1. cap. 9. **C**UM ex prospero reipublicæ statu com-
pertum haberem, quanta fuisset erga
nos omnipotentis Dei benignitas; in hoc
præcipue mihi elaborandum esse existima-
vi, ut à sanctissimis Ecclesiæ catholicæ po-
pulis una fides, sincera caritas, & consona
erga omnipotentem Deum religio servaretur.
Sed quoniam fieri non poterat, ut ea
res firmæ ac stabiliter constitueretur, nisi
omnibus Episcopis, vel certe plurimis eo-
rum in unum congregatis, singula quæ ad
sacratissimam religionem pertinent, disceptata
prius fuissent: hanc ob causam coactis
quam fieri potuit plurimis sacerdotibus, me
quoque tanquam uno ex vobis præsentem: ne-
que enim negaverim id quo maxime exulto,
conservum me vestrum esse: cuncta com-
petenti examine eo usque discussa sunt, donec
inspectori omnium Deo accepta sen-
tentia, ad unitatis concentum proferretur
in lucem: Ita ut nullus dissensionem, nullus
controversiam de fide locus amplius relin-
queretur. Ubi cum de sanctissimo etiam
Paschæ die quæsitum fuisset, communi om-
nium sententia decretum est, eam festivi-
tatem uno eodemque die ab omnibus ubi-
que celebrari oportere. Quid enim pul-
crius, quid honestius nobis esse possit, quam
ut hæc festivitas, à qua spem immortalita-
tis accepimus, uno eodemque ordine &
certa ratione ab omnibus inoffense obser-
vetur? Ac primum visum est omnibus rem
esse prorsus indignam, ut in sanctissimæ
hujus solemnitatis celebratione consuetudi-
nem Judæorum sequeremur. Qui cum ma-
nus suas nefario scelere contaminarint, me-
rito impuri homines cæcitate mentis labo-
rant. Quippe rejecta illorum consuetudi-
ne, possumus rectiori ordine, quem à pri-
mo passionis die ad hæc usque tempora ser-
vavimus, ad futura etiam sæcula hujus ob-
servantiæ ritum propagare. Nihil ergo no-
bis commune sit cum inimicissima Judæo-
rum turba. Aliam enim viam à Servatore
accepimus. Propositus est sacratissimæ reli-
gioni nostræ cursus legitimus & honestus.
Hunc unanimi consensu retinentes, ab illa
turpissima societate & conscientia nos ab-
strahamus, fratres carissimi. Est enim pro-
fecto absurdissimum quod illi magnifice ja-

**Decretum
de Pascha.**

Πεῖραν λαβὼν ἐκ τῆ κοινῆ δι' ἐραξίας, ὅση τῇ
 θείας δυνάμεως ἐπέφυκε χάρις, τῷτον πρὸς
 πάντων ἔκρινε εἶναι μοι προσήκειν σκοπὸν, ὅπως
 ᾧδε τοῖς μακαριωτάτοις τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
 10 πλεονάζωσι, πίσις μία καὶ εὐκρινὴς ἀγάπη, ὁμογνώμων
 ἐπιδὼν τὸν πατρῴϊον Θεὸν θύσκεια τηρεται. ἀλλ'
 ἐπειδὴ τὸτο ἐτέρως οὐχ οἶον τε ἢ ἀκλήν καὶ βε-
 βῶσαι τάξιν λαβεῖν, εἰ μὴ εἰς ταυτὸν πάντων ὁμοῦ,
 ἢ τῇ κοινῇ πλεονάζωσι ὅπως οὐκ ὁμοῦ, ἐκεί-
 15 σις γένοιτο· τὴν ἐκείνῃ πλεονάζωσι ὅπως συναφροδύν-
 ται, καὶ αὐτοὶ τῇ καθάρσει εἰς ἐξ ὑμῶν τυχεύων,
 συμπάρων· ἐπεὶ γὰρ θεοποιεῖται ἀν' ἐφ' ᾧ μαλιστα
 χαίρω, συνθεράπτω ὑμέτερος πεφυκέναι· ἄχει το-
 20 σούτης ἅπαντα τῇ προσκοίτης πετύχκει ἐξείλαστος,
 ἄχεις τῇ ἡ τῇ πάλιν ἐφόρῳ Θεῷ θεοποιεῖται γνῶ-
 30 μιν πρὸς τῇ τῇ ἐνόητος συμφωνίᾳ εἰς Φῶς προήχθη,
 ὡς μὴδὲν ἐπὶ πρὸς διχόνοιαν ἢ πίσις ἀμφισόητη-
 σι ὑπολείπειται. ἔθελον καὶ πρὸς τῇ ἀγαθότητι τῇ
 Πάσχα ἡμέρας νομοθετῇς ζητήσας, ἔδοξε κοινῇ γνῶ-
 25 μη καλῶς ἐχθρῇ, ἐπὶ μᾶς ἡμέρας πάντας τῶς
 ἀπαλλαγῇ ἐπιτελεῖν. τί γὰρ ἡμῖν κάλλιον, τί τῇ σιμ-
 νότῳ ὑπάρχει δύνησεται, τῇ τῇ εὐοχίᾳ ταύτης,
 παρ' ἧς τῇ τῇ ἀθανασίας εὐλόγηται ἐλπίδα, μᾶ-
 30 τάξιν καὶ φανερῇ λόγῳ ᾧδε πᾶσις ἀδιαπίστος φυ-
 λάσκειται; καὶ πρῶτον μὲν, ἀνάξιον ἔδοξε εἶναι τῇ
 ἀγαθότητι ἐκείνῃ εὐοχίᾳ, τῇ τῇ Ἰουδαίῳ ἐπομέ-
 νῳ συνθεῖα πληρῶν, οἱ τὰς εἰσαυτῶν χεῖρας ἀθεμί-
 35 τῳ πλημμυλῆματι χράναιτες, εὐλόγῳ τὰς ψυ-
 χὰς οἱ μιᾶν τυφλώθησιν· ἔστι γὰρ τῇ ἐκείνῃ ἔθελον
 40 ἀποβληθείς, ἀληθεστὴς τάξιν· ἡ δὲ ἐκ πρώτης τῇ
 πάσης ἡμέρας μέχει τῇ παρόντος ἐφυλάσκειται, καὶ
 ἐπὶ τοὺς μέλλοντας αἰῶνας τῇ τῇ ἐκλήρωσιν ταύτης
 συμπλήρωσιν ἐβήκειται. μὴδὲν τοίνυν ἔστω ἡμῖν κοινὸν
 45 μὲν τῇ ἐχθροῦ τῇ Ἰουδαίῳ ὅχλῳ. εὐλόγηται γὰρ
 ᾧδε τῇ (αἰσῆτος ἐτίρειν ὁδὸν· πρόκειν) δρόμος τῇ
 ἱερωτάτῃ ἡμῶν θεοποιεῖται· καὶ πρέπτον, καὶ νόμιμος.
 50 τὴν συμφωνίαν ἀνπλασματόμοιοι, τῇ αἰσχρῶς ἐκεί-
 νῃς εἰσαυτῶν συνεδήσας ἀποπάσσωμεν ἀδελφοὶ τιμώ-
 τατοι. ἐστὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀποπάταται, ἐκείνῃς αὐ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πέρους ἡρώς.] In codice Allatii exaratum est *πέρους*
 ἡ ἡρώς. Statimque legitur *τοῦτο π. ἀπὸ πάντων* ἡ. Quo-
 modo etiam legitur [in codice Regio J. Pini, &c.] in edi-
 tione Basilicensi. Apud Eusebium vero in lib. 3. de vita
 Constantini cap. 13. *τοῦτο ἀπὸ γὰ πάντων*.

2. Ἐγχεῖται τῇ τῶν ἐκκλησιῶν Particula π deest in codice [Regio 8.] Leonis Allatii, & apud Eusebium & Nicephorum: nec videtur admodum necessaria.

3 Πάντων ἰσὺν Θεῷ] In codice Leonis Allatii scribitur una voce παντιᾶν. paulo post ubi legitur, καὶ φανερῶς λέ-

γῆ, in Manuscripto codice Savillii & in editione Basiliensi scriptum inveni λαγαροῦ.

4 Ην ἐν χωρῇ τῇ. Hunc locum correxī ex codice [Regio &] Leonis Allatii, in quo ita legitur ἡ ἐν πόλει τῇ παλαιᾷ, ἡμεῖς &c. quemadmodum etiam legitur in Socrate atque Nicephoro.

5 καὶ αὐτῶν καὶ ἑκείνων.] In editione Basiliensi legitur καὶ ἑκείνων καὶ αὐτῶν rectius procul dubio. Sic enim habent Eusebius & Socrates. Nicephorus vero hunc locum interpolavit.

ἔχον, ὡς ἄρα παρεκτός τ' αὐτῶν διδασκαλίας ταύ-
1 τα. Φυλάτῃν ἔκ εἴημεν ἰσχυροί. τί τ' ὅφρ' οὐδὲν
ἐκείνοι δυνήσουσι, οἱ μὲν τ' κυριοκτοῖαν ἐκείνην ἐκτα-
τες τ' ὀφρ' αὐτῶν, ἄλλοι δ' ἐλογισμένον πῃ, ἀλλ' ὁρμῇ
ἀκαλαχέτω, ὅπως αὐτῶν ἡ ἐμφύλιος αὐτῶν ἀπάλη
μανία, ἐκείθεν τοίνυν καὶ τῶν τῶν μέρ' ἡ ἀλήθειαν
ἔχ' ὁρῶν, ὡς αἰετ' τὸ πλεῖστον αὐτῶν πλατω-
μύνης, ἀντὶ τ' προσηκούσης ἐπανορθώσεως, ἐν τῷ αὐ-
τῷ ἐτ' δευτέρον τὸ πάχα ἐπιτελεῖν. τίνος ἐν χα-
ειν τῶν τοῖς ἐπόμεθα, οἱ δὲ πῃ πλάττει νοστῶν ὁμολό-
γησι; δευτέρον γὰρ τὸ πάχα ἐν ἐν αὐτῷ, ἔκ αὐ-
πότε ποιεῖν ἀνεξοίμεθα. ἀλλ' εἰ τ' ταῦτα μὴ πρὸ-
πειλο, τ' ὑμετέρας ἀφ' ἡμετέρας ἐχρῆν τ' διὰ σπευδῆς τ'
2 δι' ὁχλῆς ἐχρῆν πάντοτε ἐν μνηστῶν ὁμοιόματι τὸ χα-
θαρόν τ' ὑμετέρας ψυχῆς κοινοῦν δοκεῖν ἀνθρώπων ἐ-
δοσι παλαιῶν. τῶν τῶν τοῖς κακῶν παρὰ συντροφῶν
ὡς ἐν τηλικύτῳ περὶ μάλιν καὶ τοιαύτης θρησκείας ἐορ-
τῇ ἀφ' ὁφθαλμοῦ ὑπάρχῃ, ἐπὶ ἀθέμιτον. μίαν γὰρ ἡμῶν
τ' ἡμετέρας ἐλευθερίας ἡμέρας, τῷ τῷ τ' ἀρι-
στατῶν παύσης, ὁ ἡμέτερος παρέδωκεν (ᾧ τῷ μίαν
ἐῶναι τ' χαβολῶν αὐτῶν ἐκκλησίαν βεβέλην). ἥ εἰ τ'
τὰ μάλιν, εἰς πολλὰς τ' καὶ διαφορὰς τόπων τὰ
μέρη διήρη, ἀλλ' ὅμως ἐν πνεύματι, τῷ τῷ τῷ
δεῖν βεβήματι βάλπει. λογιζόμεν τ' ἡ τ' ὑμετέ-
ρας ὁσιότητος ἀφ' ἡμετέρας, ὅπως ἐπὶ δὲ τῶν τ' ἀπρεπῆς,
3 χ' τὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἐτέρως μὲν ταῖς νηστειῶν ὁ-
λάζω, ἐτέρως δὲ συμπόσια συντελεῖν τ' μὲν τὰς
τῶν πάχα ἡμέρας, ἄλλως μὲν ἐν εἰσπρατῶν καὶ ἀνέστη
ἐξελάζω, ἄλλως δὲ ταῖς ἐλεησμέναις ἐκδιδάσκω
νηστειῶν. ἀφ' τῷ τῷ γὰρ, τ' προσηκούσης ἐπανορθώ-
σεως τυχῶν καὶ τῶν μίαν διαλύπτωσιν ἀγαθῶν τῶν
ἡ δεῖα πρόνοια βεβέλη, ὡς ἐγὼ εἶπα ἀπανίας ἡ γῆμι
συντροφῶν. ὅθεν ἐπειδὴ τῷ τῷ τῷ ἐπανορθώσιν προσ-
ῆκεν, ὡς μνηστῶν μὲν τ' παροχλόνων τ' καὶ κυριοκτόνων
ἐκείνων εἶναι ἡμῶν κοινόν, ἐπὶ τῷ τῷ τῷ ἀπρεπῆς, ἡ
ἀπασα αἰ τ' δυτικῶν τ' καὶ μεσημεριῶν καὶ ἀρκιῶν
τ' οἰκουμενῆς μερῶν ὁφθαλμοῦ ἐκκλησίαν, καὶ
πῃ τ' χ' τ' ἐῶν τόπων ὡν ἐνέκει ἐπὶ τῷ παρόν-
τος καλῶς ἐχρῆν ἀπανίας ἡ γῆμι, καὶ αὐτὸς τ' τῷ
ὑμετέρας ἀφ' ἡμετέρας ἐχρῆν ὑπερχόμεν, ὡς ὅτ' ὁ
4 χ' τ' Ῥωμαίων πόλιν, Ἰταλίαν τ' καὶ Ἀφρικὴν
ἀπασαν, Αἰγύπτου, Σπανίας, Γαλλίας, Βρετανίας,
Λιβύας, ὅλην τ' Ἑλλάδα, Ἀσιαν τ' διοίκησιν καὶ
Ποντικῆν, καὶ Κιλικίαν, μίαν καὶ συμφώνῳ φυλάττει
3 γνῶμην, ἀσμένως τῷ τῷ τῷ ὑμετέρας τῶν τῷ τῷ
σύνεσις. λογιζόμεν ὡς ἡ μόνον πλείων ἐστὶν ὁ τ' χ'
τῶν προεφρημένων τόπων ἐκκλησίαν ἀρεθμός, ἀλλὰ
καὶ ὡς τῷ τῷ μάλιν κοινῇ πάντας ὁσιότητων ὅτι βε-
βέληται, ὅτ' ὁ ἀρεθῶς λογισμὸς ἀπαιτῶν δοκεῖ,
καὶ ὅτι μίαν μὲν τ' Ἰσθμίου ὁπτορίας ἐχρῆν κοινῇ.
5

stant, nos absque ipsorum magisterio hæc
commode observare non posse. Quidnam
vero illi recte sentire possint, qui post necem
Domini, post illud parricidium mente ca-
pti, non ratione sed præcipiti impetu fe-
runtur, quocunque innatus furor ipsos im-
pulerit? Hinc est quod ne in hac quidem
parte veritatem ipsam perspiciunt: adeo ut
à convenienti emendatione longissime aber-
rantes, uno eodemque anno duo Paschata
celebrent. Quid ergo est cur istos sequa-
mur, quos constat gravissimo erroris morbo
laborare? Nam uno eodemque anno gemi-
num Pascha facere, nunquam profecto su-
stinebimus. Verum etiam si ea quæ dixi
minime suppetere, vestra tamen solertia
est, id curare omnibus modis atque optare;
ne sanctitas animarum vestrarum, in ullius
rei similitudine, cum nequissimorum homi-
num moribus sociari & commisceri videatur.
Illud præterea considerandum est, nefas esse
ut in tanti momenti negotio, & in hujus-
modi religionis solemnitate, dissensio repe-
riatur. Unum enim libertatis nostræ festum
diem, hoc est diem sacratissimæ passionis,
Servator noster nobis reliquit: unamque ef-
se voluit Catholicam Ecclesiam. Cujus
membra licet variis locis dispersa sint, uno
tamen spiritu, Dei scilicet voluntate, fo-
ventur. Consideret, quæso, vestra sancti-
tatis solertia, quam grave sit & indecorum,
iisdem diebus alios quidem jejuniis intentos
esse; alios vero convivia celebrare: & post
dies Paschæ, alios quidem in festivitibus
& animorum remissione versari, alios vero
definitis vacare jejuniis. Hoc itaque con-
venienti emendatione corrigi, & ad unam
eandemque formam redigi, Divina vult
providentia, quemadmodum omnes meo
quidem judicio intelligitis. Proinde cum
hoc ita emendari oporteret, ut nihil nobis
commune esset cum illorum Domini inter-
fectorum & parricidarum consuetudine;
cumque hic ordo decentissimus sit, quem
omnes tam Occidentium, quam Meridia-
narum & Septentrionalium orbis partium
Ecclesiæ, ac nonnullæ quoque Orientalium
servant: idcirco id æquum, rectumque esse
omnes judicaverunt, quod & vobis placitu-
rum esse spondi; ut scilicet quod in ur-
be Roma, perque omnem Italiam, Afri-
cam, Ægyptum, per Hispaniam, Gallias,
Britannias, Libyas; per universam Achaïam;
per Asianam & Ponticam diocesim; per
Ciliciam denique, concordit sententia ob-
servatur, id vestra quoque prudentia li-
bentibus animis amplectatur. Illud nimi-
rum attendens, non modo majorem esse
numerus Ecclesiarum in locis supra me-
moratis; verum etiam æquissimum esse, ut
omnes in commune id velint, quod stri-
cta ratio exigere videtur, nec ullam cum
Judæorum perjurio habet societatem. At-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐκ ἔστιν ἰσχυροί. In Manuscripto codice Henrici Sa-
villi [& in Regio.] Pini, legitur οὐκ ἔστιν, quomodo
etiam legitur apud Eusebium.

2 Εἰ μνηστῶν ὁμοιόματι. Sic etiam legitur in editione
Basilienfi. Codex tamen Allatii scriptum habet ὁμοιότητι.
Quam scripturam confirmant Eusebius, Socrates ac Ni-

cephorus. Mox post verbum ὁμοιότητι addidi δοκεῖ ex co-
dice [Regio &] Leonis Allatii & ex editione Basilienfi,
quibus suffragatur Eusebius. In Socrate tamen ac Nice-
phoro duæ voces adduntur hoc modo ὁμοιότητι καὶ δοκεῖ
quod eandem vim habet.

[3 Γνῶμην] Τῇ γνῶμην codex Regius Pini.]

S. C. IV.

que ut summam ac breviter dicam, placuit communi omnium iudicio, ut sanctissima Paschæ festivitas uno eodemque die celebraretur. Neque enim decet in tanta sanctitate, aliquam esse dissonantiam: præstatque eam sequi sententiam, in qua nulla est alieni erroris scelerisque societas atque communio. Quæ cum ita sint, cœlestem gratiam & plane Divinum mandatum libenter suscipite. Quidquid enim in sanctis Episcoporum conciliis geritur, id omne ad Divinam referendum est voluntatem. Quamobrem ubi ea quæ gesta sunt, dilectis fratribus nostris intimaveritis, supra dictam rationem & sanctissimi diei observantiam suscipere & constituere debetis; ut cum in dilectionis vestræ conspectum jam pridem à me desideratum venero, uno eodemque vobiscum die sanctam festivitatem peragere possim; utque de omnibus una vobiscum gaudeam, cernens diaboli crudelitatem Divina potentia, nobis operam navantibus, esse sublatam; florente ubique terrarum vestra fide, & pace atque concordia. Deus vos servet fratres carissimi.

CAPUT XI.

De annoniis quas Ecclesiis tribui iussit: & de aliis Imperatoris virtutibus.

ET hæc quidem absentibus Imperator scripsit. Eos vero qui Nicæam convenerant: erant hi trecenti decem & octo Episcopi: tum verbis, tum muneribus humanissime excepit. Cumque stibadia plurima parari iussisset, cunctis simul epulum præbuit: præcipuos quidem suæ ipsius mensæ adhibens, reliquos vero in alia stibadia distribuens. Et cum dextros oculos quibudam effossos videret, comperissetque eos ob constantiam fidei istud supplicium pertulisse, labra vulneribus admovit, hinc se benedictionem percepturum esse confidens. Finito deinde convivio, alia rursus eis præbuit munera. Literas quoque ad provinciarum Rectores dedit, quibus mandabat, ut per singulas civitates virginibus ac viduis, & iis qui Divino ministerio erant consecrati, annona quotannis præberetur: ex sua potius liberalitate quam ex usu ac necessitate, modum annonarum definiens. Harum pars tertia nostra quoque aetate Ecclesiis præbetur. Nam cum impius Julianus omnes illas annonas ademisset, successor ejus eas quæ nunc erogantur præberi iussit. Et enim fames eo tempore, illationis tributariæ modum imminuerat. Quod si modus annonæ

ἵνα ὅτι τὸ κεφαλαιώδεις συνόμους εἶπω, κοινῇ πάντων ἡμεῶν κρείσσει, καὶ ἀγαθότητι τῆς πάσης ἐορτικῆς μετὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες. ὅθεν γὰρ πρέπει τὸ τοσαύτη ἀγότητι εἶναι τινὰ ἀναφορᾶν. καὶ ἀλλοίον ἐπεὶ τῇ γνώμῃ ταύτῃ, ἐν ᾗ ὑδεμία ἐστὶν ἀλλοθείας πλάτης καὶ ἀμαρτημαλὸς ὀπτιμεία. τέτοιον ἔστι φοιχόντων, ἀσμένως δὲ χεῖρα καὶ ἐργασίαν χάριν καὶ θείαν ὡς ἀληθῶς ἐντολήν. πάντες γὰρ οἱ, πᾶσι δὲ οἱ τοῖς ἀγίοις τῷ ἐκποσώπων συνεδρίοις περὶ τῆς, τῷτο πρὸς τὴν θείαν βύλησιν ἔχει καὶ ἀναφορᾶν. διὸ πᾶσι τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς ἐμφανίσαντες τὰ περιγραμμένα ἡδὲ, καὶ τὰ περιφρασμένους λόγους, καὶ τὰ παραλήρησιν τῇ ἀγαθότητι ἡμέρας, ὑποδείχοντάς τε καὶ ἀγαθότητι ὁφείλει. ἵνα ἐκδοῦντες τὴν πάλαι μοι ποθυμένην τῇ ὑμετέρᾳ διαθέσει ὅπως ἀφικόμεθα, ὅτι μετὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἁγίαν μετὰ ὑμῶν ἐορτήν ὁπτιμείαν διηβῶν, καὶ πάλιν ἐνεκεν μετὰ ὑμῶν διδοχίᾳ, συνορῶν καὶ ἀγαθότητι ὁμότητι ὑπὸ τῇ θείᾳ διτάμειν διὰ τῇ ἡμετέρᾳ πράξει ἀνηρημένην, ἀκαμάτους πανταχῇ τῇ ὑμετέρᾳ πίστεως καὶ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας. ὁ Θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξῃ ἀγαπῶν ἀδελφοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῶν σιτηρεσίων τῇ ταῖς ἐκκλησίαις χορηγηθῆσαν, καὶ τῆς ἀλλῆς τοῦ βασιλέως ἀρετῆς.

ΤΑῦτα μὲν τοῖς ἀπολειφθεῖσιν ἐπέειλε: τοὺς δὲ συνελθόντας, ὁπτακαίδεκα δὲ ἦσαν καὶ τριακόσιοι, πολλοὺς μὲν ἐφιλοφρονήσασθαι καὶ λόγοις καὶ δώροις: πολλὰς δὲ σιβάδας βιτρυπιδίων καὶ λβύσας, καὶ ταῦτον εἰσάγειν ἀπαντας: τὴν μὲν ἀξιωτέρους ὁμοτραπέζους λαβόν, τοὺς δὲ ἄλλους διελὼν εἰς τὰς ἄλλας. Θεασάμενος δὲ πᾶς τοὺς δεξιῶν ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένους, καὶ μαθὼν ὡς τὸ πρὶν τὴν θείαν ἐδράσθαι τῇ πάθους ἐγένετο πρὸς τὴν χάριν τοῖς τραύμασι προσενέουσαν, ἐλκύνον, καὶ ἐκείθεν τὰς φιλήματι τὴν διλογίαν πηγύων. πέραν δὲ τῇ συμποσίᾳ λαβόντος, ἔπειτα πάλιν αὐτοῖς προσενέουσα δώρεα. καὶ μὲντοι καὶ γράμματα: πρὸς τοὺς τῇ ἐθνῶν προσηλύτους δίδωκεν ἀρχιερεῖς, καὶ ἐκείνην πάλιν χορηγῶν παρεγύων ταῖς αἰ παρθένοις καὶ χήραις, καὶ τοῖς ἀφιερωμένοις τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, ἐτήσια σιτηρέσια, φιλοπρέμειαν μᾶλλον καὶ χρεία ταῦτα μετῴσας. τέτοιον τὸ τριήμερον μέχρι καὶ τῆμερον χορηγῶνται, Ἰουλιανὸν μὲν τῷ δυοσεῖς πάλιν καθάπαξ ἀφελόμενος τῇ δὲ μετ' ἐκείνου, τὰ νῦν χορηγούμενα ἀφελόμενος πρὸς τὴν ἀποχρηστικότητα. ὁ γὰρ λιμὸς ὁλόντην ἐποίησεν τότε καὶ εἰσφορᾶν. εἰ δὲ τῇ νῦν χορηγούμενα

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ κεφαλαιώδεις] In codice Leonis Allatii & apud Eusebium in libro 3. de vita Constantini legitur κεφαλαιώδεις.

2 Ἐν ᾗ ὑδεμία ἐστὶν] In codice Allatii & apud Socratem legitur ὅθεν γὰρ οἱ τοῖς ἀγίοις τῷ ἐκποσώπων συνεδρίοις περὶ τῆς, τῷτο πρὸς τὴν θείαν βύλησιν ἔχει καὶ ἀναφορᾶν.

3 Πρὸς τοὺς τῇ ἐθνῶν προσηλύτους] Praefectos Praetorio intelligit, qui multas simul Provincias administrabant. Hi enim curam gerebant Annonæ, tam Civicae, quam militaris ac Palatinae: Quippe qui per Officiales suos tributa exigent, quæ in speciebus solvebantur; non autem in auro atque argento, uti discimus ex codice Theodosiano. Hæc idcirco annotavi, ne quis Provinciarum praefides hic intelligeret.

4 Ὀλόντην ἐποίησεν τότε τὴν εἰσφορᾶν] Male Camerarius eum-

VARIORUM.

2 Σιβάδας] A τῷ σῖκα, ὁ σῖκος: quia stibadium erat olim lectulus, ex gramini, herbis, aut frondibus calcatus & fartus. In locum Triclinii succedere stibadia. Vide Vales. vir. Const. pag. 586. not. 2.

μὲν τριπλάσιον ἢ τὸ τῆς αὐτῆς ἀρχιεπισκοπῆς, ἡ δὲ βασιλεὺς μεγαλοψυχίᾳ τὰς βυλομένους χαλμαθῶν. ὃ μὴ ἐνδεῖν ἐκείνῳ δίκαιον ἡγούμενος παραδῶναι σὺν Φιλαπτεχθήμενος ὃς ἄνδρες ἐγράψαντο τῷ ἐπισκόπῳ πᾶς, καὶ τὰς βασιλεὺς τὰς ἐγγραφὰς χαλμαθῶν ἐπέδωκεν. ὃ δὲ πρὸ τῆς γαλαθιμένης ὁμοθυμίας ταύτης δεξάμενος, εὖτα διαμὸν ἐκτίθῃς καὶ τὰς δακτυλῆς συμπάμμενος, Φυλαχθῆναι παρὸς ἐξῆς. ἔπειτα τὴν σύμβασιν ἐργασάμενος, ταύτης κομίσεις παρόντων αὐτῶν χεῖρας, ὁμοθυμῶς ἢ 10 μὴ μὲν τῷ ἐξοχισμῶν ἀνεγνασκῆναι. οὐ γὰρ ἔφη χρῆται τῷ ἱερῶν καὶ πλημμελήματα δὴλα γίνεσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκαυδάλῃ πρόφασιν ἐπιβῇ λαβόντες, ἀδίκως ἀμαρτάνωσι. Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τὸν παρὸς εὐνοῖαν, ὡς εἰ αὐτόπῃς ἐπισκόπῳ γάμον 15 ἀλλότριον διορύσσοντος γίνετο, συλκλῦσαι αὐτῇ τῇ πορφυρίᾳ τὸ παρανόμως γινόμενον, ὡς αὐτὸν βλάβῃ τοὺς θεομύθους τῷ δρωμένῳ ἢ ὅτις. ἔπειτα παρανέστας, 2 ὃ τοσαύτης ἀξιώσεως τὴν ἱεράς τιμῆς, χαλμαθῶν ἔχοντι καὶ οἰκίαν παρεγύνησι ποίμνῳ. ἐγὼ δὲ τῷ 20 Ἀριανῶν ἐνέχευ βδελυρίας, οἱ ὃ μόνον τῷ κοινῷ ἡμῶν καλῶ φρονῶσι πατέρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς σφετέρους ἀρῶνται, καὶ Εὐσεβίῳ τῷ Καισαρείᾳ ἐπισκόπῳ ἡμεῖς τῆς πίστεως ἔγραψαν, ἐκτίθῃς βύλομα τῇ συγγραφῇ, τῆς τοῦτον λύτης ἐλεῖν ἔχοντες ἐναργῆ. 25 τῷτον γὰρ γράφοντες ὡς ὁμόφρονες, τοῖς ἑαυτῶν τῷ γραφῆσιν ἀπικρὺς ἀπὸ λέγουσιν. γίγρεται ὃ καὶ ἐπισκόπῳ πρὸς πᾶς τὰς Ἀριῶν φρονουῦσας, παρδοῖαν, ὡς εἰκός, ἐγκαλουῦντας αὐτῶν. διλοῖ δὲ 30 ἀμεινον τὰ γράμματά καὶ τῷ γράφοντος σκοπῶν.

qui tunc erogabatur, eo qui nunc præbetur triplo major fuit, quivis ex eo perspicere facile potest Imperatoris magnificentiam. Sed neque istud silentio prætereundum puto. Quidam jurgiis & simultatibus dediti, nonnullos Episcoporum accusaverant, & accusationum libellos Imperatori obtulerant. Eos ille cum antè restitutam concordiam accepisset, in unum fasciculum colligavit, & anulo suo obsignatos servari præcepit. Postea vero cum pacem inter Episcopos composuisset, prolatos in medium libellos coram ipsis exussit, jurejurando affirmans, nihil eorum quæ scripta essent, à se lectum fuisse. Nefas enim esse aiebat, ut Sacerdotum delicta ad vulgi notitiam pervenirent, ne populus offendiculi occasionem inde arripiens, licentius ad flagitia prorumperet. Istud quoque adjecisse dicitur: Se si Episcopum adulterium perpetrantem oculis suis videret, illegitimum facinus paludamento suo obtecturum esse, ne hujus facinoris spectaculum ipsis spectatoribus noxium esset. Cum igitur Episcopos hoc modo admonuisset, & ejusmodi honore affecisset; ut ad suum quique gregem redirent hortatus est. Ego vero Arianorum improbitatis causa, qui non modo communes nostros Patres despiciunt, sed etiam suos ipsorum negant, Eusebii Cæsariensis epistolam quam ille scripsit de fide, huic operi intexere constitui, quippe quæ illorum vefaniam manifeste convincat. Nam cum Ariani præcipuum honorem ei tribuant tanquam idem cum ipsis sentienti, iis tamen quæ ab illo scripta sunt palam contradicunt. Scripsit autem eam epistolam ad quosdam Arianæ opinionis sectatores, qui, ut opinari datur, prodicionis eum infimulabant. Verum verba ipsa consilium scriptoris certius aperiunt.

SAC.
IV.

Sacerdotum delicta non vulganda.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Ἐπιστολὴ Εὐσεβίου τῷ Καισαρείᾳ Ἐπισκόπῳ, περὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν Νικαίᾳ πίστεως.

CAPUT XII.

Eusebii Cæsariensis Episcopi epistola, de fide Nicæa exposita.

ΤΑ ΔΕΙ ΤΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΘΕΝΤΑ ΕΣΤΙΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΙΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΙΝΕΝ ΝΙΚΑΙΑ 35 ΣΥΛΛΟΓΗΘΗΝΤΑΣ, ΕΙΔΟΣ ΜΕ ὙΜΑΣ ΚΑΙ ἈΛΛΟΘΙΣ ΜΕΜΑΘΗΚΕΝΤΑΣ, ΤΙ ΦΗΜΕΝ ΠΡΟΤΡΕΧΕΙΝ ΕΙΔΟΥΣΙΣ, ΤΙ ΔΕΙ ΤΙ ΠΡΑΓΜΕΝΟΝ ΑΚΡΙΒΕΙΝ ΛΟΓΩΝ. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ἀληθείας ἐπιτοίᾳς ὡς ἀπαγγέλλεται, ἀναγκάσιως διεπνεύμεθα ὑμῶν, πρῶτον μὲν καὶ ὑφ' 40 ἡμῶν προλαβῆσαι ΔΕΙ ΤΙ ΠΙΣΤΕΩΣ ΓΡΑΦΗΝ. ἔπειτα καὶ διυλίσαν, ἵνα πᾶσι ἡμετέροις Φανείᾳς παρδοῖας ἐπιστάτορες ἐκδιδώκασι. τὸ μὲν ἐν παρ' ἡμῶν γράμμα

Quæ de fide Ecclesiastica in magno concilio Nicæa congregato tractata sunt, ea quidem verisimile est jam vos aliunde didicisse, fratres carissimi, cum accuratam rerum gestarum narrationem fama plerumque soleat præcurrere. Verum ne istiusmodi rumore res vobis aliter nuntietur quam se habet, necessarium putavimus ad vos mittere, primum quidem eam fidei formulam quæ à nobis proposita est: deinde alteram, quam Episcopi quibusdam appendicibus ad nostram adjectis promulgarunt. Nostra igitur formula, quæ

Sacr. lib. 1.
cap. 8.

VÀLESII ANNOTATIONES.

que sequutus Sirmundus hunc locum verterunt hoc modo. Quod tunc fuisse grassante, vestigia essent immixta. Nam Theodorus hoc loco loquitur de Annona quam Constantinus Imperator Ecclesiis donavit. Hæc autem non pertinet ad vestigia, sed ad tributariam functionem, ut videre est in titulo codicis Theodosiani de Annona & tributis. id est, idem est quod tributaria functione atque illatio. Vestigia vero proprie sunt portoria, & quæ à Græcis dicuntur τὰς. [Pro istius tamen habet codex Regius Pini istius.]

1 Πρὸς τὸν ἐπισκόπον λαβόντες] In Manuscripto codice Henrici Savillii [et in Regio. Pini] legitur λαμβάνοντες, quod magis placet. Porro huic narrationi Theodori, limi-

lis est illa quam habet Rufinus in lib. 10. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 2. Differt tamen in eo, quod Rufinus quidem ait Episcopos variis de causis inter se jurgantes, libellos criminationum adversus collegas Constantino obtulisse. Theodorus vero libellos illos porrectos fuisse dicit à laicis, qui Episcopos variis de causis accusabant. Deinde elogium Constantini libellos sibi oblatos comburentis, diversum est in Rufino ac Theodoro.

2 Καταλαβόντες] Hic quoque καταλαμβάνοντες scriptum habent codex Savillii & Basilienfis editio.

3 Τὸ ΔΕΙ τὴν πρῶτην ἀκριβῆς λόγῳ] In Manuscripto codice Henrici Savillii & in editione Basilienfi legitur πρῶτην ἀκριβῆς.

S.M.C. in conspectu Imperatoris Deo carissimi le-
IV. cta, recte ac probe se habere omnibus vi-
fa est, sic habet. Fides à nobis exposita.

Fidei For-
mula.

Sicut ab antecessoribus nostris Episcopis ac-
cepimus, tunc cum primis fidei rudimentis
instructi, & cum salutari lavacro tincti su-
mus: sicut ex scripturis Divinis didicimus,
& quemadmodum ipsi tum in Presbyterio,
tum in Episcopali gradu constituti, & cre-
didimus & docuimus, ita nunc etiam cre-
dentes, fidem nostram vobis exponimus.
Est autem huiusmodi. Credimus in unum
Deum, Patrem omnipotentem, visibilium
omnium & invisibilium creatorem, & in u-
num Dominum Jesum Christum, Dei ver-
bum, Deum de Deo, lumen de lumine, vi-
tam ex vita, Filium unigenitum, primoge-
nitum omnis creaturæ; ante omnia secula
ex Deo Patre genitum; per quem omnia
facta sunt: qui propter nostram salutem
incarnatus est, & inter homines verus
qui passus est & resurrexit tertia die: ascen-
dit ad Patrem, & iterum venturus est cum
gloria, ut vivos judicet ac mortuos. Credi-
mus etiam in unum Spiritum sanctum. Ho-
rum unumquemque esse ac subsistere cre-
dentes: Patrem vere Patrem, Filium vere
Filium, & Spiritum sanctum vere Spiritum
sanctum: sicut & Dominus noster, cum
discipulos suos ad prædicandum mit-
teret, dixit: Ite ac docete omnes gentes,
baptizantes eos in nomine Patris & Filii &
Spiritus sancti. De quibus etiam affirma-
mus, nos ita tenere atque ita sentire, &
olim ita tenuisse, & usque ad mortem ita
retenturos, atque in hac fide constanter
permanuros esse, omnem impiam hæresim
anathemate damnantes. Hæc nos omnia sin-
cere atque ex animo sensisse, ex quo nos-
metipsi nosse potuimus, atque etiamnum
sentire & loqui verissime, coram omnipo-
tente Deo, & coram Domino nostro Jesu
Christo testificamur, parati certissimis pro-
bationibus ostendere & vobis persuadere,
nos præteritis etiam temporibus ita credi-
disse atque ita prædicasse. Cum hæc à
nobis fides esset exposita, nullus erat con-
tradicens locus. Sed & Imperator ipse
noster Deo carissimus, eam rectissime con-
ceptam esse, primus omnium testatus est,
atque ita sentire se affirmavit, cunctosque
hortatus est ut ei assentirentur atque sub-
scriberent, utque in hanc doctrinam om-
nes conspirarent: una duntaxat voce, con-
substantialis, adjecta. Quam quidem vocem
ipse quoque interpretatus est, asserens non
juxta corporis affectiones, consubstantialem
dici, neque per divisionem aut sectionem
quandam Filium ex Patre subsistere. Fieri
enim non posse, ut materiæ expers, & in-
tellectualis atque incorporea natura, cor-
poream ullam affectionem admittat: sed
Divinis arcanisque rationibus id esse intel-
ligendum. Ac sapientissimus quidem & re-
ligiosissimus Imperator ita tum philosopha-
tus est. Episcopi vero occasione vocis illius,
consustantialis, huiusmodi formulam con-
scripserunt. Fides in Concilio edita. Credi-
mus in unum Deum Patrem omnipotentem,
omnium visibilium & invisibilium creatorē.
Et in unum Dominum Jesum Christum

Symbolum
Nican.

ἐπὶ παρουσίᾳ τῷ Θεοφιλέστατῳ βασιλεῖς ἡμῶν ἀνα-
γνωσθέν, ὅτι περὶ ἑχθρῶν & δοκίμων ἀποφαθέν, τῷ τῷ
ἑχθρῷ τῷ τρόπῳ. ἡ ὑφ' ἡμῶν ἐκτεθεισὴ πίστις. καθὼς
παρελάβομεν πατρὶ τῷ πρὸ ἡμῶν ἐπισκόπῳ, καὶ
ὡς τῇ πρώτῃ κατηχήσει, & ὅτι & τὸ λυτὸν ἐλαμ-
βάνομεν, καθὼς ἀπὸ τῷ Θεῷ γραφῶν μεμαθή-
καμεν, & ὡς ὁ αὐτὸς τὰς προσηγορίας & ὡς αὐ-
τῇ τῇ ἐπισκοπῇ ὁμιλούμεν τε & ἐδιδάσκειν, ὅτι
& νῦν πιστεύοις & ἡμετέρας πίστις ἀποσταφείμεν.
10 ἔστι δὲ αὕτη. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα παλαιο-
κράτορα, τῷ πάντων ὁρατῶν τε & ἀορατῶν ποιη-
τῇ, & εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τῷ Θεῷ λό-
γον, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, ζωὴν ἐκ ζωῆς,
'Υἱὸν μονογενῆ, πρωτότοκον πάσης τῆς κτίσεως, πρὸ
15 πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τῷ Πατρὶ γεννημένον. δι' ὃ
καὶ ἐγένετο πάντα. τὸν ἀληθινὸν & ἡμεῖς σωτη-
ρίαν ἡμετέραν καὶ ἐν ἀνθρώποις πολιτευσάμενον,
καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ
ἀνελθόντα πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ἔξοντα πάλιν
20 ὡς δόξῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. πιστεύομεν καὶ
εἰς τὸ Πνεῦμα ἅγιον. Τύτῳ ἕκαστος εἶναι καὶ ὑπάρ-
χῃ πιστεύοντες, Πατέρα, ἀληθινῶς Πατέρα καὶ
'Υἱόν, ἀληθινῶς Ὑἱὸν Πνεῦμά τε ἅγιον, ἀληθινῶς
Πνεῦμα ἅγιον, καθὰ & ὁ Κύριος ἡμῶν ἀποστόλων
25 εἰς τὸ κήρυγμα τὸς ἑαυτῷ μαθητάς, εἶπε· πορευ-
θέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐ-
τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, & τοῦ Ὑἱοῦ, & τοῦ ἁγίου
Πνεύματος· ὡς ὅτι & ἀφ' ἐκείνου ὅπως ἔχειν,
καὶ οὕτως φρονεῖν, καὶ πάλαι οὕτως ἐχρήσασθαι, καὶ
30 μέλει θανάτου ὑπὲρ ταύτης συνίστασθαι τὴν πίσ-
τιν, ἀναθεματίζοντες πᾶσαν ἄθεον αἵρεσιν. Ταῦτα
ἀπὸ καρδίας καὶ ψυχῆς πεφρονημένα, ἐξ οὐκ ἴσμεν
ἑαυτῶν, καὶ νῦν φρονεῖν τε καὶ λέγειν ἐξ
ἀληθείας, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ παλαιοκράτορος καὶ
35 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μαρτυρούμεθα· δι-
κνύμεν ἑχθρῶν καὶ δι' ἀποδείξεως καὶ πίθην ὑμᾶς,
ὅτι & τὸς παρεληλυθότας χρόνους ὅπως ἐπιστεύομεν
τε καὶ ἐκηρύσσομεν. Ταύτης ὑφ' ἡμῶν ἐκτεθείσης
τῆς πίστεως, ἡδὲ καὶ παρὴν ἀντιλογίας τόπος. ἀλλ'
40 αὐτὸς τε πρῶτος ὁ Θεοφιλέστατος ἡμῶν βασιλεὺς,
ὁρθότατα διεέχθη αὐτῇ ἐμαρτύρησιν· ὅτι τε καὶ
ἑαυτὸν φρονεῖν συνημολόγησε, & ταύτη τὴν πίστιν
συγκατατίθεσθαι, ὑπογράφειν τε τοῖς δόγμασι, καὶ
συμφρονεῖν τέτοις αὐτοῖς παρεκλῆναι· ἐνὸς μόνου
45 προσεγγεφέμενος ῥήματος τῷ ὁμοσίῳ, ὃ καὶ αὐτὸ
ἡμῶν λέγειν· ὅτι μὴ χεῖρ ὁμοῦ πάντων λέ-
γειτο ὁμοσίως, οὐτε χεῖρ διαίρεσις, ὅτι κατὰ πᾶν
ἀποτομῇ ἐκ Πατρὸς ὑποστῆναι. μηδὲ γὰρ δύνα-
50 ται αὐτοὶ & νοεῖν & ἀσώματοι φύσει συμα-
λῶν τι πάθος ὑφίστασθαι. θεοῖς ὅτι & ἀπρόρρητοι λό-
γους ἀποστήκει τὰ τοιαῦτα νοεῖν. & ὁ μὲν σοφώτατος
ἡμῶν & διοσιδέστατος βασιλεὺς, τὰ τοιαῦτα διεφι-
λοσόφη. οἱ δὲ ἀποφάσκει τῆς τῷ ὁμοσίῳ ἀποδεί-
κνυσης, τῇδε ἡ γραφὴ πεποιήσασθαι. Ἡ ὡς τῇ συνό-
55 δῳ ὑπαγερωμένη πίστις. Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν Πα-
τέρα παλαιοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε & ἀορα-
τῶν ποιητήν. & εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν τὸν
'Υἱόν

Ἰὼν τῷ Θεῷ, γνηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τῷ τέλει ἐκ τοῦ οὐρίου τοῦ Πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῷ, γνηθέντα ὃ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί. δι' ὃ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ τε ἐν τοῖς ὕδασι καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἁγίων καὶ ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ συνανθρωπήσαντα. παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Τὸς δὲ λέγοντας ὅτι ἡ πότις ὅτι ἐκ τοῦ, καὶ πρὶν γνηθῆναι ἐκ τοῦ, καὶ ὅτι ἐξ οὗτος ὅτι ἐγένετο, ἢ ἐξ ἐτέρας ὑποστάσεως ἢ ὑσίας φάσκοντας εἶναι, τρεπόμενοι ἢ ἀλλοιωτοὶ τῷ Ἰὼν τῷ Θεῷ, ἀναθεματίζονται ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. Καὶ διὰ ταύτης τῆς γραφῆς ὅτι αὐτῶν ὑπαρξομένων, ὅπως εἴρηται αὐτοῖς τὸ ἐκ τοῦ ὑσίας τοῦ Πατρὸς καὶ τὸ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιον, ἐκ ἀνεξέταστον αὐτοῖς κατελιπεπαισμένον. ἐρωτήσας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὁμοφύλους αὐτῶν ἀνεκνήντο· ἐκαστοὶς ἐκ τῶν λόγων τῆς ἀφροσύνης τῆς εἰρημίας. καὶ διὰ τὸ ἐκ τοῦ ὑσίας ὁμοούσιον πρὸς αὐτὸν διλωπτικὸν εἶναι τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι, ὃ μὲν ὡς μέρος ὑπάρχει τοῦ Πατρὸς. ταύτη καὶ ἡμῶν ἐδόκει καλῶς ἔχει συζητηθῆναι τῇ ἀφροσύνᾳ, καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν ὑπαρξομένης ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι τὸν Ἰὼν, ὃ μὲν μέρος τῆς ὑσίας αὐτοῦ τυγχάνει. διότι ταύτη τῇ ἀφροσύνᾳ καὶ αὐτοὶ συνήνεμα· ὅτι καὶ ὁ ὁμοούσιος, τῷ τῆς εἰρήνης σκοποῦ πρὸς ὁφθαλμῶν ἡμῶν κατέμνη, καὶ τῷ μὴ τῆς ὁρῆς ἐκπύσει ἀφροσύνης. καὶ ταῦτα δὲ καὶ τὸ, γνηθέντα οὐ ποιηθέντα κατεδέξαμεθα· ἐπειδὴ τὸ ποιηθέντα κοινὸν ἔφασκον εἶναι πρὸς τὸν Ἰὼν, ὃν οὐδὲν ὁμοῖον ἔχει τὸν Ἰὼν. διὸ δὲ καὶ εἶναι αὐτὸν πῶμα τοῖς δι' αὐτοῦ γενομένοις ἐμφερές· κρείττονος δὲ καὶ καὶ πᾶν πῶμα τυγχάνει ὑσίας, ἢ ἐκ τοῦ Πατρὸς γενηθέντος διδασκῶν τὰ θεῖα λόγια, ὃ τρόπον τὴν γνήσιον καὶ ἀνεφράστου καὶ ἀπεπλοήτου πάσης γνήσιον φύσιν τυγχάνοντος. ὅτι καὶ τὸ, ὁμοούσιον εἶναι τοῦ Πατρὸς καὶ Ἰὼν, ἐξ ἐκείνου ὁ λόγος συνίστη, καὶ καὶ τὸ σωματικὸν τρόπον, οὐδὲ τοῖς θεοῖς ζώοις ἀφροσύνης. ὅτι καὶ γὰρ καὶ διείρηται τῆς ὑσίας, οὐτε καὶ ἀποτομήν, ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶν πῶμα ἢ τροπὴν, ἢ ἀλλοίωσιν τὸ τοῦ Πατρὸς δυνάμει. τοῦτον γὰρ ἀπάντων ἀλλοτρίων εἶναι καὶ τῷ ἀγνήτῳ Πατρὶ φύσιν. καὶ κατακλόν δ' εἶναι τὸ ὁμοούσιον τῷ Πατρί, ὃ μὲν μίαν ἐμφέρει· πρὸς τὰ γενητὰ κτισμάτα τὸν Ἰὼν

Filium Dei, genitum ex Patre unicum, hoc est ex substantia Patris : Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum : consubstantiali Patri, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo sunt & in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, incarnatusque & homo factus est, & passus. Qui resurrexit tertia post die : ascendit ad cælos, venturus est ut vivos judicet ac mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt : Fuit aliquando tempus cum non esset, & antequam gigneretur non erat : vel quod de non existentibus factus est : aut qui ex altera substantia vel essentia dicunt esse Filium Dei, aut conversioni mutationique obnoxium, anathematizat sancta Catholica & Apostolica Ecclesia. Cum hæc ab illis dictata esset fidei formula, id quod ab illis dictum erat, ex substantia Patris, & consubstantialis, non prætermisimus absque examine. Hinc igitur varix quæstiones ortæ sunt & responsiones : & quænam esset eorum verborum sententia, accurate expendebatur. Et has quidem voces, ex substantia, facti sunt hoc significare ; Filium quidem esse ex Patre, sed non tanquam partem ipsius Patris. Hunc sensum ut nos quoque amplecteremur, æquum omnino videbatur, cum pia doctrina prædicet, Filium ex Patre esse, non tamen partem esse illius substantiæ. Quamobrem & nos huic notioni assensum præbimus. Ac ne ipsam quidem vocem, consubstantialis, rejicimus, pacis intuitu, & ne à recta intelligentia excidamus. Pari ratione has etiam voces approbavimus, genitum non factum. Nam factum Verbum esse dicebant commune reliquis omnibus creaturis quæ per Filium factæ sunt, quibus nihil simile habeat Filius : ac proinde eum non esse facturam, his quæ per ipsum facta sunt similem, sed longe præstantioris quam reliquas creaturas esse substantiæ. Quam quidem ex Patre esse Divina docent oracula, arcano quodam generationis modo, qui nec verbis exprimi, nec intelligentia comprehendendi ab ulla possit creatura. Sic etiam illud, consubstantiali Patri, cum alatis rationibus discussum esset, convenit non juxta corporum modum, neque instar mortalium animantium accipi debere. Nam neque per divisionem substantiæ, neque per abscissionem, nec per mutationem Paternæ essentia atque virtutis, id posse consistere. Ingenitam enim Patris naturam ab his omnibus alienam esse. Verum hoc, consubstantiali Patri, nihil aliud significare, quam Filium Dei nullam cum creaturis ab ipso factis similitudinem habere ;

S. M. C.

IV.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὅπως εἴρηται αὐτοῖς] Apud Socratem in lib. primo Historiæ Ecclesiasticæ cap. 8. legitur ὅπως εἴρηται αὐτοῖς, ὅτι. [ut & in codice Regio Pini] quod magis probat. Paulo post ubi legitur ἐκαστοὶς ἐκ τῶν λόγων, corrigendum est ex Socrate ἐκαστοὶς ἐκ τῶν λόγων.

[2 Ἀνεξέταστον αὐτοῖς] Ἀδελφ. codex Regius Pini.]

3 Καὶ αὐτοὶ συνήνεμα] In Manuscripto codice Savillii & in editione Basilienfi legitur συνήνεμα. & paulo post pro πρὸς τὸν Ἰὼν, idem codex Savillii [et Regius J. Pini] scriptum habent πρὸς τὸν Ἰὼν, ut legitur apud Socratem.

4 Ἐξ ἐκείνου ὁ λόγος συνίστη] Codex Henrici Savillii & Basilienfi editio scriptum habent συνίστη, quod magis placet. Respondet enim verbo quod supra positum est συνεκτίσθη. [In Regio codice J. Pini legitur συνίστη.]

5 Πρὸς τὸν Ἰὼν ἀπὸ τοῦ] Malim scribere γνήσιον per simplex, quemadmodum legisse videtur Epiphanius Scholasticus. Sic enim vertit hæc Eusebii verba, eo quod nullam aequalitatem ad creaturas factas Dei Filius habeat, ὅτι. [atque ita diserte scriptum inveniri in Regio codice J. Pini.]

Consubstantialis expositio.

τῷ

Sæc. IV. sed solius Patris à quo genitus est, per omnia similem esse; nec ex alia quadam hypostasi aut substantia, sed ex Patre esse. Quod quidem cum ita expositum fuisset, jure merito approbandum esse censuimus: quando quidem nonnullos ex veteribus insignes Episcopos & disertos scriptores, in explicanda Patris ac Filii Divinitate, hoc vocabulo, consubstantialis, usos esse cognovimus. Atque hæc dicta sint de fide quæ Nicææ promulgata est. Cui quidem consensus omnes, non leviter & inconsulto, sed juxta sensus allatos, qui coram ipso religiosissimo Imperatore discussi, & ob rationes superius expositas ab omnibus comprobati sunt. Sed & anathematismum, qui post fidei formulam ab illis est promulgatus, haudquaquam moleste suscepimus, eo quod peregrinis & à sacra scriptura alienis vocibus uti prohibeat, ex quibus omnis fere dissensio ac perturbatio Ecclesiarum exorta est. Cum igitur nulla Divinitus inspirata scriptura istis unquam usa sit vocibus: De non extantibus: & Fuit aliquando tempus cum non esset: & aliis quæ ibidem subjiciuntur; visum est nullatenus rationi consentaneum esse, ut hæc vel dicerentur vel docerentur. Proinde etiam huic recto ac salubri decreto consensus, quippe qui nunquam antea hujusmodi vocibus uti consuevissemus. Quin & istud, priusquam gigneretur non erat, anathemate damnare haud incongruum duximus, eo quod apud omnes in confesso sit, illum esse filium Dei etiam ante corporalem nativitatem. Jam vero Imp. noster Deo carissimus ratiocinando adstruebat, etiam secundum divinam ipsius generationem illum esse ante omnia secula. Nam priusquam actu gigneretur, potentia erat in Patre, ingenua quadam ratione: Cum Pater semper sit pater, Rex item semper atque Servator; & omnia sit potentia, semperque eodem modo ac similiter se habeat. Hæc vobis necessario scribenda esse duximus, dilectissimi, ut vobis liquido demonstramus, quanto cum judicio, tum dubitatio, tum assensus nostra librata sit: & quod recte atque ordine, primum quidem ad extremam usque horam restitimus, quandiu nonnulla aliter quam oportuit scripta nos

τῷ Θεῷ Φέρει· μόνῳ ᾧ τῷ Πατρὶ τῷ γενη-
κόπῃ κατὰ πάντα τοῦτον ὁμοίον· καὶ μὴ εἶναι ἐξ
ἐτέρας πρὸς ὑποστάσεως τε καὶ ὁσίας, ἀλλ' ἐκ
τῆς τοῦ Πατρὸς. ᾧ καὶ αὐτῷ τῷτον ἐρμηνευθέν-
τι τὸν τρόπον, καλῶς ἔχει ἐφάνη συγκατατίθε-
σθαι· ἐπεὶ καὶ τῷ παλαιῷ λογίῳ πινὰς καὶ
ὁπιφανεῖς ἐπισκόπους, καὶ συγγραφεῖας, ἐγνωμὴν
ἐπὶ τῆς τῷ Πατρὸς καὶ Ἰοῦ θεολογίας τῷ ὅ-
μοιότητι συγχρησάμενος ὀνόματι. Ταῦτα μὲν
τῆς ἐκπαιδείας εἰρηδω πείσας· ἢ συμφωνήσαντες
οἱ πάντες, οὐκ ἀνεξέταστος, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπο-
δοθείσας ἀφαιρέσεις ἐπ' αὐτῷ τῷ θεοφιλέστατῳ βα-
σιλεῖ ἐξετάσας, καὶ τοῖς εἰρημόμοις λογισμοῖς
συνομολογηθείσας. καὶ τὸν ἀναθεματισμὸν δὲ τὸν
τῷ πινὲν πρὸς αὐτὸν πένοντα, δεκτὸν εἶναι ἡ-
σάμεθα, ἀφ' οὗ ἀπείργειν ἀγράφοις χρήσασθαι
Φανῆς, δι' αἷς οὐκ ἔστιν ἡ πᾶσα ἐγγύτης σύλ-
λαβη καὶ ἀκρίβεια τῆς ἐκκλησίας. μηδὲ μὴς τοῦ
θεοπνεύτου γραφῆς, τὸ, ἐξ οὗκ ὄντων, καὶ τὸ, ἢ
ποτὶ ὅτι ἢ καὶ τοῖς ἐξῆς ἐπιλεγμένοις κα-
χρημένους, οὐκ εὐλογον ἐφάνη ταῦτα λέγειν καὶ
διδάσκειν. ᾧ καὶ αὐτῷ καλῶς δόξαντι συμφέμε-
θα, ἐπεὶ μηδὲ οὗ τῷ πινὲν τῷ χρόνῳ τῷτοις
εἰσθεμένοις συγχρησάμενος τοῖς ῥήμασιν. ἐπὶ μὲν τὸ
ἀναθεματίζεσθαι, τὸ πρὸς τῷ γενηθῆναι οὐκ ἦν, ἐκ
ἀτοποῦ ἐνομιάζει, τῷ πινὲν πᾶσι μὲν ὁμολογεῖ-
σθαι εἶναι αὐτὸν Ἰὸν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὸν
σάρκα γενήσεως. ἡδὲ δὲ ὁ θεοφιλέστατος ἡμῶν βα-
σιλεὺς τῷ λόγῳ κατεπεκρίβε, καὶ κατὰ τῷ ἐν-
θρον αὐτῷ γέννησιν τὸ πρὸς πάντων αἰώνων εἶναι αὐ-
τόν· ἐπεὶ καὶ πρὸς ἐργείᾳ γενηθῆναι, δυνάμει
ἢ οὗ τῷ Πατρὶ ἀγενήτως, ὅπως τῷ Πατρὸς ἢ
αἰ Πατρὸς, ὡς καὶ βασιλεὺς αἰ καὶ σωτὴρ, καὶ
δυνάμει πάντα ὄντος, αἰεὶ τε καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ
ὡσαύτως ἔχοντος. Ταῦτα ὑμῖν ἀναγκαίως διεπι-
ψάμεθα ἀγαπητοὶ, τὰ κεκρυμμένα τῆς ἡμετέρας
ἐξετάσας τε καὶ συλλελαθίσας· φανερά τε καθιστάμε-
ως θύλως, τότε μὲν καὶ μέλει ὑσάτης ὥρας ἰσά-
μεθα, ὅθ' ἡμῖν τὰ ἐτεροῖως γραφέντα πρὸς ἐκκοπή.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μόνῳ δὲ τῷ πατρὶ. In editione Basiliensi legitur μόνον
δὲ τῷ πατρὶ, quod non displicet. Certe ita legitur
apud Nicephorum in lib. 8. cap. 22. [& in codice Re-
gio J. Pini.]

2 Πρὸς ἐργείᾳ γενηθῆναι. In his Constantini sive Euse-
bii verbis error est manifestus. Neque enim Verbum fuit
in Patre potentia, prius quam actu gigneretur ex Patre.
Primum enim actus & potentia non distinguuntur in Deo.
Deinde ex eo sequeretur Verbum non fuisse ab æterno.
Nam & reliquæ creaturæ antequam actu crearentur, po-

tentia erant in Deo. Nec tamen idcirco æternæ esse di-
cuntur. Porro observandum est totam hanc pericopen
non haberi apud Socratem, nec in Epiphano Scholastico.
Certe Socrates consulto eam prætermisisset mihi videtur,
eo quod hæreticum sensum contineret.

3 Αὐτὸς καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ. In Nicephoro deest parti-
cula ἐ, recte meo quidem iudicio.

4 Φανερά τε καθιστάμε. In editione Basiliensi [& in codice
Regio J. Pini.] scribitur καὶ καθιστάμε, quemadmodum legitur etiam
apud Socratem.

VARIORUM.

a Ἐπὶ μὲν τὸ ἀναθεματίζεσθαι &c.] Recte observat Valesius,
deesse hanc pericopen apud Socratem, & Epiphanium Scho-
lasticum; unde merito suspectæ fidei est, quasi ab Impos-
store Ariano Epistolæ Eusebii inserta. Quod pluribus ostendit
el. Bullus Defens. Fid. Nic. Sect. 3. c. 9. n. 3. Fatendum
tamen est, quod ab eodem doctissimo Scriptore observatur,
priorem saltem sententiæ istius partem in quibusdam
Exemplaribus extitisse Eusebii ipsius 2vo descriptis.
Athanasi enim, tam in Epistola de Decretis Synodi
Nicææ, quam in libro de Synodis Arim. & Seleuc.

verba exinde deprompta recitat, & tanquam absurda &
hæretica rejicit. W. Lowth.

b Ἀγενήτως.] Sensus est, Filium antequam actu, ut
aiunt, esset genitus, fuisse potentia in Patre ἀγενήτως, id est,
absque sui generatione, quod commodè putamus expressisse
his verbis, licet non gigneretur. Alii vertunt, ingenito
quodam modo; alii, ingenua quadam ratione, quæ non ita
clare rem ipsam videntur significare. Cl. Monachi Benedi-
ctini in Athanas. Vol. 1. pag. 241.

τότε

τότε ἡ ἀφιλοκίαις τὰ μὴ λυποῦντα χαλεπὴν ἀμα-
θία, ὅς ἡμῖν θύγατρός ἐστις λόγῳ ἐξετάζουσι ἡ
1 Ἀριανοί, ἡ ἐμφανὴ σύμπεραξιν ἔχουσιν ἰδοῦναι τοῖς
ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐν τῇ περικειμένη πύλῃ ὁμο-
λογημένοις.

offendebant: tandem vero ea quæ nihil of-
fensionis habebant, sine contentione ample-
xi sumus, postquam nobis verborum sen-
tentiam candide examinantibus apparuit, ea
prorsus cum illis convenire quæ nos ipsi
in fide primum à nobis exposita confessi
3 fueramus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

CAPUT XIII.

Ελεῖχος τῶν νῦν βλασφημοῦντων Ἀρειανῶν, ἐκ
τῶν Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας ἐπισκόπου συγ-
γραμμάτων.

*Confutatio Arianorum nostri temporis, ex
scriptis Eusebii Cæsariensis.*

ΟΤΙ μὴ οὐδ' ἡ χανὴ περὶ τῶν ὁμοουσίων περὶ 10
σις, οὐδὲ ὑπὸ τῶν τότε συναθροισθέντων
πατέρων ἐξευρεθῆσα, ἀλλ' αἰσθῆναι ἐκ περὶ τῶν
ἐξ ἡμετέρων χαλεπὴν ἀμαθίαν, ὡς μαρτυρεῖται ὁ Εὐ-
σεβίος. ὅτι δὲ καὶ ἅπαντες οἱ τῶν καὶ αὐτῶν συναθρο-
ισθέντες, συμφώνως τῷ ἐκτεθειμένῳ χαρτὴν 15
πίστιν, καὶ ταῦτα ἔφη καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ συγ-
γραμμάτι μαρτυρεῖ, τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τὴν
2 πολιτείαν δι' ἡμετέρας γράμματα. λέγει δὲ οὕτως. Ο
μὴ δὲ ταῦτ' εἰπὼν Ῥωμαίᾳ γλώτῃ, ὑπερμυθί-
οτος ἑτέρῳ, παρέδωκε τὸν λόγον τοῖς τῆς συνόδου 20
πρεσβυτέροις. οἱ δὲ οὐ μὴν ἀλλ' ἐξ ἡμετέρων χαρτῶν
τοὺς πέλας οἱ δ' ἀπελογοῦντο πᾶσι καὶ ἀντι-
μύθοι. πλείων δὲ ὑφ' ἐκείνων τῶν πρὸς
περὶ τῶν ὁμοουσίων, πολλὰς τε ἀμφιλογίας τὰ πρὸς
3 λαὸν τῶν πάντων, ὅλην τε θύοισιν τὰς προλά-
σεις ὑπεδέχτο. ἐν μέρει τε ἀντιλαμβανόμενος τῶν
παρ' ἐκάστου τῶν γράμματος λεγομένων, ἡμέρα συνῆγα-
γόντες φιλονεικῶς ἐνταυθοῖς, πρῶτος τε ποιούμενος
τὰς περὶ ἡμετέρας ὁμιλίας, Ἑλληνίζων τε τῇ φωνῇ, 30
3 ὅτι μὴ δὲ ταύτης ἀμαθίαν εἶχε, ὡς γλυκερός τις ἡ
ἡδύς. τοὺς μὴ συμπεῖθαι τοὺς δὲ χαλεπὸν ἀποκρί-
ναι λόγον τὸν δὲ λέγοντας ἐπαύων πάντας δὲ
εἰς ὁμοῖον ἐλαύνων, ὥς ὅτι ὁμογενήματα καὶ ὁ-
μοδόξους αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀμφισβητούμενοις ἀπα-
σι κατήσταντο ὡς ὁμόφωνοι μὴ χαρτῶν τῶν
πίστιν τῆς δὲ σωτηρίας ἐορτῆς τὸν αὐτὸν παρὰ
τοῖς πᾶσι ὁμολογηθῆναι καιρὸν. ἐκυροῦτο δὲ ἡδὲ 40
ἐν γραφῇ δὲ ὑποσημασίᾳ ἐκάστου τὰ κοινὰ
διδωγμένα. καὶ μετὰ βραχέα, πάλιν καὶ ταῦ-
τα προσέθεκεν. ὅτι δὲ σωταξάμενος, ἐπὶ τὰ
σφῶν οἰκεία τοὺς πάντας ἐπαύων ἡφίει. οἱ δὲ
ἐπαύοντες σὺν δι' ἡμετέρας ἐκείνῃ τε τὸ λοιπὸν
πρὸς τοῖς πᾶσι μία γνώμη, ἡ παρ' αὐτῶν βα-
σιλεῖ συμφωνηθεῖσα, συναπλομένη ὥς περὶ ὑφ' ἐνὶ 45
σώματι τῶν ἐκ μακροῦ διηρημένων. καὶ δὲ χαί-

VOCEM igitur, consubstantialis, no-
vam non esse, nec à Patribus eo
tempore congregatis primum excogitatam,
sed jam à olim majoribus transmissam ad
posteror, Eusebius aperte testatur. Om-
nes vero qui tunc convenerant, uno con-
sensu fidem illic expositam suscepisse, i-
dem ille tum in eadem epistola docet,
tum in alio opere confirmat, in quo
Constantini magni vitam & conversionem
summis laudibus extollit. Sic autem ait:
Hæc ille cum latino sermone dixisset, quæ
alius quispiam Græce interpretatus est, de-
inceps Concilii Præsidibus sermonem con-
cessit. Tum vero alii proximos infimulare
cœperunt: alii accusantibus respondere &
vicissim queri. Multis igitur hunc in mo-
dum ex utraque parte propositis, magnaue
controversia in ipso principio excitata, Im-
perator cuncta patientissime auscultans, in-
tento animo propositas quæstiones excepit;
& quæ ab utraque parte dicebantur, vicis-
sim astruens atque adjuvans, pertinacius cer-
tantes paulatim conciliavit. Cumque omnes
placide alloqueretur, & Græca uteretur lin-
gua, quippe qui ne hujus quidem linguæ
ignarus esset, suavissimus ac jucundissimus
fuit; dum alios vi rationum adductos in
suam sententiam trahit; alios orat & flectit;
eosque qui recte dixissent, laudibus afficit;
& universos ad concordiam incitat. Donec
tandem eos concordēs in omnibus, de qui-
bus antea certabatur, & consentientes effecit.
35 Adeo ut non modo unius fidei consonantia
apud omnes obtineret; verum etiam unum
idemque tempus in salutis festi celebratio-
ne ab omnibus firmaretur. Porro ea quæ
in commune placuerant, scriptis mandata, &
singulorum subscriptione roborata sunt. Pau-
cisque interpositis rursus hæc addit: Cum in
hunc modum eis valedixisset, cunctis post hæc
in patriam redeundi potestatem fecit. Illi
igitur summa hilaritate domum reversi sunt;
ac deinceps una apud omnes valuit opinio,
sub ipsius Imperatoris præsentia, communi
omnium consensu firmata; cum ii qui jam-
dudum à se mutuo divulsi erant, in unum
veluti corpus coaluissent. Hoc igitur rerum

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐμφανὴ σύμπεραξιν ἔχουσιν ἰδοῦναι τῶν] Hic locus longe
aliter legitur apud Socratem, hoc scilicet modo. ἰφάν
συμπέραξιν τῶν ὁμοουσίων, quod ut brevius, ita videtur & rectius.

2 Λέγει δὲ ὁ Εὐσεβίος] Locus Eusebii quem hic affert Theo-
dorus, extat in libro tertio de vita Constantini cap. 13.
Porro Theodorus in hoc capite emendat errorem Socra-
tis atque Sozomeni: modeste tamen, suppresso utriusque
nomine. Socrates enim ac Sozomenus scribunt, quinque
aut sex Episcopos formulæ fidei in Synodo Nicæna con-
scriptæ noluisse subscribere: & ob eam causam damnatos

fuisse. Contra Theodorus ait, omnes Episcopos qui
Nicæam convenerant, in eandem fidem consensisse, excep-
tis duobus, Secundo scilicet ac Theona. Idque demon-
strat primum ex Eusebio in epistola ad Cæsarienses: de-
inde ex eodem Eusebio in lib. 3. de vita Constantini.

3 Γλυκερός τις ἦν] Ita etiam legitur apud Eusebium. In
MS. tamen codice Henrici Savilii & in editione Basilien-
si scribitur γλυκερός δὲ τις ἦν. Mox pro ἡμετέρας, iidem codi-
ces habent ἡμετέρας.

SAC. IV. **IV.** successu latus Imperator, iis qui synodo minime interfuerant, gratissimum fructum per literas præbuit. Sed & universis populis, tam iis qui per agros, quam qui in urbibus habitabant, magnam pecuniæ vim distribui iussit; publicam festivitatem ob vicessimum imperii sui annum hac ratione concelebrans. Quare Arianos, licet aliis patribus contradicere haudquaquam impium ducant, huic tamen quem præcipue admirari solent, credere oportebat, unanimem fuisse professionem illam docenti. Sed quoniam suorum quoque patrum opinioniones impugnant, decebat saltem ut cum Arii mortem scdissimam atque horrois plenam didicissent, prolatam ab illo impietatem omni studio devitarent. Quoniam vero genus mortis illius haudquaquam omnibus notum esse verisimile est, ego cujusmodi fuerit, hoc loco exponam.

CAPUT XIV.

De morte Arii, ex epistola Athanasii.

Socr. l. 1. cap. 38.
Soz. l. 2. cap. 29.

Hic igitur Alexandriæ diuturno tempore commoratus, in conventibus Ecclesiasticis iterum bacchari studuit, pristinam quidem impietatem suam abnegans, editam vero à patribus confessionem fidei suscepturum se promittens. Sed cum neque divino Alexandro, neque cathedræ simul ac pietatis illius successori Athanasio id persuadere potuisset, rursus adjuvante Eusebio Nicomediensi Constantinopolim perrexit. Porro quæ ille ibi molitus fuerit, & quam sententiam à justo iudice exceperit, omnium optime exponit Athanasius in literis quas scripsit ad Apionem: quarum partem huic operi intexam, quæ sic habet. Ipse quidem aberam Constantinopoli, tunc cum ille mortuus est. Macarius vero presbyter aderat, qui mihi rem narravit. Accitus fuerat Arius ab Imperatore Constantino, opera ac studio Eusebianorum. Qui cum ingressus esset in palatium, interrogavit eum Imperator utrum fidem Ecclesiæ catholicæ retineret. Tunc ille iuravit se recte credere; & libellum fidei suæ porrexit: ea quidem occultans quorum causa ejectus fuerat Ecclesia ab Alexandro Episcopo: per fraudem vero & simulationem usurpans verba sacre Scripturæ. Cum igitur iurasset se minime sensisse ea quorum causa ipsum eiecerat Alexander, dimisit eum Imperator ita locutus: Si recta est fides tua, recte iurasti. Sin autem impia est fides tua, ac nihilominus iurasti, Deus è cælo te iudicet.

Arius iuravit se recte credere.

ῶν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς κατορθώματι, τοῖς μὴ ᾠδοντοῦσι τῇ συνόδῳ κερπὸν διδασκῶν δι' ὅλης ἐδωρεῖτο. λαοῖς τε πᾶσι, τοῖς τε κατ' ἀγροὺς, καὶ τοῖς ἀμφὶ τὰς πόλεις, χρημάτων ἀφ' ὧν ποιεῖσθαι ἀγαθὰς παρεκλήβετο, ὥδ' ἔπη γεραίρων τιμὴν ἑορτῇ τῆς εἰκοσαετοῦς βασιλείας. ἔδει μὲν οὐκ οὐ τοὺς πα' Ἀρείῳ φρονούντας, εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις πατράσιν ἀντιλέγειν ὅτι ἐνόμιζον δυσσεβεῖς, τούτῳ γοῦν πιστεύειν, ὃν θαυμάζειν εὐθέως, σύμφωνον γενέσθαι τῇ ὁμολογίᾳ ἐκείνῳ διδάσκοντι. ἐπειδὴ δὲ καὶ πρὸς τὰς τῶν οἰκείων πατέρων ἀγμάχοντα δόξας, ἐχρήσθη τῷ Ἀρείῳ τὴν αἰσχρίαν μαμαθηκότας καὶ φρίκης γέμουσαν τελευτήν, φυγὴν παρὰ θέναι τὴν ὑπ' ἐκείνου τεχθεῖσαν ἀσέβειαν. ἐπειδὴ δὲ εὐθὺς μὴ πάντας εἰδέναι τῇ θανάτῳ τὸν τρόπον, ἐγὼ καὶ τοῦτον ὡς ἐγένετο διηγήσομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τῆς Ἀρείῳ τελευτῆς, ἐκ τῆς Ἀθανασίου ἐπιστολῆς.

Πλείστον ἔτος ὁ Ἀλεξάνδρειος ἀγριεύσας τῷ χρόνῳ, ἐπικωμάσας πάλιν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συλλόγοις ἐβόλετο, χυμῆδρος τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὴν ἐκτελεῖσθαι ὑπὸ τῶν πατέρων ὁμολογίαν ὑπαχθέντος δέχου. ὡς δὲ οὔτε τὸν θῆον ἐκείνου Ἀλέξανδρος ἔπεισεν, οὔτε μὲν Ἀθανάσιον τὸν τῆς ἐκείνου προεδρίας καὶ εὐσεβείας ἀγρόχον, πάλιν ἀφ' τῆς εὐσεβείας τῷ Νικομηδείῳ σπουδῆς, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔδραμε. τὰ δ' ὑπ' ἐκείνου τυρενθέντα, καὶ ὑπὸ τῷ δικαίῳ ψιφιδέντα κρητοῦ, ἀμεινον ὁ πάντα ἀείρος Ἀθανάσιος ὁ τοῖς πρὸς Ἀπῖωνα διηγήσατο γράμμασιν. ἐγὼ δὲ καὶ τὸ τοῦ μέρους ἐξέσω τῇ συγγραφῇ. ἐγὼ μὲν ὅτι παρήμην ὁ τῇ Κωνσταντίνῳ πόλει, ὅτε τετελεύτησεν ἐκείνος. Μαχάριος δὲ ὁ πρεσβύτερος παρῶν, καὶ κενὸν λέγοντος ἤκουσα. ἐκέκλητο μὲν ὁ Κωνσταντίνος τῷ βασιλεῖ Ἀρείῳ ἐκ σπουδῆς τῆς εὐσεβείας. εἰσέλθοντα δὲ τὸν Ἀρείῳ ἀνέκρανεν ὁ βασιλεὺς, εἰ τὴν πίσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔχει αὐτὸς τε οὐκ ὁμοσε πιστεύειν ὁρθῶς, καὶ ἐγγραφὸν ἐπιδίδωκε πίσιν κρύψας μὲν ἐφ' οἷς ἐξεβλήθη ἐκκλησίας ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τῷ ἐπισκόπῳ. ὑποκρινάμενος δὲ τὰς ὑπὸ τῶν γραφῶν λέξεις. ὁμολοῦντα τοίνυν αὐτὸν μὴ πεφρονηκέναι ἐφ' οἷς ἐξεβάλεν αὐτὸν Ἀλέξανδρος, ἀπέλυσεν εἰρηκῶς εἰ ὁρθῶς σου ἡ πίσιν ἐστὶν, καλῶς ὁμοσεας. εἰ δὲ ἀσέβης ὅστις ἡ πίσιν σου καὶ ὁμοσεας, ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ὑβριος κείνης

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πλείστον ἔτος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Mortem Arii non recte hoc loco refert Theodorus. Diu siquidem post Nicenam Synodum ea mors contigit. Sed neque verum est quod hic ait Theodorus, Arium post Synodum Nicenam diutissime moratum esse Alexandriæ. Quomodo enim diu illic morari potuit post Concilium Nicenum, cum vix dum finito Concilio missus sit in exilium ab Imperatore Constantino, nec posteaquam ab exilio revocatus est, Athanasius eum unquam in Ecclesiam recipere voluerit, ut ipse docet in Apologetico secundo adversus A-

rianos. Scio quidem Rufinum in cap. 12. lib. 10. Historiæ, & Socratem atque Sozomenum scribere, Arium post exilium Alexandriam rediisse. Sed cum Athanasius id nusquam dicat, immo vero diserte affirmet se Eusebii Nicomediensis & Imperatoris Constantini literis id minaciter præcipientibus, constantissime restitisse, Athanasii testimonio malim credere.

2 Ἐν τοῖς πρὸς Ἀπῖωνα. Hæc epistola Athanasii in vulgatis editionibus inscribitur πρὸς Συμπύκνωτα.

τα

τὰ χτ' σέ. οὕτω δὴ οὐδ' αὐτὸν ἐξεληθόντα παρὰ
 τοῦ βασιλέως, ἠθέλησας εἰσαγαγεῖν αὐτοὶ εἰς τὴν
 ἐκκλησίαν οἱ περὶ Εὐσέβιον τῇ συνῆθαι αὐτῶν βίᾳ.
 ἀλλ' ὁ τῆς Καισαριηνῆ πόλεως ἐπίσκοπος ὁ μακα-
 ρίτης Ἀλέξανδρος ἀντίελεγ, Φάσκειν μὴ δεῖν εἰς
 κοινῶν διαχθῆναι τὸν τῆς αἵρεσως διρετικόν. καὶ
 λοιπὸν οἱ ᾤετο Εὐσέβιον ἠπείλυσαν, ὅτι ὡς οὐ μὴ
 θελόντων ὑμῶν ἐποίησαμεν αὐτὸν κληθῆναι ὡς
 βασιλέως, ὅπως αὐεῖον καὶ μὴ χτ' γνώμῃ σου
 τυχεῖν, συναχθῆσιντα Ἄρειος μετ' ἡμῶν ἐν τῇ
 ἐκκλησίᾳ ταύτῃ. σάββατον δὲ ἰὼν, ὅτε ταῦτα
 ἔλεγον. ὁ τοῦτον ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος ἀκούσας
 ταῦτα, καὶ πάντῃ λυπηθεὶς, ἐπελθὼν εἰς τὴν ἐκ-
 κλησίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἄρας πρὸς τὸ Θεόν, ἀπα-
 δύρατο καὶ ρίψας ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον ἐν τῷ ἱε-
 ρατεῖῳ, κείμενος ἐπὶ τῇ ἐδαφῇ ἤχητο. παρὼν δὲ
 καὶ Μακάριος δι' ἰσχυρὸν σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀκούων τῆς
 Φωνῆς αὐτῆς. παρεκάλει δὲ δύο, ταῦτα λέγων· εἰ
 Ἄρειος αὐεῖον συναγάγῃ, σπύλιον ἐμὲ καὶ δουλὸν σε,
 καὶ μὴ συναπολέσης δις τῷ μὲν ἀσέβῳ. εἰ δὲ φείδῃ
 τὴν ἐκκλησίαν (καὶ οἶδα δὲ ὅτι φείδῃ, ἐπειδὴ ἐπὶ ταῖς
 ῥήμασι τῷ ᾤετο τὸν Εὐσέβιον, καὶ μὴ ὥς εἰς ἀφα-
 νομὸν καὶ ὄνειδος τὴν κληρονομίαν (καὶ καὶ ἄλλον Ἄ-
 ρειον, ἵνα μὴ ἐπελθόντος αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δό-
 ξη καὶ ἡ αἵρεσις συνεισέρχεσθαι αὐτῶν, καὶ λοιπὸν
 ἡ ἀσέβεια νομιμαθῇ ὡς δισέβεια. ταῦτ' ἐξέταξεν ὁ
 ἐπίσκοπος ἀνεχώρησε, πάντῃ φροτίζων. καὶ γέγονε π
 θαῦμα φεικτὸν καὶ ὡς ἐδόξεν. τῷ γὰρ ᾤετο Εὐ-
 σέβιον ἀπειλησάντων, ὁ μὲν ἐπίσκοπος προσήυχατο·
 ὁ δὲ Ἄρειος ἐθάρρην τοῖς περὶ Εὐσέβιον πολλὰ πε-
 φλυαρῶν, εἰσῆλθεν εἰς χαθέρας ὡς ἀφ' ἑλπίας καὶ
 γαστρός· καὶ διέβηεν χτ' τὸ γεγραμμένον πρὸς γινώ-
 σκον, ἐλάκησε μέσος, καὶ πρὸς τὸν Θεόν ἀπέφυγεν,
 ἀμφοτέρων τε, τῆς κοινῆς καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπετηρῆθη.
 Τὸ μὲν οὖν τέλος τῆς Ἀρεῖας, τοιοῦτον γέγονε. καὶ
 οἱ περὶ Εὐσέβιον μεγάλως αἰσχυμένους, ἔθαψαν τὸν
 ὁμόφροντα ἑαυτῶν. ὁ δὲ μακαρίτης Ἀλέξανδρος, χαί-
 ρουσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ συνάξιν ἐπέτελεσιν ἐν δι-
 σέβῃ καὶ ὀρθοδόξῃ, σὺν πάνσι τοῖς ἀδελφοῖς δι' ἰσχυ-
 ρόν καὶ δόξαν μεγάλως τὸν Θεόν. ἔχων ὡς ὅτι
 χαίρων τῷ θανάτῳ, μὴ γένοιτο. πάνσι γὰρ σπουδει-
 ται τοῖς ἀνθρώποις σπουδασθῆναι ἀπαξ. ἀλλ' ὅτι τῷτο
 ὡς τὰς ἀνθρώπων κείσας ἐδίδχθη. αὐτὸς γὰρ ὁ
 Κύριος δικάσας ταῖς ἀπειλαῖς τῷ ᾤετο Εὐσέβιον, καὶ
 τῇ δι' ἡμῶν Ἀλεξάνδρου, κατέκρινε τὴν Ἀρεῖαν αἰ-
 ρεσιν, δείξας αὐτῷ ἀναξίαν εἶναι τῆς ἐκκλησιαστι-
 κῆς κοινῆς· καὶ πάνσι φανερώσας, ὅτι καὶ παρὰ
 βασιλέως, καὶ πάντων ἀνθρώπων, ἔχη τὴν μαρτυ-
 ρίαν καὶ τὴν προστασίαν, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς τῆς
 ἀληθείας κατεκρίθη. τοιαῦτα τῷ ποτηρῶν σπέρμα-
 των ὁ Ἄρειος ἀρεφάμενος δράγματα, καὶ τῷ μὲν
 ἐσομένῳ κολασθῆναι ἰδὼν τὰ προαύλια, τῆς οἰκίας
 ἀσέβειας ἀφ' ἧς πτωχεύει κατετήρηται. ἐγὼ δὲ ἐπὶ
 τῇ τῆς βασιλικῆς δισέβειας διήκοντι τρέφομαι.
 πάνσι γὰρ τοῖς ὡς τῷ Ῥωμαίων τελοῦσιν ἡγεμονί-
 αν ἐπέτειλε δήμους· τῆς μὲν προτέρως αὐτοὺς ἐξ-
 ἀπάτης ἀπαλλαγῆναι παρεχούσιν· καὶ δὲ τῷ Ῥωμαίων

Cum hoc modo digressus esset à Principe, Sæc. IV.
Eusebiani consueta ipsis violentia utentes, eum in Ecclesiam introducere voluerunt. Sed beatæ memoriæ Alexander Constantino-
politanus Episcopus reclamabat, negans auctorem hærescos in communionem suscipi oportere. Tandem Eusebiani minati sunt Alexandro, ita dicentes: Quemadmodum te invito perfecimus ut ab Imperatore Arius evocaretur, sic crastino die quamvis renuente te, nobiscum in hac Ecclesia collectas ager. Erat tunc dies sabbati cum hæc dicerent. Quibus auditis Episcopus Alexander, incredibili mœrore affectus, manibus ad Deum sublatis lamentari cœpit. Pronusque humi jacens intra conscripta altaris Deum orabat. Aderat una cum illo Macarius, ipse quoque Deum orans, & Alexandri vocem audiens. Porro ille duo postulabat à Deo, ita dicens: Si Arius cras communicaturus est, dimitte me servum tuum, nec pium cum impio simul perdas. Si vero parcis Ecclesiæ tuæ: novi autem quod ei parcas: respice ad verba Eusebianorum, & noli tradere hæreditatem tuam in ruinam & opprobrium. Tolle è medio Arium, ne illo in Ecclesiam ingresso, hæresis quoque simul ingressa esse videatur, neve impietas deinceps eodem loco habeatur quo pietas. Hæc precatus Episcopus, Ecclesia abscessit mirum in modum sollicitus.

Alexandri ad Deum de Ario tollendo preces.

Et continuo res accidit mira prorsus atque horrenda & inexpectata. Nam cum Eusebiani minas intentassent, Episcopus quidem preces ad Deum fuderat: Arius vero Eusebianorum præsidio confidebat, & multa inaniter jactans, ob urgentem alvi necessitatem latrinas petiit. Statimque pronus, sicut scriptum est, crepuit medius, collapsusque protinus animam exhalavit, & utroque pariter, communione scilicet ac vita, privatus est. Hujusmodi fuit exitus Aarii. Et Eusebiani quidem maximo pudore affecti, illum, utpote idem cum ipsis sentientem, tumulto condiderunt. Beatus autem Alexander, cum gaudio totius Ecclesiæ collectas celebravit pie atque orthodoxe, simul cum universis fratribus Deum orans, & impense glorificans. Non quod morte illius lætaretur: absit. Cunctis enim hominibus præscriptum est semel mori. Sed quia id miraculum cunctis mortalium iudicii præstantius apparuerat. Nam Dominus ipse de minis Eusebianorum & de Alexandri precibus sententiam ferens, Arianam hæresim condemnavit, Ecclesiæ communione indignam eam esse demonstrans: cunctisque palam ostendens, eam, licet Imperatoris ipsius omniumque mortalium suffragio ac præsidio muniatur, ipsius veritatis iudicio esse damnatam. Hujusmodi manipulos perniciosæ sementis collegit Arius, & poenarum quæ ipsi in futuro sæculo paratæ erant intuitus præludia, propriam impietatem supplicio suo confessus est. Ego vero ad narrandam Imperatoris pietatem sermonem transferam. Omnibus enim Imperio Romano subjectis epistolam scripsit, eos exhortans ut & pristinæ superstitionis errorem abjicerent: & Servatoris nostri do-

F 2

S. c. Strinam amplecterentur; cunctosque ad hujus veritatis callem perducens. Singulorum autem urbium Episcopos ad construendas Ecclesias excitabat, non literis solum eos ad hoc invitans, sed etiam pecuniarum largitione & eorum omnium quæ ad fabricas erant necessaria. Idque declarant literæ ipsæ, quæ sic habent.

CAPUT XV.

Constantini Imperatoris epistola de Constructione Ecclesiarum.

Victor Constantinus Maximus Augustus Eusebio.

Euseb. vit. Const. l. 2. cap. 46. Socr. lib. 1. cap. 9.

Cum usque ad hanc diem impia præsumptio & tyrannica violentia ministros Servatoris nostri sit persecuta, pro certo habeo planeque mihi ipse persuasi, omnium Ecclesiarum ædificia, aut per incuriam corrupta, aut præ metu ingruentis temporum iniquitatis minus honorifice exulta esse, frater carissime. Nunc vero cum libertas restituta sit, & draco ille providentia Dei optimi maximi, ministerio autem nostro à Reipublicæ administratione submotus; equidem existimo Divinam potentiam omnibus clarissime innotuisse; & eos qui seu metu, seu incredulitate aliquid peccaverunt, agnito illo qui vere est, ad rectam ac veram vivendi rationem esse redituros. Quotquot igitur Ecclesiis aut ipse præses, aut alios in singulis locis præsidentes Episcopos, & presbyteros ac diaconos nosti; cunctos admone, ut in opera Ecclesiarum omni studio ac diligentia incumbant: quo aut reparentur quæ adhuc manent, aut augeantur in majus; aut sicubi usus postulaverit, nova ædificentur. Quæcunque autem necessaria fuerint, & ipse, & reliqui alii tuo intervenitu, tum à Præsidibus provinciarum petent, tum ab officio Præfecturæ Prætorianæ. His enim per literas præceptum est, ut omni diligentia iis quæ tua sanctitas dixerit obsequantur. Divinitas te servet frater carissime. Atque hæc quidem de Ecclesiarum ædificatione scripsit ad Episcopos, qui in singulis erant provinciis. De sacris autem codicibus conficiendis quæ ad Eusebium Palæstinum scripserit, ex ipsis literis facile est cognoscere.

ἡμῶν μεταμαθεῖν διδασκαλίαν προτρέπων, καὶ ἐπὶ ταύτην ἅπαντας τὴν ἀλήθειαν ξαναγῶν. τὸς δὲ γὰρ καὶ πόλιν ὁπισκόπους ἐπὶ ταῖς τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομίας διήγγεν, καὶ γράμμασι μόνους ἐπὶ τῷτο προτρέπων, ἀλλὰ καὶ χρήματα φιλοτίμως δωρεόμενος, καὶ τὰ τῶν οἰκοδομίας διαπανήματα χορηγῶν. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ γραφέντα, τῷτον ἔχοντα τὸν τρόπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Επιστολὴ τῷ βασιλεῶς Κωνσταντίνου, περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομίας.

Νικητῆς Κωνσταντίνου, μέγιστος, Σεβαστός, Εὐσεβίῳ.

Ὡς τῷ παρόντος χρόνῳ, τῆς ἀνοσίῃς βυβλίῃς καὶ τυραννίδος τοὺς ὑπέρτας τῷ σωτήρι 2 Χριστῷ διωκόμενος, πεπείσχυκα καὶ ἀκλειῶς ἐμαυτὸν πέπληκα, πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τὰ ἔργα, καὶ ὑπὸ ἀμελείας διεφθάρθαι, καὶ φόβῳ τῆς ὁπτικῆς ἀδικίας ἐλάττωσα τὴν ἀξίαν γεννηθῆναι ἀδελφὲ προσφιλέστατε. νυνὶ δὲ τῆς ἐλευθερίας δωροδοκίᾳ, καὶ 3 τῷ δραστικῷ ἐκείνῳ δωρῶν τῶν κοινῶν διοικήσεως, Θεῷ τῷ μεγίστῳ προνοίᾳ, ἡμεῖς δὲ ὑπηρεσίᾳ ἐκδιωχθέντες, ἡρώμεθα καὶ πᾶσι φανερῶν γεννηθῶν τιμὴν δύνανται διδάμναι καὶ τὸς καὶ φόβῳ, καὶ ἀπιστίᾳ, καὶ ἀμαρτήμασι πᾶσι περιπλοκαῖς, ὁπτιγόντας τε τὸν ὄντα 5 ὄντα, ἤξεον ἐπὶ τιμῇ ἀληθείᾳ καὶ ὁρίῳ τῷ βίῳ καλῶν. ὅσων τοίνυν καὶ αὐτὸς περιείχετο ἐκκλησιῶν, καὶ ἄλλους τοὺς καὶ τόποις περιείχετο ὁπισκόπους, πρεσβυτέρους τε καὶ ἀρχιερεῖς οἶδα, ὑπόμνητον σπουδάζειν περὶ τὰ ἔργα τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐπανορθοῦν τὰ ὄντα, καὶ εἰς μέγιστα αὐξάνειν, καὶ εἶναι ἀνὰ τὴν 7 χρεῖαν ἀπαιτῆναι, καὶ ἀποδοῦναι. αἰτήσεως δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἀπὸ τοῦ οἱ λοιποὶ τὰ ἀναγκαῖα, ὥστε καὶ τῶν ἡγεμονοῦντων, καὶ τῆς ἐπαρχικῆς τάξεως. τοῖς τοῖς ἐπετάλῃ, πᾶσι σπουδῇ ἐξυπηρετήσασθαι τοῖς ὑπὸ 9 τῆς ὁσιότητος λεγομένοις. ὁ Θεὸς ἀγαθολάξαι σὲ ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομίας περὶ τὴν καὶ ἐκάστην ἐπαρχίαν ὁπισκόπους ἐπέστειλεν. ὁποῖα δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν ἱερῶν βιβλίων καθαροῦς περὶ Εὐσεβίῳ ἔγραψα τὴν 11 Παλαιάν, ἐξ αὐτῶν τὴν γραμμάτων καθαροῦς ὁπισκόπους.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μεθ' αὐτὴν διδασκαλίαν] In Manuscriptis codicibus Allatii & Savillii [& in Regio J. Pini] legitur μεταμαθεῖν, quod magis placet. Utitur ea voce non semel Theodoritus.

2 Τοῦ σωτήρος Χριστοῦ] In codice Leonis Allatii & apud Nicephorum in libro 8. cap. 27. pro Χριστοῦ legitur Θεοῦ, quod magis probo. Apud Eusebium vero in lib. 2. de

vita Constantini neutra vox habetur. [Θεὸν legit codex Regius Pini.]

3 Ἐλάττωσα τὴν ἀξίαν] Basilienfis editio habet ἐλάττω adverbialiter, quod mihi non displicet. Paulo post pro οὐδενὸς, in MSS. codicibus [Regio,] Savillii & Allatii & in editione Basilienfi, necnon apud Nicephorum scribitur διωκόμενος.

Ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῆς τῆς θείας
γραφῆς καθασκευῆς.

Νικητὴς Κωνσταντῖνος μέγας, Σεβαστός,
Εὐσεβίῳ.

*Alia ejusdem Imp. epistola, de consuecendis
sacris codicibus.*

*Victor Constantinus Maximus Augustus
Eusebio.*

5

ΚΑΘ' ἡ ἐκείνου ἡμῶν πόλιν, τῷ σωτῆρι Θεῷ
συμμετομέλῃς προνοίας, μέγιστον πλήθος ἀν-
θρώπων τῇ ἀγαθῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατίθειεν ἑαυτοί-
ας πάντων ἐκείνῃ πολλὰ λαβόντων αὐξήσιν, σφό-
δρα αἶνον χαίρειναι, καὶ ἐκκλησίας οὗ αὐτῇ 10
κατασκευάζειν πλείους. τοιγάρτοι δίδεξο πρε-
σβυτέρους τὸ δοῦναι τῇ ἡμετέρᾳ πρεσβυτερίᾳ. πρέ-
πει γὰρ καλεῖσθαι διδάσκειν τὸ τῇ σὴ συνείδησι, ὅ-
πως αἱ πενήτων σωματικά οὐκ ἀφαιρέσιν ἐξ ἑαυ-
τοῦ, ἀλλὰ ἀνάγκη τὴν καὶ πρὸς τὴν χρῆσιν ἀπολαύ- 15
σασθαι, ὑπὸ τοῦτον καλλιεργῶν καὶ ἀκρίβως τὴν
τέχνην ἐπισταμένῃ γραφῆναι καλῶς τῆς θείας
διδαχῆς γραφῆναι, ὅτι μάλιστα τὴν ἐπισκοπὴν, καὶ
τὴν χρῆσιν, τὰς ἐκκλησίας λόγῳ ἀναγκαίαν εἶναι γι-
νώσκεις. ἀπέσταλ' ἡ γράμματά παρὰ τῆς ἡμετέ- 20
ρας ἡμερολογίου πρὸς τὴν διοικήσεως ἐκκλησιαστικῆς
ὅπως αἱ πάντα τὰ πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτῶν ἐπι-
τήδεια ὁρῶνται φρονήσιν. ἵνα γὰρ ὡς τάχιστα τὰ
γραφόμενα σωματικά καθασκευαῖ, καὶ οὕτως ὅτι με- 25
λείας ἔρῃ τὸ γινώσκον. καὶ γὰρ δύο δημοσίῃς ὁρ-
μάται ἐξουσίαι εἰς ἀνακομιδὴν, ἐκ τῆς αὐθεντίας τῆς
γράμματός ἡμῶν τὴν λαβεῖν πρὸς τὴν. οὕτως γὰρ
αἱ μάλιστα καλῶς γραφόμεναι, καὶ μέχρι τῆς ἡμετέρας
ὁρῶνται ῥᾶτα διακομιδῇ ἐνὸς διδαχῆς τὸ πλεον- 30
ργον τὸ ἐκ τῆς οὐκ ἐκκλησίας ἀνακομιδῆς ὅς ἐστιν
αἱ ἀφίκηται πρὸς ἡμᾶς, τῆς ἡμετέρας περὶ τὴν
φιλοφροσύνης. ὁ Θεὸς σε διαφυλάξει ἀδελφεῖ ἀγα-
πητέ. ἵκανά μ' ἐστὶ καὶ ταῦτα περὶ τῆς μαλ' ἡ
διδαχῆς καθαῖς, ὅπως ὁ πανθῆναι βασιλὴς πᾶ- 35
σαν εἰς τὰ θεία μετέθηκε καὶ σπουδῇ προαδόντων δὲ
ὅμως τοῖς εἰρημένους, τὰ περὶ τὸν σωτῆρα αὐτῶν
τάφον καθαρθέντα. μαθὼν γὰρ ὡς οἱ κορυθαυγαῖες,
καὶ περὶ τὴν εὐδωλὴν θρησκείαν βεβαχυμένους, καὶ
μὲν διδομένην κατέχουσιν τὰ φρονήματα, λίθη παραδόντες 40
φιλοφροσύνης καὶ σωτηρίας καὶ μνήμην ἐπὶ τῷ τῷ
νεῶν καὶ ἀκολάστου δαίμονος ἐδιδόσαντο, ταῖς παρ-
θεντικαῖς ὁδοῖς ἐπὶ τῇ ἀσπίδι καθαλύνοντες μὴ προσέ-
ταξαι τὸ μυστήριον οἰκοδόμημα. καὶ τὸ χροῖον ἐκείνον καὶ 45
ἐκείνους μολυνθέντας θυσίας ἐκφορηθῆναι, καὶ πόρ-
ρω περὶ τῆς τῆς ἀρετῆς εἶτα νεῶν οἰκοδομηθῆναι
μέγιστον καὶ κάλλιστον. διδοὶ δὲ ταῦτα καθαίρειν
ἡ ἐπιστολὴ, ἣν πρὸς τὸν πρεσβυτέρα ἐκκλησίας ἐκεί-
νης ἀπέπεμψε. Μακάριος δὲ ἦν ὁ πρὸς τὸν καὶ πρόδον 50
ἐμνήσθημεν, ὅς καὶ τῇ μεγάλῃ κακοφωνίᾳ συνόδου,
καὶ τῇ Ἀρείῳ σὺν τοῖς ἄλλοις κατηγωνίσαστο βλασφη-
μίαν. ἐστὶ δὲ αὕτη.

IN ea urbe quæ à nobis nomen sortita *Euseb. Vit.*
est, Divina Servatoris nostri providen- *Const. l. 4.*
tia, maxima hominum multitudo ad san- *c. 36. Sect.*
ctissimam Ecclesiam sese adjunxit. Itaque *l. 1. cap. 9.*
cum cuncta illic maximum incrementum
capiant, consentaneum inprimis videtur,
ut plures quoque in ea construantur Ec-
clesiæ. Accipe igitur libenti animo id
quod facere decrevi. Visum est enim id
significare prudentiæ tuæ, ut quinquagin-
ta codices Divinarum scripturarum, qua-
rum apparatus & usum maxime necessa-
rium Ecclesiæ esse intelligis, in membra-
nis probe apparatis, ab artificibus antiqua-
riis venuste scribendi peritissimis describi
facias; qui & legi facile & ad omnem u-
sum circumferri possint. Literæ porro à
nostra clementia missæ sunt ad Rationa-
lem Diocesis, ut cuncta ad eorum codi-
cum confectionem necessaria præberi cu-
ret. Tuæ erit diligentia, ut scripti co-
dices quantocyus apparentur. Cæterum du-
orum publicorum vehiculorum usum au-
thoritate hujus epistolæ accipies. Sic enim
quæ eleganter descripta sunt, ad conspe-
ctum nostrum commodissime perferentur:
uno scilicet ex Ecclesiæ tuæ diaconis id
ministerium obeunte. Qui quidem ubi ad
nos pervenerit, humanitatis nostræ experi-
mentum capiet. Divinitas te servet fra-
ter carissime. Ex his quidem satis col-
ligitur, immo vero apertissime demonstra-
tur, qualiter Imperator omni laude dignif-
simus omne studium suum ad res Divi-
nas transtulerit. Adjiciam tamen ea quæ
circa sepulcrum Servatoris nostri ab eo-
dem præclare gesta sunt. Nam cum di-
dicisset, infantes ac furore percitos dæ-
monum cultores, dum salutis nostræ me-
moriæ student abolere, sepulcrum quidem
Domini congesta humo adobruisse: desu-
per vero fanum impudicæ dæmonis extru-
xisse, ut Virginis partum ludibrio affice-
rent: primo quidem execrandum illud æ-
dificium destrui jussit: humumque illam
impuris sacrificiis contaminatam exportari,
& quam longissime extra urbem projici:
Deinde vero Ecclesiam maximam ac pul-
cherrimam eodem in loco ædificari præ-
cepit. Verum hæc evidentius ostendit e-
pistola ipsa, quam ad Ecclesiæ illius An-
tistitem misit. Erat hic Macarius ille cu-
jus supra mentionem fecimus; qui etiam
maximæ Synodo interfuerat, & una cum
reliquis impietatem Arii prostraverat. Est
autem hujusmodi.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Ἐκφορηθῆναι. Rectius in Manuscripto codice Henrici Savillii scriptum est ἐκφορηθῆναι. Codex autem [Regius
&] Allatii habet οὐκ ἐκφορηθῆναι, quemadmodum, edidit Jacobus Sirmundus.

ΚΕΦΑ-

Alia ejusdem Imp. epistola ad Macarium Hierosolymitanum Episcopum, de constructione sacrosanctæ Ecclesiæ.

Victor Constantinus Maximus Macario.

Ἀλλή τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολή πρὸς Μακάριον τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, περὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ θείου ναοῦ.

Νικητῆς Κωνσταντίνος μέγιστος, Μακάριε.

Euseb. Vit. Const. l. 3. c. 30. Socr. l. 1. c. 9.

TANTA est Servatoris nostri gratia, ut nulla sermonis copia ad præsentis miraculi narrationem sufficere videatur. Nam sacratissimæ illius passionis monumentum, sub terra jam pridem occultatum tot annorum spatio delituisse, quoad communi omnium hoste sublato, famulis ejus in libertatem vindicatis affulgeret, omnem revera admirationem superat. Nam tametsi omnes quotquot ubique terrarum sapientes habentur, in unum coacti, aliquid pro hujus rei dignitate dicere instituerint, ne ad minimam quidem ejus partem aspirare posse mihi videntur. Quippe hujus miraculi fides omnem humanæ rationis capacem naturam tantum excedit, quantum humanis Divina præcellunt. Quocirca hic unus mihi ac præcipuus semper est scopus, ut quemadmodum veritatis fides novis quotidie miraculis inclarescit, sic etiam mentes omnium nostrum ad sanctissimæ legis observantiam, cum omni modestia & concordia alacritate incitentur. Quod quoniam omnibus perspectissimum esse confido, illud tibi inprimis persuasum velim, nihil mihi antiquius esse, quam ut sacrum illum locum, quem Dei jussu turpissima adjunctione simulacri, velut gravi quodam pondere exoneravi; & qui ab initio quidem Dei judicio sanctus fuit, postea vero multo sanctior effectus est, ex quo Dominicæ passionis fidem in lucem protulit; eum, inquam, locum fabricarum pulcritudine exornemus. Decet itaque prudentiam tuam, singula ad opus necessaria ita disponere & curare, ut non modo basilica ipsa omnium quæ ubique sunt pulcherri-
ma; sed & reliqua membra ejusmodi sint, ut omnes quantumvis eximie singularum urbium fabricæ, ab hac una facile superentur. Ac de parietum quidem substructione & elegantia, Draciliano amico nostro, agenti vices clarissimorum Præfectorum Prætorio, & Præfidi provinciæ scias curam à me esse commissam. Jussit siquidem pietas nostra, ut artifices & operarii, & quæcunque ad hoc opus necessaria esse ex prudentia tua cognoverint, protinus instante illorum sollicitudine dirigantur. De columnis vero & marmoribus, quæcunque & pretiosiora & utiliora esse inspectione operis facta judicaveris, cura ut ad nos perscribas: ut cum ex literis

Τοσαύτη τῷ σωτῆρι ἡμῶν ἐστὶν ἡ χάρις, ὥς μηδεμίαν λόγων χορηγίαν τῷ παρόντος θαύματος ἀξίαν εἶναι δοκεῖν. τὸ γὰρ γινώσκειν τῷ ἀγιοτάτῳ ἐκείνῳ πάθος, ὑπὸ τῇ γῇ πάσαις κρυπτόμενον, τοσαύταις ἐπὶ τῶν περὶ τοῦ ναοῦ λαθεῖν, ἅχρεις ἔσθ' ὅτις ἢ κοινοὶ πάντων ἐχθροὶ ἀναίρεσιως ἐλευθερωθεῖσι τοῖς ἑαυτῷ διερχέμενοι ἀναλάμπῃ ἐμελλεν, πᾶσαν ἐκπληξιν ὡς ἀληθῶς ὑπερβαίνει. εἰ γὰρ πάντες οἱ ἀφ' ὧν πάσης τ' οἰκουμενῆς εἶναι δοκούντες σοφοὶ, εἰς ἐν τῷ αὐτῷ συνελθόντες, ἀξίον τι τῷ ἁγιοτάτῳ ἐθέλωσιν εἰπεῖν, ὅδ' ἂν πρὸς τὸ βραχύτατον ἀμιλλῆσθαι δύνησιν. ἐπὶ τοσούτοις πᾶσαι ἀνθρωπίνης λογισμῶς χορηγικῶς φύσιν ἡ τῷ θαύματι τοῦτο πίσις ὑπερβαίνει, ὅση τ' ἀνθρωπίνῳ τὰ ἔργα συνίστηεν εἶναι δυνατώτερα. ἀφ' οὗτο γὰρ ὅτις αἰεὶ καὶ πρῶτος καὶ μόνος ἐστὶ μοι σκοπὸς, ἵν' ὥσπερ ἐαυτῷ ὁσημέρῳ καινολόγοις θαύμασι ἡ τῆς ἀληθείας πίσις ἐπιδείκνυσιν, ἕτως καὶ αἱ ψυχὰς πάντων ἡμῶν πρὸς τὸ ἅγιον νόμον σωφροσύνης καὶ ὁμογνώμονι πρὸς θυσίᾳ σπουδαιότερα γίνωνται. ὅθεν ἐπειδὴ πᾶσι εἶναι νομίζω φανερόν, ἐκείνο μάλιστα σε πεπεισῶ βέλτομα ὡς ἄρα πάντων μοι μᾶλλον μέλει, ὅπως τὸ ἱερὸν ἐκείνον τόπον, ὃν Θεοῦ προτάγματι αἰχίστης εὐδάλῃ προσηύχης, ὥσπερ πρὸς ἐπικειμένην βάρυν ἐκούφισα, ἅγιον μὲν ἐξ ἀρχῆς Θεῷ κρείσσει γεγενημένον, ἀγιώτερον δὲ ἀποφανθέντα, ἀφ' οὗ τὸν τῷ σωτῆρι πάθος πίσις εἰς Φῶς προήγαγεν, οἰκοδομημάτων χάριτι κοσμήσωμεν. προσήκει τοίνυν τιτὸς σὺν ἀγχινοῖσι ἕτως ἀφ' ὧν τὰ ἐξ ἐκείνου τῷ ἀναλαβάνῃ ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὥς ἂν μόνον βασιλικὴν τὴν πανταχοῦ βελτίονα, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα γινώσκῃ, ὡς πάντα τὰ ἐφ' ἐκείνης χαλλισυνοῦσα πόλεως, ὑπὸ τῷ κλισματι τῷ τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς τὸ τοῖον ἐγγεσθῆναι καὶ χαλλιεργίας, δρακουλίου τῷ ἡμετέρῳ φίλῳ, τῷ διέπολιν τὴν λαμπρότητα ἐπάρχων τὰ μέρη, καὶ τῷ ἐπαρχίας ἀρχόντι, παρ' ἡμῶν ἐκτελεσθῆναι τὴν φρονίδια γίνεσθαι κελεύεται γὰρ ὑπὸ τῆς ἐμῆς βουλεύσεως, καὶ περὶ τὰς ἐργασίας, καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν οἰκοδομὴν ἀναγκαῖα τυγχάνουσιν, ὅθεν τὸ σὺν χαλαμάθει ἀγχινοῖς, παραχρῆμα ἀφ' οὗ ἐκείνων προνοίας ἀποσταλῆναι. περὶ οὗ τὸ κίονον εἴτ' ἐν μαρμαρίῳ, ἃ δ' ἂν νομίστας εἶναι τιμωτέρᾳ καὶ χρησιμώτερα, αὐτὸς συνόψως γινόμενης, πρὸς ἡμᾶς γράψαι σπύδασον ἢ ὅσον

VALESII ANNOTATIONES.

1 Προτάγματι] Πρώγμματος codex Regius Pini.]

2 Αὐτοῖς συνόψως γινόμενης] In Manuscripto codice Leonis Allatii scriptum est αὐτῶν rectius procul dubio. Apud Eusebium vero in lib. 3. de vita Constantini, & in Nicephori lib. 8. cap. 28. legitur αὐτῶν συνόψως &c. quæ Jo-

annes Langus ita vertit. Quæ præstantissima & commodissima, operis ipsius forma summam perspicua, existimaveris esse, fac ad nos scribas. Vide quæ notavi ad lib. 3. Eusebii de vita Constantini. Neque enim necesse est hic repetere ea quæ illic adnotata sunt. [Paulo ante, à δ' ἀνομιμω — deest δ' in codice Regio.]

ἀγχινοῖς.

δ' αὖ ἐν ὁποίῳ χρῆται εἶναι ἀφ' τῷ σὺ γράμμα-
τος ὁπτιγῶν, ταῦτα παρ' αὐτῶν μεταχθῆναι
δυνήσῃ. ἥ γὰρ ἔχουσι θαυμασιώτατον τόπον, καὶ
ἀξίαν φαιδρύνει δίκαιον. ἥ γὰρ Βασιλικὴ κα-
μάραν, πόπρον λακωνείαν, ἥ διὰ πινος ἐτέρως ἐρ-
γασίας γινέσθαι δοκεῖ, παρὰ σὺ γινώσκαι βύλομα. εἰ
γὰρ λακωνεία μέλλοι εἶναι, δυνήσῃ ἡ χρυσὴ καλ-
λωπιώσῃ. τὸ λευκόμαρον, ἵνα ἡ σὺ ὁσίοτης τοῖς
προεφημείοις διχαταῖς ἢ τὰχος γινώσκῃται ποιήσῃ,
ὅσων τε ἐργαζῶν ἡ τεχνιῶν ἡ ἀναλωμάτων χρῆται· αὐ-
τὸς ἐμὲ θύεως ἀνεκτικὸν σπένδατον, ἡ μόνον περὶ
τῷ μαρμάρων τε ἡ κίονων, ἀλλὰ ἡ τῷ λακωνα-
είῳ, εἴη ἡ τῷτο καλλίον ἐπικρύπτει. ὁ Θεὸς σὺ
ἀφ' αὐτῶν ἀδελφὴ ἀγαπητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ Ἑλένης τῆς βασιλέως Κωνσταντίνου μητρός, ἡ
τῆς περὶ τῆς οἰκοδομίας τῆς θείας ναῦς σπουδῆς.

Τούτοις τοῖς γράμμασι οὐκ ἄλλος τις διη-
κόνησεν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ βασιλέως ἡ μήτηρ, ἡ
καλλίπαις ἐκείνη, ἡ παρὰ πάντων ἀδελφῶν τῶν
θισίων ἡ τὸν μέγαν τῶτον Φωτῆρα τεκῆσα, καὶ
τιμὴ τῆς θισείας αὐτῶν ἀποσπένδοντα τροφήν αὐ-
τῇ τῆς ὁδοποιίας ποῖον ἀναχομένη, ἡ τῷ γήρας
ἡ λογισαμένη τὰ πάθη. τῷ γὰρ ὀλίγῳ τῷ πελ-
τῆς τῆς ἀποδημίας ταύτης ἐπέλατο, ὁ δὲ καὶ τῶν
ἡ βίβη τὸ τέρμα κατέληγεν. ἐπειδὴ ἡ τὸ χωρί-
ον εἶδεν ἐκεῖνο, τὸ τῆς κοῦης (ωπτιέας τὰ πάθη
δεξάμενον, θύεως μὲν τὸν μυστῶν ἐκείνων καὶ καλ-
λωπιῶν, ἡ τῷ χρυῶ ἐκφορηθῆναι ἀποσπένδει. δόλου
ἡ τῷ κεκρυμμένῳ τῷ γαγενημένῳ, ὥφθησαν τρεῖς
παρὰ τὸ μνημα τὸ δεσποτικὸν κατεχρημένοι γαι-
ροί. ἡ ὅτι μὲν εἰς ἐκ τῶν οὗ τῷ δεσπότης ἡ μὲν ἡ
Ὁωπτιῶν ἡ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐτύλχανεν ὦν, οἱ δ' ἐπεροί
τῷ σὺν αὐτῶν ἀποσπένδοντα ληστῶν, ἀναμφισπῆ-
τως ἐπίστευον ἀπαλῆς ἡ γνῶν δὲ ὁμῶς τὸν τῷ δε-
σποτικῷ πελάσαντα σώματι, ἡ τῷ πμίν αἵματος
τῷ λυάδα δεξάμενον. ἀλλ' ὁ (ωφῶτος ἐκείνος ἡ
θεῖος ὅπως Μακάριος ὁ τῷ πόλεως ἀποσπένδει, τοῖς
δε πόρῳ τῷ ἀπείαν διέλυσεν. γυναικὶ γὰρ ἀφανῆ,
νόσω κατεχρημένη μακρῶ, ἔχασον τῷ γαυρῶν ἐκείνων
μὲν ἀποσπένδει σπένδατος ἀποσπένδει, ἔσω τῷ (ω-
πτιέας τῷ δύναμιν. παραυτίκα γὰρ ὅπως τῷ γυναικῷ
πελάσας, τῷ χαλεπὴν ἐκείνην ἐξήλασε νόσον, ἡ τὴν
ἀνθρώπων ἀπέφηνεν ὕψος. ὅπως δὲ τοῦ βασιλέως ἡ
μήτηρ μαθοῦσα τὸ ποθοῦμενον, τῷ ἡλῶν τὰ μὲν εἰς
τὸ βασιλικὸν ἐπέβαλε κρῆνος, τῷ τῷ παυδὸς κεφαλῆς
ἀποσπένδει, ἵνα τὰ τῷ πολέμῳ ἀποσπένδειται
βέλη· τὰ δὲ τῷ ὅπως ἀνέμειξε χαλκῷ, ἡ ἀσφά-
λει μνησιν τῷ βασιλεῖ, ἡ παλαιῶ ἀπο-
σπένδει πέρας ὁπτιπῆσα. πόρῳθεν γὰρ Ζαχαρίας
ὁ προφήτης ἐβόα, ἡ ἔσαι τὸ ἐπὶ τῷ χαλκῷ ὅπως
ἄγον τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι. τῷ δὲ (ωπτιῶν ἡ
μὲν τῷ γαυρῷ, μῶρεν μὲν πᾶσι τοῖς βασιλείς ἀπέ-
νειμε· τὸ δὲ λοιπὸν, θῆκεν ἐξ ὕλης ἀργυρίου ποι-
σάμεν, τῷ τῷ πόλεως δίδωκεν ὁπτιπῆσα, φυλάτ-
τειν παρεγγύησεν ταῖς ἐπὶ τῷ γυναικὶ τῷ (ω-

tuis cognoverimus quot & qualibus opus
sit, ea undique possint comportari. Æ-
quum est enim, ut qui præ totius orbis
locis maxime admirabilis est locus, pro di-
gnitate sua exornetur. Porro cameram Ba-
silicæ, utrum laqueatam, an alio quopi-
am operis genere faciendam censeas, cer-
tior à te fieri velim. Nam si laqueata fi-
et, auro quoque poterit exornari. Restat
igitur ut sanctitas tua supra memoratis ju-
dicibus quam primum significet, quot o-
perariis & artificibus & sumptibus opus
erit: utque ad me celeriter referat, non
modo de marmoribus & columnis, sed
etiam de lacunaribus, si hoc opus venu-
stius esse censueris. Divinitas te servet fra-
ter carissime.

CAPUT XVIII.

De Helena matre Imp. Constantini: de qua
ejus studio in adificatione Ecclesiæ.

HA s literas non alius quispiam pertulit, sed ipsa Imperatoris mater, tanti filii
parens illa, & ab omnibus piis tantopere cele-
brata, quæ & magnum illud lumen orbi pe-
perit, & pietatis alimenta ei subministravit:
ipsa itineris laborem subiens, & senectuti
sue incommoda pro nihilo reputans. Et-
enim paulo ante mortem hoc iter ingressa
est: octogenaria vero decessit à vita. Post-
quam ergo ad locum illum pervenisset qui
universo orbi salutarem passionem excepe-
rat, illico execrandum quidem illud fanum
everti, & rudera exportari jussit. Cum
vero sepulchrum quod hæcenus latuerat, in
lucem emerisset, cruces tres juxta Domi-
nicum monumentum defossæ apparuerunt.
Ac unam quidem illarum, fuisse crucem Do-
mini ac Servatoris nostri Jesu Christi: re-
liquas vero duas latronum qui una cum illo
suffixi fuerant, cuncti pro certo habebant.
Sed quænam illarum corpus Domini attigis-
set, & pretiosi sanguinis guttis conspersa fu-
isset, prorsus ignorabant. Verum sapientif-
simus ille ac plane Divinus Macarius, ur-
bis illius Antistes, hac ratione dubitationem
omnem dissolvit. Nam cum matronæ cui-
dam nobili quæ diuturno morbo laborabat,
oratione facta, singulas cruces intento ani-
mo admovisset, Dominicæ crucis efficaciam
deprehendit. Hæc enim cum mulierem at-
tigisset, gravem illum morbum protinus de-
pulsit, & pristinam salutem mulieri restituit.
Hoc modo cum Imperatoris mater, id quod
tantopere cupiebat didicisset, clavorum qui-
dem partem galeæ Imperatoris inseruit, ca-
piti filii sui prospiciens, ut hostium tela ab
eo depelleret. Partem vero fræno equi il-
lius admisit, simul Imperatori tutelam
præstans, simul veteris prophetæ vaticini-
um complens. Nam Zacharias propheta
diu ante prædixerat: Et quod in fræno
equi est, sanctum erit Domino omnipoten-
ti. Dominicæ autem crucis, partem qui-
dem palatio attribuit. Reliquum argentea
theca quam fabricari jusserat inclusum, ci-
vitatibus Episcopo tradidit, hortata ut salu-
tis nostræ monumentum ad posterorum
memoriam diligenter custodiret. Collectis
τιέας

Sæc.
IV.Enfob. Vir.
Const. l. 3.
c. 42. Socr. lib. 1.
cap. 17.Dominica
Crucis in-
ventio.Zach. 14.
20.

SÆC.
IV.
Helena
munificen-
tia,

Et Humili-
tas.

deinde artificibus, cum omnis generis materiam undique comparasset, amplissimas illas ac pulcherrimas construxit Ecclesias. Quorum amplitudinem ac venustatem describere superfluum puto, cum omnes fere pii ac religiosi eo confluant, & operum magnificentiam contemplantur. Aliud præterea memoria dignum gessit laudatissima illa planeque admirabilis Regina. Nam cum puellas omnes quæ perpetuam virginitatem profitebantur in unum congregasset, paratissimeque pluribus stibadiis discumbere iussisset, ipsa ancillæ munus implevit, ministrans cibosque apponens, & pocula porrigens, & vinum infundens. Sed & aquæmanile cum supposita pelvi ferens, aquam abluendis earum manibus affudit. His ac similibus aliis ibi gestis rediit ad filium. Nec multo post ad meliorem vitam tranquillo animo migravit, cum multa de pia ac religiosa vivendi ratione mandasset filio, eumque extremis omnis generis benedictionibus cumulasset. Et illa quidem post mortem eum honorem consecuta est, quem par fuit consequi illam quæ tam studiosè tamque ardenti animo Deum coluerat. Ariani vero interim à perditis consiliis minime desistebant.

τηρίας μνημόσυνα. πάντοθεν δὲ παντοδαπὴν ὕλην τοῖς τεχνίταις ἀγείρασα, τῶς μεγίστους ἐκείνους καὶ λαμπροτάτους νεὼς ἐδομήσατο. τὸ δὲ τῶτων κάλλος καὶ μέγεθος ἐκφράσαι, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀγῶνι ὑπέλιφα πάντων, ὡς ἐπὶ τοῖς ἐπὶ τῇ φιλοθεῖᾳ ἐκείνῃσι θεότων, καὶ γεωμῶν τῶν ἔργων ἢ πολυτέλειαν. πεποιήκε δὲ καὶ ἕτερον μνήμης ἄξιον ἢ πανθύφημος ἐκείνη καὶ ἀξιάγραφος βασιλὶς. ταῖς γὰρ διὰ βίην τιμὰ παρθενίαν ἀσκήσας συναγείρασα πάσας, καὶ ἐπὶ πᾶσι βάδων πολλῶν ἀνακλίνασα, αὐτὴν θέρειαν αὐτῆς ἐργῶν ἐπλήρη, διακοῦνσα καὶ ὅσα ὡραία θύρα, καὶ κύλικας ὀρέγνυσα, καὶ οἰνοχοῦσα, καὶ πρόχου ἐπὶ λέβητος φέρουσα, καὶ ὕδαρ ταῖς ἐκείνων χερσὶν ὀπιχέουσα. ταῦτα καὶ τὰ τοῖς ὁμοίᾳ δράσασα, ἐπαῖνλαθε μὲν πρὸς τὴν παῖδα. μετ' οὗτοια δὲ εἰς τὴν ἑτέραν μετέστη βίον, πλεῖστα τῶν παίδων περὶ τὴν θύρα πολιτείᾳς ὀπιχέουσα, καὶ ταῖς ἐξήλθεισιν αὐτὴν ὀπιχέουσα θύρα. ἐκείνη μὲν οὖν μετ' οὗτοια τὴν πᾶν ἐτυχῆν, ὁποῖα τυχῆν ἐχρῆν ἢ ὅπως ἐπιμαλῶς καὶ θερμῶς τὸν τῶν ὅλων τεθεραπεύειν θεόν. οἱ δὲ τῶν Ἀρίων συμμορίας, τῶν παμπονήρων ἐκ ἐπελάθοντο βυλθυμάτων.

CAPUT XIX.

De illegitima translatione Eusebii
Nicomediensis.

INDIRCO enim expositioni fidei Nicenæ manuum suarum subscriptione confenserant, ut pellibus ovium tecti, ea quæ luporum sunt agerent. Forte Divinus ille Alexander, qui Arium oratione sua percussit: Episcopum Byzantii intelligo: sic enim Constantinopolis eo tempore vocabatur: ex hac vita ad meliorem sortem migraverat. Continuo Eusebius impietatis propugnator, parvi habitus regulis quas ipse una cum reliquis Episcopis paulo ante conscripserat, relicta Nicomedia Constantinopolitanam sedem invasit: cum canon diserte prohibeat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τῆς ὡραίας Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας μεταθέσεως.

Τούτῳ γὰρ δὴ ἔνεκα τῇ τῇ πίστεως ὁμολογίᾳ ἡ συνῆντο ταῖς χερσὶν, ὡς αὖ τὰ κώδια ὡραίοι καὶ λίκων ἐργάσαντο. ὁ μὲν γὰρ Ἰωάννης ἔκείνος Ἀλέξανδρος, ὁ τῇ ὡραίᾳ καλῶντι- 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1098 1099 1100 1101 1102 1103 1104 1105 1106 1107 1108 1109 1110 1111 1112 1113 1114 1115 1116 1117 1118 1119 1120 1121 1122 1123 1124 1125 1126 1127 1128 1129 1130 1131 1132 1133 1134 1135 1136 1137 1138 1139 1140 1141 1142 1143 1144 1145 1146 1147 1148 1149 1150 1151 1152 1153 1154 1155 1156 1157 1158 1159 1160 1161 1162 1163 1164 1165 1166 1167 1168 1169 1170 1171 1172 1173 1174 1175 1176 1177 1178 1179 1180 1181 1182 1183 1184 1185 1186 1187 1188 1189 1190 1191 1192 1193 1194 1195 1196 1197 1198 1199 1200 1201 1202 1203 1204 1205 1206 1207 1208 1209 1210 1211 1212 1213 1214 1215 1216 1217 1218 1219 1220 1221 1222 1223 1224 1225 1226 1227 1228 1229 1230 1231 1232 1233 1234 1235 1236 1237 1238 1239 1240 1241 1242 1243 1244 1245 1246 1247 1248 1249 1250 1251 1252 1253 1254 1255 1256 1257 1258 1259 1260 1261 1262 1263 1264 1265 1266 1267 1268 1269 1270 1271 1272 1273 1274 1275 1276 1277 1278 1279 1280 1281 1282 1283 1284 1285 1286 1287 1288 1289 1290 1291 1292 1293 1294 1295 1296 1297 1298 1299 1300 1301 1302 1303 1304 1305 1306 1307 1308 1309 1310 1311 1312 1313 1314 1315 1316 1317 1318 1319 1320 1321 1322 1323 1324 1325 1326 1327 1328 1329 1330 1331 1332 1333 1334 1335 1336 1337 1338 1339 1340 1341 1342 1343 1344 1345 1346 1347 1348 1349 1350 1351 1352 1353 1354 1355 1356 1357 1358 1359 1360 1361 1362 1363 1364 1365 1366 1367 1368 1369 1370 1371 1372 1373 1374 1375 1376 1377 1378 1379 1380 1381 1382 1383 1384 1385 1386 1387 1388 1389 1390 1391 1392 1393 1394 1395 1396 1397 1398 1399 1400 1401 1402 1403 1404 1405 1406 1407 1408 1409 1410 1411 1412 1413 1414 1415 1416 1417 1418 1419 1420 1421 1422 1423 1424 1425 1426 1427 1428 1429 1430 1431 1432 1433 1434 1435 1436 1437 1438 1439 1440 1441 1442 1443 1444 1445 1446 1447 1448 1449 1450 1451 1452 1453 1454 1455 1456 1457 1458 1459 1460 1461 1462 1463 1464 1465 1466 1467 1468 1469 1470 1471 1472 1473 1474 1475 1476 1477 1478 1479 1480 1481 1482 1483 1484 1485 1486 1487 1488 1489 1490 1491 1492 1493 1494 1495 1496 1497 1498 1499 1500 1501 1502 1503 1504 1505 1506 1507 1508 1509 1510 1511 1512 1513 1514 1515 1516 1517 1518 1519 1520 1521 1522 1523 1524 1525 1526 1527 1528 1529 1530 1531 1532 1533 1534 1535 1536 1537 1538 1539 1540 1541 1542 1543 1544 1545 1546 1547 1548 1549 1550 1551 1552 1553 1554 1555 1556 1557 1558 1559 1560 1561 1562 1563 1564 1565 1566 1567 1568 1569 1570 1571 1572 1573 1574 1575 1576 1577 1578 1579 1580 1581 1582 1583 1584 1585 1586 1587 1588 1589 1590 1591 1592 1593 1594 1595 1596 1597 1598 1599 1600 1601 1602 1603 1604 1605 1606 1607 1608 1609 1610 1611 1612 1613 1614 1615 1616 1617 1618 1619 1620 1621 1622 1623 1624 1625 1626 1627 1628 1629 1630 1631 1632 1633 1634 1635 1636 1637 1638 1639 1640 1641 1642 1643 1644 1645 1646 1647 1648 1649 1650 1651 1652 1653 1654 1655 1656 1657 1658 1659 1660 1661 1662 1663 1664 1665 1666 1667 1668 1669 1670 1671 1672 1673 1674 1675 1676 1677 1678 1679 1680 1681 1682 1683 1684 1685 1686 1687 1688 1689 1690 1691 1692 1693 1694 1695 1696 1697 1698 1699 1700 1701 1702 1703 1704 1705 1706 1707 1708 1709 1710 1711 1712 1713 1714 1715 1716 1717 1718 1719 1720 1721 1722 1723 1724 1725 1726 1727 1728 1729 1730 1731 1732 1733 1734 1735 1736 1737 1738 1739 1740 1741 1742 1743 1744 1745 1746 1747 1748 1749 1750 1751 1752 1753 1754 1755 1756 1757 1758 1759 1760 1761 1762 1763 1764 1765 1766 1767 1768 1769 1770 1771 1772 1773 1774 1775 1776 1777 1778 1779 1780 1781 1782 1783 1784 1785 1786 1787 1788 1789 1790 1791 1792 1793 1794 1795 1796 1797 1798 1799 1800 1801 1802 1803 1804 1805 1806 1807 1808 1809 1810 1811 1812 1813 1814 1815 1816 1817 1818 1819 1820 1821 1822 1823 1824 1825 1826 1827 1828 1829 1830 1831 1832 1833 1834 1835 1836 1837 1838 1839 1840 1841 1842 1843 1844 1845 1846 1847 1848 1849 1850 1851 1852 1853 1854 1855 1856 1857 1858 1859 1860 1861 1862 1863 1864 1865 1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2

ἐπισκόπους ὁμοῦ καὶ πρεσβυτέρους ἀπαρροβόντας, ἐξ ἑτέρας εἰς ἑτέραν μὴ μεταβάλλειν πόλιν. θαυμάζον ὃ οὐδὲν, τὸς ἕτεροι χεῖρ ὅτι μόνον μανέντας θρόνους, ἀδελφὰς τοὺς ἄλλους ἀφ' ἑαυτῶν νόμους. ὃ νῦν δὲ τῷτο πρῶτον καχενοτόμην, ἀλλὰ καὶ ἡδὴ τῷτο πρῶτον αὐτὸ τῷτο τολύμην. τὴν Βηρυτὸν γὰρ πάλαι πεπιτυμῆρος, εἰς τὴν Νικομήδειαν μετακίνησιν καὶ ταύτης ὃ μετὰ τὴν συνόδον ἀφ' τοῦ τῆς διωσείας ἀφ' ἑαυτῶν ἐξήλασεν, καὶ σὺν αὐτῷ Θεογόνιος ὁ Νικαίας. καὶ τῷτο δὴλον ὁ βασι-
 1 λὺς Κωνσταντῖνος ὁ δὲ πρῶτον ἀφ' ἑαυτῶν πε-
 2 ποιήκεν. ἐγὼ δὲ καὶ ὁ τέλος τῆς ἐπιστολῆς ἐ-
 3 φησὶ τῇ συγγραφεῖ. ἐπέσειλε δὲ ταῦτα Νικομη-
 4 δέουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Επιστολὴ ὅ βασιλέως Κωνσταντίνου, χεῖρ Εὐσεβίου καὶ Θεογονίου γραφεῖσα Νικομηδείουσι.

3 Τὸ ὅτι τὰ ταῦτα διδάξας ὅτις ἀνακον πλῆ-
 4 5 θος; Εὐσεβίου δηλαδὴ ὁ τῆς τυραννικῆς ὁμο-
 6 7 τῆς συμμύτης. ὅτι γὰρ πανταχοῦ τῆς τυραννικῆς
 8 9 γέννηται ἀφ' ἑαυτῶν, πολλαχόθεν ἐπὶ συνόρων. τῷ-
 10 το μὲν γὰρ αἱ τῶ ἐπισκόπων σφαγαὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀληθὴς ἐπισκόπων τῷτο ὃ ἡ χαλεπὴ ἀ-
 11 12 τῇ τῇ Χριστιανῶν ἐκδίωξις ἀφ' ἑαυτῶν βλάπτει. οὐδὲν

ne Episcopi aut presbyteri ab una civitate in aliam transfiliant. Verum eos qui adversus unigeniti Filii Divinitatem tanta dementia insurrexerant, alias leges licenter violasse, haudquaquam mirandum est. Nec vero ille tunc primum novitatis hujus auctor fuit: sed jam antea idem facinus admiserat. Nam cum Berytensis Ecclesiæ Episcopus olim constitutus fuisset, inde ad Episcopatum Nicomediæ transfiliat. Ex quo deinde Episcopatu post Nicænum Concilium ob apertam quam profitebatur impietatem dejectus est, & una cum illo Theogonius Episcopus Nicææ. Idque Imperator Constantinus literis suis iterum testatus est. Quarum partem hoc loco apponam: Scriptæ sunt autem ad Nicomedienses.

15

CAPUT XX.

Epistola Imp. Constantini adversus Eusebium & Theogonium ad Nicomedienses scripta.

QUIS NAM vero adeo simplicem plebem ista docuit? Eusebium nimirum tyrannicæ crudelitatis consecræneus. Nam quod tyranni cliens perpetuo fuerit, ex multis perspicui potest. Id enim Episcoporum cædes testantur: sed verorum plane Episcoporum. Id crudelissima Christianorum persecutio aperte clamat. Nihil enim

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δύοτερον ἀφ' ἑαυτῶν πεποιήκεν] Vox δύοτερον quid hic significet, non video. Binas enim literas à Constantino ad Nicomedienses scriptas esse adversus Eusebium nuppiam legitur. Itaque Jacobus Sirmundus hanc vocem in editione sua expunxit. Quod quidem ejus consilium laudare non possum: Licet enim Interpreti verbum aliquod in versione sua prætermittere, quod sensum conturbat. In ipso autem textu Auctoris, nihil immutandum aut delendum est, absque auctoritate veterum exemplarium: Nam si hæc licentia semel concedatur, nullam editionem veterum Scriptorum puram ac sinceram habituri sumus. Pro Sirmundo tamen facit Epiphanius Scholasticus, qui hanc vocem in versione sua perinde omisit. [Sed & codex Regius]. Pini vocem hanc δύοτερον non agnoscit. Ego vero libentius pro δύοτερον scripserim ὅτι.

2 Τὸ ὅτι τῶ ἐπισκόπων] Scio multos fore, qui cum finem hujus epistolæ Constantini legerint, priorem ejus partem quæ à Theodorito prætermissa est, desiderent. Est enim hoc egregium antiquitatis monumentum, ex quo multa discere possumus, quæ absque hac epistola procul dubio ignoraremus. Monendus itaque est Lector hanc Constantini epistolam integram haberi in Annalibus Baronii ad annum Christi 329. sed non suo loco. Scripta est enim hæc epistola antequam Eusebius ac Theogonius in exilium mitterentur. Missi sunt autem in exilium tribus jam mensibus elapsis à Synodo Nicæna, ut in lib. 1. sub finem tradit Philostorgius, id est anno Christi 325. mense Septembri. At Baronius hanc epistolam scriptam esse existimat anno Christi 329. & anno sequente Eusebium ac Theogonium ab exilio revocatos. Verum id jam abunde refutavimus in Annotationibus ad lib. primum Historiæ Socratis, ubi ostendimus Eusebium anno Christi 328. revocatum esse à Constantino, & anno Christi 329. concilium Episcoporum Antiochiæ congregasse adversus Eustathium Antiochenum. Est & alius error Baronii non omittendus. Reprehendit enim Theodoritum, quod hanc epistolam à Constantino scriptam esse crediderit, postquam Eusebius Nicomediensis mortuo Alexandro Constantinopolitanam sedem occupasset. Atqui Theodoritus non id dicit: sed tantum ait Eusebium jam pridem reliqua Beryto cujus erat Episcopus, ad Nicomediensem Ecclesiam transfiliisse: & ex ista Nicomediensium sede postea dejectum esse, ut testatur Constantinus in Ep. ad Nicomedienses.

Tom. III.

3 Ὅτι τὰ ταῦτα διδάξας] Querret hic aliquis quæ sint ista mala dogmata quæ Nicomedienses docuerat Eusebius Id vero discimus ex priore parte epistolæ Constantini, quam hic apponam, sicut edita est à Baronio. Quid igitur intelligitis, dilecti fratres? nam vos ipsos accuso. Christiani sumus, & medio in affectu dissentimus. Hæcine est nostra fides? Hæc sanctissima legis doctrina? Sed qua causa est propter quam præsentis mali exitium suscitatum est? O flagitium! & odium supra modum, omnis indignationis magnitudinem superans. Quia istius atrocitatis exitus, qua filium Dei abnegat ex individua Patris substantia processisse? Nonne ubique est Deus, cum certe istum semper nobis adesse sentimus. Nonne per ejus virtutem omnium decoratio constat? Cum certe separatione dissipationis careat. Num igitur vobis aliquid actum est? O dilecti fratres, considerate modo deprecator tormenta præsentis doloris. Confessores vos esse istius promittebatis, quem esse denegatis: in hoc vobis persuadente doctore in omnibus perditio. Sequuntur deinde ea quæ Theodoritus retulit. Ex iis autem quæ adduxi, manifeste apparet Constantinum obicere Eusebio Nicomediensi, quod adversus Nicænz fidei decreta palam in Ecclesia docuerit, Filium Dei non esse ex Patris substantia, nec consubstantiali Patri. Quod si quis Græca verba prioris partis hujus epistolæ Constantini legere desiderat, habentur apud Gelasium Cyzicenum in fine lib. 3.

4 Συμμότης] Epiphanius vertit excultorem, quod non probo. Jacobus Sirmundus consortem interpretatur, Christophorus vero administrum. Joachimus autem Camerarius sic transtulit: Nimirum Eusebius crudelitatem tyrannicam imitatus. Ego consilium malim interpretari, συμμύτης proprie est iisdem sacris initiatus, quem Latini vocant consecræneum.

5 Ὅτι τῶ ἐπισκόπων πανταχοῦ τῆς τυραννικῆς] Dux postremæ voces desunt in editione Basilienfi & in manuscripto codice Henrici Savillii. Quas tamen necessarias esse nemo non videt. Certe Gelasius Cyzicenus & Epiphanius Scholasticus & vetus Interpres apud Baronium eas agnoscit. Delendæ potius sunt dux voces quæ præcedunt, τῶ ἐπισκόπων, quæ sensum turbant, nec habentur in codice Leonis Allatii, [nec in Regio J. Pini,] nec apud Gelasium Cyzicenum, nec in versione Epiphani Scholastici. Cæterum valde probo, quod Epiphanius & verus ille Interpres à Baronio relatus, ἀφ' ἑαυτῶν verterunt clientem. Camerarius transfugam vertit, pessime omnino, deceptus scilicet prava lectione codicis Basilienfis.

G

329

ὃν ᾤει τὸ εἰς ἐμὲ γαληνῶδων ὕδρων νῦν ἔρῳ, δι' ὅν
 ὅτι μάλιστα αἱ τὶ ὀφθαλμίων μερῶν ἔπραγματιύσαν-
 το συνδρομαί. ὕτος καὶ ὁφθαλμὸς χαλασκόπης
 ἔπεμπε χαλὶ ἐμῷ, καὶ μόνον ἐκ ἐνόπλου τῷ τυραν-
 νῷ εἰσέφερει ὑπεργίας. μηδὲ με τίς οἰέσθω εἶναι
 ᾧ τῶν τῶν ἀποδόξιν ἀπαράσκευον. ἔλκχος γὰρ
 ὅστις ἀκρίβης, ὅτι τὸς προσκυτέρους καὶ τὸς διακόνους
 τὸς Εὐσεβίῳ παρεπομένους Φαιρῶς ὑπ' ἐμῷ συνε-
 λήφθαι συνέστηκε. ἀλλὰ ταῦτα μὲν παρήμι· ἀ νῦν
 ὅτι ἀγανακλήσεως ἔνεκεν, ἀλλ' εἰς ἐκείναι ἀιχαμῆν
 ὑπ' ἐμῷ περὶνεκταί. ἐκείνο μόνον δέδρα ἐκείνο
 ἀφελόζομα, ὅτι ὑμᾶς ὅρῳ ᾧ τῶν ἐκλήματος
 χαλεπῶς κοινά. ἀφ' ὃν τὸ Εὐσεβίῳ ἀγωγῆς τε καὶ
 ἀφροφῆς, συνείδησι τὸ ἀληθείας κεχωρισμένην εἰ-
 λήφατε. ἀλλ' ἔστιν ὅ βραδεία θεραπεία, εἴγε ἐπί-
 σκοπον πιστὸν τε καὶ ἀέραμον νῦν γὰρ λαβόντες, πρὸς
 τὸ Θεὸν ἀπίδῃτε. ὅφ' ἐπὶ τῷ παρόντος ὅτι ὑμῖν ἐστὶ,
 ὅτι καὶ πάλαι ἐχρῆν τὸ ὑμετέρως κείσεως ἡρῆα. εἰ
 μὴ ὁ περὶ μετῶν Εὐσεβίος, δεινῶς τὸ τότε συλ-
 λαμβανομέναι αὐτῶν, ὅτι αὐτὰ ἐληλύθη, καὶ τὸ τῆς
 τάξεως ὀρθότητι ἀναχωρῶντος συνεπεπράχθη. ἀλλ'
 ἐπειδὴ περὶ αὐτῶν τούτων ὅτι Εὐσεβίῳ ᾧ τῶν ὑμε-
 τέρων ἀγάπῃ ὀλίγα προσῆκε φράσαι, μέμνη) ἡ
 ὑμετέρως ἀνεξικακία, ἐπὶ τὸ Νικαίαν πόλεις γε-
 νιῆα σύνοδον, ἡ καὶ αὐτὸς ἐγὼ πρεσβύτης τῇ τῆς
 ἐμῆς συνήθσεως λαζεία παρήμην, ὅδ' ἔπειρον βολό-
 μος, ἡ ὁμοίον ἀπασιν ἐργάσατο. καὶ πρό γε πάν-
 των, ἐλέγχει τε καὶ ἀποδείσασα τὸ πρᾶγμα τῶντο,
 ὅτι μὲν ἀρχὴν εἰλόφ' ἀφ' ὃν Ἀρεῖν ὅτι Ἀλεξανδρείας
 ἀπονοίας, ἰχυροποίητο ἡ παρὰ χρῆμα διὰ τὸ Εὐ-
 σεβίῳ ἀτόπη τε καὶ ὀλβείας σπυδῆς. ἀλλ' αὐτὸς
 ὕτος Εὐσεβίος, περὶ φιλέσται καὶ τιμῶνται, μετ'
 ὅσων νομίζετε συνδρομῆς, αἵ τε δὴ ὑπὸ τὸ συνεδρῶντος

VALESII ANNOTATIONES.

3° καὶ πάλαι ἔχον] In editione Basiliensi legitur *καὶ πάλαι*. Sed longe rectius in codice Leonis Allatii & apud Gelasium Cyzicenum scriptum est καὶ πάλαι ἔχον *etc.* absque articulo, qui elegantius omittitur quam re-

6 Μηνῶντι ἡ ὑπόθεσις ἀνεξήγητος] Supra notavi, Epistolam hanc ad Nicomedienſes à Conſtantino ſcriptam eſſe nondum tribus menſibus elapſis à ſynodo Nicæna. Verum hic locus ſententiam noſtram videtur reſellere. Et enim Conſtantine Imp. Nicomedienſes alloquens, in memoriam eis revocat ſynodum Nicænam, cui & ipſe interfuerit. Id vero dici non poteſt de re adeo recenti, & ante tres menſes geſta. Quare neceſſe eſt ut hæc Episto-la à Conſtantino ſcripta ſit, anno ut minimum elapſo poſt Concilium Nicænum. Atque ita falſus fuerit Philoſorgius, qui Euſebium in exilium pulſum eſſe dicit poſt tres menſes quam ſynodus Nicæna celebrata fuerat.

कुत्तः

αὐτῆς ἡτῶμενος, καθ' ὅσον ἡ αἰσχύνῃ, τῇ παύσει
 χόρται ἐληλεῖσθαι ψευδολογία συνίστατο· ὑποπέμ-
 πων μὲν μοι ἀγαθόφρων τὸς ἀξιόβητος Ἰωάννης αὐτῷ
 ἐξαίσιμος ἦ παρ' ἐμῷ συμμαχίαν πᾶσι, ὅπως μὴ
 ἐπὶ τοσούτῳ ἐλεγχθεὶς πλημμελήματι, ὃ ὑπαρχού-
 σης αὐτῷ πῶς ἐκβάλλοιτο. μάρτυς ἐστὶ μοι τῆς
 ὁ Θεὸς αὐτὸς, ὃς ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν Φιλάρετος ἐπιμέ-
 νοι. ἐπεὶ καὶ ἐμὲ ἐκεῖνος περιέτρεψε καὶ ἀπεπῶς ὑφῆρ-
 पासεν, ὃ καὶ ὑμῖν ἐπιγνώσκει. πάντες μὲν γὰρ ἐπρά-
 χθη τότε, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ, πᾶν ὅπῃν κακὸν ἐπὶ
 ὃ αὐτῷ διανοίας ἀπεκρυπτόμενος. ἀλλὰ πρόωγ, ἵνα
 ταῖς λοιπαῖς τῇ τῆς σκαυότητος παρὰ, τί μάλιστα
 μὲν Θεογονίῃ, ὅτι τῆς ἀνοίας ἐχὶ κοινωνίαν, διεπράξα-
 1 το, ἀκούσατε ὡς ἐλάλει. Ἀλεξανδρίας πᾶσι
 τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀναχωρήσαντας, ὅταν οὕτως κα.
 2 καλὴν ἀποσταλῇ, ἐπειδὴ ἀφ' ὃ τῆς ὑπηρε-
 σίας ὁ τῆς διανοίας διηγήρετο πυρὸς. ἀλλ' ἔτσι οἱ
 3 καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ ἐπίσκοποι, οὓς ἀπαξ ἡ τῆς
 συνόδου ἀλήθεια ὡς μετανοοῦν τετηρήκει, ὃ μόνον
 ἐκεῖνος ἐδέξατο, καὶ παρ' ἐαυτοῖς ἡσυχάζοντες, 20
 ἀλλὰ καὶ ἐκωνόησαν αὐτοῖς τῆς τῇ τρόπῳ κακο-
 3 θέας. ἀφ' οὗ τῆς αἰσχύνῃς τῆς τῆς ἐκείνου
 περὶ αὐτῶν. ἀρπαγῆς γὰρ αὐτὸς ἐκείνου ὡς πρὸ
 ῥωτῶν ἐξομολογήσεται. νῦν ὑμέτερον ὅστις, ὡς τῇ Θεῷ
 ἐκείνῃ τῇ πίσει βλέπει, ἡ πάλαι καὶ γεγενῆσθαι συν- 25
 4 ἔθηκε, καὶ ἐναι πρέπει, καὶ ἀφ' ἐπὶ αὐτῶν. οὕτως
 ὁπίσθοντες ἀγνός τε καὶ ὀρθόδοξος καὶ Φιλανθρώπων
 ἔχοντες χαίρομεν. εἴ τις ὅτι ὡς μὴ μὴ τῇ λυμεί-
 νων ἐκείνων ἡ ὡς ἐπαυον ἀπρονοήτως ἐξαφῆναι
 πολήσῃ, ὡς ἐχρήμα τῆς ἰδίας τόλμης διὰ τῇ 30
 διεκρίσεως τῇ Θεῷ, τυτῆν ἐμοῦ, ἐργετίας ἀνα-
 σταλίσσεται. ὁ Θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξῃ ἀδελφοὶ ἀγα-
 πητοί. τότε μὲν οὐδ' ἔτσι καθερέθησαν, καὶ τῇ πόλει
 ἐξηλάθησαν. καὶ μὲν Νικομήδειαν Ἀμφίων ἐπὶ τῇ
 τῇ Νίκαιαν Χρῆτος. ἀλλὰ πάλιν ταῖς ἐξ ἑθνοῦς 35
 χρησάμενοι μηχαναῖς, καὶ τῇ βασιλείᾳ Φιλανθρωπίας
 ἐφόδιον ἐξαπάτης διόντες, ἀνεπάλαυσαν τε καὶ τῇ
 ὡς ἐλάλει δυνατείας ἀπέλαβον.

convictus, quanta cum ignominia, confu-
 tate undique falsitati patrocinatus est : nunc
 diversos homines clam ad me mittens, qui
 pro ipso orarent : nunc auxilium aliquod
 a me postulans, ne tanti sceleris convictus,
 honoris sui gradu depelleretur. Testis hu-
 jus rei mihi est Deus ipse, qui & mihi
 & vobis semper propitius adsit. Nam &
 ille me circumvenit ac turpiter decepit, sic-
 ut & vos ipsi agnosceris. Tunc enim om-
 nia gesta sunt prout ipse cupiebat, qui ni-
 hil non mali in animo suo clausum habe-
 bat. Sed ut alia improbitatis illius faci-
 nora prætermittam, quid nuper una cum
 Theogonio dementiae suae socio admiserit,
 quæso accipite. Alexandrinos quosdam qui
 a nostra fide desciverant, istuc abduci præ-
 ceperam, propterea quod eorum opera ac
 ministerio, discordiae fax excitabatur. Ve-
 rum isti egregii scilicet Episcopi, quos
 synodi clementia ad agendam poenitentiam
 servaverat, non solum istos susceperunt, &
 apud se tuto degere jusserunt, sed etiam
 malitiae illorum socios se ac participes ad-
 junxerunt. Quamobrem adversus ingratos
 istos id agere decrevi. Abreptos videlicet
 quam longissime deportari jussi. Vestrum
 nunc est, ea fide in Deum oculos mentis
 conjicere, in qua vos semper fuisse con-
 stat, & esse decet : & efficere ut gaudea-
 mus puros, orthodoxos atque benignos E-
 piscopos nacti. Si quis vero mentionem
 illarum pestium facere, aut in laudem eo-
 rum temere excitari præsumperit, statim
 opera famuli Dei, hoc est nostri, audacia
 ejus comprimitur. Divinitas vos servet,
 fratres dilectissimi. Isti ergo eo tempo-
 re depositi & ex civitatibus suis ejecti fu-
 ere. Et Nicomediae quidem Episcopa-
 tum Amphion ; Nicææ vero Chrestus
 regendum suscepit. Sed cum denuo con-
 suetas artes & machinas adhibuissent, &
 Imperatoris clementia ad fraudem facien-
 dam abusi essent, pugnam redintegrarunt,
 & pristinam potentiam suam receperunt.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλεξανδρίας πᾶσι] Baronius quidem hos Melitianos
 fuisse existimat, quos Constantinus post synodum Nica-
 nam, cum tumultus Alexandria excitaret, Byzantium
 ad se evocaverat. Ego vero Arianos potius illos fuisse
 crediderim. Atque id plane testantur Episcopi Egypti
 in Epistola synodica quam ad omnes Ecclesie Catholice
 Episcopos miserunt pro defensione Athanasii. Verba eo-
 rum hæc sunt. οὐδὲν γὰρ ἀπορῶν, ὅτι Ἀμφίων μὲν ἐν Νι-
 κομήδει, Χρῆτος δὲ ἐν Νίκαιᾳ κατεστάθησαν ἀπὸ αὐτῶν, ἀφ'
 οὗ οὐδὲν ἀπορῶν, καὶ τῶν πρὸς τοὺς ἀρειανιστὰς κινήσεων,
 τοὺς ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς οἰκουμένης ἀποδοκιμαζόντων. Id est.
 Bene siquidem cognitum habetis, Amphionem Nicomediae,
 Chrestum vero Nicææ, in eorum locum ob impietatem &
 communionem quam cum Arianis à Nicæno Concilio repro-
 batis habuerant, Episcopos constitutos esse. Sed & verba quæ
 sequuntur in hac Constantini Epistola, satis indicant id
 quod dixi, Alexandrinos illos Arianos fuisse, non Melitia-
 nos. Sequitur enim τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀναχωρήσαντες.
 Quod Arianis quidem optime convenit : de Melitianis ve-
 ro dici non potest ; quippe qui Schismatici tantum essent,
 non autem hæretici ; & quo tempore hæc Epistola scri-
 pta est, nondum Arianis sese adjunxissent.

2 Τῇ τῆς συνόδου ἀληθείᾳ] Hunc locum correxi ex MSS.
 codicibus Allatii & Savillii, quibus etiam consentit Gelasius
 Syzicenus & editio Basilienfis, in hunc modum, ὅτι ἡ τῆς
 συνόδου ἀλήθεια πρὸς μετάνοιαν τετηρήκει. Quam emendatio-

nem confirmat Epiphanius Scholasticus & Anonymus in-
 terpres : sic enim vertunt. Sed isti boni & optimi nimis E-
 piscopi, quos semel Concilii veritas ad poenitentiam referen-
 bat. Eusebium ac Theognium intelligit, qui cum ante
 Nicænam synodum & in ipsa synodo patrocinium Arianis
 suscepissent, patres synodi Nicænz eos una cum A-
 rio damnare primum voluerant. Postea tamen interce-
 dente pro ipsis Constantino, cum Nicænz fidei in speciem
 subscripissent, synodus eis pepercerat, ad poenitentiam
 eos reservans, ut loquitur Constantinus. Porro ἀλή-
 θεια hoc loco sinceritatem fidei significat. ἐξομολογῆσαι : op-
 poniturque fraudi ac simulationi Eusebii & Theognii.

3 Τῶν τοῦ ἡμετέρου πρέπει] In edit. Bas. excusum est τῶν
 ἡμετέρου πρέπει : Optime, modo utramque simul vocem
 retineamus.

4 Καὶ ἀφ' ἐπὶ αὐτῶν. οὕτως ἀγνός] Jacobus Sirmundus
 hunc locum in editione sua aliter distinxit, hoc modo, καὶ
 ἀφ' ἐπὶ αὐτῶν οὕτως ἐπισκόπους ἀγνούς τε καὶ ὀρθόδοξους καὶ
 φιλανθρώπους χαίρομεν. Et locum sic interpretatus est, At-
 que ita perfecisse sanctos & orthodoxos, hominumque a-
 mantes Episcopos gaudemus. Verum hæc Interpretatio fer-
 ri non potest. Expunxit enim Sirmundus verbum ἡμε-
 ρας, contra fidem atque auctoritatem omnium codicum.
 Sed longe facilius erat locum restituere absque ulla mu-
 tatione hoc modo. καὶ ἀφ' ἐπὶ αὐτῶν οὕτως, ὡς ἐπισκόπους
 ἀγνούς τε καὶ φιλανθρώπους ἔχοντες χαίρομεν. Atque ita legit

De fraudulenta machinatione Eusebii & sociorum ejus adversus Eustathium Episcopum Antiochenum.

Περὶ τῆς ὑπὸ Εὐσεβίου καὶ τῶν συν' αὐτῷ γεγενημένης κατὰ τὸν ἁγίον Εὐστάθιον τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκόπου δολίης συσκευῆς.

Euseb. Vit. Const. l. 3. cap. 59. 60. Socr. lib. 1. cap. 24.

EUSEBIUS vero Episcopatum quoque Constantinopoleos, ut supra dixi, tyrannica quadam violentia occupavit. Atque ita majorem potentiam nactus, cum Imperatorem adiret de proximo, & ex crebrioribus cum eodem colloquiis fiduciam sumpsisset, adversus veritatis propugnatores insidias machinatus est. Ac primum quidem desiderio visendi Hierosolyma flagrare se simulans, Imperatore hac ratione decepto, tanquam ad celeberrimum fabricæ illius opus spectandum, maximo cum honore illinc profectus est, cum Imperator vehicula & reliquum apparatus ei subministrasset. Profectus est una cum illo etiam Theogonius Episcopus Nicææ, pessimorum ejus consiliorum socius & particeps, ut superius diximus. Qui cum Antiochiam venissent, amicitie speciem præferentes, summo cultu atque honore excepti sunt. Veritatis enim defensor, magnus ille Eustathius, omnem illis fraternam caritatem exhibuit. Inde cum ad sacra loca pervenissent, & eos qui idem cum ipsis sentiebant vidissent, Eusebium videlicet Cæsariensem, Patrophilum Scythopolitanum, Aetium Lyddæ, Theodotum Laodiceæ: & alios Ariana labe contaminatos: consilium suum eis aperiunt, & una cum illis Antiochiam contendunt. Et aliorum quidem adventus causa prætexebatur, ut Eusebium honorifice deducerent: sed revera bellum adversus veritatem occulte parabatur. Conducta enim muliercula quadam quæ ex corporis sui pulchritudine quæstum faciebat, cum ei persuasissent ut linguæ suæ ministerium ipsis locaret, ad Concilium conveniunt. Dein aliis omnibus exire jussis, miseram illam mulierem introducunt. Illa infantem uberibus suis admotum ostendens, illum ex Eustathii concubitu concepisse se ac peperisse dixit, & impudenter vociferabatur. Eu-

Mulier impudica contra Eustathium subornata.

Ο δὲ Εὐσεβίος, ὡς ἦδη ἔφη, καὶ ἡ Κωνσταντινουπόλεως ἡγεμονίαν κατέλαβε τυραννικῶς. οὕτως ἡ τῆς πλείονος ἐπιλαβόμενος δυνατείας, καὶ ἐγγὺς τῆς βασιλείας Φοιβῆ, καὶ παρρησίαν ἐκ τῆς συγχωρήσεως συνηθείας λαβὼν, τὰς κατὰ τῆς ἀληθείας πρὸς τὸν Εὐστάθιον μηχανάς. καὶ πρῶτον ἰμείρεται τῆς Ἱεροσολύμων θείας σκηφάδος, καὶ ταύτην βασιλεὺς βυκολήσας, ὡς τὸ πολυθρύλητον τῆς οἰκοδομίας ἔργον ὀφόμενος, μετὰ πλείστης ἐκείθεν ἀπῆρε πμῆς, ἡ βασιλεὺς αὐτῷ καὶ ὀχήματα καὶ ἄλλων ἀπνεύματος θρασυτείας. συναπῆρε ἡ αὐτῷ καὶ Θεογόσιος ὁ Νικαίας, κοινὸς ὢν, ὡς καὶ πρὸς τὴν εἰρήκαμεν, τῇ ποιητῶν βουλευμάτων. ἀφικόμενοι ἡ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ τὸ τῆς Φιλίας ἀδελφόμενοι προσωπεῖον, θρασυτείας ἀπῆλυσαν ὅτι μάλιστα πλείους. ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας πρόμαχος ὁ μέγας Εὐστάθιος, πᾶσαν αὐτοῖς ἀδελφικὴν φιλοφροσύνην προσήνεκεν. ἐπειδὴ ἡ τῶν ἱερῶν κατέλαβον τόπῳ καὶ τοὺς ὁμόφροντας ἐξείασαντο, ὁ Εὐσεβίος τε τὸν Καισαρίαν, καὶ τὸν Σκυθοπολίτην Πατρόφιλον, καὶ τὸν Λύδην Ἀέτιον, καὶ τὸν Λαοδικεὺς Θεόδοτον, καὶ τὸς ἄλλους ὅσοι τῷ λάβῳ εἰσεδύξαντο τὴν Ἀρείαν, ἐμήνυσαν τε τὸ τυρβώμενον, καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν Ἀντιόχῃ κατέλαβον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῆς τῶν ἄλλων ἐπιδημίας, ἀπὸ πμῆς τὸ ἡ κατὰ τὸν ὁμοῦ, ὁ κατὰ τῆς θύσεως πόλεμος. ὁ γὰρ ὡς ἐταίρικόν, τὴν ὡρὰν ἀπεμπολοῦν μισοδοσάρμοι, καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτοῖς ἀποδύαζεν πέσαντες, συνήλθον εἰς τὸ συνέδριον. εἶτα τῶν ἄλλων ἀπαντας ἔξω γενέαζεν κελθόντας, τὸ τεισάθλιον εἰσάγαγον γύναιον. ἡ δὲ παιδίον ὑπάπτῃ ὑποδεδυῖσα, ἐκ τῆς Εὐσταθίου συνουσίας ἔλεγε τῷτο. καὶ συνελθόντας καὶ τετοκέναι, καὶ ἀναίδην ἔβρα. ὁ δὲ τῆς συκο-

VALESII ANNOTATIONES.

Anonymus Interpres hujus Epistolæ, jam toties à nobis laudatus. Sic enim vertit hunc locum. *Nunc vestrum est, ad Deum fide illa respicere, qua semper & fuisse constat & esse docet: Et sic peragere ut Episcopos castos & orthodoxos & clementes habentes gaudeamus.*

1. Καὶ ἐγγὺς βασιλείας Φοιβῆ. In codice Savilii præpositio addit hoc modo καὶ ἐγγὺς πμῆς &c. In Basilienfi autem editione ita legitur καὶ ἡμεῖς πμῆς βασιλείας Φοιβῆ quod magis placet. Errat autem hic Theodorus, qui Eusebium Constantinopoleos Episcopum fuisse putat, tunc cum Eustathium Antiochenum ἐξεδίωκεν. Nam Eusebius in Episcopatu Nicomediensi usque ad Constantini obitum perseveravit: Quippe qui Constanti-

num paulo ante mortem baptizavit Nicomediæ, cum adhuc esset illius urbis Episcopus, ut testatur Hieronymus in Chronico. Idem quoque probari potest ex Ammiano Marcellino, qui in libr. 22. scribit Julianum Nicomediæ educatum fuisse ab Eusebio Episcopo ejusdem loci, quem genere longius contingebat. Atqui Julianus natus est anno Christi 331. ut notavi ad librum 25. Marcellini. Quomodo igitur educari potuit Nicomediæ ab Eusebio Episcopo, si Eusebius jam ante hunc annum relicto Nicomediæ Episcopatu ad C. P. sedem transierat? Omitto locum Athanasii in Epistola ad solitarios, ex quo manifeste convincitur Eusebium non Alexandro, sed Paulo successisse in Episcopatu C. P.

VARIORUM.

a Παρὰ βασιλείας Φοιβῆ. Rectius legit ipse Valesius suis in Notis ad librum 2dum, c. 3. παρὰ βασιλείαν Φοιβῆ. W. Lowth.

b Εὐσεβίος τὸν Καισαρίαν. Theodorus Eusebium Cæsariensem inter hujus sceleris architectos recenset. Quin inter judices federit à quibus Eustathius depositus est, nullus dubitat. Prius etiam intercesserant inter ipsum & Eustathium similitates de voce consubstantialis, referente Socrate lib. 1. c. 23. unde parum æquus Eusebius Eustathio, quem & ἀπὸ τῆς εἰσεως, autorem tumultus qui Antiochiæ existerat, vocat, lib. 3. de Vit. Const. c. 59. W. Lowth.

c Γύναιον ἐταίρικόν. Athanasius, Epistola ad Solitarios p. 629. B. Edit. Commelin. ait, causam depositionis Eustathii fuisse, quod in matrem Constantini Helenam injurius fuisset: nimirum quod eam, dum viveret, offendisse diceretur. Neque enim tum temporis Helena in Orientem advenerat, ut nonnulli existimant. verbis Eusebii lib. 3. de vita Constantini, cap. 42 moti: Helena quippe ante biennium, vel saltem anno priore quam hæc acta sunt, è vita excesserat. ut recte statuit Valesius in not. ad lib. 3. de vita Const. c. 47. Vid. etiam Pagi ad ann. 326. n. 9. W. Lowth.

Φανίας

Φαντίας τὸ πρῶτον ἐπιστάμενος, εἴ ποτα ἔχοι τὴν
 τῶν συνήθων, ἄγε εἰς μέσον ἐκέλθουσι. ἐκείνης ἡ
 μηδὲν ὅτι μάρτυρα τῆς κατηγόριαις λεγούσης,
 ὅρκοι πρὸς τὴν οἰκονομίαν τοῦ δικασταί· καὶ τοὶ ἑ
 νόμοι ἀφ' ὧν ῥησάντες, ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύ- 5
 ρων εἶναι βέβαια τὰ λεγόμενα· καὶ ἀντικρὺς ἔ
 σόλη καλῶντος, μηδὲ καὶ πρὸς αὐτὴν γινόμενον
 γραφὴν δῖκα δύο καὶ τριῶν μαρτύρων προσδέχεται.
 ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτοῦ νόμον καὶ φρονήσαντες, ἀμάρ-
 τυροι καὶ ἀνδρὸς τοσούτου κατηγόριαν ἐδέξαντο. ἐπὶ 10
 δὲ οἱ οἱ εἶπεν ἐκείνη τὸν ὅρκον προσέθηκε, βλάστη
 ἡ μὲν Εὐσταθίου τὸ βρέφος εἶναι, ὡς κατὰ μοῖραν
 λοιπὸν οἱ φιλαλήεις καὶ ψῆφον ἐξήνεγκαν. τῶν δὲ
 ἄλλων δεξιέρων, παρῆσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν
 δημοτικῶν ὑπομαχόντες δόξασαν, καὶ τὰ τυ- 15
 ρωθέντα παλάπασιν ἀγνοοῦντες· προφανῶς ἀντι-
 λεγόντων, καὶ τὴν μὲν Εὐσταθίου καὶ ψῆφον ἐκείνην τὴν
 παρῶν δέξασθαι καλῶντας, πρὸς βασιλέα καὶ
 παχίστην οἱ τὸ δόγμα συντελέσαντες ἀπῆλθον. καὶ
 πείσαντες αὐτοὺς ὡς ἀληθὴς ἡ γραφή, καὶ δικαία τῆς 20
 καταθέσεως ἡ ψῆφος, ὡς μοῖραν ὁμοῦ καὶ τυραννοῦ
 ἐξελαθῆναι ὑπομαχάμενοι καὶ τὸν βασιλέα καὶ φρο-
 σιμῆς ἀγωνιστῆν. καὶ ἐκείνος μὲν ἀφ' ἧς Θράκης εἰς
 Ἰλλυρικὴν πόλιν ἀπήχθη.

stathius vero qui hanc calumniam adversus S. c. IV.
 se concinnatam esse evidentissime sciret, mu-
 lierem, si quem haberet hujus facinoris con-
 sciunt, in medium proferre jubet. Cumque
 illa neminem objecti criminis testem habere
 se diceret, æquissimi judices jusjurandum
 ei detulerunt: idque quamvis lex diserte
 clamat, ea quæ dicuntur, duorum aut trium
 testimonio confirmari oportere: & Aposto-
 lus aperte præcipiat, ne quidem contra pres-
 byterum admittendam esse accusationem abs-
 que duobus aut tribus testibus. Verum isti
 contemptis Divinis legibus, contra tantum
 virum accusationem sine ullo teste admise-
 runt. Itaque cum mulier dicta sua addito
 jurejurando confirmasset, clamans infantem
 revera Eustathii esse, statim judices veritatis
 studiosi, tanquam adversus adulterum senten-
 tiam tulerunt. Porro cum alii Episcopi aper-
 te contradicerent, vetarentque ne Eustathius
 huic sententiæ acquiesceret: erant enim
 illic haud pauci, qui Apostolicam doctri-
 nam tuebantur, & totius fraudis prorsus
 ignari erant: illi qui scenam hanc composue-
 rant, confestim ad Imperatorem perrexerunt.
 Cui cum persuassissent, verum illud crimen
 & æquam esse depositionis sententiam, effe-
 cerunt ut pietatis & castitatis athleta, tan-
 quam adulter simul & tyrannus, in exilium
 mitteretur. Atque is quidem per Thraciam
 abductus est in urbem quandam Illyrici.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

CAPUT XXII.

Περὶ τῶν μὲν ἐξοδῶν τῶν ἁγίων Εὐσταθίου, χαλα-
 ράντων δὲ Ἀντιοχείᾳ ἐπισκόπων αἰρετικῶν.

De Episcopis hiereticis qui Antiochia ordinati
 sunt post discessum Beati Eustathii.

Οὗτοι ἡ πρῶτον μὲν ἀντὶ αὐτοῦ χειροτονοῦσιν
 1 Εὐλάλιον. τούτῳ ἡ ὀλίγον ἐπιβίβασαντος
 2 χρόνον, Εὐστάθιον μεταθεῖναι τὸν Παλαιστίνον ἡθέ-
 λησαν. ἐπὶ ἡ καὶ αὐτὸς ἐξέφυγε τὴν μεταθεσιν,
 καὶ βασιλεὺς διακάλυπται, Εὐφρόνιον προεβάλλοντο.
 καὶ τούτου δὲ πελευθήσαντος, οἱ αὐτοὶ γὰρ καὶ
 3 μὲν ὀλίγους μετὰ τὴν χειροτονίαν εἶον, 3 Πλα-
 κωνίῳ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης τὴν προεδρίαν παρ-
 35 ἔδωκαν. πάντες δὲ ὁμοίως τὴν Ἀρείου λόβειον ἔ-
 χον ἐκκαρμυμένον. ἀφ' οὗ τῆτο πλεῖστοι τῶν ὁ-
 σέων προαιρουμένων, καὶ τῶν ἱερομένων, καὶ τῶν
 πολλῶν, τοὺς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἀλλοιότους συλ-
 λόγηται, πρὸς αὐτοὺς συνηροῦντο. Εὐσταθίανους δὲ 40
 τοῦτοις ὀνόμαζον ἅπαντες, ἐπὶ δὲ μὲν τὴν ἐξοδὸν

At illi, primum quidem Eustathii loco
 Eulalium ordinarunt. Qui cum exi-
 guo admodum tempore supervixisset, ipsi
 quidem Eusebium Palæstinum eo transferre
 conati sunt. Sed cum & is translationem
 hanc recusasset, & Imperator eam fieri pro-
 hibuisset, Euphronium elegerunt. Quo non
 multo post mortuo: anno enim & mensi-
 bus paucis post ordinationem superstes vixit:
 Ecclesie illius Episcopatum Flaccillo tra-
 diderunt. Porro hi omnes Ariani dogma-
 tis labem in animis suis occultam habue-
 runt. Atque idcirco multi, tum ex cle-
 ricis, tum ex plebe, quibus religio cordi
 erat, conventus Ecclesiasticos declinantes,
 seorsum collectas agebant. Qui vulgo ab
 omnibus Eustathiani dicebantur, eo quod
 post discessum Eustathii coire in unum

Euseb. Vir.
 Const. l. 3.
 c. 60. &c.

Eustathia-
 ni.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εὐλάλιον] Post Eustathium, Antiochenus Episcopus
 factus est Paulinus qui tunc Episcopus erat Tyri, ut no-
 tavi ad lib. 10. Historiæ Ecclesiasticæ Eusebii. Cui suc-
 cessit Eulalius, quemadmodum testatur Philostorgius apud
 Suidam in voce Αἰνῶ.

2 Εὐστάθιον μεταθεῖναι] Non possum assentiri Theodori-
 to, qui post mortem Eulalii Eusebium Cæsariensem ad
 Episcopatum Antiochenæ urbis vocatum fuisse dicit. Nam
 Eusebius ipse in libro 3. de vita Constantini aperte indi-
 cat, id statim post depositionem Eustathii factum fuisse.
 Sed & literæ Imperatoris Constantini ibidem ab Eusebio
 relatæ, id ipsum non obscure indicant. Hieronymus ta-
 men in Chronico Eusebium post Euphronium ponit, cum
 tamen Eusebius nunquam fuerit Antiochenus Episcopus.

3 Πλακωνίῳ] Hujus Episcopi nomen variis modis scri-
 bitur. Interdum enim πλάκωντος, alias φλάκωντος, exaratur,
 ut notavi ad Historiam Socratis. Sed verum ejus nomen
 fuit φλάκωντος, ut scribitur apud Eusebium in libris con-
 tra Marcellum, & apud Athanasium in Apologia. Ex quo

discimus eum interfuisse Concilio Tyri, quod factum est
 anno 335. natalis Dominici. Quare ante hunc annum
 Episcopus Antiochenus factus fuerit necesse est. Quod
 quidem egregie convenit cum supputatione annorum quos
 Eulalio & Euphronio tribuit Theodorus ac Philostorgius.
 Etenim Paulinus qui primus Eustathio successit, sex
 tantum mensibus eo munere est perfunctus, teste Philo-
 storgio in lib. 3. Eulalium quoque brevi post electionem
 mortuum esse testatur Theodorus. Euphronio autem
 annum & aliquot menses assignat. Ita tres illi Episcopi
 trium circiter annorum spatio sedem illam administra-
 runt. Cum igitur Eustathius anno Christi 319. aut 330.
 exutus fuerit Episcopatu, ut ad Eusebium demonstravi:
 Flaccillus circa annum Domini 333. ad Episcopatum An-
 tiochensem promotus videtur. Huic annos 12. Episcopa-
 tus tribuit Nicephorus Patriarcha, qui cum Θεοδόσιον no-
 minat, & interfuisse scribit Synodo Antiochenæ quæ in en-
 cœniis celebrata est anno Christi 342. quod testatur etiam
 Socrates in lib. 2. cap. 8.

τὴν

SÆC. cœpissent. Ceterum misera illa muliercula cum in gravissimum ac diuturnum morbum incidisset, infidias detexit & scenam omnem aperuit: non duobus tribusve, sed plurimis sacerdotibus indicans ea quæ per fraudem fuerant concinnata. Falsa est enim, se mercede conductam, Eustathio eam calumniam imponere ausam fuisse: nec tamen prorsus falsum esse iurandum suum. Eustathium enim quendam fabrum ætarium, infantis patrem fuisse. Et hæc quidem Antiochiæ ab egregia illa factione perpetrata sunt.

τὴν ἐκείνη συνέστησαν. τὸ μὲντοι τριτάτῳ ἐκείνῳ γυναικὶ, ὅσῳ χαλεπώτατη καὶ μακροτάτη πείρα, ἐξέφη τὴν ὁπίσθην καὶ τὴν τραγῳδίαν ἐγύμνωσεν, οὐ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλὰ παντόλοισι τῶν ἱερέων τὰ τυρευθέντα διδάξασα. ἔφη γὰρ ἐπὶ χρήμασι τὴν σκολοφαντίαν ἐκείνῳ πεπονημένην. καὶ τὸν μὲντοι ὅρκον μὴ κάμπαν εἶναι ψευδῆ. Εὐσταθίου γὰρ πρὸς χαλκῶς γαλῆσθαι τὸ βρέφος. ταῦτα μὲν οὖν οἱ Ἀντιοχείᾳ ὄντι τῆς βελτίστης ἰστορικῆς συμμορίας.

CAPUT XXIII.

De Indorum fide.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τῆς Ἰνδῶν πίστεως.

Socr. l. 1.
cap. 19.
Soz. lib. 2.
cap. 24.

Ædesius
& Frumentius.

APUD Indos vero iisdem temporibus Divinæ cognitionis lux primum fulgere cœpit. Nam cum Imperatoris fortitudo ac pietas omnium ubique sermonibus celebraretur, & cuncti circumquaque Barbari experimento ipso edocti, pacem bello anteponerent, libere ac sine metu ultro citroque omnes commeabant. Ac multi quidem spectandi studio, multi vero etiam mercandi causa, longas peregrinationes suscipiebant. Quo quidem tempore Tyrius quidam Græcorum philosophiæ peritus, interiorē Indiam perlustrare cupiens, cum duobus adolescentibus fratris filiis eo profectus est. Cumque desiderio suo satisfecisset, conscensa nave in patriam redire cœpit. Sed cum navis aquationis causa ad portum quendam appulisset, irruentes Barbari alios submerferunt, alios in servitutem abduxerunt. Et ipse quidem unus fuit ex numero mortuorum. Adolescentes vero ad regem perducti sunt. Eorum alter Ædesius, alter Frumentius vocabatur. Porro loci illius regulus, cum diuturno experimento comperisset eos ingenio ac solertia valere, domus suæ curam gerere iussit. Quod si quis fortasse dictis fidem derogat, is Iosephum & regnum Ægypti velim consideret: ac præterea Danielē Prophetam, tresque illos pietatis athletas sibi in memoriam revocet. Nam & isti cum essent captivi, Babyloniorum regni præfecturam gesserunt. Postea vero mortuo rege, apud filium ejus mansere, majori adhuc honore aucti. Et quoniam in vera pietate fuerant educati, mercatores qui eo commeabant hortati sunt, ut ex more institutoque Romanorum simul convenire, ac Divina mysteria celebrare vellent. Longo deinde tempore elapso regem adeunt, & benevolentia suæ mercedem hanc postulant, ut ipsis in patriam redire liceret. Quo impetrato, in Romanum solum reversi sunt. Ac Ædesius quidem Tyrum profectus est. Frumentius vero rerum divinarum curam parentum suorum conspectui anteposuit. Et Alexandriam profectus, Ecclesiæ illius Antistitem certiorē fecit, quantopere optarent Indi Divinæ fidei radiis illustrari. Eo tempore Athanasius Ecclesiæ illius clavum regebat. Qui cum eas res audiisset: Ecquis, inquit, melius quam tu ab animis hujus gentis caliginem ignorantia depellere, & Divinæ

ΠΑΡΑ δὲ Ἰνδοῖς χτ' τοῦτον ἀνέτειλε τὸν χρόνον τῆς Θεογνωσίας τὸ Φῶς. τῆς γὰρ τῷ βασιλέως ἀδελφείας καὶ θυσσεύας πανταχοῦ θρυλημῶν, καὶ τῶν οἰκῶν βαρβάρων ἡ εἰρήνη αἰρεῖσθαι πρὸ τῆς πολέμου τῆς πείρας μεμαθηκότων, ἀδελφῶς ἀλλήλοισι ἀπαντες ἐπεμύγνυντο. καὶ πολλοὶ μὲν ἰσορίας χάριν, πολλοὶ δὲ ἐμπορίας, τὰς μακρὰς ἀποδημίας ἐπέλλοντο. τότε τὸς Τύριος τῆς θύραςθεν φιλοσοφίας μετέχων, ἡ ἐσχάτῃ Ἰνδῶν ἰστορησάμενος, σὺν δύο μειρακίοις ἀδελφιδόσις ἐξεδήμεσεν. ὧν ἐπὶ τῇ δὲ τυχῶν, ναυπηγία χράμηνος ἐπαυῆς. ὑδρείας δὲ χάριν εἰς πᾶσι λιμένας τῶν σχεφῶν προσερχομένων, Βάρβαροι προσπεσόντες, τοὺς μὲν κατεπόνθησαν, τοὺς δὲ ἐξῆνδραπόδισαν. καὶ ἐκείνους μὲν τοῖς τιμῶσι συνελημῆθη. τὰ δὲ μειράκια προσήχθη τῷ βασιλεῖ. τούτων ὁ μὲν Αἰδέσιος, ὁ δὲ Φρυμῶντος ὠνομάζετο. πείρας δὲ τῶν χρόνων λαβὼν ὁ τῆς γῆς ἐκείνης κρατῶν, καὶ ἀσκήτους ἰδὼν, ἡ οἰκείας ὁπτιμελῆσθαι προσέβλεψεν. εἰ δὲ πᾶσι ἀπὸ τῶν λεγόμενων, τὰ χτ' ἡ Ἰωσήφ καὶ τῆς Αἰγύπτου ἡ βασιλείαν σκοπεύσας. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τῶν παλαιῶν ἀναμνησκόμενος Δανιὴλ, καὶ τῶν ἐκείνων ἡ θυσσεύας ἀγαπήσας. καὶ γὰρ ἐκείνοι δολιχαῖοι γινόμενοι, ἡ τῶν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν παρέλαβον. ἡ δὲ βασιλείας τετελευτηκότος, τῶν παυδὶ τῶν ἐκείνων συνῆσαν, πλείονος τιμῆς ἀπολαύοντες. ὑσσεύας ἡ συνεπαραμμένοι, τῆς αὐτοῦ τῶν ἐμπορίων ἀφικνημῶν, χτ' τὸ Ῥωμαίων ἔθος συναγείρεσθαι τε καὶ τὰς θείας ὁπτιμελῆν λειτουργίας προσέτρεπον. χρόνῳ ἡ συχνῶς διελθόντος, προσέειπεν τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς θυσσεύας ἀπαιτῶσι μιᾶς, ἡ εἰς τὸν ἐλκοῦσθαι ἐπ' αὐτοῦ. τῶν δὲ τυχόντες εἰς τὸ Ῥωμαίων ἀφίκοιτο γῆν. καὶ ὁ μὲν Αἰδέσιος ἡ Τύρον κατέλαβεν ὁ δὲ Φρυμῶντος τὴν πᾶσι τὰ θεία σπουδῶν ἡ γαλῆσθαι προτετίμηκε θείας καὶ ἡ Ἀλεξάνδρῳ χαλκῶν πόλιν, τὸν δὲ ἐκκλησίας ἐδίδαξε πρόεδρον, ὡς Ἰνδοὶ λίαν ποθοῦσι τὸ νοεῖν εἰσδύσασθαι τὸ Φῶς. Ἀθανάσιος δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης κατέχει τοὺς οἰαχῶν ὡς τῶν διηγημάτων ἐκείνων ἀκούσας, καὶ πᾶσι, ἔφη, ἀμεινον καὶ τῆς ἀλυσίας ἀχλὺν ἀποσπείρει τῶν ἔθνων, καὶ τῶν θείων κηρύσματος

τος αὐτοῖς δὲ πῶς τὴν αἴγλην; ταῦτα εἰπὼν, καὶ τῆς δαχτυλικῆς αὐτοῦ χεῖρος μεταδόντες, εἰς τὴν τῶν ἔθνους ἐξέπεμψε μαργαρίαν. ὁ δὲ, καὶ ἡ πατρίδα καὶ ἀλυστὴν, καὶ τὴν μεγίστην πελάγους καὶ ἀφροῖστας, κατέλαβε μὲν τὸ ἀγαθήν ἔθνος· ἐργάστη δὲ προθύμως, συνειργόντες ἔχοντες δὲ θεοδότου χάριν. Σπουδικαῖς γὰρ καὶ χρημίδους θαυματουργίας, τοὺς ἀντιλέγου τοῖς λόγοις περὶ μὲν εὐθιῶν καὶ ἡ περὶ μαρτυρίας τοῖς λεγόμενοις, παμπόλους καὶ ἐκάστην ἡμέραν ἐξώγει.

prædicationis lucem inferre possit? His dictis, cum sacerdotalem gratiam ei impertitus esset, ad gentis illius culturam eum dimisit. Ille vero relicta patria, & immensi maris spatia nullatenus reformidans, perrexit ad gentem adhuc agrestem & incultam, eamque Divina adjuvante gratia studiose excoluit. Apostolicis enim miraculis editis, eos qui doctrinæ suæ contradicerent capiebat: & signorum efficacia dictis fidem atque auctoritatem adstruens, plurimos quotidie lucrabatur.

S. M. C. IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

CAPUT XXIV.

Περὶ τῆς Ἰβήρων πρὸς τὴν εὐσεβείαν ποδηγίας.

De Iberorum conversione ad fidem.

Ἰνδῶν μὲν οὐκ ὁ Φρουμνίτιος πρὸς Θεογονίαν ἐγένετο ποδηγός. Ἰβήρας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, γυνὴ δορυάλωτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐξ-
15 ἰάνησεν. αὕτη γὰρ προσερχθὲν μὲν ἐχρήτο διηγεῖσθαι τὴν δὲ αὐτῇ καὶ φρονὴν μαλακὴν, σάκκος ἐπὶ τῇ διαπύδου καὶ πεπλωμένους· περὶ δὲ ἄκραν τὴν νηστειαν ἐνόμιζεν. ὅτος ὁ πόσιος, τῷ Σπουδικῶν αὐτῇ μεταδίδωκε χαρυσμῶν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ βάρ-
20 βαροι τῆς ἰατρικῆς σπανίζοντες ἐπιστήμης, εἰώθασιν ἀρρωστῶντες πρὸς ἀλλήλους φοιτᾶν, καὶ πρὸς τῷ ἡδὴ νεοσπύχων καὶ τῆς ἀρρώστιας ἀπαλλαγέντων, μαθήσαντες τῆς ὑγείας τὸν τρόπον, ἀφίκετό τις γυνὴ πρὸς τὴν ἀξέπαινον ἀνθρώπων, παιδίον ἀρρωστῶν
25 ἔχουσα, καὶ μαθεῖν τὸ πρακτικόν ἀντιβολούσα. ἡ δὲ τῷτο λαβῶσα, καὶ εἰς τὴν θύλῃ ἀνακλίνασα, ἰκέτευε τὸν τῷ ὅλον δημιουργόν, νεύσαι καὶ λῦσαι τὴν νόσον. ὁ δὲ τὴν ἰκεσίαν δεξάμενος, παρέχε-
30 τὴν ὑγείαν. ἐπεὶ οὖν ἡ θαυμασία γυνὴ πολυβρύ-
λτος γέγονεν. οὐδὲ γὰρ τὴν βασιλείας ὁμόζυ-
γα τὸ γεγενημένον διέλαθε. πρὸς ταῦτα δὲ αὐτὴν μετεπέμψατο. ὅπως γὰρ καὶ αὐτὴ χαλεπῶ κα-
εἶχετο πάθος. ἡ δὲ μετὶ τὴν καὶ χρημίδων τῶν φρονή-
ματι, τῆς βασιλίδος τὴν αἴτησιν οὐκ ἐδέξατο.
35 ἀλλ' ὅπως τῆς χρείας ἐκείνη βιαζομένη, τὴν βα-
σιλικὴν ἀξίαν εἰς ἰὼν λαβῶν οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ'
αὐτὴ πρὸς τὴν δορυάλωτον ἔδραμεν. ἡ δὲ πάλιν ἐπὶ τῆς θύλῃς θύνης αὐτὴν κατεκλίνασα, φάρ-
μακον ἀλεξίκακον προσέβλεψε τῇ πάθῃ καὶ προσε-
40 χεύει. ἡ δὲ βασίλισ τῆς θεραπείας μισθὸν προσε-
κόμισεν, ὅτι ἐνόμιζεν ἀξιοκτῆτον χρυσὸν καὶ ἀργυ-
ρον, καὶ χιτῶνας καὶ ἀμπεχόνας, καὶ ὅσα τῆς βα-
σιλικῆς ἐπὶ δῶρα φιλοτιμίας. ἡ δὲ θεὰ γυνὴ τῶν ἐφ' ἣν μὴ δεῖσθαι μέγα δὲ ἡγεῖσθαι μισθόν,
45 τὴν τῆς θύσης ἐπίγνωσιν. καὶ προσέφη, ὡς οἶδ' ὅτι, τὰ θεῖα παιδύματα, καὶ θεῶν ἀν-
γέλων παρεγγύα καὶ τῶν σπουδῶν Χειρῶν. τοῦ-
των ἐκείνη ἀκούσασα, κατέλαβε τὰ βασίλεια. καὶ πρὸς ταῦτα μὲν ἐξέπληξε τὸν ὁμόζυγα τῶν
50 σωματικῶν τῆς θεραπείας. εἴτα τῇ Θεῷ τῆς αἰ-
χμαλώτου τὴν διάνοιαν ἐδήλου. καὶ παρεκάλε τὴν
τον μόνον εἰδέναι Θεόν, καὶ καὶ αὐτὴν πρὸς Θεοκλυ-
άσαι, καὶ ἄπει εἰς τὴν αὐτοῦ θεραπείαν μετα-

Ac Indos quidem Frumentius ad Dei cognitionem deduxit. Iberis vero per
idem tempus captiva mulier viam ad veri-
tatem monstravit. Hæc enim assidue ora-
tioni vacabat. Ac pro lecto quidem mol-
lique stragulo, faccum humi expansum ha-
bebat; pro summis autem deliciis jejuni-
um. Hujusmodi exercitatio, Apostolica ei
dona conciliavit. Nam cum Barbari ob ar-
tis medicæ apud ipsos penuriam, ubi in
morbum inciderint, moris habeant sese mu-
tuo adire, & ab iis qui jam antea ægrota-
verint, ac morbo liberati sint, curationis
modum requirere, ad mulierem illam sum-
ma laude dignissimam accessit femina quæ-
dam cum infirmo puero, postulans quid
facto opus esset. Illa acceptum puerum
cum in lecto collocasset, Deum omnium
auctorem orare cœpit, ut propitius esset
ac morbum depelleret. Statimque admitta
precatione Deus salutem ægro restituit. Ex-
inde admirabilis mulier omnium sermone ce-
lebrata est: adeo ut ad ipsam quoque Regis
uxorem fama ejus rei pervenerit. Illa igitur
statim ad se accersit mulierem. Nam & ipsa
gravi quodam morbo vexabatur. Verum
illa modice de se ipsa sentiens, Reginæ po-
stulatis parere detrectavit. At Regina, ur-
gente morbi necessitate, Regiam dignitatem
minime consideravit; sed ipsa ad mulierem
captivam perrexit. Illa cum rursus in vi-
li grabato Reginam collocasset, salutare me-
dicamentum morbo adhibuit precationem.
Regina igitur curationis mercedem eam
obtulit quam expetendam esse censebat;
aurum scilicet atque argentum, & tunicas
ac pallia, & quæcunque alia Regalis ma-
gnificentia largiri solet. Sed Divina mu-
lier, nihil sibi opus esse dixit hujusmodi
rebus: pro magna vero mercede habitu-
ram se, si veritatem agnosceret. Simul Di-
vinis eam disciplinis prout poterat erudi-
vit: utque Christo qui ipsam sanaverat,
sacrum templum extrueret hortata est. His
auditis, Regina ad palatium rediit. Ac sta-
tim quidem maritum tam subitæ curationis
admiratione perculit. Deinde vim ac pote-
statem Dei, quem captiva mulier colebat, ex-
posuit. Utque solum illum Deum agnosce-
ret, eique templum extruere, & universam
gentem ad cultum ejus traducere vellet,
θεῖον

Socr. l. 1. cap. 20. Soz. l. 2. cap. 7.

Puer miri-
fice sana-
tus.

Iberorum
Regina sa-
nata.

Rex Tem-
plum Chri-
sto erigit.

θῆναι τὸ ἔθνος. ὁ δὲ, τὸ μὲν εἰς τὴν ὁμόθυ-
 αῦμα γεγενημένων ὑφῆμαι· τὸν δὲ νεὸν ἐκ ἠέλε
 δειμάσθαι. ὀλίγου δὲ διελθόντος χρόνου, αὐτὸς μὲν
 εἰς Ἰῆραν ἐξῆλθεν· ὁ δὲ Φιλάνθρωπος αὐτὸν δε-
 5 σπότης κατὰ τὸν Παῦλον ἐθήρυσσε. ζῶφος γὰρ
 αὐτὸν ἐξαπίνης προσπετών, οὕτως εἶα περαιτέρω
 προδῶμεν. καὶ οἱ μὲν σιυνθηρόντες, τῆς ἀκτῆος
 συνήθως ἀπῆλαιον. οὗτος δὲ μόνος ἀπληθύνει, τοῖς
 τῆς ἀσρασίας ἀπεδῆθη δεσμοῖς. ὁ δὲ ἀπορία δὲ ὦν,
 10 πόρον ὕρε τῆς ζωτικίας. βίβος γὰρ εἰς νοῦν τὴν
 ἀπειθεῖαν λαβὼν, καὶ τὸν τῆς αἰχμαλώτης θῶν
 χαλέσας ἐπικουρον, ἀπὸ πλάγι τοῦ ζῶφου. καὶ τὴν
 ἀξιάγραφον ἐκείνῳ καταλαβὼν δουλεύων, παρε-
 κάλει δεῖξαι τῆς οἰκοδομίας τὸ ἡῆμα. ὁ δὲ τὸν
 15 Βεσσελεὴλ τὸν ἀρχιεπισκοπικῆς σοφίας ἐμπλήσας, καὶ
 ταύτῃ ἡξίωσε χάριτος, ὡς τὸ θεῖον ἀναγράφαι
 νεὸν. καὶ ἡ μὲν διέγραψαν· οἱ δὲ ἄρτυτόν τε καὶ ἀκοδό-
 μουν. ἐπειδὴ δὲ ἐπελέσθη τὸ οἰκοδόμημα, καὶ ὁροφος
 ἐπετέθη, καὶ μόνον ἐδῆτο τῇ ἱερείᾳ, ὅτε καὶ τῆς πόρου
 20 ἡ θαυμασία γυνή. ἔπεισε γὰρ τὸν τοῦ ἔθνους ἡγέ-
 μων, πρὸς τὸν Ῥωμαίων πρεσβύτατον βασι-
 λέα, καὶ αἰτήσαι πεμφθῆναι σφίσι διδάσκαλον
 βυσεβείας. ὁ μὲν οὖν δεξάμενος τὴν εἰσήγησιν, τῆς
 πρεσβυσομνῶν ἐξέπεμψε. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς αἰ-
 25 τῆσεως τὴν αἰτίαν μαθὼν, Κωνσταντῖνος δὲ ἦν ὁ τὸν
 βυσεβείας θερμότατος ἐρατῆς, φιλοφροσυνῆς μὲν
 πανπόλλης τοὺς πρόσβους ἡξίωσεν· ἄνδρα δὲ πίστι
 καὶ σινοσίᾳ καὶ βίᾳ κοσμοῦμενον, καὶ τῆς ἀρετῆς
 30 οἰκίας ἐξέπεμψε, μετὰ δώρων ὅτι μάλιστα πλείων.
 ταύτης μὲν οὖν τὸν προμηθείας τῆς ἡττικῆς ἡξίωσε.
 τῇ δὲ Περσίδι δὲ τὸν βυσεβείας τροφίμων, αὐτομά-
 τως προνοήθη. μαθὼν γὰρ αὐτοὺς ὑπὸ τῆς
 δουλοῦν ἐξαλύμεσθαι, καὶ τὸν ἐκείνων βασιλέα τῇ
 35 πλάνῃ δεδουλωμένων παντοδαπὰς αὐτοῖς κατήγειν
 ὅπως ἐβλάς, ἐπέσειλε, καὶ ὡς ἐβλάς βυσεβείν, καὶ
 τῆς βυσεβουῦτας τιμῆς ἀπλάυνει αἰτῶν. ἄμεινον δὲ
 τῇ ὅ γε γεγραφότος σπουδῇ ἐπιδίδξει τὰ γράμματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

40 Ἐπιτολὴ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου πρὸς Σαβώ-
ριον τὸν βασιλέα Περσῶν, ὅτε τῷ Χειρσιανῷ
γραφεῖσα.

*Euseb. Vit.
Con. lib. 4.
c. 9. &c.* **E**GO quidem Divinam custodiens fi-
dem, lucis veritatis particeps fio: &
veritatis fidem præviam sequens, ad Di-
vinæ fidei notitiam pervenio. Hac ratio-
ne sanctissimam, ut res ipsæ confirmant,
religionem agnoscens, ejus cultum mihi
magistrum esse profiteor ad sanctissimi nu-
minis notitiam hauriendam. Hujus ergo
Dei auxilio fultus, ab ultimis Oceani pro-
gressus finibus, universum orbem terra-
rum ad firmam spem salutis erexi. Adeo

ΤΗΝ Θείαν πίσιν φυλάσων, τῷ τῆς ἀληθείας
 φωτὸς μετὰ λαλῶν· τοῖ τῆς ἀληθείας φω-
 45 τὸ ὁδηγούμενος, τίω θείαν πίσιν ὁπγινάσκω. τοι-
 τοι τούτοις ὡς τὰ πράγματα βεβαίω, ἢ ἀνωτά-
 τω ἡρησκείαν γνωρίζω διδάσκαλοι ἢ ἐπιγνώσεως
 τοῦ ἀνωτάτου Θεοῦ, ταύτην τὴν λατρείαν ἔχω ὁ-
 μολγῶ. τούτῃ τῷ Θεῷ ἢ διώμην σύμμαχον ἔχων,
 50 ἐκ τῆ περιστοῦ τῷ ἀκαυτῷ ὀξείαμος, πάσαι ἐφε-
 ξης ἢ οἰκουμένην ἢ βεβαίως σωτηρίας ἐλπίσι διή-

1. Βιδοῦμης ἰλαρίσι] Hunc locum supplevi ex codice Leonis Allatii, cui consentit codex Savilii & Basiliensis editio: nisi quod in istis legitur *βιδοῦμης παντηλείας ἰλαρίσι*, sed melior

est scriptura codicis Allatiani, quam confirmat Epiphanius Scholasticus. [In Regio codice J. Pini scriptum inveni
βελία σουτηρία, ιλαπιδά δαγγιμα.]

24102.

γινεσθαι ὡς ἅπαντα ὅσα ὑπὸ τοσούτοις τυράννοις
 δεδουλωμένα, ταῖς καθήμεναις συμφοραῖς ἐνδόν-
 τα, ἐξίτηλα ἐργόνη, ταῦτα παρολαβόντα τὴν
 τ' κοινὴν ἐκδικίαν, ὥσπερ ἐκ πνοῆς θεοπραπίας ἀνα-
 ζωπυρηθῆναι. τῷτον τὸν Θεὸν προσέβω· ὃ τὸ ση-
 μεῖον ὁ τῶ Θεῷ ἀνακείμενός με φρατὸς ὤψ' ἢ
 ὅμωι φέρει, καὶ ἐφ' ὅψ' ὁ αὖ ἔ' δικαίως λόγος παρα-
 χαλεῖ, κατεπύνη. ἐξ αὐτῶν δὲ ἐκείνων φεραίνε-
 1 σι τροπαίους παρανύχια τὴν χάριν ἀνπλαμάνω.
 τῷτον ἢ Θεὸν ἀθανάτῳ μνήμη πμῶν ὁμολογῶ· τῷ-
 10 τον ἀκραφνῆ καὶ καθαρά ἀγαθία ὡς τοῖς ἀνωτάτω
 τυχεῖν ὑπεραυγάζομαι. τῷτον ὅτι καλῶς γιν-
 νηκλῆς φθῶναι μὲν πᾶν αἶμα βδελυκτὸν, καὶ ὅσας
 2 ἀηδῆς καὶ σποτροπαίους, πᾶσαν τε γὰρ λαμπη-
 δὴν ἐκκλῖναι. οἷς πᾶσιν ἡ ἀθέμιτος καὶ ἄρρητος
 3 πλάνη χρονομένη, πολλοὺς τ' ἐθνῶν καὶ ὅλα γένη
 κατῆρψε, τοῖς κατεπύτω μέρεσι παραδύσαι. ἃ γὰρ
 ὁ τ' ὅλων Θεός, παροία τ' ἀνθρώπων ἀφ' ἐφελ-
 θραπίας οἰκίας, χρεῖας ἔνεκα εἰς τὴν φανερὰν παρή-
 20 γαγε, ταῦτα παρὸς τ' ἐχέου ὅτι θυμῶν ἔλκεσθαι
 ὕδαμὸς ἀνέχ'· καθαράν ἢ μόνην ἀγαθίαν καὶ ψυ-
 χὴν ἀκμλῶνται ὡς ἀνθρώπων ἀπατῆ, τὰς τῆς
 ζήτησιν καὶ θύσεως περὶ τῶν τῶν τοῖς ἐκείνων.
 ἐπεικείας γὰρ καὶ ἡμερότητος ἔργου δέξεται, πρῶτος
 25 Φιλῶν, μιστῶν τὴν παρὰ χάρις, ἀγαπῶν τὴν πίστιν,
 4 ἀπίσταν κολάζων, πᾶσαν μετ' ἀλαστονείας ἀνα-
 στήναι κατῆρψεν, ὅσον ὡς φησὶν πμῶνται.
 τοὺς ὑπὸ τύφῃ ἐπαυρομένους ἐκ βάθρων ἀναρῆ,
 ταπεινῶσθαι καὶ ἀνεξέτακτοις τὰ παρὸς ἐξίαν νέμων.
 οὕτω καὶ βασιλείαν δικαίαν φεῖ πολλοὺς ποιού-
 30 μους, ταῖς παρ' ἐαυτοῦ ὅτι καλῶς κατεπύτω, σύν-
 σῶν τε βασιλικὴν τῶ γαληνῶν τῆς εἰρήνης ἀγαθ-
 λάτῃ. οὐ μοι δοκῶ πλανᾶσθαι ἀδελφε μέν, τῷτον
 εἶναι Θεὸν ὁμολογῶν πάντων δέχεται καὶ πατέρων.
 ὃν πολλοὶ τ' τῇδε βασιλευσάντων μανιώδεις πλά-
 35 νους ὑπαχθέντες, ἐπεχίρησαν δέξασθαι. ἀλλ'
 5 ἐκείνους ἅπαντας τοιοῦτον πμῶν τέλος ἔχοντά-
 λωσεν, ὡς πᾶν τὸ μετ' ἐκείνους ἀνθρώπων γένος,
 τὰς ἐκείνων συμφορὰς ἀντ' ἄλλου ὡς φησὶν πμῶνται,
 ἐπαρῶν τοῖς τὰ ὅμοια ζηλῶσι πῆδω. τοῦτον
 40 ἐκείνους ἔνα ἡρώμην γαρήναι, ὃν κατὰ πῆδω πῆ-
 πῆδω ἢ δία μῆνις τ' τῇδε ἀπελάσασα, τοῖς ὑμεί-
 ροις μέρεσι ὡς φησὶν πμῶνται, τ' ἐπ' αὐτῶν αἰχμῶν πο-
 λυθρύλητον τὸ παρ' ὑμῖν τρώπαιον σποφῆναι. ἀλλὰ
 45 γὰρ εἰσὶν εἰς καλὸν ὡς φησὶν πμῶνται, τὸ καὶ τῶ
 κατ' ἡμᾶς αἰῶνι τὴν τῇδε τοιοῦτον πμῶνται φε-
 ρατῇ δειχθῆναι. ἐπεῖδον γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκείνους τὰ τέ-
 λη, τ' ἐναλῶς ἀθεμίτοις προσάμασι τῇδε τῶ Θεῷ
 ἀνακείμενοι λαὸν ἐκπαρῶνται. διὸ δὴ καὶ πολλὰ

ut provinciæ omnes, quæ tot tyrannorum SÆC.
 dominatione oppressæ, & continuis attritæ IV.
 calamitatibus propemodum defecerant, rei-
 publicæ vindicem tandem nascæ, velut qui-
 busdam medicinæ fomentis restitutæ sint.
 Hunc ego Deum prædico: cujus vexillum
 Deo dicatus exercitus meus humeris gestat,
 & quo æquitatis ratio postulat fertur, & ob
 hæc ipsa celeberrimas victorias illico refert
 pro mercede. Hunc Deum sempiterna me-
 moria coli à me profiteor. Hunc in altissi-
 ma sede positum, pura & candida mente
 contemplor. Hunc flexis genibus invoco,
 omnem abominandum cruorem averfans, &
 odores insuaves ac detestandos; omnem de-
 nique terrenum fulgorem procul fugiens:
 quibus omnibus quasi ffordibus pollutus sce-
 lestus ac nefandus superstitionis error, mul-
 10 tos Gentilium, totasque adeo nationes ad
 ima tartara detruxit. Etenim quæ summus
 omnium Deus pro sua erga homines beni-
 gnitate atque providentia, ad communem
 usum protulit in lucem, ea ad cuiusque li-
 biddinem rapi haudquaquam sustinet. Sed
 puram duntaxat mentem & animum imma-
 culatum ab hominibus postulat, hisque vir-
 tutis & pietatis actis quasi libra quadam ex-
 pendit. Quippe modestiæ & mansuetudi-
 nis operibus delectatur: mitis diligens; tur-
 barum auctores odio habens. Et fidem a-
 mat, infidelitatem vero supplicio afficit.
 Omnem cum arrogantia conjunctam Domi-
 nationem destruens, superborum contume-
 liam punit. Et homines quidem insolentia
 elatos ab ipsis, ut ita dicam, fundamentis
 evertit: humiles vero & injuriarum patien-
 tes meritis præmiis afficit. Hinc est quod
 Imperium justum magni faciens, auxilio
 suo illud corroborat, & prudentiam rega-
 lem tranquillitate pacis perpetuo fovet. Nec
 mihi ipse videor errare mi frater, qui hunc
 unum Deum profitear omnium auctorem ac
 35 parentem. Quem multi ex iis qui apud
 nos Imperium tenuerunt, infano errore acti,
 pernegare quidem conati sunt. Sed eos omnes
 hujusmodi exitus quasi vindex oppressit, ut
 universum nunc hominum genus, illorum
 Principum calamitates exempli vice propo-
 nat his qui illos imitari studuerint. Horum
 unus mihi videtur fuisse, ille quem Divi-
 na vindicta instar fulminis ingruens, fuga-
 tum ex nostris regionibus vestras in terras
 propulit: qui quidem suo dedecore atque
 ignominia tropæum illud tantopere apud
 vos jactatum constituit. Enimvero com-
 40 mode factum videtur, quod nostra quoque
 ætate hujusmodi homines manifestissime
 pœnas dederunt. Nam & ego spectator
 fui exitus illorum, qui nuper iniquissimis
 jussionibus populum Deo consecratum ex-
 agitaverant. Proinde maximas Deo gra-

VALESII ANNOTATIONES.

[1] Ἀνπλαμάνω Codex Regius ἀνπλαμάνων.]
 2 Γενὴν λαμπηδὴν Epiphanius Scholasticus locum
 hunc ita vertit, *omnemque terrenam flammam nimis devoti-*
 10. Vide quæ notavi ad librum quartum de vita Constan-
 tini, ubi hæc ad Saporem epistola refertur. Sed licet de
 incantationibus ac mysteriis paganorum hunc locum ibi
 exposuerim: nunc tamen re attentius examinata, malim
 hæc Constantini verba interpretari de igne quem Persæ
 Tom. III.

colebant, ut cuncti sciunt. [In codice Regio scriptum
 inveni πᾶσαν δὲ λαμπηδὴν ἐπὶ τῆς οὐκλῆς, quæ Scriptura
 priorem illam expositionem nostram confirmat.]
 3 Ὅλα γένη κατῆρψε In codice Leonis Allatii scriptum
 est, *πολλὰ τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλα γένη κατῆρψε.*
 4 Διωκτικῶν κατῆρψε Codex Allatii habet κατῆρψε,
 id est confringens. [Codex Regius κατῆρψε.]
 5 Κατῆρψε Codex Regius.]

H

χάρις

SÆC.
IV.

tūti ago, cujus singulari providentia cun-
 cti mortales qui Divinam legem observant,
 reddita sibi pace exultant ac gestiunt. Ex
 quo plane mihi persuadeo, rectissime om-
 nia ac tutissime se habere, cum per pu-
 ram ac sinceram illorum religionem, per-
 que concordem de Divino numine senten-
 tiam omnes homines ad se ipsum aggre-
 gare Deus dignetur. Quanta porro volu-
 ptate me affici censes, cum audio id quod
 mihi maxime in votis est, horum homi-
 num multitudine, Christianorum scilicet :
 de his enim in præsentia loquor : nobilif-
 sima quæque Perfidis loca longe lateque
 esse decorata. Opto igitur ut & tuæ res
 quam florentissimæ, & illorum perinde sint
 florentissimæ : hoc est, ut tuæ, sic illorum.
 Hoc enim modo summum omnium Domi-
 num, benignum & propitium ac placatum
 habiturus es. Hos itaque, quandoquidem
 talis tantusque es, tibi commendo. Hos,
 quandoquidem pietate excellis, tibi in ma-
 num trado. Hos pro tua humanitate com-
 plectere. Sic enim & tibi ipsi, & nobis,
 hac tua fide immensum beneficium præ-
 stabis. Tantam omnium qui pietate præ-
 diti essent, curam ac sollicitudinem Impe-
 rator gerebat, quippe qui non suis solum
 subditis consuleret, sed iis etiam qui alio-
 rum regum parebant Imperio, pro virili
 parte prospiceret. Hanc ob causam & ipse
 peculiarem Dei curam ac providentiam
 expertus est : & cum totius Europæ, &
 Africæ, ac præterea majoris partis Asiæ
 habenas regeret, subditos tamen habuit be-
 nevolos atque morigeros. Sed & ex Bar-
 baris, alii sua sponte ei serviebant, alii ar-
 mis subacti. Ubique certe erigebantur tro-
 pææ, & Imperator victor renuntiabatur.
 Verum hæc alii pluribus celebrarunt ; nos
 vero institutum opus prosequamur. Ac
 laudatissimus quidem Imperator curas plane
 Apostolicas animo versabat. Hi vero qui
 sacerdotali dignitate præditi erant, non so-
 lum Ecclesiam ædificare abnuebant, sed
 ipsa quoque ejus fundamenta subruere co-
 nabantur. Eos enim qui juxta Apostoli-
 cam doctrinam Ecclesias administrabant,
 confictis cujusque generis calumniis, depo-
 fuerunt atque exturbarunt. Nam cum fa-
 mosam illam fabulam adversus magnum Eu-
 stathium composuissent, invidiæ satietas eos
 non cepit : sed alterum quoque pietatis pro-
 pugnaculum subruere aggressi sunt, omne-
 que ad id machinas adhibuerunt. Quam
 quidem tragediam, quoad ejus fieri potest,
 brevissime exponam.

χείρας τῷ Θεῷ, ὅτι τελεία προνοία πάν τὸ ἀνθρώ-
 πινον τὸ θεραπύειν τὸν Θεὸν νόμον, ὥς περ ἐθέλει
 αὐτῷ τῆς εἰρήνης ἀλλάτταται καὶ γαυρεῖται. ὥς περ ἐθέλει καὶ
 ἡμῖν αὐτοῖς πέπεισμαι, ὥς ὅτι χέλιον καὶ ἀσφα- I
 5 λίστατα ἔχει ἅπαντα, ὅπου τε ἀφ' ἧς ἐκείνου κα-
 θαρὰς τι καὶ δοκίμης θρησκείας, ἐκ τ' αὐτοῦ τὸ Θεὸν
 συμφωνίας πάντα εἰς αὐτὸν ἀγείρειν ἀξιοῖ. τῷ τῷ
 τῷ κατὰ λόγον τ' ἀνθρώπων, λέγω δὴ τῷ χεῖρα-
 ναὶ ὑπὲρ ἧς τῷ τῷ ὁ πᾶς μοι λόγος· πᾶς οἶμαι με
 10 ἡδυνάται ἀκούοντα, ὅτι καὶ τῆς Περίδοις τὰ κρείττα
 ἐπὶ πλείον, ὥς περ ἐπὶ μοι βυλομύθῳ, κοσμεῖται. 2
 Ζοῖ τε οὐκ ὥς ὅτι κάλλινα, ἐκείνοις τι ὡσαύτως
 ὑπάρχει τὰ κάλλινα, ὅτι σοὶ κακύνουσιν. οὕτω γὰρ 3
 ἔξεις τὸν τῷ ὅλον διδοῦναι πρῶτον ἰλεῶ τε καὶ
 15 θύμῳ. τούτοις τοιγαροῦν ἐπειδὴ τοσοῦτος εἰ, σοὶ
 ὡς περ ἐθέλει, τοὺς αὐτοὺς τέτοις ὅτι καὶ θύμῳ
 ἐπίσημος εἰ ἰγχεῖται. τούτοις ἀγάπα ἁρμοδί- 4
 ως τῆς αὐτῇ φιλανθρωπίας. σαυτῷ τε γὰρ καὶ ἡμῖν
 ἀπερίγραπτον δώσας ἀφ' ἧς πίστεως τίτω χάριν.
 20 Τοσαύτῳ ὁ πάντα ἄριστος βασιλεὺς τῷ θύμῳ
 κοσμεῖται ἐπειδὴ Φροντίδα, ἡ μόνον τῷ ὑπὲρ
 κόσῳ ὅτι μελέμνος, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπ' ἐπερ σπῆ-
 πτα πλουῦνται, εἰς διάνοιαν προμνησθῆναι. διὰ-
 25 τοι τοῦτο, καὶ αὐτὸς τ' θείας κηδεμονίας ἀπήλαυ-
 καὶ τῆς τε Εὐρώπης ἀπάσης καὶ τῆς Αἰτίας, πρὸς τῇ
 ταύταις καὶ τοῦ πλείονος τῆς Ἀσίας κατέχων τὰς
 ἡνίας, θύμῳ εἶχεν τοὺς δεχόμενους, καὶ τῷ χαλινῷ
 μετ' ἡδονῆς πεπομνησμένους. καὶ μὴ δὴ καὶ τ' Βαρβάρων, οἱ
 μὴ ἐκόντες ἐδούλοισιν· οἱ τ' πολέμῳ κρατούμενοι. καὶ
 30 πανταχοῦ τρόπαια ἔστατο, καὶ νικηφόρος ὁ βασιλεὺς
 ἀπεδείκνυτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἔτεροι ἀφ' ἧς πλε-
 ὄντων θύμῳ. ἡμεῖς τ' τῆς προκειμένης ἐκείνης
 ἐχώμεθα. ὁ μὲν οὐκ πανθόφημος βασιλεὺς, τὰς
 ὥς περ ἐθέλει Φροντίδας ὥς τῇ ψυχῇ παρέφερεν. οἱ
 35 δὲ γὰρ τῆς ἐρωσιμῆς ἡξιωμένοι, ἡ μόνον οἰκοδομεῖν
 ὥς ἐθέλοντο, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἐκκλησίας
 ἀνορύττειν ἐπεχείρουσι θεμέλια. τοὺς γὰρ δὴ τούτων
 μετὰ τῷ ὥς περ ἐθέλει ἡγεμονίας δοξάτων, πα-
 40 τοδαπὰς συσκευασίας ὑφαίνοντες, καθαυρῶντες ἐξ-
 λαμνον. καὶ γὰρ δὴ ἔλαβον κόρον τοῦ φθόνου, τὸ πο-
 λυθρόλητον ἐκείνο καὶ Εὐσταθίου τῷ μεγάλῳ δράμα
 σωτηρικότης· ἀλλὰ καὶ ἄλλον πύργον μέγιστον τῆς
 θύμῳ ἀνορύττειν ἐπεχείρουσι, καὶ τὰς παλαιο-
 45 τὰς προσέφερον μηχανάς. ὥς σωτόμεν τ' καὶ τῇδε
 τῷ τραγῳδίᾳ ὥς ἐπὶ μάλιστα διηγῶμεν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἡμῶν αὐτοῖς πιστοῦμαι.] Ita legitur etiam apud Eusebium in lib. 4. de vita Constantini. Verum hæc locutio plane barbara est. Itaque codex Leonis Allatii substituit πιστοῦμαι. Sed melior est scriptura editionis Basilienfis, quam confirmat codex Savilii, πιστοῦται.

୨ 'Ωαααα in] Codex Regius ὦααα in.

3 O' ἵνα σὺς καὶ κείνους] In Manuscripto codice Savilii & in

editione Basiliensi legitur ὅτι καὶ αὐτοὶ. Verum in codice Leonis Allatii scribitur ὅτι οἱ καὶ αὐτοὶ, id est, *Nam & illi, tui sunt.* Quæ scriptura omnium rectissima mihi videtur. Apud Eusebium in libro 4. de vita Constantini legitur ὅτι οἱ καὶ αὐτοὶ, ubi vide si placet quæ notavi.

4 Ἀρμολίας τῆς αὐτοῦ Rectius apud Nicephorum in c.
38. lib. 8. legitur ἀρμόλιας τῇ σπαντῷ φιλανθρωπίᾳ. Apud
Eusebium quoque σπαντῷ scribitur.

Περὶ τῆς χγ' τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τυρευθείσης
ἐπιστολῆς.

*De insidiis adversus sanctum Athanasium
comparatis.*

Αλεξάνδρῳ τῷ θαυμασίῳ ἐπισκόπῳ, ὃς τὴν
Ἀρείου κατηγόνησατο βλασφημίαν, τῷ βίῳ
1 τὸ τέρμα κατεληφότος ἡ μῆνας πέντε τῆς
Νικαίας συνόδου, τὴν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκκλησίας
Ἀθανάσιος διεδέξατο προεδρίαν· ἀπὸ παιδὸς μὲν
τοῖς θεοῖς μαθήμασιν ἐστραφεῖς· ἐκ δὲ τῆς
ἐκκλησιαστικῆς χρῶν γινόμενος ἀξιάγατος. ἔτος
2 ἐν μεγάλῃ συνόδῳ τῆς ἑσπερίης τῆς ἀποστολικῆς
δογματικῆς ἀναδείξαντος, ὅθεν μὲν τῶν ἀλη-
θείας διφρημεῖτο πρὸς τὸν δὲ καὶ ἀντιπάλῳ, ὡς
ἀνταγωνιστῆς, ἐχθρὸς ἐγένετο καὶ πόλεμος. συνὴν δὲ
3 Ἀλεξάνδρῳ τῷ πάντῳ νέῳ μὲν ὢν ἡλικίαν, ὅς ἑ
ἦν τῇ διακόνῳ ἡγεμόνος. ταύτην αὐτῷ τῷ ἑσπερίῳ
ἀληθείας προθυμίαν τῇ πείρᾳ μεμαθηκότι οἱ τῷ
μοινογνῶσι Θεῷ πολεμῶν ἐβουλόκηται, καὶ γινόντι δὲ Ἀ-
λεξανδρείας ἐκκλησίας ἐγχευομένης τῆς οἰκίας,
4 χαλάσῃ τὴν σφύρας δυνάμεως ὑπέλαβον ὅτι ἐκείνῳ
ἡγεμονίαν. τῇ δὲ ἐνεκα τοιούτου πὶ μηχανῶν. ἔπει-
5 Μελέπιος ἐκεῖνος ὃν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος ἀπεκήρυξεν,
ἐπέμεινε κυκλῶν καὶ ταράττων τὴν τε Θεσσαλίαν, καὶ τὴν
6 ταύτην πελάγῃσαν Αἰγυπτίαν, ἣν τῇ τῶν γαστριῶν
πινυασι μωσαϊσμοῖς, ἢ ἢ ἀνυπόπτοις κατηργήσας
7 τὸ ἡγεμονίαν, πείθοντι πρὸς βασιλείαν δραπετῶν, καὶ συκο-
8 φαντίαν ὑφάναται, ὡς Ἀθανάσιος· πλανῶν μὲν Ἀ-
9 γυπτίαν. τὸ δὲ συναθροισμὸς χρυσίου, ἀνδρείῳ πνι-
10 ραγιδῶν κατὰ σκευὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὰς βασιλείας
11 ἐξαπατήσαντες ἀκόας, εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν τὸν
12 Ἀθανάσιον ἤγαγον. ὃ δὲ ἀφικόμενος, διήλεγξε τῶν
κατηργημάτων τὸ ψεύδος, καὶ τὸ θεῶν ἐξήφροει-
13 σαν ἀπέλαβον ἐκκλησίας· δηλοῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ

Cum admirabilis ille Episcopus Alexan-
der qui Arii blasphemiam expugnavit, post
quinque menses à Synodo Nicæna vi-
vendi finem fecisset, Alexandrinæ Ecclesiæ
præfulatum Athanasius suscepit: vir à pue-
ro divinis literis innutritus, & in singulis
Ecclesiastici ordinis gradibus summa cum
admiratione versatus. Qui cum in magno
illo Concilio Nicæno pro Apostolicæ doctri-
næ defensione certamen subiisset, à propu-
gnatoribus quidem veritatis laudem retulit:
eorum vero qui veritati adversabantur, ut-
pote æmulus, hostis atque inimicus extitit.
Versabatur autem in comitatu eximii Ale-
xandri, ætate juvenis ipse quidem, sed Prin-
ceps ordinis Diaconorum. Hanc igitur ejus
in tuenda veritate alacritatem cum experti
essent ii, qui unigenito Deo bellum infer-
re decreverant; simulatque eum Alexandri-
næ Ecclesiæ gubernaculis admotum esse di-
dicerunt, ejus præfulatum everfionem esse
potentiæ suæ judicarunt. Hac de causa tale
quidpiam machinantur. Cum Meletius is
quem synodus Nicæna abdicaverat, motus
ac turbas in Thebaide & per Ægyptum ei
vicinam excitare non desisteret, illi condu-
ctis quibusdam ex illius factione, ut suspi-
cione careret accusatio, persuadent iis ut
ad Imperatorem contendant, crimenque
confinant, Athanasium Ægypto vectigal
imponere; & aurum inde collectum, cui-
dam viro Imperium invadere meditante sub-
ministrare. Hac ratione cum Imperatorem
deceperant, effecerunt ut Athanasius Con-
stantinopolim accerferetur. Qui cum ve-
nisset, criminum falsitatem coarguit: &
Ecclesiam sibi à Deo commissam recepit.
Id declarat Imperatoris Epistola, quam scri-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μὴν μῆνας πέντε] Idem scribit Athanasius in Apo-
logetico secundo contra Arianos pag. 777. editionis Pa-
riensis ἔπειτα τῶν μῆνῶν πέντε, καὶ ὁ μῆνας πέντε. Ἀλ-
εξανδρῶν πέντε μῆνας.

2 Τῷ χορῷ δὲ τῶν ἀρχιδιακῶν ἡγεμόνος] Id est Archidia-
conus. Cæterum ex hoc loco manifeste colligitur, Archi-
diaconos non stipendiorum ordine ad eum locum perve-
nire solitos, sed ex Episcopi arbitrio ac voluntate pro-
motos fuisse. Etenim Athanasius admodum juvenis fu-
isse dicitur à Theodorito, quo tempore Alexandrinæ Ec-
clesiæ erat Archidiaconus. Hinc est fortasse quod Ar-
chidiaconus vulgo Cor episcopi vocabatur, ut scribit Jo-
annes Abbas, in libro de translatione reliquiarum sanctæ
Glodefindis, ubi ait. Hujus rei novitas dum ad nos pervenit
supra memorati Pontificis pervenisset, novarum imperatorum
in crastinum ad hoc inspicendum sacrorum ministrorum
cum Archidiacono majore, quem Cor Episcopi dicunt, direxit.
Olim tamen eo loco Chorepiscopum scribendum esse
existimabam. Sed nihil temere mutandum est in veteri-
bus libris, quoties vulgata scriptura defendi non incom-
mode potest.

3 Ἐπὶ Μελέπιον] In editione Basilienfi [& in codice
Regio J. Pini] deest adverbium. Quam scripturam valde
probo.

4 Τῶν γαστριῶν πινυασι] Hujus loci emendatio debetur

codici Henrici Savillii, in quo ita legitur τῶν γαστριῶν
πινυασι μωσαϊσμοῖς, &c. Ita quoque habet Basilienfis edi-
tio, nisi quod γαστριῶν præfert. [Cui consentit codex
Regius J. Pini, in quo ita legitur, τῶν γαστριῶν πινυασι
μωσαϊσμοῖς.] Sed melior est scriptura codicis Savilliani. Græci
enim γαστριῶν vocant eos qui sunt ejusdem factionis in ci-
vilibus dissidiis, ut docent Hefychius & Favorinus. Sic lo-
quitur Herodotus in lib. 1. ubi de Pisistrato scribit. Certe
vulgata lectio ferri non potest. Neque enim Eusebii
milites conduxerunt, sed clericos quosdam ex Meli-
tiani factione, quemadmodum testatur Athanasius in Apo-
logetico secundo adversus Arianos, ex quo hæc hausit
Theodoritus. Confirmat hanc emendationem Theodo-
ritus ipse in cap. 2. hujus libri.

5 Πλανῶν μὲν τὴν Αἰγυπτίαν] Prima accusatio Athanasii
per Melitianos facta, fuit de tunicis lineis, quarum Can-
onem Ægyptiis ab Athanasio impositum atque exactum
fuisse finxerunt, ut scribit Athanasius in supradicto Apo-
logetico iis verbis: πλάττονται πρὸς τὴν κατηργήσαν πρὸς
ἐκείνους λινῶν, ὡς ἐμὴ κατὰ τὴν Αἰγυπτίαν ἐπιβάλλοντες.
Improprie igitur locutus est Theodoritus. Nam πλανῶν
proprie dicitur de vectigalibus. Hoc autem tributum fuit
linearum vestium, quod Athanasius imposuisse dicebatur.
Ipse enim Canonem vocat: quæ vox de tributis tantum
dicitur.

VARIORUM.

2 Εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν τὸν Ἀθανάσιον ἤγαγον] Immo Psammathiam, locum prope suburbia Nicomediz, ubi
Imperatoris erat Palatium. Vide Athanas. Apol. 2. pag. 604. Edit. Commelin. & Socr. p. 63. W. Lowth.

SÆC. pfit ad Ecclesiam Alexandrinorum: cujus
IV. extremam partem hic adscribam.

βασιλὺς πρὸς τὸ Ἀλεξανδρίαν ἔγραψεν ἐκκλησί-
αν, ὡς τὸ τελευταῖον μέρος εὐθέως τῇ συγγραφῇ. ^a

CAPUT XXVII.

Epistola Imp. Constantini ad Alexandrinos.

NIHIL potuerunt improbi adversus Episcopum vestrum, mihi credite fratres. Nihil aliud studuerunt, quam ut postquam tempus nostrum contriverint, nullum in hac vita habeant poenitentiae locum. Subvenite igitur vobismetipsis quæso: & amorem vestrum diligite: eos vero qui vestrae concordiae gratiam dissolvere cupiunt, totis viribus persequimini. Et mentis oculis ad Deum erectis, vosmetipsos diligite. Ego enim Episcopum vestrum Athanasium libenter excepi. Atque ita allocutus sum, ut qui persuasum haberem, illum esse hominem Dei.

CAPUT XXVIII.

Alia insidia adversus eundem Athanasium.

Socr. l. 1.
cap. 28.

VERUM ne sic quidem impios illos puduit. Sed aliam denuo fabulam composuerunt, cujusmodi nullus unquam tragicorum aut comicorum poetarum commentus est. Accusatores enim ex eadem illa factione iterum conductos, ad Imperatorem adducunt, insignem illum virtutis athletam multa infanda patrasse vociferantes. Eorum duces erant Eusebius ac Theognius, & Theodorus Perinthius: est autem Perinthus civitas quæ nunc Heraclea vocitatur: affirmantes ea esse intolerabilia, ac ne simplici quidem auditu ferenda. Persuadent igitur Principi, ut Cæsareæ in Palæstinae synodum cogat, ubi plures erant infensi Athanasio; ibique causam illius jubeat judicari. Imperator vero fidem illis habens ut sacerdotibus: fraudulenta enim eorum consilia penitus ignorabat: id fieri præcepit. Verum Divinus Athanasius, cum perspectam haberet iudicium malevolentiam, ad Concilium non venit. Hinc validiorem ansam calumniandi arripientes ii qui veritati bellum indixerant, præter alia crimina, tyrannidis etiam & contumaciæ coram Imperatore eum insimulant. Neque vero spe sua prorsus frustrati sunt. Etenim Imperator, alioqui clementissimus, eorum verbis exasperatus, scripsit ad Athanasium, iram suam satis ei prodens, & ut Tyrum pergeret mandavit. Hic enim synodum congregari iussit, conjectans, ut opinor, suspectam esse Athanasio Cæsaream ob illius urbis antistitem. Scripsit

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄.

Επιστολή τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου πρὸς Ἀλεξανδρείαν.

5

ΟΥδὲν ἴσχυσαν οἱ πονηροὶ χτ' τῷ Ἐπισκόπῳ ὑμῶν, ἐμοὶ πιστεύετε ἀδελφοί. οὐδὲν ἕτερον ἐσπουδάξασι, ἢ ἵνα κατατελέσαντες τὰς ἡμετέρας χρόνους, μηδεμίαν χάραν εἰς τῇ ζωῇ ταύτῃ μετα-
10 μαλείας ἔχωσιν. Ἐπικουρήσατε τοίνυν ὑμῖν αὐτοῖς πρὸς τὸ φίλτρον τὸ ὑμέτερον ἀγαπήσατε, ὃ
καὶ παντὶ δίνει δώζατε τοὺς τ' ὑμετέρας ὁμοιοῦ-
ας χάριν ἀφανίζον ἑπιθυμοῦντας καὶ πρὸς τὸν
Θεὸν ἀπιδόντες, ὑμᾶς αὐτοὺς ἀγαπήσατε. ἐγὼ γὰρ
15 τὸν ὑμέτερον ἐπίσκοπον Ἀθανάσιον ἀσμένως προσ-
κάμω. οὕτω τε προσεφθεγγάμην, ὡς ἀνθρώπων
αὐτὸν εἶναι Θεοῦ πεποιημένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ΄.

Ἄλλη χτ' Ἀθανασίῳ Ἐπισκόπῳ ἐπιβλή.

ἈΛ' ἔτι ὅτε οἱ δυσσεβεῖς ἐπετρέψαν. ἀλλ' ἕτερον ἐξύφηναν δρᾶμα, ὃ προσδοκῶν οὐδεὶς τ' ἄλλα γενησέμεν τραγῶδοποιῶν ἢ καμῶδοποιῶν διέπλασε πύποτε. κατηγήρην γὰρ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς συμμορίας μωδωσάμενοι, προσάγευσεν τῷ βασιλεῖ, βοῶντας ἀνοσιουργίας ἀρρήτους τιτολημνέ-
25 ναί πολλὰς τ' ἔρετης ἀθλητήν. ἡγήτο δὲ τῶν Εὐσεβίους τε καὶ Θεογνίου καὶ Θεόδωρος ὁ Περινθίος. Ἡ ἐρχόμενοι δὲ νῦν τὴν Περινθὸν ὀνομάζουσιν ἐκ ἀνεκ-
τὰ ταῦτα εἶναι λέγοντες, ἔτι ἀκοαῖς φησὶν. πέν-
30 θησι δὲ οὖν τ' βασιλεῖ, σύνδοξεν ὁ Καίσαρ ἐκ τῆς Παλαιστίνης ἀθροίσαν, ἐνθα δὲ πλείους ἦσαν οἱ δυσ-
μενεῖς, καὶ οὕτως κελθῆναι καλεῖσθαι τὸν Ἀθανάσιον. πεισθεὶς δὲ ὡς ἱερεῦσιν ὁ βασιλεὺς, παντάπασιν γὰρ ἡγνὸς τὰ τυρενόμενα, τῷτο γενέσθαι προσέταξεν.
35 ἀλλ' ὁ Θεὸς Ἀθανάσιος, τ' τ' δικάζοντων δυσμενέ-
αν ἡπιστάμενος, ἐχ' ἦκεν εἰς τὸ συνέδριον. εὐπεῖθι δὲ πλείονα πρὸς αὐτὸν εἰς συκοφαντίαν λαβόντες οἱ
τ' χτ' τῆς ἀληθείας ἀναδιξάμενοι πόλεμον, πρὸς ταῖς ἄλλαις παρανομίαις, τυραννίδος αὐτὸν καὶ τρα-
40 στήτος ἐπὶ τῷ βασιλεῖ ἔγραψαντο καὶ ἐπάμ-
παν τ' ἐλπίδος ἐφύδασαν. ἐκ γὰρ δὲ τ' εἰρημίων θυμωθεὶς ὁ πρῶτος βασιλεὺς, ἐπέσειλε αὐτῷ
τὴν ὀργὴν ὑποφάνειν, καὶ καταλαβεῖν τ' Τύρον παρεγγύον. ἐκείσε γὰρ προσέταξεν ἀθροισθῆναι τ' σύν-
45 ὁδον, ὑποπτεύσας, ὡς οἱ μὲν τ' Ἀθανάσιον ὑποφάσας
καὶ Καίσαρ ἐκείσε, διὰ τ' ἐκείσε ἡγούμενον. ἔγραψε δὲ

VARIORUM ANNOTATIONES.

^a Ὡς τὸ τελευταῖον μέρος εὐθέως] Exstat integra Epistola apud Athanas. ibid. W. Lowth.

^b Τὸ φίλτρον τὸ ὑμέτερον] Hic apud Athanasium legitur ἡμέτερον, & mox ἡμετέρας ὁμοιοῦσας.

καὶ

καὶ τῇ συνόδῳ, ἃς ἔχρη ἐπιτελεῖται τοῖς ἐπιστολαῖς
ποσμούμοις. ἐπὶ δὲ ταύταις.

etiam ad Synodum ea quæ par erat scribi ab Sæc.
homine eximia pietate decorato. Epistola IV.
autem sic se habet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

CAPUT XXIX.

Ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου πρὸς τὴν συνόδον.

Imp. Constantini epistola ad Synodum Tyri.

Κωνσταντίνος σεβαστὸς, τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ τῇ κατὰ Τύρον.

Constantinus Augustus, sanctæ synodo congregatæ in urbe Tyro.

ἮΝ μὲν ἴσως ἀκόλουθον καὶ τῇ τ' χειρὶν θ' αἰ-
εὶς μάλιστα πρέπον, ἀσασίαν εἶναι τὴν κα-
θολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ πάσης λοιδορίας τῆς τοῦ
Χριστοῦ νυν ἀπὸ ἀλλήλων διεσπασμένης. ἐπειδὴ δὲ
ἔχ' ὑμῶν φιλονεικίας οἷον πρὸς ἐλαυνόμενοι, ὅ-
ς γὰρ εἰ ποίμνι βιοῦντες ἑαυτῶν ἀναξίως, τὰ πάν-
τα συλχεῖν ἐπιχειροῦσιν, ὅπως πάσης συμφορᾶς
ἐπέκεινα χειροκρίται μοι δοκεῖ τούτῳ χάριν θεοῦ
ὑμᾶς, τὸ ἔλθον, προτρέπομαι, χάρις πρὸς ὑμᾶς
θείας εἰς ταῦτο συνδραμεῖν, καὶ πληρῶσαι τὴν σύν-
οδον ἐπαμύναται τοῖς χρήζουσιν ἐπιχειρίας τοὺς ἀ-
δελφούς ἱερεῖς καὶ κληρικούς εἰς ὁμοίαν ἐπα-
ναγκάσειν τὰ διεσπασμένα καὶ μελῶν διορθώσασθαι τὰ
πλημμελῆμενα ὡς καὶ ὁ θεὸς ἐπιτρέπει ἵνα ταῖς το-
σαύταις ἐπαρχίαις τὴν πρέπουσαν ἀποδοῦναι συμφο-
ρίαν, καὶ φεῖ τῆς ἀπορίας, ἐλαχίστων ἀνθρώπων
ἀπώλειαν ὑπεροφία. ὅτι δὲ τῷ τοῦ καὶ τοῦ δεσπότη
τῷ ὅλῳ Θεῷ ὅτιν ἀρετῶν, καὶ ἡμῖν πάσης θ' αἰ-
εὶς ὑπέρτερον, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς, εἰς γὰρ τὴν εἰρήνην ἀνακα-
λέσασθαι, καὶ τὴν γὰρ τυχόντος ἀξίον διδόναι, ἀπαντίας
ἀνθρώπων συνομολογῶν ἡρώων. μὴ τοίνυν μέλλετε
λοιπόν, ἀλλ' ἐπιτίναλτε ἐν τούτῳ ἡδὴ τὰ τ' ὁμο-
θυμίας, τοῖς πρεσβυτέρους ὅροι ἐπιθεῖναι σπουδά-
σατε τὴν ὁμοθυμίαν, καὶ πάσης εὐλακειᾶς διλα-
δί καὶ πίστεως συνελθόντες, καὶ ἐκαστοὶ μόνον καὶ φε-
νέω ἀφίειν ὁ Θεὸς ἐκείνος ὁ λατρευόμενος, ἀπαιτῶ
μάλιστα. παρ' ἡμῶν καὶ ὑμῶν τὴν εἰς τὴν ἐμὴν θ' αἰ-
εὶς ἡρόντων ὁμοθυμίαν. πάντες μοι πέπραχθαι, ὅσα γρά-
φοντες ἐδωλόσατε. ἐπέστελα πρὸς ὑμᾶς ἐβλήθητε τὴν
ἐπιστολήν, ἵνα ὁμοθυμόνως, κοινωσώμεθα ὑμῶν
τὴν φροντισμῶν. ἀπέστελα Διονύσιον τὸν ἀπὸ ὑπα-
πικῶν, ὅς καὶ τῆς ὁμοθυμίας εἰς τὴν συνόδον ἀφικέσθαι
μετ' ὑμῶν ὑπομνήσας, καὶ τὴν πρεσβυτέρων, ἐξαρέ-
τας δὲ τῆς θ' αἰεὶς ἐκείνης ἐκείνης παρέρχεται. εἰς γὰρ
πρὸς ὑμᾶς ἔχ' οἶμα, καὶ ἡμετέραν κέλθου καὶ
νυν ἀφικέσθαι πρεσβυτέρους, μὴ βυληθῇ παρα-
γινέσθαι, ἐπὶ τούτῳ παρ' ἡμῶν ἀποσταλέσθαι, ὅς ἐκ
βασιλικῆς ἐπιστολῆς αὐτὸν ἐκβαλόν, ὡς καὶ προσ-
ῆκεν ὅροις αὐτοκράτορος ὑμῶν τὴν ἀληθείαν ἐξενεχθεῖ-
σι μὴ ἀντιπείναι, διδάξαι. λοιπόν ἔσται τὴν ὑμετέραν
ὁσιότητος ἔργον, ὁμογνώμονι κρείσσον, μήτε πρὸς ἀπέ-
χθειαν, μήτε πρὸς χάριν, ἀκολούθως δὲ τῇ ἐκκλη-
σιαστικῇ καὶ ἀποστολικῇ καὶ τοῖς πλημμελεσθεῖ-
σιν, εἴτ' οὐ κατὰ σφάλμα συμβεβηκόσι, καὶ ἀρμότ-
τως διεσπασμένη ἐπινοήσας ἵνα καὶ πάσης βλασφη-
μίας ἐλευθέρωσιν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ταῖς ἐμᾶς ἐπι-
κυφίσιν φροντίδας, καὶ τὴν εἰρήνην χάριν τοῖς νυν
ἐκαστοῖς ἀποδόντες, μεγίστην εὐκλειαν ὑμῖν αὐ-
τοῖς ἐκζητήσιν. ὁ Θεὸς ὑμᾶς ἀφικέσθαι ἀ-

CONGRUUM plane & felicitati tempo-
rum nostrorum consentaneum erat, ut
ut Ecclesia catholica experta seditionis ef-
set, & Christi famuli ab omni nunc pro-
bro vacui essent ac liberi. Sed quoniam
nonnulli improbae contentionis stimulis agi-
tati, ne dicam vitam professione sua indi-
gnam agentes, cuncta turbare conantur,
quod malum quavis calamitate gravius mi-
hi videtur: idcirco vos sponte, ut aiunt,
currentes adhortor, ut absque ulla dilatio-
ne in unum coeuntes, synodum constitua-
tis; & ope vestra indigentibus subvenia-
tis, fratribus periclitantibus medicinam ad-
hibeatis, dissidentia inter se membra ad con-
cordiam revocetis; delicta denique, dum tem-
pus adhuc patitur, corrigatis: quo scilicet
tot ac tantis provinciis per vos resti-
tuatur concordia, quam pro scelus! pau-
corum hominum arrogantia evertit. Id
porro summo omnium Domino ac Deo
acceptum esse, mihi quoque pro omnibus vo-
tis optabile, vobis postremo ipsis, si qui-
dem concordiam restitueritis, honorificum
in primis & gloriosum, inter omnes con-
stare arbitror. Nolite ergo cunctari; sed
alacritatem animi vestri magis ac magis
intendentes, date operam ut praesentes dis-
sensiones convenienti sententia terminetis:
cum omni, ut par est, sinceritate & fide,
quam servator ille quem colimus, in omni
negotio tantum non inclamans, à nobis præ-
cipue flagitat, in unum convenientes. Ce-
terum quantum ad religionem nostram per-
tinet, nihil quod mearum partium sit, vo-
bis deerit. Cuncta siquidem quæ literis
vestris significastis, à me impleta sunt.
Scripsi ad quos voluistis Episcopos, ut ve-
nientes communi vobiscum cura ac solli-
citudine fungerentur. Mihi etiam Diony-
sium ex Consulari, qui & Episcopos illos
qui vobiscum adesse debent commoneat;
& omnium quæ gerentur, maxime vero
modestiae inspector sit. Si quis vero,
quod minime arbitramur, præceptum no-
strum etiamnum violare præsumens, adesse
renuerit, mittetur quamprimum à nobis
aliquis, qui Imperiali auctoritate hominem
in exilium pellens, docebit Imperatoris
sanctionibus pro veritate editis minime esse
repugnandum. Quod superest, vestrae san-
ctitatis erit providere, ut nec odio nec
gratia, sed juxta Ecclesiasticas & Aposto-
licas regulas, delictis & iis quæ per er-
rorem contigerunt, conveniens remedium
exquiratis: quo & Ecclesiam omni pro-
bro liberetis, & meas curas levetis, & pa-
cis amoenitate turbatis nunc Ecclesiis resti-
tuta, vobis ipsis maximam gloriam com-
paretis. Divinitas vos servet fratres caris-

Δεφοι

SAC. IV. simi. Cum igitur hoc modo Episcopi Tyrum convenissent, eo accesserunt tum alii quidam qui ob perverfam doctrinam accusabantur; ex quorum numero fuit Asclepas Episcopus Gaza: tum admirandus Athanasius. Sed primum quidem accusationis ipsius tragœdiam, deinde vero res in famosissimo illo confesso gestas libet exponere.

CAPUT XXX.

De Synodo apud Tyrum celebrata.

Socr. lib. 1.
c. 27. 29.
Soz. lib. 2.
cap. 25.

ARSENIUS quidam erat Melitianæ factionis Episcopus. Hunc Melitiani cum occultassent, ut diutissime in latebris manere vellet orarunt. Dextra deinde mortui cuiusdam abscissa, eam sale conditam & in arca lignea repositam, ubique circumtulērunt, Arsenio præcisam esse dicentes, & Athanasium vocantes homicidam. Sed ille qui omnia intuetur providentiæ oculus, Arsenium diu latere haudquaquam passus est. Nam primum quidem in Ægypto ac Thebaide compertus est vivere. Deinde vero Tyrum quoque cum adduxit Divina providentia, ubi decantata illa manus coram iudicibus proferebatur. Hunc ergo cumprehendissent contubernales Athanasii, adduxerunt, & in diverforio aliquandiu delitescere coegerunt. Ipse vero magnus Athanasius prima luce ad Concilium venit. Ac primo quidem introducta est quædam impuræ vitæ muliercula. Hæc impudenter vociferari cœpit, se quidem virginitatem Deo vovisse dicens, Athanasium vero quem hospitio exceperat, vim sibi intulisse, & invitam violasse. Quæ cum dixisset, ingressus est is qui accusabatur, & una cum illo presbyter quidam egregius, Timotheus nomine. Cumque iudices Athanasium objecto crimini respondere iussissent, ipse quidem conticuit, perinde ac si non esset Athanasius. Timotheus vero mulierem alloquens: Egone, inquit, tecum aliquando confabulatus sum, mulier, aut in ædes tuas unquam ingressus? Tum illa multo impudentius clamare cœpit, contendens adversus Timotheum & manum exerens, eumque digito demonstrans; Tu, inquit, mihi virginitatem eripuisti; tu me castitate spoliasti: & alia ejusmodi addens, quæ dici solent à mulieribus propter intemperantiam omni prorsus verecundia destitutis. Hunc in modum pudore confusis iis qui fabulam composuerant, erubescens quoque iudicibus qui conscii erant, dimissa est mulier. Tunc magnus Athanasius mulierem

Meretrix
Athanasii
cum intus
probris.

δελφοὶ ἀγαπητοί. Οὕτω δὲ τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τὴν Τύρον συναλίσθεντες, ἀφίκοντο καὶ ἄλλοι πῖες δοξμάτων ἀφροδισίων ἐκκλησίου, ὧν εἰς τὴν καὶ Ἀσκληπᾶς ὁ Γαζαῖος ἀφίκετο δὲ καὶ ὁ θαυμάσιος Ἀθανάσιος. βέλομεν δὲ πρῶτον τῇ τῆς κατηγρέας διηγήσατο τραγῳδίαν, εἰς ἣν συγγραφέα ταῦτα καὶ τὸ πολυβόλητον διέχετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς ἐν Τύρῳ γενημένης συνόδου.

ΑΡΣΕΝΙΟΣ τις τῶν Μελιτιανῶν κοινωτικῶν ἐπίσκοπος ἦν. οὗτοι οἱ τῆς ἐκείνης συμμορίας χεῖρα κρύφοντες, λαθεῖν ἐπὶ πλείστον ἠξίωσαν. εἴτα χεῖρα δεξιὰν ἀπὸ πῶτος σώματος ἐκτεμνόντες νεκρῶς καὶ ταύτην ἐν λάρνακι ξυλίνῃ τεταειχυμένῳ ἐκτείνοντες, πάντοτε παρέφερον, χεῖρα τετμηθεῖσαν λέγοντες τὸν Ἀρσένιον, καὶ μαιφόνον ἀποκαλουῦντες τὸν Ἀθανάσιον. ἀλλ' ὁ πάντα ἐφορῶν ὀφθαλμός, οὐκ εἴασεν ἐπὶ πλείστον λαθεῖν τὸν Ἀρσένιον. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Θηβαΐδι, δηλὸς γέγονεν ὅτι τῇ ἐκείνῃ δὲ αὐτὸν εἰς τὴν Τύρον ἤγαγον, εἴτα ἡ τραγωδομένη χεῖρ ἐπὶ τῶν κειτῶν προφέρετο. οὗτοι οἱ Ἀθανασίῳ θηρόντες συνοικοῖ, ἤγαγον τε καὶ ἐν τῇ χεῖρα γῶγῃ λαθεῖν τέως ἠγάσασαν. αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὑπὸ τῇ ἐν κατέλαβεν τὸ συνέδριον. καὶ πρῶτον μὲν ἡγούμενον εἰσήγαγον ἀκολασίαν συνεζηκός. ἡ δὲ ἀνάνδην ἐβόα, παρθένοι μὲν ἐπιγέλασαι λέγουσα: τὸν δὲ Ἀθανάσιον ἐπιξενωθέντα βιάσατο, καὶ ἀκούσαν ἀφροδισίων. τέτοιον ὑπὸ ἐκείνης εἰρημνέων, εἰσῆλθε μὲν ὁ κατηγρεμένος. συνῆν δὲ αὐτῶς καὶ πρεσβύτερος ἀξιέπαινος, Τιμόθεος τούτῳ ὄνομα ἦν. τῶν δὲ δικαῶν ἀπολογήσασθαι πρὸς τὴν γραφὴν προσετέλεχον τὸν Ἀθανάσιον, ὁ μὲν εἰσήγαγον, ὡς δὴθεν οὐκ ἂν Ἀθανάσιος. ὁ δὲ Τιμόθεος ἔφη πρὸς τὴν γυναῖκα: ἐγὼ σοὶ ὡ γύναι συνετύχον πῶποτε, εἰς τὴν σὺν εἰσελήλυθα οἰκίαν; ἡ δὲ ἀναιδέστερον ἐβόα, τῶ Τιμοθέῳ ἀφροδισίων καὶ τὴν χεῖρα ἐξάγουσα, καὶ τῶ δακτύλῳ δεικνύσα καὶ λέγουσα: σὺ μου τὴν παρθένοι ἀφείλας: σὺ με τῆς ζωροσύνης ἐγύμνωσας, καὶ τ' ἄλλα ὅσα λέγειν εἴωθον αἱ δι' ἀκολασίας ὑπερεολλῶ οὐκ ἔχουσαι τὴν αἰδῶ. ὅπως δὲ τῶ τὸ δῶμα συντεθεικότων καταρχυμένῳ, ἐρυθλασάντων δὲ καὶ τῶ δικαῶν, ὅσοι συνίστορες ἦσαν, ἐξήγατο ἡ γυνή. τότε δὲ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔλεγε,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὕτω δὲ τῷ ἐπισκόπῳ] In codice Leonis Allatii hic locus auctior est aliquot vocibus hoc modo. ὅπως δὲ τῷ ἐπισκόπῳ περὶ τῶν ἐκείνῃ συμμοριῶν, &c. Verum hæc

voces non sunt Theodoriti, sed Theodori Lectoris, qui eas supplevit ex Historia Socratis ac Sozomeni, quod & alibi facere consuevit in Historia sua Triperitica.

VARIORUM.

2 Γύναιον εἰσάγουσαν] Vide locum ex Rufini libro I. cap. 17. à Valesio adductum in notis ad Sozomeni lib. II. cap. 17. Hanc mulierculæ Historiam multis nominibus suspectam esse, ac fingentis magis artificium, quam rem vere gestam olere, nemo inficias eat, qui adverterit eam non ab Athanasio, qui res Tyri gestas accurate bis terye re-

censet, imo nec à Synodis Alexandrina, Romana sub Julio, & Sardicensi memorari, in quarum Synodicis Epistolis pluribus enumerantur aliz Eusebianorum in Athanasium adornatz criminationes. *Patres Benedictini in Vita Athanasii ad ann. 335. n. 9.*

μη χρῆσαι ἀφ᾽ ἑαυτῶν τὸ γυνῆσαι, ἀλλ' ἐξετάσαι καὶ μαθεῖν τὸν ταῦτα συντεθεικότα. οἱ δὲ ἰδόντες, ἕτερα εἶναι κατηγορήματα χαλεπώτερα, ὑδάμῳ τέχῃ τῇ καὶ δρότῃ ἀφελυθῆναι διωκόμενα. ὅφισ γὰρ, οὐκ ἀκοή, δικαστὴ τοῖς δεικνυμένοις. ταῦτα εἰπόντες, ἡ πολυβρύλητος ἐκείνῳ ὑπέδειξαν λάρνακα, καὶ τὴν τελευτήσαν ἐγύμνωσαν χεῖρα. τῷ δὲ διασαμῶνι, ἕκατος ἀνέδοξεν οἱ μὲν ἀληθὲς εἶναι τὸ μῦθος ὑπεληφότες· οἱ δὲ, τὸ μὲν ψεύδος εἰδότες, κακρύνοντες τὸν Ἀρσένιον ἐπὶ νομίζοντες. μόλις ἡ βραχέας γανομένης σιγῆς, ἤρτο τοὺς δικάζοντας ὁ κατηγορούμενος, εἰ πῶς αὐτοῖς εἴη τὸν Ἀρσένιον ὁπίστα μῶμος. πολλὰ δὲ εἰρηκότων ἀκριβῶς εἰδόναι τὸν ἄνδρα, ἐκέλευσε τῷτον ἀχθῆναι. καὶ πάλιν ἤρτο, εἰ οὗτος ἐκείνος εἴη Ἀρσένιος, ὁ παρ' ἐμοῦ μὲν ἀνηρημένος, ὡς δὲ τούτων ἐπιζητούμενος, μὲν σφαγὴν ἡ ὑβρισμένης καὶ τῆς δεξιᾶς ἐρημῶς. συνομολογησάντων ἡ αὐτῶν τῷτον εἶναι, ἡ ἐφεσφίδης αὐτὸν γυνώσκας ὁ Ἀθανάσιος, ὑπέδειξε ἀμφὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὴν δεξιὰν καὶ τὴν θύαν-
 20 μόν. ἄλλη δὲ ἐφ᾽ ἐκείνῳ μὲν εἰς. δύο γὰρ ἀνθρώπων ἕκατος ὡς τοῦ ποιητοῦ τῷ ὅλῳ εἰδέξατο χεῖρας. ἀλλὰ καὶ τῶν οὕτω δειχθέντων, κατεδύεσθαι δέον τὴν κατηγορουμένην, καὶ τὴν δικάζοντων τοὺς συνομολογῶντας, καὶ εὐχόμεναι χεῖρας
 25 σφίσι τὴν γῆν, θορύβῳ καὶ εὐφροσύνῃ πλῆσαι τὸ συνέδριον, γόητα καλῶντες τὸν Ἀθανάσιον, καὶ τισὶ μαθηταῖς ἐξαπατᾶν αὐτὸν λέγοντες τὸν ἀνθρώπων πᾶς ὅφισ. καὶ ἀφασπᾶν ἐπιχεῖν καὶ κατὰ σφάττειν, οἱ τῆς μαιφονίας ὡς βραχέος κατηγοροῦν-
 30 τες. ἀλλ' οἱ ὡς βασιλέως ἡ τὴν θύαν πρὸς τοὺς πιστευθέντες, τὸν φόρον ἐκώλυσαν. ἐξαργάσαντες γὰρ τὸν νικηφόρον, καὶ σκάφῃς ἐπιβῆναι παρασκευάσαντες, ἡ ἑσπέρῃ προὔξουσιν. καὶ ὅτε μὲν τὸν βασιλέα κατελάβον, πᾶσαν ἡ πολυμῆσαν
 35 εἰδὼς τετραγώνῳ. ἐκείνοι δὲ εἰς τὸν Μαρεώτην τὸν ὁμογεωμόνῳ πᾶς ἐπισκόπους ἀπέστειλαν· Θεογόνοιον Φημί τὸν Νικαίας, καὶ Θεόδωρον τὸν Περίνηον, καὶ Μάριν τὸν Χαλκηδόνιον, καὶ τὸν Κίλικα Νάρκισσον, καὶ τοὺς τῶν ὁμόφρονων. ὁ δὲ Μαρεώτης, χεῖρα
 40 πῶς ὅτι Ἀλεξανδρείας, τῆς λίμνης Μαρίας ἐπὶ νῆμος. οὗ ταύτη τὸ ψεύδος ὑφῆναντες, καὶ πᾶν ὑπομνήματα ἀφελάσαντες, καὶ τὰς γυναικείας συκοφαντίας ὡς ἀληθεῖς συνθέντες κατηγορίας, ἀπέστειλαν βασιλεῖ.

dimittendam non esse dixit, sed inquirendum quis ista concinnavisset. Illi vero clamaverunt, alia superesse crimina longe graviora, quæ nulla arte ac solertia dissolvi possent. Oculis enim, non auribus, judicanda esse quæ proferrentur. His dictis famosam illam arcam in medium protulerunt, & manum sale conditam monstrarunt. Tum vero spectantium singuli clamorem sustulerunt: alii id scelus verum esse existimantes: alii id quidem falsum esse minime dubitantes; Arsenium vero adhuc occultum esse credentes. Tandem vero ægre impetrato modico silentio, reus iudices percontatur, num quis ex ipsis Arsenium nosset. Cumque multi respondissent se hominem probe nosse, cum adduci iussit. Ac rursus interrogavit, num is ipse esset Arsenius quem ipse quidem peremisset, illi autem requirerent: & qui post cædem contumelia affectus & dextra manu truncatus esset. Illis consentientibus hunc Arsenium esse, Athanasius reducto ejus pallio, utramque illius manum ostendit, dextram ac sinistram. Aliam vero, inquit, nemo præterea requirat. Duas enim duntaxat manus à conditore omnium Deo singuli homines acceperunt. Quibus in hunc modum demonstratis, cum accusatores & iudices qui fraudis conficii erant, occultare se debuissent, & optare ut tellus ipsis dehisceret, tumultu ac seditione Concilium compleverunt: præstigiatores vocantes Athanasium, qui artibus quibusdam ac machinamentis oculos hominum deciperet. Eumque dissepere ac jugulare conabantur, quem paulo ante cædis reum egerant. Verum ii qui ad conservandam in Concilio modestiam ac disciplinam ab Imperatore præpositi fuerant, eadem prohibuerunt. Nam cum egregium illum victorem ex eorum manibus ereptum, navigio imposuissent, hoc modo salutem ejus confuluerunt. Atque is quidem ad Imperatorem profectus, totam illam tragediam sicut acta fuerat edocuit. Illi vero Episcopos quosdam ejusdem cum ipsis sententiarum in Mareoten miserunt; Theognium scilicet Nicææ, Theodorum Perinthis, Marim Chalcedonensem, Narcisum Cilicem, cum aliis eadem sentientibus. Est autem Mareotes Alexandriæ regio, à Mario lacu cognomentum sortita. Illic contexto mendacio, & falsis actis compositis, cum calumnias jam ante convictas tanquam veras accusationes concinnassent, eas ad Imperatorem miserunt.

Sæc. IV.

Arsenius in Concilio productus.

*De Ecclesia dedicatione Hierosolymis facta:
deque exilio sancti Athanasii.*

Περὶ τῆς ἑκταμηνίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις γαληνημένης, καὶ
τῆς ἐξορίας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.

Euseb. Vit. Const. l. 4. c. 43, &c.
IPSI vero Æliam profecti sunt. Etenim Imperator universum Concilium relicta Tyro, Æliam proficisci iusserat: alioque complures undequaque eo convenire præceperat, ut Basilicas ab ipso constructas dedicarent. Quosdam etiam sibi carissimos rectores eo misit, pietate ac fide conspicuos: mandans ut cuncta abunde omnibus præberentur, non Episcopis solum & illis qui eos comitabantur, sed cunctis etiam egentibus qui eo undique confluebant. Porro sacrum altare regalibus velis & aureis donariis gemmarum fulgore distinctis cernebatur ornatum. Hunc in modum splendidissima festivitate celebrata, Episcopi quidem ad suas quisque civitates reversi sunt. Imperator vero de conventus illius splendore ac magnificentia certior factus, maximam animo cepit voluptatem, & bonorum omnium auctori gratias egit, quod ejus quoque voti compotem ipsum reddidisset. Et quoniam Athanasius ipsum adierat de iniquitate judicii graviter conquerens, Episcopos de quibus querebatur, ad Comitatum venire iussit. Qui cum adessent, apertissime se convincendos esse prævidentes, priores quidem calumnias missas fecere: Imperatori vero suggererunt, comminatum esse Athanasium, prohibeturum se exportationem annonæ. His sermonibus inductus Imperator, in urbem quandam Galliarum cui nomen est Treviris, Athanasium relegavit. Agebatur tunc tricesimus Imperii ejus annus.

Athanasius exulat. Socr. l. 1. cap. 35.

CAPUT XXXII.

De testamento beatissimi Imp. Constantini.

Euseb. Vit. Const. l. 4. c. 61, 62. Socr. lib. 1. cap. 39.
ANNO deinde uno ac mensibus paucis elapsis, Imperator Nicomediæ degens morbo corripitur. Cumque incertum esse exitum vitæ animadverteret, divini lavacri gratiam suscepit. Quod quidem ad id usque temporis distulerat, cum in Jordane illud suscipere desideraret; ac tres quidem Imperii hæredes reliquit, Constantinum scilicet, Constantium, & Constantem natum minimum. Magnum autem Athanasium Alexandriam redire iussit, idque præsentem Eusebio, & ne hoc fieret magnopere dissuadente.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ΄.

Περὶ τῆς μακαρίου Κωνσταντίνου βασιλέως διαθήκης.

ΕΝΙΑΥΤῷ δὲ ἄλλῃ καὶ μινῶν διεληλυθότων ὀλίγων ἐν Νικομυδίᾳ τῆς Βιθυνίας ἀφ' ὧν, ἡρώωνται. τὸ δὲ τῆς ἀνθρωπίνης βιότητος ἄδελον ὅπισθ' αἰώνος, τῷ θεῷ βαπτίσματος τὸ δῶρον ἐδέξατο. ἀνεβάλλετο δὲ μέχρι τῆς τῆς γῆρας, ἐν Ἱορδάνῃ τῷ ποταμῷ τῆς τυχῆς ἡμετέρας. ὅτος μὲν τρεῖς παῖδας κληρονόμους τῆς βασιλείας κατέλιπε. Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνα τὸν νεώτατον. εἰς τὴν τῶν Ἀλεξανδρείαν ἐπανελθεῖν τὸν μέγαν προσέταξεν Ἀθανάσιον, καὶ ταῦτα Εὐσεβίου παρόντος καὶ πάντων πείθεσθαι ὁπτιχειροῦτος.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ τὰς ἑκατὶ αὐτῷ δεμητίαις νέας] Unam duntaxat Basilicam Hierosolymis ædificaverat Constantinus: ad cuius dedicationem evocavit Episcopos qui erant tum congregati in urbe Tyro, ut testatur Eusebius in lib. 4. de vita Constantini. Improperie igitur locutus est Theodoritus, qui Ecclesias in plurali numero dicit à Constantino extructas. Nisi forte Anastasium & Martyrium seu Basilicam sanctæ Crucis pro duabus Ecclesiis accepit. Sic certe videtur eas distinguere in Commentariis in Ezechielem cap. 48. ἔπ' οὗ ἐν τῇ Ἱεροσολύμοις ἦν τὸ πνεῦμα οὐκ ἐκείνη καὶ ἡ ἀνά-

στασις καὶ ἡ ἀνάληψις, καὶ ἡ ἐν τῇ Σιών οὐκ ἐκείνη, καὶ ἡ ἐν Βηθλεὲμ, &c. Et paulo post, ποῖον ἔργον τῷ εὐαγγελίῳ πλεονάζει τὸ πνεῦμα ἢ τῆς ἀναστάσεως. Vide, si placet, epistolam nostram de Anastasio, quam edidi ad calcem Annotationum Eusebianarum.

2 Συνάπλυνον δὲ] In editione Basilienſi legitur συναπλύνειν δὲ, &c. quod magis placet.

3 Τριμηνίαν δὲ τὴν τῶν] Vide quæ notavi ad librum 4. Eusebii de vita Constantini pag. 248.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΓ'.

CAPUT XXXIII.

Απολογία Ὑψ' τοῦ αὐτοῦ βασιλέως.

Ejusdem Imperatoris defensio.

Θαυμαζέτω δὲ μηδὲς, εἰ τηλικούτοις ἄνδρας
ἐξαπατηθεὶς ἐξωφράκισεν. ὁ δὲ ἄλλω ἔχουσι
1 ἰκρύπτουσι μὴ τὴν ποικίαν, τίω δὲ ἄλλω ἔχουσι
θεοφάνειαν, ἐξαπατῶσιν ἐπίστευσιν. ἴσασι δὲ οἱ τὰ
θεῖα πεκαυδυμένοι, ὡς καὶ ὁ θεὸς ἐξηπατήθη Δαβὶδ
ὁ προφήτης. ἐξηπάτησεν δὲ αὐτὸν οὐκ ἀρχιερεὺς,
ἀλλ' οἰκέτης οἰκότεψ καὶ μαθητῆς ὁ Σίβα λέγων
τὸ ὅτι ἔμεμφοδὸν τὰ ψευδῆ τὸν βασιλέα διδά-
10 ξαυτα, καὶ τὸ ἐκείνῳ χειρὶ σφετερισάμενον. καὶ
ταῦτα λέγων, καὶ τῷ προφῆτῃ κατηγορῶν, ἀλλ'
Ὑψ' τῷ δὲ τῷ βασιλέως ὁ ἀπολογία προφέρειν,
καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιδεικνύς ὁ ἀδύνατον, καὶ
διδάσκων ὡς καὶ χρὴ μόνοις τοῖς κατηγοροῦσι πιστεύειν
15 καὶ ἄλλαν ὥσιν ἀξιοχρεοῖ, ἀλλὰ θατέρων τῶν ἀ-
κοῶν τῶν κατηγορημένων φυλάττειν. ὁ μὲν οὖν βα-
σιλεὺς εἰς τίω ἀμείνων βασιλείαν μετέστη.

NEMINI porro mirum videatur, quod
fraude circumventus, tantos viros in
exilium egerit. Episcopis enim decipienti-
bus credidit, qui malitiam quidem suam
tegebant, sed alioqui clari atque illustres
erant. Sciunt autem sacrarum literarum pe-
riti; divinum prophetam Davidem perinde
deceptum fuisse. Decepit autem illum non
Pontifex, sed servus vernaculus ac furcifer:
Siba scilicet, qui adversus Miphiboseth
mentitus est regi, & agrum illius ita obti-
nuit. Atque hæc dico, non ut prophetam
incussem, sed ut Imperatoris nostri defen-
sionem proponam, & humanæ naturæ im-
becillitatem ostendam: doceamque creden-
dum non esse accusatoribus solis, quamvis
fide digni videantur, sed aurium alteram reis
esse reservandam. Ac Imperator quidem à
terreno regno ad alterum longe præstantius
migravit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΔ'.

CAPUT XXXIV.

Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου 20 βασιλέως. De morte sanctissimi Imperatoris Constantini.

Οἱ δὲ ὑπαρχοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἄπαν-
τες, ὡς λάνακι τῷτον καταθέντες χρυσῇ, εἰς
τὴν Κωνσταντινῆ πόλιν μετακόμισαν, καὶ στρατὸς ἀπά-
σης ἡγουμένης καὶ ἐπομένης, καὶ πικρῶς ὀλοφυρομένης
25 τίω γέρουσιν. πατρὸς γὰρ ἡπίως πύρεαν εὐχόμενοι
ἄπαντες. ὁ πόσις δὲ πμῆς τὸ σῶμα ἐκεῖνο πετύχη-
κε, καὶ ὁ πόσις ὡς τοῖς βασιλείοις διέμενε χρόνιον, τὸ
δεχόμενος τὸ παιδὸς ἀμεινόμενον ἐπ' ἀνοδὸν, περιττὸν
ἡγεῖσθαι γράφειν, ἄλλων ταῦτα συγγραφέων οἷς
30 ῥάδιον ἐντυχῆν, καὶ μαθεῖν, ὅπως τὸ ὅλον ὁ πρῶτα-
νις γεραιρεῖ τῆς εὐνους θεογονίας. εἰ δὲ τις ἐκείνοις
2 ἀφ' ὧν, τὰ νῦν θεῖα καὶ ἐκείνῳ θύκω καὶ τὸ ἀν-
δριάντα γινόμενα βλέπων, πιστευσάτω τοῖς γράμ-
μασι, καὶ τῶν φησάντων δεσπότη, τῆς δεξιάς 35
με δεξιάς, καὶ οἱ ἐξυθεοῦντές με ἐξυθεωθήσονται.

PRAELECTI vero & rei militaris duces ac
reliqui omnes, corpus ejus in arca aurea
conditū Constantinopolim transtulerunt, uni-
verso exercitu partim præeunte, partim sub-
sequente, & orbitatem suam graviter lamen-
tante. Illum quippe patrem mitissimum ex-
perti omnes fuerant. Porro quantus honor
delatus sit cadaveri, & quam diu in palatio
manferit, dum proceres adventum filii ex-
pectarent, superfluum arbitror scribere, cum
hæc alii scriptis suis prodiderint. Quos qui-
dem legere quivis facile potest, atque inde
cognoscere, qua ratione omnium arbiter ac
moderator Deus fideles sibi famulos remun-
nerari solet. Quod si quis istis non vult
credere, is ea intuens quæ nunc ad ejus lo-
culum & statuam geruntur, credat iis quæ
scripta sunt, & Domino qui dixit: Glori-
ficantes me glorificabo, & qui me spernunt
ipsi spernentur.

Πρώτῳ λόγῳ τέλος.

Finis Libri primi.

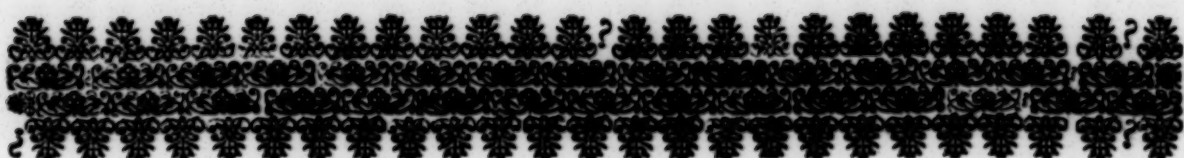
VALESII ANNOTATIONES.

1 Κρύπτουσι μὴ τὴν ποικίαν] Magis placet scriptura
quam reperi in Manuscriptis codicibus [Regio, &] Savilli &
Allatii, & in editione Basilienfi, κρύπτουσι μὴ τὴν ποικίαν.
2 Τὰ νῦν θεῖα τὴν θύκω καὶ τὸ ἀνδριάντα γινόμενα] Hunc
locum non intellexerunt Interpretes. Nam Joachimus
quidem Camerarius ita vertit, Quibus si qui fidem non
habent, contemplati monumentum, statuamque illius, cre-
dant non solum scriptis sed etiam Domino qui dixit, &c.
Camerarii versionem secutus est in editione sua Jacobus
Sirmundus. Christophorus vero hunc locum ita in-
terpretatur, Quibus si quisquam minime fidem habeat,
cum magnifica illa opera, qua circa ejus sepulchrum & sta-
tuam hodie cernuntur, oculis aspexerit: credat saltem sa-
cris literis, & Domino dicenti, Glorificantes me glorifico, &c.
Atqui non hoc dicit Theodorus, sed eos qui nolunt
credere Eusebio, & aliis qui de honoribus Constantino
post obitum delatis scripsere, admonet ut ea quæ ad se-

pulchrum & ad statuam illius sunt, contemplari velint.
Quænam vero sint illa quæ ad sepulchrum & ad statuam
Constantini fiebant, docet nos Philostorgius in lib. 2. Hi-
storiæ, cap. 18. ὅτις ὁ θεομάρτυς, καὶ τὴν Κωνσταντίνου εἰκόνα
τὴν ἐν τῷ πορφύρεῳ κίοντι ἱσαμένῳ ἡρώδῃ, καὶ
λυχνιαῖας καὶ θυμιάματα τιμῶν, καὶ ὑψὺς ἐθεσάζειν ὡς θεῷ,
καὶ δακτυλοποιεῖν ἱερωδῆς τὴν διὰ τὴν ἱππικὴν τὴν Χρυσάνου
κατασκευῇ. Hic etiam Dei hostis Christianos accusat, quasi
Constantini imaginem in porphyreica columna statuent sacri-
ficiis propitiarent, lucernis atque odoribus colerent, precibusque
velut Deo allegarent, & ad depellenda mala ei supplicarent.
Adde his ea quæ scribit Auctor Chronici Alexandrini
pag. 665. & 667. sunt enim optimæ notæ. Porro hæc
pompa celebrabatur quotannis die undecimo mensis Maii,
qui natalis erat urbis Constantinopolitanæ, ut ibidem
scribit Auctor ejus Chronici, & Hesychius in originibus
CPP.

Tom. III.

I

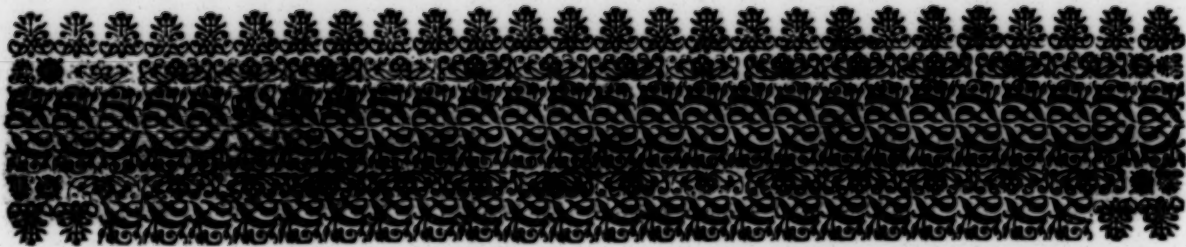

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
Ἱστορίας λόγος Β΄.

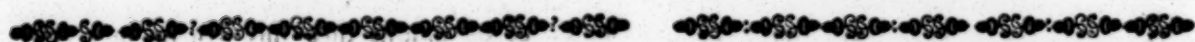
- α' Περὶ τῆς ἐπαύρου τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ.
 β' Ἐπιτολὴ τῷ βασιλεῶς Κωνσταντίνῳ ὑπὸ Κωνσταντίνου πρὸς Ἀλεξανδρείαν.
 γ' Ὅπως Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μετέβη.
 δ' Περὶ τῆς τῷ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ δευτέρας ἱστορίας, καὶ τῆς Γρηγορίου κατὰ τὴν πόλιν.
 ε' Περὶ Παύλου τῷ γυναικὶ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
 ς' Περὶ Μακεδονίου καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῦ συστάσεως αἰρέσεως.
 ζ' Περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ γυναικὶς συνόδου.
 η' Συνοδικὸν ἐπὶ τῇ αὐτῇ συνελθούσῃ ἐπισκόπων πρὸς τοὺς χ' ἡ οἰκουμενικῶν ἐπισκόπων γραφέν.
 θ' Τὰ χ' Εὐφρατίῳ καὶ Βικέντιον τοὺς ἐπισκόπους, ἃ τινὲς ἐν Ἀντιοχείᾳ κατ' αὐτῶν γυναικὶν συσκέψαν.
 ι' Περὶ τῆς Σπυρίδωνος καθαίρεσεως.
 ια' Ἐπιτολὴ Κωνσταντίνου πρὸς Ἀθανάσιον.
 ιβ' Περὶ τῆς δευτέρας ἐπαύρου τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ.
 ιγ' Περὶ τῆς τρίτης ἱστορίας αὐτοῦ καὶ Φυγῆς.
 ιδ' Περὶ Γεωργίου καὶ τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολυμήνῳ κακῷ.
 ιε' Περὶ τῆς ἐν Μεδιολάνῳ γυναικὶς συνόδου.
 ις' Διάλογος Λιβερίου ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ Κωνσταντίνου βασιλεῶς.
 ιζ' Περὶ τῆς ἱστορίας καὶ ἐπαύρου τοῦ ἁγίου Λιβερίου.
 ιη' Περὶ τῆς ἐν Ἀρμίνῳ γυναικὶς συνόδου.
 θ' Ἐπιτολὴ συνοδικὴ πρὸς τῷ αὐτῷ συνελθούσῃ ἐπισκόπων πρὸς τὸν βασιλέα γραφῆσα Κωνσταντίνου.
 κ' Ἀλλῇ ἐπιτολῇ πρὸς Κωνσταντίνον.
 κα' Περὶ τῆς ἐν Νίκῃ τῆς Θράκης γυναικὶς συνόδου, καὶ ἐκείσε πίστεως παρ' ἐκείνων γραφῆσα.
 κβ' Συνοδικὸς τόμος πρὸς Δαμάσου ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ τῷ δυτικῷ ἐπισκόπῳ πρὸς Ἰλλυριεὺς ἐπισκόπους γραφῆσα περὶ τῆς κατ' Ἀρμίνῳ συνόδου.
 κγ' Ἀθανάσιον ἐπισκόπον Ἀλεξανδρείας περὶ τῆς αὐτῆς συνόδου.
 κδ' Περὶ τῆς Λέοντος τῷ τῆς Ἀντιοχείᾳ ἐπισκόπου κακοτεχνίας, καὶ τῆς Φλαβιανοῦ καὶ Διοδώρου παρρησίας.
 κε' Περὶ τῆς Εὐδοξίου τῷ Γερμανικῶς κακοτεχνίας καὶ Βασιλείου τῷ Ἀγκύρας, καὶ Εὐσταθίου τῷ Σεβαστίας κατ' αὐτῶν γυναικὶς σπουδῆς.
 κς' Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ πάλιν γυναικὶς συνόδου.
 κζ' Περὶ τῆς ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας γυναικὶς συνόδου, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῖς ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις συμβεβηκότων.
 κη' Συνοδικὴ ἐπιτολὴ κατ' Ἀετίου γραφῆσα.
 κθ' Ποία πρόφασις τοὺς Εὐνομιανούς τῷ Ἀρειανῶν ἀπεχρίσθη.
 λ' Περὶ τῆς πολιορκίας Νισίβιδος πόλεως, καὶ τῆς Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου Ἀποστολικῆς πολιτείας.
 λα' Περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ γυναικὶς συνόδου, καὶ τῷ κατ' αὐτῶν Μελίτων αὐτῷ συμβάντων.
 λβ' Περὶ Εὐσεβίου ἐπισκόπου Σαμσατόων.

IN SECUNDO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
Libro hæc continentur.

- CAP. I.** **D**E reditu S. Athanasii.
II. Imp. Constantini junioris epistola ad Alexandrinos.
III. Quomodo Imp. Constantinus à recta fide abductus fuerit.
IV. De secundo exilio B. Athanasii: & de ordinatione & obitu Gregorii.
V. De Paulo Episc. Constantinopolitano.
VI. De Macedonio & de hæresi ab eo conflata.
VII. De Synodo Serdicensi.
VIII. Epist. Synodica ab Episcopis Serdicæ congregatis ad totius orbis Episcopos scripta.
IX. De Euphrata ac Vincentio Episcopis, & de infidiis quæ illis structæ sunt Antiochiæ.
X. De Stephani depositione.
XI. Epistola Constantii ad Athanasium.
XII. De secundo reditu B. Athanasii.
XIII. De tertio exilio Athanasii & de ejus fuga.
XIV. De Georgio, & de malis quæ Alexandriæ perpetrata sunt.
XV. De Synodo Mediolanensi.
XVI. Colloquium Liberii Romani, & Imp. Constantii.
XVII. De exilio & reditu B. Liberii.
XVIII. De Concilio Ariminensi.
XIX. Epist. synodica ab Episcopis Arimini congregatis ad Imp. Constantium scripta.
XX. Alia Episcoporum epistola ad eundem Constantium.
XXI. De Synodo apud Nicen Thraciæ congregata, & de fidei Formula ibi conscripta.
XXII. Epist. Synodica Damasi Episc. Rom. & aliorum occidentalium ad Episcopos Illyrici scripta, de Concilio Ariminensi.
XXIII. Athanasii Alexandriæ Episc. epist. de eadem Synodo.
XXIV. De Leontii Antiochenis Episc. fraudulentia, & de fiducia Flaviani ac Diodori.
XXV. De Eudoxii Germaniciensis Episc. novitate; & de Basilii Ancyрани atque Eustathii Sebasteni adversus illum contentione.
XXVI. De Concilio Nicææ ac postea Seleuciæ in Isauria congregato.
XXVII. De iis quæ Constantinopoli orthodoxis Episc. acciderunt.
XXVIII. Epist. Synodica contra Aetium scripta.
XXIX. Qua occasione Eunomiani ab Arianis dirempti fuerint.
XXX. De obsidione Nisibis: & de Apostolica conversatione Jacobi Episcopi.
XXXI. De Synodo Antiochiæ celebrata, & de his quæ S. Meletio illic contigerunt.
XXXII. De Eusebio Episcopo Samosatensi.

ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ THEODORITI
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ EPISCOPI CYRI
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ECCLESIASTICÆ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ HISTORIÆ
ΛΟΓΟΣ Β. LIBER II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.

CAPUT I.

De reditu sancti Athanasii.

¹ Ο μὲν δὴ θεὸς Ἀθανάσιος ἔτη δύο καὶ μῆνας
τέσσαρας οὗ τῇ Τριερείᾳ ἀφειρέσας, εἰς
τὴν Ἀλεξανδρείαν ἐπαῖλθεν. ἔγραψε δὲ καὶ Κων-
σταντίνος ὁ βασιλεὺς, ὁ τῷ Κωνσταντίνῳ τῷ μεγά-
λῳ παίδων πρεσβύτερος· αὐτὸς γὰρ τῆς πρὸς δύο-
μυρον ἡλίου ἐβασίλευε Γαλατίας· τῇ Ἀλεξανδρείᾳ
ἐκκλησίᾳ τάδε γράμματα.

PORRO divinus Athanasius, cum per
biennium ac menses quatuor Treviris
moratus esset, Alexandriam reversus est.
Constantinus autem Imperator, Constanti-
ni filiorum natu maximus, qui tunc in
Galliis imperium regebat, ad Ecclesiam A-
lexandrinorum hujusmodi literas scripsit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἑοῦ Κωνσταν-
τίνῳ πρὸς Ἀλεξανδρεῖς.

CAPUT II.

*Imperatoris Constantini Junioris epistola
ad Alexandrinos.*

Κωνσταντίνος Καίσαρ τοῦ λαοῦ τῆς καθολικῆς
ἐκκλησίας πόλεως τῇ Ἀλεξανδρείᾳ. οὐδὲν
τὴν τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς ἐνοίας ἀπαιτεῖται
να γινώσκῃ οἶμαι, ἀλλὰ τοῦτο Ἀθανάσιον τὸν τοῦ
προσκυνητοῦ νόμου ὑποφύγην πρὸς καιρὸν εἰς τὰς
Γαλλίας ἀπεσάλταί σου ἐπεὶ ἡ ἀγριότη-
της τῆς αἰμοδότης αὐτῆς καὶ πολεμίων ἐχθρῶν εἰς κίν-
δυνον τῆς ἱερᾶς αὐτῆς κεφαλῆς ἐπέμεινε, μὴ ἄρα διὰ
τῆς τῆς Φαύλων ἀφροσύνης ἀνέχεσθαι ὑποστῆναι.
τὸ ἀφαιρέσθαι τοίνυν ταύτην, ἀφαιρέσει τῆς Φαύ-
λων τῆς ἐπικειμένης αὐτῇ ἀνδρῶν, ὑπὸ ἐμοὶ ἀφ' ἧς
κεκίλθεται, ὥστε ὡς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἐν ἡ δέτρεται,

CONSTANTINUS Cæsar, populo Ecclesiæ Socr. I. II.
Catholicæ civitatis Alexandrinorum. cap. 3.
Nec sanctissimæ mentis vestræ notitiam illud Socr. I. III.
arbitror præterire. Athanasium venerandæ cap. 2.
legis interpretem, ad tempus idcirco missum
esse in Gallias, ne quoniam cruentorum ejus
hostium feritas sacratissimo illius capiti ex-
tremum periculum minabatur, ipse per ne-
fariam improborum hominum perversitatem
mala insanabilia sustineret. Quamobrem ut
hanc feritatem evitaret, ereptus est fauci-
bus eorum qui ipsius capiti imminabant:
jussusque sub mea ditione degere, ita ut in
ea urbe quam incolere præceptum ei fuerat,

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Ἐτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρες] Non possum assentiri
Theodorito, qui Athanasium biennii & quatuor præterea
mensium spatio Treviris in exilio commoratum esse scri-
bit. Missus est enim in exilium sub exitum anni 335.
Constantio & Albino Coss. Nam Synodus Hierosolymitana
quæ ad dedicationem Basilicæ Constantinæ convenit, con-
gregata est mense Septembri, ut observavi in Annotati-
onibus ad librum 4. Eusebii de vita Constantini. Post
quam Synodum cum Episcopi à Constantino inde evo-
cati ut gestorum rationem redderent. Athanasium apud
ipsum accusavissent, deceptus ab iis Imperator Athanasi-

um in Gallias relegavit. Idem postea ab exilio revocatus est
anno Christi 337. 15. Kalendas Julias, ut demonstravi in
lib. 1. Observationum Ecclesiasticarum ad Socratem & So-
zomenum cap. 1. Ex quo efficitur, Athanasium non toto
biennio exulasse. *

² Ἀπεσάλταί σου ἐπεὶ] Recte in codice Saviliano [&
Regio J. Pini] scribitur ἀπεσάλταί σου. Sed vox quæ sequi-
tur delenda est; quippe quæ nec apud Athanasium, nec
apud Socratem legatur. Quare merito eam Sirmundus
expunxit. [Desideratur etiam in codice Regio.]

VARIORUM.

* Pluribus contendit Pagius contra Valesium, Theodoritum non errasse de tempore Exilii S. Athanasii, ejusque
restitutionem ab anno 338, quo eam collocavit Baronius, non esse removendam. Consentiant Cl. Patres Benedictini,
quos vide ad Socr. lib. II. cap. 3.

1 πᾶσι τοῖς ἀναγκαίοις ἑμπλεάζω, εἰ καὶ τὰ μά-
 λις αὐτῷ ἡ αἰδέσιμος δευτὴ τὰς θείας πεποιθὴς
 βοηθείας, καὶ τὰ τῆς τραχυτέρας τύχης ἀχθὴ
 ἐξουθενῇ. τοιγαρὶν εἰ καὶ μάλιστα πρὸς τὴν
 λυσάτην ὑμῶν θεοσέβειαν ὁ δεσπότης ἡμεῶν ὁ τῆς
 μακαρίας μνήμης Κωνσταντίνος ὁ θεοσεβέστατος ὁ
 ἐμὸς πατὴρ τὸν αὐτὸν ἐπίσκοπον τῷ ἰδίῳ τόπῳ
 πρὸς αὐτὸν προήρητο, ὅπως ἐπειδὴ ἀνθρώπων κλήρω
 πρὸς ἀληθείαν, πρὸ τῆς θείας πληρώσει ἀνεπαύ-
 σατο, ἀκόλουθον ἡγουσάμην, τὴν προαίρεσιν τῆς
 θείας μνήμης βασιλέως ἀφ' ἧς ἀμείνων πληρώσει.
 ὅπως ἐπειδὴ τῆς ὑμετέρας τύχης προσέβη, ὅπως
 παρ' ἐμὲ αἰδῶς πτύχῃ γινώσκω. καὶ γὰρ θαυμα-
 ζόν, εἴπῃ δ' ἂν ἡμεῖς αὐτοῦ πεποιθῇ. καὶ γὰρ τὴν
 ἐμὴν ψυχὴν, ἥτις ὑμετέρῳ πόθῳ εἰκὼν, καὶ τοῦ
 τηλικούτου ἀνδρὸς τὸ ὄψος, εἰς τὸ ἐκείνῃ καὶ
 πρὸς ἐμὴν. ἡ θεία προνοία ὑμᾶς ἀφ' ἧς ἀμείνων
 ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. Μετὰ τούτων ὁ θεὸς Ἀθανά-
 σιος ἀφίκετο τῇ γραμμᾷ. πάντες δ' αὐτὸν ἀσμέ-
 2 νως ἀπέλαστον, καὶ ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ
 πολλοί. μόνος δ' ἦν ἡμεῖς ἡμεῖς μανίας τῆς διαπό-
 τας ἐπαπλῶν. διὸ καὶ πάλιν τὰς οἰκίας ἐκίησαν
 μηχανὰς εὐθείας καὶ Θεογονίας, καὶ ὅσοι τούτων
 ὑπῆρχον συμμορίας καὶ πάλιν τὰς τῆς βασιλείας
 νέμει γὰρ ὅπως διόρτυον ἀκοάς. ἐρᾷ δ' καὶ ὅπως ὅπως
 ἐκ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἀνθρώπων παρὰ τὴν

omnibus necessariis abundaret: tametsi ejus
 eximia virtus Divino freta præsidio, aspe-
 rioris etiam fortunæ ærumnas parvipendat.
 Proinde etsi dominus ac parens noster, divæ
 memoriæ Constantinus Augustus, eundem
 Episcopum in pristinum locum restituere
 proposuerat, ac vestræ sacratissimæ pietati red-
 dere: quoniam tamen humana sorte præven-
 tus, priusquam votum suum impleset, ex hac
 luce migravit, consentaneum esse existimavi,
 ut divæ memoriæ Principis propositum ego,
 utpote hæres, executioni mandarem. Quan-
 ta porro reverentia illi à nobis exhibita fu-
 erit, ex eo ipso, simul atque in conspectum
 vestrum venerit, cognoscetis. Nec mirum
 est, ejus gratia aliquid à me factum fu-
 isse. Ad hoc enim & imago quædam amo-
 ris vestri, & tanti viri species, animum meum
 movit atque incitavit. Divina providentia
 vos servet, fratres carissimi. Cum his Li-
 teris reversus est Divinus Athanasius: quem
 omnes urbani & rustici, primores ac plebei,
 cupide excepere. Solos Arianae dementiæ
 sectatores reditus illius cruciabat. Itaque
 consuetas iterum machinas adversus eum
 commoverunt Eusebius ac Theognius, &
 quicumque eorum partibus adhærebant: rur-
 susque Imperatoris adhuc juvenis aures ob-
 tundunt. Qua autem ratione Imperator iste
 à recto tramite Apostolicæ doctrinæ defle-
 xerit, dicam hoc loco.

Socr.
IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

CAPUT III.

Ὅπως Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς τῆς ὁρθῆς πίστεως
 παρετρέπη.

Quomodo Imperator Constantinus à recta fide
 abductus fuerit.

Κωνσταντία, Λικινίου μὲ ἐγγονὴ γαμετὴ Κων-
 30 σταντίνου ἦν ἀδελφή. ταύτη πρὸς πρὸς
 τὴν ἀρειανικὴν εἰσδεξιὰν λώβῃ, συνήθης
 ἐγένετο. καὶ μὲν ἴσον ἐπὶ τῷ φανῶς εἰδείκνυ. συνεχῶς
 δ' αὐτῇ πρὸς διαλεξιμὸν, ἔλεγε συκοφαντίαν
 ὑπομαρτυρήσας τῇ Ἀρείῳ. ταύτην ὁ πανθύφημος
 Κωνσταντίνος μὲν τὴν ἐν δυνάμει ἀνδρὸς πελευθῆν,
 παντοδαπῆς καὶ δειμονίας ἡγεῖν, καὶ τῇ χρείας ἀνα-
 ρῶν πῦρ ὅτι εἶα λαβεῖν. καὶ παρ' αὐτῇ δ' ἡ
 πελευθῆ παρὲν αὐτῇ, καὶ ἀρμότῃσαν θεοσεβείαν
 πρὸς αὐτὴν. τότε δὲ τῷ κληθῆναι κελθούσας τῇ
 πρὸς αὐτὸν, καὶ τῇ βασιλείας ἀξιώσας πρὸς αὐτὴν
 ἐκέντησεν. ὁ δὲ Κωνσταντίνος καὶ τῇ πρὸς αὐτὴν
 ὑπέχετο, καὶ μὲν ταῦτα πεπλήρωσε καὶ ὑπέχεσεν.
 μετέδωκε γὰρ αὐτῇ παρρησίας ὅτι μάλιστα πλείους.
 ἀλλ' ὅμως καὶ πολλῆς ἀξιώσεως θεοσεβείας, ὅτι καὶ

CONSTANTIA soror Constantini Magni
 fuit, vidua autem Licinii. Huic fa-
 miliaris fuit presbyter quidam, Ariani do-
 gmatibus labe contaminatus. Is morbum qui-
 dem suum minime prodebat: assidue tamen
 cum ea colloquens, Arium calumniam pas-
 sum esse affirmabat. Eam admirandus Con-
 stantinus post impii viri mortem, omni cu-
 ra ac sollicitudine fovebat, nec ulla vidui-
 tatis incommoda sentire patiebatur. Mo-
 rienti quoque ei adfuit, omne genus offi-
 cii, prout decebat, ei exhibens. Quo
 tempore cum presbyterum illum acciri jus-
 sisset, Imperatorem rogavit ut curam illius
 gerere vellet. Constantinus vero, & tum
 se id facturum promisit, & non multo
 post pollicitationem suam implevit. Maxi-
 mam enim libertatem ei apud se concessit.
 At presbyter, quamvis summo cultu at-
 que honore afficeretur, morbum tamen su-

Socr. lib. 1.
cap. 25.
Socr. l. 11.
cap. 27.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἑμπλεάζω] Rectius in editione Basilienfi [& in
 Cod. Regio] legitur ἐμπλεοῦν.

2 Ἀρεῖ καὶ χρεῖαι] Alexandrini Rusticanos homines
 χρεῖαι vulgo appellabant, ut observavi in Annotationi-
 bus ad Eusebium pag. 303. not. 1. ac fortasse ita scriben-
 dum est hoc loco. Nam vox χρεῖαι non placet. Ru-

stici enim dicuntur à Græcis χρεῖαι, ex quo formari po-
 test χρεῖαι, ut ex ταῖς fit ταῖς, quod nautam signi-
 ficat. Theophanes in Chronico pag. 139. loquens de
 electione Dioscori junioris Episcopi Alexandr. ἀντιχρεῖ-
 σαι, inquit, τὴν πλὴν τῶν χρεῖαι. Ubi Anastasius Biblio-
 thecarius recte interpretatur multitudinem rusticorum.

VARIORUM.

2 Τὸς πρὸς αὐτὸν] Quisnam fuerit Presbyter ille, nemo
 unquam quod sciam (inquit Baronius) scriptis prodidit.
 Conjectura tamen si res agitur, videtur hic ille fuisse
 Acacius Lucus Presbyter, qui in sede Cæsariensi Palæsti-

nz metropoli successit, cum defunctus est Eusebius Pam-
 phili. Ut autem id existimemus, illud magnopere persua-
 det, quod dicant hunc imperasse Constantio Imperatori.
 Baron. ad ann. 337. n. IX.

ἐθάρ-

S. E. C.
IV.Constantii
levitas.Theodorus
Heracleo-
nis.

um detegere nunquam est ausus, cum Imperatoris animum in religione firmum & stabilem videret. Postea vero, cum Constantinus ad immortale regnum jamjam migraturus, caducum hoc imperium inter filios divideret: nullus porro eorum morienti patri aderat, testamenti tabulas huic uni presbytero commisit, mandavitque ut Constantio traderentur. Hic enim cum propius abesset quam ceteri, ante reliquos fratres venturus esse sperabatur. Hinc cum in notitiam venisset Constantii: testamentum enim ei tradidit, sicut in mandatis acceperat: familiaris eidem factus est, & crebro ipsum adire jussus. Porro cum Constantii animum mobilem esse deprehendisset, & arundinibus quæ vento hac illac impelluntur haud absimilem; adversus Evangelicæ fidei doctrinam bellum suscipere in animum induxit. Itaque tempestatem qua Ecclesiæ jactabantur deplorans, auctores hujus mali dicebat esse eos, qui vocem consubstantialis, quæ in scripturis non legitur, doctrinæ fidei inseruissent: idque tum inter sacerdotes, tum inter laicos discordiam excitare. Deinde Athanasium & eos qui de fide idem cum illo sentiebant inculpans, insidias adversus eos comparabat. Hunc adjutorem nacti Eusebius ac Theognis & Theodorus Perinthius: fuit autem hic Theodorus vir singularis doctrinæ, qui inter cetera expositionem sacrorum Evangeliorum conscripsit, & vulgo Heracleotes vocatur: cum Imperatorem, utpote vicini, crebrius viserent, Athanasii reditum ab exilio plurima mala importasse dixerunt: nec Ægyptum solum, sed Palæstinam præterea ac Phœnicem, & finitimas provincias ea tempestate involvi.

ἐθάρρουν ἀποκαλύψαι τὸ νόστον, βεβαίαις ὁρῶν τοὺς
τὰ θεῖα τῆ βασιλείας τὴν γνώμην. ἐπειδὴ δὲ Κων-
σταντῖνος εἰς τὴν ἀνάκλησιν μετὰ τὸν βασιλεῖαν
τοῖς πασι οὗ ἀφθίκατος τὴν ἐπίκλησιν ταύτην
5 βασιλείαν δὴναι μὲν οὐδεὶς δὲ τούτων τελευτῶντι
παρῇ, τούτῳ μόνῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τὰς ἀφθίκατος
ἐπίστευσε, Κωνσταντίῳ ταύτας δοθῆναι κελεύσας. ὅτος
τῷ τῷ ἄλλων πλησιέστερος ὢν, τοῦ τῷ ἄλλων
ἀφίξεσθαι προσδοκίμος ἦν. ἐντεῦθεν ὅτος τῷ Κων-
10 σταντίῳ γενόμενος γνώριμος, ἀπέδωκε τὸν τὰς ἀφθ-
θίκατος ὡς προσεταχθῆναι, συνήθης ἐγένετο, ὃς θάμα
1 Φοιτῶν παρ' αὐτὸν ἐκελευέτο. ἡραπιδὼν δὲ θύριπι-
2 σον τῷ Κωνσταντίῳ τὴν γνώμην, ὃς κελεύσας ὑπ' ἀνέ-
μων ὁρατῶν τῇδε καὶ ἐκεῖσε κληρονομοῖς προσεκοιῆσαι,
15 ἐθάρρουν τὴν τῶν βασιλικῶν δογματικῶν ἀναδείξα-
σθαι πόλεμον. καὶ τῶν ἐκκλησιῶν δόξαν τὴν ζάλιν
ὁλοφυρόμενος, αἰτίους ἔλεγε τοὺς τὴν ἀγραφὸν τοῦ
ὁμοούσιου φωνῶν ὁρῶντας τῇ διδασκαλίᾳ τῆς
πίστεως. ὃς τούτῳ τὸν τῶν ἱερομένων τὸν πολλοῖς
20 ἐργάζεσθαι τὴν ἀφθίκατος. ἐντεῦθεν Ἀθανασίῳ τὸν τῶν
ἰσα φρονούντων κληρονομοῖς, τὰς τῶν τῶν ἐπιτελεῖν
ἐτεκταίνετο. τούτῳ συνεργῶν Εὐσεβίῳ κεχηρημένοι τε
ὃς Θεόγνιος, ὃς Θεόδωρος ὁ Περσίνιος. ἐλλόγιμος δὲ
2 ἀφθιφόντως ὁ Θεόδωρος ἦν, ὃς δὲ τῶν τῶν
3 ἀφθιφόντως ὁ Θεόδωρος ἦν, ὃς δὲ τῶν τῶν
25 ἀφθιφόντως ὁ Θεόδωρος ἦν, ὃς δὲ τῶν τῶν
δὲ αὐτὸν ὁνομάζουσιν οἱ πολλοί. ὅτος συνεχῶς, ὃς
δὲ γειτονόοντες, τὸν βασιλεῖαν ὁρῶντες, τὴν δόξαν
τῆς ἐξουσίας ἐπαινοῦν Ἀθανασίῳ, παμπόλλων ἐλε-
γον αἰτίαν γεγενῆσθαι κακῶν καὶ οὐ μόνον τὴν
30 γυναικὶ μετὰ λαχάνειν τῇ κλύδωνος, ἀλλὰ ὃς τὴν
Παλαμίνην καὶ τὴν Φονίλιν, ὃς τὰ ἄλλα ὅμορα
ἔθνη.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἡμεῖς φοιτῶν] Non dubito quin Theodorus scripserit ὃς ἡμεῖς φοιτῶν παρ' αὐτὸν ἐκελευέτο. Sic enim in lib. 1. cap. 21. ubi agit de Eusebio Nicomediensi: καὶ ἡμεῖς παρ' αὐτοῦ βασιλέως φοιτῶν, sic enim legitur in editione Basilienfi. Quamquam commodius ibi scriberetur παρ' αὐτοῦ βασιλέως. Nos igitur hoc loco editionem Sirmundi secuti sumus. [quam diserte confirmat Regius codex J. Pini.]
2 Καπιδὼν δὲ θύριπι] Rectius in codice Leonis Allatii scribitur ἐντεῦθεν. Nam ἐντεῦθεν adjective sumi non solet.

3 Οἷον ἐκκλησιῶν τὴν ἱερονομίαν] Matthæi scilicet & Joannis, ut testatur Hieronymus in libro de Scripturis Ecclesiasticis ita scribens. Theodorus, Heracleia Thraciarum Episcopus, elegantis apertique sermonis & magis Historica intelligentia, edidit sub Constantio Principe Commentarios in Matthæum & in Joannem, & in Apostolum, & in Psalterium. Paulo ante pro ἐλλόγιμος, in editione Basilienfi τὸν ἱερονομῶν legitur, quod magis probo.

VARIORUM.

2 Θεόδωρος ὁ Περσίνιος] Theodorus, patria Thrax, Heraclea, quæ Thraciarum ad Pontum urbs est, Perinthus olim vocata ut videtur, ortus; inde Heracleotes dictus, tandem ad civitatis patriæ Episcopatum promotus. Meminit ejus adhuc Presbyteri Athanasius, Orat. 1. contra Arianos, p. 116. primus vero ut Episcopi Heracleensis Theodorus, lib. 1. cap. 28. accensens illum iis, qui circa ann. 334 Constantino persuaserunt, ut Concilium Cæsareæ in Palæstina ad causam Athanasii dijudicandam convocaret. Sequenti anno unus erat & quinque Delegatis qui nomine Synodi Tyriæ in Marcotem Ægypti regionem missi sunt, ut veritatem eorum quæ Athanasio objecta fuerant,

investigarent, & in Acta referrent. Anno 342. ipse cum Narcisso Cilice, Mari Chalcedonenfi, & Marco Arethasio Expositionem fidei superiori anno in Synodo Antiochena factam, ad Constantem Augustum in Galliam detulit: Id enim ipse Imperator datis ad fratrem literis postularat ut ad se Episcopi mitterentur, qui de Athanasii & Pauli depositione rationem redderent. In Sardiceni demum Synodo sæpius citatus, nec comparens, Episcopatu exiit. Magni quippe nominis apud suos, & inter primipilos Sectæ Arianæ habebatur. Obiisse videtur circa ann. 358. Hypatianum Successorem nactus. Guil. Cave Hist. Eccl. Vol. I. pag. 153.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

CAPUT IV.

Περὶ τῷ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ δυνάστεα ἑξορίας,
καὶ τῷ Γρηγορίῳ καταστάσεως πρὸς τὴν τελευταίαν.

De secundo exilio Beati Athanasii: & de ordi-
natione atque obitu Gregorii.

Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις λόγοις ἡ κορυφαία
αὐτῷ πολιορκήσαντες γνώμη, ἔπεισαν αὐτὸν
ἐξελάσασθαι τῆς ἐκκλησίας τῇ Ἀθανασίῳ. ὁ δὲ προ-
μαθὼν ἡ ὀπίσθιαν, ὑπεχώρησεν, καὶ τὴν ἐσπέραν
2 κατέλιπε. καὶ γὰρ τῷ Ῥώμῃ ὁπίσθιαν, Ἰούλιος
δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνῃ ἐποίμαυεν,
οἱ δὲ Εὐσέβιον τὰς κατὰ Ἀθανασίῳ συνθεθείσας
1 συκοφαντίας ἐξέπιμψαν. ὁ δὲ τῷ τῆς ἐκκλησίας
ἐπὶ Ῥώμῃ νόμῳ, καὶ αὐτοὺς καταλαβεῖν τὴν Ῥώ-
μῃ ἐκέλευσεν, καὶ τὸν θεῖον Ἀθανάσιον εἰς τὴν δίκην
ἐκάλεσεν. καὶ ἕτος μὲν ἐξώρμησεν διδόναι τὴν κλήσιν
2 δεξάμενος. οἱ δὲ τὸ δράμα συνθεθείκότες εἰς μὲν
τὴν Ῥώμῃ οὐκ ἀπῆλθον, διώκοντες εἰδότες τὸ
ψεύδος. ἔρημα δὲ καὶ πρόβατα τῷ νομῷ θεασά-
μενοι, λύκον αὐτοῖς ἀπὸ ποιμένος ἐπέστησαν. Γρη-
3 γόριος δὲ τῷ ὄνομα ἰὺ. ἐξ ἑτῆς δὲ θνήσκον ἀγρί-
ων ὁμότερον τῇ ποιμνῇ χρησάμενος, δίκας ἔπειτα
20 ποιήσας, ὑπὲρ αὐτῶν πικρῶς ἀφθαρτὸς ἦ ὡς
ἑσπέρων. Ἀθανάσιος δὲ πρὸς Κωνσταντῶν ἀφικόμενος
Κωνσταντῖνος γὰρ ὁ πρεσβύτερος πολεμῶν ἐπὶ δὴκει
τῆς Ἀρειανικῆς Φάλαγγος τὰς ἐπισουλὰς ἀπαδύ-
ρετο, καὶ τὸν χεῖρ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ὡλοφύ-
25 ρετο πόλεμον καὶ τὴν πατρὸς ἀνέμνησιν, καὶ τῆς
4 συνόδου τῆς μεγίστης, ἣν ἐκεῖνος συνέλεξε καὶ
ὡς τὰ παρ' ἐκείνων γραφέντα, τῷ συνεδείκνυεν κοι-
νῶν, ἐκράτουν νόμῳ. τοιαῦτα ποιήσας, εἰς τὴν πα-
τρῶν ζήλον τὸν βασιλέα διήγειρε. παρατίχεα γὰρ
30 τούτων ἀκούσας, ἐπέσειλε τῷ ἀδελφῷ, ὡς δὲ
τῆς πατρῴας διδομένης ἀσφαλῆς φυλάξαι τὸν κλή-
ρον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος διδομένης ἀσφαλῆς βασιλείαν κατέ-
λαβεν, καὶ τοὺς Ῥωμαίων τυράντους κατέλαυνεν, καὶ τὴν
ὡς κύκλῳ βαρβάρους ὑπέταξε. τούτοις περὶ τοῖς
35 γεγραμμένοις ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς ἐπὶ τῷ
Σαρδικίῳ, Ἰλλυρικῇ δὲ αὐτῇ πόλει, τῷ Δακῶν

His & similibus aliis sermonibus cum
levissimum Imperatoris animum ex-
pugnassent, persuaserunt ei ut Athanasium
Ecclesia expelleret. Verum Athanasius cog-
nitis ante insidiis secessit, & in Occidentis par-
tes se contulit. Namque Eusebiani Julio E-
piscopo, qui tunc temporis Romanam Ec-
clesiam administrabat, compositas adversus
Athanasium calumnias perscripserant. Is ve-
ro Ecclesiasticam legem secutus, & ipsos
Romam venire iussit, & Athanasium ad di-
cendam causam evocavit. Et Athanasius
quidem citationi obtemperans, statim iter
arripuit. Ii vero qui fabulam composue-
rant, Romam venire noluerunt, eo quod
mendacium facile deprehensum iri cerne-
rent. Ceterum cum oves pastore suo desti-
tutas viderent, lupum illis verius quam pa-
storem præfecerunt, Gregorium nomine. *Gregorius Ep. CP.*
Qui cum per sex annos instar feræ bellæ
gregem omni crudelitate vastasset, poenas
tandem improbitatis suæ dedit, ab ipsis ovi-
bus misere disceptus. Athanasius vero ad
Constantem profectus: Constantinus enim
qui inter fratres natu maximus fuit, in acie *Socr. l. II. cap. 5.*
perierat: Arianæ factionis insidias coram eo
deploravit, & Apostolicam fidem bello ap-
peti conquestus est. Simul patrem suum ei
in memoriam revocavit, & magnam Syno-
dum quam ille convocaverat: & quemad-
modum ea quæ ab Episcopis conscripta fue-
rant, ille, utpote eorum particeps, lege la-
ta confirmavisset. Hæc cum lamentis pro-
secutus, Imperatorem ad patris sui æmula-
tionem excitavit. His enim auditis, statim
ille ad fratrem literas dedit, quibus eum hor-
tabatur, ut paternæ pietatis hæreditatem in-
tegram atque inviolatam custodiret. Etenim
ille cum imperium pietate sua constabilisset,
& Romanorum tyrannos devicerat, & omnes
in circuitu Barbaros sub ditionem suam rede-
gerat. His literis adductus Constantius, Ori-
entis atque Occidentis Episcopos iussit Ser-
dicam convenire; est autem Serdica urbs Il- *Serdica*

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῷ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ Ῥώμῃ νόμῳ] Obicium est,
quam legem hic intelligat Theodorus. An legem qua
jubetur ut non nisi utraque parte audita promatur sen-
tentia. De qua lege loquitur Athanasius in Apol. 2. ad-
versus Arianos pag. 799. an legem qua licebat Episco-
po Romano reum & accusatores Romam evocare. Sed
prior expositio magis placet.

2 Οἱ δὲ τὸ δράμα εἰδότες ὡς ἐ] Tres postremæ voces de-
sunt in codice Saviliano & in editione Basilienfi. Quo-
circa eas expunximus, præsertim cum verbum εἰδότες pau-
lo post occurrat in hac periodo.

3 ἐξ ἑτῆς δὲ θνήσκον] Recte hoc loco Theodorus annos
enumerat, quibus Gregorius, pulso Athanasio, Alexandri-
nam sedem tenuit. Ordinatus enim est Gregorius in
Concilio Antiocheno quod in enceniis celebratum est,

Marcellino & Probino Coss. anno Christi 341. Mortuus
autem est aliquot mensibus post Serdicensē Concilium,
ut testatur Athanasius in epistola ad Solitarios, id est an-
no Christi 347. Itaque Theodorus recte hoc loco
emendat errorem Socratis atque Sozomeni, qui Grego-
rium paulo post ordinationem amotum esse tradunt. Sed
quod addit Theodorus illum ab Alexandrinis disceptum
fuisse, vereor ne in hoc falsus sit, & Gregorium cum
Georgio confuderit. Nam Gregorium sua morte obiisse
testatur Athanasius in Epist. ad Solitarios, iis verbis, ὡς
μὲν μὲν τῷ Δακῶν τὴν ἐκκλησίαν ἀφικόμενος καὶ
ἀθροίσας.

4 Ἡ ἐκεῖθεν συνήλθε] In editione Basilienfi scriptum
inveni συνήλθε, quod non displicet.

VARIORUM.

2 Καὶ γὰρ τῷ Ῥώμῃ ἐπιστάτῃ] Οἱ περὶ Εὐσέβιον ὡς
Ἰούλιον ἔγραψαν, καὶ νομίζοντες ἡμᾶς ὁμοῦ, ἔγραψαν σύνθε-
τον, καὶ αὐτὸν Ἰούλιον, εἰ βούλοισθε, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν
τοῦτον ἀνελθόντων εἰς τὴν Ῥώμην, ἔγραψεν εἰς τὸν Ἰούλιον καὶ
ἐπὶ τῷ Εὐσέβιῳ, δασυλάτῃ καὶ δύο πρεσβυτέρους ἰαυτῶν,
Ἐλπίδιον καὶ Φιλόξενον. Eusebiani ad Julium scripsere; ac spe-
rantes se nobis errorem incisuros, rogabant ut Synodus co-

geretur, & ipse Julius, si vellet, iudex foret. Cum igitur
Romam advenissemus, Julius, ut consentaneum erat, literas
scripsit ad Eusebianos, misitque duos ex presbyteris suis, Elpi-
dium & Philoxenum. Athanas. Apol. contra Arianos,
pag. 104. Edit. Bened.

5 Εἰς τὴν Σαρδικίαν, Ἰλλυρικῇ δὲ αὐτῇ πόλει] Illyrici nomen
posterioribus seculis Imperii Romani ad plures circum-
εἶθους

SÆC. lyrici, metropolis provinciæ Daciæ. Nam
IV. & alia multa Ecclesiæ mala suberant, quæ
Synodicam curam ac medelam deposce-
rent.

ἔθιοις μητρόπολις, καὶ τοὺς τ' ἐφ' αὐτῆς καὶ τὴν ἐπισκο-
πὴν συνδραμεῖν ἐπισκόπου. πολλὰ γὰρ καὶ ἐπι-
ρα τῆς ἐκκλησίας παθήματα, τῆς συνοδικῆς δι-
εργασίας ἐδίδοτο.

CAPUT V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

De Paulo Episcopo Constantinopolitano.

Περὶ Παύλου ἑγενομένου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Socr. l. II.
c. 15, 16.
26. Soz. l.
IV. c. 2.

QUIPPE & Paulum Constantinopolita-
num Episcopum, rectæ fidei acer-
rimum defensorum, Ariani tanquam sedi-
tionis auctorem accusaverant; aliis quoque
criminibus adjectis, quæ adversus veræ
pietatis præcones solent confingere. Verum
populus eum Serdicam abduci tum qui-
dem passus non est, cum adversariorum
insidias metueret. Paulo post vero Aria-
ni, cum levissimum Imperatoris animum
in sententiam suam traxissent, Paulum ur-
be Regia expulerunt, & Cucufum rele-
garunt. Id exiguum oppidum est, olim
quidem provinciæ Cappadociæ; nunc ve-
ro Armeniæ secundæ attributum. Sed re-
rum omnium perturbatores nequaquam id
sibi sufficere existimarunt, quod Paulus in
solitudine moraretur. Missis enim cruen-
tæ voluntatis suæ ministris, violenta mor-
te eum sustulerunt. Atque id nos docuit
Divinus Athanasius, qui in defensione
quam scripsit de fuga sua, ista quoque
inferuit. Nam cum Paulum Constantino-
poleos Episcopum persecuti essent, reper-
tum apud Cucufum in Cappadocia palam
strangulari fecerunt, carnificem ad hoc fa-
cinus nacti Philippum Præfectum præto-
rio. Hic enim & sectæ ipsorum patronus,
& minister erat improborum consiliorum.
Tales tamque cruentas cædes edidit Aria-
na blasphemia. Nam cum ipsorum ad-
versus Unigenitum rabie ac furore, apte
conveniunt facinora adversus famulos illius
perpetrata.

ΚΑΙ γὰρ Παῦλον Κωνσταντινουπόλεως δὲ ἐπίσκο-
πος ἦν ὅτε, τ' ὁρθῶν πρεσβυτέρων δόγμα-
ταν οἱ τῆς Ἀρειανικῆς μετελήχοιτες νόσον ἐγρά-
ψαντο, ὡς εἰσὶν ἀσεβεῖς καὶ ἄλλα πῖνα προσ-
θέντες, ἀσυκοφαντῶν εἰσάγειν τ' ὁμοσεβείας τοὺς κή-
ρυκας. ἄλλα τῶτον τήναικα ἔχοντες οὐδεὶς
εἰς τὴν Σαρδικὴν ἀπαχθῆναι, τοὺς τ' ἐναντίων ὁρῶ-
ντας ὁμοσεβεῖς. μικρὸν δὲ ὑπερὶ τ' ἐκφορὰν τῆς
βασιλείας πείσαντες γνώμην, τ' ἡ βασιλευ-
σης ἐξωφράκισαν πόλεως μετέκτισαν δὲ εἰς Κων-
σταντίνου πόλιν δὲ αὕτη μικρὰ, πάλαι μὲν εἰς τὸ Καπ-
παδοκῶν ἔθνος τελοῦσα, νῦν δὲ γὰρ τῇ Ἀρμενίᾳ τῇ
δευτέρᾳ συναριθμῶμεν. ἀλλ' ὅτι ἀπέχρηστο τοῖς
πάντα κυκλῶσιν ἢ ἐν ἑρμῇ τῇ θαυμασίᾳ Παύ-
λου ἀφαιρέσει. πέμψαντες γὰρ τῆς μαρτυρίας
γνώμης τῆς ὑπεργνῆς, βιάσθαι θανάτῳ παρέδωκαν.
καὶ τῶτο ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐδίδαξεν Ἀθανάσιος, ὅτι
ὅτι τῇ αὐτῇ τῆς οἰκίας φυγῆς ἀπολογία καὶ ταῦτα
πρεσβυτέρους. τ' γὰρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Παύ-
λον τ' ἐπίσκοπον διώξαντες καὶ θρόνοντες, προφανῶς
ἀποπνιγῆναι πεποιθήσαντες ὅτι τῇ λεγόμενῃ Κωνσταν-
τῆς Καππαδοκίας, δῆμον ἐκκλησίαν εἰς τῶτο Φί-
λιππον τὸν γένετον ἐπαρχον. ἦν γὰρ καὶ τῆς αἰρέσεως
αὐτῶν πρεσβυτέρους, καὶ τ' πονηρῶν βουλευμάτων ὑπη-
ρέτης. τοιαύτας μαρτυρίας ἡ Ἀρεῖα βεβλάσθηκεν
βλασφημία. τῇ γὰρ καὶ τ' ἐκφυγῆς λύττη συμ-
βαίνει τὰ κατὰ τὴν ἐκείνης διερχομένων πολυμήματα.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλλὰ τῶτον τήναικα ἔχοντες οὐδεὶς
Corrigit hoc lo-
co Theodorus errorem Socratis ac Sozomeni, qui Pau-
lum ante Serdicense Concilium una cum Athanasio ad
Constantem profugisse scribunt, & in Serdicensi demum
Synodo restitutum esse. Contra vero Theodorus affir-
mat, Paulum tunc cum Serdicensi Synodus celebrata

est, Episcopatum Constantinopolitanum nullo prohiben-
te obtinuisse, nec interfuisse Serdicensi Concilio, sed à ci-
vibus suis prohibitum esse ne illuc se conferret. Certe
ex epistola Synodica Orientalium apud Serdicam Epi-
scoporum, aperte colligitur Paulum non interfuisse Ser-
dicensi Concilio.

VARIORUM.

quaque Provincias quam antea pertinuit, quod magnum
Illyricum appellat Ausonius Epigram. I. quodque tunc
Provincias 19 complectebatur. Ant. Pagi ad ann. 475.
n. 7. citante W. Lowth.

a O' ὅτις ἐδίδαξεν Ἀθανάσιον. Idem Athanasius varias
Arianorum in Paulum Cpolitano persecutiones summa-
tim perstringit in Historia Arianorum ad Monachos, pag.
340. his verbis: Τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὸν Πάυλον ἐξωλέσθη παρὰ
Κωνσταντίνου. Primo quidem Paulus à Constantino

in Pontum relegatus est: Secundo autem à Constantio fer-
reis catenis vinctus, Singaris Mesopotamia exulavit: illinc
postea Emesam translatus: quarto Cucufum Cappadocia, ad
deserta Tauri, & isthic, ut renunciarent qui cum eo erant,
ab ipsis strangulatus obiit. — Etenim Philagrius — Episcopo
Serapioni renunciavit, Paulum ab illis in angusto & tene-
broso quodam loco inclusum fuisse, ut fame illic interiret:
deinde post sex dies, cum eo ingressi, illum adhuc spirantem
invenissent, demum irruentes hominem strangulasse. Illius
autem carnificem fuisse aiebant Philippum olim Præfectum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

CAPUT VI.

Περὶ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ ἐκ' αὐτῆς συστάσει αἱρέσεως.

De Macedonia, & de heresi ab eo conflata.

Αλλὰ τῶτον οὕτω τὰ θανάτω, μάλλον ἢ τῇ
τῆς οὐρανῶν ὡς ἀπέμψαντες βασιλείᾳ,
Μακεδόνιον ἀπὸ τούτου ἐξουδάλλοντο, ὁμογνώμα-
να τῶτον ὑπειλιφότες, ἐπειδὴ ὡς ἀπληρώως αὐτοῖς
ἐβλασφήμει τὸ πανάγιον Πνεῦμα· ἀλλὰ μικρὸν ὑ-
περον καὶ τῶτον ἐξήλασαν, κτίσμα λέγουσιν ὅτι
ἀναχρόμιον, ὅτι Ἰσὶν ὡς ἀναχρόμιον ἢ θείᾳ γραφῇ.
οὗ δὲ χάρις οὗτος ἐκείνων ἀποκρίσεις, ἰδίᾳ αἰρέ-
σεως ὡς ἀπληρώως γέννηται· ὁμοίᾳ οὐδὲ οὐ-
τος τῷ Πατρὶ τὸν Ἰσὶν εἶναι λέγων, ὁμοίᾳ δὲ εἶναι
κατὰ πάντα τῷ γεννητῷ διδασκῶν· ἡ κρισι-
μὴ δὲ τὸ πνεῦμα ὡς ἀπληρώως ὁνομάζων. ταῦτα μὲν
οὐκ οὐ πολλῶ χρόνῳ ὑπερον οὕτω γέγονεν ὡς εἰρή-
καμιν.

HUNC in modum Ariani cum Paulum *Socr. l. II. c. 16, 45.*
morte affecissent, vel potius ad cæle-
ste regnum transmississent, Macedonium in
ejus locum substituerunt. suæ illum sectæ
atque sententiæ esse arbitrati, eo quod de
Spiritu sancto perinde ac ipsi impie loqueretur.
Sed non multo post eum quoque eje-
cerunt, cum creaturam dicere abnueret eum
quem sacra scriptura Filium appellat. Quam
ob causam ab illis sejunctus, propriæ sectæ
auctor ac patronus extitit: quippe qui con-
substantiali quidem Patri Filium esse ipse
quoque negaret: similem vero per omnia
genitori suo diceret: Spiritum autem san-
ctum disertis verbis creaturam appellaret.
Et hæc quidem haud multo post ad hunc
modum quem diximus contigerunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

CAPUT VII.

Περὶ τῆς ἐν Σερδικῇ γενομένης συνόδου.

De Synodo Serdicensi.

Εἰς τὴν Σερδικὴν πενήκοντα μὲν καὶ ἄλ-
λῃσι συνήλθον ὁμοφρονεῖς, ὡς διδάσκει τὰ πα-
λαιὰ διηγήματα. ἀφίκετο ἢ καὶ ὁ μέγας Ἀθανά-
σιος, καὶ Ἀσκληπᾶς ὁ Γαζαῖος, καὶ ὁ πρόεδρος ἐμ-
νήσθην, καὶ Μάρκελλος Ἀβύρῳ τῆς Γαλατίας
μυτροπόλεως, ὅς καὶ ἐπὶ τῆς συνόδου τῆς με-
γάλης ἐπίσκοπος ἦν. ἀφίκετο ἢ καὶ οἱ τέσσαρες
κατήγοροι, καὶ οἱ τῆς αἱρετικῆς ὡς ἀπληρώως Φά-
λαγγες, οἱ πάλαι τῆς ἐν Ἀθανάσιον γενομένης
διχασίας. ἀλλὰ τῆς συνόδου μακαριότης τὸ ἀ-
κλινὲς καὶ τὴν ἐν τοῖς θεοῖς ὡς ἀπληρώως ὑγί-
αι, οὐδὲ κληθέντες εἰσῆλθον εἰς τὸ συνέδριον· ἀλλ'
ἀπέδρασαν σὺν τοῖς ἀδικοῖς διχασταῖς καὶ οἱ κατή-
γοροι. καὶ τῶτον ἄμεινον διδάσκει τῆς συνόδου τὰ
γράμματα, ὅτι ὡς ἐν ἐκείνῃ διδασκαλίας ἐνθήσεται
τῇ συγγραφῇ.

SERDICAM vero ducenti & quinquagin- *Socr. l. II. c. 20.*
ta convenerunt Episcopi, sicut antiqua
monumenta testantur. Eodem accessit ma-
gnus Athanasius, & Asclepas Gazæus cu-
jus supra mentionem feci; & Marcellus E-
piscopus Ancyrae quæ caput est Galatiæ;
qui magnæ synodi Nicænæ temporibus jam-
tum erat Episcopus. Advenerunt etiam
horum accusatores, & Arianæ factionis prin-
cipes, qui in Athanasii causa jampridem
judices fuerant. Verum cum synodi con-
stantiam & incorruptam divinorum dogma-
tum sanitatem comperissent, ne vocati qui-
dem ad Concilium venerunt: sed una cum
iniquis iudicibus ipsi quoque accusatores
fugam arripuerunt. Quod quidem multo
melius docent literæ ipsius Concilii, quas
certioris documenti causa huic operi in-
texam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

35

CAPUT VIII.

Συνδικαὶ ὡς τῇ αὐτῇ συνεληλυθότων ἐπισκόπων
ὡς τῆς ἐν οἰκουμενῇ ἐπισκόπων γραφῇ.

Epistola synodica ab Episcopis Serdica congregatis ad totius orbis Episcopos scripta.

Η αἴτια συνόδου ἡ ἐν Θεοῦ χάριτι ἐν Σερδικῇ
συναχθεῖσα, ἀπὸ τε Ῥώμης καὶ Σπανίας καὶ
καὶ Γαλλίας, Ἰταλίας, Καμπανίας, Καλαβρίας,

SANCTA synodus Dei gratia Serdicæ
congregata ex urbe Roma, Hispania,
Gallia, Italia, Campania, Calabria, A-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πενήκοντα καὶ ἄλλῃσι] De numero Episcoporum qui Serdicensi Synodo interfuerunt, vide quæ notavi ad lib. 2. Hist. Socratis Scholastici.

VARIORUM.

2 Κληθέντες δὲ τὸ πνεῦμα ὡς ἀπληρώως ὁνομάζων] Impiam hanc Hæresin anathemate percussit Synodus Cypolitana IV. Oecumenica vero II. Theodosii M. literis congregata anno Chr. 381. quæ Symbolum edidit, in quo Spiritus Sancti Deitas clarius exprimitur quam in Symbolo Nicæno. Cum enim Patres Nicæni simpliciter profiterentur se credere εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, Constantinopolitani contra Macedonium & Semiarianos addiderunt, εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ Κόμην καὶ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ ἀποσυνυμμένον καὶ

συνδεδεχόμενον, τὸ λαλοῦν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων. De hac Synodo Vide Socr. lib. V. cap. 8. Soz. lib. VII. cap. 7. Theodoret. lib. V. cap. 8. Szpius autem ante damnata fuit hæc hæresis, speciatim in Synodo Alexandrina sub Eusebio Vercellensi & Athanasio. ὡς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα θεολογούμενον, τῇ ὁμοφρονίᾳ Τριῶν ἀποστολικῶν, inquit Socrates lib. III. cap. 7. Consule & Epistolam Synodicam Damasci Romani & Episcoporum Gallicanorum apud Theodoret. infra, cap. 22. hujus lib.

K

Ἀφρικῆς,

Tom. III.

S. M. C. frica, Sardinia, Pannonia, Mæsia, Dacia,

IV. Dardania, altera Dacia, Macedonia, Thes-
salia, Achaia, utraque Epiro, Thracia,
Rhodopa: Asia, Caria, Bithynia, Helleston-
to, Phrygia, Pisidia, Cappadocia, Ponto,
altera Phrygia, Cilicia, Pamphylia, Lydia,
insulis Cycladibus, Ægypto, Thebaide,
Libya, Galatia, Palestina, Arabia, omni-
bus ubique Episcopis & comministris Ca-
tholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, dilectis
fratribus in Domino salutem. Multa qui-
dem frequenter ausi sunt Ariomanitæ, ad-
versus servos Dei qui rectam fidem custo-
diunt. Nam cum adulterinam doctrinam
supposuissent, Orthodoxos persequi institu-
erunt. Tantopere denique adversus fidem
insurrexerunt, ut id latere non potuerit au-
res Deo carissimorum Imperatorum. Ita-
que opitulante Dei gratia, ipsi quoque
Deo carissimi Principes, nos ex diversis
provinciis & civitatibus congregarunt, &
sanctam hanc synodum in urbe Serdicensi
celebrari permiserunt: quo tum omnis dif-
cordia tolleretur, tum omni fidei pravita-
te expulsa, sola in Christum pietas apud
omnes ubique fervetur. Venerunt enim E-
piscopi ab Orientis partibus, ipsi quo-
que à piissimis Principibus impuls, maxime
ob ea quæ identidem jactabant de dilectis
fratribus & comministris nostris, Athanasio
scilicet Episcopo Alexandriæ, Marcello Epi-
scopo Ancyra Galatiæ, & Asclepa Gazæ.
Nam & ad vos forsitan pervenerunt calum-
niæ: vestras quoque aures ipsi forsitan com-
movere tentarunt, ut iis quidem quæ ad-
versus innocentes ab ipsis dicuntur crede-
retis; ipsi vero improbæ suæ hæreseos su-
spicionem vitarent. Sed non diu hæc il-
lis facere liberum fuit. Est enim præses
ac defensor Ecclesiarum Dominus, qui
pro illis & pro nobis omnibus mortem sub-
iit, & aditum nobis in cælum per se ipsum
tribuit. Olim quidem Eusebius & Maris
& Theodorus & Theognius, Urfacius &

Ἀφρικῆς, Σαρδανίας, Πανονίας, Μυσίας, Δακίας,
Δαρδανίας, ἄλλης Δακίας, Μακεδονίας, Θεσσα-
λίας, Ἀχαΐας, Ἠπείρων, Θράκης, Ῥοδόπης, Ἀ-
σίας, Καρίας, Βιθυνίας, Ἑλλησπόντου, Φρυγίας,
Πισιδίας, Καππαδοκίας, Πόντου, Φρυγίας ἄλλης,
Κιλικίας, Παμφυλίας, Λυδίας, ἡστων Κυκλάδων,
Αἰγυπτῶν, Θεβαΐδος, Λιβύης, Γαλατίας, Παλαι-
στίνης, Ἀραβίας, τοῖς πανταχῶς ἐπισκόποις καὶ συλ-
λειτουργοῖς ὁ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας,
ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. πολλὰ μὲν
καὶ πολλάκις οἱ Ἀρειομανῖται ἐτόλμησαν κατὰ τῶν
δούλων ὑμῶν τὴν πίστιν φυλάττοντων ὁρῆναι. νόθον
γὰρ ὑποβάλλοντες διδασκαλίαν, τῆς ὀρθοδόξου ἐ-
κκλησίας ἐπειράθησαν. τοσούτοι δὲ λοιπὸν κατεπαρέ-
στησαν τῆς πίστεως, ὥς μηδὲ τὴν ἀκοὴν τῆς θεοφιλεστά-
των βασιλέων λαθεῖν. τοιγαρὶν ὁ χάριτες τοῦ θεοῦ
συνεργούσης, καὶ αὐτοὶ οἱ θεοφιλέστατοι βασιλεῖς
συνήγαγον ἡμᾶς ἐκ ἀμφόρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων,
καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην σύνοδον ἐπὶ τῇ Σερδικῇ πόλει
γενέσθαι διδάξαντες, ἵνα πάντα μὲν διχόνοια
ᾤκισται, πάσης δὲ κακοπιστίας ἐξελεθείσης, ἢ εἰς
τὴν Χριστὸν θέσθαι μὴ παρὰ πᾶσι φυλάττονται.
ἦλθον γὰρ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῆς ἑσῆς, περὶ πάντας
καὶ αὐτοὶ ὡς τῆς θεοφιλεστάτων βασιλέων, μάλιστα
δὲ ὁ θεὸς ἐβρόλου πολλὰς καὶ τὰ ἀγαπητὰ ἀ-
δελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν, Ἀθανασίῳ ὁ ἐπι-
σκόπος τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Μαρκελλῶ τῷ ἐπισκό-
πῳ τῆς Ἀνκυρογαλατίας, καὶ Ἀσκληπᾷ ὁ Γάζης.
ἴσως γὰρ καὶ εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐφθασαν αἱ ἀφαι-
σώματα, ὥς καὶ ταῖς ὑμετέρας ἀκοαῖς ἐπεχέρισαν παρα-
σαλεῦσαι, ἵνα κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀλέγυσσι πιστεῖ-
ται, τῇ δὲ τῆς μοχθηρᾶς αὐτῶν αἰρέσεως ὑπο-
νοίαν ἐπικρύψωσιν. ἀλλ' ἔτι ἐπὶ πολὺ ταῦτα ποιεῖν
συνεχάρησαν. ἐπὶ γὰρ περὶ τῶν ἀντιθέτων ἐκκλησι-
ῶν ὁ κύριος, ὁ ὡς τῶν τῶν καὶ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν
θάνατον ὑπομείνας, καὶ δι' αὐτὰς τὴν εἰς ὕψους ἀνο-
δὸν πᾶσιν ἡμῖν διδωκώς. πάλα μὲν ἐν ἑγέρσει οἱ
καὶ εὐσεβεῖς καὶ Μάρκῳ καὶ Θεόδωρον καὶ Θεόγνην, καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Νόθον γὰρ ὑποβάλλοντες] Apud Athanasium in Apolo-
getico secundo contra Arianos, ubi hæc Synodica Serdi-
censis Concilii refertur, scriptum est νόθον γὰρ ὑποβάλλον-
τες διδασκαλίαν, ὅτι. In Basilienfi quoque editione legitur
ὑποβάλλοντες.

2 Σερδικῇ πόλει] Secuti sumus hoc loco scripturam
editionis Basilienfis, quæ pro Σερδικῇ, habet Σερδικῶν. In
Athanasio Σερδικῶν legitur. Græci enim hanc urbem con-
fundere solent, modo cum Sardinia insula, modo cum Sar-
dibus Asia. Infra tamen Basilienfis editio habet εἰς τὴν
Σερδικῶν πόλιν, ὅτι. accentu mutato.

3 ὡς καὶ ταῖς ὑμετέρας ἀκοαῖς] Apud Athanasium hic lo-
cus ita legitur καὶ ταῖς ὑμετέρας ἀκοαῖς, ὅτι. Quemadmo-
dum edidit Jacobus Sirmundus. Epiphanius vero Scho-
lasticus hunc locum sic legit, ὡς καὶ ταῖς ὑμετέρας ἀκοαῖς,
ὅτι. Sic enim vertit, forsitan etiam ad vos ipsos detractiones
hujusmodi pervenerunt, quomodo etiam nostras aures
ventilare conati sunt. Sed & codex Leonis Allatii scriptum
habet ὡς καὶ ταῖς ὑμετέρας. Mihi quidem hæc scriptura val-

de placet. Vetus tamen interpres apud Hilarium in
fragmentis libri de Synodis, particulam ὡς expungit, re-
tenta in reliquis vulgata lectione.

4 Καὶ δι' αὐτὰς τῶν εἰς ὕψους ἀνοδὸν] Apud Athanasium
in secundo Apologetico scribitur καὶ δι' αὐτῶν τῶν εἰς ὕψους
ἀνοδὸν πᾶσιν ἡμῖν διδωκώς. Id est, qui aditum nobis om-
nibus in cælum adfensione sua referavit. Nostri tamen
codices nihil mutant: Et Hilarium atque Epiphanius Scho-
lasticus vulgatam lectionem tuentur. Sic enim vertit Hi-
larius, Est enim gubernator Ecclesiarum Dominus, qui pro
Ecclesiis & pro omnibus nobis mortem sustinuit, & propter
eas Ecclesias, adfensum in cælum omnibus nobis tribuit. Epi-
phanius vero ita interpretatus est. Et per eas adfensum
ad cælum nobis omnibus condonavit.

5 Οἱ καὶ εὐσεβεῖς καὶ Μάρκῳ καὶ Θεόδωρον] Apud Atha-
nasium in secundo Apologetico contra Arianos hic locus
longe aliter legitur. Unius enim Eusebii fit mentio, qui
litteras contra Athanasium misit ad Julium Episcopum ur-
bis Romæ. Reliquorum autem Episcoporum nomina non

VARIORUM.

2 Καὶ Μάρκῳ ὅτι. Hos Arianos Præfules consulto ab
Athanasio omisos fuisse putamus, qui alias nonnunquam
nomina Provinciarum prætermittit, quod parvi ad rem
quæ agitur sint momenti. Menophantus vero & Ste-

phanus apud Theodorum irrepsisse videntur, Amanuen-
sis imperitia, qui hos Episcopos quod infra nominentur,
huc quoque putavit inferendos. Clariss. Monachi Benedic-
tini in Athanas. Vol. I. pag. 162.

Οὐρσάκιον

Οὐροπάμω καὶ Οὐάλατω, καὶ Μηρόφαντω, καὶ Στέφανω, Ἰουλίω τῷ συλλειτουργῷ ἡμῶν, ὃς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπος ἐστὶν τῷ παρρησιόχατι συλλειτουργῶν ἡμῶν, λέγεται δὲ Ἀθανασίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας, καὶ Μαρκέλλῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἀνκυρο-
 1 γαλατίας, καὶ Ἀσκληπᾷ τῷ Γάζης. Ἐγράψαν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι τῶν μερῶν ἐπισκοποὶ, μαρτυροῦντες μὲν ἐπὶ τῇ καθαρότητι τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν Ἀθανασίῳ τὰ δὲ παρὰ τὸ περὶ Εὐσεβίου γινόμενα, οὐδὲν
 2 ἔπειρον ἢ ψεύδη καὶ συκοφαντίας εἶναι μετὰ. καὶ καὶ τὰ μάλιστα ἐκ τῆς κληθείας αὐτοῦς τοῦτοις παρὰ τῶν ἀγαπῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν Ἰουλίῳ μὴ ἀπα-
 τῆσαι, καὶ ἐκ τῆς γραφέντων παρὰ τῶν αὐτῶν ἐπισκόπων Ἰουλίῳ, Φανερά τῶν τῶν συκοφαντία πέφηναν. ἡλ-
 3 θον γὰρ αὐτοὶ, εἴπερ ἐθάρρουν οἱ ἐπράξαν καὶ οἱ πεποιή-
 4 χασιν ἐπὶ τῇ συλλειτουργῶν ἡμῶν. ὅμως καὶ ἐξ ὧν πε-
 5 ποιήσαντες οὗτοι ταῦτα τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, Φανερωτέρων τῶν αὐτῶν συσκευῶν ἀπέδειξαν. ἀπαν-
 6 τήσαντες γὰρ εἰς τὴν Σαρδέων πόλιν, ἰδόντες τὴν ἀδελ-
 7 φὴν ἡμῶν Ἀθανάσιον καὶ Μάρκελλον καὶ Ἀσκληπᾶν, 20
 8 καὶ τὴν ἄλλοις, ἐφοβήθησαν εἰς κέλευθον εἰσελθεῖν. καὶ ὅτι
 9 ἀπαξ, ὅτε δὲ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κληθέντες,
 10 ὅτι ὑπήκουσαν ταῖς κλήσεσι καὶ οἱ πάντες τῇ συν-
 11 ελθόντων ἐπισκόπων, μάλιστα τῶν ὁμηροῦ τῶν Ὀσίων,
 12 καὶ καὶ αὐτῶν τῶν χρόνων καὶ διὰ τὴν ὁμολογίαν, καὶ αὐτῶν τῶν
 13 τοσούτων κάμνων ὑπομεμνημένων, πάσης τιμῆς τε καὶ
 14 αἰδοῦς τυχεύοντες ἀξίως, ἀναμενόντων καὶ παρρησι-
 15 οῦσιν αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς τὴν κέλευθον, ἵνα ἄπερ ἔπει-
 16 ταν τῇ συλλειτουργῶν ἐθρύλλησαν καὶ ἔγραψαν κατ'
 17 αὐτῶν, ταῦτα παρόντων ἐλέγξαν διηρώσιν. ἀλλ'
 18 ἐκ ἡλθον κληθέντες, καὶ τὴν παρρησίαν δεικνύοντες
 19 καὶ ἐκ τῶν τῶν συκοφαντίαν αὐτῶν, καὶ μονονυχίᾳ τῇ
 20 ὁπότε καὶ τῶν συσκευῶν ἢ πεποιήσας, βοᾶντες
 21 διὰ τὴν παρρησίαν. οἱ γὰρ θάρρουντες οἱ λέγοντες,
 22 τούτοις καὶ εἰς πρόσωπον συστῆναι δύναμι. ἐπειδὴ δὲ 35
 23 οὐκ ἀπηνήσαν, νομίζομεν λοιπὸν μηδὲν ἀγνοεῖν,
 24 καὶ ἐκείνοι πάλιν καυχώμενοι ἐβλήσαντες, ὅτι μηδὲν ἐ-
 25 χοντες ἐπὶ τῇ συλλειτουργῶν ἡμῶν ἐλέγξαν, τῶ-
 26 ποις μὲν ἀφ' ὧν αὐτοὶ ἔπεισαν, παρόντας δὲ ἀφ'-
 27 φθύγοντες. ἔφυγον γὰρ ἀγαπῶντες ἀδελφοί, καὶ μόνον 40
 28 ἀφ' ὧν τῶν τῶν συκοφαντίαν, ἀλλὰ ὅτι καὶ

Valens, Menophantus & Stephanus, literas scripserunt ad Julium collegam nostrum Ecclesiæ Romanæ Episcopum, adversus supradictos collegas nostros, Athanasium scilicet Episcopum Alexandriæ, Marcellum Episcopum Ancyræ Galatiæ, & Asclepam Gazæ. Scripserunt vero aliarum quoque regionum Episcopi, Athanasii quidem collega nostri innocentiam testimonio suo confirmantes: ea vero quæ ab Eusebio gesta essent, calumniarum ac mendacii plena esse asseverantes. Et quamvis ex eo quod à dilectissimo Julio collega nostro vocati non adfuerunt, & ex iis quæ ab eodem Episcopo Julio scripta sunt, manifeste patuit ipsorum calumnia: venissent enim proculdubio, si quam in iis quæ scripserant & quæ gesserant adversus collegas nostros, fiduciam habuissent: ex iis tamen quæ in hoc sancto & magno Concilio gessere, fraudem suam multo manifestius detexerunt. Nam cum in urbem Serdicam advenissent, conspicati fratres nostros Athanasium, Marcellum, Asclepam & reliquos, in judicium venire sunt veriti. Et vocati non semel atque iterum, sed sæpius, citationibus minime obtemperarunt; quamvis universi qui convenerant Episcopi, ac præcipue felix senectæ Hosius, qui tum ob ætatis prærogativam, tum ob confessionem fidei, tum ob tot ac tantos exantlatos labores, omni honore ac reverentia dignus est, ipsos expectarent, hortarenturque ut ad judicium venirent, ut ea quæ adversus absentes collegas nostros scripserant & divulgaverant, ipsis præsentibus possent convincere. Verum vocati, uti jam dixi, non adfuerunt: calumniam suam his quoque factis prodentes, & infidias ac fraudes quibus usi fuerant, hac tergiversatione tantum non proclamantes. Nam qui dictis suis confidunt, si coram adversariis suis stare in judicio non verentur. Cum igitur vocati non adfuerint, nemini deinceps obscurum esse arbitramur, eos etiam si denuo fraudulenter agere velint, tamen cum nihil habeant quod adversus comministros nostros probare possint, obtrectare quidem absentibus, præsentibus autem devitare. Fugerunt enim, fratres dilectissimi, non solum propter calumniam quam adversus istos confinxerant, verum

VALESII ANNOTATIONES.

habentur. Quam lectionem confirmat Hilarius in fragmentis: ubi Menophanti & Stephani Episcoporum nomina omittuntur, optime meo quidem iudicio. Etenim hæc epistola quam Eusebius Nicomedienfis ad Julium scripsit, missa est aliquot annis ante Antiochenæ Concilium quod in encænii celebratum est, ut ostendimus in lib. I. Observationum Ecclesiasticarum. Atqui eo tempore Stephanus nondum Antiochenæ Episcopatum regebat; sed Flaccillus qui Antiochenæ Synodo interfuit, ut docet epistola Julii Papæ ad Episcopos qui Antiochiæ congregati fuerant. Male ergo Theodorus, sive quis alius Menophanti ac Stephani nomina hic apposuit. Plures quidem fuisse fateor qui una cum Eusebio literas scripserunt ad Julium Papam adversus Athanasium. Id enim manifeste testatur Julius ipse in epistola ad Orientales, quam refert Athanasius pag. 745. Verum ex eorum numero non fuisse Stephanum, pro certo habeo.

1 Ἐγράψαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν μερῶν] Intelligunt patres Serdicensēs epistolam Synodicam Episcoporum Ægypti, scriptam ad Julium & ad omnes Episcopos Ecclesiæ Catholicæ, quam primo loco refert Athanasius in secundo Apologetico contra Arianos; & cujus mentionem facit Julius in epistola ad Orientales apud Athanasium pag. 745.

2 Εἰ καὶ τὸ μάλιστα] Apud Athanasium scribitur καὶ εἰ καὶ τὸ μάλιστα, &c. Mallem tamen scribere εἰ καὶ διὰ τὸ μάλιστα, &c. ut legit Camerarius.

3 Τούτοις καὶ εἰς πρόσωπον συστῆναι] Hilarius vertit, Qui enim habent fiduciam probare ea quæ absentes dicunt, hoc præsentibus parati sunt convincere. Atque ita fere reliqui Interpretes, uno excepto Camerario, qui vocem τούτοις non in neutro accepit, sed de reis ipsis intellexit. Sic enim vertit, Qui enim se qua dixere de aliis, probaturos esse confidunt, ne in faciem quidem illos accusare metuntur.

VARIORUM.

a Καὶ πῶς] Legendum καὶ πῶς, quemadmodum monuerunt Patres Benedictini.

K 2

τὸν

S. E. C. etiam eo quod advenisse cernerent qui ipsi
IV. diversa crimina objiciebant. Ferrum enim
Arianorum & vincula proferebantur. Aderant homines
in ortho- ab exilio reversi; & ab iis qui in exilio ad-
do- huc detinebantur, missi quidam comministri
xos nostri. Aderant cognati atque amici eorum
sevitia. qui per ipsos fuerant interempti. Et quod
 gravissimum est, aderant Episcopi, quorum
 unus ferrum & catenas proferebat, quas
 ipsorum opera gestarat. Alii vero mortem
 per calumnias ipsorum illatam testabantur.
 Etenim eo usque furoris progressi sunt, ut
 etiam Episcopum interficere tentaverint. A-
 deoque illum interfecissent, nisi ex ipsorum
Theodulus. manibus effugisset. Obiit certe collega no-
 ster beatæ memoriæ Theodulus, cum eo-
 rum calumniam fugeret. Per illorum enim
 calumniam jussus fuerat occidi. Alii gladio-
 rum plagas ostendebant: alii fame se ab illis
 vexatos querebantur. Atque hæc testaban-
 tur, non homines è vulgo, sed integræ Ec-
 clesiæ. Quarum nomine qui occurrerant &
 qui legatione fungebantur, milites cum gla-
 diis, turbas populi cum fustibus, Judicum
 minas, falsarum literarum suppositiones, cer-
 tissimis documentis probabant. Recitata
 sunt enim literæ Theognii ejusque confor-
 tium, adversus collegas nostros Athanasium,
 Marcellum & Asclepam scriptæ, ut Impe-
 ratorum animos in illos concitarent. Et hoc
 ita esse demonstrarunt ii qui tunc diaconi
 fuerant Theognii. His addebant virginum
 denudationes, Ecclesiarum incendia, com-
 ministris nostros in custodiam datos: atque
 hæc omnia nullam aliam ob causam, quam
 ob infaustram hæresim Ariomanitarum. Nam
 qui communionem eorum recusabant, ista
 perpeti cogebantur. Hæc illi cum cerne-
 rent, in extremas angustias redacti erant.
 Nam cum facinorum fuorum ipsos puderet,
 tamen quia hæc amplius occultari non po-
 terant, ad urbem Serdicam adventarunt, ut
 adventu suo opinionem omnibus afferrent
 se nihil deliquisse. At cum eos vidissent
 quibus calumnias struxerant, & quos va-
 riis calamitatibus oppræsserant; cum accu-
 satores & probationes criminum præ ocu-
 lis haberent, ad Concilium vocati venire

τούς ἐπὶ ἀφ' ὧν ἐκλήμασιν ἐκχαλουῦντο αὐτοῖς
 ἐθεώρην ἀπανήσαντας. δέσμὰ γὰρ ἦν καὶ σίδερα
 ἀποσπασθέντα. καὶ ἀπ' ἐξουσίας ἐπαυλόντες ἀνθρώ-
 ποι, καὶ ὧν ἦν ἐκεῖ κατεχόμενοι εἰς ἐξουσίας ἐλθόν-
 τες, ἦσαν συλλεττοῦντες. συγγενεῖς τε καὶ φίλοι δὲ
 αὐτοῦς συνεπαύοντο περιγέγοντο. καὶ τὸ μέγιστον, ἐπί-
 σκοποι παρῆσαν, ὧν ὁ μὲν τὰ σίδερα καὶ τὰς κα-
 τήνας ἀπέφερεν, ὡς δὲ αὐτοῖς ἐφόρεται· οἱ δὲ τὴν
 τῆς ἀφ' ὧν αὐτῶν θάνατον ἐμαρτύραντο. εἰς
 10 τοσοῦτον γὰρ ἐφθασαν ἀπονοίας, ὥς καὶ ἐπίσκοπον
 ὄντι χειρὶν ἀνελεῖν. καὶ ἀνέλινον αὐν, εἰ μὴ ἐξέφυγε
 τὰς χεῖρας αὐτῶν. ὁ ἀνέστη γοῦν ὁ συλλεττοῦργος
 ἡμῶν ὁ μακαρίτης Θεόδουλος, φθόνῳ αὐτῶν τὴν
 ἀφ' ὧν ἐκλήμασιν ἐκχαλουῦντο αὐτῶν
 15 ἀποθανεῖν. ἄλλοι δὲ ξιφῶν πληγὰς ἐπεδείκνυντο·
 ἄλλοι δὲ λιμὸν καὶ ἀπομαρτυρίαν παρ' αὐτῶν ἀπα-
 δύροντο. καὶ ταῦτα οὐχ οἱ τυχεῖς ἐμαρτύρουν ἀν-
 θρώποι, ἀλλ' ἐκκλησίαι ὅλαι ἦσαν. ὑπὲρ ὧν οἱ
 πρεσβύτεροι ἐδίδασκον, γραπτάς ξιφῆρας, ὅχλους
 20 καὶ ῥοπάλων, διχαζῶν ἀπειλὰς, πλαστῶν γραμ-
 μάτων καὶ ἀποβολὰς. ἀνεγνώσθη γὰρ γράμματα δὲ
 τοῦ Θεογνίου καὶ τῆς συλλεττοῦργίας ἡμῶν, Ἀθανα-
 σίου καὶ Μαρκέλλου καὶ Ἀσκληπᾶ, ἵνα καὶ βασιλεὺς
 καὶ αὐτῶν κινήσῃ. καὶ ταῦτα ἤλεγξαν οἱ γενό-
 25 μένοι τότε ἀφ' ὧν Θεογνίου. ὡς τοῖς τούτοις παρθέ-
 νων γυναικῶν, ἐμπρησμοῦς ἐκκλησιῶν, φυλακῶν
 καὶ τῶν συλλεττοῦργῶν καὶ ταῦτα πάντα δι' οὐ-
 δὲν ἔπερον, ἢ ἀφ' οὗ τὸ δυσάνθυμον αἶρεσιν τῆς Ἀρειο-
 μανιτῶν. οἱ γὰρ ὡς αὐτοῦ μένοι τὴν ὡς τοῖς
 30 κοινωνίαν, ἀνάστην εἶχον περὶ αὐτῶν. ταῦτα
 τοῖνυν συνορῶντες, εἰς τὸν εἶχον τὰ τῆς ἀπειλῆς
 σέως. αἰχμωόμενοι γὰρ αὐτῶν δεινὰ καὶ, ἀφ' οὗ τὸ μὴ
 δύνασθαι ἐπὶ ταῦτα κρύπτειν, ἀπήντησαν εἰς τὴν
 Σαρδεῶν πόλιν, ἵνα ἀφ' οὗ τῆς ἀφίξεως, ὑπὸ
 35 ὧς μὴ πλημμελήσαντες δέξωντο ἀποφύγεσθαι. ἰδόντες
 οὖν τοὺς παρ' αὐτῶν (συκοφαντηθέντας, καὶ τοὺς
 παρ' αὐτῶν παθόντας, τοὺς τε κατηγέροισι, καὶ τοὺς
 ἐλέγχους καὶ ὀρθολογισμοὺς ἔχοντες, εἰσελθεῖν ἐκ ἡδύ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀνίστη γοῦν συλλεττοῦργος] Pessime hunc locum verte-
 runt Interpretes, Epiphanius scilicet, Camerarius & Chri-
 stophoronius: qui putarunt Theodulum Episcopum com-
 paruisse in Serdicensi Concilio. Atqui Theodulus hoc lo-
 co diserte μακαρίτης appellatur, id est, beatæ memoriæ.
 Quod non nisi de mortuis dici solet, ut cuncti sciunt.
 Recte igitur Hilarius hunc locum ita vertit. *Decessit*
enim Coepiscopus noster beatissimus Theodulus, fugiens ipso-
rum infestationem. De hoc Theodulo Trajanopolis in
 Thracia Episcopo vide Athanasium in epistola ad Solita-
 rios pag. 821. & in Apologetico quem de fuga sua con-
 scripsit. Ex quibus tamen locis colligi videtur, Theodu-
 lum hunc adhuc superstitem fuisse post Concilium Ser-

dicense. Quod si ita est, tum loco ἀνίστη vertendum erit,
 recessit, vel sedem suam reliquit. Porro in vulgatis edi-
 tionibus Athanasii hoc verbum desideratur.

2 Αἰχμωόμενοι γὰρ] Apud Athanasium hic locus ita legi-
 tur, ἡγούμενοι μὲν γὰρ ὁμοθυμῶν αὐτῶν διδάσκοντες. ἀφ' οὗ τὸ μὴ
 δύνασθαι λοιπὸν, &c. Vulgatam tamen scripturam tuetur
 Hilarius & Epiphanius Scholasticus. Quanquam Hilarius
 verbum ὁμοθυμῶν quod apud Athanasium legitur, in sua
 quoque versione agnoscit. Sic enim habet. *Hæc igitur*
considerantes, in angusto se teneri peruidebant: erubescences
quidem confiteri ea qua commiserant, eo quod de castro non
possent ea diutius occultare.

VARIORUM.

a Σίδερα ἀποσπασθέντα] Mellius legeretur ἀποσπασθέντα,
 uti mox legitur σίδερα καὶ κατήνας ἀπέφερεν. W. Lowth.
 Totus hic locus apud Athanasium sic legitur & distin-
 guitur. σίδερα ἀποσπασθέντα, ἀπ' ἐξουσίας ἐπαυλόντες ἀνθρώ-
 ποι, καὶ ὧν ἦν ἐκεῖ κατεχόμενοι εἰς ἐξουσίας ἐλθόντες ἡσσαν
 συλλεττοῦντες συγγενεῖς. longe melius quam apud Theodori-
 tum nostrum, Clariss. Editorum iudicio.

b ὧν ὁ μὲν τὰ σίδερα] Hunc (inquunt Patres Benedicti-
 ni) conjectamus esse Lucium Hadrianopolitanum, ὃν παλ-
 αίως παρ' αὐτῶν καὶ αὐτοῖς φορέοντα, qui Arianis auto-
 ribus sæpenumero catenis onustus fuit, ut scribit Athanasius
 in Apologia de fuga.

c Ἀνίστη γοῦν ὁ συλλεττοῦργος] Apud Athanasium ἀπ' ἡμῶν
 hic legunt eruditiss. Editores, Monachi Benedictini. Quod
 si (inquunt) lectio Theodoriti genuina esset, vertendum
 foret extorris factus est comminister. Hallucinantur autem
 qui ex aliis Athanasii locis comprobati putant Theodu-
 lum post Sardicensem Synodum obiisse. Vide eosdem Cl.
 Monachos notis ad Athanas. Vol. I. pag. 354.

d Τῶν καὶ Θεογνίου] Addit Athanasius παλαιότατον. Sic
 & Hilarius, lecta sunt litera facta à Theognio falsa. Idem
 Hilarius, adversus Athanasium & Marcellum confictas di-
 cit, omisso Asclepa. Mon. Bened.

ναυτο κληθέντες· καὶ τοὶ τῆς συλλειτουργίας ἡμῶν
 Ἀθανάσιος καὶ Μαρκέλλος καὶ Ἀσκληπιάδης, πολλὰ τῇ
 1 παρρησίᾳ χρωμένον, καὶ ἀποδυρομένων καὶ ἐπιχει-
 ρούντων καὶ προσκαλημένων αὐτοῖς, καὶ ἐπαγγελλομένων
 μὴ μόνον ἐλέγχον τὴν Συκοφαντίαν, ἀλλὰ καὶ δεικνύ-
 ναι ὅσα καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν ἐπλημμέλησαν. οἱ
 δὲ τοσούτῳ φόβῳ ὅσον οὐκ ἐκείνους καταχέθησαν, ὥς
 Φυγῆν αὐτοὺς, καὶ διὰ τὴν Φυγὴν τὴν Συκοφαντίαν αὐ-
 τῶν ἐλέγξαν, καὶ ἄπειρ ἐπλημμέλησαν διὰ τὴν δρα-
 σμῶν ὁμολογήσαν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα τοῖνυν ἐ μόνον 10
 ἐκ τῆς προτέρας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τῆς κακοτρο-
 πίας καὶ τῆς Συκοφαντίας αὐτῶν δίκηνται, ὅμως ἵνα
 μὴδὲ ἐκ τῆς Φυγῆς πρόφασιν πᾶσι ἑτέρας κακουργίας
 ποιεῖσθαι δυνήσων, ἐσκεψάμεθα καὶ τὴν τῆς ἀλη-
 θείας λόγον τὰ παρ' ἐκείνων δραματικῶς ἐξεία- 15
 σαι. καὶ τῷτο προβέμενοι, ὁρίκαμεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
 πραχθέντων Συκοφαντίας, καὶ μὴδὲν ἕτερον ἢ ἐπιβλήν
 καὶ τὴν συλλειτουργίαν ἡμῶν πεποιηκότας. ὅν γ' ἔλεγον
 παρὰ Ἀθανάσιον πεφονεύοντες Ἀρσένιον, ὅτος ζῇ, καὶ
 οὐ τοῖς ζῶσιν ἐξείαζε. ἀπὸ τῆς τῆς, καὶ τὰ αὐτῶν 20
 τῶν ἄλλων θρυλληθέντων παρ' αὐτῶν φαίνονται πλάσμα-
 τα. ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ πόλεως ἐθρύνθησαν ὡς κλασθέν-
 τος παρὰ Μακαρίου ὁ πρεσβύτερος Ἀθανάσιος, ἐ-
 μαρτύρησαν μὲν αὐτοῖς οἱ παραβέβηκοι ἀπὸ τῆς Ἀ-
 λεξανδρείας καὶ Μαριώτης καὶ τῶν ἄλλων τόπων, ὅτι 25
 μὴδὲν τῶντων πέπρακται. καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἦν γράψαν-
 τες οἱ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου πρὸς Ἰβήλιον τὴν συλλειτουργίαν
 ἡμῶν, ἰκανῶς διεβεβαίοντο μὴδὲ ὑπόνοιαν ὅλως τοι-
 2 αὐτῶν γένεσθαι. ἄλλως τε λέγουσιν ὑπομνήματι
 ἔχειν καὶ αὐτοὺς, ὅτι καὶ μονομέρειαν συνέβη γενεῇ-
 3 θαι. καὶ ὅμως καὶ οὐ τοῖς ὑπομνήμασι τέτοις ἐθνηκοὶ
 καὶ καταχέμενοι ἠρωτῶντο. ἐξ ὧν εἰς κατηχέμενος
 ἐρωτώμενος, ἔφασκεν ἐνδὸν εἶναι ὅτι Μακάριος ἐπέ-
 4 σεν τῶν τόπων. καὶ ἕτερος ἐρωτώμενος ἔλεγε, τὴν θρυλ-
 λήμενον παρ' αὐτῶν Ἰσχυράν, νοσῆναι καὶ ἀκαχεῖσθαι 35
 οὐ καλῶς. ὡς ἀπὸ τῆς τῆς φαίνεται, μὴδὲ ὅλως γε-
 γενῆσθαι τὴν τῆς μυστηρίου, διὰ τὸ τῆς καταχέμενος
 ἐνδὸν εἶναι, καὶ τὴν Ἰσχυράν μὴ παρῆναι, ἀλλὰ νο-
 5 σῶναι καὶ ἀκαχεῖσθαι. καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ παμπόνηρος Ἰσχυ-
 ρας, ψευδόμενος ἐπὶ τῶν εἰρηκέναι κεκαυέναι τὸν 40
 3 Ἀθανάσιον πᾶσι τῶν θείων βιβλίων καὶ διαφύεσθαι,
 ὁμολογήσει καὶ ἐκείνῳ καιρῷ νοσῆναι ὅτι Μακάριος
 παρῆναι, καὶ ἀκαχεῖσθαι. ὡς καὶ ἐκ τῆς τῆς Συκοφαντίας
 αὐτῶν δίκηνται. ἀμέλει τῆς Συκοφαντίας αὐτῆς
 μὴδὲν τῶν Ἰσχυρῶν δεδωκασιν ἐπισκόπου ὄνομα, τῶν 45
 μὴδὲ πρεσβυτέρων τυγχάνοντι. ἀπαντήσαντες γὰρ
 δύο πρεσβύτεροι, οἱ σὺν Μελιτίῳ ποτὲ γενόμενοι,
 ὕπερον τῶν τῶν Μακαρίου Ἀλεξάνδρου τῶν γενο-
 μένων ἐπισκόπων Ἀλεξανδρείας προσδεχθέντες, οἱ καὶ

noluerunt: quamvis collegæ nostri Athanasius, Marcellus & Asclepas, magna cum fiducia quererentur & instarent, eosque provocarent, sponderentque se non solum refutatos eorum calumniam, verumetiam ostenduros quot & quantis malis ipsorum Ecclesias affecissent. Illi vero tanto conscientie suae terrore perculsi sunt, ut fugam arripuerint, & calumpniam suam fugiendo prodiderint, & ea quæ admiserant scelera, fuga sua confessi sint. Porro etsi malitia eorum & calumnia non solum ex præteritis, verum etiam ex his perspicue ostenditur; tamen ne ex fuga sua alterius fraudis ansam arripere possint, tragica eorum facinora juxta veritatis regulam examinare decrevimus. Quod cum nobis propositum esset, ex factis suis calumniatores illos esse deprehendimus, nihilque aliud quam infidias adversus collegas nostros, ipsos esse machinatos. Nam Arsenius, quem illi ab Athanasio occisum esse dicunt, superest adduc & inter homines degit. Ex hoc vero, reliqua omnia quæ de aliis vulgarunt, perinde falsa esse apparet. Sed quoniam de poculo à Macario Athanasii presbytero confecto, rumores ubique disseminarunt: ii qui ab urbe Alexandria & ex Mareote aliisque locis huc venerunt, testati sunt nihil hujusmodi factum fuisse. Episcopi quoque Aegypti, scriptis literis ad Julium collegam nostrum, constanter asseverarunt, ne suspicionem quidem ullam ejus rei existisse. Porro monumenta actorum quæ adversus illum habere se dicunt, altera tantum parte præsentate confecta esse constat. Et tamen in iis actis Pagani & catechumeni interrogantur. Unusque ex illis catechumenis interrogatus respondit, se intus fuisse tunc cum Macario eo advenit. Alius vero interrogatus dixit, Ischyram illum tantopere ab ipsis decantatum, tunc ægrum in cella decubuisse. Ex quo apparet, nihil solemnium mysteriorum eo tempore fuisse celebratum, cum catechumeni intus essent, & Ischyra non adesset, sed æger decumberet. Nam & ipse sceleratissimus Ischyra, qui mentitus erat dicendo, Athanasium sacros quosdam libros combussisse, ejusque rei convictum esse, confessus est ægrotasse se & in lecto jacuisse tunc cum Macarius adfuit: adeo ut ex hoc quoque appareat, illum revera calumniatorem esse. Et tamen huic ipsi Ischyra, calumnie istius mercedem dederunt nomen Episcopi, qui tamen ne presbyter quidem erat. Duo enim presbyteri, qui olim quidem cum Melitio fuerant, postea vero à beato Alexandro Episcopo Alexandriæ suscepti sunt, & nunc cum

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀποδυρομένων] Post hæc verba duæ voces deerant in vulgatis editionibus, quas supplēvi ex MSS. codicibus Savilii & Allatii, & ex Athanasio in Apologetico 2. contra Arianos.

2 Ἄλλως τε λέγουσιν] Hic locus aliter legitur apud Athanasium, hoc modo, ἄλλως τε καὶ λέγουσιν ὑπομνήματι ἔχειν καὶ αὐτοὺς, κατὰ μονομέρειαν συνέβη γενεῇσθαι. Quomodo edidit Jacobus Sirmundus. Nec dubium est quin hæc

scriptura vulgatæ lectioni anteposenda sit. Certe Hilarius legit συνέβη, ut ex versione ejus apparet.

3 Καὶ διαφύεσθαι] Apud Athanasium & in editione Jacobi Sirmundi legitur καὶ διηλύχθαι absque ullo sensu. Itaque malim legere καὶ διαλύχθαι, &c. Emendationem nostram confirmat Hilarius in fragmentis, qui hunc locum ita vertit. Nam & ipse totius malitia Ischyra commentator, exussisse Athanasium quendam de divinis scripturis librum dicebat; ac de hoc convictus confiteri cepit, &c.

SÆC. Athanasio versantur, ad Concilium venientes testati sunt, nunquam illum fuisse presbyterum, nec Melitium Ecclesiam ullam aut ministrum in Mareote unquam habuisse.

IV. Et hunc tamen qui ne presbyter quidem est, Episcopum nunc promoverunt, ut huius nominis titulo auditorum animos intercalumniandum percellant. Lectus est etiam

Marcellus. liber Marcelli collegæ nostri, & fraus Eusebianorum deprehensa est. Quæ enim Marcellus dixerat tanquam quæstionem proponens, ea tanquam ab illo asserta calumniati sunt. Recitata igitur sunt ista, & ea quæ post quæstiones propositas & quæ ante illas dixerat; & recta viri illius fides inventa est.

Nam neque à sanctæ Mariæ partu, sicut illi affirmant, Verbo Dei initium tribuit; nec regnum ejus finem habiturum esse dixit: immo regnum illius & principii expers & interminatum esse scripsit. Asclepas quoque collega noster protulit acta, quæ Antiochiæ confecta fuerant præsentibus ipsius accusatoribus, & Eusebio Episcopo Cæsariense: & ex sententiis Episcoporum qui huic iudicio præfuerunt, se innocentem esse demonstravit. Non igitur sine causa, fratres carissimi, isti crebro vocati non obtemperarunt; non sine causa fugam arripuerunt. Etenim conscientia scelerum suorum, exagitati, suas ipsorum calumnias fuga confirmarunt, effeceruntque ut fides iis haberetur quæ præsentibus accusatores contra ipsos dixerant ac probaverant. Præter hæc omnia, eos etiam qui ob Arianam hæresim olim accusati atque ejecti fuerant, ipsi non solum susceperunt, verum etiam ad altiore gradum promoverunt: diaconos quidem ad honorem Presbyterii; presbyteros vero qui depositi fuerant, ad Episcopatus dignitatem extollescentes: non alio consilio, quam ut impietatem quidem suam disseminare ac propagare, piam autem fidem corrumpere possent. Horum autem duces ac

Arianorum duces. principes post Eusebium nunc sunt, Theodorus Heracleæ, Narcissus à Neroniade Ciliciæ, Stephanus Antiochiæ, Georgius Laodiceæ, Acacius à Cæsarea Palæstinæ, Menophantus ab Epheso Asiæ, Ursacius à Singiduno Mœsiæ, Valens à Murfa Pannoniæ.

Isti enim eos qui secum ab Orientis partibus venerant, nequaquam passi sunt ad sacrosanctum Concilium accedere, nec in Ecclesiam Dei introire ullatenus permiserunt. Et cum Serdicam venirent, synodos certis in locis & pacta inter se fecerunt, adjectis comminationibus, ut cum Serdicam venissent, nec omnino ad iudicium accederent, nec simul & in eundem locum cum sacrosancta synodo convenirent: sed ut postquam

σὺν Ἀθανασίῳ ὅσις, ἐμαρτύρησαν μὴδὲ πώποτε τῶν πρεσβυτέρων γεγενῆσθαι, μὴδὲ ὅλως ἐκκλησίαν ἢ λειτουργίαν. καὶ ὁμοῦς ἡ μὴδὲ πρεσβύτερον τυγχάνοντα, νῦν ἐπίσκοπον προήγαγον, ἵνα τὰ ὀνόματι τῆς δόξης ἐπὶ τῆς συνοχαρίας καὶ ἀπλήτην τοὺς ἀκούοντας: ἀνεγνώσθῃ ἡ καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Μαρκέλλου, ὃ θύρεθρον τῆς εὐσεβίας ἢ χακοτεχνία. ἃ γὰρ ὡς ζητῶν ὁ Μάρκελλος εἴρηκε,

ταῦτ' ὡς ἀμολογημένα διαβεβλήκασι. ἀνεγνώσθη

οὐδὲ ταῦτα, ὃ καὶ ἐξῆς καὶ τὰ περὶ αὐτῶν τῆς ζητημάτων, καὶ ὁρθὴ ἡ πίστις τοῦ ἀνδρὸς θύρεθρον. ἔπειτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἁγίας Μαρίας, ὡς αὐτοὶ διεβεβαίωσαντο, δεξιῶν ἐδίδου τὰς Θεῶν λόγους, οὕτως τέλος

ἔχει τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἀναρχὸν ὃ ἀκατάπαυστον εἶναι τὴν πόλιν ἐργασίῃ. ὃ Ἀσκληπᾶς δὲ ὁ συλλειτουργὸς προσήλκεν ὑπομνήματα γνησιμὰ ἐν Ἀντιοχείᾳ, παρόντων καὶ τῶν κατηγόρων καὶ Εὐσεβίου τῷ ἀπὸ Καισαρείας. καὶ ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς δια-

στάσεως ὁπισκοπῶν ἔδειξεν αὐτὸν ἀδελφὸν εἶναι. εὐκότως οὐδὲ ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, χαλούμενοι πλάττειν οὐχ ὑπακούουσιν εὐκότως ἔφυγον. ὑπο γὰρ ὃ συνειδότες ἐλαυνόμενοι, φυγὴν τὰς αὐτῶν συνοχαρίας

αἰς ἐβεβαίωσαν, ὃ πιστευθῆναι τὰ κατ' αὐτῶν πεποιθήκασι, ἅπερ παρόντες οἱ κατηγοροῦντες ἔλεγον καὶ ἐπεδείκνυντο. ἐπὶ τοίνυν περὶ τούτοις πᾶσι καὶ τοὺς πάλαι κατηγορηθέντας καὶ ἐκκληθέντας

ἀφ' οὗ τὴν Ἀρείου αἵρεσιν, οὐ μόνον ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν προήγαγον ἀφ' οὗ καὶ εἰς πρεσβυτερίον, ἀπὸ δὲ πρεσβυτέρων εἰς ὁπισκοπὴν δὲ ὑδὲν ἔπειτα ἢ ἵνα ἡ ἀσέβεια διασπείρωται καὶ πλατύνεται διηθηθῇ, καὶ ἡ βίσις διαφθείρωται πῖστιν. εἰσὶ δὲ τούτων μὲν τοὺς περὶ Εὐσεβίου νῦν ἔξαρχοι, Θεόδωρος ἀπὸ Ἡερακλείας, Νάρκισσος ἀπὸ Νερονιάδης

ἡ Κιλικίας, Στέφανος ἀπὸ Ἀντιοχείας, Γεώργιος ἀπὸ Λαοδικείας, Ἀκάκιος ἀπὸ Καισαρείας ἡ Παλαιστίνης, Μηρόφαντος ἀπὸ Ἐφέσου ἡ Ἀσίας, Οὐρσάκιος ἀπὸ Συγγιδίου ἡ Μυσίας, Οὐάλης ἀπὸ Μυρσῶ ἡ

Πανονίας. καὶ γὰρ ἔτι τοῖς σὺν αὐτοῖς ἐλθόντων ἀπὸ τῶν ἑσῶν ὃ καὶ ἐπέτρεπον, ἔπειτα εἰς ἡ ἁγίαν σύνοδον ἐλθεῖν, ἔπειτα ὅλως εἰς ἡ ἐκκλησίαν ὃ Θεῶν παραβαλεῖν συνεχώρησαν. καὶ ἐρχόμενοι δὲ εἰς ἡ Σαρδικὴν, καὶ τόπος συνόδου ἐποιήσαντο περὶ εὐσεβίας καὶ συνήκας

μὲν ἀπειλῶν, ὥστε ἐλθόντας αὐτοὺς εἰς ἡ Σαρδικὴν, μὴδ' ὅλως εἰς ἡ κλῆρον ἐλθεῖν, μῆτις ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέλθεῖν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ἀλλὰ μόνον ἐλ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ τοὺς πάλαι κατηγορηθέντας] Rectius apud Athanasium legitur κατηγορηθέντας, quomodo etiam scriptum habet codex Savillii. Atque ita legit Hilarius, ut ex ipsius versione apparet.

2 Ἀπὸ δὲ πρεσβυτέρων] Hunc locum male ni fallor acceperunt interpretes. Non enim simpliciter dicunt sancti Patres, Arianos promovisse quosdam Presbyteros ad Epi-

scopatum. Non enim grave id crimen fuisset. Sed obijciunt Arianis quod multos, cum Diaconos, tum Presbyteros qui legitime depositi fuerant, non solum in communionem susceperint, sed etiam ad altiorem vixerint gradum ἀπὸ πρεσβυτέρων. Igitur, sunt depositi ex ordine Presbyterii, quemadmodum ἀπὸ ἐπισκοπῶν, sunt Episcopi depositi, ut legitur apud Palladium in vita Joannis Chrysostomi.

VARIORUM.

a Ἀνεγνώσθη οὐν πῶποτε, καὶ πῶ ἐξῆς] Apud Athanasium hic legitur ἀνεγνώσθη γοῦν πῶ ἐξῆς, & sic quidem Hilarius, lecta sunt enim quæ sequebantur. Mon. Bened.

b Μυρσῶν] Habet Athanas. Μυρσῶν. & πρὸς τοὺς σὺν αὐτοῖς ἐλθόντας. Mon. Bened.

θόρως

θεῖας καὶ ἐπὶ ἀφοσίωσιν ἑαυτῶν ὁπιδυμίαν ὁπιδυ-
 ξαμένους, ταχέως Φυγεῖν. ταῦτα γὰρ γινώσκοντες διδόν-
 ῃς παρὰ τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν Μακαρίου
 ἀπὸ Παλαιστίνης, καὶ Ἀστερίου ἀπὸ Ἀραβίας, τῶν
 ἐλθόντων σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀναχωρησάντων ἀπὸ τῆς
 ἀπιστίας αὐτῶν. ὅταν γὰρ ἐλθόντες εἰς τὴν ἁγίαν σὺν-
 οδὸν, καὶ μὴ βίαν ἢ ἔπαθον ἀποδύοντο· οὐδὲν γὰρ παρ'
 αὐτοῖς ὁρῶν ἔλεγον πρὸς τὴν ἀπιστίαν· προσκλίνοντες καὶ τῷ τοῦ
 αἵματος εἶναι ἐκεῖ πολλοὶ τὸ ὁρῶν ἀντιποιέμενοι δό-
 ξης, καὶ καλυπόμενοι ἐξ αὐτῶν ἐλθεῖν ὁρῶντα, καὶ
 2^a 2^a 2^a τὸ ἀπειλῶν καὶ ὁρῶντα καὶ τὸ βυλόμε-
 νων ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν. τῶν γὰρ ἑνὸς καὶ οὐκ ἐν
 οἴκῳ πάντες μένουσιν ἐσπένδοντες, μηδὲ τὸ βραχυ-
 ταίον ἰδιόθεν αὐτοῖς ἐπιτρέψαντες. ἐπεὶ ὅτι ἔκκει
 παρασημασμένη, καὶ ἀνεκδιηγῆτος εἶσαί τας συ-
 15 κοφαντίας, τὰ δεισιμα, τὰς φόβους, τὰς πληγὰς,
 τὰς αἰτίας τῶν πλατῶν ὁπιδυμῶν συσχυὰς, τὰς αἰ-
 κίας, τὰς γυμνάσεις τῶν παρθένων, τὰς ἐξορίας, τὰς
 χαλαρότητας τῶν ἐκκλησιῶν, τὰς ἐμπρησμούς, τὰς με-
 ταθέσεις ἀπὸ μικρῶν πόλεων εἰς μεγάλας παροικίας,
 καὶ τὰς γὰρ πάντων τῶν καὶ τὸ ὁρῶν πείσας οὐκ ἐπανα-
 στασιάζουσιν ἀλλὰ ἀνίστανται δι' αὐτῶν· τῶν
 γὰρ ἑνὸς καὶ οὐκ ἐν οἴκῳ πάντες μένουσιν ἐσπένδοντες
 25 ἀλλήλους, Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκο-
 πον, καὶ Μάρκελλον τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκο-
 πον, καὶ τὸν Γάζης, καὶ τὸν σὺν αὐτοῖς συλλειτουργῶντας
 τοῦ Κυρίου, ἀδελφούς καὶ καθαροὺς εἶναι ἀπεφθάρμεθα,
 ἡρώσαντες καὶ εἰς τὴν ἐκαστοῦ παροικίαν, ὥστε γινώσκοντες
 ἐκείνης ἐκκλησίας τὰς λαὸς τῶν ἰδίων ἐπισκόπων καὶ
 30 καθαρότητα· καὶ τῶν μὴ ἔχοντων ἐπίσκοπον καὶ προ-
 δόξαν· τῶν γὰρ εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν ἐπελθόντας
 δίκην λύκων, Γρηγόριον τὸν Ἀλεξανδρείας, Βασίλειον
 τὸν Ἀλκυρά, καὶ Κυρπανὸν τὸν ἐν Γάζῃ, τῶν καὶ μηδὲ
 ἐπισκόπων ὀνομάζοντες καὶ Χριστιανούς, καὶ ὅλους κοι-
 νωνίαν πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες, καὶ δὲ δεχόμενοι πρὸς
 35 αὐτῶν γράμματα, μήτε γράφοντες πρὸς αὐτούς, τῶν
 καὶ Θεόδωρον τὸν ἀπὸ Ἡερακλείας τὸν Εὐρώπης, καὶ
 Νάρκισσον τὸν ἀπὸ Νερωνιάδος τὸν Κιλικίας, Ἀκάκιον τὸν
 ἀπὸ Καισαρείας τὸν Παλαιστίνης, καὶ Στέφανον ἀπὸ
 Ἀντιοχείας, καὶ Οἰρσάκιον ἀπὸ Συλιδίου τὸν Μυσίας,
 40 καὶ Οὐάλεον τὸν ἀπὸ Μυρσῶν τὸν Παννονίας, καὶ Μηρό-
 φαντον τὸν ἀπὸ Ἐφέσου, καὶ Γεώργιον τὸν ἀπὸ Λαοδι-
 3 κείας, καὶ καὶ Φοβηθέντες μὴ παρεγέγοντο ἀπὸ τῶν

urbem ingressi essent, ac dicis causa præ- S. A. C.
 sentiam suam tantummodo ostendissent, IV.
 statim se fuga proriperent. Hæc enim ad
 notitiam nostram perlata sunt per collegas
 nostros, Macarium Palæstinæ & Asterium *Macarius*
 Arabiæ Episcopos, qui cum ipsis quidem *Asteri-*
 advenerunt, sed ab ipsorum perfidia reces-
 serunt. Hi cum ad sanctam synodum ve-
 nissent, & vim quam passi fuerant con-
 questi sunt: & nihil recte atque ordine
 apud illos geri affirmarunt: illud quoque
 adjicientes, multos illic esse qui rectam fi-
 dem retineant, sed prohiberi ab illis ne huc
 veniant, partim pollicitationibus, partim mi-
 nis adversus eos qui ab ipsorum partibus
 vellent recedere. Hujus rei causa omnes
 in una domo simul manere studuerunt, ne
 modico quidem tempore cuicumque permit-
 tentes privatim degere. Igitur quoniam si-
 lentio involvere, & indicas præterire non
 oportuit calumnias, cædes, vincula, verbe-
 ra, falsarum epistolarum insidias, contu-
 elias, virginum denudationes, exilia, Ec-
 clesiarum everfiones, incendia, translationes
 20 à minoribus civitatibus ad majores Eccle-
 sias; & quod omnium maximum est, in-
 faustam Arii hæresim nunc adversus rectam
 fidem ab ipsis excitatam: idcirco dilectos
 quidem fratres & collegas nostros, Atha-
 nasium Episcopum Alexandriæ, Marcel-
 lum Episcopum Ancyræ Galatiæ, Ascle-
 pam Gazæ, & eos qui cum illis mini-
 stri sunt Domini, innocentes ac puros esse
 pronuntiavimus: scriptis literis ad unius-
 cujusque Ecclesiam, ut cujusque Ecclesiæ
 30 populus innocentiam Episcopi sui cognos-
 cat: & hunc quidem habeat atque expe-
 cket Episcopum: eos vero qui luporum
 instar in eorum Ecclesias invaserunt; Gre-
 gorium scilicet Alexandriæ, Basilium An-
 cyræ, & Quintianum Gazæ, nec Episco-
 pos omnino nec Christianos appellent; nec
 cum iis ullam habeant communionem: &
 neque literas ab illis accipiant, neque ad
 illos scribant. Theodorum vero ab Hera-
 clea Europæ, Narcissum à Neroniade Ci-
 licix, Acacium à Cæsarea Palæstinæ, Ste-
 phanum Antiochiæ, Ursacium à Singiduno
 Mœsiæ, & Valentem à Murfa Pannoniæ,
 Menophantum Ephesi, & Georgium Laodi-
 40 cæ, etsi is metu percussus ab Oriente non

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μακαρίου ἀπὸ Παλαιστίνης] Ita legitur in cunctis exem-
 plaribus & apud ipsum Athanasium. Scribendum tamen
 est Ἀρείου, ut legitur apud Hilarium in fragmentis. Sic enim
 Athanasius alibi eum vocat. Et inter Episcopos qui Ser-
 dicensi Concilio subscripserunt, recensetur Arius à Palæsti-
 na, & Asterius ab Arabia.

2 Δὲ τὸ ἀπειλῶν καὶ ὁρῶντα] Apud Athanasium le-
 gitur καὶ ἐπιγγέλλει. Quæ si vera lectio est, necessario

dicendum erit transposita esse vocabula, & verbum ἐπι-
 γέλλει priorē loco reponendum. Vulgatam tamen lectio-
 nem interpretari commodè possumus de mandatis Imper-
 atorū Constantii, quæ dederat diversis iudicibus adversus
 eos qui ab Orientalium consortio recessissent.

3 Εἰ καὶ Φοβηθέντες] Rectius apud Athanasium scribitur
 εἰ καὶ Φοβηθέντες μὴ παρεγέγοντο. Et paulo post καὶ τῶν
 2^a τὸ καὶ τῶν, &c. Hæc enim de Georgio solo dicuntur,

VARIORUM.

a ἐπιγγέλλει] Valesius legendum putat ἐπιγγέλλει καὶ
 ἀπειλῶν. Sed quorsum illa verborum transmutatio, cum
 ἐπιγγέλλει id ipsum sit quod ἀπειλῶν, ut alias sæpe
 animadvertimus. Paulo post εἰ καὶ οἱ πάντες, melius
 πάντες apud Athanasium. Infra ἀνεκδιηγῆτος. Felckmannus
 putat legendum ἀνεκδιηγῆτος, & sane Hilarium ita legit, qui
 habet: quia ergo non oportuit contere, nec in illa reti-
 nere. Idem Clariss. Monachi.

* Theodoriti tamen lectio, dum recte intelligatur, bene
 habet: nam illud, τοὺς καὶ ante Θεόδωρον positum, in re-
 liquis etiam subintelligi debet, ac si legeretur τοὺς καὶ Νάρ-
 κισσον — τὸν καὶ Γεώργιον, & ita illud Φοβηθέντες de solo
 Georgio in singulari intelligatur; quæ loquendi formula
 sexcenties apud Athanasium occurrit. Cl. Monachi Bene-
 dictini.

SÆC. IV. venit, tamen quia à beato Alexandro Alexandriæ quondam Episcopo depositus est, & quoniam tum ipse, tum supradicti omnes Arii vefaniam sectantur; ob varia denique crimina quæ illis objecta sunt, eos sancta

synodus communi omnium consensu ab Episcopatu deposuit. Eosque non solum Episcopos non esse decrevimus, sed ne communione quidem fidelium dignos esse habendos. Nam qui à Patris substantia & deitate Filium separant, & qui Verbum extraneum faciunt à Genitore, hos ab Ecclesia Catholica separari convenit, & à Christianorum nomine alienos censer. Sint igitur vobis nobisque omnibus anathema, eo quod verbum veritatis adulteraverint.

1 Cor. 11. Apostolicum enim præceptum est: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit. Cum his ut nemo communice præcipite. Nulla enim communio est luci cum tenebris. Hos omnes procul à vobis amovete: nulla est enim consensio Christo cum Belial. Cavete fratres dilectissimi, ne ad illos scribatis, neve ab illis literas accipiat. Curate potius carissimi fratres & comministri, ut vos quoque tanquam spiritu præsentis, synodo nostræ consentiat, & subscriptione vestra suffragemini, ut ab omnibus ubique comministris nostris unanimis concordia servetur. Abdicamus porro, & extorres ab Ecclesia catholica pronuntiamus eos qui affirmant, Christum quidem esse Deum, sed verum Deum non esse: & Filium quidem esse, sed non esse verum Filium: eumque genitum esse simul ac factum. Sic enim se intelligere genitum profitentur, quia

2 Cor. 6. venit, tamen quia à beato Alexandro Alexandriæ quondam Episcopo depositus est, & quoniam tum ipse, tum supradicti omnes Arii vefaniam sectantur; ob varia denique crimina quæ illis objecta sunt, eos sancta synodus communi omnium consensu ab Episcopatu deposuit. Eosque non solum Episcopos non esse decrevimus, sed ne communione quidem fidelium dignos esse habendos. Nam qui à Patris substantia & deitate Filium separant, & qui Verbum extraneum faciunt à Genitore, hos ab Ecclesia Catholica separari convenit, & à Christianorum nomine alienos censer. Sint igitur vobis nobisque omnibus anathema, eo quod verbum veritatis adulteraverint. Apostolicum enim præceptum est: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit. Cum his ut nemo communice præcipite. Nulla enim communio est luci cum tenebris. Hos omnes procul à vobis amovete: nulla est enim consensio Christo cum Belial. Cavete fratres dilectissimi, ne ad illos scribatis, neve ab illis literas accipiat. Curate potius carissimi fratres & comministri, ut vos quoque tanquam spiritu præsentis, synodo nostræ consentiat, & subscriptione vestra suffragemini, ut ab omnibus ubique comministris nostris unanimis concordia servetur. Abdicamus porro, & extorres ab Ecclesia catholica pronuntiamus eos qui affirmant, Christum quidem esse Deum, sed verum Deum non esse: & Filium quidem esse, sed non esse verum Filium: eumque genitum esse simul ac factum. Sic enim se intelligere genitum profitentur, quia

ἐφ' ὃς, ὅπως ἀπὸ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου ἡ γέννησις ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας καθήρτηται αὐτὸς, καὶ διὰ τὸ καὶ τότε οὐκ αὐτοῖς τὸ Ἀρεῖον μανίας εἶναι, καὶ διὰ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῖς ἐκλήματα, τότε παμφήρως καθέλειν ἡ ἀγία σύνοδος ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ἐκείνους μὴ μόνον αὐτὸς ἐπισκόπους μὴ εἶναι, ἀλλὰ μηδὲ κοινωνίας μετὰ τῶν αὐτῶν καλεῖται. τῶν γὰρ χωρίζονται τὸ Πατρὸς ὁμοῦς καὶ θεότητος τὸ ἴδιον, καὶ ἀπαλλοτριῶνται τὸ λόγον ἀπὸ τῶν Πατρὸς, χωρίζονται ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας προσήκει, καὶ ἀλλοτρίως εἶναι τῇ Χριστιανῶν ὁμόνοια. ἔχουσιν τοῖνυν ὑμῖν καὶ πάντι ἀνάθεμα, διὰ τὸ κεκαπηλευμένοι αὐτῶν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Σοφορικὸν γάρ ἐστι παράγγελμα, εἴ τις ὑμᾶς διαφελίζεται παρὰ τὸ παρελθεῖν, ἀνάθεμα ἔστω. τότε μὲν κοινωνοὶν παραγγέλλεται. ἔδδ μία γὰρ κοινωνία φωνῇ πρὸς σκότος. τότε πάντας μακρὰν ποιῶν. ἔδδ μία γὰρ συμφωνία Χριστοῦ πρὸς Βελίαν. καὶ φυλάξατε, ἀδελφοὶ ἀγαπῆτοί, μήτε γράψῃ πρὸς αὐτῶν, μήτε γράμματα παρ' αὐτῶν δεχέσθαι. σπουδάσατε καὶ ὑμεῖς ἀγαπῆτοί ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, ὡς τὸ πνεῦμα παρόντες, τῇ συνόδῳ ἡμῶν συναίνεσαι, καὶ ψηφισαὶ δι' ὑπογραφῆς ὑμετέρων, ὑπὲρ τῆς παρὰ πάντων τῶν ἀπανταχῶ συλλειτουργῶν ἡμῶν ὁμοφωνίαν διασφραῖσαι. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἐκείνοις καὶ ἐξομολογῶντες τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, τοὺς διαβεβαιώσαντες, ὅτι Θεὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς δηλονότι, ἀλλὰ μὴ ἀληθινὸς Θεὸς ὡς ἐστὶν ὁ Πῦρ, ἀλλὰ ἀληθινὸς ὡς ἐστὶν. ὅτι γνητὸς ἐστὶν ἅμα καὶ ἀγέννητος. ὅπως γὰρ εἰ αὐτὸς νοῦν τὸ γεγεννημένον ὁμο-

VALESII ANNOTATIONES.

qui sibi metuens domi remanserat, nec una cum reliquis Orientis Episcopis ad Concilium venerat. Certe quæ sequuntur, aperte significant solum hic Georgium Laodiceum intelligi. Hic enim dum esset Presbyter, ab Alexandro Alexandriæ Episcopo depositus fuerat, ut testatur Athanasius, tum in Apologetico ad Constantium, tum in libro de Synodis Arimini & Seleuciz. Sed & Hilarius in fragmentis, hunc locum non aliter legit atque accepit quam Athanasius.

1 Ὁμοφωνίαν διασφραῖσαι] In his verbis clauditur epistola Synodica Concilii Serdicensis, tum apud Athanasium in secundo Apologetico contra Arianos, tum apud Hilarium in fragmentis. Et post hæc verba additur sollemnis salutatio in hunc modum: Ὁμοφώνως καὶ ἀγαπῶντες ὑμᾶς καὶ ἐνδομῶντες ἀλλήλους ἀγαπῆτοί ἀδελφοί. Apud Hilarium vero hæc adduntur, *Oramus fratres, vos in Domino bene valere.* Cætera quæ sequuntur apud Theodorum de expositione fidei, spuria sunt & adulterina, ut docet certissimus auctor Athanasius in epistola Synodica ad Antiochenes pagina 576. editionis Parisiensis. Ubi hæc adjecta fuisse dicit à quibusdam, absque consensu Episcoporum qui Concilio interfuerant. Quibus reliqui Episcopi acriter resisterunt, proclamantes contentos se esse Nicæna fide, nec quidquam ei ulterius addendum: ne fides à sanctis Patribus edita, imperfecta esse videretur, neve aditus daretur malis hominibus novas subinde fidei formulas procudendi. Ac profecto satis mirari non possum, Theodorum istud ignorasse, aut si scivit, id dissimulasse. Quorum neutrum in Theodoro excusari potest.

2 Ὅτι γνητὸς ἐστὶν ἅμα καὶ ἀγέννητος] Hic locus corruptissimus est, nec ullum ex eo commodum sensum elicere poterunt interpretes. Ego vero levissima mutatione eum ita restituendum esse existimo, γνητὸς ἐστὶν ἅμα καὶ γνητός, hæc enim erat hæresis Arianorum, qui Filium Dei simul

genitum & factum esse dicebant; & iis duobus vocabulis quæ unica littera inter se discrepant γνητός & γνητός, imperitis hominibus illudebant. Hos igitur damnant sanctissimi Patres, seu potius ii qui appendicem istam composuerunt. Quantum porro discriminis sit inter ista duo vocabula, nemo est qui non videat. Idem dicendum est de duobus illis vocabulis ὁμοφώνως & ὁμόφωνως. Nicetas in Thesaurο orthodoxæ fidei, lib. 2. cap. 34. hanc differentiam notat his verbis. 'Sciendum enim est, quod ὁμόφωνως, si per unicum scribatur, id significat, quod nec creatum nec factum est: ὁμόφωνως vero per duplex, id significat quod genitum non est. Jam priore significato, essentia differt ab essentia: Alia enim essentia est increata seu ὁμόφως per unicum, aliaque item γνητός seu creata. Posteriore vero significato essentia nihil quicquam ab essentia differt. Omnis enim animantium speciei prima hypothesis ὁμόφως, hoc est ingenta, non autem ὁμόφως, hoc est increata fuit, &c. Jam si priorem significationem sequaris, tres illæ divinæ hypostases inter se conveniunt. Nam consubstantiales & increatæ sunt: Posteriores vero si sequaris, haudquaquam conveniunt. Solus enim Pater ingentus est &c. Idem longe ante Nicetam notarat Epiphanius in hæresi Origenistarum cap. 8. ubi reprehendit Origenem qui in præfatione commentariorum in Psalmos, Filium Dei appellat γνητόν Θεόν. Ac nonnullos quidem Origenem excusantes contendisse scribit, idem esse γνητόν & γνητός. Contra vero affirmat Epiphanius hæc duo longe inter se differre. γνητόν enim esse id quod factum est & creatum.

3 Οὕτως ἐκείνους] Codex Leonis Allatii hic una voce auctorior est, hoc modo, ὅπως γὰρ αὐτὸς νοῦν &c. sequentia vero non dubito quin sic emendanda sint, ὅτι ὅπως ἐστὶν γνητός. Id est sic enim se intelligere profitentur genitum, quia ille sit unus ex iis quæ facta sunt. Emendationem nostram confirmat Epiphanius loco citato.

VARIORUM.

a ψηφισαὶ δι' ὑπογραφῆς] In veteribus editionibus legebatur ἀπὸ χειρὸς quam lectionem secutus Hilarius, per litteras vestras vertit, sicut observavit Cl. Benedicinus.

λογῶν,

λογῶν, ὅτι ἔπος εἶπεν τὸ γεννημένον ἐστίν. καὶ ὅτι
 ἔχει τὸ πρὸ αἰώνων ὄντος, διδάσκει αὐτὸς δεχθῆναι
 καὶ τέλος, ὅτι ἐκ τοῦ καιροῦ, ἀλλὰ πρὸ πάντων
 χρόνων ἔχει. καὶ ἀπογόνον ὃ δὲ ἔχει ἀπὸ τῆς
 ἀσπίδος τῆς Ἀριανῆς ἐγενήθησαν, Οὐάλης καὶ Οὐρ-
 σακίος· οἱ πῆες καυχώμενοι καὶ ἐκ ἀμφιβάλλουσι λέ-
 γοντες εἰσὶν Χριστιανὸς εἶναι, καὶ ὅτι ὁ Λόγος καὶ ὅτι
 τὸ Πνεῦμα καὶ ἐσαυρώθη καὶ ἐσφάγη καὶ ἀπέθανεν καὶ
 ἀνέστη καὶ ὅτι πρὸ τοῦ αἰρετικῶν σύστημα Φιλονόου,
 ἀφ' ὧν εἶναι τὰς ἀποστάσεις τῆς Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
 καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ εἶναι κατὰ τὴν φύσιν. ἡμεῖς δὲ
 ταύτην παρήλαβεν καὶ διδασκόμεθα, καὶ ταύτην ἐχο-
 μεν καὶ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν παράδοσιν καὶ πίσιν καὶ
 ὁμολογίαι, ἡ μίαν εἶναι ὑπόστασιν, ἣν αὐτοὶ οἱ αἰρετικοὶ
 εἰσὶν προσεγερμένοι, τῆς Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος. καὶ εἰ ζητοῦν, τίς τῶν Υἱῶν ἡ ὑπόστασις ἐστίν;
 ὁμολογοῦμεν ὡς αὐτὴ ἦν ἡ μόνη τῆς Πατρὸς ὁμολογί-
 μων· μηδὲ ποτε Πατέρα χωρὶς Υἱοῦ, μηδὲ Υἱὸν χω-
 ρὶς Πατρὸς γεννητῶν, μηδὲ εἶναι δύνασιν. ὅτι ἐστὶ Λό-
 γος Πνεῦμα, ἐκ ἑχόν. ἀποκρίσας τὸν γὰρ ἐστὶ λέγειν
 ποτὶ Πατέρα καὶ ποτὶ Υἱὸν καὶ ποτὶ ἁγίον· καὶ ὁμοῦ
 καὶ εἶναι δύνασιν, ἐπὶ αὐτῇ μαρτυρίᾳ τῶν Υἱῶν, λέ-
 γουσα, ἐγὼ εἰς τὸν Πατέρα, καὶ ὁ Πατὴρ εἰς ἐμοί. καὶ ἐγὼ
 καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμέν. ἡμεῖς ἡμῶν ἀρετῇ τὸ γεννη-
 μέν, ἀλλὰ γεννητῶν πρὸ πάντων, ἀπὸ ἀόρατα
 καὶ ὁρατὰ προσεγερμένοι· ποιήσιν καὶ τεχνίτην καὶ ἀρχι-
 γέροντα καὶ ἀγγέλων, καὶ κόσμου, καὶ τῶν ἀνθρώπων γένους. ὅτι
 Φησὶν, ἡ πάντων τεχνίτης ἐδίδαξέ με σοφία· καὶ πάντα
 δι' αὐτῆς ἐγένετο. ἡ πάντοτε ὡς εἶναι ἡ δύναμις, εἰ ἀρ-
 χὴν ἔλαβεν, ὅτι ὁ πάντοτε ὢν, ἀρχὴν ἐκ ἑχὼ Λόγος.
 Θεὸς δὲ ὅστις ποτε ὑπομένει πῶς. καὶ λέγει· τῆς Πα-
 τέρ, Υἱὸν εἶναι, καὶ πάλιν τῆς Υἱὸν Πατέρα εἶναι.
 ἀλλ' ὁ Πατὴρ, Πατὴρ ἐστὶ καὶ ὁ Υἱός, Πατὴρ καὶ Υἱός
 εἰσιν. ὁμολογοῦμεν δύναμιν εἶναι τῆς Πατρὸς τὸν Υἱόν·
 ὁμολογοῦμεν καὶ Λόγον Θεὸν Πατέρα εἶναι Υἱόν, παρ' ὃν
 ἕτερος ἐκ ἐστίν καὶ τῆς Λόγον ἀληθῆ Θεόν, καὶ σοφίαν,
 καὶ δύναμιν. ὁ ἀληθὴς δὲ Υἱὸν παραδιδάσκον, ἀλλ' ἐκ
 ὧν οἱ λαοὶ Υἱὸν προσεγερμένοι, τῆς Υἱὸν λέ-
 γοντες, ὅτι ἐκείνους ἡ ἀφ' ἧς τῶν Θεῶν εἶναι ἡ ἀναγι-
 νάσκουσα χάρις, ἡ ἀφ' ἧς τὸ κατὰ τὴν φύσιν Υἱὸν προσε-
 γερμένοι, καὶ διὰ τῆς μίαν ὑπόστασιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Πα-
 τέρ, καὶ τοῦ Υἱοῦ. ὁμολογοῦμεν μονογενῆ καὶ πρωτότο-
 κον· ἀλλὰ μονογενῆ τὸν Λόγον, ὅς πάντοτε ἦν καὶ
 ἐστὶ ἐν τῷ Πατρί· τὸ πρωτότοκος δὲ τῶν ἀνθρώπων.

ita dixerunt, id quod genitum est factum
 est. Et sic cum Christus sit ante secula,
 principium ei tribuunt & finem; quod ta-
 men non in tempore habet, sed ante omnia
 tempora. Nuper vero duæ viperæ ex A-
 riana aspide prodierunt, Valens & Ursaci-
 us. Qui gloriantur, nec dubitant se Chri-
 stianos dicere, asserentes Verbum & Spi-
 ritum crucifixum esse & occisum & a mor-
 tuis surrexisse: & quod hæreticorum fa-
 ctio pertinaciter asseverat, Patris ac Filii &
 Spiritus sancti diversas esse hypostasies, & à
 se invicem separatas. Nos vero hanc à ma-
 joribus accepimus ac didicimus, & hanc
 tenemus catholicam atque Apostolicam tra-
 ditionem & fidem ac professionem, unam esse
 hypostasim quam ipsi hæretici substantiam
 appellant, Patris ac Filii ac Spiritus sancti.
 Et si quærant quænam sit hypostasis Filii,
 profiteamur eam esse quæ omnium consen-
 su sola est Patris: nunquam Patrem sine
 Filio nec Filium sine Patre fuisse, nec esse
 posse. Absurdissimum enim est dicere, Pa-
 trem aliquando fuisse sine Filio. Alterum
 enim sine altero nec nominari; nec esse
 posse, ipsius Filii testimonium est, dicen-
 tis: Ego in Patre & Pater in me. Et
 rursus: Ego & Pater unum sumus. Nemo
 nostrum negat genitum, sed genitum di-
 cimus ante omnia quæ visibilia & invisi-
 bilia dicuntur: conditorem atque opificem
 Angelorum & Archangelorum, mundique
 totius ac generis humani. Ait enim Scri-
 ptura: Omnium artifex sapientia docuit
 me. Et alibi: Omnia per ipsum facta sunt.
 Jam quod semper est Verbum, initium
 non habet. Non enim semper esse potuis-
 set, si sumpsisset exordium. Deus autem
 nunquam finem admittit. Non dicimus
 Patrem esse Filium, nec rursus Filium esse
 Patrem. Verum Pater est Pater Filii; &
 Filius est Patris Filius. Confitemur Fili-
 um esse virtutem Patris. Confitemur illum
 esse Verbum Dei Patris, præter quod nul-
 lum est aliud: & Verbum verum Deum,
 & sapientiam ac virtutem esse. Verum
 autem Filium esse tradimus, non sicut alii
 Filii appellantur. Nam hi quidem aut re-
 generationis causa Dii dicuntur, aut eo
 quod digni habiti fuerint, Filii nuncupan-
 tur: non autem ob unam substantiam
 quæ est Patris & Filii. Eundem confi-
 temur unigenitum esse ac primogenitum.
 Sed unigenitum quidem Verbum quod
 semper fuit & est in Patre: primogeni-
 tum vero, ob naturam humanam. Præ-

Una hypo-
 stasis, Ca-
 tholica tra-
 ditio.

Joan. 14.
 10. — 10.

Sap. 7. 22.
 Joan. 1.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Γέννησις ἔχει] Primam vocem addiderunt Typographi
 Genevenses ex libro Christophoroni. Sed cum abest à
 MSS. codicibus, nec habeatur in editione Basilienfi, nec
 in versione Epiphani Scholastici, merito eam expunxi,
 licet Sirmundus eam retinuerit, & pro ἀπὸ emendaverit
 ὅτι.

2 Ὁ ἐστὶ Λόγος πνεῦμα, οὐκ ἔχει] In editione Basilienfi duæ
 postremæ voces parenthesi includuntur: Nec habentur in
 versione Epiphani Scholastici. Ego vero etiam priores
 libenter expungerem, quippe quæ sensum hujus loci con-

turbant. Quod si quis eas retinere voluerit, locus inter-
 pungendus erit hoc modo, καὶ εἶναι δύνασιν ὃ ἐστὶ Λόγος,
 πνεῦμα οὐκ ἔχει. Id est, nec verbum posse esse sine spiritu.

3 Οὐ πάντοις ὡς εἶναι] Οὐδὲ πάντοις, codex Regius Pini.]
 Hoc loco verba transposita esse jampridem animadverti.
 Igitur ante hæc verba, collocanda est periodus quæ sequi-
 tur hoc modo, ὅτι ὁ πάντοτε ὢν, ἀρχὴν ἐκ ἑχὼ Λόγος. Ita
 plana sunt omnia.

4 Ἀληθὴς δὲ Υἱὸν παραδιδάσκον] Duæ priores voces de-
 sunt in MS. codice Savilii & in ed. Bas.

VARIORUM.

2 Μίαν εἶναι ὑπόστασιν, ἣν αὐτοὶ οἱ αἰρετικοὶ εἰσὶν προσ-
 εγερμένοι] De vario sensu vocis *Hypostasis* apud Antiquos,
 Tom. III.

vide Cl. Bullum fuisse differentem in Defens. Fid. Nicæn.
 Sect. 2. cap. 9. n. 11. W. Lowth.

L

ἀφ' ἧς

S.Æ.C. cellit tamen nova creatione, quia primogenitus est etiam ex mortuis. Confitemur unum esse Deum, unamque esse Patris ac Filii deitatem. Nec quisquam negat Patrem Filio majorem esse, non propter aliam hypostasim, aut aliam differentiam; sed quia

Patris &
Filii unitas
qualis.

IV. Porro impia ac perversa est eorum interpretatio: qui à Domino dictum esse contendunt, Ego & Pater unum sumus: propter consensum atque concordiam. Omnes vero quotquot sumus catholici, stultam ac deplorandam illorum sententiam damnavimus. Quemadmodum enim homines mortales, ubi offendere se mutuo ac rixari cœperint, dissidere inter se solent, & rursus in gratiam redire; ita discidium ac discordiam inter omnipotentem Deum Patrem ac Filium intercedere posse dicunt: quod quidem suspicari duntaxat aut cogitare absurdissimum est. Nos vero & credimus & affirmamus atque ita sentimus, sacrum illud oraculum, Ego & Pater unum sumus, dictum esse ob unitatem substantiæ quæ una eademque est Patris ac Filii. Illud etiam credimus, hunc semper sine ullo principio ac fine cum Patre regnare: & regnum ejus nec tempus habere quo definatur, nec unquam definere. Quod enim semper est, id nec cœpit unquam esse, nec definere aliquando potest. Credimus item & comprehendimus Paracletum Spiritum sanctum, quem ipse Dominus & pollicitus est & misit: & eum credimus missum. Is vero passus non est, sed homo quem induit & quem assumpsit Christus ex Maria virgine: qui pati potest. Homo enim morti obnoxius est; Deus vero immortalis. Credimus die tertia resurrexisse, non Deum in homine, sed hominem in Deo. Quem quidem donum obtulit Patri suo: quem à peccato & à corruptione liberavit. Credimus item eum opportuno ac definito tempore, cunctos de cunctis rebus judicaturum esse. Tanta vero est illorum amentia: tamque densis tenebris mens ipsorum offunditur, ut lucem veritatis intueri non possint. Non intelligunt, qua ratione dictum sit à Domino: *Joan. 17.* Ut & illi in nobis unum sint. Atqui palam est, cur unum dixerit. Nam Apostoli sanctum Dei Spiritum acceperant: sed tamen ipsi non erant Spiritus: nec ullus eorum Verbum erat, nec sapientia aut virtus, nec unigenitus. Sicut ego, inquit, & tu unum sumus, ita & illi in nobis unum sint. Accurate vox Divina utrumque distinxit: In nobis, inquit, unum sint. Non dicit: Sicut nos unum sumus ego & Pater: sed ut discipuli inter se juncti atque uniti, sint unum in fide & confessione, utque in gratia & pietate Dei Patris, & indulgentia ac caritate Servatoris nostri Jesu Christi, unum esse possint. Ex his litteris cognosci potest & accusatorum calumnia, & eorum qui olim sententiam dixerant iniquitas: sana denique doctrina hujus Concilii. Neque enim solum quæ ad divinam

διαφέρει τῇ κατὰ κτίσιν, ὅτι καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν. ὁμολογῶμεν ἓνα εἶναι Θεόν. ὁμολογῶμεν μίαν Πατὸς καὶ Υἱοῦ θεότητα. ἡ δὲ τις ἀρνεῖται ποτὲ τὴν Πατέρα ἢ Υἱὸν μείζονα, καὶ δι' ἄλλην ὑπόστασιν, καὶ δι' ἄλλην διαφορὰν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ τὸ ὄνομα ἢ Πατὴρ καὶ μείζον ἐστὶν ἢ Υἱός. αὕτη δὲ αὐτῶν ἡ βλάβος καὶ διφθαρμένη ἐρμηνεία, τῆτις ἕνεκα εἰρηκέναι αὐτοὺς φιλονεικοῦσιν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμέν, καὶ τὴν συμφωνίαν καὶ τὴν ὁμόνοιαν. καλέγωμεν ὅτι πάντες οἱ καθολικοὶ τῶν μαρτῶν καὶ οἰκτρῶν αὐτῶν διανοίας. καὶ ὡς οἱ ἄνθρωποι θνητοὶ, ἐπειδὴ ἀφ' ἐφ' ἧς ἤρξαντο περὶ σκευερηκότες διχνοῦσι, καὶ εἰς ἀλλήλας ἐπ' ἀνέστησαν ὡς ἀφ' ἑαυτῶν καὶ διχνοῦσι μετὰ τοῦ Πατρὸς Θεοῦ παντοκράτορος καὶ ἢ Υἱοῦ δύναται εἶναι λέγουσιν, ὡς ἀποπώτατοι καὶ ὑπονοῦσιν καὶ ὑπολαβεῖν. ἡμεῖς δὲ καὶ πιστεύομεν καὶ ἀγαπῶμεθα καὶ ὡς νοῦμεν, ὅτι ἡ ἱερά Φωνὴ ἐλάλησεν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμέν, καὶ καὶ τὸ ὑποστάσιως ἐνόησα, ἥτις ἐστὶ μία ἢ Πατὴρ καὶ μία ἢ Υἱός. καὶ τῆτις δὲ πιστεύομεν πάντοτε, ἀνάρχως καὶ ἀτελευλήτως τῶτον μὲν ἢ Πατὴρ βασιλεύων, καὶ μὴ ἔχον μήτε χρόνον διελθόντα, μήτε ἐκλείπειν αὐτῶν τὴν βασιλείαν. ὅτι ὁ πάντοτε ἐστίν, ἡ δὲ ποτὲ ἢ εἶναι ἤρξατο, ἡ δὲ ἐκλείπειν δύναται. πιστεύομεν καὶ καὶ πελαγαίαν τὴν παράκλητον τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς ἡμῖν αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ ἐπηγγέλατο καὶ ἐπέμψεν. καὶ τῆτις πιστεύομεν πεμφθέν καὶ τῆτις ἐπέπονθεν· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὃν ἐνεδύσατο, ὃν ἀνέλαβεν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου, τὸν ἄνθρωπον τὸ παθεῖν δυνάμενον· ὅτι ἄνθρωπος, θνητός· Θεὸς δὲ ἀθάνατος. πιστεύομεν ὅτι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη καὶ ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Θεῶν ἀνέστη· ὃν πᾶς καὶ προσήνεκε τῶν Πατέρων αὐτῶν δῶρον· ὃν ἡλυθέρωσεν ἐκ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς φθορᾶς. πιστεύομεν δὲ ὅτι θύετω καὶ ὡς εἰσμένον πάντας καὶ καὶ πάντων αὐτὸς κενῶ. τοσαύτη δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀνοία, καὶ ὡς παχὺ σκότος ἡ ἀβυσσὸς αὐτῶν ἐκτετύφλωται, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἰδεῖν τὸ Φῶς τῆς ἀληθείας. καὶ σιωπῶσιν ὡς λόγος εἰρηται, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσι. Ἐφ' ἑστὶ διὰ τὴν ἐν. ὅτι οἱ ἀπόστολοι Πνεῦμα ἅγιον τῷ Θεῷ ἐλάβον, ἀλλ' ὅμως αὐτοὶ οὐκ ἦσαν Πνεῦμα, οὐδὲ τις αὐτῶν ἡ λόγος ἡ σοφία ἡ δύναμις ἦν, οὐδὲ μονογενὴς υἱός. ὡς περὶ ἐγὼ, φησὶν, καὶ σὺ ἐν ἐσμέν, ὡς καὶ αὐτοὶ ἐν ὧσι. ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς διέπειλε ἡ θεία Φωνὴ, ἐν ἡμῖν ἐν ὧσι φησὶν. ὅτι εἶπεν, ὡς περὶ ἡμεῖς ἐν ἐσμέν ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ, ἀλλ' ἵνα οἱ μαθηταὶ ἐν αὐτοῖς σύζυγοι καὶ ἡνωμένοι, ἐν ὧσι τῇ πίστει, τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ἐν τῇ χάριτι καὶ διδασκαλίᾳ τῇ τῷ Θεῷ Πατρί, καὶ τῇ τῷ Κυρίῳ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι ἡμῶν συζωοῦσιν καὶ ἀσάπῃ ἐν εἰναι δυνηθῶσιν. ἐκ τῶνδε τῶν γενομένων ἐστὶ μαθεῖν, τὸ καὶ καὶ ἡμεῶν τὸ συκοφαντεῖν, τὸ καὶ παλαιὰ διχασάντων τὴν ἀδικίαν καὶ πρὸς τῆτις, τὸ δόξασαν τὴν υἱότητα. οὐ γὰρ μόνον τὰ καὶ τῆς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διαφέρει δὲ τῇ κατὰ κτίσιν in codice Leonis Allatii scriptum est, κατὰ κτίσιν, optime meo quidem judicio. Sic enim Apostolus vocat resurrectionem. Aiunt igitur Sancti

Patres Christum vocari primogenitum juxta humanitatem. Licet autem sit primogenitus hominum, præstantiorem tamen esse reliquis hominibus ob resurrectionis gloriam.

θείας

θείας ἡμᾶς ἐδίδαξαι φύσεως οἱ μακάριοι πατέρες,
 ἀλλὰ καὶ ἡ ¹ ~~ἐκ~~ οἰκονομίας διδασκαλίαν ~~παρ~~ή-
 νηχαν. Ταῦτα ὁ Κῶνστας μεμαθηκώς, ἠθύμωσε μὲν
 ἔξ ἀδελφῶν ἡ ² ~~ἐκ~~ θυκολίαν ὀρῶν ἐχαλέπηκε διὰ ~~τῶν~~
 α ταῦτα πετυρευκόντων, καὶ ³ ~~ἐκ~~ βασιλείας ἡπατηκόντων
 1 β' ~~ἐκ~~ ἔχειεν. Ἐξ οὗ δὲ ἐν τῇ εἰς ἡ ⁴ ~~ἐκ~~ Σαρδικὴν συνελήλυ-
 θότων ἐκλεξάμενος ἑπισκόπους, μετὰ γραμματῶν
~~παρ~~ὲς τὸν ἀδελφὸν ἀπέστειλε. συναπέστειλε δὲ αὐ-
 3 τοῖς καὶ ~~ἐκ~~ φραγῶν ἡ Σαλιανὸς διὰ τὴν ὄνομα ἦν, ὅς
 ὄνομα ~~ἐκ~~ τῆς καὶ δικαιοσύνης διέλαμπε. τὰ δὲ γράμ-
 10 ματὰ ἐπαράνουν μόνον εἶχε καὶ συμβεβλην, ἀλλὰ καὶ
 ἀπειλῶν ὄνομα ~~ἐκ~~ πρέπεται βασιλεῦ. πρῶτον μὲν
 γὰρ ἐπέστειλε τῷ ἀδελφῷ, τοῖς ἐπισκόποις καὶ τοῖς ἀ-
 κοαῖς ὑποχρῶν, καὶ τοῖς ὑπὸ Σιπφάνου καὶ τῇ ἄλλων
 πολυμωμένους ὡς οἰκονομίας μαθεῖν καὶ μέντοι καὶ Ἀθα-
 15 νάσιον σπιδεῖναι τῇ ποιήμῃ, δόξης καὶ τῇ συκοφαντίας
 γαληνότητος, καὶ τῇ πάλαι διχασάντων ὡς οἰ-
 κονομίας καὶ δυσμενείας. ~~παρ~~ετέθηκε δὲ, ὅς ἐι μὴ πε-
 ραίξει καὶ τὰ δίκαια πράξει, αὐτὸς ἡ Ἀλεξάνδρου
 20 κατὰ τὴν ~~ἐκ~~ Ἀθανάσιον σπιδεῖναι τοῖς ποθῶ-
 σι ~~παρ~~εβάτοις, καὶ τῇ ~~ἐκ~~ δυσμενῶν ἐξελάσει τὸ φόβος.
 ταύτην διζάμενος ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ὁπισθίαν, ἐν
 Ἀρποχίᾳ δὲ πηκιστὰ ἐτύλχανεν ὡν, ὑπέχε-
 4 ρεῖσθαι ὅτι ὁ τῇ ὀδῶν ἐπήγευε κοινός. ἀλλ'
 ἐπὶ τούτοις ἀλγίσαντες οἱ τῇ ἀληθείᾳ πολέμειν
 25 ἐσθότως, τὸ παμμίαρον ἐκείνο καὶ δυσσεβῆς κα-
 τοῦσθαι δρᾶμα. κατήχηθη μὲν γὰρ παρὰ τὴν
 ὑπάρχειν τῇ ἀρχιερεῖν ἡ ξυνοικίᾳ. ὁ δὲ φραττηγὸς
 καταγωγῇ ἐτέρῃ εὐλήφει.

naturam spectant, nos docuerunt beatissimi SÆC.
patres, sed etiam doctrinam de dispensatione IV.
salutis humanæ nobis exposuerunt. Hæc
cum Imperator Constans dīdicisset, doluit
quidem, fratris sui levitatem considerans.
Ceterum adversus eos qui hæc machinati
essent, & qui facilem Imperatoris animum
deceperent, graviter commotus est. Proinde
cum duos Episcopos ex illis qui Serdica
congregati fuerant elegeret, eos cum
litteris ad fratrem Constantium misit. Porro
una cum illis misit etiam Magistrum mili-
tium, Saliam nomine, virum pietate ac ju-
stitia insignem. Litteræ autem ipsæ non
hortationem solum & suasionem, sed minas
etiam continebant pro Imperatore dignas.
Scripsit enim fratri, primum quidem ut
Episcopis aures præberet, & Stephani ac ce-
terorum iniquā facinorā cognosceret: utque
Athanasium gregi suo restitueret, cum ac-
cusatorum calumnia, & superiorum judicium
iniquitas ac malevolentia jam esset patefa-
cta. Deinde adjecit, nisi ille morem ge-
reret, ac nisi id quod æquum erat faceret,
se Alexandriam profecturum; & Athana-
sium quidem plebi ipsum desideranti red-
diturum, inimicorum vero catervas expul-
surum esse. His litteris acceptis Constanti-
us qui tunc temporis Antiochiæ dege-
bat, facturum se pollicitus est id quod
frater ipsi mandaverat. Sed cum id mo-
do leste ferrent ii qui veritatem oppugnare
consueverant, execrandum hoc atque im-
pium facinus machinati sunt. Divulgerat
par illud Episcoporum juxta clivum. Ma-
gister autem militum, alio hospitio ute-
batur.

VALESII ANNOTATIONES.

ἰ Δύο δὲ οὗν τῶν εἰς τὴν Συρίαν] Vincentium Capuz, & Eufratam Coloniz Agrippinz Episcopos intelligit, qui à synodo Serdicensi ad Constantium per id temporis Antiochiz degentem missi sunt, petitori ab illo ut Episcopo Synodali sententia restitutos, ad sedes suas redire pateretur, ut docet Athanasius in Epistola ad Solitarios pag. 321. ubi etiam narrat scenam illam meretricis à Stephano conductæ, & in Episcopi dormientis cubiculum introductæ. De qua Theodoritus in sequenti capite. [In codice Regio J. Pini alter horum Episcoporum non Euphratas dicitur, sed Euphrantas accentu in ultima. Verum in indiculo capitum qui præfixus est libro secundo, Euphratas scribitur cum accentu in penultima.]
a Συρίαν] Codex Regius Pini & hic & alibi habet Συρίαν.

3 Σαλιανὸς] Codex Regius Pini & hic & alibi habet Σαλιδιόν.]

jus Saliz mentio fit, tum in fastis Consularibus, tum apud Prudentium, qui se eo Consule in lucem editum esse testatur. Fuit enim Consul in Occidente ut jam dixi. Hunc ergo Saliam hic à Theodorito designari existimo, qui à Constante Augusto missus est ad Constantium anno Christi 347. Unde cum rediisset, ob confectam Legationem Consulatum accepit. Fuit & alter Salia Comes Thesaurorum sub Valente Augusto, ut scribit Marcellinus in lib. 30.

4 Ὁ τῶν ἀδελφῶν κληρονόμος.] Interpretes Collegam & curarum participem iis verbis significari existimarunt. Ego vero fratrem potius intelligi crediderim. Atque ita cepit Camerarius qui sic vertit, *Polluciter facturum se omnia quae vellet socius dolorifici partus suus.* Quae Interpretatio barbara quidem est & indigna Camerario, viro latini sermonis peritissimo: sensum tamen Theodoriti recte exprimit. Proprie quidem κληρονόμος τῶν ἀδελφῶν Fratres geminos significat, qui eodem partu sunt editi. Potest tamen extendi etiam ad fratres non geminos, qui ex eodem utero sunt editi.

VARIORUM.

a τῶν βασιλέων ἀπαρχήτων ἐνέχουσι] Audi quomodo Athanasius nimiam Constantii facilitatem taxat: Ἐγὼ δὲ συμβάλλων αὐτοῦ τὰς ἐπιτάξεις, εὐρίσκω τούτου μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσι τὰς φράσεις, ἀλλὰ μέντοι πρὸς τοὺς υπερόβολους καὶ ὑπερβαίοντες, οἷον δὲ οὗν κατὰ φύσιν μὴ ἔχουσι. *Equidem ejus Epi-*

stolis invicem toll.
sibi animo praeitu
veri: propriam ⁊
Hist. Arian. ad I

naturali
tate mo-
Athanas.

S.E.C. cellit tamen nova creatione, quia primogenitus est etiam ex mortuis. Confitemur unum esse Deum, unamque esse Patris ac Filii deitatem. Nec quisquam negat Patrem Filio majorem esse, non propter aliam hypostasim, aut aliam differentiam; sed quia ipsum Patris nomen majus est vocabulo Filii. Porro impia ac perversa est eorum interpretatio: qui à Domino dictum esse contendunt, Ego & Pater unum sumus: propter consensum atque concordiam. Omnes vero quotquot sumus catholici, stultam ac deplorandam illorum sententiam damnavimus. Quemadmodum enim homines mortales, ubi offendere se mutuo ac rixari cœperint, dissidere inter se solent, & rursus in gratiam redire; ita discidium ac discordiam inter omnipotentem Deum Patrem ac Filium intercedere posse dicunt: quod quidem suspicari duntaxat aut cogitare absurdissimum est. Nos vero & credimus & affirmamus atque ita sentimus, sacrum illud oraculum, Ego & Pater unum sumus, dictum esse ob unitatem substantiæ quæ una eademque est Patris ac Filii. Illud etiam credimus, hunc semper sine ullo principio ac sine cum Patre regnare: & regnum ejus nec tempus habere quo definiatur, nec unquam desinere. Quod enim semper est, id nec cœpit unquam esse, nec desinere aliquando potest. Credimus item & comprehendimus Paracletum Spiritum sanctum, quem ipse Dominus & pollicitus est & misit: & eum credimus missum. Is vero passus non est, sed homo quem induit & quem assumpsit Christus ex Maria virgine: qui pati potest. Homo enim morti obnoxius est; Deus vero immortalis. Credimus die tertia resurrexisse, non Deum in homine, sed hominem in Deo. Quem quidem donum obtulit Patri suo: quem à peccato & à corruptione liberavit. Credimus item eum opportuno ac definito tempore, cunctos de cunctis rebus judicaturum esse. Tanta vero est illorum amentia: tamque densis tenebris mens ipsorum offunditur, ut lucem veritatis intueri non possint. Non intelligunt, qua ratione dictum sit à Domino: *Jeap. 17.* Ut & illi in nobis unum sint. Atqui palam est, cur unum dixerit. Nam Apostoli sanctum Dei Spiritum acceperant: sed tamen ipsi non erant Spiritus: nec ullus eorum Verbum erat, nec sapientia aut virtus, nec unigenitus. Sicut ego, inquit, & tu unum sumus, ita & illi in nobis unum sint. Accurate vox Divina utrumque distinxit: In nobis, inquit, unum sint. Non dicit: Sicut nos unum sumus ego & Pater: sed ut discipuli inter se juncti atque uniti, sint unum in fide & confessione, utque in gratia & pietate Dei Patris, & indulgentia ac caritate Servatoris nostri Jesu Christi, unum esse possint. Ex his litteris cognosci potest & accusatorum calumnia, & eorum qui olim sententiam dixerant iniquitas: sana denique doctrina hujus Concilii. Neque enim solum quæ ad divinam

διαφέρει τῇ κατὰ κτίσιν, ὅτι καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν. ὁμολογῶμεν ἓνα εἶναι Θεόν. ὁμολογῶμεν μίαν Πατρός καὶ Υἱοῦ θεότητα. ὅθεν τις ἀρεῖται ποτὲ τὴν Πατέρα καὶ Υἱὸν μείζονα, καὶ δι' ἄλλην ὑπόστασιν, καὶ δι' ἄλλην διαφορὰν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ τὸ ὄνομα καὶ Πατὴρ καὶ μείζον ἐστὶν ὁ Υἱός. αὕτη δὲ αὐτῶν ἡ βλάβη καὶ διεφθαρμένη ἐρμηνεία, τῷ ἐνεκα εἰρηκέναι αὐτὸν φιλονεικοῦσιν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμέν, ἀφ' ἧς τῆς συμφωνίας καὶ τῆς ὁμόνοιας. καλέγων μὲν τὸ πάντες οἱ καθολικοὶ τὴν μαρὰ καὶ οἰκτρὰς αὐτῶν διανοίας. καὶ ὡς οἱ ἄνθρωποι θνητοί, ἐπειδὴ ἀφαιρέσθαι ἤρξαντο περισσεύοντες διχνοῦσι, καὶ εἰς ἀφελαν ἐπάσαν ὅπως ἀφίσταται καὶ διχνοῖα μετὰ τοῦ Πατρὸς Θεοῦ παντοκράτορος καὶ ὁ Υἱὸς δύναται εἶναι λέγουσιν, ὅς ἐστι ἀποπάτατος καὶ ὑπονοῦσιν καὶ ὑπολαβεῖν. ἡμεῖς δὲ καὶ πιστεύομεν καὶ ἀφαιρούμεθα καὶ ὅτι νοῦμεν, ὅτι ἡ ἐξ ὧν φωνὴ ἐλάλησεν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμέν, καὶ ἀφ' ἧς τὸ ὑποστάτως ἐνόησα, ἥτις ἐστὶ μία καὶ Πατὴρ καὶ μία καὶ Υἱός. καὶ τῷτο δὲ πιστεύομεν πάντοτε, ἀνάρχως καὶ ἀπιδιότητος τῷτο μὲν καὶ Πατὴρ βασιλεύει, καὶ μὴ ἔχῃ μῆτε χρόνον διελθόντα, μῆτε ἐκλείπειν αὐτὸν τὴν βασιλείαν. ὅτι ὁ πάντοτε ἐστίν, ὅθεν ποτὲ καὶ εἶναι ἤρξατο, ὅθεν ἐκλείπει δύναται. πιστεύομεν καὶ τὸ ἐκλειψάνομεν τὸ παράκλητον τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὅς ἐστι ἡμῖν αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ ἐπηγγέλατο καὶ ἐπέμψεν. καὶ τῷτο πιστεύομεν πεμφθέν καὶ τῷτο ἐπέμψαν ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὃν ἐνεδύσατο, ὃν ἀνέλαβεν ἐκ Μαρίας τὴν παρθένον, τὸν ἄνθρωπον τὸν παθεῖν δυνάμενον ὅτι ἄνθρωπος, θνητός. Θεὸς δὲ ἀθάνατος. πιστεύομεν ὅτι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη ἐκ τοῦ νεκροῦ καὶ τῷτο ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ Θεῷ ἀνέστη ὃν πᾶς καὶ περισσεύει τῷ Πατρὶ ἐαυτὸν δῶρον ὃν ἡλιθίως ἐκ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς φθορᾶς. πιστεύομεν δὲ ὅτι θύεται καὶ ὡς εἰσμέναι πᾶσι καὶ ἐπὶ πάντων αὐτὸς κενεῖ. τοσαύτη δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀνοία, καὶ ὅτι παχὺ σκότος καὶ ἀφελαν αὐτῶν ἐκπετύφλωται, ἵνα μὴ διηγήσων ἰδεῖν τὸ φῶς τὴν ἀλήθειαν. καὶ σιωπῶν ὡς λόγῳ εἰρηται, ἵνα καὶ αὐτοὶ οὐ καὶ ἡμῖν ἐν ὧσι. (αφ' ἧς ἐστὶν διὰ τὴν ἑνότητα ὅτι οἱ ἀπόστολοι Πνεῦμα ἅγιον τῷ Θεῷ ἐλάβον, ἀλλ' ὅμως αὐτοὶ οὐκ ἦσαν Πνεῦμα, οὐδέ τις αὐτῶν ἡ λόγος ἡ σοφία ἡ δύναμις ἦν, οὐδὲ μονογενὴς υἱός. ὡς περ ἐγὼ, φησὶν, καὶ σὺ ἐν ἐσμέν, ὅπως καὶ αὐτοὶ οὐ καὶ ἡμῖν ἐν ὧσι. ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς διέστειλε ἡ θεία φωνή, ὅτι ἡμῖν ἐν ὧσι φησὶν. Οὐκ εἶπεν, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἐν ἐσμέν ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ, ἀλλ' ἵνα οἱ μαθηταὶ οὐ καὶ αὐτοῖς σύζυγοι καὶ ἡνωμένοι, ἐν ὧσι τῇ πίστει, τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ἐν τῇ χάριτι καὶ θυσίᾳ τῇ τῷ Θεῷ Πατρί, καὶ τῇ τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἡμῶν συζυγοὶ καὶ ἡνωμένοι ἐν εἰναι διηγήσων. ἐκ τῶνδε τῶν γενομένων ἐστὶ μαθεῖν, τὸ καὶ κατηγόρων τὸ συκοφαντῶν, τὸ πάλαι διχάζοντες τὸ ἀδικίαν καὶ ὡς τῷτο, τὸ δολοφάντων τὸν υἱόν. οὐ γὰρ μόνον τὰ ὅσα τῆς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διαφέρει δὲ τῇ κατὰ κτίσιν in codice Leonis Allatii scriptum est, κατὰ κτίσιν, optime meo quidem judicio. Sic enim Apostolus vocat resurrectionem. Atque igitur Sancti

Patres Christum vocari primogenitum juxta humanitatem. Licet autem sit primogenitus hominum, præstantiorem tamen esse reliquis hominibus ob resurrectionis gloriam.

Θείας

θείας ἡμᾶς ἐδίδουσαν φύσεως οἱ μακάριοι πατέρες, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὴν οἰκονομίαν διδασκαλίαν παροσχέμεναι. Ταῦτα ὁ Κόνστας μεμαθηκὼς, ἠθύμωτο μὲν ἀδελφῶν καὶ θυκολίαν ὁρῶν ἐχαλέπηκε δὲ καὶ τῶν αὐτῶν πετυρευκότων, καὶ βασιλέως ἡπατηκότων ὅτι χέρεται. Δύο δὲ ἐν τῇ εἰς τὴν Σαρδικὴν συνελήλυθότων ἐκλεξάμενος ἐπισκόπους, μὲν γραμματέων πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀπέστειλε. συναπέστειλε δὲ αὐτοῖς καὶ γραμματέων. Σαλιανὸς δὲ τὸ τῷ ὀνόματι ἦν, ὃς θιστεύει καὶ δικαιοσύνην διέλαμπε. τὰ δὲ γράμματα ἐπαίνοιον μόνον εἶχε καὶ συμβουλῆν, ἀλλὰ καὶ ἀπειλὴν θιστεῖν πρέπουσαν βασιλεῦ. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπέστειλε τῷ ἀδελφῷ, τοῖς ἐπισκόποις καὶ ἀκούσας παροχέων, καὶ τὰς ὑπὸ Στεφάνου καὶ τῶν ἄλλων πολυμήνους οἰκονομίας μαθεῖν καὶ μέντοι καὶ Ἀθανάσιον ἀποδοῦναι τῇ ποιμνῇ, δήλως καὶ τὴν συκοφαντίαν γαλήνην, καὶ τὴν πάλαι διχασάντων οἰκονομίας καὶ δυσμενείας. παροχέων δὲ, ὥς εἰ μὴ περὶ αὐτῶν καὶ τὰ δίκαια πράξει, αὐτὸς καὶ Ἀλεξάνδρου καλεῖται, καὶ τὸ Ἀθανάσιον ἀποδοῦναι τοῖς ποδοσὶ παροχέων, καὶ τῶν δυσμενῶν ἐξελῶν τὸ εἶδος. ταύτην διδάσκων ὁ Κωνσταντῖνος τῷ ἐπισκόπῳ, ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ τῶν κατὰ ἐτύχησαν ὄντων, ὑπέσχετο δὲ αὐτῷ ὅτι ὡς ὅταν ἐπὶ ἡγεῖται κωνανός. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ἀλγίσαντες οἱ τῇ ἀληθείᾳ πολεμῶντες εὐδοκίᾳ, τὸ παρμύριον ἐκείνο καὶ δυσχερὲς κατεσχεύσαντο δράμα. κατήχητο μὲν γὰρ παρὰ τῷ ὑπάρχοντι τῷ δεξιῷ καὶ ξυνοίᾳ. ὁ δὲ στρατηγὸς καταργῶν ἐτίθει εὐλόγη.

naturam spectant, nos docuerunt beatissimi patres, sed etiam doctrinam de dispensatione salutis humanæ nobis exposuerunt. Hæc cum Imperator Constans didicisset, doluit quidem, fratris sui levitatem considerans. Ceterum adversus eos qui hæc machinati essent, & qui facilem Imperatoris animum decipissent, graviter commotus est. Proinde cum duos Episcopos ex his qui Serdicæ congregati fuerant elegisset, eos cum litteris ad fratrem Constantium misit. Porro una cum illis misit etiam Magistrum militum, Saliam nomine, virum pietate ac iustitia insignem. Litteræ autem ipsæ non hortationem solum & suasionem, sed minas etiam continebant pro Imperatore dignas. Scripsit enim fratri, primum quidem ut Episcopis aures præberet, & Stephani ac ceterorum iniqua facinora cognosceret: utque Athanasium gregi suo restitueret, cum accusatorum calumnia, & superiorum iudicium iniquitas ac malevolentia jam esset patefacta. Deinde adjecit, nisi ille morem gereret, ac nisi id quod æquum erat faceret, se Alexandriam profecturum; & Athanasium quidem plebi ipsam desideranti redditurum, inimicorum vero catervas expulsum esse. His litteris acceptis Constantius qui tunc temporis Antiochiæ degebatur, facturum se pollicitus est id quod frater ipsi mandaverat. Sed cum id molente ferrent ii qui veritatem oppugnare consueverant, execrandum hoc atque impium facinus machinati sunt. Diverterat par illud Episcoporum juxta clivum. Magister autem militum, alio hospitio utebatur.

Sæc. IV.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δύο δὲ ἐν τῇ εἰς τὴν Σαρδικὴν] Vincentium Capuz, & Eufkratam Coloniz Agrippinz Episcopos intelligit, qui à synodo Serdicensi ad Constantium per id temporis Antiochiæ degentem missi sunt, petituri ab illo ut Episcopos Synodali sententia restitutos, ad sedes suas redire pateretur, ut docet Athanasius in Epistola ad Solitarios pag. 821. ubi etiam narrat scenam illam meretricis à Stephano conductæ, & in Episcopi dormientis cubiculum introductæ. De qua Theodoritus in sequenti capite. [In codice Regio J. Pini alter horum Episcoporum non Euphratas dicitur, sed Euphrantas accentu in ultima. Verum in indiculo capituli qui præfixus est libro secundo, Euphratas scribitur cum accentu in penultima.]

2 Σαρδικῶν] Codex Regius Pini & hic & alibi habet Σαρδικῶν.]

3 Σαλιανὸς δὲ τούτῳ] Saliam verti, potius quam Salianum. Nam Salianus non est nomen Romanum. Salia vero vir fuit eo tempore celeberrimus, qui & Consul fuit in Occidente anno sequente, qui fuit annus Christi 348. synodus autem Serdicensis celebrata est anno Christi 347. Huius

Saliz mentio fit, tum in fastis Consularibus, tum apud Prudentium, qui se eo Consule in lucem editum esse testatur. Fuit enim Consul in Occidente ut jam dixi. Hunc ergo Saliam hic à Theodorito designari existimo, qui à Constante Augusto missus est ad Constantium anno Christi 347. Unde cum rediisset, ob confectam Legationem Consulatum accepit. Fuit & alter Salia Comes Thefaurorum sub Valente Augusto, ut scribit Marcellinus in lib. 19.

4 Ὁ τῶν ἀδελφῶν κωνανός] Interpretes Collegam & curarum participem iis verbis significari existimarunt. Ego vero fratrem potius intelligi crediderim. Atque ita cepit Camerarius qui sic vertit, Pollicetur facturum se omnia quæ vellet socius dolorifici partus suus. Quæ Interpretatio barbara quidem est & indigna Camerario, viro latini sermonis peritissimo: sensum tamen Theodoriti recte exprimit. Proprie quidem κωνανός τῶν ἀδελφῶν Fratres geminos significat, qui eodem partu sunt editi. Potest tamen extendi etiam ad fratres non geminos, qui ex eodem utero sunt editi.

VARIORUM.

α Τὴν βασιλέως ἡπατητικὴν εὐχέμεν] Audi quomodo Athanasius nimiam Constantii facilitatem taxat: Ἐγὼ δὲ συμμέλλων αὐτοῦ πρὸς ἐπιτολὰς, εὐρίσκω τούτων μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τὰς φράσεις, ἀλλὰ μόνον πρὸς τοὺς ἀποβάλλοντες κωνανός, ἰδίῳ δὲ τῶν κωνανῶν μὴ ἔχοντα. Equidem ejus Epi-

stolis invicem collatis, comperi eum non proprio & naturali sibi animo præditum esse, sed sola suggerentium voluntate moveri: propriam vero mentem nullatenus habere. Athanas. Hist. Arian. ad Monachos, num. 69.

De Euphrata & Vincentio Episcopis, &
de insidiis qua illis structa sunt Antio-
chia.

Τὰ χτ' Εὐφρατῶν καὶ Βικέντιον τοὺς ἐπισκόπους,
ὃ τὴν οὐδ' Ἀντιοχείᾳ κατ' αὐτῶν γενημένην
συσκευαί.

Socr. l. II.
cap. 22.

Stephani
Antiochia
Ep. nequi-
tia.

Εο tempore Stephanus Antiochenæ Ec-
clesiæ clavum regens, navem submer-
gebat. Is cum alios plures tyrannicæ au-
dacie suæ ministros habebat, quorum ope-
ra eos qui sinceram fidei doctrinam se-
quebantur, variis calamitatibus affecit:
tum juvenem quendam projectæ audaciæ
& vitæ facinorosa, qui illorum dux erat.
Hic non solum homines ex foro abducere,
& conviciis ac verberibus incessere foli-
tus erat: sed etiam in domos impudenter
irruens, viros ac mulieres honestas inde ex-
trahebat. Verum ne in commemoranda ejus
improbitate sermonem longius traham, quid
sceleris ausus sit adversus præstantissimos
viros nunc exponam. Id enim sufficit ad
hoc, ut reliqua ejus adversus cives perpe-
trata facinora conjicere possimus. Is ergo
ad meretricem quandam cum venisset, pe-
regrinos quosdam recens advenisse dixit,
qui noctem cum ipsa transigere vellent.
Deinde cum quindecim ejusdem cum ipso
factionis homines assumpsisset, & in pro-
ximis clivo maceris occultasset, venit ipse
cum meretrice. Signoque quod inter ipsos
convenerat pronuntiato, ubi insidiarum con-
ficios adeste comperit, pergit ad fores di-
verforii in quo duo illi Episcopi degebant.
Quas cum apertas reperisset; uni enim ex
servis pecunia data, persuaserat ut id face-
ret; scortum introduxit. Eique common-
strata janua cubiculi, in quo Episcoporum
alter cubabat, jussit ut ingrederetur. Ipse
factionis suæ socios vocaturus exit. Et
Euphratas quidem: hoc enim nomen erat
senioris Episcopi: forte in exteriori cubi-
culo somnum capiebat. Vincentius vero:
sic enim alter Episcopus vocabatur: in in-
teriore quiescebat cubiculo. Introgres-
sa igitur muliere, cum Euphratas pedum so-
nitum exaudiisset: erant autem tenebræ:
quisnam ambulare interrogavit. Illa cum
locuta esset, conturbatus est Euphratas, dæ-
monem esse suspicans qui muliebrem vo-
cem imitaretur. Statimque Servatorem
Christum in auxilium suum vocavit. In-
terim Onager: ita enim vocabatur impro-
bi illius agminis ductor, eo quod non ma-
nibus tantum, verum etiam calcibus pios
homines cæderet: una cum agmine suo
ingreditur: iniquos appellans eos qui ini-
quitatis iudices sibi adfuturos sperabant.
Tunc ingenti clamore excitato, servi omnes
accurrere cœperunt, & Vincentius surrexit ē

Στέφανος ὁ αὐτὸς γὰρ τῆς Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας
κατέχων τῆς οἰκίας ὑποδύχων ἐποίησε τὸ
σκάφος, εἶχε μὲν καὶ ἄλλους τὴν τυραννικῶν συντηγῆς
τολμημάτων, οἷς χρώμενος τῆς τὸ ὄρθαν ἀντιχο-
μῶν δόξας παλινδοκῶντες ἐπέβαλλε συμφοραῖς.
ἠγάτο ὁ τῶν νέος τις, θρασυτήτι μὲν συζῶν, τὴν
ἐξένομον ἀσπαζόμενος βίον ὅς ἐστι μόνον τῆς ἐκ τῆς
ἀγροῦς ἀπὴν ἀσπληλακίῳ καὶ αἰκισμῶν
ἀλλὰ καὶ ταῖς οἰκίαις ὅπῃ, ἀναιδῶν καὶ ἀνδρα-
ἐξῆν καὶ γυναικας συμμότητι κοσμημῶν. καὶ ἵνα μὴ
ἰσφύδρα μὲν τὴν τῆς διηγύμνος ποτήριον, τὸ
χτ' ἂν ἀρίστην ἀνδρῶν τολμηθῇ διηγήσομαι. ἀπὸ χρῆ-
γὰ τεκμηριώσαι τὰ χτ' ἂν ἀρῶν ὑπὲρ ἐκείνῃ παρα-
νόμως πραχθέντα. ὅτος ὡς πᾶσι χαμαὶ τύπῃ
παρεγινόμενος, ἐφῆσε ξένος ἐναλός ἐληλυθὼς δι-
ἰσφύδρα αὐτῆς. εἶτα πεντακάδεκα φασιώτας
λαβὼν, καὶ τῆς οὐ ταῖς χτ' ὑπάρχειαι αἵμασι-
αῖς καὶ ἀκρύφας, ἦκεν ἄγων τὴν χαμαὶ τύπῃ. καὶ τὸ
συγκείμενον ὁπλοθεγξάμενος σύνθημα, καὶ μαθὼν ὅς
παρεῖσι τὸ δόγματος οἱ συνίστες, ἦκε ὡς τὸ ἂν
ἰσφύδρα τὸ ἂν ἀνδρῶν ἐκείνων καὶ ἀγῶν. καὶ ταύ-
τῃ ἀναγῶν δὲ ὡν, ἵνα γὰρ τὸ οἰκέται τῆς δρᾶ-
σαι χρέμασιν ἐπεπείκει, εἰσῆγαγε τὴν γυναικα. καὶ
οἷον τὸ δὲ ὡν ὁπλοθεγξάμενος, εἶθα δὲ τὸ δὲ χερσὶν κα-
θεύδων θάτερον συνέβαινε, εἶσω γυναικα ὡς ἐπείκει.
αὐτὸς ὁ τῆς φασιώτας κατέστη ἐξῆλθεν. συνέβη δὲ
τὸ μὲν Εὐφρατῶν, τῆς γὰρ ἦν ὄνομα τῶν πρεσβυ-
τέρων, ἐν τῇ περὶ δὲ καθεύδων. ὁ δὲ Βικέντιος, ὅ-
πως γὰρ ὁ ἔπος ἀνομάζετο, οὐ τὰς οὐδὲν θά-
λάμῃ κατέμεινε. εἶσω δὲ τὸ δὲ ὡν τὴν χαμαὶ τύπῃ
γενομένης, τὴν καὶ τὸ ποδῶν ὁ Εὐφρατῆς αἰδού-
μενος, σκότος δὲ ἦν, ἤρετο τις ὁ βαδίζων. φηγεῖν
μὲν δὲ ἐκείνης, δορυῖν μετὰ ὁ Εὐφρατῆς ἐγένετο,
δαίμονα τοπάσας ἵνα γυναικαίαν φωνῶν μνησά-
μενον. καὶ ὡς τῆς χτ' ὡς τῆς χερσὶν εἰς ἐπικη-
εἶαν ἐκάλε. ὁ δὲ ὄναγρος οὕτως γὰρ ὁ τῆς ποτηρῆς
σίφης ἠγεμονίαν περὶ σπληνέτο, ἐπειδὴ πρὸς ταῖς
χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶ ὅπλοις χτ' ὡς τῆς βίβλου
ἐκέρχτο. μὲν τῆς σίφης εἰσληλυθῇ, ὡς τῆς
ἀποκαλῶν, τῆς τῆς παρανομίας δικαστὴς εἶσθαι
περὶ δὲ πλείους γενημένης, συνέ-
δραμον μὲν οἱ οἰκέται, ἐξάνεση καὶ ὁ Βικέντιος. καὶ

juvenis
nequam
Onager di-
ctus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὰ καὶ τὸ ἂν
Manuscripto codice I
τὸ ἂν. Optime, m
superiore linea perpe-
habet. In altero codi
Stephanus exscripsit, τὸ εἰς τὸ legitur corrupte.
2 Τὸς πρῶτος διηγεῖται ἵστα
ex MSS. codicibus Savilii, Allatii (& Regio,) hoc modo, τὸς
τὸς πρῶτος διηγεῖται ἵστα πρῶτος διηγεῖται. Atque ita etiam

Hunc locum restituui ex
in quo legitur τὰ καὶ
dicio. Vox ἂν ex
est, nec sensum ullum
ho variantes lectiones

edidit Jacobus Sirmundus. Sed locum male interpretatus
est hoc modo, Improbos appellans eos qui se impietatis judi-
ces futuros confidebant. Atqui Euphratas & Vincentius nequa-
quam se iudices fore sperabant. Quomodo enim iudices esse
possent, qui accusatorum partes acturi erant? Vertendum
itaque erat, Injustos appellans eos, qui iniquitatis istius ju-
dices atque ultores brevi se habituros sperabant. Neque
enim Theodorus dixit αὐτοὺς δικαστὰς ἵστα, sed simplici-
ter διηγεῖται ἵστα.

τὴν

τὴν αὐλὴν ἀπὸ κλείσαντες θύρας, ἐπὶ δὲ τῇ
 καταστάσει συλλαβεῖν ἠδυνήθησαν. ὁ δὲ Ὀναγρός
 σὺν τοῖς ἄλλοις ἀπέδρα. ἐφρουρεῖτο δὲ σὺν ἐκεί-
 νοις καὶ ἡ γυνὴ. ὣς δὲ τὴν εἰς τὸν σὺν αὐ-
 τοῖς ἀφικόμενον ἀφαιρήσαντες φρατὴν, κατέ-
 λαβον τὰ βασιλεία· καὶ τῇ Στεφάνῳ πολμη-
 μάτων καταβοῶντες, ἔλεγον μὴ δύναιτο δίκης, μη-
 δὲ βασιλεὺς τὰ τούτῳ ὁρῶντο. ὁ δὲ γὰρ
 φρατὴν ἀφαιρὼντος ἐβόα, ἀντιβοῶν κελύουσαι
 τὸν βασιλέα· μὴ συνοδικῶς, ἀλλὰ δικαστικῶς ἐξ-
 εταδῆναι τὸ ὁρῶντο τὸ λῶμα· καὶ τοὺς τῇ
 ἐπισκόπων κληρικῶν ὑποχρεῖτο πρώτους εἰς αἰ-
 κίαν ἐκδώσθαι· χρῆμα δὲ καὶ Στεφάνῳ τοὺς ὑπ-
 ηρέτας ταῦτα παθεῖν. ἔκρινεν δὲ ἀναίδην ζυγο-
 μαχοῦντος, καὶ λέγοντος μὴ δεῖν κληρικῶν ὑπο-
 μέναι πληγὰς, ἔδωκε καὶ βασιλεὺς καὶ τοῖς ἀρ-
 χεῦσι, ἵνα οἱ τοῖς βασιλείοις τοῦ πρῶτου
 γένους τὴν βίασιν. καὶ πρῶτον μὲν ἦσαν τῇ
 γυναικί, ἥς αὐτὴν εἰς τὴν τῇ ἐπισκόπων
 ἀπήγαγε καταγωγῇ. ἡ δὲ ἔφη, νέον πᾶσι πρὸς
 αὐτὴν ἀφικόμενον τὴν τῇ ξένῳ ἐπιδημίαν καὶ
 χρεῖαν εἶπεν· καὶ ὡς ἐσπέρει ἀφικόμενος, ἀπή-
 γαγε τε εἰς τὴν καταγωγῇ. καὶ τὸν οἰκῶν
 ἐπιζητήσας λόχον καὶ τῷ τῷ θύρῳ, εἶσα τε τῇ
 αὐλῇ θύρας εἰσήγαγε, καὶ εἰς τὸν ὁρῶντο
 εἰσελθεῖν παρηγγύησε. ὡς οὖν εἰσελθὼν καὶ τῇ
 ἐπισκόπῳ τὴν πύσιν, καὶ τὸ γινώσκοντος, καὶ τῇ
 βίχῃ, καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῇ ἔφωκε.

lecto. Cumque fores diversorii occlusissent, septem duntaxat ex factione illa comprehendi potuerunt: Onager vero una cum reliquis fuga evasit. Mulier porro una cum illis comprehensa, in custodiam data est. Orta luce, cum Magistrum militum qui una cum ipsis venerat, excitassent, simul ad palatium progressi sunt. Et de violentia atque audacia Stephani conquærentes, nec judicio, nec tormentis opus esse aiebant ad coarguenda ejus facinora. Præcipue vero Magister militum vociferabatur, orans ut de tam nefario facinore non in synodali confesso, sed publico judicio Imperator juberet inquiri. Ipse Episcoporum clericos traditurum se primos spondebat, ut de illis quaestio haberetur: sed Stephani quoque ministros idem pati oportere. Porro cum Stephanus impudenter obluetaretur, & clericos tormentis subdendos non esse diceret: placuit Imperatori & proceribus, ut intus in palatio judicium exerceretur. Ac primum quidem interrogarunt mulierem, quis eam introduxisset in diversorium Episcoporum. Illa juvenem quendam ad se venisse dixit, & peregrinorum adventum cupidinemque indicasse. Illum vespertino tempore accedentem deduxisse se ad diversorium: ibi requisito suorum agmine ac reperto, eam per fores introduxisse in domum, & jussisse ut in exterius cubiculum ingrederetur. Addidit etiam interrogationem Episcopi, & metum ejus ac precationem: impetum denique eorum qui supervenissent.

S. A. C. IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

CAPUT X.

Περὶ τῆς Στεφάνου καθαιρέσεως.

De Stephani depositione.

Ταῦτα μεμαθηκότες οἱ δικασταί, τῇ συνήλμμε-
 νον εἰς μέσον ἄρουρι τῇ νεώτατον ὅς ἐκ ἀνα-
 μένας τῇ ἀπὸ τῇ ματίων ἀνάστην, τὸ συνθεῖν ἐγύ-
 μωσι δρᾶμα, καὶ τῇ Ὀναγρῳ ταῦτα πάντα δε-
 δεχάμενοι καθωμολόγησαν. ἀχθεῖς δὲ ἐκείνος, τῇ Στε-
 φανῳ ἔφη ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθινά. οὐκ οὖν τῇ Στε-
 φανῳ τῇ ποιηταί μεμαθηκότες, τοῖς τῇ ταῦτα παρ-
 ὄντι τῇ ἐπισκόπῳ καθελεῖν τῇ τῇ ἐπέτρεψαν, καὶ τῇ
 ἐκκλησίᾳ ἐξήλασαν. ὁ μὲν παῖς ἀπασιν ἡ ἐκκλη-
 σία τῇ Ἀρειανικῇ ἡλευθερώθη λόγῳ. ὁ Λεόντιος γὰρ
 μετ' ἐκείνου τῇ πρεσβείᾳ ἔτυχεν· ἀνὴρ φρονεῖν μὲν τὸ
 γένος, τῇ γνῶμῃ κρυφίνους, καὶ τὰς ὑφ' αὐτοῦ πέ-
 τρας μιμνήσκοντος. ἀλλὰ τὰ μὲν καὶ τῇ τῇ, μικρὸν
 ὅσον διηγήσομαι. τότε γὰρ ὁ Κωνσταντῖνος, τὰ καὶ

His cognitis, judices natu minimum eorum qui comprehensi fuerant, induci jusserunt. Qui vim ac necessitatem verberum non expectans, compositam facinoris scenam detexit, & Onagram cuncta hæc patrasse confessus est. Inductus ergo Onager, Stephanum ista sibi præcepisse dixit. Ita cum improbitatem Stephani didicissent, presentibus tunc Episcopis mandarunt ut eum deponerent; & Ecclesia eum expulerunt. Ecclesia tamen illa ab Ariana labe haud penitus liberata est. Nam post illum Leontius Ecclesiæ præfuit: vir natione qui-
 dem Phryx: ingenio autem subdolanus, fax-
 isque in mari latentibus similis. Verum de hoc paulo post plura commemorabo. Tunc vero Constantius cum ea quæ ad-

Socr. l. II. cap. 26.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Λεόντιος] Hunc Leontium inter Arianos Antifites semper numerat Athanasius, & ἀντιπρῶτος, id est castratum appellat. Ejus tamen elogium extat in Chronico Alexandrino, Consulatu Sergii & Nigriniani, qui fuit annus Christi 350. Quod quidem Chronicum nescio cur Rade-

rus Alexandrinum vocaverit. Ego certe Antiochenum vocare malle. Etenim Auctor illius Chronici diligentissimus est in rebus Antiochenis commemorandis, & mensibus eorum perpetuo utitur, ut olim notavi in Epistola ad Jacobum Usserium.

VARIORUM.

a Τὸν δὲ ὁ Κωνσταντῖνος —] Legatione Concilii mira Dei providentia factum est, ut Imperator Constantius paulisper compunctus ad se redierit, inquit Athanasius in Epistola ad Monachos; conjecturaque ex iis qua adversus Euphratam designaverant facta, consimiles esse illorum in alios calumni-

as arbitratus, relegatos Alexandria in Armeniam Presbyteros & Diaconos evestigio redire jubet, & diserte Alexandriam scribit, ne ulterius Athanasii aut clericos aut laicos persequerentur. Deinde post menses decem defuncto Gregorio, accersit & Athanasium, &c.

τῇ

SÆC. IV. versus Episcopos insidiosè struebantur, ex-
perimento didicisset, magno Athanasio se-
mel atque iterum ac tertio scripsit, exhor-
tans ut ab Occidentis partibus quamprimum
reverteretur. Harum trium epistolarum se-
cundam, quæ brevis est, huic operi intexam.

τῇ δ' ἐπισκόπων τυρβολόμῳ τῇ πείρᾳ μαθητικῶς,
ἐπέσειλιν Ἀθανασίῳ τὰς μεγάλας, ἡ ἀπαξ, καὶ ἰ-
μῶντοι καὶ δις καὶ τρίς, προτρέπων ἐκ τῆς ἐσπεί-
ρας ἐπανελθεῖν. ἐγὼ δὲ τὴν μέσλιν ἐπιστολὴν μα-
καρίως ἐθήσω τῇ συγγραφῇ.

CAPUT XI.

Epistola Constantii ad Athanasium.

Constantius, Victor, Augustus, Athanasio.

ET SI prioribus litteris satis tibi signi-
ficaverimus, ut secure ad nostrum co-
mitatum venires, eo quod magnopere cu-
peremus te ad tuam sedem remittere; ta-
men has etiam litteras ad gravitatem tuam
dedimus: quibus te hortamur, ut sine ulla
suspicionē ac metu consensibus publicis ve-
hicularum, ad nos venire festines; quo ea
quæ desideras possis adipisci.

CAPUT XII.

De secundo reditu Beati Athanasii.

Socr. l. II.
cap. 23.
pag. 113.

HUNC in modum cum redisset Atha-
nasia, Constantius benigne eum ex-
cepit, & Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopa-
tum denuo obtinere iussit. Sed qui tunc in
palatio plurimum poterant, Ariana labe con-
taminati, suggererunt Imperatori, Athana-
sio iis qui cum ipso communicare nollent,
unam Ecclesiam concedere debere. Hæc
cum illi quidem Imperatori, Imperator vero
dixisset Athanasio, respondit Athanasius,
æquum esse ut Imperatoris mandatis obse-
queretur: sed velle se vicissim suggerere al-
iquid ac postulare. Cumque Imperator pol-
licitus esset libenti animo daturum se esse
quidquid ille petiisset, subiecit Athanasius,
eos quoque, qui cum illis qui Ecclesias ob-
tinebant Antiochiæ communicare nollent,
Ecclesia aliqua opus habere: proinde æ-
quum esse, ut iis quoque una ex Ecclesiis
concederetur. Ad hæc cum annuisset Im-
perator, justam rectamque esse judicans pe-
titionem, Arianæ factionis principes reclama-
runt, neutris Ecclesiis tribuendas esse dicen-
tes. Itaque Constantius Athanasium pluri-
mum admiratus, Alexandriam dimisit. Mor-
tuo jam erat Gregorius, ab ipsis Alexandri-
nis interfectus. Quare viso Pastore suo, Ale-
xandrini publica convivia celebrare ac festos
dies maximo splendore agere cœperunt, ho-
norem exhibentes Athanasio, & Deum lau-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίου πρὸς Ἀθανασίον.

Κωνσταντὸς νικητὴς αὐγυρτος, Ἀθανασίῳ.

Εἰ καὶ τὰ μάλιστα διὰ προτέρων γραμμάτων ἐδη-
λώσαμεν, ὅπως ἀμελείμως εἰς τὸ ἡμέτερον
κομίζετο παρὰ γῆν, ἀλλὰ τὸ μάλιστα βύλεισθαι
ἡμᾶς ἀποστείλαί σε εἰς τὰ ἴδια, ὅμως καὶ νῦν
ταῦτα τὰ γράμματα πρὸς τὴν σὴν παρότητα
διδώμεθα. δι' ὧν καὶ προτρέπομεθα, ὡς πρὸς ἀ-
πίστιας καὶ φόβου ἐπιβῆναι σε δημοσίοις ὀχλήμασι,
καὶ σπουδάζειν πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ὡς ἐπιθυμοῦμεν ἀπολαύ-
σαι διωγῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῆς δευτέρας ἐπανόδου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.

Οὕτως αὐτὸν ἐπανελθόντα, διωγμῶς τε εἶδε, καὶ β-
τὴν Ἀλεξανδρίαν ἀπολαβεῖν ἐκκλησίαν ἐκ-
κλησίαν. ἀλλ' οἱ τότε παρὰ δυναστεύοντες, τὴν Ἀ-
ρειανικὴν εἰσδιδομένην νόστον, ἔφασκον χρῆσθαι
τὸν Ἀθανάσιον μίαν ὡς ἀρχὴν ἐκκλησίαν τοῖς κοι-
νωῖν καὶ βυλομοῖς αὐτῶν. ταῦτα ἐκείνων μὲν τὰς
βασιλεῖς, τῶν δὲ βασιλέων πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος,
ἔφη δίκαιον εἶναι τοῖς τῶν βασιλέων πρὸς ἀγῶμασιν
εἶναι βύλεισθαι μὲντοι καὶ αὐτὸν ἐπαγγεῖλαι πᾶσι
καὶ αἰτῆσαι. τῶν δὲ βασιλέων ὑποχωρομένην δόξαν
ὅτι αὐτοὶ αἰτῆσαι πρὸς αὐτὸν, διὰ τὸ ἔφη καὶ τὸς
ὡς Ἀντοχίᾳ τοῖς τὰς ἐκκλησίας κατέχουσιν κοι-
νωῖν καὶ βυλομοῖς, δικταίᾳ τῶν καὶ δίκαιον εἶναι
καὶ τοῦτο τῇ οἰκῇ ὡς ἀρχὴν τῇ θείᾳ.
ἐπειδὴ ὅτι ἐπένθου βασιλεῖς ὁρῶντες εἶναι καὶ δίκαιον
ἐπιβῆναι τὴν αἰτίαν, ἀντιπῶν οἱ τῆς αἰρετι-
κῆς φάλαγγος πρὸς ἀγῶμασιν, μὴδ' ἑτέροις χρῆ-
ναι τὰς ἐκκλησίας ὡς ἀρχὴν εἰπόντες. οὕτως ὁ
Ἀθανάσιος θαυμάσας Κωνσταντῶν, ἀπέπεμψεν εἰς τὴν
Ἀλεξανδρίαν. ἐπεβήκει ὁ Γρηγόριος, ὅπως αὐτῶν
ἐκείνων δεξάμενος ὁ σφαγῆν. θαυμάζοντες δὲ οὐδὲν
τὸν νομῆα, δημοβορίας ἐπιτέλουν καὶ ἑορταῖς λαμ-
πρότατας, αὐτὸν τε γεραιόντες, καὶ τὸν Θεὸν ἀν-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀπαξ καὶ δις. In codice Savilii & in editione Basilienſi, verba transposita sunt hoc modo. καὶ ἀπαξ, καὶ μὲν-
τοι καὶ δις καὶ τρίς.

VARIORUM.

a Χωρὶς πᾶσι ἀπίστιας] Ait Lucifer Calaritanus, lib. I.
pro S. Athanasio, pag. 132. Constantium literis suis ju-
rasse Alexandrinis, se nihil deinceps mali facturum Atha-
nasio.

b Οὕτως αὐτὸν ἐπανελθόντα] Rediit Athanasius à secun-
do Exilio, anno 349, sub cujus anni initium obiit Gre-
gorius Pseudo-Episcopus Alexandrinus. Sedem Alexan-

drinam occupaverat Gregorius ab anno 341.

c Ἐπεβήκει δὲ Γρηγόριος, ὡς αὐτῶν ἐκείνων δεξάμενος
τὸν σφαγῆν] Confundit Theodorus Gregorium cum
Georgio, qui postea vi sedem Alexandrinam invasit, &
à plebe tumultuante occisus est. Vid. Socr. lib. III. c. 1.
W. Louth.

υμνοῦντες.

υμνουῦντες. ἀλλὰ πάλιν σπαιροῦ διελθλυθότος χρό-
 α 10, 2 Κάντας μὲν τῷ βίῳ τὸ τέρμα κατέληψε.

dibus extollentes. Verum brevi interjecto SÆC.
 tempore, Constans quidem ex hac vita mi- IV.
 gravit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

CAPUT XIII.

Περὶ τῆς τρίτης ἐξορίας αὐτοῦ καὶ Φυγῆς.

De tertio exilio Athanasii & fuga.

Κωνσταντῖνον δὲ οἱ ἄγριοιτες ἔπερ ἐβόλοντο, ἀνέμνη-
 σαν δ' Ἀθανασίῳ χάριν πρὸς τὸ ἀδελφὸν γε-
 γνημένῳ Διόσκορῳ καὶ ὡς μικροῦ δύναιτο τὸ Φύ-
 σιος δεσμὰ Διόσκορον ἔχοντες, πόλεμον αὐτῷ καὶ ἀλλή-
 λων ἐκίνησαν. τῷτοίς ὑπαχθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος, οὐκ
 ἐλαβήναι μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαγῆναι τὸν θεῖον προσέ-
 1 ἔλαβεν Ἀθανάσιον, καὶ πάλιν Σεβαστιανὸν ἐξέπεμψε
 στρατηγὸν μὲν στρατῶς ὅτι μάλιστα πλείους ἀνελθὼν
 καλῶς ὡς ἀλιτήριον. ὅπως δὲ καὶ ἔπος ἐπεγρά-
 2 τευσεν, καὶ κείνος διέφυγεν, αὐτὸς δὲ ταῦτα πεποιηθὼς
 καὶ παραδόξως σωθεὶς, καλλίον διηγῆσθαι. οὗ δὲ τῇ
 τῆς Φυγῆς ἀπολογία ταῦτα διέξειν. Ἐξετασά-
 3 τωσαν ὁμῶς καὶ τὸν τρόπον τὸ ἀναχωρήσας, καὶ μαν-
 θασέτωσαν ὡς τὸ ἴδιον. ἦσαν γὰρ Ἀρειανοὶ συν-
 δραμόντες τοῖς στρατιώταις εἰς τὸ παροξύνειν αὐτὸς,
 καὶ ἀγνοοῦσι δεικνύοντες ἡμᾶς. εἰ καὶ ἔπος ἡ ἀσυνπα-
 4 θείας τυγχάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκούοντες ἡρεμείωσαν
 αἰσχυνόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ἡδὴ ἦν καὶ τῷ λαῷ πνίς
 ἐπαπύχων, προσδοκώμενης συνάξεως. ὁ δὲ στρατη-
 5 λάτης ἐξαίφνης ἐπέστη μὲν στρατιωτῶν πλείον ἢ πεν-
 6 τακχιλίαν, ἐχόντων ὅπλα, καὶ ξίφη γυμνά, καὶ τόξα
 καὶ βέλη καὶ ῥόπαλα, καὶ ἄλλα καὶ πρότερον εἶρη. καὶ τὸ μὲν
 7 ἐκκλησίαν αὐτὸς ἐξέκλινον, ὡς ἴσας τοὺς στρα-
 8 τῶντας συνελθόντες, ὡς μὴ δύνασθαι πᾶς ἐξελεῖσθαι
 9 ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας παρελθεῖν αὐτὸς. ἐγὼ δὲ ἄλλο-
 10 γον ἡγούμενος ἐν ποσάτῃ συγχύσει καὶ ἀλαλείᾳ τῆς
 11 λαοῦ, καὶ μὴ μᾶλλον προκινδυνεύειν αὐτῶν, καθεδεὶς
 12 ἐπὶ τῷ θρόνῳ προέτρεπον, καὶ μὲν Διόσκορον ἀναβύσκαλον
 13 ψαλμῶν, τὸς δὲ λαοὺς ὑπακούοντες, ὅτι εἰς τὸ αἰῶνα
 τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ πάντας ἔτις ἀναχωρεῖν, καὶ εἰς 35

Tum vero ii qui Constantii animum pro
 arbitratu suo impellebant, revocarunt
 illi in memoriam discidium, quod ipsi cum
 fratre intercesserat propter Athanasium: &
 quemadmodum parum abfuisset quin ruptis
 naturæ vinculis ad bellum civile prorumpere-
 rent. His sermonibus inductus Constantius,
 non expelli tantum, verum etiam mactari
 Athanasium iussit. Missoque cum ingen-
 tibus copiis Sebastiano Duce, Athanasium
 tanquam sceleratum, e medio tolli præcepit.
 Quonam autem modo ille quidem cum ar-
 matis militibus irruperit, hic vero fuga e-
 vaferit, melius ipse referet qui periclitatus,
 ac præter omnium opinionem servatus est.
 Is igitur in defensione fugæ suæ ita dicit.
 Requirant tamen modum secessionis meæ,
 & ex suis discant. Aderant enim Ariani,
 & cum militibus irruperant, ut illorum ani-
 mos incitarent, meque illis ignotum mon-
 strarent. Et quanquam nulla eos tangit mi-
 seratio, vel audientes tamen quiescant pu-
 dore suffusi. Jam nox erat, & ex plebe
 quidam pernoctabant, cum collecta expe-
 ctaretur. Cum repente supervenit Dux cum
 quinq; & amplius militum millibus, qui ar-
 ma & strictos gladios habebant, & sagittas
 ac tela gestabant & clavas, uti jam antea di-
 ctum est. Et ipse quidem Ecclesiam circum-
 sedidit, militibus quam proxime collocatis,
 ne quis forte egredientium ex Ecclesia eos
 effugere posset. Ego vero cum absurdum
 existimarem plebem in tanta perturbatione
 deferere, ac non potius pro salute illius for-
 titer propugnare, sedens in cathedra man-
 davi Diacono ut psalmum recitaret, utque
 populus responderet, Quoniam in seculum
 misericordia ejus. Ac deinde ut omnes abce-
 1 Invasionis
 a Syriano
 facta de-
 scriptio.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Σεβαστιανὸν ἐξέπεμψε στρατηγόν.] Male Sirmundus Ma-
 gistrum militum interpretatus est. Neque enim Sebastia-
 nus Magister militum erat, sed dux Egypti, ut jam pri-
 dem notavi ad lib. 23. Ammiani Marcellini. Cæterum
 falli quoque mihi videtur Theodoritus, qui eum ducem
 seu στρατηγόν, cujus mentionem facit Athanasius in lo-
 lo infra citato, existimaverit esse Sebastianum. Non enim
 Sebastianum, sed Syrianum ducem intelligit Athanasius,
 ut ipsemet testatur in epistola ad Solitarios, ubi hæc
 distinctius enarrat.

2 Στήσας τοὺς στρατιώτας σύνεγγυς.] Epiphanius Scholasti-

cus hunc locum ita vertit. Statuens milites sibi met
 haerentes, ut nullus posset egredientium ab ecclesia eorum
 manus evadere. Atque ita quoque Sirmundus interpre-
 tatus est: Denso circum milites locans, &c. Christophoro-
 nus vero verbum σύνεγγυς non de militibus inter se den-
 sius junctis intellexit, sed de iisdem quamproxime juxta
 Ecclesiam collocatis.

3 Τὸς δὲ λαοὺς ὑπακούοντες.] Scribendum puto ὑπακούοντες, id
 est, ut populus succineret clausulam Psalmi. Ita certe le-
 gisse videtur Epiphanius Scholasticus qui hunc locum ita
 vertit. Præcepi ut Diaconus Psalmum legeret, & populi

VARIORUM.

α Κάντας μὲν τῷ βίῳ τὸ τέρμα κατέληψε.] Ineunte an-
 no 350. conspiratione Marcellini, Chrestii, & Magnen-
 tii, cæsus sublatuque est Constans Augustus. Quo mor-
 tuo, Athanasii adversarii veteres cum eo inimicitias re-
 integrabant, eumque Ecclesia sua denuo expellere tenta-
 bant; quod & perficiebant anno 356.

β Ὑπακούοντες.] Putavit Valesius scribendum hic esse
 ὑπακούοντες pro ὑπακούοντες. Sed nihil opus est hac emenda-
 tione: quippe eadem fere est utriusque vocis apud Græ-
 cos autores significatio, scilicet respondere. Theocrit. I.
 dyll. 14. de Hyla, πρὸς δὲ ἄρ' ὁ παῖς ὑπακούει, τὸν πuer
 respondit. Vid. Homer. Odys. 4. & Stephani Lexicon.
 Josephus Bingham in Origin. Eccles. Vol. VI. pag. 370. Non
 possum omittere insignem, qui a recentioribus intellectus
 non fuit, S. Athanasii locum, Apologia de fuga sua, pau-
 lo ante finem, καθεδεὶς ἐπὶ τῷ θρόνῳ, καθίστημι τὸν μόνον

Διόσκορον ἀναβύσκαλον ψαλμῶν τοὺς δὲ λαοὺς ὑπακούοντες. Ὅτι εἰς
 τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, id est, ex optima versione Epi-
 phanii Scholastici, Residens in sede, præcepi ut diaconus
 psalmum legeret; populi responderent. Quoniam in seculum
 misericordia ejus. Male qui Athanasium & Historiam Ec-
 clesiasticam Theodoriti interpretati sunt, verbum ὑπακού-
 ον putaverunt esse auscultare, audire; cum hic & alibi
 sæpe, significet respondere. Cotelerius in Constitut. Apo-
 stol. lib. II. cap. 57. n. 34. ex citatione modo laudati Jo-
 sephi Bingham. Recte habet vox ὑπακούοντες. cujus vocis is
 usus est apud Græcos, non modo Ecclesiasticos, sed etiam
 profanos. Exempla multa vide sis in Lexico Constantini,
 Francisci Porti additionibus aucto, excuso anno 1592.
 vide quæ supra diximus in Apologia ad Constantium
 num. 16. Clariss. Monachi Benedictini notis in hunc A-
 thanasii locum.

SAC. derent, ac domum suam redirent. Sed cum
 IV. Dux tandem irrupisset, & milites altare circumsepissent ad me intercipiendum, clerici quidem & laici qui tunc ibi remanserant, clamabant rogabantque ut nos jam abcederemus. Ego vero pertinacius refragabar, me non ante discessurum affirmans, quam universi se subduxissent. Cumque surrexissem & orationem fieri jussissem, rogabam ut postea universi discederent: satius esse dicens, ut ipse discrimen subirem, quam ut ulli ipsorum quidpiam accideret incommodi. Proinde cum jam plurimi excessissent, ac reliqui subsequerentur, monachi qui illic nobiscum erant, & quidam ex clericis adscendentes abstraxerunt me. Atque ita, veritatem ipsam testor, per medios milites quorum alii altare circumdederant, alii per Ecclesiam oberrabant, transivimus, Domino ducente nos ac protegente. Et clam illis excessimus, Deum ipsum glorificantes quod non prodidissimus plebem: sed illa ante dimissa, ipsi salutem nobis quaerere & manus insidiatorum effugere potuissimus.

τὸς οἴκους ἀπέναν. ἀλλὰ τῷ στρατιώτῃ λαπὴν ἐπεισελθόντος, καὶ τῷ στρατιώτῃ ἀειλαβόντων τὸ ἱερατῶν ἔνεκεν τῷ συλλαβεῖν ἡμᾶς, οἱ μὲν θύρενοι ἐκεῖ καὶ κληρικοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς λαῶν ἐξόντων, καὶ ἡζίου ἀναχωρεῖν ἤδη ἡμᾶς. ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἀντίλεγον μὴ πρότερον ἀναχωρήσῃ, εἰ μὴ πάντες καθ' ἑαυτὸν ὑπεξέλθοιεν. ἀναστὰς οὖν καὶ προσάξας θυχλῶς, ὅπως ἀντηζίου ἀπέναντ' ὅς πάντας βέλπον εἶναι λέγων, ἐμὲ κινδυνεύειν, ἢ βλαβῆναι πᾶς ἐξ ἡμῶν. ἐξελθόντων τοίνυν τῷ πλείων, καὶ τῷ λοιπῶν ἐπακολουθοῦντων, οἱ σὺν ἡμῖν ὄντες ἐκεῖ μοναχοὶ καὶ πνὲς τῆς κληρικῶν ἀνελθόντες εἰλκυσαν ἡμᾶς. καὶ ὅπως ἐπὶ μάρτυρι τῇ ἀληθείᾳ, τῷ στρατιώτῃ τῶν μὲν ἀεισεκλήτων τὸ ἱερατεῖον, τῶν δὲ ἀεισεκλήτων τὴν ἐκκλησίαν, διήλθομεν τοῦ Κυρίου ὁδηγεῖν καὶ αὐτοὺς φυλάττοντες καὶ λανθάνοντες αὐτοὺς, ἀνεχωρήσαμεν δόξαζοντες μεγάλως αὐτὸν τὸν Θεόν, ὅτι μὴ προδιδόμεν τὸν λαόν, ἀλλὰ προπέμφαντες αὐτοὺς, ἀφασθῆναι καὶ διαφυγεῖν τὰς χεῖρας τῷ ζητούντων ἡδυνήθημεν.

CAPUT XIV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

De Georgio, & de malis quae Alexandria perpetrata sunt.

Περὶ Γεωργίου, καὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ τοιμηθέντων κακῶν.

Cum Athanasius hoc modo ex cruentis illorum manibus evasisset, Georgio, alteri post Gregorium lupo, cura gregis illius commissa est. Hic vero crudelius quam quivis lupus aut ursus aut pardus, in oves grassatus est. Etenim puellas quae perpetuam virginitatem voverant, non solum Athanasii communionem ejurare compulit, verum etiam fidem patrum anathemate damnare. Porro ministrum ac socium crudelitatis suae habebat Sebastianum quendam, Ducem rei militaris. Qui media in urbe accensio rogo, virgines nudas ighi propius admotas, abnegare fidem jubebat. Verum illae, triste ac miserandum spectaculum Christianis simul ac Gentilibus praebentes, & ignominiam hanc maximi honoris instar habuerunt, & inflicta pro fide verbera libenti animo sustinuerunt. Sed haec luculentius exponet ipse eorum pastor Athanasius. Veniens deinde tempore Quadragesimae Georgius, qui ab illis missus fuerat e Cappadocia, mala quae ab eis didicerat adauxit. Nam post septimanam Paschae, virgines in carcerem conjectae sunt: Episcopi vinciti a militibus ducebantur: pupillorum

Sebastianus
dux rei mi-
litaris male
multat or-
thodoxos.

Ὅτ' αὐτὸς τὰς μαιφόνους ἐκείνων ἀφασθῆναι χεῖρας, Γεώργιος μὲν λύκος ἕτερος τῆς προδότης ἐκείνων ἐπιστεῦθη τὴν ἐξουσίαν ὡμότερον δὲ λύκῳ παντὸς καὶ ἄρχε καὶ παρδάλεως τοῖς προδότης ἐχρήτο. τὰς μὲν γὰρ ἀφ' ἐξόντων παρθένας ὑπεκλήμας, καὶ τὴν Ἀθανασίῳ μόνον δεινὰ κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν πατέρων ἀναθεματίζων τὴν πίστιν ἠνάγκαζε. συνέργον δὲ ὡμότητος εἶχε Σεβαστιανὸν πᾶσι τῷ στρατιώτῃ καταλόγων ἡγούμενον, ὅς ἐν μέσῃ τῇ πόλει πρὸς ἀνάψας, καὶ ταύτῃ τὰς παρθένας γυμνὰς ἀφασθῆναι, δεινὰ ὅσα τὴν πίστιν ἐκέλευεν. αἱ δὲ δέμας δεινὸν καὶ ἐλεονὸν πιστοῖς ὁμοῦ καὶ ἀπίστοις προκείμεναι, πρὸς μέγαν τὴν ἀπῆλάν ἐνέμενον, καὶ τὰς ὑπὸ τῷ πίστεως μάστιγας ἀσμενῶς ὑπέμενον. καὶ ταῦτα δὲ ἀφασθῆναι τὸ πούτων ποιμὴν διηγῆσται. Εἶτα ἀλθὼν τῇ τεσσαρακοστῇ ὁ παρ' αὐτῶν δευσαλὲς ἐκ Καππαδοκίας Γεώργιος, ἠύξησεν ἃ παρ' αὐτῶν μεμάθηκε κακὰ. μὲν γὰρ τὰ ἔθνη τῷ Πάσχῃ, παρθένοι εἰς δισμωτήριον ἐβάλλοντο ἐπίσκοποι ἡγόντο ὑπὸ στρατιωτῶν δεδιδόμενοι ὀφθαλμῶν καὶ χερῶν

VALESII ANNOTATIONES.

responderent: Quoniam in seculum misericordia ejus. Id Graeci proprie dicebant ὑπερβαῖν. sic Basilii in Epistola 63. ad clericos Neocaesarienses.

1 Ἀνελθόντες εἰλκυσαν] Erat tunc Athanasius sedens in Cathedra, ut ipsemet supra testatus est. Erant autem

Cathedrae Episcoporum super Abbatem collocatae quae gradus habebat, ut dixi in Annotationibus Eusebianis.

2 Πρὸς ἀνάψας] In MSS. codicibus [Regio.] Savillii & Allatii, & in editione Basilienensi legitur πρὸς ἀνάψας, levi discrimine.

VARIORUM.

4 Ὁ τῶν ποιμῶν] Athanasius in Apologia de Fuga sua, num. 6. &c. quibus gemina occurrunt in Apologia ejus ad Constantium, sub finem; & in Historia Arianorum ad Monachos. Huc etiam refert Ant. Pagi Epistolam illam Encyclicam ad Episcopos, pag. 110. nuper

editionis, cui pridem titulus ad Orthodoxos. Doctissimi vero Editores eam ad ingressum Gregorii anno 341 pertinere contendunt. Vide etiam Socr. l. II. c. 28. & Niceph. l. IX. cap. 29.

ἡρπάξον-

ἡρπάζοντο αἱ οἰκίαι· ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ φθορὰ καὶ τῶν
οἰκίαν ἐγένοντο, καὶ νυκτὸς Χριστιανοὶ χαλεφεύοντο. ἐπε-
σφραγίσθησαν οἰκίαι, καὶ ἀδελφοὶ κληρικῶν ὑπὸ
τῶν ἀδελφῶν ἐκινδύνουν. καὶ διὰ μὲν ταῦτα. διότι οἱ
καὶ μὲν ταῦτα πολυμήματα. τῇ γὰρ ἐβδομῇ
2 αὐτῇ ἡ ἀγία πεντηκοστὴν ὁ λαὸς μετέστας, ἡ ἐξῆλθε
ἐκ τοῦ κοιμητηρίου εὐχάρις, διὰ τὸ πάντας ἀπο-
σφραγίσαι τὸν οὐρανόν. ἀλλὰ τὸν
μαθὼν ὁ παμπόνηρος αὐτὸς, παροξυνεὶ τὴν φρατρίαν
τῇ Σεβαστιανῶν, Μανιχαίων οὐκ. καὶ λοιπὸν αὐτὸς
μὲν πλήθος φρατρίων ὅπλα καὶ ξίφη γυμνά καὶ τόξα
καὶ βέλη φέροντων, ὥρμησεν ἐπὶ αὐτῇ τῇ κυριακῇ
καὶ τῇ λαῶν. καὶ ὀλίγους θύων θυχομένους· οἱ γὰρ διὰ
πλεῖστοι λοιπὸν διὰ τῶν ἀναχαρήσαντες ἦσαν· τοι-
αῦτα εἰργάσατο, οἷα παρ' αὐτῶν ἀκύναντα ἐπρεπε
15 περᾶσαι. πυρκαϊὰν γὰρ ἀνάψας, καὶ τήσας παρθένους
καὶ τὸ πῦρ, ἡγάλαξε λέγειν αὐτὰς τὴν Ἀριάνην
πίστεως εἶναι. ὡς ἡ κώστας αὐτὰς ἐβλεπε, γυμνάσας
λοιπὸν ἔπειτα αὐτὰς κατέκοψεν, εἰς τὰ ὡρῶντα τύ-
πια καλῶν, ὡς μὲν χρόνον αὐτὰς μόλις ἐπιβί-
20 αδιῶν. ἀνδρες δὲ κραλίστας ποσειδάωνια, καὶ ἰε-
ρεῖς ὅπως κατέκοψαν. ῥάβδοις γὰρ ταῖς ἀπὸ τῶν Φοινί-
κων ἐπὶ αὐταῖς ἐχέσταις ἐπὶ τῆς σχολῆς, τὰ ἰσ-
τά τῶν ἔσθης ἐξείδμεν, ὡς πινὰς μὲν πολλάκις χι-
μαῖον ἦσαν, διὰ τῆς ἀποπαγίνης ἐπὶ αὐτοῖς σχολ-
25 πας πινὰς ἡ καὶ μὴ φέροντας, ἀποθανεῖν. πάντας
μὲν οὖν τῆς ἀειψήσαντας ἀθρήσας καὶ τὰς παρθένους,
ἐξώρισαν εἰς τὴν μεγάλην Ὀάσιν. τὰ δὲ σώματα τῶν
πεπλευτηκότων ἐδὲ τοῖς ἰδίοις καὶ τῇ ἀρχῇ ἀπο-
δοθῆναι πεποιήσαν, ἀλλ' ἐκρύβαν ὡς ἡτέλσαν,
30 ἅταφα βαλόντες, ὑπὸ τῆς δοκῆς αὐτῆς λαβάνην
τῇ ποσάτῃ ὁμότιμα. πράττεισι δὲ τῷ πεπλα-
νημένοι τῷ ἀφρονεῖν οἱ ἀφρονεῖς. τὸ γὰρ οἰκίαν τῶν
πεπλευτηκότων, χαίροντων μὲν διὰ τὴν ὁμολογίαν,
θρηνησάντων δὲ διὰ τὰ σώματα, μείζων ἐξηχέτο καὶ αὐ-
35 τῶν ὁ δὲ ὁμότιμος ἐλεῖχος. καὶ γὰρ θύων ἀπὸ τῶν Αἰ-
γυπτίων καὶ τῶν Λιβυῶν ἐξώρισαν μὲν ἐπισκόπους, Ἀμ-
μόνιον, Μούιον, Γάιον, Φίλωνα, Ἑρμῆν, Πλήσιον, Ψι-
νόσιον, Νευλάμωνα, Ἀγάπιον, Ἀνάγαμphon, Μάρ-
κον, Δρακόντιον, Ἀδελφόν, Ἀμμόνιον ἑτερον, καὶ
40 ἑτερον Μάρκον, Ἀθηγόδωρον καὶ πρεσβύτερος Ἰερα-
κα καὶ Διόσκορον καὶ ἕτερον πικρῶς ἤλασαν αὐτούς, ὡς
πινὰς μὲν αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς, πινὰς δὲ ἐπὶ αὐτῶν
τῶν ἐξορισμῶν ἀποθανεῖν. ἐφόνθυσαν δὲ ὁπισκόπους
πλείους ἢ τελέοντα. σπυδὴ γὰρ ἡ αὐτοῖς καὶ τῇ
45

ac viduarum ædes direptæ: prædæ & irru-
ptiones in domos factæ: nocturne exporta-
bantur Christiani. Ædes obsignatæ sunt:
& fratres clericorum pro fratribus in di-
scrimen vocati. Et hæc quidem gravia.
Sed longe graviora sunt quæ postea admi-
ferunt. Nam septimana post sacram Pente-
costem, populus quidem peracto jejunio
ad cœmeterium processit orationis causa, eo
quod omnes communionem Georgii averfa-
rentur. Sed cum hoc didicisset seclerus
ille, Sebastianum Ducem, secta Manichæ-
um, contra illos incitavit. Itaque ille cum
militibus arma & distinctos gladios, arcus-
que & tela gestantibus, in eos impetum fe-
cit ipso die Dominico. Cumque paucos
admodum orantes reperisset: plerique enim
utpote sero jam vespere discesserant: talia
perpetravit, qualia perpetrare par erat eum
qui illis obtemperaret. Accenso enim ro-
go, cum virgines illi admovisset, eas co-
gebat ut Arianae fidei se esse profiterentur.
Sed cum illas invicto animo stare animad-
verteret, nudatas tandem ita concidit, in os
verberari eas jubens; ut diu postea ægre
agnosci potuerint. Deinde quadraginta ho-
mines apprehensos, novo quodam atque in-
usitato more laceravit. Virgis enim pal-
marum, suos adhuc aculeos retinentibus,
eorum dorso ita laniavit, ut quidam eorum
ob aculeos altius defixos à chirurgis diu
curati sint: alii qui curationis dolorem fer-
re non poterant, mortem optetierint. Cun-
ctos denique qui superfuerant, ipsasque
adeo virgines in magnam Oasim simul om-
nes deportavit. Porro mortuorum corpora
initio ne proximis quidem ad sepulturam
tradi permissum, sed ea pro arbitrio suo
occultarunt, insepulta projicientes, eo con-
silio ut tanta crudelitas latuisse ipsos vide-
retur. Verum in eo falsi sunt amentes illi.
Nam cum mortuorum propinqui, ob con-
fessionem quidem illorum gauderent, lu-
gerent vero propter negata ipsis cadavera,
crudelitatis eorum indicia magis magisque
divulgabantur. Confestim enim ex Ægypto
& utraque Libya relegarunt, Episcopos
quidem Ammonium, Muim, Caium, Phi-
lonem, Hermen, Plinium, Psinosirim, Ni-
lammonem, Agapium, Anagamphum, Mar-
cum, Dracontium, Adelphium, Ammoni-
um alterum, Marcum alterum, & Atheno-
dorum: presbyteros vero Hieracem & Dio-
scorum; tantaque acerbitate eos abduxerunt,
ut quidam eorum in itinere, nonnulli in exi-
lii loco occubuerint. Interfecti autem sunt
ab illis plures quam triginta Episcopi. U-
num enim ipsis studium fuit, perinde atque

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀρπαγὴ] Apud Athanasium in Apologetico pag. 704. legitur καὶ ἄρτοι. Et locus distinguitur hoc modo
ἡρπάζοντες καὶ χερσὶν ἡρπάζοντες αἱ οἰκίαι καὶ ἄρτοι.

VARIORUM.

a Ἐξῆλθον ἐκ τοῦ κοιμητηρίου εὐχάρις] Conventuum qui
in cœmeteriis fieri solebant, meminit Eusebius Hist. Ecc.
lib. IX. cap. 2. estque mos ille longe notissimus. Sed no-
lim eo trahi hunc S. Athanasii locum. Nam ἔστι illud,
seu πᾶσι ut legit Nicephorus, & in Hist. Tripart. lib. V.
cap. 3. vertitur ad, significat prope sive juxta. ἐπὶ ἡμῶν
τῶν πατέρων τῶν κοιμητηρίων dicitur ab eodem magno Patre,
Apolog. ad Imperatorem. Cotelerius not. 72. in illa ver-
ba Confess. Apost. lib. VI. cap. 30. συναθροίσαντες ἐπὶ τοῖς κοι-
μητηρίοις, τὸν ἀσάγουσιν τῶν ἱερῶν ἀδελφῶν πατέρων, καὶ ψάλλ-
Tom. III.

λοῦντες ἐπὶ τῶν κοιμητηρίων μαρτύρων καὶ πάντων τῶν ἀπὸ
αὐτῶν ἀγίων, καὶ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν ἐν κυρίῳ κοιμη-
μένων. Congregamini in cœmeteriis, lectionem sacrorum li-
brarum facientes, atque psallentes pro defunctis Martyribus
& omnibus à seculo sanctis, & pro fratribus vestris qui in
Domino dormierunt.

b Ἀγάπιον] Apud Athanasium vocatur hic Ἀγάθης, apud
Socratem Ἀγαθῶνα. Mox ad vocem ἐφόνθυσαν vide Socr.
pag. 121. not. b.

M

Ἀγαθῶν.

90
S. M. C.
IV.

THEODORITI EPISCOPI CYRI

Achaabo, ut veritatem, si fieri posset, e medio tollerent. Idem porro Athanasius in epistola consolatoria quam scripsit ad virgines illas quæ tam atrocia perpessæ fuerant, hæc quoque inseruit. Ob hæc, inquit, nulla vestrum dolore crucietur, licet impii sepulturam vobis inuideant, & efferrî ad tumultum prohibeant. Ad hæc enim usque processit improbitas Arianorum. Portas quidem occludunt. Sedent autem circa sepulcra veluti dæmones, ne quis mortuorum eo inferatur. Hæc & huiusmodi alia à Georgio perpetrata sunt Alexandria. Divinus autem Athanasius nullum sibi locum satis tutum existimabat, cum Imperator iussisset ut aut vivus adduceretur, aut mortui ad se adportaretur caput; eique qui istud faceret, maximam mercedem promississet.

CAPUT XV.

De Synodo Mediolanensi.

Socr. lib. II. cap. 36. Soz. l. IV. cap. 9.
INTEREA cum Magnentius post Constantis necem, Occidentis Imperium occupasset, Constantius ad extinguendam ejus tyrannidem, cum exercitu in Europam profectus est. Sed ne hoc quidem gravissimum bellum bello adversus Ecclesias finem attulit. Etenim Arianæ persuadent Constantio, cui facillimum erat quidvis persuadere, & qui opinionem Arii amplexus fuerat, ut Mediolani quæ civitas est Italiæ, synodum congregaret: Ac primum quidem omnes qui eo convenissent, singillatim assentiri cogeret depositioni illi, quæ olim apud Tyrum ab iniquis illis iudiciis facta esset. Deinde vero eosdem cogeret, expulso jam ab Ecclesiis Athanasio, aliam fidei formulam conscribere. Sed Episcopi quidem, cum Imperatoris literas suscepissent, in eam urbem convenerunt: neutrum tamen eorum quæ jam dixi, facere sustinuerunt. Immo cum Imperatorem ipsum coram arguissent, quod injusta atque impia ipsis præciperet, Ecclesiis suis exturbati, & in ultimos orbis Romani fines relegati sunt. Qua de re rursus admirandus Athanasius in Apologetico suo ita scribit: Quis tanta commemorare potest, quanta isti perpetrarunt? Nam cum Ecclesiæ reddita paulo ante pace fruerentur, & populi in collectis preces ad Deum

Rursus se-
re potest,
viunt Ari-
ani.

Ἀχαάβ, εἰ δυνατόν, ἐξάρα τὴν ἀλήθειαν. καὶ παραμυθητικούς δὲ λόγους ταῖς παρθένοις ἐκεί-
ναις, αἱ τὰ πασχάλεπα ἐκεῖνα ὑπέμειναν, γράφων,
καὶ ταῦτα ἐπέθηκε. διὰ τῆτο, φησί, μηδὲ γενέσθω
τις ὑμῶν πένθος, εἰ καὶ ὁ θάπτομέναις ὑμῖν φθο-
νῶσιν οἱ δουτεῖς, καὶ καλύψω τὰς ἐκφορὰς. καὶ
μέχρι γὰρ τούτων ἡ καταστροφὴ τῶν Ἀρειανῶν ἐφ-
θάσει. καὶ τὰς μὲν πύλας κλείουσι, πρὸς δὲ τὰ μνή-
ματὰ ὡς δαίμονες καθέζονται, ἵνα μή τις τῶν ἀπο-
νομῶν ἀποπῇ. Ταῦτα μὲν ἐν καὶ τὰ προσόμοια τέ-
τοις ὁ Γεώργιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἰργάζετο. ὁ δὲ θεὸς
Ἀθανάσιος, ὃς ἐν χειρὶ οὐχ ὑπομένει εἰς ἀσφάλ-
αν, ὁ βασιλεὺς ἡ ζῶσα ἀχθῆναι προστεταχότος ἡ
πικρῶτος, κομιδῆν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, καὶ μοῖρῶν τῶν
15 τῆτο δρῶντι ὑποχινόμεν ὅτι μάλιστα πλεῖστον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῆς ἐν Μεδιολάνῳ γενόμενης συνόδου.

ΑΥΤὸς δὲ δὴ ὁ Κωνσταντῖος, Μαγνητὶς μετὰ
τῷ Κωνσταντῷ πατρὶ τῆς ἐσπέρης κε-
20 κρατηκότος, ἐπὶ τῷ Εὐρώπῃ ἐξώρμησε, καὶ
ἐκείνους τυραννίδος κρατεῖν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ χαλεπὸς
ἦτο πόλεμος τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησιᾶς κατέλυ-
σε πόλεμος. πείθουσι γὰρ δὴ τὸ πᾶν ἡρώδης πειθό-
μενος, καὶ τῷ αἰρετικῷ εἰσδεδάμενος νόστον, εἰς
25 Μεδιόλανον πόλιν δὲ αὕτη τῆς Ἰταλίας συνο-
δὸν συνεγείρει. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς συνεληλυθότας
ἅπαντας ἀνακρίνας, τῇ παρὰ τῆς ἀδίκου ἐκεί-
νων διαστάσει, κατέχευε ἐν Τύρῳ γενημένη κα-
5 θαρσίᾳ συνεθέσθαι, εἰς οὕτως Ἀθανάσιον τῆς ἐκ-
κλησιᾶς ἐξελαθέντος, ἐτέραν πίστεως ἐκθέσθαι δι-
δασκαλίαν. ἀλλὰ συνῆλθον μὲν τὰ βασιλικά
δεξάμενοι γράμματα, ὃς ἔπειτα δὲ δεῖσται τῆς
ἐρημίας ἠέχοντο. ἀλλ' ἀντικρὺ παρόντα τὸ βα-
30 σιλεῖα διελύξαντες ὡς ἀδικα παρεγνώσκει καὶ δι-
σέβῃ, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξηλάθησαν, καὶ τὰς τῆς
οἰκονομίας ἰσχυρὰς οἰκὴν κατεκρήσαν. καὶ τῆτο ὁ
πάλιν Ἀθανάσιος ὁ θαυμασιὸς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀπο-
35 λογίᾳ συνεγράψατο. τίς ποσῶν δυνατὰ μνημονεύ-
σαι, ὅσοι ἐκεῖνοι πεποιθήσαν. ἄσπι γὰρ ἐρμῶν ἰχθυ-
σάντων τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν λαῶν ἐχρημίσαν ἐν ταῖς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὁ παρθεμῶν ὑμῶν] In manuscripto [Regio &] Savillii & in editione Basilienli legitur παρθεμῶν. Quæ scriptura non displicet, dummodo legamus ὑμῶν. Nam si ὑμῶν legeris, vulgata lectio retinenda erit, cum Epistola scripta sit ad Virgines. Porro hæc Athanasii epistola hodie, quod sciam, non extat.

2 Ἡ καταστροφὴ] Camerarius vertit ultimum actum, Sirmundus vero Catastrophem.

3 Κομιδῆν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ] Magis placet scriptura codicis Allatii, quam Basilienlis quoque editio confirmat. In iis enim legitur κομιδῆν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ.

4 Συνοδὸν συνεγείρει] Melius scriberetur συνεγείρει, quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus. Vulgata tamen lectio minime rejicienda est, contra consensum omnium librorum.

5 Κατέχευε ἐν Τύρῳ] Primam vocem in editione sua expunxit Jacobus Sirmundus, satis audacter, cum in omnibus nostris exemplaribus habeatur. Ego vero hanc vocem non expungendam omnino, sed transponendam duntaxat existimo, hoc modo ἐν Τύρῳ γενημένη καθαρσίᾳ συνεθέσθαι. Quam lectionem in versione mea sum secutus.

VARIORUM.

a Ἀθανάσιος ἐδὲν χειρὶ οὐχ ὑπομένει] Postquam Athanasius furori militum se proripuisse, hoc unum curavit, ut vitam suam sicariorum manibus ereptam fugæ solitudinique mandaret. Nec tamen in promptu est dicere quo statim loco se receperit. Nam vulgata illa Palladii de Athanasii secessu historia, apud virginem quandam speciosissimam, multis nominibus nobis suspecta est. — In remotiora igitur Ægypti loca concessit. Cl. Monachi Benedictini vit. Athanasii. ann. 356. num. 10.

συνάξιον,

συνάξεσιν, ὁ μὲν ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης Διδέριος, καὶ
 α^a Παυλῖνος ὁ τῆς Μητροπόλεως τῆς Γαλλιῶν, καὶ Διονύ-
 σιος ὁ τῆς Μητροπόλεως τῆς Ἰταλίας, καὶ Λυκίφωρ ὁ τῆς
 Μητροπόλεως τῆς Σαρδανίας, καὶ Εὐσέβιος
 ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, οἱ πάντες ἐπίσκοποι ἀγαθοὶ καὶ
 τῆς ἀληθείας κήρυκες, ἀρπάζοντες καὶ ἐξορίζοντες· πρό-
 φασιν οὐδὲ μίαν ἔχοντες, ἢ ὅτι μὴ συνέθεντο τῇ Ἀ-
 ρεαλικῇ αἵρεσιν, μηδὲ ὑπέγραψαν αὐτοῖς κατ' ἡμῶν
 οἱ αἱ εἰς ἐπερχομένην συκοφαντίαν. περὶ γὰρ τῆς με-
 γάλου καὶ θύμωστος καὶ ὁμολογητῆς ἀληθείας Ὅσιον, 10
 Θεοδότῳ ἐστὶν ἐμὲ λέγειν. ἵστας γὰρ ἐγνώσθη πᾶσιν,
 ὅτι τῷ τῷ ἐξοριζομένῳ πεποιήχασιν. καὶ γὰρ ἄσχημος,
 ἀλλὰ καὶ πάντων μάστιξ Θεοφάνης ὁ γέρον. ποίας
 γὰρ ἔχῃ ἡγήσατο συνόδου, καὶ λέγων ὁρθῶς καὶ πάντας
 ἐπεσε; ποία ἐκκλησία τῆς τέτης αἰτίας οὐκ 15
 ἔχῃ μνημόσυνα τὰ κάλλιστα; τίς οὐδὲν ὁμολογῶν ποτε
 Θεοδότῳ αὐτῷ, καὶ χαίρων ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῶν
 τίς ἦτοισι δόξας, καὶ ἔκ ἀνεχώρησε τυχὼν ὡς ἠθέ-
 λησε; καὶ ὅμως καὶ τῇ τούτῃ πετολμήχασιν, ὅτι καὶ
 ἕως εἰδὼς ὅτι ποιεῖσι αἱρετικὰ καὶ ἀσεβεῖαν αὐτῶν συ- 20
 κοφαντίας, ἔχῃ ὑπέγραψε ταῖς κατ' ἡμῶν ὑπε-
 βολαῖς. Οποῖα μὲν δὲ καὶ τῇ ἀγίῳ ἐκείνῳ ἀν-
 δρῶν ἐτολμήθη, τὰ συγγραμμένα διδάσκει. ὁπόσα
 δὲ καὶ ἄλλοις ἐπέβλησαν πλείους οἱ Ἀρεαλικῆς
 Φάλαγγος αἰρετικῶν, πάλιν ὁ Θεὸς ἕως ἀνῆλ- 25
 θεν τὰς διηγήσατο τὰ συγγράμματα. Τίνα γὰρ
 ποτε διάκονος καὶ χαλαρόντος, ἔχῃ ὕβρισαν ὡς
 ἠθέλησαν; τίνα ζητοῦντες καὶ θιρόντες ἔχῃ ἕως διέ-
 θηκαν, ὡς ἡ τελευτήσας κακῶς, ἢ λωβηθῆναι παι-
 ταχόθεν; ἀλλ' οἱ διχασταὶ δοκῶσι ποιεῖν, καὶ ταῦτα 30
 ἐκείνῳ ἐστὶν ἐργασίαν. καὶ μᾶλλον ἔτι καὶ ἐκείνῳ
 αἰρετικῶν καὶ ποικίλων εἰσὶν ὑπηρεταί. ποῖος τοί-
 νυν τόπος οὐκ ἔχῃ κακίας αὐτῶν ὑπομνήματα;
 τίνα Φρονούντα κατ' αὐτῶν ἐσυνεσχευάσαντο, πλα-
 σάμενοι Θεοφάνη καὶ τῇ Ἰεζάβελ; ποία νῦν ἐκ- 35
 κλησία ἐθρηνηεῖ διὰ τὰς ἐκείνῳ ὑπεβολὰς; Ἀν-
 τίοχα μὲν δὲ Εὐστάθιον τὸν ὁμολογητὴν καὶ ὁρθόδοξον.
 β Βαλαναῖαν δὲ Εὐφρατίαν. καὶ Πάλτος μὲν καὶ
 Ἀντιόχου διὰ Κυμάτιον καὶ Καρβέριον ἢ δὲ Ἀδρια-
 νῆπολιν αἱ Εὐτρόπιον τὸν Φιλόχειρον, καὶ τὸν 40
 μετ' αὐτὸν Δούκιον, τὸν πολλάκις παρ' αὐτῶν καὶ
 ἀλύτῳ φορέσαντα, καὶ ἕως ἀποθανόντα. καὶ Ἀκυρα
 μὲν αἱ Μάρκελλον, Βέρεια δὲ διὰ Κύρον, καὶ
 γὰρ δὲ Ἀσκληπῶν. τέτυκται γὰρ πολλὰ πρότερον
 ὑβρισαντες, καὶ ἐξοριζομένη πεποιήχασιν οἱ δόλοιοι. 45
 Θεόδουλον γὰρ καὶ Ὀλύμπιον ἀπὸ τῆς Θράκης ὄντας,
 καὶ ἡμᾶς δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἡμετέρους ἕως ἐποίη-
 σαν ἐκζητηθῆναι, ὡς εἰ θύρεθρον, κεφαλῆς ὑπο-

funderent, repente Liberius Episcopus ur-
 bis Romæ, Paulinus Metropolis Galliarum,
 Dionysius Metropolis Italiæ, Lucifer Me-
 tropolis Sardinia insulæ, & Eusebius ab I-
 talia, probi omnes Episcopi & veritatis præ-
 cones, rapiuntur & in exilium deportan-
 tur: nullam aliam ob causam, quam quod
 Arianæ hæresi consentire, & falsis illorum
 contra nos calumniis subscribere nolissent.
 De magno enim & felici senectæ viro, &
 confessore revera Hosio, superfluum arbi-
 tror dicere. Omnibus enim, ut opinor, in-
 notuit, eum quoque ab illis relegatum esse,
 Quippe hic senex minime obscurus est, sed
 omnium longe clarissimus. Cui enim Con-
 cilio ille non præfuit, & cum recte dice-
 ret, omnibus non persuasit? Quænam Ec-
 clesia patrocini illius pulcherrima non ha-
 bet monumenta? Quis cum ad illum mœ-
 stus venisset, non lætus ab illo discessit?
 Quis ab eo petiit aliquid quo indigebat, &
 voti sui compos non rediit? Et tamen in
 hunc quoque sævire ausi sunt, propterea
 quod cum probe nosset calumnias quas illi
 præ impietate concinnare solent, instructis
 contra nos insidiis non subscripsit. Qualia
 igitur adversus sanctos illos viros moliti sint
 Ariani, ex supradictis licet cognoscere.
 Qualiter vero plurimis quoque aliis infi-
 diati sint Arianæ factionis principes, Divi-
 nus ille vir in eodem libro ita narrat. Quem
 enim unquam persecuti, comprehensum om-
 nibus contumeliis pro arbitrato suo non
 affecerunt? Quem conquistum cum repe-
 rissent, non ita tractarunt ut vel misere
 mortuus sit, vel membris omnibus debilita-
 tus? Nam quæ iudices facere videntur, ea
 sunt istorum opera. Illi vero, voluntatis isto-
 rum ac malitiæ ministri sunt potius quam
 iudices. Quis est locus, qui improbitatis
 istorum vestigia non habeat? Quem diver-
 sa ab ipsis sentientem, falsis criminationi-
 bus, sicut olim Jezabel, non oppresserunt?
 Quæ nunc Ecclesia propter illorum insidias
 non luget? Antiochia quidem ob Eusta-
 thium confessorem & orthodoxum, Bala-
 neæ propter Euphratium, Paltus & Anta-
 radus ob Cymatium & Carterium. Hadria-
 nopolis vero ob Christi amantem Eutropi-
 um, & ob successorem ejus Lucium, qui
 istorum opera non semel catenas gestavit, at-
 que ita tandem mortem oppetiit. Et An-
 cyra quidem, in luctu est propter Marcel-
 lum, Bercea vero propter Cyrum, & Gaza
 propter Asclepam. Hos enim fraudulentis isti,
 multis antea contumeliis affectos in exilium
 trudi fecerunt. Theodulum vero atque O-
 lympium Episcopos Thraciæ; nos quoque
 & presbyteros nostros, ita conquiri fece-
 runt, ut si reperti essemus, capitali suppli-

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Παυλῖνος ὁ τῆς Μητροπόλεως τῆς Γαλλιῶν, καὶ Διονύσιος
 ὁ τῆς Μητροπόλεως τῆς Ἰταλίας] Vide Athanas. de Fuga sua,
 num. 4. ὅτι. Non audiendus Baronius qui ait, Athanasium
 loqui de urbe Trevirensi, tanquam de una ex metro-
 polibus Gallia, & de Mediolanensi tanquam de una ex
 Metropolitibus Ecclesiasticis Italiæ. — Theodoretus ad
 Athanasium sensum penetravit, quando solo Galliarum Me-
 tropoleos nomine Treverim, & solo Metropoleos Italiæ
 nomine Mediolanum exprimit; quia scilicet utraque urbs
 princeps & primaria erat; hæc in Diocesi Italica; illa in
 Diocesi Gallica. Translata postea præfectura Galliarum
 Arelatem ab Honorio Imperatore, qui hanc urbem ma-

træm omnium Galliarum vocavit, ut legitur in supplici libel-
 lo Episcoporum Gallorum ad S. Leonem Papam, id est,
 Galliarum metropolim, ut ea verba explicat Marca, lib.
 VI. de Concordia, cap. 17. num. 6. Ant. Fagi ad ann.
 332. n. V, VI.

b Βαλαναῖαν] Oppidum Syriæ. varie scribitur: Ptole-
 mæo ut hic: Athanasio de Fuga sua Βαλανίαν: Straboni
 Βαλαναῖαν: Plinio Βαλαnea: In Tabula Putingeriana Βαλνεις.
 non dubium quin a Balneis seu Thermis nomen accepe-
 rit, inquit Christophorus Cellarius.

c Κύρον] De Cyro vide Valefii not. 2. in Socr. lib. I.
 cap. 24. existant hæc apud Athanas. de Fuga sua, num. 3.

Liberius.

ᾗνας πτωχείαν καὶ τάχα ἀν' ἀπεθάνοντι οὕτως,
 εἰ μὴ ᾧδε γνώμῃ αὐτῶν ἐφύγομεν καὶ τότε.
 ποιεῖται γὰρ ὅτι τὰ μὲν κατὰ τῆς ψῆφου
 λύμπτοι ᾧδε τὸν ἀνθρώπου Διοσκότου, τὰ δὲ κατὰ
 ἡμῶν ᾧδε Φιλάγγελος δοθέντα γράμματα. ταῦτα
 τῆς δουλοῦς συμμορίας τὰ κατὰ τῆς ἀγίας πολ-
 μήματα. Ὅστις δὲ οὗτος Κορδούνης ἐπίσκοπος ἦν,
 καὶ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ Νίκαιαν συνόδῳ,
 καὶ τῇ ἐκ Σαρδικῆς συνεληλυθότων πρωτεύουσας.
 10 Ἐγὼ δὲ καὶ Λιβερίω τῷ πανευφύμῳ καὶ Ἰωάννῃ τῆς
 ἀληθείας παρρησίαν, καὶ τῆς ἀξιαγάτου λόγου οἷς
 ἐχρήσατο ᾧδε Κωνσταντῖνον, ἀνθῆναι βούλομαι τῇ
 συγγραφῇ. ἀνάστατοι γὰρ ᾧδε τῆς πηκτικῆς
 φιλοθεῖαν γενένηται, ὡς ἱκανοὶ ᾧδεθῆσαι καὶ δι-
 15 γίνοιτο ᾧδε ζῆλον τῆς θείας τοῦ ἐκκλησίας. ἔπος ἔτι
 καὶ Ἰούλιον, ὃς Σίλδεφρον διεδέξατο, τῷ Ῥωμαί-
 ων ἔκκλησίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

¹² Διάλογος Λιβερτί επισόπου Ῥώμης καὶ Κων-
20 σταντίν βασιλέως.

Κωνσάντος ὁ βασιλεὺς εἶπε· ἡμεῖς καὶ ἀφ' τὸ
Χρυσανόν σε εἶνα, καὶ ἐπίσκοπον τῆς ἡμετέρας
πόλεως, ἄξιον ἐκείναμν, καὶ τὺτο ματασταλάμνοι
παραινῶμέν σοι, καὶ ἀπορήναι ἀπονοίας τῷ ἀνοσίῳ
25 Ἀθανασίῳ καὶ κοινῶν ἀνέστησας. τὺτο γὰρ ἡ οἰκονομία
ὅτι ἔχειν ἐδοκίμασε, συνόθεν τε ψήφισματι ἀλ-
λότριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινῆς ἔκρινε. Λιβέ-
ριος ἐπίσκοπος εἶπε· βασιλεῦ, τὰ ἐκκλησιαστικά
κρίματα μετὰ πολλῆς δικαιοκρίσιος γίνεσθαι ὀφεί-
30 λει. διόπερ εἴ σε δοκεῖ τῇ βουλεύει, κερτήριον συ-
σταθῆναι κέλευσον. καὶ εἰ ὀφθαίῃ Ἀθανάσιος ἄξιος κατε-
δίκης, τότε καὶ τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας
τύποι, ἐξενεχθήσεται ἡ καὶ αὐτῷ ψῆφος. οὐδὲ γάρ
οἷον τε κατὰ ψήφισμα ἀνδρὸς ὃν οὐκ ἐκείναμν.
35 Κωνσάντος ὁ βασιλεὺς εἶπε· πάντα ἡ οἰκονομία κατε-
ψήφισατο ὡς τῆς ἀνοσιότητος αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐξ
ἀρχῆς τὸν καιρὸν ἀφαιρέσθαι. Λιβέριος ἐπίσκοπος
εἶπε· ὅσοι ὑπέγραψαν, οὐκ αὐτόπαι τῇ γε-
νησθῆναι ἦσαν, ἀλλὰ ἀφ' ὁδῶν καὶ φόβου καὶ ἀπι-
40 μίας τινὲς ὡς σοὶ. ὁ βασιλεὺς. τί ὅτι δόξα καὶ
φόβος καὶ ἀπμία; Λιβέριος. ὅσοι καὶ δόξαν τῷ Θεῷ
οὐκ ἀγαπᾶσι, τὰς παρὰ σὺ μάλλον δωρεὰς προ-
τιμήσαντες, ὃν μὴ ταῖς ὁφίσει εἶδον, καὶ κρίναντες
κατεδίκασαν. ὅθεν ἐστὶν ἀλλότριον Χρυσανῶν. ὁ βα-

VALESII ANNOTATIONES.

funt. Et in titulo de fide testium & instrumentorum, citatur pars actorum habitorum apud Imp. Julianum Aug. Mamertino & Nevita Coss. x. Calendas Apriles Constantinopoli in Consistorio, adstante Jovio viro clarissimo Questore, Anatolio Magistro officiorum, Felice Com. sacrarum largitionum &c. Imperator Julianus Aug. dixit &c.

2 Τὸν καὶ Ἀπομνηστὴν Epiphanius Scholasticus vertit, *Sed ille, sicut ab initio, tempus eludit.* In Manuscripto codice Thuano quem supra citavi, legitur *includit*. Eodem fere modo vertit Camerarius. *Sed ipse à primis temporibus omnes includit.*

3 Οὐ κρίνωτε καλὸν καμνόν.] Longe elegantior mihi videtur.

VARIORUM.

a Διάλογος] Vide Socr. pag. 144. not. a. & Sox. pag. 143. not. a.

πλεύς.

σιλβίς. καίτοι κέκεται χεῖρ πρόσωπον ἐν τῇ γυν-
 1 μνή συνόδῳ ἐν Τύρῳ, καὶ ἐν τῇ συνόδῳ κατα-
 φίσαντο πάντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς οἰκουμένης. Λιβέριος.
 οὐδέποτε χεῖρ πρὸς πρόσωπον κέκεται ὁ ἄνθρωπος. ὅ-
 2 σοι γὰρ τότε συνελθόντες κατεφίσαντο αὐτῷ, ἀνα-
 3 χάρσαντες Ἀθανασίῳ ἐκ τῆς κριτικῆς, κατεφί-
 4 φίσαντο ἀλόγως. Εὐσέβιος ὁ θυνῶχος εἶπεν· ἐν τῇ
 5 συνόδῳ τῇ χεῖρ Νίκαιαν ἀλλότριος ἀπεδείχθη τῆς
 6 καθολικῆς πίστεως. Λιβέριος. πέντε μόνοι ἔκριναν
 7 τῇ συμπλευσάντων αὐτῶν ἐν τῇ Μαριώτῃ, ὅς
 8 ἀπέστειλαν χεῖρ ἐγκαλεσάμενος συζητῶν καὶ αὐ-
 9 τῷ ὑπομνήματι. ὁ δὲ τότε τῶν τούτων τῶν δόξα-
 10 λέντων, οἱ δύο τεθνήκασι, Θεόγνιος ὁ Θεόδωρος· οἱ
 11 δὲ λοιποὶ τρεῖς ζῶσι, τῷ τέτταρτῳ Μάρῳ καὶ Οὐάλλῳ καὶ
 12 Οὐρσάκιῳ. ὁ δὲ τότε τῶν τούτων τῶν δόξα-
 13 λέντων χεῖρ Σαρδικῶν τῷ πράγματι τούτῳ ἕνεκα συνεκροτεῖτο ἡ-
 14 φος· ὅτι ἐν τῇ συνόδῳ βιβλία ἐπιδιδάσκοντες, συ-
 15 γνάμνη αἰτουῦντες, ἐφ' οἷς ἐν τῇ Μαριώτῃ χεῖρ
 16 συκοφαντίαν ἐκ μονομερῶς συνήκαντο χεῖρ Ἀθαν-
 17 ασίῳ ὑπομνήματα· ἃ πᾶσι βιβλία αὐτῶν νῦν ἔχου-
 18 μεν μὲν χεῖρας. τίνι τούτων διὰ πείθεσθαι ἡμᾶς βα-
 19 σιλεῖν κοινωνεῖν, τοῖς πρότερον κατεφίσαντο, καὶ
 20 ἐκ δευτέρου συγγάμνῳ αἰτήσαντες, ὅτι τοῖς νῦν τέ-
 21 ταν καταφίσαντο; ὁ ἑπὶ κτήτος ἐπίσκοπος
 22 εἶπε· βασιλεῦ, ὅτι πίστεως ἕνεκα σήμερον, οὐδὲ χρι-
 23 μάτων ἐκκλησιαστικῶν ἀντιποιούμενος Λιβέριος τὸν

Atqui præsens judicatus est in concilio Ty-
 ri: & omnes totius orbis Episcopi eum in
 Concilio damnarunt. Liberius dixit. Num-
 quam ille præsens judicatus est. Quotquot
 enim eo tempore congregati illum damna-
 runt, post Athanasii e judicio discessum,
 absque ratione eum condemnarunt. Eusebi-
 us eunuchus dixit: In Concilio Nicæno,
 alienus à Catholica fide demonstratus est.
 Liberius dixit: Quinque soli judicarunt, ex
 iis qui cum Ischyra navigarunt in Mareo-
 tem: quos quidem illi miserant, ut adver-
 sus reum acta conficerent. Ex iis qui tunc
 eo missi fuerant, duo ex hac luce migra-
 runt, Theognius scilicet ac Theodorus.
 Reliqui tres adhuc superstites sunt, Maris,
 Valens & Ursacius. Contra hos qui missi
 erant in Mareotem, Serdica ob hoc ipsum
 negotium lata est sententia. Qui postea in
 synodo libellos obtulerunt, veniam poscen-
 tes, ob acta quæ per calumniam, altera
 duntaxat parte præsente, adversus Athanasium
 in Mareote confecerant. Quos quidem li-
 bellos nunc in manibus habemus. Utris
 horum assentiri & communicare debemus,
 Imperator? Hisne qui prius Athanasium
 condemnarunt, & postea veniam petierunt?
 an illis qui nuper istos condemnarunt? E-
 pistetus Episcopus dixit. Non fidei causa,
 nec pro defensione judiciorum Ecclesiasti-

VALESII ANNOTATIONES.

tur scriptura quam in duobus codicibus Savillii & Allatii,
 [& in codice Regio Jo. Pini] & in editione Basilienſi reperi-
 οὐ κρινάμεν κατεφίσαντο.

1 Καὶ ἐν τῇ συνόδῳ καταφίσαντο] In codice Leonis Allatii
 scriptum est ἐν τῇ συνήφισαντο. Quod magis placet. [In
 altero etiam codice Regio, qui fuit Joan. Pini, diserte scrip-
 tum est συνεφίσαντο.]

2 Κατεφίσαντο] Postrema vox deest in codice
 Allatii, nec habetur in versione Epiphani Scholastici.

3 Ἐν τῇ συνόδῳ τῇ κατὰ Νίκαιαν] Nescio quid sibi volue-
 rit hic Eunuchus. Certum est enim Athanasium in Con-
 cilio Nicæno pro fide Catholica acriter decertasse, nec à
 Nicænis Patribus alienum a fide Catholica declaratum esse.
 Sed stultus stulta loquitur. Ac fortasse adverbium ἀλόγως
 ad hanc periodum referri debet hoc modo: ἀλόγως Εὐσε-
 βιος εὐνοῦχος εἶπεν. Verbum autem ἀπεδείχθη significat
 apparuisse seu visum esse.

4 Πέντε μόνοι ἔκριναν] In codice Leonis Allatii scribitur
 ἐκρίναν, quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus [ex
 altero codice Regio qui fuit olim Joan. Pini] Sed hic quæ-
 ri merito potest, quomodo verum sit quod ait Liberius,
 quinque solos Episcopos condemnasse Athanasium in Syn-
 odo Tyri, cum in ea Synodo plurimi fuerint Episcopi.
 Huic objectioni ita respondendum videtur. Quinque Episcopi
 missi sunt in Mareotem à synodo Tyri, ut in re præ-
 senti cognoscerent de sacro poculo quod ab Athanasio fra-
 ctum fuisse dicebatur, & de aliis criminibus, quæ illi fuerant
 objecta. Hi quinque Episcopi cum in Mareotem venissent,
 falsa illic acta conscripserunt. Quæ cum postea retulissent ad
 Synodum, ex illorum fide statim damnatus est Athanasius.
 Recte ergo hi quinque soli Athanasium damnasse dicuntur
 cum ex eorum falsa relatione damnatus fuerit Athanasius.

5 Τῶν συμπλευσάντων αὐτῶν] Vox αὐτῶν deest in codice
 Leonis Allatii, & videtur omnino expungenda. Neque
 enim hi quinque Episcopi una cum Athanasio navigarunt
 in Mareotem. Immo queritur passim Athanasius, quod

questio illa in Mareote habita sit ipso absente. In MS,
 codice Henrici Savillii totus hic locus ita legitur, πέντε μόνοι
 ἐκρίναντο, συνεφίσαντο αὐτῶν.

6 Ἀπὸ τούτων τῶν δόξαλόντων] Joachimus Camerarius
 hunc locum ita vertit. Ab hisce missis hujus rei causa,
 Serdica suffragia collecta sunt. Sirmundus vero ita expo-
 suit. Ab hisce apud Serdicam hac de re sententia exquire-
 batur. Christophorus autem sic interpretatus est. A
 quibus ad eam rem missi, in Concilio Sardicensi sententia de
 hac controversia lata est. Quæ quidem interpretatio dua-
 bus aliis longe anteposenda est. Sed quis non miretur,
 tres viros doctissimos non animadvertisse vitium hujus
 loci; nec vidisse pro ἀπὸ τούτων scribendum esse κατὰ τού-
 των. Id est, contra hos quinque qui missi fuerant à syno-
 do Tyri in Mareotem, sententia lata est in Synodo Serdi-
 censi. Nihil certius hac emendatione, quam confirmat E-
 pistola synodica ejusdem Concilii. In qua tamen nulla sit
 mentio Maris Chalcedonenſis Episcopi, quod satis miror.

7 Οἱ ἐν τῇ συνόδῳ βιβλία] Intelligit libellum satisfactionis
 quem Ursacius & Valens Julio obtulerunt, orantes ut in
 communionem reciperentur. Cave autem intelligas li-
 bellum hunc oblatum esse in synodo Serdicensi. Oblatus
 est enim Romæ Julio Papæ, ut docet Athanasius in se-
 cundo Apologetico contra Arianos, Hilarius in Fragmentis,
 & Socrates atque Sozomenus, biennio post syno-
 dum Serdicensē, id est anno Christi 349. Quare syno-
 di nomine hic intelligenda est synodus Romana.

8 Ἐν τῇ συνόδῳ καταφίσαντο] Serdicensē Pa-
 tres intelligit, à quibus Ursacius & Valens ac Theodorus
 fuerant condemnati, ut discimus ex Epistola synodica
 Concilii Serdicensis. Sane illud notandum est, ex quinque
 Episcopis quos supra commemoravit Liberius, tres tan-
 tum illos quos dixi, in Serdicensi Concilio fuisse damna-
 tos. De Theognio autem & Mari nihil dicitur in Episto-
 la synodica: Ideo fortasse quod minus noxii essent quam
 reliqui tres: Et quia Theognius jam ex vivis exceſſerat.

VARIORUM.

2 Οἱ ἐν τῇ συνόδῳ βιβλία ἐπιδιδάσκοντες] Factum hoc in
 confesso Episcopi & Presbyterorum Ecclesiæ Romanæ, ut
 testatur Hilarius in Fragmentis: Romana plebis Episcopum
 inquit, & recipi in Ecclesiam deprecantur. Idem asserit
 Hosius in Epistola ad Constantium, quæ exstat apud Atha-
 nasium in Epistola ad Solitarios: αὐτοὶ ἡρώδης ἀνδρῶν οἱ

ῥώμην, καὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν πρεσβυτέρων παρέχοντες ἔχα-
 ψαν. Illi ultro Romanam venerunt. & Episcopo Presbyterisque
 presentibus, confessionem suam scripserunt. W. Lowth.

6 Ἐπὶ κτήτος ἐπίσκοπος] Idem videtur qui arox & di-
 rus de Centumcellis Episcopus à Marcellino & Faustino di-
 citur in libello supplici. W. Lowth.

IV. ^{S.E.C.} corum Liberius verba facit, o Imperator, sed ut apud Romanæ urbis senatores gloriatur, Imperatorem à se esse superatum. Imperator Liberio dixit. Quota pars es orbis terrarum, ut tu solus homini impio suffragari velis, & orbis Romani ac totius mundi pacem dissolvas? Liberius dixit; Etiam si solus sim, fidei causa non idcirco minuitur. Nam & olim tres tantum reperiuntur, qui regis mandato resisterent. Eusebius eunuchus dixit: Imperatorem nostrum facis Nabuchodonosor. Liberius dixit: Nequaquam. Sed tu temere hominem condemnas, de quo non iudicavimus. Ego vero postulo, ut primum quidem generalis præcurrat subscriptio, quæ fidem Nicææ expositam confirmet. Deinde ut revocatis ab exilio fratribus nostris, & in sedes suas restitutis, si ii qui tumultus in Ecclesiis nunc excitant, Apostolicæ fidei consentire visi fuerint, tunc universi Alexandriam convenientes, ubi & accusatus ipse & accusatores sunt & defensor eorum, examinato illorum negotio, concordem sententiam proferamus. Epictetus Episcopus dixit: Verum cursus publicus haudquam sufficit subvectioni Episcoporum. Liberius dixit: Ecclesiastica negotia non indigent publico cursu. Ecclesiæ enim singulæ Episcopos suos ad mare usque perducere suis sumptibus facile possunt. Imperator dixit. Quæ jam formam exceperit iudicii, ea resolvi amplius non possunt. Valere enim debet plurimum Episcoporum sententia. Tu solus es, qui impii illius amicitiam retineas. Liberius dixit: Nunquam audivimus, Imperator, absente reo iudicem impietatem ei obijcere, quasi privatas inimicitias cum eo gerat. Imperator dixit: Omnes quidem ille in commune affecit injuria: neminem tamen æque ac me. Qui non contentus exitio fratris mei majoris natu, felicitis memoriæ Constantem ad suscipiendas mecum inimicitias incitare nunquam destitit: nisi nos majori mansuetudine, & incitantis, & incitati impetum pertulissimus. Nullam itaque victoriam tanti facio, ne illam quidem quam de Magno retuli ac de Silvano; quanti ut hunc sceleratum ab Ecclesiæ administratione submoveam. Liberius dixit. Noli, Imperator, inimicitias tuas per Episcopos vindicare. Ecclesiasticorum enim manus ad benedicendum ac sanctificandum vacare debent. Jube igitur si placet, ut Episcopi ad proprias sedes revocentur. ac si quidem visi fuerint consentire cum illo qui rectam fidem Nicææ olim expositam nunc tueretur, tunc in unum convenientes paci

λόγον πιεῖται, ἀλλ' ἵνα τοῖς οὖν ῥάμῃ συγκαλη-
κοῖς καυχῆσθαι, ὡς ὁ συλλογισμὸς τὴν βασιλείαν. 1
ὁ βασιλεὺς εἶπε Λιβερίῳ· πόσον εἰ μέρος τῆς οἰκ-
μένης, ὅτι σὺ μόνος συνάμῃ ἀνθρώπων ἀνοσίῳ, καὶ 2
οἰκονομῇς τὴν εἰρήνην καὶ ὅλην τὴν κόσμον λύεις; Λιβε-
ρίου· ὦ ἀφ' οὗ τὸ εἶναι με μόνον, ὁ δὲ πίστεως ἐλατ-
τῆς λόγος. καὶ γὰρ κατὰ τὸ παλαιόν, τρεῖς μόνον 3
ὄντες ἀντιστάτες πρὸς αὐτὸν. Εὐσεβίου δὲ τῶν 4
εἶπε· τὸν βασιλεῖα ἡμῶν Ναβουχοδονόσορ ἐποίησας.
10 Λιβερίος εἶπε· ὦχι, ἀλλ' ὅπως ἀλόγως κατὰ δι- 2
καιοσύνην ἀνθρώπων ὃν ἐκ ἐκείνων. ἀλλὰ καὶ γὰρ ἀξίως
πρότερον οἰκονομικὴν ὑπογραφήν προχωρήσας, βεβαι-
ῶσαι τὴν πίστην καὶ κατὰ Νίκαιαν ἐκτεθεῖσαν. ἵν' ὅπως
ἀνακληθέντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἐξορίας καὶ 3
ἀποκαταστάσεως τοῖς ἰδίοις τόποις, εἰ ὁφείλουν οἱ
οὖν θορύβους ἐγγενῶς ταῖς ἐκκλησίαις, συγκαταπι- 4
θέμενοι τῇ ἀποστολικῇ πίστει, τότε ἐπὶ τῇ Ἀλεξαν-
δρείᾳ οἱ πάντες ἀπαντήσασιν, ἵνα ὁ ἐγκαλούμενος καὶ 5
οἱ ἐγκαλῶντες εἰσὶν, καὶ ὁ ἀντιποιούμενος αὐτῶν, ἐξε- 3
τάσας τὰ περὶ αὐτῶν συμφέροντα. Ἐπι-
κλήτος ἐπίσκοπος εἶπε· ἀλλ' ὁ δρόμος τῆς δημοσίας
ἐκ ὑποθέσεως τῆς χρεῖας τῆς ἐπισκόπων παρόδου.
Λιβερίος· ὦ χρεῖαν ἔχει τὰ ἐκκλησιαστικά δημοσίου 6
δρόμου. αἱ γὰρ ἐκκλησίαι ἱκαναὶ εἰσιν ὥς τῆς θα- 7
λάσσης ἀφ' ἐμῆς τῆς αὐτῶν ἐπισκόπου. ὁ 8
βασιλεὺς τὰ ἡδὴ τύποι ἐγκλητότα ἀναλύσας οὐ 9
δυνατὸν ὅτι. τῇ γὰρ πλείονος ἐπισκόπων ἢ ψῆφος 10
ἰσχύει ὁφείλει. σὺ μόνος εἶ ὁ ἀντιποιούμενος τῆς Φιλι- 11
ππίας τῆς ἀνοσίῳ ἐκείνου. Λιβερίος εἶπε· βασιλεῦ οὐδέ 12
ποτε ἠκούσαμεν μὴ παρόντος τῆς ἐγκαλούμενης, κριτῆς 13
ἀνοσιότητος κατὰ τὴν ἑλλάδα, ὡς ἰδὼν ἔχθραν εἰς 14
φύροντος πρὸς τὸν ἀνθρώπον ὁ βασιλεὺς. πάντας 15
μὲν κοινῶς ἠδίκησιν, ἡ δὲ αὖτε ὡς ἐμὲ. ὅς τις 16
μὴ ἀρκεῖται ἐπὶ τῇ ἀπαλείᾳ τῆς μεζοτέρου μὲν 17
ἀδελφῶν, οὐδὲ τὸν μακαρίτην Κωνσταντῆν ἐπαύ- 18
σατο παροξύνων εἰς ἡμετέραν ἔχθραν, εἰ μὴ ἡμεῖς 19
πλείονι ἡμερότητι ὑπηνέχμεν τῆς παροξύνοντος καὶ 20
τῆς παροξυνωμένης ῥοπῆς. οὐδὲν δέ μοι τοῖσιν ἐχθρό- 21
θωμα, οὐδὲ τὸ κατὰ Μαγνέσιον καὶ Σιλβανόν, ὡς 22
τῆς ματρὸς ἐκείνης παροξυνωμένης τῆς ἐκκλησιαστικῆς 23
παραμάτης. Λιβερίος· μὴ ἀφ' οὗ τῆς ἐπισκόπων 24
ἀμύνει τὴν ἔχθραν βασιλεῦ. αἱ γὰρ χεῖρες τῆς 25
ἐκκλησιαστικῆς εἰς τὸ ἀγιάζειν διακρίνειν ὀφείλουσιν.
ὅθεν εἴ σοι δοκεῖ, κέλευσον ἀνακληθῆναι τὴν ἐπισκό- 26
πῳ εἰς τὴν ἰδίαν τόπῳ. καὶ εἰ ὁφείλουν ὁμόφρονες 27
τῆς σήμερον ἀντιποιούμενης τῆς κατὰ Νίκαιαν ἐκτε- 28
θείσης ὁρθοδόξου πίστεως, τότε συνελθόντες ἐπὶ τὸ 29

VALESII ANNOTATIONES.

1 Συλλογισμὸς τὴν βασιλείαν] Jam pridem hunc locum sic emendandum esse conjeceram. ὡς συλλογισμὸς τὴν βασιλείαν. Neque enim græce dici posse existimo συλλογισμὸς πῶς pro superare aliquem disputando. συλλογισμὸς vero optime dicitur. Sic enim Apostolus Paulus dixit. μή τις ὑμᾶς συλλαμβάνῃ. Ne quis vos decipiat. Ferri tamen potest vulgata lectio. Sic enim loquitur Theodoritus in Philotheo cap. 8. τὴν τῆς διπλοῦς δικαίᾳ συλλογισμῶν.

2 Κατὰ δικαιοσύνην ἀνθρώπων] Magis placet scriptura codicis Allatiani κατὰ δικαιοσύνην. Paulo post ex eodem codice emendavi προχωρήσας ubi antea legebatur προχωρήσας. Quam e-

mendationem confirmat alter ex codicibus regis.

3 Καὶ ὁ ἀντιποιούμενος αὐτῶν] Camerarius vertit ὁ defensor eorum. Id est, tam rei quam accusatorum patroni ac suffragatores.

4 Εἰς φύροντος τῆς ἀνθρώπου] In Manuscripto codice Henrici Savillii, & in editione Basilienfi legitur εἰς φύροντος τὸν ἀνθρώπον. [Atque ita scriptum inveni in altero e codicibus Regiis qui fuit olim Joan. Pini. In quo etiam ad latus scribitur εἰς φύροντος.]

5 Κατὰ Μαγνέσιον] Mallet scribere κατὰ Μαγνησίον καὶ Σιλβανόν.

αὐτὸ ἰδοὺν ἡμεῖς εἰρήνης τῷ κόσμῳ, ἵνα μὴ τὸν μὴ
 1 ἁμαρτήσαντα ἄνδρα ἡραχθῇ δοκιμασθῇ. ὁ
 βασιλεὺς. ἐν ᾧ τὸ ζητέωμεν. βύλομαι γὰρ σε
 ἀσπασάμενον τὴν παρὰ τὰς ἐκκλησίας κοινότητα,
 πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην ἀποστείλαι. ἀφ' οὗτο πέ-
 2 οηπ τῇ εἰρήνῃ, καὶ ὑπογράφας ὑπογράφον εἰς
 τὴν Ῥώμην. Λιβέριος. ἥδη τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐν
 Ῥώμῃ ἀπεσταλμένοι. μέλλουσιν γὰρ εἶναι οἱ ἐκκλησια-
 στικοὶ θεσμοὶ, τῆς ἐν Ῥώμῃ ἀσπασίας. ὁ βασι-
 3 λεὺς. οὐκαὶ τῶν ἡμερῶν ἔχει σκέψας ἀφ' οὗ-
 4 μα, εἰ βύλοι ὑπογράφας ὑπογράφον εἰς τὴν
 2 Ῥώμην, ἢ ὁνομάσαι ἐν ποίῳ τόπῳ μετατιθῆναι
 βύλοι. Λιβέριος. τὸ τ' τριῶν ἡμερῶν ἢ μηνῶν διάστημα
 οὐ μετατίθῃσι λογιζόμεν. ὅθεν ὅπως βύλοι ἀποστείλον
 5 με. καὶ ὁ βασιλεὺς, μετὰ δύο ἡμέρας κληθέντος Λι-
 βέριου, καὶ μὴ μετακλήθέντος τοῦ λογιζομένου, εἶπεν ἐξο-
 ρισθῆναι εἰς τὴν Βέρειαν καὶ Θράκην. ἐκδόντος δὲ Λιβε-
 3 ρίου, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε πεντακοσίους ὀλοκοτί-
 νους αὐτῷ εἰς δαπάνας. Λιβέριος εἶπε τὰς κομισάσθαι
 ἀπελθε, δὲ αὐτὰ τὰ βασιλεῖ. χρεῖαν γὰρ ἔχει δὲ 20
 καὶ τοῖς φραπῶταις αὐτῷ. ὁμοίως καὶ ἡ βασίλισσα
 ἐπέμψεν αὐτῷ τὰ αὐτά. Λιβέριος εἶπεν ἀπόδος
 αὐτὰ τὰ βασιλεῖ. χρεῖαν γὰρ αὐτῷ ἔχει εἰς τὴν
 7 φραπῶν ἐξοδία. εἰ δὲ μὴ χρεῖαν ἔχει ὁ βασι-
 2 λεὺς, δότω αὐτὰ τὰ Αὐξεντίῳ καὶ Ἐπιφάνει. χρεῖαν
 γὰρ ἔχουσιν τῶν. ὡς δὲ παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαβεν,
 Εὐσεβίου ὁ Εὐεῖχος παροσφέρει αὐτῷ ἐτέρους. Λι-
 βέριος δὲ εἶπεν αὐτῷ τὰς ἐκκλησίας τῆς οἰκουμένης
 4 ἡγήμηναι, καὶ ὡς χαλαρὰ ἐλεημοσύνη μοι προσ-
 4 φέρεται. ἀπελθε, πρῶτον ἡμεῖς Χριστιανός. καὶ μετὰ 30
 τρεῖς ἡμέρας μηδὲν δεξιόμενος, ἐξορίσθαι.

orbis terrarum provideant, ne virum qui S. A. C.
 nihil deliquit, notatum esse comprobetur. IV.
 Imperator dixit. Unum est quod quaeritur.
 Te namque, ubi Ecclesiarum com-
 munionem fueris amplexus, Romam re-
 mittere volo. Assentire igitur paci, &
 subscribe, atque ita Romam revertere.
 Liberius dixit. Fratribus qui Romae sunt
 jam vale dixi. Potiores enim sunt Ecclesia-
 sticae leges quam domicilium Romae. Im-
 perator dixit. Ergo trium dierum spati-
 um habes ad deliberandum, utrum subscri-
 bens Romam redire velis, aut ad cogitan-
 dum quem in locum cupias deportari. Li-
 berius dixit. Trium dierum aut mensium
 intervallum, non mutat sententiam. Ita-
 que mitte me quo voles. Biduo post Im-
 perator cum Liberium accivisset, atque is
 de sententia non decederet, eum Berceam
 Thraciae relegari praecipit. Cumque egres-
 sus esset Liberius, Imperator quingentos ei
 solidos misit ad sumptus faciendos. Liberius
 vero dixit ei qui attulerat: Abi. Redde
 hoc Imperatori. Opus enim his habet, ut
 praebat militibus suis. Similiter Augusta
 totidem ei solidos misit. Liberius dixit:
 Redde hos Imperatori. Hisce enim opus
 habet ad stipendium militum. Quod si Im-
 perator his opus non habet, det eos Auxen-
 5 tio & Epicteto. His enim opus habent. S. A. C. I. IV.
 Cum igitur ab his nolisset accipere, Eu-
 6 sebius Eunuchus alios ei attulit. Cui Li-
 berius dixit: Ecclesias orbis terrarum va-
 cuas ac desertas fecisti: & mihi tanquam
 noxio eleemosynam adfers. Abi, & prius
 Christianus fias. Et post triduum relegatus
 est, cum nihil accepisset.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

CAPUT XVII.

Περὶ τῆς ἐξορίας καὶ ἐπανόδου τοῦ ἁγίου Λιβέριου.

De exilio et reditu beati Liberii.

Ο μὲν δὲ πενηκῶς τῆς ἀληθείας ἀγωνιστής, τὴν
 35 Θράκην ὡς παροιστάχθη κατέλαβε. δύο δὲ
 διελθούτων ἐτάδην, ὁ μὲν Κωνσταντῖνος εἰς τὴν Ῥώ-
 5 μην ἀφίκετο. αἱ δὲ τ' ἐν τῇ τέλει καὶ ἀξιωματικῶν ὁ-
 μόζουσι, τὴν ἀνδρῶν ἐλπίδα ἐκπέπυσαν τὸν Κων-
 σταντῖνον, ἀποδοῦναι τὴν τομὴν τῇ ποιμνῇ. φάσκοντες
 εἰ μὴ πείσονται, αὐτὸς μὲν καὶ ἀλείψαν, παρὰ τὴν 40
 μέγα ἐκείνου ἀσπασίαν ποιμένα. οἱ δὲ ἔφα-
 σαν δεδιέναι τὸν βασιλέως θυμὸν. ἀνδρῶν γὰρ
 ὄντας, οὐδὲ μίαν ἴσως ἀξιώσει συγνώμης. ὑμῖν δὲ

GLoriosus igitur veritatis athleta in S. A. C. I. IV.
 Thraciam, uti praecceptum fuerat, c. 37.
 perrexit. Elapso autem biennio Constanti-
 us Romam profectus est. Senatorum vero
 & honoratorum conjuges a viris suis pe-
 tierunt, ut Principem adirent, rogarentque
 ut pastorem gregi suo redderet: addentes
 nisi hoc ab ipsis impetrarent, discessuras
 se ab illis, & ad magnum illum pastorem
 migraturas. At illi, iram Principis refor-
 midare se dixerunt. Nobis enim, aiebant,
 utpote viris, nullam fortasse veniam in-

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἡραχθῇ δοκιμασθῇ] In codice Leonis Allatii scribitur παραχθῇ. Quod magis placet.

2 ἡ ἐνομή] Melius in codice Leonis Allatii scribitur ἐνομή, qui est Aoristus secundus Imperativi. In eodem codice legitur καὶ εἰ βούλει ὑπογράφας ὅτι.

3 Πεντακοσίους ὀλοκοτίνας] In editione Basiliensi legitur ὀλοκοτίνας. In codice Leonis Allatii πεντακοσία ὀλοκοτίνας. quod nomen Graecumne sit, an barbarum, plane ignoro. Neque enim alibi legere memini. Assentior tamen Epiphonio qui solidos vertit. ὀλοκοτίνας enim quod praecedit in huius nominis compositione, solidum significat. Jacobus Sirmondus pro ὀλοκοτίνας edidit χρυσίνους, quod nescio unde haurerit. [Postea tamen inspecto altero ex codicibus Regiis deprehendi in eo ita scriptum esse. Proinde Sirmondus, huius libri autoritate nixus χρυσίνους hoc loco

emendavit.] Vocem ὀλοκοτίνας reperi tandem apud Theophanem in gestis Leonis Isauri, pag. 345. διττάκις τοῖς δοκιμασθῇ καὶ ἀποδοῦναι εἰς καὶ ὅτι κατὰ ὀλοκοτίνας τὸ μισθόν. Anastasius vertit, Per singulos aureos nummulum argentum unum.

4 Γενεὸς Χριστιανός] Eusebius propositus cubiculi erat Arianus, ut cuncti sciunt. Catholici vero Arianos non habebant pro Christianis, ut docet Athanasius in Epistola ad Solitarios pag. 829. & 831. & 836. idem docet Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos in principio dialogi.

5 Τὸν ἐν τῇ τέλει καὶ ἀξιόμενον] Melius in codice Allatii ac Savillii & in editione Basiliensi legitur ἀξιωματικόν. Sunc autem ἀξιωματικοὶ honorati, ut notavi ad lib. 14. Ammiani Marcellini. [In codice Regio J. Pini legitur ἀξιωματικόν.] ἀγπῆς.

S. A. C. dolgebit. Vobis autem rogantibus procul-
IV. dubio parceret: duorumque alterum eveniet,
ut aut precibus vestris annuat; aut si ab-
nuerit, saltem illas dimittat. Hoc consi-
lium amplexæ præstantissimæ femina, cum
solemni cultu atque ornatu Imperatorem ad-
ierunt, ut cum ex veste eas nobiles esse
conjecisset, cum reverentia ac lenitate ipsas
exciperet. Sic igitur ornatæ cum ad Im-
peratorem venissent, suppliciter ab eo pe-
tierunt, ut tantæ urbis pastore suo orbatæ
& luporum insidiis expositæ misereretur. Il-
le vero matronis respondit, urbem alio pa-
store non egere: habere enim antistitem
idoneum qui ipsius curam gerat. Quippe
post magnum Liberium ordinatus fuerat
quidam ex ejus diaconis, Felix nomine.
Qui formulam fidei à Nicænis patribus
expositæ, integram quidem atque inviola-
tam servabat: cum iis tamen qui eam la-
befactabant, libere communicabat. Atque
ob hanc causam nemo ex civibus Roma-
nis in Ecclesiam ingressus est, dum ille in-
tus esset. Idque tum mulieres illæ Impe-
ratori suggererunt. Flexus itaque Impe-
rator, egregium illum omnique laude di-
gnissimum ab exilio redire jussit: Ambos
vero in commune Ecclesiam administrare.
Hæc Imperatoris epistola cum in Circo
recitata esset, populus exclamavit, æquam
esse Imperatoris sententiam. Spectatores
enim divisos esse in factiones duas, ex co-
loribus suis cognominatas. Alterum igitur
Episcopum huic factioni, alterum illi præ-
esse oportere. Hac ratione cum Imperato-
ris epistolam explosissent, omnes una voce
acclamarunt: Unus Deus, unus Christus,
unus Episcopus. Ipsa enim eorum verba
hic apponere, æquum existimavi. Post hæc
Christianissimæ plebis acclamationes piete-
te ac justitia plenas, reversus est admi-
randus ille Liberius. Felix vero recedens, ad
aliam urbem se contulit. Hæc cum iis quæ
Mediolani Episcopis contrigerunt, copulan-
da esse duxi, ut narrationis aptum ac de-
corum ordinem servarem. Nunc ad ipsum
rerum gestarum ordinem revertamur.

Felix Libe-
rio subro-
gatus.

Unus in ur-
be Episco-
pus.

ἀντιβολουσάις, Φειδῶς δὴ πῦθεν μεταδώσῃ· ἢ διὸν
θάτερον, ἢ τὴν ἱκεσίαν δέξεται, ἢ μὴ πενόμενος,
ἀπαθεὶς ἀποπέμψῃ. ταύτην δὲ ξάμεναι τὴν εἰσ-
ήγησιν αἱ ἀξιώσαντο γυναῖκες, μετὰ τῆς σιωπῆς
πολυτελείας προσήλθοι τῷ βασιλεῖ ὅπως φε-
φανῆς ἐκ τῆς ἐοδῆτος ὑπολαβὼν, αἰδῶς αὐτὰς
καὶ Φειδῶς ἀξίωσιν. οὕτω δὲ προσελθούσας, ἰκέτιον
οἰκτεῖραι πόλιν τοσαύτην ποιμένος ἐστρημμένην, καὶ
ταῖς τῷ λύκων ὑπεβλαῖς θιάλωτον γινομένην.
10 ὁ δὲ ἔφη, μὴ δεῖσθαι νομέως ἐτέρου ἢ πόλιν. ποι-
μένα δὲ ἔχειν προσμνησθῆναι διωρόμενον· καὶ γὰρ
ἐκ χειροτόνητο μετὰ τὸν μέγαν Λιβέριον, τῷ δια-
κόνῳ τὸν ἐκείνῳ· φίληξ ἡ ὄνομα τοῦτω. ὅς
τὴν μὲν ἐκτεθεῖσαν ὁ Νικαία πῖστιν ἄστυον διε-
15 φύλατῃ· τοῖς δὲ γὰρ ἀφ' ὧν θέρουσι ταύτην, ἀδελῶς
ἐκοινῶναι. οὐδὲν μὲν τοῖς οἰκουμένοι τὴν Ῥώμην
εἰς θύκτηριον εἰσελήλυθεν οἶκον, ἐνδὸν ὅντος ἐκείνου.
τοῦτο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἔφασαν ἐκείνῳ τῷ βασι-
λεῖ. οὕτω δὲ χάριν ὑπεκμαθεῖς, προσέειπε μὲν ἢ
20 πάντα ἄριστον ἐκείνῳ ἐπαλεθεῖν· κοινὴ δὲ ἀμφοτέ-
ροις τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνειν. τοῦτων ὁ τῷ ἰππο-
δρόμῳ τῶν χειρῶν ἀναλωθέντων, ἐξεβόησε
τὸ πλῆθος, δικαίαν εἶναι λέγον τῷ βασιλεῖ τὴν
ψῆφον διχῇ γὰρ διηγεῖσθαι τοὺς θεατὰς, ὥστε τῶν
25 χροῶν τὰς ἐπανυμίας ἔχοντας καὶ χρεῖας, τὸν
μὲν τοῦτων, τὸν δὲ ἐκείνων ἡγεῖσθαι. οὕτω καμωθή-
σαντες τῷ βασιλεῖ τὰ γεράματα, καὶ αὐτὴν ἀφῆ-
καν Φωνίῳ· εἰς Θεὸς, εἰς Χριστὸς, εἰς ἐπίσκοπος. α
αὐτὰς γὰρ θείναι τὰς Φωνὰς ὑπέλαβον δίκαιοι. μὲν
30 ταύτας τοῦ φιλοχρίστου δήμου τὰς θύσεις ἢ δι-
χαιοσύνην κοσμημένης βοᾶς, ἐπανῆκε μὲν Λιβέριος
ὁ θεοπίσιος· ὁ δὲ φίληξ ὑποχρήσας, ἐτίθει
ἄκιστε πόλιν. ταῦτα τοῖς ὁ Μεδιολάνῳ τοῖς ὑπὲρ
σκόποις συμβεβηκόσι σιωπῆσα, τὴν τοῦ διηγήμα-
35 τος ἀρμονίαν φυλάττων. ἐπὶ δὲ τὴν ἡγεμένην
πάλιν ἐπάνειμι τὰς.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Eἰς ἐπίσκοπον· Lex erat semper & ubique recepta,
Unum esse debere in Urbe Episcopum. Hinc Confessores,
qui Novariani partibus relictis, ad Ecclesiam Catholicam
& Cornelium legitimum Episcopum reversi sunt, aperte
hanc legem agnoscunt: Nec enim, inquit, ignoramus u-
num Deum esse, unum Christum esse Dominum, quem con-
fessi sumus, unum Spiritum sanctum, unum Episcopum in
Catholica Ecclesia esse debere. Cornelii ad Cyprianum Epi-
stola, quæ est inter Cyprianicas 49. Edit. Oxon. Confer
Euseb. Hist. lib. VI. c. 43. Certe Cyprianus semper uni-
tatem à Petro petit, unitatem autem intelligit Sacerdota-
lem, hoc est, Episcopalem, unius scilicet Episcopi in una
Ecclesia præsentiam. Unde Pacianus, diligens Cypriani
lector, unum hunc Episcopatum Sacerdotium singulare
vocavit, & Novatiano tanquam principale crimen objecit,

quod sedente jam Roma Episcopo, adversus fas Sacerdotii
singularis, alter Episcopi sibi nomen assumserit. Vid. Pearson.
de annis prior. Rom. Episc. cap. 3. pag. 160. Neque ul-
lum dari potest exemplum duorum Episcoporum eandem
Ecclesiam simul regentium, nisi ubi Episcopus, senio aut
morbo prorsus debilitatus, coadjutorem sibi Episcopum
sponte adiecit. De Felice autem Diacono in Liberii se-
dem subrogato, Socrates scribit, quod illico reduce Libe-
rio, à plebe Romana civitate pulsus fuit: Sozomenus ve-
ro eum paulo post morte sublatum fuisse tradit. Et qui-
dem uterque verax esse potest. Sed quid de eo factum
est, parum refert ut anxie queramus. Superfite enim
Liberio, nec in legitima Synodo deposito, Felix revera
Episcopus Romæ censeari non potuit.

Περὶ τῆς ἐν Ἀριμίνῳ γυνώμενης συνόδου.

De Concilio Ariminenſi.

Τὼν γὰρ τῆς πίστεως ὁρμάων ἐξελαθέντων, νομίσαντες οἱ ἡ βασιλέως γνώμῃ μάλιστα εἰς ἅψ' ἐβόλοντο, θύπτεσθαι μάλα χαλάρωσεν τὴν ἀντίπαλον αὐτοῖς πίσιν, καὶ τὴν Ἀρείου βεβαιώσθαι διδασκαλίαν, ἔπεισαν τὸν Κωνσταντῖνον εἰς τὴν Ἀριμίνοι τοὺς τῆς ἐξέως καὶ τοὺς ἐξ ἑσπερίας συναγαγῶν ἑπισκόπους, καὶ ὁρμάζοντες τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὁμολογεῖν ἐκ τῆς πίστεως, τὰ κατὰ τῆς Ἀρείου κακοτεχνίας ἐξευρεθέντα ὡς τῆς πατέρων μηχανήματα. ταῦτα γὰρ ἔλεγον ἡ ἐκκλησίαν πεποιηκέναι διαίρεσιν. ἔπειτα δὲ συνήλθοι, φανακίσαντες μὲν ἐπευρόμενοι οἱ τῆς Ἀρείου λάβης μετεληγότες τῆς συναβουδέντων τὸ πλῆθος, ἡ ἀφαιρόντων τοὺς ἐσπερίους, ἀπλοῖς ἡθεσι καχυμνάζοντες. ἔφασκον ἡ μὴ χρῆσθαι διὸν ἐνεκα λέξεων, ἡ τούτων ἀγράφων, ἀφαιρομένων τῆς ἐκκλησίας τὸ σῶμα· ἀλλ' εἰπὼν μὲν ὁμοῖον τὰ γενητόν τὸν Ἰσὶν κατὰ πάντα. τὸ δὲ τῆς οὐσίας ὡς ἐκλιπὴν ὡς ἀγραφοῦ ὄνομα. ἀλλὰ γὰρ τῆς ἐξ ἀπάτης αἰδομένη, τοὺς μὲν ταῦτα λέγοντας ἀπεκίρυσεν· αὐτοὶ ἡ τὰ βασιλεῖ τὴν οἰκείαν γνώμην ἀφ' ἡραμμάτων ἐδήλωσαν. πάντες γὰρ ἔφασκον εἶναι καὶ κληρονομοῦν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνελθούτων πατέρων. εἰ δὲ πῶς παρ' ἐκείνων γραφέντων ἀφελὲν ἡ προδυνάμει πῶς αἰετα κειμένοις τολμήσαιμεν, νόθος εἶναι τὸν σποφάνμεν, κατήρηροι τῆς γενητότων γυνώμενοι. (αφαιρέτοι δὲ αὐτῶν τὸ ἀκελεῖ κατὰ τῆς πίστεως τὰ παρ' αὐτῶν γραφέντα ὡς Κωνσταντῖνον ὁπιδείξει.

EXPULSIS fidei propugnatoribus, ii qui Imperatoris animum pro arbitrio suo impellebant, cum sibi persuasissent, se adversantem ipsis fidem nullo deinceps negotio subversuros, & Arii doctrinam firmaturos esse, suggererunt Constantio, ut Orientis atque Occidentis Episcopos Arimini congregaret; juberetque ut substantiæ & consubstantialis vocabula, quæ velut machinæ quædam ad evertendas Arii fraudes à patribus excogitatæ fuerant, ex fidei formula tollerentur. Aiebant enim hæc nomina discidium Ecclesiarum peperisse. Cum igitur convenissent Episcopi; hi qui Ariana labe infecti erant, reliquam Episcoporum multitudinem decipere conati sunt, ac præcipue Occidentales, utpote qui simpliciore ingenio præditi essent. Dicebant enim, ob duas voces quæ in sacris voluminibus non extarent, corpus Ecclesiæ distrahi non debere: sed similem quidem per omnia Filium dicendum esse: substantiæ vero vocabulum reticendum, quippe quod in scripturis minime inveniretur. Verum Episcopi cum fraudem intellexissent, eos quidem qui ista dixerant, à communione removerunt: ipsi vero sententiam suam Imperatori per litteras significarunt. Se namque filios esse aiebant & successores Patrum qui Nicæam olim convenissent. Quod si quid ex iis quæ ab illis scripta sunt auferre, aut iis quæ optime constituta sunt aliquid addere voluerimus, spurios nos esse demonstrabimus, accusatores facti parentum nostrorum. Verum accuratam illorum fidei regulam apertius indicabit epistola ipsa quam ad Constantium scripserunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

CAPUT XIX.

Ἐπιστολὴ συνωδικὴ ὡς τὴν αὐτὴν συνελθούτων ἐπισκόπων ὡς τὴν βασιλεῖα γραφεῖσα Κωνσταντῖνον.

Epistola Synodica ab Episcopis Arimini congregatis ad Imp. Constantium scripta.

Ἐκ τῆς ἐν Θεῷ κελύσεως, ἡ ἐν τῇ οὐρανῷ δόξῃ, τὰ πάσαις δογματικαῖς γυνώσκοντες πιστεύομεν. εἰς τὴν Ἀριμίνοι ἐκ πατρῶν τῆς ὡς δύναν πόλεων εἰς τὸ αὐτὸ πάντες οἱ ἐπισκοποι συνήλθομεν, ἵνα ἡ πίστις ἡ καθολικὴ ἐκκλησίᾳ

JUBENTE Deo & præcepto pietatis vestræ credimus esse dispositum, ut ad Ariminenſium locum ex diversis provinciis, Occidentalium Episcopi veniremus: ut & fides claresceret omnibus Ecclesiæ Catholi-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ex π πῆ Extat hæc Epistola Synodica apud Socratem in lib. 2. historiæ cap. 37. ubi vide si placet quæ notavi.

VARIORUM.

a Εἰς τὴν Ἀριμίνοι] Huc convenerunt ex omni orbe Romano (ut Valentiniani jun. lex nos docet) præcipue ex occidente Episcopi plusquam 400. anno 359. Et primo quidem fidem Nicænam Decreto suo confirmarunt, Ariana Dogmata diserte damnarunt, Ursacium, Valentem, & alios quosdam deposuerunt. Ad postremum vero Ursacii & Valentis dolis circumventi, partim custodiæ suæ in urbe tanquam carcere pertæli, partim Tauri Præfecti precibus, fraudibus, minis, & conquisitis undique vexationibus victi, in generalem quandam fidei formulam, ab Ariani conscriptam, omisso penitus substantia vocabulo, volentes nolentes consenserunt. Vide Athanas. de Synodis Arimini & Seleuciæ. Hilar. in Fragmentis, col. 459. Sulp. Sever. lib. II. pag. 156. &c. Guil. Cave Hist. Eccles.

Tom. III.

Vol. II. pag. 118. Vide & Cl. Benedictin. in Vit. Athanas. anno 359. S. Hieronymus adversus Luciferianos de hoc Concilio hæc habet: Sonabant verba pietatem, & inter tanta illa præconia (scu, ut vetus editio juxta quosdam codd. MSS. habet, molla præconia) nemo venenum insertum putabat. De Uſia vero nomine abjiciendo verisimilis ratio præbatur. Quia in Scripturis, aiebant, non invenitur, & multos simpliciore novitate sua scandalizati. Placuit auferri. Non erat cura Episcopis de vocabulo, quum sensus esset in tuto. Denique ipso in tempore, quum fraudem fuisse in expositione rumor populi ventilaret, Valens Murſensis Episcopus, qui eam conscripserat præſente Tauri Prætorii Præfecto, qui ex jussu regis Synodo aderat, professus est se Ariani non esse, & penitus ab eorum blasphemis abhorretere.

N

as

cæ, & hæretici noscerentur. Dum enim
 IV. omnes qui recte sapimus contractaremus,
 placuit quidem ut fidem ab antiquitate
 perseverantem, quam per prophetas, Evan-
 gelia & Apostolos, per ipsum Deum &
 Dominum nostrum Jesum Christum, sal-
 vatorem Imperii tui, & largitorem salutis
 tuæ accepimus, & quam semper obtinui-
 mus, teneamus. Nefas enim duximus,
 recte & iuste sancitorum aliquid mutilare,
 & eorum qui in Nicæno tractatu conse-
 derant. Qui tractatus manifestatus est &
 insinuat in mentibus populorum, & contra
 hæresim Arianam tunc oppositus inveni-
 tur, ut non solum ipsa, sed etiam reliquæ
 hæreses inde sint expugnatae. A quo si
 aliquid demptum fuerit, venenis hæretico-
 rum aditus panditur. Ideo Ursacius &
 Valens in suspicionem ejusdem hæreseos
 Arianae venerunt aliquando, & suspensi e-
 rant à communione. Et rogaverunt ven-
 niam, sicut eorum continent scripta. Quam
 meruerunt tunc temporis à Concilio Me-
 diolanensi, adfidentibus etiam legatis Ro-
 manæ Ecclesiæ. Constantino præsentem in
 hoc, cum magno examine fuisset conscrip-
 tum, quod tenens baptizatus ad quietem
 Dei commigravit, nefas putamus inde ali-
 quid mutilare, & tot sanctos & confesso-
 res & successores Martyrum, ipsius tra-
 ctatus conscriptores, in aliquo remove-
 re, cum & ipsi præteritorum Catholicæ Ec-
 clesiæ scriptorum cuncta servaverint. Man-
 sitque usque in hæc tempora, quibus pie-
 tas tua à Deo Patre per Deum & Do-
 minum nostrum Jesum Christum potesta-
 tem regendi orbis accepit. Verum mi-
 seri homines & infelici sensu præditi, ite-
 rum ausu temerario se præcones impiæ
 doctrinae renunciarunt: & nunc etiam co-
 nantur convellere quod fuerat positum ra-
 tione. Etenim cum pietatis tuæ litteræ
 jusserint tractari de fide, offerebatur nobis
 à supradictis turbatoribus Ecclesiarum, ad-
 sociato Germinio, Auxentio, & Caio, no-
 vum nescio quid considerandum, quod
 multa perversæ doctrinae continebat. At
 vero cum videretur displicere quod offe-
 rebant publice in concilio, putaverunt al-
 liter esse conscribendum. Et quidem hæc
 brevi tempore sæpe mutasse manifestum est.
 Sed ne Ecclesiæ frequentius perturbentur,

*Germinius,
Auxentius,
Cains.*

[illegible]

μεῖν, ὁ τοιαύτης ἐταιρίας συναλισχομένους θρόνους Γερμάνιον τινὰ καὶ Αὐξένιον καὶ Γαίον, τὴν ἡ αἵρεσιν καὶ διχοστασίαν ἐμποιῦντας. ὧν ἡ διδασκαλία διαμένουσα, πᾶν πλῆθος βλασφημιῶν ὑπερέβηκεν· ὥς ὅ συνεῖδον ἕχθρὸν αὐτῆς προαυρέστας οὐσίας, ἔπε ὁμοθυμαδον ἔφερον, οἷς κακῶς ἐφρόνουν, εἰς τὸ συμβέβηκεν ἡμῶν μετῴσαν εὐαγγελίαν, ὥς δοκεῖν τί γράφειν. ἦν ὁ καιρὸς βραχύς, ὁ καὶ τὰς γνώμας αὐτῶν ἐξελέγχων. ἦν ὅτι μὴ τοῖς αὐτοῖς ἀλλὰ τὰ ἐκκλησίας περιπέπλη, καὶ ταρταρὰ

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Ἄπρον ἐνομήσιμον] Verbum ἐνομήσιμον deest in codice [Regio &] Leonis Allatii & in editione Basiliensi : Nec habetur apud Athanasium & Socratem, ut illic notavi.

VARIORUM.

2 Διαδοσκαλία 2[μερίσσει] Sozomenus scribit διδοσκαλίᾳ μὴ μερίσσει. Athanasius διδοσκαλίᾳ μὴ μερίσσει.

καὶ θόρυβος χαλιδόμενος ἀπαντα συλχέη, βέβαιον
 α ἐφάνη τὰ πάλαι ὡρισμένα ἔνομα καὶ ἀμαλκήσια
 διαφυλάττειν, τὸς δὲ προφημένους τὴν ἡμέραν κοινοῦ
 ἀποκεχωρία. δι' ἣν αἰτίαν τὸς ἀναδιδάσκοντες πρέ-
 σβεις πρὸς τὴν οὐκ ὀπίσκειαν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, τὴν
 γνώμην δὲ συνεδρεῖν διὰ τὴν ὁπίσκειαν μὴνύσοντας. τοῖς
 δὲ πρέσβεισι πρὸς γὰρ πάντων τῶν παρεκκελευσάμεθα,
 τὸ δὲ ἀλήθειαν πιστώσας, ἐκ τῆς πάλαι ἀρχαίας καὶ
 δικαίων ὁρμώμενος. οἱ δὲ τὴν οὐκ ὀπίσκειαν ἀναδιδάσκον-
 τες, ὅτι ἔχουσιν ὥσπερ ἐφῆσαν Οὐρσάκιος τε καὶ Οὐάλης,
 ἔσται εἰρήνη, εἴπερ πᾶσι τῶν δικαίων ἀνατρεπείη. πᾶς
 γὰρ εἰρήνην οἶον τε ἄγῃ τὸς δὲ εἰρήνην χαλαρούσας
 μάλλον γὰρ ἔστι καὶ ταραχὴν ἐκ τῶν οὐκ ὀπίσκειαν λοι-
 πῶν πόλεσι καὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γνήσιον. διὸ
 δὲ ἰκετεύομεν τὴν οὐκ ὀπίσκειαν, ἵνα προσήνεον ἀκοῶν
 καὶ γαλήνης βλέμματι τὸς ἡμέρους πρέσβεις ἀθρή-
 στας, μήτε πρὸς ὅσων τῶν πεπληνηκότων καινὸν τι
 μεταλλάττειν ἐπιβέβησας. ἀλλ' ἐὰς ἐμμένειν ἡμᾶς
 τοῖς παρὰ τὴν προσηνέον ὁριθεῖσι τε καὶ νεομνησμένοις,
 ὡς ἀπαντα μὲν ἀρχαίας τε καὶ Φρονήσεως καὶ Πνεύματος
 ἀγίου πεποιημένα φησάμεν. ἀντὶ τῆς γὰρ οὐκ ὀπίσκειαν
 καινοποιοῦμενα, τοῖς μὲν πιστώσας ἀπὸ τῆς ἐμ-
 ποιεῖ, τοῖς δὲ ἀπὸ τῶν οὐκ ὀπίσκειαν ἰκετεύομεν. ἵνα
 χαλδύσης τὸς ἐν ἀλλοδαπαῖς ἀφῆλτονας, ὡς καὶ
 τὸ δὲ ἡλικίας ἐπίπονοι καὶ τὸ δὲ πνίχας ἐνδὲς τρύχῃ,
 τὸ δὲ εἰς τὰ οἰκία ἀνακομιδὴν ῥαδίαν ποιήσας, ἵνα
 μὴ ἐρημοὶ τῶν ἐπισκόπων ἀφῆρμένων αἱ ἐκκλησίαι
 διαμένωσι. ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς ἅσας τῶν δυνάμεων, ἵνα
 μηδὲν μήτε ἐλλείπῃ τὴν προσηνέον, μήτε πλε-
 ονάζῃ. ἀλλὰ πάντα ἀρχαία διαμένη ἐκ τῆς οὐκ ὀπίσκειαν
 θύσεως, καὶ εἰς τὴν οὐκ ὀπίσκειαν καὶ ἐξ ἡς χρόνον διαφυλα-
 τόμενα. μήτε λοιπὸν ἡμᾶς μοχθεῖν, καὶ τὴν ἰδίαν παρ-
 οικίαν ἀλλοτρίως ἐπιβέβησας γένεας. ἀλλ' ἵνα οἱ ἐπί-
 σκοποι οὐκ ὀπίσκειαν λαοὶ μὲν εἰρήνης ὀφθαλμοῖς τε καὶ
 λαβείας ὁλοκλήρως ἀγνοῖν, ἰκετεύοντες ὑπὲρ τῆς οὐκ ὀπίσκειαν
 λείας τε καὶ σωτηρίας καὶ εἰρήνης. ἥν ἡ θεία εἰς τὸ
 διηγεῖται σοὶ χαριεῖ. οἱ δὲ ἡμέτεροι πρέσβεις τὰς
 ὑπογραφὰς καὶ τὰς τῶν ἐπισκόπων προσηνέον κομι-
 ζουσι, οἱ πᾶς καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θεῶν γραφῶν τὴν οὐκ ὀ-
 σιότηα ἀναδιδάσκοντες. τῶν γραφῶν, καὶ τῶν πρέσβει-
 ων ἀποσταλέντων, οἱ βασιλεῖς παραδυναστεύοντες καὶ τὴν αἰ-
 ρέσιος προσκελεύοντες, τὴν μὲν ἐπιστολὴν λαβόντες ἀπέδο-
 σαν τῷ βασιλεῖ. τὸς δὲ πρέσβεις ἐκ εἰρήνης, περὶ
 ταῖς κοινὰς εἰδέας Φρονήσεως καὶ κρατύνει φησάντες.
 ταῦτα δὲ ἔδωκεν, ἡγούμενοι τὸς ἐπισκόπους δυσχεραί-
 νοιτας δὲ χρόνον τὸ μῆκος, καὶ τὰς ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν πό-
 λεις ποδῶντας χαλαράς, ἀνατρεπόμενους διορύξαι
 καὶ χαλαρῶσαι τὴν καὶ τὴν αἰρέσιος ἐξευρεθείη περίβο-
 λον. ἀλλ' οὐδὲν ὄντισ τὸ μὴ χάνειν. πάλιν γὰρ οἱ
 γνητοὶ τὴν πίστιος πρόμαχοι ἐτέραν ὁπίσκειαν ἐξέ-
 πεμφαν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸς πρέσβεις δεχόμεναι καὶ
 σφᾶς ἀπολυθῆναι παρακαλέντες. ὁπότε δὲ καὶ
 ταύτῃ τῇ συγγραφῇ.

placuit instituta vetera rata atque inviola-
 bilia servari: supradictos vero a commu-
 nione nostra removeri. Ad instruendum
 igitur tuam clementiam Legatos nostros
 direximus, Concilii sententiam per litteras
 nostras nuntiaturus. Quibus hoc ipsum
 solum mandavimus, ut non aliter legatio-
 nem perferrent, quam statuta vetera per-
 manere firmissima; ut sapientia tua cogno-
 sceret, non hoc quod promiserant supra-
 dicti Valens & Ursacius, Germinius &
 Caius, si sublatum fuisset quidpiam, pa-
 cem posse compleri. Quo enim modo pax
 servari possit ab iis qui pacem subvertunt?
 Magis enim turbatio cunctis regionibus,
 & præcipue Romanæ Ecclesiæ immissa
 est. Ob quam rem tuam rogamus cle-
 mentiam, ut placidis auribus & sereno
 vultu universos Legatos nostros & aspicias
 & audias: neve permittat clementia tua,
 jura vetera convelli, sed manere ea quæ
 à majoribus nostris accepimus; quos &
 fuisse prudentes, & sine Spiritu sancto
 Dei non egisse confidimus. Quia ista novi-
 tate non solum fideles populi perturbati sunt,
 verum etiam infideles ad credulitatem ven-
 tantur accedere. Oramus etiam ut præ-
 cipias tot Episcopos qui Arimino deti-
 nentur, inter quos plurimi sunt, qui ata-
 tate & paupertate defecti sunt, ad suam
 provinciam remeare, ne destituti suis E-
 piscopis laborent populi Ecclesiarum. Hoc
 etiam frequentius postulamus, ut nihil in-
 novetur, nihil minuat; sed maneant in-
 corrupta quæ patris sanctæ pietatis tuæ
 temporibus, & tuis religiosis sæculis per-
 manserunt. Nec jam nos fatigari, aut
 convelli à sedibus nostris, tua sancta pru-
 dentia permittat: sed quieti cum populis
 suis Episcopi, vacent semper postulationi-
 bus, quas habent pro salute tua & pro
 regno tuo, & pro pace quam tibi Divi-
 nitas pro meritis tuis profundam ac per-
 petuam largiatur. Legati autem nostri,
 & subscriptiones, & nomina Episcopo-
 rum vel Legatorum perferent; sicut ii-
 dem alia scriptura instruent tuam sanctam
 religiosamque prudentiam. His literis scri-
 ptis, & Legatis ad Imperatorem missis,
 palatii proceres qui hæresi patrocinaban-
 tur, ipsam quidem epistolam Imperatori
 tradiderunt: sed Legatos minime intro-
 duxerunt, Principem publicis negotiis dis-
 trictum esse asseverantes. Hæc autem
 idcirco faciebant, quod crederent Episco-
 pos longioris moræ tædio cruciatis, &
 civitates sibi commissas revivere cupientes,
 vallum quod adversus hæresim oppositum
 fuerat, subruere ac dissipare coactum iri.
 Verum ista fraus nihil profuit. Nam ge-
 nerosi illi fidei propugnatores, alteram
 rursus epistolam ad Imperatorem miserunt,
 poscentes, ut & Legati susciperentur, &
 Concilium dimitteretur. Quam quidem
 Epistolam hic quoque apponam.

S. 100

Legati ad
Imp. non
admissi.

VARIORUM ANNOTATIONES.

α Ωρισμένα] Sozomenus legit διαρισμένα. Porro huiusmodi Decretum vide sis apud Hilarium Fragm. vii. col.
 1341. Mox in latino desunt quædam.

Alia Episcoporum epistola ad Constantinum.

Ἀλλή ἐπιστολή πρὸς Κωνσταντινόν.

*Vulori Constantio Imperatori Episcopi apud
Ariminum congregati.*

*Νικήτῃ Κωνσταντίῳ βασιλεῖ, οἱ δὲ Ἀριμίνῳ
ἐπίσκοποι.*

Α CCEPIMUS literas clementiæ tuæ, Domine Imperator gloriosissime, quibus significas, ob publicorum negotiorum necessitatem, tibi non licuisse hactenus Legatos nostros ad conspectum tuum admittere: jubetque ut eorum reditum eo usque expectemus, quoad pietas tua per illos cognoverit ea, quæ sunt à nobis convenienter majorum nostrorum traditioni decreta. Nos vero nunc quoque profitemur his literis, & affirmamus, nullatenus nos à proposito nostro discedere. Id enim etiam Legatis nostris mandavimus. Petimus autem ut placido ac sereno vultu, tum præsentia mediocritatis nostræ scripta jubeas perlegi, tum ea quæ per Legatos nostros mandavimus, benigne suscipias. Ceterum quam grave sit & minime consentaneum, ut felicissimis temporibus tuis tot Ecclesiæ Episcopis destitutæ esse videantur, clementia tua nobiscum intelligit. Iterum ergo oramus, gloriosissime Imperator, ut ante hyemis asperitatem, si id benignitati tuæ placuerit, ad Ecclesias nostras remeare nos jubeas: quatenus omnipotenti Deo, & Domino ac Servatori nostro Jesu Christo, Filio ejus unigenito, solemnes pro Imperio tuo preces una cum populis celebrare possimus, sicut & antea semper fecimus, & nunc cum maxime optamus.

ΤΑ γράμματα τῆς σῆς θιμενίας ἐδέξαμεθα δό-
ποια εἰδοξότατε αὐτοκράτορ, ἃ πῶς περιέ-
χει ὅτι διὰ τῆς δημοσίας ἀνάγκης, πῶς τὸς ἡμετέρους
πρέσβεις θεωρῆσαι ἐκ ἡδυνήθης. καὶ ἡμᾶς δὲ καλῶς
τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἐκδέξατο, ὅπως τῆς ἡμετέρας σκο-
πῶν καὶ τὰ δόγματα τῆς προγόνων ἡ σὴ θυσία ἐπι-
γνώ. ἅλλα μὲν ἐκείνο δὲ ἀπηγγέμεθα, ὅτι τὸν τρόπον
ἐαυτοὺς δὲ τῆς ἰδίας πρεσβείας ἀναχωρήσαντας, καὶ
νῦν δὲ τέτοις τοῖς γράμμασι τῆς σῆς θιμενίας ἀνα-
διδάσκοντες, καὶ τῶν ἀρχαίων θιμενίαν προσέχοντες τὰ
γράμματα τῆς ἡμετέρας ταπινότητος, ἐν οἷς ἵνα τῇ
θυσίᾳ σε ἀποκρινόμεθα, καὶ ἐκείνα ἃ πῶς ἀπὸ τῆς
ἡμετέρας πρεσβείας τῇ σῇ θύλακᾳ ἀνίενται, ἃ εὐ-
τράχιστα, ἡδὲως προσδέξῃ. ὡς ὅτι εἴη τῶν καὶ ἀνα-
κόλυστον, ἵνα οὗ τοῖς μακαριώτατοις σε καί ποτε το-
σαῦτα ἐκκλησία ἀνεὺ ὁπισκοπῶν δοκῶσι εἶναι, ἡ
σὴ θύλακα ὁμοίως ἡμῖν γνώσκῃ. διὸ δὴ πάλιν εἰ-
δοξότατε αὐτοκράτορ δέομεθα, ἵνα πρὸς τὸ δυνάστηος
τῆς χιμῶνος, εἰ ἀρέσκῃ τῇ σῇ Φιλανθρωπίᾳ, εἰς τὰς
ἐκκλησίας τὰς ἡμετέρας ἐπανελθεῖν καλῶς, ὅπως
δυνώμεν τὰς παλαιοτάτας θυσίας, καὶ τὰς Χριστοῦ τῆς
ἱερωσύνης, τῶν δεσπότῃ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν, Ἰησοῦ
τῷ Χριστῷ, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου ἐκείνου, καὶ τῶν
καθὼς ἐποίησάν τε καὶ ποιῶν, μεγίστας ἰκεσίας
προσενεγκεῖν.

*De synodo apud Nicen Thracie congregata, &
de fidei formula ibi conscripta.*

*Περὶ τῆς Νίκης τῆς Θράκης γεγενημένης συνόδου, καὶ
ἐκείνης πίστεως παρ' ἐκείνων γραφεύσας.*

P OST allatam hanc epistolam, Ariani cum Imperatoris animum ad iracundiam incitassent, plerisque ex Episcopis invitos ad oppidum Thraciæ duxerunt, cui nomen est Nice. Cumque ex his alios dolo decepissent ob simplicitatem, alios metu oppressissent, persuaferunt illis ut fraudem quam ipsi dudum adversus pietatem excogitarant, absolverent: & substantiæ quidem ac confubstantialis vocabula ex fidei formula removerent; eorum autem loco, simile substituerent. Porro fidem tunc ab illis promulgatam, hoc loco adscribam, non quod recte se habeat, sed quod Arii factione manifeste co-

ΜΕΤὰ τὴν δὲ τὴν ἐπιστολὴν τὸν βασιλέως θυ-
μὸν ἐκείνην, ἀγροῦν ἀκοντῶν τῆς ἐπι-
σκοπῆς τὸς πλείους εἰς πῶς πάλιν τῆς Θράκης
Νίκης δὲ ὄνομα ταύτης καὶ πείθουσι, τὸς μὲν βου-
κολήσαντες δι' ἀπλότητα, τοὺς δὲ δεδιξάμενοι, καὶ
πάλαυ κατὰ τῆς θυσίας αὐτοῖς ἐξυμνεῖσθαι ἐξ-
εργάσασθαι μηχανῶν. καὶ τὴν μὲν οὐσίαν καὶ τὸ ὁμο-
οῦσιον ἐξορύξαι τῆς πίστεως, εἰδέναι δὲ ἀντὶ τού-
των τὸ ὁμοῖον. ἐντίθημι ὅτι καὶ ταύτην τῇ ἰστορίᾳ,
οὐχ ὡς ἐκείνην, ἀλλ' ὡς τὴν Ἀρείου συμμορί-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλλὰ μὲν ἐκείνο δὲ ἀπηγγέμεθα] Totus hic locus longe aliter legitur apud Socratem in lib. 2. historiæ cap. 37. Sed & universæ epistolæ interpretatio multum discrepat ab hac versione Theodoriti. Socratis versionem in excerptis seu collectaneis suis posuit Theodorus lector, eo

quod elegantior esset ac planior altera illa Theodoriti versione. Ceterum Socratis Interpretatio habetur etiam apud Athanasium ad calcem libri de synodis Arimini & Seleuciæ. Pro verbo ἀπηγγέμεθα codex [Regius &] Savilii habent ἐπηγγέμεθα.

VARIORUM.

a Νίκῃ] Concilium Nicense habitum anno 359. 6 Id. Octobr. quando Concilii Ariminensis ad Constantium legati apud Nicen Thraciæ urbem in itinere suo aliquantisper subsisterunt. Quibus in partes suas subdole pertractis, Ursacius & Valens Arianorum Primipili primo sententiam Synodi Arêlatensis in se latam reciderunt; dein For-

mulam Ariminensem Græce versam sub splendido Nicenæ Fidei titulo promulgarunt, quo simplicioribus fucum astutius facerent. Exstant Latine hujusce Synodi acta, sed ex parte tantum, apud Hilar. in Fragm. col. 452. ubi xiv. Legatorum nomina recensentur. Vid. Socr. lib. II. cap. 37. Soz. lib. IV. c. 19. Guil. Cave Hist. Eccl. Vol. II. p. 118.

αι διελύχονταν. οὐδὲ γὰρ ταύτης οἱ νῦν δυοσε-
βῶντες ἀντίχονται, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ὁμοίης κηρύττει
τὸ ἀνόμιον.

arguat. Neque enim nostri temporis Aria- SÆC.
ni eam amplectuntur, sed pro simili, diffi- IV.
le prædicant.

Πίσις ἐκτεθεῖσα ὡς Νίκη τῆς Θράκης, οὐκ εὔ-
χουσα.

Fides apud Nicen Thraciæ exposita, quæ
non recta est.

Πιστεύομεν εἰς ἓνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν Πατέρα
παντοκράτορα, ἐξ ὃς τὰ πάντα. καὶ εἰς τὸ μονογενῆ
Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὡς πάντων αἰώνων καὶ ὡς πάσης
δουλείας γεννηθέντα ἐκ τοῦ Θεοῦ· δι' ὃς τὰ πάντα ἐγέν-
ετο, τὰ τε ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα· γεννηθέντα δὲ μονο- 10
γενῆ μόνον ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, ὁμοιον
τῷ γεννητόντι αὐτὸν Πατρί· καὶ τὰς γραφάς· ὅτι
τὸ γέννησιν οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ μόνος ὁ γενήσας αὐτὸν
Πατήρ. τῷτον οἶδαμεν μονογενῆ Θεοῦ Υἱὸν, πέμ-
πολος τοῦ Πατρὸς παραγενόμενος ἐκ τοῦ ἔρανθεν καθὼς 15
γέγραπται, εἰς καθαίρεσιν ἁμαρτίας καὶ θανάτου, καὶ
γεννηθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρ-
θένης, καθὼς γέγραπται, καὶ σὰρκα καὶ συνανατρα-
φέντα μετὰ τῶν μαθητῶν, καὶ πάσης τῆς οἰκονομίας πλη-
ρωθείσης καὶ τὴν βύβλιν τοῦ Πατρὸς, ταυτοῦ ὡροσ- 20
λαθέντα, ἀποθανόντα καὶ ταφέντα, καὶ εἰς τὰ κατὰ
χρόνια κατελθόντα. ὃν αὐτὸς ὁ ἁγὸς ἐτρόμασε. καὶ
ἀνελθόντα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· συνανα-
a γραφέντα μετὰ τῶν μαθητῶν· τὰς παρασχόντα ἡμερῶν
πληρωμένων καὶ ἀναληφθέντα εἰς τὴν ἔρανθεν, καὶ καθε- 25
ζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς· ἐρχόμενον πάλιν ἐν ἑα-
στῇ ἡμέρᾳ τῇ ἀναστάσεως μετὰ δόξης πατρικῆς, ἀποδύ-
ναι ἐκαστὸν καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ εἰς Πνεῦμα ἅγιον,
ὡς αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς
ὁ Θεὸς καὶ Κύριος ἐπηγγέλατο ἀποστείλαι τῷ γένει τῷ 30
ἀνθρώπων, τὸ παράκλητον καθὼς γέγραπται, τὸ Πνεῦ-
μα τὸ ἀληθινόν. ὅπερ καὶ αὐτὸς ἀπέστειλεν ἀνελθὼν
εἰς τὴν ἔρανθεν, καὶ καθίσας ὡς δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, ἐκεί-
θεν ἐρχόμενος κρινὰς ζῶντας καὶ νεκρούς. τὸ δὲ ὄνομα
τὸ ὅσιον, ὅπερ ἀπλῆστον ὡς ἐπὶ τὸν πατέρα, 35
ἀγνωστοῦ δὲ τοῖς λαοῖς σκάνδαλον ἔφερε, διὰ τὸ
ὡς ταῖς γραφαῖς τῷτο μὴ ἐκφέρειν, ἥρεσε περι-
αιρεθῆναι, καὶ πάντως μνηστῆρ' ἡμῶν ἐστὶν ὡς
λοιποὶ γίνεσθαι, διὰ τὸ μάλιστα ταῖς θείαις γραφαῖς
μνηστῆρ' ὡς τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ὡς ὡς μεμνηθῆναι. 40
μήτε μὴ δύναιτο ἐπὶ ὡς ὡς Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου
Πνεύματος, μίαν ὑπόστασιν ὀνομάζεσθαι· ὁμοιον δὲ λέ-
γμεν τῷ Πατρί τὸν Υἱόν, καθὼς καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ
λέγουσι καὶ διδάσκουσι πάσας δὲ ταῖς αἰρέσεσιν ταῖς ἡδὴ
ὡς ὡς καθαίρεσας, ἢ καὶ εἴ πινες νεωστὶ ἀνεφύη- 45
σαν ὑπὸ τῇ ταύτης τῇ γραφῇ τῇ ἐκτεθείσῃ, ἀνά-
θεμα ἔστωσαν. ταῦτα μὲν οὖν, οἱ μὲν δέισαντες, οἱ δὲ
φανακισθέντες ὑπέγραψαν. οἱ δὲ συνθέσαντες μὴ βυβλη-
θέντες, εἰς ταῖς τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ἐξεπέμφθησαν.

Credimus in unum solum ac verum Deum
Patrem omnipotentem, ex quo omnia. Et
in unum Filium Dei unigenitum, qui ante
omnia sæcula & ante omne principium ge-
nitus est ex Deo : per quem omnia facta
sunt, visibilia & invisibilia. Qui genitus est
unigenitus solus ex solo Patre, Deus ex Deo,
Similis Patri qui ipsum genuit secundum
Scripturas : cujus generationem nemo novit,
nisi Pater qui ipsum genuit. Hunc unige-
nitum Filium Dei, à Patre missum è cælo
descendisse novimus, sicut scriptum est,
ad culpam mortemque abolendam : & ex
Spiritu sancto natum de Maria virgine, sic-
uti scriptum est, secundum carnem. Et cum
discipulis versatum esse : & universa dispen-
satione juxta Patris voluntatem impleta, cru-
cifixum, mortuum & sepultum, ad inferos
descendisse : quem inferi ipsi tremuerunt.
Eundem tertia die resurrexisse, & cum di-
scipulis versatum fuisse per quadraginta dies.
Deinde assumptum in cælos, sedere ad dex-
teram Patris : & in ultimo resurrectionis die
venturum cum gloria Patris, ut reddat uni-
cuique mercedem operum suorum. Et in
Spiritu sanctum : quem unigenitus ipse Fi-
lius Dei Jesus Christus Deus ac Dominus
noster, missurum se promisit generi huma-
no ; consolatorem sicut scriptum est, Spi-
ritum veritatis. Quem etiam misit post ascen-
sum suum in cælos sedens ad dextram Patris :
unde venturus est ut judicet vivos ac mor-
tuos. Nomen vero substantiæ, quod à pa-
tribus simplicius positum, à populo vero
minime intellectum, offensionem est plurimis,
propterea quod in Scripturis non continetur,
placuit omnino removeri, nec ullam dein-
ceps substantiæ fieri mentionem, quoniam
Scripturæ sacræ nusquam meminerunt sub-
stantiæ Patris & Filii : neque item in perso-
na Patris & Filii & Spiritus sancti unam
hypostasim nominari oportere. Similem ve-
ro Patri Filium dicimus, quemadmodum
divinæ Scripturæ dicunt ac docent. Omnes
vero hæreses, seu quæ jam prius damnatæ,
seu quæ postea exortæ sunt huic fidei ex-
positioni contrariæ, anathema sint. His
igitur alii metu compulsi, alii fraude in-
ducti, subscripserunt. Quotquot vero con-
sentire his recusarunt, in ultimos orbis fines
relegati sunt.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Τὰς παρασχόντα ἡμερῶν πληρωμένων καὶ ἀναληφθέντα] Melius legeretur καὶ πρὸς ἡμῶν πληρ. ἀναληφθέντα. Cui le-
ctioni consentit Formula Fidei Arimini promulgata, & iisdem fere verbis cum hac Nicæna concepta. Vid. Socr.
lib. II. cap. 41. W. Lowth.

CAPUT XXII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Epistola Synodica Damasi Episcopi Romani & aliorum Occidentalium, ad Episcopos Illyrici scripta, de Concilio Ariminensi.

Συνωδικὸς τόμος ὡς δὲ Δαμάσου ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων πρὸς Ἰλλυρίους ἐπισκόπους γραφεὶς περὶ τῆς κατ' Ἀρειμῶν συνόδου.

PORRO hanc fidei formulam ab universis veritatis propugnatoribus, maxime vero ab Occidentalibus reprehendi, testatur eorundem epistola ad Episcopos Illyrici conscripta. Inter eos vero qui hanc epistolam scripserunt, principem locum obtinet Damasus, qui tunc temporis post Liberium Romanæ Ecclesiæ præsidebat; vir omni genere virtutis ornatus. Scripserunt autem una cum illo eas literas nonaginta Episcopi Romæ congregati, ex Italia & Gallia. Quorum etiam nomina hoc loco apposuissim, nisi superfluum id esse existimarem. Epistola autem sic habet. Episcopi Romæ in sacrosancta synodo congregati; Damasus, Valerianus & reliqui, dilectis fratribus & Episcopis in Illyrico constitutis, in Domino salutem. Confidimus quidem sanctitatem vestram Apostolorum instructione fundatam, eam tenere fidem, eam plebibus intimare, quæ à majorum institutis nulla ratione dissentiat. Neque enim aliter sentire Dei convenit sacerdotes, quorum pars est ceteros erudire. Sed Gallorum atque Venetensium fratrum relatione comperimus, nonnullos non hæresis studio, neque enim hoc tantum mali cadere in Dei antistites potest, sed inscitia vel ex simplicitate quadam, scævis interpretationibus æstuentes, non satis dispicere, quæ magis patrum nostrorum sit tenenda sententia, cum diversa consilia eorum auribus ingerantur. Denique Auxentium Mediolanensem hac præcipue causa damnatum esse perscribunt. Par est igitur, universos magistros legis per orbem Romanum, paria de lege sentire, nec diversis magisteriis fidem Dominicam violare. Nam cum dudum hæreticorum virus, ut nunc iterum cœpit obrepere, ac præcipue Arianorum blasphemia pullulare cœpisset, majores nostri trecenti decem & octo Episcopi, at-

ΟΤΙ μέντοι τῆσδε ἐκθέσεως ἅπαντες κατηγόρησαν οἱ τ' ἀληθείας ἀγωνισαί, καὶ ἀγαφρόντως οἱ τ' ἐσπέρων οἰκύντες, μαρτυρεῖ τὰ ὡς Ἰλλυρίους παρ' ἐκείνων γραφέντα. ἐξῆρχε δὲ τ' ἡ γραφὴν Δαμάσος, καὶ μετ' Ῥωμαίων ἐκκλησίας μετ' Λιβέριον τ' ὡσευδείαν λαχόν, παμπόλλοις δὲ ἀρετῆς κοσμήμιος εἶδεν. ἐνέγκοντα δὲ κοινωνεῖν ἔχε τ' γραμμῶν, ἐξ Ἰταλίας καὶ Γαλατίας τ' νῦν Γαλλίας ὀνομαζομένης, εἰς τ' Ῥώμην συνεληλυθότας. ἐνέθηκα δ' αὖ καὶ τὰ τέτων ὀνόματα, εἰ μὴ παρέλκον ὑπέλαβον. ἔγραψαν δὲ τὰδε. Οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἐπὶ τ' Ῥωμαίων εἰς τὸ ἱερὸν συνεληθόντες συνέδριον, Δαμάσος καὶ Οὐαλεριανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ, τοῖς ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Ἰλλυρικῶν καθεστῶσι ἐπισκόποις, ἐν Θεῷ χαίρειν. Πιστεύομεν τ' ἁγίαν πίσιν ὑμῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τ' ἀποστόλων θεμελιωθεῖσαν, ταύτην κατέχον, καὶ ταύτην τῷ λαῷ ὑφηρεῖσθαι, ἥτις ἀπὸ τ' ὁριζήτων ὡς τ' παλίων ἐδενὶ λόγῳ ἀφ' ὧν, Θεοῦ ἱερεῖς, ὑφ' ὧν δίκαιόν ἐστι πρὸς λοιποὺς παιδεύεσθαι. ἀλλὰ δι' ἀναφορῆς τῶν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Βενετίᾳ ἀδελφῶν ἐγνωσθῶν, πῶς εἰς αἵρεσιν σπυδαῖς, ὡς καὶ ἡ μόνον ὡς φυλάττειν ὀφείλουν οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀπειρία πῶν ἢ ἀπλότη τ' σκαῖς κεχρημένων ἐρμηνείας γέγονεν, ἀντίστα δὲ τῶν νῦν διαφορῶν διδασκαλίαις, διανουμένους μὴ πάλιν ὀλιοδάνειν, ἀλλὰ μάλλον τ' παλίων ἡμῶν κατέχον τ' γνώμην, ὅσα καὶ ἐν ἀφ' ὧν βυβαί ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐπὶ σφύραν. τοιγαρὶν Αὐξέντιον τ' Μεδιολάνου ἐξαίρετας ἐν τῷ τῷ πράγματι καὶ κατεκρίνα ὡς ἐγγράφῳ δίκαιον ἐν ἐπὶ πάντας τῆς ἐν τῷ Ῥωμαίων κόσμῳ διδασκαλίας τ' νόμῳ, τὰ ὡς τῶν νόμῳ φροεῖν, καὶ μὴ διαφορῶν διδασκαλίαις τ' πίσιν μαίνειν. καὶ τ' ἡ καὶ πρῶτον ἡ κακία τ' αἰρετικῶν ἀκμάζειν ἤρξατο, ὡς καὶ νῦν μάλιστα ὑφ' ἐπὶ τ' Ἀρειανῶν ἡ βλασφημία, οἱ παλῖνες ἡμῶν τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπίσκοποι,

Damasi &c. Epistola.

Auxentius.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀδελφοῖς τοῖς ἐν Ἰλλυρικῶν καθεστῶσι] Hæc epistola Damasi Papæ, nuper edita est in collectione Romana Luca Holstenii pag. 165. sed titulus epistolæ aliter ibi concipitur quam apud Theodorum, hoc scilicet modo: *Damasus, Valerianus, Vitalianus & ceteri qui ad audiendam causam Auxentii, exponendamque fidem, in urbe Roma conveniunt, Episcopis Catholicis per Orientem constitutis in Domino salutem.* Ego in annotationibus ad lib. 6. Sozom. cap. 23. jam monui, errorem esse in collectione Romana, ubi hæc epistola Damasi scripta esse dicitur ad Episcopos per Orientem constitutos. Consulit igitur Lector Annotationes nostras, ne hic repetere cogamur ea quæ illic observavimus.

2 Τῶν ἁγίων πίσιν ὑμῶν] In MS. codice Henrici Savillii & in editione Basilienfi legitur ὑμῶν, quomodo etiam scribitur apud Sozomenum in lib. 6. cap. 23. Nec aliter legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus apparet.

3 Ταύτην ὑμῶν κατέχον] In codice [Regio &] Leonis Allatii & apud Sozomenum deest vocabulum ὑμῶν. Quod tamen necessarium videtur, si in priore membro legerimus τῶν ἁγίων πίσιν ὑμῶν. Certe Epiphanius Scholasticus qui priore loco πίσιν ὑμῶν legerat, ὑμῶν hic legit.

4 Κατεκρίναται ὡς ἐγγράφῳ] Codex [Regius &] Savillii, & Basilienfis editio habent ὡς ἐγγράφῳ. Intelligit autem Damascus Auxentium jam antea ob hæresin Arianam sæpius damnatum fuisse.

VARIORUM.

* Sed fieri potuit ut Epistola ista non solum ad Illyricanos Episcopos missa fuerit, verum etiam exemplar ejusdem ad Orientis Episcopos directum. Vid. Pagi ad ann. 369. c. 5. W. Louth.

2 Θεοῦ ἱερεῖς] Supplenda verba quæ defunt, ex Sozomeni lib. VI. cap. 23. ubi legitur Οὐδὲ γὰρ ἄλλως ἀρμόζει ἀναγοῖσθαι τοὺς τοῦ Θεοῦ ἱερεῖς. W. Louth.

καὶ

Athanasii Alexandria Episcopi epistola de eadem Synodo.

Ἀθανάσιος ἐπισκόπος Ἀλεξανδρείας πρὸς τῆς αὐτῆς συνόδου ἐπιστολή.

*Decem
Synodi A-
rianorum.*

*Hierem. 2.
13.*

MAGNUS quoque Athanasius in epistola ad Afros, de Ariminensi Concilio ita scribit. Hæc cum ita se habere monstrantur, quis eos probaturus est qui Ariminensem aut aliam quampiam synodum præter Nicænam allegant? aut quis eos non oderit, qui patrum quidem statuta rejiciunt; recentiora vero quæ apud Ariminum per vim & contentionem confecta sunt, illis anteponunt? Quis vero est qui cum hominibus istis coire velit, qui ne sua quidem ipsi approbant? Nam qui in decem & amplius synodis suis, ut jam diximus, alia atque alia scripserunt, aperte testantur, se singulas earum damnare. Idem porro iis accidit, quod olim proditoribus Judæis. Nam quemadmodum illi, cum unicum fontem aquæ viventis reliquissent, cisternas sibi foderunt quæ aquam continere non poterant, sicuti scriptum est apud Hieremiam prophetam: sic isti cum universalem synodum oppugnant, multas sibi synodos effoderunt: quæ omnes ipsis inanes, & tanquam fabulæ nulla vi prædictæ extiterunt. Non feramus igitur illos, qui Ariminensem synodum aut aliam quampiam commemorant præter Nicænam. Qui enim Ariminensem commemorant, ignorare videntur ea quæ illic gesta sunt. Alioqui de illa silent. Scitis enim, dilectissimi, idque ab iis didicistis qui ex provincia vestra ad Ariminensem synodum profecti sunt, Ursacium & Valentem, Eudoxium item & Auxentium, quibuscum erat etiam Demophilus, cum quædam alia præter illa quæ Nicææ constituta fuerant, perscribere voluissent, depositos fuisse: Quando rogati ut Arianam hæresim anathemate damnarent, id recusarunt, ejusque patroni ac vindices esse maluerunt. Episcopi vero, qui sinceri erant famuli Dei, & qui recte credebant, numero ferme ducenti, sola se Nicæna fide contentos esse scripserunt, nec præter illam quidquam amplius minuisse querere aut sentire. Hæc ipsi quoque Constantio significarunt, qui & synodum illam fieri præceperat. Verum hi qui apud Ariminum depositi fuerant, ad Constantium profecti, perfecerunt ut contumeliæ irrogarentur, minæque intentarentur iis qui

ΚΑΙ ὁ Ἀθανάσιος δὲ ὁ μέγας ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἀφροὺς ἐπιστολῇ τοιαῦτα ᾤει τὸν Ἀρειμίνω συνόδου διέξεισιν τῶν ὅπως δεικνυμένων, τίς ἀποδέξει τὴν τῷ Ἀρειμίνω ἢ ἄλλῃ συνόδου παρὰ τὴν Νικαίαν ὀνομαζομένην; ἢ τίς ἐκ αὐτῶν μισήσῃ τὴν ἀθετήσας μὲν τὰ τῶν πατέρων, τὰ δὲ νεώτερα ἐν τῇ Ἀριμίνω καὶ Φιλονεκίᾳ καὶ βίᾳ συντεθέντα προκρίνοντας; τίς ὅτε τοῖς συνελευμένοις ἐβλήσῃ, ἀνθρώποις μηδὲ τὰ ἑαυτῶν ἀποδεχόμενοις; οἱ γὰρ ἐν ταῖς ἑαυτῶν δόξαις καὶ πλέον, κατὰ θεωρείαν, συνόδοις ἄλλοτε ἄλλο γράφοντες, δῆλοι εἰσὶν ἐκάστης αὐτοὶ γινόμενοι κατήγερτοι. Πάχυστι δὲ τῷτο, οἷον καὶ οἱ τότε τῷ Ἰουδαίῳ πεπρόθυμον ὡς γὰρ ἐκεῖνοι καὶ λαλεῖσαντες τὴν μόνην πηγὴν τῆς ζωῆς ὕδατος, ὠρυζαν ἑαυτοῖς λάκκους οἱ ἐδυσήσαντο ὕδωρ συνέχευ· γέγραπται δὲ τῷτο ᾠδὴ τῷ προφῆτῃ Ἱερεμίᾳ· ὅπως ὅσοι μαχόμενοι πρὸς τὴν οἰκουμενικὴν συνόδον, ὠρυζαν ἑαυτοῖς συνόδοις πολλὰς καὶ πᾶσαι κεναὶ παρ' αὐτοῖς, ὡς δὲ δράματι μὴ ἔχοντι ἰσχυρὸν ἐφάνησαν μὴ τοῖς ἀνεχώμεθα τῷ τῷ Ἀριμίνω ἢ ἄλλῃ ὀνομαζομένην συνόδον παρὰ τὴν Νικαίαν γινομένην. καὶ γὰρ αὐτοὶ οἱ τῷ Ἀρειμίνω ὀνομαζόμενοι, εἰκότως μὴ εἶδέναι τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα. ἢ γὰρ αὐτοὶ ἐσιώπησαν. οἶδατε γὰρ ἀγαπητοί, μαθόντες καὶ ὑμεῖς ᾠδὴν τῇ ἐλθόντων ἐξ ὑμῶν εἰς τὸν Ἀρειμίνω, ὡς Οὐρσακίος καὶ Οὐάλης, Εὐδόξιος τε καὶ Αὐξέντιος, ἐκεῖ δὲ ἦν σὺν αὐτοῖς καὶ Δημόφιλος, κατηρέθησαν θελήσαντες ἔπειτα παρὰ τὴν Νικαίαν γράφειν ὅτι ἀπαιηθέντες ἀναθεματίσαι τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν, παρήλσαντο; καὶ μᾶλλον αὐτῆς ἠθέλησαν εἶναι θεωρήματα. οἱ δὲ γὰρ ἐπίσκοποι, οἱ ἀληθῶς γήσοι δοῦλοι τοῦ Κυρίου, καὶ ὁρθῶς πιστεύοντες, ἦσαν δὲ ἐγγύς καὶ διακόσοι, ἔγραψαν ἀρχιεπὶ τῇ Νικαίᾳ μόνην καὶ μηδὲν πλεον ἢ ἑλαττον παρ' ἐκείνην ζητῶν καὶ φρονεῖν. ταῦτα καὶ Κωνσταντίῳ διηλώσαντες, τῷ καὶ τῇ συνόδου γεγενησάμεν καλῶσαντι. ἀλλ' οἱ ἐν τῇ Ἀρειμίνῳ καθευρέθεντες, ἀπελθόντες πρὸς Κωνσταντῖνον, πεποιήκασι μὴ ὑβριδῆναι αὐτὸν ἀπὸ λὰς δὲ γενέσθαι μὴ ἀνακάμψαι εἰς τὰς ἰδίας παρ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ὡς δράματι μὴ ἔχοντι ἰσχυρὸν] Jacobus Sirmundus δρᾶγματι emendavit ex Epistola Athanasii ad Afros. Sed videndum ne Athanasius potius emendandus sit ex Theodorito. Neque enim intelligo quomodo Arianorum synodi comparari possint manipulis vim non habentibus: quasi manipuli vim habere possint. Itaque magis probo scri-

pturam codicum nostrorum. Recte enim Arianorum formulæ comparantur fabulis seu figmentis. Apud Athanasium legitur in singulari ὡς δρᾶγμα ἰσχυρὸν οὐκ ἔχον. Sic etiam in codice Leonis Allatii scribitur ὡς δρᾶμα μὴ ἔχον ἰσχυρὸν.

VARIORUM.

a Ἀθανάσιος] Scripserunt Athanasii alique Egypti Episcopi ad Africanos, monentes eos ne viris obtemperant, qui cum studio flagrant Nicænam abrogandæ fidei, omnem movebant lapidem ut ea vim obtinerent quæ illi Arimini edita mentiebantur, tametsi revera Nice in Thracia scripta propositaque fuerant. Postea Synodum Nicænam multis nominibus collaudant. Cl. Benedicini Monito in E-

pistolam ad Afros.

a ὡς δρᾶματι μὴ ἔχοντι ἰσχυρὸν] Recte emendavit Sirmundus δρᾶγματι, ex ipso Athanasio. Phrasis nimirum desumpta est ex Hōsæ cap. VIII. versu 7. ubi in LXX. legitur δρᾶγμα οὐκ ἔχον ἰσχυρὸν τοῦ ποιῆσαι ἄλυσον, manipulus non habens vires ad faciendam farinam. W. Lowth.

οικίας τῆς χαλ' αὐτῶν ἀποφραγμέναις, βίαν τε πα-
θεῖν ἐν τῇ Θράκη ἐν αὐτῇ τῇ χαλ' αὐτῶν, ὥστε τῇ
παρ' αὐτῶν καιροπονηθῆναι ἀνέχουσαι. εἴπερ οὖν
πῶς τὴν Ἀριμίνοι ὀνομάζουσι, δεικνύουσαι πρῶτον
τὴν χαλ' αὐτῶν τῇ προειρημένῃ, ἢ ἄλλῃ ἔχουσαι
οἱ ἐπίσκοποι, λέγοντες μηδὲν πλέον ζητῶν τῶν ἐν
Νικαίᾳ τῇ παλαιοῦ ὁμολογηθέντων, μηδὲ
ὀνομάζουσαι ἄλλῃ σὺνδοκῇ παρ' ἐκείνῃ. ἀλλὰ ταῦ-
τα μὲν κρύπτουσι, τὰ δὲ ἐν τῇ Θράκῃ κατὰ βίαν
πραχθέντα προβάλλουσαι. ἐξ ὧν δεικνύεται, ὅτι
μὲν Ἀρειανῆς αἰρέσεως ὄντες, ἀλλότριαι δὲ τῆς
ἐκείνης πίστεως. ἢ αὐτὴν δὲ τὴν μεγάλην σὺν-
1 δον' καὶ τὰς παρ' ἐκείνων, ἐάν τις ἀντιζητεῖεν
ἐκ τῆς ἀλλοτρίου ἐθέλοι, εὖροι αὖ τῶν μὲν τὴν θεο-
σίθειαν, τοῦτων δὲ τὴν ἀλογίαν. οἱ γὰρ ἐν Νικαίᾳ
συνελθόντες, οὐ χαλαροῦντες συνήλθον, ἀλλὰ
καὶ ὁμολόγησαν τῆς ὑσίας τῆς Πατρὸς εἶναι τὸν
Υἱόν. οἱ δὲ καὶ ἄπαξ καὶ δεύτερον χαλαρο-
θέντες, καὶ τρίτον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀριμίνοι γραφῇ
ἐτόλμυσαν, μὴ χρῆναι λέγειν ὑσίαν ἢ ὑπόστασιν
ἔχειν τὸν Θεόν. κατὰ μὲν δὲ τὴν ἐσπέραν, παρὰ
τῶν Ἀρείου θιασώτων τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα χῆ-
τῶν τῆς ἀληθείας δογματῶν κατασκευάσθαι συ-
φίσματά τε καὶ μηχανήματα.

iplos damnaverant, quod ad proprias Ec- SÆC.
clesias non essent reversuri: utque vim pa- IV.
terentur hiberno tempore in Thracia, quo SÆC. I. IV.
rebus per iplos innovatis consensum accom- cap. 19. 6
modarent. Itaque si qui forte Ariminen- cap. 19. 6
sem synodum commemorarent, proferant pri- huius lib.
mum quidem depositionem eorum quos
dixi: deinde ea quæ scripserunt Episcopi,
asseverantes præter illa quæ Nicææ à pa-
tribus exposita fuerant, nihil se amplius
querere, nec præter hanc, aliam synodum
agnoscere. Verum hæc quidem dissimu-
lant: ea vero quæ per vim gesta sunt in
Thracia, prætendunt. Ex quibus mani-
feste ostenditur, eos Arianæ quidem hæ-
resis sectatores; à recta autem fide alienos
esse. Quod si quis magnam illam syno-
dum cum synodis istorum conferre ex ad-
verso voluerit, illorum quidem pietatem,
istorum vero dementiam animadvertet. Nam
qui Nicææ congregati sunt, nequaquam
depositi conveniunt, sed confessi sunt Fi-
lium ejusdem cum Patre esse substantiæ.
Isti vero semel atque iterum ac tertio
apud Ariminum depositi, conscribere ausi
sunt, dicendum non esse quod Deus sub-
stantiam habeat aut hypostasim. Et in
Occidentis quidem partibus, tot ac tales
fuerunt fraudes ac machinæ, quas sectatores
Arii adversus rectam fidem commenti sunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

25

CAPUT XXIV.

Περὶ τῆς Λέοντος τῆ τῆς Ἀποχρίαν ἐπισκόπου
κακοπραχίας, καὶ τῆς Φλαβιανῶ καὶ Διοδώρου
παρρησίας.

De Leontii Antiocheni Episcopi fraudulentia,
& de fiducia Flaviani ac Diodori.

ΕΝ Ἀποχρίᾳ δὲ μετὰ Στέφανον, ὃς Φλάκιον
ἀφ' ἀδελφῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐξηλάθη
συλλόγον, Λέοντι τὴν προεδρίαν ἐδέξατο, παρὰ
τοὺς ἐν Νικαίᾳ γραφέντας ὅρους ταύτῃ λαβόν.
2 ἐκτομίας γὰρ ἦν, ἢ αὐτοῦ γυναικὸς τῆς τόλ-
μης. λέγει δὲ ἐν τῇ αἰτίᾳ τῆς τόλμης ὁ μακάριος
3 Ἀθανάσιος. ὁ μὲν γὰρ Λέωντος ἀφ' ἀδελφῶν
μὲν γυναικὸς πρὸς νεώτερας, λεηρομένης Εὐστολίας,
3 κακωλυμένης συνακτῆν αὐτῇ, δι' αὐτὴν ἑαυτὸν ἀπέ-
κοψεν, ἢ ἐπ' ἀδίας ἔχῃ ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν αὐτῆς. ἢ
τὴν μὲν ὑπόστασιν οὐκ ἀπενίψατο. ἀφ' οὗτο δὲ
μᾶλλον καὶ προσεβύτην ὡς καθερέθη. ταῦτα μὲν
οὖν περὶ τῆς ἀλλῆς αὐτοῦ γέγραφε βιοτῆς. ἐγὼ
δὲ τὸ κακώηδες αὐτῆς ἢ κακώηδες ἐν κεφαλῇ

ANTIOCHIAE vero, post Stephanum
Flaccilli successorem qui Ecclesia e-
jectus fuerat, Leontius Episcopatum obti-
nuit; contra Nicænos canones eum hono-
rem sortitus. Erat enim eunuchus, suaque
manu seipsum absciderat. Causam autem
hujus facinoris refert beatus Athanasius.
Nam cum Leontius, inquit, male audiret
ob consuetudinem cum puella quadam, no-
mine Eustolia, & cum ea simul degere pro-
hibitum esset, illius causa seipsum exsecuit,
ut deinceps libere cum illa versari posset. Et
suspicionem quidem nequaquam abolevit:
immo vero hac de causa, cum presbyter ef-
fet, gradu motus est. Et Athanasius qui-
dem de reliquis Leontii vita hæc scripsit.
Ego vero fraudulentiam ejus ac versutiam

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ πῶς παρ' ἐκείνων] In edit. Rob. Stephani pag.
105. & in Basil. legitur καὶ πῶς ἐκείνων. Primi Gene-
venses Typographi τὰς emendarunt ex Athanasii Ep. ad
Afros. Altera tamen scriptura tolerari potest. Præcessit
enim τὰ δὲ ἐν τῇ Θράκῃ πραχθέντα &c. Paulo post, ubi
legebatur καὶ ὁμολογηθέντες, emendavi ὁμολογησάμενοι, ut le-
gitur [in codice Regio J. Pini.] in editione Basilicensi, &
apud Athanasium.

2 Αὐτοῦ γὰρ γυναικὸς τῆς τόλμης] Magis placet scriptu-
ra quam in variis lectionibus ad calcem editionis suæ ex-
hibuit Robertus Stephanus ex altero codice regio [Joan.
scilicet Pini] τῆς τολμῆς. Intelligit autem Theodorus Ca-
nonem primum Concilii Nicæni, qui est de his qui se ab-
sciderunt.

3 Κακωλυμένης] In edit. Basil. excusum est κακωλυμένης
adverbialiter, quod magis placet.

VARIORUM.

2 Οὐ μὲν γὰρ Λέωντος] Occurrunt hæc in Apologia A-
thanasii de fuga sua. sub finem. Confimilia, sed paulo
graviora narrantur de Leontio apud eundem Athanasium in
Hist. Arianorum ad Monachos, num. 28. Λέωντος ὁ ἀποστα-
τῆς, ὃς ἐπὶ ὡς λαϊκὸν νομινοῦ ἔχῃ, διὸν ἑαυτὸν ἀπέκοψεν
ἐπὶ τοῦ μὲν ἔχουσαις λαϊκῶν νομινοῦ μὲν Εὐστολίας πρὸς,

γυναικὸς μὲν δὲ αὐτὸν, λογιζομένης δὲ παρθένου. Leontius castra-
tus, qui ne Laici quidem nomine ad Communionem admis-
tendus erat, quod sese ipse castrasset, ut sibi deinceps copia
foret dormiendi cum quadam Eustolia, qua cum mulier ejus
opera esset, virgo tamen vocabatur.

α τὸν Σεραπίαν ἤξιν. ἡ δὲ ἀξιάγραφος ἑνωρεὶς ὁ Φλα-
βιανὸς καὶ Διόδωρος, ἱερατικῆς μὲν λειτουργίας μὴδὲ πο-
πτυχηκότες, τῷ δὲ λαῷ συνηταίμοι, νύκτωρ καὶ
μέθ' ἡμέραν εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς θυσίας ζῆλον διήγυ-
ρον ἄπαυλας. ὅτοι πρῶτοι διχῇ διαλόντες τὴν ψαλ-
1 λόντων χερσὶν, ἔκ' ἀλλήλων ᾄδον τὴν Δαυΐδ κλη-
εἶδαξαν μελωδίαν. καὶ τῷτο οὗ Ἀνποχέας πρῶτον
ἀρχάμενοι, πάντοτε διέδραμε, καὶ κατέλαβεν τῆς οἰ-
2 κουμένης τὰ τέρματα. ὅτοι ἔδειον τὴν ἱερασίαν
εἰς τὴν τὴν μαρτύρων σπηλὴν συναγείροντες, πάντοτε
διετέλουν οὐκ ἐκείνοις τὸ θεῖον ἀνυμνῆτες. ταῦτα ὅ-
ραων ὁ Λεόντιος, καλὴν μὲν οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλὲς
εἶδεν γὰρ τὸ πλῆθος οὗ μάλα πλεονάζει τὴν δόξαν
ἐκείνης διακείμενοι ἄνδρες ἐπικειμένη δὲ τὴν λόγους
χρῶντες, οὗ ταῖς ἐκκλησίαις ταύταις γίνεσθαι παρ-
αὐτῶν τὴν λειτουργίαν ἤξιν. οἱ δὲ καὶ λίαν ἀκρίτως
3 ἐκείνη ποιεῖν εἰδότες, τὸ κελεύοντες εἶδον καὶ
τὴν συνερασίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας συνήθοντες μάλα
παραθύμως, ὑμνεῖν τὸν ἄνθρωπον δεσπότην παραγινώσκοντες.
τὸ μόνον Λεόντιος, ὅτι ἐπὶ τὴν κολλάσθαι τὴν ποιεῖν
ἀλλὰ τὸ τῆς ἐπικειμένης πλεονάζοντος πρῶτον, καὶ
Στεφάνου καὶ Φλακίτου τὴν βδελυρίαν ἀπέκρυψε. τὴν
γὰρ τὴν δόξαν τὴν ἀφ' ὧν εἰσδεξαμένους, εἰ καὶ τὴν
ἀκόλαστον ἡσπασαίτο βίον, τοῖς τὴν πρεσβυτέρων καὶ δια-
κόνων ἐκκαλέσθαι τάγμασι τὴν δὲ τοῖς παλαιοῖς
εἰδότες τῆς δόξης κοσμημένοι, καὶ τῶν δόξαρχων
δογματῶν ἀντιχοιμένους, ἀγροῦντες κατέλιπον. τῶ-
τε δὲ χάριν, ὁ μὲν κληρὸς πλείους εἶχε τὴν τῆς
αἰρετικῆς λύμης μεταληχότας. τοῦ δὲ λαοῦ τὸ
πλῆθος, τὸ ὅραον ὑπερέμαχον δόξαρχων. οὐδὲ γὰρ
οἱ ταῖς διδασκαλίαις προσφέροντες, γυνῶν ἐδάρρουν
τὴν βλασφημίαν. ὅσα μὲν οὖν Φλάκτιος καὶ Στεφάνος
καὶ Λεόντιος δυσσεβῆ καὶ παράνομα οὗ Ἀνποχέας δι-
δράκασι, συνηραφῆς μὲν οἰκίας διέταξεν ἀφ' ὧν τὸ
πλῆθος τῆς ἑξ' Ἀδαμ θρησκείας, διὰ τὸ μέγα-
35 θος. καὶ πλεονάζει τὴν λέγειν χρῆν, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχ-
θροὶ σου ἤχησαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἤσαν κεφαλὴν.
ἐπὶ τὴν λαὸν σου κατεπαυρηγύσαντο γινώσκοντες, καὶ ἐβ-
λάσαντο κατὰ τὸν ἅγιον σου. εἰπον, δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύ-
σωμεν αὐτούς ἐξ ἔθνους, καὶ ἡ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα
Ἰσραὴλ ἐπὶ. ἡμεῖς δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἱστορίας συλ-
40 γράψωμεν.

ac tueri non desit. Par autem illud admira- Socr. l. V. cap. 8. Antiochen-
bile, Flavianus scilicet ac Diodorus, licet IV. ses alternis
honorem Sacerdotii nondum adepti essent, canere do-
sed adhuc inter laicos versarentur, tamen cent.
diu noctuque cunctos ad studium ac defen-
sionem pietatis animabant. Hi primi psallen-
tium choros duas in partes diviserunt, &
Davidicos hymnos alternis canere docue-
runt. Quod quidem tunc primum Antio-
chiæ fieri cœptum, inde ad reliquos perva-
sit, & ad ultimos usque terrarum fines per-
latum est. Idem Divinarum rerum studio-
sis ad Martyrum basilicas congregatis, una
cum illis pernoctare consueverant, Deum
hymnis celebrantes. Quæ cum videret Le-
ontius, eos quidem prohibere haudquaquam
sibi tutum putavit. Sciebat enim quanto
amore optimos illos viros populus comple-
cteretur. Sed blandis in speciem sermoni-
bus hortari eos cœpit, ut in Ecclesiis id
ministerium obirent. Illi vero, licet ejus im-
probitatem optime nossent, fecerunt tamen
quod jubeat: & amoris sui socios alacri
animo intra Ecclesias congregarunt, hortantes
eos ut bonum Dominum hymnis celebra-
rent. Nulla res tamen Leontium addu-
cere potuit, ut malitiam suam corrigeret.
Sed sub modestiæ ac mansuetudinis larva,
Stephani & Flaccilli nequitiam occultavit.
Eos enim qui perversam fidei doctrinam am-
plexi fuerant, licet alioqui vitæ essent tur-
pissimæ, in presbyterorum tamen ac diacon-
orum ordinem promovebat. Eos vero qui
omni genere virtutis ornati essent, & qui
Apostolicæ doctrinæ mordicus adhererent,
inhonoratos relinquebat. Quam ob causam,
clerus quidem plerisque habuit hæretica la-
be contaminatos. Populi vero maxima pars
rectam fidei doctrinam tuebatur. Neque
enim ii quibus docendi cura erat injuncta,
blasphemiam suam palam efferre audebant.
Verum quæcunque à Flaccillo, Stephano ac
Leontio impie & inique gesta sunt Antio-
chiæ, peculiari commentario opus habent ob
multitudinem: & Davidico carmine plan-
genda sunt ob magnitudinem. Nam de his
quoque dici par est: Quoniam ecce inimi-
ci tui fontuerunt, & qui oderunt te extu-
lerunt caput. Super populum tuum dolos
intenderunt, & consilium inierunt adversus
sanctos tuos. Dixerunt, Venite & deleamus
eos de gente, & non memoretur ultra no-
men Israel. Nos vero reliquam historiam
prosequamur.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐκ ἀλλήλων ᾄδον] De hoc more Antiphonatum psal-
lendi, vide quæ notavi ad Socratem pag. 78.

2 Τοὺς τῶν θείων ἱερῶν] Monachos videtur intelligere.
Horum enim multitudinem Antiochiæ collegit Flavianus.
ut scribit Philostorgius in lib. 3. cap. 13.

3 Καὶ τοὺς συνηραφῆς] Emendavimus συνήρῶντες ex Ma-
nuscriptis codicibus Savillii & Allatii. Sirmundus tamen

[ex codice Regio J. Pini] ἱερῶν edidit, cui favere videtur
Epiphanius verbi. Sed nostra emendatio longe præstat. Non
enim amatores Flaviani & Diodori hic intelliguntur, sed
ii qui una cum illis, rerum divinarum amore flagrant.
Qui cum antea ad Basilicas Martyrum pernoctare soliti es-
sent extra urbem, & illic Psalmos canere, postea hortatu
Leontii, in Ecclesiis intra urbem id egerunt.

VARIORUM.

α Φλαβιανὸς] Is fuit postea Episcopus Antiochenus. De
eo Socr. lib. V. cap. 9, 10, 15. Soz. lib. VII. cap. 11.
lib. VIII. cap. 3. Et Theodorit. infra, lib. IV. cap. 25.
lib. V. cap. 9.

† Et amoris sui socios &c.] Malim vertere & coamatores
suos, qua voce utitur Augustinus in concione secunda de
Psalmis 23. & in Psalmum 72. sub finem.

*De Eudoxii Germaniciensis Episcopi novitate:
& de Basilii Ancyranī atque Eustathii Se-
basteni adversus illum contentione.*

Περὶ τῆς Εὐδοξίου τῆς Γερμανικέως καινοτομίας, ἢ
Βασιλείου τῆς Ἀγκύρας, καὶ Εὐσταθίου τῆς Σε-
βαστίας καὶ τούτου γενημένης σπουδῆς.

GERMANICIA urbs est Euphratenfis, ut
vocant, provinciae, sita in confinio
trium provinciarum, Ciliciae, Syriae &
Cappadociae. Hujus urbis antistes Eudo-
xius, comperta Leontii morte, confestim
Antiochiam profectus est: raptoque per
vim Episcopatu, instar apri silvestris vine-
am Domini devastavit. Neque enim Leon-
tii exemplo improbitatem suam tegebat, sed
adversus Apostolicam doctrinam propalam
furens, eos qui contradicere auderent, om-
ni calamitatum genere vexabat. Per idem
tempus, Ancyrae quae metropolis est Ga-
latiae, Ecclesiam gubernabat Basilus, suc-
cessor Marcelli. Eustathius vero Episco-
patum gerebat Sebastiae quae caput erat
Armeniae. Hi cum Eudoxii iniquitatem
& rabiem comperissent, quoniam ille ausus
fuisset, Constantio per literas significarunt.
Is in Occidentis partibus etiam tum mo-
rabatur; & post caedem tyrannorum, vul-
neribus quae illi reipublicae inflixerant san-
andis operam dabat. Porro ambo fami-
liares erant Imperatori, & ob eximiam vi-
tae sanctimoniam summa apud eum aucto-
ritate ac fiducia pollebant.

CAPUT XXVI.

*De Concilio Nicaeae, ac postea Seleucia in
Isauria congregato.*

Socr. II.
cap. 39.
Soz. IV.
cap. 22.

Nicaea ter-
ta motu
subvertita.

His cognitis, Imperator Constantius ad
Antiochenfes scripsit, se nequaquam
Eudoxio Ecclesiae illius Episcopatum con-
cessisse. Id enim Eudoxius ipse jactave-
rat. Eumque urbe expelli, & facinorum
suorum poenas dare iussit apud Nicæam Bi-
thyniae, quo in loco Concilium fieri praece-
perat. Nam & ipse Eudoxius, iis quibus
palatii administratio commissa erat, persua-
serat ut celebrando Concilio Nicæa potissi-
mum assignaretur. Verum hujus universi
moderator, qui res futuras perinde novit ac
jam praeteritas, insperato quodam terrae motu
conventum illum prohibuit. Maxima enim
pars urbis motu illo subversa est: Et inco-
larum plerique oppressi interiire. Quo fa-
cto, Episcopi qui illuc convenerant, timore
perculsi ad suas quisque Ecclesias reverte-
runt. Atque hoc Divinae sapientiae opus fu-
isse mihi videtur. Nam quoniam in ea urbe,
olim quidem Apostolicae fidei doctrina a
Patribus conscripta fuerat, tunc vero Epi-
scopi ibi congregati contrariam priori illi fi-
dem scripturi erant, atque haec nominis simi-
ludo ansam fraudis praebitura erat Arianis,
qui simpliciores quosque circumventuri erant.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ πόλις ἐστὶν ὁ μεθορία τῆς Κιλικίας καὶ
Σύρων Καππαδοκῶν κειμένη· εἰς ἣν ἔτι Εὐφρα-
τησίαν καλυμένην ἐπαρχίαν τελεῖ. τῆσδε δὲ ἐκκλη-
σίας πρεσβυτέρων ἑὸς Εὐδοξίου, εἴτα Λεόντιον πθηκέ-
ναι μαθὼν, κατέλαβε μὲν ἡ Ἀντιόχειαν. ἤρπασε δὲ ἡ
πρεσβείαν, οὐδὲ ἀγείναι δίκην λυμαινόμενος ἔα-
πελάνα ἡ θείον. οὐδὲ γὰρ Λεοντίῳ παραπλησίως
ἡ χερσὶν αὐτοῦ συνεκάλυπεν· ἀλλ' ἀντικρυς καὶ τῶν
ἀποστολικῶν ἐλύθη δογμάτων, καὶ τὴν ἀντιλήψιν
τολμῶντας παντοδαπαῖς περιέβαλε συμφοραῖς. καὶ
τῶντο ἡ ἡρόνιοι, Ἀγκύρας μὲν δὲ Γαλατῶν μητρο-
πόλεως Βασίλειος κατέχευε τὰ τῆς ἐκκλησίας πη-
δάλια, Μάρκελλον ἀφ' ἐξουσίας. Εὐστάθιος δὲ
Σεβαστίας ἡγήτο, ἡ τῆς Ἀρμενίας ἐπὶ πρῶτον. ἔτοι
ἡ Εὐδοξίῳ περὶ νομίαν καὶ λύτταν μεμαθηκότες, Κων-
σταντίῳ τῷ βασιλεῖ τὰ τολμηθέντα ἀφ' ἐξουσίας
ἐδήλωσαν. ἐπὶ δὲ ἔτος ὁ τῶν πρεσβυτέρων δόμομον
ἡλίου διέτειλε τμήματι, ἡ τῶν τῶν τῶν γε-
νημένην βλάβειν ἰόμενος μὲν ἡ ἐκείνων ἀναισχύνει.
συνήθεος ἡ ἦσαν ἔτοι τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείους ὅσοι
ἀφ' ἐξουσίας ἀξιοῦσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς παρρησίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ καὶ πάλιν ἐν Σελευκίᾳ τῇ Ἰσταν-
είας γενημένης συνόδου.

ΤΑῦτα μαθὼν ὁ Κωνσταντῖνος, Ἀντιόχειν μὲν
ἐπέσειλεν, ὡς οὐκ αὐτὸς Εὐδοξίῳ τὴν ἐκ-
κλησίαν ἐκείνης ἐπέσειλεν πρεσβείαν. τῆτο γὰρ
ἐκείνος ἐθρύλησεν. Εὐδοξίῳ δὲ ἡ πόλις ἐξελατῆ-
ναι, δοῦναι δὲ δίκας ὡς ἔδρασαν, ὁ Νικαία δὲ Βιθυ-
νίας προσέταξεν, ἐκεῖ συνδραμεῖν ἡ σύνοδον παρελ-
ῆσας. ἡ Νικαίαν αὐτὸς Εὐδοξίῳ ἀφορσάσαι τῷ συν-
εδρίῳ, τῶν τὰ βασιλεία πεπιστευμένους οἰκονομῆναι
ἐπέσειλεν. ἀλλ' ὁ τῶν ὅλων πρύτανης, τὰ ἐσόμενα ὡς ἡδὴ
γενημένα ἐπιστάμενος, σφραγίσαντι παραδόξῳ κε-
κώλυκε τὸ συνέδριον. τὰ γὰρ πλείους τῶν πόλεως, ὁ
σφραγίσας ἐκείνος κατέκρινεν, καὶ τῶν οἰκιστῶν τῶν πλείους
διέφθειρε. τῆτο μεμαθηκότες οἱ συνεληθέντες, καὶ κομι-
δῇ δεισάντες, εἰς τὰς οἰκίας ἐκκλησίας ἀνέστρεψαν.
τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ σοφίας ἡγεῖται τῆτο μηχανήματα.
ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἐκείνῃ τῇ πόλει παρὰ τῇ ἀγίῳ πα-
τέρων ἡ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ἐγγράφη διδασκα-
λία, οἰαυσία δὲ γράφῃ ὁ αὐτῇ ἐμελλον οἱ ὕστερον
ἀθροισμένοι, ἀφορμὴ δὲ τοῖς Ἀρείῳ διασωταῖς ἐξ-
απάτης ἡ τῆς ἐπωνυμίας ταυτοῦτος ἐγένετο, καὶ
βυκολοῦν ἡμελλον τοὺς ἀπλοῖς ἡθεσι κεχηρημένους.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Eudoxio. De Eudoxio Socr. l. II. cap. 19. 37. initio. 30 sub fin. & cap. 42. lib. III. c. 25. Soz. lib. IV. c. 24.
40 in fin. & c. 42. lib. IV. cap. 1. 14. Sozom. lib. III. cap. de Eustathio Sebasteno Socr. lib. II. c. 39. 40. Soz. l. III.
5. lib. IV. c. 12. de Basilio Ancyrano Socr. lib. II. c. 29, c. 14. lib. IV. cap. 24.

ἀπὸ Νικαίας ἐκ ταύτης ἀρρογρηθέντες, ἐκ ὧς ἡ
παλαιὰ ἐκείνη ἀρρογρηθέντες, διέλυσεν ὁ ἡ
κλησιᾷ ἀρρογρηθέντος τὸ συνέδριον. χρόνῳ δὲ δι-
ελθόντος, ὑπὸ τῷ Εὐδοξίῳ χατηγόρῳ ὑπομνησθεὶς
α ὁ Κωνσταντῖνος, εἰς Σελεύκειαν ἡ σύνοδον γενέσθαι
ἀρρογρηθέντες πόλιν δὲ αὐτὴν τῇ Ἰσαυρίᾳ, πρὸς τῇ
θαλάττῃ κεκλιμένη, ἐκ τῇ ὁμοφύλῳ πόλιν ἡγουμένην
εἰς ταύτην ἀρρογρηθέντας τὸς ἑκάς ὁπισκόπους, ἐκ
μὲν δὲ τὸς τῇ Ποντικῇ, ἐκ τὸς τῇ Ἀσιανῇ παρήγ-
γύησι. καὶ τῷτον δὲ τὸν καιρὸν, Καισαρείας μὲν τῆς
b Παλαιστίνῃ μητροπόλεως ὁ Ἀκάκιος ἡγεῖτο, ἀρ-
ρογρηθέντος τὸν Εὐσέβιον. τῷτον δὲ τῇ Ἀκάκιον ἡ
Σαρδικῇ συναθροισθεὶς σύνοδος ἀπεκήρυξεν. ἀλλὰ
ἡ ἐξενεχθεὶς ἐκ ἐδέξατο ψῆφον, τοσούτοις πλήθους
ἄρχιερέων χαλαφρονήσας. τῷ δὲ γε Ἱεροσολύμων μὲν
Μακάριον ἐκείνῳ ὁ πολλάκις ἐμνήσθη, Μάξιμος δὲ
ἀρρογρηθέντος παρέλαβεν ἀντὶ τῶν ὡς ὁπισθείας
ἀρρογρηθέντος ἀρρογρηθέντος. τὸν τε γὰρ δεξιὸν ὀφθαλμὸν
ἀφῆρητο, ἐκ τῇ ἀκύνῃς ἐτέρητο τῇ δεξιᾷ. τῷτον δὲ
εἰς τῇ ἀγῆρῳ μεταστάντος βίον, Κύριλλος τῆς ἐπι-
σκοπικῆς χάριτος ἡγεῖτο, τῷ ἀποστολικῶν δοξμάτων
1 ἀρρογρηθέντος ὡς μαχῶν. ἔτοι πρὸς ἀλλήλους ὡς
2 πρῶτον Φιλονεικούντες, μεγίστων χακῶν τοῖς κοι-
νοῖς ἐγένοντο πρόξενοι. ὁ μὲν γὰρ Ἀκάκιος μικρὰς π-
νὰς θύρας ἀφορμὰς, χακῶν τῇ Κύριλλον ἐκ τῇ Ἱερο-
σολύμων ἐξήλασεν. ὁ δὲ Κύριλλος μὲν Ἀντόχειαν
παρελήλυθε, ποιμένος αὐτὴν ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ
Ταρσὸν ἀφικόμενος, τῷ θαυμασίῳ συνῆν Σιλβανῷ.
ἔτος γὰρ καὶ ἐκείνῳ τῇ χακῶν, ἐκείνῳ ἡγεῖτο τῆς ἐκ-
κλησίας. τῷτον μαθὼν ὁ Ἀκάκιος, ἐπέσειλε τῷ Σιλ-
βανῷ, ἐκ τῇ καθαίρεσιν τῇ Κυρίλλῳ μεμνημένῳ. ὁ δὲ
ἐκ τῇ Κυρίλλῳ αἰδούμενος, ἐκ τὸ πλῆθος ὑποφύμενος
ἡδιστα γὰρ τῆς τοῦ Κυρίλλῳ διδασκαλίας ἀπήλαυε
τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκ ἐκώλυσε λειτουργίας. ἐπὶ δὲ
δὲ συνῆλθον εἰς τῇ Σελεύκειαν, ἐκινῶν μὲν τοῖς ἀμφὶ
τὸν Βασίλειον ἐκ Εὐστάθιον ἐκ Σιλβανὸν ἐκ τοῖς λοιποῖς
3 ὁ Κύριλλος τῇ συνέδριον. ὁ δὲ γε Ἀκάκιος, ἀφίκα-
το μὲν ἐκ αὐτὸς ὡς τῆς συνέληλυθότας ἐπισκόπους
πενήκοντα ἢ ἦσαν ἐκ ἐκείνῳ ἔφασκε ἢ μὴ πρότερον
αὐτοῖς κοινῶνσιν τῇ βυθιμάτων, πρὶν ἐξῶ γενέσθαι

istam quoque synodum Nicænam appellan- S. A. C.
tes, ac pro veteri illa in medium proferen- IV.
tes; Deus qui Ecclesiarum perpetuo curam
gerit, conventum hunc diremit. Interjecto
breui tempore, Constantius ab accusatoribus
Eudoxii submonitus, Seleuciæ Concilium
fieri præcepit. Est autem Seleucia urbs
Ilsauriæ ad mare sita, inter omnes ejus pro-
vinciæ urbes primum obtinens locum. Eo
igitur universos Orientis Episcopos, Asianiæ
item ac Ponticæ Dicesis, convenire ius-
sit. Porro ea tempestate, Cæsareæ quidem
Palæstinæ post Eusebium Acacius præside-
bat. Qui cum à synodo Serdicæ congregata
depositus fuisset, sententiæ contra se lætæ
minime acquievit, tot Episcoporum mul-
titudinem despiciens. Hierosolymorum ve-
ro sacerdotium, post Macarium illum cujus
jam antea mentionem fecimus, Maximus
suscepit. Vir qui pro pietatis defensione in
persecutionem certaminibus incluserat. Nam
& oculo dextro orbat, & dextro poplite
debilitatus fuerat. Quo deinde ad immorta-
lem vitam translato, Cyrillus Apostolicæ
doctrinæ acerrimus propugnator, Episcopa-
lem gratiam promeruit. Hi cum de prima-
tu inter se contenderent, reipublicæ Chri-
stianæ gravissimorum malorum causam præ-
buere. Nam Acacius quidem, levi qua-
dam occasione arrepta Cyrillum deposuerat,
& Hierosolymis expulerat. Cyrillus vero,
Antiochiam quidem prætergressus est, cum
eam pastore orbatam videret. Tarsum au-
tem profectus, cum admirando Silvano vi-
xit. Hic enim eo tempore Ecclesiam il-
lam administrabat. Quod cum Acacius re-
scivisset, literas scripsit ad Silvanum, ei-
que depositionem Cyrilli nunciavit. At
ille, & Cyrillum reveritus, & populum re-
formidans, utpote qui Cyrilli concionibus
admodum delectaretur, eum ab Ecclesiasti-
co ministerio haudquaquam prohibuit. Por-
ro cum Seleuciam convenissent, Cyrillus
cum Basilio, Eustathio, Silvano ac reli-
quis sacerdotibus simul confedit. Acacius ve-
ro, & ipse quidem accessit ad Episcopos il-
lic congregatos, qui erant numero centum
& quinquaginta. Sed se cum illis consilium

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περὶ πρῶτον] Huic contentioni occasionem præbuerat
Canon septimus Concilii Nicæni, qui Episcopo Hieroso-
lymorum eum honoris gradum, quem ab ultimis tempori-
bus habuerat, iusserat conservari, salva tamen Cæsariensi
Episcopo Metropolitani dignitate. Quo tamen Canone
omnis potestas ac jurisdictio servata erat Episcopo Cæsari-
ensi: Hierosolymorum autem Episcopo nihil præter ho-
norem ac reverentiam tributum fuerat.

2 Τοῖς κοινοῖς] Recte Jacobus Sirmundus emendavit
τοῖς κοινοῖς, quemadmodum scribitur in codice Leonis Alla-
tii, & in altero codice Regio, cujus variantes lectiones
edidit Stephanus.

3 Ὁ Κύριλλος τῇ συνέδριον] In Manuscripto codice Hen-
rici Savillii hæc adduntur καὶ τῶν βυθιμάτων. Quæ licet
in reliquis codicibus non legantur, proba tamen mihi vi-
dentur, nec rejicienda.

VARIORUM.

a Εἰς Σελεύκειαν τὴν σύνοδον] Concilium Seleuciense.
eodem quo Ariminense tempore, anno 359. V. Cal.
Ostob. coactum: cui 160 circiter Episcopi ex variis Orien-
tis Provinciis congregati interfuerunt. In duas partes
dirempta est Synodus: unam duce Acacio Cæsariensi, cui
33 alii ad hæferunt, qui abrogata formula Nicæna, aliam
substituere voluerunt: alteram sub Georgio Laodiceno,
aliisque, qui omisso solum τῇ ὁμοφύλῳ Fidem Nicænam
conservandam esse contendebant. Hi numero longe supe-
riores, rejectis Acacianorum libello & formula, Fidem
Antiochiæ anno 341 scriptam protulerunt. & subscriptio-

ne sua ratam habuerunt, partisque Acacianæ principes de-
posuerunt. Confer Sulp. Sev. lib. II. p. 158. imprimis
vero Hilarium, qui huic Synodo præfatus adfuit, lib. contr.
Constant. Vir. defunct. col. 292. Locum ex vetustissimo
codice Colbertino longe emendatiorem exhibet Baluzius
nov. Collect. col. 67. Guil. Cave, Hist. Eccl. Vol. II. p. 119.

b Ἀκάκιος] De Acacio Socr. II. cap. 4. 39. 40. Soz.
I. III. cap. 2. lib. IV. c. 23. de Maximo Socr. lib. II.
cap. 8. Soz. lib. II. cap. 20. lib. III. c. 6. de Cyrillo Socr.
lib. II. cap. 38. 40 sub fin. Soz. lib. IV. c. 25.

9. c. initurum negavit, nisi Cyrillus e Concilio
IV. submoveretur, quippe qui Episcopatu ex-
tus fuisset. Ac nonnulli quidem eorum qui
pacis studiosi erant, Cyrillum rogabant ut
e Concilio discederet; post doctrinæ fidei
discussionem, ejus causam examinatos se
esse pollicentes. Sed cum Cyrillus non ob-
temperaret, Acacius relictis illis abscessit. Et
cum Eudoxio congressus, metu quo tene-
batur eum liberavit, animumque ei addidit,
spondens se patronum ipsi atque adiutorem
fore. Et in Concilium quidem ingredi eum
vetuit: sed una cum illo Constantinopolim
profectus est.

ἡ συλλογὴ τῶν Κύριλλου, ἀπὸ δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ
γυμνωμένη. καὶ πρὸς τὴν εἰρήνην παρεμβυμέναν,
ὑποχωρήσαντα τὸν Κύριλλον ἐκέλευον, ὑποχωρήσαντες
τῷ δόγματι ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ τὸν αὐτὸν ὑπο-
στάντες ἐξέλεον. ἐπειδὴ δὲ ἐκ εἵξε, καὶ ἀλλήλων μὴ αὐ-
τῶν ὁ Ἀκάκιος ἐξέληλυθεν. Εὐδοξίῳ δὲ συγγνώμη-
τος, τὸ μὴ ἐλκεῖν ἐξήλασε δι᾽ οὗτο. Θάρσος δὲ ἐπέ-
θηκε, συνήγορος αὐτῷ καὶ συναγωνιστὴς ὑποχώματος
ἔσται. καὶ εἰς μὲν τὸ συνέδριον εἰσέλθῃ αὐτὸν
10 διέκωλυσε· τὴν δὲ Κωνσταντινούπολιν σὺν ἐκείνῳ
κέλεσε.

CAPUT XXVII.

De iis quæ Constantinopoli Orthodoxis
Episcopis acciderunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄.

Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινὺ πόλιν τοῖς ὀρθοδόξοις ἐπι-
σκόποις συμβεβηκότων.

Socr. l. II.
cap. 41.
Socr. l. IV.
cap. 24.

Acacius
Cyrillum
criminator.

CONSTANTIUS enim ab Occidentis par-
tibus reversus, ibi tunc morabatur. A-
pud quem Acacius cum Episcopos Seleuciae
congregatos multis de causis accusasset, im-
probiorum hominum cœtum appellans, ad exi-
tium ac perniciem Ecclesiarum collectum;
Imperatorem ad iracundiam incitavit. Sed
præcipue Imperatoris animum commove-
runt ea quæ Acacius adversus Cyrillum
commentus est. Sacram enim vestem, quam
Constantinus omni laude celebrandus, ad
exornandam Hierosolymorum Ecclesiam
Macario ejus loci Episcopo donaverat, ut
ea indutus, Divini baptismi ministerium
perageret: ea vestis aureis filis contexta erat:
Cyrillum vendidisse dixit, eamque merca-
tum quendam ex iis qui in theatro saltare
solent, induisse quidem, sed inter saltandum
collapsum, obtritumque interiisse. Hoc af-
fessore, inquit, & consiliario judicare & de
aliis sententiam ferre aggrediuntur. Hac oc-
casione arrepta, proceres palatii persuadent
Imperatori, ut non totam synodum: metue-
bant enim consensum multitudinis: sed de-
cem duntaxat præcipuos convocaret. Horum
ex numero fuit Eustathius Armenius &
Basilus Galata, Silvanus item Tarsensis &
Eleusius Cyzicenus. Qui cum venissent,
Imperatorem hortati sunt, ut de Eudoxii
blasphemia & iniquis actibus quæstio habe-
retur. Verum Imperator à contrariæ par-
tis sectatoribus admonitus, causam fidei
prius disceptandam esse dixit, tum de il-
lo quæstionem habendam. Cumque Basi-
lius pristina familiaritate fretus, Imperato-
rem libere coarguisset, tanquam Apostoli-
cæ doctrinæ insidias struentem, commo-
tus est Constantius: & Basilium silere
jussit, utpote qui turbas ac tempestates in

15 Κωνσταντίνῳ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπαυθὼν, οἱ
ταύτην διέτριβε. πολλὰ δὲ τῷ συνεληλυθότων
ἐπὶ τῷ βασιλεὺς κατηγορήσας, καὶ σύστημα ποιησά-
ντων ἀνθρώπων ἀποχάλεσας, ἐπὶ ὁλίθῳ καὶ λύμῃ τῆς
ἐκκλησίας συστρεφόμενον, τὸν βασιλεὺς ἀνέψε θυ-
20 μόν. ἔχ᾽ ἤκουσα ὅτι αὐτὸν χαλεπήναι πεποιήκει, καὶ
ἐπὶ τῷ Κυρίλλῳ συντίθεσθαι. καὶ γὰρ ἱερὰν γλῶσσαν ἦν ὁ
πανθόφημος Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς τῆς ἱεροσολύμων
ἐκκλησίας γεραίρων, δίδωκε τῷ Μακαρίῳ τῷ
τῷ πόλεως ἐκείνης δεξιερῇ, ἵνα ταύτην περιβαλλό-
25 μος, τὴν ἑαυτοῦ βαπτίσματος ὅτι περὶ λειτურ-
γίαν ἐκ χρυσῶν δὲ αὐτῇ περιεσπασμένην ἡμάτων πε-
πραχέναι τὸν Κύριλλον ἔφη, καὶ ταύτην πᾶσι τῷ ἐπὶ τῷ
θυμῷ λυγρομένῳ περιέμενον, περιεσπασμένην, ὁρ-
χόμενον δὲ πρὸς τὴν συντίθεσθαι, καὶ θανάτῳ παραδο-
30 θῆναι. τῷτον ἔφη κοινῶν ἔχοντες, καὶ τῷ πᾶσι ἄλλοις
δικάζειν ὅτι χρεῖται. ταύτην λαβόντες τὴν ἀφορμὴν τῇ
βασιλείᾳ οἱ προσελύοντες, πείθοντες τὸν βασιλέα μὴ
πᾶσαν ἀθροῖσαι τὴν σύνοδον· ἐδίδεσαν γὰρ τῷ πλήθει
τὴν συμφωνίαν· ἀλλὰ δὲ τὴν τῶν ἡμετέρων. ἐν τέτοις
35 Εὐστάθιος ἦν ὁ Ἀρμένιος, καὶ Βασίλειος ὁ Γαλάτης, καὶ
Σιλβανὸς ὁ Ταρσοῦ, καὶ Ελευσίος ὁ Κυζίκου. ὅτοι
ᾤοντο ἀντιπαραστέλλοντες τὸν βασιλέα, καὶ Εὐδοξίῳ
βλασφημίαν τε καὶ παρανομίαν ἐξελεγχέσθαι. ὁ δὲ
παρὰ τῇ τῶν αἰνίων πεφρονηκότων διδασκαλίᾳ, ἔλεγε
40 χρεῖται πρότερον τὰ κατὰ πίσιν διακρίσθαι, εἰ δὲ ὅτε
τὰ κατὰ ἐκείνους ἐξελεγχέσθαι. καὶ δὲ Βασίλειος τῇ προ-
τέρᾳ συνθείᾳ θάρρησαντος, καὶ σὺν παρρησίᾳ τὴν βα-
σιλείαν διελέγξαντος ὡς τοῖς ἀποστολικοῖς ὁμιλουμένῳ
ὡς δόγμασιν, ἐχάλεπνε μὲν ὁ Κωνσταντίνος· σιγῇ
45 σαι δὲ προσέειπε τὸν Βασίλειον, ὡς ζάλης αἵτιον

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κωνσταντίνῳ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας] Ab his verbis inchoa-
vi caput 27, Basiliensem & Roberti Stephani editionem
sequutus. In his enim editionibus caput 27. incipit ab
his verbis, nota numerali insignitum, quæ in Basilienfi
quidem editione prænotatur capitulo: in editione vero Ste-
phani adscripta est ad latus. Ipsum autem titulum capi-
tis qui secundo libro præfixus est in Indice Capitulorum,
emendavi ex conjectura. Priorem enim partem quæ erat
de synodo Seleucena, conjeci in titulum capitis 26. in quo
agitur de synodo Nicæna. Quod quidem recte & cum
judicio à nobis factum esse, nemo, ut opinor, negabit.
Id enim res ipsa postulabat.

2 Τὴν τοῦ θείου βαπτίσματος λειτουργίαν] Hunc locum de
baptismi Sacramento intellexerunt interpretes. Ego vero
de festo Epiphaniarum die malim intelligere, quo Chri-
stus in Jordane est baptizatus. Hunc enim diem præci-
puo honore colebant Hierosolymitani, eo quod apud ipsos
Christus tinctus fuisset. Eoque die infantes baptizari apud
illos solebant, ut legere memini in Typico Monasterii
Sancti Sabæ, ubi etiam officium illius diei refertur, λυ-
τουργία igitur hoc loco, vel Missam illius diei significat,
vel totum Officium. Sic λειτουργία usurpat Theodorus
supra in cap. 24. hujus libri [& infra in l. III. cap. 4. &
lib. IV. cap. 14.] Porro ex hoc loco apparet, quam vetu-
sta sit consuetudo sacrarum vestium in Ecclesia.

ταῖς ἐκκλησίαις γινόμεν. παυσταμένους δὲ τῷ Βασι-
λεὺς τῆς διαλέξεως, ἐπειδὴ τὰ τῆς πίστεως διακρι-
θῆναι βύλει βασιλεῦ, ὁ Εὐστάθιος ἔφη, ὅρα τὰς
χρ' τῷ μονογενὲς βλασφημίας ὑπὸ Εὐδόξου πεπο-
λημένας, καὶ ἅμα λέγον ἐπέδωκεν ἔκθεσιν, ἥ ὡς
ἄλλοις πολλοῖς διατεθείσι καὶ ταῦτα περιέκειτο.
τὰ ἀνομοίως περιφρομένα, ἀνόμοια χρ' ἢ ὕσιν
εἶναι. εἰς Θεὸς ὁ Πατὴρ ἐξ ὧν τὰ πάντα, καὶ εἰς Κύριος
Ἰησοῦς Χριστός, δι' ὧν τὰ πάντα. ἀνόμοιοι δὲ τὸ ἐξ
ὧν τὰ δι' ὧν. ἀνόμοιος ἄρα ὁ Υἱὸς τῷ Θεῷ καὶ Πατρί.
ταύτην ἀναγνώσθηναι καλεῖσας ἢ ἔκθεσιν ὁ Κωνσταν-
τινος, καὶ σφόδρα χαλεπήνας ὡς ἢ ἐκκειμένην ἀσέ-
βαιαν, ἤρετο τὸν Εὐδόξου εἰ αὐτὸς ταῦτα συγγρά-
φει. ὁ δὲ ἠρήθη παρατυτῆς, καὶ ταῦτα γεγραφέας
τὸν Ἀέτιον ἔφη. Ἀέτιος δὲ οὗτος ἦν, ὃν πάλαι
μὲν Λεόντιος τὰς Φλαβιανῶν καὶ Διοδώρου κατήγορος
ἦν διδευξάμενος, τῆς διακονίας ἐγγύμενος. Γεώργιος
ὁ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐπίσκευτος, συνεργὸν εἶχε καὶ τῶν
δυσσεβῶν ῥημάτων καὶ τῶν ἀνοσιουργῶν ἐλκευμάτων.
τότε μὲντοι μετ' Εὐνομίου τῷ Εὐδόξῳ συνῶν. Λε-
οντίου γὰρ δὴ πεπληθυκότος, καὶ Εὐδόξου τὸν Ἀντιο-
χείου ἐκκλησίας ἡπαρχότος τὴν προεδρίαν, ἐπαυ-
κον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου τὸν Εὐνόμιον ἄγων καὶ τὸν Εὐ-
δόξου θύραν ὁμόφρονα, καὶ ὡς τῇ δυσσεβείᾳ καὶ
b Συδαριπικῇ κεχηρημένον χλιδῇ, πάντων προτύ-
μπος τὴν αὐτῇ Ἀντιοχείᾳ ἀφελισθῆναι. καὶ σὺν Εὐνομίῳ
ταῖς ἐκείνου προσηλαθείς πιδάσι, τὸν καλῶν ἐξη-
λάκω βίον καὶ οὖν μὲν ὡς τῶν, οὖν δὲ παρ' ἐκεί-
νων διελείψαι φοιτῶν τε καὶ γαστριζόμενος. τότε μὲντοι
ὁ βασιλεὺς τὸτο μαθὼν, εἰσαχθὲναι τε προσέταξε τὸν
Ἀέτιον καὶ εἰσεληλυθότος, ἢ ἔκθεσιν ἐκείνην ἐπέδωκε,
πυθαγόρεος εἰ αὐτὸς ἐκείνης πλοκάς εἴη τῆς λόφης.
ὁ δὲ, καὶ τὰ γενημένα πάντα ἀγνοῶν, καὶ τὸν τῆς
πύστεως ἐκ ὁπιστάμενος τρόπον, θύφμεναι δὲ ἐκ τῆς
ὁμολογίας καρπώσας, προσδοχάσας, ἔφη τὸν λό-
γον ἐκείνου αὐτὸς εἶναι γνήσιον. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν
τῆς δυσσεβείας ὑπερβολὴν κατηδὼν, θύβης αὐτὸν ἐξ-
ωπάκυσεν, εἰς π χωρίον τῆς Φρυγίας ἀπαχθῆναι
καλεῖσας. καὶ ἐκείνος μὲν τὴν ἐκ τῆς βλασφημίας
καρπώσας ἀπμείαν, ἐξελθὼν τὸν βασιλεῖον. Εὐ-
στάθιος δὲ καὶ τὸν Εὐδόξου ἔφη ταῦτα φρονεῖν. σιμῶν
γὰρ αὐτῶν καὶ σύσσιτον τὸν Ἀέτιον εἶναι, καὶ τῇ τῆς
γνώμῃ διακονῶντα ἐκείνον, τὴν βλασφημίαν συγ-
γραφέας. καὶ περὶ μὲντοι ἔλεγε εἶναι σαφὲς τῷ συν-
ειδέναι τοῖς γεγραμμένοις, τὸ μὲντοι ἔπειτα, ἀλλ'
αὐτὸν εἰρηκέναι, Ἀέτιος εἶναι ἢ ἔκθεσιν. ἀλλ' ὅτι χρὴ
τοπάζοντας τῆς διχάζοντος κρίνειν, ὁ βασιλεὺς ἔφη,

Ecclesiis excitaret. Tunc Basilio differen-
di finem faciente, Eustathius Imperatori
dixit. Quandoquidem causam fidei dijudi-
cari cupis, Imperator, vide quas contra uni-
genitum blasphemias effudit Eudoxius. Si-
mul hæc dicens, porrexit expositionem fidei,
in qua præter alia multa hæc quoque impia
verba continebantur. Ea quæ dissimiliter pro-
feruntur, dissimilia sunt secundum substan-
tiam. Unus Deus Pater ex quo omnia, &
unus Dominus Jesus Christus per quem om-
nia. Atqui inter se dissimilia sunt, ex quo, &
per quem. Filius ergo dissimilis est Deo Pa-
tri. Hanc expositionem cum recitari iussisset
Constantius, & ob impietatem in ea compre-
hensam graviter indignaretur, Eudoxium in-
terrogavit num hæc ab illo scripta essent?
Negavit confestim Eudoxius, & Aetium ista
scripsisse asseveravit. Hic autem erat Aetius,
quem olim Leontius, Flaviani & Diodori
veritus accusationes, diaconatu exuerat: Ge-
orgius vero Alexandrinæ insidiator Ecclesiæ,
& impiorum verborum & scelestorum faci-
norum adiutorem habuerat. Sed tunc tem-
poris apud Eudoxium degebat una cum Eu-
nomio. Nam post mortem Leontii cum Eu-
doxius Episcopatum Antiochenis Ecclesiæ
invasisset, Aetius ex Ægypto reversus est,
Eunomium secum adducens. Cumque Eu-
doxium idem cum ipso sentientem deprehen-
disset, & simul cum impietate Sybariticas
quoque delicias confectantem, Antiochenæ
urbis domicilium reliquis anteposuit. Et
una cum Eunomio stibadiis affixus Eudo-
xii, parasitorum vitam æmularus est: modo
ad hunc, modo ad illum venire solitus, ven-
tremque epulis distendere. Tunc igitur Im-
perator ea re cognita, Aetium induci iussit.
Et cum venisset, expositionem illam ei ostendit,
quæfivitque num hujus scriptionis ipse
auctor esset. At ille cum & rerum gestarum
prorsus ignarus esset, & interrogationis causam
nesciret; sperans ex confessione laudem se
consecuturum, ejus scripti auctorem se pro-
fessus est. Imperator vero, impietatis magni-
tudinem considerans, eum exilio damnavit,
& in quendam Phrygiæ locum iussit depor-
tari. Et Aetius quidem, cum ex blasphe-
mia sua nullum alium fructum percepisset
quam infamiam, palatio exturbatus est. Eu-
stathius vero Eudoxium quoque idem sentire
dixit. Aetium enim convivam ejus & con-
tubernalem esse; ejusque voluntati inservien-
tem ista conscripsisse. Idque certissimum esse
argumentum dicebat, Eudoxium ejus scrip-
tionis conscium esse, quod nemo præter
illum eam expositionem Aetii esse dixisset.
Verum Imperator: Ex conjecturis, inquit,
judices sententiam ferre non debent, sed res

Sæc.
IV.Eudoxii &
Aetii blas-
phemia Fi-
dei exposi-
tio.
Georgius.

Eunomius.

Aetius exi-
lio damna-
tus.

VALESII ANNOTATIONES.

i Γεώργιος δὲ ὁ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Idem de Aëtio testa-
tur Gregorius Nyssenus in lib. i. contra Eunomium, ubi
Aëtii vitam describit. ἐπὶ ταῖς τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου

βασιλικῇ δυναστίᾳ τὸν Ἀλεξανδρινὸν ἐκκλησιαστικὸν μεταπηδήσας, Γεωρ-
γίου δὲ τοῦ περὶ αὐτοῦ τὸν ἐκείνου λαὸν ἀφελισθῆναι, πάλιν
Ἀλεξανδρινὸς ὁ Ἀέτιος ἐστίν.

VARIORUM.

a Ἀέτιος De Aëtio Socr. lib. II. cap. 35. lib. IV. c. 13.
Soz. l. VI. c. 26.

b Συδαριπικῇ χλιδῇ Sybariticis, & Sybaricis; id est, de
licatis, splendidis, sumptuosis. Sybaritæ enim (Sybaris

urbis Magnæ Græciæ in Lucania incolæ) luxuriosi erant,
& deliciis adeo indulgebant, ut vel ipsos equos ad tibiam
faltare docerent. Vide plura apud Suidam.

τὰ

S. C.
IV.

gestas diligenter inquirere. Tunc Eustathius: Nobis igitur universis, inquit, persuadeat Eudoxius se non ita sentire, Anathema dicendo scriptioni Aetii. Cumque Imperator eam postulationem libenter amplexus esset, idque ita fieri præcepisset, Eudoxius tergiversari cœpit, oblatamque ipsi conditionem variis artibus eludere conatus est. Sed cum Imperator indignaretur, minatusque esset se illum cum Aetio in exilium missurum, utpote impiæ sententiæ ac doctrinæ consortem, Eudoxius suam ipsius doctrinam negavit, quam tamen & tunc temporis, & postea, defendere nunquam destitit. Cæterum ipse quoque vicissim objecit Eustathio, eos etiam confubstantialis vocabulum, quod in Scripturis non extaret, perinde damnare oportere. Sed respondit Silvanus: Equum etiam est ut illi voces istas, de non extantibus, & creaturam, & alterius substantiæ, quæ in Scripturis non extant, nec usquam in prophetis aut Apostolicis libris leguntur, condemnent, easque à sacris conventibus procul abjiciant. His assensus est Imperator, & Eudoxianis præcepit ut anathema istis dicerent. At illi, initio quidem contradicere cœperunt. Postea vero animadversa Imperatoris indignatione, ægre licet atque inviti, voces ipsis à Silvano propositas condemnarunt. Exinde vero acrius institerunt, flagitantes ut confubstantialis quoque vocabulum damnaretur. Sed Silvanus argute ratiocinatus & vere, ad illos & ad ipsum Imperatorem ita dixit. Si Deus Verbum non est ex nihilo, nec creatura, nec alterius substantiæ, confubstantialis igitur est Deo qui ipsum genuit, utpote Deus ex Deo & lumen ex lumine; eandemque cum genitore suo naturam habet. Et ille quidem fortissime simul ac verissime ista dicebat: nulli tamen eorum qui aderant persuasit. Immo ab Acacii & Eudoxii factione ingens clamor excitatus est: & Imperator ira succensus, minatus est se illos Ecclesiis ejecturum. Tum vero Eleusius & Silvanus cum aliis dixerunt Imperatori, penes illum jus esse statuendi de supplicio; penes ipsos vero de pietate atque impietate. Se tamen doctrinam majorum nunquam prodituros. Constantius vero cum eorum sapientiam ac fortitudinem, & in tuenda Apostolorum doctrina fiduciam mirari debuisset, illos quidem Ecclesiis suis expulit; alios vero in eorum locum substitui præcepit. Quo tempore, Eudoxius quidem Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedem tyrannice invasit: Eleusio vero Cyzicena urbe ejecto, Eunomium ejus loco Episcopum constituerunt. Quibus in hunc modum peractis, Imperator Aetium scripto damnari iussit. Itaque impietatis Aetii fautores consortem suum condemnarunt. Literas etiam scripserunt ad Georgium Episcopum Alexandriæ, contra Aetium gesta ei significantes. Quam quidem epistolam hoc loco apponam, ut illorum improbitas manifesti-

Eudoxii sententia ac doctrinæ consortem, Eudoxius suam ipsius doctrinam negavit, quam tamen & tunc temporis, & postea, defendere nunquam destitit. Cæterum ipse quoque vicissim objecit Eustathio, eos etiam confubstantialis vocabulum, quod in Scripturis non extaret, perinde damnare oportere. Sed respondit Silvanus: Equum etiam est ut illi voces istas, de non extantibus, & creaturam, & alterius substantiæ, quæ in Scripturis non extant, nec usquam in prophetis aut Apostolicis libris leguntur, condemnent, easque à sacris conventibus procul abjiciant. His assensus est Imperator, & Eudoxianis præcepit ut anathema istis dicerent. At illi, initio quidem contradicere cœperunt. Postea vero animadversa Imperatoris indignatione, ægre licet atque inviti, voces ipsis à Silvano propositas condemnarunt. Exinde vero acrius institerunt, flagitantes ut confubstantialis quoque vocabulum damnaretur. Sed Silvanus argute ratiocinatus & vere, ad illos & ad ipsum Imperatorem ita dixit. Si Deus Verbum non est ex nihilo, nec creatura, nec alterius substantiæ, confubstantialis igitur est Deo qui ipsum genuit, utpote Deus ex Deo & lumen ex lumine; eandemque cum genitore suo naturam habet. Et ille quidem fortissime simul ac verissime ista dicebat: nulli tamen eorum qui aderant persuasit. Immo ab Acacii & Eudoxii factione ingens clamor excitatus est: & Imperator ira succensus, minatus est se illos Ecclesiis ejecturum. Tum vero Eleusius & Silvanus cum aliis dixerunt Imperatori, penes illum jus esse statuendi de supplicio; penes ipsos vero de pietate atque impietate. Se tamen doctrinam majorum nunquam prodituros. Constantius vero cum eorum sapientiam ac fortitudinem, & in tuenda Apostolorum doctrina fiduciam mirari debuisset, illos quidem Ecclesiis suis expulit; alios vero in eorum locum substitui præcepit. Quo tempore, Eudoxius quidem Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedem tyrannice invasit: Eleusio vero Cyzicena urbe ejecto, Eunomium ejus loco Episcopum constituerunt. Quibus in hunc modum peractis, Imperator Aetium scripto damnari iussit. Itaque impietatis Aetii fautores consortem suum condemnarunt. Literas etiam scripserunt ad Georgium Episcopum Alexandriæ, contra Aetium gesta ei significantes. Quam quidem epistolam hoc loco apponam, ut illorum improbitas manifesti-

Silvanus Confubstantialis vocabulum defendit.

Socr. IV. cap. 6.

τὰ δὲ πεπραγμένα οὐν ἀκριβείᾳ ζητῶν. ἔκων ἔφη ὁ Εὐστάθιος, πεισάτω πάντας ἡμᾶς μὴ ταυτὰ φρονεῖν ὁ Εὐδόξιος, ἀναθεματίζων τῷ Ἀετίῳ τὸ σύγγραμμα. τῷ δὲ βασιλεὺς ἀσπαρῶς δεξαμένη τὴν αἴτησιν, καὶ τῷτο γινέσθῃ προσηλαχότος, ἀνεδύετο μὲν ὁ Εὐδόξιος, καὶ πολλὰς ἐκέχρητο μηχαναῖς, ἐκκληῖαν τὴν πρόκλησεν. ἐπειδὴ δὲ ἐχάλεπνε ὁ βασιλεὺς, καὶ οὐκ Ἀετίῳ πέμψεν ἡπειλήσεν ὡς τῷ δυσσεβοῦς φρονήματος κοινωνόν, καὶ οἰκείαν ἡγήθη διδασκαλίαν, ἣν καὶ τότε καὶ μὲν ταῦτα προσέβουλον ἀγροπτελεῖν. ἀντιπήραγα μὲντοι καὶ αὐτὸς τοῖς πατρὶσι Εὐστάθιον, χρεῖαν καὶ αὐτὸς ἀναθεματίσαι λέγων ἄγραφοι οὐ τῷ ὁμοσίῳ τὸ πρόσρημα. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ οὗκ ὄντων, ὁ Σιλβανὸς ἔφη, καὶ τὸ κτίσμα, καὶ τὸ ἐπεροῦσι, ἄγραφα τυγχάνοντα, καὶ ἔτι προφητικοῖς ἔτι δόξολογικοῖς λόγοις προσκειμένα, διὰ χάριν αὐτὸς ἀπεκνήσκει καὶ θεῶν ἐξελάσσει συλλόγων. τούτοις καὶ βασιλεὺς ἐπιθήσει, καὶ ἀναθεματίσει ἐκείνους ἐκέλευσεν. οἱ δὲ, τὰ μὲν πρῶτα εἰς ἀντιλογία καθίσταντο. ὑπερον δὲ τῷ βασιλεὺς καὶ θυμὸν θεασάμενοι, δυσχεραίνοντες μὲν, ἀπεκνήσαν δὲ ὁμῶς ἄπειρ ὁ Σιλβανὸς αὐτοῖς προὔτινεν. ἐπέκειντο δὲ λοιπὸν σφοδρότερον, τῷ ὁμοσίῳ τὸν ἀναθεματισμὸν εἰσπεραττόμενοι. ἀλλὰ συλλογιστικῶς τι καὶ ἀληθὲς ὁ Σιλβανὸς παρὲς τι αὐτὸς καὶ τὸ βασιλεῖα ἔφη· εἰ ἐξ οὗκ ὄντων οὗκ ἔστι, ἔτι κτίσμα, ἔτι ἐξ ἐτέρας οὐσίας ὁ Θεὸς λόγος, ὁμοσίῳς ἄρα ἐστὶ τῷ γενηθέντι Θεῷ, ὡς Θεὸς ἐκ Θεοῦ καὶ Φῶς ἐκ Φωτός, καὶ τὸ αὐτὴν ἔχει τῷ γενήτορι φύσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ δυνατὰ καὶ ἀληθῶς εἰρήκη· ἐπείθετο δὲ τὸ παρόντων ἑθῆς· ἀλλὰ βοή τι πολλὴ τῷ πατρὶ Ἀκάκιον καὶ Εὐδόξιον ἐγίνετο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐχάλεπνε, καὶ τὸ ἐκκλησίαν ἐξελάσσει ἡπειλήσεν. Ἐλθόντος δὲ καὶ Σιλβανὸς οὐν τοῖς ἄλλοις, καὶ αὐτὸν ἔφασκεν ἐξουσίαν ἔχειν τὴν πτωχείας, καὶ σφᾶς αὐτοὺς τὴν διουσιέας ἢ διουσιέας· καὶ μὴ προήσθῃ τὸ πατρὶον διδασκαλίαν. ὁ δὲ Κωνσταντῖος, θαυμάζων δέον καὶ τιμὴ σοφίαν καὶ τιμὴ ἀνδρείαν καὶ τιμὴ ὑπὸ τῷ δόξολογικῷ δογματικῶν παρρησίαν, τὴν μὲν ἐξήλασε τῷ ἐκκλησίαν, ἐτέροις δὲ ἀντὶ αὐτῶν χαλᾶσθαι προσέταξε. τότε τῆς μὲν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας Εὐδόξιος τυραννικῶς ἀρπάξει τὸ θρόνον· τῆς δὲ Κυζικῆς τὸν Ἐλθόντος ἐξελάσαντες, ἀντὶ ἐκείνης κατέστησαν τὸ Εὐνόμιον. καὶ τῶν δὲ οὕτως γενημένων, ἀπεκνήσκει τὸν Ἀετίον ἐγγράφως προσέταξε βασιλεὺς καὶ τῆς διουσιέας οἱ κοινωνοὶ πεισθέντες ἀπεκνήσαν τὸν ὁμόφρονα. ἔγραψαν δὲ καὶ παρὲς Γεώργιον τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας ἡγούμενον, ταῖς καὶ τῶν μνηύοντες. ἐγὼ δὲ καὶ τῇδε τὴν ἐπιστολὴν οὐκ ὀρθῶς τῇ συγγραφῇ, τὴν ἐκείνου μοχθηρίαν ἐπι-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας Εὐδόξιος. Id factum est Constantio Aug. x. & Juliano Cæsare 111. Coss. anno Christi 360. die 27. mensis Januarii, præsentibus Episcopis 72. Mari, Acacio, Georgio, Serræ, Uranio, Theodosio, Eusebio, & cæteris quorum nomina recensentur in Chronico Alexandrino. Sed in eo Chronico perperam excusum

est μαρτυροῦν, confusis in unum duobus vocabulis. Hi sunt Episcopi qui synodo Constantinopolitana interfuerunt, de qua hic loquitur Theodorus, & sub quorum præsentia dedicata est magna Ecclesia Constantinopoli, præsentē Constantio, mensē Febuario, quemadmodum legitur in eodem Chronico. Neque enim assentior Barodici.

δεικνύς. καὶ γὰρ καὶ τοῖς συμφρονέσι καὶ τοῖς ἀντι-
λέγουσι ὡς ἀπληρώως ἐκέχρητό.

or fiat. Eos enim qui cum ipsis idem sen-
tiebant, & eos qui doctrinæ ipsorum adver-
sabantur, eodem modo tractarunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

CAPUT XXVIII.

Συνδικὴ ἐπιστολὴ πρὸς Ἀετίου γεγραμμένη.

Epistola Synodica contra Aetium scripta.

Ἀντίγραφον τῆς γραφέντων ὑπὸ πάσης τῆς συνόδου
Γεωργίου πρὸς Ἀετίου ἀφ' ὧν αὐτῷ, ἔνεκεν τῆς
ἀθεμίτης αὐτοῦ βλασφημίας.

Exemplum Epistolæ ab universo Concilio scri-
ptæ ad Georgium contra Aetium ejus dia-
conum, ob nefariam ejus blasphemiam.

Ἡ ἀγία σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως συνελευσάσα, Κυ-
ρίω πραιποσίτῳ ἡ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀλεξανδρείας
Γεωργίῳ χαίρειν.

Sancta Synodus Constantinopoli congregata do-
mino carissimo, Alexandria Episcopo Georgio
salutem.

Τῆς ἐπ' Ἀετίῳ γενομένης καταγνώσεως ὑπὸ τῆς
συνόδου ἀφ' ἧς τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ καὶ σκανδα-
λων γεμίστας λογιγραφίας, τὸ μὲν ἀκόλουθον τοῖς
ἐκκλησιαστικοῖς καὶ οὖν ἐπ' αὐτῷ παρὰ τῆς ἐπισκό-
που ἐπεράχθη. καθάρθη γὰρ τῷ ἀφ' ὧν αὐτοῦ, καὶ ἡλλο-
πρώθη τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ παρανέσθη παρ' ἡμῶν παρη-
κολούθησαν, μὴτι εἰς ἀνάγνωσιν ἔρχεται τὰς ἀθεμί-
τους αὐτοῦ ἐπιστολάς, ὅτι πάλιν αὐτῷ τὸ
ἄχρηστον καὶ ἀνοφελές. ὡς οὖν ἐπὶ τούτοις, καὶ
ἀναθεματίζονται αὐτὸν ἐπιμένοντα τῇ αὐτῇ προθέ-
σει μὲν τῇ συναινεῖν αὐτῷ. τὸ μὲν οὖν ἀκόλουθον
ἡμῶν, κοινῇ πάντας τῆς συνελθόντας ἐπὶ τῇ συνόδῳ
ἐπισκόπους, ἀποσπυγνὴν τῇ σκανδάλῳ καὶ τῇ παρα-
χῶν καὶ ὁρισμάτων αἵνοι καὶ θρύλλων τῇ καὶ οἰκτι-
μένῃ, καὶ τὰς αὐτῶν ἀλλήλους τῇ ἐκκλησίᾳ ὁμο-
νοεῖν ὅτι πρὸς τὴν ἐξελεχθεῖσαν καὶ αὐτῇ ψήφον. ἀλλὰ
παρ' ὧν αὐτῶν ἡμεῖς καὶ ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς
'Σερίρας, καὶ Στεφάνου, καὶ Ἡλιόδωρου, καὶ Θεοφίλου,
καὶ οἱ οὖν αὐτοῖς, καὶ συνεψηφίσαντο ταῖς ἡμετέραις
γνώμας, καὶ ἐκ συνυπογράφου ταῖς αὐτῶν ψή-
φοις ἐξελεχθεῖσαι ἐβλήθησαν. καίτοι τῷ Σερίρᾳ καὶ
ἄλλῃ ἀλαζονείᾳ μακρόν καὶ ἡγεμονίαν τῇ προεμ-
μένῃ Ἀετίῳ. ἔφακε γὰρ αὐτὸν θρασυτέρᾳ τόλμῃ
καὶ περὶ τῶν λέγων, ὅσα ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς
τῶν τῇ ἀποστόλῃ μέχρι νῦν, ταῦτα ἀποκαλύ-
φθαι αὐτῷ ἀφ' ὧν αὐτοῦ, καὶ μὲν τῶν μακρόν καὶ
ἀλαζονικῶν τῶν λόγων ὑπὸ τῷ Σερίρᾳ μαρτυρη-
μένους αὐτῷ Ἀετίῳ, καὶ ἐδυσωπῆντο, καὶ παρεκα-
λῆντο συμψηφίσασθαι πάντων ἡμῶν αὐτῷ οἱ
προεμμένοντες καὶ ἡμεῖς μακροθυμοῦντες
ἐπὶ πλείονα χρόνον συμψηφίσασθαι αὐτοῖς,
τὰ μὲν ἀνακατοῦντες, τὰ δὲ παρακαλῶντες, τὰ
ἐπιτιμῶντες, τὰ δὲ καὶ δυσωπῶντες συνέχον αὐτῶν καὶ

IN condemnatione Aetii quæ facta est à
Synodo ob ejus nefaria & plena scanda-
lis scripta, fecerunt quidem Episcopi id
quod consentaneum erat Ecclesiasticis regu-
lis. Diaconatu enim exutus, & ab Ecclesia
remotus est. Adjectæ sunt à nobis commo-
nitiones, ut nefariæ ejus epistolæ non legan-
tur, sed projiciantur potius, eo quod in-
utiles sunt & infructuosæ. Quibus quoque
illud additum volumus, ut ipse, si in eo-
dem proposito permanferit, anathematize-
tur una cum sectatoribus suis. Et con-
sentaneum quidem erat, ut Episcopi qui ad
hoc Concilium convenerunt, simul omnes
execrarentur eum qui scandalorum, tumultu-
rium ac dissidiorum, & murmuris toto
orbe, & seditionis inter Ecclesias auctor
fuisse: utque in sententia quæ contra eum
lata fuerat concordarent. Verum præter vo-
tum nostrum & præter omnem expectati-
onem, Serra, Stephanus, Heliodorus, Theo-
philus, & reliqui qui cum illis sunt, nec
nostris suffragiis consenserunt, nec senten-
tiæ in eum latæ simul cum cæteris subscri-
bere voluerunt, licet Serra aliam quoque
ejusdem Aetii insanam jactantiam accusa-
ret. Aiebat enim illum eo temeritatis at-
que audaciæ prorupisse, ut assereret, reve-
lata sibi fuisse ea quæ Deus ab Apostolis
ipsis usque in hodiernum diem occultavif-
set. Et post hujusmodi Aetii sermones ve-
sanitæ atque arrogantis plenos, de quibus
Serra testimonium perhibuerat, nunquam
tamen supradicti ullis precibus flecti, aut
ulla ratione adduci potuerunt, ut omnium
nostrum de Aetio judicium suo suffragio
comprobarent. Nos tamen singulari patien-
tia utentes, diu illis pepercimus; nunc in-
dignantes, nunc hortantes, interdum objur-
gantes, aliquando etiam rogantes ut in u-
num convenirent, & cum universa synodo

VALESII ANNOTATIONES.

nio, qui Synodum C. P. confert in annum Christi 359. Quanquam fateri cogitur, eam in annum sequentem esse propagatam.

1 Σερίρας καὶ Στέφανος. Rectius in MS. codice Savillii & Allatii & in edit. Basil. legitur Σερίρας. Hic Serras primum Presbyter fuit Libyæ, tempore Concilii Nicæni, ut docet Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos. Postea vero à Secundo Ptolemaïdis Episcopo factus est Episcopus Libyæ una cum Stephano, ut docet Athanasius in libro de synodis Arimini & Seleuciæ, & Philostorgius in lib. 3. Fuit autem Episcopus Parætonii in Libyæ, ut testatur Epiphanius in hæresi Semiarianorum, ubi inter Episcopos partis Acacii qui Seleuceno Concilio subscripserunt, recensetur Σερίρας ἐπίσκοπος ἐν Παρωτονίᾳ τῇ Λιβύῃ. De Stephano & Heliodoro ac Theophilo vide Philost. Porro Σερίρας scribi debet accentu acuto in priore syllaba,

ut legitur in edit. Basil. [In codice Regio J. Pini Σερίρας scribitur accentu acuto.]

2 Ἀπὸ τῶν ἀποστόλων μέχρι νῦν. Tres priores voces de-
sunt in codice Leonis Allatii. Epiphanius tamen Sche-
lasticus ea verba legisse videtur in suo codice. Sic enim
vertit hunc locum: Dicebat enim eum asserere præsumen-
te, atque dixisse, quoniam ea quæ Deus hæcenus celasse
Apostolos, revelata sibi affirmaret. Quæ quidem in-
terpretatio rectior mihi videtur quam illa Christophori
ac Sirmundi: Deum sibi ea revelasse quæ ab Apo-
stolis usque temporibus occultatas.

3 Μετὰ τοὺς μακρόν. In edit. Basil. legitur μετὰ τοὺς
μακρόν, levi discrimine.

4 Συμψηφίσασθαι αὐτοῖς. Hanc vocem corruptam
esse suspicor. Neque enim hoc verbum eo sensu usur-
patum usquam legi. Ac fortasse scribendum est συμψη-
φίσασθαι.

IV. S. E. C. concordem sententiam promerent. Diuque sustinui-
mus, an forte audire, an intelligere ac flecti vellent. Sed cum longo tempore instantibus nobis ipsi minime flecterentur, nec prolatam in supradictum virum sententiam sequi vellent; Ecclesiae regulam amicitiae illorum praeferendam esse ducentes, eos à communione alienos esse decrevimus: concessio eis sex mensium spatio ad emendationem ac poenitentiam, & ob amorem unitatis consensionisque cum synodo. Ac si quidem intra tempus ipsis indultum correcti, concordiam cum fratribus suis elegerint, & iis quae de Aetio decreta sunt consensum praeberint, ab Ecclesiis suscipiantur, & in synodis pristinam auctoritatem caritatemque erga nos recuperent. Si vero perstiterint absque ullo poenitentiae sensu temeraria facinora admittentes, & hominum amicitias Ecclesiae regulis & mutuae nobiscum concordiae prae-
tulerint, tunc alienos ab Episcopali dignitate eos esse censemus. His porro depositis, alii in eorum locum necessario erunt substituendi, ut legitima Ecclesia competentem ordinem recipiens, secum ipsa consentiat: cunctis ubique Episcopis caritatis vinculum servantibus, eadem dicendo, & in unam eandemque sententiam ac voluntatem conspirantibus. Ut igitur scias quae à synodo decreta sunt, haec ad tuam pietatem perscripsimus: orantes ut ista custodiens, Ecclesias tibi subiectas per gratiam Christi pacate ac legitime gubernes.

CAPUT XXIX.

Qua occasione Eunomiani ab Arianis dirempti fuerint.

PORRO hunc Aetium Eunomius in libris suis extollit, & hominem Dei appellat, & quamplurimis exornat laudibus. Atque is quidem cum illis ipsis à quibus damnatus est eo tempore familiariter versabatur, & Episcopalem ordinationem ab iisdem suscepit. Eudoxius vero & Acacius cum reliquis ejusdem factionis, qui expositioni fidei apud Nicen in Thracia factae, cujus supra meminimus, consenserant, Basilii & Eleusii loco alios in eorum Ecclesiis ordinarunt. Ac de aliis quidem superfluum esse arbitror commemorare. Ea vero sola quae ad Eunomium pertinent exponam. Cum superstiti adhuc Eleusio Eunomius Episcopatum Cyzicenum invasisset, Eudoxius qui & Cyzicenae plebis sanam fidem probe noverat, & Imperatorem indignari sciebat adversus eos qui unigeni-
tum Dei Filium creatum esse dicerent, mo-

Eudoxius cum Eunomio ad fidem depravandam conspirat.

νήχνημα. Verbum enim συμπεριφέρω, eo sensu frequenter occurrit in veterum scriptis. Atque ita legisse videtur Epiphanius. qui sic vertit: *Verumtamen nos multa longanimitate desenti, multo tempore sustinuiimus eos &c.*

Διὰ φιλοθεωπίας ἀνδρώπων. Rectius in codice [Regio &] Savillii legitur *ἀφ' ἀφίλου.* Quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus. Atque ita etiam scriptum habebat alter codex regius, cujus varias lectiones edidit ad calcem Robertus Stephanus.

σύμφωνα ἀποφύνασθαι τῇ συνόδῳ πάσῃ. ὡς δὲ ἐπὶ πολλῶν τῶν χρόνων ὡς παρ-
τηρήσαντες ἡμεῖς, ἔκ ἐδυσσωπύμεν αὐτοὺς ἀκολουθεῖν
ταῖς περὶ τὴν ὡσεὶ ἐκκλησίαν ἀνδρῶν ἀποφάσει, τὴν κα-
νὼνα τὴν ἐκκλησίας πμώτερον ἡγούμενοι τὴν φιλίας τὴν
ἀνδρῶν, ὡς ἔσμεν κατ' αὐτῶν ἀκοινησίαν χρόνον
εἰς τὴν διδόντες αὐτοῖς μῆνας ὅλους ἔξ, ὡς ἐπὶ-
τροφὴν καὶ μετάνοιαν, καὶ ὡς ἐπιθυμίαν ἐνώσιος καὶ
10 συμφωνίας τὴν πρὸς τὴν συνόδον. εἰς αὐτὴν τὴν διδόντες
αὐτοῖς ὡσεὶ ἐκκλησίας ἐπιτρέψαντες, ἔλονται τὴν πρὸς
τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν ὁμόνοιαν, καὶ συνῶν τὴν περὶ
αὐτῶν ὁμοίῳ, δεκτὸς αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐκκλησίας
ἐδοκιμάσαμεν, καὶ ἐν ταῖς συνόδοις, καὶ τὴν οἰκίαν παρ-
15 ῥήσιαν καὶ ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς ἀπλάμβανον. εἰ δὲ
ἐπιμύθου ἀμειλίγητα πολυμήνεις, καὶ φιλίας
ἀνθρώπων τὴν κανὼνα τὴν ἐκκλησίας καὶ τὴν ὡσεὶ ἡμᾶς
συμφωνίας προσημύσαντες, τότε ἄλλοις αὐτοῖς
ἡγούμεθα τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας. καθαίρεται δὲ αὐ-
20 τῶν ὑπομένων, ἀναγκάσει εἰς τὴν τόπῃ αὐτῶν
ἐτέρῃς καθίσταται ἐπισκόπος, ἵνα ἡ εὐθεσμος ἐκκλη-
σία τὴν προσήκουσαν τάξιν λαβῶσα συμφωνῇ πρὸς
ἑαυτήν, τὴν πανταχόθεν ἐπισκόπων τὴν συνδέσμον τῆς
ἀγάπης φυλαττόμενη, διὰ τὴν λέξιν τὰ αὐτὰ, καὶ ἡ
25 πομένης τῶν αὐτῶν νοὶ καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἵνα ἐν ἡ-
νώσει τὰ τῇ συνόδῳ δόξαντα, ταῦτα πρὸς τὴν σὴν
διλάθειαν ἐπετείλαμεν. ὡς δὲ διχόμοις σε διαφυ-
λάττοις, καὶ τῇ Χειρὶ εἰρηναῖος καὶ ὁθέσμως κυ-
βερῶν τὰς ὑποδὲ ἐκκλησίας.

30

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Ποία πρόφασις τοὺς Εὐνομιανούς τῷ Ἀρειανῶν ἀπεχρίσεν.

Τοῦτοι Εὐνόμος ἐν τοῖς λόγοις ἐξαίρει, καὶ Θεὸν
ἄνθρωπον ὀνομάζει, καὶ παντόλλας διφρημί-
35 ας γεραίρει. ἀλλὰ τότε καὶ τοῖς ἀποκηρύττεισιν συνῶν,
καὶ παρ' αὐτῶν τὴν ἐπισκοπικὴν χειροτονίαν ἐδέξατο.
οἱ δὲ οὗτοι Εὐδόξιον καὶ Ἀκάκιον τοῖς ἐκτεθείσιν ἐν
Νίκῃ τῆς Θράκης συνθέμενοι, ὡς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν
συγγραφεῖσιν ἐμνήσθημεν, ἀντὶ τῆς Βασιλείου καὶ
40 Ἐλθυσίου, ἐτέρους ἐν ταῖς ἐκείνων ἐκκλησίαις ἐχθ-
ροτόνησαν. καὶ τὴν ἄλλαν οὗτοι ἡγούμενοι μνησθ-
ναι. μόνον δὲ τὰ κατ' Εὐνόμιον διηγήσομαι. ἐπειδὴ
γὰρ ζῶντος Ελθυσίου τὴν Κύζικον ἔλαβεν ὁ Εὐνό-
μος, καὶ τὴν πλήθους τὴν ὑγίαν ὄραν ὁ Εὐδόξιος,
45 καὶ τὸν βασιλέα Σεβαστὸν χαλεπαίνοντα καὶ τῷ
κακίῳ λέγοντι τὸν μοιγενῆ τῷ Θεοῦ Υἱόν, τῷ

VALESII ANNOTATIONES.

[Hellen. φροντιστικῆς.] Pro his verbis integram pericopem addidimus ex codice Leonis Allatii & ex altero codice Regio cujus variantes lectiones in calce editionis suae Stephanus excudit. Totus igitur locus ita legi debet: καὶ φιλίας ἀνθρώπων, τὴν κανὼνα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίας προσημύσαντες, τότε &c. Ita certe legit Epiphanius. Scholasti. ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit: Si vero sine poenitentia permanerent, amicitiasque hominum regulis Ecclesia & concordia nostra praepararent, tunc eos &c.

Εὐνομίας

Εὐνομίῳ παρήγει χαλαρῶσαι τὸ Φρόνημα, καὶ μὴ
 δηλῶσαι τῷτο τοῖς θηρωμένοις κατηρεῖας παρῶ-
 σιν. καιροῦ γὰρ ἔφη τετυχηκότες, κηρύξομεν ἃ νῦν
 χαλαρῶμεν, καὶ τῆς ἀνομιᾶς διδάξομεν· καὶ
 τῆς ἀντιλήροντος ἢ πείσομεν, ἢ χαλανάκασομεν, ἢ
 ἢ κολάσομεν. ταύταις πειθόμενος ταῖς ὑποθήκαις
 ὁ Εὐνόμιος, συνεσπασμένῳ προὔφερε τὴν ἀσέβειαν.
 ἀλλ' οἱ τοῖς θεοῖς ὀτραφέντες λογίοις, τῶν λεγο-
 μένων ὁρῶντες τὸ ὕψλον, ἐδυσχέρανον μὲν ἀντι-
 λέγειν δὲ προφανῶς, θρασυτήτος ἔργον οὐκ ἀρε-
 νοίας ὁρῶμεν. τῆς οὖν αἰρετικῆς κακοδοξίας πα-
 θέμενοι προσωπεῖα, οἱκοι προσελθόντες ἰκέτευον, προ-
 φανῶς σφίσιν ἐκθέσθαι τὸ δόγματος τιμὴν ἀληθείαν,
 καὶ μὴ περιιδῆναι τῇδε κακίᾳ ταῖς ἀφ' ὧν περι-
 φερόμενοις διδασκαλίαις. ὁ δὲ, θρασύτης ἐξέφηνεν
 ὁ κατέκρυπτε Φρόνημα. ἀλλὰ γὰρ ἀδίκον ἔλεγον
 ἐκεῖνοι καὶ λίαν ἀνόσιον, μὴ ἅπαντας τῆς ὑπ' αὐτὸν
 πελουῦτας τῆς ἀληθείας μεταχεῖν. ὁ δ' αὐτίκα
 τέτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ὑπαχθεὶς λόγοις, οἱ τοῖς
 ἐκκλησίας συλλόγοις τιμὴν βλασφημίαν ἐγύμνωσεν.
 ἐκεῖνοι δὲ τῶν ζήλων τὰς ψυχὰς παροτρύναντες, εἰς
 τιμὴν Κωνσταντινῆς πόλιν ἔδραμον. καὶ πρῶτον μὲν, παρ'
 Εὐδοξίῳ ἐγράφαντο τὸν Εὐνόμιον. ἐκεῖνος δὲ μὴ
 παροτρυνόμενος, τῶν βασιλεῶν παροτρυνόμενος, τιμὴν
 παρ' ἐκεῖνος μηχανήσας ἀπαδύροντο λώβῳ. τὸν Ἀρείον
 γὰρ ἔλεγον βλασφημίας δυσχερέστερα εἶναι τὰ παρὰ
 τοῦτον λεγόμενα. θυμωθεὶς ἐπὶ τέτοις ὁ βασιλεὺς,
 ἀγαγὼν τὸν Εὐνόμιον τῶν Εὐδοξίῳ προσέταξε, καὶ δι-
 ελεγχόμενον τὴν ἱερωσύνης γυμνάσαι. ἐπειδὴ δὲ πολ-
 λάκις ἀπὸ τῶν κατηγόρων ὀχλόμενος ὁ Εὐδόξιος
 ἀναδύομενος διετέλεθ, προσήλθον πάλιν τῶν βασιλεῶν,
 ὀλοφυρόμενοι καὶ βοῶντες, μηδὲν ὦν προστάχῃ τὸν
 Εὐδόξιον δεδρακέναι, ἀλλὰ πόλιν τοσαύτην περι-
 ὄρῃ ταῖς Εὐνομίου βλασφημίαις ἐκδεδομένην. τότε
 Κωνσταντῖος αὐτὸν ἐξελάσας ἠπέλιπε τὸν Εὐδόξιον,
 εἰ μὴ τὸν Εὐνόμιον ἀγῶνι δικάσαι, καὶ ἐξελεγχόμε-
 νον ἐφ' οἷς ὑπάθῃ κολάσαι. ταύτην δέσας τὸν ἀπὸ
 λώβῳ ὁ Εὐδόξιος, φυγεῖν ἐκ τῆς Κυζίκου τῶν Εὐνο-
 μίῳ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐδήλωσε, καὶ ἑαυτῶν μέμφεσθαι
 μὴ πειθόμεναι ταῖς ὑποθήκαις. ὁ δὲ Εὐνόμιος, δει-
 σασ μὲν ὑπεχώρησε· τιμὴν δὲ ἀπμίαν οὐκ ἐνεκῶν,
 προσδοκίαν μὲν κατηγόρῃ τοῦ Εὐδοξίου· ἡδικοῦ δὲ
 καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν Ἀρείον ἔλεγον. ὁπότεν λοιπὸν ἰδίαν
 φράξιν συνεστήσατο. ὅσοι γὰρ δὴ συνίστορες ἦσαν τῶν
 οἱ τοῖς δόγμασιν αὐτῶν συμφωνίας, Εὐδοξίῳ μὲν
 ἀπέστησαν, προσδοκίαν κατεβωκότες· Εὐνομίῳ δὲ
 συνετάχθησαν, καὶ τὴν ἐπαυμίαν ἐξ ἐκεῖνος μέχρι
 καὶ τῆμερον ἔχουσιν. ὁπότεν αἰρέσεως ἀρχηγὸς γενό-
 μενος ὁ Εὐνόμιος, ταῖς τῆς ἀσεβείας προδοτικαῖς
 τὸν Ἀρείον βλασφημίαν ἐπινύησεν. ὅππῃ δὲ πάθει Φι-
 λοπυμίας δουλοῦν ἴδιον συνεστήσατο σύλλογον, αὐτὰ
 τὰ πεπραγμένα βοᾷ. ἡνίκα μὲν γὰρ Ἀρείος ἀπο-
 κρυφθεὶς ἐξηλάθη, καὶ συνεξήλθεν ἐκεῖνος, καί τι δι-
 δασκαλοὶ αὐτὸν καὶ Θεοὶ ἀνθρώπων ὀνομάζον, ἀλλὰ

nuit Eunomium ut sententiam suam occultaret, nec eam illis aperiret qui accusandi causas rimabantur. Opportunum enim, aiebat, tempus nacti, ea quæ nunc occultamus prædicabimus. Et ignaros quidem docebimus: contradicentes verò aut verbis flectemus, aut vi cogemus, aut pœna afficiemus. His monitis obsecutus Eunomius, obscuritate verborum involutam impietatem suam prædicare instituit. Sed qui Divinis literis apprime erant imbuti, cum in illis sermonibus latentem fraudem animadvertèrent, ægre quidem ferebant: palam vero contradicere, audaciæ potius quam prudentiæ esse existimabant. Hæreticorum igitur specie domum ad eum veniunt, rogantque ut dogmatis sui veritatem aperte ipsis exponeret, nec pateretur ipsos discrepantibus doctrinis huc & illuc circumferri. Tum ille assumpta fiducia, opinionem quam celabat aperuit. At illi iniquum & prorsus impium facinus esse dixerunt, si non & reliqui omnes quibus præerat, ejus veritatis fierent participes. His ac similibus verbis inductus Eunomius, in concionibus Ecclesiasticis blasphemiam suam evulgavit. Tunc vero illi, zelo fidei succensi Constantinopolim pergunt. Ac primum quidem Eunomium apud Eudoxium accusarunt. Deinde cum ille accusationem non admitteret, Imperatorem adierunt, labem ab Eunomio investitam deplorantes. Ea enim quæ ab isto dicerentur, Arii blasphemiam atque impietatem longe superare aiebant. Hanc ob causam indignatus Imperator, Eudoxio præcepit ut Eunomium ad se accerferet, & convictum sacerdotio privaret. Sed cum Eudoxius, licet sæpius ab accusatoribus interpellatus, moras necesse perseveraret, rursus illi Imperatorem convenerunt, quærentes ac vociferantes nihil eorum quæ imperata fuissent Eudoxium præstitisse; sed tantam civitatem, quæ Eunomii blasphemias exposita esset, ab illo negligi. Tunc Constantius Eudoxio ipsi exilium minatus est, nisi Eunomium ad causam dicendam evocaret, & de objectis criminibus convictum pœna afficeret. Quibus minis perterritus Eudoxius, Eunomio per literas significavit, ut Cyzico excederet, sibi quæ ipsi imputaret quod monitis non paruisset. Eunomius igitur metu percussus, subduxit se quidem. Sed ignominiam iniquo animo ferens, Eudoxium prodicionis accusavit; seque & Aetium injuria affectum esse dixit. Atque ex eo tempore propriam sectam Eunomii constituit. Quotquot enim consensionis illorum in fidei doctrina conscii erant, ab Eudoxio quidem recesserunt, prodicionem ejus damnantes: Eunomio vero sese adjunxerunt, & ex ejus nomine Eunomiani etiamnum appellantur. Abhinc Eunomius propriæ hæresis auctor factus, Arii blasphemiam nova impietatis accessione cumulavit. Cæterum ambitione & inanis gloriæ studio impulsus propriam sectam illum condidisse, res ipsa indicat. Nam cum Aetius damnatus atque ejectus est, ipse cum illo abire noluit, tametsi magistrum & hominem Dei eum appellaret: sed

SOC. mansit conjunctus cum Eudoxio. Post-
IV. quam vero impietatis poena ipse affectus
est, synodi sententiae non acquievit: sed
Episcopos ac presbyteros ordinavit, ipse
Episcopali dignitate exutus. Et hæc qui-
dem gesta sunt Constantinopoli.

² μερόμηκεν Εὐδοξίῳ συμπεφραγμένος. ἡνίκα δὲ ὁ ἄ-
αὐτὸς δίκας εἰσιπράχθη τῆς ἀσεβείας, οὐκ ἔσπεξε
τῆς συνόδου τὴν ψῆφον· ἀλλ' ἐπισκόπους ἐχειρο-
τόνην καὶ πρεσβυτέρους, ὁ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας γα-
3 γιμνωμένος. ταῦτα μὲν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει γι-
γένηται.

CAPUT XXX.

*De obsidione Nisibis: & de Apostolica
conversatione Jacobi Episcopi.*

*Jacobus
Nisibenus.*

INTEREA vero cum Persarum rex Sapor
Romanis bellum intulisset, Constantius
collecto exercitu Antiochiam perrexit. Ho-
stes vero profligavit, non exercitus Roma-
norum, sed piorum hominum apud Roma-
nos degentium Deus. Quoniam autem mo-
do victoria contigerit, hic exponam. Ni-
sibis, quam nonnulli Antiochiam Mygdoniæ
appellant, urbs est in confinio Imperii Per-
sarum ac Romanorum sita. Hujus Episco-
pus & servator & dux erat Jacobus, cujus
antea memini: qui Apostolicæ gratiæ radiis
coruscabat. Cujus stupenda & celeberrima
miracula, cum jam antea in Philotheo
historia exposuerim, superfluum nunc arbi-
tror & minime necessarium, eadem denuo
commemorare. Unum duntaxat quod ad
præsens institutum pertinet narrabo. Urbem
cui ille præerat, Romanis tunc subditam,
Persarum exercitus obsidebat. Cumque se-
ptuaginta jam dies in obsidione consumpsis-
set, multasque testudines muris admovisset,
& alias circumquaque machinas construxis-
set, vallum denique ac fossas duxisset, ur-
bem tamen capere non poterat. Tandem
Persæ aquis fluvii qui mediam urbem in-
terfluit: is vulgo Mygdonius vocatur:
longe supra urbem retentis, & ripis utrin-
que exaggeratis & in maximam altitudinem
sublatis, ut fluxum aquæ cohiberent; post-
quam immensam aquarum copiam viderunt,
adeo ut supra aggerem exundaret, repente
eam in muros velut arietem immiserunt.
Cujus impetus violentiam cum murus su-
stinere non potuisset, inclinatus corruit.
Idem quoque contigit alteri murorum par-
ti qua Mygdonius fluvius erupit. Nam &
illa impetum aquæ non ferens, subversa
est. Quibus visis Sapor jam sperabat se
citra pugnam urbe esse potiturum, ac die
quidem illo quievit, ut limus siccaretur,
utque fluvius vado transiri posset. Po-
stera autem die omnibus copiis urbem ag-
gressus, cum per subverfas murorum partes
intraturum se in urbem speraret, murum u-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Περὶ τῆς πολιορκίας Νισίβιδος πόλεως, καὶ τῆς
Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου Ἀποστολικῆς πολιτείας.

10 ΣΑΒΩΡ δὲ τῷ Περσῶν βασιλεῶς χτ' Ῥωμαίων
φραγεύσαντος, ἀφίκατο εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὁ
Κωνσταντῖος, ἀγίρας τὴν φραγίαν. ἐξήλασε δὲ τὸς
πολεμίους ἔχ' ὁ τ' Ῥωμαίων φρατὸς, ἀλλ' ὁ τ' Ῥ
15 ὡς Ῥωμαίοις θιστεύσαντος Θεός. τὸν δὲ τῆς νίκης
τρόπον ἐγὼ διηγέσομαι. Νίσιβις, ἢ Ἀντιόχεια
Μυγδονίας πνὲς ὀνομάζουσιν, ὅς μεθεὶν καίται τ
Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἡγεμονίας. ταύτης ἐπίσκοπος
ἦν καὶ πολίτευχος καὶ φρατὴγός Ἰακώβος, ὃ καὶ πρόδεν
ἐμνήσθη. τ' ὃ ἀποστολικῆς χάριτος τὰς ἀκτῖνας ἔ-
20 τος ἦφει. τὴν τὰς ἀξιαγάθους καὶ πολυμήνους
θαυματουργίας ὅς τῇ φιλοθείᾳ ἰσοῦσα συγγραφάς,
'ὡς τὴν οἶμα καὶ παρέλκον αὐτοὺς ταύτας ἀπαμύμη-
1 σαλ'· μίαν ὃ μόνον ἐρῶ, ὃ προκειμένον ἔνεκα δι-
γήμετος. Τὴν ὑπὸ τέτῳ κυβερνωμένην πόλιν Ῥω-
25 μαίοις ὑποκειμένην ὁ Περσικὸς ἐπολιόρκει φρατὸς.
ἐβδμήκοντα δὲ περσίδας ἡμέρας, καὶ πολλὰς
μὲν ἐλεπόλους τῷ τείχει περσινέων, πολλὰ δὲ ἔτε-
ρα μηχανήματα ὡς τῆς καὶ χαρκαμάτα καὶ
τάφρους ὀρύξας, ἐλεῖν τὴν πόλιν οὐκ ἔχον. ὕπερον
30 δὲ τ' ποταμοῦ τὸ ρεῖθρον ὅς μέσῳ ἀφάτμεν τὴν
πόλιν, Μυδόνιος δὲ ὄνομα τέτῳ, πόρρωθεν ἐπιχῶν,
καὶ τὰς ὄχθας ἐκατέρωθεν προχωρῶν, καὶ ὑψηλὰς ἐρ-
γασάμενος ἵνα τὸ ρεῖθρον συνέχῃ, ὡς εἶδε πᾶμ-
35 πολυ γενόμενος, καὶ λοιπὸν ὑπερεκλύζον τὸ χῶμα, καὶ
ἐξαπνέως ἀφῆκε χτ' ὃ τείχεος ὡς μηχανήν. τὸ δὲ
ἐκ. ἦν ἡ σφοδρότατην εἶσαι τ' προσβολήν, ἀλλ'
ἐκλήθη τε καὶ κατέπεσε. ταῦτο δὲ πάθος καὶ τὸ ἕτερον
τ' περιβόλου μέρος ὑπέμεινε, δι' ὃ τ' ἐξοδὸν ὁ Μυ-
40 δόνιος εἶχε. κατηνέχθη γὰρ τὴν ῥύμην ἐκ. ἐν τῇ
ταῦτα Σαβῶρης ἰδὼν, ἤλπισεν ἀκοντὶ λοιπὸν τοῦ
ἀσπὸς περιέσεσθαι. καὶ τ' μὲν ἡμέραν ἐκείνην ἡσύχα-
σιν, ὥς καὶ τὸ τίλημα ἀφαισθῆναι, καὶ τ' ποταμὸν
γενέσθαι βατόν. πανσφατὰ δὲ πρόσβαλὼν τῇ ὑπε-
ραία, καὶ προσδοκῶν ἀφ' ἧς τῇ κατὰ πεπαικῶταν τ'
45 τείχεος εἰσέναι μερῶν, ὅρα τὸ τείχεος ἐκατέρωθεν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περιττὸν οἶμα καὶ πᾶρρηγ' Hujus loci emendatio
debetur codici Leonis Allatii, in quo legitur καὶ παρέλκον,
quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus [ex codice
Regio J. Pini.]

2 Ὑπερεκλύζον τὸ χῶμα] In MS. codice Savillii, & in

edit. Basil. legitur ὑπερεκλύζον, rectius procul dubio. Nam
βλόζον Græce significat βρῖον & παρῶν, ut testatur He-
sychius. Paulo post ex iisdem codicibus [et ex Regio
exemplari] emendavi σφοδρότατην εἶσαι τὴν προσβολήν, cum
antea in genitivo legeretur σφοδρότατης εἶσε. Sed & codex
Allatii emendationem nostram confirmat.

VARIORUM.

2 Μαμίνης Εὐδοξίῳ συμπεφραγμένῳ] Inde Eunomia-
ni & Eudoxiani ejusdem sectæ heretici censebantur, ut
patet ex primo canone Concilii Constantinopolitani sub

Theodosio. De Eunomio plura apud Socr. lib. II. c. 35.
lib. IV. c. 7, 13. Soz. l. IV. c. 25. l. VI. c. 26. lib. VII.
cap. 17. & supra cap. 27. hujus libri.

ἀποδομμένον,

ἰσχυροτάτους, καὶ μακάριον αὐτῶν τὸν πρῶτον γενη-
 μένον. ὁ γὰρ Θεὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἀπὸ προσευχῆς καὶ
 τῆς σφαιρώσεως δυνάμεως ἐμπλήσας καὶ τῆς ἄλλης
 οὐκ ἠτορεῖς, τὸν περὶ τοὺς οὐρανούς, καὶ τὰ μη-
 χανήματα ἐπίστῃσας, τῆς προσείσεως ἐξήλασεν· καὶ
 ταῦτα ἴδρα ὡς τὰ τέχνη πελάζον, ἀλλ' ἐνδοὶν οὐ
 τὰ θεῶν περὶ τὸν Θεὸν ἀντιβόλων. τὸν δὲ Σαβῶρη
 ὡς μόνον τὸ οὐρανὸν τὸ τάχος κατέπληξεν, ἀλλὰ
 καὶ ἑτέρας οὐσίας ἐξεδιμάτωσεν. εἶδε γὰρ ἐφεστῶτα τῷ
 περιβόλῳ τινὰ τὸ βασιλικὸν περιεκύκλιον οὐρανὸν, καὶ
 τὸ τε ἀλουργίδος τῷ τε ἀφ' οὐρανόθεν καὶ αἰγλήν ἐκ-
 πεμπομένην. τοπάζας δὲ εἶναι τὴν Ῥωμαίων τὴν βα-
 σιλείαν, θάνατον ἠπειλῶν τοῖς μὴ παρῶσι τοῦτον
 ἀπὸ γυμνασίου. ἰσχυροτάτους δὲ ἐκεῖνον ἀληθῶς εἶναι
 τὰ παρ' αὐτῶν εἰρημνῆς, καὶ τὸν Κωνσταντῖον ἐν Ἀν-
 τιοχείᾳ ἀφ' οὐρανόθεν ἐπὶ τῇ τῆς οὐρανόθεν τῆς
 μνήματι, καὶ τὸν Θεὸν ἔφη τὴν Ῥωμαίων ὑπερμα-
 χῶν καὶ δυσχεράνας ὁ δὲ βασιλεὺς, βέλος ἀφ' οὐρανόθεν
 αἶσα· εἰδὼς μὲν ὡς καὶ βάλεν τὸν ἀσάματον, καὶ δὲ
 1. μαρίας τὴν ῥύμιν οὐκ ἐπέκλιν. τότε Ἐφραίμ ὁ
 2. βασιλεὺς. συγγραφεὺς δὲ ὅτε ἀεὶ τὸν οὐρανὸν Σύ-
 3. ροις ἐγένετο· καὶ Θεὸν Ἰάκωβον ἠντιβόλῃσιν ἐπιβῆναι
 4. τῆς οὐρανόθεν, καὶ τῆς βαρβαρίας ἰδῆναι, καὶ τὸν ἀρᾶς κατ'
 αὐτῶν ἀφ' οὐρανόθεν τὰ βέλη. εἶσε δὲ ὡς ὁ Θεοπέσιος
 ἀνθρώπος, ἀνέστη μὲν εἰς τὴν πύργον. τὸ δὲ μυστήριον
 25. πλῆθος ἰδῶν, ἀλλὰ μὲν ὡς ἀφ' οὐρανόθεν ἀρᾶς σκίπτει καὶ
 αὐτοῖς ἐξήγησιν ἐπιπιμφομένη καὶ κἀνωπας, ὥστε καὶ
 διὰ τὴν μικρῶν ζωοφῶν τὴν σφίον ἐπαρκοῦντος ὅτι
 γινώσκαι τὴν δυνάμιν. εἰπέτο δὲ τῇ οὐρανόθεν τὴν σκίπτει καὶ
 τὴν κἀνωπας τὰ νύκτα. καὶ τὴν μὲν ἐλεφάντων τὰς προ-
 30. νομίας αὐλοῦντας πεφυκίας ἐπλήρη· καὶ δὲ ἵππων
 καὶ τῶν ἄλλων κτηνῶν, τὰ τε ὄντα καὶ τὰς ῥίνας.
 οἱ δὲ Φέρων καὶ δυνάμει τὴν ζωοφῶν τὴν προσδο-
 λῶν, τῆς περὶ τῆς οὐρανόθεν ἀπὸ τῆς οὐρανόθεν καὶ τῆς ἐποχου-
 μένης κατέπληξεν καὶ τὴν τῆς οὐρανόθεν τῆς οὐρανόθεν, τὸ
 35. περὶ σφαιρώσεως καὶ ἀντιβόλων, ἔφυγον καὶ ἀκράτους.

trinque instauratum videt, & laborem à se Sæc.
 frustra susceptum fuisse. Nam Divinus ille IV.
 vir, cum precatationis suæ virtute militum ac Nisibin
 reliquorum civium animos roborasset, & mu- contra Per-
 rum adificavit, & impositis ei machinis ir- sas precibus
 ruentes hostes repulit. Atque hæc perfecit, dit.
 non ad murum propius accedendo, sed intra
 Ecclesiam, universorum Deum ac Domi-
 num deprecando. Porro Saporem non sola
 substructionis celeritas obstupescit, sed aliud
 quoque visum exterruit. Vidit enim stan-
 tem in muro quendam imperiali cultu orna-
 tum, & purpuræ ac diadematis fulgorem e-
 minus radiantem conspexit. Cumque Impe-
 ratorem Romanorum eum esse conjiceret,
 mortem minatus est iis qui procul abesse il-
 lum nuntiaverant. Illis contra affirmantibus
 vera esse quæ dixissent, & Constantium An-
 tiochiæ morari asserentibus, intellexit quid
 visum illud significaret, Deumque pro Ro-
 manis pugnare dixit. Et indignatus, miser
 sagittam in cælum conjecit; gnarus qui-
 dem feriri non posse eum qui corporis expertus
 esset, sed furoris violentia abreptus. Tunc
 vero admirandus Ephrem, qui apud Syros
 præstantissimus fuit scriptor, Divinum Jaco-
 bum rogavit, ut in murum conscendens,
 barbaros adspiceret, & imprecationis tela in
 eos immitteret. Cui obsecutus admirabilis
 ille vir, in quandam turrin conscendit. Vi-
 saque innumerabili hominum multitudine,
 nullum aliud malum iis imprecatus est: sed
 oravit tantum, ut cinifes & culices in eos
 immitterentur, ut ex minutis animalculis,
 ejus qui ipsis auxiliabatur potentiam cogno-
 scerent. Orationem Jacobi nubes cinifum &
 culicum protinus exceperunt. Et Elephantor-
 um quidem proboscides instar tuborum ca-
 vas: equorum vero & reliquorum jumen-
 torum aures simul ac nares compleverunt.
 Qui cum hujusmodi animalculorum impe-
 tum sustinere non possent, abruptis loris ses-
 sores suos excutere cœperunt, & ordines
 conturbaverunt: relictoque exercitu, totis
 viribus conciti in fugam se dederunt. Ita

VALESII ANNOTATIONES.

1. Τὸν ῥύμιν οὐκ ἐπέκλιν. Rectius in MSS. codicibus
 Savillii & Allatii legitur ῥύμιν. & paulo post pro ἀκράτους,
 in iisdem codicibus scriptum est ἀκράτους. In Basilienii au-
 tem editione legitur ἀκράτους.

2. Τὸν Θεὸν Ἰάκωβον. Multipliciter hic fallitur Theodori-
 tus. Primum enim duas obsidiones urbis Nisibensis inter
 se confundit. Deinde tempus obsidionis illius quam hic
 describit, perperam assignat post synodum Ariminensem
 ac Seleucenam, id est post annum Christi 359. Atque
 hunc duplicem errorem Theodoriti jam pridem notavit

Dionysius Petavius in annotationibus ad Orationem pri-
 mam Juliani Imp. Tertius error est Theodoriti à Peta-
 vio minime animadversus. Secundam enim obsidionem
 Nisibis, Jacobi Nisibeni Episcopi precibus solutam esse
 dicit: cum tamen eo tempore quo secunda obsidio Nisi-
 bis facta est sub Constantio, id est anno Christi 350.
 non Jacobus, sed Volagesus esset Nisibensis urbis Episco-
 pus, ut docet Auctor Chronici Alexandrini. De tribus
 autem obsidionibus urbis Nisibensis sub Constantio, vide
 quæ notavi ab lib. xx. Ammiani Marcellini cap. 7. †

VARIORUM.

† Ter omnino est à Persis obsessa Nisibis, sed majore
 sui detrimento, dum obsedit, hostis affectus est, ut ait
 Rufus Festus. Prima quidem Nisibis obsidio contigit an-
 no Domini 337. Feliciano & Titiano Coss. ipso anno quo
 Constantinus Magnus excessit, ut ait Auctor Chronici
 Alexandrini; quem sequi malo quam Hieronymum, qui
 in Chronico suo hanc obsidionem ponit anno Dom. 338.
 Etenim Libanius in βασιλικῇ Persas ait post obitum Con-
 stantini ripam Tigris superare ausos non esse. Secunda
 autem obsidio Nisibis accidit anno Dom. 350. Sergio &
 Nigriniano Coss. ut legitur in Chronico Alexandrino, &
 apud Cedrenum, recte. Etenim Julianus in oratione pri-
 ma & secunda, in quibus eam obsidionem elegantissime
 describit, Persas ait tempus observantes, quo Constantius
 adversus tyrannos in occidentem erat profectus, maximis
 cum copiis in Mesopotamiam irrupisse, & Nisibin qua-

tuor prope mensium spatio obsedisse. Idem confirmat
 Themistius in fine Orat. 14. Denique Zonaras, qui in
 gestis Constantinii filiorum commemorandis solito diligen-
 tior fuit. Ex quo & ex Volagesi Nisibeni Episcopi qui
 Jacobo successerat, Epistola, tota hujus obsidionis historia
 pentaeda est. Ejus Epistolæ partem refert Auctor Chronici
 Alexandrini. Ex his apparet falli Hieronymum, qui in an-
 no Dom. 348. scribit: *Rufus Sapor tribus mensibus obsi-
 det Nisibin.* Nam hæc triæstris obsidio biennio post con-
 tigit, ut dixi. Volagesus centum dies durasse scribit. (De
 hac secunda obsidione agit hic Theodoritus, & Philostorgius
 lib. III. cap. 23.) Tertia demum obsidio fuit anno Dom.
 359. Eusebio & Hypatio Coss. cujus meminit Ammianus
 in libro 18. & Zosimus lib. 3. Valesius in dictum Ammi-
 ani locum, pag. 246.

ἡ ἐκείνῳ βλασφημίας ἀφεικῆσαν, ἢ ἀκραφῆν ἢ
 ἢ ἀκέραιον τὸ ἀποτολικὸν χαρακτῆρα φυλάττειν.
 I Τρίτος ὁ μέγας ἀνέστη Μελέτιος, ὃς τῷ Θεολο-
 γίας χάριτος ὑπέδειξε τιμὴν θύμτητα. οἷον γὰρ πη-
 γαμὴ τῇ ἀληθείᾳ χρησάμενος, ὃς τὸ περιττὸν, ὃς
 τὸ ἐλλείπειν διέφυγεν. θύμτητας δὲ πλείους παρὰ
 τὴν πλῆθος προσφερομένης, ὃς συντομον αὐτοῖς προ-
 σενεῖν ἀντιβολήτων διδασκαλίαν, τρεῖς ὑποδεί-
 ζας δακτύλους, εἴτα τὴν δύο συναγαγὼν ὃς τὴν ἑνὰ
 κατέλιπον, τιμὴν ἀξίεπαυον ἐκείνῳ ἀφῆκε Φωτῆν.
 Τρία τὰ νοήματα ὡς ἐνὶ δὲ ἀφελεγόμεθα. κατὰ
 ταύτης τὴν διδασκαλίαν οἱ τὴν Ἀρείου νόσον ἐν τῇ Ἰου-
 λῆ περιφέροντες, τὰς γλώττας ἐκίνησαν ὃς συκο-
 φαντίαν ἐξύφηναν, τὰ Σεβαστίου Φρονεῖν τὸν Θεῖον
 εἰρηκότες Μελέτιον. ὃς ἐπιστὰς γὰρ τὴν Εὐρείον ἐκείνῳ
 ὃς τῇ δὲ κακίᾳ ῥαδίως Φερόμενος, ὃς παρὲς βίασαν
 εἰς τὴν οἰκίαν ἐξοστρακίσαι πατέριδα. ὃς ὁ Θεολόγος
 Εὐζόϊον ἀντ' ἐκείνῳ προβάλλωντο, προφανῶς τῷ
 Ἀρείῳ δογματῶν συνήγορον. σὺν Ἀρείῳ γὰρ ὃς τῷ
 ἀφελεγόμενος, ὃς μέγας Ἀλέξανδρος ἀπεκί-
 20 ρυξεν. ὁ δὲ γὰρ, τὸ ὕμνον πλῆθος ὃς τὸ νόσον
 εἰσδεδωμένον ἀποκερθεῖν, εἰς τὴν ἀποτολικὴν ἐκκλησίαν
 2 τὴν τῇ καλυμένη παλαιᾷ διακειμένη ἡθροίζον-
 3 το. Τετάρτον μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κατὰ Εὐ-
 σταθίου τὴν παιδοφίμην γέννημένης ἐπιστάδας, διέλε-
 25 σαν τὴν Ἀρειανικὴν ἀνεχόμενοι βδελυρίας, ὃς χρηστὴν
 τὴν μαλακίαν προσδεχόμενοι. ἐπειδὴ δὲ εἶδον τὴν
 ἀσέβειαν παρ' αὐτοῖς αὐξανόμενῃ, ὃς τὴν μὲν τῷ
 ἀποτολικῶν ἀντιχομένους δογματῶν, καὶ προφανῶς
 πολυμύτους, ὃς κρύβδην ἐπισταυνομένους, ὃς τὴν μὲν
 30 Θεῖον ἐξελαθέντα Μελέτιον, Εὐζόϊον δὲ τὴν ἀίρεσιν
 προσάτην ἀντ' ἐκείνῳ προεδρίαν διζάμενον, τῷ
 ὡς τὸ Λόγῳ ἀντιμνησθῆσαι εἰρημένον ὡς ὡς ὡς

phemia distabat plurimum, puram tamen ac S. A. C.
 sinceram Apostolicæ doctrinæ notam haud- IV.
 quaquam retinebat. Tertius demum surrexit
 magnus Meletius, & quamnam esset recta
 Theologiæ regula demonstravit. Ad verita- Meletii se-
 tem enim tanquam ad amissim cuncta diri- na doctrinā
 gens, ne quid plus, neve minus iusto dice-
 rer, cavit. Cumque ingens plausus & accla-
 matio multitudinis secuta esset, cunctique
 illum orarent ut compendiarium ipsis doctri-
 nam traderet, ostensis tribus digitis, ac dein-
 802. l. 15. cap. 28.
 de duobus compressis, unoque ut erat reli-
 cto, memorabilem illam protulit sententiam,
 Tria sunt quæ intelliguntur: sed tanquam
 unum alloquimur. Verum ii quorum ani-
 mos Ariana labe infecerat, adversus hanc
 doctrinam linguas suas exacerunt, & ca-
 lumniam texuerunt Divino Meletio, quasi
 is Sabellii dogma sequeretur. Et Euripo il-
 lo qui huc atque illuc temere ferebatur, in
 sententiam suam pertracto, effecerunt ut ille
 in patriam suam relegaretur. Statimque Eu-
 zoiū in ejus locum substituerunt, qui opi-
 nionibus Arii palam patrocinabatur. Hunc
 enim adhuc diaconatus officio fungentem,
 magnus Alexander una cum Ario damnavit.
 Mox igitur sanior pars populi, ab iis
 qui Ariana labe contacti erant sese abrum-
 pens, in Apostolica Ecclesia quæ in veteri
 ut vocant urbe sita est, congregari cœpit.
 Etenim post infidias eximio illi Eustathio
 structas, triginta deinceps annos impieta-
 tem Arianorum pertulerant, res in meliorem
 statum mutatum iri sperantes. Sed cum im-
 pietatem magis magisque apud se crescere
 viderent, & eos quidem qui Apostolicam
 doctrinam servabant, tum aperte oppugnari,
 tum occultis insidiis peti; ac divinum qui-
 dem Meletium exturbari; Euzoiū vero
 patronum sectæ Arianorum in ejus locum
 substitui, recordati tunc sunt eorum quæ
 dicta sunt olim beato Lot: Servans serva

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τρίτος Μελέτιος] Primus sermo quem Meletius ha-
 buit ad populum Antiochenum, refertur ab Epiphano in
 hæresi Semiarianorum cap. XXIX. Ubi multa subjun-
 git de Meletio, & quodnam fuerit hominum ejus ætatis
 de illo iudicium.

2 Τὸ ἐν τῇ καλυμένη παλαιᾷ] Supplendum πέλει. An-
 tiochia enim ex multis urbibus constabat, ut ex Libanii
 Antiochico jam supra notavi. Harum una vocabatur
 Παλαιὰ, quæ scilicet primum constructa fuerat. In ea re-
 gione urbis Antiochiæ sita erat Ecclesia quam Theodoritus
 Apostolicam vocat, id est ab Apostolis fundatam,
 in qua Petrus Apostolus primum resederat. Unde Ec-
 clesia illa etiam Παλαιὰ dicta est, tum quod ipsa esset ve-
 tustissima ac veluti Mater cæterarum: tum quod sita esset
 in regione urbis ita cognominata. Certe auctor Chroni-
 ci Alexandrini Ecclesiam illam Παλαιὰν vocat, ubi agit de
 reditu Meletii regnante Juliano. Athanasius quoque in
 Epistola synodica ad Antiochenos, Ecclesiam illam sic
 appellat.

3 Τριτάτον μὲν γὰρ ἐπὶ] Eustathius Episcopatu Antio-
 cheno exutus est anno Christi 330. ut observavi in an-
 notationibus Eusebianis pag. 614. Post ejus depositionem

nem, scribit Theodoritus Catholicos Arianis permistos
 mansisse, nec se ab eorum communione separasse per an-
 nos 30, donec pulso Meletio Euzoius Arius Antioche-
 nam sedem occupavit. Id factum est anno Christi 361.
 Nam Meletius anno Christi 360. ad Antiochenam sedem
 translatus fuerat, si Baronio credimus. Verius enim
 mihi videtur hæc Meletii translatio conferri posse in an-
 num Christi 361. Quippe Meletius pulso Eustathio, E-
 piscopus Sebasie factus est in synodo Constantinopolita-
 na anno Christi 360, ut supra notavi ex Chronico Ale-
 xandrino. Nec verisimile est eodem anno translatus il-
 lum fuisse ad sedem Antiochenam, aut eodem anno *du-
 as magnas synodos fuisse celebratas, Constantinopoli sci-
 licet & Antiochiæ. Certe Socrates in lib. 2. disertè scri-
 bit, Antiochenam synodum cujus hic meminit Theodo-
 ritus, celebratam fuisse Tauro & Florentio Coss. id est
 anno Christi 361. Porro Theodoritus, tam translatio-
 nem, quam depositionem Meletii junctim in hoc capite
 retulit, eo quod modicum temporis spatium inter utram-
 que intercessisset. Causam autem depositionis, seu præ-
 textum potius, refert Hieronymus in Chronico, & Epi-
 phanius in hæresi Semiarianorum, quod scilicet Clericos
 ab Eudoxio depositos in communionem suscepisset.

VARIORUM.

* Valesius arbitrat Synodum Antiochenam in causa
 Meletii habitam, de qua hic Theod. eandem esse cum illa
 de qua Socr. lib. II. cap. 45. quam ait anno sequenti An-
 tiochiæ celebratam. Sed tam Valesius quam Baronius,
 alique, duas Synodos Antiochenas diversis annis congre-
 gas perperam confundunt. Prior Synodus anno 360
 coacta, in eaque Meletius è sede Sebasienæ ad Antiochen-
 sem translatus. Hanc Theodoritus & Libellus Synodicus
 disertè memorant: de Translatione vero Meletii in ea facta
 agunt Socr. lib. II. cap. 44. Soz. lib. IV. cap. 28. Philo-

logius lib. V. cap. 1. & Hieronymus in Chronico juxta
 editionem Scaligeri ad annum Abrahami 2376. qui cum
 mense Septembri anni Chr. 360 definit. Ex quo con-
 stat Meletium anno 360, non vero 361, ut male Valesius
 autumat, ad Antiochenam sedem translatus. Præterea
 Socrates citatus dicit id factum, Concilio apud Constanti-
 nopolim congregato, id est, dum Concilium Constantinopo-
 litanum anno præcedenti inceptum, nondum absolutum
 esset. Quare uno eodemque anno duæ magnæ Synodi
 coactæ. Ant. Pagi ad ann. 360. n. V.

SÆC. animam tuam. Memoria quoque repetierunt Evangelicas leges, quæ diserte præcipiunt: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue illum & projice abs te. Eandemque legem de manu ac pede Dominus tulit, hæc addens: Melius enim est tibi, ut percat unum ex membris tuis, quam ut totum corpus mittatur in gehennam. Et Antiochenfis quidem Ecclesiæ divisio contigit in hunc modum.

CAPUT XXXII.

De Eusebio Episcopo Samosatensi.

Supra, cap. 31.

PORRO admirandus Eusebius, cui, ut supra retuli, commendatum fuerat commune decretum, cum pacta conventa violari cerneret, in urbem sibi commissam reversus est. Ariani vero metuentes ne propriis subscriptionibus convincerentur, suaserunt Constantio ut mitteret quendam, qui decretum illud repeteret ab Eusebio. Quibus obsecutus Imperator, unum ex iis misit, qui permutatis equis publicis itinera conficere, & quam celerrime responsa perferre solent. Is cum ad Eusebium venisset, & Imperatoris ei mandata exposuisset, tunc admirandus Eusebius, Non possum, inquit, commune depositum restituere, nisi congregatis prius universis Episcopis qui mihi illud commendarunt. Et nuntius quidem hæc ad Imperatorem retulit. Hic vero ira succensus, denuo scripsit, decretum reddi jubens. Adjecitque mandasse se, ut dextra illi manus abscinderetur, nisi decretum reddidisset. Verum hæc terroris tantum incutiendi causa scripserat. Perlatori enim epistolæ mandavit, ne id quod ipse minatus fuerat exequeretur. At divinus ille vir, perlectis Imperatoris literis, cum supplicium quod ipsi intentabatur didicisset, una cum dextra sinistram quoque manum protendit, ambas abscindi jubens. Nam decretum, inquit, non reddam, quo Arianorum improbitas apertissime convincitur. Hanc ejus fortitudinem cum Constantius cognovisset, & tunc laudavit plurimum, & postea mirari non desit. Nam & inimici excellentem adversariorum virtutem admirantur, rerum gestarum magnitudine compulsi. Per idem tempus Constantius cum accepisset Julianum, quem in Europa Cæsarem constituerat, res novas moliri, & contra auctorem suum copias cogere, & Syria digressus, in Cilicia extremum diem obiit. Neque enim eum adiutorem habuit, quem pater ipsi reliquerat; quippe qui paternæ pietatis hæreditatem integram atque illibatam non servasset. Quam ob causam moriens acerbè lamentatus est, quod fidem immutavisset.

Soz. l. II. cap. 47. Soz. V. 1.

Explicit Liber secundus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ΄.

Περὶ Εὐσεβίου ἐπισκόπου Σαμοσατῶν.

Εὐσεβίος δὲ ὁ θαυμασίος ὃς καὶ πρόδωκεν ἐμνήσθη, ὁ τὸ ψήφισμα τὸ κοινὸν πεποιηθεὶς, τῷ συνηκῶν τὴν παράδοσιν θαυμάσιος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστρέψας, εἰς τὴν πόλιν. οἱ δὲ τὸν ἔγραψαν ἔλεγον ὅτι ὑποφωτισμένοι, τὸν Κωνσταντῖνον ἐπέστησαν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ δὴ πεποιθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἀπέστειλε πρὸς τοὺς χριστιανούς, τὴν πόλιν ἀλλοτρίοις ἵπποις ἐλαυνεῖν εἰσάγοντας καὶ τὰς ἀπὸ τῆς πόλεως ἀφίκεται. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο καὶ τὰ παρὰ βασιλέως ἀπήγγειλεν ἑκ ἀνέχοντα, ἔφη Εὐσεβίος ὁ θαυμασίος, τὴν κοινὴν ἀποδοῦναι παρακαλεσθῆναι, πρὶν ἂν ἅπαντες οἱ διδασκόμενοι ταῦτα γίνοντο. ταῦτα ὁ μὲν ἀπήγγειλε τῷ πεπομφότι. ὁ δὲ, τῷ θυμῷ ζήσας, ἐπέστειλεν αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι παρεγλυῶν καὶ προσθεῖναι ὡς προσέταξε ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ καὶ χεῖρα καὶ δεξιάν, εἰ μὴ δίδῃ τὸ ψήφισμα. ταῦτα μὲν τοὶ διδασκόμενοι ἔγραψαν. τῷ δὲ κομίζοντι ἐπιστολὴν ἀπηγγέλλοντες, ὡς ἡπίλυσεν δεῖσθαι. ἐπὶ δὲ τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς ἀναπύσας ὁ θεὸς ἐκείνος ἀνὴρ, εἶδεν ὅτι τοῖς γράμμασιν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἡπίλυσεν κόλασιν, μετὰ τῆς δεξιᾶς καὶ τὴν εὐαγγελίαν παρέθηκεν, ἅμω τὸ χεῖρ τιμῆν παρεγλυῶν. τὸ γὰρ ψήφισμα ἔφη ὅτι δώσω, τῆς Ἀρειανικῆς μαχόμενος ἐκκλησίαν ὅσα σαφῶς ταύτην αὐτῷ τὴν ἀνδρείαν μαθὼν ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ τότε ἠγάδη, καὶ διετέλεθαι θαυμάζων. θαυμάζοντες γὰρ καὶ δυσμενεῖς τὰ τῶν ἀντιπάλων πλεονεκτήματα, ὡς τῷ μεγέθει τῶν πραττομένων ἀναγκασμένοι. καὶ τῶν τῶν χρόνον ὁ Κωνσταντῖνος πύθοντο ὅτι Ἰουλιανὸς ὃν τῆς Εὐρώπης ἀπέφηνε Κᾶσαρ, μειζόων πραξμάτων ἐφίεται, καὶ καὶ τῶν πετιμνηκῶν γραπταὶ συμμαχίαι, ἀπὸ μὲν τῆς Συρίας ἀπῆρκεν, ὅτι τῇ Κιλικίᾳ τὸν βίον κατέλυσε. καὶ γὰρ εἶχεν ἐπὶ κήρυκτον ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατέλλοιπε, τῆς πατρῴας θυσίας ἀσύνον καὶ φυλάσσας τὸν κληρον. καὶ δὴ ἐνεκα πικρῶς ὠλοφύρετο τῆς πίστεως τὴν μετάθεσιν.

Τὸ δὲ δεύτερον λόγος τέλος.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸν ἔγραψαν ἔλεγον] In Manuscripto codice Savillii scriptum est ἔγραψαν. Codex vero Leonis Allatii habet ἀπὸ τῶν ἔγραψαν.

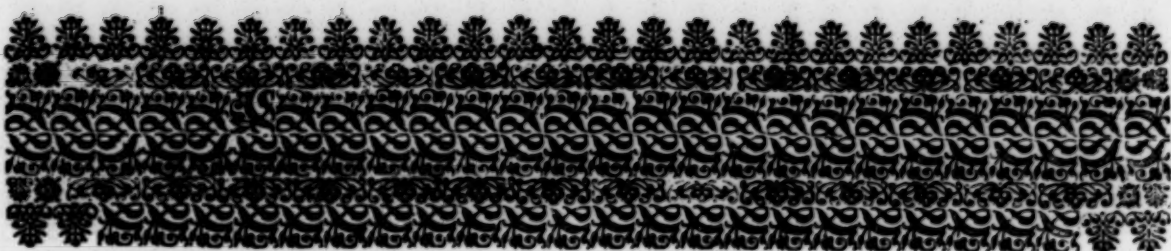
ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
Ἱστορίας λόγος Γ'.

α	Περὶ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας.
β	Ὡς παίδων ἐν θυσίαις τραφεῖς, ἐξῆλθεν εἰς ἀσέβειαν.
γ	Ὅπως τὰ πρῶτα τινὲς ἀσέβειαν κρύπτων, αὐτῶν ὑπερὶ ἐγγύμων.
δ	Περὶ τῆς ἐπαγόδου τῆς ἐπισκόπων.
ε	Περὶ τῆς Παυλίνης χειροτονίας.
ς	Ὅτι ἡ Φιλανθρωπία χρώματος, ἀλλὰ φθόνου βαλλόμενος, παρὰ τῆς θυσίας οὐκ ἀνήλ.
ζ	Ὅσα καὶ ποία κατὰ τῆς Χριστιανῶν ἐτόλμισαν Ἕλληνες, παρ' αὐτοῦ λαβόντες ἔχουσαι.
η	Τίνα καὶ Χριστιανῶν ἐνομοθέτησιν.
θ	Περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀγίας Ἀθανασίου καὶ Φυγῆς.
ι	Τὰ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν ἐν Δάφῃ καὶ τὸν ἄγιον Βάβυλαν.
ια	Περὶ Θεοδώρου τοῦ ὁμολογητῆ.
ιβ	Περὶ τῆς δημεύσεως τῆς ἱερῶν κεκληλίων καὶ τῆς τῆς σιτηρεσίας ἀφαίρεστος.
ιγ	Τὰ καὶ Ἰουλιανὸν τὸν θῆον τῆ βασιλείας καὶ τοὺς ἄλλους ἀσέβεις.
ιδ	Περὶ τοῦ Ὑιοῦ τοῦ ἱερέως.
ιε	Περὶ Ἰουβεντίνου καὶ Μαξιμίου τῆς Ῥωμαίων.
ισ	Περὶ Βαλεντιανοῦ τοῦ ὑπερὶ βασιλεύσαντος.
ις	Περὶ τῆς ἄλλων ὁμολογητῶν.
ιη	Περὶ Ἀρτεμίου τῆ δουκός.
ιθ	Περὶ Ποπλίας τῆς ἀρχόνου καὶ τῆς καὶ Θεὸν παρρησίας.
κ	Τὰ καὶ Ἰουδαίους καὶ τινὲς τῆς οἰκοδομίας ὀπλιχέουσι, καὶ τὰς ἐπιτεχθείσας αὐτοῖς θηλάτους πληγὰς.
κα	Περὶ τῆς καὶ Περσῶν στρατίας.
κε	Περὶ τῆς τοῦ πολιτευομένου τοῦ Βερροιάϊου παρρησίας.
κγ	Περὶ τῆς τοῦ παιδαγωγῶν παρρησίας.
κδ	Περὶ τῆς τοῦ ἀγίου Ἰουλιανοῦ τοῦ μονάζοντος προφητείας.
κε	Περὶ τῆς ἐν Περσίδι γεγενημένης σφαγῆς Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως.
κς	Περὶ τῆς ἐν Κάρραις μετὰ τινὲς ἀναίρεσιν αὐτοῦ Φαραθείσης γεγενημένης.
κζ	Περὶ τῆς ἐν τοῖς βασιλείαις Ἀνποχείας εὐρεθείσων κεφαλῶν.
κη	Περὶ τῆς ἐν Ἀνποχείᾳ παιδὶ μὲν γεγενημένης χορείας.

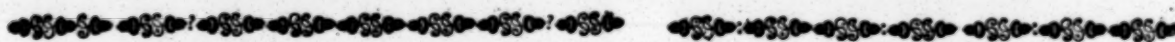

*IN LIBRO TERTIO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
hæc continentur.*

- CAP. I. **D**E Imperio Juliani.
- II. Quomodo Julianus ab ineunte ætate in religione Christiana educatus, ad impietatem descivit.
- III. Quomodo Julianus cum impietatem prius diffimulasset, postea patefecit.
- IV. De reditu Episcoporum.
- V. De ordinatione Paulini.
- VI. Quomodo Julianus Christianos aperte occidere noluit, non clementia erga illos, sed invidia motus.
- VII. Quot & quanta pagani adversus Christianos ausi sint, à Juliano licentiam nacti.
- VIII. Quas adversus Christianos leges tulerit Julianus.
- IX. De relegatione & fuga magni Athanasii.
- X. De Apolline Daphnæo & de sancto Babyla.
- XI. De Theodoro Confessore.
- XII. De sacris vasis fisco vindicatis: & de annona adempta.
- XIII. De vindicta Dei in Julianum Imperatoris avunculum, & in alios impios.
- XIV. De filio Sacerdotis.
- XV. De Juventino & Maximo Romanis.
- XVI. De Valentiniano qui postea imperavit.
- XVII. De aliis Confessoribus.
- XVIII. De Artemio duce.
- XIX. De Publia Diaconissa & de religiosa ejusdem libertate.
- XX. De Judæis Templum instaurare aggressis, & de plagis quæ eis divinitus inflictæ sunt.
- XXI. De expeditione Juliani adversus Persas.
- XXII. De libertate ac fiducia decurionis Berœensis.
- XXIII. De prædicatione Pædagogi.
- XXIV. De prædicatione sancti Juliani Monachi.
- XXV. De Juliani Imp. cæde in Perside.
- XXVI. De magicis maleficiis post ejus obitum repertis apud Carras.
- XXVII. De capitibus humanis quæ Antiochiæ in Palatio inventa sunt.
- XXVIII. De publica lætitia ac festivitate Antiochenorum ob Juliani cædem.

ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ THEODORITI
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ EPISCOPI CYRI
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ECCLESIASTICÆ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ HISTORIÆ
ΛΟΓΟΣ Γ. 5 LIBER III.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας.

Κωνσταντῖος μὲν δὴ γεννῶν καὶ οὐδ' ὁρόμενος ὑπέ-
στρεψε τὸν βίον, ὅτι τῆς πατρὸς πίστεως παρε-
τράπη. Ἰουλιανὸς δὲ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν 10
Ἀσίαν ἀναβάντων, ἐπέβητο τοῦ Κωνσταντίου τὴν πε-
λευτὴν, καὶ θαρρῆσας ὡς οὐδὲνα ἀντίπαλον ἔχων, καὶ
βασιλείαν παρέλαβεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὡς παιδὲν ἐν βυστίᾳ τραπεὶς ἐξώκαλεν εἰς 15
ἀσέβειαν.

Ὅστις νέαν μὲν ἄγων τὴν ἡλικίαν σὺν Γάλλῳ
τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀνηβὸς ὢν ἐπὶ, τὴν τῆς βύ-
σσεως διδασκαλίαν ἔλαβε θηλιῷ. Καὶ μὲν δὴ καὶ
παιδείας γινόμενος καὶ ἔφηβος, τῆς αὐτῆς μετε- 20
λάβηκεν. δίδοντας δὲ τὸν Κωνσταντῖον τοὺς γὰρ γένει
παιδείας ἀνὴρ δειμαίνων τὰς τυραννίδας· καὶ
τοῦ τῆς ἀναγωγῆς ἡγεῖσθαι χοροῦ, καὶ τὰς ἱερὰς
βίβλους ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς συλλόγοις ὑπανεγί-
νωσκε τῷ λαῷ καὶ σπὸν μαρτύρων ἐδομήσατο μὲν, 25
οὐ παρεστέλλαντο δὲ οἱ μάρτυρες, τὴν εἰς ἀσέβει-
αν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀσέβειαν. τῆς γὰρ δὴ
θιμελίας τὸ τῆς ἐκείνου γνώμης μιμησάμενος ἀδέ-
βαιον, πρὶν ἱερῶσθαι κατέπεσε. τὰ μὲν δὴ τῆς
πρώτης ἡλικίας αὐτοῦ καὶ τῆς δευτέρας ἐν τῷ 30
τοῖς ἰω.

CAPUT I.

De Imperio Juliani.

Constantius quidem, dolens ac ge- Soc. l. III.
mens quod à paterna fide deflexisset, cap. 1.
ex hac luce migravit. Julianus vero,
cum ex Europa in Asiam transgressurus
esset, de Constantii morte certior est fa-
ctus; sumptaque fiducia, utpote qui nul-
lum jam haberet adversarium, Imperium oc-
cupavit.

CAPUT II.

Quomodo Julianus in religione Christiana ab
inveniente aetate educatus, ad impietatem de-
scendit.

Hic in tenera aetate, adhuc impubes, Soc. l. V.
una cum Gallo fratre lac suxerat piæ c. 2.
doctrinæ. Sed & postea, cum pubertatis an-
nos attingisset jamque inter ephebos esset,
eandem doctrinam retinuit. * Veritus ta-
men Constantium, qui tyrannidis metu pro-
pinquos suos interficiebat, in lectorum nu-
merum adscriptus est, & sacros libros in
Ecclesiasticis conventibus populo recitavit.
Basilicam quoque in honorem Martyrum
extruxit: sed Martyres eum ad impietatem
quandoque defecturum prævidentes, id ab
eo munus accipere recusarunt. Nam cum
fundamenta instabilitatem mentis illius imi-
tata essent, basilica priusquam dedicaretur,
collapsa est. Et prima quidem illius ætas
& secuta deinde adolescentia, hujusmodi
fuit.

VARIORUM ANNOTATIONES.

* Veritus tamen Constantium] Planior mihi videtur Christophorsoni interpretatio, nam veritus Constantium. Malior
tamen reddere imo veritus, &c.

Quomodo Julianus cum impietatem prius dissimulasset, postea patefecit.

Ὅπως τὰ πρῶτα τὴν ἀσέβειαν κρύπτων, ὕστερον αὐτὴν ἐγύμνωσε.

SED cum Constantius in Occidentis partes profecturus: nam belli adversus Magnentium gerendi necessitas eo illum vocabat: Gallum Orienti Cæsarem præfecisset, qui & pius tum erat, & pietatem usque ad exitum vitæ constanter retinuit: Tum vero Julianus, utilem quidem ac salutarem metum abiecit ex animo. Assumpta autem majore quam debuerat fiducia, Imperii cupiditate exarsit. Hujus rei causa Græciam circumiens, Vates quærebat & ariolos, scire cupiens num quandoque compos fieret votorum suorum. Tandemque incidit in hominem quendam, qui hæc se prædicturum pollicebatur. Qui cum in idolorum templum eum perduxisset, & in adyta ingredi jussisset, seductores dæmones invocare cepit. Cumque isti terribili, ut solent, specie apparuissent, metu compulsus Julianus, crucis signum fronti impressit. Tunc vero dæmones signum Dominici tropæi cernentes, seque per id vi-

Crucis signum dæmones abieci.

ctos recordati, protinus evanuerunt. Præstigiator vero qui causam fugæ probe norat, Julianum objurgavit. Verum ille & timorem suum ei aperuit, & virtutem crucis magnopere mirari se dixit: dæmones enim, cum ejus signum ferre non possent, aufugisse. At præstigiator: Cave, inquit, hoc putes, vir bone. Non enim timuerunt illi, ut tu censeres: sed factum tuum abominati recesserunt. Hoc modo cum miserum illum decipisset, sacris initiavit, & nefario scelere implevit. Ita cupiditas Imperii infelicissimum Julianum pietate spoliavit. Et tamen Imperium adeptus, impietatem suam diu dissimulavit. Milites enim præcipue formidabat, qui Christianæ religionis doctrinam erant amplexi. Nam primus omnium Constantinus, Princeps omni laude dignissimus, cum eos priori superstitionis errore liberasset, veritatis præceptis imbuerat. Deinde vero ejus filii, traditam ipsis à Patre doctrinam, in eorum animis confirmaverant. Et si enim Constantius, deceptus ab iis quibus se regendum permiserat, consubstantialis vocabulum non admisit, sensum tamen ejus sincere

Constantius consubstantialis sensum amplectens.

ΕΠΕΙ δὲ εἰς τὴν ἐσπέραν ἀπαίρειν Κωνσταντῖνος, ἐκείνῳ γὰρ αὐτὸν ἔλκεν ὁ παῖς Μαγνέντιον πόλεμος, καίσαρα τῆς εἰσας τὸν Γάλλον ἀσέβην, θιστῇ τε ὄντα, καὶ εἰς τέλος γε ἀφαιμένα, τὸ μὲν δὲ ὁμοιωφρόν διός Ἰουλιανὸς ἐπέδασε τῆς ψυχῆς. θάρσος δὲ λαβὼν ὡς ἐκ ὠφέλει, τῶν βασιλικῶν ἐπιθύμῳσι σήπτερον. ὃ δὲ ἐνεκα τῶν ἑλ- λάδα θεοσοφῶν, μάντις ἐπεζητεῖ καὶ χρησμολόγους, εἰ τυζέται τῷ πεθυμῶν μαθεῖν ἱμερόμενος. ἀπειτυχάνει δὲ ἀνθρώπων, ταῦτα προέλεον ὑπὲρ αἰνῶν. ὅς τε τον εἰς εἰδωλικὸν σιγὸν ἀγαθόν, καὶ εἰσω γενέσθαι τῶν ἀδύτων ὡδωκευάσας, ἀπαπῶ- νας ἐκάλεισε δαίμονας. ἐκείνων δὲ μὲν τῆς συνήθους φαντασίας ὅτι φανέντων, ἠνάγκασε τῷ τον τὸ διός ὅτι θεῶναι τὰς μετώπων τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον οἱ δὲ τοῦ δεσποτικοῦ τροπαίου τὸν τύπον ἰδόντες, καὶ τῆς σφατέρας ἥτης ἀναμνησθέντες, φροῦδι παρα- τίχα ἐγένοντο. σιωπῆς δὲ ὁ γόης ἐκείνος τῆς φυγῆς τῶν αἰτίαν, ἐπεμέμφατο τούτῳ. Ἰουλιανὸς δὲ καὶ τὸ διός ἐδήλωσε, καὶ τοῦ σταυροῦ θαυμάζων ἔφησε τῶν ἰσχυῶν. ἀπέδρασαν γὰρ οἱ δαίμονες, τούτῳ τὸν τύπον οὐκ ἐνέχοντες ἰδεῖν. μὴ δὲ τοῦτο ὑπο- λάβῃς ὡς ἀγαθὸν, ὁ γόης ἔφη. οὐ γὰρ ἔδωσαν ὡς γε σὺ φῆς, ἀλλὰ βδελυξάμενοι τὸ ὡδὸν σου γινώ- μενοι, ἔχοντο. ἔπειτα βυκολήσας τὸν δαίμονα, ἐμύ- ησέ τε καὶ τοῦ μύσους ἐπέπλησε. καὶ ἡ τῆς βα- σιλείας ὁπιθυμία, ἥ θιστείας ἐγύμνωσε τὸν τρισ- ἀθλιον. ὡδωλαβὼν δὲ ὅμως τῶν δυνατείαν, ἐπὶ πλείστον ἔκρυψε τῶν ἀσέβειαν. ἀφαιρόντως γὰρ ἐδίδει τοὺς γραπτάς, τὰ τῆς θιστείας εἰσδιδ- γμῶν μαθήματα. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ παῖς φημι Κωνσταντῖνος, ἥ παρὶς ἐξαπάτης ἐλευ- θερώσας, ἐξεπαίδευσεν τὰ τῆς ἀληθείας μαθήματα. ἔπειτα δὲ οἱ ἐκείνου παῖδες, βίβαιοτέρων ἐν αὐ- τοῖς τῶν ὡδὸν τῶν πατρὸς γεννημῶν διδασκα- λίαν εἰργάσαντο. βεῖ γὰρ καὶ τοῦ ὁμοουσίου τὸ ὡ- δωσθημα βυκοληθεῖς ὑπὸ τῶν ἀγόντων αὐτὸν ὁ Κων- σταντῖνος ἐπροσίετο, ἥ γὰρ τῶν διάνοιαν ἀκραφίως

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Περιτομήναι δὲ ἀνθρώπων] Ex Eunapio scimus Julia- num familiariter usum fuisse Maximo Ephesio, Aedefio, Chrysantio Sardonio, Eusebio, Prisco, Iamblichio, aliisque illorum temporum Magis ejus, quæ sit per invocationem dæmonum, peritissimis.

b Εἰ γὰρ καὶ τοῦ ὁμοουσίου τὸ ὡδωσθημα βυκοληθεῖς ὡς ἡ- σθη ad ἀντικρὺς ἀπεικονίσθη] Hic disertè testatur Theodori- tus, ipsum Constantium Imperatorem, qui Homousii defensoribus infensissimus fuit, revera Catholicum semper fuisse. Theodoriti testimonium non parum confirmant summa præconia, quibus eundem Imperatorem exornat Gregorius Nazianzenus in priori Investiva adversus Julia- num; ubi inter alia Constantium appellat θειότατον βασιλέ- α καὶ φιλοχριστιανόν, Imperatorem divinissimum Christianique amantissimum. Quas laudes in Constantium nunquam certe concessisset Nazianzenus, utpote qui vir fuit appri- me Catholicus, & Arianorum hostis professus, si Arianam impietatem revera imbibisset ipsum putasset. Accedit, quod fidei confessiones, quæ ab Arianis Conciliabulis sub Con- stantio congregatis editæ fuere, pleræque omnes eandem

fidem verbo tenus profiteantur, quæ in Nicæna Synodo sancita fuerat, nisi quod Homousii vocem omittant. Di- cunt Christum Deum, Deum verum, imo natura verum & perfectum Deum; Creaturam illum esse, tanquam di- ctu nefas abominantur: ante omnia sæcula existisse ipsum profitentur. Et quid non dicunt quod Catholici dixerunt, præterquam quod unam illam ὁμοουσίαν vocem omittant? Nimirum probe norant Sophistæ, pium & Catholicum Im- peratoris animum impia ipsorum placita, si simpliciter & sine fūco proponerentur, nequaquam ferre potuisse. Ita- que qui summus erat Patronus Arianorum, semper genui- na Arii placita ex animo detestatus est: qui vero rursus Catholicorum acerrimus persecutor fuit, Catholicam re- vera fidem ac sententiam semper ipse retinuit. Scilicet hoc tantum prodigium ut in orbe Christiano conspicere- tur, effecit Arianorum fraudulentia, à viris bonis nun- quam satis detestanda. Cl. Bullus in Epilogo Defensionis Fidei Nicæna, ubi insuper observat, non modo plebem Chri- stianam, sed etiam Episcopos multos Arianis fuisse, qui ta- men Arianismum nunquam amplexi sunt.

ὁμολόγη. γήσων γὰρ τὸν Θεὸν τὸ αἶμα ἐκ τῆς
 Πατρὸς μεγαλημύον τὸν Θεὸν λόγον ἀνόμαζε, καὶ τὴν
 κτίσμα λέγειν τολμῶντας, ἀπικρυς ἀπικρύτης ἢ
 ὅ τῶν εἰδώλων πατελῶς ἀπηγόρευε θεραπείαν.
 ἔρω δὲ αὐτῷ καὶ ἕτερον ἀξίεπαυον, ἱκανὸν τεκμηρί-
 ωσαι τὴν πρὸς τὰ θεῖα σπουδήν. ὃ γὰρ δὴ τῶ
 πρὸς Μαγνέντιον πολέμῳ ἀπασιν συναλίσσας τὴν
 στρατὸν, μετὰ λαχὲν ἀπαντας τῶν θεῶν συνεβύ-
 λησε μυστηρίων αἰ μὲν ἀδελφὸν εἶναι λέγων τοῦ
 βίου τὸ τέλος, ὅχ ἤκιστα δὲ ὃ πολέμῳ, μὲν
 1 ὡν ἐκατέρωθεν ἀφιμένον καὶ βελῶν ἢ πέλτεον καὶ
 δρεάσαν, καὶ μὲν δὴ καὶ ξιφῶν καὶ κοπίδων ἐπι-
 φερομένων καὶ ἄλλων ὀργάνων, δι' ὧν ὁ βίαιος
 ἐπάγεται θάνατος. ὅ δὲ ἔπειτα, χρὴ ἔχειν τιμὴν
 ἀξιοκτῆτον ἐκείνῳ ἔχειν σολιῶν, ἥς ὅτι μάλιστα
 15 ὃ ἐκείνῳ τῶ βίῳ δόξαται. εἰ δὲ τις τῆδε λαβεῖν
 2 ἢ ἀμπερόντη ἀναβάλλεται, νῦν ὃ ἐπιτύχον ἀπά-
 2 ρας οἶκαδε ἀπίτω. ὃ ἀμύητοις γὰρ συμπολεμῶν
 οὐκ ἀνέχομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῆς ἐπανόδου τῶν ἐπισκόπων.

20

Ταῦτα Ἰουλιανὸς (αὐτὸς ἐπιστάμνος, τὸ δυσ-
 σεβεῖς τῆς ψυχῆς οὐκ ἐπίδηλον εἶχεν. εἰς εὐ-
 1 νοίαν δὲ ἀπαντας ἐφελκόμενος, καὶ τοὺς ὑπὸ
 Κωνσταντίου τῶν ἐκκλησιῶν ἐξελαθέντας ἐπισκόπους
 καὶ τὰς ἐξαπατῶν τῆς οἰκουμένης οἰκουῦσας, εἰς
 15 τὰς οἰκείας ἐπανελθὼν ἐκκλησίας προσέταξε. τέ-
 τυ δὴ οὖν τοῦ νόμου πέντε, εἰς μὲν τὴν Ἀντιό-
 χειαν ἐπανῆλθεν ὁ θεῖος Μελέτιος· εἰς δὲ τὴν Ἀ-
 λεξάνδρειαν ὁ πολυύμνητος Ἀθανάσιος. Εὐσέβιος δὲ
 3 καὶ Ἰλάριος ὁ ἐκ τῆς Ἰταλίας, καὶ Λυκίτιος ὁ
 Σαρδὰ τὴν νῆσον ποιμαίνων λαχὼν, ὃ τῇ Θε-
 σαλίῳ τῇ πρὸς Αἰγυπτίον διήγον. ἐκεῖ γὰρ αὐ-
 τὸς ὁ Κωνσταντῖος ἐξωστράμωσεν. οὗτοι σὺν τοῖς ἄλ-
 3 λοις ὁμόφροσι κατὰ ταυτὸν γνώμονι, χρῆται τὰς
 ἐκκλησίας ἔλεγον εἰς μίαν συναγαγὼν συμφωνίαν.
 35 ὅ γὰρ μόνον αὐταῖς οἱ τὰ πάντα φρονῶντες ἐπολιόρ-
 κων, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ πρὸς ἑαυτὰς ἐσαΐαζον.
 καὶ γὰρ ὃ Ἀντιοχίᾳ, διχῇ τὸ ὑγιαίνειν σῶμα
 τῆς ἐκκλησίας διήρητο. οἱ πε γὰρ ἐξ ἀρχῆς Εὐσα-

confessus est. Deum enim Verbum ac ger-
 manum Filium ante omnia sæcula ex Patre
 genitum appellavit, eosque qui creaturam
 illum vocabant, palam damnavit. Cultum
 vero simulacrorum omnino prohibuit. A-
 liud præterea ejus facinus laude dignum
 commemorabo, ex quo abunde conjici pos-
 sit, quantum fuerit ejus erga res Divinas
 studium. Nam cum bellum gesturus esset
 adversus Magnentium, convocatis omni-
 bus copiis, hortatus est milites, ut Divi-
 ni baptismi sacramenta universi susciperent:
 semper quidem incertum esse dicens exitum
 vitæ, sed in bello maxime; ubi tot undi-
 que telorum, jaculorum, hastarumque mil-
 lia conjiciantur; gladii præterea ac secures
 & innumera alia instrumentorum genera
 præsentem mortem minentur. Quocirca u-
 numquemque pretiosam illam stolam indu-
 ere debere, qua maxime in futura illa vita
 opus habemus. Quod si quis, inquit, hanc
 vestem nunc differt accipere, hinc discedens
 revertatur domum. Non enim commilito-
 nes habere velim, qui non sint sacris initiati.

SÆC.
IV.Socr. l. II.
c. 32.
Milites
suos Baptis-
mum susci-
pere jubet.

CAPUT IV.

De reditu Episcoporum.

Hæc cum probe nosset Julianus, im-
 pietatem animi sui haudquaquam in
 apertum proferebat. Atque ut omnium
 benevolentiam sibi conciliaret, Episcopos
 qui à Constantio Ecclesiis suis pulsi, &
 in ultimas orbis Romani provincias rele-
 gati fuerant, ad suas sedes redire jussit.
 Qua lege promulgata, divinus Meletius
 Antiochiam, & celeberrimus Athanasius
 Alexandriam reversi sunt. Hilarius vero
 & Eusebius ab Italia, & Lucifer Episco-
 pus insulæ Sardinia, in Thebaide Æ-
 gypti provincia degebant. Illuc enim
 Constantius eos deportaverat. Hi cum
 aliis quibusdam ejusdem confessionis ac fi-
 dei in unum congregati, Ecclesias ad pri-
 stinam concordiam & unitatem revocandas
 esse dixerunt. Non enim solum oppugnaban-
 tur ab iis qui contrariam fidei doctrinam
 profitebantur: sed ipsæ quoque inter se Ec-
 clesie diffidebant. Etenim Antiochiæ, sa-
 num Ecclesiæ corpus duas in partes divi-
 sum erat. Nam & ii qui celeberrimi illius

Soz. l. V. c.

Meletius.
Athanasius.
Hilarius.
Eusebius.
Lucifer.Antiochia
divisi or-
thodoxi.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ πέλτεον καὶ δρεάσαν] Malim legere πέλτεον. Nam
 πέλτεον græce telum significat, sic dictum ἀπὸ τῆς πέλτεως
 quod est vibrare. Ferri tamen potest vulgata lectio. Nam
 & πέλτεος jaculum significat teste Hesychio. Unde & πέλ-
 τεος bellica machina videtur dicta.

2 Ἀμύητοις γὰρ συμπολεμῶν] Hanc Theodoriti narra-
 tionem de Constantio, valde suspectam habeo. Quomo-
 do enim Constantius milites in exercitu habere noluisse

sacro lavacro minime tinctos, cum ipse eo tempore non-
 dum esset baptizatus? Etenim diu postea, cum adversus
 Julianum expeditionem suscepisset, Antiochiæ baptizatus
 est ab Euzoio Episcopo.

3 Ὁ ἐκ τῆς Ἰταλίας] Rectius in edit. Basil. excusum est
 plurali numero οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας, licet Hilarius non ex Italia
 sed ex Galliis fuerit oriundus. [Ita quoque scriptum in-
 veni in Cod. Regio J. Pini.]

VARIORUM.

2 Ἐπιτύχον ἀπάρας, οἶκαδε ἀπίτω] Cum tantummodo
 Christianos baptizatos militiæ Constantius adscribi præce-
 perit, (inquit Baronius ad ann. 351. n. XVI.) inde acci-
 dit ut Gentiles, qui id facere recusarent, exuti militia, ad
 Paganitatem redacti. Pagani pariter, hoc est, non milites
 dicerentur: indeque etiam postea usu venit, ut Ethnicum
 omnes à Christianis Pagani sint nominati. Vide eundem
 Baronium in Notis ad Martyrologium Romanum, Januar.
 31. fusius differens quo tempore & qua occasione Paga-

nus pro Ethnicum usurpatus fuerit; qui ibi observat, primum
 quem invenerit antiquorum, qui vocabulum eo sensu acce-
 perit, esse Optatum Milevitanum, libro tertio contra Par-
 menianum.

b Τὸς ὑπὸ Κωνσταντίου] Id quidem Julianus fecisse vide-
 tur in odium Constantii, & regionum, quorum auctori-
 tate Catholici vexati fuerant, ministrorum, ut testatur
 Sozomenus lib. V. c. 5. Pertinent autem hæc ad ann. 362.

318

S. C. Eustathii causa sese ab aliis jam pridem abjunxerant, seorsum collectas agebant. Et illi qui una cum admirabili Meletio ab Ariana factione seiplos segregaverant, in Palæa quam vocant, divina Mystéria celebrabant. Horum tamen ac priorum illorum una eademque erat fidei confessio. Utrique enim pro doctrina fidei quæ Nicææ fuerat exposita, propugnabant. Sola eos contentio & erga Præsules suos benevolentia, à se invicem divellebat. Ac ne alterius quidem morte sedata est discordia. Nam cum ante ordinationem Meletii mortuus esset Eustathius, & pietatis cultores post exilium Meletii & ordinationem Euzoii, sese ab impiorum consortio subduxissent, & separatos conventus haberent, adduci non potuerunt Eustathiani, ut illis sese adjungerent. Hujus igitur concordie reparandæ viam ac rationem Eusebius tunc & Lucifer requirebant. Et Eusebius quidem oravit Luciferum ut Alexandriam peteret, & cum magno Athanasio ea de re communicaret. Ipse vero redintegrandæ concordie curam ac laborem suscepit.

θίς χάριν τῇ πανευφύμῃ τῶν ἄλλων ὑπηρεθόντες, καὶ αὐτοὺς σωτηροῦντο· καὶ οἱ μὲν Μελετίου τῆς θαυμασίας τῆς Ἀρειανικῆς συμμορίας χειροθετοῦντες, ὅτι τῇ χαλεμῇ παλαιᾷ ταῖς λειτουργίας ἐπέ- 1 2 τέλει τὰς θείας. καὶ ἡ μὲν τοῦτων καίκεων μία ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως. ἐκάτεροι γὰρ σύστημα τῆς ἐκτεθείσης ἐν Νικαίᾳ διδασκαλίας ὑποφράμας μόνῃ δὲ αὐτοὺς ἔειπεν ἅπ' ἀλλήλων δίτῃ, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἡγουμένους ἀγάθους. ὅτι γὰρ ὁ πατὴρ πε- 10 λευτὴ διέλυσε τὴν ἀγάθου. πρὸς γὰρ τῆς Μελετίου χειροτονίας Εὐσταθίου πεπλοθυκός, ὃς τῆς ὁσέβειας ἀντιχομένου μὲν τὴν Μελετίου μὴ ἐξορίαν, Εὐζοίου δὲ χειροτονίαν, τῆς δὲ δυσεβείων κοινοῦς ὑπηρεθόντων, καὶ καὶ αὐτοὺς σωτηροῦντο, 15 μένων, συναφθῆναι τοῦτοις οἱ ἅπ' Εὐσταθίου ἢ πτωρμίαν ἔχοντες οὐκ ἐπέσκησαν. τῆσδε τῆς συναφείας οἱ πρὸς τὸν Εὐσέβιον καὶ Λυκίφερα πέρον ἐπέζη- ταν θρεῖν. καὶ Λυκίφερα μὲν ὁ Εὐσέβιος τῆς Ἀλεξάνδρειας ἡζῆν χειρολαβῆν, καὶ Ἀθανασίῳ τῶν μεγάλων πρὸς τὴν κοινότητα. αὐτὸς δὲ γὰρ τοῖς πρὸς συμ- 20 βάσεως ἤθελεν ἀναδέξασθαι πόνον.

CAPUT V.

De ordinatione Paulini.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς Παυλίνου χειροτονίας.

Socr. l. III. c. 6, 9.

VERUM Lucifer, Alexandriam quidem proficisci noluit: Antiochiam vero se contulit. Ubi cum multos ultro citroque sermones utrisque fecisset de concordia, & Eustathianos sibi contradicentes videret, quorum dux erat Paulinus presbyter, illum ipsis, secus quam fieri oportuit, Episcopum ordinavit. Ea res dissensionem illam diuturniorem effecit. Quinque enim & octoginta annos permansit, usque ad Episcopatum Alexandri,

ΑΛΛ' ὁ Λυκίφερος, εἰς μὲν τὴν Ἀλεξάνδρειαν οὐκ ἀφίκετο· τινὲς Ἀντιόχου δὲ πόλιν ἀπέλαβεν. πολλοὺς δὲ πρὸς συμβάσεως λόγους καὶ τέτοις καί- κείοις πρὸς ἀλλήλους, εἴτα ἰδὼν ἀντιλέγοντας τοὺς τῆς Εὐσταθίου συμμορίας ἡγήτο δὲ ταύτης Παυλί- νος πρεσβύτερος ὢν· ἐχειροτόνησεν αὐτοῖς, ἐκ δὲ γὰρ 30 ποίων, τὸν Παυλῖνον ἐπίσκοπον. τῷτο τὴν ἀγάθου ἐκέλευν μακροτέρην ἐργάσασθαι. πέντε γὰρ καὶ ὀγ- 3 δόκοντα διέμενε ἐτη, μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τῆς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εὐσταθίου χαλεμῇ παλαιᾷ] Eiusdem loci mentionem facit Theodorus in lib. 2. histor. cap. 31. ubi notavi Ecclesiam quoque ex loco in quo sita erat, ita cognominatam fuisse. Certe Auctor Chronici Alexandrini id disertè testatur, de Meletii reditu ita scribens. ὅτις ἔτι καὶ Μελετίου ὁ ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ ἑτέρας κακίας καθυπερβύμενος, ἵπταν ἔλθων ἐν Ἀντιόχειᾳ τὴν παλαιὰν ἔκκλησίαν, συνδρομῶντων αὐτῷ καὶ τῶν ἡδὲ ἐκ τῆς κλήρου καθυπερβύμενων ἰδιομαχῶν ἐπὶ τῆς ἀγάθου συνόδου. ἐν οἷς ἦν μάλιστα καὶ Διογένης ἀπὸ προσ- ευτέρων, τῶν ἄλλων πλείων συντρέχων, καὶ Βιτάλιος λαϊκός ἐν ἐπίστασι οἱ ζῶντες. ὅς δὲ ἀπὸ πολλῶν πρεσβύτων, καὶ ὑστέρων λυπη- θῶν μὲν χρόνον πρὸς τὸν Μελετίου, ἀποστάθῃ ὅτι αὐτῷ, καὶ ἀρε- σιν γίνωσκας ἐ αὐτῇ ἀξίαν ὡς συνήσκητο, &c. Quem locum quia Interpretes non intellexit, hic latine conversum apponam. Ita ergo Meletius qui ob impietatem & alia crimina depositus fuerat, Antiochiam reversus, veterem Ecclesiam per vim occupavit: adiunctis illi clericis qui jam antea legitime depositi fuerant à S. Synodo. Inter quos praecipuus erat Diogenes ex Presbyteris, praeter reliquis omnibus concursans & partes adiuvans: Et Vitalis Laicus, qui semper fraudes atque imposturas exercuerat. Hic ulterius progressus, ad extremum offensus Meletio, ab illo sese abrupit, & haereseos ipse quoque ridiculam condidit. Sunt hæc optimæ notæ, & ex veteri quodam Auctore descripta, qui Meletio haudquaquam favebat. Ac nisi me fallit opinio, Arianus fuit Scriptor ille, ex quo collector Alexandrini Chronici hæc desumpsit. Nam ut superius observavi, Leontium Antiochenum Episcopum mirifice prædicat, quem tamen constat Arianum fuisse.

2 Ταῖς λειτουργίας ἐπιτελεῖν τὰς θείας] Hinc Athanasius Meletianos vocat τινὲς ἐν τῇ παλαιᾷ συναγωγῇ, distinguens eos ab illis qui erant sub Paulino, id est ab Eustathi-

anis, ut videre est in ejus Epist. Synodica ad Antiochenos pag. 575, & 576.

3 Πέντε γὰρ καὶ ὀγδόκοντα ἐτη] Baronius ad annum Christi 408. capite 31. ait corruptos esse hoc loco Theodori codices. Neque enim quinque & octoginta annorum spatium durasse id discidium Ecclesie Antiochenæ, sed quinque tantum & quadraginta. Cœpisse enim ait hoc schisma ab ordinatione Paulini, quæ facta est anno Christi 362. Sed pace maximi viri dictum sit: Non ab eo tempore discidium illud orditur Theodorus, sed ab ipsa depositione Eustathii, quæ facta est regnante Constantino, anno Christi 330. ut notavi ad cap. 31. lib. 2. Ab illo enim tempore Eustathiani separatos conventus habuerunt. Neque enim audiendus est Theodorus, qui in dicto cap. 31. lib. 2. scribit post depositionem Eustathii, fanio- rem Ecclesie partem, id est Orthodoxos, per annos 30. patienter tulisse Arianorum perfidiam, mutationem aliquam temporum opperientes. Postquam vero Meletium pelli in exilium, & Euzoium Arianum in sede Antiochena collocatum viderunt, tum demum ab Arianis discessisse, & seorsum in Palæa conventus habuisse. Id quidem verum est de Meletii Sæctatoribus; qui licet cum Arianis initio communicassent, post depositionem Meletii se ab eorum communione abjunxerunt. Eustathiani vero jam antea se se ab Arianis separaverant, & seorsum Collectas agebant, ex quo Eustathius per fraudem & calumniam Arianorum, exutus fuerat Episcopatu, ut ipse testatur Theodorus in libro primo cap. 22. Notabit igitur lector errorem Theodori, qui in Meletium nimis propensus, sanam Ecclesie partem appellat Sæctatores Meletii. Sic enim in cap. 31. l. 2. & in hoc capite vocat eos τινὲς τῆς ὁσέβειας ἀντιχομένους. Quasi id solis conveniret Meletii Sæctatoribus, nec commune illis esset cum Eustathi- 408

πίστεως δι' ἡμετέρας ἀξίως προσηγορίας. ὅς τ' Ἀντιοχέων
ἐκκλησίας ἐλχειομένους τὰ πηδάλια, πάντα πόρον
κινήσας, καὶ πᾶσαν ὑπὲρ τ' ὁμοιότητος εἰσενέγκας σπου-
δὴν καὶ προθυμίαν, τὸ κατελείπον μέλος τῶν λοι-
πῶν τ' ἐκκλησίας συνήρμοσε σώματι. τότε δ' αὖ
ἀφίστασιν ὁ Λυκίφρος αὐξήσας, πλείους δ' Ἀντιο-
χέας διέτριψε χρόνον. ὁ δὲ καὶ Εὐσέβιος εἰς τ' Ἀν-
τιόχου ἀφικόμενος, καὶ γινὼς ἐκ τ' ἐκ ἀγαθῆς ἰα-
τρίας διασώσας τὸ πάθος γαγγημόν, εἰς τ' ἐσπεί-
ραν ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ Λυκίφρος εἰς τ' Σαρδὴν παρα-
γινόμενος, ἔπειτα πρὸς τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς προση-
γορίαις δόξασιν. οἱ δὲ ταῦτα καταδεδόξαντο, ἐκ τ'
τούτου προσηγορίας καὶ τ' ἐπισημίας εἰλήφασιν.
b Ἀντιοχίαν οἱ γὰρ ἐπὶ πλείους ἀνομάζοντο ἱερόν.
ἀπὸ δὲ τ' καὶ τὴν τὸ δόγμα, καὶ παρεδόθη τῇ λήθῃ.
ταῦτα μὲν ἐν μὲν τ' ἐπαύσαντο τ' ἐπισκόπων ἐγένετο.

viri omni laude dignissimi. Qui cum An-
tiochenſis Eccleſiæ gubernacula ſuſcepif-
ſet, adhibitis omnibus machinis, omnique
opera ac ſtudio ad reparandam concordiam
collato, diſtracta Eccleſiæ membra re-
liquo corpori adunavit. Tunc vero Lu-
fer, cum diſſidium auxiſſet, Antiochiæ
prolixo tempore commoratus eſt. Porro
Euſebius cum veniſſet Antiochiam, cernens
malum ex prava curatione prope inſanabi-
le effectum eſſe, in Occidentis partes navi-
gavit. Lucifer vero in Sardiniam reverſus,
Eccleſiaſtica doctrinæ nova quædam do-
gmata adjecit. Quæ qui amplexi ſunt, ex
eius nomine cognomentum ſumpſere. Lu-
ciferiani enim diu appellati ſunt. Verum
hoc quoque dogma extinctum, & oblivioni
traditum eſt. Atque hæc quidem poſt
reditum Epiſcoporum ab exilio contingere.

SÆC.
IV.

Luciferiani.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Οπὲρ Φιλανθρωπία χρώμενος, ἀλλὰ φθόνῳ βαλ-
λόμενος, προφανῶς τὸς διςθεῖς ἐκ ἀνίρει.

Ιουλιανὸς δ' αὖ οἰκίαν ἀσείδειν ἐκαλύψαντος, 20
αἱ πόλεις γάστον ἐκπλήσθησαν. ἀναβαρύνσαν-
τες γὰρ οἱ τῇ τῇ εἰδῶν πλάνη διδουλωμένοι,
ἀείψαν μὲν τὸς εἰδῶν σκούς· τὰς δὲ μυστράς
ἐκείνας καὶ λήθης ἀξίας πελετὰς ἐπέτελν. καὶ ἡπὶ
μὲν τὸ ἐπιδόμων πῦρ καὶ γῆν τῶν αἵματι τ' θυ-
μῶν μαίνοντες, ἐμὸν κνίσαν καὶ καπνὸν τὸν
αἶρα. ἔπειτα δὲ τῇ θρησκείᾳ βακχευόμενοι
δαίμονας, λυγρῶντες καὶ Κορυδαίνοντες τὰς αἵας
θεοῦ βασιλοχίας καὶ καμαδίας καὶ τῇ
ἀγίαν ἐχρῶντο, καὶ λοιδορίας καὶ πομπίας οὐδὲν
εἰδὸς ἀπῆν. οἱ δὲ τ' διςθεῖας διασώτα, φέρων τὰς
τέταται μὴ δυνάμει βασιλείας, ἀντιλοιδόρουντο,
καὶ τ' ἐκείνων προσηγορίαν διήλθον πλάνην.
χαλεπαίνοντες δ' οἱ τ' ἀσείδειν ἐργάται, καὶ θρασύ-
τητος ἐφόδιον ἔχοντες τ' ἀπὸ τῶν κρατῶντος αὐτοῖς
προσηγορίαν παρρησίας, πληγὰς αὐτοῖς ἀνελ-
γῶντες ἐπέφερον. ὁ γὰρ παμμίαρος βασιλεὺς, δὸν
προσηγορίαν τ' τ' ἀσείδειν εἰρήνης, αὐτὸς τοὺς
δήμους κατ' ἀλλήλων ἐξέμνη. θεοῦ γὰρ τὰ
κατὰ τ' θρασυτέρων καὶ τ' ὑπεκείνων πολυ-
μῶν· καὶ τὰς πολιτικὰς δὲ καὶ γραμματικὰς δεχάς,
τοῖς ὁμοτάτοις καὶ διασβεστικοῖς ἐπίστευαν· οἱ προ-
φανῶς μὲν θυμὸν τοὺς τ' διςθεῖας ἐρατὰς ἐκ ἡνάχα-
ζον· πᾶν δ' εἰδὸς αὐτοῖς ἐπέτιθεσαν ἀπμίας. ἀφεί-

CAPUT VI.

Quomodo Julianus Christianos aperte occidere
noluit, non clementia erga illos, sed invidia
motus.

CETERUM cum Julianus impietatem su-
am detexisset, civitates seditionibus
repletæ sunt. Nam qui simulacrorum cultui
addicti erant, statim resumpta fiducia, Deo-
rum templa referare, & impura illa & per-
petua oblivione delenda mysteria peragere
cœperunt. Et ignem quidem in aris accen-
debant: humum vero hostiarum sanguine
polluentes, fumo ac nidore cœlum inquinab-
ant. Quinetiam à dæmonibus quos cole-
bant agitati, Corybantum more furentes per
plateas curſitabant; scurrilibus jocis & di-
ceteris sanctos homines incessentes, nullum-
que genus convicii ac probri, quo eos tra-
ducerent, omittentes. Pietatis autem cultor-
es, cum istorum maledicentiam ferre non
posſent, ipsi vicissim convicia regerebant,
& errorem quem illi sequebantur, redargue-
bant. Quam rem ægre ferentes impietatis
opifices, & licentiam sibi ab Imperatore
concessam audaciæ suæ subsidium nacti,
gravissima eis verbera intulerunt. Nam-
que Imperator scelestissimus, qui subdito-
rum paci consulere debuerat, ipse potius
populos in se mutuo incitabat. Dissimula-
bat enim scelera quæ homines audacissimi
adversus modestissimos perpetrabant. Ci-
viles quoque ac militares magistratus cru-
delissimo cuique & impiissimo mandabat.
Hi studiosos veræ pietatis, palam quidem
sacrificare minime cogeant: sed omni in-
famix genere eos atterebant. Ablata sunt

Idolorum
cultus &
sacrificia
restaurata.

VALESII ANNOTATIONES.

anis. Ex his igitur apparet, discidium illud Antiochen-
sis Eccleſiæ cœptum eſſe à deſiſitione Euſtathii, id eſt
ab anno Chriſti 330, vel certe 329. Cui ſi octoginta quin-
que annos addideris, fiet annus Chriſti 414, aut 415, quo
Alexander Antiochenſis Epiſc. Euſtathianos reliquo Eccle-

ſiæ corpori adjunxit. Quo poſito, Alexandri Antiochen-
ſis obitus non anno Chriſti 411, ut vult Baronius, ſed
ſerius contigerit neceſſe eſt.

1 Ἐπισημίας εἰλήφασιν] In codice Savilii, [Regio] &
in editione Baſilienſi legitur εἰλήφασιν.

VARIORUM.

a Τὴν ἀφίστασιν ὁ Λυκίφρος αὐξήσας] Ejuſmodi tunc erat
ſtatus Eccleſiæ Antiochenæ, ut jam tres eſſent Epiſcopi
in una civitate: nempe Euzoius qui Ariani præerat;
Meletius qui orthodoxis; quocum haud omnes commu-
nicarent Catholici, quod aliquando Ariani placuiſſet;
Paulinus à Lucifero ordinatus, quod nulla unquam vel

tenui ſuſpicionem pollutæ fidei Catholicæ laboraſſet.

b Ἀντιοχίαν οἱ γὰρ ἐπὶ πλείους ἀνομάζοντο] Contendebant Luciferiani, Arianos E-
piſcopos non debere recipi etiam poenitentes; eorundem
pariter baptiſma eſſe repudiandum; ut docet Hierony-
mus in Altercatione Luciferiani & Orthodoxi. Vide etiam
Socr. p. 176. n. b.

SÆC. etiam munera ac privilegia, quæ Constan-
IV. tinus Magnus clericis attribuerat.

λετο γὰρ καὶ τὰ γέγραμμενα, καὶ τὰ ὡς τὸ μέγαλον Κων-
σταντῖνον τοῖς ἱερομένοις ἀπονεμημένα.

CAPUT VII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Quot & quanta Pagani adversus Christianos
ausi sint, à Juliano licentiam nacti.

Ὅποσα καὶ ποῖα καὶ τὰ Χριστιανῶν ἐτόλμουν Ἐλ-
ληνες, παρ' αὐτῷ λαβόντες ἐξουσίαν.

Acalone
& Gaza
martyres.

Joannis
Baptista ci-
neres di-
spersi.

Cyrillus
diaconus
M.

Amilianus
M.

Soz. l. V. c.
10.

Marcus A-
rethufius
M.

EA porro quæ homines simulacrorum er-
rore obstricti, per id tempus perpetra-
runt, sunt quidem numero plurima, & pecu-
liare opus desiderant: pauca tamen ex multis
narrabo. Etenim Acalone & Gaza, quæ ur-
bes sunt Palæstinæ, virorum sacerdotii hono-
re prædicatorum, & mulierum quæ perpetuam
virginitatem professæ fuerant, ventres disse-
cuerunt; & hordeo postea completos, porcis
vorandos præbuerunt. Sebastæ vero, quæ &
ipsa urbs est ejusdem provinciæ, Joannis Ba-
ptistæ arcam aperuerunt, & ossibus igne con-
sumptis, cineres hac & illac disperferunt.
Scelus autem in Phœnice ab illis admissum,
quis absque lacrymis narrare possit? Helio-
poli quæ est ad Libanum, quidam erat dia-
conus, Cyrillus nomine. Is Constantini tem-
poribus, Divini amoris æstu inflammatus,
multa simulacra quæ illic religiose coleban-
tur contriverat. Cujus facinoris memores
nefarii homines, non solum eum intersece-
runt; sed ventre ejus dissecto, jecur quoque
illius degustarunt. Sed tamen justitiæ oculo
universa contuentem latere minime po-
tuerunt: immo pœnas dederunt dignas tan-
to facinore. Quotquot enim hujus piaculi
participes fuerant, primum quidem spoliati
sunt dentibus, qui universi simul ipsis exci-
derunt: postea vero linguas quoque amifere,
quæ putredine consumptæ, ipsæ quoque dif-
fluxerunt. Postremo oculis etiam orbatii sunt,
& quanta vis esset religionis, calamitatibus
suis prædicarunt. Porro Emesæ, quæ urbs est
contermina, Ecclesiam quæ recens ædificata
fuerat, Baccho Gunidi consecrarunt, simu-
lacro ejus ridiculo & androgyno in ea collo-
cato. Dorostoli præterea, quæ urbs est Thra-
ciæ non ignobilis, Æmilianus invictus Chri-
sti athleta, à Capitolino totius Thraciæ Præ-
sides in rogam conjectus est. Marci vero
Arethufiorum Episcopi tragica calamitas,
Æschyli ac Sophoclis grandiloquentiam de-
siderat, ut pro dignitate cruciatus illius ex-
poni possint. Nam cum ille Constantii tem-
poribus, destructo idolorum templo, Eccle-
siam ædificasset, Arethufii intellecto Juliani
consilio atque proposito, odium quo adver-
sus Marcum flagrabant, in apertum protu-
lerunt. At ille, primum quidem, juxta præ-
ceptum Evangelii, fugere conatus est. Postea
vero, cum didicisset quosdam ex suis vice
ipsius comprehensos esse, reversus semetipsum

Ὅποσα ὅ οἱ τῇ τ' εἰδῶλον ἀπάτη προσδεδε-
μένοι καὶ ἐκείνοι ἐτόλμουν τ' καιρὸν, πάλ-
πολλα μὲν ὅτι καὶ συγγραφῆς ἰδίᾳς δεόμεθα· ἐγὼ
ὅ ὀλίγα ἐκ πολλῶν διηγέσομαι. ὅ Ἀσκάλων μὲν
γὰρ καὶ ὁ Γάζη, πόλεις τῇ αὐτῇ Παλαιστίνῃ, ἀν-
δρῶν ἱεροσύνης ἡξωμένοι καὶ γυναικῶν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν
παρθενίαν ἐπηγελημένοι ἀναρρήξαντες τὰς γαστέρας·
εἰτα χριθεὶν ἐμπλήσαντες, περὶ ὧν καὶ χόροις βορᾶν.
ὅ Σιδάση τ', ἡ καὶ αὐτὴ εἰς τὸ περικυκλωμένον ἔθνος
τῶν πελῶν, Ἰωάννη τῷ Βαπτιστῇ τ' ὁρμήσαντες, πυρί-
τι παρέδωκαν τὰ ὅσα, καὶ τ' κόινον ἐπέδωκαν. τὸ δ'
ὁ Φοινίκη τολμηθεὶς μύσος, πᾶς ἂν τις ἀδακρυτὴ
διηγέσαστο; ὁ Ἡλιόπολιν γὰρ τῇ ὡς τῇ Διδά-
κῃ, Κύριλλος τις ἀσκήσαντος ἱεροῦ. ὅτος ὁ τῇ Κων-
σταντίνου βασιλείᾳ ζῆλον πυρπολόμενος θεῖον, πολλὰ
τ' ἐκεῖ περὶ τοῦτον εἰδῶλον συνέτριψε. ταύτης
μεμνημένοι τῆς πράξεως οἱ δισσύνμοι, καὶ μόνον αὐ-
τὸν ἀνέλοι, ἀλλὰ καὶ τ' γαστέρα τιμόντες, τ' ἡπάτος
ἀπεγύσαντο. τ' μέντοι πάντα ἐφορῶντα ὀφθαλμῶν
καὶ διέλαθον, ἀλλ' ἔδωκαν ἀξίας τ' τολμήματος δι-
κᾶς. ὅσοι γὰρ δὴ ἐκείνους τ' μύσους μετέλαχον, ἐσπρή-
θησαν μὲν τ' ὀδόντων πάντων καὶ ταυτὸν ἐκπεπρωκό-
των· ἐσπρήθησαν δὲ γλωττίων· διέβησαν γὰρ καὶ αὐταὶ
σπηπεδὸν περιπεσῶσαι. ἀφῆρθησαν τ' καὶ τὸ βλέπειν,
καὶ διὰ τ' παθημάτων ἐκέρηπον τ' δισσεβείας τ' δύν-
αμιν. ὁ Ἐμέση δὲ τῇ ὁμορφῇ πόλιν, Διονύσιον τῷ
γόνδι τ' νέδμῳτον ἀφιέρωσαν ἐκκλησίαν, τὸ καὶ λα-
γάσαν καὶ ἀνδρόγυνον ὅ ἑαυτῇ ἰδρύσαντες ἄγαλμα.
ὁ Δοροστόλῳ πόλιν δὲ αὐτῇ τ' ὁρᾶν ἐπίσημος
Αἰμιλιανὸς ὁ νικηφόρος ἀγωνιστὴς, ὁ καὶ Καπείω-
λιν τ' τῆς ὁρᾶς ἀπάσης ἀρχόντος παρεδῶκεν
πυρᾶ. τὸ δὲ καὶ Μάρκῳ τ' Ἀρεθουσίων ὁρᾶν ὁρᾶν
μα, τ' Αἰσχύνῃ καὶ Σοφοκλέους μεγαληροῦς δι-
τα, ἡ ἀξίας τὰ ἐκείνους τραβήσαντι πάθῃ. ἐπειδὴ
γὰρ ὅτος ὁ τοῖς Κωνσταντίνου καί τοις εἰδῶλόν πνα
καὶ ἀλίστας σκῶν, ἐκκλησίαν ἐδείματο, τ' Ἰουλιανῷ
μεμαθηκότις Ἀρεθούσιοι σκοποῖν, ἐγύμνωσαν τ' δυ-
μήσαν. ὁ δ', πρῶτον μὲν ἀποδεδῶκεν καὶ τὸν διὰ
γαλὶκὸν ἐπεμπεδὸν νόμον. ἐπειδὴ δὲ ἔγνω τὸν ὅτι
αὐτὸν ἀντ' αὐτοῦ συνελθῶν πνα, ἐκινήκεν τε

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν τῇ Κωνσταντινῇ Epiphanius Scholasticus legit
Κωνσταντῖνον, quod magis probat. Vulgatam tamen lectio-
nem confirmat Auctor Chronici Alexandrini in rebus
gestis Juliani.

2 Διονύσιον τῷ γόνδι. Quomodo etiam legitur apud Epiphani-
um Scholasticum. Est autem γόνι idem quod Androgyn-
os, ut testatur Suidas. Quod quidem Baccho egregie
convenit, quem Androgynum fingunt fabulæ Poëtarum.

Dicitur etiam γόνι per duplex, ut scribitur apud Phi-
lostratum in vita Æliani Sophistæ.

3 Τοῦ τ' ὁρᾶς ἀπάσης ἀρχόντος Jacobus Sirmundus
Præsidem Thraciæ vertit, dissimulato vocabulo ἀπάσης
quod tamen minime otiosum est. Multa enim erant pro-
vinciæ Thraciarum, quarum singulæ suum præsidem ha-
bebant. Tota vero Diæcesis Thraciæ, uni parebat Vi-
cario, sub quo erant provinciæ infra scriptæ. Europa,
Thracia, Hæmimontus, Rhodopa, Mæsia secunda, &
Scythia, ut docet Notitia Imperii Romanæ.

καὶ

καὶ εἰαυτὸν τοῖς μισοφύλοις ἐξέδωκεν. οἱ δὲ λαοὶ οὐτε ὥκτιραν ὡς πρεσβύτην, οὐτε ἠδέσθησαν ὡς ζρετῆς φροντιστήν. ἀλλὰ καὶ βίῳ καὶ λόγῳ τὸν ἀνδρα κοσμούμενον, πρῶτον μὲν ἠκίσαντο, τὸ σῶμα γυμνώσαντες, καὶ τοῖς μέλεσιν ἅπασιν ὀπιθέντες τὰς μάστιγας. εἶτα εἰς ὑποδόμους δυσώδεις ἐμβαλόντες, κακῶς ἀναγαγόντες, τὰς πλῆθι τῶν μεираκίων παρέδωκαν, ἀφειδῶς αὐτὸν καὶ αὐτῶν ταῖς γραφαῖσι καλῶσαντες. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς γύρ-
 10 γαθον ἐμβαλόντες, καὶ γάρῳ καὶ μέλιτι χρίσαν-
 15 τες, ὑπαίθειον ἠώρησαν ἐν θέρους ἀκμῇ, σφῆκας ὁμοὶ καὶ μελίττας εἰς θοίνην περιχαλόμενοι. ταῦ-
 10 τα δὲ ἔδραν, ἑξοὶν θάπερον ἀνακάζοντες, ἢ τὸν σπικὸν τὸν καὶ αὐτὸν δόμῳ αὐτοῦ, ἢ τὴν οἰ-
 15 κοδομίαν ἐκτίσαι δαπάνην. ὁ δὲ, τῷ μὲν χα-
 15 λεπῶν ἐκέναν ἠνέχετο παθημάτων, δρᾶσθαι δὲ τῷ περιποιημένῳ οὐδὲν ἐπιγέλλετο. ἐκεῖνοι δὲ ἀφ' ἐπὶ αὐτὸν μὴ παρέχθαι ὑπεληφότες τὰ χρήμα-
 15 τα, τὰ μὲν ἡμίση τῷ περιθέντων ἠφίσταν, τὰ ἄλλα δὲ ἐκτίνειν ἐκέλευον. ὁ δὲ ἐξηρημαμένος, καὶ
 20 ὑπὸ τῷ γράφιδον κεντούμενος, ὑπὸ τῷ σφικῶν καὶ τῷ μελιτῶν ἐδιόμηνος, ὁ μόνον ἔκ ἐδήλη-
 25 τας ἀληθείας. ἀλλὰ καὶ ἐπετάθαι τοῖς ἀνοσί-
 25 οῖς, καὶ ἔλεγον αὐτὸς μὲν εἶναι χαμαιζήλης καὶ ἐπιγίης· εἰαυτὸν δὲ ὑψηλὸν καὶ μετέωρον. τέλος
 25 δὲ, βραχύ τι μόριον χρημάτων ἐξήτησαν. ὁ δὲ, ἴσων εἰς ἀσέβειαν ἔφη, τὸ ὁδοὺν γοῦν εἶνα δοῦναι, τὰ
 30 πάντα δοῦναι. ὅπως ἠτήθηντες ἀπέλυσαν, ὑπερα-
 30 γαδόντες ἢ καρτερίαν, καὶ ἀφ' ἐπὶ αὐτῶν ἐναντίον εἰς τὰ πάντα μετὰ θέντες. ἀφ' ὧς τῆς ἐκένου γλώτ-
 30 τος μετέμαθον τίς θύεσσαν.

cruentis civibus tradidit. Illi vero compre-
 hensum hominem, nec ut senem miserati
 sunt, nec ut virtutis cultorem reveriti;
 sed virum & vitæ sanctitate & doctrina ex-
 cellentem, primum quidem nudatum ver-
 beribus cædunt, totum ejus corpus flagris
 lacerantes. Post in fœtidæ cloacas conjici-
 unt, atque inde extractum, adolescentum
 multitudinî tradunt, hortantes ut stilis suis
 eum configerent. Posthæc reticulo inclu-
 sum, & garo ac melle inunctum, æstu ar-
 dentissimo sublimem suspenderunt sub dio,
 vespas & apes ad eum sugendum invitantes.
 Atque hæc ab illis fiebant, ut duorum al-
 terum præstare eum cogerent, templum
 scilicet destructum instaurare, aut sumptus
 ad instaurandum suppeditare. Verum ille,
 gravissimos quidem cruciatus constanter tu-
 lit, nihil tamen eorum quæ ipsi propone-
 bantur facturum se promisit. Tunc vero
 Arethusii, cum existimarent illum ob ege-
 statem pecunias non offerre; dimidia parte
 ejus summæ quam petierant remissa, reli-
 quum solvere illum jusserunt. At ille su-
 spensus, & partim stylis compunctus, par-
 tim à vespis & apibus depastus, non mo-
 do significationem doloris nullam dabat,
 sed impios etiam deridebat: & illos qui-
 dem humiles atque in terram depresso
 esse aiebat; se vero sublimem atque excel-
 sum. Ad extremum Arethusii exiguam
 admodum pecuniam ab eo flagitarunt. At
 ille, vel unum obolum dare, ejusdem im-
 pietatis esse respondit ac summam integram
 præstare. Hoc modo superati eum dimi-
 serunt, patientiam ejus magnopere miran-
 tes, & per contraria in contrarium versi.
 Nam ex ejus ore Christianam religionem
 postea didicerunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Τίνα καὶ Χριστιανῶν ἐνομοθέτησεν.

ΚΑὶ ἔπειτα δὲ μυρία πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάτ-
 35 τος, καὶ ἐκεῖνοι τὸν καιρὸν ὑπὸ τῶν δυνα-
 35 τῶν καὶ τῶν βίσεων ἐπολέμηθη. καὶ τῷ περιφανῶς λοι-
 πὸν ὁ θεομισὴς καὶ τῆς βίσεως ἐνομοθέτη. Καὶ
 πρῶτον μὲν ἀπηγόρευσε τῇ Γαλιλαίᾳ τὰς παῖδας,
 ὅπως γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τῆς διασώσεως ἀνόμενος,
 40 ποιητικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ φιλοσόφων μετὰ λαχάνων
 λόγων. τοῖς οἰκείοις γὰρ, Φησι, πλείοις καὶ ἢ παροι-
 40 μίαν βαλλόμεθα. ἐκ γὰρ τῆς ἡμετέρας συγγραμμά-
 40 των καθοπιζόμενοι, τὴν καὶ ἡμῶν ἀναδέχοντο πό-
 40 λεμον. μὲν τῶν, ἔπειτα τίθεικε νόμον, τὰς Γαλι-
 40 λαίους καλῶν τὴν γραπτείας ἐξελάνεσθαι.

CAPUT VIII.

Quas adversus Christianos leges tulit Julianus.

ALIA præterea innumera per idem
 tempus, ab impiis hominibus adver-
 sus pietatis cultores, terra marique perpe-
 trata sunt. Jam tum enim Deo infestus
 Tyrannus, palam adversus pietatem leges
 ferre cœperat. Ac primo quidem vetuit,
 ne Galilæorum filii: sic enim Christianos
 vocabat: poeticæ & rhetoricæ ac philo-
 40 sophiæ studiis erudirentur. Nostros enim,
 40 aiebat, pennis, ut est in vetere proverbio,
 configimur. Quippe nostrorum scripto-
 rum armis instructi, bellum contra nos ge-
 runt. Posthæc aliam legem tulit, qua
 45 Galilæos jubebat militia expelli.

Socr. l. III,
cap. 12.Socr. l. IV
cap. 1.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δουὶν θάπερον δρᾶσαι.] Verbum δρᾶσαι deest tam in
 editione Basilienſi, quam in editione Roberti Stephani.
 Et à Genevenſibus Typographis adjectum est ex libro
 Christophorſoni. Certe in MS. codice Henrici Savillii idem

verbum legitur hoc modo δρᾶσαι Δουὶν θάπερον ἀναγκά-
 ζονται. [Quomodo etiam in Regio codice Piniano scri-
 ptum invenit.]

VARIORUM.

a Ἀπίωνος.] Sozomenus narrat tormentis interfectum: quod verisimilius est. vid. Soz. lib. V. c. 10. IV. Louth.

Soer. pag.
189. not. 2.

EODEM tempore Athanasius, quinquertio quidam in cunctis pro veritate certaminibus invictus, aliud rursus discrimen subiit. Nam dæmones cum efficaciam linguæ & precationum Athanasii ferre non possent, ministros suos ad maledicta in eum congerenda incitarunt. Ac multa quidem in eum dixerunt, poscentes ab impietatis patrono ut Athanasium expelleret: Inter cætera vero hoc adjecerunt; Si Athanasius remanserit, nullum Gentilem esse remansurum: illum enim cunctos ad suas partes brevi traducturum. His supplicationibus admissis, Julianus Athanasium non modo pelli iussit, verum etiam morte multari. Ea re conterritis Christianæ religionis sectatoribus prædixisse fertur, motum illum brevi cessaturum. Nubem enim esse dixit, quæ celerrime dissolveretur. Subduxit se tamen, cum eos qui contra ipsum missi fuerant, advenisse jam comperisset, nactusque in ripa fluminis navigium, subvectus est in Thebaidem. Is vero cui cædes Athanasii mandata fuerat, audita ejus fuga, quantocys eum persequi cœpit. Quem præveniens quidam ex familiaribus Athanasii, cum festinare illum nuntiasset, nonnulli ex comitibus orabant, ut in solitudinem desisteret. Ipse vero gubernatori præcepit, ut navigium recta Alexandriam dirigeret. Sic igitur cum contra persecutorem ipsum navigarent, occurrit is qui mandatum cædis acceperat; & quantum inde abesset Athanasius, sciscitatur. Ille haud procul abesse eum respondit: coque dimisso Alexandriam profectus, reliquo tempore Imperii Juliani, ibi delituit.

Athanasii
quartum
exilium.

CAPUT X.

De Apolline Daphneo, et de sancto
Babylæ.Soer. l. III.
cap. 18.
Soz. l. V.
cap. 19.

JULIANUS vero cum bellum Persis inferre vellet, ad cuncta quæ in orbe Romano erant oracula fidissimos ex subditis suis misit. Ipse Apollini Pythio qui apud Daphnem colebatur, supplicavit ut futura sibi ostenderet. Respondit Apollo, cadavera mortuorum in proximo collocata ob stare vaticiniis: ea prius transferenda esse alium in locum; se deinde responsa daturum. Nihil enim se dicturum esse, templo minime purgato. Erant enim tunc temporis in eo loco depositæ, invictissimi martyris Babylæ, & adolescentum qui cum eo occisi fuerant, reliquiæ. Satisque apparebat, falsum vatem martyris illius virtute, à consueta oraculorum vanitate prohiberi. Quod cum ipse quoque Julianus probe nosset: ex pristina enim religione quam professus fuerat, perspectam habebat martyrum potentiam: aliud quidem cadaver nullum inde transtulit: solas vero invictissimorum martyrum reliquias, à Christianæ religionis cultoribus exportari iussit. Hi alacri animo ad lucum venientes, arcam carpento quod à bigis trahebatur imposuerunt: eamque catervatim præcedentes,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Τὰ κατὰ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν ἐν Δάφνῃ, καὶ τὸν ἅγιον
Βαβύλα.

IΟΥΛΙΑΝΟΣ δὲ Πέρσας ἐπιτραπῆσαι βυθόμενος, εἰς ἅπαντα μὲν τὰ κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν χρηστέα τοὺς θινεσάτους τῇ ὑπὸ αὐτοῦ ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ, τῇ Πύθῳ καὶ Δαφναίῳ ἰκέτευε διαλασθαι οἱ τὰ ἐσόμενα. ὁ δὲ, τὴν γαυρολόγησιν νεκρῶν ἐφη ἐμποδὼν γίνεσθαι τῇ μαντείᾳ, καὶ χρῆσαι τέτους πρότερον εἰς ἕτερον μετατεθῆναι χρόνον, εἴθ' ὅπως ἀπαγγείλαι τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡμεῖς εἴποιμι τί, μὴ ἔτεμένους ἐκκαθαρθέντους. Κατ' ἐκείνους δὲ τὸν καιρὸν αὐτοῖσι κατέκειτο τῷ καλλιῶνι μάρτυρος Βαβύλα καὶ τῇ συναβλησάντων αὐτῶν μεραχίαν τὰ λείψανα. καὶ δῆλος ἦν ὁ ψευδομαντῆς, ὑπὸ τῷ ἐκείνῳ χάριτος καὶ συνήθους ψευδολογίας εἰργόμενος. τῷτο δὲ καὶ Ἰουλιανὸς συνέεισε ἐκ τῆς παλαιᾶς βίσεως ἐγνώκει τὸ μαρτύρων τὴν δύναμιν· ἄλλο μὲν ἐκείθεν οὐδὲν νεκρὸν μετακόμισε σῶμα· μόνον δὲ τῇ νικηφόρῳ μαρτύρῳ τὰ λείψανα τοῖς τῷ Χριστῷ διαστάταις μετανεκρῶν παρηγγύησεν. οἱ δὲ ἀσμένως τὸ ἅλως κατὰ λαβόντες, καὶ ἐπὶ ζεύγους τεθεικότες τὴν λάρνακα, παιδημῶν

μὲν ταύτης κηρύττοντες, χορεύοντες ἡ Δανυπικὴν ᾠ-
δοῦντες μελωδίαν, ἡ καὶ ἔχοντες κῶλον ὀψιφθεῖον
ἄνθρωποι αἰσχυμώθησαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς
γλυπτῶσι. ἦσαν γὰρ τῷ δαίμονος ὑπελάμβανον, τῷ
μάρτυρος ἡ μεταθίσιν.

cum tripudio in urbem duxere, Davidicos hymnos canentes, & singulis versibus hanc clausulam addentes: Confundantur omnes qui adorant sculptilia. Martyris enim translationem, devictionem esse dæmonis existimabant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ Θεοδώρου τ' ὁμολογητῆ.

Ιουλιανὸς ὅτι οὕτως αὐτὰ προσγενομένην αἰ-
 χὴν ἐκ ἐνεκῶν, τῇ ὑπεραίᾳ τὴν ἡρεσίαν
 ἐκείνης ἡγαμένης συλληφθῆναι προσέταξε. Σαλῳστιος
 ὅτι ὑπαρχος ὢν τῶν καὶ τῇ δουραθείᾳ δου-
 λῶν, πείσαι τὴν τύραννον ἐπειράσθην, δόξης ἐπιμέ-
 νους τοῖς Χριστιανοῖς μὴ ὡς ἐπὶ τὸ ποδοῦν.
 ἰδὼν δὲ ὅμως τὴν βασιλείαν ἐκράτη γένεσθαι τῷ θυμῷ
 μὴ δυάμενος, νέον πινὰ ζήλῳ θεῷ κοσμήμενος βα-
 δίζοντα ἔτι τὴν ἀρετὴν ἀρκάσας, καὶ δημοσίᾳ τῷτοι
 ἐπὶ ξύλῳ κρεμάσας, ἰμάσι μὲν τὰ ἰσθμῶν κατέβαντες,
 ὅπου δὲ διώρυγε ταῖς πλευραῖς καὶ τῷτοι ποτῶν δι-
 τέλει, ὥσθιν ἀρξάμενος, μέλει ληρούσης ἡμέρας.
 εἶτα αὐτὰ τὰ ἐκ σιδήρου δεσμὰ ὡς ἐπὶ Φυλαχθῆ-
 ναι προσέταξε. ταῦτα ὥσθιν τὴν Ἰουλιανὴν διδάξας,
 καὶ τῷ νέῳ τὴν καρτερίαν ἀπαγγείλας, ἐαυτῶν μὲν
 ἦσαν εἶναι, τῇ ὅτι Χριστιανῶν ὀκλήσαν ἔλεγε τὰ γινώ-
 μενα. ὅπως περὶ οὗτο ὁ Θεομισθῆς, ταῦτα παθεῖν ἐτέ-
 ρος οὐκ εἶασε. καὶ μὲντοι καὶ τὸν Θεόδωρον ἐκέλευσε
 τὴν ἐκείνης ἀφελθῆναι. τῷτοι γὰρ ἦν ὄνομα τὰ ἐν ἐκείνῃ
 καὶ γυναικὶ τὴν ἀληθείαν ἀγωνισθῆναι. τῷτοι ἦσαν πῶς
 εἰ τὴν οὐκ ἐπὶ ταῖς πικραῖς ἐκείνας καὶ ὁμοιά-
 ζας ὑπομείνας βασάνους. ὁ δὲ ἔφη, τὴν μὲν δόξαν
 ὀλίγης ἀλγίδος αἰδέσθαι. εἶτα οἱ ὅτι παθῆναι πινὰ,
 ὁδὸν μαλακῇ τε καὶ ψυχρᾷ τῷ προσώπῳ συνεχῶς
 ἐκματόμενος τὴν ἰδρώτα, καὶ παρελθὼντα θάρσει.
 ἀφῆκε τῷτοι καὶ τὴν δυνάμειν παύσασθαι, ὅτι ἡσθῆναι,
 ἀλλὰ ἀναβῆναι ἔφη· συναποστῆναι γὰρ ἔφη καὶ τὴν
 ψυχὰν ἀγαθὴν προσφέροντα. ὁ δὲ ψευδόμενος δι-
 κῶν, τῷ μὲν μάρτυρος τὸ κλέος ἐπιύξηση, τὸ δὲ
 οἰκῶν ἐγγύμως ψεύδους. σκηπὸς γὰρ ὅσθιν καὶ ἀ-
 πεμφθεῖς, τὴν σκῆν ὁρῶντι ἀπαντα, καὶ αὐτὸ τὸ
 τῷ Πυθίᾳ ἄγαλμα κόνιν λεπίσθεσσι ἀπέφηνε. Ζύ-
 λιοι γὰρ ἦν, ὥσθιν ἀλλ' ἡλεμμένον χρυσῷ. τῷτοι
 Ἰουλιανὸς ὁ Ἰουλιανὸς θεὸς νύκτας μαθὼν, τῆς εἰσας
 ὅτι ὑπαρχος ἦν, ἔτι τάχος ἐλαύνων τὴν Δάφνην
 κατέλαβεν, ἐπικούρησεν σκευάζων τὰ παρ' αὐτῶν
 προσκυνημένῳ θεῷ. ἰδὼν ὅτι καὶ ἐλπίσθαι θεόν, κόνιν
 γαληνὴν, τὴν νεοκώρυς ἡλίζετο, ὡς Χριστιανὸς
 πρὸς τὸν ἐμπρησμὸν γαληνῶς τοπάζων. οἱ δὲ, αἰχι-
 ζόμενοι φῶσά τι ψεύδους οὐκ ἠνέχοντο. τὸν γὰρ
 ἐμπρησμὸν ἔλεγον καὶ κάπναι, ἀλλ' ὥσθιν λαθεῖν
 τὴν ἀρετήν. καὶ τὴν πλησιοχώρων δὲ ἀβρίκων πῶς ἀφι-
 κόμενοι, ἔφασαν ὅσθιν τὸν πρῆστηρα φερόμενος
 τεθεῖσθαι.

C A P U T XI.

De Theodoro Confessore.

JULIANUS vero ignominiam ex ea re sibi illatam non ferens, postero die duces illius pompæ comprehendi jubet. Tunc Sallustius qui per id tempus Præfectus erat prætorii, quamvis simulacrorum cultui mancipatus, tyranno persuadere conatus est, ne Christianos qui martyrii gloriam ambibant, compotes voti sui redderet. Sed cum videret Imperatorem iram suam comprimere non posse, adolescentem quendam divino zelo præditum qui per forum incedebat, corripere iussit. Cumque eum coram omni multitudine equuleo imposuisset, tergum ejus loris lacerari, & latera ungulis fodi præcepit. Atque hoc à prima luce usque ad vespem facere perseveravit. Posthæc ferreis vinculis constrictum custodiæ tradidit. Postridie mane cum rem ad Julianum retulisset, & adolescentis constantiam narrasset, ipsis quidem cladem atque ignominiam, Christianis vero gloriam hæc afferre adjecit. His permotus hostis ille Dei, alios similiter cruciari vetuit. Quinetiam Theodorum ex carcere dimitti iussit: hoc enim nomine adolescens ille & strenuus veritatis athleta vocabatur. Eum postea nonnulli interrogarunt, utrum doloris aliquid sensisset, dum tam acerba & crudelia tormenta pateretur. Quibus ille respondit, initio quidem se nonnihil doloris persensisse: postea vero apparuisse sibi quendam, qui molli ac frigido linteo sudorem vultus assidue abstergeret, & bono animo esse juberet. Atque idcirco cum cessassent carnifices, non gavisum se esse dixit, sed potius doluisse. Eodem enim tempore abscessisse etiam illum, qui ipsi solatium præbebat. Porro falsiloquus dæmon, martyris quidem gloriam auxit; suum vero patefecit mendacium. Etenim fulmen cælitus missum, universum fanum combussit, ipsumque Apollinis Pythii simulacrum in pulverem minutissimum redegit. Erat enim ex ligno, sed auro exterius obductum. Quod cum Julianus Juliani Imperatoris Avunculus, qui tum Comes erat Orientis, noctu accepisset, contento cursu Daphnen perrexit, opitulari studens Deo qui ab ipsis colebatur. Sed ubi vidit Deum suum in favillam redactum, ædituos tormentis subjecit, incendium illud à quopiam Christiano excitatum fuisse suspicans. At illi quamvis torquerentur, adduci tamen non potuerunt ut falsum quidpiam dicerent. Ignem enim non subitus exortum esse, sed superne cœpisse aiebant. Adventantes etiam à vicinis agris rustici testabantur, fulmen cælitus irruens à se conspectum esse.

VALESII ANNOTATIONES.

ἡ τοῦτον ἡγετοῦ πρὸς.] Totam hanc historiam desumpsit Theodoritus ex Ruffini lib. x. historię Ecclesiasticę, ubi Ruffinus ipse testatur id se ex Theodorō sciscitatum esse.

De sacris vasis fisco vindicatis: & de annona adempta.

Περὶ τῆς δημεύσεως τῶν ἱερῶν χειμηλίων, καὶ τῶν σιτηρεσιῶν ἀφαιρέσεως.

Julianus.
Felix.
Elpidius.

VERUM impii, quamvis hæc ita esse compertum haberent, nihilominus contra hujus universi moderatorem Deum insurrexerunt. Nam & sacra vasa in publicum ararium inferri Tyrannus præcepit: & majoris Ecclesiæ quam Constantinus ædificaverat, foribus obferatis, aditum eis interclusit qui illic congregari solebant. Eam autem Ecclesiam obtinebant eo tempore Arianæ. Porro una cum Juliano Orientis Comite in Ecclesiam ingressi sunt, Felix Comes sacrarum largitionum, & Elpidius privatarum Principis opum ac possessionum curam gerens, quem Romani Comitem privatarum vocare solent. Aiunt autem Felicem & Elpidium, cum Christiani essent, in gratiam impii Principis à vera pietate descivisse. Et Julianus quidem sacram mensam perminxisse dicitur. Cumque Euzoius id facinus prohibere vellet, colaphum ei inflixit. Adjecit etiam, Christianorum res Divina providentia destitutas esse. Felix vero sacrarum vasorum magnificentiam conspicatus: Constantinus enim & Constantius ambitiose fabricari ea jusserant: Ecce, inquit, quibus vasis Mariæ Filio ministratur.

Αλλὰ καὶ ταῦτα ἔπαισι γνησθῆναι μεμαθηκότες οἱ δυναστεῖς, καὶ τῷ Θεῷ τῶν ὀντων ἀπλίζοντο. καὶ τὰ τε ἱερὰ σκεύη τοῖς βασιλικαῖς ταμίαις ὁ Τύραννος ἐξεδόθηνα προσέταξε καὶ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἣν Κωνσταντῖνος ἐδείματο, χαθελώσας τὰς θύρας, ἄβασαν τοῖς εἰς αὐτὴν ἀθροίζομένοις ἀπέφηνεν. οἱ δὲ τῷ Ἀρείῳ συμμορίας ταύτην τηκαῦτα κατέχον. Ἰουλιανὸς δὲ γε τῷ τῆς εἰσῆς ὑπάρχῳ συνεισηλθὼν εἰς τὸν θείον νεών, Φήλιξ μὲν ταμίᾳ ὢν τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν Ἐλπίδιος δὲ τῶν ἰδίων τῷ βασιλέως χρημάτων τε καὶ κτημάτων τιμὴν ἡγεμονίαν πεπιτευμένος κόμῃται ἣν περὶ αὐτῶν οὕτως προσαγορεύειν εἰώθασι Ῥωμαῖοι. καὶ τῷ Φήλικα δὲ καὶ τῷ Ἐλπίδιον Φασὶ χειριστὰς ὄντας ἀποσπῆσαι τῷ θυσιαστίᾳ, χειροποιήτους τῷ δυναστεῖ βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς, οὐρον μὲν καὶ τῶν ἱερῶν τεραπέζης ἐξέκλειπεν τὸν δὲ Εὐζόϊον περὶ αὐτὸν καλύπτει, καὶ αὐτῶν τῆς κόρης ἐπέταξε. Φῶναι δὲ λέγεται ὡς ἔρημα τὰ τῶν χειριστῶν τῆς θείας ὑπάρχῃ κηδεμονίας. ὁ δὲ Φήλιξ τῶν ἱερῶν σκευῶν τιμὴν πολυτέλειαν θεασάμενος Κωνσταντῖνος καὶ Κωνσταντῖος Φιλοτίμως ταῦτα κατεσκέδασαν ἰδού, ἔφη, ἐν ποίοις σκεύεσιν ὑπηρετεῖται ὁ Μαρίας υἱός.

De vindicta Dei in Julianum Imperatoris avunculum, & alios impios.

Τὰ καὶ Ἰουλιανὸν τῷ Θεῷ τῷ βασιλέως, καὶ τῶν ἄλλων ἀσεβῶν.

Soz. lib. V.
cap. 8.

VERUM isti, horum impiorum atque infanorum facinorum illico pœnas dederunt. Nam Julianus confestim gravissimo morbo correptus est, ita ut intestina ejus putredine consumerentur: nec per solitos meatus stercus egereret, sed impurum os quod blasphemiarum instrumentum fuerat, excrementis alvi meatum præberet.

Αλλὰ τῷ δυναστεῖ τούτων καὶ μαρτυρῶν τελεμνήτων ὅς ἐστι μακαρὶ ἐπὶ δίκας. Ἰουλιανὸς μὲν γὰρ παρατυχῶς νόσῳ χαλεπῇ ἐπιπεσὼν, ὑπὸ σπυγδαίνῳ διεφθάρη τὰ ἔσχατα καὶ τιμὴν κόπρον ὅς ἐστι τῶν ἀποκριτικῶν μορίων παρέπεμπε, ἀλλὰ τὸ μυστὸν σῶμα τὸ τῷ βλασφημίαις γεγόμενον ὄργανον, ἀποκρίσεως κόπρος ἐγένετο.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἰουλιανὸς τῆς εἰσῆς ὑπάρχῳ] Male Epiphanius & reliqui Interpretes Præfectum Orientis verterunt. Quin & Sirmundus, ut rem apertius exponeret, præfectum prætorio Orientis interpretatus est. Atqui Julianus avunculus Imperatoris Juliani, non præfectus prætorio, sed tantum Comes erat Orientis, ut docet Ammianus Marcellinus in libr. 23. initio, ubi de ejus obitu scribit.
2 Ἐλπίδιος δὲ] De hoc Elpidio loquitur Libanius in Oratione pro Aristophane Corinthio p. 218. ubi amicos & suffragatores Aristophanis enumerat, præcipuos amicorum Juliani. Ac primo quidem Maximum & Priscum Philosophos: deinde vero Elpidium ac Felicem. Ac de

Elpidio quidem ita dicit: ἀλλ' ὁ δὲ Ἐλπίδιος, ὃν κατὰ σοφίαν μὲν λείπειναι συμφορὰν τοῦ ἀνδρός. τῇ δὲ περὶ τοῦ θείου αὐτοῦ δῶν ἐστὶ τῶν φιλοφρονούντων μάλιστα αὐτοῦ ἰσχυρὸς ἐστὶ. Id est, Sed neque Elpidius, qui quantum quidem ad sapientiam pertinet, inferior est Maximo & Prisco: studio vero erga Deos, & amore erga te, illis est simillimus, &c.
3 Κόμῃται περὶ αὐτῶν] Scribendum est περὶ αὐτῶν, ut legitur in MS. codice Savillii, [Regio] & in edit. Basil.
4 Ἀποκρίσεως κόπρος] Postrema vox deest in editione Basilienfi & in MS. cod. Henrici Savillii, prorsusque superflua mihi videtur. [Abest etiam à Codice Regio J. Pini, & pro voce ἀποκρίσεως scribitur ἐκκρίσεως.]

VARIORUM.

a Ἰουλιανὸς μὲν γὰρ] Quoniam Julianus contumeliose super sacra vasa defecerat, evestigio illegitima hujus sessionis pœnas luit. Illius enim verenda corrupta vermiculos generant, ita ut morbum divinitus illatum constaret, &c. Felix quoque antequam aule regie limen transenderet, derepente medius crepuit, inquit J. Chrysostomus oratione 2. de S. Babyla contra gentiles. De eodem Felice, quod morte repentina ex profluvio sanguinis extinctus fuerit, testatur Amm. Marcellinus, libr. 23. cap. 1. Ac tertius, inquit Ni-

cephorus, Elpidius, qui blasphemus quoque in Christum fuerat, tardius ille quidem quam alii, pœnas luit: sed tamen inter eos qui tyrannidem affectarunt, deprehensus, bonis omnibus exutus, gravisque arumnas alias in carcere perpressus, turpiter vitam finit, execrandus & detestandus ab omnibus judicatus. Niceph. Eccl. Hist. lib. 10. c. 29. Prolitius aliquanto colloquium Juliani comitis cum uxore sua exhibet Theod. Ruinartus ex cod. MS. Monasterii B. Mariæ Silvæ majoris. Vid. Aët. Mart. pag. 667.

μόριον.

μόριον. Φασὶ δὲ αὐτῷ ἢ γυναῖκα πῖσι λαμπρυν-
μένῳ, ταῦτα φῶς πρὸς τὸ ὁμολῶν· ὁ μὲν δὲ
ἄνερ τὸ Σωτῆρα Χριστὸν προσήκει, ὅπ σοι Διὸς τῆς
παιδείας, ἢ οἰκίαν ὑπέδειξε δύναμιν. οὐδὲ γὰρ ἂν
ἔγνωε τίς ὁ πατὴρ σου πολεμύμωμος, εἰ τῇ συνήθει
μακροθυμίᾳ χρησάμενος, ταύτας σοι τὰς θηλάτας
πληγὰς ἐκ ἐπήγαγεν. ἐκ τῶν δὲ τῶ λόγων καὶ τῇ ἐπι-
κειμένῳ παθῶν, συνείδῃ νόσον τὴν αἰτίαν ὁ δὲ δίκαιος,
ἀποδύναμι τὴν ἐκκλησίαν τὴν βασιλείαν ἐκείνου τοῖς
ταύτης ἐπερήμενοις. ἀλλ' ἔτι ἐκεῖνον ἐπεισε, καὶ αὐ-
τὸς τῷ βίῳ τὸ τέλος ἐδέξατο. ὁ δὲ Φήλιξ ἐξαπί-
νης θηλάτοι καὶ αὐτὸς δεξάμενος μάστιγα, αἷμα
πανημέριόν τε καὶ πανύχθιον ἐκ τῷ σώματος ἔφερε, τὸ
ἀλγέων τῷ σώματι πανταχόθεν εἰς τὴν συνήθειαν
τὸ μόριον. ἔτι δὲ παλὸς δαπανηθέντος τῷ αἵματι
τος, ἀπέσθη καὶ αὐτὸς, καὶ τῷ αἰωνίῳ παρεπέμφθη
θανάτῳ. οὗτοι μὲν οὖν τῆς δυσσεβείας ταύτας ἐπι-
σαν δίκας.

Ejus autem conjux, fide ac religione infi-
gnis femina, maritum his verbis allocuta
esse dicitur: Christum Servatorem laudare
debes, mi vir, qui hujusmodi castigatione
suam tibi potentiam declaraverit. Nescires
enim quis sit contra quem pugnabas, si so-
lita usus patientia, has tibi plagas divinitus
infligere noluiisset. Ex his verbis & ex
dolorum quibus premebatur magnitudine,
cum causam morbi sui miser intellexisset,
Imperatorem rogavit, ut Ecclesiam iis qui-
bus adempta fuerat restitueret. Sed neque
Imperatori persuasit, & ipse protinus ex
hac luce sublatus est. Felix vero, ipse
quoque divino flagello repente percussus,
sanguinem diu noctuque per os emisit, om-
nibus undique venis in eam corporis par-
tem confluentibus. Sic universo sanguine
effuso, ipse quoque extinctus est & mor-
ti æternæ traditus. Atque hi quidem im-
pietatis suæ ejusmodi pœnas dederunt.

Sæc.
IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

CAPUT XIV.

Περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἱερέως.

20

De filio Sacerdotis.

ΝΕΟΣ δὲ τις υἱὸς ἱερέως ἐν δυσσεβείᾳ τραφεὶς,
καὶ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἰς τὸν τῷ θύσειενται
μετέστη χρόνον. γυνὴ γάρ τις ἐπίσημος ἐν θύσειαν,
καὶ τῷ τῆς Διὸς ἡγεμονίας ἡγεμονίας χαλκίματος, συνή-
θης ἦν τῆς τούτου μητρὸς. αὐτὴ τῷ τῷ τῆς μη-
τρὸς ἀφικνούμενος, ἐπὶ γὰρ μετὰ κύλιον ἦν, ἡσπάζ-
ετο τε καὶ προὔτρεπεν εἰς θύσειαν. καὶ τῷ μητρὸς ἡ
τελευτησάσης ἀφικνεῖτο πρὸς ταύτην ὁ νέος, καὶ τῷ
συνήθης διδασκαλίας ἀπῆλθεν. παχίως δὲ τὰς συμ-
βύλας εἰσδεξάμενος, ἤρτο τὸ διδάσκαλον, τίς αὖ
γένοιτο πόρος δι' ἧς δύνατον καὶ τῷ τοῦ πατρὸς δευ-
1 δαιμονίαν φυγεῖν, καὶ τῷ παρ' αὐτῆς κρυπτομένης
ἀληθείας μεταλαχέιν. ἡ δὲ λέγει χρῆμα τὸ παλὲν
ρα φυγεῖν, καὶ προσηύδα τῷ αὐτῷ τε καὶ αὐτῷ δα-
μνηρῶν, καὶ πόλιν ἐτέραν καταλαβεῖν ἐν ἧ λαθεῖν
3 δύνατον καὶ διαδραμεῖν ἐν δυσσεβείᾳ βασιλείας τὰς χε-
ρας· ὑπὸ χεῖρ τοῦ τούτου προνοήσῃ αὐτή. ἀταξ,
ἔφη ὁ νέος, ἡ γὰρ λοιπὸν, καὶ τῷ ἐμαυτῷ σοι πατὴρ
σω ψυχῇ. ὀλίγον δὲ διελευσὼν ἡμερῶν, Ἰουλιανὸς
μὲν εἰς τὴν Δάφνιν δημοθυμίαν ἐπιτελέσων ἀνῆλ-
4 θε· συναντῶν δὲ καὶ ὁ τούτου πατήρ, ἱερὸς τε ὢν καὶ
εὐδοκῶς συνέπειθε τῷ βασιλεῖ. τῷ δὲ πατὴρ συνῆν
καὶ ἔτος, καὶ ὁ τῷ γε ἀδελφός· νεωκόρω γὰρ ἦσαν,
τὰ βασιλείας ἐδέσματα περιρραίνοντες. ἐπὶ δὲ ἡ-
μέρας ἐν τῇ Δάφνι πανηγυρίζον εὐάθασιν. τῇ οὖν
5 ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ παρὰ τὰς ἑσπέρους τῇ βασιλείας τι-
βάδι, καὶ τὰ ὅσα χεῖρ τὸ ἔθος ἀφ' ἑρῶνας καὶ τοῦ
μύσους ἐμπλήσας, δρόμῳ χρησάμενος, τὸ Ἀντίοχον
κατέλαβε. καὶ πρὸς τὸ θάυμαστον ἐκεῖνον ἀφικνούμενος
6 ἄνθρωπον, ἐγὼ μὲν ἦκα σοι, ἔφη, μὴ ψευδόμενος
τίλιν ὑποχρεῖται. σὺ δὲ ὧς τῆς ἐκείνου ἐκείνου ἐπιμαλῆ-
7 θη, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἐκπλήρῃσιν. παραυτίκα

PER idem tempus adolescens quidam
filius flaminis, in falsa religione edu-
catus, Christianorum corpori sese adjun-
xit. Mulier quædam insigni pietate, &
diaconatus dignitate prædita, matri hujus
familiaris erat. Hæc illum una cum ma-
tre venientem, erat enim adhuc adolescen-
tulus, benivole amplectebatur, & ad pie-
tatem cohortabatur. Mortua interim ma-
tre, adolescens nihilominus invisebat mulie-
rem, & consueta ejus institutione frueba-
tur. Cumque ejus consilia firmiter am-
plexus esset, rogavit magistrum, quo tan-
dem modo paternam superstitionem effu-
gere, & veritatis quam illa prædicabat,
compos fieri posset. Cui illa, patrem fugi-
endum esse respondit, eique præponendum
creatorem tam ipsius, quam patris: mi-
grandum præterea in aliam urbem, in qua
latere posset, & impii Principis manus eva-
dere. Ipsa vero id sibi curæ fore polliceba-
tur. Tum adolescens: Veniam igitur ad
te deinceps, inquit, & animam meam ti-
bi committam. Paucis post diebus Julia-
nus publicum epulum celebraturus, Daph-
nen venit. Una cum illo venit etiam
adolescentis pater, quippe qui & flamen
esset, & Imperatorem affectari solitus. E-
rat autem cum patre tum iste de quo lo-
quimur adolescens, tum ejus frater. Am-
bo quippe erant æditui, Imperatoris cibos
aqua lustrali aspergere soliti. Septem die-
bus apud Daphnen festum agi mos est.
Primo igitur die, cum iste juxta Impera-
toris adstans stibadium, cibos solemniter
adspersisset & scelere complevisset, conse-
stim Antiochiam perrexit. Et ad eximi-
am profectus mulierem: Ego quidem, in-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῷ πατὴρ αὐτῆς κρυπτομένης] Codex [Regius &] Savilii scriptum habent παρ' αὐτῆς, vulgata tamen scriptura
relior videtur.

δὴ οὖν

S. R. C. quit, adsum, nec fidem datam fefelli.

IV. Tu vero salutis & animæ & corporis mei consule, & præsta quod promissisti. Tum illa protinus confurgens, adolescentem deducit ad virum Dei Meletium. Ille juvenem aliquandiu manere jussit in superiore domus cœnaculo. At pater filium suum quærens, Daphnen circumire cœpit. Reversusque in urbem, vicos omnes & compita perambulabat, oculos quoquoque versus conjiciens ejus investigandi causa. Postquam vero ad eum locum venit in quo domicilium erat divini Meletii, sublati oculis videt illum per cancellos prospicientem. Statimque ingressus, corripuit eum atque abduxit: & domum reductum, primum quidem multis verberibus cecidit. Deinde candentibus veruculis manus ejus ac pedes & dorsum inussit. Postremo cum eum in cubiculo inclusisset, claustris exterius additis Daphnen rediit. Hæc ego illum jam senem narrantem audiui. Qui hæc etiam adjiciebat, se divino numine afflatum, & cœlesti repletum gratia, patris simulacra omnia contrivisse, & infirmitatem eorum derisisse. Postea vero cum facinus suum ipse consideraret, patris reditum expavisse; & orasse Christum Dominum, ut opem sibi ferre vellet, & contritis claustris fores aperiret. Tua enim causa, aiebat, hæc pertuli, hæc feci. Hæc cum dicerem, inquit, subito ceciderunt claustra, & fores apertæ sunt. Tum ego rursus ad magistrum cucurri. Illa vero, cum me muliebri veste induisset & in basterna coll'asset, rursus ad divinum Meletium me adduxit. Ille Hierosolymorum me tradidit Episcopo, qui tunc Cyrillus vocabatur. Atque ita noctu in Palæstinam profecti sumus. Ceterum post obitum Imperatoris Juliani, iste patrem quoque suum ad veram religionem perduxit. Nam & hoc inter alia nobis narravit. Hoc modo isti ad Dei cognitionem adducti, salutem consecuti sunt.

Cubuli
claustra di-
vinitus a-
perta.

CAPUT XV.

De Juventino & Maximo Romanis.

Fontes, pa-
nes &c.
Sacrificiis
inquinati.

JULIANUS vero liberius, seu potius majore cum impudentia, pietatem oppugnabat: speciem quidem clementiæ præferens, sed revera laqueos tendens & retia, quæ deceptos homines in impietatis exitum traherent. Nam primum quidem fontes, tum qui in urbe, tum qui in suburbano Daphnensi erant, abominandis sacrificiis inquinavit; ut quicumque aquam gustassent, communionem sceleris inficerentur. Deinde cuncta quæ in foro venalia erant, similiter contaminavit. Panes enim & carnes; o'era item ac poma, cuncta denique cibaria lustrali aqua adspergebantur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ Ἰουβεντίνου καὶ Μαξίμου τῶν Ῥωμαίων.

ΙΟΥΛΙΑΝὸς δὲ παρρησιαίτερον, μᾶλλον δὲ ἀναίδεωτον, καὶ τὴν θείας ἀπλίζετο, τὸ μὲν τῆς ὁπλίσκειας περιχέμενος προσωπίον, πάσας δὲ καλὰ σκευὰς καὶ θήρατρα, καὶ τὴν ἀσείας ὄλεθρον τὰς ἐξαπατάμενους ἀγρεύοντα. πρῶτον μὲν γὰρ τὰς ἐν τῷ ἄσπιδι καὶ τὰς ἐν τῇ Δάφνῃ πηγὰς ταῖς μυσταραῖς θυσίαις ἐμόλυεν, ὡς ἕκαστος ἀπολαύων τὴν γάματος μετὰ λαχρῆν τῷ μύσῳ. ἔπειτα δὲ καὶ τὰ καὶ τὴν ἀγροῦν περιχέμενα, τῷ μιάσματος ἐνέπιμπλα. περιεργάζοντο γὰρ καὶ ἄρτοι καὶ κρέα, καὶ ὅσα ῥα καὶ λάχανα, καὶ ὅσα ἄλλα ἐδώδιμα. ταῦτα

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰς τὴν καμάρην καὶ δίσκον] Epiphanius Scholasticus & Christophorus Cameram interpretati sunt. Camerarius & Sirmundus Conclave. Ego vero Basternam potius intelligi crediderim, quæ lectica erat Matronarum. Erant autem Basternæ tectæ in modum Camerarum. Unde Hieronymus caveas Basternarum vocat. Ait igitur Theodorus, Matronam illam collocasse secum in vehi-

culo juvenem illum, & ad Melitium Episcopum deduxisse. Quod si καμάρην cubiculum interpreteris, non video cur Matrona illa juvenem muliebri habitu indutum secum in cubiculo sedere jussit.

2 Παρρησιαίτερον] [In codice Regio J. Pini &] In edit. Basil. legitur παρρησιαίτερον, levi discrimine.

ὁρῶντες

ἔρριπτε οἱ τῆς τῆς σεσωκότος προσηγείας τετυχη-
κότες, ἔπειον μὲν καὶ ὠλοφύροντο βδελυγόμενοι τὰ
γινόμενα· μετελάμβανον δὲ ὅμως, Σπορικῶς πει-
θόμενοι νόμῳ. πάντες γάρ, Φησι, τὸ εὖ μακέλλω
παλῶμενοι ἐοίκατε, μηδὲν ἀναχέοντες διὰ τὴ συν-
εἶδον. δύο δὲ πινε εὖ στρατῶν Διγπρέποντες·
1 αὐτοὶ δὲ φόροι γὰρ ἦσαν καὶ βασιλέως· πεζέται-
ροι· ἐν τῇ συμποσίῳ θερμότερον τῶν γυμνασίων τὸ
μῦθος ἐθρήνησαν, καὶ τοῖς θαυμασίοις τὸ εὖ βαβυλῶνι
Διγπρέποντων μερακίων ἐκέχρητο ῥήμασι. παρέ-
10 δωκας γὰρ ἡμᾶς, ἔλεγον, βασιλεῦ ὡς δυνάμει Σπο-
ρικῶς πάντες τὰ ἔθνη τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς γῆς.
2 ταῦτά τις· τὸ ὁμοπαύζων ἐκείνων μεμνήσκεν. ὁ δὲ
παραυτίκα γε ἀγαθὸν τῆς αἰδέας ἀνδρας ἐκείνης,
ἐπυνθάνετο τίνα εἴη τὰ εἰρημένα. οἱ δὲ παρήσιας
15 ἀφορμὴν ὑπεληφότες τὸ εὖ βασιλέως ἐρώτησι, τὸν
ἀξιόπαινον παραβήξαντες ζῆλον, εἶπον τοιάδε. ὁ
βυσσεῖα πρᾶφντες ὁ βασιλεῦ καὶ νόμοις ἀξιόπαινοις
δεδουλωκότις, Κωνσταντῖνος γὰρ καὶ τῶν ἐκείνων παίδων
ἦσαν οἱ νόμοι, ὀλοφύρομεθα νῦν μύσους ἀπαντα πε-
20 πληρωμένα θεώμενοι, καὶ ταῖς ἐραγέσι θυσιαῖς τὰ
βρώμαλα καὶ τὰ ποτὰ μολυνόμεθα. ταῦτα καὶ οἵκοι
πυθρήκαμεν, καὶ σοὶ παρόντος Σποδύρομεθα. τί το
γὰρ δὴ μόνον τὸ σῆς διαχεράνομεν βασιλείας. τί τῶν ἀ-
κούσας τῶν λόγων ὁ πρῶτος καὶ φιλοσοφώτατος
25 ὡς τὸ εὖ ἐκείνων προσομοίῳ ἔπος ὀνομαζόμενος, τὸ μὲν
τὸ ἐπικεικίας ἀπεδύσατο προσωπίον· τὸ δὲ τὸ δυσ-
σεβείας ἐγύμνασε ὡς ὅπως. καὶ πικρὰς αὐτοῖς καὶ
χαλεπὰς αἰκίας ἐπιβῆναι κελεύσας, ἐστέρησε μὲν τὸ
30 παρῶντος ζῆντος· μᾶλλον δὲ ἡλευθέρωσεν ἐκείνους τοῦ
δυστήν καὶ τῆς νικηφόρου τεφάνους πρῆξ-
ησιν. αἰτίαν δὲ τῇ πτωχείᾳ συνήρμωσεν, καὶ τιτὸ
βυσσεῖαν ὡς ἡ ἀνιέρησαν, ἀλλὰ τὸ παρόντιαν.
ὡς βασιλεία γὰρ ὑβερκότας, ἐφῆσε πτωχότατα.
ταῦτα δὲ θρυλῶντος προσέταξε, φθονῶν τοῖς τῆς
35 ἀληθείας ἀθληταῖς τῆς τὸ μαρτύρων προσηγείας
τε καὶ πμῆς. τί τῶν ὁ μὲν Ἰοβερπῖνος, ὁ δὲ Μαξι-
μῖνος προσηγέρθετο. τί τῶν ἡ Ἀντόχου πόλις ὡς
ἀγωνιστὰς βυσσεῖας πμῆστα, πολυτελεῖ παραδ-
40 αὐτῶν γῆν καὶ μέχρι δὲ τῆμερον ἐτησίᾳ δημοθυ-
νία γεραιούται.

Quæ cum viderent Christiani, gemebant SÆC.
ipsi quidem ac lamentabantur, talia abomi- IV.
nantes. Edebant tamen, obtemperantes le-
gi Apostolicæ ita dicenti: Omne quod in
macello venundatur comedite, nihil inter-
rogantes propter conscientiam. Forte duo
quidam honoratioris militiæ gradu prædi-
ti: erant enim scutarii & stipatores Im-
peratoris: quodam in convivio abominan-
da hæc scelera aliquanto vehementius de-
ploraverant, & puerorum qui olim Baby-
lone inclaruerunt verba admiratione digna
usurpaverant. Tradidisti enim, aiebant, nos
regi iniquo apostatæ super omnes gentes
orbis terrarum. Hæc quidam ex convi-
vis Imperatori indicavit. Ille cum opti-
mos viros statim ad se adduci jussisset, in-
terrogavit quid ab ipsis dictum esset. Illi
ex interrogatione Principis occasione libe-
rius loquendi arrepta, egregio quodam ze-
lo incitati hæc dixerunt. Nos in vera
pietate educati, ὁ Imperator, & præstantis-
simis legibus obtemperantes, quas scilicet
Constantinus ejusque filii tulerunt, luge-
mus nunc, abominatione cuncta abs te re-
pleri cernentes, & scelestis sacrificiis cibos
potumque contaminari. Hæc nos & domi
dessevimus, & nunc apud te lamentamur.
Hoc enim unum in tuo Imperio moleste
ferimus. His auditis mitissimus ille & sa-
pientissimus: sic enim à sui similibus ap-
pellabatur: clementiæ larva deposita, im-
pietatis vultum detexit. Et gravibus illos
atque acerbis tormentis excruciatos, hac
vita privavit: imo, ut verius dicam, in-
felicitate illius temporis liberavit, & vi-
ctoriæ coronas eis conciliavit. Causam
vero supplicii prætexuit, non pietatem pro
qua interfecti sunt, sed linguæ petulan-
tiam. Ideo enim punitos esse dixit, quod
Imperatorem contumelia affecissent. Atque
hæc ita divulgari præcepit, cum nomen
atque honorem martyrii veritatis athletis
invideret. Horum alter Juveninus, alter
vero Maximinus vocabatur. Quos Antio-
chenis civitas tanquam veritatis propu-
gnatores honore prosequens, in splendido
monumento deposuit, & ad hunc usque
diem annua festivitate veneratur.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πεζέταιροι] Rectius in MS. codice [Regio &] Sa-
villii & in editione Basilienfi legitur πεζίταιροι. Tractum
id nomen est ab Alexandri magni militia, qui honora-
tiores equites ἱππῆς vocari instituit, pedites vero πεζίταιρους,
ut docet Anaximenes apud Harpocrationem. Quanquam
in Harpocrationis Lexico corrupte scribitur πεζοτάροις.
Porro de his militibus, Juvenino & Maximo, extat Ho-

milia Joann. Chrysof. Vide etiam quæ notavi ad librum
22. Amm. Marcellini pag. 229.

2 Τῶν ὁμοπαύζων ἐκείνων] Mallem scribere ἐκείνων.
Quam lectionem in versione mea sum secutus. Atque ita
legisse videtur Epiphanius Scholasticus. [Conjecturam
meam confirmat codex Regius.] Pini, in quo ita plane
scriptum inveni, ut conjeceram.]

VARIORUM.

2 Ἐποῖον δημοθύνια γεραιούται] Jam tempore S. Joan-
Chrysofomi Solennis erat Antiochiæ horum martyrum
Festivitas, in qua Homiliam habuit ad populum Antio-
chenum 40 Tomi I. ubi fusius exponit ea quæ hic Theo-
dorus brevius narrat. Ex hac etiam Homilia discimus
hujus Festivitatis tempus. Sic enim incipit: Heri bea-

tus Babylas cum tribus pueris nos congregabat; hodie vero
par sanctorum militum. Heri quadriga martyrum, hodie
biga &c. Festum autem S. Babylæ Græci celebrant die
4. Septembris; Latini vero die 24 Januarii. Theod. Rhi-
nari Act. Mart. p. 669.

Soz. l. vii.
cap. 6.

ALIJ præterea honoribus ac dignitate conspicui, cum simili usi essent libertate, similes quoque coronas adepti sunt. Nam & Valentinianus, is qui paulo postea imperavit, tunc Tribunus Lanciariorum ad palatii custodiam constitutos regens, zelum quem pro pietate habebat, neutiquam dissimulavit. Forte amens ille in templum genii publici exultans intrabat. Utrinque ad januas adstabant æditui, qui lustralis aquæ adspersione ingressuros purgarent ut quidem ipsi existimabant. Tunc Valentinianus qui ante Imperatorem incedebat, guttam aquæ chlamydi suæ adspersionem conspicatus, ædituum pugno percussit, inquit natum se dicens, non autem purgatum: atque ob hanc causam utrumque regnum meruit adipisci. Quo conspecto, sceleratissimus Imperator eum in castellum quoddam situm in solitudine relegavit, præcipiens ut illic degeret. Verum hic quidem elapso anno & mensibus paucis, pro confessionis suæ mercede Imperium accepit. Nam iustissimus Judex, non in futura tantum vita remuneratur pietatis studiosos: Sed interdum præmia bonorum operum repræsentat, collatis jam hic munibus spem futurorum confirmans. Porro tyrannus aliud præterea adversus pietatem excogitavit. Nam cum ex veteri more aurum militaribus numeris divideret, ipse quidem in regali folio residebat. Sed præter morem, aram cum foculo & tus super mensa juxta aram apponi curavit. Iussitque ut singuli priusquam aurum acciperent, tus aræ imponerent, aurum deinde ex ipsius manu fumerent. Atque hanc fraudem plerique haud animadverterunt. Sed qui eam præfenserant, morbo simulato diros illos laqueos effugerunt. Quidam tamen præ nimia auri cupiditate salutem suam neglexerunt. Nonnulli pavore atque ignavia pietatem prodiderunt.

Soz. l. v.
cap. 17.
Mileses
thus adolere coacti.

POST funestam hanc pecuniæ divisionem, quidam ex iis qui aurum acceperant, in convivio quodam simul discumbabant. Horum unus sumpto in manus poculo, non prius bibit quam salutari signo poculum signasset. Cumque unus ex convi-

ΚΑΙ ἄλλοι δὲ ὅτε τέλος καὶ ἀξιώματα ὡς πλησίον χρησάμενοι παρρησία, τῶν ἴσων φάνων ἀπῆλυσαν. Καὶ γὰρ Οὐαλεντιανὸς ἐκεῖνος ὁ μικρὸν ὑπερὸν βασιλεύσας, χιλιάρχης δὲ ἦν τινικαὺτα τῷ πατρὶ τὰ βασιλεία πταλῶν λογχοφόρων ἡγευόμενος, ὃν εἶχεν ὡς τὸ θυσίας καὶ ἀπέκρυψε ζῆλον. ὁ μὲν γὰρ ἐμβρόντητος ἐκεῖνος εἰς τὸ τῆς τύχης τέμενος εἰσῆλθε χορεύων. ἐκατέρωθεν δὲ τὸ θυρῶν εἰσῆλθον νεώκοι περιβραυχόμενοι τοὺς εἰσόντας προκαθορίζοντες ὡς ἐρόμενον. ἐπειδὴ δὲ τῷ βασιλεῶς ἡγευόμενος τῇ χλανίδι ῥανίδα πελάσας εἶδεν Οὐαλεντιανὸς ὁ βασιλείας ἐκατέρας τῆς χάριν τετυχηκώς, πύξ ἔκαστος τὸν νεώκον, μεμολυμένον φήσας, καὶ κεκαθάραται. Θεασάμενος δὲ τὸ γεγονός ὁ ἐξάγγελος, εἰς Φρύγιον αὐτὸν παρὰ τὸ ἔρημον κείμενον ἐξέπεμψεν, αὐτόν τι διαγῆν προσελαχώς. ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν σῆμα καὶ μνημὸν διεληλυθὼς ὀλίγον, μολὼν δὲ ὁμολογίας τῇ βασιλείᾳ ἐδίδετο. καὶ γὰρ μόνος ἐκεῖνος τῷ βίῳ τὴν τῶν θεῶν ἐπιμελομένης ὁ δίκαιος γεραίρει κριτής· ἀλλ' ἐπὶ ὅτε καὶ παραώλικα τὰ ἀγαθὰ πόσων ὀρέγῃ τὰς ἀντιδόσεις, ταῖς ἀρτί χρηγυμναῖς δωρεαῖς τὰς ἐλπιζομένας πιπνύμενος. ὁ δὲ τύραννος καὶ ἕτερον χεῖρ τὸν θυσίας ἐξέυρε μνηστήρα. τοῖς γὰρ στρατιωτικαῖς καταλόγους χεῖρ τὸ παλαιὸν ἔθος διανέμων χεῖρ, ἐκατέρωθεν αὐτὸς ἐπὶ θρόνῳ βασιλικῷ. προὔθηκε δὲ παρὰ τὸ ἔθος βωμὸν ἀνδράων πλήρη, καὶ λιθαντῶν ἐπὶ πρὸς παρὰ τῆς παραπέθηκε. προσέταξε δὲ τὸ χρυσίον κομίζομένων ἕκαστον πρότερον ὀπιθεῖν τῷ βωμῷ τὸν λιθαντῶν εἶτα τὸ χρυσίον παρὰ τῆς αὐτῆς κομίσασθαι δεξιάς. τῇδε δὲ πάγην οἱ πλείστοι μὲν ἠγνόησαν παντελῶς οἱ δὲ προμεμαθηκότες, σκηψάμενοι νόσον, τὴν χαλεπὴν ἐκείνην διέφυγον θήραι. ἄλλοι δὲ τῇ χρημάτων ὀρεγόμενοι, τῆς σφέλλας καταλιγώρησαν ζωτηρίας· ἕτεροι δὲ δειλία προὔδωκαν τὴν θυσίαν.

40

ΜΕΤΑ μὲντοι τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην τῇ χρημάτων διανομῇ, ἐν πνι συσσίτιον πνὶς τὸ χρυσίον εἰληφότων χεῖρ ταυτὸν εἰσιῶντο. τῶν εἰς Φιάλην δεξάμενος, καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ πνὶς τὴν ζωτήριον ὀπιθεῖν σφραγίδα. πνὶς δὲ τῇ συσσίτιον ἐπι-

1 Τῶν ἐν τῇδε καὶ ἀξιώματα] Codex [Regius &] Savillii scriptum habent καὶ ἀξιώματα: Basilienfis autem editio ἀξιώματα. Mihi scribendum videtur & ἀξιώματα. Eundem errorem supra notavi in lib. 2.

2 Τοῖς γὰρ στρατιωτικαῖς καταλόγους] Hanc Juliani fraudem adversus milites Christianos perstringit Gregorius Nazianzenus in priore invectiva adversus Julianum pag.

84. editionis Parisiensis. Ubi etiam narrationem illam subiungit de quibusdam militibus Romanis, qui cum aurum accepissent à Principe, & tus imprudentes adoleviscent: agnito postea scelere suo, aurum ad Principis pedes projecerunt. Quam rem refert Theodorus in capite sequenti.

3 Περιπέθηκε] Magis placet scriptura quam in editione Basilienfi reperi, περιέθηκε, [& in codice Regio J. Pini.] μεμολυμένον

μεμφαμένης ἡ Φύσις τοῦ ἐναντίου εἶναι τὸ τοῦ πρὸ
 βεβαχέως γενημένου, ἤρετο ἐκεῖνος τί τ' ὑπ' αὐτῆς
 πεπραγμένων κέκληκεν ὁ ἀντίον. ὁ δ' ἔτι βωμὸς καὶ
 λιθναῖος καὶ τ' ἀρήστως τῆς γενημένης ὑπέμνησε.
 ταῦτα γὰρ τ' Χριστιανικῆς ὁμολογίας ἀντίπαλα Φησίν.
 Τῶν ἀκούσαντες τ' ἐπαρμένων οἱ πλείους, ἀναλόλυ-
 ξάν τε καὶ ὠλοφύραντο· καὶ πολλὰς τ' κεφαλὰς ἀπο-
 πλαντες τείρας, ἐξανάστησαν τ' συμποσίην· καὶ διὰ
 τ' ἀγορᾶς θείοντες, Χριστιανοὶ τε εἶναι ἐβόων καὶ βα-
 σιλικαῖς ὡς κεκρυμένους τεχνάσμασι, καὶ παλινωδία
 αἰδῶν, καὶ τ' ἐξ ἀγνοίας συμβᾶσαν ἦσαν ἀναπαύειν.
 μὲν τῶν θείοντες τ' βοῶν χεῖλα βόων τὰ βασιλεία,
 τῶν δ' ἐπὶ τῶν σοφισμάτων καὶ ἑλπίωντες, καὶ περὶ
 ὡς ἀδελφῶν παρεχόμενοι, ἵνα περὶ μανθάντες
 ἀφ' πυρὸς ἐτέρου τιμὴν καθαροὺς δέξονται. ταῦ-
 τα καὶ ὅσα τῶν τοιούτων παρ' ἐκείνων λεγό-
 μενα, ἐξέμνη τ' ἡ ἀλιτηρὴ θυμὸν. καὶ πρῶτον μὲν
 τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀποκτείναντες προσέειπεν. ἀπα-
 γομένων δὲ αὐτῶν ἔξω τ' ἀγῶν, ἡκολούθει τὸ τ' πό-
 λεως πλήθος, ἀγάμνον αὐτὸς τ' θυμῷ, καὶ τ' 20
 ὑπὲρ τ' θύσεως παρρησίαν θαυμάζοντες. ἐπειδὴ δ' ἔτι
 τὸ πλεονέκτημα κατέλειπον ἔνθα τῆς κεκρυμμένης κο-
 λάσεως εἰσέθεσαν, ἐλπίσαντες τ' δῆμον ὁ τῶν ἄλλων
 πρεσβύτερος, τ' πάντων αὐτῶν νεώτερος πρῶτον τιμὴν
 κεφαλῶν ἐκτεμνῶν, ἵνα μὴ τ' ἄλλων θαυμάσιος τ' 25
 σφαγῇ, τὴν δειλίαν εἰσδέξεται. ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν
 ἐπέθηκε τῶν δαπέδων τὰ γόνατα, ὁ δὲ τὸ ξίφος
 ἐγύμνωσεν, ἦκε πρὸς μνηστῆρας ἄφρονες, καὶ βοῇ καλύων
 πόρρωθεν τ' ἀνείρεσιν. τότε ὁ νεώτερος ὁ τ' σφα-
 γῆς διαχειρῶν ἀπαλλαγῇ, ὅς τ' ἦν ἄρα, ἔφη, 30
 Ῥωμαῖος ἄξιός μάρτυρος κληθῆναι Χριστοῦ. τῷτο γὰρ
 ἦν αὐτῶν ὄνομα. ἀλλὰ τιμὴν μὲν σφαγῇ· ὁ κεκρυ-
 μένος ἐκεῖνος ἐκάλυψε, φθόνῳ βαλλόμενος, καὶ τ' θύ-
 κλειὰς βασκαίνων τοῖς ἀθληταῖς. ὅς τ' εἶας δὲ ὁ-
 μῶς αὐτοὺς τὰς πόλεις οἰκεῖν, ἀλλ' εἰς τὰς ἐχα- 35
 πλὰς τ' Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἐξέπεμψε.

vis eum objurgasset, dixissetque id con- SÆC.
 trarium esse ei quod paulo ante ab ipso IV.
 factum fuisset, quæsit ille quid ab ipso
 gestum esset quod is contrarium appellaret.
 ille aram, tus & abnegationem fidei com-
 memoravit. Hæc enim Christianæ religi-
 oni contraria esse. Quibus auditis, com-
 plures ex convivis ejulare ac lamentari cœ-
 perunt: Avulsisque ex capite capillis, sta-
 tim è convivio surrexerunt: & per forum
 discurrentes, Christianos se esse & Impera-
 toris fraude circumventos clamarunt: nunc
 palinodiam canere, & pugnam in qua per
 imprudentiam victi fuissent redintegrare.
 Hæc vociferando in palatium contendunt,
 Imperatoris fraudem accusantes; seque in
 ignem conjici postulantes, ut per ignem
 polluti, alio igne purgarentur. Hæc & a-
 crificiis pol-
 luti malunt.
 lia ejusmodi dicentes, scelerati illius ani-
 mum efferarunt. Qui primo quidem ca-
 pita eis præcidi jussit. Cum autem extra
 urbem ad supplicium ducerentur, seque-
 batur eos populi multitudo, eorum ani-
 mi fortitudinem & pro pietatis defensione
 fiduciam admirans. Cumque ad locum
 pervenissent, in quo noxii supplicio affici
 solebant, is qui ætate reliquos anteibat,
 rogavit carnificem ut minimum natu ante
 omnes obtruncaret, ne forte is aliorum
 cædem adspiciens, timidior redderetur.
 Cum vero hic quidem genua humi defi-
 xisset, carnifex autem gladium jam strin-
 xisset, supervenit quidam indulgentiam
 Principis nuntians, & sublato clamore è
 longinquo vetans ne occiderentur. Tunc
 adolescens liberatum se mortis supplicio ex-
 gre ferens: Martyris, inquit, nomine di-
 gnus non fuit Romanus. Sic enim ipse vo-
 cabatur. Verum enimvero cædem quidem
 ab illis depulit malignus Princeps, livore
 succensus, & martyrii gloriam strenuis athle-
 tis invidens. Eos tamen in urbibus dege-
 re non permisit, sed in ultimos Imperii
 Romani fines relegavit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ Ἀρτεμίου τοῦ δούκους.

CAPUT XVIII.

De Artemio Duce.

ΚΑΙ ὁ Ἀρτέμιος δὲ στρατηγὸς δὲ ἕτος τ' ὅς τ' Αἰ-
 γύπτῳ στρατιωτῶν ἐγεγόνει· ἐπειδὴ πλείους τ' 40
 εἰδῶν συνέτελλε τ' δὲ ἄρην ἐκείνῳ ὅς τοις Κων-
 σταντίῳ χρόνις λαχὼν, ὁ μόνον τ' ὄντων ἐγύμνωσεν,
 ἀλλὰ καὶ τ' κεφαλῆς τὸ λοιπὸν ἐτέρησε σῶμα. ταῦ-
 τα καὶ τὰ τοιαῦτα δέδρακεν ὁ πρῶτος καὶ ὁργῆς
 ἐκράτεστος ὡς τ' ἀνδραγαθῶν ὀνομαζόμενος. ἐγὼ 45
 δὲ καὶ γυναικῶν ἀείσης ἀξίεπανον δῆγμα ὡς ὁδῶν

ARTEMIO quoque, qui Dux mili-
 tum fuerat per Ægyptum, eo quod
 temporibus Constantii cum magistratum il-
 lum gereret, plurima Deorum simulacrâ
 confregerat, non solum bonis exuit, ve-
 rum etiam capite truncavit. Hæc & hu-
 jusmodi alia commissa sunt ab illo, quem
 Gentiles mansuetissimum & ab iracundia
 alienissimum prædicant. Ego vero etiam
 præstantissimæ mulieris laudandum facinus

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐφ' ὧν, Ῥωμαῖος] Hic videtur esse Romanus Tribunus
 Scutariorum, qui cum Vincentio item Tribuno in exi-
 lium missus esse dicitur à Marcellino in lib. 1. p. 122.

2 Κακῶς ἐκείνῳ] In Manuscripto codice Savilii & in
 editione Basiliensi legitur κακὸς ὁ ἄνθρωπος.

VARIORUM.

1 Ἀρτέμιος] De eo hæc Amm. Marcellinus: Tunc ὁ
 Artemius ex duce Ægypti, Alexandrinis urgentibus atrocium
 criminum mole, supplicio capitali multatus est. lib. 22. c.
 11. ad quem locum sic Valesius: Ejusdem Artemii mo-
 nimus auctor Chronici Alex. ὁ Νικηφόρος Καλλίστος. At-
 que hic esse videtur, quem Julianus in Epist. X. ad A-

lexandrinis βασιλῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ τῶν ἄνδρων ἀπὸ τῆς
 Georgii Ariani templi ac donaria Alexandria spoliandi mi-
 nisterium ac satellitium militare præstitit. Ipsi Festivi-
 tatem Græci & Latini recolunt die 20 Octobris, inquit
 Theod. Ruinart Act. Martyr. p. 646.

SÆC. hoc loco attexam. Nam & mulieres Divi-
IV. no præditæ zelo, ejus rabiem contempserunt.

τῇ συγγραφῇ. κατεφρόνησαν γὰρ τῆς τότε λυτῆς καὶ
γυναικες, τὰς θεῖας ζήλων καθεπλισμένας.

CAPUT XIX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

*De Publia diaconissa, & de religiosa
eiusdem libertate.*

Περὶ Πυπλίας τῆς ἀγαθῆς, καὶ τῆς κατὰ Θεὸν
παρθένου.

FUIT his temporibus Publia quædam, ob
virtutis præstantiam & ob eximios actus
notissima ac celeberrima. Hæc cum aliquan-
diu matrimonii jugo fuisset adstricta, fru-
ctum plane admirabilem obtulit Deo. Jo-
annes enim, is qui presbyterorum Antiochiæ
diutissime princeps fuit, & qui ad regen-
dam Apostolicam Sedem sæpe quidem com-
munibus suffragiis electus est, semper tamen
eum honorem declinavit, ex ejus utero tan-
quam ex egregio prognatus est solo. Hæc
igitur cum cæterum virginum quæ perpe-
tuam virginitatem professæ erant secum ha-
beret, creatorem ac servatorem Deum assiduè
laudabat. Cum autem Imperator præ-
tergrederetur, contentiori voce omnes in
commune psallebant, scelestum illum con-
temptu ac ludibrio dignum esse existiman-
tes. Canebant porro eos præcipue Psalmos,
in quibus simulacrorum infirmitas deride-
tur, & una cum Davide dicebant: Simu-
lacræ gentium argentum & aurum, opera
manuum hominum. Exposita deinde eor-
um stupiditate, addebant: Similes fiant
illis qui faciunt ea, & omnes qui confidunt
in eis. Quæ cum Julianus audisset, ingenti
dolore percussus, filere eas deinceps jus-
sit dum ipse præteriret. Sed Publia, Impe-
ratoris jussa parvipendens, chorum virgi-
num majore fiducia implevit: & prætere-
unte illo rursus canere jussit; Exfurgat
Deus, & dissipentur inimici ejus. Quo fa-
cto graviter commotus, magistrum chori
ad se adduci præcepit. Visaque anu vene-
rabili, nec canos corporis miseratus, nec
virtutem honore prosecutus est: sed uni è
satellitibus suis imperavit, ut utramque ei
malam caderet, & manibus genas ejus cru-
entaret. Illa vero contumeliam hanc summi
honoris loco ducens, in cubiculum regres-
sa est: & tyrannum spiritalibus, ut sole-
bat, canticis perstringere posthac non des-
titit: eodem plane modo quo canticorum
illorum scriptor ac magister David, ma-
lum spiritum quo Saul agitabatur, repri-
mere consueverat.

Psal. 113.

Psal. 67.

ΠΟΥΠΛΙΑ τις ἦν καὶ ἐκείνη τὸ χρόνον ὀνομαστο-
τάτη, καὶ πολυβύλητος ἐκ τῆς ζήτησης κα-
τορθωμάτων γεγεννημένη. αὕτη καὶ τῷ γάμῳ τὸν
ζυγὸν πρὸς ὀλίγον δεξαμένη καιρὸν, καρπὸν ἀξιά-
10 γαστον τῷ Θεῷ προσήνησεν. Ἰωάννης γὰρ ὁ τῶν
Ἀποστόλων πρεσβυτέρων ἐπὶ πλείστον ἡγουσάμενος
χρόνον, καὶ πολλάκις μὲν τῇ Ἀποστολικῇ πρεσβείᾳ
ταῖς ψήφοις δεξαμένης, αἰεὶ δὲ τήνδε τὴν ἡγεμονίαν
Φυγὰν, ἐξ ἐκείνης τῆς θαυμασίας ἀρετῆς ἐβλάστη-
15 σεν. αὕτη χρόνον ἔχουσα παρθένων τῶν ἀγαθῶν παρ-
θενῶν ἐπιηγελημένη, αἰεὶ μὲν ὑμῶν τὸν πεποιηκότα
καὶ σωτήρα Θεόν. τῇ δὲ βασιλείᾳ παριόντος, γε-
γονότερον κοινῇ ἐψάλλον, ὅπως ἐφρόνητοι ἡγούμενοι
καὶ καλὰ γέλαστον τὸ ἀλάστορα. ἦσαν δὲ μέγιστα ἐκείνη
20 τὰ ἄσματα, ἃ τῷ εἰδῶλον κομμάδι τὸ ἀδελφόν
καὶ μὲν τῷ Δαβὶδ ἔλεγον· τὰ εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν ἀρ-
γύριοι καὶ χρυσοί, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ μὲν τῇ
τῆς ἀναμνηστικῆς διήγησιν ἔλεγον· ὅμοιοι αὐτοῖς γέ-
γοντο οἱ ποιῆτες αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιηθέντες
25 ἐπ' αὐτοῖς. τούτων ἀκούσας ἐκείνη καὶ λίαν ἀναθεῖς,
σιγῇ αὐταῖς προσέειπε· καὶ τῇ παρόδῳ καιρὸν.
ἡ δὲ μικρὸν τὸ ἐκείνη νόμῳ φροντίσασα, πλείονος
τὸν χρόνον πρεσβυτείας ἐπέπλησε, καὶ πάλιν ἐκείνη δι-
όντος ψάλλον ἐκέλευσεν ἀναστῆναι ὁ Θεός, καὶ δια-
30 σκορπισθῆναι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. ὁ δὲ χαλεπῶς,
τῷ χορῷ τιμὴν διδάσκαλοι ἀχθῆναι προσέταξε, καὶ
γῆρας ἰδὼν αἰδοῦς ἀξιώτατον, ὅτε τῷ σώματος τὴν
πολιὰν ἔκτεινεν, οὔτε τιμὴ τῆς ψυχῆς τετίμικεν
ζήτην. ἀλλὰ τῇ δρομῶν ἐκέλευσεν, ἐπὶ 2
35 κόρῃς αὐτὴν ἐκατέρας παῖδας, καὶ ταῖς χροσὶ Φοινί-
ξαι ταῖς παρειάς. ἡ δὲ ὡς ἄκραν πμὴν δεξαμένη τὴν
ἀτιμίαν, ἀνελήλυθε μὲν εἰς τὸ δωματίον. συνήθως
δὲ αὐτὴν ταῖς πνευματικαῖς ἔβαλλε μελωδίαις,
καθὰ ὅς τῃ μελωδίᾳ ἐκείνης συγγραφὴς καὶ δι-
40 δάσκαλος τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο κατέπαυε πνεῦμα τὸ
τῷ Σαβλ ἐνοχλοῦν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἰωάννης γὰρ ὁ πῶν ἐν Ἀποστόλοις] Auctor Menologii Joannem Chrysostomum hic à Theodorito designari credit. Sic enim scribit. Die 9. mensis Octobris Sancta Publia, Imperante Juliano, in urbe Antiochia, probitate morum celeberrima, viri sui consuetudine paucos annos usa, peperit fructum Deo dignum, admirabilem illum Joannem cognomento Chrysostomum. Verum Baronius ad annum Christi 362. cap. 133. reprehendit Auctorem Menologii, & alium quam Joannem Chrysostomum hic intelligi existimat. Nam mater Chrysostomi Anthusa dicebatur, non Publia: nec anus erat eo tempore, ut recte probat ibidem Baronius. Deinde quod ait Theodoritus, Joannem hunc

Publie filium, diutissime Archipresbyterum fuisse Antiochiæ, id non convenit Joanni Chrysostomo. Neque enim hic admodum diu Presbyter fuit Antiochenis Ecclesiæ. Porro Henricus Savilius ad latus sui codicis hoc loco ista adnotarat, Hunc Chrysostomum fuisse quidam falso opinantur. Joannem igitur hic intelligo eum qui postea Episcopus Apamiæ à Meletio ordinatus est, ut refert Theodoritus in lib. 5. cap. 4.

2 Τοὶ τῶν δρομῶν] Jacobus Sirmundus edidit καὶ nescio quos codices secutus, nostri enim nihil mutant. [Auctor hujus emendationis Sirmundo fuit Regius codex J. Pini, qui scriptum habet καὶ, ut edidit Sirmundus.]

τὰ χ' Ἰουδαίους καὶ τ' τῆς οἰκοδομίας ὀπιχείρησιν,
καὶ τὰς ἐπιτεχθείσας αὐτοῖς θελάτεις πλησῆς.

*De Judæis templum instaurare aggressis, & de
plagis quæ divinitus eis inflictæ sunt.*

ΚΑΙ γὰρ ὅσος τῆς ἀλάστορας εἰσποικισάμενος δαί-
μονας, Κορυβαντῶν διετέλε καὶ χ' τῆς θύ-
σεως λυτῶν. Ὡς γὰρ δὴ τῷτο καὶ τῆς Ἰουδαίας
καθόπλισε χ' τ' εἰς Χριστὸν πεπιτευκότες. καὶ
πρῶτον μὲν αὐτὴς σιναλίστας, ἤρετο τί δὴ ποτε ἔ-
νόμην θύειν καλῶντες, ταῖς θυσίαις καὶ χ' ἡρώ-
δης δὲ ἔφασκεν ἐν τόπῳ τ' σφίεραν ἀειγραφάθαι
λατρείαν, παραλίχια προσέταξεν ὁ θεομισὴς ἐκεῖνος
ἀνεγείρειν καὶ χαλαυθέντα ναὸν, καὶ δεσποτικῶς ὑπο-
λαμβάνων ὁ μάταιος ἀνέστη διελίχων. ἔδειξε καὶ
μᾶλλον καὶ ταύτης ἀλήθειαν. τοῦτων γὰρ ἐκεῖνοι τ'
λόγων ἀσπασιῶς ἀκούσαντες, ἅπαντες τὰ προσετα-
μῆνα τοῖς χ' καὶ οἰκονομῶν ὁμοφύλοις ἐδήλωσαν. οἱ
δὲ πάντοθεν συνέειπον, καὶ χρήματα καὶ προσθυμῖαν εἰς
τὴν οἰκοδομίαν εἰσφέροντες. ἐχορήγησε καὶ ὅτι πλεῖστα
καὶ ὁ τῷτο προσεταχὼς, καὶ φιλοπνίκα χ' ὁμοφύλοις,
ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος. σιναπέσειλε δὲ καὶ
ἀρχὴν, καὶ θυσίαν προσεταγμάτων ἀξίον ὑπεργόν.
Φασὶ δὲ αὐτὴς καὶ σχεπῆρας ἐξ ὕλης ἀρβύρης καὶ ἄλλας
καὶ κορίνους καὶ ἀσκυλάδας. ἐπεὶ δὲ ὀρύττειν ἤρξαν-
το καὶ τὸν χ' ἐκφορεῖν, πανημέριον μὲν τοῦτο ἐ-
δρῶν μυριάδες πολλὰ. νύκτωρ δὲ ὁ χ' αὐτο-
μάτως ἀπὸ τῆς φάραγγος μεπέτιθετο. κατέλυσαν
δὲ καὶ αὐτὰ τῆς οἰκοδομίας τὰ λείψανα, νεόμνητα
πάντα κατὰ σκευὴν ἐλπίσαντες. ἐπειδὴ δὲ καὶ
γύψου καὶ πταίνου πολλὰς μεθ' ἑαυτῶν συνήθροισαν
μυριάδας, ἐξ ἀπίνης ἄνθρωποι βίαιοι πνέοντες καὶ
φρόνιμοι καὶ καταιγίδες καὶ λαίλαπες, πάσας
ἀθρόως ἐσκέδασαν. ἐπὶ δὲ μεμνημένων ἐκείνων, καὶ τῇ
μακροθυμίᾳ τῇ θείᾳ μὴ σφρονηζομένων, πρῶτον μὲν
σεισμὸς ἐγένετο μέγας, καὶ τοὺς πανταλῶς ἀμυ-
ήτους τῷ θείῳ ἰκανῶς κατέπληξεν. ἐπειδὴ δὲ
οὐκ ἔδεισαν, καὶ πῦρ ἐκ τῷ ὀρυζομένῳ θεμε-
λίῳ ἀναδραμον, πλείους τῷ ὀρυζομένῳ ἐπέ-
πρησε, τοὺς δὲ ἄλλους ἐσκέδασε. καὶ νύκτωρ καὶ
παμπόλλων ἐν τῇ πελαζούσῃ καθευδόντων φῶς,
κατ' ἐλπίσιν μὲν ἀθρόως σὺν τῷ ὀρόφῳ τὸ οἰκοδο-
μημα. τοὺς δὲ καθευδόντας συνέχρυσεν ἅπαντας.

NAM & ipse inhabitantes intra se habens
pessimos dæmonas. Corybantum more
furere, & contra pietatem insanire non de-
finebat. Hujus rei causa etiam Judæos ar-
mavit adversus Christianos. Ac primo qui-
dem cum eos in unum congregasset, per-
contatus est quid causæ esset, cur, cum lex
sacrificare jubeat, ipsi à sacrificiis absti-
nerent. Cumque illi dixissent, cultum su-
um unius loci ambitu circumscriptum esse,
statim ille Deo invisus præcepit, ut tem-
plum quod destructum fuerat instaurarent:
sperans miser, prædictionem Domini se falsi
convicturum esse. Ejus tamen veritatem
hoc factum magis declaravit. Nam cum Ju-
dæi hos imperatoris sermones cupide exce-
pissent, tribulibus suis per universum or-
bem dispersis ea quæ imperata fuerant signi-
ficarunt. Qui mox undique accurrentes, &
pecunias & operam suam alacri animo ad
hoc opus contulerunt. Plurima etiam suppe-
ditavit is ipse qui jusserat, non liberalitate
& magnificentia, sed veritatis oppugnandæ
studio impulsus. Misit præterea Præsidem,
dignum sane impiorum mandatorum mini-
strum. Aiunt porro eos, & ligones & rutra
& corbes ex argento fabricasse. Ubi vero
fodere & humum egerere cœpissent, innu-
merabilis hominum multitudo toto die ope-
ri incumbabat. Sed noctu rudera ex valle
in quam coniecta fuerant, sua sponte trans-
ferebantur. Sed & reliquias veteris ædificii
destruxerunt, nova omnia se constructuros
sperantes. Denique cum gypsi & calcis mul-
ta modiorum millia congestissent, exorti
repente venti vehementes ac turbines cum
tempestatibus ac procellis, universam ma-
teriam hac illac dissiparunt. Cumque ad-
huc in pristino furore persisterent, nec
Divina patientia ad meliorem frugem re-
vocarentur: Primum quidem ingens exor-
tus est terræmotus, & eos qui divinæ re-
ligionis sacris nullatenus initiati erant, non
mediocri timore perculit. Sed cum illi
non terrentur, ignis ex fundamentis quæ
fodiebantur erumpens, plurimos fodien-
tium consumpsit, reliquos fugere coegit.
Noctu etiam cum in quadam vicina porticu
complures dormirent, collapsum simul cum
tecto ædificium universos dormientes op-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Συναπέσειλε ἄρχην] Alypium intelligit, teste Ammiano Marcellino in lib. 23. initio.

2 Καὶ ἄλλας καὶ κορίνους καὶ ἀσκυλάδας] Basiliensis editio, scriptum ha-
bet καὶ ἄλλας καὶ κορίνους. Quod magis probo.

3 Τὸς πανταλῶς ἀμυήτους] Gentiles intelligo. Hi enim
penitus divinorum Sacramentorum expertes sunt. Ait igitur
Theodorus, ejusmodi fuisse hunc terræ motum, ut
etiam eos terreret qui verum Deum non agnoscebant:
nec dum Judæos qui non sunt penitus ἀμυήτοι.

VARIORUM.

a Πῦρ ἐκ τῶν ὀρυζομένων θεμελίῳ ἀναδραμόν] Hujus
miraculi testis est minime suspectus Ammian. Marcellinus,
lib. 23. locum habes in not. Var. ad Socr. l. III. cap. 20.
Testimonium istud silentio plane prætermisit
Eusebius Historiæ Judaicæ l. VI. cap. 14. Sect. 19. ubi
multum operæ infundit in elevanda hujus Historiæ fide,
& Historiæ Ecclesiasticæ Scriptoribus, quasi pugnancia lo-
querentur, inter se committendis. Sed profecto, ut ob-
servat H. Vossius, nullos Religio Christiana infensores ha-

bet. hostes quam ipsos Christianos: aut saltem qui nomine
tenus Christiani videri volunt: quales sunt Tan. Faber,
Jac. Tollius, alique istius commatis Critici, W. Lowth.
De hac Historia Chrysostomus orat. 2. adversus Judæos,
& contra Gentiles, necnon Hom. 4. in Matt. & Hom.
41. in Act. Apost. Greg. Naz. orat. 2. in Julian. Ru-
finus lib. 1. c. 38, 39. Orosius lib. 7. c. 30. Niceph.
lib. 10. c. 33.

S. E. C.
IV.

pressit. Eadem vero & proxime insequenti nocte, salutaris crucis lucidum in caelo signum apparuit. Ipsæ quoque Judæorum vestes crucibus replebantur, non iis tamen lucidis, sed atro colore suffusis. Quæ cum vidissent hostes Dei, & inflicta à Deo plagas extimescerent, diffugerunt & ad suas quisque sedes reversi sunt: Deum esse confidentes eum quem majores ipsorum olim cruci suffixerant. Et hæc quidem ad Juliani aures pervenere. Omnium enim sermonibus celebrabantur. Verum ille perinde ac Pharaon, animum suum obduravit.

CAPUT XXI.

De expeditione Juliani adversus Persas.

Tigris fl.

Christiani
à Julianis
Galilæi
dicti.

PORRO cum Persæ audita Constantii morte audaciores facti, in Romanorum fines irruptionem fecissent, bellumque eis indixissent, Julianus exercitum cogere decrevit, licet propugnatore ejus destitueretur Deo. Missis igitur legatis Delphos & in Delum ac Dodonam, & ad alia oracula, interrogavit vates, utrum expeditionem suscipere eum jusserunt, & victoriam polliciti sunt. Unum autem ex illis oraculis huic operi intexam, ut eorum mendacium revincatur. Id est hujusmodi. Universi nunc Dii parati sumus victoriæ tropæa ferre juxta Ferum amnem. Horum ego dux ero, violentus ac bellipotens Mars. Et ii quidem qui facundum Deum & Musarum præfulem Apollinem Pythium nominant, horum versuum ineptias rideant si placet. Ego vero deprehensio ejus mendacio, dolco vicem illius qui deceptus est. Porro Ferum amnem vocavit Tigrim, propterea quod is feræ cognominis est. Ortus autem ex Armeniæ montibus, & per Assyriam fluens, in Persicum evolvitur sinum. His oraculis circumventus miser, & victoriam sibi spondebat, & confecto Persico bello persecutionem Galilæorum meditabatur. Quippe Christianos, Galilæos vocare consueverat: Hoc vocabulo ignominiam illis se allaturum existimans. Sed animadvertere debuerat homo philosophiæ studiis eruditus, mutatione nominis haudquaquam lædi existimationem. Nam neque Socrates, etiam si appellatus esset Critias: neque Pythagoras, licet Phalaris dictus esset, ulla labe adpersi fuissent ob nominum commutationem. Sed neque Nireus, quamvis Thersites vocatus esset, ideo formæ quam à natura acceperat, jacturam ullam fecisset. Sed nihil horum animo reputans is qui ista didicerat, imposito nobis neutiquam conveniente vocabulo, læsurum se nos credidit. Et oraculorum mendaciis fidem habens, minabatur se simulacrum impudicæ deæ in Christianorum Ecclesiis collocaturum.

καὶ δὲ τὸ αὐτὸ νύκτα καὶ αὐτὸ πάλιν τῇ ὑπεραίᾳ, ὡφθη ἐν τῷ οὐρανῷ ἡ σωτηρίας σαυρὸς τὸ ὄχημα φωτοφόρος· καὶ αὐτὰ δὲ τῇ Ἰουδαίων ἐσθήματα σαυρὸν ἐμπλήρωτο, οὐκ ἐπὶ μὲντοι φωτοειδῶν, ἀλλ' ἐκ μελαίνης κατεσκευασμένων χροιάς. ταῦτα οἱ ἀντίθρονοι θεασάμενοι, καὶ τὰς θεηλάτοις μάστιγας ὀρρωδῆσαντες, ἀπέδρασαν τε καὶ τὰ οἰκεία κατέλαβον, Θεὸν ὁμολογῶντες τὸ ὑπὸ τῇ προγόνων τῷ ξύλῳ προσηλωθέντα. ταῦτα ἤκουσε ὁ Ἰουλιανὸς, παρὰ πάντων ᾧ ἤδετο. τῷ δὲ φαραὼ ὡς πλησίον τὴν καρδίαν ἐσκληρυνεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ τῆς κατὰ Περσῶν στρατείας.

ΕΠΕΙδὴ ὁ Πέρσης τὴν Κωνσταντίνου πυθόμενοι πελευτὴν ἐθάρρῃσαν, καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίων ὄρους ἀφίκοντο πόλεμον προαγγέλλαντες, ἔδωκεν αὐτῷ συναγῆραι τὴν στρατὸν, τὴν ταύτης οὐκ ἔχοντι πρόμαχον. πέμψας δὲ εἰς Δελφούς καὶ Δῆλον καὶ Δωδώνην, καὶ τὰ ἄλλα χρηστήρια, εἰ χρὴ στρατεύειν ἐπηρώτα τοὺς μάντις. οἱ δὲ καὶ γραφειῶν ἐκέλευον, καὶ ὑπὸ χερσὶν τῆς νίκης. ἕνα δὲ τῇ χρηστῶν εἰς ἐλπίδα ψεύδους ἐθήσω τῇ συζητῶν. ἐπὶ δὲ ἕτερος. νῦν πάντες ἀρμήττητον θεοὶ νίκης τρόπαια κομίσασθαι, παρὰ θηρὶ ποταμοῦ τὸ δ' ἐγὼ ἡγεμονίσσω θούρος πολεμόκλονος ἄρης. τὸ μὲν οὖν τῇ ἐπὶ κατὰ γέλασιν κομωδότησαν οἱ λόγιον Θεὸν καὶ τὴν μυστῶν ἀρχαίτην τὸν Πύθιον ὀνομάζοντες. ἐγὼ δὲ αὐτῶν τὸ ψεύδους θύρῳ, τὸν ἐξηπατημένον ὀδύρομαι. θῆρα δὲ ποταμὸν τὸν Τίγριν ὀνόμασιν, ἐπειδὴ ὡς ἐν αὐτῇ θηρίον ὀνόμασιν. οὗτος δὲ ἐκ τῇ Ἀρμενίαν ἀναβλυσάντων ὄρων, καὶ ἀφ' ἧς Ἀσσυρίας ῥέων, εἰς τὸν Περσικὸν εἰσβάλλει κόλπον. ὡς τοῦτον ὁ δίκαιος βουκολεθεῖς τῇ χρησμῶν, καὶ τὴν νίκην ὠνειροπόλει, καὶ μετὰ τὴν Περσικὴν μάχην τὴν πρὸς τοὺς Γαλιλαίους ἐφαντάζετο πόλεμον. τῆς δὲ χειρὶν Γαλιλαίους ὀνόμαζεν, ἀπμῖαν αὐτοῖς ἐκ τῆς προσσηρείας προσάψεν ἡγευόμενος. ἔδει δὲ αὐτὸν σκοπῆσαι λόγοις ἐντεταγμένον, ὡς ἡμεῖς δόξῃ λυμάνεται προσσηρείας ἐναλλαγή. οὐδὲ γὰρ εἰ Σωκράτης ὀνομάσθαι κελεύει, καὶ Φάλαρις ὁ Πυθαγόρας προσσηρεῖται, λάβεις ἀνμετέχον πρὸς ἐκ τῆς τῇ ὀνομάσθαι μετὰ βολῆς. οὐδὲ γὰρ εἰ ὁ Νηρὸς Θεοσίτης ἐπεκλήθη, ἀπάλεσεν ἀν' ὃ ὡς τὸ φύσει εἰδέξατο κάλλος. ἀλλὰ τέτοιον οὐδὲν ὁ ταῦτα πεπαιδευμένος εἰς τὴν λαβὴν, ἐκ τῆς ὑδαμόθεν ἡμῶν ἀρμοζέσης προσσηρείας πημαίνειν ἡμᾶς ὑπέλαβε. καὶ τῇ τῇ χρησμῶν ψευδολογία πτεύσας, ἡπέλει ταῖς ἐκκλησίαις ἐνδύσας τῆς δαίμονος τῆς ἀκολάστου τὸ εἶδωλον.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Πέμψας εἰς Δελφούς] Duplicem exercitum movit, alterum militum, alterum demonum, à quibus ducibatur, et in quibus ipsi major fiducia facta erat, inquit Greg. Naz. orat. 2. in Julian.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

CAPUT XXII.

Περὶ τῶ τοῦ πολιτυομένου ἔ Βεροιαίης παρρησίας.

De libertate ac fiducia Decurionis Berœensis.

ΜΕΤὰ τῆτων δὲ ἀπάρας τῆ ἀπειλῶν, ὑφ' ἐνός
 ἀνδρός ἐ Βεροία κατηγωνίαθη. ἕτος μὲν ὁ
 1 ἀνὴρ καὶ ἄλλως μὲν ὡς ἐπιφανὴς ἐτύχων ὢν. τῶν
 γὰρ αὐτῶν πολιτυομένων ἡγεῖτο. ὡς ἐπιφανέστερον δὲ
 2 αὐτὸν ὁ ζήλος ἀπέδιδε. τῶ γὰρ ὡς θρασυμύτης εἰς
 τὸ τότε κρατῆσαν ἀσέβειαν ἐξοκέλαυε, ἐξήλασε τὴν
 οἰκίαν καὶ προφανῶς ἀπεκέρυξεν. ὁ δὲ, ἐπὶ τῶ πελά-
 ζοντι τῇ πόλει σταθμῶ τῶ βασιλεῖ προσελθὼν, τὴν
 10 πρὸ οἰκίας γινώμην καὶ τὴν πατρὸς ἐδήλωσεν ἀπεκέρ-
 ρυξιν. ὁ δὲ ἡσυχίαν ἔειπεν τῶ νέῳ προσέταξε, κατα-
 λάξαι ὑποχόμενος τὸν πατέρα. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο
 3 εἰς τὴν Βεροίαν, τῶς ἐπὶ τέλει καὶ ἀξιώμασι συνεκά-
 λεσεν εἰς ἐπίσιν. ἐπὶ τῶν τῶν καὶ ὁ τότε πατήρ.
 15 τῶν δὲ μὲν τῶ παιδὸς εἰς τὴν αὐτὴν πᾶσιν κα-
 κλῆσιν προσέταξε. τοῦ δὲ ἀείρου μεσσηντος ἔφη
 ὡς τὸν πατέρα. ὁ δὲ δικαιοῦς εὐαί μοι δοκεῖ βιά-
 ζεσθαι γινώμην ἐτέρως ἐκκληνομένην, καὶ μετὰ γε μὴ
 βυλομύθῳ εἰς ἑτέραν. μὴ δὲ ἐν βιάσει τὸν παῖδα
 20 τοῖς σοῖς δόγμασι ἀκολουθεῖν καὶ βυλόμην. οὐδὲ γὰρ
 ἐγὼ σε, ἔφη, βιάσομαι τοῖς ἐμοῖς ἐπεισάμ, καὶ τοῖς
 μάλα ῥαδίως ἀναγκάσαι δύναμνος. ὁ δὲ τῇ περὶ
 τὰ θεῖα πίσει τὸ λογισμὸν παραβήξας, ὡς τού-
 25 τε, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τοῦ ἀλάστορος λέγεις τοῦ
 θεομιστοῦς, καὶ τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας προελόμενος,
 ὁ δὲ πάλιν τὸ τῆς πρῶτης τοῦ θεοῦ προσηγορίαν,
 παῦσαι, ἔφη, ἀνθρώπε λοιδορῶμενος. καὶ πρὸς τὸν
 νέον ἀποκλίνας τὸ πρόσωπον, ἐγὼ σε, ἔφη, φρον-
 30 τῶ, ἐπειδὴ σοὶ τὸν πατέρα δρᾶσαι τῶν οὐκ ἐπι-
 σα. τῶν δὲ μὲν τῶ διηγήματος καὶ μάτην ἐμνήσθη,
 ἀλλὰ δεῖξαι βυλόμην, οὐ μόνον τῶ θαυμασίῳ
 ἀνδρὶ τῶ ἀξιάγαστον παρρησίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ πλεῖ-
 στοι τῆς ἐκείνης κατεφρόνησαν δυνατείας.

CUM talibus minis profectus, ab uno
 viro devictus est Berœæ. Hic vir
 tum ob alia illustris erat & conspicuus:
 Primum enim locum inter curiales obtine-
 bat: Tum zelus fidei eum multo illustrio-
 rem reddidit. Nam cum filium suum ad
 impietatem Gentilium quæ tunc temporis
 prævalebat, defecisse cerneret, eum domo
 sua expulit, palamque abdicavit. Ille in
 vicina urbi statione Imperatorem adiens,
 & cultum suum, & patris abdicacionem ei
 exposuit. Qui mox adolescentem bono a-
 nimo esse jubet, patrem ei se reconcilia-
 turum pollicitus. Cumque Berœam venis-
 set, Decuriones & Honoratos ad convivi-
 um vocavit. Inter hos erat etiam ado-
 lescentis pater: quem una cum filio in eo-
 dem secum stibadio iussit accumbere. Et
 sub medium jam prandium ad patrem con-
 versus: Æquum mihi non videtur, inquit,
 vim facere sententiæ quæ in diversum fe-
 ratur, & quæ alio revocari nolit. Proinde
 noli filium tuum cogere, qui cultum tu-
 um sequi recusat. Nam nec ego te cogo
 ut cultum meum sequaris, quamvis facile
 possim te ad hoc compellere. Tum ille
 Divina fide animatus: De isto, inquit,
 scelerato Deoque inviso loqueris, Impera-
 tor, qui mendacium prætulit veritati. Ad
 hæc Imperator personam induens mansue-
 tudinis: Desine, inquit, conviciari vir
 bone. Conversoque ad juvenem vultu:
 Ego, inquit, tui curam geram, quando
 patri tuo persuadere non potui ut id fa-
 ceret. Hoc ego factum non sine causa
 commemoravi; sed ut ostenderem non so-
 lum admirabilis hujus viri egregiam liber-
 tatem, sed alios quoque plurimos vim ac
 tyrannidem illius contempsisse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

CAPUT XXIII.

Περὶ τῆς τοῦ παιδαγωγῶν ἐπιρροίας.

De prædicatione pedagogi.

ΚΑὶ γὰρ ἐπὶ Ἀντιοχείᾳ ἀνὴρ τις πάλιν ἀείρος,
 1 παιδαγωγῶν μερῶν πεπιτυμένους, συνή-
 θης μὲν ὡς πλείονας λόγων καὶ παιδαγωγῶν
 μετασχόν, τῶ τῶν καὶ τῶν διδασκάλων ἡγε-
 40 μένων. Διδάσκει δὲ ἦν, ὁ ἐπὶ ὁρισταῖς πολυδύλητος.

NAM & Antiochiæ vir quidam optimus,
 adolescentium quorundam pædagogus,
 cum esset eruditior quam vulgus pædagogo-
 rum solet, familiaris erat celeberrimi illius
 sophistæ Libanii, qui tunc temporis inter
 professores principem locum obtinebat. Hic

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν γὰρ αὐτῶν πολιτυομένων] Curiales seu Decurio-
 nes à Græcis dicuntur πολιτυομένοι seu πολιτυοί, ut jam-
 pridem notavi in Commentariis ad Ammianum Marcel-
 linum. Mirum est tamen interpretes in hujus vocis in-
 terpretatione omnes lapsos esse, præter Epiphanium Scho-
 lasticum qui hunc locum ita vertit, Is enim nobilis erat, &
 ejus civitatis curia præsidebat.

2 Ὁ ζήλος ἀπέδιδε] In codice [Regio &] Savillii, &
 in editione Basilienſi legitur ἀπέδιδε.

3 Τῶς ἐπὶ τέλει καὶ ἀξιώμασι] Recte Epiphanius Schola-
 sticus hunc locum interpretatus est hoc modo. Cum-

que venisset in Berœam, nobiles & honoratos convocavit
 ad prandium. Reliquos interpretes nihil moror, qui hæc
 nullatenus intellexerunt. Unum tamen est quod in Epi-
 phanii versione non probo. Nobiles enim vertit τῶς ἐπὶ
 τέλει, cum Decuriones potius vertere debuisset. Certe
 Decuriones & Honorati sæpe junguntur in vetustis in-
 scriptionibus, ut notavi ad Ammianum Marcellinum.
 Cæterum hoc loco codex [Regius &] Savillii & Basilien-
 sis editio scriptum habent τῶς ἐπὶ τέλει καὶ ἀξιώμασι, ut
 & supra in capite 16.

VARIORUM.

1 Παιδαγωγῶν μερῶν πεπιτυμένους] Non quasi tunc
 temporis Antiochiæ publice profiteretur: Nam Juliani e-
 dicto vetiti erant Christiani præceptores à literarum

Gymnasiis: sed quod ille ante paucos menses his vacare
 (dum sibi liceret) solebat.

Διογενης

SÆC. cum esset impius, & victoriam propediem

IV. expectaret, minasque Juliani animo revol-
veret, religionem nostram deridens, quæ-
sivit ex pædagogo, quidnam ageret fabri
filius. Ille Divina repletus gratia, id quod
brevi futurum erat prædixit. Loculum
enim, inquit, fabricatur hujus universi
conditor, quem tu fabri filium per ludi-
brium appellas. Nec multis post diebus,
nuntius de morte illius allatus est, & ipse
in loculo jacens advectus: ac minarum qui-
dem inanis apparuit jactantia; Deus autem
glorificatus est.

CAPUT XXIV.

De prædicatione sancti Juliani Monachi

SED & is qui Angelorum corporis exper-
tium vitam in corpore imitatus est Ju-
lianus, qui Syrorum lingua Sabba appella-
batur, cujus vitam & conversationem in
historia Philotheo conscripsimus, cum mi-
nas impii illius accepisset, Deum omnium
moderatorem intentius orare cœpit. Eo
autem die quo ille letalem plagam accepit,
oranti cædes illius revelata est, quamvis mo-
nasterium ejus viginti & amplius mansio-
num intervallo distaret à castris Romano-
rum. Aiunt enim, cum lamentaretur &
clementi Deo enixius supplicaret, repente
illum fluentes lacrymas compressisse, & gau-
dio atque hilaritate repletum esse, vultu-
que sereno apparuisse; eaque re lætitiā
animi sui declarasse. Quam mutationem
cum quidam ex ejus familiaribus conspe-
xissent, rogarunt ut causam hilaritatis ipsis
aperiret. Ille silvestrem aprum, vastatorem
vineæ Domini, pœnas tandem exsolvisse di-
xit damnorum quæ intulisset vineæ, & mor-
tuum jacere, nec amplius insidiaturum esse.
His auditis, cuncti præ gaudio exultarunt,
& gratulatorium hymnum Deo cecinerunt.
Postea vero ex iis qui mortem ejus nun-
tiarunt, compertum est, eadem die ac ho-
ra quam beatus senex cognoverat atque
prædixerat, sceleratum illum extinctum fu-
isse.

CAPUT XXV.

De Juliani Imperatoris cade in Perside.

Socr. l. III. c. 21.
Socr. l. VII. c. 1-2.
PORRO hujus tyranni imprudentiam mors
ejus apertissime declaravit. Nam cum
fluvium qui Romanorum Imperium à Per-
sæ regno separat trajecisset, & copias
transportasset, statim naves incendit, milites
non persuasione, sed necessitate compellens
ad bellum gerendum. Ac præstantissimi qui-
dem duces, militum suorum animos fidu-
cia & alacritate replere solent: ac si quando
tristiores eos viderint, recreant illos & spe
meliorum confirmant. Hic vero, spem pro-
speræ eventus statim ab initio præcidit, pon-
te per quem redeundum erat incenso. Ad-
hæc cum necessarium militibus comiteum
undique conquiri & comportari oporteret,
prudenter iste Imperator neque ex Ro-
manorum ditione cum advehi jussit, neque

δοστέως ἢ ἕτος ἂν καὶ τιμὴν ἰκάνη προσμένον, καὶ τὰς
Ἰουλιανῶν φανταζόμενος ἀπειλὰς, ἤρετο τὸ παιδα-
γωγὸν κομμάδιον τὰς ἡμέτερας, τί ποιεῖ, λέγων, τῷ
τέκτονος ὁ υἱός. ὁ δὲ τῆς θείας πληθεύς χάριτος
παραείρηκε τὸ μετ' ὀλίγον ἐσόμενον. γλωσσόκομος
γὰρ ἔφη, σοφιστὰ, ὁ τοῦ παλιν κατὰ σκευάξει δημι-
ουργός, ὃν σὺ κομμάδιον, τέκτονος υἱὸν παρασηγόρευ-
σας. ὀλίγων ἢ διεληθῶν ἡμερῶν ὁ τῷ ἀλάστορ
ἐκείνῳ θάνατος ἐμνηύθη καὶ ἐν γλωσσόκομῳ κεί-
10 μινος ἐκομίσθη καὶ τῷ ἀπειλῶν ὁ κόμπος μά-
ταιος ἀπεφάνθη, καὶ ὁ Θεὸς ἐδόξασθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰουλιανῶν τοῦ μονάζοντος προφητείας.

ΚΑΙ ὁ τῶν ἀσωμάτων δὲ τὸν βίον ἐν σώματι μι-
μησάμενος, Ἰουλιανὸν λέγων, τὸ Σάββαν ἐπί-
κλην τῇ Σύρων Φωνῇ προσαγορεύόμενον, καὶ τὸ πο-
λίλειαν ἐν τῇ φιλοθέῳ συνεγραφάμενον ἱστορίαν, σπυ-
δαίπερον τὰς Θεῶν ὅλων καὶ ἱκετίαν παρασέφερε,
τὰς δὲ δυστέως ἐκείνῳ μεμαθηκὼς ἀπειλὰς. κατ'
20 ἐκείνην ἢ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐκείνος ἐδόξατο τὸ σφα-
γῆν, ἕτος ταύτην παρασηγόρευσις ἔγινε, καὶ τοὶ
πλείονων ἢ εἴκοσι σταθμῶν ἐν τῇ φροντιστικῇ μέλει
ἐσφατοπέδῳ ἀεὶ μεμνημένων. Φασὶ δὲ αὐτὸν ποτὶνῶ-
μιν καὶ τὸν φιλόθεον ἀντιβολῶντα δεσπότην,
25 ὅτι παρ' αὐτὸν ἐξ ἀπίνης καὶ τὸ δακρύων φορῶν ἀφ' αὐ-
θιγῶν δὲ καὶ θυμῶν πλεονάζοντα, καὶ γινώσκοντα τὸ
πρόσωπον, καὶ τῷ τὸ μνηστικὸν καὶ τὴν ψυχῆς ἡδονήν. ταύ-
την οἱ συνηθέστεροι καὶ μετὰ βολὴν αὐτῷ θεασάμενοι,
μνηστικὰ σφίσι κατέπεισαν τὸν βίον αὐτοῦ καὶ ἀφορμήν.
30 ὁ δὲ τὸν σὺν ἔφη τὸ ἄγριον τὸ ἐν ἀμπελῶνι τῷ θεῷ
πολέμιον, δίχως εἰσπεπράχθαι τὸ εἰς τὸν ἀδικη-
μάτων, καὶ καὶ νεκρὸν, τῆς ἐπιβουλῆς πεπαυμένον.
ταῦτα μεμαθηκότες ἐχόρθον ἀπαντες, καὶ τὰς Θεῶν
καὶ χαλεπὸν παρασέφερον ὕμνον. ἔβωσαν δὲ καὶ παρὰ
35 τὴν ἐκείνῳ πελευτὴν μεμνηκότες, αὐτὴν εἶναι καὶ τὴν
ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνηνέστη τὸ ἀλιτήριον
ὁ θεὸς ἐκείνῳ προσδύτης ἔγινε καὶ προείρηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ τῆς ἐν Περσίδι γεννημένης σφαγῆς Ἰουλιανῶν
τοῦ βασιλέως.

Τῇ ἐκείνῳ δὲ ἀβελίαν (αφ' ἧς οὐ θάνατος
ἔδειξε. ἀφ' ἧς γὰρ τὸν ὀρίζοντα ποταμὸν
ἀπὸ τῆς Περσῶν τιμῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, καὶ τιμῆς
στρατῶν ἀφ' ἧς ἀβελίας, ἐπέκρησε ὁ αὐτὸς τὰ
45 σκάφη, πολεμῶν ἀναγκάζων, καὶ πείθων τοὺς στρα-
τῶντας. οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀναπικράσαντες προ-
θυμίας τῶν δεχομένων εἰσέλασιν καὶ ἀθυμουῦντας
ἰδῶσι, ψυχὰς αὐτῶν καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαίρουσιν.
ἕτος δὲ τιμῆς ἀγαθῆς διδῶν ἀπὸ τοῦ ἐλπίδας
50 τῆς ἐπαύσεως τιμῆς ἀφ' ἧς ἐμπέσας. πρὸς
δὲ τοῦτοις, δέον πάντεσιν ποιεῖν τε καὶ κομι-
ζεῖν τοῖς στρατῶταις τιμῆς ἀναγκάσιαν τροφήν. ὁ
δὲ σοφὸς ἕτος, οὐτὲ ἐκ τῆς οἰκίας ταύτης προσέ-
ταξεν

ἔαζεν Φέρεσθαι, οὐτε τιὼ πολέμιαν ληϊζόμενος
παρεῖχε τιὼ ἀφθονίαν. χαλκιπὼν γὰρ τιὼ οἰκν-
μόνῳ, δίδει τιὼ ἔρημον. ὁταῦθα δὲ καὶ ποτὶς
καὶ τροφῆς οἱ γραπῶται σπανίζοντες, καὶ τῆς
πορείας ἡγάμονας οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' οὐ ἔρημον
χώρα πλανώμενοι, τιὼ τοῦ Σοφῶτα βασιλέ-
ως ἔγνωσαν ἀβυσλίαν. ὀλοφυρόμενοι δὲ καὶ σείοντες,
ὄνρον ἐξαπίνης κείδον τραυματίαν τὴν χαλκίαν πε-
ποιηκόςτος λυττήσαντα· καὶ τὴν ἀρεὰν τὴν πολέμου κλο-
νον, ἐπὶ κερὸν οὐ γινόμενοι χεῖρ' ἢ ὑπόχρεον καὶ τὸν
λοξίαν, τὴν τὰ ψευδῆ μαντυσάμενον καὶ τὴν περικί-
εονον, χεῖρ' ἢ κτείναντος τοῖς κεραινοῖς, καὶ χρη-
σάμενον καὶ τὴν κομπὸν τῆς ἀπειλῆς ἐρριμμένον εἰς
ἔδαφος. τὸν μὲντοι καὶ δικαίαν ἐκείνῳ ἐπεπείκοντα
1 πληγὴν, οὐδὲν ἔγνω μέχει καὶ τήμερον. ἄλλοι
μὲν πᾶσι τῆς ἀρεῆς ταύτῃ αὐτῷ ἐπινοήσαντα
Φασὶν· οἱ δὲ τῆς νομάδων ἑνα τῆς Ἰσραηλιτῶν
χαλκιπῶν ἄλλοι δὲ πᾶσι γραπῶται, ἀφ' ὧν τὸν
λεμόν καὶ τιὼ ἔρημον δυαχράντα, ἀλλ' εἴπε ἄν-
2 θρωπος, εἴπε ἄγγελος ὡς τὸ ξίφος, ὅλον ὅτι
ὅς τοῦτο δέδεχε, τοῦ θεῖου νόμουτος ὑπουργός
ἐγγόνει. ἐκείνῳ δὲ γὰρ φασὶν δεξάμενον τὴν πλη-
γὴν, ὅθως πλησάμην τιὼ χεῖρα τῆς αἵματος, καὶ
τῆτο ρίψαμ εἰς τὸν αἶρα, καὶ φῶσα, νεκρῆς
Γαλιλαῖε· καὶ κατὰ ταυτὸ τιὼ πὶ νίκῃ ὁμο-
3 λογήσας, καὶ τιὼ βλασφημίαν τολμήσας· οὕτως
ἐμδρόντητος ἦν.

ex hostilis agri deprædatione paravit. Re-
lictis enim locis cultis, per deserta iter fe-
cit. Ibi milites cibi ac potus penuria op-
pressi, & sine itineris ductoribus in solitu-
dine errantes, sapientissimi Imperatoris stul-
titiā agnoverunt. Cumque lamentarentur
atque ingemiscerent, repente faucium cade-
re vident eum qui adversus creatorem su-
um fuerat debacchatus: neque auxilium
ei fuisse bellipotentem Martem, sicuti pro-
miserat: & Apollinem Loxiam falsā vati-
cinatum: nec fulminatorem Jovem in per-
cussorem illius fulmen contorfisse: mina-
rum denique jactantiam prostratam atque
eversam esse. Porro quisnam vulnus illud
justissimum ei inflixerit, hæcenus quidem
incompertum est. Sunt qui ex Angelorum
ordine quendam, hujus cædis ministrum fu-
isse dicant. Alii quendam ex Barbaris per
desertum vagantibus, quos vulgo Ismaelitas
vocant. Alii percussum dicunt à milite,
qui famis ac solitudinis molestias ferre non
posset. Sed sive homo, sive Angelus gladio
eum percussit, certum est quicumque tan-
dem id fecerit, eum Divinæ voluntatis ad-
ministrum fuisse. Aiunt autem illum vul-
nere accepto, statim haustum manu sua
sanguinem in cælum jecisse, hæc dicentem,
vicisti Galilæe: & uno eodemque tempo-
re, tum victoriam confessum esse, tum
blasphemiam vomuisse, Adeo vecors fuit ac
demens.

SÆC.
IV.Juliani in-
teritus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

CAPUT XXVI.

Περὶ τῆς οὐ Κάρραις μὲν τιὼ ἀναίρεσιν αὐτοῦ
Φωρεθείσης γρηπίας.

De magicis maleficiis post ejus obitum
repertis apud Carras.

ΜΕΤὰ δὲ τὴν σφαγὴν, αἱ τῆς ἐκείνου γρηπίας
ἐφωρεθήσαν μαγανταῖα. Κάρραι γὰρ πόλις
ἐστίν, ἐπὶ καὶ νῦν ἔχουσα τὴν ἀσέβειαν τὰ λείψανα, διὰ
ταύτης ὁ μάταιος τὴν πορείαν ποιούμενος, τὴν γὰρ
ἔδωκεν ὡς ἀσέβεια κοσμημένην ὀνόματι καλαλέ-
35 λαιπεν, εἰς τὴν παρὰ τῆς δυαχράνης τιμώμενον σιχόν
εἰσελθόν, καὶ πᾶσι οὐ τῆτο σὺν τοῖς κοσμητοῖς τοῦ
μύσους ὁπτελέσας, κλείδρα καὶ σήμαντρα ταῖς
θύραις ἐπέθηκε, καὶ πᾶσι ταύταις προσεδρόνεν
προσέταξε γραπῶτας, μὲντα εἶσω τῶν θυρῶν γινέσθαι
40 μέχει τὴν ἐπανόδου κελύσας. ἐπεὶ δὲ ὁ θάνατος
ἀπὸ γήλῃ, καὶ ἀσέβεια βασιλεία τὴν δυαχράν δι-
δέξατο, εἶσω γινόμενοι τῶ σιχόν, ὄνρον τὴν ἀξιά-
γασον τὴν βασιλείας ἀνδρίαν τε καὶ Σοφίαν, καὶ πᾶσι
τέτοις ἀσέβειαν. εἶδον γὰρ γύναιον ἐκ τῆς τευχῶν
45 ἡωρημόν, ἐκτελαμμένης ἔχον τὰς χεῖρας· ἥς ἀνα-
κείρας ὁ ἀλιτήριος τὴν γαστέρα, τιὼ νίκῃ δὴ πᾶσι
τὴν χεῖρ' Ἰερσῶν ἀφ' ἧς ἡπατος ἔγνω. τῆτο μὲν
οὐκ οὐ Κάρραις ἐφωρεθή τὸ μῦθος.

CETERUM post ejus cædem, magicæ
ipsius artes ac machinationes detectæ
sunt. Carræ enim civitas impietatis ejus
reliquias adhuc servat. Per hanc urbem
stolidus ille iter faciens: Edessam enim,
utpote Christiana pietate insignem, ad læ-
vam reliquerat: cum in sanum quoddam
quod ab impiis colebatur, ingressus esset;
ibique arcana quædam cum sceleris sui
confortibus peregisset, claustra & signacu-
la januis apposuit; & addita certorum mi-
litum custodia, vetuit ne quis ante redi-
tum suum illuc introiret. Sed postquam
mors ejus nuntiata est, & religiosus Prin-
ceps impio successit, sanum introgressi,
admirabilem Imperatoris fortitudinem &
sapientiam atque pietatem deprehenderunt.
Viderunt enim mulierem capillis suspen-
sam, manusque extensas habentem. Cu-
jus dissecto ventre, sceleratus ille victo-
riam Perficam jecoris inspectione didicerat.
Et Carris quidem hujusmodi deprehensum
est maleficium.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἄλλοι μὲν πᾶσι] Non dubito quin scribendum sit
disjunctis vocabulis ἄλλ' αἱ μὲν οὐκ. sequitur enim αἱ δὲ οὐκ.
[Conjecturam meam confirmat Regius codex J. Pini.]

2 Ἄλλον ὅτι οὐκ] Hunc locum Sirmundus in editione

sua ita excudi jussit, ἄλλον ὅτι οὐκ ὁ δὲ οὐκ τοῦ θεοῦ νό-
μουτος γρηπίας ἀσέβεια. Nostri tamen codices nihil mu-
tant. [In codice Regio J. Pini locum hunc ita scriptum
inveni ut edidit Sirmundus; nisi quod γρηπίας in eo
scribitur, non γρηπίας.]

De capitibus humanis quæ Antiochia in palatio inventa sunt.

Περὶ τῶν τοῖς βασιλείοις Ἀντιοχείας εὐρεθεισῶν κεφαλῶν.

ANTIOCHIAE vero, plurimas arcas in palatio repertas esse ferunt, plenas capitibus humanis; multos item puteos cadaveribus refertos. Ejusmodi enim est disciplina abominandorum deorum.

ΕΝ Ἀντιοχείᾳ δὲ, πολλὰς μὲν κισσῶτες οἱ τοῖς βασιλείοις κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένους θύρας φασὶ, πολλὰ δὲ φρέατα σωματῶν ἀνάπλεα νεκρῶν. ταῦτα γὰρ δυσωπύμων θεῶν τὰ μαθήματα.

De publica lætitia ac festivitate Antiochenorum ob Juliani cadem.

Περὶ τῆς οἱ Ἀντιοχείᾳ πανδημεὶ γεγενημένης χορείας.

CIVITAS porro Antiochenorum, comperta illius cæde, conviviis ac festivitatibus vacare cœpit. Nec in Ecclesiis solum ac martyriis cuncti tripudiabant; sed in ipsis etiam theatris victoriam crucis prædicabant, & illius oracula deridebant. Ego vero admirabilem quandam Antiochenorum vocem hoc loco apponam, ut ejus apud posteros custodiatur memoria. Omnes siquidem simul juncti clamabant: Ubinam sunt vaticinia tua, Maxime stulte? Vicit Deus & Christus ejus. Erat enim iis temporibus Maximus quidam, professione philosophus, sed magicis artibus deditus, & qui futura se prædicere gloriaretur. Qualiter vero Antiocheni ab eximio Apostolorum pari, Petro ac Paulo, Divinæ fidei documentis instructi, & universorum Dominum ac servatorem fervide amantes, scelestissimum Julianum semper detestati sint, Julianus ipse optime noverat. Atque idecirco librum contra eos scripsit, quem *μισοπάγωνα* appellavit. Ego vero in hac publica lætitia quæ tyranni exitum consecuta est, librum hunc concludam. Nefas enim esse duco, religiosum Principatum cum impia dominatione connectere.

Η δὲ Ἀντιόχεια πόλις τὴν ἐκείνῃ μεμαθηκῆσα σφαγῇ, δημοθυμίας ἐπέτελλε καὶ πανηγύρεις καὶ ὁ μόνον οἱ ταῖς ἐκκλησίαις ἐχόρευον καὶ τοῖς μαρτύρων σηκοῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς θεατροῖς ἔσταισαν τὴν νίκην ἐκήρυττον, καὶ τοῖς ἐκείνῃ μανθόμενοι ἐπέπαθον. ἐγὼ δὲ καὶ τὴν ἀξιάζαντι τῇ Ἀντιοχείᾳ Ἰησοῦ Φωνῇ, ἵνα καὶ τοῖς μετ' ἡμᾶς ἐσόμενοις ἡ ταύτης φυλάτῃ μνήμη. κοινὴ γὰρ πάντες ἐβόαν, ¹ πῶς αὖτε ταῖς μαρτυρίαις Μάξιμου μωρέ. ἐνίκησεν ὁ θεὸς καὶ ὁ Χριστὸς αὐτῷ. Μάξιμος γὰρ πρὶν ἢ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν, φιλοσοφίας μὲν πρόχρημα περικείμενος, γρητεία δὲ χρώμενος, καὶ προλέγων τὰ μέλλοντα σημειώμενος. ὅτι ἡ Ἀντιόχεια πᾶσα τῆς μεγίστης ξυνορείδος Πέτρου καὶ Παύλου τὰ θεῖα δεξιόμενοι δόγματα, καὶ θερμᾶς τῶν ὅλων δισπότην καὶ σωτῆρα ποιοῦντες, βδελυγόμενοι αἱ τὸν ἄξιον λήθης Ἰουλιανὸν διετέλεσαν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη ² σαφῶς. ἀλλ' οἱ τῷτο καὶ λόγον συνέγραψεν κατ' αὐτῶν, καὶ μισοπάγωνα τῷτον ὠνόμασεν. ἐγὼ δὲ ³ τίμω ἐπὶ τῇ πλεωτῇ τῇ τυραννὶ χορείαν, τέλος ὀπιθήσω τῇ συγγραφῇ. ὃ γὰρ ὅσοι ὑπέλαβον, δις εἰς σινάφῃ βασιλείᾳ τὴν δυναστεῖαν.

Socr. l. III.
cap. 17.
Soz. l. V.
c. 19.

Explicit Liber tertius.

Τεῖτε λόγῳ τέλος.

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Τὴν Ἀντιόχειαν Ἰησοῦ Φωνῇ] Sirmundus hunc locum ita edidit: τὴν ἀξιάζαντι αὐτῶν Ἰησοῦ Φωνῇ, quemadmodum legitur in altero ex codicibus Regiis, ex quo varias lectiones Robertus Stephanus excerptit. In editione Basiliensi sine præpositiva particula legitur hic locus ἐγὼ δὲ ἀξιάζαντι τῇ Ἀντιοχείᾳ Ἰησοῦ Φωνῇ.
² Τὸν ἄξιον λήθης Ἰουλιανόν] In Manuscripto codice

Henrici Savilli scriptum est τὸν ἐξάγαντι Ἰουλιανόν, quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus: nisi quod postremam quoque vocem expunxit, [secutus auctoritatem codicis Regii.]
³ Ἐκίω ἔφη σαφῶς] Rectius in editione Basiliensi legitur ἰδίῃ σαφῶς, ἰδίῃ positum pro ἰδίῃ. Id est, norat. [quomodo scriptum inveni in codice Regio J. Pini.]

VARIORUM.

^a Ποῦ σου τὰ μαθήματα] Maximi ac Prisci philosophorum magiæ deditorum auctoritate seductus Julianus, ac tandem ad interitum perductus est. Etrusci Haruspices qui Julianum in expeditione Persica comitabantur, signa

ei infausta & prohibitoria ostendebant: sed calcabantur philosophis refragantibus, ut testatur *Ant. Marcellinus lib. 23, cap. 5.*

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
Ἱστορίας λόγος Δ'.

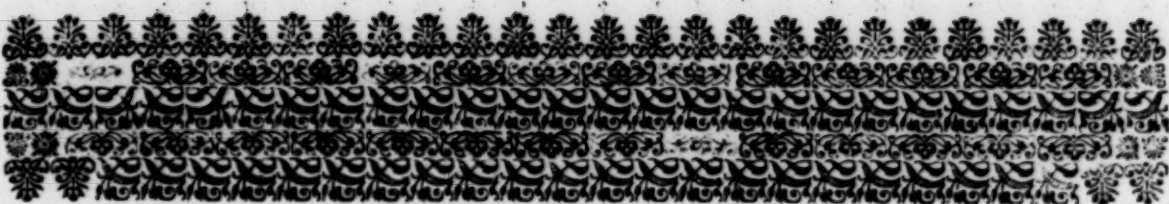
- α' Περὶ τῆς Ἰωβιανοῦ βασιλείας καὶ εὐσεβείας.
β' Περὶ τῆς ἐπαύσεως τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.
γ' Ἐπιστολὴ συνοδικὴ πρὸς τὸν βασιλεῖα Ἰωβιανὸν γραφεῖσα περὶ τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.
δ' Περὶ τῆς ἀποδοθέντων σιτηρεσίων ταῖς ἐκκλησίαις.
ε' Περὶ τῆς τῆ βασιλείας τελευτῆς.
ς' Περὶ τῆς τοῦ Οὐαλεντιανῆ βασιλείας, καὶ ὅπως Οὐάλεντα τὸ ἀδελφὸν κοινὸν ἐποίησάν.
ζ' Περὶ τῆς Ἀμβροσίου τῆ ἐπισκόπου Μεδιολάνων χειροτονίας.
η' Ἐπιστολὴ τῆ βασιλείας Οὐαλεντιανῆ καὶ Οὐάλεντος, περὶ τῶ ὁμοσίου γραφεῖσα πρὸς τὴν Ἀσιανὴν διοίκησιν.
θ' Συνοδικὸν τῆς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ συναχθείσης συνόδου, περὶ τῆς πίστεως.
ι' Περὶ τῆς τῆ Αὐδιάνων αἰρέσεως.
ια' Περὶ τῆς τῆ Μεσγαλιανῶν αἰρέσεως.
ιβ' Τίνα τρόπον ὁ Βάλης ἐξέκλινεν εἰς τὴν αἵρεσιν.
ιγ' Ὅπως τὸς δευτὴν ἀγαλάμποντας τὸ ἐπισκόπου, ἐξέειπεν.
ιδ' Περὶ Εὐσεβίου τῆ ἐπισκόπου Σαμοσατίων καὶ Ἀντόχου τῆ πρεσβυτέρου καὶ Εὐολκίου τοῦ ἀρχιερέως.
ιε' Περὶ τοῦ Σαμοσατίων εὐσεβεστάτου ζήλου.
ισ' Περὶ τοῦ ἁγίου Βάρσου τῆ ἐπισκόπου Ἐδέσης, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ ἐξοριζόμενον κληρικόν.
ις' Περὶ τῆ ἐν Ἐδέσῃ γενομένης διωγμοῦ.
ιη' Περὶ Εὐολγίου καὶ Πρωτογόνου τῶ Ἐδεσίων πρεσβυτέρων.
ιθ' Περὶ τῆ ἁγίου Βασιλείου τῆ Καισαρείας ἐπισκόπου, καὶ τὸ κατ' αὐτῷ γενημένων ἐκ τῆς Οὐάλεντος, καὶ Μοδέστου ὑπάρχει.
κ' Περὶ τῆς τῆ ἁγίου Ἀθανασίου τελευτῆς καὶ τῆς Πέτρου χειροτονίας.
κα' Περὶ τῆς ἐκβολῆς Πέτρου, καὶ εἰσαγωγῆς Λεοντίου τῆ Ἀρμενίου.
κβ' Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Πέτρου Ἀλεξανδρείας διήγησις, περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συμβάντων ἐκ τῆς Λεοντίου.
κγ' Περὶ Μαρτίας τῆς δεχηρῶς τῆ Σεραπιδίου, καὶ τῆς Μωυσέως τῆ μονάζοντος χειροτονίας.
κδ' Περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τολμηθέντων.
κε' Ὅπως Φλαβιανὸς καὶ Διόδωρος τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ὀρθοδόξῃ συνεικρότην ἐκκλησίαν.
κς' Τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀφραάτην τὸν μονάζοντα.
κζ' Τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀντώνιον τὸν μέγαν.
κη' Τίνας ἄλλοι μονάζοντες κατὰ τὸν καιρὸν διέπρεψαν.
κθ' Περὶ Διδύμου τῆ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἐφραίμ τῆ Σύρου.
λ' Τίνας ἐν τῇ Πορτικῇ καὶ Ἀσιανῇ διέπρεπον ἐπίσκοποι κατὰ τὸν καιρὸν.
λα' Περὶ τῆς κατὰ Οὐάλεντος τῆ μεγάλης Οὐαλεντιανῆ περὶ τῆ πολέμου γραφέντων, καὶ τὴν κατὰ ἐκείνου πίστεως ἀντιγραφέντων.
λβ' Περὶ τῆς Γερωνίου κόμματος θύσεως.
λγ' Περὶ τῆς Γραϊανῆ τῆ φρατριάτου παρρησίας.
λδ' Περὶ τῆς Ἰσαακίου τῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει μονάζοντος.
λε' Περὶ τῆς Βρετανίου τῆ Σκυθίου ἐπισκόπου παρρησίας.
λς' Περὶ τῆς κατὰ Γότθον Οὐάλεντος φρατείας, καὶ ὅπως ἐπὶ τῆς ἀσεβείας ἦλθεν.
λζ' Πόθεν οἱ Γότθοι τῆς Ἀρμενικῆς μετέλαχον πλάτης.

* Ἰσίδωρος Cod. Reg.

† Βασιλείου τοῦ Σουλῆ Cod. Reg.

IN QVARTO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBRO
hæc continentur.

- CAP. I. **D**E Imperio & pietate Joviani.
 II. De reditu beati Athanasii.
 III. Epistola Synodica de fide ad Jovianum Imp. scripta à sancto Athanasio.
 IV. De annona Ecclesiis restituta.
 V. De morte Imperatoris Joviani.
 VI. De Imperio Valentiniani, & quomodo Valentem fratrem sibi Collegam adscivit.
 VII. De Ambrosii Mediolanensis Episcopi ordinatione.
 VIII. Epistola Imp. Valentiniani, & Valentis, ad Asianam Diocesim scripta de Confub-
 stantiali.
 IX. Epistola Synodica Concilii Illyriciani de fide.
 X. De hæresi Audianorum.
 XI. De Messalianorum hæresi.
 XII. Quomodo Valens in hæresim delapsus sit.
 XIII. Quomodo Episcopos eximia virtute præditos relegaverit.
 XIV. De Eusebio Episcopo Samosatensi.
 XV. De religioso Samosatensium zelo: & de Antiocho presbytero & Evolio Diacono.
 XVI. De sancto Barse Episcopo Edesseno, & de Clericis qui una cum illo relegati sunt.
 XVII. De persecutione quæ facta est Edessæ.
 XVIII. De Eulogio & Protogene presbyteris Edessenis.
 XIX. De sancto Basilio Cæsariensi Episcopo, & de iis quæ adversus illum gessit Valens
 ac Modestus Præfectus.
 XX. De obitu sancti Athanasii, & de ordinatione Petri.
 XXI. Quomodo expulsus sit Petrus, & in ejus locum intrusus fuerit Lucius Arianus.
 XXII. Ex Epistola Petri Alexandrini Episcopi, de his quæ Alexandria gesta sunt auctore
 Lucio.
 XXIII. De Mavia Saracenorum Regina, & de Mosis Monachi ordinatione.
 XXIV. De his quæ Constantinopoli perpetrata sunt.
 XXV. Quomodo Flavianus & Diodorus Orthodoxos Antiochiæ collegerint.
 XXVI. De sancto Aphraate Monacho.
 XXVII. De sancto Juliano & de Antonio Magno.
 XXVIII. Quinam alii Monachi per ea tempora claruerint.
 XXIX. De Didymo Alexandrino & Ephræm Syro.
 XXX. De Episcopis qui per Ponticam & Asianam Diocesim ea tempestate floruerunt.
 XXXI. De his quæ Valens ad magnum Valentinianum scripsit de bello: & de responso Va-
 lentiniani.
 XXXII. De Terentii Comitæ pietate.
 XXXIII. De Trajani Magistri militum libera voce.
 XXXIV. De Isaaco Monacho Constantinopolitano.
 XXXV. De Vetranionis Episcopi Scythiæ in loquendo libertate.
 XXXVI. De expeditione Valentis adversus Gothos, & quales impietatis pœnas dederit.
 XXXVII. Quomodo Gothi in Arianam hæresim delapsi sint.

ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ THEODORITI
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ EPISCOPI CYRI
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ECCLESIASTICÆ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ HISTORIÆ
ΛΟΓΟΣ Δ'. 5 LIBER IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. CAPUT I.

Περὶ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας καὶ διουσίας.

De Imperio & pietate Joviani.

ΜΕΤὰ δὲ τὴν Ἰουλιανὸν σφαγὴν, συνελθόντες
σὺν τοῖς ὑπάρχοις οἱ στρατηγοὶ, ἐβελθόνταν
τοῦ πᾶντος καὶ τῆς βασιλείας ἀφαιρῶντες, καὶ τὴν στρα-
τιὰν οὗ τῇ πολεμικῇ ἀφαιρῶντες, τὰ τῶν Ῥωμαίων
ἀναρῶντες πράγματα, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ὄντα, τὸ
δὴ λεγόμενον, ἀφ' οὗ τῆς κατὰ τοὺς Ῥωμαίους
ἐκείνη. τότε τῶν ἐκείνων βουλευμένων, ἡ στρατιὰ
συνελθούσα καὶ ταῦτον, Ἰουλιανὸν ἐξήγαγε βα-
σιλέα, οὗτε στρατηγὸν ὄντα, ὅτε τῶν μετ' ἐκείνου
ἐπίσημοι καὶ ἀνδρα καὶ εὐφρανῆς, καὶ πολλοὶ ἕνεκα
γνώσεως. σὺν δὲ τῷ μέγιστον αἵματι, καὶ ψυχῇ με-
γαλόφρονι καὶ ἀνδρείῳ οἱ πολέμοις εἰσὶν, καὶ οἱ
1 τοῖς ἀγῶσι τοῖς μέγιστοι. παρρησία γὰρ καὶ τῆς
ἀσπείας χρηστότης, τῶν τετραῶν τῶν δυναστῶν
οὐκ εἶδον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνδρῶν, τοῖς τοῦ
Ῥωμαίου ἡμῶν μάρτυσι συνελθόντες. τότε δὲ οἱ
στρατηγοὶ, καὶ στρατῶν τῶν συμφωνίαν, θείαν ψῆφον
ἐκτελέσαντες, ἤγαγον εἰς μέσον τὴν πάντα ἀείρον
2 ἀνδρα ἐκείνον καὶ βῆμα χειδιάσαντες ὑψηλόν, ἐση-
σαν ἐπὶ τῆς. εἰτα πάντων αὐτῶν τὰ βασιλικά
προσηγορήσαντες, καὶ αὐτοὺς προσ-
αγορεύσαντες καὶ καίσαρα, τῇ συνθεί παρρησίᾳ χρη-
στότης οὗ ἀξιάγραφος ἐκείνος ἀνὴρ, καὶ μήτε τῶν ἀρ-
3 χόντων δέσπας, μήτε τῶν στρατῶν τὴν ἐπὶ τὰ χεί-
ρω μετὰ βολῆν καὶ δυνάμει, ἔφη, Χρυσανὸς ὁν τῶν
τοιούτων ἀρχων, ὅδε τῆς Ἰουλιανῶν στρατῶν βασι-
λεύει, πονηρὰ παιδευθείσης μαθήματα. οἱ γὰρ τοῦ-

INTERFECTO Juliano, Duces cum Præse-
ctis simul congregati consilium inierunt,
quisnam idoneus ad hoc esset ut Impe-
rium capesseret, & ut exercitum quidem
adhuc in hostili solo castra habentem terva-
ret; rempublicam autem Romanorum eri-
geret, quæ tunc ob temeritatem Principis
recens mortui in extremum discrimen ad-
ducta erat. Qui dum de hac re delibant,
exercitus in unum collectus Jovianum tibi
Imperatorem postulavit, qui nec Dux mi-
litum erat, nec Tribunus: egregius vir ta-
men & conspicuus, & ob plurimas dotes in-
signis. Nam & corpore procero, & animo
excellso erat præditus. Adhæc in bello stre-
nue se gerere consueverat, & in certaminibus
quæ graviora sunt bellicis. Libertate enim
ac fiducia usus adversus impietatem, tyran-
ni violentiam haudquaquam extimuerat: sed
quantum ad animi alacritatem, inter marty-
res Christi relatus fuerat. Tunc Duces con-
sensionem exercitus, Dei suffragium esse
arbitrati, egregium illum virum produxe-
runt in medium: erectoque ex tempore tri-
bunali sublimem eum collocarunt. Posthæc
cum universi Imperiales titulos ei tribuif-
sent, & Augustum ac Cæsarem eum appel-
lassent, consueta utens libertate admirandus
ille vir, & nec procures veritus, nec mili-
tum animos ad mutationem in pejus procli-
ves: Ego, inquit, cum Christianus sim,
talibus viris imperare non possum; nec Ju-
liani exercitum regere, nefariæ doctrinæ
præceptis imbutum. Ejusmodi enim homi-

Socr. l. III.
cap. 22.
Soz. l. VI.
cap. 3.

Jovianus
Imperator
eligitur.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοῖς ἀγῶσι τοῖς μέγιστοι] Id est, in certaminibus pro fide.
Hæc enim certamina graviora sunt certaminibus bellicis.
2 Ἐπὶ τῷ χεῖρι] Quam hic mutationem intelligat ob-
scure est, utrum mutationem fidei & religionis, an mu-

tationem suffragiorum. Malim tam-
que mutationem reli-
gionis intelligere. Nam milites Romani à Christiana re-
ligione ad Gentilium cultum desciverant, regnante Juli-
ano *.

VARIORUM.

* Vide tamen librum proxime præcedentem, præcipue caput ejus 17. unde constat quam plurimos milites, Juliani idololatriæ ad mortem usque restitisse.

S. c. nes Divina gratia destituti, facile ab hostibus
IV. capiuntur, & ludibrio iisdem esse solent. His auditis, omnes uno consensu milites hæc dixerunt: Ne dubites, Imperator, neve Imperium nostrum velut improbum refugias. Imperabis enim Christianis hominibus & qui in pia disciplina sunt educati. Nam qui inter nos ætate sunt provectiores, ipsum Constantinum doctorem habuerunt. Qui autem illos proxime sequuntur, à Constantio instituti sunt. Hujus vero nuper mortui breve Imperii tempus fuit, nec satis idoneum ad labem in deceptorum hominum mentibus altius defigendam.

CAPUT II.

De reditu beati Athanasii.

His verbis delectatus Imperator, deinceps tractare cœpit de salute reipublicæ, & quo modo exercitum incolumem ex hostili solo posset reducere. Nec vero longa deliberatione ei opus fuit: sed ex pietatis seminibus uberes statim fructus percepit. Extemplo enim Deus providentiam suam ostendit, & præsentem solvit difficultatem. Rex enim Persarum de Imperio Joviani certior factus, legatos ad eum misit, acturos de pace. Cibaria deinde misit militibus, & forum rerum venalium in solitudine eis parari jussit. Triginta igitur annorum pactus inducias Jovianus, sal-
Inducia cum Persis. vum atque incolumem ex hostico reduxit exercitum. Porro simul atque fines Imperii sui ingressus est, primam omnium legem tulit qua & Episcopos ab exilio reverti jubebat, & Ecclesias iis restitui mandabat qui Nicænam fidem inviolatam servassent. Scripsit etiam literas ad Athanasium egregium illum Nicæne fidei defen-
so-
rem, petens ut accuratam de Divinis rebus institutionem ad se perscriberet. Hic igitur congregatis Episcopis qui doctrina excellere videbantur, rescriptis Joviano, suadens ut fidem Nicææ olim expositam, tanquam Apostolicæ doctrinæ consentientem servaret. Cujus quidem epistolæ exemplum, lectorum utilitati prospiciens, hic apponam.

τοι, τῆς θείας προνοίας γυμνωμένοι, θάλαστοι ἐπὶ χάρτοι τοῖς πολεμίοις γνήσονται. τῆτων ἀκούσαντες τὸ λόγον οἱ γραπῶται, κοινὴν ἀφῆκαν φωνήν μὴ ἐπιδιάσῃς ὁ βασιλεὺς, μὴδὲ τιμὴν ἡμετέραν ὡς πονηρὰν φύγῃς ἡγεμονίαν. Χειρῶν γὰρ βασιλευσῆς, ἐν μαθήμασιν διδασκίῃσι συλλεθραμμένον. οἱ μὲν γὰρ οἱ ἡμῖν γράμματα, ἐν Κωνσταντίνῳ διδασκαλίας ἀπήλυσαν· οἱ δὲ μετ' ἐκείνου, τὴν Κωνσταντίνου μετέλαχον παιδευμάτων. τέττη δὲ τὸν τεθνεῶτος, ὁλῖ-
10 γος τῆς ἡγεμονίας ὁ χρόνος, ἐν ἧς ἰκανὸς οὐδὲ τοῖς ἐξηπατημένοις ἐνδρῶσαι τιμὴν λάβειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.

Επὶ τούτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις, ἐβ-
15 λήτετο λοιπὸν πρὸς τὴν κοινὴν ᾠσθησίαν, ἐν ὅπως ἐκ τῆς πολεμίας ἀπήμεινον ἀπαράγοι τιμὴν γραπῶν. ἐκ ἐδύθη δὲ βουλευμάτων πολλῶν, ἀλλὰ τὸ δὲ θεοφειδίας σπερμάτων ἐτῆρσε τὴν καρπὸς. ὡς αὐτίκα γὰρ ἡ οἰκία ἐδείξε πρὸς ἐμῶν ὁ τῶν
20 ὅλων Θεός, ἐν τῷ φαινομένῳ ἔλυσεν ὑπὸ τῶν. τὴν γὰρ τῆς βασιλείας ὁ Περσῶν μεμαθηκὼς βασιλεὺς, πρέσβεις ἀπέστειλεν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβευσσομένων. ἔπειτα τροφὰς τοῖς γραπῶταις ἐξέπεμψεν, ἐν ἧς
25 ἐὰν αὐτοῖς οἱ τῇ ἐρήμῳ γινέσθαι πρὸς ἑαυτοῖς. τριακοντούταις δὲ οὐκ σπονδὰς ποιησάμενος, ἐρρωμέ-
30 νῳ τιμὴν γραπῶν τῆς πολεμίας ἐξέβαλε. παρα-
πῆκε δὲ τῆς ὑπ' αὐτῷ βασιλευμένης γῆς ὅππῃς, πρῶτον ἔγραψε νόμον ἐν τῇ ἐπισκόπῃς ἐπανελθεῖν ἐκ τῆς ἐξορίας Ἀλεξανδρίαν, καὶ τὰς ἐκκλησίας
35 ἀποδοθῆναι παρεχόμενα τοῖς τιμὴν οἱ Νικαῖα πίσι Ἀλεξανδρινῶν ἀκίρατον. ἐπέστειλε δὲ ἐν πρὸς ὁ Ἀθανάσιον ἐκεῖνον, τὸν τούτῳ πρὸς ἐμῶν τὸ δόγμα-
των, ἡ γραφῆται αὐτῷ ὡς ἀρχαίων τιμὴν ἀκρίβῃ
3 τῶν τῶν θεῶν διδασκαλίας. ὁ δὲ, τοὺς ἐλλογί-
4 τέρους τῶν ἐπισκόπων ἀγείρας, ἀνέγραψε τιμὴν οἱ Νικαῖα ἐκτεθεῖσαν πίσι Φυλάτῃν ὡς ἀρχαίων, ὡς τοῖς ἀποστολικῶν συμβαίνουσιν δόγμασιν. ἐν δὲ τῇ
5 τῇ ἐπιστολῇ, τῆς τῶν ἐπὶ τῷ ἐκτεθεῖσαν πρὸς ἐμῶν
6 μὲν ὡφελείας.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μαθήμασιν ἐνδοξοῖσι] In Manuscripto codice Savillii, & in editione Basilienfi legitur μαθήμασιν ἐνδοξοῖσι.

2 Τῆς πολεμίας ἐξορίας] Verbum ἐξορίας non convenit huic loco. Restituendum itaque mihi videtur ἐξορίας.

Certe Interpretes hunc locum ita verterunt, quasi legis-
sent ἐξορίας.

3 Γραφῆται αὐτῷ παρεχόμενα] [In codice Regio &] in editione Basilienfi legitur γραφῆται αὐτῷ παρεχόμενα. Quod mihi quidem videtur elegantius.

VARIORUM.

a Ἐπεὶ πρὸς τοῖς γραπῶταις ἐξέπεμψεν] Ait tamen Amm. Marcellinus, exercitum, dum rediret, cibi & potus inopia pressum. lib. 25. cap. 7. W. Louth.

b Ἐπιστολῇ πρὸς Ἀθανάσιον] Hæc Epistola injuria temporum dispersit.

c Ὁ δὲ τῶν ἐλλογίμων τῶν ἐπισκόπων ἀγείρας] Hinc colligit Pagi ad ann. 363. n. 7. Literas sequentes in Synodo

Alexandriæ ab Athanasio coacta scriptas fuisse; cui sententia adstipulatur Libellus Synodicus: adversus conjecturam Valesii, qui in Not. ad caput sequens suspicatur Epistolam istam scriptam Antiochiæ, quo una cum aliquot episcopis se contulerat Athanasius, ut Jovianum saluta-
ret. W. Louth.

1 Ἐπιστολὴ συνοδικὴ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωβιανὸν
γραφεῖσα περὶ τῆς πίστεως παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀθα-
νασίου.

*Epistola Synodica de fide ad Jovianum Imp.
Scripta à sancto Athanasio.*

ΤΩ βασιλεὺσάτω καὶ φιλανθρωποτάτῳ, νικητῇ
ἀνγέτω Ἰωβιανῷ, Ἀθανάσιος καὶ οἱ λοιποὶ
ἐπίσκοποι, οἱ ἐλθόντες ἐκ παλαιῶν πάντων τῶν
ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Θεβαϊδὸς καὶ Λιβύων ἐπισκόπων.
πρέπουσα Θεοφιλεῖ βασιλεῖ Φιλομάθῃς προαίρεσις
2 καὶ πόθος τῆς ἀρετῆς. ὅπως γὰρ ἀληθὲς καὶ ἡ καρδί-
α ἔχῃς ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ ἡ βασιλεία μετ' εἰρήνης
πολλὰς ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἐπιτελέσῃς. Θελοῦσάντος τοί-
νου τῆς σῆς βουλεύσεως μαθεῖν παρ' ἡμῶν τὴν καθολι-
κὴν ἐκκλησίαν πίστιν, ὅπως ἐκκλησιαστικὰς ἐπὶ τέτῳ τῷ
Κυρίῳ, ἐβελυσσάμεθα πάντων μᾶλλον, καὶ ὡς τῶν
πατέρων ὁμολογηθεῖσιν ὁ Νικαῖα πίστιν ὑπομνη-
σαι τῇ σῇ Θεοσεβείᾳ. ταύτην γὰρ ἀθετήσαντες πνῆς,
ἡμῶν μὲν ποικίλως ἐπεβέλωσαν, ὅτι μὴ ἐπέμνημεν
3 τῇ Ἀρειανῇ αἵρεσιν· αἵ ποὶ δὲ γὰρ ὡς αἵρεσις καὶ
ἁρισμάτων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ μὲν ἀληθὴς
καὶ θεοσεβὴς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστες,
Φανερὰ πᾶσι καθέστηκε, καὶ ἐκ τῶν Θεῶν γραφῶν γι-
νωσκομένη τε καὶ ἀναγνωσκομένη. ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ
4 οἱ ἄγιοι τελειωθέντες ἐμαρτύρησαν, καὶ οὐκ ἀναλύ-
σαντες εἰσὶν ἐν Κυρίῳ. ἐμμένον δὲ αἱ ἡ πίστες δια-
5 παντὸς ἀδελφῆς, εἰ μὴ πονηρία τινῶν αἰρετικῶν παρ-
αποιῶσαι ταύτῃ ἐτόλμησιν. Ἀρειὸς γὰρ πρὸς καὶ οἱ
σὺν αὐτῷ, διαφθείρει ταύτην, καὶ ἀσέβειαν καὶ αὐ-
τῆς ἐπισυναγαγὼν ἐπιχειρήσαν, φάσκοντες ἐξ οὗ

RELIGIOSISSIMO & clementissimo, vi-
ctori Augusto Joviano, Athanasius &
reliqui Episcopi qui venerunt ex persona
omnium Episcoporum Ægypti, Thebai-
dos, ac Libyarum. Digna est religioso
Principe cupiditas discendi, & desiderium
rerum cælestium. Ita enim & cor tuum
habet in manu Dei, & Imperium multis
annorum curriculis pacate gubernaturus es.
Quando igitur pietas tua fidem Ecclesiæ
catholicæ ex nobis discere voluit, actis
eam ob rem Deo gratias, præ reliquis
omnibus eam fidem quæ Nicææ olim à
patribus promulgata est, religioni tuæ sug-
gerendam esse decrevimus. Hanc enim
quidam cum repudiassent, nobis quidem
variis modis insidiati sunt, propterea quod
Arianæ hæresi haudquaquam assentiremus :
in Ecclesiam autem catholicam, hæresim
& schismata invexerunt. Ac vera quidem
& pia fides in Servatorem nostrum Jesum
Christum omnibus manifesta est, quæ ex
Divinis scripturis & cognoscitur & legitur.
In ista enim fide Sancti martyrio consum-
mati sunt, & nunc in Domino requiescunt.
Manisset autem perpetuo illæsa, nisi hæ-
reticorum quorundam improbitas eam cor-
rumpere ausa esset. Arius enim & secta-
tores illius eam labefactare, & impietatem
in ejus locum introducere studuerunt, asse-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπιστολὴ συνοδική] Baronius ad annum Christi 363. cap.
132. hanc epistolam ab Athanasio scriptam esse existimat
Alexandriæ in Synodo Episcoporum totius Ægypti, quos
Athanasius, accepto Joviani Imperatoris edicto, statim
Alexandriam evocaverat. Quæ quidem conjectura admo-
dum probabilis est. Suspicio tamen hanc epistolam scrip-
tam esse ab Athanasio Antiochiæ, quo una cum aliquot
Episcopis Ægypti ac Libyæ se contulerat, ut Jovianum
Imperatorem illi salutaret. Cumque Imperator Jovia-
nus regulam fidei ab illo & à reliquis Episcopis flagita-
set, ut testatur Gregorius Nazianzenus in oratione fune-
bri de laudibus Athanasii. Athanasius collatione habita
cum Episcopis Ægypti ac Libyæ qui ipsum comitabantur,
epistolam de fide scripsit ad Jovianum. Conjecturam no-
stram confirmat titulus ipsius epistolæ, qui sic habet, Ἀθα-
νάσιος καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι, οἱ ἐλθόντες ἐκ παλαιῶν πάν-
των ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, &c. Id est, Athanasius & reliqui
Episcopi qui venerunt ex persona omnium Episcoporum Æ-
gypti, &c. Sic enim interpretanda sunt hæc verba. Male
Christophorus ita vertit, Athanasius & reliqui Episco-
pi, qui nomine omnium Ægypti, Thebaïdis & Libya Epi-
scoporum, in unum conveniunt. Quæ Christophoroni in-
terpretatio imposuisset videtur Baronio. Atqui non hoc
dicit Theodorus, Episcopos illos in unum convenisse.
Neque enim in Græco est οἱ συναλθόντες, sed tantum οἱ ἐλ-
θόντες. Quo verbo significatur, Episcopos illos qui cum
Athanasio erant, missos fuisse ab universis Episcopis Æ-

gypti ac Libyæ, ut pro Athanasio testimonium redde-
rent apud Imperatorem Jovianum. Etenim Ariani qui
Alexandriæ degebant, legatos suos miserant Antiochiam,
qui Athanasium coram Joviano Principe accusarent, ut
constat ex libello precum eorundem Arianorum, qui
editus est in secundo tomo operum Athanasii. Ad eos
igitur refutandos, Episcopi Ægypti quosdam ex suo nu-
mero Antiochiam miserunt, qui pro Athanasio testimo-
nium dicerent coram Joviano.

2 Καρδίαν ἔχει] In codice [Regio &] Savillii & in edi-
tione Basilienfi legitur ἔχει, quomodo etiam legit Epipha-
nius Scholasticus. Apud Athanasium tamen scribitur ἔχει.
Posterior autem pars hujus periodi in vulgatis Athanasii
editionibus desideratur: Eamque Baronius adjectam esse
existimat ab Ariano quopiam, qui Athanasium irridere
vellet tanquam falsum vatem. Neque enim Imperium
Joviani diu stetit. Mihi tamen nihil hic adulterinum ac
suppositum videtur. Nec vituperandus idcirco est Atha-
nasia, si Jovianus non tot annos in principatu vixit,
quot Athanasius eum vivere optaverat.

3 Αἵρεσις καὶ χωρὶς αὐτῶν] Forte scribendum est διαίρεσις,
id est, divisionis ac discidii in Ecclesia Catholica Authores
fuerant.

4 Οἱ ἄγιοι τελειωθέντες] Verti etiam potest in hac enim
baptizati sancti, &c. Nam τελειωθέντες est baptizari, ut mo-
nu in Annotationibus Eusebianis pag. 662. not. 7.

VARIORUM.

a Οἱ ἐλθόντες] Putat Valesius his verbis indicari Atha-
nasia & alios Episcopos Antiochiam venisse, ut Jovia-
no coram se sisterent, atque ibi Epistolam scripsisse: sed
apparet ex præcedenti capite, ubi ait Theodorus Atha-
nasia congregasse Episcopos doctrina præstantiores,
ipsum Athanasium non loco movisse, sed Alexandriæ ubi
tunc erat stetit. Nam illud οἱ ἐλθόντες, non ad Athana-
siam refertur, sed ad illud οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι, qui scilicet

Alexandriam acciti se contulerunt. Ecquid, quæso, opus
ut Episcopi adirent Imperatorem, si literis cum eo actu-
ri erant? Cl. Patres Benedictini Monito in hanc Epistolam,
quæ exstat apud Athanasium, Vol. II. p. 780.

b Ἡ μὲν ἀληθὴς] Apud Athanasium legitur ἡ μὲν γὰρ
ἀληθὴς καὶ εὐσεβὴς εἰς τὸν Κύριον πίστις.

c Ἐμμένον] Καὶ ἔμμενον αἱ ἡ πίστες ἀδελφῆς ἀπὸ πάντων apud
Athanasium.

ὅντων,

SAC. rentes Filium Dei de non exstantibus, & creaturam ac facturam, & mutabilem esse: multosque his sermonibus seduxerunt; ita ut ii quoque qui auctoritatis aliquid habere videbantur, abrepti fuerint illorum blasphemia. Ac sanctissimi quidem patres nostri, jamdudum in synodo apud Nicæam, sicut antea diximus, congregati, Arianam hæresim condemnarunt, & Ecclesiæ catholicæ fidem scripto confessi sunt: adeo ut per ejus fidei prædicationem extincta sit hæresis quæ ab hæreticis fuerat excitata. Atque hæc quidem fides passim in singulis Ecclesiis & cognita & publicata est. Sed quoniam nonnulli Arianam hæresim renovare cupientes, fidem Nicææ à patribus editam repudiare ausi sunt: quidam vero simulant quidem eam se fidem profiteri; revera autem eam negant, vocem consubstantialis perperam interpretantes, iidemque in Spiritum sanctum blasphemantes, dum eum dicunt creatum esse & factum per Filium: nos damnum considerantes quod ex ejusmodi blasphemia invehitur in populum Dei, fidem Nicææ expositam pietati tuæ offerre necessarium duximus; ut cognoscat religio tua, quanta cum diligentia fuerit scripta, & quantopere aberrent, qui aliam fidei doctrinam prædicant. Scias igitur, religiosissime Auguste, hanc esse fidem quæ à sæculo prædicata est: & quam confessi sunt Patres Nicææ congregati; in quam denique consentiunt omnes ubique terrarum Ecclesiæ; quæ sunt in Hispania & in Britannia & Galliis: quæ sunt per universam Italiam & Campaniam: quæ sunt in Dalmatia, Dacia, Mœsia, Macedonia, & universa Achaïa: item quæ sunt per universam Africam, & in Sardinia & Cypro & Creta: quæ sunt etiam in Pamphylia, Lycia & Isauria: item quæ sunt per universam Ægyptum & Libyam: quæ sunt in Ponto & Cappadocia & vicinis regionibus: omnes denique per Orientem Ecclesiæ, paucis exceptis qui Arii opinionem sectantur. Horum enim omnium quos commemoravimus, sententiam experimento ipso cognovimus, & literas scriptas habemus. Ac licet pauci quidam huic fidei contradicant, scimus tamen religiosissime Auguste, eos omni terrarum præjudicare non posse. Nam cum Arianæ hæresis labe jam pridem infecti sint, nunc veritati pertinacius obistere conantur. Atque ut cognoscat pietas tua fidem Nicææ à trecentis decem & octo patribus promulgatam, licet eam probe noverit, hic tamen subjicere curavimus. Est autem ejusmodi. Cre-

ἔσαν, καὶ κτίσμα καὶ ποίημα, καὶ τρεπτόν εἶναι τὸ ὕψος. ὅτι πολλὰς τε αὖτε τέτοις ἡπάτησαν· ὥστε αὖτε αὖτε δοκίμως εἰναι π, συναπαχθέντων αὐτῶν ἡ τῇ β δυνάμει. καὶ φθόσωντες μὲν οἱ ἄγιοι πατέρες ἡμῶν, συνελθόντες αὖτε προέπομεν αὖτε τῇ χτ' Νικαίαν συν- ὁδοῦ, καὶ μὲν Ἀρειανὸν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισαν· καὶ δὲ καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας πίστιν ὁμολόγησαν ἐγγραφῶς· ὥστε ταύτης πανταχοῦ κηρυττομένης, ἀπιστοῦσθαι καὶ ἀναφθεῖσθαι αἵρεσιν ὡς αὖτε αἵρετικῶν. ἦν μὲν οὖν αὕτη πανταχοῦ χτ' πᾶσαι ἐκκλησίαι· γνωσκο- ἰ μὲν τε καὶ κηρυττομένη. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ Ἀρειανὸν αἵρεσιν ἀνανεῶσαι βυλόμενοι, πνὲς μὲν αὐτὴν καὶ ὡς Νικαίαν παρὰ τῇ παλαιοῦ ὁμολογηθεῖσαν πίστιν πλο- μύχασιν ἀθετῆσαι· πνὲς δὲ ὁμιλίζοντες ὁμολογεῖν αὐτὴν, ταῖς δὲ ἀληθείαις ἀρνεῖσθαι, παρερμηνεύοντες τὸ ὁμοῦσον, καὶ ἔτσι βλασφημῶντες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν τῷ φάσει αὐτὸς κτίσμα εἶναι διὰ τὸ ὕψος γεγενῆσθαι ἀνακρίτως θεωρήσαντες καὶ ἐκ τῇ τοιαύτης βλασφημίας βλάβην γιγνομένην χτ' ἡ λαῶν, ἐπι- 20 δοῦναι τῇ σῇ βύσεϊα τὴν αὖτε Νικαίαν ὁμολογηθεῖσαν πίστιν ἐσπυδάσασθαι, ἵνα γινώσκῃς ἡ Θεοσεβεία, μεθ' ὅσας ἀκρίβειας γέγραπται, καὶ ὅσον πλανῶνται οἱ παρ' αὐτὴν διδάσκοντες. γινώσκῃς Θεοφιλέστατε Αὐ- γουστε, ὅτι αὕτη μὲν ἡ ἐξ αἰῶνος κηρυττομένη. ταύτην δὲ ὁμολόγησαν οἱ αὖτε Νικαίαν συνελθόντες πατέρες, καὶ ταύτην σύμφηφοι τυγχάνουσιν πᾶσαι αἱ χτ' τόπον ἐκκλησίαι, αἱ τε χτ' τὴν Σπανίαν καὶ Βρετανίαν καὶ Γαλλίας, καὶ αἱ τῆς Ἰταλίας πάσης καὶ Καμπανί- 30 ας, Δαλματίας, Δακίας τε καὶ Μυσίας, Μακεδ- ονίας καὶ πάσης Ἑλλάδος, καὶ αἱ χτ' τὴν Ἀφρικὴν πᾶσαι, καὶ Σαρδανίαν, καὶ Κύπρον, καὶ Κρήτιν, Παμφυλίαν τε καὶ Λυκίαν, καὶ Ἰστυρίαν, καὶ αἱ χτ' πᾶσαι Αἰγυπτίον καὶ Λιβύην, καὶ Πόντον καὶ Καππαδοκί- αν, καὶ τὰ πλησίον μέρη, καὶ αἱ χτ' ἀνατολὰς ἐκκλη- 35 σίαι, πάρεξ ὀλίγων τῶν Ἀρείων Φρονοῦντων. πάντων γὰρ τῶν θεωρημένων, τῇ πέριξ ἐγνώσασθαι καὶ γνῶμην, καὶ γράμματα ἔχουσιν. καὶ οἷδαμεν Θεοφιλέστατε Αὐγούστε, ὅτι καὶ ὀλίγοι πνὲς ἀντιλέγουσι ταύτην τῇ πίστι, ὅτι δύναται ὡς κείμενα ποιεῖν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. πολλὰ γὰρ χρόνῳ βλαβέντες ἀπὸ τῆς Ἀρειανῆς αἵρεσεως, φιλονεικόπουσι νῦν ἀνθίστασθαι τῇ βύσεϊα. καὶ ὡς τῇ γνώσκῃς τὴν σὴν βύσεϊαν, καὶ αὐτὴν γινώσκῃς, ὅμως ἐσπυδάσασθαι καὶ αὖτε Νι- 40 καίαν πίστιν ὁμολογηθεῖσαν· ὡς τὸν τελαχοσίαν δέχα 3 καὶ ὅκτω ἐπισκόπων ὑποτάξαι· ἐστὶ δὲ αὕτη. Πιστεύο-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλλὰ γνωσκομένη] Primam vocem Genevenses Typographi adjecerunt ex Christophorsoni versione & ex libro Athanasii. In cunctis tamen nostris exemplaribus non habetur, nec in versione Epiphani Scholastici.

2 Τινὲς μὲν αὐτὴν πρὸς τὴν Νικαίαν] In vulgatis Athanasii editionibus hic locus aliter legitur: Sed ex Theodorito emendandus est. Duo enim genera Arianorum hic perstringit Athanasius, quorum alii vocem ὁμοῦσον penitus

rejiciebant, Filium Dei ex nihilo creatum asserentes: alii vero admittebant quidem τὸ ὁμοῦσον, sed perperam interpretabantur, nec Spiritum sanctum Deum esse credebant: cujusmodi erant Macedoniani. Idem testatur Gregorius Nazianzenus in oratione funebri de laudibus Athanasii, loquens de libello fidei quem scripsit ad Jovianum Aug.

3 Ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων δέχα καὶ ὅκτω ἐπισκόπων] In vulgatis

VARIORUM.

a Πολλὰς] Πολλὰς δὲ τέτοις ἡπάτησαν τοῖς λόγοις Athanas.

b Δυσφωμία] Εὐλασφωμία Athanas. mox κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνθεσιν ibid.

c Κτίσμα] Κτίσμα εἶναι αὐτὸ, καὶ ποίημα ἀπὸ τοῦ οἰοῦ γινώσκῃς Athan.

d Οἷδαμεν] Οἷδαμεν Athanas. mox πρόκειμεν ποιεῖν, πάσης τῆς οἰκουμένης τῇ Ἀποστολικῇ πίστιν κρατῶντες. ibid.

μδμ

μὴν εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, πάντων
 ὁρατῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητὴν. καὶ εἰς ἓνα Κύριον
 Ἰησοῦν Χριστόν, τὸ ὕψος τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ
 Πατρὸς μονογενῆ, τῆς αἰῶνος ἐκ τοῦ οὐσιῶς ὅμοιον
 τῷ Πατρί, ὃς ἐκ τοῦ οὐσιῶς Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ
 Θεοῦ, Φῶς ἐκ Φωτός· Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀλη- 5
 θινῷ γεννηθέντα, καὶ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πα-
 τρί. δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ ἐν τοῖς οὐρα-
 νοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν δι' ἡμᾶς τὸν ἀνθρώπου
 καὶ δι' ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, σα- 10
 ρωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάν-
 τα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς,
 ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ εἰς τὸ
 ἄγιον Πνεῦμα. τοὺς δὲ λέγοντας, ὡς ποτὶ ὅτε
 οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ 15
 οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ ὁ-
 σίας φάσκοντες εἶναι, ἢ κτιστοῦ, ἢ πεπρωμένου, ἢ ἀλ-
 λωιωτοῦ τοῦ ὕψος τοῦ Θεοῦ, τοῦτο ἁναθεματίζου-
 μεν ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. ταύ-
 τη τῇ πίστει θεοφιλέστατοι Αὐτοῖς ὁμιλοῦμεν ἀνα- 20
 καῖον, ὡς θεῖα καὶ ἀποστολική, καὶ μηδὲν μελα-
 χυνεῖν αὐτῶν πιθανολογίας καὶ λογιμαχίας· ὅτι περ
 ἐποίησαν ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἀρειομανῖται, ἐξ οὐκ ὄντων τὸ
 ὕψος τοῦ Θεοῦ λέγοντες, καὶ ὅτι ἦν ποτὶ ὅτε οὐκ ἦν,
 καὶ κτιστοῦ, καὶ ποιητοῦ, καὶ πεπρωμένου ἔστι. ἀφ' οὗτο 25
 γὰρ, καὶ ἐπεὶ οὐκ ἔστι Νικαία σύνοδος ἀνε-
 θεμάτισται τὸ ταύτην αἰρεσιν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ
 πίστιν ὁμολογῶμεν. καὶ γὰρ ἀπλῶς ὁμοίον εἶναι τὸ
 ὕψος τοῦ Θεοῦ ἀληθινὸς πιστεύεται. ἀλλὰ καὶ ὁμο- 30
 ὡς ὄντων ἐγενήσαν, ὅτι ἰδίῳ ἔστι γνησίῳ καὶ ἀληθινῷ
 ὕψος, ἐξ ἀληθοῦ καὶ φύσις Πατρὸς. ἀλλ' οὐδὲ
 ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τὸ ἄγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς
 καὶ τοῦ υἱοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον συνεδξασαν αὐτὸ
 τῷ Πατρί καὶ τῷ υἱῷ ὡς τῇ μιᾷ τῆς ἀγίας 35
 τριάδος πίστι, ἀφ' οὗ καὶ μία ἐστὶν ἡ τῇ
 ἀγία τριάδι θεότης.

dimus in unum Deum Patrem omnipoten-
 tem, omnium visibilium atque invisibilium
 conditorem: & in unum Dominum Je-
 sum Christum Filium Dei: qui genitus
 est ex Patre unicus, hoc est ex substantia
 Patris: qui est Deus ex Deo, lumen ex
 lumine, Deus verus ex Deo vero: qui ge-
 nitus est, non factus, qui consubstantialis
 est Patri: per quem omnia facta sunt, tam
 quæ in cælo, quam quæ in terra. Qui
 propter nos homines & propter nostram sa-
 lutem descendit, & incarnatus, homo factus
 & passus est: qui tertia post die resurrexit,
 & ascendit in cælum, venturusque est ut
 vivos judicet ac mortuos. Et in Spiritum
 sanctum. Eos autem qui dicunt, Fuit tem-
 pus cum non esset; & antequam gignere-
 tur, non erat; & quod de non existentibus
 factus sit: aut qui dicunt Filium Dei
 ex alia esse hypostasi seu substantia, aut
 creatum, aut conversioni vel mutationi ob-
 noxium esse, anathematizat sancta catholica
 & Apostolica Ecclesia. In hac fide,
 Deo carissime Imperator, necessario insiste-
 re debemus tanquam sacra & Apostolica.
 Nec eam ullus argumentis probabilibus aut
 verborum contentione debet convellere, sic-
 ut ab initio fecerunt Arianitæ, qui Fi-
 lium Dei de non extantibus dicunt, &
 fuisse tempus cum non esset, eumque crea-
 tum & factum esse atque mutabilem. Id-
 circo enim Nicæna synodus eam quidem
 hæresim condemnavit, sicuti antea diximus:
 fidem autem veritatis exposuit. Neque
 enim Filium simpliciter & absolute simi-
 lem dixerunt Patri, ne simpliciter similis
 Deo, sed ut ex Deo Deus verus credatur.
 Ad hæc consubstantialem esse scripserunt,
 quod proprium est naturalis ac veri filii,
 ex vero ac naturali patre geniti. Sed ne-
 que Spiritum sanctum à Patre & Filio se-
 pararunt: quin potius eum una cum Patre &
 Filio glorificaverunt in una sanctæ Trinitatis
 fide, eo quod una sit in sancta Trinitate
 Divinitas.

SÆC.

IV.

Symbolum

Nicanum.

Anathe-

matismus.

Spiritus

Sci. divini-

tas.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

CAPUT IV.

Περὶ τῶν ἀποδοθέντων σιτηρεσίων ταῖς ἐκκλησίαις.

De annona Ecclesiis restituta.

Τούτοις ὁ βασιλεὺς τοῖς γράμμασιν ὁσυχῶν,
 ἡμετέροις ἢ εἶχε παρὰ τοῦ Θεοῦ γινώσκοντες 40
 καὶ ἀφ' ὧν. καὶ ὁμοίον ἔπειτα ἐγενήθη, τῷ σίτῃ
 σὺν ἡμῶν ἀποδοθῆναι ταῖς ἐκκλησίαις καλῶς, ἢ
 ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπένευκεν. Ἰουλιανὸς γὰρ καὶ
 ταύτην ἐκεκώλυκε τὴν χορηγίαν, ὅτι δὴ τὸν Χρ- 45
 στὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν ἀναδεδεῖκται πόλεμον.
 ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐκ τῆς ἐκείνης δυσσεβείας ἐπισκήψας

LECTIS his literis, Imperator eam
 quam de rebus Divinis habebat no-
 titiam ac fidem confirmavit. Aliam præter-
 ea legem tulit, qua frumentarium cano-
 nem Ecclesiis reddi præcepit, quem Con-
 stantinus magnus iisdem attribuerat. Nam
 Julianus, utpote qui adversus Deum &
 Servatorem nostrum bellum suscepisset,
 hanc quoque præbitionem vetuerat. Quo-
 niam vero fames ob impietatem Juliani

VALESII ANNOTATIONES.

editionibus Athanasii numerus Episcoporum non habetur.
 Certe numerus ille trecentorum decem & octo Episco-
 porum qui Nicææ in unum convenerunt, licet ab anti-
 quis Patribus traditus reperiatur, apud Athanasium ta-
 men, si bene memini, nusquam integer legitur. Nam
 in epistola ad Solitarios pag. 854. ait, Nicæam convenisse
 Episcopos plus minus trecentos.

1 ἡμετέροις] Pessime Christophorus hunc locum
 interpretatus est hoc modo. Cognitio Imperatoris quam
 de rebus divinis imbiberas. Atqui non hoc dicit Theodo-

ritus; sed Jovianum acceptis Athanasii literis legem tu-
 lisse, qua Nicæna fides confirmabatur. Si quis tamen sen-
 sum Christophoroni sequi maluerit, non magnopere re-
 pugnabo: præsertim cum Jovianus nullam legem tulerit
 de religione; sed unicuique colendi pro arbitrio suo nu-
 minis liberam reliquerit facultatem, ut docet Themistius
 in oratione ad Jovianum.

2 Καὶ ὁμοίον ἔπειτα ἐγενήθη] Hæc est secunda constitu-
 tio Joviani pro Ecclesiis. Prima enim ejus constitutio
 fuerat de Episcopis ab exilio revocandis, & in sedes suas
 restituendis, ut legitur in cap. 2. hujus libri.

λίμνος

Socr. l. III. cap. 26.
Soz. l. VI. cap. 6.
IV. exorta, tributariam functionem exigere non sinebat, tertiam partem annonæ Constantinianæ Jovianus tunc præberi jussit: Integrum canonem præbiturum se pollicitus, ubi fames cessasset.

λιμὸς ἐπύχην εἰσπράττειν τὰς εἰσφορὰς τῆς Κων-
σταντίνου συντάξεως, τὸ τρίτημόριον Ἰωβιανὸς τη-
νικαῦτα παραχρῆμα προσέταξεν, ὑποχρόμνος
ἔτι λιμὲν παυσανδρὸν τέλφον ὡδραχῶν τὸ σιληρέσιον.

CAPUT V.

De morte Imperatoris Joviani.

Socr. l. III. cap. 26.
Soz. l. VI. cap. 6.

Hujusmodi legibus cum Imperii sui primordia exornasset, Antiochia egres-
sus, Bosporum versus contendit. Porro cum venisset Dadaſtana, qui vicus est situs in confinio Bithyniæ & Galatiæ, vivendi finem fecit: ipse quidem cum maximo & pulcherrimo viatico digrediens ex hac vita: sed ingenti dolore iis relicto qui regalem illam mansuetudinem degustaverant. Ego vero existimo, supremum omnium moderatorem Deum, dum improbitatem nostram coarguit, & ostendere nobis bona, & ea rursus eripere: ac per illud quidem docere, quam facile sit ipsi præbere quæcunque voluerit: per hoc vero, arguere nos ut indignos, & ad meliorem vitam impellere.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς.

Τοιούτοις νόμοις τὰ τῆς βασιλείας κατακοσμή-
σαι προοίμια, ὥστε τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν
Βόσπορον ὄρμησιν. ὃς Δαδαſτάνη δὲ, κώμη δὲ αὐτῇ
Βιθυνῶν καὶ Γαλατῶν ὅς μεθορία κεκλήθη, τὸ τῷ βίῳ
τέλος ἐδέξατο· αὐτὸς μὲν μὲν μεγίστην καὶ καλλίστην
ἐφοδίων ἀπάραι· τὴν δὲ βασιλικὴν ἐκείνης ἡμερῆ-
της γεγενημένης, ὃς ὁδὸν καταλιπὼν. οἶμα δὲ
τὸ ὅλων τὸ πρῶτον, ἢ ἡμετέραν διελέχοντα ποιη-
εῖαν, καὶ ἀφῆκεν ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῦτον ἡμᾶς
πάλιν γυμνοῦν. καὶ δὲ ἐκείνη μὲν διδάσκει ὡς μάλα
θύπτως παρέχειν ἃ βύλεται δύναται· ἀλλὰ καὶ τῷ
καὶ διελέχθη ὡς οὐκ ἀξίως τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἐπὶ τὸ
ἀμύνει βίῳ ὡστρέπειν.

CAPUT VI.

De Imperio Valentiniani, & quomodo Valentem fratrem sibi collegam adscivit.

Socr. l. IV. cap. 1.
Soz. l. VI. cap. 6.

Tunc vero milites, repentina Imperato-
ris morte cognita, eum quidem non se-
cus ac patrem luxerunt: Imperatorem vero renuntiaverunt Valentinianum, eum qui paulo ante æditum percussit, & in castellum fuerat relegatus: virum non fortitudine solum, sed etiam prudentia, temperantia ac justitia, & corporis proceritate conspicuum. Porro tam excelso & regio fuit animo, ut cum exercitus consortem Imperii adjungere ei conaretur, memorabile illud & ab omnibus decantatum responsum dederit: Vestrum fuit decantatum responsum dederit: Vestrum fuit commilitones, cum nullus esset Imperator, Imperii habenas mihi committere. Nunc vero cum Imperium susceperim, mei deinceps officii est, non vestri, reipublicæ curam gerere. Quam ejus orationem admirati amplexique milites, ejus nutum ac voluntatem posthæc secuti sunt. Ille vero accitum ex Pannonia fratrem consortem Imperii, quod utinam non fecisset, sibi adjunxit, nondum hæretica pravitate corruptum. Et Asiam quidem atque Ægyptum ei regendam commisit: sibi vero Europæ partes reservavit. Cumque in Occidentem venisset, cunctas illas provincias justitiæ præceptis instituit, à pietatis prædicatione exorsus. Nam cum Auxentius Mediolanensis Episcopus, qui Ariana labe in-

Valentinianus Imperialem auctoritatem adferuit.

20

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Περὶ τῆς Οὐαλεντινιανῆς βασιλείας, καὶ ὅπως Οὐαλεντία τὸ ἀδελφὸν κοινωνὸν ἐποίησατο.

Τοιούτοις νόμοις τὰ τῆς βασιλείας κατακοσμή-
σαι προοίμια, ὥστε τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν
Βόσπορον ὄρμησιν. ὃς Δαδαſτάνη δὲ, κώμη δὲ αὐτῇ
Βιθυνῶν καὶ Γαλατῶν ὅς μεθορία κεκλήθη, τὸ τῷ βίῳ
τέλος ἐδέξατο· αὐτὸς μὲν μὲν μεγίστην καὶ καλλίστην
ἐφοδίων ἀπάραι· τὴν δὲ βασιλικὴν ἐκείνης ἡμερῆ-
της γεγενημένης, ὃς ὁδὸν καταλιπὼν. οἶμα δὲ
τὸ ὅλων τὸ πρῶτον, ἢ ἡμετέραν διελέχοντα ποιη-
εῖαν, καὶ ἀφῆκεν ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῦτον ἡμᾶς
πάλιν γυμνοῦν. καὶ δὲ ἐκείνη μὲν διδάσκει ὡς μάλα
θύπτως παρέχειν ἃ βύλεται δύναται· ἀλλὰ καὶ τῷ
καὶ διελέχθη ὡς οὐκ ἀξίως τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἐπὶ τὸ
ἀμύνει βίῳ ὡστρέπειν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ τρίτημόριον] Hic locus prava interpunctione de-
formatus est. Sic igitur eum distinguendum puto: τὰς
εἰσφορὰς, τῆς Κωνσταντίνου συντάξεως τὸ τρίτημόριον, &c. quam
distinctionem ipse confirmat Theodorus in libro primo
cap. 11.

2 Αὐξεντίου γὰρ] Nullum hic ordinem temporum ser-

vat Theodorus; nam cum res à Valentiniano Aug. in
Ecclesia gestas dicere aggrediatur, qui regnare cepit an-
no natalis Dominici 364. ab Auxentii morte & Ambro-
sii ordinatione eas orditur, quæ facta est anno Christi
374. decem annis integris post exordium principatus Va-
lentiniani.

VARIORUM.

a Καὶ τῆς Ἀσίας αὐτῶν παραδόντες] Hanc Imperii divisio-
nem accuratius descripsit Sozomenus, lib. VI. cap. 6. Et
partes quidem Imperii quæ ad orientem spectant, ei (Valen-
ti) regendas commisit. Quæ vero ab Illyrico ad occidenta-

lem Oceanum porrigitur, omnesque à regione sissam con-
tinentem, usque ad ultimas Africa gentes, sub ditione sua
retinuit.

διολάνη ἢ ἡ ἐκκλησία πεπιστυμένος, ὃς πλείους ἀπεκνήρυχθη συνόδους, ἢ βίον ὑπεξελθόντος, μελαπυμφάμενος τῆς ἐπισκόπου ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον πρὸς αὐτὸς ἐχρήσατο λόγους. ἴτε (αὖτως, ἃ τε δὴ τοῖς θεοῖς λόγοις ἐπιθραμμένοι, ὅποιον εἶναι προσήκει ἢ ἀρχιερωσύνης ἡγιασμένον· ἢ ὡς ἢ χρὴ λόγῳ μόνῳ, ἀλλὰ ἢ βίῳ τῆς δεχομένης ῥυθμίζεν, καὶ πάσης ἀρετῆς ἐαυτὸν ἀρχέτυπον θεωρῆναι, καὶ μάρτυρα ἔχει τῆς διδασκαλίας ἢ πολιτείας. τοιοῦτον δὲ οὐδὲν ἢ νῦν τοῖς δεχόμενοις ἐχαραθρύνει· 10 τὸ δὲ ὅπως καὶ ἡμεῖς οἱ τῶν βασιλείων ἰδύμενοι, εὐλαχρῶς αὐτῶν τὰς ἡμετέρας ὑποκλίνομεν κεφαλὰς, ἢ τοὺς παρ' ἐκείνων γενομένους ἐλέγους· ἀνθρώπους γὰρ ὄντας ἢ θεωροῦμεν ἀνάγκη ὡς ἱατρικὴν ἀσπασίμεθα θεραπεῖαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆς Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων χειροτονίας.

Ταῦτα ἡ βασιλεὺς εὐρηκότος, αὐτὸν ἡ συνόδος ἡγεῖν ψήφισατο, σοφὸν τε ὄντα καὶ δισβεία· 20 κοσμήμενον. ὁ δὲ ἔφη, μείζον ἢ χάθ' ἡμᾶς τὸ ἐλεῖν χεῖρμα. ἡμεῖς γὰρ τῆς θείας ἡγιασμένοι χάριτος, ἢ ἀγγέλιον ἐκείνῳ εἰσδεξάμενοι, ἄμενοι ψηφισαίμεθα. ὅτοι μὲν ἐξελθόντες, χάθ' ἐαυτοὺς ἐβελθόντο. οἱ ἢ τῶν πόλεων ἐκείνων οἰκουῦντες ἐκασίαν, οἱ μὲν τῶν, οἱ δὲ ἐκείνων θεωρηθῆναι φιλονεικοῦντες. οἱ 25 μὲν γὰρ τῆς αὐξεντίας νόσον μεταληχότες, τοὺς ὁμόφροντας ἐψηφίσαντο· οἱ δὲ τῆς ὑγκαινύσης μοίρας, ὁμογνώμονα πάλιν ἐζήτουσαν ἔχον ἡγούμενον. ταύτην Ἀμβρόσιος, ὁ ἔθνος ἢ πολιτικὴν ἡγεμονίαν πεπιστυμένος, ἢ εἶσιν μαθὼν, ἢ δέσας μὴ πινώτερον 30 γένηται, τῶν ἐκκλησιῶν συνὶ τάχῃ χεῖρα λαβὼν. οἱ δὲ τῆς διαμάχης ἐκείνης παυσάμενοι, κοινὴν ἀφῆκαν φωνήν, Ἀμβρόσιον σφίσι ἐξαποστέλλειν θεωρηθῆναι ποιμένα. ἔπειτα ἔτος ἀμύητος ἦν. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς, προσέταξε τῷ δευτέρῳ ἢ μνηστῆρι 35 ναὶ ἢ χειροτονηθῆναι τῷ ἀξίῳ ταννοῦ ἀνδρα· ἦ δὲ γὰρ αὐτῷ πάσης μὲν εὐχόμενος βύθιό τε εἶναι ἢ γνώμην, παντὸς ἢ χαλκὸς ἀκρίβειας τὰς ψήφους. ὑπέλα-

fectus, multis in conciliis eo nomine damnatus fuerat, per idem tempus abiisset à vita, Imperator accersitis Episcopis ita locutus est. Nostis utique, utpote Divinis literis innutriti, qualem oporteat esse eum cui honor sacerdotii defertur: quodque non doctrina solum, sed etiam vita subditos informare debeat, seque illis velut exemplar omnium virtutum proponere, & bonam conversationem doctrinae suae testem habere. Ejusmodi igitur virum in Pontificali cathedra nunc collocate, ut nos quoque qui Imperium administramus, sincere atque ex animo caput ei submittamus: ejusque reprehensiones, tanquam salutarem medicinam suscipiamus: homines enim cum 15 simus, saepius labamur necesse est.

CAPUT VII.

De Ambrosii Mediolanensis Episcopi ordinatione.

Cum hæc Imperator dixisset, rogare cœpit synodus ut ipsemet Episcopum eligeret, utpote prudentia simul ac pietate excellens. At ille, Majus est, inquit, viribus 30 meis istud negotium. Vos vero qui Divina gratia repleti estis, & qui divinum illud numen hausistis, melius electuri estis. Egressi igitur ex palatio Episcopi, inter se deliberarunt. Cives autem illius urbis tumultuabantur, dum alii hunc, alii illum ordinari contenderent. Nam qui Auxentii morbo contacti fuerant, communionis suae homines eligebant. Contra vero pars sanior, Antistitem qui eandem cum ipsis doctrinam fidei tene- 35 ret, habere cupiebat. Hac seditione cognita, Ambrosius cui provinciae illius administratio commissa erat, veritus ne quid gravius tentaretur, ad Ecclesiam perrexit. Tum illi à contentione cessantes, omnes una voce clamare cœperunt, Ambrosium sibi pastorem constitui poscentes, qui nondum baptismi sacramenta susceperat. Quod cum Imperator didicisset, eum continuo & baptizari & ordinari præcepit. Norat quippe, mentem quidem illius quovis perpendiculo rectiorem esse: sententias vero qualibet norma exactio-

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἡμεῖς ἡμεῖς κεφαλὰς] Solebant olim Christiani occurrentibus Episcopis caput submittere, ut ab iis benedictionem acciperent. Cujus moris multa supersunt vestigia in veterum libris. Primo enim Hilarius in libro contra Constantium ita scribit. *Osculo Sacerdotes excipis quo & Christus est proditus: caput benedictioni summittis, ut fides calces. Convivio dignaris, ex quo Judas ad proditorem egressus est. Censum capitum remittis, quem Christus, ne scandalo esset, exsolvit.* Philostorgius in Historia Ecclesiastica scribit, Leontium Tripoleos Episcopum, cum reliqui omnes Episcopi Eusebiam Augustam, uxorem Imperatoris Constantii adirent, eamque ex more adorarent, nunquam adduci potuisse ut eam inviseret, nisi ea conditione ut Augusta venienti ipsi assurgeret, & caput summitteret, postulant ut benediceretur. Verba Philostorgii refert Suidas in Leontio. Simile est quod scribit Marcus Diaconus in vita Porphyrii Gazensis Episcopi. Eudoxiam Augustam ipsis in Palatium venientibus non semel occurrisset, & priorem ipsos salutasse, atque ut sederent jussisset, & inclinato capite postulasse ut benedicerent. Idem quoque de eadem Augusta testatur Sozomenus lib. 8. cap. 13. ubi de Ammonio loquitur & fratribus Monachis qui Longi dicebantur. Palladius in Dialogo de vita Joannis Chrysostomi, ubi de eo loquitur in exilium proficiscente, ait illum Olympiadi &

Pentadiæ ac Salvinæ dixisse, ut quicumque sine ambitu eligeretur Episcopus, ei capita submitterent perinde ac ipsi. Nefas hic arbitror præterire insignem locum Joannis Chrysostomi ex Homilia 3. ad populum Antiochenum, ubi de Flaviano Episcopo qui ad comitatum principis profectus erat, ita loquitur. *ἄρχον ἐπὶ καὶ αὐτὸς, ὃς ἄρχον ἐκείνου σέμνεται.* & γὰρ αὐτῷ τῶν βασιλικῶν κεφαλῶν οἱ ἱερεῖς νόμοι παῖς τούτου φέρειν χρὴν ὑποτάξαι. De eodem more loquitur Auctor vitæ sancti Fulgentii, *Altercantibus omnibus quis primo salutaret agnoscendus, quis benedicti caput supponeret.* Denique incertus Auctor quæstionum veteris & novi Testamenti, quæstione 109. *Nostri autem Sacerdotes super multis quotidie nomen Domini & verba benedictionis imponunt. Sed in paucis effectus est. Est iterum quando meliores se benedicunt. Quamvis enim quis sanctus sit, curvat tamen caput ad benedictionem sumendam.* Postremo Honorius & Valentinianus Aug. de accusatione Episcopi, Presbyteri vel Diaconi ita rescribunt ad Verum Praefectum Praetorio. *Audemus quidem sermonem facere solito plus timore capti, de sanctis & venerabilibus Sacerdotibus, & secundis Sacerdotibus vel etiam Levitis; & eos cum omni timore nominare, quibus omnis terra caput inclinatur.*

SÆC.
IV.

res. Quinetiam suffragium illud plane Divinum esse censebat, conjecturam capiens ex consensu contrariæ factionis. Cum igitur ille & sacrosancti lavacri Divinum donum, & Pontificalem gratiam percepisset, Domino ac Servatori nostro hujusmodi laudes cecinisse dicitur præstantissimus Imperator: gestis enim omnibus intererat. Gratias tibi ago Deus omnipotens & Servator noster, quod huic viro cui ego corpora commiseram, tu animas regendas commiseris, & electionem meam justam fuisse declaraveris. Paucis post diebus elapsis, cum divinus Ambrosius multa cum libertate Imperatorem alloquens, nonnulla reprehendisset quæ à Magistratibus haud recte facta esse videbantur, respondit Imperator: Hanc tuam libertatem jam pridem cognitam habebam. Sed licet eam probe nossem, non solum non contradixi, immo assensum præbui ordinationi tuæ. Proinde delictis animarum nostrarum medicinam adhibe, quemadmodum Divina lex præcipit. Et hæc quidem ab Imperatore, tum dicta, tum facta sunt Mediolani. Cum vero didicisset nonnullos in Asia ac Phrygia de Divinis dogmatibus altercari, concilium in Illyrico fieri præcepit: & ea quæ ab Episcopis decreta ac sancita fuerant, ad illos qui contendebant misit. Decreverunt autem hi qui in Illyrico convenerant Episcopi, ut fides quæ Nicææ fuerat exposita, ab omnibus fervaretur. Scripsit etiam ipse literas ad eosdem, adjuncto in literis fratris sui nomine, hortans eos ut decretis acquiescerent. Ego vero legem quoque ipsam recitabo, quæ pietatem illius aperte prædicat, & quam tunc temporis Valens de Divinis dogmatibus rectam habebat sententiam declarat.

Magistratum libere reprehendens Imperatori non displicet.

Synodus Illyricana.

CAPUT VIII.

Epistola Imp. Valentiniani & Valentis ad Asianam Diocesim scripta de Consubstantiali.

IMPERATORES Maximi, semper Augusti, victores, Augusti Valentinianus Valens & Gratianus, Episcopis Diocesibus Asianæ, Phrygiæ, Carophrygiæ, Pacatianæ, in Domino salutem. Cum in Il-

66 ἡ δὲ θεῖαν εἶναι τὴν ψῆφον, ἐκ τῆς τὰναντία φρονήτων τεκμαιρόμενος συμφωνίας. ἐπειδὴ ἡ δὲ τῆς θείας τῆς παναγίας βαπτίσματος ἀπήλαυσι δωρεάς, ἡ δὲ δεξιόσπικην ἐδέξατο χάριν, τῷτοι ὁ πάντα αἰετος βασιλὺς προσενηνοχέων λέγεται τῷ ζωτῇ καὶ δεσπότῃ τῷ ὕμνῳ. καὶ γὰρ τοῖς γεννημένοις παρῇ. χάρις σοι δεσποτὰ παντοκράτορ καὶ ζωτὴρ ἡμέτερε, ὅτι τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὴ ἐνεχέμεθα σῶματα, σὺ δὲ ψυχὰς καὶ τὰς ἐμὰς ψυχὰς δικαίως ἀπέφηνες. ἐπειδὴ ἡ ὀλίγων διελευσὼν ἡμερῶν, ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος σὺν παρρησίᾳ πλείστη τῷ βασιλεὶ ἀφ' αὐτοῦ ἐπεμήμετο τὸν ὡς οὐκ ἔστι παρὰ τῷ δεχόντων γεννημένους ταύτην σε, ἔφη ὁ βασιλὺς, καὶ πάλα ἤδεν τῷ παρρησίαν καὶ σαφῶς ἐπιτάμνος ὁ μόνος ἐκ ἀντιπῶν, ἀλλὰ καὶ σύμφηρος τῆς χειροτονίας γενένημα. ἰάτρευε οὐδὲν ὡς ὁ θεὸς ὑπαγεθῆναι νόμος, τὰ τῇ ἡμετέρων ψυχῶν πλημμελήματα. ταῦτα μὲ οὖν ἐν Μεδιολάνῳ καὶ εἶπεν καὶ δέδεχε. μαθὼν δὲ πᾶς ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Φρυγίᾳ καὶ τῇ θεῶν ἀμφισθετήσας δοξάσαν, ἐν μὲν τῷ Ἰλλυρικῷ συνῶντον γενέσθαι προστάξε. τὰ δὲ παρ' ἐκείνων καὶ ψηφισθέντα καὶ κυρωθέντα τοῖς ἀμφισθετήσιν ἐξέπεμψε. ἐψηφίσαντο δὲ οἱ συνελθόντες τὴν ἐν Νικαίᾳ πίσιν κρατεῖν. ἐπέστειλε δὲ καὶ αὐτοὺς, κοινῶν τῇ γεραιμάτων τὸν ἀδελφὸν πεισάμενος, ἐμμένειν τοῖς δεδομένοις παραγῶν. ἀναβῆσθαι δὲ καὶ τὸν νόμον, σαφῶς αὐτῷ κηρύττειν τὴν θεοῦ εἰρήνην, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν τιμωρίαν τῆς οὐδ' αὐτοῦ καὶ τὰ θεῖα δόγματα ὑγιαίνει δαλουῦντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Επιτολή τῷ βασιλεὶ Οὐαλεντιανῷ, καὶ Οὐαλεντος, περὶ τῆς ὁμοσιᾶς γραφεῖσα πρὸς τὴν Ἀσιανὴν διοίκησιν.

Ἀποκράτορες μέγιστοι ἀεισέχατοι νικηταὶ αὐτοῦ, Οὐαλεντιανὸς καὶ Οὐάλης, καὶ Γραπινὸς, ἐπισκόποις διοικήσεως Ἀσιανῆς, Φρυγίας, Καροφρυγίας Πακαπανῆς, ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Συ-

VALESI ANNOTATIONES.

1 Ἀποκράτορες μέγιστοι] Baronius in Annalibus Ecclesiasticis hanc epistolam non à Valentiniano Imperatore, ut scribit Theodoritus, sed à Valente potius scriptam esse existimat, anno Christi 365. quo Valentinianus & Valens Consules fuere. Sed pace ejus dixerim, dupliciter fallitur, tum in anno quo scripta est hæc epist. tum in eo quod Valenti eam assignat. Nam cum in titulo qui epistolæ præfixus est, una cum Valentiniano & Valente Gratianus quoque Augustus nuncupetur, procul dubio ante annum Christi 367. hæc epistola scribi non potuit. Eo enim anno Gratianus Augustus nuncupatus est, ut constat ex Ammiano Marcellino, & ex Fastis Idatii, Lupicino & Jovino Cons. Argumenta vero quibus Baronius nititur ut Valenti eam epistolam assignet, refutationem non merentur. Primum enim ait, Valentis nomen in titulo hujus epistolæ præponi: quod est falsissimum, ut ex Theodorito nostro, & ex versione Epiphani Scholastici apparet. Deinde quod ait res Asianæ Dioceseos nihil ad Valentinianum attinuisse, neque id verum est. Et enim ex Ammiano Marcellino didicimus, Valentinianum seniores, licet Valenti fratri Orientis Imperium tribuisset, cuncta tamen pro arbitrio suo esse moderatum; & Valentem instar Apparitoris, ut Ammiani nostri verbis utar, ei morigerum semper fuisse. Denique quod addit

Baronius, Valentinianum tunc fuisse in Galliis, non autem in Illyrico, fateor id quidem. Neque enim Valentinianus relictis Galliis in Illyricum profectus est nisi anno Christi 374. Gratiano & Equitio Cons. ut docet idem Marcellinus. Sed nihil obstat, quominus in Galliis positus, legatos Illyricianæ Synodi ad se missos audierit. Porro hujus epistolæ Valentiniani ad Episcopos Asiæ meminit etiam Theophanes in chronico, eamque Edictum appellat. [Missam quoque eam epistolam esse dicit, non ad Asianos duntaxat, verum etiam ad omnes orientales; nec anno Christi 365. ut vult Baronius, sed diu postea scriptam esse censet.]

2 Καροφρυγίας Πακαπανῆς] Ita legitur in omnibus nostris exemplaribus, & apud Epiphanium Scholasticum. Simundus tamen post vocem Καροφρυγίας addidit distinctionem: quasi tres essent Phrygiæ; Phrygia scilicet proprie dicta, Carophrygia, & Phrygia Pacatiana. Sed cum in veterum libris duz tantum Phrygiæ nominentur, Phrygia scilicet Pacatiana, & Phrygia Salutaris, malim hoc loco scribere Καρίας, Φρυγίας Πακαπανῆς. Desunt autem hic nomina reliquarum provinciarum Dioceseos Asianæ. Quæ si quis scire desiderat, habentur in Notitia Imperii Rom. hoc ordine recensita, Pampylia, Lydia, Pisidia, Lycania, Phrygia Pacatiana, Phrygia Salutaris, Lycia, Caria.

ῥόδου τηλικαύτης συλκροτηθείσης ὡς τῷ Ἰλλυρικῷ,
 καὶ ζητήσας πολλὰς γανομένης περὶ τῆς ζωτικῆς
 λόγου, ἀπέδειξαν οἱ τειρομακαριώτατοι ἐπίσκοποι
 1 τὴν Τριάδα ὁμοῦσιον Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον
 2 Πνεῦμα· ἡ δὲ οὐδὲ ὅλως ἐκκλίνοντες, λειτουργί-
 3 ας τὰς κατὰ δίκαιον ἐπιβαλόντας αὐτοῖς, θρησκεί-
 4 ας τὴν θρησκείαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. κηρύτ-
 5 τω δὲ ταύτην προσέταξε τὸ ἡμέτερον κράτος. ὅ-
 6 πως μὲντοι, ἵνα μὴ λέγῃσι πῆρες, ὅτι ἀνήκαμεν
 7 θρησκείᾳ βασιλέως καὶ δέοντος καὶ γὰρ ταύτῃ, μὴ
 8 ἀνεχόμενοι καὶ ἐντὶ λαμβάνῃ ἡμῖν τὰ περὶ τῆς σωτηρίας.
 9 ὡς γὰρ Φησι τὸ θεαγέλιον ὅτι ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅς ἐστιν ἐν κρι-
 10 σιν ταύτην ἔχει, ἀποδίδοι τὰ καὶ Καίσαρος τῷ
 11 Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. τί λέγετε ὑμεῖς οἱ
 12 ἐπίσκοποι καὶ προσεγῶτες τῆς ζωτικῆς λόγου; εἰ ὅ-
 13 τως ἔχῃ τὰ καὶ ἀποδείξῃς ὑμῶν, ὅτι μὲντοι ἀγα-
 14 πῶντες ἀλλήλους, καὶ παύσασθε ἀποχρᾶσθαι ἀξίω-
 15 ματι βασιλέως καὶ μὴ δώκετε τὴν ἀκριβὲς τῷ Θεῷ
 16 λειτουργίας, ὡς ταῖς δόξαις καὶ πόλεμι καταπαύ-
 17 σθαι ἐπὶ τῇ γῆς, καὶ ἀσφάλῃ ἀποστατῶν ἐπιστάσης
 18 ἀποτρέφοντες. καὶ πάντας δαίμονας φθοριμαίους ἀπο-
 19 τρέφοντες ἀφ' ἐξουσίας σπυδαίοντες, καὶ τὰ δημόσια
 20 καὶ νόμους εἰσχομίζοντες ἴσασιν, καὶ ἐκ ἀντιλήψεως τῇ
 21 κατὰ τὸν νόμον ἐξουσίᾳ ἀλλ' ἐν κρινῶν καὶ τῷ μεγάλῳ
 22 βασιλέως καὶ Θεῷ ἐντολῶν φυλάττειν, καὶ τοῖς ἡμέ-
 23 τεροῖς νόμοις ὑποτάσσοντες. ὑμεῖς δὲ ἀπειθεῖς ἐδείχθη-
 24 τε εἶναι. ἡμεῖς μὲν ἐχρησάμεθα τῷ ἁλφά ἕως ὅτε
 25 ὑμεῖς ἐαυτοὺς ἀπεδώκατε. ἡμεῖς μὲντοι καθαρὴς
 26 εἰσὶν αὐτῶν ἀφ' ὧν εἶναι θέλοισιν, ὡς καὶ Πιλάτος ἐπὶ
 27 τῇ ἐξετάσει καὶ ὡς ἡμῶν πολιτευομένων Χριστοῦ, καὶ
 28 θέλοισιν αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ ὑπὲρ τῆς παθεῖν αὐτὸν
 29 καὶ παρακληθέντα ἐπιστραφεῖς ἐπὶ τὰ τῆς ἀνατολῆς

lyrico tot Episcoporum synodus congrega-
 ta esset; post accuratam inquisitionem de
 salutari verbo, declararunt beatissimi Pon-
 tifices consubstantialem Trinitatem Patris
 ac Filii ac Spiritus sancti. Quam ipsi qui-
 dem publicas functiones quæ ipsis jure
 competunt nullatenus declinantes, cultu
 summi Imperatoris observant. Nostra ve-
 ro majestas eandem ubique prædicari præ-
 cepit. Sic tamen ut ne quis dicat, secu-
 tum se esse religionem Imperatoris qui
 hunc orbem gubernat, spreto illo qui man-
 data nobis de salute nostra reliquit. Et-
 enim in Evangelio Dei nostri hæc habe-
 tur sententia: Reddite quæ sunt Cæsaris
 Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Quidnam
 dicitis vos Episcopi, & salutaris verbi præ-
 sides? Si revera ita se habet vestra fidei
 expositio, sic igitur mutuo vos amore
 prosequentes, Imperatoris dignitate abuti
 definite. Nec persequimini eos qui Deo
 accurate ministrant: quorum precibus &
 bella sedantur in terris, & angelorum re-
 fugarum incurfus repelluntur. Qui cum
 noxios omnes dæmonas per orationem abi-
 gere studeant, & publicas præstationes juxta
 leges inferre norunt, & Imperatoriæ potestati
 neutiquam contradicunt: sed sincere, tum
 summi regis ac Dei mandatum custodi-
 unt, tum nostris legibus obsequuntur.
 Vos vero contumaces apparuistis ac re-
 belles. Et nos quidem usi sumus à pri-
 mo usque ad postremum. Vos autem vos-
 metipsos vendidistis. Nos igitur cum puri
 à vobis esse velimus, sicut olim Pilatus in
 examinatione Christi qui inter homines
 versabatur, cum nollet eum interficere,
 & rogaretur ut supplicio eum afficeret;

S. S.

IV.

Matt. 22.

Orthodo-
xorum
Clericorum
preces quid
valeant.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πατέρα καὶ Υἱὸν Rectius in codice Saviliano & in edi-
 tione Basilienensi legitur Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. [In
 Regio codice J. Pini scriptum inveni Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Ἅγιον
 Πνεῦμα.]

2 Οὐδὲ ὅλως ἐκκλίνοντες] Pessime hunc locum vertit Chri-
 stophorionus, cui prava hujus loci distinctio fraudi fuit.
 Nam post verbum ἐκκλίνοντες apposita est subdistinctio tum
 in Basilienensi, tum in Roberti Stephani editione. Verum
 Henricus Savilius & Jacobus Sirmundus eam distinctio-
 nem merito expunxerunt. Per λειτουργίας autem non Ec-
 clesiasticum munus, sed functiones publicas intelligere de-
 bemus, à quibus, licet Constantini rescripto immunes
 declarati essent Clerici, tamen Episcopi Illyrici liberi esse
 nolebant, ut hic testatur Valentinianus: Evangelicum il-
 lud sequentes: Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ
 sunt Dei Deo. Idem infra testatur Valentinianus his
 verbis, καὶ τὰ δημόσια κατὰ νόμους εἰσχομίζοντες ἴσασιν.

3 Ἐκκλίνοντες] Ἐκκλίνοντες Cod. Reg.

4 Ἐπιβαλόντες] Ἐπιβαλόντες Cod. Reg.

5 Ὅτι ἀνήκαμεν] Codex Savilii scriptum habet ὅτι ἀνήκαμεν.
 Basilienis autem editio excusum habet ὅτι ἡμεῖς θρησκείᾳ
 sine subscripto, optime meo quidem judicio, id est,
 sed ne quis dicat: Venit religio principis.

6 Τὰ τῆς ἀποδείξεως ὑμῶν] Decreta interpretatur Chri-
 stophorionus, Sirmundus Placita. Ego professionem fi-
 dei malim exponere. Sic enim loquitur Imperator ini-
 tio hujus epistolæ: ἀπέδειξαν οἱ τειρομακαριώτατοι.

7 Παύσασθε ἀποχρᾶσθαι] Verat hic Valentinianus ne Ep-
 iscopos Orthodoxos qui Nicænam fidem sequebantur,
 persequantur ii qui alterius erant opinionis ac sectæ: neve
 ex eo quod Imperator Valens ipsis favebat, occasione ar-
 repta, impugnent alios qui non idem cum ipsis sentiebant.

Inter quos ait quosdam reperiri viros bonos ac pios &
 religiosos. Quippe Valentinianus senior liberam unicui-
 que religionis suæ retinendæ potestatem reliquit, quemad-
 modum testatur Ammianus Marcellinus in lib. 30.

8 Ἡμεῖς μὲν ἐχρησάμεθα τῷ ἁλφά.] Hic locus valde
 obscurus est. Et Epiphanius quidem Scholasticus ita eum
 vertit: Et nos quidem subijcitur ei, qui primus est &
 novissimus: vos autem vobismet arrogatis. Quæ interpre-
 tatio meo quidem judicio ferri non potest. Camerarius
 vero sic interpretatur: Nos quidem ordine à primo ad ul-
 timum processimus tractatione nostra: ipsi vero vosmetipsos
 abalienastis. At Christophorionus ita vertit: Nos pati-
 entia semper à principio usque ad finem usi sumus: vos
 contra animi vestri impotentia obsecuti estis. Cujus inter-
 pretationem secutus est ex parte Jacobus Sirmundus: Nam
 in posterioris membri versione Epiphanium Scholasticum
 sequi maluit. Mihi videtur verbum χρᾶσθαι hoc loco
 idem significare quod communicare & commercium ha-
 bere. Cujusmodi est illud in Evangelio: Non cointinentur
 Judæi Samaritanis.

9 Μὴ θέλοισιν αὐτὸν ἀνελεῖν] Jacobus Sirmundus in e-
 ditione sua excudi jussit μὴ θέλοισιν, & paulo post παρα-
 κληθέντες. Satis audacter, cum manuscripti codices nihil
 mutant. [In Regio tamen codice J. Pini scriptum in-
 veni μὴ θέλοισιν.] Quod vero addit Valentinianus, Pilatum
 ad Orientem solem conversum manus suas lavisse, in E-
 vangelii nostris, quod sciam, non legitur. Itaque suspi-
 cor id sumptum esse ex Evangelio secundum Hebræos.
 Ideo autem Valentinianus hoc videtur adjecisse, quod O-
 rientales Episcopos alloquebatur qui erant in Asiana Di-
 oecesi.

VARIORUM.

1 Παρακληθέντες] Legendum παρακληθέντες, vel cum Sirmundo παρακληθέντες, W. Lowth.

U 2

ἀέρη,

S. M. C. conversus ad Orientis partes aquam petit.
 IV. & abluit manus suas dicens: Innocens sum
 Matt. 27. à sanguine iusti huius. Sic etiam majestas
 nostra semper mandavit, non persequendos
 esse, nec opprimendos, nec invidia atteren-
 dos eos qui operantur in agro Christi, nec
 procuratores summi regis abigendos esse,
 ne hodie quidem sub Imperio nostro cre-
 scere videamini, & una cum exhortatore
 conculcare testamentum ejus, sicut conti-
 git in sanguine Zachariæ. Verum socii &
 comites illius à cœlesti rege nostro Jesu
 Christo sub adventum ipsius destructi sunt,
 ad iudicium mortis traditi una cum adjuto-
 re ipsorum exitiali dæmone. Hoc præce-
 ptum dedimus coram Megetio, Cicero-
 ne, Damaso, Dailampone & Vetrasio audi-
 entibus. Sed & ipsa gesta ad vos misimus,
 ut cognoscere possitis ea quæ acta sunt in
 præstantissima synodo. His autem literis
 adjunximus etiam fidem synodi, cujus hæc
 est summa. Confitemur juxta magnam &
 Orthodoxam synodum Filium Patri con-
 substantialem esse. Nec consubstantialem
 sic intelligimus, ut quidam olim expone-
 bant qui non sincere neque ex animo sub-
 scripserunt: utque nunc nonnulli, qui Pa-
 tres illos appellant, vim huius vocis abo-
 lentis, eorumque vestigiis insistentes qui
 consubstantialis vocabulo simile significari
 scripserunt, quatenus Filius nulli reliqua-
 rum creaturarum quæ per ipsum factæ sunt,
 similis est, sed solius Patris similitudinem
 gerit. Nam qui ita exponunt, Filium Dei
 creaturam esse eximiam ac præcellentem,
 impie docent. Nos vero perinde sentimus
 ac synodi, tum quæ Romæ, tum quæ in
 Galliis nuper factæ sunt, unam eandemque
 substantiam Patris ac Filii & Spiritus fan-
 cti in tribus esse personis, hoc est in tri-
 bus perfectis subsistentiis. Confitemur etiam,
 juxta expositionem fidei Nicænæ, Filium
 Dei consubstantialem, incarnatum esse ex
 sancta virgine Maria, & inter homines
 habitasse, & universam pro nostra salute
 dispensationem impleffe, in nativitate, in

Consu-
bstantialis
significatio.

μέρη, & αἰτήσεις ὕδατος ἐπὶ χειρῶν, ἐν ἑαυτῷ αὐτοῦ
 τὰς χεῖρας λέγων· ἀδελφοί εἰμὶ ὑπὸ τοῦ αἵματος τοῦ
 δικαίου τούτου· ὅπως & τὸ ἡμέτερον κράτος διὰ παν-
 τὸς συνέτεύλατο, μὴ δύναιτο, μήτε ἐπιτελεῖσθαι, μή-
 τε ζηλῶν τῆς ἐργαζομένης τοῦ χωρίου ἡ Χριστοῦ, μή-
 τε τῆς διοικητικῆς ἀπελευθέρου τοῦ μεγάλου βασιλέως,
 ἵνα μὴ σήμερον μὲν, ἐπὶ τῇ ἡμετέρῃ κρατίτει αὐξάνῃ
 δόξητε, & μετὰ τὸν ὁρακλήμην παθεῖν τὰ
 1 τὰ διαθήκης αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ Ζαχαρίου τοῦ αἱματός. ἀλλ'
 10 οἱ μὲν αὐτῷ μετὰ τὸν ἀφίξινος ὑπὸ τοῦ ἀνοθέου βα-
 σιλέως ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐρράγησαν, παραδθέντες
 εἰς κρίσιν θανάτου, καὶ τὸ συνδραμόντος αὐτοῖς φθο-
 ρισμῶν δαίμονος. τῷτο προστάξαμεν· ἐπ' Ἀμε- 2
 γλίτι & Κηρώνι, & Δαμάσῳ, & Δαϊλάμπωνος, &
 15 Βρετισίῳ, ἀκροατῶν γινόμενων. ἅπασιν & αὐτὰ τὰ
 πραχθέντα ἐξαπετάλαμεν ὡς ὑμᾶς, ἵνα γινώσκαι
 ἔχητε τὰ πραχθέντα ἐν τῇ ἐσπερίᾳ συνόδῳ. τῷτο
 συνεβίβασμεν τοῖς γράμμασι & τὴν συνόδον τὰ δόγμα-
 20 τα ὡς κεφαλὰς ταῦτα· δηλῶντα. Οἱ μὲν οὖν ἐμὲ
 ἀκολούθως τῇ μεγάλῃ & ὀρθοδόξῃ συνόδῳ ἰμοῦσι
 εἶναι τῷ Πατρὶ & Υἱῶν· καὶ οὐχ ὅτι ἡμεῖς, τὸ
 ὁμοῦσι ὡς & πάλαι πρὶν ἐξηγήσωμεν, μὴ ἀληθῶς
 ὑπογράφαιτες, & τὴν ἑτέροις πατέρας ἐκείνης κα-
 4 λῶντες, & δύναμις & λέξεως ἀθετήσαντες, & ἐπὶ
 25 ὁμοῖοι τοῖς γράμμασι, τὸ ὁμοῖον δηλῶντες· ἀλλ' ὁ
 μούσι, καὶ ὁ ὁμοῖος τῷ λοιπῷ κηρύσματος δι' αὐ-
 τῶν γινόμενων ἐμπερὶς ὁ Υἱός, ἀλλ' ὁ μόνος τῷ Πα-
 τρι ἀφωμοῖος. οἱ γὰρ ταῦτα ἐξηγούμενοι, κήρυμα
 ἐξάρησαν ἀσθενῶς τὸ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ δογματίζοντες. ἡ-
 30 μῖς δὲ φρονούμεν ὡς & αἱ συνόδοι τὴν ἡμετέραν· ὡς
 2 καὶ ἡ καὶ Γαλλίαν, μίαν εἶναι & τὴν αὐτὴν ὡς
 εἶναι τῷ Πατρὶ & Υἱῶν & ἁγίῳ Πνεύματι, ἐν
 τρισὶ ὑποστάσεσιν, τῷτ' εἶναι, ὡς τρισὶ τελείαις ὑπο-
 στάσεσιν. ὁμολογούμεν δὲ καὶ τὸ ἐκθεῖν & ἐν Νικαίᾳ,
 35 & σεσαρκῶσθαι τὸ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ & ὁμοῖον, ἐκ τῆς
 ἁγίας παρθένου Μαρίας, & ὡς ἀνθρώποις ἐσκηνωκέ-
 ναι, & πεπληρωμέναι πάσαις τῇ ὑπερῷ ἡμῶν οἰκονομί-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μετὰ τοῦ παρακλημένου] Totus hic locus densis
 tenebris obvolutus est. Joachimus quidem Camerarius
 ita vertit: Ac cum illo confirmato ad cruciatum pati testa-
 mentum ipsius, quasi in sanguine Zachariæ. Christophor-
 ionus vero ita interpretatus est: Ne regnantibus nunc no-
 bis nihil hinc emolumenti consecuti, postea una cum sceleris
 exhortatore in ea qua testamenti ipsius sunt damna incur-
 ratis, id quod in Zachariæ sanguine eveniebat. Eodem fe-
 re modo vertit Jacobus Sirmundus. Ego vero quod ad
 hæc verba attinet μετὰ τοῦ παρακλημένου, assentior
 Christophoriono & Sirmundo qui sceleris hortatorem in-
 terpretati sunt. Idem enim est quod paulo post dicit
 Valentinianus μετὰ τοῦ συνδραμόντος αὐτοῖς δαίμονος. Sed
 pro verbo παρὰ, scribendum affirmo παρὶς, quod est con-
 culcare. Alludit enim Valentinianus ad Historiam Zacha-
 riæ, qui paulo ante adventum Christi occisus est juxta
 altare, ut legitur in Evangelio. Quo tempore conculca-
 tum est Sanctuarium Domini à militibus, qui introgressi
 in Sanctuarium, Zachariam occiderunt juxta altare. Por-
 ro vestigia sanguinis Zachariæ adhuc sua ætate mansisse
 tradit Auctor Itinerarii Hierosolymitani, his verbis. In
 ade ipsa ubi templum fuit quod Salomon edificavit, in mar-

more ante Aram sanguinem Zachariæ ibi dicas hodie fu-
 sum. Etiam parent vestigia clavorum militum qui eum
 occiderunt, in tota arena, ut putes in cera fixum esse.

2 Εὐ' Αρμενίου] In editione Basilienfi aliter scribun-
 tur hæc nomina, in hunc modum, ἐπ' Αρμενίου καὶ Εὐ-
 κερνίου. [In Regio autem codice ita scribuntur, ἐπὶ Σμυ-
 ρητίου, & Κικκωνίου, καὶ Λαμάρου.] Apud Epiphanium au-
 tem Scholasticum ita leguntur, Hæc præcepimus in Me-
 getio, & in Ciceronio, & Damasco, & Lampone, & Brin-
 tisio. Et Baronius quidem existimat hos fuisse Presby-
 teros Ecclesiæ Romanæ. Ego vero libentius crediderim
 hos fuisse legatos Synodi Illyricianæ, qui ad Valentinia-
 num Imperatorem missi erant, ut gesta Synodi ei signi-
 ficarent. Id enim moris fuit jam inde à temporibus
 Constantini.

[3 Δηλῶντες] Δηλῶντες Codex Regius Pini.]

4 Πατέρων ἐκείνης καλούμεν] Intelligit Episcopos Antio-
 cheni Concilii quod in encyclicis celebratum est. Hos e-
 nim Patres vocare consueverant Semiariani, ut docet
 Socrates in lib. 2. sub finem, ubi de Seleucienfi Synodo
 loquitur.

VARIORUM.

2 καὶ ἡ καὶ Γαλλίαν] Intelligit Concilium Illyricianum,
 cujus epistola de Fide sequenti capite descripta est. Gallia
 tum temporis latiori sensu sumebatur pro omnibus pro-

vinciis ad Septentrionem Italiæ positis. Ita Pannonia
 nomine Galliz indigitatur apud Socr. lib. II. cap. 32. &
 Soz. lib. VI. cap. 36. W. Lowth.

α, οὗ γένος ἔστι πάθῃ ἡ ἀναστάσις, ἡ τῇ εἰς ἕρ-
 1 πος ἀναβάσις, ἡ πάλιν ἡξεν ὁ ἀποδιδόντα ἡμῖν χε-
 ἡ ἐκαστοῦ βιοτῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ κρίσεως, (καρ-
 ὁρῶμεν, ἡ ἡ αὐτῷ θεῷ δύνανται ἐπιδεικνύμεθα,
 Θεὸν ὄντα (καρποφόρον, ἡ ἕκ ἀνθρώπων θεοφόρον, ἡ
 2 τοὺς ὁρατὰ φρονέοντας ἀναθεματίζομεν. οὐκ ὡς
 ἀναθεματίζομεν ἡ τοὺς μὴ γησιῶς ἀναθεματίζομεν
 3 τὸ ἐπὶ τῷ, ὅτι πρὸς γνηθῆναι ἕκ ἡν ὁ Ὑῖος, ἀλλὰ
 4 γράψασθα ὅτι ἡ πρὸς ἐργεῖαν γνηθῆναι, διὰ μέ-
 ἡν ἐν τῷ Πατρὶ. τῷτο γὰρ ἡ ἐπὶ πάντων τῷ κτισμά-
 5 τῳ ἐστὶ, τῷ μὴ αἰὲ ὄντων μὲ τῷ Θεῷ, ἡ καὶ ὁ Ὑῖος
 αἰὲ μὲ τῷ Πατρὶ ὅς ἐστι, αἰδῶ γνηθῆναι γνηθῆναι.
 ταῦτα μὲ οὐκ ὁ βασιλεὺς ἐν κεφαλῇ δὲ δόξα.
 ἐγὼ δὲ ἡ αὐτὰ τῆς συνόδου τὰ γράμματα ἐθήσασθαι
 τῇ συγγραφῇ.

passione, in resurrectione & ascensione in SÆC.
 cœlum: eundemque rursus venturum, ut IV.
 reddat unicuique prout vixerit, in die ju-
 dicii, conspicuum universæ carni: & Di-
 vinam potentiam suam ostensurum, cum
 Deus sit qui carnem assumpsit, non homo
 qui assumpsit Deitatem. Eos vero qui
 contraria sentiunt, anathemate damnamus. *Anathe-*
 Similiter anathema dicimus etiam illis, qui *matismus.*
 non sincere anathematizant eum qui dixit,
 Filium non fuisse priusquam genitus esset,
 sed antequam actu gigneretur, virtute ac
 potentia in Patre extitisse. Hoc enim om-
 nibus accidit creaturis, quæ non semper
 sunt cum Deo, sicut Filius semper est
 cum Patre, æterna generatione genitus. Et
 Imperator quidem hæc summatim expo-
 suit. Ego vero synodi ipsius epistolam
 15 hic apponam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

CAPUT IX.

Συνεδίον τὸ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ συναχθεὶς τῆς
 δου τοῦ τῆς πίστεως.

*Epistola Synodica Concilii Illyricani
 de fide.*

6 Οἱ ἐπίσκοποι τῷ Ἰλλυρικῷ ταῖς ἐκκλησίαις τῷ
 Θεῷ, ἡ ἐπισκόποις διοικήσεως Ἀσιανῆς, Φρυ-

20 EPISCOPI Illyrici, Ecclesiis Dei &
 Episcopis Dioeceseos Asianæ, Phry-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀποδιδόντα ἡμῖν κατὰ τὸν ἐκαστοῦ βιοτῆς ἕκ.] Longe
 aliam scripturam reperi in codice Regio J. Pini, quam
 initio cum neglexissem, postea optimam esse deprehendi.
 Sic autem habet, ἀποδιδόντα τὸν ἐκαστοῦ βιοτῆς ἡμῖν
 παρ' ἑαυτοῦ, Θεὸν ὄντα καρποφόρον, ἡ ἀνθρώπων θεοφόρον.
 Eandemque scripturam in suo codice legerat Epiphanius
 Scholasticus, ut ex ejus versione colligitur. Sic enim ver-
 tit: Et iterum venturum ut reddat nobis similitudinem di-
 vinam à semetipso, Deum existentem carnigerum, ἡ homi-
 nem Deiferum. Vides Epiphanius legisse καὶ ἀνθρώπων
 θεοφόρον absque particula negativa: quæ quidem addita esse
 mihi videtur ab iis qui Nestorianam hæresim his verbis
 subesse credebant.]

2 Ἐσχατὴ ἡμεῖς habet codex Regius. mox ὁμοίως
 ἀναθεματίζομεν desunt in eodem codice.]

3 Ἀλλὰ γράψασθα] Magis placet scriptura codicis Sa-
 viliani, in quo legitur γράψασθα. Atque ita edidit etiam
 Jacobus Sirmundus. Vulgatam tamen lectionem confir-
 mat Epiphanius Scholasticus.

4 Ὅτι ἡ πρὸς Θεῷ] Deest ἡ in codice Regio.]

5 καὶ ὁ Ὑῖος] Mallem scribere, καὶ ὁ Ὑῖος, ἕκ.

6 Οἱ ἐπίσκοποι τῷ Ἰλλυρικῷ] Hanc Synodum Illyrici-
 nam Baronius in Annalibus confert in annum Christi
 365. Verum epistola Valentiniani Imperatoris quam su-
 periori capite retulit Theodoritus, ejus sententiam aper-
 te refutat. In hujus enim epistolæ titulo, Gratianus una
 cum Valentiniano & Valente Augustus nominatur. Por-
 ro Gratianus à patre Augustus nuncupatus est anno Chri-
 sti 367. quare non ante hunc annum Synodus ista Illyri-
 ciana potuit congregari. Baronium vero, ut ita sentiret,
 impulit epistola Synodica Concilii Illyricani hic à Theodo-
 rito relata, in qua mentio fit Eustathii Episcopi. Hunc Eusta-
 thium Baronius existimat esse Sebastenum Episcopum,
 qui à Lampfacena Synodo una cum duobus aliis Episco-
 pis Legatus ad Liberium missus fuerat anno 365. Verum
 hanc Baronii sententiam refellit Socrates in lib. 4. c. 12.
 ubi hanc legationem Eustathii assignat anno Christi 368.
 Consulat igitur Lector quæ illic adnotavi. [Etsi vero in
 annotationibus ad Socratem, Illyricianam hanc Synodum
 in annum Christi 368 conferre visus sim, nunc tamen
 re attentius examinata, Illyricianam Synodum in annum
 Christi 371 rejiciendam esse potius censeo. Atque ut ita
 sentiam, monet me, quod Illyriciana Synodus collecta est
 post epistolam Synodi Romanæ & Damasi Papæ scri-
 ptam ad Episcopos Illyrici, quam refert Sozomenus in
 lib. VI. cap. 23. & Theodoritus in lib. II. historiæ Ec-
 clesiasticæ cap. 22. Nam in fine ejus Epistolæ Episcopi
 Synodi Romanæ Illyricianos benevole invitavit, ut fidem
 ab ipsis expositam amplecti velint, seque ei consentire mis-
 sis ad ipsos literis significant. Porro Epistola Synodi
 Romanæ scripta est anno Christi 370, ut observavi in
 annotationibus ad librum VI. Sozomeni. Baronius qui-

dem eam anno Christi 369. scriptam esse contendit,
 post relationem Episcoporum Italix & Gallix missam ad
 Damasum contra Auxentium Mediolanensem Episcopum,
 qui, cunctis per occidentem in unitatem fidei Nicænæ
 conspirantibus, solus Arianam perfidiam prædicabat. Ego
 vero eam in sequentem annum, qui fuit Christi 370,
 conferendam puto. Relatio quidem Episcoporum Italix
 & Gallix contra Auxentium missa est ad Damasum anno
 Christi 369, ut ex libello ipsius Auxentii recte observa-
 vit Baronius. Sed post Relationem acceptam Synodus
 Romana non illico congregata est. Prius enim necesse
 habuit Damasus Relationem ad se missam examinare,
 & apud se statuere num Romæ congreganda esset Syno-
 dus ad audiendam causam Auxentii: Deinde opus fuit ali-
 quanto temporis spatio ad indicendum Concilium, & ad
 Episcopos ex diversis Italix & Gallix partibus evocandos.
 Dandum præterea fuit singulis Episcopis aliquod tempo-
 ris spatium, ut se ad iter accingerent, & ut præstito
 die omnes Romæ adessent. His rationibus adductus Syno-
 dum Romanam in annotationibus ad librum VI. Sozome-
 ni anno Christi 370 assignandam putavi. Porro cum Il-
 lyriciana Synodus Romanam subsecuta sit, in annum
 Christi 371 necessario conferenda est. Neque enim fieri
 potest, ut duæ magnæ Synodi, cujusmodi fuerunt Roma-
 na & Illyriciana, uno eodemque anno fuerint congregatæ.
 Romana quidem Synodus fuit nonaginta trium Episco-
 porum, ut legitur in titulo epistolæ Synodice. Illyricianam
 vero ipsam quoque numerosissimam fuisse testatur Imp.
 Valentinianus in Epistola ad Episcopos dioeceseos Asianæ,
 his verbis quæ habentur initio Epistolæ: συνόδου ἡλικαύτης
 συγκροτηθείσης ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ ἕκ. Quare cum Romana
 Synodus collecta fuerit anno Christi 370, Illyriciana, quæ
 illam subsecuta est anno Dom. 371 celebrata sit necesse est.
 Opus enim fuit non modico temporis spatio ad hoc, ut
 Legati à Synodo Romana mitterentur in Illyricum, ut
 Synodicam epistolam deferrent Episcopis ac Metropolita-
 nis totius Illyrici. Post hæc Episcopi Illyrici cum epi-
 stolam Synodi Romanæ accepissent, legatos suos mise-
 runt ad Valentinianum Augustum, postulantes ut in unum
 coeundi, & fidem catholicam exponendi liberam ipsis fa-
 cultatem concederet, quemadmodum scribit Theophanes in
 Chronico. Evocandi deinde fuerunt Episcopi ex omnibus
 Provinciis Illyrici, ut certo die ad Synodum convenirent in
 urbem Sirmium, ni fallor, aut Thessalonicam quæ caput
 fuit totius Illyrici. Proinde Synodus ista Illyriciana non
 nisi anno post Romanam Synodum potuit congregari:
 atque id subindicare videtur Imp. Valentinianus in fine
 Epistolæ suæ ad Asianos, ubi agens de professione fidei
 Concilii Illyriciani, ita dicit, pag. 160. Nos vero perinde
 sentimus ac Synodi tum qua Roma, tum qua in Gallis nu-
 per facta sunt &c. nuper enim idem valet ac si diceret an-
 no superiore.]

γίας,

SÆC. giaz, Carophrygiaz, Pacatianaz, in Domino

IV. salutem. Cum in unum convenissemus, & prolixa quæstio habita esset de salutari verbo, comprobavimus consubstantialitatem esse Trinitatem Patris ac Filii ac Spiritus sancti. Equum autem fuit ut literas ad vos scriberemus, non sophisticis argumentationibus Trinitatis cultum explanantes, sed in humilitate hanc gratiam promeriti. Eas igitur ad vos misimus per carissimum fratrem & comministrum nostrum Elpidium presbyterum. Non enim in libris humana scriptis manu, sed in voluminibus Servatoris nostri Jesu Christi scriptum est: Ego quidem sum

1 Cor. 1. Pauli, ego vero Apollo, ego Cephæ, ego autem Christi. Nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? Et hæc quidem sufficiebant humilitati nostræ, ut nullas omnino literas ad vos scriberemus, ob tantum horrorem quem illic universæ provinciæ vestræ prædicatis, Spiritum sanctum à Patre & Filio separantes. Necesse igitur habuimus, Dominum & comministrum nostrum Elpidium ab urbe totius Imperii regina, ad vos mittere cum

γίας, Καροφρυγίας, Παχαπαγίας, ὁ Κύριος χαίρειν. Συμμελόντων ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ζητήσας πολλὰς γενόμενης περὶ τοῦ σωτηρίου λόγου, ἀπεδείξαμεν ὁμολογῶντες εἶναι τὴν τετράδα Πατὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. καὶ ἡ δικαίων γράμματα ἀποχαράξαι πρὸς ὑμᾶς, ἐξ ὁρίσματος τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ Τετραδὸς γράφοντες, ἀλλ' ὅτι ταπεινοφροσύνην χαλιώμενοι. τὴν τοῦ ἡμῶν τὸ γράμμα ἀπετάλαμεν διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ 10 Ἑλπίδιου ὑπὸ πρεσβυτέρου. καὶ ὅτι τοῖς τῇ ἡμετέρῃ χερίῳ γράμμασιν, ἀλλ' ὅτι τοῖς τῇ σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγοις γεγραπταί, ἐγὼ μὲν εἰμὶ Παῦλος, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶν, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ 2 Χριστὸς. μὴ Παῦλος ἐσαυρώθην ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; καὶ ταῦτα μὴ ἤρκει τῇ ἡμετέρᾳ ταπεινώσει, μήτε τὸ χαλῶν γράμμα ἀποχαράξαι πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ τὴν τηλικούτων φόβον ὅτι αὐτοὶ κηρύσσουσιν, πάσῃ τῇ ὑμᾶς ἐπαρχίᾳ, ἀποχαρίζοντες τὸ ἄγρον Πνεῦμα ἀπὸ τῆ Πα- 3 τρός καὶ τοῦ Υἱοῦ. ἀνάκλησιν οὐδ' ἔχοντες πέμψαι πρὸς ὑμᾶς τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ συλλειτουργόν Ἑλπίδιον ἀπὸ τῆ βασιλευσῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, τὴν τοῦ 4

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἑλπίδιου τοῦ πρεσβυτέρου] Baronius quidem existimat hunc esse Elpidium Romanæ Ecclesiæ Presbyterum, qui una cum Philoxeno missus olim fuerat à Julio Papa ad Orientales Episcopos. Dubitare tamen jure quis possit, utrum hic Elpidius Romanæ Ecclesiæ Presbyter fuerit. Et enim Episcopi Illyrici diserte scribunt, hunc Elpidium à se missum esse ad Asianos. Quod si Elpidius Ecclesiæ Romanæ fuisset Presbyter, & quidem Legatus à Liberio Papa, ut vult Baronius, Episcopi Illyrici nunquam dicerent se illum ad Asianos misisse. Adde quod Elpidium fratrem suum & comministrum appellant. Quibus titulis Episcopus potius designari videtur quam Presbyter. Proinde existimo Elpidium hunc fuisse Episcopum Illyrici, quem Episcopi Illyriciani legatum miserunt ad Episcopos Dioceseos Asianæ, inspecturum utrum vera essent quæ Eustathius Sebastenus ipsis renuntiaverat, Asianos scilicet Spiritum sanctum Patri ac Filio consubstantialitatem non credere. Hæc est conjectura nostra de Elpidio. Certe in Manuscripto codice Henrici Savillii, pro πρεσβυτέρου scriptum est πρεσβύτερος. [Sic autem cognominari solebant Episcopi, ut docet Augustinus in Sermonem primo de communi vita clericorum suorum: beata memoria senex Valerius dedit mihi hortum illum, ubi nunc est monasterium.] Denique in fine epistolæ aiunt hunc Elpidium ex suo corpore missum esse ad Asianos ὡς καὶ πάντων, id est, unum ex omnibus electum fuisse qui hanc legationem obiret. Quibus verbis aperte declaratur, Elpidium fuisse ex numero Episcoporum Illyrici. Quod nisi me conjectura fallit, hic est Elpidius Episcopus, ad quem Basilii magnus scripsit epistolam 322. In ea enim epistola rogat Elpidium Basilium, ut si necessarium judicaverit, tempus ac locum Concilii indicat, scribatque literas ad Episcopos ut ad certam diem conveniant. Quod optime convenit huic Elpidio nostro, qui ab Episcopis Illyrici missus fuerat in Asiam ad rectam fidem stabiliendam.

2 Ἐγὼ δὲ Χριστὸς] Tria hæc verba defunt in Manuscripto codice [Regio &] Savillii & in editione Basilienfi, nec ea agnoscit Epiphanius Scholasticus.

3 Ὅτι αὐτοὶ κηρύσσουσιν] Verbum κηρύσσουσιν hoc loco accipitur pro prædicatione sive doctrina. Hoc enim sensu passim usurpatur in reliqua epistola. Vocabulum igitur φόβον quod huic verbo jungitur, pro blasphemia seu impietate accipere debemus, quam prædicabant Episcopi Dioceseos Asianæ, Spiritum sanctum à Dei Patris ac Filii substantia separantes. Porro hic mirari subit, quomodo Eustathius Sebastenus in Synodo Illyriciana accusaverit Episcopos Asianæ, quod de Spiritu sancto male sentirent. Ipse enim Legatus erat Macedonianorum, qui Spiritus sancti deitatem negabant. Verum Macedoniani eo quidem tempore impietatem suam & blasphemiam in Spiritum sanctum adhuc tegebant, nec in apertum profere-

bant. Cæterum pro vocabulo φόβον, libentius hic legemur ψόρον, id est probrum. [In Regio codice Piniano scriptum inveni ὄγκον. Epiphanius Scholasticus legisse vir detur φόβον, vertit enim, propter timorem tantum &c. nisi dicamus in Epiphania scribendum esse timorem, quod est ὄγκον.]

[4 Post Ἑλπίδιον habet virgulam codex Regius; qui & mox pro τοῦτο legit τούτῃ.]

5 Ἀπὸ τῆς βασιλευσῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς] Jacobus Sirmundus hunc locum aliter distinxit. Expuncta enim virgula quæ post hæc verba apposta est in nostris exemplaribus, ita exposuit hunc locum. Sed necessitas nobis imposta est, ut ad vos mitteremus Dominum & comministrum nostrum Elpidium, à Regio Romanorum principatu literas habentem. In quo Sirmundus videtur secutus versionem Epiphania Scholastici. Sic enim ille. Quamobrem necessarium habuimus ad vos destinare Dominum nostrum & comministrum Elpidium, à Regio Principatu Romanorum has literas deferentem. Verum hæc versio ferri non potest. Nam ἡ βασιλεύουσα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς procul dubio est urbs Roma. Rectius itaque Camerarius & Christophorus hunc locum de urbe Roma exposuerunt. Sed ambiguum est utrum Elpidius dicatur missus ab urbe Roma, an potius Elpidius ab urbe Roma, id est urbis Romæ Presbyter intelligendus sit. Sic enim loqui solebant tam Græci quam Latini, præsertim cum de Episcopis loquuntur. [Sed cum paulo antea demonstratum sit à nobis, Elpidium hunc Episcopum fuisse Illyrici, non autem Presbyterum urbis Romæ, hæc expositio ferri non potest. Proinde sequenda est distinctio Epiphania & Sirmundi; sed rejicienda utriusque interpretatio, & locus ita vertendus: necesse igitur habuimus dominum & comministrum nostrum Elpidium ad vos mittere, ab urbe totius Imperii regina has literas habentem. Certe in codice Regio J. Pini hic locus ita distinguitur. Intellegunt autem Illyriciani sacerdotes Epistolam Synodi Romanæ & Damasi Papæ, quam una cum literis suis traderant Elpidio Episcopo, ut ejus autoritate fultus legationem obiret in Asia, & rectam de Trinitate doctrinam illic stabili-ret. Neque enim absque autoritate Romani Pontificis obiri poterat hæc legatio. Quod si quis Epistolam Synodi Romanæ videre desiderat, habetur in libro 2do cap. 22. Porro hæc Epistola Damasi occasionem dedit Illyricianæ Synodo. Invitati enim fuerant à Damaso sacerdotes Illyrici, ut se cum Synodo Romana consentire literis suis indicarent, quemadmodum legitur in fine supradictæ epistolæ. Episcopi igitur Illyrici in unum convenientes, fidem Synodi Romanæ suo consensu approbaverunt, & Elpidium Romam miserunt ad Damasum Papam, ut consensum suorum ei significaret, & legationem ab eo suscepta in Asiam profectus fidem Romanæ & Il-

τὸ γράμμα ἔχοντα, χαλαμαθόντα εἶγε ἄρα ἕως
 ἔχῃ τὸ κήρυγμα ὑμῶν. οἱ γὰρ μὴ ὁμοῖοι τὴν τελέ-
 δα κηρύττοντες, ἀνάθεμα ἔσονται· καὶ εἰ τις τούτοις
 φωραθεὶς κοινωνῶν, ἀνάθεμα ἔστω. τοῖς δὲ κηρύτ-
 τουσιν ὁμοῖοι τὴν Τελεάδα, ἡ βασιλεία τῶν ἑρανῶν ἡτοι-
 μαται. παρακαλῶμεν οὖν ὑμᾶς ἀδελφοί, μὴ ἐπε-
 ροποιῶμεν, ἀλλ' ἐπεροδοῦν· ἀλλ' ὁμοῖοι αἰ-
 καὶ διὰ παντὸς κηρύττοντες τὴν Τελεάδα, διηγήσασθε κλη-
 ρονομήσασθε τὴν Θεοῦ βασιλείαν. περὶ τούτου γράφον-
 2 τις, καὶ ὑπόμνησιν ἔχοντες ἐχαράξαμεν τῇ ἡμῶν
 3 τὸ γράμμα, καὶ περὶ τῆς καθισταμένης ἐπισκοπῆς, ἢ
 24 χαλασθέντων συλλειτουργῶν, ἐὰν μὴ εἶναι ἕκαστος ἐν
 τέλει χρησαμένης ἐπισκοπῆς ὡς εἶπε· εἰ δὲ μὴ, ἐξ
 αὐτῶν τῶν πρεσβυτέρων, ὁμοῖως τε καὶ πρεσβυτέρους καὶ
 διακόνους, ἐξ αὐτῶν ἡ ιεραρχοῦ τὰς ψυχὰς, ἵνα ὡς
 ἀνεπίληπτοι πανταχόθεν, καὶ μὴ ἀπὸ τῆς βουλήσεως
 καὶ φρασεολογίας ἀρχῆς. εἰς τὸ τοιοῦτον αὐτὸ ἐκ ἡσ-
 λήθημεν διὰ πολλῶν ἀποχαραξάμεν, διὰ τὸ ἀποστα-
 λῆναι ἕνα ἐκ πάντων τῶν Κυρίων ἡμῶν καὶ συλλε-
 γον Ἐλπίδιον, ἐπιστολὰς χαλαμαθόντα τὸ κήρυ-
 μα ὑμῶν, εἶγε ἕως ἔχῃ ὡς περὶ ἀκκοσμάτου ὡς
 ἡ Κυρία ἡμῶν τῇ συλλεγούσῃ Εὐσταθίῳ. λοιπὸν εἰ
 καὶ ποτὲ οἱ πλάτῃ γεγεννημένοι ἦτε, ἀποθέμενοι τὴν
 παλαιὴν ἀνθρώπων, ἐδίδασκατε τὸν καινόν. καὶ γὰρ καὶ
 οἱ αὐτοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλεγόντες Ἐλπίδιος
 5 διδίδει ὑμᾶς κηρύττειν τὴν ἀληθῆ πύξιν· ὅτι ἡ ἀγία
 Τριάς, ἡ ὁμοῖος τῶν Θεῶν καὶ Πατρὶ, ὁ ὅτι ἡ
 καὶ ἀγία Πνεῦμα πνεύματα, διδίδεται, πεφα-
 νέρω, Πατὴρ ὁ Θεός, Υἱὸς ὁ Πατήρ, ὁ ὅτι ἡ
 Πνεῦμα πνεύματα εἰς τὴν αἰῶνα. Φανερόντες γὰρ τούτοις,
 30 Φανεροὶς διηγήσασθε τὴν ἀγίαν Τελεάδα ὁμολογεῖν ὁ-
 μοῖοι, καὶ τὴν πάλαι ἐκπύξιν πύξιν τὴν Νι-
 καίαν, ἣν καὶ οἱ πατέρες ἐδέξατο. κηρύττοντες ἐν
 τῇ πίστει ταύτης, διηγήσασθε τῇ ἀληθείᾳ δαί-
 μονος ἐκφυγεῖν τὰ θήρατα· σέοθεν γὰρ τούτοις,

his literis, cognitum utrum ita se habeat S. c.
 prædicatio vestra. Quicumque enim non IV.
 sentiunt consubstantialiam esse Trinitatem,
 anathema sint. Et si quis cum illis com-
 municare deprehensus fuerit, anathema esto.
 Illis vero qui consubstantialiam prædicant
 Trinitatem, paratum est regnum cælorum.
 Hortamur itaque vos, fratres, ne aliter do-
 ceatis, neve aliter sentiat: sed ut Trini-
 tatem consubstantialiam semper & ubique
 prædicantes, hæredes regni Dei fieri possi-
 tis. Hac de re scribentes, & suggestionem
 habentes, hanc nostram epistolam scripsimus
 item de Episcopis qui constituuntur, aut
 qui constituendi sunt comministri; si qui-
 dem sint idonei, ex episcopis jam vita fun-
 ctis orti: sin minus, ex presbyterorum or-
 dine eligantur. Similiter etiam presbyteri &
 diaconi, ut ex clero assumantur, non autem
 ex curia aut militari officio, ut sint un-
 decunque irreprehensibiles. Idcirco autem
 pluribus ad vos scribere nolimus, quia
 missus est unus ex omnibus dominus no-
 ster & comminister Elpidius, accurate ex-
 ploraturus prædicationem vestram, utrum
 ita se habeat uti accepimus à domino &
 comministro nostro Eustathio. Ceterum
 si forte aliquando in errore fuistis, nunc
 veterem hominem exuentes, novum indui-
 te. Nam & idem dominus & commini-
 ster Elpidius docebit vos veram fidem præ-
 dicare, quod sancta Trinitas consubstantia-
 lis Deo Patri una cum Filio & Spiritu
 sancto sanctificata, glorificata ac manifesta
 est: Pater in Filio, Filius in Patre,
 cum Sancto Spiritu in sæcula. Hoc enim
 manifestato, manifeste confiteri poterimus
 consubstantialiam Trinitatem, juxta fidem
 quæ Nicææ dudum exposita est, quam pa-
 tres confirmarunt. Hujus ergo fidei præ-
 dicatione, perniciosi dæmonis laqueos vita-
 re poterimus. Hoc autem extincto, lice-

VALESII ANNOTATIONES.

lyricianæ Synodi illic prædicaret. Hic est sensus hujus
 loci; quem confirmat Imp. Valentinianus in edicto su-
 perius allato. Ibi enim affirmat fidem Synodi Illyricia-
 næ consonam esse fidei Concilii Romani & Gallicani.
 Per Concilium Romanum intelligit Concilium nonaginta
 Episcoporum Romæ sub Damaso celebratum, de quo
 jam dixi.]

1 Μὴδὲ ἐπεροδοῦν] Jacobus Sirmundus nescio quos se-
 cutus codices edidit ἐπεροδοῦν, pessime. [Sic tamen
 scriptum est in Regio cod. J. Pini.]

2 Καὶ ὑπόμνησιν ἔχοντες] Hunc locum optime interpre-
 tatus est Christophorus hoc modo: Dum hac de re
 scriberemus ad vos, communes facti sumus, ut in his nostris li-
 teris scriberemus etiam de Episcoporum institutione. Quam
 interpretationem ex parte secutus est Jacobus Sirmundus.
 Porro Episcopi Illyrici, ut de ordinationibus Episcoporum
 scriberent, admoniti fuerant ab Eustathio Episcopo Se-
 basteno; eo quod apud Asianos, ut verisimile est, vitiose
 fierent ordinationes. Certe hoc malum diu postea in A-
 sia viguisse temporibus Joannis Chrysostomi, docent So-
 crates, Sozomenus ac Palladius.

3 Ἡ κατεστημένη] Hanc vocem Camerarius de præ-
 terito interpretatur tempore, cum tamen de futuro in-
 telligi debeat. Sic supra in hac epistola κατεστημένη po-
 situm est pro κατεστημένη. Recte ergo Jacobus Sir-

mundus verit. De comministris Episcopis creatis vel creandis.

4 Τὸν ἐν τέλει χρησαμένην ἐπισκοπῇ ὡς εἶπε] Christophor-
 fonus quidem hunc locum ita vertit: Ut si quoquo modo
 fieri queat, à magistratibus qui Episcopatu functi probata
 spectataque fide fuerint, cooptentur. Quæ interpretatio nul-
 lo modo ferri potest. Quid enim sibi volunt ista, ut è
 Magistratibus qui Episcopatum gesserint, ordinentur E-
 piscopi? Vidit hoc Jacobus Sirmundus. Itaque ut huic
 vitio mederetur, vocem ἐπισκοπῇ expunxit, & ὡς εἶπε re-
 posuit pro ὡς εἶπε, audacter quidem, sed infelicer. Quis
 enim unquam ita locutus est Græce, aut quem sensum
 habet hæc ejus interpretatio, Si quidem fuerint ex sano
 & probato magistratu functi. Ego vero hunc esse sensum
 existimo horum verborum, ut si qui Episcoporum jam
 vita functorum filii reperiantur orthodoxi, ii reliquis omni-
 bus præferantur. Itaque delenda est præpositio ἐν, utpote
 superflua [conjecturam nostram confirmat codex Regius
 J. Pini, in quo præpositio ἐν non habetur.] Sed dicit ali-
 quis, quodnam exemplum habemus hujus rei? Habemus
 exemplum & quidem illustre in Domino, qui Antiochenæ
 Ecclesiæ Episcopus factus est, cum esset filius Demetriani
 ejusdem urbis Episcopi, ut legitur apud Eusebium in lib.
 7. Historiæ Ecclesiasticæ.

5 Σὺν ἡμῖν καὶ ἀγία Πνεῦμα] In editione Basilienfi legi-
 tur tantum σὺν ἀγίῳ Πνεύματι: quæ scriptura magis placet.

VARIORUM.

2 Ἐκ τῶν ἐν τέλει χρησαμένων ἐπισκοπῇ] Varie tentatus
 hic locus. Præter conjecturas hic Sirmundi & Valesii,
 Petrus de Marca in Diatriba de Epistola Synodi Illyrici-
 anæ, vocem ἐπισκοπῇ expungit, & sententiam reddit, ut

ex iis qui functi sunt magistratu, si sani sint, constituantur
 Episcopi: sin minus, ex ipso Presbyterio. Presbyteros vero
 & Diaconos, ut sequitur, ex toto Clericorum corpore co-
 optandos volunt. W. Lowth.

διηγήσας

S. A. C. bit pacificis literis nos invicem salutare, &
 IV. in pace ac quiete degere. Porro scripsi-
 mus vobis, ut cognoscere possitis Arioma-
 nitas qui depositi sunt, qui non confiten-
 tur Filium esse ex Patris substantia, nec
 Spiritum sanctum. Quorum nomina sub-
 jecimus. Sunt autem Polychronius, Tele-
 machus, Faustus, Asclepiades, Amantius,
 Cleopater. Et hæc quidem in hunc mo-
 dum, ad gloriam Patris ac Filii ac Spiri-
 tus sancti, in sæcula sæculorum, amen. Va-
 lere vos optamus per multa annorum cur-
 ricula, in Deo Patre & Filio Salvatore no-
 stro ac Spiritu sancto.

CAPUT X.

De hæresi Andrianorum.

Et Imperator quidem omni laude dignif-
 simus, Apostolicæ doctrinæ ejusmodi
 curam gerebat. Per idem vero tempus Au-
 dæus quidam, natione Syrus & lingua, no-
 vorum dogmatum inventor extitit: qui
 cum pravæ doctrinæ fœtum jam dudum
 parere cœpisset, tunc primum in notitiam
 omnium venit. Nam primum quidem stul-
 te interpretatus hæc verba: Faciamus ho-
 minem ad imaginem & similitudinem no-
 stram: Deum humana forma præditum esse
 existimavit, & corporis membris circumda-
 tum esse credidit, divinæ Scripturæ men-
 tem haudquaquam perspicuens. Etenim Scri-
 ptura sæpenumero humanorum membrorum
 vocabula divinis operationibus imponit:
 Propterea quod ii qui subtiliora percipere
 nequeunt, per hæc facilius Dei providen-
 tiam intelligunt. Huic impietati alia quo-
 que similia adjunxit. Ex Manetis enim de-
 liriis errorem suum mutuatus, Deum hujus
 universi, nec ignis nec tenebrarum condito-
 rem esse dixit. Verum hæc & alia id ge-
 nus sectatores illius occultant. Aiunt autem,
 ideo se ab Ecclesiasticis conventibus segre-
 gatos agere, quod quidam ex nostris dete-
 standas usuras exigant, quidam cum mulie-
 ribus non legitimo matrimonio sibi sociatis
 turpiter vivant: ii vero qui ab istis vitiis
 alieni sunt, libere cum illis communicent.
 Has ob causas seorsum se ab aliis degere
 perhibent, dogmatum suorum blasphemiam
 dissimulantes. Est autem hic prætextus ple-
 nus superbiæ, & ex Phariseorum doctrina
 manans. Nam & illi supremum animarum
 & corporum medicum accusabant, dicen-
 tes sanctis Apostolis: Quare cum publica-
 nis & peccatoribus manducat Magister ves-
 ter? Et de hujusmodi hominibus Deus
 per prophetam ita loquitur: Qui dicunt,
 65. Mundus sum; ne me tangas. Hic est fu-
 mus furoris mei. Sed non est hujus tempo-
 ris nec loci, istorum dementiam refutare.

Socr. pag.
319. not.
a.Genes. 1.
Anthropo-
morphita.

Purisani.

Matth. 9.

Isai. 65.

δυσήσθητα εἰρηνοῦς γράμμασιν αὐτοῦς προσκοινοῦν,
 ὡς εἰρήνη διάσῃ. ἐγράψαμεν οὖν ὑμῖν, ἵνα εἰδέναι
 ἔχητε τὸς καθαιρεθέντας Ἀρριωμανίτας, τὸς μὴ ὁμο-
 λογούντας ἐκ τῆς ὑσίας τοῦ Πατρὸς τὸ Ὑῖον, μήτε τὸ
 ἅγιον Πνεῦμα· ὧν τὰ ὀνόματα ὑπετάξαμεν. Πο-
 1 λυχρόνιος, Τηλέμαχος, Φαῦστος, Ἀσκληπιάδης,
 Ἀμάντιος, Κλεόπατρος. καὶ ταῦτα μὲν ἔπος εἰς δόξαν
 Πατρὸς καὶ Ὑῖου καὶ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὴν αἰῶνα τῶν
 αἰώνων, ἀμήν. ἐρράδα ὑμᾶς ἐν χάριτι τοῦ Πα-
 2 τρός καὶ τοῦ Ὑῖου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, σὺν ἁγίῳ
 Πνεύματι, πολλὰς ἐτῶν περιόδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆς τῆς Αὐδιανῶν αἵρεσεως.

Ο μὲν δὲ πανόφθιμος βασιλεὺς, τοσαύτην τῆς
 ἀποστολικῆς δόξας ἐποιεῖτο φροντίδα. Αὐ-
 δαῖος δὲ τις Σύρος καὶ τὸ γένος καὶ τὴν Φωνὴν, καί-
 νων ὁρετῆς δόξας, καὶ ἐκείνῳ ἐγένετο τὸ καί-
 ρον· πάλαι μὲν τῆς ποτηρῆς ὠδίνῃ δὲξάμενος, τό-
 3 τε δὲ δηλὸς γενόμενος. πρῶτον μὲν γὰρ ἀνοήτως
 20 νενοηκὼς τὸ, ποιῆσαι μὲν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμε-
 τέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν, ἀνθρωπείαν ἔχειν μορφήν τὸ
 θεῖον ὑπέλαβε, καὶ τὰ τοῦ σώματος περικεῖσθαι
 ἐτόπασε μόρια, τῆς θείας γραφῆς καὶ κατὰ τὴν
 ἀλήθειαν. πολλάκις καὶ ταῖς θεαῖς διεγέρσεις, τὰ
 25 τῆς ἀνθρωπίνῃ μορίῃ ὀνόματα ἐπετίθησαν, ἐπει-
 δὴ ῥᾶον οἱ τῶν λεπιοτέρων ἐπαίεν οὐ δυνάμενοι, ἀφ'
 τούτων τοῦ Θεοῦ τὴν ἐρημίθειαν μαθητεύουσι. προσ-
 τέθεικε ἡ τῆς τῆς διουθεσίας καὶ ἐπεὶ παραπλή-
 30 σια. ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Μάνετος πλάνης ἐρασιμάμα-
 νος, οὕτε τοῦ πυρός, οὕτε τῆς σκότους ἔφη εἶναι δι-
 μιμνῶν τὴν τῆς ὅλων Θεοῦ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ
 ὅσα τοιαῦτα καὶ ἀκρύβητον οἱ τῆς ἐκείνης συμμο-
 35 ρίας. φάσκουσι δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποστολικῆς
 συλλογῆς, ἐπειδὴ πνὲς μὲν τὸν ἐπ' αὐτοῖς
 40 εἰσπράττει τὸν, πνὲς δὲ γυναιξὶν οὐ νόμος γὰρ
 συνοικοῦντες, ἀλλὰ νόμος βιοῦσιν. οἱ δὲ τούτων
 ἀππλλαγμένοι τούτοις ἀδελφῶς κοινωνοῦσι. ἀφ' ταῦ-
 τα φασὶν ἐκείνοι κατ' αὐτοῦς βιοῦν, τὴν τῆς
 45 δογματικῆς ἀπεκρύπτουσαν βλασφημίαν. ἐπὶ μὲντοι
 καὶ ἡ σκῆψις ἀλαζονείας μετῇ, καὶ τῆς φαρμακεί-
 ας διδασκαλίας ἀπὸ τῆς μετῆς. καὶ ὅτι ἐκείνοι κατηγό-
 ρουσι τῶν τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἰατρῶν, τοῖς ἱεροῖς
 λέγοντες ἀποστόλοις· ἵνα τί μὲν πλῆθον καὶ ἀμαρ-
 50 τῶν ἐοδὶς ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; καὶ ἀφ' τῆς προ-
 φητείας δὲ φησὶν ὁ Θεὸς περὶ τῶν ποιόντων, οἱ λέγοντες
 καθαρός εἰμι, μή μου ἄπει· ἔτος καπνὸς τοῦ θυ-
 55 μῦ μὲν. ἀλλὰ καὶ τούτων διελέχθη ἄνοια, καὶ τῶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πολυχρόνιος, Τηλέμαχος] Hi & qui sequuntur Episcopi
 Illyrici, Arianæ perfidiæ assertores erant: Atque idcirco
 depositi à Synodo Illyriciana. Hæc porro Synodus habita
 est sub Pontificatu Damasi. Ac nisi fallor, post episto-
 lam Synodicam ab eodem Damaso scriptam ad Episcopos
 Illyrici, quam supra retulit Theodorus in lib. 2. & So-
 zomenus in lib. 7.

2 Εὐχόμεθα τῷ πατρὶ] Epiphanius Scholasticus vertit,
 Valere vos optamus Patri & Filio cum sancto Spiritu. Quo-
 modo etiam vertit Jacobus Sirmundus. Camerarius vero
 & Christophorus vertere maluerunt in Patre ac Filio,

ὅτι. Verti tamen posset locus hoc modo, Optamus Patrem
 ac Filium cum sancto Spiritu, ut quam distinctissime valeatis.

3 Ἀνοήτως νενοηκὼς] Hunc locum restitui ex editione Ba-
 siliensi & ex Manuscripto codice [Regio &] Henrici Sa-
 villii, redactis in unam duabus periodis, quæ perperam di-
 vulsæ erant. Emendationem nostram confirmat Theodo-
 ritus in lib. 4. hæreticarum Fabul. cap. x.

4 Ἐπειδὴ δὲ πνὲς] Particulam δὲ expunxi, secutus aucto-
 ritatem codicis [Regii &] Henrici Savillii, & Basiliensem
 editionem.

παρόντι

παρόντος καιρῷ ὃ δὴ εἶναι, ἐπὶ τὰ λοιπὰ βα-
διοῦμαι τὸ διηγήσεως.

Quocirca ad eorum quæ restant, narratio-
nem pergamus.

S. M. C.
IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

CAPUT XI.

Περὶ τῶν Μεσσαλιανῶν αἱρέσεως.

De Messalianorum hæresi.

ΚΑΤΑ τῶτον τὸ χρόνον, καὶ ἡ τῆς Μεσσαλιανῶν
ἑκλάσθησι αἱρέσις. Εὐχίτας δὲ τούτους προσα-
γορεύουσιν οἱ εἰς τὴν Ἑλλάδα Φωνὴν τῆνομα μεταβα-
λόντες. ἔχουσιν δὲ καὶ ἑτέραν θεωρησίαν ἐκ τοῦ
πνεύματος γενόμενην. Ἐνθουσιάζονται γὰρ χαλῶνται,
δαίμονος πνεύματος ἐνεργείας εἰσδεχόμενοι, καὶ Πνεύμα-
τος ἁγίου παρουσίαν ταύτην ἀπολαμβάνοντες. οἱ
δὲ πλείονας τὸ νόστον εἰσδεχόμενοι, ἀπεφρονῶντες μὲν
τῶν χειρῶν ἐργασίας ὡς ποιησάν. ὕπνω δὲ σφᾶς
αὐτοὺς ἐκιδόντες, τὰς τῶν οὐρανῶν φαντασίας θεω-
ρησίαις ἀποχαλῶσι. ταύτης ἐγένοντο τὸ αἱρέσεως
ἀρχαῖοι, Δαδῆς τε καὶ Σάββας καὶ Ἀδελφίος, καὶ
Ἑρμᾶς, καὶ Συμεῶν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τούτοις. οἱ δὲ
μὴ ἐκκλησιαστικῆς ἡλικίας ἀπέστησαν κοινωνίας, ὥστε
οὐκ ἔχοντες οὐδὲ λαβόντες φάσκοντες τὴν θείαν τροφήν,
θεοῦ οὐκ εἰσδεχόμενοι Χριστοῦ, ὁ τρώων μὲν τὴν σάρκα,
καὶ πίνων μὲν τὸ αἷμα, ζήσονται εἰς τὸ αἰῶνα. κρύπτειν
δὲ τὴν νόστον περὶ αὐτοὺς, καὶ μὴ ἐλέγχους ἀνακαθίσ-
τουντες, καὶ ἀποκηρύττειν τὴν ταῦτα φρονοῦ-
σάντων αἵρεσιν, ὡς τῇ ψυχῇ ἀποφρονῶσι. Ἀγνόους μὲν
ὄντας, ὁ τῆς Μεσιπινῶν ἐκκλησίας ἰθύνων, ἀντὶς ζήλων
θεῶν κοσμήτορας, πολλὰ τῆς νόστον ταύτης σπά-
σαντα θρασυτάτους μοναχούς, πολλοὺς δὲ σπῆλαια
ληστρικὰ, ὡς ἐπὶ ταῦτα, καὶ τὰς λύκους ἐκ τῆς
ποιμνῆς ἐξήλασεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ πανδύφημος
Ἀμφιλόχιος, τῆς Λυκαονίας μητροπόλεως ἰεμεν πε-

EODEM tempore Messalianorum quoque
hæresis exorta est. Euchitas autem eos
vocant, qui nomen illorum in Græcam lin-
guam transtulerunt. Aliam etiam habent
appellationem ex re ipsa iis inditam. En-
thusiastæ enim vocantur, eo quod dæmonis
cujusdam impulsu agantur, eam Spiritus
sancti præsentiam esse existimantes. Porro
qui hujus erroris labe penitus corrupti sunt,
opus manuum averfantur ut vitium; Somno-
que se totos dedentes, somniorum visa pro-
phetias appellant. Hujus sectæ principes fue-
runt Dadoes & Sabbas & Adelphius, cum
Herma & Symeone, & aliis pluribus.
Qui se ab Ecclesiastica quidem communio-
ne neutiquam separarunt, nec prodesse quid-
quam, nec nocere dicentes escam Divinam:
de qua tamen Dominus noster Christus ita
loquitur: Qui manducat meam carnem, &
bibit meum sanguinem, vivet in æternum.
Dum autem morbum suum occultare stu-
dent, etiam posteaquam convicti sunt, im-
pudenter negant, eosque condemnant qui
eamdem sentiunt, quæ ipsi in pectore habent
recondita. Letoius igitur Ecclesiæ Meli-
tensis Episcopus, vir Divino zelo prædi-
tus, cum multa monasteria, vel potius spe-
luncas latronum, erroris istius labem hausisse
cerneret, ea incendit, & lupos ab ovili pro-
culabegit. Simili modo Amphilo-
chius, qui metropolim Lycaoniæ
pastorali cura regendam suscepit, & uni-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εὐχίτας] In Manuscripto codice [Regio &] Savilii, & in editione Basilienfi scribitur εὐχίτας. De his plura vide apud Epiphanium in libro de hæresibus, & apud nostrum Theodorum in libris hæreticarum Fabularum.

2 ὡς ποιησάν] In codice Savilii & in editione Bas. legitur ποιησάν. Quod magis probo.

3 Καὶ ἀδελφίος] De hoc Adelphio monacho loquitur Nilus in libro περὶ ἀσκητικῆς, id est, de voluntaria paupertate. Cujus locum, quia Auctor ille nondum editus est, hic apponam. ἄλλ' ὅτι μὴ τῶν ἀγίων δόξαν περὶ τοῦ θείου ἀγαθίου, τοῖς ἀπὸ Ἀδελφίου τοῦ τῆς μέσης τῶν πόλεων, καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ τοῦ οὐρανοῦ τῶν βασιλευμένων Κωνσταντίνου πάλιν ὑπομένοντες, ἀρχαῖας ἀνοήτους ἡρώων, ἀποκαλύπτειν καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐκτελέειν, τὸ διαπαντός δοκῶν ἀποκαταστήσαι τῇ προσεσχῇ πεποιμένῃ, καὶ τοῖς ποιῶσι καὶ ἀνδράσι σφριγῶσι ἐπὶ κατὰ τὴν ἰσὺν τοῦ σώματος, καὶ ταύτην πολλοὺς ἀφελόντες κατελύοντες πόνους, νομοθετοῦσι τὸ μὴ ἱερῶν ἐκτελεῖν τῇ ἀνίστι καὶ τῇ πάθῃ αὐτοῖς ἐπιτελεῖν, καὶ τῶν λογισμῶν παραχρῆστον ἀδύνατον, τοῖς πύτοις ὕλαις ἐνικαιρῶν, ὡς ἂν ἡ δόξα ἀποκαταστήται, ὥστε ὅσοι δὲ τούτῳ ὅπερ λέγεται, πάντῃ ἀπόληται. Id est, Sed vide ne assidua sanctorum hominum in rebus divinis occupatione, discipulis Adelphi Mesopotamensi, & Alexandri illius qui Constantinopolim brevi temporis spatio pertur-

bavit, desidia januam aperiamus. Qui suam ad opus faciendum pigritiam eo velamento tegebant, quasi perpetuo orationi incumbere. Et adolescentibus ac viris robore corporis adhuc vigentibus, qui vigorem illum multo labore continere opus habebant, precipiebant ne opus facerent: desidia perturbationes animi in eis excitantes: & cogitationi liberam concedentes facultatem, ut in perturbationum illarum materia oblectaretur, quoadusque imaginaria illorum precatio, sed qua revera precatio non est, penitus inseriret.

4 Ἀποκαταστήσαι τὴν] Hunc locum effendavi ex duobus MSS. codicibus, Saviliano scilicet ac regio, in quibus scribitur ἀποκαταστήσαι. Quam lectionem confirmat ipse Theodorus in lib. 4. hæreticarum fabularum, cap. 11. de Messalianis ita scribens, ἀναθηματίζουσιν οὐκ ἔχοντες τὴν ταύτην τὴν λέγοντες.

5 Ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἀποφρονῶσι] Codex [Regius &] Savilii & Basilienfis editio scriptum habent ἐπὶ τῇ ψυχῇ.

6 Ἀγνόους] In MS. codice Savilii & in editione Basilienfi ἀγνόους scribitur, rectius ni fallor. Extant ad illum aliquot epistolæ Basilii magni.

7 Ἀμφιλόχιος] Hic Synodum viginti quinque Episcoporum adversus Messalianos collegit in urbe Sida, de qua Photius in Biblioth. cap. 52. multa habet scitu digna.

VARIORUM.

a Μεσσαλιανῶν] Messalianorum, sive Massalianorum multiplex erat secta, & Hæreticorum pene omnium colluvies. Unde dicti sunt Euchitæ, Enthusiastæ, Encratitæ, Marcionitæ, Phundaitæ, Bogomili. Hujus sectæ primus auctor fuit Petrus quidam, Lycopetrius dictus, eo quod lapidibus ob blasphema dogmata obruendus, sectatoribus suis promissit se post triduum resurrecturum; cum tertio post obitum die Dæmon specie lupi ex acervō lapidum evolare

visus sit. Unde & affectæ ipsius Lycopetriani cognominati sunt: ut refert Euthymius Zigabenus in libro cui titulus Ἐν γὰρ & θεῶν, ubi quædam de hac hæresi occurrunt, quæ frustra alibi queruntur. Nominis Massalianorum rationem eandem cum Theodorito reddit Epiphanius: Μεσσαλιανῶν δὲ ὅτι καλεῖνται, ἱμνηνομένοι εὐχέρηται: Massalianos illos vocant, quæ vox orantes significat. Hæref. 80.

Tom. III.

X

πνευματος,

SÆC. IV. versam provinciam gubernabat, cum hanc peltem pervasisse illuc didicisset, rursus eam depulit, & gregem sibi commissum ea labe liberavit. Præclarissimus vero Flavianus, postquam Antiochenæ urbis Episcopus factus est, audiens illos Edessæ degere, & doctrinæ suæ venenum in vicinos spargere; missa Monachorum multitudine, Antiochiam eos adduxit, morbumque suum inficantes hoc modo redarguit. Accusatores eorum calumniari dixit, & testes mentiri. Cumque Adelphium qui tum admodum senex erat, blande accersivisset, & juxta se proxime sedere jussisset: Nos, inquit, ô senex, qui longiorem duximus vitam, hominum naturam diligentius cognitam habemus, & adversariorum dæmonum artes intelligimus: usuque & experimento largitionem gratiæ didicimus. Isti vero cum sint juvenes, & nihil istorum accurate noverint, idonei non sunt qui spirituales sermones audiant. Expone igitur mihi, qua ratione dicatis adversarium quidem spiritum recedere; supervenire autem gratiam Spiritus sancti. His sermonibus allectus senex ille, virus omne quod latebat, effudit. Et ex divino quidem Baptismo nullam utilitatem obvenire dixit iis, qui illum consequi meruissent: solam vero sedulam orationem expellere dæmonem inhabitantem. Omnes enim qui eduntur in lucem, ut naturam, sic etiam dæmonum servitutem, ex primo parente trahere dicebat. His vero per sedulam orationem effugatis succedit demum Spiritus sanctus, qui præsentis suæ significationem det sensibilem atque visibilem: & corpus quidem perturbationum motu liberet; animam vero ab infita ad deteriora propensione retrahat: ita ut in posterum nec jejuniis opus sit quod corpus maceret, nec doctrina quæ refrænet, & recte atque ordinate doceat incedere. Porro qui hunc affecutus est, is non solum protervis corporis motibus liberatur; verum etiam res futuras manifeste prævidet, & Divinam Trinitatem oculis suis contemplatur. Hac ratione Divinus Flavianus, cum foetidi fontis venas perfodisset, & impietatis aquas eliciisset, infelicem senem his verbis allocutus est. In veterate dierum malorum! os tuum te coarguit, non ego: & labia tua testimonium dicunt contra teipsum. Detecta igitur hæresi, expulsi sunt ex Syria: & in Pamphylia digressi, eam quoque provinciam hac peste repleverunt.

πνευµός, & ἅπαν ἰθὺς τὸ ἔθνος, ἐπισκήψασαν αὐτοὺς ἢ λύμην ταύτην μαθῶν, ἐξανέστη πάλιν, & τὰ ὑπ' αὐτῷ νεµόµενα ἢ λώεως ἐκείνης ἡλωθέρασε ποίµνια. Φλαβιανὸς δὲ ὁ πολυθρύλητος, ὅτε ἢ Ἀνποχέων δὲ χειρὸς ἐγγόνι, ὅς ἐδύση τέτους διά- γῃ μαθῶν, ἢ οἰκίον τοῖς πελάζουσιν ἐγχειροµένους ἰόν, συµμορίαν μοναχῶν σπεύσας, ἤγαγέ τε εἰς Ἀντιόχεια, & τὴν νόσον ἐξαρηµύνης, τόνδε τὸν τρόπον δὴ λεγέε. τὴν μὲν γὰρ κατηγόρους ἔφη συκοφαντεῖν, & τὴν μάρτυρας ψεύδεσθαι. ἢ δὲ Ἀδελφίον ἄγαν ὄντα πρεσβύτην, ἡπίως χαλέσας, καὶ πλησίον καθιδῆναι καλῶσας, ἡµεῖς, ἔφη, ὦ πρεσβύτα, ἢ πλείω βεβαιώκεις βίον, ἀκριτέστερον & ἢ ἀνθρωπείαν ἐμάθοµεν φύσιν, & τὰ ἢ ἀντιπάλων δαιµόνων ἐγνωµεν μηχανήματα. πέρα δὲ & ἢ ἢ χάριτος ἐδιδάχθηµεν χρηγίαν. ἔτοι δὲ νέοι ὄντες, καὶ τέτων ἔδιν ἀκριτέως ὁπτιζάµενοι, πνευματικωτέρων ἐπακούσας λόγων & φέρουσι. τοιγάρτοι εἰπέ µοι, ὅπως φατέ & τὸ πνεῦμα τὸ ἐν ἡμῖν ὑποχερεῖν, & τὴν παναγίαν πνεύματος ἢ χάριν ἐπιφοιτᾶν. τούτοις ὁ πρεσβύτης ἐκείνος τοῖς λόγοις καταθελεχθεῖς, ἐξήµεσιν ἅπαντα ἢ κεκρυµένον ἰόν. & ἔφη µυθεµίαν μὲν ἐκ τῆς θείης βαπτίσματος ἀφέλειαν τοῖς ἀξιόµοις γίνεσθαι. µόνην δὲ ἢ σπυδαίαν βίχην ἢ δαί- 25 µονα ἢ ἔνοικον ἐξελαύνειν. ἔλκεν γὰρ ἔχαστον ἢ πικτοµύων ἔλεγεν ἐκ τῆς προπάτορος, ὡς ὅσον ἢ φύσιν, ἔτω δὴ & ἢ ἢ δαιµόνων δουλείαν. τέτων δὲ ὑπὸ ἢ σπυδαίας ἐλαυνοµένων βίχης, ἐπιφοιτᾶ λοιπὸν τὸ πανάγιον πνεῦμα, αἰδοῦντος & ὁρατῶς ἢ οἰκίαν 30 παρυσίαν σηµαῖνον, τό, τι σῶμα ἢ ἢ παθῶν κινήσιος ἐλευθερεῖν, & ἢ ψυχὴν τῆς ἐπὶ τὰ χεῖρας ῥοπῆς παντελῶς ἀπαλλάττειν, ὡς µικεπὶ δειδοῦναι λοιπὸν µήτε νηστείας πιεζύσης τὸ σῶμα, µήτε διδασκαλίας χαλινύσης & καίνειν εὐτακτὰ παιδεύσας. 35 & µόνον δὲ ὁ τέτω πτυχηκῶς, τῷ τῷ σώματος ἀπαλλάττειν σκιρτημάτων. ἀλλὰ & (αφῶς τὰ μέλλουσα προορά, & ἢ Γεράδα ἢ θείαν τοῖς ὁρθαλμοῖς θεωρεῖ. ἔτως ὁ θεῖος Φλαβιανὸς ἢ δυσώδη διορύξας πηγὴν, καὶ γυμνώσας ὡδυσκαθάσας τὰ 40 δυνάστεϊν νάματα, ὡς ἢ δύστηνον ἔφη πρεσβύτην πεπαλαιωµένη ἡμερῶν χακῶν, ἢ ἡλεγγέ σε τὸ σὸν 2 σῶμα & σὸν ἐγώ. τὰ δὲ χεῖλη σε κατεµαρτύρησαν σε. δὴλης δὴτα ἢ νόσον γαληνημένης, τῆς µὲν Συρίας ἐξηλάθησαν. εἰς δὲ τιὸν Παμφυλίαν ἐχώ- 45 ρησαν, & ταύτην ἢ λώεως ἐνέπλησαν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν ἔδω] Basilienfis editio scriptum habet ἔδω. Porro hæc facta sunt regnante Theodosio. Tunc enim Flavianus ad Episcopatum Antiochenfis Ecclesiæ promotus est: sub cuius administratione erat Edessa & omnes Orientis Provincie. Proinde Theodorus occasione Mes-

salianorum arrepta, ordinem temporum antevertit. 2 Ἡλεγγέ σε τὸ σὸν σῶμα] In altero codice Regio, cuius variantes lectiones ad calcem editionis sue Stephanus excudit, scribitur ἡλεγγέ, & paulo post similiter καὶ μαρτυρήσῃ. Quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus.

Τίνα τρόπον ὁ Βάλης ἐξέκλινεν εἰς τὴν αἵρεσιν.

Quomodo Valens in haresim delapsus sit.

ΕΓὼ δὲ τῆς ἱστορίας τὰ λοιπὰ διηγέσσομαι, καὶ τὴν χαλαρίδου, ἢ τὰς πολλὰς καὶ τῆς ἐκκλησιᾶν τελευτίας ἐκίνησεν, καὶ ἀρχὴν ὀπιθεῖξεν. Ὁ γὰρ Βάλης τὴν βασιλείαν ὀχυράσας, τοῖς ἀποστολικαῖς καὶ πρώτοις δόγμασιν ἐκοσμεῖτο. ¹ καὶ τὴν Γότθων καὶ Ἰστρον διαβάτων καὶ τὴν Θράκην ληϊζομένων, ἑσπέρην συν-αθροίσας, ἐπαύσατο καὶ αὐτῶν ἐβελύσατο. ἔδοξε οὖν αὐτῷ μὴ γυμνὸν τὴν θείαν παραδείξαντα χάρι-¹⁰τος, ἀλλὰ τῇ ἑκταύτῃ βασιλείᾳ πανοπλίᾳ φραζάμενον. καὶ τῷ μὲν, ὅπως ἔδοξε καὶ μάλα σοφῶς. τὸ δὲ μὲν τῷτο, πολλὰ καὶ ψυχῆς μαλακίαν, καὶ τὴν ἀληθείας προδοσίαν διηλθί. τὸ γὰρ ὅμοιον πέποιθεν ὁ ταλαίπωρος πάθος Ἀδάμ τῷ πρώτῳ. τοῖς ¹⁵ γὰρ τῆς ὁμοζύου λόγοις καὶ ἔτος καταβελχθεὶς, ἐξ-²ηδραποδίσθη, καὶ γέγονεν ὁ δουράλωτος, ἀλλὰ ἀπατηλῶν γυναικῶν ῥημάτων ὑπὸ κροῖ. τῆς γὰρ τοῖς Ἀρειανικῆς ἐξαπάτης ἐκείνῃ πρότερον θήρα-μα γυναικῶν, συνωθήσασθαι καὶ τῷτον, καὶ σὺν αὐτῇ ²⁰ πεισθῆναι εἰς τὸ τῆς βλασφημίας ἀνέπεισε βάρβαρον. ἡγεῖτο δὲ ξαναγῶν καὶ μυσαγωγῶν ὁ Εὐδόξιος. αὐ-²⁵τὸς γὰρ ἐπὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέχευε τοὺς οἰ-³⁰κίας, οὐκ ἐθύνων ἀλλὰ βαπτίζων τὸ σκάφος.

EGO vero reliqua nunc historię prosequar, & initium exponam tempestatis illius, quę tot ac tantas procellas in Ecclesiis excitavit. Valens cum primum Imperii administrationem suscepit, Apostolicę fidei doctrinam sequebatur. Postea vero cum Gothi trajecto Danubio, Thraciam popularentur, collecto exercitu, bellum iis inferre decrevit. Optimum ergo factu visum est illi, ut non Divina gratia nudus, sed sacrosancti baptismatis armatura munitus, ad certamen procederet. Atque hoc quidem rectum & valde prudens ejus consilium fuit. Quod autem postea gessit, magnam ejus imbecillitatem animi & veritatis prodicionem ostendit. Idem enim passus est miser quod olim parens generis humani. Nam & ipse conjugis illectus sermonibus, in servitutem incidit, non quidem in bello captus ab hostibus, sed fallacibus mulieris verbis obnoxius. Nam cum illa Arianae haresis laqueis prius fuisset irretita, maritum etiam irretiit, utque in eandem impietatis voraginem secum rueret effecit. Hujus autem facti dux & mystagogus fuit Eudoxius. Is enim eo tempore Ecclesię Constantinopolitanę adhuc clavum tenebat, non regens navem, sed potius submergens.

Valens ab Eudoxio Ariano baptizatus.

Ὅπως τὸς ἀρετῇ διαλάμποντας τῆς ἐπισκοπῆς ἐξώρισεν.

Quomodo Episcopus eximia virtute pręditos relegaverit.

Τότε δὲ παρ' αὐτὸν τὴν μυστικὴν καὶ καὶ τὸν ὁμο-³⁰ζυον διόμει τὸν τριτάτον, ὅπως καὶ τῇ τοῦ δόγματος δυσχερείᾳ ὀχυραίνων, καὶ τοὺς τάναντία φρονουῦντας πάντοθεν ἐξελάσας. ἔτω τίμω ἀποστολικῶν ἐκείνων διδασκαλίαν καταλιπὼν, τῆς ἐναντίας μετέδωκε ἐγένετο καὶ βραχέος διεληλυθότος χρόνου, τὰ ³⁵ λειπόμεινα τῷ ὁμοζυῶν ἐπλήρωσεν. ἐξήλασε μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἀντιόχειας τὸν μέγαν Μελέτιον. ἐκ δὲ Σαμο-⁴⁰σάτων, τὸν θεῖον Εὐσέβιον. Λαοδικεῖαν δὲ, Πελαγίον τὸν θαυμασίον ποιμὸν ἐτέρησεν. ὁ δὲ ἐδέξατο μὲν νεὸς ὢν τὸν ἑαυτοῦ γάμον. οὐ αὐτῇ δὲ τῇ πατρίδι, τῇ πρώτῃ τῷ γάμῳ ἡμέρᾳ, καὶ ἀγνείαν ἐπέσει-⁴⁵σε κοινωνίας προσημῶσα καὶ νύμφην, καὶ φιλοσοφίαν ἀδελφικὴν ἀπὸ γαμικῆς συναφείας ἔχον, αὐτὴν ἐξεπαίδευσεν. ἔτω μὲν δὲ τὴν σφροσύνην κατέρωσεν.

Is igitur cum Valentem baptismi sacramen-⁴⁵to initiaret, jurejurando miserum ad hoc obstrinxit, ut in impietate dogmatis perseveraret, & contraria sentientes omnibus locis expelleret. Ita Valens relicta Apostolica doctrina, adversariorum partibus sese adjunxit. Dehinc interjecto brevi tempore, reliqua quę sub jurisjurandi fide promiserat, adimplevit. Nam ex urbe quidem Antiochena magnum Meletium: Samosatis vero Divinum Eusebium ejecit. Laodice-⁵⁰sem autem Ecclesiam egregio pastore orbavit Pelagio. Is dum esset adolescens, matrimonio jugum subierat: sed primo nuptiarum die, in ipso thalamo persuasit sponsę suę, ut castitatem virili congressui antepo-⁵⁵neret: eamque instituit, ut pro maritali confortio fraternali amorem amplecteretur. Hoc modo ad temperantię culmen pervenit.

Valens ab Eudoxio Ariano baptizatus.

Meletius. Eusebius. Pelagius in matrimonio castus.

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Στρατιῶν πὶ συναθροίσαι καὶ] Rectius in codice Savillii & in editione Basilienſi hic locus scribitur hoc modo στρατιῶν συναθροίσαι στρατιῶν, &c. De hac expeditione Valentiſ adversus Gothos consule Ammianum Marcellinum.

² Οὐ δουράλωτος μένος] Vocem μένος & conjunctionem

quę sequitur, expunxi, secutus auctoritatem codicis Savilliani & Basilienſis editionis. In quibus totus hic locus ita scribitur: καὶ γέγονεν οὐ δουράλωτος ἀλλ' ἀπάτη τῇ γυναικίαν ῥημάτων ὑπὸ κροῖ. [Atque ita scriptum habet codex Regius, nisi quod ἀπατηλῶν in eo legitur.]

VARIORUM.

^a Τῶν δὲ Γότθων] Gothicum bellum vere anni 367 inchoatum. Vide Amm. Marcell. lib. 27. cap. 5 qui cum hæc referat post Procopii interitum, qui post verum tempus anni 366 contigit, non dubium quin ad annum

367. pertineant & initium belli Gothici, & Valentis Baptismus, & persecutionis in orthodoxos motus. *Ant. Pagi ad ann. 366. n. III, IV.*

SÆC. Cujus etiam germanas virtutes in se habuit, quæ junctim cum illa choros ducerent. IV. Hanc ob causam communi omnium suffragio sacerdotium consecutus est. Et tamen conversationis splendorem eximium haudquaquam reveritus est hostis veritatis. Sed hunc quidem in Arabiam relegavit: magnum autem Meletium in Armeniam; Eusebium vero in Thraciam deportari jussit, virum Apostolicis sudoribus exercitatum. Hic namque cum multas Ecclesias pastoribus viduas esse comperisset; militarem habitum sumens, & tiara capiti imposita, Syriam, Phœnicen ac Palæstinam peragravit, presbyteros ordinans ac diaconos, aliosque Ecclesiæ Ordines supplens. Ac si quando Episcopos eandem cum ipso doctrinam fidei profitentes reperisset, eos Antistites Ecclesiis indigentibus præficiebat.

CAPUT XIV.

De Eusebio Episcopo Samosatensi.

Supra I. II. cap. 32.

QUANTAM porro magnitudinem animi ac prudentiam ostenderit, tunc cum Imperatoris literas accepit quibus proficisci in Thraciam jubebatur, necessarium esse existimo ut discant ii qui ignorant. Venerat forte sub vespertinam minister Imperialis præcepti. Eusebius vero cum monuit ut sile-ret, causamque adventus sui celaret. Nam si plebs, inquit, divino zelo prædita istud resciverit, te quidem submerget: a me vero mortis tue exigetur poena. Hæc cum dixisset, & vespertinum missarum officium ex more celebrasset, sub ipsa somni primordia uno famulo confusus, solus egressus est senex pedibus incedens. Sequebatur eum famulus, cervicali duntaxat & codicem ferens. Cumque ad ripam fluminis pervenisset (Euphrates enim ipsa urbis aluit mœnia) navigium conscendit, & remigibus præcepit, ut Zeugma versus contenderent. Orta luce ipse quidem Zeugma ingressus est. Samosatensium autem civitas lamentis ac luctu interim plena erat. Nam cum famulus ille necessariis Eusebii ea quæ jussa fuerant indicasset, & quos ille secum proficisci, quosnam codices sibi afferri vellet; omnes pastoris sui absentiam lamentari cœperunt: & fluminis alveus

Eusebius a grege suo abstractus.

εἶχε ὃ καὶ τὰς ταύτης ἀδελφὰς ἀρετὰς οἱ ἑαυτοῖς, σὺν αὐτῇ χρυσάσας· ὃ δὲ εἵνεκα ψήφῳ κοινῇ ἔπρο-
εδείξαν ἐδέξατο. ἀλλ' ὁμοῦς ἐδὲ αἱ τῆς πολιτείας
ἀκτίνες κατῆδυσαν τὴν ἀληθείας πόλεμον. ἀλλὰ
5 τῷτον μὲν εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐξέπεμψεν· εἰς δὲ τὴν Ἀρ-
μενίαν τὸν Θεῖον Μελέτιον, εἰς δὲ γὰρ τὴν Θράκην Εὐ-
σέβιον τοῖς ἀποβολικοῖς ἰδρῶσι περιέρχοντο. ὅτος
γὰρ πολλὰς τῶν ἐκκλησιῶν ἐρήμους εἶναι ποιμένον μα-
θῶν, ἑραπονοκῶν ἀμπεχόμενος ὅλημα, καὶ πᾶρα κα-
10 λυπῶν τὴν κεφαλὴν, τὴν Συρίαν περιέρχεται, καὶ τὴν
Φοινίκην καὶ τὴν Παλαιστίνην, προσεγγίζων χηρο-
τοῦν καὶ ὀρφανούς, καὶ τὰ ἄλλα πάγματα τῆς
ἐκκλησίας ἀναπληρῶν· εἰ δὲ ποτε καὶ ἐπισκόπων ὁ-
μογενημένων ἐπέτυχεν, καὶ προέδρων ταῖς διομέναις
15 ἐκκλησίαις προὐβάλλετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Σαμοσατῶν.

Ὅσον δὲ ἀνδρείαν καὶ σοφίαν ἐπέδειξατο, βα-
σιλικὸν δεξιόμορος νόμον, ὃς ἐκέλευεν αὐτὸν τὴν
Θράκην καταλαβεῖν, ἀναλαβὼν οἶμα τῆς ἀγνοῦ-
20 τας μαθεῖν. Ἀφίκετο μὲν γὰρ ὁ τῷτον κομίζων τὸ νό-
μον περὶ δόλῃν ὁψίαν. ὁ δὲ αὐτῷ καὶ στήσας παρ-
ηγγύησε, καὶ κρύψας τὴν ἀφίξιν τὴν αἰτίαν. εἰ γὰρ
μάθοι, ἔφη, τὸ πλῆθος ζήλῳ θεῖῳ συντετραμμένον,
σὲ μὲν καταποντήσῃ· ἐγὼ δὲ τὰς ὑπὲρ τῶν οὗς τε-
25 λυτῆς ἰσπραχθήσομαι δίνας. ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὴν
ἑσπερινὴν λειτουργίαν συνήθως ὀπιτελέσας, περὶ 2
αὐτὰς τῷ ὕπνῳ τὰς εἰσοδάς, ἐν ὁρῇ τῶν οἰ-
κετῶν, μόνος ἐξεληλύθεν ὁ πρεσβύτερος βαδίζων. εἰ-
πετο δὲ ὁ θεράπων, προσκεφάλαιον μόνον καὶ βιβλί-
30 ον κομίζων. καταλαβὼν δὲ τὴν πόλιν τὴν ὀχθη-
ν παρ' αὐτῆς γὰρ ὁ ἄσπις τῆς δεξιόμοδος ὁ Εὐφρά-
της ἔχει τὸ πόρον, ἐπέβη τε πορθμείῳ, καὶ τοῖς ἐρέ-
ταις ἐλαύνει ἐπὶ τὸ Ζεύγμα παρηγγύησε. ἡμέ-
3 ρας δὲ γινομένης, ὁ μὲν τὸ Ζεύγμα κατέλαβεν·
τὰ δὲ Σαμοσατὰ ὁδορμῶν ἦν καὶ θρήνων μετὰ τοῦ
γὰρ οἰκέτης ἐκείνης τοῖς γνωρίμοις τὰ προσηλασμένα
μνηστῆρας, καὶ τίνες μὲν αὐτῷ συνεκδημῶσαι προσ-
ἦκει, ποίας δὲ βίβλους κομίσαι, ὠλοφύροντο μὲν
ἅπαντες τοῦ ποιμένου τὴν γένησιν· πλήρης δὲ ὁ τῷ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Στρατοπολεῖν ἀμπεχόμενος] Duo notanda sunt in hac narratione, vel potius tria. Primum quod Episcopus sumit habitum militem, id est chlamydem & balteum. Deinde quod tiaram capiti imponit. Ex quo apparet, Episcopos eo tempore tiaram non gestasse. Nam si eam gestare soliti essent Episcopi, non id ut novum atque inusitatum notaret in Eusebio Theodoritus. Tiaram igitur sumpsit Eusebius, more Syrorum ac Persarum, qui caput tiara tegebant adversus solis ardorem. Tertium quod hic notandum occurrit, est ordinatio non solum Presbyterorum ac Diaconorum, verumetiam Episcoporum. Quæ omnia cum sint contraria legibus Ecclesiasticis, extra ordinem gesta sunt ab Eusebio Samosatensi, divino spiritu ad hæc eum impellente, ut Arianorum furori obstitere. Hujusmodi plurima, & tunc, & alias gesta sunt à præstantissimis Episcopis. Qui ubi Christia-

nam Religionem periclitari videbant, parvi pendere solebant regulas & canones Ecclesiæ, dummodo Ecclesiam ipsam salvam atque integram conservarent. Itaque in hujusmodi discriminibus valebat hæc regula: Salus Ecclesiæ suprema lex esto.

2 ἑσπερινὴν λειτουργίαν] Epiphanius & reliqui interpretes de vespertino officio hunc locum intellexerunt. Ego vero de Missarum vespertinarum sacrificio malim intelligere. Etenim λειτουργία non nisi de Missarum solemnibus usurpari solet. Vespertina autem Missæ fiebant in quadragesima. Qui mos diutissime permansit in Ecclesiis, ut docet Amalarius in lib. de Eccl. officiis capite 7.

3 Παρ' αὐτῆς γὰρ] In codice Savillii & in editione Basilienfi rectius scribitur παρ' αὐτῆς γὰρ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἐλαύνου. [In Regio autem codice scriptum inveni παρ' αὐτῆς γὰρ ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς ὅτι.]

VARIORUM.

a Ζεύγμα] Urbs fuit Syriæ in Comagene Tractu, ad Euphratem fluvium, ubi pons erat, cujus adhuc vestigia durant, teste Gyllio, in confinio Mesopotamiæ; nunc op-

pidulum. Pons Membigii dictum; estque inter Germanicam & Edessam. 72 mill. pass. à Samosatis in meridiem. Baudrand.

ποταμοῦ

ποταμοῦ πόρος τῷ πλεόντων ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο καὶ τὸν ποταμὸν εἶδον ποιμένα, ὁδὸν ἔχοντες, καὶ πηγὰς διακρύβαντες, οὐδὲν αὐτοῖς ἐπεμύνητο μὲν, καὶ μὴ πρὸς τοὺς λύκους τὰ θρέμματα. ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐπεισαν, ἤκουσαν αὐτῶν τὸ ἀποστολικὸν ἀναγνώσκοντος νόμον, ὅς διαγορεύει (αφῶς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεται, οἱ μὲν αὐτῶν χρυσοῦν προσέτιχαν, οἱ δὲ ἀργυροῦ, οἱ δὲ ἐὼς ἔειπεν, ἔπειροι δὲ οἰκέτας, ὡς εἰς ξένον καὶ πρῶτον κειμήλιον ἀπαίροντος γῆν. ὁ δὲ σμικρὰ πᾶσι τοῖς τῷ γνωριμωτέρῳ λαβὼν, καὶ διδασκαλίαις ἀπαντὰς καὶ προσευχαῖς καθοπλίσας, καὶ τῷ ἀποστολικῷ ὑπομαχῶν δογματῶν παρεγγύησας, ἐπὶ τῇ Ἱερῶν ἀπῆλθεν. οἱ δὲ τὸ σφέτερον ἄστυ καὶ λαβόντες, καὶ ἀλλήλους ἐκθροῦντες, πρὸς τοὺς ποταμούς τῷ λύκῳ τὰς προσβολὰς.

completus est navigantium turba. Cumque Zeugma pervenissent, & desideratum pastorem cernerent, ejulantes, mœrentesque, & in lacrymas effusi, persuadere ei conabantur ut remaneret, nec gregem suum lupis exponeret. Sed cum flecti non posset, legemque Apostolicam iis recitaret, quæ diserte præcipit obediendum esse magistratibus ac potestatibus; alii aurum & argentum; alii vestem; alii famulos obtulerunt, ut in extera ac procul dissitam regionem abeunti. At ille, paucis quibusdam rebus ab iis qui magis ipsi familiares erant, acceptis: cum universos prædicationibus suis atque orationibus communisset, hortatusque esset ut pro Apostolica doctrina fortiter propugnant, ad Istrum perrexerit: Illi vero ad urbem suam reversi, & se mutuis exhortationibus incitantes, luporum incurfus expectabant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ τοῦ θίσιος Σαμοσατίου ζήλου.

Διηγούμεθα δὲ καὶ τὸν τούτων πίστεως τὸ θηρόν τε καὶ ἀκραφνὴς, ἀδικεῖν νομίζον εἰ μὴ αἱ τῆς συζυγίης ἀμνηστίας γένοιτο. ἐπεὶ δὲ οἱ τῆς Ἀρείου συμμορίας, τῷ πάντῃ ἀείρου ποιμένος, πρῶτον γυνώσκοντες, ἔπειροι αὐτὸν ἐκείνῳ προβάλλοντο πρόεδρον, οὐδὲν τῷ πᾶσι οἰκούμενῳ, καὶ πᾶσι συζῶν, καὶ πᾶσι κοινῶν. οὗτοι οἰκέτας, καὶ χειροτέχνους, καὶ γηρόνους, καὶ φυτοκόμους, οὗτοι οἰκέτας, καὶ γῆν οὐ νέος, οὐ πρεσβύτερος, εἰς ἐκκλησιαστικὸν συνήθης ἀφίκετο σύλλογον. μόνος δὲ διήγειρεν ἐκείνους, οὐδὲν αὐτὸν ἔπε οὐδὲν ἔπε λόγῳ μεταδιδόντος. καὶ τοὶ Φασίον αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐκείνῳ πολλῶν ἐρῶν καὶ τούτων τακτικῶν. ἐπεὶ δὲ γὰρ λούσαντες βυλῆντες, οἱ οἰκέται τῷ βαλανεῖ τὰς θύρας ἐκλείοντες, τοὺς εἰσελθόντες βουλομένους καλῶντες, πᾶσι τοῖς τῷ θυρῶν θεασάμενος, ἀναπαύσασθαι ταύτας ἐκέλευσε, καὶ ἀδελφῶν τῷ λατρῶν κοινωνεῖν πρὸς τοὺς τοῦτο καὶ εἶδον ὅτι τοῖς θόλοις πεποιήκε. λουμένων γὰρ αὐτῶν παρεστηκότας ἰδὼν, συμμετασχέων τῷ θερμῶν ὑδάτων ἐκέλευσεν. οἱ δὲ σιγῶντες εἰσῆλθον. ὁ δὲ πᾶσι τῷ γαστρὶ ὑπολαβὼν, θάψον ἀναγὰς ἐξεληλύθει. οἱ δὲ, ὅτι αἰρέσεως ἄλλους καὶ τὸ ὑδὼς μετασχέων νομίζοντες, ἐκείνῳ μὲν τοῖς ὑπονόμοις παρέπεμψαν, ἔπειροι αὐτοῖς κεραδοῦν πρὸς τοὺς. τῷτο μαθὼν ἐκείνους ὅχρητο τῷ πόλιν καταλιπόν, πόλιν οἰκῶν ἀπεχθονομήσει καὶ κοινῶν δυσμένειαν ἔχουσιν, ἀβέλτερον εἶναι νομίζοντες καὶ λίαν ἀνόητον. τοῦ δὲ Εὐνομίου τὰ Σαμόσατα καταλιπόντος, ἔπειροι ὡνομάζετο, Ἀύκιον αὐτοῖς αὐτὸν ἐκείνῳ πρὸς ἀλλοτρίον, πρὸς ἀνὴρ λύκον καὶ τῷ πρὸς ἀνὴρ ἐπίστυλον. ἀλλ' ὅμως καὶ ποιμὴν ἐρημία ὄντα τὰ πρὸς ἀνὴρ, τὰ ποιμὴν

CAPUT XV.

De religioso Samosatensium zelo.

EGO vero illorum quoque fidei ardorem ac sinceritatem hoc loco commemorabo: injuriam me facturum existimans, nisi eorum virtutes ad perpetuam posterorum memoriam scriptione mea consecra-rem. Nam cum Ariani post ademptum gregi eximium pastorem, ejus loco alium substituisent, nemo ex incolis civitatis, non pauper, non dives: non servus, non opifex: non agricola, non hortulanus: non vir, non femina: non adolescens, non senex, conventus Ecclesiasticos ex more frequentavit. Solus ipse debebat, cum nemo eum videre, nemo alloqui vellet. Aiunt tamen illum non mediocri mansuetudine præditum fuisse: cujus rei certissimum argumentum est id quod dicam. Cum lavare aliquando vellet, servi balnearii fores occluserunt, eos qui ingredi vellent, aditu prohibentes. Ipse vero plebem pro foribus stantem conspiciens, eas jussit aperiri, & cunctos promiscue secum lavare. Idem etiam intus in tholis balnearum præstitit: Nam cum lavanti sibi quosdam adstantes vidisset, eos ut aquis calidis secum una uterentur, rogavit. Cumque illi taciti confisterent, ille honoris ipsius causa stare eos suspicatus, surgens ex balneo ocyus abscessit. Tum vero illi aquam hæreseos piaculo contaminatam esse rati, eam in subterraneos specus emiserunt; aliam vero sibi affundi jusserunt. Hoc ille comperto, ex civitate discessit, stultum esse ducens, planeque inconsultum, in ea urbe degere quæ ipsum averfaretur & publico prosequeretur odio. Digresso Samosatis Eunomio, sic enim ista vocabatur, Ariani ejus loco Lucium constituerunt; lupum plane & gregis infidiatorem. Sed grex, licet pastore orbatus, pastoris tamen officium implevit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ πρῶτον κειμήλιον] In editione Basilienfi & in MSS. codice Savilii legitur καὶ ἑκείνῳ κειμήλιον, quod verius puto. Nam Theodorus poeticis vocabulis uti solet. [In Regio codice Piniano legitur καὶ ἀπαρμόνιον.]

2 Τῶν τῇ πόλιν οἰκούντων] Codex [Regius &] Savilii

vocem interfuerunt hoc modo, τῇ πόλιν οἰκούντων. 3 Ἐν τοῖς θόλοις] Sic loquitur Ammianus Marcellinus in lib. 28. Tales ubi comitantibus singulos quinquaginta ministris tholos introierint balnearum, &c. & ante illum Athenæus in lib. 11. βαλανεῖον θόλος dixerat.

εἰργάζοντο.

Sæc. IV. Apostolicam enim doctrinam integram atque inviolatam perpetuo servavit. Qualiter vero cives universi istum quoque averfati sint, altera hæc docebit narratio. Quodam die adolescentes pilam inter se jactabant in foro, eo se ludo oblectantes. Forte contigit, ut prætereunte illac Lucio, elapsa pila inter pedes asini illius pertransiret. Tum vero exclamarunt adolescentes, pilam contaminatam esse arbitrati. Quod cum ille intellexisset, uni ex famulis qui sequebantur, præcepit ut subliteret, & quid acturi essent observaret. At pueri accenso rogo, pilaque per flammam trajecta, eam ita expiari crediderunt. Equidem non ignoro, puerile id facinus fuisse, & vetustæ consuetudinis quoddam reliquias. Sed tamen ex eo abunde conjici potest, quam gravi odio civitas illa prolecuta sit sectam Arianorum. Ceterum Lucius mansuetudinem Eunomii haudquam imitatus est. Sed persuasit Præsidibus, ut complures alios sacerdotalis Ordinis viros in exilium mitterent. Eos vero qui divina dogmata acrius quam ceteri defendebant, in ultimas oras Imperii Romani relegavit: Evolcium quidem diaconum, in

Evolcius.

Antiochus.

Theodorit.

lib. V. c. 4.

Jovianus.

Oasim, desertum oppidulum. Antiochum vero & magni Eusebii propinquitate; erat enim fratris ejus filius; & multis egregiis facinoribus clarum, atque insuper sacerdotii honore decoratum, in quendam Armeniæ angulum. Qualiter vero iste pro divino dogmate decertavit, sequentia demonstrabunt. Nam cum divinus Eusebius post multa certamina, totidemque numero victorias, martyrio vitam consummasset, convenit ex more synodus provinciæ. accessit etiam Jovianus qui tunc erat Episcopus Pergæ. Hic exiguo admodum tempore communionem Arianorum admiserat. Cum igitur universi Antiochum successorem patrum elegissent, & ad altare eum adducerent, & genua flectere cogerent, conversus ille, postquam Jovianum vidit manum capiti suo imponentem, dextram ejus repulit, eumque ex numero consecrantium removeri jussit, negans se dextram illam ferre posse, quæ sacramenta per blasphemiam confecta suscepisset. Verum hæc quidem non diu postea contigerunt. Tunc vero in interiorem Armeniam abductus est. Divinus autem Eusebius ad Istrum degebat, Gothis Thraciam populantibus, urbisque oppugnantibus, quemadmodum ex scriptis ejus cognosci potest.

εἰργάζοντο. διετέλεισαν γὰρ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν φυλάττοντες ἄσπουλοι. ὅπως δὲ καὶ τῷ τῷ πάντες ἐμυσσάσαντο, ἔπειρον διδάξαι διήγημα. μετὰ καὶ γὰρ δὴ χεῖρ ἡ ἀρετὴν σφαῖραν ἀλλήλοις ἀντέπεμπον, περὶ πόδα τῇ παιδιᾷ. τῷ δὲ παριόντι συνέβη ἡ σφαῖρα ἐκπεσοῦσαν, ἡ δὲ τῶν ὄντων ποδῶν ἀφελῆναι. οἱ δὲ ἀναλόγου, ἀναπληροῦναι μύσους τὴν σφαῖραν ὑπεληφότες. ὁ δὲ συνὲς ἐκέλευσεν ἐν τῇ ἐπομένῃ προσμεῖναι, καὶ γινώσκαι τὸ δρόμον. οἱ δὲ παῖδες ἡ πῦρ ἀνάψαντες, ἡ δὲ σφαῖραν ἡ τῷ πυρὶ ἀκοντίσαντες, ἔτι καθεύρου ὑπέλαβον. ἡ οἶδα μὲν ὡς μετὰ καὶ τῆς παλαιᾶς λείψανον συνθείας ἰχθύνον δὲ ὁ μῦθος τεκμηρίωσαι τὸ μῦθος ὅπως εἶχεν ἡ πόλις ἐκείνη. οἱ δὲ Ἀρείου συμμορίας. ὁ μὲντοι Λύκιος οὐκ ἐξήλωσε τὴν Εὐνομίᾳ προσηύχεται. ἀλλὰ πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους τῶν ἱερομένων ἐξοστρακίσαν τοὺς ἄρχοντας ἐπεισεν. τοὺς δὲ γὰρ ἀφαιρόντας τῶν θείων ὑπομαχῶντας δογματῶν, εἰς αὐτὰ ἐξέπεμψε τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας τὰ τέμματα. Εὐόλκιον μὲν ἀφαιρόντας ἡγεμονίαν, εἰς Ὅασιν εἰς τὸ ἔρημον πολίχινον Ἀντίοχον δὲ, ἡ τῆς Εὐσεβίου τῷ μεγάλῃ συγγενείας κοσμήμον, ἀδελφιδῶς γὰρ αὐτῷ ἐτύχχανεν ὢν, καὶ πολλοῖς οἰκείοις κατὰ νόμον. οἱ λαμπροὶ μὲν, ἡ μὲν δὲ ἡ ἱεροσύνης ἡγεμονίαν, εἰς πᾶσα Ἀρμενίαν ἐξαπατῶν. ὅπως δὲ ὅπως τῶν θείων ὑπερήβη δογματῶν, τὰ μὲν ταῦτα δηλώσει. ἐπειδὴ γὰρ ὁ θεὸς Εὐσεβίου μὲν τῶν πολλοῦς ἀγῶνας, ἡ τὰς ἰσχυρὰς νίκας, ἡ τὸ ἡ μαρτύρων ἐδείξατο τέλος, συνήλθε μὲν συνήλθε ὁ ἔθνος ἡ σύνοδος, ἀφίκετο ἡ ἡ ἰωβιανὸς ἡ Πέρης τινιχαῦτα ἐπίσκοπος ὢν. ὁλίγον δὲ πᾶσα χρόνι ὅπως τῆς τῶν Ἀρειανιστῶν ἡνέχετο κοινωνίας. πάντων δὲ οὕτως Ἀντίοχον ἡ ἡγεμονίαν ἡ θείων ἀφαιρόντας, ἡ παρὰ τῶν ἱερῶν τράπεζαν ἀγαγόντων τῶν κλίμα βασιλεῶν ταῖς γόνατα, ἐπειδὴ γραφεῖς εἶδε τῶν ἰωβιανὸν τῶν δεξιᾶν ἐπιθέντα τῇ κεφαλῇ, ἀπεισιχαίοντες τὴν χεῖρα, ἡ τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἀποκριθῆναι προσέταξε, λέγων μὴ ἀνέχεσθαι δεξιᾶς δεξιᾶς διὰ βλασφημίας τελευτῶντας μυστήρια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ πολλοὺς χρόνους ἐγένετο. τότε δὲ εἰς τὴν Ἀρμενίαν τῶν ἐκδοτέων ἀπῆχθη. ὁ δὲ θεὸς Εὐσεβίου ὅπως τῶν ἰσχυρῶν, ἡ τῶν γότων τὴν Θράκην ληϊζομένων, ἡ τὰς πόλεις πολιορκουμένων, ὡς τὰ παρ' ἐκείνης γεγενῆσθαι δηλοῖ.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διὰ τῶν ὄντων ποδῶν ἀφελῆναι] Rectius in MS. codice Savilii & in editione Basilienfi legitur ἐκπεσοῦσαν. Non enim proprium est pilæ ἀφελῆναι sed κελῆσαι.

2 Πῦρ ἀνάψαντες] Posset scribi πῦρ ἀνάψαντες & fortasse rectius. Sequitur enim καὶ τὴν σφαῖραν ἡ τῶν πυρὶ ἀκοντίσαντες. Effet autem inelegans, eandem vocem in eadem linea bis repetere. Scio quidem Jacobum Sirmundum edidisse ἡ τῶν πυρὶ ἀκοντίσαντες. Sed nostri codices reclamant. [excepto codice Regio J Pini.]

3 Τῶν Εὐσεβίου συγγενείας] Mallem scribere τῇ συγγενείᾳ κοσμήμον, ut legisse videtur Epiphanius Scholasticus. [atque ita in Regio codice Piniano scriptum inveni.]

4 ἰωβιανὸς] Jacobus Sirmundus edidit ἰωβιανὸν ex altero codice Regio, cujus variantes lectiones ad calcem editionis suæ Robertus Stephanus adjecit. Nostri tamen codices & Epiphanius Scholasticus vulgatam scripturam tu-

entur. [Mox pro Πέρης emendavi Πέρης ex eodem codice Regio. Perrhe urbs est provinciæ Euphratenfis haud procul Samofata, cujus mentio fit in Itinerario Antonini & apud Guilielmum Tyrium. Quare non mirum est ejus Episcopum interfuisse ordinationi Samofatenfis Episcopi, erat enim comprovincialis. Hic est Jovinus Episcopus Perrhes qui in Concilio Constantinopolitano recensetur inter Episcopos provinciæ Augusteuphratenfis, qui Synodo subscripserunt.]

5 Δεξιᾶς δεξιᾶς μυστήρια] Jovianus Episcopus Pergæ, cum Arianis aliquandiu communicaverat. Communionis autem inter Episcopos hoc erat Symbolum, ut alter ab altero acciperet Eucharistiam. Hujus rei exemplum occurrit apud Evagrium in libro primo cap. 13. Aversatur ergo Antiochus dextram Joviani, quæ ab Arianis Sacerdotibus sacramenta susceperat.

ΚΕΦΑ-

Περὶ τοῦ ἁγίου Βάρσου ἐπισκόπου Ἐδέσσης, καὶ τῶν
σὺν αὐτῷ ἐξορισθέντων κληρικῶν.

De sancto Barse Episcopo Edesseno, & de clericis
qui una cum illo relegati sunt.

ΒΑΡΣΗΝ δὲ, καὶ νῦν πολὺ τὸ κλέος, οὗ καὶ
Ἐδέσσης μόνον ἦν ἰδυῖν, καὶ ταῖς ταύτης πλη-
στοχάροις πόλεσι, ἀλλὰ καὶ οἱ Φοινίκη καὶ οἱ
Αἰγύπτου καὶ Θηβαίδι· ταῦτα γὰρ πάντα διελήλυθε
τὰ ἔθνη αἰετῶς τῇ δόξης ἀειφειρόμενος λαμπρῶς
ἀδύνα· πρῶτον μὲν ὁ Οὐάλης¹ Ἀραδὸν οἰκῶν τι-
νῶν προσητάξεν. ἐπειδὴ δὲ ἔγνω μὲν πάντοθεν
ὡς αὐτὸν συρρέοντα πλήθη, καὶ τὸν ἀποστολικῆς
χάριτος ἀνάπλεως ὄν, λόγῳ ταῖς νόσους ἐξήλαυνεν,
εἰς Ὀξυρύνχον αὐτὸν χεῖ τὴν Αἰγυπτίαν ἐξέπεμψε
πόλιν. ὡς δὲ καὶ τὸ κλέος συνήγειρεν ἀπαντας,
εἰς Φρύγειον ἔλαστον τοῖς ἐκεῖ γενομένοις Βαρβάροις,
1 Φιλῶ δὲ τοῦτο ὄνομα, ὃ τῷ ἑρατῶν ἀξίως ἀπήχθη
προσδύτης. οὗ δὲ τῇ Ἀραδῶ Φασί, τὴν ἐκείνη
μέχρι καὶ τήμερον μεμνημένη κλίνει, πλείους ἤξι-
μῶν τιμῆς. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀρρώστων ἐπ' ἐκεί-
νης κατακλινόμενοι, τὴν ὑγίαν διὰ τὴν πίστιν ἀ-
πονοῦνται.

BARSEM vero, cujus nunc quoque cele-
bris est fama, non Edessæ solum quam
rexit & in finitimis urbibus, verum etiam
in Phœnice & in Ægypto ac Thebaide :
has enim omnes provincias virtutis suæ ra-
diis illustravit : Valens primo quidem A-
radum insulam jussit incolere. Deinde ve-
ro cum innumerabilem hominum multitu-
dinem undique ad illum confluere didicisset :
Apostolica enim gratia plenus, morbos
verbo depellebat : eum in oppidum Ægypti
Oxurynchum deportavit. Sed cum hujus
viri fama eo quoque cunctos pertraheret,
in ultimum quoddam castrum accolenti-
bus barbaris vicinum, cui nomen Philo,
cælo dignus senex abductus est. Porro
in insula Arado lectum ejus usque in ho-
diernum diem mansisse ferunt, magno in
honore habitum. Multi enim ægrotantes,
simulatque in eo collocati fuerint, fidei
merito pristinam valetudinem recuperant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

CAPUT XVII.

Περὶ τοῦ ὁ Ἐδέσσης γενομένου διωγμοῦ.

De persecutione quæ facta est Edesse.

ΠΑΛΙΝ τοῖνυν ὁ Οὐάλης, τὴν ποιμένην τῶν ποι-
μῶν γυνάσας, λύκον ἀντὶ ποιμῶνος ἐπέστη-
σεν. ἐπειδὴ δὲ ἅπαντες, τὴν πόλιν καταλιπόντες,
ὡς τῷ ἁγίῳ συνδροῖζοντο, ἀφίκετο μὲν αὐτὸς
εἰς τὴν Ἐδέσσαν. τὰ δὲ ὑπάρχοντα προσέταξε, Μόδε-
στος τῆς πόλεως ἦν, τὴν τε ὑπ' αὐτὸν γραπτάς
ἀθροίσας, οἱ ταῖς εἰσφορὰς περὶ αὐτῶν εἰσέτι, καὶ τῆς
ὀπλιτικῆς δυνάμεως τοὺς παρόντας ὡς λαβεῖν καὶ
τὸ συναθροισμὸν σκεδάσαι πλήθος, καὶ ῥάβδους παί-
οντας καὶ ῥοπάλους, καὶ τοῖς ἄλλοις πολεμικοῖς ὀρά-
τοις ἐδίδου χρομίδους. ὑπὸ τὴν ἑω τοῖνυν ὁ ὑπαρ-
χων, τὸ καλεούμενον ἔδεα. διὸν δὲ τὴν ἀγορὰν, εἰς
γύναιον βρέφος φέρον οὗ ταῖς χερσὶ, καὶ μάλα γε
ἐπικυρόμενον. καὶ τὸν τῇ ἡγεμῶν διέκοψε τάξιν,
πάντων ἐκείνων καταφρονήσας. ψυχὴ γὰρ ὑπὸ
θείῳ ζήλῳ πυρπολυμένη, εἰς ἀνθρώπων εἰσδύχε-
τος, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα δειμάτα, γέλωτα νομίζου-
σιν καὶ παίγιον. τότε δὲ ταύτην ὁ ὑπαρχων θρασυμέ-
νος, καὶ σιωπῇ τὸ γινόμενον, ἤγαγε τε καὶ ἤρετο, ποῖ
βαδίζει, ἢ δὲ, μεμάθηκα, ἔφη, τὰς χεῖρας τῶν θείων

ITERUM igitur Valens, cum gregem pa-
store suo viduasset, lupum ei vice pasto-
ris imposuit. Sed cum universi cives reli-
cta urbe extra mœnia Collectas agerent,
ipse quidem Edessam venit. Præfecto au-
tem Prætorii, qui tunc erat Modestus, man-
davit ut collectis in unum apparitoribus suis
qui tributa solent exigere, assumptisque ex
armata militia iis qui aderant, conventum
multitudinis disjiceret, virgisque ac fusti-
bus eam cæderet; aliisque militaribus armis
ad eam rem, si opus foret, uteretur. Præ-
fectus itaque primo diluculo imperata face-
ret, videt mulierculam puerum in ulnis
gestantem, & concito cursu properantem.
Nam & præeuntium officialium agmen per-
ruperat, omnibus illis parvi habitis. Ani-
mus enim divino zelo succensus, nullo hu-
mano tangitur metu : sed hujusmodi terro-
res pro ludibrio ac joco ducit. Tunc igitur
Præfectus eam conspicatus, remque
ipsam intelligens, mulierem ad se adduci
jubet, rogatque quonam profisceretur.
Cui illa : Cognovi, inquit, insidias quæ

Socr. l. IV.
cap. 18.
Socr. l. VI.
cap. 18.

Modestus
Prætorii
Præfectus.

Mulier E-
dessa
cum par-
vulo ad
martyrium
properat.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Φιλῶ δὲ τοῦτο ὄνομα] Sic legitur in nostris codici-
bus & apud Nicephorum in lib. 11. cap. 22. Magis ta-
men placet scriptura quam ex altero codice Regio Ro-
bertus Stephanus in variis lectionibus exhibuit, εἰς Φρύγειον
ἔλαστον τοῖς ἐκεῖ γενομένοις Βαρβάροις, ὅθεν δὲ τοῦτο ὄνομα, &c.
Quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus. Ita certe le-
git Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus apparet.
Sic enim ille. Quoddam castrum extremum, barbaris vi-

cinum, cui nomen est Pheno, Senex dignus cælesti urbe de-
ductus est. Est autem Pheno seu Pheno viculus Palæsti-
næ, in quo erant æris metalla ad quæ noxii damnaban-
tur, ut ex Eusebio, Athanasio & Hieronymo notavit pri-
dem Ortelius.

2 Καὶ παίγιον] Codex Savilli scriptum habet γέλωτα νο-
μίζουσι καὶ παίγιον. In [codice Regio, & in] editione Ba-
siliensi legitur καὶ παιδίον.

VARIORUM.

1 Ἀραδῶ] Aradus, insula Phœnicæ, prope Orthosiam urbem ponte juncta continenti, à litore olim 20. stadiis
recedens, circuitus 7. cum urbe ejusdem nominis. Bandrand.

2 ὁ ἁγίος

SÆC. IV. structæ sunt adversus famulos Dei: atque idcirco ad consortes fidei cupio pervenire, ut una cum illis perferam cædes quæ à vobis intentantur. Tum præfectus: Infantem vero, inquit, cur gestas? Illa: Ut mecum, inquit, exoptatæ mortis particeps fiat. Hæc Præfectus cum ex muliere audisset, ab una illa cunctorum alacritatem considerans, rem Imperatori nuntiavit, cædemque frustra futuram monuit. Ignominiam enim, inquit, duntaxat eo facto relaturi sumus: illorum vero alacritatem minime extinguemus. Hæc cum dixisset, multitudinem quidem à cruciatibus quos expectabant, liberam præstitit. Verum antesignanos eorum, presbyteros scilicet ac diaconos, iussus est corripere, & duorum alterum, vel persuadere illis ut cum lupo communicarent; vel ex civitate eos ejicere, & in ultimas oras deportare. Cunctis igitur simul congregatis, blanda oratione persuadere conatus est, ut Imperatoris præceptis obtemperarent. Extremæ enim amentix esse dixit, Principi qui tot tantisque imperaret, paucos numero homines refragari.

CAPUT XVIII.

De Eulogio & Protogene presbyteris
Edeffenis.

Eulogius
cum Præ-
fecto dispu-
tat.

CUMQUE universi silerent, Præfectus ad duces eorum conversus: is erat Eulogius, vir in primis laudandus: sic ait: Cur tu non respondes ad ea quæ dixi? Ille: Non putabam, inquit, respondendum mihi esse, cum non essem interrogatus. Tum Præfectus: Atqui ego, inquit, longa oratione usus sum, ut vos ad ea quæ vobis profutura sunt cohortarer. Cui Eulogius ea cunctis dicta esse respondit, seque absurdum existimasse, ut exclusis aliis solus ipse responderet. Quod si me unum interrogaveris, sententiam meam tibi exponam. Tunc Præfectus: Communica ergo, inquit, cum Imperatore. Ad hæc Eulogius facete admodum & urbane: Numquid ille, inquit, una cum Imperio sacerdotium etiam adeptus est? Præfectus cavillationem intelligens, graviter commotus est: jactisque in senem convitiis, hæc etiam addidit. Non hoc dixi, stupide: sed vos hortatus sum, ut cum iis communicaretis, quibuscum Imperator communicat. Sed cum respondisset senex pastorem se habere, & illius nutu imperioque omnes ipsos regi, Præfectus octoginta simul correptos in Thraciam relegavit. Qui dum abducerentur, maximo cultu & honore affecti sunt. Urbes enim & vici eis occurrebant, athletas victoria potitos laudibus ornantes. Verum invidia adversarios eo impulit, ut Imperatori suggererent, hanc quam putabant ignominiam, viris illis summum decus atque ornamentum attulisse. His compertis, Valens binos illos seponi ius-

σεραπόντων τυρβηθείσας ὁπίσθευλās, καὶ θέλων τοὺς ὁμοπίστοις χαταλαβεῖν ἱμερομένην, ἵνα σὺν ἐκείναις δέξωμαι τὰς ὑφ' ὑμῶν ὀπιφερομένας σφαγὰς. τὸ δὲ βρέφος, ἔφη ὁ ὑπαρχος, τί δή ποτε φέρεις. ἡ δὲ ἔφη, ἵνα καὶ τὸ αὐτό μοι τῷ ἀξιοτάτῳ τελευτῆς κοινωνήσῃ. ταῦτα ὁ ὑπαρχος ὥσπερ ἀνθρώπου μαθὼν, καὶ ἀφ' αὐτῆς τὴν ἀπάντων ἐγνωκὼς περὶ θυμίας, ἀπήγγελλέ τι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸ ἐσόμενον μάτην ἐδήλωσεν φόνον. δύσκληται γὰρ, ἔφη, μόνον ἐκ τῆς δουλείου δρεφόμεθα: ἐκείνων δὲ τῶν περὶ θυμίας καὶ σέβου-μεν. ἀλλὰ ταῦτα εἰπὼν, τὸ μὲν πλῆθος πείραν τῶν περὶ δουκηνέντων ὅσα εἶσαν λυπηρῶν λαβεῖν. τοὺς δὲ τοῦτων ἡγουμένους, πρεσβυτέρους Φημί καὶ ἀρχαίους, ἀγαγὼν τε περὶ ταύτης, καὶ δυοῖν θάτερον, ἡ δὲ πείσαι κοινωνήσαι τῷ λύκῳ, ἡ δὲ ἄσπετος ἐξελάσαι, καὶ εἰς πνας ἐξαπατῶντας ὥσπερ ἐμψυχοῦν. ἐπειδὴ δὲ συνήθροισεν ἅπαντας, ἡπίους χρώμενος λόγοις πείθειν ἐπειρᾶτο ταῖς βασιλείας νομοθεσίαις ἀκολουθεῖν. παραπληξίας γὰρ ἔλεγεν εἶναι μετὰ τῶν βασιλέων τῆς λικούτων καὶ τοσούτων ἡγουμένων, θιερὸν μὲν τοὺς ἀν-πτέειν ἀνθρώπους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Περὶ Εὐλογίου καὶ Πρωτογένους Ἐδεσσηνῶν πρεσβυτέρων.

ΕΠΕΙΔὴ δὲ σιγῶντες εἰσῆκεισαν ἅπαντες, πρὸς τὸν τῶν ἡγουμένων, Εὐλόγιος δὲ ἦν, ἀνὴρ ἀξί-παινος, εἶπεν ὁ ὑπαρχος: τί δή ποτε οὐκ ἀποκρίνη πρὸς τὰ παρ' ὑμῶν εἰρημένα; ὁ δὲ, οὐκ ὡθήσεται, ἔφη, χρῆμα μὴδὲν ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι. καὶ μὴν ὁ ὑπαρχος ἔφη, πολλοὺς διεξελήλυθα λόγους, παρακαλῶν ὑμῖν τὰ συμφέροντα. ὁ δὲ Εὐλόγιος ἔφη πρὸς ἅπαντας ἐκεῖνα εἰρηάζει, καὶ ἀποποιεῖται ὑπερηφάνειαν, τὴν ἄλλους παρακαλῶν ἀποκρίνασθαι. εἰ δὲ ἐμὲ μόνον ἔρωις, τί μὲν γνώμην δηλώσω τί μὲν ἐμαυτῷ. τοιγάρ-τοι, ἔφη ὁ ὑπαρχος, κοινωνήσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ εἰρωνικῶς καὶ μάλα χαλεπῶς ἀπεφάνη: μὴ γὰρ ἔφη καὶ μὲν τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἱερωσύνης μετέλαχεν; ὁ δὲ ὑπαρχος τῆς εἰρωνείας αἰσθόμενος ἐχαλέπη, καὶ λοιδορίας χεῖρ τῷ πρεσβυτέρῳ χρη-σάμενος, καὶ ταῦτα προσέειπεν. ὁ δὲ τὸτο εἶπον ἐμ-βρόντηται, ἀλλ' οἷς κοινωνεῖ βασιλεῖ, καὶ κοινωνήσας ὑμῖν παρήνεια. ἐπειδὴ δὲ εἶπεν ὁ πρεσβύτερος καὶ ποιμένα ἔχει καὶ τοῖς ἐκείνῳ ἰδίᾳ ἐπέταξεν, ὁ δὲ ἡκούσας χεῖρ ταυτὸν συλλαβὼν, εἰς τὴν Θράκην ἐξέ-πεμψεν. ἀπαγόμενοι δὲ διεραπείας ἀπῆλθον ὅτι μάλιστα πλείους. καὶ πόλεις γὰρ ὑπῆνταν καὶ κῶμας, γυμνάσια τῶν νικηφόρων ἀγωνιστῶν. ἀλλ' ὁ φθόνος τὴν ἀντιπάθεον ὀκλίαν, φάνηκε τῷ βασιλεῖ παρασκευάσει, ὥς τιμὴν καμπόλλῃ τοῖς ἀνδράσιν ἐκεί-νοις ἡ νομοθεσία προύξῃσιν ἀπμία. ταῦτα μα-θὼν ὁ Οὐάλης ἀνὰ δύο διαιρεθῆναι προσέταξε: καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐρωις] Codex Regius & Basilienfis editio habent ἔρωις.]

2 Πρεσβύτερου] Codex Regius habet πρεσβύτερον.]

3 Τὸτο καὶ κοινωνήσας ὑμῖν παρήνεια] Prima vox expun-

genda est, utpote superflua. Certe in editione Basilienfi non habetur [nec in codice Regio J. Pini. In eodem cod. scriptum est ὁ δὲ καὶ παρήνεια.

τῆς μὲν εἰς τὴν Θράκην, τῆς δὲ εἰς τὰς τῆς Ἀραβίας
ἐγκαταστάσεις, ἄλλους δὲ εἰς τὰς τῆς Θεβαϊδὸς ἀγρο-
τάς πολιότητας. Φασὶ δὲ, καὶ οὗς ἡ φύσις συνέζευξε,
ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς ἀμειλίχους, καὶ ἀδελφούς ὄντας, ἀπ'
ἀλλήλων χωρίσας. Εὐλόγιον δὲ, τὸ τῆς ἄλλων ἡρώ-
δων, καὶ Πρωτογένου τῆς μετ' ἐκείνους, εἰς Ἀντινόαν τὴν
Θεβαϊδὸν ἐξέπεμψε. ἔγωγε οὐδὲ τὴν τέττονος δε-
τιλὴν παραδόντα τῇ λήθῃ. ἐπειδὴ γὰρ ὁμογενήματα
τῆς πόλεως θύοντες ἐπίσκοποι, τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν ἐκωνόμου συλλόγων, μάλα δὲ ὀλίγους εἶδον
ἀθεοφοροῦντας, καὶ πυνδύμους ἐγίνωσκον Ἕλληνας εἶναι
τῆς τῆς πόλεως οἰκουμένης, ἤλθον μὲν ὡς εἰδὼς,
καὶ τὴν ἀπίστην ἐθρήνησαν. καὶ μὴν ἀποχερῆσαι ἐδύμ-
σαν τὸ θρηῖν, ἀλλ' εἰς δύναμιν τῆς τούτων ἰα-
τρείας ἐπεμελήθησαν. ὁ μὲν γὰρ θεὸς Εὐλόγιος, ἐν
οἰκίᾳ καθ' ἐργασίαν, παρημέλει καὶ πανύχλιον τὸν
τῶν ὅλων ἡγεμόνα Θεόν. Πρωτογένους δὲ ὁ ἀξία-
τος, τὰ Εὐνομίου γράμματα πεπαιδευμένος, καὶ
γράφειν εἰς τάχους ἡσκημένος, τόπον θύων ἐπιτή-
δειον, καὶ τῶν διδασκαλῶν καὶ παιδευτῶν ἀπο-
φῆναι, μετὰ τὴν κατέστη διδασκαλίας, καὶ καὶ ταυ-
τὸν γράφειν πρὸς τάχους ἐδίδαξε, καὶ τὰ θεῖα ἐξε-
παίδευσε λόγια. Δαυΐδης τε καὶ αὐτοῖς ὑπηγό-
ρησι μελωδίας, καὶ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἐκ-
μαθάνειν τὰ πρόσφορα παρεσκεύαζεν. εἰς δὲ τῶν
μετὰ τὴν ἰσοσύνην ἀφικατόν τε εἰς τὴν οἰ-
κίαν, καὶ τὸν διδασκῶν ἱσοσύνην ἀφάμενος, προσευχῇ
τῆς ἰσοσύνης ἐξήλασεν. τῶν μαθητῶν οἱ τῆς ἄλλων
παιδῶν πατέρες, ἡρώ τε αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας, καὶ
τοῖς ἀρροφῶσι ὁ δὲ τῶν ἡγεμόνων. ὁ δὲ, καὶ πρότε-
ρον ἐφ' ἣν τὸν ἱερεῖον, ἵνα ἀπελάσῃ τὴν ἰσοσύνην,
πρὸς ἀξίωσιν τῆς ἀρροφῆς τῆς βασιλείας δωρε-
ᾶς. οἱ δὲ προθύμως ὑπήκουον καὶ ἡγήθησαν καὶ αὐτοὶ
τῆς ἰσοσύνης ὁ πόθος. καὶ καὶ ταῦτον ψυχῆς τε καὶ σώ-
ματος τὴν ὑγίαν ἐδρέποντο. εἰ δὲ ποτὲ τινα τῆς ἐρ-
ρωμένων ἐπεισε τῆς θεῖας μετὰ λαχὼν χάριτος, ἀπῆ-
γε τῶν τῶν Εὐλόγιον, καὶ πατάσων τῆς θύρας
ἀποῖσαι παρεκάλετο, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιθῆναι τῆς
θρησκείας σφραγίδα. ἐκείνους δὲ διαχεράνοισι ὡς δια-
κοπτομένους τῆς προσευχῆς, ὅπως ἐλεγε ἀναστῆναι
οὔτερον εἶναι τῆς πλανωμένων τῆς ζωτικῆς. ἐθαύμα-
ζον δὲ πάντες τὸν Πρωτογένειον, θεῶν τοιαῦτα
μὴ διαμαρτυροῦντα, τοσούτοις δὲ τῆς θεογνωσίας
μετὰ δίδοντα φῶτος, καὶ τῆς Εὐλογίας τῆς πρωτεύοντος
ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν ἀγρονομῶν ἐκείνους προσά-
γοντα. ἐτόπαζον δὲ οὐκ εὐκότως, πολλὰς πλείονα
εἶναι τῆς ἐκείνους καὶ ὑπερτέρου ἀρετῆς. ἐπειδὴ δὲ τοῦ

fit: & alios quidem per Thraciam; alios in Sæc.
finibus Arabiæ, alios per Thebaidis oppida IV.
dispergi. Aiunt autem eos quos natura con-
junxerat, crudelissimorum hominum opera à
se invicem disjunctos fuisse, & fratres à fra-
tribus separatos. Porro Eulogium qui cete-
ris præerat, & Protogenem secundi post il-
lum loci, Præfectus in urbem Antinoum re-
legavit. Ego vero eorum virtutem non pa-
tior oblivioni tradi: Nam cum reperto illic
Episcopo communionis suæ, Ecclesiasticis
conventibus interessent, & paucitate coeun-
tium animadversa, causam sciscitari, incolæ
urbis gentiles esse didicissent, dolore affecti
sunt, uti par erat, & infidelitatem civium
deplorarunt. Nec tamen dolorem ac luctum
sibi sufficere existimarunt, sed omni ope in-
cubuerunt ut illorum morbum sanarent. Ac
divinus quidem Eulogius in cellula inclu-
sus, diu noctuque universorum Deo suppli-
cabat. Admirandus autem Protogenes in sa-
cris literis eruditus & notarum peritus, cum
locum opportunum nactus, scholam ibi ac
ludum litterarium instituisset, puerorum ma-
gister factus est, simulque illos & per nota-
rum compendia scribere docuit, & in divi-
nis eloquiis erudit. Nam & Davidis can-
tica eis dictabat, & ex Apostolicis libris ea
loca quæ utilissima ipsis essent, ediscere eos
jubebat. Cumque unus ex adolescentibus
morbo correptus esset, ipse ad domum ado-
lescentis perrexit, & apprehensa ægrotantis
dextra, morbum oratione depulit. Quo
comperito, reliquorum adolescentum patres
eum singuli in domos suas deduxerunt, oran-
tes ut ægrotantibus opem ferret. At ille,
negabat se Deo supplicaturum ut morbum
expelleret, priusquam infirmus baptis-
mi donum suscepisset. Illi vero libenti animo
parebant, utpote qui recuperandæ salutis de-
siderio flagrant. Et uno eodemque tem-
pore, animi simul & corporis salutem per-
cipiebant. Quod si quando sano cuiquam
persuasisset, ut Divinam gratiam susciperet,
eum protinus ad Eulogium deducebat, &
ostium pulsans rogabat ut aperiret, &
capto Dominicum signum imponeret. Cum-
que ille ægre ferret, eo quod oratio ipsius
interrumperetur, aiebat Protogenes magis
necessariam esse errantium salutem. Omnes
porro admirabantur Protogenem, cum eum
tanta patrantem miracula, & divinæ cogni-
tionis lumen tot hominibus impertientem vi-
derent; Eulogio tamen primas cedentem,
& eos quos venatus fuerat, ad illum dedu-
centem. Ex quo non sine causa conjecta-
bant, longe maiorem ac præstantiorem esse
illius virtutem. Jam vero cum sedata tem-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τα Εὐνομίου γράμματα πεπαιδευμένος. Ita legitur in omnibus nostris exemplaribus. Nec aliter in suo codice scriptum repererat Epiphanius Scholasticus. Sic enim vertit: Protogenes autem Eunomii literis eruditus. Sirmundus tamen ex Regio codice, cujus variantes lectiones Stephanus nobis exhibuit, locum emendavit hoc modo: τὸν καὶ νόμῳ γράμματα πεπαιδευμένον, & sic vertit: Legimus literis eruditus. Quod quid sibi velit nescio. Mallet certe ita interpretari: Legalibus literis eruditus. Certe Nicephorus in lib. 11. cap. 23. Cum hunc Theodoriti locum describeret, pro iis verbis quæ retuli, hæc substituit, ὁ δὲ Πρωτογένης, τὰ ἱερὰ γράμματα ἐκπεπαιδευμένος. Sed & quæ sequuntur in Theodorito, hanc emendatio-

nem confirmant. Ait enim Protogenem, cum sacris literis apprime instructus esset, ac præterea notarum peritus, ludum literarium aperuisse, ut pueris artem scribendi traderet: & hac occasione eos sacras literas edocuisse.

2 Διαποικίαν ἐπιθῆναι σφραγίδα. Id est, baptismum conferret. Veteres enim baptismum vocabant σφραγίδα, ut notavi ad Historiam Eusebii. Cæterum Protogenes ideo hunc honorem tribuebat Eulogio, quod Eulogius senior esset Presbyter, & primus Presbyterorum Ecclesiæ Edessæ, ut indicat Theodoritus. Eulogium enim vocat ἡρώδης πάντων, hoc est Archipresbyterum.

SÆC. IV. pestate, & serena tranquillitate reddita, in patriam redire iussi essent, cuncti eos cum gemitu & lacrymis deduxerunt: præcipue vero Episcopus illius loci, qui se eorum opera in agro Domini excolendo destitutum videbat. Cumque in patriam revertissent, divinus quidem Eulogius, Barse ad vitam doloris expertem translato, Ecclesiam illius regendam suscepit. Admirandus autem Protogenes, excolere iustus est Carras, urbem agrestem atque horridam, & Græcanicæ superstitionis spinis refertam, & quæ plurimum laboris requirebat. Verum hæc postmodum gesta sunt, pace Ecclesiis restituta.

CAPUT XIX.

De sancto Basilio Cæsariensi Episcopo, & de iis quæ adversus illum gessit Valens ac Modestus Præfatus.

Socr. l. IV. cap. 26.
Socr. l. VI. cap. 16.

Basilii in
fide con-
stantia.

VALENS vero cum omnes propemodum Ecclesias pastoribus suis spoliasset, Cæsaream profectus est quam incolunt Capadoces. Regebat eam tunc temporis Basilus magnus, lumen orbis terrarum. Præmiserat autem Valens Præfectum prætorio, mandans ut vel Basilium ad communionem Eudoxii amplectendam adduceret, vel id facere recusantem urbe expelleret. Nam cum tanti viri fama jam pridem ad aures ejus pervenisset, primum illum aggredi noluit, ne ille forti animo impetum excipiens ac repellens, exemplum aliis præberet fortitudinis. Verum hic astus, araneorum telæ similis apparuit. Veteres enim historiarum reliquis Episcopis fati utilitatis ac præsidii attulerunt; ac veluti turres quædam inconcussæ fidei murum servarunt. Præfectus igitur Cæsaream ingressus, evocato ad se Basilio honorem exhibuit, blandisque eum verbis compellavit, monens ut tempori cederet, nec tot Ecclesias proderet ob exiguam dogmatum subtilitatem. Pollicebatur autem ei amicitiam Principis, multaque exinde beneficia per illum in alios conferenda. Sed divinus ille vir, ejusmodi sermones adolescentibus magis congruere respondit. Hi enim & quicumque horum similes sunt, hujusmodi rebus inhiare solent. Qui vero divinis eloquiis innutriti sunt, ii ne unam quidem syllabam sacrorum dogmatum proderet sustinent: sed pro illis parati sunt, si res poscat, nullum non mortis genus subire. Porro amicitiam Principis, cum pietate quidem conjunctam magni facio: absque illa vero exitialem judico. Cumque indignatus Præfectus amen-tem illum esse diceret: Opto, inquit divinus Basilus, hanc mihi dementia perpetuo inesse. Jussus deinde abscedere, & quid agendum esset apud se deliberare, ac postmodum sententiam suam exponere: verbis autem adjunctæ erant etiam minæ: di-

κλύδωνος παυσανδρὸς, ὃς καθ' ἑαυτὸν γινόμενης γα-
λίας, ἐπαρθεὶς ὡς ἐπὶ τὰ χεῖρα, προὔπεμψεν
αὐτὸς ἅπαντες ὁλοφύρομενοι καὶ δακρύοντες, ἔχ-
ῃς δὲ ὁ τῆς ἐκκλησίας ἡγούμενος, ὃς ἐκείνων γε-
νησάμενος ἐστὶν ὁμοῦ. ἐπεὶ δὲ τὴν ὁμοῦ ἔχοντα κατέ-
λαβον, ὃς μὲν θεὸς Εὐλόγιος, Βάρος δὲ μεγάλῃ μελα-
γάντος εἰς τὸ ἄλυστον βίον, ὃς ὑπὲρ ἐκείνου κυβερνω-
μένης ἐκκλησίας ὁπτιεύθη τὸς οἴκους. ὁ δὲ ἀξιάλογος
Πρωτογένης, γεωργεῖν προστάχθη τὰς Κάρρας,
10 πόλιν καχερωμένην καὶ ἀκαθάρτην Ἑλληνικῶν πεπλη-
ρωμένην, καὶ πολλῆς δεινότητος Φιλοπενίας. ταῦτα μὲν
ἐν μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰρήνην ἐγένετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου τῷ Καισαρείᾳ ἐπισκό-
που, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γινόμενων ὑπὸ Οὐ-
άλτου καὶ Μοδίου ὑπάρχον.

Οὐδὲ Οὐάλης, πᾶσαν ὥς ἔπος εἰπὴν ἐκκλησί-
αν ὅτι πεινῶν γυνώσκων, εἰς τὴν Καισαρείαν
ἔρχομαι, ἥς οἰκίτορες Καπαδόκες. ἡγεῖτο δὲ ταύ-
της τῆς ἐκκλησίας Βασίλειος ὁ μέγας, ὃς οἰκου-
μένης Φωγῆς. ὡς ὑπεμψεν ὃς ὁ ὑπαρχὸν, ὁ πεινῶν
μὲν ὁ πεινῶν τὸν Βασίλειον, τὴν πρὸς Εὐλόγιον
ἀσπασάμενος κοινότητα, ἢ μὴ πεινῶν ἐξελάσας.
τῷ γὰρ ἀνδρὶ τὸ κλέος ὡς πεπυσμένος, πρῶτον
25 ὡς ἀλλοτρίον οὐκ ἠθέλησεν, ἵνα μὴ γυνώσκων τὴν
προσβολὴν δεξάμενος, καὶ ταύτην ἀποκρυπνύμενος,
ἀνδρείας τοῖς ἄλλοις ἀρχέτυπος γένηται. ἀλλὰ ἀρ-
άχνης ἵστος τὸ μηχανήμα ὡς ἀπλήσιον ὤφθη. ἡρ-
κεσε γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀρχερεῦσιν, εἰς ὧς ἔλθον τὰ
30 παλαιὰ διηγήματα, καὶ οἷον πινε πύργον τὸς πίνε-
ως ὡς ἐβόλον ἀκλινῇ διετήρησαν. ὁ μὲν οὖν ὑπαρχος,
εἰς τὴν Καισαρείαν ἀφικόμενος, καὶ Βασίλειον τὸ μέγα
μεταπεμψάμενος, πῶς τι ἡξίωσε, καὶ λόγοις πρὸς
αὐτὸν ἡπίοις ἐχρήσατο, εἰς αὐτὸν τὰς χεῖρας παρα-
35 νῶν, καὶ μὴ ὡς ἐπὶ τὸς τοσαύτας ἐκκλησίας δι' ὀλίγη
δογματῶν ἀκρίβειαν. ὑπαρχεῖτο δὲ καὶ τὸ Βασίλειος
φιλίαν, καὶ τὰς ἐκ ταύτης δι' αὐτὸν πολλοῖς ἐσο-
μῶνς θέρμασι. ὁ δὲ θεὸς ἐκείνος ἀνὴρ, μερα-
κίως ἔφη τῷ τῷ ἀρμότῃ τῷ λόγῳ. ἐκείνοί τε γὰρ
40 καὶ οἱ ἐκείνοις ὡς ὁμοῖοι, περὶ τὰ ποταῦτα καχέ-
νασιν. οἱ δὲ τοῖς θεοῖς λόγοις ὡς πεπυσμένοι, προέ-
δωκεν μὲν τὸν δόγματῶν οὐδὲ μίαν ἀνέχουσαν συλ-
λαβὴν ὑπὸ τῷ δὲ τῷ τῷ καὶ πᾶσαι εἰς δέοι τοῦ
θανάτου τὰς ἰδίας ἀσπάζονται. ὃς Βασίλειος Φι-
45 λίαν, μέγα μὲν ἡγεῖμαι μὲν ὁμοῖος ἀνὴρ δὲ
ταύτης, ὁλοκλήρως ἀποκτελῶ. τῷ δὲ ὑπαρχῷ χα-
λεπήναντος καὶ ἀποκτείναντος φησάντος, ὁ θεὸς ἔφη
Βασίλειος, ταύτην ἔχειν εἰς αὐτὸν ἡννοῖαν εὐχόμενος.
ἐπεὶ δὲ ἐξελθεῖν προστάχθη, καὶ τὸ πρακτέον
50 βεβλῦσας, καὶ τῇ ὑπεραίᾳ διλαῶσαι τὴν γνώμην.
σωτηρίᾳ δὲ τοῖς λόγοις καὶ ἀπειλή. Φάναι λέγεται ὁ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Βασίλειος ὁ μέγας.] Dux postremæ voces absunt [ἀ
codice Regio &] ab editione Basiliensi, recte ut opinor.
Sufficit enim elogium quod proxime sequitur.

2 ὁ δὲ θεὸς ἐκείνος ἀνὴρ.] addit codex Regius ὁ τῆς οἰκ-
μῆς παμφύλακτος ἡλίου.]

πανύφημος

πανθίφημος ἐκείνος ἀνὴρ· ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸς σοὶ καὶ αὐ-
 ριοὶ ἤξω· σὺ δὲ μὴ μεταβάλης τὴν γνώμην, ἀλλὰ
 χρῆσαι ταῖς ἀπειλαῖς. μὲν δὲ τούτῃς τὴν λόγῳ
 ὁ ὑπαρχος ὑπαντήσας τῷ βασιλεῖ, ἀπήγγελλε τι
 τὰ εἰρημικά, καὶ τὸν ἄνδρὸς ἐδίδαξεν ἀρετὴν, καὶ τὸ
 τῆς ψυχῆς ἀνδρείου καὶ θαρράλεον ἐμήνυσεν. καὶ τότε
 μὲν στήσας ὁ βασιλεὺς εἰσελήλυθεν. ἐπειδὴ δὲ χρί-
 τιμὴ οἰκίαν αὐτῷ θειλάτης εἶδεν χαλὰ πεμφθεῖσας
 πληγὰς· ὅτι γὰρ υἱὸς ἀρρώστῃσας παρ' αὐτὰς ἦν τὰς
 πύλας τῆς θανάτου, καὶ τὴν γαμετὴν ἀφ' ἑσθροῦ ἐπολι-
 ὄρκει παθήματα· τὴν αἰτίαν ἐπείγει τὸ σκυθρωπὸν.
 τὸ θεῖον τοῖνυν ἄνθρωπον ὃν κολάσθην ἠπέλυσεν, ἐλ-
 θεὶν εἰς τὴν οἰκίαν ἠπτόσθησεν. οἱ δὲ στρατηγὸι τοῖς
 βασιλικαῖς δικαίον προστάγμασι. τότε μὲν ὁ μέγας
 Βασίλειος χαλαρὰς τὰς βασιλείας, καὶ τὴν βασι-
 λέως υἱὸν παρ' αὐτῷ ὄντα καὶ πελιδνὴν θρασυμέ-
 1 νος, ὡς τὴν ζῶντι τῷτον ὑποτρέψῃ ὑπέχετο,
 εἰ τὴν παναγίαν βαπτίσματος ἀφ' ἧς θύσεσθαι ἀξι-
 ωθεῖν. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξεληλύθει. ὁ δὲ τὸ ὄραον χρί-
 τὸν ἀνύκτον μεμνημένος Ἡρώδην, τοῖς συμπαραούσιν
 αὐτῷ ἐκ τῆς συμμορίας Ἀρείου βαπτίσαι τὸ παι-
 2 δὸν προσέταξεν. ὁ δὲ παρατίχας τῷ βίῳ τὸ τέ-
 λος ἐδέξατο. μετὰ μελθεὶς δὲ Οὐάλης, καὶ τὴν ἐπι-
 βλαστὴν τὸ ὄραον ἀλήθειαν λογιζάμενος, εἰς τὴν θεῖον
 νεὼν εἰσελήλυθε, καὶ τὴν τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ διδά-
 3 σκαλίαν ἀπήλαυσε, καὶ τῷ θυσιαστῇ τὰ εὐα-
 γέλια προσεήνοχε δῶρα. καὶ εἰσὼν δὲ αὐτὸν τῷ θείῳ
 ὡς περὶ σμάτῃ ἐνθα καθεστὼ γενέσθαι κελεύσας,
 πολλὰς πρὸς αὐτὸν ὡς τὸ θεῖον δογματῶν ἐποι-
 ῆσατο λόγους, καὶ δὴ λέγοντος ἤκουε. παρὴν δὲ πε-
 3 ῖ Δημοδοῦνης χαλκὺς τῶν βασιλικῶν προμνη-
 μος ὤψαν, ὅς τῳ διδασκάλῳ τῆς οἰκονομίας ἐπι-
 μεμφάμενος ἐπαρσάμενος. ὁ δὲ θεὸς Βασίλειος με-
 διάσας, ἐθεασάμεθα, ἔφη, καὶ Δημοδοῦνην ἀγράμ-
 ματον. ἐπειδὴ δὲ πλέον ἐκείνος δυσχερῶς ἠπέ-
 λυσεν, σὺν ὅττιν, ἔφη ὁ μέγας Βασίλειος, τὸ τὴν ζω-
 μὸν χαρύνει Φροντίζον. δογματῶν γὰρ θεῶν ἐπ-
 αῖον καὶ δύνασαι, βεβυσμένας ἔχον τὰς ἀκοάς. ταῦ-
 4 τα μὲν οὐκ ὡς τῷτον ἔφη. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔτι
 ἠγάσθη τὸν ἄνδρα, ὡς καὶ χωρὶς κάλλιστα ὡς εἶχεν
 αὐτόν, τοῖς ὑπ' αὐτῷ Φροντισμένοις δωρήσασθαι
 4 πένησιν, οἱ τὸ σῶμα ἅπαν λελασμένοι, πλεί-
 νος ὅτι μάλιστα θρασυπέας προσδόντων. τιμὴ μὲν
 5 οὐκ ἔπρεπεν τῷ Οὐάλεντος προσβολῇ οὕτως δι-

xisse fertur eximius ille vir: Ego quidem
 cras ad te veniam idem. Tu vero noli mu-
 tare sententiam, sed minas exsequere. Post
 hos sermones Præfectus Imperatori obviam
 progressus, ea quæ dicta erant retulit, &
 Basilii virtutem, animique fortitudinem ac
 fiduciam ei nuntiavit. Ac tum quidem Im-
 perator nullo responso dato, in urbem in-
 gressus est. Ubi vero domum suam pla-
 gis divinitus inflictis vexari vidit: nam &
 filius ægrotans, in ipso mortis vestibulo
 erat constitutus, & uxor ipsius variis dolo-
 ribus torquebatur: tunc causam calamita-
 tum intellexit. Divinum igitur virum quem
 supplicio se affecturum minatus fuerat, sup-
 plex rogavit ut ad palatium veniret. Missi
 sunt ad eam rem Magistri rei militaris, qui
 Principis jussa Basilio nuntiarent. Tunc
 igitur magnus Basilius profectus in Regi-
 am, cum Imperatoris filium morti jam
 proximum vidisset, se eum ad vitam revo-
 caturum esse spondit, si puer sacrum
 baptismum ab Orthodoxis sacerdotibus con-
 sequeretur. Hisque dictis ē palatio egressus
 est. Imperator vero, exemplo amentis He-
 rodis recordatus juramenti sui, Arianæ fa-
 ctionis Episcopis qui tum aderant, præcepit
 ut puerum baptizarent. Quo facto, puer
 protinus animam exhalavit. At Valens præ-
 nitentia ductus, & noxiam fuisse confide-
 rans jurisjurandi veritatem, in Ecclesiam in-
 gressus est, & Basilium docentem audivit,
 & solemnia dona obtulit ad Altare. Cum-
 que Basilius intra sacra vela ubi ipse resi-
 debat, accedere eum jussisset, multa ad il-
 lum verba fecit de recta fidei doctrina:
 eumque Valens libenter auscultavit. Ade-
 rat tum quidam nomine Demosthenes, Ca-
 strensis sacri palatii, qui cum Magistrum
 orbis terrarum objurgaret, barbarismum ad-
 misit. Tum subridens divinus Basilius: Vi-
 dimus, inquit, etiam Demosthenem litera-
 rum expertem. Et cum ille vehementius
 indignatus minaretur, subjecit magnus Ba-
 silius: Tuum munus est, jusculorum con-
 dimenta curare. Divina enim dogmata ex-
 audire non potes, cum aures habeas ob-
 structas. Et Basilius quidem ista dixit
 Demostheni. Valens vero tantopere eum
 miratus est, ut pulcherrima quæ illic habe-
 bat prædia pauperibus donaverit, quorum
 ille curam gerebat, qui toto corpore mu-
 tilati multo majore curatione indigebant.
 Hunc in modum Basilius primum Valentis

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πρὸς τὴν ζῶντι τῷτον ὑποτρέψῃ] In MS. codice Hen-
 ricī Savillii & in editione Basiliensi legitur ἀνατρέψῃ,
 rectius ni fallor. [In Regio codice scriptum inveni ἀνα-
 τρέψῃ.]

2 Καὶ τῷ θυσιαστῇ] Valens Epiphaniarum die in Ec-
 clesiam Cæsariensem ingressus est, & consueta dona ob-
 tulit ad altare, & intra velum admissus, Basilium auscul-
 tavit, ut narrat Gregorius Naz. in orat. funebri de laudi-
 bus Basilii. Verum Gregorius hæc omnia contigisse te-
 statur, prius quam Valentis filius in morbum incidisset.
 Cui quidem, utpote oculato testi, fidem habere malim
 quam Theodorito.

3 Δημοδοῦνης τῶν βασιλικῶν προμνημὸς ὤψαν] Hujus
 Demosthenis mentionem facit Gregorius Nyssenus in libro
 primo contra Eunomium, ubi hanc Basilii cum Valente
 ac Modesto ejus Præfecto congressionem describit. Ver-
 ba ejus hæc sunt. ὅτι τῶν αὐτῶν τῶν μεγάλων Νικηταρ-

δαν ἐπὶ τῶν Ἱεροσολύμων ποτὶ ὁ Ἀσούριος τὴν τῷ καὶ κα-
 τὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων καπιτωλίαν, ὅτε καὶ Δημοδοῦνης
 πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ὤψων πτωχόν, καὶ τῶν μεγάλων ἀρχόντων,
 ὡς ἱεροδοῦνης τῶν ἄλλων τῶν τοιαύτων ὑπομνημάτων
 κρατήσαντες τῷ τῶν πτωχῶν ἐγγράμματος. Castrensem sacri
 Palatii intelligit. Sic enim vocabatur hæc dignitas. Eun-
 dem Demosthenem tacite designat Gregorius Naz. in
 orat. funebri jam citata, Nabuzardan eum appellans per-
 inde ac Gregorius Nyssenus. Vide Basilium magnum in
 epistola 308.

4 Τὸ σῶμα ἅπαν λελασμένοι] Epiphanius Scholasticus
 hæc verba de leprosis exposuit, recte ut opinor.

5 Πρῶτον δὲ Οὐάλεντος προσβολῇ] Ter omnino à Valente
 impugnatus est Basilius. Prima incurfus fuit, dum Ba-
 silius adhuc esset Presbyter Cæsariensis Ecclesiæ, ut re-
 fert Gregorius Naz. in orat. funebri de Laudibus Basilii.
 Secunda ac tertia incurfus Valentis in Basilium aliquandiu

SÆC. IV. impetum devitavit. Postea vero cum illuc reverfus esset Valens, priorum oblitus: quippe mens ejus à seductoribus obsessa tenebatur: Basilium denuo hortatus est ut adversariorum partibus sese adjungeret. Cumque persuadere ei non potuisset, præceptum de exilio scribi jussit. Quod manus propriæ subscriptione firmare conatus, nullius litteræ apicem potuit exarare. Calamus enim contritus est. Cumque secundo ac tertio calamo idem contigisset, & nihilominus Valens impium illud præceptum confirmare niteretur, dextra subito concuti ac tremere cœpit. Cumque animus terrore ac metu percussus esset, utraque manu chartam dilaceravit. Quo facto moderator omnium Deus ostendit, & ut alii ista paterentur permisisse se, & Basilium superiorem insidiis præstitisse: ut per ea quidam quæ Basilio acciderunt, potentiam suam declararet: per ea vero quæ in aliis fieri permisit, optimorum virorum fortitudinem publico præconio exornaret. Et hic quidem Valens cum impetum fecisset, spe sua frustratus abscessit.

CAPUT XX.

20

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

De obitu sancti Athanasii, & de ordinatione Petri.

Περὶ τῆς τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ τελευτῆς, καὶ τῆς Πέτρῳ χειροτονίας.

Socr. l. IV.
cap. 20.

ALEXANDRIÆ vero, cum egregius pugil Athanasius post plurima certamina, & pares numero coronas, finem laborum sortitus & ad vitam dolorum expertem translatus fuisset, Petrus vir præstantissimus sacerdotium suscepit. Quem primus quidem Pontifex ille beatissimus suffragio suo designarat Episcopum: cuncti vero electionem comprobaverant, tam sacerdotalis Ordinis viri, quam Magistratus & honorati. Sed & universus populus lætitiā suā faustis acclamationibus declaravit. Hic namque Athanasii sudorum particeps fuerat: eumque & præsentem domi, & absentem foris erat comitatus, & una cum illo varia subiebat pericula. Quam ob causam & vicini Episcopi Alexandriam confluerunt, & qui in monasteriis degebant, relictis palæstris suis aderant, ut in Athanasii locum Petrus succederet postulantes.

ΕΝ Ἀλεξανδρίᾳ δὲ Ἀθανασίῳ τῷ ικμηφῶν μὲν τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς ἰσαεὶς χρόνους φάνης, λύσιν τῶν πόνων εὐληφόμενος, καὶ εἰς τιμὴν πόνων ἐλευθέρων βιοτικῶν μεταστάντος, Πέτρος ἀνὴρ ἄριστος τιμὴν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐδέξατο· πρῶτος μὲν τῆς μακαρίας ἐκείνης ψηφισαμένης αὐτὸν κεφαλῆς πάντων δὲ συμφύφων γεννημένων, καὶ τῷ ἱερῷ μόνων, καὶ τῷ ὅτῃ τέλει καὶ ἀξιώμασι. καὶ ὁ λαὸς δὲ ἅπας ταῖς βίβησίαις ἐδύλου τὴν ἡδονήν. ὅτῃ γὰρ Ἀθανασίῳ συμμετέχει ἰδρώτων, καὶ ὁδημουῦν πῃ καὶ σπιδημουῦν συνυλῇ, καὶ τοὺς παντοδαποὺς σὺν ἐκείνῳ κινδύνους ὑπέμνει. Ἀφ' οὗ τῆτο, καὶ τῷ δὲ χειρὶ σὺν ὁδωμένοι οἱ πελάζοντες, καὶ τὰς ἀσκητικὰς καταλιπόντες παλαίφρας οἱ ὅτε ἐκείνους ἀφ' ὧν τὸν Ἀθανασίῳ θρόνον κληρονομήσαν τὸν Πέτρον ἡξίουν.

VALESII ANNOTATIONES.

post contigit, cum Valens venisset Casaream, & Basilium ejusdem loci Episcopatum administraret. Primum quidem Valens Demosthenem & alios ex Palatio suo, Modestum denique Præfectum Prætorii adversus eum immisit. Qui cum nihil profecissent, Valens constantiam Basilii miratus, ab ejus oppugnatione paulisper destitit, & in Ecclesiam in qua Basilium collectas habebat, festo Epiphaniarum die intravit. Postrema incurfus fuit, cum Valens ab Arianis impulsus, Basilium Episcopatu pelli & in exilium mitti præcepit. Cumque præceptum Imperatoris ea de re perscriberetur, morbus filii Imperatoris consilium illud interrupit, ut testatur Gregorius in orat. f. nebris.

1 Πάλιν ἔκιν' αὐτὸς] Olim suspicabar scribendum esse αὐτὸς, ut legisse videtur Epiphanius Scholasticus. Sic enim

vertit, Cum vero postea reversus illuc fuisset, &c. [In Regio codice J. Pini scriptum inveni αὐτὸς, ut jamdudum conjeceram. Proinde mihi ipse gratulor, dum conjecturas meas optimi codicis autoritate toties confirmari video.] Utrum autem tertia hæc Valentis incurfus alio anno contigerit quam secunda, mihi quidem incompertum est, cum nec Gregorius, nec Theodoritus id dixerint.]

2 Εἰς τὴν πόνων ἐλευθέρων] In MS. codice Henrici Savillii & in editione Basilienfi aliter scribitur hic locus, hoc scilicet modo, εἰς τὴν ἀπὸ πόνων καὶ ἐλευθέρων βιοτικῶν, quod magis placet.

3 Τὸν ἐν τῇ ἐξέτασι] Codex Savillii & Basilienfis editio hic quoque scriptum habent καὶ ἐξέτασι. Scripsi in hac voce à Librariis peccatum esse jam supra observavi. ἐξέτασι vero positum est pro ἐξέτασι. [In Regio codice J. Pini legitur ἐξέτασι.]

Περὶ τῆς ἐκβολῆς Πέτρου, καὶ εἰσαγωγῆς Λουκίου
τῷ Ἀρειανῷ.

Quomodo expulsus sit Petrus, & in ejus locum
intrusus fuerit Lucius Ariannus.

Ἐπειδὴ ὁ τοῖς ἀρχιερατικοῖς αὐτὸν εἰσδύσαντα θά-
κοις, αὐτὸς δὲ τῷ ἔθνει ἡγουμένως, καὶ Ἑλληνι-
κὸν καὶ Ἰουδαϊκὸν ὄμιλον συναθροίσας, τὴν δὲ ἐκκλη-
σίαν ἐκύκλωσε περὶ τοὺς, ἐξένομα τῷ Πέτρῳ παρε-
γυῶν. καὶ ὅς αὐτὸν ἐξέλασθαι ἠπέλθῃ. ἐποίῃ δὲ ταῦ-
τα, τῷ βασιλεῖ μὲν δῆθεν τὰ θυμῇ περιμαλιν-
όμενος, καὶ τοὺς πάντας φρονέας ἀνατιμπλὰς
συμφορῶν. τῇ δὲ γὰρ ἀληθείᾳ, τῆς δυσσεβῆς ὁργῆς
ἐμφορέμενος. καὶ ὅς εἰδῶλον θεοπραξίας ἐξήρτητο,
καὶ λαμπροτάτῃ ὑπελάμβανεν ἑορτήν, καὶ ἐκκλη-
σίαν ζάλην. Πέτρος μὲν οὖν ὁ θαυμαστός, καὶ ἀδύνα-
τον διασπόμενος πόλεμον, λαθὼν ἐξελήλυθε καὶ
σκάψας ὕδατος, εἰς τὴν Ῥώμην ἀπῆρεν. ὀλίγον δὲ
διελθούτων ἡμερῶν, Εὐζόιος ἀπὸ Ἀρποχείας Λύκιον
ἄγων ἀφίκετο, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐκείνῳ παρέδωκεν,
καὶ τὴν δυσσεβείαν καὶ παρενομίαν, καὶ τὰς Σαμόσατα
πύρας ἔλαβεν. τὸ δὲ πλῆθος ταῖς Ἀθανασίῳ δι-
20 δασκαλίαις ἐντοναρμένον, εἰτα ἐναντίαν προφῆν
διασπόμενον, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀπέστη συλλόγων.
Ὁ δὲ Λύκιος, δουροφόρος καυχόμενος τοῖς καὶ εἰδῶλον
θεοπραξίας, τὴν μὲν ἡλικίαν, τὴν δὲ καθεύργειαν, τὴν
καὶ δραπτεῖαν ἠγάλαζεν. ἄλλων δὲ, βαρβάρων δίκην
ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἀλλὰ ταῦτα ἄμεινον ὁ ἀξιάγα-
τος Πέτρος οὐκ ἐπιτολῇ διηγόσατο. ἐγὼ δὲ μίαν
ἀνοσιουργίαν τῷ Λουκίῳ διηγούμενος, ἐκείνῳ ἐνόησα
τῇ συγγραφῇ καὶ ἐπιτολῇ. ἄνδρες οὖν Αἰγυπτίαι, καὶ
τῇ Ἀγέλειον πολιτείας ζηλώσαντες, τὴν μὲν πολι-
τικὴν θορύβους ἀπέδεσαν, καὶ οὐκ ἐρήμῳ δὲ περὶ
λοιο βίωσιν, καὶ τὴν ψαμμάδην καὶ ἀχαρπὸν καρποφόρον
ἀπέφηναν, χαρπὸν τῷ θεῷ ἡδιστόν τε καὶ κάλλιστον φέ-
ροντες, ἢ ἐνομοθέτησαν ἀρετήν. ταύτης πολλοὶ μὲν
ἤρξαντο καὶ ἄλλοι τὴν πολιτείαν. παιδοδείξης ὅτι αἱρεῖται
35 τὴν ἀσκητικὴν ἐγένετο συναγμάτων, Ἀντωνίου ἐκείνου
ὁ πολυμήκης, ἀρετῆς παλάσιον τοῖς ἀσκηταῖς
ἐπιφάνειαν καὶ ἔρημον. τὴν ἐκείνῳ ἐν διασπῶν αὐτὸς
2 γὰρ μὲν τῷ μεγίστῳ τε καὶ χαλλίστῳ φορτίῳ,
εἰς τὴν ἀππόμενους λιμνὰς καθεύρμετο ὁ δύσπνοος
ἐκείνῳ καὶ τρισαύτῳ ἐδίωξε. τὴν δὲ τὴν θείαν
ἐκείνῳ ἡγουμένην χορῶν, Μακάριον τε καὶ αἰοδίμον,
καὶ τὸν ἐκείνῳ ὁμῶν μόνον τε καὶ Ἰσιδωρον, καὶ τὴν ἄλλαν
ἐκ τῆς σπηλαιῶν ἐξαγαγόν, εἰς πᾶσαν ἡσὸν ἐξέπεμ-
ψεν ὑπὸ δυσσεβῶν οἰκιστῶν ἀνθρώπων, καὶ μὲν 45
πῶποτε διζήμενόν θυσίας διδάσκαλον. τῷ δὲ
πορθεῖν τῇ γῇ τὴν ἡσὸν πελάσσας, ὁ δαίμων ὁ
παρ' ἐκείνῳ πᾶσι μὲν, τὸ ἰδρυμένον καὶ ἀλιπὸν
εἰδῶλον, ὅσῳ εἶχε παλαιὸν οἰκητήριον, τὴν δὲ ἱερέ-
ως ἐξέμηνε θυγατέρα, καὶ βακχευομένη περὶ τὴν
ἀκτὴν ἐξήλασεν, εἰς ἣν τὸ πορθεῖν οἱ ἐρέῃ προσώρ-
μισαν. ὁργάνῳ δὲ τῇ γλώσσῃ χρησάμενος τὴν κόρη,

CUMQUE eum in Pontificali folio collo-
casset, confestim rector provincie col-
lecta Gentilium & Judæorum multitudine,
Ecclesiæ ambitum circumdedit, monens Pe-
trum ut abscederet. Alioqui ni paruisset,
expulsurum se illum minabatur. Id autem
agebat, specie quidem ut Imperatori gratifi-
cetur, damnis eos afficiens qui contraria
sentiebant: revera autem impietatis felle suc-
census. Nam simulacrorum cultui addictus
erat, & Ecclesiæ calamitate velut maxima
festivitate delectabatur. Admirandus itaque
Petrus, cum insperatum bellum animadver-
tisset, clam discessit: consensuque navigio,
Romam se contulit. Paucis deinde interje-
ctis diebus, Euzoios ab urbe Antiochia Lu-
cium secum adducens, venit Alexandriam,
eique Ecclesias tradidit: Cujus viri impie-
tatem atque injustitiam civitas quoque Sa-
mosatenfium experta jam fuerat. At popu-
lus in Athanasii doctrina prius enutritus,
cum contrariam sibi escam subministrari cer-
neret, ab Ecclesiasticis conventibus abstinu-
it. Lucius vero, idolorum cultores tanquam
satellites circa se habens, ex Orthodoxis
alios cadebat, alios conjiciebat in carcerem;
alios fugere compellebat; aliorum domos
Barbarico more populatus est. Verum ad-
mirabilis Petrus, hæc in epistola sua optime
omnium exposuit. Quam quidem episto-
lam, ubi unum ex sceleribus Lucii narra-
vero, huic Operi intexam. Viri quidam in
Ægypto Angelorum vitam æmulantes, ab
urbium strepitu ac tumultu se subduxerant,
vitamque in solitudine amplexi, arenosum
ac sterile solum frugiferum reddiderant, fru-
ctum Deo gratissimum ac pulcherrimum
offerentes virtutem quam instituerant. Hu-
jus conversationis duces ac principes cum
alii multi extiterunt, tum celeberrimus
ille Antonius, qui monasticorum cœtuum
egregius fuit exercitator. Hujus igitur to-
dales: ipse enim cum plurimis ac præstan-
tissimis mercibus ad tranquillos portus jam
pridem appulerat: miser iste & infelicissi-
mus persecutus est. Ac divinorum illo-
rum cœtuum duces, Macarium scilicet il-
lum clarissimum, & alterum ei cognomi-
nem, Isidorum quoque & alios, ἐς spelun-
cis suis extractos ablegavit in insulam quan-
dam quæ ab impiis hominibus colebatur,
nec ullum unquam pietatis magistrum ac-
ceperat. Cumque navigium ad oram in-
sulæ appropinquasset, dæmon qui ab illis
colebatur, relicto simulacro quod vetustum
ejus erat domicilium, filiam sacerdotis in
furorem egit, & bacchantem perduxit ad
littus quo remiges navem appulerant. Et
puellæ lingua, tanquam instrumento utens,
eadem clamare cœpit, quæ olim mulier

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἡλικίαν] In codice regio scribitur ἡλικίαν.

2 Καλλίστῳ ἰσοδύναμον] Magis placet scriptura codicis Sa-

viliani, in quo legitur φορτίον, quomodo etiam edidit Ja-
cobus Sirmundus [ex cod. Regio J. Pini.]

Sæc. IV. illa apud Philippos, spiritu Pythonio agitata. Audire tunc omnes tam viri, quam feminæ, vocem dæmonis illius ita dicentis: O potentiam vestram, famuli Christi. Undique à vobis fugati sumus; ab urbibus & vicis; à montibus & collibus; à solitudine incolis vacua. Sperabamus quod in hac parva insula commorantes, jactum telorum vestrorum evitarem, sed spes nostra nos fefellit. Huc enim miserunt vos persecutores, non ut molestia vos afficerent, sed ut nos vestra opera hinc exturbarent. Abcedimus ergo ab hac quoque insula. Virtutis enim vestræ radiis perstringimur. Hæc & hujusmodi alia dicentes, puellam quidem solo affixerunt: ipsi vero penitus evanuerunt. Tunc divinus ille monachorum chorus, oratione facta puellam è solo excitavit, sanamque mente simul & corpore, parenti restituit. Ii vero qui hujus miraculi spectatores fuerant, Sanctorum illorum pedibus advoluti, rogare cœperunt ut salutis viaticum perciperent. Ac templum quidem dæmonum funditus everterunt: sacræ vero doctrinæ radiis illustrati, divini baptismi gratiam susceperunt. Quæ cum Alexandriæ nuntiata essent, omnes in unum congregati Lucium convitiis lacerarunt, iram divini numinis imminere sibi clamantes, nisi sacer Sanctorum illorum cœtus dimitteretur. Ita Lucius civitatis tumultum reformidans, sanctissimos viros ad speluncas suas redire permisit. Atque hæc quidem sufficere poterant, ad demonstrandam ejus nequitiam & impietatem. Verum ipsius Petri literæ, iniqua Lucii facinora apertius edocebunt. Ego vero earum vitans prolixitatem, ea duntaxat quæ in medio habentur, hoc loco adscribam.

Lucius.

ἔδοξα διὰ ταύτης, ἅπερ ἐν Φιλίπποις ἢ τὸ πνεῦμα
τῷ Πύθωνος ἔχουσα. ἤκουον δὲ ἄπαντες, καὶ ἄνδρες καὶ
γυναῖκες, ἐκείνη τὴν δαίμονος λέγοντος· ὡς δὲ ὑμετέρας
δυνατείας, ὡς θεράποντες τῷ Χριστῷ· πάνθ' ἡμῶν παρ' ἡμῶν
ἐληλάμεθα ἀπὸ πόλεως καὶ χωρῶν, ὅπου ὄραν
καὶ βενῶν, ὅπου τὸ οἰκλήρων ἐστερημένης ἐρήμης. ἠλπίσαμεν
ὅτι τὰς τῶν νησίδων διάδρομους, τῶν ὑμετέρων
ἀπληθείας βελῶν, καὶ τὴν ἐλπίδος ἐφθόνην. ἐν-
ταῦθα γὰρ ὑμᾶς ἐξέπεμψαν οἱ διάκονοι, ἔχοντες ἵνα
ὑμᾶς ἀπάσωσιν, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς δι' ὑμῶν ἐξελάσωσιν
ἀφιστάμεθα καὶ τὴν νησίδος. ταῖς γὰρ τῶν θεῶν ὑμῶν ἀκ-
τίσι βαλλόμεθα. ταῦτα λέγοντες, καὶ τὰς τῶν
προσώπων, εἰς μὲν τὸ ἔδαφος τὴν κόρην κατέβαλλον·
αὐτοὶ δὲ Φρουδοὶ πάντες ἐγένοντο. ὁ δὲ θεὸς ἐκεῖ-
νος χερσὶν, προσευξάμενος τὴν κόρην ἀνέστη, καὶ τὰς
γεννητικὰς σφραγίδας ἐξήρατο, καὶ ἐπέδωκεν. οἱ
δὲ τῷ θαύματι θαλαῖα, ὡς τὸ ἀγίων ἐκείνων ποδῶν
κυλινδούμενοι, τῷ τῷ ὁσιότητι ἐφοδῶν μετὰ λαχέων ἠν-
τιόησαν. καὶ τὸ μὲν τῶν εἰδώλων κατέλυσαν τίμενος·
ταῖς δὲ διδασκαλίαις ἀκτίσι καθαίρουσιν, καὶ τῷ
παναγῶ βασιλείᾳ ἡξιάσθησαν χάριτος. τέττων ἐν
τῷ αἵματι τῶν ἁγίων γεννημένων, παιδὶν συνήλθον
ἅπαντες τῷ Λυκίῳ λοιδορούμενοι, καὶ τῷ ἁγίῳ σφᾶς
ὁργὴν καταλήψαντες λέγοντες, εἰ μὴ ὁ τῷ ἀγίῳ ἐκείνων
θεὸς ἀφείλῃ χορὴν. ἔτω δὲ οὗτος ὁ Λυκίος τῇ τῆς
πόλεως θόρυβον, ἐπανελθεῖν τοῖς θεοσεβοῦσι ἀνδρά-
σιν ἐπέβη· εἰς τὰ σπήλαια. ἰκανὰ μὲν δὴ καὶ
ταῦτα δείξαι τὴν ἐκείνων βδελυρίαν καὶ ἀσέβειαν.
σαφέστερον δὲ τὰς τολμηθείσας διδάξαι τῶν ἀνομιῶν,
τῷ θαυμασίῳ Πέτρῳ τὰ γράμματα. ἐγὼ δὲ τὸ
μῆκος φέρον, τὰς ἐν μέσῳ κείμενα τῆς ἐπιστολῆς
ἐνθίσω τῇ συγγραφῇ.

CAPUT XXII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ex epistola Petri Alexandrini Episcopi: de his
quæ Alexandria gesta sunt auctore Lucio.

Ex τῇ ἐπιστολῇ Πέτρου Ἀλεξανδρείας διήγησις, ὡς
τῶν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ συμβάντων ἀπὸ Λυκίου.

Palladius
gentilis.

PROVINCIAE Rector Palladius, secta Gen-
tilis & simulacrorum cultor assiduus,
qui ad bellum Christo inferendum sæpius se
exercuerat, collecta multitudine superius
memorata, impetum in Ecclesiam fecit,
perinde ac si ad subigendos Barbaros pro-
peraret. Tunc vero teterrima facinora per-
petrata sunt. Quæ cum ego duntaxat re-
ferre vellem, tantum mihi dolorem attulit
eorum recordatio, ut ingentem lacrymarum
copiam effunderim. Atque in eo statu man-
sissem diutissime, nisi divina cogitatione do-
lorem meum compressissem. Ingressa enim
turba in Ecclesiam quam vocant Theonæ,
loco verborum gravium, laudes idolorum
canebant: pro lectione sacrarum Scriptura-
rum, plausus manuum indecoros, & fractas
cum obscenitate voces usurpabant; ejusmo-
di denique contumelias adversus virgines
Christi, quas nec lingua proferre sustinet:

Ο τοῦ ἔθνους ἡγεμονίων Παλλάδιος, ἐθνικὸς ὢν
τῷ αἵματι, καὶ τῶν εἰδώλων αἰεὶ προκυλι-
νδούμενος, καὶ Χριστὸς φραγνύμενος πολλάκις με-
λετήσας, τὰς προσηρημένας συναθροίσας πλήθ' ὄρμῃ
τῆς ἐκκλησίας ὡς ὑποτάξαι βαρβάρους ἐπέ-
γόμενος. τότε δὴ τότε χεῖρ' ἀνέστη. ἀλλὰ καὶ
μόνον ὑπαγορεύσαι θέλων, τῆς μνήμης ὀδύνῃ μοι
παρεχόμενος, ἐπαφῆκα δακρύων ἀμετρον ποσὸν καὶ
ἐπὶ πολὺ ἔμεινα ἐν τῷ πάθει, εἰ μὴ θεῶν λο-
γισμῶν λαφύσαι παρεσκεύασα. ἐν γὰρ τῇ καλυμμένῃ
ἐκκλησίᾳ Θεονᾶ, ἐπεισελθόντα τὰ πλήθη, ἀντὶ
ρήμάτων σεμνῶν, εἰδῶν ὀφθαλμίας ἐπέφθοι. ἀντὶ
θεῶν γραφῶν ἀναγνώσεως, κρότους χειρῶν ἀσίμπτου,
καὶ κακλασμένων μετ' αἰσχρότητος φωνῶν, καὶ τῶν
Χριστοῦ παρθένων ὕερ' ἃς ἡ γλῶττα περιφέρει ἐν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πάνθ' ἡμῶν] Codex [Regius &] Savillii scri-
ptum habent πάνθ' ἡμῶν, quemadmodum edidit Jacobus
Sirmundus. Et paulo post ubi legitur κυλινδούμενοι, idem

codex, [Regius] & editio Sirmundi præferunt κυλινδούμε-
νοι.
2 Ἐπέφθοι] Codex Regius habet ἐπαφῆκα.]

ἀνέχεται.

ἀνέχεται. αἰσχρὸν γὰρ ὅτι καὶ λέγειν. καὶ γὰρ μόνον τις
 τῷ θεῷ φρονέειν ταύτας ἀκούσας ἔδει ταῖς ἀκοαῖς.
 καὶ μᾶλλον ἤθελεν εἶναι γενεᾷ καφάρ, ἢ αὐτῆκος
 γενεᾷ τῆς αἰσχρολογίας αὐτῶν. ἀλλ' εἶθε λόγους
 δεχομένοι μόνον ἐξημάρτανον, καὶ μὴ πράξει τῶν
 1 λόγων οὐκ ἔμελλαν ἀσπλγναι. θύποιος γὰρ ἡ λαιδερία,
 καὶ οἰαδηποτοῦ τυχερῆς, παρ' οἷς οἰκεῖ Χριστὸς
 φρόνησι καὶ θεῷ διδάσκει. αὐτοὶ τοῖνυν ἔτι οὐκ ὄντες
 2 σκεδὴ τυχερῶντες, κατετριπμένα εἰς ἀπώλειαν,
 καὶ ῥῖνα σιμώσαντες, ψόφον ἀσπλγῇ ἀφ' ἧς τὸ μυκλή-
 3 ρων μακρὸν, καὶ ἵν' ἕως εἴπω, ὡς ἀπὸ κρηνοῦ προ-
 χέοντες, καὶ μὴ ἐοικῆτα διέρρησιν τῇ ἁγίῳ Χριστῷ
 4 παρθένοι, ὧν ἡ ἀσκησις τύποι ἁγίων ἀγγέλων ἐκα-
 5 ρακλήριον. ὡς δ' ἡ φύσις ἐχέει, γυμνάς πᾶσαν καὶ
 πόλιν ἐβελάμενον, ἀσπλγῶντες μὲν ἀσπλγίας, ὧν
 6 τὸ ποῖν ἐβόλοντο. καὶ ὅλως ὡμὰ καὶ ξένα τὰ γενόμε-
 να. εἰ γὰρ τις συμπαθεῖ ἐπὶ τοῖς ἐκάλυψε, παρ-
 αιτέως χρώμενος λόγοις, τραυματίας ἀπελύετο.
 ἀλλὰ φθὺ τῶν συμφορῶν, πολλὰ βιαιῶς φθορῶν
 ἐπέστησαν σώματος πολλὰ τῇ παρθένοι ῥοπαλοῖς
 7 καὶ κεφαλῇς τυπόμεναι, ἔμενον ἀχανεῖς, ἐκ ὅτι
 8 βρεπομένη τῶν ζωμάτων, ὅτι τῇ ταφῇ παραδί-
 δοτα. πολλὰ οὖν μέλει σήμερον τῶν γενέων ὀδυρο-
 μένων, ἐκ διείσεως σώματος. ἀλλὰ τί τὰ μικρὰ
 τῶν μεγάλα διεξέρχεται; τί δὲ τῆς ἐμμερίας
 2 δύναμις, καὶ μὴ σφοδρῶς ἐπὶ τὰ κατεπίγοντα βαίνει
 ἐφ' οἷς οὐ οἶδ' ὅτι θαυμάσεται, καὶ μενεῖται ἐπὶ πολὺ
 ἀχανεῖς σὺν ἡμῖν ἐξιστάμενοι τῇ φιλανθρωπίας τὸν
 Κύριον, ὅτι μὴ ἀρδῇ τὸ ὅλον συνέσειεν. ἀλλὰ καὶ
 3 τὰ γεγραμμένα, μήτε γέγονε μήτε ἡκούθη οὐ ταῖς
 ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, ταῦτα ἐπ' αὐτῶν ὁ θυ-
 σιαστικὸς ἐπέλεον οἱ δυσσεβεῖς. ὡς γὰρ οὐ κρηπί-
 7 δι σκηνῆς ἀτάκτως, παῖδα τὴν ἄρρενα φύσιν ἐξαρ-
 8 ησάμενοι, καὶ τῇ γυναικεῖαν ποθήσαντες, τοῖς καὶ
 τὸ γεγραμμένον τῶν ὀφθαλμῶν διαχειρισάμενοι, καὶ
 35 φύκει τὰς ὄψεις ἐρυθνισαῖα, ὡς τὰ παρ' αὐτοῖς
 εἶδωλα, θηλυμόρφω τῷ σχήματι, ἐπ' αὐτῶν τοῦ

nam & turpis est ipsa prolatio. Certe ex Sæc. IV.
 cordatis hominibus quisquis hæc solummo-
 do audivit, statim obturavit aures, & sur-
 dus esse potius optavit quam illorum obscæ-
 nitatem auribus suis audire. Sed utinam ver-
 bis contenti hætenus deliquissent, nec ver-
 borum petulantiam factis ipsis superassent.
 Nam convitia quantacunque sint, tolerabilia
 sunt iis, in quibus Christi sapientia & di-
 vina mandata resident. Isti vero, utpote
 vasa iræ ad exitium præparata, expanso naso
 turpem sonum per nares edentes, & tubis,
 ut ita dicam, ac fistulis procul emittentes,
 sanctarum Christi virginum vestem discide-
 runt: quarum continentia sanctorum Ange-
 lorum similitudinem exprimebat. Easque
 nudas sicut natæ fuerant, per totam urbem
 traduxerunt, petulanter iis illudentes, pro-
 ut ipsis libitum erat. Erantque omnia pror-
 sus crudelia atque inaudita. Quod si quis
 ob hæc miseratione captus eos cohibere,
 ac verbis eos admonere voluisset, vulnera-
 tus abibat. Sed ô rem calamitosam! Mul-
 tæ virgines per vim stupratæ sunt. Multæ
 dum fustibus capita verberarentur, manse-
 runt exanimæ. Ac ne corpora quidem se-
 pulchræ mandari permittebantur. Plurima
 certe corpora, magno cum parentum do-
 lore, hætenus reperiri non possunt. Sed
 quid persequor parva ac levia, si cum ma-
 joribus comparentur? Quid his immoror,
 ac non potius ad ea quæ urgent, contendo?
 In quibus admirabimini, sat scio, clemen-
 tiam Domini, & nobiscum attoniti diu
 manebitis ac stupentes, quod universa non
 obruerit. Etenim quæ neque facta sunt
 neque audita in diebus patrum nostrorum,
 ut ait Scriptura, ea in ipso altari impij
 perpetrarunt. Nam velut in pulpito sce-
 næ petulantis, puerum qui virilem sexum
 ejuraverat & muliebrem affectabat, oculos
 stibio depictos atque inunctos habentem,
 sicut ipsorum simulacra habere solent, mu-
 liebri habitu in ipso sancto altari, ubi

VALESII ANNOTATIONES.

1 Λόγων οὐκ ἔμελλαν ἀσπλγναι] Codex Savilii scriptum habet ἀσπλγναι. Epiphanius tamen Scholasticus vulgatam lectio-
 nem tuetur.

2 Κατετριπμένα] Κατετριπμένοι codex Regius.]

3 ὡς ἀπὸ κρηνοῦ] Nescio quid sibi voluerit Sirmun-
 dus, hunc locum ita vertens, *Strepitum insolentem de na-
 ribus, velut de scatebra ut ita dicam, fundentes.* Nec me-
 lius Christophorus qui sic vertit, *velut ex aqua ductu,*
ut ita dicam, erumpentem. Pessime vero Epiphanius Scho-
 lasticus interpretatus est hoc modo, *Et ut ita dicam fœ-
 torem veluti de quodam cuniculo profundentes.* Magis pla-
 cet interpretatio Camerarii qui sic vertit; *obscænos per
 nares sonos, clarum & quasi, ut ita dicam, de aqua fistu-
 lis ejaculantes.* κρηνοὶ enim proprie sunt tubi seu salien-
 tes, ex quibus aqua in subjectum canalem effunditur.

4 Τύποι ἁγίων ἀγγέλων] Postrema vox deest in cunctis
 exemplaribus, tam MSS. quam impressis: primumque à
 Genevensibus Typographis addita est ex conjectura Chri-
 stophoroni: quam confirmat Epiphanius Scholasticus.
 Sirmundus tamen cum eam è Græco textu expunxisset,
 in versione sua retinuit.

5 Γυμνάς πᾶσαν τὴν πόλιν] Scribendum puto γυμνάς
 ἀπὸ τῶν πόλιν ἐβελάμενον.

6 Οὐδὲ τῇ ταφῇ παραδίδοται. Codex [Regius &] Sa-
 villii scriptum habet οὐδὲ τῇ ταφῇ παραδίδοται. Quomo-
 do etiam edidit Jacobus Sirmundus.

7 Τὴν ἄρρενα φύσιν ἐξαρταμένους] Cinædum intelligit.
 Sic enim Cinædos designare Græci solent. Certe Poly-
 bios lib. 4. pag. 273. Babyrtam quemdam Cinædum ita

describit: *ἀνθρωπος ἀσχηρὸς τῶν ἐξηρημένων τὸν ἀνδρα κατὰ
 πάντα τρόπον.* Sic enim legendus est locus ille, quem Ca-
 saubonus non intellexit.

8 Σταθὴ κατὰ τὸ γεγραμμένον] Hunc locum feliciter
 mihi videor restituisse hoc modo, *σταθὴ κατὰ τὸ γεγραμμένον
 τοῖς ὀφθαλμοῖς.* Proprium olim erat Cinædorum, oculos
 stibio delinire, quod Græci σταθεῖν dicunt uno verbo. Græ-
 ci enim σταθεῖν dicunt & στήμιν. Hesychius in Lexico, στα-
 θεῖν, χρῶμα μεταλλικὸν μίλαν. Ion in Omphale.

Καὶ τὴν μίλαν στήμιν ὁμοιοπαρονομαζέον.
 Quare hoc loco σταθὴ scribi potest, [ut legitur in editione
 Basilienfi. In Regio codice J. Pini hæc vox deest, nec
 habetur in versione Epiphani Scholastici. Potior tamen
 mihi videtur Basilienfis editionis scriptura. Alludit enim
 Petrus ad cap. 4. Jeremiæ, ubi propheta sic dicit, *ἐν
 ὄφθαλμοις τοῖς ὀφθαλμοῖς σου.* Nihil itaque mutandum
 est hoc loco, sed locus ita vertendus: *Oculos, ut ait scri-
 ptura, stibio inunctos habentem, & vultum fuco ruben-
 tem, sicut ipsorum simulacra &c.* Et prioribus quidem
 verbis alludit Petrus ad locum Jeremiæ, ut jam dixi.
 Posterioribus autem alludit ad cap. 13 Sapientiæ, ubi Sa-
 lomon ita dicit de simulacris Gentilium ligneis: *καὶ
 χροῖας μίλαν, καὶ φύκει ἐρυθρὰς χροῖας αὐτοῦ.* quæ vetus
 interpretes ita vertit, *perliniens rubrica &c.* Ego vero mini-
 um malle m vertere. Sic enim Latini vocabant, quod
 Græci μίλαν, teste Plinio lib. 35. ubi etiam testatur Ro-
 manos solitos esse miniare simulacra Deorum suorum.]

8 [Σταθὴ] Deest in codice Regio. ubi mox pro φέ-
 κει, φουκίω.]

S. E. C. adventum sancti Spiritus invocamus, saltare fecerunt volubili motu, hac & illac manus jactantem ac gesticulantem; ipsi immoderate ridentes, vocesque nefandas emittentes. Quinetiam istud ad lasciviam spectare arbitrati, & præterita decora potius esse quam impia existimantes, quendam ex suo numero notissimæ turpitudinis, qui una cum veste pudorem simul exuerat, nudum sicut natus erat, in Ecclesiæ folio collocantes, Concionatorem infamem adversus Christum salutarunt. Nam divinorum verborum loco, turpitudinem proferebat: pro gravibus verbis petulantiam; pro pietate impietatem; pro continentia scortationem, adulterium, masculam venerem, furtum, escam ac potum, vitæ hominum utilia esse docens. Quæ cum ita fierent, atque ego Ecclesia excessissem: quomodo enim non abissem, cum milites incursionem facerent, plebs pecuniis conductæ esset ad tumultuandum, nummi erogarentur, multitudo gentilium magnis pollicitationibus illecta adesset: successor noster mittitur, qui Episcopatum, velut secularem quendam Magistratum, pretio coëmerat, Lucius quidam, lupi prorsus improbitatem & actus studens æmulari: non in Orthodoxorum Episcoporum synodo; non suffragio legitimorum Clericorum, non postulatione plebis electus, sicut Ecclesiasticæ leges requirunt. Erant una cum illo: neque enim simplex ejus ingressus esse potuit: non Episcopi aliqui, non presbyteri ac diaconi; non populi multitudo. Non illum præcedebant monachi, hymnos à scripturis depromptos canentes, sed Euzoius, qui olim quidem cum diaconus esset Alexandriæ nostræ, in sancta & magna synodo Nicæna simul cum Ario depositus est: nunc vero Antiochenam Ecclesiam præfulatu suo devastat. Simul etiam Comes largitionum comitatensium, Magnus nomine, immensam militum multitudinem secum ducens: qui in omni impietate semper antesignans esse cognoscitur. Qui cum Juliani temporibus Ecclesiam Berytensium incendisset; quæ civitas est Phœnices non ignobilis; principatu felicitis memoriæ Joviani, eam propriis sumptibus instaurare coactus est: parumque absuit quin capite plecteretur, nisi multorum ambitu ac suffragio, Imperatoris clementiam meruisset. Hinc igitur considerare debet zelus vester, quem quidem hortor vos ut excitetis ad ea quæ gesta sunt vindicanda; quæ & quanta patrata sint scelera adversus Ecclesiam Dei, cum tantus in nos tyrannus supra memoratus infurrexisset. Nam continuo ille à vestra pietate & ab omnibus ubique Orthodoxis sæpe damnatus Lucius, in hanc

Lucius
qualis Episcopus.

Euzoius
Ep. Antioch.

Magnus,
comes largitionum.

Lucius.

ἀγίου θυσιασθείης, ἔθθα κάθιστον τῷ ἀγίῳ Πνεύματι
τοῦ ἐκτεταλόμεθα, θύκωκω τῇ σφοδρῇ, ὅθεν καὶ κεῖ-
σι τὰ χεῖρε σχηματίζομεν, ὀρχεῖσθαι παρεσκευ-
ασαν, πλατὺ μὲν γαλῶντες, ἀθέστους δ' ἐπαφι-
έντες Φανίς. οἱ ἢ πάλιν καὶ τῷτο πρὸς ἀταξίαν
ἡγησάμενοι, καὶ τὰ παρωχικόστα θύπρεπῃ μάλλον
ἢ τῷ ἀθεσμία λογιτάμενοι, ἐξ αὐτῶν ἕνα γινωσκώ-
τατοι οἱ αἰσχρότητι, ὁμοῦ τὴν ἐδῶκα καὶ τὴν αἰδῶ
γυμνωσάμενοι, ὡς ἡ φύσις ἔχει σχήματος, τὰ τῆς
ἐκκλησίας ἐπιβιδάσαντες θρόνῳ, δημηγέροι αἰσχρὲν
χρ' Χειροῦ πρὸς σπογορθεῖαν. ἀντὶ γὰρ θεῶν ῥημά-
των, αἰσχρότητα πρὸς βάλλετο, ἀντὶ σιμνῶν λόγων
ἀσελγείαν, ἀντ' ὁσεβείας ἀσεβείαν, ἀντ' ἐκρε-
τείας πορείαν, μωχίαν, δροσινωκίαν, κλοπὴν,
βροσὴν καὶ πόσιν τὰ βίῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰσπηγ-
έμενος εἶναι χρεῖσιμα. τῶν ἢ ὅπως ἐχόταν, κα-
μῶ τῆς ἐκκλησίας ὑπαταχωρήσαντος· πῶς γὰρ ἔχῃ
ὅπου σπατωτῶν ἐφοδοί, ὅπου δῆμος πρὸς ἀταξίαν
δερμαίνοντος, ὅπου φιλοπρίαν χρεῖσιμα, καὶ ἐθνικῶν
πλήθῃ μὲν μεγίστην ὑποχέσταιν, ἡμέτερος δὲ θεῶν
ἀπὸ πρὸς ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν, χρυσίῳ ἢ ἐπισκοπῇ ὡς
ἀξίωμα κοσμητῶν ὡσησάμενος, Λύκος τις, λύκου
ἢ ποιητῶν καὶ τὰς πράξεις ἔχειν ἐσπυδακῶς· ἔκ
ἐπισκόπων ὀρθοδόξων συνόδῳ, καὶ ψήφῳ κληρικῶν
ἀληθινῶν, ὅτι αὐτῶν λαῶν, ὡς οἱ τῆς ἐκκλησίας
ἀφ' ὧν ὁρθεῖν θεομοί. τὰ δὲ τοιούτῳ συνήσαν, ἀ-
πλῇ γὰρ εἰσὶν τῆς πόλεως ἐπιβάνῃ οὐκ ἡδύνατο,
ἔκ ἐπισκόπων πνέας, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ ἀφ' ὧν
καὶ λαῶν πλήθῃ. καὶ πρὸς τὴν τῶν μονάζοντες, ὅ-
ντες ἐκ γραφῶν ἀναμείλιτοι, ἀλλ' Εὐζώιος ἦν, ὁ
πρῶτον μὲν σὺν Ἀρείῳ καθαιρεθεῖς, ἀφ' ὧν ὡς τῆς
καθ' ἡμᾶς Ἀλεξανδρείας, οἱ τῇ χρ' Νίκαιαν ἀγία
καὶ μεγάλη συνόδῳ· ἀρπὶ ἢ πρὸς τῇ τῇ Ἀντο-
χείῳ λυμνωτόμος. καὶ ὁ τῶν κομματατιστῶν δὲ
λαρμητῶν κόμης, σπατωτῶν ἐπαγομένοσ ἀμφοῖν
πληθύν, ὁ οἱ πάσῃ ἀσεβείᾳ αἰ γινωσκόμενος Μά-
γνος τῷ οἷμα· ἐς οἱ τοῖς Ἰουλιανῷ χειροῖς, ἢ Βερ-
τίων ἐκκλησίαν ἐμπήσας, Φοινίκων δ' αὐτῇ πόλιν
ἐπιφανῆς, ἐπὶ τῇ τῆς μαχερείας μνήμης Ἰαβί-
ανῶν χρόνους, ἐξ οἰκείων ταύτῃ ἀνορθῶσαι κατηνά-
λχεται, ὀλίγῃ καὶ ἢ κεφαλὴν τμηθεῖς, εἰ μὴ Φιλαν-
θρωπίας ἐκ πολλῆς πεδιστομῆς ἔτυχε βασιλικῆς.
ἀναλογήσασθαι τοῖνυν ἐκ τέτῳ ἢ ὅμετερον ζῆλον
προσέχει, ὃν διεγερθῆναι πρὸς ἐκδικίαν τῶν νεο-
μῶν ὡς ἀκαλῶς, οἷα καὶ ἡλίκα τὰ πλημμελη-
θέντα χρ' τῆς τῇ Θεῷ ἐκκλησίας, τοιούτῳ τυράνῳ
ἢ προεξημένῳ καθ' ἡμῶν ἐπαναστάτος. ἀμα γὰρ ὁ
ὡς τῆς ὁμετέρας θεοσεβείας καὶ τῶν ἀπανταχῶς
ὀρθοδόξων ἐπισκόπων πολλάκις ἀπαγορευθεῖς Λύ-

VALESII ANNOTATIONES.

[1] ὡσησάμενος Codex Regius & Basiliensis editio ha-
bent ὡσησάμενος.]

[2] Κομματατιστῶν δὲ λαρμητῶν] Thesauri Principis qui
vulgo sacra largitiones dicebantur, Alii erant per singu-
las Dioeceses, quibus præerant Comites. Alii erant in
comitatu una cum ipso Principe, qui comitatenses largi-
tiones dicebantur. His præerat Comes largitionum co-
mitatensium. Erant autem omnes isti comites sub dispo-
sitione viri illustris Comitum sacrarum largitionum, ut

docet notitia utriusque Imperii. Hic Comes largitionum
comitatensium, Officiales sub se habebat qui Largitiona-
les Comitatus dicebantur. Quorum mentio fit in le-
ge 6. codice Th. de diversis Officiis. De largitionibus
comitatensibus & Officialibus Rationalis rerum privatarum
custodiri præcepimus &c. Sic enim scribendus est locus il-
le, qui vulgo corruptus est.

[3] Ἐπὶ τῇ ἐπὶ τῇ τῇ cod. Reg.]

κὺς, ὃ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθὲς ἀφαιρέσει ἐπ' ἐ-
 λόγους ταῖς προφάσεσιν ἐπέση πόλεως. ὃ γὰρ μόνον
 ὡς ὁ δύσφημος ἐφ' αὐτοῖς ἀφρον, λέγει· οὐκ ἐπὶ
 Θεὸς ἀληθινὸς ὁ Χεῖρς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτηδύ-
 1 μασι διεφάρη καὶ διεφθαρῇ, χαίρων ἐπὶ ταῖς βλα-
 σφημίαις, ταῖς καὶ τῷ ὁσίωνος πεμπομέναις παρὰ
 2 τῇ κτίσει λατρευόντων Θεοῦ καὶ κτίσαντα. πῶς
 ὅχι ὅπου παρὰ πλῆθος Ἑλλήνων ἔχων τὸ Φρόνημα
 3 προσφάτω τοῖς ὁ ἀλιτήριος σέβει Θεῷ. ἐπ'
 ὅφασιν γὰρ αὐτῷ τύγχεος τὴν ἐπαίνον ἐπιμποιῶν κα-
 4 λῶς ἡλθες ἐπίσκοπε ἵπὸν μὴ λέγων. ὁ σέρεαπὶς σε
 φιλῶν εἰσῆλθε, τὸ πάτριον εἶδωλον εἰσαγαγὼν ὁνο-
 μάζοντες. αὐτίκα γὰρ ῥοπῆς οὐδὲ μίαν παρελθόντος
 ὁ παρερημένος Μάγιστος, ὁ τῆς ἀσεβείας αὐτῷ κοι-
 νῶντος ἀδιδάκτος, καὶ δορυφόρος πικρὸς καὶ Ἐκείνου
 5 ἀμύτατος, συναισθάνων καὶ τὰ ὑπὸ τῷ αὐτοῦ Φρονί-
 δα ἐπακατέμνητο πλῆθος, πρεσβύτερος καὶ διακόνος
 καὶ ἀειμόν ἐπὶ ἀκατέμνητο συλλαβόμενος, ὡς πινὲς τὸ
 ὁδοιπορὸν ὡς ἐξέδωκεν ἔτος, ὡς ἀλόντας ἐπὶ μυ-
 20 σαράσιν καὶ νόμῳ Ῥωμαίων ἐχθρῶν, δημόσιον ὄντας
 κερταίους, κατηνάσχεζον, ὡς εἰδὼς τὴν ὡς
 ἔρετης Χειρὶν νόμους, καὶ πατρίαν Θεοῦ τῶν
 ἀποστόλων διὰ τῶν πατέρων ἀποδοθεῖται ἡμῖν ὡς δι-
 δόναι πίστιν, ἡδόμενοι ἐπὶ τῷ καὶ τῷ Φιλανθρωπώ-
 25 ζατοῦ Ἀγγελοῦ Οὐάλεα διὰ χυρὸν ὁμῶς πείδη-
 τε τίλανε, λέγων μεγάλη τῇ βοῇ, τῷ τῷ Ἀρει-
 αῶν Φρόνημα πείδητε. συγνώμην γὰρ ὑμῖν
 τὸ Θεῶν, καὶ ἀληθῆ σέβει Θεοῦ, ὡς αὐθαί-
 30 ρέτως, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκη τῷτο πρᾶξαι. τῇ μὲν
 γὰρ ἀνάγκη ἀπολογία ἀεὶ ἐπιτεταται· τῷ δὲ αὐθαί-
 35 ρέτῳ ἀκολουθεῖ κατηρέα. διὸ τοιούτους λογισμοὺς
 ὡς ὁφθαλμῶν πθήμενοι ἤκετε πρόθυμοι, μελλήσαντες
 ἀποδέμενοι πάντες, τῷ Ἀρείῳ ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς
 5 ματι, ὃ νῦν κηρύττει ὁνομασί· Λέγων λέγων· ὡς
 εἰδότες ὡς πεθαρχοῦντες, χρήματα καὶ πόρους καὶ
 6 γέρεα Θεοῦ βασιλείῳ ἔξετε· ἀπανανόμενοι δὲ,
 εἰρητῆς καὶ ἐρεβλώσαντες καὶ βασιλείῳ καὶ ματίῳ καὶ
 δαμασκειῶν πῦραι λήψατε. χρημάτων ὁμῶς καὶ
 κτημάτων περιθέραι· καὶ τῆς πατρίδος μετανα-
 40 σάντες, εἰς χαλεποὺς οἰκῆσαι τόπους καὶ ἀκατέμνη-
 7 σε. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ γυνῶν, ἀπάτη καὶ ἀπειλὴν
 κερταίους, μετανασθῆναι καὶ ὡς ὡς τὴν πάντας καὶ
 πρᾶτρεπετο καὶ κατηνάσχεζε γυνῶν. οἱ δὲ, πικρό-
 τερῳ βασιλεὺς πάσης τιμῆς εἰς ὡς ὡς ὡς ὡς ὡς

civitatem iusta de causa ipsi iofensam intro-
 ivit. Neque enim solum, sicut detestandus
 ille in psalmis, insipiens dicit: Non est vere
 Deus Christus: Sed etiam studiis atque in-
 stitutis & ipse corruptus est & alios corru-
 pit, gaudens blasphemis quæ adversus Chri-
 stum jactantur ab iis qui creaturam ado-
 rant potius quam Creatorem. Annon enim
 ita est, cum sceleratus ille affinia & pro-
 xima sentiens Gentilibus, recentem Deum
 colere audeat. Nam in conspectu ejus, has
 laudes acclamabant: Bene advenisti Episco-
 pe, qui Filium negas. Serapis te diligens
 huc adduxit: patrum simulacrum suum
 designantes. Statim namque, ne momento
 quidem temporis interjecto, supradictus
 Magnus impietatis ejus individuum comes,
 acerbis satelles & crudelissimus Satrapa,
 collecta multitudine eorum qui sub ipsius
 cura ductuque erant, presbyteros ac diaco-
 nos novemdecim numero comprehendit, ex
 quibus nonnulli octogesium annum ex-
 cesserant: & quasi in detestando quo-
 dam facinore & legibus Romanis con-
 trario deprehensi fuissent, constituto publi-
 co judicio, ipse Christianarum de virtute
 legum ignarus, avitam fidem, ab Aposto-
 lis continua serie per Patres nobis traditam,
 prodere eos coegit: clementissimo Augusto
 Valenti gratissimum id fore asseverans. Af-
 fentiat miser, clamabat, assentiat dogma-
 ti Arianorum. Quamvis enim vera sit re-
 ligio quam colitis, ignoscet tamen vobis
 Deus: quippe qui non vestra sponte, sed
 necessitate compulsi id feceritis. Nam ne-
 cessitati quidem excusatio semper relinqui-
 30 tur: liberam autem voluntatem sequitur ac-
 cusatio. Has igitur rationes præ oculis ve-
 stris habentes, omni cunctatione abjecta,
 alacres accedite ad subscribendum dogmati
 Ariano, quod nunc disertis verbis prædi-
 cat Lucius. Ac pro certo habete, vos, si
 quidem parueritis, pecunias & opes atque
 honores ab Imperatoribus consecuturos: si
 vero renuatis, carcerem, tormenta, quæstio-
 nes, flagra & cruciatus vos esse subituros;
 & pecuniis ac possessionibus cunctis spolia-
 40 tos, & patria extorres, in loca aspera atque
 incommoda deportandos. Ad hunc modum
 generosus ille vir, fraude atque illecebris
 minas suas temperans, hortabatur simul &
 cogebat cunctos, ut à pia sententia recede-
 rent. Verum illi pietatis prodicionem om-
 ni tormento acerbiorē esse ducentes, uti

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Χαίρων ἐπὶ ταῖς καὶ τοῦ ὁσίωνος πεμπομέναις βλασ-
 φημίαις Cod. Reg.]
 [2 Πῶς οὐχ] Πῶς γὰρ οὐχ, cod. Reg.]
 [3 Πῶς ὅχι ὅπου] Codex Regius, cujus variantes lectio-
 nes edidit Stephanus, scriptum hic habet πῶς γὰρ οὐχ. Quo-
 modo etiam edidit Jacobus Sirmundus, recte procul dubio.
 [4 Προσφάτω τοῖς ὁ ἀλιτήριος σέβει Θεῷ] Sirmundus ex eodem co-
 dice Regio edidit ὡς ὡς Θεῷ. Sed nihil opus erat hac
 emendatione, cum utrumque dici possit. Recentem vero
 Deum Petrus hic appellat Christum, juxta sensum Aria-
 norum, qui eum Creaturam esse dicebant, non autem
 ab æterno Deum fuisse. Vide quæ sequuntur paulo post
 in Confessione Presbyterorum Ecclesiæ Catholicæ: ubi
 leguntur hæc verba, ἡμῶς ὅτι νῦν, ὅτι ὡς ὡς ὡς ὡς
 Tom. III.

τις Θεὸν ὅχι. Sic enim legendum est ex codice Savillii &
 ex editione Basilienfi. [Augustinus in Psalmum 80, de
 Ario ita scribit: Nescio quis alius in vanitatem accipiens
 nomen Domini Dei sui, fecit sibi Christum creaturam, Chri-
 stum imparem & inaequalem generanti, Filium Dei dicens,
 & Filium Dei negans. Et paulo post: Tu autem aliud
 nescio quid cogitasti: in corde tuo Deum recentem posuisti.
 Hilarius in Epistola contra Auxantium: Isti nunc Christum
 novum &c.]
 [4 Σέραις] Σέραις cod. Reg.]
 [5 Λύων λέγων] Hæc verba Valesius inverso ordine
 legenda notavit, λέγων Λύων.]
 [6 Βασιλείῳ] Βασιλείῳ cod. Reg.]
 [7 Ἀπάτη] Ἀπάτη Basilienfis editio.
 Z. ἡγεσάμενοι,

SAC. revera est, his illi verbis coacti responderunt, fraudem ejus pariter ac minas suas virtute animique magnitudine calcantes. Desine tandem, desine, his verbis nos terrere. Cessa inanes proferre sermones. Nos enim

nec noviciū, nec recentem colimus Deum: licet instar maris fluctuum inaniter spumes, & tanquam vehemens ventus cum fragore irruas, recte ac pie doctrinæ ad extremum usque spiritum adhæfuri sumus: non potentia, non sapientia expertem, non sine veritate unquam fuisse sentientes Deum: non eum aliquando fuisse Patrem, aliquando autem non fuisse; juxta impium istum Ariannum, Filium temporalem esse credendo. Nam si Filius creatura est, ut aiunt Ariomani, nec consubstantialis Patri; ad nihilum redigetur etiam Pater, cum secundum ipsos Filio non existente, Pater aliquando non fuerit. Si vero semper est Pater, existente scilicet ex ipso vero foetu, & non per defluxum; Deus enim passionis expertus est; qui fieri potest, ut non amens sit ac vecors qui de Filio dicit, Fuit tempus cum non esset, cui cuncta accepto ferre debent quod existunt? Hac de causa patres nostri qui ex toto terrarum orbe Nicæam convenere, à quibus excidentibus isti, merito spurii facti sunt, cum perversam Arii opinionem, quam nunc junior iste defendit, anathemate damnassent, non alterius quam Patrem substantiæ Filium esse dixerunt, sicuti nunc cogis nos dicere, sed ex una eademque substantia. Quod pio sensu recte intelligentes, ex multis divinis vocibus in unum collectis, consubstantialem esse confessi sunt. Hæc & hujusmodi alia cum dixissent, eos multis diebus Comes in carcere detinuit, ratus eo se facto à pia sententia illos abducturum. Verum illi, velut in stadio fortissimi athletæ, abjecta omni formidine, rebus à majoribus ex divina mente fortiter gestis se ipsos communientes, excelsiore animo pro pietatis defensione stabant, cruciatus gymnasium virtutis esse ducentes. Cum igitur ad hunc modum decertarent, & spectaculum, sicut ait beatus Paulus, facti essent Angelis & hominibus, accurrit tota civitas visura athletas Christi; qui flagra judicis ipsos torquentis tolerantia sua superabant, & tropæa adversus impietatem per patientiam erigebant, & de Arianis palam triumphabant. Quos hostis ille acerbissimus minis ac fraudibus subactos, impiæ in Christum factioni dediturum se putabat. Fatigatus igitur in infligendis quæ subinde excogitabat tormentis, cum universus populus crebro ingemisceret ac lugeret; crudelis iste & ab omni sensu

ήγησάμενοι, ἔχει γὰρ ἔγωγε, τοιοῦτον ὡς αὐτὸν ἀναλαζόμενοι ἀπήντησαν ῥήμασιν, ἀρετῇ καὶ γενναίῳ φρονήματι ὁμῶς τὴν ἀπάτην καὶ τὰς ἀπὸ πλάτης ἐπιτάξεις· πέπαυστο λοιπὸν, πέπαυστο τοῦτοις ἡμᾶς ἐκφοδῶν τοῖς ῥήμασιν ἐπεὶ εἰκάδι προφέρειν ῥήματα. ἡμεῖς γὰρ ὅτε νῆλυν, ὅτε πρόσφατον σέβοντες Θεόν, καὶ ἐπαφείλῃς κυμαίνων εἰκῇ, καὶ προσήσσης ὡς βίαιος ἀνεμος, τοῖς θισέειας ἀχρηθανάτῃ ἐμπολιτευόμεθα δόξασιν· ἐκ ἀδύνατον, ἐκ ἀσποφον, ἢ ἡμεῖς ἀληθείας πῶποτε φρονήσαντες Θεόν ἢ ποτὲ μὴ ὄντα Πατέρα, ποτὲ δὲ μὴ ὄντα, καὶ τὸ διὰ τὴν τῶν Ἀρειανῶν, χρονικὸν ἢ ὡς σκαίρον δόξαζοντες τὸ Ἰόν. εἰ γὰρ κτίσμα καὶ τοὺς Ἀρειομανίτας ὁ Ἰός, ἔχ' ὑπάρχον Πατέρα ὁμοῦσιος, εἰς τὸ μὴ εἶναι συστήσει· καὶ ὁ Πατὴρ, ἔχ' ὑπερῶτος Ἰός, ἔκ ὧν ποτὲ καὶ αὐτοὺς Πατὴρ. εἰ γὰρ αἱ Πατὴρ ἐστίν, ὑπερῶτος δηλοῦσι τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀληθινὸς καὶ οὐ καὶ ἀπόρροιαν γενήματος· ἀπαθὴς γὰρ ὁ Θεός· πῶς ἐκ ἀφρον καὶ μανιῶδης, ὁ ἦν ὅτε ἐκ τῆς φρονῆς τὸ Ἰόν, δι' ἣν τὰ πάντα εἰς τὸ εἶναι καὶ ἄλλοι συνέστη; οἱ γὰρ ἡμέτεροι καὶ πασάν τὴν οἰκουμένην πατέρες, ὧν ἐκπεσόντες ἔτι εἰκότως ἀπάτορες γεγονόσιν, ὡς Νικαῖα συνελθόντες, ἀναθεματίζοντες τὸν Ἀρειὸν κακοδοξίαν, ἧς ὁ νεώτερος ἔτος νῦν προΐστα, ἔχ' ἐπιδόξασιν, ὅτι καὶ αἱ εἰπὼν κατανάσταίς, τὸ Ἰόν εἰρήνασι τῷ Πάτρει, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς ἑσίας. ὁ καλῶς μετ' ἑσέως διανοίας νοήσαντες, ἐκ πολλῆς τῆς θείας ῥημάτων συλλογῆς, ὁμοῦσιον ὁμολόγησαν. τὰ δὲ τοιαῦτα καὶ τὰ τοῦτοις ὡς ἀπλήσια λέγοντας, καθεύδειν ἡμερῶν πολλῶν, οἰόμενος τὸν θισέειος μελαγχρόνι γνώμης. οἱ δὲ μάλλον, ὥσπερ ὁ σαρδῶν τὸ ἀθλητῶν οἱ γενναῖοι, δειλῶν πᾶσαν ἀποσέειαντες, ἐπαλείφοντες ἑαυτοὺς τοῖς τῶν πατέρων ἀφ' ἑσέως λογισμῶν ἀνδραγαθήμασι, γενναῖότερον εἶχον παρὰ τὸν θισέειαν τὸ φρόνημα, γυμνάσιον ζεῖν τὰς φρένας ἡγεύμενοι. οὕτω τοῖνυν ἀγωνιζόμενοι, καὶ θέατρον ὡς ὁ μακάριος Παῦλος γεγράφ' ἡγεμόνων καὶ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, ἐπέτρεχεν ἡ πόλις ἅπασα, ἀθληταὶ θεασαμένη Χριστοῦ, καρτερίᾳ τῷ βασιλεύοντι διχαστοῦ νικῶντας τὰς μάστιγας, καὶ τρόπαια δι' ὑπομονῆς καὶ ἀσεβείας ἐπαύροντας, καὶ θειάμβους κατὰ Ἀρειανῶν ἐπιδεικνυμένους. ὅς ὑποτάσσας ὁ πικρὸς ἔστος πολέμιος· δι' ἀπειλῶν καὶ ἀπάτης, τοῖς εἰς Χριστὸν ἀσεβῶσιν ἐκδώσθαι εἰόμενος. Σποχαιήσας τοιγαρὶν ταῖς τῆς βασιάνων δι' ἐπινόας χαλεπῆς ὡς οὐλοῦν, ἀπάντων τῶν λαῶν ὁδουρομένην ποικίλως ἀφ' ὧν πολλὰ τὰ θρήνα, ὁ πικρὸς καὶ πάσης

1 Cor. 4.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀπάτης] Hunc locum feliciter mihi videor vertisse. Nam cum reliqui interpretes, Epiphanius scilicet, Christophorus ac Sirmundus *patre carentes* interpretati sint, Ego Græcam vocem uno Latino vocabulo expressi, *Spurios* vertens. Atque ita etiam ante nos vertit Joachimus Camerarius hoc modo: *Nostri igitur totius orbis Patres, à quibus alienati isti Spurii sunt.* Certe Plutarchus in questionibus Romanis diserte testatur, τὸν ἀπάτητος à Romanis vulgo appellari Spurios vel Spurii filios.

2 Ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας] In MS. codice Henrici Savillii [& in Regio J. Pini] & in editione Basilienfi legitur ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας, quemadmodum legisse videtur Epiphanius Scholasticus. Nos tamen nihil mutare volumus, propterea quod utrobique idem sensus est.

3 Ἀδελφῆς θιασμονίης] In editione Basilienfi scriptum inveni θιασμονίης non male. Mallem tamen scribere θιασμονίης vel θιασμονίης ut legit Epiphanius.

4 Δι' ἀπειλῶν καὶ ἀπάτης] In variis lectionibus quas ex altero codice Regio collegit Stephanus, legitur δι' ἀπειλῶν καὶ ἀπάτης. Quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus. Paulo post ubi legitur τῇ ὡς φανὴ δύναμει τῶν ἀρειομανῶν, Sirmundus ex eodem codice regio edidit τῇ ὡς φανὴ ἀρετῇ. quod minus probo.

Σπιδίαν

ἄποδ' ἄν Φιλανθρωπίας, τὰ σωθήη πάλιν πρὸς
 ἁλῆϊαν συναθροίσας πλήθη, ἐπὶ κείνῃ αὐτῆς, μάλ-
 λον δὲ ἔωλον χαλάρῃσιν χαλῆ, πρὸς τῷ δὲ θαλάσ-
 σης λιμῶνι, πολυωνήτων συνήθως χαλ' αὐτῶν ἐπα-
 φιεμένων τ' βῶν πρὸς τ' εἰδωλολατρῶν καὶ τ' Ἰου-
 δαίων. καὶ μὴ θελησάντων εἶσαι τῇ θεωφανεί δυσ-
 σιθείᾳ τ' Ἀρειομαυτῶν, ἀποφάνει, τ' λαῶν πρὸς
 τ' διχαστικῇ πάντων ὀδυρομένην, τ' Ἀλεξανδρείας
 μεταναστάντας τ' Ἡλιόπολιν τ' Φοινίκης οἰκῆσαι, ἔνθα
 τ' εὐοικούντων ἐδίδε καὶ ἀκούσαι τὸ τῷ Χριστῷ ἀν-
 1 ἔχεται ὄνομα· εἰδωλικοί γὰρ οἱ πάντες. παραυτὰ δὲ
 σκάφους ἐπιβήσαντες θεωφανῆσαι, αὐτοὺς ἐξηκὼς ἐπὶ τ'
 λιμῶνι, πλησίον γὰρ ἐν δημοσίῳ λυτρώ τ' χαλάρ-
 κεισιν χαλ' αὐτῶν ὄρεσι, γυμνὸν ὀπιδεικνύμενος τὸ
 ξίφος, νομίσας ἐν τῇ φοβῇ τὸς τῇ διτόμῃ 15
 μαχαίρᾳ τὸς πολεμῆς δαίμονας πολλάκις χαλάρ-
 τῶσαι, ἔπειθ' ἐν ἀποπλεῖν αὐτὸς κελεύει, καὶ
 ἐμβαλλομένων ὀπιδείδει, καὶ πρὸς μὲν πὶ τὸ σύν-
 λον τ' ἐξορίσας ἔχοντας· καὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ ἄπιστον,
 τῆς θαλάσσης ἐπαφρίζουσι καὶ θυχεῶς οἶμαι διὰ 20
 τῷτο Φερύσης, καὶ μὴ βυλομένης, ἢ ἔπος εἶπω, δι'
 ὑποδοχῆς τ' ἀνδρῶν, ἀδίκῃ κοινωνίᾳ κελεύσματος.
 ἐνέφανε γὰρ καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τ' κέραντος τ' Βάρ-
 βαρον προαύρουν. ἐπὶ γὰρ ἀληθῶς εἰπεῖν, ἐξέστη ὁ ὕ-
 εανὸς ἐπὶ τῷτο. ἐξέστη γὰρ ἡ πόλις ἅπασα, καὶ 25
 μέλει τ' νῦν θρηνη. καὶ οἱ μὲν ἀλλεπαλλήλῳ τῇ χεῖρ
 κτύπον ἐκ τῶν μακρῶν ἀπέπεμπον· οἱ δὲ τὰς
 χεῖρας ὁμοῦ καὶ τὸς ὀφθαλμοὺς εἰς ἕαντον ἀνέτενον,
 τ' βίαν ἀφ' αὐτῶν μαρτυροῦντες, μονοῦχ' ἰδόντες· ἄνε-
 ἔσαν καὶ εὐαγγέλιον ἡ γῆ, ὅτι πρὸς τὸν μακάριον 30
 μῦθον. καὶ ὅλως οἰμωγῆς τὸ πᾶν ἐπεπλήρωτο· καὶ
 μέλη, καὶ θρήνοι ἦν ἐν πάσῃ τῇ πόλει χορδαί, καὶ
 ποταμοὶ ἐκ δακρύων χεῖδον χαλάρῃσιν πλημμύρα
 τ' θαλάσσιαι, τοῖς ἅπασιν ἄφρον προσγένετο. ὅτε
 τοῖνυν ὁ προειρημένος ἐπὶ τ' λιμῶνι παρῶν, τοῖς ἐρέ- 35
 ταις ὑψοῦν τὰ ἰστὰ προσέειπε, τότε σύμμικτος οἰ-
 μωγῇ παρθένων καὶ γυναικῶν, πρεσβυτέρων καὶ νέων, καὶ
 θρηνοὶ προσπεπλεγμένοι δακρυῶν ὀξέσιν, αἱ τ' ἀπ-
 ἄντων βοαί, τ' ἐπαφρίζουσι θαλάσσης τ' προσρησ-
 2 σόμενοι· τῶν τοῖς κύμασι κτύπον ἐκάλυπτον. ἀλλ' 40
 ἔτω τ' προειρημένων ἀποπλέοντων εἰς Ἡλιόπολιν,
 ἔνθα δεισιδαιμονίων πᾶς, ἔνθα τ' ἀφ' ὧν τὰ πρὸς
 ἡδονὴν ὀπιδεικνύμεθα, ἔνθα θρηνοὶ ἐφέστα φοβερά·
 ὅρη γὰρ ἦν κύκλῳ πανταχόθεν ἕαντων προσπελά-
 ζοντα, οἱ πάντες λοιπὸν ἐν μέσῃ τῇ πόλει, κοινῇ 45
 καὶ ἕκαστος ἰδίᾳ ὀλοφυρόμενοι, καὶ τῶν ἐπιπέμ-
 ποντες ῥήματα, καὶ δὲ δακρύων ἐπετρέποντο, κελεύ-
 σαι τ' τ' πόλεως ἐπάρχει Παλλαδίᾳ, δεισιδαιμο-
 νεῖται καὶ αὐτὴ τυχεράντος. πολλοὶ γὰρ τ' κλαι-

humanitatis alienus, convocatis iterum tur-
 bis incompotis & ad tumultuandum affue-
 tis, eos ad iudicium, seu potius ad para-
 tam condemnationem vocat juxta urbis por-
 tum, Gentilibus ac Judæis multas adver-
 sus eos acclamationes magna mercede con-
 ductas ex more jactantibus. Cumque ipsi
 manifestæ Arianorum impietati cedere no-
 luissent, universo populo ante prætorium
 lamentante, sententiam in eos profert, ut
 Alexandria excedentes, in urbem Phœnices
 Heliopolim migrent: in qua ne audire qui-
 dem nomen Christi ullus incolarum susti-
 net. Sunt enim omnes simulacrorum culto-
 res. Mox cum illos navigium conscendere
 jussisset, ipse in portu stans; prope enim
 in publico lavacro sententiam contra eos
 tulerat; strictum gladium ostentabat, ratus
 hoc facto se territurum eos qui ancipiti
 gladio infestis dæmones sæpius vulnerave-
 rant. Sic igitur solvere eos jubet, nullo
 commeatu instructos, nihil prorsus habentes
 solatii ad exilium perferendum: quod-
 que mirandum & incredibile est, spumante
 mari, ac per hoc, ut arbitror, indignante, nec
 sustinente, ut ita dicam, ut per horum vi-
 rorum susceptionem iniusti præcepti socius
 ac particeps fieret. Demonstrabat enim Bar-
 barum iudicis propositum iis quoque qui
 illud ignorabant. Vere igitur dici potest:
 Obstupuit cælum ob hoc facinus. Inge-
 muit enim universa civitas, & in hodie-
 num usque diem luget. Et alii quidem
 pectus identidem manibus percutientes, in-
 gentem sonitum edebant. Alii manus simul
 atque oculos in cælum tollebant, vim con-
 testantes, tantum non ista dicentes: Audi
 cælum, auribus percipe terra, quam iniqua
 sint quæ fiunt. Denique ejulatu plena erant
 omnia: nœniæ ac lamentationes tota urbe
 resonabant. Et fluvijs quidam lacrymarum;
 mare ipsum inundatione sua obtegens, cun-
 ctis repente effluxit. Itaque cum supra
 memoratus in litore stans, remigibus præ-
 ciperet, ut vela panderent: Tunc promi-
 scuis ululatus virginum ac mulierum, se-
 num ac juvenum, & lamenta acerbis lacry-
 mis permixta; clamoresque omnium simul
 juncti, fremitum ventorum qui turbati ma-
 ris fluctibus allidebantur, longe superabant.
 Dum supradicti hoc modo navigarent He-
 liopolim, qua in urbe omnes sunt idolorum
 cultores: ubi studia atque instituta diaboli
 vigent ad voluptatem tendentia: ubi fera-
 rum horrenda domicilia: montibus enim un-
 dique cingitur cælo ipsi contigujs: omnes
 posthæc in media urbe publice, & privatim
 singuli gementes & verba lugubria funden-
 tes, ne flere quidem permisi sunt, vetante
 id Palladio Præfecto urbis Alexandriæ, qui
 & ipse dæmonum cultui erat addictissimus.

Sæc.
IV.Heliopolis
tota idolo-
latrica.Heliopolis
urbis sta-
tus.

Palladii.

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Δὲ deest in cod. Reg.]
 2 Σωθῆν τοῖς κύμασι] Primam vocem Sirmundus in edi-
 tione sua delēvit ut superfluum. Extat tamen in omni-
 bus nostris codicibus. Ego levi mutatione locum ita
 restituendum puto: αὐτῶν ἀπάντων βοαί, τῆς ἐπαφρίζου-
 σης θαλάσσης τ' προσρησόμενοι ὄραν τοῖς κύμασι κτύπον ἐκάλυπτον.
 posset etiam scribi τῶν θεωρησόμενων αἰώνων. sic enim
 supra locutus est Petrus de Migno comite largitionum,
 καὶ θεωρησάσης αἰς αἰῶνα βίαις. Ceterum in codice Savi-

lii & in editione Basilienſi scribitur τῶ κύμασι. [In
 Regio codice J. Pini ita scriptum inveni: τῆς ἐπαφρίζου-
 σης θαλάσσης, τὸν θεωρησόμενον χερὸν τῶ κύμασι κτύπον
 ἐκάλυπτον. unde quis suspicari possit legendum esse τῆς
 ἐπ.—θαλάσσης, & τ' θεωρησόμενον χερὸν τῶ κύμασι ἐπ. c.
 ut χερὸν sumatur pro ventis quos Latini Cores vocant, de
 quibus Plinius in libro 2do. Id est, cunctorum clamores
 spumantis maris & ventorum fluctibus illis foris strepitum
 superabant.

S.E.C. Multi enim ex flentibus rapti; ac prius custodiam mancipati, deinde verberati, lacerati, torti, ad Phenensia & Proconnessia metalla damnati sunt, viri, qui pro Ecclesiae defensione divino zelo incensi pugnabant. Plerique enim erant monachi, accuratioris ac districtioris vitae studio solitudinem incolentes, tres ac viginti numero. Cum quibus paulo post diaconus quoque, qui à carissimo nostro Damaso Episcopo urbis Romae consolatorias simul & communicatorias literas attulerat, manibus post tergum revinctis, publice à carnificibus ductus est, non secus ac insignis quispiam maleficus. Qui cum homicidarum tormentis & adhuc acerbioribus cruciatus fuisset, lapidibus ac plumbatis cervice diu verberata, navigium in mari conscendit sicut ceteri, divinæ crucis signo frontem suam consignans, omnique cura & solatio destitutus, ad æris metalla datus est quæ sunt in Phenice. Porro dum iudex tenera puerorum corpora adhuc torqueret, quidam juxta ipsa cadavera remanserunt, ne exequiarum quidem honore iis perfoluto; cum parentes, fratres & cognati, tota denique, ut ita dicam, civitas unum hoc extremum solatium sibi concedi flagitassent. Sed ò summam judicantis, seu potius damnantis, immanitatem! Qui pro pietate certaverant, cum homicidis non sunt iudicati, insepultis corporibus jacentes. Qui strenue depugnaverant, feris ac volucris laniandi obiciebantur. Qui cæcorum patribus compati propter conscientiam voluerant, perinde ac si grave facinus admisissent, capite truncabantur. Quæ lex Romana, quæ Barbarorum sententia, in eos unquam animadvertit qui parentibus condoluissent? Quis unquam ex veteribus, tam iniquum facinus perpetravit? Jussit quondam Pharo ut Hebræorum masculi necarentur. Sed invidia ac metus hoc mandatum ei suggererat. Quanto ea quæ tunc gesta fuerunt, humaniora sunt iis quæ nunc cernimus? Quanto magis optabilia, si optio detur injuria? Quanto potiora, si conferatur iniquitas, tamen vitia à se invicem sejungi non possint. Incredibilia sunt quæ dicuntur, immania & gravia; crudelia & barbara, immitia atque acerbata. His tamen oblectabantur atque exultabant Arianæ dementiæ sectatores. Cumque universa civitas lamentare-

όντων ἀρπαζόμενοι καὶ φυλακίζόμενοι πρὸ τῶν
ρον, εἴτα αἰκίζόμενοι, ἑξαιόμενοι, βασανίζόμε-
νοι, τοῖς Φενησίοις καὶ Προικονησίοις παρεδίδοντο
μετάλλοις, ἄνθρωποι τῆς ἐκκλησίας δι' ἐνθεοῦ ζή-
λον ὑπέρμαχοι. οἱ πλείους γὰρ ἦσαν μονάζοντες,
ἐρημον οἰκουῦντες δι' ἀσκήσιν μεθ' ὧν εἴκοσι καὶ τριῶν
τυγχάνοντων, μικρὸν ὑπερὸν ὁ διάκονος ὁ παρὰ τῷ
ἀγαπητῷ ἡμῶν Δαμάσῳ ὁ ῥώμης ἐπισκόπος,
κομίσας ὁμῶς παρακλητικὰ καὶ κοινωνικὰ γράμματα,
ὁπίσω τῷ χεῖρι δεθείς, ὑπὸ δημίων δημοσίᾳ ἡγίω,
ὥσπερ τις τῶν χακέρων θεοδότης. ὅς φονέων βα-
σάνοις ἐπέκεινα κοινωνήσας, λίθοις καὶ μολιβδίσιοι καὶ
αὐτῶν τῶν αὐχένων ἐπὶ πολὺ μασιζόμενος ἐπέσκεινε
σκάφῃς ἐπὶ θαλάσσης ὡς ἀπλησίου τοῖς ἄλλοις,
ὁ θεὸς σαυρῶν ἐπὶ μετώπῳ τὸ σημεῖον χακῆς ἰ-
σας, καὶ τημελείας, καὶ θραπέας τυχῶν, τοῖς χε-
φένῃς παρεδίδθη μετάλλοις ἐπὶ δὲ ταῦτα χαλκοῦ.
ἐπὶ γὰρ βασανίζοντος ὁ δικαστὴς ἀπαλὰ παιδαί-
ων σώματα, ἵπνες μὲν παραυτὰ μεμενέχασιν, ἐδ-
όσις κοινωνήσαντες γυνέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν,
καὶ πάσης ὥς ἔπος εἰπεῖν, ὁ πόλεως, μίαν αὐτοῖς αἰ-
τήτων δοθῆναι τὴν ὑστάτην ταύτην παράκλησιν. ἀλλ'
ὡ πολλῆς ἀπανθρωπίας ὁ δικάζοντος, μάλλον ἢ ὅ
κατακρίνοντος. οἱ δὲ θισέβαιαν ἀθλήσαντες, φονεῦσι
καὶ συνεκρίνοντο, ἄσφοι μένοντες τὰ σώματα. οἱ
καλῶς ἀγωνίζόμενοι, θηρίοις καὶ πῆνῃς πρὸς βορρᾶς
ἐρρίπτοντο. οἱ συμπήσαντες βεβυλθμένοι πατράσι
διὰ τὴν συνείδησιν, τὴν κεφαλὴν ὡς παρόνομα δα-
σαντες ἀπέκρινοντο. ποῖος νόμος Ῥωμαίων, ποῖα ἡ
γνώμη Βαρβάρων τὴν πατράσι συμπαθοῦντας ἡ-
μίνατο; πῦ τίς τῶν παλαιῶν ποτὲ ἔδρασε τοιοῦτον
πὶ παρόνομον; ἐκέλευσε ποτὲ Φαραὼ ἀναιρεῖσθαι
τὴν Ἑβραίων τὰ ἄρρενα. ἀλλὰ φθόνος καὶ δόξος ὑπέ-
βαλε τῷ τὸ πρῶτα. πόσω τὰ τότε τῷ νῦν
φιλανθρωπότερος; πόσω ποθενὰ πρὸς αἵρεσιν ἀδι-
κήματος; πόσω βελτίονα πρὸς σύλκῃσιν ἀνο-
μήματος, καὶ ἀλλήλων αἰ κακίᾳ μὴ χρεΐζονται.
ἅπαντα τὰ λεγόμενα, ἀπάνθρωπα καὶ δεινὰ, ὡμὰ
καὶ βαρβάρᾳ, ἀνηλεῆ καὶ πικρὰ. ἀλλ' ὅς τοῦτοις
ἐγαυρίων οἱ τῆς Ἀρείας ματίας ὑπήκοοι χρεῖοντες.
ὁ δὲ πόλεως πάσης ὀλοφυρομένης ἐκ τῆς οἰκίας

Sermones
martyrum
pagan.

Exod. 1.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἑξαιόμενοι] Basilienfis editio [& cod. Reg. J. Pini] habent ἑξαιόμενοι. Et paulo post ubi legitur ὡς ἀπλησίου scriptum habet ὡς ἀπλησίου, ut & codex Savillii. Utrumque tamen dici potest, ut testatur Author Etymologici.

2 Παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν Δαμάσου] Mortuo Athanasio, cum Petrus in ejus locum successisset, statim literas synodicas, seu communicatorias scripsit ad Damasum Romanæ urbis Episcopum, quibus & ordinationem suam ei significabat ex more, & persecutiones Arianorum ac Gentilium quibus vexabatur narrabat. His literis respondens Damasus, literas communicatorias simul & consolatorias misit ad Petrum per quemdam Diaconum urbis Romæ, ut testatur Petrus in hac Epistola. Ex quo apparet, inter ordinationem Petri ac fugam, satis longum temporis spatium intercessisse. Nec probabilis videtur Baronii sententia, qui ordinationem ac fugam Petri in eundem annum contulit, Christi scilicet 372. Quanquam Socrates mortem Athanasii ac Petri ordinationem annocitius refert.

3 ὅς φονέων βασάνοις ἐπέκεινα κοινωνήσας] Interpretes hæc verba sic construunt, ut φονέων referatur ad ἐπέκεινα. Nam

Camerarius ita vertit. Qui magis quam ullus homicida tortus. Nec aliter Christophorus & Sirmundus. Verum si ita construxeris, quomodo ferri poterit hæc locutio, κοινωνήσας βασάνοις? Quare magis placet versio Epiphani, qui sic transtulit, Et homicidarum verberibus coanguandus. Vox igitur ἐπέκεινα transponenda est hoc modo, φονέων βασάνοις κοινωνήσας, ἐπέκεινα λίθῳ ὥς.

4 Τοῖς κατὰ Φένῃς μετάλλοις] In altero codice Regio, cujus variantes lectiones edidit Stephanus, scriptum est κατὰ Φένῃς una voce, quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus. Malim tamen legere κατὰ Φένῃς. De his Metallis Eusebius in libro de locis Hebraicis ita scribit. Φένῃς ἢ κατὰ Φένῃς Ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ἱερῷ ἢ καὶ πόλιν Ἐδύμ. αὕτη ἐστὶν Φενών, ἣν καὶ μέγαλα τοῦ χαλκοῦ, μεταξὺ κοιμῆται πύργος πόλεως καὶ Ζορῶν.

5 Τοῖς μὲν παρ' αὐτῶν μεμνημένοις] Interpretes vocem πνις interpretati sunt de pueris qui mortui, remanserunt sepulture expertes. Malim tamen de Officialibus præfidis intelligere, qui custodes apposti erant cadaveribus mortuorum, ne quis ea sepulture mandaret.

ὅς ἢ ἐκ τῆς πενήτης, ὡς ἐν τῇ Ἐξόδῳ γέγραπται·
 οὐκ ἠρέμισαν πάλιν, οἱ δ' ἔξιν ἀκόρετον πρὸς παρα-
 νομίαν ἀσκήσαντες. ἐπὶ γὰρ τὰ χεῖρα τ' ἐπαίρε-
 σιν γυμνάζοντες, μέχρι τ' ἐπαρχίας ὁπισκόπων
 τ' ἰδίων τ' κακίας ἰὼν ἐπεκτείνοντες, δορυφόροι πρὸς
 ἀδικίας τῶν τῶν λαρηγόνων χράμνοι κόμησι τῶν
 προειρημένων Μάγων, τὴν μὲν, βυθυτηρίῳ παρ-
 ἔδουσαν, τὴν δ' ἄλλαν, ὅν ἡκούοντο τρόποι ἐν-
 δρευσι, πανταχόθεν ὡς ἀσέβειαν τὴν πάντας
 θηρεύσαι βυθόμενοι, ἐδὲν ἀφέντες ἀτόλμητοι. ἀλλὰ
 γὰρ καὶ πάντα διερχόμενοι καὶ τ' ἰδίων τῆς αἰρέ-
 σεως πατέρας διάβολον, ζητοῦσι τίνα καταπίωσι.
 1 καὶ ὅλην τοίνυν ἑκαστὴν πάντων ἀπορμήνου, ἐνδε-
 χα τ' ἀπὸ τ' Αἰγύπτου τ' ἑξῆς ἐπισκόπων, ἀν-
 δρας ἐκ παιδὶς μέχρι γήρας τ' ἔρημον ἀσκήσεως
 2 χάριν οἰκίσαντας, καὶ λόγῳ καὶ πράξει τὰς ἡδονὰς
 ὑποτάσσοντας, καὶ τ' ὁσέων πίσιν ἀνέπαιχόντων κα-
 3 ρύπτοντας, καὶ τὰ τ' ὁσέων γαληνότητος δόγμα-
 τα, καὶ νίκην πολλάκις καὶ δαμόνων ἐπάραντας,
 δεξιῇ δουλοῦντας τ' ἀντίπαλον, καὶ τὴν Ἀρειανὴν
 20 ὁσώτατ' ὁ λόγος ἐπιτείνοντας αἵρεσιν, ὅργανον ὁ-
 μότητος τὸν προειρημένον ἔχοντες, ὡς οὐκ ἐπὶ πε-
 ποιήσαν, ἐν οἰκισμῇ παρὰ τῶν κυριοκλήων Ἰου-
 δαίων πόλιν, τὸνομα Διοκασαρεία. καὶ ὅμως ὡς ὁ
 αἰὶς, ἐπὶ θανάτῳ τ' ἀδελφῶν ἐκ ἐμπειπλάμενοι,
 25 ἀπανταχοῦ γῆς ἐτόλμησαν οἱ παρὰφρονες καὶ ἀβέλ-
 τεροι τῆς οἰκίας ὁμότητος καὶ λαλεῖν μνημόσυνα,
 ἐκ κακῶν ἔχον τὸ γνῶρισμα βυθόμενοι. ἰδοὺ γὰρ
 πάλιν κληρικὸς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀν-
 ποχείᾳ διατρέχοντας, ἅμα σπυδαίοις μονάζουσι,
 30 τὰ τ' δραματουργίας αὐτῶν διαμαρτύραται προει-
 ρημένους, βασιλικὰς ἡγήσαντες κατ' αὐτῶν ἀκοὰς,
 τ' Νεοκαισαρείαν τῇ Πόντῳ οἰκίαν παρεσκήσαν οἱ
 τάχα καὶ τῇ ζῇ ἐπερήθησαν, καὶ τὴν τῶν τόπων
 ἀλειότητα. Τοιαύτας ὁ καιρὸς ἐκείνος ἐδέξατο ὡς
 35 γὰρ σιγῆς μὲν καὶ λήθης ἀξίας, ἐν συγγράμ-
 μασι δὲ πηριμένας εἰς ἑλῆχον τῶν καὶ τῇ μονο-
 νοῦς κινεσάντων τὰς γλώσσας οἱ τ' τῆς βλασφη-
 4 μίας εἰσδεξάμενοι λύσαν, καὶ μόνον τ' τῶν ὅλων
 δεσπότην τοῦ ἐν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν
 40 ὁσέων αὐτῇ διερχόμενοι τὸν ἀσπονδὸν ἀνιδέξαντο
 πόλεμον.

tur: nulla enim erat domus, sicut in Exo- SAC.
 do scriptum est, in qua non esset mortu- IV.
 us: ii tamen, quorum animus in omni sce- Exod. 12.
 lere exercitatus nulla iniquitate fatiari po-
 terat, nequaquam quiescere. Propositum
 enim suum ad pejora semper acuentes, im-
 probitatis suæ venenum usque ad Episco-
 pos provinciæ protulerunt, satellitem ac
 ministrum sceleris habentes Comitem largi-
 tionum, quem supra diximus, Magnum.
 Et alios quidem Curia tradiderunt: alios
 aliis modis pro arbitrio suo vexarunt: ni-
 hil intentatum relinquentes, dum cunctos
 undiquaque student ad impietatem pertra-
 here. Omnia enim circumeuntes, quem-
 admodum parens & auctor hæreseos ipso-
 rum diabolus, quærunτ quem devorent.
 Postremo cum eorum conatus ab omnibus
 repelleretur, Episcopos Ægypti undecim
 numero; viros qui ab ineunte ætate usque
 ad senectutem, districtioris vitæ gratia so-
 litudinem incoluerant; qui ratione & actu
 voluptates corporis superaverant; qui piam
 fidem audacter prædicabant; qui pietatis
 doctrinam una cum nutricis lacte suxerant;
 qui victoriam de dæmonibus sæpe retul-
 rant; qui sua virtute pudorem incutiebant
 adversario; qui denique Arianam hæresim
 sapientissima oratione vincebant ac de-
 notabant, ministro crudelitatis suæ usi su-
 pra memorato Magno, Diocæsaream rele-
 garunt, urbem quæ à Judæis Domini in-
 terfectoris colitur. Et tamen velut Or-
 cus, fratrum morte minime satiati, crude-
 litatis suæ monumenta dementes ac stulti
 ubique terrarum relinquere ausi sunt, fa-
 mam ex malefactis consequi studentes. Ec-
 ce enim rursus Ecclesiæ Catholicæ cleri-
 cos Antiochiæ degentes, qui una cum piis
 quibusdam monachis adversus fraudes eo-
 rum protestari decreverant, cum Impera-
 toris aures variis contra illos criminationi-
 bus obtudissent, Neocæsaream Ponti rele-
 gari fecerunt. Qui nunc ipsa etiam vita
 forsitan privati sunt ob locorum asperita-
 tem. Hujusmodi tragædias tempus illud
 expertum est; silentio quidem & oblivione
 dignas, sed quæ literis traditæ sunt, ad re-
 prehensionem eorum qui adversus unigeni-
 tum Filium Dei linguas suas exacerunt. Qui
 pestilenti blasphemiarum morbo correpti, non
 solum in Dominum universorum tela jace-
 re conantur, sed & adversus pios ejus fa-
 mulos implacabile bellum susceperunt.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Παρὰ πάντων ἀπορμήνου] Epiphanius Scholasticus hæc
 verba in Interpretatione sua prætermisit. Camerarius au-
 tem ita vertit, Sed cum omnino illos conatus erga cunctos
 sui frustrarentur. Christophorus vero sic interpreta-
 tur. Atqui cum in eo quod conabantur, ab omnibus se desi-
 titos viderent. Jacobus autem Sirmundus Camerarium se-
 cutus ita transtulit, In universum ergo cum omnia frustra
 conarentur. Ego vero scribendum puto ἀπορμήνου, quam
 lectionem in versione mea secutus sum. Id autem opti-
 me convenit cum præcedentibus. Ait enim Petrus Aria-
 nos instar diaboli circumeuntes, quævis quem seduce-
 rent ac devorarent. Sed cum ab omnibus repellerentur,
 in aliquot Episcopos & Clericos iram suam vertisse & ra-
 biem effudisse.

2 Οἰκισαίαν] Post hoc verbum integram pericopem

adjecimus ex variis lectionibus, quas Robertus Stephanus
 ad calcem editionis suæ descripsit ex altero codice Biblio-
 thecæ Regiæ, quæ sic habet, καὶ λόγῳ καὶ πράξει τὰς ἡδονὰς
 ὑποτάσσοντας. Ita certe in suo codice legerat Epiphanius
 Scholasticus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim ver-
 tit, Viros pene ab infantia usque ad senectutem eremum in-
 colentes, verboque superantes & actu libidinem. Ita quo-
 que edidit Jacobus Sirmundus.

[3 Γαλαχίδ —] Γαλαχίδας Reg. Pini.]

4 Εἰσδεξάμενοι λύσαν] In Manuscripto codice Henrici
 Savillii scriptum est εἰσδεξάμενοι λύσαν, quomodo etiam
 legitur in codice Regio, cujus variantes lectiones edidit
 Stephanus. Ita quoque in suo codice legerat Epiphani-
 us, ut ex ejus interpretatione colligitur, quæ sic habet.
 Hi namque rabie confirmati blasphemias.

*De Mabia Saracenorum Regina, & de Mosis
monachi ordinatione.*

Περὶ Μαρίας τῆς Σαρακενῶν, καὶ τῆς
Μωυσίου τοῦ μονάζοντος χειροτονίας.

Socr. l. IV.
cap. 36.
Soz. l. VI.
cap. 38.

PER idem tempus, Ismaelitarum gens
vicinas Romani Imperii provincias po-
pulabatur. Eorum Dux erat Mabia; quæ
naturalis sexus oblita, virilem animum in-
duerat. Hæc post multa prælia, icto tan-
dem fœdere cum Romanis, & suscepto di-
vinæ cognitionis lumine, petiit ut Gentis
suz sacerdos crearetur Moses quidam, qui
in confinio Ægypti ac Palæstinæ moraba-
tur. Cui petitioni annuens Imperator Va-
lens, hominem Alexandriam duci præcepit;
hæc enim civitas erat vicinior; ibique Pon-
tificalem gratiam suscipere. Qui cum eo
perductus esset, videretque Lucium manus
ipsi imponere conantem: Absit, inquit, ut
ego manu tua ordiner. Te enim invocante,
non supervenit gratia Spiritus sancti. Ad
hæc Lucius; Undenam vero, inquit, con-
jectura ductus hæc dicis? Cui Moses re-
spondit: Non conjectura ductus hoc dico,
sed probe novi. Nam & Apostolicam do-
ctrinam impugnas, & contraria ei loqueris.
Et cum impiis sermonibus iniqua facinora
egregie consentiunt. Quis enim impius, tua
opera Ecclesiasticis conventibus non inful-
tavit? Quis vir laude dignus fugatus non
est? Quam Barbaricam feritatem non su-
perant quotidiana ausa tua? Hæc ille cum
ingenti fiducia dicebat: Lucius vero cædis
avidus audiebat. Et cupiebat quidem oc-
cidere; sed verebatur ne sedatum jam bel-
lum iterum suscitaret. Quamobrem ad ali-
os Episcopos eum deduci iussit, quos ille
postulaverat. Cum hac igitur admirabili
fide, sacerdotali quoque gratia simul per-
cepta, ad eos qui ipsum petierant perre-
xit. Et Apostolicis prædicationibus pari-
ter ac miraculis eos ad veritatis tramitem
perduxit. Et Alexandriæ quidem hæc à
Lucio tentata: per divinam autem provi-
dentiam hoc modo dispensata sunt.

Moses à
Lucio or-
dinari se
non pati-
tur.

ΚΑΤ' ἐκείνους τὸν χρόνον, τῇ Ἰσραηλιτῶν τὰ Φύλα
ταὶς πελαγύσας ἡ Ῥωμαίων ἡγεμονία ἐλη-
ίζετο χώρας. Μαρία τέταν ἡγήτο, ἔχ' ὁρῶσα μὴ
ἢ ἐλάττω φύσιν, ἀνδρείω ἢ Φρονήματι κεχηρμένη.
αὕτη μὲν πολλὰς συμπλοκάς σπυταμένη, εἶτα τῇ
10 Θεογνωσίας εἰσδεξαμένη τὸ Φῶς, ἤτησεν Σχεριεῖα
προβλεπῶναι τῷ ἔθνει, Μωσὴν πᾶσι μεθεῖναι τῇ
Αἰγυπτῷ καὶ Παλαιστίνῃ ἐσκηναμένον. ταύτην δεξά-
μενος ὁ Οὐάλης τῇ αἰτήσῃ, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν
ἀπαχθεῖναι τὸν θεῖον ἄνδρα προσέταξε, καὶ κείθεν αὐ-
15 τὸν τῇ Σχεριερατικῇ ὑποδέξασθαι χάριν. ἐκείνη γὰρ
μᾶλλον ἐπέλαυν. ἐπειδὴ ἢ ἀπήχθη, καὶ τὸ Λύκιον
εἶδεν ὁππῆθεν αὐτῷ τῇ χεῖρα περὶ ὁμῶν μὴ γέ-
νοιτο, ἔφη, παρὰ τῇ σῆς με χειροτονήσῃ χειρός.
ἔκ' ὁπποῖται γὰρ σὺ καλεῖντος ἢ χάρις τῇ Πνεύμα-
20 τος. ὁ δὲ Λύκιος, πόθεν ταῦτα, ἔφη, τοποζῶν
λέγεις; ὁ δὲ, ἐν τοσούτοις εἶπον, ἀλλ' οἶδα (αφ' ὧς)
τοῖς τε γὰρ Σπυτολικοῖς δόγμασι Σχεμαχί, καὶ ἀν-
τίπαλα Φθέρῃ καὶ τοῖς βλασφημοῖς λόγοις συμβαί-
νει τὰ παρανόμως γινόμενα. τίς γὰρ διὰ σε δυοσε-
25 ἔης τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συλλόγοις ἐκ ἐπεκώμασι;
τίς τῇ ἀξιεπαίνων ἀνδρῶν ἐκ ἐλήλαται; ποῖαν θη-
ριώδιαν Βαρβαρικῇ σὺ ἀπέκρυψε τὰ παρὰ σε
καθ' ἐκάστην ἡμέραν πολυμάχου; ταῦτα ὁ μὲν Σαρ-
ραλέως ἔλεγον. ὁ δὲ Φωτῶν ἤκουε καὶ σφαγῆς μὲν
30 ἐφίετο. ἐδεδίχθη μὴ πάλιν ἐξάψῃ τὸ πνευστάμῃ
πόλεμον. καὶ δὴ χάριν ἐτέροις αὐτὸν ἐπισκόποις προσ-
αχθεῖναι προέταξε, ὥς ἐκείνος ἐξήτησεν. μὲν δὲ τῇ
ἀξιαγάθου πίστεως τῇ Σχεριερατικῇ εἰσδεξάμενος
χάριν, πρὸς τῆς αἰτήσαντας παρεγένετο, καὶ ταῖς
35 Σπυτολικαῖς διδασκαλίαις τε καὶ θαυματουργίαις
πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐποδήγησεν. ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀλεξαν-
δρείᾳ, τοιαῦτα ὑπὸ τῇ Λύκῃ ἐτολμήθη, καὶ ὑπὸ
τῆς θείας προνοίας ἀπονομήθη.

De his quæ Constantinopoli perpetrata sunt.

Περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινὺ πόλει τολμυθέντων.

Socr. l. IV.
c. 16.
Soz. l. VI.
cap. 14.

CONSTANTINOPOLI vero, Ariani na-
vem quam religiosi presbyteris imple-
verant, absque saburra in altum dimiserunt.
Mox quosdam factionis suæ homines in al-
terum navigium imponentes, mandarunt iis
ut presbyterorum navem igne admoto suc-
cenderent. Quo facto, presbyteri cum igne
45 simul ac mari luctantes, tandem in profun-
dum demersi, coronam martyrii reporta-

ΕΝ δὲ Κωνσταντινὺ πόλει, σκάφος βίσιων πρε-
σβυτέρων ἐμπλήσαντες οἱ τῆς Ἀρείου συμμορ-
ίας, ἀφῆλθον ἀνεμῶντες εἰς τὸ πέλαγος. εἶτα π-
νὰς τῶν ὁμογνωμόνων εἰς πορθμεῖον ἔπερον ἐμβιβά-
σαντες, πῦρ ἐπαφείναν τῷ σκάφει τῇ πρεσβυτέρων
ἐκέλθουσαν. ὁ γινόμενος, πῦρ καὶ θαλάττη μαχό-
μῃ, τέλος τῷ βυθῷ παρεπέμφθησαν, καὶ τῷ μαρ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ] Miror Interpretes non animad-
vertisse vitium huius loci. Neque enim vicinas Romano
Imperio regiones populabantur Saraceni, sed ipsas Impe-
rii Romani provincias sibi vicinas vastabant. Legendum
igitur est hoc loco τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ, ut scriptum est
in exemplari Regio cuius variantes lectiones edidit Ste-
phanus.

2 Ἐκείνη γὰρ μᾶλλον ἐπέλαυν] Henricus Savilius ad la-

tus sui codicis adnotavit, scribendum videri ἐκείνη in da-
tivo. Quod mihi non displicet.

3 Ὁ δὲ Φωτῶν ἤκουε] Hunc locum correxi ex duobus
MSS. codicibus, Regio & Saviliano, in quibus legitur Φωτῶν,
quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus. Quod autem
sequitur τὸν πνευστάμῃν πόλεμον, de bello inter Romanos
& Saracenos intelligendum est.

τυρῆν

τυεῖς τ' ἴφαιον ἀνέστησαντο. οὗ Ἀντιοχείᾳ ὅ
 Οὐάλης χρόνον ἀφαιρέσας ὅπ' ἀλίστα πλεῖστον,
 ἅπανι μὲν ἀδελφὰ ἐδιδάκη καὶ Ἑλλήσι καὶ Ἰουδαίοις,
 καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τὸ Χριστιανὸν ὄνομα ἀεικέμε-
 νοι, τὰναντία ταῖς βίαις διδασκαλίαις διδασκαλίαις κη-
 1 ρύησι. καὶ γὰρ ταῖς Ἑλληνικαῖς πλεῖστας ἐπέτελλον
 οἱ τῇ πλάτῃ διδουλωμένοι καὶ τῇ Ἰουδαίων ὑπὸ
 Ἰωβιανῷ σκεδῆσαι ἐξαπάτην, ἀνέστησαν πάλιν συνε-
 χώρησεν ὕψος. καὶ τὰ Διάσια, καὶ τὰ Διονύσια, καὶ
 τὰ τῇ Δήμητρος ὄργια, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ ἐπλήρην
 ὡς ἐν θυσίᾳ βασιλείᾳ. ἀλλὰ διὰ μέσης τῇ ἀγο-
 ρᾷ βακχεύοντες ἔτρεχον. μόνους δὲ πολέμιος ἦν τοῖς
 2 τῷ ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ προσδόντες. πρῶτον μὲν
 γὰρ αὐτὸς τῇ ἱερᾷ ἐξήλασεν οἶκον. αὐτοῖς γὰρ Ἰω-
 βιανὸς ὁ πανθόφημος ἐδιδάκει καὶ τῇ νεόδοκτον ἐκκλη-
 3 σίαν. ἐπειδὴ ὅμως τῇ τῷ ὄρους συνιόντες κηρύτ-
 τει, ὅμοις τε τῇ δισπότῃ ἐγέραιον, καὶ τῇ θείᾳ
 λογίᾳ ἀπῆλθον, τῇ ὁρασίᾳ τῷ αἵματος ἀνεχόμενοι
 πρὸς ὁδοῶν, καὶ ποτὶ μὲν νύκτι καὶ νύκτι καὶ κρυμδῷ,
 ποτὶ δὲ σφοδρῶτα φλοῖον, οὐδὲ τῇ ἐπιπόνῃ
 4 ταύτης ὡφελείας μεταλαχέειν αὐτὸς συνεχώρησεν
 ἀλλ' ἀποστείλας γραπτάς, ἐσκεδάσεν.

runt. Antiochiæ vero diuturno admodum
 tempore commoratus Valens, omnibus qui-
 dem licentiam concessit, tam Gentilibus,
 quam Judæis, aliisque præterea omnibus,
 qui Christianum sibi nomen assumptes do-
 ctrinam Evangelicæ contrariam prædicabant.
 Nam & Græcica mysteria celebrabant ii,
 qui superstitione errori mancipati erant. Et
 dæmonum seductio, quæ post obitum Ju-
 liani extincta fuerat à Joviano, permissu
 illius reflorescere cœpit. Itaque Diasia &
 Bacchanalia, & Cereris Orgia, non jam in
 occulto celebrabant Gentiles, ut sub reli-
 gioso Principe fieri decuerat: sed per me-
 dium forum bacchantes discurrebant. Solis
 vero infensus erat iis qui Apostolicam do-
 ctrinam prædicabant. Nam primum qui-
 dem, ex sacris ædibus eos ejecit: cum ta-
 men inclytus Jovianus Ecclesiam quoque
 recens constructam iis donavisset: Deinde
 cum ad montis radicem congregati, hym-
 nos in laudem Domini canerent, & divinis
 fruerentur eloquiis, ingruentes cœli injurias
 perferendo, nunc imbres, & nives, ac gelu,
 nunc ardentissimum æstus tolerantes; ne
 hac quidem ærumnossissima utilitate eos frui
 permisit: sed immixtis militibus eos disjecit.

SÆC.
IV.Demonum
cultus re-
floreuit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

CAPUT XXV.

Ὅπως Φλαβιανὸς καὶ Διόδωρος τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ
 τῇ ὀρθοδόξῳ συνεκρότην ἐκκλησίαν.

Quomodo Flavianus & Diodorus Orthodoxos
 Antiochia collegerint.

2 Φλαβιανὸς δὲ καὶ Διόδωρος, καθάπερ πρὶν πρό-
 3 σοι, τὰ προβάλλοντα διέλυον κύματα.
 Μελετίῳ γὰρ τῷ σφετέρῃ ποιμένος ἐκὰς διάγειν ἡ-
 4 αίσασμένῳ, ὅτι τῇ ποιμνῇ ἐπεμελουῖτο, τοῖς
 μὲν λύκοις ἀντιτάσσοντες τὴν οἰκίαν ἀνδρείαν τε
 καὶ σοφίαν, τοῖς δὲ προβάτοις προσφέροντες τὴν ἀρ-
 5 μώτησαν θρησκείαν. ἐκ δὲ ἐν τῇ ὑπαρξίᾳ ἐξελαθέν-
 6 τες, παρὰ τὰς ὁχλὰς γείτονος ποταμῷ τὰ πρόβατα
 7 ἐνεμον. καὶ γὰρ ἠνέχοντο χεῖρ τῇ βαβυλωνίᾳ δορυ-
 8 λώτους, κρεμάσαντες τὰ ὄργανα. ἀλλ' ὅμοιον τὸν
 9 ποιῆτην τε καὶ διεργέτην ἐν παντὶ τόπῳ τῇ δισποί-
 10 ας αὐτῷ. ἀλλ' οὐδὲ τῇ ἐν ταῖς τῷ χεῖρ συνόδῳ
 11 ἡνέκα τῇ θυσίᾳ νομῶν τῇ τὸν δισπότην Χρι-
 12 στὸν θεολογῶντων, ὁ πολέμιος πάλιν δὴ οὐκ ἔτι
 13 θυμασίῳ ἐκείνῳ ποιμένῳ ἡ ξυνοδὸς, εἰς τὸ πο-
 14 λεμικὸν γυμνάσιον τὰ θεία ἀνέστη συναγείρουσα,

VERUM Flavianus ac Diodorus, tan-
 quam obices quidam, irruentes ma-
 ris fluctus repulerunt. Nam cum eorum
 pastor Meletius procul ab ipsis degere com-
 pulsus esset, ipsi curam gregis agebant:
 adversus lupos fortitudinem ac sapientiam
 suam opponendo: ovibus vero congruam
 sollicitudinem impendentes. A radicibus
 ergo montis expulsi, ad ripas proximi flu-
 minis oves pascebant. Neque enim sicut
 olim Babylonii captivi, organa sua suspen-
 dere voluerunt: sed Creatorem ac bene
 de ipsis meritum laudabant in omni loco
 dominationis ejus. Verum ne in hoc qui-
 dem loco, conventum piorum pastorum
 qui Domini nostri Jesu Christi divinita-
 tem prædicabant, pertulit inimicus. Ite-
 rum ergo admirandum illud pastorum par,
 sacris ovibus congregatis in campo in quo
 milites exerceri consueverant, spirituale

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Ἐπει—] ἀπὸ τῆς Cod. Reg.]

2 Καθάπερ πρὶν ἐξελθεῖν] Epiphanius vertit propugna-
 cula, Camerarius turres. Sed magis placet Christophoro-
 ni ac Sirmundi Interpretatio, qui rupes verterunt. Harpo-
 cratio in lexico: ἐξελθεῖν, inquit, αὐτὸς ἡμέτερος ἐκ τῆς πό-
 3 λεως, καὶ οἷον αὐτῷ πρὶν. Ubi scribendum puto ἀπὸ τῆς πό-
 4 λεως, & in Philippica x. sub finem, ἀπὸ τῆς πόλεως τούτου
 ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκ τῆς πόλεως. Idem De-
 5 mosthenes in orat. i. contra Aristogitonem in fine, ead-
 6 em voce utitur: μὴ δὲ αὐτὸς αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως καὶ
 7 προέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς τούτου προσηρμῶν. ubi vides hanc
 8 vocem in malam partem sumi, ad noxam potius quam
 9 ad tutelam. Utuntur hac voce etiam Aristides in Pana-
 10 thenaico, Libanius in Basilico, & Heliodorus in fine libri 8.
 11 Sed & moles in mare projectas, quas nos vulgo digas vo-
 12 camus, Græci ita appellabant, ut docet Procopius in lib.
 13 4. de ædificiis: αὐτὸς δὲ ἡμέτερος προέλθῃ ἐκ τῆς πό-
 14 λεως, οὐδὲν ἑτέρον ἐκ τῆς πόλεως ἐκ τῆς πόλεως.

3 Κρεμάσαντες] Hic Sirmundus aliquot voces inseruit ex
 codice Regio, hoc modo: ἐπὶ ταῖς ἰσχυρῶς κρεμάσαντες, ὅτι.
 Quod non displicet. [In optimo tamen codice J. Pini
 hæ voces non leguntur.]

4 Εἰς τὸ πολεμικὸν γυμνάσιον] Hunc locum non intel-
 5 lexerunt Interpretes, qui hæc per metaphoram dici exi-
 6 stimarunt. Atqui Theodorus nulla hic metaphora uti-
 7 tur, sed intelligit locum extra urbem, in quo milites
 8 exerceri solebant. Qui locus vulgo Campus dicebatur:
 9 unde Campiductores & Campigenæ dicti teste Vegetio.
 10 Sane Antiochiæ locus fuit ita dictus extra portam Ro-
 11 manensem, in quo milites Romani exercebantur quoti-
 12 die. Ejus loci fit mentio in libello quem Ariani porre-
 13 xerunt Imperatori Joviano adversus Athanasium, cum
 14 Imperator per hanc portam iret ad campum. Extat hic
 15 libellus in a Itomo operum Athanasii. πρὸς τὴν ἐν τῇ πό-
 16 λεως, ἀπὸ τῆς πόλεως τούτου βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν ἐν τῇ πό-
 17 λεως. Et paulo post, ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν πόλιν ἐν τῇ πό-
 18 λεως, καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν πόλιν ἐν τῇ πό-
 19 λεως.

τὴν

SÆC. pabulum subministravit. Ac Diodorus quidem sapientissimus atque fortissimus, quasi
IV. fluvius quidam limpidus ac spatiosus, proprio quidem gregi aquationem præbebat: adversariorum autem blasphemias submergebat. Ac generis quidem sui nobilitatem nullatenus considerabat: ærumnas autem pro fidei defensione libenti animo tolerabat.
Flavianus. Flavianus vero, vir optimus, ipse quoque nobili genere natus erat, solam vero pietatem nobilitatem esse existimabat. Et tanquam puerorum exercitator, magnum Diodorum veluti quendam quinquertionem, ad certamen ungebat. Eo namque tempore in Ecclesiasticis conventibus non concionabatur Flavianus: sed concionantibus magnam copiam argumentorum & sententiarum sacræ scripturæ subministrabat. Et illi quidem contra Arii blasphemias jacula torquebant. Hic vero ex mente, tanquam ex pharetra quadam, sagittas depromebat. Ac domi quidem & in publico disputans, hæreticorum casses facile dirumpebat, eorumque argumenta telis aranearum similia esse monstrabat. His commilitonem sese adjunxit Aphraates ille, cujus vitam & conversationem in historia Philotheo descripsimus. Nam cum salutem ovium quieti suæ anteponendam duxisset, relicto monastico tugurio, pastores sudores toleravit. Quantas porro virtutis opes coacervaverit, superfluum nunc arbitror commemorare, cum in alio opere ista retulerim. Unum illius facinus hic narrabo, quod huic historiæ convenientissimum est.

τὸ πνῆμα πικρὸν ὑπεδέχθη πᾶσι. καὶ Διόδωρος μὲν ὁ σοφώτατος καὶ ἀνδρείοτατος, οἷά τις ποταμὸς διειδὼς καὶ μέγας, τοῖς μὲν οἰκείοις ἢ ἀνδρείαν ἢ πρῶτον τὰς δὲ τῶν ὁπαγίων βλασφημίας ἐπέκλυζε. καὶ ἢ μὲν τῷ γένει οὐκ ἐλογίζετο φεικόμενον, ἢ δὲ ὑπὸ τῆς πίστεως ταλαιπωρεῖν ἀσπασίως ὑπέμενε. Φλαβιανὸς δὲ ὁ ἀεικός, ἐξ ὁπαγίδων μὲν καὶ αὐτὸς ἐπιφύκει. θυγέταν δὲ τῆς θυσέειαν ὑπελάμβανε μόνη. καὶ οἷον τις παιδεύειν, τὸν μέγαν Διόδωρον καθάπερ πνῆμα πένταθλον ἤλειπεν ἀθλητὴν. κατ' ἐκείνου γὰρ τὸν καιρὸν, ὃ μὲν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς οὐκ ἐδημηγόρει συλλόγους τοῖς δὲ τῷτο δρᾶσι πολλὴν παρέχεν ἀφθονίαν ἐνθυμημάτων καὶ γραφικῶν νοημάτων. καὶ οἱ μὲν ἔτενον χεῖρ' ἡς Ἀρείου βλασφημίας τὰ τόξα. ὅπως ἢ καθάπερ ἐκ πινος βελονῆς τῆς διανοίας τὰ βέλη πρῶτον οἱκοί μιντοὶ καὶ δημοσίᾳ ἀγλαγόμενοι, τῶν αἰρετικῶν τὰς ἀρκυς ῥαδίως δίσπα, καὶ ἀρχαίως ἐδέχθη τὰ ἐκείνων πρῶτον ἡμῶν. συνηγνίζετο δὲ τοῖς τοῖς καὶ Ἀφραάτης ἐκείνος, ὃς τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ φιλοθέῳ συνεγράψαμεν ἱστορίαν. ἢ γὰρ τῷ πρῶτον ὡς τῆς ἀσκήσεως τῆς ἡσυχίας, τὴν ἀσκητικὴν καὶ λιπὴν καλύψει, τῶν πειρῶν καὶ ἰδρώτων ἠνέχετο. ὁπόσοι μὲν οὖν ὅπως ἀρείως συνέλεξε πλῆτον, περιτὸν ἡρῶμεν νῦν λέγειν, ὃ ἑτέρα πραγματεία ταῦτα συγγραφῆς. ἐν δὲ μόνον τῇ ἐκείνου διηγήσει, μάλα πρῶτον τῇ τῇ ἱστορίᾳ.

CAPUT XXVI.

De sancto Aphraate Monacho.

PALATIUM urbis Antiochiæ, à Septentrione quidem Orontes fluvius præterfluit. A meridie vero, amplissima porticus duplicem habens contignationem, muris urbis inædificata est, celsis utrinque turribus munita. Inter palatium autem ac fluvium media interjacet via publica, quæ incolæ ex urbe per portam illic positam egredientes excipit, & ad suburbanos agros deducit. Per hanc viam transiens divinus Aphraates, ad campum pergebat in quo milites exerceri solent, divini gregis curam acturus. Eum Imperator ex Regia porticu cum sublimis prospexisset vili amictum pallio, & licet senectæ ætate, concito gradu properantem: dixissetq; aliquis hunc esse Aphraatem, ex cujus ore penderet universa civium multitudo, Imperator ad illum: Dic, inquit, quo vadis. Tum ille prudenter admodum & commode: Pro tuo, inquit, regno precaturus. Ad hæc Imperator: Domi potius, inquit, manere debueras,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'.

Τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀφραάτην τὴν μονάζοντα.

Βορράθεν μὲν, ὁρὸντις ὁ ποταμὸς ὡς ἄρρη τὰ βασίλεια. ἐκ τῆς μεσημερίας, ὅσα μεγίστη διόρυφος τῇ τῆς πόλεως ἐπωκοδόμηται ἀεὶ βόλῳ, πύργους ὑψηλοὺς ἐκατέρωθεν ἔχουσα. μετὰ δὲ τῇ τῇ βασιλείᾳ καὶ τῷ ποταμῷ λεωφόρος ἐστίν, ὑποδεχόμενη τὴν διὰ τῇ τῇ πύλῳ ἐκ τοῦ ἄσπρου ἐξόντας, καὶ εἰς τὴν πρῶτον ἀγροὺς παραπέμπουσα. ἀπὸ ταύτης Ἀφραάτης παρὼν ὁ θεοπέσιος, εἰς τὸ πολεμικὸν ἀπὸ γυμνάσιον, τῶν δεινῶν προβάτων τὴν πρῶτον ποιησόμενος διακρίαν. τῷτον αὐτὸν ἐκ τῆς βασιλείας ὅσας διακρίαν ὁ βασιλεὺς, εἰδὲ σιύρεν τε ἀναβέβηκτον, καὶ ὃ γῆρα βαθεῖ συντόμως βαδίζοντα. καὶ πινος εἰρηκότος, ὡς Ἀφραάτης ὅπως, ὃ τὸ τῆς πόλεως ἐξήρηται πλῆθος, ἔφη πρὸς αὐτόν ποῖ σὺ βαδίζεις εἰπέ. ὁ δὲ σφῶς ἅμα καὶ πρῶτον, ὑπὸ τῆς σῆς, ἔφη, πρῶτον ὁρὸντις βασιλείας. ἀλλ' οἱκοί σε μὲν χρὴ, ὁ βασιλεὺς ἔφη, καὶ ἐνδὸν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὴν ἀνδρείαν πρῶτον] Vox ἀνδρείαν prorsus aliena est ab hoc loco. Comparat enim Theodorus Diodorum vasto cuidam fluvio, qui suos quidem irrigabat, hostes vero submergebat. Itaque Sirmundus pro ἀνδρείαν, hoc loco substituit ἀρεδίαν, parum felici conjectura ut equidem sentio. Neque enim puto ἀρεδίαν Græce dici, sed potius ἀρεδίαν. Mallem igitur ἀνδρείαν rescribere. Sed de hoc studiosi pro arbitrio suo judicabunt. Porro in editione Basilienensi scriptum inveni τὴν μὲν οἰκίαν τῇ ἀνδρείαν πρῶτον, quod non probō.

2 Τὴν βίαν πρῶτον] In Manuscripto codice [Regio &] Savillii, & in editione Basilienensi scriptum inveni πρῶτον, quod magis placet.

3 Εἰς τὸ πολεμικὸν ἀπὸ γυμνάσιον] Campum intelligit in quo milites Romani à Campidoglio exercebantur. Illic enim Orthodoxi cum ex urbicis Ecclesiis pulsati essent, sub Flaviano ac Diodoro Collectas agebant, ut supra narravit Theodorus. Vide quæ notavi ad caput superius. Ex quo discimus, portam illam urbis Antiochiæ, cujus hic fit mentio, dictam esse Romanensem.

κατὰ

1 ἡ χ' ἡ μοναδικὸν προσεύχας νόμον. ὁ δὲ θεὸς
ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὃν μάλα, ἔφη, λέγεις ὡς βασιλεὺς τῷ-
τό με δρᾶν ἰδεῖν. ἡ τῷτο δρᾶν μέχρα ἡ τῷν διέ-
λεσα, ἔως εἰρήνης ἀπῆλαιε ἡ (σπῆρος τὰ πρόβα-
τα. ἐπειδὴ δὲ πολλὸν ὑπομεμένηκε θόρυβον, ἡ πο-
λὺς ἐπιπράματα κίνδυνος μὴ θηλαῶτα γένηται,
πάντα κινεῖν πόρον ἀνάγκη ἡ διασωζέειν τὰ θρέμμα-
τα. εἰπέ γάρ μοι, ἔφη, ὡς βασιλεὺς, εἰ κόρη τις ἐτύλ-
χαιον ὦν, ἐνδὸν ὡς θαλάμῳ καθήμενη ἡ τῆς οἰκίας
ὑπὸ μελὸς ἐστὶν, εἴτ' ἐθεασάμην ἐμπροσθέν μου φλόγα, 10
ἡ τὴν πατρῴαν οἰκίαν ἐμπιπράμενην, τί με ταύ-
την δεῖσθαι προσήκειν εἰπέ μοι; ἐνδὸν καθήμενη ἡ
οἰκίαν ἐμπιπράμενην θεωρεῖν, ἡ τὸ φλογὸς προσ-
μένειν ἡ ἐμβολήν; ἡ τὰ θαλάμῳ χαίρειν εἰπούσαν
ἀφῆκεν ἄνω ἡ κάτω, ἡ ὑδροφορεῖν ἡ σκενυῖναι ἡ 15
φλόγα; δῆλον ὅτι τῷτο εἶπες. τῷτο γὰρ κόρης ἀ-
χίως τε ἡ φρενῆρες. τῷτο δρᾶν τῷν ὡς βασιλεὺς. σὺ
γὰρ εἰς τὴν πατρῴαν ἡμῶν οἰκίαν ἐμβαλόντος ἡ φλόγα,
θεωθεόμενος καὶ ἀσέβας ταύτην πευόμενος. ταῦτα
2 ὁ μὲν εἶπεν. ὁ δὲ ἀπειλήσας ἐσήκων. εἰς δὲ τῷ 20
αὐτῷ βασιλικὸν κοιτῶνα, θρασύτερον ἀπειλήσας
τῷ θεῷ ἀνδρὶ, τοιοῦτόν τι πέποιθε. τῷ βαλαμῷ
πεπιπράμενος ἡ ἐπιμέλειαν, θύβης μὲν τοῦσδε τῆς
λόγους κατέλθε, τῷτο θύτρεπίσων τῷ βασιλεὺς. εἰσω
ἡ γινόμενος ἡ τὰς φρένας πληγῆς, εἰς τὸ θερμό- 25
τατον ὕδωρ τὸ ἀκράτος κατελήλυθε τε ἡ πεπεύ-
τηκεν. ἐκάθητο ἡ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνον προσμένων,
ὥστε αὐτῷ μινύσαι ἡ εἰσοδόν. ἐπειδὴ δὲ πολλὺς ἀν-
λώθη καιρὸς, ἀπέστειλεν ἑτέρας ὁ βασιλεὺς τὸν μελ-
λήσας ἡ αἰτίαν μηνύσαντας. οἱ δὲ εἰσω γινόμενοι ἡ 30
πάντα θεωροῦσάντας, ὅσον ἐκεῖνον ὡς τῷ ἀκρά-
τῳ πηθεῖσθαι ἡ ἀφελύθαι θερμῷ. ἡ τῷτῳ δὴ λη-
γόμενος τῷ βασιλεὺς, ἔγνωσαν τὸ ἀφρατῆς προσ-
ευχῆς ἡ ἰαχῆς τὸ δογματῶν δὲ τὸ δυσχερῶς οὐκ
ἐξέστησαν, ἀλλ' ἐσκήρυξαν χ' τὸν φαρῶ τῷ 35
καρδίαν αὐτῶν καὶ τῷ τῷ ὅσῳ θαυματουργίαν
μαθῶν ὁ ἐμβρόντης μεμένηκε χ' τῆς θύσεως
λυτῶν.

& juxta monasticam legem intus precari. S. M. C.
Cui divinus ille vir ita respondit: Recte IV.
admodum dicis Imperator. Id ego facere
debueram, idque hactenus facere non de-
stiti, quandiu oves Servatoris nostri pace
fruebantur. Nunc vero cum in maximam
perturbationem inciderint, & periculum gra-
ve imminet ne à feris diripiantur, omnis
via tentanda est, & pecus conservandum.
Dic enim, quaeso, Imperator, si puella essem
intus in thalamo sedens & curam ædium ge-
rens, ignemque ædibus immissum & pater-
nam domum conflagentem viderem, quid
me tunc agere oporteret? Utrum intus se-
dere, & domum conflagentem negligere, &
expectare dum flamma in me irrueret? An
potius relicto thalamo, hac & illac discur-
rere, aquam adferre, ignem extinguere?
Non dubito quin hoc postremum dicturus
sis: Id enim prudentis ac solertis puellæ
est. Hoc ipsum est, Imperator, quod
nunc ago. Nam cum tu in patris nostri
domum ignem injeceris, circumcuramus
nos, eum restinguere conantes. Hæc ab A-
phraate dicta sunt. Imperator vero his au-
ditis obtulit. Verum quidam ex Impe-
ratoris cubiculariis, cum audacius intermi-
natus esset sancto viro, hoc modo pœnas
dedit. Cum balnei curam gereret, statim
post verba quæ Aphraatæ dixerat, eo per-
rexit, ut Imperatori illud præpararet. Cum-
que ad locum venisset, subito mente captus
in ferventem aquam ac minime tempera-
tam defiliit, ibique extinctus est. Sedebat
interim Imperator, expectans dum ille in-
troeundi tempus ipsi nuntiaret. Cumque
multum jam temporis effluxisset, alios mi-
sit Imperator qui causam tantæ moræ ad
ipsum referrent. Illi introgressi, cum om-
nia circumspexissent, eum in fervente aqua
mortuum ac liquefactum repperunt. Quod
ubi nuntiatum est Imperatori, efficaciam
precum Aphraatis mirati sunt omnes: Ab
impiis tamen dogmatibus haudquaquam re-
cesserunt. Sed obduraverunt cor suum sic-
ut Pharaos: & vecors ille, audito sancti
viri miraculo, adversus pietatem furere ni-
hilominus perseveravit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

CAPUT XXVII.

Τὰ χ' τὸν ἄγιον Ἰουλιανόν, ἡ Ἀντώνιον τὸν μέγαν.

De sancto Juliano, & de Antonio magno.

Κατὰ τῷτον δὲ τὸν καιρὸν ἡ Ἰουλιανὸς ἐκεῖνος ὁ 40
πολυμήντης, ἡ τὸν πρῶτον ἐμνήσθη, κατε-
λιπεῖν μὲν τὸν ἔρημον, εἰς δὲ τὸν Ἀντόχειαν εἰσελθεῖν
ἡναγκάσθη. ἐπειδὴ γὰρ οἱ τῷ ψεύδει συντεταγμέν-
νοι, ἡ τὰς συκοφαντίας μάλα ῥαδίως ὑφαίνοντες,
οἱ τὰ Ἀρείου λέγων φρονῶντες, τὸν μέγαν ἄνδρα ἐκεῖ- 45
νον διῶκοντες, τὸ αὐτῶν εἶναι συμμορίας, ἀπέστει-
λαν οἱ τὸ ἀληθείας φωνῆτες, Φλαβιανὸς ἡ Διόδωρος

PER idem tempus Julianus quoque il-
le celeberrimus, cujus antea mentio-
nem feci, solitudinem relinquere & An-
tiochiam venire compulsus est. Nam cum
mendaciorum alumni, & texendarum ca-
lumniarum miri artifices, Arianos intelli-
go, eximium illum virum à suis partibus
stare asseverarent; Flavianus, Diodorus,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κατὰ τὸν μοναδικὸν νόμον] Magis placet scriptura co-
dicis [Regii &] Saviliani, in quibus legitur μοναχικόν.

2 Ὁ δὲ ἀπειλήσας ἐσήκων] Verbum ἀπειλήσας delendum
videtur. Neque enim Valens quidquam minatus est A-
phraatæ. Vide Theodorum in Philotheo pag. 816. [In
Regio codice J. Pini scriptum inveni, ὁ δὲ σπῆρος ἡμῶν.]

SÆC. & Aphraates veræ fidei lumina, Acacium, strenuum virtutis athletam, qui postea Berceensem Ecclesiam sapientissime gubernavit, ad præstantissimum illum virum miserunt, rogantes ut tot hominum millia miseretur; & adversariorum quidem mendacium refutare, veritatis autem præconium confirmare vellet. Porro quot & quanta inter eundem ac redeundum, & in ipsa Antiocheni civitate ediderit miracula, in historia Philotheo jam retulimus, quam adire licet iis qui hæc cupiunt cognoscere. Quod vero universam civium multitudinem ad nostros conventus exciverit, neminem ex iis qui ingenium hominum consideraverint, dubitaturum puto. Res enim admirabiles & præter opinionem omnium gestæ, cunctos ad se pertrahere solent. Quod vero maxima ab illo edita sint miracula, ipsi quoque veritatis hostes testantur. Idem porro antehac regnante Constantio, Alexandriæ præstiterat magnus Antonius. Relicta enim solitudine, totam illam urbem circumivit, cunctos admonens, Apostolicæ doctrinæ præconem esse Athanasium; Arianos vero hostes esse veritatis. Adeo divini illi viri, quid singulis temporibus congrueret probe norant, & quando solitudinem amplecti, quando urbes præferre solitudini oporteret.

Antonius
monachus.

CAPUT XXVIII.

Quinam alii monachi per ea tempora claruerunt.

EADEM tempestate, alii quoque monasticæ philosophiæ radiis coruscabant. In Chalcidensium quidem solitudine Avitus, Marcianus, Abraames, alique præterea haud pauci, qui in corpore perturbationibus obnoxio, vitam perturbationis expertem agere nitebantur. In Apamensium autem regione Agapetus, Symeones, Paulus, & alii, qui perfectæ philosophiæ fructus colligebant. In Zeugmatensium territorio Publius & Paulus. In Cyrestarum agro Acepsymas ille ab omnibus laudatus, in cellula inclusus sexaginta annos ita transegit, nec visus ab ullo, nec ullum alloquens. Admirandus autem Zeugmatius, etsi luminibus orbatus, circumibat tamen oves Christi confirmans, & lupos abigens. Quam ob causam hæretici monasticum ejus tugurium incenderunt. Verum Trajanus Magister militum, vir fidelissimus, alterum ei construxit, omnique cura ac sollicitudine eum fovit. In agro denique Antiocheni, Marianus, Eusebius, Ammianus, Palladius, Symeones, Abraames, alique præterea extiterunt, qui imaginem Dei integram atque immaculatam conservaverant. Ac nos quidem

ὁ Ἀφραάτης, ἄνδρα ἀρετῆς ἀθλητὴν, Ἀκάκιον Φημί τὸ χρόνῳ ὑπερὶ μάλα σοφῶς ἢ Βεροίαν ἐκκλησίαν ἰθύναντα, πρὸς τὸ πανθύφημον ἄνδρα ἐκείνον, ἀντιβόλῳιες πολλὰς ἀνθρώπων μυριάδας οἰκίσαντες, καὶ τὸ μὲν εὐαγγέλιον καὶ ψευδολογίας ἐλέγξαν, τὰ δὲ τῆς ἀληθείας κηρύγματα βεβαιώσαν. καὶ ὅσα μὲν ἕτος καὶ ἀπῶν, καὶ ἐπανῶν, καὶ ὅ αὐτῇ δὲ τῇ μεγίστῃ πόλει θαυματουργήκει, ὅτι τῇ φιλοθέῳ ἡμῶν συγγεγραπὴν ἱστορίαν, ἢ ῥάδιον ἐντυχῆν τῆς ταῦτα βυολομένης μαθεῖν. ὅτι δὲ ἅπαν τὸ τὸ πόλει πλῆθος εἰς τὸ ἡμέτερον συνήθροισι σύλλογον, ἔδιδνα διδασκᾶν οἶμαι τὸ ἄνθρωπείαν φύσιν ἐπισκευμέναν. πέφυκε γὰρ τὰ πρὸς ἀδύνατον ἔλκεν ἅπαντας ὡς ἐπίπαι πρὸς αὐτά. ὅτι δὲ καὶ μεγάλα εἰργάσατο θαύματα, μαρτυροῦσι καὶ οἱ τὴν ἀληθείαν πολέμοι. τῷτο δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὶα πρὸ τῷδε τῷ χρόνῳ πιστοῖν ὅτι τοῖς Κωνσταντίνῳ καιροῖς Ἀντώνιος ὁ πᾶν. χαταλιπὼν γὰρ τὴν ἔρημον, ἅπαν ἐκείνο πρὸς τὸ ἄστυ, διδάσκων ἅπαντας, ὡς τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας κηρύξας ἐν Ἀθανάσιος, καὶ ὡς ἀντίπαλοι τῆς ἀληθείας οἱ τῆς Ἀρείου συμμορίας. ὅπως ἦδυσαν οἱ θεῖοι ἄνδρες ἐκείνοι, τὰ πρόσφορα ἐκάστω πρὸς ἀρμόδιον καιρῷ, καὶ πῶς καὶ μὴ χρὴ τῷ ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, πῶς καὶ πρὸς τῶν ταῖς πόλεις τῆς ἐρημίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Τίνες ἄλλοι μονάζοντες ἐν τῷτο τὸν καιρὸν διέπρεψαν.

Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι καὶ ἐκείνοι τὸ καιρὸν, τὰς δὲ μοναχικῆς φιλοσοφίας ἀφιέντες μαρμαρυγὰς ὅτι μὴ τῇ Χαλκιδέῳ ἐρίμῳ, Ἀβίτος καὶ Ἀβραάμης, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις ἐκ διακρίσεων, ὅτι παθητοῖς σώμασι τὴν ἀπαθὴν βιοτὴν μελετῶντες. ὅτι τῇ Ἀπαμείῳ χώρα, Ἀγαπίτιος καὶ Συμεώνης καὶ Παῦλος, καὶ ἄλλοι τὴν ἀκραν φιλοσοφίαν συλλέγοντες ὅτι δὲ τῇ Ζβλματίῳ, Πύπλιος καὶ Παῦλος. ὅτι δὲ τῇ Κυρεσῶν, ὁ πανθύφημος Ἀκεψεμάς ὁ οἰκίσκῳ χαθεῖρκετο, καὶ ἐξηκοντῆτην χρόνον τῷτο ἐβίβη τὸν τρόπον, ὅτι ὁρῶμενος, ὅτι φθεγόμενος. Ζβλμάπος δὲ ὁ ἀξιάγραφος, καίτοι τὸ βλέπειν ἀφηρημένος, πρὸς τὴν ἐκείνῳ τὰ πρόβατα, καὶ τοῖς λύκοις μαχόμενος. ὅτι δὲ χάριν, αὐτῷ τὴν ἀσκητικὴν καλύβην ἐπέπρησαν. ἀλλὰ ὁ Τραϊανὸς ὁ πρῶτος φρατηγὸς, ἐτέρῳ ἐδίδωκε, καὶ τῆς ἄλλης φραπειᾶς μετέδωκεν. ὅτι δὲ τῇ Ἀνποχέῳ, Μαρκεῖος καὶ Εὐσέβιος καὶ Ἀμμιανὸς, Παλλὰδῖος τε καὶ Συμεώνης καὶ Ἀβραάμης, καὶ ἄλλοι πρὸς τούτοις τὴν εἰκόνα τὴν θείαν ἀκίρατον ἀφασώσαντες, καὶ τῶν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πᾶν τὸ τῆς πόλεως πλῆθος] Interpretes hæc verba de conversione totius populi acceperunt. Malim tamen intelligere de populi multitudine quæ Juliani videndi causa in Ecclesiam confluerat. Sententiam nostram confirmat Joannes Chrysostomus in Homilia 21. in Epistolam Pauli ad Ephesios; ubi scribit de hoc Juliano Monacho, eo in aliquam urbem ingrediente tantum fuisse hominum concursum, quantus nunquam antea visus esset, ne in Imperatorum quidem adventu. πῶτον εἰς τὰς πόλεις ἐμειβάμενος,

αυτοῖς δὲ τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ῥοτόρων, ὅτι σοφῶν, ὅτι ἄλλων πρὸς ἐκπαίδευσιν τοιαύτη τῆς πόλεως ἐγένετο συστροφή πρὸς τὸν λόγον; ὅχι πάντων βασιλείων. Sic enim locus ille distinguendus & exponendus est.

2 Τραϊανὸς ὁ φρατηγὸς] Optime Epiphanius Scholasticus Trajanum Magistrum militum interpretatus est. Is est Trajanus, de quo sæpius loquitur Ammianus Marcellinus in rebus Valentis Augusti.

1 ὃ καὶ κείνων τὸ βίον ἀναγράφον πεποιήκαμεν· καὶ τὸ
 ὄρος δὲ, τὸ τῇ μεγίστῃ ὠθευόμενον πόλιν, λίμνη-
 σι ὠθευομένοις ὠρεῖται. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ, Πέτρος
 ὁ Γαλάτης Διέλαμπε, καὶ ὁ τότε γε ὁμώνυμος ὁ
 Αἰγύπτιος, καὶ Ῥωμαῖος καὶ Σευήρος, καὶ Ζήνων, Μω-
 σῆς τε καὶ Μάλχος, καὶ ἄλλοι πλεῖστοι, παρὰ μὲν τῶν
 πολλῶν ἀγνοούμενοι, ὧς δὲ τῶ Θεῷ γνωστούμενοι.

tum horum, tum illorum vitam scriptis
 prodidimus. Sed & mons ille qui maximæ
 urbi vicinus est, similibus pratis ac flori-
 bus erat distinctus. In hoc enim claruit
 Petrus Galata, & alter ejusdem nominis Æ-
 gyptius: Romanus item & Severus; Zeno,
 Moses & Malchus, alique complures, vul-
 go quidem hominum ignoti, sed Deo pro-
 de noti.

S. C. IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

CAPUT XXIX.

Περὶ Διδύμου τῷ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἐφραὶμ τῷ Σύρῳ.

De Didymo Alexandrino & Ephraem Syro.

ΚΑΤὰ τὸν χρόνον, ὃν ἔδωκεν μὲν Ἐφραὶμ 10
 ὁ θαυμάσιος, ὃν Ἀλεξανδρεῖα δὲ διέπρεπε
 Δίδυμος, κατὰ τὴν ἀντιπάλαν τῇ ἀληθείᾳ δογματικῶν
 συζητήσεων. καὶ ὅτος μὲν τῇ Σύρῳ κεχρημένος φωνῇ,
 τῆς πνευματικῆς χάριτος τὰς ἀκτῖνας ἠφίει. παι-
 2 δείας γὰρ ὁ γενημένος Ἑλληνικῆς, ὅτις τε πο-
 λυχεδεῖς τῇ ἑλληνικῇ διήλεγξε πλάτους, καὶ πάσης
 αἰρετικῆς κακοπυχίας ἐγύμνωσε τὴν ἀδένειαν. καὶ
 ἐπειδὴ Ἀριμόνιος ὁ Βαρδικιανός, ὡς πᾶς πᾶσι συντε-
 θεῖται πάλα, καὶ τῇ τῷ μέλῳ ἡδονῇ τὴν ἀσέβειαν
 κεράσας, κατεκλήθη τῆς ἀκούοντος καὶ τῶν ὁλε- 20
 θρον ἡγεῖται, καὶ ἁρμονίαν τῷ μέλῳ ἐκείνῳ λαβὼν
 ἀνέμειξε τὴν δόξιν, καὶ προσενηνόχε τοῖς ἀκρί-
 βειν ἡδονῇ ὁμοῦ καὶ ὁμοφύρου φάρμακον. ταῦτα καὶ
 νῦν τὰ ἄσπετα, φαιδρύτερα τῇ νικηφόρῳ μαρ-
 τύρῳ τὰς πανηγύρεις ποιεῖ. ὁ δὲ Δίδυμος, παι- 25
 δόθεν τῆς ὁπλικῆς ἐστρημένος αἰδοσίῃς, καὶ ποιητικῶν
 καὶ ῥητορικῶν μετέλαχε παιδευμάτων· ζήτησεν
 3 καὶ τὴν καὶ γεωμετρίας, καὶ ἀστρονομίας, καὶ
 τῇ Ἀριστοτέλει συλλογισμῶν, καὶ τῆς Πλάτωνος
 θεωρίας, ὡς τὸ ἀκοῦν εἰσδέξατο τὰ μαθήματα, 30
 ὡς ὅτι ἀλθῆναι ἐκπαίδευσεν, ἀλλ' ὡς ὅπλα τῆς
 ἀληθείας κατὰ τὴν ψεύδους γιγνώσκον. καὶ μὲν οὖν
 4 τῆς θεῆς γραφῆς μεμάθηκεν, ὅτι μόνον τὰ γράμ-
 5 ματα, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων νόματα. ὃ μὲν οὖν
 ἀσκηταῖς καὶ τῆς ζήτησης φροντισταῖς, ὅτοι κατ' 35
 ἐκείνους διέλαμπον τὸν καιρὸν.

PER idem tempus, Edessæ quidem E-
 phraem admirabilis, Alexandria vero
 florebat Didymus; uterque adversus dogma-
 ta veritati contraria libros conscribens. Et
 Ephraem quidem, Syrorum utens lingua, 16.
 spiritualis gratiæ radios diffundebat. Nam
 cum Græcas literas non attigisset, multifi-
 dos tamen Græcorum errores confutavit:
 omnesque hæreticorum fraudes infirmas
 esse ostendit. Et quoniam Harmonius Bar-
 defanis filius cantica quædam olim com-
 posuerat, & modorum suavitati impietatem
 admiscens, audientium animos demulcebat,
 & ad exitium pertrahebat; ipse modorum
 compositionem ab illo mutuatus, pietatem
 canticis permiscuit, & suavissimum simul
 ac utilissimum medicamentum audientibus
 exhibuit. Atque hæc cantica festos Mar-
 tyrum dies lætiores ac splendidiore etiam-
 num efficiunt. Didymus vero cum à pue-
 ro luminibus orbatus fuisset, Poeticam ni-
 hilominus ac Rhetoricam artem didicit.
 Arithmeticam præterea ac Geometriam &
 Astronomiam; Aristotelis item syllogismos
 & Platonis facundiam aurium sensu perce-
 pit, non tanquam disciplinas quæ verita-
 tem docerent, sed velut tela quibus veri-
 tas adversus mendacium uti potest. Sacræ
 quoque Scripturæ non literas solum, sed
 & illarum sensus edidicit. Inter Mona-
 chos igitur & virtutis studiosos cultores,
 isti quos diximus tunc temporis enitueri.

Soz. lib. III.
cap. 16.
Ephraem.

Harmonius.

Didymus.
Soz. l. IV.
cap. 25.
Soz. l. III.
cap. 15.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

CAPUT XXX.

Τίνες ἐν τῇ Ποντικῇ καὶ Ἀσιανῇ διέπρεπον ἐπίσκο-
 ποι κατὰ τὸν καιρὸν.

De Episcopis qui eo tempore per Ponticam &
 Asianam Diocesim floruerunt.

ΕΝ ἑπισκόποις δὲ, Γρηγόριος ἐκείνος, ὃς, π 40
 Ναζιανζεύς, καὶ ὁ Νύσσης· ὁ μὲν ἀδελφός, ὁ δὲ
 σύσκητός τε καὶ συνεργός τε μεγάλῃ Βασιλείᾳ τυ-
 χάντων. ὅτοι μὲν οὖν ἐν Καππαδοκίᾳ τῆς θυσίας
 ὑπομαχοδόντες ἠρίστανον. συνερίσαντο δὲ αὐτοῖς καὶ
 Πέτρος, γεννιότερος μὲν Βασιλείᾳ καὶ Γρηγορίᾳ τῶν 45
 αὐτῶν ἐσχλητός, τῆς δὲ θύραθεν παιδείας ὁ μετὰ
 λιχὺς οὖν ἐκείνους τὰς δὲ τῷ βίῳ μαρμαρυγὰς

INTER Episcopos vero, Gregorii duo il-
 lustres fuere, Nazianzenus ac Nyssenus.
 Quorum hic quidem frater; ille vero con-
 tubernalis fuit Basilii magni. Et hi qui-
 dem in Cappadocia pro pietate decertantes,
 egregiam operam navarunt. In eodem cer-
 tamine strenue se gessit etiam Petrus, iisdem
 parentibus natus quibus Gregorius atque
 Basilius; sed Gentilium disciplinis non per-
 inde ac illi excultus, vitæ tamen splendore

Soz. l. IV.
cap. 26.
Soz. l. VI.
cap. 16.

Petrus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ τὸ ὄρος δὲ] Montem Casium intelligit, qui pro-
 ximus erat urbi Antiochiæ, quam Theodorus μεγίστην
 πόλιν appellat hoc loco & in superiori capite.
 2 Τῶς τε πολυχεδεῖς] Mallem scribere πολυχεδεῖς, id est
 multifidos errores. Suidas & Hesychius πολυχεδεῖς inter-
 pretantur πολυμῆρες, id est πολλὰ μεμειωμένους.

[3 Ἀριστοτέλει] scripsit Valesius pro Ἀριστοτέλει.
 4 Ὁ μόνον τὰ γράμματα] Id est, sacræ scripturæ non
 literalem modo, sed allegoricum etiam sensum perdidit.
 In codice regio cujus varias lectiones edidit Stephanus.
 scriptum est τὰ ῥήματα.

[5 Τὰ τούτων νόματα] Τὰ θεῶν νομματα cod. Reg.]

S. M. C. conspicuus. At in Pisidia Optimus, & IV. Amphilo-
 Optimus. chius in Lycaonia, pro fide à ma-
 Socr. 4. V. joribus tradita fortiter propugnantes, ad-
 cap. 8. versariorum impetus retundebant. In Oc-
 Amphilo- cidentis autem partibus, Damasus Roma-
 chius. næ urbis Antistes, & Ambrosius, cui Me-
 Socr. 1. IV. diolanensis Ecclesiæ commissa erat cura, eos
 cap. 19. 30. qui eminus jaculabantur, feriebant. Cum
 Ambrosius. illis vero juncti ii qui in ultimas oras fue-
 rant relegati, & suos per literas confirma-
 bant, & adversarios profligabant. Omnium
 enim moderator Deus ejusmodi tunc guber-
 natores dedit, qui magnitudini tempestatis
 pares essent, & hostium violentiæ fortitu-
 dinem Ducum opposuit, & salutaria reme-
 dia donavit, temporum illorum acerbitati
 convenientia. Neque vero hac solum ra-
 tione clementissimus Dominus, Ecclesia-
 rum saluti consuluit; sed alio etiam solatio
 cas fovere dignatus est.

ἀφίεις. ὁ Πισιδία δὲ Ὀπίμος, καὶ Ἀμφιλόχιος ἐν
 Λυκαονίᾳ, γινώσκοντες ὑπὸ τῆς περὶ τὴν πίστιν
 ταῖς ἐναντίας ἀπικρήντο προσ-
 βολαῖς. ἐν δὲ γὰρ τῇ ἐσπέρᾳ, Δάμασος μὲν τῆς Ῥώ-
 5 μης ἡγούμενος, Ἀμβρόσιος δὲ Μεδιόλανοι ἰδύμενοι πε-
 πτυμένοι τὴν πόρρωθεν ἀκοντίζοντας ἔβαλον. καὶ
 μὲν τότε, οἱ τὰς ἐγκαπὰς οἰκῆν ἠναγκασμένοι,
 γράμματα καὶ τοὺς οἰκείους ἐπέριζον, καὶ τὴν πολε-
 10 μίαν χατέλυσαν. ἀντιρόπους γὰρ τὰς μεγέθει τῶν κλύ-
 δωνος ἔδωκε κυβερνήτας τῶν ὅλων ὁ πρύτανης, καὶ τῇ
 τῇ πολέμῳ σφοδρότητι καὶ τῇ φρατῆρῶν ἀντέταξεν
 δρετῇ, καὶ πρὸς φόβον τῇ τῇ κακοῦ δυσκολίᾳ τὰ
 ἀλεξίσχιστα ἔδωκε φάρμακα. ὁ μόνος δὲ ταύτης τῆς
 15 προμηθείας ταῖς ἐκκλησίαις μετέδωκεν ὁ Φιλάνθρω-
 πος Κύριος, ἀλλὰ καὶ ἐτέρους αὐτὰς κηδεμονίας
 ἤξισσε.

CAPUT XXXI.

De his quæ Valens ad magnum Valenti-
 nianum scripsit de bello, & de responso
 Valentiniani.

NAM cum Gothorum gentem ad bellum
 concitasset, illum qui Orthodoxos so-
 los oppugnare noverat, ad Bosporum retra-
 xit. Tum vero demens ille imbecillitatem
 suam agnoscens, misit ad fratrem, militares
 copias ab eo petens. At ille nefas esse re-
 scripsit, suppetias ferre homini qui Deo
 bellum inferret; sed ejus potius comprimen-
 dam esse temeritatem. Hæc infelicem illum
 graviore dolore ac tristitia affecerunt. Nec
 tamen à pristina temeritate destitit, sed in
 oppugnanda veritate perseveravit.

CAPUT XXXII.

De Terentii Comititis pietate.

REVERSUS tunc erat ex Armenia, devictis
 hostibus Terentius, Dux præstantissi-
 mus & pietate insignis. Huic Valens poscen-
 di quidquid vellet liberam facultatem con-
 cessit. At ille petiit quod pietatis alumnus
 decebat. Non enim aurum aut argentum,
 non prædium aut potestatem, non domum
 postulavit, sed Ecclesiam unam iis concedi
 petiit qui Apostolicam doctrinam tuerentur.
 Imperator vero, accepto precum libello, cum
 quid in eo contineretur didicisset, indigna-
 tus eum discepit, jussitque Terentio ut
 alia quæpiam postularet. At ille, collectis
 libelli sui fragmentis: Accepi, inquit, ὁ
 Imperator, & habeo donum quod petii; nec
 aliud petiturus sum. Judex enim est consi-
 lii mei is, qui judex est universorum.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πρὸς τὸν ἀδελφόν] Errat hic Theodorus. Nam
 Valentinianus Imperator, frater Valentis Augusti, jam
 è vivis excesserat, tunc cum Gothi trajecto Danubio
 Thraciam vastarunt, & Imperator Valens, relicta An-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΑ'.

Περὶ τῆς Οὐάλεντος τῶν μεγάλων Οὐάλεντι-
 νιᾶν περὶ τῆς πολέμου γραφέντων, καὶ τῆς παρ'
 20 ἐκείνου πίστεως ἀντιγραφέντων.

ΤΟ γὰρ τῶν Γότθων ἔθνος ὁρμαίνοντα εἰς πό-
 λεμον, ἐπὶ τὸν Βόσπορον εἰλκυσεν τὴν χατὰ
 μόνων τῆς θύσεως μεμαθηκότα φρατῆρῶν. τότε
 δὴ τῶν οἰκείων ἀδελφῶν ὁ μάταιος ἐγνωκὼς, ἀπέ-
 25 στείλει ἑκατὸν τὸν ἀδελφὸν φρατῆρῶν ἐξαυτῶν. ὁ δὲ
 ἐπέστειλεν, ὡς ἔχοντι ἐπαμύνην ἀνδρὶ πελεμῶντι
 Θεῷ. Δίχατοι δὲ τῶν τέττα καταπαύειν θρασυτή-
 τα. ταῦτα τὸν δόλιον ἐκείνον μείζονος ἡνίας ἐνέ-
 30 πλησεν· ὁ μὲν ἔληξε τῆς θρασυτήτος, ἀλλ' ἐπέ-
 μνην κατὰ τῆς ἀληθείας παρατατῆς ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ'.

Περὶ τῆς Τερεντίου κόμης πίστεως.

ΕΠΑΥΝΕΣ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας Τερέντιος τρὸς
 5 πᾶσι γήσας. ἦν δὲ φρατῆρὸς ἀεικὸς καὶ θύσε-
 βεία κοσμήτορας. τῷ δὲ δωρεῶν ὁ Οὐάλης αἰτήσας
 προσέταξεν. ὁ δὲ ἐπήγειρεν ἡνὶ ἔδει τὴν εὐσεβείαν
 συντηραμένην. ἤτησε γὰρ ὁ χρυσόν, ὁ δὲ ἄργυρον,
 ὁ χρῆμα, ὁ δυναστείαν, ὁ οἰκίαν, ἀλλ' ἐκκλησί-
 40 αιν ὁρμαίνοντα μίαν τοῖς τῶν ἀποστολικῆς διδασκα-
 λίας ὁρμαίνοντα. ὁ δὲ τῶν ἱκετίων δεξάμενος,
 καὶ γνοὺς τὰ ἐκείνου, χαλεπήνας διέρρηξε, καὶ οἱ
 ἄλλα πρὸς αἰτήσας προσέταξεν. ὁ δὲ τῆς ἱκεσίας
 συλλέξας τὰ ῥήματα· ἔδωξά μιν, ἔφη, ὁ βασι-
 45 λεύς, καὶ ἔχω τὸ δῶρον, καὶ ἔπειτα οὐκ αἰτήσω. σκο-
 ποῦ γὰρ κερτῆς, ὁ τῶν ὅλων κερτῆς.

VARIORUM.

2 Πρὸς τὸν ἀδελφόν] Valesius corrigendum vult ἀδελφῶν.
 δὲ, quod hæc post mortem Valentiniani accidisse putaret.
 Sed falli ipsum ostendit Pagius ad ann. 373. n. 5. Hæc
 enim de excursione Gothorum hoc ipso anno facta intel-
 ligenda sunt, cum adhuc in vivis esset Valentinianus. Ad-

tiochia Constantinopolitana venire compulsus est. Itaque
 pro Valentiniano Gratianum dicere debuerat Theodori-
 tus, & ἀδελφὸν ponere pro ἀδελφῶν.

Περὶ τῆς Τραϊανῆ τῷ στρατηλάτῃ παρρησίας.

De Trajani Magistri militum libera voca.

Επειδὴ ὁ τὸ Βόσπορον διέβας, εἰς τὴν Θράκην
ἀφίκετο, πρῶτον μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει πλε-
1 ὤν διέτριψε χρόνον ἁγνέμων τὸ πόλεμον. Τραϊ-
ανὸν δὲ σὺν τῇ στρατῷ τῇ στρατῷ καὶ τῇ Βαρδάρων
ἀπέστειλεν. ἐπειδὴ ὁ ἡγήθεος ἐπανήλθεν ἐκείνης,
ἐλοιδορεῖτο λίαν ὁ Οὐάλης, μαλακίαν αὐτῷ καὶ δει-
λίαν ἐγκαλῶν. ὁ δὲ παρρησία χρησάμενος ἀνδρὶ
γυναικὶ προέβου, ἐκ ἐγὼ, ἔφη, ὁ βασιλεὺς ἡγή-
2 μαί· ἀλλὰ σὺ πρόη ἡ νίκη, καὶ ὁ Θεὸς ὡς
ταπείνωσεν, καὶ ὁ ἐκείνῃ ῥοπήν προσέθεν τοῖς Βαρ-
δάρων. ὡς σου γὰρ πολεμώμενος, ἐκείνους συνάγει-
ται. τὰ δὲ Θεῷ ἡ νίκη ἐπέτα, καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ στρατιωμένοις ὡς οἴεται. ἡ οὐκ οἶδα, 15
3 ἔφη, τίνας τῶν ἐκκλησιῶν ἐξέλασας, τίσι παρὰ
δωκας ταύτας; ταῦτα δὲ καὶ Ἀρίνθεος καὶ Βίκτωρ,
4 ὁ στρατηγὸς γὰρ ἦσαν καὶ αὐτοὶ, συνωμολόγησαν ὅπως
ἔχουν, καὶ τῷ βασιλεὶ μὴ χαλεπαίνειν παρήσαν,
5 ἐπὶ ἐλέγχῳ τῇ ἀληθείᾳ συνεζυγμένοις.

POSTQUAM vero trajecto Bosporo in
Thraciam venit, primum quidem Con-
stantinopoli diutissime moratus est, belli ap-
paratum disponens. Trajanum vero magi-
strum militiæ cum exercitu misit adversus
Barbaros. Qui cum postea victus rediisset,
Valens ei graviter convitiatus est, ignavi-
am & pavorem objectans. At Trajanus, usus
loquendi libertate quæ virum fortem dece-
bat: Non ego, inquit, victus sum ὁ Im-
perator: sed tu victoriam projicis, qui con-
tra Deum pugnas, ejusque auxilium Bar-
baris concilias. Cum enim à te impugnetur
Deus, ad illorum partes transit. Deum
porro comitatur victoria, & illis cedit qui
Deum ductorem habent. An nescis quos
Ecclesiis expuleris, & quibus eas tradide-
ris? Quin etiam Arintheus & Victor, ipsi
quoque Magistri militum, rem ita se ha-
bere affirmarunt: & Imperatorem rogarunt
ne reprehensiones cum veritate conjunctas
iniquo animo ferret.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΔ΄.

CAPUT XXXIV.

Περὶ Ἰσαακίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως μοναχοῦ.

De Isaace Monacho Constantinopolitano.

Φασὶ δὲ καὶ Ἰσαάκιον, σκήνην αὐτοῦ μοναχικὴν
ἔχοντα, ἐπειδὴ εἶδεν αὐτὸν συνεζυγνῆ τῇ στρα-
τῇ, βῶν χρησάμενος φάσιν· ποῖ βαδίζεις ὁ βασι-
λεὺς, καὶ Θεὸς στρατιωτάμενος, καὶ τῷ τῷ οὐκ ἔχον
ἐπικύρον, αὐτὸς γὰρ καὶ σὺ τῆς βαρδάρων κα-
κίηκεν, ἐπειδὴ καὶ σὺ κατ' αὐτὸν πολλὰς γλώττας
εἰς βλασφημίαν παρέθηξας, καὶ τῆς ἐκείνῃ ὑμνοῦ-
σας τῷ Θεῷ οἶκον ἐξέλασας. παῦσα δὲ οὐκ 30
πολεμῶν, καὶ παῦσα τὸν πόλεμον. Σπῆδος ταῖς ποί-
μναις τῆς ἀέριος νομέας, καὶ λήψῃ τὴν νίκην ἀπο-
νήτῃ. εἰ δὲ τέτων μηδὲν διδραχὰς ὡς ἀτάξαι, μα-
θήσῃ τῇ πείρᾳ, ὅπως σκληρὸν τὸ πρὸς κέντρα
λακτίζειν. ὅτε γὰρ ἐπανήξεις, καὶ προσπολέσεις 35
τῇ στρατῷ. ὀργισθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπανήξας, ἔφη,
καὶ κατὰ σὺν σε, καὶ τὸ ψευδοῦς προαγορεύσεις εἰς-
πράξομαι δίχας. ὁ δὲ, ἡκιστα δέισας τὸ ἀπειλῆν,
ἔφη βοῶν· κτεῖνον, εἰ φωραθείῃ τὸ λόγων τὸ ψεῦδος.

AIUNT præterea Isaacem, qui cellam ibi
habebat monasticam, Imperatori ad
bellum una cum exercitu proficiscenti ista
inclamasse: Quo pergis Imperator, qui Deo
bellum intulisti, nec illum habes adiutorem?
Ille enim est qui contra te barbaros conci-
tavit, quia tu quoque prior multorum lin-
guas ad blasphemiam contra ipsum excitasti;
eos vero qui ipsum laudabant, Ecclesiis ex-
pulisti. Desine ergo bellum ei inferre, &
ipse bellum comprimet. Redde optimos
Pastores gregibus suis, & incruentam victo-
riam de hostibus reportabis. Quod si his
insuper habitis, prælium inieris, re ipsa ex-
perturus es, quam durum sit contra stimu-
lum calcitrare. Nam neque ipse reverteris,
& exercitum præterea amittes. Ad hæc Im-
perator ira percitus: Revertar, inquit, te-
que interficiam, & falsi vaticinii pœnas à te
exigam. Tum ille minas neutiquam refor-
midans, Interfice, inquit, si in verbis meis
mendacium fuerit deprehensum.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διαίρων τὸν πόλεμον] Christophoronus nescio quos
codices secutus, διμαίων legit. Atque ita etiam edidit
Jacobus Sirmundus [ex codice Regio J. Pini.] vertitque
bellum reformidans. Nostri tamen codices nihil mutant;
Et Epiphanius Scholasticus vulgatam lectionem tuetur.
Sic enim vertit: Primum quidem Constantinopoli commora-
tus est, præparans bellum.

2 Ἀλλὰ σὺ πρόη] Rectius in altero codice Regio le-
gitur πρόη duabus syllabis, quomodo etiam edidit Jaco-
bus Sirmundus. Regulariter tamen dicendum esset πρόη.
[In codice Regio J. Pini legitur προίη.]

[3 Παροδιδύκας] Παρίδουκας cod. Reg.]

[4 Στρατηγὸς] Στρατηγὸς — τῷ, συνωμολογησάτω. &
μοχ παρηγοῦν cod. Reg.]

5 Ἀλήθεια συνεζυγμένοις] In MS. codice Henrici Savi-
lii scriptum est συνεζυγμένοις, quemadmodum edidit Sir-
mundus. Sed cum nullus in hac lectione sit sensus, to-
tum locum malim ita scribere, καὶ χαλεπαίνειν παρήσαν
ἐπὶ ἐλέγχῳ τῇ ἀληθείᾳ συνεζυγμένοις. Nihil clarius est hac
lectione, nihil certius. [Atque ita diserte scriptum habet
codex Regius J. Pini: cujus autoritate firmari conjectu-
ram meam non mediocriter sum gavisus.]

Soz. l. VI. cap. 21. **S**ED & Vetrano, vir omnium virtutum genere exornatus, qui totius Scythiae pontificatum gerebat, animum suum Divino zelo succendit, & Valentem ob doctrinae pravitatem & ob iniquas Sanctorum vexationes, coram redarguit: cum sanctissimo Davide clamans: Loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum, & non confundebar.

CAPUT XXXVI.

De expeditione Valentis adversus Gothos, & quales impietatis poenas dederit.

Soz. l. IV. cap. 38. Soz. l. VI. cap. 40. **A**T Valens, spretis optimis illis Confiliariis, exercitum quidem praemissit ad praelium: ipse vero in quodam vico residens, victoriam expectabat. Sed cum milites impetum Barbarorum sustinere non potuissent, in fugam versi sunt, & a Barbaris insequentibus caedebantur. Et ipsi quidem contentissimo cursu fugiebant. Barbari vero totis viribus instabant. Cumque ad vicum pervenissent in quo Valens, audita suorum clade, occultare se nitebatur: injecto igne, illum pietatis hostem simul cum vico incenderunt. Hoc modo Valens in hac etiam vita scelerum suorum poenas dedit.

CAPUT XXXVII.

Quomodo Gothi in Arianam haeresim delapsi sint.

Soz. l. VI. cap. 37. **E**GO vero operae pretium facturus mihi videor, si ignaros docuero, qualiter Barbari Arianam haeresim amplexi sint. Quo tempore Gothi Istrum trajicientes, foedus cum Valente percusserunt, abominandus ille Eudoxius qui tum aderat, suggestit Imperatori, persuadendum esse Gothis ut cum ipso communicarent: Nam cum diu antea divinae cognitionis radiis illustrati essent, in Apostolica doctrina semper fuerant innutriti. Quippe, aiebat Eudoxius, unius dogmatis communio pacem firmiorem efficit. Quod consilium cum approbasset Valens, optimatibus Gothorum proposuit ut in doctrina fidei cum ipso consentirent. At illi responderunt, nunquam se adduci posse ut a majorum suorum doctrina discederent. Porro ea tempestate Ulfila totius gentis erat Episcopus, magnae apud illos auctoritatis, & cujus verba pro firmissimis legibus habebant: hunc Eudoxius cum & verbis demulcisset, & muneribus illexisset, eo impulit, ut Gothos ad communionem Imperatoris amplectendam adduceret. Id autem persuasit, cum diceret contentionem ex ambitione ortam esse; dogmatum vero nullam esse discrepantiam. Quamobrem Gothi haecenus Patrem quidem Filio majorem esse dicunt. Filium tamen creaturam dicere non sustinent, licet cum iis communicent qui

Περὶ τῆς Βρετανίας τοῦ Σκυθίας ἐπισκόπου παρρησίας.

ΚΑὶ Βρετανίαν, παντοδαπῇ μὲν λαμπρυνόμενος δόξῃ, πάσης ὅττι Σκυθίας τὰς πόλεις χειραγωγῶν ἰσχυρῶς πεπιτυμένον, ἐπύρυσσε τε τὸ ζήλω τὸ φρόνημα, καὶ τὸ δόγματῶν ἀσφαλοῦς, καὶ τὰς χεῖρας τῆς ἀγίας ὁμοθυμαδὸν τῷ Οὐάλαντος ἡλεγξε· καὶ μὲν ὁ θειοτάτης Δαβὶδ ἐβόα, ἐλάλην ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων, καὶ οὐκ ἠσχύνοντο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΣ'.

Περὶ τῆς χεῖρας Γότθων Οὐάλαντος φρατίδας, καὶ ὅπως ἔπρεπε τῆς ἀσθενείας δίκης.

Οδὲ τὸ συμβῆλαι ἐκείνων τὴν ἀρίστην κατὰ φρονήσας, καὶ μὲν φρατίαν εἰς τὴν παράταξιν προὔπεμψεν· αὐτοὺς δὲ ἐν πνιγμῇ καθήμενος, τὴν νίκην προσέμελλεν. οἱ δὲ φρατίαν τῆς Βαρβάρων ἐκείνων κόντες τὴν ῥύμην, ἐπὶ τὰ πύοντο καὶ κατακτείνοντο διωκόμενοι. καὶ οἱ μὲν ἐφυγον χεῖρας τὰς, οἱ δὲ κατακράτος ἐδύνατον. κατὰ λαβόντες δὲ τὴν κάμιν ἐκείνην οἱ Βάρβαροι, ἐνθα ὁ Οὐάλαντος τὴν ἡπείραν μεμαθηκώς ἐπὶ ἐσθλῇ λαθεῖν, πῶς ἐμβαλόντες, ἐπέπρησαν σὺν τῇ κάμῃ καὶ τὴν θύσας ἀντίπαλον. ὅπως μὲν ἐν ἐκείνῳ, καὶ τὰ παρόντι βίῳ ποιῶν ἔπρεπε ὡς ἂν ἐπλημμέλῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'.

Πόθεν οἱ Γότθοι τῆς Ἀρειανικῆς μετέλαχον πλάνης.

ΕΓὼ δὲ προὔρρον νομίζω, διδάσκει τὴν ἀγνοήσας, ὅπως οἱ Βάρβαροι τὴν Ἀρειανικὴν εἰσδέξαντο νόσον. Ὅτε τὸν Ἰστρον ἀφελάντες, πρὸς τὸν Οὐάλαντα τὴν εἰρήνην ἐσπέυσαντο, τῇ καὶ παρὰν Εὐδόξιος ὁ δυσώυμος, ὑπέθετο τῷ βασιλεῖ πῶς αὐτὰς κενώσας τὴν Γότθων. πάλας γὰρ τὰς τὴν θειογνωσίας ἀκτίνας δεξάμενοι, τοῖς ἀποφελικοῖς ἐπὶ τρέφοντο δόγμασι. βεβαιότερα γὰρ, ἔφη, τὸ κοινὸν τῷ φρονήματος, τὴν εἰρήνην ἐργάζεται. ταῦτα ἐπαίνεσας τὴν γνώμην ὁ Οὐάλαντος, προὔπειπε τοῖς ἐκείνων ἡγεμόσι τῇ δόγματῶν τὴν συμφωνίαν. οἱ δὲ οὐκ ἀνέχεσθαι ἔλεγον τὴν πατρίαν καταλείψαν διδασκαλίαν. καὶ ἐκείνοι δὲ τὸν χρόνον, Οὐλφίλας αὐτῶν ἐπίσκοπος ὡς, ὃ μάλιστ' ἐπείθεοντο, καὶ τὴν ἐκείνων λόγους ἀκνήτους ὑπελάμβανον νόμους. τῶν καὶ λόγους κατὰ κληῖδας Εὐδόξιος, καὶ χρήμασι δολιχάσας, πῶς παρὲς αὐτῶν τὴν βαρβαρίαν καὶ βασιλείας κοινῶν ἀσπάζεσθαι. ἔπεισε δὲ, φήσας ἐκ φιλοτιμίας γενεῖν τὴν εἰρήνην, δόγματῶν δὲ μηδεμίαν εἶναι ἀσφαλοῦς. ὅθεν ἐνεκα μέλει καὶ τῇμερον οἱ Γότθοι μείζονα μὲν τὴν Πάτριαν λέγουσι τῷ Ἰοῦ κτίσμα δὲ τὸν Ἰοῦ εἰπεῖν οὐκ ἀνέχονται, καὶ οἱ κοινῶν τοῖς λέγουσιν.

ἀλλ' ὅμως οὐ παντάπασι τὴν παλαιὰν διδασκαλίαν κατέλιπον. καὶ γὰρ Οὐλφίλας Εὐδοξίῳ καὶ Οὐάλεντι κοινωνῆσαι πείθων αὐτούς, ἐκ ἐνὸς δογματικῶν ἔφη ἀφ' ὧν, ἀλλὰ ματαίαν εἶναι ἐργασάσθαι τὴν ἀφ' ἧς.

ita dicunt. Nec tamen à majorum doctrina S. C. penitus discesserunt. Etenim Ulfila, cum IV. eis persuadere vellet ut cum Valente & Eudoxio communicarent, nullam dogmatum discrepantiam esse dixerat; sed ex inani altercatione ortum fuisse discidium.

Τετάρτη λόγος τέλος.

Explicit Liber quartus.

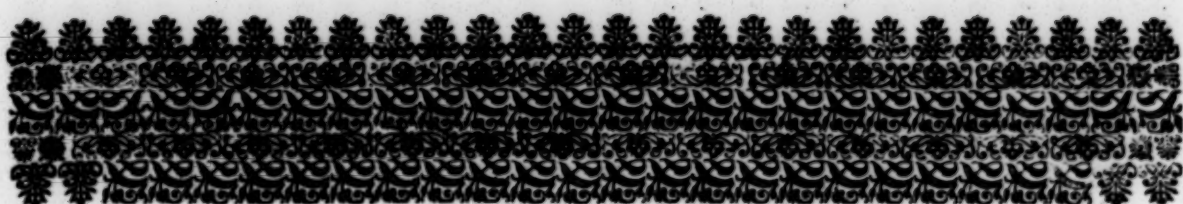
ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
Ἱστορίας λόγος Ε΄.

- α' Περὶ τῆς Γραπανοῦ τοῦ βασιλέως θυσσεύας.
β' Περὶ τῆς ἐπακόδου τῆς ἑπισκόπου.
γ' Περὶ τῆς Παυλίνης Φιλοφίλας, καὶ τῆς Ἀπολιναρίου τῆς Λαοδικεύας χειροτονίας, καὶ τῆς
δ' Μελετίου Φιλοσοφίας τε καὶ Φιλοθείας.
ε' Περὶ Εὐσεβίου τῆς ἑπισκόπου Σαμοσατών.
ς' Περὶ τῆς Θεοδοσίας γραπτηγίας.
ζ' Περὶ τῆς τῆς βασιλείας, καὶ ὡς προεῖδεν οὐρανῶν.
η' Τίνας ἐπίσημοι προεῖδαν τῆς Ἀρείου συμμορίας ἐγένοντο.
θ' Περὶ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως συναθροισθείσης συνόδου.
ι' Συνδικὸν παρὰ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως συνόδου.
ια' Συνδικὸν Δαμάσου ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ Ἀπολιναρίου καὶ Τιμοθέου γραφέν.
ιβ' Ἀλλο ὅτι αὐτοὶ συνδικὸν καὶ ἀφ' ὧν αἰρέσεων.
ιγ' Περὶ τῆς Γραπανῆς πλωτῆς καὶ τῆς Μαξίμου τυραννίδος.
ιδ' Περὶ Ἰουστίνου τοῦ Οὐαλεντιανῆς γαμετῆς καὶ τῆς κατὰ Ἀμβροσίον γνησιμότητος ἐπιστολῆς.
ιε' Περὶ τῆς παρὰ Μαξίμου τῆς τυραννίδος Οὐαλεντιανῆς τῆς νέας δηλωθέντων.
ισ' Περὶ τῆς παρὰ Θεοδοσίας τῆς βασιλείας τῆς τούτης γραφέντων.
ις' Περὶ Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου.
ιζ' Περὶ τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης γνησιμότητος σφαγῆς.
ιθ' Περὶ τῆς Ἀμβροσίας τῆς ἐπισκόπου παρρησίας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως θυσσεύας.
κ' Περὶ Πλακίλλης τῆς βασιλίδος.
κα' Περὶ τῆς ἐκ Ἀνποχείας γνησιμότητος γάστως.
κβ' Περὶ τῆς παρὰ τοῦ γῆς κατὰ λυθέντων εἰδωλικῶν ναῶν.
κγ' Περὶ Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς ἐκ τῆς καθαυτοῦ τῆς εἰδωλικῶν αὐτοῦ γνησιμότητος.
κδ' Περὶ Φλαβιανῶν τῆς Ἀνποχείας ἐπισκόπου, καὶ τῆς ἀφ' Παυλίνης γνησιμότητος τοῖς δυ-
κε' Περὶ τῆς Εὐαγνίου τυραννίδος καὶ τῆς Θεοδοσίας τῆς βασιλείας ἀφ' ἧς πίστεως νίκης.
κς' Περὶ τῆς Θεοδοσίας τοῦ βασιλέως πλωτῆς.
κζ' Περὶ Ὀριγένης τῆς βασιλείας, καὶ Τελεμάχου μονάρχου.
κη' Περὶ τῆς Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως θυσσεύας, καὶ Ἰωάννου τῆς Χρυσόστομου χειροτονίας.
κθ' Περὶ τῆς κατὰ τῆς Θεοῦ τῆς ἐπισκόπου παρρησίας.
λ' Περὶ τῆς ἐκ τῆς Φοινίκης δι' αὐτοῦ κατὰ λυθέντων εἰδωλικῶν ναῶν.
λα' Περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Γότθων.
לב' Περὶ τῆς ἐκ Σκύθας ὑπ' αὐτῆς γνησιμότητος προνοίας, καὶ τοῦ κατὰ τῆς Μαρκιανῶν ζήλου.
λγ' Περὶ τῆς Γαϊνῆς αἰτήσεως καὶ τῆς Ἰωάννου τῆς Χρυσόστομου ἀντιρρήσεως.
λδ' Περὶ τῆς παρὰ τῆς Χρυσόστομου πρὸς αὐτὸν πρεσβείας.
λε' Περὶ τῆς δι' αὐτὸν συμβεβηκότων.
λς' Περὶ Θεοφίλου τῆς ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
λθ' Περὶ τῆς ὑπερῶν γνησιμότητος τοῖς πεπολεμηκόσιν Ἰωάννη τῶ ἐπισκόπῳ μετὰ μελείας, καὶ τῆς
μ' τῆς λειψάνων αὐτοῦ μετὰ κομιδῆς.
λζ' Περὶ τῆς πίστεως Θεοδοσίας τῆς μικροῦ, καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.
λη' Περὶ Θεοδότου τῆς ἐπισκόπου Ἀνποχείας.
λθ' Περὶ τῆς ἐκ Περίδου διωγμοῦ καὶ τῆς ἐκεί μαρτυρησάντων.
μ' Περὶ Θεοδώρου τῆς ἐπισκόπου Μοφουσίας.

IN QUINTO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBRO
hæc continentur.

- CAP. I. **D**E pietate Imp. Gratiani.
 II. De reditu Episcoporum.
 III. De Paulini contentione; & de novitate doctrinæ Apollinaris Laodicensi, & de Meletii sapientia ac pietate.
 IV. De Eusebio Samosatense Episcopo.
 V. De Theodosio Magistro militum.
 VI. De Imperio Theodosii & de somniis ab eo visis.
 VII. Quinam fuerint insignes Arianæ factionis Antistites.
 VIII. De Concilio Constantinopolitano.
 IX. Epistola Synodica Concilii Constantinopolitani.
 X. Epistola Synodica Damasi Episcopi urbis Romæ contra Apollinarem & Timotheum scripta.
 XI. Alia ejusdem Damasi Synodica Epistola contra diversas hæreses.
 XII. De interitu Gratiani & de Maximi tyrannide.
 XIII. De Justina Valentiniani uxore, deque insidiis ab ea structis Ambrosio.
 XIV. De iis quæ Maximus tyrannus Valentiniano Juniori scripsit.
 XV. De his quæ à Theodosio Imp. scripta sunt his de rebus.
 XVI. De Amphiloquio Iconii Episcopo.
 XVII. De hominum cæde quæ facta est Thessalonicæ.
 XVIII. De Ambrosii Episcopi in loquendo libertate; & de pietate Imperatoris.
 XIX. De Flaccilla Imperatrice.
 XX. De seditione quæ facta est Antiochiæ.
 XXI. De templis Idolorum ubique subversis.
 XXII. De Theophilo Alexandriæ Episcopo, & de his quæ in everfione Idolorum illic gesta sunt.
 XXIII. De Flaviano Antiochiæ Episcopo; & de discidio propter Paulinum inter Occidentales & Orientales exorto.
 XXIV. De tyrannide Eugenii, & quomodo Theodosius ob fidei suæ meritum, victoriam reportavit.
 XXV. De morte Imp. Theodosii.
 XXVI. De Honorio Imp. & de Telemacho Monacho.
 XXVII. De pietate Imp. Arcadii, & de Joannis Chrysostomi Ordinatione.
 XXVIII. De Joannis Episcopi divina in loquendo libertate.
 XXIX. De templis Idolorum à Joanne subversis in Phœnice.
 XXX. De Ecclesia Gothorum.
 XXXI. De ejusdem erga Scythas providentia, & de zelo adversus Marcionistas.
 XXXII. De petitione Gainæ, & de Joannis Chrysostomi responsione.
 XXXIII. De Chrysostomi ad Gainam legatione.
 XXXIV. De his quæ Joannis causa acciderunt.
 XXXV. De Cyrillo Episcopo Alexandriæ, & de Alexandro Episcopo Antiochiæ.
 XXXVI. Quomodo eos qui Joannem persecuti fuerant, postea facti sui poenituerit: & de reliquiarum ejus translatione.
 XXXVII. Fides Theodosii Junioris & sororum ejus.
 XXXVIII. De Theodoro Antiocheni Episcopo.
 XXXIX. De persecutione Christianorum in Perside, & qui illic Martyrium perpeffi sint.
 XL. De Theodoto Episcopo Mopsuestiæ.

ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ THEODORITI
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ EPISCOPI CYRI
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ECCLESIASTICÆ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ HISTORIÆ
ΛΟΓΟΣ Ε'. LIBER V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'. CAPUT I.

Περὶ τῆς Γρατιανῆς βασιλέως θυσθείας.

De pietate Imp. Gratiani.

Ὅπως μὲν ἐπὶ πλείστον φέρει τοὺς καὶ αὐ-
τῷ λυσιτελεῖς ὁ δεσπότης Θεὸς, καὶ ὅπως
κολάζει τοὺς οὐκ εἰς δέον τῇ μακροθυμίᾳ χρω-
μένους, τοιαῦτα καὶ διδραχὰς καὶ πεπονηδὺς ὁ Οὐ-
άλης ἐδίδαξεν ἀκριβῶς. οἷον γὰρ πρὸς τοὺς καὶ
ζυγίους, οἵκτω καὶ δικαιοσύνην χρώμενος ὁ Φιλάν-
θρωπος, ὅταν ἴδῃ πῶς τὰς μεγάλαις τῆς πλημ-
μελημάτων ὑπερβάλλοντα τῆς Φιλανθρωπίας τὰ
μέτρα, τῇ δικαίᾳ πινυρίᾳ καὶ τῇ ἐπὶ τὰ
πρόσω φέρει. Γρατιανὸς δὲ, ὁ Οὐαλεντινιανὸς μὲν
ἦτορ, Οὐάλητος ἢ ἀδελφιδὸς, πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων
ἡγεμονίαν παρέλαβε. πάλαι μὲν γὰρ τῆς Εὐρώ-
πης περιλήψας τὰ σκήπτρα μετὰ τῆς πα-
τρὸς περὶ τὴν καὶ ἐκείνου δὲ καὶ πατρὸς, ἐκοι-
νῶναι τῆς βασιλείας. προσέλαβεν οὖν καὶ τῆς
Ἀσίας καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Λιβύης, ἀπαιδὸς
ἀναρθεύσας τῇ Οὐάλητος.

QUALITER Dominus Deus homines
furore atque insania contra ipsum
elatos, diutissime sustineat, & qua-
liter puniat eos qui ipsius abutuntur pa-
tientia, Valentis actus quos retulimus, ejus-
demque exitus perspicue demonstrant. Mi-
sericordia enim ac justitia, velut quibusdam
libris ac trutinis utens clementissimus Do-
minus, ubi aliquem viderit magnitudi-
ne scelerum, clementiæ modum excedere,
impetum ad ulteriora tendentem justa ani-
madversione comprimit. Gratianus vero
Valentiniani filius, cujus Valens patruus
fuerat, Imperii Romani summam obtinuit.
Jam enim antea Europæ sceptrum post obi-
tum patris sui susceperat. Sed & ab illo
adhuc superstite in consortium Imperii
fuerat adscitus: Valente vero absque libe-
ris extincto, Asiam quoque & residuam
Africæ partem Imperio suo adjunxit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

25

CAPUT II.

Περὶ τῆς ἐπανόδου τῆς ἐπισκοπῆς.

De reditu Episcoporum.

Εὐθὺς μὲν οἱ καὶ θυσθείαν ἦν εἶχον, ἐκδηλοτέρως
κατέστησε, καὶ τῇ βασιλείᾳ τὰς ἀρχὰς τῶν
παμμεγαλῶν τῶν ὅλων προσήνεκε. νόμον γὰρ ἔγραψεν,
καὶ τοὺς ἐλθλαμένους ποιμένας ἐπανελθεῖν κελεύων καὶ
τοῖς σφετέροις ἀποδοθῆναι ποιμνίαις, καὶ τὴν θείαν

STATIM ergo pietatem quam in animo in-
sitam habebat, manifestiorem reddidit,
& Imperii sui primitias summo omnium Im-
peratorum consecravit. Lege enim lata præce-
pit, ut pastores qui in exilium ejectione fue-
rant redirent, suisque gregibus restituerentur,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Νόμον γὰρ ἔγραψεν] Extat ea lex Gratiani in lib. xvi.
codicis Theodosiani, Titulo de fide Catholica. Quam-
quam in codice Theodosii, ea lex non Gratiano tribuitur,
sed Theodosio, & Theodosio data esse scribitur Gra-
tiano Augusto V & Theodosio Coss. Lex autem Gra-
tiani cujus hic meminit Theodoritus, lata erat ante prin-
cipatum Theodosii. † Etenim Sapor Magister Militum

à Gratiano missus est in Orientem, ut hanc legem exe-
cutioni mandaret, quemadmodum scribit Theodoritus.
Quod certe nunquam à Gratiano præsumptum fuisset, si
tunc temporis Theodosius Orientis Imperium obtinisset.
Porro lex Theodosii qua Basilicas ademittit hæreticis, me-
moratur à Marcellino in libello precum quem obtulit
Theodosio pag. 82.

VARIORUM.

† Perperam Valesius ait, Legem 2. de Fide Catholica
datam esse à Gratiano. constat enim eam à Theodosio
emissam; quod aperte docet ejus Inscriptio, Editum ad

populum urbis Constantinopolitana, & subscriptio, Dat.
Thessalonica, & confirmat Sozomeni auctoritas. Vid. Ant.
Pagi ad ann. 378. n. 8, 9, 10, 11.

Tom. III.

B b

οἶκος

SÆC. utque ædes sacræ iis traderentur qui cum
IV. Damaso communicarent. Hic autem Da-
masus, Episcopus erat urbis Romæ, qui
post Liberium Ecclesiæ illius curam sulce-
perat: vir sanctitate vitæ conspicuus, &
qui pro Apostolica doctrina nihil non di-
cere atque agere paratus esset. Porro simul
cum lege, Saporem quoque Magistrum
militum misit, qui tunc celeberrimus ha-
beatur. Et Arianz quidem blasphemiz
prædicatores, tanquam feras quasdam, à sacris
ædibus excludi iussit: optimis autem Pæs-
toribus ac divino gregi eadem restitui. At-
que id quidem in singulis provinciis sine
controversia executioni mandatum est. An-
tiochiæ vero, quæ Metropolis est Orientis,
hujusmodi contentio extitit.

CAPUT III.

De Paulini contentione; & de novitate do-
ctrina Apollinaris Laodiceni; & de Mele-
tii sapientia ac pietate.

Supra, l. II.
c. 31. l. III.
c. 5.

Apollinaris
heresin
condit.

DUAS in partes, uti supra retulimus,
divisi erant Apostolicæ doctrinæ pro-
pugnatores. Et alii quidem, statim post
insidias in magnum Eustathium structas,
Arianam perfidiam detestati, & seorsum
conventus agentes, Paulinum Antistitem
habebant. Alii vero, qui post ordinatio-
nem Euzoii, una cum præstantissimo Me-
letio sese ab impiis seceverant, eaque dis-
crimina pertulerant quæ supra commemo-
ravimus, à sapientissimo doctore Meletio
regebantur. Præter hæc Apollinaris La-
dicenus tertiæ quoque factionis seipsum au-
ctorem præbuit. Qui assumpta pietatis
persona, cum Apostolicam doctrinam visus
esset defendere, paulo post manifestus ho-
stis apparuit. De divina enim natura per-
peram differuit, gradus quosdam dignita-
tum in illa excogitans: & dispensationis
mysterium imperfectum ausus est affirma-
re, & animam ratione præditam cui cor-
poris regendi cura commissa est, salutis ex-
sortem fuisse asseveravit. Nam cum Deus
Verbum juxta sententiam illius, eam non
assumpserit, nec medelam ei attulit, nec
honorem impertit. Sed corpus quidem ter-
renum, ab invisibilibus potestatibus adora-
tur. Anima vero quæ ad imaginem Dei
facta est, inferius remansit, peccati infamia
ac dedecore operata. Multa quoque alia,
cæco mentis errore ductus asseruit. Inter-
dum enim Christum ex sancta virgine car-
nem sumpsisse assentiebatur: interdum vero
aiebat, illam una cum Deo Verbo è cælo
delapsam esse: nonnunquam vero Verbum

οἶκον ἀποδοθῆναι τοῖς ἡ δαμάσῳ κοινωνίαν προ-
αιρουμένοις. Δάμασος ὁ ὅτος ῥώμης ἐπίσκοπος ἦν,
ὃς ἀνεπαύτως βίῳ κοσμούμενος, καὶ πάντα λέγειν καὶ
πράττειν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς δόξας αἰρούμενος.
ἡ δὲ Λιόβιον γὰρ τὴν τῆς ἐκκλησίας παρελήφει
καθολικὴν. συνεξέπεμψε δὲ τὸν νόμον καὶ Σάπωνα
τὸν γρατηγόν, ὁμομαρτυροῦν τῇ κατὰ θεὸν ὄντι. καὶ ὁ
Ἀρειὸς βλασφημίας τοὺς κήρυκας, οἷον πῖνας θῆρας,
τῶν ἱερῶν σικῶν ἐξελάσαι, τοῖς δὲ δέξιν ποιμή-
σι καὶ τοῖς θείοις ποιμνίοις τῆς τοῦ ἀποδοθῆναι προση-
τάξε. καὶ ὁ ἐκάστῳ μὲν ἔθνεϊ τῷτο γὰρ ἀδηρίτως
ἐγένετο, ὡς Ἀντιοχείᾳ καὶ τῇ τῆς εἰσας ἡγουμένη ἑρῖς
ἐγένετο τοιαύτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Παυλίνης φιλονεικίας, καὶ τῆς Ἀπολινα-
ρίου τοῦ Λαοδικεύου χαινοτομίας, καὶ περὶ τῆς Με-
λετίου φιλοσοφίας καὶ φιλοθείας.

ΔΙΧῆ μὲν, ὡς καὶ πρὸς εἰρήκα μὲν, οἱ τῆς ἀπο-
στολικῆς ὑποστατικῆς δόξας διήρητο.
καὶ οἱ μὲν οὖτοι μὲν καὶ καὶ Εὐσταθίῳ ὁ μέγας τυ-
ροῦθεσαν ἐπέβλητο, ὁ δὲ Ἀρειανικὴν βδελυξάμενος
βδελυξίαν, καὶ καὶ σφῶς αὐτὸς ἀθροισμένοι, Παυ-
λῖνον εἶχεν ἡγουμένον. οἱ δὲ μὲν καὶ Εὐζοίῳ χαινοτο-
μῖαν σὺν Μελετίῳ τῷ πάντῳ τῶν δυσσεβούντων ἀποκρι-
θέντες, καὶ τῆς καθόλου ἐκείνης ἡς διεξήλθομεν ὑπο-
μεινάντες, ὑπὸ τῆς Μελετίου ὁρωτάτης διδασκα-
λίας ἰθύνοντο. πρὸς ὃν τέτοις ὁ Ἀπολιναρίος ὁ Λα-
οδικεύς, ἐτέρας νῦν συμμορίας εαυτὸν ἀπήφηνεν ἀρ-
χηγόν, ὅς τὸ τῆς θεοθείας θεοθεμέλιος προσωπεῖον,
καὶ τῶν ἀποστολικῶν δόξας διέξας ὑποστατικῶς
μικρὸν ὑπερὸν πρὸς φανὸς ὤφθη πλέμους. καὶ γὰρ πρὸς
τῆς θείας φύσεως κινδύνοις ἐχρήσατο λόγους, βαθμῶς
πῖνας ἀξιώματων γενήσας, καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας μυ-
στήριον, ἀτελὲς ἀποφῆναι τιτόλμῃ, καὶ τῆς λογικῆς
ψυχῆς καὶ ἰθύνειν τὸ σῶμα πεπιτυμμένη, ἐπερὶ αὐτῆς
τῆς γενημένης ἐφῆσε ὡς τῆς. ἔκ εἰληφῶς γὰρ ταύ-
την καὶ τῆς ἐκείνης λόγον ὁ Θεὸς Λόγος, ὅτι ἰατρεί-
ας ἡξίωσεν, ὅτι πῖνης μετέδωκεν. ἀλλὰ τὸ μὲν
σῶμα τὸ γένον ὑπὸ τῆς ἀοράτου προσκυκεῖται δυ-
νάμει, ἡ δὲ ψυχὴ ἡ καὶ εἰκόνα θείας γεννημένη,
κάτω μεμνημένη, καὶ τῆς ἀμαρτίας ἀτιμίαν θεοκε-
μένη. πολλὰ δὲ καὶ ἑτέρα πρὸς τέτοις εἶπεν ἐσφαλ-
μένη καὶ τυφλαπῆσις διανοία. ποτὲ μὲν γὰρ συνωμο-
λόγει καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου πρὸς φλῆθαι
καὶ σάρκα, ποτὲ δὲ ὑπερβῆναι ταύτην τῷ Θεῷ Λόγῳ
συλκαπληλυθέναι φησὶν ὁ ἄλλοτε δὲ αὐτὸν γεννητῶς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μετὰ Λιόβιον γὰρ] In codice [Regio &] Savillii scri-
bitur μετὰ Λιόβιον δὲ, quomodo etiam edidit Jacobus Sir-
mundus.

2 Ἐξας ἀνέφην] In codice Saviliano [Regio &] in edi-
tione Basilienfi scriptum inveni ἔξας ἡνέπην, quod magis
probo. [In eodem codice Regio tres præterea voces le-

guntur non inutiles, hoc modo, ἔπ ἔξας ἡνέπην πρὸς τῷ
τοιαύτῳ. Id est, hac rursus de causa huiusmodi est orta con-
tentio.]

3 Ἐπερὶ πρὸς τοῖς εἶπεν] Πρὸς τοῖς καὶ ἔπειτα ἐπὶ αὐτῶν
μωσὶν Cod. Reg.]

4 Ἄλλοτε δὲ] Δὲ abest à cod. Reg.]

VARIORUM.

2 Ἀπολιναρίου] Apollinari dogmata plenissime refellit Greg. Nazianzenus in Epistola ad Neestarium, & in duabus
ad Cledonium Epistolis, sive Orationibus 51, 52.

σάρκα,

σάρκα, ἔδεν ἐξ ἡμῶν εὐληφόρα. καὶ ἑτέροις δὲ μύθος
καὶ λήρης ταῖς θείαις ἐπαγγελίαις συνέζευξεν, ὅς
καὶ λέγειν περιττὸν ἐπὶ τῷ παρόντος νομίμα. Ἐκείνος
μὲν ἐν τοιαῦτα λέγων, ὃ μόνον τῆς οἰκείας τῆς λυ-
μης ὀρέπληστον, ἀλλὰ καὶ ποῖ τῇ ἡμετέραν τῇ λώ-
1 ῃς μετέδωκε. Ἐκείνῳ γὰρ ὑπερον τὴν τι σφετέραν
ὁρῶντες θύελεσαν, καὶ τῇ ἐκκλησίας θεώματι περι-
φάνειαν, συνήφθησαν μὲν πλὴν ὀλίγων ἀπαντες, καὶ
τῇ ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ μετέλαχον. τῇ δὲ προτέ-
ραν ἢ ἀπέθεντο νόσον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τῇ πάλα 10
ἐρρωμένον, ταύτης ὀρέπληστον. Ἐκ τῆς δὲ τῆς ρίζης,
2 ὅς ταῖς ἐκκλησίαις ἐβλάστησεν ἡ μία τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ
3 τῇ θεότητι φύσις, καὶ τὸ τῇ θεότητι τῇ μινοναῖς
4 ὡς ὁ πᾶς, καὶ τὰλλα ὅσα περ τοῖς
ἄλλοις λαοῖς καὶ τοῖς ἱεροῦσι τῇ διαμύχῃ γενένηται. 15
ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑπερον γενένη. τότε δὲ ἀφικο-
μὲν Σάπρος τῇ φρατῆρ, καὶ τῇ βασιλικὴν ὑπο-
δείξαντος νόμον, ἰσχυρίζετο μὲν ὁ Παυλῖνος, αὐτὸς
εἶναι τῇ Δαμάσῳ μετέδωκε. ἰσχυρίζετο ὅς καὶ Ἀπολι-
νέριος, καὶ ἄλλοι τῇ νόσον. ὁ δὲ θεὸς Μελέτιος 20
ἰσχυρῇ κατέστη, καὶ ἐκείνῳ ἀνεχόμενος ἔειπεν. φλα-
βιανὸς δὲ ὁ ὁρῶντος, τῇ τῇ πρεσβυτέρων ἐξου-
σιᾷ μετέδωκε ἐπὶ χορῶν, πρῶτον μὲν ὡς τῇ Παυλί-
νον ἔφη, τῇ φρατῆρ ἐπαίοντος. εἰ τῇ Δαμάσῳ ὡ
Φιλότιος κοινωνίαν ἀσπάσῃ, ἐπίδειξον ἡμῖν Ἐκκλησίᾳ 25
τῇ τῇ δοξάσαν συγγένειαν. ἐκείνος γὰρ μίαν τῇ τε-
άδῳ εἶναι ὁμολογῶν, ταῖς τρεῖς ὑποστάσεσιν δια-
ρίθην κηρύττει. οὐ δὲ ἀντικρὺς τῇ ὑποστάσει ἀναι-
5 ρεῖς τῇ Τριάδι. διδοῖν δὲ οὐ τῇ δοξάσαν τῇ συμ-
φανίαν, καὶ λάβει τὰς ἐκκλησίας καὶ τὸν νόμον. ὅπως 30
ἐκείνῳ τοῖς ἐλέγχουσιν ὁμοτιμίας, ὡς τῇ Ἀπολι-
νέριος ἔφη. θαυμάζω σε ὡς φίλος, ὅπως ἀναιδῶν
τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος, καὶ ταῦτα Ἐκκλησίᾳ ὁμοτι-
μίας, ὡς ὁ θαυμάσιος Δάμασος περὶ τῇ ὑπο-
6 θεῶν Δόξῃ τῇ ἡμετέραν φύσιν ἀνελήφθαι φησὶν. 35
οὐ δὲ τοῦναντίον λέγων ἀφελῆς. τῇ γὰρ νοῦν τῇ
ἡμετέραν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποστρέφεις. εἰ δὲ ψευδὴ φη-

carnem factum esse, sed nihil ex nobis as-
sumpsisse. Alias præterea fabulas ac nugas di-
vinis promissionibus adjunxit, quas hoc loco
recensere superfluum puto. Hæc ille cum
diceret, non suos solum pestifera labe conta-
minavit; sed quosdam etiam ex nostris ea-
dem contagione infecit. Etenim aliquanto
post tempore, cum suam ipsorum imbecil-
litate & Ecclesiæ splendorem considera-
rent, omnes, paucis exceptis, ad unitatem
redierunt, & ad Ecclesiasticam communio-
nem suscepti sunt: priorem tamen morbum
minime abjecerunt, sed multos eorum qui
antea recte sentiebant, in errorem suum per-
traxerunt. Ex hac radice pullulavit in Ec-
clesiis opinio illa, unam esse naturam carnis
ac Deitatis; & illa quæ Unigeniti divinitati
passionem adtribuit, & aliæ plures quæ tum
inter populos, tum inter sacerdotes aliarum
provinciarum, magnam discordiam concita-
runt. Verum hæc postea gesta sunt. Tunc
vero cum Sapiens Magister militum Antio-
chiam advenisset, & Imperatoris legem pro-
tulisset, Paulinus quidem affirmare cœpit se
Damaso communicare. Idem quoque asse-
rebat Apollinaris, hæresim suam occultans.
Divinus autem Meletius, quietus sedebat
contentionem illorum sustinens. Tunc sapi-
entissimus Flavianus, qui in Presbyterorum
ordine adhuc erat constitutus, primum qui-
dem ita Paulinum allocutus est, Magistro
militum audiente. Si Damasii communionem
amplecteris, o amice, doctrinæ nobis mani-
festam similitudinem ostende. Nam ille qui-
dem unam eandemque Trinitatis substantiam
confitens, tres hypostasies diserte prædicat.
Tu contra, Trinitatem tollis hypostasium.
Ostende igitur consensionem doctrinæ, &
Ecclesias accipe ut lex jubet. Hujusmodi
convictione cum os Paulino obstruxisset, ad
Apollinarem conversus, hæc dixit. Miror te,
o amice! tam impudenter repugnare verita-
ti; idque cum probe scias, Damasum asse-
rere perfectum hominem à Deo Verbo as-
sumptum esse. Tu vero contrarium affirma-
re non cessas. Mentem enim nostram à salu-
te excludis. Quod si falsa sunt quæ tibi

Sæc.
IV.Flaviani
verba ad
Paulinum

Et Apollinarem.

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Χρόν γὰρ] Χρόν δὲ cod. Reg. Pini.]

[2 Μία τῇς οὐρανό καὶ τῇς θεότητος φύσις] Hæresim Euty-
chæti intelligit, quam ex Apollinare progeneratam esse di-
cit, quod testatur etiam Liberatus diaconus & alii.[3 Τὸ τῇ θεότητι τῇ μινοναῖς προεστέλλειν τὸ πᾶν] Theo-
palchitas intelligit, seu Deipassianos, qui sub Imperatore
Anastasio ingentes tumultus in Ecclesia excitarunt, ut re-
fert Marcellinus in Chronico, Zonaras, Theophanes, &
alii. Hic autem tumultus ex hac occasione ortus est.
Simulatque Sacerdos ad altare accesserat, Hieropsaltes ex
Pulpito hymnum quemdam cantabat quem προεστέλλειν vo-
cabant. ἄλλοι δὲ οὐκ ἔχοντες, ἀλλὰ ἀναιδῶν quem
hymnum Proclus Constantinopolitanus Episcopus ab An-
gelis per revelationem didicerat, ut scribit Jovius Mona-
chus in lib. 6. cap. 25. apud Photium in Bibliotheca.
Huic hymno Orientales hanc appendicem subijciebant:
ὁ σωτηρίας δι' ἡμᾶς, ad Jesum Christum referentes. Sed
Constantinopolitani & Occidentales illud additamentum
rejiciebant, ne qua passio Trinitati consubstantiali attri-
bueretur. Itaque pro appendice illa ὁ σωτηρίας δι' ἡμᾶς,
accinebant ista ἢ ἀρχὴ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, ut testatur E-
piphanius Patriarcha Antiochenus apud Photium.

[4 Ὅσα περ τοῖς ἄλλοις λαοῖς] Ταῖς περ τοῖς cod. Reg.]

[5 Σὺ δὲ ἀντικρὺς τῇ ὑποστάσει] In Antiochena Ecclesia
inter Catholicos partis Meletii & partis Paulini ingens
fuit controversia de Vocabulo Hypostasis: Cum alii treshypostasies assererent in Trinitate, Meletiani scilicet: alii
vero, Eustathiani scilicet, unicam dicerent hypostasim, hoc
nomine substantiam intelligentes. Itaque cum de nomine
tantum dissentirent, in re autem ipsa ambo inter se con-
venirent, Athanasius in Alexandrino Concilio eos inter
se conciliaverat, decernens ut sola fidei Nicænæ profes-
sio exigeretur, suppressa Hypostaseων mentione, ut videre
est in Epistola Synodica Athanasii ad Antiochenos. Post
hujus tamen Concilii decretum, mansit hæc controver-
sia in Ecclesia Antiochena, ut testatur Hieronymus Epi-
stola 57 ad Damasum his verbis. Post Nicenam fidem,
post Alexandrinum juncto pariter Occidente decretum, tri-
um hypostaseων ab Arianorum præfule & campensibus, no-
vellum à me homine Romano, nomen exigitur, &c. Ubi
per Arianorum Præfulem Hieronymus designat Meleti-
um, eo quod ab Arianis fuerat ordinatus. Per Campen-
ses autem, vel Meletii sectatores intelligit, vel certe A-
pollinaris ac Vitalis sectatores, qui extra urbem in cam-
po Collectas agebant. Ex iis apparet, verum esse quod
hic scribit Theodorus, Paulinum scilicet tres hyposta-
ses negasse, nec tamen eum dissensisse à Damaso. Pau-
linus enim perpetuo communionem cum Damaso reti-
nuit, ut docet Epistola Aquileiensis Concilii à Sirmundo
edita. Sed hypostasis nomine substantiam intelligebat,
teste Hieronymo in Epistola supradicta.

[6 Φίλος] Φιλότιος cod. Reg.]

B b 2

μὲν,

SÆC. objicimus, nunc saltem renuntia novitati
IV. quam excogitasti, & Damasi doctrinam
amplectere: ac tum demum sacras ædes ob-
tine. Ac prudentissimus quidem Flavianus,
certissimis rationibus fiduciam illorum com-
pressit. Meletius vero, vir omnium mor-
taliū mitissimus, amanter simul ac leniter
Paulinum his verbis compellavit. Quan-
doquidem & mihi harum ovium Dominus
ipse curam commisit, & tu aliarum cu-
ram suscepisti, ovesque inter se in religi-
one consentiunt, jungamus greges, ô a-
mice, & contentionem de primatu depona-
mus: gregemque in commune pascentes,
communem iis curam ex æquo impenda-
mus. Quod si cathedra in medio posita
contentionem facit, eam ego auferre cona-
bor. Posito enim super illa Evangeliorum
libro, nos ex utraque parte sedeamus. Ac
si quidem ego prior ex hac vita discesse-
ro, tu solus, ô amice, præsulatum totius
gregis obtine. Si vero id tibi prius con-
tingerit, tum ego, prout potero, gregis cu-
ram geram. Et divinus quidem Meletius
amanter & placide ista dicebat: Pauli-
nus vero conditionem oblatam accipere
noluit. Tunc Magister militiæ his quæ
dicta fuerant perpenſis atque examinatis,

μὴ, ταῦτά σε κατηγοροῦντες, οὐ γοῦν ἢ ὑπὸ
 σε τοχθεῖσιν ἀρήθητι χαινοτομίαν, καὶ ἢ Δαμάστου
 σέρζον διδασκαλίαν, καὶ τὴν θείαν λάβε σικκούς. ὁ
 μὴ οὖν ρωφάτατος Φλασιανός, τοῖς ἀληθεσι λόγοις
 5 ἢ ἐκείων χαλῆπανσε παρρησίαν. Μελέπιος δέ, ὁ πάν-
 των ἀνθρώπων πρῶτατος, φιλοφρόνως ἅμα καὶ ἡπί-
 ως ἔφη πρὸς τὸν Παυλῖνον. ἐπεὶ καὶ ἐμοὶ τῶν-
 δε τῶν πρῶτατων τιμὴ ὑπὸ μέλειαν ὁ τῶν πρῶ-
 τῶτατων ὡς χεῖρισε Κύριος, καὶ σὺ τῶν ἄλλων ἀναδέ-
 10 δεξαι ἢ Φροντίδα, κοινῶν δὲ ἀλλήλοις τὸ ὁσιεβεί-
 ας τὰ θρέμματα, συνάφωμεν ὡς φιλότης τὰ ποί-
 μνια, καὶ ἢ πρὸς τὸ ἡγεμονίας χαλῆλυσωμεν διαμά-
 χην. κοινῇ δὲ τὰ πρόβια νύμντες, κοινῇ αὐτοῖς
 πρῶτατων ὡς χεῖρισε φεραπέαν. εἰ δὲ ὁ μέσος θῶκος ἢ
 15 ἔειπεν γενῶν, ἐγὼ καὶ ταῦτην ἐξελάσσω πευράσσομαι. ὡς
 γὰρ τῷ τῶν θείων πρῶτατων ὡς χεῖρισε, ἐκαλῆ-
 ρωθεν ἡμᾶς χαλῆλυσωμεν. καὶ εἰ μὲν πρῶτος ἐγὼ
 δεξαίμεν τῷ βίῳ τὸ πέραν, μόνος ὡς φίλος
 τὴν τὸ ποίμνης ἡγεμονίαν. εἰ δὲ σὺ πρῶτος τῷ
 20 πᾶσι, ἐγὼ πάλιν εἰς δύναμιν τῶν πρῶτατων ὑπὸ
 λίσσομαι. ταῦτα ἡπίως μὲν ἅμα καὶ φιλοφρόνως ὁ
 θῶκος εἶπε Μελέπιος. ὁ δὲ Παυλῖνος ὡς χεῖρισε.
 ὁ δὲ στρατηγὸς κελτὴς τῶν εἰρημῶν γινόμενος, τῶν

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Σχῆς ᾧ φάλο·] ἡρώσις ᾧ φάλοτης cod. Reg.]

2 O δὲ Παυλῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ] Non Assentior Theodorito, qui hanc conditionem quam Meletius Paulino obtulerat, repudiata[m] esse dicit à Paulino. Sed contra est Socrates atque Sozomenus, qui id ex comp[act]o convenisse scribunt inter Meletium ac Paulinum, ut altero ip[s]orum decedente nullus in locum mortui subrogaretur. Idem etiam scribitur in Epistola Concilii Aquileiensis ad Theodosium Imp. his verbis; *Oblatas Pietati vestra opinamur preces nostras, quibus juxta partium pactum* (ita enim scribendum est) *proposcimus, ut altero decedente, penes superviventem Ecclesia permaneret, nec aliqua superordinatio attentaretur.* Et iterum in Epistola 5. Concilii Italici ad eundem Theodosium ita scriptum est. *Scripseramus dudum, ut quoniam Antiochena civitas duos haberet Episcopos Paulinum atque Melitium, quos fidei concinere putabamus, aut inter ipsos pax & concordia salvo oramine Ecclesiastico conveniret, aut certe si quis eorum altero supervivente decedisset, nulla subrogatio in defuncti locum supervivente altero gigneretur.* Falsum est igitur quod hic scribit Theodorus, Paulinum hanc conditionem non admisisse. Quare merito Theodorus reprehenditur à Baronio ad annum Christi 378, quod Meletio & Flaviano nimis addictus, Paulinum temere ac falso insinulaverit.

3 O δὲ πρῶτος Μελετίος τῆς Ἀντιοχείας παρίδμενος] Id sic intelligendum puto, non ut Paulinus Ecclesia sua spoliatus sit quam habebat Antiochiæ: sed ut Ecclesie quas Euzebio Arianorum Episcopo Antiochiæ obtinuerat, traditæ fuerint Meletio iuxta Gratiani rescriptum. Cæterum merito Baronius hic reprehendit Theodoritum, quod Concilii Antiocheni, quod hoc anno, Chrifti scilicet 378. celebratum est, nullam prorsus mentionem fecerit: Et quod disputationem quidem Episcoporum Antiochiæ coram Sapore habitam diligenter exponat: quæ autem ab Episcopis in Antiocheno Concilio tum decreta sunt, tacitus prætereat. Porro in hac synodo Antiochena quid gestum sit, recte observavit Baronius. Primo enim decretum est ex partium consensu, ut ex duobus Episcopis Paulino ac Meletio, altero decedente, nullus subrogaretur Episcopus. Deinde exposita est regula fidei Catholicæ, & damnata hæresis Apollinaris atque aliorum. Postremo decreta sunt legationes Episcoporum in diversas provincias. Hæc sunt quæ in illa synodo gesta esse Baronius observavit. Lectus est præterea in ea synodo Tomus Occidentalium, Epistola scilicet synodica Damasci Papæ, cui subscripserunt Episcopi Orientales numero 146. ut legitur in collectione Romana Lucæ Holstenii pag. 177. ubi post Epistolam Damasci ad Orientales, hæc adduntur. *Explicit hæc Epistola vel expositio synodi Roma-*

na, habita sub Damaso Papa & transmissa ad Orientem, in qua omnis Orientalis Ecclesia, facta synodo apud Antiochiam, consona fide credens & omnes ita consentientes eidem super exposita fides, singuli sua subscriptione confirmant. Meletius Episcopus Antiochenus Consensio omnibus supra scriptis &c. Ex quibus apparet, Legatos Damasi Papæ huic Antiochenæ synodo interfuisse, qui etiam subscriptiones Orientalium Episcoporum retulerunt ad Damasum. Idem quoque dicitur in Canone quinto Concilii CP. qui sic habet; De Tomo Occidentalium, etiam eos suscepimus ut Antiochia unam confitentur Patris & Filii & Spiritus sancti deitatem. Nam Tomus Occidentalium nihil aliud est quam Epistola Synodica Concilii Romani, cui Orientales Episcopi apud Antiochiam congregati subscripserant. Cum igitur Antiochena synodus hunc to-mum seu libellum Occidentalium suscepisset, fidemque in eo expositam confirmasset. Constantinopolitana quoque synodus eundem postea comprobavit. Denique in eadem synodo Antiochena, scripta est Epistola synodica ad omnes Episcopos Italiæ & Galliæ, quæ habetur inter Epistolas Basilii numero 69. Certe in fine ejus Epistolæ diserte affirmant Orientales, consensisse se synodico libello. Occidentalium scilicet Tomo. Sic enim vertenda sunt hæc verba οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ἐκ τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ῥωμαίου καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀνατολῆς διδύμων ἀποστόλων. [Sed re attentius examinata, Epistolam illam Synodicam a Meletio scriptam ad Episcopos Italiæ & Galliæ, aliquot annis ante Synodum Antiochenam scriptam esse censeo. Nam Basilium magnus qui eam Epistolam pro Meletio scripsit, mortuus est novem circiter mensibus ante Synodum Antiochenam, quæ celebrata est anno Christi 378, ut recte observat Baronius. Non potuit igitur scribere Epistolam Synodicam ejus Concilii. Proinde Synodica illa Meletii quæ à Basilio scripta est, non ad eam Synodum Antiochenam pertinet, quæ anno Christi 378 celebrata est, sed ad aliam Synodum quæ collecta est Antiochiæ eodem anno quo Illyriciana. Christi scilicet 371, & eandem ob causam, ut fidem Synodi Romanæ & Epistolam Damasi suo suffragio confirmarent. Vide quæ notavi ad lib. cap. 8, 9. Quanquam si verum dicere volumus, nec Synodica fuit Epistola illa Meletii ad Episcopos Italiæ & Galliæ scripta, nec Episcopi illi quorum nomina præfixa leguntur in titulo ejus Epistolæ, ad Synodum ulam Antiochenam conveniunt, sed unusquisque eorum seorsim in sua Ecclesia domi sedens eidem Epistolæ subscripsit, ut ex Epistolis Basilii Magni recte observavit Baronius ad annum Christi 371. quo anno scriptam esse censet eandem Epistolam. ejus sententiæ equidem libenter subscribo.]

μεγάλω

Ecclesias magno Melitio tradidit. Paulinus S^{MC}.
autem, gregis illius qui ab initio separa- IV.
tus fuerat, antistes permanfit.

C A P U T IV.

De Ensebio Samosatense Episcopo.

A POLLINARIS vero, cum Ecclesiarum administratione excidisset, novam deinceps quam excogitaverat doctrinam palam prædicavit, seque hæreseos auctorem professus est. Et ipse quidem Laodiceæ ut plurimum morabatur. Antiochiæ vero, jam antea Vitalem ordinarat Episcopum: virum *Vitalis.* eximia quidem virtute & sanctitate præditum, & in Apostolica doctrina à puero educatum: postmodum vero hæretica labe corruptum. Porro divinus Meletius, *Diodorus.* Diodorum illum, cujus supra meminimus, qui in gravissima illa tempestate navem Ecclesiæ incolumem servaverat, Tarsensium Episcopum constituit, & Cilicum ei provinciam commendavit. Apameæ vero Pontificatum Joanni tradidit; qui & ipse claro genere ortus, suis tamen meritis quam majorum rebus præclare gestis erat illustrior. Nam & doctrina & vitæ sanctitas in eo pariter eminebant. Hic dum tempestas fæveret, Orthodoxorum illic conventum rexerat, adiutorem operis habens Stephanum omni laude dignissimum. *Stephanus.* Sed hunc quoque divinus Meletius ad alia transtulit certamina. Nam cum urbem Germaniciam Eudoxiani erroris labe corruptam esse didicisset, hunc salutarem medicum eo misit. Quippe & Græcorum disciplinis egregie erat instructus, & in veræ fidei doctrina ab ineunte ætate educatus. Nec sane Meletium spes sua fefellit. Spiritualem enim doctrinam adhibens, lupos in oves mutavit. Magnus autem Eusebius ab exilio reversus, Bersæ quidem Acacium, *Acacius.* cujus celebris fama est, Episcopum ordinavit:

1. Ἀποκρίσεις δ.] In cunctis quidem exemplaribus, tam MSS. quam editis, caput inchoatur ab his verbis; melius tamen inciperet ab his quæ leguntur infra pag. 203. Ὁ δὲ πρῶτος Εὐσεβίου, [Certe in optimo codice Regio qui fuit olim ex Bibliotheca J. Pini, caput quartum inchoatur ab his verbis, ὁ δὲ πρῶτος Εὐσεβίου &c. sicut conieceram.]

2) *Ταρχινὸν καὶ ἐκείνη πειρμένη*] [*Tarchin cod. Reg.*] Diodorus anno Christi 378. Episcopus jam erat Tarfenſis Eccleſiæ. Subſcripſit enim Epistolæ Synodi Romanæ, ſive Tomo Occidentalium, in ſynodo Antiochena, ut legitur in collectione Romana quam ſupra citavimus.

3 [1040] Hic Joannes Antiochenſis Eccleſiæ Archipreſbyter diutiffime fuerat ſub Meletio, filius Publici illius Abbatiffæ, quæ temporibus Juliani maxime inclaruit, ut ſcribit Theodorus in lib. 3. Hiſtoriæ cap. 10.

4. Ἀξιότιμος ἐν Βασιλείᾳ καὶ ἐκκλησίᾳ] Dubitare quis merito potest, quo jure Eusebius Samosatensis Episcopus in aliena provincia Episcopos ordinaverit. Erat quidem ipse Episcopus provincie Euphratensis. Nam Samosata urbs erat Euphratensis provincie, cujus Metropolis erat Hierapolis. Ac proinde ordinare non poterat suffraganeos Episcopos, Hierapolitanum scilicet, Germanicensem, Cyrensem, Dolichensem. Istæ enim urbes erant provincie Euphratensis, ut discimus ex subscriptionibus Concilii Chalcedonensis. In quo tamen Hierapolis ponitur Metropolis provincie Augusti-Euphratensis, sic enim scribendum est. Et secunda urbs ejus provincie ponitur Samosata. Quod quidem confirmat Ammianus Marcellinus in lib. 14. ubi provincias Orientis describit. Ait enim Euphratensem provinciam civitatibus Hierapoli & Samo-

facta illustram esse. Hierocles tamen in notitia provinciarum Imperii Romani, Samosata tertiam urbem ponit Euphratenfis provincie. Sic enim scribit. *Ἰσαχυρία Εὐφρατινῆς ὑπὸ ἡγεμόνα πόλεως β', Ἱερμόπολις, Κύβος, Σαμώσατα, Δολίχη, Ζεύγμα, Γερμανία, Παβή. &c.* Cum igitur Eusebius iste de quo hic sermo est, non fuerit Metropolitanus Episcopus, quo iure ordinationes Episcoporum facere potuit, tum in sua provincia, Euphratenfi scilicet, tum in Coele-Syria & Osdroena? Hanc difficultatem ita solvit Baronius ad annum Christi 378, ut dicat Eusebium id fecisse vi atque auctoritate Legationis quæ ipsi mandata fuerat à synodo Antiochena. Ait enim in ea synodo decretas fuisse Legationes Episcoporum in diversas provincias ad componendum Ecclesiarum statum. Sed primo Legationes istæ valde incertæ sunt. Nam quod de Gregorii Nysseni Legatione illic scribit Baronius, concedamus si placet, eam à Synodo Antiochena decretam fuisse: cum ipse Gregorius se à Concilio missum fuisse in Arabiam testetur. De Eusebio vero Samosatensi Episcopo, cum nihil ejusmodi proditum sit ab Antiquis, id affirmanti Baronio concedere nec possumus, nec debemus. Quis enim credat synodum Antiochenam dedisse potestatem Eusebio, non in una duntaxat provincia, sed in pluribus, adeoque in Syria Coele quæ Diocesis erat Meletii, Episcopos ordinandi? Nonne id contumeliosum fuisset Meletio, qui tamen ei synodo præfuit, ut discimus ex collectione Romana? Existimo igitur Eusebium Samosatenum, Spiritu divino impulsus, ut Ecclesiæ laboranti succurreret quæ tunc ab Arianis oppugnabatur, extra ordinem hæc præstitisse; Et Meletium Antiochenum Episcopum, cujus id jus Pontificiumque erat, or-

SÆC. Hierapoli vero Theodotum, cujus religio-
 IV. fa conversatio omnium sermonibus etiam-
Theodotus. num prædicatur. Eusebium præterea Chal-
Eusebius. cidi, & Isidorū Cyro nostræ antistites dedit;
Isidorus. utrumque admiratione dignum, & divino
Eulogius. zelo insignem. Sed & Eulogium, qui pro
Protopapas. Apostolica doctrina fortissime certaverat,
Barfes. & in oppidum Antinoum una cum Pro-
 togene fuerat relegatus, Episcopum Edessa
 ab illo ordinatum ferunt. Barfes enim
 ille admirandus jam è vivis excesserat.
 Porro Eulogius Protopagenem qui certami-
 num ipsius socius ac particeps fuerat, Car-
 ris Episcopum constituit, urbi male habenti
 salutarem medicum tribuens. Postremus
 omnium Maris, à divino Eusebio Dolichæ
Maris. Episcopus creatus est. Urbs est exigua,
 quæ tunc temporis Ariana labe erat infe-
 cta. Hunc igitur laudabilem virum &
 multis virtutum insignibus refulgentem,
 cum illic in sacerdotali folio collocare vel-
 let magnus Eusebius, Dolicham ingressus
 est. Ingenti vero, mulier quædam A-
 riana labe maculata tegulam è superiore
Eusebius
regula ca-
vis. ædium parte immisit, quæ caput ejus ob-
 trivit, nec multo post ad meliorem vitam
 cum transmisit. Sed ille moriens, eos qui
 aderant jurejurando obstrinxit, ne à mulie-
 re pœnas hujus facti ullas exigent. Imitari
 enim studebat Dominum suum, qui
 pro illis à quibus crucifixus fuerat, dixit:
 Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid
 faciunt. Et conservum suum Stephanum,
 qui post lapidum densissimum imbrem, cla-
 mabat: Domine, ne statuas illis hoc pec-
 catum. Hunc exitum vitæ post varia tan-
 dem certamina fortitus est magnus Euse-
 bius: & qui Barbaros in Thracia degen-
 tes effugerat, impiorum hæreticorum ma-
 nus vitare non potuit; sed eorum opera,
 Martyrii coronam adeptus est. Et hæc
 quidem gesta sunt post reditum Episco-
 porum. Gratianus vero, cum à Barbaris
 qui Valentem cremaverant, Thraciam va-
 stari didicisset, relicta Italia, in Pannoni-
 am profectus est.

ὁ Βεροία χειροτονήκεν· ὁ Ἱεραπόλῃ δὲ Θεόδω-
 τον, ὃ τὴν ἀσκητικὴν πολιτείαν μέλει καὶ τήμερον
 ἄδουσαν ἄπαντες· Εὐσέβιον δὲ Χαλκίδος· Κύρου δὲ
 καὶ ἡμετέρας Ἰσίδωρον. ἀξιαγάτω δὲ ἦσαν ἅμφω, καὶ
 5 ζήλω θείῳ κεκοσμημένοι. Φασι δὲ αὐτὸν, ὃ Εὐ-
 λόγιον ἐκείνον, τὸν ὑπὸ τῷ ἀποστολικῷ ἡρώσμη-
 νον δεξιμάτῳ, καὶ εἰς τὴν Ἀντιὼ μὲν Προτογένους
 ἀπεσταλμένον, τῆς Ἐδέσσης χειροτονηθέντα πι-
 10 μῶνα. Ἐξ οὗτος γὰρ ὁ Θεοπέσιος, ἥδη τοῦ βίου
 τὸ τέλος ἐδέδεκτο. Εὐλόγιον δὲ, Προτογένειον
 τῷ ἀγῶνι τὴν κοινὴν, ταῖς Κάρραις ἐπέστη, ἰατρὸν
 ἀλεξίχρατον ἐκ τοῦ ἀφαικιδίου δωρησάμενος πόλιν.
 ὁ δὲ Θεὸς Εὐσέβιος, ἔλατον ἐπίσκοπον Μάριν τῇ
 3 Δολιχῇ χειροτόνηκε. ἡ πολίχην δὲ αὕτη σμικρὰ
 15 κρᾶ, καὶ τῇ Ἀρειανικῇ νόσῳ κατὰ ἐκείνην τῷ χειρὸς
 μεταλήθει. τῷτον τὸ Μάριν ἀξίεπαυον ὄντα, καὶ
 πολλοῖς εἰδὼσιν ἀρετῶν ἡγλαῖσμένον, συνδύσασιν τοῖς
 ἱεραπκοῖς ἐβελήσας θάκοις ὁ μέγας Εὐσέβιος, τὴν
 4 Δολιχὴν κατέλαθεν. εἰσιόντι δὲ αὐτῷ, γυνὴ τις τῇ
 20 Ἀρειανικῇ νόσῳ ἐμπεπλησμένη, κέραμον ἀνάθεον
 ἐπαφῆκεν ἀπὸ τοῦ στήθεος, ὅς τῃ τὴν κεφαλὴν συνέ-
 τριψε, καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀμείνω βίον παρέπεμ-
 ψεν. ὁ δὲ τελευταῖον παρηγήσας, ὅρκους τῶς παρόν-
 τας πεθήσας, μνησκίαν τὴν τῷτο δρασάσαν εἰς
 25 πρᾶξιν ποιῶν. καὶ τὸ οἰκεῖον γὰρ ἐξήλθον δισπότην,
 ὅς αὐτῇ τῇ ἐσαυρωκότῳ ἔφη· Πάτερ ἄφες αὐτοῖς,
 ὅς γὰρ οἶδασιν τί ποιῶσι καὶ τὸ ὁμόδουλον Στίφانون, μὲν
 τὰς πολλὰς τῇ λίθῳ ἠφάδας βοήσαντα, Κύριε μὴ
 30 σῆσθαι αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. τοιοῦτο μετὰ
 τοὺς παντοδαπὰς ἀγῶνας ὁ μέγας Εὐσέβιος ἐδέξα-
 το τέλος· καὶ τὸς ἐν τῇ Θράκῃ Βαρβάρους ἀφαι-
 γῶν, τὰς τῇ δυσσεβῶν αἱρετικῶν ἐδίφυγε χεῖρας,
 ἀλλὰ δι' ἐκείνων τὸν τῷ μαρτυρίῳ στίφانون ἀνεδί-
 35 σατο. ταῦτα μὲν ἐν μὲν τῷ ἐπάνοδον τῇ ἐπισκοπῇ
 ἐγένετο. Γραπᾶν δὲ τῇ Θράκῃ δὴμαρτήν μαθὼν
 ὑπὸ τῇ τῇ Οὐάλεντα κακασκότῳ Βαρβάρων, κατὰ
 λιπὼν τῷ Ἰταλίαν, εἰς τὴν Παννονίαν ἀφίκετο.

VALESII ANNOTATIONES.

dinationes ab illo factas postea comprobasse. Multa enim
 similia in Ecclesiastica historia occurrunt, contra vigorem
 Canonum gesta, Persecutionum tempore, ut jam supra
 observavi ad caput 13. libri 4. Ex quo discimus, Euse-
 bium Samosatensem Episcopum diu antea idem præstitisse,
 & Valentis Augusti temporibus Presbyteros, Diaconos &
 Episcopos in alienis provinciis ordinasse. Quemadmodum
 ergo tunc temporis nulla Legatione fretus id gessit, sic
 etiam nunc post reditum ab exilio, nulla Legatione opus
 habuit ut idem perpetraret. Porro notandum est, Euse-
 bium istum maximam inter Episcopos Orientis auctorita-
 tem habuisse. Nam & in synodo Antiochena quæ facta
 est hoc anno, primus post Meletium subscripsit. Et in
 Epistola synodica ejusdem Meletii quæ habetur inter Epi-

stolas Basilii numero 69. primus post Meletium nominatur.
 1 καὶ Εὐλόγιον ἐκείνον] Hic Eulogius Edessenus Episcopus
 interfuit synodo Antiochenæ, & Tomo Occidentalium una
 cum reliquis Episcopis subscripsit, ut legitur in collectione
 Romana.

2 Βάρης γὰρ ὁ ἡνωσίτης] De hoc Barse Theodorus
 multa habet in lib. 4. historiz Ecclesiasticæ. Ad eundem
 extat Epistola Basilii Magni. Eiusdem mentio fit in Epi-
 stola synodica Meletii Antiochenis Episcopi ad Episcopos
 Italiz & Galliz, quæ legitur inter Epistolas Basilii, nume-
 ro 69. Sed ejus nomen illic depravatum est. Narfes
 enim scribitur pro Βάρης.

[3 Δολιχῇ] Δολιχῇ cod. Reg.]
 [4 Δολιχῇ] Δολιχῇ cod. Reg.]

VARIORUM.

α Πολίχην δὲ αὕτη σμικρὰ] Dolicha urbs est Syriæ in
 Comagene regione, ad Mariyam fluvium qui postea ca-
 dit in Eupratem, 20. mill. pass. distans à Zeugma in oc-

casum hybernium, Antiochiam versus 60, & 30 à Ger-
 manicia in ortum. Nomen antiquum hodie servat, ut cre-
 dit Ferrarius. Bandrand.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

CAPUT V.

Περὶ τῆς Θεοδοσίου στρατηγίας.

De Theodosio Magistro militum.

ΚΑΤ' ἐκείναι δὲ τὸν καιρὸν Θεοδοσίος, ἂν τε
 τὴν τῆς προγόνοι πεφάνειαν, καὶ διὰ τὴν
 οἰκίαν ἀνδρείαν, ἀνομαστότατος ἦν. καὶ τούτῳ χάριν
 ὑπὸ τῆς φθόνης τῆς ὁμοτίμων βαλλόμενος, ὡς
 ταῖς Ἰσπανίαις διέτριβεν. ὡς ἐκείναις γὰρ ἔφυγε
 καὶ ἐτράφη. Σπάρων δὲ οὐκ ὁ βασιλεὺς οὐ, τι χρὴ
 δράσαι. Φυσσθέντες γὰρ ἐκ τῆς νίκης οἱ Βάρβαροι,
 δύσμαχοι ἦσαν τε καὶ ἐδόκουν τὴν Θεοδοσίῳ στρα-
 τηγίαν λῦσιν ὑπέλαβε τὴν κακῶν. αὐτίκα δὲ οὐκ
 ἐκ τῆς Ἰσπανίας τὸν ἄνδρα μεταπεμψάμενος, καὶ
 στρατηγὸν χειροτονήσας, μετὰ τῆς συνειλημμένης ἐξέ-
 πεμψε στρατίας. ὃ δὲ τῇ πίστει Θεοδοσίῳ, παρ-
 σαλεύσας ἐξώρμησε καὶ τῆς Θράκης ὁπίσθας, καὶ
 τοὺς βαρβάρους θρασυμένους ὁμοῦσε χωρῆντας, ἔταξε
 τὴν στρατίαν ὡς εἰς μάχην. ἀφίμαχίας δὲ γανομέ-
 νης, ὡς ἐκείνοις ἐκείνοι τὴν ἐμβολὴν, τὴν τάξιν
 κατέλιπον. τῆς δὲ τροπῆς γανομένης, οἱ μὲν ἐφθυ-
 γον, οἱ δὲ κατακρούσας ἐδίωκον. πολλὸν δὲ φόβος
 τῆς βαρβαρίας ἐγένετο. καὶ μόνον γὰρ ὑπὸ Ῥω-
 μαίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀλλήλων ἐκτείνοντο. ὅτε
 δὲ τῆς πλείων ἀναιρεθέντων, ὀλίγων δὲ τῶν λαθόν
 διυθύντων, διαβάντων τὴν Ἰσθμὸν, ὅθεν ὁ ἄριστος στρα-
 τηγός, ἢ εἴχε στρατίαν ὡς ταῖς πελαγίσταις πό-
 λεσι διελών, αὐτὸς πρὸς τὸν βασιλέα Γραπατὸν
 χεῖρ τάχος ἐλαύνων ἀφίκετο, τῆς οἰκίας τροπαί-
 ῳ γανομένος ἀγέλος. καὶ πιστὰ μὲν λέγειν οὐδὲ
 αὐτῷ ἐδόκει τῷ βασιλεῖ, ὑπεκκλητομένην τὸ
 γηγιόσ. οἱ δὲ ταῖς ἀκίστοις φθόνης βαλλόμενοι, καὶ
 πεφθυγένοι αὐτὸν ἐλεγον καὶ διεφθαρμένοι τὴν στρα-
 τίαν. ὃ δὲ τοὺς ἀνπιπταμένους ἐξήτησεν ἀποστεί-
 λαι, καὶ γνῶναι τῆς ἀνηρημένων βαρβαρίων τὸ
 πλῆθος. ῥάδιον δὲ, ἔφη, καὶ ἀπὸ τῆς σκύλων
 ὁππύγναι τὸν χειμῶνα. τούτοις εἰσας τοῖς λόγους ὁ
 βασιλεὺς, ἀπέστειλε τοὺς ὁφειλόμενους τὰ πεπραγ-
 μένα, καὶ ταῦτα μιλύουσας.

PER idem tempus Theodosius, tum ob
 majorum suorum nobilitatem, tum ob
 propriam virtutem, omnium sermonibus ce-
 lebrabatur: atque idcirco cum æqualium
 invidia premeretur, in Hispaniis degebat:
 illic enim & natus fuerat, & educatus.
 Imperator igitur ad inopiam redactus con-
 filii: quippe Barbari victoria elati, &
 erant & videbantur insuperabiles: finem
 malis futurum esse credidit, si Theodosi-
 us Dux belli gerendi constitueretur. Con-
 tinuo itaque illum ab Hispania accitum,
 & Magistri militum dignitate auctum, cum
 copiis quas collectas habebat, adversus Bar-
 baros mittit. Ille vero fide munitus, ala-
 cri animo iter arripuit. Ingressusque in
 Thraciam & Barbaros infestis signis irru-
 entes conspicatus, milites suos instruxit ad
 prælium. Commissaque pugna, Barbari cum
 impetum nostrorum ferre non possent, or-
 dines deseruerunt. Et in fugam versi, ipsi
 quidem terga dabant; Romani vero fugi-
 entibus acriter instabant. Magna tunc fa-
 cta est strages Barbarorum. Non enim à
 Romanis solum, verum etiam à suis ipsi
 cædebantur. Ita plurimis interfectis, pau-
 cisque qui se occultare potuerant, Istrum
 transgressis, statim Dux præstantissimus cum
 per vicinas urbes exercitum suum disper-
 sisset: ipse contento cursu ad Imperatorem
 Gratianum perrexit, victoriæ suæ futurus
 nuncius. Ac primo, ne Imperatori quidem
 ipsi, magnitudine rei attonito, verisimilia
 esse videbantur quæ narrabat. Illi vero
 quos invidia stimulabat, & fugisse eum di-
 cebant, & exercitum amisisse. Tum ille,
 ipsos æmulos atque adversarios suos mitti
 postulavit, qui cæsum Barbarorum mul-
 titudinem cernerent. Facile porro esse aie-
 bat, vel ex spoliis numerum peremptorum
 cognoscere. His verbis assensus Impera-
 tor, misit qui rem ipsam inspicerent, ac si-
 bi renunciarent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

CAPUT VI.

Περὶ τῆς τούτῃ βασιλείας, καὶ ὡς πρὸς τὸν οὐρανὸν.

De Imperio Theodosii, & de somniis ab eo visis.

Ὁ δὲ ἄριστος στρατηγὸς αὐτῷ μέγας, ὅς ἐστι
 Θεοπεσίαν πνὰ, καὶ παρ' αὐτοῦ λαφύρας αὐ-
 τῷ δειχθεῖσαι τῷ τῶν Θεοδ. ἐδόκει γὰρ ὁρᾶν τὸν
 Θεὸν Μελέπον, τὸν Ἀντοχέων ἐκκλησίαν τὸν πρόε-
 δρον, χλανίδα πὲρ αὐτῷ βασιλικῶς περιέντα, καὶ

INTERIM vero cum illic remansisset Dux Socr. l. v.
 præstantissimus, admirabilis quædam & cap. 2.
 ab ipso haud dubie univerforum Deo im-
 missa visio, ei oblata est. Videbatur enim
 sibi videre divinum Meletium, Antiochen-
 sis Ecclesiæ Præfulem, qui Imperiali chla-

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Καὶ στρατηγὸν χειροτονήσας] Si Theodosius adhuc priva-
 tus (anno 378) Barbaros devicisset, ut vult Theodorus,
 Ausonius qui Idyllium VIII, cui titulus, *Precatio Ausonii*
Consulis designati &c. sub illius anni finem cecinit, insi-
 gnem adeo victoriam silentio non præterisset. Quare
 Baronius recte illum Theodoriti lapsum agnovit, sed per-
 peram ejus narrationem amplexus est. Cum enim hic in
 tempore, quo ea victoria relata, peccarit, verosimile est
 in narrando facto etiam errasse; Zosimo eam longe aliter
 referente, ut apud ipsum legere est. Zosimo suffragantur
 Socrates lib. 5. c. 6. Sozom. lib. 7. c. 4. Orosius lib. 7.

cap. 20. Jornandes tam in lib. de Regnorum successione
 cap. 93. quam in libro de rebus Geticis cap. 26. Marcel-
 linus in Chronico, & Idacius in Fastis, uterque anno 379.
 Imo Idacius diem memorat, quo hujus Victoriz nuntiu-
 um Romam perlatum est. Ausonio enim & Olybrio Cos-
 anno scilicet 379. prodit. Ipso anno multa bella Romani
 cum Gothis commiserunt. Deinde victoria nunciata sunt
 adversus Gothos, Alanos, atque Hunnos die XV. Kal.
 Decemb. Error itaque Theodoriti excusari non potest. Ant.
 Pagi ad ann. 380. n. 11.

SAC. myde ipsum indueret, & Regalem coronam capiti ipsius imponeret. Hæc noctu in somnis cum vidisset, mane cuidam ex familiaribus indicavit. Ille perspicuum esse somnium dixit, nec obscuri quidquam aut ambigui continere. Paucis postea diebus elapsis, ii qui ad res inspiciendas missi fuerant redire, multa Barbarorum millia interfecta esse nuntiantes. Quibus fidem habens Imperator, utpote qui feliciter admodum eum Magistrum militiæ elegisset, Imperatorem renuntiavit, & Imperii partem quam Valens rexerat, eidem adtribuit. Et ipse quidem in Italiam reversus est: Theodosium vero in Orientis partes quas regendas acceperat, direxit. Qui simulatque Imperio potitus est, ante omnia concordiam Ecclesiarum reparare studuit, & Episcopos ditionis suæ Constantinopolim evocavit. Sola enim hæc Imperii Romani pars, Ariana labe erat infecta: Occidentis vero partes ab hoc morbo vacuæ remanserant. Constantinus enim Constantini filiorum natu maximus, & Constans minimus natu, patris fidem ac religionem intemeratam servaverant. Valentinianus postea Occidentalium partium Imperator, sinceram pietatem retinuit.

Theodosius
Episcopi
Constantinopolim
convocat.

CAPUT VII.

Quinam fuerint insignes Ariane factionis Amisivi.

ORIENTALIS vero Imperii portio multis in locis hanc labem contraxit. Primo enim Arius, Alexandria quæ est in Ægypto presbyter, impietatem suam illic profeminavit. Eusebius deinde & Patrophilus atque Aëtius Palæstini; & Paulinus ac Gregorius Phœnices; Laodicensi item Theodotus & successor illius Georgius; post hos denique Athanasius & Narcissus Cilices, male jactis feminibus incrementum præbuere. Eusebius quoque ac Theognius Bithyni, Menophantus Ephesus, ac Theodorus Perinthius, aliique nonnulli ex Thracia, sola improbitate insignes, zizaniorum sementem rigare ac fovere diutissime perseverarunt. His malis agricolis, & levitas Constantii, & Valentis improbitas, plurimum contulit. Hanc igitur ob causam Theodosius Episcopus duntaxat Imperii sui Constantinopolim jussit convenire. Quo cum advenissent: erant autem centum & quinquaginta: vetuit ne quis ipsi renuntiaret quifnam esset magnus Meletius. Eum enim ipse ex somnii sui memoria volebat

Theodosius
Meletium
quomodo
agnovit.

ᾧ ἀπλησίῳ τεφάνῳ κοσμήντῃ ἡ κεφαλῇ. ταῦτα νύκτωρ ἰδὼν, ἐμήνυσεν ἑσθὲν τῶν συνήθων πνί. ὁ δὲ σαφὲς εἶναι τὸ εὐπνίον ἔφη, καὶ μηδὲν αἰνίσματα ὄντες μηδὲ ἀμφίβολον ἔχειν. ὀλίγων δὲ ἄγαν διελθουσῶν ἡμερῶν, ἐπανήλθον μὲν τῇ πεπραγμένῳ οἱ ἔφοροι, καὶ κατηκολίοντο τὰς πολλὰς τῇ Βαρβάρῳ ἔφησαν μυριάδας. πεισθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς αἰετα ψηφισάμενος αὐτὸν στρατηγὸν, βασιλέα καχεροτόνηκεν, καὶ τῆς Οὐάλεντος μοίρας τὰ σκήπτρα παρέδωκε. καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῇ Ἰταλίᾳ ἐξώρμισεν ἐκείνοι δὲ εἰς τὴν δαθείσαν ἡγεμονίαν παρέπεμψεν. οὗτος δὲ οὐκ οὐκ βασιλείαν ᾧ θαλάσῳ, τῆς τῇ ἐκκλησιῶν τῇ τῇ ἄλλων συμφωνίας ἐπεμελήθη, καὶ τῆς τῆς οἰκείας ἡγεμονίας ἐπισκόπους εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν δραμεῖν παρηγγύησε. αὐτὴ γὰρ μόνῃ τῇ Ἀρειανικῇ ὁρεπέπληστο λάβης. ἡ γὰρ ἐσπέρεια τῇ νόσῳ ταύτης ἐλθούσα διέμενε. Κωνσταντῖνος μὲν γὰρ, ὁ τῇ Κωνσταντίνῳ παίδων πρεσβύτατος, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ νεώτερος, τῇ πατρώᾳ πίστι ἀκήρατον διήρῃσαν καὶ αὐτὸν πάλιν Οὐάλεντιανὸς ὁ τῆς ἐσπέρειας βασιλεὺς, ἀκραυφῇ διεφύλαξε τὴν θύελλαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Τίνες ἐπίσημοι προσάται τῆς Ἀρείου συμμορίας ἐγένοντο.

ΤΟ δὲ τμήμα τὸ ἑαὸν πολλαχόθεν τὴν λάβην ταύτῃ ἐδέξατο. Ἀρείος πὶ γὰρ Ἀλεξανδρείας τῆς Αἰγυπτίας πρεσβύτερος ὢν, ἐκὼ τὴν βλασφημίαν ἐγέννησε: καὶ Εὐσέβιος καὶ Πατροφίλος καὶ Ἀέπιος οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ Παυλῖνος καὶ Γρηγόριος οἱ Φοίνικες, καὶ Λαοδικείας Θεόδωτος, καὶ ὁ μὲν τῷτον Γεώργιος, καὶ μὲν τῷτον Ἀθανάσιος πὶ καὶ Νάρκισσος οἱ Κίλικες, καὶ κακῶς κατεβλήθησαν ἐξέθρεψαν σπέρματα. Εὐσέβιος πὶ καὶ Θεόγνιος οἱ Βιθυνιοὶ, καὶ Μηνόφαντος ὁ Ἐφέσιος, καὶ Θεόδωρος ὁ Περίνθιος, καὶ Μάριος ὁ Καλχηδόνιος, καὶ ἑτεροί πῃς ὅσοι τῆς Θράκης, ὅσοι κακίας μόνος ἐπίσημοι, μέχρι πολλοῦ διετέλεσαν τῇ τῇ ζιζανίᾳ σπορὰν ἄρδοντες πὶ καὶ θάλλοντες. τοῖς δὲ κακοῖς συνέπραξεν γεωργῶν, Κωνσταντῖνος πὶ ἡ θύελλα, καὶ ἡ Οὐάλεντος μοχθηρία. αὐτὸν δὲ ἔνεχε, μόνος τῆς οἰκείας βασιλείας τὸς ἐπισκόπους εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν συναθροισθῆναι προσέταξε. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο, πνιγόντα δὲ ἦσαν καὶ ἑκατὸν, παρηγγύησε μηδεὶνα αὐτῷ μνηύσαι ὅστις ὁ μέγας Μελέτιος εἶη. ἐβύλετο γὰρ ἐκ τῇ εὐπνίᾳ μνήμης μνησθῆναι τὸν ἄνδρα.

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Ἐπεπλήστο] Ἀρειανικῇ cod. Reg.]

2 Ταύτην δὲ νόσον] Non assentior Theodorito. Non enim idcirco solos Orientis Episcopos ad Constantinop. Synodum evocavit Theodosius, quod solæ Orientis pro-

vinciæ hæretica labe infectæ essent: sed eo quod cum ipse Imperator esset Orientis, Occidentales Episcopos ad suam synodum convocare non poterat, quippe qui sub ipsius Imperio ac ditione constituti non essent.

VARIORUM.

3 Βασιλεὺς καχεροτόνηκεν] In hoc à ceteris scriptoribus diversus abest Theodoritus, quod asserat Theodosium prius Barbaros ad Istrum tanquam Magistrum militum debellasse, quam Imperatorem creatum. Alii enim Autores,

ut Victor, Socrates, &c. eum Sirmii Imperatorem constitutum, deinde contra Barbaros profectum volunt. W. Lott.

καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ βασιλεῖον εἰσέλθουθεν οἶκον ἅπας
 ἑκείνος τῷ ἐπισκόπῳ ὁ ὁμιλος, τὰς ἄλλας χαλ-
 λιπὼν ἅπαντας, τῷ μεγάλῳ Μελετίῳ ἀρωγὰ πα-
 ρέει καὶ οἷον περ πάντες φιλοπάτας, ἀφ' ἑκτοντος μα-
 κρῷ θείας πατρικῆς ἀπολαύσας, ἀντιπαραστή-
 τε καὶ χατεφίλῃ καὶ ὀφθαλμοῦς καὶ χεῖρ καὶ στήνα καὶ
 κεφαλῇ, καὶ τῷ σφραγίσαντι διδύαν· ἐδύλωσε δὲ
 καὶ τὴν ὅψιν ἥ ἐὶθε. φιλοφρονησάμενος δὲ καὶ τοὺς
 ἄλλους ἅπαντας, βυθίσαντος ἐπὶ τῷ ἀρωγεμένῳ
 ὡς πατρίδας ἡγήσασθαι.

agnoscere. Cumque universus ille Episcoporum cœtus in palatium venisset, Imperator relictis ceteris, ad magnum Meletium accurrit. Ac velut filius patris amantissimus, post longum temporis spatium paterno conspectu fruens, complecti eum cœpit, ac deosculari ejus oculos, labra, pectus, caput, & dextram quæ ipsum coronaverat. Visionem quoque quam in somnis viderat, ei narravit. Posthæc cum reliquos etiam omnes benigne excepisset, hortatus est, ut tanquam patres de rebus propositis deliberarent.

**SAC.
IV.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ τῶ Κωνσταντίνου πόλεως συναθροισθείσης συνόδου.

C A P U T VIII.

De Concilio Constantinopolitano.

ΚΑΤ' ΕΚΕΙΝΟΝ Ξ ΤΟΝ ΤΡΩΟΝ Ο Ψ ΝΑΖΙΑΝΖΟΝ ΤΑ
 ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΟΙΜΑΝΑΣ, Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΙ ΔΙ-
 ΕΠΡΙΒΕ, ΤΑΙΣ ΑΡΕΜΗΝΙΚΑΙΣ ΑΝΤΙΠΑΤΡΙΩΔΕΡΟΣ ΒΛΑΣΦΗΜΙ-
 ΑΙΣ Ξ ΤΟΙ ΤΙ ΘΕΙΟΝ ΛΑΟΝ ΤΑΙΣ ΔΙΑΧΕΛΙΧΑΙΣ ΑΡΩΝ ΔΙ-
 ΔΑΣΚΑΛΙΑΙΣ, ΤΥΣ ΤΙ Ψ ΠΟΙΜΝΗΣ ΕΞΩ ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ
 ΑΓΡΩΘΙΑΝ, Ξ ΤΗΣ ΟΛΘΕΙΑΣ ΠΟΑΣ ΕΛΑΘΕΡΩΝ, ΟΥΤΩ Ψ
 ΠΟΙΜΝΗ ΕΚΕΙΝΩ ΕΞ ΟΛΙΓΟΥ ΜΕΓΑΛΗΝ ΑΠΕΦΗΝΕ. ΤΩ-
 ΤΟΙ ΙΔΩΝ Ο ΘΕΟΣ ΜΕΛΕΠΟΣ, Ξ ΤΙ Ψ ΧΑΟΝΙΑ ΝΑΥΡΑ-
 ΦΩΤΑΝ ΤΙ ΣΟΟΠΟΝ ΟΠΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΑΙΣ ΓΩ Ψ ΦΙΛΑΡΧΙΑΣ
 ΑΦΟΡΜΑΣ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝΤΕΣ, ΕΚΑΛΥΣΑΝ ΤΙΩ ΜΕΤΑΘΕΣΙ
 ΕΙΣΕΒΑΙΩΣΕ ΤΩ ΘΕΟΙΔΑΤΩ ΓΡΗΓΟΡΙΩ Ψ Ψ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
 ΠΟΛΕΩΣ ΠΑΡΩΔΕΡΙΑΝ. ΟΛΙΓΟΥ ΔΕ ΔΙΑΛΒΟΝΤΟΣ ΧΡΟΝΟΥ, Ο
 ΜΙ ΘΕΟΣ ΜΕΛΕΠΟΣ ΕΙΣ ΤΙΩ ΑΛΥΠΟΙ ΜΕΤΕΣΗ ΖΩΗΝ,
 Ψ ΤΩ ΠΑΝΤΑΝ ΤΩ Ψ Ε ΛΟΓΟΥ ΜΕΤΕΛΗΧΩΤΩΝ ΤΑΙΣ
 ΟΠΙΣΤΑΦΙΟΙΣ Ψ ΤΑΙΝΙΩΘΕΙΣ ΔΙΦΗΜΙΑΙΣ. 42 ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΔΕ Ο

D E G E B A T tunc temporis Constanti-
nopolis, is qui Nazianzum famosissime
reixerat: & Arianorum blasphemiarum sese op-
ponens, populum Dei Evangelicis prædica-
tionibus imbuebat, oves vero à reliquo
grege aberrantes requirebat, & ab exitiali
pabulo revocabat. Hoc modo gregem illum
ex modico magnum reddidit. Hunc cum
vidisset Divinus Meletius, & eorum qui
regulam condisiderant, consilium probe nos-
set: ambitionis enim præcidendæ causa,
translationes Episcoporum prohibuerant;
sanctissimum Gregorium in Episcopatu Con-
stantinopoleos confirmavit. Brevi post tem-
pore divinus Meletius ad vitam doloris ex-
pertem migravit, omnium qui dicendi fa-
cultate pollebant, funebribus orationibus
celebratus. Timotheus vero Alexandrinæ

*Socr. l. v.
c. 8. Socr.
l. VII. cap.
7. 9.*

*Meletii ob-
itus.*

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ναζιανζῶν τῷ πλειυνταῖ πατριάρχει] Cave credas Episcopum Nazianzi his verbis designari. Neque enim Gregorius priuquam ad Constantinopolitanam Ecclesiam Episcopatum promoueretur, Nazianzi Episcopus fuit, sed tantum Coadiutor patris in Episcopatu Nazianzeno, sine ullo successionis vinculo. Itaque post mortem patris sui, ex oppido Nazianzo discessit, ut ipse testatur in Carmine de vita sua. Fuit quidem hic error Rufini, qui in libro undecimo historiz Ecclesiasticæ cap. 9, scribit Gregorium in locum patris sui Episcopum Nazianzi subrogatum, ac deinde Constantinopolitanum Episcopum factum fuisse. Sed cum errorem confutat Gregorius ipse, ut iam dixi. Quare hoc loco πατριάρχει non pro Episcopo, sed pro Adjutore Episcopalis Officii accipiendum est. Nisi malimus hæc verba τῷ πλειυνταῖ exponere non de tempore quod præcessit Episcopatum Constantinopolitanum Gregorii, sed de extremo illius vitæ tempore. Nam Gregorius cum se Episcopatu C. P. abdicasset, sub extrema vitæ tempora Nazianzi Episcopus fuit †. Atque hic sensus magis placet. Melius enim convenire videtur verbis Theodoriti.

2 Τὸν καὶτοι μαρτύρου] Intelligit Canonem XV. Concilii Nicæni, qui vetat Episcopos, Presbyteros ac Diaconos ex una Ecclesia in aliam transferri. Contra hunc Canonem Gregorius Naz. ab Episcopatu Sasimorum translatus fuerat ad Episcopatum Constantinopoleos. Quare irrita erat ejus ordinatio, ut definiunt Canones Nicæni. Certe Occidentales Episcopi eam improbarunt, ut docet Epistola Concilii Aquisleutis. Eam tamen defendere conatur Theodritus, non absurde.

3 Τάλας τῆς εὐφροσύνης] Sic etiam edidit Jacobus Sirmondus, male ut apparet. Nos ex MS, codice Henrici Savillii & ex editione Basilienſi reſtituimus *πανοψίας*. Quæ emendatione nihil certius. Porro ex tot orationibus quæ in funere magni Meletii dictæ sunt, unica hodie superest oratio Gregorii Nyſſeni: in cujus initio mentionem facit aliorum qui ante ipsum in Ecclesia peroraverant de laudibus ejusdem Meletii.

4. **Τιμοθεὸς δὲ**] Fallitur hic Theodorus. Non enim Timotheus Maximum Cynicum ordinavit Episcopum Constantinopolitanos, sed Petrus, ut testis est Gregorius Naz. in Carmine lambico de vita sua, qui tres Episcopos ex Ægypto misit ad eam ordinationem peragendam, quemad-

VARIORUM.

† Cave credas cum Valelio Gregorium extremo vitæ tempore Nazianzi episcopum fuisse. Post resignationem enim sedis C. P. se Arianzum, ubi natus est, contulit, viculum à Nazianzo haud longe diffitum, neque Ecclesie istius regimen iterum suscepit; sed Eulalium amicum suum commendavit, qui in episcopum ejus loci, ut ipse testatur Epist. 225. (al. 36.) electus est. *W. Lowth.*

α Τιμοθεῖ — Μαξιμὸς πᾶσι κληρονομήσας] Falli hic Theodorum observavit Valesius: Et sane toto hoc capite veram causam cum Greg. Nazianzenus Episcopatus C. P. renuntiaverit, minime attigit: quæ ita se habuit. Maximus ope Petri & Timothei Alexandrinorum Episcoporum, ab Occidentalibus Episcopis literas communicatorias acceperat, qui ob Meletii causam Gregorio infensi erant. Meletius enim Gregorium ad Episcopatum C. P.

evexerat; Occidentales autem Paulinum, utpote à Lucifero suarum partium Episcopo ordinatum, pro vero Episcopo Antiocheno habuerunt. Hinc difidium inter Orientales & Occidentales ortum, quod eo usque processit, ut contra propria ipsorum pacta Orientales loco Meletii Flavianum ordinarint, excluso Paulino. Quod tamen minime approbavit Gregorius, qui mortuo Meletio, Paulinum pro legitimo Episcopo Antiocheno agnoscendum existimavit, ne Ecclesia ista Schismate ulterius distraheretur. Ita utrisque tam Orientalibus quam Occidentalibus displicuit Gregorius: adeoque in Oratione Valedictionis, Orientem & Occidentem in partes scissum, & utrumque sibi infensum queritur. Vid. Epistolam Synodi Aquileiensis in Concil. Tom. 1. pag. 1007. & quæ Orientales C. P. congregati eidem responderint: quæ occurrit apud Theodorum cap. seq. *W. Lewth.*

C c

τῆς Ἀλεξαν-

SÆC.

IV.

Maximus

Cynicus.

urbis Episcopus, successor Petri illius qui Athanasio in Episcopatu successerat, in locum admirabilis Gregorii Maximum quendam Cynicum, detonso ejus Cynico capillitio, protinus Episcopum ordinavit. Erat hic Apollinaris quoque vesania refertus. Verum Episcopi qui tunc congregati erant, facinus tam absurdum nequaquam tulere. Erant autem viri admirabiles, & zelo divino ac sapientia singulari præditi: Heladius scilicet, magni Basilii successor in Episcopatu; Gregorius item ac Petrus, iisdem quibus Basilii parentibus nati: Amphilocheus præterea Antistes Lycaoniae, & Optimus Pisidiæ, & Ciliciæ Diodorus. Aderat etiam Pelagius Episcopus Laodiceæ, Eulogius Edessæ, Acacius Bercæ, & noster Isidorus; Cyrillus item Hierosolymorum, & Gelasius Cæsareæ Palæstinæ, vir doctrina simul & sanctitate vitæ conspicuus; aliique insuper plures eximie virtutis athletæ. Hi igitur omnes cum se ab Ægyptiorum communione tunc removissent, una cum magno Gregorio Collectas celebrabant. Divinus autem Gregorius eos hortabatur, ut quoniam restituendæ concordie causa congregati erant, mutuum inter ipsos pacem & consensionem unius hominis injuriæ anteponerent. Nam & ego, aiebat, multis curis liberatus, jucundam mihi quietem recuperabo: & vos post diuturnum & gravissimum illud bellum, optatissimam vobis pacem recipietis. Absurdissimum enim fuerit, eos qui hostilia tela recens evaserint, sese mutuo telis configere, & suas vires incassum consumere. Hoc enim pacto adversariis nostris maximam affereamus voluptatem. Quocirca virum laudabilem ac prudentem, qui tot curarum pondus sustinere ac probe ordinare possit, conquirite, eumque Antistitem renuntiate. His monitionibus obsecuti præstantissimi Pastores, Nectarium virum nobilem, omnique virtutis genere, non minus quam splendore generis illustrem, Regiæ urbis Episcopum ordinarunt. Maximum vero, utpote Apollinaris infectum dementia, Pontificali dignitate exutum damnarunt. Conditis præterea aliquot regulis de Ecclesiastica disciplina, & fide quæ Nicææ exposita fuerat denuo confirmata, ad suas quisque urbes reversi sunt. Sequenti vero æstate, cum plerique eorum ad eandem urbem venissent: Ecclesiastica enim negotia eos rursus illuc evocaverant: Occidentalium Episcoporum synodicam Epistolam acceperunt, quæ ipsos hortabatur, ut Romam ad maximam synodum quæ illic parabatur, se conferrent.

Gregorius Naz. Episcopus CP. se exiit.

Nectarius ordinatur.

τὸ Ἀλεξανδρίαν ἐπίσκοπος, ὃς Πέτρον διεδέξατο τῆς Ἀθανασίου προεδρίας κληρονόμῳ γινόμενῳ, ἀντὶ τοῦ θαυμασίῳ Γρηγορίῳ Μάξιμόν τινα κεχρτοτόνηκε Κυνικόν, βύθους αὐτῷ τὰς Κυνικὰς ἀποκείρας τείρας. καὶ τὸ Ἀπολινάριον δὲ τερήρειας ἀνάπλεως ἔτος ἦν. ἀλλ' ἔκ ἤνεγκαν τῷ γενημένῳ ἅποπῖαν οἱ τῆς αὐτῆς συνειλεγμένοι. ἦσαν ὅ ἄνδρες ἀξιάγατοι, καὶ ζήλῳ θεῷ καὶ σοφίᾳ ἀνάπλεοι: Ἐλλάδιος μὲν ὁ τῆς τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ προεδρίας Διόδωρος, Γρηγόριος δὲ καὶ Πέτρος οἱ τοὺς αὐτοὺς Βασιλείῳ πατέρας ἀνέχοντες: Ἀμφιλόχιος δὲ Λυκαόνων ἡγεῖτο, καὶ Πισιδῶν Ὀπίμος, καὶ Κιλικῶν Διόδωρος. παρὴν δὲ καὶ Πελάγιος ὁ Λαοδικεῖας, καὶ Εὐλόγιος ὁ Ἐδεσῆς, καὶ Ἀκάκιος, καὶ Ἰσίδωρος ὁ ἡμέτερος, καὶ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, καὶ Γελάσιος ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, λόγῳ καὶ βίᾳ κοσμήτορες, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι τῶν ζῆτος ἀθλητῶν. τότε δὴ οὗν οὗτοι πάντες τῇ Αἰγυπτίῳ σφᾶς αὐτοὺς ἀποκείρας, σὺν τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ τὰς παρηγύρεις ἐπετέλλου τὰς θείας. ὁ δὲ θεὸς παρεκάλει Γρηγόριον, ὥστε συμφωνίᾳ συνήθροισιν αὐτοῦ τῶν ἀλλήλων ὁμόνοιαν προσημῆσαι τῆς ἐνὸς ἀνδρὸς ἀδικίας. ἐγὼ τε γὰρ, ἔφη, τῇ πλειονῇ Φροντίδῳ ἀπαλλαγῆς, τὴν ἐμὴν Φίλιῳ ἀπλήρομαι ἡσυχίαν, καὶ ὑμεῖς τὴν τριπλότητον εἰρήνην μὲν τὸν μακρὸν ἐκείνον καὶ χαλεπὸν ἀπλήρομαι πόλεμον. τῷ γὰρ λίαν ἀποπῖαν, ἄρτι τῇ πολεμικῇ ἀπαλλαγέντας βελῶν, ἀλλήλοις βάλλειν καὶ τιμὴν οἰκείαν ἀναλίσκειν ἰσχύον. ἐπὶ χαρτὶ γὰρ ἔτω τοῖς δυσμενεῖσιν ἐσόμεθα. ἄνδρες δὴ οὗν ὅτι ζήτησαντες ἀξίεσθαι καὶ νοῦν ἐχόντες, τῇ Φροντίδῳ τὸ πλῆθος καὶ δέξασθαι καὶ διδάσκειν δυνάμενοι, δεξιέρειά περὶ ἀλλήλων ταύταις οἱ ἄετοι ποιμένες ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς πεφθόταις, Νεκτάριον ὑπατεύειν ἄνδρα, καὶ περιφανείᾳ γένους κοσμούμενον, καὶ τοῖς τῆς ζήτησης εἰδήσει λαμπρυνόμενον, ἐπίσκοπον τῆς μεγίστης ἐκείνης ἐκκλησιᾶς ὡς τῆς Ἀπολινάριου φρενοβλαδείας μετῴχοντα, τῇ δεξιέρειᾳ ἀξίας γυμνῶσαντες ἀπεκήρυξαν. καὶ κατόπιν δὲ ὡς τῇ ἐκκλησιαστικῇ γράφαντες βίκοσμιαι, καὶ τῇ ἐκπῆσει πῖσιν ἐν Νικαίᾳ βεβαίαν μένειν ἀναγορεύσαντες, εἰς τὰς οἰκείας ἐπανήλθον παρῖδας. ὅ δὲ ἐπιγενομένης θέρους, εἰς ἐκείνῳ αὐτοῖς τῇ πόλει οἱ πλεῖστοι τῶν τῶν ἐκκλησιᾶς ἐκκλησιαστικῇ γὰρ αὐτοὺς πάλιν συνεχάλεσαν χρεῖαν: συνδικὴν ὅτι πολλὴν τῇ ἐσπέρας ἐπισκόπων ἐδέξαντο, εἰς τῇ Ῥώμῃ αὐτοὺς ἀφικέας προτρέψαντες, ὥς σὺν ὁδοῦ μεγίστης αὐτοῖς

VALESII ANNOTATIONES.

modum docet Epistola 5. Episcoporum Italiae ad Theodosium Imp. quam edidit Jacobus Sirmundus. Baronius quidem ad annum Christi 379. cap. xxv. ait Petrum Alexandrinum Episcopum septem Episcopos Ægypti ad id perficiendum legasse, quorum nomina hæc erant. Ammon, Apammon, Arpocras, Sippas, Rhodon, Anubis, & Hermanubis. Verum graviter hallucinatur. Hi enim septem, non Episcopi erant, sed Nautæ seu potius Gubernatores Classis Alexandrinæ, ut testatur Gregorius in Carminibus Iambicis, ὅς τινες ναυπηγοὶ ἦσαν. Extat Oratio Gregorii Naz. in eorum adventum. Ex qua discimus etiam eos non Episcopos fuisse sed Laicos: Nautas scilicet Alexandrinos, qui frumentum ex Ægypto Constantinopolim advexerant. Quo maxime argumento con-

vincitur, eos Episcopos non fuisse. Neque enim Episcopali dignitati convenit frumenti advectio. Denique Gregorius in tota illa oratione eos nunquam Episcopos, semper vero Laicos appellat, cum dicit toties λαῖκοι ἡμεῖς & λαῖκοι θεοῦ. Postremo verba illa Gregorii, verum postea quam Cæsari, quæ sunt Cæsaris contulisti, Deo etiam quæ Dei sunt tribuisti: illi nempe vestigial, huic timorem. Et postquam tibi vestris populum aluisti, ipse quoque, ut à nobis alimini, huc accedisti: Hæc inquam verba an non aperte Laicos designant, & nautas qui frumentum seu Canonem urbis C. P. advexerant?

1 Synodica ἐπιστολὴ τῶν τῆς ἰαυίης Extat hæc Epistola Synodica Episcoporum Italiae ad Theodosium Imp. scripta, quam edidit Jacobus Sirmundus in Appendice Theodosiana.

συγκροτουμένης. ἀλλὰ ἡ μὲν ὑποδημίαν παρη-
τήσαντο, ὥς οὐδὲν ἔχουσιν κέρδος· ἐπέτιλαν δὲ
τόν τε κλύδωνα τὸν χεῖ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπανα-
στάντα σημαίνοντες, καὶ τὴν γεννημένην αὐτῶν
ἀμέλειαν αἰνιττόμενοι. ὃ κεφαλῶν δὲ καὶ τὸ
ἀποτολικὸν τοῖς γράμμασι συνέθηκεν φρόνημα.
Ῥαφέτερον δὲ τὴν τῶν γεγραφότων ἀνδρείαν τε
καὶ σοφίαν αὐτὰ δηλᾶσαι τὰ γράμματα.

Verum profectionem quidem, ut quæ nihil
emolumenti esset habitura, suscipere recusa-
runt: scripserunt tamen ad illos litteras, qui-
bus & tempestatem quæ adversus Ecclesias
excitata fuerat significabant, & illorum præ-
teritam negligentiam subobscurè innuebant.
Apostolicam quoque doctrinam brevi com-
pendio iisdem litteris inseruerunt. Verum
prudentiam illorum ac fortitudinem, ipsæ
quas scripserunt literæ apertius declarabunt.

Sæc.
IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

CAPUT IX.

Συνδικὸν παρὰ τῶν Κωνσταντινουπόλει συνόδου.

10 *Epistola Synodica Concilii Constantinopolitani.*

ΚΥΕΙΟΙΣ ΠΡΗΜΩΤΑΙΣ, καὶ θύλαβεστάτοις ἀδελφοῖς
1 καὶ συλλειτουργοῖς, Δαμάσῳ, Ἀμβροσίῳ, Βρίτ-
2 τῳ, Οὐαλεριανῳ, Ἀρχολίῳ, Ἀνιμίῳ, Βασι-
λείῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἁγίοις ἐπισκόποις τοῖς συ-
3 ελληλυθόνσι ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως Ῥώμης, ἡ ἀγία
συνόδος τῆς ὀρθοδόξου ἐπισκοπῆς, τῶν συνελληλυθόν-
των ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως Κωνσταντινουπόλεως, ὃς Κυ-
εῖω χαίρειν. τὸ μὲν ὥς ἀγνοῦσαν τὴν ὑμετέραν θύ-
4 λάθειαν διδάσκων, καὶ διηγῶν τῶν παλαιῶν τὸ
πλήθος, τῶν ἐπαχθέντων ἡμῖν ὡς τῆς τῶν Ἀρι-
ομανῶν δυνατείας, περιττὴν ἴσως. ὅτε γὰρ ὅτε
πάρρητον τὰ κατ' ἡμᾶς κέρως τὴν ὑμετέραν ἡγύ-
μαθα θεοσέβειαν, ὥς δεῖσθαι τῆς μαθεῖν ταῦτα, οἷς
ἔχρην συναλγεῖν. οὐτε τοιούτοις πῆν οἱ ἀειχρόντες
ἡμᾶς χειμαίνοντες, ὥς λαθάνοντες ὑπὸ σμικρότητος ὅ
25 τε χρόνος τῆς διωγμῶν νεαρὸς, ἐν αὐτοῖς ἐπὶ φυλάτῳ
τὴν μνήμην, καὶ τοῖς πεποθόσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
δι' ἀγάπην τὰ τῆς πεποθότων οἰκειομένοις. χθὲς
γὰρ ὥς εἰπὼν ἐπὶ καὶ πρῶτον, οἱ μὲν τῆς ἐξορίας
λυθέντες δισμῶν, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας ἀφ' ὧν
30 μυσίων ἐπανάστασι θλίψαν· τὸ δὲ καὶ τελευθόντων
ὡς ταῖς ἐξορίας, ἐπανεκομίσθη τὰ λείψανα. πῆν
δὲ καὶ μὲν τὴν ἐξορίας ἐπ' ἀνοδὸν, ἐπὶ βροχόντι
τῷ τῆς αἰρετικῶν ἀπεισιπόντι θυμῷ, πικρότερα
τῆς ἐπὶ τῆς ἀλλοτρείας, ἐπὶ τῆς οἰκείας ὑπέμει-
35 ναν, λίθοις παρ' αὐτῶν τελευθόντες χεῖ τὸν μακά-
ριον Στέφανον. ἄλλοι ἀφ' ὧν κατὰ ξανθέντες αἰ-
κίας, ἐπὶ τὰ σίγματα τῆς Χριστοῦ καὶ τοὺς μύλων-

DOMINIS carissimis ac religiosissimis
fratribus & comministris, Damaso,
Ambrosio, Brittoni, Valeriano, Ascholio,
Anemio, Basilio, & reliquis sanctis Episco-
pis qui in magna urbe Roma collecti sunt,
sancta synodus Orthodoxorum Episcoporum
qui in magna urbe Constantinopoli
convenerunt, in Domino salutem. Super-
fluum fortasse fuerit insinuare reverentiæ
vestræ, & tanquam res gestas ignorantibus,
referre multitudinem malorum quæ ab A-
rianorum furore ac potentia perpeffi su-
mus. Neque enim putamus, pietatem ve-
stram tam parvi facere res nostras, ut o-
pus habeatis ea nunc discere quibus con-
dolere vos jampridem oportuit. Nec tem-
pestates quibus vexati sumus ejusmodi fu-
ere, ut ob tenuitatem latere possent. Sed
& tempus persecutionum recens, vigenem
adhuc servat memoriam malorum, non so-
lum apud eos qui passi sunt, verum etiam
apud illos qui aliorum calamitates ob cha-
ritatem suas esse ducunt. Heri enim, ut
ita dicamus, ac nudius tertius, alii exilii
vinculis liberati, non sine innumerabilibus
ærumnis ad suas Ecclesias redierunt. A-
liorum qui in exilio mortem oppetierant,
reportatæ sunt reliquiæ. Nonnulli etiam
post reditum ab exilio, cum hæreticorum
furorem adhuc ferventem offendissent, a-
cerbiora domi sustinuerunt quam quæ a-
pud externos passi fuerant; lapidum jactu ab
illis obruti ut olim beatus Stephanus. Alii
variis cruciatibus lacerati, stigmata Christi ac

Arianorum
in Catholi-
cos rabies.

VALESII ANNOTATIONES.

dofiani codicis pag. 104. in ea Epistola Episcopi Italiz
postulant, ut Nestarius, qui in synodo C. P. deposito Ma-
ximo Episcopus fuerat ordinatus, loco cedat; aut certe
Romæ generale Concilium habeatur, in quo de ordinatio-
ne Maximi ac Nestarii judicium feratur. Sic enim aiunt
Episcopi Italiz. Nec videmus eam posse aliter convenire,
nisi aut is reddatur Constantinopoli, qui prior est ordina-
tus: aut certe super duorum ordinatione sit in urbe Roma
nostro Orientaliumque Concilium. Neque enim indignum
videtur, Auguste, ut Romana Ecclesia Antistitis finitimorum-
que Italorum Episcoporum debeant subire tractatum, qui
unius Acholii Episcopi ita expectandum putaverunt esse ju-
diciam, ut de Occidentalibus partibus Constantinopolim evo-
candum putarent. Eiusdem Epistolæ mentio fit in Episto-
la Synodica Concilii C. P. quam sequenti capite refert
Theodorus. Utrum porro præter hanc Epistolam ad
Imperatorem Theodosium, Episcopi Italiz aliam synodi-
cam scripserint ad Episcopos Constantinopoli congregatos,
mihi quidem incompertum est. Id tamen ab illis factum
non puto. Nam in Epistola synodica Patres Concilii C. P.
solam mentionem faciunt Epistolæ Imperatoris super ea re
ad ipsos scriptæ: quam scilicet Imp. Theodosius ad ipsos
scripserat rogatu Episcoporum Italiz. Id enim ab illo

poposcerant Episcopi Italiz, admoniti ab Imp. Gratiano,
ut docet eorum Epistola jam citata.

[1 Βελίον] Βελίον Cod. Reg.]

2 Ἀρχολίῳ] Hic superiore anno, qui fuit Christi 381,
Constantinopolitanæ synodo interfuerat, solus ex Occi-
dentalibus Episcopis, ut supra observavi. Quare non mi-
rum est, si cum esset Occidentalium partium Episcopus,
ad Synodum Romanam venit, quæ anno Christi 382 ce-
lebrata est, sed sub finem superioris anni à Damaso Rom.
Pontifice fuerat indicta. Anemius vero qui post Ascho-
lium hic nominatur, Sirmienfis erat Episcopus, qui Achi-
leensi Concilio interfuit. Britto autem cujusnam urbis
fuerit Episcopus, equidem nescio. Suspicio tamen Episco-
pum Capuz fuisse.

3 Μεγάλη πόλις Ῥώμη] Rectius [in codice Regio, &]
in editione Basilienfi scribitur μεγαλοπόλις, hic & paulo
post ubi Constantinopolis fit mentio. Certe Roma à Græ-
cis μεγαλόπολις dicta est, ut observavi in annotationibus
Eusebianis. Constantinopolim quoque ita nominat Eusebius
in libris de vita Constantini, & Joan. Chrysostomus alique.

4 Τῶν παλαιῶν τὸ πλήθος] In Manuscripto codice Hen-
rici Savillii legitur τῶν παλαιῶν, quomodo etiam edidit
Jacobus Sirmundus [ex codice Regio J. Pini.]

SÆC. ac vibices in corporibus suis circumferunt.

IV. Jam vero pecuniarum damna & multas

civitatibus inflictas, & singulorum pro-
scriptiones, insidias, contumelias, & car-
ceres, quis possit enumerare? Revera
enim omnes ærumnæ adversus nos multi-
plicatæ sunt super numerum: seu quod
peccatorum nostrorum pœnas persolvimus:
seu quod benignus Deus per hanc malo-
rum multitudinem exercere nos voluit. Pro
his ergo gratias agimus Deo, qui tot ac
tantis calamitatibus famulos suos erudit,
& pro magnitudine miserationum suarum
rursus eduxit nos in refrigerium. Nobis
vero ad reparationem Ecclesiarum diutur-
no otio & multo tempore ac labore opus
foret, ut corpus Ecclesiæ, tanquam ex di-
uturno morbo, sollicita curatione paulatim
recreantes, ad pristinam pietatis sanitatem
revocaremus. Et si enim persecutionum vi-
olentia penitus liberati videmur, & Eccle-
sias diu ab hæreticis possessas perfecte re-
cuperasse; tamen molesti sunt nobis lupi,
qui postquam ab ovilibus depulsi sunt, o-
vium greges in saltibus diripiunt; contra-
rios conventus agere præsumunt; populo-
rum concitant seditiones; & ad Ecclesia-
rum perniciem nihil agere detrectant. Pro-
inde necesse nobis foret, ut diximus, diu-
tius huic negotio vacare. Sed quoniam
fraternam erga nos caritatem declarantes,
ad synodum quam Dei nutu ac volunta-
te Romæ congregatis, nos quoque velut
membra propria piissimi Imperatoris litte-
ris evocastis, eo consilio ut quia tunc soli
ad perferendas ærumnas damnati sumus,
nunc concordantibus in causâ pietatis Im-
peratoribus, vos non soli regnetis, sed juxta
Apostolicam sententiam, nos quoque vo-
biscum regnemus: Nobis quidem in votis
erat, ut si fieri posset, universi simul reli-
ctis Ecclesiis desiderio, seu potius neces-
sitati obsequeremur. Quis enim det nobis
pennas sicut columbæ, ut volumus & re-
quiescamus apud vos? Sed quoniam ea res
prorsus nudaret Ecclesias, quæ nunc pri-
mum incipiunt renovari, & plerique no-
strum id facere nullo modo possent: con-
veneramus enim Constantinopolim, juxta
litteras reverentiæ vestræ, superiore anno
post Aquileiense Concilium ad piissimum
Imperatorem Theodosium missas, ad hanc
solam profectionem instructi Constantino-
polim usque; & de hac tantum synodo,
Episcoporum qui in provinciis remanse-
rant consensum adferentes: de longioris

pas cō τῷ σώματι περιφέρουσι. χρημάτων δὲ ζη-
μίας καὶ ποσότητος πόλεων, καὶ τὰς τῶν κατὰ
ἑνα δημοσίων, καὶ συσχευὰς καὶ ὑβρίδας καὶ δεσπο-
νίας, τίς ἂν ἐξαριθμήσασθαι δύναίτο; πᾶσαι γὰρ ὄν-
τως ἐφ' ἡμᾶς αἱ θλίψεις ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀ-
ριθμῶν, ὥστε μὲν, ἐπεὶ δὴ δίχως ἀμαρτημάτων ἐτίνα-
μεν ἴσως ἢ καὶ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, ἀλλὰ τὸ πλῆ-
θος τῶν παθημάτων ἡμᾶς γυμνάζοιτο. τῶν μὲν οὖν
τῶν Θεοῦ χάρις, ὅς καὶ διὰ τοσούτων θλίψεων τῆς ἐ-
αυτῷ δούλης ἐξεπαίδευσε, καὶ χεῖρ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτι-
ρῶν αὐτῇ πάλιν ἐξήγαγεν ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν. ἡμῖν
δὲ μακρὰς μὲν ἑδὴ σχολῆς, καὶ πολλὰς χρόνους καὶ πόνης
πρὸς τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπαύρωσιν, ὡς ὅτι ἐκ μα-
κρὰς ἀρρώστιας, ταῖς κατὰ μικρὸν ὑπὸ μελείας τὸ
σῶμα τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκισοσπλύνοντες, πρὸς τὴν ἀρχαί-
αν τὴν δούλειαν ὑγίαν ἐπαναγάγωμεν. καὶ γὰρ εἰ τὰ
μάλιστα δοκῶμεν τῇ διωγμῶν ἀπὸ πηλὸν σφο-
δρότητι, καὶ τὰς ἐκκλησίας χρονίως πρὸς τὴν αἰρί-
κων καὶ ἀσχεθείας ἀρίως ἀνακομίζεσθαι, πλὴν ἀλλὰ
βαρεῖς ἡμῖν λύκοι, καὶ μὲν τὸ τὸ μάνδρας ἐξαδυνα-
μεν, καὶ τὰς νάπας τὰ ποίμνια διαρπάζοντες, ἀντισυ-
νάξας πολυμῶντες, δόμων κινήσεις ἐπαναστάσεις, ὁ-
κύντες ὅθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν βλάβην. ἡν μὲν οὖν
τῷ εἰρήνευον ἀναγκαῖον, πλείονα ἡμᾶς πρὸς
σχολήναι χρόνον. ἐπεὶ δὴ μὲντοι τὸ ἀδελφικὸν περὶ
ἡμᾶς ἀγάπην ὑποδείκνυμεν, σύνδοι ἐπὶ τῷ ῥώ-
μης Θεῷ βυλίσσῃ συλκροῦντες, καὶ ἡμᾶς ὡς οἰκῆα
μέλη προσεχάλεσσαι διὰ τῷ τῷ θεοφιλέστατῃ βα-
σιλεὺς γραμμάτων, ὡς ἐπεὶ τότε τὰς θλίψεις
μόνοι κατεδικάζομεν, ὡς ἐπὶ τῇ αὐτοκρατορίᾳ
τῇ τῷ δούλειαν συμφωνίᾳ, μὴ χάρις ἡμῶν βασι-
λῆσιν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὑμῖν καὶ τῷ ἀποστολικῷ
Φωνῇ συμβασιλεύομεν, ὅτι καὶ μὲν ἡν ἡμῖν, εἰ δυ-
ναίτο, ἅπασιν ἀθρώποις χαλιπῶσι τὰς ἐκκλησίας,
τῷ πᾶσι καὶ τῇ χρείᾳ χαρίζομαι. τίς γὰρ ἡμῖν δώσῃ
πέρυγας ὥστε περιτερεῖς, καὶ περὶ ἀποδοτέα, καὶ
πρὸς ὑμᾶς χαλιπαύομεν; ἐπεὶ δὲ τῷ τοῦ παύ-
λως ἐγύμνη τὰς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὸ ἀναλώσιμος ἀρ-
χημένης, καὶ τὸ πρᾶγμα παλινάπασιν ἡν τοῖς πολ-
λοῖς ἀδύνατον, συνδραμῆκαμεν γὰρ εἰς τὴν Κωνσταντι-
νόπολιν, ὅτι τὸ πέρυσι γραμμάτων τῷ πατρὶ τῆς
ὕμελεας τιμιότητος μὲν τὴν τὴν Ἀκυληῖα σύνοδον,
πρὸς τὸ θεοφιλέστατον βασιλεῖα Θεοδοσίον ἐπισταλ-
θέντων, πρὸς μόνῃ ταύτῃ τὴν ἀποδομίαν τὴν μέ-
χρι Κωνσταντινουπόλεως παρεσκευασμένοι, καὶ περὶ
ταύτης μόνῃς τὴν συνόδον τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις με-
νάντων ἐπισκόπων συγκαλέσειν ἐπαγόμενοι μείζο-

1 Cor. 4.

Psal. 54.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ποσότητος πόλεων] Henricus Savilius in suo co-
dice priorem vocem lineola subnotavit, & crucem signa-
vit ad marginem, ut hanc vocem corruptam esse indi-
caret. Camerarius quidem & Sirmundus, multas civi-
tatum interpretati sunt, quod non probo. Neque enim
ποσότητος multationem significat. Dicendum enim es-
set ποσότητος, aut ἐπιπλήσις. Nec melius Christophor-
sonus vertit amissiones civitatum quas incolebant. Ego
mutationes urbium malim vertere. Qui enim persecu-
tionem patitur, vertere solum cogitur, & extraneas civi-
tates Patriæ suæ præponere, quod est ποσότητος. Possit
etiam ea vox aliter exponi, de civitatibus quæ ob Ca-
tholicæ fidei defensionem gravi pecunia mulctatæ sunt

ab Imperatoribus. Primum enim loquuntur Episcopi de
civitatibus quæ persecutionis procella quassatæ sunt: dein-
de de singulis civibus. Itaque verba illa χρημάτων δὲ ζη-
μίας καὶ ποσότητος τῶν πόλεων, uno spiritu legenda sunt.
Atque hæc explicatio mihi nunc magis placet. Tantum
ποσότητος scribendum erit.

2 Ἐκ τῶν πέρυσι γραμμάτων] Intelligo Epistolam Con-
cilii Italici ad Theodosium Imperatorem, de qua supra
loquuti sumus. Scripta autem est hæc Epistola post Con-
cilium Aquileiense, ut docent Patres Synodi C. P. ab
Episcopis scilicet qui post Concilium Aquileiense celebra-
tum anno Christi 381. mense Septembri, Aquileiæ sub-
sisterant.

105 δὲ ἀποδημίας μὴτε ἀποδοχῆσαιτες χρεῖαν, μὴ-
 τε προακώσαντες ὅλους, πλὴν ὅς Κωνσταντινουπόλει
 συνελθεῖν πρὸς ἡμῶν τῶν ἐκ τῆς προθεσμίας διὰ συνό-
 τησας, μὴτε πρὸς παρασκευὴν μακροτέρως ἀποδη-
 μίας ὁδιδέσθης καιρὸν, μὴτε πάντας τὴν ὁδὸν ταῖς
 ἐπαρχίαις κοινῶν ἐπισκόπων ὑπομνησθῆναι, καὶ
 ταῖς παρ' αὐτῶν συγκαταθέσθαι λαβεῖν· ἐπειδὴ ταύ-
 τα καὶ πολλὰ πρὸς τούτοις ἕτερα τὴν τῆς πλειονο-
 ῦς ἀφίξιν διευκόλυνεν, ὃ δεύτερον ἦν, εἰς τὴν τῆς πραγμά-
 των ἐκτέλεσιν, καὶ τὴν τῆς ὑμετέρας ἐκείνης ἡμᾶς ἀνά-
 πης ἀποδοχῆς, τὴν πεποιθῆκαμεν, τὴν αἰδέσιμω-
 τάτης καὶ τιμιωτάτης ἀδελφῆς καὶ συλλειτουργῆς ἡ-
 μῶν ἐπισκόπων, Κυριακὸν, Εὐσέβιον, καὶ Πρίσκιανον
 προθύμως καμῶν ἄχρις ὑμῶν δυσωπίσασθαι· δι' ὧν
 καὶ τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν εἰρηρικὴν εἶναι καὶ σκοπὸν
 ἐνώσεως ἔχουσαν ἐπιδείκνυται, καὶ τὴν ἡμετέραν
 ὑπὲρ τῆς ὑμῶν πίστεως, φανερὸν ποιῶμεν. ἡμᾶς γὰρ
 εἴτε διωκόμεν, εἴτε θλίβεσθαι, εἴτε βασιλικὰς ἀπει-
 λὰς, εἴτε ταῖς τῶν ἀρχόντων ὁμοτιμίαις, εἴτε πινὰ πη-
 ρασμὸν ἔτιρον, παρὰ τῆς αἰρετικῶν ὑπερμενέμεν, 20
 ὑπὲρ τῆς ἀναγλυφικῆς πίστεως τῆς ὁδοῦ Νικαίας τῆς Βιθυ-
 1 νίας παρὰ τῆς τετρακοσίων δεκαοκτώ· ἀγίου Θεοφύ-
 2 λτου πατρίων κυρωθείσης, ὑπέστηκαμεν. ταύτην γὰρ καὶ
 ὑμῖν καὶ ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς μὴ διασφύουσι τὸν λόγον
 3 τῆς ἀληθῆς πίστεως, συναρέσκει δι' ἡμῶν μόλις ποτὶ
 25 πρεσβυτάτην τι εἶναι, καὶ ἀκόλουθον τῶν βασιλικῶν,
 καὶ διδασκόμεν ἡμᾶς πιστεύειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς
 καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δηλαδὴ θεότητος
 καὶ δυνάμεως καὶ ὑπόστατος μίας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
 καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πιστευομένης, ὁμοτίμης τι τῆς 30
 4 ἀξίας καὶ συναϊδίας τῆς βασιλείας, ὅς περὶ τῆς πλείους
 ὑποτάσσον ἦσαν τριπλὴς πλείους ἀποστόλοις· ὥς μὴτε
 καὶ Σαβελλίῳ νόσον χάραν λαβεῖν, συγχωρομένων τῶν
 ὑποτάσσων, εἴτε τῶν ἰδιωτῶν ἀναμενέμεν· μὴτε
 μὴ καὶ τῶν Εὐνομιανῶν καὶ Ἀρειανῶν καὶ Πνευματομάχων
 καὶ βλασφημίας ἰσχύον, τῆς ὑπόστατος, καὶ τῆς φύσεως, καὶ τῆς
 35 θεότητος τιμωμένης, καὶ τῆς ἀκρίτου καὶ ὁμοουσίως καὶ
 συναϊδίως τριάδι μετὰ γενέσεως τῆς φύσεως, καὶ ἐ-
 πηρομένης φύσεως ἐπαρμένης. καὶ τῆς ἀνθρωπότητος
 καὶ τοῦ Κυρίου λόγον ἀδιάσπαστον σώζομεν, ὅτι ἀψυχοί, 40
 ὅτι ἄνθρωποι, καὶ ἀπειλὴ καὶ τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν παραδ-
 χόμενοι· ὅλον δὲ εἰδότες, τέλειον μὴ ὄντα πρὸ αἰώνων
 Θεοῦ λόγον, τέλειον ὅν ἄνθρωπον ἐπ' ἐσχάτων τῆς ἡ-
 μερῶν διὰ τῆς ἡμετέρας ζωτικῆς γενέσεως. τὰ μὲν
 οὖν καὶ τῆς πίστεως καὶ παρ' ἡμῶν ἀνυποτόλως κηρυττο-
 μένης, ὥς ὅς κεφαλαιῶς τοιαύτα. καὶ ὡς καὶ ἐπ'

autem profectionis necessitate nihil suspi-
 cati eramus, nec omnino quidquam audi-
 eramus priusquam Constantinopoli conve-
 nissent: cum præterea præstituti tempo-
 ris angustia, nec ad longioris itineris appa-
 ratum, nec ad omnes communionis nostræ
 Episcopos qui in diversis provinciis sunt,
 commonendos, & consensus ab iisdem ac-
 cipiendos sufficeret: quoniam, inquam, hæc
 & alia insuper plurima multos venire pro-
 hibebant, quod secundum fuit, tum ad res
 restituendas, tum ad nostram erga vos cari-
 tatem declarandam, id fecimus; reverendis-
 simos & carissimos fratres & comministros
 nostros, Cyriacum, Eusebium, & Priscia-
 num deprecari, ut ad vos alacri animo pro-
 ficicerentur. Per quos voluntatem nostram
 pacificam esse, nihilque aliud quam unita-
 tem spectare ostendimus, & zelum quem
 pro recta fide habemus, vobis declaramus.
 Nos enim sive persecutiones, sive vexatio-
 nes, sive Imperiales minas, sive crudelita-
 tem Præsidum, sive aliam quamcunque
 tentationem ab hæreticis pertulimus, pro
 Evangelica fide quæ Nicææ in Bithynia à
 trecentis & octodecim patribus confirmata
 est, sustinimus. Hanc enim & vobis &
 nobis & omnibus, qui veræ fidei sermonem
 non pervertunt, probari decet: quam nos
 vix tandem retinemus ac servamus, quippe
 quæ antiquissima sit, & baptismo consen-
 tanea, docens nos credere in nomen Patris &
 Filii & Spiritus sancti, unam scilicet Dei-
 tatem & potentiam ac substantiam Patris,
 Filiique, & Spiritus sancti credentes; æ-
 qualem ita dignitatem, & coæternum Im-
 perium in tribus perfectis hypostasis, si-
 ve in tribus perfectis personis. Ita ut nec
 Sabellii morbus locum habeat, confunden-
 do hypostases & tollendo proprietates; nec
 Eunomianorum & Arianorum ac Pneuma-
 tomachorum blasphemia vim ullam obti-
 neat, substantiam & naturam ac Deitatem
 dividens, & increatæ & consubstantiali ac
 coæternæ Trinitati recentiore quendam
 aut creatam, aut alterius substantiæ Trini-
 tatem superinducens. Incarnationis quoque
 Domini nostri doctrinam incorruptam ser-
 vamus: nec sine anima, nec sine mente, nec
 imperfectam carnis dispensationem admitten-
 tes, sed totum scientes, ante secula quidem
 perfectum extitisse Dei Verbum: in no-
 vissimis autem diebus propter nostram fa-
 lutem perfectum hominem factum esse. Et
 fides quidem quæ constanter à nobis prædi-
 catur, in summa sic se habet. Ex qua ma-

SÆC.
IV.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀγίου Θεοφύλου] Duo hæc vocabula desunt apud Nicephorum, nec habentur in versione Epiphani Scholastici. Est tamen solemne Epitheton quo recentiores Græci designare solent Episcopos Concilii Nicæni.

2 Ταύτην γὰρ] Hæc in editione Basilienfi scribuntur à capite. Ceterum pro ταύτην, in codice [Regio &] Savilii & apud Nicephorum legitur ταύτην, quam lectionem secutus est Jacobus Sirmundus.

3 Ἡν μόλις ποτὶ] Henricus Savilius in suo codice ita notavit. Oratio Imperfecta. Jacobus autem Sirmundus nescio quem codicem secutus, audenter expunxit hæc verba, cum tamen in omnibus nostris exemplaribus ha-

beantur & in editione Basilienfi, nec non apud Nicephorum & Epiphanium. Quod si Savilius ac Sirmundus totius Orationis vestigia attentius confectati essent, vidissent profecto, hic subaudiendum esse verbum σώζομεν, quod post longum verborum circuitum subicitur hoc modo: καὶ τὸν τῆς ἀνθρωπότητος δι' τοῦ Κυρίου λόγον ἀδιάσπαστον σώζομεν.

4 Τελεῖον ἀνθρώπου] Apud Nicephorum [& in codice Regio J. Pini] legitur τελειότητος: Quomodo etiam legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit, in tribus perfectissimis subsistentiis.

α οἷτε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως
 συνδραμόντες χειροτονήσαν, πάσης συμ-
 ψήφῃ τῆς ἐκκλησίας ὥσπερ ἀφ' ἑαυτῶν τὸν
 ἀνδρα τιμησάσης· ἥνπερ ἐνθεσμοὶ χειροτονίαν ἐδέ-
 β ζατο καὶ τὸ τῆς συνόδου κοινόν. τῆς δὲ γὰρ ἡμετέρας
 ἀπαστῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἡ αἰδέ-
 σιμώτατος καὶ θεοφιλέστατος Κύριλλος ἐπίσκοπος
 εἶναι γνωρίζομεν, καὶ νομίζομεν τε ὡς τῆς ἐπαρ-
 χίας χειροτονηθέντα πάλαι, καὶ πλεῖστα πρὸς τὴν
 Ἀρειανὴν ἐν ἀνατολικῇ τῶν τόπων ἀθλήσαντα. οἷς ὡς
 ἐνθέσμως καὶ κατὰ νόμον παρ' ἡμῖν κεκατηγόρηται, καὶ
 ἡμετέραν συγχάριον ὡς καὶ τοῦ κυρίου θιλάβαιαν,
 τῆς πνευματικῆς μεσιτευσῆς ἀγάπης, καὶ ἡ κυρι-
 ακῆ φόβου, πᾶσαν μὲν κατατέλλοντες ἀνθρωπίνην
 προσπάθειαν, τὴν δὲ τῆς ἐκκλησιῶν οἰκοδομίαν
 ἐπιμετερόμενοι ποιοῦντες τῆς ἐκείνης καὶ ἑαυτῶν συμ-
 παθείας ἡ χάριτος. ὅπως γὰρ τῇ τε τῆς πίστεως
 συμφωνηθέντος λόγου, καὶ τῆς Χριστιανικῆς κυρωθείσης
 ἐν ἡμῖν ἀγάπης, παυσόμεθα λέγοντες τὸ ὡς τῆς
 ἀποστόλων κατεγνωσμένον· ἐγὼ μὲν εἰμὶ Παῦλος,
 ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶν, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. πάντες δὲ Χριστοῦ
 Φανέντες, ὅς ἐσμεν ἡμῖν ἐμμελείται, Θεοῦ καὶ ἁγίου
 πνεύματος, ὅς ἐσμεν τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας τηρήσομεν, καὶ
 τῷ βήματι τῷ Κυρίου μὴ παρήσῃας ὡς ἐκτετασμέ-
 θαι. ταῦτα κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Ἀετίου καὶ Εὐνο-
 μίου μανίας· καὶ μὲν οἱ καὶ τῶν Σαβελλιῶν καὶ Φωτεινῶν
 καὶ Μαρκέλλου, Παύλου καὶ τῶν Σαμοσατείων καὶ Μα-
 κεδονίων γεγράφασι. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν Ἀπολλινάριον
 καὶνοτομίαν ὡς φανερὰ ἀπεκάλυψε· εἰρηκότες, καὶ τῇ
 ἐνανθρωπήσει τῷ Κυρίῳ λόγον ἀδιάφορον σὺν-
 ζομένους, ὅτε ἄψυχον, ὅτε ἄνουν ἢ ἀτελεῖ τὴν τῆς
 σαρκὸς οἰκονομίαν ὡς ἀδεχόμενοι. καὶ Δάμασος
 δὲ ὁ πανθύφημος, ταύτην μαθὼν ἀναφυῆσαι τὴν
 αἵρεσιν, ἐκ τῆς Ἀπολλινάριον μόνον, ἀλλὰ καὶ Τιμόθεον
 τὸν ἐκείνου γὰρ φοιτητὴν καθελὼν ἀπεκάλυξε· καὶ τῷτο
 τοῖς τὴν ἐκείνου ἰδύμενοι ἐπισκόποις, ἀφ' ἑαυτῶν γραμ-
 μάτων διδάσκοντες, ὡς ἐκείνου τῇ συγγραφῇ ενό-
 μιχα χρήσιμον.

illius provinciae, tum Orientalis Diocesis
 Episcopi in unum congregati, communi
 suffragio Episcopum ordinarunt; universa
 Ecclesia communi consensu & quasi uno
 ore eum honorante. Quam quidem legiti-
 mam ordinationem synodus etiam universa
 suscepit. Hierosolymitanæ autem Ecclesiæ,
 quæ mater est omnium Ecclesiarum, reve-
 rendissimum ac religiosissimum Cyrillum E-
 piscopum esse indicamus, qui & canonice
 ab Episcopis provinciae olim fuit ordinatus,
 & plurima variis in locis contra Arianos
 certamina subiit. Quibus tanquam canonice
 ac legitime apud nos constitutis, vestram
 quoque reverentiam gratulari hortamur, in-
 tercedente spiritali caritate, & Domini ti-
 more, omnem quidem humanum affectum
 comprimente; Ecclesiarum autem ædifica-
 tionem privatæ erga singulos benevolentiae
 & gratiæ præponente. Hac enim ratione,
 ubi verbum fidei communi consensu stabili-
 tum, & Christiana caritas inter nos fuerit
 confirmata, posthac desinemus dicere id quod
 ab Apostolo condemnatum est: Ego quidem
 sum Pauli, ego vero Apollos, ego autem
 Cephas. Sed dum omnes videbimur esse
 Christi qui non est scissus in nobis, inte-
 grum, Deo juvante, sine scissura corpus
 Ecclesiæ servabimus, & ad tribunal Christi
 stabimus cum fiducia. Hæc illi adversus
 Arii, Aëtii, & Eunomii vefaniam: Sabellii
 item, Photini, Marcelli, & Pauli Samo-
 sateni, ac Macedonii scripserunt. Sed &
 Apollinaris novam doctrinam aperte damna-
 runt his verbis: Incarnationis quoque Do-
 mini nostri doctrinam incorruptam serva-
 mus: nec sine anima, nec sine mente, nec
 imperfectam carnis dispensationem admit-
 tentes. Quinetiam laudatissimus Damasus,
 cum hanc hæresim exortam esse didicisset,
 non Apollinarem modo, verum etiam Ti-
 motheum ejus discipulum deposuit, & ab
 Ecclesiæ communione alienos pronuntiavit.
 Idque Orientalibus Episcopis per litteras si-
 gnificavit; quas huic operi inferere operæ
 pretium duxi.

Sæc. IV.

Hierosoly-
 mitana ma-
 ter omni-
 um.

Cor. 1.

12.

Apollinaris
 hæresis
 damnata.

VARIORUM ANNOTATIONES.

α Ἀνατολικῆς διοικήσεως] Socrates ait, lib. 5. cap. 8. Patriarchas in hoc Concilio primum fuisse institutos. Utut ea res fuerit, quæ inter viros doctos adhuc disceptatur, constat sedem Antiochenam ab antiquo habuisse jurisdi-
 ctionem Patriarchali parem: quam ut usu olim receptam confirmavit Synodus Nicæna canone sexto. Quæ causa fuit cur ad Flavianum in hac sede collocandum non tan-
 tum Episcopi Syriæ, sed & ceteri totius Dioceseos Ori-

entalis suffragia sua contulerunt. W. Lowth.
 β Μητὴρ ἀπαστῶν τῶν ἐκκλησιῶν] Quamquam Ecclesia Hierosolymitana à prima, ut videtur, Metropolitaram in-
 stitutione fere usque ad Concilium Chalcedonenſe, Cæſa-
 rex ut Metropoli subjiceretur, semper tamen singulari in honore ab omnibus aliis Ecclesiis habita fuit, utpote à qua Evangelii doctrina primum profecta, deinde ad alias orbis regiones derivata ac propagata fuit.

*Epistola Synodica Damasi Episcopi urbis Romae,
contra Apollinarem & Timotheum scripta.*

*Συνδικὸν Δαμάσου ἐπισκόπου Ῥώμης, κατὰ Ἀπο-
λινάριον καὶ Τιμόθεον γεγραμμένον.*

Quod debitam Apostolicæ sedis reve-
rentiam exhibet Charitas vestra, in
eo vobis ipsis plurimum præstatis, filii ca-
rissimi. Etsi enim in sancta Ecclesia in
qua sanctus Apostolus sedens docuit, decet
nos præcipue quodammodo clavum tenere
quem regendum suscepimus, tamen hoc
honore inferiores nos esse profitemur. At-
que idcirco omnibus modis laboramus ut,
si fieri potest, ad gloriam beatitudinis il-
lius perveniamus. Scitote igitur, quod pro-
fanum olim Timotheum Apollinaris hære-
tici discipulum, una cum impio ejus do-
gmate damnavimus, nec reliquias ejus de-
inceps ulla ratione valituras esse confidimus.
Quod si antiquus ille serpens semel atque
iterum percussus, adhuc in suum supplici-
um reviviscit, qui extraneus est ab Eccle-
sia, & qui letalibus suis venenis quosdam
infidelium assidue conatur inficere, hunc vos
tanquam pestem quandam declinate: & me-
mores Apostolicæ fidei, ejus potissimum
quæ Nicææ à patribus conscripta & publi-
cata est, firmo gradu stabiles in ea atque
immobiles permanete: nec patiamini post-
hac ut clerici & laici vestri has sermonum
vanitates & quæstiones abolitas auscultent.
Jam enim semel formam dedimus, ut qui se
Christianum esse profitetur, id quod ab
Apostolis traditum est custodiat: Cum di-
cat beatus Paulus: Si quis vobis evangeli-
zaverit præter id quod accepistis, anathe-
ma sit. Christus enim Filius Dei, Domi-
nus noster, generi humano plenissimam salu-
tem passione sua contulit, ut totum homi-
nem peccatorum nexibus implicatum, ab
omni peccato liberaret. Hunc si quis hu-
manitatem aut deitatem imperfectam habu-
isse dixerit, spiritu diaboli plenus, se ge-
hennæ filium ostendit. Quid igitur depo-
sitionem Timothei à me denuo postulatis?
Qui & hic judicio sedis Apostolicæ, præ-
sente etiam Petro Alexandrinorum urbis E-
piscopo, depositus est una cum magistro
ipsius Apollinare, & in die judicii debita
supplicia ac tormenta patietur. Quod si
leviores quosdam homines in suam senten-
tiam perducit, quasi aliquam spem habens,
ipse qui veram spem in Christum sua con-
fessione mutavit: cum illo pariter peribit

Galat. 1, 9.

ΟΤΙ τῇ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ ἡ ἐπιτομή αὐτῶν
ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἀπονέμει, ἑαυτοῖς τὸ πλεονέκτημα
παρέχεται, ὑοὶ τιμωτάτοι. καὶ γὰρ εἰ τὰ μά-
λιστα ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ὅς ἡ ὁ ἅγιος ἀπο-
στόλος καθέζομενος ἐδίδασκε, πῶς προσήκει ἡμᾶς τὸς
οἰκίας ἰδύμεν οὐς ἀνεδεξάμεθα, ὅμως ὁμολογῶμεν
ἑαυτοὺς ἐλάττωτας εἶναι τῇ πνεύματι. ἀλλὰ ὡς τὸ
οἰκίᾳ ποτε τρόπῳ σπουδαζόμεν, εἴπως διηγεῖται
ὡς ἡ δόξα τῆς μακαριότητος αὐτῶν ὡς γεγενέ-
σθαι. γνώσκετε τοίνυν, ὅτι ἡ πάλαι Τιμόθεον ἡ βέ-
βηλον, ἡ μαθητὴν Ἀπολινάριον τῷ αἵρεσι, ὡς
ἡ ἀσέβης αὐτῷ δόγματος καθέζομεν, καὶ ἡ δαμῶς
πνεύματος αὐτῶν τὰ λείψανα λόγῳ πνεύματος
ἰσχύει. εἰ δ' ἐπὶ ἐκείνος ὁ ὅφιος ὁ παλαιός, ἀπαξ καὶ
διῦτον καθάριον, πρὸς ἰδίαν τιμωρίαν ἀναζή-
σῃς ἐκλὸς ἐκκλησίας ὑπάρχῃ, ὅς σφῆλαι τοῖς ἐαυτοῖς
θανατηφόροις φαρμάκοις πᾶς ἀπίστους ἀφαιρε-
σάτω καὶ παύσῃ, ταύτην ὡς περ φθορὰν πᾶς ἐκκλή-
σιας ὅμως μεμνημένοι τῇ ἀποστολικῇ πίστει, ταύ-
της μάλιστα ἥτις ἐν Νικαίᾳ ὡς ἡ τῇ παλέρῳ ἐ-
γερῶς ἐξετίθη, βεβαίῳ βαθμῶ ἰσχυρῶς τῇ πίστει
ἀμείλιχτοι ἀσμένεστε καὶ μὴ ματαιολογίας καὶ
ἡφανισμένας ζητήσῃς, ὡς τὸ τοῦτο ὑπομένετε ἀκρίβως
τὸς κληρικῶς ἡ τὸς λαϊκῶς ὑμῶν. ἡδὴ γὰρ ἀπαξ
τύπῃ ἐδώκαμεν, ἵνα ὁ γνώσκων ἑαυτὸν Χριστιανὸν,
ἐκείνο φυλάτῃ, ὡς ὡς ἡ τῇ Ἀποστόλων παρὰ
θη, λέγοντος ὁ ἅγιος Παῦλος, εἴ τις ὑμᾶς θιασγε-
λίζῃ παρ' ὁ παρὰ λαίβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ὁ γὰρ
Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν, τῷ γενεῇ τῇ
ἀνθρώπων διὰ τῆς ἰδίας πάθους πληρεστάτην ἀπέδωκε
τὴν σωτηρίαν, ἵνα ὅλοι τὸν ἄνθρωπον ταῖς ἀμαρ-
τίαις ἐκχέομεν, πάσης ἀμαρτίας ἐλευθερώσῃ. τῇ-
τον εἴ τις ἡτι ἀνθρωπότητος, ἡ θεότητος ἐλάττω
ἐκχέομεν εἴποι, πνεύματος διαβόλου πεπληρωμένος,
τῇ γένεσι ὑὸν ἑαυτὸν ἀποδείκνυσι. τί τοίνυν πάλιν
παρ' ἐμὸς ζητεῖτε ἡ καθάρισον Τιμόθεον, ὅς καὶ
ἐνταῦθα κείσῃ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, παρόντος
καὶ Πέτρου ὁ ἐπισκόπος τῆς Ἀλεξανδρείας πόλεως,
καθηρέθῃ ἅμα τῷ διδασκάλῳ αὐτῷ Ἀπολινάριῳ,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τὰς ἐπιτομὰς τιμωρίας
καὶ βασάνους ὑπομῶν. εἰ δέ τις κεφοτέρως πείθει
ἐκείνος, ὡς τινὰ ἐλπίδα ἔχων, ὅς τις ἡ ἀληθὴ ἐλ-
πίδα ἡ εἰς Χριστὸν τῇ ὁμολογίᾳ μετέβαλλε, ὡς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Συνοδικὸν Δαμάσου] Baronius hanc epistolam à Da-
maso scriptam esse ait anno Christi 373. in Synodo Ro-
mana. Sed non dubito quin hæc Synodica Damasi episto-
la diu post Synodum illam Romanam quæ anno Christi
373 celebrata est, conscripta sit. Nam Damasus ipse in
hac Synodica disertè testatur, Apollinarem ac Timotheum
ejus discipulum jamdudum à se damnatos ac depositos fu-
isse, præsentè Petro Alexandrinæ urbis Episcopo. Atqui
Apollinaris primum à Damaso damnatus est in Synodo
Romana anno Christi 373 ut fatetur ipse Baronius. Cui
Synodo interfuit Petrus Alexandrinus, ut testatur etiam
Sozomenus. Hanc igitur Synodicam scriptam esse oportet
diu post Synodum illam Romanam, cum in hac Syno-

dica mentio fiat illius Synodi in qua damnatus fuerat A-
pollinaris.

2 ἑαυτοῖς τὸ πλεονέκτημα παρέχεται] Quisquis hanc Damasi
Synodicam in Græcum sermonem transtulit, hoc loco
lapsus mihi videtur, cum in vitiosum codicem incidisset.
Scripserat enim procul dubio Damasus, nobis plurimum
tribuitis: ut sensus & orationis series postulat. Ipse vero
legit vobis, absque ullo sensu.

3 Παρέχεται] Παρέχεται cod. Reg.]

4 ἡδὴ γὰρ ἀπαξ τύπῃ] Intelligit ut opinor epistolam
scriptam ad Paulinum Antiochensem Episcopum, quæ hic
subjicitur à Theodorito.

τῆς ομοίας ἀπολεῖται, ὅς τις δὴ ποτε βύλετο τῶν καλῶν τῆς ἐκκλησίας ἀντιπαλάσας. ὁ Θεὸς ὑμᾶς ὑγιαίνοντας ἀφ' αὐτῶν ὑποτίμωται. καὶ ἄλλα δὲ τινὰ συναθροισθέντες ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ μαγνήσας καὶ διαφόρων αἵρέσεων, ἅπας ἀνελκυστὶν ὡθήθη ἐνθεῖναι τῇ συγγραφῇ.

quisquis vult regulæ Ecclesiæ repugnare. S. M. C. IV. Deus incolumes vos servet, filii carissimi. Sed & alia quædam contra diversas hæreses scripserunt Episcopi Romæ congregati, quæ huic historiæ intexere necessarium duxi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

CAPUT XI.

Ἄλλο τῷ αὐτῷ συνοδικῶν καὶ ἀφ' αὐτῶν αἵρέσεων.

Alia ejusdem Damasi Synodica Epistola contra diversas hæreses.

Ομολογία τῆς καθολικῆς πίστεως, ἣν ὁ πάπας Δάμασος ἀπέστειλεν ὡς ἐπίσκοπον Παυλῶν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ὅς ἐγένετο ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἐπειδὴ μὲν ἐν Νικαίᾳ σύνοδος, αὐτῇ ἡ πλάνη ἀνέκυψεν, ὥστε πολλοὶ τινὰς βεβήλωτο ῥήματι εἰπεῖν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον γέννηται διὰ τὸ ὕψος, ἀναθεματίζομεν τὸν μὴ μὲν πάσης ἐλευθερίας κηρύττοντας σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ αὐτῆς ὕψους καὶ ἐξουσίας ὑπάρχον τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ομοίως δὲ ἀναθεματίζομεν καὶ τὸν τῇ Σαβελλίῳ ἀκολουθῶντα πλάνη, τὸ αὐτὸν λέγοντας καὶ Πατέρα εἶναι καὶ Υἱὸν ἀναθεματίζομεν Ἀρειὸν καὶ Εὐνόμιον, οἱ τῇ ἰσῆ δυσσεβείᾳ, εἰ καὶ τοῖς ῥήμασι διαφέρουσιν, τὸ ὕψος καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, κλίσμα εἶναι διὰχυρίζοντες. ἀναθεματίζομεν τὸν Μακεδονιαν, οἱ πῆρες ἐκ τῆς Ἀρείου ῥίζης χαλαρόμενοι, ὅχι τὸ ἀσέβειαν, ἀλλὰ τὸ προσποιεῖσθαι ὁμολογεῖσθαι. ἀναθεματίζομεν Φωτίνον, ὅς τῷ Ἐβίωνος αἵρεσιν ἀνακαίνιζον, τὸ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, μόνον ἐκ τῆς Μαρίας ὁμολογῶν. ἀναθεματίζομεν καὶ τὸν δύο εἶναι Υἱοὺς διὰχυρίζοντες, ἕνα τὸν αἰῶνος, καὶ ἄλλον μὲν τὸν τῆς σαρκὸς ἐκ τῆς Μαρίας ἀνάληψιν. ἀναθεματίζομεν καὶ τὸν οἱ πῆρες ἀπὸ λογικῆς ψυχῆς διὰχυρίζοντες, ὅτι ὁ ὅς Θεὸς λόγος ἐστὶν ὁ τῇ ἀνθρώπινῃ σαρκί. αὐτὸς γὰρ ὅς Θεὸς λόγος, ὅχι ἀπὸ τῆς λογικῆς καὶ νοερᾶς ψυχῆς ἐν τῷ αὐτῷ σώ-

CONFESSIO fidei quam Papa Damasus misit ad Paulinum Episcopum, cum esset Thessalonicæ in Macedonia. Et quia post concilium Nicænum hic error inolevit, ut quidam ore sacrilego auderent dicere, Spiritum sanctum factum esse per Filium, anathematizamus eos, qui non tota libertate proclamant, eum cum Patre & Filio unius potestatis esse atque substantiæ. Anathematizamus quoque eos qui Sabellii sequuntur errorem, eundem dicentes Patrem esse quem & Filium. Anathematizamus Arium atque Eunomium, qui pari impietate, licet sermone dissimili, Filium & Spiritum sanctum asserunt esse creaturas. Anathematizamus Macedonianos, qui de Arii stirpe venientes, non perfidiam mutavere, sed nomen. Anathematizamus Photinum, qui Ebionis hæresim instaurans, Dominum Jesum Christum tantum ex Maria confitetur. Anathematizamus eos qui duos Filios asserunt, unum ante sæcula, & alterum post assumptionem carnis ex virgine. Anathematizamus eos qui pro hominis anima rationabili dicunt Dei Verbum in humana carne versatum: cum ipse Filius & Verbum Dei, non pro anima rationabili & intelligibili in suo corpore fu-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πρὸς Παυλὸν ἐπίσκοπον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ] Camerarius & Christophorus Paulinum Episcopum Thessalonicæ in Macedonia interpretati sunt. Quorum interpretationem secutus Baronius, graviter reprehendit Theodoritum, quod Paulinum ex Antiocheno Episcopo, fecerit Thessalonicensem, eo consilio ut Paulini cum Damaso communionem occultaret. Verum non hoc dicit Theodoritus: sed tantum ait Damasum Papam misisse confessionem fidei ad Paulinum, cum Paulinus esset Thessalonicæ in Macedonia. Recte ergo Jacobus Sirmundus hunc locum ita vertit: Confessio fidei Catholica, quam Damasus Papa in Macedonia misit ad Paulinum Episcopum, cum esset Thessalonicæ. Viderat hoc Baronius ipse, & Theodoritum immérito à se reprehensum esse agnoverat, cum error ille interpretibus assignandus sit, non autem Theodorito, ut testatur Baronius ad annum 378. cap. 44. Extat hæc Damasi epistola in tomis Conciliorum & in Annalibus Baronii & novissime in collectione Romana Lucæ Holstenii, cum hoc titulo, Dilectissimo fratri Paulino Damasus. Verum, etsi non additum sit nomen civitatis cujus Episcopus erat Paulinus, nomen tamen Vitalis cujus in ea sit mentio, satis indicat Antiochenum fuisse Paulinum.

2 Ὅς ἐστὶν ἐν Θεσσαλονίκῃ] Id est, cum Paulinus esset Thessalonicæ. Sic enim recte vertit Baronius ac Sirmundus, ut supra notavi: melius itaque legeretur, ἐν ἱερῷ, &c. Sed difficultas est, quandonam Paulinus Antiochenus Episcopus Thessalonicam venerit. Baronius anno Christi

382. testatur Paulinum Romam venisse una cum Epiphano & Hieronymo ad Synodum Romanam, quæ eo anno celebrata est. Tunc igitur Damasus Papa Synodicam hanc epistolam ad eum misit, cum Paulinus Roma digressus una cum Ascholio qui eidem Synodo interfuerat, Thessalonicæ substitisset. Quare hæc Synodica scripta est anno Christi 382. paulo post Synodum Romanam. Quod quidem optime consentit cum Theodorito, qui hanc Synodicam refert post Synodum Constantinopolitanam, superstiti adhuc Gratiano. Nec audiendus est Baronius, qui hanc epistolam Damasi ad Paulinum refert ad Synodum Romanam quæ anno Christi 373. celebrata est. [Ceterum monendus est Lector, hæc verba ὅς ἐστὶν ἐν Θεσσαλονίκῃ deesse in Regio codice J. Pini; in quo totus titulus hujus Epistolæ non in corpore, sed ad latus ita perscriptus est: ἐπιστολὴ τῆς καθολικῆς πίστεως, ἣν ἐπέστειλεν Δάμασος ὡς Παυλῶν ἐπίσκοπον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.] 3 Ἐπειδὴ μὲν τὸ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος] In Latino exemplari hujus epistolæ quædam adduntur non contemnenda, quæ interpret Græcus omisit. Sic igitur habet authenticum exemplar hujus Epistolæ: Post Concilium itaque Nicænum, & quod in urbe Roma Concilium congregatum est à Catholicis Episcopis, addiderunt: de Spiritu sancto, &c. Quæ si genuina sunt, neque enim suspicione omni carent; intelligitur Synodus Romana, quam Silvester congregasse dicitur Romæ ad confirmationem Synodi Nicænæ. *

VARIORUM.

* De Synodo Romana secunda sub Damaso collecta rectius hæc intelligit Pagi ad ann. 369. n. 6. W. Lowth. Tom. III. D d ματ

SÆC.

IV.

Contra
translatio-
nes Episco-
porum.

erit, sed nostram, id est rationabilem & intelligibilem, sine peccato, animam suscepit atque salvaverit. Anathematizamus etiam eos qui Verbum Dei extensione & collectione à Patre separatim, & insubstantivum, & finem habiturum esse contendunt. Eos quoque qui de Ecclesiis ad Ecclesias migraverunt, tamdiu à communione nostra habemus alienos, quamdiu ad eas redierint civitates, in quibus primum sunt constituti. Quod si alius alio transmigrante, in locum viventis est ordinatus, tamdiu vacet sacerdotii dignitate qui suam deseruit civitatem, quamdiu successor ejus quiescat in Domino. Si quis non dixerit semper Patrem, semper Filium, semper Spiritum sanctum fuisse & esse, anathema sit. Si quis non dixerit Filium natum de Patre, id est de substantia divina ipsius, anathema sit. Si quis non dixerit verum Deum Filium Dei, sicut verum Deum Patrem ejus, & omnia posse, & omnia nosse, & Patri æqualem, anathema sit. Si quis dixerit quod in carne constitutus Filius Dei cum esset in terra, in cælis cum Patre non erat, anathema sit. Si quis dixerit, quod in passione crucis dolorem sustinebat Filius Dei Deus, & non caro cum anima quam induerat, forma servi quam sibi acceperat, sicut ait Scriptura, anathema sit. Si quis non dixerit, Verbum Dei carne passum, & carne crucifixum, & carne mortuum, factumque primogenitum ex mortuis, quatenus vita est & vitæ auctor tanquam Deus, anathema sit. Si quis non dixerit, quod in carne quam assumpsit, sedet ad dexteram Patris, in qua venturus est judicare vivos & mortuos, anathema sit. Si quis non dixerit, Spiritum sanctum de Patre esse vere ac proprie sicut Filius de divina substantia, & Deum verum, anathema sit. Si quis non dixerit, omnia posse Spiritum sanctum, omnia nosse, & ubique esse sicut Filium & Patrem, ana-

ματι γέγονεν, ἀλλὰ ἡμετέραν, τῆς ἐν λογικῇ νοερᾷ, ἀνευ ἡμαρτίας ψυχῇ ἀνέλαβε, & ἔσωσεν. ἀναθεματίζομεν & τοὺς λέγοντας τὸ Λόγον τῷ Θεῷ, τῇ ἐκτάσει & τῇ συστολῇ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς χωριστάς, & ἀνυπόστατον αὐτὸν εἶναι, ἢ μέλλειν πλεονάζειν βλασφημίας. ¹ τὸς ὅτι ἀπὸ ἐκκλησιῶν εἰς ἑτέρας ἐκκλησίας μετελθόντας, ἄχρι τοσούτου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἀλλοτρίως ἔχομεν, ἄχρις οὗ πρὸς αὐτὰς ἐπανέλθωσι τὰς πόλεις ἐν αἷς πρῶτον ἐχθροποιήθησαν. ¹⁰ εἰ δὲ τις ἄλλος ἀπὸ τόπων εἰς τόπον μετελθόντος, ἐν τόπῳ τῷ ζῶντος ἐχθροποιήθη, ἄχρι τοσούτου χολάσει ἀπὸ τοῦ ἱεραρχικοῦ ἀξιώματος ὁ ὃς ἴδαν πόλιν χολαίειν, ἄχρις οὗ ὁ διαδεξιόμενος αὐτὸν ἀναπαύσῃ ἐν Κυρίῳ. εἰ τις μὴ εἴπῃ, τὸ Πατέρα αἰεὶ, & αἰεὶ τὸ Υἱόν, ¹⁵ & αἰεὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι, ἀνάθεμα ἔστω. εἰ τις μὴ εἴπῃ, τὸ Υἱὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς, τῷ ἑαυτοῦ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς θείας αὐτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. εἰ τις μὴ εἴπῃ ἀληθινὸν Θεὸν τὸ Υἱὸν τῷ Θεῷ, ὡς ἀληθινὸν Θεὸν τὸ Πατέρα αὐτοῦ, & πάντα δυνάμεις & πάντα εἰδέναι, & ²⁰ τὰ Πατρὶ ἴσον, ἀνάθεμα ἔστω. εἰ τις εἴπῃ, ὅτι ὁ Σαρκὶ διέζων ὁ Υἱὸς τῷ Θεῷ, ὅτι ἦν ὁ τῇ γῇ, ὁ τοῖς ὕδασι & σὺν τῷ Πατρὶ ἐκ τῆς ἀνάθεμα ἔστω. ² εἰ τις εἴπῃ, ὅτι ἐν τῷ πατρὶ τῷ σαυτοῦ τὴν οὐκ ἐμφανὲς ὁ Υἱὸς τῷ Θεῷ ὁ θεόγονος, & ἐκ τῆς σαρκὸς & ψυχῆς ³ καὶ λογικῆς, ἢ ὡς ἀνέλαβεν ἐν τῇ ὁδῷ μορφῇ, ὡς εἶρηκεν ἡ ἀγία γραφή, ἀνάθεμα ἔστω. ⁴ εἰ τις μὴ εἴπῃ, τὸ Θεὸν λόγον παθόντα Σαρκί, & ἐσαυρωμένον Σαρκί, & θανάτῳ γυναικί, καὶ ὡς ἀνέλαβεν ἐκ τῆς νεκρῆς καὶ ζῶντος καὶ ζωοποιὸς ὡς Θεός, ἀνάθεμα ἔστω. ⁵ εἰ τις μὴ εἴπῃ, ὅτι ἐν Σαρκί ἦν ὡς ἀνέλαβε, καὶ ἐξῆλθεν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, εἰ ⁶ καὶ ἐλθόντα κλίνει ζώωντας & νεκρούς, ἀνάθεμα ἔστω. ⁷ εἰ τις μὴ εἴπῃ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι ἀληθὲς & κυρίως, ὡς & τὸ Υἱόν, ἐκ τῆς θείας οὐσίας & Θεὸν Θεῷ λόγον, ἀνάθεμα ἔστω. ⁸ εἰ τις μὴ εἴπῃ, πάντα δυνάμεις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, & πάντα εἰδέναι, & πάντα καὶ παρῆναι, ὡς καὶ τὸ Υἱόν & τὸν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸς δὲ ἀπὸ ἐκκλησιῶν εἰς ἑτέρας Idem præceperat Damasus in epistola prima ad Acholium, Euridicum, Severum, & alios, quam edidit Lucas Holstenius. Illud præterea commune dilectionem vestram, ne patiamini aliquem contra statuta majorum nostrorum de civitate alia ad aliam transducere, & deferere plebem sibi commissam, & ad alium populum per ambitionem transire. Tunc enim contentiones oriuntur, tunc schismata graviora occipiunt, cum & illi qui amiserint Sacerdotem, sine dolore animi esse non possunt; & illi qui alterius civitatis acceperint Episcopum, etiam si gaudeant, invidiosum sibi intelligunt fore, sub alieno se agere Sacerdote. Ideo autem Damasus tum in epistola ad Acholium, tum in Synodica ad Paulinum, enixe id vetat, quod hujusmodi translationes in Orientis præcipue partibus invaluerant.

[1 In codice Regio hæc notantur ad marginem, αὐτὸς μεταστάσει καὶ ἐποστάσει.]

2 Εἰ τις εἴπῃ, ὅτι ἐν τῇ γῇ καὶ ὕδατι Hunc Anathematismum Damasus Papæ aliter citat Theodorus in Dialogo tertio Eranistæ, pag. 162. Sic enim habet: εἰ τις εἴπῃ, ὅτι ἐν τῇ γῇ καὶ ὕδατι καὶ πᾶσι τοῖς στοιχείοις ὡς ἀνέλαβεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός,

καὶ ἐκ τῆς οὐκ ἐμφαντοῦς τῆς ψυχῆς ἢ ἐνδύσας ἐν τοῦ δούλου μορφῇ, ἢ ἰαυτὸς ἐλάβε, καὶ ὡς εἶρηκεν ἡ γραφή, ἀνάθεμα ἔστω. Quæ cum Latinis ipsius Damasi verbis, quæ interpretationis loco edidimus, melius conveniunt.

[3 Θεόγονος— usque ad μορφῇ] Aliter hic locus in codice Regio: καὶ Θεὸς λόγος, οὗτος ὁ πατὴρ τῆς ψυχῆς ἢ πρὸς οὐδὲν αὐτὸς ὁ μορφῇ τοῦ δούλου, ἢ πρὸς ἰαυτὸν ἀνέλαβεν.]

4 Εἰ τις μὴ εἴπῃ τὸν τῷ Θεῷ λόγον παθόντα Σαρκί] Hic anathematismus deest in collectione Romana Lucæ Holstenii: Nec habetur in versione Epiphani Scholastici. [Deest etiam in optimo codice J. Pini.]

5 Καὶ ἐσαυρωμένον Σαρκί] Hæc verba non leguntur in editione Basilienfi. Nec videntur admodum necessaria.

[6 Ἀνέλαβε] Ἐλαβε cod. Reg.]

7 Καὶ Θεὸν Θεῷ λόγον] In collectione Romana rectius legitur Θεὸν Deum verum. Sed Græcus Interpres legisse videtur Θεὸν Deum verbum.

8 Καὶ πανταχοῦ γῆς] Postrema vox deest in Manuscripto codice [Regio &] Savillii, nec habetur in versione Epiphani Scholastici, nec in collectione Romana.

VARIORUM.

2 Τὸς δὲ ἀπὸ ἐκκλησιῶν εἰς ἑτέρας] In Nicæna Synodo, canone 15. à Patribus decretum, ne de alia in aliam Ecclesiam Episcopus transferatur. Quam disciplinam veteres Christiani religiose admodum observarunt. Vid. Eu-

seb. Vit. Const. lib. 3. cap. 61. Nonnunquam tamen, si Ecclesiæ utilitas istud exigebat, permixtæ erant Episcoporum translationes.

Πατέρα,

Πατέρα, ἀνάθεμα ἔστω. εἴ τις εἴποι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ποίημα, ἢ διὰ τὸ ὅτι γὰρ γέννησθαι, ἀνάθεμα ἔστω.
 1 εἴ τις μὴ εἴπῃ, πάντα διὰ τὸ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ποίημα, ἢ διὰ τὸ ὅτι γὰρ γέννησθαι, ἀνάθεμα ἔστω. εἴ τις μὴ
 2 εἴπῃ, τὸ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος
 3 μίαν θεότητα, ἐξουσίαν, δυνατείαν, μίαν δόξαν, κυρί-
 4 ῳ, μίαν βασιλείαν, μίαν θέλησιν καὶ ἀλήθειαν, ἀνά-
 5 θεμα ἔστω. εἴ τις τρία πρόσωπα μὴ εἴπῃ ἀληθινὰ,
 6 τὸ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 7 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 8 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 9 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.
 10 εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνητὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 11 παρὰ πάσης ὁμοθυμαδόν, ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Πατρὸς καὶ
 12 τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 13 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 14 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 15 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.
 16 εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνητὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 17 παρὰ πάσης ὁμοθυμαδόν, ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Πατρὸς καὶ
 18 τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 19 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 20 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 21 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.
 22 εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνητὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 23 παρὰ πάσης ὁμοθυμαδόν, ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Πατρὸς καὶ
 24 τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 25 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 26 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 27 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.
 28 εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνητὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 29 παρὰ πάσης ὁμοθυμαδόν, ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Πατρὸς καὶ
 30 τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 31 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 32 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 33 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.
 34 εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνητὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 35 παρὰ πάσης ὁμοθυμαδόν, ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Πατρὸς καὶ
 36 τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 37 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 38 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 39 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.
 40 εἴ τις μὴ εἴπῃ, προσκυνητὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 παρὰ πάσης ὁμοθυμαδόν, ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Πατρὸς καὶ
 τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς αἰ-
 ζῶντα, τὰ πάντα κατέχοντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα,
 πάντα δυνάμενα, πάντα κρίνοντα, πάντα ζωοποιῶντα,
 πάντα δημιουργῶντα, πάντα σώζοντα, ἀνάθεμα ἔστω.

thema sit. Si quis dixerit Spiritum sanctum
 facturam esse, aut per Filium factum, ana-
 thema sit. Si quis non dixerit, omnia per
 Filium qui incarnatus est & Spiritum san-
 ctum, Patrem fecisse, id est visibilia & in-
 visibilia, anathema sit. Si quis non dixerit,
 Patris & Filii & Spiritus sancti unam divi-
 nitatem, potestatem, majestatem, potentiam,
 unam gloriam, dominationem; unum re-
 gnum, atque unam voluntatem ac verita-
 tem, anathema sit. Si quis tres personas non
 dixerit veras, Patrem & Filium ac Spi-
 ritum sanctum, æquales, semper viventes,
 omnia continentes visibilia & invisibilia,
 omnipotentes, omnia judicantes, omnia vi-
 vificantes, omnia facientes, omnia salvantes,
 anathema sit. Si quis non dixerit Spiritum
 sanctum adorandum ab omni creatura sicut
 Filium & Patrem, anathema sit. Si quis
 de Patre & Filio bene senserit, de Spiritu
 autem sancto non recte habuerit, hæreticus
 est: quia omnes hæretici de Filio Dei &
 Spiritu sancto male sentientes, in Judæo-
 rum atque Gentilium perfidia inveniuntur.
 Quod si quis pariat divinitatem, singul-
 latim Deum Patrem dicens, & Deum Fi-
 lium ejus, & Deum Spiritum sanctum, af-
 firmetque Deos dici, & non Deum propter
 unam divinitatem ac potentiam, quam cre-
 dimus & scimus Patris & Filii ac Spiritus
 sancti, Deum unum in tribus personis: subtra-
 hens vero Filium & Spiritum sanctum, ita
 solum existimet Deum Patrem dici aut cre-
 di unum Deum, anathema sit. Nomen nam-
 que Deorum, & Angelis & Sanctis om-
 nibus à Deo est impositum & donatum. De
 Patre autem & Filio & Spiritu sancto pro-
 pter unam & æqualem divinitatem, non no-
 men Deorum, sed Dei, nobis ostenditur at-
 que indicatur, ut credamus quia in Patre
 & Filio & Spiritu sancto solum baptizamur,
 non in Archangelorum nominibus aut An-
 gelorum, quomodo hæretici, aut Judæi,
 aut etiam Gentiles dementes faciunt. Hæc
 est ergo salus Christianorum, ut credentes
 Trinitati, id est Patri & Filio ac Spiritui
 sancto, & in eam baptizati, veram solamque
 divinitatem, potentiam, majestatem, & sub-
 stantiam ejusdem sine dubio credamus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοῦ υἱοῦ τοῦ σαρκωθέντος] Duo postrema vocabula [de-
 sunt in codice Regio J. Pini:] nec habentur in versione
 Epiphani Scholastici, nec in collectione Romana Lucæ
 Holstenii.

2 Εἰς αἰὶ ζῶντες] In Latino exemplari ex quo hæc con-
 versa sunt, legitur æquales semper viventes. Itaque in
 Græco scribendum videtur εἰς αἰὶ ζῶντες. Ita certe in
 suo codice legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione
 ejus apparet.

3 Πάντα σώζοντες] In Latino exemplari hujus epistolæ,

plura leguntur hoc modo: *Omnia quæ sunt salvanda, sal-
 vantes.*

4 Θεὸν ἕνα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν] Tres postremæ voces defunt
 in Latino exemplari, & in versione Epiphani Scholastici.

[5 Ὑποστάσις] Ὑποστάσις cod. Reg.]

[6 Ἡ μὴ] Decet μὴ Reg.]

[7 Ἐξαλείψῃ] Ἐπίθῃ καὶ ἱσαλίῃ cod. Reg.]

8 Ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ἡμεῶν ἐνδικυνται] Scribendum est, ἡμεῶν
 ex collectione Romana. Totusque locus ita restituendus
 οὐχὶ τῶν Θεῶν ὅμοιος ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ἡμεῶν ἐνδικυνται, &c.

VARIORUM.

2 Ἡ μὴ πιστεύεται ὅτι Θεὸς] Particulam negativam non agnoscit latinum exemplar; quæ & sensum perturbat. W. Lowth.

De interitu Gratiani, & de Maximi tyrannide.

Περὶ τῆς Γραπᾶν πλεωτῆς, καὶ τῆς Μαξίμου τυραννίδος.

Socr. I. V. **S**ED hæc quidem gesta sunt superstite adhuc Gratiano, qui bello strenuus
cap. 11. & civitates moderate regens, cum tandem
Socr. I. VII. per insidias interiisset, nullis relictis liberis
cap. 13. qui Imperio succederent, sed solo fratre superstite admodum puero, qui patri erat cognominis: Maximus quidam, contempta Valentiniani adolescentia, Occidentis Principatum invasit.

ΤΑῦτα μὲν ἐν Γραπᾶν περιόντος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐν τοῖς πολέμοις θνήσκων, καὶ τὰς πόλεις σωφρόνως καὶ δικαίως ἰθύνων, ἐξ ἐπιβουλῆς ἐπιβλήθη, παῖδας μὲν ἑκαταλίπων κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἀδελφὸν δὲ κομιδῇ νέον ὁμώνυμον τῷ πατρὶ, Μάξιμόν τις τῶν Οὐαλεντιανῶν καταφρονή-
10 σας νεότητος, ἤρπασε τὸν πατέρα ἡγεμονίαν.

CAPUT XIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

De Justina Valentiniani uxore, deque insidiis ab ea structis Ambrosio.

Περὶ Ἰουστίνης τῆς Οὐαλεντιανῶν γαμετῆς, καὶ τῆς Ἀμβροσίῳ γεγενημένης ἐπιβουλῆς.

Socr. I. VII. **P**ER idem tempus Justina, uxor quidem
cap. 13. majoris Valentiniani, junioris autem mater, Arianæ doctrinæ semina quæ jam pridem susceperat, filio suo patefecit. Nam cum ardorem fidei viri sui probe nosset, quandiu is vixit, semper ipsa latere studuerat. Sed eo mortuo, cum animum filii sui tenerum ac flexibilem cerneret, fraudem suam fidentius proferre coepit. Ille matris monita sibi utilia esse arbitratus: illecebras enim naturæ duntaxat spectans, hamum letalem minime cernebat: primo omnium Ambrosio his de rebus locutus est; ratus si illum in suam sententiam pertraxisset, aliis facile se idem persuasurum. Verum Ambrosius paternam ei pietatem in memoriam revocavit, hortatusque est ut quam acceperat hereditatem, inviolatam servaret. Præterea utriusque dogmatis discrepantiam ei ostendit, & quo pacto alterum quidem cum Domini doctrina & Apostolorum prædicationibus consentiret: alterum vero prorsus contrarium esset legique repugnaret spirituali. Adolescens vero, utpote adolescens, & à matre in fraudem inducta stimulatus, verba Ambrosii non modo non admisit, verum etiam ira exarsit; levisque & gravis armaturæ militibus Ecclesiæ ambitum circumsepsit. Sed cum nihil eorum quæ ab ipso facta erant, fortissimum virum terruisset: pro larvis enim cuncta ducebat, quæ pueris à quibusdam objici solent: tandem indignatus, palam ei mandavit ut extra vestibulum Ecclesiæ prodiret. Verum Ambrosius: Ego, inquit, mea sponte id non faciam, nec ovium septa lupis prodam, nec Dei templum blasphemantibus tradam. Sed si tibi libitum est occidere, intus ensē vel hastam in me adige. Libenter enim hujusmodi mortem excipiam.

ΚΑὶ ἐκεῖνον ὁ χρόνος, Ἰουστίνῃ ἡ Οὐαλεντιανῶν μὲν τῇ μεγάλῃ γαμῇ, τῷ δὲ νέῳ μήτηρ, ἀπάλαι τῇ Ἀρριανικῇ διδασκαλίᾳ ἐδέξατο σπέρματα, δὴλα πεποίηκε τὰς παῖδας. τῷ μὲν γὰρ ὁμοῦς τὸ θερμὸν ὁπλισμένη τῇ πίστει, λαθὼν ἅπαντα τὰ χρο-
20 νον ἐσκέυδατο. τῷ δὲ παιδὶ τὸν Φρειῶν ἀπαλὸν καὶ εὐκλινος θεωμένη, προσεπείχετο ἡ ἐξαπάτην ἐθάρρην-
30 σεν. ὁ δὲ τῇ μητρὶ τὰς ὑποθήκας ὁμοφρόνως ὑπολαβὼν εἰς τὸν θεὸν φύσεως δέλεαρ σποδελίπων, τὸ θανατηφόρον ἄλκιρον ἔχεν ἑώρα. Ἀμβροσίῳ πρώτῳ τῶν τότε τῶν περὶ τὴν πόλιν λόγους, ἡγούμενος εἰς τὴν μετὰ πείσοι, τῇ ἄλλῃ ῥαδίως ἀντιπείσοι. ὁ δὲ τῇ πατρὶ ἀνεμίμησεν θύσεως, καὶ τὴν κληρὸν παρεκάλετο φυλάττειν, ὃν παρέλαβεν, αὐτοὺς ἐδίδασκεν καὶ τῇ δογματικῇ διαφορᾷ, καὶ ὅπως τὰ μὲν, τῇ τῷ Κυρίῳ διδασκαλίᾳ καὶ τοῖς τῶν σποδῶν
35 συμβαίνοντι κηρύγμασι. τὰ δὲ, ἀντικρυς ὁρατὰ, καὶ τῇ πνευματικῇ νομοθεσίᾳ μαχόμενα. ὁ δὲ νέος, οἷα 2
3 δὴ νέος, καὶ ὡς μὲν ἡπαλημένης θηγόμενος ἐμὸν καὶ πείσοιτο τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ θυμὸς πλήρης ἐγένετο, καὶ λόγοις ὁπλιτῶν καὶ πελῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐβόλους ἐκύκλιτο. ἐπεὶ δὲ τῇ μέγιστον ἐκείνου ἀριστεὰ οὐδὲν ἐδέξατο τὸ ὑπὲρ αὐτῶν γινόμενον· μορμολύκῃ γὰρ ὑπέλαβε ταῦτα, μέγα-
40 κυλλοῖς ὑπὸ τινων περὶ τὸν πόρον· τότε δὲ χαλεπήνας, περὶ αὐτὸν ἐκέλευσε τὸν ἱερὸν ἔξω βῆσαι περὶ τῶν. ὁ δὲ, ἐκὼν μὲν ἔφη τῷτο καὶ δράσω, οὐδὲν προδῶσω τοῖς λύκοις τὸν προβάτων σῆκον, ὅθεν τοῖς βλασφημῶσι τὸν θεὸν παραδῶσω νέον· ἀλλ' εἴ σοι κτεῖναι δοκεῖ, εἰδὼν ἐπένεγκε μοι τὸ ξίφος ἢ τὴν αἰχμὴν. ἀσπασίως γὰρ δέξομαι τὴν τοιαύτην σφαγὴν.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Περγενετικῶν τῶν ἐξαπατῶν] Mallem scribere περὶ τὴν γένεσιν.
2. Τῇ πνευματικῇ νομοθεσίᾳ] Quid per spiritualem legem Theodorus intelligat, obscurum est. Ego Nicænæ Fidei Symbolum intelligi puto, quo definitum est, Filium Patri consubstantialē esse. Decreta enim Synodorum, leges sunt Spiritus Sancti. Nota sunt verba Apostolorum quæ

leguntur in Actibus, cap. 15. Visum est enim Spiritui Sancto & nobis, &c.

3. Καὶ θηγόμενος] Scribendum est θηγόμενος, dempta prima syllaba, ut legitur in Manuscripto codice Henrici Savillii. Ita quoque edidit Jacobus Sirmundus [ex codice Regio J. Pini.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

CAPUT XIV.

Sæc.
IV.

Περὶ τῆς παρὰ Μαξίμου τῷ τυραννὶ Οὐαλεντινιανῶς τῶς νέας δηλοθέντων.

De iis quæ Maximus tyrannus Valentiniano juniore scripsit.

Χρόνῳ ὃ συχνῶ τελευτούμεν, μαμάθηκα μὲν ὁ Μάξιμος τὰ ἅπαντα τῷ μεγαλοφώνῳ κήρυκος τῆς ἀληθείας πολυμήναι. ἐπέσειλε δὲ τῶ Οὐαλεντινιανῶ, τὸν χεῖρ τῆς θυσίας πόλεμον χαλῶσαι παρεγγυῶν, καὶ ὡς δυνάμει μὴ ὡς δυνάμει τὴν πατρῴαν θυσίαν. προσέθηκε δὲ καὶ τοῦ πολέμου τὴν ἀπειλήν, εἰ μὴ πείθοιτο· ὃ μὲντοι καὶ τὸ ἔργον τοῖς λόγοις ἐπέθηκε. τὴν γὰρ γρατίαν ἀγέρας, ἐπὶ τὴν Μεδιόλανον ὤρμισεν, ἔνθα ἐκεῖνος διῆγεν. ὃ ὅμαθ' ὅν τὴν ἔφοδον, εἰς Ἰλλυρίαν ἔχρητο φεύγων, τῇ περὶ μαθὼν τίνων ἐκ τῆς μητρὸς ἀπώτατο συμβουλῆς.

CUM jam multum temporis in his tere-
retur, certior factus est Maximus de
rebus quæ contra egregium veritatis præ-
conem tentabantur. Scripsit itaque litteras
ad Valentinianum, quibus eum hortabatur,
ut pietati bellum inferre desisteret, mone-
batque ne paternam religionem proderet.
Adjecit etiam minas belli, nisi Valentinia-
nus morem gereret: statimque verba factis
confirmavit. Collectis enim copiis, Me-
diolanum versus contendit, in qua tum Va-
lentinianus degebat. Qui audita Maximi
expeditione, fugit in Illyricum, experi-
mento ipso edoctus, quid sibi profuissent
matris consilia.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

15

CAPUT XV.

Περὶ τῆς παρὰ Θεοδοσίῳ τοῦ βασιλέως τῶς
τούτῃ γραφέντων.

*De iis quæ à Theodosio Imperatore scripta
sunt his de rebus.*

Πυθόμνος δὲ Θεοδοσίος ὁ πανθόφημος βασιλεὺς
τάτῃ τῇ βασιλείᾳ πραχθέντα ὃ καὶ
τοῦ τυραννὶ γραφέντα, ἔγραψε τῷ πεφθαρτῷ νέῳ,
μὴ χρῆσθαι θαυμάζειν, εἰ τῷ βασιλεὶ μὴ τὸ δῖος,
τῷ δὲ τυραννὶ τὸ κράτος συνέζωκε. τῇ γὰρ θύ-
σσεια πεπολέμει μὲν ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ τυραννὶ
ἐπεκούρησε. καὶ ὁ μὲν ταύτην προέμνησεν, ἀποδι-
δράσκει γυνὸς· ὁ δὲ ταύτην χαθωπλισμένος, τῷ
γαρμυνομένῳ κρατεῖ. τῇ γὰρ θύσσεια, καὶ ὁ ταύ-
της σύνεσι νομοθέτης. ταῦτα μὲν ἔν ἐκαστῷ ἐπέ-
σειλεν. ἐπειδὴ δὲ τὴν Φυγίαν μεμαθηκὸς εἰς ὅπ-
κυσίαν ἀφίκετο, καὶ τὴν μὲν οἰκίαν χαλῶσαι-
πότα βασιλείαν, εἰς δὲ τὴν αὐτῇ ὡς ἀγνοούμενον
εἶδε, πρῶτον μὲν τῇ ψυχῇ τὴν θεραπείαν προσή-
νευεν, ὃ τὴν ὅπτην ἐπὶ τῆς ἀσθεῖας ἐξήλασε
b νόστον, ὃ εἰς τὴν πατρῴαν θυσίαν ἐπαύναται
εἶτα θάρρειν παρεγγυῶν, ὃ χεῖρ τῷ τυραννὶ γρα-
τίαν, ἀναμωλὶ μὲν τῷ νέῳ τὴν βασιλείαν παρέ-
δωκε, τῇ δὲ τυραννὶ ἐκτενεν. ἀδικεῖν γὰρ ὑπέλα-
βε καὶ τὰς πρὸς Γρατίαν γεγενημένας ὡς ἀδικίας
συνθήκας, εἰ μὴ ποιῇ τὴν ἀπεκταγμένην εἰσπρά-
ξαι τοῦ τῆς σφαγῆς.

PORRO Imperator Theodosius nunquam
satis laudatus, cum ea quæ à Juniore
Valentiniano facta, & quæ à Maximo ty-
ranno scripta fuerant, cognovisset, ad pro-
fugum adolescentem scripsit: mirandum
non esse, si Imperatori quidem terror, ty-
ranno vero robur accresceret: quippe cum
Imperator pietati bellum intulisset, tyran-
nus autem tulisset auxilium. Itaque is qui-
dem qui eam deseruit, nudus fugit: ille
vero qui pietatis armis munitus est, nuda-
tum vincit. Pietati enim semper conjun-
ctus est legislator pietatis. Et hæc quidem
scripsit ad illum Theodosius, dum procul
abesset. Ubi vero de fuga ejus certior fa-
ctus, ad opem ei ferendam adfuit, eumque
relictis Imperii sui partibus ad partes suas
confugientem vidit: Primum quidem ani-
mo illius curationem adhibuit, & extrinsecus
investum impietatis expulit morbum, &
adolescentem ad paternam pietatem revoca-
vit. Deinde vero, cum bono animo eum esse
jussisset, suscepta expeditione adversus ty-
rannum, Imperium adolescenti citra sangui-
nem restituit, tyrannum vero interfecit.
Injuste enim se facturum existimavit, &
inita cum Gratiano fœdera violaturum, nisi
cædis pœnas ab interfecto exegisset.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Κατὰ τοῦ μεγαλοφώνου κήρυκος] Attamen neque Valen-
tiniani in Ambrosium infensus. neque Maximi tyranni in
eundem propensus animus, Sanctum Præfulem dimovere
potuit ab officio erga legitimum dominum & Imperato-
rem: adeo ut ejus causa duplicem ad Maximum legatio-
nem, periculorum plenam libenter suscepit: imo ut Pau-
linus auctor est, tyrannum à Communionis consortio se-

gregandum putavit, admonens ut effusi sanguinis domini
sui (Gratiani) & quod est gravius, innocentis, ageret po-
nitentiam.

b Εἰς τὴν πατρῴαν θυσίαν ἐπαύναται] Insigne extat.
hanc in rem, fragmentum apud Suidam in voce Οὐαλεντι-
νιανός. W. Lowth.

Περὶ Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου.

Soz. l. VII.

*Amphilo-
chii contra
Arianos
argumen-
tum.*

Μετὰ δὲ τὴν ἐκείθεν ἐπάνοδον, ἀφίκετο μὲν Ἀμφιλόχιος ὁ Θαυμάσιος, οὗ πολλάκις ἐ-
 5 μνήδιον, ἀντιβολᾶν τοὺς τῷ Ἀρειανῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐξελαθῆναι συλλόγους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπη-
 νετέραν ὑπολαβὼν τὴν αἴτησιν, οὐκ ἐδέξατο. ὁ δὲ σφώβητος Ἀμφιλόχιος παρηνίχη σιγήσας, μνήμης ἀξίαν ἐξέυρε μηχανήν. εἴσω γὰρ αὐτοῖς τῶν
 10 βασιλείων γενόμενος, καὶ παρεστῶτα τῷ βασιλεῖ τὸν ἰόν Ἀρκάδιον θιασάμενος, ἑνωτὶ δὲ οὗτος κεχ-
 ροτόσητο βασιλεὺς, αὐτὸν μὲν ἡσπάσατο συνήθως τὸν βασιλέα, ἀγέραςιν δὲ κατέλειπε τὸν ἰόν. ὁ
 15 δὲ βασιλεὺς ἐπιληθῆναι νομίσας τὸν Ἀμφιλόχιον, προσελθὼν καὶ φιλήσας προσέειπε τὸν ἰόν. ὁ δὲ ἀποχρῆναι ἔφη τὴν αὐτῶ παρ' αὐτῷ προστεχθεῖ-
 σαν τιμὴν. ὁ δὲ δυσχερῆνας, οἰκείαν ἐκάλει παροι-
 νίαν τὴν τοῦ παιδὸς ἀτιμίαν. τηλικαῦτα λοιπὸν ὁ σφώβητος Ἀμφιλόχιος ἐκκαλύπτει τὸν τῷ γεγενη-
 20 μένῃ σκοπὸν, καὶ βοᾷ ἔφη ὁρᾷς ὦ βασιλεῦ, ὅπως ἔφερεις τὴν τοῦ παιδὸς ἀτιμίαν, ἀλλὰ τοῖς εἰς τῷτοι παρονῦσι χαλεπαίνεις πικρᾶς. πίστευσον δὴ οὐκ οὐκ, καὶ τὸν τῆς ὅλων Θεὸν τοὺς τὸν Ἰὸν αὐτῷ
 τὸν μοιτογῆ βλασφημῶντα βδελύττειται, καὶ ὡς ἀχαιεῖς
 25 ὡς τὸ σωτῆρα καὶ διεργάτῃ γεγενημένους μιστοῖν. ἔγωγε οὖν οὐκ οὐκ βασιλεὺς, καὶ τὰ τε πεπρα-
 μένα τὰ τε εἰρημένα θαυμάσας, νόμον δίδους ἔσφα-
 30 ψα, τοὺς τῷ αἵρετικῶν συλλόγους κωλύοντα. ἀλλὰ
 3 γὰρ ἔρᾳδιον πάσας ἀφελθῆναι τῷ κοινῷ τῷ ἀν-
 θρώπων πολέμῳ τὰς ἄρκους. πολλάκις γάρ τις δια-
 40 δράς τῆς ἀσελγείας τὸ πάθος, τῇ τῆς πλεονεξίας ὡς ἐπείρῃαι πάγῃ. εἰ δὲ καὶ ταύτης κρείττων Φαεινὴς ἐτέρωθεν ἀναφύει τῷ θρόνῳ τὸ βάραθρον. καὶ τῷ-
 5 το δὲ πάλιν ὑποφωτισθῇ, τοῦ θυμοῦ τὸ δίκτυον ὀρίσῃ
 6 ὡς ἐκείνοισιν. καὶ ἄλλας δὲ μυρίας τοῖς ἀν-
 7 θρώποις πῆσσι ποδογράφας, ἀγρόθῃαι εἰς ὄλεθρον. καὶ
 8 τὰ μὲν πάθη τῷ σώματος ὑποσυργῶντα ἔχει ταῖς
 9 χεῖρσι τῇ ψυχῇς πικτανομήσας ὑπ' αὐτῷ μηχαναῖς.
 10 ὁ μόνος δὲ ὁ οὐκ ἐγγρηγρῶς περὶνεται, τῇ ὡς τὰ
 11 θεῖα ῥοπῇ τῆς μηχανημάτων ἀφελῶν τὴν ῥύ-
 12 μιν. τῆς ἀνθρωπείας δὴ οὐκ οὐκ φύσεως καὶ ὁ θαυμά-
 13 σιος ὅτος μετασχὼν βασιλεὺς, καὶ τῆς παθημά-
 14 των μετέλαχε καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ ἀμετεῖα
 15 ὡς ἐπὶ γενόμενῃ, ὡς ἐπὶ καὶ ὡς ἐπὶ ἐργάσατο
 16 πάθος. ἐρῶ δὲ καὶ τῷτο τῇ τῆς ἐπὶ πύξοις ἀφελ-
 17 λείας ἔνεχε. ἔγωγε μόνον κατηγρέαι ἔχει τῷ θαυ-

[Νῆστος δὲ ἀρχιεπίσκοπος] Arcadius Augustus à patre renuntiavit est, Meraubaude iterum & Saturnino Coss. octo demum post annis Theodosius ex Italia digressus rediit Constantinopolim, in qua urbe Amphilocheus Theodosium ita allocutus est. Quo quidem tempore Arcadius novellus Imperator dici non potest.

2 Νόμος αὐτοῦ ἔγραψεν] Extant multæ leges Imp. Theodosii, adversus hæreticos latæ, quæ leguntur in xvi libro codicis Theodosiani. Sed inter eas nullam reperio, quæ huic tempori possit convenire, quo Theodosius ab

Italia Constantinopolim repetierat. Quare vereor ne Theodorus hic temporum ordinem confuderit. Idem ante me observavit Baronius, qui Theodoriti errorem coarguens, iisdem plane argumentis quibus nos uti sumus, hoc Amphiloichii factum confert in annum Christi 383. quo scilicet Arcadius à patre Augustus appellatus est.

[3 Ἀλλὰ γὰρ] Ab his verbis incipit caput 17. in codice Regio.]

[4 Ὠμόν τι] Ὠμόν π codex Regius.]

ματῶ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ θύφημιαν μνήμης ἀξια-
τάτιον.

Imperatoris solum complectitur, sed ejus SÆC.
quoque laudem, dignam in primis memoria. IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

CAPUT XVII.

Περὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ γιγνημένης σφαγῆς.

De hominum cede quæ facta est Thessalonica.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ πολυάνθρω-
πος, εἰς μὲν τὸ Μακεδόνων ἔθνος τελευτῶσα, ἡ-
γούμενη δὲ καὶ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῶν, καὶ μὲντοι καὶ
ἄλλων παμπόλλων ἐθνῶν, ὅσα τῇ Ἰλλυριῶν τὸν ὕ-
παρχον ἡγούμενον ἔχει. ἐν ταύτῃ γὰρ σάτις γιγνομένης
πνός, κατεβλήθησαν τε καὶ κατεσφύρησαν τὸν πόλιν
πνός. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξαφθὲς ὑπὸ τῶ ἀγγελ-
θέντων, ἔκ ἡνέκα τῷ θυμῷ τὸ ὄρμη, ἔδωκε τῶ χαλι-
νῶ τῷ λογιστῇ τὸν τῆς πόλεως ἐκάλυψεν· ἀλλὰ τῷ
τῷ τῷ ψήφον ἐξενέκειν τὸ πτωχεύειν ἐπέτρεψε. ταύ-
τιον ὅτι ἐξουσίαν ἐκείνος λαβὼν, οἷα δὲ αὐτόνομός
τε καὶ τυραννός, τὸν δεσπότην ἀπορρήξας, καὶ τῷ λογι-
στῇ ἀφαιρῶν τὸν ζυγόν, ἀδικῶς ἐξίφθη καὶ πάν-
των ἐγύμνωσε, καὶ τὴν ἀνάστασιν μὲν τῷ ὑπευθύνῳ κατέ-
κτενεν. ἐπὶ δὲ γὰρ, ὡς φασιν, ἀντιθέσαν χιλιάδας, καὶ
κρίσας ἡγιστάτης, καὶ τὰ δεινὰ ἐκείνα πολλὰ
μικρότων κατεκρήνησαν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀμύτῳ πάν-
των ὁμοῦ δίκῃ ἀσφαχύνον κατέκτενεν.

THESSALONICA civitas est ampla, & Soz. l. VI.
incolarum multitudine abundans, sita cap. 25.
quidem in Macedonum provincia, sed quæ
caput est Thessaliæ & Achaiæ & aliarum
plurium provinciarum, quæ sunt sub ad-
ministratione Præfecti prætorio Illyrici.
In hac urbe cum orta esset seditio, qui-
dam ex Magistratibus obruti saxi, & per
vicos tracti fuerant. Quibus nunciatis in-
flammatum Imperator, iræ impetum non
sustinuit, nec rationis freno animi furorem
repressit: sed vindictæ arbitrium ei permi-
sit. Qui hanc potestatem nactus, velut
sui juris & impotens tyrannus, diruptis
habenis excussoque rationis jugo, injustos
gladios in omnes distrinxit, & infantes cum
noxiiis promiscue trucidavit. Septem enim
hominum millia interfecta esse dicuntur,
nullo prius habito judicio, nec sceleris il-
lius auctoribus condemnatis, sed cunctis
simul, quasi spicis in messe, defectis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

CAPUT XVIII.

Περὶ τῆς Ἀμβροσίου τῷ ἐπισκόπῳ παρρησίας, καὶ
τοῦ βασιλέως ὁσιότητος.

*De Ambrosii Episcopi in loquendo libertate, &
de pietate Imperatoris.*

ΤΑΥΤῃ μαθὼν τὸ ὄδυμα γέμυσαν συμφορὰν
Ἀμβρόσιος ἐκείνος, ὃς πολλάκις ἐμνήσθη,
ἀφικόμενος εἰς τὴν Μεδιόλανον τὸν βασιλέα, καὶ συ-
νέως εἰς τὸν θεὸν εἰσελθεῖν βεβληθέντα νεὼν, ὑπαν-
τήσας ἔξω τῷ πρεσβυτέρῳ, ὁπότε τῶν ἱερῶν πρεσβυ-
τέρων τοιαύτῃ λέγων ἐκάλυψεν· ἔκ οἷα ὡς εἰκον,
ὡ βασιλεῦ, τῆς ἐργασμένης ματαιότητος τὸ μέγα-
θος, οὐδὲ μὲν τῷ θυμῷ παύσαν ὁ λογισμὸς ἐπέ-
γνω τὸ πολυμθέν. ὅτι εἰ γὰρ ἴσως τῆς βασιλείας
ἡ δυναστεία, ἐπὶ τῷ τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλ' ὅτι προ-
δοῦν ἡ ἐξουσία τῷ λογιστῇ. καὶ μὲντοι εἰδέναι τὴν
φύσιν, καὶ τὸ ταύτης δητὸν τε καὶ διαρρῆον, καὶ τὸν
πρεσβυτέρων χεῖρ ἐξ ὃ γιγνομένη, καὶ εἰς ὃν ἀπορρῆο-
μῶν καὶ μὴ τῷ ἀνθρῷ τῆς ἀληθείας ἀποσκευάζε-
ται, ἀγνοεῖν τῷ καλυπτομένῳ σώματος τῷ ἀδύ-
ναι. ὁμοφυῶν ἄρχεις ὡ βασιλεῦ, καὶ μὲν δὲ καὶ ὁ-
μοδούλων. εἰς γὰρ ἀπάντων δεσπότης καὶ βασι-
λεὺς, ὁ τῷ ὅλων δημιουργός. ποίοις τοίνυν ὀφθαλ-
μοῖς ὁ τῷ τῷ κοινῷ δεσπότην νεὼν; ποίοις δὲ ποσὶ
τὸ δάπεδον ἐκείνο πατήσας τὸ ἄγιον; πῶς δὲ τὰς
χεῖρας ἐκτενέας, ἀποσπᾶσθαι ἐπὶ τῷ ἀδίκῳ φόβῳ τὸ
αἷμα; πῶς ὅτι τοιαύταις ὑποδέξῃ χερσὶ τῷ δεσπό-
τῃ τὸ παράγιον σῶμα; πῶς ὅτι τῷ σῶματι προστί-
σας τὸ αἷμα τὸ τίμιον, ποσὶν διὰ τὸν τῷ θυμῷ
λόγον ἐκχέας παρανόμως αἷμα; ἀπὸ τοίνυν, καὶ
μὴ περὶ τοῖς διυλίροις τὴν προλήραν αὐτῶν παρα-
νομίαν, καὶ δέχῃ τὸν δεσπότην, ὃ ὁ θεὸς ὁ τῷ ὅλων δεσ-

HANC miserandam calamitatem cum
audisset Ambrosius, is cujus antea
sæpe mentionem feci, Imperatori Medio-
lanum ingresso, ac more solito ad Eccle-
siam venienti, obviam processit extra vesti-
bulum, & à sacri liminis ingressu eum pro-
hibuit his verbis. Ignoras ut puto, Im-
perator, perpetrare abs te cadis gravita-
tem; & furore jam sedato, nondum ratio
scelus quod commissum est intellexit. Ob-
stat enim fortasse Imperialis potentia, quo
minus peccatum agnoscas, & rationi tene-
bras offundit licentia. Naturam tamen spe-
ctare oportet, quæ caduca mortique ob-
noxia est; & primitivum pulverem, ex
quo orti sumus, & in quem resolvimur.
Nec purpuræ splendore deceptus, corporis
quod sub illa tegitur infirmitatem ignorare
debes. Ejusdem tecum naturæ hominibus
imperas, immo etiam conservis, ô Impera-
tor. Unus quippe est omnium Dominus
atque Imperator, is qui universa condidit.
Quibus igitur oculis templum communis
Domini adspecturus es? Quibus pedibus
sanctum solum calcaturus? Quomodo ma-
nus extensurus es, injuste cæcorum sangui-
ne adhuc stillantes? Quomodo sacrosan-
ctum Domini corpus ejusmodi manibus
excepturus es? Quomodo pretiosum sangui-
nem admoturus es ori tuo, qui verbo fu-
roris tui tot hominum sanguinem injuste ef-
fudisti? Abscede igitur, nec posterioribus
factis prius peccatum augere velis. Accipe
vinculum, quod Deus omnium Dominus
pōtēs

S.M.C.
IV.Theodosii
penitentia.Mass. 18.
18.

sursum suffragio suo comprobatur. Medicabile enim est, & sanitatis restituenda vim habet. His verbis obtemperans Imperator: Divinis quippe innutritus oraculis, probe norat quæ sacerdotum, & quæ Imperatorum propria essent officia: flens ac gemens reversus est in palatium. Longo post tempore elapso: octo enim menses excesserant: Servatoris nostri natalis dies advenit. Imperator interim sedebat in palatio, magnam vim effundens lacrymarum. Id cum animadvertisset Rufinus, qui tunc erat Magister officiorum, magnaue loquendi pollebat libertate; ut maxime familiaris, ad Principem accedit, & lacrymarum causam sciscitatur. Ille acerbius ingemiscens & uberiores profundens lacrymas: Tu quidem, inquit, Rufine, ludis: mea quippe mala minime sentis. Ego vero gemo ac doleo, meam considerans calamitatem: si quidem servis quidem ac mendicis patet Ecclesia Dei, in quam libere ingrediuntur, & Domino suo supplicant. Mihi vero & Ecclesiæ aditus interdictus est, & præterea clausæ sunt cæli fores. Memor enim sum Dominicæ vocis quæ diserte ita dicit: Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in cælis. Tum Rufinus: Curram, inquit, si tibi placet, & exorabo Antistitem ut vincula tua solvat. Cui Imperator: Non persuadebis, inquit, Ambrosio. Novi æquitatem sententiæ illius. Nunquam ille Imperialem reveritus potestatem, Dei legem violaturus est. Sed cum Rufinus instaret, seque Ambrosio persuasurum polliceretur, Imperator cum illico abire jubet. Nec multo post ipse quoque spe blandiente subseditus est, Rufini pollicitationibus credens. Verum divinus Ambrosius, simulatque Rufinum vidit; Canum, inquit, impudentiam imitatoris Rufine. Nam cum tantæ cædis suasor existeris, pudorem è fronte excusisti; & neque erubescis, neque formidas, cum adversus imaginem Dei tanta rabie sævieris. Cumque Rufinus supplicaret, & Imperatorem brevi adfuturum esse diceret, admirabilis Ambrosius divino zelo incensus: Ego quidem, inquit, tibi Rufine prædico atque prænuntio, me illum ab ingressu sacri vestibuli repulsurum. Si vero Imperium in tyrannidem verterit, ego quoque libenti animo cædem excipiam. His auditis, Rufinus consilium Episcopi Imperatori per nuntium significavit, suavitque ut intra palatium remaneret. At Imperator, cum hæc in medio foro didicisset: 45

πότῃς ἀνῶθεν γίνεῃ σύμφηρος. ἰατρικὸς ὃς ἔσται, καὶ
 πρῶτος ὑγείας. τούτοις εἰζας ὁ βασιλεὺς τοῖς λό-
 γοις τοῖς γὰρ θεοῖς λογίοις ἐντιθραμμένος, ἤδη σα-
 φῶς τίνα μὲν τῶν ἱερέων, τίνα δὲ τῶν βασιλέων ἴδια
 5 γένων καὶ δακρύων ἐπαγγέλλειν εἰς τὰ βασίλεια. χρόνῳ
 δὲ συχρὺν διελθόντος, ὁκλῶν γὰρ ἀναλώσαν μῆνες, κατέ-
 λαβεν ἡ τῷ Σωτῆρος ἡμῶν γενέθλιος ἑορτή. ὁ δὲ
 βασιλεὺς ἐν τοῖς βασιλείοις ὀλοφυρόμενος καθῆτο, 1
 τὴν δὲ τῶν δακρύων ἀναλίσκων λιβάδα. τὸ τοῦ θεα-
 10 σάμενος ὁ Ῥυφίνος, μάγιστρος δὲ τῶν καὶ ταῦτα ἦν, καὶ 2
 πολλῆς μετῴχῃ παρρησίας, ἅτε δὴ συνηθέστερος ὢν, 3
 προσελθὼν ἤρετο τὸν δακρύων τὸ αἶπον, ὁ δὲ πικρῶς
 ἀνοιμώζας, καὶ σφοδρότερον πρὸς αὐτὸν τὸ δάκρυον,
 15 σὺ μὲν, ἔφη, Ῥυφίνε παύσῃς. τὸ γὰρ ἐμὸν ἔκ ἐπαι-
 σῶν κακῶν. ἐγὼ δὲ γένω καὶ ὀλοφύρομαι τὸ ἐμαυτοῦ
 συμφορὰν λογίζομενος, ὥς τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ τοῖς
 20 πρὸς αὐτοὺς ἀνέτοις ὁ θεὸς νεὺς, καὶ εἰσάσιν ἀδελφῶν,
 καὶ τὸν οἰκεῖον ἀντιβόλῃσι δισπότῃν ἐμοὶ δὲ καὶ ὕπτος
 ἀδελφός, καὶ πρὸς τούτῳ μοι ὁ ὕψιστος ἀπὸ κλεισται.
 25 μέμνημαι γὰρ τῆς δισποτικῆς φωνῆς ἢ διαρρήδην φη-
 σὶν, ὅτι ἀνὴρ δόσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδωμένος ὡς
 τοῖς ὕψιστοις. ὁ δὲ, δεσμύμενος, ἔφη, εἰ σοὶ δοκεῖ, καὶ
 τὸν δεξιέρην πείσω λιπαρήσας, λύσαι σοὶ τὰ δεσ-
 30 μὰ. καὶ πείσῃς, ἔφη ὁ βασιλεὺς. οἶδα γὰρ ἐγὼ τῆς
 35 Ἀμβροσίου ψήφου τὸ δίκαιον. ἔδδ' αἰδέσθεις τὸν βα-
 σιλέα καὶ ἐξουσίαν, ὅτι θεὸς ὁ θεὸς ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ
 δὴ δὲ πλείοσι χρησάμενος ὁ Ῥυφίνος λόγους, πειθὼν
 ὑπέχετο τὸν Ἀμβρόσιον, ἀπελθεῖν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς
 40 καὶ τὰς ἐκείνου ἐκέλευσεν. καὶ αὐτὸς δὲ ὑπὸ τὸν ἐλπίδος
 30 βυκοληθεὶς, ἠκολούθησε μετὰ βραχὺ, ταῖς ὑποχέ-
 σται Ῥυφίνου πεισθεὶς. αὐτίκα δὲ τὸν Ῥυφίνον ἰδὼν
 ὁ θεὸς Ἀμβρόσιος, καὶ τὸν κυνῶν ἀναιδέως, ἔφη, Ῥυ-
 φίνε ζήλοισ. ποσαύτης γὰρ μαυφονίας γενόμενος σύμ-
 35 βολος, καὶ αἰδῶν τὸν μετὰ πᾶν ἀπέχυσας, καὶ ὅτε ἐρυ-
 θρῆς, ὅτε δέδρας, ποσῶν καὶ τὸν θεὸν λυτήσας
 εἰκόνας. ἐπειδὴ δὲ ὁ Ῥυφίνος ἠνέβη, καὶ τὸν βασι-
 40 λέα ἔλεγεν ἡξῆν, ὑπὸ τῷ θεῷ ζῆλον πυρποληθεὶς
 Ἀμβρόσιος ὁ θεοπέσιος. ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὁ Ῥυφίνε,
 πρὸς ἑαυτὸν ὡς κωλύσω τὸν ἱερὸν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν προ-
 40 θύων. εἰ δὲ εἰς τυραννίδα τὸν βασιλέα μεθίστησι,
 δέξομαι καὶ γὰρ μετ' ἡδοῆς τὸν σφαγῆν. τέτων ὁ Ῥυ-
 φίνος ἀκούσας, ἐμήνυσεν ἅψ' ἑνὸς τοῦ βασιλέως καὶ τῷ
 45 δεξιέρην σκοπὸν καὶ μὲν εἶπε τὸν βασιλέα παρή-
 νεισι. ὁ δὲ βασιλεὺς, καὶ μὲν τὸν ἀγροῦν ταῦτα
 45 μαθὼν, ἀπέμει, ἔφη, καὶ τὰς δικαίας δέξομαι παροι-
 νίας.

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Ὀλοφύρομαι.] Ὀλοφύρομαι καὶ κατὰ—cod. Reg.]

[2 Ῥυφίνος μάγιστρος.] Rufinus magister officiorum fuit, Valentiniano Aug. quartum & Neoterio Coss. anno Christi 390. ut docet lex tertia codicis Theod. de Fabricensibus. Quo quidem anno contigit clades illa Thessalonicensis, ut recte Baronius observavit. Sed & Zosimus in lib. 4. Rufinum per hæc tempora magistrum officiorum fuisse testatur.

[3 Μετῴχῃ.] Μετῴχῃ cod. Reg.]

[4 Τὸν θεὸν παρρησιάζων λόγους.] Baronius ad annum Christi 390, hunc Theodoriti locum describens ita exponit. Hæc idcirco dicebat Theodosius, quod scires legem esse in Ecclesia, ut nonnisi circa Paschale tempus Penitentes ab Episcopo reconciliarentur. Nisi velis potius illum allusisse ad Ecclesiasticam illam legem, qua cavetur ne voluntarius homicida, nisi in fine vite, communicet. Sed pace illustri. Cardinalis di-

ctum sit, neutra mihi expositio probatur. Neque enim ita adstricti erant Episcopi, ut ante Paschale tempus reconciliare non possent penitentes. Divinam igitur legem vocat Theodoritus, ne penitentes ante peractam publice penitentiam ad pacem & communionem admitterentur. Nam Theodosius post admonitionem Ambrosii, ab Ecclesiæ quidem ingressu abstinuerat; verum nullam exhomologesin fecerat, nullum penitentiae specimen ediderat. Nam nec in ordine Penitentium steterat, nec veniam publice petierat: quasi id Imperatoria maiestate indignum esset. Lex igitur divina ea est, ut nonnisi sancti & qui puras manus habent, aut certe qui per penitentiam purgati sunt, ad Sanctuarium accedant. Hanc expositionem confirmat Theodoritus paulo post, ubi dicit, καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ μεμνημένος τὸν Θεὸν ἰδὼν, καὶ τὸν οἰκεῖον ἀντιβόλῃσι δισπότῃν ἐμοὶ δὲ καὶ ὕπτος ἀδελφός.

νίας.

ἵνα, ἐπειδὴ δὲ τὴν ἱερὴν Θεολογίαν κατέλαβεν,
 εἰς μὲν τὸν Θεὸν οὐκ εἰσελήλυθε νέον. πρὸς δὲ τὸν
 12 ἀρχιερέα ὡς ἀντιπρόσωπον, οὗ δὲ τῷ ἀσπασιῳ
 οἶκῳ ὅπως καθήκει, ἐλπίσας λυθῆναι τὸν δεσμῶν. ὁ δὲ
 τυραννικὴν ἐκάλει τὴν παρουσίαν, καὶ τῷ Θεῷ
 μαρτυροῦν τὸν Θεοδόσιον ἔλεγε, καὶ τὴν ἐκείνου νόμον
 πατῆρ. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὃν θρασυόμοι, ἔφη, καὶ
 τὸν κληρίον νόμον, εἰδὲ παρανόμως ὁπλίσθαι τὸν ἱερῶν
 προδύραν ἐφίμας· ἀλλὰ σὲ λῦσαι μοι τῶν δεσμῶν
 ἀξίω, καὶ τὸν κοινὸν δεσπότην Φιλανθρωπίαν λο- 10
 γισαῖς, καὶ μὴ κλείσαι μοι ἱδρύαν, ἢ πᾶσι τοῖς
 μετὰ μελέαις χρωμένους ὁ δεσπότης ἀνέσται. ὁ δὲ
 ἀρχιερεὺς ἔφη· ποῖαν οὖν μετὰ μελέαις ἔδειξας μὴ
 ποσάυτην ὡς ἀντιπρόσωπον; ποῖος δὲ Φαρμάκου τὰ δυ-
 σίατα ἐθεράπευσας τραύματα; ὁ δὲ βασιλεὺς, σὺν 15
 ἔργῳ, ἔφη, τὸ καὶ δεῖξαι καὶ κρατῆσαι τὰ Φάρμακα,
 2 καὶ τὰ δυσίατα θεράπευσαι· ἐμὸν δὲ δεῖξαι τὰ
 ὡς ἀντιπρόσωπον. τότε ὁ Θεὸς Ἀμβρόσιος, ἐπειδὴ τῷ
 θυμῷ ἔφη, τὸ δικάζειν ὁπλίσθαι, καὶ ὅς ὁ λογισμὸς
 καὶ γινώσκων, ἀλλ' ὁ θυμὸς ἐκφέρει, γράψον νόμον τῷ 20
 θυμῷ τὰς ψήφους ἀργὰς ποιῶντα καὶ Θεοπίας· καὶ
 πρὸς αὐτὴν ἡμέρας αἱ φονητικαὶ καὶ δυνάμει μὲν
 πᾶσι γινώσκων ἐγγεγραμμένα, καὶ ὅς ὁ λογισμὸς προσ-
 δεχόμενος κρίσιν. διελευσὼν δὲ τῷ ἡμερῶν, οἱ τὰ
 ἐγνωσμένα μετὰ φόβου, τὰ ὡς ἀντιπρόσωπον δεικνύ- 25
 νται. καὶ τῶν αὐτῶν θυμῷ πεπαυμένοι, καὶ ἐ-
 αὐτὸν δικάζων ὁ λογισμὸς ἐξετάσας τὰ ἐγνωσμένα,
 καὶ ὅς ὁ εἶπε ἀδικεῖ, εἴτε δίκαια εἴη. καὶ εἰ μὴ ὅτι
 ἀδικεῖ, δὴλον ὅτι ἀδικεῖ τὰ μετὰ φόβου. εἰ δὲ
 καὶ δίκαια, βεβαιώσας καὶ τῷ ἡμερῶν ἀειδόμενος 30
 λυμαινόμενος τοῖς ὁδοῦς ἐγνωσμένοις. ταύτην ὁ βασι-
 λεὺς δεξάμενος καὶ εἰσήκουσεν, καὶ ἀείψας ἔχων ὡς
 3 λαβὼν, ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς γραφὴναι τὴν τὸν νόμον ἐκέλευσε, καὶ
 τοῖς τῆς οἰκίας χερσὶν ἐβεβαίωσε γράμματα. τῇ
 δὲ γενόμενος, διέλυσε τὸν δεσμὸν ὁ Θεὸς Ἀμβρόσιος. 35
 οὕτως ὁ πρῶτος βασιλεὺς εἶσε γενέσθαι θάρρους
 τῷ Θεῷ νέον, ὅς ὁ ἐπὶ τὸν δεσπότην ἐκέρχυνεν, ὅς
 τὰ γόνιμα κλίνει· ἀλλὰ πρῶτος ἐπὶ τὸν δεσπότην

Ibo, inquit, & justas patiar contumelias. S. M. C. IV.
 Cumque ad Ecclesiæ septa pervenisset, in
 ipsam quidem basilicam ingressus non est.
 Sed accedens ad Episcopum, qui tum in
 salutorio residebat, ut vinculis solveretur
 rogavit. Ambrosius vero hujusmodi adven-
 tum tyrannicum esse dixit, & Theodosium
 adversus Deum furere, legesque illius cal-
 care. Tum Imperator: Adversus leges, in-
 quit, quæ latæ sunt, non insurgo: nec
 contra fas ingredi cupio sacra vestibula: sed
 à te peto, ut vinculis me absolvas, & com-
 munis Domini clementiam confideres, nec
 mihi occludas januam quam cunctis pœni-
 tentiam agentibus Dominus aperuit. Cui
 Ambrosius: Quam igitur, inquit, pœni-
 tentiam ostendisti post tam grave facinus?
 Cujusmodi medicamentis vulnera tua cu-
 rasti? Hic Imperator: Tuum est, ait, me-
 dicamenta ostendere ac temperare: mei au-
 tem officii est, oblata suscipere. Tunc di-
 vinus Ambrosius: Quandoquidem, inquit,
 judicium permittis furori; nec ratio, sed
 ira sententiam profert, scribe legem quæ
 furoris sententias irritas reddat atque ina-
 30 nes: & triginta dierum spatio maneant scri-
 ptæ sententiæ de cæde ac bonorum pro-
 scriptione, rationis judicium expectantes.
 Quibus diebus transactis, hi qui edictum
 scripserunt, ostendant tibi ea quæ jusseris.
 Ac tum sedato æstu iracundiæ, ratio per
 se ipsa judicium exercens, examinabit ea
 quæ decreta sunt, dispicietque utrum justa
 sint, an injusta. Ac si quidem injusta esse
 deprehenderit, scripta proculdubio discer-
 pet: sin justa, confirmabit: nec dierum
 spatium recte judicatis quidquam detri-
 menti afferet. Hoc consilium cum audis-
 set Imperator, & utilissimum esse existi-
 maret, statim legem scribi præcepit, eam-
 que manus suæ subscriptione firmavit. Quo
 facto, divinus Ambrosius ejus vincula re-
 laxavit. Atque ita demum in Dei tem-
 plum intrare ausus fidelissimus Impera-
 tor, non stans, nec genibus flexis suppli-
 cavit Deo: sed pronus humi jacens, Da-

Qua con-
 ditione
 Ambrosius
 Theodosi-
 um Eccle-
 siæ resti-
 tuit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῷ ἀσπασιῳ οἶκῳ] Josephus Scaliger in lib. 2. Aufo-
 nianarum lectionum cap. 23. ait ἀσπασιῶν οἶκον à Theodo-
 rito vocari hospitium Episcopale quo advenæ excipiebantur.
 Sed nos in Annotationibus ad lib. xv. Ammiani Mar-
 cellini pag. 87. docuimus, ἀσπασιῶν οἶκον nihil aliud esse
 quam Salutorium, ut recte vertit Epiphanius Scholasticus,
 seu Secretarium Ecclesiæ, in quo Episcopus cum
 Presbyteris sedens, à fidelibus qui ad Ecclesiam accedebant,
 salutari consueverat.
 2 Καὶ τὸν δεσμῶν θεράπευσαι] Defunt hæc verba in opti-
 mo codice Henrici Savillii, [& in Regio codice J. Pini;]
 nec habentur in versione Epiphani Scholastici. Non im-
 merito itaque Sirmundus ea in editione sua expunxit.
 3 Γραφὴναι τὴν τὸν νόμον] Idem scribit Rufinus in lib.
 undecimo Historiæ cap. 18. ita dicens. *Legem sanxit im-
 perator ut sententia principum super animadversione prolata,*

in diem tricesimum ab executoribus differantur. Legem
 ipsam refert Cassiodorus in Historia Tripartita. Extatque
 in utroque codice, tam Theodosii, quam Justiniani, sed
 præfixo Gratiani ac Valentiniani nomine, data Antonio &
 Siagrii Coss. octo annis ante stragem Thessalonicensium.
 Quæ res in maximam difficultatem conjecit Baronium, ut
 videre est ad annum Christi 390. Quam quidem ipse ita
 solvere conatur, ut dicat titulum ac subscriptionem legis
 mutatam fuisse ab antiquariis in gratiam Theodosii, ut
 ejus facinus ea ratione occultaretur. Ego vero aliter cen-
 seo: hanc scilicet legem primum quidem latam fuisse à
 Gratiano, iis quos dixi Coss. postea vero occasione cæ-
 dis Thessalonicensium, renovatam fuisse à Theodosio: pri-
 orem tamen titulum legis semper remansisse, qui Gratiani
 nomen præferebat.

VARIORUM.

2 Ἀσπασιῶν οἶκῳ] Paulus Diaconus, lib. XIII. Theodo-
 sius inveniens Antistitem residentem in Salutorio. Grego-
 rius Turonensis lib. II. cap. 21. Et quia eo tempore Ec-
 clesiæ parvam infra muros possessionem habebat, ipsi sacer-
 dotes in ipso, quod modo Salutorium dicitur, mansio erat,
 atque ad gratias Deo tempore nocturno reddendas ad alta-
 rium Ecclesiæ consurgebat.
 b Γραφὴναι τὴν τὸν νόμον ἐκέλευσε] Pagi multis argumen-
 Tom. III.

tis probat contra Valesium, Legem hanc intercidisse. Vid.
 Criticam ejus ad ann. 390. n. 4. &c. W. Lowth. Cædes
 Thessalonicensis, inquit idem Pagi, accidit circa men-
 sem Maium anni 390. & Lex Theodosiana quæ ad nos
 non pervenit, data est circa finem mensis Decembris, id-
 que Mediolani, ubi Theodosius constitit ad mensem fer-
 me Augustum, ut patet ex Legibus codicis Theod. hoc
 anno datis. Pagi ibid. n. 9.

E e

κείμενος,

S. c. vidicam hanc vocem emisit: Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundum
IV. verbum tuum. Denique manibus comam
25. vellens frontemque percutiens, & lacrymarum manantibus guttis solum rigans, veniam sibi dari poscebat. Cum autem tempus advenisset, quo dona sacræ mensæ erant offerenda, surgens cum lacrymis non minoribus quam antea, progressus est ad altare. Cumque obtulisset, intus ad cancellos substitit, sicut consueverat. Tunc rursus magnus Ambrosius silentium non tenuit: sed locorum discrimina quæ essent edocuit. Ac primum quidem interrogavit eum num quid vellet. Et cum Imperator respondisset, prætolari se sacrorum mysteriorum perceptionem; per Archidiaconum hæc ei significavit: Interiora loca, Imperator, solis sacerdotibus patent: reliquis omnibus inaccessa sunt & intacta. Abscede igitur, & una cum aliis confiste. Nam purpura Imperatores facit, non sacerdotes. Quam itidem admonitionem æquo animo suscipiens fidelissimus Imperator, renuntiari iussit Ambrosio: se nequaquam arrogantia elatum intra cancellos substitisse: sed quia Constantinopoli eum morem esse didicisset. Cæterum pro hac etiam curatione gratiam se habere. Talis ac tanta virtus, tum in Sacerdote enituit, tum in Principe. Utrumque certe pariter admiror; alterum ob loquendi libertatem, alterum ob submissam obedientiam: & illius quidem ardentem zelum; huius vero puram ac sinceram fidem. Porro pietatis regulas quas à magno Antistite acceperat, reversus postea Constantinopolim, illic quoque servavit. Nam cum festus quidam dies ipsum de novo ad Ecclesiam adduxisset, oblatis ad sacram mensam muneribus suis, statim abscessit. Cumque Ecclesiæ illius Pontifex Nectarius rogaret quamobrem intus non remansisset, suspirans respondit: Vix tandem edoctus sum, quid esset discriminis inter Sacerdotem ac Principem: veritatis magistrum vix tandem inveni. Unum enim Ambrosium novi, qui Episcopus dici mereatur. Tantam utilitatem habet reprehensio, quæ fit à viro excellenti virtute prædito.

Imperator
ambrosio
exclusus.

Ambrosi-
um laudat.

CAPUT XIX.

De Flaccilla Imperatrice.

ALIAM præterea occasionem proficisci habuit Imperator. Conjux enim, divinæ legis præcepta ei in memoriam assidue revocabat, quibus se ipsa prius accurate erudierat. Neque enim Imperiali potentia efferebatur; sed ad amorem Dei excitabatur ardentius. Quippe accepti beneficii magnitudo, amorem illius erga Dominum augebat. Itaque eorum qui corpore mutili & omnibus membris debilitati erant, omnibus modis curam gerebat; non servorum aut satellitum ad eam rem utens ministerio: sed

κείμνος, & Δαυϊπλὺ ἀφῆκε Φανίλῃ· ἐκολλήθη τῷ
ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου, ζήσόν με καὶ τὸν λόγον σου
καὶ ταῖς χερσὶν σπύλλων τὰς τρίχας, καὶ τὸ μέτω-
πον, καὶ ταῖς τῶν δακρύων σταγόσι τοῦδαφος χαλάρ-
ραινων, συγνώμης ἡγησάμην τυχῆν. ἐπειδὴ δὲ ὁ και-
ρὸς ἐκάλει τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ δῶρα προσεβήκειν,
ἀναστὰς μὲν τῷ ἰσωνδακρύων, τῶν ἀνακτόρων ἐπέβη·
προσεβηγὼν δὲ ὡς ὅτε εἴδοι, ἔνδον ὄντα τὰς κλι-
κλίδας μεμνημένον. ἀλλὰ πάλιν ὁ μέγας Ἀμβρό-
σιος οὐκ ἐσῆλθεν, ἀλλ' ἐξεπαίδευσε τιμὴν τὸ τόπων
ἀφ' ὧν. καὶ πρῶτον μὲν ἤρετο εἰ πῶς δίδωτο. τῷ
δὲ βασιλεὺς εἰρηκότος, ὡς προσέβη τιμὴν τῷ θείῳ
μυστηρίῳ μετέλθειν, ἐδήλωσεν ὑπουργῶν τῷ τῷ
ἀρχιδιάκονῳ ἡγουμένῳ χρησάμενος, ὅτι τὰ ἔνδον αὐ-
15 βασιλεῦ, μόνοις ἐστὶν ἱερεῦσι βατά· τοῖς δὲ ἄλλοις
ἅπασιν, ἄδυστά τε καὶ ἀφαστα. ἔξῃ τοίνυν, καὶ
τοῖς ἄλλοις κοινῶν τῆς στασίας. ἀλυργίς γὰρ βα-
σιλεὺς, ἔχ' ἱερέας πιεῖ. καὶ ταύτῃ δὲ ὁ πιστό-
τατος βασιλεὺς ἀσμένως δεξάμενος τιμὴν εἰσήλθων,
20 ἀντιδήλωσεν, ὡς ὁ θρασύτητι χρῶμενος, ἔνδον τῷ
κλικλίδων μεμνημένον, ἀλλ' οὐ Κωνσταντινουπόλιν
τῷτο εἶναι ἔθος μαθάν. χεῖρ δὲ ὀφείλω, ἔφη, καὶ
τῇσδε τῆς ἰατρείας. παύσῃ καὶ τηλικαύτῃ καὶ
ὁ δεξιερὸς καὶ ὁ βασιλεὺς διέλαμπον ἀρετῇ. ἀμ-
25 φοτέρων γὰρ ἔγωγε ἄγαμαι, τοῦ μὲν τιμὴν παρ-
ρησίαν, τῷ δὲ τῷ ὑπεύθυνον καὶ τοῦ μὲν τιμὴν τοῦ
ζήλου θερμότητα, τοῦ δὲ τῆς πίστεως καθα-
ρότητα. τοὺς δὲ δὴ τῆς βυσθείας ὄρους, οὓς παρὰ
τοῦ μεγάλου δεξιερῆος μεμάθηκε, καὶ εἰς τιμὴν
30 Κωνσταντινουπόλιν ἐπανελθὼν διέβησεν. ἑορτῆς γὰρ
αὐτὸν πάλιν θείας εἰς τὸν θῆον ἀγαγούσης νῆον,
τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ δῶρα προσεβηγὼν βῆσθαι ἐξ-
ελήλυθεν. τῷ δὲ τῆς ἐκκλησίας προσέβη, Νεκτα-
ριος δὲ τηλικαῦτα ἦν, δεδωλωκότος, τί δὴ ποτε
35 μὴ μεμνημένος ἔνδον, γενάξας· μόγις, ἔφη, βασι-
λεὺς καὶ ἱερεὺς ἐδιδάχθην ἀφ' ὧν. μόγις ὁ-
ρον ἀληθείας διδάσκαλον. Ἀμβρόσιον γὰρ οἶδα μόνον
ἐπίσκοπον ἀξίως χαλόμενον. τοσοῦτον οὐκ ἔστιν ἐλεῖν
παρὰ ἀνδρὸς δεξιῇ λάμποντος προσφερόμενος.

40

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ Πλακίλλης τῆς βασιλίδος.

Εἶχε δὲ καὶ ἄλλην ἀφορμὴν ἀφελείας ὁ βασιλεὺς.
ἢ γὰρ ὁ γάμος τὸν ζυγὸν σὺν αὐτῇ δεξαμένη, 2
τῷ θείῳ αὐτῇ συνεχῶς ἀνεμίμησκε νόμον, εαυτὴν
45 τῷ πρῶτον ἀκρίβως ἐκπαιδύσασα. καὶ γὰρ ἐπὶ
αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ἡ δυναστεία, ἀλλὰ τὸν θῆον
πλέον ἐπύρρευσε πόθον. καὶ γὰρ διερρησάς τὸ μέγεθος,
μείζον τὸ πρὸς τὸν δεσπότην εἰσάγειτο φίλτρον. αὐτίκα
γὰρ καὶ τὸ σῶμα πεπηρωμένον καὶ ἅπαντα τὰ μέλη
50 λελωδημένα, παντοδαπὴν ἐποιεῖτο φροντίδα, ἐκ οἰ-
κέταις, ἐδὲ δορυφόροις ὑπουργοῖς κεχηρημένῃ· ἀλλ'

VALESII ANNOTATIONES.

[1. Βασιλ.] Βασίλισσα cod. Reg.]

2 H' γὰρ τῷ γάμῳ] Vera quidem sunt quæ de Flaccilla Augustæ virtutibus hic refert Theodorus. Sed nihil

pertinent ad hunc locum: Nam Flaccilla diu ante cladem Thessalonicensium ex hac luce migraverat, & post ejus obitum Theodosius Gallam uxorem duxerat.

αὐτῇ γὰρ

αὐτὴν γὰρ γυνομένη, καὶ εἰς τὰς τέρας καταγωγὰς ἀφικνομένη, καὶ ἐκάστῃ τῇ χρείᾳ πορίζουσα. ἦτο καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ξενίαν ἀποδοῦσα, τὴν κληρονομίαν δὲ ἐαυτῆς ὁμοσήμερον, αὐτῇ καὶ χύτρας ἀποδομένη καὶ ζῶντα γυνομένη, καὶ τρύβλιον προσφέροντα, καὶ ἄρτον κλάσας, καὶ ψωμὸν ὀρέοντα, καὶ κύλικα συμπιπύζοντα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐργαζομένη, ὅσα οἰκετῶν καὶ θεοσπουδαίων ἔργα νομίζονται. καὶ τοῖς τῇ αὐτῇ γὰρ ἐπέχειν περὶ τῶν ἐπέλεγον, ὡς τὸ μὴ χρυσίου διαμένειν τῇ βασιλείᾳ προσήκει· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῇ βασιλείᾳ τῇ αὐτῇ γὰρ δίδω-
 κόπῃ προσφέρω. καὶ τῷ ὁμόζυγῳ δὲ συνεχῶς εἰσθῆναι λέγει· αἰεὶ σὺ, ὦ ἄνερ, προσήκει λογίζεσθαι, τί μὴ ποῦ παλάμῃ, τί δὲ γέροντας νῦν. ταῦτα γὰρ διηγεῖται ἐκθυμώμενος, ὅτι ἐστὶν αὐτῇ τῇ θειογενεῖν ἀχάριστος, ἀλλ' ἢ ἐν ἐξῆς βασιλείᾳ κυδερήσῃς ἐν ὀνόματι, καὶ ταύτῃ θηραπείᾳ τῇ δίδωκόῃ. τοῖς αἰεὶ κα-
 χρημένη λόγοις, οἷον τινα καλλίστην δαίμονα καὶ πρόσφορον, τοῖς δὲ δαίμονι τῷ ἀνδρὶ προσέφερε σπέρμα-
 α σι. πρῶτον μὲν τῷ ἀνδρὶ ἐπιβόησεν καὶ συ-
 ἔειπεν μὲν χρόνον πᾶν τῇ περὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς πᾶν γένεσθαι, καὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ φιλοσοφίαν ἐγύμνασεν.

ipsa ministrans, & illorum adiens diversoria, & singulis utilia præbens. Simili quoque modo Ecclesiarum hospitium circumiens, ægros in lecto jacentes ipsamet sollicitè curabat, ollas contrectans, & jussulum ipse degustans; patinam præterea ferens & panem frangens, & escam porrigens: calicem denique lavans, aliaque omnia faciens quæ à servis & ancillis fieri solent. Iis vero qui ab hoc ministerio revocare ipsam studebant, dicere solebat: Auri distributio Imperio convenit. Ego vero pro ipso Imperio ministerium meum Deo auctori illius offero. Viro autem suo hæc perpetuo dicere consueverat: Semper cogitare debes, mi vir, quid prius fueris, & quid nunc sis. Hæc enim si continuo perpenderis, nequaquam ingratus eris erga auctorem tuum; sed Imperium quod accepisti, iuste administrabis, atque hoc modo coles cum qui dedit. His sermonibus cum assidue uteretur, virtutis semina quæ in viro erant, hac egregia & utili irrigatione nutrebat. Et ipsa quidem ante maritum suum excessit à vita. Aliquanto vero tempore post ejus obitum accidit quidpiam, quo Imperatoris erga illam amor est declaratus.

Sæc. IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ γενομένης στάσεως.

Υπὸ τῇ συχρῶν πλεόντων ἀναγκάζομενος ὁ βασιλεὺς, εἰσφορὰν τινα ἐνέειν ταῖς πόλεσιν ἐπιτέθεικεν. ἡ δὲ Ἀντιόχεια πόλις τὸ καὶνὸν τέλος ἔκρινεν. ἀλλ' ὅταν ὁ δῆμος τὴν εἰσπραττομένην χρηματισμένην, ἀλλὰ τι ἔδρασκον, ἀποιεῖν Φιλίππου ὁχλος ἐξέφρασαν εἰς ἀταξίαν λαμβάνων καὶ τὴν χαλκὴν εἰκόνα τῇ παρθένῳ Πλακίλλῃ, τῷτο γὰρ ὄνομα τῇ βασιλίδι, κατήνεκέν τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς πόλεως κατέσυρε μέρος. ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ χαλεπήνας, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, τὰ τε τῇ πόλεως ἀφείλετο προσέτι, καὶ τῇ γειτονίᾳ πόλιν τῇ ἡγεμονίᾳ παρέδωκε, ταύτῃ μάλιστα νομίζων ἀνίστασθαι. ἐξηλοτύπει γὰρ ἡ Λαοδικεῖα τὴν Ἀντιόχειαν ἀναθῆναι. μὲν δὲ ταῦτα καὶ ἐμπρήσειν ἡπέλει καὶ χαλαρῶσαι, καὶ εἰς κόμην τὸ αἶψα μετασχευάσθαι. οἱ δὲ γὰρ ἄρχοντες καὶ ἀντιόχειας, παρ' αὐτὸ συλλαβόντες τὸ τόλμημα, πρὶν γινώσκειν τὴν βασιλέα τῇ τραγῳδίαν. ταῦτα δὲ πάντα ὁ βασιλεὺς προσέταξε μὲν ὅτι ἐγένετο δὲ, ὅτι νόμος καλόντος ὁ Ἀμβρόσιος ὁ μέγας πειθῆναι παρήγειν. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο οἱ τὰς ἀπειλὰς ἐκείνης κομίζοντες, ἔλεβήχους τε

CAPUT XX.

De seditione quæ facta est Antiochia.

BELLORUM frequentia compulsus Imperator, novum tributi genus civitatibus indixerat. Hanc novam exactionem civitas Antiochenum ferre non potuit. Plebs enim cum eos à quibus exigebatur, suspendi in eculeo videret, tum alia perpetravit quæ vulgus perpetrare solet ubi seditionis occasionem natum est: tum statuat æneam laudatissimæ Flacillæ, id enim nomen fuerat Imperatrici, dejecit, & per plurimos civitatis vicos traxit. His auditis Imperator, ut par erat, graviter commotus, & privilegia urbi ademittit, & vicinæ civitati primatum attribuit, ratus hoc Antiochenis maximum dolorem allaturum: Jampridem enim Laodicea æmula erat Antiochiæ. Postea vero, incensurum se quoque ac destructurum urbem minatus est, & in vici formam redacturum. Magistratus porro, quosdam in ipso facinore deprehensos necaverant, priusquam Imperator de hac seditione quidquam comperisset. Et hæc quidem cuncta Imperator fieri præceperat. Sed quominus fierent, obstitit lex quæ magni Ambrosii hortatu lata erat. Cum igitur venissent qui Imperatoris minas adferebant,

Soz. l. VII. cap. 23.

Flacilla statua dejecta.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοῦ νόμου καλόντος ὁ Ἀμβρόσιος] Longe hic fallitur Theodorus, quasi seditio Antiochena post Thessalonicensem cladem contigerit. Atqui Antiochena illa seditio

contigit anno Christi 388. ut scribit Baronius, Theodosio II. & Cynegio Coss. Thessalonicensis vero clades accidit anno 390.

VARIORUM.

a Ἐπιέντης] Eodem anno (sc. 385.) creditur defuncta Flaccilla Augusta, quam superiori peperisse constat Honorium, cum & sequenti anno reperiatur Theodosius Gallam coniugem accepisse. Laudavit eam funebri oratione Gregorius Nyssenus. Genuit hæc Theodosio Arcadium, Honorium, & Pulcheriam. Meminit ejusdem Flac-

cillæ D. Ambrosius in funere Theodosii, eamque Deo conjunctam in cælis affirmat. Baronius ad ann. 285. p. 514. b Εὐφροσύνη Πλακίλλης] Sozomenus & Zosimus non Flacillæ tantum, sed & Theodosii statuas ea contumelia affectas narrant.

SAC.
IV.Macedoni-
us vir di-
vinus.

Dicitur ejus

Mitigant
Imperato-
rem.

Elebichus scilicet tunc Magister militum, & Cæsarius Magister officiorum: sic enim Romani vocant præpositum palatii: maximo in metu omnes versabantur, minas Principis formidantes. Sed virtutis athlete qui ad radices montis habitabant: multi autem tunc erant ac præstantissimi: multis monitis, multisque precibus apud illos usi sunt. Macedonius vero, vir plane divinus, rerum quidem hujus sæculi penitus ignarus, sed & sacrarum litterarum penitus expertus, qui in montium verticibus degens, noctu atque interdiu Servatori omnium Deo purissimas preces offerebat: nec Imperatoris motu exterritus, nec eorum qui missi fuerant potestatem considerans, media in urbe chlamydem alterius apprehendens, utrumque ex equo jubet descendere. Illi vetulum hominem, brevis staturæ, & vilibus tectum panniculis conspicati, principio quidem indignati sunt. Sed cum quidam præcedentium de eximia hominis virtute eos admonuissent, equis defilierunt, & genua ejus amplexi, veniam postularunt. Tum ille divina sapientia refertus, hujusmodi ad eos verba fecit. Viri amici, nuntiate hæc Imperatori. Homo es, non Imperator duntaxat. Proinde noli ad Imperium solum attendere, sed naturam etiam considera. Homo enim cum sis, ejusdem naturæ confortibus imperas. Porro hominum natura ad imaginem ac similitudinem Dei condita est. Ne igitur imaginem Dei adeo crudeliter atque atrociter jugulari præcipias. Offendes enim artificem, si ejus imaginem supplicio affeceris. Considera enim, te quoque propter æneam statuam commotum hæc agere. Quanto autem inanimæ præstet animata & vivens ac ratione prædita imago, nemo nisi qui sensu expertus est, ignorat. Illud præterea consideret, nobis quidem facile esse pro una ex ære statua plures alias fabricari: ipsum vero, ne unum quidem interfectorum hominum capillum creare posse. Quæ cum audissent illi egregii viri, senis dicta ad Imperatorem retulerunt, & iracundiæ ejus æstus sedarunt. Qui mox priorum minarum loco, excusationem scripsit, causamque sui doloris exposuit. Non decebat, inquit, ut me peccante, mulier omni laude dignissima tantam contumeliam post obitum pateretur. In me potius tela indignationis suæ jacere debuerant qui offendeabantur. Adjecit præterea, dolere se atque ægre ferre, quod quosdam à Magistratibus cæfos esse didicisset. Ego vero hæc idcirco commemoravi, tum quod iniquum ducerem, laudatissimi monachi fiduciam silentio premi: tum ut legis illius quæ magni Ambrosii hortatu lata est, utilitatem ostenderem.

πρατηγὸς τῆς καὶ αὐτῆς ὡς, καὶ καὶ αὐτῆς ὡς ὁ βασι-
λείων ἡγεμόνος, μάγιστρος δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι
τὴν αὐτὴν ἐχούσα τὴν δὲ αὐτῆς, ὡς δὲ αὐτῆς ὡς αὐτῆς,
τὰς ἀπειλὰς πεφρικότες. οἱ δὲ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς οἰκῶν-
τες τὴν ἀρετῆς ἀθληταί, πολλοὶ δὲ ὡς αὐτῆς τῆς καὶ αὐτῆς
καὶ αὐτῆς, πολλὰς καὶ παλαιὰς καὶ παλαιὰς καὶ παλαιὰς
τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις προσήνεγκαν. ὁ δὲ Μακεδόνιος ὁ α
θεότατος, ὡς δὲ αὐτῆς τὴν καὶ αὐτῆς τὸν βίον ὅτι αὐτῆς, καὶ
τὴν θεῶν δὲ λογίων πάντων ἀπειρος ὡς, ὡς δὲ αὐτῆς
10 τὴν ὁρῶν κορυφαῖς διακρίματος, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέ-
ραν τῷ Σωτῆρι τὸν ὅλον καθαρὸς προσφέρειν θυγάτηρ,
ὡς δὲ βασιλέως καὶ ἀπαλαγῆς τὴν ὁρῶν, ὡς δὲ αὐτῆς
δοξαλέντων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν λαβὼν, ὡς δὲ αὐτῆς
τὰ αὐτῆς, τῆς χλαμύδος θαλέρου λαβόμενος, ἀμ-
15 φότερος ἐκ τῆς ἵππων καὶ ἀπὸ τῆς καλῆς καλῆς. οἱ δὲ, μι-
κρὸν γάρ οὐκ ὡς τῆς ῥακίας ἀεὶ ἐβλεπόμενον ἰδόντες,
τὸ πρῶτον μὲν ἐκαλίπηναι. ἐπειδὴ δὲ πῆρες τὴν ἡβ-
μύδων τὴν αὐτῆς ἐδήλωσαν ὡς τῆς, καὶ τῆς αὐτῆς
σάν τε ἀπὸ τῆς ἵππων, καὶ τὴν ἐκείνη γινώσκον ὅτι αὐτῆς
20 ὡς αὐτῆς ὡς αὐτῆς ἐξήταν. ὁ δὲ τῆς θεῆς σοφίας ὡς
ἐμφορηθεὶς, τοιοῦτον ὡς αὐτῆς ἐχρήσατο λόγους.
εἶπατε ὡς φίλοι ἄνδρες τῷ βασιλεῖ ὡς βασιλεὺς εἰ
μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος. μὴ τοῖνυν μόνον ὡς αὐτῆς
βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν λογίζεσθαι. ἄνθρωπος γὰρ
25 ὡς αὐτῆς βασιλεὺς. καὶ εἰκόνα δὲ θεῶν καὶ
ὁμοίωσιν ἢ τὴν ἀνθρώπων διδμηγῆναι φύσιν. μὴ τοῖ-
νυν ὡς αὐτῆς καὶ ἀπὸ τῆς θεῆς τὴν εἰκόνα καὶ αὐτῆς
σφαγῆναι καλῶς παροξυνεὶς γὰρ τὸν δημιουργόν,
τὴν ἐκείνη κολάζειν εἰκόνα. σκόπησον γὰρ ὡς αὐτῆς
30 καλῶς ἐνεκα διαχεράναι εἰκόνας, ταῦτα ποιεῖς.
ὡς δὲ τῆς ἀψύχου ἀφαιρέσει ἢ ἐμψυχὸς τε καὶ
ζῶσα καὶ λογικὴ, δὴλον ὡς αὐτῆς τοῖς γὰρ νῦν ὡς αὐτῆς
ὡς αὐτῆς λογισάτω καὶ αὐτῆς, ὡς ἡμῖν μὲν
ῥάδιον ἀντὶ τῆς μιᾶς εἰκότος πολλὰς διδμηγῆσαι
35 καλῶς αὐτῶν δὲ πάντων ἀδύνατον μίαν γὰρ τὴν
ἀναιρέσειν διδμηγῆσαι τῆς. ταῦτα ἀκούσαν-
τες οἱ θαυμαστοὶ ἄνδρες ἐκείνοι, διεπόρθημεν ταῖς
εἰρημένα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν θυμὸν καλῶς εἰσεσθαι φλό-
γα καὶ ἀντὶ τῆς ἀπειλῶν ἐκείνων, ἀπολογίαν ἐγρα-
40 ψαι, καὶ τὴν ὁρῶν τὴν αἰτίαν ἐδήλωσαν. ἐκ ὧν γὰρ
ἔφη, ἐμὲ πλημμελήσαντες, γυναῖκα πάσης δύφης
μίας ἀξιώσασθαι τοσαύτην μὲν πελευτὴν δέξασθαι
παρουσίαν καὶ ἐμὲ δὲ ἐχρῆν τὸν θυμὸν τῆς ἀγα-
νακτοῦντας ὁπλίσαι. προσέθηκε δὲ ὡς αὐτῆς καὶ
45 ἀνιάται, πᾶς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀνηνῆς μαθόν.
ἐγὼ δὲ ταῦτα διεξήλθον, καὶ τὴν παυνφῆμιν μονά-
ζοντος τὴν παρρησίαν ἐχ' ἡγεμόνος δίκαιον παρα-
δοῦναι λήθη, καὶ τὸν νόμον ἐκείνον δεικνὺς ὁδησιφό-
ρον, ὡς ὁ μέγας Ἀμβρόσιος γραφῆναι παρήνουν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῆς χλαμύδος ὡς αὐτῆς ἀπὸ τῆς αὐτῆς. Chlamydem ver-
ti, secutus Epiphanium Scholasticum qui ita interpreta-
tus est. Sane χλαμύδα pro chlamyde à scriptoribus vel
Librariis sæpius poni observavi. Chlamys vero hic opti-
me convenit Hellebico ac Cæsario, quorum ille magister

militum erat, hic magister officiorum: quæ erat Palati-
na militia. Ad utrumque horum judicium, ad Hellebicum
scilicet ac Cæsarium, qui à Theodosio missi fuerant An-
tiochiam, extant orationes Libanii.

2 Συγγνώμην ἐξήταν. Melius scriberetur ἐξήταν.

VARIORUM.

2 Μακεδόνιος. De Flaviani etiam Episcopi Antiocheni intercessione ad Imp. Theodosium, consulantur Sozome-
nus & S. Chrysostomi Homilix de statu.

ΚΕΦΑ-

Περὶ τῶν παλαιῶν γῆς χαλαυθέντων εἰδωλικῶν
ταβν.

De templis idolorum ubique
subversis.

Ο δὲ πιστάτος βασιλεὺς, ἡ τῆς Ἑλληνικῆς
πλάνης μετέθηκε τὴν σπουδὴν, καὶ νόμους
ἔγραψε τὰ τῶν εἰδωλῶν περὶ χαλαυθῆναι κα-
1 λῶν. Ὁ Κωνσταντῖνος μὲν ὁ μέγας, ὁ πάσης ἀνι-
στάτος θύφης, πρῶτος θύσιν εἰς τὴν βασιλεί-
αν κοσμήσας, καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐπὶ μεμνηταῖς ὁρᾶν,
τὸ μὲν τοῖς δαίμοσι θύειν παντάπασιν ἀπηγόρευσε· 10
τοὺς δὲ τούτων ναὺς οὐ κατέλυσε, ἀλλ' ἀβάτης
εἶναι παροτρύνει. καὶ μὲντοι καὶ οἱ τότε παῖδες
τοῖς πατράσι ἠκολούθησαν ἔχουσιν. Ἰουλιανὸς δ' ἀνι-
νώσατο τὴν ἀσέβειαν, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐξαπάτης
ἐξηγεῖται Φλόγα. Ἰωβιανὸς δὲ τὴν βασιλείαν παρα- 15
λαβὼν, πάλιν τὴν εἰδωλῶν ἐκάλυψε θηρατείαν.
καὶ Οὐαλεντιανὸς δὲ ὁ μέγας τοιοῦτον κεχρημένος
νόμοις ἔθηκε τὴν Εὐρώπην. ὁ δὲ Οὐάλης, πᾶσι μὲν τοῖς
2 ἄλλοις ἐπέτρεψε θρησκείαν ἢ βύλωντο, καὶ τὰ θρη-
σκευώματα θρησκείας· μόνοις δὲ πολεμῶν διετέλει 20
τοῖς τῶν σπουδαίων ὑπομαρτυροῦσι δοξάσαι. πάντα
τοῦ τὸ ἐκείνου βασιλείας χρόνον, καὶ τὸ ἐπεσώμιον
ἠπείτο πῦρ καὶ σπονδὰς καὶ θυσιάς τοῖς εἰδωλοῖς
3 παροτρύνει, καὶ τὰς δημοθυίας καὶ τὴν ἀγρο-
πείαν καὶ οἱ τὴν Διόνυσον τὰ ὄργια τετελεσμένοι, 25
4 μὲν τὴν αἰγίδων ἔτρεχον, τὴν κύνας διασπῶντες, καὶ
μεμνηότες καὶ βακχιδόντες, καὶ τὰ ἄλλα δρώντες, ἀλλ'
5 τὴν διδασκαλίαν πανήγυριν δηλοῖ. ταῦτα πάντα Θεο-
δόσιος θύων ὁ πιστάτος βασιλεὺς, πρόρριζα τε ἀνι-
πάσει καὶ λήθῃ παρέδωκε. πρῶτος μὲν οἱ τὴν ἄλλαν ἀρ- 30
6 χιεῖν· Μαρκέλλος δὲ πᾶντα αἵματος, ὅπως τὰ νόμῳ
χρησάμενος τὴν ἐκείνου βασιλείας πόλιν τὰ περὶ
κατέλυσε, τῇ πρὸς τὸ Θεὸν παρρησίᾳ μάλλον ἢ τῇ
πολυχρεία χρησάμενος. ἐγὼ δὲ καὶ τῷ δηγίστομα
μνήμης ὅτι ἀξιώσας. ἐπετιθέμεναι μὲν Ἰωάννης ὁ 35

POSTHÆC fidelissimus Imperator, ad-
versus Gentilium superstitionem studi-
um suum convertit, legesque scripsit qui-
bus idolorum fana destrui jubebat. Nam
Constantinus quidem magnus, omni laude
dignissimus, qui primus pietate Imperium
ornavit, cum orbem terrarum adhuc infan-
tem erga simulacrorum cultum videret, ne
dæmonibus sacrificaretur omnino interdixe-
rat. Eorum tamen templa nequaquam de-
struxerat, sed occludi tantum præceperat.
Ejus quoque filii paternis institerunt vesti-
giis. At Julianus impietatem renovavit, &
vetusti erroris flammam suscitavit. Postea
Jovianus Imperium adeptus, simulacrorum
cultum denuo prohibuit. Valentinianus de-
inde major, iisdem usus legibus Europam
gubernavit. Valens vero, aliis quidem om-
nibus permisit colere ut vellent, iisque quos
colerent, observantiam exhibere. Solis iis
qui Apostolicam doctrinam tuebantur, bel-
lum inferre nunquam destitit. Itaque quan-
diu ille Imperium tenuit, & in aris incen-
debantur thura: & libamenta ac sacrificia
simulacris suis offerebant Pagani, & publicas
epulas in foro celebrabant. Et Bacchi sa-
cris initiati, cum caprinis pellibus curfita-
bant, canes discerpentes, furentesque & bac-
chantes, & alia peragentes, quibus magistri
ipforum festus dies indicatur. Quæ omnia
cum fieri reperisset fidelissimus Imperator
Theodosius, funditus sustulit, & perpetua ob-
livione textit. Primus ergo inter alios Episco-
pos Marcellus, vir undeque præstantissi-
mus, legis illius præsidio munitus, urbis
quam regendam suscepit, fana destruxit,
fiducia magis in Deum quam hominum
opera ad eam rem usus. Quod quidem cum
memoria dignissimum sit, hoc loco narratu-
rus sum. Jam è vivis excefferat Joannes A-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κωνσταντῖνος μὲν ὁ μέγας] Extat oratio Libanii ad
Imp. Theodosium pro templis. in qua docet quomodo
se gesserint Imperatores Christiani erga Paganos. Et
Constantinum quidem magnum ait, duntaxat spoliasse tem-
pla; Constantium vero ejus filium prohibuisse sacrificia:
ejusque legem a secutis Imperatoribus & ab ipsomet Theo-
dosio esse observatam: reliqua vero permittit fuisse Paga-
nis, id est turificationem & publicas epulas.

2 Οὐ δὲ Οὐάλης] Hujus principatu permittit fuisse Gentili-
um sacrificia docet Libanius in lib. 4. ep. 225. ad Aristonem.

3 Καὶ τὰς δημοθυίας κατὰ τὴν ἀγροπείαν] Gentiles quibus-
dam Festivitatibus in publico discumbere & epulari con-
sueverant. Id certe Liberalibus usitatum fuisse docet
Tertullianus in Apologetico cap. 42. Liberalibus, in-
quit, in publico non discumbere, quod bestiariis supremam
conviventiis mos est. Eodem referenda sunt verba Au-
gustini in Tractatu de Pastoribus, ubi dicit. Et Festa
ista quæ celebrantur per universas civitates in lætitia
convivantiis, & publicis mensis seipos, ut putant, jucun-
dantium, re vera magis perditionis, ite, celebrate. Ad hunc
morem videntur etiam referenda Ammiani Marcellini
verba in lib. 22. cap. 12. ubi de Juliani sacrificiis ita lo-
quitur: Adeo ut in dies pene singulos, milites carnis disten-
tione sagina visitantes incultius, potiusque aviditate cor-
rupti, humeris impositi transcurrentium per plateas, ex publi-
cis adibus, ubi vindicandis potius quam cedendis conviviis
indulgebant, ad sua diversoria portarentur. Olim quidem
cum illum Marcellini locum exponerem, per publicas æ-

des, templa Deorum intelligi existimavi. Nunc vero potius
intelligendas esse arbitror, in quibus Julianus post
sacrificia sua epulum populo ac militibus præbebat. Porro
hoc vocabulum δημοθυίας apud Suidam & auctorem Ety-
mologici exponitur, ἢ τοῦ δημοῦ ἐναρχία ἢ θυσία. Quod con-
firmat etiam Pollux initio libri sexti ita scribens: καὶ δὲ
δημοθυία ἱεράταις, ἐναρχίᾳ, θυσίαις, δημοθυίαις. Restituendum
est id nomen in Epistola 72. Theodoriti ad Hermefige-
nem, ubi sic loquitur, καὶ ἄλλοι δὲ ἄλλων ἐπιτίλιν ἀμο-
θυίας δαίμονων: lego δημοθυίας. Sic enim loquitur idem
Theodoritus in Sermone septimo de sacrificiis: τούτοις καὶ
ἱεράταις καὶ πανηγύρεσι καὶ δημοθυίαις ἐπιτίλιν ὁ τῶν ἀνθρώπων
ἀλάστορ ἐνομοδότης.

4 Μετὰ τὴν ἀγροπείαν] Epiphanius Scholasticus & reli-
qui interpretes verterunt cum scutis. Ego vero vertere
malui cum pellibus caprinis. Harum enim usus fuit in
orgiis Bacchi. ὡς proprie est pellis capræ, ut νεβελίς pel-
lis cervi.

5 Πανήγυριν δηλοῖ] Hujus loci emendatio debetur co-
dici Regio J. Pini, in quo ita scribitur, ἀ τῷ διδασκάλῳ
τῇ πανηγύρει δηλοῖ: quomodo etiam edidit Jacobus Sir-
mundus. Ita quoque in suo codice legit Epiphanius
Scholasticus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim ver-
tit: & agentes omnia quæ nequitiam proprii doctoris insi-
nuant.

[6 Πρῶτος] In codice Regio caput 22. hinc incipit,
hoc titulo: Περὶ Μαρκελλοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ
καταλυθέντων εἰδωλικῶν ταβν.]

Ἀταμέων

SÆC. pamenſium Episcopuſ, cujuſ antea mentio-
IV. nem feci. Ejus autem loco ordinatuſ fuerat

Marcellus, vir plane divinus, & juxta præceptum Apostoli, spiritu fervens. Venerat autem Apamiam Cynegius Præfectus prætorio Orientis, duos secum Tribunos habens, cum militibus qui illis parebant. Ac populus quidem, metu militum se continuit. Præfectus igitur templum Jovis, quod amplissimum erat & variis ornamentis decoratum, destruere aggressus est. Sed cum operis structuram admodum firmam ac solidam esse deprehendisset, nulla vi humana dissolvi posse lapidum compagem judicavit. Erant enim vastissimi lapides, & inter se aptissime juncti; ferroque insuper ac plumbo vincti. Hanc Præfecti trepidationem cum vidisset divinus Marcellus, eum quidem ad alias urbes interim misit; ipse vero Deum precatus est, ut quomodo destruendum esset ædificium indicaret. Mane igitur quidam ad eum ultro accessit, qui neque structor erat, neque lapidum, neque ullam aliam artem callebat; sed lapides tantum & ligna humeris bajulare consueverat. Hic Marcellum adiens, levi negotio destructurum se templum spondit. Duorum tantum opificum mercedem postulavit. Quam cum sanctissimus Pontifex se daturum promississet, hujusmodi quidam vir ille molitus est. Templum in vertice positum, porticum ex quatuor lateribus ipsi cohærentem habebat. Columnæ vero maximæ erant, templique altitudinem æquabant. Singularum ambitus sexdecim erat cubitorum. Lapidis vero natura erat firmissima, & quæ lapidarum instrumentis haud facile cederet. Harum igitur singulas cum in orbem suffodisset, & suppositis oleaginis lignis eas suffulisset, ab una ad aliam transibat. Hac ratione cum tres jam columnas suffodisset, ignem lignis subjecit. Sed Dæmon quidam atrii coloris apparet, & flammæ vim cohibens, materiam ab igne, sicut natura fert, consumi non sinebat. Cum igitur id sæpius moliti, inutilem esse conatum suum perspicerent, Episcopo post meridiem dormienti eam rem indicarunt. Is confestim ad Ecclesiam progressus, aquam in vasculo afferri jussit. Et aquam quidem sub altari posuit; ipse vero frontem solo adfixam habens, clementem Dominum orabat, ne Dæmonis tyrannidem ulterius pateretur; sed tum imbecillitatem illius ostenderet, tum potentiam suam declararet, ne forte incredulis gravioris damni occasio ex eo nasceretur. Hæc & hujusmodi alia cum dixisset, crucisque signo aquam signasset, Equitio cuidam diacono, qui fide ac zelo munitus erat, præcepit ut aquam acciperet, & ocyus ad locum properans, eam cum fide spargeret, ignemque admooveret. Quo ita fa-

Ἀπαμείων ἐπισκοποῦς, ὃς καὶ ᾤδεν ἐμνήσθην. Ἐνε-
χρήστοντο δὲ αὖτ' ἑκείνῃ Μάρκελλος ὁ θεῖος, ζῶον
τῷ πνεύματι καὶ τῷ σώματι νομιθεσίαν. ἀφί-
κετο ἢ εἰς τὴν Ἀπαμείαν τῆς ἐκείνου ὑπαρχος, δυνά-
μις αὐτῷ τοῖς ὑπηκόοις λαβόν. καὶ τὸ μὲν
πλήθος ἀφ' ὃ τοῦ στρατιωτῶν ἡσυχασε θεός. τὸ ἦ
τῷ Διὸς τέμενος μέγιστον τε ὄν, καὶ πολλὰ κόσμῳ
πεποιικυλῶν, κατελῦσαι μὲν ἐπειράθη· γεγνην
δὲ ἅμα καὶ σπέρμενον τῷ οἰκοδομίαν ἰδὼν, ἀδύνατον
ἀνθρώποις ὑπέλαβε ἀφελῦσαι τῷ λίθῳ τῷ ἀρ-
μονίαν. μέγιστοι τε γὰρ ἦσαν καὶ ἀλλήλοισι ἄραν σι-
νηρμοσμένοι, καὶ μὲντοι καὶ σιδήρῳ καὶ μολίσδῳ προσ-
δεδεμένοι. ταῦτην τοῦ ὑπάρχοντος τῷ θεῷ ἡ δυνά-
μις Μάρκελλος ἰδὼν, ἐκείνῳ μὲν εἰς τὰς ἄλλας ὡς
πεμψε πόλιν· αὐτὸς δὲ τὸν Θεὸν ἡγεμόλῃ πρό-
σταναι τῇ λύσει. ἦκεν οὖν πρὸς αὐτόματος ἑωθεν, ὅτε
οἰκοδόμος, ὅτε λιθοτόμος, ὅτε ἄλλῳ πῶς ὅτι
μέγιστος τέχνη, ἀλλὰ λίθους φέρει ἐπὶ τῷ ὅμῳ καὶ
ξύλα εἰσισμένοισι. ὅτε προσελθὼν, ὑπέχετο ῥᾶτα
τῷ νεὼν κατελῦσαι. δυνάμις δὲ τεχνιτῶν ἀπὸ τῆς μιᾶς.
ἐπειδὴ δὲ τῷ ὑπάρχοντι δυνάμις ὁ θεῖος ἀντι-
ποιῶν πρὸς αὐτὸν ἐκείνους ἐμνησθήσεται. ὅτε ἔν τῷ
τεπείραν πλεονάζει ὁ νεὼς εἶχεν, ἐφ' ὅσους κείμενος
αὐτῷ σινηρμοσμένη. οἱ δὲ κίονες μέγιστοι τε ἦσαν
καὶ ἰσόμετροι τῷ νεῷ· ἐκάστῳ δὲ ὁ κύκλος, ἐκκαύδε-
ται πῆχυν ἦν. ἡ δὲ τῷ λίθου φύσις, σπέρματι πρὸς
ἦν, καὶ ἐξ ῥαδίως τοῖς τῷ λιθοτόμων ὁργάνοις ὑπέεικ-
ται. τῶν ἑκάστῳ κύκλῳ διορύτων ἐκείνους καὶ
ξύλοις ἐλαείοις ὑπερείδων τὰ ὑπερκείμενα, ἐφ'
ἐτέρῳ αὐτοῖς μετέβαινον. ὅτε δὲ τρεῖς τῷ κίονων
διόρυξας, τῷ φλόγα τοῖς ξύλοις προσένεικνεν. ἀλλ' ἔκ
εἶα καὶ φύσιν ὑπὸ τῷ πυρὸς τὰ ξύλα διαπαντᾶ
δαίμων πρὸς φαινόμενος μέλας, καὶ καλύων τῆς φλο-
γῆς τῷ ἐργεῖναι. ἐπειδὴ δὲ πλάκας τῷ
δράσαντες ἀνόητοι ἑάρον τῷ μηχανῶν, ἐμνήσαν
τῷ τῷ ποιμνί μὲν μεσημέριαν καθεύδοντι. ὁ δὲ
ὡς αὐτῶν εἰς τὸν θεῖον δραμὼν νεὼν, καὶ εἰς ἄλλας
ὡς κομιδῆναι προσάξας, ἔθηκε μὲν τὸ ὡς ὑπὸ
τὸ θεῖον συσταθήσονται. αὐτὸς δὲ εἰς τὸ ἑδάφος τὸ
μέτωπον θεῖς, τῷ φιλόδοξον ἡγεμόλῃ δυνάμει,
μὴ ἐπὶ πλεῖστον ἐπιδοῦναι τῇ τυραννίδι τῷ δαί-
μονος, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀδινεῖν τῷ ἐκείνῳ γυμ-
νῶσαι καὶ τῷ οἰκείαν δυνάμιν ἐπιδοῦναι, ἵνα μὴ
ὡς αὐτοῖς ἐπιτύχῃ τοῖς ἀπίστοις μέγιστος γένηται
βλάβος. ταῦτα εἰπὼν καὶ ὅσα τούτοις παρόμοια, καὶ
ὅτι θεῖς ὁ γαυρὸς τῷ τύπον τῷ ὡς αὐτῶν, ἑκκαύδον πρὸς
ἀφελῶν ἡσυχασμένον, πίπτει καὶ ζῆλον πεφραγμένον,
λαβὼν τὸ ὡς ἐκέλευσε, καὶ ἀφ' ὧν τάχους δρα-
μῶν, καὶ μὲν πίπτει ἀφελῶν, καὶ τῷ φλόγα προσε-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸς ἐποχὰς ὑπερσφας] Cynegius scilicet Præfectus Prætorio Orientis, qui ad occulenda deorum templa & ad prohibenda sacrificia missus est à Theodosio in Orientem & Ægyptum, ut testatur Zosimus in lib. 4. Historiæ. De hoc Idatius in Fastis ita scribit, Theodosio Aug. 2. & Cynegio Coll. Hic uniuersas Provincias longi temporis tabe defectas, in statum pristinum revocavit: & usque ad Ægyptum penetravit, & simulachra gentium evertit. Unde cum magno fletu totius populi civitatis deductum est corpus

ejus ad Apostolos die xiv. Kal. April. & post annum transfuit eum matrona ejus Acanthia ad Hispanias pedesere. Ex quo patet, vel ipsum Cynegium, vel uxorem ejus Acanthiam, ex Hispaniis oriundam fuisse.

2 Τῷ Διὶ De Jove qui colebatur Apamix, loquitur Libanius in lib. 4. epist. 290. ad Alexandrum, ἰπῆτης Ἀπαμίας εὐ ποῖαν, τῆς τοῦ Διὸς φίλης· ἢ τὸ Δία πμῶστα δι-
μυσιν, ἐτ' ἥσαν πμῶσται τοῦ πμᾶν τὰς θεάς.

[3 Ἐκείπεν] Ἐκείπεν cod. Reg.]

1 νεκρῶν. ἔπειτα τοῦτον γανομένην, ἀπὸ δαίμονος ὁ δαίμων
 οὐκ ἐβλήθη, τῷ δὲ ὕδατος προσκολληθεὶς. τὸ δὲ πῦρ,
 ὡς ἐλαίῳ τῷ ἀντιπάλῳ χρησάμενος ὕδατι, ἐπι-
 λάβετό τι τῶν ξύλων καὶ ταῦτα ἐν ἀχαρεὶ κατηνά-
 λωσεν. οἱ δὲ κίονες, φρούδης τῇ ἐρείδοντος γανομένης,
 αὐτοὶ περὶ χεῖρας, καὶ ἄλλης εἰλκυσαν δυοκαίδε-
 κα. καὶ ὅτε δὲ τὸ τοῖς κίονσι συνημμένον κατηνέχθη
 πλευρὸν, ὑπὸ τῷ ἐκείνων βίαις συνελκυομένῳ. ὁ δὲ
 κτύπος εἰς ἅπαν τὸ αὐτοῦ διαδραμάς, πολλὸς γὰρ ἦν,
 πάντας εἰς θάλασσαν συήγειρεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τῷ ἀντι-
 πάλῳ δαίμονος ἑμαθὸν τῷ Φυγῆναι, εἰς ὑμνοῦσαν τῇ
 Θεῷ τῶν ὅλων τῇ γλῶττι ἐκίνησαν. ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα
 περὶ κατελύοντο ὁ Θεὸς ἐκείνος ἀρχιερεὺς. πολλὰ
 δὲ καὶ ἄλλα ὅσα τῷδε τῷ ἀνδρὶ καὶ λίαν ἀξιάγα-
 γα διηγήματα ἔχων καὶ γὰρ τοῖς νικηφόροις ἐπέτελλε
 2 μάρτυσι καὶ ἀντιγράφων ἐτύχαιεν, καὶ τέλος καὶ αὐ-
 3 τὸς τῷ τῷ μαρτύριον ἀνέδραστο φέροντο. ἀναδύομαι
 ταῦτα νῦν ἰστέον, ἵνα μὴ λίαν μακρῶν ἀποκινήσῃ
 τὸς ἐκπευξομένους τῇ συγγραφῇ. ἐφ' ἑτέραν τοίνυν
 διήγησιν τρέφομαι.

το, Dæmon aquæ vim non ferens aufugit. Sæc.
 Ignis vero aqua ipsi contraria, non secus at- IV.
 que oleo excitatus, & materiam apprehendit, Aqua be-
 & momento temporis eam consumpsit. Ita nedicta
 columnæ combustis quibus suffulciebantur virtus.
 lignis, & corruerunt ipsæ, & duodecim ali-
 as eadem ruina secum traxerunt. Sed &
 templi latus quod columnis cohærebat, illa-
 rum vi simul tractum concidit. Ex quo
 ingens secutus fragor, cum universam ur-
 bem pervasisset, cunctos ad rei spectacu-
 lum excivit. qui cum adversarii quoque
 dæmonis fugam didicissent, hymnos in su-
 premi omnium moderatoris laudem canere
 cœperunt. Reliqua quoque delubra eodem
 modo destruxit divinus ille Antistes. De
 quo cum multa quoque alia plane admi-
 randa mihi suppetant ad narrandum: nam
 & ad invictissimos Martyres scribere, &
 ab iisdem literas accipere consueverat; tan-
 demque ipse martyrii coronam adeptus est: Soz. l. VII.
 ea nunc referre superfedeo, ne sermonem cap. 15.
 longius trahens, huius operis lectores ta-
 dio afficiam. Ad alia igitur narranda trans-
 20 grediar.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ τῷ
 ἐν τῇ καθαιρέσει τῶν εἰδώλων αὐτοῦ γεγονημένων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ἑκὼν τὸν πολυβρύλητον ὁ θαυμά-
 σιος διεδέξατο Πέτρος, καὶ δὲ Πέτρον Τιμό- 25
 θεος Τιμόθεον δὲ Θεοφίλος, ἀνὴρ πυκνὸς τε καὶ
 φρόνας, καὶ ἀνδρεὺς τὸ φρόνημα. ὅτος τῷ Ἀλεξάν-
 δρῳ πόλιν τῇ εἰδωλικῇ ἡλδοθήρῳσι πλάνης. ὁ γὰρ
 μόνον ἐκ βάρβαν ἀνέσπασε τὰ τῶν εἰδώλων τελεῖν,
 ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐξαπαλόντων ἱερέων τοῖς ἐξηπατημέ- 30
 νοις ὑπέδειξε μηχανήματα. τά τε γὰρ ἐκ χαλκοῦ
 καὶ τὰ ἐκ ξύλων κενὰ ἐνδοθεν κατὰσκευάζοντες ἔστα-
 να, καὶ τοῖς τοίχοις τὰ τέτατον προσαρμόζοντες νῶτα,
 πέτρους πινὰς ἀφανέας ἐν τοῖς τοίχοις ἡφίσταν. ἔπειτα
 31 αὐτῶν ἀδύτων ἀπόντες, καὶ εἴσω τῶν ἑορῶν γινόμενοι,
 ἄνω ἐδύλοντο αὐτῶν τῶν ἐκείνων φανακίζοντες
 οἱ ἐπαίοντες, ἔδρων τὸ καλεώμενον. ταῦτα ὁ σο-
 φώτατος κατὰλύων ἀρχιερεὺς, τοῖς ἐξαπατηθεῖσιν
 ὑπέδειξε δὴμοις. εἰς δὲ τὸν τῷ Σεραπίδος νεῶν
 ἀναβάς, τῷ δὲ πανταχοῦ γῆς κατὰ Φασί πρὸς 40
 6 μέγιστος τε ὅτος καὶ κάλλιστος. εἶδε τὸ ἑορῶν παμ-
 μέγεθες καὶ τῶν μεγέθει τοὺς θεαταῖς διδιδόμενον.

CAPUT XXII.

De Theophilo Alexandria Episcopo, & de his
 quæ in everfione idolorum illuc gesta sunt.

ATHANASIO illi celeberrimo in Epi-
 scopatu successit admirandus Petrus:
 Petro Timotheus: Timotheo vero Theo-
 philus, vir singulari prudentia ac fortitudi-
 ne animi præditus. Hic Alexandrinorum
 urbem simulacrorum fraude liberavit. Non
 enim solum delubra idolorum funditus ever-
 tit, verum etiam præstigias sacerdotum qui
 multitudinem decipiebant, iis qui decepti
 fuerant spectandas proposuit. Statuas enim
 ex ære & ligno intus cavas fabricantes, ea-
 rumque dorfa parietibus applicantes, mea-
 tus quosdam relinquebant. Deinde per ady-
 ta subeuntes, & in statuarum penetralia in-
 trogressi, per has imperabant quidquid vel-
 lent. Hac fraude decepti qui audiebant,
 iussa exequiebantur. Sapientissimus igitur
 Præsul cum simulacra destrueret, circum-
 ventæ multitudini eas fraudes patefecit.
 Porro cum in templum Serapidis adscen-
 disset, quod omnium toto orbe fanorum
 maximum simul ac pulcherrimum fuisse à
 quibusdam dicitur, statuam vidit ingentem,
 & quæ magnitudine sua terrorem injiceret

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Ἀπὸ δαίμονος] Forte ἀπὸ δαίμονος.

[2 Καὶ ἀντιγράφων ἐτύχαιεν] Malle scribere ἀντιγράφων
 accentu mutato. Nam ἀντιγράφη, Responsum significat.

[Paulo post pro ἀντιγράφων ἐτύχαιεν, emendavi ἀντιγράφων, ut
 legitur in editione Basilienfi & in Manuscripto codice [Re-
 gio ac] Savillii.

VARIORUM.

a Μαρίων ἀντιδραστής ἐφάνη] Passus est Marcellus un-
 decimo anno Imp. Theodosii, Christi 389. ejus memo-
 ria celebratur in Ecclesia decimo quarto die mensis Au-
 gusti.

b ἑορῶν παμμέγεθες] Simulacrum Serapis (inquit Ru-
 finus) ita erat vastum, ut dextra unum templi parietem,
 alterum læva perfringeret: quod monstrum ex omnibus
 generibus metallorum lignorumque compositum fereba-
 tur. Factum esse à Sesoistre rege per Bryaxem artificem,
 auctor est Clemens Alexandrinus libro ad gentes; qui

ait, eum ad opus faciendum mixta & varia usum esse
 materia. Habebat enim ramentum auri & argenti &
 æris & ferri & plumbi; nec ei ullus lapis deerat Ægy-
 ptius, nec sapphiri & hæmatistis fragmenta, sed nec
 smaragdi & topazii. Hæc ergo omnia lævigata tritaque
 ac commixta illivit colore cæruleo, qua de causa nigrior
 est color imaginis. Hæc Clemens. Quod vero ad Sera-
 pidis imaginem spectat; humana effigie in vertice mo-
 dium seu calathum gestantem eum simulacra reddidisse,
 quæ hæcenus visuntur statux ipsius demonstrant.

S.M.C. spectantibus. Præter hanc magnitudinem, falsus quidam rumor sparsus erat, si quis propius ad simulacrum accederet, terræmotum statim oriturum, & omnes funditus perituros esse. Sed Theophilus, cum rumores istos nihil aliud quam ebriarum anicula-
 Serapidis simulacrum disruptum.
 rum deliria esse existimaret, magnitudinem vero simulacri, utpote inanimem, despiceret, cuidam securim gestanti iussit, ut forti animo Serapim feriret. Qui cum ictum inflixisset, universi conclamarunt, id quod fama vulgatum fuerat reformidantes. At Serapis, accepta plaga nec doluit, quippe qui ligneus erat: nec vocem emisit, utpote inanimis. Ubi vero caput ei truncatum est, murium agmen ex internis erupit. Ægyptiorum enim Deus, murium erat domicilium. Posthæc simulacro minutatim discepto, reliquas quidem partes flammis absumpserunt: caput vero per universam urbem traxerunt, cunctis ejus cultoribus inspectantibus, & imbecillitatem ejus quem coluerant, deridentibus. Hoc modo Dæmonum templa omnibus locis terra marique subversa sunt.

CAPUT XXIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

De Flaviano Antiochia Episcopo, & de discidio propter Paulinum inter Occidentales & Orientales exorto.

Περὶ Φλαβιανοῦ τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκόπου, καὶ τῆς διὰ τοῦ Παυλίνου γιγνημένης τοῖς δυτικοῖς καὶ ὀρεινοῖς.

Socr. l. V. cap. 9, 15.
Socr. l. VII. cap. 11.

ANTIOCHIAE vero, post magnum Meletium Episcopatum suscepit Flavianus, is qui una cum Diodoro pro Christiani gregis salute tot ac tanta subierat certamina. Ac Paulinus quidem præfatum Ecclesiam illius sibi vindicabat. Sed reclamavit Antistitum cœtus, rationi consentaneum non esse dicens, ut qui Meletii consilia respuisset, post ejus obitum sedem illius acciperet: illum potius pastorem fieri oportere, qui multis laboribus inclaruisset, & pro ovibus diutissime propugnasset. Ea res Romanos & Ægyptios diu infensos reddidit Orientalibus: Nam nec Paulini morte simultas extincta est. Sed post hujus mortem, cum Evagrius in locum illius subrogatus fuisset, adversus magnum Flavianum infenso animo perseverarunt; idque tamen Evagrius contra Ecclesiasticas regulas ordinatus fuisset. Solus enim Paulinus eum elegerat, multos simul canones transgressus. Hi enim neque morienti Episcopo permittunt ut suo loco quemquam constituat, & omnes provinciarum

Evagrius Ep. a solo Paulino ordinatus.

ΕΝ Ἀντιοχείᾳ δὲ Μελετίῳ τῷ μεγάλῳ καὶ προεδρίᾳ Φλαβιανὸς διεδέξατο, ὁ σὺν Διοδώρῳ καὶ πολλοῖς ἐκείνους ὑποτάσσας ὑπομένειν ἀγῶνας. ἐβλήθη μὲν γὰρ ὁ Παυλῖνος τῇ τῆς ἐκκλησίας ἡγεμονίᾳ λαβεῖν, ὁ δὲ τῷ ἱερέϊ ἀντιπαραστήσας, καὶ χρίσας λέγων τῷ Μελετίῳ τὰς συμβουλὰς μὴ δεξιὰς λαβεῖν, ἀλλὰ τὸν πολυλῶς λαμπρυνόμενον πόνοισι, καὶ ἐπὶ πλείονι τῷ προεδρίᾳ προκινδυνεύοντι, προσέειπεν γινέσθαι ποιμένα. τὸτο καὶ Ῥωμαῖοι καὶ Αἰγυπτῖοι δυσμένειαν πρὸς τὸν ἑωὶ μακροτάτῃ ἐργάσατο. ὅθεν καὶ τῷ Παυλίῳ θάνατον συλλαβὴν τὸ ἔχον. ἀλλὰ καὶ μετ' ἐκείνου Εὐαγγεῖον καὶ ἐκείνου παρεληφότες θρόνον, διέμεσαν τῷ μεγάλῳ Φλαβιανῷ χαλεπαίνοντες, καὶ πάντα τὰ Εὐαγγεῖον ὡς καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν προεδρίαν ἡγεμονίᾳ. μόνος γὰρ αὐτὸν ὁ Παυλῖνος προεδρίατο, πολλὰς καὶ ἐκείνου τῷ πλεονεξίᾳ. οὐτε γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ τῷ πλεονεξίᾳ χειροτονεῖν ὁπότερ' ἐπύθει, καὶ πάντας συλλαβὴν καὶ ἐπαρχίας

VALESII ANNOTATIONES.

1 Προσέειπεν γινέσθαι ποιμένα] Scribendum est ἐπὶ τῷ Μελετίῳ, ut edidit Jacobus Sirmundus. Subauditur enim λέγων, quod præcessit. Porro de ordinatione Flaviani Antiochenis Episcopi, nihil certius habemus, quam quod refertur in epistola Synodica Constantinopolitani Concilii ad Syno-

dum Romanam, licet Baronius testimonium illud refellere conetur.

2 Οὐτε γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ] Id nominatim prohibetur Canone XXIII. Concilii Antiocheni. Quod autem sequitur καὶ πάντας συλλαβὴν, designat Canonem XIX. ejusdem Antiocheni Concilii.

VARIORUM.

2 Οὐτε γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ τῷ πλεονεξίᾳ] Beveregius existimat Theodorum hic respicere ad canonem Apostolicum 76. quo cautum est ne quis alium sui loco ordinaret. Etiam si enim ipse canon cognatorum solummodo mentionem faciat, & Evagrium Paulini cognatum fuisse non

constet, canon tamen violatus est, eo quod Paulinus decessurus alium sui loco constituerit: de alienis enim æque ac cognatis illum intelligendum esse, recte observat Balsamon. Βερεγ. ἀποστ. in δίσκον κανόνων.

1 τὸς ἑπισκόπους καλεῖσθαι. καὶ αὐτὸν πάλιν διὰ τῶν
 2 ἑπισκόπων ἑπισκόπων χριστιανῶν ἀπαγορεύει γί-
 νησθαι. ἀλλ' ὅμως τῶν ἑδὲν εἰδέναι θελήσαντες,
 καὶ Εὐαγρίῳ μὲν κοινοῖαν ἡσπάσαντο, καὶ Φλαβιανῷ
 δὲ τὰς βασιλικὰς ἐκίνησαν ἀκοάς. ἐνοχληθεὶς γὰρ
 3 πολλάκις, ἤγαγέ τι αὐτὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπο-
 λιν, καὶ καταλαβὼν τὸν Ῥώμην ἐκέλευσεν. ὁ δὲ Φλα-
 βιανὸς, χερματὰ τι εἶναι φήσας, καὶ ὑποχόμενος
 ὅτι ἔστος ὑπολάμπωντος τοῦ πρεσβυτέρου πληρώ-
 σθαι, ἐπαγγέλλεται καὶ πατερίδα. ἐπεὶ δὲ οἱ τὸν Ῥώμην
 4 ἐπίσκοποι, ὃν μόνον ὁ θαυμασιὸς Δάμασος, ἀλλὰ
 καὶ ὁ μετ' ἐκείνου Σιρίκιος, καὶ Ἀναστάσιος ὁ Σιρικίῳ
 ἀφ' ὧν, σφοδρότερον τῷ διπλοῦς βασιλεὺς κατή-
 ψαυτο, τὸς μὲν οἰκίους αὐτῶν φήσαντες καταλύειν
 5 τυραννίδος, τὸς δὲ καὶ τὴν Χριστοῦ νόμον θρασυνομέ-
 νους ἐπὶ τῇ τυραννίδος ἐστίν, πάλιν αὐτὸν μεταπε-
 ψάμενος ἀπαίρειν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην ἠνάγκασε.
 τότε Φλαβιανὸς ὁ βροχάτος τῇ ἀξιοπαίῳ παρρη-
 σία χρησάμενος, ἔφη· εἰ μὲν τὸ πῖπτος ὡς βασιλεὺς
 6 τὸν ἐμὸν ὡς ἕκαστος καταλελοίπει, καὶ τὸν βίον φασὶν
 7 ἱεροσύνης ἀνάξιον, καὶ αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς κατηγ-
 8 ροῖς κριταῖς, καὶ τὸν παρ' ἐκείνων ἐκφερομένην ψῆφον
 δεχόμεναι. εἰ δὲ τοῖς ἑσθῶν καὶ πρεσβείας ζυγομα-
 χήσωμεν, ἢ τι δικάσωμεν, ἢ τι τοῖς λαοῖς βυλομένοις
 ἀντιμαχέσωμεν· ἀλλ' ἐκρήσσομεν καὶ τῆς πρεσβείας
 9 ἀφ' ὧν. τοῖς γὰρ τοῖς δὲ βύβλῃ τὸν Ἀντιόχειον θρόνον
 ὡς βασιλεὺς. ταύτην αὐτῷ καὶ τὸν ἀνδρείαν καὶ τὸν Κοφί-
 10 αν θαυμάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐνέκρουσεν καταλα-
 βὼν καὶ τὸν ἐλκευομένον ποιμαίνειν ἐκκλησίαν ἐκέ-
 11 λευσε. χρόνῳ δὲ συγχρῶν διελθόντος εἰς τὸν Ῥώμην
 12 ἀφικόμενος πάλιν ὁ βασιλεὺς, τὰς αὐτὰς πάλιν
 ὑπὸ τῶν ἑπισκόπων καταλελοίπει ὑπέμεναι, ὡς καὶ Φλα-
 βιανῷ τυραννίδα μὴ καταλύων. ὁ δὲ λέγων αὐτὸς
 13 ἐκέλευσε τὴν τυραννίδα τὸ εἶδος, αὐτὸς εἶναι Φλα-
 14 βιανὸς λέγων, καὶ ἐκείνους συνδικὸς προεβλήθη. ἐκεί-
 15 νων δὲ λεγόντων ὡς ὁ δυνατὸς δικάσας βασιλεὺς
 παρήνσει λοιπὸν ὁμοιοῖα τὰς ἐκκλησίας συνάψαι,
 καὶ ἀφ' ὧν τὴν ἑκείνῃ, καὶ τὴν ἀνόνητον σέ-
 16 σαι φιλονεικίαν. Παυλῶνς τε γὰρ ἐτελεύτησε πάλ-
 17 λας, καὶ Εὐάγριος οὗτος ἐνόμως πρεσβέληται
 καὶ τῆς ἐφ' αὐτὴν ἐκκλησίας τῆς Φλαβιανῶν προ-
 18 δείας ἀντίχρηται. πρὸς δὲ τῇ ἐφ' αὐτὴν, καὶ τὴν
 19 Ἀσιατικὴν ἅπασαν καὶ Ποντικὴν, καὶ μὲντοι καὶ
 τὴν Θρακικὴν κοινωμένης ἔχει καὶ συνημέ-
 20 νας· καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν δὲ ἅπαν ἐκείνους οἶδε τῶν
 21 κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἑπισκόπων ἡγεμόνων. ταύ-
 22 ταις εἰζάντες τὰς παραμένειν οἱ τῆς ἐσπέρας

Episcopos convocari jubent. Præterea ab-
 que tribus Episcopis ordinationem cujus-
 quam Episcopi fieri vetant. Illi tamen cum
 nihil istorum considerare voluissent, Eva-
 grii quidem communionem amplexi sunt :
 adversus Flavianum vero, Imperatoris auri-
 bus subrepere tentarunt. Qui sæpius inter-
 pellatus, Constantinopolim eum accivit, ut-
 que Romam proficisceretur mandavit. Sed
 Flavianus, cum & hibernum tempus cau-
 satus esset, & incunte vere facturum se
 imperata promississet, in patriam reversus
 est. Porro cum Romanæ urbis Episcopi,
 non solum admirandus Damasus, sed &
 successor ejus Siricius, & post Siricium
 Anastasius, pium Imperatorem acrius per-
 strinxissent, illum tyrannos quidem qui ad-
 versus ipsum insurgerent opprimere dicen-
 tes, eos vero qui legi Christi insultarent,
 pati tyrannicam dominationem exercentes :
 rursus eum Constantinopolim evocatum co-
 gere instituit, ut Romam navigaret. Tum
 verò sapientissimus Flavianus, admirabili
 usus fiducia : Si meam fidem, inquit, ὁ
 15 Imperator, ut non rectam quidam infi-
 mulant, aut si vitam indignam esse dicunt
 sacerdotio, ipsos accusatores meos judices
 feram, & quam tulerint sententiam liben-
 ter excipiam. Sin de cathedra & de pri-
 matu contendunt, non litigabo, nec repu-
 gnabo iis qui ista ambiunt : sed cedam
 ultro & Pontificatum dimittam. Da igitur,
 Imperator, cui voles sedem Antio-
 chenam. Hanc ejus constantiam ac sapi-
 entiam admiratus Imperator, in patriam
 redire, commissamque sibi Ecclesiam re-
 gere eum jussit. Longo post tempore cum
 Romam iterum venisset Theodosius, eas-
 dem rursus Episcoporum excepit querimo-
 nias, quod Flaviani tyrannidem non extin-
 gueret. Tum Imperator, quodnam illud
 tyrannidis genus esset, exponere eos jussit,
 Flavianum se esse dicens, & ad agendam
 20 pro illo causam constitutum. Cumque
 illi dicerent, se adversus Imperatorem liti-
 gare non posse, hortatus est eos Impera-
 tor ut Ecclesias tandem inter se reconci-
 liarent, & jurgandi finem facerent, atque
 inutilem contentionem extinguerent. Pau-
 25 linum enim jam pridem fato functum, E-
 vagrium vero non legitime ordinatum esse.
 Adhæc Orientis Ecclesias Flaviani Epi-
 scopatum defendere. Nec Orientem mo-
 do, sed & universam Asianam & Ponti-
 cam, ac Thracicam Diocesim ei commu-
 nicare conjunctasque esse. Totum deni-
 que Illyricum eum Orientalium Episco-
 porum primatem agnoscere. His admoni-
 tionibus flexi Occidentalium partium E-

Sæc.
IV.Episcopi
Roma Im-
peratorem
reprehendunt.Flaviani
ad Impera-
torem
verba.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πάλιν διὰ τῶν ἑπισκόπων] Intelligit Canonem IV. Concilii Nicæni, in quo id discrete cavetur, ne nisi sub tritum Episcoporum præsentia ordinatione ullius Episcopi celebretur, ita tamen ut reliqui Provinciales Episcopi per literas ordinationi consentiant. Porro in editione Basilienfi ita legitur hic locus, διὰ τῶν ἑπισκόπων ἐπισκόπων χριστιανῶν ἀπαγορεύει γίνεσθαι, quod magis placet.

[2 Post ἐπισκόπων codex Regius addit πον.]

3 Οὐ μόνον ὁ θαυμασιὸς Δάμασος] In MS. codice [Regio &] Henrici Savillii additur particula hoc modo, ὡς γὰρ μόνον, &c. quod profecto non displicet.

Tom. III.

4 τῶν Νεομα] In altero codice Regio, cujus variantes lectiones edidit Stephanus, legitur τῶν Νεομα, quam scripturam amplexus est Jacobus Sirmundus. Verum codex Savillii & Basilienfis editio vulgatam scripturam tuentur. In Regio codice J. Pini scriptum inveni ἀνατολῆς τῶν Νεομα, quod longe est elegantius.]

[5 Ῥώμην —] Ῥωμανὴν ἀφ' ὧν πάλιν cod. Reg.]

6 Συνδικὸς γὰρ] In editione Basilienfi scriptum inveni σύνδικος πρεσβέτης. Quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus. Quam scripturam magis probō. [atque ita legitur in codice Regio J. Pini.]

F f

ἐπίσκοποι,

SÆC. IV. piscopi, similitatem se abjecturos polliciti sunt, & legatos qui à Flaviano mitterentur, suscepturos. Quod cum accepisset divinus Flavianus, egregios quosdam Episcopos Romam misit, una cum aliquot Presbyteris ac Diaconis Antiochenis Ecclesiae. Horum omnium princeps erat Acacius, Berceæ urbis Syriae Episcopus, vir ubique gentium terra marique celeberrimus. Hic una cum reliquis Romam veniens, diuturnam similitatem quæ septendecim annos duraverat, sedavit, pacemque inter Ecclesias composuit. Quod cum Aegyptii comperissent, & ipsi depositis inimicitiiis concordiam amplexi sunt. Præerat tunc temporis Ecclesiae Romanae Innocentius, qui Anastasio successerat: vir insigni solertia ac prudentia præditus. Alexandrinæ vero Ecclesiae Theophilus præsidebat, cujus antea mentionem feci.

Socr. l. VII.
cap. 9.
Soz. l. VII.
cap. 24.

CAPUT XXIV.

De Tyrannide Eugenii, & quomodo Theodosius ob fidei suæ meritum victoriam reportavit.

Socr. lib. V.
cap. 25.
Soz. l. VII.
cap. 12, 24.

Joannes,
monachus
Ægyptius.

Hoc modo fidelissimus Imperator Ecclesiarum pacem restituit. Verum antequam ea pax componeretur, Valentiniæ morte & Eugenii defectione cognita, exercitum in Europam traduxit. Degebat tunc in Ægypto Joannes quidam, monasticæ philosophiæ studiis sese exercens. Hic spiritali gratia donatus, sæpe sciscitantibus prædicebat futura. Ad illum igitur quosdam misit Christi amantissimus Imperator, discere ex eo cupiens, num Tyrannis bellum inferri oporteret. Ac priore quidem bello, incruentam eum victoriam relaturum responderat. Posteriore vero, Imperatorem post multam cædem victoria potiturum prædixit. Hac cum fiducia progressus ad bellum gerendum Imperator, pugnam confecerit: multos vero & ipse Barbaros qui in auxiliis erant, amisit. Cumque Duces exi-

ἐπίσκοποι, καταλύσθαι ὑπέσχεοντο τὴν δυσμείαν, καὶ τοὺς πεμφθεσμένους δέξασθαι πρεσβυτάς. τὸτο μαθὼν ὁ θεὸς Φλαβιανὸς, ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἐπισκόπων πᾶς ὃς τῶν ἀποχέας πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων ἡγήτο δὲ πάντων Ἀκάκιος, ὁ Βεροίας μὲν ἦν ὁ Συρία πόλεως ποιμαίνων λατὼν, παντὸς δὲ γῆς καὶ θαλάσσης ἀδμόνος. ὅτος σὺν τοῖς ἄλλοις ἀφικόμενος εἰς τὴν Ῥώμην, τὴν μακρὰν κατὰ λύσας δυσμείαν δι' ἐπισκοπὰς ἐτῶν, ταῖς ἐκκλησίαις ἐπρυτάνευσε τὴν εἰρήνην. τῷτο ὃ γνόντες Αἰγύπτιοι, τὴν ἀπέχθειαν σέβσαντες ἡσπασαντο τὴν ὁμόνοιαν. ἡγήτο δὲ τῶν κληρικῶν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Ἰνοκέντιος, ἀρχιερεὺς ἦν Ἀναστάσιον, ἀντὶς ἀρχιερεὺς καὶ συνέσθαι κοσμοῦμενος τῆς ἡλικίας Ἀλεξανδρέων Θεόφιλος, οὗ καὶ τὸν ἐμνήσθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ τῆς Εὐγενίου τυραννίδος, καὶ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως ἀπὸ πίστεως νίκης.

Τὴν μὲν οὖν ἐκκλησίαν εἰρήνην τῷτο τὸ τρόπον ὁ πιστὸς ἐπρυτάνευσε βασιλεὺς. τῷτο δὲ καὶ τῆς γεννημένης εἰρήνης, τὴν τε Οὐαλεντινιανοῦ πλὴν καὶ τὴν Εὐγενίου τυραννίδα μαθὼν, εἰς τὴν Εὐρώπην ἐστράτευε. καὶ ἐκείνῳ ὃ χρόνον ἦν πρὸς Ἰωάννην ὁ Αἰγύπτῳ τὴν ἀσκητικὴν ἀσπαζόμενος πολιτείαν. ὅτος πνευματικῆς μεταλαχὼν χάριτος, πολλὰ τοῖς πυνθανομένοις προύλεγε τὴν ἐσομένην. τῷτο τῷτο ὁ φιλόχειρος ἀπέστειλε βασιλεὺς, εἰς πολέμῳ τοῖς τυράννοις μαθεῖν ἐφίμερος. καὶ ἐπὶ μὲν ὅτι πρότερον πολέμῳ τὴν ἀναίματὶ προηγόρευσε νίκην. ἐπὶ δὲ ὅτι δεύτερον μὲν πολὺ φόνον νίκης τὴν βασιλείαν προέειχε. μὲν τοιαύτης ἐλπίδος στρατεύσας ὁ βασιλεὺς, πολλὰς μὲν τῶν ἐναντίων παραλαβόμενος κατηκόντισε, πολλὰς δὲ τῶν ὀπίσθεν αὐτοῦ Βαρβάρων ἀπέβαλε. τὸ δὲ στρατηγὼν ὀλίγους

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀκάκιος] De hujus Acacii Berceensis Episcopi legatione atque adventu in urbem Romam, scribit Palladius in vita Joannis Chrysostomi, & Sozomenus in lib. 8. Historiæ. Et Sozomenus quidem hanc legationem Acacii refert sub exordium Pontificatus Joannis Chrysostomi, id est anno Christi 398. Quod cum Theodoriti narratione nullatenus potest convenire, qui eam refert ad tempora magni Theodosii. Verum Theodoritus noster nulla ratione excusari potest, qui Theodosium ab Anastasio Romano Pontifice super ea re interpellatum esse dicit. Atqui Theodosius è vivis excesserat ante Pontificatum Anastasii.

[2 Πόλις] Τὴν ἐκκλησίαν addit codex Reg.]

3 Δι' ἐπισκοπὰς ἐτῶν] Baronius ad annum Christi 398. cap. 80. hic falli ait Theodoritum, qui Flavianum Anti-

ochensem rediisse dicat in gratiam cum Romano Pontifice, post septemdecim annos à conflata inter eos discordia. Atqui hæc discordia cœperat principatu Juliani Apostata, ob electionem Paulini à Lucifero factam, ut vult Baronius. A quo tempore si septemdecim annos numeraveris, ad ann. Christi 379. quo Theodosius imperare cœpit, referenda erit hæc legatio; quod est absurdissimum. Ego vero Baronium potius falli existimo, qui discordiam illam cujus hic meminit Theodoritus, repetit à temporibus Juliani. Atqui à Flaviani ordinatione, id est ab anno Christi 381, potius repetenda est. Nam antea per pacem illam quæ inter Paulinum ac Meletium facta fuerat, dissensio sopita esse videbatur. Quam Flaviani electio postea suscitavit. Ab anno igitur 381, quo Flavianus Antiochensem Episcopatum suscepit, ad annum Christi 398. quo Acacius legationem illam obit, fiunt anni septemdecim.

VARIORUM.

a Δι' ἐπισκοπὰς ἐτῶν] Multa in hac historia contra ordinem temporum peccat Theodoritus. Nam quod ait paulo ante, Anastasium Papam Romanum hac de re interpellasse Theodosium Imp. certe Theodosius aliquot annis defunctus fuerat, antequam Anastasius sedem Romanam obtineret. Immo pax de qua hic sermo est, post diffidium annorum 17 inita, in annum Christi 398 à Baronio con-

jicitur, qui annos istos à Concilii Constantinopolitani tempore computat. Nec nisi post 20 annos discordia ista penitus sopita est, juxta Palladium in vita Chrysostomi. quo pacto verum esse poterit quod ait Theodoritus in fine capitis, Innocentium tum fuisse sedis Romanæ Episcopum. Vid. Baron. ad ann. 398. W. Lowth.

εἶναι τῆς συμπαταγομένης Φησάντων, καὶ ἀνα-
καχὴν πᾶσι δύναι τὰς πολέμους συμβουλευσάντων,
ὥστε τῷ ἡρώδε δαριανῷ στρατὸν συναγεῖραι, καὶ τῷ
πλήθει πεινῶντων τῶν δυνάμεων, οὐκ ἐδέξατο τὴν
εἰσηγήσιν ὁ πιστότατος βασιλεὺς. οὐ γὰρ ἔφη χρῆναι, 5
τοσαύτην μὲν ἀδύναμιν τῷ Ἰωάννῃ καταγρῆσαι
σαυροῦ, τοσαύτην δὲ προσμαρτυρῆσαι δύναμιν τῇ
τῷ Ἡρακλεῖ εἰκόνι. ταύτης μὲν γὰρ ὁ σαυρὸς
ἠγείταί τ' ἐπ' αὐτῆς, τῆς δὲ τῶν ἀντιπάλων ἐκείνη.
τούτων οὕτως πιστῶς εἰρημένων, καὶ τῷ ὑπολειφθέντι 10
ἐπ' αὐτῆς ἐλπίσιν πρὸς οὐρανὸν, καὶ λίαν ἀθυμούσης, θύρων
οἰκίσκων θύκλειον ὡς τῇ τῷ ὄρει ἀκρωνυχία, ὡς
ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῇ πεδὸν ἦν, πάνυχος διετέλεσε τ' ἔτι
ὅλαν δεσπότιν ἀντιβολῶν. ὅτε δὲ ἀλεξτροῦν ὤ-
δαί, οἰκίσκει μὲν ὑπὸς τὴν γνώμην. ἐπὶ δὲ τῷ δα- 15
πέδῳ κείμενος, ὅρα ἔδωκε δύο τινὰς λευχίμων-
τας ἀνδρας ἐφ' ἰσχυρῶν ὀχυρῶν λευκῶν, οἱ θάρ-
ρειν τι ἐκέλευον, καὶ τὸ δῖος ἐξελάσαι, καὶ ὑπὸ
τῇ ἐκ καθοπλίσαι καὶ τάξαι τὴν στρατὸν εἰς παρά-
ταξιν. ἐπὶ κερκοὶ γὰρ ἔλεγον ἀπεσάλλαι καὶ πρόμαχοι. 20
καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης αὐτοὺς ἔλεγον εἶναι τὸν ἀναγέλειον, ὁ
δὲ Φίλιππον τὸν ἀπόστολον. ταύτην ἰδὼν τὴν ὄψιν
ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἔλκει τ' ἐκείνας· ἀλλὰ μὲν πλεί-
ονος ταύτην προθυμίας προσέφερε. τῷτο καὶ ἐπ' αὐτῶν
τῆς τῆς θεασάμενος δειλῶς τῷ λοχαγῷ. ἐκείνος 25
δὲ τῷτο πρὸς τὸν χιλιάρχον ἤγαγεν· ὁ δὲ χιλιάρχος
ἀπήγαγε τὰς στρατηγὰς. ὁ δὲ στρατηγὸς καὶ οἱ πᾶσι
μυήσιν ὑπολαβὼν, ἀπήγειλε ταῦτα βασιλεῖ. ὁ
δὲ, ὅτι ἐμοὶ εἴχεα, ἔφη, ταῦτα ἔστω τοῦ θεοῦ. ἐγὼ
γὰρ τοῖς καὶ νίκην ὑποπομένοντες πεπύσμεθα, ἀλλὰ 30
ἵνα μή τις ὑπολάβῃ με ὡς τῆς ὀφθαλμοῦ δειλῶ-
μενος, πλάσαι καὶ ὄψιν. καὶ τῷτο ταῦτα μεμνή-
κεν ὁ δὲ ἐμῆς βασιλείας ἐπὶ κερκος, ἵνα μάρτυς ἀξι-
όχρεως γένῃ καὶ ἐμῆς διηγήσεως. πρῶτον γὰρ ἐμοὶ
ταύτην ὁ κοινὸς δεσπότης καὶ ὄψιν ὑπέδειξεν. ἀπο- 35
σπαρασσάμενος δὲ ἦν τὸ δῖος, τοῖς ἐπ' αὐτῶν καὶ πο-
λεμάρχους ἐπέμεινα, καὶ μὲν τὰς πλεῖστας τῶν πολε-
μούντων καθμάσθαι καὶ νίκην, ἀλλὰ τῇ ἡμετέρῃ λογι-
ζέσθαι ἕκαστος καὶ δύναμιν. ταῦτα καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῶν
ἐπὶ κερκος, καὶ ταύτην ἀπαντὰς προθυμίας ἐμπλήσας, ἐκ 40
τῷ ὄρει κατήγαγε κορυφῆς. ὁ δὲ Τύραννος πόρρω-
θεν ἰδὼν τοὺς ἐπ' αὐτῶν πολέμους, καθόπισσε
καὶ στρατὸν, καὶ εἰς ὀφθαλμὸν ἔταξεν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ
1 πινος γαλῶφου μέγας, θανατῶντα ἔφη τὸν βασι-
2 λεά, καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ ἀπαλλάξαι βιοτῆς παρα-
τάξαι. καὶ τοῖς στρατηγῶν ἐκέλευσε, ζῶντα τῷτον 45
καὶ πεπεδημένον ὀφθαλμοῦ. ἐπειδὴ δὲ αἱ φά-
λαγγες ἔστησαν, πολλαπλάσιον μὲν ἦν τῶν πολεμούν-
τῶν πλεονέκτης, θύκλειον δὲ κορυφῇ τὸ τῶν βασιλεῖ
3 συνεπαιγμένον. 2 δὲ ξαμμένον δὲ καὶ τῷτον καὶ κερκῶν 50

guum esse dicerent numerum militantium, suaderentque ut bellum aliquantisper differret, quo ineunte vere copias omnes cogere & hostes multitudine superare posset, id consilium aspernatus est fidelissimus Imperator. Neque enim decet, inquit, ut divi-
nam quidem crucem tantæ imbecillitatis probro maculemus; Herculis autem imagini tantam vim ac potentiam confessione nostra tribuamus. Hunc enim exercitum crux: hostiles vero copias imago Herculis antecedit. His cum ingenti fide ita dictis, cum copiarum quæ supererant, exiguarum admodum essent, & animis fractæ; Oratorum nactus in montis vertice ubi castra habebat, totam ibi noctem preces ad Deum fundendo trans-
egit. Sub galli autem cantum somnus in-
vito irrepens, eum oppressit. Humi ergo jacens, duos quosdam viros videre sibi videbatur, alba veste indutos, & albis equis insidentes: qui bono animo ipsum esse juberent, metumque deponere, & prima luce arma capere, aciemque ad pugnam instruere. Auxiliatores enim ac propugnatores se missos esse dicebant, & alter quidem se Joannem Evangelistam esse aiebat, alter Philippum Apostolum. Hanc visionem cum vidisset Imperator, preces fundere non destitit; sed majori alacritate eas offerebat Deo. Idem visum miles quidam cum vidisset, Centurioni suo indicavit. Ille militem deduxit ad Tribunal; Tribunal vero ad Magistrum militum. Qui cum novi aliquid nuntiaturum se crederet, Imperatori id retulit. At Imperator, Non mea, inquit, causa iste hoc vidit: ego enim iis qui victoriam polliciti sunt, credidi: sed ne quis forte suspicaretur me pugnandi desiderio ista finxisse, Adjutor Imperii mei hæc isti quoque revelavit, ut narrationis meæ testis esset idoneus. Priori enim mihi communis Dominus hanc visionem objecerat. Proinde, abjecto metu, antesignanos & Duces sequamur. Nec bellantium multitudine quicquam victoriam metiatur, sed unusquisque vim ac potentiam Ductorum consideret. Hæc ad milites quoque elocutus, cum hac ratione omnium animos confirmasset, & montis vertice exercitum deduxit. Tyrannus vero, cum milites ad pugnam paratos eminens conspexisset, suos & ipse armavit, & ad prælium instruxit. Ipse in quodam colliculo residens, Imperatorem mori cupientem, & ex hac vita excedere properantem, præliari dicebat: mandavitque Ducibus suis, ut vivum illum ac victum ad se adducerent. Postquam acies ex adverso steterent, hostium quidem numerus multo major apparuit. Qui vero à partibus erant Theodosii, pauci admodum videbantur. Ubi vero utrimque tela conjici

SÆC. IV.

Imperatoris pia fiducia:

Joannem & Philippum Appropinquantes somnum vidit.

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Θεωδοσίῳ] Θεωδοσίῳ π cod. Reg.]

[2 Ἀπαλλάξαι βιοτῆς] Jacobus Sirmundus edidit ἀπαλά-

VARIORUM.

2 Ἀρξαμένων δὲ] Primo conflictu copiarum Eugenianarum contra Theodosianas valebant. Quod videns Theodosius, illico se humi prostravit, precesque ad Deum fudit, ut narrat Socrates lib. V. cap. 25. quas preces, quoniam illic omisit, hic citabimus ex Rufino lib. 2. c. 33. Tu, omnipotens

Deus, nosti, quia in nomine Christi Filii tui, ultionis iusta (ut puto) praelia ista suscepi. Si secus, in me vindicta: si vero cum causa probabili, & in te confisus huc veni, porriga dexteram tuam: ne forte dicant Gentiles, Ubi est Deus eorum?

S. M. C. cœpere, vera esse quæ promiserant ostende-
 IV. runt propugnatores illi. Vehemens enim
 ventus ex adverso in hostes ruens, cunctas
 eorum sagittas & jacula hastasque avertit,
 omniaque eorum tela incassum ferebantur.
 Itaque nec gravis armaturæ miles, nec sa-
 gittarius, nec peltastes, exercitum Impera-
 toris damno afficere valuerunt. Ad hæc
 pulveris immensa vis in eorum faciem ma-
 gno impetu delata, ipsos palpebras claudere,
 & periclitantibus pupillis opem ferre
 cogebat. Milites vero Imperatoris Theo-
 dosii, ex eo turbine nullum incommodum
 passi, alacri animo hostes cædebant. Qui
 cum hæc cernerent, Deique auxilium a-
 gnoscerent, abjectis armis, veniam sibi dari
 ab Imperatore poposcerunt. Annuit ille,
 & indulgentiam eis tribuit, iussitque ut ty-
 rannum confestim adducerent. Illi ergo
 concito cursu collem ascendunt, in quo
 Tyrannus ignarus adhuc rerum gestarum
 confederat. Qui cum eos anhelantes vidisset,
 ac respirandi difficultate celeritatem
 cursus indicantes, nuntios victoriæ adesse
 credidit, sciscitatusque est ex iis, num
 Theodosium quoque vincitum adducerent,
 sicut ipsis imperatum fuerat. Ad hæc illi,
 Non Theodosium, inquit, ad te, sed te
 ad Theodosium ducturi venimus. Id enim
 huius universi moderator præcepit. Simul
 hæc dicentes, Tyrannum ex folio abripi-
 unt, & injectis catenis vincitum abducunt;
 eumque qui paulo ante insolenter sese effe-
 rebat, captivum sistunt. Tum Imperator,
 scelus quod in Valentinianum perpetraverat,
 in memoriam ei revocavit; & iniquam ty-
 rannidem ac bella quæ adversus legitimum
 Imperium concitaverat objecit. Irrisit præ-
 terea imaginem Herculis, & inanem ex ea
 conceptam fiduciam. Ac tum demum ju-
 stam ac legitimam de ejus supplicio senten-
 tiam protulit. Hujusmodi fuit tum pacis
 tum belli tempore Theodosius: qui & di-
 vinum semper imploravit auxilium, nec il-
 lo unquam fraudatus est.

Eugenius
 captus &
 interfecit.

ἀφίεναι τὰ βέλη, ἔδειξαν ἀληθεῖς τὰς ὑποσχέσεις
 οἱ πρόμαχοι. πνεῦμα γὰρ βίαιον ἀντιπρόσωπον τῶν
 πολεμίων φερόμενον, τὸς μὲν ἐκείνων οἰστροὺς ἀπέ-
 σπρεψε καὶ τὰ πελτὰ καὶ τὰ δόρατα· καὶ πᾶν βέλος
 αὐτοῖς ἀχρηστον ᾗ· καὶ οὐτε ὀπλίτης, ἔτι τοξότης,
 ἔτι πελταστής πημάνειν ἢ τῷ βασιλεὺς ἠδύνατο
 σφραγίσαι. καὶ μὲντοι καὶ κόνης ὅτι μάλιστα πλείστη χεῖρ
 τῷ παρὸντι φερομένη, μύειν τὰ βλέφαρα καὶ ταῖς
 κόραις ἐπαμύνειν πολυμυθίας ἠνάγκασεν. οἱ δὲ
 βασιλεὺς σφραγίσται, λάβοντες δὲ μίαν ἐν τῇ χειρὶ
 γίδος ἐκείνης δεξιὰς, παρὰ βασιλέως τὸς πολεμίους
 χαλεκτέον. οἱ δὲ ταῦτα ὁρώντες, καὶ τὴν θείαν ἐπι-
 γνόντες ἐπιχειροῦν, τὰ ὅπλα ῥίψαντες, Φειδῶς
 παρὰ τῷ βασιλεὺς τυχεῖν ἠντιβόλησαν. ὁ δὲ καὶ εἴτε
 καὶ οἰκτερὸν μετέδωκεν, ἀγαθὴν δὲ αὐτὸς τὴν Τύραννον
 χεῖρ τὰς ἐκείνου. οἱ δὲ θεοῖς, ἀνέστησαν εἰς
 τὸν λόφον καὶ καθήμενος ἐκεῖνος ἠγνοεῖ τὰ δρώμενα.
 ὁ δὲ πνευστῶντας ἰδὼν, καὶ τῷ ἀσθματι μνηστῶντας
 τὴν σπυῖν, νίκης ἀγγέλους ὑπέλαβε, καὶ ἤρετο εἰ
 καὶ Θεοδοσίον πεπεδημένον ὡς παρὸντι ἵσταται ἡγα-
 γον. οἱ δὲ οὐκ ἐκείνοι, εἶπον, σοὶ προσήγορον,
 ἀλλὰ σε παρὸς ἐκείνον ἀπάγομεν. τῷτο γὰρ ὁ
 πάντως προσέταξε πρύτανις. ταῦτα λέγοντες, ἐξ-
 ἀνέστησαν τε ἐκ τῆς δίφρου, καὶ τὰ δεξιὰ ἐπι-
 θέντες πεπεδημένον ἀπήγαγον, καὶ προσήγαγον δο-
 ρυάλωτον τὸν παρὸντι βασιλέως μεγαλαυχούμενον. ὁ
 δὲ βασιλεὺς, τῷ τε εἰς Οὐαλεντινιανὸν πλημ-
 μεληθέντων ἀνέμνησε, καὶ τῆς παρεστώσης τυραννίδος,
 καὶ τῷ τῆς ἐνὸς βασιλείας πολέμου. ἐκω-
 μώθησε δὲ καὶ τὸ Ἡρακλῆος εἰκόνα, καὶ τὸ μάταιον
 δι' ἐκεῖνον γινόμενον θάρσος· καὶ τότε δικαίαν
 καὶ ἔνομον ἐξήνεγκε τῆς κατ' αὐτὸν τιμωρίας τιμὴν
 ψῆφον. τοιοῦτος ἦν ἐκεῖνος καὶ οἱ εἰρήνη καὶ οἱ πο-
 λέμῳ· αἰεὶ μὲν τιμὴν θείαν ἐπιχειροῦν αἰτῶν, αἰεὶ
 δὲ ταύτης μεταλαβάνων.

CAPUT XXV.

De morte Imperatoris Theodosii.

Soer. l. V. cap. 26. Soz. l. VII. cap. 29. POST hanc autem victoriam in morbum
 delapsus, Imperium filiis suis distri-
 buit. Ac majori quidem natu, partem
 quam ipse rexerat; minori vero, Europæ
 Imperium assignavit. Utrumque autem hor-
 tatus est ut integram ac solidam pietatem
 retineret. Per hanc enim, inquit, & pax
 conservatur, & bellum extinguitur: per
 hanc hostes fugantur, eriguntur tropæa, &
 victoria comparatur. Hæc ille monita cum
 filiis suis suggessisset, extremum diem clau-
 sit, immortalem nominis sui memoriam de-
 relinquens.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ τῆς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως πελευτῆς.

ΜΕΤὰ δὲ τήνδε τὴν νίκην ἀρρώστῃσας, τοῖς υἱοῖς
 τὴν βασιλείαν διένειμε. καὶ τῷ μὲν πρεσ-
 βυτέρῳ τὴν οἰκίαν ἔδωκεν ἡγεμονίαν, τῷ νεωτέρῳ
 δὲ τῆς Εὐρώπης τὰ σκῆπτρα. τὴν εὐσέβειαν δὲ
 πλείαν καὶ τῷτον ἔχειν κατέκρινον παρήνευσε. Ἐφ'
 ταύτης γὰρ, εἶπεν, καὶ ἡ εἰρήνη φυλάττεται, καὶ
 πόλεμος καταλύεται, καὶ πολέμοι τρέπονται,
 καὶ ἀνίστανται τρόπαια, καὶ νίκη βραβεύεται. ἐκεῖ-
 νος μὲν ταῦτα τοῖς παισὶ παρανέσας ἐτελεύτη-
 σεν, αἰμῆντον κλέος καταλιπών.

VALESII ANNOTATIONES.

λαβόντων, [ex codice Regio J. Pini, &c.] ex libris Christo-
 phoroni; quod non displicet. In Manuscripto codice
 Henrici Savillii legitur ἀπαλλάξαι, mendose, ut apparet.

[Sed & paulo supra, ubi legitur τὸς σφραγίστας πολυμύθους,
 idem codex Regius scriptum habet πολυμυθίων, optime.]

Περὶ Ὀνωίου τοῦ βασιλέως, καὶ Τηλεμάχου μονα-
χοῦ.

De Honorio Imperatore, & de Telemacho
monacho.

Οἱ δὲ τῆς βασιλείας ἀφ' ὧν καὶ τῆς θύσε-
ως ἐγένοντο κληρονόμοι. Ὀνώσιος μὲν γὰρ ὁ
τῆς Εὐρώπης τὴν βασιλείαν διέλαμνος, τὰς αὖ
Ῥώμῃ πάλαι γινόμενας μονομαχίας κατέλυσε,
1 2 ἀφορμὴν τοιαύτην λαβών. Τηλεμάχος πρὸς τὸν
ἀσκητικὸν ἀσπαζόμενος βίον. οὗτος ἀπὸ τῆς εἰσε-
λάσεως, καὶ τῆς χάριτος τὴν Ῥώμην κατα-
10 λαβών, τῆς μυσταγωγίας ἐκείνης ἐπιτελεσμένης θείας,
εἰσελήλυθε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ γαδίου, καὶ καταβὰς
παύειν ἐπειράτο τοὺς κατ' ἀλλήλων κειρημένους
τοῖς ὅπλοις. τῆς δὲ μαιφονίας οἱ θεαταὶ χαλε-
πήσαντες, καὶ τοῦ τοῖς αἵμασι ἐκείνοις ἐπιτρ-
15 πομένου δαίμονος εἰσδιέλαμνοι τὴν βακχεῖαν, κατέ-
λευσαν τῆς εἰρήνης τὸν πρύτανιν. τῷτο μαθὼν ὁ
θαυμάσιος βασιλεὺς, τὸν μὲν τοῖς νικηφόροις συνη-
2 αἰθήμεσι μάρτυσι, τὴν δὲ 2 ποιεῖν ἐκείνῳ ἔπαι-
σι θεωρεῖν.

IMPERII vero illius successores, pietatis
quoque heredes extiterunt. Nam &
Honorius, qui Europæ partes regendas
susceperat, gladiatorum spectacula olim Ro-
mæ fieri solita sustulit ex huiusmodi oc-
casionē. Erat quidam Telemachus mona-
sticæ vitæ deditus. Hic ab Orientis par-
tibus profectus, ejusque rei causâ Romam
ingressus, cum detestandum illud spectacu-
lum ederetur, ipse quoque in amphithea-
trum venit. Et in arenam descendens, gla-
diatores qui inter se pugnabant compescere
conabatur. Sed cruentæ cædis spectatores,
eam rem ægre ferentes, & dæmonis qui eo
sanguine oblectabatur furorem animis suis
conspicientes, pacis auctorem lapidibus ob-
ruerunt. Quo cognito admirandus Impe-
rator, hunc quidem invictissimorum Mar-
tyrum numero adscripsit: tetrum vero il-
20 lud spectaculum penitus abolevit.

Περὶ τῆς Ἀρχαδίου τοῦ βασιλέως θύσεως, καὶ
Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου χειροτονίας.

De pietate Imp. Arcadii, & de Joannis
Chrysostomi ordinatione.

ΕΝ δὲ Κωνσταντινουπόλει Νεκταρίου τελευτήσαν-
τος ὅς τ' ἐκκλησίαν ἐκείνῳ ἐποίμανεν, ὁ Ἀρ-
25 κάδιος ὁ ταύτῃ ἰθύνειν τὴν βασιλείαν λαχὼν,
μαθὼν Ἰωάννῳ τὸν μέγαν τῆς οἰκουμενικῆς Φωστῆρας,
ὁ Ἀνποχέας τῷ τῷ πρεσβυτέρῳ ἐξουσιάζεσθαι
χρὸς, ἡγάγετο, καὶ τοῖς συνελευμένοις ἐπισκό-
ποις αὐτὸν τῇ θείᾳ ὁρῶσιν παρηγοῦναι καὶ
30 εἰπὶ, καὶ τῆς μεγίστης ἐκείνης πόλεως ἀποφύγειν
ποιμένα. ἰκανὸν δὲ καὶ τῷτο μόνον δηλώσας ὁ βα-
σιλεὺς τὴν αὖ τὰ θεία σπουδὴν. καὶ τοῦτον τὴν
χρόνον, Ἀνποχέας μὲν ὁ θεὸς ἡγήτο Φλαβιανὸς,
Λαοδικεὺς δὲ Ἐλπίδιος, τῷ μεγάλῳ Μελετίῳ
35 νόμῳ οὐσκησας, καὶ τὴν ἐκείνῃ πολιτείαν ἐκμαζά-
μενος μάλλον, ἢ ὁ κηρὸς τῷ δακτυλίῳ τοὺς τύ-
πους. ὅτος μὲν οὖν τὸν μέγαν Πελάγιον διεδέξα-
το τὸν δὲ θεὸν Μάρκελλον Ἀγαπητὸς ὁ πανθόφη-
μος, ὃν αὖ ταῖς ἀσκητικαῖς παλαίστραις ἀφ' ἧς
40 πιν ἔφην, καὶ τὸν τῆς αἰρετικῆς ζάλης κερῶν.
Σελευκίαν δὲ τῆς αὖ τῷ Ταύρῳ Μάξιμος, Ἰω-
άννης τοῦ πάνυ συμφοιτητῆς καὶ Θεόδωρος τῆς

CONSTANTINOPOLI vero, mortuo Ne-
ctario qui Ecclesiam illam gubernava-
rat, Arcadius qui eam Imperii partem
regendam acceperat, cum Joannem, ma-
gnum lumen orbis terrarum, Antiochiæ in
presbyterorum ordinem relatum esse dili-
cisset, eum inde accivit, collectisque E-
piscopis mandavit ut divinam gratiam ei
conferrent, & urbis Regiæ Episcopum eum
renuntiarent. Quod quidem unum sufficit
ad declarandam Imperatoris pietatem. Per
idem tempus Antiocheni Ecclesiæ præerat
divinus Flavianus: Laodiceæ vero præsi-
debat Elpidius, qui magni Meletii fuerat
contubernalis, ejusque vivendi rationem per-
fectius expresserat, quam cera imaginem
annuli exprimere solet. Successor autem
erat magni Pelagii. Jam vero divino Mar-
cello successit Agapetus, omni laude præ-
dicandus, quem supra retulimus hæreticæ
persecutionis tempore in monasticis exerci-
tationibus floruisse. Seleuciæ porro quæ ad
montem Taurum sita est, Episcopus erat
Maximus, eximii illius Joannis condiscipu-
lus: Mopsuestiæ vero Theodorus: am-

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Τοῦτον] Αὐτὸν cod. Reg.]

[2 Τηλεμάχος] Τηλεμάχῳ cod. Reg.]

VARIORUM.

a Ποιητὴν αὐτὴν ἔπαισε θεωρεῖν] Cl. Pagi ad ann. 404.
n. 3, &c. observat Honorium duas leges edidisse de Gla-
diatoribus: priorem anno 397. qua vetat ne Senatorum
servitio sese addicant: ea etiamnum existat in Codice Theo-
dosiano, Tit. de Gladiatoriis, Leg. 3. Alteram anno
404. promulgatam, de qua hic locus intelligendus est,
quæque jam non existat. W. Lowth.

b Ἀρχαδῖος] De Arcadio vid. Socr. l. V. cap. 10. de
Joannis ordinatione in sedem CP. Socr. VI. 2. Soz. VIII.
2. de Flaviano Socr. V. 9. de Elpidio Laodiceo. Chry-
sostomi causæ faventissimo, canonumque observantissimo
Pallad. Vita J. Chrysost. p. 79. de Agapeto Apamiæ Ep-
iscopo Theodorit. IV. 28. de Marcello V. 21. de Maxi-
mo & Theodoro Socr. VI. 3. Soz. VII. 2. de Acacio &
Leontio Socr. VI. 18. Soz. VIII. 20.

Μαξίμης

S. A. C. bo doctores ac prædicatores egregii. Divinus item Acacius prudentia simul & sanctitate vitæ illustris, Berceæ Ecclesiam gubernabat. Leontius denique, multis virtutum generibus conspicuus, Galatarum provinciæ præfidebat.

Μομφησίας. ἄμφω δὲ διδασκάλω ἤσαν λαμπροί, διέλαμπεν ὃ συνέσει τε καὶ βίῳ ὁ Θεὸς Ἀκάκιος, ἰθὺν τὴν Βέροιαν· Λεόντιος δὲ τὸ Γαλατῶν ἐποίμαεν ἔθνος, πολλοῖς εἰδὼσιν ἀρετῆς λαμπρυνόμενος.

CAPUT XXVIII.

De Joannis Episcopi divina in loquendo libertate.

Socr. l. VI.
cap. 4.

PORRO magnus Joannes, simulatque Ecclesiæ gubernaculis admotus est, iniqua quorundam facinora libere cepit reprehendere; & tum Imperatori, tum Augustæ, utilia monita suggerebat. Sacerdotes quoque ut juxta Ecclesiæ leges viverent commonebat: eos vero qui leges illas transgredi auderent, ad altare accedere prohibebat: nefas esse dicens, ut Sacerdotum honore fruerentur ii qui verorum Sacerdotum vitam nollent imitari. Neque vero urbem duntaxat Regiam hujusmodi cura ac sollicitudine gubernabat, sed & universam Thraciam quæ in sex provincias divisa est: & Asiam totam, quæ ab undecim Præsidibus regitur; Ponticam præterea iisdem legibus exornavit. Quæ totidem Rectores habet quot Asia.

CAPUT XXIX.

De templis idolorum à Joanne subversis in Phœnice.

PORRO cum didicisset, incolas Phœnices circa cultum simulacrorum adhuc infanire, monachos quosdam zelo Dei ferventes collegit; eosque Imperialibus edictis munitos, adversus idolorum templa direxit. Pecunias vero quæ artificibus templa diruentibus, eorumque ministris præbebantur, non ex Regiis thesauris depromebat; sed opulentis & fide ac religione insignibus matronis persuadebat, ut hos sumptus liberaliter suppeditarent, benedi-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ τῆς κατὰ Θεὸν τῆς ἐπισκόπου παρρησίας.

Ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης τῆς τῆς ἐκκλησίας δεξιόμενος οἰαχας, τὰς περὶ τῶν γινόμενων ἀδικίας συνὲ παρρησίᾳ διήλετο, καὶ βασιλεὶ καὶ βασιλίδι παρήγει τὰ πρὸς φόρον, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἡξίει χεῖρας τῶν κειμένων πολιτευομένων νόμους· τοὺς δὲ τούτοις πρὸς βλάβην τολμῶντας, ὅπως αὐτῶν ἀνακτόρων ἐκώλυνεν ὃ χρῆται λέγων, τῆς μὲν τῶν ἱερῶν ἀπολαύσεως πμῆς, ἣ δὲ τῶν ἀληθῶν ἱερῶν μὴ ζηλοῦν βιοτήν. καὶ ταύτην ἐποιεῖτο τὴν προμήθειαν, ὃ μόνος ἐνεῖναι τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῆς θρησκείας ἀπάσης· εἰς ἣν δὲ αὕτη ἡγεμονία διήρτηται καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης, ἡ ὑπὸ ἐνδεχῶς δὲ καὶ αὕτη ἀρχόντων ἰθύνεται. καὶ μέντοι καὶ τὴν Ποντικὴν τούτοις κατεκόσμη τοῖς νόμοις· ἰσαριθμῶν δὲ καὶ αὕτη ἔχει τῆς Ἀσίας τοὺς ἡγεμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Περὶ τῶν ἐν Φοινίκῃ δι' αὐτοῦ καταλυθέντων εἰδωλικῶν ναῶν.

ΜΑΘὼν δὲ τὴν Φοινίκην ἐπὶ τῶν τῶν δαιμόνων πελετὰς μεμνημένην, ἀσκητὰς μὲν ζήλων θεῶν πυρπολημένους συνήλεξε· νόμοις δὲ αὐτῶν ὀπίστας βασιλικοῖς, καὶ τῶν εἰδωλικῶν ἐξέπεμψε τιμεινῶν. τὰ δὲ τοῖς κατὰ φύσιν τεχνίταις καὶ τοῖς τούτων ὑποουργοῖς χρηνομήματα χρημάτα, ἐκ ἐκ ταμιείων βασιλικῶν λαμβάνων ἀνῆλκεν· ἀλλὰ τὰς πλῆθω κομώσας καὶ πίπτει λαμπρυνόμενας γυναῖκας, φιλοτίμως ταῦτα παρέχων ἀνέπειθε, ἥ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰς ἣν δὲ αὕτη ἡγεμονία] Pessime Christophorus vertit in sex Episcopatus divisa est: Nam longe plures Episcopatus erant in Thracia. Rectius ergo Camerarius ac Sirmundus Provincias verterunt. Sex enim erant Provincie Thraciarum, ut docet Ammianus Marcellinus, & Notitia Imperii Romani: erant autem omnes sub dispositione Vicarii Diceseos Thraciarum. Pari errore Christophorus paulo post, ubi Asia regi dicitur à Præsidibus undecim, Antistites vertit. Atqui Asia multo plures habebat Antistites sive Episcopos. Rectores vero seu iudices sæculares undecim tantum habuit. Tot enim erant Provincie Asiæ, ut docet Hierocles in descriptione Provinciarum & urbium Imperii Orientalis: quarum Asia quidem proprie dicta & Hellepontus atque Insulæ erant sub dispositione

Proconsulis Asiæ. Reliquæ autem octo, Pamphylia scilicet, Lydia, Caria, Lycia, Lycaonia, Pisidia, Phrygia Pacatiana, Phrygia Salutaris, singulæ quidem suum Consulare habebant, omnes tamen erant sub dispositione Vicarii Diceseos Asiæ.

2 Ἰσπερθρονος δὲ καὶ αὐτῇ] Simili errore Christophorus Ponticæ Dicesei undecim tantum Episcopos tribuit. Atqui Theodorus non de Episcopis hic loquitur, sed de iudicibus seu rectoribus Provinciarum. Fuerunt autem undecim Provincie Diceseos Ponticæ, quarum singulæ suum rectorem habebant, ut videre est apud Hieroclem. Omnes vero erant sub dispositione Vicarii Ponticæ Diceseos.

VARIORUM.

a Ὑπὸ ἐνδεχῶς ἀρχόντων] Asiæ Dicesei, in notitia Imperii, decem Provinciis constat, quæ Vicario Præfecti Prætorio Orientis parebant; scilicet Pamphylia, Lydia, Hellepontus, Pisidia, Lycaonia, Phrygia utraque, Lycia, Caria, & Insulæ. Attamen in Politicæ Ecclesiasticæ ratione, Asiæ Dicesei undecim Provincias complectebatur. Quod explicandum est à Theodosii Lege 3. de Fide Catholica, quæ Asiæ Proconsularem ab Asiæ Dicesei distinguit, licet eas in unum Corpus, quoad Statum & Communionem Ecclesiasticam, cogat. Itaque Asia Proconsulari adjuncta ad decem Provincias Asiæ Diceseos, confici-

tur numerus undecim Provinciarum Ecclesiasticarum à Theodorito designatus. Illustriss. Petr. de Marca de Concordia Sac. & Imp. lib. I. cap. 3. Sect. 11.

b Μαθὼν δὲ τὴν Φοινίκην] Gentiles tempore Juliani Imp. omnia quæ in Phœnicia erant Christianæ Religionis monumenta, demoliti fuerant. Nunc autem molestissime ferentes Templorum suorum jacturam, in ipsos Monachos a Joanne missos impetum fecerunt, eorumque quamplurimos trucidarunt; quod liquet ex ipsius Chrysostomi Epistolis 123, & 126. Hæc Baronius refert anno 401.

ἐκ τῆς χορηγίας Φυομένῳ βύλογίαν ὑποδεικνύς.
τὴς μὲν οὐδ' ὑπολειφθέντας τῶν δαιμόνων σπικὲς
τοῦτον τὸν τρόπον ἐκ βάθρων ἀνίστασιν.

ctionem quæ ex hujusmodi largitione pro-
veniret, iis ostendens. Hac ratione, dæmo-
num templa quæ adhuc supererant, solo
æquavit.

S. C. V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Γότθων.

CAPUT XXX.

De Ecclesiâ Gothorum.

^a Ὅραν δὲ καὶ τὸν Σκυθικὸν ὄμιλον ὑπὸ τῆς Ἀρ-
αβικῆς θηρευθέντα (αἰγῆς, αἰτεμνηχόσας)
το καὶ αὐτὸς, καὶ πόρον ἀγέας ἐξεῦρεν. ὁμογλώττης
γὰρ ἐκείνων πρεσβυτέρους καὶ ἀρχόντους καὶ τοὺς τὰ
θεῖα ὑπαναγινώσκοντας λόγια προβαλλόμενος, μί-
αν τοῦτοις ἀπένδω ἐκκλησίαν, καὶ ἀπὸ τούτων
πολλοὺς τῶν πλανωμένων ἐθήρευσεν. αὐτὸς τε γὰρ τὰ
πλείστα ἐκείσε Φοιτῶν διέλεγετο, ἐρμηνευτῇ χρω-
σάμενος τὰς ἐκατέρω γλώσσας ὑπὸ τῶν αὐτῶν τιν.
καὶ τοὺς λέγειν ὑπὸ τῶν αὐτῶν τιν. καὶ τοὺς λέγειν
ταῦτα μὲν οὐκ ἔνδοι ἐν τῇ πόλει διετέλει ποιῶν,
καὶ πολλοὺς τῶν ἐξηπατημένων ἐξώρει, τῶν δὲ πο-
λικῶν κηρύγματι ὑποδείκνυς τὴν ἀλήθειαν.

PRÆTEREA cum Scytharum gentem A-
rianæ perfidiæ laqueis irretitam teneri
cerneret, ipse quoque machinas omnes ad-
hibuit, & ut prædam caperet, hac arte u-
sus est. Eiusdem enim cum ipsis linguæ
Presbyteros & Diaconos ac Lectores cum
ordinasset, unam illis Ecclesiam assigna-
vit: eorumque opera multos à pristino er-
rore revocavit. Nam & ipse eo sæpius
veniens concionem habebat, utens interpre-
te quopiam qui utramque linguam calle-
ret: & eos qui dicendi facultate præditi
essent, ut idem facerent hortabatur. Et
hæc quidem intus in ipsa urbe agere non
desinebat; multosque qui decepti fuerant
venabatur, Apostolicæ prædicationis veri-
tatem eis ostendens.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Περὶ τῆς εἰς Σκύθας ὑπὸ αὐτῆς γενημένης προνοίας,
καὶ τοῦ χυτῆς τῆς Μαρκιανιστῶν ζήλου.

CAPUT XXXI.

De ejusdem erga Scythas providentia, & de zelo
adversus Marcionistas.

¹ Μαθὼν δὲ πῶς τῆς Νομάδων Σκυθῶν παρὰ τὸν
Ἰστρον ἐπικνησμένους, διψῶν μὲν τῆς σωτηρίας,
ἐπερῆσθαι δὲ τῆς τοῦ νόμου θεωροφύρας, ἐπεζητή-
σιν ἀδελφὰς τὴν ἀποστολικὴν φιλοποσίαν ἐξηλαστότας,
καὶ τήτους ἐκείνοις ἐπέστησεν. ἐγὼ δὲ τοὶ καὶ γράμ-
μασι συνετύχηκα παρ' αὐτῆς γενομένης πρὸς Λε-
όντιον τὸν Ἀλκύρας ἐπίσκοπον, δι' ὃν καὶ τῆς Σκυθῶν
ἐδήλωσε τὴν μετὰ βολὴν, καὶ πεμφθῆναι ἀδελφὰς
πρὸς τὴν τούτων ποδηγίαν ὑποτιθεῖς ἡξίωσεν. ἐν
τῇ χάριτι δὲ τῇ ἡμετέρᾳ τῆς Μαρκιανῶν νόστον κώ-
μας ποῖν ὑποσκήψας μαθὼν, ἐπέστειλε τὰς τινι-
καὶ ποιεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἐξελάσασθαι τὴν
νόστον, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν νόμων ὑποκρίσασθαι
ὁρέγων. ὅπως μὲν οὐκ ἔστιν ἐκκλησιῶν μέλει, ἐν
τῇ ψυχῇ διετέλει χυτῆς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν, ἰκανὰ
καὶ ταῦτα διδάσκει.

JAM vero cum accepisset Scythas quos-
dam Nomadas qui ad Istrum tentoria
fixerant, salutem quidem scire; sed qui la-
tices ipsis præberet neminem reperiri; vi-
ros conquisivit qui Apostolicos labores æ-
mularentur, eosque Barbaris illis præfecit.
Ego certe literas ejus perlegi, ad Leontium
Ancyrae Episcopum scriptas, quibus & Scy-
tharum conversionem ei significat, & viros
mitti postulat idoneos, qui salutis viam eis
demonstrent. Sed & in regione nostra vi-
cos quosdam Marcionis hæresi laborare cum
didicisset, Episcopo qui tunc præsidebat li-
teras scripsit, hortans ut morbum illum re-
pelleret, & Imperialium legum auxilium of-
ferens. Qualiter igitur Ecclesiarum curam
ac sollicitudinem, juxta divinum Aposto-
lum, animo suo circumtulit, ex his abun-
de cognosci potest.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

Περὶ τῆς Γαῖνᾶς αἰτήσεως, καὶ τῆς Ἰωάννου τοῦ Χρυσό-
στομου ἀντιρρήσεως.

CAPUT XXXII.

De petitione Gainæ, & Joannis Chrysostomi
responsione.

² Ἐσπὶ δὲ καὶ ἐτέρωθεν αὐτῆς τὴν παρρησίαν μα-
θεῖν. Γαῖνᾶς τις, Σκύθης μὲν τὸ γένος, Βαρ-
βαρικώτερος δὲ τὴν γνώμην, Φρονήματι δὲ τυραν-
νικῶς κεχρημένος, ἐσπρήγει καὶ ἐκείνους τὸν καιρὸν,
πολλοὺς μὲν καὶ τῶν ὁμοφύλων ὑπηκόους ἔχων,
ἀγων δὲ μὲν τούτων καὶ τῶν Ῥωμαίων τὴν τε ἱππικὴν

SED & aliunde fiduciam ejus licet per-
spicere. Gainæ quidam natione Go-
thus, sed animo magis Barbarus, & inso-
lencia fastuque tyrannico præditus, eo
tempore Magister erat militiæ: ex Gente
sua quamplurimos sub se habens, & pe-
destres atque equestres Romanorum copias

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Post Περὶ τῆς Γαῖνᾶς addit oī cod. Reg.]

VARIORUM.

^a Ὅραν τὰς Σκυθικὰς ὁμίλους. Scythas intelligit qui Constantinopoli habitabant, aut illic in castris militabant.

xv

S. c. ductans. Metuebant autem illum, non alii
V.

Joannes
Gaina Ec-
clesiam de-
negat.

Gaina in
faciem re-
sistit.

solum omnes, sed ipse etiam Imperator, quippe qui tyrannidem eum moliri suspicaretur. Hic cum esset Ariana labe inquinatus, unam sibi Ecclesiam ab Imperatore dari postulavit. Imperator vero, deliberatum se dixit, daturumque operam ut desiderio ejus satisfaceret, promisit. Mox divino Joanni ad se accersito petitionem Gainæ indicat, ejusque potentiam commemorat, & tyrannidem eum meditari non obscure innuit; hortaturque ut hac donatione animum Barbari compescat. Verum generosus ille vir Imperatori ita respondit: Noli ista promittere, Imperator, nec sancta canibus dari jube. Neque enim unquam adduci possum, ut eos quidem qui Deum Verbum palam prædicant ac laudant, ejiciam: iis vero qui illum blasphemant, ecclesiam Dei tradam. Nec vero Barbarus ille metum tibi injiciat, Imperator. Sed ubi ambos nos accersiveris, me atque illum, tu quidem tacitus ausculta iis quæ dicentur. Ego vero linguam ejus comprimam, faciamque ne deinceps ea postulet quæ non expedit dari. His auditis, Imperator magnopere gavisus est, & postridie utrumque acciri jussit. Et Gaina quidem, promissa sibi dari flagitabat. Magnus autem Joannes reclamabat, dicens, non licere Imperatori qui pietatem profiteretur, adversus res divinas quidquam præsumere. Cumque ille æquum esse diceret, ut ipse quoque ædem sacram in qua precaretur haberet: Omnes, inquit magnus Joannes, tibi apertæ sunt ædes sacræ, nec ullus aditum prohibet, si orare volueris. Tum Gaina: At ego, inquit, alterius sum seclæ; & cum confortibus meis unam ut habeam Ecclesiam peto: idque jure mihi petere vidcor, quippe qui multa pro Romanis bellorum discrimina pertulerim. Ad hæc Joannes: Sed habes, inquit, præmia laboribus tuis multo majora. Nam & Magister militum, & Consulari veste ornatus es. Consideres oportet quid olim fueris, & quid nunc sis: & quanta quidem fuerit prior egestas tua; quanta vero nunc rerum omnium copia: quibus vestimentis usus sis priusquam Istrum trajiceret; & quibus nunc induaris. Perpende igitur quam exigui sint labores tui, & quam ampla sint præmia: nec ingratus esse velis erga eos qui te honoribus auxerunt. Hujusmodi usus sermonibus doctor ille orbis terrarum, os Gainæ obturavit, & tacere eum compulit. Aliquanto post tempore Gaina in apertam tyrannidem erupit: collectoque per Thraciam exercitu, vastare omnia ac prædari cæpit. Quibus nunciatis, omnes metu perculsi sunt, tam Magistratus, quam privati. Nec ullus erat qui prælio congregi cum eo vellet, nullus qui legationem ad eum obire tutum crederet, cum singuli Barbarum ejus ingenium reformidarent.

καὶ περικλυτὸν στρατὸν. ἐπιφύλασσαν δὲ αὐτοῖς, οὐ μόνον οἱ ἄλλοι πάντες, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, τὴν μελετωμένην ὑποφωτισμένην τυραννίδα. ὅ-
τος δ' Ἀρεῖν λάβης μετὰ λαχὼν, ἔταξεν αὐτῷ δῶνα.
5 τῷ θείῳ σκῆν' ἐπιθήγει τὸν βασιλεῖα. ὁ δὲ, 2
σκοπήσας ἔφη, καὶ ἑραπύσας ἐπιθήγειατο· καὶ 3
τὸν θεῖον μετὰ πεντήκοντα ἰωάννῃ, καὶ τὴν αἰ-
τησιν εἶπε, καὶ τῆς δυναστείας ἀνέμνησιν, καὶ τὴν
μελετωμένην ὑπὸ τῆς τυραννίδος, καὶ παρεκάλει
10 τῇ δώσει χαλινῶσαι τὸν τοῦ Βαρβάρου θυμὸν. ὁ δὲ
γενναῖος ἐκείνος ἀνὴρ, μὴ τοιαῦτα, ἔφη, ὁ βασιλεὺς,
ὑποχρῶν, μὴδὲ διδόναι τῷ βασιλεὺς τὰ ἅγια τοῖς
κυνῖν. οὐ γὰρ ἀνέχομαι, τοὺς μὲν τὸν Θεὸν λόγον
θεολογούσας τε καὶ ὑμνοῦσας ἐξαγαγῖν τοῖς δὲ
15 τῶν βλασφημιῶν ἐκδοῦναι τὸν θεῖον νόμον. καὶ
μήτοι δέσσης τὸν Βάρβαρον ἐκείνον ὁ βασιλεὺς· ἀλλὰ
ἄμφω χαλῶσας, ἐμὲ τε καὶ ἐκεῖνον, σὺ μὲν ἡσυχῇ
τῷ λεγόμενῳ ὑπάκου· ἐγὼ δὲ ἐκείνῃ χαλινῶ-
σω τὴν γλώττην, καὶ πείσω ἡκιστα αὐτῆσαι, ὃ μὴ
20 δοῦναι συμφέρει. τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἥσθη
τε καὶ τῇ ὑπεραίῳ ἀμφοτέρους ἐκάλεσε. καὶ ὁ μὲν
τὴν ἐπαγγελίαν ἐζήτη. ὁ δὲ μέγας ἰωάννης, ἀν-
τέλεγε φάσκων, οὐκ ἐξῆναι βασιλεὺς τῷ θείῳ
χαλινῶσαι, θύσας γὰρ παρορμημένῳ. ἐκείνου δὲ
25 λέγοντος ὡς χρὴ καὶ αὐτὸν θύκτῃσιν ἔχει οἶκον·
ἅπας σοι, ἔφη ὁ μέγας ἰωάννης, ὁ θείος οἶκος ἡνέ-
φκται, καὶ οὐδεὶς εἶργει παρορμηθῆσαι παρορμη-
μένοι. ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη ὁ Γαῖνᾶς, ἐτίεας ὑπάρχω
συμμορίας, καὶ σὺ ἐκείνους ἕνα θείον οἶκον ἔχειν
30 αἰτῶ· καὶ μάλα γὰρ δικαίως αἰτῶ, πολλοὺς ὑπὲρ
Ῥωμαίων πολεμικοὺς ὑποδύναι ἀγῶνας. ἀλλ'
ἔχεις, ἔφη, μέγιστος τῷ πόνῳ τὰς ἀντιδόσεις.
στρατηγὸς γὰρ εἶ, καὶ τῆς ὑπατικῆς ἡγεμόνης το-
λῆς. καὶ χρὴ σε σκοπῆσαι, τί μὲν ἥδ' αὖτε πάλαι,
35 τί δὲ γέννησαι νῦν· καὶ τίς μ' ἡ περὶ τὰς πάλαι,
τίς δ' ἡ παρῶσα φεισσία· καὶ ὁποῖος μὲν ἐδῆ-
μασιν ἐκίχρητο πρὶν ἀφ' ἐλπίδας τὸν Ἰστρον, ὁποῖα
δὲ νῦν φεισβέβησαι. σκόπησον τοίνυν ὡς ὀλίγοι
οἱ πόνοι, μέγιστα δὲ τὰ γένη, καὶ μὴ γίνου φει-
40 τοὺς πεμπηκότας ἀχάειρος. τοιοῦτος χράμενος
λόγῳ ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ἐπετόμιζε τὸν
Γαῖνᾶν, καὶ σιγῇ ἔχειν ἡγάγετο. χρόνῳ δὲ 4
διελθόντος, τὴν πάλαι μελετηθεῖσαν ἐκείνος ἐγύ-
μνωσε τυραννίδα, καὶ τὴν στρατὸν ἐπὶ τῇ Θράκῃ
συναγαγὼν, ἐληΐζετό τε καὶ ἐδῆσε τὰ πλεῖστα.
45 ταῦτα μεμαθηκότες κατέπιπτον ἅπαντες καὶ ἄρ-
χοις καὶ δεσπόταις καὶ οὕτε φεισβέβησάν τε
πρὸς ἐκεῖνον ἐβόλετο, οὕτε ἡ πρὸς ἐκεῖνον ἀδελφὴ
ὑπελάμβανε. τὸ γὰρ τῆς γνώμης Βάρβαρον ἔχα-
5 ρος ὑφωρεῖτο.

VALESII ANNOTATIONES.

- [1 Αὐτῷ δῶνα] Δοῦναι οἱ cod. Reg.]
[2 Ἐπαγγαλῆ] Ἀπαγγαλῆ col. Reg.]
[3 Post ὁραπύσας addit αὐτῶν cod. Reg.]

- [4 Ἐχειν] Ἄγειν cod. Reg.]
[5 Πρὸς ἐκεῖνον ἀδελφὴ] Πρὸς ἐκεῖνον ἀδελφὴ]

Περὶ τῆς παρὰ τῷ Χρυσόμῳ πρὸς αὐτὸν
προσεύχας.

De Chrysostomi ad Gainam
legatione.

Τότε τὸς ἄλλους ἅπαντας ὡς διδόντας κατα-
λιπόντες, τὸν μέγαν τῷτον ἔπεισαν δε-
ξάσθαι τὴν προσέειν ποίησαι. ὁ δὲ, οὔτε τὴν γα-
νημῶν ἀντίστασιν λογιζάμενος, οὔτε τὴν ἐξ
ἐκείνης Φυῆσαι ἀφροσύνην, προθύμως εἰς τὴν Θρά-
κην ἐξώρμησε. γνοὺς δὲ ἐκεῖν τὸν προσεβητὴν,
καὶ τὴν ὑπὸ τῆς θυσίας γνημῶν ἐδυμνέει
1 παρρησίαν, ὑπὸ τῆς τε προθύμως πόρρωθεν, καὶ
τὴν ἐκεῖθεν δεξιὰν τοῖς ὀφθαλμοῖς θεοτεύεσθαι, καὶ
μὴ ποι καὶ τοὺς παῖδας τοῖς ἱεροῖς αὐτῷ προσ-
κόμισι γόνασιν. οὕτω πέφυκεν δεξιὴ καταιδὼν τε
καὶ καταπλήθειν καὶ τὸς ἄλλους δυσμενέστας.

Tunc ergo omiſſis reliquis omnibus,
quippe qui metu perculsi essent, for-
tissimum hunc virum rogarunt ut legatus ad
Gainam proficisceretur. Qui nec susceptam
adversus eum altercationem considerans, nec
ortam ex ea re similitatem, statim alacri
animo perrexit in Thraciam. Porro Gaina
de legati adventu certior factus, & pristina
nam ejus pro pietatis defensione fiduciam
memoria repetens, libenti animo obviam ei
processit longissime, ejusque dextram ocu-
lis suis imposuit, & filios suos sacris illius
genibus admovit. Adeo virtus infestissimo
cuique reverentiam ac terrorem injicere
15 solet.

Περὶ τῆς δι' αὐτὸν συμβεβηκότων.

De iis qua Joannis causa acciderunt.

Ἀλλ' ἔκ ἡνέκεν ὁ φθόνος τὰς τῆς ἐκείνου φιλο-
σοφίας μαρμαρυγὰς· ἀλλὰ ταῖς οἰκείαις
χρησάμενος μηχαναῖς, τὴν βασιλεύσαντι πόλιν,
μᾶλλον δὲ τὴν οἰκουμενὴν ἅπασαν, τῆς ἐκείνου γλώτ-
της ἐτέρησε καὶ φρενός. ἐγὼ δὲ οὐ τὰς τῶν μέρε-
2 τῶν ἐξουσίας γινώσκων, ἔκ οἶδα ὅτι πᾶσι δὴ γή-
σας ἡ καὶ τῇ τύτῃ πολυμνέσας ἀδικίαν βυλό-
μηνος, τὴν ἄλλην δεξιὴν τῇ ἡδονῇ αἰχνοῦμαι.
ὅτι δὴ χάριν αὐτῶν καὶ τὰς πρὸς τὴν ἐκείνου
καὶ πειρασμοῦ. ὅτι ἀφροσύνην δυσμενείας ἐξη-
κόπας πρὸς αὐτὸν, καὶ μὴ ἀφροσύνην τὴν ἀνδρὸς ἰδεῖν
ἀρετὴν ἔκ ἡθέλησαν· δυσμενείας δὲ πᾶσι κατηγόρους
δύοντες, καὶ τὴν συκοφαντίας τὸ προφανὲς θεώμενοι,
3 πόρρω τῷ ἄσπερος ἐκάθησαν τὸ συνέδριον, καὶ τῇ φωνῇ
ἐξήνεγκαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς ἱερῶσι πιστεύσας, πόρ-
ρω αὐτὸν τῷ ἄσπερος γινώσκων πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ μήτε
κατηγόρους ἀκούσας, μήτε τὴν ἀπολογία πρὸς
ἐνέκων, ὡς ἐληλεῖμένος ἐφ' οἷς ἡπάθη, καὶ ἀλιπύει
4 τὴν πόλιν ἡναγκάσθη, καὶ τὸ οὐ τὰς τῶν πόλεων
καίμενος· κατέλαβεν ἱερὸν οὕτω ὡς ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ τὸν
ὀνομάζουσι. σισμοὶ δὲ μεγίστου νύκτας γαλημῶν, καὶ
δείματος τὴν βασιλίδαν κατηγόρους, πρὸς αὐτὸν ὑπὸ
τὴν ἑα πρὸς τὴν ἐληλεῖμένος ἀπετάλῃσαν, ἀντιβολῶν
5 πᾶσι ὡς τὰς τῶν πόλεων καταλαβεῖν, καὶ τῇ τῇ
πόλιν τὴν κίνδυνον. καὶ ἑτεροὶ δὲ μετ' ἐκείνου ἐπέμψθη-
σαν, καὶ ἄλλοι μὲν τῶν τῶν, καὶ πλήρης ὁ Βόσπορος
τὴν πεμπομένην ἐγένετο. ἐπειδὴ δὲ τῶν οὐ πρὸς αὐτὸν

Verum invidia splendorem ejus sa-
pientiae ferre non potuit. Itaque con-
suetis utens artibus, Constantinopolim, seu
potius orbem terrarum ejus eloquentia ac
doctrina orbavit. Ego vero ad hanc histo-
riae partem delapsus, qualiter affectus sim
nescio. Nam dum injurias ei illatas narrare cu-
pio, eorum qui injuriarum auctores fuere, reli-
quas omnes virtutes mihi pudorem injiciunt.
Quocirca ipsorum etiam nomina tegere co-
nabor. Hi ergo cum diversas haberent odii
ac similitatis causas, coruscantem quidem
ejus viri virtutem intueri noluerunt. Infe-
lices vero quosdam accusatores nacti, cum
calumnias manifestas esse perspicerent, pro-
cul ab urbe synodum congregarunt, & sen-
tentiam tulerunt. Porro Imperator credens
6 sacerdotibus, eum procul ab urbe Regia
relegavit. Joannes igitur cum nec audisset
accusationem, nec defensionem attulisset,
quasi convictus fuisset de criminibus quae
ipsi objecta erant, coactus est urbe excede-
re, & ad navale in ostio Ponti situm, quod
Hieron vocant, perrexit. Sed cum noctu
ingens terrae motus contigisset, ipsamque
Augustam gravis invasisset terror, legati
primo diluculo ad exulem mittuntur, ro-
gaturi ut quamprimum ad urbem rediret,
& civitatem periculo liberaret. Post hos
secundi missi sunt, & post secundos tertii;
adeo ut Bosporus legatorum multitudine
compleretur. Quod cum cognovisset fide-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὑπὸ τῆς π. ἀφροσύνης] Adverbium ἀφροσύνης deest in
Manuscripto codice [Regio ac] Henrici Savilii, & in edi-
tione Basilienſi, prorsusque inutile ac superfluum mihi vi-
detur.

2 ἱερῶσι πιστεύσας] Codex [Regius &] Savilii particu-
lam addunt hoc modo ὡς ἱερῶσι. Atque ita etiam edidit
Jacobus Sirmundus.

3 Κατέλαβεν ἱερὸν] Hieron navale fuit celeberrimum, in
ostio Ponti situm, ita dictum a duodecim Deorum tem-
plo quod illic exstructum erat, ut ex Timotheo docet
Tom. III.

Harpocratio in voce ἱερὸν. Meminit ejus loci Demo-
sthenes in oratione contra Leptinem, & in oratione adver-
sus Polyclem. Frequentabatur olim hic locus ab Atheni-
ensibus, qui frumentum ex Bosporo coemere solebant, ut
docet Demosthenes. Erat enim hic locus commodissimus,
& quasi claustrum quoddam Ponti Euxini. Quare By-
santii cum maris illius dominatum affectarent, locum il-
lum ingenti pecunia sibi comparaverant, ut docet Poly-
bius in lib. 4. Certe Arrianus in Periplo Ponti Euxini, eum
locum ἀφίκεσθαι esse dicit eorum qui in Pontum navigant.
id est claustrum seu transennam.

S. c. lissimus populus, statim ostium Propontidis navigiis obtexit. Universi enim obviam processerunt cereas faces præferentes. Ac

Socr. l. VI.
cap. 18.
Soz. l. VIII.
cap. 20.

Joannes
Cucusum
relegatus.

Socr. l. VI.
cap. 21.
Soz. l. VIII.
cap. 28.

Arsacius.

Atticus.

tum quidem caterva inimicorum dissipata est. Paucis vero mensibus elapsis, iterum convenerunt, pœnasque ab eo exegerunt non jam falsorum criminum illorum, sed quod post depositionem ministerio suo functus fuisset. Verum ille aiebat se judicatum non fuisse, & nec crimina objecta audiisse, nec iis respondisse, nec præsentem condemnatum esse; sed ab Imperatore expulsum, ac de novo esse revocatum. Altera igitur synodo congregata, judicio opus non habuerunt Joannis inimici. Sed cum Imperatori persuasissent justam ac legitimam fuisse sententiam, non urbe solum Regia eum expulerunt, sed in parvum quoddam ac desertum Armeniæ oppidum relegarunt, cui nomen est Cucuso. Mox inde eductum, Pityuntem transportarunt. Oppidum est situm in extremis finibus Ponti & Imperii Romani, quod accolunt crudelissimi Barbari. Verum clemens Dominus invictum athletam ad hanc insulam non permisit abduci. Nam cum venisset Comana ad vitam senii ac doloris expertem eum transtulit. Corpus vero ejus quod egregio certamine perfunctum fuerat, juxta loculum sancti Martyris Basilisci depositum est, cum id Martyr in somnis apparens fieri jussisset. Porro quot Episcopi ejus causa pulsi sint Ecclesiis, & in extremos Imperii Romani fines deportati; quot item Monachi eandem calamitatem perpeffi sint, superfluum arbitror commemorare, & prolixam historiam texere: præsertim cum ea quæ tristitia sunt, contrahenda esse censeam, & Auctorum qui ejusdem nobiscum sunt fidei, errata obtegenda. Plerique certe eorum qui injurias fecerant, pœnas dederunt, & per ea quæ passi sunt, emolumentum aliis attulerunt. Ceterum hanc injustitiam præcipue detestati sunt Episcopi Europæ. A communione enim eorum qui hæc fecerant, se ipsos separarunt. Illyriciani quoque omnes, eorum partibus sese adjunxerunt. Orientalium vero urbium quamplurimi, communionem quidem sceleris refugerunt: corpus tamen Ecclesiæ haudquaquam disciderunt. Et post mortem magni Doctoris orbis terrarum, Occidentales Episcopi, Episcoporum Ægypti & Orientis, & Bospori ac Thraciæ communionem non prius admiserunt, quam divini illius viri nomen una cum reliquis fato functis Episcopis consignassent. Et Arsacium quidem, qui post illum ordinatus est, ne salutare quidem dignati sunt. Atticum vero Arsacii successorem, qui multas ad ipsos legationes miserat, & pacem cum ipsis ha-

ἔγνω λέως, ἐκάλυψαν τοῖς πορθυμένοις τὸ Προποντιίδος τὸ σῶμα. ἅπαντες γὰρ ὑπὸ νύκτι, τὰς ἐκ κηρῶν λαμπάδας προσάπτοντες. τότε μὲν ἐν τῷ τῷ δυσ- 1
μῶν διελύθη σίφος. ὀλίγων δὲ διελθόντων μηνῶν, συνηθροίσθησαν αὐτῶν, καὶ δίκας εἰσέπρατον ὃν τὸ φευ- 2
δῶν ἐκείνων γραφῶν, ἀλλὰ τὸ μὲν τὴν καθάρσιν λή-
τηργίας. ὃ δὲ ἔλεγε, μήτε δικάσασθαι, μήτε τὴν 3
γραφῶν ἐπακοῦσαι, μήτε ἀπολογίαν ποιήσασθαι, μήτε μὴν κατὰ κριθῆναι παρὼν, ἀλλ' ὑπὸ βασι- 4
λέως ἐξελαθῆναι τε, καὶ αὐτὸν ἀνακληθῆναι. καὶ 5
συνόδῳ συζηροτηθείσης ἐτέρας, ἐκ ἐδεήθησαν δίκης οἱ δυσμενεῖς. ἀλλὰ τὴν βασιλέα πείσαντες ἔνομον καὶ 6
δικαίαν εἶναι τὴν ψῆφον, ὃ μόνον τῆς πόλεως ἐκεί-
νης ἐξήλασαν, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσι πολίχνιον συμ- 7
κράν τε καὶ ἔρημον τὸ Ἀρμενίας ἐξέπεμψαν. Κεκο- 8
σὸς δὲ ὄνομα ταύτης. κακῶθεν δὲ ἐξαγαγόντες, εἰς Πίτυντα μετέμισαν. τέρμα δὲ τῆτο καὶ τὸ Πόντον καὶ τὸ 9
Ῥωμαίων ἡγεμονίας, τοῖς ὁμοιότατοις γειτονέσιν Βαρ- 10
βάρους. ἀλλ' ὁ Φιλάνθρωπος ἐκ εἰσῆς διδομένης εἰς 11
ἐκείνο τὸ σινδρῶν ἀπαχθῆναι τὸν καλλίνικον ἀθλη- 12
τήν. εἰς γὰρ Κόμανα πωδῶν ἡγεμόνων, εἰς τὸ ἀγῶνα 13
καὶ ἄλυσιν μετέθηκε βίον. τὸ δὲ γὰρ καλῶς ἀγω- 14
νοσάμενος σῶμα, πῶς τὴν θῆκην ἀπέβη Βασι- 15
λίσκος τὸ μάρτυρος, τῆτο δὲ ὁ νεώτερος πρῶτος 16
χότος τὸ μάρτυρος. ὅποσοι μὲν ἐν τῷ ὁπισκόπων δι- 17
ἐκείνων τὴν ἐκκλησίαν ἐξηλάθησαν, καὶ αὐτὰς ἀκῆσαν 18
ταῖς τῆς οἰκονομίας ἐχαπαῖς, ὅποσοι δὲ καὶ τῶν τῶν 19
ἀσκητικῶν φιλοσοφίαν ἡγαπηκότων τοῖς ἴσοις πα- 20
θήμασι πεπαισμένοι, περὶ τὴν οἰκονομίαν διηγεῖσθαι, καὶ 21
μνησκῆναι τὴν συγγραφὴν. ἄλλως τε καὶ χρίστας νομίζω 22
συτέλλειν τὰ σκυθρωπά, καὶ τὴν δεδρακότων ὁμοπί- 23
στον ὄντων συγκαλύπτειν τὰ πλημμελήματα. ἔδοσαν 24
μὲντοι δίκας τῇ ἡδικηκότων οἱ πλείστοι, καὶ τοῖς ἄλλοις 25
δὲ ὅντι ἐπαθὼν τὴν ὀφείλειαν πρὸς τὴν ἀπεί- 26
κασαν κοινωνίαν. καὶ ἰλλυριοὶ δὲ πάντες τὴν μερίδα 27
ἐκείνης ἐγένοντο. τὴν δὲ πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα πόλεον 28
οἱ πλείστοι, ἐφυγον μὲν τὴν ἀδικίαν τὴν κοινωνίαν τὸν 29
ἐκκλησίας οὐκ ἐμέλειαν σῶμα. καὶ τελευτήσαν- 30
τος δὲ τῆς μεγάλης διδασκαλίας τῆς οἰκονομίας, καὶ 31
πρῶτον οἱ τὴν ἐσπέραν ἐπίσκοποι τὴν Αἰγύπτῳ 32
καὶ τῇ ἐφῶ, καὶ τὴν τῶν Βοσπόρων καὶ τῇ Θρακίᾳ τὴν 33
κοινωνίαν ἡσπασαντο, ἕως ἐκείνης τῆς γεσπεσίης ἀνδρός 34
πύονμα τοῖς περὶ αὐτὸν ἐπισκόποις συνέταξαν. καὶ 35
Ἀρσάκιον μὲν, ὃς μετ' ἐκείνων ἐγένετο, πρῶτον ἡγε- 36
μονίας ἡγήσατο. Ἀττικὸν δὲ, τὸν Ἀρσάκιον ἀφῆκεν, 37
πολλάκις μὲν προσεβουλεύμενον, πολλάκις δὲ τὴν εἰρήνης 38

VALESII ANNOTATIONES.

1 Λαμπάδας προσάπτοντες] In codice [Regio ac] Savillii & in editione Basilienfi scriptum invenio προσάπτοντες, quod magis placet.

[2 Α μήτι usque ad ποιήσας defunt in codice Regio.]

3 ὑπὸ βασιλέως ἐξελαθῆναι] Codex Henrici Savillii scriptum habet βασιλέως. Quæ si vera lectio est, Eudoxiam Augustam cum Arcadio intelligere debemus.

[4 Πολίχνιον] Πολίχνιον cod. Reg.]

5 Εἰς ἐκείνο τὸ σινδρῶν] Jacobus Sirmundus edidit

σινδρῶν, contra fidem omnium librorum. Nam quod ex libris Christophorsoni profertur in editione Colonienfi, eam conjecturam potius esse existimo viri docti, quam scripti codicis lectionem. Nolim tamen damnare eam scripturam. Nam oppidum illud Pityus situm fuit in Insula, ut testatur Ammianus Marcellinus in lib. 22. his verbis, Insulaque Ardua, Trapezuntia & Pityuntia continentes oppida non obscura. [Certe in Regio codice J. Pini diserte scriptum invenio σινδρῶν. Recte ergo Jacobus Sirmundus, hujus libri auctoritatem secutus, ita edidit.]

ΤΥΧΙΝ

τουχῶν ἀξιώσαντα, χρόνῳ ὑπερον ἐδέξαντο ἢ προση-
γρεῖαν ἐγγραφέντα.

bere postulaverat, tandem susceperunt, post-
quam is nomen illius in sacras tabulas retu-
lisset.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΕ.

CAPUT XXXV.

Περὶ Κυρίλλου ἑπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ
Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.

De Cyrillo Episcopo Alexandria, & de Alexan-
dro Episcopo Antiochia.

ΚΑΤὰ τῶτον δὲ τὸν χρόνον, Ἀλεξανδρείας μὲν
Κύριλλος ἐπίσκοπος ἦν, Θεοφίλου μὲν ἀδελφι-
δὺς, ὃ δὲ θείῳ ἢ πατρὶαν λαχὼν. ὃ δὲ Ἱεροσο-
λύμων ἐκκλησίας Ἰωάννης εἶχε ἢ πατρὶαν, ἀπὸ
ἀξιάγαστος, Κύριλλος δὲ ἀδελφὸς, ὃ δὲ πατρὶαν
ἐμνήσθημεν. ὃ δὲ Ἀντοχείαν Ἀλέξανδρος ἐποίμα-
νε, ὃ δὲ συμμαχοῦσαν ἔχον τῇ δεξιῇ αὐτοῦ ἢ πολι-
τίαν. ὃ δὲ ἀσκητικῇ γὰρ παλαίφρᾳ ἢ πρὸ ὃ δὲ πρὸς
πῆς ἀφ' αὐτῆς χρόνον, καὶ γυμνασάμενος ὅτι
πλεῖστον, ὅφθι γενναῖος ἀγωνιστής, καὶ λόγῳ παιδεί-
αν, καὶ βεβαιῶν τὰ βίῳ ἢ λόγῳ. ὅτος ὁ Πορφύριον
διεδέξατο, ὃς μὲν Φλαβιανὸν τοὺς οἰαχας ἐκείνης
ἡμετέρας, πολλὰ μνημεῖα Φιλανθρωπίας κατέ-
λιπον. ἐκείνος μὲν οὖν τῇ πυκνότητι διέπρεπε ἢ
φρεσὶν ὃ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος ἀσκήσας καὶ Φιλοσο-
φία καὶ ἀκτῆμοι βίῳ, καὶ τῷ ῥόθμῳ τῆς γλώττης,
καὶ μυρίοις ἑτέροις ἐκπαινετῇ χάρισμασι. ὅτος καὶ
τὴν Εὐσταθίαν τῇ μεγάλῃ συμμορίᾳ, ἢ πάλαι
συναφῆσαι Παυλῖνος ἔκ εἰσας, καὶ μετ' ἐκείνου Εὐ-
άγριος, πειθοὶ καὶ παρακλήσας χάριτος, τῷ λοιπῷ
2 συνήρμοσε σώματι. καὶ ἐχέδασιν ἑορτῇ, ὃς παρα-
πλησίαν ὑδὲς ἐδέξατο πῶποτε. πάντας γὰρ τὸς
3 ὁμοπίστους παραλαβὼν, καὶ τὸς ἱερομένους, καὶ τὸς λοι-
πὺς, ἀφίκατο πρὸς ὃ δὲ ἐκείνων ὁμήγεον. καὶ παραλα-
βὼν φάλλοντας, καὶ μίαν ἀρμονίας ὑμνοῦσαν ὑφῆας,
ἀπὸ ὃ δὲ πρὸς ἐσπέρας τετραμμένης πυλίδος, μέχρη
ἢ μεγίστου πῶς, πᾶσαι ἢ ἀνθρώπων ἐπλή-
ρωσε, καὶ ποταμὸν ἐδείξε λογικόν, ἢ ὡς ἄρρεοντα
μυμῆμενοι ποταμὸν. ταῦτα ὃ δὲ ὁρῶντες καὶ Ἰουδαῖοι
καὶ οἱ ἢ Ἀρεῖς λόβῳν εἰσδεδεδυμένοι, καὶ τὸ βραχύτα-
τον ἢ Ἑλλήνων λείψανον, ἔσθον καὶ ὠδύροντο, καὶ τὸς
ἄλλους θεώμενοι ποταμὸς εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας
b ἐμβάλλοντας θάλασσαν. ὅτος τὴν Ἰωάννην τοῦ
πάνυ προσηγρεῖαν πρῶτος τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δι-
πύχοις ἐτάξε.

ERAT eo tempore Episcopus Alexandriae Socr. I. VII.
Cyrillus, Theophili fratris filius, qui cap. 7.
patruo in Episcopatu successerat. Hieroso-
lymorum autem Ecclesiae praesidebat Joannes,
vir admiratione dignus, successor Cyrilli Socr. I. VI.
cujus supra meminimus. Antiochensem vero cap. 15.
Ecclesiam regebat Alexander, adjutricem ha-
bens sacerdotii conversationem. Nam cum Socr. I. VII.
ante Episcopatum vixisset in monasterio, & cap. 9.
diutissime illic sese exercuisset, egregius
athleta evasit; sermone auditores docens, &
sermonem vita confirmans. Hic in Episcopatu
successit Porphyrio, qui post Flavianum Ecclesiae
illius praesulatum fortit. Ep.
tus, multa benignitatis monumenta reliquerat.
Atque hic quidem excellenti quadam prudentia
praeditus fuit. Alexander vero, arctioris vitae
instituto, studio sapientiae, opum contemptu,
eloquentia, aliisque innumeris dotibus excelluit.
Hic Eustathianos, quos olim Paulinus, & post
illum Evagrius conjungi reliquis haudquaquam
permiserant, blanda verborum persuasione,
crebrisque exhortationibus alliciens, Ecclesiae
corpori sociavit, & festivitatem ejusmodi
instituit, cujusmodi nemo unquam vidit
mortalium. Collectis enim omnibus qui eandem
cum ipso doctrinam fidei sequebantur, tam
clericis, quam laicis; ad illorum conventum
perrexit. Cumque illos psallentes adsump-
sisset, & unum psalmodiae concentum texuisset,
a portula quae ad occidentem solem obversa
est usque ad maximam Ecclesiam, totum forum
hominibus complevit, & rationalem quendam
fluvium exhibuit, similem ejus qui civitatem
alluit. Quae cum viderent Judaei, & Ariana
labe maculati, & qui ex Gentilibus adhuc
supererant, admodum pauci, gemitabant ac
lamentabantur, cum alios quoque fluvios in
Oceanum Ecclesiae ferri conspicerent. Porro hic
omnium primus, praestantissimi Joannis nomen
Ecclesiasticis tabulis inscripsit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Συμμαχοῦσαν ἔχον] Pro συμμαχοῦσαν Nicephorus habet
συμμάχουσαν, quod mihi quidem magis placet. [Ita quoque
legitur in Regio codice J. Pini.]
2 ἢ πατρὶαν] Restituimus hoc loco genitivum pro dativo,
suadente id Saviliano [& Regio] codice, & Basilien-
si editione. Observavi enim Theodoritum sere pro dativis
genitivum ponere. Sic in c. 30. hujus libri dixit ὁμογλώττης
γὰρ οὐκ ἔστιν. Non ut vulgatae editiones habent οὐκ ἔστιν.
&

in cap. 28. de Pontica Diocesi loquens ita scribit, ὁμογλώ-
ττης δὲ καὶ αὐτῇ ἔχῃ τὸς Ἀρεῖς τὸς ὑπομένους, pro eo quod
alii dicerent τῇ Ἀσίᾳ.

3 Καὶ τὸς λοιποὺς] Rectius in MS. codice [Regio ac] Savilii
scribitur Καὶ τὸς πολλοὺς. Sic enim laicos appellare solet
Theodorus, ut videre est lib. primo Historiae c. 22. Ita quoque
edidit Jacobus Sirmundus.

VARIORUM.

a Πορφύριον] Mortuo Flaviano (cujus obitus cum Jo-
annis in Armenia exilio concurrerat) Porphyrius, fautor
Theophili, persecutor Joannis, homo pessimus & incon-
tinens, clausis januis ordinatus est Antiochiae episcopus;
de eo & moribus ejus fusc Palladius in vita J. Chryso-
stomi. Vid. & Soz. lib. VIII. c. 24.

b Οὗτος τὴν Ἰωάννην προσηγρεῖαν] Quod Alexander pri-
mus fuerit qui in Ecclesiae tabulis nomen Joannis Chry-
soptomi restituerit, quodque in unum conjunxerit Fideles
omnes qui ex parte Paulini erant; fuit illi auctor Innocen-
tius Romanus Pontifex, qui ei communionem catholicam
hac conditione pollicitus est, ut haec praestaret; inquit Ba-
ronius ad ann. 408. pag. 273.

Quomodo eos qui Joannem persecuti fuerant, postea facti sui pœnituerit: & de reliquiarum ejus translatione.

Περὶ τῶ ὑπερον γενημένης τοῖς πεπολεμηκόσιν Ἰωάννη τῷ ἐπισκόπῳ μεταμελείας, καὶ τῆ λείψανου αὐτοῦ μετακομιδῆς.

Socr. l. VII.
cap. 45.

ALIIQUANTO post ipsæ quoque magni doctoris reliquie in urbem Regiam translatæ sunt. Atque iterum fidelis populus, mari præ navigiorum multitudine instar continentis effecto, ostium Bospori ad Propontidem situm facibus obtexit. Hunc porro thesaurum Regiæ urbi donavit is qui nunc Imperium obtinet, qui & avi nomen præfert, & pietatem ejus integram atque illibatam servat. Hic igitur oculos & frontem loculo admovens, pro parentibus suis supplicavit, petens ut iis qui per imprudentiam peccassent, veniam concederet. Jam enim dudum parentes illius ex hac vita migraverant, ipsum admodum puerum, orbem relinquentes. Sed Deus parentum & majorum ipsius, orbitatis mala eum experiri minime passus est: nam & piam educationem ei præstitit, & Imperium vacuum à seditionibus ac tumultibus donavit; & tyrannica consilia repressit. Memor itaque beneficiorum, auctorem suum assidue laudibus celebrat. Comites autem hymnorum habet sorores suas, quæ perpetuam virginitatem colunt, & sacrorum oraculorum meditationem pro summis deliciis habent, & quæ egentium necessitatem thesaurum tutissimum arbitrantur. Porro Imperator ipse, tum aliis multis dotibus est ornatus, tum præcipue clementia ac mansuetudine, & animi tranquillitate quæ nulla tempestate turbatur: ad hæc sincera & probata fide. Cujus certissimum argumentum allaturus sum.

Socr. l. IX.
cap. 1.

Fides Theodosii junioris & sororum ejus.

Περὶ τῆς πίστεως Θεοδοσίου τῷ μικροῦ, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

VIR quidam professione monachus, sed animo audacior, ad Imperatorem accessit ut aliquid ab eo postularet. Quod cum sæpius frustra fecisset, tandem Imperatori Ecclesiastica communione interdixit, injectoque vinculo discessit. Verum fidelissimus Imperator ad palatium reversus, cum jam tempus instaret convi-

ANHES τις ἀσκητικὸν μὲν ἀσπαζόμενος βίον, θρασυτέρα ἢ χρώμενος γνώμῃ, περὶ τῆ βασιλεῦς πρὸς δέοντος. ἐπειδὴ δὲ τῷτο δέσας πολλάκις ἐκ ἔτυχε, τὸ ἐκκλησιαστικῆς αὐτὸν κοινωνίας ἐκώλυσε, καὶ τὸν δισμὸν ἐπιθεῖς, ὑπεχώρησεν. ὁ δὲ πιστάτος βασιλεὺς, παραγνόμενος εἰς τὰ βασιλεῖα, καὶ τοῦ καιροῦ χαλεπὸς εἰς

VALESII ANNOTATIONES.

[1 O' τοῦ πάππου] In codice Regio hæc notantur ad marginem: Θεοδοσίον λέγει τὸν νῖον, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ συγγραφεὺς ὡς κληρονομῶν.]

[2 Χρῆμα] Magis placet scriptura codicis Regii, in quo legitur χρῆμα. Eandem scripturam in suo codice repererat Epiphanius Scholasticus. Sic enim vertit hunc locum: thesaurum inaufertibilem existimantes manus egentium.

[3 Ἀνὴρ] In codice Regio hæc notantur ad margi-

nem: ὅτι τῷ δόντος ἐπιτίμιον τῇ βασιλεῖ μισοχρῶν, κ.τ.λ. λδ'.]

[4 Περὶ πρὸς δέοντος] In codice Savillii scriptum est περὶ ἰωαννῶν. Epiphanius tamen Scholasticus vulgatam lectionem tuetur. Sic enim vertit: Quidam vir conversationis monachica adiit Imperatorem, pro quadam causa rogans. Nicephorus quoque eandem lectionem retinuit. Sic enim habet, περὶ τοῦ δεινόμενου. [In codice Regio] Pini scriptum est περὶ τούτου δέοντος.]

VARIORUM.

a Τὰ λείψανα] Fuse agit Baronius de Translatione Reliquiarum S. Joannis Chrysostomi Comanis, ubi vir Sanctus in exilio obierat, Constantinopolim, facta, ut tradit Socrates lib. VII. cap. 45. sub Cons. anni 438. VI. Kal.

Febr. seu die 27. mensis Januarii, quo etiamnum ejus Natale in Ecclesia Romana celebratur. Ant. Pagi ad dict. ann. n. II.

εὐωχίαν,

διωχίαν, ἡ τῇ συνσίτων παρόντων, ἐκ ἑφῃ περὶ
 1 λυθῆναι τὸ δισμὸν, μεταχρῆν τροφῆς. ἡ τῆς δὲ
 ἑνεχᾶ πρὸς τὸ δεχέμεν τὸ οἰκονομεῖν ἐπεμψέ, παρα-
 2 χεῶν ἐπιρέψαι τὰς διδωκότι τὸ δισμὸν ἀφ-
 λῦσαι. τῷ δὲ ἐπισκόπῳ φήσαντος μὴ χρῆναι παρὰ
 παλῶς οὐνοῦ δέχεσθαι τὸ δισμὸν, ἡ διδωκότος
 ὡς λέλυται, ἐκ ἐδέξατο τὸ λῦσαι, ὥς ὁ δῆσας σὺν
 πολλῶν τὰς πόνῳ ζητήσας, ἡ κοινωνίαν ἀπέδωκεν.
 3 οὕτω τοῖς θεοῖς πεπίστευκε νόμοις. τῆς δὲ ἑνεχᾶ
 ἡ αὐτὰ τὸ ἐδωλίκων σηκῶν τὰ λευκόμυρα, ἐκ βιά-
 10 θρων ἀναπαύσασθαι προσέειπεν, ὥστε τὴν μετ' ἡμᾶς
 ἐσομένης μηδὲν ἴχνος τὸ προσέειπεν ἐξαπάτης θε-
 ἀσας. τῇδε γὰρ τὸ ἀφῆνοιαν τὰς ἐπὶ τῶν ἐν-
 τέθεικε νόμῳ. τούτων ἡ ἀγαθὴν σπερμάτων διη-
 νεκρῶς δρέπει τὴν καρπύς. τὸ γὰρ τὸ ὅλον δεσπό-
 15 τῃν προσμνησθέντων ἔχῃ. ἡ γὰρ ἡνίκα Ὁρίλος Σκυ-
 θῶν τῶν νομάδων ἡγούμενος, τὸν τε Ἰστρον διέσκη μὲν
 στρατῶς ὅτι μάλιστα πλείους, καὶ τὴν Θράκιαν
 ἐδῆου καὶ ἐληίζετο, καὶ τὴν βασιλίδαν πόλιν
 πολιορκήσας τε καὶ αὐτοῖς αἰρήσας, καὶ ἀνάστατον
 ἡπείλει ποιήσας, σκηπτοῖς ἀνθεν ὁ Θεὸς ἡ πρηστῆ-
 20 σι βαλὼν, ἡ αὐτὸν κατέφλεξε, ἡ τὸν στρατὸν ἐλη-
 5 ἰάλωσεν ἅπαντα. τοιοῦτον δὲ π καὶ τὰ Περσικὰ
 πολέμῳ πεποίηκεν. ἐπὶ δὲ γὰρ ἐκείνοι τὸ Ῥωμαίων
 ἀρχολίαν μεμαθηκότες, χεῖρ τὸ ἀστυγέτον ἐπεί-
 25 πυσαν, τὰς ὡς τὸ εἰρήνης ὡς ἐβελήκοτες σπον-
 δάς. ἐπεκρούει δὲ τοῖς πολεμικοῖς οὐδέις τῇ γὰρ
 εἰρήνῃ πεπαρηκώς ὁ βασιλεὺς, εἰς ἑτέρας πολέμους
 ἡ τὴν στρατιᾶν ἡ τὴν στρατιᾶν ἐξέπεμψεν ὅ-
 τὰ λαβροτάτῃ ἡ χαλάρῃ μεγίστῃ βαλὼν, τὴν ἐπὶ
 30 τὰ πρόσω πορείαν ἐκάλυψε, ἡ τὸ τὸ ἴππων ἐπέδω-
 σεν δρόμον. ἡ ἐν εἴκοσι ἡμέραις, ἡσυχίαν ἐξανῶσα
 γαλῆς ἐκ ἰχθυῶν, ὥς οἱ στρατιῶν τε ἀφίκοντο
 ἡ τὴν στρατιᾶν συνήθροισαν. ἡ τὸ τὰς πρώτας
 δὲ πολέμῳ, τῶν αὐτῶν τὸ ἐπάνυμι τῷ βασι-
 35 λέως πολιορκήσας πόλιν, καὶ γαλάττους ἀπέφηνε.
 7 πλείους γὰρ ἡ τριάκοντα ἡμέρας, ἡ παυσθεὶς Γορορά-
 νη τὸ προσεμνησθέντι κυκλώσαντος πόλιν, ἡ πολλὰς
 μὲν ἐλεπόλει προσενέγκοντες, μηχαναῖς δὲ χρησα-
 μένης μείλις, ἡ πύργους ἐξωθεν ὑψηλὰς ἀντιτεί-
 40 ραντος, μόνος ἀντέστη ὁ Θεὸς δεχόμενος. Εὐνόμιος
 ἡ τῆς ὁμομαθῆς ἡ τὸ προσεμνησθέντων μηχανημά-
 των τὸ ῥύμνιν διέλυσε. ἡ τὸν στρατὸν τὸ ἡμετέρων

vii, & adessent convivæ, negavit se pri-
 us cibum sumpturum, quam vinculis solu-
 tus esset. Atque idcirco unum ex fami-
 liaribus ad Episcopum misit, rogans ut
 mandaret ei qui ligaverat, ut vinculum de-
 meret. Cumque Episcopus respondisset,
 non à quovis vinculum accipi oportere, so-
 lutumque eum esse renuntiasset, solutionem
 non admisit, donec is qui ligaverat, non
 sine multo labore quæsitus, communionem
 restituisset. Tantam fidem habebat divinis
 legibus. Hujus rei causa, ipsa quoque ido-
 10 lorum templa quæ adhuc supererant, fun-
 ditus destrui iussit, ut posteri ne vestigi-
 um quidem ullum pristini erroris possent
 intueri. Hanc enim sententiam Constitu-
 tionem super ea re datæ inseruit. Porro ex
 his bonis feminibus fructus assidue perci-
 pit. Habet enim Dominum hujus univer-
 si, qui ipsius saluti utilitatique prospiciat.
 Nam cum Roila Scytharum hac illac va-
 15 gantium Regulus, Istrum cum innumera-
 bili exercitu transgressus, Thraciam vasta-
 ret ac depopularetur, ipsamque urbem Re-
 giam obsessurum se & primo impetu ca-
 pturum, ac funditus everfurum esse mina-
 retur, fulminibus & igneis turbinibus cœ-
 litus immisissis Deus illum exussit, & uni-
 versas ejus copias delevit. Nec ab simile
 quiddam bello etiam Persico præstitit. Cum
 enim Persæ Romanos alibi occupatos cer-
 nentes, rupto pacis fœdere, in vicinas sibi
 provincias cum exercitu irrupissent, nec ul-
 lus adesset qui auxilium ferret: Pacis enim
 fœdere confusus Imperator, & Duces &
 milites ad alia bella miserat: Deus missa
 imbre vehementissimo & ingenti grandine,
 ulterius eos progredi vetuit, & equorum
 cursum inhibuit: adeo ut viginti dierum
 spatio, totidem stadia conficere haudqua-
 quam potuerint, donec tandem & Duces
 ipsi advenerunt, & militares copias colle-
 gerunt. Priore quoque bello, cum idem
 20 Persæ urbem Imperatori cognominem ob-
 sidione cinxissent, Deus illos ludibrio ex-
 posuit. Nam cum Gororanes rex triginta
 & amplius diebus supradictam urbem ob-
 sedisset, multasque ei testudines admovisset,
 & innumeras machinas adhibuisset; turres de-
 25 nique altissimas extrinsecus objecisset, solus
 ei restitit divinus Episcopus, Eunomius
 nomine. Is enim machinarum quæ admo-
 30 vebantur, impetum fregit. Cumque Du-

Sæc. V.

Idolorum
templorum
ditus sub-
versa.

Roila Scy-
tharum

Gororanes
rex Pers.

Eunomius
Ep.

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Post λυθῆναι addit al. cod. Reg.]
 2 Τὸ δισμὸν] Mallem scribere τὸ δισμὸν. Sic certe
 legisse videtur Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus
 apparet. Ita enim vertit, Rogans ut juberet ei qui ligave-
 rat, ut ipsius vincula solveret. Porro hæc narratio in pri-
 mis notanda est, multis de causis. Primum enim ex ea
 concludi potest, poenitentiam non usquequaque abrogatam
 esse a Nestorio. Videmus enim excommunicationem eo
 tempore usitaram fuisse, quam secuta est absolutio, quæ
 sine poenitentia esse non potest. Præterea hæc narratio
 mirifice confirmat vulgarem illam regulam Juris Canonici,
 quæ dicit excommunicationem timendam esse, etiam si in-
 justa sit. Vides enim Imperatorem sine causa excommu-
 nicatum, excommunicationem tamen non spernere. Deni-
 que hæc narratio id nos docet, ejusdem hominis esse sol-
 vere qui ligavit. Quamobrem Imperator ligatus ab inferio-
 ris gradus clerico, absolutione Pontificis sui contentus non
 fuit: sed ab eo ipso absolvi voluit qui ipsum vinxerat. At-
 que id Imperatoris factum prædicat Theodorus, quod in
 eo divinis legibus obsecutus sit. Ac Theodorus quidem

virum illum a quo excommunicatus fuerat Theodosius,
 Presbyterum fuisse non dicit. Non dubito tamen quin Pres-
 byter fuerit. Quomodo enim jus excommunicandi & ab-
 solvendi usurpare potuisset, nisi in Presbyterio constitutus?
 Hinc etiam est, quod Imperator ad Episcopum misit, ro-
 gans ut ei viro tanquam clerico suo præciperet, ut abso-
 lutionem ipsi impertiretur. Cæterum utrum simplex Pres-
 byter excommunicandi jus habeat, aliis disquirendum re-
 linquo. Ex hac quidem narratione colligi videtur, id juris
 ei non competere, nisi mandatum fuerit ab Episcopo.

[3 Πεπίστευκε] Πεπίστευκε cod. Reg.]

4 Ὁρίλος Σκυθῶν τῶν νομάδων] [In codice Regio J. Pini,]
 & Apud Nicephorum & Epiphanium Scholasticum Ὁρίλος
 scribitur, rectius ut opinor. Hic est, ut puto, Roas qui
 ante Attilam Hunnicis Gentibus imperavit, ut scribit Priscus
 in Historia Gothica, & Jordanes. Apud Priscum Ῥωας di-
 citur.

[5 Τοιοῦτον δὲ π] Τοιοῦτον δὲ π cod. Reg.]

[6 Περσὶ] Περσὶ.]

[7 Παισυνδὶ Γοροράνου] Παισυνδὶ Γοροράνου cod. Reg.]

S.ÆC. ces nostri pugnare cum hostibus detrecta-
V. rent, nec obiectis opem ferre auderent, ipse
sefe hostibus opponens, urbem incolumem
servavit. Et cum unus ex Regulis qui
Perfarum Regi parebant, more solito blas-
phemare ausus fuisset, eademque dixisset
quæ olim Rapsaces & Sennacherib, & fu-
rore percitus incensurum se Dei templum
minatus esset; divinus ille vir rabiem illam
ferre non valens, unam ex balistis cui no-
men Apostoli Thomæ inditum erat, ad pin-
nam muri statui iussit. Cumque ingen-
tem lapidem ei imponi præcepisset, mox
in nomine ejus qui blasphematus fuerat,
emitti mandavit: qui recta in impium il-
lum regulum delatus, & in impurum os
ejus impactus, & vultum comminuit, &
totum caput contrivit; cerebrum denique
humis dispersit. Quod cum vidisset is qui
exercitum collegerat, urbemque se captu-
rum sperabat, discessit, re ipsa se victum
confessus; metuque perculsus pacem cum
Romanis pepigit. Adeo summus omnium
rector ac moderator Deus, fidelissimi Im-
peratoris curam gerit. Nam & ipse famu-
lum Dei se proficitur, & convenientem
Domino exhibet cultum. Hic ergo reli-
quias maximi illius luminis orbis terrarum,
desideranti eas civitati reddidit. Verum
hæc quidem postea contigerunt.

Apostoli
nomen ba-
liste indi-
tum.

ἢ πρὸς τὰς πολέμους ἀπειρηκότων μάχην, καὶ τοῖς
πολιορκημένοις ἐπαρκῆν ἢ τολμώντων, ὅτος ἀντι-
παρὰ τὸν πόλιν ἐφύλαξεν.
ἐνὸς δὲ τῶν βαρβάρων πλείων βασιλέων,
ἢ συνήθη βλασφημίαν τιτοληκός, καὶ τὰ Ῥα-
ψάκην καὶ Σενναχηρίδ φθεγγαμένον, καὶ μανικῶς
ἀπειλήσαντος τὸν θεὸν πυρπολήσῃ νεών, ἐκ ἐ-
κείνων τὴν λύπην ὁ θεὸς ἐκείνους ἀνῆκε, τὸ λιθοβολῶν
ὄργανον παρὰ τὴν πόλιν ἐπαλξὶν τιθῆναι κελεύσας, ὃ ἔ-
στιν ἀποστόλου Θωμᾶ ἐκὼν ἦν, καὶ λίθον μέγαν ὅστις
θῆται παρεγύψας, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ βλασφημη-
θέντος ἀφῆναι προσέταξεν. ὃ ἡ κελεύθου ἔδωκε
βασιλέως ἐκείνου κατενεχθεὶς, καὶ τὰ ῥέματα πελά-
σας τῷ μυσαρῷ, τό, τι πρὸς τὸν πόλιν διέφθειρε, καὶ
τὴν κεφαλὴν συνέτριψεν ἅπασαν, καὶ τὸ ἐγκέφαλον
διέρανε τῇ γῇ. τὸτο θεασάμενος ὁ τὴν γραπὴν
ἀγείρας καὶ τὴν πόλιν αἰρήσῃ ἐλπίσας, ὥχτο τὴν
ἦσαν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὁμολογῶν, καὶ δίδας τὴν
εἰρήνην ἐσκέπειτο. οὕτως ὁ τῶν ὅλων παμβασιλεύς ἡ-
μῶν πρὸς τὰς κήδεας βασιλέως. καὶ ἡ δὲ καὶ ὅτος τὴν
δουλείαν ὁμολογεῖ, καὶ τὴν ἀρμότῃσαν τῷ δισπότῃ
θεραπείαν προσφέρει. ὅτος τοῦ μεγάλου φωστῆρος
καὶ οἰκουμενῆς τὰ λείψανα τῇ κοίτῃ σποδίδωκε
πόλιν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

CAPUT XXXVIII.

25

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΗ΄.

De Theodoto Antiochenſi Episcopo.

Περὶ Θεοδότου ἑπισκόπου Ἀντιοχείας.

Socr. l. VII.
cap. 11.

INTERIM vero mortuo Innocentio, præ-
stantissimo Romanæ urbis Episcopo.
successit Bonifatius: Bonifatium deinde
excepit Zosimus, Zosimum Celestinus.
Hierosolymis vero post admirandum Joan-
nem, Praylius Ecclesiæ curam suscepit, vir
nomini suo egregie respondens. Antiochiæ
autem, post divinum Alexandrum Theo-
dorus, castitatis gemma, Ecclesiam illam
gubernavit: vir singulari mansuetudine &
exacta vivendi ratione conspicuus. Hic
Apollinaris sectatores reliquo gregi adjun-
xit, rogatus ut illos Ecclesiæ corpori ag-
gregaret. Multi tamen eorum, pristini er-
roris haud obscuram notam retinuerunt.

Ἰννοκέντιον δὲ ἐκείνῳ τῷ ἄριστῳ τῷ Ῥώμης ἐπίσκο-
πον, Βονιφάτιος διαδέχεται. Ζώσιμος δὲ, Βο-
νιφάτιον τῷ δὲ Ζώσιμον, Κελεστίνος. ἐν Ἱεροσολύ-
μοις δὲ μὲν τῷ θαυμαστίῳ Ἰωάννῃ, Πραῦλιος τὴν
ἐκκλησίαν ἐπιτεύχῃ κηδεμονίαν, ἀνὴρ τῷ ὄντι Φε-
ρώνιος. ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ μὲν τῷ θεῷ Ἀλέξανδρον
Θεόδοτος, τῆς σωφροσύνης ὁ μαργαρίτης, τὴν τῆς
ἐκκλησίας προεδρίαν παρέλαβε, πρῶτον μὲν δια-
πρέπων, ἀκρίβειά δὲ βίῃ κοσμήμενος. οὗτος τὴν
Ἀπολλινάριον φράζαν τοῖς ἄλλοις προβάτοις ἀνέμιξε,
καὶ παρηβύς αὐτὸς ἐνῶσα τῇ ποιμνῇ πολλοὶ δὲ
τύττων διέμεναν τὴν προτέραν λάσπην ἐπίσημοι ἑ-
χότες.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἰννοκέντιον δὲ] Ab iis verbis caput exorſi sumus. Quam-
quidem conjecturam nemo erit, ut opinor, qui non pro-
bet. Nam quæ præcedunt, ad superius caput pertinent.
2 Πραῦλιος ἀνὴρ Φερώνιος] Id est πρᾶος. Nam Pray-
lius nomen est diminutivum. Hujus Praylii Hierosolymo-
rum Episcopi mentio fit in vita Porphyrii Gazensis E-
piscopi, eodemque tempore Joannes Cæsareæ Palæstinæ
Episcopus fuisse dicitur. A quo Porphyrius tanquam à
Metropolitano Episcopo est ordinatus. [In codice Re-
gio Πραῦλιος dicitur.]

3 Λιπαρὴν] Hoc verbum active sumpsit Epiphanius
Scholasticus. Sic enim vertit: Rogans eos ut reliquo uniren-
tur ovili. Eundem sensum secutus est Christophorus.
Sed rectius Jacobus Sirmundus in passiva significatione
accepit. Theodotum igitur à fidelibus rogatum esse in-
telligo, ut Apollinaristas qui admodum pauci erant, reli-
quo Ecclesiæ corpori adjungeret. Mirum est tamen, in
hujus verbi interpretatione lapsus esse Camerarium, qui
sic vertit. In summo eos cum Ecclesia conjungendi labore.

VARIORUM.

2 Πραῦλιος] Praylius, antea factus chorepiscopus Hie-
rosolymis, anno 398, Joanni successit anno 416, ut do-
cet Ant. Pagi sub eo anno, n. XX. De Joanne, qui sede-

rat annos triginta, vid. Socr. lib. V. c. 15. Theodotus
Alexandrum in sede Antiochena excepit anno 410. ut ibi
scribit idem Pagi, n. XXII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

CAPUT XXXIX.

Περὶ τῆς ἐν Περσίᾳ διωγμοῦ, καὶ τῶν ἐκεῖ μάρ-
τυρησάντων.

De persecutione Christianorum in Perside; &
qui illic martyrium perpassi sint.

ΚΑΤὰ τῶν χρόνων, Ἰσδιγέρδης ὁ τῶν
Περσῶν βασιλεὺς ἔχεν ἑκκλησιῶν ἐκίνησε,
πόλεμον, πρόφασιν οὐτεῦθεν λαβών. Ἀβδάς τις
ἐπίσκοπος ἦν, πολλοῖς κοσμοῦ μόνος εἶδεν ζήτησ'
ἔτος οὐκ εἰς διόν τῶ ζήλω χρησάμενος Πυρεῖον
κατέλυσε. Πυρεῖα δὲ καλῶσιν ἐκεῖνοι τοῦ πυρὸς
τοὺς νεῶς. Θεὸν γὰρ τὸ πῦρ ὑπελήφασιν. τῷτο
μαθὼν ὡς τῶν μάγων ὁ βασιλεὺς, μετατεί-
λατο τὸν Ἀβδάν. καὶ πρῶτον μὲν ἡπίως τὸ
πραχθὲν ἡτιάσατο, καὶ τὸ Πυρεῖον οἰκοδομῆσαι
προσέταξεν. ἐκεῖθεν δὲ ἀντιλέγοντος, καὶ τοῦτο
δράσθην ἠκιστα φάσκοντος, πάσας κατέλυσε τὰς
ἐκκλησίας ἡπέλησε καὶ μὲντοι καὶ τέλος ἐπέ-
θηκεν οἷς ἡπέλησε. πρότερον γὰρ τὸν θεῖον ἄνδρα
ἐκεῖνον ἀναιρεθῆναι κελεύσας, καταλυθῆναι τὰς
ἐκκλησίας προσέταξεν. ἐγὼ δὲ τὴν μὲν τῶ Πυρεῖ
κατέλυσε οὐκ εἰς καιρὸν γεννησάμην φημί. ὅθεν
γὰρ ὁ θεὸς ἀπέφραξε εἰς τὰς Ἀθήνας ἀφικό-
μενος, καὶ τὴν πόλιν κατείδωλον θεασάμενος,
τῶν βωμῶν τῶν τῶν ὑπὲρ ἐκείνων τιμωμένων
κατέλυσε· ἀλλὰ λόγῳ καὶ τιμῇ ἄνοιαν ἤλεγξε,
καὶ τὴν ἀλήθειαν εἶδε. τὸ δὲ τὸν κατέλυθεν
μὴ ἀνοικοδομῆσαι νεῶν, ἀλλὰ τιμὴν σφαγῆ
εἶδεν μᾶλλον ἢ τοῦτο δράσαι, κομιδὴν θαν-
μάζω, καὶ σφάξιν τιμῶμαι. ἴσον γὰρ μοι δοκεῖ
τῷ προσκυνῆσαι τὸ πῦρ, τὸ, τὸ τέμενος δέμας.
οὐτεῦθεν ὁ κλύδων ζήτησ' λαβών, παχάλεπά τε
καὶ ἀγρία ἔχεν ἑκκλῆσις βορίμων ἐκίνησε κύμα-
τα. καὶ τεράκοντα διηληλυθότων ἐτῶν ἡ ζάλη μεμένη-
κεν, ὑπὸ τῶν μάγων, καὶ θάψαντες πνῶν καται-
γίδων ῥιπιζομένη. Μάγους δὲ καλῶσιν οἱ Πέρσαι
ἢ τὴν ταύριον θεοποιούσας. τὴν δὲ τέταν μὲν
2 θολογίαν· ὅς ἐτέρω συγγραμμάτων διηλωχάμεν,
ὅς ὁ τῶ λῦσιν ταῖς τέταν πύσεις προσνήσεμεν.

PER idem tempus Isdigerdes Persarum
Rex, Ecclesiis gentis suæ bellum in-
tulit, occasione inde arrepta. Erat quidam
Episcopus, nomine Abda, multis virtutis
generibus ornatus. Hic zelo immoderato
impulsus, Pyreum destruxit. Ita Persæ vo-
cant templa igni consecrata: ignem enim,
Deum esse arbitrantur. Rex ea de re per-
magos certior factus, Abdam ad se evo-
cavit. Ac primum quidem leniter id fa-
cinus reprehendit, jussitque ut Pyreum æ-
dificaret. Sed cum Abda contradiceret,
seque id facturum negaret, Rex cunctas
Ecclesias se destructurum minatus est. Sed
& minas suas ad effectum perduxit. Et-
enim divino illo viro prius trucidari jussu,
Ecclesias solo æquari præcepit. Ego vero
Pyreum quidem intempestive ab Episcopo
destructum fuisse fateor. Neque enim di-
vinus Apostolus, cum Athenas venisset,
& urbem simulacrorum cultui deditam esse
vidisset, aram ullam Deorum qui ab iis
colebantur evertit: sed illorum errorem
verbis coarguit, & veritatem demonstra-
vit. Quod vero eversum sanum minime
instauraverit, sed mori maluerit quam id
præstare, id equidem admirror, & coronis
dignum judico. Igni enim templum ex-
truere, non minus esse cenfeo quam eundem
adorare. Hinc igitur exorsa tempestas, gra-
vissimos ac sævissimos fluctus adversus a-
lumnos pietatis excitavit. Ac triginta jam
elapsis annis, permanfit nihilominus, à Ma-
gis, tanquam quibusdam ventis ac turbini-
bus fuscitata. Magos autem Persæ vocare
solent eos, qui elementis divinitatem tribu-
unt. Eorum fabulas nos in alio opere ex-
posuimus, in quo ad singulas eorum inter-
rogationes solutionem attulimus. Sed &

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὴν ταύριον θεοποιούσας] Vocabulum ταύριον hoc lo-
co non significat quatuor elementa. Neque enim Magi
apud Persas quatuor elementa adorabant, sed solum Ignem
& Lunam ac Solem, quemadmodum docet Epiphanius
in Epilogo librorum adversus hæreses, μαγιστεύοντες πᾶσι
Πέρσαι κατέλυσαν, οἱ εἰδὼτες μὴ βδελυγμένους, εἰδὼτες δὲ
προσκυνῶντες, πῦρ καὶ σελήνη καὶ ἥλιος. Certe Græci So-
lem ac Lunam appellare solent ταύριον. Sic enim Joannes
Chrysostomus in Homilia 58. in Matthæum de Lunaticis
scribit. ὁ γὰρ δαίμων ἐπὶ τῶν ταύριον καὶ ἐπὶ τῶν
ταῖς ἀλλοῖς, καὶ ἀνίστην αὐτοὺς κατὰ τὴν τῶν σελήνης δρόμους.
Sed & Latini elementa interdum appellant Solem ac Lu-
nam & reliquos Planetas. Hieronymus in epistola ad
Hedebiam, quæstione 4. Omnis hebdomada, inquit, in
Sabbatum, & in primam, & in secundam, & tertiam, &

4. & 5. & sextam Sabbati dividitur, quas Ethnici Ido-
lorum & Elementorum nominibus appellant. Sic etiam Leo
Magnus in Sermonem septimo de nativitate Domini: Quid
autem est Sol, & quid Luna, nisi visibiles creaturae, &
corporea lucis elementa? Sed & Maximus Taurinensis ita
loquitur in Homilia de defectu Lunæ, ubi dicit: Clamaba-
tis enim, ne tacentibus vobis perderetur elementum. Nec
aliter sumit hoc nomen Gregorius Nyssenus in vita S. Ma-
crinæ, ubi ait tantam esse audaciam Piciorum, ὥς καὶ
αὐτῶν τῶν ταύριον ταῖς εἰκόνας διὰ τῆς μιμήσεως ἀνατυπώσκει.
Quin & duodecim signa Zodiaci ita vocarunt, ut obser-
vavi in Annotationibus Eusebianis Hist. Eccl. lib. III. c. 31.
2 Ἐν ἑτέρῳ συγγραμμάτων] Hujus operis sui adversus
magos meminit Theodoritus in Epistola 82 ad Eusebi-
um Episcopum Ancyræ.

VARIORUM.

a Ἰσδιγέρδης] Sapor, Isdigerdes, & Vararanes, omnes successive Persarum reges, Christianos persecuti sunt. Non du-
bium est, inquit Pagiuss anno 408. quin hæc Persecutio, de qua hic agitur, cœperit sub finem regni Isdigerdis, seu anno
Christi 414. cum Theophaues & Cyrillus Monachus uno consensu id scribant. Vid. annotata ad Socr. lib. VII. cap. 18.

S. M. C. Gororanes Isdigerdis filius, post patris obitu-

V. tum, una cum ejus regno bellum quoque

Gororanes. adversus pietatem, quasi hereditario jure

transmissum suscepit; & ipse moriens, u-

trumque simul junctum filio tradidit. Sup-

pliciorum autem varias species, & tormen-

ta ab illis excogitata quibus pios homines

Varia sup- excruciant, haud facile est exponere. A-

plicia. liorum enim manus, aliorum terga exco-

riarunt. Aliorum capita, à fronte exorsi,

ad barbam usque cute nudarunt. Nonnul-

los sectis per medium arundinibus operie-

bant, ipsas sectiones corporibus applicantes;

deinde, cum firmissimis vinculis à capite

ad pedes usque eos constrinxissent, singu-

las arundines vi extrahebant, ut vicina cute

simul tracta, acerbissimum dolorem affer-

rent. Foveas præterea fodientes, easque di-

ligenter oblinentes, magnorum murium

agminibus implebant, pietatisque athletas

eis in pabulum præbebant, manus illorum

ac pedes vincientes, ne bestias à se abigere

possent. Mures itaque, urgente ipso fame,

carnes Sanctorum paulatim depalcebantur,

diuturnum & acerbum cruciatum eis infe-

rentes. Alia præterea multo graviora sup-

plicia excogitarunt, hostem generis humani

& veritatis inimicum, doctorem habentes.

Nec tamen athletarum fortitudinem fran-

gere potuerunt. Ultro enim accurrebant,

mortem qua immortalis paratur vita, op-

petere cupientes. Duos porro tresve hoc

loco commemorabo, ut ex iis reliquorum

Hormisda. etiam constantia perspicui possit. Hormisda

quidam erat, valde nobilis apud Persas, ex

Achemenidarum stirpe, patre ortus Præ-

fecto. Hunc Rex cum Christianum esse

didicisset, ad se adduci, & Deum Serva-

torem suum negare jussit. Verum ille,

Regem ea imperare respondit, quæ nec

justa essent nec utilia. Is enim, inquit,

qui summum omnium Deum facile con-

temnere ac negare didicerit, Regem multo

facilius contemnet, cum hic homo sit morti

obnoxius. Quod si extremo supplicio di-

gnus est is qui tua sceptrum negaverit, o

Rex, quanto graviora meretur supplicia

qui Deum hujus universi conditorem ne-

gat? At Rex, qui horum sermonum sapi-

entiam mirari potius debuerat, fortissimum

athletam divitiis & honoribus spoliavit:

nudumque solo tectum subligaculo, came-

los exercitus trahere præcepit. Multis post

diebus elapsis, Rex è camera prospiciens,

videt optimum illum virum solis radiis

perustum & pulvere oppletum. Tum pa-

ternæ memor nobilitatis, eum ad se ac-

2 Gororanes δὲ ὁ υἱὸς Ἰσδιγέρδου, μὲν τὸ παῖδος α

πελευτῆν, σὺν τῇ βασιλείᾳ καὶ τῇ χεῖρὶ τῇ θύσειας

διεδέξατο πόλεμον, καὶ πελευτῶν ἅμω ταῦτα συν-

εἰσθυσάμενος καὶ ἀλέλοιπε τὰ παῖδι. τὰς δὲ τῶν π-

5 μωρίων εἰδίας, καὶ τῶν κολαστηρίων τὰς ἐπινοίας,

αἷς τοῖς θύσεισι προσήνεγκαν, καὶ ῥάδιον φερόσαι.

τὸ μὲν γὰρ τὰς χεῖρας ἀπέδευαν, τὸ δὲ τὰ

νῶτα. ἄλλων δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τῇ μείλιτι ἀρ-

ξάμενοι μέχρι τῇ πωγῶνι, γυμνάς τῇ δερμάτι

10 εἰργάσαντο. οἷος ἦ χαλάμοις ἡμιτόμοις καλύ-

ψαντες, καὶ τὰς τομάς τῶν σώματι προσαρμόσαντες,

εἴτα δισμά σπυγὰ ὑπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῶν

ποδῶν ἀειθέτες, βίᾳ ἔχοντες τῇ χαλάμων ἐξέλ-

κον, ἵνα τὸ πελάζον τοῦ δέρματος παρασύροντες,

15 πικρὰς ὀδύνας ἐργάζωντο. καὶ λάκκους ἦ ὀρύξαντες,

καὶ τύπας ἀκρίβως καὶ ἀκρίβως, μὲν μεγάλων 3

ἀγέλας οἱ τέτοις καθέριζαν, καὶ τροφὴν αὐτοῖς τῆς

τῆς θύσειας προσέφερον ἀθλητῆς, καὶ τὰς χεῖρας

αὐτῶν καὶ τῆς πόδας δεσμύντες, ὅπως ἀπὸ σφῶν

20 ἀπελαύνον τὰ θηρία μὴ δύναντο. οἱ δὲ μύες ὑπὸ τῇ

λιμῇ πιεζόμενοι, καὶ ἀεὶ καὶ τὰς τῇ ἀγῶνι καὶ ἀν-

ήλικον σῆμας, μακρὰν αὐτοῖς καὶ ἀλγὴν τῇ πτω-

είᾳ προσφέροντες. καὶ ἄλλας δὲ τῶν χαλεπωτέ-

ρας ἐπενόησαν τιμωρίας, τῇ τῇ φύσεως ἀλάστορα καὶ

25 τῇ ἀληθείας πόλεμον, διδάσκαλον ἔχοντες. ἀλλ' ἔκ

ἤλεγξαν τῇ ἀθλητῇ τῇ ἀνδρείᾳ. αὐτόματοι γὰρ ἔβη-

χον, τῇ τῇ ἀνωλέθρῳ ζωῇ πρόξενον λαβεῖν ἡμερό-

μενοι θάνατον. δύο δὲ ἦ τριῶν μνηστῆσμαι, ἵνα

διὰ τῶν ἐπιδείξω καὶ τῇ τῇ ἄλλων ἀνδρείᾳ. Ὁρμισ-

30 δης πῆς τῇ ἄγαν ἀειφανῇ παρὰ Πέρσαις ἐτύχχα-

νεν ὢν, ὁ Ἀχμενίδης ἀνὴρ, πατέρα ὑπαρχὸν ἐχρημάς. ὁ

τῷ Χρυσανῶν εἶναι μεμαθηκὸς ὁ βασιλεὺς, ἥκα-

γέ τι καὶ προσέειπεν ἀντιθέσθαι τῷ σεσκότῳ Θεῷ. ὁ

δὲ ἔφη, μήτε δίκαια, μήτε συμφέροντα προσέτα-

35 χέμεν τῇ βασιλείᾳ. ὁ γάρτοι παιδευόμενος ῥάδιος τῇ

Θεῷ τῇ ὅλῳ καὶ ἀφρονεῖν, καὶ τῷ ἀρεῖᾳ, ῥᾶν ἂν

καὶ βασιλέως καὶ ἀφρονήσῃ. ἄνθρωπος γὰρ δὴ ἔστος, θνη-

τὴν φύσιν κεκληρωμένος. εἰ δὲ τιμωρίας ἐχάτης

ἄξιός ἐστι τὰ σὰ, ὁ βασιλεὺς, ἀνήμερος σκηπτοῦ,

40 πολλαπλασίῳ κολάσει ἀξιώτερος ὁ τῇ τῇ παῖδος

ἀνήμερος ποιητῆν. ὁ δὲ βασιλεὺς, δέον τῇ τῇ εἰρη-

μένων θάυμάσαι σοφίαν, ἐγύμνωσε μὲν καὶ τῇ πλῆτῃ

καὶ τῇ ἀξιώματι τῇ γυναικὶ ἀθλητῆν. γυμνὸν δὲ ἔλ-

κον τῇ φρατρίᾳ τὰς καμήλους ἐκέλευσεν, ἀφ' ὧν

45 τι χρώμενοι μόνον. πολλὰ δὲ διελευσὼν ἡμερῶν δια-

κύψας ὑπὸ τῇ καμάρας, εἶδε τῇ ἀείρον ἀνδρα ἐκεί-

νον ὑπὸ τῇ ἀκτῆς φλεγόμενον, καὶ κόνεας ἀναπιμ-

πλάμενον καὶ τῇ παρὰ τῇ ἀειφανείας ἀναμνηστῆς,

VALESII ANNOTATIONES.

[1 Post πικρὰς addit τὰς cod. Reg.]

[2 Ἐργάζονται] Ἐργάζονται λάκκους ὀρύξαι — cod. Reg.]

3 Κατεχρήσαντες] Restituimus κατεχρήσαντες, ut habet

codex Savillii. Atque ira etiam legit Christophorus:

vertit enim inungere. Camerarius & Sirmundus oblitari.

Ego oblinere mallet interpretari, quod fit calce & gypso.

VARIORUM.

a Gororanes] Alii Vararanem appellant. Vide Socratem

lib. VII. cap. 18. & Evagrium lib. I. cap. 19. W. Lowth.

b Ἀχμενίδης ὁ πρῶτος] Achemenes fuit primus Persarum rex.

a quo postea omnes reges Persarum, usque ad Darium, descen-

derunt. Vetus Scholiastes in illud Horatii, Carm. lib. II.

Od. 12. Num tu quæ tenuit dives Achemenes, &c.

ἡ γὰρ

ἤγαγέ τι καὶ οὐδὲν αὐτῷ χαρισίαν ἐκ λίνης πεποιη-
 μένον ἐκέλευσεν. εἶτα νομίσας ὑπὸ τοῦ προτέρου
 πόνου καὶ τῆς γεννημένης φιλανθρωπίας μαλακισθῆναι
 τὸ φρόνημα, οὕτως γὰρ, ἔφη, τὸ ἔλεος ἐκείνης ἀπαλ-
 λαγίς, ἀρήθητι τῷ τέκτονι τῷ ἰόν. ὁ δὲ ζήλου
 θύει πληθεύς, διέρρηξέ τι τῷ χαρισίαν καὶ προσέ-
 ριψεν, ὑπειπὼν εἰ διὰ τοῦτο με οἶμι τὸ θεοσεβείας
 ἐκλήσεσθαι, ἔχε τὸ δῶρον μὲν τὸ δουσεβείας. ταύ-
 τῳ αὐτῷ τὴν ἀνδρείαν ὁ βασιλεὺς διαστάντων,
 γυμνὸν ἔπαυσε βασιλείας ἐξήλασε. καὶ Σιών δὲ χι-
 λίων οἰκετῶν δεσπότην, ἀντιπόνον αὐτῷ, καὶ δε-
 νηθῆναι τὴν ποιητὴν οὐκ ἀναχόμενον, ἐξόμνος ὅστις
 εἴη τὸ οἰκετῶν ὁ κάκιστος, ἐκείνῳ τῶν ἄλλων τὴν δεσπο-
 τίαν παρέδωκε, καὶ τὸν δεσπότην ἐκείνῳ δουλεύειν
 προσέταξε. συνέζευξε δὲ αὐτῷ καὶ τὴν δεσποσαν τὴν
 δεσπότην ὁμόζυγα, ταύτῃ μεταπέσειν ὑποπο-
 πήσας τῆς ἀληθείας τὸ πρόμαχον. ἀλλ' ἐφθόνησε
 ἐλπίδος ἐπὶ τῷ πέτρῳ ἀκοδομημένῳ εἶχε τὴν
 οἰκίαν. Βενιαμὴν δὲ πᾶσι ἀφ' ὧν συλλαβὴν χαθεύ-
 ρει. δύο δὲ διελθούτων ἐτῶν πρεσβυτέρους Ῥωμαί-
 ῶν ἀφίκετο, οὗτοι ἐτέρων πρεσβυτέρων παραμύ-
 θουντες, ἔτασαν ταῦτα, ἡγήσαντο τὴν βασιλείαν τῷ ἀφ' ὧν
 τὴν ἀφίκετον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑποχέρας προσέταξε
 τῷ Βενιαμίν, ὅς ἐστιν ἡ Μάρων τῷ Χριστιανικῷ
 διδασκαλίαν προσοίσει. καὶ ὁ μὲν πρεσβυτέρους Φυ-
 λάξεον τὰ προσηχθέντα τῷ Βενιαμίν ἐπηγάγατο.
 ὁ δὲ Βενιαμὴν ἀκύντας τῶν πρεσβυτέρων παρανέ-
 σταν, ἀδύνατον, ἔφη, μὴ μεταδοῦναι με τῷ Φαί-
 δῳ μετέλαχον. ὁ πόσις γὰρ ἄξιον τιμωρίας, καὶ ἀκαρύ-
 ψαι τὸ ταλαντον, ἢ τὴν ἱερὰν διαθήκην ἰσορῶν δι-
 δάσκει. ἀλλὰ τῶν μὴ οὐδὲν τιναχούτων γινούσας ὁ
 βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς τῶν δεσμών ἀφελθῆναι.
 ἐκείνος δὲ τὰ συνήθη διετέλεσε, καὶ ζωγρῶν τὸν
 ζόφῳ τῷ ἀγνοίας ἀπαχόμενος, καὶ τῷ νοεῖν προ-
 ἄγων Φωτὶ. οἱ αὐτοὶ δὲ διελθόντες, ἐμνησθῆναι τῶν
 βασιλῶν τὰ παρ' ἐκείνῳ γινόμενα. καὶ ἀγαγὼν αὐ-
 τὸν δενηθῆναι προσέταξε τὸν ὑπ' αὐτῷ προσκυνέ-
 μενον. ὁ δὲ ἤρετο τὸν βασιλέα, τίνας τιμῶν τὸν
 τῷ αὐτῷ μὲν καταλιπόντι βασιλείαν, ἐτέραν
 δὲ προσαρμόμενον. ἐκείνῳ δὲ εἰπόντος, θανάτῳ καὶ
 τιμωρίας ἐσχάτης, εἶπεν ὁ σοφώτατος ἀνὴρ. τί ἐν
 οὐκ αἶν πάθῃ δικαίως ἄνθρωπος, τὸν μὲν ποιητὴν
 καὶ δημιουργὸν καταλιπόντων. ἔνα δὲ τῶν ὁμο-
 δούλων θεοποιῶν, καὶ τὸ ὀφειλόμενον ἐκείνῳ σέβας
 τῷ προσφέρειν; χαλεπήνας δὲ οὕτως, ὡς τοῦ
 ποιούτου λόγου ὁ βασιλεὺς, εἴκοσι καλὰ μισθοὺς ὀζύ-
 νας, τοῖς τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν οὐκ ἐπέκεινεν
 ὄνυσιν. ἐπειδὴ δὲ ἔωρε παύσθαι τὴν τιμωρίαν ὑπο-
 λαμβάνοντα, ἔτερον αὐτῷ πάλιν κάλαμον ὀζύνας, ὅ-
 ἔβαλε τῷ παιδογόνῳ μισθῷ, καὶ τῷ σὺν συνεχῶς
 ἐξάειραν καὶ εἰρήνῃ, ἀρήτοις πᾶσι ἀλγηδόνας εἰρ-
 γάζετο. μὲν τὴν δὲ τῷ τιμωρίαν ὁ δουσεβείας καὶ
 θρησκείας ῥάβδον παχεύειν, ὅστις πάντοθεν ἔχουσιν,
 ἢ εἴσω θῆναι διὰ τὸ ἔδρας ἐκέλευσεν. ἔπαυσε τὸ πνεῦμα

cessit, & lineam tunicam induere jubet. SÆC.
 Posthæc animum illius partim ex præteriti V.
 temporis ærumna, partim ex præsentis ipsius
 benignitate molitum ratus: Nunc tandem,
 inquit, abjecta illa contentione, fabri filium
 pernega. Tum Hormisdas divino repletus ze-
 lo, tunicam discerpfit & ante Regem proje-
 cit, hæc addens: Si hujus causa me à pie-
 tate recessurum existimas, habe tibi munus
 tuum cum impietate. Hanc ejus constanti-
 am animadvertens Rex, eum, ut erat, nu-
 dum ex Imperii sui finibus ejecit. Suenem
 præterea mille servorum Dominum, qui ipsi
 contradicebat, nec creatorem suum negare
 volebat, interrogavit quisnam servorum ipsi-
 us esset nequissimus. Cumque hunc toti fa-
 milia præposuisset, ipsum quoque domi-
 num ei servire jussit. Dominam quoque
 quæ conjux fuerat domini, eidem servo
 matrimonii jure copulavit, sperans hoc fa-
 cto se veritatis defensorem de sententia de-
 jecturum. Verum spe sua frustratus est:
 quippe ille domum suam ædificaverat supra
 petram. Sed & diaconum quendam, Ben-
 jamin nomine, captum in vincula conjecit.
 Aliquanto post tempore venit legatus Ro-
 manorum, ob alia quædam negotia missus.
 Is cum de Diacono didicisset, liberationem
 ejus postulavit à Rege. Rex vero jussit ut
 Benjamin polliceretur, se nulli Magorum
 Christianam religionem prædicaturum. Et
 legatus quidem, Benjaminum iis quæ jussa
 fuerant, pariturum spondit. Benjaminus
 vero, auditis legati cohortationibus; Face-
 re non possum, inquit, quin lucem quam
 ipse accepi, aliis impertiar. Quanto enim
 supplicio dignus sit is qui talentum abscon-
 dit, sacra Evangeliorum testatur historia.
 Rex tamen, cum nihil horum tunc tem-
 poris rescivisset, Diaconum vinculis sol-
 vi præcepit. At Benjamin, ea quæ prius
 consueverat agere perseveravit, eos qui igno-
 rantia tenebris obcæcati erant persequens,
 & ad intelligentiæ lumen adducens. Exacto
 deinde anni spatio, nuntiatum est Regi
 quid ageret Benjaminus. Cumque eum ad-
 duci fecisset, Deum quem adorabat, negare
 eum jussit. Tum ille Regem interrogavit,
 quo supplicio dignum censeret eum, qui
 relicto ipsius regno alterius regni domicili-
 um præferret. Cumque Rex morte ulti-
 moque supplicio dignum esse illum respon-
 disset, sapientissimus vir subjecit: Quid er-
 go non meretur perpeti is, qui creatorem
 quidem & conditorem deserit; unum au-
 tem de conservis suis deum facit, eique cul-
 tum exhibet qui illi debetur? Quibus au-
 ditis exasperatus Rex, viginti arundines
 præacutas manuum pedumque ejus ungui-
 bus infixit. Sed cum animadverteret hunc
 cruciatum ab illo pro ludicro haberi, ali-
 am rursus acutam arundinem genitali ejus
 membro infixit, eamque assidue extra-
 hens & inferens, inexplicabiles ei dolores
 inferebat. Post hunc cruciatum, impius
 ille ac furiosus crassum stipitem cum ra-
 mis undique cohærentibus, per ejus se-
 dem adigi præcepit. Atque ita generosus

VALESII ANNOTATIONES.

τ εἰσω θῆναι] Rectius in MS. codice Henrici Savillii scribitur una voce εἰσωθῆναι, quod idem est ac εἰσωθεῖσθαι.
 Sirmundus tamen edidit εἰσω θῆναι contra fidem omnium codicum.

Tom. III.

Hh

παρέδωκεν

SÆC. athleta animam exhalavit. Alia præter hæc
V. innumerabilia ab impiis illis perpetrata sunt.
Nemini porro mirum videri debet, quod
omnium moderator Deus tantam istorum
feritatem impietatemque toleraverit. Etenim
ante Constantini maximi Principatum, quot-
quot Romani Imperatores fuerunt, adversus
pietatis cultores furere non destiterunt.
Quin & Diocletianus, ipso salutaris Passi-
onis die cunctas in orbe Romano Ecclesias
destruxit. Verum exactis postea novem
annis, eadem iterum florere cœperunt, mul-
toque majorem quam antea splendorem at-
que amplitudinem adeptæ sunt: Diocle-
tianus vero, una cum impietate sua extin-
ctus interiit. Ceterum Dominus & bella
ista, & Ecclesiæ victoriam, multo ante
prædixit. Et res ipsæ nos docent, plus
utilitatis ex bello nobis: afferri quam ex
pace. Hæc enim nos molles & solutos
ac timidos reddit. Bellum vero acuit a-
nimos, facitque ut præsentia, tanquam flu-
xa & caduca spernamus. Verum hac de
re aliis in libris jam sæpius locuti sumus.

παρέδωκεν ὁ γὰρ ἀνὴρ ἀγωνιστὴς. καὶ ἄλλα δὲ μυρία
τοιαῦτα παρ' ἐκείνων ἐτολμήθη τῷ δυνάστῃ. οὐ
χρὴ δὲ θαυμάζειν, ὅτι τῆς ἐκείνων θρησκείας καὶ
δυσσεβείας ἀνέχετο ὁ τῶν ὅλων πρῶτος. καὶ γὰρ αὐτὸς
ἦν Κωνσταντίνου ὁ μέγας βασιλεὺς, ὅστις Ῥωμαίων
ἐγένοντο βασιλεῖς, καὶ τῶν θιασάων τῆς ἀληθείας
ἐλύθησαν. Διοκλητιανὸς δὲ ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἑκ-
τῇ ἡμέρᾳ, τὰς ἐν ἀπάσῃ τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ
κατεπύλεσε ἐκκλησίας· ἀλλ' ὅπως διεληλυθόταν
ἐκτῶν, αὐτὰ μὲν ἦνθησαν καὶ πολλαπλάσιον ἐδέξαν-
το μέγεθος τε καὶ κάλλος· ἐκείνος δὲ μὲν τῆς δυσ-
σεβείας ἀπεσέβη. καὶ τῆς πολέμου δὲ τέτους
προεῖρηκεν ὁ δυνάστης, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀν-
ήτοιον. καὶ αὐτὰ δὲ ἡμᾶς διδάσκει τὰ πράγματα,
ὡς πλείονα ἡμῖν τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος ποιεῖ τὴν
ὠφέλειαν. ἢ μὲν γὰρ, ἄβρους ἡμᾶς καὶ ἀνεμῆρους καὶ
δευλοὺς ἀπεργάζεται· ὁ δὲ πόλεμος, τὰ τε φρονή-
ματα καθαίρει, καὶ τὴν παρόντων ὡς ῥεόντων παρα-
σκαλίζει χαλαρῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν
ταῖς πραγματείαις πολλάκις εἰρήκαμεν.

CAPUT XL.

De Theodoro Episcopo Mopsuestia.

Socr. l. VI. INTEREA vero sacratissimo Theodoto
cap. 3. Antiochenam Ecclesiam gubernante,
Socr. l. VIII. Theodorus, Episcopus Mopsuestiæ, totius
cap. 2. Ecclesiæ doctor, & qui adversus omnes
hæreticorum catervas strenue decertaverat,
vivendi finem fecit. Hic præstantissimi
quidem Diodori auditor: divini autem
Joannis socius atque adjutor fuerat. Am-
bo quippe ex spiritalibus Diodori fonti-
bus simul hauserant. Annis porro sex &
triginta Episcopatum gessit, contra phalan-
gem Arii atque Eunomii assidue dimicans,
& Apollinaris turmam, latronum more in-
fidiantem profligans: ovibus autem Chri-
sti optimum pabulum præbens. Ejus quo-
que frater Polychronius, Apamensem Ec-
clesiam egregie administravit, emendatis-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Περὶ Θεόδωρου τοῦ ἐπισκόπου Μοψουεστίας.

ΚΑΤ' ἐκείνους δὲ τὸν χρόνον καὶ ὁ ὁ γῆρας Θεό-
δοτος ὁ Ἀντιοχείων ἔβη ἐκκλησίαν, Θεόδωρος
ὁ Μοψουεστίας ἐπίσκοπος, πάσης μὲν ἐκκλησίας
διδάσκαλος, κατὰ πάσης δὲ φάλαγγος αἰρετικῆς
ἀειψύσας, καὶ βίῳ τὸ τέλος ἐδέξατο. ὅτος τῆς μὲν
Διοδώρου τῆς παντὶ διδασκαλίας ἀπήλαυσε· Ἰωάννης
δὲ τῆς θεοτάτης γενέτης κοινωνός τε καὶ σπουδ-
γός. κοινῇ γὰρ τῇ πνευματικῇ Διοδώρου ναμάτων
ἀπήλαυσε. ἐξ ἧς καὶ τεύχοντα ἐν τῇ προειρη-
τέλει ἐτι, καὶ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου ὁρμη-
τόμους φάλαγγες, καὶ τὸν ληστὴν Ἀπολλινάριον
καταγωνίζομενος λόγον, καὶ τὴν ὁρίσιν πᾶσι τοῖς
θεοῖς προβάτοις προσφέρων. καὶ ὁ τῆς δὲ ἀδελφῆς
Πολυχρόνιος, τῷ Ἀπαμείων ἐκκλησίαν ἐποίμα-

VALESII ANNOTATIONES.

1. Ἀβρους καὶ ἀνεμῆρους] Hujus loci emendatio debetur
codici Henrici Savilii, in quo diserte scribitur ἀνεμῆρους,
optime sine dubio.

2. Θεόδωρος ὁ μοψουεστίας] Gregorius Papa in epistola 31.
lib. 6. ait Ecclesiasticam Historiam Theodoriti ab Eccle-
sia Romana ideo non recipi, ob id præcipue quod Theo-
dorum Mopsuestiæ nimium laudaverit, & usque ad diem
obitus sui magnum Ecclesiæ Doctorem fuisse pronuntia-
verit. Scio quidem in supradicta epistola Gregorii, So-
zomenum dici, non Theodoritum. Sed non dubito quin
Gregorius memorie vitio lapsus sit, & pro Theodorito
Sozomenum posuerit. Baronius quidem, tum in Anno-
tationibus ad Martyrologium Romanum, tum in Annali-
bus Ecclesiasticis ad annum Christi 427, Gregorium co-
natur ab errore defendere. Ait enim librum ultimum
Historiæ Sozomeni mutilum ad nos pervenisse, & multa
capita in eo desiderari. In illis igitur ait scriptum fuisse
id quod à Gregorio dicitur de Theodoro Mopsuestiæ.
Verum hoc nihil aliud est quam divinare. Etenim Gre-
gorii magni temporibus, Historia Ecclesiastica Sozomeni
nihil amplius continebat, quam quod nunc habemus. Cer-
te Cassiodorus qui diu ante Gregorium vixit, & qui Hi-
storiam Ecclesiasticam Sozomeni Tripartitæ suæ intex-
it, integrioribus Gregorius nancisci potuisset? Pro certo
enim habeo, Gregorium magnum non alibi legisse So-
zomenum, quam in Historia Tripartita. Porro in lib.

10. Historiæ Tripartitæ cap. 34. ita scriptum est. Eo au-
tem tempore quo Theodosius sacratissimus Antiochenam rege-
bat Ecclesiam, Theodorus μοψουεστίας Episcopus, sed totius
Doctōr Ecclesiæ; &c. Id cum legisset olim Gregorius,
ex Sozomeno desumptum esse existimavit, eo quod nul-
lius Scriptoris nomen, nec hujus, nec multorum præce-
dentium capitum titulo sit præfixum. Hinc factum
est, ut memorie vitio Sozomenum scripserit pro Theo-
dorito.

3. Πάσης μὲν ἐκκλησίας διδάσκαλος] De Theodoro Mopsue-
stiæ Episcopo varia fuerunt hominum judicia. Laudatus
est enim à multis Ecclesiæ Patribus, Joanne Chrysosto-
mo, Cyrillo, & Iba Edesseno in epistola ad Mariam Per-
sam, & à Facundo Hermianense; ut Theodoritum no-
strum omittam. Alii vero, ac præcipue Accephali, multa
in ejus scriptis reprehenderunt, tria potissimum illi ob-
icientes, quibus acriter respondet Facundus in lib. 9. pro
defensione trium capitulorum. Damna sunt tamen e-
jus libri in Synodo Constantinopolitana sub Justiniano.
eique sententiæ universa tandem Ecclesia acquievit, ut
docet Gregorius Papa in epistola 31. lib. 6. Theodoriti
vero nostrum ei fuisse, non est adeo mirandum.
Omnes enim Orientales una cum Joanne Antiocheni Ep-
iscopo, impensissime faverunt Theodoro, ut discimus
ex Liberati Breviario & actis Synodi V.

[4 Συνεργός] Συμφωνητής MS. Regius.]

12 *γεν ἄριστα, ἢ τῇ τῷ λόγῳ χάριτι καὶ τῇ ἔριτι
λαμπρότητι χράμενος. ἐγὼ δὲ τῆς συγγραφῆς ἐν-
ταῦθα πενταμέσος, τὸς οὐτωξομένους ἀντιβολῶ
προσυχᾶς ἢ πόνου ἀμείψασθαι. 12 πέντε μὲντοι ἔ-
κατον ἐτῶν ἢ δὲ ἡ ἱστορία περιέχει χρόνον δεξά-
2 μῶν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρείου λυτήσεως, δεξάμην δὲ πέ-
ρας τῆς ἀξιοπαύσεως ἀνδρῶν, Θεοδώρου καὶ Θεοδό-
3 τῃς τῶν παλαιοτέρων. 3 καὶ ἀλλὰ δὲ ἔτι τάξιν ἢ τὸς
μετὰ τὸν διαβόλον τῶν μεγάλων ἡγεμονεύσαντας
πόλεις.*

*Κατάλογος τῶν μεγάλων ἡγεμονεύσαντων πόλεων
ἐπισκόπων.*

Ρωμαίων Μιλτιάδης, Σίλвестρος, Ἰούλιος, Λιβέριος,
Δάμασος, Σιρίκιος, Ἀναστάσιος, Ἰννοκέντιος,
Βονιφάτιος, Ζώσιμος, Κελεστίνος.

Ἀντιοχείαν ἐπίσκοποι· Βιτάλιος, Φιλογόσιος,
Εὐστάθιος· οὗτοι ὀρθόδοξοι· εἴτα Ἀρειανοί, Εὐλάλι-
ος, Εὐφρόνιος, Φλάκιος, Στέφανος, Λεόντιος,
Εὐδόξιος· ἐπειτα ὀρθόδοξοι, Μελέτιος, Φλαυιανός,
Πορφύριος, Ἀλέξανδρος, Θεόδωτος· ἢ συνήφθη-
σαι τέτοις οἱ δὲ Εὐστάθιος Παυλῖνος καὶ Εὐά-
γγριος.

Ἀλεξανδρίαν· Πέτρος, Ἀχιλλᾶς, Ἀλέξανδρος,
Ἀθανάσιος· Γρηγόριος Ἀρειανός, εἴτα πάλιν Ἀθα-
νάσιος· Γεώργιος αἰρετικός, εἴτα πάλιν Ἀθανάσιος, 25
Πέτρος ὁ Ἀθανασίου μαθητής, εἴτα Λούκιος Ἀρει-
ανός, εἴτα πάλιν Πέτρος, Τιμόθεος, Θεοφίλος· Κύ-
βιλλος ὁ Θεοφίλου ἀνέψιμος.

Ἱεροσολύμων ἐπίσκοποι· Μακάριος, Μάξιμος,
Κύβιλλος, Ἰωάννης, Πραῦλιος, Ἰουβενάλιος.

simæ vitæ splendorem cum sermonis gra-
tia ac venustate conjungens. Ego vero hoc
loco scribendi finem faciens, ab iis qui
hæc lecturi sunt postulo, ut laborem no-
strum precibus suis remunerentur. Quin-
que autem ac centum annorum spatio res
gestas hæc historia complectitur: ab Arian
quidem vefania ducens exordium, desinens
vero in obitu præstantissimorum virorum,
Theodori atque Theodoti. Porro Episco-
pos, qui post persecutionem magnis urbibus
10 præfuerunt, suo quæmque ordine recensebo.

*Indiculus Episcoporum qui magnis urbibus
præfuerunt.*

Romæ Miltiades, Silvester, Julius,
Liberius, Damasus, Siricius, Anasta-
sius, Innocentius, Bonifatius, Zosimus, Ce-
lestinus.

Antiochiæ Episcopi, Vitalis, Philogo-
nius, Eustathius. Hi Orthodoxi fuerunt.
Post hos Ariani, Eulalius, Euphronius,
Flaccillus, Stephanus, Leontius, Eudoxius.
Deinde Orthodoxi, Meletius, Flavianus,
20 Porphyrius, Alexander, Theodotus. Quibus
conjuncti fuerunt ex Eustathii parte Pau-
linus & Evagrius.

Alexandriæ, Petrus, Achillas, Alexander,
Athanasius. Gregorius Arianus. Post hunc
rursus Athanasius. Georgius hæreticus.
Post hunc rursus idem Athanasius, Petrus
discipulus Athanasii, deinde Lucius Aria-
nus, post quem iterum Petrus, Timothe-
us, Theophilus, Cyrillus Theophili fratris
filius.

Hierosolymorum Episcopi, Macarius, Ma-
ximus, Cyrillus, Joannes, Praylius, Juvenalis.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πέντε μὲν καὶ ἑκατὸν ἐτῶν] Baronius horum annorum
quinque supra centum, quos Theodorus Historiam suam
complecti dicit, initium deducit ab anno Christi 323, quo
Licinii cædem contigisse scribit. Ab eo, inquit, tempore si
numerare incipias annorum centum & quinque periodum,
ad hunc usque annum 427. perveniet, quo ait Theodorus
defunctum fuisse Theodotum, de quo agimus, Antio-
chenum Episcopum. Henricus autem Savilius ad oram
editionis Roberti Stephani, hos quinque & centum an-
nos aliter computat, ab anno scilicet 320. qui fuit 14.
Imperii Constantini, ad annum 425. qui fuit 18. Theodo-
sii junioris. Cur vero ita numeraverit Savilius, causa
hæc est: quod Arian blasphemiam ex qua horum annorum
initium ducit Theodorus, vulgo omnes existimant cœ-
pisse anno Christi 320, annis quinque ante Concilium Ni-
cænum, Mihi tamen verior esse videtur Baronii senten-
tia: Etenim Savilius Theodoti Antiocheni Episcopi mor-
tem confert in annum Christi 425. Atqui constat Theo-
dotum adhuc superstitem fuisse anno Christi 426. Interfuit
enim Synodo Constantinopolitana quæ jussu Theodosii
junioris congregata est in ordinatione Sisinii Patriarchæ
Constantinopolitani, ut docet Photius in Bibliotheca cap.
52. Rectius ergo Baronius ejus obitum consignavit anno
Christi 327. Verum in eo lapsus est, quod hos quinque &
centum annos quos Historia Theodoti complectitur, a
Licinii cæde exorsus est: Cum tamen Theodorus ab A-
rii blasphemiam, non a Licinii cæde Historiam suam exor-
diri se dixerit. Præterea Licinius non anno Christi 323,

sed 325 cæsus est, ut scribitur in Fastis Idatii. Ceterum
etfi Baronii sententiam magis probo, qui Theodoti mor-
tem confert in annum Christi 427. nequaquam tamen in
ea penitus acquiescendum puto. Nam Theodorus Mop-
suestenus, quem Theodoto Antiochenum Ecclesiam regen-
te mortuum esse scribit Theodorus, adhuc in vivis erat
anno Christi 428. Certe Nestorius qui hoc anno Con-
stantinopolitanum Episcopatum suscepit, Theodorum Mop-
suestenum in itinere convenit, ut testatur Theodulus apud
Evagrium in lib. 1. Historiæ.

[2 Χρόνος] Χρόνος eod. Reg.]

3 Κατάλογος δὲ κατὰ τὴν τάξιν] Tota hæc pericope deest
in editione Basilienfi, una cum catalogo Episcoporum qui
in quatuor Patriarchalibus Ecclesiis federunt jam inde à
temporibus Constantini. Et hunc quidem catalogum an-
te nos Jacobus Sirmundus in editione sua evulgavit; sed
mendosissimum. Nos ex MS. codice Henrici Savillii eum
nunc emendatiorem damus. In hoc autem catalogo no-
tandum est, quod post Romanos Episcopos, Antiocheni
Ecclesiæ Antistites proxime recenser, ante Episcopos Ale-
xandriæ. Ex quo obiter colligi potest, catalogum hunc
sive indicem Patriarcharum, non esse opus subditium, sed
re vera scriptum esse à Theodoro, qui Antiochenis
Episcopis, utpote Patriarchis suis, primum locum tribu-
it post Pontificem Romanum. Illud præterea observandum
est, Constantinopolitanos Antistites postremo loco recenseri,
contra auctoritatem canonis Constantinopolitanæ Synodi.
[3 Κατάλογος] Κατάλογος MS. Reg.]

VARIORUM.

2 Πέντε μὲν καὶ ἑκατὸν ἐτῶν ἢ δὲ ἡ ἱστορία περιέχει χρόνον] Pa-
gus ad annum 427. n. 9. cæ. existimat hosce annos ab
anno Chr. 325 deducendos, ubi definit Eusebii Historia: &

in annum 429. terminandos, quo Theodotum Antioche-
num & Theodorum Mopsuestenum Episcopos defunctos
esse ostendit. W. Lowth.

S.M.C.

Y.

Constantinopolis Episcopi, Alexander, Eusebius Nicomediensis, translatus in eam sedem Arianus. Post hunc Paulus Confessor, Macedonius hostis Spiritus sancti. Hoc expulso, impius Eudoxius Ecclesiam obtinuit. Demophilus à Beroe Thraciæ urbe hæreticus, Gregorius Nazianzenus, Nectarius, Joannes Chrysostomus, Arsacius, Atticus, Sifinnius.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοποι· Ἀλέξανδρος, Εὐσέ-
σιος ὁ Νικομηδείας ἐκ μεταθέσεως Ἀρειανὸς, μετὰ
τῷτον Παῦλος ὁ ὁμολογητὴς, Μακεδώνιος ὁ πνευ-
ματομάχος· τῷτον παρωσιάνης Εὐδόξιος ὁ δυσσε-
βὴς κατέχευε τὴν ἐκκλησίαν· Δημόφιλος ὁ Βερόης ὁ
Θράκης αἰρετικὸς, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ, Νεκτά-
ριος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Ἀρσάκιος, Ἀτίκιος,
Σισίνιος.

Explicit Liber quintus historia Theodoriti.

Τέλος τοῦ ἑκτοῦ Θεοδορείου ἱστορίας τόμου.

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΕΠΙΦΑΝΕΩΣ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΟΜΟΙ ΕΞ.

EVAGRII

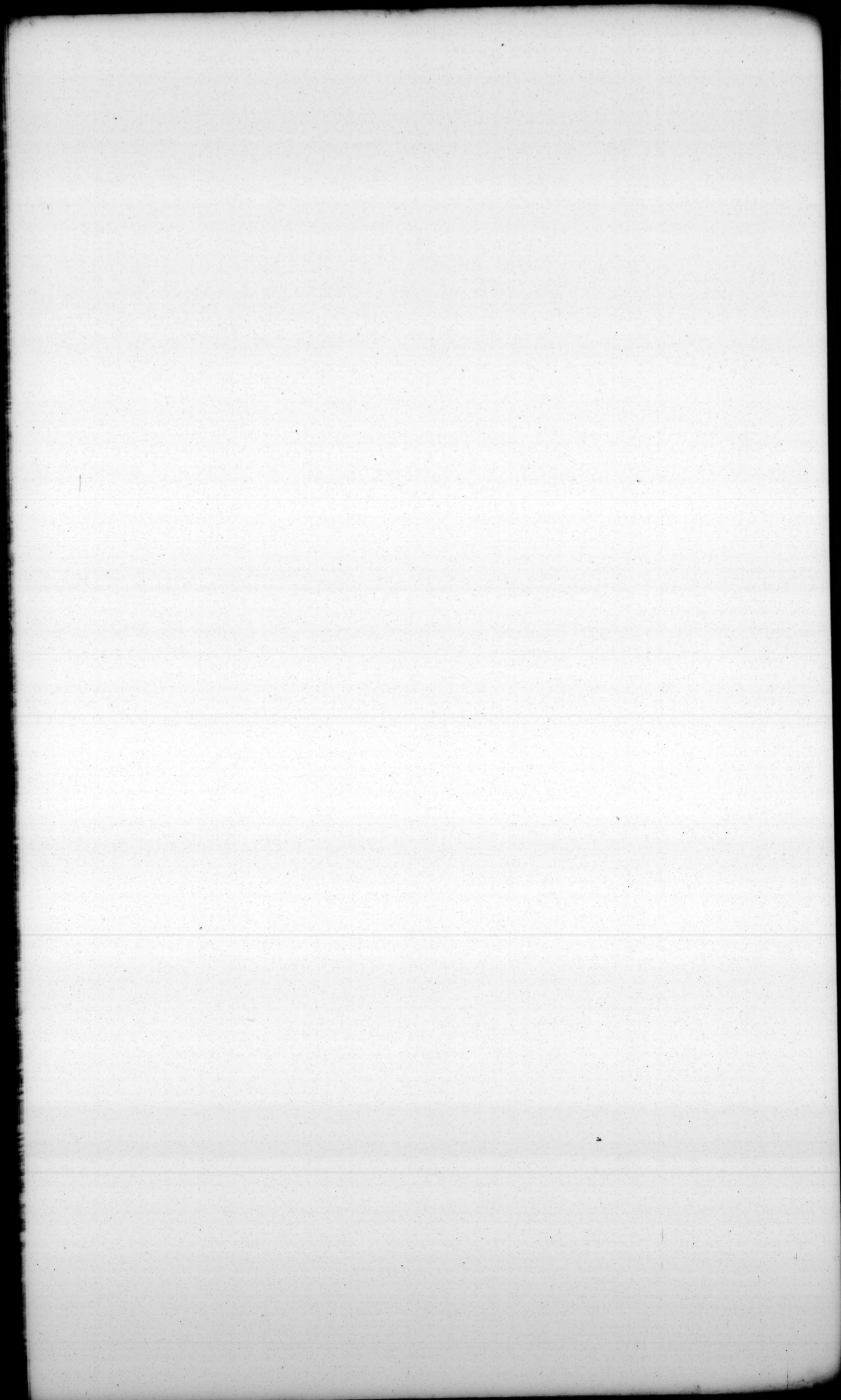
SCHOLASTICI

EPIPHANIENSIS ET EX PRÆFECTIS

ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ

LIBRI SEX.

HENRICO VALESIO *Interprete.*

ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ
 Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐαγρίου χολαστικῆ καὶ ἀπὸ ἐπάρχων, τῷ Ἐπι-
 φανέως, Ἰνικηφόρου Καλλίστου τῷ Ξανθοπέλῃ ὁ πίναξ.

- α' Προίμιον τῷ συγγραφέως, πῶς ἐπὶ τὸ γράφειν τὴν παρῶσαν πραγματείαν ἐλήλυ-
 θεν. εἶτα πρῶτον κεφάλαιον, ὅπῃ μετὰ τὴν κατὰ λυσιν τοῦ ἀσκήτου Ἰβλιανοῦ,
 τῶν αἰρέσεων μικρὸν πανθεισῶν, ὑπερον ὁ πονηρὸς ἀφ' ὧν τὴν πίστιν πάλιν ἐτά-
 ραται.
- β' Ὅπως ἐφωράθη Νεφέλιος δι' Ἀναστασίῃ τῷ μαθητῇ διδάσκοντος μὴ θεοτόκον, ἀλλὰ Χρι-
 στοτόκον τὴν ἀγίαν καλὴν θεομήτορα, δι' ἣν αἰτίαν καὶ αἰρετικὸς ὁμολόγηται.
- γ' Οἷα ὁ μέγας Κύριλλος τῷ Νεφέλει ἐγράφε, καὶ ὅπως ἡ τρίτη σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ ἡθροΐσθη,
 ὑπερήσαντος Ἰωάννου τῷ Ἀνποχείας καὶ Θεοδοσίῳ.
- δ' Ὅπως ὡς τῆς συνόδου καθήρεθαι Νεφέλιος, τῷ Ἀνποχείας μὴ ἐδιδήσαντος.
- ε' Ὡς μὲν πέντε ἡμέρας ἐλθὼν ὁ Ἀνποχείας Ἰωάννης χαθαίρει Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας
 καὶ Μέμνονα τὸν Ἐφέσιον οὓς ἡ σύνοδος πάλιν ἡθώσθη, χαθελούσα Ἰωάννην καὶ τὸς μετ'
 αὐτῷ καὶ ὅπως ἀφ' Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῶς συμβαίνει Κύριλλος καὶ Ἰωάννης, κυρώ-
 σαντες ἐπὶ καὶ τὴν Νεφέλει καθαίρεισιν.
- ς' Περὶ Παύλου τῷ Ἐμέσις, εἰς Ἀλεξανδρείαν ἐλθόντος καὶ ἔκτατος Κυρίλλου ἀφ' ἧς ἐπι-
 στήν.
- ζ' Οἷα ὁ διωγμὸς Νεφέλιος πεπονήσθαι φεῖ αὐτῷ γράφει, καὶ ὡς σκώληξ τὴν γλῶττιν
 τὸ τελευταῖον βρωθεὶς, εἰς Ὁασιν ἀπέβηκε καὶ ψυχρῶ.
- η' Ὡς μὲν Νεφέλιον Μαξιμιανὸς, καὶ μὲν τῷτοι Πρόκλος, εἶτα Φλαβιανὸς γίνετο.
- θ' Περὶ τῷ δυστυχῶς Εὐτυχῆς, καὶ ὅπως ὡς τῷ Κωνσταντινουπόλεως καθήρεθαι Φλαβιανὸς,
 καὶ φεῖ τῆς ἐν Ἐφέσῳ διωγμῶς ληστικῆς συνόδου.
- ι' Ὅσα ὡς τῷ Διοσκῶρι καὶ Χρυσόστομῳ τὸ παράλογον ἐν Ἐφέσῳ συνέδριον διεπράξατο.
- ια' Ἀπολογία τῷ συγγραφέως ὡς τῷ ἡμῖν διαφορῶν, καὶ χαλῶν τῷ Ἑλληνικῶν ὕθλων.
- ιβ' Ὅπως ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος τὴν Νεφέλει αἵρεσιν ἀπελαύει.
- ιγ' Περὶ τῷ ἁγίῳ Συμεῶν τῷ Στυλῖτι.
- ιδ' Περὶ τῷ πολλάκις φαινόμενῳ ἀστέρος ἐν τῇ φεῖ τὸν κίονα φεῖ τῷ ὁσίῳ Συμεῶν, ὃν ἐω-
 ράκει ὁ συγγραφεὺς καὶ ἄλλοι, καὶ αὐτῆς τῆς κεφαλῆς τῷ ἁγίῳ.
- ιε' Περὶ τῷ ἁγίῳ Ἰσιδώρῳ τῷ Πηλουσιώτῃ, καὶ Συμεῶν τοῦ Κυρίλλου ἐπισκόπου.
- ισ' Ὅπως ὁ Θεοφῶρος Ἰγνάτιος ἐκ Ῥώμης ἀνακομιθεὶς, ὡς Θεοδοσίῳ ἐν Ἀνποχείᾳ χαλε-
 τέθη.
- ις' Περὶ Ἀτίλα τῷ Σκυθῶν βασιλεῶς, καὶ ὅπως τὰ ἐῶν καὶ ἐσπέρια κατέγραφε καὶ φεῖ
 τῷ γινόμενῳ ξένῳ σημείῳ, καὶ τῷ ἄλλῳ ἐν κόσμῳ φοβερῶν σημείων.
- ιη' Περὶ τῷ οἰκοδομῶν τῷ ἐν Ἀνποχείᾳ, καὶ τίνες οἱ ἐργασάμενοι ταῦτα.
- ιθ' Περὶ πολέμων ἀφ' ὧν Ἰταλικῶν, καὶ Περσικῶν, οἱ ἐπὶ Θεοδοσίῳ γέγοναν.
- κ' Περὶ τῆς βασιλείας Εὐδοκίας, καὶ Εὐδοξίας τῆς θυγατρὸς, καὶ ὅπως εἰς Ἀνποχείαν καὶ
 Ἱεροσόλυμα ἀφίκετο.
- κα' Ὅπῃ χαλῶς τὰ φεῖ τὰ Ἱεροσόλυμα ἡ Εὐδοκία διέθηκε, καὶ φεῖ ἀφ' ὧν βιοτικῆς καὶ
 διαίτης τῷ ἐν Παλαιστίνῃ μισθῶν.
- κβ' Ὅσα ἐδίδματο ἡ βασιλὶς Εὐδοκία καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ φεῖ τῷ καὶ τῷ πρωτομάρτυ-
 ρος Στεφάνῳ, ὅθεν καὶ ὁσῶς ἐτάφη. ἐπὶ δὲ καὶ φεῖ τὸν τελευταῖον τῷ βασιλεῶς Θεοδοσίῳ.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Νικηφόρος Καλλίστος ὁ πίναξ] Hæc verba desunt in opti-
 mo codice Illustrissimi Antistitis Dionysii Tellerii, Re-
 menfis Archiepiscopi. Parumque absuit, quin ea ex edi-
 tione nostra expungerem. Neque enim puto hujus in-
 dicis Auctorem esse Nicephorum Callistum. Nam cum

hic index habeatur in vetustissimo codice Florentino, qui
 ante quingentos annos exaratus est, ut mihi affirmavit
 peritissimus ejus rei judex Emericus Bigotius, hujus au-
 ctor esse non potest Nicephorus, quippe qui Andronico
 imperante vixit.

CAPITULA LIB. PRIMI HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
Evagrii Scholastici & Ex præfectis, patria Epiphanienſis. Auct̃or hujus
Indicis eſt Nicephorus Calliſtus Xanthopulus,

PROOEMIUM Scriptoris, in quo exponit qua ratione ad ſcribendam hanc hiftoriam ſe contulerit.

- CAP. I.** Quomodo poſt exitum Impii Juliani, cum hærefes paulatim defeciſſent, iterum Diabolus fidem noſtram perturbaverit.
- II.** Quomodo ex concione Anaſtaſii præbyteri, deprehenſus ſit Neſtorius quod Mariam non Deiparam vocaret, ſed Chriſtiparam: atque idcirco hæreticus pronuntiatus eſt.
- III.** Quid magnus Cyrillus ad Neſtorium ſcripſerit, & quomodo tertia Synodus Ephēſi congregata ſit, ad quam Joannes Antiochenus Episcopus & Theodoritus tardius acceſſerunt.
- IV.** Qualiter Neſtorius à Synodo depositus ſit, cum Episcopus Antiochiæ nondum advenſſet.
- V.** Quomodo Joannes Antiochenſis Episcopus quum poſt quintum diem advenſſet, Cyrillum Alexandriæ & Memnonem Ephēſi Episcopos deſtituit: qui mox à Synodo innocentes pronunciati ſunt; & Joannes una cum ſuis depositus: & quomodo Cyrillus ac Joannes interventu Imperatoris Theodoſii in gratiam redierint, & Neſtorii deſiſtitionem confirmaverint.
- VI.** De Paulo Emiſæ Episcopo qui Alexandriam miſſus eſt. Et qualiter Cyrillus Joannis Epistolam laudavit.
- VII.** Quæ & quanta Neſtorius ſe paſſum eſſe dicat. Et quomodo lingua tandem vermibus eroſa, apud Oaſim inſulam perierit.
- VIII.** Quomodo poſt Neſtorium Maximianus, & poſt hunc Proclus, deinde Flavianus Episcopi facti ſint.
- IX.** De infortunato Eutyche: & quomodo à Flaviano Episcopo depositus eſt, & de latrociniali Synodo Ephēſina ſecunda.
- X.** Quæ per Dioſcorum & Chryſaphium geſta ſint in illegitimo Concilio Ephēſino.
- XI.** Deſenſio varietatis Opiniorum quæ ſunt apud Chriſtianos, & deriſio fabularum Gentilium.
- XII.** Quomodo Imperator Theodoſius hæreſim Neſtorii proſligavit.
- XIII.** De ſancto Symeone Stylita.
- XIV.** De Stella quæ ſæpe cernitur in porticu juxta columnam Symeonis, quam ſcriptor hic & alii complures viderunt: & de capite ejusdem ſancti Symeonis.
- XV.** De ſancto Iſidoro Peluſiota & Synefio Cyrenarum Episcopo.
- XVI.** Quomodo divinus Ignatius ab urbe Roma deportatus, Antiochiæ depositus ſit ab Imperatore Theodoſio.
- XVII.** De Attila Hunnorum rege: & quomodo Orientis & Occidentis provincias vaſtaverit: item de horrendo terræ motu, aliisque terribilibus ſignis quæ toto orbe contigerunt.
- XVIII.** De operibus publicis Antiochiæ & eorum conditoribus.
- XIX.** De variis bellis quæ tum in Italia, tum in Perſide geſta ſunt regnante Theodoſio.
- XX.** De Eudocia Auguſta, deque ejus filia Eudoxia: & quomodo Eudocia Antiochiam venerit, & Hieroſolymam ingreſſa ſit.
- XXI.** Quod Eudocia Auguſta Hieroſolymis multa præclare geſſit: & de diſcrepante vita & converſatione Monachorum Palæſtinæ.
- XXII.** De operibus ab Eudocia Auguſta in Palæſtina ædificatis, & de Eccleſia ſancti Stephani Protomartyris, in qua religioſe ſepulta eſt. Item de morte Imperatoris Theodoſii.

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

SCHOLASTICI

ΕΠΙΦΑΝΕΩΣ

EPIPHANIENSIS

Καὶ ἀπὸ ἐπάρχων,

Et ex præfectis,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

; ECCLESIASTICÆ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

HISTORIÆ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

LIBER PRIMUS.

Προοίμιον ὅ συγγραφῆς, πῶς ἐπὶ τὸ γράφειν ἔ
παρούσαν πραγματείαν ἐλήλυθεν.

Proœmium Scriptoris, in quo exponit qua ratione
ad scribendam hanc historiam se contulerit.

ΕΥΣΕΒΙΩ τῷ Παμφίλῳ, ἀντὶς ὅ ἐστι
τῷ μάλιστα λόγιος ὁ Παμφίλῳ τῷ
ἄλλῳ, ὃς ὅτε πείθῃ οἷός τε εἶναι τῆς
1 οὐτυχεύουσας θρησκείας τῶν ἡμετέρων, εἰ καὶ μὴ
λίαν ἀκερῆς οἶδεν ποιεῖν. Εὐσεβίῳ τε οὖν τῷ
Παμφίλῳ, Σωζομένῳ τε ὃ Θεοδοσίῳ, καὶ Σω- 15
κράτει, ἄριστοι πάντων πεπότηται, ἥτε ἐς ἡμᾶς
ἄφικται τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἥτε ἐς οὐρανούς
ἀνάβασιν, ὅσα τε τοῖς θεοσεβοῦσι ἀποστόλοις, ἀπὸς ὃ
τοῖς ἄλλοις μάρτυσι διαβλύουσι κατ' ὅρθωτον, ἢ εἴ τι
ὃ ἄλλο ἀξίολογον ἡμῶν, ἢ ὃ τινάλλως ἔχον πέ- 20
2 πρακται, ὃ μέλει πινος μέρους τῆς Θεοδοσίῳ βα-
σιλείας. ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐξῆς οὐ πολλὰ τούτων
3 ἀποδόντα, οὐδενός πο' καθ' εἰρμὸν πτύχῃ
λόγου, ἔδοξέ μοι, εἰ ὃ μὴ δεινὸς ἐγὼ τὰ τοιαῦτα,
τὸν ὅσον τούτων ἀνελέσθαι πόνον, συγγραφῆναι 25
τε ταῦτα ποιήσασθαι, ὃ μάλιστα πιστεύσαντι, τῷ
καὶ ἀλίαν σοφίσαντι, καὶ γλαῦσαν ἄλογον ἐς
ἐναρθρον εὐφρανίαν κινήσαντι, ἀναστῆσά τι τὰς ἡδὴ
τῇ λήθῃ πενηκτίας πρᾶξις, ψυχῶσά τι τῷ λόγῳ
καὶ ἀπαθανατῆσαι τῇ μνήμῃ ὡς ἂν ἔχει τῶν ἐν- 30

EUSEBIUS Pamphili, vir cum in
aliis rebus disertissimus, tum in
scribendo tantum valens, ut pos-
sit lectores suos, si non perfecte
Orthodoxos efficere, ita tamen impellere,
ut nostra libenter amplectantur: Eusebius,
inquam, Pamphili, & Sozomenus, ac Theo-
dorus & Socrates, benignissimi Servatoris
nostri adventum in terras, ejusque ascen-
sum in cœlum; tum ea quæ à divinis A-
postolis & à fortissimis Martyribus pro fide
certantibus præclare sunt gesta: quidquid
præterea, aut laude, aut vituperatione dignum
actum est à nostris usque ad principatum
Theodosii, omnium optime ac diligentissi-
me scriptis prodiderunt. Sed quoniam ea
quæ posthæc consequuta sunt, haudqua-
quam illis inferiora, nullus adhuc persequi
aggressus est; Ego licet in ejusmodi rebus
parum exercitatus, laborem hunc suscipere,
& historiam earum rerum contexere decre-
vi. Etenim eo qui piscatoribus sapientiam in-
didit, & qui ex bruti animalis lingua articu-
latam vocem expressit, adjuvante, confido
me res oblivione intermortuas excitaturum,
& oratione mea vitam eis redditurum, &
immortalitatem donaturum esse commemo-
ratione hominum sempiterna: quo à lingu-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰ καὶ μὴ λίαν ἀκερῆς οἶδεν ποιεῖν] Non probo inter-
pretationem Christophoroni, qui λίαν ἀκερῆς vertit per-
fecte Christianos. Ego vero orthodoxos interpretari ma-
lui. ἀκερῆς enim proprie dicuntur rectorum dogmatum
sectatores. Sic Photius in Bibliotheca de Socrate Scho-
lastico dicit, ἄλλῳ καὶ ἐν τοῖς δόγμασι εἰ, λίαν ἐπὶ ἀκερῆς.
Sensus igitur hujus loci hic est: Eusebium, etsi maxime
idoneus sit ad persuadendum Lectoribus ut Christianam
religionem amplectantur, non posse tamen eos efficere in
Christianæ fidei doctrina valde accuratos, cum ipse in A-
rianorum dogma videatur fuisse propensior. Fuit enim
hæc multorum opinio de Eusebio Pamphili: quibus ta-

men in præfatione quam scripsi ad Historiam Ecclesia-
sticam ejusdem Eusebii, abunde respondi.

2 Μέλεις πινος μέρους] Postrema vox deest in codice Re-
gio ac Florentino & Telleriano, nec habetur in editio-
ne Roberti Stephani. Primi Genevenses Typographi eam
addiderunt ex codice Christophoroni, cujus variantes le-
ctiones editæ sunt ad calcem editionis Colonienfis. Certe
Christophoronus in interpretatione sua eam vocem ex-
pressit. Sic enim vertit, ad aliquam partem regni Theo-
dosi. Mihi tamen elegantius videtur eam vocem suppri-
mere quam adjicere. Quod si adjicienda esset dictio,
mallem equidem addere χρόνον.

VARIORUM.

a Καθ' εἰρμὸν] Verba hæc omisit in versione sua Valefius. Vertenda sunt, *seriatim*, vel *ordine*. W. Lowth.

Tom. III.

li

τυγχάνοντων

SÆC.
V.

lis cognosci possit, quid & quando; ubi locorum, & quomodo: adversus quos, & à quibus ad nostra usque tempora sit gestum: Nihilque eorum quæ memoria digna sunt, per mollem ac solutam desidi- am, perque oblivionem quæ desidiæ pro- xima est, abditum delitescat. Divino igitur fretus auxilio, inde scribendi sumam exor- dium, ubi viri superius à me commemorati historiæ suæ finem fecere.

CAPUT I.

Quomodo post exitum impii Juliani, cum hæreses paulatim defecissent, iterum Diabolus fidem nostram perturbaverit.

Cum Juliani impietas Martyrum san- guine jam submersa esset, & Arii vesania fabricatis apud Nicæam compedibus adstricta: Eunomius quoque ac Macedo- nius à Sancto Spiritu quasi vento quodam expulsi, circa Bosporum, & ad sacram ur- bem Constantinopolim fracti obrutique ef- sent: Cum jam sacrosancta Ecclesia recenti sordium squallore deposito, pristinum de- corem recuperaret, & amictu aurato ac variegato induta, cœlesti sponso atque ama- tori desponderetur: id moleste ferens Dæ- mon virtutis inimicus, novum quoddam & inusitatum belli genus adversus nos ex- citavit: simulachrorum cultum qui jam oppressus jacebat, & servilem Arii vesani- am despectui habens. Ac fidem quidem no- stram aperte, ut hostis, oppugnare veritus est, quippe quæ tot ac tantorum patrum copiis munita esset, adeo ut ipse in ea op- pugnanda maximam partem suarum viri- um amississet. Sed magis latronum more id agere aggressus est, interrogationes quasdam ac responsiones commentus, quibus erran- tes ad Judaismum novo more traduceret. Nec intellexit miser, etiam inde se vin- cendum esse. Nam quod unum antea ma- xime impugnabat, id nunc miratur atque amplectitur: exultans ac triumphans gaudio, si non ex universo nos depulerit, sed vel unam dictionem adulterare potuerit. Ac sæpenumero sua se involvens malitia, unius literæ immutationem commentus est, quæ ad eundem quidem duceret sensum; in- telligentiam tamen à lingua disjungeret: ne utraque Patrem & Filium uno eodem- que modo confiterentur & glorificarent. Porro qua ratione singula ista perpetrata sint, & quem exitum habuerint, suo lo- co ac tempore exponemus. Adtexam præ- terea quidquid memoratu dignum reperire potuero, licet ab instituto nostro alienum esse videatur: finem scribendi facturus, ubi divino Numini placuerit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Οτι, μὲν τὴν κατάλυσιν τοῦ ἀσεβοῦς Ἰουλιανοῦ, τῶν αἱρέσεων μικρὸν παυθεῖσθαι, ὑπεροὶ ὁ ποιητὴς ἀφ' ὧτος ἔπειτα πάλιν ἐξέσχηεν.

Ἀρπὶ τῆς Ἰουλιανοῦ δυσσεβείας τοῖς τῶν Μαρ-
τύρων αἵμασι κατακλυθείσης, καὶ τῆς Ἀ-
ρείου μαρίας συνδεδείσης ταῖς ἐν Νικαίᾳ χαλκυ-
15 θείσεσι πέδαις, Εὐνομίῃ τε αὐτῇ καὶ Μακεδονίῃ ὑπὸ
τῆς παναγίης Πνεύματος χρί- τὸν Βόσπορον ἔκ-
βραδέντων, καὶ πρὸς τῇ Κωνσταντίνῃ ἱερᾷ θραυθέν-
των πόλεϊ, ἥδη τῆς ἀγίας ἐκκλησίας τὸν πρὸς πα-
20 τὸν ἀποθεμένου ῥύπον, καὶ πρὸς τῇ ἀρχαίᾳ ἐπανα-
γμένης ἐπὶ πρέπειαν, ἐν ἱματισμῷ τε ἀφ' ἧς χρύσῳ
περιβεβλημένης πεποικιλμένης, τῷ τε ἐξ αὐτῆς νυμ-
φίᾳ συναρμολογούσης, οὐκ ἐν ἑκείνῳ ὁ μυστήριος
δαίμων, ξένοι πνα καὶ ἀλλόκοτοι ἡμῖν ἐπαίτησι
πόμενον τὴν τε πεπατημένην εἰδωλολατρείαν
25 ἀειφρονήσας, καὶ τὴν δουλικὴν Ἀρείου μαρίαν
ὡς ἡλικονισάμενος, καὶ πρὸς αὐτὴν μὲν ὡς ἐχθρὸς
τῇ πίστει δέδοικεν, ὑπὸ τοσούτων ἀγίων πατέρων
πυρκαθείσης, καὶ τὰ πολλὰ τῆς δυνάμεως ἐν τῇ ταύ-
της πολιουκίᾳ παρηρημένος, ληστρικῶς δὲ τὸ πρᾶγ-
30 μα μέτρεσι, πεύσας πνᾶς, ἀπὸ κείνης τε αὐτῇ
καὶ ἡλικονισάμενος, πρὸς Ἰουδαϊσμὸν καὶνοπρεπῶς ἐπανά-
γων τὸ πλανώμενον, καὶ συνιείς καὶ τὴν ἐν αὐτῇ
ἦσαν ὁ δόλως. ὁ γὰρ πρῶτον μόνον ἀντίπαλον 2
εἶχε, νῦν τέθηπεν καὶ τῇ ἀντιπύσεται. καὶ οὐκ εἰ τῇ
35 παντὸς ἐξέσθαι γε φρουράμενος, ἀλλ' εἰ καὶ λέξιν
πνα ὡς χαλκήσειν οἷός τε γένοιτο. πολλάκις δὲ
τῇ αὐτῇ ἰλυσπώμενος κακία, καὶ ἰγράμματος 3
ἐναλλαγῇ ἐτέχρασε, πρὸς μὲν τὴν αὐτὴν ἑλκον-
τος δυνάμειν ὅπως ἢ τὴν γνώμην τῆς γλώσσης
40 ἀπὸ μερίσθαι, ἵνα μὴ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν τε καὶ
δοξολογίαν ὁμοφρόνως ἀμφω τῷ Θεῷ προσάγειν.
ὅπως δὲ τῶν ἑαυτὸν ἐπράχθη, καὶ ὅποι πεπλεύ-
τηκεν, ἐν τοῖς ἰδίῳις ὡς ἀποδοχῆς καὶ φαι-
φάινων εἴ τι καὶ ἄλλο πάρεργον μὲν, ἰσορίας δὲ ἄ-
45 ξιον ἐξευρεῖν δυνάμεν, τὴν ἰσορίαν ἀποπνέμενος 4
ἐνθα τῷ Φιλανθρώπῳ παραταίη Θεῷ.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐκκαδόντων] Christophorus & Savilius emenda-
runt ἐκκαδόντων. Sed longe rectior est scriptura quam
exhibet codex Florentinus & Tellerianus, ἐκκαδόντων.
Metaphora est à naufragis qui tempestatis vi abripiuntur.
Spiritus autem sanctum vento cuidam comparat Eva-
grius, cujus vi expulsi Eunomius ac Macedonius, tandem
Constantinopoli naufragium fecerunt, damnati scilicet in
Synodo Constantinopolitana.

2 Ὁ γὰρ πρῶτον μόνον ἀντίπαλον εἶχε] Intelligit vo-
cem consubstantialis quod Græci ὁμοουσιον dicunt. Hanc
enim vocem malignus dæmon præcipue impugnavit, ut-
pote quæ everriculum esset omnium hæresων, & rectæ

fidei firmissimum propugnaculum.

3 ἰγράμματος ἐναλλαγῇ ἐτέχρασε] Mallem scribere ἐτί-
χρασε, ut legitur in codice Telleriano. Porro obscurum
est, quodnam hic vocabulum designet Evagrius. Posset
quidem intelligi τὸ ὁμοουσιον. Sed quoniam in hoc vo-
cabulo est potius adjectio unius litteræ quam immutatio,
intelligendæ sunt potius præpositiones illæ ἐξ & ἐν, quæ
ob hæresim Eutychianam maximos motus excitaverunt,
cum alii ex duabus naturis, alii in duabus Christum ado-
ran dum esse dicerent.

4 Τὴν ἰσορίαν ἀποπνέμενος] Hic locus non caret diffi-
cultate. Musculus quidem ita vertit: Ubi absolutam hanc

Ὅπως ἐφωράθη Νεστόριος δι' Ἀναστασίῃ τῇ μαθητῷ,
διδάσκοντος μὴ Θεοτόκου, ἀλλὰ Χριστοτόκου τὴν
ἀγίαν καὶ ἁγίαν Θεομήτορα, δι' ἣν αἰτίαν ὁ αἰρε-
τικὸς ὁμολογῆται.

*Quomodo ex Concione Anastasii Presbyteri
deprehensus sit Nestorius, quod Mariam non
deiparam vocaret, sed Christiparam: atque
idcirco hæreticus pronuntiatus sit.*

ΕΠΕΙΔΗ γὰρ Νεστόριος, ἡ Θεόμαχος γλαῦσα, τὸ
καὶ ἁπλῶς δυνύπρον συνέδριον, τὸ τῆς βλασφη-
μίας ἐργαστήριον, ὅ ἐν ᾧ πάλιν Χριστὸς συμφωνεῖται
καὶ περὶ αὐτοῦ, τὰς φύσεις ἀφ' ἑαυτῶν τῶν
ἐκ τῆς πατρὸς ἐκείνης, ὁ μὲν δὲ αὐτῷ τῷ σαυρῷ ὅσον
ὅλως συντρίβεις χεῖ τὸ γυγραμμένον, ἢ τὸν ὕφαν-
τὸν δόλον χιτῶνα τῷ τῷ Θεοκτόνῳ ἀειρε-
ραῖς, τὴν μὲν Θεοτόκος Φανὴν ὑπὸ τῇ παναγίᾳ
Πνεύματος ἡδὴ χαλκευθεῖσαν ἀφ' πολλῶν ἐγκρί-
των πατέρων, ἐξέδοξεν τε καὶ ἀπεβάλετο τὴν
Χριστοτόκος παραχαράξας, ἀπεχάλευσεν τε καὶ
ἀπετύπωσε· μυσταῖς τε αὐτῷ πολέμων τὴν ἐκκλησί-
αν ἐπέπλησεν, αἵμασιν ἐμφυλίοις ταύτης ὀπκλύ-
σας· δοκῶ μὴ ἀπορήσειν πρὸς εὐλογον ἀφ' αὐτοῦ
τῆς ἰστορίας, καὶ τῆς ταύτης τελευτῆς καὶ αἰτίᾳ,
εἰ γὰρ παροικιασθεῖν, Χριστὸς τῷ ἐπὶ πάντων συνερ-
γῶντος Θεοῦ, ἐκ τῆς Νεστορίας τοῦ δυσεβοῦς βλα-
σφημίας. ἤρξατο δὲ ὁ τῷ ἐκκλησιῶν πόλεμος ἐν-
θενδε. Ἀναστασίος τις πρεσβύτερος, τὴν γνώμην
κακὸδοξος, Νεστορίας καὶ τῷ Νεστορίῳ Ἰουδαϊκῶν
διδασκάλων ἀφ' ἑαυτοῦ ἐραστής, ὅς καὶ σωεχθὲς

QUANDOQUIDEM Nestorius, lingua il-
la Deo inimica, alterum Caiaphæ
Concilium, officina blasphemiae, in qua
condicto pretio iterum venditur Christus,
divisis atque discerptis ejus naturis, cui ne
in ipsa quidem cruce ullum ex ossibus fuerat
comminutum, sicuti scriptum est, nec tun-
nica illa textilis à Deicidis discerpta fue-
rat; ille, inquam, Nestorius vocem qui-
dem Deiparæ quæ à multis probatissimis Pa-
tribus, sancti Spiritus afflatu fabricata fue-
rat, rejecit ac repudiavit: Christiparæ au-
tem vocabulum, tanquam adulterinam mo-
netam, à se cūsum atque efformatum vice
illius supposuit; & innumeris bellis Eccle-
siam replevit, civili sanguine eam inundans:
Materiam nequaquam mihi defuturam esse
spero ad historiam apte & concinne dispo-
nendam, meque eam ad exitum usque per-
ducturum esse, si opitulante Christo qui su-
per omnia est Deus, ab impiissimi Nestorii
blasphemia exorsus fuero. Porro Ecclesia-
rum bellum hinc originem sumpsit. Fuit
quidam Anastasius Presbyter, haud qua-
quam sanæ fidei; Nestorii ejusque Judaico-
rum dogmatum fautor acerrimus; qui etiam

VALESII ANNOTATIONES.

historiam benigno Deo commendavero. Verum hæc inter-
pretatio ferri non potest. Itaque Christophorus aliter inter-
pretatus est, hoc scilicet modo. *Ibi que finem scribendi
faciam, ubi Deo clementi ac propitio visum fuerit.* Sed neque
hæc interpretatio mihi penitus satisfacit. Primo enim Eva-
grius non dicit ἀποκρίσεις, sed ἀποκρίσεις in presenti.
Deinde ἀποκρίσεις τὴν ἰστορίαν pro finire historiam, nusquam
memini legere. ἀποκρίσεις proprie dicitur recondere: unde
ἀποκρίσεις est cella promptuaria. Sumitur etiam pro depo-
nere humi vel in monumento. Hefychius in lexico ἀπο-
κρίσεις inquit, ὁ κρύπτειν. Idem Hefychius ἀποκρίσεις signi-
ficare ait ἐκκρίσεις. Quæ quidem significatio priori con-
traria est. Occultare enim, & edere seu promulgare, inter
se contraria sunt. Malim igitur hunc Evagrii locum ita
interpretari: *Historiam editurus, quando clementi place-
rit Deo.* Si quis tamen Christophori versionem præ-
ferat, non magnopere repugnabo. Certe Evagrius in
cap. 7. τὸν βίον ἀπέστειλε dixit pro finire. In cap. tamen
decimotertio hujus libri hoc verbum usurpat Evagrius
pro referre seu exponere. Sic enim ait, γὰρ καὶ διὰ
τοῦτο ἀπέστειλε. Et in cap. xi. ἀπέστειλε eodem sensu
ponitur pro ἐξέλεγε. Item initio libri secundi ἀποκρίσεις
dicit pro ἐκκρίσεις.

1 *Εὐ ᾧ πάλιν Χριστὸς συμφωνεῖται* Mirum est in hujus
loci interpretatione lapsos esse ambos Interpretes. Nam
Musculus quidem ita vertit. *Officina blasphemiae, in qua
versus ad judicium vocatur & venditur Christus.* Chri-
stophorus vero interpretatur hoc modo. *Qui blasphem-
ia officinam, in qua Christus denuo cruciatur & diven-
ditur, instruxit.* Neuter bene. Nam nec ad judicium
vocari convenit officinæ: Nec συμφωνεῖται Græce dicitur.
Miror certe Henricum Saviliū, qui hanc Christophori
ineptissimam emendationem ad marginem sui codi-
cis adscripserit. Vertendum erat *Officina blasphemiae, in
qua pactum inicitur de Christo, & pretio venditur Christus.*
Nam συμφωνεῖται proprie est paciscor, & συμφωνεῖται pactum
conventum, pactio, ut legitur in veteribus glossis. Quod

verbum sæpius occurrit in libris Jurisconsultorum Græ-
corum.

2 *Ἀναστασίος* Erat hic Anastasius Syncellus Nestorii
Episcopi Constantinopolitani; ut testatur Theophanes in
Chronico & Anastasius Bibliothecarius. Habebant enim
Patriarchæ Syncellos, quos sibi eligebant ex ordine Pres-
byterorum, id est concellaneos seu cohabitatores. Sic in
Epistola synodi Constantinop. ad Hormisdam Papam de
electione Epiphani Patriarchæ Constantinopolitani, quam
refert Baronius anno Christi 520. inter Legatos missos
à synodo nominatur Heraclianus Presbyter sanctæ ma-
joris Ecclesiæ, & Cohabitator Epiphani Patriarchæ. [Sic
etiam Augustinus in Sermonem 1° ad Populum Hippo-
nensem de vita & moribus clericorum suorum, cohabitato-
res suos vocat clericos qui cum ipso manebant in domo E-
piscopi.] Ipse quoque Epiphanius prius Presbyter ac Syn-
cellus fuerat Joannis Patriarchæ CP. ut testatur Dioσκο-
rus in epistola ad Hormisdam Papam. Denique Joannes,
Presbyter quoque ac Syncellus fuerat Timothei Patriarchæ
C. P. ut docet Victor Tunonensis in Chronico, Agapeto
V. C. Cos. *Timotheus C. P. Episcopus obsecrator synodi
Chalcedonensis, quinto die Aprilis occubuit, & Joannes
Cappadox in cella propria atque Presbytero Episcopatum tra-
didit.* Scribe meo periculo, Et Joanni Cappadoci Syncel-
lo proprio atque Presbytero &c. Nihil certius hac emen-
datione. Erant etiam Syncelli ex ordine Diaconorum.
Sic in actione tertia Concilii Chalcedonensis, Agorastus
quidam Diaconus dicitur syncellus Dioscori Episcopi A-
lexandrini. Exstat denique apud Ennodium præceptum,
quando omnes Episcopi iussi sunt cellulanos habere: In
quo ita legitur: *Nullum ergo Sacerdotem antiquis & mo-
dernis legibus obsequentem, nullumque Levitarum, sine bene
probata volumus quocumque loci manere personam. Vel quem
substantia exilitas non permiserit habere consortem, ipse con-
cellaneus fiat alterius.* Non soli igitur Patriarchæ Syn-
cellos habuerunt. Certe Stephanus Syncellus Syncretici
Tarsensis Episcopi memoratur ab Ephremio apud Pho-
tium.

VARIORUM.

a *Νεστόριος* De Nestorio Vid. Socr. lib. VII. cap. 29. de Anastasio Socr. lib. VII. c. 31. de voce Θεοτόκος ibid.
c. 32. de Synodo I. Ephesina ibid. c. 34.

SÆC. Nestorium ad Episcopatum urbis Regiæ proficiscentem fuerat comitatus; quo quidem

V

tempore Nestorius apud Mopsuestiam congressus cum Theodoro, audita illius doctrina, à recta pietate deflexit, sicut in Epistola qua-

Theodulus.

dam de his rebus agens scribit Theodulus. Hic igitur Anastasius cum in Ecclesia Constantinopolitana sermonem haberet ad populum Christi amantem, ausus est palam ac diserte dicere: Mariam nemo Deiparam vocet. Nam Maria homo fuit. Fieri autem non potest, ut ex homine nascatur Deus. Iis auditis, cum Populus Dei graviter commotus esset, & sermonem illum, uti par erat, blasphemiam duceret, Nestorius auctor illius blasphemiae, non modo Anastasium non prohibuit, nec recte sanæque doctrinæ patrocinium suscepit: Verum iis quæ ab Anastasio dicta erant, aperte robur addidit, in huiusmodi disputationibus pervicaciter insistens. Interdum etiam propria interferens atque intexens dogmata, & reconditum mentis suæ virus effundens, adhuc pejora & magis impia docere conatus est. Adeo ut in suam ipsius perniciem hæc diceret: Ego illum qui bimestris ac trimestris factus est, nunquam Deum appellaverim; quemadmodum à Socrate, & in Actis prioris Ephesinæ Synodi perspicue relatum est.

CAPUT III.

Quid Magnus Cyrillus ad Nestorium scripserit, & quomodo tertia Synodus Ephesi congregata sit, ad quam Joannes Antiochenus Episcopus & Theodorus tardius accesserunt.

Cælestinus
Ep. R.

Quæ cum Cyrillus Alexandrinorum Episcopus, vir celeberrimi nominis, per literas suas reprehendisset, iisdemque respondisset Nestorius, ac neque iis quæ à Cyrillo, neque his quæ à Cælestino senioris Romæ Episcopo scripta erant acquiesceret, sed nihil veritus, adversus universam Ecclesiam proprium virus evomeret; merito Cyrillus petiit à Theodosio qui tunc Orientis Imperium administrabat, ut ejus mandato prima Synodus Ephesi congregaretur, Imperialibus literis, tum ad Cyrillum ipsum, tum ad omnes ubique sanctissimarum Ecclesiarum Episcopos missis. Igitur Theodosius Synodum indixit die sanctæ Pentecostes, quo die vivificus Dei Spiritus in nos descendit. Ac Nestorius quidem, eo

οἱ γέγονε πρὸς τὴν ὑποκοπὴν ἀπαύροντι, ὅτι καὶ Θεοδώρῳ κατὰ τὴν Μοψουεστίαν συντυχὼν ὁ Νε-
φρίων, τῆς δισσεΐας παρὶτράπη, τῶν ἐκείνου διδασκαλῶν ἀκροασάμενος, ὡς ὁ Θεοδόλῳ πρὸς
τούτων ὑποκοπικῶς γέγραπται· τὰς διαλέξεις τῷ
Φιλοχρίστῳ λέω ποιούμενος ἀνὰ τὴν ἐκκλησίαν Κων-
σταντινουπόλεως, ἀναφανδὸν ἐτόλμουν εἰπεῖν, Θεο-
τόκος τὴν Μαρίαν καλεῖται μηδὲν. Μαρία γὰρ
ἄνθρωπος ἦν· ὑπὸ ἀνθρώπου δὲ Θεὸν τεχθῆναι ἀ-
δύνατον. πρὸς ταῦτα τῷ Φιλοχρίστῳ λέω δυσχε-
ρῶντος, καὶ βλασφημίαν εἰκότως ἡγουμένη τὴν
ἀφ' ἐλέξιν, Νεστόριος ὁ τῆς βλασφημίας κατηχητὴς,
οὐ μόνον ἐ διεκάλυπτε, οὐδὲ τοῖς ὁρθοῖς πρὸς τὴν
το δόγμασι· ἀλλὰ καὶ μάλα ἀτυχῶς τοῖς εἰρη-
μῶνις Ἀναστασίῳ τὴν ῥοπήν ἐδίδου, Φιλονεαύτερον
ὅς τοῖς πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας. καὶ που καὶ ἰδίᾳς
παρρησιᾶς τε καὶ παρεχρήσθη δόξας, καὶ τὸν
τῆς ψυχῆς ἰὸν ἀπερυγόμενος, βλασφημότερα δι-
δάσκων ἐπειρᾶτο ὥστε καὶ τὴν ἰδίᾳς κεφαλῆς ὑπο-
κρίναι, τὸ γενόμενον διμύλαιον, ἢ τιμηταῖον οὐκ
ἀν' Θεὸν ὀνομάσαιμι, ὡς τὰ πρὸς τὴν Σακράτην τε
καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ προτέρᾳ συνόδῳ σαφῶς ἐστέρηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Οἷα ὁ μέγας Κύριλλος τῷ Νεστορίῳ ἔγραψε, καὶ ὅπως ἡ τρίτη σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ ἡθροίσθη, ὑπε-
ρήσαντες Ἰωάννης τῷ Ἀντιοχείᾳ, καὶ Θεοδώριτῳ.

Ὡς ἐπειδὴ Κύριλλος ὁ τῆς αὐδήμου μνήμης ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας, δι' οἰκείων ἐπελαμβάνετο συλλαβῶν, Νεστόριος τε αὐτῷ τούτοις ἀντέπιπτε, καὶ οὐδὲ τοῖς Κυρίλλῳ, οὐδὲ τοῖς Κελεσίῳ τῷ ἡγεμονίᾳ ῥώμης ἐπισκόπῳ γρα-
φῶν ἐπέθηκετο τὸν δὲ ἰδίῳ ἑμῶν χιτῶνάς ἐξέ-
χε τῆς ἐκκλησίας, μηδὲν διλαβόμενος, εἰκότως ἐδήμει ἰδίᾳς τοῦ νέου Θεοδοσίου τὰ σκήπτρα τῆς
ἐκκλησίας διέποντος, τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτῃ συνόδῳ ἀ-
λιόνην· ἡ γραμμάτων βασιλικῶν γενόμενον πρὸς
τὸν Κύριλλον καὶ τὴν ἀπαύχην τῶν ἀγίων ἐκκλη-
σιῶν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν· ὅς κυρία τῆς συνελθούσης ἀπέ-
φνε τὴν ἀγίαν Πεντηκοστὴν ἡμέραν, ὅς ἡ τὸ ζωο-
ποιῶν ἡμῖν ἐπεφοίτησε Πνεῦμα. καὶ Νεστόριος μὲν,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Θεοδόλῳ] Hujus Theoduli nullam alibi mentionem reperi. Nam quod Nicephorus in cap. 32. lib. 14. eum nominat, id haustum est ex fontibus Evagrii nostri. Videtur tamen hic esse Theodulus Presbyter in Cæsaryia, qui regnante Zenone Augusto multa scripsit, ut testatur Gennadius Massiliensis, & Marcellinus Comes in Chronico.

2 Ἐπισκόποις ἐπέθηκετο] Hunc locum ex optimo codice Florentino restitui, adjecto uno verbo quod ab antiquariis perperam omisum fuerat. Quod quidem idcirco admonendum esse duxi, ut sciant lectores, nihil à nobis additum esse aut immuratum, nisi ex ejus præstantissimi codicis auctoritate. Porro cum Flor. codice consentit codex Tellerianus.

3 Γραμμάτων βασιλικῶν] Extat epistola Theodosii Junioris, quam vulgo sacram vocabant. Sic enim eam appellat Theodosius ipse in epistola ad Synodum Ephesinam. In versione quidem Latina hujus epistolæ titulus ita concipitur. *Sacra Imperatoria, missa Alexandriam ad Cyrillum Episcopum & Episcopos Metropolitanos ejus regio-*

nis. Verum Græca aliud sonant, quæ sic habent, ἡμῶν γραμμάτων ἀποστολὴν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ Κυρίλλῳ ἐπισκόπῳ. καὶ τοῖς κατὰ χώραν τῶν Μητροπόλεων ἐπισκόποις. Id est, *Sacra epistola missa Alexandriam ad Cyrillum, & ad omnes ubique Metropolitanos Episcopos.* κατὰ χώραν enim, idem valet ac κατὰ ἰκαστὴν χώραν. Idque confirmat ipse Theodosius in eadem epistola, ubi dicit scripsisse se eodem exemplo πρὸς τὸς ἀπανταχοῦ τῶν Μητροπόλεων ἐπισκόπους. Evagrius autem postea pro eodem dicit; γραμμάτων βασιλικῶν ἡγουμένων πρὸς τὸν Κύριλλον καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ τῶν ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.

4 Ἡμῶν ἐπεφοίτησε πνεῦμα] Vox ἡμῶν displicuit Nicephoro. Itaque loco illius substituit hæc verba: τοῖς ἰερεῖς ἀποστόλοις. Sed nihil opus erat emendatione. Nam vox ἡμῶν hoc loco ponitur pro Ecclesia Dei, quæ tunc temporis in Apostolis residebat. Antea quidem Spiritus sanctus descenderat in Mariam, tunc cum illa Filium Dei concepit: & postea in Christum, quando Christus baptizatus est in Jordane. Verum speciali privilegio id tunc illis contigit. Die vero Pentecostes Spiritus sanctus pri-

οὐ μακρὸν τῆς Ἐφέσου διαστάσεως τῆς Κωνσταντινου, φθάνει πάντως. καὶ Κύριλλος δὲ καὶ οἱ ἄμφ' αὐτὸν, πρὸ τῆς ἐπαγγελθείσης ἡμέρας ἀπητήχασιν. Ἰωάννης δὲ ὁ ἑὶ Ἀντιοχείαν παρόντος, σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἀπελείφθη τῆς ὁριθείσης ἡμέρας, ἔτι ἑκῶν, 1 ὥς πολλοῖς ἀπολογύμενος δοκεῖ· ἀλλ' ὅτι μὴ ἀγαῖραι τάχιστα τοὺς ἄμφ' αὐτὸν ἐδυνήθη, διῃσταμένον τῷ αὐτῶν πόλει τῆς πάλαι μὲν Ἀντιόχου, νυνὶ δὲ Θεοῦ προσαγορευομένης πόλεως, ὅθεν ἀνδρὶ εὐζώνῳ ἡμερῶν δυοκαίδεκα, τισὶ δὲ, καὶ πλεον 10 διαστάσεως δὲ καὶ τῆς Ἐφεσίαν ἐκ τῆς Ἀντιόχου ὁδὸν ἡμερῶν μάλιστα τεράκοντα· ἐνιοχυρίζομενος μὴ ποιεῖν αὐτὸν φθῆναι τὴν κυρίαν, *εἰ τὴν χαλουμένην νῦν κυριακὴν οἱ ἄμφ' αὐτὸν ἀπὸ τοὺς οἰκίους ἐπέλεσαν θρόνους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅπως παρὰ τῆς συνόδου καθιέρωθι Νεστόριος, τοῦ Ἀντιοχείας μὴ ἐδυνήσαντος.

Ὡς ἐν ἡ κυρία παρῶν ἡμέρας πεντεκαίδεκα, οἱ ἐπὶ τῷ το συναθροισθέντες, ὡς οὐ 20 φησομένων ἑ ἀνατολικῶν, ἢ εἰ καὶ φθάνει, μὲν πολλὰ χρόνι τελέει ἀλίζον, 3 Κυρίλλου τῷ ἱεροποσίᾳ διέποντος καὶ τῷ Κελεσίῳ τόπον, 4 ἑπισκοπῶν, ὡς εἶρη, 5 πρεσβυτέρους Ῥώμης πρυτανεύοντος. χαλῶσι δ' οὐ καὶ τὸν Νεστόριον, προτρέποντες τοῖς 25 ἐπαρομύοις ἀπολογήσασθαι. καὶ δεῖκα 26 καὶ προ-

quod Ephesus haud procul abest Constantinopoli, primus illic adfuit. Cyrillus quoque una cum provincialibus Episcopis, ante praestitutum diem advenit. Joannes vero Antiochenus Episcopus, una cum suis ad constitutum diem non adfuit: non tamen sua sponte, sicut multis videtur dum moram suam excusat: sed propterea quod Episcopos provinciae suae citius colligere non potuerat. Quippe urbes quae sub illo erant, ab urbe Antiochia quae nunc Theopolis dicitur, homini quidem expedito distant duodecim dierum itinere: aliis vero amplius etiam quam duodecim. Ephesus autem distat ab urbe Antiochia itinere dierum triginta. Proinde affirmabat Joannes se ad constitutum diem occurrere non potuisse, quando Episcopi quos secum habebat, Dominicam illam quae nova vulgo dicitur, in suis sedibus celebrassent.

CAPUT IV.

Qualiter Nestorius à Synodo depositus sit, cum Episcopus Antiochia nondum advenisset.

ELAPSI igitur diebus quindecim ultra praestitutum diem, Episcopi qui ad id convenerant, quasi Orientales omnino venturi non essent, aut certe post longi temporis moram; in unum coeunt, divino Cyrillo Caelestini quoque Romanae urbis, uti supra diximus, Episcopi vices gerente. Accersunt itaque Nestorium, hortantes ut objectis criminibus responderet. Qui cum prima die pollicitus se

VALESII ANNOTATIONES.

mum descendit in Ecclesiam Dei per Apostolos, si quidem Apostoli eundem Spiritum quem tunc acceperant, postea Successoribus suis per impositionem manuum tradiderunt.

1 Ὡς πολλοῖς ἀπολογύμενος δοκεῖ] Nicephorus pro verbo δοκεῖ habet ἴσμεν. Christophorus vero legit ὡς πολλοῖς ἀπολογύμενος δοκεῖ. Ita enim vertit hunc locum, Joannes Praeful Antiochia una cum suis ad diem dictum abfuit. Non quidem sua sponte, sicut multis videtur, qui ejus factum defendere volunt. Quam tamen emendationem licet Savilius ad oram sui codicis adscripserit, probare non possum. At Musculus locum hunc ita vertit. Verum praeter animi sui sententiam, sicut et multis moram illam excusans, ostendit. Ego vero nihil mutandum censeo, & locum sic interpretor. Joannes vero ad constitutum diem non adfuit: non quidem sua sponte, sicut multis videtur, dum factum suum excusat. Certe non potest alius esse sensus horum verborum.

2 Εἰ τὴν χαλουμένην νῦν κυριακὴν] Graeci Dominicam primam post Pascha, νῦν seu καὶ νῦν κυριακὴν olim vocabant. Ita Gregorius Nazianzenus in oratione XIX. quam dixit in funere Patris sui Gregorii, ἡ καὶ παρὲν ἡμέρα τῆς ἰουδαιᾶς, ἢ ὡς αὐτοὶ ἀναμύζομεν, πρὸ τῆν κυριακὴν μετὰ τῶν ἀναμύζομεν πῶς τῶν ἡμερῶν. Extat ejusdem Gregorii Nazianzeni oratio 43. in hanc novam Dominicam: in qua rationem adfert, cur haec dies dicatur nova Dominica. Sed & synodus in Trullo hanc Dominicam, quam nos vulgo Dominicam in albis vocamus, καὶ νῦν κυριακὴν appellant. Sic enim dicunt in Canone LXVI. ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἀναμύζομεν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἡμέρας, μὴ καὶ τῆς καὶ νῦν κυριακῆς &c. In actione 5 synodi CP. sub Mena pag. 745. dicitur καὶ νῦν κυριακὴ. *

3 Κυρίλλου διέποντος καὶ τὸν Κελεσίον τόπον] Cyrillum in Ephesino Concilio Caelestini Romae Pontificis vices gessisse satis constat. Certe in actis ejus Concilii Cyrillus hoc titulo ubique decoratur, etiam post adventum Legatorum sedis Romanae, ut patet ex actione quarta ejusdem Concilii, ubi Legati Romani statim post Cyrillum Alexan-

drinum ante reliquos omnes Episcopos nominantur. Duplici igitur nomine Cyrillus Ephesino Concilio praefedit, videlicet tanquam Episcopus Alexandrinus, & tanquam Vicarius Episcopi Romae. Nicephorus in lib. 14. cap. 34. ait Caelestinum Romanae urbis Episcopum, cum propter navigationis pericula huic synodo interesse minime potuisset, vices suas Cyrillo mandasse. Atque ex eo tempore Cyrillum & successores ejus Alexandrinos Episcopos, mitram sumpsisse, & Papae vocabulum sibi vindicasse, orbisque totius judices esse appellatos. Sed haec inepta sunt & falsissima. Diu enim ante Cyrillum, Episcopi Alexandrini Papae vocabantur. Nam Dionysius Alexandrinus in epistola tertia ad Philemonem, Heraclum Beatissimum Papam appellat, ut legitur apud Eusebium in lib. 7. Ecclesiasticae Historiae. Et Athanasius in Apologetico secundo refert epistolam Isehyrae ad se scriptam hoc titulo: Beatissimo Papa Athanasio Isehyras in Domino Salutem. Adde quod Caelestinus Cyrillum Vicarium suum constituit in Nestorii duntaxat causa, non in reliquis omnibus: isque honos Cyrilli personae privatim concessus est, non autem sedi Alexandrinae. Itaque successores Cyrilli eum honorem postea sibi vindicare minime potuerunt, qui Cyrillo ad tempus duntaxat indultus fuerat. Certe Marcellinus Comes id diserte notat in Chronico, Consulatu Theodosii Junioris 1111 & Valentiniani Augusti 1111. Nestorius Constantinopolitanae sedis perfidus Antistes, à quo Nestorianae perfidiae pullulavit, apud Ephesum ducentorum sanctorum patrum sententia in synodo condemnatus est, Caelestino Cyrillum Alexandrinae civitatis Episcopum pro tempore Vicarium renuntiantem. Illud praeterea notandum est in supra dicto Nicephori loco, tam Nicephorum, quam eos à quibus id mutuatus est Nicephorus, non dubitasse quin Romanus Episcopus judex esset omnium Ecclesiarum. Nam cum scribant, Cyrillum posteaquam Vicarius à Caelestino Episcopo Romano renuntiatus est, judicem Ecclesiarum totius orbis cognominatum fuisse, proculdubio existimarunt hanc fuisse praerogativam Romae Pontificis, ut totius orbis Ecclesiarum judex haberetur.

VARIORUM.

* Tho. Smithus in libro de Ecclesia Graeca, pag. 32. Edit. Lond. 1680. narrat, Graecos etiam hodie hanc Dominicam appellare καὶ νῦν, & ἀναμύζομεν. Meur-

fius contendit scribendum esse ἀναμύζομεν, i. e. regentem aut renovantem Dominicam. Vid. Meursii Glossarium, voce ἀναμύζομεν. M. Shorsing.

τεράκι

Κυρίλλου καὶ Μένονα. ὅτι δὲ Λιβέλλου ἐπιδεδυμένον ὡς Κερίλλου καὶ Μένονος τῇ ἅμα σφίσι συν-
αθροισθείσῃ συνόδῳ, εἰ καὶ Σωκράτης ἀγνοήσας,
ἑτέρως ἰσθῆσεν, μετακαλεῖται Ἰωάννης ἐφ' ἣ πε-
ποίηται ἀπολογησάμενος καθαιρέσει. ὃ μὴ συνελ-
λυθὸς μετὰ τρεῖς τὰς γυναικῶν κλήσεις, ἀπο-
λύοντα μὲν τῆς καθαιρέσεως Κύριλλος καὶ Μέν-
ων ἀποκρίνονται δὲ τῇ ἁγίας κοινωνίας καὶ πάσης
αὐθεντίας ἱερατικῆς, Ἰωάννης καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν
ἱερεῖς. καὶ πρῶτα μὲν ὁ Θεοδοσίος μὴ προπεμένον
τὴν Νεστορίου καθάρισιν, ὑπερον δὲ τὴν ἐκείνου
βλασφημίαν ἐγνωκότος, θύσεσσι τε αὐτῷ γράμ-
μασι χρησαμένους πρὸς τε Κύριλλον καὶ Ἰωάννην
τοὺς ἐπισκόπους, συμβαίνουσι πρὸς ἀλλήλους, τὴν
Νεστορίαν καθάρισιν ἐπικυρώσαντες.

nonem. Sed cum Cyrillus ac Memnon S.æ.c. libellos obtulissent Synodo illi quæ cum V. ipsis fuerat congregata, licet Socrates per Socr. l. VII. ignorationem id paulo aliter retulerit, ac-²² 34-
cessit ut Joannes ut depositionis à se factæ rationem redderet. Qui cum post tres continuas vocationes non adfuisse, Cy-
rillus quidem ac Memnon à depositionis sententia absoluti sunt: Joannes vero & qui cum illo erant Episcopi, ab Ecclesia-
stica communione & ab omni sacerdotali auctoritate submoti. Porro Imp. Theo-
dosius, initio quidem depositionem Nestorii haudquaquam probavit: Postea ve-
ro cognita ejus impietate, cum literas ad-
modum pias ad Cyrillum & Joannem E-
piscopos scripsisset, illi inter se conciliati sunt, & depositionem Nestorii confirma-
runt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ Παύλου τῷ Ἐμέσῳ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐλθόν-
τος, καὶ ἑκατον Κυρίλλου ἀφ' ἧς ἐπιστολῇ.

CAPUT VI.

De Paulo Emisa Episcopo qui Alexandriam missus est. Et qualiter Cyrillus Joannis Epistolam laudavit.

Παῦλος τε τῷ Ἐμέσῳ ἐπισκόπῳ πρὸς τὴν Ἀ-
λεξάνδρειαν πόλιν γυναικῶν, ἐπὶ τῇ ἑκκλη-
σίας τῇ τῷ Φιρόμῳ λόγῳ ὁμιλήσαντος,
ὁπνίκα καὶ Κύριλλος τὴν ἐπιστολὴν Ἰωάννης δὲ μά-
λα ἐπαινέσας, ἐπὶ ῥήματος γέγραφε ταῦτα. θύ-
φρασι δὲ οἱ ἕτεροι, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. λέ-
λυθ' ὅτι τὸ μυστήριον τῷ Θεῷ, καὶ πέπαι-
ται τὸ λυπῶν, καὶ διχονομίας ἀπάσης ἀνήρηται
τρόπος, ὃ πάντων ἡμῶν σωτήρ Χριστὸς ταῖς αὐ-
τῷ ἐκκλησίαις τὴν εἰρήνην βραβεύσαντος. κεκλη-
κότων δὲ πρὸς τὴν ἡμᾶς καὶ τὴν θύσεσιν καὶ
θεοφιλεσάτων βασιλέων, οἱ ὡς ῥησὶς θύσεσιν
ἀεὶ ζήλωται γενόμενος, ἀσφαλῆ μὲν καὶ ἀκατά-
σειστον οἱ ἰδίαις ψυχαῖς τὴν ὀρθὴν φυλάττειν πίσ-
τιν ἐξάρετον ὃ ποιοῦνται φροντίδα τὴν ὑπὲρ τῶν ἁγίων
ἐκκλησιῶν, ἵνα καὶ ἀφελόντων ἔχουσιν εἰς αἰῶνα καὶ
δόξαν, καὶ θύσεσιν ἀποφύγῃσι τὴν αὐτῶν βα-
σιλείαν. οἷς καὶ αὐτὸς ὁ τῷ δυνάμει Κύριος πλε-
σίᾳ χειρὶ διανέμει τὰ ἀγαθὰ, καὶ δίδωσι μὴ κατὰ
κεχαίρῃ τῶν ἀνθεστικῶν χαρίζεται δὲ τὸ νικᾶν.
ἢ γὰρ ἂν ἀφελόντων οὐ λείπον, ζῶ ἐγὼ, λέγει
Κύριος, ὅτι τὸς δόξας με δόξας. ἀφελόν-
των τοῖνυν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῷ κυρίῳ μὲν ὁ
θεοσεβέστατος ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Παύλῳ,

Cum Paulus Emisenorum Episcopus Alexandriam venisset, & sermonem qui hodieque exstat, ea de re habuisset in Ecclesia. Quo quidem tempore Cyrillus cum Epistolam Joannis plurimum laudaf-
set, hæc ad verbum scripsit: Latentur cœ-
li & exultet terra. Dirutus enim est pa-
ries intergerinus. Sedata est querela, om-
nisque occasio dissidii sublata: quippe cum Servator omnium nostrum Jesus Christus Ecclesiis suis pacem reddiderit, & reli-
giosissimi Deoque charissimi Imperatores ad idem ipsum nos provocaverint. Qui utpote avitæ pietatis optimi æmulatores, in suis quidem ipsorum mentibus rectam fidem firmam atque inconcussam custodi-
unt: præcipuam autem curam gerunt san-
ctarum Ecclesiarum, ut & ipsi immorta-
lem gloriam consequantur, & imperium suum celeberrimum reddant. Quibus & ipse Dominus exercituum, larga manu be-
neficia tribuit, donatque ut & superiores sint adversariis, & victoriam de hostibus reportent. Neque enim mentiri potest qui dixit: Vivo ego, dicit Dominus, glorifi-
cantes me glorifico. Cum igitur Domi-
nus meus religiosissimus frater & commi-
nister Paulus Alexandriam venisset, gau-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐ γὰρ ἂν διεψύσθη In optimo codice Florentino scriptum inveni ἀφελόντων, longe rectius. In actis au-
tem Ephesini Concilii pag. 428, ubi hæc Cyrilli epistola

refertur, scriptum est ἀφελόντων. Verum Florentini co-
dicis scripturam confirmant Niceph. & cod. Tel.

VARIORUM.

2 Θεοδοσίος μὴ ἀποσπένων Joannes Antiochenus & Ori-
entales Episcopi, assumpto sibi venerandæ Synodi Ephe-
sinæ nomine, scripserant Imperatori, ipsum de Cyrillo
& Memnone Synodali sententia depositis, certiore fa-
cientes: quam ille proinde magnæ Synodi Ephesinæ sen-
tentiam existimans, firmam ratamque habuit.

3 Γράμματα πρὸς τε Κύριλλον Diffidebant hi Antifites
cum suis Ecclesiis toto pene triennio post solutam Syno-

dum; latiusque manasset hoc malum, nisi Imperatoris
vigilantia repressum fuisset. Quare per Aristolum tri-
bunum ac notarium religiosissimis monitis ac severissimo
jussu Joannem adegit, ut positis dissidiis reconciliaretur
Cyrillo, & Acta Ephesinæ Synodi sua suorumque sub-
scriptionibus comprobaret. Cujus rei gratia Paulus E-
misenus Episcopus à Joanne missus Alexandriam. Vid.
Concil. Gen. Tom. III. Par. III. cap. 24, 27, 28. edit.
per Ph. Labbe.

Συμμετρίαν

S. c. dio repleti sumus, idque jure optimo, quod
V. talis tantusque internuntius accessisset, &
labores qui humanas superant vires, sua
sponte subire voluisset, eo consilio ut Dia-
boli invidiam vinceret, & divisa conjun-
geret, & remotis utrimque offensionibus,
nostras simul ac vestras Ecclesias concordia
& pace coronaret. Et aliquanto post.
Istam porro Ecclesie dissensionem inanem
prorsus & levi de causa susceptam fuisse,
plane nobis persuasum fuit, postquam Do-
minus meus religiosissimus Paulus Episco-
pus Epistolam attulit quæ inculpatam fidei
confessionem continebat, affirmans eam cum
à tua sanctitate, tum à religiosissimis qui
illic sunt Episcopis, conscriptam fuisse. Sic
autem habet illa fidei expositio, & iisdem
verbis inserta est huic Epistolæ Cyrilli. De
Deipara vero, & reliqua. Illas sacras vo-
ces vestras cum legeremus, & nosmetipsos
ita sentire animadverteremus: Unus enim
est Dominus, una fides, unum baptisma;
omnium Servatorem Deum glorificavimus,
invicem gratulantes, quod tam vestra quam
nostræ Ecclesiæ ejusmodi fidem profiteren-
tur, quæ & divinis Scripturis, & sancto-
rum Patrum traditioni consentiret. Atque
hæc quidem cognosci possunt ab iis qui
ea quæ tunc temporis gesta sunt, accurate
perlegere voluerint.

Ephes. 4. 5.

CAPUT VII.

Quæ & quanta Nestorius se passum esse di-
cat: & quomodo lingua tandem vermibus
erosa apud Oasim insulam perierit.

QUONAM autem modo relegatus sit Ne-
storius, & quid postea de illo factum
sit, & qualiter ex hac luce migraverit, &
quam blasphemiarum suarum mercedem retulerit,
haudquaquam proditum est à Scriptoribus
historiarum. Quæ profecto intercidissent,
& longinquitate temporis penitus oblitterata
essent atque obruta, adeo ut sola quidem
auditione perciperentur, nisi librum quem-
dam Nestorii nactus essem, qui istarum re-
rum narrationem complectitur. Ipse igitur
blasphemiarum parens & auctor Nestorius, qui
non super id fundamentum quod positum
fuerat, sed super arenam ædificavit domum,
quæ & confestim collapsa est, juxta domi-
nicam parabolam: adversus eos qui ipsum
inculcaverant, quod secus quam decēbat no-
vi aliquid invexisset, nec recte postulasset ut
Synodus Ephesi congregaretur: blasphemiam
suam, ut voluit, defendens, præter alia
ita scribit: se omnino necessitate compul-
sum ad ejus partis defensionem venisse, cum
sacrofancta Ecclesia duas in partes divisa

Nestorius
de sua
heresi:

θυμῆς ἐμπλησθέντες, καὶ σφόδρα εὐκρίτως ὡς
ἄνδρες τοιούτου μεσιτεύοντες, καὶ τοῖς ὑπὲρ δύναμιν
1 πόνους ἐλομύνοντες προσομιλεῖν ἵνα τὸ τῷ ἀφ' ἐξου-
νίκῃ φθόνῳ, καὶ σιωπῇ τὰ διηρημένα, καὶ τὰ
5 μεταξὺ σκάνδαλα πεφιλῶν, ὁμονοία καὶ εἰρήνῃ τε-
φανώσῃ τὰς τε παρ' ἡμῶν καὶ παρ' ὑμῶν ἐκκλησίας.
καὶ μετ' ἑτέρας. ὅτι δὴ περὶ τὴν παντελῶς, καὶ οὐκ
2 διάφορος τῇ ἐκκλησίᾳ ἡ διχοστασία γέγονε, νυνὶ
μάλιστα πεπληροφόρημεθα, τῷ κυρίῳ μὲν τῷ θεο-
10 σεβεσάτῃ Παύλῳ τῷ ἐπισκόπῳ χάριτι προκομί-
σαντος, ἀδιάβλητοι ἔχοντες τῆς πίστεως τὴν ὁμολο-
γίαν, καὶ ταύτην συντελέσαντες ἀφ' ἀβραάμ, ἀβραάμ
καὶ τῆς οὐσίας, καὶ τῶν αὐτῶν θεοσεβε-
15 αὐταῖς λέξεσιν ἐτίθεσθαι τῇδε τῇ ἐπιστολῇ. περὶ
τῆς θεολογίας καὶ τὰ ἐξ ἡς. ταύταις ἡμῶν ἐντυχόν-
3 τας ταῖς ἱεραῖς φωναῖς, ἔγωγε καὶ ἐαυτὸς φρονού-
τας διέρισκοντες: εἰς γὰρ Κύριος, μία πίστις, ἐν βά-
πτισμα. ἐδοξάσαμεν τὸν τῶν ὁλῶν Σωτῆρα Θεόν,
20 ἀλλήλοις συγχάριοντες, ὅτι ταῖς θεοπνεύματι γρα-
φαῖς καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ἁγίου ἡμῶν παλίστρου συμβαίνου-
σαν ἔχουσι πίστιν, αἵτε παρ' ὑμῶν καὶ αἱ παρ' ἡμῶν
ἐκκλησίαι. ταῦτα μὲν οὐκ ἐστὶν ἐλεῖν τὸν φιλοπόνη-
τοῖς τὸ τῇ καὶ ταῖς γυναιξὶ ἐπισημασμένον βυλόμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Οἷα ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος πεπονθέναι περὶ αὐτοῦ
γράφει, καὶ ὡς σκώληξ τὴν γλῶτταν τὸ τελευ-
ταῖον βρωθεὶς, εἰς Ὁάσιν ἀπέβηκε τὴν ψυχὴν.

Πᾶς δὲ ὁ Νεστόριος ἐξηλάθη, ἡ τί μὲν ταῦτα
γέγονεν ἐπ' αὐτῷ, ἡ ὅπως τὸν τῇδε κατέ-
30 σπεψε βίον, καὶ ὡς ἐτυχεν ἀμοιβῶν τῆς βλασφημίας
ἐνεκα, ἐδιδόλωται τοῖς ἱστορησασιν. ἀ καὶ διέ-
πτεσεν αὐν, καὶ τέλειον διερρύηκε καὶ κατεπόθη τῷ χρό-
νῳ μὴτε φιλῶς ἀκουόμενα, εἰ μὴ Νεστόριος βίβλω
35 ἀείνυτον, τί μὲν αὐτῷ τούτων ἱστορίαν παρεχμέ-
νη. αὐτὸς τοίνυν ὁ τῆς βλασφημίας πατὴρ Νε-
στόριος, ὁ μὴ κατὰ τοῦ τελέontos θεμελίῳ τί μὲν
οἰκοδομίαν ποιησάμενος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ψάμμου
κτίσεως, καὶ ταχέως διελύθη καὶ τὸ Κυρίῳ παρα-
40 βολῶν, καὶ τὸς ἐκαλέσαντας οἱ, μὴ καὶ τὸ
θεῶν τι καυχήσῃ, μὴ μὲν καλῶς αἰτῆσαι
τί μὲν ἐφ' ὧς οὐκ ὁδοῖν ἀλυσθῆναι, γράφει τῶν
ἄλλοις οἷς ἐβλήθη, ὑπὲρ τῆς ἰδίας βλασφημίας
ἀπολογούμενος: ὡς ἐκ πάσης ἀνάγκης ἐς τὸτο
45 ταχέως ἐλύθη ἀποκρίσεως τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοῖς ὑπὲρ δύναμιν πόνους ἐλομύνοντες] Pessime hunc
locum vertit Christophorus hoc modo. Et graviores
quam vires ferebant suscepit in concionando labores. Muscu-
lus vero hunc locum sic verterat. Et laboribus vires ex-
cedentibus colloctionem suscepit. Neuter bene. προσομιλεῖν
πόνους idem valet ac labores ferre seu tolerare. Sic ὁμιλεῖν
τύχαις est fortunæ vicissitudines tolerare. Plutarchus in
Mario de jugurtha loquens ita scribit, αὐτῷ τις ἢ ποικίλος
αὐτῷ τύχαις ὁμιλῶσα. id est, adeo vir ille vario erat inge-
nio, & ad fortunæ vicissitudines ferendas accommodato.
Cæterum verba illa ὑπὲρ δύναμιν, duobus modis intelligi
possunt. Aut enim ἀνθρώπινῃ subaudire possumus, aut cer-

te ἰδίαν. Posteriores sensum amplexi sunt Musculus &
Christophorus, & is qui acta Ephesini Concilii Latine
interpretatus est.

2 Καὶ οὕτως εὐάφρονα] Sic etiam legitur in actis Ephesini Concilii. In Manuscripto tamen codice Telleriano scrip-
tum inveni καὶ οὕτως εὐάφρονα.

3 Ταύταις ἡμῶν ἐντυχόντας] In actis Ephesini Concilii &
apud Nicephorum scribitur ὑμῶν, rectius proculdubio.

4 Πρὸς τοὺς ἐγκαλίστην] In optimo codice Florentino
scriptum inveni πρὸς τοὺς ἐγκαλίστην. εἰ. recte procul-
dubio. εἰ vero idem valet ac αὐτῶν.

τῷ μὲν λεγόντων ἀνθρωποτόκον διὲν τὴν Μα-
 ρίαν ὀνομάζεσθαι· τῶν δὲ Θεοτόκον ἵνα γένηται
 1 μὴ δυοῖν θεῶν ἀμαρτάνοιτο, ἢ ἀθάνατα συμ-
 πλοκομένην, ἢ παρὰ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τῶν
 2 μερῶν τοῦ ἑτέρου γεννηθείη, τὴν ἡμετέραν ἐπι-
 νόησιν φωνεῖν. ὁποσημαίνεται πὲρ ὡς τὰ μὲν πρῶ-
 3 τα Θεοδοσίος τῇ πατρὶς αὐτὸν παρὰ τοῦ αὐτοῦ
 ἐπ' αὐτῷ γενόμενῃ ἀποδοῦναι οὐκ ἐκύρωσεν· εἶτα
 4 ὅτι πᾶσι ἐπισκόποις ἐνθεν τε καὶ ἐκείθεν πεμφθέντων
 5 πατρὶς Θεοδοσίον ἐκ τῆς Ἐφεσίων πόλεως, αὐτοῦ
 6 πὲρ αὐτὸν διηθέντος, ἐπετρέπη χεῖρ τὸ οἰκεῖον ἐπανα-
 ζεύξαι μοναχίῳ, ὃ παρὰ τῷ πυλῶν τῆς νυνὶ
 7 Θεοδοσιῶν ἀφίσταται, καὶ Νεστορίῳ μὲν ἐπὶ
 8 λέξις οὐκ ἀνόμαται· Φασὶ δὲ νυνὶ τὸ Εὐπρε-
 9 πίου παρὰ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ὅτι ἴσμεν ταῖς ἀληθείαις
 10 πατρὶς Θεοδοσιῶν ἀφίσταται, καὶ οὐκ ἐκεί-
 11 νος οὐκ ἐκείθεν δι-
 12 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 13 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 14 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 15 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 16 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 17 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 18 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 19 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 20 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 21 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 22 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 23 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 24 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 25 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 26 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 27 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 28 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 29 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-
 30 σκός οὐκ ἐκείθεν δι-

esset, & alii quidem ἀνθρωποτόκον, alii
 vero Θεοτόκον Mariam appellandam esse af-
 firmarent. Ne igitur, inquit, duorum al-
 terum peccarem, aut immortalia copulans
 mortalibus, aut si ad alteram partem me
 adjunxissem, exciderem altera, vocem Θεο-
 τόκος excogitavit. Addit etiam, Theo-
 dosium initio quidem ob benevolentiam
 qua ipsum prosequeretur, depositioni ipsius
 minime consensisse: postea vero cum qui-
 dam Episcopi utriusque partis ex Ephesi-
 orum urbe missi essent ad Theodosium,
 & Nestorius ipse id rogasset, permissum
 ipsi esse ut ad Monasterium suum rever-
 teretur, situm ante portas urbis Antiochiæ.
 Cujus nomen Nestorius quidem ibi non
 expressit: aiunt tamen Monasterium Eu-
 preprii nunc appellari: quod quidem re-
 vera in suburbanis Antiochiæ situm esse
 cognovimus, duobus circiter stadiis distans
 ab urbe. Refert etiam idem Nestorius,
 quadriennio se illic commoratum, omni ho-
 nore ac reverentia affectum fuisse: postea
 autem edicto Imperatoris Theodosii in lo-
 cum qui Oasis dicitur, esse relegatum.
 Sed quod præcipuum est, reticuit. Illic
 enim degens Nestorius, à blasphemia sua
 nequaquam destitit. Adeo ut Joannes E-
 piscopus Antiochiæ hæc ad Imperatorem
 retulerit, & Nestorius perpetuo exilio fu-
 erit condemnatus. Scripsit etiam alium li-
 brum ad quemdam Ægyptium, instar di-
 sputationis de sua in Oasis relegatione:
 in quo de his rebus uberius differit.
 Quas vero pœnas dederit ob blasphemias
 ab ipso editas, dum Dei oculum omnia
 intuentem latere non posset, ex aliis lite-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἡ ἀθάνατος συμπλοκομένη] Obscurus est sensus hu-
 jus loci, quem sic explanandum esse existimo. Post con-
 cionem illam Anastasii Presbyteri, qui Syncellus erat Ne-
 storii, gravis dissensio exorta est in Ecclesia Constantino-
 politana: Cum alii quidem Mariam Θεοτόκον dicendam esse
 contenderent, alii vero ἀνθρωποτόκον. Cumque seditio
 quotidie ingravesceret, Nestorius eam sedare cupiens, vo-
 cem quamdam mediam excogitavit, ut Maria χρηστὴς
 in posterum vocaretur: ne si Θεοτόκον diceret, mortalia
 immortalibus copulare videretur, quod ipse quidem im-
 pium esse ducebat: aut si ἀνθρωποτόκον amplexus esset, al-
 tera pars, eorum scilicet qui Θεοτόκον defendebant, ab ipso
 deficeret, & seorsum conventus celebraret. Hic est sen-
 sus huius loci, quem nec Musculus, nec Christophorus
 intellexerunt. Scribendum est igitur ἡ τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀ-
 νθρωποτόκον. In Manuscripto codice Telleriano scri-
 ptum inveniri ἡ ἀνθρωποτόκον συμπλοκομένην, &c.

2 Ἐνθεν τε καὶ ἐκείθεν] Id est, ab utraque parte, tam Ca-
 tholicorum, quam Nestorianorum. Male Musculus ver-
 tit, ultro citroque.

3 Αὐτοῦ τε αὐτοῦ διηθέντος] Rectius in codice Florenti-
 no & Telleriano legitur αὐτοῦ τε αὐτὸν διηθέντος. Ex iisdem
 codicibus emendavi paulo post ἐν τῷ Εὐπρεπίῳ πρ. cum
 antea legeretur ὑποπῶν ineptissime.

4 Ἐνθα δὲ] In supradicto scilicet Monasterio quod
 Eupreprii dicebatur.

5 Γράφει δὲ καὶ ἀφ' ἑκείνου] Non probo interpretationem
 Christophori & Musculi. Quorum hic quidem
 vertit, Scripsit & alium librum more dialectico, velut ad
 Ægyptium quemdam de exilio suo compositum. Christophorus
 vero ita interpretatur, Scripsit præterea Nestorius
 alium libellum acute & subtiliter &c. Quid enim opus fuit
 acumine & subtilitate dialectica in libello, in quo Nesto-
 rius agebat de sua in Oasis relegatione? Itaque magis pla-
 cet ἀφ' ἑκείνου συμπλοκομένην. Interpretari librum in modum
 dialogi compositum. Atque ita Nicephorus hæc Evagrii
 verba exposuit. Pro illis enim posuit ἀφ' ἑκείνου. Quod
 Langus vertit, disertius: quasi Nicephorus dixisset λογισ-
 τήν.

VARIORUM.

a Χριστὸς &c.] Duos esse vult filios Dei, duos Christos;
 unum Deum, alterum hominem; unum qui ex Patre, alie-
 rum qui sit generatus ex matre. Atque ideo asserit San-
 ctam Mariam non Θεοτοκον, sed Χριστοτοκον esse dicen-
 dam: quia scilicet ex ea non ille Christus qui Deus, sed ille
 qui erat homo, natus sit. Vincent. Lirinens. Commonit.
 cap. 17.

b Ἀπὸ τῆς καλουμένης Ὀάσης φυγαδευόμενος] Nestorius ex
 Edicto Imperatoris Petras relegatus est, ut videre est in
 Actis Concilii Ephesini, Part. III. Postea vero, ut vide-
 tur, Oasis deportatus. Vid. Pagi ad ann. 390. n. 4. &c.
 W. Lowth.

Guil. Caveus Nestorii exilia sic enarrat. Primo Petras,
 Arabiz urbem, relegari eum iussit Imperator: verum
 precibus ipsius atque amicorum mox exoratus, mitigata
 sententia, permisit ut ad Monasterium S. Eupreprii, in

Suburbanis Antiochiæ situm, secederet. Ibi quadriennio
 commoratus, tandem Imperatoris edicto Oasis, Libyz
 urbem, Ibin etiam dictam, relegatus est: Quo in loco a
 Blemmii urbem vastantibus captus, mox dimissus est;
 & Panopolin, Thebaidis oppidum, se contulit: Ex Pa-
 nopoli Elephantinam ejusdem Provinciæ oppidum à mi-
 litibus abducitur. Dum in itinere autem adhuc esset, à
 Præfide revocatus Panopolin redire jubebatur. Inde etiam
 Præfidis mandato in alium quendam locum Panopoli vi-
 cinum deportatus est; recenti demum Imperatoris edicto
 in quartum exilii locum ablegatus. Aliqui mortuum vo-
 lunt anno 436. Verum in Oasis vixisse anno 439. quo
 Historiam suam clausit, diserte testatur Socrates lib. VII.
 cap. 34. Guil. Cave in Nestorio. Scripta Nestorii vide
 apud Mariam Mercatorem, Gr. Lat. ex editione Joannis
 Garnerii, fol. Paris. anno 1673.

S. M. C.
V.

ris perspicui potest, quas ad Præsidentem Thebaïdis scripsit. In illis enim cernere licet, quo pacto, quoniam congruas adhuc poenas non dederat, divina ultio illum comprehendens captivitati subiecit, quæ calamitas est omnium luctuosissima. Sed quandoquidem gravioribus eum suppliciis affici oportebat, dimissus est quidem à Blemmyis, apud quos captivus fuerat. Verum edicto Theodosii qui redire illum decreverat, loca subinde mutans circa fines Thebaïdis, & ad terram allisus, dignum antea vita exitum sortitus est: velut alter Arius, morte sua prædicans ac denuntians, cuiusmodi merces maneat illos qui adversus Christum impie loquuntur. Uterque enim illorum similiter Christum blasphemavit: ille creaturam eum vocans: hic nudum hominem esse censens. Ac Nestorium quidem qui acta Ephesi non recte esse composita, sed fraude & illicita Cyrilli machinatione fabricata conqueritur, libenter interrogarim, qua de causa, cum Theodosius ipsi faveret, relegatus sit, & citra ullam misericordiam tot exiliis condemnatus, hoc modo vitam finierit: aut qua ratione, si quidem sententia illa à Cyrillo & reliquis qui cum illo erant sacerdotibus lata, divina non fuit, nunc ambobus è medio sublatis, quo tempore, ut à quodam gentili Scriptore dictum est, quod amplius in medio non est, nullo resistente, secunda benevolentia honoratur, ipse quidem, tanquam impius ac Dei hostis condemnatus sit: Cyrillus vero, tanquam eximius præco & rectæ doctrinæ strenuus propugnator, laudatur ab omnibus & prædicatur. Sed ne forte accusemur mendacii, Nestorium ipsum ista narrantem in medium producamus. Agedum igitur, recita mihi quædam iisdem plane verbis ex Epistola quam ad Præsidentem Thebaïdis scripsisti. Ob quæstiones quæ nuper Ephesi agitatae sunt de sanctissima religione, Imperatoris iussu Oasim incolimus, quæ alio nomine Ibis dicitur. Et quibusdam interpositis hæc addit. Postquam igitur supra dicta quidem Oasis barbarica captivitate, & igni ac fer-

ex éτερων γραμμάτων ἐστὶν ἐλθὼν, γαιόμενος αὐτῷ πρὸς τὸν τῆς Θεβαΐδος ἡγούμενον. ὃς ἐκείνοις γὰρ ἐστὶν εὐρεῖν, ὡς ἐπειδὴ μὴ τῆς δεινότητος ἐτυχεν ἑπὶ ξει-
1 λεύσεως, ἡ τοῦ Θεοῦ κρίσις αὐτὸν ἐκδιξάμενη, αἰ-
2 χμαλωσίᾳ, τῇ πάντων ἐλεηνοτάτῃ συμφορᾷ, ἀε-
βάλλει. ἐπειδὴ γὰρ μείζονων ἐδίδτο πονῶν, ἀφεί-
3 θη μὲν ἐκ τῆς Βλεμμύων, παρ' ὧν καὶ δορυάλατος
ἐτυχεν γενομένης. Θεοπίσμασι δὲ Θεοδοσίῳ τῷ ἐπαύσαντι
ἐγνωκότος, τόπους ἐκ τόπων πρὸς ταῖς ἐχαπαῖς
10 τῆς Θεβαΐδος ἀμείβων, τῇ τε γῇ παρορηγνύμενος,
ἀξίως τῇ οἰκείᾳ βιοτῇ τῇ δὲ βίον ἀπέθετο. δύν-
τερος Ἀρείος διὰ τῆς χαλκωτοῦς διηγούμενος τε
καὶ νομοθετῶν ποῖα τὰ πείχερα καθέσται τῆς εἰς
Χεῖρον βλασφημίας. ἄμφω γὰρ ὡς ἀπλησίως ἐς
αὐτὸν ἐβλασφημήσαντο, ὁ μὲν κτίσμα καλὸν ὁ δὲ
15 ἄνθρωπον δοξάζων. πρὸς ὃν ἡδιστα αἱ εἴποιμι, μεμ-
φόμενον μὴ χεῖ τὸ δέον τὰ ἐν Ἐφέσῳ συντεθῆναι
ὑπομνήματα, πανηγύρεα δὲ καὶ πνι ἀθέσμως χα-
νοτομία Κυρίλλῳ πυχάζοντος. τί δὴ ποτε καὶ
20 ὡς Θεοδοσίῳ παροπαχόντος οἱ, ἐξηλάθη, καὶ
οὐδὲ μὴ Φειδῶς πετυχηκώς, τοσούτοις ἐξοστρα-
κισμοῖς κατεκείθη, καὶ ὅτε τῇ δὲ κατέλυσε βίον.
ἡ τί δὴ ποτε, εἰ μὴ θεία κρίσις ἐγγόνῃ, ἡ ἀφ' ἧς
Κυρίλλῳ καὶ τῷ ἄμφω αὐτὸν ἱερέων, ἀμφοτέρων αὐ-
25 τῶν τοῖς ἀπελθοῦσι συναριθμηθέντων, ἡνίκα ὡς πνι
τῷ θύεσθαι σοφῶν εἴρηται, τὸ μὴ ἐμποδῶν ἀνα-
3 τανίστω θύοις τετίμηται ὁ μὲν ὡς βλάσφη-
μος καὶ θεομάχος κατεκείθη. ὁ δὲ, ὡς μεγα-
λόφωνος κήρυξ καὶ μέγας τῷ ὁρθῶν δογματῶν πρόμα-
χος ἄδεται τε καὶ κηρύσσεται. ὡς αἱ τῶν μὴ ψεύ-
δοις γραφῶν ἀπενεχόμεθα, Φέρε, Νεστόριον αὐτὸν ἐς
30 μέσον ὡς ἀγάγων τὰ πρὸς τούτων διδάσκοντα.
καὶ μοι τῷ σὺν ὁπισθῶν ἀνάγνωθι αὐτοῖς ἕνα τοῖς
ὀνόμασιν, ἡ σοὶ συντεθῆται πρὸς τὸν Θεβαΐαν ἡ-
γούμενον. ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τὴν ἀγιοτάτης θρησκεί-
35 ας ὡς Ἐφέσῳ κεκλημένῳ, Ὁασιν τῷ καὶ Ἰεῶν ἐκ Θεο-
πίσματος βασιλικῶν κατωκίμων. καὶ πνι ὡς μέσῳ
λελεχθέντων ἐπάγῃ. ἐπειδὴ ὅς ἐκ βάρβαρον μὴ ἡ προ-
ειρημένη καὶ βαρβαρικῆς αἰχμαλωσίας, καὶ πνι καὶ 4

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὑπερλίπτος. Apud Nicephorum in lib. 14. cap. 36. rectius legitur ὑπερλίπτος. Atque ita in Telleriano codice scriptum invenit.

2 Αἰχμαλωσία. Hunc locum correxi ex optimo codice Florentino, in quo ita legitur αἰχμαλωσία τῇ πάντων ἐλεηνοτάτῃ συμφορᾷ, qua emendatione nihil certius. Ita quoque legitur apud Nicephorum.

3 Τὸ μὴ ἐμποδῶν. Interpretes cum vocem ἐμποδῶν impedimentum perpetuo significare sibi persuasissent, in varios errores prolapsi sunt. Nam Langus quidem ita vertit. Et ambo vos jam ex vita hac excessistis: quo tempore, sicut quidam ex profanis sapientibus dixit, nihil obstat quominus libera quisque hominum benevolentia, nullo intercedente adversario, colatur. Christophorus vero sic interpretatur. Quando, ut sapienti inter gentiles scriptori placet, quisque stabili & consensiente omnium benevolentia, modo nihil sit quod jure debeat esse impedimento, honorari solet. Atqui ἐμποδῶν, non semper impedimentum si-

gnificat. Antiqui enim, tam Rhetores, quam Philosophi ἐμποδῶν dicebant pro eo quod est in medio seu in propatulo, ut docet Suidas & Harpocration & auctor Etymologici. Posteriores vero, ac præcipue Hierocles Philosophus, eam vocem usurparunt pro impedimento. Optime igitur Musculus hunc Evagrii locum interpretatus est hoc modo. Quando, sicut quidam ex veterum Philosophorum dixit, quod non est amplius superfluum, sine ullius invidia & contradictione cum benevolentia honoratur. Porro in margine codicis Telleriani ad hunc locum adnotatur Θεοδοσίῳ, id est ex Thucydide sumpta est hæc sententia. Extat autem in libro 2. Thucydidis pag. 128. in oratione funebri quam habuit Pericles.

4 Καὶ βαρβαρικῆς αἰχμαλωσίας. Scribendum videtur αἰχμαλωσίας. Telleriano, & apud Nicephorum legitur αἰχμαλωσία.

VARIORUM.

a Βλεμμύων. Strabo ineunte libro 17. Blemmyas Ἀγιοπίους ἡμῶν dixit. Zosimus lib. I. c. 71. Blemmyas socios dicit urbis Ptolemaidis in Thebaïde contra Romanos. Olympiodorus apud Photium pag. 112. Blemmyas juxta Talmin ponit, Ægypti urbem in extremis finibus. Pro-

copius lib. I belli Pers. cap. 19. eos prope Elephantinen & Philas statuit. Mira de ipsorumque forma corporis conficta sunt. Plin. l. V. cap. 8. Vopiscus in Probo, cap. 17. Christ. Cellarius Geogr. in Africa pag. 154.

σφαγαῖς

σφαγαῖς ἐκλελίκεται, ἡμεῖς δὲ τῷ βαρβάρῳ, οἰκτον οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξαίφνης ἐφ' ἡμῖν ἀναλαβόντων, ἀπολελυμένα, μὲν τοῦ καὶ ἀφ' ἡμαρτυρίας ἡμῶν ἀπειληπκαῖς καταπλήσαι ἀφ' ἡμῶν τὴν αὐτὴν ἐκδραμεῖν, ὡς ἡ Μαζίκων αὐτὴν μετ' αὐτὸς ἀμλληπὶ παραληφομένων, ἡκομὲν ἐς τὴν Θεβαίων μὲν τῇ αἰχμαλώτων λευφάνων, ὅς ἡμῖν οἱ Βάρβαροι κατ' οἰκτον πρὸς ἡμᾶς, τί βελλόμενοι, λέγειν ἔχω. οἱ μὲν ὅτι πρὸς ταῖς καταθυμίαις ἐκάστῳ διαγωγὰς ἀπολέλυται. ἡμεῖς δὲ φανερώς ἐαυτοὺς ἐξελθόντων τῇ Πανὸς ἐπιστάντες. δεδοίκαμεν γὰρ μὴ πῶς ἡμῶν περὶ ματαίαν τὴν αἰχμαλωσίαν ποιήμενος, ἢ φυγάδων κατ' ἡμῶν ἀναπλάσῃ ἀφ' ἡμῶν, ἢ πρὸς ἄλλης μηχανήμα μέμψιως. εὐπορος γὰρ ἀφ' ἡμῶν παντοδαπῶν ἡ κακία. διὸ δὲ ἡμετέροις τὸ ὑμέτερον μέγεθος, ἢ ἡμετέρας αἰχμαλωσίας φροντίσαι καὶ τὸ τοῖς νόμοις δοκῶν, καὶ μὴ ἐπιδιδόναι χαροτεχνίας ἀνθρώπων αἰχμαλώτων εἰς κακίαν ἐκδοτον, ἵνα μὴ πάσαις ἐκ τῆς γενεᾶς τραγῶδῃται, κρεῖττον εἶναι Βαρβάρων αἰχμαλώτων, ἢ πρόσφυγα βασιλείας Ῥωμαϊκῆς. καὶ ὅρκους ἐπαγαγὼν, ἡγήσιν ὅτις ἀνελεῖν τὴν ἡμετέραν ἐξ Ὀάσεως σὺν ταῖς ἀφ' ἡμῶν ἐκ Βαρβαρικῆς γενομένην ἀφίσταται. ὅτι τῷ Θεῷ δοκῶσαν καὶ νῦν ἐξελεχθῆναι περὶ ἡμῶν ἀφ' ἡμῶν. Τῷ αὐτῷ πρὸς τὸ αὐτὸν ἐπιστολῆς δευτέρας. εἴτε ὡς Φιλικὸν παρ' ἡμῶν πρὸς τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν γράμμα, εἴτε ὡς ὑπομνήσιν τῷ πατρὶος πρὸς υἱὸν τὸ παρὸν τῷτο λογισάμενος, ἀνάγκη τῷ κατὰ τὸ αὐτὸ διηγῶντος, περὶ πολλὰν καθόσον σὴν γράμμα μὴ παρ' ἡμῶν, βραχυλόγου ὅσης. Ὁάσεως τῆς Ἰβείας ἐκ πολλῶν πρὸς αὐτὴν ἀφαιρέσεις, ἢ τῇ Νομάδων πλήθος ἐπ' αὐτὴν ἀναδραμόντος καὶ μετ' ἑτέρων. τούτων δὲ ὅτις συμβάντων, οὐκ οἶδ' ἐκ ποίας ὁρμῆς ἢ ποίαν ἀφορμὴν τῇ σὴν λαβύσης μεγαλοπρεπείας, πρὸς Ἐλεφαντίνην πᾶσι τῆς Θεβαίων ἐπαρχίας πέρας ὄντων, Βαρβαρικῶν ἀφ' ἡμῶν ἐκ τῆς Πανὸς ἐπιμπόμεθα, συρόμενοι πρὸς αὐτὴν ἀφ' ἡμῶν τῆς προῤῥηθείσης στρατιωτικῆς βοήθειας. καὶ τῷ πλείονι τῆς ὁδοῦ σωτηριεύοντες, πάλιν ἀρχαίον τῆς σὴν ἀνδρείας κατὰ λαμβάνοντες κέλδυσμα, εἰς τὴν Πανὸς ἐπὶ πρὸς. συσκοπέντες δὲ

ro funditus vastata est, nos vero à barbaris SÆC. V. repente nescio quomodo misericordia erga nos commotis dimissi sumus, qui minacibus etiam contestationibus nos terruerant, ut confestim ex nostra regione excederemus, cum Mazices post ipsos, eam protinus occupaturi essent, venimus in Thebaidem una cum reliquiis captivorum, quos Barbari miseratione adducti, ad nos nescio qua de causa adduxerunt. Et isti quidem, quo quisque voluit, abire permissi sunt. Nos vero palam Panopolim ingressi, nosmetipsos exhibemus. Veriti enim sumus, ne quis occasionem ex captivitate nostra arripens, vel fugæ, vel alterius cuiuspiam culpæ calumniam adversus nos confingeret. Ferax enim est omnis generis calumniarum malitia. Quamobrem magnificentiam tuam rogamus, ut captivitatis nostræ, sicut legibus cautum est, curam geras, nec captivum improborum hominum insidiis dedas, ne omnis deinceps posteritas proclamet, satius esse ut quis apud Barbaros captivus degat, quam ut ad Romanum imperium confugiat. Deinde addito iurejurando, Præsidem obtestatur, ut ad Imperatorem referat de sua ab Oasi migratione ad Panopolim, quo à Barbaris dimissus se contulerat: ut, inquit, quodcumque Deo placuerit, de nobis tandem decernatur. Item ex Epistola secunda ejusdem ad eundem: Sive has literas tanquam ab homine amico ad sublimitatem tuam scriptas, sive tanquam admonitionem patris ad filium accipere volueris, audi quæso patienter narrationem plurimarum rerum, quas ego in iisdem literis breviter, quoad licuit, commemoravi. Cum Oasis quæ & Ibis dicitur, Nomadum multitudine in eam impetum faciente, jamdudum vastata esset. Et aliquanto post. Hæc cum ita accidissent, nescio quo impulsu aut qua occasione commota magnificentia tua, ex Panopoli Elephantinam, quod oppidum est in finibus provinciæ Thebaidis, per Barbaros milites abducti sumus, rapti eo tractique militari auxilio, ut jam dixi. Cumque majori itineris parte confecta attriti essemus, rursus magnanimitatis tuæ mandatum offendimus sine scripto, quo Panopolim redire jubebamur. Tot igitur casibus

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοῦ τῶν νομάδων πλείονος] In epistola Nestorii supra relata Blemmyes dicuntur qui Oasim vastaverant. Quare νομάδες pro adjectivo hic sumi debet. Potest tamen esse nomen proprium Barbarorum. Certe Nubæ Blemmyis proximi, qui crebras excursiones in agrum Oasis faciebant, ut docet Procopius in lib. 1. Persicorum, Nomades etiam dicebantur seu Numides teste Stephano. Sic in veteri epigrammate de Imp. Hadriano, quod retuli in annotationibus ad lib. 4. hist. Eccl. Eusebii, ψαμάδων ἄρχης ἐπὶ νομάδων. Sed objiciet aliquis, si de una eademque Oasis captivitate hic loquitur Nestorius, quomodo stare potest quod initio hujus epistolæ dicit, Oasis ea incurfione jamdudum vastatam fuisse. Etenim incurfio Blemmyarum in Oasim recens admodum contigerat, in qua

Nestorius captus fuerat à Barbaris, ac statim dimissus, ut ipse testatur. Nomadum autem incurfio jamdudum contigerat. Sic enim scribit Nestorius in hac ultima epistola, ἐκ πολλῶν πρὸς αὐτὴν ἀφαιρέσεις. Respondeo, hæc verba ἐκ πολλῶν πρὸς αὐτὴν non significare, jam dudum antea, ut putaverunt Interpretes, Langus, Musculus & Christophorus. Nam adverbium πρὸς significat nuper, ut nemo nescit. Certe hæc incurfio Barbarorum, paulo antequam hæc scriberet Nestorius, contigerat. ἐκ πολλῶν igitur referri debet ad verbum ἀφαιρέσεις. Idem ergo est ac si diceret, cum Oasis multis modis nuper vastata esset: igne scilicet ac cædibus & Barbarica captivitate, ut supra dixit Nestorius.

VARIORUM.

2 Μαζίκων] Mazices, populi in Mauritania Cæsariensi, de quibus Ammianus Marcellinus mentionem facit, lib. 29. cap. 25, 26, 27.

38C. V. longi itineris confecti, corpore & morbo & lenecture languido, manu & lateribus contritis, iterum Panopolim venimus, animam quodammodo agentes. Cumque acerbitate casuum, & doloris molestia adhuc cruciaremur, rursus aliud mandatum à magnanimitate tua scriptum, ex Panopoli ad quemdam locum ei contributum nos abduxit. Et cum talia adversus nos finem habitura esse existimarem, & quid invictissimi Principes de nobis statuerent expectarem, aliud repente adversus nos mandatum de quarto exilio nostro absque ulla miseratione compositum est. Et paulo post. Verum contentus esto his quæ acta sunt. Sufficiat, quæso, tot exilia contra unum corpusculum decrevisse, & post relationes quas ad principes misit tua magnificentia, ut à nobis quoque per quos id fieri decet, invictissimis principibus rei veritas indicetur, humaniter permittite. Hæc nostra sunt consilia, tanquam parentis ad filium. Quod si nunc quoque, sicut antea, indignatus fueris, fac quodcumque tibi placuerit, si quidem animus tuus nulla ratione flecti potest. Hunc in modum Nestorius in suis literis, quasi pugnis & calcibus feriens atque insultans, Imperatores simul ac magistratus conviciis appetebat, ne iis quidem quæ perpeffus fuerat malis prudentior factus. Ego vero Scriptorem quemdam legi, de illius morte ita narrantem: eum lingua veribus erosa ad graviora & sempiterna mignasse supplicia.

τοῖς τῆς σῆς ὁδοπορίας συμπλώμασιν, ὡς νοσῶν-
τι καὶ κινεῖσθαι σάματι, καὶ ἡ χεῖρα καὶ ἡ πλε-
ραν συντριβέντες, ἀφαιόμεθα πάλιν εἰς τὴν Πανό-
πον τινα ψυχρῶταζοντες, καὶ τοῖς συμπλώμασιν
ἔτι τοῖς τῆς ἀληθοῦς ματιγνύμενοι χακοῖς. μετῆγε
δὲ πάλιν ἡμᾶς ἐκ τῆς Πανός πρὸς τὴν ὑπ' αὐτὴν
ἐνορίαν, ἕτερον δὲ σῆς ἀνδρείας ἐγγραφῶν ἱπτάμενον
πρόσταγμα. ταῦτα γήστον καὶ ἡμῶν λογιζο-
μένων, καὶ τὸ τοῖς καλλινοῖς βασιλεῦσι δοκοῦν περὶ
ἡμῶν ἀναμνησθῆναι, ἐξαίφνης πρὸς ἄλλω ἐξορίαν
καὶ ἡμῶν τετάρτῳ πάλιν ἀφαιδῶς ἄλλο συνε-
τίθετο. καὶ μετ' ὀλίγα. ἀλλ' ἐκείνητι τοῖς πε-
πραμένοις ὡδὲ καλῶ, καὶ τὸ τοσαύτως καὶ ἐνός
σώματος ἐξορίας ὀρίζεν. καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνεχθεῖσι
ὡδὲ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ παρ' ἡμῶν
δὲ ὅτι ἐχρῆν γνωριῶσαι τοῖς καλλινοῖς ἡμῶν βα-
σιλεῦσι δοκμασίας ἐπιεικῶς παρακαλῶ παραχώ-
ρησον. ταῦτα παρ' ἡμῶν ὡς πρὸς ἡμῶν παρὰ πα-
τρὸς συμβυλόμενα. εἰ δὲ ἀγανακτήσας καὶ οὕ-
τως τὸ πρότερον, πρὸς τὸ δοκοῦν, εἴ γε τὸ δοκοῦν-
τος λόγος ἐνδὲς δυνατώτερος. καὶ ὅδε μὲν οὕτως καὶ τοῖς
γράμμασι, πῦξ, λάξ, πάει, βάνει, καὶ ἡ βασιλείαν
καὶ ἡ δέχνη βλασφημιῶν, ὁ μὲν ἐξ ὧν πέποιθε (α-
φρονήσας. ἐγὼ δὲ καὶ τινος γεγραφότος τὴν τε-
λευταίαν ἐκείνη ῥοπήν ἀκήκοα, λέγοντος ὡς τὴν
γλῶσσαν σκόληξι ἀφελθεῖς, ἐπὶ τὰ μείζω τε
καὶ ἀβύσσῳ κατ' αὐτὴν δικαιοσύνη μετεχώρησεν.

CAPUT VIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Quomodo post Nestorium Maximianus, & post
hunc Proclus, deinde Flavianus, Episcopi
facti sunt.

Ὡς μετὰ Νεστόριον Μαξιμιανός, καὶ μετὰ τοῦτον
Πρόκλος, εἶτα Φλαβιανός γίνεταί.

POST mortem execrandi Nestorii, E-
piscopatum Constantinopoleos suscepit
Maximianus, sub cuius administratione,
Ecclesia Dei tranquillissimam pacem conse-
cuta est. Quo ex hac luce sublato, Pro-
clus sedis illius capessit gubernacula, qui
jam pridem episcopus Cyzici fuerat ordi-
natus. Hoc etiam fatali lege defuncto,
Flavianus Episcopatum regis urbis forti-
tus est.

ΜΕΤὰ δ' οὗτ' Νεστόριον αὐτὸν τὸ ἀλάστορα, καὶ
Κωνσταντίνῳ τῷ αὐοιδίμῳ πόλει καὶ ἑπισκο-
πῶν ὑπὸ τρέπεται Μαξιμιανός, ἐφ' ἧς πάσης ἐ-
ρήνης ἡ ὁ Θεὸς τετύχηκεν ἐκκλησία. τῆς αὖ ἐξ
ἀνθρώπων γινόμενης, Πρόκλος τὸς οἶκας τὸ καθέδρας
ἐσχιδέσεται, ὅς πάλαι Κυζίκῳ ἐπίσκοπος ἐκεχ-
ροτόνητο. καὶ τῷδε τῷ κοινῇ τῷ ἀνθρώπων φιλαμένῳ
πορείαν, Φλαβιανός τὸ θρόνον ἀφελέσεται.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῆς σῆς ὁδοπορίας] Sic etiam legitur apud Nicepho-
rum. Non dubito tamen quin scribendum sit τῆς πόντος
ἑσθ', ut legit Christophorus & Savilius.

2 Ταῦτα γήστον καὶ ἡμῶν] Scribendum puto ἐν τῷ
γήστον ἡμῶν λογιζόμενοι. Atque ita legisse videtur Muscu-
lus, qui sic vertit, ὅτι cum illic basuros nos arbitrabemur.

3 Καὶ τὸ τοσαύτως] Scribendum est καὶ τὸ τοσαύτως ὡς.
Subauditur enim verbum ἀφαιδῶς quod proxime ante-
cessit. In Telleriano codice deest articulus τὸ.

4 Καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς ἀνεχθεῖσι] Nihil hoc loco viderunt
Interpres: quos leve mendum in errorem gravissimum
induxit. Scribendum est procul dubio ἀνεχθεῖς. Id est,
Et post relationes quas ad Principes misit tua magnificen-
tia: ut per nos quoque per quos id fieri decet, invictissi-
mis Principibus rei veritas indicetur, humaniter permittite.
Solebant olim Praefides Provinciarum, de omnibus quæ

apud ipsos acciderant, referre ad Imperatorem. Quod
ἀναφέρει dicebatur, & relatio ἀναφορά, ut notavi ad Am-
mianum Marcellinum. De his Praefidum relationibus lo-
quitur Severianus in oratione prima in Hexaemeron, cu-
jus locum hic adscribam, quem Interpres non intellexit.
ὡς γὰρ, ἀλλὰ, οἱ ἐπὶ τῶν ἀναφορῶν ἀρχῶν τῶν βασι-
λεῶν πάντα μνησθῆναι ἔτι καὶ οἱ ἀγγελοὶ τῷ Θεῷ ὡς. Id est,
nam quomodo Praefides missi relationibus, cuncta
qua geruntur Imperatori significant &c. At Interpres Ma-
gistros libellorum & suggestionum interpretatur, perpe-
ram; ἀρχῶν enim apud Chrysostomum & reliquos ejus
ævi Scriptores nihil aliud sunt quam Praefides seu Recto-
res Provinciarum. Et ἀναφορὰ nil est aliud quam rela-
tio. Quare in Severiano scribendum est ὡς γὰρ διὰ
τῶν ἀναφορῶν οἱ ἀρχῶν &c.

VARIORUM.

2 Μαξιμιανός] Ordinatus est Maximianus 27 die Octo-
bris, anno 431. Ei demortuo successit Proclus mense A-
prili anni 434. Cui post annorum tredecim & mensium
aliquot episcopatum fatis functo, successit Flavianus,

ejusdem Ecclesiae presbyter, anno 447. exeunte Octobri,
ut testantur Ant. Pagi ad ann. 446. n. XI, & Guil. Cave in
Flaviano. De Maximiano & Proclo vid. Sac. lib. VII.
cap. 40, 41.

ΚΕΦΑ-

Περὶ τῆς δυστυχούς Εὐτυχούς, καὶ ὅπως παρὰ τὴν
Κωνσταντινουπόλεως καθήρεθη Φλαβιανῶν, καὶ περὶ
τῆς ἐν Ἐφέσῳ δευτέρας ληστικής συνόδου.

*De infornunato Eutyche: & quomodo à Flavi-
ano CP. Episcopo depositus est, & de latroci-
nali Synodo Ephesina secunda.*

² Εὐφ' οὐ τὰ χ'· Εὐτυχὴ τὸν δυστυχὴ καλεῖται, καὶ
¹ ἡμερικῆς χ'· τὴν Κωνσταντίνου ἀλιθιότητος συνό-
δου. λιβελλοὺς τε αὐτῷ ἐπιδεδωκότος Εὐσεβίου τὴν
ἐπισκοπὴν τῆς Δορυλαίας διέποντος, ὅς καὶ ῥήτως ἐπι-
τυχάνων, πρῶτος τὴν Νεστορίου βλασφημίαν διή-
λεγεν. ὡς δ' οὐκ κληθεὶς Εὐτυχὴς ὁδὸν ἐλάλυθε·
τὰ δὲ, καὶ ὁ Θεοφύλακτος ἐλάλῃ. εἰρήκει γὰρ, ὁμο-
λογῶν ἐκ δύο φύσεων γεννηθῆναι τὸν Κύριον ἡμῶν
πρὸ τῆς ἐκείνης· μὲν δὲ τὴν ἑαυτοῦ, μίαν φύσιν ὁ-
μολογῶν. ὅς οὐδὲ τὸ σῶμα τῆς Κυρίου ὁμοίῳσις ἡμῶν
ἔλεγει· εἶναι· καὶ θάνατον μὲν. ἐκδήσαντο δὲ αὐτοῦ
τὸς Θεοδόσιον νομοφύλακτον, οἷα τὸ συζῆσαι τὴν
μνημάτων παρὰ Φλαβιανὸν πλασουργηθέντων, πρῶ-
τον μὲν ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου καὶ ἐκ γειτόνων συνόδου
ἀλίσσεται, καὶ ὑπ' αὐτῇ· καὶ πάλιν τὴν δευτέραν Φλα-
βιανὸς κερταί· καὶ βεβαιωθέντων ὡς ἀληθῶν τῶν
ὑπομνημάτων, ἡ ἐν Ἐφέσῳ δευτέρα σύνοδος ἀθροί-
ζεται.

Hujus temporibus mota est quæstio de
impio Eutyche; collecta particu-
lari Synodo apud Constantinopolim, cum
Eusebius Dorylæi Episcopus libellos por-
rexisset, is qui jam pridem, dum rhetor
esset, impietatem Nestorii primus coargue-
rat. Eutyches igitur, cum ad synodum
vocatus non venisset, ac deinde coram con-
victus esset hæc dixisse: Fateor Dominum
nostrum Jesum Christum, ante unionem
quidem duas habuisse naturas: Post unionem
vero unam duntaxat naturam confiteor.
Sed & corpus Domini negabat ejusdem
esse substantiæ cujus sunt nostra: deposti-
tus est. Sed cum libellum precum obtu-
lisset Theodosio, quasi acta synodi falsa
fuisent à Flaviano, primum quidem col-
lecta est Constantinopoli synodus vicino-
rum Episcoporum. In qua, præsentibus
etiam quibusdam magistratibus, Flavianus
judicatus est. Cumque synodus Acta ve-
ra esse confirmasset, secundum concilium
Ephesi congregatum est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

CAPUT X.

Ὅσα ἔργα τῶν Διοσκορίου καὶ Χρυσαφίου τὸ παρά-
λογον ἐν Ἐφέσῳ συνέδριον διεπράξατο.

*Quæ per Dioscorum & Chrysaphium gesta sint
in illegitimo Concilio Ephesino.*

^b ΗΣ ἡ ἐξάρχος καθεστῆκει Δίοςκορος, ὁ μὲν Κύ-
ριλλον τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐπίσκοπος, πρὸς
³⁴ ἑχθρὰς Φλαβιανὸν τῶν πειράσαντος· Χρυσαφίον

Huic Concilio præsidere jussus est
Dioscorus, Alexandrinæ Ecclesiæ post
Cyrillum Episcopus: quod quidem ob ini-
micitias adversus Flavianum molitus fuerat

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Μερικῆς κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου] Haud dubie scribendum
est κατὰ τὴν Κωνσταντίνου, quemadmodum legitur in codice
Telleriano, & apud Nicephorum in lib. 4. cap. 47. ubi Lan-
gus vertit, Flavianus synodo provinciali apud Constantinopoli-
m collecta &c. Quem secutus est Christophorus. Ego
tamen particularem synodum malui interpretari cum
Musculo. Certe ea synodus fuit tantum Episcoporum
qui tunc forte Constantinopoli morabantur ob quædam
negotia Ecclesiastica: Quos ἰνδικοῦντες ἰπποκρίτους vulgo
nominabant. Extant acta hujus synodi Constantinopoli
sub Flaviano, relata in actione prima Concilii Chalcedonen-
sis, in qua leguntur hæc verba; συνεκλήθη τῆς ἀρχῆς καὶ
μεγαλῆς συνόδου τῆς ἐκδημοῦσης ἐν τῇ προσηρυμένη μεγαλοπό-
λει &c. Quod si quis Episcoporum qui tum conveniunt,
nomina scire desiderat, habentur in actione prima syno-
di Chalcedonenensis pag. 93.

² Καὶ πάλιν τῶν δευτέρων] Male Christophorus Eccle-
siarum Præsides interpretatur, cum Magistratus potius
vertere debuisset. Recte igitur Nicephorus in lib. 14.
cap. 47. Evagrii verba exposuit hoc modo: ἐν τῇ καὶ ἄλ-
λοι πάλιν τῶν ἐκείνων παρῶν, καὶ τῶν συγκλήτου πρὸς. Extant
acta hujus synodi secundæ Constantinopolitanæ sub Fla-
viano, relata in actione prima Concilii Chalcedonen-
sis

pag. 95. & sequentibus, ubi Florentius magnificentissi-
mus Patricius, & Mamas Comes & proximus scrinii li-
bellorum & sacrarum cognitionum, Macedonius denique
tribunus & Notarius, ei synodo interfuisse dicuntur.

³ Τῶν πειράσαντος Χρυσαφίου] Ita legebatur in editione
Roberti Stephani. Sed Christophorus & Savilius trans-
positis vocabulis emendarunt πειράσαντος τὸν Χρυσαφίον.
Ego vero non dubito quin Evagrius scripserit πῶτος
πειράσαντος Χρυσαφίον. Cæterum ante hæc verba Christo-
phorus & Savilius subdistinctionem apponunt. Sic
enim vertit Christophorus, Hujus Concilii Dioscorus,
qui in Alexandria Episcopatum post Cyrillum successit, quo
odium in Flavianum incenderetur, præfatus designatus fuit.
Chrysaphius enim hanc rem callide molitus fuerat. Sed
longe melior mihi videtur sententia Musculi, qui ante
has voces πρὸς ἑχθρὰς Φλαβιανῶν, subdistinctionem collocat.
Vertit enim hoc modo· Præsidebat autem ei synodo Dio-
scorus post Cyrillum Alexandrinus Episcopus, id quod ita oculo
Flaviani instituerat Chrysaphius. Pro verbis autem illis
πρὸς ἑχθρὰς seu ἑχθρῶν ut emendat Savilius, Nicephorus
habet δι' ἑχθρὰς ἰαν Φλαβιανῶν.

⁴ Χρυσαφίον] Ad latus Manuscripti codicis Florentini,
hoc Scholium adnotatum est, πρὸς τὸν δυστυχὲς Χρυσαφίον

VARIORUM.

^a Εὐτυχῇ] Eutyches, Presbyter & Archimandrita Con-
stantinopolitanus, in Concilio Ephesino strenue contra Ne-
storum decertavit, ac famam sibi non vulgarem peperit.
Anno autem circiter 448, cum senex admodum esset, hæ-
resin nefandam in vulgus propalare cœpit. Unicam enim
in Christo naturam admittit. Guil. Cave in Eutyche. In
causa, ejus Synodus Constantinopoli congregata, anno
448. VI. Idus Novembr. à Præsede Flaviano & 56 Episcopi-
s & Archimandritis Eutyches damnatus est. Quoniam
autem apud Imperatorem conquestus est, acta Concilii ini-
micorum fraude fuisse falsata, Synodus iterum ibidem an-

no 449. V Id. April. convenit, triginta circiter constans
Episcopis: relictis prioris Synodi actis, compertum est om-
nia integra esse. Idem ibid. & Vol. II. pag. 165. 167.

^b Ἐξάρχος Δίοςκορος] Synodus Ephesina III. ληστική,
i. e. Latrocinialis dicta, anno 449. IV. Id. Augusti, à 128
Episcopis in Basilica B. Mariæ congregata, præsidente, vel
tyrannicam potius vim exercente Dioscoro, qui Cyrillum
in sede Alexandrina exceperat anno 444. Absolutus est
Eutyches, & hæresis ejus confirmata: Flavianus, alique
Episcopi Catholici damnantur. Guil. Cave Vol. II. pag.
167.

SÆC. V. Chrysaphius, qui tunc plurimum poterat in palatio. Interfuit eidem synodo Juvenalis Hierosolymorum Episcopus, qui & priori apud Ephesum Synodo interfuerat; una cum multis aliis Sacerdotibus quos circa se habebat. Erat cum illis etiam Domnus, Antiochenæ Ecclesiæ post Joannem Episcopus: Julius item Episcopus, qui Leonis Episcopi Romani vices gerebat. **Flavianus.** Adfuit etiam Flavianus una cum suis Episcopis: cum Theodosius Imp. hæc ad verbum mandasset Elpidio. Iis qui antea Eutychis religiosissimi archimandritæ judices extiterunt, præsentibus quidem & silentibus, judicium tamen locum nequaquam obtinentibus, sed reliquorum omnium sanctorum patrum communem sententiam expectantibus: quoniam ea quæ ab ipsis iudicata sunt, nunc examinantur. In hac synodo Eutyches quidem à Dioscuro & ab Episcopis qui cum illo erant, rescissa depositionis sententia, in integrum restitutus est, sicut in actis continetur. **Eutyches restitutus.** Flavianus vero & Eusebius Dorylæi Episcopus, damnati sunt ac depositi. In eadem synodo Ibas quoque Edessenorum Episcopus, à communione submotus est, & Daniel Carrarum Episcopus est destitutus:

τῷ βασιλεὶ τῇ καὶ κρατοῦντος συνδραμόντων ἐν Ἐφέσῳ Ἰουδυναίου τοῦ ἱεροσολύμων ἐπισκόπου, τῷ καὶ πρότερον ἐν Ἐφέσῳ γνομένῳ 1 μὲν πολλῶν τῷ ἀμφ' αὐτὸν ἱερέων. συνὴν δὲ τῷ τοῖς καὶ Δόμνος ὁ μὲν Ἰωάννῃ Ἀντιοχείας πρέσβρος· καὶ μὴν 2 καὶ Ἰγλίος ἐπίσκοπος, τόπον 2 πληρῶν ὁ Λέοντος τῷ τ' πρεσβυτέρῳ Ῥώμης ἐπισκόπου. παρὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Φλαβιανὸς μὲν τ' ἀμφ' αὐτὸν ἐπισκόπων, 3 Θεοδοσίῳ θεσπίσαντος πρὸς 3 Ἐλπίδιον ἐπὶ ῥήματος ταῦτα. τῷ πρὶν διχαστῶν Εὐτυχεῖ τῷ δὲ λαβεῖν τῷ δεξιμανδεῖται, παρόντων μὲν καὶ ἡσυχάζοντων τῷ δὲ διχαστῶν μὴ ἐπεχόντων, ἀλλὰ τῷ κοινῇ πάντων τῷ ἀγιωτάτων πατέρων ἀμιγρόντων ψῆφον, ἐπειδὴ τὰ 15 παρ' αὐτῶν κεκρυμμένα νῦν δοκιμάζεται· ἐν τούτῳ τῷ συνεδίῳ ἀνακαλεῖται μὲν τῆς καθαίρεσως Εὐτυχῆς παρὰ Διοσκόρου καὶ τῷ ἀμφ' αὐτὸν, ὅπως δὴ τοῖς πεπραγμένοις ἀνέληπται· καὶ καθαίρεται δὲ καθαίρεσως Φλαβιανὸς καὶ Εὐ- 20 σέβιος ὁ τοῦ Δορυλαίου πρεσβύτερος. καὶ τα τῇ καὶ Ἰβας τῷ Ἐδισσῶν ἐπίσκοπος ἀπικληρῶνται· καθαίρεται δὲ καὶ Δανιὴλ ἐπίσκοπος Καρρῶν, 4

VALESII ANNOTATIONES.

σημείωσι, ὡς αὐτὸν καὶ τῷ ἐν τῷ αὐτῷ τῷ ὁρῶντι ἀρχιερεὶς ἐκκαλεῖται. Id est, nota de impio Chrysaphio, quod cubicularii Eunuchi Orthodoxos Episcopos perpetuo impugnarent. Cujus rei exemplum illustre est in Eusebio Præposito cubiculi, qui Constantii temporibus Athanasium & reliquos Catholicos Antistites infectatus est.

1 *Πρότερον ἐν Ἐφέσῳ*] Male hæc verba accepit Christophorus, quasi Evagrius diceret, Juvenalem prius fuisse Episcopum Ephesi. Evagrius tamen id non dicit, sed tantum ait Juvenalem Episcopum Hierosolymorum, jam antea versatum fuisse Ephesi, in priore scilicet Ephesina synodo, in qua Nestorius fuerat condemnatus.

2 *καὶ Ἰγλίου*] Sic etiam legitur apud Nicephorum, corrupte pro Ἰουδυναίου. Ita enim recte scribitur in actis Ephesinæ synodi secundæ, quæ referuntur in actione prima Concilii Chalcedonenis pag. 49. *Post Consulatum Zenonis & Posthumiani V. V. CC. Die sexto Idus Augusti. Indictione tertia, synodo congregata in Epheso Metropoli ex præcepto religiosissimorum & Christianissimorum Imp. & residentibus in sancta Ecclesia quæ vocatur Maria, reverendissimis & sanctissimis Episcopis, Dioscuro Alexandria, & Juliano Episcopo agente vices sanctissimi & beatissimi Episcopi Romane Ecclesiæ Leonis.* Hunc Julianum Episcopum fuisse Puteolanum ex Mariani Chronico scribit Baronius ad annum Christi 449. hodie tamen in Mariani Scoti Chronico, non Julianus, sed Julius dicitur Episcopus Puteolanus, cum Hilario Diacono missus à Leone Papa ad secundam synodum Ephesinam. In subscriptionibus autem Episcoporum qui huic secundæ synodo Ephesinæ subscripserunt, quæ referuntur in actione prima Concilii Chalcedonenis pag. 141. Julianus Episcopus dicitur. Sic enim legitur: *Julianus Episcopus, tenens locum Leonis sanctissimi Episcopi Romane Ecclesiæ, interpretante se Florentio Episcopo Lydia, dixit.* &c. Ex quibus verbis colligi videtur, Julianum hunc, qui secundæ synodo Ephesinæ interfuit, esse Julianum Coensem Episcopum, qui biennio post Chalcedonenis synodo interfuit, tenens & ipse illic locum Leonis Romani Pontificis, ut in actis synodi Chalcedonenis scriptum habetur non uno in loco. Ubi tamen mirari subit, cur, cum Julianus iste Coensis Episcopus, toties

vocetur Legatus & vices agens Leonis Romani Pontificis, nihilominus prærogativam sedis non habeat una cum Paschasino & Lucentio Vicariis sedis Apostolicæ qui eidem synodo præfuerunt, sed post Patriarchas & Exarchos nominetur. An dicemus Juliani Legationem generalem fuisse & honorariam, non vero specialem, cujusmodi fuit Legatio Paschasini & Lucentii, ad hoc ut synodo Chalcedonenis vice Leonis Pontificis præsiderent. Posset etiam non incommode dici, Julianum Coensem ideo Legatum Leonis Papæ nominari in actis synodi Chalcedonenis, quod biennio ante in secunda synodo Ephesina vices ejusdem Leonis egisset. Notetur interim Baronii inconstantia, qui cum ad annum Christi 449. scripsisset, Julianum eum qui in secunda synodo Ephesina Legatus fuit sedis Apostolicæ, Episcopum fuisse Puteolanum, Postea ad annum 451. cap. 78. Coensem Episcopum illum facit. [Vide quæ notavit vir doctissimus Paschasius Quenel ad Epistolam 24 Leonis Magni, ubi pluribus argumentis ostendit Julium, seu ut alii vocant, Julianum Episcopum, qui à Leone Magno missus est ad secundam Synodum Ephesinam, diversum esse à Juliano Episcopo Coensi.]

3 *Θεοδοσίῳ θεσπίσαντος πρὸς Ἐλπίδιον*] Exstat sacrum commonitorium Imp. Theodosii ad Elpidium comitem sacri Consistorii, & Eulogium Tribunalis & Notarium Prætorianum, in actis Ephesini Conciliabuli quæ referuntur in actione prima synodi Chalcedonenis pag. 46. ubi leguntur hæc verba quæ hic refert Evagrius.

4 *καὶ Δανιὴλ ἐπίσκοπος Καρρῶν*] Paulo ante secundam synodum Ephesinam; Ibas Edessenus & Daniel Carrarum Episcopus à Clericis suis accusati fuerant apud Imperatorem Theodosium. Ille causam eorum cognosci jussit in synodo Berytensi, præsentibus Damascio Tribuno & Notario prætoriano. Exstant acta hujus Concilii, relata in actione decima synodi Chalcedonenis, quæ sic incipiunt: *Post Consulatum Flavii Zenonis & Posthumiani virorum Clarissimorum Calendis Septembris indictione secunda.* Sed non dubito quin scribendum sit *Consulatu Zenonis & Posthumiani.* Alioqui hæc synodus contigisset post Conciliabulum Ephesinum, quod collectum est post Consulatum Zenonis & Posthumiani Mense Augusto. Berytensis autem

VARIORUM.

a *Ἰγλίου ἐπίσκοπος*] Julius Episcopus Puteolanus, ut appellatur ab autore Breviculi Historiæ Eutychianæ. Quo nomine vocatur in omnibus MSS. ubi acta hujusce Lætrocinæ Synodi recitantur, teste Baluzio in Præfat. ad Concil. Chalced. n. 30. Hunc tamen alii Julianum vocant, notante Valesio. Erat quidem Julianus Coensis Episcopus, ad quem extant aliquot Epistolæ Leonis: in quibus tamen nulla mentio fit de præsentia ipsius in hac

Synodo, ut recte observat Pagi ad ann. 449. n. 9. *W. Lowth.*

b *Λέοντος*] Leo Magnus, in locum Sixti III Episcopus Romæ electus est die 28 mensis Julii, & in solium pontificale elevatus die octavo Septembris, anni 440. Obiit 3 Kal. Novembris, Anno 461. *Caveus.* Pagi ait Leonem die 22 Septembris dicti anni 440 consecratum fuisse, & die quarto Novembris anni 461 obiisse.

Ἐπίκλησις

1 Ἐὶρηναιῶς π αὐ Τύρῳ, καὶ πρὸς γὰρ Ἀκυλῖνος
2 Βύβλου. ἐπερχέθη καὶ πῖνα ὁ Σωφρονίου χάριν ἢ
Κωνσταντινῶν ἐπισκοπήσαντι. καθαρεύεται δὲ
παρ' αὐτῶν καὶ ὁ τῆς Κυριῶν ἐπισκοπῆσαι Θε-
οδώριτος, καὶ μετὰ καὶ Δόμνος ὁ τῆς Ἀντιο-
3 χέων. Ἐφ' ᾧ τί λοιπὸν γέγονεν, οὐκ ἔστι θύρευν.
ἢ ἔτι μὲν τὸ ἐφ' ἑσέως δευτέρου διελεύθη συνέδριον.

Irenæus item Tyri, & Aquilinus Bybli. SÆC.
Gesta sunt etiam quædam pro Sophronio V.
Constantinensium Episcopo. Depositus est
ab iisdem etiam Theodorus Episcopus
Cyri, & Domnus Antiochenis Episcopus. <sup>Theodori-
tus depo-
situs.</sup>
De quo quid postea factum fuerit, inve-
nire non potui. His ita gestis, soluta est
secunda synodus Ephesina.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

CAPUT XI.

Ἀπολογία τῆ συγγραφῆς τῆς τῶν ἡμῶν δια-
φορῶν, καὶ ἐξήγησης τῆς ἑλληνικῆς ὁμιλίας.

Defensio varietatis opinionum quæ sunt apud
10 Christianos, & derisio fabularum gentilium.

ΜΗ' μοι δὲ τις τῶν εἰδωλομανούντων ἐπι-
γέλῃ, ὡς τῶν δευτέρων τοὺς πρεσβυ-
τεροὺς καθαρεύουσιν, καὶ προσφωριζόντων αἰετὶ
τῇ πίστει καυόπτερον. ἡμεῖς μὲν γὰρ τὴν ἀφρα-
σον καὶ ἀνεξιχνίαστον τῇ Θεῷ Φιλανθρωπίαν ἐρευν-
15 νῶντες, καὶ ἐς τὰ μάλιστα Σεμνύνειν καὶ ἐξαί-
ρετον βυλόδομοι, ἢ τῇδε, ἢ ἐκείνῃ τρεπόμεθα. καὶ
οὐδεὶς ἀδυνατῶν τῶν αἰρέσεων τῶν Χριστιανῶν
ἐξωρηκτόν, πρωτοτύπως βλασφημῶν ἠθέλησεν, ἢ
ἀπμάσαι τὸ θεῖον βυλόδομον ἐξολίθισιν· ἀλλὰ
20 μάλλον ὑπολαμβάνοντες κρεῖστος τῇ φθόσαςτος
4 λέγειν ἐν τούτῳ πρεσβεύει. καὶ τὰ μὲν συνηκτικά
καὶ κύρια πᾶσι κοινῶς ὁμολογῶν. Τελεῖς γὰρ ἡμῶν
τὸ θεοσωμῶν, καὶ μονὰς τὰ δοξολογύμνα.
ὅ, τε πρὸ αἰῶνος γνηθεὶς Θεὸς Λόγος, σαρκού-
25 μος δευτέρα γνήσιος Φειδοῖ τῇ πλάσματος. ἐν
δὲ θεῷ ἔπερα ἅλα κατενέγκται, γεγόνασι καὶ
ταῦτα τῇ Σωτῆρος οὐδέντος Θεῷ τῷ αὐτεξούσιῳ
καὶ θεῷ τῷ τῶν, ἵνα μάλλον ἢ ἁγία καθολικὴ καὶ
ἀποστολικὴ ἐκκλησία, οὐδέποτε κακῶς πρὸς τὸ
30 θεῖον πε καὶ δισέβεις αἰχμαλωτῆσι τὰ λεγόμενα,
καὶ πρὸς μίαν ἀπεξομῆν καὶ θύειαν ὁδὸν ὑπαν-
τήσῃ. διὸ καὶ τῷ ἀποστόλῳ ὁ μάλα ἱερὰς εἰ-
ρηται· δὲ δὲ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῶν εἶναι, ἵνα οἱ δόκι-
μοι φανεροὶ γίνωνται. καὶ θαυμάσαι καὶ τούτῳ 35

Nemo porro Gentilium nos derideat,
propterea quod posteriores Episcopi,
piores destituant, ac semper novi aliquid
adjiciant fidei nostræ. Nos enim inexplica-
bilem & investigabilem Dei erga homines
benevolentiam scrutantes, dum eam maxime
honorare & omnibus modis extollere cupi-
mus, aut hanc, aut illam sententiam sequi-
mur. Nec quisquam eorum qui inter Chri-
stianos hæreses excogitarunt, dedita opera
impie loqui voluit: aut cum divino numi-
ni contumeliam facere decrevisset, in erro-
rem delapsus est: sed potius unusquisque
eorum existimavit, se qui hoc dogma asse-
reret, melius dicere quam reliquos qui
ipsum præcessissent. Et ea quidem quæ præ-
cipua sunt ac fundamenta fidei nostræ, uno
consensu omnes confitemur. Trinitas enim
Trinitas.
Unitas.
est quam adoramus, & unitas quam glorifi-
camus: & Deus idem ac Verbum, ante sæ-
cula genitum, & propter homines secunda
generatione incarnatum. Quod autem in aliis
capitibus quædam innovata sunt, id ex eo
factum est, quod Servator noster Deus li-
beram nobis facultatem reliquit de iis sen-
tiendi, ut sancta Catholica & apostolica
Ecclesia, ea quæ ab utraque parte dicun-
tur, ad rectam normam ac pietatem tra-
ducat, & ad unam planam rectamque semi-
tam perveniat. Atque ob hanc causam fa-
1 Cor. 11.
pienter admodum dixit Apostolus Paulus:
Oportet hæreses esse inter vos, ut qui probi
sunt, manifesti fiant. In quo admirari etiam

VALESII ANNOTATIONES.

synodus post illam synodum Ephesinam collocari non po-
test, cum in ea mentio fiat Flaviani Episcopi Constanti-
nopolitani, & Domni Antiocheni: Quos constat in secun-
da synodo Ephesina fuisse depositos. Accedit testimoni-
um Liberati Diaconi, qui in Breviario scribit hanc syno-
dum Berytensem congregatam fuisse antequam Eutyches
hæresim suam conflasset.

1 Εὶρηναιῶς π αὐ Τύρῳ] Diu ante secundam synodum
Ephesinam, Episcopatu pulsus fuerat Irenæus edicto Im-
peratoris Theodosii, & in ejus locum Photius substitutus.
Certe Photius præfuit synodo Berytensi, quæ collecta fu-
erat anno ante secundam synodum Ephesinam. Sed quo-
niam Imperatoris jussu, non synodali sententia ejectus
fuerat, idcirco in altera synodo Ephesina Canonice depo-
situs est.

2 Σωφρονίου χάριν τῇ Κωνσταντινῶν] In hujus loci ver-
sione, mirum est quantopere aberrarint Interpretes. Nam
Langus quidem Interpres Nicephori ita vertit: *Decrevit
hæc synodus quoque de Sophronio quodam, qui tunc Constā-
tinopolim visenda ejus gratia venerat. Christophorionus
vero sic interpretatur: Nonnulla ibidem acta fuere contra*

Sophronium Episcopum Constantinopolitanum. Sed Constan-
tinensem dicere debuerat. Erat enim Sophronius Episco-
pus Constantinæ, ut patet ex synodo Antiochena sub
Domno, quæ intexta est actioni 14. synodi Chalcedonensis.
Interfuit idem Sophronius postea Chalcedonensi synodo,
ut legitur in actis ejusdem Concilii. Est autem Constanti-
na urbs Phœnicæ. [Ad hunc Sophronium Episcopum Con-
stantinæ scripta est Epistola Theodoriti 53.]

3 Ἐφ' ᾧ τί λοιπὸν γέγονεν] In locum Domni Antiochen-
sis Episcopi subrogatus est Maximus, ut scribit Liberatus
in Breviario. Cujus Episcopatum Leo Papa postmodum
confirmavit, ut legitur in actione 10. Chalcedonensis Con-
cilii. Idem tamen Maximus Domno, quoad vixit, certos
sumptus ex Ecclesiæ suæ redditibus constituit, ut contentus
alimentis in posterum quiesceret: quod quidem cæteri
Patriarchæ in Chalcedonensi synodo approbarunt, ut vi-
dere est in actione jam citata. *

4 Τὰ μὲν συνηκτικά καὶ κύρια] Apud Nicephorum in lib.
14. cap. 48. ubi hunc Evagrii locum transcribit, legi-
tur καὶ κύρια, minus recte ut opinor. Ita tamen diserte
scriptum inveni in MS. codice Telleriano.

VARIORUM.

* Istam actionem Concilii Chalcedonensis ut commen-
titiam rejicit Quesnellus, Dissert. 9. in Opera Leonis: è
contra, eam ut genuinam, defendit Baluzius, Præfat. in
Concil. Chalced. n. 32, &c. Ipse Domnus post depositio-

nem suam in eremum secessit ad Euthymium, siqua fi-
des Cyrillo monacho scriptori vitæ Euthymii. vid. Pagl
ad ann. 451. n. 54, 55. W. Lowth.

Sæc. licet ineffabilem Dei sapientiam, qui ad divinum Apostolum Paulum dixit: Virtus enim mea in infirmitate perficitur. Ex quibus enim causis Ecclesiæ divulsa sunt membra, ex iisdem recta & irreprehensibilis doctrina accuratius limata & exposita est: & catholica. atque Apostolica Dei Ecclesia majus incrementum accepit, & ad ipsum usque cælum sublata est. Gentilium vero superstitionis alumni, dum nec Dei naturam, nec ejus providentiam in rebus humanis investigare student, & majorum suorum, & suas invicem opiniones evertunt. Novos enim subinde Deos excogitant, eosque ex propriis animi perturbationibus designant ac nominant, quo scilicet libidini- bus suis impunitatem concilient, hujusmodi Deos sibi adsciscendo. Sic certe apud illos is qui summus habetur Deus, & pater hominum simul ac Deorum vocatur, in avis speciem mutatus, adolescentem Phrygem impudenter rapuit, & mercedem stupri poculum ei tribuit, permittens ut ipsi amoris gratia propinaret, quo uterque simul cum nectare dedecus ac probrium hauriret. Idem innumeris aliis sceleribus, quæ ne vilissimis quidem hominibus permessa sunt, sese inquinavit. Et in omnes brutorum animantium species, ipse omnium brutissimus mutatus, androgynus factus est, non in utero quidem sed in femore foetum gestans, ut & ista præter naturam ab eo committerentur. Unde ortus Bacchus ipse quoque androgynus, utrumque sexum contumelia affecit: Auctor temulentiae, ebrietas, & crapula, & omnium quæ inde nascuntur malorum. Huic Ægiocho & Altitonanti aliud quiddam ut magnificum attribuunt, parricidam eum appellantes, quod extremum apud omnes scelus existimatur: propterea quod Saturnum qui malo fato ipsum genuerat, ex regno expulisset. Jam vero quid de scortatione dicam ab ipsis consecrata, cui Venerem Cypriam è concha genitam præfecerunt: quæ continentiam quidem, tanquam scelus quoddam ac piaculum averfatur: stupris vero & quibuslibet flagitiis delectatur, iisque ipsis coli sese ac placari cupit. Cum qua Mars congressus, astu Vulcani reliquis diis spectandus ac deridendus exponitur. Riserit etiam non immerito quispiam Phallos eorum, & Ithyfallos, ac Phallagogia, & enormem Priapum, ac Panem qui turpi colitur membro. Mystera item quæ Eleusine celebrantur, ob id solum laudanda, quod à sole non videntur, sed perpetuis tenebris damnata sunt. Verum hæc, tam his qui ista turpiter colunt, quam iis qui coluntur relinquentes, equum ad metas incitemus, & quæ supersunt de rebus gestis Theodosii, omnium oculis subjiciamus.

Deorum
Ethnico-
rum flagi-
tia.

ἐστὶ, τὴν ἀρρήτων τῷ Θεῷ σοφίαν, τῷ δὲ πρὸς τοὺς θεοπέποιον Παῦλον εἰρηκότος· ἡ γὰρ διωμάς μου ἐν ἀδυνείᾳ πλειούται. ἐξ ὧν γὰρ τῆς ἐκκλησίας ἀπερράγη τὰ μέλη, ἐκ τούτων τὰ ὀρθὰ καὶ ἀμώ-
5 μωτα πλέον ἀπεξέστη τε καὶ ἀπετέθη δόγματα, καὶ πρὸς αὐξήσιν καὶ τὴν ἐς ἕρηνους ἀνάβασιν ἡ χριστολικὴ καὶ δόπολικὴ τοῦ Θεοῦ ἐλήλυθεν ἐκκλη-
σία. οἱ δὲ γὰρ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης πρόφιμοι, ὃ Θεὸν ἐξευρεῖν βεβλόμενοι ἢ τὴν αὐτῷ Θεῷ τοὺς ἀν-
10 θρώπους κηδεμονίαν, τὰ τε τῶν φθασάντων, τὰ τε ἀλλήλων χεῖρα λύουσιν· ἀλλὰ Θεοὺς ἐπὶ θεοῖς ἔπινοοῦντες, καὶ τῶν οἰκείων παθῶν χειροτονοιοῦντες τε καὶ ὀνομάζοντες, ἵνα συγχόμῳ ταῖς οἰκείαις ἀκολασίαις πορίζοντο, θεοὺς τοιούτους ἔπιτραφό-
15 μενοι. ὥστε ἀμέλει ὁ παρ' αὐτοῖς ὑπατος πατρὸς ἀν-
δρῶν τε Θεῶν τε, τὸν Φρύγα τὸ μειράκιον ἐς ὄρεον μετὰ χηματοειδὲς ἀσελγῶς διήρπασεν· μοδιὸν τε δ' αἰσχροργίας, τὴν κύλικα παρέχετο, τὴν φιλοτη-
20 σίαν θεωρεῖν ἔπιτρέψας, ὡς ἂν μὲν τοῦ νέκτα-
ρος καὶ τὰ ὀνείδη καινῶς πίνουσιν. ὅς καὶ μετέοις ἄλλοις ἀτοπήμασι, καὶ ὡς τοῖς οὐδέσι τῶν ἀν-
θρώπων ἀπηγορευμένοις, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀλόγῳ ἰδέαν ὁ πάντων ἀλογότατος μετὰ βληθεὶς, ἀνδρό-
γυνος γίνεται, εἰ καὶ μὴ τὴν γαστέρα, ἀλλὰ τοὺς ἑ-
25 μηρὸν κυφοραῖν, ἵνα καὶ ταῦτα ὡς φύσιν αὐτῶν περὶποιτο. οὗ καὶ τὸ διθύραμβον κύημα ἀνδρόγυνον γινόμενον, ἐκατέραν εὐδελιστὶ φύσιν, μέθης ἐξάρ-
χον, οἶνοφλυγίας τε αὐτῇ καὶ κραυπάλῃς, καὶ γὰρ ἐω-
λοχεσίας, καὶ τῇ δ' ἐπιπύθει δεινῶν. τούτῳ τῷ
30 Αἰγίοχῳ τῷ ἐλευθερέτῃ καὶ π. σεμνὸν ἐκείνῳ περιπθέας, πατρυλοῖαν ἀποχελοιοῦντες τὴν ἐχά-
την παρὰ πᾶσι ποτὶν, οἷα δ' Κρόνον δ' κακῶς αὐ-
τὸν φύσαντα τῆς βασιλείας ἐξωθήσαντα. τί δ' ἂν Φαίῳ καὶ Θεῷ δ' θεωρηθείσης αὐτοῖς πορείας, ἢ δ'
35 Ἀφροδίτῃ δ' κοχλογενήτῃ Κυπρίαν ἐπέστησαν δ', μὴ σωφροσύνην, ὡς οὐ γὰρ π. χρῆμα καὶ π. π. ἀλλὰ
ἐκτοπον μυσταγομῶν πορείας δ' καὶ π. π. αἰ-
σχροργίας ἡδομῶν, καὶ τούτοις ἰλάσκει δ' βε-
40 λομῶν. μετ' ἧς Ἀρης ἀρχημοῦ, τοῖς Ἡφαίστου τεχνάσμασι ὑπὸ τοῖς θεοῖς διατελλόμενος τε καὶ
γελώμενος. γέλασσι δὲ ἂν τις δικαίως καὶ φαλλοὺς αὐτῶν, καὶ Ἰθυφάλλους, καὶ Φαλλαγῶνα, καὶ
Πρίαπον ὑπερμεγέθη, καὶ Πᾶνα ἀρχήμονι μορῇ πμώμενοι, καὶ τὰ ὅτι Ἑλθόντι μυστήρια, καθ' ἑν
45 μόνον ἐπαίετὰ, ὅτι γὰρ ἥλιος ἔχ. ὄρα, ἀλλὰ τῷ σκότῳ συνοικεῖν κατεκλήσαν. τούτων τοῖς αἰσχροῖς πμῶσι τε καὶ πμώμενοις καταλιμπαρομένοις, ἐπὶ
τὴν νόσον τὸν πῶλον ἐκκελίσασθαι, καὶ τὰ λη-
πόμενα τῆς Θεοδοσίας βασιλείας θυσινόπως ἀπι-
50 γάμεθα.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ π. σεμνόν] Non dubito quin scribendum sit ὡς π. σεμνόν ὅτι. in his enim Evagrii libris καὶ passim pos-
tum erat pro ὡς.

Ὅπως ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος τὴν Νεστορίαν αἵρεσιν ἀπελάυνῃ.

Quomodo Imp. Theodosius hæresim Nestorii profregavit.

ΓΕΓΡΑΠΤΑ δ' οὐδ' αὐτῷ παλαιστῆς ἀγέταξις, ἀλλὰ τὸ πρῶτον βιβλίον χειρῶν, Ἰουστινιανὸς κἀκεῖ ὠνόμασαι, τρίτῃ τὸν ἀριθμὸν τῷ πρώτῳ τίτλῳ τυγχάνουσα· ὅς ἢ τὸν πάλαι ποδούμενον παρ' αὐτῷ, ὡς αὐτῷ Νεστορίαν γέγραπται, θεόθεν κληθεὶς, ἀπάσαις τὸ δὴ λεγόμενον ψήφοις ἐκλέκειν ἀναθέματι πᾶσι βαλὼν, καὶ γέγραπται ἐπὶ λέξεως αὐτοῦ. ἐπὶ θεοπίστον τοὺς ζηλοῦντας τὴν ἀσθεὴ Νεστορίαν πίσιν, ἢ τῇ ἀθεμίτῳ αὐτῷ διδασκαλίᾳ ἀκολουθοῦντας, εἰ μὴ ἐπίσκοποι εἴεν ἢ κληρικοί, ἢ ἀγίοι ἐκκλησιαστικὴ ἐκβάλλεσθαι· εἰ δὲ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι. τέθενται δὲ αὐτῷ καὶ ἑπτὰ νομοθεσίαι τῆς ἡμετέρας ἐνεκα θρησκείας, ἢ ἀγέφυροι αὐτῷ ζῆλον δεικνύσαι.

SCRIPTA est ab eodem Imperatore Constitutio admodum pia; quæ relata est in primo Justiniani libro qui Codex dicitur, estque numero tertia primi tituli. In qua Theodosius, eum quem prius in deliciis habuerat, sicut ipse Nestorius scribit, divinitus incitatus, omnibus ut ita dicam calculis condemnavit, anathema ei denunciatis his verbis. Præterea sancimus, ut quicumque impiam Nestorii fidem æmulantur, vel nefariam ejus doctrinam sectantur, si quidem Episcopi vel clerici sint, sacris Ecclesiis ejiciantur: si vero laici, anathemate feriantur. Sunt & aliæ leges pro nostra religione ab eodem datæ, quæ ardentissimum ejus zelum abunde testantur.

Theodosii in Nestorianismum Decretum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

CAPUT XIII.

Περὶ τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου.

De sancto Symeone Stylita.

ΕΝ τούτοις τοῖς χρόνοις ἤκμασε τε καὶ διεφάνη καὶ Συμεώνης, ὁ τῆς οὔσιας ἡ πᾶντα ἀοιδίμῳ μνήμῃ, πρῶτος τῶν ἐπὶ χιόνος γάσιν ὀπιτηδύνας, διπλήν μὲν οὖν ἐκείνη τὸ πρῶτον, Δόμνῳ τῇ κατὰ τὴν Ἀντιοχείαν ὀπισκοποῦντι· ὅς ἐπειδὴ παρ' αὐτὸν γέγονεν, ἐκπλαγίς τ' ἦν γάσιν καὶ τῶν δάιτων, τῷ μυστικώτερον ἐγγλίστο. ἄμφω δ' οὐδ' οὐκ οὐκ συνηθέτω, καὶ τὸ ἀχραντὸν ἱερουργήσαντες σῶμα, τῆς ζωοποιῶς κοινωνίας ἀλλήλοις μετέδωκαν. ὅτος ὁ (κατὰ τὴν τῷ ἱερατικῷ δυνάμει πολιτείας ζηλώσας, ἐξαίρει μὲν ἑαυτὸν τῷ ἐπὶ γῆς πρᾶγματι, καὶ τῶν φύσιν βίωσάμενος τῶν τῶν κατὰ βελούτων, τὰ μετέωρα δῶκε· ἢ μέσον ἕρποντος ἢ τῷ ἐπὶ γῆς γινόμενος, ὁ τυγχάνει τε τῷ θεῷ ὡς μὲν τῷ ἀγγέλου δοξολογῇ· ἐκ μὲν τῆς γῆς, τὰς ὑψὺς τ' ἀνθρώπων προσέειπε τῷ θεῷ πρὸς ἑαυτὸν ἐξ ἑρποντος ἢ τοῖς ἀνθρώποις τῶν ἀνθρώπων ἐκβάλλεσθαι καὶ πρὸς τὸν

ISDEM temporibus floruit atque inclauit Symeones, vir sanctæ ac percelebris memoriz. Hic primus stationem super columna instituit, cujus domicilii ambitus vix duorum erat cubitorum: quo tempore Dominus Antiochenæ urbis Episcopatum administrabat. Qui cum ad Symeonem venisset, stationem ejus ac vivendi rationem admiratus, secretiora quædam concupivit. Ambo igitur in unum conveniunt, & cum immaculatum Corpus sacrificasset, vivificam Communionem sibi mutuo impertierunt. Hic Angelorum conversationem in carne æmulatus, à terrenis quidem rebus se se abduxit: Et vim inferens naturæ quæ deorsum vergit, sublimia appetiit. Ac medius inter cælum & res terrenas constitutus, Deum allocutus est, & una cum Angelis Deum glorificavit: ex terris quidem supplicationes pro hominibus offerens Deo: ex cælis vero supernam benevolentiam hominibus concilians. Hu-

Dominus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ πάντα ἀοιδίμῳ μνήμῃ] Henricus Savilius in suo cod. scribit una voce πανταοιδίμου. Ego tamen mallet scribere πανταοιδίμου. Sic enim Græci loqui solent, ut cum dicunt πανταοιδίμου, παναγίου, & similia. Certe Evagrius noster infra de Gregorio loquens Antiocheno Episcopo, Γρηγορίου τοῦ πανταοιδίμου, habet.

2 Καὶ τὸ ἀχραντὸν ἱερουργήσαντες] Presbyteri olim una cum Episcopo Missas celebrabant, & de manu ejus Eucharistiam accipiebant. Sic in actione decima Concilii Chalcedonen- sis, Bassianus Episc. Ephesi in libello precum ad Martianum Imp. ait, inter cetera τῷ δὲ αὐτῷ ἡμῶν λειτουργήσαντες πάντες ὁμοῦ &c. Et multo post pag. 303. idem Bassianus dicit: Σπένδοντες πρὸς ἑαυτοὺς μου ὡς πᾶσιμα ἕνα, μὴ ἑμῶν

ἐκτελέγωμεν, μὴ ἑμῶν ἐκτελέγωμεν, καὶ ἐκτελέγωμεν κατὰ ἑμῶν, ὡς κατὰ ἑαυτοῦ. Id est, Stephanus Presbyter meus fuit annis quatuor, mecum missas celebravit, mecum communicavit, & à me tanquam Episcopo communionem accepit. Idem quoque olim mos fuit in Ecclesia Romana, ut Presbyteri quotidie cum Episcopo urbis Romæ missas celebrarent, & communionem de manu ejus acciperent. Diebus vero Dominicis, cum Presbyteri separatim in suis titulis Missarum solemnias celebrare necesse haberent propter plebem ipsi commissam, fermentum sive corpus Dominicum per Acolythos transmissum ab Episcopo urbis Romæ accipiebant, ne à communionem Episcopi sui eo præsertim die separati esse viderentur, ut scribit Innocentius Papa in epist. ad Decentium.

VARIORUM.

2 Συμεώνης] Cognominatus Senior, ut à juniore Symeone, vitæ ejus æmulo, distinguatur; gente Syrus, ex vicino Susian oriundus, claruit præcipue circa ann. 448. In cuncte ætate ovibus pascendis operam dedit. Guil. Cave,

Tom. III.

Vol. I. pag. 352. qui multa de eo refert ex Theodorici Philothei, cap. 26.

b Μὴν τῶν ἀγγέλων] Legendum καὶ μὴν τ — 17. Lowth.

L I

μῦθος.

2 ἔτη σινα: ὁ δὲ αὐτῇ χαλουμένη ² Μάνδρα,
 ἐπὶ δὲ ποταμῶν. ἐν πηλῇ πενταπῶ ἔτσι δέκα
 ἔτη ἀγῶνα διαύσας: ὁ δὲ χίος βραχυτέροις ἐπὶ δὲ
 ἔτη ποταμῶν ἀπὸ πηλῆς, ἔτη τελέωνται. τούτῳ
 3 τὸ πανάγιον σῶμα ³ μετὰ τὸ ἐνθένδε ἐκδημίαν χεῖρ
 Ἀνποχίαν ὑπερὶ ἐσχήθη, Λέοντος τὰ σκήπτρα δι-
 ἐποιτος, Μαρτυρίαν τιμωχάται τῆς Ἀνποχίου προ-
 εδρόντος, Ἀρδαβουρίαν δὲ αὐτῶν ἐξῶν στρατη-
 γουῦτος ταγματῶν, μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτοὺς στρα-
 τωπικῶν πλῆν τε καὶ λοιπῶν, κατὰ τὴν αὐτῇ
 Μάνδραν γαυομένην, καὶ τὸν πάντοτε ἀφισωσάν-
 των νεκρὸν Συμεῶν τοῦ μακαρίου, ὡς αὐτὸν μὴ αἰ-
 γειπῶσαι πόλιν συνελθούσαν τούτῳ ἀφισωσάν-
 των. θαυμάσιον τοίνυν μεγίστην καὶ χεῖρ τὴν ὁδο-
 πορίαν γαυομένην, κομίζεται κατὰ τὴν Ἀνποχίου
 15 τὸ αὐτῇ πανάγιον σῶμα. ὁ καὶ Λέων ὁ αὐτοκρά-
 τως ἐξητήσατο παρὰ τῶν Ἀνποχίαν λαβῆναι. καὶ
 δέησας οἱ τῆς Ἀνποχίου πρὸς αὐτὸν ἀνταγωνισμοὶ
 γαυράσαν οὕτως. ἀφ' οὗ μὴ ὑπάρχειν τείχος
 1 τῇ πόλει, ἐπὶ πάλαι γὰρ ὁ ὄργη, ἡ ἀγῶνα τὸ
 πανάγιον σῶμα, ὅπως ἡμῶν γένηται τείχος καὶ ὁχύ-
 ρωμα. Οἷς καὶ πεπαισμένοι, ὁδοὺς τε ταῖς δέησας,
 τὸ σπῆλον αὐτοῖς εἶσαι σῶμα. τούτῳ τὰ πολλὰ
 μέχρις ἡμῶν ἐφυλάχθη, οὗ καὶ τὸ ἅγιον κορυφῇ
 2 πολλὰν ἱερίαν τεύχεται, ἐπισκοποῦντος τιμωχά-
 25 δε Γρηγορίου τοῦ πανομήν, Φιλίππου δὲ διηγήτορος
 καὶ φυλακῆς ἐν τῇ τῶν ἐξῶν ἐκστρατευμάτων,
 τίμα λείψανα ἁγίων οἱ ἐκπεμφθῆναι. καὶ τὸ
 παρὰ δέξον, αἱ χεῖρ τῆς κεφαλῆς ἐπικειμένην τεί-
 χος καὶ διεφάρσεν ὡς δ' αὐτὸ ζῶντος καὶ τοῖς ἀν-
 30 θρώποις συναυλιζομένην, ἀφισωσάντων. καὶ τὸ χεῖρ
 τοῦ μετώπου δέμα, ἐρρυτίδωτο μὲν, καὶ ἀπέ-
 σκλησε: σάββατον δ' οὐδ' ὅμως, καὶ τῶν ὁδοῦν δ'
 3 οἱ πλείους, οἱ μὲν δὲ ὅσοι χερσὶν ἀνθρώπων πρὸς
 βιβάσας ἀφῆρθησαν, ἀφ' οὗ χήματος κηρύσσον-
 35 τες, οἷος τε καὶ ὁ πόσος καὶ πηλίκος ὁ ἀνθρώπος
 τοῦ Θεοῦ γέγονε Συμεῶν. ταύτη καὶ ὁ ἐκ σιδήρου
 πεποιημένος κλοιὸς παρὰ χεῖρ, μετὰ τὸ πολυ-
 3 μνητον: καὶ ἀφισωσάντων σῶμα τῇ ἐκ Θεοῦ γα-
 4 ρῶν μετὰ δέξον. οὐδὲ γὰρ ἀποθανόντα τὸν Συμε-
 4 ὄντων, ὁ ἐρατὴς ἀπέλιπε σίδηρος. οὕτως τὸ καὶ
 ἕκαστον ἀνδρῶν διεξελθόντων, ἐμοὶ τε τῆς διηγήσεως
 ὁφέλειαν παρέχων, καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, εἰ μὴ

vero & quadraginta, in eo loco qui dicitur ^{SAC.}
 Mandra: decem videlicet annos in quodam ^{V.}
 angiportu, in brevioribus autem columnis,
 septem: triginta autem annos in columna
 quadraginta cubitorum laborioso certamine
 perfunctus. Hujus sacratissimum corpus post ^{Symeonis}
 obitum Antiochiam deportatum est, Leo- ^{corpus An-}
 ne Imperium tum gerente, & Martyrio ^{tiachiam}
 Antiochenæ urbis Episcopatum administran- ^{deporta-}
 te: cum Ardaburius Magister Orientalis ^{tum.}
 militiæ, una cum militaribus numeris quos
 circa se habebat, & cum reliqua omni mul-
 titudine ad Symeonis mandram venisset, &
 sanctum beatissimi viri corpus servasset, ne
 à finitimis civitatibus subriperetur. Igitur
 sacrum ejus corpus, non sine ingentibus mi-
 raculis quæ per totum iter facta sunt, de-
 latum est Antiochiam. Quod & Imperator
 Leo ab Antiochenis sibi dari poposcit.
 Verum Antiocheni misso ad Principem sup-
 plice libello, his verbis sunt usi. Quoni-
 am civitas nostra muros non habet: corru-
 erunt enim ob indignationem divini numi-
 nis: sanctissimum corpus huc importavi-
 mus, ut nobis pro muro munimentoque ef-
 set. Quibus permotus Leo, precibus eo-
 rum cessit. & sacrosanctum corpus eis reli-
 quit. Hujus complures reliquiæ ad nostra
 usque tempora asservatæ sunt. Et sanctissi-
 mum ejus caput ipse presentibus multis
 sacerdotibus vidi, celeberrimo Gregorio
 Episcopatum Antiochenæ urbis gubernan-
 te: cum Philippicus ad custodiam ac præ-
 sidium Orientalis militiæ, pretiosas San-
 ctorum reliquias ad se mitti postulavisset.
 Et quod mirandum est, capilli capitis ne-
 quaquam diffuxerunt: sed perinde ac si
 ille adhuc viveret atque inter homines ver-
 faretur, integri manent. Cutis item in fron-
 te rugosa quidem est atque obdurata: Ma-
 net tamen adhuc incolumis: sicut & den-
 tium plerique, exceptis his quos pii qui-
 dam ac fideles viri per vim abstulerunt.
 Qui quidem dentes * magnitudine sua ab-
 unde testantur, qualis quantusque fuerit vir
 Dei Symeones. Adjacet capiti catena fer-
 rea quam ille collo gestaverat: cui utpote ^{Symeonis}
 laborum sociæ gloriosum corpus honores ipsi ^{catena.}
 à Deo concessos communicavit. Nam ne
 mortuum quidem Symeonem, carum illud
 ferrum deseruit. Hujus porro viri res gestas
 fingillatim percererem, tum mihi narran-
 ti, tum legentibus non mediocrem fructum

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πάσις γὰρ ἐν ὄργῃ] Post has voces Nicephorus hæc addit, σισμοῦ μεγάλου γενημένην.

2 Οἱ μὲν δὲ οὕτω] Christophorus quidem & Savilius hunc locum ita emendarunt, ὅσοι μὴ χερσὶν &c. sed leviori mutatione locus corrigi potest hoc modo: εἰ μὴ οὕτω &c. Nicephorus pro his verbis habet, πλὴν οὕτω. Quod est elegantius.

3 Καὶ διαβλύσαι σῶμα] Delenda videtur conjunctio, ut pote otiosa & superflua. Ac fortasse Evagrius scripserat συνδιαβλύσαι, quemadmodum legitur apud Nicephorum.

4 Οὕτω τὸ καὶ χεῖρ] Malim omnino scribere ὡς τὸ καὶ χεῖρ &c. Quæ emendatio prorsus necessaria mihi videtur, licet Nicephorus vulgatam scripturam tueatur. Certe Christophorus ita legisse videtur ut dixi.

VARIORUM

2 Μάνδρα] De hujus vocis significato vide Valefii notam in sequens caput, voce Μανδρίαν.

b Μὲν τὴν ἐξῶν ἐκδημίαν] Theophanes anno Incarnationis secundum Alexandrinos 453. qui Kalend. Septemb. 22æ vulg. 460. incipit, ait; Eodem anno quiescit Symeon magnus Stylita. Unde Joannes Garnerius conclu-

dit eum columnam ascendisse anno 419. quippe qui in ea perstitit annos 41. Garnerius in Tom. V. Operum Theodori, Dissert. II. cap. V. pag. 197.

* Magnitudine sua] Διὰ τὴν ἡλικίαν potius reddetur forma vel figura sua, ut observavit M. Shorting in locum.

SÆC. allaturas, nisi Theodoritus, ut jam dixi,
V. cas fusius exposuisset.

παιδίτερον ταύτῃ Θεοδώριτῃ, ὅς ἐφθην εἰπὼν, ἡ
ἐπιπόνῃτο.

CAPUT XIV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

*De stella qua saepe cernitur in porticu juxta co-
lumnā Symeonis, quam scriptor hic, & alii
complures viderunt: & de capite ejusdem
sancti Symeonis.*

Περὶ τῆς πολλάκις φαινομένης ἀστέρος ἐν τῇ πύλῃ
τὸν κίονα τοῦ ὁσίου Συμεῶνος, ὃν ἐωράκει ὁ
συγγραφεὺς καὶ ἄλλοι· καὶ αὐτῆς τῆς κεφαλῆς
τῆς ἁγίας.

JAM vero aliud quidpiam quod ipsemet
vidi, huic historię inferam. Ardebam
incredibili cupiditate visendi delubrum san-
cti illius viri. Distat autem illud ab urbe
Antiochia stadiis fere trecentis, situm in
ipso montis vertice. Mandram indigenę
vocant: quod nomen à sanctissimo Symeone
ei loco inditum videtur, eo quod illic aspe-
riori disciplina se se exercuisset. Et mon-
tis quidem acclivitas, ad viginti usque sta-
dia protenditur. Templi autem fabrica
formam crucis refert ex quatuor lateribus
porticibus ornata. Ex adverso autem il-
lis oppositę sunt columnę, è lapide polito
pulchre fabrefactę, quibus tectum venuste
admodum in sublimē attollitur. In medio
atrium est subdivale, summo artificio elab-
oratum: In quo columna illa stat qua-
draginta cubitorum, in qua terrenus ille
Angelus cœlestem vitam exegit. In tecto
supra dictarum porticum cancelli sunt,
quos nonnulli fenestras vocant, tum ad
atrium superius memoratum, tum ad por-

ΦΕρε δὲ καὶ ἕτερον ὃ τεθέσται, τῇ ἰσορείᾳ παρα-
δῶ. Ἐπόθεν τὸ τίμημα τοῦτο δὴ τοῦ ἁγίου
10 θεάσασθαι. διέστηκε ὁ θεοπόλεως σταδίοις μάλιστα
τριακοσίοις, κείμενον πρὸς αὐτῷ τοῦ ὄρους τιλὸς
κορυφῇ. Μανδρίαν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι, τῆς
2 ἀσκήσεως οἰκῆς τοῦ παναγίου Συμεῶνος τὴν προση-
γορίαν τῷ χώρῳ κατὰ λιβόντος. Διήκει δὲ τὸ πρόσ-
15 αὐτὸς τοῦ ὄρους σταδίων εἴκοσι. ἡ δὲ τῆς πρὸ οἰκοδο-
μίας, σύγκειται μὲν σταυροῦ δίκλι, ἐκ τῶν τεσσά-
ρων πλοῦρων τοῦ κόσμου μὲν. ὁ δὲ τεταράχεται
3 δὲ ταῖς σταῖς κίονες ἐκ λίθου ξεστοῦ πεποιημέναι δι-
πρεπῶς, ὅτι μάλιστα τὴν ὁροφὴν εἰς ὕψος ἐπαίροντες.
20 τὸ δὲ γὰρ μέσον, αὐτὴ ὑπαύθριος ἐστὶ μὲν πλείστης
ἐξεργασμένη τῆς τέχνης· ἐνθα ὁ τεσσαρακοντάπη-
χς ἵσταται κίον, ἐν ᾧ τὸ ἑρμῆος δίνυστε βίον ὁ ἐπὶ
γῆς ἰσάρετος ἀγγελος. πρὸς τῇ ὁροφῇ τοῖσι τῶν
λεγεμῶν σταῖν, κλειθείδια καθεστῶσι. Τυρίδας
5 εἰσὶ καλοῦσι, πρὸς τὴν τὸ λεγεμῶν ὑπαύθριον,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὅς ἐφθην εἰπὼν] Assentior Henrico Savilio, qui in
margine sui codicis emendavit ὅς ἐφθην εἰπὼν. Idem men-
dum supra correctum est in hoc capite, ubi agitur de
Synagoga quas Antiocheni Judæis olim ademerant. At-
que ita diserte scriptum est in codice Telleriano.

2 Μανδρίαν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι] Rectius in Telleriano
codice & apud Nicephorum scribitur μανδρῶν. Sic enim
Evagrius ipse in superiori capite sæpius nominat. Quod
autem addit Evagrius, sanctum Symeonem id vocabulum
loco in quo arctioris Philosophiæ studiis se se exercuerat,
indidisse, amplius inquirendum est. Verba Evagrii sunt
hęc. τῆς ἀσκήσεως οἰκῆς ὁ παναγίου Συμεῶνος τὴν προσηγορίαν
τῷ χώρῳ κατὰ λιβόντος. Christophorus quidem & Sa-
vilius emendant κατὰ λιβόντος, gravi errore. Scilicet non
animadverterunt, Evagrium voces interdum trajicere so-
lere. Sic igitur construendus erat hic Evagrii locus. τοῦ
παναγίου τὴν προσηγορίαν κατὰ λιβόντος τῷ χώρῳ τῆς ἀσκή-
σεως. Ita certe Nicephorus hunc Evagrii locum intellexit.
Sic enim habet, μανδρῶν μὲν ὅς ἐφθην εἰπὼν τὸν χώρον καλοῦσι
οἱ ἐπιχώριοι τῆς ἀσκήσεως, τοῦ ὁσίου τὸν κίονα αὐτῷ ἐπιδιδυ-
κῶς. Id est, Mandram, sicuti dictum est, Monastici exercitii
ejus locum incolæ nominant, appellatione tali ei à sancto ipso
viro imposita. Suspiciari tamen quis possit, id vocabulum post
Symeonis mortem ei loco impositum fuisse, cum plures
Monachi eo confluiscent, & Monasterium illic ædificassent.
Mandra enim Monasterium significat, metaphora sumpta
à caulibus ovium seu caprarum, quæ Mandræ dicuntur. Hinc
Archimandritę dicti sunt Abbates Monasteriorum, ut vi-
dere est in Concilio Chalcedonensi & in novellis Impera-
torum. De hoc Symeonis Monasterio loquitur Theodorus
Lector in lib. 1. Collectaneorum, ubi ait, Δανὴλ ὁ θυμαί-
στος ἐκ τῆς Συμεῶνος Μανδρᾶς ἐλθὼν, τῷ σὺλφῳ ἐπέθη τῷ ἐν
Ἀνάπλῃ. Symeon quoque Metaphrastes in vita Danielis
Stylitę cap. 7. hujus Monasterii mentionem facit. Et
venit ad Mandram illam in qua erat sitta columna R.
Symeonis. Infra enim circa illam erat quoddam Monaste-
rium. In quo cum totos quatuordecim dies transgressisset,
volebat Symeon Daniele ad huc apud se manere. Quibus
verbis indicat Metaphrastes Symeone adhuc superstitē
Monasterium illud extructum fuisse. De quo tamen
tam Theodoritus, quam Evagrius nihil dicunt. Ceterum
non dissimulabo Tellerianum codicem hoc loco scriptum
habere κατὰ λιβόντος.

3 Παραπλάζεται δὲ τῆς σταῖς] Christophorus hunc
locum ita interpretatur: Porticibus vero columna adju-
cta sunt. Nec aliter Musculus, qui sic vertit: Insunt au-
tem porticibus columna. Sed Græca vox παραπλάζεται
aliquid amplius significare videtur. Utitur eodem verbo
Evagrius in lib. 4. cap. 31. ubi Ecclesiam Sanctę So-
phię describit: locus sic habet: ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ κατὰ τὴν
ἐξάντην κίονες αὐτῆς παραπλάζονται. Quem locum ita
verti: In dextro autem ac sinistro latere, ex adverso for-
nicum posita sunt columna. Certe hoc verbum omnino
significat aut id quod dixi, aut juxta ponere. Langus
quidem Interpres Nicephori, hęc Evagrii verba quę in-
itio retulimus, ita interpretatur: Juxta porticus has ex
saxo polito columna decensissima constructę sunt.

4 Τὸ δὲ γὰρ μέσον, αὐτὴ] Pessime hunc locum accepit
Christophorus. Sic enim vertit: Versus medium tem-
plum, atrium est sub dio. Non hoc dicit Evagrius, sed
in medio harum porticum fuisse atrium five aream.
Atria enim fere quatuor porticibus circumdari solebant,
ut notavi ad libros Eusebii de vita Constantini. Fecellit
Christophorus id quod paulo ante dixit Evagrius,
templum porticibus ex quatuor lateribus circumdatum
fuisse. Itaque existimavit templum illud medium fuisse
inter quatuor porticus. In quo longe falsus est. Atrium
enim erat in medio quatuor illarum porticum. Idque
primum occurrebat intrantibus, postquam vestibulum
transgressi erant. Post atrium vero templum erat, con-
tiguum uni ex porticibus. Hanc fuisse figuram hujus
templi, sequentia satis declarant. Ait enim Evagrius, ne-
fas fuisse mulieribus in eam ædem intrare: Eas tamen
miraculum illius stellę spectasse ex porta quę erat in
vestibulo. Atrium igitur statim occurrebat post vesti-
bulum, nec templum erat in medio. Alioqui templi
ipsius parietes aspectum stellę ademissent.

5 Κλειθείδια] Langus & Christophorus Cancellis ver-
terunt, quod probare nullo modo possum. Nam Can-
celli sunt κυκλίδες. Clathros itaque malim vertere. Glossę
veteres, Clathri, κληρίδες, οἱ ἐν ταῖς θυρίδασι ἐκτετακται. Id est,
Regulę seu verucula quę sunt in fenestris. In aliis vero
Glossis Clathrare exponitur κληρίδων. Est igitur eadem o-
rigo Latine vocis & Gręcæ.

1 πρὸς τὰς τοῦ αὐτοῦ ἀποκρίσεις. καὶ τὸ λαὸν
τοῦτον μέρος τοῦ κείνου, οὗ αὐτὸς τὰς κλειθεῖδων
πύλας μὲν παντὸς τοῦ ἀλυσθέντος αὐτοῦ λείω,
2 τῇ δὲ ἀγροίκῳ πάλιν τὸν κείνον χρυσόστονον, ἀπὸ
ὑπομεγέθη καὶ πᾶν τὸ κλειθεῖδων ἀφαιρούται τῇ
καὶ σιλαγίζοντα, ὅτι ἀπαξ, οὐ δις, οὐ τρίς, ἀλλὰ
καὶ πολλάκις· παυόμενοι τε αὐτοὶ συχνὰς καὶ πάλιν
ἐξαπίνης φανόμενοι· ὃ δὲ γίνεται μόνον ἐν
τοῖς τοῦ παραγίνεσθαι μηνύμασι. εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες, καὶ
οὗτοι ἀπὸ τῆς τοῦ θαύματος, ἐκ τῆς τῶν λε-
γόντων ἐπιστάσεως, καὶ τῇ δὲ ἄλλῃ ἀντιπεριεργίᾳ
3 θα, ὅτι καὶ αὐτὸ δὴ τὸ πρῶτον αὐτῶν περὶ αὐτῶν,
ὡς τε καὶ αὐτοὶ περὶ αὐτῶν, τὴν ὑπὸ τῶν χειρῶν
μὲν, τὴν κεφαλῇ μὲν πᾶρα κεκαλυμμένοι ὥσπερ
εἴδει. ὡς τοῦ χάριτος γινόμενοι ἀνδρες ἀφυλάκτους
εἰσάσει, μὲν τὸ σφῶν ἰσχυρόν τὸ κείνον πολλάκις
θεωροῦντες. Φυλακὴ δὲ πᾶσι ἐν τῷ ἀκρίβειστον,
οὗτοι ἔχοντες ὅτι λέγουσιν, ὡς ἀνὴρ μὴ φοιτῶν
τῇ ἀνακτόρῳ ἔστω. ἔξω δὲ πάλιν τὰς φλῆας ἐστῶ-
σαι πύλας τὸ θαῦμα· ἀντικρὺ γὰρ τοῦ σιλα-
4 γίζοντος ἀπὸ τοῦ, ἡ μία τῇ θύρῳ ἐστίν.

ticus vergentes. Ad lævum igitur columnæ SÆC.
latus, ipse cum reliqua populi multitudine V.
ibi collecta, saltantibus circa columnam ru-
sticis, vidi in fenestra stellam immensæ ma-
gnitudinis, per totam fenestram discurren-
tem atque radiantem: neque id semel, aut
iterum ac tertio, sed sæpius: eamdemque
crebro evanescentem, atque iterum subito
apparentem. Quod quidem non nisi diebus
festis, quibus sancti viri memoria quotan-
nis recolitur, fieri solet. Sunt etiam qui
dicant: nec fides deroganda est miraculo,
tum ob auctoritatem eorum qui id affir-
mant, tum propter alia quæ nos vidimus:
se ipsam illius personam vidisse, huc atque
illuc volitantem, promissa barbæ, & capite
tiara obvoluto sicuti consueverat. Ac vi-
ri quidem qui eo loci venerint, libere in-
grediuntur, una cum jumentis suis colum-
nam sæpius circumeuntes. Cavetur autem
diligentissime, qua de causa equidem nescio,
ne mulier ulla in templum ingrediatur.
Itaque illæ extra templum in ipso limine
consistentes, miraculum adspectant. Una
enim ex portis delubri sita est à regione
stellæ radiantis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

CAPUT XV.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, καὶ Συμε-
ῶν τοῦ Κυρηνάου ἐπισκόπου.

De S. Isidoro Pelusiota, & de Symeio
Cyrenarum Episcopo.

2 ΕΠὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας διέπρεπε καὶ Ἰσιδω-
ρος, ὁ καλὸς θύρῳ κατὰ τὴν πόλιν, ἔργω
τε καὶ λόγῳ παρὰ πᾶσι ἀγαθός· ὃς οὕτως μὲν
τὴν σάρκα τοῖς πόνοις ἐξέτηξεν, οὕτως δὲ τὴν ψυ-
χὴν τοῖς ἀναγωγικοῖς ἐπὶ ἀνὰ λόγους, ὡς ἀγγελικὸν
ἐπὶ γῆς μετελθεῖν βίον, σὺν τῇ τῷ ζῶσαν ἀγαπᾶ-
3 τος αὐτῶν, βίου τε μοναχικοῦ καὶ τῆς ἐς Θεὸν

EJUSDEM Theodosii principatu claruit
Isidorus, cujus, ut poetico verbo utar, *Isidori*
latissima est gloria; & qui cum ob res ge- *Pelusi*
stas, tum eloquentiæ causa, ubique celebra-
tur. Hic usque adeo corpus suum laboribus
maceraverat, & animum arcanis ac sublimi-
oribus doctrinis saginaverat, ut Angelo-
rum vitam in terris duceret, & spirans
quædam imago perpetuo esset, tam vitæ
monasticæ, quam divinæ contemplationis.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀποκρίσεις] Assentior Christophorono & Savilio,
qui ἀποκρίσεις emendarunt. Nicephorus tamen vulga-
tam scripturam tuetur. Addit præterea Nicephorus non-
nulla quæ in Evagrio nostro hodie non leguntur. Sic
enim habet: ὅτι αὐτῶν δὴ τῶν τοῦ αὐτοῦ καὶ τὸ ῥῆμα προ-
αἰώνιον ὑπάρχον διδοῦναι, καὶ χάριτος διδοῦναι τοῖς ἡμετέροις ἐκ-
τός ὅτι αὐτοὶ τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ἡμετέροις ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν. Quem
Nicephori locum Langus ita vertit. Cancelli sunt: Fene-
stras quidam appellare consueverunt, porticibus ipsis & subdi-
ali qua dicta est aula respondentibus, locumque volentibus
dantes, ut ex ipso templo extra, & rursum ab exteriori
templi parte in templum proficere possint. Quæ quidem
nescio unde hausit Nicephorus: Utrum ex Symeone
Metaphraste qui vitam Symeonis Stylitæ conscripserat. Eam
certe à se lectam fuisse testatur idem Nicephorus. Neque
enim verisimile est hæc Nicephorum de suo addidisse.
Quam autem ob causam adjecta sint, deprehendisse mihi
videor. Existimavit scilicet Metaphrastes, aut Nicephorus
ipse, si mavis, mulieres quæ in sacram illam ædem ingredi
minime sinebantur, ex fenestris illis stellam quam diximus,
spectavisse. Sed longe falsus est, ut mox dicemus.

2 Ἀγροίκῳ πάλιν τὸν κείνον χρυσόστονον] Musculus vertit:
Cum universo collecto illic agrestium circa columnam salian-
tium populo. Quem secutus est Christophoronus, expun-
cta subdistinctione quæ appositæ est post vocem λείω. Ve-

rum hæc Interpretatio ferri non potest. Neque enim
soli rustici tunc erant in templo sancti Symeonis, cum
hæc stella visa est ab Evagrio; sed plurimi etiam urba-
ni, ex quorum numero erat Evagrius. Deinde populus
quem tunc congregatum illic fuisse dicit Evagrius, erat in
porticu ad lævum ipsius columnæ. Rustici vero erant in
atrio, circa columnam saltantes.

3 Αὐτὸ δὴ τὸ πρῶτον] In Nicephoro legitur πρῶτον;
Quod rectius puto. In Telleriano codice scriptum inve-
ni πρῶτον mutato accentu.

4 Ἡ μία τῇ θύρῳ] Pro voce θύρῳ Nicephorus restituit
θύρῳ, perperam ut supra admonui. Neque enim mulie-
res per fenestram spectare poterant, cum ipse quidem
esset in vestibulo, fenestræ vero sitæ essent in ipso por-
ticium culmine, à quarum ingressu mulieres arcebantur.
Merito igitur Joannes Langus Evagrium nostrum secu-
tus, Nicephorum emendavit. Sic enim vertit: Mulieres
quoque, sed extra templum ad postes stantes, miraculum
hoc spectant. Janua enim una ex adverso stellæ fulgentis
locata est.

5 Καὶ τῆς ἐς Θεὸν ζωῆς] Nicephorus in lib. 14. cap. 53.
ubi hæc Evagrii verba transcribit, habet τῆς ἐς Θεὸν ζω-
ῆς. Quomodo etiam in Telleriano codice scriptum in-
veni. Posset etiam emendari τῆς ἐν Θεῷ ζωῆς. Hujus
porro Isidori Pelusiotæ illustre extat elogium apud Ephre-

VARIORUM.

2 Ἰσιδωρος] Isidorus, gente Ægyptius, ortu forsan
Alexandrinus, S. Chrysostomi discipulus, cujus memo-
riam impense coluit, claruit circa ann. 412. Vitam egit
Monasticam juxta Pelusium, ex septem Nili ostiis maxi-
mum; inde Pelusiotæ dictus. In vivis adhuc erat anno

431. quod ex ejus Epistola 311. lib. I. constat. Guil.
Cave Vol. I. pag. 300. Non videtur dubitandum quin Pe-
lusii montis Monachis præfuerit, inquit Pagius ad annum
433. n. 24. qui ibidem observat, n. 23. post dictum annum
nullam amplius occurrere S. Isidori mentionem.

Ζωῆς.

SÆC.
V.Synesius
Cyren.

Scripsit autem cum alia plurima, multiplici utilitate referta: tum ad celeberrimum Cyrillum nonnulla, ex quibus manifeste colligitur, illum iisdem temporibus quibus admirandum Cyrillum, floruisse. Sed quoniam hæc, quantum fieri potest, exornare contendo, prodeat jam in medium Synesius Cyrenensis, qui sui nominis claritate historiam nostram illustret. Hic igitur Synesius, tum reliquis disciplinis excultus fuit, tum in philosophia adeo excelluit, ut admirationi esset etiam Christianis, his scilicet qui neque odio, neque gratia adducti, de rebus judicare solent. Persuadent igitur illi, ut salutaris regenerationis lavacrum perciperet, & sacerdotii jugum subiret, tametsi resurrectionis doctrinam nondum suscepisset, neque ita sentire vellet: recte omnino conjicientes, ad reliquas ejus viri virtutes ista esse accessura, cum divina gratia nihil imperfectum habere sustineat. Nec spes eos fefellit. Qualis enim & quantus exstiterit, abunde testantur, tum Epistolæ post susceptam sacerdotii dignitatem eleganter & docte ab eo conscriptæ, tum oratio quam dixit eidem Imperatori Theodosio, tum quicumque ejus libri admodum utiles circumferuntur.

θεωρίας. γέγραπται δ' οὐδ' αὐτῷ πολλὰ μὲν καὶ ἔπερα, πάσης ὀφελείας ἔμπλεα· γέγραπται δὲ πρὸς Κύριλλον τὸν αἰδίδμον, ἐξ ᾧ μάλιστα δέκνεται τῇ θεοπεσίᾳ συνακμάσαι τοῖς χρόνοις. ταῦτά μοι κομψῶς ὡς δυνατόν ποιουμένης, Φέρε καὶ ὁ Σινέσιος ὁ Κυρηναῖος ἐς μέσον ἡκέτω, τῇ οὐ καὶ μνήμῃ κοσμήσων τὴν ἀγέλην. ὅπως ὁ Σινέσιος ἦν μὲν τὰ ἄλλα πάντα λόγιος· φιλοσοφίαν δὲ οὕτως ἐς τὸ ἀκρότατον ἐξήσκησεν, ὡς καὶ παρὰ 10 Χριστιανῶν θαυματοῦνται, τῶν μὴ παροπαθεία ἢ ἀντιπαθεία κρινόντων τὰ ὁρώμενα. πείθουσι δ' οὖν αὐτὸν τῆς ζωτηριώδους ἡ καλὴ γενεασίας ἀξιοθῆναι, καὶ τὸν ζῶντα τῆς ἱερωτικῆς ὑπελθεῖν, οὐπω τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως ὡραδίχρῳ μὲν, οὐδὲ δοξάζειν ἐθέλοντα· θύβυδώς θ' ὡς μάλα τορσασάμενοι, ὡς ταῖς ἄλλαις τὰνδρὸς ἀρεταῖς ἐφέται καὶ ταῦτα, τῆς θείας χάριτος μὴδὲν ἐλλειπὲς ἔχειν ἀνεχομένης· καὶ οὐκ ἐφεύδῃσαν τῆς ἐλπίδος. οἷός γάρ καὶ ὅσος γέγονε, τεκμηριῶσι μὲν αἱ κομψῶς αὐτῷ καὶ λογίως μετὰ τὴν ἱερωτικὴν πεποιημένη ἐπιστολαί, ὅ, τι πρὸς αὐτὸν Θεοδοσίον προσφανεπικὸς λόγος, καὶ ὅσα τῶν ἐκείνου χρηστῶν Φέρεται πόνων.

CAPUT XVI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Quomodo divinus Ignatius ab urbe Roma deportatus, Antiochia depositus sit.

Ὅπως ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐκ Ῥώμης ἀνακομιθεὶς, ὡραδίχρῳ Θεοδοσίῳ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατέτεθη.

EODEM tempore, ut Joannes Rhetor cum aliis pluribus scriptum reliquit,

Ὅτι καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεοπέσιος, ὡς Ἰωάννης ὁ Ῥήτορ σὺν ἑτέροις ἰσόρηται, ἐπειδὴ γὰρ

VALESII ANNOTATIONES.

mium Episcopum Antiochenum in epistola ad Zenobium Scholasticum, quam refert Photius in Bibliotheca. Ubi eum Alexandrinum genere fuisse dicit, & apud Episcopos ipsos venerabilem: Ἀλεξανδρεὺς δὲ οὗτος ἦν τὸ γένος, καὶ τοῖς ἀρχιερεῶσιν ἀδίστατος.

1 Παλιγγενεσίας ἀξιοθῆναι] Quantum quidem ex his & sequentibus verbis colligitur, existimasse videtur Evagrius Synesium uno eodemque tempore baptizatum & ad Episcopale munus promotum fuisse. Quod tamen falsum esse, multis argumentis convincit Petavius in notis ad Synesium pag. 2. & 3. Evagrium tamen secutus est Photius in Bibliotheca & Nicephorus in lib. 14. Quanquam Nicephorus non uno eodemque tempore utrumque sacramentum à Synesiō perceptum esse dicit; sed cum jam ei persuasisset Theophilus ut baptismum Christianorum susciperet, postea conatum esse eidem persuadere ut Episcopale munus capesseret. ἐπιτελεῖν ἐπιβόητο καὶ τὸ τῆς ἱερωτικῆς ἐκείνου διέδοται χροῖσμα.

2 Οὐπω τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως παροπαθεῖν] Pleroque id sibi persuasisse video, Synesium tunc cum à Ptolemaïdibus electus est Episcopus, resurrectionem corporum nequaquam credidisse. Id tamen verum non esse testatur ipse Synesius in epist. 105. quam scripsit ad Euopium fratrem, qui tum erat Alexandriae. Ubi causas affert cur Episcopatum sibi delatum suscipere non possit. Prima est, uxor, à cujus consortio divelli non poterat. Altera est, corporum resurrectio. De qua quid sentiat, declarat his verbis, τὴν καὶ ζωτικὴν ἀνάστασιν ἰσθῆναι καὶ ἀποδέχασθαι, καὶ πολλὰ δὴ τῶν πρὸς τὴν ἀνάστασιν ὁμολογῶντων, id est, Decantatam illam resurrectionem sacrum quidpiam & arcanum arbitror, longeque absum ab vulgi com-

probandis opinionibus. Non igitur resurrectionem mortuorum negabat penitus Synesius: sed eam cum Platonici atque Origene exponebat. Ceterum Baronius ad annum Christi 410. cuncta illa quæ à Synesiō dicuntur in hac epistola, tam de uxore retinenda, quam de mortuorum resurrectione, non serio dici censet, sed sate atque simulate, ut Episcopatus onus declinaret. Verum hanc Baronii sententiam merito improbavit Petavius. Multo enim verisimilius esse dicit, Synesium hæc ad fratrem suum scripsisse, sicut tunc sentiebat. Postea vero à Theophilo aut aliis Sacerdotibus edoctum, antequam Episcopus fieret, veram de resurrectione sententiam amplexum esse. Verum hanc quaestionem fuse examinavit Lucas Holstenius peculiari dissertatione, quam in gratiam studiosorum, ad calcem Annotationum nostrarum edidimus. Interim monendus est Lector, in hujus capituli titulo & in Bibliotheca Photii errorem esse, ubi Synesius Cyrenarum Episcopus dicitur. Fuit quidem Synesius patria Cyrenæus: Sed Episcopus fuit Ptolemaïdis quæ urbs est in Cyrenaica.

3 Ὅτι πρὸς αὐτὸν Θεοδοσίος ἀποφανεπικὸς] Intelligit orationem de regno. Quæ tamen non Theodosio juniore, sed Arcadio dicta est, anno Christi quadringentesimo, hoc est decem annis antequam Synesius Episcopatum suscepisset, ut recte observavit Dionysius Petavius in notis ad orationem illam Synesii.

4 Ὅς Ἰωάννης ὁ Ῥήτορ] Hujus Joannis Rhetoris Historiam sæpius laudat Evagrius in sequentibus libris. Verbi gratia in cap. 12. libri secundi, & in cap. 10. ac vicesimo octavo libri tertii, & in cap. 6. libri 4. Longe autem diversus est ab illo Joanne cujus mentionem facit Evagrius in cap. ultimo libri quinti. Hic enim Historiam re-

VARIORUM.

a Σινέσιος] Synesius, natione Ægyptius, genere Pentapolitanus, urbe Cyrenæus, cultu primum Gentilis, Schola Philosophus Platonici, ordinatus est Episcopus Ptolemaïdis à Theophilo Patriarcha Alexandrino, circa ann. 410. Guil. Cave Vol. I. pag. 299. Quo anno obierit in-

compertum. Philosophiæ magistra usus est inprimis Hypatia, de qua Socrates lib. VII. cap. 15.

b Τὸν καὶ Ἰγνάτιον] Translatio hæc Reliquiarum S. Ignatii Antiocheni, facta est anno 438, ut scribit Ant. Pagi ad eum annum, n. 3.

2 ὡς ἐβόλετο τὰ φωνὰς τῆς θηλείας ἰσχυρὰς γα-
 πῆρας ὅς τῳ τῆς Ῥώμης ἀμφιθεάτρῳ, καὶ αὐτῷ
 τῆς ὑπολειφθέντων ἀδελφῶν ὄσων, ἀπὸ τῆς
 1 τῶν Ἀντιόχου ἀπεκομιδῆς, ὅς τῳ χαλουμενῶν
 καμνηθείῳ μετατίθεται πολλοῖς ὑπερὸν χρόνους,
 2 ὑποκειμένου τοῦ παναγίου Θεοῦ Θεοδοσίου, τὸν
 Θεοφρόν μείζοντι πμῆσαι πμαῖς, ἱερὸν τε πάλαι
 3 τοῖς δαίμοσιν ἀνεμῶν, τυχῶν τοῖς ὀπίσθεν
 ὀνόματι, τῷ ἀθλοφόρῳ καὶ μάρτυρι ἀναθέντι, ὃ
 σικὸς θυγῆς, καὶ τέμνος ἄγον τῷ Ἰγνατίῳ
 10 τὸ πάλαι τυχαῖον γέροντι, τῶν ἱερῶν αὐτοῦ λε-
 ψίων μετὰ πομπῆς ἱερῆς ἀνὰ τὴν πόλιν ἐπ'
 ὀχήματος ὁρμήθενται, καὶ χτ' τὸ τέμνος πθίν-
 των. ὅθεν καὶ δημοτικῆς ἐορτῇ καὶ πάνδημος θύ-
 φροσύνη μέχρις ἡμῶν τελεῖται, πρὸς τὸ μεγα-
 15 λοπρεπέστερον τῷ ἱεράρχῳ Γρηγορίου ταύτῃ ἐξά-
 4 ραντος. γέροντι δὲ ταῦτα ἔκειθεν, ἔνθεν τοῦ Θεοῦ
 τὰς ὁσίας τῶν ἁγίων πμῶντος μνήμας. Ἰβλια-
 νος μὲν γὰρ ὁ ἀλιτήριος, ἡ Θεοφυγῆς τυχαῖος,
 ἄκων καὶ μασιζόμενος, ἐπειδὴ μὴ ὁ Δαφνῆς
 20 Ἀπόλλων, ὁ Φανίλ καὶ Θεοφειταῖς τὴν Κα-
 σαλίαν ἔχων, ἀνελὺν π' ἡδύνατο τῷ βασιλεῖ
 χρηστηριζομένῳ, Βαβύλα τοῦ ἁγίου παντοῦ ἐκ
 γεγόνων ὀπισκομίζοντος, πμᾶ μεταθέσθ' τὸν ἄγον

divinus Ignatius, qui sicut optaverat, fe-
 rarum ventres in amphitheatro urbis Romæ
 pro tumulo habuit: cum robustiora ejus
 ossa quæ superfuerant, Antiochiam depor-
 tata & in cœmeterio collocata fuissent,
 multis post annis translatus est: cum Deus
 optimus maximus Theodosio id suggessif-
 set, ut Deiferum Martyrem majori honore
 afficeret, utque templum jampridem dæ-
 moniis consecratum, quod incolæ Tychæ-
 um nominabant, fortissimo victori ac Mar-
 tyri dedicaret. Itaque quod olim fuerat de-
 Ignatii
 lubrum Genii publici, factum est templum
 & sacra ædes beati Ignatii, cum sacræ ejus
 reliquæ ingenti pompa curru in urbem in-
 vectæ & in templo depositæ essent. Quam
 ob causam publica festivitas quotannis ad
 nostra usque tempora communi totius populi
 lætitia celebratur, quam Gregorius ejusdem
 loci Episcopus, longe adhuc magnificentio-
 rem reddidit. Hæc idcirco illic facta sunt,
 quod Deus Sanctorum reliquias jam exhinc
 honore afficiat. Nam Julianus quidem sce-
 leratus ille ac Deo invisus tyrannus, cum
 Daphnæus Apollo, qui Castalium fontem
 pro voce atque oraculo habebat, consulenti
 s. Babyla
 Imperatori respondere non posset, eo quod
 M. transla-
 sanctissimus Babyla de proximo os ei penitus
 tio.

VALESII ANNOTATIONES.

rum gestarum scripserat ab extremis temporibus Justiniani usque ad Principatum Mauriti, ut ibidem testatur Evagrius. Prior autem ille Joannes, res Theodosii junioris & Leonis ac Zenonis Principatu gestas exposuerat, ut colligitur ex iis quæ ex Joanne illo desumpsit Evagrius. Et in ruina Antiochiæ quæ contigit anno Justiniani senioris nono, Historiam suam clauserat, ut scribit Evagrius. Præterea Joannes ille quem posteriore loco nominavi, patria fuit Epiphaniensis. Evagrius enim in cap. citato lib. 5. cum civem suum & cognatum appellat. Fuit autem Evagrius domo Epiphaniensis, ut in prolegomenis ostendimus. Joannes vero Rhetor, cujus hoc loco meminit Evagrius, si conjicere licet, videtur mihi fuisse Antiochenus. Etenim quæcumque ex illo citat Evagrius noster, ad Antiochenam urbem pertinent. Hæc idcirco fusius annotavi, ut errorem Joannis Vossii emendarem, qui in Commentario suo de Historicis Græcis, hos duos Joannes inter se confudit.

1 Ὁ τῷ καλουμένῳ καμνηθείῳ] Obscuritas & prava distinctio hujus loci, primo Nicephorum, ac deinde Christophorsonum in errorem induxit. Obscuritas autem ex eo nata est, quod Evagrius noster more suo, nimis multa in unam eandemque periodum inclusit, quæ in plures periodos erant dividenda. Deinde post vocem καμνηθείῳ pronenda est distinctio, quod non viderunt Nicephorus & Christophorsonus. Putavit igitur Nicephorus, Ignatii reliquias Theodosii junioris temporibus Roma Constantinopolim perlatis fuisse, & jussu ejusdem Imperatoris Antiochiam deportatas, illic in cœmeterio esse depositas. Quod est falsissimum. Diu enim ante Theodosii junioris principatum, reliquæ Ignatii Martyris depositæ erant in cœmeterio urbis Antiochiæ, ut disertè testatur Hieronymus in libro de Scripturis Ecclesiasticis, ubi de Ignatio hæc habet. Reliquia corporis ejus Antiochiæ jacens extra portam Daphniticam in cœmeterio. Non igitur Roma Constantinopolim, ac deinde Antiochiam, reliquias Ignatii transtulit Theodosius junior, sed ex cœmeterio quod erat extra portas urbis Antiochiæ, eas in urbem deportavit. Ita certe hunc Evagrii locum intellexit Musculus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: Tunc & divinus Ignatius, postquam sicuti voluerat, bestiarii ventres sepultura loco in amphitheatro Romano con-

secutus, & ossa illius quæ tanquam robustiora relicta fuerant à bestiis, Antiochiam deportata, & in cœmeterio condita essent, multo post tempore per Theodosium transfertur, &c. Videtur autem Musculus expunxisse articulum &, ut totus locus construat hoc modo: ἐπὶ τῷ τῶν ἰσχυρὰς ἀπεκομιδῇ &c. Quod equidem valde probò.

2 Τὸν Θεοφρόν] Cognomentum hoc videtur fuisse beati Ignatii. Idque ex eo colligitur, quod omnibus ejus epistolis hunc titulum præfixum legimus, Ἰγνατίῳ & καὶ Θεοφρόν. Ignatius qui & Theophorus. In Martyrio beati Ignatii quod edidit Jacobus Usserius Armachanus, ipse Ignatius sese Theophorum appellat coram Imperatore Trajano. Et interrogatus, qui esset Theophorus, respondit: Is qui Christum gestat in pectore.

3 Τυχῶν] Gentiles singulis civitatibus suos genios tribuebant, eisque templa exstuebant, quæ Græce Τυχῶν vel Τυχῆν dicebantur, ut notavi ad librum nonum Historiæ Ecclesiasticæ Eusebii. Templum Genii publici urbis Antiochiæ memorat Ammianus Marcellinus in lib. 23. p. 238. quod Julianus in Misopogone τὸ τῆς τύχης ἱερὸν appellat.

4 Ἐκεῖθεν ἔνθεν] In optimo codice Florentino scriptum est ἔνθεν, quod magis placet. Quamquam alterutra vox videtur superflua. Utrumque enim vocabulum idem significat. Quamobrem Christophorsonus utrumque adverbium in versione sua exposuit hoc modo. Ista propterea in eo loco facta fuerunt, quod Deus sacras Sanctorum suorum memorias ibi coli honorarique voluit. Ego vero ἔνθεν aliquid amplius significare existimo: Abhinc scilicet, quasi ἰνδὲ ἔνθεν diceres. Certe Hesychius ἔνθεν αὐτέθεν exponit & ἐκ τούτου. Sensus igitur est, Deum velle, ut Sanctorum Reliquiæ jam ab hoc sæculo honorentur. Certe Evagrius hæc adverbia ἐκεῖθεν ἔνθεν simul jungere solet, ut in libro 11. cap. V. sub finem.

5 Τῷ Κασάλῳ] Castalium fontem intelligit. De quo Ammianus Marcellinus, Gregorius Nazianzenus, aliique multa scripserunt. Verba Gregorii ex secunda invectiva in Julianum, hæc sunt. πάλιν ἡ Κασαλία στήνηται καὶ σιγᾷ, καὶ ὁ δὲ ἱερὸς οὐ μνηστέον, ἀλλὰ γαλόμενον. πάλιν ἀνδρίας ἄφρων & Ἀπόλλων πάλιν ἡ Δάφνη φυτόν, &c. Ad quæ Gregorii verba, vide si placet, ea quæ notat Scholiastes Nonnus cap. 14. Hæc non monerem, nisi animadvertissem utrumque interpretem id non vidisse.

VARIORUM.

2 Τάφῳ] Legendum τάφον. W. Lowth.

536. obturaret: invitus & quasi verberare adactus.
V. Martyrem transferendo honoraverat: quando & maximum ei templum juxta urbem extructum est, quod etiamnum manet: eo consilio, ut demones deinceps libere sua ipsorum peragerent, quemadmodum Juliano, ut aiunt, polliciti fuerant. Hæc scilicet Servator noster Deus hunc in modum dispensavit, ut eorum qui martyrio perfuncti erant, vis ac potentia declararetur, & sancti Martyris reliquæ in sanctum transferrentur locum, ac pulcherrimo delubro honorarentur.

ὅτε καὶ νεὸς αὐτῶν πρὸ τῆς πόλεως παμμεγέ-
θης ἀνίστατο, ὃ καὶ μέχρις ἡμῶν (ωζόμεθα)
ἵνα λοιπὸν οἱ δαίμονες ἐπ' ἀδείας τὰ εἰκῆα δρῶ-
ν, ὡς Φασὶν Ἰουλιανὸς Φθίῃαι τούτους ἐπαγγέ-
λασθαι. τοῦτο δ' ἄρα ἦν τὸ οἰκονομούμενον παρὰ
τοῦ (ωτῆρος Θεοῦ, ὡς αὖ καὶ τῶν μεμαρτυρηκό-
των ἡ δύναμις ἐκδηλός ἔστι, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυ-
ρος τὰ διαγῆ λείψανα, θαυμάσιον μετεχθεῖν χώ-
ρον, καλλίστῳ τεμένει τιμώμενα.

CAPUT XVII. 10 ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

De Attila Hunnorum rege: & quomodo O-
rientis atque Occidentis provincias vastave-
rit: item de horrendo terræ motu, aliisque
terribilibus signis quæ toto orbe contigerunt.

Περὶ Ἀτίλα τῆ Σκυθῶν βασιλέως, ὃ ὅπως τὰ
ἐξ ὧν ἐσπέρεια χατέρεψε· καὶ περὶ τῆ γινο-
μένης ξένης σημεῖων, ὃ τῶν ἄλλων ἐν κόσμῳ Φο-
βεῶν σημεῖων.

Attila.
Priscus
Rhetor.

Terra-mo-
tus.

ISDEM temporibus, bellum illud multo-
rum sermone celebratum, ab Attila Hun-
norum rege excitatum est. Quod quidem
Priscus Rhetor accurate simul ac diserte
conscriptit, singulari elegantia nobis expo-
nens, quomodo ille adversus Orientalis &
Occidentalis imperii partes expeditionem
susceperit, quotque & quantas urbes captas
sub ditionem suam redegerit: quibus deni-
que rebus gestis ex hac luce migraverit.
Eodem Theodosio Romanum imperium ad-
ministrante, ingens & gravissimus, & qui
cunctos superiores magnitudine superavit,
per universum propemodum terrarum or-
bem factus est terræmotus. Adeo ut multæ
ex turribus Regiæ urbis collapsæ sint, &
longus murus Cherronesi simul corruerit:
terræque hiatu multis in locis facto, com-
plures pagi absorpti fuerint: multi quoque
ac prope innumerabiles casus terra marique
contigerint. Nam & fontes aliquot penitus
exaruerunt, & aliis in locis aquarum copia
subito erupit, in quibus antea nulli fuerant
fontes. Alibi arbores integræ cum suis radi-
cibus in sublime vibratæ sunt, multisque
molibus coacervatis montes subito extite-
runt. Mare vero pisces mortuos ad terram
projecit, multæque ejus insulæ superfusis
aquis inundatæ sunt. Naves quoque in ari-
do destitutæ sunt, aquis videlicet retroce-
dentibus. Multa porro loca in Bithynia at-
que Hellesponto, & in utraque Phrygia
gravibus damnis affecta sunt. Hæc clades fa-
tis diu per orbem terrarum grassata est: non

15 EN τῇ τοῖς χρόνοις ὃ πολὺς τῷ λόγῳ α
πόλεμος ἐκείνητο, Ἀτίλα ὃ τῆ Σκυθῶν βα-
σιλέως ὃν περὶ τὰς καὶ ἐς τὰ μάλιστα λογί-
σας Πρίσκος ὃ ῥήτωρ γράφει, μὲν πολλῆς τῆς κομ-
ψείας διηγούμενος, ὅπως τε τῶν ἐξ ὧν καὶ ἐσ-
20 πέρειαν ἐπεσπέρειαν μερῶν, οἷας τε καὶ ὅσας πόλεις
ἐλὼν χατήρησε, καὶ ὅσα πεπραχέναι, τῶν ἐπι-
θεν μετέστη. τῇ αὐτῇ τοίνυν Θεοδοσίῳ τὰ σημεῖα
διέποντος, μέγιστος καὶ ἐξαισίος καὶ τοὺς φοβε-
ρόντας ἅπαντας ἀπεκρυψόμενος ὁ γέροντες σειςμὸς
25 ἀνὰ πᾶσαν, ὡς εἰπὼν, τὴν οἰκουμένην ὥστε καὶ
πολλοὺς τῶν πύργων τῶν ἀνὰ τὴν βασιλίδαν πρη-
νῆς ἐσπέρειαν, συμπεσῆναι τε καὶ τὸ Χερρόνησου
καλούμενον μακρὸν πῆχος, ἀφ' ἧς δὲ τὴν γῆν,
καὶ πολλὰς χώμας ἐν αὐτῇ καταδύναι· πολλά
30 τε αὖ καὶ ἀναεὶς μὴ γινέσθαι πάθη ἀνὰ τὴν γῆν
καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ οἷας μὲν τῶν πηγῶν
ξηρὰς ἀναδεδυθῆναι ἐτέρωθεν δὲ, ὑδάτων πληθύν-
αντα δύναι, μὴ πρότερον ὅν· δένδρα τε αὐτόπρεμνα
ἰσὺν τοῖς σφίσι ῥίζαις ἀναβρασθῆναι καὶ χώμα-
35 τα πλεῖστα ἐς ὄρη χεδιασθῆναι ἢ δὲ θάλασσαν,
ἰχθύς νεκροὺς ἀποσφενδονήσασθαι, καὶ πολλὰς τῶν
ἐν αὐτῇ ἵκτων ἐπιπλεσθῆναι· πλοῖά τε αὖ θά-
λάτῃ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ὀρθῆναι, τῶν ὑδάτων ἐς τῆ-
πίσω νοσησάντων· παθεῖν τε καὶ πολλὰ Βιθυνίας
40 τε καὶ Ἑλλησπόντου, Φρυγίας τε ἐκατέρωθεν. ὃ
δὲ πάθος καὶ ἐπὶ χρόνῳ τῆς γῆς ἐπεκράτησεν, ἐχ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Γέροντες σειςμὸς] Hic terræ motus contigit anno Christi
447. Ardaoure & Callepio Coss. ut scribit Marcellinus
in Chronico, & Auctor Chronici Alexandrini. Verba Mar-
cellini hæc sunt. *Ingenti terra motu per loca varia immi-
nente, plurimi urbis Augusta muri recentis adhuc readifica-
tione constructi, cum quinquaginta septem turribus corru-
erunt.* Quæ verba idcirco hic apposui, ut ostenderem ver-
ba Evagrii male intellecta esse ab interpretibus, qui αὐτῶν

τὴν βασιλίδαν, verterunt in palatio, cum vertere debuissent
in urbe Regia. Sic autem Constantinopolim nominare so-
let Evagrius.

2 Σὺν τοῖς σφίσι ῥίζαις] Leges Grammaticæ jubent ut
scribamus σὺν τῷ σφίσι ῥίζαις. Certe in codice Telleriano
legitur σὺν τῷ σφίσι. Paulo ante ubi legitur ἀφ' ἧς τὴν γῆν,
idem codex scriptum habet ἀφ' ἧς τῆς γῆς.

VARIORUM.

a ὃ πολὺς τῷ λόγῳ πόλεμος] De bello & terræmotu
hoc capite memoratis, Theodoritus epistola 41 ad Clau-
dianum hæc habet: ἐπὶ δὲ τοῦ περὶ τῆς γῆς κλο-
νῆ καὶ ἡμῶν, καὶ τῶν φύλα τῶν βαρβάρων πάντων ἡμῶν
ἐκίστησεν. In presens vero & terram contra nos concussit
[Deus] ἐν barbaras undique nationes in nos immisit.
Hanc Epistolam Joannes Garnerius scriptam putat post

diem natalem Christi, anno 447. quo anno, inquit, totius
fere orbis terra motu concussus est, & multas Attila Ori-
entis Provincias vastavit, coegitque Theodosium Imp. tribu-
to pacem redimere. De hoc Attila, qui se flagellum Dei
appellavit, videantur Cassiodorus, Prosper, Ildorus in
Chronico, Iornandes de origine Gothorum, Paulus Dia-
conus lib. XV.

De variis bellis quæ tum in Italia, tum in
Perside gesta sunt, regnante Theodosio.

Περὶ πολέμων ἀγχοφόρων Ἰταλικῶν, καὶ Περσικῶν,
οἱ ἐπὶ Θεοδοσίῳ γηγένηται.

EJUSDEM Theodosii temporibus cre-
bræ in Europa Tyrannorum rebelli-
ones extiterunt, dum Valentinianus Romæ
imperium administraret. Quas Theodosi-
us oppressit missis ingentibus auxiliis, tam
pedestris, quam navalis exercitus. Persas
quoque insolentia elatos, quorum tunc rex
erat Isdigerdes, pater Vararanis, sive, ut
Socrati placet, Vararanes ipse; usque adeo
superavit, ut pacem ipsis per legatos po-
scentibus concederet, quæ ad duodecimum
annum Imperatoris Anastasii permansit. Quæ
res tum ab aliis Scriptoribus proditæ sunt:
tum ab Eustathio Epiphaniensi Syro ad-
modum eleganter in compendium sunt re-
ductæ. Qui quidem Amidæ quoque urbis
expugnationem scripsit. Eodem tempore
Claudianum ac Cyrum poetas floruisse
perhibent. Ex quibus, Cyrus quidem ad
supremum Præfectorum culmen pervenit,
quam dignitatem majores nostri præfectu-
ram prætorii appellarunt. Fuit etiam Ma-
gister militum in occidente, quo tempore
Carthago capta est à Vandalis, quibus præ-
erat Genferichus.

Eustathius
Epiphani-
ensis.
Claudian-
us.
Cyrus.

ΕN τοῖς αὐτοῖς χρόνοις Θεοδοσίῳ, ἐπαναστάσε-
σιν συχνῶν καὶ τῷ Εὐρώπῳ γηγένηται, Οὐα-
λεντινιανοῦ Ῥώμης βασιλεύοντος· ὃς καὶ καθεύλει
Θεοδοσίος, μεγάλας δυνάμεις ἐκπέμψας κατὰ τὴν
γῆν καὶ θάλασσαν, περικαλὴν τε καὶ νηῖν στρατὸν. Ἰ
οὕτως δὲ καὶ Περσῶν παρρησιασάντων κακράτηκε, βα-
σιλεύοντος αὐτῶν Ἰσδιγέρδου πατρὸς τοῦ Οὐα-
λεράνου, ἢ ὡς Σωκράτει δοκεῖ, αὐτοῦ Οὐαλεράνου
βασιλεύοντος· ὃς καὶ πρεσβυσιμύοις αὐτοῖς εἰρή-
νῳ χάρισατο, ἢ καὶ διήρκασε μέγας δύο καὶ
δύο ἐπὶ τῆς Ἀναστασίας βασιλείας· ἅψ' ἰσθόρη. Ἰ
15 μὲν καὶ ἄλλοις· ὁπτιέτμνται ἢ ὅτι μάλα κομ-
ψῶς καὶ Εὐσταθίῳ τῷ ἐξ Ἐπιφανείας τῷ Σύρω, ἢ
ὃς καὶ τῷ ἄλλῳ Ἀμίδης συνεγράψατο. τότε
Φασὶ καὶ Κλαυδιανὸν καὶ Κύρον τοὺς ποιητὰς 23
ἀναδειχθῆναι· Κύρον δὲ καὶ πρὸς τὸν μέγιστον τῷ
ὕπαρχῳ ἀναστῆναι θρόνον, ὃν ὑπαρχὸν τῆς αὐλῆς οἱ
20 τῷ ἡμῶν κεκλήκασι· καὶ τῷ ἐσπερίῳ ἐξη-
γήσατο δυνάμειν, Καρχήδιος ὑπὸ Βανδύλων
κρατηθείσης, Γιζείχου τε τῷ βαρβάρων ἡγου-
μένου.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περικαλὴν τε καὶ νηῖν στρατὸν] Si leges Grammaticæ
sequi volumus, scribendum erit νηῖν. Sed quoniam νη-
ται στρατοὶ in plurali non dicitur, malim equidem scribere
περικαλὴν τε καὶ νηῖν στρατὸν, ut legitur in Manuscripto codi-
ce Telleriano. Certe in optimo codice Florentino diserte
scriptum est περικαλὴν. Paulo post scribendum est διήρκασε,
non ut vulgo editum est διήρκασε.
2 Κλαυδιανὸν καὶ Κύρον τοὺς ποιητὰς] Hic est Claudi-
anus cujus hodie præclara exstant carmina. Verum hoc
loco duplex occurrit difficultas: Quomodo Poeta Latini-
cus hic commemoratur ab Evagrio, & cur ab eodem
Evagrio confertur in tempora Theodosii junioris, cum
Claudianus cujus carmina nunc habemus, Arcadio & Ho-
norio regnantibus floruerit, ut docent ejus scripta. Quod
ad primam quæstionem attinet, facilis est responsio.
Claudianus enim non Latina solum, verum etiam Græ-
ca scripsit Poemata. Unde in veteri epigrammate quod
in basi ejus statutz erat inscriptum, Virgilii simul & Ho-
meri animam in se transfusam habuisse dicitur. Latinum
quidem carmen primum scribere aggressus est anno Chri-
sti 395, quo Consules fuerunt Olybrius & Probinus. De
quorum Consulatu elegans carmen conscripsit, quod etiam
num exstat. Hic conatus cum feliciter successisset Claudi-
ano, animos ei addidit ad Latina deinceps carmina con-
scribenda; cum antea Græcos dumtaxat versus edidisset,
ut ipse testatur in Elegia ad Probinum, his versibus.

Romanos bibimus primum te Consule fontes,
Et Latia cessit Graia Thalia toga.
Incipiensque tuis à fascibus omina cepi,
Bataque debebo postero tibi.

Fuit certe Claudianus natione Græcus, ortus ex urbe A-
lexandria, ut docet Suidas in voce Κλαυδιανός. Idem quo-
que testatur Claudianus ipse in carmine ad Hadrianum
Præfectum Prætorio, qui & ipse Alexandrinus fuit. Nam
de Alexandro Macedone ita scribit,

Conditor hic patria. Sic hostibus ille pepercit.

Et in fine ejusdem carminis hæc habet,

Savies in miseros cognata potentia civis.
Audiat hac commune solum, longeque carinis
Nota Pharos, &c.

3 Κύρον] Cyrus Poëta fuit natione Ægyptius, ortus
ex oppido Panopoli. Qui cum ob Poeticæ artis facul-
tatem gratus esset in primis Eudociæ Augustæ, conjugii
Theodosii junioris; erat enim hæc mulier φιλοπῆς, id
est carminum studiosissima; promotus est ab Imperatore
Theodosio Præfectus Prætorio & urbi. Fuit etiam Ex-
Consul & Patricius, ut scribit Suidas. Postea vero cum
Eudocia Regina ob quasdam occultas causas relicto Pa-
latio Hierosolymam urbem petiisset, Cyrus adempta po-
testate factus est Episcopus Cotyæi urbis Phrygiæ, seu
potius Smyrnæ, ut tradit Auctor Chronici Alexandrini
& Theophanes. Vixit autem usque ad tempora Leonis
Augusti, ut testatur Suidas. Ejusdem Cyri Consulis ac
Poetæ mentionem facit Theophylactus in lib. 8. Histo-
riz, cap. 8. ubi Ecclesiam Deiparæ Virginis Constanti-
nopoly ab eo ædificatam esse scribit Theodosii Augusti
temporibus.

VARIORUM.

a Ἰσδιγέρδου] Hic mortuus erat anno 414. neque unquam
bellum movit contra Romanos, sed tantum Persecutio-
nem contra Christianos; quam à filio Vararane excitatam
perperam scripsit Socrates, lib. 7. cap. 18. Vid. Pagi ad
ann. 408. n. 3. & ad ann. 420. n. 14. W. Lowth.
b Εὐσταθίῳ] Claruit sub Anastasio Imp. circa ann. 496.

Scripsit compendium Chronicum, inquit Suidas, rerum
ab Ægæa usque ad Anastasium, sibi IX. Amidæ, urbis
præcipuæ Mesopotamiæ, expugnationem descripsit, quæ
contigit anno 503.
c Γιζείχου] Genfericus irruit in Africam anno 429.
juxta calculum Antonii Pagi ad ann. 428. n. 3.

Περὶ τῆς βασιλείας Εὐδοκίας, ἣ Εὐδοξίας τῆς
θυγατρὸς, ἣ ὅπως εἰς Ἀντιόχειαν καὶ Ἱεροσό-
λυμα ἀφίκετο.

*De Eudocia Augusta, deque ejus filia Eudo-
xia: & quomodo Eudocia Antiochiam ve-
nerit, & Hierosolymam ingressa sit.*

Οὗτος τοίνυν ὁ Θεοδοσίος τὴν Εὐδοκίαν ἐσοικί-
ζεται, τοῦ ᾧ τῆς βασιλείας μετὰ λαβοῦσαν βα-
πτίσματος, γίνετο μὲν Ἀθηναίαν, καλλιπῆ δὲ καὶ
τὴν ὥραν ἐπὶ πρὸς, μέσης οἱ γυναικὸς Πυλαγεί-
ας τῆς βασιλίδος τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς. ἐκ ταύτης
αὐτὴ γίνετο παῖς ἡ Εὐδοξία, ἣ ὑπερὶ ἐπειδὴ
καὶ ἡ γὰρ γάμος, Οὐαλεντιανὸς ὁ αὐτοκράτωρ
ἄγειται, ἀπ' αὐτῆς μὲν ἐκ τῆς πρεσβυτέρης Ῥώμης,
1 κατὰ τὴν ἥ πρὸς τὴν Κωνσταντίνου. ἡ χρόνους ὅ-
τερον ἐπὶ τὴν ἀγίαν ἐκπεριμύνη Χειρὸς τοῦ Θεοῦ
2 ἡμῶν πόλιν, ὅσα ὑπάρχει γίνεται, καὶ δημηγο-
ρήσασα πρὸς τὸν οὐρανὸν λέων, ὅτι πλεονέκτητον ἔπος
ἐφθέγγετο,

Υμετέρης γενεῆς τε καὶ αἵματος εὐχομαι
εἶναι.

Τὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐκ αὐτὴν γαλιέας ἀπὸ
κίας αἰνιτομένη. εἰ δὲ τὴν οὐρανὸν αὐτῆς
3 εὐδέναι, ἰσχυρῶς ὁ δεινὸς τῷ γωγράφῳ,
φλέγοντί τε, καὶ διδοῦναι τῷ ἐκ Σικελίας, Ἀρρί-
4 ανῶ τε αὐτὴ καὶ Πισάνδρῳ τῷ ποιητῇ, καὶ πρὸς
567 γε Ὀὐλιανῶν, Ἀλβανίῳ τε, καὶ Ἰουλιανῶν τοῖς
παραλείποντι Σοφισαῖς. ὅτε καὶ εἰκόνι ἐκ χαλκοῦ
τεχνικῶς ἡσκημένη, παῖδες Ἀντιόχειαν αὐτὴν τι-
τι-

PORRO Theodosius Eudociam, domo Atheniensē, forma elegantē, nec ignaram artis poeticæ, interventu Pulcheriæ Augustæ sororis suæ, uxorem duxit, cum illa salutari lavacro prius tincta fuisset. Ex ea Theodosius filiam suscepit, Eudoxiam nomine. Quæ postea cum nubilis evasisset, nupsit Valentiniano Imperatori, qui Roma profectus, Constantinopolim uxoris ducendæ causâ venerat. Eudocia vero diu postea, dum ad sanctam Christi Dei ac Domini nostri civitatem pergeret, venit Antiochiam. Ibi cum publice verba fecisset ad populum, orationem suam hoc versu clausit,

Et cupio, & lator, vestro me ex sanguine natam.

Colonias scilicet significans, quæ illuc deductæ fuerant ex Græcia. Quas si quis accuratius cognoscere desiderat, scripserunt de iis diligenter Strabo Geographus, Phlego, Diodorus Siculus, Arrianus, & Pisander poeta: Ulpianus præterea, & Libanius ac Julianus, Sophistarum omnium præstantissimi. Quam ob causam Antiochenes statua ex ære fabrefacta eam hono-

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἡ χρόνους ὅτερον] Addenda videtur particula hoc modo. ἡ δὲ χρόνους, &c. Nisi enim hanc particulam addideris, hæc de Eudocia Eudociæ filia intelligitur, de qua proxime locutus est Evagrius. Verum adjectio particulae δὲ, non jam de Eudocia, sed de Eudocia matre sermonem institui designat.

2 Ἐν τῇ πόλει] Pessime Musculus & Christophorus hunc locum intellexerunt. Putarunt enim per vocem ἐν τῇ πόλει significari urbem Hierosolymam, cum intelligatur urbs Antiochia. Etenim Evagrius Historiam suam scripsit Antiochiæ, qua in urbe fortunarum suarum domicilium fixerat, ut in Prolegomenis ostendimus. Sed & Nicephorus in eundem errorem prolapsus est. Nam in cap. 1. libri xiv. ubi hunc Evagrii locum describit, vocem ἐν τῇ πόλει de urbe Hierosolymitana intelligit. Atqui ex sequentibus Evagrii verbis facile erat animadvertere, hæc de urbe Hierosolymitana dici non potuisse. Neque enim Hierosolyma Græcorum fuit colonia, sed potius Judæorum, & postea Romanorum. Nec Ulpianus, Libanius & reliqui ab Evagrion laudati Scriptores, de Hierosolyma urbe scripserunt. Nec Eudocia Augusta quæ domo erat Atheniensis, cives Hierosolymitanos compellere potuit hoc versu,

Υμετέρης γενεῆς καὶ αἵματος εὐχομαι εἶναι.

Certe Auctor Chronici Alexandrini ait Eudociam ex aureo curru verba fecisse ad Antiochenos.

3 Στράβων] Locus Strabonis quem indicat Evagrius, extat in lib. decimo sexto pag. 750. editionis Parisiensis.

4 Πισάνδρῳ τῷ ποιητῇ] Duo fuerunt Pisandri Poetæ. Alter Rhodius, qui Heracleam carmen duobus libris scripsit, quod est de Herculis rebus gestis. Hunc quidam Hesiodo antiquiorem faciunt. Alii vero in Olympiadem tricesimam tertiam eum conferunt, ut scribit Suidas. Alter fuit Pisander Lycaonius, ortus Larandis oppido Lycaoniæ, Nestoris Poetæ filius. Suidas eum floruisse scribit, regnante Alexandro Mammææ filio. Hic libros sex ἡρωικῶν θεογονικῶν heroico carmine conscripsit, varia omnis generis Historia refertos, ut testatur Suidas. Ejusdem operis meminit etiam Zosimus in lib. 5. ubi de Hemonæ urbis conditu loquitur. ὅς ὁ ποιητὴς ἱστορεῖ Πισάνδρος, ὁ τῇ πόλει ἡρωικῶν θεογονικῶν ἐπιγράμτων ποιητὴς, ὅς εἰπερ, ἱστορίαν περιλάμβανεν, quæ Zosimi verba ita vertit Leunclavius: Sicuti

Pisander Poeta memoria prodidit, qui heroicarum divinarumque nuptiarum titulo totam hanc propemodum historiam complexus est. Non est hic sensus Zosimi verborum. Ait enim Zosimus, Pisandrum Poetam in carmine illo de heroum ac Dearum nuptiis, universam propemodum Historiam complexum fuisse. Idem etiam testatur Suidas, cum ait de Pisandro, ἔγραψεν ἱστορίαν περικύβητον δὲ ἐπὶ τῇ πόλει ἡρωικῶν θεογονικῶν ἐν βιβλίῳ 6. In hoc igitur opere Pisander de Triptolemo Argivo deque Io scripserat, qui primi Antiochiam urbem Syriæ condiderunt. Porro id opus sexdecim libris comprehensum fuisse videtur, non autem sex, ut perperam legitur apud Suidam. Nam Stephanus in libro de urbibus, decimum & quartum-decimum Pisandri librum citat.

5 Ὀὐλιανῶν] Hic est Ulpianus Antiochenus Sophista, qui primum quidem Emesæ, postea vero Antiochiæ Rhetoricam docuit principatu Constantini, ut testatur Suidas. Ejusdem meminit Eunapius in vita Proxeræ Sophistæ. Hic igitur inter reliquas Orationes quas ab illo scriptas fuisse refert Suidas, peculiarem orationem in laudem patriæ suæ conscripserat, in qua de coloniis vario tempore in eam deductis loquebatur.

6 Ἀλβανίῳ] Libanius Antiochenus Sophista scripsit orationem quæ Ἀντιόχειας inscribitur, quæ etiamnum extat in secundo ejus operum tomo edita. Nec dubium est quin Evagrius hoc loco eam orationem designet. Porro Libanius in supradicta oratione cunctas Græcorum colonias quæ Antiochiam variis temporibus deductæ sunt, accurate recenset. In his etiam Athenienses commemorat, quos Seleucus, eversa urbe Antigoniam, traduxit Antiochiam.

7 Καὶ Ἰουλιανῶν] Quis sit hic Julianus Sophista, nondum comperi. Fuit quidam Julianus Cappadox, omnium sui temporis Sophistarum qui Athenis Rhetoricam docebant, facile princeps. De quo multa refert Eunapius in libro de vitis Sophistarum. Eum Suidas floruisse scribit Constantini magni temporibus. Sed quod eundem Callinici Sophistæ temporibus æqualem fuisse dicit, in eo secum ipse pugnat, cum Callinicus Sophista Philippi & Gallieni principatu vixerit. Duos igitur Julianos Athenis Sophistas fuisse crediderim. Quorum prior iisdem temporibus vixit quibus Callinicus Sophista. Alter vero principatu Constantini magni.

S.M.C. rarunt, quæ integra etiamnum manet. Ejus
V. itaque hortatu, Theodosius maximam ac-
cessionem fecit civitati, productis muris
usque ad portam quæ ducit ad suburba-
num Daphnese: id quod rerum istarum
studiosi possunt cernere. Etenim nostra
quoque ætate, veteris muri vestigia rema-
nent, quæ spectantium oculos quasi manu
ducunt. Sunt tamen qui dicant, Theo-
dosium senioreni muros urbis amplificasse,
& Valentis lavacro, cujus pars incendio con-
sumpta fuerat, ducentas auri libras donasse.

μήκασιν, ἢ καὶ μέχεις ἡμῶν ῥάζεται. ἐξ ἧς
παραπαις Θεοδοῖος, μεγίστην μοῖραν τῇ πόλει
προσέθηκε, τὸ τεῦχος διπλῶς μέχει τῆς πόλεως
τῆς ἐπὶ Δάφνι ἀγρούσης τὸ παραπαις, ὡς ὁρᾷ
τοῖς ἐθέλουσι πάρεσι· μέχει γὰρ ἡμῶν τὸ παλαιὸν
ἰχνηλατῖται πῖχος, τῷ λευφάνων ξαναγεῖται
τὰς ὄψεις. εἰς δὲ οἱ Φασὶ τὸν πρεσβύτερον Θεοδό-
σιον τὸ πῖχος διπλῶς. καὶ χρυσίου δὲ ἀφραγκίας
ἔλκον λίβρας ἑκατὸν Οὐάλεντος ἐδώρησατο λουτρῷ.

CAPUT XXI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

*Quod Eudocia Augusta Hierosolymis multa
præclare gessit: & de discrepante vita & con-
versatione Monachorum Palestina.*

Ὅτι χαλᾶς τὰ θεῖα τὰ Ἱεροσόλυμα ἡ Εὐδοκία
διέθηκε· καὶ θεῖα ἀφρόνῃ βιοτῆς καὶ διαίτης
τῷ ἐν Παλαιστίνῃ μοναχῶν.

Socr. l. VII.
c. 47.

Monasteria
& Laura
ab Eudocia
constructa.

Ex hac igitur urbe, Eudocia bis venit
Hierosolymam. Et cujus quidem rei
causa id fecerit, & quidnam præcipue illa
spectaverit, Historiæ scriptoribus relinquen-
dum puto: qui tamen haudquaquam mihi
videntur verum dicere. Cæterum cum ad
sacram Christi urbem venisset, multa in ho-
norem Dei servatoris nostri gessit. Nam &
religiosa ædificavit monasteria, & lauras quas
vocat construxit. In quibus discrepans qui-
dem est vivendi ratio: ad unum tamen eum-
demque pietatis scopum conversatio dirig-
tur. Alii enim gregatim degentes, nullius
rei quæ ad terram vergit, desiderio capiun-
tur. Quippe nec aurum habent. Et quid
dico aurum, quando nec propriam vestem,
nec ullum esculentum quisquam proprium
habet. Etenim pallio vel tunica quibus quis
hodie indutus est, paulo post alius induitur:

Ἐνταῦθα τοίνυν ἡ Εὐδοκία ἐν Ἱεροσολύμοις
ἀφικνεῖται. καὶ ὅτε μὲν χάριν, ἢ τί πρωτο-
τύπως ὡς Φασὶ βυλομένη, τοῖς ἱστορήσασιν καταλη-
πτόν, εἰ καὶ μὴ ἀληθίζεσθαι μοι δοκοῦσιν. ὁμοῦ δ'
οὐδ' ἀνὰ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν πόλιν γαυρομένη, πολλὰ
πρὸς τιμὴν τῆς ᾠκτιρίας πέπραχε Θεοῦ. ὥστε καὶ δι-
αγῇ δέμασθαι φροντισίαν, καὶ τὰς καλυμμένας
λαύρας· ἐν οἷς ἡ μὲν διαίτα διαφορὸς· ἡ δὲ γε πο-
λιτεία ἐς ἓνα πελδοῦται θεοφιλεῖ σκοπόν. οἱ μὲν γὰρ
ἀγγελῶν ζῶντες, ἔδωκεν τῇ ἐς γῆν βελόνην κρα-
τῆς· ἡ χρυσὸς γὰρ αὐτοῖς ἐστίν. τί δ' αὖ Φαίλω
χρυσὸς, ὅτε οὔτε ἰδικὴ τις ἐσθὴς, ἔδωκεν τῇ ἐδωδ-
μῶν. ὁ γὰρ νῦν πρὸς ἀμπεχεται τριβάνιον ἢ ἐξωμί-
δα, τῷτο μὲν μικρὸν ἕτερος ἀμφιένει· ὡς καὶ τὴν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῷ Οὐάλεντος λουτρῷ] Hujus lavacri meminit Am-
mianus Marcellinus in lib. 31. haud procul ab initio, ita scri-
bens. Vocesque præconum audiebantur assidue, mandantium
congeri ligna ad Valentini lavacri succensionem, studio ipsius
Principis conditi.

2 Διαφικνεῖται] Nicephorus in lib. 14. cap. 50. legit
διε ἀφικνεῖται. Sic enim habet. καὶ δις δι' ἡμέρας ἔχει πῶτον
ἐπὶ τῷ Ἱεροσολύμοι ἀφικνεῖται. Quam scripturam secutus
est Christophorus, ut ex versione ejus apparet. Ita
enim vertit hunc locum. Eudocia vero Constantinopoli Hier-
osolymam bis profecta est. Atque ita in Telleriano codice
diserte scriptum inveni. Prior quidem Eudociæ profectio
ad urbem Hierosolymam, contigit Theodosio XVI. & Fau-
sto Consulibus, anno Christi 438, ut ex Socrate & ex Mar-
cellini Chronico recte observavit Baronius. Sequente au-
tem anno, Hierosolymis Constantinopolim reversa est, B.
Stephani reliquias secum deferens, ut tradit idem Marcellinus
in Chronico. Secunda vero ejus Hierosolymitana
profectio, quo anno acciderit, non convenit inter Scri-
ptores. Baronius quidem principatu Marciani Augusti
eam consignat. Ego vero diu ante Imperium Marciani,
superstite adhuc Theodosio, secundam hanc peregrinatio-
nem ab Eudocia Augusta susceptam esse contendo. Nam
Marcellinus in Chronico, Theodosio Aug. XVIII. & Al-
bino Coss., qui fuit annus Christi 444, ita scribit: Severum
Presbyterum & Joannem Diaconum Eudocia Regina apud
Æliam urbem ministrantes, missus ab Imp. Theodosio Satur-
ninus Comes domesticorum occidit. Eudocia nescio quo exci-
ta dolore, Saturninum protinus obruncavit: statimque ma-
riti Imp. nutu regis spoliata ministris apud Æliam civitatem
moritura remansit. Idem confirmat Auctor Chronici A-

lexandrini. Iisdem enim Consulibus Paulinum Magistrum
Officiorum jussu Theodosii necatum esse scribit: Atque
idcirco Eudociam dolore affectam, quippe quæ Paulinum
sua causa interfectum fuisse sciret; petisse à Theodosio
ut Hierosolyma proficiscendi facultas ipsi concederetur.
Marcellinus tamen in Chronico Paulini cædem refert anno
Christi 440. Valentiniano v. & Anatolio Coss. Proinde si
ob Paulini cædem Eudocia iterum profecta est Hieroso-
lyma, juxta Marcellini sententiam, id contigit anno Chri-
sti 440. Porro de Saturnino Comite quem Eudocia Aug.
Hierosolymæ occidi præcepit, locus extat in Historia Pri-
sci Rhetoris pag. 54. quem hic apponam. καὶ ὡς τὸν
ἐπὶ δόξαι βασιλεὺς, καὶ Σατρινίου πειρομένη καὶ ἡσίοι καὶ με-
μῶν, ἡ γὰρ αὐτὴ εἰρήνη σώσει τὸν δι' Σατρινίου ἀνθρώπου
Ἀδελφῆς, ἡ Ἐὐδοκία. ἀμφιένει τὴν ἰκαλῶτο τοῖς ὀνόμασιν.

3 Καὶ τὰς καλυμμένας λαύρας] Laura differt à Cæno-
bio, eo quod Laura quidem constat multis cellis longe à
se invicem disjunctis. Cænobium vero uno clauditur
muro. Et in Laura quidem degebant Anachoretæ: In Cæ-
nobio autem Monachi simul vivebant. Docet id Cyrillus
Scythopolitanus in vita Euthymii, his verbis. Τὴν αὐτὴν
οἴοντες εἶναι τὴν αὐτὴν Λαύραν, καὶ φράττων quidem cel-
las διῃναι ἀπὸ ἑαυτῶν τῶν θεμελίων. Cænobium vero ἀδελφῶν
ἐστὶν, ὅπου καὶ ἀδελφῶν ἐστὶν ἐκκλησία. Non enim Λαύραν,
sed Cænobium potius esse locum, Deo places. Idem Cyrillus
in vita S. Sabæ, discrimen istud inter Lauram ac Cæno-
bium sæpius designat. Hanc etiam differentiam inter
Phrontisteria & Lauras observat Evagrius noster hoc loco.
Nam in Phrontisteriis quidem Monachos ait gregatim
vixisse, & communi mensa usos esse, & diurnas ac noctur-
nas preces simul celebrasse. In Lauris autem separa-
tim vixisse Anachoretas, exiguis cellis inclusos.

VARIORUM.

a Ἐνταῦθα] Antiochia scilicet, de qua locutus est Evagrius capite superiori. Secunda Eudociæ Hierosolymam
profectio contigit anno Chr. 448. ut scribit Ant. Pagi ad ann. 450. n. IV. c. 6.

ΠΑΥΤΩ

πάντων ἐοικέναι ἑνὶ εὐαγγέλιῳ, καὶ ἡ ἑνὸς ἀπάντων,
καὶ κοινὴ τράπεζα καθίσταται ὑπὸ ὅσοις καταφυ-
γευμένη, οὐδὲ πρὸ ἄλλων ἐδεσμάτων λαχαίσι
δὲ καὶ ὁσπρίοις μόνοις διζευμένη, ἐς τοσούτοις χρηγυ-
μίοις ὅσον ἀπὸ ζῆν καὶ μόνη. κοινὰς δὲ τὰς τρεῖς
καὶ ὅσον λιτὰς διημερύνει τε καὶ ἀφενεκτήρῃσιν,
ἔτω σφᾶς ἐκθλίβοντες, οὕτω τοῖς πόνοις πείζοντες,
ὡς τὰ φωνᾶν ἀνὰ νεκρούς· αὐτὴς δοκεῖν ὑπὸ γῆν
οἶναι. οἱ πολλαὶς μὲν καὶ τὰς καλυμμένας ὑπερ-
θεσίμους πρᾶξεις, δῆμεροι καὶ τριήμεροι τὰς ἡμέ-
ρας ἐκτελούντες. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ πεμπταῖοι, καὶ πρὸς
καὶ μόλις τῆς ἀναγκαίας μεταλαμβάνουσι τροφῆς.
ἕτεροι δ' αὖ πάλιν ἀπειραντίας ἰόντες, μόνοις ἐ-
αυτὴς καθήκοντα ὡς οἰκίσκοις, τοσούτοις ὄντες, το-
σούτοις ὑψὸς ἔχουσιν, ὡς μηδὲ τὰ σώματα ἀνορθῶν,
μηδὲ μὴ ἐπ' ἀδείας τὰς κλίσεις ποιῶντες, σπηλαί-
οις προσκαρτερῶντες, καὶ ταῖς ὁταῖς τῆς γῆς, καὶ
τὴν τῆς ἀπολύτης φωνῆς. ἄλλοι σύννομοι θηρίοις
γινόμενοι, καὶ ποι τῆς γῆς ἀτεκμήρτοις ὁδομυ-
χοῖς τὰς τρεῖς τὸν Θεὸν ἐκτεύζεις ποιοῦνται. ἀπὸ
καὶ ἕτεροι εἶδος αὐτοῖς ἐπινοήθη, πάσης ἀνδρείας τε
καὶ καρτερίας δύναμιν ἐκβαλόντες. ἐς ἔρημον γὰρ
καταφυγόντες σφᾶς αὐτοὺς ἀφέντες, καὶ μόνα τὰ
τῆς φύσεως ἀναγκαῖα περιτείλαντες, ἄνδρες τε καὶ
γυναῖκες, τὸ λοιπὸν σῶμα γυμνόν, κρυμμένους τε ἐν
αἰσίοις, αἰέρον τε πυρακτώσειν ὁπιτρέπουσιν, ἐπί-
σης θάλασσης τε καὶ ψυχῆς θεωρῶντες. καὶ ταῖς
μὲν τῶν ἀνθρώπων τροφῆς, τέλει ἀποσιναῖται. νέ-
μονται δὲ τὴν γῆν, βοσκὸν καλοῦσι, μόνοι τὸ
ζῆν ἐκτεῖναι περιζόμενοι· ὥστε τῷ χρόνῳ καὶ θη-
ρίοις συναφομοιωσάμενοι, τῆς τε ἰδέας αὐτῶν παρα-
τραπίσσης, τῆς τε γνώμης λοιπὸν ὅτι συμβαίνει
ἀνθρώποις, οὓς καὶ διδρασκῶσιν ἰδόντες, καὶ διω-
κόμενοι, ἢ τῇ ἀκύντη τῶν ποδῶν, ἢ πρὸς τῶν ἐπὶ
γῆς δυσόδων χωρίων· τὸ λαθεῖν ἑαυτὸς πορίζον.
ταῖς λέξω δὲ καὶ ἕτεροι, ὁ μικροῦ μὲν διέλαθε,
καὶ τοὶ τὰ πρεσβυῖα κατὰ πάντων ἔχοντες. εἰσὶ
μὲν ἐλάχιστα· εἰσὶ δ' οὐδὲ ὅμως, οἱ ἐπὶ ἀφ' ἑ-
κτῆς ἀρετῆς· τῷ ἀπαθείᾳ εὐαγγέλιον τύχασιν, ἐς κόσ-
μον ἐπανίστανται, ὡς μέσσοις τοῖς θορύβοις. καὶ περιφόρους
σφᾶς ἐπαγγέλλοντες, ἔτω τὴν κενοδοξίαν κατα-
παύσιν, ὅτι τελειοτάτην χιτῶνα κατὰ Πλάτωνα
τὸ σφόνδρὸν ἢ ψυχὴν πέφυκεν ἀποτίθεσθαι· οὕτως τὸ

adeo ut quæ est omnium vestis, ea unius
esse videatur; & quæ est unius, omnium.
Mensa item communis apponitur, non deli-
catas obsoniis aut aliis ullis cibis referta: sed
foliis oleribus ac leguminibus instructa: quæ
hactenus tantum præbentur, quantum satis
est ad vitam sustentandam. Communes item
preces ad Deum fundunt, diu neque
continuatas, ita se atterentes laboribus at-
que afflictae, ut sine sepulchris mortui
quidam sub terra esse videantur. Crebras
quoque superpositiones faciunt, biduum ac
triduum integrum jejunantes. Nec desunt
qui per dies quinque & amplius jejunia con-
tinuant, ac tum ægre admodum necessari-
um cibum capiunt. Alii vero contrariam
viam ingressi, solos se se includunt domi-
ciliis, quæ ejusmodi latitudinis sunt atque
altitudinis, ut in iis nec corpore erecto
consistere, nec accumbere commode possint:
in speluncis & cavernis ac foraminibus ter-
ræ, juxta dictum Apostoli, philosophantes.
Alii simul cum bestiis degentes, in ignotis
quibusdam terræ latibulis preces ad Deum
fundunt. Aliud quoque vivendi genus ex-
cogitarunt, quod omnem fortitudinis ac
tolerantiæ modum transcendit. In solitudi-
nem enim à sole perustam penetrantes, tam
viri, quam mulieres, iis duntaxat partibus
quas pudor nominari vetat, contextis, reli-
quum corpus algoribus atque ardoribus im-
mensis nudum exponunt, æstum ac frigus
pari modo despicientes. Ac cibos quidem
hominibus usitatos aspernantur. Terram au-
tem depascuntur, unde & pabulatores co-
gnominati sunt: tantum carpentes, quantum
ad vitam sufficit. Adeo ut bestiis tandem
similes evadant, specie videlicet corporis im-
mutata, & sensu animi nequaquam conveni-
enti cum reliquorum hominum sensu. Quos
ubi viderint, fugam arripiunt: & si quis
forte eos insequatur, aut pedum velocitate,
aut inaccessi cujuspiam loci latebris se sub-
ducunt. Aliud insuper commemorabo, quod
pene mihi è memoria exciderat, tametsi præ
reliquis omnibus primas ferat. Sunt apud
eos quidam, licet oppido pauci, qui post-
quam assidua virtutis exercitatione, vacui
ab animi perturbationibus evaserint, ad sæ-
culum redeunt, & in media hominum multi-
tudine infanos se esse simulant, inanem glo-
riam conculcant, quam tunicam, ut ait sa-
pientissimus Plato, animus postremam exuere

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αὐτοῖς ὑπὸ γῆν οἶναι] Assentior Christophorono qui
ὑπὸ γῆν legit, quemadmodum etiam legitur apud Nice-
phorum in cap. 50. lib. 14. Sed & verbum δοκεῖν hic de-
erat, quod nos ex MS. codice Florentino supplevimus.
In Telleriano autem codice scriptum inveni ὑπὸ γῆν.

2 Τὰς καλυμμένας ὑπερθεσίμους] Pessime hunc locum
interpretati sunt Musculus & Christophoronus. Nice-
phorus vero optime exposuit hoc modo. ἔτι δὲ πολλαί-
αι καὶ δύναι καὶ πρὸς ὑπερθεσίμους τῶν ἡμερῶν. εἰσὶ δὲ καὶ
πενταῖοι καὶ πρὸς. ἀπὸ πλῆθος ἡμερῶν. Id est, si sapius in
biduum & triduum jejunium proferunt. Sunt qui diebus
quinque & longius, cibum non attingunt. Dionysius quo-
que Petavius in cap. 5. miscellaneorum exercitationum
adversus Salmasium, hunc Evagrii nostri locum recte ex-
ponit de superpositione, quod exquisitissimum fuit genus
jejunii apud Christianos. Sed quod ὑπερθεσίμους scriben-
dum esse suspicatur pro ὑπερθεσίμους, in hoc ei assentiri
non possum, cum hæc emendatio à vulgatæ scripturæ
vestigii longius recedat. Equidem ὑπερθεσίμους hoc loco
mallem scribere. Subaudire autem oportet ἡμέρας, vel

ἡμέρας. Latini superpositionem dixerunt pro jejunio, ut
videre est in Concilio Eliberitano & in Canonibus Pœ-
nitentialibus. Vide si placet quæ notavi ad librum v.
Hist. Ecclesiasticæ Eusebii. In optimo codice Telleriano
ὑπερθεσίμους scriptum inveni, prout conjeceram.

3 βοσκὸν καλοῦσι] Sozomenus in lib. 6. cap. 33. Mo-
nachos quosdam Mesopotamiæ ita dictos esse scribit, eo
quod primi hoc strictioris abstinentiæ genus excogita-
verint.

4 Τὸ λαθεῖν ἑαυτοῦς πορίζοντες] Rectius in MS. codice
Florentino legitur πορίζοντες. Sed præterea corrigendum
videtur ἑαυτοῦς.

5 Τὸ ἀπαθείᾳ εὐαγγέλιον τύχασιν] Hunc locum ex MS. codi-
ce Florentino restitui. Sed pro ἀπαθείᾳ, omnino scriben-
dum est ἀπαθείᾳ, ut habet Nicephorus & codex Teller.
Et paulo post pro ἀπαθείᾳ, proculdubio corrigendum
est ἀπαθείᾳ ex eodem Nicephoro.

6 Οὕτως τὸ ἀπαθείᾳ ἰδίᾳ] Addenda videtur particula
hoc modo, ὥστε δὲ τὸ ἀπαθείᾳ ἰδίᾳ φιλοσοφῶσι. Sic enim
oratio recte connectitur cum superioribus.

ἀπαθείᾳ.

Sæc.
V.

folet. Ita porro sine sensu affectuque edere didicerunt, ut apud Caupones ac Dardanarios, si necesse fuerit, edant, nec locum, nec cultum, nec aliud quidquam reverentes. Balnea item publica frequenter adeunt, & simul cum mulieribus divertantur & lavant. Adeo omni perturbatione animi superiores, ut naturæ ipsi vim inferant, & nec aspectu, nec tactu, nec amplexu ipso mulieris, ad ea quæ naturæ ipsorum propria sunt, inclinari queant. Sed cum viris quidem viri sunt, feminae vero cum feminis. Non enim unus, sed utriusque simul sexus esse cupiunt. Denique ut compendio dicam, in hoc præstantissimo ac divino vivendi genere, virtus leges naturæ contrarias fert, ut scilicet ex rebus ad victum necessariis nihil eis impertiat ad satietatem. Quippe lex monastica ipsis præcipit, ut esuriant ac sitiant, corpulæque eatenus tegant, quoad poscit necessitas. Porro vivendi ratio apud illos, adeo exacta lance librata est, ut quoties in contrarium tendunt, nullam sentiant rerum mutationem, quamvis magna sit inter eas distantia. Res enim contrariæ usque adeo commixtæ sunt, divina gratia ea quæ misceri non possunt, inter se jungente ac rursus separante: ut vita & mors, quæ natura & rebus ipsis inter se maxime pugnant, in illis simul habitent. Quippe ubi perturbatio est, mortuos illos esse oportet ac sepultos. Ubi vero precationis tempus est, tum robusto corpore & alacres, tametsi affecta jam ætate, esse debent. Utraque porro vita in illis adeo conjuncta est, ut quamvis carnem penitus abjecerint, vivant tamen, & una cum viventibus conversentur, ægrorum corporibus medicinam adhibentes, & supplicantium vota Deo offerentes, reliqua denique perinde ac in priore vita peragentes, nisi quod rebus necessariis non indigent, nec loco ullo circumscriptuntur; sed omnes audiunt, & cum omnibus conversantur. Sunt apud illos crebræ & indefessæ genuum flexiones, ac rursus stationes laboriosæ, solo desiderio fenestutem illorum & voluntariam infirmitatem recreante. Athletæ sunt carnis expertes, luctatores sanguine carentes: qui pro convivio ac deliciis jejunium habent, & pro mensa opipara, ut nihil quoad fieri potest, degustent. Quoties peregrinus ad eos quispiam advenerit, licet matutino tempore, singulari

ἀπαθῶς ἐοικέν φιλοσοφῶσι, καὶ παρὰ καπλήσις ἢ παλιγκαπήλοις δέησι, ἢ τόποι, ἢ πρόσωπον, οὐδέ τι τῶν πάντων ἐσχαλυπόμοι. καὶ βαλανείοις ἢ συχοῖς ὀμλοῦσι, τὰ πολλὰ γυναιξὶ συναυλιζόμενοι, καὶ συλλουόμενοι. οὕτω τῶν παθῶν περιγυρόμενοι, ὥς καὶ τῆς φύσεως τυρανῆσαι, καὶ μηδὲ τῇ ὄψει, μηδὲ τῇ ἀφῇ, μηδὲ μὲν αὐτῇ τῇ περιπλοκῇ τοῦ θήλεος ὡς τὴν ἰδίαν ἀπεικονίζουσαν φύσιν· μὲν ἀνδρῶν δὲ, ἀνδρας εἶναι, μὲν γυναικῶν τε αὐ γυνῆρας, ἐκείρας τε μετέχειν ἐθέλειν φύσεως, καὶ μὴ μίας εἶναι. συνελόντι τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι τούτῳ τῷ παναρίῳ καὶ θεοφόρῳ βίῳ ἡ ἀρετὴ τῇ φύσιν ἀντιποθετεῖ, οἰκείους πηζαμένῃ νόμους, ὥς μηδὲν αὐτοῖς τῶν ἀναγκαίων μετέδιδναν ὅσα γὰρ κοροῶνται. περὶ δὲ αὐτοῖς ἡ διψῆς ὁ σφῶν ἐγκελθὲται νόμος, ἀεὶ τέλλειν τε τὰ σώματα τοσούτο μόνον, ὅσον ἡ ἀνάγκη βιάζεται. ὥτως τε αὐτοῖς ἡ διαίτα ἀκρίβειαν ἀνταλαβίσκεται ζυγῶν, ὥς ἐκ ἀφαιρέτου χωροῦν αὐτοῖς τὴν ῥοπὴν ἀνεπαύσητον εἶναι, καὶ ταῦτά γὰρ πολὺ διεγῶσαν. τοσούτον γὰρ αὐτοῖς τὰναντία κέκερται, τῆς θείας τὰ ἀμικτὰ συναγούσης, καὶ αὐτὰν διακρούσης χάριτος, ὥστε ζῶντες ἐαυτοῖς καὶ νεκρῶσιν συνοικεῖν, τὰναντία καὶ τῇ φύσιν καὶ τοῖς πράγμασιν. ἔνθα μὲν γὰρ πάθος, νεκρὸς εἶναι δεῖ καὶ τῶν τάφων εἶσθαι· ἔνθα δὲ ὡς Θεὸν ἱκετεῖα, ῥωμαλέως τὸ σῶμα, σφειγῶντες τὴν ἀκμὴν, καὶ ἔξωροι ἢ ἡλικίαν ὦσι. καὶ ὥτως αὐτοῖς ἑκάτερος συμπλέκεται βίος, ὥστε ἀμέλει καὶ τὴν σάρκα τέλειον ὁπότεροί, ζῶσιν αἰεὶ, καὶ τοῖς ζῶσι συνοικίζονται, καὶ σώμασί τε αἶψα προσφέροντες καὶ τὰς τῶν ἱκετιῶνται φωνὰς τῷ Θεῷ προσάγοντες, τά τε ἄλλα ὁμοίως τῇ ὑπερέτα βιοτῇ διεκτελουῦντες, ὅσα μὴ τῶν ἀναγκαίων διδόναι, ἢ τόπως ἀειομένους πάντων δὲ ἀκούειν, καὶ πᾶσι συγγίνεσθαι. εἰσὶ δὲ γινάσκοντες αὐτοῖς συχνὰ καὶ ἀδιάκοποι κλήσεις, ἑπαναστάσεις τε σύμποι, μόνης τῆς ἐφέσεως ἀναζωπυρούσης αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν ἐκούσιον ἀδείαν· ἀσαρκοὶ πνεύματι, ἀνάμικτοι παλαιαί, οἱ γὰρ πανδαίσαντες καὶ τρυφὴν τὴν νηστειαν ἔχοντες, καὶ τρέψαντες ἀφαιρέτου τὸ μηδὲν ὥς οἷον τε ἀπογυμνασθῶν. ὁπόταν ξένος παρ' αὐτοῦς ἀφίκεται καὶ ἐξ ἐωθινῆς, οὕτω πάλιν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ παρὰ καπλήσις ἢ παλιγκαπήλοις] Hunc locum ita vertit Christophorus. Adeo etiam sine delectatione cibum capiunt, inque ea re tam austeram exercent disciplinam, ut sive ad cauponam, sive ad lupanar eos divertere cogat necessitas, nec locum refugiant, &c. Secutus est sine dubio Christophorus expositio Nicéphori, qui hæc Evagrii verba ita reddidit. καὶ ἐν καπλήσιν ἢ λυγανάρ, ἢ τούτῳ δέησι ὄρεσιν, &c. Ego vero ex optimo codice Florentino hunc locum ita restitui, καὶ παρὰ καπλήσις ἢ παλιγκαπήλοις δέησι, &c. Quid sint παλιγκαπήλοι, & quid distent à καπλήσις, cunctis notum esse existimo. Quantum καπλήσις distat à mercatore, tantum à καπλή distat παλιγκαπήλος. Glossæ veteres παλιγκαπήλοι Latine dardanarium reddunt.

2 Ἀπεικονίζουσαν φύσιν] Non displicet conjectura doctorum virorum, qui ἀπεικονίζουσαν emendarunt. Quam lectionem secutus est Christophorus, ut ex versione ejus apparet. Nicéphorus tamen vulgatam scripturam retinuit.

3 ἑκάτερος συμπλέκεται βίος] Joannes Langus de præfenti & futura vita hæc verba exponit. Sic enim Nicéphori sui locum interpretatus est. Vitam utramque illi, præsentem videlicet & futuram, ita complicant & conjungunt, ut carne, &c. Ego vero per utramque vivendi rationem, sæcularem & monasticam hic intelligi existimo. Idque sequentia Evagrii verba manifeste confirmant. Sequitur enim πᾶσι ἄλλῃ ὁμοίως τῇ ὑπερέτα βιοτῇ διεκτελουῦντες.

4 Ὅσα μὴ τῶν ἀναγκαίων διδόναι] Rectius apud Nicéphorum legitur hoc modo, πᾶσι ὅσα μὴ τῶν ἀναγκαίων ἐκείνῳ εἶναι καὶ τῷ τῷ ἀειμένῳ. Quæ sic vertit Joannes Langus. Idem ut in priore vita degentes, præterquam quod rebus necessariis non indigant, & loco nullo circumscriptantur.

5 ἑπαναστάσεις τε σύμποι] Scribendum videtur συνήροι. Hæc enim duo vocabula frequenter inter se confundi in MSS. exemplaribus deprehendi.

ταῖς φιλοφροσύναις καὶ τῇ φιλοτησίᾳ δεξιουμένη, ἔπειρον εἶδος ἡγεσίας ὑποποιήσαντες τὸ αὐτὸ μὴ βυλόμενοι ἐοδίην ὡς ἐκπληξὺν τὸ πρᾶγμα καθίσταται, 1 ἵπποισιν ἐς τροφὴν αὐτάρχει δέομενοι, ἕπε κομιδῇ βραχέσιον δεχομένηται ἔχθροὶ τῶν ἰδίων βυλῆσαν, 2 τῆς φύσεως, ἐκδοτοὶ τοῖς τῷ πέλας θελήμασιν, ἵνα ἀφ' πάντων αὐτοῖς τὸ ἡδὺ τῆς σαρκὸς ἐξωδιῇ, καὶ ψυχὴ διακυβερώσῃ, τὰ κάλλιστα καὶ Θεὸν ἀρέσκοντα νομιναῖς ἐκλεγομένη τε καὶ ἀεισέζουσα. μακάριοι τῆς σὺνταῦθα διαίτης, μακαριώτεροι τῆς ἐν- 10 πύθην μεταστάσεως, εἰς αὐτὴν ἀφ' πάντων χαίνουσι, 3 τὸν ποθούμενον αὐτοῖς ἰδεῖν ἐπιγόμενοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Ὅσα ἐδίδματο ἡ βασιλὶς Εὐδοκία χτ' Παλαιστίνην, καὶ τῇ τῷ πρῶτο μάρτυρος Στεφάνου, ἵνα καὶ οὕτως ἐτάφη. ἐπὶ δὲ καὶ τῇ πε- 15 λευτῇ τῇ βασιλείᾳ Θεοδοσίου.

ΠΟΛΛΟῖς τοῖνυν τοιούτοις ἐντυχούσα ἡ Θεοδοσία σύμβιος, πολλὰ ὡς μοι λέλεκται, τοιαῦτα φροντισίᾳ διημαμένη, καὶ μὴν καὶ τὰ πείχη 20 πρὸς τὸ κρεῖττον Ἱεροσολύμων ἀνασωσάμενη, καὶ τέμνος μέγιστον ἀνίστη, ἐξοχῇ τε καὶ κάλλει πρέχον, τῷ πρῶτον ἀφ' ἧς καὶ μαρτύρων Στεφάνου, οὐκ ὀλίγον Ἱεροσολύμων διεστάς. ὅς ᾧ καὶ τίθεται πρὸς τὸν ἀγῆρα ματ' ἀχαρήσασα βίον. ἀ- 25 μέψαντος δὲ μετὰ ταῦτα, ἡ καὶ ὡς ποιεῖται α' πρὸς τῆς Εὐδοκίας, καὶ Θεοδοσίου τῇ βασιλείᾳ b ὁκτώ καὶ τετράκοντα ἔτησι, τούτῳ ἀφ' ἧς καὶ μαρτύρων Στεφάνου, Μαρκιανὸς ὁ πανάρετος τῷ Ῥωμαίων δεχθὲν ἀειβάλλεται. ἀ δ' ἐν καὶ ὑπ' αὐτῷ πέπεραχ' 30 τῶν ἐφ' ὧν ἡγεμονίσθη, ἡ ἐξῆς δὲ μάλα σαφῶς ἱστορεῖται ὡς ἐγένετο, τῆς ἀνωθεν βοήθης τὴν οἰκίαν χορηγούσης δι' ἡμῶν.

CAPUT XXII.

De operibus ab Eudocia Augusta in Palestina edificatis, & de Ecclesia S. Stephani Protomartyris in qua religiose sepulta est. Item de morte Imperatoris Theodosii.

Cum multis igitur ejusmodi viris Eudocia uxor Theodosii collocuta est, multaque, ut jam dixi, ædificavit monasteria. Cumque muros urbis Hierosolymitanæ instaurasset, templum splendore ac pulchritudine eximium in honorem primi omnium diaconi ac Martyris Stephani construxit; quod uno circiter stadio abest ab urbe. In quo etiam ipsa postmodum deposita est, cum ad immortalem vitam commigrasset. Cæterum cum Theodosius aliquanto post, vel, ut aliis placet, ante obitum Eudociæ a vivis excessisset, & imperium quod per annos octo ac triginta Deo ministraverat, cum æterna vita commutasset, præstantissimus Marcianus Imperii Romani administrationem suscepit. Quæ vero illo Orientis imperium gubernante gesta sint, sequens liber apertissime exponet, si divinum numen nobis opitulari voluerit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πόσει ἐς τροφὴν δέομενοι] Non dubito quin scribendum sit πόσει.

2 Τοῖς τῶν πέλας θελήμασιν] Hujus loci emendatio debetur codici Florentino, in quo diserte scribitur τοῖς τῶν πέλας θελήμασιν. Savilius quidem in suo codice hunc locum lineola subnotaverat, mendum scilicet hic subesse

significans. Sed qua ratione locus emendandus esset, non viderat. Sed & Nicephorus vulgatam scripturam retinuit.

3 Πρὸς τὸν ποθούμενον] Magis placet Telleriani codicis scriptura, quæ est τὸ ποθούμενον, id enim mihi videtur elegantius.

VARIORUM.

a Πρὸς τῆς Εὐδοκίας] Theodosius e vivis excessit anno 450. ut inter omnes convenit; mense Julio. Pagi ad eum annum, n. 8. Eudocia obiit anno Chr. 460. Mense Octobri. Idem ad eum annum, n. 7.

b Ὁκτώ καὶ τετράκοντα ἔτη] Certe ab anno 408, quo obiit Arcadius, ad annum 450, sunt 42 anni. Regnavit itaque Theodosius solus annos 42. & menses tres, juxta rationes Cl. Pagi ad annum 450. n. 8. W. Lowth.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΥΤΕΡΩ ΤΟΜΩ ΤΗΣ
Εκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγέλιον.

- α' Περὶ Μαρκιανοῦ βασιλέως, καὶ οἷα σύμβολα προσηγήσαντο τὴν βασιλείαν αὐτοῦ
μηνύοντα.
- β' Περὶ τῆς ἐν Καλχηδὸνι συνόδου, καὶ πόθεν τὴν αἰτίαν τῆς συνελθούσης ἔχεν.
- γ' Εκφρασις τῆ θύκτης οἴκου τῆς μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, τῆς ἐν Καλχηδὸνι καὶ
διηγοῦσας τῶν γυνόμενων ἐν αὐτῇ θαυμάτων.
- δ' Περὶ τῆς ἐν τῇ συνόδῳ κληθέντων καὶ τυπωθέντων, καὶ ὡς Διόσκορος ὁ Ἀλεξανδρείας καθ-
ρέθη Θεοδώριτος δὲ καὶ Ἰσας, καὶ πῶς ἐπεροὶ ἀνεκλήθησαν.
- ε' Περὶ τῆς γυνόμενης γάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, χάριν τῆς χειροτονίας Προτερίου, ὁμοίως
καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις.
- ς' Περὶ τῆς γυνόμενης ἀνομιεῖας, λίμνη τε καὶ λοίμην ὅπως τε προεδόχως ἐν ποσὶ χώρῃ
αὐτομάτως ἢ γῆ τῆς κάρποις ἐβλάστησεν.
- ζ' Περὶ τῆς ἀναρέσεως Οὐαλεντιανοῦ καὶ ἀλάσεως Ῥώμης καὶ πᾶσι ἑτέροις βασιλευσάντων
αὐτῆς.
- η' Περὶ τῆς θανάτου Μαρκιανοῦ, καὶ τῆς βασιλείας Λέοντος καὶ ὡς οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας αἰρε-
σιῶν τῶν Προτέρων προσφάτησι Τιμοθέῳ δὲ τῷ Αἰλῳρῳ τῆς ἀρχιερωσύνης παραδίδασιν.
- θ' Περὶ τῆς ἐκκλησίας Λέοντος βασιλέως.
- ι' Περὶ τῶν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ Συμεῶν ὁ κιοίτης ἀντέγραψεν.
- ια' Περὶ τῆς ἐξορίας Τιμοθέου τῷ Αἰλῳρου, καὶ τῆς χειροτονίας Τιμοθέου τῷ Σαλοφακιάλου.
καὶ περὶ Γενναδίου καὶ Ἀρχακίου, τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν.
- ιβ' Περὶ τῆς γενήσεως ἐν Ἀποχέῃ σεισμῷ καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ μὲν τῷ Τραϊανόν.
- ιγ' Περὶ τῆς ἐμπρησῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει.
- ιδ' Περὶ καθολικῶν παθημάτων.
- ιε' Περὶ τῆς γάμης Ζήνωνος καὶ Ἀριάδνης.
- ισ' Περὶ Ἀνθемίου βασιλέως Ῥώμης, καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βασιλείας.
- ις' Περὶ τῆς πλευτῆς Λέοντος, καὶ βασιλείας τῶν μικρῶν Λέοντος, καὶ αὐτοῦ Ζήνωνος τῆς πατρὸς
αὐτοῦ.
- ιη' Επιτομὴ τῆς κληθέντων ἐν τῇ ἐν Καλχηδὸνι συνόδῳ, ἐν τῷ τέλει τῆς δευτέρου τόμου περὶ τῆς

IN SECUNDO LIBRO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
Evagrii hæc continentur.

- CAP. I. DE Marciano Imperatore, & quæ signa Imperii ejus præcesserint.
- II. De Synodo Chalcedonenfi, & quam ob causam congregata sit.
- III. Descriptio templi magnæ martyris Euphemie in urbe Chalcedonenfi, & miraculorum
quæ illic fiunt narratio.
- IV. De iis quæ in Synodo agitata sunt & sancita: & quomodo Dioscorus Alexandria E-
piscopus depositus sit: Theodorus autem & Ibas alique nonnulli, restituti sint.
- V. De seditione quæ Alexandria facta est ob ordinationem Proterii: & de ea quæ con-
tingit Hierosolymis.
- VI. De siccitate, & de fame ac peste. Et quomodo in quibusdam locis tellus sua sponte
fructus ediderit.
- VII. De cæde Imperatoris Valentiniani, & quomodo capta sit Roma: & de Imperatoribus
qui post Valentinianum regnarunt.
- VIII. De obitu Marciani, & de Imperio Leonis: & quomodo hæretici Alexandria Prote-
rium quidem occiderunt, Timotheum autem Ælurum Episcopum elegerunt.
- IX. De circularibus litteris Leonis Augusti.
- X. De his quæ Episcopi & Symeon Stylita Leoni rescripserunt.
- XI. De exilio Timothei Æluri, & de Ordinatione Timothei Salofacioli. Item de Genna-
dio & Acacio Constantinopolitanis Episcopis.
- XII. De terræ motu qui contigit Antiochiæ, trecentis & quadraginta septem annis post illum
qui temporibus Trajani contigerat.
- XIII. De incendio quod accidit Constantinopoli.
- XIV. De Universalibus calamitatibus.
- XV. De Nuptiis Zenonis & Ariadne.
- XVI. De Anthemio Imperatore urbis Romæ, & de iis qui post illum imperarunt.
- XVII. De morte Leonis, & de Imperio Leonis Junioris, & Zenonis patris ejusdem.
- XVIII. Compendium Actorum Synodi Chalcedonenfis, possum in fine libri secundi.

ΕΤΑΓΡΙΟΥ

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

SCHOLASTICI

ΕΠΙΦΑΝΕΩΣ

EPIPHANIENSIS

Καὶ ἀπὸ ἐπαρχῶν,

Et ex præfectis,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

; ECCLESIASTICÆ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

HISTORIÆ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

LIBER SECUNDUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPUT I.

Περὶ Μαρκιανῆ βασιλέως, καὶ οἷα σύμβολα ὡς ἔ-
γινοντο, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ μνησθέντα.

De Marciano Imperatore, et quæ signa imperii
ejus præcesserint.

Α μὲν ἐπὶ τοῖς Θεοδοσίου γεγενησάμενα χρό-
νοις, τῇ πρώτῃ διέληπται ἀναλύσει.
Φέρε δὲ Μαρκιανὸν ἐς μέσον ἄγοντες τὸ
αἰοῖδιμον Ῥωμαίων αὐτοκράτορα, πρότερον ἱσθῆσαν-
15 μὲν, τίς τε ἦν καὶ ὅθεν, καὶ ὅπως τὴν βασιλείαν Ῥω-
μαίων ἀνεδύνατο· οὕτω περὶ αὐτῆς γεγενη-
μένα καὶ τῆς ἰδίας ἀποθέμεθα καιρῶς. Μαρκια-
νὸς τοίνυν ὡς ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ μὴ καὶ Πρίσκο
ἱσθῆσαι τῷ ῥήτορι, ἦν μὲν Θεσσαλὸν γένος, ἀνδρὸς
20 στρατιωτικοῦ πατρὸς ὅς γε τῆς ἑκταστῆς βιοτῆς με-
ταλαχῆν ἐπευρόμενος, ὡς καὶ Φιλίππου πόλιν
τὰς ὁρμὰς ἔχον, ἔθα καὶ στρατιωτικῶς ἐδύνατο συ-
τελεῖσθαι τὰ γυμνασίων. ἀνὰ δὲ τὸν ὁδὸν θιγόμενος νεο-
σφαγὲς σῶμα ἐπὶ γῆς ἐρριμμένον. ὃ παραγὰς, ἦν
25 καὶ τὰ ἄλλα πανάρετος, καὶ ἐς τὰ μέγιστα Φι-
λαθροπύρατος, ὥστε τὸ γεγονός, καὶ ἐπὶ πολὺ
τὴν πορείαν ἐπέχετο, τὴν εἰκόταν μεταδιδόναι βυλόμε-
νος. ἐπειδὴ δὲ πῆναι τὴν τοῦ τεύχεος, ταῖς αὖ τῇ
Φιλιπποπόλει προσήγγελλον ἀρχαῖς αἱ τὴν Μαρ-
30 κιναν ὡς ἀναλύσαι, τὰ δὲ τῆς μεταφορίας ἀν-
ηρώτων. καὶ δὴ τὸ φασμῶν, καὶ τὴν εἰκόταν πλέον τὴν
ἀληθείας καὶ τῆς γλώττης ἐχρηκότων, τὴν φόνον τῶν
ἀνδρῶν ἀναυτομένων, καὶ μεταφόνου γὰρ πονῶν μέλλοντος
ἀποτίσθαι, θεία πᾶσι ἐξαπίνης ῥοπή τὸν μεταφόνον
35 ὡς ἀνιδύσθαι ὅς τινος κεφαλὴν ἀποθέμενος πονῶν
τῶν δεινμάτων, τινος κεφαλὴν τῶν Μαρκινῶν χα-
ρίζεται. ὅπως παραδόξως σκευὴς, ἐν τῇ αὐτοῦ
2 στρατιωτικῶν τελεῶν ἀφικνεῖται, ἐν αὐτῷ παραγέλλει

E a quæ Theodosii junioris tem-
poribus gesta sunt, superiore li-
bro complexi sumus. Jam ve-
ro Marcianum celebrem illum
Romanorum Imperatorem, in medium pro-
ducentes, primum exponamus quis & unde
fuerit, & quonam modo ad imperium per-
venierit. Deinde res ab illo gestas, suo lo-
co ac tempore referemus. Igitur Marci-
anus, sicut cum ab aliis multis, tum à Pri-
sco rhetore proditum est, oriundus fuit ex
Thracia, patre militari. Qui cum pater-
num vivendi genus sequi cuperet, Philip-
popolim perrexit: ibi militaribus numeris
adscribi se posse confidens. Dum vero
iter faceret, offendit cadaver hominis re-
cens cæsi, quod humi projectum jacebat.
Cui assistens; erat enim cum alia egregi-
us, tum admirabili humanitate ac miseri-
cordia præditus; casum ejus miseratus est,
fatisque diu illic substitit, cupiens homini
justa perfolvere. Id factum conspicati qui-
dam, retulerunt Magistratibus Philippopo-
leos. Qui mox comprehensum Marcianum
de cæde hominis interrogarunt. Cumque
conjecturæ & indicia plus quam veritas
ipsa, & quam lingua rei cædem pernegan-
tis valuissent, jamque Marcianus homici-
dii pœnas daturus esset, repente divina
providentia cædis autorem prodidit. Qui
capite suo pœnas sceleris perfolvens, Marci-
ani caput servavit. Hoc modo præter expe-
ctationem servatus, ad quemdam illic mili-
tarem numerum venit, ut in eo militiæ no-

Marciani
origo.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πατριάρχης ἱσθῆσαι τὸ ῥήτορι] Scribendum est Περίστω
ut legitur in codice Telleriano, & apud Nicephorum in
lib. 15. Hic est Priscus ex cujus Historiarum libris ex-
cerptas legationes habemus.

Tom. III.

2 Ἐν αὐτῷ παραγέλλει βυλόμενος] Recte Musculus
vertit, ut in eo militia nomen daret. Non quod παραγ-
έλλει ad verbum, idem sit ac nomen dare: Nam παραγ-
έλλει proprie significat petere atque ambire. Sic Dio-
N n βυλόμενος,

S. C. men daret. Illi hominem admirati, & ma-

V. gnum ac præpotentem quandoque futurum certissimis conjecturis augurati, eum libentissime susceperunt, atque in suum numerum cooptarunt, non tamen postremo loco, ut militaris lex postulat: sed in quodam gradu militis recens defuncti, cui nomen erat Augustus, Marcianum qui & Augustus, adscripserunt in albo militari. Adeo ut Marcianus nomine suo præveniret appellationem Imperatorum nostrorum, qui nuncupationem Augustorum simul cum purpura induunt. Prorsus quasi nomen in illo permanere noluerit absque dignitate, nec dignitas aliud nomen quo ipsa exornaretur requisierit. Ita ut idem nomen, & proprium illi, & appellativum extiterit, uno eodemque vocabulo dignitatem illius & nomen designante. Accidit præterea aliud quidpiam, ex quo conjicere licuit Marcianum aliquando imperaturum esse. Nam cum sub Aspare militaret adversus Vandalos; Romanis ingenti proelio victis, ipse una cum aliis pluribus captus, & in campum perductus est cum reliqua multitudine captivorum, quam Geisericus spectare cupiebat. Qui cum in unum collecti essent, Geisericus in solario sedens, tantæ captivorum multitudinis spectaculo se se oblectabat. Porro cum tempus extraheretur, singuli pro arbitratu suo libere agebant: Nam Custodes mandatu Geisericus, captivos vinculis absolverant. Atque alii quidem ex captivis aliud quidpiam agebant: Marcianus vero humi procumbens, sub sole ferventi, & plus quam tempestas anni ferebat torrido, dormiebat. Tum aquila superne adveniens, volatu foli perpendiculariter opposito, instar cujusdam nubis, umbram illi fecit, eumque hoc facto non mediocriter refrigeravit. Quo miraculo obstupescens Geisericus, statim quid eventurum esset conjecit: accitumque ad se Marcianum libertate donavit, gravibus prius sacramentis eum adstringens, ut postquam imperium adeptus esset, fidem servaret Vandalis, nec adversus eos expeditionem moveret. Quod quidem à Marciano reipso servatum fuisse Procopius scribit. Verum relictis diverticulis, ad propositum redeamus. Fuit Marcianus, erga Deum quidem pius: in subditos autem justissimus. Divitias veras existimans, non eas quæ reconditæ sunt, aut quæ ex tributis colliguntur: sed eas solum quæ indigentium penuriam sublevare possint, & locupletibus tutas ac securas opes suas præstare. Formidabilis, non tam propterea quod puniret, quam quod metuebatur ne puniturus esset. Itaque imperium, non quidem hereditario

Marcianus à Vandalis captus.

Marciani laudes.

βυλόμενος. οἱ τ' ἀνδρα θαυμάσαντες, μέγα τι ἔσχατ' & ἀξιολογώμενοι εἰκότως τεκμηριώμενοι, ἡδιστα προσέδχοντο, & σφίσιν αὐτοῖς ἐκαστὸν ἀλέγουσιν, ἕπ' ἔχοντο, ὡς ὁ στρατιωτικὸς ἐθέλει νόμος· ἐς δὲ πῃ βαθμὸν ἄρτι τετελευτηκίτος ἀνδρὸς, Αὐγούστου ὄνομα τούτῳ, Μαρκιανὸν τ' & Αὐγούστον ἐς τὴν ὁδογυλίαν ἐγχεύοντες· ὡς φθάσαι τοῦτομα τ' προσσηγεῖαν τ' ἡμετέραν βασιλείαν, τὸ καλεῖσθαι Αὐγούστον μὲν τῆς ἀληγῆδος ἀειδαλλομένην. ὥστε 10 ὅτ' ἀναχομένη τῷ ὀνόματος ἐπ' αὐτῷ χωρὶς τ' ἀξίας μείναι, μὴδ' αὖ πάλιν τῆς ἀξίας ἕτερον ὄνομα ζητήσας ἐς σεμνολόγημα· ὥστε κύριον, & προσηγορικὸν τὸ αὐτὸ καθεστῆναι, ἀλλ' ὡς κλήσεως, & π' ἀξιώσεως τῆς τε προσσηγεῖας σημαίνοντων. & 15 ἕτερον ὃ συνέπεσε τ' βασιλείαν τῷ Μαρκιανῷ τεκμηριώσαι δυνάμενον. ἐπεὶ γὰρ Ἀσπαρι συνεστράτευσε χτ' Βανδύλῳ, δορυδάλως τε γέρονε σὺν ἑτέροις πλείστοις, ὡς πολὺ τ' Βανδύλῳ ἡγήθηςτος ὃ Ἀσπαρος, ἀνὰ τὸ πεδίον ἦχθη μὲν τ' ἄλλων ἀνδραπόδων, Γεζέριχου τῆς ζωρηθέντος ἰδὼν βυλῆθέντος· οἷον ἐπεὶ ἡλίωσαν, ἐν πνι τ' ὑπὸ τῶν ὁδογυλίων καθεστῆναι, τῷ πλῆθει τ' ζαρηθέντων ἡδόμενος. & ὃ κεῖνος τειχομένης, ὡς ἀν' ἐκάστοις ἐδόκει, διετέλῃ· ἀνέισαν γὰρ οἱ Φύλακες τὰ δεσμά, 25 Γεζέριχου προστάξαντος. ἄλλος μὲν οὐδ' ἄλλο π' ἐπεπράχθη· Μαρκιανὸς δὲ καθεὶς αὐτὸν ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῷ ἡλίῳ ἐκείνῳ, θερμῶς τε ὄντι καὶ διαπύρῳ ὡς τῷ ὄρει τῷ ἔτοις. ἀετὸς δὲ τῷ ὄρει ἐπιπᾶς, & χτ' καθεστῆναι τῷ ἡλίῳ ἀντιμέτωποι τ' πῆσιν ποιησάμενος νεφέλης δίκλιν σκιάν, & 30 τῷ ὄρει τῶν ὁδογυλίων τῷ Μαρκιανῷ ἐπεχάσατο. ὡς θαυμάσαντα Γεζέριχον, συμβαλεῖν βιόχως τὰ ἐσόμενα, μετὰ πᾶσι π' τὸν Μαρκιανὸν ποιησάμενον ἀφῆναι τῆς αἰχμαλωσίας, ὅρκοις δευοῖς καὶ ασφαλισάμενον, ἢ μὲν τὰ πᾶσι Φυλάξεν Βανδύλοις ἐς βασιλείαν παρῶντα, & ὅπλα καὶ αὐτῶν μὴ κινῆν· καὶ Φυλάξαι τὸν Μαρκιανὸν ἐπὶ τοῖς ἔργοις, ὃ Προκόπιος ἱστορεῖ. ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπαίνῳ, τῷ ἐκτροπῇ εἰσάσαντες. 35 ὃ Μαρκιανὸς τὰ πρὸς Θεὸν βουθέης, τὰ πρὸς πολιτευομένους δίκαιος· πλῆτον ἡγούμενος οὐ τὸν σπῆντον, οὐδὲ μὲν τὰ σπῆντα δασμολογῶν συμφορούμενον· ἕνα δὲ μόνον τὸν τοῖς δεσμοῖς ἐπαρκεῖν δυνάμενον, καὶ τοῖς πολλὰ κεκτημένοις ἀσφαλῆ 40 παρέχευ τὸν πλῆτον. Φοβερός ὅτ' οἱ τῷ πᾶσι πᾶσι ἀλλ' οἱ τῷ πᾶσι πᾶσι· δι' αὐτὸ καὶ τ' ἀλλ' ἄλλον ἀλλ' ἄλλον, & κληρονομίαν ἔχει, τῆς τε

VALESII ANNOTATIONES.

nyfius Halicarnassensis in libro xi sub finem, παραγγέλλων τὸν ἀρχὴν dicit, quod est ambire magistratum. Apianus vero παραγγέλλων εἰς τὴν ἀρχὴν solet dicere. Sic & vetus Auctor apud Suidam in voce παραγγέλλων. Solebant autem Candidati cum magistratum peterent, nomen suum profiteri. Joannes Langus militare sacramentum dicere interpretatur. Quod minus probo. Nam παραγγέλλω est album militare, in quod nomina singulorum militum referebantur. Vegetius in lib. 2. cap. 5. matriculam vocat. Evagrius infra in hoc capite παραγγέλλων usurpat hoc sensu: Μαρκιανὸν τὸν & Αὐγούστον ἐς τὴν παραγγέλλων ἐγχεύοντες. Porro militum nomina prius matricu-

lis inferebantur, quam sacramentum dixissent, ut testatur Vegetius ibidem. Eadem voce utitur Candidus Isaurus in lib. 1. Historiarum, de Leone ita scribens, & ἢ οἱ Δακίαι μὲν τῆς ἐν Ἰλλυρίῳ, στρατιωτικῇ παραγγέλλων πύγματι. [Et Joannes Lydus in libello de Mensibus, quem MS. habeo, in Mense Decembri de dupondiis seu tyronibus ita scribit: διποδῖους δὲ αὐτοὺς οὐλοῦν ἀπὸ τῶν ἄρτι παραγγέλλων ἐν στρατίᾳ.]

1. O Προκόπιος ἱστορεῖ] Verba Procopii quæ hic designat Evagrius, exstabant olim in lib. primo Vandalicorum. Sed hodie desiderantur in editione Augustana pag. 96. Illic enim lacuna est post verba illa ὅτι θύμης ἀχθόμενοι.

γερουσίας

γερουσίας τῆς τε ἄλλων τῆς πᾶσαι πληρουμένων
τύχῃ, ἀπάσαις ψήφοις τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ
2 ὡς ἀποδομένην, γνώμῃ Πυλχαρίας· ἡ δὲ ἐξουσί-
ασατο μὲν ὡς βασιλίδα· ἡ μὲν ἔγνω, ἀείπαιδος
ἐκείνης μέλει γήρας μενάσσης. γέρονε δὲ ταῦτα,
οὐκ ἔτι Οὐαλεντινιανὸς τῇ τῆς Ῥώμης αὐτοκρά-
τορος τῇ ψῆφον ἐπικυρώσαντος· ὅμως δ' οὐκ
ἄλλ' τῇ βρεττῇ ἐπιψήφισαντος. ἡ δὲ ἐλπετο δὲ ὁ
Μαρκιανὸς καὶ τῷ Θεῷ κοινὸν παρὰ πάντων σέβας
προσάγειν, τῇ δὲ τῇ ἀσέβειαν συλχευει-
σάν γλωσσῶν αὐτῆς θυσίας ἐνυμνῶν, καὶ ἄλλ'
μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δοξολογίας τὸ θεῖον γεραι-
ρεῖσθαι.

jure, sed præmium virtutis adeptus est: SÆC.
cum Senatus & omnes omnium Ordinum V.
viri, communi consensu hunc ei honorem
detulissent, suafu Pulcheriæ. Quam ille, ut
pote Augustam, uxorem quidem duxit: Marciani
nunquam tamen cum ea rem habuit, quip-
pe quæ in perpetua virginitate ad obitum
usque permanferit. Atque hæc gesta sunt,
antequam Valentinianus qui Romæ impe-
rabat, electionem illam suo suffragio com-
probasset. Quam tamen ille, ob virtutem
Marciani, postea confirmavit. Porro Mar-
ciano id maxime in votis erat, ut unus
idemque cultus ab omnibus exhiberetur
Deo, linguis quæ per impietatem confusæ
fuerant, rursus pie unitis: utque divinum
numen una eademque glorificatione laudā-
retur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

CAPUT II.

Περὶ τῆς ἐκ Καλκηδόνι συνόδου, ἡ πόθεν τῇ αἰ-
τίᾳ τῆς συνελεύσεως ἔρχεται.

15 De Synodo Chalcedonenſi, & quare ob causam
congregata ſit.

Προσάσι τοίνυν αὐτῷ ταῦτα βυλομένη, οἱ τε
Λέοντος τῆς Ῥώμης πρεσβυτέρους Ῥώμης ἐπισκό-
που ἀφαικόμενοι ταῖς ἀποκρίσεσι, φάσκοιτες
Διόσκορον ἀνὰ τὸ δεύτερον ἐκ Ἐφέσου συνέδριον, μὴ
δέξασθαι τὸν Λέοντος τόμον, ὁρθοδόξιας ὄρον τυ-
χάνοντα· οἱ τε παρ' αὐτῷ Διοσκὸρος καὶ θεοφιλέτης,
τὰς δὲ σφᾶς ἱκετεύοντες συνοδικῶς κρινέσθαι. παρῶ-
πτεν δὲ μάλιστα Εὐσέβιος ὁ τῆς Δορυλαίας γεννητὸς
1 ὡς ἀδελφός, φάσκων ἐπιβυλόμενοι· Χρυσάφιος τῆς
Θεοδοσίας ὑποσπινόμενος, αὐτὸν τε καὶ Φλαβιανὸν καὶ
ρεβήναι, διότι χρυσίον τῷ Χρυσάφῳ ζητοῦντι, ὁ
Φλαβιανὸς ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ χειροτονίᾳ, ὡς ἐξ ὁποῦν
2 ἱερὰ πέποιθε σκεῦος, καὶ ὅτι παρὰ πλείους τὴν
κακοδοξίαν Εὐτυχῆ καθεστήκει ὁ Χρυσάφιος. ἔλεγε
3 τὸν Φλαβιανὸν καὶ δειλαίως ἀναιρεῖσθαι, πρὸς
Διοσκὸρον ἀποδιδόναι τε καὶ λαχτίζεσθαι. ἐξ ὧν
b ἡ ἐκ Καλκηδόνι σύνοδος ἀλίζεσθαι, ἀγγελίων τε καὶ
ἀγγελιαφόρων πεμφθέντων, καὶ τῶν ἐκαστοῦ ἱερέων
θυσίᾳ γράμμασι κληθέντων, πρῶτα μὲν ἐκ Νι-
καίας ὡς καὶ τὸν Ῥώμης ὡς ἀδελφόν Λέοντα τοῖς ἐκ
Νικαίας συναλθεῖν ἐπιβράβευσαι, ὡς αὐτοὺς ἐπι-
τέλλονται, ὡς δὲ ἐκ τὸν οἰκείον πέποιθε τόπον,
Πασκασιανὸς καὶ Ἀνακασίος καὶ λοιπῶν ὕπερον δὲ
3 ἐκ Καλκηδόνι τῆς Βιθυνῶν χώρας. καὶ Ζαχαρίας
μὲν ἐμπαδὼς ὁ Ῥήτωρ καὶ Νεστόριον ἐκ τῆς ὑπεροχίας

Cum hæc in votis haberet, accedunt ad
illum, tum responsales Leonis Roma-
næ urbis Episcopi, affirmantes Dioscorum
in secundo Ephesino Concilio non suscepisse
Epistolam Leonis, quæ doctrinam veræ
fidei continebat: tum ii quos idem Dio-
scorus injuria affecerat, supplicantes ut ip-
forum causa in Episcopali Concilio judica-
retur. Sed præ cæteris urgebat Eusebius,
Episcopus quondam Dorylæi, asserens se
ac Flavianum insidiis Chrysaphii protecto-
ris Theodosii depositos esse, eo quod Fla-
vianus Chrysaphio aurum pro ordinatione
ipsius postulanti, ad pudorem ei inautien-
dum sacra vasa misisset: Et quod Chrysa-
phius in doctrina fidei cum Eutyche con-
fentiret. Aiebat præterea Flavianum à Dio-
scoro pulsum & calcibus appetitum, mise-
rabili modo interfectum esse. His de cau-
sis Synodus Chalcedone congregata est, cum
nuntii ac tabellarii missi fuissent; & sin-
gularum urbium Episcopi literis pmissi
Imperatoris acciti essent, primum quidem
Nicæam: adeo ut Romanus Episcopus
Leo cum ad eos scriberet de Legatis quos
ad Concilium miserat, Paschasino scilicet,
Lucentio ac reliquis, literas suas inscribe-
ret ad Episcopos qui Nicææ convenerant;
postea vero Chalcedonem. Et Zacharias qui-
dem Rhetor Nestorio favens, ab exilio cum

VALESII ANNOTATIONES.

1 Χρυσάφιος τοῦ Θεοδοσίου [πατριάρχης] Ita etiam Priscus
Rhetor in excerptis legationum Chrysaphium appellat.
Auctor Chronici Alexandrini eum Spatharium vocat. Sic
etiam dicitur in gestis de nomine Acacii, quæ edidit Ja-
cobus Sirmundus.

2 ἱερὰ πέποιθε σκεῦος] Theophanes in Chronico scribit
Theodosium juniorem, qui tum Chalcedone degebat, im-
pulsu Chrysaphii mandasse Flaviano recens ordinato Con-
stantinopolis Episcopo, ut pro ordinatione sua Eulogias ad

ipsum mitteret. Cumque Flavianus mundos panes misisset
benedictionis nomine, Chrysaphium respondisse, aureas
Eulogias principem postulare. Tum vero rescriptisse Fla-
vianum, pecunias se quas mitteret non habere, nisi sacra
Ecclesiæ vasa pecuniæ loco offerret. Atque ea res, ut
ait Theophanes, inter Chrysaphium & Flavianum gravif-
simam simultatem excitavit.

3 Ζαχαρίας μὲν ἐμπαδὼς ὁ Ῥήτωρ] Zacharias Rhetor
Historiam Ecclesiasticam scripsit ab exordio Marciani Im-

VARIORUM.

a ἡν καὶ ἐκάλειπτο] Duxit Marcianus Pulcheriam Augustam
Theodosii Imperatoris sororem, virginem annos natam qua-
tuor & quinquaginta: inquit auctor Chronici Alexandrini.
Pagius tamen ostendit, Pulcheriam annum ætatis quinquage-
simum secundum non absolvisse, ineunte Imperium
Marciano, quando hæc acta sunt, anno Chr. 450.

b ἡ ἐκ Καλκηδόνι σύνοδος] Concilium Chalcedonenſe II.
Oecumenicum IV. anno Chr. 451. VIII Idus Octob. in-
choatum, Kalendis Novembris absolutum. Adeant, ut
ex Veterum auctoritate constat, antistites DC. In ea Hæ-
resis Eutychiana damnata. Vid. Ant. Pagi & Guil. Cave
ad ann. 451.

SÆC. ad Concilium evocatum esse dicit. Sed
V. rem aliter se habere ex eo liquet, quod
Nestorius in illa Synodo passim anathema-
te damnatus est. Idem etiam diserte testa-
tur Eustathius Episcopus Beryti, in lite-
ris quas ad Joannem Episcopum & ad
alterum Joannem presbyterum de rebus in
Synodo gestis scripsit his verbis. Occur-
rentes denuo ii qui Nestorii reliquias postu-
labant, contra synodum vociferati sunt:
qua de causa viri sancti anathemate damnan-
tur? Adeo ut Imperator indignatione com-
motus, protectoribus suis mandaverit ut
eos procul expellerent. Quomodo igitur
Nestorius evocatus sit, qui jampridem è
vivi excesserat, equidem non video.

Eustathius
Beryti Ep.

μετάπεμπτον γινέσθαι φησί. τὸ δὲ γὰρ μὴ ταῦθ' ὡς οὕτως ἔχειν, τεκμηριοῖ τὸ πανταχοῦ τῆς συνόδου τὸν Νεστόριον ἀναθεματίζοντα. δηλοῖ δὲ οὗ μάλ' α καὶ Εὐστάθιος ὁ τῆς Βηρυτῶν ἐπίσκοπος, γράφων πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον, πρὸς καὶ Ἰωάννην ἑτέρον πρεσβύτερον, περὶ τῆς ἐν τῇ συνόδῳ κληθέντων, ἐπὶ λέξεως ὧδε. ὑπαντήσαντες δὲ πάλιν οἱ ζη- τοῦντες Νεστόριον τὰ λείψανα, τῆς συνόδου κατε- βῶν· οἱ ἅγιοι ἀγ. π. ἀναθεματίζονται, ὡς ἀνα- κτήσαντα τὸν βασιλέα τοῖς δορυφόροις ἐπιτρέ- ψαι, μακροῦν αὐτοὺς ἀπελάσαι. πᾶς οὖν ὁ Νεσ- τorius μετεκαλεῖτο, ᾧ ὁρτυβὴν μετὰ τῆς, οὐκ ἔχω λέγειν.

CAPUT III.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Descriptio templi magna Martyris Euphemie
in urbe Chalcedonensi: & miraculorum qua
illic sunt narratio.

Εκφρασις τοῦ θύκτικου οἴκου τῆς μεγαλομάρτυρος
Εὐφημίας, τῆς ἐν Καλχηδονίᾳ καὶ διήγησις τῶν
γενομένων ἐν αὐτῷ θαυμάτων.

De Euphe-
mia Socr.
p. 316. n.
a.

CONGREGANTUR itaque in Basilica
Euphemie Martyris, Chalcedone, quæ
urbs est provincie Bithyniæ. Distat autem
hæc Basilica à Bosporo duobus circiter sta-
diis, sita in loco quodam ameno & molli-
ter acclivi: adeo ut qui in Martyris tem-
plum ascendunt, nullum ambulationis la-
borem sentiant, sed repente sublimes appa-
reant, intra ipsam Basilicam consistentes.
Ex qua, tanquam è specula, oculos demit-
tent, subjectos campos cernunt in plani-
tiem porrectos, viridi gramine vestitos, ac
segetibus veluti fluctuantes, atque omni
arborum genere exornatos: montes præter-
ea silvosos, sensim se se attollentes atque
incurvantes. Diversa denique maria: hæc
quidem serenitate renidentia, & litoribus
suaviter ac placide alludentia: ubi scilicet
tranquilla sunt loca, absque ventis ac tem-
pestatibus. Alia vero æstuantia & flucti-
bus infrementia, cochleas, algam, & ex
testaceis levissimos quosque pisciculos re-
ciproco æstu deferentia ac denuo retrahen-
tia. Porro templum ipsum situm est è re-
gione Constantinopoleos: adeo ut tantæ ur-
bis aspectu templum non mediocriter venu-
stetur. Constat autem ex tribus amplissi-
mis ædibus. Prima est sub dio, longo atrio
& columnis undique exornata. Post hanc
altera, longitudine ac latitudine, & co-
lumnis propemodum similis: hoc uno dif-
crepans, quod culmen habet impositum.
In cuius Boreali latere ad ortum solis, æ-
des est rotunda in modum testudinis, ad-
modum artificiose elaborata, columnis &
materia & magnitudine inter se paribus in-

Αλίζονται τοίνυν ἀπὸ τὸ ἱερὸν τέμενος Εὐφη-
μίας τῆς Μάρτυρος· ὅσῳ ἴδρυται μὲν ἐπὶ
τῆς Καλχηδονίαν τῆς Βιθυνίαν ἔθνους· ἀπέχεται δὲ
τῆς Βοσπόρου στεάδου καὶ πλείοσι δού, ἐν πη τὸ θύ-
κτικον χωρίον ἡρέμα προσάγει· ὥστε τοὺς περὶ
πάτους ἀνεπαίδητους εἶναι τοῖς ἐς τὸν νεῶν ἀπι-
οῦσι τῆς μάρτυρος, ἐξαπίνης τε μετεώρους εἶναι
εἶσω τῆς ἀνακτόρων γενομένων. ὥστε τὰς ὄψεις ἐκ-
χέοντες ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἀπαιτῆς θεωρεῖν ὑπερβαί-
να πεδία, ὁμαλῇ καὶ ὑψηλῇ τῇ πόσῃ χλοάζοντα,
λίθοις τε κυμαινόμενα, καὶ παντοδαπῶν δένδρων
τῇ θέρῃ ὡραζόμενα· ὅρη τε λάσια ἐς ὕψος θύ-
πρεπῶς μετωριζόμενα τε καὶ κυρτόμενα· ἄταρ καὶ
πελάγη ἀφ' ὧν, τὰ μὲν τῇ γαλήνῃ πορφυρού-
μενα, καὶ ταῖς ἀκταῖς προσπαίζοντα ἡδύ τε καὶ ἡμε-
ρον, ἔθθα νήεμα τὰ χεῖρα καθεστῶσι· τὰ δὲ πα-
φλάζοντα τε καὶ τοῖς κύμασιν ἀγριαίνοντα, κά-
χληκάς τε καὶ Φυκία καὶ τὸ σφρακοδέρμαν τὰ κουφύ-
τερα μὲν τῆς ἀντανακλάσεως τὴν κυμάτων αὐτῆς
ἀνασφάζοντα. ἀντικρὺ δὲ τῆς Κωνσταντίνης τὸ τέ-
μενος· ὥστε καὶ τῇ θέρῃ τῆς τοσαύτης πόλεως, τὴν
νεῶν ὡραζόμενα. τρεῖς δ' ὑπερμεγέθεις οἴκοι τὸ
τέμενος· εἰς μὲν ὑπαίθριος, ἐπιμήκει τῇ αὐλῇ καὶ
κίονσι πάντοθεν κοσμήμενος· ἑτερός τε αὖ μὲν τῶν το-
τε θύρος τὸ τε μέγεθος, τὴν τε κίονας μικρῶ παρα-
πλήσιος· μόνον ὅ τῷ ὅπτικῳ ὁρόφῳ διαλλάτ-
των. ὅ καὶ τὸ Βόρειον πλοῦτον πρὸς ἡλίον ἀνίσχον-
τα, οἶκος περὶ τῆς ἐς θόλον οὗ μάλ' α τεχνικῶς α
ἐξηχημένους κίονσιν, ἴσοις καὶ ὕλιν, ἴσοις τὰ μεγέθη

VALESII ANNOTATIONES.

Peratoris, ut ex hoc loco conjicere licet, usque ad Prin-
cipatum Anastasii. Scripsit autem non sincere atque mo-
derate, quemadmodum Historiam scribere decet, sed gra-
tia atque odio corruptus, hoc est ἱμπαθῶς ut ait Eva-
grius. Idem de eo testatur in lib. 3. cap. 7. his verbis.
καὶ ταῦτα μὲν α φησὶ ἀντιγνώσκων, παρῶν, ἱμπαθῶς τὴν
ὁλὴν πραγματείαν συγγράψας. Sed & in cap. xviii. ejus-
dem libri, eundem Zachariam negligentiae arguit.

1 Μετάπεμπτον γινέσθαι] In Manuscripto codice Floren-
tino hic locus integrior legitur hoc modo: οὐ τῆς ὑπερ-
βίας μετὰπεμπτον γινέσθαι φησὶ.

2 Κίονας μικροῦς παραπλήσιος] Hunc locum correxi ex
Manuscripto codice Florentino in hunc modum μικροῦ
παραπλήσιος. Nicephorus tamen vulgatam lectionem secu-
tus est. In Telleriano codice scriptum inveni μικροῦ
παραπλήσιος.

VARIORUM.

a Ἐς θόλον] Harpocration ait, Tholum ab Atheniensibus
vocari locum ubi Prytanes convivantur: à quibusdam

vero οκλῆς, à rotunda ædificii forma, quæque pilei instar
est. ab Italici dicitur suprallo.

καθ' α-

1 *καθεστῶσιν, ἐνδοθεν κυκλῶμενος.* ὑπὸ τούτοις, ὑψώ-
 ῳν τι μετεωρίζεται ὑπὸ τῆς αὐτῆς ὀροφῆς. ὡς ἀν-
 κέντευθεν ἐξῆς τοῖς βυλομένοις ἰκατεύει τε ἡ μάρ-
 τυρα, καὶ τοῖς τελευμένοις παρῖστα. εἶσω δὲ τὸ θόλον
 2 *ὡς τὰ ἐῶνα.* διπρεπὲς ὅτι σπῆκος, ἐνθα τὰ πα-
 ῖνα τῆς μάρτυρος ἀπὸκει· λείψανα ἐν τινι σφῶ-
 3 *τῇ ἐπιμήκων,* μακρὰ ἐννοῖ χαλοῦσθαι, ἐξ ἀργύρου
 δὲ μάλα σφῶς ἡσκημένη. καὶ ἂν ὑπὸ τῆς πανα-
 γίας ἐπὶ τισι χρόνοις θαυματουργῶται, πᾶσι χρι-
 στιανοῖς ἐκδηλα. πολλάκις γὰρ ἡ τοῖς χριστοῦ καὶ
 αὐτῇ ἐπισκοποῦσι πόλιν ὅναρ ἐπὶ τῶν ἀφ' ἑα-
 λῶν, ἡ καὶ τισι τῶν ἄλλων ἐς βίον ἐπισήμων
 4 παρανομήτοις· αὐτῇ χριστοῦ τὸ τέμενος τρυφᾷ. ὅτε
 ἐπειδὴν τοῖς τε βασιλεῦσι, τῶ τε ἀρχιερεῖ καὶ τῇ
 πόλει καὶ ἀδελφοῖς, φοιτῶσι χριστοῦ τὸν νεῶν, οἳ τε
 τὰ σκήπτρα, οἳ τε τὰ ἱερά καὶ τὰς δεξιάς διέ-
 15 ποτις, ἅπας τε ὁ λοιπὸς ὄμιλος, μεταχρῶν τῇ
 τελευτῶν βυλομένοι. πάντων τε ἐν ὁρῶντων ὁ
 Κωνσταντῖνος πρόεδρος μὲν τῷ αὐτῷ ἱερέων, εἶσω
 τῷ ἀνακτόρῳ χρεῖ, ἐνθα τὸ λελεῖσθαι μοι παρὰ
 5 μοι ἀπὸκειται σῶμα. ἐν δὲ πλειθεῖδιον μικρὸν
 χριστοῦ αὐτῷ σφῶν ἐν τῷ λαῷ μένει. θύραις μι-
 κραῖς κατεσφραλισμένοι, ὅθεν σίδηρον ἐπιμήκων
 τὰ παρὰ λείψανα σπῆκος ὡς ἐκ τῆς ἀντι-
 φάσι, καὶ τὸ σπῆκος ὡς ἐκ τῆς ἀντι-
 25 σίδηρον ἀνέλκουσιν, αἰμάτων πλήρη, θρόνων τε
 πολλῶν. ὅτε ἐπὶ ὁ λαὸς ἴδῃ, θύρας ὡς ἐκ τῆς
 σι τῷ θεῷ γεραίρων. τοσαύτη ἡ καθεστῶσα τῇ
 ἐκφερομένη ἡ πληθὺς, ὡς καὶ τῆς διπρεπὲς βασι-
 λείας, καὶ πάντας τῆς ἀλίζομενης ἱερέας, καὶ μὴν
 30 πάντας τὸν ἀθροῖσθαι λεῶν, πλησίως τῷ ἀνακτό-
 ρῳ μεταλαμβάνει, ἐκπέμπεται τε καὶ ἀνὰ τῇ
 ὑψηλῶν πᾶσαν τῇ πρὸς τοῖς βυλομένοις, καὶ διὰ
 παντὸς τοῦς τε θρόνους σώζει, τὸ τε πανάγιον.

terius circumdata. Super his cœnaculum SÆC.
 est sublime, sub eodem culmine. Ex quo V.
 licet iis qui voluerint, Martyri supplicare,
 & sacris interesse mysteriis. Intra testudi-
 nem vero ad orientem solem tumulus est
 magnificus, in quo sanctæ Martyris reli-
 quæ jacent in arca quadam oblonga re-
 conditæ, quam nonnulli μακρὰν vocant,
 ex argento pulcherrime fabricata. Ac mi-
 racula quidem quæ subinde patrantur à
 sanctissima Martyre, nota sunt omnibus
 Christianis. Frequenter enim aut Episco-
 pis illius civitatis, aut viris pietate illustri-
 bus qui ad ipsius basilicam advenerint, in
 somnis apparens, præcipit ut in templo
 vindemient. Quod ubi tum Imperatori,
 tum Patriarchæ, totique civitati innotuit,
 statim omnes ad Basilicam pergunt, tam
 Augusti scilicet, quam pontifices & magi-
 stratus, & reliqua populi multitudo, ut sa-
 crorum mysteriorum participes fiant. Cun-
 ctis deinde spectantibus, Episcopus urbis
 Constantinopolitanæ una cum suis sacerdo-
 tibus in sacrarium ingreditur, in quo sa-
 crum illud de quo dixi, corpus depositum
 est. In eadem arca foramen est exiguum
 in læva parte, parvis quibusdam ostiis
 obfirmatum. Per quod, ferrum oblongum
 cui spongia adnexa est, usque ad sacras
 reliquias demittunt. Et postquam spongi-
 am hac illac versaverint, ferream virgam
 ad se retrahunt, cruore plenam & coagu-
 lato sanguine. Quod ubi populus viderit,
 confestim Deum cum laudibus adorant.
 Tanta autem est cruoris qui illinc extra-
 hitur copia, ut non solum piissimi Impe-
 ratores, & Sacerdotes illic congregati,
 universa denique populi multitudo ibidem
 collecta, abunde ex eo accipiant: sed &
 fidelibus quicumque cupierint, per univer-
 sum terrarum orbem guttas ejus mittant.
 Porro coagulatus ille sanguis perpetuo durat,

Euphemie
 corpus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὑπὸ τούτοις ὑψώσιν] Mirum est Interpretes mendum
 hujus loci non animadvertisse: quis enim sensus est ho-
 rum verborum? Sub his columnis tabulatum est sublime,
 &c. quemadmodum vertit Christophorus. Omnino
 scribendum est ἐπὶ πότις, ut legitur apud Nicephorum
 in loco supra citato. Verba Nicephori sunt ἐπὶ πότις
 π, &c. Quæ Langus ita vertit: Super quibus porticus su-
 blimis eadem sub testudine constructa est.

2 Εὐπρεπὲς ἐπὶ σπῆκος] Langus & Christophorus sacra-
 rium interpretati sunt. Musculus vero adyctum: Quod non
 probo. Ego tumulum interpretari malui. Id enim signifi-
 cat vox σπῆκος, ut testantur Hesychius ac Suidas. Per tumu-
 lum autem intelligo locum septum ac munitum cancellis, in
 cujus medio arca erat argentea, in qua depositæ erant
 reliquæ sanctæ Martyris Euphemie. Id enim ita se ha-
 buisse, patet ex sequentibus Evagrii verbis. [Eadem voce
 utitur Theophylactus in lib. 8. cap. 14. de Euphemie
 martyris sepulchro ita loquens perinde ac Evagrius: ὅτι
 πρὸς τῆς ἀρχῆς, τὸ παλαιὸν σῶμα ἐπὶ σπῆκος καθε-
 στῶν τῆς μάρτυρος. Idem Theophylactus in cap. 5 ejus-
 dem libri loquens de Ecclesia Deiparæ quæ erat in Bla-
 chernis, eandem vocem usurpat. λέγεται γὰρ ὡς ἐκ τῆς
 παλαιᾶς Μαρίας, ἐπὶ σπῆκος χρυσῆς ἀσπίδος ἐκτετα-
 τῆς. Interpres tamen utrobique arcam vertit.]

3 Μακρὰ ἐπὶ ἐπιμήκων] Scribendum puto ἀρκων. Certe
 non video quisnam sensus sit in vulgata lectione, cum
 μακρὰ & ἐπιμήκων idem sit, neque id nomen proprium sit,
 sed adjectivum. Præstat igitur ἀρκων legere. Quidam,
 inquit Evagrius, eam Martyris capsam, arcam vocabant.
 Sic enim Latini dicunt. Glossæ veteres σπῆκος, arca fune-
 bris.

4 Αὐτῇ καὶ τὸ πρὸς τῷ σφῶν] Hunc locum non in-
 tellexerunt Interpretes. Nam Musculus quidem & Chri-

stophorus τρυφᾷ emendarunt. Musculus enim ita ver-
 tit: ut circa templum ad honorem ejus jucundetur præci-
 pit. Christophorus vero sic interpretatus est: fubet
 ut in ipso templo festum deliciis & opiparis epulis celebrent.
 Sed quæ sequuntur Evagrii verba, hanc emendationem
 prorsus refelunt. Neque enim Evagrius hoc loco quid-
 quam subjicit, quod ad luxum ac delicias pertineat. Nice-
 phorus vero vulgatam quidem scripturam retinuit. Sed
 perperam exposuit hoc modo: ἀφ' οὗ τῶν θυμῶν τρυ-
 γῶν συνέκλειστο. Id est, ut vertit Langus; Ut miraculorum
 talium fructum perciperent, est coherata. Verum Nicepho-
 rus hæc verba addidit de suo: nec Evagrii mentem asse-
 cutus est, cum Evagrius non de pluribus miraculis hic
 loquatur, sed de uno duntaxat miraculo, sanguinis scilicet
 ex sanctæ Martyris tumulo scaturientis. Ego vero
 vulgatam scripturam secutus, simplici atque obvio sen-
 su hunc locum de vindemiatione exposui. Quod qui-
 dem optime convenit cum sequentibus Evagrii verbis.
 Cruor enim qui ex beatæ Martyris reliquiis copiosissime
 exprimebatur, haud absimilis erat vino quod ex uvis
 compressis elicitur. Adde quod dies festus sanctæ Eu-
 phemie in tempus vindemie incidebat, in xvi. scilicet
 mensis Septembris, ut discimus ex Græcorum Menolo-
 gio.

5 Ἐπὶ δὲ κλειθείδιον μικρὸν] Assentior viris doctis, qui
 jampridem emendarunt ἐπὶ δὲ, &c. Quam emendationem
 confirmat etiam codex Tellerianus & Nicephorus. Por-
 ro κλειθείδιον Langus fenestellam vertit: Christophorus
 vero transfennam. Ego cum Musculo foramen malui ver-
 tere. Nam & Sozomenus ita appellat in lib. 9. cap. 2.
 ubi plura notavi de hujusmodi fenestellis quæ fiebant in
 capsis Martyrum.

αἶμα,

SÆC. nec in alium colorem mutatur lacer cruor.

V. Hoc autem miraculum fit, non certo aliquo ac definito temporis spatio, sed prout Episcopi vita & morum gravitas promeruerit. Ferunt enim quoties vir probus atque honestus omnique virtutum genere exornatus, Ecclesiam rexerit, id miraculum fieri, & quidem frequentissime: quoties vero non ejusmodi Antistes fuerit, raro hæc signa evenire. Jam vero aliud miraculum commemorabo, quod nec tempore, nec ulla ex causa interruptitur, nec discrimen facit inter fideles atque infideles: sed omnibus ex æquo prostat. Ubi quis ad eum locum accesserit, in quo est arca illa pretiosa quæ sacras continet reliquias, ejusmodi odoris suavitatem sentit, quæ omnes consuetos odores longe superat. Nam neque odori qui ex pratis colligitur, neque ei qui ex rebus fragrantissimis exhalat, similis est odor ille, nec qualis ab unguentariis conficitur: sed peregrinus quidam & excellens, per se ipsum declarans quanta sit virtus reliquiarum quæ ipsum emittunt.

αἷμα, μηδαμῶς ἐς ἐτέραν μετὰ χωροῦν ὄψιν. ἄνθρωπος
 θεοπρεπῶς πελειται, οὐ κατὰ πῖνα διωρισμένη
 παρίσδον, ἀλλ' ὡς ἂν ἡ τῷ παρὰ δρόνοντος ριοτῇ, καὶ
 ἡ τῷ τρόπῳ σπινύτης βύλε. Φασὶ δ' οὐδ' ὅτι μὲν
 5 τῷ θυγχεμόνων τὸς κυβερνήτῃ καὶ ταῖς δρεταῖς ἐπίση-
 μος, τῷτο τὸ θαῦμα καὶ μάλιστα συχνὰς γίνε-
 σθαι· ὅτι δὲ τῶν οὐ ποιούτων, σπανίως τὰς τοι-
 αύτας θεοσημείας παρίστανται. λέξω δὲ π, ὅπερ
 οὐ χρόνος, ὁ καὶ χρόνος ἀφαιρέται· οὐδὲ μὲν πρὸς
 10 π καὶ ἀπίστοις ἀφαιρέται, πᾶσι ἧ ἐξ ἴσως ἀνεί-
 νται· ὅταν ὦν τοῦ χάρις τὸς γέννηται ἔνθα ἡ πμῖα
 ῥορὸς ἐν ἡ ταῖς πανάγια λείψανα, ὁδμῆς θιάδους
 ἐμπύπλονται, πᾶσι σινύτοις ἀνθρώποις ὑπερ-
 τέρας. οὐδὲ γὰρ τῇ ἐκ λημόνων ἀντροζουμένη παρέ-
 15 οικεν, οὐδὲ γε τῇ ἐκ πνος τῷ θιάδουσαν αἰα-
 πεμπομένη, οὐδὲ οἷαν μυρέφης ἐργάζονται· ξένη
 δὲ πς καὶ ὑπερφύνης, ἐξ αὐτῆς ὡς αἰῶνα τῷ
 ἀναδιδόντων τὴν δύναμιν.

C A P U T IV.

*De iis que in Synodo agitata sunt & sancita :
& quomodo Dioscorus Alexandria Episcopus
depositus sit : Theodorus autem & Ibas ali-
que nonnulli restituti sint.*

Hoc igitur in loco suprascripta Synodus congregata est, Paschasino quidem & Lucentio Episcopis cum Bonifatio presbytero, vices, ut dixi, gerentibus Leonis Archiepiscopi senioris Romæ: Anatolio vero Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopatum gubernante, Alexandrinæ autem præsidente Dioscoro: Præsentibus etiam Maximo quidem Antiochiæ, Juvenale autem Hierosolymorum Episcopis. Aderant item Episcopi quos illi circa se habebant, & ii qui in senatu urbis regiæ principem locum obtinebant. Quibus Vicarii Leonis dixerunt, non debere Dioscorum una cum ipsis in Concilio sedere. Id enim sibi mandatum esse ab Episcopo suo. Quod nisi fieret, se protinus Ecclesiæ excessuros. Cumque Senatores interrogassent, quænam essent crimina quæ obijciebantur Dioscoro, responderunt, debere illum iudicii sui rationem reddere, qui contra fas personam iudicis suscepisset, absque permissu Romani Pontificis. Quibus dictis, cum Dioscorus ex decreto Senatus in medium processisset, ibique resideret, Eusebius postulavit ut libellus precum quem Imperatori obtulerat, recitaretur, his verbis usus. Injuria affectus sum à Dioscoro. Fides injuria affecta est. Occisus est Flavianus Episcopus, & mecum injuste

Quinam
Synodo in-
terfuerunt.

*Dioscorus
reus ab
Eusebio
factus.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

20 Περὶ τῶν αὐτῇ συνόδῳ κληθέντων καὶ τυπωθέντων, καὶ
ὡς Διόσκορος ὁ Ἀλεξανδρεὺς χαθάρθη· Θεωδὸς
εἰπὼς δὲ καὶ Ἰῶαν, καὶ πνὺς ἔτεροι ἀνεκλήθησαν.

ΕΝταῦθα ἡ λελεγμένη μοι συνόδος ἀλίζεται, ἡ
τότε Λέοντος δεξιερῆς τῆς πρεσβυτέρου
25 Ῥώμης διεπόντων ὡς εἰρηται Παπασίν καὶ Λου-
κενσίου ἐπισκόπων, καὶ Βουφαπίου πρεσβυτέρου· ἡ
Κωνσταντίνῃ μὲν προσεδρόντες Ἀνατολίου Διοσκό-
ρου δὲ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπισκοποιῦντος· Μαξιμί-
30 τε Ἀποχρίας, καὶ Ἰουδαίου Ἱεροσολύμων· οἷς
παῖσαν οἱ τε ἀμφ' αὐτοὺς ἱερεῖς, καὶ οἱ τὰ κο-
ρυφαῖα τῆς ὑποφύου γερουσίας ἔχοντες. ὡς
οὖς οἱ τὸν τότε πληροῦντες Λέοντος, ἔφασκον μὴ
δεῖν Διόσκορον συλχεῖσθαι σφίσι γενέσθαι τοῦτο γὰρ
αὐτοῖς ἐπιτελεῖσθαι ὅτι ἔσθαι ἐπισκόπου Λέ-
35 οντος, καὶ εἰ τὸ μὴ φυλάττειν, αὐτοὺς τῆς ἐκ-
κλησίας ἀπαλλάττειν. καὶ πυθόμενης τῆς γε-
ρουσίας, τί ἄρα εἴη τὰ ἐπαγόμενα τῷ Διοσκόρῳ,
διεξήλθον λόγον ὀφείλει αὐτὸν ὑποχεῖν τῆς οἰ-
κίας κείνης, καὶ τοῦ ὡς οὖν ὡς τὸ εἶδος
40 ἀνεληφότα. ὡς εἰρημόν, ἐπεὶ Διόσκορος ψήφω
τῆς συλλήτης ἀνὰ τὸν μέσον καθῆτο χάρον, Εὐ-
σέβιος ἐξήτει τὰς ἐπιδιδόμενας παρ' αὐτοῦ τῇ βα-
σιλείᾳ δέησας ἀναγνωθῆναι, φήσας ἐπὶ λέξεως
ταῦτα. ἡδίκημα ὅτι Διοσκόρου, ἡδίκη· ἡ πίστις,
45 ἐφρονόβη Φλαβιανὸς ὁ ἐπίσκοπος, ἅμα ἐμοὶ ἀδίκως

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περιέσσειται λαφύσαν] Vox λαφύσαν deest in Manuscriptis codicibus, Florentino, Telleriano & Regio, & in editione Roberti Stephani. Nec recte fecerunt Typographi Geneveses, qui ex libris Christophoroni eam hic vocem supplerunt, cum minime necessaria sit hoc loco, nec ullius scripti exemplaris testimonio confirmetur. Nam variz illæ lectiones quæ ex Christophoroni libris prof-

runtur, nihil aliud sunt plerumque quam conjecturae doctorum virorum. Totus igitur hic locus ita scribi debet, prout legitur in codice Florentino ac Telleriano: *ἡ αὐτὴ παραστῆσις τῶν ἀναδιδόντων τῷ δυνάμει*. Atque ita legit Nicephorus. Sic enim hunc Evagrii locum exprefsit: *παραστῆσις τοῦ ἀναδιδόντος τῷ δυνάμει*.

V A R I O R U M. 34

a Παρὰ τὸ εἰς ἀνιελθόντι] Addit in versione sua Vati-
 cianus, *abque permisso Romani Pontificis*, quæ verba supple-

vit ex Actis Synodi commemoratis infra, cap. 18. *W. Lowth.*

καθηρέθη

[illegible]

depositus est ab illo. Jubete ut preces meæ SÆC: V.
recitentur. Cumque Judices interlocuti es-
sent, recitatus est libellus precum qui sic ha-
bet. Christi amantibus, religiosissimis ac
piissimis Imperatoribus nostris, Flavio Va-
lentiniano, & Flavio Marciano, perpetuis
Augustis, ab Eusebio humillimo Episcopo
Dorylæi, verba faciente pro se ipso, & pro
Orthodoxa fide, & pro Sanctæ memoriæ
Flaviano qui fuit Episcopus Constantinopo-
leos. Propositum est Majestati vestræ, om-
nibus quidem subditis providere, & cun-
ctis qui injuria affecti sunt manum porrigere:
præcipue vero iis qui sacerdotio fun-
guntur. Ita enim Deum colitis, à quo im-
perium & dominium orbis terrarum vobis
concessum est. Quoniam igitur fides Chri-
sti, & nos ipsi multa gravia contra jus fas-
que perpeffi sumus à Dioscoro Reverendis-
simo Episcopo magnæ civitatis Alexandriæ,
accedimus ad Pietatem vestram, postulantes
ut jus nobis reddatur. Causa autem hu-
jusmodi est. In Concilio quod paulo ante
celebratum est in metropoli Ephesiorum,
quod utinam celebratum nunquam fuisset,
ne orbis terrarum malis ac tumultibus im-
pleretur: bonus ille Dioscorus, nullam ju-
stitiæ rationem habens, nec Dei timorem
considerans, cum ejusdem opinionis ac sen-
tentia esset cum Eutyche, perditæ mentis
homine atque hæretico; occultus autem es-
set, sicut postea apertissime declaravit; oc-
casione arrepta ex accusatione quam ego
adversus Eutychem erroris ipsius confor-
tem institueram, & ex sententia à piæ me-
morie Flaviano Episcopo contra eundem
Eutychem prolata, turbam incompositam
seditiosorum hominum collegit. Cumque
tyrannicam dominationem pecunia sibi com-
parasset, piam quidem religionem Ortho-
dorum, quantum in ipso fuit, labefacta-
vit: pravam autem opinionem Eutyichis
Monachi, quæ jampridem & ab exordio
à sanctis Patribus condemnata fuerat, con-
firmavit. Cum igitur non levia sint, quæ
adversus fidem Christi, & contra nos fa-
cere tentavit, provoluti ad pedes Majesta-
tis vestræ rogamus, ut eundem religio-
sissimum Episcopum Dioscorum respondere
jubeatis iis quæ à nobis illi objiciuntur:
lectis scilicet coram sanctissima Synodo mo-
numentis actorum quæ ille contra nos con-
fecit. Ex quibus demonstrare possumus,
illum & à recta fide alienum esse, & hæ-
resim plenam impietatis confirmasse, &
nos injuste deposuisse, & gravissimis ma-
lis affecisse: missis videlicet divinis &
adorandis mandatis vestris ad sanctam &
universalem synodum Deo carissimorum
Episcoporum, ut causam quæ est inter
nos & supra memoratum Dioscorum, au-
diat, & ad notitiam pietatis vestræ cun-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τοῖς φιλοχρήσις] Totum hoc exordium usque ad voces illas: τοῖς ἀπὸ πύργου, deest in codice Regio, Florentino ac Telleriano. Primus Christophorfonus ex actis Chalcidonenfis Concilii hæc verba supplevit: quæ tamen minime necessaria videntur hoc loco.

2 Τοῖς ἱερουσάλιμοις πλουῖσι] Scribendum est procul dubio τοῖς εἰς ἱερουσάλιμοις πλουῖσι, ut legitur in actione prima Con-

cilii Chalcedonensis, ubi hic libellus precum Eusebii Episcopi Marciano Imp. oblati refertur.

3 Το ἡμῶν ἡμεμῶντες.] Non dubito quin Evagrius scripserit ἡμεμῶντες. Certe in actione prima Concilii Chalcedonenis scriptum est ἡμεμῶντες. Quod licet corruptum sit, nostram tamen emendationem confirmat.

SÆC.
V.

Sta referat quæ geruntur, juxta id quod placuerit immortalis culmini vestro. Hoc si coniecuti fuerimus, continuas ad Deum preces fundemus pro sempiterno imperio vestro, divinissimi Imperatores. Post hæc juxta petitionem tam Dioscori, quam Eusebii, acta secundæ synodi Ephesinæ publice recitata sunt. Quorum particularem expositionem, quæ multis quidem verbis comprehensa est, habetur autem in actis Chalcedonenſis Concilii, ne iis qui ad exitum rerum gestarum pervenire festinant, nimium verbosus videar, huic secundo historiæ nostræ libro subjunxi: his qui cuncta exacte cupiunt cognoscere, ista legendi potestatem faciens, & accuratam rerum notitiam percipiendi. Interim vero ea quæ majoris momenti sunt percurrens, strictim commemorabo: convictum scilicet esse Dioscorum, quod Epistolam Leonis Episcopi senioris Romæ non suscepisset; & quod Flavianum Episcopum junioris Romæ intra unius diei spatium deposuisset, & quod Episcopos qui erant congregati, in charta pura subscribere curasset, quasi Flaviani nomen in ea perscriptum esset. Post hæc hi qui ex senatu erant, ista decreverunt. De recta quidem & Catholica fide crastino die, conveniente majore Concilio, diligentem inquisitionem fieri oportere perspicimus. Quoniam vero piæ memoriæ Flaviani, & Eusebii religiosissimus Episcopus, ex scrutatione actorum ac decretorum, & ex ipsa voce eorum qui in synodo quæ tunc facta est, præfuderunt: qui quidem confessi sunt errasse se, & frustra illos deposuisse, cum nullatenus errassent in fide; injuste depositi esse noscuntur: videtur nobis juxta id quod Deo placet, justum esse, modo id placuerit divinissimo ac piissimo domino nostro, ut Dioscorus reverendissimus Episcopus Alexandriæ, & Juvenalis reverendissimus Episcopus Hierosolymorum, & Thalassius reverendissimus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, & Eusebii reverendissimus Episcopus Anchyrae, & Eustathius reverendissimus Episcopus Beryti, & Basilii reverendissimus Episcopus Seleuciæ Isauriæ, qui tunc potestate succincti Concilio præfuerunt, eidem pœnæ subjaceant, sacrosancti Concilii sententia, juxta sacros canones, alieni ab Episcopali dignitate judicati: cunctis quæ consequenter gesta sunt, ad notitiam sacratissimi Imperatoris nostri perlatis. Exinde libel-

γῶσιν ὅτι ὑμετέρας δισσεβίας πάντα τὰ πραττόμενα ὡς τὸ παλαιόθεν τῇ ἀθανάτῳ ὑμῶν κορυφῇ. καὶ τούτῃ τυγχόντες, ἀδιαλείπτως θύγας ἀναπέμφομεν ὑμῶν τῷ αἰωνίῳ ὑμῶν κράτους, θεοῖς βασιλεῖς. Μετὰ ταῦτα ἐκ κοινῆς δέησις Διοσκόρου τε καὶ Εὐσεβίου, τὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ πεπραγμένα ὅτι ἐν Ἐφέσῳ, ἀφ' ἧς ἀναλήψεως ἐδημοσιεύετο· ὅτι τὴν λεηλομένην ἀφ' πολλῶν μὲν ἀνελημμένῳ, ἐμπειροχόρῳ καὶ τοῖς ἐν 10 Καλχηδὼνι κακῶνμένοις, ὡς ἀνὴρ μὴ ἀδολοχεύῃ δόξῃ τοῖς ὡς τὸ πέραν τῇ πραγμάτων ἐπειρομένοις, ὑπέταξα τὰ παρόντι τῆς ἰστορίας βιβλίου, ἀδελφὰς τοῖς πάντεσσι λεπίσιν εἰδέναι βηλομένοις, καὶ τῇ τοῖς οὐτυχεῖν, καὶ τὴν πάντων ἀκρίβειαν ἀναμάξασθαι. ὅτι ἐπὶ τῇ καὶ χειρώτερον Φημί, ὡς ἐφωράθη Διοσκόρος, μὴ δεξιόθεν τὴν Λέοντος ἐπιστολὴν ἐπισκόπου τῆς πρεσβυτέρης Ῥώμης, καὶ πρὸς 15 καὶ τὴν καθάρειν Φλαβιανῆς τῆς νέας Ῥώμης ἐπισκόπου, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ποιησάμενος, ἐν ἀγρόφῳ περὶ χάρτη παρασκύβας τὴν ἀλιόθεν ἐπισκόπου ὑποσημνήσας, ὡς ἡ καθάρειν Φλαβιανῆς ἀδελφὸν. ἐφ' οἷς οἱ ἀπὸ τῆς συγκαλήτης βουλῆς ἐψηφίσαντο τὰδε. ὅτι μὲν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς πίστεως, ὅτι πλεονέστερος συνόδου γινόμενης 2 τῇ ὑπεραίῳ ἀκριβεστερα ἐξέτασιν συγγενέας συνοῶν. ἐπεὶ δὲ Φλαβιανὸς ὁ τῆς δισσεβίας μήνης, καὶ Εὐσεβίος ὁ βίλαβέστατος ἐπίσκοπος, ἐκ τῆς τῶν πεπραγμένων καὶ ἀγνωστῶν ἐρῶν καὶ αὐτῆς τῇ Φωνῇ τῇ γινόμενῳ ἐξάρχον τὸ τότε συνέδῳ, Φηλόντων ἐσφάλας καὶ μάτην αὐτῆς καθηρηκέναι, οὐδὲν 30 ὡς ἡ πίστις σφαλῆναι δέχονται· ἀδίκως καθαιρεθέντες· Φαίνε· ἡμῶν καὶ τὸ τῇ Θεῷ ἀρέσκον, δίκαιον εἶναι εἰ παραταίη τῇ ἡγοτάτῃ καὶ δισσεβιάτῃ ἡμῶν δισπότῃ, τῇ αὐτῇ ἐπιτιμῇ Διοσκόρον τὸν βίλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰουβανάιον τὸν βίλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, καὶ Θαλάσιον τὸν βίλαβέστατον ἐπίσκοπον Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Εὐσεβίον τὸν βίλαβέστατον ἐπίσκοπον 3 Ἀρμενίας, καὶ Εὐστάθιον τὸν βίλαβέστατον ἐπίσκοπον Βηρυτῶν, καὶ Βασίλειον τὸν βίλαβέστατον ἐπίσκοπον Σελεύκειας Ἰσαυρίας, τοὺς ἐξουσίαν ἐρχηκότας, καὶ ἐξάρχοντας τὸ τότε συνέδῳ, ὑποπιστῆναι, παρὰ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ καὶ τοὺς κατόντας τῇ ἐπισκοπικῇ ἀξιώματι ἀλλοτρίως γινόμενης· πάντων τῇ παρακολυθησάντων τῇ θεῇ κορυφῇ γνωρίζομενοι. εἴτα

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περὶ μὲν τῆς ὀρθοδόξου] Hæc est sententia, quam magnificentissimi Iudices qui Concilio Chalcedonenſi intererant, causâ cognita protulerunt: quæ iisdem verbis refertur in actione prima Concilii Chalcedonenſis pag. 152. editionis Bini. Miror tamen id Christophorsonum non vidisse, qui hoc loco cuncta miscuit ac turbavit, adeo ut ex ejus interpretatione nihil sani possis elicere. Turbatus est scilicet, cum videret sæculares Magistratus in Concilio Episcoporum, tanquam iudices sententiam proferre. Verum animadvertere debuerat, illos in causâ fidei nullas sibi partes vindicasse: sed solis Episcopis ea de re statuendi liberum jus reliquisse. Certe tunc cum regula fidei ab Episcopis Chalcedone congregatis conscripta est, ipsi qui ut id fieret Concilium antea sæpius interpellaverant, confessui Episcoporum interesse voluerunt. In negotio vero inter

Eusebium Episcopum Dorylæi & Dioscorum Alexandrinum, in quo non de fide agebatur, sed de violentia & fraude, deque aliis criminibus: merito sententiam protulerunt. Quæ tamen non definitiva fuit sententia, sed tantum interlocutio, ut patet ex actis Concilii.

2 Τελευτήρας συνόδου γινόμενης] In actione prima Concilii Chalcedonenſis legitur τελευτήρας. In compendio autem actorum hujus Synodi, quod ad calcem hujus libri subjecit Evagrius, scriptum est τελειότερον. Certe codic. Florent. & Tellerianus hoc loco scriptum habent τελειότερον.

3 Ἐπίσκοποι ὁρμήρας] Idem mendum est in compendio gestorum Chalcedonenſium quod exstat ad calcem hujus libri. Constat tamen ὁρμήρας legendum esse, ut scribitur in actione prima Concilii Chalcedonenſis.

ΛΙΒΕΛΛΩΝ

λιβέλλον εἰς ἑτέραν ἐπιδεδυμένον χιτῶνα Διοσκόρου, ἑκκλημάτων τε χάλιν καὶ χρημάτων, ὡς δὲς τε καὶ τρεῖς κληθεὶς ὁ Διόσκορος ἔχ' ὑπὸν τῆς ἐπὶ προφάσει αἰετῆς εἰρηκῆς, οἱ τὸν τόπον πληρῶντες Λέοντος τῆς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπισκόπου, ἐπὶ 5
 I λέξεως ἀπεφώνησαν ταῦτα. Ἄλλα γέννηται τὰ πεπονημένα Διοσκόρου τῶν γυναικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας μεγαλοπόλειως ἐπισκόπου χιτῶν τῆς τῆς χανόνων τάξεως, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ἐκ τῆς ἡδὴ ἐξετασθέντων οὗ τῶν πρώτων συνελεύσεως, καὶ ἀπὸ 10
 τῆς σήμερον πεπραγμένων. ἔτος γὰρ, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείπωμεν, Εὐτυχῆ τὸν ὁμολογῶν αὐτῶν, καθαιρεθέντα χανονικῶς παρὰ τῆς ἰδίας ἐπισκόπου, τῆς οὐ αἰσίου Φαυλῆ πατρὸς ἡμῶν καὶ ἐπισκόπου Φλαβιανῆς, αὐθεντίας ἀχανοίως εἰς κοινωνίαν ἐδέξατο, 15
 πρὶν ἢ συνεδρεῖσθαι οὗ τῆς Ἐφεσίου μὲν τῆς Θεοφιλῆος ἐπισκόπου. ἀλλ' ἐκείνους μὲν ὁ ἀποστολικὸς θρόνος συγγνώμῃ ἀπέμεινεν, ἐπὶ τοῖς ἐκείθεν μὴ χιτῶν γινώσκον ὑπὸ αὐτῶν πεπραγμένοις οἱ καὶ διετέλεσαν μέχρι τῆς παρόντος ἐπομένῃ τῶν ἀνωτάτων ἀρχι- 20
 επισκόπων Λέοντι καὶ πάσῃ τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ἢ δὴ χάλιν, καὶ οὐ τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ, αὐτοὺς ὁμοπίστους ἐδέξατο. ἔτος δὲ καὶ μέχρι τῆς παρόντος διέμεινε, σιμυνομάχος ἐπ' ἐκείνους, οἱς ἐδὲ σέφην καὶ εἰς γῆν κεκυφέναι. πρὸς τοῦτοις δὲ, ἐδὲ τῶν 25
 ἐπισκόπων ἀναγνωσθέντων συνεχώρησε τῇ μακαρίᾳ πάπᾳ Λέοντι, ἢ γραφεῖσθαι παρ' αὐτῆς πρὸς τὸν οὐ αἰσίου τῶν μνήμῃ Φλαβιανῆς, καὶ ταῦτα πολλὰς παρακληθεὶς ἀναγνωσθέντων ταύτων ὑπὸ τῆς κεκομικῶν, καὶ μετ' ὅρκου ποιήσασθαι ἢ ἀναγνω- 30
 σιν ὑποχρόμους. ἡς μὴ ἀναγνωδεύσεις, σκανδα-
 2 λων καὶ βλάβης τὰς ἀπὸ τῶν οἰκουμενικῶν ἀγαθῶν ἐπλήρωσεν ἐκκλησίας. ἀλλ' ὅμως τοιούτων
 3 παρ' αὐτῇ πολυθέντων, ἐσκοποῦμεν πρὸς τῆς πρεσβυτέρας αὐτῆς αἰσίου πρᾶξεως Φιλαυθροπίας
 4 πρὸς αὐτὸν ἀξιώσας, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς Θεοφιλεῖς ἐπισκόπους, καίτοι μὴδὲ ἢ αὐθεντίας αὐτῶν παραπλησίως τῆς κρίσεως ἐγκρίσεως. ἐπειδὴ δὲ τοῖς 35
 δευτέροις ἢ πρεσβυτέρων παρανομίαν ὑποφύοντι, ἐτόλμῃ δὲ καὶ ἀκοινωνήσιαν ὑπαγορεύσας χιτῶν τοῦ ἀνωτάτου καὶ ὁσιωτάτου δεξιᾶς ἐπισκόπου τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντος πρὸς δὲ τοῦτοις καὶ λιβέλλον 40
 πρὸς ἀνομιῶν μετῶν καὶ αὐτῇ πρὸς ἐκκλήσεις τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, καὶ ἅπασι καὶ δὲς καὶ τρεῖς ἀφ' Θεοφιλῶν ἐπισκόπων χανονικῶς κληθεὶς, ἐχ' ὑπὸν τῆς οἰκῆς σιμυνομάχου δηλονότι 45
 κεντούμενος καὶ τοὺς πρὸς συνόδων ἀφ' ὧν οὐ θέσμως καθαιρεθέντας, πρὸς ἀνομιῶν ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ αὐτῇ τῶν ψήφων ἐξέλεξε ἀφ' ὧν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς πατήσας Θεομούς. ὅθεν ὁ ἀνώτατος 50
 καὶ μακαριώτατος δεξιᾶς ἐπισκόπος τῆς μεγάλης καὶ πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέων, δι' ἡμῶν καὶ τῆς παρούσης

lis altero die datis adversus Dioscorum de variis criminibus, & de pecuniis ab eo directis: cum ille iterum ac tertio vocatus non comparuisset ob inanes causas quas prætendebat: ii qui Leonis Romanæ urbis Episcopi vices agebant, hæc ad verbum decreverunt. Quæ Dioscorus, antehac Episcopus magnæ civitatis Alexandriæ, contra ordinem canonum & contra disciplinam Ecclesiasticam attentavit, manifesta sunt, tam ex his quæ jam examinata sunt in primo confesso, quam ex his quæ hodie sunt gesta. Hic enim, ut plurima alia prætermittamus, Eutychem eadem cum ipso sentientem, regulariter à proprio depositum Episcopo, sanctissimo scilicet patre nostro & Episcopo Flaviano, propria auctoritate contra sacros Canones in communionem suscepit, priusquam Ephesi confedisset una cum reliquis Deo carissimis Episcopis. Sed istis quidem Apostolica sedes veniam concessit ob ea quæ illic ab iisdem non sponte gesta erant. Qui quidem hæcenus permanserunt, sanctissimo Archiepiscopo Leoni & sanctæ universali synodo obsequentes. Qua de causa eos, ut pote ejusdem cum ipso fidei assertores, in communionem suam recepit. Hic vero usque in hodiernum diem ob ea gloriari non desinit, propter quæ gemere & ad terram usque sese inclinare debuerat. Præterea Epistolam beati Papæ Leonis quam ille ad sanctæ memoriæ Flavianum scripserat, legi minime permisit. Idque quamvis sæpius rogatus esset ab his qui Epistolam attulerant, & quamvis ipse adjecto jurejurando pollicitus esset, se eam recitari jussurum. Qua minime perlecta, sanctissimas per universum orbem terrarum Ecclesias scandalis ac detrimentis complevit. Sed tamen, quamvis tot ac tanta ab eo præsumpta sint, propositum nobis erat, ob prius ejus impium facinus clementer eum ac benigne tractare, sicut & reliquos Deo dilectos Episcopos, licet ii non eandem ac ille judicandi potestatem habuissent. Sed quoniam priorem injustitiam posterioribus factis longe superavit: ausus quippe est excommunicationem dicere adversus sanctissimum ac religiosissimum Magnæ Romæ Archiepiscopum Leonem: præterea cum libelli pleni criminum & flagitiorum sancto & magno Concilio contra illum oblatis essent, semel, iterum ac tertio vocatus juxta Canonum præscripta per Dei amantissimos Episcopos, minime obtemperavit, propria videlicet conscientia ipsum pungente. Eos denique qui à diversis synodis juxta depositi fuerant, illegitime in communionem suscepit: contra semetipsum sententiam protulit, Ecclesiasticis legibus sæpius proculcatis. Idcirco sanctissimus ac beatissimus magnæ & senioris Romæ Archiepiscopus Leo, per nos & per præsentem synodum, una cum Bea-

SAC. V.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἄλλα γέννηται] Hæc sententia à Vicariis sedis Apostolicæ prolata, exstat in actione 3. Concilii Chalcedonenfis, pag. 192.

2 Τὰς ἀνομιὰς ἐπλήρωσεν ἐκκλησίας] In actione tertia Concilii Chalcedonenfis hic locus ita legitur, καὶ ἀπὸ τῆς

οἰκουμενικῆς ἐπιτροπῆς ἀνωτάτου ἐκκλησίας.

3 Πρὸς τῆς πρεσβυτέρας αὐτῆς αἰσίου πρᾶξεως] In actis Chalcedonenfis Concilii legitur ἐκ τῆς πρᾶξεως.

4 Αὐθεντίας αὐτῶν παραπλησίως τῆς κρίσεως] Hæc verba τῆς κριτικῆς defunt in codice Regio, Telleriano & Florentino.

SAC. V. tiffimo & omni laude dignissimo Petro A-

postolo, qui Petra & Basis est Ecclesie Catholicae, rectaeque fidei fundamentum, Episcopali eum dignitate exuit, & ab omni sacerdotali officio alienum censuit. Sancta igitur & magna haec synodus, ea quae Canonibus placita sunt super memorato Dioscuro decernat. His à synodo confirmatis & quibusdam aliis gestis, ii quidem qui cum Dioscuro depositi fuerant, rogatu Concilii & annuente Imperatore, in pristinum locum restituti sunt. Cumque alia quaedam superioribus gestis adjuncta essent, definitio fidei promulgata est his omnino verbis. Dominus & servator noster Jesus Christus cum fidei notitiam discipulis confirmaret, dixit: *Joan. 14.* Pacem meam do vobis: pacem meam relinquo vobis: ne scilicet quisquam in pietatis decretis à proximo dissentiret; sed ut veritatis praedicatio omnibus ex aequo ostenderetur. Post haec cum recitatum esset sanctum Symbolum Nicaenum, & praeterea Symbolum sanctorum Patrum centum & quinquaginta, ista subjunxerunt. Sufficiebat quidem ad perfectam pietatis notitiam & confirmationem, sapiens istud ac salutare divinae gratiae Symbolum. De Patre enim & de Filio ac Spiritu sancto perfectam tradit doctrinam, & incarnationem Domini adstruit iis qui cum fide illam suscipiunt. Sed quoniam veritatis inimici, praedicationem illius per proprias haereses subvertere molientes, quasdam vocum novitates pepererunt: alii quidem mysterium dominicae dispensationis quae propter nos facta est, corrumpere ausi, & vocem Deiparae in Maria Virgine denegantes: alii vero confusionem & mixtionem introducetes, & unam esse naturam carnis ac Deitatis stultae fingentes, & divinam Unigeniti naturam passioni obnoxiam esse per confusionem somniantes: idcirco sancta haec magna & Universalis synodus, omnem illis viam fraudis & machinationis adversus veritatem volens pracludere, & praedicationis jam inde ab initio inconcussum robur vindicans, definivit: ante omnia ut fides trecentorum & octodecim sanctorum Patrum intemerata permaneat, ac propter illos quidem qui Spiritum sanctum impugnant, de substantia Spiritus sancti doctrinam, quae postmodum tradita est à centum quinquaginta Patribus qui in Regia urbe congregati sunt, confirmat: quam illi omnibus promulgarunt, non tanquam aliquid adjicientes quod prioribus deesset, sed ut suam de Spiritu sancto sententiam adversus eos qui dominationem illius evertere conabantur, scripturarum testimoniis

Nicena fides stabilis.

συνοδου, μὲν τῇ τρισμαχαρίῳ καὶ πανδφήμῳ Πέτρῳ τῷ ἀποστόλῳ, ὅς ἐστι πέτρα καὶ κρηπίς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως θεμέλιος, ἐγγύμνωσιν αὐτὸν τῇ τε ἐπισκοπικῇ ἀξιώματι, καὶ πάσῃ ἱερατικῇ ἡλλοτρίῳσι ἐπεργάσας. τοιαυτὴν ἡ ἁγία αὕτη καὶ μεγάλη σύνοδος τὰ δόξαντα τοῖς πατέσιν, ἐπὶ τῷ μνημονυθέντι Διοσκύρῳ ψήφίζεται. Τῶν δὲ τῆς συνοδου κυρωθέντων καὶ πινυν ἐτέρων πεπραγμένων, οἱ μὲν ἅμα Διοσκύρῳ καθαιρεθέντες, παρακλήσθ' ἡ συνοδὸν καὶ νείμασι τὸ βασιλείας, ἀνακλησέως ἔτυχον. ἐτέρων δὲ τοῖς πεπραγμένοις ἐπισυνεχθέντων, ὅσους ἐξεφανήθη λέγων αὐτοῖς ὀνόμασι ταῦτα. Ὁ Κύριος ἡμεῶν καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστός, τὸ πίστεως τὸ γινώσκον τοῖς μαθηταῖς βεβαίαν ἔφη· εἰρήνῃ καὶ ἐμὲ δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνῃ καὶ ἐμὲ ἀφήνῃ ὑμῖν· ὥς μηδένα πρὸς τὸν πλησίον ἀφανεῖν ὅτι τοῖς δόγμασι τῆς διδασκαλίας, ἀλλ' ἐπίσης τὸ τῆς ἀληθείας ἐπιδείκνυσθαι κήρυγμα. καὶ μὲν ταῦτα ἀναγνωθέντος τῇ ὁ Νικαία ἁγίῃ συνόδῳ, καὶ πρὸς γὰρ ἑκατὸν πενήτην ἁγίων πατέρων, ἐπήγαγον. ἥκει μὲν οὐδ' εἰς ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας ἐπίγνωσιν τε καὶ βεβαίωσιν τὸ σὸφον καὶ σωτήριον τῆτο τὸ θεῖον χάριτος σύμβολον. θεὸς τε γὰρ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐκδιδάσκει τὸ τέλειον, καὶ τῷ Κυρίῳ τιμὴν ἐκδοθῆναι τοῖς πιστῶς δεχομένοις παύσηται. ἀλλ' ἐπειδήπερ οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ ἀθετοῦν ἐπιχειροῦσι τὸ κήρυγμα, τῷ οἰκείῳ αἰρέσει, καὶ κενοφωνίας ἀπέτινον, οἱ μὲν, τὸ τῆς δι' ἡμᾶς τῷ Κυρίῳ οἰκονομίας μυστήριον καθαιρεῖν πολέμωσιν, καὶ τὸ θεοτόκος ἐπὶ τῆς παρθένου Φανίᾳ ἀπαρνήσασθαι· οἱ δὲ, σύγχυσιν καὶ κερῶσιν εἰσάγοντες, καὶ μίαν εἶναι τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ θεότητος αἰοήτως ἀναπλάθοντες, καὶ παθητὴν τὴν μονογενῆ καὶ θεῖαν φύσιν τῇ συγχύσει περατεύοντες. τῷ τῆτο πᾶσαν αὐτοῖς ἀποκλείσας καὶ τῆς ἀληθείας μηχανῶν βυλομένη ἡ παρῶσα νῦν αὕτη ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμένη σύνοδος, τὸ τῷ κηρύγματι ἀσθενῶς ἀσάλατον ἐκδικῶσα, ὥστε πρὸς τὴν ἀληθειάν τῃ διακρίσει δέξαι καὶ ὁκτὸς ἁγίων πατέρων τὸ πῖστιν μένειν ἀπαρχειρήτον· καὶ τῷ μὲν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ μαρτυροῦντες, καὶ χρόνοις ὑπερον πρὸς τὸ ἐπὶ τῷ βασιλευσσι πόλεως ἑκατὸν πενήτην συνομνόντων πατέρων θεὸς καὶ τὸ Πνεῦμα ἵστας καθαρῶς ὡς διδασκαλίας κυροῖ, ἣν ἐκεῖνοι πᾶσιν ἐγνώρισαν, ἔχοντες πλεῖστον τοῖς προλαβόντων ἐπιστάγοντες, ἀλλὰ τὸ περὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι αὐτῶν ἔνοιαν καὶ τῶν τῶν αὐτῶν διδομένων ἀθετοῦν περὶ τῶν γραφικαῖς

VALESII ANNOTATIONES.

& ex Christophoroni libris adjecta sunt in editione Genevensi. Habentur quidem in actis Chalcedonensis Concilii: mihi tamen non videntur admodum necessaria.

1. *ψήφισται*] In gestis Chalcedonensis Concilii legitur *ψήφισται*. Recte meo quidem iudicio. Futurum enim hoc loco ponitur pro imperativo. Nam cum Legati sedis Apostolicae Synodum hic alloquantur, imperativo uti noluerunt, quippe quod arrogantius videtur. Futurum igitur posuerunt, ut mollius ac modestius. Vetus tamen Interpres Concilii Chalcedonensis, non aliter quam

nos interpretatus est hoc modo. Igitur sancta haec magna Synodus, qua placent regulis super memorato Dioscuro decernat. Apud Nicephorum in libro 15. cap. 30. legitur *ψήφισται*.

2. *Ὁ Κύριος ἡμεῶν καὶ Σωτὴρ*] Haec definitio fidei habetur in actione quinta Synodi Chalcedonensis. Exstat etiam apud Nicephorum in lib. 15. cap. 6.

3. *Οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ*] Postrema vox deest in actis Synodi Chalcedonensis: Et totus hic locus ita legitur, οἱ τῆς ἀληθείας ἀθετοῦν ἐπιχειροῦντες τὸ κήρυγμα, &c. Quae quidem lectio longe melior mihi videtur.

μαρτυρίας

μαρτυρίας τραύσαντες. Ἄφ' οὗ τὸ τῆς οἰκο-
νομίας ὡς φέρεται πολὺν χρόνον, καὶ φίλον
ἄνθρωπον τὸ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου πεχυνθῆαι Μαρίας,
1 ἡ ἀναιδὲς ληροδύνει, τὰς δὲ μακαρίας Κυρίλλου καὶ
τῆς Ἀλεξανδρίνου ἐκκλησίας γινόμενης ποιμένος συνο-
δικὰς ἐπιστολάς πρὸς τὸ Νεστόριον καὶ πρὸς τὴν τῆς
ἀνατολῆς ἀρμόδιους ἡσυχίας ἐδέξατο, εἰς ἑλπίδα μὲν τῆς
Νεστορίου φρονεολαβείας, ἐμπνεύσαντες τῶν ἐκ τῆς
ζήλων καὶ σωτηρίας συμβόλου ποθέντων τῶν ἐννοίων αἰς
καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς μαγίστης καὶ πριεσβυτέρου Ρώμης
προέδρου, καὶ μακαριώτατης καὶ ἀγιωτάτης δεχρεπισκόπου
Λέοντος, καὶ γραφεύσαντες πρὸς τὸν ἁγίον δεχρεπί-
σκοπον Φλαβιανὸν ἐπ' ἀναιρέσει τῆς Εὐτυχῆς κακονοί-
2 ας, ἥντινα τῇ ἑορτῇ μεγάλης Πέτρης ὁμολογία συμ-
βαίνει, κοινὴν πᾶσι τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσαν καὶ τὰ κα-
κοδοξόντων, ἐκόντως συνήρμοστοι πρὸς τὴν ὁρθὴν δο-
γματικὴν βεβαιώσιν. τοῖς τε καὶ εἰς ἡμῶν δυνάμει τὸ
οἰκονομίας διασπᾶν ἐπιχειροῦσι μυστήριον παραλάττει
καὶ τὴν παθὴν καὶ μονογενῆ λέγειν πολυμῶς τὴν
θεότητα, καὶ τὴν ἱερὰν ἀποθεῖν συλλόβην, καὶ τοῖς ἐπὶ τῇ
3 δύο φύσεσιν καὶ Χριστῷ κρασιν ἢ σίτησιν ἐπινοῦσιν ἀν-
θρώπου καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἢ ἐτέρας πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐξ ἡμῶν
ληφθεῖσαν αὐτῷ καὶ δὴλυ μορφῇ παραπαύοντες ἐξε-
λαύει καὶ δύο μὲν καὶ ἐν ὁμοίᾳ φύσει τῇ Κυρίᾳ
μυθούσας, μίαν δὲ καὶ ἐν ὁμοίᾳ ἀναπλάττοντες, ἀν-
4 αθηματίζου. ἐπὶ οὖν τοῖς αἰσίοις πατέρας,
ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογούμενον ἡμῶν τὸν Κύριον ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ συμφώνως ἀπαλὲς ἐκδιδάσκοντες,
τέλειον τὸ αὐτὸν ὡς θεότητα, καὶ τέλειον τὸν αὐ-
τὸν ὡς ἀνθρωπότητα, Θεὸν ἀληθῆ, καὶ ἄνθρωπον
ἀληθῆ, καὶ αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος,
ὁμοῦτον τῷ Πατρὶ καὶ τῇ θεότητι, καὶ ὁμοῦτον ἡμῖν
τὸν αὐτὸν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ πάντα ὁμοῖον
ἡμῖν καὶ ἀμείνων. καὶ αἰώνων μὲν ἐκ τῆς Πατρὸς
γεννηθέντα καὶ τῇ θεότητι ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῇ ἡμε-
5 ρῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ ἄφ' οὗ καὶ ἡμετέραν σωτηρίαν
ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ Θεοτόκου καὶ τὴν ἀνθρω-
πότητα ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστόν Ἰδιὸν Κύ-
ριον μονογενῆ ὡς δύο φύσεις ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως,
ἀδιαιρέτως, ἀχωρίτως γνωρίζοντες ὡς ἀμὸς καὶ τῇ
6 φύσει ἄφωτος ἀνηρμένης ἄφ' οὗ καὶ ἐν ὁμοίᾳ σω-
μῶν δὲ μᾶλλον τῇ ιδιότητι ἐκλήρας φύσεως καὶ
εἰς ἓν ὡς ὅσον, καὶ μίαν ὡς ὅσον συνεχούσης
ὡς εἰς δύο ὡς ὅσον μερίζοντες, ἢ διαφεμενον
ἀλλ' ἓν καὶ τὸν αὐτὸν Ἰδιὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον, Κύ-
7 ριον Ἰησοῦν Χριστόν, καθάπερ ἀνέθεν οἱ προφῆται περὶ
αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἐξηπαίδευσε, καὶ τὸ
τῶν πατέρων ἡμῶν ὡς ἀδίδωκε σύμβολον. τῶν τοί-
νω μὲν πάσης ἀκριβείας καὶ ἐμμελείας παρ' ἡμῶν
8 ἀφ' ἐτυμωθέντων, ὥρισην ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνο-
δος, ἐτέρας πῖστιν μηδὲν ἐξῆναι προφέρειν, εἴτ' ἐν
συγχύσει, ἢ συνπύσει, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἐτίθης.

declarent. Propter eos vero qui dispen-
sationis mysterium audent corrumpere, &
eum qui ex sancta Virgine Maria natus est,
purum hominem esse impudenter delirant,
beati Cyrilli qui Alexandrinæ Ecclesiæ Pa-
stor fuit, synodales Epistolas ad Nestorium
& ad Orientales Episcopos scriptas suscepit,
quippe quæ idoneæ sint tum ad vefaniam
Nestorii confutandam, tum ad exponendum
salutare Symbolum, in gratiam eorum qui
pio zelo adducti, intelligentiam illius asse-
qui desiderant. Quibus Epistolam quoque
beatissimi & sanctissimi Leonis, maximæ &
senioris Romæ Archiepiscopi, extinguendæ
Eutychis malevolentiae causa scriptam ad
sanctum Archiepiscopum Flavianum: quæ
cum beati Petri confessione consentit, &
communis quædam columna est adversus eos
qui male sentiunt, jure merito conjunxit, ad
rektorum dogmatum confirmationem. Nam
& iis qui dispensationis Mysterium in duos
Filios distrahere conantur, repugnat: & eos
qui Unigeniti deitatem perpersioni obnox-
iam dicere non verentur, à conventu sacro-
rum expellit: illis quoque qui in duabus
Christi naturis mixtionem seu confusionem
commiscuntur, resistit: eos item qui for-
mam servi quam ille ex nobis assumpserat,
cœlestis aut alterius cujuscumque substantiæ
esse delirant, ejicit. Illos denique qui ante
unionem quidem duas Domini naturas fa-
bulantur, unam vero post unionem fuisse
confingunt, Anathemate percellit. Sancto-
rum igitur Patrum vestigiis insistentes, u-
num eundemque Filium confiteri oportere
Dominum nostrum Jesum Christum, uno
consensu omnes docemus; eundem perfe-
ctum in deitate, & eundem perfectum in
humanitate: vere Deum, & vere hominem
eundem, ex anima rationali constantem &
corpore: consubstantiali Patri secundum
Deitatem, eundem vero nobis consubstan-
tialem secundum humanitatem: per omnia
similem nobis, excepto peccato: ante sæcu-
la quidem genitum ex Patre secundum Dei-
tatem: in extremis autem temporibus eun-
dem propter nos & propter nostram salutem
ex Maria Virgine ac Deipara natum: unum
eundemque Jesum Christum, Filium, Do-
minum, unigenitum: in duabus naturis in-
confuse, immutabiliter, indivise atque in-
separabiliter cognitum: naturarum differen-
tia neutiquam extincta per unionem: sed
servata potius utriusque naturæ proprietate,
& in unam personam seu hypostasim con-
currente: non in duas partitum aut divivum
personas, sed unum eundemque Filium uni-
genitum Deum Verbum Dominum Jesum
Christum, sicut olim Prophetæ, & ipse nos
de se Christus edocuit, & Patrum Symbo-
lum nobis tradidit. His igitur cum omni
cura ac diligentia à nobis constitutis, sancta
& universalis synodus decrevit, ut nemini
liceat aliam fidem præferre, aut conscribere,
aut componere, aut sentire, vel alios docere.

SÆC.
V.

Quomodo
de Christo
creden-
dum.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀναιδὲς ληροδύνει] Scribendum est procul dubio
ληροδύνει, ut legitur in Manuscripto codice Florentino
& in actis Synodi Chalcedonensis.
2 Ἡντινα τῇ τῷ μεγάλῳ Πέτρῳ] Sic etiam legitur apud
Nicephorum. Verum orationis series omnino postulat
ut legitimus ἥντινα τῇ τῷ μεγάλῳ, &c. Quemadmodum

scribitur in actis Synodi Chalcedonensis.
3 Ἡντινα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογούμενον] In actis Synodi
Chalcedonensis, aliter scribitur hic locus, hoc scilicet mo-
do: ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογούμενον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστόν, συμφώνως ἀπαλὲς ἐκδιδάσκοντες. Quæ quidem scri-
ptura longe rectior mihi videtur.

S. M. C. V. Quicumque vero ausi fuerint aliam fidem componere, aut proferre, aut docere, vel aliud Symbolum tradere iis qui à gentiliū superstitione vel Judaismo, vel ab alia qualibet secta ad veritatis cognitionem convertere se voluerint: si quidem Episcopi sint, ab Episcopali dignitate: si vero clerici, à Clero censeantur alieni. Quod si monachi fuerint aut laici, Anathemati subijciantur. Cum hæc definitio lecta esset, Imperator Marcianus Chalcedonem ingressus, synodo interfuit, & oratione ad Episcopos habita, mox recessit. Juvenalis item & Maximus controversias quæ inter ipsos erant de quibusdam provinciis, certis conventionibus diremerunt. Præterea Theodorus & Ibas restituti sunt in integrum. Alia quoque tractata sunt, quæ, ut supra dixi, ad calcem hujus libri scripta Lector inveniet. Denique decretum est, ut sedes Archiepiscopalis junioris Romæ, eo quod secunda sit post seniore Romam, prærogativam supra reliquas sedes obtineat.

Marcianus
Synodo in-
terfuit.

Canon 18.
hujus Con-
cilii.

τοὺς ἡ πολυμάχας ἢ συνυπνέοντες πῶς ἐτέρων ἢ γὰρ
προσκομίζον ἢ διδάσκον, ἢ παραδίδοντες ἑτέρων
σύμβολον τοῖς ἐθέλουσιν ὁπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν
ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ ἢ ἐξ
ἑτέρας αἰρέσεως οἷας δὴ ποτε, τούτους εἰ μὴ εἶναι
ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι, τοὺς
ἐπισκόπους τῆς ὁπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικούς
τῆς κλήρου· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοὶ εἶναι, ἀνα-
θεματίζονται. μετὰ τοῦτον δὲ ἀνεγνωσμένοι ὄρον,
καὶ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἀνὰ τὴν Καλχηδονίαν
τῇ συνόδῳ παρευμένον, δημοκρήσας τε αὐ-
τῷ ἐπαγγέλλεται. καὶ ποῖ συμβάσιν Ἰουδαίου τε καὶ
Μάξιμου τὰ πρὸς τῶν κατ' αὐτοὺς ἐπαρχίαν
διώκσαν, καὶ Θεόδωρον καὶ Ἰβαν ἀνελκύν-
θησαν, καὶ ἕτερα κεκίνητο, ἅπερ ὡς ἐφθην εἰ-
πόν, μετ' αὐτῶν τὴν ἰσορίαν ἐσγέγραπται. ἐδόκει
δὲ καὶ τὸν θρόνον τῆς νέας Ῥώμης ἐκ τῶν δευ-
τερίων τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τῶν ἄλλων τὰ
πρεσβεῖα φέρειν.

CAPUT V.

20

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

De seditione quæ Alexandria facta est ob ordinationem Proterii: & de ea quæ contigit Hierosolymis.

Περὶ τῆς γυνόμενης γένεως ἐν Ἀλεξανδρίᾳ, χάριν
τῆς χειροτονίας Προτερίου, ὁμοίως καὶ ἐν Ἱεροσο-
λύμοις.

Dioscoro
relegato
Proterius
suffraganeus.

POSTHÆC Dioscorus quidem in urbem Paphlagoniæ Gangram est relegatus: Proterius vero communi totius synodi suffragio Alexandrinum Episcopatum sortitur. Qui cum sedem suam capeffivisset, ingens atque intolerabilis exortus est tumultus in civitate, populo in diversas sententias distracto. Alii enim Dioscorum requirebant, ut in hujusmodi occasionibus fieri solet. Alii Proterium pertinaciter defendebant: Adeo ut multa admodum gravia, ac prope insanabilia inde profluxerint. Certe Priscus Rhetor in historia sua scribit, his temporibus venisse se Alexandriam ex provincia Thebaide, & populi multitudinem impetum in Magistratus facientem vidisse. Cumque milites seditionem inhibere vellent, populum eos lapidibus appetivisse & in fugam vertisse: & cum milites in templum quod olim fuerat Serapidis, se recepissent, populum eos illic obsedisse & vivos concremasset. Ea re cognita, Imperatorem duo millia militum qui recens conscripti erant, eo misisse: qui

Prisci hi-
storia de-
sitione A-
lexandria.

ΕΠὶ τούτοις ὁ Διόσκορος μὲν τὴν Γαγγρήναι ἦν
Παφλαγονίᾳ οἰκεῖν κατεκρίνεται· Προτέριος
δὲ τὴν ὁπισκοπὴν, ψήφῳ κοινῇ τῆς συνόδου,
τῆς Ἀλεξανδρίαν κληροῦται· ὅς ἐπειδὴ τὸν οἰ-
κεῖον κατεκρίναι θρόνον, μέγιστος καὶ ἀνύποπτος
τάραχος τῇ δῆμῳ διάνεση πρὸς ἀμφόρους κυ-
μαίνοντάς γένεσθαι. οἱ μὲν γὰρ Διόσκορον ἐπι-
ζητοῦν, οἱ δὲ πρὸς εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι
οἱ δὲ, Προτερίου μάλα γυναικῶς ἀντίχεντο, ὡς καὶ
πολλὰ καὶ ἀνέκτα πρὸς αὐτὸν ἐγένοντο, ὡς καὶ
πρὸς τὸν Ῥήτορα, φθηνῶς τινεσὶν αὐτὸν Ἀλεξάνδρῳ
τῆς Θεβαίδων ἐπαρχίας, ἰδεῖν τε τὸν δῆμον ὁμοῦ
καὶ τῶν δὲχόντων χρομῶντα· τῆς τε στρατιω-
τικῆς δυνάμεως αὐτοὺς ἀσφαλῶς βουλομένης,
λίθων βολαῖς αὐτοὺς χρῆσθαι· τρέψασθαι τε
τούτους καὶ ἀνὰ τὸ ἱερὸν τὸ πάλαι Σεραπίδος
ἀναδραμόντας ἐκπολιορκῆσαι, καὶ περὶ ζωνῆς
καταδουῶν. ταῦτά τε τὸν βασιλέα μαθόντα,
διχαλίως νεολέκτους ἐκπέμψαι· καὶ τῷ πνεύ-
ματος ἐπιτυχόντας ἐκπολιορκῆσαι, ὡς ἀνὰ τὴν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν Θεβαίων ἐπαρχίας] Hunc locum restitui ex codice Florentino, cui consentit etiam Nicephorus in cap. 8. libri 15. Pessime Christophorus emendaverat τὸν τῶν Θεβαίων ἐπαρχίας. Neque enim Thebais Provincia à Præfecto regebatur; sed à Præside, ut docet Notitia Imperii Romani. Deinde non Rectorem Provincie Thebaidis, sed seipsum Alexandriam tunc venisse scribit Priscus Rhetor. Certe Priscus in Provincia Thebaide diu versatus fuerat cum Maximino Duce, cujus erat consiliarius & assessor, tunc cum ille adversus Nubas &

Blemmyas bellum gereret, ut ipsemet docet in excerptis legationum. In Telleriano codice hunc locum ita scriptum inveni, φθηνῶς δὲ Ἀλεξάνδρου τῆς Θεβαίων ἐπαρχίας. Malim tamen scribere φθηνῶς ἐς τὴν Ἀλεξάνδρου ἐκ τῆς, ὅτι.

2 Ἀνὰ τὸ ἱερὸν τὸ πάλαι Σεραπίδος] De Serapidis Templo quædam hoc loco addit Nicephorus, fatis recondita, & quæ alibi legisse me non memini. Itaque suspicor Nicephorum ex Prisci Rhetoris Historia, quæ tunc integra exstabat, ea descripsisse.

VARIORUM.

2 Διόσκορος μὲν τὴν Γαγγρήναι] Certum est Dioscorum Gangram Afic minoris civitatem deportatum esse anno 451. ibique interiisse anno 454. Vide Ant. Pagi ad ann. 451. n. 66.

ἐκ τῆς

ἔκτιν τῶν ἡμερῶν τῇ μεγάλῃ τῇ Ἀλεξανδρίαν
 πρὸς πόλει. καὶ πύθην τῇ στρατιῶν παροι-
 νῶνται ἐς τε τὰς γαματὰς καὶ θυγατέρας τῇ
 1 Ἀλεξανδρίαν, τῇ πρὸς τὴν πολλὰ δεινότε-
 2 ρα πρὸς τὴν. ὕπερ πὲρ διηγήσας τὸν δῆμον τῇ
 3 φλόρου τῇ στρατιῶν ταγμάτων ἡγουμένη,
 4 ὁμοῦ τε καὶ τῇ πολιτικῇ διέποντι δέχων
 5 ἀνὰ τῇ ἰκποδομίαν ἀλιθύνει, ὥστε καταπρά-
 6 ξασθαι αὐτοῖς τῇ τοῦ σιτηρείου χρησίμῃ,
 7 ἡ παρ' αὐτῶν ἀφῆρητο, τὰ τε βαλανεῖα, καὶ
 8 τὴν θείαν, καὶ ὅσα ἀφ' αὐτῇ γινόμενα παρ'
 9 αὐτῶν ἀπαξίαν ἀπεκόπησαν. καὶ ὅπως τὸν φλό-
 10 ρον ἰσηγήσῃ τῇ αὐτῇ φανέρῃ τῇ δῆμῳ, ὥστε
 11 χεῖρ ταύτης, καὶ τὴν γαῖαν πρὸς βραχὺ διαλύ-
 12 σαι. ἄλλ' οὐδὲ τὰ χεῖρ τῇ ἱερῶν τῇ πρὸς τὰ ἱε-
 13 ροδόλυμα, τὴν ἡμέραν εἶχεν. ἔπειτα γὰρ τῶν μοναχῶν
 14 τῇ ἀνὰ τὴν σιμῶδον διηγήσαντο, καὶ τὰ πάντα ταῦτα
 15 βεληθέντων φρονεῖν, πρὸς τὴν Παλαιστίνην ἀφικνῶν-
 16 ται καὶ προδοσίαν τῆς πίστεως ὁδορῶμενοι, τὸ μονα-
 17 χικὸν ἐσπεύδον ἀναρρίπτειν καὶ ἀναστέλλειν. καὶ
 18 ἰπευδὶν Ἰουδαίους τὸν οἰκίον κατελήφθη ἱερὸν,
 19 καὶ βιαζόμενος πρὸς τὴν ἀναστροφήν τὰ οἰκία ἀνα-
 20 σκιδάσκει τε καὶ ἀναθεματίζει, καὶ τῇ βασιλεῖς
 21 πόλιν ἀνέδραμον, ἀλιθύνει οἱ πάντας τῆς ἐκ
 22 Καλχιδὸν συνόδου, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, φρονεῖν
 23 τες, χειροτονῶν ἀνὰ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν Θεοδο-
 24 σιον, τὸν μάλιστα κυκλῶντα τὴν ἐκ Καλχιδὸν
 25 σιμῶδον, τὸν καὶ πρῶτον πρὸς ταύτης αὐτοῖς ἀγγέ-
 26 λαινα. πρὸς τὴν ὕπερ τὸ ἐκ Παλαιστίνης μοναχικὸν

secundo vento usi, adeo prospere naviga- SÆC.
 runt, ut sexta post die ad magnam Alexan- V.
 drinorum urbem appulerint. Deinde cum
 milites petulantius illuderent uxoribus &
 filiabus Alexandrinorum, multo graviora
 quam antehac perpetrata esse. Tandem vero
 populum in circo congregatum, rogasse Flo-
 rum qui tunc dux rei militaris per Ægy-
 ptum, & præfectus simul erat Alexandriae,
 ut præbitionem Annonæ quam ipsis ademerat,
 restitui curaret, balnea item ac specta-
 cula, & quæcumque ipsis ablata fuerant ob
 10 seditionem ab ipsis concitatam. Florum ve-
 ro, suasu & consilio Prisci Rhetoris, in
 conspectum populi prodierit, seque id factu-
 rum promississe, atque ita seditionem pau-
 latim dissolvit. Sed neque solitudo quæ Turba in
 est juxta Hierosolymam, tranquillo in statu Palestina.
 15 erat. Etenim nonnulli ex Monachis qui
 Concilio interfuerant, & contrariam ejus de-
 cretis opinionem imbiberant, in Palæstinam
 venerunt: fidemque proditam conquesti,
 universos Monachos concitare atque inflam-
 mare cœperunt. Et quoniam Juvenalis pro-
 priam sedem receperat, cumque à seditio-
 20 nis compelleretur ut sententiam suam retra-
 ctaret, atque Anathemate damnet, ad ur-
 bem regiam contenderat, ii qui Chalcedo-
 nensi synodo contraria sentiebant, uti supra
 dixi, in unum coeuntes, in Ecclesia sanctæ
 Resurrectionis Episcopum ordinant Theo-
 25 dosium, eum qui in Chalcedonenfi syno-
 do maximos tumultus excitaverat, primus-
 que ipsis de eadem synodo nuntiaverat. De
 quo postea Monachi Palæstinæ cum ad

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν πρὸς τὴν πολλὰ δεινότερα] Scribendum est πολλὰ
 δεινότερα, ut legitur apud Nicephorum in c. supra citato.

2 Τῇ φλόρῳ] Hujus Flori Præfecti Augustalis simul ac
 Ducis Ægypti meminit Jordanes in lib. de successione
 Regnorum, ubi de Marciano Imperatore ita scribit. No-
 bades Blennysque Æthiopia prolapsa, per Florum Alexan-
 drinae urbis procuratorem sedavit, & repulsi à sedibus Ro-
 manorum. Successerat autem Theodoro Augustali, ut dici-
 mus ex Breviario Liberati Diaconi cap. 14. Sub quo
 Proterius ordinatus est Episcopus, & seditio illa quam
 hic describit Evagrius, facta est Alexandria anno Christi
 452. ob quam seditionem cum annona publica, Alexan-
 drinis erogari solita, balnea item ac spectacula, populo
 Alexandrinorum jussu Principis adempta fuissent, plebs in
 Circum conveniens, Florum Præfectum Augustalem, qui
 paulo ante Alexandriam venerat, rogavit ut ea ipsis re-
 stituerentur. Id ergo contigit anno Christi 453.

3 Τῇ τῇ σιτηρείῳ χρησίμῃ] Alexandriae perinde ac Ro-
 mæ & Constantinopoli, diurni panes civibus erogabantur,
 ut discimus ex libro 14. codicis Theodosiani, titulo de
 frumento Alexandrino. Quisnam autem hujus rei auctor
 fuerit, incertum est. Primus quidem Diocletianus Castren-
 sem panem Alexandrinis donavit, ut scribit Auctor Chro-
 nici Alexandrini, Constantio Cæsare 14. & Maximiano
 Jovio Cæsare 14. Coss. τούτῳ τῇ τῇ ὁ Κασσίου ὁ ἄρχων ἐν
 Ἀλεξανδρίᾳ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἰδύμενη. Quæ iisdem verbis
 leguntur in Excerptis Chronologicis quæ ad calcem Euse-
 biani Chronici edidit Scaliger. Constantio & Maximia-
 no novorum Cæsarium quarto. In eodem anno Castrensis
 in Alexandria donatus est. Procopius in Anecdoris pag.
 119. ait hanc annonam pauperibus duntaxat urbis Ale-
 xandrinæ à Diocletiano constitutam fuisse. Quam cum
 cives illius urbis inter se postea partiti essent, eam dein-
 de ad posteros suos transmittabant. Verba Procopii sunt

ἡ πρὸς Διοκλητιανὸς Ῥωμαίων μεγάλῃς ἀντεκράτειρ ὅπου μέγα π
 λῆμα δίδοται παρὰ τοῦ δήμου τῶν Ἀλεξανδρίων τοῦ δια-
 μένου ἀπὸ πάντων ἡμετέρας. ταῦτα ὁ δῆμος τῶν κατὰ τὴν πόλιν
 οὐκ ἐν σφίσι αὐτοῖς, ἐκ ἀπογόνου τῆς μέγας διῶος παρὶ-
 πρῶτον. Quibus in verbis mendum est gravissimum,
 quod Nicolaus Alemannus, vir alioqui doctissimus, non
 animadvertit. Nam pro verbis illis παρὰ τοῦ δήμου, scri-
 bendum est procul dubio παρὰ τοῦ δημοσίου. Et paulo post
 scribendum est ταῦτα ὁ δῆμος τῶν κατὰ τὴν πόλιν οὐκ ἐν
 σφίσι αὐτοῖς &c. Quæ quidem emendatione nihil certius.
 Porro longe ante Diocletianum, Dionysii scilicet Alexan-
 drini temporibus, Omogerontes urbis Alexandrinæ anno-
 nam ex publico accipiebant, ut docet Dionysius Alexan-
 drinus in epist. ad Hieracem Episcopum, quam refert Eu-
 sebius in lib. 7. historiæ cap. 21. Itaque Diocletianus hanc
 frumenti Alexandrini præbitionem auxit potius quam in-
 stituit.

4 Ἐσηγήσῃ τῇ αὐτῇ] Hunc locum non intellexerunt
 Interpretes, ut ex versione eorum apparet. Putarunt
 enim vocem αὐτῇ, ad Florum esse referendam, cum ta-
 men ad Priscum Rhetorem referatur, ex cujus historia
 hæc cuncta descripsit Evagrius. Hic enim cum tunc Ale-
 xandriæ versaretur, id consilium suggessit Floro, ut ad cir-
 cum pergeret, quo in loco collecta plebs Alexandrinorum,
 magnis clamoribus Florum eo advenire poscebat.

5 Ἀνὰ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν] Male Christophorus hunc
 locum interpretatus est hoc modo. In sancto die festo Resur-
 rectionis, Theodosium designant Episcopum. Rectius Muscu-
 lus, ordinant in Ecclesia sanctæ Resurrectionis, Theodosium
 illum &c. De hac Ecclesia sanctæ Resurrectionis, multa
 olim observavi in Annotationibus Eusebianis. De Theo-
 dosio autem isto Hierosolymitanæ sedis invasore, conu-
 lendus est Baronius ad annum Christi 452.

VARIORUM.

2 Ἀλλ' οὐδὲ τὰ κατὰ τὴν ἱερῶν] Horum Palæstinæ tu-
 multuum mentio habetur in Actis Danielis Stylitz; quo-
 rum causa idem cupiens ad sancta inviscenda loca pergere,
 fuit à proposito revocatus, utpote quod non sine vitæ

periculo hoc tempore illuc accedere Catholicis fas esset.
 Hac Baronius ad ann. 452. pag. 170. De his etiam, &
 præsertim de Theodosio sedis Hierosolymitanæ invasore, scripsit
 agis Nicephorus, Hist. lib. XV. cap. 9.

SAC. Alcifonem scriberent, hæc retulerunt: eum,

V. cum à proprio Episcopo in maleficiis deprehensus esset, Monasterio suo expulsum fuisse: cumque Alexandriam venisset, adortum esse Dioscorum, & tanquam seditiosum multis concisum verberibus, & camelo impositum per universam urbem, instar malefici, traductum fuisse. Ad hunc igitur multi ex urbibus trium Palæstinarum accedentes, Episcopos ab illo sibi ordinari curarunt. Inter quos fuit Petrus quidam oriundus ex Hiberia, cui Majuma, quod oppidum est juxta urbem Gazæorum, Episcopatus commissus est. Hæc ubi comperit Marcianus, primo quidem Theodosium ad se in comitatum perducere jubet. Deinde Juvenalem mittit, ut ea quæ gesta fuerant corrigeret: Mandans ut cunctos qui à Theodosio ordinati fuerant, expelleret. Post adventum igitur Juvenalis, multa tristitia atque acerba contigerunt, cum ex utraque parte fierent quæcumque furor ipsis suggerebat. Quippe invidus, Deoque invisus Dæmon, unius litteræ mutationem adeo maligne commentus ac perperam interpretatus fuerat, ut cum unius litteræ prolatio alteram omnino simul inducat, multum tamen inter eas esse discriminis, & sensus utriusque ex diametro inter se pugnare, ac se se invicem perimere, à plerisque existimentur. Nam qui Christum in duabus naturis confitebatur, illum ex duabus naturis esse aperte dicit. Si quidem dum Christum in deitate & humanitate confitebatur, ex deitate & humanitate eum constare concedit. Rursus qui ex duabus naturis dicit, idem consequenter in duabus etiam confitebatur. Quippe dum ex deitate & humanitate Christum esse dicit, in deitate & humanitate eum consistere profitebatur, nec carne in deitatem conversa, nec deitate item in carnem mutata: quarum ineffabilis existit unitio. Adeo ut per vocem hanc, ex duabus, simul etiam commode intelligatur in duabus; & per vocem hanc, in duabus, intelligatur quoque ex duabus, nec alterum distet ab altero. Quandoquidem juxta abundantem loquendi usum, non solum ex partibus, verum etiam in partibus totum cognoscitur. Nihilominus tamen hæc inter se adeo esse dis-

1 πρός Ἀκλίωνα γράφον εἶρηκεν, ὡς καὶ παρὰ τῶ 12
οἰκείῳ ἐπισκόπῳ ἐπὶ χειρουργίαις ἀλούς, τῇ καὶ
αὐτὸν ἀπὸ πλάθῃ μονασιζέτω, καὶ ὅτι γε χεὶρ τῷ
Ἀλεξάνδρῳ γινόμενος ἀπελάβετο τῷ Διοσκόρῳ, 3
καὶ πολλαῖς ὡς τραυμάδεσσι καὶ ἁγασθεῖς πληγαῖς,
ἐπὶ χαμῆλει ἴσα χειρουργίαις, ἀνὰ τὴν πόλιν ὤρε-
νήχθη. 4 ὡς δὲ πολλὰ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ πό-
λεων ἀφικνούμενοι, χειροτονεῖσθαι σφίσιν ἐπισκόπους
παρεσκήβαζον. ἐν οἷς καθεστήκει καὶ Πέτρος ὁ ἐξ Ἰ-
βηρίας, τῷ χαλουμένῳ Μαῖμα τῷ πρός τὴν Γα-
ζαίων πόλιν τοὺς οἰαχὰς τῆς ἐπισκοπῆς πιστευθείς.
ἅπας ἐπειδὴ Μαρκιανὸς ἔγνω, πρῶτα μὲν ἀχθῆναι
παρ' αὐτῷ χεὶρ τὸ σπατόπεδον τὸν Θεοδοσίον κελεύει.
ἐκπέμπει δὲ τὸν Ἰουδαίον, ὡς δὲ διόρθωσιν τὴν γε-
15 νημέριον, ἀπελαθῆναι πάντας τῶν ἐπὶ Θεοδοσίῳ
χειροτονηθέντων ἐκκλησιαστικῶν. καὶ γὰρ τὴν ἀφί-
ξιν Ἰουδαίου, πολλὰ καὶ ἀναρχὰ γεγονόσιν ἐκεί-
θεν ἔθνη παροῦνται, ὅσατις ὁ θυμὸς αὐτοῖς ὑπη-
γόρθε. τῷ βασιλεὺς καὶ θεομιστοῦς δαίμονος, οὕτως
20 ἑνὸς γράμματος ἐναλλαγὴν χειρουργίας τεχνά-
σαντός τε καὶ παρερμηνεύσαντος, ὥς τῆς θα- 6
τέρου τούτων ἐκφωνήσεως, πάντως ἐπαγούσης ἐ-
ταῦθα τὸ ἔτερον, πολὺ τὸ ἀγανάκτησεν παρὰ τοῖς
πλείοσι νομίζεσθαι, καὶ ἀντικρὺ τὰς ἐνοίας ἐκ δι-
25 αμέτρου φερεῖσθαι, καὶ ἀλλήλων ἀναμετρικὰς καθε-
στάναι. ὅς τε γὰρ ἐν δύο φύσει τὸν Χριστὸν ὁμο-
λογῶν, ἐκ δύο ἀντικρὺς λέγει, εἴτε ὡς θεότητι καὶ
ἀνθρωπότητι συνομολογῶν τὸν Χριστὸν, ὁμολογῶν 7
ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συυπεθεῖσθαι λέγει.
30 ὅς τε ἐκ δύο λέγων, τὴν ἐν δύο πάντως ὁμολο-
γίαν ἐπάγει, εἴτε ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότη-
τος τὸν Χριστὸν λέγων, ὡς θεότητι καὶ ἀνθρωπότη-
τι ὁμολογεῖ αὐτὸν καθεστάναι ὅτι τῆς σαρκὸς ἐς
θεότητα μεταβληθείσης, οὕτως αὐτὸς τῆς θεότητος
35 ἐς σάρκα χωρηθείσης, ἐξ ὧν ἡ ἀρρητος ἕνωσις. ὡς
ἀφ' τῆς ἐκ δύο φωνῆς ἐταῦθα νοεῖσθαι προσ-
φύως τῷ ἐν δύο, καὶ ἀφ' τῆς ἐκ δύο τῷ ἐκ
δύο, καὶ θάτερον τῷ ἐτέρου μὴ ἀπολιμπανέσθαι.
ὅπου γὰρ κατὰ τὸ παλαιόν, οὐ μόνον τὸ ὅλον
40 ἐκ μερῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν μέρεσι τὸ ὅλον γινώ-
ζεται καὶ ὁμῶς οὕτως ἀλλήλων ἀπεχονεῖσθαι

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πρός Ἀκλίωνα γράφον] Scribendum procul dubio est πρός Ἀκλίωνα, ut legitur apud Nicephorum. Hæc litteræ Monachorum Palæstinæ ad Alcifonem referuntur ab Evagrio in cap. 31. libri 3. ad quem locum plura de Alcifone dicturi sumus.

2 ὡς καὶ παρὰ τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ] Henricus Savilius in suo codice ad latius annotat: forte παρὰ. Ita certe legerunt Musculus & Christophorus. Nec aliter Evagrius scripsisse pro certo habeo. Sed Antiquarii in his duabus præpositionibus frequenter labi solent, ut sciunt ii qui Manuscriptos codices evolverunt.

3 Ἀπὸ πλάθῃ τῷ Διοσκόρῳ] Savilius ad oram sui codicis notavit, forte legendum esse ἐπὶ πλάθῃ, quod non displicet. Mallet tamen scribere ἐπὶ πλάθῃ τῷ Διοσκόρῳ. Quam scripturam in interpretatione mea sum secutus. Nec aliter videtur legisse Nicephorus, qui hunc Evagrii locum sic expressit, καὶ ἐπὶ τῇ Ἀλεξάνδρῳ ἀφ' ὧν Διοσκόρῳ κατέστη. At Musculus & Christophorus in hujus loci versione nihil viderunt.

4 Πρός δὲ πολλοὺς τῶν ἐν Παλαιστίνῃ πόλεων ἀφικνούμενων]

Hunc locum correxi ex MS. codice Florentino, in quo ita legitur, πολλὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ πόλεων ἀφικνούμενων. Sic convenerat in synodo Chalcedonenfi inter Episcopos Antiochenum & Hierosolymitanum, ut tres Palæstinæ essent sub dispositione Episc. Hierosolymitani.

5 ἑνὸς γράμματος ἐναλλαγὴν] Intelligit Evagrius præpositiones illas ἐν & ἐκ, quæ una littera inter se distant. Et Catholici quidem Christum in duabus naturis confitebantur. Hæretici vero ex duabus naturis eum constare aiebant, sed quæ in unam coaluissent. Post unionem enim Verbi, unam duntaxat Christi naturam esse affirmabant.

6 Τῇ θατέρῃ φύσει ἐκφωνήσεως] Assentior viris doctis qui ἐκφωνήσεως emendarunt, quemadmodum legitur apud Nicephorum. Atque ita legit Christophorus, qui tamen in hujus loci interpretatione mentem Evagrii minime est affecutus. Certe in codice Telleriano scriptum invenio ἐκφωνήσεως.

7 ὁμολογῶν ἐκ θεότητος] Delenda est vox ὁμολογῶν ut pote superflua. Certe apud Nicephorum non legitur, & Savilius in suo codice eam lineola subnotarat.

ταῦτα

ταῦτα νομίζουσιν ἄνθρωποι, σιωπῆναι πρὸς τὸ θεοῦ δόξης, ἢ καὶ τὸ οὕτω βούλεισθαι πρᾶξι-
λημνοὶ, ὡς πάσης ἰδέας θανάτου περιφρονεῖν,
ἢ πρὸς τὴν τοῦ ὄντος ἰσχυράτησιν ὄθεν
τὰ λελεγμένα μοι γέγονασι. καὶ ταῦτα μὲν
ἔχον οὕτως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς γαιολογίας ἀνομβρίας, λιμῶ τε καὶ λοιμῶ·
ὅπως τε περὶ δόξης ἐν ποσὶ χώρει αὐτομάτως
ἢ γῆ τῆς κάρπου ἐβλάστησεν.

ΥΠὸ τούτοις δὲ τοῖς χρόνοις, καὶ ὁμβρίαν ὑδά-
των σπάνις γέγονεν ἐν τῇ Φρυγίᾳ, Γαλα-
τίας τε αὐτῇ καὶ Καππαδοκίᾳ, καὶ Κιλικίᾳ,
ὡς εἰδὲν τῇ ἀναγκαίᾳ καὶ ὀλεθριωτέρᾳ προ-
φῆς μεταλαμβάνειν τοὺς ἀνθρώπους· ὅθεν καὶ λοιμὸς
γένετο. οἰοῦνται τε τῇ μεταβολῇ τῆς διαίτης, καὶ
εἰδόμενοι σφίσι τῷ σώματι δι' ὑπερβολῆς τῆς
φλεγμονῆς, τὰς ὥφεις ἀπέβαλλον· βηχὺς τε συλ-
ληνόμενος, τριταῖοι τ' βίον ἀπελίμπανον. καὶ τοῦ
μὲν λοιμοῦ τέως βοήθειαν ἐξυρεῖν οὐκ εἴη. ἄλλος
ἢ λιμὸς τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἢ πάντων σώματα
δίδωκε πρόνοια· καὶ μὲν τὸ ἀγοῶν ἔτος τροφὴν
ἐκ τῆς αἰέρος ἐπιδόξασα, ἴσα τοῖς ἰσχυρίταις
μάνα περιγύρουσα· ἀνὰ δὲ τὸ ἐξῆς ἔτος αὐτο-
μάτως διδομένησα τοὺς καρποὺς περισυρρήνησεν.
ταῦτα καὶ τῇ Παλαιστίνῃ χώρῃ ἐνέμνη, ἅλλας
τε πολλὰς καὶ ἀναριθμήτους, τῇ γῇ τ' παθόν
περινοσούντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς ἀναδείξεως Οὐαλεντινιανοῦ καὶ ἀλώ-
σεως Ῥώμης καὶ περὶ ἐτέρων βασιλευσάντων
αὐτῆς.

ΤΟΥΤΩΝ ἐν τοῖς ἐφοῖς προϊόντων, ἀνὰ τὴν προ-
τέρᾳ Ῥώμῃ ἡ Αἰτίος δειλαίως ἐξ ἀνθρώ-
πων μετίσταται· Οὐαλεντινιανὸς τε ὁ τῇ ἐσπερίᾳ
μερῶν βασιλεὺς, σὺν αὐτῷ τε Ἡρακλίῳ, πρὸς
πῶν Αἰτίῳ δορυφόρῳ, ἐπιβουλῇ καὶ πύθουσι καὶ
αὐτῶν περὶ Μαξίμου τοῦ καὶ τῇ δόξῃ περὶ
σαμῶν, διότι ἐς τῇ Μαξίμου γαμετῇ Οὐα-
λεντινιανὸς ἔχει, πρὸς βίαν αὐτῇ συμφραεῖς.
ἔτος ὁ Μαξίμος τῇ Εὐδοξίᾳ τῇ Οὐαλεντινιανῶν
γαμετῇ συμπάσῃ ἀνάγκῃ ἐσπικίττειται. ἡ δὲ γῆ
ἔχει καὶ πᾶσαν ἀτοπίαν εἰκότως τὸ πρᾶγμα λο-
γισαμένη, καὶ πάντα κύβητος, τὸ δὲ λεγόμενον, ῥίπην
αἰρεπταμένη, ὑπερὶ ὧν ἐς τὸν γαμέτην ἐπεποί-
θει, καὶ ἐς τὴν ἐλθούσαν ἐξύβριτο· δεινὴ γὰρ γυνή

juncta ac separata homines arbitrantur, con-
suetudine quadam de Deo sentiendi, vel
certe inductione animi preoccupati; ut
quodvis mortis genus subire malint, quam
veritati consensum accommodare. Atque hinc
orta sunt mala quæ supra commemoravi.
Verum hæc quidem ita se habuere.

SÆC.
V.

CAPUT VI.

De siccitate, & de fame ac peste. Et quomodo
in quibusdam locis tellus sua sponte fructus
ediderit.

10

ISDEM temporibus ingens siccitas fuit
in utraque Phrygia, & in utraque Ga-
latia, Cappadocia ac Cilicia. Adeo ut se-
cuta exinde rerum necessariorum penuria,
homines noxiis usi sint cibis. Unde pestis
etiam exorta est. Ex victus enim muta-
tione in morbum delapsi, corporibus ob-
nimiam inflammationem tumescentibus, oculo-
los amittebant: simulque tussi vexati, ter-
tio die moriebantur. Ac pestis quidem
nullum tunc remedium potuit inveniri.
Contra famem vero, iis qui residui erant,
remedium præstitit Dei providentia om-
nium conservatrix. Quippe anno illo qui
sterilis fuerat, cibus de cælo depluit, quod
manna vocant, non secus atque olim Ira-
ëlitis. Insequente autem anno tellus sua
sponte maturos fructus protulit. Porro hæc
calamitas Palæstinam quoque & alias regio-
nes prope innumerabiles depasta est, duobus
his malis per universum terrarum orbem
pervagantibus.

Siccitas.

Fames &
Pestis.Terra sponte
fruges
parit.

CAPUT VII.

De cæde Imperatoris Valentiniani, & quomodo
capta sit Roma: & de Imperatoribus qui post
Valentinianum regnarunt.

U M hæc in Orientis partibus gerun-
tur, Romæ Aëtius crudeliter inter-
fectus est. Valentinianus quoque Occi-
dentalium partium Imperator, & cum eo
Heraclius à quibusdam Aetii satellitibus
occiduntur, insidiis à Maximo qui postea
imperium arripuit, adversus eos structis,
eo quod Valentinianus conjugem Maximi
per vim constuprasset. Porro hic Maxi-
mus Eudoxiam Valentiniani uxorem, in-
vitam sibi nubere coegit. Quæ cum id
factum, contumeliæ loco & extremæ ne-
quitie merito esse duceret, jacta, ut di-
citur, alea quodvis periculum subire con-
stituit, ut cædem viri sui, & contumeliam
libertati suæ illatam ulcisceretur. Acris enim

Aëtius,
Valentin-
ianus
Heraclius
Impp. in-
terfecti.Maximus
tyrannus.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Aëtio] Mortem Aëtii [anno Chr. 454] mors Valen-
tiniani non longo post tempore [scilicet anno 455] consecuta
est, tam imprudenter non declinata, ut interfectus Aëtii ami-
cos armigerosque ejus sibi met conficiaret, qui concepti faci-
noris opportunitatem dissimulantes occupantes, egressum ex-
tra urbem Principem, & ludo gestationis intentum inopina-
tus iustis confoderunt. Heraclio simul, ut erat proximus,
interempto, & nullo ex multitudine regia ad ultionem tanti
sceleris accenso. Ut autem hoc parricidium perpetratum est,
Maximus, vir gemini consularis, & patricia dignitatis, sum-
psit Imperium, qui cum periclitanti reipublica per omnia
profuturus crederetur, non sero documento quid animi ha-

beret, probavit: Siquidem interfectores Valentiniani non so-
lum non plecterit, sed etiam in amicitiam receperit, uxo-
remque ejus Augustam, amissionem viri lugere prohibuit,
intra paucissimos dies in conjugium suum transire coegerit.
Sed hæc incontinentia non diu potius est: nam post alterum
mensem nunciatur ex Africa Genserici regis adventus; mul-
tisque nobilibus ac popularibus ex urbe fugientibus, cum
ipse quoque data cunctis abeundi licentia, trepide vellet re-
cedere, septuagesimo septimo adepti Imperii die à famulis
regis dilaniatus est, & membratim dejectus in Tiberim, se-
pultura quoque caruit. Prosper in Chronico sub consuli-
bus anni 455

221

SÆC. V est fœmina, & implacabilis iracundiæ, quoties pudicitia quam inviolatam servare vult, per vim ipsi erepta fuerit, ac præcipue ab illo qui maritum ipsius interfecerit. Mit- tit ergo in Africam ad Gizericum: donis- que illi quam plurimis illico datis, & de reliquo bene sperare eum jubens, persuadet ut ex improvise Romanum imperium in- vadat, cuncta se illi proditura pollicita. Quibus ita perpetratis, capta est urbs Ro- ma. At Gizericus, ut pote Barbarus & ingenio inconstans atque mutabilis, ne illi quidem fidem servavit. Sed urbe incensa, & cunctis opibus direptis, in Africam re- versus est, Eudoxiam una cum duabus fi- liabus secum abducens. Ex his majorem natu, Eudociam nomine, Hunerico filio suo conjugem dedit. Junio-rem vero, Placidiam nomine, una cum matre Eu- doxia, aliquanto post cum regio cultu ac fa- tellitio Byzantium misit, ut Marcianum Imperatorem placaret. Indignabatur enim Marcianus, tum quod urbs Roma incendio consumpta esset, tum quod Augustæ tanta contumelia affectæ fuissent. Cæterum Pla- cidia jussu Marciani nupsit Olybrio, qui inter Senatores Romanos nobilissimus habe- batur, & capta urbe Roma Constantino- polim se receperat. Post Maximum Avi- tus Romæ imperavit menses octo. Qui cum peste vitam finisset, Majorianus bien- nio imperium obtinuit. Hic cum à Re- cimere Magistro militum per fraudem in- terfectus esset, Severus imperium occupavit annis tribus.

Gizericus
Roman
capit.

Avitus
Rom. Imp.

Majoria-
nus Imp.

Severus
Imp.

ὁ ἀδυσπότης λύπης, ζωφροσύνης ἀντιχομένη, ἐ-
παύτως ἀφαιρεθείη, καὶ μάλιστα παρ' ὧ τὸν ἄνδρα
ἔτυχεν ἀπολέσασα· καὶ τὴν Λιδίαν ἐκπέμπει, καὶ
δύο πλείετα παραυτίκα δοῦσα, τό, τε εὐέλπι-
5 καὶ τοῖς ἐξῆς ὑποχομένη, περὶ Γιζέριχον ἐπα-
ελθεῖν ἀδελήτως τῇ Ῥωμαίων ὀπληρατείᾳ, πάντα
οἱ παροδῶσιν ὑποχομένη· ἡ δὲ γεγνηότος, ἡ Ῥώμη
ἀλίσκεται. ὁ δὲ Γιζέριχος οἷα Βάρβαρος καὶ τὸν τρώ-
πον ἀσάθης τε καὶ παλίμφολος, ὕδὲ ταύτῃ τὸ πι-
10 σὺν ἐφύλαξεν. ἀλλὰ ὁ πόλιν πυρπολήσας, πάλιν α
τε ληϊσάμενος, λαβὼν τὴν Εὐδοξίαν σὺν καὶ ταῖς δύο
θυγατράσιν, ἐς τὴν πίσω τὴν ἑλάνην ποιεῖται· καὶ
καὶ τὴν Λιδίαν ἀπὸν, ὥχτο· καὶ τὴν μὲν πρεσ-
βυτέρην τῇ Εὐδοξίᾳ θυγατέρῃ Εὐδοκίαν, ὁ-
15 νώει· καὶ σιωπᾷ τῶν οἰκείων παιδῶν. Πλακιδίαν δὲ
τὴν νεωτέραν, ἅμα Εὐδοξίᾳ τῇ μητρὶ σὺν θερα-
πέαις ὑπερὶ βασιλικῶς ἐς Βυζάντιον ἐκπέμπει,
ἡ Μαρκιανὸν ἡμετέριον. οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐς ὄργην, ἡ
τό, τε τὴν Ῥώμην ἐμπέπρησεν, τό, τε τὰς βασι-
20 λίδας οὕτως διεσείσεν. ἡ μὲν οὖν Πλακιδία γά-
μοις ὁμιλεῖ κελεύσμασι Μαρκιανῶν Ὀλυβρίου ταύ-
τῃ ἐσοικισαμένη· ὅς ἐπίσημος τῆς γενομένης ἐτύφ-
χεν· ὅν, ἐκ τῆς Ῥώμης ἀλούσης ἀνὰ τὴν Κων-
σταντινούπολιν ἀφικόμενος. μετὰ δὲ αὐτῷ Μάξιμον,
25 βασιλεύει Ῥωμαίων ἑξήμισι μηνῶν ὀκτώ. τῆς
δὲ τὸν βίον ἡμετέριον μεταλλάξαντος ὁ Μαϊουρίνος
δεύτερον ἔτος τὴν βασιλείαν κατέλαβεν· Μαϊουρίνου
πρὸς Ῥεκμιέριον τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶν δολοφονη-
θέντος, κατέλαβεν τὴν ἀρχὴν Σέβηρος ἑπτα τρισίν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀδύπῳ μηνῶν ὀκτώ] Post Valentiniani Placidi inter-
tum, & post eadem Maximi, Avitus primum Tolosæ, ac
deinde Arelate Imperator levatus est Consulatu Valentinia-
ni VIII & Anthemii, anno Christi 455. die sexto Idus Ju-
lias, ut habet vetus Chronicum quod primus edidit Cuspi-
nianus in Fastis. Sequenti autem anno idem Avitus Con-
sul fuit, ut legitur in Fastis quos sub Idatii nomine pu-
blicavit Jacobus Sirmundus: eodemque anno depositus est
Placentiæ, ut tradunt Marius & Cassiodorus in Fastis, &
vetus ille Chronographus à Cuspiniano editus. Verum
quo die & quo mense Avitus Imperium deposuerit, ab
Antiquis proditum non invenio. Sigonius quidem in li-
bro 14. de Occidentali Imperio, Avitum die decimo sex-
to Calendas Junias Imperium deposuisse scribit. Verum
Sigonius nullum hujus rei laudat Auctorem. Vetis qui-
dem ille Chronographus Cuspiniani ita scribit: *Joanne &*
Varane Coss. capiens est Imp. Avitus Placentia à Magistro
militum Ricimere. Et occisus est Messianus Patritius ejus,
decima sexta Calendas Junias. Ex hoc igitur loco con-
jectura adductus Sigonius, uno eodemque die Avitum pur-
puram deposuisse & Messianum necatum esse existimavit,
licet vetus Chronographus id non dicat. Dies enim ille
decimus sextus Calendas Junias ad eadem Messiani refer-
tur, non ad Aviti depositionem. Certe si verum est quod
hic scribit Evagrius, octo mensium spatio Avitum re-
gnasse, ejus exauكتورatio in mensem Martium anni 456
cadat necesse est. Idatius in Chronico tres annos Im-
perii Avito tribuere videtur. Sic enim scribit: *Avitus*

tertio anno posteaquam à Gallis & à Gothis factus fu-
erat Imperator, caret Imperio. Gothorum promisso destitu-
tus auxilio, caret & vita. Verum in MS. codice quo
usus est Jacobus Sirmundus, hic locus ita legitur, *Ter-
tio anno Avitus, septimo mense posteaquam à Gallis &*
à Gothis factus fuerat Imperator &c. Jacobus Sirmundus
cum hæc duo simul stare non posse intelligeret, has du-
as voces *septimo Mense*, in editione sua omisit, melius
facturus si duas illas *tertio anno*, expunxisset. Neque enim
Avitus tres annos imperavit, sed septem dumtaxat aut
octo mensibus, qui sub duobus Consulatus currebant.
Unde à quibusdam Scriptoribus biennium regnasse dici-
tur. Certe Cedrenus in Chronico ita scribit.

2 Λοιμὸν μεταλλάξαντος] Musculus & Christophorus
loimōn legerunt. Quam scripturam veriorē puto. Ne-
que enim probabile est, Avitum, qui post depositum Im-
perium Episcopus Placentiæ factus est, ut scribit Victor
Tunonensis & Marius in Chronico, fame interisse. Vul-
gatam tamen lectionem retinuit Nicephorus.

3 Μαϊουρίνος διήνεγεν ἔτος] Majorianus quatuor annos
ac totidem menses Imperium Romanum administravit,
ut docet vetus Chronographus editus à Cuspiniano, cui
subscribit Idatius & Marcellinus in Chronico. Huic suc-
cedens Severus, pari fere annorum spatio imperavit, ut
iidem Scriptores tradunt. Verum hæc post mortem Im-
peratoris Marciani contigerunt, Leone Aug. Orientis Im-
perium administrante.

VARIORUM.

a Τὴν πόλιν πυρπολήσας] Ait Prosper Genferico occurrisse
extra portas Leonem Episcopum, cujus supplicatio ita eum
Deo agente lenivit, ut cum omnia potestatis ipsius essent,
tradita sibi civitate, ab igne tamen & cade atque suppli-
citis abstineretur.

b Μαρκιανὸν ἡμετέριον] Theophanes ad ann. 457 ait;

Hoc anno Eudoxia Theodosii Imperatoris filia, Valentinia-
ni vero tertii conjux, cum Placidia filiarum altera, Olybrii
uxore, ex Africa remeavit. Hoc vero anno Majorianus
Imperium adeptus est, ut Priscus etiam notavit, p. 74.

c Μηνῶν ὀκτώ] Regnavit menses 10 & dies 8. juxta Pa-
gium ad ann. 456, n. 6. W. Lowth.

Περὶ τῆς θανάτου Μαρκιανοῦ, καὶ τῆς βασιλείας Λεοντος· καὶ ὡς οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας αἵρεσις τὸ Προτερίον ἀποσπάτησι, Τιμοθέω δὲ τῷ Αἰλήρω τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδασιν.

De obitu Marciani, & de Imperio Leonis :
& Quomodo Hæretici Alexandria Proterium
quidem occiderunt : Timotheum autem
Aelurum Archiepiscopum elegerunt.

1^a **Ε**ΤΙ ΔΕ βασιλεύσας Ῥωμαίων Σεβήρου, Μαρ-
κιανὸς τὴν βασιλείαν ἐναλλάττει, πρὸς τὴν
2 κρείττονα μεταχωρήσας λήξιν, ἐπὶ δὲ μόνοις ἔτε-
3 σιν τὴν βασιλείαν ἀνακυβεύσας, μνημεῖον δὲ
ὡς βασιλικὸν καταλειπὼς παρὰ πάντας ἀν-
θρώπους. ὅπερ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας πύθοντες, τὴν
4^α Προτερίαν μὲν μείζονος θυμὸς καὶ πλείους θερ-
μότητος ἀνενοῦντο μίλῳ. διέξαπτον γὰρ π χρέμα
πρὸς ὀργὴν ὁ δῆμος, καὶ τὰς τυχοῦσας ἀφορμὰς
ὑπέκχευμα τῷ θορύβῳ ἔχον· ἔχον δὲ πάντων
5 ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, πλήθει τε πολλῶν κομῶν, καὶ
6 μάστιγι ἀφανῆ τε καὶ συκλυδῶν, καὶ ὡς ἀλόφω
7 θρασύ, τὰς ὁρμὰς γαυρούμενος. ὅθεν ἀμέλει Φασὶν
8 ἔξον τῷ βυλομύθῳ τὸ πρὸς τὸν χαλκὸν ἔχοντα,
πρὸς δημοτικὴν γαστρίαν τὴν πόλιν ἐκβαλεῖν, ἄγχι
9 τε καὶ Φέρεω ὅπῃ καὶ κατ' οὐ βούλεται. τὰ
10 πολλὰ δὲ καὶ παιγνίγματα χερσίν, καὶ τοιαῦτα μὲν
Ἡρόδοτος περὶ Ἀμασιδὸς ἱστορεῖ. καὶ τοιαῦτα μὲν

PORRO dum Severus Romæ Imperium
administraret, Marcianus ex terrestri
regno ad meliorem sortem translatus est, cum
septem dumtaxat annis imperasset, monumen-
tum autem prorsus regium cunctis mortali-
bus reliquisset. Morte ejus audita, cives A-
lexandrini iram adversus Proterium conce-
ptam acrius ac violentius renovarunt. Plebs
quidem omnis suo ingenio pronæ est ad
iracundiam, & ex levissimis causis anam tu-
multuandi arripit. Sed præ reliquis omnibus,
hujusmodi est populus Alexandrinus, quip-
pe qui maxima multitudine abundat, eaque
obscura & promiscua hominum convenarum,
& præcipiti quadam audacia atque impetu
effertur. Itaque aiunt licere illic cuivis, si
voluerit, levissima occasione arrepta, popu-
lum ad publicam seditionem concitare, &
quo voluerit & contra quem voluerit du-
cere. Sed & jocos ac ludicris ut plurimum
delectantur, quemadmodum de Amasi scri-
bit Herodotus. Et populus quidem Alex-

VALESII ANNOTATIONES.

1 **Βασιλεύσας Σεβήρου**] Errat Evagrius. Mortuus est Marcianus Augustus Constantino & Rufo Coss. anno Christi 457 Mense Febuario. Majorianus vero Ravenne Imperator levatus est eodem anno, Calendis Aprilibus, id est duobus fere mensibus post obitum Marciani. Cui deinde successit Severus anno Christi 461. Severino & Dagalaifo Coss. quinque fere annis post obitum Imperatoris Marciani. Porro hic Severus alio nomine Serpentinus dictus est, ut docet Theophanes in Chronico p. 97. his verbis. καὶ ἐπὶ τῇ Σεβήρῳ, ὁ καὶ Σεπέρῳ. Sic enim legendum est, ut recte conjecit vir doctissimus Franciscus Combesius. Certe in Chronico Alexandrino ita dicitur. Indictione enim decima quinta, Leo Augustus Consul iterum ponitur cum Serpentino. Constat autem hoc anno Consulem fuisse Severum Augustum cum Leone. Sic enim scribit Cassiodorus in Fastis, & vetus auctor à Cuspiniano editus.

2 **Ἐπὶ δὲ μόνοις ἔτεσιν**] Marcianus imperavit annis sex ac totidem mensibus, ut scribit Marcellinus & Victor Tunonensis in Chronico. Imperium inivit anno Christi 450 die octavo Calendas Septembris, feria 5. ut scribitur in Chronico Alexandrino. Obiit autem anno Christi 457. sub exitum mensis Januarii, ut scribit Theodorus Lector, cui consentit Auctor Chronici Alexandrini. Hic enim Leonem qui successit Marciano, levatum esse scribit mense Peritio, die septimo Idus Februarias. Ita Marcianus imperavit sex annos, menses quinque, & dies aliquot.

3 **Μνημεῖον δὲ ὡς βασιλικὸν**] Hunc locum interpolavit Nicephorus hoc modo, καὶ μνημεῖον πᾶσι ἀνθρώποις τὴν βασιλείαν καταλειπὼς. Eundem sensum secutus est Christophorus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit hunc locum. Exemplari vere Regio omnibus ad intuentium relicto. Musculus vero sic interpretatus est. Et memoriam sui vere Imperialem apud cunctos mortales reliquisset. Verum id non dicit Evagrius, sed monumentum plane regium à Marciano relictum esse apud cunctos mortales. Id autem monumentum aliud esse non potest, quam aut vita ipsius religiose acta, aut certe synodus Chalcedonenfis, quam ille ad tollendas Ecclesiæ dissensiones congregari jussit, & cui ipse, exemplo Constantini Maximi, interesse voluit. Cum igitur ejus potissimum

opera ac studio collecta atque perfecta fuerit hæc synodus, jure merito opus ac monumentum Marciani Imp. vocari potest.

4 **Ἀφανῆ τε καὶ συκλυδῶν**] In MS. codice Florentino legitur καὶ συκλυδῶν. Leges tamen grammaticæ postulant ut scribamur σύγκλυδῶν, quemadmodum Savinus ad oram sui codicis annotat. Suidas in Lexico συκλυδῶν ἀνθρώπων, inquit, συμμίκτων, ἐπηλύδων, παρεστέκτων. Subjicit deinde locum antiqui Scriptoris qui ea voce usus fuerat. τῷ δὲ ἀσκήμῳ καὶ σύγκλυδῳ ὄχλου παχέως πρὸς αὐτὸν συναρμυμένῳ, διαμυρίαν ἢ πολὺν ἀποδόντας ἔχει. Nicephorus hanc vocem eleganter exposuit hoc modo: μυρίαν ἀνθρώπων ἢ ὅσον διὰ πᾶσι ἡγοῦνται.

5 **Τὰς ὁρμὰς γαυρούμενος**] Deesse videtur hic aliquid, quod fortasse suppleri potest unica præpositione adjecta in hunc modum, κατὰ τὰς ὁρμὰς.

6 **Τὸ πρὸς τὸν χαλκὸν ἔχοντα**] In optimo codice Florentino & in Tell. hic locus ita scribitur, τὸ πρὸς τὸν χαλκὸν ἔχοντα. Nicephorus vero optime hunc locum exposuit hoc modo, ὅς φασιν ἔξον τῷ βυλομύθῳ πᾶσι τὸ πρὸς τὸν χαλκὸν ἔχοντα ποιησάμενον δῶλον εἰς τὴν ἀνακατασκευὴν τῆς πόλεως. Id est, Aium quippe, cuius liberum ibi esse, quacunque temere arrepta causa & occasione, populum celeriter ad seditionem inflammare. Christophorus autem legit κατὰ τὸν χαλκὸν. Sic enim vertit: Aium plebeium quemque, modo ipse voluerit principium dare, civitatem illam ad popularem ac civilem seditionem posse incendere. Verum hæc emendatio mihi quidem non probatur. Quid enim fiet his verbis, τὸ πρὸς τὸν χαλκὸν. Amplector itaque scripturam codicis Florentini & Telleriani, τὸ πρὸς τὸν χαλκὸν ἔχοντα. Id est, Aium licere illic cuiilibet, vile aliquid fractum conquerenti, puta vas vitreum aut ollam aut quid simile, quod ipse bajulet, populum ad seditionem concitare. Idem confirmat Pollio in Æmiliano, ubi de Ægyptiis generaliter ita loquitur. Et hoc familiare est populo Ægyptiorum, ut velut furiosi ac demones de levibus quibusque ad summa Reipublica pericula perducantur. Sape illi ob neglectas salutationes, locum in balneis non concessum, carnem & olera sequestrata, caecamenta servilia, & cetera talia, usque ad summum Reip. periculum seditionis pervenerunt.

7 **Καθὼς Ἡρόδοτος περὶ Ἀμασιδὸς**] Locus Herodoti quem

VARIORUM.

a **Μαρκιανὸς τὴν βασιλείαν ἐναλλάττει**] De tempore obitus Marciani vide plura in annotationibus ad Theodorum Lectorem, lib. I. initio.

b **Ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας**] Vocat Ammianus Alexandriam, Tom. III.

civitatem qua suo ingenio, & ubi causa non suppetuit, seditionibus crebris agitur. Amm. Marc. Lib. xxii. cap. xi. citante Matthæo Shorsing. Vide etiam Euseb. Hist. lib. VII. cap. 21. Socr. lib. IV. cap. 16. & lib. VII. cap. 13.

Pp

ὁ δῆμος

Sæc. V. andrinus istiusmodi est. In aliis autem rebus haudquaquam spernendus. Igitur Alexandrini, captato tempore quo Dionysius Dux rei militaris, in superiore Ægypto morabatur, Timotheum quemdam cognomento Ælurum, Alexandrinæ urbis Episcopum eligunt, qui prius quidem monasticam vitam excoluerat, postea vero in numerum presbyterorum Alexandrinæ Ecclesiæ fuerat adscriptus. Hunc ergo ad majorem Ecclesiam quæ Cæsaris dicitur, cum duxissent, Episcopum sibi constituunt; Proterio adhuc superstite, & Episcopale munus obeunte. Interfuerunt autem ordinationi, Eusebius Episcopus Pelusii, & Petrus ex Hiberia oriundus, Episcopus Majumæ, quemadmodum commemorat is qui vitam Petri litteris mandavit. Qui quidem scribit, Proterium non à plebe Alexandrina, sed à milite quopiam interfectum fuisse. Porro cum Dionysius celerrime advenisset Alexandriam, urgente scilicet atrocitate rerum quæ illic perpetrabantur: quidam ex Alexandrinis incitati à Timotheo, sicut scriptum est in litteris ad Leonem Augustum, Proterium interficiunt, gladio in ejus viscera adacto, cum is ad sacrum baptisterium confugisset. Eumque fune circum ligatum ac suspensum, in loco qui Tetrapylum dicitur cunctis ostentant, irridentes ac vociferantes Proterium esse eum qui occisus fuisset. Posthæc cadaver ejus per universam urbem raptatum incenderunt, viscera quoque ejus ferarum more degustare non veriti: sicut continet Libellus precum, quem Episcopi Ægypti, & universus Clerus urbis Alexandrinæ miserunt ad Leonem, qui mortuo Marciano, ut jam dixi, Romanum imperium administrabat. Libellus autem sic habet. Pio & Christi amantissimo, & à Deo designato, Victori ac Triumphatori & Augusto Leoni, preces oblatae ab universis Episcopis Ægyptiacæ Diocesis vestrae, & à Clericis maximæ & sanctissimæ Ecclesiæ Alexandrinorum vestrorum. Cum cœlesti gratia tanquam eximium quoddam munus orbi terrarum concessus fueris, jure merito quotidie post Deum Reipublicæ providere non cessas, omnium Imperatorum sanctissime Auguste. Et Post alia. Dumque tranquilla pax Orthodoxæ plebis, tum apud nos, tum in urbe Alexandria esset, rursus turbæ excitatae sunt, cum Timotheus statim post fan-

Timotheus
Ælurus
Ep. Alex.

Proterius
interfectus.

Cleri Alex.
ad Leonem
Imp. Epi-
scopa.

ὁ δῆμος ἐκείνος οὐ μὴν τάχα ἄλλα οἷον αἱ πρὸς καὶ κατεφρόνησιν. ἐπιτηρήσαντες δ' οὐκ ἔλαβον οἱ τῆς Ἀλεξανδρίας, καὶ ὃν Διονύσιος τῶν γραμματικῶν ταγματάρχῃ ἡρώδης, ἀμφὶ τῷ αὐτῷ διέτριβεν Αἰγύπτιον, ψηφίζοντα Τιμόθεον τὸν ἐπίκλην Αἰλῶρον ἐς τὴν ἀρχιερωσύνης ἀναστῆναι βαθμόν, πρῶτον μὲν τὸν μοναδικὸν ὑπερτείνοντα βίον, ὑπερον δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἀσπασθῆναι τῆς Ἀλεξανδρινῆς καὶ πρὸς τῷ μεγάλῃ ἀγαθόντες ἐκκλησίαν, ἣ καὶ ἱεροσολοῦται, ἐπίσκοπον σφίσι προεχέ-
10 εἶχοντο, ἐπὶ Προτερίῳ ἀδελφόντες τε, καὶ τὰ τῆς ἱερατείας αὐτοῦργουῦτος. παρῆσαν δὲ τῇ χειροτο-
νίᾳ Εὐσέβιος ὁ τοῦ Πηλουσίου πρεσβύτερος, Πέτρος τε ὁ ἐξ Ἰβηρίας Μαῖουμᾳ τῇ πολυχίτου, ὡς τὰ περὶ τούτων ἰσθόρηται τῷ τῷ βίῳ συγγραφεύϊ Πέτρῳ ὅς
15 Φησὶ τὸν Προτέριον μὴ τὸν δῆμον, ἀλλὰ πᾶσα τῇς γραμματικῶν ἀσπασθῆναι. κατεπληρότος δ' Διονύσιος τὸ πᾶν μὲν πλείονος τάχους, τὸ γενομένων ἀπο-
πημάτων συνωθέντων αὐτὸν, σπεύδοντός τε ἡ δια-
20 ναστασάν τ' ἐκείνους πρὸς ὁδόν, ἔνιοι τῇς Ἀλεξανδρινῆς παροξυνόντος Τιμόθεον, ὡς ἐγγραφῇ τῷ Λέοντι, ἐπελθόντα τὸν Προτέριον ἀσπασθῆναι, α
ξίφοις καὶ τῷ σπλάγχχνῳ ὠδύνοντος, καὶ τὸ πανάγιον βαπτιστήριον καὶ ἀπεφθῆναι ὃν καὶ χαλῶν περὶ
25 ἀρτήσαντες, ἀνὰ τὸ χαλῶν Τετραπύλον τοῖς πᾶσι ἐπεδείκνυν, ἐπιπαθάζοντες τε καὶ κραυγάζοντες, Προτέριον εἶναι τὸν ἀνιερμῶν. καὶ μὲν ταῦτα τὸ σῶμα ἀφ' ὧν τῆς πόλεως ἀεικλύναντες, πρὶν παρεῖναι ἡδὲ τῇ σπλάγχχνῳ αὐτῶν ἴσα
30 θεοῖς ἀπενέσταται νερῶν, ὡς περὶ ταῦτα πάντα ἡ δέσις ἀδελφῇ τῇ ἐπισκόπῳ τῇ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον, καὶ τῇ σύμπαντος κλήρου τῆς Ἀλεξανδρίας, πρὸς Λέοντα τὸν Μαρκιανόν, ὡς εἴρηται, ἡ
35 ἐπικρατίαν τῶν Ῥωμαίων ἀδελφῶν γνησιμῇ, ἡ περὶ γενεαρχίαν ὀνόμασι τέτοις. Τῷ θεῷ καὶ φιλοχρίστῳ καὶ ὡς Θεοῦ ἀναδειχθέντι, νικητῇ τροπαίῳ καὶ Αὐγούστῳ Λέοντι, δέσις παρὰ τὴν ἐπισκόπῳ πάντων τῶν ὑμετέρων Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως, καὶ κληρικῶν τῇ καὶ τὴν μεγίστην ὑμετέραν
40 Ἀλεξανδρινῶν ἀνωτάτην ἐκκλησίαν. Ἐν τῇ αὐτῇ χάριτος δῶρον τῷ βίῳ παραχρῆσιν, εὐκότως καὶ λήγεις ὁσημέραι καὶ κοινῇ μὲν τὸν Θεὸν ὡς μετὰ μὲν διαγέσταται πάντων αὐτοκρατόρων Αὐγούστῳ. καὶ μετὰ ἑτέρῳ. ἀσασίαν τε εἰρήνης τῇ ὁδοδόξῳ λαῶν
45 παρ' ἡμῶν τε καὶ καὶ τῇ τῇ Ἀλεξανδρινῶν ὑπαρχούσης, πάλιν Τιμόθεον ἀπενέστατον εἶναι τὸν

VALESII ANNOTATIONES.

hic designat Evagrius, habetur in lib. 2. ejus historię p. 157. καὶ ἡ μὲν ταῦτα καὶ παρ' ἡμῶν. Id est, Ludicris ac jocis deditus erat.

1 Τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἡ καὶ καὶ καὶ Magna Ecclesia urbis Alexandrinæ Cæsaria dicebatur, ut docet Epiphanius in hæresi Arianorum, & Liberatus in Breviario cap. 18. Socrates vero in lib. 7. hist. Ecclesiasticæ cap. 15.

eam Ecclesiam καὶ καὶ cognominatam esse dicit. Causam autem hujus appellationis docet Athanasius in epist. ad Solitarios, eo quod scilicet Ecclesia illa constructa fuisset in loco qui Cæsarium antea dicebatur, id est Cæsarium templum. Ibidem etiam Gymnasium fuerat ac Palatium Imperatoris Adriani, ac postea Licinii nomine appellatum, ut testatur Epiphanius.

VARIORUM

a Τὸν Προτέριον ἀσπασθῆναι] S. Proterium Patriarcham Alexandrinum, ab Eutychianis occisum anno 457. commemorat Ant. Pagi n. 4.

καθολικῆς

καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ πίστεως, καὶ ὑποταγόμενος
 θεῷ καὶ τῷ Ὁ. Καλλιστόφω ἀγίῳ συνόδου, τὸ τῆς
 αὐτοῦ δόξης πρεσβυτέρῳ τυγχάνοντος, ἅμα τέ-
 ταρσιν ἢ πέντε μόνοις ποτὶ ἐπισκόποις, καὶ ὀλί-
 γοις μονάζουσιν, συν' αὐτοῖς τῷ ἀειπικλῷ Ἀπο-
 λινάρι καὶ τῷ καλ' ἐκείνῳ ἱσογύτῳ χαροδοξί-
 αν' δι' ἣν καθαρευέντες τότε κατονικῶς ὑπὸ τῆς
 τῆς θείας μετάνοιαν Προτερίου καὶ πάσης Αἰγυπτια-
 κῆς συνόδου, βασιλικῆς εὐκόπως σὺν ἐξορίᾳ κατή-
 στας ἐπετραχίσαν. καὶ μετ' ἑτέρων. ὑποτιμήσαντες τε
 τῷ ὁπύθῃ παρὸς Θεοῦ ἐκδημίαν τοῦ τῆς θεί-
 ας λήξεως Μαριανοῦ τοῦ γνομένου βασιλέως,
 βλασφημίαις τε φωναῖς, ὡς αὐτόνομος, ἀτακτὶς καὶ
 αὐτῷ ὁμοσυνόμοτος, καὶ τῷ ἀγίῳ καὶ οἰκουμενικῷ καὶ
 Ὁ. Καλλιστόφω συνόδῳ ἀναθεματίζον ἀπερυσθεύσαντες
 πλῆθος δὴμῳ ὠνητῶν τε καὶ ἀτάκτων ἐπισυ-
 νόμοτος, καὶ στρατιώταις κατὰ τὴν θεῶν καὶ οὐρανῶν καὶ
 τῆς ἐκκλησιαστικῆς κατὰ κράτος καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας
 καὶ τῶν νόμων, ἐπεσέφθησαν αὐτὸν τῇ ἀγίᾳ καὶ Θεῷ ἐκ-
 κλησίᾳ, ἐχύσῃ ποιμένα τε καὶ διδάσκαλον, τὸ ἀσώ-
 ζον ἡμῶν τὴν τῆς καὶ πάσης ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 Προτερίου, τὰς τε συνήθεις συνάξεις ἐπιτελῶντα, καὶ λι-
 τὰς ἀναπέμποιλα τὰς πάσι ἡμῶν σωθῆναι Χριστῷ
 ὑπὲρ τῆς θείας ὑμῶν βασιλείας, καὶ τῆς φιλοχρίστου
 ὑμῶν παλατίου. καὶ μετ' ὀλίγα καὶ μόνης ἀφαιρεμένης
 ἡμέρας, ὡς τὰ ἐπισκοπῶν καὶ τὸ ἔθος ἀφαιρεμένης
 Θεοφιλεστάτης Προτερίου, λαβὼν μετ' αὐτοῦ ὁ Τιμό-
 θεος τῆς καθαρευέντας ἐνδίκως δύο ἐπισκόπους, καὶ
 κληρικὸς ὁμοίως τῷ ἐξορίαν, ὡς ἐφημερῶν οἰκῆν
 καὶ ἀφαιρεθέντας, ὡς δὴ χήροτονίαν παρὰ τὴν δύο δεξιά-
 ρος, μηδὲν τὸ σὺνολον τῆς καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς δι-
 οικήσειν ὁρθοδόξῳ ἐπισκόπων παρόντος καὶ τὸ εὐαθὲς
 ἐπὶ ταῖς τοιαύταις τῆς Ἀλεξανδρείαν τῆς ἐπισκόπου
 χήροτονίας, ἐπιλαμβάνει ὡς ὁμόμυς, τὴν ἀρχιερα-
 τικῆς καθέδρας, μοιχίαν παρὰ τῆς τολμήσας καὶ
 τῆς ἐχύσης ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς νυμφίον, καὶ ὁ ὁρ-
 γῶντος ὡς αὐτῇ τὰ θεῶν, καὶ κατονικῶς τὴν οἰκῆν δι-
 ἐποντος θρόνον. καὶ μετ' ἑτέρων. ὅθεν ἑτέροις ἢ ποιῶν
 τὴν μακάριον ἐκείνῳ, ἢ τόποι δύνανται τῇ ὁργῇ καὶ
 τὸ γεγραμμένον, καὶ τὸ σέπλον καὶ λαβεῖν βαπτιστή-
 ριον, φθύνοντα τὴν ἐπ' αὐτῷ τρεχόντων παρὸς Φόνον
 τῷ ἐφοδῶν ὡς ὁ μάλιστα τόπων καὶ βαρβαροῖς καὶ
 πᾶσι ἀγείοις ἀνθρώποις ἐγγίνετο δέος, τοῖς καὶ μὴ
 εἰδῶσι τὸ σέβας τῆς τόπων, καὶ τὴν ἐκείθεν βρύουσαν
 χάριν. ὅμως οἱ τὴν ἀρχῆς Τιμοθέου σκοπὸν εἰς ἑρ-
 γον παρὰ τῆς σπυδαζόντες, οἱ μηδὲ ὡς τοῖς ἀ-
 χράντοις ἐκείνοις σπυδαζόντες αὐτὸν ἀνεχόμενοι σώζονται,
 ὅτε τὸ σέβας αἰδομένους τῆς τόπων, ὅτε τὴν καὶ

ſtum Chalcedonenſe Concilium, quo tem-
 pore dumtaxat preſbyter erat, ab Eccleſiæ
 Catholicæ communionē & pace ſeparaffet ſe
 ac præcidiffet, una cum quatuor aut quin-
 que quondam Episcopis & paucis Mona-
 chis, qui peſtifero Apollinaris & Eutychis
 errore perinde ac ipſe impliciti tenebantur.
 Quam ob cauſam tunc canonice depoſiti
 à beatæ memoriæ Proterio, & ab univerſo
 Concilio Episcoporum Ægypti, imperialem
 quoque merito vindictam exſilio experti
 ſunt. Et paulo poſt. Cumque tempus
 captaffet obitus divæ recordationis Marci-
 ani Auguſti, impiis vocibus ac maledictis
 nomen illius impudenter inceſſens, tanquam
 nullis legibus ſubjectus: ſanctum præterea
 & univerſale Chalcedonenſe Concilium per-
 friſta fronte anathematizans, multitudinem
 hominum venalium ac ſeditioſorum poſt ſe
 trahens, quos contra divinas regulas & Ec-
 cleſiaſticam diſciplinam, contra leges & rem-
 publicam armaverat, in ſanctam Dei Eccle-
 ſiam irrupit, quæ paſtorem & doctorem
 tunc temporis habebat ſanctiſſimum noſtrum
 Patrem & Archiepiſcopum Proterium, qui
 tum ſolemnes collectas celebrabat, & Serva-
 tori omnium noſtrum Chriſto preces ac vota
 faciebat pro religioſo Imperio veſtro & pro
 Chriſti amantiſſimo Palatio. Et poſt pauca.
 Deinde unico die elapſo, cum Proterius
 Deo cariſſimus juxta morem in Episcopali
 domo moraretur, Timotheus aſſumptis ſecum
 duobus Episcopis qui legitime fuerant
 deſtituti, & Clericis qui ſimiliter, ut jam
 diximus, exilio damnati fuerant; perinde ac
 ſi ordinari poſſet à duobus Episcopis: ne-
 mine omnino ex Orthodoxis Episcopis Æ-
 gyptiacæ Diœceſis præſente, quemadmodum
 in hujusmodi ordinationibus Episcopos Ale-
 xandrini fieri ſolet, Archiepiſcopalem ſedem,
 ſicut ipſe quidem putavit, occupat: adul-
 terium palam inferre auſus Eccleſiæ, ſuum
 ipſius ſponſum habenti, qui ſacra in ipſa
 faciebat, & qui ſedem ſuam juxta cano-
 num præcepta adminiſtrabat. Et aliquanto
 poſt. Nihil aliud facere potuit Beatus
 Proterius, quam ſicut ſcriptum eſt, dare
 locum iræ, & ad venerandum baptiſterium
 confugere, ut eorum qui ad cædem faci-
 endam irruerant, impetum declinaret: quo
 maxime in loco, ipſis etiam barbaris, &
 univerſis feris hominibus, qui ſanctitatem ejus
 loci & promanantem inde gratiam ignorant,
 terror quidam oboriri ſolet. Nihilominus
 tamen hi qui Concilium quod Timotheus
 ab initio habuerat, ad effectum perducere
 ſtudebant, qui ne in immaculatis quidem
 illis ſeptis Proterium ſervari ſuſtinebant; nec
 loci ſanctitatem reveriti, nec tempus ipſum:

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ δὲ *χριστιανίας* παρὰ τῶν δύο διέμεν. Hunc locum emendavi ex codice Florentino in hunc modum: αὐς δὲ *χριστιανίας* &c. Id est, *Perinde ac si ordinari potuisset à duobus Episcopis*. Certe in Canone quarto Concilii Niczeni diserte sancitum est, ut Episcopus à tribus ut

minimum provincię suę Episcopis ordinetur. Atque ita legit vetus Interpres hujus epistolę, qui extat in parte 3. synodi Chalcedonenfis. Sic enim vertit: *Tanquam manus impositionem suscepturus à duobus, &c.*

VARIORUM.

a Ἐνερῶντας — δίνωντας] Legendum ἐνερῶντας — δίνωντας. W. Lowth.

SAC. erat enim tum dies festus Paschæ salutaris:
V. nec sacerdotii dignitatem reformidantes, quæ
inter Deum atque homines sequestra est;
infantem occidunt, cumque eo sex alios
crudeliter mactant. Et cadaver illius unde-
quaque vulneratum circumducentes, per
cuncta fere civitatis loca raptant atrociter,
miserandum in modum ei insultantes, &
corpus sensus omnis expers absque ulla mi-
sericordia verberantes, ac membratim secan-
tes. Ac nequidem veriti sunt ferarum more
viscera illius degustare, quem paulo ante
inter Deum atque homines interpretem ac
sequestrum habere videbantur. Postremo
quod reliquum erat corporis cum in ro-
gum coniecissent, cinerem in ventos spar-
serunt, quasvis bestias crudelitate longe su-
perantes. Quorum omnium malorum au-
ctor atque architectus fuit Timotheus.
Porro Zacharias hæc in historia sua narrans,
horum pleraque ita ut dixi gesta esse fa-
tetur; sed Proterii culpa, qui gravissimos
tumultus in urbe Alexandria excitaverat.
Nec à Populo, verum à quibusdam mili-
taribus ea perpetrata esse contendit, nifus
auctoritate Epistolæ quam Timotheus ad
Leonem Imperatorem scripsit. Cæterum ad
hæc vindicanda Leo Imperator Stilaram mi-
sit.

ἦν γὰρ τῷ Σωτηρίου πάχα πανήγυρις ὅτε τιμὴ 1
ἱερῶν αὐτὴν φερίζαντες μεσιτεύσαντες Θεῷ καὶ
ἀνθρώποις, ἀπικτήνουν τὸ ἀνθρώπινον, σφάττησαν αὐ-
τὸν ἀπὸ πρῶτος καὶ ἄλλων ἑξ. καὶ ὡς γαρόντες
5 τῷ τῷ τοῦ λείψανον πανταχοῦ κατελειτουργοῦν, ὁμῶς
τὴν Θεοσύραντες καὶ πάντα σχεδὸν τόπον τῆς πό-
λεως, καὶ κατὰ πομπεύσαντες σχετλίως, ἠκίζοντο
ἀνηλεῶς τὸ τῷ πληθὺν ἔκ αἰσθανόμενον σῶμα,
ἀφαιροῦντες καὶ κατὰ μέλος καὶ οὐδὲ τὸ εἶδος ἀπο- 2
10 γένεσθαι καὶ τῆς θήρας φειδόμενοι ἐκείνῃ, ὃν ἔχον
μεσότην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἑναῖχος ἐνομιάζοντο. πυρὶ
τὴν παραδόντες τὸ ὑπολειφθὲν αὐτοῦ σῶμα, τὴν ἐκ
τῶν κόνιν τοῖς ἀνέμοις παρέμπτον, θηρίων πα-
σαν ὑφρακοντίσαντες ἀχρεΐτητα. ὡς ἀπάντων αἰ-
15 πος καὶ τὸ κακὸν σοφὸς οἰκοδόμος καθεστῆκε Τιμό-
θεος. Τῷ μύθῳ γε Ζαχαρία τὰ περὶ τῶν διη-
γυμένων δοκεῖ, πεπεσῆσθαι καὶ τὰ τούτων πλείω, ἑξ
αἰτίας ἧς Προτερίου, μεγίστας παραχρᾶς τῇ Ἀλε-
ξάνδρῃ ἐμπούσαντος ἔκ ἐκ τῶν δὴ μὲν ταῦτα πε-
20 τολμῆσθαι, ἀλλ' ἐκ πῶν φραπωπικῶν, ἑξ ἐπιστο-
λῆς Τιμοθέου πιστούμενος ὡς Λέοντα γεγεννημένον.
τούτοις μὲν ἐν ἐπιθήσει δίκην Σπίλας ὡς βα-
σιλέως Λέοντος ἐκπέμπεται.

CAPUT IX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

De Circularibus literis Leonis Augusti. 25

Περὶ τῆς ἐκκλησίαν Λέοντος βασιλέως.

SCRIPSIT etiam circulares literas ad om-
nes orbis Romani Episcopos, & ad
eos qui in vita monastica excelebant, in-
terrogans eos tum de Chalcedonenſi syno-
do, tum de ordinatione Timothei cogno-
mento Æluri. Simul etiam misit ad eos
exemplaria libellorum precum, qui ipsi
oblati fuerant tam ex parte Proterii, quam
ex parte Timothei Æluri. Porro Circular-
es Leonis literæ sic habent. Exemplar
Epistolæ sacræ Piissimi Imperatoris Leo-
nis, missæ ad Anatolium Constantinopolis
Episcopum, & ad Metropolitanos, & re-
liquos totius orbis Episcopos.

Ἐκκλησίαις δὲ χρῆται γράμμασιν ὁ Λέων, τῷ
ἀνὰ τιμὴν Ῥωμαϊκῶν πολιτείαν ἐπισκόπων
πυνθανόμενος, καὶ τὸ τῷ μοναδικῷ ἀφαιρούμενον
βίβλιν, περὶ τῆς ἐκ Καλκηδωνίου συνόδου, καὶ τῆς Τιμοθέου
30 τὸ ἐπίκλην Αἰλίου χειροτονίας, ἀφαιρούμενος
καὶ τὰ ἴσα τῇ ἐπιδεδωκένῃ αὐτῷ δέσειαν ἐκ τῆς
μοίρας Προτερίου, ἐκ τῆς Τιμοθέου τῆς Αἰλίου.
σύλκεϊ ἧς τὰ ἐκκλησία τούτοις τοῖς ῥήμασιν. ἴσον
θεῖον γράμματος τῷ βίβλιν βασιλέως Λέοντος,
35 πεμφθέντος ἂν Ἀνατολίᾳ ἐπισκόπων Κωνσταντινουπό-
λεως, καὶ τοῖς καὶ τιμὴν οἰκουμενικῶν ἀπασαν μητρο-
πολίταις, καὶ λοιποῖς ἐπισκόποις.

Imperator Cæsar Leo, Pius, Victor,
Triumphator, Maximus, semper Augu-
stus, Anatolio Episcopo. Erat hoc qui-
dem in votis pietati meæ, ut omnes Or-
thodoxæ & sanctissimæ Ecclesiæ, cunctæ

Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Λέων, βίβλιν, νικητὴς,
προκαυχῆς, μέγιστος, αἰσίδατος Αὐγυστες, Ἀνα-
40 τολίᾳ ἐπισκόπων. Δι' ὅλης μὲν ἦν τῇ ἐμῇ βίβλιν
βίβλιν, ἀπασας τὰς ὀρθόδοξας ἀγιολάτας ἐκκλησίας,

VALESII ANNOTATIONES.

1 ἦν γὰρ τῷ Σωτηρίου πάχα πανήγυρις] Liberatus in bre-
viario cap. 15. non die Festo Paschæ, sed ante-triduum,
occisum esse Proterium scribit. Sic enim ait. Et ante
triduum Paschæ, quo cæna Domini celebratur, ab ipsis tur-
bis concluditur in Ecclesia S. Memoria Proterius, quo se ti-
more contulerat. Ibiq; eadem die in baptisterio occiditur,
laniatur, ejicitur, & funus ejus incenditur, sparguntur &
cineres ejus in ventos. Quæ omnia Liberatus pene ad ver-
bum descripsit ex gestis de nomine Acacii, quæ Jacobo
Sirmondo debemus.

2 Διαπομὴν καὶ κατὰ μέλος] Scribendum est proculdubio
ἀφαιρούμενος κατὰ μέλος, ut ipsa orationis series demonstrat.
Pro μέλος in codice Florentino legitur μέλος levi discrimi-
mine. Emendationem nostram confirmat Nicephorus
in capite 17. lib. 15. qui ita disertè scriptum habet, ut
conjeceram. Porro hic libellus precum Episcoporum Æ-
gyptiacæ Diocesis ad Leonem Imp. si quis eum integrum
legere desiderat, habetur Latine in parte 3. synodi Chalce-
donensis, cap. 11.

VARIORUM.

2 Ἀνατολίᾳ] Anatolius, Dioscuri Alexandrini apud Con-
stantinopolim Apocrisiarius, ab eo in Latrocinio Ephesi-
no, Flaviano patriarchæ CP. deposito, nondum autem
defuncto, suffectus anno 449. Episcopus CP. factus: quo
tutius sedem suam retineret, ac Theodosii Imp. & Leo-

nis Papæ favorem captaret, anno 450 collecta Constan-
tinopoli Synodo, Eutychis & Nestorii errores damnavit.
& Leonis epistolam ad Flavianum subscriptione sua com-
probavit. Obiit anno 458. Guil. Cave.

ἔτι γε μὴν καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων πολέμους πόλεις, μεγίστης ἰσυχίας ἀπολαύει, μηδὲν δὲ συμβαίνειν τῷ αὐτῶν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γαλήνην ἀφ' ἧς ἐξέρχεται. οἷα δὲ κατὰ τὴν Ἀλεξανδρίαν ἐν ἡμέτρῳ συνέβη, εἰδέναι μὲν ἡμῶν πεπεσμένον τὴν σὴν ὁσιότητά. ἵνα δὲ περὶ πάντων διδασχῆς, ποῖα αἵτια τῷ τοσούτῳ θορύβῳ καὶ τῆς συγχύσεως γένηται, τὰ ἴσα τῇ δέήσει. ὅς οἱ βίλας αἰσχροὶ ἐπίσκοποι καὶ κληρικοί ἀπὸ τῶν παρελθόντων πόλεως καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως εἰς τὴν βασιλίδαν Κωνσταντίνου πάλιν ὄψαντο. οἱ δὲ Τιμόθεον τῇ ἐμῇ ἐπισκοπῇ ἐκόμενον οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἴσα τῇ δέήσει, ὅς εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν σπαστόπεδον ὑπὸ Τιμόθεον ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρίαν παρελθόντων, τῇ ἡμετέρῃ ἐπιδοδῶσαι γαλήνην, πρὸς τὴν οὐρανὴν ἀπετίλαινεν. ὅτι ἡ πύριστα ὡς τοῦ εἰρημένου Τιμόθεου, ὃς οὐ πύριστα ἡμετέρας δῆμος, καὶ ἀξιωματικοί, καὶ πολιτευόμενοι, καὶ ταύκληροι, ἐπίσκοποι αὐτοῖς αἰτῶσι, καὶ ὡς τῶν ἄλλων παρελθόντων τῶν τῶν ὡς τῶν δέησιον παρελθόντων, καὶ πρὸς τῷ τοῖς, ὡς τῶν ὡς τῶν Καλχαδὸν συνόδου, καὶ πῶς ἡμετέρας συναινεῖται, κατὰ αἱ ὑποτασσόμεναι δέησις αὐτῶν σημαίνει, φανερὰς διηγεῖται μαθεῖν τὴν σὴν ὁσιότητά. ἡ σὴν ταγαρὴν βίλας αἰσχροὶ τῶν ὁρθόδοξων ὁσίων ἐπισκόπων τῶν ἐπὶ τῇ παρόντι καὶ τῇ βασιλίδαν πάλιν διάγνοις, ἔτι γε μὴν καὶ τῶν βίλας αἰσχροὶ κληρικοί πρὸς αὐτοῖς παραχρῆμα ποιησάτω συνελθόντες καὶ πάντων ἐπιμαρτυροῦν καὶ δοκιμασθέντων, ἐπὶ τῇ ὡς ἡ Ἀλεξανδρίαν πόλιν πετάσσεται, ἡ πρὸς τῆς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἰσυχίας μεγίστη ἐστὶν ἡμῶν θρόνος, εἴπατι τὸ δοκῶν ὡς τῶν προειρημένων Τιμόθεου καὶ ὡς Καλχαδὸν συνόδου, ἀλλὰ πρὸς ἀνθρώπων φόβου, καὶ διὰ χάριτος καὶ ἀπὸ τῆς χάριτος, μόνον τῇ τῇ πατοχρότος ὡς τῶν φόβου πρὸ ὀφθαλμῶν πτόμενοι, ἐπὶ τῇ ὡς ὡς τῇ τῇ πρὸς τῆς τῇ ἀχράντῳ θεότητι λόγῳ δέσποντι ἵνα περὶ πάντων δι' ὑμετέρων γραμμάτων πλείους διδασχῆς, τῇ ἀρμόζοντα τύπον δέσποντι διηγεῖται. Καὶ αὐτῇ μὲν ὡς τῶν Ἀνατόλιον. τὰ ὡς τῶν πλείους καὶ πρὸς τῶν ἄλλων ἐπισκόπων γέγραφε, καὶ ὡς τῶν ἐπισκόπων, ὡς λέλεχται μὲν τῇ καὶ ἐκείνῳ καὶ τῇ ἀσχετοῦ καὶ αὐτοῦ ἀφ' ἧς

item urbes Imperii Romani, maxima quae fruerentur, nec quidquam accideret, quod earum statum tranquillitatemque turbaret. Quae vero nuper Alexandria contigerint, ea sanctitati tuae nota jam esse equidem non dubito. Sed tamen ut rem omnem accuratius possis cognoscere, quae causa tanti tumultus, tantaeque perturbationis extiterit, exemplaria libellorum precum quos religiosissimi Episcopi & Clerici ex supra dicta urbe Alexandria & ex Aegyptiaca Dicecesi ad urbem Regiam Constantinopolim venientes, adversus Timotheum Pietati meae obtulerunt: exemplaria item libellorum precum, quos quidam ex parte Timothei ad sacrum nostrum comitatum ab eadem urbe Alexandria venientes, tranquillitati nostrae porrexerunt, ad sanctitatem tuam misimus. Ita ut quid factum sit à Timotheo, quem populus & honorati ac decuriones & navicularii urbis Alexandriae sibi Episcopum postulant: de aliis item rebus quae in precum textu continentur: praeterea de Chalcedonenſi synodo, cui supra memorati nequiquam consentiunt, sicut preces eorundem subiectae demonstrant: sanctitas tua aperte possit cognoscere. Tua igitur reverentia omnes sanctos Episcopos Orthodoxos, qui nunc in hac urbe Regia commorantur, sed & Reverendissimos Clericos quamprimum ad se faciat convenire. Et cunctis accurate tractatis atque examinatis, quando quidem Alexandrina civitas jam perturbata est, de cuius statu ac tranquillitate plurimum solliciti sumus, certiores nos facite quidnam de supra memorato Timotheo & de Chalcedonenſi Synodo sentiatis: idque omni humano timore procul amandato, sine odio cuiusquam aut gratia: solum omnipotentis Dei timorem praeculis habentes: quippe qui probe sciatis, vos rationem huius rei intemeratae divinitati esse reddiduros. Quo nos per literas vestras perfecte de omnibus edocti, competentem formam edere valeamus. Et haec quidem Epistola missa est ad Anatolium. Similia vero Imperator scripsit, tum ad reliquos Episcopos, tum ad celeberrimum quemque eorum qui tunc temporis, ut jam dixi, vitam à materia remotam, omnique apparatu de-

S. M. C. V.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀξιωματικοί καὶ πολιτευόμενοι] Quinam sint ἀξιωματικοί, & quinam dicantur πολιτευόμενοι, jam pridem observavi in Annotationibus ad Ammianum Marcellinum p. 14. Et pag. 229. Utroque similiter jungit Gregorius Nazianzenus in Epistola 49. ad Olympium ita scribens, πᾶσι πολιτεῖς καὶ ἀξιωματικοί καὶ ἀξιωματικοί. Id est, universos cives & Decuriones & Honorarios. Idem Gregorius in epist. 22. ad Casarienses, eisdem simul jungit his verbis, πᾶσι δὲ ἀξιωματικοῖς καὶ πολιτεῖς καὶ ἀξιωματικοῖς. Id est, his qui sunt ex Honoratorum aut ex Decurionum ordine. Recte ergo vetus Interpres huius epistolae vertit, Honorati & Curiales & Navicularii. Navicularii sunt, Navicularii Niliaci, qui Annonam ex Aegypto Constantinopolim convehunt. Eorum corpus instituisse videtur Aurelianus, ut ipsemet indicat in epistola ad Arabianum, quam citat Vopiscus. In veteribus Glossis καὶ ἀξιωματικοί exponitur Navicularii. Hesychius vero, dominum navis ita dici scribit. Hi navicularii Alexandrini, fiscales species, ac praecipue onus frumentarii commentus ex Aegypto & ex urbe Alexandria Constantinopolim suo periculo transportabant, ut docet lex 31 cod. Theod. de naviculariis, & lex sexta cod. Justiniani de naviculariis & Naviculariis. Porro eorum praedia obnoxia erant naviculariae functioni, ita ut quisque ea quolibet modo comparasset, eidem functioni seu translationi teneretur

obnoxii, pro ea parte quam possidebat, ut docet titulus de praediis naviculariorum. Ex quo intelligendus est Augustini locus in Sermonem primo de vita clericorum suorum, ubi dicit: Bonifacii hereditatem suscipere nolui: non misericordia, sed timore. Navicularii nolui esse Ecclesiam Christi. Multi sunt quidem qui de navibus acquirunt. Tamen una tentatio est, si ires navis & naufragari. Homines ad tormenta daturi evadunt, ut de submersione navis secundum consuetudinem quaeratur, & torquerentur a iudice qui essent de fluctibus liberati. Sed non eos daremus. Nullo enim pacto hoc facere deceret Ecclesiam. Onus ergo fiscale persolveret. Id est, fiscales species quas navis transferat ex Africa in portum urbis Romae. Id enim diserte jubet Imperator in lege 31. citata, his verbis: Ita ut super naufragiorum qua contigerint casibus, usitato more habita quaestione, si qui calculus modulationis dicatur tempestate maris deperisse, sub tua sedis auditione nequaquam feratur acceptus: Sed hac dispendii lacuna in omne naviculariorum Concilium, pro rata scilicet contingentis muneris deferatur. Vide legem 2 in codice Theodosiano de naufragiis. 2 Τῷ ὡς τῇ δέσει καὶ τῇ πύριστα] Assentior Henrico Savilio, qui in margine sui codicis annotavit legendum sibi videri ἀφ' ἧς, quemadmodum legit etiam Christophorus. Atque ita scriptum habet Niceph. in c. 18. l. 15. 3 Χρῆσται

SAC. erat enim tum dies festus Paschæ salutaris:
V. nec sacerdotii dignitatem reformidantes, quæ inter Deum atque homines sequestra est; insontem occidunt, cumque eo sex alios crudeliter mactant. Et cadaver illius undequaque vulneratum circumducentes, per cuncta fere civitatis loca raptant atrociter, miserandum in modum ei insultantes, & corpus sensus omnis expers absque ulla misericordia verberantes, ac membratim secantes. Ac nequidem veriti sunt ferarum more viscera illius degustare, quem paulo ante inter Deum atque homines interpretem ac sequestrum habere videbantur. Postremo quod reliquum erat corporis cum in ro- gum conjecissent, cinerem in ventos sparserunt, quasvis bestias crudelitate longe superantes. Quorum omnium malorum auctor atque architectus fuit Timotheus. Porro Zacharias hæc in historia sua narrans, horum pleraque ita ut dixi gesta esse fatetur; sed Proterii culpa, qui gravissimos tumultus in urbe Alexandria excitaverat. Nec à Populo, verum à quibusdam militibus ea perpetrata esse contendit, nisi auctoritate Epistolæ quam Timotheus ad Leonem Imperatorem scripsit. Cæterum ad hæc vindicanda Leo Imperator Stilaram misit.

Ἦν γὰρ τῷ Σωτηρίου πάχα πατήριος ἔτε τιμὴ ἱεροσυνίω αὐτὴν φερίζαντες μασιτεύσαντες Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, ἀπικτένοσι τὸ ἀνθρώπινον, σφάττησιν αὐτὸν ἀπὸ πρῶτος καὶ ἄλλων ἑξ. καὶ ὠδραγαζόντες τὴν τὸ λείψανον πανταχοῦ κατελειτουργούμενον, ὁμῶς περὶ ἐπισύραντες καὶ πάντα σχεδὸν τόπον τῆς πόλεως, καὶ κατὰ πομπεύσαντες σχετλίως, ἠκίζοντο ἀνηλεῶς τὸ τῷ πληρῶν ἔκ αἰσθανόμενον σῶμα, ἀφαιρομένον τε καὶ ἀμείλιον καὶ οὐδὲ τὸ εἶδος ἀπο- γένεσθαι καὶ τῆς θήρας φειδόμενοι ἐκείνου, ὃν ἔχον μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἑαλκὺς οἰομένησαν. πυρί τε παραδόντες τὸ ὑπολειφθὲν αὐτοῦ σῶμα, τὴν ἐκ τῆς κόνιν τοῖς ἀνέμοις παρέπεμπον, θηρίων πᾶσαν ὠδραγονίσαντες ἀγριότητι. ὡς ἀπάντων αἰ- πος καὶ τὸ κακὸν σφοδρὸς οἰκοδόμος καθειστήκει Τιμόθεος. Τῷ μὲντοιγε Ζαχαρίᾳ τὰ περὶ τούτων διηγησάμενος δοκεῖ, πεπεσχαχθῆναι καὶ τὰ τούτων πλείω, ἑξ αἰτίας ἧς Προτερίου, μεγίστας παραχρᾶς τῇ Ἀλεξάνδρῃ ἐμποίησαντος ἔκ ἐκ τῆς δῆμης ταῦτα τε- τολμῆσθαι, ἀλλ' ἐκ τῶν γραπωτικῶν, ἑξ ἐπιστολῆς Τιμοθέου πρὸς τὸν Λέοντα γεγονυμένης. τούτοις μὲν ἐν ἐπιθήσει δίκην Σπύλας πρὸς τὸ βασιλέως Λέοντος ἐκπέμπεται.

CAPUT IX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

De Circularibus literis Leonis Augusti. 25

Περὶ τῶν ἐκκυκλίων Λέοντος βασιλέως.

SCRIPSIT etiam circulares literas ad omnes orbis Romani Episcopos, & ad eos qui in vita monastica excelebant, interrogans eos tum de Chalcedonenſi synodo, tum de ordinatione Timothei cognomento Æluri. Simul etiam misit ad eos exemplaria libellorum precum, qui ipsi oblati fuerant tam ex parte Proterii, quam ex parte Timothei Æluri. Porro Circulares Leonis literæ sic habent. Exemplar Epistolæ sacræ Piiſſimi Imperatoris Leonis, missæ ad Anatolium Constantinopolis Episcopum, & ad Metropolitanos, & reliquos totius orbis Episcopos.

Εκκυκλίοις δὲ χρήται γεγράμμεσιν ὁ Λέων, τῷ ἀνὰ τιμὴν Ῥωμαϊκῶν πολιτείαν ἐπισκόπων πυνθανόμενος, καὶ τὸ τῷ μοναδικῷ ἀφαιρούμενον βίβλιν, περὶ τῆς οὗ Καλχηδόνι συνόδου, καὶ τῆς Τιμοθέου τὸ ἐπίκλην Αἰλῦρος χειροτονίας, ἀφαιρούμενος καὶ τὰ ἴσα τῇ ἐπιδεδωμένῃ αὐτῷ δέσσειν ἐκ τῆς μοίρας Προτερίου, ἐκ τῆς Τιμοθέου τῆς Αἰλῦρος σύλῃς καὶ τὰ ἐκκυκλίων τούτοις τοῖς ῥήμασιν. ἴσον θεῖον γράμματος τῷ δισσεβάτῃ βασιλέως Λέοντος, πεμφθέντος ἂν ἀνατολίᾳ ἐπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοῖς καὶ τιμὴν οἰκουμενικῶν ἀπασαν μητροπολίταις, καὶ λοιποῖς ἐπισκόποις.

Imperator Cæsar Leo, Pius, Victor, Triumphator, Maximus, semper Augustus, Anatolio Episcopo. Erat hoc quidem in votis pietati meæ, ut omnes Orthodoxæ & sanctissimæ Ecclesiæ, cunctæ

Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Λέων, δισσεβῆς, νικητὴς, προπαύτης, μέγας, αἰσεβέστατος Αὐγυστες, Ἀνατολίᾳ ἐπισκόπων. Δι' ὧν καὶ μὲν ἦν τῇ ἐμῇ δισσεβείᾳ, ἀπᾶσας τὰς ὀρθοδόξους ἀγιαλάτας ἐκκλησίας,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἦν γὰρ τῷ Σωτηρίου πάχα πατήριος] Liberatus in breviario cap. 15. non die Festo Paschæ, sed ante-triduum, occisum esse Proterium scribit. Sic enim ait. Et ante triduum Paschæ, quo cæna Domini celebratur, ab ipsis tur- bis concluditur in Ecclesiâ S. Memoria Proterius, quo se timore contulerat. Ibiq; eadem die in baptisterio occiditur, laniatur, ejicitur, & funus ejus incenditur, sparguntur & cineres ejus in ventos. Quæ omnia Liberatus pene ad verbum descripsit ex gestis de nomine Acacii, quæ Jacobo Sirmondo debemus.

2 Διαπορὸν π. καὶ μοίρας] Scribendum est proculdubio ἀφαιρούμενος κατὰ μίλην, ut ipsa orationis series demonstrat. Pro μίλη in codice Florentino legitur μείλη levi discrimine. Emendationem nostram confirmat Nicephorus in capite 17. lib. 15. qui ita discrete scriptum habet, ut conjeceram. Porro hic libellus precum Episcoporum Ægyptiacæ Diocesis ad Leonem Imp. si quis eum integram legere desiderat, habetur Latine in parte 3. synodi Chalcedonenſis, cap. 11.

VARIORUM.

a Ἀνατολίῳ] Anatolius, Dioscuri Alexandrini apud Constantinopolim Apocrisiarius, ab eo in Latrocinio Ephesino, Flaviano patriarchæ CP. deposito, nondum autem defuncto, susceptus anno 449. Episcopus CP. factus: quo tutius sedem suam retineret, ac Theodosii Imp. & Leo-

nis Papæ favorem captaret, anno 450 collecta Constantinopoli Synodo, Eutychis & Nestorii errores damnavit, & Leonis epistolam ad Flavianum subscriptione sua comprobavit. Obiit anno 458. Guil. Cane.

ἐπὶ γὰρ μὴν καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων πόλεις, μεγίστης ἰσυχίας ἀπολαύει, μηδὲν δὲ συμβαίνει καὶ αὐτῶν κατὰ τὴν καλὴν ἀφ' ἧς ἐστὶν οἷα δὲ κατὰ τῶν Ἀλεξανδρίων ἐκείνης συνέσει, εἰδέναι μὲν ἡδὲ πεπεσμένον τὴν σὴν ὁσιότητα. ἵνα δὲ πλεονέκων τῶν πάντων διδασκῆς, ποῖα αἶπα τῷ τοσούτῳ θορύβῳ καὶ τῆς συγχύσεως γέροντες, τὰ ἴσα τῇ δέσει, ὥς οἱ βυλαδέστατοι ἐπίσκοποι καὶ κληρικοί ἀπὸ τῶν παρεχόμενων πόλεως καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως εἰς τὴν βασιλίδαν Κωνσταντίνην πάλιν ὡς ἀνὰ νόμον 10 τοῦ Τιμοθέου τῇ ἐμῇ βυλαδέστῃ ἐκόμενοι οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἴσα τῇ δέσει, ὥς εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν σπατόπεδον ὑπὸ Τιμοθέου ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρίων παρανομῶν, τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιδιδόχῃ καλὴν ὁπτι, πρὸς τὴν οὐκ ἐπιστάσαν ἀπετείλαμεν. ὅτε 15 τί πέπρακται τῶν εἰρημῶν Τιμοθέου, ὃν ὁ πῶς 1 ἡ Ἀλεξανδρίων δῆμος, καὶ ἀξιωματικοί, καὶ πολιτευόμενοι, καὶ ναυκλῆροι, ἐπίσκοποι ἑαυτοῖς αἰτῶσι, καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων τῶν τῶν ὑφ' ἡμῶν δέσει παρεχομένων, καὶ πρὸς τῷ τοῖς, τῶν τῶν Καλ- 20 χιδόνι συνόδῳ, ἡ πῶς ἐδάμεν συναίνεσι, καὶ αἱ ὑποταγμέναι δέσεις αὐτῶν σημαίνουσι, φανερώς διηγεῖται μαθεῖν τὴν σὴν ὁσιότητα. ἡ σὴν τοιαύτην βυλαδέστατον ἀπαντᾷ τῆς ὁρθοδόξου ὁσιότητος ἐπισκόπους τῆς ἐπὶ τῇ παρόντος καὶ τῇ τῇ βασιλίδαν πάλιν 25 διάγνοις, ἐπὶ γὰρ μὴν καὶ τῆς βυλαδέστατου κληρικῆς πρὸς ἑαυτοὺς παραχρῆμα ποιήσαντες συνελθόντες καὶ πάντων ἐπιμαλῶς τραχυνθέντων καὶ δοκιμασθέντων, ἐπὶ τῇ νῦν ἡ Ἀλεξανδρίων πόλις τετάρακται, ἥς πρὸς τῆς κατὰ τὴν καλὴν καὶ τῆς ἰσυχίας μεγίστη ἐστὶν ἡμῶν φρον- 30 τῆς, εἴπατε τὸ δοκῶν τῶν τῶν προειρημένων Τιμοθέου καὶ τῶν Καλχιδόνι συνόδῳ, ἀλλὰ πρὸς ἀνθρώπων φόβῳ, καὶ διὰ χάριτος καὶ ἀπεχθείας, μόνον τῇ τῇ πατο- χράτορος Θεοῦ φόβῳ πρὸ ὀφθαλμῶν πθέμενοι, ἐπὶ τῇ ἴσῃ ὥς τῇ τῇ πρᾶγμα τῷ τῇ ἀχράντῳ Θε- 35 ὁ τῇ λόγον δώσῃ ἵνα περὶ πάντων δι' ὑμετέρων γραμμάτων πλείως διδασκῆς, τῇ ἀρμόζοντα τύ- πον δύναι διηγεῖται. Καὶ αὐτὴ μὲν τῶν Ἀνατόλιον. τὰ ὡς ἀπὸ τῆς καὶ πρὸς τῆς ἄλλης ἐπισκόπους γέγραφε, καὶ τῶν τῆς ἐπιστάσεως, ὥς λέλεκται 40 μοι, τῇ καὶ ἐκείνῳ καιρῷ τῇ ἀσθενῶν καὶ αὐτῶν ἀφ-

item urbes Imperii Romani, maxima qui- Sæc. ete fruerentur, nec quidquam accideret, V. quod earum statum tranquillitatemque tur- barer. Quæ vero nuper Alexandria conti- gerint, ea sanctitati tuæ nota jam esse e- quidem non dubito. Sed tamen ut rem omnem accuratius possis cognoscere, quæ causa tanti tumultus, tantæque perturbati- onis extiterit, exemplaria libellorum pre- cum quos religiosissimi Episcopi & Cleri- ci ex supra dicta urbe Alexandria & ex Ægyptiaca Diocesi ad urbem Regiam Constantinopolim venientes, adversus Ti- motheum Pietati meæ obtulerunt: exem- plaria item libellorum precum, quos qui- dam ex parte Timothei ad sacrum no- strum comitatum ab eadem urbe Alexan- dria venientes, tranquillitati nostræ porre- xerunt, ad sanctitatem tuam misimus. Ita ut quid factum sit à Timotheo, quem po- pulus & honorati ac decuriones & navi- cularii urbis Alexandrinæ sibi Episcopum postulant: de aliis item rebus quæ in pre- cum textu continentur: præterea de Chal- cedonenſi synodo, cui supra memorati neu- tiquam consentiunt, sicut preces eorundem subjectæ demonstrant: sanctitas tua aperte possit cognoscere. Tua igitur reverentia omnes sanctos Episcopos Orthodoxos, qui nunc in hac urbe Regia commorantur, sed & Reverendissimos Clericos quamprimum ad se faciat convenire. Et cunctis accu- rate tractatis atque examinatis, quando qui- dem Alexandrina civitas jam perturbata est, de cuius statu ac tranquillitate plurimum solliciti sumus, certiores nos facite quid- nam de supra memorato Timotheo & de Chalcedonenſi Synodo sentiatis: idque om- ni humano timore procul amandato, sine odio cujusquam aut gratia: solum omni- potentis Dei timorem præ oculis habentes: quippe qui probe sciatis, vos rationem hu- jus rei intemeratæ divinitati esse redditu- ros. Quo nos per literas vestras perfecte de omnibus edocti, competentem formam edere valeamus. Et hæc quidem Epistola missa est ad Anatolium. Similia vero Im- perator scripsit, tum ad reliquos Episco- pos, tum ad celeberrimum quemque eo- rum qui tunc temporis, ut jam dixi, vitam à materia remotam, omnique apparatu de-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ πολιτευόμενοι] Quinam sint ἀξι- ωματικοί, & quinam dicantur πολιτευόμενοι, jam pridem ob- servavi in Annotationibus ad Ammianum Marcellinum p. 14. Et pag. 225. Utrosque similiter jungit Gregorius Naza- nzenus in Epistola 49. ad Olympium ita scribens, πάντες πολιτῆς καὶ ἀξιωματικοί. Id est, universos cives & Decuriones & Honoratos. Idem Gregorius in epist. 22. ad Cæsarienses, eisdem simul jungit his verbis, πῶς ἐν τῇ ἀξιωματικῇ καὶ βουλευτικῇ τάξει. Id est, his qui sunt ex Honoratorum aut ex Decurionum ordine. Recte ergo vetus Interpres hujus epistolæ vertit, Honorati & Curia- les & Naucleri. Naucleri sunt Navicularii Niliaci, qui Annonam ex Ægypto Constantinopolim convehant. Eo- rum corpus instituisse videtur Aurelianus, ut ipsemet in- dicat in epistola ad Arabianum, quam citat Vopiscus. In veteribus Glossis ναυκλῆροι exponitur Navicularius. Hefy- chius vero, dominum navis ita dici scribit. Hi navicularii Alexandrini, fiscales species, ac præcipue onus frumentarii commentus ex Ægypto & ex urbe Alexandria Constanti- nopolim suo periculo transportabant, ut docet lex 32 cod. Theod. de naviculariis, & lex sexta cod. Justiniani de na- viculariis & Naucleris. Porro eorum prædia obnoxia e- rant naviculariz functioni, ita ut quisquis ea quolibet mo- do comparasset, eidem functioni seu translationi teneretur

obnoxius, pro ea parte quam possidebat, ut docet titulus de prædiis naviculariorum. Ex quo intelligendus est Au- gustini locus in Sermonē primo de vita clericorum suo- rum, ubi dicit: Bonifacii hereditatem suscipere nolui: non misericordia, sed timore. Naviculariarii nolui esse Ecclesiam Christi. Multi sunt quidem qui de navibus acquirunt. Ta- men una tentatio est, si ires navis & naufragaret. Homi- nes ad tormenta daturi evanescunt, ut de submersione navis secundum consuetudinem quaereretur, & torquerentur a ju- dice qui essent de fluctibus liberati. Sed non eos daremus. Nullo enim pacto hoc facere deceret Ecclesiam. Onus ergo fiscale persolveret. Id est, fiscales species quas navis trans- ferebat ex Africa in portum urbis Romæ. Id enim di- fertur jubet Imperator in lege 32. citata, his verbis: Ita ut super naufragiorum qua contigerint casibus, usitato more ha- bita quaestione, si qui calculus modulationis dicatur tempestate maris deperisse, sub tua sedis auditione nequaquam fera- tur acceptus: Sed hac dispendii lacuna in omne navicula- riorum Concilium, pro rata scilicet contingentis muneris de- feratur. Vide legem 2 in codice Theodosiano de naufragiis. 2 Τῶν ὑφ' ἡμῶν παρεχομένων] Assentior Henrico Sa- villio, qui in margine sui codicis annotavit legendum sibi videri παρεχομένων, quemadmodum legit etiam Christo- phorus. Atque ita scriptum habet Niceph. in c. 18. l. 15.

3 Χαιρέτω

S.E.C. stitutam agebant. Ex quorum numero fuit
V. Symeones, qui primus stationem in co-
lumbina excogitavit, de quo in superiore li-
bro mentionem fecimus. Inter illos fuerunt
etiam Baradatus & Jacobus Syri.

ἡλθόντων βίον· ὅν ἦν ὁ Συμεών, ἐπὶ τοῦ πρώ-
του ἔσαν ἐξουρηκῶς, ὃ καὶ καὶ τὴν περὶ τῆς
ἐκείνου ἐμνήσθημεν, ἐς οὗς καθεστήκεισαν ἑαυ-
τοῦ καὶ Ἰακώβος οἱ Σύροι.

CAPUT X.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

De his qua Episcopi & Symeones Stylita
rescripserunt.

Περὶ ὧν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ Συμεὼν ὁ κοινοῦ ἀ-
τέλεστον.

PRIMUM igitur Leo Episcopus senio-
ris Romæ scripsit pro defensione syno-
di Chalcedonensis, & ordinationem Timo-
thei, ut pote illegitime factam, improba-
vit. Quam Leonis Epistolam, Imperator
Leo ad Timotheum Alexandrinum Epi-
scopum misit per Diomedem silentiarium,
Regalium bajulum præceptorum. Cui re-
scripsit Timotheus, Chalcedonensem Syn-
odum & Leonis Epistolam reprehendens.
Harum Epistolarum exemplaria exstant in
collectione Epistolarum quæ vocantur En-
cyclicæ. A me autem consulto prætermissa
sunt, ne hoc opus multitudine Epistolarum
oneraretur. Aliarum quoque civitatum E-
piscopi decretis Chalcedonensis synodi fir-
miter adhæserunt, & ordinationem Timothei
uno consensu omnes condemnarunt. Solus
Amphilochius Episcopus Sidæ, in Epistola
quam scripsit ad Imperatorem, Timothei
quidem ordinationem graviter reprehendit:
Chalcedonensem autem synodum non admi-

Τοιαύτην προῖον ὁ πρεσβυτέρως Ῥώμης ἐπί-
σκοπος Λέων, ὡς περὶ τὸ Καλχηδόνι συν-
όδου γέγραφε, τὴν τε Τιμόθεον χειροτονίαν ἀπεδοκί-
μασεν, καὶ ἀθέσμως γανομένην· ἢ πᾶσι τῷ Λέοντος
ἐπιστολῇ, Λέων αὐτοκράτωρ Τιμόθεον ἀπαπέμπετο
τῷ ἁγίῳ Ἀλεξανδρείᾳ πρεσβυτέρῳ, Διομήδους σι-
λενταρίου τοῖς βασιλικαῖς κελεύσμασι ἀπαγορευσαμένην.
ὡς ὅτι καὶ ἀντέγραψε Τιμόθεος, μεμφομένης τῇ
Καλχηδόνι συνόδου, καὶ τῷ Λέοντος ἐπιστολῇ· ὅτι τὰ
ἀντίγραφα σώζει· ἐν τοῖς χαλκῶδεσι ἐκκλησίαις.
ἐμοὶ ὅτι παρὲς, ἵνα μὴ πλῆθος ἐπαγάγῃ τῶν παρόντων
πόνων. καὶ οἱ ἄλλων δὲ πόλεων ἐπίσκοποι, τοῖς ὅ-
τις Καλχηδόνι τυπώθεισιν ἐμένοντες, καὶ Τιμόθεον χει-
ροτονίαν ἀπάσας ἐλέγεον ψήφους. Ἐμφιλόχιος
ὁ μόνος ὁ Σιδῆς, ἐπιστολὴν γέγραφε πρὸς τὸν βα-
σιλέα, κατεβόσσαν μὲν Τιμόθεον χειροτονίας, ἐκ
ἀπειθοῦς δὲ τῇ Καλχηδόνι συνόδου. ὡς καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Βαρμάτης καὶ Ἰακώβου] Nicephorus Callistus Jaco-
bum hunc Nisibenum nominat, additque, tam ejus, quam
Varadati mentionem fieri a Theodorito in historia Philo-
theo. Theodoritus tamen in capite 21 Philothei, Jaco-
bum Nisibenum fuisse non dicit, nequaquam id omittitur,
si revera Nisibenus fuisset. Nam cum posteriorem hunc
Jacobum priori illi Jacobo Nisibeno similem fuisse notet,
non solum nomine, verumetiam moribus ac dignitate,
uterque enim Sacerdos fuit: Si Nisibenus etiam fuisset,
nequaquam id omittisset eo loco Theodoritus. Sed neque
Theodorus Lector in lib. primo Collectaneorum, Jaco-
bum hunc posteriorem qui Leonis Aug. circularibus liti-
ris rescripsit, Nisibenum facit, nec Theophanes in Chro-
nico pag. 96. Exstat etiam epistola Theodoriti ad hunc
Jacobum scripta, in qua illum Presbyterum ac Monachum
appellat. Pro Baradato Theophanes Bardam dicit; cor-
rupte ut opinor. In 3. parte synodi Chalcedonensis,
pag. 375. inter Monachos quibus Leo Imp. scripsit liti-
teras, primus nominatur Jacobus Monachus Nisibenus,
deinde Symeones & Baradatus. Eorum meminit etiam
Ephremius Antiochenus Episcopus in epist. ad Monachos
ἀποστολῇ, id est Severianos, & in oratione tertia quam
scripsit ad Domnum & Joannem Monachos, ut legitur
apud Photium.

2 Καὶ ἀθέσμως] Assentior Christophorono & Savilio,
qui pro καὶ, emendarunt ὡς. Sensus enim prorsus ita
postulat. Certe in his Evagrii libris, καὶ pro ὡς fre-
quentissime positum erat, quod nos Manuscripti exem-
plaris auctoritatem secuti emendavimus. Hic vero cum
MS. codex ab editis exemplaribus nihil discreparet, reli-
gio nobis fuit quidquam immutare.

3 Σιλενταρίου] Hujus Silentarii nomen in vulgatis edi-
tionibus & apud Nicephorum desiderabatur. Nos vero
ex optimo codice Florentino illud restituvimus, in quo

diserte scriptum habetur Διομήδους Σιλενταρίου. De Silen-
tariis nonnihil observavi jampridem in Annotationibus
ad Ammianum Marcellinum.

4 Ἐν τοῖς χαλκῶδεσι ἐκκλησίαις] Pessime hunc locum
intellexit Christophoronus, ut ex versione ejus apparet:
sic enim vertit. *Isarum epistolarum exemplaria exstant in*
litteris Leonis Imperatoris, generatim ad omnes scriptis &c.
Verum Liberatus Diaconus in Breviario cap. 15. quænam
sint Encyclicæ istæ optime declarat his verbis. Impera-
tor scripsit singularum civitatum Episcopis de utroque
negotio, consulens quid fieri oporteret &c. Qui rescri-
bunt, Chalcedonensem synodum usque ad sanguinem vin-
dicandam; Timotheum vero non solum inter Episcopos
non haberi, sed etiam Christiana appellatione privari. Et
hæc epistolæ vel relationes Episcoporum omnium, in uno
codicis corpore vocantur Encyclicæ. Cæterum hæc En-
cyclicæ pene omnes in Latinum sermonem conversæ, ha-
bentur in parte 3. synodi Chalcedonensis pag. 372. edi-
tionis Colonienfis & sequentibus deinceps paginis. opus
eximium Ecclesiasticæ antiquitatis, quod utinam Græce
quoque exstaret. Earum mentio fit apud Victorem Tu-
nonensem in Chronico.

5 Ἀμφιλόχιος] Hujus Amphilochii Sidæ Episcopi men-
tio fit apud Photium in Bibliotheca cap. 52. Ubi Attici
& Sisinii Episcoporum Constantinopolis, epistolæ ad
eum scriptæ referuntur. Interfuit idem Amphilochius
synodo Ephesinæ & synodo Chalcedonensi, ut ex actis
synodicis apparet. Cæterum Eulogius Alexandrinus Epi-
scopus, in libro 9. testatur Amphilochium hunc Episco-
pum Sidæ, quamvis initio affirmasset in litteris suis ad
Leonem Imp. se Chalcedonensi Synodo minime assentiri,
paulo post tamen eidem Synodo consensisse ac subscri-
psisse. Eulogii verba refert Photius in Bibliotheca, pag.
879.

VARIORUM.

a Σιλενταρίου] Silentarius, circa silentium occupatus;
qui in palatio vel alibi silentium indicit. Est & nomen
dignitatis. Horum duo ordines: prior villior, atque idem
cum eo qui in patriarchalibus secretis ὁ ἐπὶ τῶν σερῶν
dicebatur, & silentium ac quietem populo indicabat. Hinc
est in Glossis vet. Græco-Latinis ὑποχρησίδης Silentarius.
Alter ordo erat longe honoratior, præeratque secretis Im-
peratoris, & inter clarissimos recensetur, l. *jubemus*, S. C.
de Silent. & Decur. Sic Maurinus in Gloss. Græcobarb.

Videtur ergo prior dici, quod silentium jubeat: at alter,
quod silentium præstet, nempe silendis & arcanis præfe-
ctus. *Maurinus & Suicarus in Lexicis.* Nicolaus Aleman-
nus Notis in Procopii Historiam Arcanam pag. 103. ait,
Cubiculum antieris ex quo statim in ipsum Imperato-
ris ibatur cubiculum, ob silentium quod principis reve-
rentia servabatur, vocatum fuisse *Silentium*; & intimi illi
cubicularii, *Silentarii*.

ταῦτα.

ταῦτα Ζαχαρία τῷ ῥήτορι πεπόνῃ, τῷ καὶ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν Ἀμφιλοχίῳ ἐπέταχεν ὅτι τὰ αὐτῶν συγγραμμάτι. γράφει δὲ καὶ Συμεώνης ὁ δὲ ὁσίας λήξεως περὶ τῶν ἐπιστολῶν δύο, πρὸς τὴν Λέοντα καὶ αὐτοκράτορα, πρὸς τὴν Βασίλειον ἐπισκοποῦντα καὶ Ἀντόχου· ὡς δὲ πρὸς Βασίλειον βραχυλογῶσαν, ἐτίθημι τῇδε μετὰ τὴν συγγραφὴν, ὥστε πᾶς ἔχουσαν. Τῷ δευτέρῳ μετὰ τῶν ὁσιωτάτων καὶ ἀγιωτάτων Φιλοθέῳ Βασιλείῳ δεχρεπισκόπῳ, ὁ ἀμαρτωλὸς καὶ ταπεινὸς Συμεώνης ἐν Κυρίῳ χαίρει. Νυνὶ δὲ καὶ ἡμεῖς εἰπεῖν θέπομεν, ὁ ὁσιωτάτος καὶ ἀγιωτάτος Θεὸς, ὅς ἐκ ἀπερητοῦ τὴν ἐλεος αὐτοῦ ἡμῶν, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν τὴν ἀμαρτωλὴν. δεξιὰς γὰρ τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας ἀξιοτήτος, ἐθαύμασα καὶ ζῆλον καὶ τὴν διείκταν τῆς φιλοφρονήσεως ἡμῶν βασιλείας, καὶ πρὸς τοὺς ἀγίους πατέρας καὶ τὰς τῶν βεβαίαν πίσιν, ἣν ἐπέδειξε καὶ ἐπιδείκνυ. καὶ τῷτο ὅτι ἐξ ἡμῶν τὸ δῶρον, καθὼς καὶ ὁ ἄγιος δόστωλος λέγει, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ, τῷ ταύτην αὐτῷ δεδοκός· καὶ ἐπεθυμία καὶ τὴν ὑμετέρων θυγῶν. καὶ μετολίγα. διὸ καὶ ὁ ταπεινὸς καὶ ὑπελπίς, τὸ ἔκσταμα τὴν μοναχῶν, ἐνέεισα τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ ἐμὴν πρόθεσιν, καὶ περὶ τὴν πίσιν τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Καλχηδὼνι συνελθόντων ἐξακοσίων τετρακοντα, ἐμὴν καὶ ὑποστηρίξας ὑπὸ αὐτῆς καὶ ὑπὸ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι Φανερωθείσης. εἰ γὰρ μετὰ δύο ἢ τριῶν συνελθόντων διὰ τὸ ὄνομα αὐτῶν, παρίσιν ὁ Σωτὴρ, πᾶς μετὰ τὴν ποσούτων καὶ τηλικούτων ἀγίων πατέρων ἐνεχώρει, εἰ μὴ καὶ ἀπ' ἀρχῆς μετ' αὐτῶν τὸ ἅγιον Πνεῦμα; καὶ μετ' ἐπερ. διὸ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζε ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας, καθάπερ καὶ Ἰησοῦς ὁ τῆς Ναυῆ ὁ δοῦλος Κυρίου Ἰσραηλιτικὸς λαός. πάντα τὰ ὑποκαταστήσαντες ὁσιότητι θύλασθαι κληρον, καὶ τὴν θύλασθαι καὶ πιστεύοντες λαόν, ἐξ ἐμοῦ ἐπερὶ πᾶν παρακληθήσθαι.

fit. Scripsit de istis rebus Zacharias Rhetor, qui Epistolam quoque Amphilochoi historiarum suarum intexuit. Sed & sanctae memoriae Symeonis duas Epistolas de hoc argumento scripsit: alteram ad Leonem Imperatorem, alteram ad Basilium Episcopum urbis Antiochie. Ex quibus eam quae ad Basilium scripta est, ut pote brevior, hic apponam. Sic autem habet. Domino meo Religiosissimo & sanctissimo, Dei amantissimo Basilio Archiepiscopo, peccator & humilis Symeon in Domino salutem. Nunc merito dicere possumus Domine: Benedictus Deus qui non amovit precationem nostram, nec misericordiam suam averit à nobis peccatoribus. Acceptis enim literis amplitudinis vestrae, admiratus sum zelum ac pietatem Deo charissimi Imperatoris nostri, quam erga sanctos patres & erga illorum firmissimam fidem, cum antea semper, tum nunc quoque ostendit. Atque hoc donum non ex nobis, sicut sanctus Apostolus dicit, sed ex Deo qui hoc illi studium per vestras preces largitus est. Et paulo post. Quapropter ego quoque humilis & exiguus, abortus monachorum, animi mei sententiam imperiali ejus majestati significavi, de fide sexcentorum triginta sanctorum patrum qui Chalcedone congregati sunt, persistens & fundatus in ea fide quae à Sancto Spiritu revelata est. Etenim si servator noster, ubi duo tresve in nomine ipsius congregati sunt, adest in medio illorum, quomodo fieri posset inter tot ac tantos sanctos Patres, ut Spiritus Sanctus prorsus cum illis non esset? Et aliquanto post. Quamobrem fortis esto, & viriliter age, quemadmodum Jesus Nave servus Domini, pro populo Israelitarum. Universum religiosum Clerum qui sub tua est sanctitate, & benedictam ac fidelissimam plebem, meo nomine salutes velim.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

35

CAPUT XI.

Περὶ τῆς ἐξορίας Τιμοθέου τῷ Αἰλίου, καὶ τῆς χειροτονίας Τιμοθέου τῷ Σαλοφακίᾳ, καὶ περὶ Γενναδίου καὶ Ἀκακίου, τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν.

De exilio Timothei Aeluri, & de ordinatione Timothei Salofacioli. Item de Gennadio & Acacio Constantinopolitanis Episcopis.

ΕΠὶ τούτοις Τιμόθεος ἐξορίαν κατακρούεται, καὶ λευκὸς καὶ αὐτὸς τῇ Γαβρηνῶν οἰκίῃ. οἱ δ' ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ἀφ' ὧν Προτερίου Τιμόθεον ἐπίσκοπον ἔπερον ἐπεχειρίζον· ὅτι οἱ μὲν ἐκάλουν Βασιλικόν, οἱ δὲ Σαλοφακίαν. Ἀνατολίῃ δὲ τελευτήσαντος, τὸν θρόνον τὸ βασιλεύσης διαδέχεσθαι.

Post hæc Timotheus damnatur exilio, & in Gangrensi civitate perinde ac Dioscorus, iussus est degere. Igitur Alexandrini alterum Timotheum, Proterii successorem elegerunt: quem alii quidem Basilicum, alii vero Salofaciolum nominabant. Interim mortuo Anatolio, Episcopatum urbis regiae for-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οἱ μὲν Βασιλικόν] Sic etiam scriptum habet Nicephorus. Verum in Breviario Liberati, cap. 16. id cognomentum Timothei longe aliter scribitur. Sic enim ait Liberatus. Et exilio relegatur Timotheus Aelurus Chersonæi archidiaconi, & sic pro Proterio Timotheus cognomento Salofacioli sive Albis. Verum in Liberato scribendum est Albis, quemadmodum docet Theophanes in Chronico iis verbis. Τιμόθεος δὲ ἄλλος ἐπὶ κλην λευκός, ὁ καὶ

Σαλοφακίαν ἐχειρίζον. Idem scribit Cedrenus. Quid ergo dicendum est? Utrum in Evagrio λευκός scribendum esse dicemus pro Βασιλικός? An fortasse Salofacioli regium significat? Certe φακίαν Græcis est fascia, quod pro diademate regio accipi potest. Verum nihil certi ex hoc cognomento elici potest, cum varie scribatur apud veteres scriptores.

VARIORUM.

a Ἐξορίαν κατακρούεται] Gangram Paphlagoniæ urbem, ac deinde Chersonesum relegatus est Timotheus, & in Exilio octodecim annos exegit, ut testatur Evagrius libro

III. cap. 4. Exilium ejus coepisse anno 457. Caveus, anno 459. Pagius scribit.

Γεν-

ταῦτα Ζαχαρία τῷ ῥήτορι πεπόνῃ, τῷ καὶ τῇ ἐπιστολῇ αὐτῇ Ἀμφιλοχίῳ ἐπιστολῇ αὐτῇ συγγραμμάτων. γράφει ὁ καὶ Συμεώνης ὁ ὁσίας λέξιος περὶ τούτων ἐπιστολὰς δύο, πρὸς τὴν Λέοντα καὶ αὐτοκράτορα, πρὸς τὴν Βασίλειον ἐπισκοποῦντα καὶ Ἀντόχου ὡς καὶ πρὸς Βασίλειον βραχυλογούσαν, ἐπιτίθημι τῇδε μὴ τῇ συγγραφῇ, ὡς πῶς ἔχουσιν. Τῷ δευτέρῳ μὴ τῷ ὁσιώτατῳ καὶ ἀγαθότατῳ Φιλοθέῳ Βασιλείῳ δεχέμενος, ὁ ἀμαρτωλὸς καὶ ταπεινὸς Συμεώνης ὁ Κυρίῳ χαίρει. Νυνὶ δὲ καί μοι εἰπεῖν δεῖ ποτα, βίολογος ὁ Θεός, ὃς ἐκ ἀπέστησε τὴν πρὸς αὐτὸν ἡμῶν, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀμαρτωλῶν. δεξιὰς ἡμῶν τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας ἀξιοτήτος, ἐθαύμασα καὶ ζῆλον καὶ θύσεσθαι τῷ Θεοφιλεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ πρὸς τὸς ἀγίους πατέρας καὶ τὴν τῶν βασιλέων πίστιν, ἣν ἐπέδειξε καὶ ἐπιδείκνυται. καὶ τῷτο ὅτι ἐξ ἡμῶν τὸ δῶρον, χάρις καὶ ὁ ἀγιος ἀποστόλος λέγει, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ, τῷ ταύτῃ αὐτῷ δεδοκός ἐστι πρὸς αὐτὸν ἀφ' ὧν καὶ ὑμετέρων θυγῶν. καὶ μετολίγα. διὸ καὶ ὁ ταπεινὸς καὶ θυγῶν, τὸ ἐκείνου τὸ μοναχῶν, ἐφάρμοσα τῇ αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ ἐμὴν πρόθεσιν, καὶ περὶ καὶ πίστιν τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Καλχηδὼνι συνελθόντων ἐξακοσίων τετρακοντα, ἐμμελῶν καὶ ὑποσηριζόμενος ὑπὸ αὐτῆς καὶ ὑπὸ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι Φανερωθείσης. εἰ γὰρ μετὰ τὸν δύο ἡ τριῶν συνελθόντων διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, πάρεστι ὁ Σωτὴρ, πῶς μετὰ τὸν ποσούτων καὶ τηλικούτων ἀγίων πατέρων ἐκείνου, εἰ μὴ τῷ ἀπ' ἀρχῆς μετ' αὐτῶν τὸ ἅγιον Πνεῦμα; καὶ μετ' ἑτέρων. διὸ ἴσχει καὶ ἀνδείξει ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς θύσεως, χαράς καὶ ἰσχύος ὁ τῷ Ναυὶ ὁ δοῦλος Κυρίου ὡς τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ. πάντα καὶ ὑπὸ καὶ σὺν ἐσιώτῃ διὰ τὴν κληρὸν, καὶ τὴν βίολογικὴν καὶ πιστῶτον λαόν, ἐξ ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν παρακλήθητι.

fit. Scripsit de istis rebus Zacharias Rhetor, qui Epistolam quoque Amphilochoi historiarum suarum intexuit. Sed & sanctæ memoriæ Symeones duas Epistolas de hoc argumento scripsit: alteram ad Leonem Imperatorem, alteram ad Basilium Episcopum urbis Antiochiæ. Ex quibus eam quæ ad Basilium scripta est, ut pote brevior, hic apponam. Sic autem habet. Domino meo Religiosissimo & sanctissimo, Dei amantissimo Basilio Archiepiscopo, peccator & humilis Symeones in Domino salutem. Nunc merito dicere possumus Domine: Benedictus Deus qui non amovit precatorem nostram, nec misericordiam suam avertit à nobis peccatoribus. Acceptis enim literis amplitudinis vestræ, admiratus sum zelum ac pietatem Deo charissimi Imperatoris nostri, quam erga sanctos patres & erga illorum firmissimam fidem, cum antea semper, tum nunc quoque ostendit. Atque hoc donum non ex nobis, sicut sanctus Apostolus dicit, sed ex Deo qui hoc illi studium per vestras preces largitus est. Et paulo post. Quapropter ego quoque humilis & exiguus, abortus monachorum, animi mei sententiam imperiali ejus majestati significavi, de fide sexcentorum triginta sanctorum patrum qui Chalcedone congregati sunt, persistens & fundatus in ea fide quæ à Sancto Spiritu revelata est. Etenim si Servator noster, ubi duo tresve in nomine ipsius congregati sunt, adest in medio illorum, quomodo fieri posset inter tot ac tantos sanctos Patres, ut Spiritus Sanctus prorsus cum illis non esset? Et aliquanto post. Quamobrem fortis esto, & viriliter age, quemadmodum Jesus Nave servus Domini, pro populo Israelitarum. Universum religiosum Clerum qui sub tua est sanctitate, & benedictam ac fidelissimam plebem, meo nomine salutes velim.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

35

CAPUT XI.

Περὶ τῆς ἐξορίας Τιμοθέου τῷ Αἰλούρου, καὶ τῆς χειροτονίας Τιμοθέου τῷ Σαλοφακιάλου, καὶ περὶ Γενναδίου καὶ Ἀκακίου, τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν.

De exilio Timothei Aeluri, & de ordinatione Timothei Salofacioli. Item de Gennadio & Acacio Constantinopolitanis Episcopis.

^a **Ε**Πὶ τούτοις Τιμόθεος ἐξορίαν κατακλύεται, λευθεύς καὶ αὐτὸς καὶ Γαβριηλ οἰκῶν. οἱ δ' ἐν τῇ Ἀλεξανδρίᾳ, ἀφ' ὧν Προτερίου Τιμόθεον ἐπίσκοπον ἔπειρον πρὸς αὐτὸν ὡς οἱ μὴ ἐκάλαν Βασιλικὸν, οἱ δὲ Σαλοφακιάλον. Ἀνατολίῳ τῷ πελοπόννησος, τὸν θρόνον τῷ βασιλευσῶν διαδέχεσθαι.

Post hæc Timotheus damnatur exilio, & in Gangrensi civitate perinde ac Dioscorus, jussus est degere. Igitur Alexandrini alterum Timotheum, Proterii successorem elegerunt: quem alii quidem Basilicum, alii vero Salofaciolum nominabant. Interim mortuo Anatolio, Episcopatum urbis regiæ for-

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Οἱ μὴ Βασιλικὸν] Sic etiam scriptum habet Nicephorus. Verum in Breviario Liberati, cap. 16. id cognomentum Timothei longe aliter scribitur. Sic enim ait Liberatus. Et exilio relegatur Timotheus Aelurus Chersonæsi custodia, & sit pro Proterio Timotheus cognomento Salofaciolus sive Albus. Verum in Liberato scribendum est Albus, quemadmodum docet Theophanes in Chronico iis verbis. Τιμόθεος δὲ ἄλλος ἐπὶ τὴν λευκὴν, ὁ καὶ

Σαλοφακιάλος ἐκλεγετο. Idem scribit Cedrenus. Quid ergo dicendum est? Utrum in Evagrio λευκὸς scribendum esse dicemus pro Βασιλικὸς? An fortasse Salofaciolus regium significat? Certe φακίαν Græcis est fascia, quod pro diademate regio accipi potest. Verum nihil certi ex hoc cognomento elici potest, cum varie scribatur apud veteres scriptores.

VARIORUM.

^a Ἐξορίαν κατακλύεται] Gangram Paphlagoniæ urbem, ac deinde Chersonesum relegatus est Timotheus, & in Exilio octodecim annos exegit, ut testatur Evagrius libro

III. cap. 4. Exilium ejus cœpisse anno 457. Caveus, anno 459. Pagijs scribit.

S.M.C. titus est Gennadius; cui successit Acacius
V. qui orphanorum hospitio præfectus fuerat.

^a Γενάδιος· καὶ μετ' αὐτὸν Ἀκάκιος, ὃς τῷ χαλᾷ-
α γωγίῃ τῆς ὀρφανῶν ἀσθενήκει· τὴν βασιλεύ-
σαν πόλιν.

CAPUT XII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

De terra motu qui contigit Antiochia, trecentis
et quadraginta septem annis post illum qui
temporibus Trajani contigerat.

Περὶ τῆς γενομένης ἐν Ἀντιοχείᾳ σεισμῷ μὲν ἔτη
τετρακόσια μ', τῇ δὲ Τραιανόν.

PORRO anno secundo imperii Leonis, in-
gens terræ motus ac succussio contig-
it Antiochiæ. cum quædam à populo ci-
vitatatis illius facta essent, plena furoris ac
dementiæ, ipsamque bestiarum feritatem
longe superantia. Quæ quidem tantæ cla-
dis velut procemium quoddam extiterunt.
Accidit autem ingens hæc calamitas, an-
no quingentesimo sexto à conditu urbis
Antiochiæ, circa horam noctis quartam,
die quartodecimo mensis Gorpiaz, quem
Romani Septembrem vocant; imminente
die dominica, indictione undecima. Sex-
tus hic terræ motus accidisse dicitur, tre-
centis quadraginta & septem annis elapsis
ab illo terræ motu qui Trajani temporibus
contigerat. Nam ille quidem terræ
motus sub Trajano, accidit anno centesi-
mo & quinquagesimo nono, ex quo civitas
libera & sui juris fuerat appellata. Hic

^b Ἀνὰ δὲ τὸ δεύτερον ἔτος Λέοντος ὁ βασιλεὺς, ὁ
κλόνος ὁ γῆς ἐξαισίους ὁ βρασιμὸς ἀνὰ τὴν
Ἀντιόχην γίνεται, πρὶν μὲν παρὰ τῆς χαλᾷ αὐτῇ
10 δὴ μὲν ἀσθενήσαντι, πρὸς πᾶσαν ἐκδοκλήσαν-
των μαίαν, πάσης τε θηριώδους ἐπέκεινα γενομένην
γνώμης, ὥστε ὅς προσιμὸν τοῖς τοῖς τοῖς χαλῶς
ἀσθενήσαντι. γίνεται γοῶν χαλεπώτατος ἔκτο
ὁ πεντακοσιοστὸν ἔτος ἡμεῖς ἀπὸ τῆς πόλεως, c
15 ὡς πεντακτὴν ὥραν τῆς νυκτός, πεντακτὴν δὲ
κάτην ἡμέραν τῆς Γορπιάδος μηνός, ὃν Σε-
πτεμβρίον Ῥωμαῖοι προσὰς ὀνόμασι, κυρίας ἐπιχαλ-
λαβήσης ἡμέρας, ἀνὰ τὴν ἐνδοκλήσαν ἐπενέμισεν· τῇ
κύκλῳ, ἔκτος τετρακταῖον ἡμερῶν ἐπὶ τῇ π-
20 σαράκοντα καὶ τετρακοσίῳ διαχρηκτόν· οὐαυτῆς,
ἐξότῃ ὁ δὲ Τραιανόν γέγονεν· ἑκάστον μὲν γὰρ ἐναλίων
3 ὁ πεντηκοστὸν ὁ ἑκατοστὸν ἀγύσης ὁ πόλεως ἔτος ὁ

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Τοῦ κύκλου ἔκτος] Pessime hunc locum interpretatus
est Musculus. Christophorus vero cum hæc verba non
intelligeret, in versione sua prætermisit. Me quidem diu
multumque torfit hic locus. Tandem tamen hunc ejus
sensum esse deprehendi. Postquam Evagrius tempus quo
terræ motus contigit Antiochiæ, principatu Leonis Au-
gusti, certis notis designavit, anni scilicet, mensis, hebdo-
madis, ac diei, & indictionis: addit postremo τὸ κύκλου
ἔκτος. Id est, sine ulla Cyclorum ambage terræ motum
illum contigisse, exactis trecentis quadraginta ac septem
annis post terræ motum illum qui temporibus Trajani ac-
ciderat. Quippe hæc temporis nota nullum habet cyclum.
Priores vero temporis notæ ab Evagrio assignatæ, cyclo-
rum sunt seu periodorum. Nam & indictio cyclus est
quindecim annorum, & hebdomas ac mensis & annus cir-
culi sunt ac periodi perpetuo recurrentes. Hæc igitur est
mea de hujus loci expositione sententia. Si quis tamen
certiora attulerit, eam mutare non detrecho. Vide cap.
33, lib. 3. Potest etiam aliter accipi hic locus, mutato
tantum accentu hoc modo: ἔκτος τετρακταῖον ἡμερῶν.
Ut sit sensus est, Sextus hic esse dicitur terra motus qui
Antiochiam concussit. Nec jam dubito quin hæc vera sit

interpretatio hujus loci. Certe in MS. codice Telleriano
ἔκτος diserte scribitur cum aspiratione, & accentu in pri-
ma syllaba.

² Μ' ὁ πεντακοσίον] Hunc locum restitui ex optimo codice
Florentino, in quo diserte ita scribitur, ζ' καὶ μ'. Id est
ἔκτος καὶ πεντακοσίον. Atque ita prorsus legitur apud Ni-
cephorum in capite vicefimo libri 15. †

³ Ἐκτὸς μὲν γὰρ ἡμερῶν καὶ πεντηκοστὸν] Baronius in
Annalibus Ecclesiasticis ad annum Christi 111. Evagrium
falli dicit, qui terræ motum illum qui regnante Trajano
factus est Antiochiæ, accidisse scribat anno juxta Antioche-
nos 159. Nam terræ motus ille contigit Messala & Pedone
Consulibus, ut ex Dione constat, qui Pedonem Consulem
in illo terræ motu periisse asserit. Porro Messala ac Pedonis
Consulatus incidit in annum Christi 115. ut convenit inter
omnes Chronologos. Erat tunc annus juxta Antiochenos cen-
tesimus sexagesimus tertius, non autem quinquagesimus
nonus, ut ait Evagrius. Anni enim Antiochenorum, qua-
draginta & octo annis natalem Christi anteverunt. Porro
de his annis Antiochenorum, ex antiquis quidem auctor
Chronici Alexandrini optime locutus est in rebus gestis
Julii Cæsaris: ex recentioribus vero, Dionysius Petavius

VARIORUM.

^a Γενάδιος] Gennadius, primum Ecclesiæ CP. presby-
ter, anno 458 Anatolio in Episcopatum ejusdem Ecclesiæ
successit. Collapsam Ecclesiæ suæ disciplinam omni mox
studio redintegrare cœpit. vir erat lingua nitidus & inge-
nio acer. plura de eo apud Theodorum Lect. lib. I. è
vita excessit anno 471. Caveus. Pagius.

^b Ἀνὰ τὸ δεύτερον ἔτος Λέοντος] Hunc terræ motum ad
annum primum Leonis Imp. annumque Christi 457. re-
trahit Pagius: quo anno 14 dies Septembris in Sabba-
tum incidit. Vid. ipsum ad ann. 458. n. 6. W. Lowth.

^c Χρηματισμοῦ τῆς πόλεως] Cum Romani gentem de-
victam in formam Provinciæ redegerant, mos erat ut Im-
perator illico edictum scriberet & publicaret, quo pri-
mum renunciatus erat ipse Imperator gentis subactæ do-
minus & triumphator; deinde statutum erat ut Provin-
ciales novis quibusdam privilegiis uterentur. Hujus rei
exemplum, quod ad hanc ipsam Antiochiæ civitatem spe-
ctat, citatur à Joanne Gregorio Oxoniensi, ex Joannis An-
tiocheni Geographia MS. lib. 9. his verbis: Προβλήθη δὲ
Ἀντιοχείᾳ ὁ ἐλευθερία αὐτῆς, ὅτι ἦν ἡμεῖς ὑπὸ Ῥωμαίων, τῇ
ἐκδοτῇ τῷ Ἀρμενίᾳ μηνός, πεμψήσαντι πρὸς τὸν αὐτοῦ Καί-
σαρος Ἰουλίῳ. Τὸ δὲ ἡμεῖς ὡς ἐπὶ τῇ, ἀσθενήσαντι. Ἐν Ἀν-

τιοχείᾳ τῇ μητροπόλει ἱερῇ καὶ ἀσύλῳ καὶ αὐτονομίᾳ, καὶ ἀρ-
χιστῇ καὶ ἀσθενήσαντι τῇ Ἀντιοχείᾳ, Ἰουλίῳ Γαίῳ Καίσαρι,
κ. τ. λ. Provinciales autem, ut hanc Imperatoris bene-
volentiam æterna memoria conservarent, publica sua ne-
gotia à tempore hujus Edicti censabant. χρηματίζει οὖν
(ut pergit idem Joannes Antiochenus) ὁ μὲν ἡμεῖς Ἀντιο-
χείᾳ καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ Καίσαρος Ἰουλίῳ. Ob hanc rationem hæc Antiochenum æra, quæ
annum nativitatis Dominicæ spatio quadraginta & octo an-
norum præcedit, peculiari modo dicitur χρηματισμὸς τῶν
Ἀντιοχίων. Vide inter opera Joannis Gregorii, pag. 161. Ed.
London. an. 1684. citante Mattheo Shorting.

^d Ἐκτὸς τετρακταῖον ἡμερῶν] Quartus erat hic terræ
motus juxta Malelam à Pagio citatum. W. Lowth.

^e Ἐκτὸς καὶ πεντακοσίον καὶ πεντηκοστὸν] Revera elapsi
sunt tantum 343 anni, scilicet ab anno Chr. 115, ad annum
457. Sed & lapsus est Evagrius, cum terræ motum qui
sub Trajano contigit, in annum Antiochenum 159 con-
jicit, adeoque cum anno Christi centesimo undecimo co-
pulat, qui revera ad annum æræ Antiochenæ 163 referen-
dum erat, ut observavit hic Valesius. W. Lowth.

† Atqui ζ' καὶ μ' exhibet etiam codex Roberti Ste-
phani. quod observavit Mat. Shorting.

αὐτονομίας γέγονεν. ὁ δὲ γὰρ ἐπὶ Λέοντος, ἕκτον καὶ πεντακοσίον, ὡς τοῖς Φιλοπότησιν ἐκτίθεται. ὅτος τοίνυν ὁ σισμὸς τῆς κατὰ τὰς οἰκίας ἀπάσας σχεδὸν καταβέβηκε, πολυανθρώπων ταύτης γεγεννημένων, καὶ οὐδὲν ἐχούσης ἔρημον, ἢ ὅλως ἡμελημένην, ἀλλὰ καὶ λίαν ἡξησημένην τῇ φιλοπότης βασιλείᾳ πρὸς ἀλλήλους ἀμειψόμενων. τῷ τε βασιλείᾳ ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος οἶκος κατεβλήθησαν, τῷ ἄλλων σὺν τῷ ἀδελφικῷ βαλανίῳ μινάντων, τῷ γὰρ καὶ λούσαντι τὴν πόλιν παρὰ τὴν συμφορὰν ἐκ τῆς περὶ τὸν ἀχρηστίας, ἀνίστη τῷ τοῖς ἄλλοις βαλανίοις συμβεβηκότων. κατὰ τὴν καὶ τὰς πόλιν τῶν βασιλείων, καὶ τὸ ἐπ' αὐταῖς τετράπυλον, τοῦ καὶ ἰπποδρόμου δὲ τοὺς παρὰ τὰς θύρας πυργούς, καὶ πύργους τῷ ἐπ' αὐτοὺς ὄν. κατὰ δὲ τὴν παλαιάν, τῷ μὲν ὄντι ἡ οἰκημάτων πῶσις ὅλως οὐκ ἔφασκε. τῷ δὲ Τραϊανῷ καὶ Σεβήρῳ καὶ Ἀδελφῷ βαλανίῳ, μικρὰ κατασείσας, ἀνέστη. καὶ τῆς γὰρ Ὀφρακίνης οὗτοι καλουμένης γήτειας, πνὰ συγκατέβαλε σὺν ταῖς πόλιν, καὶ τὸ καλούμενον Νυμφαῖον ῥίνας. ὡς τὸ κατέκατον περὶ τῶν ἰσχυρῶν τῷ Ῥήτορι. Φησὶ δ' οὐδ' ὡς χίλια χρυσὴν τάλαντα πρὸς τὴν βασιλείᾳ ἐκ τῷ φόρῳ ἀφείδη τῇ πόλει, καὶ τοῖς πόλιν καὶ τῷ ἡφανισμένων τῷ πάθῃ τὰ τέλη, ὅτι μελέσασθαι τὸν τούτων καὶ τῷ δημοσίων οἰκοδομῶν.

autem Leonis Augusti temporibus, contigit anno sexto & quingentesimo, ut produnt scriptores diligentissimi. Porro hic terræ motus universas propemodum ædes subvertit urbis Novæ, quæ quidem incolarum multitudine abundabat, nec ullam partem vacuum habebat aut neglectam: sed magnopere exulta erat atque ornata, ob superiorum Imperatorum magnificentiam, qui se invicem ea in re superare contenderant. Palatii quoque prima & secunda ædes corrui. Reliquæ vero incolumes mansere una cum vicino balneo: quod cum antea inutile fuisset, hujus calamitatis tempore abluendæ civitati necessario inservit, ob ruinam videlicet reliquorum balnearum. Eversæ sunt etiam porticus quæ erant ante palatium, & quod post illas erat Tetrapylum. Ceciderunt etiam turres circi quæ erant juxta portas, & quædam porticus quæ ad turres illas ducebant. In veteri autem urbe, domus quidem & porticus ruinæ prorsus expertes fuerunt. Balnearum vero Traiani, Severi, & Hadriani, exigua pars concussa ac subversa est. Ostracina quoque regionis ita dictæ, vicinias quasdam idem terræ motus prostravit, & Nymphæum una cum porticibus evertit. Quæ quidem singula à Joanne Rhetore diligenter commemorata sunt. Scribit igitur ille, mille auri talenta ab Imperatore civitati remissa esse ex functione tributaria; civibus vero remissas esse pensiones earum ædium quæ terræ motu prostratæ fuerant. Imperatorem præterea publicorum operum reficiendorum curam suscepisse.

VALESII ANNOTATIONES.

in libris de Doctrina temporum, & in secunda parte Rationarii cap. 14. Cui tamen in eo non assentior, quod dicit horum annorum initium ab Octobri mense deduci, quod apud Antiochenos populare anni fuit initium. Ego vero in Annotationibus Eusebianis abunde, ut opinor, demonstravi, Antiochenos à Dio seu Novembri mense annum inchoasse. Sed neque illud verum est quod ibidem scribit Petavius, auctorem Chronici Alexandrini horum annorum initium à Maio mense deducere videri. Non enim id dicit Auctor Alexandrini Chronici; sed tantum ait, Senatus consultum quo civitas Antiochia libera ac sui juris pronunciata est, mense Maio acceptum fuisse ab Antiochenis, ac publice propositum.

1 Τῶν τε ἀπ' αὐτῶν ὄντων. In optimo codice Florentino totus hic locus ita scribitur, καὶ ὁ ἰπποδρόμος δὲ τῶν περὶ τὰς θύρας πυργούς, καὶ πύργους τῶν ἐπ' αὐτοὺς ὄντων. Melius procul dubio. Portæ circi binis utrimque turribus munitæ erant. Erant & porticus quædam quæ ad turres illas ducebant, à portis circi, ut opinor. In codice Tell. scriptum inveniri πύργους τῶν ἐπ' αὐτοὺς ὄντων.

2 Καὶ τῆς Ὀφρακίνης. Rectius in codice Florent. & Telleriano & apud Nicephorum scribitur Ὀφρακίνης. Hujus loci iterum mentio fit ab Evagrio nostro in cap. 8. lib. 6. Quid autem fuerit Ostracine, difficile est dicere. Evagrius quidem hoc loco ait γήτειας ita appellatam fuisse, sitam in urbe veteri. Est autem γήτειας ædium continuatio, quæ porticus publicas excipiebant. Quod confirmat etiam Libanius in Antiochia pag. 372. Dicitur porro est Ostracine eo quod figlinæ ibi essent. Glossæ veteres ῥίνας reddunt Ὀφρακίνης.

3 Τὸ καλούμενον Νυμφαῖον. Sic Græci vocabant templum Nymphæum, quod describit Libanius in Antiochia pag. 372. Νυμφαῖον ἵερὸν οὐρανίου καὶ ἑρμῆος.

4 Τῶν ἡφανισμένων τῷ πάθῃ καὶ τῇ πόλει. In hujus loci versione lapsi sunt ambo Interpretes. Nam Musculus quidem ita vertit. Dicit etiam mille auri talenta civitati illi ab Imperatore de tributis esse remissa: Et ex tributis quoque constitutum esse, ut civibus illis qui ea calamitate adfecti erant, ædes ipsorum simulque publica ædificia restaurarentur. Christophorus vero sic interpretatur. Ait porro,

tum civitati de tributis mille auri talenta ab Imperatore esse condonata, tum civibus etiam vectigalia, qui ea clade afflicti erant. Ubi vides, utrumque interpretem hæc verba, τῶν ἡφανισμένων, ad cives retulisse: quod ferri nullo modo potest. Neque enim dixisset Evagrius τῶν πόλεως ἡφανισμένων, sed potius τῶν ἡφανισμένων. Rectius ergo Nicephorus ea verba de privatorum ædificiis intellexit, quorum vectigalia Imperator Antiochenis civibus remisit. Nec tamen ille Evagrii sensum penitus assecutus est. Sic tamen hunc Evagrii locum expressit. καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ σισμὸς τῶν πόλεως χίλια χρυσὴν τάλαντα βασιλείᾳ φασὶν ἀφείδη τῇ πόλει καὶ τῶν πόλεως φόρων τὰ τέλη, καὶ ἡφανισμένων χάριν κτισμάτων. Id est, ut Langus vertit, Terra motus istius gratia, & propter ædificia diruta, Imperatorem ferunt urbi ei mille auri talenta tributis annui remisisse. Verum Evagrius, seu potius Joannes Rhetor plus dicit. Ait enim Imperatorem ex functione quidem tributaria mille auri talenta Antiochenis remisisse: Singulis vero civibus indulgisse vectigalia ædium quæ terræ motu subversæ fuerant. Hæc autem vectigalia dupliciter intelligi possunt, aut de pensione annua quæ dominis ædium a conductoribus solvebatur; aut de pecunia quæ fisco pendebatur, eo quod ædes illæ in solo publico constructæ essent. Quemadmodum apud nos ab ædium possessoribus tam in urbe, quam in agris, census annuus dominis soli præstari solet. Atque hoc posteriore sensu τὰ τέλη hic accipi malim. Hæc enim vox frequentius sumitur pro Vectigalibus quæ publico penduntur. Quod si pro pretio ædium quod à conductore præstari solet, hic sumeretur, nulla in eo fuisset Imperatoris liberalitas. Nihil enim de suo dedisset civibus, sed de alieno.

5 Ἐπιμελήσασθαι δὲ τούτων. Procul dubio scribendum τούτων, supple τὸν βασιλέα. Atque ita legisse videtur Christophorus. Porro de hoc terræ motu Elegiam scripsit Isaac Syrus, ut testatur Marcellinus in Chronico his verbis. Πατριῶς καὶ Ρικιμὸς Κοσ. Isaac Antiochena Ecclesia Presbyter scripsit Syro sermone multa, præcipueque adversus Nestorianos & Eusychianos. Ruinam etiam Antiochia elego Carmine planxit, quemadmodum Ephrem Diaconus Nicomedia lapsus.

De incendio quod accidit Constantinopoli.

Περὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Huic non dissimilis, immo longe gravi-
or calamitas contigit Constantino-
poli, initio mali orto in maritima civitatis
parte, quam Bosporum vocant. Aiunt au-
tem Dæmonem quemdam exitiosum, muli-
eris speciem eментitum; aut certe pauper-
culam quamdam mulierem à dæmone im-
pulsam; utrumque enim dicitur; circa id
tempus quo lucernæ accendi solent, lucer-
nam ad forum rerum venalium detulisse,
tanquam fassamenta sibi emptura esset: de-
positaque ibi lucerna, protinus abscessisse.
Ignem vero, cum stuppam corripuisset, ma-
ximum incendium excitasse, & momento
temporis totam domum combussisse: Post
hæc adjacentia quæque facilius consumpta
esse, cum ignis non ea solum quæ facile
incenduntur, sed ædificia quoque ex lapi-
dibus constructa depasceretur, & usque in
quartum diem perseverasset, nec ulla ra-
tione extinguere potuisset. Totum igitur
civitatis medietullum, à Septentrionali la-
tere ad meridianam partem, longitudine
quidem stadiorum quinque, quatuordecim
vero latitudine, ita consumptum est, ut
tam ex publicis, quam ex privatis ædibus
nihil omnino remanserit; non columnæ,
non lapidei fornices: sed prædura omnis
materia, perinde ac stipula, concremata sit.
Porro hæc clades in septentrionali quidem
parte, in qua sunt urbis navalia, grassata
est, a Bosporo usque ad vetus Apollinis fa-
num. In meridiana autem regione, a por-
tu Juliani usque ad domos quæ haud pro-
cul absunt ab Ecclesia quæ dicitur Ho-
monœæ. In media autem urbis parte, a
Constantini foro usque ad forum Tauri,
miserabile & horrendum cunctis spectacu-
lum reliquit. Nam quæcumque ornamenta

Συνέχθη δὲ τούτοις ὁμοία ἡ καὶ δευτέρα ἱα
ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχῆς ἔκαστος
γενομένης ἐν τῇ παραθαλασσίῳ τῇ πόλεως μέρῃ,
ὅπερ βοὸς καλοῦσι πόρον. ἰσότης δὲ ὡς χιτῶν τὰς
ἐπιλυχνίους ὄρεας δαίμων τις κακοῦργος παλαμ-
ναῖος γυναικὶ εἰκαδὲς, εἴτε καὶ ταῖς ἀληθείαις
γυνὴ χερήτης ὑπὸ δαίμονος οἰζουμένη, λέγεται
γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω, λύχνον πρὸς παντοπόλιον
ἐνεκῆν, ὡντομένη τὴν τῶν τεταρχειυμένων τεθέν-
τος δ' αὐτῇ λύχνον τὸ γύναιον ὑπαναχωρήσας. τὸ
δὲ πῦρ, τυπὴν λαβόμενον, φλόγα μεγίστην ἐξῆρα,
λόγῳ τε θάπτον ἐμπρῆσαι τὸ οἶκμα. ἐκ τούτου
ἡ τὰ παρακείμενα ῥάδιον ἀφανισθῆναι, τῇ πυρὸς
ἀμφινομένη, ἡ μόνον τὰ θύεσσι, ἀλλὰ καὶ
τὰς ἐκ λίθων οἰκοδομὰς, ἡ ἄχει πετάρτης ἡμέρας
ἀφαιμέναντος, ἡ πᾶσαν ἀμυραν ὑπερδεηκότος,
τὸ μεσαίταλον ἅπαν τὴν πόλεως ἀπὸ τῆς ἀρκτῶς μέ-
χει τῇ νοτίῃ κλίματος διαπρηθῆναι, ἐπὶ πέντε μί-
σαδὲς τὸ μήκος, δεκατέσσαρας δὲ τὸ πλάτος·
ὡς μὲν μετὰ τὴν κατὰ λήθησιν, μὴ δημοσίαν, μὴ
ιδιωτικὴν οἰκοδομίαν, μὴ κίονας, μὴ τὰς ἐκ λίθων
ψαλίδας· ἀλλὰ πᾶσαν ἀποσκληκῆν ὕλην, ὡς πῆρ
πὶ τῇ θύεσσι κατὰ καυθῆναι. τὸτο δὲ τὸ κακὸν
γενέσθαι ἐν τῇ βορείῳ κλίματι, ἐν ᾧ ἡ νεῖα
τῆς πόλεως καθεστῆσιν, ἀπὸ τῇ καλυμένης βοὸς
πόρου, μέχει τῇ παλαιῇ Ἀπόλλωνος ἱερῇ. ἐν τῇ
τῇ νοτίῳ, ἀπὸ τῇ Ἰουλιανῇ λιμνῇς μέχει οἰκίαν
ἡ πολὺν καμένην ἡ δὲ κτείνῃ τῆς ἐπὶ κλήν Ὁμο-
νοίας ἐκκλησίας. ἐν δὲ τῇ μεσαίτατῳ τὴν πόλεως
μέρῃ, ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς αὐτοκράτορος Φόρου
μέχει τῆς τῇ Ταύρῳ καλυμένης ἀγορᾶς, οἰκτρὸν
πᾶσι θάμα ἡ εἰδεχθῆσθαι. ὅσα γὰρ ἐπὶ τῇ πόλει

VALESII ANNOTATIONES.

1 Συνέχθη δὲ] De anno quo incendium istud contigit Constantinopoli, non convenit inter Auctores. Nam Theophanes quidem & Cedrenus anno quinto Leonis. Indictione 15. illud referunt, Leone Augusto iterum & Severo Coss. qui fuit annus Christi 461. Marcellinus autem Comes, & Auctor Alexandrini Chronici, incendium illud Constantinopolitanum conferunt Basilisco & Hermenico Consulibus, hoc est anno Christi 465. Priorem sententiam sequutus videtur Evagrius noster. Verbum enim συνέχθη, quo utitur hoc loco, indicat id quod dixi, conflagrationem scilicet illam urbis Constantinopolitanæ non longo tempore post terræ motum Antiochenum contigisse. Cæterum de incendio illo quo urbs Constantinopolis Leonis Aug. temporibus conflagravit, scribit etiam Candidus Isaurus in libro primo historiarum, multaque in eo ab Aspare Patritio utiliter ordinata esse refert.
2 ὅπερ βοὸς καλοῦσι πόρον] Portum Phosphorianum intelligit, qui erat in regione quinta urbis, ut docet vetus descriptio urbis Constantinopolitanæ. Græci Φωσφορίον & βοσπόριον dicebant, ut docet Constantinus Porphyro-

gennetus in lib. 2 de Thematis sub finem, & Georgius Codinus in lib. de originibus Constantinopolitanis p. 57.

3 Τῆς ἐπὶ κλήν Ὁμονοίας] Ecclesia Homonœæ erat in regione nona urbis Constantinopolitanæ, ut docet vetus descriptio ejus urbis. Cur autem ita dicta sit hæc Ecclesia, docet Theodorus Lector in libro quarto Historiarum Ecclesiasticarum; cujus verba citantur à Joanne Damasceno in libro 3 de Imaginibus. Dicta est enim Ὁμονοία, eo quod centum & quinquaginta patres Synodi Constantinopolitanæ, principatu Theodosii senioris, illuc convenientes, in unam eandemque sententiam de Trinitate consubstantiali conspiraverint. [Verba Theodori habentur versus finem ultimi Fragmenti. Utrum autem Synodus Constantinopolitana in Homonœæ Templum habitata fuerit, amplius querendum censo. Certe autor vitæ S. Stephani junioris scribit eam Synodum celebratam fuisse in Ecclesia Irenes. Sic enim ait Stephanus: οὗτῃ πᾶσι, ἴσθι, αἱ ἐξ ἁγῶν συνόδοι ἐν ἱερῇ καὶ συνήθῳ οἰκίᾳ; ἡ αὐτὴ μὲν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν μητροπόλει, ἐν τῇ οὐκ αὐτῇ κατὰ τὴν δι- τήρη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ τῆς αἰτίας Εἰρήνης οἰκίᾳ.]

VARIORUM.

a Συνέχθη] Valesius putat hoc verbum indicare, conflagrationem hanc CP. non longo tempore post terræ motum Antiochenum anni 457. accidisse. Verum in his loquendi modis tempus exprimentibus, explicandis tam hic quam alibi, non raro vir doctissimus alique passim hallucinantur, non animadvertentes similes loquendi formulas magnam latitudinem habere, & quandoque non tantum decem aut duodecim, sed etiam plures annos designare,

inquit Ant. Pagi ad ann. 465. n. 2. qui probat ibidem ex Chronico Alexandrino, incendium CP. hoc anno accidisse.

b Ἀπὸ τοῦ Ἰουλιανῷ λιμνῇ] Julianus Imp. portum maximum Constantinopoli ædificavit, qui D. Juliani portus dicitur in leg. ult. cod. Th. de calc. coct. ut observavit Valesius noster in notis ad Annm. Marcell. lib. 12. cap. 9. M. Shorting.

τῇ πόλει κάλλη, ἢ πρὸς τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀ-
παράβλητον ἐξησκημένα, ἢ πρὸς κοινὰς ἢ ἰδιωτικὰς
καλῶν χρείας, ὅφ' ἐν ἐς ὅρη τε καὶ βυθὸς ἀπεχε-
διάδι δυσάτης τε καὶ δυσδιαπορεύτης, καὶ παντοίων
ὕλῃ πλήρεις, καὶ προτέραι συλχέοντες ὅφιν ὡς μὴ
ἢ τοῖς οἰκήτοσι τὸ τόπων ἐπιβέβηκεν εἰδέναι, τί τε
ἢ ὅπῃ τὸ πρῶτον ἐτύχαιεν ὦν.

urbis eminebant, aut incomparabili quadam
magnificentia exulta, aut publicis & priva-
tis usibus accommodata, in montes coacer-
vata sunt ac tumulos inaccessos, atque im-
pervios, omnique materiæ genere refertos,
ac priorem urbis speciem deformantes. Adeo
ut ne ipsis quidem locorum incolis facile
esset dignoscere quid & quo in loco unumquodque
ex prioribus illis ædificiis extitisset.

Sæc.
V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ καθολικῶν παθημάτων.

12. Ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, καὶ Σκυθικὸν πολέμῳ¹⁰
συμμετέχοντες ὡς τοὺς ἑσθύνοντες Ῥωμαῖους, ἢ τε
Θρακίᾳ γῆν, καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἐσπίδῃ, καὶ Ἰωνίᾳ, καὶ
αἱ καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι ὡς Κνίδου, καὶ τῆς
Κῶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ κατενεχθῆναι. καὶ ὁμο-
χροῖς δὲ ἐξαισίους ὁ Πρίσκος ἱστορεῖ γενέσθαι ἀπὸ καὶ
Κωνσταντίνου πόλιν καὶ τὴν Βιθυνίαν χάσαν, ἐπὶ τρεῖς
καὶ τέσσαρας ἡμέρας ποταμὸν τῶν ὑδάτων ἐξ ὕ-
ερων φερομένων. καὶ ὅρη μὲν ἐς πεδία κατενεχθῆναι
κατακλυθεύσας καὶ κάμας ὡς πολέσας γενέσθαι
καὶ ὅσους ἐν τῇ Βοσνίᾳ λίμνῃ, καὶ μακρὰν τῆς Νι-
2 κομηδίας ἀφελόντας, ἐκ τῆς συνεχθέντων ἐς αὐ-
τὴν παμπόλλων φορυτῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον
ἐπεράχθη.

CAPUT XIV.

De universalibus calamitatibus.

SUB idem tempus cum bellum Scythi-
cum contra Orientales Romanos mo-
tum esset, Thracia & Hellespontus terræ
motu concussæ sunt. Ionia quoque & insu-
læ Cyclades eandem calamitatem sunt ex-
pertæ; ita ut in Cnido & Co Insulis, ple-
raque ædificia corruerint. Præterea im-
mensos imbres Constantinopoli & in Bi-
thyniæ partibus accidisse refert Priscus,
cum trium aut quatuor dierum spatio a-
qua è cælo, fluviorum instar decidisset.
Ac montes quidem in planitiem depressos
esse: vicos vero complures aquis obrutos
periisse. Insulas quoque in Boanenfi lacu
qui est juxta Nicomediam, exortas esse
ex quicquiliis quamplurimis quæ alluvione
illuc delatæ fuerant. Verum hæc quidem
aliquanto post contigerunt.

Terræ motus.

Immensi
imbres.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τοῦ γάμου Ζήνωνος καὶ Ἀριάδνης.

3 Ἐπὶ δὲ γάμῳ ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδνῃ προσ-
λαμβάνεται Ζωῖονα, ἢ Ἀρκεμήσιον μὲν ἐκ
σπαργάνων καλῶμενον, μὲν δὲ τὸ γάμῳ καὶ τῇ
4 γυναικὶ προσκλήσασθαι ἐκ τῶν ὡς τοῖς Ἰσταντοῖς
ἐς μέγα κλέος ἐληλυθότος, ὅτε προσαγορευομένου.
30 ὅθεν καὶ προήχθη ὅτι Ζήνων, τίνος τε χάριν πάν-
των ὡς τῷ Λέοντος πρέσβει, Εὐσταθίῳ ἐκτέθη-
ται τῷ Σύρῳ.

CAPUT XV.

De nuptiis Zenonis & Ariadne.

PORRO Leo Zenonem sibi generum ad-
scivit, data ei in conjugium Ariadne
filia. Qui cum ab incunabulis Aricmesius
dictus esset, simul cum nuptiis nomen Ze-
nonis assumpsit, ex quodam viro ita appel-
lato, qui apud Ifsauros ad summam gloriam
pervenerat. Undenam vero hic Zeno ad tan-
tum fastigium processerit, & qua de causa
Leo cunctis eum prætulit, ab Eustathio
Syro relatum est.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις] Melius scriberetur, τοὺς αὐ-
τοὺς χρόνους εἶναι.

2 Σκυθικὸν πολέμου] Intelligit Evagrius bellum quod
Hunni gessere adversus Romanos Orientales duce Dengi-
zich Artile filio, Zenone & Marciano Coss. anno Christi
469, ut tradit Marcellinus Comes in Chronico. Auctor
tamen Alexandrini Chronici id refert superiore anno, quo
Consul fuit Anthemius Aug. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπάρχει γένεσις
ὡς Ἀπὸ τῆς ἐσφάρας ὑπὸ ἀναγνώστου τοῦ πρωτοπλάτου ἡρώδης
* εἶναι. lego δὲ γένεσις * ex Prisco Rhetore, qui bellum istud
describit pag. 44, 45. editionis Regiæ. Porro hic Ana-
gastus Magister militum per Thracias, qui Dengizichum

Hunorum regem in prælio occidit, Arnegisclo Magistro
militum successerat.

3 Ἀρκεμήσιον] In optimo codice Florentino & apud
Nicephorum scribitur Ἀρκεμήσιον. Porro Ariadne Zenoni
nupsit anno Leonis Aug. tertio, ut scribit Theophanes in
Chronico.

4 Ἐκ τῶν παρὰ τοῖς Ἰσταντοῖς] Flavium Zenonem intel-
ligit, qui Consul fuit principatu Theodosii Augusti, anno
Christi 448. & Magister militum per Orientem. De cu-
jus singulari potentia vide quæ scripsi in Annotationibus
ad Excerpta Legationum Prisci Rhetoris, pag. 207. Editi-
onis Regiæ.

VARIORUM.

* Filius hic Artile à Prisco vocatur Dengisch, à Mar-
cellino Dengices, à Jornande de reb. Get. cap. 53. Dinisc:

Inde per corruptionem Genfericus in Chronico Alexandrina
a Ἀφισίῳ] Legendum ἀφισίῳ. W. Lowth.

*De Anthemio Imperatore urbis Romæ, & de
iis qui post illum imperarunt.*

Περὶ Ἀνθεμίου βασιλέως Ῥώμης, καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ
βασιλείας.

PER idem tempus cum Romani Occidentales legationem ad Leonem misissent, Anthemius à Leone missus est ut Romanis imperaret, cui Marcianus Imperator propriam filiam desponderat. Nec multo post Basiliscus frater Verinæ, conjugis Leonis Augusti, Magister militum adversus Gizericum mittitur cum lectissimis copiis. Quæ omnia a Prisco Rhetore diligentissime conscripta sunt: ac præterea quemadmodum idem Imperator Leo Asparem qui imperium ipsi tradiderat, fraude circumventum interfecerit, hanc ei mercedem reddens promotionis suæ: filios quoque Asparis sustulerit, Ardaburium ac Patricium: quem quidem Leo paulo ante Cæsarem creaverat, ut Asparis benevolentiam sibi conciliaret. Post cædem vero Anthemii qui imperium Romanum per annos quinque administraverat, Olybrius a Recimere Imperator renunciatus est. Post quem Imperator factus est Glycerius. Quo expulso, Nepos quinque annis imperium obtinuit Romanorum: Et Glycerium apud Salonas Dalmatiæ Episcopum ordinavit.

ΕΚ πρεσβείας ᾗ ἥ ἐσπερίῳ Ῥωμαίων, ἂν Αἰθίομιος α
 5 βασιλῆος τῆς Ῥώμης ἐκπέμπεται· ᾧ Μαρ-
 κianos ὁ πρῶν βασιλευσὶς τῶν οἰκείων κατε-
 γύησε παῖδα. ἐκπέμπει δὲ στρατηγὸς ἡ Γκι- ι
 εἰχος Βασιλίσκος, ὁ τῆς Λέοντος γυναικὸς Βερίνης
 ἀδελφὸς, μὲν στρατευμάτων διεκρίσθαι συνελθόντων.
 10 ἄλλοι ἀκριβέστατα ἂν Πρίσκοι τῷ ῥήτορι πεπότηται 2
 ὅπως τε δόλω ᾤμελθῶν ὁ Λέων, μισθὸν ὡς ἄλλοι
 ἀποδιδόντες τῆς ἐς αὐτὸν προαγωγῆς, ἀναρῶν Ἀσ-
 παρος, τῶν δὲ αὐτῷ ᾤμελθόντων, παῖδας τε
 αὐτῷ Ἀρδαβύριον καὶ Πατέρουον, ὃν Καίσαρα πε-
 15 ποίητο ᾤεστερον, ἢ ἡ αὐτῷ Ἀσπαρος ἀνοίαν κτή- 3
 σιται. μὲν δὲ ἡ τῷ Αἰθίομι σφαγῇ, πέμπτον ἔτος
 τῆς Ῥώμης βασιλεύσαντος, ὡς ἂν Ῥεχίμερος βασι-
 λῆος Ὀλύβριος ἀναγορεύεται, καὶ μετὰ αὐτὸν βασι-
 λῆος προχρῆζε ἡ Γλυκερία. ὃν ἐκβαλὼν ἡ Νέπης 4
 20 μετὰ πέμπτον ἔτος τῆς δὲ αὐτῆς κρατῶν, ἡ ἐπίσκοπὸν 5
 τε Ῥωμαίων τὸν Γλυκερίον ἐς Σάλανας πόλιν τῆς

VALESII ANNOTATIONES.

I Κατὰ μάλιστα βασιλεύσας.] De ingenti exercitu quem
 Leo Imperator contra Vandalos in Africam misit, consu-
 lendi sunt Theophanes, Cedrenus, & Idatius in Chronico.
 De eisdem belli apparatu scribit etiam Candidus Isaurus
 in libro primo historię, cujus locum, quia nondum edi-
 tus est, hic apponam. Κατὰ τὴν ἱστορίαν φησὶν ὅτι οἱ Λέων
 ὁ Μακελλῆς, οἱ μὲν τὰ Μαρκανίων βασιλεύσαντες, περὶ τῆς καταρτίσεως
 τῆς κατὰ Βυζάντιον ὑπὸ τῶν χρίματων διδασκάντες. ὅπου γὰρ οἱ
 οἱ ταῦτα ἱφάνειον καὶ καλλιέστες, αὐτὸ μὲν τὴν ὑπάρχον χρυ-
 σὸν λίσσας πιστάκις μυρίας σὺν ἐπακκοχλίαις, αὐτὸ δὲ τοῦ
 ἀργήματος τῶν ἡσιππῶν, ἐπακκοχλίαις σὺν μυρίας, καὶ ἀργυρίαις
 λίσσας ἐπὶ ἑκατοσὶ χιλιάδας, ὅπτι τὸν ἀνθλαμῶνιν ἀρξάντων ἐν
 τῶν δημοτύριον καὶ ἐκ τοῦ βασιλείας Ἀσθεμίου. Id est: Can-
 didus Historicus ait, Leonem qui Macelles cognominatus est,
 qui post Marcianum imperavit, innumerabilem vim pecuniae
 in expeditione adversus Vandalos consumpsisse. Nam ut
 testantur ii qui pecuniam illam administrarunt, per Praefatos
 quidem pratorio impensa sunt auri librarum quadraginta
 septem millia: per comitem vero largitionum impensa sunt
 auri librarum septemdecim millia, & argenti librarum septin-
 genta millia: cum sumptus abunde suppetere, partim ex
 bonis proscriptorum, partim ex erario Imperatoris Anthemii.
 Extat hic illustis locus apud Suidam in voce χυλίζω, sed
 corrupto Auctoris nomine. In eodem Suidæ loco scri-
 bendum est, τὸν ἀνθλαμῶνιν ἀρκούντων &c. Porro hæc ex-
 peditio Vandolica contigit anno Christi 468, ut recte Ba-
 ronius observat, quod confirmant Cedrenus, Idatius &
 Marcellinus. Biennio post, altera expeditio adversus Van-
 dalos suscepta est à duce Heraclio, & Marfo, ut scribit
 Theophanes in Chronico, qui solus quod sciam, hujus
 expeditionis mentionem facit. Nam Procopius in Van-
 dalicis secundam hanc expeditionem cum priore illa con-
 fudit. Porro hæc secunda expeditio exitum satis felicem
 sortita est. Gizerichus enim metu percussus, pacem cum
 Romanis Orientalibus facere compulsus est.

2 Περίου τοῦ πύτου] Hoc bellum Vandalicum fufe descriperat Prifcus in ultimo libro hiftoriarum, ut præter Evagrium docet Theophanes in Chronico pag. 100. Sed locus corruptus eft, quem hic apponam. ὁ πύτος δὲ διέφυγε τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ περὶ τὴν ἑξῆς ἀποδεδεικται ἀποδεδεικται καὶ ἡ πόλις ἡ πόλις, ἀπὸ περὶ τοῦ πύτου ὁ πύτος. Scribendum eft procul dubio ὡς Περίου τοῦ πύτου. Prifcus enim hiftoricus id bel-

lum descripsit teste Evagrio. Fuit autem Priscus Thrax, ex Panio Thraciæ Oppido, cujus meminit Hierocles. *Provincia Europa sub Consulari urbes quatuordecim. Endoxia, Heraclia, Arcadiopolis, Bisus, Panion, Orni, &c.* Certe & Suidas Priscum historiarum scriptorem Panitem fuisse dicit.

3 ἵνα τῇ ἀσπάρῃ· αἰνοῖται] Hunc locum non infelicit̃er
mihi videor restituisse hoc modo. ἵνα τῇ Ἀσπάρῃ· εὐνοίας
κρήνην, Id est, ut Ἀσπάρ beneuolentiam sibi conciliaret
Emendationem nostram confirmat Cedrenus his verbis, an-
no duodecimo Leonis Aug. τῷ δ' αὐτῷ ἔτι καὶ ὁ Ἀσπάρ
υἱὸς Παύλου, Κἀσπὶ παρὰ τοῦ Λέοντος γένηται, καὶ ἐν Ἀλε-
ξανδρίᾳ πέμπεται εἰς τὸ ἐκλήσθαι τὸν Ἀσπάρ ἐκ τῆς Ἀρε-
τιανικῆς δέξεως, καὶ εὐνοίας ποιῶσαι τῷ βασιλεῖ. Theophanes vero
sic habet: τῷ δ' αὐτῷ ἔτι Παύλου υἱὸς Ἀσπάρ, ἐν Κἀ-
σπῃ ὁ βασιλεὺς Λέων πεισθίμην, εἰς τὸ ἐκλήσθαι τὸν Ἀσπάρ
ἐκ τῆς Ἀρετιανικῆς δέξεως, καὶ εὐνοίας τῷ βασιλεῖ, παρεγένετο ἐν
Ἀλεξανδρίᾳ &c. Supplendum est ex Cedreno verbum hoc
modo, καὶ εὐνοίας ποιῶσαι τῷ βασιλεῖ. Id est, Hoc anno Pa-
tricius Ἀσπάρ filius, quem Leo Augustus Cæsarem nuncu-
pauerat, eo consilio ut Ἀσπάρ̃em ab Ariariorum secta reuo-
caret, & Imperatori fidem efficeret ac beneuolus, &c.

4. Νεπός ποτὶς Νεποτῶν ἦτο·] Delenda est præpositio
 ποτὶς, quæ Interpretes in errorem induxit. Neque enim
 anno quinto post depositionem Glycerii, Nepos factus est
 Imperator, sed eodem anno quo abdicatus fuerat Glyce-
 rius, ut legitur in veteribus Fastis quos edidit Cuspinianus,
 hoc est anno Christi 474. Nepos deinde quinque annis
 Imperium obtinuit. Occisus est enim Basilio solo Consule,
 anno Christi 480. ut testatur Marcellinus in Chronico, &
 vetus Auctor Fastorum quem primus edidit Cuspinianus.
 Ex quo discimus, Julium Nepotem Imperatoris nomen
 usque ad exitum retinuisse.

§ Ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης τὸν Γλυκερίον.] Falsum est, Glycerium ex Imperatore Episcopum urbis Romæ factum esse. Sed neque verum est, eum Portuensē Episcopum factum esse, quod quidam scripserunt, Marcellinum auctorem secuti. Marcellinus tamen id non dicit. Sic enim habet. *Leone solo Cos. Glycerius Caesar Roma Imperium tenens, à Nepote, Marcellini quondam Patricii sororis filio, Imperio expulso, in portu urbis Romæ ex Casare Episcopus ordinatus est.* Verum in Marcellino mutanda est distin-

VARIORUM.

a 'A. 471-476] Anthemius creatus est Romæ Imperator prid. Idus Aprilis anni 467. Romanorum infausta adversus Vandalos expeditio, duce Basilisco, accidit anno 468. Aspar cum filiis occisus est anno 471. Olybrius An-

themium in Impensio excepit anno 472. Glycerius Olybri-
um anno 473. Nepos Glycerium anno 474. Augustulus
Nepotem anno 475. Augustulus deposuit Odoacer Go-
thus anno 476. *Papins ad dictos annos.*

Δαλματίας χειροτονῆ· ἐκβάλλει αὐτὸν Ὀρέ-
στου, καὶ μετ' ἐκείνου ὁ τέτταρτος παῖς Ῥωμύλλος, ὁ
ἐπὶ κλίῳ Αὐγουστῦλος, ὃς ἔσχατος τῆς Ῥώμης αὐ-
τοκράτορ κατέστη, μετὰ τρεῖς καὶ τριακοσίους καὶ
χίλους ὧν αὐτοὺς τῆς Ῥωμύλλου βασιλείας. μετ' οὗ-
τοι Ὀδοάκρος τὰ Ῥωμαίων μεταχειρίζεται πρά-
γματα, τῆς μὲν βασιλείας προσηγορίας αὐτὸν
ἀφελὼν, ῥῆμα δὲ προσθήκων.

Nepotem deinde Orestes imperio expulit. S. M. C.
Cujus filius Romulus, cognomento Au- V.
gustulus, postremus Romæ factus est Im-
perator, mille & trecentis ac tribus annis
elapsis a regno Romuli. Post quem O-
doacer, rejecto Imperatoris nomine, Regis
vocabulum adsumens, res Romanas guber-
navit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

CAPUT XVII.

Περὶ τῆς πελευτῆς Λέοντος, καὶ βασιλείας τοῦ μικροῦ Λέοντος, καὶ αὐτοῦ Ζήνωνος καὶ πατρὸς αὐτοῦ.

De morte Leonis, & de Imperio Leonis juni-
oris & Zenonis patris ejusdem.

Κατὰ τὴν τοῦ χρόνου Λέων ὁ βασιλεὺς ἐν
Βυζαντίῳ τῇ βασιλείᾳ ἐποτίθει, ἐπὶ αὐ-
τῇ ταύτῃ ἐτῇ ἰθύντας, Λέοντα τῆς αὐτοῦ θυ-
γατρὸς Ἀριάδνης καὶ Ζήνωνος ὡς ὄντα ἡπῖον, βα-
σιλέα χειροτονήσας. μετ' οὗ Ζήνων ὁ πατὴρ, τὸ
ἀλουργὲς ὄντα ἐπέτιθετο, Βερίνης τῆς Λέοντος γυ-
ναϊκὸς ὡς γαμβρὸς συνεπιλαβόντος. πλεονέχων
τοῦ δὲ τοῦ παιδὸς μετὰ χρόνον βραχὺν, ὁ Ζήνων
μόνος διέμενε κρατῶν τῆς ἡγεμονίας. ἀπὸ δὲ τῆς
αὐτοῦ καὶ αὐτῇ πέπραχται, καὶ ὅσα ἔπρα-
ξε μνησθέντες, τὰ ἐξῆς παραστήσει, τοῦ κρείττους ἐπι-
νόουτος.

Eodem tempore Imperator Leo Con-
stantinopoli Imperium deposuit, cum
per annos septemdecim regnavisset, & Le-
onem Ariadnæ filia suæ ac Zenonis fili-
um, Imperatorem renuntiasset. Post quem
Zeno purpuram sumpsit, Verina Leonis
conjugæ cum tanquam generum adjuvante.
Nec multo post mortuo Leone filio, Zeno
solus imperium obtinuit. Quæ autem ab
illo vel adversus illum gesta sunt, & quæ-
cumque ejus temporibus evenerunt, sequens
liber, Deo juvante, explicabit.

Ἔσχατος τοῦ β'. λόγος.

Finis Libri secundi.

Εἰσὶν ὡς ἐν ἑξατομῇ τὰ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐν
Καλχηδὼνι συλλεγίσθαι κεκατημένα ἐν τούτοις.

Gesta Chalcedonenſis Concilii, in com-
pendium redacta, sunt hujusmodi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

CAPUT XVIII.

Επιτομὴ τῆς κωνσταντινῆς ἐν τῇ εἰς Καλχηδὼνα συνόδῳ,
ἐν τῇ τέλει τῆς δευτέρου τόμου περὶ τῆς.

Compendium actuum Synodi Chalcedonenſis,
positum in fine libri secundi.

Τοῖς τότε Λέοντος ἀρχιερέως τῆς πρεσβυτέρας
Ῥώμης ἐπὶ κλήρου Πασκασίνος καὶ Λυκεντίου
ἐπίσκοποι, καὶ Βονιφάτιος πρεσβύτερος Ἀνατολίου
τῆς Κωνσταντινῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τῆς Ἀλεξανδρεί-
ας Διοσκόρου ἐπισκοποῦντος, Μαξιμῶν τε αὐτῶν Ἀν-
τιο-

LEONIS Romani Pontificis vices age-
bant Paschasius & Lucentius Episco-
pi, & Bonifatius presbyter. Anatolius vero
Constantinopolitanæ sedis Antistes, & Dio-
scorus Alexandrinæ: Maximus item Antio-

VALESII ANNOTATIONES.

Etio in hunc modum. Imperio expulsus in portu urbis Roma,
ex Casare Episcopus ordinatus est. Emendationem nostram
confirmat vetus ille Auctor Fastorum quem superius lau-
davi. Domino Leone juniore August. Cos. decessit de
Imperio Glycerius in portu urbis Roma. Certe Jordanes
in libro de successione regnorum. Glycerium Salonæ E-
piscopum factum esse scribit. Verba Jordanis hæc sunt.
Occisoque Roma Anthemio Nepotem filium Nepotiani, coru-
lata nepte sua in Matrimonio, apud Ravennam per Domi-
tiani clientem suum Casarem ordinavit. Qui Nepos re-
gno potitus legitime, Glycerium, qui sibi tyrannico more re-
gnum imposuisset, ab imperio expellens, in Salona Dalma-
tia Episcopum fecit. Delenda igitur est hoc loco vox Ῥω-
μαίων, vel potius transponenda in hunc modum. τῶν Ῥω-
μαίων κρητῆ, ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ τὸν Γλυκερίον, &c.

1 Μετὰ τῆς αὐτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ καὶ χιλίων. Verior est compu-
tatio Marcellini Comititis, qui de hoc Romulo ita scribit in
Chronico, Basilisco & Armato Consulibus. Hesperium Ro-

mana gentis Imperium, quod septingentesimo nono urbis con-
dita anno primus Augustorum Octavianus Augustus tenero
cepit, cum hoc Augustulo periit, anno decessorum regni Im-
peratorum DXXII. Eadem verba habet Jordanes in li-
bro de successione regnorum. Hæc autem summa annos
efficit mille ducentos triginta & unum. Corrigendus igitur
est Cedrenus, qui à Romulo urbis conditore ad hunc
usque Romulum Augustulum, annos tantum numerat
mille & octoginta.

2 Ἐπιχειρίζεται πρῶτα. Scribendum est procul du-
bio ἐπιχειρίζεται, ut habet Nicephorus in libro 15. cap. 11.
In codice Telleriano scriptum inveni μεταχειρίζεται, quod
magis placet.

3 Ante hoc caput in optimo codice Florentino hæc
scripta sunt, τὰ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐν Καλχη-
δὼνι συλλεγίσθαι κεκατημένα ἐν τούτοις.

VARIORUM.

a Λέων. Photius in excerptis Candidi hæc ex isto Histo-
rico retert: Leonem multa volentem molientemque, quo Ze-
nonem generum Imperatorem renuntiaret, subditis verugnan-
tibus, minime id quidem efficere potuisse: Sed paulo ante obi-
it nepotem ex Zenone & Ariadna natum creasse: ita post

Leonis excessum, à Leone filio Zenonem patrem, assensiente
Senatu, esse Imperatorem coronatum. Imperavit Leo junior
non ultra decem menses post avum: Uterque enim obiit
anno 474. Ant. Pagi ad eum annum, n. 2.

πιοχίαι,

SÆC. V. chizæ, & Juvenalis Hierosolymorum Archiepiscopi residebant, una cum Episcopis quos secum adduxerant. Aderant etiam ex Senatoribus urbis Regiæ nobilissimi quique. Quibus Leonis Papæ Vicarii dixerunt, non debere Dioscorum una cum ipsis in Concilio reside. Id enim sibi mandatum esse ab Episcopo suo. Quod nisi fieret, se protinus Ecclesia excessuros. Cumque senatores interrogassent, quænam essent crimina quæ obiciebantur Dioscoro, responderunt, debere illum iudicii sui rationem reddere, qui contra fas personam iudicis suscepisset, absque permisso Romani Pontificis. Quibus dictis, cum Dioscorus ex decreto Senatus in medio constitisset, Eusebius Episcopus Dorylæi postulavit, ut libellus precum quem Imperatori obtulerat, recitaretur, his verbis usus. Injuria affectus sum a Dioscoro. Fides injuria affecta est. Occisus est Flavianus Episcopus, & mecum iniuste depositus ab illo. Jubete ut preces meæ recitentur. Cumque iudices interlocuti essent, recitatus est libellus precum qui sic habet. Libellus oblatum ab Eusebio humillimo Episcopo Dorylæi, verba faciente pro seipso, & pro Orthodoxa fide, & pro sanctæ memoriæ Flaviano qui fuit Episcopus Constantinopolæos. Propositum est Majestati vestræ, omnibus quidem subditis providere, & cunctis qui injuria affecti sunt, manum porrigere: Præcipue vero iis qui sacerdotio funguntur. In hoc enim Deum colitis, a quo Imperium ac dominium orbis terrarum vobis concessum est. Igitur quoniam fides Christi, & nosmetipsi multa gratia contra jus fasque perpepsi sumus a Dioscoro reverendissimo Episcopo magnæ Civitatis Alexandriæ, adimus pietatem vestram, postulantes ut jus nobis reddatur. Causa autem est hujusmodi. In Concilio quod paulo ante celebratum est in metropoli Ephesiorum, quod utinam celebratum nunquam fuisset, ne orbis terrarum malis ac tumultibus impleteretur; bonus ille Dioscorus, nullam justitiæ rationem habens, nec Dei timorem ante oculos statuens, cum ejusdem opinionis ac sententiæ esset cum Eutyche infano atque hæretico, occultus autem adhuc esset, sicut postea apertissime declaravit: occasione arrepta ex accusatione quam ego adversus Eutychem erroris ipsius consortem institueram, & ex sententia à piæ memoriæ Flaviano Episcopo contra eundem Eutychem prolata, turbam in-

ποχείας, & ἰουδαίῳ ἱεροσολύμων, & τῷ ἀμφ' αὐτὸς ἐπισκόπων. οἷς παρήσαν οἱ τὰ κορυφαῖα τῷ ἱεροφύτῳ γερουσίας ἔχοντες. πρὸς οὓς οἱ τὸν τόπον πληρῆντες Λέοντος ἑφασκοί, μὴ δὲ Διόσκορον συ-
5 κάθιδρον σφίσι γινέσθῃ. τὸτο γὰρ αὐτοῖς ἐπιτρέψαι τὸ Λέοντα. ἢ εἰ τὸτο γένηται, αὐτὸς ἔξω τῆς ἐκκλησίας γινέσθῃ. & πυθομένης τῆς γερουσίας, τίνα τὰ ἐπαγόμενα τῷ Διόσκορῳ εἴη, διεξήλθον λόγον ὁφείλῃ τὸ Διόσκορον δοῦναι τὴν ἰδίαν κρίσιν, πρὸς-
10 ὠπον κριτῇ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀνεληφότα, & ἐπιτροπῆς ἀνθ' τῆς ἐπισκοπῆς Ῥώμης πρυτανίδοντος. ὡν εἰρημένων, & Διόσκορον κείνῃ τῆς συκλήτης ἀνὰ τὸ μέσον γάντος χάρον, ὁ Εὐσέβιος ὁ τῷ Δορυλαίῳ ἐπίσκοπος ἐξήτῃ τὰς ἐπιδοδιδόμενας παρ' αὐ-
15 τῷ τῇ βασιλείᾳ δέουσαι ἀναγνωθῆναι, φήσας ἐπὶ λέξεως ταῦτα. ἡδίκημα ὡς Διόσκορος, ἡδίκηται ἡ πίστις. ἐφ' οὗ ἐβλήθη Φλαβιανὸς ὁ ἐπίσκοπος, ἅμα ἐμοὶ ἀδίκως καθρέθη παρ' αὐτῷ· καλῶς τε τὰς
20 δέουσαις με ἀναγνωθῆναι. ὃ δὲ διαλαληθέντος γινέσθῃ, ἢ δέουσαις ἀναγνώσεως ἔτυχε, ταυτὶ φεβημένη τὰ ῥήματα. Παρὰ Εὐσέβιον τὸ ἐλαχίστον ἐπισκόπου Δορυλαίου, ποιημένη τὸ λόγον ὡς περ αὐτῷ & ὁρθόδοξον πίστεως, & ὑπὲρ τῶν ἀγίων Φλαβιανῶν
25 τῶν γινόμενων ἐπισκόπων Καισαριανῶν πόλεως. σκοπὸς τῶν ὑμετέρων κρατῶν, ἀπάντων μὲν τῶν ὑπηκόων ὡς νοεῖν, & χεῖρα ὀρέγειν ἅπασιν τοῖς ἀδικημένοις, μά-
30 λιστα τῶν τοῖς ἐς ἱερωσύνην πλῆσι. & ὃς τέτρω τὸ θεῖον θεράπευοντες, παρ' ὃ τὸ βασιλεύειν ὑμῖν, & κρατεῖν τῷ ὑφ' ἡλίου δειδῶρη. ἐπεὶ οὐ πολλὰ & δευὰ παρὰ πᾶσαν ἀκολουθίαν ἢ ἐς Χεῖρον πίστεως & ἡμεῖς πεπρόνθαμεν παρὰ Διόσκορον τὴν βίλας ἐστὶν ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξάνδρειας μεγαλόπολεως, πρόσ-
35 χεῖν. τὰ δὲ τῶν πραγμάτων ὡς τῷ τοῖς, ἐπὶ τῷ ἐναλχῶς γινόμενης συνόδου ὡς τῇ Ἐφεσίᾳ μετὰ πόλιν, ἢ ὁφελον γὰρ ἢ μὴ γινέσθῃ, ἵνα μὴ κακῶν & παραχῆς τῶν οἰκουμενικῶν ἐμπλήσῃ, ὁ χρηστὸς Διόσκορος, παρ' οὐδὲν θέρμος τῷ δικαίῳ λόγον & τῷ θεῷ φέ-
40 ρον, ὁμόδοξος ὡν & ὁμόφρων Εὐτυχῆς τῷ ματαίωφρονος & αἰρετικῷ, λαμβάνων τῶν πολλῶν ὡς ἐς ὑστερον αὐτὸν ἐφανερώσιν· ὁρῶν καιρὸν, & γεγενημένῳ παρ' ἐμῇ χεὶρὶ Εὐτυχῆς ὁμοδόξῳ αὐτῷ κατη-
45 γορίαν, & τῷ ἐπ' αὐτῷ ἐξουχθεῖσαν ψῆφον παρὰ τῷ τῷ ὁσίᾳ λήξεως Φλαβιανῶν ἐπισκόπων, πλῆθος

Dioscoro
intentata
crimina.

Eusebii Ep.
Dorylai li-
bellus.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a ἰουδαίῳ] Juvenalis, Episcopus primo Ephesus, deinde Hierosol. Concilio Ephesino interfuit, & pro Cyrillo contra Nestorium stetit, ut illius ope ambitionem suam contra Joannem Antiochenam tueretur. Patriarchatus enim jura sibi iniuste vindicarat; nec eo contentus, Arabiam & duas Phœnicias ab Ecclesiæ Antiochenæ regimine subtractas, suæ ditioni subicere molitus est. Unde factum est etiam, ut in Latrocinio Ephesino anno 449. & Concilio Chalcedonenfi anno 451. pro Eutyche & Dioscoro contra Flavianum CP. pugnaret. *Guil. Cave.*
b Εὐσέβιος] Eusebius hic, Laicus adhuc & Scholasticus, Nestorio in Ecclesiā CP. concionanti, & blasphemias suas effutienti, palam se opposuerat, Evagr. lib. 1. c. 9. Tandem in Clerum cooptatus, Ecclesiæ Dorylæensis in Phrygia salutari Episcopus factus est. Anno 448 libellum accusationis adversus Eutychem, quem amice sæpius antea erroris admonuerat, Synodo CP. exhibuit. Vid. Evagr.

loc. cit. Anno 449. ad Synodum Ephesinam profectus, à Dioscoro summa injuria exclusus est, damnatus, depositus, demum verberibus male mulctatus. *Guil. Cave.*
c Ἐφ' οὗ ἐβλήθη Φλαβιανὸς] Zonaras Annal. Tom. 3. pag. 36. & Nicephorus lib. 14. cap. 47. tradunt, Flavianum Episc. CP. à Dioscoro, Chrysaphio, aliisque pietatis ac veritatis hostibus, pugnis & calcibus pectus & ora adeo graviter caesum, ut tertio post die vitam finierit. Subdit Nicephorus Dioscorum calcibus in demortui Flaviani ventrem insiluisse. Diogenes Ep. Cyzici Barsumam monachum paulo infra accusat, ut qui Flaviani eadem vociferatione procurasset. Alii tamen Flavianum à latrociniali Synodo Ephesina in exilium pulsum Hypæpas Lydiæ urbem pervenisse; ibique die 18. Februarii anni 450 calamitatibus & miseriis fractum obiisse tradunt. Qua de re vide sis Cl. Garnerium, accurate, ut solet, disputantem, Dissert. de libris Theodoriti, pag. 208.

ἀτάκτων

ἀτάκῃσιν ὁχλῶν συναγαγόν, καὶ δυναστείαν ἑαυτοῖς διὰ
 χρημάτων περιεσάμαντες, καὶ θύουσιν ὁρθοδόξῳ, τὸ γὰρ ἡκόν ἐς αὐτὸν ἐλυμήνατο, καὶ τὸ χεκο-
 δοξίαν Εὐτυχῆς ὁ μονάζων, ἡπὶς ἀνωθεν καὶ ἐξαρ-
 χῆς παρὰ τὴν ἁγίαν παλέρων ἀπακρύχθη, ἐβεβαίω-
 σεν. ἐπεὶ οὖν ἡ μικρὰ τὰ τελολημμένα αὐτοῖς κατὰ
 τὴν ἐς Χριστὸν πίστιν, καὶ κατὰ τὴν δόξαν καὶ
 προσπίπτουσαν τῶν ὑμετέρων κρᾶτι, θεοπίστα καὶ αὐτῶν
 βίλαβέσονται ἐπίσκοποι Διόσκοροι ἀπολογισάμε-
 τοῖς παρ' ἡμῶν αὐτοῖς ἐπαρμένους, δηλαδὴ τὴν παρ' 10
 αὐτοῦ κατὰ τὴν πεπραγμένην ὑπομνημάτων
 ἀναγνωσκομένην ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δι' ὧν δυνά-
 μεθα ἀποδείξαι αὐτὸν καὶ ἀλλότριον τῇ ὁρθοδόξῳ πί-
 στει, καὶ αἵρεσιν ἀσεβείας πεπληρωμένην κρατύναντα,
 καὶ ἀδίκως ἡμᾶς κατελόντα, καὶ τὰ δευτὰ ἡμᾶς κατελόν- 15
 τας, καὶ προσκυνομένους ὑμῶν μαρτύρων
 κατὰ πεμπομένην τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμένην συνόδῳ
 I τῇ θεοφιλεστάτῃ ἐπισκόπων, ἐφ' ᾧ καὶ ἡμῶν καὶ
 ὅσοι προελημμένους Διόσκορον διακῶσαι, καὶ ἀνεκτικὴν ἐς
 γνώσιν τῶν ὑμετέρων βίβλων πάντα τὰ πραττόμενα 20
 πρὸς τὸ παρῆλθον τῇ ἀθανάτῳ ὑμῶν κορυφῇ.
 καὶ τῶν τυχόντων, ἀδιαλείπτως δι' ἡμᾶς ἀναπέμφο-
 μεν ὑπὲρ ὑμῶν αἰώνιος ὑμῶν κράτης, ὁ δὲ βασιλεὺς.
 Εὐκοῦν τοῖνυν δέσποτα Διόσκορον καὶ Εὐσεβίον,
 τὰς ἐν τῇ διυλίᾳ ἐν Ἐφέσῃ συνόδῳ πεπραγμένα 25
 διὰ τῆς ἀναλήσεως ἐδηλώσιν. δι' ὧν ἐδείκνυτο, καὶ ἐπι-
 ρολῇ Λέοντος μὴ ἀναγνωσθῆναι, καὶ ταῦτα διαλαλι-
 ας ἐξενεχθείσης ἀπαξ καὶ δις περὶ τῶν ἐφ' οἷς Διό-
 σκορος καὶ αἰτίαν ἀπαρτῆσαι εἰπὼν, διεξῆλθεν αὐτὸν
 ἀπαξ καὶ δις τὸ αὐτὸ διαλαλῆσαι γενέσθαι, ἥτις ἐπὶ καὶ 30
 Ἰουδαίῳ τῷ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπῳ καὶ Θεοδόσιῳ
 τῆς πρώτης Καππαδοκίαν Καίσαρειας, τὰς αὐ-
 τῶν διασφαλῆσαι, οὐκ αὐτοῖς καὶ τῶν τῶν αὐ-
 θιμῶν λαβεῖν. Ἰουδαῖος μὲν ἐφ' ὧν, ὡς θεῶν
 2 καὶ ἡμῶν ἡγουμένων, διελάλησιν, ἐκείνῳ τῇ ἀ-
 γνῶσιν καὶ ἀποδοκῆσθαι. ὕστερον ὅμως καὶ τῆς ἐπι-
 ρολῆς μνημονεύσαι. Θεοδόσιος δὲ, μὴ κωλύσαι
 ταύτην ἀναγνωσθῆναι, καὶ τὸ αὐτὸ ἐξήκοντα παρ-
 ῆσαν, ὥστε καὶ μόνον οἷον τὴν γενέσθαι τυπῶσαι τὴν
 ἀναγνώσιν ἀρῆσθαι. τὸ τοῖνυν τὴν πεπραγμένην ἀνα- 40
 γνώσεως ἀρῆσθαι, καὶ πῶς ῥήσιν ὡς πλαστῶν
 ὁπλισμένους ἐπὶ τῇ ἐπισκόπων, ἐρωτῆσθαι Στέφαν-
 ος ὁ τῇ Ἐφεσίων πρόεδρος, τίνες τὴν ἀπογραφόντων

compositam seditioforum hominum colle-
 git. Cumque tyrannicam dominationem pec-
 unia sibi comparasset, piam quidem religi-
 onem Orthodoxorum, quantum in ipso
 fuit, labefactavit: pravam autem opinio-
 nem Eutychis Monachi, quæ jam pri-
 dem & ab exordio à sanctis Patribus con-
 demnata fuerat, confirmavit. Cum igitur
 non levia sint, quæ adversus fidem Christi,
 & contra nos facere tentavit, provoluti ad
 pedes Majestatis vestræ rogamus, ut eum-
 dem religiosissimum Episcopum Dioscorum
 respondere jubeatis iis quæ a nobis illi ob-
 jiciuntur: lectis scilicet coram sanctissima
 synodo monumentis actorum quæ ille con-
 tra nos confecit. Ex quibus demonstrare
 possumus, illum & a recta fide alienum es-
 se, & hæresim plenam impietatis confirma-
 se, & nos injuste depofuisse & gravissimis
 malis affecisse: missis videlicet sacris & ado-
 randis mandatis vestris ad sanctam & uni-
 versalem synodum Deo carissimorum Epi-
 scoporum, ut causam quæ est inter nos &
 supra memoratum Dioscorum, cognoscat, &
 ad notitiam pietatis vestræ cuncta referat
 quæ geruntur, juxta id quod placuerit im-
 mortali culmini vestro. Hoc si consecuti
 fuerimus, continuas ad Deum preces fun-
 demus pro sempiterno Imperio vestro, Sa-
 cratissimi Imperatores. Post hæc juxta pe-
 titionem tam Dioscori, quam Eusebii, acta
 secundæ synodi Ephesinæ publice recitata
 sunt. Ex quibus ostensum est, Epistolam
 Leonis lectam non fuisse, idque tamen
 semel atque iterum ea de re interlocutio
 extitisset. Et cum Dioscorus hujus rei
 causam exponere juberetur, respondit ille,
 se semel atque iterum jussisse ut id fieret:
 postulavitque ut Juvenalis Hierosolymo-
 rum & Thalassius Cæsareæ Cappadocum
 Episcopus rem istam manifestius edocerent:
 Istos enim una cum ipso, synodo præfuisse.
 Ac Juvenalis quidem testatus est, cum sa-
 cræ Imperatoris literæ prævisissent, jussisse
 se ut recitarentur: postea vero neminem
 Leonis Epistolæ mentionem fecisse. Tha-
 lassius vero dixit se non obstitisse quo mi-
 nus ea legeretur: sed neque tantum in se
 auctoritatis fuisse, ut solus ipse posset de-
 cernere ut legeretur. Cumque actorum
 lectio ulterius progredieretur, & quidam
 Episcopi voces aliquas, tanquam falsas re-
 prehenderent, Stephanus Ephesiorum Epi-
 scopus interrogatus quinam ipsius Notarii
 Ep. Ephes.

Acta Syn-
 di Ephesina
 recitata.

Juvenalis.
 Thalassius.

Stephanus.
 Ep. Ephes.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ω, π, ἡμῶν] In optimo codice Florentino hic locus
 ita legitur. ἐφ' ᾧ καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ὁμοιωμένων διόσκορον ἀπα-
 κρύχθη. Quemadmodum etiam legitur in actis Chalcedo-
 nenſis Concilii. Christophorus quidem ac Savilius ad
 oram sui codicis emendavit, ἐφ' ᾧ καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ὁμο-
 ιωμένων. Malim tamen scribere ἐφ' ᾧ καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ὁμο-
 ιωμένων. Quam emendationem confir-
 mant acta Chalcedonenſis Concilii pag. 52. & 53. editi-
 onis Bini, ubi ita legitur. Gloriosissimi Judices & am-
 plissimus Senatus dixerunt: Dicat beatissimus Episcopus Ju-
 venalis, cur interloquente Reverendissimo Episcopo Dioscoro
 ob recitandam Epistolam Sanctissimi Rom. Archiep. lectio ejus
 non est facta. Juvenalis Rever. Episc. Hierosol. dixit: sta-
 tim respondit Presbyter & primicerius Notariorum Joan-
 nes, habere se pro manibus sacras literas Reverendissimorum &
 piissimorum Imp. & respondit imperiales literas religi. Porro
 verba ipsa quibus usus fuerat Juvenalis in secunda illa sy-
 nodo Ephesina, habentur in superiore pag. 52. ubi acta se-

cundæ synodi Ephesinæ referuntur. Sed & Niceph. emen-
 dationem nostram confirmat in cap. ultimo lib. 15. ubi
 compendium actorum Chalcedonenſis Concilii refert, ma-
 gna parte transcriptum ex Evagrio. Hæc ideo fusius an-
 notavi, quia Christophorus in hujus loci interpretatione
 longe à vero aberravit. Notabis autem obiter frau-
 dem quæ facta est in secundo illo Ephesino Concilio.
 Nam cum Hilarus Diaconus, Legatus sedis Apostolicæ,
 renuntiasset Episcopis qui aderant, habere se epistolam Le-
 onis Papæ, & postulasset ut legeretur in Concilio: Joannes
 Presbyter & primicerius Notariorum, surgens dixit habe-
 re se pro manibus alias literas ab Imperatore scriptas ad
 Dioscorum. Tum Juvenalis præcepit ut literæ illæ Imp.
 legerentur, nulla epistolæ Leonis mentione facta. Vides
 igitur lectionem epistolæ Leonis de industria impeditam
 esse, per fraudem Dioscori qui pro epistola Leonis, episto-
 lam Imp. Theodosii recitari fecit in synodo. Porro emen-
 dationem nostram confirmat codex Tellerianus, in quo ita
 scriptum inveni ut conjecteram.

αὐτῶ

SAC.
V.

Acacius
Ep. Aria-
rathia.

Theodorus
Ep. Clau-
diopolis.

Diogenes
Ep. Cyzici

Basilus
Ep. Seleu-
cia.

Eutychis
hereticus.

eo tempore illas exceperunt, respondit, No-
tarios ipsius fuisse Julianum qui postea Le-
bedi fuit Episcopus, & Crispinum. Verum
Notarios Dioscori non permisit suis ut
exciperent, sed digitos eorum dum scribe-
rent apprehendisse: ita ut parum absuerit
quin turpissima paterentur. Idem porro Ste-
phanus testatus est, se & reliquos Episco-
pos uno eodemque die depositioni Flaviani
subscripsisse. His adjecit Acacius Episcopus
Ariarthiae, in charta pura omnes subscri-
psisse, vi ac necessitate compulsos, & innu-
meris malis affectos, cum milites tela &
gladios gestantes, ipsos circumdedit. De-
inde cum aliae voces rursus lectae essent,
Theodorus Claudiopolis Episcopus dixit,
neminem ista acclamasse. Cumque actum
lectio ulterius processisset, ubi ventum est
ad locum in quo Eutyches dixerat, damna-
re se eos qui dicerent carnem Dei ac Do-
mini & Servatoris nostri Jesu Christi ex
Caelo descendisse: indicabant acta, Eusebi-
um adversus haec dixisse, damnatos quidem
esse ab Eutyches eos qui dicerent carnem
Christi ex caelo descendisse, sed non additum
esse ab illo, undenam esset caro. Addebant
etiam eadem acta, Diogenem Episcopum
Cyzici haec verba subjunxisse: Dic igitur
unde? nec tamen permillum illis fuisse ut
amplius inquirerent. Deinde eadem acta in-
dicabant, Basilium Seleuciae in Isauria Epi-
scopum haec dixisse: Adoro unum Domi-
num nostrum Jesum Christum, Filium Dei
unigenitum, Deum Verbum, qui post in-
carnationem & unionem, in duabus natu-
ris cognoscitur. Et adversus ista Aegyptios
exclamasse: eum qui impartibilis est, nemo
dividat. Unum Filium non oportet dicere
duo. Orientales vero clamasse: Anathema
ei qui partitur: Anathema ei qui dividit.
In iisdem actis continetur, Eutychem inter-
rogatum esse, utrum duas in Christo natu-
ras diceret. Respondisse autem illum, se an-
te unionem quidem, Christum ex duabus
naturis constantem asserere: Post unionem
vero, unicam in eo naturam agnoscere. Ba-
silium vero haec dixisse: Nisi post unionem
duas naturas indivisas & inconfusas dixeris,
confusionem dicis & commixtionem. Quod
si addideris, incarnatam & inhumanatam,
& perinde ac Cyrillus, intellexeris incarna-
tionem & inhumanationem, eadem dicis quae
nos dicimus. Aliud enim est divinitas quae

αὐτῷ τῆς κατὰ φύσιν οὐκ ἐκείνου, διὰ τὴν ἰδίαν
τὴν ὑπογράφει αὐτῷ ἐπίσκοποι ὑπερὶ γνώμῃ
Λεβίδου, καὶ Κρισπίνου· τοὺς δὲ γε ὑπογράφοντες
Διοσκῶρον τὸ τοῦ μὴ συζωήσαντος γένεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ
δακτύλῳ καταγράφει τὸ ὑπογράφοντα, ὡς καὶ τὰ
αἰσχρὰ αὐτὸς κωδικοῦσαι παθεῖν. ὁ αὐτὸς τοῦ
Στεφάνου κατέθετο, ὅτι μὲν καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῇ
καθαυτέρᾳ Φλαβιανῷ ὑποσημείωσθαι. τούτοις ἐπέτυχεν
Ἀκάκιος Ἀριαραθίας ἐπίσκοπος, ἁγῶν χάριτι
τοῦ πάντας ὑπογράφει, πρὸς εἰς τε καὶ ἀνάγκης, με-
ρίσις κακοῖς περιβληθέντας, ἐραπειῶν αὐτοῖς μὲν
Φοινικῶν ὀργάνῳ περιτοχισάντων. εἴτα πάλιν ἐτέ-
ρας φάσεις ἀνεγνωσμένης, Θεόδωρος ἐπίσκοπος
Κλαυδιόπολεως ἔφη, μηδὲν ταῦτα φθίγγειν.
προκοπήσεως δὲ καὶ ὅτι τὸ ἀναβάντας, ἔπειθ' ἡ
χρῶν περιεῖχεν Εὐτυχῇ διελεῖν, καὶ τοὺς λέ-
γοντας τὸ σάρκα τῷ Θεῷ καὶ Κυνεῖ καὶ ὡς ἡμεῖς
Ἰησοῦ Χριστὸν ἐξ ἐναντίας κατεληλυθέναι, Εὐσέβιος
ἔλεγε τὰ γεγραμμένα πρὸς ταῦτα διελεῖν, ὡς
εἰρήκῃ μὲν τὸ ἐξ ἐναντίας, οὐ περιβληθέντος δὲ πόθεν.
ἐπεὶ δὲ Διογένης ἐπίσκοπος Κυζίκου, πότεν
οὐκ εἶπε, καὶ μὴ συζωήσαντος αὐτὸς φησὶ τὸ
τὸν ἐκείνου τῆς αὐτῆς αὐτὰ δηλοῦσι τὰ αὐτὰ πεπραγ-
μένα, ὁ Βασίλειος ἐπίσκοπος Σελευκίας Ἰσαυρίας,
εἰπὼν περιεῖχον τὸν ἑνα Κυνεῖ ἡμεῖς Ἰησοῦν
Χριστὸν τὸν ὕμνον τῷ Θεῷ, τὸν μόνον Θεὸν λόγον
μετὰ τῷ σάρκῳ καὶ τῷ ἔνῳσι, ὅς δὲ οὐ φύ-
σις γνωρίζομεν. καὶ πρὸς ταῦτα τοὺς Αἰγυπτί-
ους ἀναβάντας τὸν ἀμέλειον μηδὲν χρῶνται,
τὸν ἑνα ὕμνον οὐκ εἰς δύο. τοὺς δὲ ἀναβάν-
τας κραυγάζει, ἀνάθεμα τῷ μερίζοντι, ἀνά-
θεμα τῷ ἀφαιρουμένῳ. ἐρωτηθέντα δὲ τὸν Εὐτυ-
χῇ τὰ αὐτὰ πεπραγμένα λέγει, εἰ φησὶ δύο φύ-
σις ὁ τῷ Χριστῷ εἰπὼν τι ἐκείνου, ἐκ δύο μὲν
φύσεων εἶδεναι τὸν Χριστὸν πρὸ τῆς ἐνώσεως, καὶ
δὲ τῷ ἔνῳσι, μίαν εἰπὼν τι Βασίλειον, ὡς εἰ μὴ
μετὰ τὸ ἔνῳσι ἀχρεῖτους καὶ ἀσυγχύτους λέγει δύο
φύσεις, σύγχυσιν λέγει καὶ σύγχρυσιν εἰ μὲντοι
περιεῖχον σισακωμένῳ καὶ ἐνανθρωπήσαντας, καὶ
πολλοὶ παραπλησίως Κυρίλλῳ τῷ ἁγίῳ καὶ
τῷ ἐνανθρωπήσαντι, τὰ αὐτὰ λέγει αὐτοῖς. ἄλλο
μὲν γὰρ πῶς καὶ θεότητα τῷ ἐκ τοῦ Πατρὸς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπειδὴ π. χρῶν] Locus iste quem indicat Evagrius,
exstat in actione prima synodi Chalcedonenfis pag. 58.
[1 Ἐπειδὴ] Loco ἐπεὶ.

3 Πότεν ἢ ἔπει] Melius in actis Chalcedonenfis Concilii,
pag. 58. εἰπὼν. in Imperativo.

VARIORUM.

a καὶ τοὺς λέγοντας] Supplenda est vox ἀναβάντας ex
integris Actis. W. Lowth.

b Βασίλειος] Basilus Seleuciae in Isauria Metropolitae, an-
no 448 Synodo CP. interfuit; ubi de Christi naturis or-
thodoxam admodum sententiam tulit, & Eutychis dam-
nationi non invitatus subscripsit. Anno autem sequente
in Latrocinio Ephesino, sive à Dioscoro vi compulsus,
sive insita animi levitate motus, priorem sententiam pa-
lam revocavit, Flavianum suffragio suo damnavit, & du-
as in Christo naturas confessas anathematizavit. Quo
nomine cum Synodo Chalcedonenfi anno 451 interfuerit,
à Concilii Patribus Sessione prima una cum primariis
Latrocinii ducibus munere episcopali submotus est, vim

sibi à Dioscoro illatam frustra caufatus. Sessione tamen
quarta, cum Catholice sensisset & nunc & olim comper-
tus fuerit, in Concilium admittitur ac dignitati pristinae
restitutus fuit. Guil. Cave, Vol. I. pag. 354.

c Μετὰ δὲ τὸν ἔνῳσι, μίαν] Eutychiani asserbant, hu-
manam Christi naturam, virtute unionis, à divina adeo
absorptam esse, ut humanitas in eo non amplius exstite-
rit. Sic Eranistes apud Theodorum in Dialogo: Ἐγὼ
τὸν θεοῦ λόγον μεμνημένον καὶ κατασθῆναι δὲ ὑπὸ ταύτης τῆς
ἀνθρωπίνης. Quando autem haec absorptio facta fuerit,
inter eos haud convenit. Alii enim tempore Conceptionis
Dominicæ, alii Resurrectionis, alii Ascensionis effectum
fuisse opinantur.

ἄλλο

ἄλλο δὲ π, τιμὴ ἀνθρωπότητα ἢ ἐκ τῆς μηδός.
 1 ὡς ἐρωτηθέντων ὅτι χάριν τῇ καθαρεύσει τῇ κατὰ
 Φλαβianoῦ ὑπέγραψαν, τοὺς ἀνατολικούς δηλοῦσι
 τὰ γράμματα βοήσαν, πάντες ἡμάρτομεν, πάντες
 συγχώμεν αὐτοῦμεν. εἶτα πάλιν ἡ ἀνάγνωσις προ-
 κόπησα, δηλοῖ τοὺς ἐπισκόπους ἐρωτηθέντας, τίνος
 χάριν τὸν Εὐσέβιον ἐστλθεῖν βυληθέντα, ὅς κ' εἴα-
 σαν. πρὸς δὲ Διόσκορος ἔφη, κομμοσητόρειον τὸ Ἐλ-
 πίδιον ὁπτιφέρεται· καὶ κένοι ἀφαιρέσασθαι, Θε-
 οδόσιον καλεῦσαι τὸ βασιλεῖα, τὸ Εὐσέβιον παρόδου
 μὴ τυχεῖν. τὰ αὐτὰ ἔχ' Ἰουλιανὸν εἰπεῖν δηλοῦσι
 2 τὰ πεπραγμένα. ὁ μὲντοι γὰρ Θεοδόσιος ἔφη· τὴν
 αὐθεντίαν μὴ ἔχειν· ἅπας πρὸς τῷ δέχοντι
 χαλιδώσας ἔτυχε· μηδὲ γὰρ ἀπολογία εἶναι ταύ-
 3 τῃν πίστιν πρὸς αὐτοῦ. ἔφοις τὸν Διόσκορον πέμ-
 ψασθαι δηλοῦσι τὰ κεκημενὰ διεξιόντα· νῦν
 ποῖοι κενόντες σάζονται, ὅτι ἐσθλὴ Θεοδόσιος; τὴν
 πὶ σύγκλητον ἀποφύνασθαι ὡς κατήγηρον Θεοδόσι-
 ον ἐπυλθεῖν. ὁπισθημένα δὲ πὶ τὸν Διόσκορον ὡς ὅτι
 τὰ ἐξ ἐπισκόπου καθεύεται· ἔχ' ἡ σύγκλητος πάλιν
 εἰπεῖν, ὡς καὶ Εὐσέβιος ἔχ' Θεοδόσιος κατηγόρων
 τάξιν ἐπέχουσιν, ὥστε οὐ καὶ Διόσκορος κατη-
 γορούμενος τάξιν ἐκκληρώσασθαι. πάντων τοίνυν τῷ
 4 ἐξ τῆς δευτέρας συνόδου ὡς Ἐφέσῳ ἀνεγνωσμέ-
 νων, καὶ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἐξ Φλαβianoῦ
 5 Εὐσέβιος ὡσαύτως ἀνεγνωσκόμοδος πρὸς τὴν ῥήσιν,
 εἶτα γὰρ Ἰλαρίος ἐπίσκοπος εἶπεν. οἱ τῆς ἀνατο-
 λῆς ἐπίσκοποι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐδόσαν, ἀνάθεμα
 6 Διόσκορον. ταύτη τῇ ὥρᾳ, Διόσκορον ὁ Χρὶς-
 τὸς καθεύει. Φλαβianoῦ παρὰ Διόσκορον καθηρέθη. ἄγε
 Κύριε, σὺ αὐτὸν ἐκδίκησον. ὁρῶν δὲ βασιλεῦ, σὺ
 αὐτὸν ἐκδίκησον. Λέοντος πολλὰ τὰ ἔτη. τοῦ
 6 πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. εἶτα ἔχ' ἡ ἀνε-
 γνωσμένων, τὸ δηλύναν πάντας τὰς συνειλεξμένους
 ἐπισκόπους συναίνεσαι τῇ καθαρεύσει Φλαβianoῦ ἔχ' 35

est à Patre: aliud humanitas quæ est à ma-
 tre. Cumque interrogatus esset cuiusnam
 rei gratia depositioni Flaviani subscripsisset,
 testantur eadem acta Orientales Episcopos
 exclamasse: Omnes peccavimus, omnes ve-
 niam deprecamur. Sequens deinde eorun-
 dem actorum lectio docet, Episcopos in-
 terrogatos esse, qua de causa Eusebium in-
 troire cupientem non admisisse. Diosco-
 rum vero ad hæc ita respondisse: Allatum
 esse commonitorium ab Elpidio, eumque
 affirmasse, Imperatorem Theodosium iussisse
 ut Eusebio aditus intercluderetur. Idem
 quoque à Juvenale dictum esse, eadem acta
 testantur. Thalassius vero dixit, se aucto-
 ritatem non habuisse. Quæ responsa à Ju-
 dices improbata sunt. Neque enim hanc
 excusationem valere, ubi agitur de fide. Post
 hæc Dioscorum conquestum esse indicant
 eadem acta, ita dicentem: Quales nunc ob-
 servantur regulæ, cum Theodorus ingressus
 sit? Seniores vero respondisse, Theodori-
 tum ut accusatorem ingressum esse. Cum-
 que Dioscorus subiecisset, illum inter E-
 piscopos residere: rursus Seniores dixerunt,
 Eusebium ac Theodorum accusatorum lo-
 cum obtinere, perinde ac Dioscorus locum
 rei obtineret. Cum igitur universa acta se-
 cundæ synodi Ephesinæ perlecta essent, &
 sententia damnationis contra Flavianum &
 Eusebium similiter recitaretur, ubi ventum
 est ad locum in quo scriptum est, Hila-
 rius Diaconus dixit, Contradicitur: Orien-
 tales Episcopi & qui cum illis erant, ex-
 clamarunt. Anathema Dioscoro. Eodem
 tempore Christus Dioscorum deposuit. Fla-
 vianus depositus est à Dioscoro: sancte
 Domine, tu illum vindica. Catholice Im-
 perator, tu illum vindica. Leoni multos
 annos. Patriarchæ multos annos. Post hæc
 cum sequentia perlecta essent, ex quibus ap-
 parebat universos Episcopos qui tunc congre-
 gati erant, depositioni Flaviani atque Euse-

S. M. C.

V.

Dioscori
contra Eu-
sebiū de-
fensio.

Thalassius.

Theodori-
tus.Anathema
Dioscoro.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὡς ἐρωτηθέντων] In actis Chalcedonenſis Concilii ſolus
 Baſilius à Judicibus & Senatoribus interrogatus fuiſſe di-
 citur; & quidnam interrogationi illorum reſponderit, ibi-
 dem ſubjicitur. Vulgatam tamen ſcripturam confirmat
 Niceph. quam ſi retinere voluerimus, dicendum erit Baſi-
 lium & eos qui cum illo erant, interrogatos eſſe à Judicibus.

2 Τὴν αὐθεντίαν μὴ ἔχειν] In huius loci Interpretatione
 lapſi ſunt ambo Interpretes. Sic enim vertit Muſculus.
 Thalassius vero dixit, non habere auctoritatem ea quæ à
 principibus in huiusmodi cauſis judicantur. Eundem quoque
 ſenſum ſecutus eſt Chriſtophorſon. Sed & Langus In-
 terpres Nicephori in eundem errorem incidit. Atqui ex
 actis Chalcedonenſis Concilii facile eſt hanc Interpretati-
 onem confutare. Thalassius enim interrogatus à Judi-
 cibus, hoc tantum reſpondit: ἔγω οὐκ ἔχω αὐθεντίαν. Id eſt,
 Omnis auctoritas ac poteſtas penes me non erat. Etſi
 enim Juvenalis ac Thalassius una cum Dioscoro Ephesi-
 næ ſynodo præſidere juſſi erant ab Imperatore Theo-
 doſio, revera tamen omnis poteſtas penes Dioscorum e-
 rat. Porro iudices reſponſionem Dioscori & Juvenalis
 ac Thalassii condemnarunt his verbis: In cauſa fidei, hæc
 deſenſio non admittenda eſt.

3 Τὸν Διόσκορον πρὸς αὐτοῦ] Aſſentior Chriſtophorſono
 & Savilio, qui pro πρὸς αὐτοῦ emendarunt πρὸς αὐτοῦ.
 Quod quidem mendum in Manuſcriptis codicibus ſæpius
 admiſſum deprehendi.

4 Ἰλαρίος ἐπίσκοπος εἶπεν] Hic locus corrigendus eſt
 ex actione prima ſynodi Chalced. pag. 142. ubi poſt
 pronuntiatam à Dioscoro adverſus Flavianum & Eufe-
 bium damnationis ſententiam, cum Flavianus dixiſſet
 πρὸς αὐτοῦ, id eſt, reſuſo te: Hilarius Diaconus Ec-

cleſiæ Romanæ dixit, Contradicitur. Quæ verba deſcripta
 ſunt ex actis ſecundæ ſynodi Ephesi-
 næ.

5 Διόσκορον ὁ Χρὶς-
 τὸς καθεύει] Sic etiam ſcribitur apud
 Nicephorum. Verum in actis Concilii Chalced. longe
 aliter ſcribitur, hoc ſcilicet modo, πρὸς τῇ ὥρᾳ καθεύει.
 πρὸς τῇ ὥρᾳ καθεύει. Id eſt, hac hora Dioscorus depo-
 ſuit. Hac hora deponatur. Quam ſcripturam equidem
 magis probo. Verum ut ex actis Chalced. Concilii cor-
 rigendus eſt hic Evagrii locus, ſic viciffim acta Chalced.
 Concilii emendanda ſunt ex Evagrii noſtro. Nam pro
 his verbis quæ ſequuntur, ἄγε Κύριε, σὺ αὐτὸν ἐκδίκησον,
 ſcribendum eſt, Φλαβianoῦ παρὰ Διόσκορον καθεύει· ἄγε
 Κύριε, σὺ αὐτὸν ἐκδίκησον. ὁρῶν δὲ βασιλεῦ, σὺ αὐτὸν ἐκδίκησον,
 ut habet Evagrius ac Niceph. atque ita legiſſe videtur ve-
 tus Interpres Concilii Chalced. ſic enim vertit. Sancte Do-
 mine tu illum vindica. Domine Domine tu illum vindica.
 Catholice Imperator, tu illum vindica. Ex qua verſione
 colligimus, neceſſario præcedere debere verba quæ diximus,
 Φλαβianoῦ παρὰ Διόσκορον καθεύει. Alioqui quo refere-
 tur hæc verba: tu illum vindica.

6 Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη] Quæret hic aliquis, quiſ-
 nam hoc loco intelligatur Patriarcha. Ego Anatolium
 Conſtanti-
 nop: Episcopum intelligi aſſumo. Porro duo
 hic notanda ſunt. Primo quod Orientales Episcopi mul-
 tos annos precantur, non ſuo Patriarchæ ſed alteri. De-
 inde quod Episcopum Conſtantinopolitanum ſimpliciter
 & abſolute vocant Patriarcham, ob ſedis ſcilicet præroga-
 tivam hunc illi honorem deferentes. Etenim in ſynodo
 Conſtantinopolitana ſecundus locus ſedi Conſtanti-
 nop. af-
 ſignatus fuerat.

R r

Εὐσεβίῳ,

Tom. III.

SÆC.
V.

bii consensisse, Gloriosissimi Judices interlocuti sunt his verbis. De recta quidem & Catholica fide, crastino die perfectius conveniente Concilio diligentior inquisitionem fieri oportere perspicimus. Quoniam vero priæ memoriæ Flavianus, & Eusebius Reverendissimus Episcopus Dorylæi, ex scrutatione actorum ac decretorum, & ex ipsis vocibus eorum qui in synodo quæ tunc facta est præfuerunt: qui quidem confessi sunt errasse se, & frustra illos deposuisse, cum nullatenus errassent in fide, injuste depositi esse noscuntur: videtur nobis juxta id quod Deo placet, justum esse, modo id placuerit sacratissimo ac piissimo Domino nostro, ut Dioscorus Reverendissimus Episcopus Alexandriæ, & Juvenalis Reverendissimus Episcopus Hierosolymorum, & Thalassius Reverendissimus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, & Eusebius Reverendissimus Episcopus Ancyræ, & Eustathius Reverendissimus Episcopus Beryti, & Basilus Reverendissimus Episcopus Seleuciæ Isauriæ, qui tunc auctoritate præditi Concilio præfuerunt, eisdem pœnæ subjaceant, sacrosancti Concilii sententia, juxta sacros canones alieni ab Episcopali dignitate judicati: cunctis quæ consequenter gesta fuerint ad Sacratissimi Principis notitiam perferendis. Post hanc interlocutionem acclamatum est ab Orientalibus Episcopis: Justum est hoc judicium. Illyriciani vero exclamarunt: Universi peccavimus: Universi veniam consequamur. Cumque Orientales iterum acclamassent: Hæc sententia justa est: homicidam Christus deposuit: Christus Martyras vindicavit. Senatores interloquentes pronuntiarunt, ut Episcoporum qui convenerant unusquisque seorsum fidem suam exponeret: pro certo habens, sacratissimum Imperatorem juxta expositionem fidei trecentorum & octodecim Patrum qui Nicææ congregati sunt, & centum ac quinquaginta illorum qui Constantinopolim convenere; item juxta Epistolas sanctorum Patrum Gregorii, Basilii, Hilarii, Athanasii, Ambrosii; & juxta duas Cyrilli Epistolas quæ in prima Synodo Ephesina recitatae sunt, credere. Nam & Reverendissimum Senioris Romæ Episcopum Leonem, juxta eandem fidem Eutychem deposuisse. Hunc in modum finita hac actione, cum Religiosissimi Episcopi ad alteram actionem soli

SCHOLASTICI

Εὐσεβίῳ, οἱ ὁδοξότατοι ἄρχοντες διελάλησαν ἐπὶ λέξεως ἕτας. Περὶ μὲν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς πίστεως, πλείοτον συνόδου γινόμενης τῇ ὑστεραίᾳ, ἀκριβετέραν ἐξέτασιν δὲν γινέσθαι συνομῶν. ἐπὶ δὲ Φλαβιανὸς ὁ τὸν ἐπὶ ἐκείνης μνήμης, καὶ Εὐσεβίος ὁ τὸν Δορυλαίου θύλαβέστατος ἐπίσκοπος, ἐκ τῶν πεπραγμένων καὶ ἀγνωσθέντων ἐρβύνης, καὶ αὐτῆς τῆς Φωνῆς τῇ γινόμενῃ ἐξάργον τὸ τότε συνίδεσθαι, ὁμολογῶσαν τὸν ἐσφάλθαι, καὶ μάτην αὐτὸς καθηρῆναι, ὅθεν περὶ τῆς πίστεως σφαλέντες δίκην, ἀδίκως ἡ καθαρεύειν φαίνεται ἡμῖν καὶ τὸ Θεῷ ἀρέσκον δίκαιον εἶναι, εἰ παρασπῆται τῷ Θεῷ ὁ δὲ ἐσφάλται καὶ ἐσφάλται ἡμῶν δεσπότης, τῷ αὐτῷ ὁπιτιμῶ, Διόσκορον τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰουθενάλιον τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, καὶ Θαλάσιον τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον Καισαρείας, καὶ Εὐσεβίον τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἀρμενίας, καὶ Εὐστάθιον τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον Βηρυτῆ, καὶ Βασίλειον τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον Σελεύκειας τῆς Ἰσaurίας, τὴν ἐξουσίαν ἐρχομένην καὶ ἐξάρχοντα τὸ τότε συνίδεσθαι, ἐκπεσὶν ἀπὸ τῆς ἱερέας ταύτης συνόδου καὶ τοὺς κανόνας τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξιώματος ἀλλοτρίους γινόμενους, πάντων τῶν ἐσφάλησάντων τῇ θείᾳ κορυφῇ γνωρίζομεν. Εφ' οἷς ἐπιβόησαν οἱ ἀνατολικοὶ αὕτη δικάζουσα καὶ οἱ τῇ Ἰλλυριᾷ ἐπίσκοποι ἐπεκράτυσαν, πάντες ἐσφάλημεν, πάντες συγνώμης ἀξιοῦμεν. καὶ πάλιν τῶν ἀνατολικῶν ἐπιβόησαν, αὕτη δικάζουσα καὶ οἱ τῇ θείᾳ καὶ Χριστὸς καθέλει, τὴν μάρτυρας ὁ Χριστὸς ἐξεδίκεσιν οἱ συγκλητικοὶ διελάλησαν, ὥστε ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων τῇ συνειδήσει ἰδιαζόντως τὴν οἰκίαν ἐκθέσθαι πίστιν, γινώσκοντα ὡς Θεότατος βασιλεὺς καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῶν ὁ Νικαίᾳ τριακοσίων καὶ τῶν ὁ Κωνσταντινουπόλει π' πατέρων, καὶ τὰς ἐπιστάλας τῶν ἁγίων πατέρων, Γρηγορίου, Βασιλείου, Ἰλαρίου, Ἀθανασίου, Ἀμβροσίου, καὶ τὰς δύο τὰς Κυρίλλου, τὰς ἐπὶ τῇ πρώτῃ συνόδῳ τῇ ὁ Ἐφέσῃ δημοσιευθείσας πιστεύει. καὶ γὰρ καὶ τὸν θύλαβέστατον ἐπίσκοπον τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης Λέοντα, Εὐτυχῆ ἐπὶ τούτοις καθελῶν. οὕτω τοῖσιν καὶ ταύτης τῆς συνελθούσης καταπαυθείσης, ἐς ἑτέραν συνέληθόντων μόνων τῶν ὁπωτάτων ἐπισκόπων, λιθέλλους

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπίσκοποι Ἀρμενίας] Scribendum est Ἀγκύρας ex actis Chalced. Concilii pag. 152. ubi hæc Judicium interlocutio refertur.

2 Ἐκπεσὶν] Rectius in actione prima Chalcedonenfis Concilii pag. 152. scribitur ἐκπεσὶν. Refertur enim ad id quod præcessit, τῇ αὐτῇ ἐπιτιμῶ, atque ita etiam legitur supra in cap. 4. hujus libri, ubi hæc Judicium interlocutio integra refertur. In 4. autem actione synodi Chalced. pag. 217. ἐκπεσὶν quidem legitur: sed verbum additum est in superioribus hoc modo, τῇ αὐτῇ ἐπιτιμῶ. Quod si verbum ἐκπεσὶν retineamus, tum superflue erunt duæ voces quæ sequuntur, ἀλλοτρίους γινόμενους. Certe hæc duæ postremæ voces defunt in nostris codicibus, Flor. & Tell. nec habentur apud Nicephorum,

3 Τῶν ὁ Κωνσταντινουπόλει π'] In optimo codice Florentino defunt hæc verba ὁ Κωνσταντινουπόλει: quæ quidem nec in actis Chalced. Concilii habentur, ut videre est pag. 152. editionis Bini.

4 Συνελθόντων μόνων] In actione tertia Chalced. Concilii soli convenerunt Episcopi, nec ulli ex secularibus Judicibus ac Senatoribus Concilio interfuerunt. Nam in ea sessione agendum erat de fide: quam ut exponerent, invitati prius fuerant Episcopi à Gloriosissimis Judicibus. Episcopi vero diu quidem id præstare recusaverant, cum dicerent sufficere formulam fidei Nicenæ, quæ in Constantinopolitana & in prima Ephesina synodo fuerat confirmata. Tandem tamen postulationi Judicum cesserant, seque id facturos promiserant. Porro ubi de fide agitur, nullæ sunt partes Judicum secularium. In tertia igitur actione in qua agendum erat de fide, nulli adfuerunt Judices seculares. Ceterum notandum est, Evagrium hoc loco prætermisisse gesta actionis secundæ. Tertiam igitur actionem pro secunda cepisse videtur Evagrius. Idque confirmant acta ipsius synodi pag. 177. ubi secunda congregatio sive actio videtur quæ nunc est tertia.

VARIORUM.

a Ἐν Ἐφέσῃ δημοσιευθείσας πιστεύει] Legendum πιστεύει. W. Lowth.

ἐπὶ δὲ.

SÆC. V. missi sunt qui Dioscorum hortarentur ut gestis interesset. Quod ubi factum est, hi qui missi erant, reversi dixerunt, se respon- sionem Dioscori notis exceptam habere, quæ est huiusmodi. Jam antea pietati ve- stræ significavi, me morbo laborare, & postulare ut magnificentissimi iudices & facer Senatus nunc quoque intersint iudicio eorum quæ examinanda sunt. Sed quoni- am morbus meus increvit, idcirco adesse non potui. Tum vero Cecropius, ut in iisdem actis legitur, Dioscoro dixit, paulo ante nullam mentionem morbi ab illo fa- ctam fuisse: proinde sacris regulis satisfacere eum debere. Cui Dioscorus respon- dit his verbis. Semel dixi, Iudices adesse oportere. Ad hæc Rufinus Samosatensis Episcopus Dioscoro dixit, Canonicum con- stitutum esse iudicium, & posse Dioscorum, si adesset, cuncta quæ vellet libere dicere. Cumque Dioscorus interrogasset, utrum Ju- venalis & Thalassius atque Eustathius ad **Pergamius.** Concilium venissent, respondit Pergamius, nihil istud ad rem pertinere. Quibus ver- bis Dioscorus hæc subiecisse, eadem acta testantur: postulasse se à Christi amantissi- mo Imperatore, ut juberet magnificentissi- mos Iudices interesse Concilio, & eos qui una cum ipso iudicaverant. Quibus legati à Concilio missi responderunt, eum solum ab Eusebio accusatum esse, nec reliquos adesse debere. Tum vero Dioscorum intu- lisse, alios quoque adesse oportere qui una cum ipso iudicavissent. Neque enim Eu- sebius privatam adversus ipsum causam ha- bere, sed communem, ob ea quæ omnes si- mul iudicavissent. Et cum legati in iisdem perstarent, Dioscorus respondit. Quæ dixi, semel dixi, nec amplius habeo quod dicam. Quibus renuntiatis, Eusebius Episcopus Dorylæi dixit, se adversus unum Diosco- rum causam habere, adversus alium præterea neminem. Postulavitque ut tertia vocatione Dioscorus citaretur. Post hæc Aetius re- tulit, quosdam qui se Clericos esse dice- rent, una cum aliis Laicis ab urbe Alexan- dria venientes, nuper libellos porrexisse ad- versus Dioscorum, & nunc pro foribus Concilii stantes vociferari. Cum ergo libel- los obtulisset primum quidem Theodorus qui sanctæ Alexandrinorum Ecclesiæ Dia- conus fuerat: Deinde Ischyrio similiter, & ipse Diaconus: tum Athanasius presbyter & Cyrilli sororis filius: Ac postremo Sophro- nius; quibus Dioscorum partim ob blasphemias, partim ob corporalia quædam damna & violentas pecuniæ exactiones accusabant: 45

Dioscorus
morbum
absentia
sua cau-
sam alle-
gat.

Cecropius.

Rufinus
Samosata
Ep.

Pergamius.

Aetius.

Theodorus.

Ischyrio.

Athanasius.

Sophronius.

ἀπετάλησαν οἱ ὀφείλοντες τὸ αὐτὸν προτρέψασθαι
Διόσκορον τοῖς πραττομένοις παρῶναι. καὶ τότε γανο-
μήν, ἐπαναβύζαντες οἱ πεμφθέντες εἰρήκασιν ἔχον
ἰσχυροῖς τὸ αὐτὸ φωνῇ, ἀδελφὸν αὐτὸν εἰπεῖν
ἡδὴ φθάσας δεδήλωκα τῇ ὑμετέρᾳ Θεοσεβείᾳ ὡς
ὅτι καὶ ἀρρώστια συνέχεται, καὶ ἐξαυτῷ ὥστε καὶ τὴν με-
γαλοπρεπέατος ἀρχιερείας, καὶ τὴν ἐν ὅλῳ σύγκλητον
καὶ τὴν παρῶν τῇ τῷ ἐξέτασθαι κλῆσιν. ἐπεὶ δὲ
δὲ μοι τὰ τῇ ἀρρώστιας ἐπέβη, τότε χάριν τῇ ὑπερ-
θεῖν πεποιήμα. καὶ Κεκρόπιον εἰπεῖν τὰ ὑπομνήμα-
τα δηλοῖ τὸς τὸν Διόσκορον πρῶτον μὲν πρὸς τὴν ἀρ-
ρώστιας εἰπεῖν ὀφείλῃ ἐν αὐτὸν τοῖς κανόσι τὸ ἰκανὸν
ποιῆσαι. πρὸς δὲ ὃν ὁ Διόσκορος ἀπεφώνησε, ἀπαξ
εἰπον ὀφείλῃ παρῶναι τὴν ἀρχιερείαν. εἶτα τὸ Ρυ-
φίνον εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπίσκοπον Σαμοσατῶν,
κατοικῶν τὰ κανόνια καθιεσθῆναι, καὶ δύνασθαι αὐ-
τὸν παραγενόμενον ἀβύλεται διεξελθεῖν, πυθόμενης
τῇ τῷ Διόσκορου ἐκ τῆς ἰσχυροῦς καὶ θαλάσσης παρ-
γένοντο καὶ Εὐστάθιος, ἀπεκρίνατο, ὡς οὐδὲν πρὸς
ἐπὶ τὸς. πρὸς δὲ Διόσκορον εἰπεῖν τὰ πεπραγμένα δη-
λοῦσι παρακαλέσαι τὸν Φιλόχριστον βασιλέα, ὥστε
καὶ τὴν ἀρχιερείαν παρῶναι, καὶ τὴν σὺν αὐτῷ διδχα-
κότα. καὶ πρὸς ταῦτα τὴν πεμφθέντα εἰπεῖν, μόνον
κατηγορεῖν αὐτὸν τὸν Εὐστάθιον, καὶ ὅτι πάντας ὀφεί-
λειν ἀποκρίνεσθαι. καὶ πρὸς ταῦτα τὸν Διόσκορον
εἰπεῖν, ὀφείλῃ καὶ τὴν ἄλλαν παρῶναι τὴν σὺν
αὐτῷ διδχακότα. μὲν γὰρ ἰδιὸν ἔχειν πρᾶγμα
πρὸς αὐτὸν τὸν Εὐστάθιον. ἀλλ' εἰ ἄρα πρὸς ὅν
πάντες διδχακάσι. καὶ πάλιν ἐπιμνησάντων τῇ
πεμφθέντων πρὸς τὴν, ἀπεφώνησε ὁ Διόσκορος εἰ-
πεῖν, ἀπαξ εἰπον ὅτι εἰπον καὶ περαιτέρω τούτων
εἰπεῖν ὅτι ἔχω. πρὸς δὲ Εὐστάθιον ὁ τῷ Δορυλαίου
διεξήλθε, πρὸς μόνον Διόσκορον ἔχον. καὶ πρὸς μη-
δὲνα ἔτερον καὶ ἡξίωσε τρίτη κλῆσιν κληθῆναι τὸν
Διόσκορον. καὶ ὑπολαβὼν Ἀέπιος, ἐδίδασκε, πρῶ-
τον πᾶς λέγοντας ἐαυτὸς κληρικὸς μὲν καὶ ἐτέρων
λαϊκῶν τῆς Ἀλεξανδρείας ὁρμωμένους, ἐπιδουῶναι
λεβέλλους καὶ Διόσκορον, καὶ τούτους πρὸς τὸν συνε-
δρίῳ ἐγώ τις ἐκδοῦσιν κεχρησθῆναι. καὶ πρῶτα μὲν
ἐπιδιδωκότος ὁ Θεόδωρος ἀφ' αὐτοῦ γανομήν τῆς αὐτῆς
Ἀλεξανδρείας ἀγίας ἐκκλησίας, εἶτα δὲ καὶ Ἰσχυ-
ρίανος ἀφ' αὐτοῦ, καὶ Ἀθανασίου πρεσβυτέρου καὶ ἀ-
δελφοῦ Κυρίλλου, καὶ πρὸς τὸν Σωφρόνιον, δι-
ὅτι πρὸς τὴν βλασφημίαν ἐπικράλειαν Διόσκορον, περὶ
τῶν σωματικῶν καὶ βιαιῶν ἀφαιρέσεων χρημάτων, 2

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν σημείοις] In actis Concilii Chalcedonenfis pro his ver- bis scriptum est ἰσχυροῖς, quod vetus Interpres ita vertit: Et certa locuti sunt quæ in excerptis habeo. Certe Hime- rius erat Notarius & Lector, missus à Concilio una cum Episcopis ad Dioscorum, ut notis exciperet ea quæ ab u- traque parte dicerentur, id enim erat officium Notario- rum. Solebant autem Episcopi quoties ad synodum pro- ficiscerentur, Notarium suum secum deducere, qui gesta synodalia notis exciperet: Quo scilicet finita synodo co- dicem actuum singuli referrent in patriam. Cæterum quod vetus ille Interpres σημείους vertit excerpta, equidem

valde probo. Unde & σημειώσεις Origenis, Latine excerpta dici debere existimo. Scio quidem Origenis σημειώσεις a Rufino & Hieronymo excerpta vulgo appellari. sed vi- tiose ita scribi existimo, cum excerpta potius debeant no- minari.

2 Καὶ βίαις ἀφαιρέσεως] Assentior viris doctis, qui βίαις emendarunt ex conjectura, ut opinor. Nam libri nostri nihil mutant. Codex tamen Tellerianus, quem dum edi- tio nostra sub prelo esset, opportune nactus sum, diserte scriptum habet βιαιῶν ἀφαιρέσεων.

VARIORUM.

a Ἀλλ' εἰ ἄρα] Videtur legendum ἀλλ' ὅτι ἄρα. W. Lowth.
b Θεόδωρος] Theodorus & Ischyrio, Ecclesiæ Alexan- drinæ Diaconi, Athanasius ibidem Presbyter, & Sophro-

nus Laicus, mala quæ à Dioscoro passi sunt, exposuerunt libellis qui exstant Concil. Tom. IV. pag. 396. 400. 405, 411. Edit. Labbæ.

τρίτη κλήσις γένοιτο πρεσβύτεροι τὸν Διόσκορον
 ὡς γινώσκω. τοιγαροῦν ἐπανάξουντες οἱ ἐπὶ
 τούτῳ ἀφωρισμένοι, εἰρήκουν εἰπεῖν τὸν Διόσκορον,
 αὐτάρκως ἐδίδαξα τίς ὑμετέραν θεοσίβειαν, οἷς
 πρεσβυτέρῳ π' ἢ διώματι. καὶ αὐτὸς δὲ τὰ αὐτὰ
 εἰρηκότος τοῦ αὐτοῦ Διοσκορού, ὁπιμεσάντων τῇ
 πρεσβυτέρῳ τῷ ἐπὶ τῷτο γαλέντων, Πασχασίου
 ἐπίσκοπος εἶπεν καὶ ἡδὴ τρίτον κληθεὶς Διόσκορος,
 ἢ παρεγένετο, ὑπὸ συνειδήσεως βαλλόμενος, ἔπυν-
 θάνετο τίνος ἄξιος εἴη· πρὸς δ' ὅτι ἐπισκόπων ἀπο-
 κρινάμενος, ὑποπιπνέσας αὐτὸν τοῖς χανόνι,
 ἢ Προπρίου δὲ ἐπισκόπου Σμύρνης εἰπόντος, ὅτι
 ἐφρονέτο ἅγιος Φλαβιανός, οὐδὲν ἀκόλουθον ἐπράχθη
 ἐπ' αὐτῷ· οἱ δ' ἐπὶ τὸν ἐπέχοντες Λέοντος ἐπισκό-
 πους τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἀπεφώνησαν ἐπὶ λέ-
 ξειν ταῦτα. δὴλα γάρ ηνται τὰ πετολμημένα Δι-
 οσκορῷ τῷ γινώσκῳ τῆς Ἀλεξανδρείας μεγαλοπό-
 λιος ὁπισκόπῳ χ' τῆς τοῦ χανόνων τάξεως, καὶ
 τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἐκ τῆς ἡδὴ ἐξέτα-
 σάντων ἐν τῷ πρώτῳ συνεδρίῳ, καὶ ὁπὸ τῆς σή-
 μεροι πεπραγμένων. ὅτος γάρ, ἵνα τὰ πολλὰ
 ὡς αὐτῶν, Εὐτυχῇ τ' ὁμολογῶν αὐτῷ, χαθα-
 ρισθέντα χανονικῶς ὡς τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, τοῦ ἐν
 ἁγίοις Φαμεν πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Φλα-
 βιανῷ, αὐθεντίας ἀχρονίως εἰς κοινῶν ἀνεδίξα-
 το, πρὸς ἢ συνειδέναι ἐν τῇ Ἐφεσίῳ μὲν τῇ θε-
 οφιλάδῃ ἐπισκόπῳ. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ὁ ἀποστολικὸς
 θρόνος συγκρίμῳ ἀπένειμῳ ἐπὶ τοῖς ἐκείνῳ μὴ
 χ' γινώσκῳ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένοις· οἱ καὶ διε-
 τέλειαν μέχει τῷ παρόντος ἐπὶ μὲν τῷ ἀγνώ-
 τῳ ἀρχιεπισκόπῳ Λέοντι, καὶ πάσῃ τῇ ἀγία καὶ
 οἰκουμένην συνόδῳ. ὅ δὲ ἡμεῖς καὶ ἐν τῇ αὐτῇ κοι-
 νῳ αὐτοῦς ὁμοπίστοις ἐδίξατο. ὅτος δὲ καὶ μέχει
 τῷ παρόντος διέμενει σιμνωόμενος ἐν ἐκείνῳ, ἐφ'
 οἷς εἶδε γένεσιν, καὶ ἐς γῆν κεκυφέναι ὀφείλῃ. πρὸς τῇ
 τοῖς δὲ, ὅ δὲ τῇ ὁπισθίῳ ἀναγνωσθῆναι συνεχώρησε
 τῷ μακαριώτατ' ἀπὸ πάπα Λέοντος, τῇ γραφῇ
 παρ' αὐτῷ πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις τίς μνήμῳ Φλα-
 βιανόν, καὶ ταῦτα πολλάκις ὡς αὐτῶν ἀναγνώ-
 ναι ταύτην ὑπὸ τῷ κεκομμένῳ, καὶ μετ' ὅρκων ποι-
 ῆσαι τῷ ἀνάγνωσιν ὑποχόμενος· ἢ μὴ ἀνα-
 γνωδεύσης, σκανδαλῶν καὶ βλάβης ἀνὰ τίς οἰκ-
 μῆν ἀνάσταται ἐκκλησίᾳ. ἀλλ'
 ὅμως τοῖς παρ' αὐτῷ πολυμήντων, ἐπισκοπῶ-
 νων πρὸς τῆς πρεσβυτέρας ἀνοσίας αὐτοῦ πρᾶξις, καὶ
 Φιλανθρωπίας πρὸς αὐτὸν ἀξιώσας, ὡς καὶ τοῖς λοι-
 ποῖς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους, καίτοι μὴδὲ τίς
 αὐθεντίαν ὡς αὐτῶν πλῆσιος αὐτῷ τῆς κρείσσεως ἐχρηκό-
 τας. ἐπειδὴ δὲ τοῖς δευτέροις τίς πρεσβυτέρῳ παρα-

tertia vocatione citatus est Dioscorus, mo-
 nitusque est, ut ad Concilium accederet. V.
 Regressi igitur qui ad hoc missi fuerant,
 nuntiarunt Dioscorum ista dixisse. Satis su-
 perque docui pietatem vestram: nec iis ali-
 ud quidquam adjicere possum. Rursus in-
 stantibus legatis, eumque ut veniret hor-
 tantibus, cum idem semper respondisset Di-
 oscorus, Paschasius Episcopus dixit. Jam ter
 vocatus Dioscorus haudquaquam comparuit,
 torquente ipsum conscientia. Et interroga-
 vit Episcopos qui aderant, quam poenam
 commervisset. Cumque Episcopi ad hæc
 respondissent illum in canones commisisse,
 & Proterius Episcopus Smyrnæ dixisset:
 Quando sanctus Flavianus occisus est, nihil
 recte neque ordine factum est super illo:
 Vicarii Leonis Episcopi Senioris Romæ ita
 decreverunt ad verbum. Quæ Dioscorus,
 antehac Episcopus magnæ civitatis Alexan-
 driæ, contra ordinem canonum & contra dis-
 ciplinam Ecclesiasticam attentavit, manifesta
 sunt, tam ex his quæ jam sunt examinata in
 primo confesso, quam ex his quæ hodierno
 die sunt gesta. Hic enim, ut plurima alia præ-
 termittamus, Eutychem eadem cum ipso
 sentientem, regulariter à proprio depositum
 Episcopo, sanctissimo scilicet patre nostro
 & Archiepiscopo Flaviano, propria aucto-
 ritate contra sacros canones in communio-
 nem suscepit, priusquam Ephesi confedisset
 una cum reliquis Deo carissimis Episcopis.
 Verum Episcopis quidem Apostolica sedes
 veniam concessit ob ea quæ illic ab iisdem
 non sponte gesta fuerant. Qui quidem ha-
 ctenus permanferunt, sanctissimo Archiepi-
 scopo Leoni & sanctæ universali synodo ob-
 sequentes. Qua de causa eos, ut pote ejus-
 dem cum ipso fidei cultores, in communi-
 onem suam recepit. Hic vero, in hodiernum
 usque diem ob ea gloriari non desinit,
 quorum causa gemere & ad terram usque
 se se inclinare debuerat. Præterea Episto-
 lam beatissimi Papæ Leonis, quam ille ad
 sanctæ memoriæ Flavianum conscripserat,
 legi minime permisit: idque quamvis sæ-
 pissime rogatus esset ab iis qui Epistolam
 attulerant, & quamvis ipsemet adjecto jure-
 jurando pollicitus esset, se eam recitari jus-
 surum. Qua minime perlecta, sanctissimas
 per universum orbem terrarum Ecclesias
 scandalis ac defrimentis complevit. Sed ta-
 men, quamvis tot ac tanta ab eo præ-
 sumpta sint, propositum nobis erat, quod
 quidem ad prius ejus impium facinus per-
 tinet, clementer illum ac benigne tracta-
 re, sicut & reliquos Deo dilectos Epif-
 copos, licet isti non eamdem ac ille ju-
 dicandi potestatem habuissent. Sed quoni-
 am priorem injustitiam posterioribus factis

S. M. C.

V.

Dioscorus
tertio voca-
tus non
venit.Vicariorum
Leonis P.
decretum
adversus
Dioscorum.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Επυνθάνετο] Niceph. hic aliquot verba inseruit hoc modo: καὶ τῶν ἐπισκόπων ἀνιπυθάνετο ὅτι.

2 Επισκοπῶν πρὸς τῆς] Ita legitur etiam apud Nicephorum. Verum in actis Chalced. Concilii & in c. 4.

lib. 2. ubi hæc damnationis sententia refertur, rectius scriptum est ἐπισκοπῶν πρὸς τῆς. Ego vero transpositis præpositionibus mallem scribere πρὸς τῆς ἐπισκοπῶν πρὸς τῆς. Quæ scriptura longe est elegantior.

VARIORUM

a Προπρίου ἐπισκόπου Σμύρνης] Loco Προπρίου legendum Αἰθριακῷ, ut recte monet Pagius ad annum 446. n. 6. quo nomine in Actis Concilii appellatur. W. Lowth.

νομία

Sæc. longe superavit: ausus quippe est excommunicationem dicere adversus sanctissimum ac religiosissimum magnæ Romæ Archiepiscopum Leonem: Præterea cum libelli pleni criminum ac flagitiorum sancto & magno Concilio contra illum oblatis essent, semel, iterum, ac tertio vocatus juxta canonum præscripta per Dei amantissimos Episcopos, minime obtemperavit, propria videlicet conscientia ipsum lancinante. Eos denique qui à diversis Synodis iuste depositi fuerant, illegitime in communionem suscepit: contra semetipsum sententiam protulit, Ecclesiasticis legibus sæpius proculcatis. Idcirco sanctissimus ac beatissimus magnæ & senioris Romæ Archiepiscopus Leo, per nos, & per præsentem Synodum, una cum beatissimo & omni laude dignissimo Apostolo Petro, qui petra & basis est Ecclesiæ Catholicæ, rectæque fidei fundamentum; Episcopali eum dignitate exuit, & ab omni Sacerdotali officio alienum pronuntiavit. Sancta igitur & magna hæc synodus, super memorato Dioscuro ea quæ canonibus placita sunt decernat. Quæ cum ab Anatolio & Maximo, & à reliquis Episcopis confirmata essent, exceptis iis qui una cum Dioscuro à Senatu fuerant depositi, relatio de his rebus ad Marcianum Principem scripta est à Concilio, & libellus depositionis ab eodem Concilio missus est ad Dioscorum in hæc verba. Scias te ob despectum sacrorum canonum, & ob contumaciam qua usus es erga hanc sanctam & universalem Synodum: eo quod præter alia crimina de quibus convictus es, tertio vocatus ab hoc sancto & universali Concilio juxta sacros canones, ut accusationibus responderes, minime occurristi, Octobris mensis præsentis die tertio-decimo à sancta & universali synodo depositum esse, & ab Episcopatu omnique Ecclesiastico munere submotum. Post hæc cum de his rebus ad religiosissimos etiam Clericos sanctissimæ Alexandrinorum Ecclesiæ scriptæ essent litteræ, & Edictum contra Dioscorum propositum fuisset, con-

Vicariarum
sententia
nomine Le-
onis prola-
ta.

Libellus
depositionis
ad Diosco-
rum mis-
sus.

νομίαν ὑποφύλασσειν, ἐτόλμῃσι δὲ καὶ ἀκωνάσι-
αι ὑπαγορεύσαι κατὰ τὸ ἀγνώστου καὶ ὁσιωτάτου
ἡγεμῶνος τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντος· πρὸς
δὲ τοῦτοις, καὶ λιβέλλων ὑποφύλασσειν μετὰ κατ'
5 αὐτῷ ὑποφύλασσειν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ,
καὶ ἀπαξ, καὶ δις, καὶ τρίς ἀφ' ἑοφιλῶν ἐπισκόπων
κατοικῶν κληθεὶς ἔχ' ὑπῆκεν, ὑπὸ τῇ ἰδίᾳ συν-
ειδότος δηλονότι κεντούμενος, καὶ τῆς παρὰ συνόδου
διαφόρου ἐκθέσεως καθαιρεθέντας, παρὰ νόμους ἐδέ-
10 ξατο, αὐτὸς κατ' ἑαυτὴν τὴν ψῆφον ἐξήνεγκε, δια-
φόρως τῆς ἐκκλησιαστικῆς παλίας θεσεύσεως. ὅθεν ὁ
ἀγνόητος καὶ μακαριώτατος ἡγεμῶν ἐπισκοπὸς τῆς
μεγάλης καὶ πρεσβυτέρως Ῥώμης Λέων δι' ἡμῶν καὶ
τῆς παρόσης συνόδου, μετὰ τῶν τρισμακαρίων καὶ παι-
15 ευφύμων Πέτρῳ καὶ Σπυρίδων, ὅς ἐστιν πέτρα καὶ κρη-
πίς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως
θεμέλιος τυγχάνει, ἐγύμνωσεν αὐτὸν ὅτι ἐπισκοπικῶς
ἀξιώματος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἡλλοτελείας ἐνε-
ργείας. τοιγαρὶν ἡ ἀγία αὐτὴ καὶ μεγάλη σύνοδος,
20 τὰ δόξαντα τοῖς κανόσιν ἐπὶ τῷ μνημονευθέντι Δι-
οσκῶρι ψήφισεν. ὡς δὲ κυρωθέντων παρὰ Ἀνατο-
λίαν, Μαξίμου τε αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀνευ
ἐκείνων τῶν ἀμα Διοσκῶρι κατὰ τὴν συκλήτην καθαι-
ρεθέντων, ἀναφορὰ πρὸς τούτων πρὸς Μαρκιανὸν ἐβρά-
25 φετο κατὰ τὴν συνόδον, καὶ ἡ καθαιρέσις ἐπέμπετο
Διοσκῶρι κατὰ τὴν αὐτῆς συνόδου, ἔχουσα ὡςδε· γίνω-
σκε σαυτὸν ἀφ' ἧς καὶ τῆς θείας κανόνος ὑποφύ-
λας, καὶ διὰ τὴν ἀπειθείαν σου τὴν παρὰ τὴν ἀγίαν ταύ-
την καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον, ὑποφύλας τῶν τοῖς ἄλλοις
30 πλημμελήμασιν οἷς ἐάλωες, καὶ τρίτον κληθεὶς παρὰ
τῆς ἀγίας ταύτης καὶ μεγάλης συνόδου, καὶ τῆς
θείας κανόνος ἐπὶ τὸ ἀποκρίνασθαι τοῖς ἐπαγομένοις
ἔχ' ἀπήνησας μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τῇ εἰσέτι τρις-
καιδέκῃ, παρὰ τὴν ἀγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον
35 καθηρῶς τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ παντὸς ἐκκλησιασ-
τικῆς θεσεύσεως ὑπάρχῃ ἀλλότριον. εἴτα τὴν παρὰ τούτων
γερφέντων καὶ τῶν θεοφιλέων ἐπισκόπων τῶν
ἐν Ἀλεξανδρίᾳ ἀγνώστου ἐκκλησίας, καὶ προθέ-
3 ματος καὶ τῆς Διοσκῶρι γινόμενης, τὰ τῇ τοιαύτης

VALESII ANNOTATIONES.

1 Παντὸς ἐκκλησιαστικῆς θεσεύσεως] Hoc vocabulum varie exponunt Interpretes. Nam Langus consuetudinem vertit. Musculus vero & Christophorionus ita interpretati sunt. Et ab omni Ecclesiastico jure esse alienatum. Vetus autem Interpres Chalcedonenſis Concilii pag. 214. functionem vertit, rectius meo quidem judicio. In libello autem depositionis ejusdem Dioscori, quem Chalced. synodus iisdem fere verbis misit ad Clericos Alexandrinæ Ecclesiæ qui tum erant Chalcedone, pro θεσεύσεως scriptum est βαδμῶν hoc modo. καὶ παρὰ τῶν ἐπισκόπων, καὶ παντὸς ἐκκλησιαστικῆς βαδμῶν γινόμενης ἡλλοτείας. In sententia vero damnationis quam Legati sedis Apostolicæ contra eundem Diosc. pronuntiaverunt, pro eodem ponitur ἡγεμῶν. Sic enim ibi legitur: ἐγύμνωσεν αὐτὸν τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἡλλοτείας ἐνεργείας. Idcirco autem hæc verba adjecta sunt a Synodo, ut significarent Dioscorum ad laicam communionem redactum esse. Non enim solum Episcopali dignitate exutus esse dicitur, verum etiam ab omni Ecclesiastico officio submotus: ne quis forte estimaret eum ab actu Episcopali remotum in Presbyterii

gradum detrusum esse. Id enim facere, sacrilegium est, ut dicitur in act. 4. Synodi Chalcedonenſis pag. 247.

2 Ἐπισκοπὸς τῆς Ἀλεξανδρίας] Scribendum videtur Κληρικὸς. Libellus enim depositionis Dioscori missus est ad Clericos Alexandrinæ Ecclesiæ qui tunc erant Chalcedone, ut videre est in actis Chalced. Concilii pag. 214. Ordo quidem legitimus postulabat, ut Dioscori depositio Episcopis quoque Ægypti a Synodo indicaretur. Verum id postea præstituri erant Episcopi Chalced. Concilii in sua Synodica. Tunc vero satis habuerunt, depositionem Dioscori Alexandrinis clericis qui tum erant Chalcedone, significare, Eleemosyno scilicet Presbytero & œconomο, & Euthalio Archidiacono, ac reliquis clericis. Certe hic de Episcopis Ægypti sermonem non esse, satis declarant Evagrii verba. Episcopos enim Alexandrinæ Ecclesiæ eos appellat: quæ appellatio non convenit Episcopis Ægypti.

3 Προθέματος] In Niceph. scriptum est ὑποφύλας. In actis tamen Chalced. Concilii scribitur ὑποφύλας. In Telleriano codice scriptum inveniri ὑποφύλας.

VARIORUM.

1 Διὰ τὴν κατὰ τῶν θίων κανόνων ὑποφύλας] Pagius alique observarunt ex Anatolii verbis paulo infra, Dioscorum depositum non fuisse quod hæresin propugnasset.

(quoniam revera Eutychianista fuit & hæreticus pertinacissimus) sed ob contumaciam, violationem canonum, & contemptum legum Ecclesiasticarum.

σινελ δὲ

συνελθόντες πέρας εἰδέχτο. ὅτε μὲν οὖν τὰ τὸ Φθασά-
 σης συνελθόντες ἐπερατώθη· μετὰ ταύτην δὲ αὐ-
 θὶς συναλιζόμενοι ἐφασκον πρὸς πᾶσι τὸ ἀρχόντων,
 1 διδασκῶντων βυλομένων τὰ τὸ ὀρθῆς θρησκείας, ἡ δὲ
 ὡς δέοι τὸ περαιτέρω τυπώσθαι ἀπαξ τὸ καὶ Εὐτυ-
 χῆ πέρας δεξαμένων, καὶ ἀνατυπώσθαι παρὰ τὸ
 ἐν Ῥώμῃ ἐπισκόπων, οἷς καὶ πάντες ἐφίχοντο βοήθειαν
 πρὸς αὐτῶν τῶν ἐπισκόπων πάντας τὰ αὐτὰ
 λέγειν, καὶ τῶν δρχόντων διαλαλῶντων ἕκαστον
 πατριάρχῳ ἐκλεγόμενον ἢ ἢ δεύτερον τῆς ἰδίας
 2 διοικήσεως ὡς οὖν πρὸς, εἰς μέσον παρελθεῖν, ὡς τὴν
 ἐκάστου Φαρισηῶν γινώσκων, Φλαρινῶν ἐπίσκο-
 πος Σάρδεων ἐδόξιστο ἡγήσθαι, ἐφ' ᾧ μὲν σέμμα-
 τος ὡς οὖν αὐτὸς τῇ ἀληθείᾳ. καὶ Κεκρόπιος
 ἐπίσκοπος Σεβαστοπόλεως ἐφίχοντο ταῦτα· ἡ πίστις κα-
 3 λῶς εἴρη· τὸ τετρακοσίον δεκάοντα ἁγίων πατέρων,
 καὶ ἐβεβαιώθη ὡς τὸ ἁγίων πατέρων, Ἀθανασίου,
 Κυρίλλου, Κελεστίνου, Ἰλαρίου, Βασίλειου, Γρηγορίου,
 καὶ ἡμεῖς πάλιν ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων Λέοντος. καὶ ἀξι-
 ῶμεν καὶ τὰ τὸ ἁγίων πατέρων τὸ πᾶν καὶ τὰ τῶν ὁπω-
 4 τάτων Λέοντος ἀναγνωσθῆναι. ὡς ἀνεγνωσμένοι ἢ
 πᾶσα συνόδος ἐπεκράτησε ταῦτα. αὐτὴ ἡ πίστις
 τῶν ὀρθοδόξων. ὅπως πάντες πιστεύομεν. ὁ Πάπας
 Λέων ὅπως πιστεύει· Κύριλλος ὅπως ἐπίστευεν· ὁ
 Πάπας ὅπως ἡμεῖς οὖν. ἑτέρας πε διαλαλῶν
 5 ὁμιλήσας, ὡς καὶ τὰ ἐκτεθειμένα ὡς τὸ ἁγίων
 πρὸς τυχὼν ἀναγνώσεως, ἀναγνώσθαι καὶ ταῦτα. πρὸς
 ἃ πάλιν οἱ τὸ συνόδου βοήσαντες, ἐφίχοντο. αὐτὴ ἡ
 πάντων πίστις· αὐτὴ ἡ πίστις τὸ ὀρθοδόξον ὅπως
 6 πάντες πιστεύομεν. μετ' οὗς Ἀέπιος ὁ δρχιδιάκονος
 ἐφίχοντο μὲν χεῖρας τὴν πρὸς Νεστόριον ἐπιστολὴν
 Κυρίλλου τοῦ Θεσσαλονίκης, ἢ πάντες οἱ τὸ Ἐφέσω
 συλλεγόμενοι ἐκράσαντο οἰκείας ὑποσημασίαν· ἐφί-
 7 χοντο καὶ τὴν ἑτέραν ἐπιστολὴν αὐτοῦ Κυρίλλου, γε-
 γραμμένην ὡς τὸ Ἰωάννῃ τ' Ἀποχρίσας, καὶ αὐτὴν
 8 βεβαιώσασθαι, ὡς ἐξήκει ἀναγνώσεως τυχῶν. δια-
 λαλῶν πε ὡς ταῦτα γενησάντων, ἅμω ἀνεβί-
 9 ῶσαν· καὶ τὸ μὲν πρότερον αὐτῆς ἑνὶ τοῖς ὀνόμα-
 σιν ἐστὶν ταῦτα. Τὰ δὲ διλαβεσάτω συλλειτουργοὶ Νε-
 10 στῶν Κυρίλλου. Καταφλυαρήσιν, ὡς μανθάνω,
 πρὸς τῆς ἐμῆς ὑπολήψεως ἐπὶ τὸ ὅπως θεοσεβείας,
 καὶ τῶν συχνῶς, τὰς τῶν τὸ τέλος συνόδους κα-
 11 ροφυλακτῶντες μάστιγα, καὶ τὰς πε καὶ τέρπειν οἰ-
 12 ῶμεν τὴν σὴν ἀκολού. καὶ μετ' ἑτέρων· ἐφίχοντο
 ἡ ἁγία καὶ μεγάλη συνόδος αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ καὶ
 13 Πατρός καὶ Φύσιν γενηθέντα Ἰδιὸν μονογενῆ, τὸ ἐκ
 τοῦ Θεοῦ ἀληθινὸν Θεὸν ἀληθινόν, τὸ φῶς τὸ ἐκ τοῦ
 14 φωτός, τὸν δι' ὃ καὶ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ,
 κατελθεῖν, σαρκωθῆναι, ἐνανθρωπήσας, παθεῖν, ἀν-
 15 αστηναί τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀναστῆναι εἰς οὐρανούς. τῶν

sessus iste finem accepit. Hunc in modum S. A. C.
 finito superiore confesso, Episcopi denuo V.
 congregati, ad interrogationem Judicum qui
 rectam fidem exponi postulaverant, respon-
 derunt, nihil amplius esse statuendum, cum
 causa Eutychis finem accepisset, & Episco-
 pi Romani judicio esset terminata, cui u-
 niverſi acquievisſent. Rursus vero cum om-
 nes Episcopi clamarent se cunctos eadem
 dicere, & Judices facta interlocutione pro-
 nuntiaſſent, ut singuli Patriarchæ cum uno
 aut altero Episcopo quem ex sua Dicece-
 si elegissent, in medium prodirent, quo
 uniuscujusque sententia palam fieret: Flo-
 rentius Sardianus Episcopus inducias postu-
 lavit, ut cum deliberatione ad veritatis no-
 titiam pervenirent. Tum Cecropius Epi-
 scopus Sebastopoleos dixit: Fides recte ex-
 posita est à trecentis & octodecim sanctis
 Patribus, & confirmata à sanctis Patribus,
 Athanasio, Cyrillo, Cælestino, Hilario,
 Basilio, Gregorio, & nunc denuo per san-
 ctissimum Leonem. Petimus igitur, ut ver-
 ba trecentorum & octodecim sanctorum
 Patrum, & sanctissimi Leonis scripta reci-
 tentur. Quibus perlectis, universa syno-
 dus exclamavit in hæc verba. Hæc fides
 Orthodoxorum. Sic omnes credimus. Leo
 Papa ita credit. Cyrillus ita credidit.
 Papa sic exposuit. Postea vero cum alia
 interlocutio prolata fuisset, ut expositio
 fidei centum & quinquaginta Patrum reci-
 taretur, statim recitata est: & completa
 lectione, universa synodus exclamavit. Hæc
 est omnium fides. Hæc fides Orthodoxo-
 rum. Sic omnes credimus. Posthæc Aë-
 tius Archidiaconus dixit, habere se præ
 manibus Epistolam divini Cyrilli ad Ne-
 storium, quam universi Episcopi in Ephe-
 sina synodo congregati subscriptionibus suis
 comprobassent. Alteram item Epistolam
 ejusdem Cyrilli se habere, scriptam ad Jo-
 annem Episcopum Antiochiæ, quæ simi-
 liter fuisset confirmata. Petitque ut am-
 bæ recitarentur. Facta igitur hac de re
 interlocutione, utraque Epistola recitata
 est. Prioris autem Epistolæ pars ad ver-
 bum sic habet. Reverendissimo & Piissi-
 mo comministro Nestorio Cyrillus. Non-
 nulli, ut audio, apud sanctitatem tuam
 obtrectant famæ nostræ, idque sæpiſſime:
 tempus illud præcipue captantes, cum ho-
 noratos ac primores viros in unum colle-
 ctos viderint: ac fortasse existimantes, au-
 res tuas hujusmodi sermonibus oblectari.
 Et aliquanto post. Sancta igitur & ma-
 gna synodus ait, illum ex Deo Patre se-
 cundum naturam genitum Filium unicum,
 Deum verum ex Deo vero, lumen ex
 lumine: per quem omnia fecit Pater;
 descendisse, incarnatum esse, hominem fa-
 ctum, & passum esse, tertio die resur-
 50 rexisse, in Cælum ascendisse. His nos

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ὡς οὐ δέοι. Proculdubio delenda est particula καὶ,
 quippe quæ hoc loco profus superflua est. Porro locus
 quem designat Evag. extat in actione secunda Concilii
 Chalced. pag. 159. editionis Binii. Cæterum notandum
 est id quod jam monui, exemplaria Synodi Chalced. qui-
 bus usus est Evagrius, diversa fuisse ab iis quæ nunc ha-
 bemus. Nam quæ nobis est actio tertia, secunda est Eva-
 grio, ut jam vidimus. Quæ vero in nostris exemplaribus

inscribitur secunda actio. tertia est Evagrius, ut ex hoc lo-
 co & sequentibus manifestum fiet.

2 Φλαρινῶν ἐπίσκοπος. Locus quem hic designat Eva-
 grius, legitur in actione secunda Chalced. Concilii p. 159.
 Verba item Cecropii Episcopi Sebastopoleos habentur in
 eadem pagina.

3 Μετ' οὗς Ἀέπιος. Extat etiam hic locus in actione
 secunda Chalced. Concilii pag. 160.

SÆC.
V.

verbis atque decretis inhærere oportet, considerantes quid sit incarnatum esse, & hominem factum Deum Verbum. Non enim dicimus naturam Verbi immutatam, carnem esse factam: sed neque in totum hominem conversam esse, qui constat ex anima & corpore. Verum illud potius dicimus, Verbum, cum carnem anima rationali animatam sibi personaliter univisset, ineffabili quadam & incomprehensibili ratione hominem factum esse, & filium hominis vocatum, non juxta voluntatem dumtaxat ac beneplacitum, sed nec solius personæ assumptione. Et diversas quidem esse naturas quæ in veram unitatem convenerint: unum autem esse Christum & Filium: non quod naturarum diversitas sublata sit per unionem: sed potius divinitate simul & humanitate unum nobis Dominum & Christum ac Filium perficiente per ineffabilem & arcanum illum concursum ad unitatem. Et paulo post. Quoniam vero propter nos & propter nostram salutem humana natura sibi personaliter unita, processit ex muliere, idcirco natus dicitur secundum carnem. Neque enim primum natus est homo vulgaris ex sancta Virgine, ac deinde Verbum in eum descendit: sed ab ipso utero unitus carnalem nativitatem subisse dicitur, ut pote qui carnis suæ nativitatem sibi propriam adsciscat. Eodem modo illum passum esse dicimus & resurrexisse, non quasi Deus Verbum in sua natura plagas passus sit, aut clavorum transfixiones, aut alia quælibet vulnera: Deus enim perpeffionis expertus est, ut pote qui careat corpore. Sed quoniam corpus illud quod proprium ejus erat, passum est, idcirco passus idem dicitur esse pro nobis. Nam in corpore quod patiebatur, inerat Deus impatibilis. Altera autem Cyrilli Epistola, majore quidem ex parte jam relata est in primo hujus historię libro. Extat autem in ea dictum quoddam, quod Joannes quidem Antiochenis Episcopus in literis suis exposuerat: Cyrillus vero omnibus suffragiis approbavit. Id sic habet. Confitemur sanctam Virginem, Deiparam, propterea quod Deus Verbum ex ea carnem sumpserit & homo factus sit, & ab ipso conceptionis exordio templum ex ea assumptum sibi univertit. Evangelicas autem & Apostolicas voces quæ de Domino dicuntur, scimus divinos illos viros alias quidem communiter accipere, ut de una persona dictas: alias vero dividere, ut quæ de duabus naturis proferantur. Et has quidem Deo dignas, juxta deitatem Christi: alias vero humiles atque abjectas, juxta ejusdem humanitatem tradidisse. Quibus hæc subjungit Cyrillus. His sacris vocibus vestris perlectis, cum nos ipsos idem sentire intelligeremus: unus enim Dominus, una fides, unum baptisma: Servatorem omnium Deum glorificavimus, invicem gratulantes, quod tam nostræ,

Ad Joannem
nem Anti-
och. Ep.

τοῖς ἡμῶς ἐπιστάδῃ, καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς
ᾠδὴν γινώσκουσιν, ὁποῦνται τί τὸ ἱερὸν καὶ
ὁ ἀνθρώπινον δὴ τὸν Θεὸν λόγον. ὃ γὰρ Φαμέν
ὅτι ἡ τῷ λόγῳ φύσις μεταποιήθησα, γέγονε σὰρξ·
ἀλλ' ὅτι εἰς ὅλον ἄνθρωπον μεταβλήθησαν τὸν ἐκ
ψυχῆς καὶ σώματος ἐκεῖνο ὃ μᾶλλον, ὅτι σὰρξ
ἐμφυχωμένη ψυχῇ λογικῇ ἐνώσας ὁ λόγος ἑαυτῷ
καὶ ὑπόστασιν, ἀφ' ἧς καὶ ἀπενοήτως γέγονεν
ἄνθρωπος, καὶ κεχηρμάτισεν Ἰὼς ἀνθρώπου, ὃ καὶ
10 θείῃ μορφῇ, ἢ θείῃ αὐτῇ· ἀλλ' ὅτι ὅς οἱ παρὰ
λήφει παρὰ πᾶσι μόνῃ καὶ ὅτι ἀφ' ἧς καὶ αἱ
πρὸς ἐνότητά τινι ἀληθινῇ συνειχθεῖσαι φύσις,
εἰς ὃ ἐξ ἀμφοῖν Χρὶς, καὶ Ἰὼς, ὃς ὡς ὃ τῷ
φύσει διαφορᾷ ἀνθρωπίνῃς ἀφ' ἧς τινι ἐνωσιν· ἀπο-
15 πλεσασθῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἑνα Κύριον καὶ Χρι-
στὸν καὶ Ἰὼν ἐκ θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος,
ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς καὶ ἀπορήτου πρὸς ἐνότητά
συνδρομῆς. καὶ μετ' ὅλῃα. ἐπειδὴ δὲ δι' ἡμᾶς
καὶ ἀφ' ἧς τινι ἡμετέραν σωτηρίαν ἐνώσας ἑαυτῷ
20 καὶ ὑπόστασιν τὸ ἀνθρώπινον παρῆλθεν ἐκ γυ-
ναϊκός, ταυτὶ λέγεται καὶ γεννηθῆναι ἱερῶς. ὃ
γὰρ πρῶτον ἄνθρωπος ἐγενήθη κοινὸς ἐκ τῆς ἀγί-
ας παρθένου, εἰθ' ὅπως καὶ ἀπεφοίτηκεν ἐκ' αὐτὸν
ὁ λόγος· ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μήτρας ἐπαύει, ὑπο-
25 μῖναι λέγεται γεννηθῆναι ἱερῶς, ὡς τῆς ἰδίας
ἱερῆς τινι γεννηθῆναι οἰκονομῶν. οὕτω Φαμέν αὐ-
τὸν παθεῖν, καὶ ἀναστῆναι, ὃς ὡς τῷ Θεῷ λόγῳ
παθόντος εἰς ἰδίαν φύσιν, ἢ πληγὰς, ἢ ἀφ' ἧς
σῆς ἡλόν, ἢ γυναικὶ τὰ ἔπερα τῷ τραυματίῳ.
30 ἀπαθὲς γὰρ τὸ θεῖον, ὅτι καὶ ἀσώματος. ἐπι-
δὴ δὲ τὸ γένος αὐτῷ ἰδίῳ σῶμα πέποιθε, ταυ-
τα πάλιν αὐτὸς λέγεται παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν.
ὡς γὰρ ὁ ἀπαθὲς, ὃς τὰ πάσχοντα σῶματι. τῆς
δὲ καὶ ἑτέρας τὰ πολλὰ μὲν καὶ τινι παρὰ
35 εἰς ἰσορίαν εἰσπεντα. εἰ δὲ ὡς αὐτῇ ῥῆσις ποι-
αδὲ, ὡς γέγραφε μὲν Ἰωάννης ὁ τῆς Ἀποκάλυψης,
παρῆλθεν δὲ πᾶσαις ψήφοις Κύριλλος. ὁμολο-
γῶν τινι ἀγίαν παρθένον θεοτόκον, ἀφ' ἧς τὸ
τὸν Θεὸν λόγον ἱερῶς ἐξ αὐτῆς καὶ ὁμο-
40 θρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐνω-
σαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. τὰς ὃ
διαγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς ἐπὶ τοῦ Κυρίου Φω-
νὰς, ἴσμεν τοὺς θεοφόρους ἀνδρας τὰς μὲν κοπο-
ποιῶντας, ὡς ἐφ' ἐνὸς παρὰ πᾶσι τὰς δὲ διαρῶν-
45 τας, ὡς ἐπὶ δύο φύσει· καὶ τὰς μὲν θεοπεπεῖς,
καὶ τινι θεότητι τοῦ Χριστοῦ· τὰς δὲ ταπεινὰς,
καὶ ἀνθρωπότητι αὐτῷ ᾠδὴν δίδοντος. οἱς ἐπήγα-
γον ταύταις ὑμῖν ταῖς ἱεραῖς ἐντυχόντες φωναῖς,
ὅπως μὲν καὶ αὐτὸς φρονουῦντας διεύσκομεν. εἰς γὰρ
50 Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. ἐδοξάσμεν οὖν
τὸν τῷ ὅλῳ Σωτῆρα Θεόν, ἀλλήλοις συγχαι-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αἱ αὐτὲς ἐνότητι τὴν ἀληθινὴν συνειχθεῖσαι φύσις] Divi-
na enim & humana natura simul junctæ, unum Chri-
stum ac Dominum nobis constituerunt. Atque ita verum
est quod ait Cyrillus, duas naturas inter se diversas, in
veram unitatem coivisse: quod tamen non intellexit Chri-
stoph. non quod ex duabus naturis una facta sit, quem-

admodum Eutyches asseruit: Sed quod ex duabus naturis
unus extiterit Christus. Atque ita Cyrillus sententiam
suam paulo post exponit, cum ait, ἀφ' ἧς τῆς ἀφ' ἧς καὶ
ἀπορήτου πρὸς ἐνότητά συνδρομῆς. Ex his apparet halucina-
tum esse Joannem Langum, doctum aliqui Nicephori
Interpretem, qui ἐνότητι unionem vertit.

ΡΩΤΗΣ

ροῖτες, ὅτι ταῖς θεοπνεύματι γραφαῖς καὶ τῇ ἐκ-
δόσει τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων συμβαίνουσιν ἔχουσι
πίστιν αἱ περὶ ἡμῶν, καὶ αἱ περὶ ὑμῶν ἐκκλησίαι. ὡς
ἀνελθόντων, οἱ τῆς αὐτῆς ἐπιστάσεως συνόδου ῥη-
μασι τοιοῦτοις. πάντες ἕως πιστεύομεν ὁ πάπας
Λέων ἕως πιστεύει. ἀνάθεμα τῷ μερίζοντι, καὶ τῷ
συνείποντι αὐτῇ ἡ πίστις Λέοντος τῇ δεξιανόκτου.
Λέων ἕως πιστεύει, Λέων καὶ Ἀνατόλιος ἕως πιστεύ-
ουσι· πάντες ἕως πιστεύομεν ὡς Κύριλλος ἕως
1 πιστεύομεν αὐτῇ ἡ μνήμη Κυρίλλου. ὡς αἱ ἐπι- 10
τολαὶ Κυρίλλου εἰσὶν, ἕως φρονέμεν ἕως ἐπι-
στυάζομεν, ἕως πιστεύομεν. Λέων ὁ δεξιανόκτος
ἕως φρονεῖ, ἕως πιστεύει, ἕως ἐσχαψέ. διαλαλι-
αὶ δὲ ἐκείνης καὶ τῇ Λέοντος ἐπιστολῇ ἀναγνωσθῆ-
ναι, μεταφραδεῖσα τὴν ἀναγνώσεως ἔτυχεν. ἥτις τοῖς 15
πρεσβυτέροις ἐμφέρει. καὶ τοῖς ἁγίοις τῇ ἐπι-
στόμῳ ἐπισκοποῦντων, αὐτῇ ἡ πίστις τῶν πατέρων,
αὐτῇ ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων· πάντες ἕως πιστεύομεν,
οἱ ὀρθόδοξοι ἕως πιστεύομεν ἀνάθεμα τῷ μὴ ἕως
πιστεύοντι. Πέτρος καὶ Λέων ταῦτα ἐξεφώνησαν. 20
οἱ ἀπόστολοι ἕως ἐδίδαξαν· ὁσπερ καὶ ἀληθῶς Λέ-
ων ἐδίδαξε, Κύριλλος ἕως ἐδίδαξε, Λέων καὶ Κύ-
ριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν. ἀνάθεμα τῷ μὴ ἕως πι-
2 στεύοντι αὐτῇ ἡ ἀληθὴς πίστις, οἱ ὀρθόδοξοι ἕως φρο-
νέουσι, αὐτῇ ἡ πίστις τῶν πατέρων ταῦτα ἐφείσθη 25
καὶ τίς οὐκ ἀνελθόντι. ταῦτα Διόσκορος ἔκρυψεν,
ἐμφέρει. ὡς τοῖς αὐτοῖς πεπραγμένοις, ὡς ἡμεῖς τὸ
μέρος τῇ ἐπιστολῇ Λέοντος ἀνελθόντι, περιέχον, καὶ
πρὸς τὸ τὸ χρεωστούμενον ὁφλημα τῇ ἡμετέρας φύ-
σεως ἐκτεθῆναι, ἡ θεία φύσις ἠνάθη τῇ φύσει τῇ πα- 30
θητῇ, ἵνα τῷτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέρας ἰάσιν ὑπάρ-
χει ἀρμόδιον, ὁ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσότης Θεοῦ καὶ
ἀνθρώπου ἀνθρώπος Χριστὸς Ἰησοῦς, καὶ ἀποθνήσκων
ἐκ τῆς ἐκείνης διουθῆ, καὶ τελευτᾷ ἐκ τῆς ἐκείνης μὴ διου-
θῆ. πρὸς τὴν τοιαύτην ῥῆσιν ἀμφισβηλοῦν τὴν Ἰλλυ- 35
ριαν καὶ Παλαιστίναν ἐπισκόπων, Ἀέτιος δεξιανό-
κτος τῇ Κωνσταντίνῳ ἀγωνάτης ἐκκλησίας ῥῆσιν
παρήγαγεν Κυρίλλου ἀνελθόντι ἕως. ἐπειδὴ ἡ
πάλιν τὸ ἴδιον αὐτῷ σῶμα χεῖρι Θεοῦ, καὶ φησιν 40
3 ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι πάντες ἐγείνατο θά-
νάτῳ, λέγει. παθεῖν αὐτὸς τὸ ὅτι ἡμῶν θάνατον,
ὅχι ὡς εἰς πῖραν ἐλθὼν θανάτῳ, τὸ γε εἶπον εἰς τὴν
αὐτῇ φύσιν ἀποπληξία τῷ τῷτο λέγειν, ἡ φρονεῖν
ἀλλ' ὅτι, καὶ τῷτο ἔφη δεξιανόκτος, ἡ (ἀρξ) αὐτοῦ
ἐγείνατο θάνατον. καὶ πάλιν πρὸς τὴν ῥῆσιν τῇ ἐπι- 45
στολῇ Λέοντος τῇ ἔχουσιν ἐπεργεῖ γὰρ ἐκείνη
μορφῇ καὶ τῇ θανάτῳ κοινωνίας, ὅτι ἴδιον ἔχον
τῷ μὴ λόγῳ κατεργαζομένη τῷτο ὅτι ἐπὶ τῷ λόγῳ
τῇ σῶματος ἐκτελῶντος, ὅτι ἐπὶ τῷ σῶματος. 50

quam vestræ regionis Ecclesiæ, fidem cum
scripturis divinitus inspiratis & cum tradi-
tione sanctorum Patrum consentientem pro-
fiteantur. Quibus perlectis, Episcopi qui
aderant exclamarunt his verbis. Universi
ita credimus: Leo Papa ita credit. Ana-
thema ei qui dividit, & ei qui confundit.
Hæc est fides Leonis Archiepiscopi. Leo
sic credit. Leo & Anatolius ita credunt.
Universi ita credimus. Ut Cyrillus, sic
nos credimus. Cyrilli æterna memoria.
Ut Epistolæ Cyrilli habent, sic sentimus.
Ita credimus, ita credimus. Leo Ar-
chiepiscopus ita sentit, ita credit, ita scri-
psit. Postea cum interlocutio prolata es-
set, ut Epistola quoque Leonis recitaretur,
in Græcum sermonem conversa publice re-
citata est, & monumentis actorum inserta
habetur. Hac Epistola perlecta, cum E-
piscopi acclamassent: Hæc fides Patrum:
hæc fides Apostolorum: omnes ita credi-
mus. Orthodoxi ita credunt. Anathema
ei qui sic non credit. Petrus per Leonem
istâ locutus est. Apostoli ita docuerunt.
Pie ac vere docuit Leo. Cyrillus ita do-
cuit. Leo & Cyrillus similiter prædica-
runt. Anathema ei qui sic non credit.
Hæc vera fides. Orthodoxi ita sentiunt.
Hæc fides Patrum. Hæc Ephesi cur lecta
non sunt? Hæc Dioscorus occultavit. Re-
fertur in actis ejusdem Concilii, quod cum
legeretur pars supradictæ Epistolæ Leonis
quæ sic habet: Et ad resolvendum con-
ditionis nostræ debitum, Natura inviola-
bilis, naturæ est unita passibili: * ut quod
nostris remediis congruebat, unus atque idem
mediator Dei & hominum, homo Christus
Jesus, & mori posset ex uno, & mori
non posset ex altero. Dubitantibus ad has
voces Illyricianis & Palæstinis Episcopis,
Aëtius Archidiaconus sanctæ Ecclesiæ Con-
stantinopolitanæ protulit locum Cyrilli qui
sic habet. Rursus vero quoniam proprium
ejus corpus gratia Dei, sicut ait Aposto-
lus Paulus, Pro omnibus mortem gustavit,
ideo pro nobis ipse mortem passus esse
dicitur: non quasi mortem expertus fuerit
quantum quidem ad naturam ipsius perti-
neret. Id enim vel dicere vel sentire, extre-
mæ dementiae est. Sed quia caro ejus, ut
paulo ante dixi, mortem degustavit. Rur-
sus cum legeretur pars ejusdem Epistolæ
Leonis quæ sic habet: Agit enim utraque
forma cum alterius communione, quod pro-
prium est: Verbo scilicet operante quod
Verbi est, & carne exequente quod carnis

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὡς αἱ ἐπιστολαὶ Κυρίλλου εἰσὶν] In actione secunda
Chalcedonenſis Concilii pag. 161. pro εἰσὶν. scribitur
ἔχουσιν.

2 Οἱ ὀρθόδοξοι οὕτως πιστεύομεν] In actione secunda Chal-
cedonenſis Concilii pag. 169. scribitur πιστεύουσι: quod
magis probò, licet Nicephorus vulgatam scripturam con-
firmet.

* Ut quod nostris remediis] Eadem verba repetuntur in
Sermonem primo Leonis Papæ de Nativitate.

3 Ὡς πάντες ἐγείνατο θάνατον] Assentior viris doctis
qui ὡς πάντες emendarunt, quemadmodum scribitur
etiam apud Nicephorum, & in actione secunda Concilii
Chalced. pag. 170.

S.M.C.
V.

est. Unum horum coruscat miraculis, alterum succumbit injuriis. Dubitantibus ad hæc Illyricianis & Palæstinis Episcopis, idem Aetius legit capitulum Cyrilli quod sic habet. Ex vocibus quæ de Christo loquuntur, aliæ sunt Deo convenientes quam maxime. Aliæ vero conveniunt homini. Quædam vero medium obtinent locum, Filium Dei Deum simul atque Hominem esse indicantes. Post hæc cum supra memorati Episcopi dubitassent ad alteram partem ejusdem Epistolæ quæ sic habet. Quamvis enim in Domino Jesu Christo Dei & hominis una persona sit, aliud tamen est unde in utroque communis est contumelia, aliud unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor Patre humanitas: de Patre est illi æqualis cum Patre divinitas. Theodoritus re perpenſa, Cyrillum quoque ita locutum esse dixit his verbis. Qui homo factus est, & quod proprium ipsius erat, non dimisit. Mansit enim id quod erat. Intelligitur autem omnino & aliud inhabitans in alio, hoc est divina natura in homine. Post hæc cum amplissimi Judices interrogassent, num quis adhuc dubitaret, omnes Episcopi responderunt, neminem amplius dubitare. Tum Atticus Nicopolis Episcopus, aliquot dierum inducias Episcopis dari postulavit, ut tranquilla mente & sedato animo, ea quæ Deo ac Sanctis Patribus placent, decernerentur. Epistolam quoque Cyrilli ad Nestorium tradi ipsis postulavit, in qua Cyrillus Nestorium hortatur, ut duodecim ipsius Capitulis quibus omnes consenserant, etiam ipse consentiat. Cumque Judices facta interlocutione præcepissent, ut dilatio dierum quinque ipsis daretur, quibus apud Anatolium Constantinopolis Episcopum convenirent: omnes Episcopi acclamarunt in hæc verba. Nos ita credimus: omnes ita credimus: ut Leo, ita credimus. Nemo nostrum dubitat. Nos universi subscripsimus. Quibus dictis, Judices ita interlocuti sunt. Non est necesse ut omnes conveniatis. Sed quoniam æquum est ut dubitantes confirmetur, Reverendissimus Episcopus Anatolius, ex numero eorum qui subscripserunt eligat, quos idoneos esse judicaverit ad docendos eos qui dubitant. Tum Episcopi has acclamationes subjecerunt. Pro Patribus rogamus.

Theodoritus.

Atticus
Nicopolis
Ep.

ὅτι τὸ μὲν αὐτῶν, διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσι ὑποπέπικαν. ἀμφιβαλλόντων τ' Ἰλλυριῶν καὶ τ' Παλαιστίνων ἐπισκόπων, ὁ αὐτὸς Ἀετίος κεφάλαιον ἀνέγνω Κυρίλλου περὶ ἐκείνου ἔπος. Αἱ μὲν ἄλλα τ' φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπροπτεῖς αἱ εἰς, ἔτι πάλιν ἀνθρωποπροπτεῖς· αἱ δὲ μίσθι πατάξιν ἔχουσιν, ἐμφανίζουσαι τὸν ὕμνον τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὄντα καὶ ἀνθρώπον ὁμῶς ἐν αὐτῷ. καὶ μὲν ταῦτα πρὸς ἕτερον μέρος τ' ἐπιστολῆς Λέοντος ἀμφιβαλλόντων τ' εὐρημδῶν ἐπισκόπων ἔχον. εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐν πρόσωπον, ὁμῶς ἕτερον ἐστὶν ἐκεῖνο ἐξ ὃ καὶ ἐκείνῳ κοινόν ὅστις τὸ τ' ὕβρεως, καὶ ἕτερον ἐξ ὃ κοινόν τὸ τ' δόξης χαθέρηκεν. ἐξ ἡμῶν μὲν καὶ αὐτῶν ἡ ἐλάσσειν τῷ Πατρὶ ἀνθρωπότης· ἐκ δὲ τῷ Πατρὶ ἐστὶν αὐτῷ ἡ μὲν τ' Πατρὶς αὐτῷ ἰσὺς θεότης· Θεοδωρίτος ζυγιστῶν ἔλεγε, καὶ τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ ἐπὶ λέξεως εἰρηάζει ἔπος. καὶ γενόμενοι ἀνθρώποι, καὶ μὴ μεθέντες τὸ ἴδιον μεμύηκεν ὅπως ἦν, καὶ ἕτερον ἐν ἐπι-
1 ὅτι τὸ κατωκῶν, τυττίει, ἡ θεία φύσις μὲν τ' ἀνθρώπων. μὲν ταῦτα τῶν ὑπερφύων ἀρχόντων ἐρωτησάντων εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἀμφιστοῦ, πάντες ἐφῆσαν μὴ ἀμφιβάλλειν ἐπὶ. μετ' οὗς Ἀθηναῖος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως ἐξήγησεν ἐν δόσιμοι αὐτοῖς γενέσθαι ὁλίγων ἡμερῶν, ἐφ' ὃ, ἀκυμάντως διανοίᾳ καὶ ἀταραχῇ λογισμῷ τὰ τῷ Θεῷ δοκούντα καὶ τοῖς ἀγίοις πατέσι τυπωθῆναι. ἐξήγησε δὲ λαβεῖν καὶ τ' ἐπιστολὴν Κυρίλλου, καὶ τὰς Νεστόριον γεγραμμένους, ὅτι ἡ ὁδοκαλῶνται αὐτοὶ σωθεῖσθαι τοῖς δώδεκα αὐτῷ κεφαλαίοις, οἷς ἅπαντες σωθέντες. καὶ τ' ἀρχόντων δια-
2 λαλῶντων ἐν δόσιμοι αὐτοῖς ἡμερῶν πέντε γενέσθαι, εἰς τὸ σωθῆναι περὶ Ἀνατολίας τῷ τῆς Κωνσταν-
3 τίνος πόλεως πρεσβυτέρῳ, πάντες ἐπευφάνησαν οἱ ἐπίσκοποι φήσαντες· ἡμεῖς ἔτι πρὸς πιστεύομεν πάντες ἔτι πιστεύομεν ὡς Λέον, ἔτι πρὸς πιστεύομεν. ἡμῶν ὅστις ἀμφιβάλλει· ἡμεῖς πάντες ὑπεγράψαμεν. πρὸς δὲ διελάλειν ἐπὶ ῥήματος ταῦτα. οὐκ ἀναγκαῖον πάντας ἡμᾶς σωθῆναι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀκόλουθον ἐστὶν πτωθῆναι τῆς ἀμφιβάλλουσας, ὁ δὲ λαβεῖσθαι τ' ἐπίσκοπος Ἀνατολίας, ἀπὸ τῶν ὑπογραψάντων ἐπιλέξεται οὗς εἰς νομίση πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀμφιβαλλόντων. οἷς ἐπήραρον οἱ τῆς συνόδου ἔτι· δέοντα περὶ τῶν πατέρων τοὺς 4

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἔτι ἐν ἐπὶ τῇ In actione secunda Chalced. Concilii hic Cyrilli locus aliter scribitur, hoc scilicet modo, μεμύηκεν γὰρ ὅτι ἡ νοῦται δὲ πάντως ἔτι ἐν ἐπὶ κατωκῶν, τυττίειν ἡ θεία φύσις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

2 Οἱ ἅπαντες σωθέντες Ambiguitas est in his verbis. Tam enim referri possunt ad duodecim Cyrilli capitula, de quibus proxime locutus est, quam ad postulata Attici Nicopolitani Episcopi, quibus reliqui omnes Episcopi assensu sunt, ut discimus ex actione secunda Concilii Chalced. sub finem. Joannes quidem Langus priorem sensum secutus est. Posterior tamen explicatio mihi magis placet.

3 Συνελθὲν περὶ Ἀνατολίας Assentior viris doctis qui ante nos emendarunt περὶ Ἀνατολίας. Apud Nicephorum deest præpositio, quæ tamen mihi videtur prorsus necessaria.

4 Δέοντα περὶ τῶν πατέρων In optimo codice Florentino scriptum est περὶ τῶν πατέρων, quemadmodum etiam legitur in actione secunda Concilii Chalced. Quinam porro

sint hi Patres pro quibus postulant Episcopi ut Synodo restituantur, haud difficile est divinare. Sunt enim illi, Juvenalis Episcopus Hierosolymorum, Thalassius Cæsareæ Cappadociæ, Eusebius, Eustathius, ac Basilus, qui in actione prima per interlocutionem Judicum ac Senatorum depositi fuerant una cum Dioscuro. Ob hanc igitur depositionem quam Episcopi suffragiis suis comprobaverant, quinque isti Episcopi, nec secundæ nec tertiz actioni interfuerunt, ut patet ex indice Episcoporum qui illis actionibus præmittitur. Sed & in actione tertia, cum Legati Sedis Apostolicæ sententiam depositionis contra Dioscorum pronuntiasent, ceteri quidem Episcopi subscriptionibus suis eam confirmarunt: Exceptis tamen his quinque, ut recte observavit Evagrius supra. In vulgaris quidem exemplaribus Synodi Chalcedonenſis pag. 212. etiam horum quinque Episcoporum nomina leguntur adscripta: Verum extra ordinem & post reliquos omnes Episcopos. Ex quo apparet, illos non tunc cum prolata est sententia subscripsisse, sed diu postea, cum restituti fuissent.

πατέρας

πατέρας τῇ συνόδῳ, τὸς ὁμόφρονας Λέοντος τῇ συνόδῳ, τὸς πατέρας τῇ συνόδῳ τὰς Φωνὰς τῶ βασιλεῖ, τὰς ἱεσίας τῶ ὀρθοδόξῳ, τὰς ἱεσίας τῇ Ἀγγλίῃ. πάντες ἡμάρτομεν, πᾶσι συγχωρηθῆναι. ἐπεβόησαν δὲ οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας. ὀλίγοι 5 κερύσσω. ἢ λέγει ἡ σύνοδος. μετ' οὗς οἱ ἀνατολικοὶ ἐξεβόησαν ἢ Αἰγύπτιον τῇ ἐξορίᾳ. οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ ἐκραύγασαν· δόξα, πάντας ἐλέησον. μετ' οὗς οἱ ἀνατολικοὶ, ἢ Αἰγύπτιον τῇ ἐξορίᾳ. ἢ Ἰλλυριῶν τὰ ὁδὸν πλησίον αἰτήτων, οἱ ἔκ κλήρου Κωνσταντινουπόλεως ἐξεβόησαν. Διόσκορον τῇ ἐξορίᾳ, ἢ Αἰγύπτιον τῇ ἐξορίᾳ, ἢ αἰρετικὸν τῇ ἐξορίᾳ. Διόσκορον ὁ Χειρὸς χεθεῖλε. μετ' οὗς πάλιν οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι, πάντες ἡμάρτομεν· πᾶσι συγχωρησόν. Διόσκορον τῇ συνόδῳ, Διόσκορον 15 ταῖς ἐκκλησίαις. ἢ τῶν ὁδὸν πλησίον ἀναγνώσκειν τὰ τῇ τοιαύτης συνελθούσης ἐπερατῆτο. ἢ δὲ ἢ μετ' αὐτῇ συνέλθουσιν, ἢ συκλήτῃ διαλαλησάσης ἀναγνώσκειν τὴν ἡδὴ δευτέρου τύπου, ἀνέγνω Κωνσταντῖνος σικρετῶντος ὑπὸ χέδους ἐπὶ λέξεως ταύτης. 20 Περὶ μὲν τῶ ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς πίστεως, περὶ ἑπὶ συνόδῳ γινόμενης μὲν μίαν ἀκεραιότητα ἐξέτασιν δὲ γινόμενης συνοδικῆς. ἐπειδὴ ὁ Φλαβιανὸς ὁ τῆς εὐσεβείας μνήμης, καὶ Εὐσέβιος ὁ βλαβεράτος ἐπίσκοπος, ἐκ τῶν πεπραγμένων καὶ διεγνωσμένων ἐρδύνης, καὶ αὐτῆς τῆς Φωνῆς πᾶν τὸ ἐξάρχον γινόμενον τὸ τότε συνόδῳ, ὁμολογησάντων ἐσφάλαται καὶ μάτην αὐτοὺς χεθεῖλεται, ἢ δὲ περὶ τῆς πίστεως σφαπες, δίκην αἰδώς καθαυθέντες φαίνεται ἡμῖν 25 ἢ τὸ Θεῷ ἀρέσκον δίκην εἶναι, εἰ ὁδὸν πλησίον τῶ 30 θοτάτῳ καὶ βλαβεράτῳ ἡμῶν δεσπότῃ, τῶ αὐτῷ ἐπιμύει Διόσκορον τὸν βλαβεράτον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰσίδωρον τὸν βλαβεράτον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, καὶ Θεόδοτον τὸν βλαβεράτον ἐπίσκοπον Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Εὐσέβιον 35 τὸν βλαβεράτον ἐπίσκοπον Ἀσσύρου, καὶ Εὐστάθιον τὸν βλαβεράτον ἐπίσκοπον Βηρυτῆ, καὶ Βασίλειον τὸν βλαβεράτον ἐπίσκοπον Σελυκίας τῆς Ἰσχυρίας, τὸς ἐξουσίαν ἐρχομένους καὶ ἐξάρχοντας τὸ τότε συνόδῳ, 40 ἢ τοὺς κενόνας τῶ ἐπισκοπικῷ ἀλλοτρίους γινόμενους ἀξιώματος πάντων τῶ ὁδοπολοῦσάντων τῇ θείᾳ κορυφῇ γνωρίζομένων. εἴτα μετ' ἐτέρας ἀναγνώσεως

Patres synodo restituantur. Qui idem cum Leone sentiunt, synodo restituantur. Patres synodo restituantur. Has voces Imperatori. Has preces Orthodoxo. Has preces Augustæ. Omnes peccavimus : omnibus indulgeatur. Clerici autem Ecclesiæ Constantinopolitanæ exclamarunt his verbis. Pauci clamant : synodus hæc non dicit. Post hæc acclamatum est ab Orientalibus, Ægyptium exilio. Illyriciani vero exclamarunt. Rogamus, omnium misere. Rursus acclamatum est ab Orientalibus, Ægyptium exilio. Cumque Illyriciani eadem quæ prius postularent, Clerici urbis Constantinopolitanæ clamarent. Dioscorum exilio. Ægyptium exilio. Hæreticum exilio. Dioscorum Christus deposuit. Post hæc iterum acclamatum est ab Illyricianis. Omnes peccavimus, omnibus veniam indulge. Dioscorum synodo, Dioscorum Ecclesiis. Et cum alia ejusdem modi processissent, confessus ille finem cepit. Sequenti vero confesso, cum Senatus interlocutus esset ut recitarentur ea quæ jam fuerant constituta : Constantinus à Secretis hæc recitavit ex scheda. De recta quidem & Catholica fide, crastino die, perfectius conveniente concilio diligentioris inquisitionem fieri oportere perspicimus. Quoniam vero piæ memoriæ Flavianus & Eusebius Reverendissimus Episcopus Dorylæi, ex scrutatione actorum ac decretorum, & ex ipsis vocibus eorum qui in synodo quæ tunc facta est præfuerunt : qui quidem confessi sunt errasse se, & frustra illos deposuisse, cum nullatenus errassent in fide, injuste depositi esse noscuntur : videtur nobis juxta id quod Deo placet, justum esse, modo id placuerit sacratissimo ac piissimo Domino nostro, ut Dioscorus Reverendissimus Episcopus Alexandriæ, & Junenalis Reverendiss. Episcopus Hierosolymorum, & Thalassius Reverendiss. Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, & Eusebius Reverendiss. Episcopus Ancyræ, & Eustathius Reverendiss. Episcopus Beryti, & Basilus Reverendiss. Episcopus Seleuciæ Isauriæ, qui tunc auctoritate præditi Concilio præfuerunt, eidem poenæ subiaceant, sacrosancti Concilii sententia juxta sacros canones ab Episcopali dignitate submoti : cunctis quæ consequenter gesta fuerint, ad sacratissimi principis notitiam perferendis. Deinde quibusdam aliis recitatis, in-

VALESII ANNOTATIONES.

sens & pristinam dignitatem recuperassent. Cæterum ex supradictis manifeste colligitur, verissimum esse id quod jam sæpius monui, secundam actionem Concilii Chalcedonenfis ab Evagrio sumi pro tertia, & tertiam pro secunda. Utri vero codices fide digniores sint, sine quibus usus est Evagrius, an ii quos nunc editos habemus, haud facile est pronuntiare. Mihi quidem certiores videntur codices quibus usus est Evagrius. Primum ob antiquitatem. Vetusiores enim procul dubio fuerunt iis quibus nunc utimur. Deinde propter legitimum ordinem rerum gestarum. Nam post accuratam examinationem causæ Dioscori, & post interlocutionem judicum, qui illum in sacros Canones commisisse & deponendum esse pronuntiaverant, quæ gesta sunt in actione prima : restabat ut Dioscorus Canonico judicio ab Episcopis damnaretur. Proinde actio in qua Dioscorus ab Episcopis Synodali sententia depositus est, primam actionem proxime sequi debet. Recte igitur Evagrius ac Niceph. eam secundo loco posuerunt. Tertia ratio petitur ex ipsa actio-

ne tertia pag. 177. ubi Dioscorus Legatis à sacrosancta Synodo ad ipsum missis ita respondisse dicitur. Quoniam ante hæc in congregatione sedentes magnificentissimi judices certa definierunt post multam uniuscujusque interlocutionem, nunc vero in prædictorum infirmationem secunda me evocat congregatio. Obstat tamen id quod legitur in fine actionis secundæ, Episcopos scilicet Illyrici ita acclamasse : Dioscorum Synodo, Dioscorum Ecclesiis. Quod procul dubio nunquam ausi essent proferre post depositionem Dioscori, cui ipsi subscripserant. Secunda igitur actio in qua ita acclamatum est, præcedere omnino debet actionem tertiam : in qua Dioscorus canonice depositus est. Atque id verius puto. [Certe Liberatus in Breviario, cap. 13. ubi singulas Sessiones Chalcedonenfis Concilii refert, huic posteriori sententiæ adstipulatur.]

1 Τὸς διορίσας τύπους. Scribendum est procul dubio τὸς διορίσας, ut habet actio quarta Chalcedonenfis Concilii pag. 216. Apud Nicephor. legitur διορίσας, quod idem est.

SÆC.
V.
Leonis P.
Epistola
Examina-
ta.

SÆC.
V.
*Leonis P.
Epistola
Examina-
ta.*

terrogati Episcopi qui aderant, utrum Leo-
nis Epistola consentiret cum fide trecento-
rum & octodecim sanctorum Patrum qui
Nicææ in unum convenerant, & cum fide
centum ac quinquaginta Patrum qui in ur-
be Regia fuerant congregati, Anatolius Con-
stantinopolitanus Episcopus, & universi qui
aderant Episcopi responderunt, Epistolam
Leonis cum supradictis sanctis Patribus con-
sentire. Idemque Anatolius supra memo-
ratæ Leonis Epistolæ subscripsit. Quæ cum
ita processissent, acclamatum est ab universa
synodo. Omnes consentimus: omnes com-
probamus: omnes similiter credimus: omnes
eadem sentimus: omnes ita credimus. Patres
synodo reddantur. Qui subscripserunt, Sy-
nodo reddantur. Multos annos Imperatori.
Multos annos Augustæ. Patres synodo red-
dantur. Qui ejusdem fidei sunt, synodo red-
dantur. Multos annos Imperatori. Qui idem
sentiunt, synodo reddantur. Multos annos Im-
peratori. Omnes fidei subscripsimus. Ut Leo,
ita sentimus. Postea cum interlocutio prolata
esset à Judicibus in hæc verba. De his rela-
tionem misimus ad sacratissimum & piissi-
mum dominum nostrum, & responsum
ab ejus clementia expectamus. Vestra au-
tem Reverentia, tam de Dioscoro qui à
vobis depositus est, sacratissimo Principe &
nobis ignorantibus, quam de quinque illis
pro quibus precati estis, & de omnibus
quæ in Concilio gesta sunt, rationem Deo
redditura est. Acclamatum est ab omni-
bus: Dioscorum Deus deposuit. Diosco-
rus juste depositus est. Dioscorum Chris-
tus deposuit. Post hæc cum allata esset
responsio Imperatoris Marciani, qua per-
mittebatur Episcopis ut de quinque illis
qui depositi fuerant, pro arbitrio suo sta-
tuerent, quemadmodum Judices interlocu-
tione facta significarunt, Episcopi precati
sunt his verbis. Ut illi ingrediantur rogamus.
Qui idem sentiunt, synodo reddantur. Qui
idem sapiunt, synodo reddantur. Qui E-
pistolæ Leonis subscripserunt, synodo red-
dantur. Qui mox prolata interlocutione,
admissi sunt in synodum. Postea recitati
sunt libelli precum, qui ab Episcopis Æ-
gyptiacæ Diocesis oblati fuerant Impera-
tori Marciano. In quibus inter alia, hæc
legebantur: Sentimus quemadmodum tre-
centi & octodecim patres Nicææ exposue-
runt, & Beatus Athanasius, & sanctæ me-
moræ Cyrillus: Anathemate damnantes om-
nem hæresim, Arii scilicet atque Euno-
mii, Manetis item ac Nestorii, & eorum
qui dicunt carnem Domini nostri è cælo
esse, non autem ex sancta Deipara & semper
Virgine Maria, similem omnium nostrum

*Marciani
responsio.*

*Marciani
responsio.*

γανοῦσθαι, ἐρωτηθέντες οἱ συνωλεσμένοι ἐπισκοποι,
 εἰ συνάδουσιν τὰ Λέοντος γράμματα τῇ πίσει ᾧ τ' ἢ
 ἄλλων πατέρων ᾧ ὁ Νικαῖα συναχθέντων, καὶ τῇ ᾧ
 εἰ, ᾧ ὁ τῇ βασιλίδι, ἀπεκράσας Ἀνατόλιος ὁ
 5 Κωνσταντινουπόλεως πρόεδρος, καὶ πάντες οἱ συνωλε-
 σμένοι, συνάδουσιν τῷ ὁπισθίῳ Λέοντος τοῖς εἰρη-
 μείοις ἀγίοις πατράσι καὶ τῇ αὐτῇ Λέοντος ἐπιστο-
 λῇ ἡγευποσημένια. τούτων ὡς παρελθόντων,
 ἐπεδόσαν οἱ ὁ συνόδου πάντες συνπιθέμεθα, πάν-
 10 τες συνωλεσμένων, πάντες ὁμοίως πιστεύου. πάντες τὰ
 αὐτὰ Φρονῶν, πάντες ἕως πιστεύου. τὸς πατέρας
 τῇ συνόδῳ, ὡς τοὺς ὑπογράφαντας τῇ συνόδῳ. πολ-
 15 λὰ τὰ ἔτη ὁ βασιλεὺς. πολλὰ τὰ ἔτη ὁ Αὐγύ-
 σης τοὺς πατέρας τῇ συνόδῳ, τὸς ὁμοφρονεῖς τῇ
 20 συνόδῳ. πολλὰ τὰ ἔτη ὁ βασιλεὺς. τὸς ὁμόφροντας
 τῇ συνόδῳ πολλὰ τὰ ἔτη ὁ βασιλεὺς οἱ πάντες
 τῇ πίσει ὑπεγράψαμεν ὡς ὁ Λέων, ἕως Φρονῶ-
 νων. καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἐνεχθείς ἐπὶ λέξεως ὡς.
 ἀντιθέμενον τῷ Θεοτάτῳ καὶ δισβεστάτῳ ἡμῶν
 25 διδοῦναι ὡς αὐτῶν, καὶ ἀναμῶνον τὴν ἀπὸ κείνου
 τῆς αὐτῆς δισβεσίας. ἡ δὲ διλάβεια ἡ ὑμετέρῃ καὶ
 ὡς Διοσκῶν τῷ παρ' ἡμῶν ἡγευποθέντος ἀπὸ ὁ-
 30 σης καὶ τῆς Θεοτάτης κορυφῆς καὶ ἡμῶν, καὶ
 ὡς αὐτῶν τῷ πέντε ὡς αὐτῶν ὡς ἀπὸ κείνου
 35 σιν ποιῶν, καὶ πάντων τῷ πεπερασμένῳ ὡς τῇ
 συνόδῳ ὡς λόγον τῷ Θεῷ ἐπεφυῆμεσαν λέγον-
 τες, Διόσκορον ὁ Θεὸς ἡγεύει. Διόσκορος δικαίως
 ἡγευρέθη, Διόσκορον ὁ Χεῖρος ἡγεύει. εἴτα μὲν
 ταῦτα τῆς ἀπὸ Μαρκιανῶν ἐνεχθείς ἀποκρίσεως,
 40 τῇ ἀφ' αὐτοῦ ἐπισκόπων τὰ περὶ τῆς ἡγευποθέν-
 τιν διδόντες, ὡς ἡ ἀφ' αὐτοῦ τῶν ἐνεχθέντων ἐδήλω-
 σιν ἐδεδόσθαι ἐπὶ λέξεως εἰπόντες ταῦτα. παρα-
 χεῶν αὐτὸς εἰσελθεῖν τὸς ὁμοδόξους τῇ συνό-
 45 δῳ. τοὺς ὁμόφροντας τῇ συνόδῳ, τὸς ὑπογράφαντας
 τῇ ἐπιστολῇ Λέοντος τῇ συνόδῳ. ὡς ἀπὸ διαλαλίας
 τῇ συνόδῳ συνελημμένησαν. καὶ μὲν τῷ δέσῳ ἐπι-
 δεδόμενοι ὡς τῇ ἐπισκόπων τῆς ὡς Αἰγυπῶν διοι-
 κήσεως Μαρκιανῶν τῷ αὐτοκράτορι ἀνεγνώσθησαν,
 αἱ ὡς εἰχοντες ὡς ἑτέροις. Φρονῶν ἡγεύει καὶ
 50 οἱ ὡς Νικαῖα τ' ἢ ἐξέθεντο, καὶ ὁ μακάριος Ἀθανά-
 σιος, καὶ ὁ ὡς ἀγίοις Κύριλλος ἀναθεματίζοντες
 πᾶσαν αἵρεσιν, τὴν τε Ἀρείαν, καὶ Εὐνομίαν, καὶ
 Μάναν, καὶ Νεστορίαν, καὶ τῶν λεγόντων ἐξ ἡγευπο-
 τῶν Κυρίων ἡμῶν, καὶ μὴ ἐκ τῆς ἀγίας Θε-
 55 οῦς καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἡγεύει ὁμοίωται πάν-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καθ' ἡμετέρας Christophorus in plurali numero legit καθ' ἡμετέρας, quomodo etiam scriptum habet Nicephorus. Idque confirmant acta Synodi Chalcedonenſis pag. 218. & ſequentibus.

2 Πρὶ αὐτῶν τῶν πάντων] Rectius in Manuscriptis codicibus Florentino & Telleriano legitur τῶν πάντων, Quomodo etiam scriptum est in actione quarta Synodi Chalced. pag. 232. necnon apud Nicephorum.

V A R I O R U M.

a Τῶν ἱερογλωσσίων τῶν συνόντων] Id est, qui Epistolæ Leonis ad Flavianum Episc. CP. missæ subscriferunt, ut antecedentia & sequentia ostendunt. Intellige istos Episcopos, qui quamvis præ metu Diofcori Concilio Ephesino assentirentur, postea tamen in Synodo CPolitana, ab Anatolio congregata anno 450. Epistolæ Leonis subscriferant. Hujus Synodi Fragmenta videre est Tom.

III Concilior. Edit. Labbé, pag. 1475. Leo saxe hortatur Patres Chalcedonenses, ut venia Episcopis pœnitentibus concederetur. Vid. Epist. 39, 40, 46. *W. Lewis.*

b Ἀγνούσης καὶ τῆς θιοπάτης κρυφῶς καὶ ἡμῶν] Episcopi
nimirum in secunda Actione soli convenerunt, cum Dio-
scorus depositus esset. *W. Louth.*

τοις ἡμῶν, ὡς αἱμαρτίας. πάντες οἱ δὲ συνόδου
ἀνέκραξαν λέγοντες τὸ δόγμα Εὐτυχῶς ἀφ' οὗ μὴ
ἀνεθεμάτισαν; τῇ ἐπιστολῇ Λέοντος ὑπογράψωσιν,
ἀναθεματίζοντες Εὐτυχιῇ καὶ τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ
συνθάψαι τῇ ἐπιστολῇ Λέοντος. χλευάσαι ἡμᾶς
θέλουσιν καὶ ἀπελθεῖν. πρὸς δὲ διήλθον οἱ ἐξ Αἰγύ-
πτου ἐπίσκοποι, ὡς πολλοὶ τυγχάνουσιν οἱ ἐν Αἰγύ-
πτῳ ἐπίσκοποι, καὶ μὴ διώσασθαι τὸ τῆς ὑπολιμ-
παρομένης ἀναδέξασθαι πρὸς αὐτοὺς καὶ παρεκάλειν
ἀναμεῖναι τιμὴν συνόδου τῶν αὐτῶν ἀρχιεπισκόπων, ἵνα
τῇ γνώμῃ ἐκείνῃ ἀκολουθήσωσιν, ὡς τὸ ἔθος βύ-
λεται. εἰ δὲ πρὸ τῆς τῆς ἡγεμονίας τῆς πρεσ-
βυτέρης ποιήσωσι τι, ἐπέρχεται αὐτοῖς τὸς ἀπὸ πάσης
τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως καὶ πολλὰ πρὸς τῶν
πρὸς διηγήτων, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς συνόδου μάλα
ἰσχυρῶς ἀντιπρὸς τῶν, διελαλήθη ἐν δόξῃ τοῖς ἐξ
Αἰγύπτου ἐπισκόποις μέχρις οὗ ἀρχιεπίσκοπος αὐ-
τοῖς προσηγορεύει. καὶ μετὰ τῆς, διήσεις ἐπεδίδο-
ντο πῶς μοναχῶν, ὧν τὸ κεφάλαιον ἦν, μηδαμῶς
αὐτοὺς ἀναγκάζεσθαι ἐν ποσὶ χάρταις ὑπογρά-
ψαι· μέχρις αὖ συναντιομένη ἡ συνόδος ἢ πεθί-
σκειν ὁ βασιλεὺς ἀλλοτρίως, καὶ τὰ τετυπωμένα
γνώσῃ. ὧν ἀναγνωσθέντων, Διογένης ἐπίσκοπος Κυ-
ζίκου διεξῆλθε, Βαρσума ἕνα τῶν συνελθόντων
φλασιανὸν σφάζει. αὐτὸν γὰρ κρᾶσαι, σφάζει, καὶ
μὴ ἐκείμηνον ταῖς διήσεις, πρὸς τὸ δῖον τῆς ἐ-
σόδου τυχεῖν. οἷς ἐπεβόησαν πάντες οἱ ἐπίσκοποι,
πάντες Συρίαν Βαρσума ἠφάνισεν, ἐπήγαγεν ἡμῶν
χιλίους μοναχοὺς. καὶ ἀφ' αὐτῶν οὐκ ἐθέλων ἀνα-
μεῖναι τῆς συνελλυθῆς καὶ ἀπὸ τῆς συνόδου ἀφ' ἡ-
μῶν, ἠξίωσαν οἱ μοναχοὶ τοὺς συντεταγμένους αὐ-
τοῖς λιβέλλους ἀναγνωσθῆναι. ὧν μέρος ὑπῆρχε, τὸ
Διόσκορον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπισκόπους παρῆναι
καὶ τὸ συνίδεον. πρὸς δὲ ἐπεβόησαν πάντες οἱ
ἐπίσκοποι· ἀνάθεμα Διόσκορον. Διόσκορον δὲ Χρὶς-
τος καθεῖλε. τοὺς τοὺς ἐξω βάλλε. ἄρον ὕβριν τὴν συνόδου.
ἄρον βίαν τὴν συνόδου. τὰς φωνὰς τῶν βασιλέων. ἄρον
ὕβριν τὴν συνόδου, ἄρον αἶσχος τὴν συνόδου. οἷς ἀντι-
νοντες οἱ μοναχοί, ἐκράζον. ἄρον ὕβριν τῶν μονα-
στικῶν. καὶ τῶν αὐτῶν αὐτοῖς κραυγαδόντων ἐκ
τῆς συνόδου, διελαλήθη τοὺς λοιποὺς τῶν λιβέλλων
ἀναγνωσθῆναι· οἷς λέγουσι μὴ καὶ τὸ δῖον τὴν
καθαίρεσιν Διόσκορον γινέσθαι, καὶ χρῶν πίστεως
προσηγορίας, μεταχρῆν αὐτὸν τῇ συνόδῳ· εἰ δὲ
μὴ τῆς γένηται, ἀποπνέσκειν τὰ ἱμάτια αὐτῶν
τῆς κοινότητος τῶν συνελλυθόντων ἐπισκόπων. ὧν
ἐρημύων, Ἀέτιος ἀρχidiaconus ἀνεγίωσκε κανόνα
πρὸς τῶν ἀφορίζοντων ἑαυτούς· καὶ πάλιν πρὸς
ταῖς πλοῖς τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων τῶν μονα-
χῶν διανεχθέντων, εἴτα καὶ πρὸς ἐρώτησιν Ἀετίου

absque peccato. Tum omnes Episcopi qui
in synodo aderant, exclamarunt his verbis.
Cur Eutychis etiam dogma isti minime
damnarunt? Epistolæ Leonis subscribant,
Anathemate damnantes Eutychem ac doctri-
nam ejus. Consentiant Epistolæ Leonis. Illu-
dere nobis volunt & abscedere. Ad hæc
Episcopi Ægypti responderunt, multos esse
Episcopos in Ægypto, nec posse se omni-
um personam sustinere. Rogabantque ut sy-
nodus Archiepiscopum ipsorum expectaret,
quo ipsi sententiam illius sequerentur, sic-
uti mos postulat. Nam si ante electionem
Archiepiscopi sui quidpiam egissent, cun-
ctos Ægyptiacæ Diocesis impetum in ipsos
esse facturos. Et cum diu multumque hu-
jus rei causa precati essent, & Episcopi
qui in Concilio erant, fortissime eis resti-
tissent, per interlocutionem præceptum est,
ut Episcopis Ægypti dilatio concederetur,
quoadusque ordinatus ipsis fuisset Archiepi-
scopus. Post hæc oblatæ sunt preces quo-
rundam Monachorum, quarum hæc erat
summa: ut nullatenus chartis quibusdam
subscribere cogerentur, quoad usque con-
gregata esset Synodus quam indixerat Im-
perator, & ea quæ sancita fuerant, cogno-
sceret. His recitatis, Diogenes Episcopus
Cyzici dixit, Barsumam, unum ex iis qui
ingressi fuerant in Concilium, occidisse Fla-
vianum. Illum enim clamasse: Occide. Et
quavis in libello precum nominatus non
sit, eum tamen contra jus fasque introgre-
sum esse. Post hæc ab universis Episcopis
acclamatum est: Syriam omnem Barsumas
devastavit. Mille monachos contra nos im-
misit. Cumque prolata esset interlocutio, ut
Monachi qui convenerant, definitionem Con-
cilii expectarent, postularunt Monachi, ut
libelli ab ipsis compositi recitarentur, in
quibus hoc inter cætera continebatur; ut
Dioscorus & qui cum illo erant Episcopi,
Concilio interessent. Quibus auditis, exclam-
arunt omnes Episcopi: Anathema Diosco-
ro. Dioscorum Christus deposuit. Istos
foras projice. Tolle injuriam Concilii. Tolle
violentiam Concilii. Has voces Imperatori.
Tolle injuriam Concilii. Tolle dedecus Con-
cilii. Contra vero Monachi inclamarunt. Tol-
le injuriam Monasteriorum. Cumque eadem
rursus acclamata essent ab Episcopis qui
in synodo erant, jussum est ut reliqui li-
belli recitarentur. Qui quidem suggere-
bant, Dioscori depositionem non recte, ne-
que ordine factam esse, & proposita fide,
eum ad confessum synodi admitti oportere.
Quod nisi ita fieret, excussuros se ve-
stimenta sua, & à communionem Episco-
porum qui congregati erant, recessuros. His
recitatis, Aetius Archidiaconus legit cano-
nem de iis qui semet ipsos à communionem
separant. Rursus cum ad interrogationem
sanctissimorum Episcoporum, & postea ad
interrogationem Aetii Archidiaconi, tan-

Sæc.
V.Episcopi
Ægypti sine
Archiepi-
scopo nihil
agere pos-
sunt.Barsumas
accusatus.Monachi
tumultu-
antur in
Synodo.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μέχρις αὖ συναντιομένη ἡ συνόδος] Extat libellus precum
oblatus à monachis Imperatori Marciano in actione quar-
ta Concilii Chalced. pag. 237. In hoc libello postulant
monachi ab Imperatore, ut Synodus Oecumenica fiat,
quam Imperator jam antea præceperat congregari: quæ
omnium salutis consulat, nec monachos per violentiam

subscribere compellat. Scilicet monachi illi non crede-
bant Synodum esse Oecumenicam, cui Dioscorus & reli-
qui Ægypti Episcopi non interfuissent. Petebant igitur
ut Dioscorus in integrum restitueretur, quemadmodum
videre est in altero libello qui postea recitatus est.

ἀρχidiaconῶν,

Sæc. V. quam nomine synodi factam, Monachi divisi essent: & alii quidem Nestorium atque Eutychem Anathemate damnarent; alii vero tergiversarentur: Judices per interlocutionem pronuntiarunt, ut Fausti & reli-

Faustus
Monachus.

Dorotheus.

Asclepiades.

Dioscorus
non ob fidem de-
positus.

quorum Monachorum preces legerentur: quibus petebant ab Imperatore, ne amplius susciperentur Monachi, qui rectis dogmatibus paulo ante fuerant adversati. Inter quos quidam, Dorotheus nomine, Eutychem orthodoxum appellaverat. Adversus quem diversæ quæstiones de Eutychis doctrina à Judicibus propositæ sunt. Post hæc cum quintus confessus inchoatus fuisset, Judices interlocutione habita pronuntiarunt, ut definitio fidei promulgaretur. Tunc Asclepiades Diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, legit definitionem, quam monumentis actorum inferendam non esse judicaverunt. Cui definitioni nonnulli quidem repugnarunt: plures tamen consenserunt. Cumque hinc & inde acclamationes contrariæ factæ essent, Judices dixerunt, Dioscorum dixisse, idcirco Flavianum ab ipso depositum esse, quod duas naturas esse dixisset: in definitione autem scriptum haberi, ex duabus naturis. Ad hæc Anatolius respondit, Dioscorum non ob fidem depositum fuisse; sed quia Leonem excommunicaverat, & ter vocatus ad Concilium non venerat. Tum Judices postularunt ut verba Epistolæ Leonis infererentur definitioni fidei. Quibus cum Episcopi contradixissent, affirmassentque aliam definitionem fieri non posse: eam enim omnibus numeris esse absolutam: res ad Imperatorem relata est. Imperator ex Orientalibus Episcopis sex, ex Pontica Dicecesi tres, tres item ex Asia, & tres ex Thracia, totidemque ex Illyrico, in templum Martyris Euphemie convenire iussit, præsentibus Anatolio & Vicariis Romanæ Sedis, atque illic regulam fidei recte constituere, aut certe singulos seorsum fidem suam exponere. Sin minus, scirent synodum in Occidentis partibus esse celebrandam. Cumque ex illis quæsitum esset, utrum Dioscorum sequerentur qui Christum ex duabus constare naturis dicebat, an Leonem qui duas in Christo naturas asserbat, acclamarunt se Leoni assentiri: eos vero qui contradicerent, Eutychianistas esse. Et cum Judices dixissent addendum esse in definitione fidei, duas naturas in Christo unitas, inconvertibiles, in-

δεχόμενοι, ὡς ἀπὸ τῆς συνόδου τῆς ἐν ἀνα-
θηματιζόμενῳ Νεστόριον καὶ Εὐτυχήν· τῶν δὲ καὶ παρα-
κρουσαμένων, διελαλήθη ὡς ἔδειξε δέχονται, τὰς
δύο φύσεις Φαύστου καὶ τῶν λοιπῶν μοναχῶν ἀναγνωσθή-
ναι, αἱ παρεκάλεν τὸν βασιλέα ἵνα μὴ παρεσθῇ
χθῆναι τοὺς περαιτέρω πρῶτον μοναχοὺς ἐπι-
ποιμένους τοῖς ὀρθοῖς δόγμασιν. ἐφ' οἷς Δωρόθε-
ος μοναχὸς, ὀρθόδοξον Εὐτυχήν ἐκέλευε. πρὸς δὲ
ἀφ' ὧν δόγματικὰ ὡς Εὐτυχοῦς ὡς τῆς
δεχόμενοι ἐκινήθη. καὶ μετὰ τῆς πέμπτῃς συ-
ελθούσης γινόμενης, διελάλησαν οἱ ἄρχοντες, τὰ
τυπωθέντα ὡς τῆς πίστεως δὴλα γινέσθαι· καὶ
ἀνέγνω Ἀσκληπιάδης ἀφ' ὧν Κωνσταντινουπόλεως
ὅρον, ὅτι ἔδοξε μὴ συνταγῆναι τοῖς ὑπομνήμασι.
πρὸς δὲ πᾶσι μὴ διελιχθήσαν· οἱ πλείους δὲ συνη-
έσαν. καὶ ἐκβόησαν ἐναντίῳ γινόμενοι, εἰπον οἱ
ἄρχοντες, ὅτι Διόσκορος ἔλεγε ἀφ' οὗ τοῦ καθελεῖν
Φλαβιανόν, ἐπειδὴ δύο φύσεις εἶπεν εἶναι· τὸν δὲ
ὅρον ἐκ δύο φύσεων ἔχειν. πρὸς δὲ Ἀνατόλιον εἶπε,
Διόσκορον μὴ καθαιρεῖν ἀφ' οὗ πίστιν, ἀλλ' ἐπειδὴ
ἀκοινωνήσας ἐπήγαγε Λέοντι, καὶ τοῖς κληθεῖς, ἐκ
ἧλθε. καὶ ἀπὸ τῆς νῦν οἱ ἄρχοντες τὰ ἐν τῇ ἐπι-
στολῇ Λέοντος ἐπιβλέψαντες τὰ ὅρα. πρὸς δὲ σπλη-
σάντων τῶν ἐπισκόπων, καὶ εἰρηκότων ἄλλον
ὅρον μὴ γινέσθαι, ἐπεὶ γὰρ ἔχον, ἀνέχθη
ταῦτα τῷ βασιλεῖ καὶ ἐκέλευον ἐξ ἀπὸ τῶν
ἀνατολικῶν ἐπισκόπων, καὶ τρεῖς ἀπὸ τῆς Πον-
τικῆς, καὶ τρεῖς ἀπὸ Ἀσίας, καὶ τρεῖς ἀπὸ Θρά-
κης, καὶ τρεῖς ἀπὸ Ἰλλυρίας, (συμπρόστος Ἀ-
νατολίου καὶ τῶν τοποτηριτῶν) ῥώμης συελθεῖν
ἐν τῇ μαρτυρίᾳ, καὶ τὰ περὶ τῆς πίστεως
ὀρθῶς τυπῶσαι, ἢ ἕκαστον ἑαυτῷ δηλῶσαι πί-
στιν, ἢ εἰδέσθαι, ὡς ἐν τῇ δύσει ἡ συνόδος γίγνεται.
καὶ ἀπαιτηθέντες εἰπεῖν, εἰ Διόσκορον ἀκολουθοῦσι
ἐκ δύο λέγοντι, ἢ Λέοντι, δύο ἐν Χριστῷ, ἐβόη-
σαν ὅτι πιστεύειν τῆς ἡ ἀντιλήροντας, Εὐ-
τυχανιστὰς εἶναι. καὶ τῶν δεχόμενων εἰρηκότων
ὡς ἐπὶ τῇ καὶ Λέοντος δύο φύσεις ὡς ὡμῶς,
ἀτρέπτους, καὶ ἀμερίστους, καὶ ἀσυγχύτους ἐν τῷ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν οἱ ἄρχοντες] Hunc locum feliciter mihi videor restituisse. Nam ex tribus vocabulis unicum feci hoc modo, ἀπὸ τῶν οἱ ἄρχοντες, &c. At Nicephorus, cum hunc locum corruptum esse animadverteret, verbo adjecto supplevit in hunc modum: ἀπὸ τοῦ νῦν οἱ ἄρχοντες ἐκέλευον, &c. contra fidem gestorum & præter mentem Evagrii. Neque enim judices sæculares qui jussu Imperatoris intererant Synodo, mandarunt unquam ut epistola Leonis definitioni fidei infereretur; sed id tantum postularunt ab Episcopis: quod tamen Episcopi eis denegarunt, ut patet ex actione quinta pag. 250.

2 Λέοντι πιστεύειν] Subaudiendum est ἀκολουθοῦντες. Non

enim responderunt Episcopi se Leoni credere, quemadmodum vertit Christophorus: sed cum Leone se credere, ut recte interpretati sunt Langus & Musculus. Sic enim acclamarunt, ὡς Λέοντι, ἢ τῷ καὶ πιστεύειν, ut legitur in actione quinta.

3 Προσπαύειν κατὰ Λέοντα] Nicephorus quidem emendavit κατὰ Λέοντα. Sed non dubito quin Evagrius scripserit κατὰ τὸν Λέοντα. Sic enim loquuntur judices in actione quinta hujus Concilii pag. 250. Porro post vocem προσπαύειν, addendum esse videtur δὲ.

4 Ὡς ὡμῶς ἀτρέπεις] In actione quinta Synodi Chalcedonenfis scriptum est adverbialiter ἀτρέπεις καὶ ἀμερίστους καὶ ἀσυγχύτους.

VARIORUM.

a Μὴ παρεσθῆναι τοῖς περαιτέρω πρῶτον] Legendum μὴ παρεσθῆναι τοῖς περαιτέρω. W. Lowth.

b Τὸν δὲ ὅρον ἐκ δύο φύσεων ἔχειν] Intelligitur formula fidei ab Anatolio jam Concilio exhibita, in qua illud visum est Patribus reprehensionem mereri, quod Christum ex duabus naturis constare pronuntiasset. Dicendum

enim fuerat, ut plenius obviaretur hæresi Eutychianæ, Christum ex duabus naturis constare post adunationem. Eutyches quippe asseruit, Christum ante unionem duas naturas habuisse; unam vero post unionem. Catholici autem profitentur esse in Christo duas naturas unitas inconfuse, inconvertibiliter, indivisibiliter. Vid. supra cap. 4. versus finem. W. Lowth.

Χρυσῷ

1 Χριστῷ, καὶ ἐπελθόντων τῶν δεχόντων αὐτῶν
μαρτυρίᾳ τῆς ἀγίας Εὐφημίας ἅμα Ἀνατολίᾳ
2 καὶ τοῖς τοποτηριταῖς Λέοντος, καὶ Μαξίμου
Ἀντιοχείας, καὶ Ἰουδαίου Ἱεροσολύμων, καὶ Θα-
λασίου Καισαρείας Καππαδοκίας σὺν ἑπτά τοῖς
καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν, ἀνεγνώθη ὁ ὅρος ἔχων
οὕτως. ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χρι-
στός, καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῶν τῇ ἰσχύϊ ἐπέτακται
καὶ πάντων βοηθάντων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πα-
τέρων, αἱ μητροπολίται ἅρπυζοντες ἡμῶν. αὐ-
τῇ ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων. ταύτη πάντες φοι-
τοῦμεν, πάντες οὕτως φρονούμεν, διελάλησαν οἱ
ἄρχοντες. τὰ τυπώθεντα ἀπὸ τῶν πατέρων καὶ
πᾶσιν δέξαντα, ἀνεχθήσεται τῇ θεῷ κορυφῇ.
κατὰ δὲ τὴν ἐκτίω συνέλθον παρεγένετο Μαρ-
15 τριανός, καὶ πρὸς τοὺς ἐπισκόπους πρὸς τῆς ὁ-
μοιοῦσας ἐδημηγόρησεν· καὶ ἀπὸ Αἰτίου δεχόμενος
κόου Κωνσταντινουπόλεως ὁ ὅρος ἀνεγνώθη ἀπὸ
ἀφραλακίας τοῦ βασιλέως, καὶ πάντες ὑπέγρα-
ψαν τῷ ὅρῳ. καὶ ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς, εἰ κατὰ
20 συναινεσὶν πάντων ὁ ὅρος συντετέθη· καὶ πάντες
δι' ὁφθαλμῶν ἐδεξάμεθα. καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς
ἐδημηγόρησεν δις, καὶ ἐπευφάνησαν πάντες· καὶ
ἀπὸ περὶ τῆς τοῦ βασιλέως, ἐτίθησαν κατό-
3 νες, καὶ ἐδόθη τῇ Καλχηδονίᾳ μητροπολιτικὰ
δικαία. καὶ ἐκείθεν ὁ βασιλεὺς μὲναι τοὺς

divisas, atque inconfusas, juxta Leonis sen-
tentiam: rogati sunt ab Episcopis, ut intra-
rent in Oratorium sanctæ Martyris Euphe-
miæ. Et cum intrassent Judices in supradi-
ctum oratorium una cum Anatolio & Vica-
riis Leonis, cum Maximo item Antiochiæ,
Juvenale Hierosolymorum, Thalassio Cæsa-
reæ Cappadociæ, & reliquis Episcopis; &
paulo post egressi illinc essent, lecta est de-
finitio fidei quæ sic habet. Dominus & Ser-
vator noster Jesus Christus; & reliqua, quæ
superius à nobis in historia posita sunt. Cum-
que omnes acclamassent: Hæc Patrum fides:
Metropolitani jam subscribant. Hæc fides
Apostolorum. Hanc omnes sequimur. Omnes
ita sentimus: Judices interlocuti sunt his
verbis. Ea quæ à Patribus definita sunt, &
universis placuerunt, ad sacratissimum Prin-
cipem referentur. Sexto autem confesso,
Marcianus Imperator ad Concilium venit,
& ad Episcopos verba fecit de concordia:
ejusque jussu definitio fidei recitata est ab
Aetio Archidiacono Ecclesiæ Constantinopo-
litanæ. Cui definitioni omnes Episcopi
subscripserunt. Cumque Imperator inter-
rogasset, utrum ea definitio communi om-
nium consensu facta esset, universi faustis
acclamationibus & præconiis eam comproba-
runt. Rursus Imperator bis ad Episcopos
verba fecit, & universi faustis acclamatio-
nibus eum profecuti sunt. Tum Imperato-
ris hortatu conscripti sunt Canones, & ur-
bi Chalcedonensium attributa sunt jura me-
tropolitica. Jussit etiam Imperator ut

Marcianus
ad Concili-
um venit.

Chalcedoni
attributa
jura Me-
tropolitica.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἐπελθόντων τῶν ἀρχόντων] Ante has voces, nonnulla
desse videntur in Græco, quæ ex actis Chalcedonensis
Concilii suppleri possunt in hunc modum; περιελθόντων
αὐτῶν οἱ ἐπισκοποι ἐπὶ τὸ μαρτύριον. Cæterum no-
tandum est hoc loco error Langi & Christophoroni, qui
μαρτύριον templum sanctæ martyris Euphemie interpre-
tati sunt. Atqui Synodus quidem Chalcedonensis habita
est in templo, five in Ecclesia S. Euphemie. Tractatus
autem de fide habitus est in oratorio ejusdem Ecclesiæ,
quemadmodum jussit Imperator in allocutione quæ in
Concilio recitata est pag. 250. συνελθὼν ἐν τῷ ὑποτάτῳ τῷ
ἀγίῳ μαρτύριῳ, id est: In oratorio sanctissimæ Ecclesiæ.
Martyrium enim pro Ecclesia sumitur, ut patet ex actione
tertia Synodi Chalcedonensis, ubi Episcopi convenisse
dicuntur in martyrio sanctissimæ & victricis martyris
Euphemie. In reliquis autem actionibus convenisse di-
cuntur iidem Episcopi in sanctissimam Ecclesiam ejusdem
martyris. Cum igitur constet, Oratorium quo pauci tan-
tum convenerunt Episcopi, de fide tractaturi una cum
Anatolio & Vicariis sedis Romanæ, partem fuisse Eccle-
siæ S. Euphemie, inquirendum jam superest quænam
pars Ecclesiæ fuerit. Ecclesia S. Euphemie tribus constabat
maximis ædificiis; quorum primum erat, atrium, secun-
dum, Basilica, tertium, altare in testudinis formam ædi-
ficatum, ut docet Evagrius in principio hujus libri. Ora-
torium igitur idem est quod altare, quod nos hodie cho-
rum vocamus. Nec recte Evagrius noster μαρτύριον po-
suit pro oratorio: non enim Imperator Episcopos in
martyrium jussit convenire, sed in oratorium martyrii,
sicut jam diximus. †

2 Καὶ μαξίμου] Scribendum est μαξίμου καὶ Ἰουδαίου
καὶ θαλασίου, aut certe addendum est verbum συνεπρό-
τος, ut fecit Nicephorus.

3 Τῇ Καλχηδονίᾳ μητροπολιτικὰ δικαία] Non jus metro-
politicum, sed nomen dumtaxat metropolis concessum est

civitati Chalcedonensi; lex enim Imperatoris Marciani ita
dicit, τῇ Καλχηδονίᾳ πόλει ἐν ἣ τῆς ἀγίας πίστεως σύνοδος διεκρο-
τήθη, μητροπόλεως ἔχει πρεσβείαν ἐπισκοπικὴν, ὁνόματι μόνῳ
παντὶ πρῶτον, καὶ ὅθεν δὴ καὶ τῇ Νικαίωνῳ μητροπόλει
τοῦ ἰδίου ἀξιώματος, id est, Chalcedonensium civitatem, in qua
sanctissima fidei Concilium celebratum est, metropolis privile-
gia habere decrevimus, nomine tantum eam honorantes: sal-
va scilicet Nicomediensium metropoli propria dignitate. Et si
autem Imperator his verbis, ipsam dumtaxat urbem Chal-
cedonensium ornare videtur titulo metropoleos, id tamen
privilegium ad ipsam quoque Ecclesiam Chalcedonensi-
um pertinet. Ex eo igitur tempore Chalcedonensis E-
piscopus honorem habuit metropolitani. Jus tamen me-
tropolitum non habuit, quia Imperator hac lege nihil
imminutam esse voluit Nicomediensis Episcopi dignita-
tem. Idem judicant Episcopi ejusdem Concilii in cau-
sa Nicomediensis ac Nicæni Episcoporum. Nam cum
Nicæa honorem metropolis consecuta esset rescripto Im-
peratorum, judices & Episcopi qui erant in Concilio re-
sponderunt, hunc honorem civitati dumtaxat tributum
esse ab Imperatoribus; nec Episcopum Nicænum ex ea
lege jus metropolitanum sibi arrogare posse; sed præfer-
ri tantum reliquis Episcopis Provinciæ Bithyniæ: ita ut
secundo loco habeatur post metropolitanum, ut videre
est in act. 13. Quænam porro sint jura metropoli-
tica, docent Canones Concilii Nicæni: ut scilicet ordi-
nationes Episcoporum Provincialium absque consensu me-
tropolitani non fiant: & ut Episcopus metropolitanus
Provinciales Episcopos ad Concilium suum evocandi ha-
beat potestatem. Cæterum in Manuscripto codice Flo-
rentino Καλχηδονίᾳ scriptum inveni, licet in Concilio Chal-
cedonensi perpetuo scriptum sit Καλχηδονίων. Regulariter
quidem scribendum esset Καλχηδονίων. Sed veteres dixisse
etiam videntur Καλχηδονίᾳ, ut patet ex innumeris locis Con-
cilii Chalcedonensis.

VARIORUM.

† Ἐν τῷ ὑποτάτῳ τῷ ἀγίῳ μαρτύριῳ] In Oratorio
Sanctissimi Martyrii, seu Ecclesiæ, ut legitur in Actis Concilii:
id est, in loco qui Græce τὰς dicitur. Sed quod ait por-
ro Valesius, idem esse Martyrium cum Ecclesia, in eo
fallitur vir doctissimus. Martyrium enim est Ecclesia

Martyrii dedicata: differt itaque ab Ecclesia, ut species à
genere. Ita distinguit Rufinus, citatus à Valesio in not.
ad lib. III. cap. 12. In Serapis sepulcro, profanis adibus
complanatis, ex uno latere Martyrium, ex altero consurgit
Ecclesia. Hist. Eccl. lib. II. c. 27. W. Lowth.

ἐπισκό-

SÆC. V. Episcopi triduum aut quadriduum ibidem morarentur, & unusquisque id quod vellet proponeret coram magnificentissimis Judicibus: utque cuncta competenti iudicio terminarentur. Atque hoc modo conventus iste finitus est. Alius postea confessus habitus est, in quo alii Canones sunt constituti. Rursus vero in alio confesso, Juvenalis & Maximus conventionem fecere: placuitque ut Episcopus Antiochiæ duas Phœnices & Arabiam: Hierosolymitanus vero tres Palæstinas sedi suæ subiectas haberet: Quæ conventio interlocutione Iudicum atque Episcoporum confirmata est. Nono confesso actum est de causa Theodoriti. Qui Nestorium Anathemate damnavit his verbis usus: Anathema Nestorio, & ei qui sanctam Virginem Mariam negat esse Deiparam, & ei qui unum Filium unigenitum in duos filios partitur. Ego vero & definitioni fidei, & Leonis Epistolæ subscripsi. Omnium igitur sententia propriam sedem recuperavit. In alio deinde confesso causa Ibæ examinata est, & lecta sunt quæ adversus illum gesta ac pronuntiata erant: quorum Iudices fuerant Photius Episcopus Tyri & Eustathius Episcopus Beryti. Et dilata est sententia in proximum confessum. Undecimo confesso, cum jam plures Episcopi decrevissent ut Ibas sacerdotium suum reciperet, quidam ex Episcopis reclamantes dixerunt, Accusatores Ibæ foris esse, postularuntque ut ingredi juberentur. Lecta sunt igitur quæ adversus Ibam gesta fuerant. Cumque Iudices interlocutione facta præcepissent, ut ea quæ contra Ibam gesta erant Ephesi, recitarentur, Episcopi dixerunt, cuncta quæ in secunda synodo Ephesina acta fuerant, irrita esse, excepta ordinatione Maximi Antiochenis Episcopi. Deque ea re Imperatorem etiam rogarunt, ut lege lata decerneret, ut nihil eorum quæ post primam synodum, cui sanctus Cyrillus Alexandrinorum præfuit, Ephesi acta essent, robur ac firmitatem obtineret. Judicatumque est ut Ibas Episcopatum suum reciperet. Sequenti actione, discussa est causa Bassiani Ephesiorum Episcopi. Statutumque est ut

ἐπισκόπους τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, καὶ ἕκαστος κινήσας περὶ ὧν βούλεται, παρόντων τῶν δεχόντων, καὶ τὰ εὐκότα γινέσθαι καὶ ἐπεραιώθῃ ἡ συνελθούσης. ἡ γένηται καὶ ἑτέρα, καὶ ἑτέροι χαίροντες ἐτίθησιν. καὶ πάλιν καὶ ἑτέραν συνόδον συνεισάτησαν Ἰουδαῖος καὶ Μάξιμος, καὶ ἔδωκε τὸν Ἀνποχείας ἔχειν δύο Φοινίκας, καὶ Ἀραβίαν τὸν δὲ Ἱεροσολύμων, τρεῖς Παλαιστίνας καὶ διὰ δι-
αλαλίαν τῶν δεχόντων καὶ ἐπισκόπων, ἐδεδο-
τώθησαν. καὶ κατὰ τὴν ἐνάτην συνόδον, ἐκ-
νήθη τὰ κατὰ Θεοδώριτον καὶ ἀνεθέμασι Νεστω-
ριον εἰρηκώς, ἀνάθεμα Νεστορίῳ, καὶ τῷ μὴ λέ-
γοντι Θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν, καὶ
τῷ εἰς δύο υἱοὺς μερίζοντι τὸν ἕνα υἱὸν τὸν μονο-
γενῆ. ἐγὼ δὲ καὶ τῷ ὄντι τῆς πίστεως ὑπέγραψα,
καὶ τῇ ἐπιστολῇ Λέοντος. καὶ ἀπὸ Ἀγλαλαῖας
πάντων ἀπέλαβε τὸν οἰκεῖον θρόνον. ὁ δὲ ἄλλῃ συν-
όδῳ ἐκλήθη τὰ κατὰ Ἰβάν, καὶ ἀνεγνώσθησαν τὰ
ἐκ αὐτοῦ κακουργήματα, οἷς ἐδίχασαν Φάππος ἐπίσκο-
πος τῆς Τυρίας, καὶ Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Βηρυ-
τῆς. καὶ ὑποτίθηται ἡ ψήφος εἰς τὴν ἐξῆς. καὶ ἡ
ἰδὲ συνελθούσης, ἡ πλειόνη ἐπισκόπων ψηφισα-
μένων αὐτὸν εἰς ἱερίαν εἶναι, πνὴς ἐπίσκοπος ἀντι-
πόντης, εἰρήκασιν τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἐξω εἶναι,
καὶ ἡξίωσαν αὐτοὺς ἐπελθεῖν. καὶ ἀνεγνώσθησαν τὰ
ἐκ αὐτοῦ πεπραγμένα καὶ Ἀγλαλαῖαν δε-
χόντων ἀναγινώσθαι τὰ ὅτι Ἐφέσῳ πεπραγμένα
τῷ Ἰβάν, εἰρήκασιν οἱ ἐπίσκοποι, πάντες τὰ ὅτι
Ἐφέσῳ πεπραγμένα κατὰ τὴν δευτέραν συνόδον,
ἄκυρα εἶναι, χωρὶς τῆς χειροτονίας Μαξίμου τοῦ
Ἀνποχείας καὶ ἐδεδοῦσιν τῷ τούτου καὶ τοῦ
Βασιλέως, ὅτι Θεοπίστω μὴδὲν τῶν ὅτι Ἐφέσῳ μὲν
τὴν πρώτην συνόδον κρατῶν, ἥς ἠγήσατο ὁ ὁ
ἁγίος Κύριλλος ὁ τῶν Ἀλεξανδρέων πρεσβύτερος.
καὶ ἐδικαιώθη τὴν ἐπισκοπὴν αὐτὸν ἔχειν. καὶ ἡ
ἑτέραν πράξιν, ἐξητήθη ἡ τὰ κατὰ Βασσιανὸν ἐπί-
σκοπον τῆς Ἐφεσίων, καὶ ἐδικαιώθη ἐξενεχθῆναι

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Γίνονται καὶ ἑτέρα] Rectius apud Nicephorum scribitur ἑτέρα cum accentu in penultima: supple συνελθούσης. Quod miror Musculum & Christophorsonum non animadvertisse.

² Καὶ κατὰ τὴν ἐνάτην συνόδον] Immo in actione nona, causa Theodoriti Episcopi iudicata est, ut præferunt nostri codices. Verum exemplaria Synodi Chalcedonenis quibus usus est Evagrius, diversa fuisse videntur à nostris. Nam,

ut paulo ante vidimus, septimam actionem numerat Evagrius, in qua alii Canones promulgati sunt. Quæ actio in nostris exemplaribus hodie desideratur.

³ Εἰς ἱερίαν εἶναι] In actione decima Concilii Chalcedonenis, & apud Nicephorum, abest præpositio. Verum in Manuscripto codice Florentino scriptum invenitur εἰς ἱερίαν, quod idem est ac si diceret ἐν ἱερῷ.

VARIORUM.

^a Ἐδικαιώθη τὴν ἐπισκοπὴν αὐτὸν ἔχειν] Ibas, Episcopus Edesenus, olim duplici nomine accusatus fuerat. Primo quod Cyrillo anathema dixisset, & hæreseos notam inuississet: secundo quod anno 445. ejusmodi blasphemiam palam effutire non erubuisse: Οὐ φθονῶ τῷ Χριστῷ θρονοῦν Θεοῦ. ἢ ὅτι αὐτὸς ἐβλῆκεν, καὶ ἐξῆλθεν. Binis ea de re Synodis, altera Tyri, altera Beryti habitis, immunis his criminibus pronuntiatus erat. Quomodo autem postea à Dioscoro depositus est, tandemque à Concilio Chalcedonenſi restitutus, hoc capite edocemur.

^b Τὰ κατὰ Βασσιανὸν] Bassianus, Ecclesiæ Ephesinæ Presbyter, à Memnone Episcopo Ephesino Evazorum Episcopus invitatus ordinatus est: ideo nunquam illuc profi-

cisci voluit. Post Basilii autem, qui Memnoni successit, mortem, Antistes Ephesinus factus est, circa annum, ut videtur, 443. quadriennio ante Procli CP. mortem. Tot enim annis Sedem suam securus tenuit, à Proclo confirmatus. Flavianus autem sedem CP. nactus, Bassiano Episcopatum abrogavit, ac Stephanum Bassiani presbyterum ei substituit. Hac de re libellum Marciano Imperatori Bassianus obtulit, anno 451. ab eo ad Synodum Chalcedonenſem remissus. Patres igitur Concilii, audita utrinque causa, utrique sedem Ephesinam adjudicarunt: Bassiano quidem, ut qui sine consensu Synodi provincialis ingressus erat; Stephano autem, ut qui per conjurationes & malas artes Episcopatum sibi adquisiverat. Confer Gmil. Causa enim Aſſio Synodi Chalced.

αὐτὸν

1 αὐτὸν, καὶ Στέφανον ἐπαχθῆναι. καὶ ἑτέρας συνό-
 2 δου γενομένης ταῦτα ἐψηφίσθη. καὶ τρισεκα-
 δικάτης πράξεως γενομένης, ἐξητάσθη τὰ κατὰ
 Εὐνόμιον τὸν Νικομηδείας, καὶ Ἀναστάσιον τὸν ἐπί-
 σκοπον Νικαίας, φιλονεικούντων περὶ τῶν ἰδίων
 πόλεων. γένηται ὅ και πωταρσεκαδικάτη πράξις,
 2 καὶ ἐξητάσθη τὰ κατὰ Βασιανὸν καὶ πρὸς τῶν τέ-
 λευ ἐδικαιώθη τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον διδοῦς
 μὲν τὸν Ῥώμης τετάχθαι.

tam ille, quam Stephanus deponerentur, & SÆC.
 alius in eorum locum substitueretur. In al- V.
 tero deinde confesso idem confirmatum est. Bassianus
 Tertio decimo confesso examinata est causa & Stepha-
 Eunomii Nicomedienfis & Anastasii Epif- nus depo-
 copi Nicææ, qui de quibusdam urbibus in- sit.
 ter se contendebant. Coactus item est quar-
 tus decimus confessus, & examinata est cau-
 sa Sabiniani Episcopi. Postremo decretum
 est ut Constantinopolitana sedes post Ro-
 manam primum locum obtineret.

Τέλος.

10

FINIS.

VALESII ANNOTATIONES.

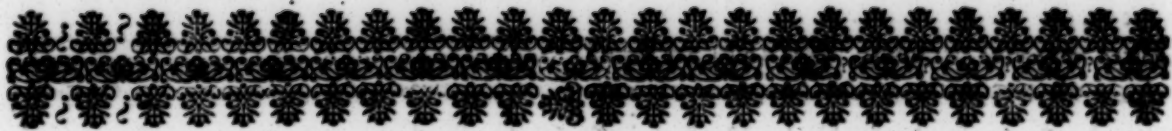
1 Καὶ Στέφανον ἐπαχθῆναι] Immo decreverunt Episcopi
 ut tam Bassianus, quam Stephanus ab Episcopatu Ephe-
 sorum removerentur, utque eorum loco alter fieret Epi-
 scopus, quemadmodum videre est in actione 11. & 12.
 Supplendus est igitur Evagrii locus hoc modo, ἐπαχθῆναι
 μὲν αὐτὸν καὶ Στέφανον, ἐπεὶ δὲ ἐπαχθῆναι.

2 Τὰ κατὰ Βασιανὸν] Scribendum est Σαβινιανὸν ex actis
 Concilii Chalcedonenfis. Hujus Sabiniani Perrenfium E-
 piscopi, quæ urbs est in Provincia Euphratenfi, meminit
 Liberatus cap. duodecimo Breviarii. Exstat quoque Epi-
 stola Theodoriti ad hunc Sabinianum Episcopum data, quæ
 inter ejus, Epistolas numeratur 126.

VARIORUM.

2 Τρισεκαδικάτης πράξεως] Hæc Actio, juxta calculos
 ipsius Evagrii, est XIV. Undecimæ Sessionis meminit su-
 pra. Mox sequitur ἑτέρα πράξις quæ est XII. paulo post

ait ἑτέρας συνόδου γενομένης, quæ est XIII. Ergo hæc ultima
 pro XIV. Actione necessario habenda est. Actiones XVI
 numerant Acta integra in Conciliis edita. W. Lowth.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΤΟΜΩ ΤΗΣ

ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγγελίου χολαπικού.

- α' Περὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος, καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ.
 β' Περὶ ἐφόδων βαρβαρικῶν, ἐν τῇ τῇ ἐκ καὶ τῇ δύσῃ.
 γ' Περὶ τῆς τυραννίδος βασιλείου, καὶ φυγῆς Ζωίλων.
 δ' Ὡς Τιμόθεον Αἴληρον ὁ βασιλεὺς ἀνιχνεύσας, καὶ πειθεὶς ὑπ' αὐτῷ ἐκκλησίαις ἐπι-
 τολάς εἰς ἀθέτησιν τῆς ἐκ Καλχηδὸν συνόδου πανταχοῦ ἐξαπέστειλε.
 ε' Περὶ τῆς συνθεμῶν τοῖς ἐκκλησίαις βασιλείου, καὶ τῷ συνόδῳ ἀθετησάντων.
 ς' Ὡς τοῦ Αἰλίου Τιμόθεον τῷ Ἀλεξανδρείᾳ ἀπολαβόντος, καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ τὸ πατρι-
 ἀρχικὸν δίκαιον ἀποδόντος, ἀναθέματι τῷ ἐκ Καλχηδὸν συνόδῳ καθυπέβαλεν.
 ζ' Ὡς τῷ μοναχῷ Ἀκακίῳ γνώμη φασισσάντων, Φοβηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐναντία τῷ
 πρῶτον γράφας ἐξαπέστειλε ἀντιπύκλια.
 η' Περὶ τῆς ἐπισόδου Ζωίλων.
 θ' Ὡς μετὰ τὸν θάνατον βασιλείου, οἱ τῆς Ἀσίας ἐπίσκοποι τὸν Ἀκάκιον ἡμερού-
 μνοι, μετανοίας βιβλίον ἐπιδεδώχασιν, οἷς ἐξήμαρτον τῷ ἐκ Καλχηδὸν συνό-
 δῳ ἀθετήσαντες.
 ι' Περὶ τῆς ἀνποχείας ἐπισκοπῆσάντων.
 ια' Ὡς ὁ βασιλεὺς Ζωίλων ἐβλήθη τὸν Αἴληρον διώξαι· ἀφ' οὗ τὸ γῆρας αὐτὸν κατε-
 λείψας εἶπαι· καὶ ὡς αὐτὸς περὶ τῆς Πέτρος ὁ Μογγὸς πρὸς τὴν Ἀλεξαν-
 δρείαν κεχειροτόνηται· Τιμόθεος δὲ ὁ μετὰ Προτέρειον νόματι τῷ βασιλεῶς, τὸν δ'
 Ἀλεξανδρείᾳ θρόνον κατέσχεν.
 ιβ' Περὶ Ἰωάννου τοῦ μὲν Τιμόθεον τῆς Ἀλεξανδρείας τοὺς οἰκτας κατὰχόντες, ὅπως
 πε τοῦτον ὁ Ζωίλων ὡς ἐπιτοκήσαντα ἀπελάττει, Πέτρῳ δὲ τῷ Μογγῷ τῷ Ἀ-
 λεξανδρείᾳ ἐχειρίζει.
 ιγ' Ὡς Πέτρος ὁ Μογγὸς δέχεται τὸ ἐνοπιὸν Ζωίλων, καὶ τοῖς ἀπὸ Προτέρει συν-
 ἀπεται.
 ιδ' Περὶ τοῦ λεγόμενου ἐνοπιᾶς τῷ Ζωίλων.
 ιε' Ὡς Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας κατελθὼν ἐν Ῥώμῃ, πείθει Συμπλίκιον πρὸς Ζήνωνα πρὸς
 τὴν συμβάντων γράφαι Ζήνωνι.
 ις' Περὶ Καλανδίου τῷ ἀνποχείας, καὶ ὅτι ἐξορία κατεδικάσθη ἀφ' οὗ τῷ πρὸς Ἰλλου
 καὶ Λεόντιον ὑπονοηθεὶς Φιλίαν· καὶ ὡς Πέτρος ὁ κναφθὸς ἠρώτη τῷ Μογγῷ, καὶ
 τῷ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῷ Ἱεροσολύμων.
 ιζ' Περὶ ὧν ἔγραψε Πέτρος Ἀκακίῳ δεξαμένη τῷ ἐκ Καλχηδὸν συνόδῳ.
 ιη' Ὅπως Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας πείθει Φίλην τῷ Πάπᾳ Ῥώμης καθάρισιν Ἀκακίῳ
 τῷ Κωνσταντινουπόλεως πέμψαι.
 ιθ' Περὶ Κυρίλλου ἡγουμένου μονῆς τῆς Ἀκοιμήτων, ὅπως πρὸς Ῥώμην ἀπέστειλε
 πρὸς Φίλην πινας, ἐν αἷματι αὐτὸν πρὸς ἐκδικήσιν τῷ πολυμαθῶν κατὰ τὴν
 πίστιν.
 κ' Περὶ ὧν ἔγραψε Φίλην πρὸς Ζήνωνα, καὶ αὐτὸς πάλιν Ζήνων πρὸς Φίλην.
 κα' Ὡς Συμεῶν μοναχὸς μονῆς τῆς Ἀκοιμήτων εἰς Ῥώμην κατελθὼν, τοὺς ἐκ Κων-
 σταντινουπόλεως ἀποσταλέντας ἐπισκόπους πρὸς Ῥωμαίων διήλεγξε κοινωνήσαντας
 τοῖς αἵρετικοῖς· καὶ ὡς αὐτοὶ τε καὶ οἱ κοινωνήσαντες Πέτρῳ, πρὸς Ῥωμαίων
 καθιρέθησαν.
 κβ' Περὶ τῆς ἐκ Ἀλεξανδρείας κινήσαντων καὶ ἐκ διαφόροις τόποις, χάριν δὲ ἐκ Καλ-
 χιδὸν συνόδου.
 κγ' Περὶ τῶν Φραυίτου καὶ Εὐφύμῃ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, καὶ Ἀθανασίῳ καὶ Ἰωάννῃ
 τῶν Ἀλεξανδρείας, καὶ Παλλαδίῳ καὶ Φλαβιανῷ τῷ ἀνποχείας, καὶ ἑτέροις πιν.
 κδ' Περὶ τῆς ἀναρέσεως Ἀρμάτου συγγενούς Βερίνης τῆς βασιλίδος.
 κε' Περὶ τῆς ἐπαναστάσεως Θεοδωρίχου τῷ Σκύθῃ, καὶ τῆς τούτῃ πελευτῆς.
 κς' Περὶ τῆς Μαρκιανῶν ἐπαναστάσεως, καὶ οἷα πρὸς τούτοις συνέβη.
 κζ' Περὶ τῆς τυραννίδος Ἰλλου καὶ Λεοντίου.
 κη' Περὶ Μαμμιανῶν, καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν.
 κθ' Περὶ τῆς πελευτῆς Ζωίλων, καὶ τῆς ἀναρρήσεως Ἀναστασίου.
 λ' Περὶ Ἀναστασίου τοῦ βασιλεῶς, καὶ ὡς ἀφ' οὗ τὸ μὴ βύλασθαι τοῦτον καινοτομεῖν τὴν
 πρὸς τῷ ἐκκλησιαστικῷ κατάστασιν, μυσίῳ ταραχῶν αἱ ἀνὰ τῷ οἰκουμένῳ
 ἐκκλησίαι συνεπλάσθησαν· πολλοὶ τε τῶν ἐπισκόπων ἀφ' οὗ τῷτο ἐξελήθησαν.

λα' Ἐπι-

- λ α' Επιστολή τῶν μοναχῶν Παλαιστίνης πρὸς Ἀλκίσωνα πρὸς μοναχὸν Ζηναίην καὶ ἑτέρον
των.
- λ β' Περὶ τῆς ἐκβολῆς Μακαδονίης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Φλαβιανὸς Ἀνποχέας.
- λ γ' Περὶ Σεβήρου ἐπισκόπου Ἀνποχέας.
- λ δ' Περὶ τῆς πεμφθείσης αὐτῷ καθαίρεσως ὑπὸ Κοσμᾶ καὶ Σεβηριανῶ.
- λ ε' Περὶ τῆς τῶν τυραννῶν Ἰσαύρων καθαίρεσως.
- λ ς' Περὶ τῶν σκηπτῶν βαρβάρων, ὡς ἐσπείσαντο πρὸς Ῥωμαίους.
- λ ζ' Περὶ τῆς ἐν Ἀβίδῃ πολιορκίας, καὶ κτίσεως τῆ Δάρας.
- λ η' Περὶ τοῦ μακροῦ τείχους.
- λ θ' Περὶ τοῦ λεγομένου Χρυσουργίου, ὃς ἀνέλεν αὐτὸν Ἀναστάσιος.
- μ' Περὶ ὃν ἰσόρησε Ζώσιμος χάριν τοῦ Χρυσουργίου, καὶ Κωνσταντίνου τῆ βασιλείας.
- μ α' Απόφασις πρὸς Ζώσιμον ἐφ' οἷς ἐβλασφήμησεν Κωνσταντίνον καὶ Χρυσιανούς.
- μ β' Περὶ τῆς χρυσοτελείας.
- μ γ' Περὶ τῆς τυραννίδος Βιταλιανῶ.
- μ δ' Ὡς Ἀναστάσιος ἐν τῷ τρισαγίῳ Ὑμνῳ τὸ, ὃ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, βεληθέντος πρὸς θῆναι,
τάσις ἐν τῷ δήμῳ καὶ παραχρῆν γένηται ὅσῳ φοβηθεὶς, ὑποκρινάμενος ὁ πένωνται,
ἔαχεν τὰς γνώμας τοῦ δήμου μετέβαλε.
- μ ε' Περὶ τοῦ θανάτου Ἀναστασίου.

IN TERTIO LIBRO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
Evagrii Scholastici hæc continentur.

- CAP. I. DE Imperio Zenonis, deque ejusdem vita.
- II. De Barbarorum incurfionibus, tam in Orientis, quam in Occidentis partibus.
- III. De Tyrannide Basilisci, & de Zenonis fuga.
- IV. Quomodo Basiliscus Timotheum Ælurum revocaverit, & ab eodem inductus, circulares Epistolas ad everfionem Chalcedonenfis Synodi quaquaverfum miserit.
- V. De his qui circularibus Basilisci literis confenserunt, & Synodum rejecerunt.
- VI. Quomodo Timotheus Ælurus, Alexandrino Episcopatu recuperato, Ephesiorum Ecclesiæ jus Patriarchicum restituit, & Chalcedonenfem Synodum anathematizavit.
- VII. Quomodo Basiliscus, cum Monachi impulsu Acacii seditionem movissent, timore perculsus contrarias prioribus Encyclicis literas promulgavit.
- VIII. De reditu Zenonis.
- IX. Quomodo post mortem Basilisci, Episcopi Asiæ ut Acacium placarent, libellum pœnitentiæ ei porrexerunt, veniam petentes quod Chalcedonenfem Synodum damnassent.
- X. De iis qui Antiochiæ Episcopatum gessere.
- XI. Quomodo Zeno cum Ælurum persequi voluisset, ob senectutem eum miseratus dimisit. Et ut post mortem ejusdem Æluri, Petrus Mongus ab Alexandrinis ordinatus est: Timotheus vero successor Proterii, jussu Imperatoris sedem Alexandrinam obtinuit.
- XII. De Joanne qui Episcopatum Alexandriæ post Timotheum gubernavit. Quomodo eum Zeno tanquam perjurum ejecit, & Petro Mongo eandem sedem restituit.
- XIII. Quomodo Petrus Mongus Henoticum Zenonis amplexus est, & Proterianis se conjunxit.
- XIV. Zenonis Henoticum sive Unitivum edictum.
- XV. Quomodo Joannes Alexandriæ Episcopus Romam veniens, persuasit Simplicio ut ad Zenonem scriberet de iis quæ acciderant: & quid Zeno rescripserit.
- XVI. De Calendione Antiochiæ Episcopo. Utque exilio damnatus sit ob amicitiam quam cum Illo & Leontio habuisse credebatur. Item quomodo Petrus Fullo Mongo & Episcopis Constantinopolis & Hierosolymorum sociatus fuerit.
- XVII. De his quæ Petrus scripsit ad Acacium, qui Chalcedonenfem Synodum susceperat.
- XVIII. Quomodo Joannes Alexandrinus Episcopus Felici Papæ persuaserit, ut depositionis libellum mitteret Acacio Constantinopolitano.
- XIX. De Cyrillo præposito Monasterii Accemitenfium: quomodo Romam ad Felicem quosdam direxerit, incitans illum ut ea quæ adversus fidem commissa erant, ulcisceretur.
- XX. De iis quæ Felix ad Zenonem, & Zeno ad Felicem scripsit.
- XXI. Quomodo Symeones Monachus Accemitenfis, Romam veniens, Legatos Ecclesiæ Rom. qui Constantinopolim venerant, coarguit quod cum hæreticis communicassent: & quomodo Legati & omnes communicatores Petri à Romanis depositi sint.
- XXII. De turbis quæ Alexandriæ & variis in locis excitatæ sunt ob Chalcedonenfem Concilium.

- XXIII. De Fravita & Euphemio Constantinopolis Episcopis: & de Athanasio ac Joanne Alexandrinis: & de Palladio ac Flaviano Antiochenis: item de aliis quibusdam.
- XXIV. De cæde Armati qui cognatus fuit Verinæ Augustæ.
- XXV. De Theodorici Scythæ rebellionē, deque ejusdem interitu.
- XXVI. De rebellionē Marciani, & quid eidem acciderit.
- XXVII. De Tyrannide Illi ac Leontii.
- XXVIII. De Mammiano, & de operibus ab eo constructis.
- XXIX. De Zenonis obitu, & de Anastasii Imperatoris nuncupatione.
- XXX. De Anastasio Imperatore: & quomodo, cum ille nihil in Ecclesiastico statu sineret innovari, totius orbis Ecclesiæ innumeris perturbationibus repletæ sunt, multi-que Episcopi eam ob causam expulsi.
- XXXI. Epistola Monachorum Palæstinæ ad Alcifonem de Xenaia Monacho, & de aliis quibusdam.
- XXXII. De expulsionē Macedonii Constantinopolitani Episcopi, & Flaviani Antiocheni.
- XXXIII. De Severo Episcopo Antiochiæ.
- XXXIV. De libello depositionis ad eundem Severum missio à Cosma & Severiano.
- XXXV. De extincta Isaurorum Tyrannide.
- XXXVI. Quomodo Saraceni pacem cum Romanis fecerunt.
- XXXVII. De expugnatione Amidæ, & de conditu urbis Daras.
- XXXVIII. De longo muro.
- XXXIX. De Vectigali quod Chrysargyrum vocant, & quomodo sublatum sit ab Anastasio.
- XL. De his quæ Zosimus scripsit de Chrysargyro & de Constantino Imperatore.
- XLI. Invektiva in Zosimum ob ejus in Constantinum & Christianos maledicta.
- XLII. De auraria pensione.
- XLIII. De Vitaliani Tyrannide.
- XLIV. Quomodo ingens seditio in populo excitata sit, cum Anastasius in Hymno Trisagio has voces addere voluisset: qui crucifixus est pro nobis. Quod metuens Anastasius, simulatione usus, statim plebis animos commutavit. Item de obitu ejusdem Anastasii.

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

SCHOLASTICI

ΕΠΙΦΑΝΕΩΣ

EPIPHANIENSIS

Καὶ ἀπὸ ἐπαρχῶν,

Et ex præfectis,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

; ECCLESIASTICÆ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

HISTORIÆ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

LIBER TERTIUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

CAPUT I.

Περὶ τῆς βασιλείας Ζηνοῦς, καὶ τῆς βίης αὐτοῦ.

De Imperio Zenonis, deque ejusdem viâ.

Ζῆνων δὲ, ἐπεὶ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς 10
οἱ τελευταῖοι μόνος ἀφελόμενος, ὥς-
περ οὐκ οἰόμενος τῶν ὅλων ἐγκρατὴς
γενέσθαι, εἰ μὴ καὶ πάσαις ταῖς ἐπιθέταις ἡδοναῖς
μετ' ἐξουσίας ἐπέξελθοι, τοσούτοις ἐκ προσι-
μίων ἑαυτὸν ταῖς ἐπιθέσει τῶν ἐπιθυμιῶν ἐκδέδω- 15
κεν, ὥς μηδὲν αὐτὸν ἐπιχρῆν τῶν ἀπρεπῶν τε καὶ
ἀθέμων· ἀλλ' οὕτως τούτοις ἐμπολιτεύεσθαι ὥς
τὸ σκοπίως ταῦτα καὶ ἐν τῷ βέλτερι γίνεσθαι,
χαμερπὲς εἶναι νομίζων. τὸ δὲ γὰρ ἀναφαιδὸν καὶ
ὥσπερ ἐξ ἀπόπλου, βασιλικὸν, καὶ αὐτοκράτορα 20
μόνον πρέπον· κακῶς καὶ δουλοπρεπῶς κέραι.
1 Ὁ δὲ ἐξ ὧν ἐτέρων κρατῶν πέφυκεν, ὁ αὐτοκρά-
τωρ γνωρίζεται· ἀλλ' ἐξ ὧν ἑαυτοῦ πρῶτον ἀρχή
2 τε καὶ κρατῆς, μηδὲν τῶν ἀτόπων· παρὲς δὲ
3 ἑαυτῷ διδύς· οὕτως δὲ ἀνάλωτος ταῖς ἀκρα- 25
σίαις ὑπάρχων, ὥς ζῶν ἄγαλμα τῶν ἀρετῶν εἶναι
τῶν μίμησιν, ἐκπαιδεύων τὸ ὑπὸ κέλευθρον. ὁ δὲ ταῖς
ἡδοναῖς ἑαυτὸν ἀνοηγνύς, λήλθε κατὰ μικρὸν δού-
λος αἰσχρὸς δουραλῶτος· ἀνάπων· γινόμενος,
δεσποτίας συχνὰς ἀμείβων, ἴσα τοῖς ἀχρείοις τῶν 30
δούλων· εἴπερ ἀναείρητοι τῶν ἡδονῶν αἱ δεσποναὶ
καθεστῶσιν, ἥμισυ πέραις τῆς σωματικῆς τε καὶ
τῆς σφῶν ἀλληλουχίας ἔχουσαι. αἰὲν τῆς ἐν χερ-
σὶν ἡδονῆς οὐχ ἱσαμένης, ὑπέκκαυμα δὲ καὶ προσι-

Ατ Zeno, simulatque mortuo ip-
sius filio solus imperium obti-
nuit, quasi persuasum habens se
nequaquam summo imperio præ-
ditum esse, nisi in omne genus libidinis,
quodcumque obvium esset, summa cum li-
centia effunderetur: statim ab ipso exordio
illecebris cupiditatum ita se totum deditit,
ut nihil esset tam turpe tamque illicitum,
quod impetum ejus cohiberet. Sed sic
in flagitiis volutabatur, ut clam quidem
ac remotis arbitris ea committere, vile ac
plebeium existimaret: palam vero & sub
oculis omnium ea patrare, regium quid-
dam & Imperatore dignum censeret. Ve-
rum hac in re perperam, ac prorsus ser-
vorum more judicavit. Neque enim Im-
perator ex eo quod aliis imperat, dignos-
citur: sed ex eo quod se ipse regit atque
moderatur, nihil pravi finens in animum
suum irreperere: sed adversus libidines adeo
invictus, ut spirans quædam imago virtu-
tis esse videatur, subditos omnes ad imi-
tationem sui erudiens. Is vero qui volu-
ptatibus se mancipaverit, paulatim impru-
dens efficitur servus turpissimus & capti-
vus, nulla unquam pecunia redimendus:
tanquam inutilia mancipia, multos subinde
dominos mutans. Quippe innumerabiles vo-
luptates, ejus domine efficiuntur, quæ
continuata ac sibi invicem succedentes,
nunquam exitum sortiuntur: dum volu-
ptas quæ præsens est, nequaquam sub-
sistit, sed quasi irritamentum est ac pro-

Boni Impe-
ratoris char-
acter.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὁ δὲ ἐξ ὧν ἐτέρων κρατῶν πέφυκεν] In Manuscriptis exemplaribus Regio, Telleriano, & Florentino, & in editione Roberti Stephani, deest adverbium ὅν, quod viri docti ex conjectura suppleverunt, satis infelicitur. Ego vero non dubito quin scribendum sit ὅν, ὡς ἐξ ὧν ἐτέρων κρατῶν πέφυκεν ὁ αὐτοκράτωρ γνωρίζεται. Porro non omittendum videtur scholium, quod in optimo codice Florentino adnotatum erat ad verba illa quæ paulo ante præmissa sunt. ὥς μηδὲν αὐτὸν ἐπιχρῆν. Ad eum locum eruditus quidam Scholiastes hæc ap-

pinxerat, πῶς τῆς νυνὶ ὁμοιότητος.

2 Παρὲς δὲ] Scribendum videtur παρὲς δὲ. Idque confirmat Nicephorus in cap. primo libri decimi sexti.

3 Οὕτως δὲ ἀνάλωτος] Assentior viris doctis qui jam pridem emendarunt ὕπως δὲ ἀνάλωτος, &c. licet libri manuscripti nihil mutent. Nicephorus vero cum hunc locum corruptum videret, hoc modo interpolavit: καὶ οὕτως ἀνάλωτος, &c.

SÆC. æmum subsequens. Donec Imperator
V. quispiam vere effectus, turbulentam illam
voluptatum dominationem procul expellat,
regnans deinceps, non autem tyrannide op-
pressus: aut certe ad extremum usque spiri-
tum serviens, ad inferos detrudatur.

CAPUT II.

*De Barbarorum incursionibus, tam in Orientis,
quam in Occidentis partibus.*

HUJUSMODI sub initium principatus
fuit Zeno, vita intemperans ac dis-
solutus. Qui vero ejus imperio parebant,
tam in Orientis, quam in Occidentis par-
tibus, gravissima perpessi sunt mala: Hinc
Saracenis cuncta vastantibus: illinc Hunnis
qui olim Massagetæ dicebantur, in Thraci-
as irruentibus & Istrum trajicientibus,
nemine obsistente: ipso etiam Zenone reli-
qua barbaricum in morem deprædante.

CAPUT III.

De Tyrannide Basilisci, & de Zenonis fuga.

PORRO cum Basiliscus Verinæ frater
adversus ipsum insurrexisset: erat enim
Zeno etiam propinquis suis invisus, eo
quod omnes turpissimam ejus vitam averfa-
rentur; nullum virile consilium animo con-
cepit. Ignava quippe ac pusilli animi res
est nequitia, infirmitatem animi ex eo satis
prodens, quod voluptatibus succumbit. Sed
contentissimo cursu aufugit, tali tantoque
principatu citra pugnam cedens Basilisco.
Obsidionem quoque diutissime sustinuit in

μοι ἐτέρως γυγνόμενης, ἕως ἢ ἀντοχεύει τις ἡ
ἕως γυγνόμενης ὁ χλοκραίειαν τὴν ἡδονῶν ξηλαίητοι,
βασιλίσκων λοιπὸν, οὐ τυραννίδος, ἢ μέλει τε-
λθαταίας ῥοπῆς δαλθίων, τὰ δὲ ἄδου καταλάττοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ ἐφόδων βαρβαρικῶν, ἔντε τῇ ἐφ' καὶ τῇ
δύσει.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν οὐκ ἀπαρχὰς ὁ Ζηνὼν, ἔκ-
δεδηγημένον τὸν βίον. οἱ δὲ γὰρ ὑπὸ ἡχοῖ
10 πρὸς τὴν ἀνίσχοντα, πρὸς τὴν δούμνον ἤλιον, ἀ-
κὰς ἐπαχον· ἐνθα μὲν τῇ σκηνητῶν βαρβάρων
πάντα ληϊζόμενον· ὁράκιον δὲ πλῆθος οὐκ ὄντων τῶν
πάλαυ Μαογαγῶν ἐπιδραμόντων, καὶ τὸν ἴσον
ἀφῆλτων μινδὸς ἀμύνοντι, αὐτοῦ δὲ γὰρ Ζηνῶ-
15 τὰ ἐπίλοιπα βαρβαρικῶς τρόπῳ πρὸς βίαν
ἀφαιρουμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τῆς τυραννίδος βασιλίσκου, καὶ φυγῆς Ζηνῶνος.

ΕΠΙΝΑΓΝΟΣΤΟΣ δὲ οἱ βασιλίσκου τῷ Βερόνῃ ἀ-
20 δελφῶν, καὶ τὰ οἰκεία γὰρ αὐτῷ ἐκπεπο-
λέμωτο, πάντων ἐπίσης τὸν αἰσχρὸν αὐτοῦ βίον
ἀποπροφόμενον, ἀνδρὶ μὲν οὐδὲν ὅλως ἐφρήνησεν.
ἀγανὲς γὰρ καὶ δύσελπι ἡ ἀνοσιουργία, ἐκ τῆς
25 πρὸς τὰς ἡδονὰς ἡτῆς περμελῶσα τὸ ἀνάνδρον.
Φύγει δὲ πρὸς τὸν πᾶν, τῆς τοιαύτης δέχῃς
ἀκοντὶ ἀφῆλτων τῷ βασιλίσκῳ. καὶ πάλι-
ορκίαν ὑπέστη· κατὰ τὴν αὐτῶν τῶν Ἰσαύρων

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αὐτοχεύει τις ἡ ἕως γυγνόμενης] Procul dubio scriben-
dum est ἕως γυγνόμενης, quemadmodum legitur, apud
Niceph.

2 Ἐκδηγημένον τὸν βίον] Hoc verbum non intellexit
Christophorus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim
vertit: Ad hunc modum Zeno in initio Imperii sui vitam
instituit. Græci ἐκδηγημένον βίον pro soluta & intem-
perante vita accipiunt. Quod verbum hoc sensu sæpius
occurrit in Dione Cocceiano & aliis. Hinc ἐκδηγησας pro
luxu ac deliciis sumitur, teste Suida. Porro Græci disso-
lutos ac luxuriosos homines ita appellant, eo quod illi
nullam vivendi legem servare soleant. Sic Dionysius
Halicarnassensis in libro quinto de Rege justo loquens
ait: μὴδὲν ἐκδηγημένον τὸν πατέρα, id est, nusquam di-
scedens ab institutis majorum. Recte ergo Nicephorus
hunc Evagrii locum exposuit hoc modo. ἀπὸ μὲν πρὸς καὶ
ἀνάνδρος, καὶ τὸν βίον μάλιστα ἐκδηγημένον; id est, vir in-
compositus & inordinatus, & in vita maxime dissolutus.

3 Πρὸς βίαν ἀφαιρουμένην] Mirum est, neutrum inter-
pretem sensum hujus loci assecutum esse. Musculus enim
ita vertit: Zenone deinceps ad barbaricum morem violent-
er abrepto. Christophorus autem ita interpretatur:
Zeno vero reliquis etiam Imperii partibus per vim barbaro
quodam more ac modo spoliatus est. Atqui si Nicepho-
rum consuluerint, rectam hujus loci intelligentiam ab
eo haurire poterant. Sic enim Nicephorus hæc Evagrii
verba exposuit. ὅσα δὲ πύτοις κατελμύπαιτο, ζήτων πρὸς

βίαν ἀφῆλτων, ἔκ τῆς ἡτῆς ἢ οἱ βαρβαροὶ ἐπὶ τῇ, id est, Si quid
autem reliquerant barbari, id Zeno per vim abstrulit, qui
non minus quam ipsi barbari, provinciales hostiliter vastav-
it. Ceterum in Manuscripto codice Florentino & Tel-
leriano, legitur πρὸς βίαν, quod quidem mihi videtur ele-
gantius.

4 Καὶ πολιορκίαν ὑπέστη] Zeno audita Basilisci defectione,
metu territus cum Ariadne uxore in Isauriam fugit,
& intra castrum munitissimum cui non est Ubara, se
recepit: postea vero cum Basiliscus Hillum & Trocondum
cum ingentibus copiis contra eum misisset, in The-
sædem se contulit, sive ut ait Nicephorus, in urbem Se-
leuciam quæ caput erat totius Isauriæ. Illic ab Hillo &
Trocondo diu obsessus est, ut scribit Theophanes in Chro-
nico pag. 104. Cedrenus item ac Nicephorus. Verum
in Theophane corruptum est nomen Trocondi. Vulga-
tæ enim editiones habent, ἄλλου καὶ σκαυόνδου, cum scriben-
dum sit σκαυόνδου, ut recte legitur apud Nicephorum.
Certe idem Theoph. pag. 106. Procondum vocat; quod
propius accedit ad veram scripturam. Fuit hic Hilli fra-
ter, & Consulatum gessit anno Christi 482. ut legitur
in Chronico Marcellini. tandem vero cum Hillus tyran-
nidem arripuisset, Trocondus qui à fratre ad parandas co-
pias missus fuerat, à Joanne magistro militum captus,
capite truncatus est, ut scribit Theophanes pag. 112. Quo
tamen loco Trocondi nomen etiam corruptum est.

5 Κατὰ τὴν αὐτῶν τῶν Ἰσαύρων] Transposita sunt voca-

VARIORUM.

2 βασιλίσκου] Auctor Chronici Alexandrini rem ita ge-
stam narrat: Zeno Imp. petitus rem quamquam à Socru sua
Verina negavit. Appetitus deinde ab ea insidiis, veritusque
ne ab aliquo Palatinorum interficeretur (in regia enim cum
genere suo Verina Socrus habitabat) Chalcedonem se contulit,
atque inde veredis per equos dispositos velus Imperator pro-
peravit in Isauriam; quem fugiens matrem suam Ariadna
Imperatrix secuta est in Isauriam, ibique cum viro suo degit.

Post fugam Zenonis Imp. & Ariadne Augusta, exemplo
Domina Verina Imperatorem creavit Basiliscum fratrem su-
um, qui imperavit annos duos, adscriptos annis primis &
posterioribus Zenonis. Porro Basiliscus simul ac cepit impe-
rare, coronavit filium suum Marcum, & Imperatorem renun-
ciavit: Simulque ambo Imperitarunt. Gesta sunt hæc an-
no Chr. 476.

παραγαρῶσαι χάραν, ἔχον ἅμα οἱ Ἀλεξάνδριον τὴν
γαμετρίαν, ὑπερὶ τῆς μητέρας Φυγῶσαν, καὶ εἴ-
πε ἔπειτα εὐνοῦν αὐτῷ μεμνημένῳ. οὕτω γοῦν ὁ
Βασιλίσκος τὸν τέφανον τῷ Ῥωμαίων ἀναδυσά-
μῳ, καὶ τὸν παῖδα Μάρκον ἀντιπῶν Καίσαρα,
ἀπειρατίας τῷ Ζηνοῦ, καὶ τοῖς πρεσβερασιν
κρίσιν, ἤει.

ipsa Isaurorum regione, quæ illum in lu- SÆC.
cem ediderat, Ariadnem uxorem, quæ post V.
mariti fugam matrem suam reliquerat, se-
cum habens, & quotquot amici ac fidi erga
ipsum remanserant. Ita Basiliscus Romanum
imperium adeptus; cum filium suum Mar-
cum Cæsarem renuntiasset, Zenoni & iis qui
ante Zenonem imperaverant, contrariam viam
inire cœpit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

CAPUT IV.

Ὡς Τιμόθεον τὸν Αἰληρον ὁ Βασιλίσκος ἀνεκαλέσα-
το, καὶ πεποθεὶς ὑπὸ αὐτῷ ἐγκυκλίους ἐπιστολάς
εἰς ἀθέτησιν τῆς ἐκ Καλχηδὸν συνόδου παρὰ
χοῦ ἐξαπέστειλε.

Quomodo Basiliscus Timotheum Ælurum re-
vocaverit, & ab eodem inducens, circulares
Epistolas ad everfionem Chalcedonensis Syno-
di quaquaversum misit.

Ἰ. Ἐκ πρεσβείας δὲ οἷον ἦ ἐκ τῆς Ἀλεξανδρέων,
ἀνακαλεῖται τὸν Τιμόθεον ἐκ τῆς ὑπερορίας,
ἃ ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος αὐτῇ συνηγόμενον, ἂ Ἀκα-
κίῳ ἡ ἐπισκοπὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρυτανεύου-
τος. καὶ δὴ τὰ ἡ βασιλεὺς κατεληφὼς πόλιν ὁ Τι-
μόθεος, πείθει τὸν Βασιλίσκον ἐγκυκλίους χρῆσθαι
συλλαβὰς πρὸς τὰς ἐκαστὰς ἐκείνας, ἀναθέματι
πε δεσβαλὲν τὰ ἐκ Καλχηδὸν πεπραγμένα, καὶ
τὸν τόμον Διονύσιον· ὃν ἡ συνθήκη λέγει τάδε.

Ac primum quidem missa ad ipsum Le-
gatione quorundam urbis Alexandri-
næ, Timotheum Ælurum ab exilio revoca-
vit, in quo octodecim annos transegerat, A-
cacio tunc temporis Episcopatum Constani-
tinopolis administrante. Igitur Timotheus
cum in urbem Regiam venisset, persuasit
Basilisco ut Encyclicas literas ad omnes ubi-
que Episcopos mitteret, & ea quæ Chalce-
done gesta fuerant, & Leonis librum Ana-
themati subiceret. Literæ autem sic habent.

Timotheus
Ælurus.
Acacius.

Εἰς τὸν Βασιλίσκον.

Encyclica Epistola Basilisci.

Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Βασιλίσκος, θύετης, νι-
κητής, τροπαιῶχος, μέγιστος, ἀειδέστατος, Αὐγυ-
νος καὶ Μάρκος ὁ ἐπιφανέστατος Καῖσαρ, Τιμόθεος
τῷ ἀγαπαιωμένῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς
Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. Ὅπως μὲν ὑπὲρ
ὁρθῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως ἐθέσπισαν νόμους οἱ πρὸ
ἡμῶν θυσέστατοι βασιλεῖς, ὅσοι καὶ μακαρίζονται
ἀγῶν καὶ ζωοποιὸν Τριάδα θεραπείοντες ὁρθῶς δι-
ετέλειαν, τῆς ὥς τῷ παντὶ κόσμῳ σωτηρίας ἀεί-
ποτε γεγονότας, ὅθεν χρόνον δεῖν ἐθέλομεν· μάλ-
λον ὅς οἱ οἰκίαι αὐτῶν ἐκφανέμεν νόμους. ἡμεῖς
πάσης τῆς ἐκ τῶν ἀνθρώπων πράξεως σπουδῆς
προσημύσαντες τὸν θυσέστατον, καὶ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ
Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ζήλον, ὃν πεποι-
κότος, καὶ δεδοξακότος ἡμεῖς· ἐπὶ δὲ πιστεύοντες τὸν
σύνδοκον τῆς Χριστοῦ ποιμῶν σωτηρίας αὐτῶν
ἑαυτῶν καὶ ὑπὸ πάντων, θεμέλιον τε δεῖν καὶ ἀσά-
λῳ τῆς ἡμετέρας βασιλείας, ὅτε οὐδὲν εἰ-
κότως θεῶν ἀγαθῶν κινῶμεν ζήλον, καὶ ἀπαρχὴν
τῆς ἡμετέρας βασιλείας τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστῷ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας ἑνώσιν
προσκομίζοντες, θεοπίστον τῶν χρηρίων καὶ
βεβαιώσιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τούτοις τὸ σύμ-

Imperator Cæsar Basiliscus, Pius, Victor,
Triumphator, Maximus, semper Augustus:
& Marcus Nobilissimus Cæsar, Timotheo
Reverendissimo & Dei amantissimo Archi-
episcopo magnæ urbis Alexandrinorum.
Quotquot leges pro recta atque Apostoli-
ca fide sanxerunt religiosissimi qui ante
nos fuerunt Imperatores, quicumque san-
ctam & beatam & immortalem ac vivifi-
cam Trinitatem perpetuo coluere: eas, ut
pote quæ universo orbi salutares semper
extiterint, nullo unquam tempore irritas
esse volumus: sed potius tanquam leges
proprias promulgamus. Nos vero qui pie-
tatem ac zelum pro Deo ac Servatore
nostro Jesu Christo, à quo conditi & ad
hanc gloriam evecti sumus, omni curæ
ac sollicitudini rerum humanarum longe
anteponimus: & qui præterea credimus
concordiam gregis Christi, tum ipsius gre-
gis, tum omnium subditorum salutem exi-
stere, firmumque nostri Imperii fundamen-
tum & inexpugnabilem murum esse: id-
circo divino interius zelo commoti, & vel-
ut quasdam Imperii nostri primitias, sanctæ
Ecclesiæ unionem Deo ac Servatori nostro
Jesu Christo offerentes, sancimus ut basis
ac firmamentum felicitatis humanæ, Sym-

VALESII ANNOTATIONES.

bula; quæ pristino ordini restituenda sunt in hunc mo-
dum: κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνακαλεῖται τὸν αὐτὸν χρόνον, quæ
Evagrii verba Nicephorus ita expressit: πρὸς δὲ ἀξιό-
μαχον ἐπισκοπῶν, εἰς πολιορκίαν ζήλον· ἐπιμνησιν αὐτῶν τῶν
σπουδῶν Σιλουανῶν· ἡ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγαπῶσα πύξιν, καὶ
φυλάξιν κατέκρινεν. Id est, Collectumque ingentem exercitum

misit ad Zenonem obsidendum in urbe Isauria Seleucia,
quæ illum in lucem ediderat, ac tum profugum occultabat.
1. Ex πρεσβείας δὲ] Scribendum est procul dubio ἐκ
πρεσβείας δὲ: quod licet exiguum esse videatur ac levis
momenti, est tamen prorsus necessarium. Certe Nica-
phorus habet δὲ.

VARIORUM.

a Ἀκακίῳ] Acacius Gennadio in Episcopatu CP. successit anno Chr. 471. vid. Evagr. lib. II. c. 11. Invieta ani-
mæ constantia fidem Catholicam propugnavit contra Basiliscum & quingentos Episcopos, inquit Guil. Cave in Acacio.
6089

SÆC. bolum videlicet trecentorum & octodecim
 V. sanctorum Patrum qui olim Sancti Spiritus
Nicæna f- instinctu Nicææ congregati sunt, in quod
des lauda- cum nos, tum majores nostri credentes,
sa. baptizati sumus, solum in cunctis sanctissimis Dei Ecclesiis & Orthodoxorum populorum conventibus usurpetur atque obtineat; quippe quod unum regula sit rectæ ac sinceræ fidei, sufficiens tum ad everfionem cujuslibet hæreseos, tum ad perfectam sanctarum Dei Ecclesiarum unionem. Ita tamen ut suum robur ac vigorem obtineant etiam ea, quæ in hac regia urbe à centum & quinquaginta sanctis Patribus gesta sunt ad confirmationem ejusdem sanctissimi Symboli, adversus eos qui in Spiritum sanctum blasphemabant: ea insuper quæ in Ephesiorum Metropoli contra impium Nestorium acta sunt, & contra eos qui ejus errorem postea sunt secuti. Ea vero quæ sanctarum Dei Ecclesiarum consensum ac tranquillitatem, & totius orbis pacem disruperunt; totum scilicet Leonis, & cuncta quæ Chalcedone in definitione fidei aut expositione Symbolorum, docendi vel interpretandi vel disputandi causa, ad innovationem supra memorati sacri Symboli trecentorum & octodecim sanctorum Patrum dicta & gesta sunt, hic & ubique per singulas Ecclesias ab universis sanctissimis Episcopis anathematizari decernimus, & ubicumque reperta fuerint, flammis absumi. Sic enim piæ ac beatæ memoriæ Imperatores qui ante nos vixere, Constantinus scilicet ac Theodosius junior, de cunctis hæreticis dogmatibus præceperunt. Hoc igitur modo confirmata atque abrogata, ex Catholica atque Apostolica Orthodoxa Ecclesia quæ unica est, penitus ejiciantur, ut pote quæ æternos ac salutares trecentorum & octodecim sanctorum Patrum, & beatorum centum ac quinquaginta Patrum qui de Spiritu sancto pronuntiarunt: eorum denique qui Ephesi congregati sunt, terminos commutent. Nulli igitur omnino, nec Sacerdoti, nec laico liceat, divinam illam sacrosancti Symboli Constitutionem ullo modo transgredi. Porro una cum omnibus novitatibus quæ apud Chalcedonem factæ sunt contra divinum Symbolum, anathematizari quoque decernimus hæresim eorum qui Filium Dei unigenitum ex sancto Spiritu, de Maria semper virgine ac Deipara incarnatum vere & hominem factum esse negant, sed aut ex cælo, aut phantastice ac putative carnem sumpfisse fabulantur: omnem denique hæresim, & si quid aliud quocum-

*Concilium
 Chalced.
 damnatum.*

*Christus ex
 B. Maria
 natus.*

βολον τῶν τῇ ἁγίῳ πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ πα-
 λαμ μὲν ὁ ἁγίος πνεύματος ἐκκλησιασθέντων, εἰς
 ὃ ἡμεῖς τε καὶ πάντες οἱ πρὸς ἡμῶν πιστεύσαντες,
 ἐξαπείδητον, μόνον πολιτεύεσθαι, καὶ κρατεῖν ἐν πά-
 5 σαις ταῖς ἀγαθήταις τῷ Θεοῦ ἐκκλησίαις τὸ ὀρθό-
 δοξον λαόν, ὡς μόνον τῆς ἀπλανοῦς πίστεως κυρίως
 ὄρον, καὶ ὁρκοῦν εἰς ἀναίρεσιν μὲν καθόλου πάσης
 αἵρέσεως, ἐν ᾧ δὲ ἄκραν τῷ ἁγίῳ τοῦ Θεοῦ
 ἐκκλησίᾳ ἐχόντων δηλαδὴ τὴν οἰκίαν ἰχθύν, καὶ
 10 τὰν εἰς βεβαίωσιν αὐτοῦ τοῦ θείου συμβόλου πε-
 περασμένων, ἐν τῇ βασιλευσῇ πόλει ταύτῃ καὶ
 τὰν βλασφημουμένων εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρὰ
 τῶν ἐν ἁγίῳ πατέρων ἐπὶ δὲ καὶ πάντων τῶν
 πεπερασμένων ἐν τῇ Ἐφεσίᾳ μητροπόλει καὶ τοῦ
 15 δυοσεβοῦς Νεστορίου, καὶ τῶν μὲν ταῦτα τὰ ἐκείνου
 φρονησάντων. τὰ δὲ διελόντα τὴν ἐν ᾧ καὶ ὁρ-
 ξίαν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν καὶ ἐρμηνεύ-
 τοῦ κόσμου παντός, δηλαδὴ τὸν λεγόμενον τόμον
 Λέοντος, καὶ πάντα τὰ ἐν Καλχηδὼν ἐν ὅρῳ πίστεως,
 20 ἐκθέσει συμβόλων, ἢ ἐρμηνείας, ἢ διδασκαλίας,
 ἢ ἀφελέσεως εἰρημνῶν καὶ πεπερασμένων εἰς χαινο-
 τομίαν τὴν καὶ τοῦ μνημονθθέντος ἁγίου συμβόλου
 τῶν τῇ ἁγίῳ πατέρων, διεσπίζοντων ὅτι ταῦτά τε
 καὶ πατράχου καὶ ἐκάστη ἐκκλησία, ὡς καὶ τῶν
 25 ἀπατράχου ἀγνοῦντων ὁπισκόπων ἀναθεματίζε-
 σθαι, καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν παρ' οἷς αὐτὴν θείαν
 διὰ τὸ ἕτερον διατάχοντα ὡς πάντων τῶν αἰρητικῶν
 δογμάτων, καὶ τοὺς πρὸς ἡμῶν ἐν θείᾳ καὶ μακαρίᾳ
 τῇ λήξει γινόμενους βασιλεῖς, Ἰωάννην καὶ
 30 Θεοδοσίον τὸν νέον. ἀκχεῖ τε οὕτως γινόμενα, παν-
 τλῶς ἐκβάλλεσθαι τῆς μᾶς καὶ μόνης καθολικῆς
 καὶ ἀποστολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὡς μεταί-
 ροντα τὰ αἰῶνα καὶ σωτήρια τῶν τῇ ἁγίῳ πα-
 τέρων ὄντων, καὶ τὰ τῶν μακαρίων πατέρων τῶν
 35 ἁγίων πνεύματι ἀφελεσθέντων κατὰ τὴν Ἐ-
 φεσίαν ὅπως δὲ μὴ ἐξεῖναι ποτε μήτε ἐρῶν, μήτε
 λαϊκῶν πνι, τῆς τοῦ ἁγίου συμβόλου θεοτότης
 ἐκείνης νομοθεσίας ποιῆσθαι πᾶν παρέχασιν ἀνα-
 θεματίζεσθαι δὲ σὺν πάσαις ταῖς γενημέναις
 40 ἐν Καλχηδὼν χαινοτομίαις κατὰ τοῦ θείου συμβό-
 λου, καὶ τὴν αἵρεσιν τῶν μὴ ὁμολογουμένων τὸν
 Ἰόν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ ἐκ Πνεύματος ἁγίου,
 καὶ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ αἰὲ παρθένου θεοτόκου Μα-
 45 ρίας κατὰ ἀλήθειαν (αὐθεντῶν καὶ ἐνανθρωπή-
 σαντα, ἀλλ' ἢ ἐξ οὐρανοῦ, ἢ κατὰ φαντασίαν
 καὶ δόκῃν περσπομοίους, πᾶσαι τε ἀπλῶς αἵ-
 ρεσι, καὶ εἴ τι ἕτερον ἐν οἷς δὴ ποτε καιρῶ καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κωνσταντῖνον καὶ Θεοδοσίον] Imperatoris quidem Con-
 stantini Constitutio, qua libri dogmatici ab Ario conscri-
 pti cremari jubentur, extat in libro primo Historiæ Ec-
 clef. Socratis nostri pag. 32. Aliam tamen legem desi-
 gnare videtur hoc loco Imp. Basiliscus, quæ generaliter
 contra omnes hæreticos à Constantino promulgata esset.
 Verum ea lex vetustatis injuria periit. Ejus tamen pars
 adhuc superest apud Eusebium in libro tertio de vita
 Constantini cap. 64. & 66. Imperatoris autem Theo-
 dosii junioris extant duæ Constitutiones de cremandis

Nestorii libris. Quarum prior mentionem facit legis di-
 vix memoriz Constantini adversus impios Arii libros.
 Habentur porro hæ Constitutiones Theodosii in 3. par-
 te Ephesini Concilii. Eas autem Theodosii leges Basiliscus
 edicto suo circulari subjecerat, sicut infra testatur.

2 Κατὰ τὴν ἰφισίαν] Recte omnino Nicephorus hoc loco
 duas voces supplevit in hunc modum, καὶ τῶν κατὰ τὴν
 ἰφισίαν. Ego vero tertiam quoque vocem addendam ef-
 fic affirmo hoc modo: καὶ τὰ τῶν κατὰ τὴν ἰφισίαν. Sub-
 auditur enim ὅτι, ut in præcedentibus.

τὸ πᾶν

τρόπῳ, καὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης χεῖρ δianoian καὶ
λέξιν ἐπὶ τοῦδε λέγει τὴν συμβόλῃν κακαιοτό-
μηται. ἐπειδὴ δὲ παροῖα βασιλικῆς ἰδίων, μὴ τοῦ
παρόντος χρόνου μόνου, ἀλλὰ καὶ τῷ μέλλοντι τὴν
ἀσφάλειαν ἐκ παρορατικῆς ἀφασκέψας ἔπειτα
ψιλλοῦσθαι τοῖς ὑπηκόοις, θεσπίζοντες τοὺς ἀπαν-
ταχοῦ ἀγιοτάτοις ἐπισκόποις, ἐμφανίζοντες τὰς
θεῖας τῆς ἡμῶν ἐκκλησίᾳ γράμματα καθυπογρά-
φειν, σαφῶς καὶ ἀμνημονεύσας, ὅτι δὴ μόνῳ τῷ θεῷ
χοῦσι συμβόλῃ τὴν πᾶν ἁγίαν πατέρα, ὅπως ἐπε-
σφραγίσαν οἱ ῥ' πατέρες ἄγιοι, ὡς ἔδοξεν οὐρανῶς
καὶ τοῖς ῥ' ταῦτα συνελθούσι χεῖρ τὴν Ἐφεσίῳ
1 μὴρόπολιν ὁσιωτάτοις πατέρεσσιν, ὅτι δὴ μόνῳ τῷ
ἁγίῳ συμβόλῃ τὴν πᾶν ἁγίαν πατέρα χοῦσι, εἰς
ὅσον πίστεως ἀναθεματίζοντες ἅπαν τὸ γινόμενον
2 καὶ καλῶν τὴν ὀρθοδόξων λαῶν παρὰ σκοπία, καὶ
ὁλοτελῶς τὴν ἐκκλησίαν ἐκβάλλοντες ὡς παρεμπο-
3 δὴν γινόμενον τῇ οἰκουμένῃ καὶ ἡμετέρῃ εὐπρα-
γίᾳ. τοὺς δὲ ῥ' ταῦτα ἡμεῖς τὰς θεῖας συλλα-
βὰς, ὡς χεῖρ Θεοῦ ἐκπεφωτιστὴς πιστεύοντες, καὶ ἔπει-
4 θυμικτῶ πασιν ἐνώσειν παρὰ μαρτυρομένης ταῖς ἁγί-
αις τῷ Θεῷ ἐκκλησίαις, ἐπιχρυσώσας ποτε προ-
φέρειν ἢ ὅλως ὀνομάζων, εἴτε ὡς ἀφελῆς ἢ διδα-
σκαλία ἢ ὡς συγγραμμάσι καθ' οἷον ποτε και-
ρὸν, ἢ τῶν τοῦ ἢ τῶν τοῦ καὶ καλῶν γινόμενων
5 χεῖρ τὴν πίστεως κακαιοτήτων, τοὺς τοιούτους ὡς ταρα-
χῆς καὶ ἀκαταστασίας ταῖς ἁγίαις τῷ Θεῷ ἐκκλη-
σίαις καὶ τὰς ὑπηκόω παντὶ παρατίτοις, Θεῷ τε καὶ
ἡμετέρῃ σωτηρίᾳ πολέμοις, καλῶν καὶ τῶν ἡδὴ
πρὸ ἡμῶν θεσπισθείσας παρὰ τὸν καὶ μακαρία καὶ θεῖα
6 τῇ λήξει γινόμενης βασιλείας Θεοδοσίῳ χεῖρ τὴν τοι-
αύτης ἀκακοῖας νόμους, τῶν ὑποπλάσθους τῶνδε
ἡμῶν τὰς θεῖας Ἐκκλησίᾳ, εἰ μὴ ἐπισκοποὶ ἢ κλη-
ρικοί εἴεν, καθαιρεῖσθαι· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοί,
ἐξορία καὶ δημόσιον παντοῖα καὶ τοῖς ἐχάτοις ὑπο-
7 πίπτειν ἐπιτιμίοις. οὕτω γὰρ αἰεὶ ποτε τοῦδε τῆς
ἡμετέρας θυσίας παρὰ σκοπία ἁγία καὶ ὁμοῦ-
σιος, δημηγῆς τε καὶ ζωοποιός τῷ ὅλῳ τριᾶς,
θεραπευθεῖσα καὶ νῦν παρ' ἡμῶν ἀφ' ἧς ἀναίρεστος
8 μὴ τῇ μνημονοθέντων ζήσαντων, βεβαιώσας δὲ
9 τῇ ὀρθῶν καὶ ἀποστολικῶν τοῦ ἁγίου συμβόλου
τοῦδε λέγει, ἵλεως καὶ ὁμιλῶν γινόμενης, ταῖς τε
ἡμετέρας ψυχαῖς, καὶ τὰς ὑπηκόω παντὶ, ἔσται διὰ
παντὸς σωδοικούσα ἡμῖν καὶ εἰρηνόποιος τὰ ἀν-
θρώπινα.

que tempore, vel modo, vel loco orbis
terrarum, aut in sensu, aut in verbis, ad
divini Symboli transgressionem innovatum
est. Quoniam vero imperialis providentiæ
proprium est, non præsentis solum, sed fu-
turo etiam tempore securitatem subditis
suis provida mente largiri, decernimus ut
omnes ubique locorum sanctissimi Episco-
pi, Encyclicæ Epistolæ nostræ ipsis exhi-
bitæ subscribant, perspicue declarantes, se
foli trecentorum & octodecim sanctorum
Patrum divino Symbolo inhærere, quod
centum & quinquaginta sancti patres post-
ea confirmarunt. Quemadmodum sanctis-
simi Patres qui in Ephesiorum Metropoli
postea convenerunt, decreto suo definie-
runt; solum videlicet sacrum Symbolum
trecentorum & octodecim sanctorum Pa-
trum, tanquam regulam fidei sequi oportere:
Anathematizantes ac penitus rejicien-
tes à sanctis Ecclesiis, quidquid apud Chal-
cedonem factum est offendiculum Ortho-
doxæ plebis, quippe quod totius orbis,
nostræque privatim felicitati fuerit impe-
dimento. Qui vero post hosce nostros di-
vinos apices, quos ex Dei sententia pro-
mulgatos à nobis esse confidimus, quippe
qui optatam ab omnibus unitatem sanctissi-
mis Dei Ecclesiis conciliant, novitatem
quæ adversus fidem Chalcedone facta est,
aut inter disputandum, aut inter docen-
dum, aut in scriptis suis quocumque de-
mum tempore & modo ac loco proferre
unquam, aut omnino nominare tentave-
rint, eos tanquam tumultus ac seditio-
num sanctis Dei Ecclesiis & universis qui
nostro imperio parent, auctores, Deique ac
nostræ salutis hostes; juxta leges quæ jam
pridem de hujusmodi improbitate latæ sunt
à beatæ ac divæ memoriæ Imperatore The-
odosio, quas etiam huic nostræ sacræ E-
pistolæ Encyclicæ subjecimus: si quidem
Episcopi sunt aut Clerici, deponi præci-
pimus: si vero Monachi aut laici, exi-
lio & bonorum omnium publicationi &
extremis pœnis subiacere. Ita enim sancta
& consubstantialis Trinitas, omnium con-
ditrix ac vivificatrix, quæ à Pietate nostra
perpetuo adoratur, nunc quoque tam per
abolitionem eorum quæ supra diximus zi-
zaniorum, quam per confirmationem re-
ctarum & Apostolicarum sancti Symboli
traditionum, à nobis culta, animabus no-
stris & subditis omnibus propitia ac beni-
gna deinceps futura est, & res humanas
nobiscum gubernans, pacatas ac tranquillas

45 efficiet.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὅτι δὴ μόνῳ τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ Rectius apud Nicephorum scribitur ὅτι δὴ μόνῳ, &c. quam lectionem amplexi sunt Christophorus & Savilius. Paulo post, ubi antea legebatur ὡς ὅσον πίστεως, ex Manuscripto codice Florentino & Telleriano restitui eis ὅσον πίστεως, quemadmo-

dum etiam scribitur in Nicephoro.

2 Τῇ οἰκουμένῃ καὶ ἡμετέρῃ εὐπραγίᾳ Rectius in Manuscripto codice Telleriano & apud Nicephorum scriptum inveni τῇ οἰκουμένῃ.

Qui huic
Epistola
contra
eum, pumi-
endi.

De iis qui Encyclicis Basilicis litteris consensuerunt, & Synodum rejecerunt.

Περὶ τῶν συνθεμένων τοῖς ἐκκλησίαις Βασιλίσκῃ, καὶ ᾧ σύνοδον ἀθετήσαντων.

Libellus
precum
Basilicæ
ab Episcopis
oblatum.

His Encyclicis litteris, ut scribit Zacharias Rhetor, Timotheus qui paulo ante reversus ab exilio fuerat, consensit. Petrus quoque cognomento Fullo, Episcopus Antiochiæ, qui una cum Timotheo erat Constantinopoli. His ad hunc modum gestis, ut Paulus quoque Archiepiscopalem Ephesi sedem susciperet, decreverunt. Porro idem Zacharias refert, Anastasium etiam Hierosolymorum Episcopum, qui Juvenali successerat, iisdem Encyclicis subscripsisse, aliosque item complures: adeo ut circiter quingenti numero fuerint, qui Leonis Epistolam & Chalcedonenſe Concilium damnaverunt. Refertur etiam ab eodem Scriptore libellus precum, oblatum Basilicæ ab Episcopis Asiæ qui Ephesi in unum convenerant. Cujus libelli pars sic habet. Piissimis per omnia, Christique amantissimis Dominis nostris, Basilicæ & Marco, perpetuis Victoribus Augustis. Et post pauca. Perpetuo vifi estis Imperatores piissimi omnino Christique amantissimi, una cum fide quæ odio habebatur & oppugnabatur, diversis modis oppugnari. Et aliquanto post. Terribilis quædam expectatio

Ως μὲν οὖν Ζαχαρίας γέγραπται τὰς ῥήτορας ταύταις ταῖς ἐκκλησίαις συλλαβῶς συντίθεται ὁ Τιμόθεος, ἄρτι τῇ ὑπερορίας, ὡς ἔφη, ἐπανηρμένος· καὶ πρὸς γὰρ Πέτρον ὁ τῷ Ἀντιόχῃ πρόεδρος, ὁ ἐπὶ κλίῳ κναφθὺς, ὡς καὶ Τιμόθεος παρὴν ἀνὰ τὴν βασιλεύσαν. τούτων ἔγωγε γινόμενος, ψηφίζον· καὶ Παῦλον τὸν τῆς Ἐφεσίων ἀρχιερατικὸν ὑπελθὲν θρόνον. Φησὶ δ' οὐδ' ὡς καὶ Ἀναστασιος ὁ μὲν Ἰουδαῖος ἱεροσολύμων πρεσβυτέρως, ὑποσημαίνον· τοῖς ἐκκλησίαις, ἑτέροις τε πάμπαν ὡς καὶ τοὺς πεντακοσίους καθεστάναι, τοὺς τὸν Λέοντος τόμον, καὶ τὸν Καλχιδόνι σύνοδον ἀποκηρύξαντας. καὶ πάλιν καὶ δέξιν ἐγγραφῇ γινόμενῃ παρὰ τῷ Ἀσίᾳ προέδρῳ· τῷ Ἐφέσῳ συνεληλυθότων πρὸς Βασιλίσκον, ὡς ἔφαθ' ἐν ταύτοις σύγκειται τῶν γράμμασι. τοῖς κατὰ πάντα θυσιασταῖς καὶ φιλοχρίστοις διεσπότησι καὶ ἡμῶν, Βασιλίσκῳ καὶ Μάρκῳ, αἰώνιαις νικηταῖς· Ἀυγούστοις. καὶ μετ' ἑτέρας· ἀφ' ὧν πάντων ἐδίδίχθητε πανθυσιεστάτοι καὶ φιλόχριστοι βασιλεῖς, μισυμένη καὶ πολυμυμένη τῇ πίστει ἀφ' ὧν συμπολεμούμενοι. καὶ μετέπειτα· Φοβερὰ τις ἐκδοχὴ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καί ποτε καὶ Νηπιὶ ἐγγραφῇ] Procul dubio scribendum est ἐγγραφῇ: quod miror ab interpretibus animadversum non fuisse. Subauditur autem Ζαχαρίας, qui in Historia sua Ecclesiastica libellum hunc precum integrum retulerat, quem Episcopi Asiæ apud Ephesum congregati, ad Basilicum Imperatorem miserant.

2 Ἐν Ἐφέσῳ συνεληλυθότων] De hoc Concilio Ephesino, quod Basilicæ Imp. temporibus celebratum est, leviter admodum ac perfunctorie scribit Baronius in Annalibus ad annum Christi 476: id tantum observans, ab Euty-chianis celebratum illud fuisse. Sed neque quam ob causam congregatum sit, nec quid in eo gestum fuerit, commemorat; nostri itaque officii est, ea quæ ab illo prætermissa sunt, cura nostra ac diligentia supplere. Post editas à Basilicæ Imp. encyclicas litteras adversus Concilium Chalcedonenſe, Acacius Constantinop. Episcopus solus ex Patriarchis qui Orientali Imperio subiacebant, his litteris subscribere recusavit, nec Chalcedonenſe Concilium ex Ecclesiasticis tabulis expungere unquam sustinuit. Sed & monachi Constantinopolitani Basilicæ fortiter resistunt. Denique plebs Constantinopolitana gravissime tumultuari cepit, urbis ac Palatii incendium minitans, si Imperator vim inferre Acacio & Catholicis perseveraret. Qua re territus Basiliscus ex urbe Regia aufugit: & Ecclesiæ Constantinopolitanæ jura sua ac privilegia ademittit, & Senatoribus interdixit ne Acacium alloquerentur. Postea vero cum Zenonem ex Isauria redire didicisset, metu perculsus, una cum uxore & liberis in Ecclesiam venit: seque Acacio & Clero urbis Regiæ excusans, Ecclesiæ Constantinop. jura sua restituit, & antencyclicas litteras promulgavit, ut scribit Theodorus Lector in lib. 1. Euty-chiani igitur cum viderent Acacium pro confirmatione Chalcedonenſis Synodi tam acriter decertare, nec monasteria solum, verum etiam plebem urbis Regiæ, aliosque passim sacerdotes ab eo adversus Basilicum concitari, Episcoporum partis suæ Concilium in urbe Epheso congregarunt: in quo tum Acacium & alios quosdam Episcopos idem cum illo sentientes damnarunt

ac deposuerunt: tum Basilicum Imperatorem rogarunt ut in pristina sententia maneret, nec contrariam encyclicis suis constitutionem promulgaret. In eadem Synodo Paulus Ephesiorum Episcopus à comprovincialibus Episcopis est ordinatus; & jus Patriarchicum Ephesinæ sedi restitutum, ut scribit Evagrius in cap. 6. hujus libri. Porro celebratum est hoc Concilium Ephesinum anno Christi 477. post Consulatum Basilicæ & Armati. Id autem ex eo colligo, quod hæc Synodus congregata est paulo antequam Basiliscus litteras suas antencyclicas promulgaret. Eas autem Basiliscus eo quem dixi anno publicavit, cum Zenonem ex Isauria reverti cum exercitu didicisset, ut ex Theodoro Lector superius observavi. Certe hoc innuunt Episcopi Asiæ in epistola ad Basilicum his verbis: μηδὲν ἂν ἐπὶ τῇ παρὰ τὴν ἡμετέραν ἐκκλησίαν ἀποβληθῆναι θέλωμεν: Id est, Nihil igitur contrarium divinis encyclicis vestris præconi jubeatis. Cæterum huic Concilio præfuisse videtur Timotheus Ælurus. Hic enim regnante Basilicæ Ephesum venit, & Paulum in sede Episcopali collocavit, ut ex Zacharia scribit Evagrius. Nec est verisimile, Acacium Patriarcham CP. ab alio depositum fuisse quam ab Alexandrino Episcopo, qui æqualem Acacio dignitatem Patriarchæ obtinebat. Quis enim credat CP. Episcopum depositum esse ab Episcopis Asiæ, qui jam inde à temporibus Joannis Chrysostomi, CP. Episcopo subiacebant?

3 Ἀυγούστοι] Marcus à Basilicæ patre primum Cæsar creatus est, ut scribit Marcellinus in Chronico & Theoph. ac reliqui. Certe in encyclicis Basilicæ litteris nobilissimus Cæsar tantummodo appellatur. Postea vero Augustus à patre appellatus est, ut docet hæc epistola Episcoporum Ephesini Concilii. In antencyclica quoque Basilicæ epistola idem Marcus Imperator cum patre nominatur. Fallitur ergo Auctor Chronici Alexandrini, * qui Basilicum, simul atque Imperatorem renuntiatus est, Marcum filium suum Imperatorem coronasse scribit. Rectius Candidus in lib. 2. Historiæ apud Photium.

VARIORUM.

a Πέτρος] De Petro Fullone vid. Theodor. Lector. lib. 1. circa med.

* At non Auctor Chronici Alex. sed Valesius hallucinatur. Præterquam enim quod Chronicon Alex. rem ge-

stam compendio narrat, nomen Regis quo utitur, & Imperatoris quod usurpat Raderus in sua versione, ex usu illorum temporum tam Cæsarem quam Imperatorem ac Augustum significat. Ant. Pagi ad ann. 476. n. VI.

καὶ ὡς

κρίσεως & θείης πυρός ζήλος, & ἡ δικαία τ' ὑμετέρας γαλήνης κίνησις, τοὺς ἀντιδιαπνεύμενους ὡς ἀπὸ δαυλῶν συμπλέξῃ τὴν τ' Θεὸν τ' δυνατὴν & ἡμετέραν τῇ πίστι κελευρομένη βασιλείαν ἅλα-
 1 ζονικῇ πτωχείᾳ καὶ ἀποξένῳ ὅτι χειροῦντας, & τ' ἡμετέρας βραχύτης πολυτρόπως μὴ φειδόμενους· ἀλλ' αἰετὶ συκοφαντοῦντας & καὶ ἀφροσύνης ἡμῶν, ὡς ἀνάγκη πνι, & βίᾳ καθυπογραφάνται ἡμῶν οἱ τοῖς θείοις ὑμῶν & ἀποστολικαῖς Ἐγκυκλίαις, ἐν οἷς μὲν πάσης χάριτος & παρηγορίας καθυπερέβησαν.
 καὶ μετ' ἐπεὶ μὴδὲν οὐν ἔτι οὐδ' ἐπὶ τὰ θεία ὑμῶν ἐγκύκλια προσηλθὴναι θελήσαντες, εἰδότες ὅ-
 10 τ' ἔφημεν, ὅτι πᾶς ὁ κόσμος ἀναβλήσκει πάλιν, καὶ μικρὰ διεβήσεται τὰ ὡς τῆς οἱ Καλχηδὼν συνόδου γερόμνα κακὰ, ἅπαντα καὶ τοὺς ἀνα-
 15 ελθόντους ἐκείνους εἰργάσατο φόρους, καὶ τὰ αἰ-
 ματὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀδίκως & ὡς ἀνόμως ἐξέχευ.
 καὶ μετ' ἐπεὶ ἀφ' αὐτῶν μαρτυρούμεθα ἐν ὧν τῷ Σω-
 2 τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐλευθέρων τὴν ὑμετέ-
 ραν θύσαντες εἶναι δέον τῆς ἐπιτεχνήσεως αὐτοῖς
 20 δικαίας καὶ χριστιανικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ κρί-
 σιως καὶ καθαρεύσεως, καὶ μάλιστα τῷ τὴν βα-
 σιλεύουσιν οὐχ ὅσως ἐπισκοπεῖν ἀλλ' πολλὰ φω-
 ραθέντι. ὁ αὐτὸς Ζαχαρίας καὶ τὰδε πρὸς ῥῆμα
 γεράφῃ ὡς τῶν Ἐγκυκλίων & βασιλικῶν γραμ-
 25 μάτων ἐκδοθέντων, οἱ τὴν Εὐτυχῶς Φαντασίαν
 νοσοῦντες ἀνὰ τὴν βασιλεύσαν, καὶ τὸν μονήρη
 διάκοντες βίον, ὥσπερ ἐρμαῖον πνι ὡς Εὐτυχῶν οἰη-
 θέντες Τιμοθέω, καὶ τοῖς Ἐγκυκλίοις τὸ ἴδιον γη-
 30 ρῶσαι ἐλπίσαντες, δρομαῖοι παρ' αὐτὸν ἀφικνού-
 νται καὶ ὡς διελεγχθέντες πρὸς Τιμοθέου ὁμοού-
 σιον ἡμῶν εἶναι κατὰ σάρκα τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον,
 καὶ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιον ἔχον τὴν θεότητα, ἐς τῶ-
 πῶς ἀνεχώρου.

judicii, & divini ignis ardor, & Serenitatis
 vestrae justa indignatio, adversarios brevi
 corripiet, qui prapotentem Deum & impe-
 rium vestrum recta fide roboratum, super-
 ba quadam dementia, quasi jaculis impetere
 conantur, nec tenuitati nostrae ullo modo
 parcunt: sed calumniis ac mendaciis assidue
 nos insectantur, quasi vi quadam ac neces-
 sitate compulsi, sacris vestris & Apostolicis
 Encyclicis litteris subscripserimus: quibus
 tamen cum omni gaudio & alacritate animi
 subscripsimus. Et post alia. Nihil igitur a-
 liud praeter sacras vestras Encyclicas literas
 proponi finatis: pro certo habentes id quod
 jam dixi, universum orbem rursus eversum
 iri, & quod mala quae à Chalcedonenſi Sy-
 nodo importata sunt, levia esse videbuntur,
 quae tamen innumerabiles hominum caedes
 pepererunt, & Orthodoxorum sanguinem
 injuste & illegitime effuderunt. Et iterum
 paucis interjectis. Protestamur coram Serva-
 tore nostro Jesu Christo; liberam esse pie-
 tatem vestram rogamus ab ea quae illis ir-
 rogata est, justa & canonica & Ecclesiasti-
 ca condemnatione ac depositione: praesertim
 vero ab ea quae irrogata est ei, qui per multa
 facinora deprehensus est regiae urbis Episco-
 patum non rite administrare. Ceterum idem
 Zacharias haec etiam scribit ad verbum.
 Simul atque editae sunt Encyclicae atque
 imperiales literae, eos qui Eutychis phan-
 tasmam in urbe regia sectabantur, & Mona-
 sticum vitae genus profitebantur, cum inbe-
 ratum quoddam lucrum sibi obvenisse in
 Timotheo, & per Encyclicas literas maxi-
 mam se utilitatem percepturos esse spera-
 rent, celeri cursu ad Timotheum se con-
 tulisse. Cumque à Timotheo convicti essent,
 Verbum Dei nobis quidem consubstan-
 tiale esse secundum carnem: Patri vero
 consubstantiale quoad divinitatem, eos ad
 sua rediisse.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλαζονικῇ πτωχείᾳ] Sic etiam legitur apud Nicephorum. Ubi Joannes Langus πτωχείαν vindictam interpretatus est. Ego vero minima mutatione locum hunc ita restituendum esse existimo: ἀλαζονικῇ πνι πτωχείᾳ, id est, superba quadam dementia.

2 Ἐλευθέρων τὴν ὑμετέραν θύσαντες] Christophorus legit, contra fidem atque auctoritatem omnium exemplarium, & absque ullo sensu. Sed & sequentia pessime interpretatus est. Quo fit ut Baronius qui interpretationem ejus passim sequitur, hujus Ephesini Concilii gesta perspicere haudquaquam potuerit. Tantum obest perverſa interpretatio. Sed nec Joannes Langus feliciter hanc clausulam interpretatus est. Sic enim vertit: *Attestatur coram Salvatore nostro Jesu Christo, liberam esse & innocentem pietatem vestram. A qua justam & Cononicam & Ecclesiasticam adversus illos, & maxime contra eum qui impie Episcopatum in urbe Imperante gerere multis modis deprehensus est, condemnationis & excommunicationis sententiam ferri petimus.* Atqui non hoc dicunt Episcopi Asiae: Sed petunt ab Imp. Basilio & Marco, ne amplius communicare velint Acacio & aliis Episcopis, quos ipsi Ecclesiastico judicio damnaverant ac deposuerant: id enim sonant verba illa: Ἐλευθέρων τὴν ὑμετέραν θύσαντες εἶναι δέον τῆς, &c. Quae uno tenore scribenda sunt, absque ulla distinctione. Interpretes vero, Nicephorum, & Roberti Stephani editionem secuti, post verbum αὐτῶν sub-
 distinctionem apposuerunt, quae illos in errorem induxit.

3 Οἱ τὴν Εὐτυχῶς Φαντασίαν νοσοῦντες] Hæc Zachariae Rhetoris verba non intellexerunt Interpretes. Sed neque Nicephorus ea videtur intellexisse. Pro his enim verbis hæc substituit: οἱ τὴν Εὐτυχῶς Φαντασίαν. Per phantasmam autem intelligit Zacharias opinionem Eutychis, qui carnem Christi non veram nec consubstantialem nobis, sed phantasticam asserbat, ut videre est in actis Concilii Chalcedonenſis. Hinc epistolæ Aviti Viennensis Episcopi, quibus errorem Eutychis refutat, inscribuntur *contra phantasma*, ut testatur Sirmundus. Ceterum ex hoc loco colligitur, Zachariam Rhetorem non fuisse Eutychianum, sicut Baronius existimavit ad annum Christi 476. Nunquam enim ita locutus esset, si Eutychetis sectam secutus fuisset. Aut igitur dicendum est hæc non esse Zachariae Rhetoris verba; quod tamen affirmat Evagrius: aut illum Eutychianum non fuisse. Vide infra cap. 14. Porro hic Zachariae locus in primis notandus est. Ex eo enim colligitur Timotheum Aelurum, licet Chalcedonenſem Synodum publice anathematizaret, Eutychis tamen dogma minime approbasse. Idem de Timotheo Aeluro scribit Leontius Scholasticus p. 464. ὅτι δὲ ὁ Τιμόθεος ἀνιστημένη καὶ τὴν οἰο-
 δον καὶ τὴν Εὐτυχῶν τὸν μὲν Εὐτυχῶν, ἐπειδὴ μὴ ἔλεγον ὁμοού-
 σιον ἡμῶν τὸ σῶμα τῷ Χριστῷ τὴν δὲ ἐν Καλχηδὼν συνόδον, ὅτι
 δύο φύσεις ἔλεγον τοῦ Χριστοῦ. Id est: Hic Timotheus Synodum
 simul & Eutychem anathematizabat. Hunc quidem, propterea
 quod corpus Christi ejusdem negaret esse substantiam cum pa-
 tris. Synodum vero, quod duas Christi naturas esse diceret.

Quomodo Timotheus Aelurus Alexandrino Episcopatu recuperato, Ephesiorum Ecclesiam jus Patriarchicum restituit, & Chalcedonensem Synodum anathematizavit.

Ὡς τοῦ Αἰλῦρου Τιμοθέου τὴν Ἀλεξανδρίαν ἀπολαβόντος, καὶ τῇ Ἐφεσίῳ τὸ πατριαρχικὸν δικαίον ἀποδόντος, ἀναθέμα π τὴν οὖν Καλχηδόνειν σὺνδον καθυπέβαλεν.

Timotheus. **I**DEM Zacharias ait Timotheum Constantinopoli digressum, in Ephesium urbem venisse, atque illic Paulum in Archiepiscopali sede collocasse. Qui cum jam prius ab Episcopis illius provinciae juxta antiquiorem consuetudinem ordinatus fuisset, sede sua exciderat. Reddidit etiam Timotheus Ephesinae Ecclesiae jus Patriarchicum, quod illi ademptum fuerat à Chalcedonensi synodo, uti supra commemoravi. Illinc profectus Alexandriam venit, & à cunctis ipsum adeuntibus, ut Chalcedonensem Synodum sub Anathemate damnarent, exigere perseveravit. Receperunt tamen ab eo, tum alii complures ejusdem factionis, sicut à **Theodorus.** Zacharia proditum est, tum Theodotus Episcopus Joppae, unus ex eorum numero **Theodosius.** qui ordinati fuerant à Theodosio illo, qui Hierosolymorum Episcopus à quibusdam **Juvenalis.** factus fuerat, cum Juvenalis Constantinopolim profectus esset.

O αὐτὸς Φησι τὸν Τιμόθεον ἐξορμήσαντα τῆς βασιλίδος, τὴν Ἐφεσίαν καταλαβῆναι, ἔνθ' ὁρῶντάς τε τὸν Παῦλον ἀρχιερέα τῇ Ἐφεσίῳ, ὃς ἤδη κεχειροτόνητο μὲν ἀνὰ τὴν δευχαιότεραν συνήθειαν ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ἐκπεπληκει δὲ τοῦ θρόνου. Σπιδίδωσι δὲ τῇ Ἐφεσίῳ, καὶ τὸ πατριαρχικὸν δικαίον, ὃ ὅτε αὐτὴν ἀφῆλθεν ἡ οὖν Καλχηδόνει σὺνδον, ὥς μοι λέλεκται. ἐκείθεν δὲ ἀπάρας, ἀνὰ τὴν Ἀλεξανδρίαν ἀφικνεῖται, καὶ τοὺς παροισόντας ἀπαιτῶν ἀναθεματίζει τὴν οὖν Καλχηδόνει σὺνδον, οὕτω διετέλει. Σπιδίδωσι δ' οὖν παρ' αὐτοῦ ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν μίρας, ὥς τῷ αὐτῷ Ζαχαρίᾳ ἰδὸνται, ἄλλοι τε πολλοί, καὶ Θεόδοτος εἰς τὴν ὑπὸ Θεοδοσίῳ ἀνὰ τὴν Ἰόππην κεχειροτονημένων, τοῦ τῆς Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου πρὸς πῶν μηχανότος, ὅτι πρὸς τὸ Βυζάντιον ἰωβανάλιος ἀνέδραμν.

Quomodo Basiliscus, cum Monachi impulsu Acacii seditionem movissent, timore percussus, contrarias prioribus Encyclicis litteras promulgavit.

Ὡς τῶν μοναχῶν Ἀκακίῳ γνώμῃ φασισσάντων, Φωβθεὶς ὁ Βασιλίσκος, ἐναντία τῷ πρότερον γράψας ἐξάπεμψεν ἀντιγκύκλια.

Acacius **CP. monachos in Basiliscum conoitat.** **S**CRIBIT etiam idem Zacharias, Acacium Constantinopolitanum Episcopum ob eas res dolore percussum, Monachos & populum urbis Regiae adversus Basiliscum, ut qui haereticus esset, concitasse. Basiliscum vero litteras suas Encyclicas tandem abnegasse, & lege

AΚάκιον δὲ Φησι τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρόεδρον ἐπὶ τούτοις ὡς ἐπατήσαντα, συκνήσαντα τὸ μοναδικὸν καὶ τὸν δῆμον τῆς βασιλευσῆς, ὥς αἰρετικῶν τοῦ Βασιλίσκου τυγχάνοντος ἐκείνον τ' αὐτὸν ἐξαρνήσασθαι τὰ Ἐγκύκλια, καὶ

¹ Ἐνθ' ὁρῶντάς τε τὸν Παῦλον] Paulo ante Timotheus Aelurus & Petrus Fullo una cum aliis Episcopis Constantinopoli congregati, decreverant ut Paulus iste Ephesinam sedem ex qua ejectus fuerat, recuperaret. Sic enim scribit Evagrius in cap. 5. hujus libri, ψαφίζοντες καὶ Παῦλον τὸν Ἐφεσίῳ ἀρχιερέα καὶ ἐπὶ τῷ θρόνῳ. Quem locum non recte vertit Christophorus hoc modo: His rebus ita constitutis, Paulus ad sedem Archiepiscopatus Ephesiani capessendam deligitur. Non enim Paulus ab Aeluro & Petro Fullone Constantinopoli electus est, ut Ephesinam sedem capesseret: Sed cum ex Ephesina sede expulsus fuisset, Constantinopolim venit: Ubi collecto Eutychianistarum istarum Concilio, decretum est ut Archiepiscopatum Ephesinam urbis reciperet. In cap. 5. hujus libri, vulgatae editiones habebant ἐπὶ τῷ θρόνῳ. Ego vero ex MS. codice Florentino & Telleriano, ὑπὸ τῷ ἐμὲνδω. Mallem tamen scribere ἐπὶ τῷ ἐμὲνδω, adjecta praepositione. [Hic Paulus postea damnatus est ab Acacio & à Simplicio Papa, ut docet Epistola Simplicii in collectione Romana, p. 197.]
² Ἀνὰ τὴν δευχαιότεραν συνήθειαν] Mallem scribere κατὰ τὴν, &c. Porro verissimum est id quod hoc loco ait Za-

charias, vetustiorē scilicet consuetudinē fuisse, ut Episcopus Ephesi ab Episcopis Provinciae suae ordinaretur. A beato enim Timotheo qui primus fuit Ephesium Episcopus, usque ad Castinum & Heraclidem quem Joannes Chrysostomus ordinavit, omnes Ephesium Episcopi in eadem civitate ordinati sunt ab Episcopis ejus Provinciae, ut patet ex actione undecima Concilii Chalcedonensis.
³ Τὸ πατριαρχικὸν δικαίον] Patriarchicum jus hic appellat Zacharias jus primatus, seu jus ordinandi Metropolitanos. In hoc enim proprie consistit jus Patriarchicum, ut notavi in libello de interpretatione sexti Canonis Concilii Niceni, qui editus est ad calcem Socratis nostri. Quod autem addit Zacharias sive Evagrius, hoc jus ademptum fuisse sedi Ephesinae a Concilio Chalcedonensi, intelligit actionem decimam sextam Synodi Chalcedonensis, in qua decretum est ut Constantinopolitanus Episcopus in Asiana Diocesi Metropolitanos ordinaret.
⁴ Περιπατήσαντα] Jampridem conjeceram scribendum esse περιπατήσαντα. Conjecturam meam Tellerianus codex tandem confirmavit, in quo scriptum inveni περιπατήσαντα.

^a Ὡς αὐτὸν ἀφῆλθεν —] Sedi Constantinopolitanae à Synodo Chalcedonensi tres dioeceses in unam compactae subijciebantur, scil. Pontica, Asiana, & Thracica. Erat autem Ephesus Asianae Dioeceseos metropolis. Vid. Can. 28. Concilii Chalcedonensis.
^b Ἀκακίῳ δὲ] Theophanes ait: Acacium territum Cleri, Monachorumque CP. agmina, pro Chalcedonensi Synodo de-

certante, & in unam cum eis ire sententiam dissimulantem, ea de causa adversus Basiliscum & Zenonem ex Ecclesia suggestu perorasse. Quo comperto, populi furorē Basiliscus metuens excessit civitate. Gesta sunt haec anno 477. Regnavit Basiliscus menses 20. Ant. Pagi ad ann. 477. n. III. &c. De Acacio vero meliora refert Evagrius, cui Caveus noster suffragatur.

ἀφ' ἧς γράφει τὰ ἐκ συναρχῆς γεγονότα
τέλειον ἀργεῖν, Ἀντικύκλιά τι ἀφ' ἐμπέδου
συμμετῶντα τῷ ὁ Καλχηδὼνι συνόδῳ. καὶ ταῦτα
μὲν ὁ Φησὶν ἀντικύκλια, παρῆκεν, ἐμπαθὲς τῷ
ὅλῳ πρᾶγματι συγγραφεύς. ἔτι δὲ ἐπὶ λέξε-
ως ταῦτα.

Ἀντικύκλιον Βασιλίσκου.

Αὐτοκράτορες Καίσαρες Βασιλίσκος ὁ Μάρκος.
τῷ ἀναθῆναι καὶ ἐξ ἀρχῆς ὁ ταῖς καθολικαῖς ἐκ-
κλησίαις κρατήσασθαι ἀποστολικὴν ὁ ὀρθόδοξον πίσιν, 10
τῷ καὶ μέλει τῆς ἡμετέρας βασιλείας κρατῆ-
σασθαι, καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας κρατῆ-
σαι, ὅς ἐστι τὸ διηκεῖν κρατῆν ὀφείλουσαν, εἰς ἣν ἐβα-
πτίσθημεν καὶ πιστεύομεν, αὐτῷ μόνῳ ἀτρωτον
καὶ ἀσάλευτον κρατῆν καὶ διηκεῖν πολιτεύεσθαι
ὁ πάσαις ταῖς καθολικαῖς καὶ ἀποστολικαῖς τῶν
ὀρθόδοξων ἐκκλησίαις θεοπίστοις, ὅς μὴδὲν ἕτερον
ζητεῖται. ἀφ' οὗτο γὰρ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας
βασιλείας γεγονημένα, εἴτε Ἐκύκλια, εἴτε καὶ
ἑτέρα, ἢ εἴ τι διηποτοῦν πίστεως ἔνεκεν, ἢ κρα- 20
τάσας ἐκκλησιαστικῆς, ἀργεῖν καὶ πεπαύσθαι προ-
στάθουσαν ἀναθηματισμοῦ Νεστορίου καὶ Εὐτυ-
χούς, καὶ πάσης ἐτέρας αἰρέσεως, καὶ πάντων τῶν
τὰ αὐτὰ φρονοῦντων ὅς αὖτε ταύτης τῆς ὑπο-
θέσεως, μὴ συνόδῳ γίνασθαι ἢ ἐτέραν ζητησῶν, ἀλλὰ 25
ταῦτα μόνῳ ἀφ' ἧς καὶ ἀσάλευτα. ὁ ἀποδοθῆναι
δὲ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τῶν θύλασεσάτω ὁ ἀρχιεπί-
σκοπος πατριάρχῃ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξάνδρου, ὅν τῷ
χειροτονίας εἶχεν ὁ θρόνος ταύτης τῆς βασιλείας ὁ
ὁδοῦς πόλεως. δηλαδὴ τῷ νῦν ὄντι θεοφιλε- 30
στάτων ὁπισκόπων μόνον ἐπὶ τῶν οἰκείων θρόνων,
μὴδὲν ἐκ τούτου ἀρχιεπισκόπου γινώσκου μὲν τῷ
τούτῳ τελευτῶν τῶν δικαίων τῆς χειροτονίας τοῦ
ἀρχιεπισκόπου θρόνου ταύτης τῆς βασιλείας ὁ ὁδοῦς πό-
λεως. τῷτο δὲ τὸ θεῖον ἡμῶν θεῖον δόγμα δύναμις 35
ἐπέχειν θεῖας ἀφ' ἧς, οὐδὲν ἀμφίβολον καθε-
στηκε. ὅς ταῦτα μόνῳ ὁδοῦς ἀρχιεπίσκοποι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ τῆς ἐπαγούρου Ζήνωνος.

Ζήνων δὲ παροτρύνει, ὡς Φασί, θεασά- 40
μενος τῷ ἀγίῳ ὁ πολυάθλον πρωτομάρ-
τυρα Θεόκλητον, ὁ ὁ βασιλείας ἀποχαιτάσασθαι
ὑπαρχομένου, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον στρατῶναι δώροις

lata constituisse, ut ea quæ per subreptionem facta fuerant, irrita essent: literas denique prioribus Encyclicis contrarias misisse, quibus Chalcedonensis Synodus confirmabatur. Et has quidem Antencyclicas, ut vocat, literas prætermisit Zacharias, qui partibus suis nimium favens, universam historiam conscripsit. Sunt autem hujusmodi.

Antencyclica litera Basilisci.

Imperatores Cæsares Basiliscus & Marcus. Apostolicam & Orthodoxam fidem quæ ab initio in Catholicis Ecclesiis viguit, & quæ ad nostrum usque imperium obtinuit, quæ & nunc sub imperio nostro obtinet, & in perpetuum deinceps prævalitura est, in quam nos & baptizati sumus & credimus: solam illam & inconcussam prævalere, & in omnibus Catholicis atque Apostolicis Orthodoxorum Ecclesiis perpetuo manere decernimus, nec quidquam aliud præterea requiri. Hanc igitur ob causam, cuncta quæ fidei vel disciplinæ Ecclesiasticæ causâ, sub principatu nostro facta sunt, sive Encyclicas sive 10
alias Epistolas, sive aliud quodlibet, irrita & cassa esse præcipimus: Nestorio simul & Eutyche, & cunctis aliis hæresibus, nec non & iis qui idem cum illis sentiunt, Anathemate damnatis. Ac de hoc argumento nec synodum fieri, nec amplius 20
questionem ullam moveri volumus, sed ea firma atque inconcussa remanere. Provincias quoque quarum ordinationem sedes hujus regis & gloriosæ urbis habuerat, reverendissimo ac sanctissimo Patriarchæ & Archiepiscopo Acacio restitui jubemus: omanentibus scilicet in suis sedibus, his qui nunc sunt Dei amantissimis Episcopis: ita ut post illorum obitum, nullum ex ea re præjudicium fiat juri ordinationis quod competit sedi Regis hujus atque inclytæ civitatis. Hoc autem divale præceptum nostrum, vim Constitutionis habere nemi- 35
ni dubium est. Atque hæc quidem gesta sunt in hunc modum.

CAPUT VIII.

De reditu Zenonis.

At Zeno, cum sanctam ac multis certaminibus illustrem Protomartyrem Theclam vidisset in somnis, ut perhibent, ipsum incitantem, & restitutionem Imperii ipsi pollicentem; Byzantium versus castra mo-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀποδοθῆναι δὲ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις] Cum per encyclicas literas Imp. Basilisci, Chalcedonensis Synodus penitus abrogata fuisset, privilegia Constantinopolitanæ sedis quæ in illo Concilio sancita fuerant, sublata per eandem sanctionem videbantur. Qua re præcipue impulsus Acacius, omni ope elaboravit ut Basiliscus Imperator constitutionem suam revocaret. Præterea in Ephesina Synodo jus Patriarchicum Ephesinæ sedi restitutum fuerat à Timotheo Ἐλuro, uti supra vidimus. Quo facto Asiana Diocesis, cujus ordinationes decreto Chalcedonensis Synodi attributæ fuerant Episcopo Constantinopolitano, eidem sedi adempta fuerat. Itaque opus fuit nova Constitutione, qua sedi Constantinopolitanæ jura sua ac privilegia red-

derentur. Id ergo nunc præstat Basiliscus Imp. datis antencyclicis literis. Idem quoque testatur Theodorus Lector in lib. 1. Collectaneorum sub finem.

2 Πρωτομάρτυρα Θεόκλητον] Græci qui epithetis gaudent, propriis ac peculiaribus titulis singulos Sanctos insignire solent. Sic Theclam Apostolum & Protomartyrem vulgo appellant. Apostolum quidem, eo quod fidem Christi instar Apostoli multis locis prædicaverit: Protomartyrem vero, propterea quod, ut Stephanus inter viros primus, sic ipsa inter mulieres prima, Christi martyr extiterit, ut testatur Basiliscus Seleuciensis in libro primo de vita & miraculis beatæ Theclæ. Dicta est autem Thecla per syncopen pro Theoclia. Ita enim non raro eam appellat idem Basiliscus.

71 τούτῳ

SÆC. vit. Cumque eos à quibus obsidebatur, muneribus corrupisset, Basiliscum qui jam biennio regnaverat, Imperio expulit; & ad sacrarium Ecclesiæ confugientem, hostibus dedit. Quamobrem Zeno amplissimum templum, opibus ac venustate eximium, Protomartyri Theclæ in urbe Isauriæ Se-leucia dedicavit, multisque Imperialibus donariis illud exornavit, quæ ad nostram usque ætatem illic servantur. Et Basi-liscus quidem in Cappadociam abductus est. In statione vero quæ Acusus dicitur, una cum uxore & liberis est interfectus. Zeno autem lege lata, cuncta quæ à Ba-silisco tyranno in Encyclicis literis con-stituta fuerant, abrogavit. Tunc etiam Pe-trus cognomento Fullo ex Antiochena Ec-clesia, & Paulus ex Ephesina sede extur-bati sunt.

Petrus
Fullo &
Paulus
Eph. Ep.
Sedibus
suis depul-
si.

CAPUT IX.

Quomodo post mortem Basilisci, Episcopi Asiae ac Acacium placarent, libellum pœnitentiæ ei porrexerunt, veniam petentes quod Chalcedonensem Synodum damnassent.

Epistola
Episcopo-
rum Asiae
ad Acaci-
um CP.

INTERIM vero Episcopi Asiæ, ut Aca-cium placarent, excusatione apud eum usi sunt, veniamque petierunt missis ad il-lum pœnitentiæ libellis: quibus asseverabant se necessitate adactos, non autem sua sponte, Encyclicis literis subscripsisse: jurabantque rem ita se habere, nec se aliter quam juxta Chalcedonensis synodi formulam credere nunc, & antea credidisse. Harum autem literarum sensus est hujusmodi. Epistola seu petitio missa ab Episcopis Asiæ ad A-cacium Constantinopolitanum Episcopum. Acacio sanctissimo ac religiosissimo Patri-archæ sanctissimæ Ecclesiæ Regiæ urbis Constantinopoleos junioris Romæ. Et post alia. Venit ad vos, recte atque ordine faciens, qui nostram quoque vicem imple-turus est. Et paulo post. His libellis si-gnificamus, non ex animi sententia, sed ne-cessitate adductos nos subscripsisse: verbis quidem ac literis, sed non ex animo consen-sum iis accommodantes. Adjuvantibus enim precationibus vestris Deo acceptis, & divi-no numine, ita credimus sicut à luminari-bus orbis terrarum trecentis illis & octode-cim, & à centum & quinquaginta sanctis Patribus accepimus. Credimus præterea iis

τι τοὺς πολιορκούντας ὑπελθόν, & δεύτερον ἔτος ἡ δὲ χῆς κρατήσαντα ἡ βασιλικὴ ἐξωθεῖται· ἀγί-οις τε προσπελάσαντα σπκοῖς, τοῖς ἐχθροῖς ἐκδί-δωσι. ἔτος ὁ Ζήνων μέγιστον τιμῆος, ἐξοχῇ τε & κάλλει πρῶτον, ἀνατίθεικε τῇ πρωτομάρτυρι Θε-κλῇ ἀνὰ τὴν Σελευκίαν τὴν πρὸς τῇ Ἰσαύρῳ χώρα κεκμηλῇ, πλείστοις καὶ βασιλικοῖς ἀναθήμα-σι διακοσμήσας, τοῖς & μέλεις ἡμῶν (αἰσχρομένοις. πέμπεται μὲν οὐδ' ἀνὰ τὴν Καππαδοκίαν τεθνη-10 ξόμορος χάριν ὁ Βασιλίσκος· ὁ Ἀκουσῶ δὲ τῶ ἱ-σταμῶ ἅμα γυναικὶ & τέκνῳ· ἀποσφάττεται. & 2 νόμον ὁ Ζήνων τίθησιν ἀναρῶντα τὰ ἐπὶ τοῖς Ἐκκυ-κλίῳις συντεθειμένα βασιλίσκῳ τῶ τυραννῶ. καὶ Πέτρος μὲν ὁ ἐπὶ κλίῳι κναφθὺς, ὁ Ἀντιοχέων ἐκ-15 λησίας ἀπελαύνεται· Παῦλος δὲ, τῆς Ἐφεσίῳν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὡς μὲν ἡ θάνατον βασιλίσκου, οἱ τῆς Ἀσίας ἐπί-σκοποι τὸν Ἀκάκιον ἡμερῶμενοι, μετ' αἰτίας βι-βλίων ἐπιδιδάσκουσιν, οἷς ἐξήμαρτον ἡ ὁ Καλ-20 ληδὸν σὺνδοκῶν ἀθετήσαντες.

Οἱ δὲ τῆς Ἀσίας ἐπίσκοποι τὸν Ἀκάκιον ἡμε-ρούμενοι, παρητοιῶτο, καὶ συγγνώμῃ ἤτοι, βιβλία μετ' αἰτίας διαπεμπόμενοι, δι' ὧν ἑασκον, πρὸς ἀνάγκης τοῖς Ἐκκυκλίῳις, & μὴ ἐκουσίως 25 ὑποσημῶσθαι, & διάμνητο ἡ μὲν ἔτος ἔχρη, καὶ μὴ ἐτέρως, ἢ κατὰ τὴν ὁ Καλληδὸν σὺν-δοκῶν πεπιτευκέναι τε καὶ πιστεύειν. ἡ δὲ τῇ γραμ-μάτων δύναμις ἐστὶν ὁ τοῦτο. ὁ πρὸς ἡτοὶ δὴ-σις, ἀπεσπάλεισα Ἀκακίῳ ἐπισκόπῳ Κωνσταντινου-30 πόλεως πρὸς τῇ τῆς Ἀσίας ἐπισκόπῳ. Ἀ-κακίῳ τῶ ἀνωτάτῳ καὶ ὀστωτάτῳ πατριάρχῃ ὁ κατὰ τὴν βασιλίδεσσαι Κωνσταντινουπόλιν νέαν Ῥώ-μῃν ἀνωτάτης ἐκκλησίας. καὶ μετέτετα· ἔφθα-3 σεν ἐφ' ἡμᾶς πρεπότεως ποιῶν ὁ καὶ τὸν ἡμέτερον ἀναπληρώσαν τόπον. καὶ μετολίγα· διατῇ δὲ τῇ λιβέλλῳι γνωρίζομεν, ὑπομνηστικῶν 4 & χτ' ὑποθέσει, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, γράμμασιν, καὶ ῥήμασιν, ἀλλ' & καρδίᾳ συνθέμενοι τοῦτο. 4 ταῖς γὰρ ἡμῶν ὑποσχετικῶις προσείαις, σὺν 40 ἐπιθύσῃ τῇ κρείττονος, ὅς παρὲλθον παρὰ τῇ τῆς οἰκουμένης φωστῆρων πῇ, καὶ τῇ ῥ' ἀγίῳι πατέρων, πιστεύομεν πρὸς τοῦτο δὲ, καὶ τοῖς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν Ἀκουσῶ] Sic etiam scribitur hujus stationis nomen apud Nicephorum. Cedrenus vero ac Theophanes Cu-cum nominant. Marcellinus vero & Auctor Chronici Alexandrini Limnas castrum Cappadociæ appellant, quo trusus est Basiliscus una cum uxore & liberis: portaque unius turris qua inclusus fuerat, obstructa, fame ibidem ac frigore interit.
2 Ἀποσφάττεται] Cum Evagrio consentit Malchus in libro primo Historiæ Byzantinæ, & Candidus Isaurus in secundo libro Historiarum, qui Basiliscum gladio perem-ptum esse scribunt. Reliqui tamen tradunt eum una cum uxore & liberis fame ac frigore contabuisse. Hanc scri-ptorum discrepantiam in morte Basilisci referenda, notat Theophanes in Chronico pag. 107.
3 Ἐφθασεν ἐφ' ἡμᾶς] Christophoronus & Savilius emen-darunt ἡμᾶς, absque ullo sensu. Certe Nicephorus vulga-tam scripturam confirmat. Verum in verbis proxime se-

quentibus, ὑμῶν restitui debet pro ἡμῶν. Vidit hoc ante nos Joannes Langus, qui Nicephori locum ex Eva-grio transcriptum ita interpretatus est: Recte sane ad nos venit, qui locum etiam vestrum obtinebit. Quibus verbis Episcopi Asiæ designant legatum quem ad ipsos miserat Acacius Constantinopolitanus Episcopus, Presbyterum sci-licet aut Diaconum Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Quod si quis cum Christophorono legere maluerit ἐφ' ἡμᾶς, de legato id intelligemus quem Episcopi Asiæ ad Acacium mi-serant, ut libellum satisfactionis ei offerret. Atque id ve-rus puto.
4 Ταῖς γὰρ ἡμῶν προσείαις] Procul dubio scribendum est ἡμῶν, ut legitur apud Nicephorum. Ex quo etiam corrigendum est paulo post σὺν ἡμῶν, divisivis vocabulis quæ perperam inter se cohzrebant. Utramque emenda-tionem confirmat codex Tellerianus.

ὁ Καλχηδὼν θύσας καὶ ὀρθῶς τυπαθεῖσι ὡς
τῶν ὁ αὐτῇ συναχθέντων ἁγίων πατέρων. εἴτε
οὐκ Ζαχαρίας ὁ ῥήτωρ ἐσυκοφάντησε τούτους, εἴ-
τε αὐτοὶ διεφύσαντο, φησάντες, ὡς οὐκ ἠθέλοντο
ὑπογράφαι, λέγειν οὐκ ἔχω.

quæ Chalcedone pie ac recte definita sunt à sanctis Patribus illic congregatis. Vtrum porro Zacharias Rhetor istos calumniatus sit, an ipsi mentiti fuerint, cum dicerent se invitos subscripsisse, equidem affirmare non possum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν ὁ Ἀντιοχείᾳ ἐπισκοποῦντων.

1 a **Μ**ΕΤὰ τοῦ Πέτρου, ὁ Στέφανος τὸν Ἀντι-
b χείας θρόνον ὡς λαμβάνει· ὁ δὲ παῖς
Ἀντιοχείαν χαλάμοις διεχρήσατο, ἵσα δέσπον 10
ὁξυμύειν, ὡς Ἰωάννη τῷ ῥήτορι γέγραπται. μὲν
Στέφανον δὲ Καλανδίων τοὺς τῆς αὐτῆς καθέδρας
οἰκίας ἐπιτρέπεται· ὁ δὲ τοὺς παροιστάμενους παρ-
σχθάζει τὸν Τιμόθεον ἀναθεματίζων, σὺ καὶ τοῖς
ἐκκλησίαις Βασιλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ὡς ὁ βασιλεὺς Ζήνων ἐβουλήθη τὸν Αἰλίον διώξαι·
ἀφ' οὗ τὸ γῆρας αὐτὸν κατελείψας εἶπεν· καὶ
ὡς αὐτῷ τελευτήσας, Πέτρος ὁ Μογγὸς πρὸς
τὸν Ἀλεξανδρεὺν χειροτόνηται· Τιμόθεος δὲ ὁ 20
μὲν Προτέρειον, νύμφα τῆ βασιλείας τῆς Ἀ-
λεξανδρείας θρόνον κατέχει.

Ὁ δὲ καὶ Ζήνων ἐβουλήθη μὲν τὸν Τιμόθεον ἀπε-
λάσαι τῆς Ἀλεξανδρείας· ὡς τινος δὲ μα-
θῶν ἤδη πρεσβύτην εἶναι, καὶ ὅσοι οὕτω τὸ πάντων 25
ὑπελθεῖν κατὰ νόμον, τὸ βέλθυμα διεκάλυψε· καὶ
c δὴ μετ' οὗ πολὺ τὸ κοινὸν ἀπέτισε χρέος· καὶ
2 Πέτρον αὐθεντία ὡς χεῖρ ἔχοντα σφῶν· οἱ τῆς Ἀ-
d λεξανδρείας ἐπίσκοποι, τὸ ἐπὶ κλίω d Μογγόν. ὅσῳ
ἐς Ζήνον αἰσθάν, ἐξέταραξε. καὶ τὸν μὲν ὁ Ζήνων 30
3 θανάτου· ζήμιαν ὡς ἐτίμωσεν. Τιμόθεον δὲ τὸν

CAPUT X.

De his qui Antiochia Episcopatum gessere.

EJECTO autem Petro, Stephanus Antiochenis Ecclesiae Episcopatum fortitus est; Quem Antiocheni pueri calamis instar telorum praecutis interfecerunt, ut scribit Joannes Rhetor. Post Stephanum vero, ejusdem sedis administratio Calendioni commissa est. Hic omnibus qui ipsum adibant, persuasit ut Timotheum una cum Encyclicis Basilisci literis sub anathemate 15 damnarent.

Stephanus
et Calen-
dion Ep.
Antioch.

CAPUT XI.

Quomodo Zeno cum Elurum prosequi voluisset, ob senectutem eum miscratum dimisit. Et ut post mortem ejusdem Eluri, Petrus Mongus ab Alexandrinis ordinatus est: Timotheus vero successor Proterii, jussu Imperatoris sedem Alexandrinam obtinuit.

At Zeno, in animo quidem habebat Timotheum Alexandria expellere. Sed cum à quibusdam admonitus esset, cum jam grandævum esse & prope diem fatali sorte periturum, sententiam mutavit. Nec multo post, cum Timotheus naturae debitum persolvisset, Episcopi Alexandrinae sedi subiecti, Petrum quemdam cognomento Mongum sua sibi auctoritate Episcopum eligunt. Quod ubi Zenoni nuntiatum est, vehementer cum conturbavit. Ac Petrum quidem Zeno morte multandum censuit. Timothe-

Petrus
Mongus
Ep. Anti-
och.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μετὰ Πέτρον Στέφανον·] Post Petrum Fullonem Episcopus Antiochie fuit Joannes Apamenus. Quo post tres menses pulso, subrogatus est Stephanus, ut scribit Theophanes in Chronico pag. 107. cui consentit Gelasius in gestis de nomine Acacii, & Liberatus in Breviario cap. 18. Ejusdem Joannis meminit Felix Papa in sententia damnationis quam dictavit in Acacium, & in epistola quam nomine Synodi Romanæ scripsit universis Presbyteris & Archimandritis Constantinopoli & Bithyniæ consistentibus.
2 Οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοποι·] Mallet scribere ἐπίσκοποι, atque ita Evagrium scripsisse existimo: certe si τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοποι de Suffraganeis dici nequeunt. Adde quod Petrus Mongus ab uno duntaxat Episcopo ordinatus est, ut scribitur in gestis de nomine Acacii, & in epistola Acacii ad Simplicium Papam.

3 Ζήμιαν ὡς ἐτίμωσεν·] Non dubito quin scribendum sit ὡς ἐτίμωσεν. Nam ὡς ἐτίμωσεν est multare. Unde ὡς ἐτίμωσεν poenam significat, teste Suida. ὡς ἐτίμωσεν vero, prorsus contrarium significat. Hoc mendum cum in exemplari suo deprehendisset Nicephorus, præpositionem expunxit, & Evagrii locum ita expressit: τὸς μὲν ψαφισμένους Ζήμιαν ἐτίμωσεν, id est, eos quidem qui Mongum Episcopum elegerant, capitali supplicio damnavit. Evagrius tamen id non dicit. Non enim Episcopos qui Mongum elegerant, sed Mongum ipsum à Zenone damnatum esse scribit. Apparet igitur Nicephorum in Evagrio nostro legisse καὶ τὸς μὲν ὁ Ζήνων Ζήμιαν ἐτίμωσεν: & de Episcopis hæreticis qui Mongum elegerant, id intellexisse. Certe graviore supplicio digni erant Episcopi qui Mongum elegerant, quàm Mongus ab iis electus. Ipsi enim

VARIORUM.

a Στέφανον τὸν Ἀντιοχείας θρόνον παραλαμβάνει·] Duo erant Stephani, Episcopi Antiocheni: alter qui successit Joanni Apameno; cui, cum circiter tres annos sedisset, successit alter Stephanus calamis acutis interfectus. Vid. Pagi ad ann. 482. n. 2. &c. W. Lowth.

b Ὁ παῖς Ἀντιοχίων·] Hunc Stephanum fidei perducen-
tes, pro sua in Petrum Fullonem propensione, in amentia subsidium furorem armantes, in sancti martyris Barlaam Baptistæ acutis calamis persossam & necatum in Oron-tem fluvium projecerunt. Zeno porro facinus attentatum ultimus, Acacio Constantinopoli præfuit, ut Antiochia crea-
ret Episcopum, mandavit: qui consecravit Calandionem. Antiochenes ordinationis facta nescii, Joannem nomine Codo-
nium sibi præfecerunt; quem Episcopum Calandion postmo-

dum in Tyri sedem, qua post Antiochiam prima est, transu-
lit. Hæc scribit Theophanes in Chronico ad ann. secundum Alex. 473. vulg. ær. 480. Valesius in lib. I. Observat. Eccles. arbitratur Stephanum Seniores ab Hæreticis interemptum, anno 479. vide etiam not. ejus in cap. 16. hujus lib.

c Κοινὸν ἀπέτισε χρέος·] Liberatus in Breviario cap. 16. ait, Timotheum Elurum, præ metu Zenonis, veneno mortem sibi conscivisse. W. Lowth.

d Μογγόν·] Diaconus fuit Ecclesie Alexandrinæ, Euty-
chianus, Timothei Eluri assiduus sectator. Vir nequam, & olim depositus, ab uno Episcopo hæretico deposito con-
secratur anno 477. Cæcilius. Pagi. Vid. Val. not. ult. in cap. 20. hujus lib.

μετὰ

344
 V. um vero successorem Proterii, qui ob seditionem populi tunc Canopi degebat, revocavit. Timotheus igitur Imperatoris iussu sedem suam recuperavit.

CAPUT XII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

De Joanne qui Episcopatum Alexandria post Timotheum gubernavit. Quomodo eum Zeno tanquam perjurum eiecit, & Petro Mongus eandem sedem restituit.

μετὰ Προτέρειον ἀνακαλῶνται, ὃς τῶ Κανόω διὰ πᾶσα ἡ πόλις δὴ μὲν διάγειν· ἡ δὲ ἡ Τιμόθεος τοῖς βασιλέως κελεύμασι, ἡ οἰκίαν κατέκληρε θρόνον.

JOANNES vero presbyter & Oeconomus venerabilis Ecclesiae sancti Joannis Praecursoris & Baptista, consilio quorundam Alexandrinorum, Legatus missus est Constantinopolim, petiturus à Principe, ut si forte Episcopus ipsorum è vivis abiisset, liceret civibus Alexandrinis eum quem velent Episcopum eligere. Hic tamen, sicuti Zacharias scribit, Episcopatum sibi ipse ambire ab Imperatore deprehensus est. Cumque se jurejurando obstrinxisset, nunquam se Alexandrinam sedem affectaturum esse, in patriam reversus est. Imperator vero lege lata sanxit, ut post mortem Timothei is esset Episcopus, quem Clerus & Populus suffragiis suis elegissent. Haud multo post mortuo Timotheo, idem Joannes data pecunia, ut ab eodem Zacharia relatum est, & jurejurando quo se apud Principem obstrinxerat contempto, E-

Περὶ Ἰωάννη τοῦ μὲν Τιμόθεον τῆς Ἀλεξανδρείας τοὺς οἰκίας καταλαμβάνοντος, ὅπως τὸ τοῦτον ὁ Ζήνων ὡς ἐπιπορευόμενον ἀπελάυνει, Πέτρου δὲ τῶ Μογγῶ τὴν Ἀλεξανδρείαν ἐκχειρίζει.

ΕΚ' ῥουλῆς δὲ οἰκίας, ἡ Ἰωάννης πρεσβύτερος 12
 οἰκονομῶν τῶν ἁγίων τὸν σιβάσμιον ναὸν τῆς 2
 ἁγίου πατρὸς καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τὴν βα-
 σιλείας καταλαμβάνει, προσεβόων ἡ εἰ συμβῇ τῇ
 ἐπίσκοπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν, ἡ ἐξ ὧν ἡ τοῖς 3
 τῶν Ἀλεξανδρου οἰκοῦσι παρὰ ἁλλήλους πρό-
 15 δρον ὅν ἂν ἐθέλοιεν. ὅς ἐαυτῶν μνάμηνος τὴν ἐπι-
 σκοπίαν, ὡς Ζαχαρίας φησὶν, ἐφωράθη ὑπὸ τῆς
 βασιλείας. καὶ ὅρκους ὑποσχόμενος μὴ ποτε τὸν τῆς
 Ἀλεξανδρείας ἐπιζητήσῃ θρόνον, ἀνὰ τὴν οἰκίαν
 ἐπαναζεύσκει. καὶ θεοσπίρει γὰρ βασιλεὺς, μετὰ 20
 πλῆθυσιν Τιμόθεου, ἐκείνους ἐπίσκοποι γινέσθαι ὅν
 ἂν ὁ κληρὸς καὶ τὸ κοινὸν ψηφίσουσιντο. ὅς ἐς μα-
 κρὸν δὲ πλῆθυσαντος τοῦ Τιμόθεου, ὁ Ἰωάννης
 χρήματα δούς, ὡς τῶ αὐτῷ Ζαχαρίᾳ γέγραπται,
 καὶ ἐς τὰ ὁμοσμήνα τῷ βασιλεὶ ἀλογήσας, ἐς 4

VALESII ANNOTATIONES.

sua auctoritate, inconsulto Imperatore id fecerant: cum moris esset ob magnitudinem urbis Alexandriae, ut Episcopus Alexandrinus non nisi consulto prius Imperatore, eligeretur. Præterea sede non vacante, sed superstitè adhuc Timotheo Salophaciolo, ipsi alium Episcopum ordinare præsumpserant. Quo facto seditiones & discidia quæ morte Timothei eluri sopita esse videbantur, denuo recrudescerant. Has ob causas, Episcopi illi capitali supplicio potius afficiendi erant quam Mongus. Neutrum tamen verum esse existimo. Mongus enim exilio dumtaxat multatus est. Episcopi vero qui illum ordinaverant, ab Anthemio Augustali puniri iussi sunt, ut scribit Liberatus in Breviario capite xvi.

1. Ἐκδοτὴς δὲ ἰσῶν] Assentior Christophorono & Savilio, qui ἐκ βουλῆς emendarunt: quam emendationem confirmat etiam Nicephorus & codex Teller. Ceterum Liberatus in Breviario capite decimo sexto longe alia de causa Joannem Oeconomum missum fuisse dicit Constantinopolim. Ait enim Timotheum Salofaciolum, cum Episcopalem sedem decreto Zenonis Aug. recuperasset, misisse Clericos quosdam Constantinopolim, inter quos erat Joannes Oeconomus, qui gratias agerent Imperatori ob ipsius restitutionem. Simul autem petierunt ab Imperatore, ut si quid Timotheo humanitus contigisset, non alius quam Catholicus in ejus locum subrogaretur à clero & populo Alexandrino, ut habetur in gestis de nomine Acacii. Quod quidem Zeno consultis Salofacioli respondens, scripta ad clerum Alexandrinum epistola fieri mandavit, ut testatur Felix in epistola prima ad Acacium, & Gelasius in gestis de nomine Acacii. Porro in Manuscripto codice Florentino ad marginem leguntur hæc verba: Περὶ Ἰωάννη τοῦ Ταβεννησιώτου. Certe Joannes hic Tabennesiota dicitur etiam à Theophane in Chronico, eo quod monachus fuisset in coenobio Tabennensium apud Canopum, ubi etiam Timotheus Salophaciolus olim monasticam vitam ad disciplinam excoluerat, ut scribit Theophanes.

2. Οἰκονομῶν πνευμῶν τὸν ναὸν Ἰωάννου] Victor Tunonensis in Chronico, & Liberatus in Breviario, Joannem hunc simpliciter oconomum appellant. In gestis autem de nomine Acacii, oconomus Timothei Catholici dicitur. Cur ergo Evagrius hoc loco, seu potius Za-

charias (ex eo enim desumpsit Evagrius) Joannem Oeconomum fuisse dicit Ecclesiae sancti Joannis? Neque enim hujus tantum Ecclesiae erat oconomus: sed omnium Ecclesiarum quæ erant sub Episcopo urbis Alexandriae, reditus ac pecunias administrabat, ut docet Liberatus in capite decimo sexto his verbis: Porro Joannes ex oconomis amicis factus est Hillo magistro; qui cum reliquis descendit Alexandriam. Factusque est iterum oconomus habens causas omnium Ecclesiarum. Scribendum puto, habens gazas omnium Ecclesiarum. Quam emendationem confirmant sequentia Liberati verba, quæ sic habent: Qui multa & pretiosa Xenia direxit Hillo magistro, &c. An dicendum est, Ecclesiam S. Joannis Baptiste fuisse tunc maximam Ecclesiam Alexandriae? Olim quidem major Ecclesia Alexandriae Cæsarea dicebatur, ut ad Socratem observavi. Fieri tamen potest, ut Ecclesia S. Joannis quæ post destructionem Serapei illic à Theodosio ædificata est, major Ecclesia extiterit, translata illuc Episcopali sede. De hac S. Joannis Baptiste Ecclesia loquitur Ruf. in libro 11. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 27. Nam & in Serapis sepulchro, prophanis adibus complanatis, ex uno latere martyrium, ex altero confurgit Ecclesia. Occasio autem martyrii construendi unde data sit, dignum arbitror memorare. Subjicit deinde de reliquiis beati Joannis Baptiste, tempore S. Athanasii Alexandriae allatis. Quibus postea, everio Serapio, aurea testata, ut Rufini verbis utar, Imperante Theodosio, constructa sunt. Certe in hac Ecclesia S. Joannis, Patriarcha Alexand. Collectas agebat, ut de Dioscoro docet Theophanes pag. 139.

3. Ἐξ ὧν ἡ τοῖς τῶν Ἀλεξανδρου οἰκοῦσι] Electio igitur Episcoporum adempta fuerat Clero ac populo urbis Alexandriae, & Imperator jus nominandi Alexandriae Episcopi ad se transfulerat, ut ex hoc loco apparet. Quod per vim quidem & contra leges Ecclesiasticas factum fuisse non diffitemur. Non sine causa tamen Principes Romani id juris sibi vindicaverant post cædem Proterii Episcopi Alexandrini, cum urbs Alexandria suopte nutu ad seditiones propensa, in eligendis Episcopis gravissimos subinde motus excitaret.

4. Καὶ ἐς τὰ ὁμοσμήνα τῷ βασιλεὶ ἀλογήσας] In optimo codice Florentino scriptum inveni καὶ ἐς τὰ ὁμοσμήνα &c. Porro de hoc Sacramento quo Joannes Tabennesiota sese

VARIORUM.

2. Ἰωάννης] Talais, five Talaida dictus, Salophaciolo à Catholicis suffectus anno 481. Ei tamen inter alia objicit Acacius Ep. CP. quod Salophaciolo fuisset ut nomen Dioscori sacris Diptychis infereret.

ἐπίσκοπον

ἐπίσκοποι τῆς Ἀλεξανδρίας παρόντες. ὁ βασιλεὺς γινώσκων, ἐκέλευεν μὲν ἀπαλαθῆναι καὶ τὴν
ὑποθήκην δὲ πρὸς τὸν πατριάρχην πρὸς τοὺς Ἀλεξαν-
δρίας γραφεῖν, ἵνα πρὸς ἑνωτικὸν κέκληται, ἡσπί-
σας ἀποδοθῆναι Πέτρῳ τὸν ἱερεὺς τῆς Ἀλεξανδρίας,
ἵνα ἐν τούτῳ καθυποσημνητοῖτο, καὶ τοὺς ἑταί-
ρους Προτερίου ἐς κοινωνίαν δέξοιτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ὡς Πέτρος ὁ Μογγὸς δέχεται τὸ ἐνωτικὸν Ζηνώ-
νος, καὶ τοῖς ἀπὸ Προτερίου συνάπτεται.

1 ΤΑΥΤΩ ΤΩ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ ΓΝΩΜΗ ΣΥΝΤΕΙΜΕΝΩ
2 ΑΧΑΚΙΩ ΤΟΥ Τ' ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΠΕΡ-
ΓΑΜΙΟΥΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, ΕΠΑΡΧΟΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΧΕΡΟ-
ΤΟΝΘΕΙΣ, ΟΙΣ ΠΡΟΧΩΡΩΝ Τῇ Ἀλεξανδρίας, πεφθ-
γὼς τὸν Ἰωάννην ἱερέως, ἐντυλχάμεν τῷ Πέ-
τρῳ, καὶ πύθει δέξασθαι τὴν πατριάρχην Ζη-
15 νωνος, παρὸς δὲ καὶ τοὺς διεσπασμένους. δέχεται
τούτω τὴν ἐρημικὴν πατριάρχην, ὑπογράφει
πὶ ταύτῃ. ὑπαγείνεται δὲ καὶ τοὺς ἀπ' ὧν ὅσας
δέχεται. μετὰ δ' οὐκ ἀπαγγέλλει δημοτοῦς
ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρίας οὐσης, πάντων πὶ τὸ κα-
20 λούμενον ἑνωτικὸν Ζηνώνος πατριάρχην, δέχεται
Πέτρος καὶ τοὺς ἐκ τῆς Προτερίου μοίρας· καὶ
πρὸς τὸν λαὸν συντάξας ἐπὶ τῇ
ἐκκλησίᾳ, ἀναγινώσκει τὴν Ζηνώνος πατριάρχην,
ἣν οὕτως ᾄδει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Τὸ ἐνωτικὸν τῷ Ζηνώμονι.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΪΣΑΡ ΖΗΝΩΝ, ΒΙΣΕΚΤΗΣ, ΝΙΚΗ-
ΤΗΣ, ΤΡΟΠΑΙΧΟΣ, ΜΕΓΙΣΤΟΣ, ΑΙΣΙΟΕΛΑΤΟΣ, ΑΥ-
ΓΟΥΣΤΟΣ, ΤΟΙΣ ΧΡ' Ἀλεξανδρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Λι-
3 βύην καὶ Πεντάπολιν ἐβύλαβεσθαι τοῖς ἐπισκόποις καὶ
κληρικοῖς, καὶ μοναχοῖς καὶ λαοῖς. δέχεται καὶ σύστασιν,

VALESII. ANNOTATIONES.

olim obstrinxerat apud Imperatorem, nunquam sedem A-
lexandrinam consensurum se esse, loquitur Simplicius Pa-
pa in epistola 17. ad Acacium, ita scribens. Cum ecce
secundum consuetudinem mihi talia disponenti tranquillissi-
mi Principis scripta sunt reddita, quibus memoratum Joannem
tamquam perjurum reum, quod fraternitati quoque tua
non esse diceretur incognitum, sacerdotio perhiberet indignum.
Idem quoque testatur Liberatus in cap. 17.

1 Ταύτῃ τῇ οἰκονομίᾳ] Unitivum scilicet editum Ze-
nonis, quod paulo ante πατριάρχην vocavit Evagrius. Et
πατριάρχης quidem ideo vocatur ab Evagrio hic & infra,
propterea quod Imperator in eo edito alloquitur omnes
Clericos & laicos, eosque quasi concionando ad unitatem
amplectendam hortatur instar sacerdotis. οἰκονομία vero
ideo dicitur, quod salubri quadam, ut prima fronte ap-
paret, dispensatione universos Catholicos ad unam can-
demque communicationem invitat, suppressa Chalcedo-
nenfis Synodi mentione. Porro hoc Zenonis editum da-
tum est anno Christi 482. Trocundo & Severino Coss.
ut scribit Baronius. Idque plane confirmat Victor Tun-
nensis in Chronico Trocundio viro C. Coss. Zenon Imp.

Eutychiani poculo erroris sopitus, Acacium Constantinop. E-
pisc. damnatoribus Concilii Chalced. Petro Alexandrino &
Petro Antiocheno Episcopis per henoticum socians, eorum
communione polluitur, & cum eis à Catholica fide recedit.

2 Παργάμιος ὑπαρχος τῆς Αἰγύπτου] Pergamium non Prae-
fectum Aegypti, sed ducem fuisse scribit Liberatus in cap.
17. Breviarum. Acacius, inquit, persuasit Zenoni, ut scriberet
Apollonio Augustali, & Pergamio Duci, ut Joannem ab A-
lexandrina sede, quasi eam contra suum iusjurandum quod
in regia civitate dedit, arripisset, expellerent, & coopera-
rentur Petro Mongo ut remaneret in sede.

3 Εβύλαβεσθαι τοῖς ἐπισκόποις] Facundus Hermianensis in
lib. 12. hoc Zenonis editum citans ὀρθόδοξος legit. Sic
enim habet. Flavius Zeno Pius, victor, triumphator, ma-
ximus, semper Augustus, orthodoxis Episcopis, Archimandri-
tis & populis, per Alexandriam, & per Aegyptum & Pen-
tapolim & Libyam constitutis. Arguit deinde Facundus
vocem illam orthodoxis, eamque pluribus verbis exagi-
tat, quod Imperator Acephalos haereticos Orthodoxorum
nomine afficere veritus non esset. Porro hoc Zenonis
editum promulgatum est anno Christi 482. ut scribit
Baronius.

VARIORUM.

2 Τῷ τῆς μοίρας Προτερίου] Proterius Petrum, dum Ecclesiae Alexandrinae Diaconus fuit, anno 453, ob Eutychianismi
studium damnaverat & deposuerat.

Tom. III.

X x

διώξις

piscopus Alexandriae constituitur. Quod Sæc. V.
ubi comperit Imperator, illum quidem ejici
præcepit. Quorundam autem suafu, allo-
cutionem scripsit ad Alexandrinos, quam
Henoticum appellavit. Jussitque ut Ale-
xandrina sedes Petro restitueretur, dummo-
do ille Henotico suo subscribere, & Pro-
terianos in communionem suscipere volu-
isset.

CAPUT XIII.

Quomodo Petrus Mongus Henoticum Zenonis
amplexus est, & Proterianos se conjunxit.

HANC dispositionem, consilio Acacii
Regiae urbis Episcopi factam, Per-
gamius qui Praefectus Aegypti constitutus
fuerat, secum detulit. Is cum Alexan-
driam appulisset, Joannemque fuga elapsam
esse didicisset, in colloquium venit cum
Petro: suavitque ei, ut Zenonis allocu-
tionem, & eos qui ab ipso dissentiebant,
susceperet. Petrus itaque supra memora-
tam allocutionem suscepit, eique subscri-
psit. Eos vero qui ab ipso dissidebant,
suscepturum se in communionem pollicitus
est. Nec multo post, cum publica festi-
vitas ageretur Alexandriae, & Zenonis He-
noticum omnes communi consensu ample-
cterentur, Petrus Proterianos quoque in
communionem recepit. Cumque ipse in
Ecclesia allocutionum fecisset ad populum,
Zenonis quoque allocutionem recitavit, quæ
25 sic habet.

CAPUT XIV.

Zenonis Henoticum sive unitivum editum.

IMPERATOR Cæsar Flavius Zeno, pius,
victor, triumphator, maximus, semper
Augustus, Reverendissimis Episcopis & Cle-
ricis ac Monachis & Populis, per Alexan-
driam & per Aegyptum & Libyam ac Pen-
tapolim constitutis. Cum initium & confir-

SÆC.
V.

mationem, vim & scutum inexpugnabile Imperii nostri esse intelligamus solam rectam ac veram fidem, quam trecenti quidem & octodecim sancti Patres Nicææ congregati, divina inspiratione exposuerunt: centum vero & quinquaginta itidem sancti Patres Constantinopoli collecti confirmarunt, diu noctuque, omni studio ac diligentia & legibus nostris id agimus, ut ubique locorum sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia, quæ incorrupta atque immortalis est mater sceptrorum nostrorum, per illam quam dixi fidem multiplicetur: utque pii populi, in pace & in ea quæ circa Deum est concordia perseverantes, una cum Deo charissimis Episcopis, & Religiosissimis Clericis, & Archimandritis & Monachis, acceptas Deo preces offerant pro Imperio nostro. Quamdiu enim magnus Deus & Servator noster Jesus Christus, qui ex sancta Virgine ac Dei genitrice Maria incarnatus & natus est, concinentem omnium nostrum glorificationem cultumque approbaverit & benigne susceperet, omnes quidem hostes contererentur ac delebuntur: universæ autem gentes nostræ quæ secundum Deum est potestati colla submittent: Pax denique, & quæ ex pace proveniunt bona, cæli temperies, frugum ubertas, & quæcumque alia commoda, hominibus donabuntur. Cum ergo irreprehensibilis fides, & nos, & rempublicam Romanam ita conservet, preces nobis oblatæ sunt à religiosissimis Archimandritis & Eremitis & aliis reverendis hominibus, qui cum lacrymis supplicabant, ut unitas fieret sanctissimis Ecclesiis, & membra membris conjungerentur, quæ boni totius inimicus jamdudum à se invicem disjungere conatus est: sciens se, si integrum Ecclesiæ corpus impugnaverit, facile esse superandum. Ex hoc enim contigit, ut innumerabilis hominum multitudo, quam tot annorum spatium temporis longinquitas ex hac luce subtraxit, partim regenerationis lavacro fraudata interiorit, partim absque divinæ communionis perceptione ex hac vita migraverit: utque innumeræ cædes perpetratæ sint, & effusi sanguinis copia non terra solum, sed etiam aer ipse sit contaminatus. Quæ quidem, quotuscunque est qui non optaverit in meliorem statum commutari? Quapropter scire vos volumus, nec nos, nec eas quæ ubique sunt Ecclesias, aliud Symbolum aut Mathema, aliamve definitionem fidei aut fidem, præter supra memoratum sanctum Symbolum trecentorum & octodecim sanctorum Patrum, quod à jam dictis centum & quinquaginta sanctis Patribus confirmatum est, habuisse, vel habere, vel habituros esse, nec scire quof-

Recta fidei
Christiana
beneficia.Diffensio-
nis religio-
sa incom-
moda.Fides Ni-
cana lau-
data.

δυνάμιν τι & ὅπλον ἀκαταμάχητον τῆς ἡμετέρας
εἰδότης βασιλείας ἢ μόνον ὀρθὴν & ἀληθινὴν πίστιν,
ἢ ἢ πᾶσι διὰ τῆς θείας ὁμοφροσύνης ἐξέθετο μὲν οἱ ἐν
Νικαίᾳ συναθροισθέντες τῇ ἁγίᾳ πατέρες, ἐβεβαί-
ωσαν ἢ & οἱ ἐν Κωνσταντίνῳ πόλιν ὁμοίως ἅγιοι
πατέρες συνελθόντες, νύκτωρ τι καὶ ἡμέραν,
ἢ πᾶσιν ὡραιοῦσιν & σπουδαῖς καὶ νόμοις κατεχρήμεθα,
πληθύνοντα δὲ αὐτῶν ἢ ἀπανταχόσῃ ἁγίαν τοῦ
Θεοῦ καθολικὴν & ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἀφθαρ-
τον ἢ ἀπελθόντων μητέρα τῇ ἡμετέρῳ σκήπτῳ,
εἰρήνῃ τι καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ὁμοφροσύνῃ τῆς διανοίας
λαὸς ἀγαθόντας, δι' ὑποδέκτες τοὺς ἑαυτῶν τῆς
ἡμετέρας βασιλείας ἰκετίας προσφέρων, σὺν τοῖς
θεοφιλεστάτοις ὁπισκόποις & θεοσεβέστατοις κληρι-
κοῖς, & Ἀρχιμανδρίταις & μονάζουσιν. ἢ γὰρ μεγά-
λου Θεοῦ, & Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐκ
τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας Ἐκκα-
θέντος, καὶ πεχθέντος, ἢ ἐκ συμφωνίας δοξολογίας
τι & λατρείαν ἡμῶν ἐπαινῶντες, & ἐτοιμῶς δε-
χόμενοι, τὰ μὲν τῇ πολεμίων ἐκτελέσονται & ἐξαλει-
φθήσονται γένη πάντες ἢ τὸ οἰκεῖον ὑποκλινοῦσιν αὐ-
χένα τῷ ἡμετέρῳ μετὰ Θεὸν κράτει· εἰρήνῃ δὲ, &
τὰ ἐκ ταύτης ἀγαθὰ, ἀέροντες δι' ἐκείνην, & τῇ
καρπῶν διδοῦσιν, & τὰ ἄλλα δὲ τὰ λυσίπλου-
τα τοῖς ἀνθρώποις φιλοτιμησονται. οὕτως οὖν τῆς
ἀμωμῆτος πίστεως ἡμᾶς τι καὶ τὰ Ῥωμαῖα θεο-
σεύοντες παράματτα, διήσους ἡμῖν προσκομιδῆ-
σαι παρὰ θεοῦ Ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἐρημιτῶν,
καὶ ἑτέρων αἰδουμένων ἀνδρῶν, μὲν δακρύων ἰκετυ-
όντων, ἔωσιν γενέσθαι ταῖς ἀγαθότησιν ἐκκλησίαις,
συναφθῆναι τι τὰ μέλη τοῖς μέλεσιν, ἅπερ ὁ μι-
σόχελος Σὺν πλείστον χρόνῳ χωρὶς κατηπεύχθη·
γινώσκων ὡς εἰ ὁλοκλήρῳ τῷ τῆς ἐκκλησίας σώ-
ματι πολεμῶν, ἡττηθήσεται. συμβαίνει γὰρ ἐκ τούτου
& γενέσθαι ἀναριθμήτους εἶναι, ὅσας ὁ χρόνος ἐν το-
σούτοις ἔποι τῆς ζωῆς ὑπεξήγαγεν· καὶ ταῖς μὲν
τῷ λουβρῷ τῆς παλιγγενεσίας ἐπερημόντας ἀπελθεῖν,
τὰς δὲ τῆς θείας κοινωνίας μὴ μεταχοῦσας, πρὸς
ἢ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπαραίτητοι ἐκδημίαν ἀπαχθῆ-
ναι. φόνους τι πολυμῆται μύριες, & αἱμάτων πλή-
θει μολυνθῆναι μὴ μόνον ἢ γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν
τὸν αἶρα. ταῦτα τίς οὐκ εἰς τὸ ἀγαθὸν μελα-
σκόλαια διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀγῆτοι τῆτο, γινώ-
σκων ὑμᾶς ἐσπεύδαμεν, ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ αἱ
πανταχοῦ ἐκκλησίαι ἑτέροι σύμβολοι ἢ μάθημα, ἢ
ὅρον πίστεως, ἢ πίστιν πλὴν τῆς εἰρημῆς ἀγῆς συμβόλου
τῇ ἁγίᾳ πατέρων, ὅσῃ ἐβεβαίωσαν οἱ μνημονου-
θέντες ὁ ἅγιος πατέρες, ὅτε ἐρχόμενοι, ὅτε ἐχομεν,
ὅτε ἐξομεν, ὅτε ἐχόμεθα ὁπίσμεθα. εἰ δὲ & ἐχόμεναι,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πᾶσιν ὡραιοῦσιν καὶ σπουδαῖς] Sic etiam legitur apud Nicephorum. Nec aliter legerat vetus interpret ejus editi apud Liberatum in cap. 18. Ita enim vertit: nobis ac diebus oratione & studio & legibus nitimur multiplicari per eam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Mihi tamen potius videtur scribendum esse πᾶσιν ὡραιοῦσιν, quid sit ὡραιοῦσιν docet Suidas, qui veteris Scriptoris locum affert. Certe hæc emendatio magnopere mihi arridet.

2 Σώματι πολεμῶν] Scribendum est procul dubio πολέμῳ, ut habet Nicephorus & codex Tellerianus. Savi- lius quoque ad oram sui codicis adnotarat, forte πολέμῳ.

3 Καὶ τὰς μὲν τοῦ λουβρῷ] Ad hunc locum Edicti Zenonis alludit Felix Papa in Epistola ad Zenonem Augusti. ita scribens. Doles certe pietas tua, quod per diuturnos partis alterna gravissimæ consuetudinis, multis ex hoc saculo videantur ablati aut baptisimatis aut communionis experti.

ἀλλότριον

ἀλλότριον αὐτὸν ἡγούμεθα. τὴν γὰρ καὶ μόνον, ὡς
 ἔφαμεν, τὴν ἡμετέραν παρρησίαν βασιλείαν
 βασιλείαν καὶ πάντες δὲ οἱ λαοὶ τῆς σωτηρίας
 ἀξιόμοιροι φανίσματος, αὐτὸ καὶ μόνον παρρησίαν
 ἔχοντες βαπτίζονται. ὃ καὶ ἐξηκολούθησαν οἱ ἅγιοι πατέ-
 ρες οἱ ἐν τῇ Ἐφεσίᾳ συνηλθόντες, οἱ καὶ καθελόντες
 τὴν ἀσπίδα Νεστόριον, καὶ τοὺς τὰ ἐκείνου μετὰ ταῦτα
 φρονοῦντας. ὅτι πᾶσι καὶ ἡμεῖς Νεστόριον ἅμα Εὐτυ-
 χεὶ πάναντία τοῖς εἰρημόμοις φρονοῦντας, ἀναθεματί-
 ζομεν, διχόμοι καὶ τὰ ἐκ κεφάλαια τὰ εἰρημόμοι
 πατὴρ τῆς ὁσίας μητρὸς Κυρίλλου γενομένην δε-
 χεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας ἁγίας καθολικῆς ἐκ-
 κλησίας. ὁμολογοῦμεν δὲ τὸν μονογενῆ τῆς Θεοῦ
 Ὑίου καὶ Θεοῦ, τὸν καὶ ἀλήθειαν ἐσαυθροπῆσαντα
 τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὁμολοῦντον τὰ
 Πατρὶ καὶ τῷ Θεοτέρῳ, καὶ ὁμολοῦντον ἡμῖν τὸν
 αὐτὸν καὶ τῷ ἀνθρωπότητι, κατελθόντα καὶ Ἐρ-
 κωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρ-
 θένης καὶ Θεοτόκου, ἕνα τυχεύοντα καὶ ἕν. ἐνὸς γὰρ
 εἶναι Φαμίον, τὰ περὶ θαύματα, καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ
 ἐκουσίως ὑπέμεινε Ἐρκί. τοὺς γὰρ διαρριπύοντας ἢ
 συλχεύοντας, ἢ φαντασίαν εἰσαγέγοντας, οὐδὲ ὅλως
 διχόμοι. ἐπεὶ οὐκ ἢ ἀναμάρτητος καὶ ἀλήθειαν
 σάρκωσις ἐκ τῆς Θεοτόκου, παροδὶκην Ὑίου οὐ πε-
 ποίηκε. μεμνημένη γὰρ Τειάς, ἢ Τειάς, καὶ Ἐρ-
 κωθέντος τοῦ ἐνὸς τῆς τειάδος Θεοῦ λόγου. εἰδότες
 οὐδὲ ὡς οὐτε αἱ ἅγαι παταχῶ τῆς Θεοῦ ὁρθόδοξοι
 ἐκκλησίαι, οὐτε οἱ τῶν πατριάρχων θεοφιλέτα-
 τοι ἱερεῖς, οὐτε ἡ ἡμετέρα βασιλεία ἐτέρου συμβό-
 λου ἢ ὅρου πίστεως πατὴρ τὸν εἰρημόμον ἅγιον μάθη-
 1 μα ἠνέχοντο, ἢ ἀνέχοντα, ἢ ἠνώσασαν ἑαυτοὺς
 μηδὲν ἐκδιόζοντες. ταῦτα δὲ μετὰ φάμεν καὶ
 νίζοντες πίστιν, ἀλλ' ὑμᾶς πληροφοροῦντες. πάντες
 δὲ τὸν ἑτερόν τι φρονοῦσαντα, ἢ φρονοῦντα, ἢ νῦν,
 ἢ πρόποτε, ἢ ὡς Καλχιδόν, ἢ οἷα δὴ ποτε συνόδοι,
 35 ἀναθεματίζομεν. ἐξαιρέτως ἢ τοὺς εἰρημόμους Νεστό-
 ριον, καὶ Εὐτυχῆ, καὶ τοὺς τὰ αὐτῶν φρονοῦντας.
 συνάφῃ τε τοῖς τῆς πνευματικῆς μητρὸς τῆς ἐκ-
 κλησίας, καὶ αὐτῆς ἡμῖν ὡς αὐτῇ θείας ἀπολαύον-
 τες κοινωνίας κατὰ τὸν εἰρημόμον ἕνα καὶ μόνον ὅρον
 40 πίστεως τῆς πᾶσι ἁγίῳ πατέρων. ἢ γὰρ παναγία
 μήτηρ ὑμῶν ἢ ἐκκλησία, καὶ γνησίως ὑμᾶς ὑπὸς
 2 ἀπεκδέχεται παρρησίαν, καὶ τῆς χροίας καὶ
 γλυκείας ὑμῶν ὅπου μετὰ Φωτὸς ἀκροάσασθαι. ἐπει-
 45 ξατε οὐδὲ ἑαυτοὺς. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, καὶ τὰ

quam qui habeant. Quod si quis habeat, S. C. V.
 hunc extraneum esse judicamus. Hoc enim
 symbolo solo, ut jam dictum est, Imperium
 nostrum servari confidimus. Sed & omnes
 populi qui salutarem baptismum percipiunt,
 hoc solo accepto symbolo baptizantur. Idem
 etiam secuti sunt sancti Patres qui Ephesi
 convenerunt, & qui impium Nestorium
 una cum iis qui ejus sententiam postea am-
 plexi sunt, deposuerunt. Quem quidem
 nos simul cum Eutychē, ut pote con-
 traria memoratis Patribus sentientes, Ana-
 thematizamus, suscipientes etiam duodecim
 capitula, quæ à sanctæ memoriæ Cyrillo,
 sanctæ Catholicæ Alexandrinorum Eccle-
 siæ quondam Archiepiscopo, dictata sunt.
 Confitemur autem unigenitum Dei Filium
 & Deum, vere hominem factum, Domi-
 num nostrum Jesum Christum, consubstan-
 tialē Patri secundum Deitatem, eundem-
 que nobis consubstantialē quoad humani-
 tatem: Qui descendit & incarnatus est ex
 Spiritu Sancto de Maria Virgine ac Dei ge-
 nitricē, unum esse, non duos. Unius enim
 esse dicimus, tum miracula, tum passiones
 quas sponte sua in carne sustinuit. Eos ve-
 ro qui dividunt aut confundunt, aut phan-
 tasiam introducunt, nullatenus suscipimus.
 Si quidem vera illa & peccati expers incar-
 natio ex Dei genitrice, accessionem alterius
 Filii non effecit. Trinitas enim semper
 Trinitas
 mansit Trinitas, etiam si unus ex Trini-
 tate, Deus scilicet Verbum incarnatus sit.
 Scientes itaque, sanctas & orthodoxas quæ
 ubique sunt, Ecclesias Dei, & qui illis præ-
 sunt Dei amantissimos Episcopos, nostrum
 denique Imperium, nullum aliud Symbo-
 lum aut definitionem fidei præter supra me-
 moratum sanctum Mathema admisisse vel
 admittere, absque ulla cunctatione nos ad-
 unavimus. Hæc autem scripsimus vobis,
 non innovantes fidem, sed ut vobis satis-
 faceremus. Quicumque vero aliter sentit aut
 sentit, vel nunc vel quandocumque alias,
 five Chalcedone, five in alia qualibet sy-
 nodo, cum Anathematizamus: præcipue ta-
 men Nestorium & Eutychem, & eos qui
 idem cum illis sentiunt. Conjugimini igitur
 Matri spiritali Ecclesiæ, ut in ea, una
 eademque nobiscum divina communione
 fruamini, juxta memoratam fidei definiti-
 onem trecentorum & octodecim sanctorum
 Patrum, quæ una ac sola est fidei definitio.
 Sanctissima enim mater nostra Ecclesia, vos
 tanquam proprios filios expectat ut ample-
 ctatur, & post diuturnum tempus, suavem
 vocis vestræ concentum audire desiderat.
 Festinate igitur concito cursu. Quod si fe-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἡνώσασαν ἑαυτοὺς] Ita etiam scribitur apud Nicepho-
 rum. Aliter tamen legisse videntur Facundus & Libera-
 tus. Nam Facundus quidem pag. 551. hunc locum ita
 vertit. *Adunata ergo vos in nullo dubitantes. Hac enim
 scriptum est vobis, non innovantes fidem, sed ut vobis satisfac-*
eremus, &c. Liberatus autem sic interpretatur, *unite*
vosmetipsos, nihil dubitantes. Hac enim scriptum est non in-
novantes fidem, sed vobis satisfaciētes. Ex quibus appa-
 ret eos legisse ἠνώσασαν ἑαυτοὺς &c. Melior tamen est
 nostrorum codicum scriptura. Sequitur enim paulo post
 ἀναθεματίζομεν.

2 Καὶ γνησίως ὑμᾶς ὑπὸς] Quod in his Evagrii libris
 sæpius accidit, id hoc quoque loco factum est ut καὶ
 pro ὡς poneretur. Certe Liberatus hic legit ὡς, ut ex

interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: *Sanctissi-*
ma namque mater nostra Ecclesia, tanquam quæ genuit vos,
filios expectat amplecti ex longo post tempore, dulcemque
vocem vestram concupiscit audire. Nec aliter legit Facun-
dus in libro 12. Ita enim habet ejus versio. Sancta
enim mater nostra Ecclesia, sicut proprios filios suos suscipit.
Amplectimini eam. Desiderat enim post longum tempus dul-
cem vestram vocem audire. Sed & Niceph. scriptum habet
 καὶ ὡς γνησίως. Porro ex supradictis apparet, Liberatum &
 Facundum in Zenonis edicto legisse μήτηρ ὑμῶν, quod qui-
 dem magis placet. Præterea Facundus legit ἀναθεματίζομεν:
 non ut vulgo legitur ἀνατιζομεν. Quæ tamen scriptura
 nullo modo tolerari potest. Denique Liberatus legisse
 videtur ὡς τῆς χροίας, non autem καὶ τῆς χροίας.

S. C. ceritis, tum Domini & Servatoris ac Dei
V. nostri Jesu Christi benevolentiam vobis
conciliabitis, tum à nostra Majestate maxi-
mam laudem referetis. His perlectis, Ale-
xandrini omnes sanctæ Catholicæ & Apo-
stolicæ Ecclesiæ se se adunarunt.

τῷ δεσπότῃ καὶ Σωτῆρι καὶ Θεῷ ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ θιμένοντες ὡς αὐτοὺς ἐφελκύσσετε, καὶ ὡς τὸ
ἡμετέρας βασιλείας ἐπαινεῖσθε. ἂ τὸν ἀντι-
στέλλον, ἡκούοντο μὲν πάντες οἱ τῆς Ἀλεξανδρίας τῇ
ἀγίᾳ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ.

CAPUT XV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

*Quomodo Joannes Alexandria Episcopus Ro-
mam veniens, persuasit Simplicio ut ad Ze-
nonem scriberet de iis qua acciderant: &
quid Zeno rescripserit.*

Ὡς Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρίας κατελθὼν ἐν Ῥώμῃ,
πέμψῃ Συμπλίκιον ὡς Ζήνωνα ὡς τὸ συμβάν-
των γράψαι Ζήνωνι.

JOANNES vero cujus supra mentionem
fecimus, cum fugisset ex urbe Alexan-
dria, Romam se contulit, & ibi maximas
excitavit turbas, asserens quidem se ob
Leonis decretorum & Chalcedonenfis syn-
odi defensionem sua sede exturbatum esse;
alium vero substitutum, qui iisdem de-
cretis adversaretur. Quibus commotus cum
esset Simplicius Episcopus senioris Romæ,
& his de rebus ad Zenonem Imperatorem
scripsisset, rescripsit Zeno, Joannem accu-
sans perjurii, nec ullam aliam ob causam
eum Episcopatu expulsum fuisse.

Ὁ δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ πρῶτον ἐμνήσθημεν, τὴν
Ἀλεξανδρίαν πεφθυγὲς, τὴν δὲ χειροτέραν
ἡμετέρας βασιλείας Ῥώμῃ καὶ διατάραξαι, φάσκων
ὅτι ἐπὶ τῷ Λέοντος δογματικῇ καὶ τῇ ἐν Καλχηδὼν συ-
νόδῳ, τῇ οἰκίᾳ ἐκπεπαισμένῳ θρόνῳ ἕτερον δὲ
ἀντιτεταθέν, ἀντίπαλον τούτοις καθεστῶτα. ὡς
τὸ ταραχθέντος Συμπλίκιου τῇ τῆς πρεσβυτέ-
ρας Ῥώμης ἐπισκοπῇ, καὶ ὡς βασιλεῖα Ζήνωνος
γράφαντος, ἀντιγράφει ὁ Ζήνων, ἐπιτοκίαν τῶν
Ἰωάννη ἐγγράφων, καὶ ὡς τούτου χάριν τὸ ἐπισκο-
πὸν ἡμεῶν, ὃ δὲ ἕτερον ἀπὸ τῆς ἀληθείας.

CAPUT XVI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ'.

*De Calendione Antiochie Episcopo, nique exilio
damnatus sit ob amicitiam quam cum Illo
& Leonio habuisse credebatur. Item quo-
modo Petrus Fullo Petro Mongo & E-
piscopo Constantinopolis ac Hierosolymorum
sociatus fuerit.*

Περὶ Καλυνδίου τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ ὅτι ἐξορία
κατεδικάσθη ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ Λε-
όντιον ὑπονοηθεῖσιν Φιλίαν, καὶ ὡς Πέτρος ὁ
κναφθὸς ἠγάθη τῶν Μογγῶν, καὶ τῶν Κωνσταντι-
νόλεως, καὶ τῶν Ἱεροσολύμων.

SED & Calendio Episcopus Antiochiæ,
litteras scripsit ad Zenonem Imperato-
rem, & ad Acacium Constantinopolita-
num Episcopum, quibus Petrum adulte-
rum vocabat: asserens eum, cum esset A-
lexandriæ, Chalcedonensem synodum pu-
blice anathematizasse. verum Calendio ali-

Καλυνδίου δὲ ὁ Ἀντιοχείας πρῶτος, γράψων
τῶν βασιλεῖ Ζήνωνι, Ἀκακίῳ τε τῶν Κων-
σταντινουπόλεως πρῶτος, ὁμοῦ καὶ τὸν Πέτρον
ἀπεκάλει λέγων, ὡς τὴν ἐν Καλχηδὼν συνόδῳ
ἀνατεθεμάτιον ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρίας γινόμενος. ὃς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καταλυμένον Ῥώμῃ] Liberatus in Breviario c. 18,
ait Joannem pulsum Alexandrina sede, primum quidem
Antiochiam venisse: postea vero acceptis à Calendione
Antiocheno Patriarcha intercessionis literis, Romam ve-
nisse, & Romanum Pontificem Simplicium appellasse, sic-
ut & beatus fecerat Athanasius. In gestis autem de no-
mine Acacii quæ à Gelasio Papa conscripta esse existi-
mo, suffugium duntaxat Romanæ Ecclesiæ, quemadmo-
dum prædecessores ejus fecerant, dicitur expetisse. Quod
quidem verius puto. Nec enim ab ullo Ecclesiastico ju-

dicio ad Simplicium provocavit Joannes, quippe qui non
synodali sententia, sed per vim ex propria sede expulsus
fuisse: Nec libellum obtulit Simplicio Papæ, sed Felici
ejus successor, ut postea videbimus.

2 Μογγὸν τὸν Πέτρον ἀπεκάλει] Sic etiam Simplicius Pa-
pa in Epistola ad Acacium, appellat Petrum Moggonem,
ut testis est Liberatus in Breviario cap. 18. Eo quod
scilicet superstitie Timotheo Salophaciolo qui legitime fu-
erat ordinatus, Alexandrinam Ecclesiam invasisset.

VARIORUM.

1 Τὸν ἀντιπαραστήσαντα] Ecclesia Catholica Zenonis He-
noticum non diserte damnavit, tum ne ipsius animum
exacerbaret, & graviora inde Schismata & mala orirentur,
quorum difficilior esset sanatio: tum quia Zeno Syn-
odum Chalcedonensem diserte non damnavit, nec hæ-
resin ullam adstruxit Henotico suo; imo damnavit Eu-
tychianum dogma, & aliunde privatis literis ad Pontifi-
ces Romanos datis Synodum Chalcedonensem professus
est. Natalis quidem Alexander in parte prima Seculi V.
cap. 3. & in Dissert. XVIII. tam ex ipsius Henotici ver-
bis, quam ex Epistola Zenonis ad Felicem Papam, cujus
fragmentum refert Evagrius, cap. 20. hujus lib. illud nul-
lam hæresin continere ostendit. Causæ tamen Fidei no-
cuit, fovitque hæresin, silendo tum de sancti Leonis E-

pistola, tum de Synodi Chalcedonenfis definitione, tum
denique de his vocabulis, ex duabus, & in duabus natu-
ris; quæ Catholicæ fidei contra Eutychianam perfidiam
nota singularis erat. Hinc Facundus Hermianensis in He-
noticum prolixè invehitur, Lib. XII. cap. 4.

2 Συμπλίκιον] Simplicius successor erat Hilari P. Rom.
Hilarus quidem successit S. Leoni die duodecima mensis
Novembris anni 461. die septimo post Leonis mortem.
Seditque Hilarus annos sex, menses tres, dies decem. Obi-
it die 21. mensis Februarii anni 468. cessavitque sedes
dies quatuor. Tum vero ordinatus est Sanctus Simplicius
die vicesima quinta ejusdem mensis Februarii, juxta
calculum Ant. Pagii, Seditque usque ad diem secundum
mensis Martii anni 483.

ὑπερῶν

1 ὕπερον τὴν ἐς Ὅασιν οἰκισμὸν κατακρίνεται, ἅμ-
 2 α να νομοθεῖς 22 Ἰλλου καὶ Λεοντίῳ καὶ Παμπρε-
 πῖῳ περὶ τῶ κατὰ Ζήνωνος τυραννίδα. Πέτρος
 3 δὲ ὁ κναφεὺς, ὁ ὡς Καλαδῖανος καὶ Στεφά-
 4 νου, ὡς μοι λέλεκται, τὸν ἴδιον ἀπεκλήφει θρόνον 5
 ὅς καὶ τῷ Ἐνωτικῷ Ζήνωνος καθυπεστημῆνατο, ὃ
 5 σινοδικαῖς δὲ ὡς ἄλλοι τὸν Ἄλεξανδρέων ἐχρή-
 6 σατο· ἠγάθη δὲ τούτῳ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως
 ὡς ἄλλοι Ἀκάκιος. καὶ Μαρτύριος δὲ ὁ Ἱεροσο-
 λύμων ἐπίσκοπος, σινοδικαῖς ὡς τὸν Πέτρον 10
 6 ἐχρήσατο συλλαβαῖς. μετὰ ταῦτά ὅπως τῆς
 Πέτρου κοινωνίας ἑαυτοὺς ἀπέκριναν· ὡς ὅτε τῶ
 τὸν Πέτρον τῶ ὡς Καλχιδόνι σὺν ὁδὸν ἀναφανδὸν
 ἀναθεματίσαι. ὅτε ἐς Ἀκάκιον ἐλθὼν τὸν Κωνσταν-
 15 τινουπόλεως σινοδικαῖς. πῶς φατε πεποιήκε πνας

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀρμόγιος νομοδότης ἄλλου] Hunc prætextum fuisse condemnandi Calendonis testatur Liberatus in Breviario cap. 18. Verum autem causa cur damnatus fuerit ac depositus, hæc erat, quod synodum Chalcedonensem defenderet, nec Zenonis edicto acquiesceret. Verba Liberati sunt hæc. *Inter ea Calendion Archiepiscopus Antiochenus deponitur. Accusatus in aperto tanquam indevotus principi, mittens populum in rebellionem cum illo: Latenter autem quia se non suspenderet & à Felici Papa, & Joannis communionem.* Gelafius quoque in Epistola 13, ad Dardanos ait, Calendonem idcirco à Zenone pulsatum fuisse, quod ejus nomen è Diptychis sustulisset, substituto in ejus locum Leontii nomine.

3. Ἰλλου. In manuscripto codice Florentino & Telleriano scriptum inveni Ἰλλου. Hic est Hillus, natione Isauros, dignitate Magister officiorum, ut ait Marcellinus in Chronico: qui cum apud Imperatorem plurimum valuisset, tandem nescio quas ob causas ei infensus, Tyrannidem in Oriente arripuit una cum Leontio, anno Christi 484. ut scribit Marcellinus, seu potius 483. ut recte Baronius observavit. Porro hic Hillus à Candido Isauro & à Damascio in vita Isidori Philosophi Ἰλλους semper vocatur cum accentu in ultima. Ita etiam scribitur Ἰλλου. Ἰλλου, inquit, ὁνομαζόμενον, ὃς ἦν μέγιστος ζήνωνος. οἱ καὶ Ἰλλους. τῶν δὲ Ἰλλούτων τὸν θῆρος ἀνέμικαστον ἐπὶ διδύμου εὐλοῦ. Sic legendus est ille Suidæ locus.

3 Πρὸ Καλανδίου καὶ Στεφάνου] Petrus Fulloj paulo post reditum Zenonis Augusti, ex Antiochena sede dejectus est anno post Consulatum Basilisci & Armati. Ejus sedem Joannes quidam quem Petrus Apamiz ordinavit Episcopum, invasit, ut supra notavi. Quo dejecto, Orientalis synodus Stephanum ordinavit, ut scribit Theophanes in Chronico. Hic cum Antiochenam sedem anni circiter spatio gubernasset, ab hæreticis in Ecclesia crudelissime necatus est anno Christi 479. post Consulatum Illi viri Clarissimi, ut ex Epistolis Simplicii Papæ recte observavit Baronius. Quam ob causam graviter commotus Zeno, misit Antiochiam qui hoc facinus vindicarent, & in auctores seditionis animadverterent. Quin etiam ad vitandos tumultus, mandavit Acacio Constantinopolitano Episcopo, ut Antiochenum Antistitem in urbe regia ordinaret. Idque factum pacis Ecclesiasticæ causa, tam Imperator, quam Acacius apud Simplicium Papam excusavit, polliciti ordinationem Antiocheni Antistitis juxta Canonum præcepta à Comprovincialibus Episcopis posthac esse faciendam. Ordinatus est igitur ab Acacio Stephanus Junior, qui cum tres annos sedisset, in ejus locum Calendio à Orientali synodo creatus est Episcopus Trocundo & Severino Coss. anno Christi 482. ut ex epistola Simplicii Papæ doctè observavit Baronius. Theophanes quidem Calendionem ab Acacio ordinatum esse scribit Constantinopoli, jussu Zenonis Imperatoris. Theophanis sententiam confirmare videtur Candidus in libro tertio historiarum ita scribens. ὡς πότερ τῷ δαδιδὸς τὰς τῆς Ἀντιοχίας παρθεσιοντος ἐκκλησίας, Καλανδίου τινος ὁ βασιλεὺς ἔως τὸ ἐξοστῶν Ἀντιοχίας ἀπέπεμψε. Id est, *Quemadmodum Zeno, dum Petrus ille impius Orientis turbaret Ecclesias, misit Calendionem ut Episcopum offerret Antiochia.* Sed & in gestis de nomine Acacii diserte scribitur, Calendionem

ab Acacio Constantinop. Episcopo ordinatum fuisse. Simplicius quoque idem dicit in Epistola citata, si verba attentius expendamus. Quid enim aliud sonant hæc verba: *Antiocheni exordium Sacerdotis qua ratione serius fuerit indicatum, quamvis minime nos latere potueris, tamen & ipse vel synodus ejus indicavit.* Quod sicut non optavimus fieri, ita faciles excusationi quam necessitas fecit extitimus; quia quod voluntarium non est, non potest vocari in reatum, &c. Quis enim reatus, quæ necessitas excusanda fuit apud Simplicium, nisi quod Calendonem contra leges Ecclesiasticas Constantinopoli ordinarat Acacius. Jam vero quod de Joanne Codonato subjicit idem Theophanes, qui ab Antiochenis ordinationis apud Constantinopolim factæ ignaris, Episcopus est ordinatus, & quem Calendio postmodum ad sedem Tyriorum transtulit; vereor ne in eo hallucinatus sit. Non enim Calendio, sed Acacius Joannem ad Tyriorum Ecclesiam transtulit, uti testatur Felix Papa in libello damnationis Acacii, & Gelasius ac Liberatus.

4. Καὶ συνοδικαὶς δι' ἐπίτροπον.] Scribendum est procul dubio καὶ συνοδικαὶς δι' ἑπὶ τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκκλησιαστικῆς, quemadmodum legit Nicephorus. Christophorionus tamen & Savilius ad marginem sui codicis emendat ἑπὶ τῆς Περσέων, ineptissime. Jam pridem enim Proterius ē vivis excessebat. Certe Petrum Fullonem Petro Mongo communicasse constat ex epistolis Gelasii Papæ.

5 *Ἡρώδη δε τούτῳ*] Petro scilicet Mongo. Huic enim, pulso Joanne Tabennesiota, communicavit Acacius, & synodicas ab eo literas accepit & vicissim ad eum misit, ut docet Liberatus. Cum Petro autem Fullone nunquam communicavit Acacius: Immo gloriari solebat quod ejus communioni nunquam sociatus fuisset: Cum tamen per hoc quod Petro Mongo communicabat, qui communicator erat Petri Fullonis, ipse quoque Fulloni communicaret, ut scribit Gelasius Papa in epistola ad Orientales, quam primus edidit Jacobus Sirmundus.

6 Τῶς τῆς Πίστος ἰουδαίας ἰαυτοῖς ἀπὸκλιναν] Cur se
 ifiti à communione Petri Mongi sejunxerint, causam non
 affert Evagrius. Sed & Liberatus in Breviario cap. 18.
 admodum obscure id refert his verbis. *Igitur Petrus Mon-*
gus ab Abbate Ammone & Joanne Episcopo Magileos, &
ab Abbatibus Monachorum inferioris Egypti bella passus,
& seditione ei in Casarea Baslica ut dicitur facta, Ana-
thematizavit synodum Chalcedonensem & totum Papa Le-
onis. Et hac fecit, cum jam scripsisset Acacio & Simplicio
quia communicator eorum esset & sanctæ synodi. Et his
ita gestis, abcesserunt quidam à Petri communione, &
Romam nunciaverunt Papa Romano. Quæ cum sint satis
obscura, ita exponenda esse mihi videntur. Petrus Mon-
gus cum in sedem Alexandrinam pulso Joanne restitutus
esset, primo quidem simulate egit, & synodicas literas ad
Acacium & ad Simplicium misit, quibus se communicato-
rem esse Chalced. synodi affirmabat. Eos quoque qui
erant ex parte Timothei Salophacioli, in communionem
suam admisit, uti testatur Liberatus. Postea vero cum
ob hanc simulationem exagitatus esset ab Eutychianis Mo-
nachis, publice in Ecclesia synodum Chalcedonensem A-
nathematizavit.

VARIORUM.

a ἰλλαν] Legendum ἰλλαν. W. Lowth.

S. V. qui rei veritatem inquirerent. Quibus cum Petrus persuadere vellet, nihil hujusmodi à se factum esse, acta confici curavit, in quibus quidam testati sunt, nihil hujusmodi quod quidem scirent, à Petro factum fuisse.

CAPUT XVII.

De his quæ Petrus scripsit ad Acacium, qui Chalcedonensem synodum suscepit.

*Petrus
Mongus
veterator.*

*Petrus
Mongus
ad Acaci-
um Episto-
la.*

Hic enim Petrus, veluti cothurnus quidam ac veterator, & qui temporibus se se accommodaret, in eadem sententia minime perseveravit. Sed nunc Chalcedonensem synodum sub anathemate damnavat: nunc palinodiam canens, eandem omnibus suffragiis amplectebatur. Itaque Epistolam scripsit ad Acacium Constantinopolitanum Antistitem, quæ ad verbum sic habet. Deus altissimus Sanctitatis tuæ mercedem rependet pro tantis laboribus ac molestiis, quas per tot annorum curricula sustinisti, sanctorum Patrum fidem conservans: quam quidem assidue prædicans confirmasti. Quia in fide symbolum quoque trecentorum & octodecim sanctorum Patrum recte atque ordine positum invenimus: in quo olim baptizati credidimus, & nunc credimus: quod quidem etiam confirmatum est à centum & quinquaginta sanctis Patribus qui Constantinopoli convenerunt. Tu ergo sine intermissione viam omnibus monstrans, sanctam Dei Ecclesiam adunasti. Quippe qui certissimis argumentis nobis persuaseris, nihil contra hæc actum esse in sanctissima & universali Synodo quæ Chalcedone congregata est: ut pote quæ cum sanctis Patribus olim Nicææ collectis consentiat, eorumque decreta confirmet. Cum igitur nihil in ea novatum deprehenderimus, ultro ac sponte consensum ac fidem ei accommodavimus. Cognovimus autem, monachos quosdam fraternitati nostræ invidentes, ad sanctissimas aures vestras quædam detulisse convitia, quæ sanctitatem tuam haud facile adversum nos concitare potuerunt. Primum quidem quod sancti Patris nostri & Archiepiscopi, beati Timothei reliquias alium in locum transulerimus. Quod quidem facinus, nec Deo acceptum nec legibus consentaneum

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

Περὶ ὧν ἔγραψε Πέτρος Ἀκακίῳ διζαμένῳ τῷ ἐν Καλχηδὼνι συνόδῳ.

Οὗτος ὁ Πέτρος ὡς κόθορνος καὶ παλίμφολος 1
καὶ τοῖς καιροῖς συνδιαπρόθετος, ἤκιστα πρὸς
μῖαν ἔτη γνώμην. καὶ μὴ ἀναθεματίζων τῷ ἐν
Καλχηδὼνι συνόδῳ καὶ δὲ, παλινοδίαν λέγων, καὶ
ταύτῃ ψήφοις ἀπάσαις διχόμενος. γέγραφε τοῖ-
νυν ἐπιστολὴν ὁ αὐτὸς Πέτρος πρὸς Ἀκακίον
τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρεσβύτερον, ἐπὶ λέξεως
ἔχουσαν οὕτως. Ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος τῷ σὺν ἁγίω-
συνώλῳ ἀμείψεται, 3 ὑπὸ τῶν πόνων καὶ χαμά-
των τοσούτων, ὧν πλείοσι χρόνῳ ἐφύλαξας τῷ
τῷ ἁγίῳ πατέρων πίστιν, ἣν ἀκοταπαύτως κη-
ρύττειν ἐδεσάμενος. ὅτι καὶ τὸ σύμβολον κείμενον
τῷ ἁγίῳ πατέρων θρόνῳ ἀκολουθῶν, ὅτι
ἐβαπτίζοντες ἐπιστάμεν καὶ πιστεύομεν. ὅθεν
καὶ ἐδεσάμενος οἱ συνελθόντες ἐν Κωνσταντινουπόλει
ἄγιοι πατέρες ρ'. ἀκαταπαύτως τοῖνυν πάντας
ὁδηγῶν, ἠνώσας τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν,
25 πείσας ἡμᾶς διὰ μεγίστην ὑποδειγματίαν ὡς
οὐδὲν ἔστι πρὸς ταῦτα πεπραγμένον ἐν τῇ ἁγί-
ωτάτῃ καὶ οἰκουμένην συνόδῳ τῇ ἐν Καλχηδὼνι
γνομένη, 2 συμφωνήσας καὶ βεβαιήσας τὰ τοῖς α
ἐν Νικαίᾳ ἁγίοις πατέρεσσιν. οὐδὲν γὰρ θύροντες
30 καὶ αὐτοπλῶς συνεστήσαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν.
μεμαθήκαμεν δὲ, ὡς πρὸς μονάζοντες φθονοῦντες
τῇ ἡμῶν ἀδελφότητι, εἰς τὰς ὑμῶν ὁσίας ἀκοῆς
εἰσὴνεύσαν λοιδόρειαν πνέας, ὅτε διχαρῶς μεταγύ-
σας εἰς λύπην τῷ ὑμῶν ὁσότητι. καὶ πρῶτον
35 μὲν 4 ὡς τὰ λείψανά τῃ ἐν ἁγίοις ἡμῶν πατρίδι
τοῦ μακαρίου δεχρεπιπότου Τιμοθέου μετεπέμψα-
μεν εἰς ἕτερον τόπον. ὅθεν πρᾶγμα οὐτε Θεὸς, ὅτι

VALESII ANNOTATIONES.

1 Γεγραφέν τῷ Πέτρῳ] Scribendum mihi videtur πε-
πραγμέν. Atque ita legit Nicephorus in cap. 13. lib. 16.

2 Πέτρος ὁ ἐκείνου] Hunc locum partim ex Nicephoro, partim auctoritate Florentini codicis & Telleriani emendavi. Porro de Petri ingenio mobili ac fraudulento, idem testatur Liberatus his verbis. Sed permansit Petrus in Episcopatu, scribens Acacio quia esset synodi communicator, & fallens Alexandrinos quia non communicares synodo: ita ut quidam communicatorum ejus Clerici, Monachi & Laici, cognoscentes ejus fallaciam, separaverint se ab ejus communione. Et extra collectas facientes non passi sunt nomini ejus communicare.

3 ὑπὸ τῶν πόνων] Scribendum est procul dubio ὑπὸ τῶν πόνων. Pro ἀμείψεται legendum est ἀμείψεται, ut habet codex Tellerianus & Niceph.

4 ὡς τὰ λείψανά τῃ ἐν ἁγίοις] Objectum quidem sibi dicit hoc crimen Mongus, quod Reliquias Timothei Salophacioli in alium locum transtulisset. Sed id factum nec excusat, nec negat; hoc solum dicere contentus, istud facinus coram Deo & coram hominibus impium esse.

Quippe humanæ leges sepulchrorum violatores graviter puniunt. Certe Victor Tunonensis in Chronico de Mongo ita scribit. "Post Consulatum Zenonis tertium: qui confestim favore Zenonis Principis, Synodum Chalcedonensem de pulpito coram populis damnavit. Nomina Proterii & Timothei Salafatiati de Ecclesiasticis diptychis tollit: & Dioscori & Eluri, qui Proterium inter fecit, scribit: corpusque Timothei Salafatiati de Ecclesia ejiciens, in loco deserto foris civitatem projecit." Idem quoque testatur Liberatus in Breviario, cap. 18. his verbis. "Sed & Petrum Alexandrinum anathematizantem Synodum Chalcedonensem & tomum Papæ Leonis, qui sublato nomine Proterii & Timothei Catholici de diptychis, Dioscori & Timothei Eluri nomina scripsit: qui ejusdem Timothei Catholici corpus de terra levavit, & foras projecit, qui inter Episcopos Catholicos sepultus fuerat, miris eum laudibus profecutus est Acacius, de quo se tanta crimina antea meminerat retulisse. Denique Felix Papa, in sententia damnationis adversus Acacium, id ipsum diserte confirmat: ut jam de hujus facinoris veritate dubitari non possit.

VARIORUM.

2 Συμφωνήσας καὶ βεβαιήσας] Legendum συμφωνήσας & βεβαιήσας. W. Lowth.

νόμοις πρέπον ὅτι. καὶ ἐπὶ τούτοις εἰς ἑτέρον ματιπύ-
δῃσαν ἀσύστατον καὶ τοῦ πρεσβυτέρου χεῖρον. πᾶς γὰρ
ἀναθεματίζειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐν Καλχηδὼν ἀγίαν
συνόδον, ἢ πιστεύσαντες ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἀγνο-
εῖται δὲ, οὐδὲ λείπει τὴν ὑμῶν Θεοφίλειαν τῇ
παρ' ἡμῶν λαῶν ὁ ζήλος, καὶ ἡ ἐλαφρεία, καὶ τῇ
νεωτερίᾳ ἐθελόντων μεταστρέφειν, οἱ πῖνες μαλὴτή-
σαντες ἅμα πῶν ἐθελοκάκοις τῆς ἐκκλησίας ἀπο-
σχιρτήσασιν, τοὺς λαοὺς ἀποσπᾶν ἐπιχειροῦσι. καὶ
1 ἂν τῇ ὑμετέρῃ διχαί. ἡ ἐκτεφάμεθα λόγον
Θεοπείας ἐχόμενοι, μηδὲν βλάπτοντα τῷ ἀγίαν
συνόδον τῷ ἐν Καλχηδὼν, εἰδότες οὐδὲν καινὸν
ἔχον αὐτῇ πεπραγμένον. καὶ πρὸς πεισμοσύνην
2 τῇ ἀκραιῶν καὶ ἀπολογίαν, τοὺς ἐπισυνελ-
3 θόντας ἡμῖν τῷτο λέγειν πεποιήκαμεν. καὶ τῷτο
μὲν πολὺς γένος, ταχέως ἐκώλυσα. γνωρί-
ζω ὅτι τῇ ὑμῶν ἀγκισυρῇ, ὥς καὶ μέχει νῦν οὐ
παύονται οἱ τὰ ζῆλα σπείροντες αἰετὶ μολύοντες,
4 ὅρῃα ἐαυτοῖς ἐξέταμίξαντες ἡμῶν μοναστηρίων
ποτὲ μὴ οἰκησάντων, καὶ ἐξέρχονται φήμας θρυ-
λουῦντες ἀφ' ὧν καὶ ἡμῶν, καὶ χεῖρ τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς τοῦ Χριστοῦ εἰρήνης, καὶ μηδὲν ἡμᾶς συλ-
ρουῦντες κανονικῶς καὶ πρεπόντως τῇ ἀγίᾳ καὶ Θεῷ
καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προέστην παρασκυβάζοντες τὴν
παρ' ἡμῶν λαοὺς μάλλον ἄρχον ἡμῶν ἢ πείθε-
25 σαι ἡμῖν, καὶ θέλουν ποιεῖν ὅσα μὴ πρέπον Θεῷ.
πιστεύομεν δὲ ὡς ἡ ὑμῶν ἀγκισυρὴ διδάξει πάντα
τὸν θεότατον δισκόπον τῆς οἰκουμένης, καὶ ὡς
σκυβάσῃ, ὥστε τύπον αὐτοῖς ὡς ἀρχιερέων ὡς
αὐτοῦ γαλιωότητος, τὸν δόντα τῷ Θεῷ τῆς ἐκκλη-
30σιαστικῆς εἰρήνης, πρεπόντως Θεῷ τε καὶ βασιλεῖ
ὥστε πάντας ἐν τούτοις κατενείζειν.

est. Deinde ad alterum crimen transfiliunt, quod nec verisimile est, & priore illo longe deterius videtur. Quo enim modo sanctam Chalcedonensem Synodum anathematizare potuimus, cui credidimus, & quam confirmavimus? Neque vero ignoras, ut arbitror, nec tuam latet Sanctitatem, quanta sit æmulatio ac levitas populorum nostrorum, & monachorum novis rebus studentium. Qui conjuratione facta cum quibusdam malevolis hominibus qui ab Ecclesia recesserunt, populum secum avellere conantur. At nos precationibus vestris adjuti, rationem excogitavimus quæ huic malo mederetur; nec sanctam Chalcedonensem Synodum ullatenus offenderet; quippe qui sciamus, nihil in ea novi gestum esse. Atque ut persuaderemus & satisfaceremus simplicioribus, curavimus ut idem diceretur ab iis qui una nobiscum conventus agunt. Atque id quidem, cum totus eo incubuissem, celeriter compressi. Cæterum Sanctitatem tuam certior facio, ne nunc quidem cessare monachos, qui zizania serunt, sibi que quosdam, qui nunquam monasteria incoluerunt, tanquam seditionis instrumenta adjungunt: & hac illac discursantes, varios rumores contra nos & contra pacem Ecclesiæ Christi disseminare. Nec permittunt ut quidquam regulariter, & prout decet, in sancta Dei Ecclesia geramus: id agentes, ut populus qui nobis commissus est, imperet potius quam obediat nobis. Omnia denique moliantur quæ Deo indigna sunt. Verum Sanctitatem vestram sacratissimo Imperatori cuncta suggesturam esse confidimus, perfecturamque, ut ab illius clementia competens forma istis tribuatur, pro Ecclesiastica pace, quæ Deo & Imperatore digna est: adeo ut omnes iis quæ statuta fuerint, acquiescant.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐκτεφάμεθα λόγον] Varie hunc locum exposuerunt interpretes. Nam Musculus quidem ita vertit. *Libellum considerate concinnavimus, mali hujus medelam habentem.* Christophorus autem hoc modo. *Literas hæc excogitavimus, quæ huic malo remedio sint.* Joannes vero Langus, Nicephori Interpres ita transtulit. *Re deliberata, rationem quæ moderi malo imminenti posset, invenimus.* Ex his tribus interpretationibus, secunda quidem penitus repudianda est: prima autem ac tertia ferri possunt. Commodius tamen mihi videtur, λόγον orationem interpretari, seu sermonem ad populum, quem Petrus habuit in Ecclesia tunc cum acta Ecclesiastica confici jussit coram Legatis Acacii, de quibus supra locutus est Evagrius.

2 Τῶν ἐπισυνελθόντων ἡμῶν] Joannes Langus hunc locum ita vertit: *Fecimus ut ab iis qui nobiscum conventus agunt, ista dicerentur.* Musculus vero sic interpretatur. *Eos qui ad nos venerunt, hoc idem dicere fecimus.* Christophorus autem interpretatio sic habet: *Tum ut illi qui nobiscum una accerserantur, pro defensione idem ipsum dicerent, offerimus.* Verbum igitur ἐπισυνελθόντων nihil aliud significare existimarunt, quam συναθροῦν. Ego vero per vocem ἐπισυνελθόντων intelligi puto Clericos & laicos partis Timothei Salofacioli, qui aggregati erant Petro Mongo jussu Zenonis Augusti. Nam Imperator Zeno suavis & consilio Acacii, scripserat Apollonio Augustali & Pergamio Duci, ut pellerent quidem Joannem Talaian, inthroniza-

rent autem Petrum, suscipientem Henoticon & Clericos Timothei Catholici, ut scribit Liberatus in Breviario, cap. 18. Scripserat etiam Zeno literas ad Petrum Mongum, quibus ei mandabat, ut clericos partis Timothei ipsi consentientes susciperet, quemadmodum idem Liberatus affirmat his verbis. *Et quidem Petrus inthronizatur ab omnibus. Scriptum est ab Imperatore, ut consentientes susciperet eos qui erant à parte Timothei Catholici.* Id est, tam Clericos, quam laicos, qui Zenonis edicto consentire voluissent. Hos igitur, cum Ecclesiastica acta conficeret Petrus Mongus, quibus Acacio probaret se Chalcedonensem Synodum nunquam damnassee, testes adhibuit, fecitque ut testimonio suo confirmarent, Chalcedonensem Synodum nunquam à Petro fuisse damnatam. Eorum porro testimonium fide dignum videbatur, eo quod fuissent ex parte Timothei Catholici, qui Synodum Chalcedonensem perpetuo defenderat. Vide caput 16. in fine, ex quo hæc intelligenda sunt. De iisdem loquitur Felix Papa in sententia damnationis adversus Acacium, ubi ait: *Quid enim sunt aliud, qui post obitum sanctæ memoriae Timothei, ad Ecclesiam sub Petro redeunt, &c.*

3 Καὶ πῶς μὲν] Id est, crimen illud quod à malevolis quibusdam mihi objiciebatur: Chalcedonensem scilicet Synodum à me rejici atque damnari.

4 Τῶν μοναστηρίων] Jampridem viri docti μοναστήρια emendarunt, quomodo etiam legitur apud Nicephorum.

Quomodo Joannes Alexandrinus Episcopus Felici Papa persuaserit, ut depositionis libellum mitteret Acacio Constantinopolitano.

Ὅπως Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας πείθει Φίλην τῷ Πάπᾳ Ῥώμης καθαίρειν Ἀκακίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως πύμῳ.

INTEREA Joannes qui Romam confugerat, Felicem Romanæ urbis Episcopum qui Simplicio successerat, de rebus à Petro gestis assidue interpellare non cessabat. Tandemque ei persuasit, sicut à Zacharia proditum est, ut sententiam depositionis mitteret ad Acacium, eo quod Petro communicaret. Cui quidem sententiæ, ut quæ non ex præscripto canonum lata esset; tradita enim est Acacio à quibusdam monachis Accemitenfis ut vocant monasterii; non acquievit Acacius. Atque hæc quidem scripta sunt à Zacharia in hunc modum. Porro Zacharias nihil eorum quæ tunc gesta sunt, explorate cognitum habuisse mihi videtur, sed ea dumtaxat quæ auditione acceperat, mutila atque imperfecta nobis retulisse. Ego vero totius rei seriem accurate exponam. Cum libelli à Joanne Felici porrecti essent adversus

Ο δὲ Ἰωάννης ὁ ὡς Ῥώμῃ πεφυγὼς, ἡ Φίλη-
κα τῷ μὲν Συμπλίκιον τῆς Ῥώμης ἐπίσκο-
πον παρὶν ὁχλῇ τοῦ τῷ Πέτρῳ γινόμε-
νων, καὶ πείθει, ὡς Ζαχαρίας λέγει, καθαίρει-
κὸν Ἀκακίῳ ἀφ' ἐπιμνησθῆναι παρὰ τοῦ αὐτοῦ Φίλη-
κος τῷ Πέτρῳ ἕνεκα κοινωνίας. ὅτ' ὡς ἀ-
καινίστως γινόμενον, καθὼς ἰσθόρηται τὰ αὐτὰ Ζα-
χαρία· ὅτι διδόντασι γὰρ ἔπιοι τὸ τῇ μοῦν τῷ
ἀκοιμήτων καλουμένων τὸν μοναδικὸν μεπόντες βίον,
ὁ Ἀκάκιος ἔπεσθηκατο. καὶ ταῦτα μὲν Ζαχα-
ρία γέγραπται. δοκεῖ δὲ μοι μηδὲν τῷ ἐπὶ τῷτο
πραχθέντων εἶδέναι· μόνον δὲ ἀκοῶν ἡκρωτηρια-
σμένον ἀφηγήσασθαι. ἐγὼ δὲ τῷ γνησιμῶν
τῇ ἀκρίβειᾳ ἔρχομαι λέγων. ἡ δὲ ἑλλαν ὅτι διδο-
μένων τοῖς Ἰωάννου τῷ Φίλην καὶ Ἀκακίου, ὡς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὡς ἀκαινίστως γινόμενον] In damnatione ac depositione Acacii, duo maxime reprehendebant Græci. Primum quod in Synodo damnatus ac depositus non fuisset: sed solus Felix Papa nomen suum sententiæ depositionis præfixisset. Alterum, quod nec convictus, nec discussus iuxta Ecclesiasticas regulas, damnationis sententiam excepisset. Priori quidem objectioni ita respondebant Romani: non opus fuisse nova Synodo ad condemnandum Acacium. Omnes enim sectatores & communicatores hæreticorum, qui speciali sententia olim condemnati sunt, simul cum eisdem hæreticis damnatos intelligi. Ita Gelasius Papa in epistola ad Orientales, quam primus edidit Jacobus Sirmundus, in gestis de nomine Acacii. Scio quid respondeat Baronius ad annum Christi 484. cap. 21. Gelasium scilicet loqui de Oecumenica Synodo. Sed pace ejus dixerim, hæc responsio non satisfacit. Neque enim Græci in hoc negotio discrimen ullum faciebant inter generale ac particulare Concilium. Sed generaliter affirmabant, Acacium nulla in Synodo specialiter ob ipsum congregata fuisse damnatum. Sic enim scribit Gelasius Papa in epistola supra memorata. Orientales alloquens his verbis. *An de uno dolet Acacio, quod speciali Synodo non fuerit confutatus; cum proprium crimen suis literis ipse detexerit, nec audiri debuerit jam sponte confessus; & de tantis Pontificibus Catholicis non dolet sine ulla discussione seclusus.* Fateretur ingenue Gelasius Papa, Acacium in nulla speciali Synodo convictum atque auditum fuisse. Certe ex duabus Synodis Romanis, in quibus damnatus est Acacius, neutra ipsius causa congregata est. Sed prior quidem ob Vitalem ac Misenum Legatos sedis Apostolicæ collecta est: in qua Vitalis quidem ac Misenus damnati: Petrus vero Alexandrinus & Acacius, perstricti tantum obiter ac notati, ut docet Evagrius paulo infra. Posterior vero, causa Antiochenæ Ecclesiæ collecta est eodem anno, ut docet Felix Papa in Epistola synodica ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes. Qua in Synodo Petrus quidem Antiochenus præcipue, ac προσηλυτῶς damnatus est; qui pulso Calendione sedem Antiochenam invaserat. Petrus vero Alexandrinus, & Acacius Constantinopolitanus, ut socii & communicatores ejusdem Petri damnati sunt, ut subscriptio eidem Epistolæ subiecta declarat. *Canonicus Tiburtina civitatis Episcopus, Petro Alexandrina Ecclesiæ persuasori, & Acacio quondam Ecclesiæ Constantinop. necnon etiam Petro Antiocheno, ab Episcopali & Christianorum numero olim jure & merito segregatis,*

omnibusque sequacibus eorum, sequens auctoritatem sedis Apostolicæ, omnium nostrum, juxta Ecclesiæ statum, Catholica deliberatione prolata, anathema dicens subscripsi, &c. Quod vero Felicem Papam, solum ei sententiæ nomen suum præfixisse querebantur Græci, huic objectioni ita respondet Felix in Epistola supra citata, his verbis. *Unde nunc causa Antiochena Ecclesiæ apud B. Petrum Apostolum collecta, rursus dilectioni vestra morem qui semper apud nos obtinuit, properavimus indicare. Quoties intra Italiam propter Ecclesiasticas causas præcipue sive coliguntur Domini Sacerdotes, consuetudo retinetur, ut successor Præfulum sedis Apostolicæ, ex persona cunctorum totius Italia Sacerdotum, juxta sollicitudinem sibi Ecclesiarum omnium competentem, cuncta constituat.* Item ante Felicem dixerat Julius Papa in Epistola ad Orientales, quam refert Athanasius in Apologetico. Jam vero quod spectat ad secundam objectionem Orientalium, de Acacio sine ulla discussione damnato, satis responsum est à Gelasio Papa in Epistola ad Orientales, cujus verba supra protulimus.

2 Ἀνέλλαν ἐπιδιδόντων τῷ Φίλην] Jam quidem antea Joannes Tabennesiota, cum ex sede sua dejectus fuisset, Romam veniens, Simplicium Papam appellaverat. Libellum tamen ei non obtulit; sed tantum suavit, ut pro sua causa ad Acacium scriberet. Quod quidem prompto ac libenti animo fecit Simplicius Papa. Acacius vero, acceptis Simplicii literis respondit, se Joannem quidem Episcopum Alexandriæ minime agnoscere. Petrum vero Mongum in communionem suscepisse jussu Zenonis Augusti. Quibus literis graviter commotus Simplicius rescripsit, Acacium non recte neque ordine egisse, qui Petrum communi amborum sententia damnatum, in communionem recepisset. Cumque Joannes Simplicio Papæ libellum pararet offerre varia in Acacium crimina continentem, Simplicius interim morte præventus est, antequam Acacius postremis ejus literis respondisset, ut scribit Liberatus in Breviario. Sed cum Felix in locum Simplicii subrogatus fuisset, Joannes libellum, quem Simplicio ante paraverat porrigendum, obtulit Felici Papæ. Qui mox per Vitalem ac Misenum Episcopos, libellum citationis misit ad Acacium, mandans ut quamprimum Romam veniret, coram Apostolica sede libello Joannis Episcopi responsurus, ut legitur in gestis de nomine Acacii, & in libello citationis ad Acacium transmissio. Libellus quidem citationis sic incipit: *Episcopali diligentia commonente debuerat dilectio tua, Ecclesiasticum morem secuta, quid responsio sanctæ memoria prædecessoris mei per virum devotum U-*

VARIORUM

2 Φίλην τὸν μετὰ Συμπλίκιον] Post Simplicii mortem Anastasius ait, sedem vacasse dies VI. quod & in variis catalogis nostris legitur: Sed Interpontificium fuisse tantum dierum quinque recte scripsit Auctor Chron. Vit.

Pontif. Sanctum enim Felicem hujus nominis III. natione Romanum, die sexta mensis Martii ordinatum esse, ex ejus sedis duratione constabit. *An. Pagi ad ann. 483. n. III.*

ἀδίστως

ἀθέτως Πέτρω κοινωνούντος, ὃς δὲ ἐτέρων ἀκα-
 1 νοίτως παρ' αὐτοῦ γινόμενον, πέλλεται ὡς
 τοῦ Φίληκος ὡς δὲ τὸ Ζήνωνα Βιτάλιος καὶ Μισίνος
 ἐπίσκοποι, ἐφ' ὃ τὴν ἐν Καλχηδὼν συνόδον κρατεῖν,
 ἀπελαθῆναι τε τὸ Πέτρον ὡς αἰρετικόν, καὶ Ἀκάκιον
 πεμφθῆναι ὡς τὸν Φίληκα, ὡς δὲ ὁ Ἰωάννης ὁ
 πολλάκις ἐμνήσθημεν ἐράρει, τὰς διθυβάς παρ-
 ἔχοντα.

Acacium, ut qui illicite Petro communi- SÆC.
 caret, & alia quædam gereret contra sacro- V.
 rum caponum præscriptum, Felix Vitalem Vitalis &
 ac Misenum Episcopos ad Zenonem misit, Misenum,
 poscens ut Chalcedonenſis Synodus firma-
 retur, & Petrus tanquam hæreticus expel-
 leretur: utque Acacius Romam mitteretur,
 rationem redditurus eorum quæ Joannes,
 cujus toties mentionem fecimus, ei obji-
 ciebat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

CAPUT XIX.

Περὶ Κυρίλλου ἡγουμένου μονῆς τῆς Ἀκοιμή-
 10 τας, ὅπως ὡς Ῥώμην ἀπέστειλε ὡς Φίληκα
 πιας, ἐράρει αὐτὸν ὡς ἐκδήκον τὸν το-
 λωμένων κατὰ τὴν πίστιν.

De Cyrillo Præposito monasterii Acæmitensium,
 quomodo Romam ad Felicem quosdam di-
 rexerat, incitans illum ut ea quæ adversus
 fidem commissa erant, ulcisceretur.

2 Πρὶν δὲ τούτοις φθίῃαι τὴν βασιλείαν, Κυ-
 3 ρίλλος ὁ τῆς ἀκοιμήτων καλουμένης ἡγου-
 μένος, πέλλει ὡς Φίληκα, καταμεινόμενος τὴν
 βραδυτῆα, τηλικούτων χτ' τῆς ὁδοῦς πίστεως ἀ-
 μαρτανόμων καὶ γενομένων Φίληκα τοῖς ὡς Μισίνον,
 μηδὲν πρᾶξαν πρὸς τὸν Κυρίλλου σωτύχοι, καὶ
 παρ' αὐτῷ τὸ πρακτικὸν μάθοι.

Sed priusquam isti ad urbem regiam ve-
 nissent, Cyrillus Acæmitensium mona-
 chorum Præpositus, quosdam cum literis
 ad Felicem misit, de ejus cunctatione con-
 querens, cum tam gravia adversus rectam
 fidem committerentur. Felix itaque ad Mi-
 senum & collegas ejus scripsit, ne quidquam
 agerent, priusquam cum Cyrillo essent collo-
 cuti, & ab eo quid agendum esset didicissent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

CAPUT XX.

Περὶ ὧν ἔγραψε Φίληκα ὡς Ζήνωνα, καὶ αὐ-
 τὸν Ζήνων ὡς Φίληκα.

De iis quæ Felix ad Zenonem, & Zeno ad
 Felicem scripsit.

4 Γεγόνασι ὡς αὐτοὺς καὶ ἑτέρα πρὸς τοῦ Φί-
 ληκος ὑπομνηστικὰ, καὶ πρὸς τὸν Ζήνωναν
 γεγράμματα ὡς π τῆς ἐν Καλχηδὼν συνόδου,
 2 καὶ τὸ ἐν Ἀφρικῇ διωγμὸς τοῦ κατὰ Ὀσείρου.
 ἐπέστειλε δὲ καὶ πρὸς Ἀκάκιον. πρὸς δὲ ὃν ὁ Ζήνων
 ἀντίγραφε, μάττω τὸν Ἰωάννην αὐτὸν ἀγα-
 3 ρᾶσαι, διμοσάμενον μὲν μηδαμὴ μηδαμὰς παρι-
 ἔναι ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας, παρεβάν-
 30 τα δὲ, καὶ τὰ ὡμοσμένα ἀλογήσαντα, πᾶσαν
 ἱεροσουλὴν ἐργάσασθαι καὶ Πέτρον δὲ μὴ ἀεσα-
 νίως περὶ χειρὶ ὡσαύτως, ἀλλ' αὐτοχειρᾶ ὑπο-
 γεγράφει δέχεται τὴν πίσιν τῇς τετρακοσίων
 35 δεξαοκτὼ ἀγίων πατέρων τῇς ἐν Νικαίᾳ συνε-

SCRIPSIT etiam Felix alias ad eosdem
 commonitorias. Literas quoque dedit
 ad Zenonem, quibus eum commonebat, tum
 de Chalcedonenſi Synodo, tum de perfec-
 tione quæ in Africa excitata fuerat ab Hu-
 nerico. Scripsit item ad Acacium, Impera-
 tor autem Zeno rescripsit Felici, frustra il-
 lum perturbatum esse verbis Joannis, quip-
 pe qui olim quidem jurasset se Alexandri-
 nam sedem nullo unquam modo ambiturum
 esse: postea vero neglecto jurejurando, nul-
 lum non sacrilegii genus admisisset. Petrum
 porro non absque diligenti examine promo-
 tum fuisse: quippe qui propria manu sub-
 scripsisset, amplecti se fidem trecentorum at-
 que octodecim sanctorum Patrum qui Ni-

VALESII ANNOTATIONES.

ranium Subdiaconum apud clementissimum Principem: quid
 apud te quoque litera ipsius in causa Alexandrina Ecclesia
 profuerint, indicare. Ubi obiter scribendum esse moneo,
 Uranium Subadjunxerat. Sic enim dicitur in gestis de no-
 mine Acacii. Joannes œconomus Catholicus à Catholicis or-
 dinatur Episcopus. Qui cum de consuetudine majorum ad
 Apostolicam sedem Synodica per Isidorum Presbyterum, &
 Petrum Diaconum scripta misisset, superveniente Uranio Sub-
 adjunxerat. & contra Joannem jam Episcopum sacra Principis
 deferente, ab Episcopatus illius confirmatione Papa suspensus
 est, &c.

1 Πρὸς τοῦ Φίληκος παρὰ τὸν Ζήωνα] Transposita sunt
 vocabula, quæ sic restituo: πέλλεται παρὰ τὸν Φίληκα
 πρὸς τὸν Ζήωνα.

2 Πρὶν δὲ τούτοις φθίῃαι τὴν βασιλείαν] Hunc Evagrii
 locum optime exposuit Nicephorus, his verbis: πρὶν δὲ
 Βιτάλιον καὶ Μισίνον τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἡγουμένους φθάσαι τὴν βα-
 σιλεύσαν, &c. Id est, Priusquam Vitalis ac Misenus Roma
 missi, in urbem regiam adventassent &c. Scribendum igitur

est in Evagrio, πρὶν δὲ τούτοις φθίῃαι τὴν βασιλείαν. Sic
 enim Evagrius vocare solet Constantinopolim: ut infra,
 cap. 25.

3 Ὁ τῶν ἀκοιμήτων] Duo erant Monasteria Constanti-
 nopoli, quæ ἀκοιμήτων vocabantur, Bassiani scilicet ac Dii.
 Et Bassiani quidem ac Dii vocabulum à conditoribus su-
 is sumpserant. Acæmitarum vero nomen illis inditum est,
 propterea quod noctu atque interdiu divinas laudes cele-
 brarent, alternis vicibus sibi succedentes: adeo ut infom-
 nes esse viderentur. Sic olim in Galliis jugis laus in qui-
 busdam Monasteriis viguisse dicitur.

4 Ὑπομνηστικὰ] Nicephorus hæc commonitoria, (sic
 enim Latini vocant, quæ Græcis dicuntur ὑπομνηστικὰ) ad
 Zenonem Imperatorem scripta esse existimavit. Verum
 Evagrius ad Vitalem ac Misenum sedis Apostolicæ Lega-
 tos ea scripta fuisse dicit. Certe commonitoria ad Le-
 gatos & hujusmodi personas mitti solebant, non autem
 ad Imperatorem Romanum. Erant enim quasi mandata
 & instructiones, quas studiose observare debebant Legati.

VARIORUM.

2 Τοῦ ἐν Ἀφρικῇ διωγμοῦ] Coepta est Persecutio Africana anno 483. Duo illic Edicta emisit Hunnericus ad-
 versus Catholicos: primum die Ascensionis Dominicæ anni 483. Secundum VI Kal. Martias anni 484. Ant. Pagi.
 Tom. III. Y y ληλυθόταν

SÆC. V. cæam olim convenerunt : quam fidem Chalcedonenſis quoque Synodus comprobavit. Zenonis ad Verba epistolæ Zenonis hæc sunt. Pro certo habere debes, & pietatem noſtram, & ſupra memoratum ſanctiſſimum Petrum, & univerſas ſacroſanctas Eccleſias, ſanctiſſimum Chalcedonenſe Concilium amplecti atque venerari, quod cum fide Concilii Nicæni proſuſus conſentit. In iſſidem actis leguntur epistolæ, tum Cyrilli ſupra memorati, & aliorum Archimandritarū urbis regiæ, tum Epiſcoporum & Clericorum Ægyptiacæ Diœceſis, ad Felicem ſcriptæ, de Petro tanquam hæretico, & de iis qui Petro communicabant. Porro monachi Acæmitenſis monaſterii, cum ad Felicem veniſſent, Miſenum ac Vitalem accuſarunt, quod ante adventum quidem illorum in urbem regiam, Petri nomen in ſacris diptychis occulte recitaretur : exinde vero publice recitari cœpiſſet : atque ita Miſenus ac Vitalis ei communicaveſſent. Ægyptii vero in ſuis literis tum iſta quæ dixi, de Petro reſerebant : tum quod Joannes quidem qui erat Orthodoxus, legitime ordinatus fuiſſet : Petrus autem à duobus ſolum Epiſcopis, eandem cum illo hæreſim profitentibus, creatus eſſet : & quod poſt Joannis fugam, omni ſuppliciorum genere vexati fuiſſent Orthodoxi. Atque hæc omnia Acacium didiciſſe per quorſdam, qui ab urbe Alexandrina Conſtantinopolim veniſſent. Denique eundem Acacium, Petri adminiſtrum atque adiutorem in omnibus deprehendi.

Miſenus ac Vitalis male fide agunt.

Petrus haud canonice ordinatus.

CAPUT XXI.

Quomodo Symeones monachus Acæmitenſis, Romam veniens, Legatos Eccleſia Rom. qui Conſtantinopolim venerant, coarguit, quod cum hæreticis communicaveſſent : & quomodo legati & omnes communicatores Petri, à Romanis depoſiti ſint.

Symeones Legatos Rom. accuſat.

AUXIT iſta non mediocriter Symeones monachus Acæmitenſis, Romam à Cyrillo miſſus. Hic enim Miſenum ac Vitalem coarguit, quod hæreticis communicaveſſent. Petri nomine in ſacris diptychis publicè recitato : atque ita multos ex ſimplicioribus in fraudem inductos eſſe ab hæreticis, cum dicerent Petrum à Romana etiam ſede ſuſceptum eſſe in communionem. Adjecit etiam Symeones, Miſenum ac Vitalem, cum variz quaſtiones propoſitæ eſſent,

ληλυθόταν, ἥπιν καὶ ἡ ἐν Καλχηδὼν ἀγία ſυνόδος ἠκολούθησεν. καὶ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ ρήματος. ὁφείλειν ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ τὴν ἡμετέραν βί-
σέβειν, καὶ τὸν προλεχθέντα ἀγῶνιστὴν Πέτρον, καὶ πάσας τὰς ἀγῶνιſτάς ἐκκλησίας, καὶ Καλ-
χηδὼν ἀγῶνιστὴν ſυνόδον δέχεσθαι καὶ σέβειν, ἥπιν συνέτη τῇ πίſτει τῇ ἐν τῇ Νικαίᾳ ſυνόδῳ. ἔμφρο-
ν) τοῖς πεπερασμένοις ἐπιſτολαῖ παρὰ τὴν Κυ-
εῖλλον τῷ λεχθέντος, καὶ ἐτέρων ἀρχιμανδριτῶν
τῆς βασιλείδος, καὶ παρὰ ἐπιſκόπων καὶ κληρικῶν
τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κλίματος πρὸς Φίληξα, καὶ Πέ-
τρου ὡς αἰρετικοῦ, καὶ τῶν κοινωνούντων αὐτῷ. οἱ
καὶ διήλεγαν οἱ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων
ἀφίγμῳ πρὸς Φίληξα, τοὺς καὶ Μιſῖνον, ὡς
μέλει τῆς αὐτῶν παρουσίας τῆς ἀνὰ τὸ Βυζάντιον,
ἐν παραβύθῳ Πέτρος ἐν ταῖς ἱεραῖς δέλταις ἀν-
γνώσκοντο, καὶ ἐξ ἐκείνου ὡς νυνὶ ἀναφανδὸν καὶ
οὕτως τοὺς καὶ Μιſῖνον κοινωνῆσαι. καὶ ἡ ἐπιſτολὴ
δὲ τῶν Αἰγυπτίων, τὰ αὐτὰ καὶ Πέτρου ἔλεγον
καὶ ὡς Ἰωάννης μὴ ὀρθόδοξος ὢν, ἐνθίſματος καχει-
ροτόνητο. Πέτρος δὲ ὑπὸ δύο καὶ μόνον ἐπιſκό-
πων ὡς πλησίον αὐτῷ τὴν κακοδοξίαν ἐχειρο-
τόνηται καὶ ὡς ἄρτι μετὰ τὴν Φυγὴν Ἰωάννου,
πάσης αἰχίας ἰδία κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπὶ πᾶσι
ταῦτα περὶ πάντα γινώσκον τὸν Ἀχάκιον δι' οἷον
αὐτῷ κατὰ τὴν βασιλείας ἀφίγμῳ, καὶ συνε-
ρῶν ἐν πάσιν εὐρεῖν Πέτρον τὸν Ἀχάκιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Ὡς Συμεὼν μοναχὸς μονῆς τῆς Ἀκοιμήτων, εἰς Ῥώμην κατελθὼν, τοὺς ἐν Κωνſταντινουπόλει
ἀπαλάντας ἐπιſκόπους ὡς Ῥωμαίων δι-
ήλεγξε κοινωνήσαντας τοῖς αἰρετικοῖς καὶ ὡς
αὐτοὶ περὶ καὶ οἱ κοινωνήσαντες Πέτρον, ὡς
Ῥωμαίων καθιέρησαν.

ΕΠΗΥΞΕ δὲ ταῦτα Συμεὼν μοναχὸς τῶν
Ἀκοιμήτων ὁ παρὰ Κυελλοῦ γαλιεῖς. διή-
λεγξε γὰρ τοὺς καὶ Μιſῖνον καὶ Βιτάλιον κοινωνή-
σαντας τοῖς αἰρετικοῖς, ἀφ' ὧν ἐκφανθέντος ἡ
ὀνόματος Πέτρου ἐν τοῖς ἱεροῖς διπύχοις, καὶ ταύτη
ὑπαχθῆναι πολλοὺς τῶν ἀπληγέρων ὑπὸ τῷ αἰρε-
τικῷ, λεγόντων δεχθῆναι τὸν Πέτρον καὶ πρὸς τὴν
Ῥώμης θρόνον. καὶ πρὸς πάſεις δὲ ἀφ' ὧν
ἔλεγον ὁ Συμεὼν, μὴ ἀναχέειν τοὺς καὶ Μιſῖνον

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὁφείλειν ἀσφαλῶς ἔχειν] Rectius apud Nicephorum ſcribitur ὁφείλει, id eſt, pro certo habere debes.

2 Καλχηδωνίαν] In optimo codice Florentino ſcriptum inveni, Καλχηδωνίων: quomodo etiam alibi ſcriptum habet idem codex, ut ſupra notavi. Sane veteres nummi eam ſcripturam confirmant, & Author Etymologici in voce Καλχηδών.

3 Ἐμφρονοὶ τοῖς πεπερασμένοις] Aſſentior Henrico Savilio, qui in codice ſuo emendavit, Ἐμφρονοὶ τὴν πεπερασμένους. Sed probare non poſſum interpretationem Chriſtophorſoni, qui hunc locum ita vertit: Extant præſente in actis ejuſdem Concilii, &c. Neque enim Evagrius ullius Concilii mentionem facit, ſed collectionem duntaxat Epistoliarum recenſet, quæ ad cauſam Acacii pertinebant. Putavit ſcilicet Chriſtophorſonus, ex eo quod actuum mentionem ab Evagrio fieri viderat, ſtatim con-

ſequi, ut hæc in Concilio acta fuerint. Verum non ita perpetuo ſe res habet. Acta enim ſimpliciter vocari poſſunt quæcunque in aliquo negotio geſta ſunt, etiam ſi nullum Concilium aut iudicium intervenerit.

4 Οἱ καὶ διήλεγαν] Delendus eſt articulus poſtpoſitivus, quem nec Nicephorus agnoſcit.

5 Ὑπὸ δύο καὶ μόνον ἐπιſκόπων] Ab uno Epiſcopo, eo-
que hæretico Mongum ordinatum eſſe reliqui omnes ſcribunt. Ita Acacius in Epistola ad Simplicium Papam, & Felix in epistola ſynodica ad omnes Monachos & Archimandritas Conſtantinopoli & in Bithynia conſiſtentes. Idem etiam teſtatur Theophanes in Chronico. pag. 207. & Gelafius in geſtis de nomine Acacii. Liberatus tamen à pluribus ordinatum dicit Petrum, licet numerum eorum non exprimat.

οἱ τε καὶ

ἐοτυχεῖν ὁρθοδόξῳ πρὶ, ἢ ῥεζιμμάται σπόδου ποι-
 ῆσαοται, ἢ π τῶν τολμαμμένων κατὰ τῆς ὁρθῆς
 πίστεως ἀκευδῶσαι. παρήχθη καὶ Σιλβανὸς πρεσ-
 βύτερος, σιωπῶν Μισίνο καὶ Βιταλίῳ ἀνὰ τὴν Κων-
 σταντινου, ὅς τινι τῶν μοναχῶν φωνὴν ἐπιβεβαίωσιν.
 I ἀνεγνώσθη καὶ Ἀκακίου ἐπιστολὴ πρὸς Σιμπλί-
 κιον, λέγουσα πάλαι καθηρῆσθαι Πέτρον, καὶ ὕον
 νυκτὸς καθεστῆσαι, καὶ ἐπὶ τούτοις τῇ ἱερουσίνης ἀπε-
 κινήσασθαι, καὶ τῆς ἀχευτῆς κοινῆς ἐχθερίωθη-
 σαι Μισίνος τε καὶ Βιταλίου, πάσης τῆς σιωπῆς
 ψήφισαμῶν ἐπὶ λέξεως ταῦτα. Πέτρον τῇ αἰρε-
 2 πικὸν τῇ ἡ πάλαι τῇ ψήφῳ τῆς ἱερέως καθέδρας
 χαλαρεῖντα, σποκρυφέντα τε καὶ ἀναθεματιζέν-
 τα, ἢ Ῥωμαίων ἐκκλησία καὶ δέχεται. ὅτι πρὶ εἰ καὶ
 μὴ ἄλλο τι ἀντιπῆλο, τῷτο ἤρκεσεν, ὅτι σὸν αἰρε-
 15 κῶν χειροτονηθείς, τῶν ὁρθοδόξων ἡγίασθ' οὐκ ἠδύ-
 2 νατο. θεῖται ὅτι τῷτο, Ἀκακίον δὲ τὸν τῆς
 Κωνσταντινουπόλεως μαγίτης θύτης ἄξιον τὸ πρᾶ-
 γμα ἀπέδειξε, διότι πρὸς Σιμπλίκιον γράφων, καὶ
 αἰρετικὸν καλέσας τὸν Πέτρον, νῦν τῷ βασιλεῖ καὶ
 πεφανερώκε' δέον εἶναι ἡγάπα τὸν Ζήνωνα, τοῦτο
 20 πρᾶξαι. ἀλλὰ μάλλον τῷ πόθῳ ἀγαπᾶ τὸν βα-
 34 σιλέα, ὅτι τὴν πίστιν ἀγαπᾶ. ἄλλ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς

noluisse unquam colloqui cum ullo ortho- S. M. C.
 doxorum, aut literas eis tradere, nec quid- V.
 quam eorum quæ contra rectam fidem ten-
 tabantur, examinare. Inductus est etiam Silvanus
 Sylvanus presbyter, qui una cum Misenos
 ac Vitale versatus fuerat Constantinopo-
 li, qui monachorum dicta suo testimo-
 nio confirmavit. Lecta est præterea Aca-
 cii ad Simplicium epistola, in qua Acacius
 Petrum jampridem depositum fuisse dice-
 bat, eumque noctis filium esse. His de
 causis, Misenus ac Vitalis sacerdotio pulsi,
 & à mystica communione remoti sunt,
 cum universa Synodus ita ad verbum pro-
 nuntiasset. Petrum hæreticum, qui olim
 sacræ sedis decreto damnatus, excommuni-
 catus & anathematizatus est, Ecclesia Ro-
 mana non recipit. Cui etiam si nihil aliud
 15 obijceretur, vel hoc unum sufficeret, quod
 ab hæreticis ordinatus, orthodoxis præesse
 non potuit. Istud quoque complectebatur
 sententia: Acacium vero Constantinopoleos
 Episcopum, gravissima reprehensione di-
 gnum res ipsa indicavit. Quippe qui cum
 ad Simplicium scribens, Petrum hæreti-
 cum vocasset, idipsum Zenoni haudqua-
 quam significaverit: cum tamen, si qui-
 dem Zenonem amabat, id præstare debu-
 20 isset. Verum ille, ut apparet, Zenonem
 Hæretica
 ordinatio
 non valet.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀκακίου ἐπιστολὴ πρὸς σιμπλίκιον] Extat hæc epistola
 Acacii, Latine edita inter Epistolas Simplicii Papæ. Ejus-
 dem epistolæ mentio fit in epistola Felicis Papæ, quæ
 sententiam depositionis Acacii continet.

2 Ἀκακίον δὲ τὸν τῆς] Particulam δὲ addidimus ex co-
 dice Florentino, quæ multum lucis affert huic loco. In
 eodem codice Florentino ad marginem horum verborum,
 hoc scholium adscriptum est. ὁ λόγος ὅτι ὁ πῶτος τῶν
 πρῶτος τῶν Ἀκακίου ὑπὸ τῷ Ῥώμης καὶ Ζήνωνος. Οἱ οὐδὲν
 δὲ μόνον καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως πρῶτος αὐτὸ φασί. Id est,
 Evagrius quidem hoc loco aperte non dicit, Acacium ab
 Episcopo Romano depositum fuisse. Verum Theodorus Lector,
 & Basilii Cilix diserte id affirmant. De Basilio Cilice
 idem testatur Nicephorus, in cap. 17. libri 16. Porro
 Evagrius noster immerito reprehenditur ab illo Scholiaste,
 quod Acacii depositionem hoc loco reticuerit. Refert
 hic Evagrius cuncta quæ gesta sunt in Synodo Romana,
 quæ collecta est anno Christi 484 adversus Vitalem & Mi-
 senum sedis Apostolicæ Legatos. In ea Synodo Vitalis
 quidem ac Misenus Sacerdotii honore privati sunt. Aca-
 cius vero tantum notatus ac perstrictus est, ut ex decreto
 Synodi apparet, quod hic refertur ab Evagrio. Post hæc
 Felix literas synodicas misit ad Acacium, in quibus ita
 scriptum erat: Peccasti, ne adjicias. & de prioribus sup-
 plicis. Quibus acceptis, cum Acacius adhuc recalcitraret,
 & prioribus deteriora committeret, Felix Papa congrega-
 tis iterum Episcopis apud sanctum Petrum, depositionis
 sententiam in Acacium promulgavit, eamque per Tutum
 defensorem Ecclesiæ Romanæ direxit Acacio, quæ sic in-
 cipit: Multarum transgressionum reperiris obnoxius. Hæc
 ita gesta esse docet Felix Papa, in epistola synodica ad Pres-
 byteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithy-
 niam consistentes. Postquam enim de Vitale ac Misenos, &
 de Acacio damnatis in synodo Romana scripsit, hæc ad-
 dit: Post illam sententiam qua in Acacium perturbatorem
 totius Orientis Ecclesiæ dicta est, his quoque nunc congregati
 adjecimus literis, &c. Et paulo post: Unde nunc causa
 Antiochena Ecclesiæ apud beatum Petrum Apostolum collecti,
 rursum dilectioni vestra morem qui apud nos semper obti-
 nuit, properamus indicare. Ex quibus verbis apparet hanc
 Epistolam scriptam esse à Felice, nomine Synodi tertie
 Romanæ, quæ collecta erat causa Antiochenæ Ecclesiæ,
 quam pulso Calendione Petrus Fullo invaserat. In hac igi-

tur Synodo Felix sententiam adversus Acacium, quæ in-
 cipit, Multarum transgressionum &c. dictavit, & per Tu-
 tum defensorem ad Acacium transmittit. Nec est quod
 quis dicat, eam sententiam jam antea latam fuisse in se-
 cunda Synodo Romana, tunc cum Vitalis ac Misenus dam-
 nati sunt: sed aliquanto post missam fuisse à Felice, ex
 præcepto Synodi tertie Romanæ. Id enim refert Eva-
 grius, qui in Synodo Romana qua Vitalis ac Misenus dam-
 mnati sunt, sententiam depositionis in Acacium latam esse
 non dicit. Præterea Liberatus in Breviario cap. 18. ma-
 nifeste docet, sententiam illam depositionis adversus Aca-
 cium diu post damnationem Vitalis ac Miseni prolatam
 fuisse. Audi enim quid dicat Liberatus. Rediunt aliquan-
 do Legati. Sed præcesserant Monachi, qui eos graviter de
 prodicione arguebant. Auditi cominus & convicti ex ipsis
 literis quas detulerunt, à locis propriis sunt remoti. Et pau-
 lo post: Ubi ergo ad plenum detectus est Acacius hæreticus,
 Papa Felix in literis suis synodicis sic posuit: Peccasti, ne ad-
 jicias, & de prioribus supplicis. Suscepit his Acacius lite-
 ris perseverare, neque recedens à communione Petri, neque
 suadens ei palam suscipere synodum Chalcedonensem. & to-
 tum Papa Leonis. Hæc cognoscens Papa Felix, damnationis
 scripturam misit Acacio per Tutum defensorem, cujus est
 principium: Multarum transgressionum reperiris obnoxius.

3 Καὶ τὴν πρὶν ἀγαπᾶ] In MSS. codicibus Florentino
 ac Telleriano, & apud Nicephorum scribitur, καὶ τὴν πρὶν
 ἀγαπᾶ. Melius tamen scriberetur, καὶ πρὶν. Quomodo etiam
 legisse videtur Christophorus. Sed & in superiori li-
 nea libentius ita legerem, ὅτι καὶ τὴν πρὶν μάλλον ἢ τὴν
 Ζήνωνα, &c. Id est, Cum tamen, si quidem fidem magis
 quam Zenonem amabat, id præstare debuisset.

4 Ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς] Post Synodum Romanam quæ ob
 causam Vitalis ad Miseni collecta fuerat, & in qua Vitalis
 quidem ac Misenus damnati sunt; Petrus vero & Acacius
 notati ac perstricti; consequens erat ut Evagrius de sen-
 tentia depositionis in Acacium lata, & per Tutum defen-
 sorem Constantinopolim missa loqueretur. Nec tamen
 id hoc loco fecit Evagrius. Cujus rei dux possunt afferri
 rationes. Aut enim ob reverentiam sedis Constantinopo-
 litanæ id factum est ab Evagrio: aut propterea quod id
 jam supra retulerat Evagrius ex Zacharia Rhetore, ut
 videre est in cap. 18. Quod igitur illic retulerat, id hoc
 loco repetere superfluum duxit.

VARIORUM.

a Πάλαι τῇ ψήφῳ τῆς ἱερέως καθέδρας καὶ ἀναθεματιζέν-
 ται Valefius in Dissert. de Petro Antiocheno ad finem
 notarum edita, cap. 2. Vide etiam Pagi ad ann. 478. n.
 4. ubi contendit Epistolam Petro Fulloni inscriptam, quæ

inter Epistolas Felicis PP. recensetur, & incipit. Quis
 dabit capiti meo aquam &c. revera à Simplicio PP. con-
 scriptam fuisse. Vide plura hæc de re in Annotationibus
 ad Dissertationem Valefii de Petro Fullone, notis ejus sub-
 junctam. W. Lowth.

S. M. C. magis amat quam fidem. Sed redeamus ad
V. ordinem gestorum. Exstat epistola ejusdem
Acacii ad Episcopos, & ad Clericos ac Mo-
nachos Ægypti, & ad universam plebem:
qua Schisma quod factum fuerat, refarcire
conatus est. Qua de re literas etiam scripsit
ad Petrum Episcopum Alexandriæ.

τὸν λόγον ἐπανάγωμεν. Φέρεται Ἀκακίου ἑπιστολὴ
πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ὑποκείμενους, κληρικούς τε
καὶ μοναχοὺς καὶ πρὸς ἅπαντας τὸν λαόν, δι' ἧς
ἐπεγράφη τὸ γινόμενον ἀνακαλέσασθαι σχίσμα.
ὡς δὲ καὶ πρὸς Πέτρον τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπί-
σκοπον γέγραφε.

CAPUT XXII.

De turbis que Alexandria & variis in locis ex-
citata sunt ob Chalcedonenſe Concilium.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ κινήσεων, καὶ ἐν δι-
αφόροις τόποις, χάριν δὲ ἐν Καλχηδὸν συνόδῳ.

Petrus A-
lex. turbas
concitat.

PORRO invalescente schismate Alexan-
driæ, Petrus, cum Leonis epistolam, &
acta Chalcedonenſis Synodi, eosque qui Di-
oscori ac Timothei scripta minime susci-
perent, iterum sub anathemate damnavisset,
Episcopis quibusdam & Archimandritis per-
suasit, ut sibi communicarent. Et quoni-
am aliis idem persuadere non potuerat,
plurimos monasteriis suis exegit. Quas ob
causas Nephalius ad urbem regiam profe-
ctus, rem omnem Zenoni nuntiavit. Ille
graviter commotus, Cosmam, unum ex
suis Protectoribus, Alexandriam misit, qui
unitatis causa gravissimas minas Petro in-
tentaret, utpote qui maximam dissensio-
nem asperitate sua excitasset. Verum Co-
smas, cum nihil ipsi ex voto successisset,
Constantinopolim revertitur, monachis qui
expulsi fuerant, in sua domicilia restitutis.
Rursus itaque Imperator Arsenium mittit,
quem Præfectum Ægypti & Ducem rei
militaris simul promoverat. Qui una cum
Nephalio Alexandriam ingressus, verba
fecit de concordia. Sed cum persuadere
eis non potuisset, nonnullos eorum misit
Constantinopolim. Ac multa quidem de
Concilio Chalcedonenſi disputata sunt co-
ram Zenone. Nihil tamen perfectum est,
propterea quod Zeno Chalcedonenſi Con-
cilio minime assentiebatur.

Nephalius.

Cosmas.

Arsenius.

10 ΑΚΜΑΖΟΝΤΟΣ τῶν ἐν σχίσματι ἐν Ἀλεξανδρίᾳ,
Πέτρος οὗτος ἔτι ἐπισκόπων καὶ ἀρχιμανδρι-
τῶν κοινοῦ αὐτῶν πέπεικε, τὸν Ἀέσιον αὐτῶν
ἀναθεματίζοντας τὸν λαόν, καὶ τὰ ἐν Καλχηδὸν πε-
πραγμένα, καὶ τὰς μὴ δεχόμενους τὰ συγγραμμάτια
15 Διοσκοροῦ καὶ Τιμοθέου. καὶ ὡς τοὺς ἄλλους πείθειν ἔκ-
ῆκε, τοὺς πλείους ἐκ τῶν οἰκείων ἀπήλασε μο-
ναστήριον. ἐφ' οἷς Νηφάλιος ἀνὰ τὴν βασιλείαν γε-
2 νόμος, τὰ ὡς τῶν ἀνέγκειλε τῶν Ζηνοῦ. ὅς
σωταρχοὺς, Κοσμῶν ἐπέμπευ ἕνα τὸ ὑποπι-
20 ζόντων αὐτῶν, μυρίας χάριν Πέτρου τῆς ἐνάσεως
χάριν ἐπιφερόμενον ἀπειλὰς, ὡς δὲ ἀφ' οἰ-
κείας τεραχύντης ἀφίσταντο μέγαλιν εἰργασμένη.
καὶ μηδὲν τῶν χεῖρ σκοπὸν οἱ ὑποταχθέντες, ἀνε-
χόμενοι πρὸς τὴν βασιλείαν ὁ Κοσμάς, μόνους τοὺς
25 ἀπειλαμένους ἀπέδου οἰκεία χαταγῶγα. καὶ πέμ-
πειται αὐτοῖς πρὸς τὴν βασιλείαν Ἀρσένιος, ἡγεμὼν
Αἰγύπτου καὶ τῶν γραμμῶν ταῦματων ὑποβελή-
ματος. ὅς σὺ Νηφάλιῳ τὴν Ἀλεξάνδρειαν χατε-
ληφῶς, λόγους ὡς τῆς ἐνάσεως ἐκίνησεν καὶ μὴ
30 πείσας, οὗτος τούτων ἐπέμπευ ἀνὰ τὴν βασι-
λίδαν πόλιν. πλείους μὲν ἐν παρὰ τῶν Ζηνοῦ περὶ
τῶν Καλχηδὸν συνόδου κεκίνητο λόγοι. ἐκτέ-
θηκε δὲ πρὸς ἔργον οὐδὲν, παντελῶς ὁ σωθεμένου
Ζήνωνος τῆς ἐν Καλχηδὸν συνόδου.

CAPUT XXIII.

De Fravita & Euphemio Constantinopoli-
tanis Episcopis: Et de Athanasio ac
Joanne Alexandrinis: Et de Palladio
ac Flaviano Antiochenis: Item de aliis
quibusdam.

35

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τῶν Φραυίτου καὶ Εὐφύμιου τῶν Κωνσταντι-
νουπολιτῶν, καὶ Ἀθανασίου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀ-
λεξανδρείας, καὶ Παλλαδίου καὶ Φλαβιανῶν τῶν Ἀν-
τιοχείας, καὶ ἐτέρων πινῶν.

Fravita
Ep. CP.

INTER hæc Acacio Constantinopolitano 40 EN τούτῳ δὲ Ἀκακίῳ τῶν Κωνσταντινουπόλεως 32
fatali sorte sublato, Fravita in ejus locum
τὸ κοινὸν τεταμένον πορεύει, Φραυίτας δὲ ἐπι-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αἰσιος ἀναθεματίζοντας] Hunc locum supplevi ex codi-
ce Florentino, in hunc modum, Αἰσιος αὐτῶν ἀναθεματίζοντας.
Non enim semel, sed sæpius Petrus Mongus Chalcedonen-
sem Synodum cum Leonis Epistola damnavit.

2 Εφ' οἷς Νηφάλιος ἀνὰ τὴν βασιλείαν] Hujus Abbatis
Nephalii meminit Liberatus in Breviario cap. 18. ita scri-
bens: Porro Petrus de propriis civitatibus Catholicos ex-
pulsit Sacerdotes, ex quibus nonnulli apud Constantinopolim
persecutionem gravissimam pertulerunt. Scandalizabat autem
Imperator & illos, qui a parte Abbatis Nephalii erant,

3 qui circa Joannem Episcopum, Egumenum Monasterii
Diolchou. Et agens contra ipsum Joannem, preposituram
ei abstulit, & eam tradidit Monasterio Abbatis Amonis.

3 Εἰς τούτῳ δὲ Ἀκακίῳ] Malim scribere, ἐν τούτῳ δὲ,
ὅς. Porro notandum est, Evagrium primo loco referre
mortem Acacii. Ex tribus enim illis Schismaticis qui
Orientis Ecclesiam laceraverunt; Acacio scilicet Constan-
tinopolitano, Petro Alexandrino, & Petro Antiocheno,
primum ait Acacium ex hac vita migrasse: Petrum de-
inde Alexandrinum, qui Mongus dictus est: postremum

VARIORUM.

a Ἀκακίῳ] Acacio in sede CP. defuncto anno Chr.
489. post annorum 17. & mensium 9 Episcopatum, suc-
cessit Phravita seu Flavita. Cui post tres menses & dies

septemdecim demortuo, successit Euphemius eodem an-
no. Ant. Pagi ad dictum annum.

σκοπῶν

1 σκοπιῶν ἀφ' ἑαυτοῦ. ὃς ἐπὶ συνδικαίῳ χρησάμενος τῷ
Φραυίτῃ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Πέτρον, ἀμοιβαίῳ
ὁ Πέτρος ἐχρῆσατο γράμμασι, τὰ αὐτὰ περὶ τῶν
ὡς Καλχηδὼν πεπερασμένων διεξελθόντων. ἐπειδὴ δὲ ὁ
Φραυίτης τὸν οὐκ ἐξεδέχοντο, τέτταρας ὃς μόνους
ἐπισκοπήσας μῆνας, Εὐφῆμιος μετ' αὐτὸν ἐπίσκο-
πος καὶ φρονοῦντο. ὅπως τὰς συνδικαίους ἐπιστάτας
δὲ καὶ Πέτρον, τὰς πρὸς Φραυίτην μηχανήσας. ὃς
θρησκῶς τὸν καὶ τὸν Καλχηδὼν πεπερασμένων ἀν-
άθημα, λίαν ἐξέσπαστο, ὃς αὐτὸν ἐπὶ Πέτρον
κωνσταντίας ἀπέρριξε. ὃς Φέριον τούτων ἐχάτερον ἐπι-
στολὴν, ἥτις παρὰ Φραυίτην πρὸς Πέτρον, ἥτις παρὰ
Πέτρον πρὸς Φραυίτην, ὃς ἀφ' τὸ μακρὸν τῆς λέ-
ξεως, παρὲν. μελλόντων τοιαύτην Εὐφῆμιον καὶ
Πέτρον πρὸς ἀλλήλους ἀντιφέρειν, ὃς συνόδους ἐφ'
2 αὐτοὺς χαλεπῶς, ὃς Φθάνει πλεονήσας ὁ Πέτρος, ὃς
ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ τῷ θρόνῳ Ἀθανάσιος ὃς ἐπειρά-
2 θη τοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ συνάγειν. ὃς ἰσχυρῶς, ὃς πρὸς
ἀφ' ὅρους γνώμας τῶν μερῶν ἀποκρίνεται. ὃς Ἀ-
θανάσιος μετὰ ταῦτα συνδικαίους ἐπιστάτας ἀφ'
3b πεμπόμορος 3b Παλλαδίῳ τῷ μὲν Πέτρον ἐπισκο-

succedit. Qui cum Synodicas suas ad Pe-
trum misisset, rescripsit ei vicissim Petrus,
de Chalcedonenſi Synodo eadem dicens quæ
supra commemoravi. Mortuo deinde Fra-
vita, qui quatuor dumtaxat menses episco-
patus gessit, Euphemius ejus loco Epi-
scopus est ordinatus. Hic accepit Synodi-
cas epistolas, quas Petrus ad Fravitam scrip-
serat. Cumque in illis anathematizari ge-
ſta Chalcedonenſis Synodi deprehendiſſet,
magnopere conturbatus est, ſequæ à Petri
communione ſejunxit. Exſtant etiamnum
utriuſque epistolæ, tam Fravitæ ad Petrum,
quam Petri ad Fravitam. Quas ob nimi-
am prolixitatem prætermiſi. Cum igitur
Euphemius ac Petrus adverſus ſe invicem
contendere, & Synodos alter contra alte-
rum convocare jam pararent, Petrus fatali
morte præripitur; eique ſuccedit Athana-
ſius. Qui cum diu multumque laboraſſet
ut eos qui inter ſe diffidebant reconcilia-
ret, id tamen perficere non potuit, parti-
bus in varias ſententias diſciſſis. Poſtea
idem Athanaſius, cum Synodicas literas
mitteret ad Palladium Antiochenſem E-
piſcopum qui Petro ſucceſſerat, de Chal-

SAC.
V.Euphemius
Ep. CP.Athanaſi-
us Ep. A-
lexand.Palladius
Ep. Anti-
och.

VALESII ANNOTATIONES.

vero Petrum Fullonem ex hac luce ſublatus. Verum
Victor Thunonenſis in Chronico, ex tribus illis quos
dixi, primum obiiſſe ſcribit Petrum Antiochenum.
Sic enim ſcribit: Poſt Conſulatum ſecundum Longini,
Petrus Antiochenus ſub damnatione moritur, & in ejus
loco Calendion ordinatur. Orientales autem Epiſcopi tan-
quam neſcientes, Joannem cognomento Codonatum eidem
Antiochena Eccleſia conſecrant Epiſcopum, cui Petrus ſucceſ-
ſit hæreticus. Hic erat annus Chriſti 488. Dynamio &
Sifidio Conſulibus. Sequenti vero anno, quo Conſules
fuerunt Probinus & Euſebius, idem Victor Thunonenſis
Acacii obitum commemorat his verbis: Euſebio V. C.
Coſ. Acacius Conſtantiopolitanus Epiſcopus ſub damnatione
moritur, & pro eo Flavita Epiſcopus ordinatur, cui tertio
promotionis ſua menſe mortuo, Euphemius Synodi Chalcedo-
nenſis decretorum cuſtos in Epiſcopatu ſuccedit. Anno au-
tem ſequenti, Longino iterum & Fauſto Conſulibus, Pe-
trum Alexandrinum ſub damnatione mortuum eſſe idem
Victor ſcribit. At Baronius in Annalibus Eccleſiaſticis,
horum trium Schiſmaticorum interitum, eodem quidem
ordine refert quo Victor Thunonenſis, ſed non eodem
anno. Petrum enim Fullonem obiiſſe ſcribit anno Nata-
lis Dominici 486. Acacium vero biennio poſt, id eſt an-
no Chriſti 488. In Mongi autem interitu proſus con-
ſentit cum Victore. Ego vero Victoris ſententiam ſequi
malim, qui Fullonis interitum refert anno Chriſti 488.
Nam Calendio Epiſcopus Antiochiæ creatus eſt anno Na-
talis Dominici 482. ut conſtat ex Epiſtola Simplicii Papæ,
qui cum Epiſcopatum illum quatuor annis obtinuerit, ſic
ut teſtatur Theophanes, neceſſario dicendum eſt Petrum
Fullonem, qui pulſo Calendione, in ejus locum ſubroga-
tus eſt, anno Chriſti 486. Antiochenam ſedem occupaſſe.
Quis autem credat Petrum Fullonem, qui tot ac tanta fa-
cinora Epiſcopatus ſui tempore perpetravit, paucis poſt
promotionem ſuam menſibus interiſſe? Non igitur anno
Chriſti 486. obiit Petrus Fullo, ut putavit Baronius.
Sed hoc argumentum facile refellitur: ſola enim Theopha-
nis autoritate nititur, qui quatuor annos Epiſcopatus
tribuit Calendioni. Atqui Calendio anni dumtaxat ſpatio
Sacerdotium geſſit. Dejeſtus enim eſt per inſidias Ordi-
natoris ſui Acacii, paulo poſt Synodum Romanam, anno
Chriſti 483. ut docet Epiſtola Felicis Papæ ad univerſos
Presbyteros & Archimandritas Conſtantinopoli & per
Bithyniam conſiſtentes, & Author geſtorum de nomine

Acacii. Graviffime autem falluntur Theophanes ac Ce-
drenus, qui Petrum Fullonem poſt Petrum Mongum à
viviſ abiiſſe ſcribunt. Quos refellit Gelafius Papa in Epi-
ſtola ad Orientales, qui Fullonem priorem obiiſſe teſtatur
his verbis: Docete igitur Petrum Alexandrinum ab Antio-
cheni Petri unquam communione deſiſſe, & non uſque ad
diem, cum Antiochenus Petrus in hac luce verſatus eſt, indi-
viduum utriſque fuiſſe conſortium. Et iterum pag. 215.
Sed donec advixit Antiochenus Petrus, qui utique poſt Aca-
cianum cum Petro Alexandrino ſædus initum ac ſanctius
oſtenditur, nunquam Antiocheno Petro Alexandrinus Petrus
communicare deſiit, quod Catholicorum continet relatio Sa-
cerdotum.

1 Συνδικαίῳ χρησάμενος τῷ Φραυίτῃ] Scribit Theophanes
Fravitam Synodicas literas ſcripſiſſe ad Petrum Alexan-
drinum, quibus negabat ſe Felicem Epiſcopo Romano com-
municare. Rurſus vero Synodicis ad Felicem miſiſis, ei
ſignificaffe, nullam ſe communione ſocietatem habere cum
Petro Alexandrino. Eidem Fravitæ tres dumtaxat men-
ſes Epiſcopatus assignat Theophanes, ſicut & Victor Thu-
nonenſis; non autem quatuor, ut Evagrius.

2 Πρὸς ἀφ' ὅρους γνώμας τῶν μερῶν] Erant Alexan-
driæ tunc duo genera hæreticorum; Dioſcoritz ſcilicet,
& Eſaiiani: de quibus Liberatus in Breviario. Ex his
Dioſcoritz quidem Chalcedonenſem Synodum proſus
damnabant & anathematizabant. Eſaiiani vero, Zenonis
Edeſſum ſequentes, eam quidem Synodum haud quaquam
admittebant; non tamen anathema ei dicebant.

3 Παλλαδίῳ τῷ μὲν Πέτρῳ] Quo anno mortuus ſit
Petrus Antiochenus, Evagrius diſerte non dicit: nec ex
ejus verbis colligi poteſt cum obiiſſe poſt Petrum Alex-
andrinum. Immo contrarium potius ex Evagrii verbis
elicitur. Nam ſi Petrus Antiochenus ſuperſtes fuiſſet A-
lexandrino Petro, certe Athanaſius qui Alexandrino Petro
ſucceſſit, Synodicas ſuas Antiocheno Petro miſiſſet. Hæ
enim literæ in ipſo Epiſcopatus exordio à Patriarchis
mitti conſueverant. Cum igitur Synodicas ſuas ad Palla-
dium Antiochenum miſerit Athanaſius, ex eo apparet An-
tiochenum Petrum diu ante Alexandrinum obiiſſe. Porro
de Synodicis Athanaſii literis ita ſcribit Liberatus in Bre-
viario. Non poſt multum tempus moritur & Petrus Mog-
gus Alexandria, & poſt eum in ea Sede ordinatur Atha-
naſius: qui & ipſe in Edeſſa Conſtantiopolitanæ & Anti-
ochenæ & Hieroſolymitanæ communicavit Eccleſiæ.

VARIORUM.

a Φθάνει πλεονήσας ὁ Πέτρος] Petrus Mongus Alexan-
driæ deceſſit à viviſ anno Chr. 490. & Athanaſius II.
cognomento Celites (hæreticus) in ejus locum promotus
eſt, die nona Februarii. Poſt annos VI. & dies 223,
obiit Athanaſius, anno 496. & in ejus locum ſucceſſus
eſt Joannes Mela, ſive Hemula. Sedit hic annos VIII,
& dies 224, quem fato functum anno 505. excepit al-

ter Joannes cognomento Niccota. Pagius ad eos annos.

b Παλλαδίῳ τῷ μὲν Πέτρῳ] Petrus Fullo, favore Ze-
nonis Aug. Epiſcopatum Antiochenum tenuit uſque ad
mortem, quæ contigit anno 488. & Palladium hæreticum
ſucceſſorem habuit. Huic, poſtquam decem annos ſede-
rat, demortuo ſucceſſit Flavianus Orthodoxus, anno 498.
Ant. Pag. ad annos 486 & 496.

σκηπτοῦντι

ἄποχρηστέ. οὐ πολλῶ δὲ ὕπερον τοῖς ἀπελθοῦσι
 συναριθμεῖται. λέξω δὲ καὶ τὸν τῆς πελιδνῆς
 1 τρόπον, ὅδε γινόμενος. ὁ δὲ διηγουμένης πρὸ
 τῆς σκηνῆς αὐτῶς μετῴρητο σχῆμα βαρβαρικόν.
 εἴτα ἀφαιρήσας τὸ σῶμα βουλόμενος, ἵκταν
 2 ἀχθῆναι προσέταχεν· ἀναβολῇ δὲ οὐκ εὐθὺς
 χρῆσθαι, τῶ ἵκταν προσήλατο. ὁ δὲ, ἀγαλῶς
 πῖς ὢν καὶ ὑδατῆς, οὐκ ὡς εὐδαίμων Θεοδωρίου
 χειρίσταντος, ματωρὲς τῶ πρόδι πόδι, τῶ ὀπίθῳ
 μόνῳ ἀκροβατῶν. ὡς ἀφαιρησάμενος τὸ Θεοδω-
 3 ρίχον, ἡ μήτε τῶ χαλκῷ ἀνασείσειεν τὸν ἵκταν
 πολυῶντα, ὡς ἂν μὴ ἐμπέσοι γὰ αὐτῶ, μηδὲ τῆς
 ἑδρας βεβαίως ἀντιχόμενος, τῇδὲ καίεσσι πεδ-
 νεῖσθαι, ἀφαιρῶναι τὴν αἰχμὴν. ταύτην τε ἐπ'
 αὐτὸν ἐκείνηται πλαγίαν, ἡ τὴν πλὴν κατα-
 15 τρώσκει. ὕψους κληρὸν γινόμενος, ἡ βραχέας ἡμέ-
 ρας ἀχέσας, τὸν βίον ἐκ. τῷδὲ τῷ τραύματος
 καὶ ἀπέψα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

CAPUT XXVI.

Περὶ τῆς Μαρκιανῶς ἐπαναστάσεως, καὶ οἷα περὶ 20
 τῆς συνιένου.

De rebellionē Marciani, & quid eidem
 acciderit.

4 Μετὰ ταῦτα διενεχθεὶς πρὸς Ζήνωνα Μαρ-
 κιανός, παῖς μὲν Ἀνθίμου τῷ Ῥώμης βα-
 σιλεύσαντος, κῆδος δὲ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλευ-
 25 σάντα πρότερον ἐχθρῶς, ἐπεὶ τὴν νεώτεράν αὐτοῦ
 θυγατέρα Λεοντίαν ἐσκέλετο, τυραννὴν ἐπεβάτο
 ἡ μάχης ἰσχυρῶς περὶ τὰ βασίλεια συρραγίσης,
 καὶ πολλὰν ἐκατέρωθεν πεπαικῶσαν, τρέπει τοὺς
 ἐναντίους ὁ Μαρκιανός· ἡ τὸν βασιλεῖον ἐκράτης
 30 γένηται αὐτῷ, εἰ μὴ τὸ καὶ παρὸν παρήκειν, ἐς αὐτὸν δὲ

POST hæc Marcianus, Filius Anthemii
 ejus qui Romæ imperavit, affinis au-
 tem Leonis qui ante Zenonem imperium
 rexerat: ejus enim filiam natu minorem,
 Leontiam nomine, uxorem duxerat: à Ze-
 none diffidens, tyrannidem arripere cona-
 tus est. Commissaque gravi pugna circa pa-
 latium, & plurimis ex utraque parte cæsis,
 Marcianus adversarios in fugam vertit. Eo-
 demque impetu palatium occupavisset, nisi
 re in crastinum diem dilata, opportunitatem

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δίον διηγουμένης] In hujus verbi expositione hallu-
 cinati sunt Interpretes. Langus quidem hastam expedi-
 tam vertit. Musculus vero suo more, cum Latinum vo-
 cabulum ipsi non suppetere, Græcam vocem retinuit. At
 Christophorus omnium pessime interpretatur, hastam
 cuspidē bifida. Ego amentatam verti. ἀγυλὴ enim idem
 est quod amentum: Eorum scilicet quo vinciebantur ja-
 cula seu lanceæ, ut in hostem emitti possent. Glossæ ve-
 teres ex Bibliotheca Petri Danielis à Turnebo citatæ ita
 exponunt: Amentum, corrigia lanceæ, quæ etiam ansula
 est ad jactum. Ubi ansula est ἀγυλὴ, quæ scilicet com-
 prehenditur telum ut jaciatur. Hesychius διηγουμένην ex-
 ponit, τὸ ἐν αὐτῇ τὸν ἀγυλῶν τῷ ἀγυλῶν. Sic ἀγυλῶν
 dixit Æschylus, metaphora sumpta ἀπὸ τῶν δρεπάνων, ἀπὸ
 ἀγυλῶν καὶ μεσώγυλων ἐκάλουν, ut scribit Eustathius ad
 librum secundum Iliadis. Duplex autem erat usus amen-
 ti. Nam & ad apprehendendum jaculum conducebat, &
 ut majore impetu ferretur in hostem.

2 Ἀναβολῇ δὲ οὐκ εὐθὺς χρῆσθαι] In optimo codice Flo-
 rentino diserte scriptum invenio ἀναβολῇ, quemadmodum
 viri docti legendum esse conjecerant. Est autem ἀναβολὴ,
 quem Latini Stratorem vocant, qui dominum in equum
 levare solet, ut testatur Suidas: apud quem extat locus
 veteris Scriptoris, qui de Rege Masinissa ita scribit, ὁ δὲ
 μεσσηνιστὴς γρηγορῶς ἵππον χυρὴν ἀναβαλὼς ἐπέβαινεν. Ubi
 Suidas vocabulum ἀναβολῆς sumpsisse videtur pro scala
 quam vulgo stapedam vocamus.

3 Ἀνασείσειεν] Scribendum puto ἀνασείσειεν, ut legi-
 tur in codice Telleriano. Ita enim postulat analogia, ut
 à πῆρ fit πῆρσειεν. Suidas ἀνασείσειεν exponit, ἀνίστα-
 σθαι. Nicephorus autem pro hac voce posuit ἀνα-
 εἶλαιεν. Porro mors Theodorici contigit anno Christi
 481. ut testatur Marcellinus in Chronico, his verbis. Pla-
 cidio solo Cos. Theodoricus Triarii filius Rex Gothorum,
 adscitis suis usque ad Anaplum, quarto urbis milliario ad-
 venit; nulli tamen Romanorum noxius continuo reversus
 est. Porro in Illyricum properans, dum inter suorum moven-
 tia plaustra progreditur, jacentis super carpentum soli acu-
 mine, & ravescentis equi sui impulsione fixus transverbe-
 ratusque interiiit.

4 Μετὰ ταῦτα Μαρκιανός] Theophanes motum hunc
 Marciani, perinde ac Evagrius noster, refert statim post
 obitum Theodorici Triarii filii. Dissentit tamen Malchus
 in historia Byzantina. Scribit enim Theodoricum Tria-
 rium audita seditione Marciani, illico contractis ingenti-
 bus copiis, Constantinopolim versus profectum esse: spe-
 cie quidem ut Imperatori supplicet: revera tamen
 ut urbem regiam occuparet. Verba Malchi, si quis lege-
 re desiderat, habentur pag. 86. editionis regiz. Adde
 quod Procopius Marciani frater, capto Marciano & pro-
 fugit. Cumque Zeno missa legatione eum sibi dedi postu-
 laret, nunquam id à Theodorico impetravit, ut scribit
 Candidus in libro secundo, & Malchus in libro jam citato.

VARIORUM.

2 Εἰ μὴ τὸ καὶ παρὸν παρήκειν] Ad cœnæ epulas somnumque
 capiendum, rebus nondum peractis, se convertit, ut te-
 statur Theophanes. Porro hunc motum Antonius Pagi

contigisse putat anno Chr. 478. aut 479. Vid. eum ad
 ann. 482, n. 17.

S. c. è manibus elabi sifisset. Volucris enim est occasio. Et dum ad pedes quidem advolat, forsitan apprehendi potest. Ubi vero manus effugerit, in sublime avolat, ridetque eos qui ipsam insequuntur, nec amplius ad eos advolare sustinet. Itaque pictores & statuarii, comam ei à fronte demittunt, & occipitium ad cutem usque radunt: prudenter admodum subindicantes, occasionem, quamdiu quidem à tergo imminet, coma demissa facile apprehendi posse: quando autem præcedit, penitus effugere, nullam anam qua capiatur, præbentem insequentibus. Quod quidem tunc accidit Marciano: qui cum occasionem ipsi oblatam elabi sifisset, eandem postea recuperare non potuit. Postero enim die à suis proditus, & solus relictus, confugit ad Basilicam sanctorum Apostolorum. Unde per vim extractus, Cæsaream Cappadociæ relegatur. Ibi cum se Monachis quibusdam aggregavisset, postea fugam meditari deprehensus est. Quam ob causam ab Imperatore Tarsum Ciliciæ deportatus, detonsa coma presbyter est ordinatus. Atque hæc quidem ab Eustathio Syro scripta sunt eleganter.

Marcianus
presbyter
factus.

CAPUT XXVII.

De tyrannide Illi ac Leonii.

IDEM Eustathius scribit, Zenonem innumeras insidias adversus Verinam focum suam struxisse, tandemque eam in Ciliciam relegasse. Postea vero, cum Illus tyrannidem occupasset, Verina in Papirium castrum migravit, ibique excessit à vita. Res præterea Illi ab eodem Scriptore elegantissime exponuntur: quemadmodum cum à Zenone insidiis appetitus fuisset, effugerit: utque Zeno eum quem ad interficiendum Illum submiserat, Illo necandum tradiderit; capitis amputationem mercedis loco ei rependens, eo quod conatu excidisset. Illum quoque magistrum Orientalis militiæ renuntiavit, studens ut occultæ essent insidiæ quas ei comparavit. Illus vero, adscito in societatem Leontio, & Marso viro egregio, ac Pamprepio, ad Orientis partes perrexit. Refert deinde idem Eustathius, quomodo Leontius apud Tarsum Ciliciæ Imperator nuncupatus sit: & quem isti tyrannidis suæ fructum perceperint. Cum Theodoricus vir natione Gothus, & qui apud Romanos erat illustis, adversus eos missus esset cum exercitu Romanorum simul ac barbarorum. Idem Eustathius eleganti admodum stylo cædem eorum describit, quos Zeno crudeliter necari iussit, hanc eis mercedem rependens benevolentia qua ipsum complexi fuerant: & quomodo Theodoricus, cum Zenonis adversus

πραξιν ἀναβαλλόμενος. ὁξυπετής γὰρ ὁ καιρὸς, καὶ ὁδὸς πόντος μὴ ἴαν, ἵσως ἀλίσκη. ἔπειτα δὲ τιμωρίαν ἀφ' ὧν, μεταπορεύει, γὰρ πὶ τοὺς διώκοντας, ἐφικτὸς αὐτοῖς λοιπὸν οὐκ ἀνεχόμενος εἶναι. ὅθεν ἀμέλει οἱ πλάσαι καὶ ζωγραφῆσαι, κόμην ἔμπροσθεν χαθέντες αὐτῶν, τὴν κεφαλὴν ὅπουθεν οὐ χρὴ ξυρᾶν· οὐ μάλ' αὖ σοφῶς αἰνιττόμενοι, ὡς ὁπιοδόνους μὲν τυχεύων, τὰ χαυμυκὰ δὲ κόμης ἵσως κρατῆται ἔμπροσθένους δὲ γινόμενος, τέλειον ἀφ' ὧν, οὐκ ἔχον ὅτ' αὖτε κρατῆται τῶν διώκοντι. ὅπερ καὶ ἐπὶ Μαρκίανῳ γέγονε, καὶ μὴ θέτοισιν αὐτῶν χαίρον ὑπολέσαντι, ἐξυρῆν δὲ τῶν λοιπὸν καὶ δυνάμεναι. ἀνὰ γὰρ τὴν ἐξῆς πρὸς τὴν αἰεὶαν κατὰ προδοθεὶς, καὶ μόνος ἀπληθεὶς, πέφυκεν ἀνὰ τὸν τέλειον τῆς θεοπείων ἀποδόλων· ἐκείθεν τι πρὸς βίας ἀφελκυθεὶς, ἐς Καισάρειαν πόλιν τῆς Καππαδοκίᾳ ἐξοικίζεται. καὶ ποὶ μοναχοῖς συναγαγόμενος, ὑπερον ἐφωρῶν λαθεῖν ἐθέλων, καὶ πρὸς τὴν βασιλείᾳ ἐς Τάρσον τῆς Κιλικίας ἐκπεμφθεὶς, καὶ τὴν κόμην ἀποθέμενος, πρεσβύτερος χειροτονεῖται. γέγραπται ταῦτα κομψῶς Εὐστάθιος τῷ Σύρῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ τῆς τυραννίδος Ἰλλου καὶ Λεοντίου.

Ο αὐτὸς γράφει τὸν Ζηνῶνα καὶ Βερόνη τῇ πενθερᾷ μυρίας ὀπλοῦσας ῥάβδους· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τὴν Κιλικίαν ἐκπέμψας χάραν ὑπερον δὲ μεταβῆναι ταύτῃ πρὸς τὸ Παπυρίου λεγόμενον Φρούριον, Ἰλλοῦ τυραννήσαντος, αὐτῷ τε τὸν βίον ἐκλιπεῖν. καὶ τὰ κατὰ Ἰλλοῦ δὲ γράφει μάλα λογίως ὁ Εὐστάθιος, ὅπως πρὸς τὴν Ζήνωνος ὀπλοῦσας διέφυγε, καὶ ὅπως ὁ Ζήνων τὸν ἀποσφάξαν τῶν πρὸς τὴν χάραν ἐς θάνατον ἐκδίδωκε, μισθὸν τῆς ἀποτυχίας τῇ τῆς κεφαλῆς ἐκτομῇ αὐτῶν ὡς ἔχον· ὃν καὶ φρατῆγόν ὁ Ζήνων τῆς ἐξῆς ἀποδείκνυσι δυνάμειον, τὸ λαθεῖν πραγματευόμενος. ὁ δὲ, Λεόντιον πρεσβύτερον αὐτοῦ, Μάρσον τε οὐδ' ἄνδρα δόκιμον, καὶ Παμπρέπιον, ἀνὰ τὰ τῆς ἐξῆς γέγονε μέρη· εἴτα τὴν Λεοντίου ἀνάρρησιν τὴν ἐς Τάρσον τῆς Κιλικίας γινόμενῃ· ὅπως καὶ οὗτοι τῆς τυραννίδος ἀπόβαντο, Θεοδὸν ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκπεμφθέντων, ἀνδρὸς Γότθου τὸ γένος ὑπάρχοντος, ὡς ἔχον· Ῥωμαῖοις τε αὐτῶν ἐπιστήμου, καὶ ἡμεδαπῆς τε καὶ ἀλλοδαπῆς δυνάμειος. ἀναγράφει μάλ' αὖ σοφῶς ὁ αὐτὸς Εὐστάθιος, καὶ πρὸς αὐτὸν δειλαίως ἀνηρημένους πρὸς Ζήνωνος ἀντὶ τῆς ἐς αὐτὸν εὐνοίας· καὶ ὅτι καὶ ὁ Θεοδὸν ἐκ τῆς Ζή-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῆς βουλῆς αὐτοῦ· Rectius in MS. codice Florentino scribitur, τῆς ἐπιτολῆς αὐτοῦ.

VARIORUM

2 Τὸν δειλαίως ἀνηρημένους] Marcellinus in Chronico sub Coss. anni 488, hæc habet: *Leontius interea rex & Illus tyrannus* (qui tyrannidem arripuerant anno 482.) in *Papirio Isauria castello capsi decollatique sunt. Capita eorum Constantinopolim allata, præfixa hastilibus tabuere. Eodem anno Theodoricus rex omnium suorum multitudine Gothorum*

in Italiam tendit. Theodoricus hic, cognomine Amalus, Italiam ingressus est anno 489. bellum ibi gessit cum Odoacre Italici regis anno 491. Odoacrem occidit, & regnum Italici sibi asseruit anno 493. juxta rationes Ant. Pagi ad eos annos.

ἰστος αἰδομένους, ἐπὶ τῷ προεχέοντι Ῥώμιον
I ἀναχωρεῖ. τοῖς δὲ φασιν, ὡς καὶ ὑποθήκη Ζή-
νοτος καὶ Ὀδοάκρου μάχῃ κρατήσας, ὑφ' ἐαυ-
τὸν τῷ Ῥώμιον ποιῆται, ῥῆγα προσηγορεύσας
ἑαυτὸν.

ipsum insidias comperisset, Romam se con- S. A. C.
tulit. Alii dicunt Zenonis suasu id à The- V.
odorico factum fuisse. Qui conferto præ- Theodori-
lio, cum Odoacrum superasset, Romam sub cus Roma
potestatem suam redegit, Regis dumtaxat regnat.
5 nomine sibi assumpto.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ Μαρμιανῶ, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

ΥΠὸ τοῖς χρόνοις Ζηνοῦτος, ἰσχυρῶς Ἰωάννης ὁ ῥή-
τωρ Μαρμιανὸν ἐξ ἐπιδηφείων ἐπίσημον ἀν-
δρα γινώσκων, καὶ τῆς συγχλήτου βουλῆς μέγα 10
χρῆν, καὶ ἐν Δάφνῃ τῷ παρὰ τὴν πόλιν καλού-
2 μῶν ἀντίφορον οἰκοδομήσασθαι, πρῶτον ἀμπε-
λους διδρυμένον, καὶ παρὰ γαργύριον ἐπιτήδειον
καθεστῶτα, θύβη τοῦ δημοσίου βαλανείου ἔνθα Μαμ-
μιανὸς ὁ φιλόπολις, ἡ χαλκῇ ἀνάκλῃ εἰκὼν. ἀνὰ 15
δὲ τῷ πόλιν δύο βασιλεῖς ἐργάσασθαι φάσιν, τῇ
π οἰκοδομίᾳ λίαν ὀνείδιστον, καὶ ταῖς ἐν λίθῳ
φειδωμέναις πρὸς διασημαίαις κεκοσμημέναις ὡς φη-
3 σιν δὲ πρὸς μέγαν μῶνον τῶν δύο βασιλέων φάσιν, ἡ τε-
τράπυλον ἀναστήσας, κίονας τε καὶ τῇ ἐκ χαλκοῦ 20
ὑλῇ μάλα κομψῶς ἡσκευασμένον. καὶ τὰς μὲν βασι-
λεῖς κατελήφαμεν φάσιν, μὲν τῆς προσηγορίας
ἐπὶ λέξινα τῆς πρῶτης δικασίας φησύντας, τῶν
ἐκ Προκοπίου λίθῳ τῷ ἐδάφει συσκευασμένον· οὐ
μὴν τῷ οἰκοδομῆσαι ἔχουσιν π τῶν ἐπισημάτων. ἐκ 25
τῶν γνησίων γὰρ παθημάτων ἑαυτοῦ τῷ οἰκοδο-
3 μῶν ἐδείξαντο, οὐδὲν ἐς κόσμον ταύταις προσηγο-
ρίας. τῶν δὲ τετραπύλου τῶν ὑπὸ Μαρμιανῶ γε-
νησμένων οὐδὲ ψιλὸν ἔχοντα κατελήφαμεν.

CAPUT XXVIII.

De Mammiano, & de operibus ab eo constructis.

EJUSDEM Zenonis principatu Mammi-
anum quemdam vixisse scribit Joan-
nes Rhetor, qui ex fellulario opifice vir
insignis evaserit, & ad Senatorium ordi-
nem pervenerit. Ab hoc Mammiano ait
Joannes, in Daphnenfi quidem suburbano
ædificatum esse antiferon, qui locus prius
vites habuerat & arva, è regione balnei
publici: in quo statua ænea posita est cum
hac inscriptione: Mammianus amator urbis.
In urbe vero duas regias porticus ab eo-
dem exstructas esse refert, tum fabricæ
venustate insignes, tum lapidum splendore
ac nitore decoratas. Inter duas autem por-
ticus, quasi confinium quoddam ab eo æ-
dificatum esse Tetrapylum, columnis &
ære admodum eleganter excultum. Et ipsas
quidem regias porticus vidimus, quæ &
nomen pristinum & reliquias vetusti splen-
doris adhuc servant, cum solum earum
Proconnesio marmore stratum sit. Reli-
qua vero structura nihil habet eximi-
um. Nam post superiores ruinas, nuper
instauratæ sunt, nulla re ad earum orna-
mentum adjecta. Tetrapyli vero ejus quod
à Mammiano constructum est, ne vestigi-
um quidem deprehendimus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Περὶ τῆς πελευτῆς Ζηνοῦτος, καὶ τῆς ἀναρρήσεως
Ἀναστασίου.

b ΤΟῦ Ζηνοῦτος τοίνυν ἀπαίδες πλεονήσαντος
ἐπιληψίας νόσῳ μὲν ἔσθοντο, καὶ δέχοντο ἔτος
τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἡλπίσει μὲν Λογγίνος ὁ τοῦ 35
τε ἀδελφοῦ ἐς μέγα δυνάμειος προεχρηκώς, ἡ

CAPUT XXIX.

De Zenonis obitu, & de Anastasii Imperatoris
nuncupatione.

CÆTERUM cum Zeno post septimum
decimum Imperii sui annum, ex co-
mitiali morbo absque liberis decessisset,
Longinus quidem ejus frater, qui ad ma-
gnam potentiam pervenerat, in spem venit
Longinus
Imperium
præcipere
posse se
sperat.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὡς καὶ ὑποθήκη Ζηνοῦτος] Hujus loci sensum non vi-
derunt Interpretes, quibus prava interpunctio fraudi fuit.
Ego vero media distinctione post hæc verba apposita, lu-
cem huic loco attuli. Ait enim Evagrius duas causas af-
ferri, quæ Theodoricum impulissent, ut ad Italiam profici-
sceretur. Prima est, quod Zeno ei insidiaretur. Alii
autem dicebant Theodoricum Zenonis consilio impulsam
in Italiam se contulisse. Certe in excerptis veteris Autho-
ris, quæ ad calcem Ammiani Marcellini jam pridem edi-
di, Theodoricus consensu Zenonis in Italiam profectus
esse, dicitur. Sic enim illic scribitur. Zeno recompen-
satis beneficiis Theodoricum, quem fecit Patricium & Consulem,
donans ei multum, & mittens eum ad Italiam, præstatum
est, ut si victus fuisset Odoachar, pro merito laborum suo-
rum, loco ejus, dum adveniret, tantum, præregnaret. Idem

quoque testatur Jordanes in Geticis, & in lib. de successi-
one Regnorum.

2 Ἀντίφορον] Sic dictum videtur ædificium quoddam
quod fori usum præstabat. Hoc ædificium ait Evagrius
fuisse in suburbano Daphnenfi, e regione publici balnei.
Id enim sonant hæc verba, ἐν τῷ δημοσίῳ βαλανείῳ.
Musculus quidem ἐν τῷ vertit, Recta ad publicum balneum,
Quod non probo. nam ἐν τῷ idem est quod κατὰ τὸν ποταμόν,
teste Suida. In antiferon autem ait Evagrius erectam fu-
isse statuam Mammiani. Ex quo apparet antiferon fuisse
id quod supra dixi. Nam statua in foro erigi sole-
bant.

3 Οὐδὲν ἐς κόσμον] Assentior Christophorono & Savi-
lio, qui ἀδελφὸς emendarunt.

VARIORUM.

a Τετράπυλον] Ædificium quatuor portis pervium, inquit
Du-Cangius, in Glossar. med. & inf. Græc.

b Τὸ Ζηνοῦτος] Marcellinus in Chronico ad ann. 491
(quo mortuus est Zeno) scribit: Zeno Aug. visa decos-
sit, tam sui Imperii annis quam Basilisci tyrannidis compri-
Tom. III.

tatis, anno XVII. mense VI. Die nona Mensis Aprilis emor-
tuali, inquit Pagius; qui VI. menses erratum esse Libra-
riorum contendit pro III. mensibus. Anastasius Imp.
coronatus est die undecima ejusdem Aprilis.

Z Z

Βασιλείαν

S.M.C.

V.

Anastasius
Imp.

se Imperium facile occupaturum esse. Sed tamen voti sui haudquaquam compos factus est. Etenim Ariadne coronam imposuit Anastasio, qui nondum in Senatorium ordinem allectus, in silentiariorum schola adhuc militabat. Porro Eustathius scribit, ab exordio Imperii Diocletiani ad Zenonis obitum & nuncupationem Anastasii, annos fluxisse septem supra ducentos: à principatu autem Augusti, annos quingentos triginta duos, ac præterea menses septem: ab Alexandri autem Macedonis regno octingentos & triginta duos, similiter cum mensibus septem: à Romano & Romuli regno, mille & quinquaginta duos, ac præterea menses septem: à Trojæ denique expugnatione, annos mille sexcentos octoginta sex, cum mensibus septem. Hic Anastasius ortus ex urbe Epidamno quæ nunc Dyrrachium dicitur, Imperium simul & uxorem Zenonis Ariadnem accepit. Ac primum quidem Longinum Zenonis fratrem, qui magistri dignitatem gerebat, quem antiqui præfectum officiorum palatii appellabant, in patriam amandavit. Multis item aliis Isauris qui id ab ipso petierant, ad suos redeundi copiam fecit.

Βασιλείαν αὐτοῦ ἀπεβίβησαν ὅς μιν τῶν δευτέρων ἐπύχεν. ἡ γὰρ Ἀριάδνη Ἀναστασίῳ τὸν σέφανον ἀπεβίβησαν, ἔπειτα μὲν ἦκεν ἐς γερουσίαν, ὅς ἐν τῇ αὐτοῦ λεγομένη τῇ σιληνταρίων σχολῇ καὶ ἀλεγομένη. ἰσορεῖ δ' οὐδ' ὁ Εὐστάθιος, μὲν τὴν δεξιὴν τῆς Διοκλητιανῆς βασιλείας ἐς τὴν Ζήνωνος πελοπύλιν καὶ τὴν ἀναρρήσιν Ἀναστασίῳ, ἔτη διελθεῖν ἐπὶ αὐτῇ δεξιᾷ. ἀπὸ δὲ τῆς Αὐγούστου μοναρχίας, ἔτη δύο καὶ λ', καὶ πεντακόσια πρὸς μισὴν ἐπὶ αὐτῇ δεξιᾷ. Ἀλεξάνδρου τῷ Μακεδόνης δεξιᾷ, ἔτη δύο καὶ τετρακόντα, καὶ ὀκτακόντα, ὁμοίως πρὸς μισὴν ἐπὶ αὐτῇ δεξιᾷ τῆς τῶν Ῥωμαίων καὶ Ῥωμύλου βασιλείας, ἔτη δύο καὶ πενήκοντα καὶ χίλια καὶ πρὸς γὰρ μίλλας ἐπὶ αὐτῇ δεξιᾷ ἀλώσεως Τροίας, ἔτη ἐξ ὅσων ἐπὶ αὐτῇ δεξιᾷ καὶ χίλια πρὸς μισὴν ἐπὶ αὐτῇ δεξιᾷ. οὗτος ὁ Ἀναστάσιος πατέρα τὴν Ἐπίδαμνον ἔχων, Δυρράχιον νῦν ἀποσηγορεύεται, τὴν τῇ Ζήνωνος βασιλείαν καὶ γαμετὴν τὴν αὐτῆς Ζωῆωνος τὴν Ἀριάδνην ἐποιχίζετο. καὶ πρῶτα μὲν ὁ Λογγίνον Ζωῆωνος ἀδελφόν, τὴν τῷ μαγίστρου δεξιᾷ διέποντα, ὃν ἡγεμόνα τῇ αὐτῇ τάξει οἱ πρότεροι ἐνόησαν, ἀνὰ τὴν ὁδοῦ ἐκπέμψας, εἶτα δὲ καὶ πολλοὺς ἑτέροισιν Ἰσαύροις, τῷ τῷ δίδον αἰτήσαντας.

CAPUT XXX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

De Anastasio Imperatore: & quo modo, cum nihil in Ecclesiastico statu innovari sineret, totius orbis Ecclesia innumervis perturbationibus repleta fuit, multisque Episcopi eam ob causam expulsi.

Περὶ Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, καὶ ὡς ἀφ' οὗ μὴ βύλεται τοῦτον καινοτομεῖν τὴν αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ κατάστασιν, μυστρίων παραχρᾶν αἱ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίαι ἐπεπλήθησαν· πολλοὶ τε τῶν ἐπισκόπων ἀφ' οὗ τῷ ἐξελθόντες.

IDE M PORTO Anastasius, utpote pacis studiosissimus, nihil omnino innovari voluit, præcipue vero in Ecclesiæ statu; modisque omnibus elaboravit, ut & sanctissimæ Ecclesiæ absque ulla perturbatione remaneret, & cuncti qui ipsius Imperio parebant, altissima pace fruerentur, omni rixa & contentione, tum ab Ecclesiæ statu, tum à rebus publicis procul amandata. Et Chalcedonensis quidem synodus iis temporibus, nec

Οὗτος ὁ Ἀναστάσιος εἰρηνικός τις ὢν, ὅθεν καινοτομεῖν παντελῶς ἠδύλετο, ἀφ' οὗ μὴ βύλεται τοῦτον καινοτομεῖν τὴν αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ κατάστασιν. καὶ ἀφ' οὗ πάντες οἱ τρόποι, τὰς τε ἀγαθότητας ἐκκλησίας ἀπαράχους μέναι, ἅπαν τὰ τὸ ὑπὸ βασιλέως γαλιῶνις ἀπολαύειν, πάσης ἐριδος καὶ φιλονεικίας ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἐκποδὼν γινόμενων. ἡ μὲν οὐδ' ἐν Καλχιδόνι σύνοδος ἀνὰ τούτους τοὺς χρόνους, οὐτε ἀνα-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀναστάσιος εἰρηνικός τις ὢν] Qualiter affectus fuerit Anastasius erga res Ecclesiasticas, & qua ratione se gesserit in earum administratione, docet Liberatus in Breviario, cap. 18. his verbis. Ascenderunt quidam & aduersantium & communicantium ei ad Anastasium. Et dum haberent contra Principem contentionem, alii quidem proponentes anathematizari Synodum, & ita communicare: alii vero pacatis in unitivo Edicto adjici ea qua satisfecerent his qui communicauerant Petro: Considerans Impera-

tor, quod si adjectionem Edicto faceret, tumultum moueret Ecclesia, & anathematizare Synodum esset impossibile; persuasit eis sufficere unitivum Edictum, ut communicarent adinvicem sibi, sicut & ceteri Ecclesiarum Episcopi. Et cum non obedirent hac agere, nihil impetrantes dimisit. Ex quibus vides, Anastasium Imperatorem Zenonis Edictum prorsus secutum esse, nec præterea quicquam innovari voluisse.

VARIORUM.

a Ἐν τῇ λεγομένη τῶν σιληνταρίων σχολῇ] Non solum loca ubi pueri ac iuvenes liberalibus studiis vacare debent; sed & ea quæ ad alia exercitia destinata sunt, item ad officia ac ministeria Principis, Schola vocantur: unde in Cod. Schola equitum, peditum, Scribariorum, domesticorum, Silentiariorum, sacrarum largitionum &c. De Silentariis egimus notis ad cap. 10. lib. II. Evagrii.

b Λογγίνον Ζήνωνος ἀδελφόν] Confundit Evagrius Longinum Magistrum militum cum Longino Zenonis fratre: qui tamen diversum erant; ut apparet tam ex historia rei gestæ, quam autoritate Zonaræ & Theophanis. Posterior ait in Chronico ann. 484. juxta Alexandrinos, i. e. A. C.

491. Longinum Zenonis fratrem, propter seditionem, exulem ab Anastasio Alexandriam missum, ibique Presbyterum ordinatum; Septennio post, mortem obiisse. Proinde neque in patriam fuisse amandatum, neque posthac tumultus excitare potuisse. Ergo alius erat Longinus Magister militum, quem magistratu abrogavit Anastasius, & in patriam amandavit, ubi postea adversus Imperatorem bellum suscepit, uti narrat Evagrius infra, cap. 35. Erant omnino tres Longini, unus Zenonis frater, alter Magister militum, tertius Selinuntius, ab Evagrio in eodem capite memoratus. Vide Pagium ad ann. 498. n. 3, 4, 5. W. Lewis.

Φαίδων

φαιδὸν οὐ ταῖς ἀγνοήταις ἐκκλησίαις ἐκνήνυτο, οὐτε μὲν ἐκ πάντων ἀπεκνήνυτο. ἔχαστοι δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ ὡς εἶχον νομίσεις, διεκράτηοντο. καὶ οἱ μὲν τῷ ἐκτιθεμένῳ αὐτῇ μάλα γνησιαῶς ἀντίχοντο, καὶ πρὸς ὑδμίαν ἐπιδίδουσαν συλλαβὴν τῷ ὀριζέσθαι παρ' αὐτῆς, ἢ μὴ γράμματος ὁμιλίαν παρεδύοντο. ἀλλὰ καὶ μὲν πολλὰς ἀπεκνήδων τῷ παρρησίας, καὶ κοινωνεῖν παντελῶς ἔκ ἡνυχίο τοῖς μὴ διχομένοις παρ' αὐτῆς τὰ ἐκτιθέμενα. ἔπειροι δὲ, ἢ μόνον ἔκ ἐδύοντο τῷ ὁ Καλχιδόνι συνόδῳ, καὶ τὰ παρ' αὐτῆς ὀριζέσθαι. ἀλλὰ καὶ ἀναθέματα πεισάλοισι αὐτῇ τῷ τῷ Λέοντος τόμῳ. ἄλλοι τοῖς Ἑνωτικοῖς Ζήνωνος ἐνισχυέσθαι, καὶ ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διεκράτηοντες τῇ τε μᾶλλον καὶ ταῖς δύο φύσεσιν.

οἱ μὲν, τῇ συνθήκῃ τῇ γραμματικῇ κλαπέντες οἱ 15
 2, καὶ πρὸς τὸ εἰρηνικώτερον μάλλον συνεκλίναντες, ὡς πάσας τὰς ἐκκλησίας ἐς ἰδίαν συνεκλίνοναι μοίρας, καὶ μὴ κοινωνεῖν ἀλλήλοις τὴν πρεσβυτερίαν. ὁ δὲ πλεῖστα τμήματα κατὰ τὴν ἑῶν, ἀνά τε τὰ ἐσπείρια μέρη καὶ χεῖρ. τῷ Λέοντι 20
 ἐτύχοντο ὅσα, ὅτε τῷ ἑῶν ἐπισκόπων τοῖς ἐσπείροις καὶ τοῖς Λέοντι σπυρδομένῳ, ὅτε αὐτῶν τοῖς ἑῶν. τὸ δὲ μᾶλλον ἐς ἀποτίαν πρὸς ἑῶν. οὐδὲ γὰρ σφίσι αὐτοῖς ἐκωνόουσι οἱ τῆς ἑῶν πρόδροι, οὐδὲ μὴ οἱ τῷ Εὐράπῃ καὶ τῷ Λέοντι τὴν θρόνον δι- 25
 ἔποντες, μήτι γὰρ καὶ ὑπεροχῇ. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος θεοφάνης, τὴν νεαυτερίαν τῶν ἐπισκόπων ἐξωθεῖτο, εἶπε κατελήφει, καὶ ὅσα τὸ αἰὼν τοῖς τόποις πᾶσι τῇ ὁ Καλχιδόνι συνόδῳ
 3 κηρύττοντα, καὶ ταύτην ἀναθέματα πεισάλοισι αὐτῇ τῷ τῷ Λέοντι 30
 ἐβόλῃ καὶ οὐδὲ ἐκ τῷ βασιλεὺς τῷ πόλει, πρῶτον μὲν Εὐφρήμιον, ὡς πρεσβυτέρου καὶ ἑῶν Μακεδονίῳ, μετ' οὗ Τιμόθεος ἐκλήθη ἐκ τῆς Ἀντιόχου Φλαβιανῶν.

palam prædicabatur in sanctissimis Ecclesiis, nec omnino rejiciebatur. Singuli enim earum præfides, prout ipsis visum fuerat, agebant. Et nonnulli quidem eorum, cuncta quæ in illo Concilio exposita fuerant, pertinacissime defendebant. Nec in ejus decretis vel unam syllabam remittere, ac ne unius quidem literæ mutationem admittere sustinebant: sed magna cum fiducia recedebant ab iis qui decreta illius Concilii minime suscipere, nec illis communicare ullo modo sustinebant. Alii vero, Chalcedonensem synodum ejusque decreta non modo non suscipiebant; verumetiam illam una cum Leonis Epistola sub Anathemate damnabant. Alii Zenonis Henotico mordicus inhærebant: idque tametsi inter se dissiderent de una aut de duabus naturis: hi quidem compositione Imperialium literarum decepti: illi vero paci & concordie magis studentes. Adeo ut totius orbis Ecclesiæ in varias factiones divisæ essent, ac ne Antistites quidem sibi mutuo communicarent. Hinc multa discidia in Orientis & in Occidentis partibus, & per Africam extiterunt, cum nec Orientales Episcopi Occidentalibus & Afris sociarentur, nec isti vicissim coirent cum Orientalibus. Quinetiam ad majorem absurditatem res progressa est. Nam nec Orientales antistites inter se ipsi communicabant: nec Occidentales item nec Afri inter semetipsos communionem fovebant, ne dum cum peregrinis & extraneis. Quæ cum Imperator Anastasius videret, Episcopos qui aliquid innovarent, Ecclesiis exturbabat, si quem forte deprehendisset aut Concilium Chalcedonense prædicantem contra inolitam locorum consuetudinem, aut idem sub Anathemate damnantem. Et ex regia quidem urbe, uti supra diximus, primum ejecit Euphemium, deinde Macedonium, cui successit Timotheus. Antiochia vero Flavianum expulit.

S.M.C.

V.

Ecclesia in
varias fa-
ctiones di-
visa.Euphemi-
us, Mace-
donius,
Flavianus,
sedibus suis
ejecti.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

35

CAPUT XXXI.

Επιστολὴ τῶν μοναχῶν Παλαιστίνῃ πρὸς Ἀλκίσωνα πρὸς Ζηνάει καὶ ἑτέροις τινῶν.

Epistola Monachorum Palaestina ad Alcisonem, de Xenania & de aliis quibusdam.

Περὶ τοῦ Μακεδονίου καὶ Φλαβιανῶν γράφοντες τὸ ὁ Παλαιστίνῃ μοναχῶν πρὸς Ἀλκίσωνα ἐπὶ λέξεως λέγει ταῦτα. Πέτρου 3 κα- 40

DE Macedonio quidem & Flaviano Monachi Palaestinae in literis ad Alcisonem datis ita scribunt. Mortuo autem Petro,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ οἱ μὲν] Scribendum est καὶ οἱ.
 2 Τῇ συνθήκῃ τῇ γραμματικῇ] Joannes Langus literas Zenonis Imperatoris de Ecclesiarum adunatione videtur intelligere. Sic enim vertit: *Is quidem literis insidioso compositis per fraudem decipit.* Quem sensum secutus est etiam Christophorus. Certe hic Evagrii locus aliter exponi non potest. Duae enim causas affert, cur nonnulli Edicto Zenonis acquiescerent. Quosdam igitur ait fuisse deceptos blanda illa, & ad persuadendum composita Principis oratione. Alios vero studio pacis & quietis Ecclesiarum illectos, huic Edicto acquiescisse.
 3 Πρὸς Ἀλκίσωνα] Hic Alcison Episcopus erat Nicopo-

lis, quæ metropolis est veteris Epiri: Inter præcipuos defensores Synodi Chalcedonensis. Mortuus est anno Christi 516. Petro solo Consule. Ejus meminit Marcellinus in Chronico, qui eum Alcisum vocat. Vide Baronium ad annum Christi 516.

4 Πέτρου δὲ κοιμηθέντος] Cum duo fuerint Petri uno eodemque tempore, alter Alexandrinus Episcopus, alter Antiochenus, incertum est uter illorum hic intelligatur. Probabilius tamen videtur, Alexandrinum Petrum hic designari: eo quod Monachi Palaestinae statim loquuntur de Alexandria, & de Ægypto ac Libya. Obstat tamen quod subjicitur ab iisdem Monachis; post mortem scilicet Pe-

VARIORUM.

2 Ἐκείνου Εὐφρήμιον] Euphemium Ep. C. P. falso ab Anastasio Imp. accusatum atque damnatum, in exilium ductum esse, & in ejus locum Macedonium subrogatum

anno Chr 496. scribit Pagius ad ann. 495. n. 3. Ipse autem Macedonius ab eodem Imp. pulsus est anno 511. vid. infra cap. 44. hujus lib.

Z Z 2

καμην.

S. C. inter se ipsos iterum discissi sunt. Et Alexandria quidem & Ægyptus ac Libya intra suam communionem permansit. Reliquus item Oriens seorsum ab aliis communicavit, propterea quod Occidentales prorsus communicare illis recusabant, nisi Nestorium, Eutychem ac Dioscorum sub Anathemate damnantes, Petrum quoque Mongum & Acacium iis adjicerent. In hoc igitur rerum statu cum essent totius orbis Ecclesiæ, Eutychiani & Dioscoriani ad exiguum prorsus numerum redacti sunt. Cumque brevi defecturi essent ita ut amplius in terris non existerent, Xenaias quidam, vere nominis sui, id est, alienus à Deo: nescio quo consilio, nec qua de causa susceptas adversus Flavianum inimicitias exercens: prætextu tamen fidei, ut plerique narrant, adversus eum commoveri, cumque tanquam Nestorianum calumniari cœpit. Sed cum ille Nestorium simul ejusque opinionem sub Anathemate damnaasset, Xenaias relicto Nestorio, ad Dioscorum transgressus est, & ad Theodorum ac Theodoritum & Ibam ac Cyrum & Eleutherium ac Joannem, aliosque nescio quos nec unde collectos. Ex quibus quidam Nestorii dogma re vera sectati fuerant: quidam vero cum in suspensionem ejus rei venissent, postea idem dogma sub Anathemate damnaverant, & in Ecclesiæ communione extremum diem clausurant. Hos, inquit, omnes Nestoriani dogmatis assertores nisi Anathematizaveris, Nestorianus es, licet Nestorium millies cum doctrina ipsius Anathematizes. Scriptis etiam literis ad fautores Dioscori & Eutychis, eos concitavit, suadens eis, ut sibi adversus Flavianum auxilium essent, exigenterque ab eo, non quidem ut ipsam synodum, sed ut eas dumtaxat personas quas supra nominavi, sub Anathemate damna-
 Flavianus vexatus.

κοιμηθῆναι, πάλιν εἰς αὐτοὺς ἀπεχρίσθαι, Ἀλεξανδρεῖά τε καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καθ' ἑαυτὰς διατέλῃσαι· καὶ ἡ λοιπὴ πᾶσα ἀνατολὴ πάλιν καθ' ἑαυτήν, ὅτι δυνάμει μὴ ἀνεχομένη ἄλλως αὐταῖς κοινωνεῖν ἢ πρὸς τὸ ἀναθεματίζειν Νεστόριον τε καὶ Εὐτυχήν, καὶ Διόσκορον, Θεοδοσίον καὶ Πέτρον τὸν Μογγὸν καὶ Ἀκάκιον. ὅτι τούτοις οὐκ ἔστι ἀνὰ τὴν οἰκουμένην οὕτων ἐκκλησίαν, οἱ γνήσιοι τῶν ἀπὸ Διόσκορου καὶ Εὐτυχοῦς εἰς πάντη ἐλάττωσαν Θεοδοσίον τὸν δριμύτον. καὶ μελλόντων ὅσον οὐδέποτε ἐκλιπεῖν ἀπὸ τῆς γῆς, ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτοῖς, ὡς Ζεναῖος ὁ τοῦ Θεοῦ ξένος ἀληθῶς, ὅς κ' οἶδα μὲν πὶ σκοπῶν, ἢ ποῖαν ἔχουσιν πρὸς Φλαβιανὸν ἐκδικαίαν, Θεοδόσιον δὲ τῆς πίστεως ὡς οἱ πολλοὶ δηλοῦνται, καὶ μὴ πρὸς αὐτὸν καὶ ἀφβάλλειν ἄρχεται ὡς Νεστοριανόν. ἐκείνου δὲ Νεστορίου σὺν τῷ Φρονήματι ἀναθεματίζαντος, μετέβαινε πάλιν ἐξ ἐκείνου ἐπὶ Διόσκορον καὶ Θεοδοσίον καὶ Θεοδοσίον, καὶ Ἰβαν, καὶ Κύρον, καὶ Ἐλευθέριον, καὶ Ἰωάννην, καὶ ὅς κ' ἴσμεν οὕς πιναι καὶ ὅθεν συλλεξάμεθα ὅτι οἱ μὲν, τὰ Νεστορίου ἀληθῶς ἐπρέσβυσαν· οἱ δὲ, ὑποσηθέντες ἀνεθεμάτισαν, καὶ ὅτι τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐκκλησίας κεκοίμηνται. τούτους πάντας τὰ Νεστορίου Φησὶ νοήσαντας, εἰ μὴ ἀναθεματίσεαι, τὰ Νεστορίου Φρονεῖς, καὶ μὴ μνησθῆναι αὐτὸν μετὰ τοῦ Φρονήματος ἀναθεματίζης, ἀνεκίνει δὲ ἀφ' γραμμάτων καὶ τοὺς ἀπὸ Διόσκορου, καὶ Εὐτυχοῦς συνηγόρους πείθει συνάραδαι μὲν αὐτὰς καὶ Φλαβιανῷ, μὴ μὲν τοὺς ἀναθεματισμὸν ἀπαυτῶν τῆς συνόδου, ἀλλὰ τῶν Θεομελημένων Θεοδόσιον. τῷ δὲ ἐπισκόπου Φλαβιανῷ τούτοις ἐπὶ πολὺ ἀντιπέναντος, ἐτέρων τε μὲν Ζεναίου συμπλεκόμενον κατ' αὐτῷ, ὡς Ἐλευσίνου μὲν ἐπισκόπου πινος τῆς δευτέρας Καπ-

VALESII ANNOTATIONES.

tri Ægyptum separatim communicasse, & Orientales ab eorum communione disjunctos fuisse. Petro enim Alexandrino successit Athanasius, qui Synodicas scripsit ad Palladium Episcopum Antiochiæ, ejusque communioni sociatus fuit, ut superius observavi ex Evagrio & Liberato: * Rursus vero si Petrum Antiochenum hoc loco designari dixerimus, eadem erit difficultas. Verum responderi potest, Monachos hic loqui non de ipsis Patriarchis, sed de integra Diœcesi, & de maxima parte Episcoporum. Certe post mortem Petri Alexandrini, Orientales Episcopos communionem Ecclesiæ Romanæ expetiisse apparet ex Epistola Gelasii Papæ ad Orientales.

1 Τῶν δυνάμει ἀνεχομένων] Addenda est procul dubio particula negativa, hoc modo, τῶν δυνάμει μὴ ἀνεχομένων, quemadmodum legitur apud Niceph. & in codice Telluriano.

2 Ζεναῖος] Erat hic Episcopus Hierapolitanus, à Petro Fullone ordinatus, qui alio nomine Philoxenus dicebatur. De hoc pestifero homine multa habent Theoph. Cedren. Niceph. & alii.

3 Ἐπὶ Διόσκορον καὶ Θεοδοσίον] Non dubito quin Dioscori nomen hoc loco perperam positum sit pro Dioscori nomine. Neque enim Dioscorum anathemati subjici volebat Xenaias inimicus Chalcedonenſis Synodi: sed

Diodorum Tarsensem & reliquos. Ita certe Victor Thunonenſis in Chronico. Joanne Gibbo Cos. Anastasius Imp. " Flaviano Antiocheno, & Philoxeno Hierapolitano Præſulibus Constantinopolim Synodum congregat: & contra Diodorum Tarsensem & Theodorum Mopſuestenum cum scriptis, Theodoritum Cyri, Ibam Edeſſenum, Andream, Eucherium, Cyrum & Joannem Episcopos, cæterosque alios qui in Christo duas prædicabant naturas, duasque formas, & qui non confitentur unum de Trinitate crucifixum, una cum Leone Episcopo Rom. & ejus tome, atque Chalced. Synodo inferre anathema perſuaſit." Idem confirmat Theophanes in Chronico pag. 131.

4 Καὶ Κύρον καὶ Εὐθέριον] Victor Thunonenſis in Chronico Quirum & Eucherium nominat, ut supra vidimus, ubi Quirus ponitur pro Cyro, quemadmodum in epistolis B. Ambrosii Quinegius pro Cinegio. Porro Niceph. hoc loco pro Eutherio ſubſtituit Eleutherium.

5 Ἐλευσίνου μὲν ἐπισκόπου] Hujus Eleusini meminit Liberatus in Breviario cap. 19. his verbis, de Severo loquens. Ita ut ob hoc ſcriberet & ipſi Flaviano, ſicut ipſius ſignificatur epistolis, & ad Maronam Lectorem, & Eleusinum & Euthereum Episcopos, & ad Oecumenium Scholaſticum Iſauria. Ejusdem meminit Theophanes in Chronico p. 128.

VARIORUM.

* De Petro Moggo Episcopo Alexandrino omnino intelligendus locus. Schisma enim de quo hic loquitur Evagrius, de separatione Dioscoritarum, ut eos vocat Liberatus, ab Ecclesia intelligendum: quæ mansit usque ad

tempora Dioscori junioris, qui anno 517. sedem Alexandrinam adeptus est. Vide Liberati Breviarium ad finem cap. 18. W. Lowth.

παδικίας,

παδικίας, Νικίαν δὲ Λαοδικείας τῆς Συρίας, καὶ
 ἄλλων ἄλλοθεν ὧν τὰς αἰτίας τῆς πρὸς Φλαβι-
 αὸν μικροψυχίας ἐτίθει, ἀλλ' οὐχ ἡμῶν διηγέ-
 σασθαι· τέλος νομίσας· ὁ δὲ τούτους ἐβλῶν
 αὐτοὺς, εἶπεν αὐτῶν τῇ φιλοσυκίᾳ καὶ ἐγγράφως
 τὰ πρὸς αὐτὰς ἀναθεματίσας, ἀπέστειλε τὰ βασι-
 λεῖ καὶ αὐτὸν γὰρ κατ' αὐτῶν κακότησιν ὡς τὰ
 Νεστωρίου πρεσβυτέρους. μηδὲ τούτῳ οὐδ' ἄλλοις
 ὁ Ξεναίας, τῆς συνόδου αὐτῆς πάλιν ἀναθεμα-
 τισμῶν, καὶ τῶν δύο φύσεως ἐπὶ τοῦ Κυρίου εἰρη-
 κότην, τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος, ἀπῆγε
 τὸν Φλαβιανόν. μὴ ὑπακούσαντ' οὖν, ὥστε Νε-
 στωριανὸς πάλιν κατηγορεῖ. πολλῶν δὲ ἐπὶ τούτῳ
 2 κακημερίων, καὶ τοῦ πατριάρχου ἐκείνου πρὸς
 πίστεως πεποιτημένων, οἳ ἦ πρὸς καθαίρεσιν μὴ
 Νεστωρίου καὶ Εὐτυχῆς τιμῇ συνόδῳ δέχεσθαι
 ὁμολογεῖ, μὴ μὲντοι εἰς ὅρον καὶ διδασκαλίαν
 πίστεως, πάλιν ὡς τὰ Νεστωρίου ἑσπόμενος φρο-
 νουῦντ' ἐπιλαμβάνοντο, εἰ μὴ καὶ τὸν ἀναθε-
 ματισμὸν αὐτῆς πρὸς αὐτὴν τῆς συνόδου, καὶ τῶν
 20 δύο φύσεως ἐπὶ τοῦ Κυρίου εἰρηκότεν (σαρκὸς καὶ
 θεότητος. πρὸς ἀπῆγε) δὲ πολλὰς λόγων ἀπά-
 3 ταις καὶ τοὺς Ἰσαυρούς καὶ ποιήσαντες γραμ-
 ματίων πρὸς πίστεως, οἳ ὦν τιμῇ συνόδῳ μετὰ
 τῶν δύο φύσεως εἰρηκότεν, ἢ ἰδιότητος ἀναθεμα-
 25 τισάντες, Φλαβιανὸς μὴ ἀφίστανται καὶ Μακε-
 δονίου· ἄλλως δὲ σπένδοντα ἑσπόμενος τὰ
 γραμματίων. οἳ τούτοις καὶ τ' Ἱεροσολύμων ἀπῆ-
 γου ἐγγράφον περὶ πίστεως ὅς ἐκθέμενος ἀπέ-
 στειλε τὰ βασιλεῖ, δι' αὐτῶν τῶν Διοσκορίου.
 30 4 ὅτε αὐτοὶ μὴ πρὸς αὐτοὺς ἀναθεματισμὸν πε-
 εἶχε τ' δύο φύσεις εἰρηκότεν. αὐτὸς δὲ ὁ Ἱεροσο-
 λύμων νοθεύσας παρ' αὐτῶν ἀφιστάμενος, ἄλλο
 πρὸς αὐτὸν δέχεσθαι τοιοῦτον ἀναθεματισμὸν. καὶ ὁ
 35 καὶ λόγους πατέρων πολλάκις νοθεύσας
 πολλοὺς δὲ Ἀπολλινάριον λόγους, Ἀθανασίον καὶ Γρη-
 5 γορίον τὰς θαυματουργίας, καὶ Ἰουλίον, ὁ δὲ τῶν
 ὁμοιωμάτων ἀναθεματίσας· οἳ μάλιστα τῆς πολλῆς
 πρὸς τὰς ἰδίας ἀσεβείας σφειτέρωνται. ἀπῆγουν
 δὲ καὶ Μακεδόνιον ἐγγράφον περὶ πίστεως ὅς καὶ
 40 ἐξέθετο τὴν τῶν πᾶν καὶ τῶν ἑνὸς εἰδέναι πᾶν
 ἀφιστάμενος, ἀναθεματίσας δὲ Νεστωρίον, καὶ

scopus, Nicias Laodiceæ quæ est in Syria, Sæc.
 & ex aliis locis alii: quorum odii adver- V.
 sus Flaviani quædam causæ fuerint, haud nostrum est, sed aliorum expone-
 re: tandem illos hoc facto quieturos esse
 arbitratus, cessit illorum contentioni. Cum-
 que supra dictas personas scripto Anathe-
 matizasset, libellum suum ad Imperatorem
 misit: Nam & hunc adversus Flavianum,
 tanquam Nestoriani dogmatis propugnato-
 rem, commoverant. Sed neque hac re con-
 tentus Xenaias, exegit iterum à Flaviano,
 ut & Synodum ipsam, & eos qui duas na-
 turas in Christo prædicaverant, alteram car-
 nis, alteram deitatis, Anathemati subjice-
 ret. Qui cum id facere recusasset, rursus Xe-
 naias eum ut Nestorianum accusavit. Mul-
 tis deinde agitis, cum Patriarcha expositi-
 onem fidei edidisset, in qua synodum in eo
 quidem quod spectat ad depositionem Ne-
 storii atque Eutychem, suscipere se profite-
 batur: quantum vero ad definitionem &
 doctrinam fidei, nequaquam: rursus illum
 tanquam Nestoriano dogmati occulte faven-
 tem insinularunt, nisi ipsam quoque syno-
 dum, & eos qui duas in Christo naturas
 dixerunt, alteram carnis, alteram deitatis,
 Anathemati subjiceret. Isauros præterea
 multiplici verborum fraude deceptos, in
 sententiam suam pertraxerunt. Et conscrip-
 tione fidei edita, in qua synodum una
 cum iis qui duas in Christo naturas ac pro-
 prietates esse dixerunt, sub Anathemate da-
 mnabant, à Flaviani quidem & Macedonii
 communione se se abrumpunt: cum aliis
 vero qui conscriptioni ipsorum subscripsis-
 sent, fœderis societatem ineunt. Inter hæc
 postulant etiam ab Episcopo Hierosolymo-
 rum, ut formulam fidei suæ conscribat.
 Quam ille cum edidisset, per sectatores Dio-
 scori misit ad Imperatorem. Et ea quidem
 quam ipsi proferunt, Anathematismum con-
 tinet eorum qui duas in Christo naturas
 prædicarunt. Ipse vero Hierosolymorum E-
 piscopus, eam ab illis falso confictam esse di-
 cens, aliam profert absque hujusmodi Ana-
 thematismo. Neque id mirum. Nam & li-
 bros Sanctorum Patrum sæpenumero corru-
 perunt. Multos quoque Apollinaris libros
 Athanasio & Gregorio Thaumaturgo, &
 Julio falso adscripserunt. Quibus præcipue
 libris multitudinem in erroris sui societa-
 tem inducunt. Sed & à Macedonio Chiro-
 graphum fidei suæ postularunt. Qui quidem
 eam exposuit, affirmans se trecentorum &
 octodecim sanctorum Patrum, & centum ac
 quinquaginta fidem solam nosse: Nestorium
 vero & Eutychem Anathemati subiciens,

Hæretici
 SS.
 Patrum
 corrup-
 runt.

VALESII ANNOTATIONES.

editionis Regiæ; cujus verba Anastasius Bibliothecarius ita
 vertit. Anastasius quiete positus à præliis, Macedonium Pa-
 triarcham avertere ab orthodoxa fide satagebat. Multi au-
 tem Episcoporum Anastasio gratiam præstantes, Chalcedonen-
 si resistebant Concilio, quorum primus erat Eleusius Sasimene-
 sis. Græca Theophrasti sic habent, ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐβλῶν
 αὐτοὺς. Sed scribendum est, ἐβλῶντος ὁ σαμῶν, quem-
 admodum scribitur in codice Vaticano. Certe Monachi
 Palæstinæ affirmant, Eleusinium hunc Episcopum fuisse se-
 cundæ Cappadociæ. Est autem Sasima urbs Cappadociæ
 secundæ, cujus olim Episcopus fuit Gregorius Nazianze-
 nus, quemadmodum docent Notitiæ veteres, & imprimis
 Hierocles.

1 Διὰ τούτους ἐβλῶντος] Scribendum videtur ἐβλῶντος,
 aut potius addenda est particula negativa hoc modo νομί-
 σας ὁ δὲ τούτους μὴ ἐβλῶντος αὐτοὺς. Id est, Illorum gratia

ipso non quiescere arbitratus. Nec dubito quin Evagrius
 ita scripserit. Verum Antiquarii dum in scribendo pro-
 perarent, iterum hoc loco particulam negativam omise-
 runt. Porro per vocem ὁ δὲ τούτους, intelligit Diodorum
 Tarsensem, Theodorum Mopsuestenum, Theodorum &
 cæteros supra memoratos. Vide Theophrastum, p. 131.

2 Καὶ τὸ πατριάρχον] Flavianum Antiochensem Episco-
 pum intelligit. Quod non monerem, nisi in versione Chri-
 stophoroni mendum subisset.

3 Καὶ τὸν Ἰσαυρὸν] Rectius in Nicephoro scribitur
 Ἰσαυροῦ.

4 Ὅτε αὐτοὶ μὴ πρὸς αὐτοὺς] Supplenda videtur con-
 junctio in hunc modum, καὶ πρὸς αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς, ὅτε.

5 Καὶ Ἰουλίον] Vide Leontium de sectis in actione octa-
 va. Ubi docet Acephalos epistolas quasdam Julio Epi-
 scop. Rom. tribuisse, quæ re vera erant Apollinaris.

Εὐτυχῆ,

58c. eosque qui duos Filios & duos Christos
V. asserunt, aut qui naturas dividunt: nulla
tamen mentione facta nec Ephesinæ synodi
quæ Nestorium deposuit, nec Chalcedonensis
in qua depositus est Eutyches. Quod cum
ægre ferrent monasteria quæ erant circa Con-
stantinopolim, à communione Macedonii
Episcopi desciverunt. Interea Xenaïas &
Dioscorus, multis Episcopis sibi adjunctis,
intolerabiles erant, dum tumultus concita-
rent adversus eos qui synodum Anathema-
ti subijcere recusabant. Ex quibus eos qui
ad finem usque ipsis non cesserant, multis
machinationibus in exilium ejici curarunt.
Hoc igitur modo Macedonium, & Joan-
nem Episcopum Palti, & Flavianum in exi-
lium trudent. Atque hæc sunt quæ in
supradicta Epistola commemorantur.

Εὐτυχῆ, καὶ τοὺς δύο Ἰουὺς ἢ Χριστοὺς δογματί-
ζοντας, ἢ τὰς φύσεις διαιρουῦσας· μήτε δὲ τῆς
ὡς Ἐφέσῳ Νεστόριον καθελοῦσης μεθόδου, μήτε τῆς
ὡς Καλχιδόνι καθελοῦσης τὸν Εὐτυχῆ. ἐφ' ᾧ ἀ-
γανακτήσαντα τὰ περὶ τὴν Κωνσταντινου πόλιν
μοναστήρια, ἀφίστανται τοῦ ὁπισκόπου Μακεδ-
νίου. ὡς τοῦτοις ὁ π. Ξεναΐας καὶ Διόσκορος πολ-
λοὺς προσλαμβάνοντες τῶν ἐπισκόπων, ἀφόρη-
τοι ᾔσαν, κινουῦντες κατὰ τὴν μὴ ἀνεχόμενον ἀνα-
θηματίζον. ὡς τοὺς εἰς τέλος μὴ ὑπέκοντας, ἐξ-
ορία ὑποβάλλεσθαι πολλὰς μηχαναῖς παροικε-
αζον. οὕτως οὖν καὶ Μακεδόνιον ἐξορίζουσι, καὶ
Ἰωάννην τὸν Παλτὸς ἐπίσκοπον, καὶ Φλαβιανόν.
ταῦτα μὲν οὖν τὰ γράμματα λέγει.

CAPUT XXXII.

15

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ'.

De expulsiōne Macedonii Constantinopolitani E-
piscopi, & Flaviani Antiocheni.

Περὶ τῆς ἐκβολῆς Μακεδονίου τοῦ Κωνσταντινουπό-
λεως, καὶ Φλαβιανοῦ Ἀντιοχείας.

*Causa ex-
pulsionis
Macedonii
CPolitani,*
VERUM alia erant quæ animum Ana-
stasii occulte pungerent. Nam cum
Ariadna Anastasium Imperiali purpura ve-
stire vellet, Euphemius Regiæ urbis Epi-
scopus consensum suum accommodare re-
nuit, priusquam Anastasius cautionem pro-
pria manu scriptam & jurejurando firma-
tam ipsi dedisset, qua pollicebatur, fidem
se illibatam servaturum, nec quidquam no-
vi in sanctam Dei Ecclesiam investurum
esse, si Imperii compos fieret. Hanc ille
chartam Macedonio sacrorum vasorum cus-
todi commendaverat. Hæc autem idcir-
co egerat Euphemius, quod Anastasius Ma-
nichæorum sectæ addictus esse à plerisque
crederetur. Postquam igitur Macedonius
Episcopalem sedem adeptus esset, Anasta-

ΤΑ δὲ συμμαχόντα ὡς ὁ Θεόδοτος τὸν Ἀνα-
στάσιον, ἔπειρα ἰὼ. ἰωάννα γὰρ ἡ Ἀριάδνη
τῶν Ἀναστασίου τὸ ἀλουργὲς ἐβύλετο ἀδικαλῶν
αἷμα, ὅτε ἄλλως ὁ Εὐφύμιος τὴν δεξιὰν ἐπι-
κλιὼ δέπναι καθεδρὰν συνετίθετο, μέλει δ' οὗτο τὴν
δὲ ἐγγράφῳ καὶ ὅρκῳ δυνάμει ὁμολογίαν αὐτόγρα-
πὸν ὁ Ἀναστάσιος ἐς Εὐφύμιον ἔθετο, ἥ μὲν ἀκέραι-
ον φυλάσσει τὴν πίσιν, καὶ μηδὲν κατηργεῖ ἰσα-
γαγῶν τῇ ἀγίᾳ τῇ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἰ τὴν σὴ-
πρὸν ἐπιλάβοιτο· ἢ καὶ παρέδωκε Μακεδόνι τὴν
σεπτήν κειμηλίαν ὡς ἀφυλακίᾳ ἐμπειπιστευμένῳ.
ἐδεδράκει δὲ ταῦτα, δόνησεν ὁ Ἀναστάσιος δόξαν
μανηχαϊκῆς νομίσεως ὡς τοῖς πολλοῖς εἶχεν. ἐπι-
δὴ τοῖσιν ὁ Μακεδόνιος ἐς τὸν ἱερατικὸν ἀνέβη θρό-
νον, ἥδελε τὴν οἰκίαν ὁμολογίαν ἀναλαβεῖν ὁ Ἀνα-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μὲν δὲ τῆς ὡς Ἐφέσῳ] Ita quidem in exordio Episco-
patus sui se gessit Macedonius, dum Principi Anastasio à
quo ad Pontificatum promotus fuerat, gratificari vellet.
Itaque multi ex antiquis Scriptoribus prodiderunt, Mace-
donium initio quidem Zenonis Henotico subscripsisse. Ita
certe Theodorus Lector affirmat, quem immerito Baro-
nius eo nomine reprehendit. Idem enim scribit Libera-
tus in Breviario cap. 18. Ubi de Joanne Hemula Alexan-
drino Episcopo hæc habet. *Qui & ipse Petrum & Atha-
nasium Prædecessores suos secutus, in edicto unitatis communi-
cavit aliis sedibus, id est Constantinopolitana, Antiochena &
Hierosolymitana.* Et paulo post de Joanne Nicæota loquens
qui Hemulæ successerat, ita dicit. *Denique cum ei Impera-
tor scripsisset, ut uniretur C. P. Episcopo, hæc rescripsit,*
quia non sufficeret ei ad perfectam unitatem; eo quod non
anathematizaret Synodum. Victor autem Thunonensis in
Chronico de Macedonio ita scribit. *Anastasius Aug. Cos.*
Macedonius Constantinopolitanus Episcopus, Synodo facta, con-
demnat eos qui Chalcedonensis decreta Synodi suscipiunt, &
eos qui Nestorii & Eutychis defendunt. Denique Theopha-
nes in Chronico pag. 120. Theodoro Lectori prorsus as-
sentitur.

2 Μοναστήρια ἀφίστανται] Monasteria Dii & Bassiani, &
Insomnium ac Matronæ intelligit, quæ separaverant se à
communione Macedonii & eorum qui Zenonis Henotico
subscriperant, ut tradit Theophanes in Chronico p. 122.

3 Ξεναΐας καὶ Διόσκορος] Hic est, ut existimo, Diosco-
rus junior qui Joanni Nicæotæ successit in Episcopatu
Alexandrino. Baronius quidem ordinationem ejus refert

anno Christi 516. quinquennio post relegationem Mace-
donii. Cui consentit Theophanes in Chronico. Sed ad-
versatur Liberatus, qui ordinationem Dioscori refert ante
Macedonii depositionem. Idque confirmat Evagrius hoc
loco. Verum re accuratius examinata, Dioscorus junior
hic intelligi non potest. Nam Macedonius Episcopatu de-
jectus est anno Christi 511, ut constat ex Marcellino: ei-
que subrogatus est Timotheus, qui statim Synodicas lite-
ras scripsit ad Joannem Nicæotam Episcopum Alexandriæ,
ut testantur Liberatus ac Theophanes. Cum igitur Dio-
scorus junior Nicæotæ successerit, necessario sedere cœpit
post depositionem Macedonii. Alius igitur hoc loco in-
telligitur Dioscorus. Ac fortasse pro Dioscoro scribendum
est Soterichus.

4 Καὶ Ἰωάννην τὸν Παλτὸς] De hoc Joanne Victor Thu-
nonensis in Chronico ita scribit. *Theodoro viro C. Cos.*
Julianus Bostrenus, & Joannes Paltensis Episcopi ab Ec-
clesiis propriis ultro recedunt. & alii eis subrogantur. Mar-
cellinus vero in Chronico id refert, Paulo & Mussiano Cos.
anno Christi 512.

5 Τὰ δὲ συμμαχόντα] Mendum est in voce συμμαχόντα.
Nicephorus quidem in cap. 26. libri 16. hunc Evagrii lo-
cum describens, πλὴν ὧν posuit. Ego vero vulgatæ scri-
pturæ vestigiis insistens, restituendum puto συμάχοντα,
quemadmodum legisse videtur Christophorus. In co-
dice Telleriano legitur, καὶ δὲ τὰ συμμαχόντα, &c.

6 Ἡ μὲν ἀκέραιον] Rectius Nicephorus scriptum habet
ἡ μὲν, &c. Sic enim Græci loqui solent.

VARIORUM.

* De Soterico vide Valesii notas infra, ad cap. 44. hujus libri. W. Lowth.

στάτος, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ λέγων, εἰ τὸ
ῥηθὲν αὐτόγραπτον καταπομύνοι. καὶ πρὸς τὸν μάλα
γαλαίως οἰστανόμενος τῷ Μακεδόνει, καὶ μὴ παρδω-
σθὲν τῷ πῖπτι οἰστανόμενος, πᾶσαν ἐπιβουλὴν
ἐθύρευσεν βασιλὺς οἱ, ἐξῶσαι τῆς καθέδρου ἐθέλων. 5
ἀμέλει ποιησάμενος καὶ παῖδας συκοφάντας παρήγα-
γε, καὶ σφᾶν αὐτῶν καὶ Μακεδόνει ἀποχρηγίαν κατε-
ψεύδοντο. ὡς δὲ τῷ ἀνδρείῳ ἐπιλαμνόμενος ὁ Μα-
κεδόνιος ὤφθη, πρὸς ἑτέρα ἐχθροῦ πελάσμα-
τα, μέλεις ὅτι συμβεβημένοι Κέλκρος ἡγεμόν 10
τῷ αὐτῷ αὐτῇ τάξει, ὁ Μακεδόνιος λαθραίως τῷ
οἰκίῳ ἐξέστη θρόνον. τῇ ἡμερᾷ Φλαβιανῶν, ἑτέρα
παρθεσία. καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐνίς ἐξαπογόνους,
τὸς ὅσα συμβεβημένοι ἐπὶ Φλαβιανῶν τῇ μνήμῃ δια-
1 αὐτοῦ οἱ λέγουσι ὡς ὑπὸ Ξεναίας ἀνδρὶ, ἢ ὁ 15
Ξεναίας τῆς γείτονος ἱερᾶς πόλεως πρὸς τὸν ἐλ-
λάδι Φωνῇ φιλοξένος προσαγορευόμενος, περὶ ἐν-
2 πὲς αἱ τῆς καλουμένης Κωνσταντίνου μοναχοὶ καὶ
ὅσοι τοῦ πρώτου τῷ Σύρον ἐθνὸς κατεβήσαν, ἀνδρὶ
μὲν παρὰ καὶ τῆς ἐς αἰῶνα ἀξίας ἐσπεπνυ- 20
χαι τῇ πόλιν, βιαζόμενοι Φλαβιανὸν ἀναθηματί-
σαι τῷ ὅτι Καλχιδόνι συνῶν καὶ τὸν τόμον Λέ-
οντος. πρὸς ὃ δυσαναχρηστὸς Φλαβιανῶν, καὶ τῷ
μοναχῶν μὲν πολλῶν τῷ ῥύμῳ οἰστανόμενος, ἀναστὰς
ὁ λαὸς τῷ πόλεως φόρον πολὺν τῷ μοναχῶν κατήρ- 25
γάτετο. ὡς καὶ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους αὐτῶν
τάφους τὸν Ὀρόντιον κληρώσαντες, τῷ ὧματι τοῖς
κύμασι κινδυνεύοντες. συνῶνται ἡ καὶ ἑπὶ τούτῳ
ὅτι ἐλατύνοντες. τὸ γὰρ τῆς Κοίτης Συρίας, νῦν
δὲ διυλίστας προσαγορευόμενος μοναχὸν, προσπα- 30
χον τῷ Φλαβιανῶν, ἐπειδὴ τὸν μονῆρ μετῆλθε βίον
ἐν πνι φροντιστείῳ ἐπὶ ἀγρῷ, Τιλμογνῶν ὄνομα
τούτῳ ἀφαιρέσαντες, ἐπεισὶ τῇ Ἀντιόχου, ἀμύσαν
τῷ Φλαβιανῶν βυλόμενος, ὡς καὶ ταῦτα οὐ μικρὰ
πνι συμβῆναι. εἴτε οὐκ ἐν τῶν προτέρων, εἴτε καὶ 35
α ἐν τῷ δευτέρῳ, ἢ καὶ ἐξ ἀμφοῖν, ὁ Φλαβιανὸς
ἐκβάλλεται, κατὰ κριθεὶς Πέτρας οἰκῆν πρὸς ταῖς
ἐχθραῖς τῷ Παλαιστίνῳ κινδύνῳ.

fius cautionem suam reddi sibi voluit, asse- S. c.
rens contumeliam fieri Imperio, si supra V.
memoratum chirographum in Ecclesia re-
conditum servaretur. Sed cum Macedoni-
us strenue admodum resisteret, seque fidem
proditurum negaret, omni insidiarum gene-
re eum appetiit Anastasius, ut Episcopatum
ei adimeret. Inducti sunt igitur in judi-
cium pueri quidam calumniatores, qui tum
se, tum Macedonium, turpis flagitii falso
accusarent. Verum ubi deprehensum est,
Macedonio abscissa esse genitalia, ad alias
artes conversi sunt: donec tandem consilio
Celeris Magistri officiorum, clam ex Epi-
scopali sede abcessit. In ejectione autem
Flaviani, alia quoque adjecerunt. Incidi-
mus enim in senes quosdam decrepitos, qui
cuncta quæ Flaviani Pontificatu acciderant,
memoria tenebant. Hi affirmabant, mona-
chos regionis quæ Cynegica dicitur, &
quotquot in prima Syriarum provincia se-
des habebant, inductos à Xenaiis: erat au-
tem Xenaias Episcopus Hierapolis quæ vi-
cina est Antiochiæ, & græco vocabulo Phi-
loxenus dicebatur: in unum collectos, subito
in urbem irrupisse cum maximo tumultu &
contumacia, compellentes Flavianum, ut
Chalcedonensem synodum, & Leonis Episto-
lam, sub Anathemate damnaret. Quod cum
Flavianus ægre admodum ferret, & Mona-
chi maximo impetu instarent, plebs civitatis
insurgens adversus Monachos, plurimos eo-
rum interfecit, adeo ut ingens eorum nu-
merus Orontem fluvium pro tumulo forti-
tus sit; cadaveribus in gurgite sepultis. Ac-
cidit & aliud quidpiam, priore illo nequa-
quam levius. Monachi enim Syriæ Coeles-
quæ nunc secunda Syria appellatur, cum
impense faverent Flaviano, propterea quod
is in Monasterio quodam quod situm erat
in agro qui Tilmognus dicitur, monasticam
egisset vitam, subito Antiochiam advolarunt,
ut Flavianum defenderent: ita ut tum quo-
que non exigua evenerint mala. Sive igitur
ob priora illa, sive ob ea quæ posteriore lo-
co retulimus, sive ob utraque simul, Fla-
vianus sede sua expellitur, & Petras, quod
oppidum est in finibus Palæstinæ situm, re-
legatur.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὑπὸ Ξεναίας ἀνδρὶ] Ultima vox delenda est, utpote superflua, & quæ nescio unde in hunc locum irrepsit. Quod si eam hic retinere vellemus, scribendum esset ἀνδρὶς Πέρσου. Refertur enim ad verbum πινόμενος. Erat certe Xenaias iste natione Persa, ut testantur Theophanes, Nicephorus, & alii.

2 Κωνσταντίνου μοναχοῖ] Nicephorus in cap. 27. libri 16. monasterium esse existimavit ita dictum à Cynegio quodam ejus conditore. Mihi tamen verisimilius videtur regionem esse Syriæ ita dictam, in qua plura essent Monasteria. Hujus regionis meminit Theophanes in Chronico, pag. 151. ubi de Alamundari in Syriam irruptione scribit, καὶ ἐκείνους τὰ ἐξ ὧν Σαλαμῶν, καὶ τὴν Κωνσταντίνου χύμα.

VARIORUM.

2 Φλαβιανὸς ἐκβάλλεται] Flavianus anno 512 in exilium missus est in Castellum quod Petra dicitur, ubi con-

cesserit Christi in Domino requievit, inquit Marcellinus in Chronico.

Severus
Ep. Anti-
och.Pet. Gaza
Ep.

Nephalius.

EJECTO igitur Flaviano, Severus ad Episcopatum Antiochenis Ecclesiæ promotus est, anno urbis Antiochiæ quingentesimo, sexagesimo primo, mense Dio, Indictione sexta currentis tunc circuli. Quo tempore vero hæc scribimus, annus est Antiochenorum sexcentusimulus quadragesimus primus. Hic Severus patriam habuit Sozopolim, unam ex urbibus provincie Pisidiæ. Ac primum quidem Beryti caufidicinæ operam dederat. Postea vero, relicto jurisprudentiæ studio, cum sacrum baptismum suscepisset in Ecclesia admirandi Martyris Leontii, qui in urbe Phœnices maritimæ Tripoli, summo honore colitur, illico monasticam vitam amplexus est in quodam Monasterio quod inter civitatem Gazam & oppidum Majumam in medio itineris positum est. Quo in loco Petrus quoque Iberus, qui ejusdem Gazæ Episcopus fuit, & qui cum Timotheo Æluro in exilium missus est, Monasticum vivendi genus excoluit, crebrisque hominum sermonibus celebratus est. Porro Severus quodam die, disputatione habita congressus est cum Nephalio: qui prius quidem idem cum ipso fenserat de unica Christi natura: postea vero defensoribus Chalcedonensis synodi & iis qui duas in Domino nostro Jesu Christo naturas prædicabant, se se adjunxerat. Ab hoc igitur Nephalio & à Monachis qui cum illo erant, Severus una cum illis qui opinioni ejus adhærebant, ejectus est ex Monasterio. Qui mox ad regiam urbem perrexerat, tam pro se, quam pro illis qui una cum ipso expulsi fuerant, legationem obitu-

ΕΚΒΕΛΗΜΕΝΟΝ ΤΟΙΝΥΝ ΦΛΑΒΙΑΝῸν, Σεβήρος ἐπὶ τῷ ἱερατικῷ τῇ Ἀντιοχείᾳ θρόνῳ ἀνέεισι, χρημα-
τίζουσας τὴν πόλιν· ἡ δὲ ἔτος πρῶτον καὶ ἐξηκοστὸν καὶ πεν- 1 α
τακοστὸν, ἀνὰ τὴν Δίον μὲν, καὶ ἑκτὴς ὁπτημήσιος
τοῦ τῶνικαδὲ κύκλου, καὶ τῶν δὲ τῶν γεφυρῶν 2
χρηματίζουσας πρῶτον ποταμοῦ καὶ ἐξακοστὸν
ἔτος. ὁ δὲ παλὶν δὲ Σωζοπολιτῶν κληρονομήσας, ἡ
μία τοῦ Πισιδῶν ἐστὶν ἔθνος, διχαστικὸς πρὸς τὴν ἐχο-
λάει λόγοις ἀνὰ τὴν Βηρυτίαν· ἐκ δὲ τῆς τῆς ἰσχυρῆς
ἀσκήσεως διὰ τοῦ ἀγίου μεταλαβὼν βαπτίσματος
ἀνὰ τὸ ἱερὸν τέμενος Λεοντίου τοῦ Θεοπισίου μάγ-
τυρος, τοῦ ἐπὶ τῆς Τριπολιτῶν Φοινίκης παράλ- 3
μης, ἐπὶ τὸν μονήρην βίον μετέλθων· ἐν τῇ 4
Φροντιστείᾳ, ἀνὰ τὴν μέσον χάρον κειμένην Γάζης τῆς
πολίσεως καὶ τοῦ λεγομένου Μαιμᾶ τοῦ πολι-
χνίου· ἐνθα καὶ Πέτρος ὁ Ἰβερὸς τῆς αὐτῆς Γάζης 5
προεδρόσας, καὶ σὺν Τιμοθέῳ τῷ Αἰλούρῳ πεφθυ-
γὰς, ἀφ' αὐτῶν αὐτῶν ἦλθε σχημάτων, πολλῶν
λόγων ἐαυτῷ καὶ ἀλλοιπῶς καὶ Νηφελίῳ μὲν ὁ Σε-
βήρος ἀπολογικῶς συμπλέκεται, τῆς αὐτῆς αὐτῷ
πρῶτον καὶ μετὰ τὴν μίαν φύσιν· 6
ὑπερὶ δὲ τῆς ἐν Καλχιδὼν συνόδῳ καὶ τῶν δύο
προεσθόντων φύσεως ἐπὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, γενόμενα· ἐξελαύνεται δὲ πρὸς αὐτὸν Νη-
φελίῳ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τῶν οἰκείων Φροντιστείου,
μετ' ἐτέρων πολλῶν τὰ ὁμοπλήσια δεξαζόντων
αὐτῷ. ἐνθα ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ἀνέεισι πόλιν, ὑπὲρ
30 πὶ αὐτῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἐξεληλαμένων προεσθόντων

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐτος πρῶτον καὶ ἐξηκοστὸν καὶ πεντακοστὸν] Fuit hic annus Christi 513. Primus enim annus Antiochenorum, vulgarem Christi natalem præcedit annis 48. Severus igitur Antiochensem Episcopatum occupavit anno natalis Dominici 513. mense Novembri, indictione sexta. Ita Marcellinus Comes in Chronico indi. 6. Clementino & Probo Coss. Severus Eutychetis perfidia cultor. Anastasio Casare volente, sedem Flaviani Antistitis ex monacho factus Episcopus occupavit.

2 Τοῦ τῶνικαδὲ κύκλου] Hæc verba in interpretatione sua omisit Christophorus. Est autem hic sensus horum verborum. Anno sexto indictionis circuli qui tunc erat. Etenim Indictio circulus est annorum quindecim, quibus finitis alter circulus incipit annorum totidem. ἑννέμησι τῷ κύκλῳ, vocat Evagrius partitionem circuli quinquedecennalis, quam Latini Indictionem vocant. Sed cum Evagrius mense Dio, id est Novembri, Severum ordinatum esse dicat, indictione septima id factum sit oportet. Nova enim indictio cœperat à mense Septembri. Eodem modo loquutus est Evagrius supra in capite 12. libri 2. ubi de terræ motu qui Antiochiæ contigit Leonis Augusti temporibus, ita dicit. ἀνὰ τὸν ἰνδικτικὸν ἑννέμησι τῷ κύκλῳ, id est, anno undecimo partitionis circuli. Sic in edito decimotertio Justiniani: μὲν τῆς διττῆς ἑννέμησις τοῦ πεντακοστού κύκλου.

3 Φοινίκης παράλμης] Duplex erat Phœnice: altera maritima, Græcis παράλμης seu παραλία dicta: cujus metropolis fuit Tyrus. Altera Libanensis nominata, cujus caput fuit Emesa, ut docent Notitiæ veteres. In Phœnice maritima urbs fuit Tripolis notissima. In ea urbe cultum fuisse Leontium martyrem testatur Evagrius. Is est Leontius, cujus mentio fit in Menologio,

VARIORUM.

2 Ἐτος πρῶτον καὶ ἐξηκοστὸν καὶ πεντακοστὸν — ἑννέμησι] Valefius in notis, Marcellini Chronicon secutus, hunc annum Antiochenum cum An. Chr. 513. copulat, & loco Indictionis sextæ, Indi. VII^{am} substituit.

die 18 mensis Julii. In hujus martyris xde baptizatum esse Severum testantur monachi in libello oblato Menæ Patriarchæ, qui refertur in act. 5. Synodi Constantinopolitane sub Mena.

4 Ἐν τῇ Φροντιστείᾳ] Liberatus in Breviario cap. 19. de Severo ita scribit. Is enim Severus cum sederet prius in monasterio, non suscipiebat Zenonis edictum, nec Petrum Mogzum. Deinde sedens in Abbatis Romani & Mama qui post eum præsuit monasterio, exinde missus est permanere Constantinopoli apocrisarius; & sit inter eos qui Petri Moggi erant. Hæc Liberati narratio longe dissentit ab Evagrio. Nam Evagrius ait, Severum primo quidem fuisse monachum in monasterio quod erat inter Majumam & Gazam. Idque confirmat etiam Theophanes. Postea vero sedisse in monasterio Nephalii Abbatis, quod erat in Ægyptio, ut docet Evagrius in capite 22. hujus libri. Ex quo monasterio pulsum Severum, ait venisse Constantinopolim. Liberatus vero in duobus quidem monasteriis Severum sedisse scribit. Non tamen ejectum esse ex monasterio, sed apocrisarium factum fuisse testatur. Cujus autem apocrisarius fuerit, non dicit. Ego apocrisarium monachorum Orientis, qui ejusdem cum ipso sectæ erant, fuisse existimo. Sic Theonas Apocrisarius dicitur Monasteriorum Palæstinæ in actione prima Synodi Constantinopolitane sub Mena. Idque confirmat Evagrius hoc loco.

5 Πέτρος ὁ Ἰβερ] De hoc Petro Ibero jam locutus est Evagrius in lib. 2. cap. 8. Ejusdem Petri mentio fit in libello monachorum ad Menam Patriarcham qui refertur in actione 5. Synodi CP. sub Mena, ubi de Severo ita scribunt, τριζαρόν καὶ τὸν Ἰβερὸν Πέτρον κατὰ πῦρ καὶ σὺν τοῖς λοιποῖς ἀκροβάτοις.

Verum juxta rationes Cl. Pagii, annus Antiochenus DLXI. Kalendis Septembribus Anni Chr. 512. inchoatur, adeoque numerus Indictionis ab Evagrio positus recte se habet. Vid. ipsum Pagium ad ann. 513. n. 2. & 4. W. Lowth.

1 καὶ Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ γνώριμος καθίσταται, ὡς
 τὰ αὐτῷ τούτῳ τῷ συγγραφεῖ τῷ Σεβήρου βίον
 ἀνέληπται. 'συνοδικὰς τῶν αὐτῶν ἐπιστολάς γεγράφων
 ὁ Σεβήρος, ῥητῶς τὴν αὐτῶν Καλχιδὸν συνόδον ἀνα-
 τιθεμένης αὐτῷ τῷ Σεβήρῳ Ἀλκίσονα Φησὶ γράμ-
 2 ματα ταυτὴ τὰ ῥήματα. 'τὰ μὲν συνοδικὰ Τι-
 μωθέου τῷ νῦν Κωνσταντινουπόλεως ἐδέχθη ἐνταῦθα
 αὐτῷ Παλαιστίνῃ· ἡ δὲ καθάρσις Μακεδονίου καὶ Φλα-
 βιανὸς οὐκ ἐδέχθη· ἀλλ' οὐδὲ τὰ συνοδικὰ Σε-
 3 βήρου. 'ἀλλὰ καὶ οἰκοδομήσαντες ἐνταῦθα, ἀπμα-
 4 δέντες καὶ ὑπεριδέντες ἀξίως ἔφυγον, 'τῆς πόλεως
 ἐπ' αὐτοὺς τοῦ δήμου τε καὶ τῶν μοναχῶν κινή-
 5 θέντων. καὶ ἡ μὲν Παλαιστίνη αὐτοῖς ἰδὼν. 'τῶν
 ἧ ὑπ' Ἀντιοχίᾳ, οἱ μὲν συναπαχθέντες ὑπήχθη-
 σαν, ἐξ ὧν ἐστὶ καὶ Μαρίνος ὁ Βηρυτῆ ἐπίσκοπος·
 οἱ δὲ, βία καὶ ἀνάγκῃ συνέθεντο τοῖς συνοδικαῖς
 Σεβήρου, ἀναθεματισμὸν ἔχουσιν ἅμα τῆς συνόδου
 καὶ τῶν λοιπῶν τῶν εἰρηκότων δύο φύσας ἡ ἰδιό-
 τητας ἐπὶ τοῦ Κυρίου, τῆς ἁρετῆς καὶ τῆς θεό-
 τητος· οἱ δὲ, μὲν τὸ ἐξ ἀνάγκης συνθέσθαι μετὰ
 6 βαλλόμενοι ἀνεχέσθαι. ὡς εἰσὶν οἱ ὑπὸ Ἀπά-
 μειαν ἐπίσκοποι. ἄλλοι δὲ καθόλου οὐκ ἠθέλησαν
 συνθέσθαι. ὡς εἰσὶν Ἰουλιανὸς ὁ Βοστρῶν καὶ Ἐπι-
 φάνιος ὁ Τύρου, καὶ ἄλλοι πῖνες, ὡς Φασι, τῶν
 ἐπισκόπων. οἱ δὲ Ἰσάυροι νῦν ἀνάνηφτες, ἐαν-
 7 τῶν μὲν κατὰ γνώσκειν ἐπὶ τῇ περὶ τὴν ἐξα-
 πάτη Σεβήρου καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναθεματι-
 ζουσιν. ἑτέροι δὲ τῶν ὑπὸ Σεβήρον ἐπισκόπων,
 καὶ κληρικῶν, τὰς ἐκκλησίας ἀφέντες, ἔφυγον. ὡς
 ἐστὶ καὶ ὁ Βοστρῶν Ἰουλιανὸς καὶ Πέτρος ὁ Δα-
 8 μασκοῦ, ἐνταῦθα ἀφέντες· ἀλλὰ καὶ Μάμας·
 εἰς δὲ ὅτος τῶν δεξάντων δύο ἐξάρχων εἶνα τῶν
 9 Διοσκοριανῶν, ὅφ' ὧν καὶ Σεβήρος κατήχηθαι, κατε-
 γνόσε αὐτῶν τῆς αὐθαδείας, καὶ μετέπειτα. τὰ δὲ
 ἐνταῦθα μοναχία, καὶ αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα
 ὁμοῦσι σὺν θεῷ αὐτῷ τῷ ὁρθῶς πίσει, καὶ ἄλλαι

rus. Hoc modo ad notitiam & familia-
 ritatem Imperatoris Anastasii pervenit, ut
 pluribus refert is qui vitam Severi con-
 scripsit. Porro Severus in Epistolis suis
 synodicalis, Chalcedonensem synodum diserte
 anathematizavit. Qua de re Monachi Pa-
 laestina in literis ad Alcisonem ita scribunt.
 Synodica quidem Epistolae Timothei Con-
 stantinopolitani hic in Palæstina susceptae
 sunt. Macedonii vero & Flaviani depoli-
 tio haudquaquam suscepta est. Sed neque
 Severi synodicae susceptae sunt literae. Ve-
 rum hi qui eas attulerant, contumelia &
 probris affecti, sicut merebantur, fugam ar-
 ripuerunt, cum populus civitatis & Mo-
 nachi adversus eos insurrexissent. Et Pa-
 laestina quidem hoc in statu erat. Eorum
 vero qui Antiochia subiacent, alii quidem
 per fraudem inducti sunt. Ex quorum nu-
 mero est Marinus Episcopus Beryti. Alii
 vero vi ac necessitate compulsi, consense-
 runt Severi synodicalis, quibus Anathema
 continebatur, tam adversus synodum Chal-
 cedonensem, quam adversus reliquos qui
 duas in Domino nostro naturas aut propri-
 etates dixerant, alteram carnis, alteram dei-
 tatis. Quidam cum necessitate adacti con-
 sensissent, postea mutati sententiam revoca-
 runt: inter quos sunt Episcopi qui subja-
 cent Apameae. Nonnulli consentire penitus
 recusarunt. Ex quorum numero est Julia-
 nus Episcopus Bostrae, & Epiphanius Tyri,
 & alii quidam, ut aiunt, Episcopi. Isauri
 vero tandem ad sanam mentem reversi, pri-
 stinum quidem errorem suum jam damnant.
 Severum autem cum sectatoribus suis ana-
 thematizant. Quidam etiam ex iis qui sub
 Severo sunt Episcopi & Clerici, relictis
 propriis Ecclesiis, aufugerunt. Ex quibus
 est Julianus Episcopus Bostrae & Petrus
 Damasci, qui apud nos degunt. Mamas item:
 hic autem unus fuisse videbatur ex duobus
 antesignanis Dioscorianorum, à quibus Se-
 verus ipse fuerat institutus: cum eorum ar-
 rogantiam improbasset. Et paulo post. Mo-
 nasteria vero quae hic sunt, & ipsa Hieroso-
 lyma, aliae item plurimae civitates una cum

Sæc.
V.Marinus
Ep. Beryti.Julianus
Episcopus Bostrae,
& Epiphanius Tyri.Petrus Da-
masci. Ma-
mas.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Συνοδικὰς τῶν αὐτῶν ἐπιστολάς.] Intelligit Synodicas quas
 scripsit Severus ad Timotheum Constantinopolitanum Ep-
 iscopum, & ad Joannem Nicæotam Episcopum Alexandriæ.
 His enim communicasse Severum docet Liberatus
 in Breviario cap. 19. Certe Theophanes in Chronico pag.
 135. scribit Timotheum, cum Severi nomen diptychis
 inferere voluisset, prohibitum esse à populo Constantino-
 politano.

2 Τὰ μὲν συνοδικὰ Τιμωθέν.] Maximam huic loco lu-
 cem affert Theophanes. Is pag. 135. scribit Timothe-
 um Synodicas literas & depositionem Macedonii, ad uni-
 versos Episcopos misisse ut iis subscriberent: & infirmi-
 ores quidem, Imp. metu, utrique libello subscripsisse.
 Eos vero qui fortiori animo præditi essent, neutri sub-
 scribere voluisse. Quosdam autem mediam viam insisten-
 tes, Timothei quidem Synodicalis subscripsisse, Macedonii
 vero depositioni nequaquam subscripsisse. Ex his igitur
 mediis fuerunt Episcopi Palæstinae, ut testantur hic mo-
 nachi in epistola ad Alcisonem.

3 Ἀλλὰ καὶ οἰκοδομήσαντες.] Procul dubio scribendum
 est αὐτοῖς κομίσαντες, quemadmodum legitur in Nicephoro.
 Qui etiam una voce auctor est hoc modo, αὐτοῖς κομίσαντες
 ἐνταῦθα, sed & in codice Telleriano plane scriptum inve-
 ni αὐτοῖς κομίσαντες, &c.

4 Τῆς πόλεως ἐπ' αὐτοὺς.] Apud Nicephorum hic locus
 aliter distinguitur, hoc scilicet modo. ἔφυγον τῆς πόλεως:

Tom. III.

ἐπ' αὐτοὺς τῷ δήμῳ τε καὶ τῶν μοναχῶν κινήσαντων. Quam
 quidem distinctionem magis probo.

5 Τῶν δὲ ὑπ' Ἀντιοχίᾳ.] Nicephorus scriptum habet
 ὑπ' Ἀντιοχίᾳ, quod non probo. Neque enim de Antiochia
 loquuntur Monachi Palæstinae, sed de Episcopis qui sub-
 jacebant sedi Antiochenae. Nam cum antea locuti essent
 de rebus Palæstinae, quæ subiacebat Patriarchæ Hieroso-
 lymitano, transeunt jam ad Episcopos Orientis qui sub-
 jacebant Patriarchæ Antiocheno; ac primum quidem no-
 minant Marinum Episcopum Beryti, quæ urbs est Phœ-
 nices. Erat autem Phœnice sub dispositione Patriarchæ
 Antiocheni, quemadmodum convenerat in Chalcedonenfi
 Synodo inter Maximum Antiochenum & Juvenalem
 Hierosolymitanum.

6 Ἀλλὰ καὶ μάμας.] Hujus Mamæ mentionem facit
 Liberatus in cap. 19. Breviarii, ita scribens de Severo.
 Deinde sedens in Abbatis Romani & Mama qui post eum
 profuit, monasterio, deinde missus est permanere Constanti-
 nopoli Apocryphus. Duo igitur illi Dioscoritarum ante-
 signani à quibus institutus fuerat Severus, sunt Romanus
 & Mamas, Abbates Monasterii illius quod erat inter Ma-
 jumam & Gazam. Certe Theophanes in Chronico Mo-
 nasterium illud τῶν ἀποκρυφῶν μοναχῶν appellat, id est, schis-
 maticorum Monachorum.

7 Ὅφ' ὧν καὶ Σεβήρος κατήχησεν.] Malim scribere κατήχων.
 Mamas enim & Romanus Abbates Severum instituerant,
 ut supra diximus ex Liberato.

A a a

S. C. suis Episcopis in recta fide consentiunt.
V. Pro quibus universis, & pro nobis, ora ne intremus in tentationem, domine sanctissime & maxime honorande pater noster.

CAPUT XXXIV.

De libello depositionis ad eundem Severum misso a Cosma & Severiano.

SED quoniam supradictæ literæ testantur, Episcopos qui subiacebant Ecclesiæ Apamenorum, à Severi communione recessisse: adjiciamus hic, si placet, ea quæ à Patribus accepimus, licet nullis adhuc historiarum monumentis sint prodita. Cosmas Episcopus nostræ Epiphaniæ quam Orontes fluvius alluit, & Severianus Episcopus vicinæ urbis Arethufæ, synodicis Severi literis commoti, cum ab ejus communione se se abrupissent, libellum depositionis ad eum mittunt, Antiochenæ Ecclesiæ etiamtum præfidentem. Porro hunc libellum Aureliano cuidam tradiderunt, Archidiacono Epiphaniensis Ecclesiæ. Qui quoniam Severum ipsum, tantique Episcopatus saltum reformidabat: simul atque Antiochiam venit, amictus muliebri veste ad Severum accessit, jocans ac lascivians, modisque omnibus simulans se mulierem esse. Velo denique quo caput contexerat, ad pectus usque demisso, lamentans atque altum suspirans, & obtestans, specie supplicis libelli Severo procedenti depositionem tradit. Cumque omnes latuisset, ex turba quæ Severum sequebatur, se subduxit: fugaque arrepta, salutem sibi quæsit, priusquam Severus ea quæ in libello scripta erant, cognovisset. Severus tamen, quamvis libellum suscepisset, & quæ in illo continebantur didicisset, nihilominus in sede sua permansit ad obitum usque Anastasii. Porro cum Anastasius ea quæ Severo acciderant comperisset: neque enim silentium est Anastasii factum plenum clementiæ atque humanitatis; mandavit Asiatico duci Phœnices Libanensis, ut Cosmam ac Severianum sedibus suis expelleret, eo quod depositionis libellum ad Severum mittere ausi essent. Cui cum ad Orientis partes venisset, & doctrinam Cosmæ ac Severiani à multis defendi reperisset, urbemque illorum admodum strenue pro suis Episcopis propugnare, retulit ad Anastasium, Episcopos istos propriis sedibus exturbari citra cædem non posse. Tantum porro humanitatis inerat in Anastasio, ut diserte ad Asiaticum rescripserit, nolle se quidquam ad exitum perducere, quamvis magnum atque eximium, si vel gutta sanguinis effundenda esset. Res igitur Ecclesiasticæ per universum terrarum orbem hoc in statu erant usque ad principatum Anastasii. Quem nonnulli cum synodi

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

Περὶ τῆς πεμφθείσης αὐτῷ καθαίρεσως ὑπὸ Κοσμά καὶ Σεβηριανῶ.

ΕΠΕΙΔὴ τοίνυν ταῦτα τὰ γεγράμματα λέγει τὸς ὑπὸ Ἀπάμειας ἱερέας ἀποπεδησάσθαι ὑπὸ Σεβηρίου, Φέρε τὶ παλαιὸν ὅσον ἐς ἡμᾶς πατρώθεν διέβη, εἰ καὶ ἰστορία μέχρι νῦν οὐκ ἀνείληπται. Κοσμάς τινι ἡμετέρῳ ἐπισκοπῶν Ἐπιφάνειαν, ἢ τὸ Ὀρόντιον συνόικον ἔχον, ἐν Σεβηριανῶν Ἀρέθουσιν τινι ἀστυγέτονα, πρὸς τὰ συνοδικὰ Σεβηρίου παραχθέντες, ἐν τῇ ἐκείνῃ κοινωνίᾳ ἑαυτοὺς ἀπὸρρήξαντες, βιβλίον καθαίρεσως αὐτῶν ἀφ' ἐμποιταί ἐς ἐπὶ τινι Ἀντόχου πόλιν ἐπισκοποιῦν. ἐλκερίζουσι δὲ τὸ βιβλίον Αὐρηλιανῶν, τῶν δ' ἀφ' ὧν πρῶτον τὸ Ἐπιφάνειαν ὅς ἐπειδὴ τὸ Σεβηριανὸν ἐδεδίδικε, καὶ τὸ ποσάτης ἐπισκοπῆς ὄγκον, ὅτι τινι Ἀντόχου κατελήφει, ἐδιδότα γυναικίαν ἑαυτῶν περιθεῖς, πρὸς τὴν Σεβηρίαν, αἰκίζόμενος τε καὶ θυμολύμενος καὶ ἀφ' ὧν πάντων τὸ εἶναι γυνή ὀγκισμῶς, καὶ τὸ ἔχει τῆς κεφαλῆς Φάρος μέχρι τῶν γυναικῶν, ὁλοφύρομενος τε καὶ μύχιον ποινώμενος, ἰκετηρίας πρὸς πατριάρχην πρὸς τὸν Σεβηρίαν τινι καθαίρεσιν ἐπιδίδωσι καὶ πάντας δι' ἀλαθῶν, τοῦ ἐπομένῃ ἔξωσιν ὁμίλου, ἐν δρασμῶν τινι ὤντων ἀνέται, πρὶν τὸ Σεβηριανὸν τὰ ἐν τῶν βιβλίων κείμενα γινώσκει. ὅμως δ' οὐδὲ οὗτος Σεβηριανὸς ἐν τῷ βιβλίῳ δεξάμενος ἐν τῷ αὐτῶν συνόικῳ, τῶν οἰκίῳ πατριάρχῃ τῶν θρόνων, μέχρι τῆς Ἀναστασίου πλῆθους. ὡς οὐδ' Ἀναστάσιος τὰ ἐπὶ Σεβηρίαν γυναικῶν διέγνω, ἰσορητίον γὰρ τὸ πρᾶξιν Φιλαθροπίας τῶν Ἀναστασίου διασκαθασμένην, πρὸς τὴν Ἀσιατικῶν τινι φρασιπικίᾳ δεχόμενος τῆς οὐ Φοινίκης Λιβανησίας ἐπιτραπέντι, Κοσμᾶν ἐν Σεβηριανῶν τῶν οἰκίῳ ἐξελάσαι θρόνον, διότι τῶν Σεβηρίαν τῆς καθαίρεσως τὸ βιβλίον πεπόμεσαν ὅς ἐπειδὴ τὰ τῆς ἑαυτοῦ κατελήφει μέρη, πολλοὺς τε τὸ Κοσμά καὶ Σεβηριανῶν δογματῶν ἀντιχομῶντες ὄντες, μάλα τε γυναικῶς αὐτῶν ἀντιποινώμενος τὰς σφῶν πόλεις, ἀνήγαγε τῶν Ἀναστασίου, ἀναιμωτὶ μὴ διώκεσθαι τοὺς τῶν οἰκίῳ Φυγαδύῃ θρόνων. τοσούτοις τοιγαροῦν πρὸς τὴν Φιλαθροπίας τῶν Ἀναστασίου, ὡς ἀφ' ὧν γράψαι τῶν Ἀσιατικῶν, μὴδὲν βέβαιον παρελθεῖν, μὴδ' ἀν' εἰ μέγα τε ἐξέδολεν ἢ, εἰσὶν αἵματος ἱανὶς ἐκχέοιτο. οὐ τοῦτοις μὴ οὐδὲ τὰ ἔχει τὰς ἐκκλησίας πανταχοῦ γῆς καθαίρεται, 50 μέχρι τῆς Ἀναστασίου βασιλείας ὅν καὶ ὡς οὐκ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸς ὑπὸ Ἀπάμειας ἱερέας] Apamia Metropolis erat Syriæ Coeles, seu Secundæ, cui subjunctæ erant Epiphania & Arethusa, ut docent Notitiæ veteres.

2 Τὸν ἀσιατικὸν ἀρχόν] Hunc locum restituimus ex optimis codicibus Florentino & Telleriano, in quibus ita scribitur, τὸν ἀσιατικὸν ἀρχόν τῆς ἐν Φοινίκῃ Λιβανησίας, duplex

erat Phœnice, ut jam supra notavi: altera maritima, altera Libanensis dicta. Præerat huic Provinciæ Dux Phœnices, de quo vide Notitiam Imperii Rom.

3 Μελιὺς βέβαιον παρελθεῖν] Melius, ni fallor, scriberetur πρὸς τὴν γῆν.

τίον τῆς αὐτῆς Καλχιδόνι συνόδου τοῖς κείνοις, ἢ
ἱερῶν ἐξελῶν δὲ λατρίαν. αὐτὸ δὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν
ζῶν ἀναθεματίσθη.

Chalcedonenſis inimicum eſſe judicaſſent, Sæc:
nomen ejus ex ſacris tabulis expunxerunt. V.
Hierofolymis vero etiam vivus ac ſpirans
anathematizatus eſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ΄.

CAPUT XXXV.

Περὶ τῆς τῶν τυραννῶν Ἰσαύρων καθάρσεως.

De extincta Iſaurorum tyrannide.

Οὐκ ἔστιν ἡ τῶν κατὰ τὴν ἐτύχησιν τυραν-
ταρχία, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῇ λό-
γῳ ἀξία. ὡς τοῖς Ἀναστασίου ἡγεμονίαις
αὐτοῦ τῇ ἰστορίᾳ. Ὁ Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ὁμογενὴς,
ἢ ἀπὸ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν κατὰ τὴν φύσιν, ἢ πρὸς
τὸ αὐτοκράτορα πόλεμον ἀναφανδὸν ἀναζώνῃ, ἐν
πολλῶν ἔθνεσιν καὶ κατὰ τὴν συνδρομὴν τῶν δυνάμεων,
μακρὰν ἐν Κόνσταντινὶ ἐτύχευεν, ἐπίσκοπος δὲ αὐτῆς Ἀπα-
μίας, ἢ Σύρων ἐπαρχίας γεγενης, τοῖς Ἰσαύροις ὡς
Ἰσαυρος συνεστράτευσε. τέλος ἐπιτίθει τὸν πόλεμον.
ἢ μὲν Ἰσαύρων τὸν συστρατεύσαντα τὸν Λογγίνον παρὰ
λαοὺς φθαρέντων, ἢ δὲ κατὰ τὴν Λογγίνου καὶ
Θεοδώρου τῶν Ἰωάννου ὁ Σαυῶν καλεσθῆναι ἀπὸ
βασιλέως πόλεμον, αὐτὸς δὲ ἐν κοινῇ περὶ τῆς
βασιλείας ἐν ταῖς καλεσθῆναι Συκαῖς ἀντιπύρρον.
Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἐπὶ τῇ ἰστορίᾳ ἰδίᾳ θάλασσά τοις Βι-
ζαντίοις, ἀπὸ αὐτῶν κακῶς τῶν Ζήνωνος καὶ τῶν Ἰσαύρων
ἐπιπόνησαν. καὶ ὁ ἕτερος δὲ Λογγίνος, τὸ πολὺ τὸ
τυραννίδος συνίχον, ὁ ἐπὶ τῇ Σελινούντιος, καὶ
Ἰνδῆς οὐκ αὐτῶν, τῶν Ἰωάννου τῶν ἐπὶ τῇ κυρ-
τῇ γάλλων τῶν Ἀναστασίου ζωνταίων, ὁ μάλιστα
τῶν βασιλείας, τοῖς Βιζαντίοις πεισθέντων,
θράμβη δὲ καὶ τὰς λεωφόρους τῆς πόλεως,
ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῇ ἰστορίᾳ Λογγίνου καὶ τῶν Ἰνδῶν ἐξου-
χίοντων, καὶ τῶν ἐν τῇ περὶ τῇ ἀλύσει
ἀπὸ τοῦ αὐχένος καὶ τὰς χεῖρας ἐξελθόντων.
ὁ πρὸς τὴν ἐπὶ τῇ καλούμεναι πρὸς Ἰσαυρὸν τοῖς
βασιλείοις ἐπὶ τῇ θησαυροῖς, ὡς δὲ ἀπὸ τῆς
χρυσῆς ἐκ τῆς ἰστορίας βασιλείας χρηρῶντων, πε-
ρὶ τῆς ἰστορίας ἔχον λίτρας.

PORRO non absurdum fuerit hoc loco,
si res quoque alias memoratu dignas
quæ Anastasii temporibus acciderunt, juxta
id quod antea polliciti sumus, huic histo-
rie adtexamus. Longinus Zenonis consan-
guineus, cum in patriam suam, sicut antea
commemoratum est, advenisset, palam ad-
versus Imperatorem bellum suscepit. Plu-
rimis igitur collectis utrimque copiis, in
quibus erat etiam Conon, Apamiæ in
Syria olim Episcopus, qui unâ cum Isau-
ris, utpote Isaurus, militabat, bellum tan-
dem hujusmodi exitu terminatum est. Is-
auri quidem qui una cum Longino mi-
litaverant, omnes ad internecionem cæsi.
Longini vero ac Theodori capita, ab Jo-
anne Scytha Constantinopolim missa sunt.
Quæ Imperator contis suffixa circum-
ferri, & in suburbano Sycensi, quod ex
adverso Byzantii situm est, suspendi jus-
sit: quod spectaculum Constantinopolita-
nis gratissimum fuit, ob mala quæ à Ze-
none & ab Isauris perpessi fuerant. Alter
vero Longinus, cognomento Selinuntius,
præcipuum robur tyrannicæ factionis, &
cum illo Indes, ab Joanne, cognomento
Gibbo, vivi capti sunt, & ad Imperato-
rem Anastasium missi. Quæ res & Im-
peratorem & populum Constantinopolita-
num magnopere recreavit, cum Longinus
& Indes, tanquam in triumphali pompa,
per vicus urbis & in Circo traducerentur,
catenas ferreas collo ac manibus circumje-
ctas gestantes. Ex eo tempore munera quæ
vocabantur Isaurica, in Principis ærarium
inferri cœpere. Id erat aurum quod Bar-
baris quotannis pendebatur, librarum scili-
cet quinque millia.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Ἰσάουρος Ἰσαυρὸς] Assentior Henrico Savilio, qui ad
eandem sui codicis emendavit Ἰσάουρος. Idem initium
capitis ita corrigat: αὐτὸς δὲ ἐν κοινῇ, ὡς. posset etiam
scribi αὐτὸς δὲ ἐν κοινῇ, ac fortasse commodius. Idem est
enim ac si diceret αὐτὸς ὁμογενὴς. Pro Ἰσάουρος, codex Tel-
lerianus scriptum habet γεγενημένος.

2. Καὶ Θεοδώρου] Athenodorum hunc vocat Marcellinus

Comes in Chronico, Anastasio Aug. solo Cos. & Theopha-
nes in Chronico pag. 118.

3. Τὰ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν] Donativum intelligit quod
Hilvus Tyrannus Isauris adjecerat, & Imp. Zeno invitus,
reconciliationis gratia, iisdem largitus fuerat. Quod Do-
nativum Anastasius Imperator Isauris pendere cum recu-
sasset, Isauri Romanis bellum intulerunt, ut scribit Jord.
in lib. de success. Regnorum.

VARIORUM.

2. Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ὁμογενὴς] Vertit Valesius Longi-
nus Zenonis consanguineus; qui tamen supra, cap. 29.
Longinum cum Evagrio Zenonis fratrem in sua versione
appellat. Et quidem recte; cum Græcum ibi habeat

Λογγίνον Ζήνωνος ἀδελφόν; neque enim vox hæc ἀδελφός
eo in loco aliud quam frater significare potest. Pagius
ad ann. 498. Profligatum est autem hoc bellum Isauri-
cum anno 497. ut idem testatur ibid.

S. C. suis Episcopis in recta fide consentiunt.
V. Pro quibus universis, & pro nobis, ora ne intremus in tentationem, domine sanctissime & maxime honorande pater noster.

CAPUT XXXIV.

De libello depositionis ad eundem Severum misso a Cosma & Severiano.

SED quoniam supradictæ literæ testantur, Episcopos qui subjacebant Ecclesiæ Apamiæ, à Severi communione recessisse: adjiciamus hic, si placet, ea quæ à Patribus accepimus, licet nullis adhuc historiarum monumentis sint prodita. Cosmas Episcopus nostræ Epiphaniæ quam Orontes fluvius alluit, & Severianus Episcopus vicinæ urbis Arethusæ, synodicis Severi literis commoti, cum ab ejus communione se se abrupissent, libellum depositionis ad eum mittunt, Antiochenæ Ecclesiæ etiam tum præsentem. Porro hunc libellum Aureliano cuidam tradiderunt, Archidiacono Epiphaniensis Ecclesiæ. Qui quoniam Severum ipsum, tantique Episcopatus fastum reformidabat: simul atque Antiochiam venit, amictus muliebri veste ad Severum accessit, jocans ac lascivians, modisque omnibus simulans se mulierem esse. Velo denique quo caput contexerat, ad pectus usque demisso, lamentans atque altum suspirans, & obtestans, specie supplicis libelli Severo procedenti depositionem tradit. Cumque omnes latuisset, ex turba quæ Severum sequebatur, se subduxit: fugaque arrepta, salutem sibi quæsit, priusquam Severus ea quæ in libello scripta erant, cognovisset. Severus tamen, quamvis libellum suscepisset, & quæ in illo continebantur didicisset, nihilominus in sede sua permansit ad obitum usque Anastasii. Porro cum Anastasius ea quæ Severo acciderant comperisset: neque enim silentium est Anastasii factum plenum clementiæ atque humanitatis; mandavit Asiatico duci Phœnices Libanensis, ut Cosmam ac Severianum sedibus suis expelleret, eo quod depositionis libellum ad Severum mittere ausi essent. Cui cum ad Orientis partes venisset, & doctrinam Cosmæ ac Severiani à multis defendi reperisset, urbemque illorum admodum strenue pro suis Episcopis propugnare, retulit ad Anastasium, Episcopos istos propriis sedibus exturbari citra cædem non posse. Tantum porro humanitatis inerat in Anastasio, ut diserte ad Asiaticum rescripserit, nolle se quidquam ad exitum perducere, quamvis magnum atque eximium, si vel gutta sanguinis effundenda esset. Res igitur Ecclesiasticæ per universum terrarum orbem hoc in statu erant usque ad principatum Anastasii. Quem nonnulli cum synodi

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

Περὶ τῆς πεμφθείσης αὐτῷ καθαίρεσως ὑπὸ Κόσμά καὶ Σεβηριανῶ.

ΕΠΕΙΔὴ τοίνυν ταῦτα τὰ γεγραμμένα λέγῃ τὸς ὑπὸ Ἀπάμειαν ἱερέας συνεπηρώσαντο Σεβήρου, φέρε τί ποθ' ὁμῶς ὅσῳ ἐς ἡμᾶς πατρίαν διέβη, εἰ καὶ ἰσοῖα μέχρι νῦν οὐκ ἀνέληπται. Κοσμάς τινὲς ἡμετέραν ἐπισκοπὴν Ἐπιφάνειαν, ἣ τ' Ὀρόντιον συνόικον ἔχει, καὶ Σεβηριανὸς Ἀρέουσσαν τινὲς ἀστυγέτονα, πρὸς τὰ συνοδικὰ Σευήρου παραχθέντες, καὶ τῆς ἐκείνου κοινωνίας ἑαυτοὺς διαπρήξαντες, βιβλίον καθαίρεσως αὐτῶν ἀποπέμπονται ἐς ἐπὶ τινὲς Ἀντιόχου πόλιν ἐπισκοποῦν. Ἐσχερίσθη δὲ τὸ βιβλίον Ἀνθελιανῶ, τῶ τ' ἀρχόντων πρώτῳ τ' Ἐπιφανέων. ὅς ἐπειδὴ τὸ Συῶνον ἐδεδώκει, καὶ τὸ ποσάυτης ἐπισκοπῆς ὄγκον, ὅτι τινὲς Ἀντιόχου κατελήφθη, ἐσθῆτα γυναικείαν ἑαυτῶν περιθεὶς, πρὸς τὸν Σευήρον, ἀκλιζόμενος τε καὶ θρυπτόμενος καὶ ἀπὸ πάντων τὸ εἶναι γυνὴν σχηματίζόμενος, καὶ τὸ κατὰ τῆς κεφαλῆς φόρος μέχρι τῶν γένων καθεὶς, ὁλοφύρομενος τε καὶ μύχιον πίνωμενος, ἱκετιέας πρὸς τὸν Σευήρον πρὸς τὸν Σευήρον τινὲς καθαίρεσιν ἐπιδίδωσι καὶ πάντας δι' ἀλαθῶν, τοῦ ἐπομῆν ἔξισιν ὁμίλου, καὶ δραματῶν τινὲς ὡπλιστὴν ὠνεῖται, πρὶν τὸν Σευήρον τὰ ἐν τῶ βιβλίῳ κείμενα γινῶσθαι. ὅμως δ' οὐδ' ὁ Σευήρος καὶ τὸ βιβλίον διεξάμενος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ συνείδῃ, τῶ οἰκείῳ πρὸς τὸν Σευήρον ὁρῶν, μέχρι τῆς Ἀναστασίου πλῆθους. ὡς οὐδ' Ἀναστάσιος τὰ ἐπὶ Σευήρῳ γενημένα διέγνω, ἰσχυρτέον γὰρ τὴν πρᾶξιν Φιλανθρώπου τῶ Ἀναστασίῳ διασχεθασμένην, πρὸς τὴν Ἀσιατικῶν τινὲς φραγμοπικίῳ δεχίῳ τῆς ἐν Φοινικῇ Λιβανησίας ἐπιτραπέντι, Κοσμᾶν καὶ Σεβηριανὸν τὸ οἰκείον ἐξελάσαι ὁρῶν, διότι τῶν Σευήρου τῆς καθαίρεσως τὸ βιβλίον πεπόμφασιν. ὅς ἐπειδὴ τὰ τῆς ἐκείνου κατελήφθη μέρη, πολλοὺς τε τὸν Κοσμά καὶ Σεβηριανὸν δογματῶν ἀντιχομῶνους θύρε, μάλα τε γυναικῶς αὐτῶν ἀντιποιημένας τὰς σφᾶν πύλεις, ἀνήγαγε τῶν Ἀναστασίου, ἀναιμωτὶ μὴ διώκεσθαι τοῦτους τῶν οἰκείων φυγαδεύειν ὁρῶν. ποσῶτον τοιγαροῦν ὡς τὴν Φιλανθρωπίας τῶ Ἀναστασίῳ, ὡς ἀπὸ ῥήδην γράψαι τῶ Ἀσιατικῶ, μὴδὲν ἐβλέπετο παρελθεῖν, μὴδ' ἂν εἰ μέγα τε καὶ ἀξιόλογον ἦ, εἴ ποτε αἵματος ῥανὶς ἐκχέοιτο. ἐν τοῦτοις μὲν οὐδὲν τὰ κατὰ τὰς ἐκκλησίας πανταχοῦ γῆς καθαίρεται, 50 μέχρι τῆς Ἀναστασίου βασιλείας. ὃν καὶ ὡς ἐπ' αὐ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸς ὑπὸ Ἀπάμειαν ἱερέας] Apamia Metropolis erat Syriæ Cœles, seu Secundæ, cui subjunctæ erant Epiphania & Arethusa, ut docent Notitiæ veteres.

2 Τὸν Ἀσιατικὸν ἀρχόν] Hunc locum restituimus ex optimis codicibus Florentino & Telleriano, in quibus ita scribitur, τὸν φραγμοπικὸν ἀρχόν τῆς ἐν Φοινικῇ Λιβανησίας. duplex

erat Phœnice, ut jam supra notavi: altera maritima, altera Libanensis dicta. Præerat huic Provinciæ Dux Phœnices, de quo vide Notitiam Imperii Rom.

3 Μὴδὲν ἐβλέπετο παρελθεῖν] Melius, ni fallor, scriberetur πρὸς τὸν ἀρχόν.

τίον τῆς οὗ Καλχιδόνι συνόδου πρὸς χεῖρας, ἢ
ἱερῶν θεῶν δέλων. οὗ δὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις ὡς
ζῶν ἀνθεματίσθη.

Chalcedonenſis inimicum eſſe judicaſſent, Sæc.
nomen ejus ex ſacris tabulis expunxerunt. V.
Hierofolymis vero etiam vivus ac ſpirans
anathematizatus eſt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ΄.

CAPUT XXXV.

Περὶ τῆς τῶν τυράννων Ἰσαύρων καθαιρέσεως. 5

De extincta Iſaurorum tyrannide.

Οὕτως δὲ τὸν τρόπον καὶ ἡ ἐτύχημα παρκα-
ταβληκότης ὑποχέσιν, καὶ τὰ ἔτερα λό-
1 γω ἀξία ὑπὸ τοῖς Ἀναστασίῳ χρόνοις γενομένοις
2 συνάψαι τῇ ἱστορίᾳ. ὁ Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ὁμαιμος,
ἢ ὁ καλεσθεὶς ὡς παρὰ δὲ διήγησιν κατεληφώς, ἢ πρὸς
ἢ αὐτοκράτορα πόλεμον ἀναφανδὸν ἀναζώνον. ὡς
πολλῶν ἴσθαι τε καὶ κτείναν συναθροισθέντων δυνάμεων,
μαθὲν ὡς Κόνων ἐτύχων ὡς, ἐπίσκοπος δὲ ὁ Ἀπα-
μείας ἢ Σύρων ἐπαρχίας γενοὺς, τοῖς Ἰσαύροις ὡς
Ἰσαυρος συνεστράπτουσιν. τίλος ἐπιτίθει τῶν πολέμων 15
ἢ ἡ Ἰσαύρων ἢ συστραπτουσίν τῶν Λογγίνου πατρ-
2 λειδίας φθαρέντων ἢ δὲ κεφαλῶν Λογγίνου καὶ
Θεοδώρου πρὸς Ἰωάννην ἢ Σκύθην γαλιεῶν ἀνὰ ἡ
βασιλεὺς πόλιν ὡς ὡς κορτοῖς περιαρτήσας ὁ
βασιλεὺς ἐν ταῖς καλεσθεῖσιν Συκαῖς ἀντιπέραν δὲ 20
Κωνσταντίνου καὶ μὲν ἐπὶ τῇ ἰδῇ θάλασσά τοις Βι-
ζαντίοις, ἀντὶ ὧν κακῶς πρὸς Ζήνωνος ὡς ἢ Ἰσαύρων
ἐπεπόνθεισαν. ὡς ὁ ἔτερος δὲ Λογγίνος, τὸ πολὺ δὲ
τυραννίδος συνίχον, ὁ ἐπὶ κλίμῳ Σελινοῦντος, καὶ
Ἰνδῆς σὺν αὐτῷ, πρὸς Ἰωάννην τῷ ἐπὶ κλίμῳ κυρ- 25
τῷ ἐλλοτταί τῶν Ἀναστασίου ζωγείας ὁ μάλιστα
τῶν τε βασιλείας, τοὺς τε Βυζαντίους πειρατῆρας,
Θριάμβου δίκην ἀνὰ τὰς λεωφόρους τῆς πόλεως,
ἀνὰ τε ἢ ἰκποδρομίαν Λογγίνου τε ὡς Ἰνδοῦ θεοει-
χθέντων, ὡς τῷ ἔκ τῶν πεποιημένων ἀλύσεων 30
ἀνὰ τοὺς αὐχίνας ὡς τὰς χεῖρας θεοβεβλημένων.
3 ὡς πύθον ὡς τὰ καλούμενα πρῶτον Ἰσαυρικὰ τοῖς
βασιλικαῖς ἐσπνέχθη θησαυροῖς. ἡ δὲ ἀρα τῷ το,
χρυσὸν ἐς ἑκάστον ἔτος Βαρβάρους χρηγνύμενον, πεν-
τακισχίλιας ἔλκον λίτρας.

PORRO non absurdum fuerit hoc loco,
si res quoque alias memoratu dignas
quæ Anastasii temporibus acciderunt, juxta
id quod antea polliciti sumus, huic histo-
riæ adtexamus. Longinus Zenonis confan- Longinus.
guineus, cum in patriam suam, sicut antea
commemoratum est, advenisset, palam ad-
versus Imperatorem bellum suscepit. Plu-
rimis igitur collectis utrimque copiis, in
quibus erat etiam Conon, Apamiæ in Conon.
Syria olim Episcopus, qui unâ cum Isau-
ris, utpote Isaurus, militabat, bellum tan-
dem hujusmodi exitu terminatum est. I-
sauri quidem qui una cum Longino mi-
litaverant, omnes ad internecionem cæsi.
Longini vero ac Theodori capita, ab Jo-
anne Scythæ Constantinopolim missa sunt.
Quæ Imperator contis suffixa circum-
ferri, & in suburbano Syccensi, quod ex
adverso Byzantii situm est, suspendi jus-
sit: quod spectaculum Constantinopolita-
nis gratissimum fuit, ob mala quæ à Ze-
none & ab Isauris perpessi fuerant. Alter
vero Longinus, cognomento Selinuntius, Longinus.
præcipuum robur tyrannicæ factionis, & Selim-
cum illo Indes, ab Joanne, cognomento
Gibbo, vivi capti sunt, & ad Imperato-
rem Anastasium missi. Quæ res & Im-
peratorem & populum Constantinopolita-
num magnopere recreavit, cum Longinus
& Indes, tanquam in triumphali pompa,
per vicos urbis & in Circo traducerentur,
catenas ferreas collo ac manibus circumje-
ctas gestantes. Ex eo tempore munera quæ
vocabantur Isaurica, in Principis ærarium
inferri cœpere. Id erat aurum quod Bar-
baris quotannis pendeatur, librarum scili-
35 cet quinque millia.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἰσάουρος ὁμαιμος] Assentior Henrico Savilio, qui ad
oram sui codicis emendavit ὁμαιμος ὡς. Idem initium
capitis ita corrigit σὺν ἀπὸ τῶν δὲ, ὡς. posset etiam
scribi σὺν ἀπὸ τῶν δὲ, ac fortasse commodius. Idem est
enim ac si diceret σὺν ἀπὸ τῶν. Pro ὁμαιμος, codex Tel-
lerianus scriptum habet γηνομῆος.

2 Καὶ Θεοδώρου] Athenodorum hunc vocat Marcellinus

Comes in Chronico, Anastasio Aug. solo Cos. & Theopha-
nes in Chronico pag. 118.

3 τὰ καλούμενα Ἰσαυρικὰ] Donativum intelligit quod
Hillus Tyrannus Isauris adjecerat, & Imp. Zeno invitus,
reconciliationis gratia, iisdem largitus fuerat. Quod Do-
nativum Anastasius Imperator Isauris pendere cum recu-
sasset, Isauri Romanis bellum intulerunt, ut scribit Jord.
in lib. de success. Regnorum.

VARIORUM.

2 Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ὁμαιμος] Vertit Valesius Longi-
nus Zenonis consanguineus; qui tamen supra. cap. 29.
Longinum cum Evagrio Zenonis fratrem in sua versione
appellat. Et quidem recte; cum Græcum ibi habeat

Λογγίνου Ζήνωνος ἀδελφόν; neque enim vox hæc ἀδελφός
eo in loco aliud quam frater significare potest. Pagius
ad ann. 498. Profligatum est autem hoc bellum Isauri-
cum anno 497. ut idem testatur ibid.

Quomodo Saraceni pacem cum Romanis fecerunt.

Περὶ τῶν σκηλιῶν βαρβάρων, ὡς ἐσπέσαντο πρὸς Ῥωμαίους.

Sed & Barbari, quos Scenitas vocant, non sine suo ipsorum damno insultarunt Imperio Romano, Mesopotamiam & utramque Phœnicem & Palæstinam provincias depopulati. Verum à ducibus Romanis qui in singulis provinciis erant, gravi clade affecti, postmodum quiescere, cum universa gens pacem cum Romanis fecisset.

Ἐπεκάμασαν ἕκ εἰς τὸ συνίσσιν σφίσι χεῖ τῆς Ῥωμαϊκῆς ὑπεκρατίας καὶ οἱ σκληροτάτοι Βάρβαροι, τότε τὴ μέσης τῆς ποταμῶν τότε τῆς Φοινίκης ἐκατέρως καὶ τὰ Παλαιστίνων ληϊσάμενοι πράγματ'· οἷον κακῶς πρὸς τὴ ἐκαστοῦ στρατηγῶν παθόντες, ὑπερὶ τιμῆς ἡσυχίας ἤγαγον, πρὸς Ῥωμαίους πασυνδεῖ σπεισάμενοι.

De expugnatione Amide, & de conditum urbis Daras.

Περὶ τῆς ἐν Ἀμίδῃ πολιορκήσεως, καὶ κτίσεως τῆς Δάρας.

Eustathius
quomodo
historiam
deduxit.

Perse quoque, regnante apud ipsos Cavade, foedus rupere: & relictis propriis sedibus, primum quidem in Armenias cum exercitu invaserunt. Cumque oppidulum Theodosiopolim cepissent, Amidam versus, quæ urbs Mesopotamiæ est satis munita, iter fecere. Hanc quoque diuturna obsidione cinctam tandem ceperunt. Sed Imperator Romanorum, non sine ingenti labore, eam postea instauravit. Quod si quis singula accurate cupit cognoscere, & diligentem cunctarum quæ gesta sunt narrationem perlegere, is Eustathium legat, qui luculentissime & summo cum labore maximaque elegantia, harum rerum historiam conscripsit. Qui cum ad hæc usque tempora historiam suam perduxisset, excessit à vita, res gestas anno Imperii Anastasii duodecimo persecutus. Finito hoc bello, Anastasius locum quemdam Mesopotamiæ Daras dictum, situm in finibus Imperii Romani, ac veluti confinium quoddam Romanæ ac Persicæ ditionis, ex agro urbem fecit: cum & firmissimis mœnibus eum cinxisset, & variis ædificiis miræ venustatis exornasset, Ecclesiarum scilicet & aliarum ædium sacrarum, porticuum item & publicarum balnearum, reliquorum denique operum quibus illustriores urbes gloriari solent. Porro aiunt nonnulli, locum istum Daras idcirco esse nominatum, quod Alexander Macedo Philippi filius, illic Darium funditus devicerit.

Ἀλλὰ καὶ Πέρσαι πρὸς σπονδῆσαντες ὑπὸ Καβάδῃ τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ οἰκία καταλειπόντες ἦθ'· πρῶτα μὲν Ἀρμενίας ἐπεστράτευσαν, καὶ πολίχνην ἐπέκλινον Θεοδοσιούπολιν ἐλόντες, ἐς Ἀμίδαν πόλιν ὅχρ' ἢ τὴ μέσης τῆς ποταμῶν ἀφικνῆνται. καὶ ταύτην ἐκπολιορκήσαντες εἰλον. ἰὼν αὖθις ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς πολλοὺς ἀνείεσατο πόνοις. εἰ τῷ δὲ φίλῳ λεπτῶς τὰ πρὸς τούτων εἶδ'· καὶ τῇ ἀκρίβειᾳ πάντων ἐπεξελέσθην, Εὐσταθίῳ δὲ μάλα σφῶς μὲν πολλοὺς ἢ πόνοις καὶ ἐς ἀγὰν κομψείας, ἰσθρήται τε καὶ συγγέγραπται. ὅς μετὰ τὴν γενομένην ταύτης ἱστορίας, τοῖς ἀπελθούσι σιναριθμῆται, δωδέκατον ἔτος τῆς Ἀναστασίου κατὰ λοιπὴν βασιλείας. μὲν γὰρ τὸ πόλεμον τούτου, ὁ Ἀναστάσιος Δάρας χρεῖον τὴ μέσης τῆς ποταμῶν πρὸς ταῖς ἐκατέρως τῶν Ῥωμαίων ὑπεκρατίας κείμενον, καὶ μετόπισθ' ὥστε ἐκατέρως πολιτείας καθίστας, ἐξ ἀγρῶ πόλιν εἶναι ποιῶν χερσὶν τε ταχίσας θεόδοτον, οἰκοδομίας τε ἀφ' ὧν ἐκπρεπῆς περιβέει, ἐκκλησιῶν τε, καὶ μὲν καὶ ἐτέρων θύγων οἶκον, βασιλείαν τε τοῦτον, καὶ δημοσίαν βαλανείαν, καὶ ἄλλων αἷς αἱ ἐπίσημοι τὴ πόλιν ἐξέλασσαν. λέγεται ὅτι πρὸς πᾶσαν Δάρας τὸ χρεῖον θεωρητοῦσαν λαχὼν, διότι Δαρῖον αὐτόθι καταστάντα παντάπασιν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ὁ Φιλίππου.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Φοινίκης ἐκατέρως] Scribendum est Φοινίης, ut legitur apud Nicephorum in cap. 35. lib. 17. Porro jam supra notavimus duplicem fuisse Phœnicem: Alteram Libanensem, alteram Maritimam dictam. Nec illud omittendum est, eam Provinciam à Latinis interdum dici Phœnicem à nominativo Phœnix. Certe in tabula Itineraria Putingororum, Syria Phœnix dicitur, & in Notitia Imperii Rom.

Dux Phœnicis scribitur in MSS. cœdicibus. Nec aliter scriptum inveni apud Ægesippum in lib. 3. cap. xx.
2 Ἀμίδαν πόλιν] Marcellinus Comes in Chronico hanc urbem à Persis captam esse dicit Indictione decima, Probo & Avieno Coss. id est anno Christi 502. Anastasii autem Imp. undecimo. Vide Procopium in libro primo Persicorum.

VARIORUM.

a Πέρσαι πρὸς σπονδῆσαντες] Persæ anno 422, pacem cum Romanis ad annos centum pepigerant: ideoque juxta patet, ad annum 522. vigere debuerat: Rupta est tamen anno 502, i. e. duodecimo Imp. Anastasii; quod testatur Evagrius noster lib. 1. cap. 19.

b Μετὰ τὸν πόλεμον] Finitum est hoc bellum Persicum anno Chr. 505. constructa Anastasiopolis eo loci ubi Daras Castrum antea stetit anno 507. Anastasio tunc consule. vid. Procop. de bello Persico lib. I. c. 10.

Περί τοῦ μακροῦ τείχους.

De longo muro.

Μεγίστη δὲ τῶν αὐτῶν βασιλῶν χεπίργασται, καὶ μήνυς ἄξιον, καὶ τὸ μακρὸν χαλὸν πύργος, χαλῶς τῆς Θράκης κείμενον· ὅθεν δίσταται μὲν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σταδίους ὀγδοήκοντα μάλιστα καὶ ἡξακοσίους· ἐκτετέραν δὲ θάλατταν περιλαμβάνει ἐπὶ σταδίοις εἴκοσι καὶ πεντακοσίους, δίκην πορθμοῦ πρὸς τὴν τε πόλιν μικροῦ ἵππον ἀντὶ χερσονήσου ποιῶσαι, τοὺς τε βυλομήδους ἡξαπορθμεύων ἀσφαλές· ἀπὸ τῆς χαλουμενῆς Πόντου ἐς τὴν Προποντίδα καὶ τὴν Θράκην θάλατταν· εἴργον τοὺς τε ἐκθέστας Βαρβάρους, ἐκ τῆς Καλουμένης Εὐξείνης Πόντου, Κόλχων τε τῆς Μαιώτιδος λίμνης καὶ τῆς Ἰσθμοῦ καὶ τοὺς καὶ τὴν Εὐρώπην ἐκχευόμενους.

IDEM Anastasius opus maximum & memoratu dignissimum perfecit, quod longum murum vulgo appellant, in Thracia loco admodum opportuno situm. Distat autem Constantinopoli stadiis plus minus ducentis octoginta, & utrumque complectitur mare, ad quadringenta ac viginti stadia instar freti cujusdam excurrentis, & urbem regiam ex peninsula fere insulam efficiens, eosque qui trajicere voluerint, à Ponto ad Propontidem & ad mare Thracium commodissime transportans. Barbaros quoque qui ex Ponto Euxino & ex Colchide ac Mæotide palude, & ex locis supra Caucasum sitis excursionses faciunt; eos item qui ex Europa effundi solent, objectu suo repellit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ΄.

CAPUT XXXIX.

Περί τῆς λεγομένης Χρυσουργίου, καὶ ὡς ἀνέβλεπεν αὐτὸν Ἀναστάσιος.

De vestigali quod Chrysargyrum vocant, & quomodo sublatum sit ab Anastasio.

Υπερμέγας δὲ κατεπράχθη αὐτῶν καὶ θεῶν πὶ χρῆμα, ἡ τοῦ καλουμένου ἡ Χρυσουργίου ἐς τέλος καλύμνη· ἡ καὶ λεκτέον, τῆς Θουκυδίδου γλώσσης, ἡ καὶ μέζονος τε καὶ κομφοτέρας ὀπίσθομεν. λέξω δὲ κατὰ, οὐ λόγῳ πεποθεῖς, τῇ ᾧ πράξει πίσυνος. ἐπέκειτό τι τῇ τοσαύτῃ καὶ τηλικαύτῃ τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ τέλος ἐλεονόν τε καὶ θεομισές, καὶ βαρβάρων αὐτῶν ἀνάξιον, μή τι γὰρ δὴ τῆς Ῥωμαίων Χριστιανικατᾶτης βασιλείας ὁ μέγας αὐτοῦ, ἀνότου λέγειν οὐκ ἔχω παροφθέν, αὐτὸς ἀνέβλε βασιλικώτατα. ἐπέκειτο δὲ ἑτέροις τε πολλοῖς ἐξ ἐξάνου τὴν τροφὴν πορίζουσι, καὶ ταῖς ἀπεμπλούσαις τὴν ὥραν τοῦ σώματος, καὶ χύδην πορείαις ἐπὶ τοῖς κεκρυμμένοις καὶ λαθάνουσι τῆς πόλεως τόποις ἐπὶ χαμαρυπείοις ἐκδεδομένοις, καὶ πρὸς γὰρ τοῖς ἡταιρηκόσι, καὶ μὴ μόνον τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ πολίτευμα καθυστεροῦσιν ὡς ἀντὶ νόμου πρὸς τὴν ἐσχομίδειν βοᾶν, ἐπὶ ἀδίας εἶναι τὴν τοιαύτην ἀθεμιτοῦργίαν τοῖς βυλομήδους καὶ τὸν οὐ πύθην ἀθροισμένοις ἀνθρώποις τε καὶ εἰαγῇ πόρῳ, ἐπὶ τὴν πρώτην καὶ κορυφαίαν εἰσῆγον τὴν δέχων

Res præterea eximia ac plane divina, ab eodem Imperatore gesta est, vestigalis scilicet quod Chrysargyrum dicebatur, abolitio. Qua de re nunc dicendum est, quamvis Thucydidis eloquentia, aut etiam præstantiore ac disertiore lingua ad eam rem opus esset. Ego vero non eloquentia, sed facti magnitudine confusus, rem narrabo. Romanorum reipublicæ tam longe lateque diffusæ, impositum erat vestigal miserabile prorsus Deoque invifum, & barbaris ipsis indignum, nedum Christianissimo Romanorum Imperio conveniens. Quod ad Anastasii usque tempora nescio quam ob rem neglectum atque toleratum, ipse regali magnificentia sustulit. Impositum autem erat tum aliis compluribus qui stipe collaticia victitabant, tum mulierculis quæ corpore quæstum faciebant, & per abdita atque obscura urbis loca in cellis meritoriis ad stuprum prostabant: masculis præterea qui muliebria passi fuerant, nec naturam solum ipsam, verumetiam rempublicam ignominia afficiebant. Adeo ut collatio ista vice legis proclamaret, licere cuivis incestam illam libidinem perpetrare. Porro impium illum ac detestandum quæstum qui ex hoc vestigali percipiebatur, exactores qui illud

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Καὶ τὸ μακρὸν χαλὸν πύργος· Delenda est particula καὶ, ut pote inutilis & superflua. Porro hic murus ex conditoris nomine dictus est Anastasianus: conditus est autem Anastasio Aug. ter Cos. anno Christi 507. ut scribit Auctor Chronici Alexandrini. De hoc muro Suidas ita scribit in voce πύργος. Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς κτίσας τὸ μακρὸν πύργον πρὸς τὴν πόλιν, ἡξαπορθμεύων τὴν κατὰ ἄρτον ἡμετέραν εἰς μισσημένην. Id est, Anastasius Imp. longum murum extruxit, sexagesimo milliaro ab urbe Constantinopoli. Proteritur autem à mari quod est ad

Septentrionem usque ad mare quod est ad meridiem. Et longitudo quidem ejus continet quadraginta millia. latitudo vero pedes viginti. Plura vide apud Petrum Gillium in libro primo de Topographia urbis Constantinop. cap. 21.

² Ἐπὶ τὴν πρώτην καὶ κορυφαίαν εἰσῆγον τὴν δέχων· His verbis Præfecturam Prætorianam designare videtur Evagrius. Hæc enim vertex erat omnium dignitatum, ut loquitur Ammianus Marcellinus. Ad hanc igitur tributum Chrysargyrum quarto quoque anno deferebatur. Certe tributa in arcam Præfecturæ Prætorianæ inferri solebant. Hinc

VARIORUM.

^a Χρυσουργίᾳ· Sustulit Anastasius Chrysargyrum tributum & Venationes sive pugnas cum bestiis publicas, Im-

perii sui Decennialibus. hoc est, anno Chr. 500, ut testatur Theophanes in Chronicis.

ἀνατ.

3. c. ubique colligebant, quarto quoque anno deferebant ad summum magistratum Imperii Romani: ita ut non minima pars hæc esset magistratus, & propria, ut vocant, scrinia haberet, & numerarios qui ratiociniis huiusmodi præerant, viros non obscuros, qui istud munus, perinde ac reliqua, * militiam esse censerent. Quod cum didicisset Anastasius, & ad Senatum retulisset, scelus hoc esse, & novum quoddam atque insolens piaculum jure merito pronuntians, lege lata sanxit ut penitus aboleretur: & chartas quæ exactionis hujus notitiam continebant, incendio consumpsit. Cumque hoc vectigal, tanquam holocaustum quoddam, Deo integre immolare vellet, ne quis forte ex Imperatoribus qui post ipsum regnaturi erant, vetus exactionis istius probum renovare iterum posset, dolere se simulavit. Et imprudentiæ se ipsum accusans atque extremæ dementiæ, aiebat se inani gloriæ nimium tribuentem, Reipublicæ commoda neglexisse, tantumque vectigal à majoribus institutum, & tam diuturni temporis spatio confirmatum, temere & inconsiderate sustulisse: ac neque imminetia pericula, neque sumptus rei militaris, qui sunt quasi viva quædam propugnacula Reipublicæ, nec eos qui ad cultum Dei necessarii sunt, animo perpendisse. Nihil igitur eorum quæ in animo habebat declarans, velle se dixit supra memoratum vectigal restituere. Cumque eos qui vectigali præpositi erant, ad se evocasset, se quidem facti pœnitere fassus est: sed quid agendum sit nescire, nec qua ratione erratum suum emendare possit, chartis omnibus ex quibus vectigalis notitia percipi poterat, igne consumpsit. Illis vero, non quidem simulate, sed reipsa atque ex animo vectigal deplo- rantibus, ob illicitum quæstum quem ex

ἀναπτεταπεινὰ οἱ τοῦτον ἐξαρχοὶ συλλέγον-
τες, ὥς καὶ μέρος οὗκ ἐλάχιστον τῆς δέρας καθε-
στάναι, καὶ τῶν χαλουμένων ἐδικῶν σκευῶν τυ- 1
χεῖν, καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀφελήσονται, οὗκ 2
ἀφανῶν ἀνδρῶν γρατεῖαν, ὥσπερ καὶ τὰς λοιπὰς
ἡγουμένων τὸ πρᾶγμα. ὃ μεμαθηκὸς ὁ Ἀναστά-
σιος, ἐπὶ τῇ τῇ γενομένην παροδείαν, καὶ μύσος 3
εἶναι καὶ καινοπρεπὲς ἄγος τὸ πρᾶγμα δικαίως
ἀποφηνάμενος, πειστικῶς καθάπαξ ἀνακρίθηται, καὶ
τοὺς ἑὸς πρᾶξιν δηλοῦντας χάριτας περὶ παρα- 4
δίδωκε. καὶ τέλει τὴν πρᾶξιν ἱερουργήσας τῷ
Θεῷ βυλῆθεις, ἵνα μὴ πῃ τῶν μετ' αὐτὸν ἐξῇ
τὰ δέρατα αὐτοῖς οὐκ ἀνακαλέσασθαι, παρο-
ποιεῖται μὲν τὸν ἀρχάλλον. ἡ δὲ αὐτοῦ δὲ ἐαυ- 4
τοῦ κατηγόρει, καὶ τῆς ἐς ἄγαν ἀνοίας, λέγων·
ὥς τῇ καινοδοξίᾳ τὸ πλεονέκτημα, τοῦ σιωποῦντος
τῇ πολιτείᾳ παρημέληκε, καὶ τὸν ποσούτον πόρον
ἀνέχεσθαι ἐφθρημένον, καὶ ποσούτοις χρόνις βεβα-
ωθέντα, εἰκὴν τε ἀπελκεῖται ἀνήρησιν, οὐ συνεί- 5
τὰ ἐπαρτόμεθα κινδυνύμεθα, ἢ τὰς γραπτοῦντας
δαπάναι, τὸ ζῶν τοῦ πολιτεύματος τιχῶν, ἢ
τὰς ἐς φεραπείαν τῷ Θεῷ καὶ μηδὲν τῶν ἐν-
δοθεν δεικνύς, ἀπαγγέλλει βούλεσθαι τὸν εἰρημίνον
ἀνασώσασθαι πόρον. καὶ δὴ τοὺς ἐφεσηκότας προσ- 6
καλεσάμενος, ἔφασκε μετὰ μελεῖσθαι μὲν, οὗκ
ἔχειν δὲ ὅτι καὶ πρᾶξι, ἢ ὅπως ἢ οἰκίαν ἀμαρτί-
αν διορθώσασθαι, καθάπαξ τῶν χαρίων καυθέντων,
τῶν δυναμῶν τιμὴν ἑσπερῶν δηλοῦν. καὶ κέναν
δὲ οὐ πῃ παροποιήσει, ταῖς δὲ ἀληθείαις τὴν
πρᾶξιν ὁδορὸν ἀφ' ἧς τὸν ἐπιτελεῖ αὐτοῖς περὶ-

VALESII ANNOTATIONES.

est quod in libro 13. codicis Theodosiani, titulo de lustrali collatione, legum maxima pars data est ad Praefectos Prætorio. Quippe lustralis collatio, nihil aliud est quam Chrysargyrum: aurum scilicet atque argentum negotiatoribus indictum, seu lustralis auri collatio, & auraria functio. Sic enim vocatur in eodem titulo. Utrum porro tributum, an potius vectigal dici debeat, incertum est. τίς οὖν quidem vocat Evagrius, quod est vectigal. Dicitur etiam vectigal in lege penultima de lustrali collatione. Aurum pœnosum id vulgo vocatum fuisse docet vetus Auctor quæstionum veteris ac novi Testamenti, in quæstione 75. *Didrachma*, inquit, *capitum*, vel *tributi* exactio intelligitur, non *prædiorum*: quod nunc pœnosum aurum appellatur, quia ἐν pauperes exiguntur. De hoc tributo elegans est locus Libanii in oratione contra Florentium pag. 427, quem hic adscribam. λέγεται πῶν καὶ τὸ τ' ἄλλα πάντα νικηκὲς τοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ ἀφόρητος φόρος, καὶ χρυσός, φερεῖται παρὰ τοῦτον τὰς δυνάμεις πειπτεῖν. ὅσοι μὲν γὰρ εὐπρεπὲς ἀπὸ τῶν ἐμπόρων τὸ πᾶν τοῦτο τῇ δικαιοσύνῃ δὲ οὐκ ἐπὶ τὴν δυνάμειν, οἱ μὲν ἄρτιον παρὰ τὸν φόρον αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν ἀφελῶν ἀφελῶν δὲ οὐδὲ νικηκὲς οὐδὲ πολλὰς εἶναι τὴν σμῆλιν ἐπὶ ἀνὸν αὐτοῖς, ὁμολογῶντες μὲν ἐν αὐτῇ τὰ πάντα εἶναι σφίσι. οὐ μὲν τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἀπαλλάττει τὸν ἔγκλημα, καὶ ὑλακτόντων, καὶ μόνον οὐδὲν ἰσχυρὸν ὅτι οὐκ ἐστὶν, ὁ βασιλεὺς, πλεονέκτην τὴν δουλείαν καὶ τὴν σμῆλιν ἐλευθερίας τῆς ἐκ τῶν ῥογῶν πωλουμένων, οὐχ' ἵνα αὐτοῖς δέχεται τὴν τιμὴν τὸ κῶλον, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν ἴδωσιν ἐπὶ τὴν τοῦ κατηγόρου δέξαν ἔγκλημα. Quæ sic interpretor. " Jam vero dicamus etiam malum illud " quod reliqua cuncta longe superat. Id autem est tributum intolerabile, Chrysargyrum scilicet, quo fit ut singula lustra quoties jam propinqua sunt, terrorem animis injiciant. Et nomen quidem huic collationi speciosum est ex mercatoribus. Sed cum isti mari utantur " ad merces suas dividendas, ii quibus manus ægre

" panem suppeditant, funditus pereunt. Nec immunis " ab hoc malo sutor. Quos quidem ego sæpius vidi, " scalpro ad cælum sublato, jurantes in eo sua omnia " reposita esse. Nec tamen istud eos liberat à vexatione " eorum qui ipsis incumbunt, & qui latrant, ac tantum " non mordent. Hoc tempus, Imperator, servorum " numerum augeat, spoliatur enim libertate eos qui à pa- " rentibus venundantur, non ut ipsi pretium venditio- " nis in arcam suam referant; sed ut illud in manum compulsores transire videant." In Græco textu Libanii pro ἀφελῶν emendavi ἀφελῶν, & pro voce ἐγκλημα substitui ἔγκλημα.

1 Εἰδικῶν σκευῶν] Inter Officiales Præfecti Prætorio, quatuor numerarii recensentur in Notitia Imperii Romani, quorum unus erat auri numerarius, id est auri lustralis seu Chrysargyri. Erat enim inter Officiales Comitum sacrarum largitionum, Primicerius scrinii aureæ massæ, & Primicerius scrinii auri: Ideo fortasse quod portio quædam hujus vectigalis ad arcam sacrarum largitionum deferrebat. Certe in titulo de lustrali collatione extat lex Valentiniani ad Florentium Comitem sacrarum largitionum. Unde apparet aliquam partem hujus functionis aurariæ ad largitionales titulos pertinuisse.

2 Καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀφελῶν] Numerarios intelligit auri lustralis, qui erant in officio Præfectorum Prætorio, ut supra dixi. ἀφελῶν enim sunt numerarii, ut jam pridem notavi ad Ammianum Marcellinum, qui alio nomine etiam rationarii dicebantur.

3 Ἐπὶ τὴν γενομένην παροδείαν] Scribe meo periculo παροδείαν. Nam παροδείαν idem est quod referre, proponere. Emendationem nostram confirmat codex Tellerianus, in quo diserte scriptum inveni παροδείαν, ut conjeceram.

4 Ἀβουλίαν δὲ] Malim scribere ἀβουλίαν, πῇ αὐτοῦ κατηγόρει. Paulo post scribendum εἶναι πῇ ἀποποιεῖται ἀνὴρησιν. τοιοῦ-

ποιούμενοι ἀδικοῦντες, καὶ τὴν ὁδοῦ ἀπλοῖαν
 ὑποκρίναντες, προὔτρεπέ τι καὶ παρε-
 κάλει, ἵνα πάντες ἰόντες ζητήσωσιν ἐξερθεῖν,
 εἰς τὸν δόμον διηγεῖν, ἵνα τῶν ἐκαστοῦ συγκεμι-
 νῶσι πτυχίων τὴν τοῦ παντός εἰσπραξίν. καὶ πέμ-
 ψας ἐκάστῳ δαπάναις, εἰς τὴν αἰὲν ταῦτα συλλο-
 γὴν ἐπέμψεν, ὅπως ἑκάστῳ χάρτιον ταῦτα
 λαμβάνειν διευκρινῶν, ὅπως αὖ διηγεῖται, ὡς
 αὐτὸν ὑποκομιδῆται, ἵνα μετὰ πολλῆς τῆς περι-
 σκέψεως καὶ τῆς εἰς ἄγαν ἀκριβείας, τὰ αἰ-
 τούτων αὐτοῖς συνταχθῇ. ὥς δ' οὐδὲ μετὰ καιρὸν
 ἦσαν οἱ τοῦτοις ἀφαιρούμενοι, χάρις τις ἐδόκει καὶ
 Φαιδρότητι γαυνόμενος ὁ Ἀναστάσιος. ἔχαιρε δὲ καὶ
 ταῖς ἀληθείαις τῶν ἐσπευσμένων πτυχικῶς, καὶ
 ἀνθρώπων τὸν τρόπον, ὅπως τε διηγεῖται, καὶ
 αἰσθάνεται, καὶ εἰ τι τοιοῦτον καὶ ἀλλοῦ.
 τῶν ὅ πολλοὺς καὶ ἀβελήκους πόνους ἐπὶ τῇ τύ-
 πῳ συναγωγῇ διήκουσαν, ὁμολογῶντες τε πρὸς
 τὴν βασιλείαν ὡς οὐδὲ ἕτερος χάρτης ταῦτα δι-
 δύναιτο ἀνὰ πᾶν ἀποκτεῖναι τὸ πολίτευμα,
 αὐτοῖς πρὸς ἐξῆς μεγάλῳ ἐκ τῶν ὑποκομιδῶν
 τῶν χαρτίων, καὶ τὴν σποδὴν ὑδάτιν ἐπέκλυον,
 ἀφανίσαντες τέλος τὴν πρᾶξιν βελόμην. ὥστε μὴ
 κόποι, μὴ τέφρα, μήτε μὴ πλείονος τοῦ πρά-
 γματος ἦσαν ὑποκαυθέντων Φατῶν. ὥς αὖ δὲ μὴ
 τὸ κάλυμμα τῆς πράξεως τοσούτον ἐξείχαντες, ὁ-
 ξαίνοντες ἀγνοεῖν, τί τε, καὶ ὅσα τοῖς ὑποκαυθέν-
 τας αἰσθάνονται ἐμπροσθεν ἰσθῆται, φέρε καὶ ταῦτα
 αἰσθάνομαι, καὶ δεικνύειν, καὶ ἀφαιρῶντας
 εἰς αὐτοὺς διεξήλθον.

illo percipere consueverant; & maximam
 perinde difficultatem prætendentibus: hor-
 tatus est eos Anastasius, ut omnibus modis
 scrutarentur ac peruestigarent, num forte ex
 tabulis quæ singulis in locis conservatæ es-
 sent, totius vectigalis exigendi rationem pos-
 sent reperire. Constituto itaque singulis
 salario, ad conquirendas chartas eos misit,
 jubens ut quæcumque chartæ vectigalis il-
 lius notitiam suppeditare possent, ubicum-
 que locorum repertæ essent, ad ipsum desti-
 narentur, ut singulari solertia ac diligentia,
 totius vectigalis ratio iterum componeretur.
 Reversis autem aliquanto post iis quibus id
 negotii mandatum fuerat, hilaris & singulari
 gaudio perfusus videbatur Anastasius. Et
 gaudebat re vera, quippe qui id quod opta-
 bat consecutus esset. Percontabatur itaque
 quam ratione, & apud quos repertæ fuisset
 chartæ, & num ex hujusmodi monu-
 mentis quidquam superesset. Illis vero af-
 firmantibus, multum se laborasse ut chartas
 istas conquirent, & per principem ipsum
 jurantibus nullam aliam chartam ex qua
 vectigalis hujus notitia percipi possit, in
 universo Imperio Romano reperiri, rursus
 chartis quæ allatæ fuerant, in rogam con-
 jectis, magnum excitavit incendium, & ci-
 nerem aquis mergi iussit, quo hujusmodi
 exactio penitus aboleretur: adeo ut nec ci-
 nis, nec favilla, nec ullum omnino hujus
 rei, aut combustarum chartarum vestigium
 relinqueretur. Sed ne, dum vectigalis hu-
 jus abolitionem tantis laudibus efferimus,
 ignorasse videamur quæ & qualia de hac
 exactione veteres scripserint, affectibus suis
 nimium indulgentes; ea nunc in medium
 adducamus, & falsa esse, ex iis cum maxi-
 me quæ ipsi scripserunt convincamus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

CAPUT XL.

Περὶ ὧν ἰσθῆται Ζώσιμος χάριν τοῦ Χρυσαργγύρου,
 καὶ Κωνσταντίνου τῆ βασιλείας.

De iis quæ Zosimus scripsit de Chrysargyro,
 & de Constantino Imperatore.

Εἰρηται Ζωσίμω, ἐνὶ τῶν τῆς ἐξαγίτου καὶ
 μαρτῆς τῶν Ἑλλήνων θρησκείας, μνήσαντι
 τῷ Κωνσταντίνῳ, ὅτι πρῶτος βασιλεὺς τὰ
 Χριστιανὰ εἰλεῖτο, καὶ βδελυρῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀ-
 πὼν διωδικαυμένων, ὡς αὐτὸς πρῶτος τὸ καλούμενον
 Χρυσαργγύρον ὑποκρίνας, ἀνὰ τετρατηρίδα τὸ τοι-
 οῦτο τίθεικε τέλος ἐσαγῆναι. μνησθεὶς τε καὶ ἄλλοις
 καὶ διότι καὶ μεγαλόδωρον βλασφημίας Κωνσταν-
 τῖνον. Φησὶ γὰρ καὶ ἕτερα ἅττα λίαν ἀνύπαιστα καὶ
 πάντως ἐξορθεῖν τύχης, καὶ Κρίσπον τὸν παῖδα
 δειλῶς ἀφανίσαι, καὶ Φαῦστον τὴν αὐτοῦ γαμε-
 τὴν ἐν βαλανείῳ ὑπὸ τὸ μέτρον ἐκπυρῶναι
 καθεύδοντα, ἐξ ἀνθρώπων μετὰ γὰρ καθάρσιαν

ZOSIMUS, unus ex eorum numero qui
 impiam ac detestandam Gentilium su-
 perstitionem secuti sunt, Constantino ob id
 infensus, quod primus ex Imperatoribus re-
 licta execrabili Græcorum superstitione,
 Christianam religionem amplexus esset, nar-
 rat vectigal quod Chrysargyrum dicitur, ab
 illo primum institutum fuisse, & ut quar-
 to quoque anno inferretur, lege lata sanc-
 tum. Aliis præterea innumeris probris, pium
 & magnificentissimum Constantinum idem
 Zosimus proscindit. Nam & alia prorsus in-
 toleranda ab illo excogitata esse dicit adver-
 sus cujuscumque fortis homines, & Crispum
 filium miserabili exitu interemptum; Fau-
 stem denique uxorem in balneo supra mo-
 dum calefacto inclusam ac necatam fuisse.

Constanti-
 nus M. &
 Zosimo
 probris af-
 fectus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ τῶν ἀληθινῶν] Nemo non videt scribendum esse
 τῶν ἀληθινῶν. Quod idem est ac si diceret ὡς ἀληθῶς.
 Porro hoc adverbium refertur ad vocem quæ præcedit,

ἔχαιρε scilicet. Quod cum certissimum sit, mirum est
 tamen utrumque Interpretem adverbium istud retulisse ad
 sequentem vocem πτυχικῶς.

VARIORUM

a Τοιοῦτον] Legendum: τοιοῦτον. W. Lowth.

b Εἰρηται Ζωσίμω] Ait Zosimus lib. 2. Constantinum
 chrysargyrum lustrale singulis lustris solvendum imposu-
 it.

se negotiatoribus ad vilissimos usque, imo & meretrici-
 bus. Quod utrumque falsum esse demonstrat Baronius, &
 post eum Gothofredus in commentario legis I. Cod.
 Theod. De lustrali collatione.

S. A. C. V. ubique colligebant, quarto quoque anno deferrebant ad summum magistratum Imperii Romani: ita ut non minima pars hæc esset magistratus, & propria, ut vocant, scrinia haberet, & numerarios qui ratiociniis hujusmodi prærant, viros non obscuros, qui istud munus, perinde ac reliqua, * militiam esse censerent. Quod cum didicisset Anastasius, & ad Senatum retulisset, scelus hoc esse, & novum quoddam atque insolens piaculum jure merito pronuntians, lege lata sanxit ut penitus aboleretur: & chartas quæ exactionis hujus notitiam continebant, incendio consumpsit. Cumque hoc vectigal, tanquam holocaustum quoddam, Deo integre immolare vellet, ne quis forte ex Imperatoribus qui post ipsum regnaturi erant, vetus exactionis istius probum renovare iterum posset, dolere se simulavit. Et imprudentiæ se ipsum accusans atque extremæ dementiæ, aiebat se inani gloriæ nimium tribuentem, Reipublicæ commoda neglexisse, tantumque vectigal à majoribus institutum, & tam diuturni temporis spatio confirmatum, temere & inconsiderate sustulisse: ac neque imminencia pericula, neque sumptus rei militaris, qui sunt quasi viva quædam propugnacula Reipublicæ, nec eos qui ad cultum Dei necessarii sunt, animo perpendisse. Nihil igitur eorum quæ in animo habebat declarans, velle se dixit supra memoratum vectigal restituere. Cumque eos qui vectigali præpositi erant, ad se evocasset, se quidem facti pœnitere falsus est: sed quid agendum sit nescire, nec qua ratione erratum suum emendare possit, chartis omnibus ex quibus vectigalis notitia percipi poterat, igne consumptis. Illis vero, non quidem simulate, sed reipsa atque ex animo vectigal deplorantibus, ob illicitum quæstum quem ex

ἀναπτραπέειδα οἱ τοῦτοι ἐκασταχοὶ σπλέρον-
τες, ὡς καὶ μέρος οὐκ ἐλάττω τῆς δέχνης καθε-
στάναι, καὶ τῶν χαλουμένων ἐδικῶν σκευῶν τυ- I
χεῖν, καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀφελήζοντων, οὐκ 2
ἀφανῶν ἀνδρῶν γρατίαν, ὥσπερ καὶ τὰς λοιπὰς
ἡγουμένων τὸ πρῶμα. ὁ μεμαθηκὸς ὁ Ἀναστά- 3
σιος, ἐπὶ τῇ τῆς γρουσίας παρθερίας, καὶ μῦθος
εἶναι καὶ καινοπρεπὲς ἄλλος τὸ πρῶμα δικαίως
ἀποφράμματος, πηθεστικὴ καθάπαξ ἀναιρεθῆναι, 4
τοὺς δὲ εἰσπραξὼν δηλοῦντας χάριτας πρὸς παρα-
δόξαι. καὶ τέλει τὴν πρῶξιν ἱεουργῆσαι τῷ
Θεῷ βουλθεῖς, ἵνα μὴ πῃ τῶν μετ' αὐτὸν ἐξῇ
τὰ δέχαϊα αὐτῶν οὐκ ἀνακαλίσσασθαι, παρο-
ποιῶνται μὲν τὸν ἀρχάλλοντα. ἡ δὲ βουλή 4
τοῦ κατηγόρου, καὶ τῆς ἐς ἄγαν ἀνοίας, λέγων
ὡς τῇ καινοδοξίᾳ τὸ πλεον δδύς, τοῦ συννοήσαντος
τῇ πολιτείᾳ παρημέληκε, καὶ τὸν τοσούτον πόρον
ἀνέχεσθαι ἐφθρημῶν, καὶ τοσούτοις χρόνοις βεβαι-
ωθῆναι, εἰκὴ τε ἀπερισκέπτως ἀήρηται, οὐ συνεῖς
τὰ ἐπαρτώματα κινδυνύματα, ἢ τὰς γραπτοπικὰς
δαπάναις, τὸ ζῶν τοῦ πολιτεύματος τιχῶν, ἢ
τὰς ἐς διεραπείαν τῷ Θεῷ καὶ μὲν τῶν ἐν-
δοθεν δικῶν, ἀπαγγέλλει βούλεσθαι τὸν εἰρημείον
ἀνασώσασθαι πόρον. καὶ δὴ τοὺς ἐφετηκότας προσ-
25 χαλίσσας, ἔφασκε μετὰ μελέσθαι μὲν, οὐκ
ἔχων δὲ ὅτι ἐπὶ πρῶξιν, ἢ ὅπως ἢ οἰκείαν ἀμαρτί-
αν διορθώσασθαι, καθάπαξ τῶν χαρίων χαυθῆναι,
τῶν δυναμῶν τῶν εἰσπραξὼν δηλοῦν. καὶ κενὸν
δὲ οὐ πῃ παροποιῶνται, ταῖς δὲ ἀληθείαις τὴν
30 πρῶξιν ὁδορῶν ἀφ' ὧν τὸν σὺν τῶν αὐτοῖς περι-

VALESII ANNOTATIONES.

est quod in libro 13. codicis Theodosiani, titulo de lustrali collatione, legum maxima pars data est ad Præfectos Prætorio. Quippe lustralis collatio, nihil aliud est quam Chrysargyrum: aurum scilicet atque argentum negotiatoribus indictum, seu lustralis auri collatio. & auraria functio. Sic enim vocatur in eodem titulo. Utrum porro tributum, an potius vectigal dici debeat, incertum est. τὸ δὲ quidem vocat Evagrius, quod est vectigal. Dicitur etiam vectigal in lege penultima de lustrali collatione. Aurum pœnosum id vulgo vocatum fuisse docet vetus Auctor quæstionum veteris ac novi Testamenti, in quæstione 75. Didrachma, inquit, capitum, vel tributi exactio intelligitur, non prædiorum: quod nunc pœnosum aurum appellatur, quia ex pauperibus exiguntur. De hoc tributo elegans est locus Libanii in oratione contra Florentium pag. 427, quem hic adscribam. λέγεται τὸν καὶ τὸ τ' ἄλλα πάντα νικῶντες: τὸν δὲ εἶναι ὁ ἀφαιρετὸς φόρος, καὶ χρυσὸς, φερέτω ἀποδοῦναι τὴν διὰ τὴν πειρασμένην. ὁ δὲ καὶ μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ αὐτῇ τῇ ἐμπόρῳ τῇ πρῶν τῇ τῇ ἡμετέρῃ δὲ οὐκ ἐστὶν εἰς οὐδὲν χρυσῶν, οὐ, μέλις ἄρτου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, ἀποδοῦναι ἀφαιρῶν δὲ οὐδὲ νικηθῆναι. οὐδὲ ἰσχυρὰ πολλὰς εἰδὲ τῶν σμικρῶν εἰς ἄνδρῶν ἀποδοῦναι, ὁμολογῶντες μὲν οὐ αὐτῇ τὰ πάντα εἶναι σφίσι. οὐ μὲν τούτῳ γὰρ αὐτοῖς ἀπαλλάττει τὸν ἡγεμῶνα, καὶ ὑλακτόντων, καὶ μέντοι οὐ δύνανται ὅπως ὁ κριτὴς, ὁ βασιλεὺς, πλείον τὴν δουλείαν κατέστησεν, ὁ δὲ ἄλλων ἐλευθερίας τῆς ὑπὸ τῶν γυνόντων πωλουμένης, οὐχ' ἵνα αὐτοῖς δίδεται τὴν πῆν τὸ κινῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτοὶ ἰδῶντες εἰς τὴν τοῦ κατηγόρου δίκην ἐγγεμῶν. Quæ sic interpretor. Jam vero dicamus etiam malum illud quod reliqua cuncta longe superat. Id autem est tributum intolerabile, Chrysargyrum scilicet, quo fit ut singula lustra quoties jam propinqua sunt, terrorem animis injiciant. Et nomen quidem huic collationi speciosum est ex mercatoribus. Sed cum isti mari utantur ad merces suas dividendas, ii quibus manus ægre

" panem suppeditant, funditus pereunt. Nec immunis ab hoc malo futor. Quos quidem ego sæpius vidi, scalpro ad cælum sublato, jurantes in eo sua omnia reposita esse. Nec tamen istud eos liberat à vexatione eorum qui ipsis incumbunt, & qui latrant, ac tantum non mordent. Hoc tempus, Imperator, servorum numerum auget. spoliatur enim libertate eos qui à parentibus venundantur, non ut ipsi pretium venditionis in arcam suam referant; sed ut illud in manum compulsores transire videant." In Græco textu Libanii pro ἀφαιρῶν emendavi ἀφελήζοντων, & pro voce ἡγεμῶν substitui ἡγεμῶν.

1 Εἰδικῶν σκευῶν] Inter Officiales Præfecti Prætorio, quatuor numerarii recensentur in Notitia Imperii Romani, quorum unus erat auri numerarius, id est auri lustralis seu Chrysargyri. Erat enim inter Officiales Comitum sacrarum largitionum, Primicerius scrinii aureæ massæ, & Primicerius scrinii auri: Ideo fortasse quod portio quædam hujus vectigalis ad arcam sacrarum largitionum deferrebat. Certe in titulo de lustrali collatione extat lex Valentiniani ad Florentium Comitem sacrarum largitionum. Unde apparet aliquam partem hujus functionis aurariz ad largitionales titulos pertinuisse.

2 Καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀφελήζοντων] Numerarios intelligit auri lustralis, qui erant in officio Præfectorum Prætorio, ut supra dixi. ἀφελήζοντες enim sunt numerarii, ut jam pridem notavi ad Ammianum Marcellinum, qui alio nomine etiam rationarii dicebantur.

3 Ἐπὶ τῇ γρουσίᾳ παρθερίας] Scribe meo periculo ὡς. Nam ὡς παρθερίας idem est quod referre, proponere. Emendationem nostram confirmat codex Tellerianus, in quo diferte scriptum inveni ὡς, ut conjeceram.

4 Ἀβουλίας δὲ] Malim scribere ἀβουλίας, ut ἰσχυρὰ κατηγόρου. Paulo post scribendum εἶναι πῃ κατηγόρου ἀνέχεται. τοιοῦ-

ποιούμενοι ἄδικον μισθόν, καὶ τὴν ὁδὸν ἀπληροῦσαν
 ὑποκρίναντες ὑποχολογούμενοι, προὔτρεπέ τι καὶ παρ-
 κάλει, ἀλλ' ὅτι πάσης ἰότητος ζητήσας ἐξερευνήσας,
 εἴτε ὅτι δυνάμενοι ἀλλ' ὅτι ἐκασταχοῦ συγκεκμη-
 νων πλυχίων τὴν τοῦ παντός εἰσπραξὴν. καὶ πέμ-
 ψας ἐκάτω δαπάναι, ἐς τὴν οὐκ ἐπὶ ταῦτα συλλο-
 γὴν ἐπέμψεν, ὑπερέψας ἕκαστον χάρτιον ταῦτα
 λαμβάνειν δυνάμενοι, ὅσοι ἂν θύρεθρον, ὡς
 αὐτοὶ ὑποκομιδῆται, ἵνα μετὰ πολλῆς τῆς περι-
 σκείας καὶ τῆς ἐς ἄγαν ἀκρίβειας, τὰ οὐκ ἐπὶ
 τούτων αὐτοῖς συνταχθεῖν. ὥς δ' οὐκ μετὰ καιρὸν
 ἦσαν οἱ τούτοις ἀφαιρούμενοι, χάρις τις ἐδόκει καὶ
 Φαυδρότητι γανυόμενος ὁ Ἀναστάσιος. ἔχαιρε δὲ καὶ
 ταῖς ἀληθείαις τῶν ἐσπυδασμένων πτυχικῶς, καὶ
 ἀνθρώπων τὸν τρόπον, ὅπως τε θύρεθρον, καὶ
 ὡς ἐπὶ πῶς, καὶ εἰ πῶς τοιγάρτοι χαλαλείπειαι.
 τῶν ὅ πολλοὺς χαλαροῦσθαι πόνους ἐπὶ τῇ τῆ-
 ται συναγωγῇ διόχουζομένων, ὁμνούντων τε πρὸς
 τὴν βασιλείαν ὥς οὐδὲν ἕτερος χάρτης ταῦτα δὴ
 δυνάμενος ἀνὰ πᾶν ἀπόκειται τὸ πολίτευμα, καὶ
 αὐτοῖς πρὸς ἐξῆς μετὰ τὴν τῶν ὑποκομιδῶν
 χαρτίων, καὶ τὴν σποδὴν ὕδασι ἐπέκλυτον,
 ἀφανίσαι τέλει τὴν πρᾶξιν βελόμην. ὥστε μὴ
 κόπον, μὴ τέφραν, μὴ πλεῖστον τοῦ πρά-
 γματος ἦσαν ὑποκαθύνων Φαυδῶν. ὥς ἂν δὲ μὴ
 τὸ κάλυμμα τῆς πρᾶξης τοσούτοι ἐξέραντες, δό-
 ξαι μὴ ἀγνοεῖν, τί τε, καὶ ὅσα τοῖς ἀρχαιοτέροις
 οὐκ ἐπὶ ταύτης ἐμπαθῶς ἰσθόρηται, φέρε καὶ ταῦτα
 ὡς ἔχοντα, καὶ διότι ψαυδῶν, καὶ ἀφαιρόντας
 ἐς ὧν αὐτοὶ διεξήλθον.

illo percipere consueverant; & maximam
 perinde difficultatem prætentibus: hor-
 tatus est eos Anastasius, ut omnibus modis
 scrutarentur ac peruestigarent, num forte ex
 tabulis quæ singulis in locis coacervatæ es-
 sent, totius vectigalis exigendi rationem pos-
 sent reperire. Constituto itaque singulis
 salario, ad conquirendas chartas eos misit,
 jubens ut quæcumque chartæ vectigalis il-
 lius notitiam suppeditare possent, ubicum-
 que locorum repertæ essent, ad ipsum desti-
 narentur, ut singulari solertia ac diligentia,
 totius vectigalis ratio iterum componeretur.
 Reversis autem aliquanto post iis quibus id
 negotii mandatum fuerat, hilaris & singulari
 gaudio perfusus videbatur Anastasius. Et
 gaudebat re vera, quippe qui id quod opta-
 bat consecutus esset. Percontabatur itaque
 quam ratione, & apud quos repertæ fuisset
 chartæ, & num ex hujusmodi monu-
 mentis quidquam superesset. Illis vero af-
 firmantibus, multum se laborasse ut chartas
 istas conquirent, & per principem ipsum
 jurantibus nullam aliam chartam ex qua
 vectigalis hujus notitia percipi possit, in
 universo Imperio Romano reperiri, rursus
 chartis quæ allatæ fuerant, in rogum con-
 jectis, magnum excitavit incendium, & ci-
 nerem aquis mergi jussit, quo hujusmodi
 exactio penitus aboleretur: adco ut nec ci-
 nis, nec favilla, nec ullum omnino hujus
 rei, aut combustarum chartarum vestigium
 relinqueretur. Sed ne, dum vectigalis hu-
 jus abolitionem tantis laudibus efferimus,
 ignorasse videamur quæ & qualia de hac
 exactione veteres scripserint, affectibus suis
 nimium indulgentes; ea nunc in medium
 adducamus, & falsa esse, ex iis cum maxi-
 me quæ ipsi scripserunt convincamus.

SÆC.
V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

CAPUT XL.

Περὶ ὧν ἰσθόρησε Ζώσιμος χάριν τοῦ Χρυσάργου,
 καὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως.

Des iis qua Zosimus scripsit de Chrysargyro,
 & de Constantino Imperatore.

Εἰρηται Ζωσίμω, ἐν τῶν τῆς ἐξαγίτου καὶ
 μαρτυρῶν τῶν Ἑλλήνων θεσηκείας, μηνίσαντι
 τῷ Κωνσταντίνῳ, ὅτι ὡς πρῶτος βασιλεὺς τὰ
 Χριστιανῶν εἰλεῖν, καὶ βδελυρῶν τῶν Ἑλλήνων κατὰ
 πᾶν δεισιδαιμονίαν, ὥς αὐτὸς πρῶτος τὸ καλούμενον
 Χρυσάργυρον ὁπνίσας, ἀνὰ τετραετηρίδα τὸ τοι-
 οῦτο τέθεικε τέλος ἐσάγαλ' ἑκατόν τε καὶ ἄλλοις
 καὶ ὅσοις καὶ μεγαλόδωρον βλασφημήσας Κωνσταν-
 τῖνον. Φησὶ γὰρ καὶ ἕτεροι ἄλλα λίαν ἀνύποινα καὶ
 πάσης ἐξουσίαν τύχης, καὶ Κρίστον τὸν παῖδα
 δειλῶς ἀφανίσαι, καὶ Φαῦσαν τὴν αὐτοῦ γαμε-
 τὴν ὡς βαλανίῳ ὡς τὸ μέτρον ἐκπυρρῶντι
 καθέρξαντα, ἐξ ἀνθρώπων μεταγαγὼν καθάρσιαν

ZOSIMUS, unus ex eorum numero qui
 impiam ac detestandam Gentilium su-
 perstitionem secuti sunt, Constantino ob id
 infensus, quod primus ex Imperatoribus re-
 licta execrabili Græcorum superstitione,
 Christianam religionem amplexus esset, nar-
 rat vectigal quod Chrysargyrum dicitur, ab
 illo primum institutum fuisse, & ut quar-
 to quoque anno inferretur, lege lata sanc-
 tum. Aliis præterea innumeris probis, pium
 & magnificentissimum Constantinum idem
 Zosimus proscindit. Nam & alia prorsus in-
 toleranda ab illo excogitata esse dicit adver-
 sus cujuscumque sortis homines, & Crispum
 filium miserabili exitu interemptum; Fau-
 stam denique uxorem in balneo supra mo-
 dum calefacto inclusam ac necatam fuisse.

Constanti-
nus M. a
Zosimo
probris af-
fectus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ τῶν ἀληθιῶν] Nemo non videt scribendum esse
 τῶν ἀληθιῶν. Quod idem est ac si diceret ὡς ἀληθῶς.
 Porro hoc adverbium refertur ad vocem quæ præcedit,

ἔχαιρε scilicet. Quod cum certissimum sit, mirum est
 tamen utrumque Interpretem adverbium istud retulisse ad
 sequentem vocem πτυχικῶς.

VARIORUM

a Τοιγάρτοι] Legendum τοιγάρτοι. W. Lowth.

b Εἰρηται Ζωσίμω] Ait Zosimus lib. 2. Constantinum
 chrysargyrum lustrale singulis lustris solvendum imposu-
 it.

se negotiatoribus ad vilissimos usque, imo & meretrici-
 bus. Quod utrumque falsum esse demonstrat Baronius, &
 post eum Gothofredus in commentario legis 1. Cod.
 Theod. De lustrali collatione.

Sæc. V. Cumque tantorum scelerum expiationem apud suos sacerdotes quævisset, nec invenisset: illi enim aperte responderunt, tantas cædes nullo lustrationis genere expiari posse: in Ægyptium quemdam qui ex Iberia venerat, incidisse. Ex quo cum didicisset, Christianorum religione omnia prorsus scelera aboleri, ea quæ Ægyptius ipsi tradiderat, amplexum fuisse. Atque ex eo tempore relicta majorum religione, impietatis, sicut ipse dicit, fecisse principium. Et hæc quidem falsa esse illico ostensus sum. Prius vero dicam de Chrysfar-gyro.

CAPUT XLI.

Invectiva in Zosimum ab ejus in Constantinum & Christianos maledicta.

As igitur, ô sceleratè atque exitiose Dæmon, Constantinum, cum urbem Romæ æmulam ædificare vellet, primum quidem inter Troadem & Ilium tantæ civitatis fundamenta jecisse, & muros in sublimè crexisse: postea vero cum Byzantii situm longe commodiorem reperisset, eum locum mœnibus cinxisse, & veterem urbem adeo amplificasse, & ædificiorum splendore tantopere exornasse, ut urbe Roma quæ tot annorum spatio paulatim in eam magnitudinem excreverat, non multo inferior videretur. Scribis præterea, eum annonam ex publico civibus Byzantinis tribuisse, & iis qui cum ipso Byzantium migraverant, magnam vim auri largitum esse ad privatarum ædium constructionem. Narras etiam, ut tuis verbis utar, Constantino mortuo, summam Imperii ad solum Constantium ejusdem filium pervenisse, post mortem scilicet amborum ejus fratrum. Cumque Magnentius & Vetranio tyrannidem arripuissent, Constantium blanda verborum persuasione Vetranioni Imperium ademisse. Nam cum utriusque partis exercitus in unum convenisset, priorem Constantium verba fecisse ad milites, eisque in memoriam revocasse liberalitatem Parentis sui, quocum multa bella confecissent, & à quo maximis donis affecti essent. Milites vero his auditis, Vetranioni purpuram ademisse, & privato habitu indutum ex tribunali abstraxisse. Eundem tamen nihil gravius passum esse à Constantio, quem tu una cum patre tot maledictis lacerasti. Quoniam igitur modo eundem hominem simul adeo magnificum ac liberalem fuisse affirmes, & adeo parvum ac sordidum, ut tam durum vœtigal subditis imponeret, equidem non video. Quod autem nec Faustam nec Crispum idem Constantinus occiderit, nec ob eam causam ab homine Ægyptio sacramentum nostræ religionis acceperit, audi, si placet, testantem Eusebium Pamphili,

Magnentius.
Vetranio.

Fausta.
Crispus.

τε ὡς τοῖς σφῶν ἱερεῦσι ζητοῦνται τῶν τοιούτων
ἐργῶν φόβον, καὶ μὴ τυχόντα· μηδὲ γὰρ εἶναι
τούτους ἀναφανδὸν εἰπεῖν· ὡς τυχεῖν Αἰγυπίου ἐξ
Ἰβηρίας ἀφ' ἡμετέρων καὶ πρὸς αὐτὴν πισθύνειν πά-
σης ἀμαρτάνης ἀναρετικῶς εἶναι τὴν Χριστιανῶν
πίσιν, μεταλαβὼν ὃν ὁ Αἰγύπιος αὐτῷ μεταδύ-
δακε· καὶ πῦθιν τὴν πατρῶν καὶ ἀλελοιπότα νό-
μον, τῆς ἀσεθείας, ὥς αὐτὸς ἔφη, τὴν δεξιᾷ
ποιήσασθαι. καὶ ὥς μὲν καὶ ταῦτα ψευδῆ, ὡς
10 πόδας δείξω. τίως δὲ τὰ ὡς τοῦ Χρυσάργυρου
λελέζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Ἀπότασις ὡς Ζώσιμον ἐφ' οἷς ἐβλασφήμησι Κων-
σταντῖνον καὶ Χριστιανούς.

ΣΥ Φῆς ὡς ἀλιτήριε καὶ παλαμναῖε δαίμων, ὥς
αὐτὸς ἴσθι τῇ Ῥώμῃ πόλιν ἀνταναστήσαι βε-
λόμην, πρῶτα μὲν ἀνὰ μέσον Τρωάδος καὶ Ἰλίου
ὡς καταπύθην πόλεως τοσαύτης ἐξώρμησε, καὶ
θεμελίους πηξάμενος καὶ ταῖς ἐς ὕψος ἄρας, ἐπὶ
20 δὲ γὰρ τόποι ἐπιτηδεύοντες ὅτε τὸ Βυζάντιον, ἔπει-
τέ τῆσιν αὐτὸ περιέβαλεν, ἔπειτα ὡς ἔλεγε εὐρυτε-
ραν, ποσούτοις τε κάλλεσιν οἰκοδομῶν ἐφαίδρυνεν,
ὥς μὴ πολλῶ τῆς Ῥώμης λείπετο, ποσούτοις ἔτισι
35 χτ' σμικρὸν ἢ αὐτῇ ὡς ὁρᾶσθαι. Φῆς δὲ ὡς καὶ
τῷ δήμῳ τῶν Βυζαντιῶν σίπσιν δημοσίαν ἀπέν-
με, καὶ ὥς χρυσοῦ πάμπλουτο χρῆμα τοῖς ἅμα οἱ
ἀφ' ἡμετέρων ἀνὰ τὸ Βυζάντιον ἐπιδίδωκεν ἐς καὶ
σκληρὴν ἰδιωτικῶν οἰκῶν. αὐτὸς παλιν γράφεις ἐπὶ
ῤήματος, Κωνσταντίνου τελευτήσαντος, ἐς Κωνσταν-
30 τῖνον τὸν αὐτοῦ παῖδα μόνον τὰ πρῶτα ὡς
ἐλθεῖν μετὰ θάνατον τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὥς
Μαγνητίου καὶ Βρετανίου τυραννησάντων, περὶ
τὸν Βρετανίον μεταῆλθε, καὶ ἀμφοῖν τοῖν στρατο-
πέδοι ἀλιόθεντον· πρῶτος ὁ Κωνσταντῖνος δημοκρ-
45 ράσας, τῆς τοῦ πατρὸς ἀνεμίμησε τοὺς στρατιώ-
τας φιλοπρίμιας, μετ' ὧ πολλοὺς πολεμίους διέπο-
νησαν, καὶ μεγίσταις ἐπμήθησαν δωρεαῖς· καὶ ὥς
τούτων ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, τὸν Βρετανίον
τῆς ἐδῆτος γυμνώσαντες, κατήγαγον τοῦ βήμα-
40 τος ἰδιώτῃ· καὶ ὥς οὐδὲν ἄρα πρὸς Κωνσταν-
τῖνον πέπνε, τοῦ ὡς σου τοσαῦτα μὲν τοῦ
πατρὸς βλασφημηθέντος. πᾶς τοίνυν ἀξίως τὸν
αὐτὸν ἔπειτα φιλότιμον, οὕτω μεγαλόδωρον γένεσθαι,
καὶ οὕτω σμικρολόγον καὶ φειδωλὸν, ὥς τοιοῦτον
45 ἐργῶν πόνον ἐπιθεῖναι, τέλει ἀγνοῶ. ὅπ δὲ οὐδὲ
Φαῦστον ἢ Κεῖσπον ἀνείλεν, οὐδὲ ὡς πῶς Αἰ-
γυπίου ὡς ταῦτα ἢ ἡμετέρων μυστικῶν μέλειεν,
ἀκούει συγχεφόντος Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, συ-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πρῶτος ὁ Κωνσταντῖνος· Scribendum est Κωνσταντῖνος, ut
legitur in codice Telleriano. & apud Nicephorum in li-
bro 16. cap. 41. Et paulo post ubi legitur πολλοὺς πολε-

μίους διέποντας, scribendum est πολέμους, ut habet idem
Nicephorus.

VARIORUM.

11. ὡς ὁρᾶσθαι] Legendum ὡς ὁρᾶσθαι, si ad Romam vox referatur. W. Lottin.

ακμάσαντος

ακμάσαντος Κωνσταντίνου καὶ Κεῖσπου καὶ συ-
γενομένων τούτοις. οὐ γὰρ οὐδὲ ἀκοίω γράφεις, μήτι
γὰρ δὴ ἀλήθειαν, πολλοῖς ὑπερον χρόνοις ἐπὶ Ἀρχα-
1 δὲ καὶ Ὀνωρίου· μέγιστον σου γέγραπας, ἢ καὶ μετ'
2 αὐτοῦς γενοῖς. γράφει ἢ ἐπὶ λέξεως ταῦτα, ἢ
τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.
χρόνος δὲ οὐ πλείονος μεταξὺ γενομένων, βασιλέως
Κωνσταντίνου τὸ πάντα βίον προάγει, καὶ τοῖς ὑπὸ
κρίσεως βυνοῖς ἀναγινώσκουσιν, τῷ περὶ θεῶν λόγῳ προσφιλέστα-
τα ἀναθέμενος, παῖδα γνήσιον Κωνσταντίνου αὐτοκρά-
τορα στέφανον ἀπὸ ἐαυτοῦ καταλιπὼν, κοινῇ φύσει
ὡς νόμῳ περὶ τῶν βίων. καὶ μετ' ἐπεὶ ταῦτα. τού-
τοις Κωνσταντίνος θυτὴς δευτέρου βασιλέως περὶ
3 αὐτοῦ καὶ στέφανου πρὸς τὸν στρατοπέδον, καὶ ἐπὶ πολὺ
τούτων πρότερον πρὸς αὐτῶν τῶν παμβασιλέων Θεῶν
ἀναγραφῶν, ζηλωτῶν ἐαυτῶν τῆς πατρικῆς περὶ
τῶν ἡμετέρων λόγων εὐσεβείας καταπύματα. καὶ πρὸς
τῷ τέλει δὲ τῆς ἱστορίας, τούτοις Φησὶ τοῖς ὁνόμα-
σιν. ὁ δὲ, δευτέρῃ πάσῃ θεοσεβείας ἐκπρέπει, μέ-
γιστος, νικητὴς Κωνσταντίνος σὺν πατρὶ Κεῖσπῳ βα-
σιλεὺς θεοφιλέστατος, καὶ κατὰ πάντα τῶν πατρὸς ὁμοίῳ
τῇ οἰκίᾳ ἐφάνη ἀπελάμβανον. ὅθεν αὖ δὲ ὁ Εὐσε-
βίος Κεῖσπον οὕτως ἐπῆνεσεν, εἰ πρὸς τῶν πατρὸς
ἀνέστη, ὁπτιώσας τῷ Κωνσταντίνῳ. ὁ δὲ Θεοδο-
σιος ἱστορῶν φησὶν ὅτι Νικομηδείᾳ τὸ Κωνσταντίνον πρὸς
2 αὐτῷ τῷ τέρματι τὸ βιοτικῆς, ὅτε ὡς τῶν πατρὸς με-
λαδὼν βασιλείας ἀναβαλὼν ἢ μέγιστον τῶ-
ν τῶν χρόνων, ὅτε Ἰορδάνῃ τῷ ποταμῷ τούτῳ τυ-
χεῖν ἡμετέροις. Φησὶ ἢ ὅτι ἐξάγει καὶ παμμίαρε
σὺν, ὡς καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα, ἐξ ὧν τὰ Χρῆ-
3 αὐτῶν ἐδίδχη, διερρήν τε καὶ παντάπασιν ἀπώλε-
το, ἢ ὅτι τὸ παλαιότερον ἀνεγνωκὸς εἶ, ἢ πρὸς
τῶν ἀλφειῶν ἐβελόχεσθαι. τοιούτων γὰρ ἀφ-
φανῶς δίκνυται, τῇ ἡμετέρᾳ πίσει συναυξήσασθαι τὰ
Ῥωμαίων πράγματα. ἦτα τοίνυν ὡς παρ' αὐτῶν
4 τῶν ἀνθρώπων ἐπιδιμῖαν Χρῆστος τῷ Θεῷ ἡμῶν,
3 Μακεδόνων οἱ πλείους ὑπὸ Ῥωμαίων καταβέβη-
σαν Ἀλβανία τε καὶ Ἰβηρία, καὶ Κόλχοι, καὶ Ἀρα-
βες, Ῥωμαίοις ὑπετάγησαν. καὶ Γάιος Καῖσαρ κατ'
4 τῶν τριτῶν καὶ εἰκοστῆν καὶ ἐκατοστὴν ὀλυμπιάδα
Γάλλοι, καὶ Γερμανοὶ, καὶ Βρεττανεῖς, μεγάλοι

qui iisdem temporibus floruit quibus Con-
stantinus & Crispus vixere, & qui cum iisdem
saep̄ versatus est. Tu enim ne auditione
quidem abs te accepta scribis, nedum vera.
Quippe qui principatu Arcadii & Honorii,
ad quorum usque tempora historiam tuam
perduxisti, aut etiam post illos vixeris. Is
igitur in octavo Ecclesiasticae historiae suae
libro ad verbum ita scribit. Haud multo
post Imperator Constantius, vir in omni vita
placidissimus; qui & clementia in subditos,
& singulari erga fidem nostram benevolentia
perpetuo praeditus fuerat, Constantinum pro-
prium filium vice sua Imperatorem atque
Augustum relinquens, fatali morte defun-
ctus est. Et paulo post. Huius filius Con-
stantinus, ab ipso statim exordio supremus
Imperator, & Augustus, à militibus, diuque
antea ab omniū Imp. Deo renuntiatus, pater-
nae erga fidem nostram pietatis aemulatorem
se praestitit. Idem Eusebius in fine historiae
his utitur verbis. Constantinus vero omnibus
religionis virtutibus ornatus, & victor ma-
ximus, una cum filio Crispo Caesare, Deo
carissimo & patri undequaque simillimo, O-
rientem suum recepit. Certe Eusebius qui
Constantino superstes vixit, nunquam Cri-
spum adeo laudasset, si is à patre interfectus
fuisset. Theodoritus vero in historia sua
narrat, Constantinum sub exitum vitae, sa-
lutaris lavacro initiatum fuisse Nicomediae:
cum ad id usque temporis baptismum suum
distulisset, eo quod in Jordane fluvio tingi
cupiebat. Ais praeterea, o sceleratissime atque
impurissime omnium mortalium, Imperium
Rom. ex quo Christiana religio caput ef-
ferre coepit, in pejus dilapsum esse, ac fun-
ditus interiisse: seu quod eorum quae priscis
temporibus contigerunt, nihil legisti: seu
quod adversus veritatem voluntaria malitia
ferris. Contrarium enim manifeste osten-
ditur, Imperium scilicet Rom. simul cum
fide nostra crevisse. Considera enim, quo-
modo circa adventum Christi Dei nostri
in terras, plurimae Macedonum urbes à Ro-
manis everse sint: Albania item & Hibe-
ria cum Colchis & Arabia, in potestatem
populi Romani venerint. Quomodo etiam
Caius Caesar Olympiade centesima octogesi-
ma tertia, Gallos, Germanos ac Britannos qui

S. M. C.
V.Euseb. pag.
491.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μέγιστον σου γέγραπας] Procul dubio scribendum est
μέγιστον & disjunctis vocibus. Atque ita legit Nicephorus,
qui haec Evagrii verba sic expressit: οὗ καὶ τὴν συγγραφήν
ἱστορίας. Quem Nicephori locum Joannes Langus non in-
tellexit. Sic enim vertit: Tu namque solum rumorem mu-
tilatum mandas literis, non veritatem ipsam, qui longo post
tempore sub Honorio & Arcadio quibus historiam tuam de-
dicasti, & fortasse post eorum etiam tempora longius vixeris.
Sed vertendum erat. Quibus historiam tuam terminasti.
Etenim Zosimus usque ad expugnationem urbis Romae
ab Alarico factam, opus suum perduxit, ut ex Photii Bi-
bliotheca constat. Ceterum ex hoc Evagrii ac Nicephori
loco Vossius in libro de Historicis Graecis affirmat, Zo-
simum vixisse temporibus Theodosii junioris. Neuter ta-
men id de Zosimo dixit. Sed tantum aiunt illum sub
Honorio & Arcadio quibus historiam suam terminavit,
aut etiam diu post illos, vixisse. Certe Zosimum hunc,
circa Anastasii Imperatoris tempora vixisse existimo. Nam
& Olympiodorum Thebæum citat, qui sub Theodosio
juniore historiam suam scripsit, ut testatur Photius: &
Syrianum Philosophum dominat, qui Procli Diadochi ma-

gister fuit. Vixit autem Proclus temporibus Anastasii.
Denique Suidas Zosimum Sophistam vixisse scribit re-
gnante Anastasio. Quem quidem existimo eundem esse
cum Zosimo historiarum scriptore. Plurimi enim Rhe-
tores ac Sophistae, ad scribendam Historiam se contule-
runt, ut tum ex Dionysio Halicarnasæo, tum ex aliis in-
numeris constat. Et Advocati fisci dignitas qua ornatur
Zosimus, non multum abhorret à Sophistica.

2 Ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ] Hic Eusebii locus legitur in cap.
18. libri 8. ex quo corrigendus est Evagrius noster.

3 Μακεδόνων οἱ πλείους] Diu ante adventum Christi
subacta fuerat à Romanis Macedonia. Sed & Albani &
Iberi ac Colchi, diu ante natalem Christi ab iisdem Ro-
manis superati fuerant. Proinde quae hic dicit Evagrius,
nihil ad rem faciunt. Sed de tota hac investiva Eva-
grii in Zosimum, vide si placet Apologiam Joannis Leun-
clavii, quam ille editioni Zosimi praefixit.

4 Καὶ εἰκοστὴν ὀλυμπιάδα] Sic etiam legitur in Nicepho-
ri Graecis exemplaribus. Sed scribendum est διουσίαν καὶ
ὀγδοηκστήν, ex Eusebio & Auctore Chronici Alexandrini.

VARIORUM.

1 Ἀνεγνωκὸς εἶ] Delenda vox posterior. W. Lowth.

Tom. III.

Bbb

ἀγασιν

SÆC. quingentas urbes habitabant, magnis praliis devicerit, & Romanorum ditioni adjunxit, quemadmodum ab historiarum scriptoribus relatum est. Hic autem est Cæsar, qui primus post Consules singulare Imperium obtinuit: Ex plurium Deorum cultu & ex turbulentæ plebis dominatione viam sternens, ac prævium inducens Monarchiæ cultum, ob eam quæ mox adventura erat Monarchiam Christi. Mox universa Judæa, & finitimæ regiones, Imperio Romano adjunctæ sunt: adeo ut prima tunc facta sit descriptio, in qua Christus quoque una cum aliis census est: ut Bethleem oraculi quod de ipsa editum fuerat, eventum omnibus prædicaret. Nam Michæas Propheta de illa ita prædixerat. Et tu Bethleem terra Judæ, nequaquam minima es inter principes Judæ. Ex te enim egredietur mihi dux, qui regat populum meum Israel. Ægyptus quoque post Nativitatem Christi Dei nostri, Romanorum ditioni accessit, cum Augustus Cæsar, cujus principatu natus est Christus, Antonium & Cleopatram devicisset, qui se ipsos interfecere. Post hos Cornelius Gallus, Præfectus Ægypti ab Augusto Cæsare constituitur: primusque post Ptolemæos Ægyptum rexit, ut ab historiarum scriptoribus traditum est. Jam vero quot regiones ademptæ sint Persis à Ventidio & à Corbulone Neronis duce: à Severo item ac Trajano & Caro; à Cassio quoque & Odænatho Palmyreno & Apollonio & ab aliis: Quoties præterea Seleucia & Ctesiphon urbes captæ sint; quoties Nisibis, nunc ad Romanos, nunc ad Persas transiens; Armenia denique ac finitimæ gentes Romano Imperio adjunctæ fuerint; tu una cum reliquis scriptoribus refers. Sed pœne omiseram ea quæ tu scribis confecta esse à Constantino, qui cum nostram religionem profiteretur, Imperium Romanum strenue ac fortiter administravit: & quanta perpessus sit Julianus tuus, eorundem tecum mysteriorum particeps, qui tot ac tantas clades intulit Reipublicæ. Utrum vero eorum quæ de mundi exitu prædicta sunt, aut aliquod jam proeludium acceperit, aut finem sortiturus sit, altioris est dispensationis, quam ut tu capere possis. Expendamus autem si placeat, quonam modo Imperatores qui Gentilium superstitionem profitebantur, & quonam modo qui religionem Christi amplexi sunt, regnandi simul ac vivendi finem fecerint. Annon Caius Julius Cæsar, qui primus singulare Imperium obtinuit, per fraudem atque insidias interfectus, ex hac luce migravit? Annon alterum Caium Tiberii nepotem, quidam milites gladiis obtruncarunt? Numquid Nero à quodam ex domesticis trucidatus est? Annon Galba similem exitum vitæ habuit: Otho item ac Vitellius: qui tres, sedecim dumtaxat mensium spatio imperarunt. Titum quoque Imperatorem numquid Domitianus ejus frater veneno interfecit? Ipse vero Domitianus numquid à Stephano necatus, miserabili exitu periit? Quid de Commodio dices? Annon illi

ἀγῶνι ὑπηγάγτο, καὶ τῇ Ῥωμαίων παρρησίᾳ δέχῃ, πόλιν πατρικίας οἰκουμένης, ὡς τοῖς ἱστορίαισι ἀναγγελλομένη. ὅς καὶ πρῶτος μετὰ τοὺς ὑπάτους ἐμενάρχησεν, παροδοποιῶν καὶ παροδοποιῶν ἐκ πολυθείας, καὶ ὀχλοκρατίας, καὶ μοναρχίας τὸ σέβας, καὶ Χριστὸν μέλλουσαν ὅσον ἔπαυσε μοναρχίαν. διὸ καὶ ἡ Ἰουδαία ἅπασα, καὶ τὰ πρόχωρα παροδοποιῶν ὡς καὶ πρῶτην τιμωρίαν ἀπογέφυκε γυναικῶς, ἐν ᾗ καὶ Χριστὸς συναπεβλήθη, ἵνα Βηθλεὲμ τὸ πέραν τῆς αὐτῆς παροδοποιίας δημοσιώσῃ. λέλεκται γὰρ τῷ παρρησίᾳ Μιχαὴλ πρὸς αὐτὴν ὡς δὲ πρὸς. Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, ἔδωκας ἐλαχίστην εἰς τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα, ἐκ σοῦ γὰρ μοι ἐξελεύσεται ἡγεμόν, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ. καὶ μετὰ τὴν ἀπόβηξιν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, Αἰγύπτιος Ῥωμαῖος προστέθη, Αὐγούστου Καίσαρος, ἐφ' οὗ Χριστὸς ἐγενήθη, καὶ ἡγεμονισαμένου παντὶ ἄνθρωπῳ καὶ Κλεοπάτρῃ, οἱ καὶ ἑαυτοὺς διεχρήσαντο. μετ' οὗτος Κορνήλιος Γάλλος ἡγεμὼν Αἰγύπτου πρὸς τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος κατέβη, καὶ τοὺς Πτολεμαίους πρῶτος ἄρχας Αἰγύπτου, ὡς τοῖς ἱστοριογράφοις πεπνυγμένα. πῶσα δὲ Πέρσαι παρρησίᾳ παρὸν Βασιλέως, Κουρβούλανος πρὸς τοῦ Νέρωνος στρατηγῶν, καὶ Σευήρου, Τραϊανὸς καὶ Κάρου, Καρσίου πρὸς καὶ Ὀδανάρχου τοῦ ἐκ Παλμύρας, καὶ Ἀπολλωνίου, καὶ ἐτέρων ὁσάκις πρὸς Σελεύκην καὶ Κτησιφάν ἦλθον, Νισίβιδος τε ἐπ' ἀμφοτέρω τρεπομένη, Ἀρμυνείας τε καὶ τὰ πλησιάζοντα ἔθνη Ῥωμαῖοις προστέθη, μετ' ἐτέρων ἱστορίων. μικρὸν δὲ μετέπειτα ἀπὸ σὺ γράφεις τὸν Κωνσταντῖνον καὶ πρῶτον, μάλα γυναικῶς καὶ ἀνδρείως τῆς Ῥωμαίων ἐξηγησάμενον δέχῃς μετὰ τῆς ἡμετέρας θρησκείας, καὶ οἷα πέπονθεν Ἰουλιανὸς ὁ σὸς καὶ τῷ σὸν ὀργάνῳ θρασυτέρας, τληκαῦτα τραύματα τῇ πολιτείᾳ καὶ ἀλλοιότητι. εἰ δὲ πρὸς προφητευθέντων πρὸς τῆς τοῦ κόσμου τελευτῆς ἡ προοίμιον εἴληφεν, καὶ καὶ τὸ πέραν δέχεται, μεζότερος ἐστὶν οἰκονομία, καὶ κατὰ σέ. ἐξετάσωμεν ὅτι εἰ δοκεῖ, ὅπως οἱ τὰ Ἑλλήνων πρεσβύσαντες βασιλεῖς, καὶ ὅπως οἱ τὰ τοῦ Χριστοῦ ζηλώσαντες, τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο. οὐ πρῶτος Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ μοναρχήσας, δολοφονηθεὶς τὸν βίον κατέφραξεν, οὐ δεύτερον τὸν ἐκγονόν Τιβερίου Γάιον τῷ σὸ τοῖς στρατεύμασιν ἔνοι ξίφεσι διεχρήσαντο; οὐ Νέρων πρὸς πᾶσαν τῇ οἰκίᾳ ἀνιέρθη; καὶ Γάλλος τὸν ὁδονομῶν πέπονθεν; ὅθεν τε καὶ Βιτέλλιος οἱ τρεῖς βασιλεύσαντες μόνους ἐκαίδεκα μηνῶν. τίτοι δὲ βασιλεύσαντες, οὐ Δομετιανὸς Φαρμάκῳ ἀδελφὸν ὄντα γε αὐτῷ, ἀνέειλεν; οὐ Δομετιανὸς πρὸς τοῦ Στεφάνου δουλαιῶς τῷ σὸ τεύθεν μετέστη; τί δὲ καὶ πρὸς Κομόδου Φίς, οὐχ ἔτος

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ μετὰ τὴν ἀπόβηξιν] Fallitur Evagrius. Nam viginti plus minus annis ante natalem Christi, Ægyptus in Provinciam formam redacta est.

2 Σευήρου, ἡγεμονισαμένου] Melius scriberetur ἡγεμονισαμένου, σενήρου καὶ ἡγεμονισαμένου. Sic enim ordo temporum postulat. Pro

Severo posset etiam scribi Verus. Hic enim de Persarum insignem victoriam reportavit, ut tradunt Historiarum Augusti Scriptores.

3 Καὶ Ἀπολλωνίου] De hoc Apollonia nihil usquam legi.

ἔτι

Ἰουλιανὸς, οὗ τῆς αὐτῶν ἔτυχον; Ἀντωνίου δὲ
 ὁ Σευήρου, οὗ Γέταιν τὸν ἀδελφὸν διέφθειρε, τὰ
 ὁμοειδήσια καὶ αὐτὸς παθὼν ὑπὸ Μαρτυρίῃ;
 τί δὲ καὶ Μακρίνος, οὗ αὖτε Βυζάντιον αἰχμα-
 λώτης δίκην ὡς ἐπὶ τοῖς σφετέρῃσι γρα-
 πῶν ἐμειψήθη; καὶ Αὐελίος δὲ Ἀντωνίου ὁ
 ἐξ Ἑμέσης, οὗ μετὰ τῆς μητρὸς κατασφάγη; ὁ
 δὲ καὶ μετ' αὐτὸν Ἀλέξανδρος, ὃς τῷ αὐτῷ σὺν
 τῇ μητρὶ ὡς ἐπὶ τῷ δαμάσῳ; τί δὲ εἴποιμεν
 καὶ περὶ Μαξιμίνου, πρὸς τῆς οἰκίας γραπῶς
 ἀνακρεθῆναι, ἢ Γορδιανὸν ὁμοειδήσια Φιλίπ-
 που ὑπὸ τῶν οἰκίῃσι γραπῶν τὴν τέλειον ὑπ-
 ελθόντες ἡμέραν; λέγει δὲ οὗ, ὅπως τε Φίλιππος,
 καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Δέκιος, ἔχ' ὑπὸ τῶν πολεμίων
 διεφθάρησαν; καὶ Γάλλος δὲ καὶ Βουλουσιανὸς, ἔχ'
 ὑπὸ τῆς οἰκίας δυνάμεων τῆς σφῶν ζωῆς ἐξά-
 σθησαν; τί δαί, καὶ Αἰμιλιανὸς, ὃς τοῖς αὐτοῖς
 ὡς ἐπὶ τῷ δαμάσῳ; Οὐαλεριανὸς δὲ, οὗ δορυλάτος
 γινόμενος, ὑπὸ Περσῶν ὡς ἐπὶ τῷ δαμάσῳ; Γαλλίαν δὲ
 λοφισθέντος, καὶ Καρῶν σφαγιασθέντος, ἐς Διοκλη-
 πανὸς τὰ πρῶτα ὡς ἐπὶ τῷ δαμάσῳ, καὶ οὗ αὐτὸς εἴλετο
 συνάρχειν αὐτῷ ἐξ ὧν Ἐρκούλιος Μαξιμιανὸς καὶ Μα-
 ξένπος ὁ τούτου παῖς, καὶ Δικίνιος δὲ, ἐς ἔχ' αὐτὰ
 διεφθάρησαν, ἐξ ὧν ἢ Κωνσταντῖνος ὁ παλαιότερος
 παρέλκει τὴν δαί, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς αὐτῷ
 πῶς δαμάσῳ τῷ Χρυσῷ ἀνατίθεικεν, ἄθροι δὲ
 μοι εἴ τις τῆς αὐτῆς βασιλείας, Ἰουλιανὸν δὲ
 τοῦ ἱεροφάντου σου καὶ βασιλέως, ἢ πρὸς τῶν οἰ-
 κίῃσι ἢ τῶν ἐκείνων διεφθάρη, ἢ ὅπως τύραννος
 βασιλέως καταδυναστεύσιν, ἢ μόνον Βασιλίσκου
 ἐξάσαςτος Ζήνωνας, πρὸς ὃ καὶ καταλύθη, καὶ τὸν
 βίον ἀπέθετο. πείθομαι καὶ περὶ Οὐαλεντος λέ-
 γοντί σοι, τὸσαῦτα κατεργασαμένου Χρυστοτέλους κα-
 χῆ. αὐτῷ ὅτι ἐπὶ, οὐδὲ οὗ αὐτὸς φῆς. ταῦτα
 μηδὲ οἶδω πάρεργα τῆς ἱστορίας τυγχάνειν τῆς
 ἐκκλησιαστικῆς, πάντῃ μὲν οὐκ ἐκείνῃ καὶ συνεκ-
 τῆς, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἑλλήνων ἱστοριογράφου, ἐθι-
 λοχεῖται ὡς τὴν ἀκρίβειαν. ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἐπὶ
 τὰ λεπτότερα τῶν Ἀναστασίου πράξεων.

Narcissus violentas manus intulit? Pertinax
 quoque & Julianus, numquid similia passi
 sunt? Jam vero Antoninus Severi filius, non-
 ne Getam fratrem interfecit, & ipse postea
 simili mortis genere sublatum est à Martiale?
 Quid Macrinus, nonne circa Byzantium
 captivi instar circumductus, à suis militibus
 nefarie trucidatus est? Aurelius item Anto-
 ninus ortus ex urbe Emesa, nonne una cum
 matre confossus interiit? Et qui illi succe-
 sit Alexander, nonne simili exitu una cum
 matre interiit? Quid dicam de Maximino,
 qui à propriis militibus interemptus est? Quid
 de Gordiano, qui infidiis Philippi à militi-
 bus suis necatus ultimum diem clausit? Jam
 vero Philippus & Decius, dic mihi quæso
 annon ab hostibus interfecti sunt? Gallus
 autem & Volusianus nonne à suis exerciti-
 bus sunt necati? Æmilianus quoque nonne
 simili exitu interiit? Jam Valerianus, nonne
 in prælio captus, à Persis circumductus est?
 Denique Gallieno per fraudem interfecto, &
 Carino obtruncato, rerum summa ad Dio-
 cletianum pervenit, & ad eos quos Diocle-
 tianus collegas Imperii sibi adjunxit. Ex qui-
 bus Maximianus Herculeus & filius ejus Ma-
 xentius ac Licinius, funditus deleti interie-
 runt. Verum ex quo Constantinus omni lau-
 de dignissimus imperium suscepit, & urbem
 sui nominis à se conditam Christo dedicavit;
 circumspice, quæso, utrum quisquam eorum
 qui in ea civitate imperarunt, excepto Ju-
 liano, Pontifice tuo atque Imperatore, vel à
 suis civibus, vel ab hostibus sit occisus: Et
 an Tyrannus aliquis Imperatorem unquam
 superaverit, excepto dumtaxat Basilisco, qui
 Zenonem Imperio expulit: ab eodem tamen
 Zenone postea profligatus, vitam simul cum
 Imperio amisit. De Valente quoque assen-
 tior iis quæ scribis, quippe qui Christianos
 tot ac tantis malis vexavit. Alium enim Im-
 peratorem præter istos, ne tu quidem potes
 dicere. Porro nemo existimet, hæc ab insti-
 tuto Historiæ Ecclesiasticæ aliena esse: quin
 potius utilissima ac prorsus necessaria, pro-
 pterea quod gentiles historiæ scriptores ac-
 curatam rerum cognitionem de industria ob-
 scurare nituntur. Verum ad reliqua Ana-
 stasii gesta jam redeamus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

Περὶ τῆς χρυσοτελείας.

ΤΑ μὲν οὐκ ἐλεγεμὲν, βασιλικῶς τῷ Ἀνα-
 στασίῳ κατάρθωτο. πέπραχεν δὲ τούτων οὐκ
 ἄξια, * τὴν π. χαλουμνίαν Χρυσοτέλειαν ἐπινοή-
 σας, καὶ * ἀπεμπολήσας τὴν γραπτοπικίαν δα-

CAPUT XLII.

De auraria pensione.

Et quidem quæ superius commemoravi,
 præclare & pro Imperatoria majestate
 ab Anastasio gesta sunt. Idem tamen quæ-
 dam egit, prioribus illis minime responden-
 tia. Nam & Chrysoteliā, id est, auri col-
 lationem excogitavit, & militarem sumptum

VALESII ANNOTATIONES.

1 H' μόνον βασιλίσκου] In Manuscripto codice Telleria-
 no scriptum inveni, ἢ μόνον βασιλίσκου. Mallem tamen
 dicere, τὸν μόνον ὄντα.

2 Τὴν π. χαλουμνίαν χρυσοτέλειαν] Quid sit χρυσοτέλειαν,
 difficile est divinare, cum Evagrius noster nudum nomen
 posuisse contentus, rem ipsam exponere superfederit,
 nec alius, quod sciam, ex antiquis scriptoribus, hujus rei
 fecerit mentionem. Ego vero, quantum conjectura affe-
 qui possum, χρυσοτέλειαν nihil aliud fuisse existimo quam
 præstationem auri, quod pro tributaria functione à Pro-
 vincialibus exigiprimus instituit Anastasius. Veteres enim
 Romani tributa in ipsis speciebus inferre consueverant,

puta in tritico, hordeo, vino & oleo: ex quibus in hor-
 rea publica convectis, annona militaris & civica erogaba-
 tur. Quinetiam Imperatorum functionibus vetitum erat
 ne pro speciebus exactores aurum à Provincialibus exi-
 gerent, ut videre est in lege 4. & 5. codicis Theodosia-
 ni, Tributa in ipsis speciebus inferri. Anastasius vero pri-
 mus instituit, ut pro speciebus pecunia à Provincialibus
 exigeretur. Id autem colligo, partim ex vocabulo ipso
 χρυσοτέλειαν, quo significatur auri collatio pro tributo: par-
 tim ex eo quod Evagrius toto hoc capite de tributaria
 functione loquitur, ut postea videbimus.

3 Ἀπεμπολήσας τὴν γραπτοπικίαν δαπάνην] Hunc locum

Α ΤΥΡΑΝΝΩ Τὸν Ἀναστάσιον Βιταλιανὸς Θράξ
 γένος, ὃς τὴν πρὸς Θράκιαν καὶ Μυσίαν μέ-
 χεις Ὀδυσσοῦ καὶ Ἀγχιάλου θύσας, ἐπὶ τῇ
 βασιλείᾳ ἠπείγειτο, πλῆθος ἀσάβηκτον ἔχων Οὐνικῶν
 ἔθνη. ὅτε Ὑπάτιον ὑπατήσαντα πέποιθεν ὁ βα-
 σιλεύς. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῶν οἰκείων παροδδοθεὶς ὁ
 Ὑπάτιος ζωγρίας ἦλθον, λύτρων τε μεγάλαν ἀφ-
 εἶθη, Κύνελλος τὰς ὑπερατθῆσεις ἐγγιζέσθαι
 καὶ πρῶτα μὲν τῆς μάχης ἀγχιμάλου γενομένης,
 εἶτα καὶ πολλὰς τροπὰς δεξαμένης, ἐν ταῖς
 ὑπαγωγαῖς, καὶ τοῦ Κύνελλου τὸ πλέον ἐαχικό-
 2 τος ὁππορῶν πάλιν δώξας γέροντες, ἐβελόχε-
 κισάντων τὴν στρατιάν. καὶ οὕτως ὁ Κύνελλος ἐκ
 Ὀδυσσοῦ παρελήφθη ὁ Βιταλιανὸς, καὶ μέχρι τῆς χαλ-
 κίδαν Συκῶν τὴν ἑλᾶσιν ἐποίησεν, πάντα δὴν, πάν-
 3 τα πυρπολῶν· οὐδὲν ἔπειτα ταῖς Φανασίαις ἔχων, ἢ
 καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐξελεῖν, καὶ τὴν βασιλείαν κρατῆ-
 σαι. ὁ Συκαῖς δὲ αὐτῷ συνησάμενος, πέλλεται
 πρὸς τὴν βασιλείαν Μαρίνος ὁ Σύρος, ὃς πρόδωκεν
 ἐμνήσθη, μετὰ νῆτε στρατῷ πολέμῳ τῷ Βι-
 4 ταλιανῷ. συνήτην οὐδὲν ἄμφω τὰ στρατῶ, ὁ μὲν
 ἐπὶ πρύμναι τὰς Συκάς, ὁ δὲ τὴν Κωνσταντινού-
 πολιν ἔχων. καὶ πρῶτον μὲν ἀνεχώρουν· εἶτα μὲν
 τοὺς ἐκπλους καὶ τὰς ἀκροβολισμοὺς μετὰ τὴν
 δουὴν στρατοπέδῳ, ναυμαχίας καρπερᾶς συστάσης
 πρὸς τὰ καλούμενα Βυθάρια, φθύγει μὲν πρὸς
 5 τροπὰδιν πρύμναι κρουσάμενος ὁ Βιταλιανός, τὰ
 πολλὰ τῆς δυνάμεως ἀποβαλὼν. φθύγουσι δὲ καὶ οἱ
 ἀμφ' αὐτὸν ἔπειτα τάχιστα, ὥς μηδένα πολέμιον ἀ-
 6 τῇ ἐξῆς· πρὸς τὸν Ἀνάπλου, ἢ πρὸς τὴν πόλιν
 αὐτῇ διβρεθῆναι. Φασὶ δ' οὐδὲν τὸν Βιταλιανὸν ἐν
 Ἀγχιάλῳ πρὸ χρόνον ἀφείψαι, τὴν ἰουχίαν
 ἄρῃ. ἐπείθετο καὶ ἕτερον γένος Οὐνικῶν,
 7 ὅσων τὰς Καππαδοκῶν πύλας. πέποιθε δὲ

PORRO adversus Anastasium Vitalianus
 insurrexit, ortus ex Thracia. Qui cum
 Thraciam ac Mœsiam usque ad Odesum
 atque Anchialum urbes vastasset, ad regiam
 urbem contendit, innumerabilem ducens
 multitudinem gentium Hunnicarum. Con-
 tra hunc missus est ab Imperatore Hypa-
 1 tius. Qui cum à suis proditus, vivus in
 potestatem hostium venisset, & ingenti pre-
 tio post modum redemptus esset, totius bel-
 li administratio Cyrillo commissa est. Ac
 primum quidem, prælio ancipiti pugnatum.
 Deinde cum varias vicissitudines habuisset
 pugna, tam in persequendo, quam pedem re-
 ferendo, & Cyrillus superior fuisset, repen-
 te impetu facio hostes irruere cœperunt,
 militibus Romanis sponte terga vertentibus.
 Hoc modo Vitalianus Cyrillum in urbe O-
 2 desso cepit: Et cuncta igni ac ferro devas-
 tans, usque ad Sycas pervenit, nihil aliud
 meditans quam ut urbem regiam caperet,
 & Imperium occuparet. Sycis ergo cum Vi-
 3 talianus tabernaculum suum fixisset, Marinus
 Syrus cujus supra mentionem feci, cum na-
 valibus copiis ab Imperatore missus est con-
 tra illum pugnaturus. Ambro igitur exerci-
 tus sibi invicem oppositi steterunt: alter à
 tergo Sycas habens, alter Constantinopolim.
 Ac primo quidem quasi pactis induciis qui-
 4 vere. Deinde post aliquot excursus & mis-
 silium utrimque jactus, navali pugna acriter
 commissa circa loca quæ dicuntur Bytharia,
 Vitalianus conversa puppe, fugam arripuit,
 cum multos è suo exercitu amisisset. Idem
 factum est ab iis qui partes illius sequeban-
 5 tur, tanta cum celeritate, ut postmodum ne-
 mo ex hostibus circa Anaplum aut ad ipsam
 urbem Regiam repertus sit. Posthæc Vita-
 lianus, ut aiunt, aliquanto temporis spatio
 in urbe Anchialo commoratus, quiete se con-
 tinuit. Alia præterea Hunnorum gens Caspi-
 6 as portas transgressa, in provincias Imperii
 Romani incursionem fecit. Per idem tem-

VALESII ANNOTATIONES.

fecto (sic enim vocat) navali pugna superatum esse Vita-
 lianum tyrannum. ope speculorum quorundam incendiario-
 rum, quæ à Proclo Philosopho erant fabricata. Ex qui-
 bus verbis quidam suspicari possent, hunc esse Marinum
 Syrum discipulum Procli Philosophi. Certe Nicephorus
 quoque in cap. ultimo libri xv. hunc Marinum Syrum ap-
 pellat. Ego tamen Marinum illum Syrum qui Præfectus
 Prætorio fuit temporibus Anastasii, distinguendum esse
 existimo à Marino Syro Philosopho qui vitam Procli con-
 scripsit. Hic enim religione Gentilis fuit, ut discimus ex
 veteri Epigrammate quod legitur in anthologia. Ille ve-
 ro Christianus fuit, ut constat ex Marcellino.

1 Μίχλης Ὀδυσσοῦ] Scribendum est Ὀδυσσοῦ. Sic enim vo-
 catur à Diodoro Siculo & à Strabone ac Stephano Num-
 mi quoque veteres ita scribunt, ut jam pridem notavi ad
 librum 27. Ammiani Marcellini pag. 334. Plerique tamen
 Scriptores, tam Græci quam Latini, Odyssum eam vo-
 cant, quasi ab Ulyssæ dicta esset. Certe Joannes Langus
 Ulyssopolim interpretatus est, quam Nicephorus Ὀδυσσιν
 dixerat in cap. 38. libri 16.

2 Ὑπερατθῆσεις πάλιν δώξας] Scribendum puto unica vo-

ce παλινδωξας. Idem error extat apud Nicephorum in
 capite 38. libri 16. ἀγχιμάλου δὲ τῆς μάχης γενομένης,
 καὶ πολλὰς τὰς τροπὰς, καὶ πάλιν δώξας λαβόντες. Quid
 sit autem ὑπερατθῆσεις optime docet Suidas in ea voce.
 Certe in codice Telleriano diserte scriptum inveni παλιν-
 δωξας.

3 Περὶ τὸν ἀνάπλου] Locus erat ita dictus, ut testatur
 Marcellinus in Chronico indicatione 4. Placido solo Cos.
 Theodoricus Triarii filius rex Gothorum, adscitis suis usque
 ad Anaplum quarto urbis milliaris advenit. Eiusdem men-
 tio fit à Stephano in voce γονικῆς πόλεως. ἔτι καὶ γονικῶν λι-
 μῶν πρὸς τὴν λεγομένην φιδάλειαν τὴν μεταξὺ ἀνέπλου καὶ
 τῆς λιανδουσίας.

4 Περὶ τὴν πύλιν τῶν Καππαδοκῶν] Hunni Caspias por-
 tas transgressi, in Armeniam, Cappadociam & Pontum
 irruerunt, Anthemio & Florentio Cosl. anno Christi 515.
 ut scribunt Marcellinus & Victor Thunonensis in Chroni-
 co. Dicebantur autem Sabiri teste Cedreno, vel Saberi:
 sic enim legendum est apud Theophanem. Ex quibus
 scribendum videtur hoc loco πρὸς τὴν πύλιν τῶν Καππαδοκῶν.
 Certe Nicephorus in cap. 38. hunc Evagrii locum ita ex-

VARIORUM.

α Βιταλιανός] Vitalianus Patricioli filius, rebellionem contra Anastasium orsus est anno 510. quæ extincta est
 anno 516.

~

SÆC. V. Rhodus nocte intempesta, ingenti ter-
re motu jam tertium concussa est.

Rhodus
terra motu
concussa.

CAPUT XLIV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'.

Quomodo ingens seditio in populo excitata sit, cum Anastasius in hymno trisagio has voces addere voluisset: Qui crucifixus es pro nobis. Quod metuens Anastasius, simulatione usus, statim plebis animos commutavit. Item de obitu ejusdem Anastasii.

CONSTANTINOPOLI vero, cum Imperator in hymno Trisagio has voces addicere voluisset: Qui crucifixus es pro nobis: gravissima seditio exorta est, perinde quasi Christiana religio funditus evertetur. Hujus seditionis principem atque auctorem fuisse Macedonium & Clerum urbis Constantinopolitanæ, scribit Severus in Epistola ad Sotericum. Quam quidem Epistolam scripsit, cum nondum Episcopatum adeptus esset, sed in urbe Regia adhuc moraretur, eo scilicet tempore, quo una cum aliis pluribus, ut supra retulimus, ex suo Monasterio ejectus est. Ob hanc autem calumniam, præter alias causas quas antea commemoravi, Macedonium sede sua expulsum fuisse existimo. Hanc igitur ob causam commota plebs, cum amplius cohiberi non posset, multi nobilium atque honoratorum in extremum discrimen venerunt, & multa insignia urbis loca igni consumpta sunt. Cumque populus rusticum quemdam qui monasticam excolebat vitam, in ædibus Marini

Addita-
mentum ad
Trisagium
plebem in-
cendit.

ὑποσεισµῶν ἐξαίσιον ἀνὰ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις καὶ ἡ Ῥόδος, τρίτον ἐκείνῳ πάθος, ἀσπὶς ἦ νυκτῶν.

Ὡς Ἀναστάσιος ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, βυληθεὶς παρ' αὐτῶν, χάρις οὗ τῷ δήμῳ καὶ παρεσχὴ γένηται ὅπως φοβηθεὶς, ὑποκρινάμενος λαπείνωσιν, λαχὼν τὰς γνώμας τοῦ δήμου μετέβαλε. καὶ περὶ τοῦ θανάτου Ἀναστασίου.

Νὰ δὲ τὸ Βυζάντιον, προδύκην τοῦ βασιλείου Ἀναστασίου τῷ τρισαγίῳ βυληθέντος ποιήσασθαι τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, μεγίστη χάρις γένηται, ὥς τὰ μάλιστα τῆς Χριστιανῆς θρησκείας ἀθετουμένης ἡς δεξιὴν καὶ παρὰ τὴν γνῆσιν τὸν Μακεδόνην, καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν κληρὸν, Ἰουλιανὸς Φησι πρὸς Σωτήριον γράφων, οὐπω μὲν ἱερατικὸς πτυχὴ καὶ θρόνος, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας διατέμενος, οὐπὲρ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ὥς μοι λέλεκται, σὺν ἐτέροις ἀπὸ τῆς μοναστηρίου πρὸς τοὺς λεχθεῖς, καὶ ἐκ τούτων οἶμαι τὴν ἀφελὸν τὸν Μακεδόνην ἐκβέβλησθαι. ὁπότεν ἀκάθεκτα τῷ δήμῳ φερομένη, οἱ τε οὗ ἀξίως πελουῦντες τὰ τῶν ἐχθρῶν κινδυνώχουσι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἐφλέχθησαν τόποι καὶ τινα δὲ χρεῖται, μοναδικὸν ματι-
ὅτι βίον θύραν ὁ λέως ἀνὰ τοὺς οἴκους Μακεδόνων τῶν

VALESII ANNOTATIONES.

prestit. καὶ ἄλλο δὲ γένος οὐκ ἔστιν τῶν Ῥωμαίων ἐπίδραμοι, περιουσίαν γὰρ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἐκείνην. Per has Caspias portas Hunni in Romanorum Provincias erumpere solebant, ut docet Procopius in lib. 1, Persicorum. Ubi angustias illas egregie describit, & ab Alexandro Macedone olim munitas fuisse testatur. Unde lucem accipit locus Hieronymi in Epitaphio Fabiolæ qui sic habet. Ecce subito discurrentibus nuntiis, Oriens totus intravit: ab ultima Maotide inter glaciale Tanaim, & Masagetarum immanes populos, ubi Caucasus rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina.

1 Σωτήριος πρὸς Σωτήριον γράφων] Hic Sotericus Episcopus erat Casareæ Cappadociæ, à Macedonio Constantinopolitano Episcopo ordinatus. Qui postmodum ad partes Eutychianorum transgressus, impio Xenaiæ sese adjunxit, ut scribit Theophanes in Chronico. Proinde non mirum est, Severum Eutychianorum antesignanum ad Soterichum sui similem literas scripsisse, & in iis Macedonium Catholicum Episcopum, inimicis, tanquam seditionis auctorem. Ipse potius Severus seditionis hujus auctor fuit, qui Anastasio Principi persulerat, ut Trisagio hymno hanc clausulam adjiceret: Qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis, quemadmodum scribit Cedrenus in Chronico. Porro hunc Trisagium hymnum Proclus Constantinopolitanus Episcopus ab Angelis edoctus fuerat. Quem simul atque sacerdos ad altare accesserat, hie-

ropfaltes è pulpito canere incipiebat hoc modo, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ut scribit Jovius Monachus in libro 6. apud Photium in Bibliotheca. Ob hunc hymnum graves postea tumultus in Ecclesia exorti sunt, cum Orientales quidem huic hymno subijcerent hanc clausulam, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ad Jesum Christum eam referentes: Constantinopolitani vero & Occidentales additamentum illud rejicerent, ne qua passio Trinitati consubstantiali tribueretur: ejusque loco accinerent ἀξία πρὸς ἡμᾶς, ut docet Ephraemius Patriarcha Antiochenus apud Photium in Bibliotheca. Recte ergo faciebat Macedonius, qui morem à Proclo traditum retinens, additamentum illud respuebat.

2 Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας] Male Christophorus hunc locum ita vertit, vitam in aula Imperatoria degebat. Eundem quoque errorem admisit Nicephorus, qui hæc Evagrii verba sic exposuit, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνακτορῆς ἐδωκράμην. Verum in Evagrio scribendum est, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας, id est, in urbe Regia. Sic enim Evagrius Constantinopolim vocare solet, ut supra notavi. Sed & in superiori capite ita eam appellat.

3 Οὐπὲρ τοῦ καὶ αὐτοῦ] Procul dubio scribendum est ὅτι τοῦ καὶ αὐτοῦ ὅτι. quemadmodum etiam legit Nicephorus. Sic enim hæc Evagrii verba expressit. καὶ οὐκ ὀκνῶ παρ' ἐπηύρω τοῦ καὶ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μοναστηρίου. Miror tamen id ab Interpretibus, Musculo scilicet & Christophorono, animadversum non fuisse.

VARIORUM.

1 Ἐν τῷ τρισαγίῳ] Τρισαγίον is appellatur Hymnus, quo vox ἁγίος ter repetitur, his verbis, ἁγίος ὁ θεός, ἁγίος ὁ υἱός, ἁγίος ὁ πνεῦμα, ἁγίος ὁ ἀναστάς, ἁγίος ὁ ἐκείνός. Quem quidem hymnum Græci multis retro seculis, vel de lecto surgentes, vel Deo adorando se accingentes, vel mentes suas ad superna attollere volentes, recitare consuevit sunt: quo etiam singulas in sacrosancta Trinitate personas adorant. Nam ἁγίος ὁ θεός ad Patrem, ἁγίος ὁ υἱός ad Filium, ἁγίος ὁ πνεῦμα ad Spiritum Sanctum refertur; ut docet Joan. Damascenus in epistola de Trisagio, & de orthodox. fid. lib. 3 cap. 10. Petrum Fullonem hæc verba ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς,

Trisagio inseruisse, cum Balsamone plures alii consentiunt. Guil. Beveregius annot. ad Canonem 81. Concilii Trullani.

2 Οὐπω μὲν θρόνον ἱερατικὴν πτυχὴν] Ergo hæc ad priores tumultus anno 511. CPoli excitatos referenda sunt, cum nondum adeptus esset sedem Antiochenam Severus, quam anno sequente invasit. Utroque enim anno graves tumultus exorti sunt ob clausulam, Qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis, hymno Trisagio adjectam. Vid. Pagium ad ann. 511. n. 2. & 512. n. 8. 9. H. Lott.

Σύρον,

Σύρου, τὴν κεφαλὴν ἀπέτμη· λέγον, ὑποθήκας
τούτου τὴν ῥῆσιν προσθήκαι· καὶ κατὰ περὶ τήσας
ἀνέκραγεν ὁπτιωθῆσαι, ὡς αὐτὸς ἄρα τῆς τριᾶδος
ἐπίτολος εἶη. καὶ ὑπὸ τὰ τῆς γένεως ἡρῆν, πάν-
τα ληϊζομένης καὶ πᾶσαι ἰαχὴν ὑπερέασης, ὡς
τὸν βασιλεῖα πρὸς ἀνάγκης οἰκτιζόμενον, φέρων
αὐτὸν πρὸς τὴν ἵπποδρομίαν ἀφικέσθαι, κήρυκας
πὲρ τῶν δῆμων ἀπεπέμψασθαι βοδόντας, ὡς καὶ
τὴν βασιλείαν ἐτοιμώτατα μὲν ὑποτίθεσθαι· τῶν ἀ-
διωκτῶν δὲ χαλεπώτατα πάντας ἐπὶ ταύτῃ ἀναστῆ-
σαι, ἥκιστα πολλῶν ἀνιχομένων. ἔτα δὲ πάντας
τυγχάνειν τὸν μετ' αὐτὸν ταύτῃ ἀγκυδεμένησιν-
τα. ἄπερ θεασάμενος ὁ λεὼς, ὡς ἄρ' ἐκ τινος θεί-
ας ῥοπῆς μετετίθετο, καὶ παρακάλει τὸν Ἀναστά-
σιον τὸν φέρων φερόμενον, ὑποχόμενον τὴν
ἰσυχίαν ἄγειν. οἷς ἐλάχρον ὁπτιώσας χρόνον ὁ
Ἀναστάσιος, ἐπὶ τῇ ἐτέρᾳ μετεχώρησι βιοτίῳ,
ἔτι πῶς ἐπὶ καὶ εἴκοσι πρὸς τρισὶ μνησὶ καὶ ἡμέ-
ραις ἴσαις, τὴν Ῥωμαίων διδόντας βασιλείαν.

Syri reperisset, caput ei amputavit, voces
illas ejus suafu hymno adjectas esse dicens.
Caput quoque illius conto præfixum cir-
cumferens, illudendo clamabat, hostem Tri-
nitatis illum esse. Porro seditio, universa de-
vastans, omnique robore opposito superior,
tantopere crevit, ut Imperator necessitate
compulsus, miserandum in modum absque
Imperiali corona ad certamen equestre, quod
in Circo edendum erat, accesserit, & præ-
cones ad populum miserit qui proclamarent,
se quidem libentissime Imperio cedere, ve-
rum fieri non posse ut omnes simul Impe-
rium obtinerent, quod multos consortes
haudquaquam patitur: unumque omnino
esse qui post ipsum Imperio potiturus sit.
Quæ cum populus animadvertisset, repente
quasi divino quodam impulsu actus, confi-
lium mutavit, hortatusque est Anastasium,
ut coronam capiti imponeret, pollicitus se
deinceps quieturum. Posthæc Anastasius cum
brevi admodum tempore superstes vixisset,
ad alteram vitam migravit: cum per annos
viginti septem ac menses tres diesque toti-
dem, Imperium Romanum administrasset.

SÆC.

V.

Seditio.

Anastasi
Imp. obitus.

Τέλος τῆς γ'. Τόμου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας 20
Εὐαγγελίου. *Finis Libri tertii Ecclesiastica historia
Evagrii.*

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐλάχρον ὁπτιώσας] Immo septem integros annos post hanc seditionem vixit Anastasius.

VARIORUM.

a Ἀνιχομένων] Legendum ἀνιχομένων. W. Lowth.

b Καὶ ἡμέρας ἴσαις] Juxta rationes Ant. Pagii, Anastasius
regnavit annos 27 & menses tres, demtis totidem die-
bus. Vide ipsum ad ann. 518. quo mortuus est Anastasius,

n. 2. Hæresim Eutychianam amplexus, inter præcipuos
Ecclesiæ hostes à quibusdam numeratur. Eodem anno, &
eadem die qua obiit Anastasius, sc. nona mensis Julii, suf-
fectus est Justinus in ejus locum. W. Lowth.

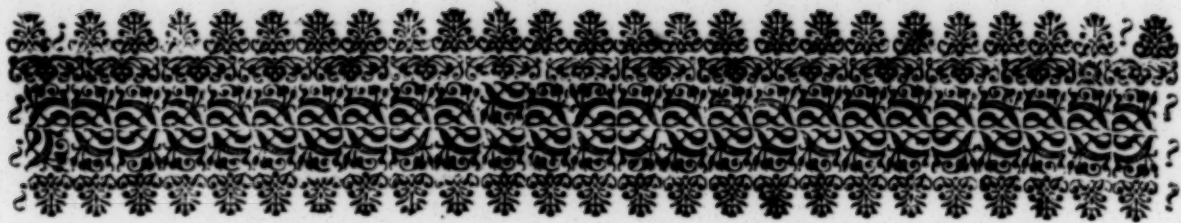

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΤΟΜΩ ΤΗΣ
Εκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγγελίου σχολαστικῶς.

- α' Περὶ τῆς Ἰουδαίας τῆ πρώτης βασιλείας.
β' Περὶ Ἀματίου τοῦ εὐνούχου καὶ Θεοκρίτου, ὅπως τε τούτους ὁ Ἰουδαίος ἀνέλεν.
γ' Ως Βιταλιανὸν ἀνέλε δόλω ὁ Ἰουδαίος.
δ' Ὅπως καὶ Σεῦρον ἐξελάσας, Παῦλον ἀντεισήγαγεν· μετολίγη δὲ καὶ Εὐφρασίος τὸν Ἀνποχίαν θρόνον κατέχευεν.
ε' Περὶ τῶν γενομένων ἐμπρησμάτων ἐν Ἀνποχίᾳ καὶ σεισμῶν, ὅτε καὶ Εὐφρασίος συλῆσθαι ἐτελεύτησεν.
ς' Περὶ Ἐφραμίῃ τῷ μὲν Εὐφρασίῳ.
ζ' Περὶ Ζωσιμᾶ καὶ Ἰωάννου τῶν θαυματουργῶν.
η' Περὶ καθολικῶν παθημάτων.
θ' Ως Ἰουδαίος ἐπὶ ζῶν συμβασιλεύειν αὐτῷ τῷ Ἰουδαίῳ εἴλετο.
ι' Ὅτι Ἰουδαίους μὲν, τοὺς τὴν Χαλκηδόνιν σύνοδον ἀπεδοχόμενους ἠγάπα· Θεοδώρου δὲ τοὺς ἐναντίους ἐστέρηεν.
ια' Ως Ἀνθίμου τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὁ Σεῦρος διέστρεψε, καὶ Θεοδόσιον τὸν Ἀλεξανδρείας οὗς ὁ βασιλεὺς ἐξελάσας, ἐτέρους κατέστησεν.
ιβ' Ἐκ τῆς ἱστορίας Προκοπίου Καισαρέως περὶ Καβαδίου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ Χοσρόου υἱοῦ αὐτοῦ.
ιγ' Περὶ Ἀλαμουνδάρου, καὶ Ἀζαρέτου, καὶ τῆς ἐν Βυζαντίῳ στάσεως, τῆς ἐπὶ αὐτὴν λαβῆς τὸ νίκαι.
ιδ' Περὶ Ὀνωρίχου τῷ Βανδύλῳ ἀρχόντος, καὶ τῶν γλωσσοτομηθέντων Χερσιανῶν παρ' αὐτῷ.
ιε' Περὶ Καβαίων τῷ Μαυρουπίου.
ισ' Περὶ τῆς Βελισαρίου καὶ Βανδύλου ἐκστρατείας, καὶ τῆς τούτων ἐξολοθρευτικῆς.
ις' Περὶ τῆς ἀπὸ Ἀφρικῆς ἐλθόντων λαφύρων.
ιη' Περὶ τῶν ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ ἀποφυγόντων Φοινίκων.
ιθ' Περὶ Θεοδωρίχου τῷ Γότῳ καὶ τῷ Ῥώμῃ συμβάντων ὑπ' αὐτῷ ἄχρει τῶν χρόνων Ἰουδαίου, καὶ ὡς πάλιν ἡ Ῥώμη ὑπὸ Ῥωμαίοις γένηται, Οὐτίμηδος Φυγόντος ὑπὸ αὐτῷ.
κ' Ως οἱ λεγόμενοι Ἑρμούλι, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουδαίου ἐχρησάμενοι.
κα' Ως πάλιν ὑπὸ Γότῳ γενομένη τὴν Ῥώμην, αὐτοῦ ὁ Βελισάριος ἀποστάσας.
κβ' Ως καὶ Ἀδασηρὶ τῶν καὶ αὐτῶν ἐχρησάμενοι.
κγ' Ως καὶ οἱ τῶν Γαλατῶν οἰκιστῆς, τῶν καὶ αὐτῶν ἐχρησάμενοι καὶ περὶ σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀχαΐᾳ γενομένων.
κδ' Περὶ Ναρσῶ τῷ στρατηγῷ, καὶ Θεοφιλείας αὐτοῦ.
κε' Ως ὁ Χοσρόης φθίοντα καὶ ἐπὶ ταῖς εὐμερίαις Ἰουδαίου, καὶ Ῥωμαίων ἐστράτευσε, καὶ πλείστας πόλεις κατέλαβεν Ῥωμαίων, ἐν αἷς καὶ τῷ μεγάλῳ Ἀνποχίᾳ.
κς' Περὶ τῆς γενομένης θαύματος ἐν Ἀπαμείᾳ τῷ πρίν καὶ ζωοποιῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ.
κζ' Περὶ τῆς ἐν τῷ ὁδοῦ ἐκστρατείας Χοσρόου.
κη' Περὶ τοῦ γενομένου ἐν Σεργίῳ πόλει θαύματος.
κθ' Περὶ τῆς λοιμικῆς πάθους.
λ' Περὶ τῆς Φιλοχρηματίας, καὶ ἀπληστίας Ἰουδαίου.
λα' Περὶ τῆς μεγάλου ναῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.
לב' Περὶ τῆς ἐν τῷ κυανῷ χρώματι τῷ βασιλέως μαρίας μάλλον ἢ Φιλίας.
λγ' Περὶ Βαρσαμφίῃ τῇ ἀσκητοῦ.
λδ' Περὶ Συμεὼν μοναχῶ, τῷ ἀπὸ Χερσὶν σαλοῦ.
λε' Περὶ Θεομᾶ μοναχοῦ, καὶ αὐτῷ ὁμοίως προσκοιτητοῦ (αλοῦ).
λς' Περὶ Μήνα τοῦ πατριάρχου, καὶ τῆς γενομένης τῶν καὶ αὐτῶν θαύματος ἐν τῷ Ἑβραίου παιδίῳ.
λζ' Τίνες καὶ ἐκεῖνο καιροῦ τῷ μεγάλῳ πόλεω ἦσαν ἐπίσκοποι.
λη' Περὶ τῆς ἁγίας οἰκουμένης πέμπτῃς συνόδου, καὶ ἀπὸ ποίων αἰτίων συνέστη.
λθ' Ως Ἰουδαίος τῆς ὁρθῆς δόξης ἀφαιρετὰς, ἀφάρτον ὁ Κυρίως τὸ σῶμα ἐπρέσβυσεν.
μ' Περὶ Ἀναστασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀνποχίας.
μά Περὶ τῆς θανάτου Ἰουδαίου.

IN QUARTO LIBRO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
Evagrii Scholastici hæc continentur.

- CAP. I. **D**E Imperio Justini senioris.
- II. De Amantio Eunuchō, & de Theocrito; & quomodo à Justino interfec̃ti sunt.
- III. Quomodo Justinus Vitalianum per fraudem interemit.
- IV. Qualiter Justinus pulso Severo, Paulum in ejus locum substituit: & quomodo Euphrasius paulo post Antiochenam sedem obtinuit.
- V. De Incendiis & terræ motibus qui Antiochiæ contigerunt: quibus obrutus Euphrasius interiit.
- VI. De Ephremio Euphrasii successore.
- VII. De Zosima & Joanne qui miraculis claruerunt.
- VIII. De totius orbis calamitatibus.
- IX. Quomodo Justinus adhuc vivens, Collegam Imperii Justinianum assumpsit.
- X. Qualiter Justinianus quidem eos amabat qui Chalcedonensem synodum amplecterentur: Theodora vero eos qui synodum illam improbarent.
- XI. Quomodo Severus Anthimum Constantinopolis Episcopum & Theodosium Episcopum Alexandriæ preverterit, quibus sede sua expulsus, Justinianus alios substituit.
- XII. De Cavade Persarum rege, & de filio ejus Chosdroe, ex libris historiarum Procopii Cæsariensis.
- XIII. De Alamundaro & Azareto: & de seditione quæ orta est Constantinopoli, cui cognomen inditum fuit Νίξ.
- XIV. De Hunerico Vandalorum rege, & de Christianis quibus linguam præcidi jussit.
- XV. De Cabaone Mauro.
- XVI. De Belisarii expeditione adversus Vandalos, eorumque internecione.
- XVII. De spoliis quæ relata sunt ex Africa.
- XVIII. De Phœnicibus qui fugati sunt à Jesu filio Nave.
- XIX. De Theodorico Gothorum rege, & de his quæ illo regnante usque ad Justiniani tempora Romæ acciderunt: utque Roma iterum in Romanorum potestatem venerit, cum Vitiges illinc aufugisset.
- XX. Quomodo Justiniani temporibus Eruli Christianam fidem amplexi sint.
- XXI. Quomodo Belisarius urbem Romam quam Gothi iterum ceperant, recuperavit.
- XXII. Quomodo iisdem temporibus, Abasgi quoque Christianam fidem amplexi sunt.
- XXIII. Quomodo etiam Barbari qui Tanaim accolunt, Christianam religionem amplexi sint. Item de terræ motibus qui in Græcia & Achaia contigerunt.
- XXIV. De Narse Magistro militum, & de ejusdem pietate.
- XXV. Quomodo Chosdroes ob res prospere à Justiniano gestas invidia stimulatus bellum intulit Romanis, multasque urbes Imperii Romani, atque in his magnam Antiochiam destruxit.
- XXVI. De pretiosi ac vivifici ligni Sanctæ crucis miraculo, quod Apamiæ factum est.
- XXVII. De Chosdrois expeditione adversus Edeßam.
- XXVIII. De Miraculo quod factum est Sergiopoli.
- XXIX. De pestilenti morbo.
- XXX. De inexplebili avaritia Justiniani.
- XXXI. De magna Ecclesia sanctæ Sophiæ & Sanctorum Apostolorum.
- XXXII. De Justiniani furore potius quam benevolentia erga factionem Venetorum.
- XXXIII. De Barfanuphio Monacho.
- XXXIV. De Symeone Monacho, qui propter Christum stultitiam simulavit.
- XXXV. De Thoma Monacho, qui stultitiam simulavit.
- XXXVI. De Mena Patriarcha, & de miraculo quod factum est in puero cujusdam Hebræi.
- XXXVII. Quinam eo tempore fuerint maximarum urbium Episcopi.
- XXXVIII. De sancta & universali synodo quinta, & quam ob causam congregata sit.
- XXXIX. Quomodo Justinianus à recta fide desciscens, corpus Domini incorruptibile asseruit.
- XL. De Anastasio Archiepiscopo Antiochiæ.
- XLI. De obitu Justiniani.

E V A G R I I Ε Υ Α Γ Ρ Ι Ο Υ
SCHOLASTICI ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΕΡΙΦΑΝΙΕΝΣΙΣ

Ε Π Ι Φ Α Ν Ε Ω Σ

Et ex præfectis,

Καὶ ἀπὸ ἐπάρχων,

ECCLESIASTICÆ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

HISTORIÆ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

LIBER QUARTUS.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

C A P U T I.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α'.

De Imperio Justiniani Senioris.

Περὶ τῆς Ἰουστίνου τοῦ πρώτου βασιλείας.

ANASTASIO igitur ex hac luce¹⁰
ad meliorem sortem translato,
Justinus genere Thrax Imperi-
alem purpuram sumpsit, die nono
mensis Panemi, qui à Romanis Julius di-
citur, anno urbis Antiochiæ quingentesimo
sexagesimo sexto: Imperator renuntiatus
à militibus qui ad principis custodiam e-
rant deputati, & quibus ipse præerat, cum
esset comes excubitorum. Porro Imperi-
um adeptus est præter omnium expecta-
tionem, cum multi essent ex propinquis
Anastasio, viri nobiles ac beati, omnemque
eam potentiam consecuti quæ Imperato-
riam dignitatem ipsis comparare posset.

AΝΑΣΤΑΣΙΟΥ δὲ, ὡς μοι λέλεκθ',
ὡς τιμὴ ἀμείνω μαλαχωρήσαντες λη-
ξεν, Ἰουστίνος Θραξ γένος, τῇ ἀλουργεῖ
ἀμπεχόνη χρηταί, ἐν ἀπὸ αἰῶνος τοῦ Πανέμου
μήνης, ὅς Ἰούλιος ὡς Ῥωμαίων ἀνίσταται, χρη-
ματίζοντος ἂν Ἀντόχου ἕκτου καὶ ἐξηκοσίου καὶ πεντα-
κοσιοσίου ἔτος, ὑπὸ τῇ βασιλικῇ Ῥωματοφυλάκων
ἀναρρήθεις, ὠντορ καὶ ἤρχεν, ἡγεμὼν τῇ αὐτῇ
τάξειαν καθεστώς. Ὡς ἐγένετο ἡ ἀρχὴν τῇ αὐτοκρά-
τορα, πάσης ὑπέρτερον ἐλπίδος, ὅτι πολλοὶ καὶ ἐξ-
οχοὶ καὶ ὡς πᾶσαν θύδαμονίαν ἤκοντες, καθεστή-
κεσαν τῆς Ἀναστασίου συγγενείας, πᾶσαν τε δύνα-
μιν ἐφιλοκόμοιοι, καὶ τοσαύτην αὐτοῖς δεχλιὼ περι-
βαλεῖν ἐξοχύσαν.

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Ἡμεῖς τὴν αὐτὴν αὐτῇ πύξιν Id est, magister offi-
ciorum. Sic enim Græci eam dignitatem exponere so-
lent. Jordanes tamen in libro de successione regnorum,
Justinum non ex magistro officiorum, sed ex Comite ex-
cubitorum, Imperatorem à Senatu electum esse scribit.
Cui consentit auctor Chronici Alexandrini, & vetus Chro-
nographus quem olim edidi ad calcem Historiarum Am-
miani Marcellini. Procopius in Anecdosis pag. 28. de
Justinio Imperatore loquens adhuc privato, ita scribit.

ἀρχοντι γὰρ αὐτὸν Ἀναστάσιος βασιλεὺς κατεστήσατο τὴν αὐ-
παλατίῃ φυλάκων, Id est, Anastasius Imperator eum co-
mitem excubitorum creavit. Idem Procopius Justinum,
non Thracem, ut Evagrius & Cedrenus ac Zonaras, sed
Illyrium facit, natum oppido Bederiana. Theophanes quo-
que Justinum Illyrium fuisse dicit. Auctorem vero Chro-
nici Alexandrini satis mirari non possum, qui cum eum
Bederianitem faciat, Thracem tamen nominat. *

V A R I O R U M.

* Bene est, inquit Nic. Alemannus. Nam Bederiana
in limitaneis Illyriæ Thraciæque agris sita erat. Porro
sæpissime fit, ut quæ urbes duarum provinciarum vel fi-
nes terminant, vel circa fines sunt, in ambarum partes

aliquando ab auctoribus nullo discrimine admittantur:
præsertim cum Provinciarum partitiones non eadem a-
pud omnes Geographos & Historicos sint. Not. in Pro-
copii Historiam arcanam, pag. 13.

Περὶ Ἀμαντίου τοῦ Εὐνούχου καὶ Θεοκρίτου, ὅπως
τε τοὺτους ὁ Ἰουστίνος ἀνέβλη.

*De Amantio Eunuchō & de Theocrito. Et
quomodo à Justino interfecit sunt.*

ἮΝ δὲ καὶ Ἀμάντιος ὁ βασιλικῶν κοιτῶνων προ-
εστὴς, ἐς ταμάλισα δυνατός. ὃς ἐπειδὴ μὴ
θεμιτὸν ἦν ἀνδρῶν ἱερημῶν ἐς τὸ Ῥω-
μαίων παρελθεῖν ἀρχὴν, ἐβύλετο Θεοκρίτον πρὸς
οἱ τυχεύοντα, τὸν σέφανον δὲ αὐτοκράτορος ἀρχῆς
περιβάλλειν. καὶ δὴ τὸ Ἰουστίνου μεταπεμπὸν πει-
σάμενος, χρήματα οἱ μεγάλα δίδωσι, διανέμει
καλῶσας τοῖς ἐς τὴν μάστιγα ὀπιτηθῆναι, οἷσις
τε ὅσι τὸ ἀλουργεῖν ἡμῶν τὰ Θεοκρίτου περὶ
ὃς εἶπε τὸν δῆμον τοῖς χρήμασι ἐξουσιάζεσθαι, εἶπε
τὸ καλῶσθαι ἐκαστοὺς εὖνοιαν, φασὶ γὰρ
ἐπ' ἀμφοτέρω, τὸ δὲ χεῖρ περιβάλλειν. αὐτίκα γοῦν
μετ' ἑτέρων, τὸν τε Ἀμάντιον Θεοκρίτον τε ἐξ
ἀνθρώπων ἠφάνισεν.

ERAT tunc Præpositus sacri cubiculi
Amantius quidam, summa vir poten-
tia præditus. Qui quoniam, ut pote Eu-
nuchus, Imperio Romano præesse ipse non
poterat, Theocrito cuidam quem sibi fi-
dissimum existimabat, Imperialem coronam
imponere cupiebat. Justino igitur ad se
accerfio magnam pecuniæ vim tradidit,
jubens ut eam divideret iis qui ad hanc
rem conficiendam erant idonei, & qui The-
ocrito purpuram conciliare poterant. Justi-
nus vero, sive populi suffragia, sive Excu-
bitorum benevolentiam ea pecunia cum re-
demisset; utrumque enim dicitur; Impe-
rium assumpsit. Qui continuo Amantium
& Theocritum cum aliis nonnullis è me-
dio sustulit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

CAPUT III.

Ὡς Βιταλιανὸν ἀνέβλε δόλω ὁ Ἰουστίνος.

*Quomodo Justinus Vitalianum per fraudem
interemit.*

Τὸν δὲ γὰρ Βιταλιανὸν ἐπὶ τῆς Θράκης ποιού-
μενον, ὃς Ἀναστάσιον ἐξῆσται τῆς βασιλείας
ἐβυλήθη, πρὸς τὴν Κωνσταντίνου μετακλιθεὶς πό-
λιν, δίδας μὲ αὐτῷ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀμφὶ τοὺς πο-
λέμους ἐμπειρίαν, τὸ τε πᾶσι κλέος, καὶ ἑα-
ντὸς πρὸς τὴν βασιλείαν ἐφίση. ὁ δὲ Βιταλιανὸς
ὡς ἐπὶ ἑτέρω αὐτοῦ περὶ τῆς ἐξουσίας, μήτις
φίλος εἶναι προσπαύσασθαι, καὶ τὸ δόλω προσ-
παύσασθαι ἀνέβλεπτο περὶ τῆς, φρατὴν αὐτοῦ ὅτι
τὸν καλουμένην πραισένταν ἀναδείκνυσιν. πλείω
τῇ περὶ χάριτι δίδως, ἐπ' ἐξαπάτη μείζονι,
ὡς ἐπὶ ὑπάτης τὸν Βιταλιανὸν ἀναδιδάξει. ὅτις
ὑπάτης ἐχόμενος, ἐπειδὴ κατὰ τὰ βασιλεῖα γί-
γνηται, ἐν τῇ μετακλιθεὶς θύρᾳ δολοφονηθεὶς ἐπελθί-

VITALIANUM vero in Thracia degen-
tem, qui Anastasium Imperio exuere
conatus fuerat, Constantinopolim evocavit:
potentiam quidem ejus & peritiam rei mili-
taris, pervulgatam quoque apud omnes no-
minis ejus famam, & adipiscendi Imperii cu-
piditatem reformidans. Cæterum cum saga-
ci animo prævidisset, se nunquam illum in
potestatem suam redacturum esse, nisi ami-
citiā erga eum simularet: fraudem vultu
tegens, ita ut deprehendi non posset, eum
Magistrum unius ex duobus exercitibus
Præsentis militiæ constituit. Dein persuasio-
ni magis magisque animum subministrans, quo
Vitalianum amplius deciperet, ad Consula-
tum eum promovit: Vitalianus igitur Con-
sul factus cum in palatium venisset, ad quan-
dam interiorem januam fraudulentè cæsus

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπὶ τῆς θράκης ποιούμενον. Nicephorus in libro 17.
cap. 1. pro verbo ποιούμενον substituit ἀφ' ὧν. Ego ve-
ro Evagrium scripsisse existimo πρὸς ἀφ' ὧν ποιούμενον.
Sed à Librariis duas priores voces omittas esse. Posset
etiam scribi συνεπιούμενον.

2 Ὡς τὸν καλουμένην πραισένταν. Duo erant exercitus
in comitatu Imperatoris Romani, qui præsentis diceban-
tur, Græcis τὸ πραισένταν. His præerant duo magistri mi-
litum, qui in præsentī, seu præsentales vocabantur. Et in
Orientali quidem Imperio, alter ex iis erat magister pedi-
tum, alter equitum. In Occidentali autem Imperio uterque
erat magister equitum ac peditum. De iis duobus magi-
stris militum præsentium loquitur Malchus in excerptis Le-
gationum pag. 93. τὸν δὲ πραισένταν καλεῖσθαι φρατὴν
αὐτοῦ φρατὴν τὸν ἀμφὶ βασιλεῖα, αὐτῷ εἰς μίσησιν. Cæterum
Jordanes in libro de successione Regnorum, cum Evagrio
nostro consentit, de Justino Imperatore ita scribens, Fa-

duque cum Vitaliano percussit, & ad se evocatum magistrum
militum præsentem & Consulem ordinarium fecit. Vide
Meursium in Glossario Græco-Barbaro in voce πραισένταν.
In actione 5. Synodi Constantinopolitanæ sub Maxima p.
751. καὶ τοῖς φρατῶν τοῦ Ἰουστίνου πραισέντων ἐκαστοῦς
δυνάμεις.

3 Ὡς τὸν ὑπάτης ἐχόμενον. In codice Telleriano ita
scribitur hic locus, ὡς τὸν ὑπάτης ἐχόμενον.

4 Ἐν τῇ μετακλιθεὶς θύρᾳ. Musculus hunc locum sic
vertit: In obscuriore quadam Palatii janua dolo occiditur.
Christophorus vero ita interpretatur: In porta quadam
post aulam posita. &c. Joannes autem Lingus qui Ni-
cephorum Latine interpretatus est, ita vertit. Ad quan-
dam in media aula januam dolo occiditur. Scilicet expri-
mere volebat vocabulum quo usus est Nicephorus, μετακλι-
θεὶς. Græci duas portas in ædibus pedeplicinis habebant.

VARIORUM.

2 Ὡς Βιταλιανὸν ἀνέβλε δόλω ὁ Ἰουστίνος. Justinianus, Ju-
stini Imp. nepos, Vitalianum, veritus ne sibi impedi-
mento foret ad Imperium post Justini mortem consequen-
dum, Justino suspectum reddidit, ac de medio tollendum
evocavit anno Chr. 520. Justini Imp. 3. Procopius in
Historia arcana, p. 30. cæle Amantii narrata, quam etiam

Justiniano attribuit, hæc subdit: Illico vocatum missum
[Justinianus] Vitalianum tyrannum fide publica, impunita-
te promissa. & una susceptis Christianorum mysteriis: pau-
lo deinde post, dato suspicioni atque offensionis loco, eum ac
necessarios in Aula impie construxit, nihil veritus fidem
fallere tam formidandam.

SÆC. V. occubuit, malorum quibus Imperium Romanum per summam contumeliam affecerat, has pœnas persolvens. Sed hæc quidem postea contigerunt.

τησι, ποιῶν τῶν παρ' αὐτοῦ χ' τῆς Ῥωμαίων δ' ἐχ' παροισθέντων, ταύτῃ χαλασῶν. ἀλλὰ ταῦτα μ' ὕπερον γέγονε.

CAPUT IV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Qualiter Justinus, pulso Severo, Paulum in ejus locum substituit: Et quomodo Euphrasius paulo post Antiochenam sedem obtinuit.

Ὅπως καὶ Σεῦρον ἐξελάσας, Παῦλον ἀντιση-
γαν. μετολίγον δὲ καὶ Εὐφράσιος τ' Ἀντιο-
χείας θρόνον κατέχεν.

PRIMO autem Imperii sui anno, Severum qui Antiochiæ Episcopus, sicut supra dictum est, fuerat ordinatus, propterea quod Chalcedonensem synodum sub Anathemate damnare quotidie non cessabat, præcipue in Epistolis quas ἐθρονιστικὰς vocant, & in responsionibus ad eandem Epistolas quas ad singulos Patriarchas mittebat: quæ quidem ejus Epistolæ susceptæ sunt dumtaxat Alexandriæ à Joanne qui priori Joanni successerat, & à Dioscuro ac Timotheo, & ad nostram usque ætatem servatæ sunt; & quia hanc ob causam multæ contentiones ortæ fuerant in Ecclesia, & Fidelium populus varias in partes scissus erat: comprehendi jussit Justinus, & linguæ

Τὸν δὲ γὰρ Σεῦρον ὅς τῆς Ἀντιόχου πρεσβυ-
ἐκασφροτόγητο, καθὰ τὰ φθάσαντα διηγέ-
σαντο, ἐπειδὴ τὴν οὐ καλχηδὸν συνόδον ἐφ' 2
ἐκάστης ἀναθέματι περικαλλῶς οὐκ ἐπαύσατο, καὶ
μάλιστά γε 3 οὐ ταῖς καλουμέναις ἐθρονιστικαῖς 3
συλλαβαῖς, καὶ ταῖς τούτων ἀμειβάταις, ἀς διεπέμ-
ψατο τοῖς ἐκασταχοῦ πατριάρχεις, ἐδέχθησαν 4
μόνον ἀνὰ τὴν Ἀλεξάνδρου πόλιν πρὸς Ἰωάννου,
τοῦ μετὰ τὸν πρεσβύτερον Ἰωάννην, Διοσκόρου τε αὐ-
τὸν καὶ Τιμοθέου, αἱ καὶ μέχρις ἡμῶν ἀφ' αὐτῶν πολ- 4
λαί τε ἐκτείνοντο χ' τῆς ἐκκλησίας ἐπαύεσθαι ἔρι-
δες, καὶ ὁ πρῶτος διηρέθη λεῶς, καὶ ὁ ἑστὶν 5
τῶν πρώτων τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐπὶ, συχθέντα 5

VALESII ANNOTATIONES.

Quarum prima, quæ plateam spectabat, dicebatur αὐλεις θύρα, ut docet Harpocratio: secunda vero, μέστυλος seu μεστυλῶν, eo quod media esset inter vestibulum & atrium, vel quod inter ἀνδρώνιον & γυναικωνίτην media esset, ut tradit auctor etymologici. Utriusque portæ mentionem facit Lysias in oratione pro Eratosthene de eade, his verbis. ἀναμνηστέον δὲ ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ πύλῃ ἐφ' ἧς ὁ μέστυλος θύρα καὶ ἡ αὐλὴ. Scribendum puto ὁ μέστυλος καὶ ἡ αὐλὴ θύρα. Heliodorus in libro 3. ad calcem, ad eum Lysia locum alludit, cum ait, ἐφ' ἧς ἡ μέστυλος. Quem locum Interpres ita vertit, *Perstrepere ostium atrii*. Alius Dionysius in Lexico apud Eustathium in διὰ δὲ 4, pag. 862. ἀπὸ τῆς μὲν τῆς θύρας μέστυλος φασὶ, μάλιστα μὲν τὴν μίσην διὰ αὐτῶν ὡς φασὶν Αἰδῶν Διονύσιος, ἢ καὶ μέστυλος αὐτὸς φασὶ. Idem scribit Scholiastes Apollonii ad librum 3. μέστυλον δὲ, inquit, αἱ ἀπὸ τῆς φέρουσαι ὡς πὶ τὴν ἀνδρώνιον καὶ γυναικωνίτην. Et hæc quidem de proprietate hujus vocabuli adnotata sint, in cujus expositione falsus est Harpocratio, qui pro Curte illud positum esse à Lysia existimavit. Nunc vero ad rem propriam accedamus. Scribit Victor Thunonenis in Chronico, Maximo V. C. Coss. *Vitalianus Constantinopolis intra palatium, loco quem Delphicum Græco vocabulo dicunt, Justiniani Patricii factione dicitur interfectus*. Delphicum porro ædes erat in palatio Constantinopoli, in qua Imperatoris erant stibadia; sic dicta à Delphica mensa, cui pocula superponi solebant, ut docet Procopius in libro primo Vandalicorum. καὶ ἀπ' αὐτῶν ἡ πὶ βυνομήν, καὶ ἐπὶ βασιλείας εἶναι πρὸς αὐτῶν, διὰ φασὶν αὐτῶν καλοῦσι τὸ οἶκον. Erat igitur Delphicum ædes novemdecim accubitorum, juxta quam erat ingens atrium, sive area, ut infra dicturi sumus in Annotationibus ad cap. 12. libri 5. In hac igitur area, seu curte occisus est Vitalianus in Consulatu suo, anno Christi 520. ut docet Marcellinus in Chronico. Nam μέστυλος, seu μεστυλῶν curtem significat, quæ media erat inter Andronitiam & Gynæcomitiam, ut supra vidimus ex Harpocratore, & ex Authore Etymologici, & ex Scholiaste Apollonii. Quod si μέστυλος pro janua accipere malimus, portam Delphicam intelligere oportet. Sic Synodus Constantinopolitana sub Mena habita esse dicitur ἐν τῇ μεστυλῇ τῇ Δελφικῇ. Id est, in occidentali atrio venerabilis ædis beatæ Mariæ Virginis. Cedrenus anno 37. Justiniani ait conflasse μέστυλον majoris Ecclesiæ, quod Garsonastium dicitur. Glossæ veteres de habitatione, compluvium interpretantur μεστυλῶν. Theophanes in Chronico, pag. 158. scribit Justinianum ex Mefaulio, seu atrio Basilicæ Illi, cisternam magnam

ædificasse. Glossæ veteres atrium μεστυλῶν interpretantur. Cæterum quando Concilium in Mefaulio habitum esse legimus, non de subdivali area intelligendum est, sed de porticibus atrii. Neque enim Episcoporum Concilia sub Divo habebantur.

1 Ταύτῃ κατὰ λαβὴν] Mallem scribere κατὰ λαβάν. Neque enim Græce dicitur, ταύτῃ κατὰ λαβάν, nisi me fallit opinio. Sed rectius est κατὰ λαβάν, quod Latini dicunt pœnas solvere. Ita loquitur Evagrius in c. 32. hujus libri.

2 Ἐφ' ἐκαστῆς ἀναθέματι] Scribendum est ἐφ' ἐκάστης, ut habet codex Tellerianus, & Nicephorus. Sumpsit hæc Evagrius ex libello Monachorum, qui refertur in actione 5. Synodi Constant. sub Mena, pag. 712. τὴν γὰρ ἐν Καλχηδὸν συνόδον ἐφ' ἐκαστῆς ὡς αὐτῶν ἀναθέματι τὸν λαόν, καὶ αὐτοὶ ταῦτα, πολλοὺς τῶν συνδριουμένων ἐν αὐτῇ κατὰ Καλχηδὸν ἀξίως συνόδον τῶν ἑσθ' αὐτῶν ἐπισκόπων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις διέπλεον. Sic enim legendum est cum veteri Interprete: idque confirmat Liberatus in Breviario, cap. 19. ita scribens de Severo: *Sed vexabatur in Episcopatu, tanquam anathematizaret quidem Synodum, nominaret autem Episcopos Synodi*.

3 Ἐν ταῖς καλουμέναις ἐθρονιστικαῖς συλλαβαῖς] Non intellexit hanc vocem Christophorus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: *Et maxime in literis quæ ἐθρονιστικαῖς, id est, quæ de Episcopis in sede Episcopali collocandis scripta sunt, &c.* Rectius Joannes Langus in cap. 2. libri 17. Nicephori, sic vertit: *Potissimum vero in eis quæ Enthronistica, sive synodales dicuntur, Epistolis, &c.* Ita vocabantur Epistolæ, quas in Enthronismo, id est, in exordio Episcopatus sui ad se mutuo missitabant Patriarchæ. Erant etiam Enthronistica homilia, seu conciones, quas Episcopi in auspiciis Episcopatus sui primas habebant ad populum. De his Liberatus in cap. 19. ita scribit, agens de Severo nostro, de quo hic loquitur Evagrius. *Fortur autem expositio ejus, quæ ab eo dicta est in enthronismo, in qua & univium suscipit Zenonis, & anathematizans Chalcedonense Concilium, & communicare se constituit Alexandrino & Constantinopolitano.*

4 Καὶ Τιμοθέου] Timotheum Alexandrinum intelligit, qui Dioscuro juniore in Episcopatu successerat, ut scribit Liberatus in cap. 19. Breviarii. Neque enim Timotheus Constantinopolitanus Episcopus hic intelligi potest, cum Evagrius paulo ante dixerit, Severi synodicas Epistolas Alexandriæ tantum susceptas fuisse.

5 Τῇ πρῶτῃ τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐπὶ] Immo anno secundo Imp. Justiniani expulsus est Severus, anno Christi 519. ut recte notavit Baronius.

VARIORUM.

a Τῇ πρῶτῃ τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐπὶ] Recte Evagrius: quem frustra corrigere tentat Valeus. Mox siquidem Evagrius fugam Severi in Septembrem anni Antiocheni

567. conjicit: Istud vero tempus cum anno primo Justiniani concurrat. Justinus enim mense Julio anni Antiocheni 566 Imperium: auspicatus est, ut supra scripsit E-

τὸν Σεῦρον ποινὰς εἰσπραχθῆναι, τῆς γλώσσης
 ἀφαιρουμένης, ὡς οἷος ἀφαιρουμένη. Εἰρη-
 ναιὸς τὴν πρῶτην ἐγκλεισθέντος, ὃς ἐφεισκήκεται τῇ
 ἰσχύϊ τῷ δὲ ἄλλῳ ἀνὰ τὴν Ἀντιόχου. πρῶτον
 τὰ ὅτι καὶ αὐτὸν ἐποχῆς τῇ Εἰρηνάου ἐγκλει-
 σθέντος ὁ Σεῦρος πρὸς οἷος τῷ Ἀντιόχου
 γράψας, καὶ τὸν τρόπον τῆς φυγῆς διηγήσατο. ἔθελον
 2 μεγίσταις λοιδορίαις τὸν Εἰρηναῖον βάλλειν, καὶ πᾶ-
 σαν αὐτῷ φυλακὴν ἀκρίβειαν ἐπιτίθειν, καὶ ἀφαιρου-
 ναι τῆς Ἀντιόχου. εἰς δὲ οἱ Φασιν ὡς Βιταλιανὸς
 3 γλῶσσαν ἐξήγησάτο τῷ Σεύρου, ἐς ἔτι παρὰ
 τὰ ἰσχύϊ τὰ πρῶτα δοκῶν φέρειν, δότινα ἐς
 αὐτὸν ὑποδείξειν ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ Σεῦρος. Φθό-
 γῃ δ' οὖν τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀνὰ τὸν Γορπιανὸν μῆνα,
 4 ὃν Σεπτεμβρίου ἢ Ὁκτωβρίου λέγει Φωτῆ, ἔδωκεν καὶ
 ἐξήκοστον καὶ πεντακοσιοτὸν ἔτος χρηματισμοῦ τῆς
 Ἀντιόχου. καὶ μετ' αὐτὸν ἐς τὸν θρόνον ἀνέεισι Παῦ-
 5 λος, καλεσθεὶς τὴν ἐκ Καλαβρίας συνόδον ἀνα-
 6 φανθὸν κηρύττειν. Παῦλος μὲν οὖν ἐβελούσιος ἀν-
 αχωρήσας τῆς Ἀντιόχου, τὴν πάντων ἐλλείπειν
 πορείαν, τὸν βίον ἀφαιρουμένης. Εὐφράσιος δ'
 μετ' αὐτὸν ἐξ Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τὸν κατ' αὐτὸν
 ἀνέεισι θρόνον.

abscissione plecti, sicut à quibusdam pro-
 ditum est. Hujus rei executio mandata
 est Irenæo, qui tunc Comes Orientis, An-
 tiochiæ residebat. Certe Irenæo in man-
 datis datum fuisse ut Severum comprehen-
 deret, Severus ipse in literis quas ad quos-
 dam cives Antiochenos scripsit, fugæ suæ
 modum exponens, testatur. Quibus in li-
 teris Irenæum multis probris incescit, ut-
 pote qui vias omnes diligenti custodia in-
 tersepisset, ne ipse ex urbe Antiochia pos-
 set effugere. Sunt qui dicant Vitalianum,
 dum gratia & auctoritate plurimum valere
 videretur apud Justinum, linguam Severi
 ab eo poposcisse, propterea quod Severus
 in suis concionibus ipsum conviciis appe-
 tere consuevisset. Porro ex Antiochena
 sede fugit Severus mense Gorpiao, quem
 Romani Septembrem vocant, anno urbis
 Antiochiæ quingentesimo sexagesimo septi-
 mo. Post quem Paulus ad Episcopalem
 thronum promotus, Chalcedonensem Syno-
 dum palam prædicare jussus est. Et Pau-
 lus quidem cum sua sponte Antiochia dis-
 cessisset, tandem peracto vitæ suæ cursu,
 fatali morte interiit. Euphrasius vero post
 illum, ex urbe Hierosolymitana veniens,
 Episcopatum obtinuit.

S. C.

V.

Irenæus co-

mes orientis.

111.

Paulus Ep.

Ant.

Euphrasius

Ep. Ant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

CAPUT V.

Περὶ τῶν γαγονότων ἐμπρησµῶν ἐν Ἀντιόχειᾳ, καὶ
 σεισµῶν, ὅτε καὶ Εὐφράσιος συλῶσθαι ἐπιλεύτησεν.

De incendiis & terra motibus qui Antiochiæ
 contigerunt: quibus obitus Euphrasius interiit.

ΥΠὸ τοῖς αὐτοῖς ἰσχυροῖς χρόνοις, ἐμπρησμοὶ τε
 συχνοὶ καὶ δεινοὶ καὶ τὴν Ἀντιόχου γαγονάσαν,
 ὥσπερ ἡ γαγονάσαν τῶν γαγονημένων ἐν αὐτῇ φοβερά-
 τῶν κλονῶν, καὶ πρὸς τοῖς παθήμασι παρε-
 3 χύμενοι. μετὰ γὰρ βραχὺ πᾶσα καιρὸν, ἐν τῇ

EJUSDEM Justinianus temporibus crebra
 graviaque incendia Antiochiæ contige-
 runt, quasi præeuntia horrendis terræ mo-
 tibus qui postea infecuti sunt, & quasi
 exordium venturarum calamitatum. Et
 enim brevi post tempore, anno Imperii

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὁς ἐφεισκήκεται τῇ ἰσχύϊ τῶν ἀρχῶν] Comitem Orientis his
 verbis designari existimo, quæ civilis erat dignitas, ut ad
 Ammianum Marcell. jampridem notavi. Nicephorus ta-
 men hunc Irenæum Ducem rei militaris esse existimavit.
 Sic enim hunc Evagrii locum interpolavit. καὶ τὸν κατὰ
 τὴν Ἀντιόχου στρατηγικὴν ἡγεσίαν παρελάττειν. Sed mendum est
 in his Evagrii verbis, τὸν ἀρχῶν, quæ delenda esse existimo,
 aut certe corrigenda in hunc modum ἀρχῶν ἀνὰ τὴν Ἀντιό-
 χου. quod quidem verius puto.

2 Καὶ πᾶσαν αὐτῇ φυλακὴν ἀκρίβειαν ἐπιτίθειν, &c.] Jam su-
 pra observavi, scripsisse in his Evagrii libris, καὶ positum fu-
 isse pro ὥς.

3 Καλεσθεὶς τὴν ἐκ Καλαβρίας] Justinus Imp. in exordio
 imperii sui lege lata sanxit, ut omnes Episcopi Synodum
 Chalcedonensem susciperent: si qui vero eam suscipere
 nollent, sedibus suis pellerentur. Hujus legis meminit Li-
 beratus in cap. 19. his verbis. Mortuo Anastasio, & Justini-
 no facto Imperatore, Severus à Vitaliano Magistro militum,
 viro religioso & orthodoxo accusatur, quod despicere Impera-
 toris jussionem, & Synodum non suscipere. Vide Baro-
 nium ad annum Christi 519. numero 145. Cæterum hic
 Evagrii locus ansam erroris præbuisse videtur Nicephoro.

Ex eo enim quod Evagrius noster dixerat, Paulum suc-
 cessorem Severi jussu fuisse in enthronismo suo prædicare
 Synodum Chalcedonensem, existimavit Nicephorus Pau-
 lum hunc occulte Eutychianum fuisse: quod tamen falsum
 esse docet Liberatus in Breviario, cap. 19, & Legati se-
 dis Apostolicæ in relatione ad Hormisdam Papam, quam
 refert Baronius anno Christi 519.

4 Ἐβελούσιος ἀναχωρήσας] Paulus Antiochenus Episcopus
 à Clericis suis, & à quibusdam ex populo Antiochenis
 accusatus est coram Legatis sedis Apostolicæ, adhuc Con-
 stantinopoli degentibus, & post illorum recessum, coram
 Imp. Justino, qui cum objecta sibi crimina diluere non
 posset, victus conscientiz suæ testimonio, recusatorios li-
 bellos obtulit, petens ut à suscepto Episcopatus officio re-
 cedere sibi liceret. Quod cum ipsi permittum fuisset,
 sponte se Sacerdotio abdicavit, ut scribit Justinus Impera-
 tor in Epistola ad Hormisdam Papam, quam refert Ba-
 ronius anno Christi 521. Etsi autem in supra dicta Episto-
 la diserte non dicitur, cuam Paulus eos libellos obtulerit;
 mihi tamen videtur eos libellos Imperatori Justino obtu-
 lisse. Id enim indicat Epiphanius CP. Episcopus, in E-
 pistola quam de eodem negotio scripsit ad Hormisdam
 Papam.

VARIORUM

vagrius, hujus libri initio. Cum autem annus Antioche-
 nus à mense Septembri initium ducat, ut supra observa-
 tum est, necesse est ut mensis Septembris in quo annus
 primus Justiniani in cursu erat, in annum ante istum 567.
 incidat. Severus etiam statim ab incepto Justiniani Imperio,
 in Synodo CPolitana damnatus est, ut ex Actis istius Sy-

nodis patet. Vid. etiam Pagi ad ann. 519. n. 17. ff.
 Lomb.

2 Παῦλος μὲν ἀναχωρήσας] Ordinatus fuerat Paulus men-
 se Junio anni 519. sedem vero suam abdicavit vere anni
 521.

ἔδωκεν

S. a. c. septimo, mense decimo; mensis Artemisii,

V. quem Maium Romani vocant, die nono ac vicesimo: sexta feria hebdomadis, æstu meridiei ferventissimo, succussio & terræ

Terræ motus. motus urbi supervenientes, pœnè universam prostraverunt. Posthæc secutus est

Incendium. ignis, quasi calamitatem cum illis partitus esset. Quæcumque enim loca à succussione & terræ motu subversa non fuerant, ignis depascens in cinerem ac favillas redegit. Porro quæ urbis loca labefactata fuerint, & quot hominum millia incendio ac terræ motibus, sicut verisimile est, perierint: quæ item admiranda contigerint & omnem dicendi vim longe superantia: lugubri stilo Joannes rhetor exposuit, ea narratione historiam suam claudens. Postremo Euphrasius quoque eadem ruina oppressus, urbis calamitatem auxit, cum nemo superesset qui res necessarias provideret.

ἔδωκεν ἔτι τῆς αὐτῆς βασιλείας, 'μυῖ' δικάτω, 1

ἀνὰ τὸν Ἀρτεμίσιον μῆνα ἤτοι Μάιον, ἐνάτη καὶ εἰκοτὴ αὐτῆς ἡμέρα κατ' αὐτὸ τῆς μεσημέρας τὸ

σαθερώτατον, τῆς ἑκτῆς ἡμέρας τῆς χαλουμενῆς ἔδωμάδης, βραχυσμός καὶ σεισμός ἐπιβρόντες τῇ

πόλει, μικροὶ πᾶσαν ἀνατρέψαντες κατήγαγον οἷς καὶ πῦρ εἶπετο, ὥσπερ τιλὸν συμφορὰν μετ' αὐτῶν ἀφαινεμάμενον. ἃ γὰρ ἐκείνοι ἔχαιλα-

σον, τὸ πῦρ ἀμφιπεμόμενον ἐξελυθρόκασε τε, καὶ 10 ἀπετέφρωσε. καὶ ὅσα μὲν τῆς πόλεως πέπιπθαι, ὅσοι τε τῇ πυρὸς καὶ τῆς σεισμῶν ἔργον γήρῳσιν, ὥς τὸ εἶδος ὑπέθετο, ὅποιά τε ὠδὴ δόξα καὶ λόγου κρείττω συμβέβηκε, περιπαθεὶς ἀφήγηται Ἰωάννη

τῷ ῥήτορι, ὡδὲ τῆς ἰστορίας καταλήξαντι. 'τε- 2

λευτῇ δ' οὐδ' ἐγκαταληφθεὶς τοῖς πύμασι καὶ ὁ Εὐφράσιος, ἄλλη τῆς πόλεως συμφορὰ, ἵνα μὴ τ' ἐπιτηδείων ὁ πρῶτος

ἔπιτηδείων ὁ πρῶτος

CAPUT VI.

De Ephraimio Euphrasii successore.

VERUM salutaris Dei providentia, quæ 20 antequam feriat, remedia parare solet, & iræ suæ gladium clementia acuit, & desperatis rebus, misericordiæ suæ fores perit, Ephraemium tunc Comitem Orientis excitavit, ut omni cura ac sollicitudine prospiceret, ne ex rebus necessariis quidquam civitati deesset. Quem admirati hanc ob causam Antiocheni, Episcopum urbis communi suffragio elegerunt. Igitur Ephraemius Apostolicam sedem, tanquam præmii ac mercedem suæ erga urbem illam providentiæ sortitus est. Elapsis deinde triginta mensibus, eadem civitas terræ motibus de- 30 nuo quassata est. Quo quidem tempore Theopolis mutato nomine appellata est, & Imperator omni cura ac diligentia ei prospexit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'.

Περὶ Ἐφραμίου ὁ μὲν Εὐφράσιος.

Ἀλλ' ἡ τῆς ἀνθρώπων ζωτεια τῇ Θεῷ καὶ δαμνία, ἡ πρὸ τῆς πληγῆς τὰ φάρμακα

πλάτυσσα, καὶ φιλανθρωπία τὸ ξίφος τῆς ὀργῆς θήγουσα, ἡ παρ' αὐτῶν τ' ἀπύγασιν τιλὸν οἰκίαν ἀναγνῶσα συμπάθειαι, Ἐφραίμιον ἀφαινεθῆσθαι 3

ἑώας δεχθῆς τὰς ἡνίας διέποντα, πᾶσαν ἀναζώσαν φροντίδα, μηδὲν τῆς ἐπιτηδείων ἐπιλειπῶν

τιλὸν πόλιν. ὃν κατέπυθεν ἀγασσάμενοι Ἀντοχείων παῖδες, ἐς ἱερέα ψηφίζοντα, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ λαοῦ θρόνον, ὡς μὲν καὶ γέρας τῆς το-

σαύτης πρῶτος κληροσάμενος. πέπιπθε καὶ αὐτοῖς ὑπὸ σεισμῶν μὲν μῆνας λ'. τότε καὶ Θε- 4

πολὶς ἡ Ἀντοχία πρῶτος γορδύθη πόλις, καὶ ἄλλης πρῶτος πρὸς τῇ βασιλείᾳ τυχοῦσα.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μυῖ δικάτω] Hunc locum non intellexit Christophorus, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit. Anno septimo regni ejusdem Justiniani, mense decimo, Artemisio videlicet, id est Maio, &c. Putavit scilicet Christophorus mensem decimum hic vocari Artemisium. Sed non ita se res habet. Neque enim Artemisius decimus fuit mensis Macedonum. Hoc igitur tantum dicit Evagrius hoc loco, terræ motum illum Antiochiæ contigisse anno septimo, mense decimo imperii Justiniani. Ac de anno quidem infra videbimus, an recte numeretur septimus. Mensis vero decimus recte ponitur ab Evagrione. Nam terræ motus ille contigit mense Maio, ut testatur Evagrius & Theophanes. Hic autem mensis decimus erat imperii Justiniani. Justinus enim imperium auspicatus est die nono mensis Julii, ut notat Author Chronici Alexandrini. Proinde sequentis anni mensis Maius, decimus est imperii Justiniani. Et hæc quidem de mense, dubitationem nullam admittunt. Ad annum quod spectat, male Evagrius noster hunc terræ motum refert anno imperii Justiniani septimo, cum octavum potius dicere debuisset. Hic enim terræ motus contigit Indictione 4. Olybrio solo Cos. ut testatur Marcellinus Comes, & Theophanes in Chronico: qui fuit annus Christi 526. Quo quidem anno octavus ejusdem imperii ad mensem usque Julium currebat. Non recte igitur Baronius hunc terræ motum retulit anno Christi 525. ab Evagrione in errorem indu-

ctus. Porro in MS. codice Florentino, ad hæc Evagrii verba id Scholium adnotatum erat in margine, ὅτι ὁ μῆνας δικάτος μὲν λέγεται. Id est, Nota Maium vocari decimum mensem. Sed fallitur hic quisquis fuit Scholiastes. Neque enim Maius simpliciter & absolute mensis decimus dicitur ab Evagrione, sed tantum mensis decimus imperii Justiniani, ut supra dixi.

2 Τελειπῶν δὲ τῷ] Rectius in MS. codice Florentino scribitur πλειονῶν δὲ, &c. Porro de hoc terræ motu quo Antiochia everfa est Justiniani Imperatoris temporibus, præter Theophanem ac Cedrenum, loquitur etiam Procopius in libro primo Perficorum, pagina 67. & 68. ubi trecenta hominum millia eo terræ motu interiisse scribit.

3 Ἐφραίμιον τῆς ἰσῶς ἀρχῆς ὡς δὲ διπλῶν] Id est, Comitem Orientis, sub cujus dispositione erant provincia omnes Orientis, ut docet Notitia Imperii Romani. Hac dignitate præditum fuisse Ephraemium, docet etiam Joannes Moschus, in cap. 37. Limonarii. Eo tempore, inquit, vir clemens, & misericordia operibus deditus Ephraemius Comes Orientis erat, ac per ipsum ædificia publica reparabantur: civitas enim terra motu ceciderat. Idem quoque testatur Photius in Bibliotheca, capite ccxxviii.

4 Τότε καὶ ἡ πόλις] Mallet legere, ὅτι καὶ ἡ πόλις, quemadmodum scribitur in codice Telleriano, & in Nicephoro, qui regnante Justiniano id cognomen Antiochiæ inditum esse scribit. Idem etiam testatur Ste-

VARIORUM.

2 Τὸν ἀπὸ τοῦ λαοῦ θρόνον] Quanquam Euphrasius perit terræ motu anni 526. Ordinatio tamen Ephraemii

in anni sequentis initium, differenda, inquit Ant. Pagi ad ann. 526. n. 12.

ΚΕΦΑ-

Περὶ Ζωσιμά & Ἰωάννου ἡ θαυματουργοῦ.

De Zosima & Joanne qui miraculis clarescerunt.

Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν εἰρημῶν ἐμνήσθημεν παθημάτων, φέρε καὶ ἕτερα ἅπαντα τῶν ἀξιολόγων τῶν παρόντων ἀποδοῦναι πόνοι, ὥστε ἐς ἡμᾶς ἐν τῶν ἱστορησάντων ἐνλείεσθαι. Ζωσιμᾶς ἀνὴρ, γένος Φοίνιξ, τῆς λεγομένης παλαιστίνης, καὶ ἐκ Σίνδου πατρὶδα κληρονομήσας, διέχουσαν τῆς τῶν Τυρίων οὐκ ἐξ ὅσων, τὸν μονήρην ἀφθλῶν βίον. οὗτος ταῖς τε ἀφ' ἑξῆς καὶ μετέξῃς πῶν τροφῶν, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς τῷ βίῳ, τὸν Θεὸν ἐσοικισάμενος, ὥς μὴ μόνον διορᾶν τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀπαθείας χάριν λαβεῖν, συνελὼν τῶν πνι ἐπισημῶν ἀνὰ τὴν Καίσαρος πόλιν, ἡ μὲν τῶν Παλαιστίνων ἡγεῖται· καὶ δὲ ἄρα οὗτος Ἀρχεσίλαος, ἀνὴρ ὑπατεύων τε καὶ λόγιος, ὃν τε ἀξιομάκων καὶ πῶν λοιπῶν τῶν κοσμοῦντων ἀνδρῶν βίον ἤκων. οὗτος ὁ Ζωσιμᾶς ἐν τῷ ἀκαρῇ ἡ ἀνιόχῳ πῶστος ἀβρόν ἐπισημῶν, ὁλοφυρόμενος τε, καὶ μύχιον ἀνομιώσας, δάκρυά τε τοσαῦτα σπείσας, ὥς καὶ τὴν γλῶττι ἐπιβρέξας, θυματήριον ἐζητήσατο, καὶ πάντα τὸν χρόνον ὃν καθιέχετο ἐπιθυμίας, ἐπὶ γῆς αὐτὸν ῥίπτει, προσευχαῖς τε καὶ λιταῖς τὸν Θεὸν ἱλεόμενος. εἶτα πυνθανομένου τῷ Ἀρχεσίλῳ, τί ἄρα τὸ οὕτω ἀφαιεῖσθαι εἶναι, ἀπερὶν εἰπε, ὅτι ἡ γλῶττι ἡ ἀνιόχῳ πῶστος αὐτίκα τὰ ὅσα οἱ ἐξιδόμωσεν. ὥστε ὁ Ἀρχεσίλαος καὶ τὸς παρὰ τυχῶν ἐκπελησμένους ἀναγράφει τὴν ὥραν, θύρειν τε ἐς ὑπερὸν οὗτος ὁ Ζωσιμᾶς ἀπεφύετο. διὰ τῆς πολλῆς καὶ ἑταίρας θεοσημῶν γεγονόσιν, ὡς τὸ πλῆθος παρῆς, ἐπεὶ καὶ κρείττονος εἶπεν δεξιμῶν τυχεύοντων ὅσα, ἐντα λέξω. συνήκμαζε τῷ Ζωσιμᾶ ἀνὴρ, Ἰωάννης τὸ ὄνομα, ταῖς δεξιμαῖς παρὰ ἀπλήσιος ὁ Χουζιβᾶ τῇ Λαύρᾳ. καὶ ταῦτα ἡ πρός

SED quoniam superiorum calamitatum mentionem fecimus, nunc alia quædam operi nostro artexamus, memoratu in primis digna, quæ ab illis ipsis qui ea viderant accepimus. Zosimas quidem fuit Monachus, ortus ex Phœnice quæ maritima dicitur: Patriam habuit Sindem, vicum qui ab urbe Tyro viginti fere stadiis distat. Is tum ciborum abstinencia & usu, tum aliis virtutibus, ita Deum sibi conciliaverat, ut non modo ea quæ futura erant prævideret, verum etiam ab omni perturbatione animi per Dei gratiam liber esset. Cum igitur aliquando esset in urbe Cæsarea quæ metropolis est unius e tribus Palæstinis, in ædibus spectatissimi cujusdam viri: Is erat Arcesilaus, vir nobilis & eruditus, qui & honoribus quos gesserat, & reliquis viræ ornamentis conspicuus habebatur: Eo ipso temporis articulo quo Antiochia terræ motu subversa est, repente mutato vultu ingemiscens atque altum suspirans, tantam lacrymarum copiam effudit, ut solum madefaceret. Simul thuribulum poposcit, perque universum locum in quo stabant, cum thus adolevisset, humi se prostravit, precibus ac supplicationibus Deum placaturus. Sciscitanti deinde Arcesilao, quidnam esset quod illum tantopere conturbasset, discrete respondit, fragorem ruentis Antiochiæ auribus suis modo intonuisse. Adeo ut Arcesilaus & qui tum aderant, stupore perculsi, horam adnotaverint, posteaque deprehenderint rem ita accidisse ut Zosimas prædixerat. Alia quoque permulta signa ab eodem divinitus perpetrata sunt. Quorum multitudinem prætermittens, quando quidem numerus eorum iniri non potest, pauca ex iis commemorabo. Iisdem temporibus quibus Zosimas, floruit vir quidam, Joannes nomine, paribus cum Zosima virtutum ornamentis insignis: qui in Chuziba Laura, quæ sita est in extremi-

VALESII ANNOTATIONES.

phanus Byzantius in voce Θεόφιλος, & Theophanes in Chronico. Contigit hic posterior terræ motus, mensis Novembris die nono ac vicesimo, Indictione septima, biennio post priorem terræ motum, ut scribit idem Theoph. pag. 151. seu potius triginta mensibus elapsis a priore illo terræ motu, ut recte scribit Evagrius. Tot enim numerantur menses a die 29, mensis Maji, anno Christi 525. ad diem 29. Novembris, anni Christi 528. Quo quidem anno Indictio septima a Septembri mense numerari cœperat. Ex quo apparet verissimum esse id quod superius observavi, priorem illum terræ motum Antiochiæ accidisse anno Christi 526, non autem, ut Baronius existimavit, 525. Posteriorem tamen terræ motum recte Baronius retulit anno Christi 528. quod verum est. Nam cum Evagrii calculos sequatur, eum terræ motum anno 527. referre debuerat: siquidem prior ille terræ motus Antiochiæ, anno 525. Natalis Domini contigisset.

1 Τὸν πνι ἐπισημῶν ἀνὰ τὴν καίσαρος πόλιν] Musculus has postremas voces retulit ad vocabulum ἐπισημῶν. Sic enim vertit. Hic junctus erat nobili cuiusdam Cæsariensi. Aliter tamen hæc verba construxit Nicephorus & Christophorus, & ea retulit ad verbum πνι, quod præcedit. Quam quidem sententiam magis probo. Dubitationem tamen affert id quod sequitur in Evagrio, Zosimam scilicet ab adstantibus postulasse thuribulum. Nam si Zosimas erat in domo Arcesilai laici, quomodo thuribulum illic quærebat, cum in domo laici moris non sit habere thuribula. [Sciendum tamen est, moris olim fuisse ut Christiani in privatis ædibus incensum haberent,

& ante orationem thurificatione uterentur; quemadmodum observat Joannes Bona in lib. 2. rerum liturgicarum, cap. 9. nullo tamen ejus rei prolato testimonio. De laicis in Ecclesia tus adolentibus ante Orationem locus est insignis infra in lib. V. ubi de signis Imperii quæ Mauricio contigerunt. Corippus in lib. II. de laudibus Justiniani minoris:

*Ilicet angelici pergens ad limina Templi,
Imposuit pia thura focus, cerasque micantes
Obrulit.*

In vita Paphnutii Abbatis quæ extat inter vitas Patrum, pag. 103. Onuphrius Abbas hæc mandasse dicitur Paphnutio: Si quis nec oblationem nec elemosynam potest offerre, pro charitate mea incensum Domino Deo nostro in odorem suavitatis accendat. Et paulo post: Si incensum nec quis habet, nec facultatis aliquid unde Deum placare potest, surgat ad immolandum, & manus suas ad Dominum extendat, ter dominicam orationem pro me cum intenta mente & in nomine S. Trinitatis psallat.]

2 Χουζιβᾶ] Sic etiam legitur in Nicephoro, eamque scripturam retinuit Ortelius in Thesaurō geographico. Sed in optimo codice Florentino legitur Χουζιβᾶ, rectius procul dubio: Sic enim eam Lauram vocat Joannes Moschus in cap. 24. Cum autem venisset in Eremum, & moraretur in cellis Cusibæ, eadem miserationis faciebat opera. Ibat enim per viam quæ ducit à Jordane ad sanctam civitatem. Ubi notandum est cellas à Moscho dici, quam Lauram vocat Evagrius. Certe Laura nihil aliud erat

rate vallis ad Septentrionalem partem viæ publicæ quæ ab Hierosolymis ducit Hierichuntem, vitam monasticam & ab omni materia secretam exercuerat, & qui supra memoratæ urbis Cæsareæ Episcopatum obtinuit. Hic igitur Joannes Chuzibita, cum supra dicti Arcesilai uxorem radio textorio alterum sibi oculum effodisse didicisset, cursu ad ejus domum contendit, vulneris inspicendi causa. Ubi vero animadvertit pupillam excidisse, & oculum penitus diffluxisse, medico cuidam qui illuc advenerat, præcepit ut spongiam adferret, & oculum dilapsum, quoad fieri posset, in sedem suam reponeret: spongiam denique circumpositam fasciis alligaret. Aberat tunc forte Arcesilaus. Versabatur enim eo tempore cum Zosima, in ejus Monasterio, quod situm erat in vico Sindendorum, qui ab urbe Cæsarea quingentis circiter stadiis distat. Statim igitur contentissimo cursu properant qui hæc Arcesilao nunciarent. Sedebat is juxta Zosimam, sermonem cum eo conferebat. Qui simul ac casum uxoris suæ didicit, graviter ejulare cœpit, & capillos vellens ac discerpens, in aerem projecit. Interroganti autem Zosimæ causam tanti luctus, Arcesilaus id quod acciderat exposuit, lamentis ac fletibus sermonem crebro interrumpens. Mox igitur Zosimas, relicto illic Arcesilao, ad cubiculum quoddam contendit, in quo solus, uti mos est hujusmodi viris, Deum alloqui consueverat. Aliquanto post digressus, hilari vultu ac modeste subridens, manumque Arcesilai palpans: Abi, inquit, abi lætus. Gratia data est Chuzibitz. Sanata est uxor tua. Utrumque oculum habet incolumem, nullum ex casu illo detrimentum passa, quando ita placuit Chuzibitz. Idque ita evenit, ambobus illis justis simul miraculum perpetrantibus. Idem Zosimas cum aliquando proficisceretur Cæsaream, asellum trahens cui res quasdam sibi necessarias imposuerat, leonem obvium offendit, qui in ipsum irruens, rapto asello, protinus abscessit. Quem Zosimas per silvam infecutus est, quoad usque leo aselli carnibus saturatus fuisset. Tum Zosimas leoni arridens: At ô amice, inquit, jam iter mihi penitus interclusum est, quippe qui & ægro sim corpore, & prope jam ætate; nec onus quod asello erat impositum, ipse hu-

τῇ ἐξαπατῇ τῆς χειρὸς, ἀνὰ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς λεωφόρου, τῆς Φερύσης τοὺς ἀγροπορευομένους ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῷ Ἱερειχοῦ πῶλον, τὴν μὲν τε καὶ αὐτὸν ἀγροπορευομένους βίον, ὅτισκο-
 5 πῆσαι δὲ τὴν εἰρημνύου μοι Καίσαρος πῶλον. ὅτε οὐδὲν ὁ Ἰωάννης ὁ Χουζιβίτης, ἐπεὶ τὸν Ἀρκεσίλαον ἔλεγε μὲν μοι γυναικα ἡλικίᾳ θάτερον τοῦ ὀφθαλμοῦ ὑπὸ χειρὸς ἐκκοπέντα, δρομαῖος ἦν πρὸς αὐτὸν τὸ πάθος ὁπτοκρίτης. ὡς δ' οὐκ ἐθέλατο
 10 τῷ πὶ κόρῳ ἐκπεσοῦσαν, τέλειον τε τὸν ὀφθαλμὸν ἀγροπύοντα, σπόδον ὁπτοκρίτης τὸν πνὶ παρε-
 2 φομαρτοῦντων ἰατρῶν ἐλεγεῖν, ἐσαγαγὼν τε τὸ δι-
 ἀρρὺν ὡς αὐτὸν διώκοντα, καὶ τὸν σπόδον ὁπτοκρίτης
 15 ἐταμῶσεν ἀναδύσαι, οὐκ παρόντος Ἀρκεσίλαου.
 15 ἔτυχε γὰρ τῷ Ζωσιμᾷ παρὼν οὐ τῷ κατ' αὐτὸν
 Φρονησίῳ, ὅτε ἐπὶ τῷ Σινδῶνι ἐκίετο κόμης,
 διεσώσης τῆς Καίσαρος γυναικὸς μάστιγι πεντακο-
 σίους. δρομαῖοι τοίνυν ὡς τὸν Ἀρκεσίλαον ἐκ-
 20 τρέχουσιν οἱ ταῦτα ἀγροπύοντες. χεῖρ δὲ πρὸς
 20 Ζωσιμᾶν ὁ Ἀρκεσίλαος τὰς ἀγροπύους ποιούμενος
 ὅπως ἐπειδὴ διέγνω, διωλύον ἀνεκάκυσσε, καὶ τὰς
 τείρας ἐκτίλλαν καὶ ἀγροπύον, ἐς οὐρανὸν ἀνέ-
 25 πεμπε. τοῦ δὲ Ζωσιμᾶ πυνθανομένου τῷ αἰτίαν,
 τὸ συμβῆναι ὁ Ἀρκεσίλαος ἔλεγε, ταῖς οἰμωγαῖς καὶ
 25 τοῖς δάκρυσι συχνὰ ἀγροπύοντος. ἀφίς οὐκ
 τῷτον ὁ Ζωσιμᾶς, αὐτὸς κατ' ἐαυτὸν ἐς πνὶ δωμά-
 30 πον ἐφίχετο ἔνθα τῷ Θεῷ, ὡς θεμιτὸν τοῖς ποιούτοις,
 ἐπετύγχανε. μετὰ δ' αὐτὸν πνὶ καὶ ὁπτοκρίτης,
 ἔχαιρε τε καὶ σμῖνα μεδιῶν, ὡς ὁ Ἀρκεσίλαος
 30 ἔλεγε τῷ χεῖρα κατὰ φύσιν, ἀπὸ χεῖρων ἀπὸ
 ἡ χεῖρας τῷ Χουζιβίτη δέδοται: ἰάθη σου τὸ γυναι-
 35 ον, ἀμφὺ τὸ ὀφθαλμὸν ἔχει, οὐδὲν ἰσχυράσης τῆς
 συμφορᾶς ἀφελέσθαι, οὐκ τοῦ Χουζιβίτη βελη-
 θέντες. ὅτε καὶ γέροντες ἀμφοῖν τοῖν δικαίον κατ'
 35 αὐτὸ θαυματουργησάντων. τούτῳ τῷ Ζωσιμᾷ, καὶ
 ποτὶ ἐπὶ τῷ Καίσαρος ἰόντι, ὁπτοκρίτης παρασι-
 40 ρομένῳ οὐκ ἔτι πνὶ οἱ ὁπτοκρίτης ἐπεβέβητο,
 λέων ἔπεισε, καὶ τὸν ὄνον ἀρπάσας, ἀπὸ τοῦ
 Ζωσιμᾶς ἀνὰ τῷ ὕλῳ εἶπετο: μέλει ἔτι ἀγ-
 40 κορὸς ὁ λέων ἐκ τῆς θοίνης τοῦ ζώου γέροντες πρὸς
 ὁπτοκρίτης ὁ Ζωσιμᾶς φησὶν, ἀλλὰ γὰρ ὡ
 45 ἐταῖρε, τὰ τῆς πορείας ἐμοὶ ἀγροπύοντα, πᾶ-
 2 χητὶ τε ὄντι, πόρρω τε τῷ ἡλικίας ἀφίγμεθα, καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

quam cellæ Monachorum hinc inde dispersæ, ut supra notavi. Moschus tamen in cap. 24. vocat Cœnobium Chuziba. ὁ αὐτὸς Γρηγόριος ὁ ἀπὸ χαλκιδόνος ἔλεγε ἡμῶν, ὅτι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ χουζιβίτῳ. Cæterum hæc verba, ἐν χουζιβίτῳ τῇ λαύρῃ, jungenda sunt cum iis quæ sequuntur infra. Nicephorus tamen vulgatam distinctionem tuetur.

1 Ἐποσκοπῆσι δὲ τὸν καίσαρος πῶλον] Hic Joannes Abbas primum fuit ac Presbyter Monasterii Chuziba: ex quo etiam Chuzibites cognominatus est. Postea vero Cæsariensis Episcopus factus est, ut præter Evagrium

docet Joannes Moschus in capite 24. καὶ ἐν τῷ ὁπτοκρίτῳ τὸν Ἀββᾶ τὸν Ἰωάννην τὸν τότε πρὸς τὸν πῶλον Χαλκιδόνος, ὅς καὶ ὕστερον γέροντες καὶ κατὰ Παλαμήν ἐπισκοπῆσαι, τὸν μόνον ἀγροπύοντα βίον. Eiusdem Joannis Chozebitzæ, Cæsariensis episcopi, mentio fit in Menologio, die 3 & 28. Octobris, ubi etiam Chozeba vocatur locus Eremiti, in quo Monasterium ejus situm fuit.

2 Πάχρη πὶ ὄντι] Hæc verba Musculus in interpretatione sua prætermisit. Christophorus vero ita vertit: Quirpe cum annis plurimis onustus sim. Quæ interpretatio fer-

VARIORUM.

2 Τὸν πνὶ παρεφομαρτοῦντων —] Legendum τῶν πνὶ — usitatus diceretur πνὶ τῶν παρεφ — Altera autem phrasis apud Evagrium sæpe occurrit: vid. infra in hoc capite

τῶν τῶν οἱ ὁπτοκρίτης ἐπεβέβητο. & cap. 22. τῶν πνὶ τῶν αὐτῶν ὁπτοκρίτης. W. Lott.

μη δυναμένην ιατοφορεῖν τὰ ἐπὶ τῷ ὄντι σισαγμέ-
να. ἀχθοφορεῖν οὐκ ἀνάγκη σι φθὰ τὸν θεσμόν
τῆς φύσεως, εἴτε ἰθέλει τ' ὀπῆθεν, τὸν Ζωσιμᾶν
ἀπαλλάττειν, καὶ θηρίον αὐτὸς εἶναι. ὁ δὲ, τῷ θυ-
μοῦ κεθάπαξ ὁπλιελες, ὑπέστανε, καὶ τῷ
1 Ζωσιμᾶ ὡς ἐτρεχε πρώτος ὄντος, καὶ ἀφ' ἧς χή-
ματος ἔβδα τὸ πειθύνειν. ὃ ὡς αὐτὸς ὁ Ζωσιμᾶς ἔ-
θεν τὸ φορτίον, μέλει τ' πυλῶν τῆς Καίσαρος ἡ-
ραγῆς, δευτέρως ὁ θεὸς τ' διώκεται, καὶ ὡς ἀπαντα τοῖς
ἀνθρώποις δοῦλά τε καὶ πειθύνει, ὅτι αὐτὸς ζῶμεν, 10
καὶ τὴν δεδομένην ἡμῶν χάριν ὁ ὡς ἀπαντα τοῖς
ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς πλείοσι τ' ἰσοῦνται ὡς ἀπαντα τοῖς
μῶν, ἐπ' αὐτῇ ὅθεν τῷ ἐκβολῇ ἐποιήσαμεν.

ipse humeris portare possim. Proinde si
Zosimam hinc abscedere vis, sarcinam con-
tra naturæ tuæ consuetudinem feras necesse
est, ad propriam feritatem postea reversurus.
His dictis, leo, tanquam furoris penitus ob-
litus, Zosimæ blandiri cœpit, & ad eum sta-
tim leniter accurrens, ipso gestu obsequium
suum significabat. Zosimas igitur, cum aselli
sarcinam leoni imposuisset, ad portas usque
urbis Cæsareæ eum duxit, ostendens hoc
facto, quanta sit Dei potentia, & qualiter
omnia famulantur atque obediunt homini-
bus qui Deo vivunt, nec donatam sibi gra-
tiam corruerunt. Verum ne, si plura com-
memoravero, historia prolixior efficiatur, eo
revertar unde digressus sum.

SÆC.
V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ καθολικῶν παθημάτων.

CAPUT VIII.

De totius orbis calamitatibus.

ΕΣ ἔπ' Ἰουστίνῳ τῷ αὐτοκράτορι διδύκοντος ὁ-
χλῶν, τὸ νῦν μὲν Δυρράχιον, Ἐπίδαμνος δὲ
πάλας, πέποιθεν ὑπὸ κλόνει τῆς γῆς. ὡσαύτως
καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κειμένη, εἴτα καὶ
Ἀναζαρβὸς τὸ τέταρτον πάθος, ἢ τοῦ δευτέρου τ'
Κιλίκων ἡγεῖται ἔθους. ὃς ὁ Ἰουστίνος πολλοῖς ἀνεκλή-
σατο χρήμασι. κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ἡ
Ἐδεσσα πόλις τῆς Ὀσροῦνης μεγίστη τε καὶ θύ-
δαίμων, τῆς τοῦ ὡς ἀπὸ τοῦ Σκίρτου χημάρρου
ὑδάσι κατεποντάθη, ὥστε καὶ τὰ πολλὰ τῶν οἰκοδο-
μῶν ὡς ἀπὸ τοῦ καὶ πλῆθος ἀναρίθμητον ὥ-
2 λείσθη, οὗς τὸ ὡς ἀπὸ τοῦ λαβὸν ὡς ἀπὸ τοῦ
τοῖναι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἰουστίνου ἢ Ἐδεσσα καὶ Ἀνά-
ζαρβος, καὶ τούτων ἐκάτερα τῇ αὐτῇ ὡς ἀπὸ τοῦ
εἰς κατεκοσμήθησαν.

EODEM Justino Imperium Romanum
adhuc administrante, urbs Dyrrachium
quæ olim Epidamnus dicebatur, terræ mo-
tu subversa est. Similiter & Corinthus,
quæ sita est in Achaia. Anazarbus quo-
que, metropolis secundæ Ciliciæ; quarto
id genus calamitatis experta. Eas urbes
Justinus magna pecuniarum vi erogata, in-
stauravit. Iisdem temporibus Edessa, civi-
tas Odroënæ maxima & opulentissima,
Scirti torrentis qui eam præterfluit, inun-
datione submersa est: adeo ut plurima æ-
dificia, & innumerabilis hominum multi-
tudo, aquarum vi abrepta, funditus inter-
rierint. Edessæ quidem atque Anazarbo
Justinus pristinum nomen mutavit. U-
tramque enim ex suo nomine Justinopolim
30 deinceps appellari iussit.

Terra mo-
tus.

Inundatio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὡς Ἰουστίνος ἐπὶ ζῶν, συμβασιλεύειν αὐτῷ Ἰουστι-
ανὸν εἴλετο.

CAPUT IX.

Quomodo Justinus adhuc vivens, collegam
Imperii Justinianum assumpsit.

ΤΟΥΤΩ ΤΩ Ἰουστίνῳ ὄντι ἔτος 8 βασιλείας ἄλφοντι
26 Ἰουστίνῳ πέντε πρὸς τρεῖς ἡμέρας, Ἰουστιανὸς 35
ἀδελφιδὸς αὐτοῦ συμβασιλεύει, ἀναρρήθεις τῇ πρώ-
τῃ τῇ Ἐπιδάμῳ ἡγρυν Ἀπριλλίῳ μηνὸς, ἀπὸ τοῦ πέμ-
πτου καὶ ἑξήκοντος καὶ πεντακοσίου ἔτος 8 χρημα-
τισμῷ τῆς Ἀντοχείας. καὶ τούτων ὡς ἀπὸ τοῦ προελθόντων,

PORRO cum Justinus annum Imperii
octavum transgisset, ac præterea men-
ses novem & dies tres, Justinianus sororis
ejus filius, una cum illo imperavit; Au-
gustus nuncupatus die primo mensis Xan-
thici, id est Calendis Aprilis, anno ur-
bis Antiochiæ quingentesimo septuagesimo
quinto. Quibus ita peractis Justinus ex

Justinus
A

VALESII ANNOTATIONES.

ri non potest; sequitur enim, & aetate admodum proventus.
Idem igitur utrobique diceret Evagrius. πᾶσις vocant
Græci, homines crassos & obesos ac pingues. Quod
genus hominum molle ac delicatum est, nec ad onus
portandum idoneum. Suidas in voce πᾶσις ita scribit,
ἀφ' ὧν πᾶσις καὶ πᾶσις. πᾶσις μὲν γὰρ λέγεται ὁ λιπαρὸς
πᾶσις δὲ ὁ ἀναιδέστατος. Nicephorus quoque hoc verbum non
intellexit. Ejus enim loco ista substituit, καὶ δὲ ἰδούμεν
ὡς ἀπὸ τοῦ μῶν.

1 Ὡς ἰσχυρῶς] Procul dubio scribendum est ὡς ἰσχυρῶς.
Apud Nicephorum legitur ὡς ἰσχυρῶς. Sed nostra emenda-
tio melior videtur.

2 Ἐνία πέντε πρὸς τρεῖς ἡμέρας] Auctor Chronici
Alexandrini pro tribus diebus habet quinque. Justinia-
num enim à Justino Augustum factum esse scribit, post
annos octo ac menses novem, ac dies quinque imperii
Justiniani. Kalendis Aprilis, Mavortio Consule: qui fuit an-
nus Christi 527. Verum Auctor illius Chronici à semet-
ipso dissentit: nam Justinum quidem Imperium iniisse
scribit die nono mensis Julii, anno Natalis Dominici 518.
A quo tempore ad Kalendas Aprilis anni 527, anni sunt
octo, ac menses totidem, cum diebus uno & viginti.
Quod si Cedrenum sequimur, qui Justinianum à Justino
Augustum esse factum tradit 14. Aprilis, tum computa-
tio Alexandrini Chronici erit certissima.

VARIORUM.

a Ἰδούμην] Lege λάδον. W. Lowth.

b Ἐνία μῶν πρὸς τρεῖς ἡμέρας] Juxta computationem
Tom. III.Antonii Pagi, Justinus regnavit annos 9, menses 8, dies
23. Vid. Criticam in Baron. ad ann. 528. n. 3. W. Lowth.

Ddd

Ἰουστίνος

S. A. C.
V.
Justinianus
obitus.

hoc regno ad caeleste Imperium migravit, fatali morte defunctus primo die mensis Loi, id est Calendis Augusti, cum imperasset, una quidem cum Justiniano menses quatuor; in universum vero tam solus, quam cum collega, per annos novem ac dies tres Imperium obtinisset. Porro cum Justinianus jam solus universum Imperium regendum suscepisset, & Chalcedonenfis synodus ex praecepto Justiniani Imperatoris, sicut antea retuli, per omnes Ecclesias praedicaretur, Ecclesiastica pax in quibusdam adhuc provinciis turbabatur; praecipue vero Constantinopoli & Alexandria: Constantinopolitanam quidem Ecclesiam administrante Anthimo, Alexandrinam vero Theodosio. Ambo enim isti unam in Christo naturam inesse asserbant.

Anthimus
Ep. CP.
Theodosius
Ep. Alex.

Ἰουστινιανὸς μεθίσταται τῆς ἐπιτελευτήσαντος βασιλείας, ὑπελθὼν ἢ τέλειον ἡμέραν ἀνὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Λαῦ, τῇ δὲ Αὐγούστου μηνὸς, συμβασιλεύσας μὲν Ἰουστινιανῷ μηνὸς τέτταρας, τὰ ὅλα δὲ ἔτη ἢ αὐτῷ 1
τοκράτορι διαύσας δεχόμενος ὅτι 2 πρὸς τρισὶν 2 α
ἡμέραις. Ἰουστινιανῷ ἢ μηνὸς ἢ ὅλιον δεχόμενος ἢ ῥωμαίων ὁπικρατίας πεθεμενῶν, ἥδη τε ἢ ὁ Χαλκηδὼν συνόδου κηρυττομένης ἀνὰ τὰς ἀγιάλας ἐκκλησίας κελδήμασι Ἰουστίνου καθά μοι διήγηται, ἐπὶ 10
τὰ δὲ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἐν πσι τῇ ἐπαρχίᾳ πεθεμενῶν, ἢ μάλιστα γὰρ ἢ βασιλείας ἢ ἢ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πόλιν ἢ ἢ βασιλίδος ἢ ἐπισκοπὴν πρυτανεύοντος ἢ Ἀνθίμου, τῆς δὲ Ἀλεξάνδρου ἐκκλησίας ἡγευμένης Θεοδοσίου. ἄμφω τε γὰρ 15
τῷ μίαν ἐδοξάζετο φύσιν.

CAPUT X.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Qualiter Justinianus quidem eos amabat qui Chalcedonensem Synodum amplecterentur: Theodora vero eos qui synodum illam improbarent.

Οπ' Ἰουστινιανὸς μὲν τοὺς τῷ Χαλκηδὼν συνόδου ἀποδεχόμενους ἠγάπα. Θεοδώρα δὲ τοὺς ἐναντίους ἔστειλεν.

Theodora
Aug.

Et Justinianus quidem, eos qui in Chalcedonenfi synodo convenerant, & quaecumque ab illis fuerant exposita, acriter defendebat. Ejus vero conjux Theodora ab illorum partibus stabat qui unam in Christo naturam assererent: sive quod ipsi revera ita sentiebant. Nam quotiescumque agitur de fide, patres à filiis, & filii dissident à parentibus: & uxor quidem à marito, maritus vero ab uxore sua dissentit: Sive per quamdam simulationem ita inter ipsos convenerat, ut alter quidem eorum partes defenderet qui duas in Christo Deo nostro naturas esse dicebant post unitiorem: altera vero, illorum qui unam dumtaxat naturam asseverabant. Neuter tamen ea in re neutri cessit. Sed Justinianus quidem ea quae Chalcedone acta fuerant, pertinaciter tuebatur: Theodora vero contrariae parti addicta, eorum qui unam naturam assererent, maximam curam ac sollicitudinem gerebat. Et nostros quidem fovebat, extraneos vero maximis muneribus afficiebat. Denique persuasit Justiniano, ut Severum ad se accerferet.

Ἰουστινιανὸς μὲν οὖν τῷ ὁ Χαλκηδὼν συνελθούσων, καὶ τῷ παρ' αὐτῶν ἐκπεθεμενῶν, μάλα γενικῶς ἀντίχρητο. Θεοδώρα δὲ ἡ τοῦτο σὺνοικος, τῶν μίαν φύσιν λεγόντων. εἴτε καὶ τῷ 3
ἀληθῶς οὕτως ἐχόντων. ὡς γὰρ ὁ περὶ πίστεως 25
ῥεχέται λόγος, πατέρες τε περὶ παίδας, παῖδες τε αὐτῶν περὶ τοὺς φύσιν διέττανται, γυνὴ τε περὶ τὸν ἴδιον γαμετῶν. ἀνὴρ τε αὐτῶν πάλιν περὶ τῷ ἴδιον γαμετῶν. εἴτε καὶ ἡ κατὰ πᾶσα συγ- 4
κείμενοι οἰκονομία, ἢ ὁ μὲν τῷ λεγόντων δύο 30
φύσεις ἐπὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν μὲν τῷ ἐνωσιν ἀντίχρηται. ἢ δὲ, τῷ προσεβλόντων μίαν φύσιν. ὅμως δ' οὐκ ἀλλήλους οὐκ ἐνεδίδουσαν. ἢ ὁ μὲν, τῶν ὁ Χαλκηδὼν συνελθούσων μάλα σπουδαίως ἀντιλαμβάνετο. ἢ δὲ, μὲν τῶν ἀπεινατίας 35
ἦσαν, τῶν λεγόντων μίαν φύσιν παντοίως περὶ τοὺς, καὶ τοὺς γὰρ ἡμεῶν περὶ ἀντιπαλῶν, ἢ τοὺς ἀλλοδαποὺς μεγάλοις χρήμασι ἐδοξάζετο. ἢ καὶ πείθει τὸν Ἰουστινιανὸν μετὰ πεμπτοῦ Σευήρου ποιή- 4
σασαι.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν αὐτοκρατορέων] In MS. cod. Tell. scriptum invenit, τῶν αὐτοκρατορέων ὅτι. quod magis placet.
2 Ἐπὶ ἡμέρᾳ ὡς τρεῖς ἡμέρας] Ex ipsius Evagrii calculo satis apparet addendum hic esse mensem unum. Nam cum paulo ante dixerit, Calendis Aprilis hujus anni, exactam fuisse annum octavum imperii Justiniani, & novem insuper menses ac dies tres; consequens est ut Calendis Augusti ejusdem anni, transacti fuerint novem anni cum uno mense ac diebus tribus. Ex quo colligitur, exordium Imperii Justiniani duci à die vicesimo octavo mensis Junii, juxta Evagrii sententiam.
3 Εἴτε καὶ αὐτῶν ἀληθῶς οὕτως ἐχόντων] Scribendum puto εἴτε καὶ αὐτῶν ἀληθῶς, ὅτι. id enim sensus postulat. Nicephorus quidem hujus loci sensum minime intellexit. Musculus vero eum optime exposuit hoc modo. Sive autem sic vere sentiebant, sive sic dispensatione quadam inter ipsos convenerat. Musculus sequutus est Christophorus, & novam periodum ab his verbis inchoavit hoc modo: Si-

ve igitur ita revera sentiebant, &c. Nos vero haec cum praecedentibus conjunximus.

4 Καὶ οἰκονομία] Musculus quidem interpretatur, per dispensationem. Quod non probo. Joannes autem Langus vertit, ex composito. Christophorus autem, deducta opera. Ego per simulationem malui vertere. Opponitur enim τῇ ἀληθείᾳ. Per fraudem igitur ac simulationem id actum esse inter Justinianum ac Theodoram nonnulli existimant, ut alter Catholicis, alter Acephalis adhereret. Gallice dixerimus, Par politique.

5 Καὶ τῶν γὰρ ἡμεῶν] Christophorus hanc de Acephalis intellexit. Sic enim exposuit hunc locum: Et ejus opinionis homines, si nostrates essent, benevole & amice complexa est: sin externi, premiis benigne remunerata. Nicephorus vero ἡμεῶν, Catholicos & orthodoxos interpretatur: quod probare nullo modo possum. Per ἡμεῶν enim Evagrius intelligit Orientales. ἀλλοδαποὶ vero sunt Occidentales.

VARIORUM.

a Πρὸς τρεῖς ἡμέρας] Iterum pro τρεῖς, 23 legit Pagi-
gius ibid. W. Lowth.
b Ἀνδρῶν — Θεοδοσίου] Ordinati sunt hi Episcopi anno 335.

c Θεοδώρα] Pluribus in eam invehitur Procopius in Historia arcana, ubi narrat eam filiam fuisse cujusdam, qui Byzantii bestiis ad amphitheatrales Praefinorum venationes alendis praefectus erat, quem vocant Ursarium. pag. 42.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

CAPUT XI.

Ὡς Ἀνθίμου τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὁ Σευήρος διέφρε-
ψε, καὶ Θεοδοσίον τὸν Ἀλεξανδρείας οὗς ὁ βασι-
λεὺς ἐξελάσας, ἑτέρους κατέστησεν.

*Quomodo Severus Anthimum Constantinopo-
lis Episcopum & Theodosium Episcopum A-
lexandriae perverit. Quibus sede sua ex-
pulsis, Justinianus alios substituit.*

Συνζονται τοίνυν ἑπιτολὰς Σευήρου πρὸς τὸν
Ιουστινιανόν, πρὸς τὴν Θεοδώραν. δι' ὧν ἐπὶ
λαβῶν, ὡς καταρχὰς τῶν πρὸς τὴν βασι-
λειαν ὁδὸν ἀφαιρέσας, μετ' ὃ τ' Ἀντιοχείας κατε-
λείπει θρόνον· ὕπερον μὲντοι κατέλιπε ταύτῃ·
καὶ γέγραπεν, ὡς ἐπειδὴ πρὸς τὴν βασιλείαν ἐγα-
γόνει, σίετι καὶ τὸν Ἀνθίμον, καὶ τῆς ὁμοπλη-
σίας οἱ δόξης ὄρηκεν αὐτὸν καὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν
νομίστας, πέπεικε τῆς καθέδρας ἐκστῆναι. γέγρα-
πται δὲ αὐτῷ πρὸς τοὺς πρὸς Θεοδοσίον τὸν τῆν
Ἀλεξανδρείαν ἑπισκοποῦντα πόλιν· οἱ οἷς καὶ με-
γαλαυχῇ ὡς τὸν αὐτὸν Ἀνθίμον πέπεικεν ὡς εἰρη-
ται, τῆς ἐπὶ γῆς δόξης, καὶ τῆς οἰκείας καθέδρας
τὰ τοιαῦτα προκεῖναι δόγματά. Φέρονται δὲ καὶ
Ἀνθίμου πρὸς Θεοδοσίον ἑπιτολὰς πρὸς τοὺς, Θε-
οδοσίον τε αὐτὸν πρὸς Σευήρον καὶ Ἀνθίμον, ὡς παρ-
ημι, καὶ ἑλπιῖναι τοῖς σὺν τῷ Χριστῷ ταύταις βε-
λομένους, ἵνα μὴ πλῆθος ἀπειρον ἐπεισχυκλήσω
1 τὰ παρόντι βίῳ. ὅμως δ' οὐκ ὡς ἀντικρὺ τῇ βασι-
λείᾳ καλῶς μάταιον ἴσμεν, καὶ μὴ δεχόμενοι τὰ ἐν
Καλχιδόνι συντηθεῖν, ἀμφὺ τῶν οἰκείων ἐξε-
2 λαβέντων θρόνον· καὶ τὸ μὲν Ἀλεξανδρείας, Ζωί-
3 λος ἀφαιρέσας· τὸν δὲ τῆς βασιλείας ἑπι-
4 φάνιος· ὡς ἐν ἀπάσας λοιπὸν ταῖς ἐκκλησίαις
5 ἀναφανδὸν κηρύττειν καὶ ἐν Καλχιδόνι συνῶδον,

ESTANT quidem Severi Epistolæ, tum
ad Justinianum, tum ad Theodoram
scriptæ. Ex quibus colligere licet, Seve-
rum cum Antiochenam sedem reliquisset,
initio quidem profectioem suam in urbem
Regiam distulisse: Postea tamen eo venisse.
Scribit etiam in iisdem literis, se, cum ve-
nisset Constantinopolim, collocutum esse
cum Anthimo. Cumque illum idem cum
ipso sentire, eandemque de Deo opinio-
nem tueri deprehendisset, persuasisse illi ut
sedem suam relinqueret. Scripsit etiam his
de rebus literas ad Theodosium Episcopum
Alexandriæ, in quibus gloriatur quod eidem
Anthimo persuaserit, sicut jam dixi, ut
ejusmodi dogmata sæculari gloriæ & pon-
tificali cathedræ anteponeret. Circumfe-
runtur quoque Anthimi de iisdem rebus
Epistolæ ad Theodosium, & vicissim The-
odosii ad Anthimum & Severum scriptæ.
Quas quidem missas facio, iis qui legere eas
voluerint derelinquens, ne immensam rerum
multitudinem congerere videar in hoc li-
bro. Cæterum ambo, utpote qui manda-
tis Principis refragarentur, nec ea quæ
Chalcedone decreta erant admitterent, suis
sedibus expulsi sunt. Et Alexandrinæ qui-
dem urbis Episcopatum suscepit Zoilus: Zoilus Ep.
Constantinopolitanæ vero Epiphanius: ita
ut per universas deinceps Ecclesias Chal-
cedonenfis synodus palam prædicaretur, nec
Alex. Epi-
phanius
EP. CP.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Τῇ παρόντι βίῳ] Assentior viris doctis, qui ante nos
hunc locum ita emendarunt, τῇ παρόντι βίῳ.

2. Ζωίλῳ ἀφαιρέσας] In locum Theodosii Alexandrini
Episcopi successit Paulus. Quo mox pulso, Zoilus
in ejus locum est subrogatus, ut docet Liberatus in Bre-
viario, cap. 23. Victor Thunonensis in Chronico, &
Theophanes pag. 188. Et Liberatus quidem Paulum
hunc orthodoxum fuisse testatur. Victor autem Thunonensis
ac Theophanes hæreticum illum fuisse tradunt, &
Dioscori nomen in sacris diptychis celebrasse. Sic enim
ait Victor, Basilio V. C. Conf. Alexandrina Ecclesia, Theo-
dosio & Gaiano exulatis, Paulus pro eis prior Tabennesiota-
rum, Dioscori hæretici prædecessoris sui depositionem cele-
brans, Palæstino Concilio deponitur, & pro illo Zoilus or-
dinatur Episcopus. Theophanes vero de Paulo ita scribit:
ἄνθρωπος τῶν μνηστῶν τοῦ βασιλέως, ἐξελασθεὶς τῆς ἐπι-
σκοπίας ἐργῇ & βασιλείᾳ. Melius dixisset τῷ διοσκορίῳ; nam
Severus, ni fallor, adhuc superstes erat tunc cum Paulus
ejectus est Episcopatu, id est anno Christi 537. Hæc ideo
annotavi, quod Baronius in Annalibus, de hoc Paulo,
præter illa quæ à Liberato scripta sunt, nihil aliud dicit.

3. Τὸν δὲ τῆς βασιλείας ἐπιφάνιος] Errat Evagrius no-
ster, qui Epiphanium ponit pro Mena. Anthimus enim
Epiphanio successerat. Pulso deinde Anthimo, in ejus
locum Mena Constantinopolis Episcopus ab Agapeto Pa-
pa ordinatus est, post Consularum Belisarii, anno Christi
536. ut scribit Marcellinus in Chronico.

4. Ὡς ἐν ἀπάσας λοιπὸν ταῖς ἐκκλησίαις] De hac pace &

adunatione Ecclesiarum quæ facta est post ordinationem
Pauli Episcopi Alexandrini, ita loquitur Liberatus in Bre-
viario cap. 23. Hoc ergo modo unitas facta est Ecclesia-
rum anno decimo imperii gloriosi Justiniani Augusti. Cun-
cti siquidem Patriarchæ Synodum Chalcedonensem eo tem-
pore suscipiebant; id est anno Christi 537. Episcopus sci-
licet Romanus, cujus Pelagius Constantinopoli erat A-
pocrisarius: Paulus Alexandrinus: Ephraemius Antioche-
nus, & Petrus Hierosolymorum Episcopi. Ex quibus
Paulus cum initio rectam fidem simulasset, postea ad Eu-
tychianam hæresim descivit, ut supra notavi ex Victoris
ac Theophanis Chronico.

5. Κηρύττειν τὸν ἐν Καλχιδόνι συνῶδον] Querret hic for-
tasse aliquis antiquitatis Ecclesiasticæ studiosus, quonam
ritu fieri solet hæc prædicatio Concilii Chalcedonenfis.
Respondet eam prædicationem fieri solitam in arabone
seu pulpito Ecclesiæ, ab Episcopo, vel ab alio cui Episco-
pus vices suas delegasset, dum Missarum solemnias celebra-
rentur. Id docet Epistola, seu Libellus orthodoxorum E-
piscoporum oblatus Constantinopoli Agapeto Papæ, qui
libellus refertur in actione prima Synodi Constantinopoli-
tanæ sub Mena, ubi de Justiniano Imperatore ita loquun-
tur. καὶ ἀφ' οὗτο νομοθετήσας τὰς ἱερὰς καὶ ἀγίας πύλας
συνῶδους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινώσκοντας θύμης μυστηρίους μυστα-
λοφώνας ἐν τῶν ἱερῶν κηρύκων κηρύττειν. Vetus Interpres
ita vertit: Et propter hoc statuit quatuor sanctas Synodos
in divinis & sacris initiationibus, à sacris predicatoribus
prædicari. Existimavit scilicet hic Interpres, μυστηρίους

VARIORUM.

* Theodosio Ep. Alexandrino, à Justiniano Imp. rele-
gato anno 538. mense Novembri, successit Paulus eo-
dem anno: qui & ipse anno circiter 541. homicidii con-
victus, è sede dejectus est. De hac Pauli damnatione plu-
ribus agunt Liberatus cap. 23. & Procopius in Historia
arcana cap. 27. quem legisse non pigebit. Paulus Zoi-

lum successorem habuit, sed non ante annum 543. ut
statuit Ant. Pagi ad ann. 537. n. 5.

† Theophanes in Chronico ad ann. Chr. 520, ait: Jo-
anne Cappadocæ Constantinopol. Episcopo defuncto, Epiphani-
us ejusdem Ecclesiæ Presbyter & Syncellus, mensis Februarii
die vigesimo quinto fuit ordinatus.

Ddd 2

αα.

SÆC. ullus usquam auderet eam Anathemati sub-
 V. jicere: qui vero aliter sentirent, ii omni-
 bus modis adigerentur ad consensum suum
 ei accommodandum. Scripta est igitur ab Im-
 peratore Justiniano constitutio, in qua Se-
 verum & Anthimum una cum aliis qui-
 busdam Anathemate percellit, & gravissi-
 ma supplicia decernit adversus eos qui il-
 lorum dogmata prædicarent. Itaque ex
 eo tempore per omnes ubique terrarum
 Ecclesias nullum remansit discidium: sed
 uniuscujusque Dioceseos Patriarchæ inter
 se consenserunt, & singularum urbium E-
 piscopi Exarchos suos secuti sunt: & qua-
 tuor synodi in Ecclesiis sunt prædicatæ:
 prima, quæ Nicææ celebrata est: post hanc
 Constantinopolitana: dehinc Ephesina Prior:
 quarto loco Chalcedonenfis. Fuit etiam
 quinta synodus Justiniani principis jussu
 congregata. De qua dicam suo loco ea quæ
 dicenda sunt. Interim ea quæ tunc tem-
 poris singillatim gesta sunt, & commemo-
 ratione digna esse videntur, huic historiæ
 adtexamus.

II. Conci-
 lia.

Infra, cap.
 32.

ὅς μὴ δύναται τὴν αὐτὴν ἀναθέματι ἀθεῖν
 τοὺς δὲ μὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντας, ἀλλὰ μὲν συν-
 ελαύνονται τὸν τρόπον ὡς τὴν τοιαύτην ἰέναι συλ-
 λάβειν. γὰρ ἡ γράψαι δ' οὐκ ἔστιν ἰσχυρὰ, ἡ
 οὐκ ἔστιν ἡ Σενήρον καὶ Ἀνθίμου συνὲς ἑτέροις ἀναθεμά-
 τας ποναῖς τὴν μεγίστην ὑποτίθεικε τοὺς τὰ
 ἐκείνων πρεσβύοντας δόγματά. ὡς ἐξ ἐκείνων ἀεὶ
 μὲν τὰς ἐκαστὴν ἀλλοτριώσας ἐκκλησίας, οὐδὲν
 ἐπὶ διεργαζὸς μέναι, ἀλλὰ τοὺς τὴν ἐκάστης διοική-
 σιως πατριάρχας ἀλλήλοις συμβαίνειν, τοὺς τὴν
 πόλεων ἐπισκόπους τοῖς ἰδίοις ἐξάρχουσιν ἐπιτάττειν.
 καὶ τέσσαρας συνόδους ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ κηρύττει-
 ναι, πρῶτην μὲν τὴν ἐν Νικαίᾳ, εἰτα τὴν ἐν
 Κωνσταντινουπόλει, τρίτην δὲ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρό-
 τερον, τέταρτην δὲ ἐν Καλχιδόνι. γένηται δὲ καὶ
 πέμπτη συνόδος καὶ κέλθωσιν Ἰσταντινοὶ. ἀεὶ ἡς
 τὰ ὡς ὁμοφρονεῖ, ἐν τοῖς ὡς ὁμοφρονεῖς ἐρῶ καιροῖς,
 τέως τῶν ἀνὰ μέρος περὶ ἑκάστης ὑπὸ τοῖς αὐ-
 τοῖς χρόνοις, λόγου τε ἀξίον καθιστάτω, τῇ παρῶ-
 ντι συνυφαινομένων ἰστορίᾳ.

CAPUT XII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

De Cavade Persarum rege, & de filio ejus Chof-
 droe, ex libris historiarum Procopii Casariensis.

Εκ τῆς ἰστορίας Προκοπίου Καισαρείας, ἀεὶ Καδά-
 δου ὁ Περσῶν βασιλεὺς, καὶ Χοσρόης ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

PROCOPIUS Rhetor, res à Belisario
 gestas describens, narrat Cabadem Persa-
 rum regem, cum Chofdroi filiorum suorum
 natu minimo regnum tradere vellet, postulasse

ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΝ ΠΡΟΚΟΠΙΩ ΤΩ ΡΗΤΟΡΕΙ ΤΑ Α' ΚΑΙ ΒΕΛΙΣ-
 ΣΑΡΙΩΝ ὡς Καδάδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς Χοσ-
 ρόη τῷ παιδὶ νεώτερῳ τῶν ἄλλων ὡς ἐν πει-
 θείᾳ τὴν βασιλείαν βυλῆθεῖς, βέλεται ὡς τῷ 3

VALESII ANNOTATIONES.

hoc loco accipi pro initiatione, seu baptismo, ut plerum-
 que sumi solet. Verum hoc loco ἡ μυστηρία sumitur
 pro sacrificio Missæ, idemque est quod ἡ λειτουργία.
 Certe Chalcedonenfis Synodus in Missarum solemnibus pri-
 mum prædicata est Constantinopoli, regnante Justino se-
 niore, ut videre est in actione quinta Synodi Constantino-
 politanæ sub Mena, pag. 725. & sequentibus editionis Co-
 lonientis. Sed monendi sunt studiosi antiquitatis Ecclesia-
 sticæ, ne se ab Interprete Latino in errorem induci pati-
 antur, qui hanc proclamationem expleta Missa factam
 esse scribit. Cum tamen Græca aliter sonent: κατὰ τὴν
 παραδόξω κυριακῇ καὶ διυτῇ, λειτουργίας ἐπιπλημνί-
 ης ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Θεοῦ ὁμιλίας, &c. Id est, die Dominico,
 & feria secunda, cum Missa celebratur in sancta Dei Ecce-
 lesia. Idem error ab Interprete admissus est infra, pag.
 733. Et post lectionem sancti Evangelii, ex more sacra Mis-
 sa finita, &c. Græca sic habent: καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ
 ἁγίου εὐαγγελίου, ἐξ ὧν τῆς θείας λειτουργίας ἐπιπλημνίης
 ἐπὶ τῶν κυριακῶν, καὶ τοῦ ἁγίου μυστηρίου κατὰ τὸ σύ-
 νηδες λαλῶντες, τῷ καιρῷ τῶν διπλῶν, &c. Quæ sic ver-
 tendæ sunt: Et post lectionem sancti Evangelii, cum Missa ex
 more celebraretur, & clausis januis, & sacro Symbolo ex
 more recitato, ubi ventum est ad Diptycha, &c. Quæ stu-
 diosus lector illic leget, si totum hunc ritum quo quatuor
 œcumenicæ Synodi prædicatæ sunt, & in sacris dipty-
 chis perscriptæ, discere voluerit.

1 Νομοθεσία] Intelligit Novellam Justiniani 42. quæ
 refertur etiam in actione 5. Synodi Constantinopolitanæ
 sub Mena. Et in editione quidem Henrici Stephani, qui
 Novellas Justiniani Græce edidit, hæc Constitutio data
 esse dicitur die decimo septimo Kalendas Augusti, Beli-
 sario V. C. Coss. In editione vero Concilii Constantinop.

sub Mena, data dicitur octavo Idus Augustas, post Con-
 sulatum Belisarii V. C. rectius procul dubio. Nam cum
 Justinianus eam constitutionem promulgaverit adversus
 Anthimum ac Severum, post sententiam Synodi Con-
 stantinopolitanæ in eisdem prolata, sicut ipse testatur
 in exordio constitutionis: Synodus autem Constantinopo-
 litana condemnationis sententiam in supradictos Anhi-
 mum ac Severum tulit die duodecimo Kalendas Junias,
 post Consulatum Belisarii: prorsus necesse est ut Con-
 stitutio illa Justiniani promulgata fuerit anno post Con-
 sulatum Belisarii.

2 Τῶν ἰδίων ἐξάρχων] Exarchi hoc loco sunt Primates,
 seu Patriarchæ singularum Dioceseon, ut paulo ante dixit
 Evagrius: quemadmodum exposuit Jacobus Sirmundus
 in libro secundo Propemptici, cap. 5. ubi de Exarchis
 optime ac doctissime disseruit. Cujus exactæ diligentiz
 nihil superest quod addamus. Nec male Christophorus
 hoc loco ἐξάρχων Archiepiscopos interpretatus est. Pri-
 mates enim olim Archiepiscopi dicebantur, ut docet Isi-
 dorus in lib. 7. Originum, his verbis: Ordo Episcoporum
 quadripartitus est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitis,
 & Episcopis. Patriarcha Græca lingua summus pater in-
 terpretatur, quia primum, id est Apostolicum retinet locum.
 Sicut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus. Archiepi-
 scopus Græce dicitur summus Episcoporum. Tenet enim vi-
 cem Apostolicam, & præsidet tam Metropolitanis quam E-
 piscopis.

3 Βούλεται ὅτι] Non placet conjectura doctorum viro-
 rum, qui pro βέλεται emendarunt βουλεύεται. Neque
 enim Græce dici potest βουλεύεται ὅτι, &c. Nicephorus
 in libro 17. cap. 10. pro his duobus vocabulis habet δι-
 νοῦται, quod magis placet.

VARIORUM.

2 Κατὰ Βελισάριον] Ducebat Belisarius originem ex Ger-
 mania qua inter Thracas & Illyrios sita est, inquit Pro-
 copius Lib. 1. Vandal. cap. 11. Idem Procopius initio
 libri III. de bello Goth. laudes ejus pluribus persequitur,
 aitque præditum eum fuisse singulari continentia, muni-
 ficentia in milites, in rebus omnibus solertia; in adver-
 sis imperturbatum animum ostendisse, in prosperis super-

bia non elatum. Multa de Belisario descripsit Suidas ex
 memorato Procopii libro. Ceterum excecatio Belisarii, elec-
 mosyna ab eo petita, aliaque id genus, quæ ex Joanne
 Tzetze poeta Græco, aliisque recentioribus Baronius reci-
 tat, commenta sunt, quibus, reclamante Antiquitate, nul-
 la fides habenda, inquit Aus. Pagi ad ann. 561. n. 7.

βαπλῆ

Βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐς θάλασσαν ἐπιδιδόναι τὸν Χοσρόην, ἵνα ἐνταῦθα ἀσφαλίστατα αὐτῷ ἡ ἀρχὴ διατελεῖται. ἐπεὶ δὲ τοῖν τετῶ δῆμαρτον, εἰσηγήσθαι Πρόκλον, ὃς παρεδρόμων Ἰουστινιανῷ κοιᾷστωρ χερσὶν ἐκείνῳ, ἐπὶ μείζονα τὸν Ῥωμαίων ἐχθρὸν ἐξήγαγον. Φιλοποιῶντα 5 τοῖς Ῥωμαίοις κομψῶς τε καὶ λογίως ἐκτίθει τὰ αὐτῷ Προκοπίῳ, ἃ δὲ πεπραχέναι ὑπὸ Βελισαρίου στρατηγῶν τῶν ἑσθίων δυνάμεων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις πρὸς ἀλλήλους πολέμῳσι, πρῶτον μὲν ἐν Νίχῳ Ῥωμαίων ἀναγράφει περὶ τὰ χωρία Δάρας τε καὶ Νισί- 10 βως, Βελισαρίου Ἑρμογένους τε αὐτῶν τὰ Ῥωμαίων στρατόπεδα ἀνακοσμήσαντων. οἷς ἐπισυνάβη καὶ ὅσα καὶ τῶν Ἀρμενίων γέγονε χώραν, οἷα τε καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰργασάτο γῆν Ἀλαμουνδάρου τῶν Σκηνητῶν Βαρδάρου ἡγεμόνος· ὃς καὶ Τιμόστρατον τοῦ Ῥυφίνου 15 ἀδελφοῦ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν στρατιώταις ἐξέδρασε, καὶ χρημάτων ὑπερὸν μεγάλων ἀπέδωκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ Ἀλαμουνδάρου, καὶ Ἀζαρέθου, καὶ τῶν Βυζαντιῶν γένεως τῆς ἐπὶ κλίμῳ λαέουσιν τὸ Νίχα.

ΠΕΡΙΠΑΘΩΣ ΔΙΕΞΙΝΟΙ καὶ τὸν λελεῖσθαι μοι Ἀλαμουνδάρου καὶ Ἀζαρέθου καὶ τῶν Ῥωμαίων γῆς ἐφοδοῖ, ὅπως τε τῷ τοῖς τὸ ἀφοδοῖ ἐπὶ τὰ σφέτερον ποιημένοις πρὸς βίαν καὶ οἰκίαν στρατῷ, ἐπὶ ταῖς νήσοις καὶ Εὐφράτῳ Βελισαρίου συνεπλάκη, ἐπικείμενος τῷ Παρχα- 25 λίας ἡμέρας, καὶ ὅπως ὁ Ῥωμαίων διεφθάρη στρατός, τῷ Βελισαρίου βυλθυμάτων ἐκ ἀναρχόμενος· ὅπως τε Ῥυφίνος καὶ Ἑρμογένης τὴν χερσὶν ἀπέραντο εἰρήνην πρὸς Πέρσαις διέθηκαν. οἷς ἐπάγει καὶ ἀνὰ τὸ Βυζάντιον γαιόμενον τὸν δῆμον γένεσιν, καὶ προσσηγίαν 30 τὸ σύνθημα τῷ δῆμον δίδωκε. τὸ Νίχα γὰρ ἐπὶ κλίμῳ σὺν ποίεσι, τῷ τοῖς δῆμον ἀλλήλοις συμαφθέντων σύνθημα δόντων τῆς ἐς ἀλλήλους γνώσεως. καὶ ἡ Ὑπάτιος τε καὶ Πομπήιος βιασθέντων μὲν ὑπὸ τῶν δῆμον τῶν καὶ τυραννίδων. ἐκατέρω δὲ τῶν 35 στρατιωτῶν καλῶσθαι Ἰουστινιανῷ καὶ κεφαλὴν ἀποθεμελίσθαι, κατεπονώθη, τῷ δῆμον ἐοικέναι. ὅτι καὶ τελέσθη χιλιάδας ἐν τῷ πόντῳ τούτῳ φησὶν ὁ Προκόπιος ἀνθρώπων ἀπολέσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ Ὀνωρίχου τῷ Βανδύλῳ ἀρχόντος, καὶ τῶν γλωσσοτομηθέντων Χριστιανῶν παρ' αὐτῷ.

ΤΩ Αὐτῷ τὰ καὶ Βανδύλου γράφοντι, μέγιστα τέθειται, καὶ μνήμης ἐς αἰὲν ἀναστροφῆς ἀξία, καὶ λέξων ἔρχεται. Ὀνωρίχου τῷ 45 βασιλεῖ ἐκ Γεζείχου ἀναδεδάμενος, τὰ τῶν Ἀρείου θρησκείαν, ἀμύχανα διτίθετο ἀμφὶ τοὺς

VARIORUM ANNOTATIONES.

a τὸ Νίχα] Hanc seditionem Procopius fuisse prosequitur l. i. bell. Pers. affirmatque in ea caesa fuisse CPoli triginta hominum millia. Nic. Alemannus in Notis ad Procopii Historiam arcanam, p. 61. exhibuit Fragmentum Theophrasti ex MSS. Vat. codd. in quo veluti in tabula videre est Imperii circa id tempus statum, Justiniani mores, Circi & Theatri licentiam, & quam parva jur-

ab Imperatore Romano ut eum sibi filium S. M. C. adoptaret, ut scilicet hoc pacto firmiter illi V. regnum pararetur. Sed cum repulsum passus esset Cabades, suasu Procli, qui Quax- Cabades rex Pers. stor Justiniano principi affidebat; hinc odium ejus adversus Romanos auctum fuisse. Porro idem Procopius diligentissime simul & elegantissime exponit ea quæ gesta sunt à Belisario Orientalis militiæ Magistro, Romanis & Persis inter se bellum gerentibus. Primam igitur Romanorum victoriam refert circa Daras ac Nisibin, cum Belisarius & Hermogenes Romano ex- Belisarius dux Rom. ercitu præessent. Subjungit deinde res in Armenia gestas, quantisque malis provincias Romanorum attriverit Alamundarus, Scenitarum Barbarorum regulus. Qui etiam Timostratum Ruffini fratrem cum universis militibus quos ducebat, vivum cepit, magna- que pecuniæ vi post hæc redemptum dimisit.

CAPUT XIII.

De Alamundaro & Azaretho: & de seditione qua orta est Constantinopoli, cui cognomen inditum fuit Νίχα.

IDEM supradicti Alamundari & Azarethi incursionem in provincias Imperii Romani luculente admodum narrat: & quemadmodum Belisarius cogente ipsum exercitu, eos in regionem suam redeuntes, juxta ripam Euphratis aggressus sit, imminente die festo Paschæ: utque Romanorum copie deleatæ fuerint, cum Belisarii consiliis minime obtemperassent: denique quomodo Ruffinus & Hermogenes pacem eam quæ in- 10 terminabilis dicta est, cum Persis pepigerint. Posthæc subjungit de seditione plebis Constantinopolitanæ, cui popularium Nica seditione vocabulum dedit. Nica enim hæc 15 seditio cognominata est, eo quod populus in unum congregatus, internoscendi sui causa tesseram hanc sibi mutuo dedisset. Qua in seditione Hypatius & Pompeius, cogente plebe, tyrannidem arripuerunt. Sed mox devicta plebe, uterque eorum Justiniani jussu à militibus capite truncati & in mare demersi sunt. Triginta porro hominum millia in hoc tumultu occubuisse Procopius scribit.

CAPUT XIV.

De Hunerico Vandalorum Rege, & de Christianis quibus linguam præcidi iussu.

IN eo autem libro quo res Vandalicas exponit, res maximas refert, prorsusque dignas quæ sempiternæ hominum memoriæ commendentur. Eas igitur hoc loco commemorabo. Hunericus qui post Gisericum hæreditario jure regnum obtinuit, cum esset

gii scintilla tantum incendium excitarit. Incipit ab his verbis: Γέννην ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Νίχα, ὅπου τοῦτο, Rebello qua dicta est Vince, ita consigit.

b Ὀνωρίχου] Hunericus Genserico patri successit in regno Africæ, anno Chr. 477. De duobus ejus in Christianos Edictis jam egimus.

ὁ Λέων

SÆC. Arianus, Christianos in Africa degentes
V. crudelissime vexavit: eos qui rectam fidei
Hunericus doctrinam sequebantur, per vim cogens ad
Orthodo- Arian opinionem deflectere. Si qui vero
nos perse- mandatis ejus minime obtemperassent, eos
quitur. ille aut flammis, aut alio mortis genere inter-
ficiebat. Quibusdam vero linguas jussit
abscindi. Hos ab se visos esse testatur Pro-
copius, cum profugi venissent Constantino-
polim; seque illos perinde loquentes audi-
visse ac si nihil passi essent. Et linguas qui-
dem eis radicitus excisas fuisse: vocem ta-
men eos articulatam habuisse, ac distincte
locutos esse, novo atque inusitato miraculo.
Horum mentio fit etiam in Constitutione
Justiniani. Ex quibus duos lapsos esse
Procopius scribit. Nam quoniam cum mu-
lieribus commixti fuerant, vocem penitus
amiserunt, martyrii gratia ab illis protinus
recedente.

CAPUT XV.

De Cabaone Mauro.

Cabaones
quo pacto
Vandalos
devicit.

ALIUD præterea quidpiam refert ad-
miracione dignum, quod à Servato-
re Deo perpetratum est in hominibus qui
à religione quidem nostra erant alieni, pie
tamen ac religiose eo tempore se gesserunt.
Ait igitur Cabaonem Maurorum circa Tri-
polim degentium regulum fuisse. Hic Ca-
baones; utar enim verbis ipsius Procopii,
qui hæc sicut reliqua, eleganter exposuit;
cum Vandalos adversus ipsum expeditionem
suscepisse didicisset, ista gessit. Primum
quidem iis qui sub ditione ipsius erant,
præcepit ut ab injustitia & ab exquisitis da-
pibus, præcipue vero à mulierum consue-
tudine abstinerent. Deinde castra duo me-
tatus, in his quidem ipse unà cum viris
omnibus refedit: in illis vero mulieres in-
clusit, capitis supplicium interminatus, si
quis mulierum castra ingressus esset. Post-
hæc exploratoribus Carthaginem missis hæc
mandavit: Ut cum Vandali in expediti-
one constituti oratorium aliquod ex iis quæ
Christiani venerantur, violarent, ipsi qui-
dem id quod fiebat inspicerent. Postquam
autem Vandali eum locum reliquissent, ipsi
in ea æde ex qua Vandali discesserant, con-
traria omnia facerent. Istud quoque ad-
jecisse fertur, sibi quidem ignotum esse
Deum qui à Christianis coleretur: veri-
simile tamen videri, eum, si potens sit,
quemadmodum dicitur, violatores quidem
numinis sui ulturum, cultores vero defen-
surum esse. Exploratores itaque cum Car-
thaginem venissent, illic quieverunt, Vanda-
lorum apparatus contemplantes. Ubi vero

ἐν Λιβύῃ Χριστιανούς, τοὺς τὰ ὀρθὰ πρεσβύοντες
δόγματα βιάζομεν ἐς τὴν Ἀρειανῶν μεταπί-
θεσθαι δόξαν καὶ τοὺς τε μὴ ὑπέκοντας, πυρί-
τι καὶ μυρίαις θανάτων ἰδέαις ἐφθειρεν· οἷους
δὲ τὰς γλώσσας ἀφείλετο. τούτους καὶ τῇ θείᾳ
ᾠδῶν βαλὼν ὁ Προκόπιος ἔφη, ὡς τὴν βασι-
λέως γνομῶν πόλιν αὐτοῖσι ἀφαιρῶντας, οἰτυ-
χεῖν τι αὐτοῖς ἴσα τοῖς μηδὲν πεποιθόσι Φεργ-
μόνιοι. καὶ τὰς μὲν γλώσσας ἐξ αὐτοῦ τῷ πυθ-
μόνῳ ἀνακακάρθαι· τὴν δὲ φωνὴν αὐτοῖς ἐναρθ-
ρῶναι, καὶ εὖσημα ἀφελῆσθαι· θαῦμα χαρὸν τι
καὶ ὁδοῦ δόξον· ὃν καὶ Ἰησοῦς ἀφ' ἑξῆς μνημο-
νθεῖ. ἐξ ὧν καὶ δύο παρολιοντάτιν, ὡς αὐτὸς
ἀναγράφει Προκόπιος. ἐπειδὴ γὰρ γυναῖξιν ὁμι-
λεῖν ἐβουλήθητι, τὴν φωνὴν ἀφαιρεθῆναι, τοῦ
μαρτυρεῖν ἡ χάρις αὐτοῖν μηκέτι ὁδομασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ Καβαόνος τῷ Μαυρουσίῳ.

ΚΑΙ ἔπειρον δὲ ἀξιάζον ἀνάγει τοῦ Σωτή-
ρος Θεοῦ θαυματουργήσαντος ἐπ' ἀνδρά-
σιν ἐκφυλοῖς μὲν τὴν θρησκείαν, ὅσια δὲ κατ'
ἐκείνῳ καιρῷ δρᾶσαι. Καβαόνῳ Φησὶ τῷ
ἀμφὶ Τρίπολιν Μαυρουσίαν ἡγεῖσθαι. οὗτος Φησὶ
ὁ Καβαόνος, ἄξιον γὰρ τοῖς αὐτοῦ χρήσασθαι ῥή-
μασιν, ἀξιολόγως καὶ ὡς τούτων διηγουμένου,
ἐπειδὴ ἐπ' αὐτὸν ἐστρατεύσασθαι Βανδύλους· ἐπειδὴ
τοῖς ἐποίει τοιαῦτα. πρῶτα μὲν τοῖς ὑπηκόοις ἐπή-
γελεν, ἀδικίας τι πάσης, καὶ βρώσεως εἰς τρυ-
φὴν ἀγρύσης, καὶ πάντων μάλιστα, γυναικῶν ξυν-
σίαι ἀπέχεσθαι. χαρᾶς μάλ' αὖτε δύο πηξάμενος,
ὁ πατέρῳ μὲν αὐτὸς σὺν πᾶσιν ἐστρατοπεδύσασθαι
τοῖς ἀνδράσιν. οἱ δὲ δὴ τῷ ἐτέρῳ, τὰς γυναῖκας
χαθέρξει. θάνατον ἢ ζῆμίαν ἡπέλησεν ἑσταῖς,
εἴ τις ἐπὶ τὸ τῷ γυναικῶν χαράκιμα ἴοι. μὲν δὲ,
πέμψας ἐς Καρχηδόνα χατασκόπους, ἐπέταττε
τάδε· ἐπειδὴ οἱ Βανδύλοι ἐπὶ τῷ στρατῷ βαδί-
ζοντες, ἐς πνα ἡγῶν ὑδρεύσων ὃν οἱ Χριστιανοὶ σέβον-
ται, αὐτοὺς μὲν ἐφορᾶν τὰ γνομῶνα· εἰ δὲ οἱ Βαν-
δύλοι τὸ χαλεπὸν ἀμείψωσι, πάντα ποιῶν τάναντία
εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξ ὧν δ' ἂν ἐκείνοι βαδίσαντες οἴχοντο.
ἐπειπεῖν ἢ αὐτὸν καὶ τῷτο Φασὶν, ὡς ἀγνοοῖ μὲν τὸν
Θεὸν ὃν Χριστιανοὶ σέβοντο· εἰκὸς δὲ αὐτὸν Φησὶν, εἰ-
περ ἰσχυρὸς ὅστις, ὡς λέγεται, τίσατο μὲν τὴν ὑ-
δρεύοντα, ἀμύνει δὲ τοῖς στρατεύουσιν. οἱ μὲν ὅν
χαλάσκοποι ἐς Καρχηδόνα ἐλθόντες, ἐχολάζον τὴν
ὡδὸν καὶ τῷ Βανδύλῳ θανάτου.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῇ θείᾳ παρακλήσει] Scribendum est παρακλήσει, ut
jam alii ante nos observarunt. Porro de his Confesso-
ribus Africanis, quibus Hunericus Rex Vandalorum lin-
guam præcidi jusserat, & qui postmodum loqui non de-
stiterunt, præcis licet linguis, loquitur Marcellinus Co-
mes in Chronico, Theodorico & Venantio Cos. ubi
etiam quosdam ex illis à se visos esse testatur. Idem scri-
bit Victor Thunonensis in Chronico, Consulatu tertio

Zenonis Augusti. Et Victor Vitenfis in libro de perse-
cutione Vandalorum; Justinianus denique Imperator in
lege 1. de Officio Præfecti Prætorio Africæ. Quam Justi-
niani Constitutionem paulo post laudat Evagrius noster in
hoc capite. licet Justiniani nomen perperam scriptum sit pro
Justiniano. Plura vide apud Baronium, anno Christi 484.
2 Ἀξιάζον ἀνάγει] Mallet scribere ἀναγράφει, ut lo-
quitur Evagrius in cap. 15.

VARIORUM.

a Ἐπὶ τῷτο] Legendum ἐπὶ τῷτο. W. Lowth.

γράφει

Sæc. V. ab incepto desisteret. Regnum enim Van-

dalorum ab illo eversum iri, si Christianis opem ferret. Hoc somnio confirmatus, anno Imperii sui septimo, circa æstivum solstitium, Belisarium ad bellum Carthaginense mittit, cum navis prætoria ad littus quod est ante palatium, appulisset: & Epiphanius urbis regie antistes solemnes preces fecisset, quosdam etiam ex militibus paulo ante baptizasset, atque in navem prætoriam imposuisset. Narrat præterea idem Scriptor de Cypriano Martyre nonnulla, quæ huic historiæ inferi merentur. Sic autem ait ad verbum. Cyprianum virum sanctissimum Carthaginenses universi præcipuo honore venerantur; constructaque in ejus honorem magnificentissima Ecclesia extra urbem ad littus maris, tum in reliquis eum religiose colunt, tum festum diem quotannis agunt, quem Cypriana appellant. Atque hunc nautæ tempestatem quamdam, cujus antea mentionem feci, eodem nomine quo diem festum vocare soliti sunt, propterea quod ea tempestas eo potissimum tempore ingruere consuevit, quo Afri festum illum diem perpetuo celebrare solent. Hanc Ecclesiam Vandali regnante Huneric per viam Christianis ademerant, sacerdotibus magna cum ignominia inde expulsis: Ac deinceps tanquam quæ in jus ac dominium Arianorum venisset, eam instaurarunt. Quod cum Afri graviter ac moleste ferrent, aiunt Cyprianum sæpius in somnis visum, quibusdam eorum dixisse: non debere Christianos de ipso sollicitos esse: Se enim aliquanto post injuriæ suæ ultorem futurum. Quæ quidem prædictio Belisarii temporibus completa est, tunc cum Carthago duce Belisario in potestatem Romanorum redacta fuit, post quintum ac nonagesimum annum ex quo capta fuerat: & cum Vandali penitus debellati sunt, & Arianorum hæresis ex Africa prorsus fugata; Christiani denique juxta Cypriani Martyris prædictionem Ecclesias suas recuperarunt.

Χειρινοῖς γὰρ ἀμύνων τὰ Βανδίλων ἀφαιρέσει
πράγματα. ὁπότεν Φρονημαποδεῖς, ἔδωκεν ἡ
Βασιλείας ἀνύων ἔτος ἑλλή Βελισάριον ἐς τὸ Καρ-
χαδένος πόλεμον ἀμφὶ τὰς θερνὰς τροπὰς. ἡ φρα-
τηγίδος νέως προχέσθης ἐς τὴν ἀκλὴν ἢ πρὸ τῆ βασι-
λείων ἐστὶν, Ἐπιφανίῳ ὅτι τὸ πύλειος ἐπισκόπου θύλα-
μένῃ τε τὰ εἰκότα, πινὰς τε τῆ φραπητῶν ἀρπ-
βαπίσαντος, καὶ ἐς τὴ φρατηγίδα ναὺν ἐσεβιάσας. ἀν-
νέκῃ δὲ αὐτῷ καὶ τὰ χτὶ Κυπριανὸν τὸ μάρτυρα
ἰστέρας ἄξια, καὶ Φησὶ πρὸς λέξιν ὧδε. Κυπρια-
νὸν ἄγιον ἄνδρα μάλιστα πάντες Καρχηδόνιοι σέβον-
τι. καὶ αὐτῷ νέων πινὰ λόγῳ πολλῷ ἄξιον πρὸ τῆς
πόλειος ἰδρυσάμενοι ὡς τὸ ἡ θαλάσσης ἡίονα,
ταῖ τε ἄλλα ἐξοσιῶν, καὶ ἀγροσιν ἐλαιούσιν ἐορτὴν,
ἡν δὴ Κυπριανὰ καλοῦσι, καὶ ἀπ' αὐτῆ τὸν χειμῶνα
οἱ ναῦν ὅπερ ἐγὼ ἀρτίως ἐμνήσθην, ὁμωύμεως τῇ
πανηγύρεϊ πρὸς αὐτῶν ἐλάθασιν, ἐπεὶ ἐς τὸν καί-
ρὸν ἐπισκήπειν Φιλίῳ, ἐφ' ὃ ταύτην οἱ Λίβυες ἀγνῶ-
ἐς αἰὶ τὴ ἐορτὴν νενομίκασι. τῷτον οἱ Βανδίλοι τὸ νέων,
Ὀνωρίχῃ βασιλεύοντος, τὴς Χειρινοῦς βιασάμενοι
ἀφείλοντο, οἱθένδε σὺν πολλῇ ἀτιμίᾳ τῆς ἱερέας
ἐξελάσαντες, καὶ τὸ λοιπὸν αἰτε προσέκοιτα Ἀρεια-
νῶς ἐπὶνὸρθεν. ἀρχάλλουσι ἡ ἀφ' ταῦτα καὶ ἀφ-
πενυμῶσι τοῖς Λίβυσι, πολλάκις Φασὶ τὸ Κυπρια-
νὸν ὄναρ ἐπισκήψαντα Φάσαι ἀμφ' αὐτῷ μεμινῶν
Χειρινοῦς ἡκιστα χρῆσαι αὐτὸν γὰρ οἱ προΐόντος τῷ
χρόνῳ πινῶν ἴστασθαι καὶ καταντῆσαι ἡ πρόρρησιν
ἐς τῆς Βελισαρίῳ χρόνους, Καρχηδόνος ὑπὸ Βελι-
σαρίῳ φρατηγῷ Ῥωμαίων κατὰ τὴν γενουμένης, μὲν
πέμπειν καὶ ἐνηχοσὸν ἔτος τῆς ἀφαιρέσεως, Βαν-
δίλων τε παντάπασιν ἐκπολεμηθέντων, καὶ ἡ Ἀρεια-
νῶν δόξης τέλειον ἐκ τῆς Λιβύων γῆς ἀπεληλαμένης,
Χειριανῶν τε τῆς οἰκείας νεὸς ἀπεληφόταν χτὶ ἡ
Κυπριανῷ τῷ μάρτυρος πρόρρησιν.

VALESII ANNOTATIONES.

cx. Atqui Præfectus Prætorio Africæ primum creatus est à Justiniano, Consulatu ipsius quarto, paulo ante Kalendas Septembres Indictionis tertiæ decimæ, ut docet Lex prima codicis de Præfecto Prætorio Africæ. Sic enim loquitur Justinianus: *Hæc igitur magnitudo tua cognoscens, ex Kalendis Septembribus futura decima tertia Indictionis effectui mancipari procuret.* *

1 Ἐδωκεν τῆς βασιλείας ἀνύων ἔτος] Procopii verba ex libro primo Vandalicorum pag 107. hæc sunt: ἔδωκεν ἡ βασιλεία τὸν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχειν Ἰουστιανὸς. ὅς. Quæ verba annum septimum jam affectum significant. Quod si expeditionem Vandalicam Consulatu tertio Justiniani susceptam esse dixerimus, ut Justiniani verba suadere omnino videntur; cum circa æstivum solstitium Romana classis ad portum Byzantinum appulerit, ac paulo post inde solverit, ut scribit Procopius, id est circa finem Ju-

nii mensis: Justinianus annum tunc agebat Imperii sui septimum ac mensem tertium. Primus enim dies Imperii Justiniani ducitur à Kalendis Aprilis. Sin vero expeditionem Vandalicam conferamus in quartum Justiniani Consulatum, erit hic annus Imperii ejus octavus; non autem septimus, ut Procopius scribit: quare verior est Baronii sententia, quæ & Justiniani Principis auctoritate, & Procopii testimonio confirmatur.

2 Μετὰ πέντε καὶ ἐνηχοσὸν ἔτος] Consentit Justinianus Imp. in lege 1. cod. de Officio Præfecti Prætorio Africæ, ita loquens: *Ut Africa per nos tam brevi tempore reciperet libertatem, ante nonaginta quinque annos à Vandalis captivata.* Marcellinus autem Comes in Chronico scribit Carthaginem à Romanis captam esse nonagesimo sexto excidionis suæ anno. Victor autem Thunonensis nonagesimo septimo Vandalorum ingressionis anno Africam à Romanis Duce Belisario captam esse dicit.

VARIORUM.

* Huic argumento ita respondet Pagius ad annum 534 n. 5. Legem illam de officio Præfecti Prætorio emissam

fuisse anno præcedenti, scilicet anno 533. idque ante Constitutionem de confirmatione Digestorum. W. Lewis.

Περὶ τῆ ἀπὸ Ἀφρικῆς ἐλθόντων λαφύρων.

De spoliis quæ relata sunt ex Africa.

Τὸ αὐτὸ καὶ τὰδε γέγραπται ἐπειδὴ, Φησιν, ὁ Βελισάριος τοὺς Βανδίλους χαλαπολεμήσας ἐς Βυζάντιον ἦκε, τὰ τε λάφυρα, τὰ τε τοῦ πολέμου ἀνδράποδα πλεονόμοις, αὐτὸν τε α^a Γελίμερα τῷ Βανδίλῳ ἡγούμενῳ, θειάμεν δὲ θέντος αὐτῷ χεῖρ ἰπποδρόμου ἤγαγε, πάντα θαύματος ἄξια. οἱ οἷς κημηλίων πᾶν πολὺ π χρῆμα χαλαρήκεν, ἅπερ Γελίμερ τὸν Ῥώμην σευληκό- 10 τος παλάτιον ἅπασαν ἐμπροσθεν μοι διδύγηται, ἡνίκα Εὐδοξία ἡ Οὐαλεντιανῆς γαμετὴ τῆ ἐσπερίων ἀρξαιτος Ῥωμαίων, ὑπὸ Μαξίμου τὸν τε ἀνδρα δόπο- βαλῶσα, καὶ ἐς τὴν σφροσύνην ὑβριδοῦσα, τὴν Γελίμερ μελεπέμψατο, πρὸς δὲ τὴν πόλιν ὑποχό- 15 μῆν. ὅτε καὶ Ῥώμην ἐμπήσας, τὴν Εὐδοξίαν ἅμα ταῖς θυγατρῶσι καὶ τὰ Βανδίλων ἤγαγεν ἡδὴ. τότε σευληκὴ σὺν τοῖς ἄλλοις κημηλίοις, ὅσα ὁ Οὐεσπεσιανὸς παῖς Γίτος τὰ Ἱεροσόλυμα ἀνδραποδίσας, ἐς Ῥώμην ἤγαγεν, ἀναθήματα Σολόμωνος τυχεύοντα 20 τὸν Θεὸν ἐξοσιμῆν. ἅπασαν Ἰουδαίαν πρὸς τῆς Χερσὸς καὶ Θεῶν ἡμῶν αὐθις εἰς Ἱεροσόλυμα πέπομ- 30 φει, τὸ θεῖον ὡς πρέπον γράσαν, ὅσῳ καὶ πρῶτον ἀνετίθησαν. τότε Φησὶ τὸ Γελίμερα ὁ Προκόπιος, ἐπὶ γῆς ἐρριμμένον ἀνὰ τὸ ἰπποδρόμον ἀντι- 25 κρὺν τὴν βασιλείαν καθέδρας, ἐνθα καθῆτο τὰ δρώμενα θεώμενος ὁ Ἰουδαῖος, ἐπὶ πῶν τὸ θεῖον λόγιον τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ, ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης.

Idem Procopius ista scribit; debellatis Vandalis, cum Belisarius Constantino-
polim venisset, prædam & captivos ipsum-
que adeo Gelimerem Vandalorum regem
secum ducens, triumpho ipsi concessio, cun-
cta quæ erant admiratione digna per Cir-
cum duci iussit. In quibus thesauri erant
innumerabiles: quippe cum Gisericus olim
Romæ palatium diripisset, sicut superius Lib. II. c.
a nobis relatum est: tunc cum Eudoxia 7.
uxor Valentiniani Imperatoris Romanorum
Occidentalium, ægre ferens quod Maxi-
mus maritum ejus necasset, & vim ipsi in-
tulisset, Gisericum evocavit, se urbem Ro-
mam ei prodituram esse spondens. Quo
tempore Gisericus, incensa urbe, Eudoxi-
am unâ cum filiabus in Vandalorum re-
gionem abduxit. Tunc direpta sunt simul
cum aliis thesauris, quæcumque olim Ti-
tus Vespasiani filius, subactis Hierosolymis, 7.
Romam deportaverat, donaria scilicet Sa-
lomonis, quæ ille Deo consecraverat. Ea
Justinianus in honorem Christi Dei nostri
iterum misit Hierosolyma, Deo cui prius
consecrata fuerant, honorem debitum exhi-
bens. Scribit etiam idem Procopius, Ge-
limerem tunc humi prostratum in Circo,
ἐ regione solii regalis in quo Justinianus
sedens cuncta quæ gerebantur spectabat,
divinum illud oraculum patrio sermone
pronuntiasse: Vanitas vanitatum, & omnia
vanitas.

Spolia à T.
Vespasiano
direpta.Gelimeris
dictum.

Περὶ πῶν ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ δόπου- γόντων Φοινίκων.

De Phœnicibus qui fugati sunt à Jesu filio Nave.

Φησὶ καὶ ἕτερον, ἡνίκα μὲν ἰσχυρὸν ἄχρει αὐτῷ, ἀξιάγατον καὶ πάντος θαύματος ὑπερβολὴν ἐκβαῖνον. ἰσχυρὸν δ' οὐδ' ὡς τὸ Λιβύων ἔθνος οἱ Μαυ- 35 ρῶσι ἐκ τῆ Παλαιστίνης ἀναστάντες γῆς, καὶ Λιβύην χαλάσσαν. εἶνα δὲ τῆς τῆς ἀναγράφῃ τὰ θεῖα λόγια Γεργεσαῖους, καὶ Ἰεβουσαῖους, καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη ὅσα πρὸς Ἰησοῦν καὶ Ναυὴ χαλεπολεμήθη. τεκμη- 40 ριοὶ δὲ τὸν λόγον ἀληθῆ παντάπασιν τυχεύοντες, ἐπιγράμματος, ὅσῳ καὶ ἀναγνώσκοντες τοῖς Φοινίκων γράμμασι συκείμενον εἶνα δὲ τῆς ἀλφειοῦ κρήνης, εἶθα σῆλα δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποίηται, ἐν αἷς ἐκτεκίλαται τὰδε. ἡμεῖς ἐσμέν οἱ Φυγόντες ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ καὶ ληστῶν υἱοῦ Ναυῆ. ὧδε μὲν οὖν 45 ἔλκει ταῦτα, αὐτῶς Ῥωμαίοις χατηκόου Λιβύης γι- νομένης, φόρος τε τῆς ἐπετείως εἰσαγόμενος ὥσῳ καὶ πρῶτον. λέγει δὲ καὶ Λιβύη πενήκοντα καὶ εἴς αἶν

Aliud præterea quiddam refert idem Procopius, quod à nemine quidem ante commemoratum est; admiratione tamen dignum est in primis, & omnem prope fidem transcendit. Ait igitur Mauros, gentem Africae, ex Palestina profectos in Africa confedisse. Eos autem esse, quorum in sacris libris fit mentio, Gergesæos & Jebusæos, aliasque gentes quas devicit Jesus filius Nave. Atque id verum esse conjicit, ex inscriptione quadam Phœnicum literis exarata, quam à se quoque lectam esse testatur. Porro inscriptionem illam extare juxta fontem, ubi duæ columnæ ex marmore albo erectæ sunt, quibus hæc incisa sunt verba. Nos sumus, qui fugimus à facie Jesu latronis filii Nave. Et hæc quidem ejusmodi exitum habuerunt, Africa iterum sub Romanorum ditionem redacta, & annuum tributum, sicut prius consueverat, inferente. Cæterum in Africa centum & quinquaginta civitates Ju-

Mauroi un-
de.

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Γελίμερα] Trasamundo successit Ildericus anno 523, die 24. mensis Maji: qui postquam annos septem & menses tres regnaverat, à Gelimere Gizerichi Vandalorum regis pronepote è regno dejectus est, mense circiter Tom. III.

Augusto anni 530. Ant. Pagi ad eum annum. n. 8.

b Ὡς καὶ ὡς πρὸς ἀντίρροπον] Videtur legendum ὡς καὶ ὡς πρὸς ἀντί— W. Lowth.

Ecc

Ἰουδαῖος

SÆC.
V.
Justinianus 150
urbes in
Africa re-
paravit.

Justinianus reparasse fertur, alias penitus, quas-
dam majori ex parte prolapsas. Quas Ju-
stinianus longe magnificentius renovavit,
mira ornamentorum varietate, & operibus
tam publicis, quam privatis eas exornans;
mœnium quoque ambitu & aliis ædibus
maximis, quibus tum urbes decorari, tum
Deus coli consuevit: aquarum denique
copia, partim ad usum, partim ad venu-
statem: quarum alias tunc primum deduxit,
cum antea in urbibus non essent: alias ad
pristinum modum revocavit.

Ἰουστινιανὸς ἀνασώσατο, τὰ μὲν, τέλειον τὰ δὲ καὶ
πολὺ διαρρύνεσθαι, καὶ πρὸς τὸ μέγαλοπρεπέστερον ἀν-
ακαίνισσαι καλλωπίσας ὑπερβολαῖς, κοσμήμασί
τε καὶ κατεσκευαῖς ἰδίαις καὶ δημοσίαις, τευχὰς τε
ὑπερβολαῖς, ἐτέροις τε μεγίσταις οἰκοδομίαις, ἐξ ὧν
αἱ τε πόλεις κοσμοῦντο, τό, τε θεῶν ἱλάσκειται,
ὑπερρείας τε ὑδάτων ἐς τε χρεῖαν καὶ κάλλος, τῷ
μὲν ἐκ προσιμίων ἐσταχθέντων, ὅτι ὄντων ταῖς πό-
λεσι πρὸς τὸν τῷ δὲ, αὐτοῖς πρὸς τιμὴν ἀρχαίαν
ἐπαναχθέντων τάξιν.

CAPUT XIX.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

De Theodorico Gothorum rege, & de his que
illo regnante, usque ad Justiniani tempora
Roma acciderunt: utque Roma iterum in
Romanorum potestatem venerit, cum Viti-
ges illinc auferisset.

Περὶ Θεοδορίου τοῦ Γότθου, καὶ τῶν Ῥώμῃ συμ-
βάντων ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων Ἰουστινιανῷ,
καὶ ὡς πάλιν ἡ Ῥώμη ὑπὸ Ῥωμαίοις γέγονεν,
Οὐτίμηδος φυγόντος ἀπ' αὐτοῦ.

lib. III. c.
27.

Amalasun-
tha.

Theodatus.

Vitiges.

Belisarius.

Silverius.

TRANSEO nunc ad res in Italia ge-
stas, quas idem Procopius Rhetor ad
sua usque tempora plenissime explicavit.
Postquam Theodoricus, uti supra diximus,
Romam cepisset, Odoacro qui in ea ty-
rannidem gerebat, penitus debellato, & Im-
perium Romanum deinceps usque ad exi-
tum vitæ administrasset, post ejus mortem
Amalasuntha, quæ uxor ejusdem fuerat,
communis filii Athalarici tutelam & totius
regni procurationem gessit, ad virilem gra-
vitatem propius accedens, atque in hunc
modum rebus prospiciens. Hæc prima Ju-
stinianum ad Gothici belli cupidinem in-
citavit, missis ad eum legatis, cum insi-
diæ adversus ipsam structæ essent. Porro
cum Athalaricus tenera adhuc ætate è vi-
vis excessisset, Theodatus propinquus The-
odorici, Occidentalis Imperii administra-
tionem suscepit. Sed cum Justinianus Be-
lisarium in Occidentis partes misisset, re-
gno se abdicavit, ut pote qui liberalibus
studiis magis addictus, rei bellicæ haud
satis gnarus esset: Vitige interim, viro bel-
licosissimo, occidentalibus copiis præposito.
Ex ejusdem Procopii historia illud etiam
discimus, Vitigem audito Belisarii in Ita-
liam adventu, Roma excessisse: Belisari-
um vero cum suis copiis ad urbem ap-
propinquasse. Quem Romani, reſeratis por-
tis libentissime susceperunt, id perficiente
potissimum Silverio, Romanæ urbis Epi-
scopo, qui ad eam rem miserat Fidelem,
qui Athalarici olim Assessor fuerat. Ita
Romani citra pugnam Belisario urbem tra-
diderunt: ac denuo urbs Roma in pote-
statem Romanorum venit, post annos de-
cem sexaginta, mense Apellæo, quem Latini

Ὅσα δὲ καὶ καὶ Ἰταλίαν γέγονεν, ἔρχομαι λέ-
ξων, καὶ τούτων δι' μάλα σαφῶς Προκοπίῳ
τῷ Ῥήτορι πεποιημένων μέχρι τῷ αὐτῷ χρόνῳ.
ἐπειδὴ δὲ Θεοδέριχος, ὡς μοι προφήνη, Ῥώμην
ἔειλεν, Ὀδοάκρον τὸν ταύτης τύραννον παύσας
καὶ ἀπολεμήσας, καὶ τὴν Ῥωμαίων ἐξηγησάμενος ἀρ-
χὴς τὴν βίον διεμετρήσατο, Ἀμαλασυνθὰ ἢ τὴν αὐτῇ
συνοικήσασα, ἢ καὶ τὸν παῖδα Ἀταλαεῖχον ἢ ἐπι-
δοκίμῳ μετῴχῃ, καὶ τὴν βασιλείαν διεκυβέρνησας, μάλλον
πρὸς τὸ ἀρρενωπὸν ἀπικλίνασα, καὶ τῇ δὲ πρᾶ-
γματῶν προνοῶσα ἢ πρώτη πρὸς τὴν ἐφείοντο Γό-
θικοι πολέμῳ Ἰουστινιανὸν ἐπέστη, πέμψασα πρὸς
αὐτὸν πρέσβεις, ὁπλισθεὶς καὶ αὐτῆς ἐξαρτυθείσας.
καὶ Ἀταλαεῖχον τοῖνυν ἐξ ἀνθρώπων γινόμενον, ἐπι-
κομιδὴν μικρὰν τιμὴν ἡλικίαν ἄγοντος, Θεοδάτου
πρεσβυτέρου Θεοδέριχου, ἢ τὴν ἐσπερίαν πραγματῶν
ἀρχὴν ἐπιτίθει. ὅς ἐπειδὴ Βελισσαρίου Ἰουστινιανὸς
ἀνὰ τὰ ἐσπέρια πέπομφε μέρη, τὴν ἀρχὴν ἐξίστατο,
μᾶλλον δὲ λόγους ἐχολακῶς, καὶ πολέμῳ ἡμι-
στα πέρας ἔχον, Οὐτίμηδος ἀνδρὸς πολεμικωτάτου
τὴν ἐσπερίαν ἐξηγησάμενος δυνάμεων. ἐκ τῆς συλκε-
μένων τῶν αὐτῶν Προκοπίῳ ἐστὶν ἐλεῖν, ὡς Βελισσαρίου
παραχρόντος τῇ Ἰταλίᾳ γῇ, Οὐτίμῃ μὲν ἢ Ῥώ-
μῃ κατελείπει Βελισσαρίου δὲ σὺν τῷ ἀμφ'
αὐτὸν στρατῷ τῇ Ῥώμῃ παραστέλλασιν ὅτι ἡδιστα
Ῥωμαῖοι τὰς πύλας ἀναπείσαντες, ἐσδέξαντο,
Σιλβερίου μάλιστα τῷ ταύτης ἀρχιερέως, τῷτο
κατεπραξαμένου, φίλου πρὸς τὴν τῷ φειδύ-
λιον Ἀταλαεῖχον παρέδωκεν γινόμενον ὅτι καὶ ἀμα-
λασυνθῇ πόλιν παρέδωκεν καὶ γέγονεν ὑπὸ Ῥωμαί-
ους αὐτοῖς ἢ Ῥώμῃ, ἐξήκουσα ἔτι πρὸς ὑπερῶν, ὡς αὐτῇ
Ἀπελαῖν, πρὸς δὲ Ῥωμαίων παρασχευομένου

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Τὸν βίον διμετρήσας] Vivendi finem fecit Theodori-
cus Italix rex die 30 mensis Augusti anni Chr. 526. qui
animam exhalaturus, nepotem suum Athalaricum in regnum
constituit, inquit anonymus Valesianus. Nepos autem ejus
erat ex Amalasuntha filia, quam ex Audefleda Clodovei
Francorum regis sorore suscepit. Ut testatur Pagius
ad ann. 526. n. 10.

b Θεοδάτος] Anno Chr. 534. Athalaricus tabe exesui
obit, cum in regno annos 8 vixisset, inquit Procopius lib.
I. de Bello Goth. cap. 4. Tunc mater (Amalasuntha) The-
odatum consobrinum suum (Theodorici quondam regis ex
sorore Amalafreda nepotem) in regnum collocavit. Hunc
Gothi occiderunt anno 536. & Vitigem regem creaverunt,
qui sequenti anno Romam obsidebat.

Δικεμερίν

a Δεκαμβεῖν μηνός, ἡ ἐνδέκατος ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασι-
λέως τὴν αὐτοκρατορεῖαν διέποιτος δεχθῆναι. ὁ αὐτὸς
ἀναγράφει] Προκόπιος, ὡς τῶν Γότθων ἢ Ῥώμην
πολιορκουμένων, Βελισσάριος ὑποψίαν παροδοσίας
b ἐς ὃ Σιλβέριον τὸν πόλεως δεχθεῖν ἐαχέας, τῶ-
ν μὲν ἐς Ἑλλάδα μετακίσει, δεχθεῖν δὲ Βιγίλιον
κατεστήσαστο.

Decembrem vocant, cum Justinianus annum
Imperii sui undecimum ageret. Scribit
etiam idem Procopius, Belisarium, cum
Roma à Gothis obsideretur, Silverium e-
jusdem urbis Pontificem, quem de prodi-
tione suspectum habebat, in Achaiam de-
portasse, & Vigilium in ejus locum subro-
gasse.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Ὡς οἱ λεγόμενοι Ἑρουλοὶ, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστινιανῶν
ἐχρησάμενοι.

CAPUT XX.

10 Quomodo Justiniani temporibus, Eruli Christi-
anam fidem amplexi sint.

1 Ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, ὡς ὁ αὐτὸς Προκόπιος
ἀναγράφει, ἡ Ἑρῦλοι ποταμὸν Ἰστρον ἤδη
ἀφελόντες ὅτε ἢ Ῥωμαίων δεχθῆναι Ἀναστάσιος δι-
κυβέρνησα, φιλοφρονήσας ὑπὸ Ἰουστινιανῶν χρήμασι
μεγάλοις αὐτὸς δωρησαμένου, πασὺν Χριστιανῶν
γόνον, καὶ τὴν δόξαν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μελέ-
εαλον.

SUB idem tempus, ut scribit Procopius,
Eruli qui jampridem Imperatoris A-
nastasio temporibus Danubium trajecerant,
benigne excepti à Justiniano, & maximis
opibus ab eodem locupletati, universi si-
mul Christianam fidem amplexi sunt, &
pristina vivendi ratione deposita, mansuetio-
rem cultum induerunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Ὡς πάλιν ὑπὸ Γότθοις γερῶν ἢ Ῥώμην, αὐτὸς
ὁ Βελισσάριος ἀνεστάσαστο.

CAPUT XXI.

20 Quomodo Belisarius urbem Romanam, quam
Gothi iterum ceperant, recuperavit.

c Εἰς τὸ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐπαναζήσας Βελισσάριον
γερῶν, ὅπως τε τὸν Οὐίτην ἀνήγαγε
τὸν ἐκ Ῥώμης λαφύρων. Τῶν τε τῆς Ῥωμαίων
δεχθῆναι τὴν παρὰ τὴν, καὶ ὅπως αὐτὸς ὑπὸ
Γότθων ἢ Ῥώμην γέροντες, καὶ ὡς Βελισσάριος δις τὴν
Ἰταλίαν κατεληφώς, αὐτὸς τὴν Ῥώμην ἀνεστά-
σαστο. ὅπως τε τῶν Μηδικῶν πολέμων συστάτος, αὐτὸς
ἐς Βυζάντιον ὁ Βελισσάριος μετὰ πᾶσι τοῖς βα-
σιλέως γέροντες.

NARRAT deinde idem Procopius redi-
tum Belisarii Constantinopolim, &
quemadmodum Vitigem simul cum manu-
biis quas in urbe Roma ceperat, secum ad-
duxerit: utque Totila Romanum Imperi-
um sibi vindicaverit, & urbs Roma sub Go-
thorum ditionem denuo reciderit. Quomo-
do etiam Belisarius, cum iterum in Italiam
venisset, Romam recuperaverit: Cumque
bellum adversus Persas conflatum fuisset, ab
Imperatore revocatus sit Constantinopolim.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἑρουλοὶ] De horum conversione ad fidem Christi
loquitur Procopius in lib. 1. Gothicorum, & Theopha-
nes in Chronico, pag. 149. Hi cum juxta Maeotim pa-
ludem in locis stagnantibus degerent, primum Eluri no-
minati sunt: ἔτι enim Graece paludes dicuntur. Jordanes
in libro de rebus Geticis, de Herulis ita scribit: Nam
predicta gens, Ablabio Historico referente, juxta Maeotidos
paludes habitans in locis stagnantibus, quas Graeci Ele vo-

cant, Eluri nominati sunt. Idem scribit Author Etymo-
logici, in voce ἑλουρι. ἀπὸ τῶν οὐκ ἔχοντων ἑλὸν καὶ ἑλὸν
καὶ. Διὸ καὶ οὗτοι καλεῖται ἑλουρι. Hos Herulos Helmo-
ldus in Chronico Slavorum cap. 2. Gentem Slavicam esse
dicit, qui inter Albiam & Odoram habitabant, longoque
sinu ad Austrum portendebantur, quos etiam alio nomi-
ne Heveldos dici scribit.

VARIORUM.

a Ἐνδέκατος ἔτος Ἰουστινιανῶν] Pagius ad ann. 537. n. 4.
pro anno undecimo, decimum scribendum esse contendit. Cum
enim Roma ab Odoacre capta esset anno 476. annus in-
de sexagesimus in annum 536 incidet, qui est decimus
Justiniani. Verum Procopius cum recepta Evagrii lecti-
one consentit, lib. 1. de Bello Goth. cap. 14. W. Lowth.
b Σιλβέριον] Silverius. Hormisdæ Papæ filius, Ecclesiæ
Romanæ subdiaconus, ac tandem anno 536. die VI. Ju-
nii Theodati regis potentia pontifex factus. Exeunte anno
eodem, Theodori Aug. jussu, & scelerata Vigilii ambitio-
ne, à Belisario duce, ficto perduellionis crimine ei inten-
tato, sede sua deturbatur, & Pataram Lyciz urbem re-
legatur. Demum à Justiniano Imp. in Italiam remissus,

ut causa ejus in Synodo rite judicaretur, nimia Belisarii
facilitate, Vigilii custodiæ traditus est: qui cum in Pal-
mariam insulam deportatus fame & inedia diu macera-
vit, ac tandem anno 540, die 20. Junii immixtis duobus
ficariis è medio sustulit. Guil. Cave in Silverio.

c Αὐτὸς ὑπὸ Γότθων ἢ Ῥώμην] Procopius lib. III. cap. 20.
de Bello Goth. refert, Totilam Isaurorum proditione Ro-
mam cepisse, quam dum excindere cogitat, literis Belis-
arii ab eo consilio revocatur. Cumque Romam peni-
tus vacuum Totilas reliquisset, eandem recepit, munit,
ac cum fortissime repulit Belisarius. Hæc anno Chr. 546
consignat Ann. Pagi.

Quomodo iisdem temporibus Abasgi quoque Christianam fidem amplexi sunt.

Ὡς καὶ Ἀβασγοὶ πῦνκαῦτα ἐχρί-
στίασαν.

REFERT præterea idem Scriptor, Abasgos per idem tempus ad mansuetiorem cultum translatos, Christianam religionem suscepisse: & Eunuchum quemdam *Euphratæ*, Palatii, Euphratam nomine, qui natione Abasgus erat, ab Imperatore Justiniano ad eos missum esse, qui interdiceret, ne cuiquam deinceps in ea gente virilia fecerit abscinderentur, neve vis inferretur naturæ. Ex his enim ut plurimum eligebantur ministri Imperialis cubiculi, quos vulgo Eunuchos vocant. Tunc etiam Justinianus, cum Ecclesiam in honorem Deiparæ apud Abasgos ædificasset, sacerdotes illis constituit. Atque exinde Abasgi Christianæ legis doctrinam accuratissime didicerunt.

Ο Αὐτὸς ἰσχυρῶς, ὁ Ἀβασγὸς ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μεταστάντας ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τὰ Χριστιανῶν ἐλέσθαι δόγματα, βασιλέα τε Ἰουστινιανόν, τὴν αὐτῆς αὐτῆς Εὐφράτης, Ἀβασγὸν δὲ τὸ γένος, Εὐφρατῆς ὄνομα, πέμψαι παρ' αὐτῆς ἀπαγορεύοντα, μηδένα τὸ λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ ἔθνει τῇ ἀρρενωπίας ἀποφιλῶσθαι (ιδίῳ, ριζομένης τῆς φύσεως. ἐξ αὐτῶν γὰρ τὰ πολλὰ οἱ τοῖς βασιλικοῖς ἐξυπηρετούμενοι κατὰσι καθεστήκεσαν, οὓς Εὐνούχους ἢ σιμυθέα καλεῖ. ὅτε καὶ Ἰουστινιανὸς ἱερὸν τῆς Διοτόκης ἐν Ἀβασγοῖς οἰκοδομησάμενος, ἱερέας αὐτοῖς κατεστήσατο. ὅθεν ἐς τὸ ἀκριβέστατον τὰ Χριστιανῶν ἐξέμαθον δόγματα.

Quomodo etiam Barbari qui Tanaim accolunt, Christianam religionem amplexi sint. Item de terra motibus qui in Græcia & Achaia contigerunt.

Ὡς καὶ οἱ τῇ Τανάϊν οἰκουῦντες, πῦνκαῦτα ἐχρίστίασαν καὶ τῇ σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀχαΐᾳ γενομένων.

REFERTUR etiam ab eodem Scriptore, accolas Tanais: Tanaim autem vocant indigenæ effluxum Mæotidis paludis in Euxinum mare: postulasse à Justiniano ut Episcopum ad ipsos mitteret. Justinianum vero, petitionem eorum ad exitum perduxisse, & sacerdotem libentissime ad eos direxisse. Idem Procopius eleganter admodum narrat, quomodo Gothi principatu ejusdem Justiniani, ex palude Mæotide in fines Romanorum irruperint, & quemadmodum Græcia gravissimis terræ motibus concussa fuerit; Bœotia item & Achaia, & loca quæ sunt circa sinum Crissæum quassata: innumera denique oppida atque urbes solo æquatæ sint. Terræ quoque hiatus plurimis in locis exstitisse scribit: & alicubi quidem terram rursus in unum coivisse: alibi vero hiatus illos permanisse.

ΙΣΤΟΡΗΤΑΙ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν, ὡς οἱ τὸν Τανάϊν οἰκουῦντες, Τανάϊν δὲ καλοῦσιν οἱ ὀπιχώριοι τῇ ἐκ τῆς λίμνης τῆς Μαϊώπιδος ἐκβολῇ ἄχρις ἐς τὸν Εὐξείνου Πόντον, Ἰουστινιανὸν δυνάστητον, ἐπίσκοπον σφίσιν ἐκπέμψαι, ὀπιμελῆ τε τῇ δέξιν Ἰουστινιανὸν ἀπεργάσασθαι, καὶ ἱερέα αὐτοῖς ἡδιστα πέμψαι. ἀναγράφει δὲ μάλα λογίως ὁ αὐτὸς, ὑπὸ τοῖς Ἰουστινιανῶν χρόνοις, Γότθων τῇ ἀπὸ τῆς Μαϊώπιδος ἐκβολῆς καὶ τῆς Ῥωμαίων γῆς, σεισμῶν τε ἐξαισίων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα γενέσθαι, τὴν τε Βοιωτίαν καὶ Ἀχαΐαν καὶ τὰ τῇ κόλπον τῆς Κρυσσῶν καθεστῶσθαι, καὶ τῇ εἰς ἀνάριθμα καὶ πόλεις ἐς ἑδαφος σπινθηνῶν, καὶ χάη τῇ γῆς πολλαχόσε γενέσθαι, καὶ ἐν αὐτῇ αὐτῶν ἐς ταυτὸν συνελθεῖν· εἶναι δὲ τὴν μεμενῆχαι.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπιμελῆ π. τῇ δέξιν] Non dubito quin Evagrius scripserit ἐπιμελῆ π. τῇ δέξιν Ἰουστινιανὸν ἀπεργάσασθαι. Sic enim habet Niceph. in cap. 13. lib 17.

VARIORUM.

a Ἀβασγοῖς] Qui & Abasgi, populi fuere Colchidis qui, teste Ariano, habitabant in ora litorali Ponti Euxini, versus Dioscuriadem, inter Coraxos ad Boream & Abilas ad meridiem, ubi nunc pars Septentrionalis Mingreliz regionis, teste Archangelo Lamberto. Bandrand.

b Κόλπον Κρυσσῶν] Crissæus sinus pars est sinus Corinthiaci, in ejus ora septentrionali, & versus Phocidem, nuncque *Il Golfo di Salona* vocatur a recentioribus. Bandrand. Contigerunt autem hi terræ motus mense Julio anni 551. ut testatur Theophanes in Chronico.

Περὶ Ναρσῶ τοῦ στρατηγῶ, καὶ Θεοφιλείας αὐτοῦ.

De Narſe Magiſtro militum, & de ejuſdem pietate.

Α Γράφει καὶ τὸ Ναρσὸν στρατηγὸν, καλὲντος πρὸς Ἰουστινιανὸν πρὸς τὸ Ἰταλῶν χώρον, ὅπως τε τὸν Ἰταλὸν κατηγωνίσαστο, καὶ μὲν τῶν, Τείαν καὶ ὡς ἑρῶν πέμπτον ἐάλω. Φασὶ τοίνυν οἱ συγγενόμενοι τῷ Ναρσῶ, ὡς ὅτος τὸ θεῖον λιταῖς τε καὶ ἄλλαις ὑπερείκας ἐξωπύτο, τὰ ἐκὸς γεραίρων καὶ τῶν παρθένων καὶ θεοτόκων, ὡς ἀναφανδὸν αὐτῶν οἱ ἀγαγεῖσθαι τὸν καὶ ὅτε πολεμῶν δέοι καὶ μὴ πρότερον χειρὶν ἄρχῃ, πρὶν αὖ ἐκείθεν τὸ σύνθεμα λάβοι. πέπρακται δὲ καὶ ἕτερα τῷ Ναρσῶ, λόγου πολλοῦ ἄξια, ὡς Βουσελίνο καὶ Σινδουάλδον καὶ πολέμους, καὶ τὰ πολλὰ περισημασμένων μέχρις ὧν αὐτῶν. ἅπερ Ἀγαθία μὲν γέγραπται τῷ ῥήτορι, οὐκ αὖ ἐς ἡμᾶς ἀφικται.

NARRAT præterea res à Narſete geſtas, quem Juſtinianus in Italiam miſerat: & qua ratione is Totilam, ac deinde Teiam ſuperaverit, & quomodo urbs Roma quintum capta ſit. Porro qui cum Narſete familiariter verſati ſunt, eum ſupplicationibus ac reliquis pietatis officiis divinum numen uſque adeo coluiſſe, & debitum Deiparæ honorem tam ſtudioſe exhibuiſſe aiunt, ut illa tempus ei manifeſte indicaret, quo pugna committenda eſſet: nec prius unquam prælium iniret Narſes, quam ſignum ab illa accepiſſet. Alia quoque multa ab eodem Narſete geſta ſunt, maxima laude digna: quippe qui Buſelinum & Sindualdum debellaverit, multasque regiones ad Oceanum uſque, Romanæ ditioni adjunxerit. Quæ Agathias quidem rhetor literis mandavit: nondum tamen nanciſci potuimus.

Ὡς ὁ Χοσρόης Φθόνῳ παθεῖς ἐπὶ ταῖς εὐημερίαις Ἰουστινιανῶ, καὶ Ῥωμαίων ἐφράτευσε, καὶ πλείους πόλεις καθεῖλε Ῥωμαϊκάς, ὡς αἱς καὶ τὴν μεγάλῃ Ἀντιόχειαν.

Quomodo Choſdroes ob res proſpere à Juſtiniano geſtas invidia ſtimulatus, bellum intulit Romanis, multasque urbes Imperii Romani, atque in his magnam Antiochiam deſtruxit.

Τὼ αὐτῷ Προκοπίῳ καὶ τὰδε συνογέγραφε ὅτι καὶ Χοσρόης ἐπειδὴ ἔγνω τὰ τε ἐν Διόνη τὰ τε ἐν Ἰταλίᾳ συνονεχθέντα διζῶς τῇ Ῥωμαίων ὕπτι κατεπία, πρὸς Φθόνον ἐξαισίων ἤρθη ἐπεκάλεσε τὴν τῇ Ῥωμαίων δεχθῆ, παρεσπονδίσασθαι λέγων, καὶ τῶν συγκεκριμένων εἰρηνῶν λελύσθαι. καὶ πρῶτα μὲν Ἰουστινιανὸν πρέσβεις ἀπεπέμψασθαι πρὸς Χοσρόην, πείσοντας μὴ τὸ σφίσι ἀπέραντοι εἰρήνην πολεῖσθαι, μηδὲ λυμῆνασθαι τοῖς συγκεκριμένοις, ζητηθῆναι δὲ τὰ ἀμφίλογα, καὶ πῃ φιλιῶν ἀπεπῆναι τρόπον. τὸ δὲ Φθὸν ἀλύοντα ὑπὸ τῷ ἐνδοθεν κυκῶντος Φθόνῳ, μηδὲν τῶν διλόγων περὶ ἐξαλῶ. φράσας δὲ μεγάλῳ τῇ Ῥωμαίων ἐπιπλεῖν γῆν, τρεῖτον καὶ δέκατον ἔτος ἄγοντος Ἰουστινιανὸν καὶ τὴν Ῥωμαίων ἰθύνοντος βασιλείαν. καὶ συγγραφε, ὅπως Χοσρόης Σῦρον τῶν πόλιν πρὸς ταῖς ἡύσι τῷ Εὐφράτῃ κειμένῳ ἐκπολιρκήσας καθεῖλεν, ἕτερα συνθέσας δέξας, ἕτερα δὲ πρῶτας ἐς αὐτοὺς, τὰ πάντα ἀνοσιώστως, τοῖς συγκεκριμένοις οὐδὲν προσ-

REFERTUR præterea ab eodem Procopio, qualiter Choſdroes, cum res in Africa atque Italia tam feliciter ſucceſſiſſe Imperio Romano didiciſſet, invidia ſupra modum exarſerit, & quædam objecerit Romanis, fœdus ab illis violatum eſſe dicens, ruptamque pacem quæ inter ipſos conſenerat. Juſtinianus vero, primum quidem legatos ad Choſdroem miſerit, qui illi ſuaſerent ne pacem illam interminabilem quæ inter ipſos iſta fuerat, diſſolveret, neve pacta violaret; ſed ut potius, ſi quid controverſum erat, examinaretur, & amice componeretur. Choſdroes contra invidiæ ſtimulis intus illum pungentibus agitatus, nullam conditionem admiferit, ſed cum ingenti exercitu in fines Romanorum invaſerit, anno tertiodecimo Imperii Juſtiniani. Narrat porro idem Procopius, quomodo Choſdroes urbem Sura ad ripas Euphratis ſitam cepit ac deſtruxerit, cum alia quidem illis ſpondere viſus eſſet, alia vero omnia in eos impie ac nefarie admiſiſſet,

VARIORUM ANNOTATIONES.

a Ναρσῶ] Narſes, Eunuchus, Imp. Juſtiniani Cubicularius: Statura fuit brevi, & corpore gracili; at ſtrenuus, prudens & felix in rebus gerendis, ut tradit Agathias lib. I. & ex eo Suidas.

b Τείαν—πῶν] Pugna Narſetem inter & Totilam commiſſa, prope Ravennam, anno 552. fugatus eſt Totilas, & demum occiſus. Gothi qui ex prælio evaſerant, regem ſibi Teiam crearunt, qui ſimili fato functus eſt, vel eodem, vel ſaltem ſequenti anno.

c Ῥώμη πέμπτον ἐάλω] Primo a Belifario, anno 536. vid. ſupra, cap. 19. 2do a Totila, anno 546. 3tio a Belifario mox recipitur, cum a Totila deſerta fuiſſet, vid. cap. 21. 4o a Totila anno 549. vid. Pagi ad annum iſtum. 5to a Narſete anno 552. Eadem habet Procopius de Bello Goth. l. 4. c. 33. a quo ſua hauſit Evagrius. Sed Inter-

pres Procopii pro quinto male vertit ſextum: quem errorem in variis Lectionibus ad calcem operis reſectis ingenue agnovit. W. Lowth.

d Ἐκείθεν] Grynæus & Curterius cœlitus interpretantur, ut notavit Matr. Shorting in locum.

e Βουσελίνο] Buſelinus ſive Butilinus, Germanorum dux, cum in Campaniam veniſſet, caſtra non procul a Capua urbe fixit, ad ripas Caſulini fluminis. Narſes vero ubi hæc cognovit, ſtatim & ipſe univerſo exercitu Roma e-ducto, non procul ab hoſtibus caſtra locat. Tandem ventum eſt ad prælium, in quo ipſe dux Butilinus cum univerſo exercitu ad internecionem periit. Hæc anno 553 reſert Pagius.

f Τεῖτον καὶ δέκατον ἔτος] Qui fuit annus Chriſti 539. Choſdroes Suram & Antiochiam cepit ſequenti anno.

αχικῶς

SÆC. V. & fraude potius quam armis urbem occupasset. Quomodo item Berræam incenderit, atque exinde urbem Antiochiam aggressus sit, quo tempore Ephraemius Episcopatum ejus loci administrabat. Qui tamen civitatem illam deferuerat, propterea quod nihil ipsi ex animi sententia succedebat. Hic Ecclesiam, & quæ circa illam erant ædificia, servasse dicitur, cum Ecclesiam sacris donariis exornasset eo consilio, ut hoc illi redemptionis pretium esset. Describitur etiam ab eodem Procopio, & luculente exponitur expugnatio urbis Antiochiæ, & quomodo Chosdroes eam ceperit, & cuncta igni ac ferro vastaverit. Quomodo item Seleuciam venerit, quæ urbs est vicina Antiochiæ: deinde ad suburbanum Daphnes: posthæc Apameam profectus sit, cujus urbis Episcopatum eo tempore administrabat Thomas, vir dictis factisque admirabilis. Qui quidem prudenti consilio usus, equestres ludos una cum Chosdroe in Circo spectare contra Ecclesiasticum morem non recusavit, gratificari Chosdroi studens modis omnibus, ejusque animum mitigare. Idem interroganti cum Chosdroi, num libenter ipsum in sua civitate visurus esset, respondisse fertur, ex animi sui sententia se haudquaquam libenti animo illum in sua civitate visurum esse. Quod responsum admiratus esse dicitur Chosdroes, & propter studium veritatis hunc virum merito suspexisse.

Ephraemius
Ep. Anti-
och.

Thomas Ep.
Apam.

CAPUT XXVI.

De pretiosi ac vivifici ligni S. Crucis miraculo, quod Apamie factum est.

SED quoniam in hunc sermonem delapsus sum, miraculum quod tunc Apamiæ factum est non filebo, quippe quod huic operi nostro inferi mereatur. Cum urbem Antiochiam à Chosdroe incensam esse didicissent Apamenses, postularunt suppliciter à Thomas, cujus supra mentionem feci, ut salutare ac vivificum crucis lignum præter consuetum morem proferret, atque omnium oculis exponeret: ut unicam hanc mortalium salutem postremum cernere ac deosculari ipsis liceret, atque hoc ipsis ad alteram vitam esset viaticum, veneranda scilicet cruce ipsos ad meliorem sortem transportante. Annuit eorum precibus Thomas, & vivificum lignum depromsit, indictis certis diebus quibus proponeretur, ut omnes finitimi eo confluere, & salutis inde promanantis participes fieri possent. Eo igitur parentes mei una cum reliquis se contulerunt, me quoque qui tunc Grammaticorum scholas frequentabam, secum deducentes. Itaque eo tempore quo venerandam crucem adorare ac deosculari meruimus, Thomas elatis sursum manibus, lignum crucis quod veterem maledictionem abolevit, universam ædem fa-

χηκώς, & δόλω μᾶλλον ἢ πολέμῳ τὴν πόλιν ἐξήρα-
της γεροντός. ὅπως τε & τὴν Βέρροιν ἐπέπρησεν· εἶ-
τα καὶ τὴν ἐς Ἀντιόχειαν ἐφοδόν, Ἐφραίμιον μὲν
ἐπισκοποῦντος τὴν πόλιν, καταλειποῦτος δὲ αὐτὴν,
5 ἡμετέρος αὐτῷ τὴν κατὰ σκοπὸν ἐπιείκην· ὅς τινι
ἐκκλησίαν καὶ τὰ ἀμφ' αὐτὴν πάντα πεποιθῶσαι
λέγεται, καὶ τακοσμήσας τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασιν, ἵνα
λύτρα ταύτῃ γένηται. ἀναγραφὴ δὲ & περὶ ταύτης
ἐκτίθεται καὶ τῆς Ἀντιόχειας πόλεως τὴν ἄλωσιν
10 πρὸς αὐτὴν Χοσρόην γενόμενῃ, & ὡς πάντῃ ἀπόλ-
λυσιν κτείναν τε καὶ ἐμπιπράς Χοσρόης· ὅπως τε
χρὶ τὴν γείτονα Σελεύκειαν γέγονεν, & Δάφνην
τε τῷ περὶ ταύτης, εἶτα & χρὶ τὴν Ἀπαμίαν, Θω-
μᾶ τὸν αὐτότε τῆς ἐκκλησίας θρόνον διέποντος,
15 ἀνδρὸς λόγῳ τε καὶ ἔργῳ διωκατοτάτου· ὅς καὶ
συνθέσας τῷ Χοσρόῃ τὴν τὴν ἵππων ἀμύλλαν
ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ περὶ τὸ νεομισμὸν, ἱεροῦ
ὑπέστη, παντοῖως Χοσρόῳ ἡρεσπύων τε καὶ ἡμε-
ροῦμος. ὃν καὶ Χοσρόης ἤρετο, εἴτῃ ἤθελεν αὐτὸν
20 ἀνὰ τὴν οἰκίαν δεύσας, πόλιν· ὃν Φασὶν ἀλη-
θιστόν· εἰπεῖν, ὅς οὐχ ἥδιον τὸν Χοσρόῳ ἱερεῖ
κατὰ τὴν οἰκίαν πόλιν. ἀ καὶ θαυμάσαι Φασὶ
τὸν Χοσρόῳ, τῆς ἀληθείας τὸν ἄνδρα δικαίως
ἀγάμενον.

25

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

*Περὶ τοῦ γεροντός θαύματος ἐν Ἀπαμίᾳ τῷ πι-
μῖν & ζωοποιῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ.*

ΕΠΕΙΔὴ ἡ τῆς ἱστορίας αὐτῆς γεγονόσιν, λέξω καὶ
τὸ γεροντός αὐτότε θαῦμα, ὃ τὴν παλαιάν ἱστο-
ρίαν ἀξιῶν κατέστηκεν. ὅτι τὴν Ἀντιόχειαν πυρπολεῖσας
30 τῷ Ἀπαμίᾳ οἱ παῖδες ἐγνώκεισαν, ἰκέτευον τὸν
λελεγμένον μοι Θωμᾶν, τὸν ὁσίων & ζωοποιόν
τῷ σταυροῦ ξύλον περὶ τὸ εἶδος περὶ ταύτης τε &
περὶ ταύτης, ὡς αἱ τὰ τελευταῖα ὁρᾶν τε & κατὰ
35 σπάζοντο, τὴν μόνον τὴν ἀνθρώπων ὁσίων, ἐφό-
δον τε λάβοιεν τὴν ἑτέραν βιοτήν, ἀπορροῦντος
αὐτὸς τῷ πμῖν σταυρῷ πρὸς τὴν ἀμύναν λῆξιν. ὃ
δὲ καὶ πεπεραχὸς ὁ Θωμᾶς, περὶ τοῦ ἱζωο-
ποιόν ξύλον, ῥητὰς ἐπαγγελίας ἡμέρας τὴν προθέ-
40 σιν, ὡς αἱ ἐξῆ & πᾶσι τοῖς ἀστυγέστον ἀλυσθῆ-
ναι, καὶ τῆς ἐπὶ ταύτης ὁσίων ἀπόστασιν. Φοιτῶ-
σι γὰρ μετὰ τὴν ἄλλαν καὶ οἱ ἐς Φᾶς με περὶ ταύτης
γόντες, ἐς χαμαιδιδασκάλῃ Φοιτῶντά με περὶ ταύτης
γόντες. ὡς δ' οὐδὲ περὶ ταύτης τε & κατὰ σπάζ-
45 σιν τὸν τίμον ἡξιώθημεν σταυρὸν, ἄρας ὁ Θω-
μᾶς ἀμφὸς τὰ χεῖρε, τὸ τῆς δεξιᾶς κατὰ τῆς
ἐξ αὐτῆς τῷ σταυροῦ ξύλον ἐπεδείκνυ, πάντῃ τῇ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μηδὲν αὐτῷ τῶν κατὰ σκοπὸν ἐπιείκην· Hunc locum correxi ex cod. Telleriano, & ex Nicephoro, apud quem ita scribitur: μηδὲν αὐτῷ τῶν κατὰ σκοπὸν ἐπιείκην. Id est, Qui, cum nihil eorum qua agebat, ex animi sententia ipsi succederet, Ecclesiam reliquit, &c. Vide Procopium in lib. 2. Persicorum, ubi Ephraemium Episcopum falso ac-

cusatum esse dicit, quod Antiochiam Persis dedere in animo haberet: ac brevi postea metu irruptionis Persarum, in Ciliciam confugisse. De ornamentis vero ab Ephraemio datis Ecclesiae Antiochenorum, nihil legitur apud Procopium.

Θείων

Θείαν ἀνακτόρων ὡροσάν, ὥσπερ οἱ ταῖς κυρίας
τῆς προσκυνησέας ἡμέραις εἶδον. εἵπτο δὲ τῷ
Θωμᾷ μεθισταμένη πυρὸς μέγα τὸ χρῆμα σιλαγί-
ζοντος, ὃ καὶ καίοντος, ὡς πάντα τὸν χρόνον ἔνθα
παρέσθης τὸν τίμιον ἐπεδίδαν σταυρὸν, ἐμπύραζον
δοκεῖν. καὶ γέγονεν οὐχ ἅπαξ, ὃ δὲ, ἀλλὰ καὶ
πολλάκις, τοῦ ἱερέως πάντα τὸν αὐτόσι χρόνον
ὡροσάντος, ὃ τῷ ἀθροισθέντος λεῖον τῷτο γενέσθαι
Θωμᾶν δυσωπουῦτος. ὅθεν καὶ τὴν γενόμενῃ
ῥωπήν τοις Ἀπαμεινῶσι προσηφίστηεν. ἀντέστη
τοῖσι καὶ εἰκὼν ἀνὰ τὸν ὄροσον τῆς ἀνακτόρων,
1 ταύτῃ τοις ἀγνοῦσι τῇ γραφῇ ἀφ' ἧς γέλλουσα, ἢ
2 καὶ μέλει τῆς Ἀδαρμανίης καὶ Περσῶν ἐφόδου
διεσφύζοντο. συνεικαύθη δὲ τῇ αὐτοῖσι ἀγία τῷ Θεοῦ
ἐκκλησίᾳ μὲν τῆς ὅλης πόλεως. καὶ ταῦτα μὲν
ὡς ἐγγύθεν. ὃ δὲ Χοσρόης καὶ τὴν ἀφ' ὅδου ὡρῶ-
σπονδίσας τὰ συγκείμενα, ἐπεὶ καὶ τὴν καὶ
συνιδόκει, ἔπειτα πέπραχεν, τὰ μὲν ἀσπασθῆναι αὐτῷ
καὶ ἀβεβαίως τρόπῳ συμβαίνοντα, ἡκιστα δὲ ἀνδρὶ
λογικῶς, μή τι γὰρ δὴ βασιλεὺς πρίντα, λόγον τῶν
20 συγχεμένων ποιημένων.

cram circumiens ostendit, sicut in solemnibus adorationum diebus fieri consueverat. Progredientem verò Thomam sequebatur ingens flamma, non illa quidem amburens, sed coruscans: adeo ut totus ille locus in quo consistens Thomas venerandam crucem ostendebat, conflagrare videretur. Neque hoc semel atque iterum, sed sæpius factum est, cum Episcopus universum illum locum circuiret, & populus illic congregatus Thomam enixe rogaret, id ut fieret. Ea res futuram Apamensis salutem prædixit. Dedicata est igitur imago in lacunari ædis sacræ, quæ hoc miraculum pictura expressum nescientibus indicaret. Mansitque integra hæc imago, ad incursionem usque Adaarmanis & Persarum. Quo tempore una cum sacrosancta Dei Ecclesia & cum universa civitate flammis absumpta est. Atque hæc quidem ita evenerunt. Chosroes vero dum rediret, violatis pactis (quædam enim tunc sponderat) longe alia admisit, quæ inconsistentiæ quidem ejus ac levitati conveniebant; viro autem ratione prædito, nedum Regi, pactorum suorum rationem ducenti, indecora prorsus erant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄.

CAPUT XXVII.

Περὶ τῆς εἰς Ἑδεσσαν ἐκστρατείας Χοσρόου.

De Chosrois expeditione adversus Edessam.

1 **Α**ΝΑΓΡΑΦΗ ὁ αὐτὸς Προκόπιος καὶ τὰ περὶ
Ἑδεσσης καὶ Ἀγβαρὸν τοῖς παλαιῶσι ἱστο-
3 ρημένα, καὶ ὡς ὁ Χοσρόης τῶν Ἀγβαρῶν ἀπέπει-
λε· εἶτα καὶ ὡς ἐς ἑτέραν ἐφόδον πολιορκίαν τῇ Ἑ-
δεσσηνῶν ὁ Χοσρόης κατέστη, παρελθὼν οἰόμενος
τὰ ὡρῶν τοῖς πρὸς θρυλούμενα, ὡς οὐκ ἂν πο-
τε ἡ Ἑδεσσα ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενήσεται· ὅθεν τοῖς
4 γραφεῖσι μὲν πρὸς Ἀγβαρὸν ὡρῶν Χοσρόου τοῦ
Θεοῦ ἡμῶν, οὐκ ἔγκειται, ὡς εἶναι τοὺς φιλοπό-
5 νους εἰλεῖν ἐκ τῆς ἱστορήσαντος Εὐσεβίου τῷ Παμ-
φίλου, αὐτῷ πρὸς λέξιν τὴν ὁπισθὴν ἀναγνόν-
τι. οὕτως δὲ ὡρῶν τοῖς πρὸς ἀδελφαί τι καὶ π-
5 ρέεται, καὶ τὸ πέρας ἐδέξατο, τῆς πίστεως ἔργον
ὡρῶν ἡμῶν ἀγαγούσης. μετὰ γὰρ τὸ ὡρῶν

NARRAT etiam idem Procopius ea quæ de Edessa & de Agbaro ab antiquis sunt prodita, & quemadmodum Christus Epistolam ad Agbarum scripserit. Deinde qualiter Chosroes in altera incursione Edessam obsidere aggressus sit, convicturum se falsi existimans ea quæ à fidelibus jactabantur, Edessam nunquam in potestatem hostium venturam esse. Quod tamen non legitur in ea Epistola quam Christus Deus noster ad Agbarum misit, ut Studiosi colligere possunt ex historia Eusebii Pamphili, qui Epistolam illam iisdem plane verbis operi suo inseruit. Ab universis tamen Fide-
bus ita prædicatur & creditur, ipsoque eventu comprobatur, fide scilicet vaticinium ad effectum perducente. Nam cum eam

Euseb. Hist.
l. i. c. 13.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῇ γραφῇ ἀφ' ἧς γέλλουσα] Dubium est, quid hoc loco significet, utrum picturam, & imaginem flammæ illius quæ crucis lignum persecuta fuerat; an scripturam. Musculus quidem pro scriptura accepit, quemadmodum etiam Christophorus, qui sic vertit: *Ob quam causam imago in testudine Sanctuarii statuta fuit, qua inscriptione in Basiliensi, hoc miraculum illis qui ejusdem ignari erant, commemoravit.* Verum hæc interpretatio ferri non potest. Primo enim basis non dicitur de imagine picta, sed de statua duntaxat. Præterea si imago erat in testudine, ubinam quæso posita erat basis? Ego vero hujus miraculi imaginem depictam fuisse existimo in lacunari Ecclesiæ, cui fortasse inscripti erant aliquot versus, qui miraculum illud commemorarent. Similes inscriptiones leguntur in Thesuro Gruteri, & in Epistolis Paulini.

2 Τῆς Ἀδαρμανίης] In Nicephoro, & in codice Telleriano legitur Ἀδαρμανίης. De hoc Adaarmane Persarum Duce, ejusque in Syriam irruptione loquitur Evagrius noster in libro 6.

3 Πρὸς Ἀγβαρὸν ἀπέπειλε] Assentior Christophoro & Savilio, qui pro ἀπέπειλε emendarunt ἐπέπειλε. Sed & quæ

proxime sequuntur, corrupta sunt, ὥστε καὶ ἐς ἑτέραν ἐφόδον, &c. In manuscripto codice Florentino scribitur, ὥστε καὶ ὡς ἐς ἑτέραν ἐφόδον, &c. Sed locus adhuc mendo non caret. Scribo itaque: ὥστε καὶ ὡς καὶ ἑτέραν ἐφόδον ἐς πολιορκίαν τῶν ἱδιστηνῶν κατέστη ὁ Χοσρόης.

4 ὡς εἶναι τοὺς φιλοπόνοους εἰλεῖν] Mallem scribere, πῶς φιλοπόνοους.

5 Καὶ τὸ πέρας ἐδέξατο] Totus hic locus corruptus est, ut legentibus appareat. Savilius quidem ad marginem sui codicis adnotavit, forte scribendum esse ἱδιστηνῶν: quam emendationem confirmat Nicephorus in cap. 16. lib. 17. ubi hunc Evagrii locum ita describit: *ἱδιστὴς δὲ καὶ τὸ ἔργον τῆς πίστεως ὡρῶν, ὡς μάλιστα ἀληθὴς εἶναι καὶ σύμφωνον.* Id est, ut vertit Langus, *Res ipsa quoque prædictionis ejus fidem, quod vera maxime sit & sibi ipsi consentiens, confirmavit.* Totum igitur hunc Evagrii locum ita scribendum existimo: καὶ τὸ πέρας ἱδιστὴς τὸ ἀληθὴς, τῆς πίστεως ἐς ἔργον τὴν ὡρῶν ἀγαγούσης. Id est, *Et eventus ipse veritatem declaravit, fide scilicet vaticinium ad effectum perducente.*

VARIORUM

2 Τὰ ὡρῶν Ἑδεσσης] Quartum in Romani Imperii ditiones, scilicet in Mesopotamiam, irripit Chosroes anno 544 & Edessam diuturna obsidione cinxit.

Λαίη

μύροι, ὅποι χακὴν καθεστήχασιν. ὁ δὲ Χοσρόης ὡς ὅτε
τῇ θείᾳ δυνάμει ἀντιφρόνως, τοὺς τὴν ὕδατιν
ὄλκους, οἱ περὶ τῆς πόλεως ἔτυχον ὄντες, καὶ τῆς
πυρρᾶς ἀφείδον, σεννύον ταύτην ἐπέεργατο. ἡ δὲ μάλ-
λον ὡς ἔλαυνον ἢ θείον, ἢ τὴν ἐξάπην εἰσδόντων,
τὸ ὕδωρ δεξαμένη, ἐπὶ μείζον ἤρθη μέγας αὖ τὸ
πάν χατήρα γινώμα, καὶ τέλειον ἔαγέσαν ἀπε-
τέφρωσι. τότε δ' ἐν ὁ Χοσρόης ἀπάσαις ταῖς ἐλ-
πίσιν ἀπειρηκώς, καὶ ἀφ' ἧς ἔργον ἐγνώκως, ὡς
πολλὴν ὄφελον αἰχμητῶν, ὑποτοπήσας ἔπρος ἡ-
μῶν προσβόλον ὁ Θεὸς ἐπέειπε, ἐπὶ τὰ σφέ-
τερά τινα δυνάμει ἐποιεῖτο ἀλλεῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ τοῦ γεγονότος ἐν Σεργίῳ πόλει θαύματος.

Α Ελέγεται δὲ καὶ ὁ καὶ τῷ Σεργίῳ πολιτῶν 15
ἄλλοτε ὑπὸ Χοσρόου γέννησι, ἐπεὶ καὶ ἀξιό-
λογόν ἐστι, καὶ πρέπον ὅπως μνήμη ἐς αἰὲν ἀφαισθ-
μένη. ἐπεὶ καὶ ταύτῃ ὁ Χοσρόης, ἐκπολιτῶν αὐ-
τῷ ἐπειγόμενος. ὡς δ' οὐδ' ἔτι πικρὴν ἀπεπει-
ρατο, τὰ περὶ τῆς ζωτικῆς τῆς πόλεως ὡς 20
ἐχάτῳ ἐλαλεῖτο καὶ συμβαίνουσιν ὡς περὶ τὰ ἱερὰ
κειμήλια λύτρα τῇ πόλει γινέσθαι, καὶ οἷς καθ-
ήκει καὶ ἑαυτὸς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδορίας
πεμφθεῖς. ὡς δ' οὐδ' ἀπεκομιδῇ ταῦτα, τῶν ἱερέ-
ων ὁ Χοσρόης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πεμφθέντων Περ- 25
σῶν ἀνεπυθάνετο μή π' ἔτιον εἶναι. τῶν δὲ πρὸς οὐκ
εἰσδόντων ἀληθίζεσθαι, φησὶ περὶ τὸν Χοσρόην καὶ
ἔπειτα εἶναι κειμήλια ἅσθαι περὶ τῶν πολιτῶν
ἀπεκρίβη θάλασσαν ὄντων. ὑπελείπειτο δὲ χρυσοῦ
μὲν ἢ ἀργύρου κειμήλιον τῶν ἐπιφρομένων οὐδέν, 30
ἐτέρας δὲ προύργαιτέρας ὕλης, καὶ Θεὸς καθά-
παξ ἀνεχούσης, τὰ πανάγιστα λείψανα Σεργίου τοῦ
ἀθλοφόρου μάρτυρος, ἐν τῇ τῶν ἐπιμήκων Κορὴν
κείμενα ἐξ ἀργύρου ἡμφιεσμένα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτοις
πειθεῖς ὁ Χοσρόης, τῇ πόλει τὸν ὅλον ἐπαφῆκε 35
στράτην, ἐξαπίνης ἀνὰ τὸν περὶ τὸν ἀσπίς ἀνεφά-
νη μωρία, ὑπεμαχούσα τῆς πόλεως. ὅτε οἱ
πεμφθέντες πρὸς Χοσρόην θεσπόμενοι ἐπαῖνον, τό-
τε πλῆθος θαυμάζοντες, τίς περὶ ἐξόπλιον διηγύ-
μνοι. ὡς δὲ καὶ πάλιν πυθόμενος ἔμαθεν ὁ Χοσρόης 40
ὀλίγους τῇ πόλει κομιδῇ καταπομῆναι, ἐξώρους τε
καὶ ἀώρους, τῆς σφειγώσης ἡλικίας ἐν ποδῶν γα-
νομένων, ἐγὼ τοῦ μάρτυρος εἶναι τὸ θαῦμα. καὶ
δείσας, καὶ τῷ Χριστιανῶν πίστιν ἀγάμενος, ἀπῆρε

ferunt quo in discrimine positi essent. At Chosdroes, quasi divinæ potentiæ sese opponens, aquæ ductus omnes qui extra civitatem erant, in rogam derivans, cum restinguere conatus est. Sed rogam aquam vice olei, aut sulphuris, aut alterius materiæ quæ flammam alere solet, admittens, magis magisque incendebatur, quoadusque aggerem universum perfundedit, & in favillas ac cineres redegit. Tunc igitur Chosdroes animum penitus despondens, & experimento ipso intelligens magnum se dedecus retulisse, qui sperasset se Deo quem nos colimus superiorem futurum, cum ignominia in regionem suam reversus est.

CAPUT XXVIII.

De miraculo quod factum est Sergiopolim.

REFERAM nunc id quod ab eodem Chosdroe alibi gestum est circa urbem Sergiopolim. Est enim eximium, dignumque prorsus quod sempiternæ hominum memoriæ commendetur. Quippe Chosdroes ad hanc quoque urbem accessit, expugnare eam cupiens. Cum igitur incusso ariete muros quater jam cœpisset, oppidani cum eo colloquium inierunt, servandæ urbis causa. Tandemque inter eos convenit, ut sacra Ecclesiæ vasa pro redemptione urbis darentur: in quibus erat crux, quam Justinianus ac Theodora eo miserant. His ad Chosdroem perlatis, sciscitatur Chosdroes ex sacerdote & ex Persis qui una cum illo ad eam rem missi fuerant, nihil amplius superesset. Tum quidam ex iis qui mentiri consueverant, respondit, alios præterea thesauros esse, ab oppidanis, qui pauci admodum erant, occultatos. Porro ex sacris thesauris qui comportabantur, aureum quidem vel argenteum vas nullum relictum fuerat, sed alterius præstantioris materiæ, ac Deo prorsus dicatæ: sanctissimæ scilicet reliquiæ invicti Martyris Sergii M. Sergii, in oblonga quadam arca argento co- 45
religia.
operta reconditæ. His inductus Chosdroes, cum universum exercitum urbi admovisset, repente per omnem ambitum murorum innumerabilis visâ est militum multitudo cum clypeis urbem defendentium. Quo conspecto, hi qui à Chosdroe missi fuerant, reversi sunt, & numerum & armaturæ genus non sine admiratione referentes. Chosdroes vero, postquam iterum sciscitatus paucos admodum in urbe remansisse didicit, eosque aut senes aut parvulos, robustis videlicet omnibus à medio sublatis: hujus miraculi auctorem esse Martyrem intellexit. Atque ob id metu perculsus, admiratusque Christianorum fidem,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Σταυρὸς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ De hac cruce aurea quam Chosdroes ex Sergiopolitanorum Ecclesia pro redemptionis pretio obtulerat, loquitur Theophylactus Simocatta, in libro 5. Historiæ, cap. 13. ubi etiam Chosdroes, hu-

jus de quo Evagrius loquitur, nepos, diferte testatur crucem illam in honorem Sergii Martyris à Justiniano Imperatore missam fuisse Sergiopolim, & in Ecclesia sancti Sergii collocatam.

VARIORUM.

3 Τῇ Σεργίῳ πολιτῶν Legendum conjunctim Σεργιου- πολιτῶν. Vide similem phrasin lib. 5. cap. 17. initio. W. Lowth. Est autem Sergiopolis urbs Syriæ, in Euphratæ provincia, ad Euphratem fluvium; sic à S. Sergio Tom. III.

cive Romano ibi cum S. Baccho martyrium passio dicta. Surz proxima. Baudrand. Erat hæc tertia Chosdrois in Romanos expeditio, anno 542.

F f f

αδδ

Sæc. in regnum suum reversus est. Aiunt etiam
V. illum sub exitum vitæ, sacro regenerationis
lavacro initiatum fuisse.

ὡς τὰ οἰκεία. ὅτι καὶ Φασὶν ἐν ταῖς τελευταῖς
αὐτοῦ, τῆς θείας ἀξιολύτης παλιγγενεσίας.

CAPUT XXIX.

De pestilenti morbo.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Περὶ τοῦ λοιμοῦ πάθους.

Sed & pestem illam commemorabo quæ
iisdem temporibus ingruit, & quæ du-
obus jam & quinquaginta annis, quod nun-
quam antea accidisse legitur, grassata est,
& universum prope terrarum orbem depa-
sta. Etenim biennio post captam à Persis
Antiochiam, pestilens morbus grassari cœ-
pit, aliquatenus quidem similis illi quem
describit Thucydides, aliquatenus autem
dispar. Et initium quidem sumpsit ex
Æthiopia, ut tunc ferebatur: omnem vero
terrarum orbem per quasdam vices pera-
gravit, nullos, ut opinor, mortales intactos
relinquens. Ac nonnullæ quidem urbes ea
calamitate adeo vexatæ sunt, ut incolis pe-
nitius vacuæ remanerent. In quibusdam au-
tem locis, quæ occupaverat, levius perstrin-
xit. Neque vero certa quadam anni tem-
pestate incumberebat hæc lues: nec post-
quam incubuisset, simili modo recedebat.
Sed nonnulla quidem loca initio hyemis
occupavit: alia verno tempore: quædam
æstate, alia procedente autumno. Et in
aliis quidem urbibus, cum aliquas partes
attigisset, à reliquis abstinuit. Ac sæpe-
numero cernere licebat, in urbe quæ non
ægrotaaret, quasdam familias funditus inter-
ire. Alicubi vero, una aut altera fami-
lia consumpta, reliqua civitas intacta re-
mansit. Cæterum ut re attentius confide-
rata observavimus, familiæ illæ quæ inta-
ctæ remanserant, sequente anno solæ hanc
calamitatem expertæ sunt. Istud vero præ
reliquis omnibus singulari admiratione di-
gnum fuit, quod si qui forte Cives earum
urbium quas pestis illa corripuerat, alibi
degerent in locis in quæ lues illa minime
incubuerat, soli hoc morbo corripiebantur
illi, qui ex urbibus pestilentia infe-
ctis oriundi, in intactis civitatibus mora-
bantur. Et hæc quidem sæpe tum in ur-
bibus, tum aliis in locis eveniebant, labenti-
bus circulis quos vulgo indictiones appellant.

ΑΦηγόμεθα ἡ καὶ τὰ αὐτῆς ἐπισκιάσεως
νόση τοῦτο δεύτερον καὶ πενήτηκος ἔτος, μὴ
ἑξήκοντον ἴσθηθαι, κρατησάσης, καὶ πᾶσαν γλῶ-
ττὴν ἐπὶ νειμνείσης. Τῆς γὰρ Ἀντιόχειας Περσῶν
ἀλούσης, ἔτισιν ὑπερὶ δύο πάθος ἐπιδήμοντι λοι-
μοῖσιν, ἐν ποσὶ μὲν συμφορὰς τῶν ἐπὶ Θουκυ-
δίδου γεγραμμένων, ἐν ποσὶ δὲ, πολλῶν ἀφελάσθων. καὶ
ἤρχθη μὲν ἐξ Αἰθιοπίας, ὡς νῦν ἐλέγγο. τῷ δὲ
πᾶσαν ἀμοιβὰς δὲ ἐξέδραμον οἰκουμένην, οὐδέναις
ἀνθρώπων οἰμαὶ ἀπειράτους τοῦ νοσήματος κατὰ-
λειποῖτος. καὶ ἔτι μὲν πόλεις ἐπὶ πρῶτον κατε-
χέθησαν, ἄλλαι καὶ τοῦ παντὸς καὶ οἰκισ-
τῶν γενέσθων. ἐπὶ ἡ οὐ ἐπὶ λαβρόμενον τὸ πάθος,
κουφότερον μετέλθεν. οὔτε δὲ οὐ πρὸς πᾶσαν πᾶ-
τητα μὲν ἐπέκρηται, οὔτε αὖ ἐπὶ σκῆψαν, ὁμοί-
ως ἀπεχέσθων. ἀλλὰ πᾶς μὲν τόπος χειμῶν
δεχόμενος κατέχευε. ἑτέροις δὲ ἡρὲς ἀφελου-
τος, ἄλλους δεχόμενος, οἰαχῇ καὶ μετοπί-
ου παθόντος. καὶ ἔτι ἔτι μέρους πόλεως ἀφελ-
όμενος, τῷ γὰρ ἄλλων ἀπὸ λαχτο μέρων καὶ πολ-
λάκις ἢ ἰδὲν ἐν οὐ νοσήσει πᾶσι, οἷας οἰκίας
ἐν ὑπερβολῇ φθειρομένης. ἐπὶ δὲ οὐ μᾶς ἢ δύο
φθαρσιῶν οἰκῶν, τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως ἀπαθείς
μεμνήσκει. ὡς δὲ γὰρ ἐν τὸ ἀκρίβεις ἐπισκῆψαν-
τες κατελήφμεν, αἱ ἀπαθείς μέντοι οἰκίας
κατὰ τὸν ἐφεξῆς οἰαυτὸν μόναι ἐπεπίνθησαν. τὸ
δὲ πάντων ὡς ἀδύνατον, τοῦτο μὲν, ὅτι εἰ γὰρ
συνέβαιεν τῷ εὐλημμένων πόλεων οἰκιστῶν ἐτε-
ρωθὶ ἀφελῶν ἔτι τὸ πάθος οὐκ ἐπέσκηψεν, κα-
κῆνοι μόναι τοῖς παθήμασι ἡλίσκοντο, οἱ ἐν τῷ
κρατηθεισῶν πόλεων ἐν ταῖς ἀπαθείς πόλεσι δια-
τάμενοι. καὶ ταῦτα μὲν πολλάκις ἐν ταῖς αὐ-
τόδοις τῷ κύκλῳ τῶν καλουμένων ἐπινμήσεων,
ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς ἐτέροις ἐγίνοντο τοιοῖς. μά-

VALESII ANNOTATIONES.

1 *Οἱ καὶ Φασὶν ἐν ταῖς τελευταῖς] In optimo codice
Florentino hæc ad marginem adscripta sunt: ὅτι καὶ
ὡς ἔσθων, ὅτι καὶ ὡς ἔσθων, ὅτι καὶ ὡς ἔσθων. Id est:
Nota Evagrium de Chosroes dicere id, quod nemo alius histo-
ria Scriptor commemoravit: eum scilicet sub exitum vite
Sacramentum Baptismi suscepisse.

2 Μὴ ὡς πρὸς ἰσχυρῆς] Addendus videtur articulus post-
positivus, hoc modo, ὅ μὴ ὡς πρὸς ἰσχυρῆς, &c. Idque
confirmat Nicephorus, qui hunc Evagrii locum ita descri-
psit: ὅτι καὶ ὡς ἔσθων, ὅτι καὶ ὡς ἔσθων, ὅτι καὶ ὡς ἔσθων. Nulla certe pestis tamdiu grassata esse me-
moratur. Cœpisse autem traditur hæc lues anno post
Consulatum Basilii, qui fuit annus Christi 543. ut testan-
tur Victor Thunonensis in Chronico, & Continuator
Marcellini Comitis. Victor quidem Thunonensis de hac peste
ita scribit: Horum exordia malorum generalis orbis terra-
rum mortalitas sequitur, & inguinum persecutione major
pars populorum necatur. Continuator autem Marcellini sic
habet. Indictione 6. anno secundo post Consulatum Basilii,
mortalitas magna Italiam devastat, Oriente jam & Illyrico

peraque astitit. Et Victor quidem consentire videtur
cum Marcellino, eam pestem anno secundo post Consula-
tum Basilii cœpisse scribens, quemadmodum tradit Mar-
cellinus. Dissentit tamen revera unius anni spatio. An-
nus enim secundus post Consulatum Basilii apud Victo-
rem Tunonensem, idem est ac annus primus post Con-
sulatum Basilii, Christi videlicet 542. Quippe Victor Tu-
nonensis annum post Consulatum cujuscunque Consulis pro-
xime insequentem, perpetuo secundum appellat, non pri-
mum; sicut pluribus exemplis probari potest. Porro Eva-
grius noster Victoris Tunonensis sententiam sequi videtur.
Ait enim Evagrius, lues illam cœpisse biennio post ca-
ptam à Persis Antiochiam. Antiochia vero expugnata
est à Persis, Justino juniore Consule, anno Natalis Do-
minici 540. ut scribunt Marcellinus & Marius in Chroni-
co. Baronius tamen pestem cœpisse contendit anno Chri-
sti 544.

3 Ἀλλοις γὰρ ἔσθων] Scribendum puto ἄλλοις ἔσθων ὡς
πρὸς, quemadmodum legitur apud Nicephorum in cap. 18
libri 17.

VARIORUM.

* Hæc Pestis grassari cœpit anno Christi 541. aut in-
sequenti, juxta computum Ant. Pagii ad ann. 544. n. 6.
λυστα

λιστα δὲ πανολεθρία σχεδὸν τοῖς ἀνθρώποις ἐπέπι-
 1 α πέν, α' ὅς ἡ δευτέρα ἔτι τῆς πεντηκονταετη-
 είδος τοῦ κύκλου. ὥς καὶ ἐμὲ τὸν ταῦτα συγγρά-
 ψα· σιμείδων γὰρ καὶ τὰ κατ' ἐμὲ παρυφά-
 ναι τῇ ἰσοείᾳ, τὰ πρόσφορα τοῖς περὶ πόρους ἀρ-
 2 μόζων κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδὲ τοῦ τοιούτου πάθους
 ληφθῆναι τοῖς χαλουμένοις βιβλίοις, ἔς χαμαιδι-
 δασκάλου ἐπὶ Φοιτῶντα· ἀπεβαλεῖν δὲ οὐ τοῖς δια-
 φόροις ἐπιπλήσας τοιούτοις πάθεσι, πολλοὺς τε ἔ-
 3 ἐξ ἐμοῦ παρελθόντων, καὶ χαμεῖν καὶ τῆς λοιπῆς
 συγγενείας, οἰκέτας τε καὶ χρείπας παμπέλλους·
 ὥσπερ τῶν κύκλων τῶν ἐπιμεμήσεων τὰς ἐς ἐμὲ
 4 συμφορὰς μετρίοι μὲν. ὅτι δ' οὐ ταῦτα ἔγρα-
 5 ψα· οὐδὲν καὶ πεντηκοντὸν ἡλικίας ἄγων ἔτος,
 οὐ πρότερον τούτων δύο χρόνων, ἢ τετράκις ἐπι-
 6 σκαφάντος τοῦ πάθους ἀνὰ τὴν Ἀντιόχην, ἐπεὶ
 τετάρτος ἀπ' ἀρχῆς διήλθε κύκλος, ἀπέσταλον
 θυγατέρα, ἣ προτέρων ἀνδρῶν, καὶ ἣ ἐξ αὐτῆς προ-
 ελθόντα. τὸ δὲ πάθος ἐκ ἀφόρων νοσημάτων
 συνέχευτο. οἷσις μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἀρχόμενοι,
 καὶ ὀφθαλμοῖς αἱμαίνοντες, καὶ οἰδαῖνοι πρὸς ὅσον ἀπερ-
 7 γάζοντο, ἐς τὸ λαμνοῦν κατὰ γῆν, καὶ τὸ ἀλυσκόμενοι ἐξ
 ἀνθρώπων ἀπέπεμψεν. ἄλλοις ῥύσις γὰρ ἐγένετο.
 πρὶν δὲ βιβλίου ἐπανίστασθαι, πυρετοὶ τε ἐνθεν ἐξέκιστοι
 καὶ δήμεροι, ἢ τριταῖοι ἐδησκαν, ἵσα τοῖς μὲν
 8 πεποδίοσι φρονουῦντες τε καὶ τὸ σῶμα συγκαίοντο.
 ἔπειτα πρὸς ἀφόροις γινόμενοι, τὸν βίον ἀπετίθεσαν·
 καὶ ἀνδρακες δὲ ἐξαλλόμενοι, τοὺς ἀνθρώπους ἡρά-
 9 νισαν. ἐπὶ δὲ οὗ καὶ ἀπαξ καὶ δις πρὸς κρατηθέντες
 καὶ ἀφαιρούμενοι, αὐτοὺς κρατηθέντες ἀπώλλυντο.
 10 καὶ τὰ ἐς τὰς μεταλήψεις δὲ ἀφόρα, καὶ λό-
 γον ὑπερβαίνοντα. οἱ μὲν γὰρ τὰ συνῆναι μόνον
 καὶ συνδιατᾶν ἐφείροντο· οἱ δὲ καὶ προσάμενοι

Præcipue tamen anno secundo unius cujus-
 que indictionis, exitialis perniciēs generi hu-
 mano incumbēbat. Adco ut me quoque qui
 ista scribo: visum enim est ea quoque quæ
 ad me spectant, huic historię intexere, con-
 grua locis congruis inferendo: me inquam,
 dum Grammaticorum scholas adhuc frequen-
 tare sub pestis illius exordium, lues ingui-
 naria corripuerit: & in morbis illis qui di-
 verso tempore incubuerunt, tum multos ex
 liberis meis, tum uxorem & cognatos com-
 1 plures amiserim, servos item & rusticos quam-
 plurimos: indictionum circulis calamitates
 meas inter se quodammodo partientibus. Quo
 igitur tempore ista scribebam, annum agens
 ætatis octavum & quinquagesimum, ante hos
 duos annos, cum Antiochiam hic morbus
 quater jam invasisset: quatuor si quidem in-
 2 dictionum circuli ab exordio hujus mali
 præterierant: præter superius à me comme-
 moratos, filiam quoque amiseram, & nepo-
 tem ex ea prognatum. Porro lues illa ex di-
 versis morbis conflata erat. Nam in nonnul-
 lis, à capite exorta, oculos sanguinolentos &
 3 vultum tumidum efficiebat. Deinde in gut-
 tur descendens, quemcumque corripuisset, è
 medio tollebat. Aliis profluvium ventris
 contingebat. Quibusdam abscessus in inguine
 exorti, & graves inde febres accessere, & in-
 tra biduum fere aut triduum moriebantur,
 mente ac corpore perinde firmi, ac si nihil
 4 mali passi essent. Alii mente capti animam
 exhalabant. Carbunculi quoque ex corpore
 erumpentes, multis vitam ademere. Sed &
 nonnulli, cum semel atque iterum hoc morbo
 correpti evasisent, postea eadem ægritudine
 tentati occubere. Modus vero contrahendi
 5 morbi multiplex fuit, & rationem omnem
 superans. Alii enim eo solum quod simul
 versati essent, aut in iisdem ædibus manerent,
 interiērent. Nonnulli cum attigissent tan-
 tum, aut in domum ingressi essent. Quidam

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἔτι] Assentior viris doctis, qui emenda-
 runt in τῇ δευτέρᾳ ἔτι, quemadmodum legitur apud Nice-
 phorum. Ita certe Savilius in margine sui codicis emenda-
 vit, & hanc notam adjecit, anno Christi 539. Putavit
 scilicet Savilius, Evagrium his verbis significare pestem
 illam præcipue grassatam esse Indictione secunda. Ve-
 rum Evagrius id non dicit, neque enim pestis illa adhuc
 grassari cœperat anno Christi 539. Id ergo tantum dicit
 Evagrius; anno secundo cujusque Indictionis pestem
 illam gravius solito incubuisse.

2 Ἐς χαμαιδιδασκάλους] In optimis codicibus Florent.
 & Tell. scriptum inveni, ἐς χαμαιδιδασκάλους ἐπὶ φοιτῶντα.
 quod est elegantius. Et sic loquitur Evagrius supra in
 cap. xxvi. hujus libri, ubi se scholam Grammaticorum fre-
 quentasse scribit eo tempore, quo Antiochia à Chosroe
 expugnata est, id est anno Christi 540.

3 Οἰκέτας τε καὶ χρείπας] Id est, Servos & colonos. χα-
 μέται enim sunt rustici, seu coloni, qui etiam χαμεῖνοι δι-
 cuntur, ut notavi ad caput 40. libri 6. historię Ecclesiasti-
 cæ Eusebii. Sic certe Theophanes in Chronico pag. 139.
 de Dioscori junioris electione loquens: ἀνιχνεύσαν, inquit,
 τὰ πλεονάζοντα χαμεῖνων. Ubi Anastasius Bibliothecarius re-
 cte vertit Multitudine rusticorum.

4 Ὅγδοον καὶ πεντηκοντὸν τῆς ἡλικίας] Ex hoc loco nata-
 lis Evagrii facile deprehendi potest. Nam cum in hujus
 capituli exordio dixerit, tunc cum ista scriberet, pestis il-
 lius annum fuisse secundum & quinquagesimum: nunc ve-
 ro asserit se, dum hæc scriberet, annum ætatis egisse octa-

vum & quinquagesimum, necessario conficitur illum in
 lucem editum fuisse sex annis ante pestis hujus exordium.
 Porro pestis illa exorta est anno post Consulatum Basilii,
 seu duobus annis post excidium urbis Antiochiæ, ut su-
 pra dixit Evagrius. Natus est igitur Evagrius anno Chri-
 sti 536. aut 537.

5 Οὐδὲν καὶ πεντηκοντὸν ἡλικίας] Id est, Duobus his postre-
 mis annis nondum elapsi. Quod non monerem, nisi ut-
 trumque Interpretem in hujus loci versione lapsum esse
 animadvertissem. Nam Musculus quidem ita vertit: Cum
 autem ista scriberem, & annum ætatis quinquagesimum
 octavum agerem, & duo ista temporis spatia nondum elapsa
 essent, &c. Christophorus vero ita interpretatur: Cum
 autem ista scriberem, quinquagesimo octavo anno scilicet
 ætatis, non biennio ante, &c. Melius dixisset, Intra hoc
 postremum biennium.

6 Τίμωτος ἀπ' ἀρχῆς διήλθε κύκλος] Hæc sic intelli-
 genda sunt, non quasi quatuor solidæ Indictiones transactæ
 fuerint à pestis illius exordio, ad eum annum quo ista
 scribebat Evagrius. Quatuor enim Indictiones solidæ an-
 nos efficiunt sexaginta. Atqui supra dixit Evagrius, tunc
 cum ista scriberet, annum fuisse pestilentię illius secun-
 dum & quinquagesimum. Non igitur de Indictionibus
 solidis accipienda sunt hæc verba. Nam pestilentia gra-
 sari cœpit in Oriente, Indictione quinta, anno post Con-
 sulatum Basilii, qui fuit annus Christi 540. A quo si
 quinquaginta & duos annos ordine numeraveris, fiet an-
 nus Christi 594.

VARIORUM.

a Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἔτι] Lege in τῇ δευτέρᾳ ἔτι. W. Lowth.
 b Οὐδὲν καὶ πεντηκοντὸν ἡλικίας] Recte Valethius annos vertit;
 uti vox sumitur infra in hoc capite; & lib. 5. cap. 12.

13. lib. 6. cap. 23. ita vox Chaldaica 𐤒𐤕𐤕 annos signifi-
 cat, Dan. IV. 16. VII. 25. W. Lowth.

S.E.C. in medio foro eam labem contrahebant.

V. Nonnulli cum ex urbibus ea labe infectis aufugissent, ipsi quidem intacti remanserunt, aliis vero qui sani erant, morbum intulere. Quidam licet cum multis eo morbo laborantibus mansissent, nec ægros solum, verum etiam mortuos tetigissent, nullum tamen morbum contraxere. Alii cum propter liberationem ac necessariorum suorum interfectionem modis omnibus studerent ut ipsi quoque extinguerentur, atque idcirco cum ægris assidue versarentur: tamen morbo voluntati eorum quodammodo reluctante, nullatenus correpti sunt. Cæterum lues ista per duos & quinquaginta annos, ut jam dixi, ad hoc usque tempus grassata est, cunctas quæ prius grassatæ sunt lues supergressa. Nam Philostratus quidem miratur, quod sua ætate pestis quindecim annis grassata sit. Quænam autem posthæc eventura sint, incertum est, cum eo ferantur quo visum fuerit Deo, qui & causas rerum & eventus cognovit. Ego vero illuc unde digressus sum revertar, & reliquas res gestas Justiniani commemorabo.

Peſtis 15
ἀνθρώπων.

CAPUT XXX.

De inexplebili avaritia Justiniani.

FUIT quidem Justinianus inexplebilis avaritiæ, & alieni usque adeo appetens, ut universas provincias Imperii Romani accepta pecunia venderet Magistratibus, & tributorum exactoribus, & iis qui absque ulla causa insidias hominibus fruerentur. Multos præterea, ac pæne innumerabiles qui opibus affluebant, concinnatis calumniis omni patrimonio spoliavit. Quod si quæ mulier corpore quæstum faciens, consuetudinem aut stuprum alicui falso objecisset, bonis ejus inhians, statim leges omnes ac jura violabantur, & modo Justinianum turpis lucri participem adscivisset, universas opes ejus qui calumnia appetitus fuerat, in domum suam transferebat. Idem tamen in expendenda pecunia admodum largus fuit: adeo ut multas sacras ædes & magnificas passim Ecclesias ædificaret. Multas præterea religiosas domos ad curandos viros ac mulieres, tam senes, quam parvulos, & eos qui variis morbis conflictabantur, exstruxit: Nec mediocres redditus ad eam rem deputavit. Innumera quoque alia gessit admodum pia, Deoque accepta, dummodo ii qui hæc agunt, ex propriis facultatibus ea opera perficiant, & actus suos puros, tanquam sacrificium, offerant Deo.

μόνον· οἱ δὲ, καὶ ἔσω τοῦ οἰκήματος γινόμενοι· ἄλλοι δὲ κατὰ ἀγροὺς. ἔτι δὲ ἐκ νοσησῶν πόλεως πεφθαρῆς, ἀπαθείς μεμνημένοι, τοῖς ἢ νοσοῦσι τῆς νόσου μεταδόντες. οἱ δὲ τὸ πᾶν οὐχ ἡλώσαν· πολλοὶ δὲ συνδραστηθέντες νοσοῦσι, καὶ πολλῶν οὐ νοσοῦντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τετελευτηκότων προστάτμενοι· οἱ δὲ, καὶ σπουδὴν ὅπως ἀπώλυντο διὰ τὴν παίδων ἢ οἰκῶν πανολεθρίαν ποιούμενοι, καὶ διὰ τὴν μάλιστα ἐναλπιθύνοντες τοῖς νοσοῦσι, ὅμως ὥσπερ ἀνταγωνισμοῦ τοῦ πάθους πρὸς τὴν βουλήν, οὐκ ἐκρατήθησαν. ἐνέμνη τοίνυν, ὥς μοι λέλεκται, μέχρι τοῦ δεῦρο, δύο καὶ πενήκοντα χρόνους τὴν τὸ πάθος, ἀπαντα τὰ πρῶτα νικήσαν. Φιλόφραπς γὰρ θαυμάζει ὅτι πεντηκάδεκα ὁ κατ' αὐτὸν ἐκράτησε λοιμός. καὶ τὰ ἐξῆς δὲ ἀδύνατα, ἐκείσε ἴοντα, οὗ ὁ Θεὸς διδόντος, ὁ καὶ τὰς αἰτίας ἐξεπιστάμενος, καὶ ποῖ φέρονται. ἐγὼ δὲ ὅθεν ἐξέβην ἐπάνειμι, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Ἰουστινιανοῦ φράσω.

20

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς φιλοχρηματίας, καὶ ἀπληστίας Ἰουστινιανοῦ.

Ο Ἰουστινιανὸς μὲν χρημάτων ἀπληστος, καὶ ἄλλοτρίων οὕτως ἐκτόπως ἐραστὴς, ὥς καὶ ὑπὸ χρυσῆν πικράσκειν τοῖς τε τὰς ἀρχαῖς ἐπιβοῦντο τοῖς τε τοὺς φόρους ἐκλέγνυσιν, καὶ τοῖς ὅσοι ἀπ' οὐδενὸς αἰτίας ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν ἀνθρώποις ἐθέλουσι. πολλοὺς δὲ καὶ ἀναξίτους τὰ πολλὰ κεκλήμενον, πρὸς ἀποφασίτοις ἐπιχρῶσας, τὰς οὐσίας ἀπάσας ἐζημίωσεν. ἢ δὲ καὶ γυνὴν ἐταιριζομένην ἐποφθαλμιάσας τῇ, ὁμιλίαν πνὴν ἢ μίξιν ἀνέπλασεν, διὸς ἀπαντα φρούδα τὰ τῶν νόμων καθίστατο, καὶ τὸν Ἰουστινιανὸν προσεταιρισαμένη τοῦ ἀτόπου κέρδους, ὅλον τὸν πλῆτον τοῦ συκοφαντηθέντος, οἰκοὶ μετσκοιδάσατο. καὶ ἀφειδὸς δὲ χρημάτων ὑπῆρχεν ὥστε καὶ πολλοὺς ἀγίους, καὶ ἐκστατοὺς ναοὺς μεγαλοπρεπῆς ἀναστήσαι, ἄλλους τε θύλακας οἰκοὺς ἐς ἐπιμέλειαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀώρων καὶ ἐξώρων, καὶ τὰ ὑπὸ νοσημάτων ποικίλων ἐνοχλουμένων σωτῆρας καὶ μεγάλας ἀποκληρώσαι, ὅθεν δέοι ταῦτα γίνεσθαι· πρὸς αὐτὴν καὶ ἄλλα μυρία θύλακας καὶ θεῶν ἀρίστων, εἴπερ ἐξ οἰκῶν δρᾶν οἱ τῶν ἐργῶν, καὶ καθαροὶ τὰς σφῶν πρὸς αὐτὴν ἀποφοροῦν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Φιλόφραπς δὲ θαυμάζει] In codicibus Florentino & Telleriano scribitur: Φιλόφραπς γὰρ θαυμάζει, quod tamen non probō. Quisnam autem sit hic Philostratus de quo loquitur Evagrius, & ubinam istud scripserit, incertum est. Philostratus Atheniensis historicus memoratur à Georgio Syncello in Chronico, anno primo imperii Aureliani.

2 Καὶ ἐκστατοὺς ναοὺς μεγαλοπρεπῆς] Henricus Savilius particulam καὶ in suo codice expunxit. Eam tamen hic retinendam esse censeo, transpositis tantum vocabulis hoc modo: ὥστε καὶ πολλοὺς ἀγίους καὶ μεγαλοπρεπῆς ἐκστατοὺς ναοὺς ἀναστήσαι.

Περὶ τῆ μεγάλης καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

De magna Ecclesia Sancta Sophia, & Sancto-
rum Apostolorum.

Α Νέστη δὲ καὶ κατὰ τὴν Κωνσταντίνου, πολ-
λοὺς μὲν ἐς κάλλος ἐξοικημένους τὰς θείας
καὶ τοὺς ἁγίους σπουδὰς. ἐδομήσατο δὲ μέγα π καὶ
ἀπαράβλητον χρῆμα, οὐχ ἰσορροπῶν πάποτε, τὸν
ἀ μέγιστον τῆς ἐκκλησίας ἡνὸν, ὑπερεπὶ τε καὶ ἔξο-
χον, καὶ λόγου διύαμιν ἐκβαίνοντα. καὶ περὶ αὐ-
τῆς δὲ ὡς αὐτοὶ οἶός τε ὦ, χαρογαφῆσαι τὸ τέμενος.
Θόλος ἐστὶν ὁ τῆς ἀνακτόρου ἡνὸς, τέσσαροι μετε-
ωρίζομένη φαλίσιν, ἐς τοσούτοι ὕψος ἐπαυρομένη,
ὡς ἐνερθε μὲν τοῖς ἀτειρίζουσι δυσέφικτον εἶναι τοῦ
ἡμισφαρίου τὴν ἀποπεράτωσιν. ὑπερθε δὲ τοὺς
γενομένους μηδὲν περᾶσαι, εἰ καὶ μάλα πολ-
μυκτὴς τις εἴη, ὑφάρκῃ καὶ ἐς τὸν πυθμῆνα τὰς
1 ὀφείας παρὰ πέμπην. αἱ δὲ φαλίδες καὶ ἐξ ἐδα-
φοὺς μέλει τῆς καλύψεως τῆς ὀροφῆς ἐπαίρονται.
2 ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ κατὰ τὸ δῶνυμον κίονες αὐτοῖς
ὑφάρκῃ καὶ ἐξ ὁμοειδέος λίθου πεποιημένοι.
3 ὑπερᾷ τε μετεωρίζουσι ἐτέροις ὑφάρκῃσι
κίονι, ὑφάρκῃ τοῖς βυλομένοις διδόντες ἐς τὰ
τελόμενα ὅθεν καὶ ἡ βασιλὶς παρῶσα ταῖς ἐορ-
ταῖς τῆς ἱερουργίας τῆς μνηστῆρας ἐφίσταται. οἱ δὲ
4 ὡς ἀνίσχονται καὶ δυνάμει ἥλιον οὕτως ἀφείθη-
σαν, οὐδὲν ἐμποδὼν τὰς θαύματα τῆς τηλικού-
του μεγέθους γενομένης. καὶ δὲ τῆς λελεγεμένης
ὑφάρκῃς ἐνερθε κίονι καὶ φαλίσι μικραῖς, τοσού-
τοι ἔρπον ἀποπεράτωσαι ὡς αὐτοὶ καὶ τὸ θαύ-
μα τῆς οἰκοδομίας τρανέστερον ἢ, καὶ τοὺς πόδας
30 σκυῖν ἀθέτως, τοῦ τε μήκους, τοῦ τε βύθους,
τοῦ τε ὕψους, καὶ τῆς φαλίδων τό, τε ἀφείθησαν τό,

Idem Constantinopoli, cum alias fa-
cras ædes miræ pulchritudinis in hono-
rem Dei ac Sanctorum construxit: tum
magnum illud & incomparabile opus, cu-
jusmodi nullum unquam fuisse memoratur:
maximam scilicet Ecclesiam S. Sophiæ, de-
coram ac præcellentem, & quæ vim dicen-
di omnem longe superat. Ejus tamen sin-
gulas partes, quoad possum, describere co-
nabor. Ædes sanctuarii, testudo est qua-
tuor fornicibus in sublime erecta: in tan-
tam altitudinem sublata, ut ex inferiore
quidem loco aspicientes, hemisphærii fas-
tigium difficile possint cernere. In supe-
riori autem loco constituti, quantumvis au-
daces sint, numquam despicere conentur, &
usque ad solum oculos demittere. Fornices
autem vacui à solo usque ad culmen tecti
eriguntur. In dextro autem ac sinistro latere
ex adverso fornicum positæ sunt columnæ,
ex lapide Thessalico fabricatæ: Et solaria
sustinent, quæ aliis item similibus columnis
suffulta, iis qui mysteria spectare voluerint,
ex sublimi conspiciendi copiam faciunt. Ex
hoc etiam loco Augusta diebus festis sa-
crorum mysteriorum solemnitati interesse
solet. Quæ vero ad ortum & occasum so-
lis sunt sitæ, ita, relictæ sunt, ut nihil sit
quod tantæ magnitudinis admirationem im-
pediat. Supradictorum autem solariorum
porticus, inferius columnis ac parvis arcu-
bus tantum opus absolvunt. Porro ut ma-
nifestius fiat hujus fabricæ miraculum, men-
suram quoque hic inferere constitui lon-
gitudinis & latitudinis atque altitudinis;
arcuum item tum vacua intervalla, tum

S. Sophia
descriptio.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αἱ δὲ φαλίδες καὶ ἐξ ἐδαφοῦς μέλει τῆς καλύψεως τῆς ὀροφῆς ἐπαίρονται. Ait enim Evagrius, arcus seu fornices vacuos à solo usque ad culmen surgere. Igitur hoc loco intelligere debemus apertos, nullis columnis suffultos. Procopius libro primo de ædificiis, id de duobus duntaxat arcibus testatur. τῶν δὲ ἀφείδων αἱ μὲν δύο κατὰ καὶ τῶν αἰσθητῶν ἰσχυρίζονται πρὸς ἀνίσχοντάς τε καὶ δυνάμει τοῦ ἥλιου.
2 Αὐτοῖς παρὰ πέμπην. Hunc locum pessime verterunt Interpretes. Musculus quidem ita vertit: In dextro latere ad sinistram ordinata sunt in illis columnæ, &c. Christophorus vero interpretatur hoc modo: In dextro latere, sunt homini ingredienti ad lavam columna ordine locatæ, &c. Fraudi scilicet illis fuit unius conjunctionis omis-
sio, quam nos ex MS. codice Florentino supplevimus hoc modo: ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ κατὰ τὸ δῶνυμον, &c. Superest nunc ut exponamus quid sibi velint verba illa quæ proxime sequuntur, παρὰ πέμπην αὐτοῖς κίονι. Ipse igitur sui interpres erit Evagrius, qui in lib. primo, cap. 14. Ecclesiam Symeonis Stylitæ sacram describens, eam ex quatuor porticibus constare dicit. Additque: παρὰ πέμπην δὲ τῶν σκυῖν, κίονι, &c. Id est, juxta porticus, columna ordine posita sunt. Quare hoc loco pro αὐτοῖς libentius legerem

αὐτοῖς, subaudiendo scilicet φαλίσι.

3 Ὑπερᾷ τε μετεωρίζουσι. Hæc Coenacula mulieribus destinata erant, ut seorsum in his consistentes, Missarum solemnitas spectare possent, ut scribit Paulus Silentarius in descriptione sanctæ Sophiæ, qui & Coenacula illa, sive solaria, senis columnis ex marmore Thessalico suffulta fuisse dicit; cum tamen subtus binæ duntaxat essent, quæ solaria sustinebant, pag. 110. Ἡλυτῆρας ὑφάρκῃς vocat Paulus, perinde ac Evagrius noster hoc loco, & Procopius in libro primo, ubi hoc sanctæ Sophiæ templum describit: quanquam Procopius porticus potius appellat.

4 Οὕτως ἀφείθησαν. His verbis designat Evagrius discrimen quod erat inter columnas Ecclesiæ sanctæ Sophiæ. Ait enim columnas quidem quæ erant ad dextrum & ad sinistram latus Ecclesiæ, id est, ad septentrionem & ad meridiem, habuisse solaria, sive tabulata ipsis imposita, è quibus Fideles sacra mysteria quæ in altari celebrabantur, prospicere poterant. Columnæ vero quæ ad ortum & ad occasum solis erant sitæ, nullum solarium sustinebant; sed relictæ erant nude. Hæc ideo fusius exponenda existimavi, quod Interpretes nihil hic vidisse animad-verti, ac præcipue Christophorsonum.

VARIORUM.

2 Τῆς ἐκκλησίας ἡνὸν. Interpres legisse videtur τῆς ἁγίας Σοφίας ἡνὸν. Hujus Ecclesiæ ædificatio ad ann. 532 referenda est. Nimirum in seditione ab Hypatio, Pompeio, & Probo adversus Justinianum isto anno concitata (de qua vid. supra c. 13.) Ecclesia major incendio absumpta est. Novam itaque & longe ampliorem ædificavit Justinianus, & Sanctæ Sophiæ dedicavit, anno 537, mense Decembri, cum sex fere anni intercessissent inter prioris Ec-

clesiæ conflagrationem, & novæ dedicationem. vid. Ant. Pagi ad ann. 532. n. 7. & ad ann. 537. n. 6. W. Lowth. Hujus Ecclesiæ nominis rationem reddit Paulus Diaconus lib. 18, initio, his verbis: "Exstruxit idem Princeps in-
tra Constantinopolim urbem ipsi Domino, qui est Sa-
piens Dei Patris, Templum, quod Græco vocabulo
ἀγία σοφία, i. e. Sanctam Sapientiam nominavit.

SÆC. sublimitatem. Mensura igitur sic se habet.

V. Longitudo quidem à porta quæ est è regione sacræ conchæ, quo in loco incruentum offertur sacrificium, ad ipsam usque concham, est pedum centum & nonaginta: latitudo vero à Septentrione ad Meridiem, pedum centum & quindecim. Altitudo à centro hemisphærii usque ad solum, pedum centum & octoginta. Arcuum vero singulorum latitudo quidem est pedum longitudo vero ab ortu solis ad occasum pedes continet ducentos & sexaginta. Latitudo vero illuminationis eorum habet pedes septuaginta quinque. Sunt præterea ad occasum solis porticus duæ admodum venustæ, & atria undique miræ pulchritudinis. Exstructum est ab eodem Justiniano templum Sanctorum Apostolorum, quod nulli alteri templo facile concedat: in quo Imperatores ac sacerdotes sepeliri mos est. Ac de his quidem rebus hæc omnino dicta sint.

S. Apostolorum Templum.

τε ὕψος, ἔχοντες ὡς αὐτὸν. ἔστι μὲν οὖν τὸ μήκος ἐκ τῆς καταπικρῆς θύρας τῆς ἱερᾶς κόλῃς, ἕως τὰ τῆς ἀναιμάκτου καλλιερῆται θυσίας, μέχρ' αὐτῆς, ποδῶν ρί. τὸ δὲ γὰρ εἶδος κατὰ βορρᾶν καὶ νότον, ποδῶν ριέ. τὸ δὲ βάθος δὲ τῷ κέντρῳ τοῦ ἡμισφαίριου μέχρ' ἐδάφους ποδῶν ρπ'. καὶ τῶν ψαλίδων, τὸ μὲν ἐκάστης ὁ ὅρος ποδῶν — τὸ δὲ γὰρ ἡ μήκος ἀπὸ ἀνατολῆς εἰς δύσιν πόδες σξ'. τὸ δὲ πλάτος τοῦ ἐμφύτου αὐτῶν ποδῶν οἷ. εἰς δὲ καὶ πρὸς δύο μόνον ἡλίον ἐκπρεπεῖς ἔτις αὐτῶν δύο, καὶ πάντοθεν ὑπαίθριοι αἰλαὶ ἐς κάλλος ἐξησκημένα. εἰργασθὲν δὲ αὐτὰ καὶ ὁ τῶν θεοπεσιῶν ἀποστόλων κῆδος, οὐκ ἐδέξαντο ἑτέρω τὰ πρωτεῖα διδόναι. ὃ ὅτι οἱ τε βασιλεῖς, οἵ τε ἱερωμένοι, τῆς νεομισμένης ταφῆς τυγχάνουσι. τοῖς μὲν οὖν τοῦτων καὶ τῶν τοιούτων ἀμωσγέπως εἰπεῖν τοιαῦτα.

CAPUT XXXII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΒ'.

De Justiniani furore potius quam benevolentia erga factionem Venetianorum.

Περὶ τῆς ἐν τῷ κυανῷ χρώματι τῷ βασιλέως ματίας μάλλον ἢ Φιλίας.

FUIT etiam aliud quidpiam in Justiniano, omnem belluarum immanitatem excedens. Quod utrum ex naturæ vitio, an ex ignavia ac formidine profectum sit, equidem nequeo dicere. Initium autem sumpsit ex populari seditione cui cognomen inditum fuit νίχα. Adeo enim impense favere visus est alteri factioni, Venetianorum scilicet, ut Venetiani ipsa meridie, in media civitate, adversæ factionis homines interficerent, ac non modo nullum supplicium metuerent, verum etiam præmia consequerentur. Atque hinc factum est, ut multi existerent homicidæ. Porro licebat illis etiam in domos irrumperere, & opes in illis reconditas deprædari, & miseris hominibus suam salutem pretio vendere. Quod si ex magi-

Venetianorum scelera.

ΥΠῆν δὲ καὶ ἑτέροι τῶν Ἰουστινιανῶν, πᾶσαν θνητὴν γνῶμιν ἐκκαίνον, εἴτε δὲ Φίσιος ἀμαρτία, εἴτε δουλίας τε καὶ φόβω, οὐκ ἔχον λέγειν, ἐκ τῆς δημόσιας γαστρὸς τοῦ νίχα τῶν δὲ χερσὶν ἔλκετο. ἐδόκει γὰρ ὁ πατέρων τῶν μαρτύρων, τῶν κυανέων Φημὶ, ἀτεχνῶς περὶ σκελετῶν εἰς τοσούτοις, ὥστε καὶ μισθοφορίας αὐτοῦς ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἐργάζεσθαι τῶν ἀπειραντίας, καὶ μὴ μόνον πονᾶς μὴ δεδίαται, ἀλλὰ καὶ γερὰν ἀξιοῦσθαι, ὡς πολλοὺς ἀνδροφόνους ἐπεὶ θύειν γενέσθαι. ἐξῆν δὲ αὐτοῖς, καὶ τοῖς οἴκοις ἐπιέναι, καὶ τὰ ἀποκείμενα κεμήλια ληΐζεσθαι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὰς σφῶν πιπράσκειν σωτηρίας. καὶ ἦν τις

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πλάτος τῷ ἐμφύτῳ] Vide, si placet, descriptionem Ecclesiæ sanctæ Sophiæ, quam nuper in lucem edidit Franciscus Combesius, vir de literis optime meritis, pag. 254. Describit has fenestras Paulus Silentarius in Ecphrasi quam nuper edidit vir doctissimus Carolus de Fraxino, & Procopius in libro primo de ædificiis.

2 Οἱ πῖ ἱερωμένοι] Idem scribit Sozomenus in fine libri secundi historiæ Ecclesiasticæ. Sed quod notandum est, neuter eorum, nec Evagrius, nec Sozomenus, Episcopis Constantinopolitanis id peculiare fuisse dicunt, ut in Apostolorum æde, quemadmodum Imperatores, sepelirentur; sed generaliter loquuntur de Episcopis. Sane Nicephorus in libro octavo capite ultimo diserte testatur, non solos Constantinopolitanos, verum alios quoque Episco-

pos, qui sanctitate vitæ præ cæteris emicuisent, illic conditos fuisse. Sæpe enim eveniebat, ut Episcopi, vel ab Imperatoribus evocati, vel ob necessitates Ecclesiasticas ad urbem regiam profecti, ibi fato fungerentur. Sic temporibus Anastasii Alcibiis & Gajanus apud Byzantium mortui, unoque sepulchro conditi memorantur in Chronico Marcellini.

3 Εἰπεῖν δὲ δὴ καὶ ἑτέροι] In editione Roberti Stephani deest verbum δὴ, quod Typographi Genevenses ex Christophoroni, aliorumve conjectura perperam suppleverunt. Ego vero ex codicibus Florentino & Telleriano hunc locum ita emendavi: ὡς δὲ καὶ ἑτέροι, ὅτι. quam emendationem confirmat Nicephorus. Pro his enim Evagrii verbis hæc substituit: ὡς δὲ πᾶσι αὐτοῖς.

VARIORUM.

a Ἐστὶ μὲν οὖν τὸ μήκος] Verendum est ne Evagrii codices in ædis longitudine & latitudine recensenda mendosi sint, cum utramque longe aliam fuisse constet ex Gyllio, diligenti admodum scriptore, cui longe potior fides habenda. Longitudinem, inquit ille, ab oriente ad occasum ipse metiri ausus non sum, sed metiendam curavi per hominem Turcum, qui mihi retulit longitudinem Templi esse ducentorum & quadraginta pedum. Idem latitudinem à meridie ad septentrionem, ex Turci relatione ducentorum & tredecim pedum esse scribit. Bondelmontius vero à te-
stidine ædis ad pavementum, altitudinem esse ait 144 brachiorum, i. e. 188. pedum; siquidem brachii mensura duorum pedum fuerit. Evagrius altitudinem tantum à

centro Hemisphærii refert, quæ parum ab aliorum calculis abhorret. Du-Cangius in CPoli Christiana, lib. III. ubi habetur accurata hujus Templi descriptio.

b Εὐρὺ ποδῶν] Nullus ex Græcis codicibus numerum aliquem hic exhibet. Curterius autem, Grynæus, Christophorionus, & Mericus Hanmerus in suis versionibus numerum sexaginta sex expresserunt, quem unde hausserunt, mihi incertum est. Matt. Shorting.

c Τῷ νίχα] Vide supra, cap. 13. hujus libri. W. Lowth. d Θωτήρ τῶν μαρτύρων] Quaternas Circensium aurigarum olim fuisse factiones, scil. Prafinam, Venetam, Albatam, & Rufatam, notissimum est.

τῶν

τῆς δὲ χότης εἰργεν ἐπευρέθη, καὶ τὴν ὡς
 εἶαν αὐτῇ ἐκιδύμεν. ὅθεν ἀμέλῃ εἰς τὴν
 ἑσπέρην ἐπιτροπὴν δέχων, ἐπεὶ οἷους τῆς νε-
 πτεζόντων ἰδύροις ἐσωφρόνισεν, ἀνὰ τὸ μεσαίτα-
 τον τῆς πόλεως, ἰδύροις ἠκίασεν καὶ ἀνελίχθη. 5
 Καλλίνικος δὲ τῶν Κιλικίων ἡγεύμενος δύο ἀνδρ-
 φόνων Κίλικε Παῦλον καὶ Φαυστίον ἐπελθόντες οἱ, ἃ
 ἀφ' ἐχρήσασθαι βουλομένων, ἐπεὶ ταῖς ἐκ νόμων
 ποιναῖς ὑπέσθησαν, ἀνεκκολοπίσθη, πονηρὸν ὡς
 ὁρῆς συνείσεως καὶ τῶν νόμων, ταύτῃ καταβα- 10
 λών. οἱ περὶ οὗτοι οἱ πατέρου μέρους τὰ οἰκία πε-
 φθιγότες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀνθρώπων δεξιούμε-
 νοι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἅμα πάντοθεν ἐλαυνόμενοι, τοῖς
 ὁδοιποροῦσιν ἐφ' ἡδονῇ, λωποδυσίας τε καὶ μαι-
 φονίας ἐργάζομενοι, καὶ πάντα πλήρη θανάτων 15
 ἀέρων, λεηλασίας τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀποπημά-
 των ὄντων. ἐπὶ δὲ ὅς ὡς τὰς οἰκίας μεταχρήσας
 καὶ αὐτοὺς διεχρήσατο, τοῖς νόμοις ἐκδύς, οὗς
 ἐφ' ἡκεν ἀνὰ τὰ ἄλλα ἀνοσιουργίᾳ βαρβάρους ἴσα. ἃ
 τὰ μὲν καὶ τούτων λεπτομερῶς λέγων, κρεῖττον 20
 καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ. Σπύρχη δὲ ταῦτα τεκμη-
 ρίωσιν καὶ τὰ ἐπίλοιπα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

Περὶ Βαρσανυφίου τοῦ ἀσκητοῦ.

Ἐγένετο δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸς ἄνδρες θεοφόροι καὶ 25
 μεγάλης σημείας ἐργάται, πολλαχρὸς μὲν γῆς
 ὧν δὲ τὸ κλέος ἐκσταχρὸς διέλαμψε, Βαρσανυ-
 φιος Αἰγύπτιος γένος. οὗτος δὲ Καρκί, τὸν ἄσκαρον
 διήλθοντες βίον, ἐν τινι φροντιστικῇ ἀλφειᾷ Γάζης ὅ
 πολίσματος ὥστε πολλὰ μὲν καὶ μνήμης κρείττο- 30
 να θαυματουργῆσαι πιστεύεται, καὶ ὅτι καὶ ὅτι αὐ-
 τὸν δὲ οἰκίσκῳ καθευγμένον, καίτοι γὰρ ἀπὸ τού-
 των πενήτων, καὶ ὡς γε χρόνῳ οὕτως ὁφθέν-
 τα τῷ, οὕτως τῶν ἐπὶ γῆς πινος ἡμετεληφότες. οἱς
 ἱ δὲ δισαπτεῶν Εὐστόχιος ὁ τ' Ἱεροσολύμων πρεσβύτερος, 35
 ἐπειδὴ διόρυτ' ἔγνω τὸν οἰκίσκον οὗ καθεύκοντο ὁ
 ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, πῦρ ἐκθορον μικρὸν τοῦς αὐτό-
 σι πάντας ἐσέπρησε.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δισαπτεῶν Εὐστόχιος] Pro verbo δισαπτεῶν, quod pro-
 cul dubio corruptum est, Nicephorus habet διωπτεῶν. Pro
 Eustochio autem Hierosolymorum Episcopo idem Nice-
 phorus habet Sallustium. Sallustius quidem Hierosolymo-

stratibus quispiam eos coercere tentasset, de suo ipsius capite periclitabatur. Quidam V.
 certe, qui Comes erat Orientis, cum ali-
 quot seditiosos nervis cædi iussisset, ipse in
 media urbe nervis cæsus ac circumductus est.
 Callinicus præterea rector Ciliciæ, propterea
 quod duos homicidas Cilicas, Paulum ac
 Faustinum, qui in ipsum irruerant & inter-
 ficere ipsum conati fuerant, ex præscripto
 legum capitali supplicio affecisset, in cru-
 cem actus est, has pœnas referens ob recte
 consultis, & ob leges servatas. Hinc factum
 est, ut Prasiniani relicta patria sua, cum à
 nullo mortalium susciperentur, sed velut pia-
 culum quoddam undequaque abigerentur,
 viatoribus insidias struerent, rapinasque ac
 cædes perpetrarent: Et cuncta immaturis
 mortibus ac direptionibus, & hujusmodi sce-
 leribus complerentur. Interdum tamen in
 contrariam sententiam versus, Venetianos
 occidit, legum vindictæ subjiciens eos, qui-
 bus antea more barbarico per singulas ur-
 bes grassandi potestatem dederat. Verum
 ad ista singillatim referenda, nec tempus,
 nec sermo ullus suffecerit. Hæc tamen
 quæ commemoravi, sufficiunt ut conjectu-
 ra fiat de reliquis.

CAPUT XXXIII.

De Barsanuphio Monacho.

IS DEM temporibus viri plane divini &
 admirabilium operum effectores, in variis
 orbis terrarum locis vixerunt. Sed quorum
 gloria ubique inclauit, hi fere sunt. Barfa-
 nuphios Ægyptius genere, qui in carne vi-
 tam carnis expertem transegit in quodam
 Monasterio juxta oppidum Gazam, adeo ut
 plurima miracula perpetraverit, quæ recen-
 sere difficile est: credaturque ab omnibus
 etiamnum vivere, in cellula reclusus: quam-
 vis quinquaginta & amplius anni jam ex-
 cesserint, ex quo nec visus est à quoquam,
 nec terrenum quidquam degustavit. Quæ
 cum falsa esse crederet Eustochius Hieroso-
 lymorum Antistes, & cellulam in qua vir
 Dei sese incluserat, perfodi iussisset, ignis
 inde exsiliens universos propemodum qui
 aderant combussit.

VARIORUM.

a Ἀπὸ τούτων] Scilicet ab anno 593. quo Evagrius Hi-
 storiam suam absolvit. Unde Pagius concludit Barsanu-
 phium sese Monasterio inclusisse circa annum 540. Et
 quoniam jam tum senex, & Joanni seni coævus dictus est à
 Dorotheo Archimandrita in Institutione IV. vix potuit vi-

-rum Episcopus fuit principatu Anastasii Augusti. Eusto-
 chius vero sub exordium imperii Justinii junioris eundem
 Episcopatum gessit, ut testatur Theophanes in Chronico.

vere usque ad annum quo Evagrius Historiam suam ab-
 solvit; perperamque Nicephorus lib. 22. cap. 17. Sallusti-
 um pro Eustochio nominavit, cum Sallustius anno 486
 Episcopus Hierosolymorum dictus sit, annoque 494. obi-
 erit. Aut. Pagi ad ann. 548. n. 10.

τὸν δὲ, ὅσα τε κομίσας καὶ στήια καὶ οἶνου π' ἄλ-
 γος, καὶ τὴν θύραν ἀποκλείσαντα τρέπεν
 ὡς θύον, δεκτικῶς τε ταύτῃ ἐκκαλεσάμενος,
 τῆς θοῆς ἐμπλοκῇ, ἱκανῶς τῇ ἀφ' ἑξῆς τῆς
 προφῆς πεινῶσαν, καὶ τὰ λείψανα τῆς ἀποκο-
 μιότητος παρέφερεν. ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦ κλόου
 τοῦ τῷ ὡσεύς Φοινίκῃ κατασείσαντος παρὰ
 ἡ πόδας ὄντος, ἦν ἡ τε Βηρυτίων, Βιβλίων τε
 καὶ Τριπολιτῶν μάστιγα πεπνύθασιν, ῥυτίθρα τῇ
 χειρὶ μετωπίζων, ἐτυπτε τῆς κλόνος τοὺς πλείους
 ἀνὰ τὴν ἀγορὰν, ὥστε βοῶν, ὀρχήσαντο ἔχοντες.
 ἐπεὶ τοῖνυν οὐδὲν τὰνδρὸς ἰὼ παρέργον, οἱ τούτοις
 ὡσεύς τινες τὸν νομὸν ἐτίθεισαν, τίνες τῶν κλόνων
 μὴ τύπῃον παρήν. οἱ καὶ μετ' οὐ πολὺ πεπνύχα-
 σιν, ἔργον τοῦ σεισμοῦ γινόμενοι. πολλὰ δὲ καὶ
 ἑτέρα πέπραχεν, ἃ καὶ πραγματίας ἰδιαζούσης
 δεικται.

riam nihil præter aquam gustasse: Symeo-
 nem vero obsonia & cibos & vas vini ad se
 attulisse, obferatisque foribus mensam appo-
 sisse, iussisseque ut cœnaret, & dapibus se
 se exsatiaret, quippe quæ satis afflictæ esset
 inedia. Simul reliquias ciborum qui allati
 fuerant proferebat. Idem præterea, cum im-
 mineret terræ motus ille quo Phœnice ma-
 ritima concussa est, & quo Berytus, & Bi-
 blus ac Tripolis præ reliquis urbibus vexatæ
 sunt, flagello in altum sublato, ex columnis
 quæ erant in foro plerasque verberare cœpit,
 inclamans his verbis: State, saltandum vobis
 est. Et quoniam nihil temere aut inconsul-
 to ab eo fiebat, hi qui aderant, studiose no-
 tarunt columnas, quas ille prætergressus mi-
 nime verberarat. Quæ quidem haud multo
 post corruerunt terræ motu subverſæ. Sed
 & plurima alia ab eo gesta sunt, quæ pecu-
 liare opus desiderant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ'.

CAPUT XXXV.

Περὶ Θεομά μοναχοῦ, ὃς αὐτῷ ὁμοίως προσπαύτου
 ἑαυτοῦ.

De Thoma Monacho, qui solitiam pari
 modo simulavit.

ἮΝ δὲ τιμωκὰ καὶ Θεομάς τόνδε ἀφ' Ἀβυθίων
 τὸν βίον, ἀνὰ τὴν κοίλιν Συρίαν, ὅς ὡς
 τὴν Ἀντιόχειον γέροντα τὴν ἐπίτειον χορηγίαν κο-
 2 μίσμους τῆς κατ' αὐτὸν μονῆς. ἐτέτακτο δὲ ἐκ
 τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας. τοῦτον ὁ Ἀναστάσιος οἰκονο-
 μῶν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ συχνᾶς αὐτὸν ἰωχάει,
 τῇ χειρὶ καὶ κόρῃς ῥαπίδι καὶ δυσαναχοιτῶ-
 3 τῶν τῆς σφίσι παρόντων, ἔφη, οὐτε αὐτὸν ἐπὶ λή-
 ψιδαι, οὐτε τὸν Ἀναστάσιον δώσθαι καὶ ἄμφω γι-
 νῆσθαι. Ἀναστάσιος μὲν μετ' ἡμέραν μίαν τὸν βίον
 3 κατὰ τὴν ἑαυτοῦ Θεομά δὲ ὅτι τῶν νοσημάτων
 κατὰ τὴν ἀνὰ τὸν ὡσεύς Δάφνην ὅτι τῇ ἀπο-
 πορσίᾳ ὡς τὸν ἀγῆρω μετὰ τὸν βίον. ὃ τὸν
 νεκρὸν εἶθετο ὅτι τοῖς τῶν ἐπιλήδων τάφοις. ἐπει-

FUIT etiam ea tempestate Thomas qui-
 dam, qui in Coele Syria idem vivendi
 genus excolebat. Hic aliquando Antiochiam
 venit, annum stipendium accepturus ad
 Monasterii sui alimoniam. Hoc autem sti-
 pendium ex redditibus Antiochenſis Ecclesiæ
 præberi consueverat. Quodam igitur die A-
 nastasius, qui erat œconomus ejusdem Ec-
 clesiæ, supra dicto Thomæ, quoniam fre-
 quenter ei molestus fuerat, colaphum incus-
 sit. Quod factum cum indigne ferrent qui
 aderant, Thomas nec se accepturum ampli-
 us quidquam, nec illum daturum esse dixit.
 Utrumque porro ita evenit, Anastasio po-
 stera die è vivis sublato; Thoma vero in-
 ter redeundum in hospitio infirmorum quod
 est in suburbano Daphnensi, ad immortalem
 vitam translato. Cujus cadaver sepultum
 est in monumentis peregrinorum. Sed quo-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἦν θηρυτίων, βιβλίων τε καὶ τριπολιτῶν] De hoc terræ
 motu loquitur Auctor itinerarii Antonini Martyris, his
 verbis: Inde venimus in partes Syria, ubi requiescit sanctus
 Leontius, quæ civitas tempore Justiniani Imperatoris subver-
 sa est à terræ motu, tum aliis civitatibus. Venimus exinde
 Biblum, quæ & ipsa civitas cum omnibus quæ in ea erant,
 subversa est. Exinde venimus in civitatem Triari, quæ &
 ipsa subversa est. Deinde venimus in civitatem splendidif-
 simam Beryto, in qua nuper fuit studium literarum, quæ
 & ipsa subversa fuit, dicente nobis Episcopo civitatis, cui
 cognita fuerant personæ, exceptis peregrinis qui ibi perierant.
 Civitas porro illa, in qua requiescit sanctus Leontius, Tri-
 polis est, ut supra annotavi. Hic terræ motus contigit anno
 vigesimo quarto Justiniani, ut scribit Cedrenus in
 Chronico, & Theophanes pagina 191. Memorabile est
 quod de Botry Phœnicis urbe ab iisdem Scriptoribus tra-
 ditur, in ea portum factum esse illo terræ motu, cum an-
 tea non extitisset: translato scilicet promontorio quod Li-
 thoprofopon dicebatur. Verum in Theophane scriptum
 est ὡσεύς pro βίον. Quo scripturæ vitio inductus In-
 terpres, Botram vertit gravi errore, cum Botra sit Me-
 diterranea civitas Arabiz. Hujus urbis nomen restitu-
 dum videtur in itinerario Antonini Martyris, eo loco

quem superius adduxi. Nam pro civitate Triari scriben-
 dum est Botry.

2 Ἐπὶ τῇ δὲ οὐ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας] Quis non mire-
 tur tres viros doctos in hujus loci interpretatione lapsos
 fuisse. Joannes quidem Langus ita vertit. Illius enim Ec-
 clesiæ censebatur. Atque ita fere Musculus. Christophor-
 sonus vero omnium pessime interpretatus est hoc modo.
 Ab ea siquidem Ecclesiā presbyter fuerat ordinatus. Puta-
 runt scilicet subaudiendum hic esse, ἐπὶ τῇ δὲ οὐ τῆς αὐτοῦ,
 cum tamen subaudiendum sit ὡσεύς ὡσεύς. Id est, annuum
 stipendium, sive elemosyna, quæ ex redditibus Antioche-
 næ Ecclesiæ, quotannis erogari consueverat monasterio Abba-
 tis Thomæ.

3 Ἐν τῇ τῶν Νοσημάτων κατὰ τὴν ἀνὰ τὸν ὡσεύς] Joannes Moschus in
 Limonario cap. 88. ait, Thomam mortuum esse in Eccle-
 sia sanctæ Euphemie quæ erat in suburbano Daphnensi.
 Itaque juxta nosocomium in quo peregrini hospitaban-
 tur, Ecclesia erat beatæ Euphemie: quemadmodum hodie
 videmus Xenodochiis & Nosocomiis adjunctas esse
 Ecclesias. Porro Joannes Moschus ait hunc Thomam A-
 pocrifarium fuisse monasterii sui, id est Procuratorem.
 Apocrifarii enim dicebantur ii qui negotia gerebant Mo-
 nasteriorum & Ecclesiarum, ut docet Justinianus in No-
 vella 6.

VARIORUM.

* Contigit hic terræ motus anno Chr. 551. qui fuit 25 Justiniani Imp. ut scribit Act. Pagi ad ann. 551. n. 18.
 Tom. III.

Ggg

SAC. VI. niam uno & altero post illum ibidem sepulto, corpus Thomæ semper supra illos exstabat: Deo scilicet etiam post mortem illius maximum edente miraculum: reliqua enim cadavera submovebantur longius ac repellentur: incolæ sanctum virum admirati, Ephræmio rem nuntiant. Tum vero sacrum ejus corpus publica festivitate ac solempni pompa Antiochiam deportatum est, & in cœmeterio honorifice deponitur, cum pestilentem morbum qui tum grassabatur translatione sua dispulisset. Hujus diem festum Antiocheni ad nostra usque tempora quotannis magnifice celebrant. Verum ad propositum historię ordinem revertamur.

δὴ δὲ ἐπὶ τοῦ καὶ δευτέρου πένθοντος, ὑπερβεν αὐτοῦ τὸ αὐτὸ σῶμα γέγονε, μέγιστον θαῦμα τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἀναδεικνυόμενος· ἀπεπέμποιτο γὰρ μακρὰν ἀπικερυόμην, θαυμάσαντες τὸν ἄγιον, ὁ Ἐφραίμιος ἀφ' ἡγέλλου καὶ μετὰ δημοτλοῦς ἀγαρωχίας, καὶ πομπῆς, μετὰ καμίζετα ὁ πανάγιος αὐτοῦ νεκρὸς ἀνὰ τὴν Ἀντιόχου, ἐν τῇ κοιμητηρίᾳ πνέοντα, τὴν τὴν καὶ αὐτὰ Φοιτήσαντα λοιμωδὴ νόσον τῇ μεταθέσει παύσας. οὗ καὶ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν μέγας ἡμῶν παῖδες Ἀντιόχειαν μεγαλοπρεπῶς ἄγουσιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον τοῦ λόγου τὴν ῥύμην μεταγάρωμεν.

CAPUT XXXVI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

De Mena Patriarcha, & de miraculo quod factum est in pueri cujusdam Hebræi.

Περὶ Μηνᾶ τοῦ πατριάρχου, καὶ τῆς γενέσεως τῆς καὶ θαύματος εἰς τὸ τῷ Ἑβραίου παιδίῳ.

Cap. 11.
hujus lib.

Menas Ep.
CP.

Quod reli-
quum erat
S. cœna, pu-
eris datum.

ANTHIMO, ut supra à nobis dictum est, ex Constantinopolitana sede ejecto, Epiphanius in ejus locum successit. Post Epiphanium vero Menas Episcopatum illum fortitus est. Cujus temporibus miraculum quoddam contigit in primis memorabile. Vetis est consuetudo Constantinopoli, ut quoties ex sacris partibus immaculati corporis Christi Dei nostri, magnus numerus superfuerit, pueri impuberes ex iis qui Grammaticorum scholas frequentant, evocentur, qui eas manducant. Id igitur eo tempore cum accidisset, una cum aliis pueris convocatus est filius vitrarii cujusdam, qui secta erat Judæus. Hic puer parentibus causam moræ ex ipso sciscitantibus, id quod factum fuerat exposuit, & quid ipse una cum reliquis pueris degustasset. Pater ira atque indignatione succensus, illico filium correptum in fornacem ardentem conjicit, in qua vitrum formare consueverat. Mater vero puerum queritans, cum reperire non posset, per totam urbem circuibat, plorans atque ejulans. Tertio demum die ad ostium officinæ mariti sui stans, filium nominatim inclamare cœpit, flens ac se ipsam lacerans. Tum puer agnita matris voce, ei respondit ex fornace. Statimque mater perfractis foribus introgressa, puerum inter carbones stantem videt, quem ignis nullo latenus ambusserat. Qui postea interrogatus, quonam modo illæsus permansisset, mulierem quamdam purpurea indutam veste crebro ad ipsum ventitasse dixit, & aquam ipsi porrexisse, & carbones qui juxta ipsum erant restinxisse. Cibus quo-

Νόμιμος ὡς μοι λέλεκται, ὁ θρόνος τῆ βασιλίδος ἐκβέβηκεν, ὁ Ἐπιφάνιος τὴν ἐπι-σκοπὴν ἀφ' ἡγέλλου μετὰ δὲ αὐτῷ Ἐπιφάνιος Μηνᾶς, ἐφ' οὗ καὶ θαῦμα γέγονε λόγου πολλοῦ ἄξιον. ἔθος παλαιὸν βέβηκεν ἀνὰ τὴν βασιλεύσαντα, ὅτ' ἀνὰ πολὺ πλεονέκτημα τῶν ἁγίων μερίδων τοῦ ἀχράντου σώματος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναπνεύσει, καὶ αὐτὰς ἀφ' ὧν μετὰ πέμπτους γίγνεται ὡς τῇ ἐκ χαμαιδιδασκάλου Φοιτήσαντα, καὶ ταῦτα κατεπί-θεν. ὅπως ἐπειδὴ γέγονεν, ἡλίοσθι μετὰ τῇ παιδὶ ὑαλοῦργος παῖς, ἑβραῖος τὴν δόξαν, ὅς τις γενέσθι τὴν αἰτίαν τῆς βραδυτῆτος πνιθανομένης, ἀνέπε τὸ γενέσθι, καὶ ὅπως ἀποφαγὼν σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶν εἶη. ὁ δὲ φύσας, θυμωθεὶς καὶ μινύσας, ὅτ' ἐπὶ πνιγῇ τῶν ἀνθρώπων ἔθα τὴν ὑαλὸν ἐμόρφη, τὸν παῖδα καθήσων ἀνάψας. ὅς δὲ τὸν παῖδα ἡ μήτηρ ζητοῦσα, θύρεσσιν ὅσας ἔχει, πανταχῇ τῆς πόλεως ἢ ἐκ ποταμῶν, καὶ λύκων κακύνουσα, καὶ τεταῖα ὡς τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἀνδρῶν ἐξῆλθε, ὁνομαστὶ ἀνεκάλει τὸν παῖδα, τοῖς θρήνοις σπαρασσόμενῃ. ὁ δὲ, τῆς Φωνῆς τῆς μητρὸς σιωπῆς, ἐκ τοῦ πνιγῆος ἀνταπεκρίνετο. ἡ δὲ, τὰς θύρας ἀφ' ὧν μετὰ πέμπτους, εἶσα τῇ γεινομένη, ὅρα τὸν παῖδα τῇ ἀνθρώπων μέσση ἐξῆλθε, τοῦ πυρὸς αὐτὸν μὴ προσ-άψαντος. ὅς ἀνερωπόμενος ὅπως ἀπαθὴς μεμνή-κει, γυναῖκα ἔφη, πορφυρεῖν ἀμπερχομένην ἐδῆ-τα συχνὰ Φοιτῶσαι παρ' αὐτὸν, ὅπως ὀρέγην, καὶ τούτῳ τοὺς πλησιάζοντες τῇ ἀνθρώπων κατενέειν,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐφραίμιος] Moschus in capite citato, non Ephræmum, sed Dominum vocat Episcopum Antiochenum, qui successit Ephræmio. Hunc Dominum vocat Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus.

2 Ἐπιφάνιος ἀφ' ἡγέλλου] Hunc Evagrii errorem jam supra notavimus, quem Nicephorus etiam correxit. Verum Nicephorus ipse dum errorem Evagrii corrigit, alium commisit. Menam quippe ab Agathone Papa ordina-

tum esse scribit, qui ab Agapeto ordinatus est in locum Anthimi, ut inter omnes constat.

3 Ἐθὺς παλαιὸν] Hanc consuetudinem, ut scilicet particule sacre Eucharistiæ quæ superfuerant, pueris absumendæ distribuerentur Constantinopoli, etiam sua ætate permansisse testatur Nicephorus Callistus in cap. 25. libri 17. seque dum puer esset & frequenter in Ecclesiis versaretur, partes eas accepisse scribit.

VARIORUM.

a Ἐπιφάνιος] Epiphanius factus est Episcopus CPolitanus anno Chr. 520. In hujus demortui locum substitutus est Anthimus anno 535. Quo ob hæresim ejecto,

ordinatus est Menas Episc. CP. ab Agapeto Pontifice Romano. anno Chr. 536. ut Papius sub dictis annis nos docuit.

οιτίζεν τε αὐτὸν ὁσάκις πενή. ὅτε ἐπειδὴ ἐς
 Ἰουλιανὸν ἠνέχθη, τὸν μὲρ παῖδα καὶ τὴν μητέρα
 1 τὰς λουτρὰς τῆς παλιγενείας φωπιδέας ἑκλή-
 ρωσεν. τὸν δὲ φύσαντα, οὐκ ἀναχόμενον Χριστιανῶς
 2 ἐβαπτίσθη, ὡς συκαῖς ὡς παιδοφόνον ἀνεσκο-
 λόπισεν. ταῦτα μὲρ τῇδε γέροντι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΖ΄.

Τίνες καὶ ἐκεῖνο καιροῦ τῶν μεγάλων πόλεων ἐπί-
 σκοποι.

2 **Μ**ΕΤΑ δὲ Μηνᾶν Εὐτύχιος ἐς τὸν θρόνον ἀνέ-
 σιν. ἀνὰ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα, μὲρ Μαρτύρι-
 ον Σαλῦσιος τὸν θρόνον ἀφ᾽ ἑαυτοῦ Ἡλίας τε μὲρ
 τῦτον Πέτρος τε αὖ, καὶ μὲρ ἐκεῖνον Μακάριος,
 3 οὐκ ὡς βασιλεὺς προσκαρδύνει, ὡς ἐξώσθη τῆς οἰ-
 κείας καθέδρας. ἔφασκον γὰρ αὐτὸν τὰ Ὠριγέ-
 4 νους πρεσβυτέρους δόγματα. μεθ᾽ οὗ τ᾽ ἐπισκοπὴν Εὐ-
 φόχιος διεδέξατο. μὲρ δὲ τ᾽ ἐκβολὴν Θεοδοσίου ὡς
 προδεδίχηται, ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας Ζώι-
 5 λος ἀναδείχεται. καὶ τοῖς αὐτὸν ἡγουμενοῖς προσ-
 6 πύκνους, ὡς Ἀπολινάριος τὴν καθέδραν ἐγγράμμεν.
 7 μετὰ δὲ Ἐφραίμιον, Δομνίνον Ἀντιοχείας πτενέ-
 ται θρόνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΗ΄.

Περὶ τῆς ἁγίας οἰκουμένης πέμπτης συνόδου, καὶ
 25 ἀφ᾽ ποίαν αἰτίαν συνέστη.

Τῆς πρεσβυτέρας μὲρ οὐκ Ῥώμης ἡγουμένου
 Βιγιλίου τῆς δὲ νέας πρῶτα μὲρ Μηνᾶ, εἴτ᾽
 Εὐτύχιος τῆς δὲ Ἀλεξανδρείας Ἀπολινάριος, καὶ
 τῆς Ἀντιόχειας Δομνίνος, Ἱεροσολύμων τε Εὐφρχίου,

que esurienti præbuisse. Quæ cum nuntiata Sæc.
 essent Justiniano, Imperator puerum simul VI.
 ac matrem regenerationis lavacro initiatos
 clero adscripsit. Patrem vero Christianæ
 religionis sacramenta percipere penitus recu-
 santem, tanquam proprii filii interfectorem,
 in Sycensi suburbio cruci suffigi præcepit.
 Et hæc quidem ita evenerunt.

CAPUT XXXVII.

Quinam eo tempore fuerint maximarum
 urbium Episcopi.

10 **P**OST Menam Eutychius Pontificalem se-
 dem Constantinopoli obtinuit. Hiero-
 solymis vero post Martyrium Salustius in-
 ejus locum successit. Post hunc Helias, post
 Heliam Petrus. Post Petrum Macarius ejus-
 dem urbis Episcopatum suscepit, cum Im-
 perator electionem ejus nondum comprobaf-
 15 set. Hic postea sua sede expulsus est, pro-
 pterea quod Origenis dogmata asserere dice-
 batur. Post hunc igitur Eustochius Episco-
 palem sedem fortitus est. Alexandriæ vero
 pulso, ut supra relatum est, Theodosio, Zoi-
 lus ad Episcopatum promotus est. Quo ad
 prædecessores suos adjuncto, Apollinaris se-
 dem illam regendam suscepit. Jam vero
 Antiochiæ post Ephraemium Dominus ejus
 loci Ecclesiam gubernavit.

CAPUT XXXVIII.

De sancta & universali Synodo quinta, &
 25 quam ob causam congregata sit.

PORRO dum Vigilius quidem Romanæ
 urbis, Constantinopolitanæ vero Menas
 primum ac deinde Eutychius Episcopatum
 gererent: Et Alexandrinæ quidem Ecclesiæ
 Apollinaris, Antiochenæ autem Dominus:
 Hierosolymitanæ vero præesset Eustochius,

VALESII ANNOTATIONES.

1 **Ἐκλήρωσεν**] Joannes Langus hunc locum ita vertit.
Puerum cum matre divino regenerationis lavacro adhibuit, Deoque dicavit. Musculus vero & Christophorus longe
 pejus verterunt. Nam Musculus quidem vertit, *serva-
 vit.* Christophorus vero sic interpretatus est. *Puerum
 cum matre lavacro regenerationis tingendos decernit.* Ego
 vero locum ita vertendum esse non dubito. *Puerum simul
 ac matrem regenerationis lavacro initiatos clero adscripsit.*
 Quod ita intelligendum est, ut Imperator puerum quidem
 illum inter Lectores Ecclesiæ censi jussit: matrem
 vero Diaconissam ordinari præceperit.

2 **Ἐν συκαῖς**] In hoc suburbano urbis Constantinopoli-
 tanæ olim supplicia de noxiis fumi consueverant, ut jam-
 pridem monui in annotationibus ad librum 18. Ammiani
 Marcellini, pag. 361. Quibus adde locum B. Hieronymi
 ex Commentariis in caput 16. Matthæi, qui sic habet, *ex-
 tra urbem enim & foras portam loca sunt in quibus trun-
 cantur capita damnatorum, & Calvaria, id est, decollato-
 rum sumpsere nomen.*

3 **Ἐφασκον γὰρ αὐτὸν τὰ Ὠριγένης**] Multi certe Mo-
 nachii ab ejus communionem sese abjunxerunt, eo quod

Origenis dogmata asserere crederetur. Ex horum numero
 fuit Abbas Elias qui etiam *Βασίλειος* dicebatur, ut scribit Joannes
 Moschus in cap. 19. Limonarii. Theophanes tamen
 in Chronico pag. 205. Macarium *κατὰ συκαίων*, id est,
per fraudem & calumniam à sede sua pulsum esse dicit.
 Verum Theophanes prorsus alieno loco id refert, princi-
 patu scilicet Justinii junioris. Atqui Macarius Episcopus
 Hierosolymorum ordinatus est anno Christi 546. & cum
 biennio post è sede sua exturbatus fuisset, in ejus locum
 subrogatus est Eustochius anno Christi 548. ut tradit Ba-
 ronius. Dissentit tamen Victor Thunonenfis in Chroni-
 co. Macario enim annos octo Episcopatus attribuit, eo-
 que supersit Eustochium ordinatum esse ait anno ante
 Synodum quintam, id est anno Christi 552. idque verius
 esse existimo.

4 **Καὶ τοῖς αὐτὸν ἡγουμένοις**] Sic etiam legitur apud
 Nicephorum in cap. 26. libri 17. *καὶ μετὰ μικρὸν τοῖς αὐ-
 τοῖς ἡγουμένοις συνεστήναι.* &c. Ego tamen non puto
 Græce dici posse, *αὐτὸν ἡγουμένους*. Scribo itaque *καὶ
 τοῖς αὐτὸν ἡγουμένοις*, &c. Subauditur enim τῶν Ἀλεξαν-
 δρίων.

VARIORUM.

2 **Μετὰ δὲ Μηνᾶν**] Menas Ep. CPolitanus defunctus est
 anno 552. colitur in Martyrologio Romano, & in Me-
 nologio, die 25 Augusti: isque forsan dies ejus emortua-
 lis fuit. In ejus locum successit Apocrisarius Ama-
 seæ Presbyter, & Monasterii ipsius Amaseæ Monachus
 Eutychius, eo ipso die quo Menæ cadaver in sacris ady-
 tis expositum jacebat, ut testatur Theophanes in Chroni-
 co, anno Incarnat. secundum Alex. 544. Hierosolymis
 Salustius Martyrio defuncto successit anno 486. Salustio
 Helias annos 492. Helias depositus est ab Anastasio Imp.

anno 513. & in ejus locum successit Joannes Merciani fi-
 lius. Joanni mortuo anno 524. successit Petrus Euthero-
 polita. Petrum vita functum anno 544. excepit Ma-
 carius, qui anno 548 dejicitur, & in ejus locum Eusto-
 chius subrogatur.

b **Ὡς ἐξώσθη**] Lege *sc. W. Lowth.*

c **Ἀπολινάριος**] Alexandria Zoiio, quod tria capitula
 damnare nollet, deposito, successit Apollinarius anno 551.
 Antiochiæ Ephraemio mortuo successit Dominus anno
 545.

Ggg 2

τὴν πέμπτην

S. c. quinta synodus à Justiniano convocata est hanc ob causam. Cum Origenis dogmatum assertores in Monasteriis Palæstinæ, sed præcipue in ea quæ dicitur Nova Laura quotidie invalescerent, Eustochius omni studio in id incubuit, ut eos expelleret. Cum igitur ad Novam Lauram se contulisset, eos inde ejecit, procul amandans, tanquam communem hominum perniciem. At illi varia in loca dispersi, multos suis partibus adjunxerunt. Horum patrocinium suscepit Theodorus, cognomento Alcidas, Episcopus quidem Cæsariæ, quæ caput est provincie Cappadociæ, sed qui cum Justiniano assidue versabatur, eique fidus erat in primis ac perutilis. Cum ergo iste palatium conturbaret, & id quod ab Eustochio gestum erat, meram impietatem atque injustitiam vocaret, missi sunt Constantinopolim ab Eustochio, Rufus Abbas Monasterii Theodosii, & Conon Abbas Monasterii Sabæ: qui tum virtutis suæ causa, tum ob Monasteria quibus præerant, principem locum inter Solitarios obtinebant. Venerunt una cum illis etiam alii, dignitate haud multo inferiores. Et hi quidem de Origene in primis, & de Evagrio ac Didymo agere instituerunt. Theodorus autem Cappadox, cum eos alio vellet traducere, causam Theodori Mopsuestiæ Episcopi, & Theodoriti atque Ibae in medium produxit: Deo scilicet optimo maximo ita rem omnem optime disponente, ut hinc & inde profana omnia penitus ejicerentur. Prima igitur quaestione proposita, utrum liceret mortuos Anathemati subicere: Eutychius qui illic aderat, in sacris scripturis apprimè exercitatus, super-

ἡ πέμπτη συνόδος ἡ Justinianus ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Εὐτόχιος, καὶ ἀπαρτίων ἡ μάλιστα τὸ τῇ καλουμένην Νέα Λαύρα τὰ Ὀριγενίους πρεσβυτέρων δόγμα, πᾶσαν ἔθετο σπουδὴν τοῦτους ἀπὲς λᾶσαι. καὶ χαλαρὰς τὴν αὐτὴν Νέα Λαύραν, ἀπαντὰς ἐκδιέλκει, ὥστε ἅη κοινὰ μακρὰ ἐκδιώξας· οἱ καὶ σποράδες γινόμενοι, πολλοὺς σφίσι προσεταιρίζονται. τούτων ὑποστήριξις Θεόδωρος ὁ ἐπὶ κλίῳ Ἀσκιδᾶς, ἐπίσκοπος μὲν τῆς Καίσαρος, ἡ προσκαθήμενος τοῦ Καππαδοκῶν ἔθνους· Ἰουστινιανὸς δὲ προσεδρόμων, πρὸς τὴν οἱ χεβεῖται, καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος. κυκλῶντος οὖν αὐτοῦ τὰ βασίλεια, καὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀθεμιτοσύνην τὸ πρᾶγμα χαλῶντος, γέλλοντα πρὸς τὴν βασιλέως πόλιν πρὸς Εὐτόχιον, ῥυθμὸς ἡγεύμενος Θεοδοσίῳ μονῆς, καὶ Κόνων τῆς Σάβας, τὰ πρῶτα τῆς ἐρήμου φέροντες, ἐκ τῆς οἰκίας ἀξιώσεως, καὶ ὧν ἡγεύτο φροντιστῶν. γιγνώσκει δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ ἑτέροι, ὅτι πολλὰ τῆς ἀξίας αὐτῶν λειπόμενοι· καὶ οὗτοι μὲν τὰ κατὰ τὸν Ὀριγενίαν πρωτοτύπως ἐκίνουν, καὶ Εὐάγγελον, καὶ Διδύμον. Θεόδωρος δὲ ὁ Καππαδόκης ἐτέρῳι τούτοις ἀφέλκεν ἐβέλων, ἐπεισάγει τὰ κατὰ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, καὶ Θεοδώριτον, καὶ Ἰβάν τοῦ παναγάρχου Θεοῦ πάντα χαλῶς οἰκονομίσαντες, ὡς ἐκείθεν ἐπὶ τὴν τὰ βέβηλα ἐξωδύνει. πρῶτης τοίνυν κινήσεως γινόμενης, οἱ δὲ τοὺς πεπληθυμένοις ἀναθέμασι καταβληθῆναι, Εὐτόχιος παρὼν τὴν θείαν ἐς ἄκρον ἐξηστεικμένος γραφῶν, ἐστὶν

VALESII ANNOTATIONES.

1. *Ἐν τῇ καλουμένην Νέα Λαύρα* Hujus novæ Lauræ mentio fit in vita sancti Euthymii. De eadem re Theophanes, licet alieno loco, in rebus scilicet Justiniani junioris, scribit, Εὐτόχιος δὲ ἀπαρτίων ἐς Ἱεροσόλυμα, μίσει τῇ πρὸς Ἀπολλινάριον καὶ Ἀγάθων καὶ Μακάριον, τὴν τῆς Νέας Λαύρας μοναχὸς ἐξέβαλεν ὡς Ὀριγενιστὰς καὶ ἀπὸ τούτου ἐξέβληται, καὶ πάλιν ἀπεκρίθη Μακάριος ἐπὶ τὸν ἴδιον ὅρον. Id est, Eustochius autem veniens Hierosolymam, pro odio quo adversus Apollinarem & Agathonem ac Macarium flagrabat, nova Laura monachos expulit, tanquam Origenistas. Quam obrem & ipse postea ejectus est, & Macarius in suam sedem restitutus. Baronius quidem Macarium in sedem suam restitutum esse existimat, paulo post ordinationem Eustochii. ac deinde Eustochium Hierosolymitanam sedem iterum obtinuisse, quippe qui quintæ Synodo Constantinopolitanae per legatos suos interfuerit anno Christi 553. ut ex Evagrio nostro, & ex actis supradictæ Synodi satis constet. Verum Baronius longe à vero aberravit. Macarius enim diu post quintam Synodum, pulso Eustochio, in sedem suam restitutus est anno 37 Justiniani, post Consulatum Basilii anno 24. ut scribit Victor Thunonensis in Chronico, qui iisdem temporibus vivebat, nec istud ignorare potuit.

2. *Κόνων τῆς Σάβας* Hujus Cononis illustre texit elogium Cyrillus Scythopolitanus in vita sancti Sabæ sub finem, his verbis. *Qui Cassianus cum decimum mensem impleisset in administratione, deinde ex hac vita migrasset, Cononi post mandant monachi prefaturam. Mandant vero, Deo, ut arbitror, monachorum animos ad hoc movente. Fuit autem vir ille summe resplendens & rectis dogmatibus, & omni virtute, & recte factis: qui etiam in pre-*

sentia usus est magna cura & diligentia. Nam & eos qui illinc recesserant eiecit ab Origenistis Patres, rursus collegit: & Lauram qua à frequentibus illis tumultibus & bellis hereticorum jam inclinata fuerat in gremium, erexit & veluti renovavit. De eodem Conone Hegumeno Lauræ sancti Sabæ loquitur Joannes Moschus, in cap. 42. ubi cum Eustochii Hierosolymitani Episcopi familiarem fuisse innuit.

3. *Ἐπιστάμην τὰ κατὰ Θεόδωρον* Idem scribit Liberatus in Breviario cap. 24. his verbis. *Referato adieci adversarii Ecclesiæ ut mortuus damnaretur; Theodorus Cæsariæ Cappadociæ Episcopus, dilectus & familiaris principum, sancta Acephalus, Origenis autem defensor acerrimus, & Pelagii amulus, cognoscens Origenem fuisse damnatum, dolore damnationis ejus, ad ecclesiæ conturbationem, damnationem molitus est in Theodorum Mopsuesticum, &c. Liberatus tamen nihil dicit de Rufo & Conone Abbatibus ab Eustochio missis Constantinopolim. Ex adverso autem Evagrius nihil dicit de damnatione illa Origenis quæ studio Pelagii Romanæ sedis Apocrisarii facta fuerat ab Imperatore Justiniano, & cui omnes Patriarchæ subscriperant; Zoilus scilicet Alexandrinus, Ephraemius Antiochenus, Petrus Hierosolymitanus, ut scribit Liberatus in præcedenti capite; id autem contigit anno Christi 538. ut tradit Baronius. Legatio vero illa Cononis ac Rufi aliorumque monachorum Palæstinenfium missa est ab Eustochio Constantinopolim anno Christi 551. Eo enim anno Apollinaris in locum Zoili Alexandrini Episcopi subrogatus est, ut scribit Baronius. Eustochius vero in odium præcipue Apollinaris Alexandrini Episcopi, monachos novæ Lauræ, tanquam Origenistas, à monasterio exturbavit, sicut ex Theophane supra retulimus.*

VARIORUM.

a. *Πέμπτην συνόδον* Concilium Oecumenicum V. Justiniani Imp. mandato congregatum, à 165 Episcopis, præfidente Eutychio Patriarcha, in Secretario Patriarchali, anno 553. 4. rectius 3 nonas Maias, ad discutiendam trium Capitulorum causam, toties nuper tantoque studio agitatum, celebratum. Inde confirmata IV. præcedentium Conciliorum fides Catholica; damnatus Origenes

eiusque errores; præcipue vero & ante omnia, Tris Capitula, nempe de damnatione Theodori Mopsuesteni, scriptorum Theodoriti adversus Cyrillum, & Epistolæ Ibae ad Marim Persam. *Guil. Cave Vol. II. pag. 203.*

b. *Εἰ δὲ τὴν πεπληθυμένην ἀναθήματι καταβληθῆναι* De hac quaestione vide Moritum de Pœnitentia, lib. 10. cap. 9. *W. Lowth.*

1 ζῶντος Μητᾶ, ὃν δὲ τὸ ἀφ' αὐτοῦ ἦν· ταῖς γὰρ ἀπο-
 κείσεσι τῶν Ἀμασένων ἐπισκόπων διηκούστο, ἀφ' ὧν
 δὲ ἔπειτα, ὡς οἱ φρονήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκεί-
 νων φρονήματα τοὺς ἀλιθύντας ἐωρακώς, μὴδὲ βουλῆς
 τοῦτο δίδωται· ἐπεὶ καὶ Ἰωσήφ ὁ βασιλεὺς, οὐ
 τοὺς ζῶντας ἱερεῖς τῶν δαίμονων πάλαι μόνον ἐπέ-
 σφαζον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ πολλοῦ πενηκότων
 τὰς θήκας ἀνέστυξε. τοῦτο πρὸς ἑπὶ ἀπασιν ἔδο-
 ξε λελέχθαι. ὅπως καὶ Ἰουστινιανὸς ἐγνωκώς, ἐς τὸ
 βασιλευσάντος αὐτὸν ἀνέβησεν θρόνον, παραυτίκα 10
 2 Μητᾶ παλιντῆσαντος. Βιγίλιος μὲν οὖν ἐξ ἑσπέρως
 συνθέμενος συνεβούλη οὐχ εἴλετο. πυθομένη δὲ Ἰου-
 στινιανὸς τῆς ἀλιθείας συνόδου, τί φασὶ πρὸς Θεο-
 δώρου, καὶ ὡς Θεοδώριτος κατὰ Κυρίλλου καὶ τῶν
 δώδεκα αὐτοῦ κεφαλαίων εἴρηκε, καὶ τῆς λεγο- 15
 μένης ἐπιστολῆς Ἰβᾶ, τὴν πρὸς Μάρκον τὸν Πέριον,
 ἀναβωδευτῶν πολλὰν ῥήσιν Θεοδώρου καὶ Θεωδώ-
 ρίτην, διεχθέντος δὲ ὡς καὶ πάλαι Θεόδωρος κατε-
 κέκετο, καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀπληθεῖς δέλτων, καὶ
 ὡς μετὰ θάνατον δέοι τοὺς αἰρετικούς κατακεῖ- 20
 σθαι· Θεόδωρον μὲν ἀπάσαις τὸ δὲ λεγόμενον ἀνα-
 θεματίζουσι, καὶ τὰ εἰρημολογία Θεωδώριτου καὶ τῶν
 δύο καὶ δέκα κεφαλαίων Κυρίλλου, καὶ τῆς ὁρθῆς
 πίστεως, καὶ τῶν ἐπιστολῶν Ἰβᾶ, τῶν πρὸς Μάρκον
 3 τὸν Πέριον, φήσαντες ταῦτα τὰ ῥήματα. τοῦ
 μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 κατὰ τὴν οἱ τοῖς θαλασσίους ἐκδοκίαν, καὶ
 μετ' ἑπὶ. κατακείμενον δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν
 πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀπασιν αἰρετικοῖς τοῖς κατακρι-
 θέσι καὶ ἀναθεματιζέσι πρὸς τῶν εἰρημολογῶν ἀγί- 30
 ων πατέρων συνόδων, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγίας καθολικῆς
 καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ Θεόδωρον τὸν λεγό-
 μενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, καὶ τὰ ἀσέβη αὐτοῦ
 συζητήματα, καὶ τὰ ἀσέβως συζητήματα παρὰ
 Θεωδώριτον κατὰ τὴν τῆς ὁρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδε- 35
 κα κεφαλαίων τοῦ οἱ ἀγίοις Κυρίλλου, καὶ τῆς
 οἱ Ἐφέσῃ ἀγίας πρώτης συνόδου, καὶ ὅσα ὑπὸ
 συνηθείας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῶν γέγραπται.
 καὶ πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσέβη

stite adhuc Mena, nondum valde illustris; SÆC.
 erat enim etiam tum Apocrifarius Episcopi VI.
 Amasenorum: Cum eos qui congregati e-
 rant, tanquam solentior, per contemptum
 adspexisset, aperte dixit quæstionem illam
 deliberatione non egere. Quandoquidem Jo-
 sias Rex Sacerdotes dæmonum non modo vi-
 vos interfecisset: sed eorum qui diu antea
 mortui fuerant, sepulchra effodisset. Atque
 hoc ab Eutychio aptissime dictum esse, cun-
 cti qui aderant censuerunt. Quod cum Ju-
 stinianus intellexisset, Eutygium paulo post
 ad Pontificalem urbis regie sedem promovit,
 Mena ex vivis sublato. Porro Vigilus per
 literas quidem consensit; Concilio tamen
 interesse noluit. Congregata igitur synodo,
 cum Justinianus Episcopos interrogasset quid
 sentirent de Theodoro, & de his quæ The-
 odoritus contra Cyrillum & contra duode-
 cim ejus Capitula scripserat: Quid item de
 Epistola quæ dicitur Ibæ ad Marim Perfam:
 postquam multa loca ex libris Theodori ac
 Theodoriti recitata essent, ostensumque præ-
 terea esset, Theodorum jam pridem condem-
 natum fuisse, nomenque ejus ex sacris di-
 ptychis expunctum, & hæreticos etiam post
 mortem condemnandos esse: omnes uno con-
 sensu Theodorum quidem ipsum Anathe-
 matizarunt; Theodoriti vero Scripta adver-
 sus duodecim Cyrilli Capitula, & adver-
 sus rectam fidem; Ibæ quoque Epistolam
 ad Marim Perfam sub Anathemate dam-
 narunt, his verbis usi. Cum magnus Deus
 & Servator noster Jesus Christus juxta pa-
 rabolam Evangelii, & cætera. Et paulo
 post. Condemnamus vero & Anathema-
 tizamus præter reliquos hæreticos, qui con-
 demnati & Anathematizati sunt à supra
 memoratis quatuor sacrosanctis synodis, &
 à sancta Catholica & Apostolica Ecclesia,
 Theodorum quoque eum qui dicitur E-
 piscopus Mopsuestiæ, & impia ejusdem
 scripta: Ea item quæ à Theodorito im-
 pie conscripta sunt contra rectam fidem,
 & contra duodecim Capitula sancti Cy-
 rilli, & contra sacrosanctam primam syno-
 dum Ephesinam: Cuncta denique quæ ab
 eodem Theodorito pro defensione Theo-
 dori ac Nestorii scripta sunt. Anathema-
 tizamus præterea impiam illam Epistolam

Eutychi
 argumen-
 tum pro
 mortuis a-
 nathemati-
 zandis.

Vigilius.

Tria Cap-
 itula dam-
 nata.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ταῖς γὰρ ἀποκείσεσι τῶν Ἀμασένων ἐπισκόπων] Id est, A-
 pocrifarius erat Amasensis Episcopi. Habebant enim tam
 Patriarchæ, quam majorum Ecclesiarum Episcopi, Apo-
 crifarios sive Responsales, qui in Imperatoris palatio
 Ecclesiastica negotia procurabant. Quod à temporibus
 Constantini magni usurpatum fuisse scribit Hincmarus
 in epistola 14, ad proceres regni. Habebant & mona-
 steria suos Apocrifarios in urbe Regia, qui eodem officio
 fungebantur, ut supra observavi. Horum Apocrifariorum
 mentio fit in Novella 6. Justiniani. Plura vide in Glof-
 sario Pitheci ad Novellas Juliani Antecessoris, & in Ono-
 mastico Rosueydi ad vitas Patrum.

2 Ἐξ ἑσπέρως συνθέμενος] Joannes Langus hæc verba de
 Eutychie ordinatione intellexit. Sic enim vertit. Porro
 Vigilus, etiam si ei, scripto interveniente, cum Eutychio con-
 veniret; assidue tamen illi noluit. Verum hæc interpretatio
 est contra mentem Evagrii atque ipsius Nicephori. Id

enim tantum dicit Evagrius; Vigilium consensisse qui-
 dem iis quæ gesta sunt in Synodo; ei tamen interesse
 noluisse. Idque confirmatur ex ætis Synodi quintæ Con-
 stantinopolitanæ pag. 112. Ex quibus discimus, Vigilium
 Papam qui tunc erat Constantinopoli, licet sapius
 rogatus fuisset, tum ab Imperatore Justiniano, tum ab
 universis Episcopis qui in ea urbe collecti erant, ut ad
 Concilium veniret, idque ipse scripto pollicitus esset:
 nunquam tamen accedere voluisse. Porro scriptum il-
 lud quo Vigilium definitioni Synodi consensisse ait Eva-
 grius, nihil aliud est, quam constitutum Vigilii quod
 edidit Baronius ad annum Christi 553. vel certe epistola
 Vigilii Papæ quam primus Græce edidit Petrus de Mar-
 ca, una cum dissertatione doctissima, quam operæ pre-
 tium fuerit legere, †

3 Τῶν μεγάλων Θεοῦ καὶ Σωτῆρος] Extat hæc sententia
 in collatione 8. Synodi 5. pag. 112.

VARIORUM.

† Pagius ad ann. 554. n. 3. 4. existimat rectius hoc
 intelligi de prolixo Vigilii constituto, 17. Kal. Martii istius
 anni edito, quo tria Capitula damnata. Constitutum istud

Baluzius primo in lucem protulit, in nova collectione
 Conciliorum, pag. 1551. W. Lowth.

ἐπιστολῶν

520. quæ ab Iba scripta esse dicitur ad Marim VI. Persiam. Et aliquanto post exposuerunt quatuordecim capita de recta ac sincera fide. Et hæc quidem processerunt in hunc modum. Cum autem libelli ab Eulogio, Conone, Cyriaco & Pancratio Monachis, dati essent contra dogmata Origenis Adamantii, & contra eos qui impietatem atque errores illius sequebantur, de his Justinianus synodum quæ congregata erat consuluit, subiecto Epistolæ suæ exemplari ejusdem libelli, & iis quæ ad Vigilium his de rebus scripserat. Ex quibus omnibus deprehendere licet, id studium fuisse Origeni, ut Apostolicorum dogmatum simplicitatem, Gentilium & Manichæorum solio repletet. Missa est igitur relatio à prædicta synodo ad Justinianum, post acclamationes quas contra Origenem & ejusdem cum illo erroris Sectatores congesterant; cujus pars sic habet. Cum animum possideas cælestis nobilitatis participem, Christianissime Imperator. Et paulo post. Fugimus itaque, fugimus istam doctrinam. Neque enim novimus alienorum vocem. Et illum tanquam furem ac latronem, Anathematis laqueis firme constrictum, procul à sacris septis ejecimus. Et post aliquanta. Eorum vero quæ à nobis gesta sunt vim ac virtutem, ex eorumdem lectione cognoscetis. His adjunxerunt etiam capita, quæcumque Origenis sectatores profiteri à Magistris suis didicerunt; ex quibus tum consensus eorum, tum dissensio, ac multiplex & multifidus error deprehenditur. In his quintum caput erat, continens blasphemias quas privati quidam ex Nova Laura protulerant, quod sic habet. Theodorus Ascidæ Cappadox dixit.

De Origene
conjectura.

Ἐπιφιλίῳ τῷ λεγόμενῳ ὡς ἴσα γινώσκει
πρὸς Μάριον τὸν Πέρσην. καὶ μὲν ἑνία, ἐξέθεντο τῆς- 1
σάρα καὶ δέκα κεφάλαια περὶ τῶν ὁρίων καὶ ἀμαρτη-
πίστας. καὶ ταῦτα μὲν ἕκαστος ἀποκρισάμενος. ὁ δὲ λι- 2
βέλλων δὲ ἐπιδεδωμένῳ περὶς Εὐλογίου, Κωνσταν-
τινου, καὶ Παγκρατίου μοναχῶν καὶ τῶν Ὁριγενί-
ων καὶ τῶν Ἀδαμαντίου δογματῶν, καὶ τῶν ἐπομένων τῇ
τῆτι δυσσεβείᾳ καὶ πλάνῃ, ποιήσαντες Ἱστανίαν τὴν
ἀλιθεύσαν συνόδον περὶ τούτων, συζήσαντες καὶ τῷ
10 λιβέλλῳ τὸ ἴσον, ἀπὸ καὶ τὰ ἄλλα περὶς Εὐλογίου περὶ 2
τῶν ἐπισταλμένων. ἐξ ὧν ἀπάντων ὅτι ἐλεῖν, ὅ-
πως ἐσπεύδαμεν τὰς Ὁριγενίαν καὶ Ἑλληνικὰν καὶ 3
Μανιχαϊκὴν ζήτησιν ἐμπλήσαι τῶν ἀποστολικῶν
δογματῶν τὸ λιτόν. ἀναφορὰ τοῖνυν γέμει περὶς
15 Ἱστανίαν παρὰ τὴν συνόδον μὲν τὰς γινόμενας παρ'
αὐτῆς ἐκδόσεις καὶ Ὁριγενίαν καὶ τὰ αὐτὰ ἐκεί-
νῳ πεπλανημένων ὧν ἑνία τέτοις ἔκειτο τῆς ῥή-
μασι. ὅτι ἀνομιὰς διγίνας μετέχουσιν κεκτημένος 4
τῇ ψυχῇ Χριστιανικῶτατε βασιλεύς. καὶ μὲν ἔπρα-
20 ἐφύργοντο τοῖνυν, ἐφύργοντο ταύτην. καὶ γὰρ ἐγνωρίσα-
μεν τὴν ἀλλοτρίαν τῇ Φωνῇ, καὶ ὡς κλέπτειν, καὶ ὡς λη-
στὴν τὸ τοῦτον τοῖς ἑαυτοῦ ἀναθέμασι βρόχοις ἀσφαλῶς
ἀποσφίγγαντες, τῶν ἱερῶν ἔξω τῶν ἐκείνων ἀπεβαλώ-
μεθα. καὶ μὲν ὁλίγα. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν πεπραγμένων
25 ἀφ' ὧν ἐπ' αὐτοῖς ἀνατίστας εἰσεδεῖ τὸ δόγμα.
τέτοις συνέβησαν καὶ τὰ κεφάλαια τὰ ὅσα προ-
έβλεψεν οἱ τὰ Ὁριγενίαν δοξάζοντες ἐδιδάχθησαν, δι-
λῶντα τὰς πε συμφωνίας αὐτῶν, ἀπὸ καὶ τὰς δια-
φωνίας, καὶ τὴν πολυχερὴν τῶν πλάνων. οἱ δὲ τῶν 5
30 τοῖς ὅτι πέμψον κεφάλαιον τῶν βλασφημηθέντων
ἀπὸ ἰδικῶν προσώπων τῆς καλυμένης νέας λαύρας,
ἔχον ὅδε. Ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς ὁ Καππαδόκης, 6

VALESII ANNOTATIONES

1 Τίτλος καὶ δέκα κεφάλαια. Hæc quatuordecim capita, sive expositiones rectæ fidei, extant pag. 115. & 116. Synodi 5. CP.

2 Ἐκ λιβέλλων δὲ ἐπιδεδωμένων. In actis quidem Synodi 5. Constantinopolitane quæ Latino sermone edita ad nos pervenerunt, nihil extat eorum quæ subiungit Evagrius, de Origenis scilicet, & Evagrii ac Didymi condemnatione. Itaque Baronius acta ista mutila atque imperfecta esse merito existimavit. Nicephorus quidem hæc adversus Origenem ejusque sectatores gesta esse dicit in secunda congregatione; Theophanes vero & Auctor Chronici Alexandrini, quintam Synodum primo ac præcipue collectam esse scribunt adversus errores Origenis & Evagrii ac Didymi; secundo autem loco adversus tria capita.

3 Ἑλληνικῶν καὶ Μανιχαϊκῶν ζήτησιν. Hæc verba desumpta sunt ex epistola Imperatoris Justiniani ad Synodum 5. CP. cujus epistolæ pars refertur a Cedreno in Chronico. ἐπὶ τῶν διγίνας ἡμῶν ὡς πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς μοναχοὺς διπύρην Πυργόρα καὶ Πλάτων καὶ Ὁριγένει καὶ καλοῦσιν, διὸ ἀνῆλθεν φροντίδα καὶ ζήτησις ποιήσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ πλείον ἀφ' ὧν Ἑλληνικῶν καὶ Μανιχαϊκῶν ἀπο-
της αὐτῶν πολλοὺς ἀπείλυσεν. Id est, Cum igitur nobis nuntiatum fuerit, quosdam esse monachos Hierosolymis, qui Pythagoram & Platonem, & Origenem Adamantium sectantur, de his rebus curam & questionem habendam esse existimamus, ne Græcico & Manichæico errore multos penitus perdant. Idem legitur in epistola Imperatoris Justiniani ad Menam de erroribus Origenis.

4 Τῶν ἀνομιῶν διγίνας. Non possum probare interpretationem Christophoroni, qui hæc verba ita vertit. Qui

animum nobilitatis antiqua participem tenet. Longe rectius Joannes Langus & Musculus ea interpretati sunt. Langus quidem hoc modo. Qui animum obtinet cælestis participem generositatis. Musculus vero ita vertit. Animum superna nobilitatis sorte Christianissime Imperator.

5 Τῶν πολυχερῶν τούτων πλάνων. Melius apud Nicephorum scribitur πολυχερῶν, neque enim Græce dici existimo πολυχερῶν. Eundem errorem jam alibi me observasse meminimus. Sed locus nunc minime succurrit.

6 Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς ὁ Καππαδόκης. Quantum ex his Evagrii verbis colligere licet, erat hic Theodorus Cappadox ex numero monachorum novæ Lauræ, quæ fuit juxta urbem Hierosolyma. Hic est igitur Theodorus Nonni Origenistæ asceclæ, qui postea Cæsareæ Cappadocum Episcopus factus, Origenistarum patrocinium aperte suscepit, ut scribit Cyrillus Scythopolitanus in vita sancti Sabæ. Porro cum hic Theodorus Cæsareæ Cappadocum Episcopus primas, ut ita dicam, partes egerit in Synodo 5. Constantinopolitana, ut ex ejus actis perspicui potest, quomodo nunc in eadem Synodo tanquam Origenista accusatur? Non igitur sine causa suspicari possumus, hæc quæ Evagrius, Theophanes, & Cedrenus gesta esse dicunt in 5. Synodo adversus Origenem, diu post illam Synodum adjecta ei fuisse ob argumenti similitudinem: non tamen in ea Synodo acta fuisse. Sic etiam gesta quintæ Synodi Constantinopolitane sub Mena adversus Anthimum & Zoaram, huic Synodo quintæ Oecumenicæ subijci solebant, ut testatur Photius in Bibliotheca. Idem etiam probari potest ex iis quæ subnectit Evagrius. Ait enim multa impie dicta, ex Evagrii ac Didymi & Theodori Mopsuesteni libris collecta, ad eam

VARIORUM.

a Πρὸς Βιγίλιον. Christophorus legit πρὸς Βιγίλιον: quam lectionem sequitur Garnerius, & intelligit Responsum Vigili ad Literas Justiniani. Vide ejus Dissertat. de Quinta Synodo, ad calcem Liberati, p. 194. IK. Lomik.

εἶπεν. εἰ νῦν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες θαυμα-
τουργοῦσι, καὶ ὡς τῇ τοσαύτῃ πλεονεξίᾳ ὑπάρχουσιν, ἐν
τῇ ἀποκαταστάσει εἰ μὴ ἴσοι γένοιντο τῷ Χριστῷ,
ποῖα ἀποκαταστάσις αὐτοῖς εἴναι; ἀνέχθησαν αὐ-
τοῖς καὶ Διδύμι, καὶ Εὐαγρίῳ, καὶ Θεοδώρῳ ἑπὶ πρῶτον
πολλὰ βλασφημίας μάλα σπουδαίας τὰ πρὸς
τούτων ἐκλεξαμένους. καὶ τοῖνυν ταύτην ἡ σύνοδος
1 α χρόνῳ πρὸς ὃν μέσῳ ἀφαιρέσας, 2 Εὐτύχιος μὲν
2 ἐκβάλλεται, 3 Ἰωάννης δὲ τῷ θρόνῳ τῆς Καισαρι-
3 νηπόλεως ἐκκλησίας ἀντιστάσας, ὃ ἐκ τῆς Συρή-
μιος κώμης δὲ αὐτῇ ὡς τῇ Κυνηγικῇ καὶ μετὰ τῆς
Ἀντιοχείας χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Ὡς Ἰουστινιανὸς τῆς ὁρθῆς δόξης ἀειραπείας, ἀφθα-
τον ἔκρινεν τὸ σῶμα ἐπὶ πρεσβυτέρῳ.

Τῆς αὐτῆς οὐσίας τῆς ὁρθῆς λεωφόρου ἡ
δογματικὴ ἐκκαταστάσις, καὶ πρὸς τὴν ἀπειρή-
τοις ἀποστόλοις καὶ τοῖς πατράσι ἀτραπὸν βαδ-
σας, ἀχάνθους καὶ τριβόλους περιέπλεκεν. ὧν καὶ ἡ
ἐκκλησία ἐμπλήσας βυλῆς, ἡ σκοπὸς διήμαρτε,

Quando nunc Apostoli & Martyres mira-
cula efficiunt, & in tanto honore sunt,
nisi in resurrectione æquales fuerint Chri-
sto, qualis tandem eorum resurrectio futu-
ra est? Retulerunt etiam iidem Patres mul-
tas alias Didymi, Evagrii ac Theodori
Blasphemias, quas studiose admodum ex
eorum libris excerpserant. Cæterum post
hanc synodum aliquanto temporis spatio e-
lapso Eutychius quidem ex Pontificali sede
urbis regie expulsus est; Joannes vero in
ejus locum subrogatus. Ortus hic erat ex
Sirimi, qui vicus est Cynegicæ regionis in
territorio Antiochenfi.

SÆC.

VI.

Eutychius
expulsus.

CAPUT XXXIX.

Quomodo Justinianus à recta fide desciscens,
15 corpus Domini incorruptibile asseruit.

EODEM tempore Justinianus à recta
Catholicorum dogmatum via desce-
dens, & tramitem ingressus quem nec A-
postoli nec Patres vestigiis suis triverant,
in spinas ac tribulos delapsus est. Qui-
bus cum Ecclesiam quoque replere volu-
isset, voti sui compos fieri nunquam potuit,

VALESII ANNOTATIONES.

Synodum relata esse. Quod si hæc in quinta Synodo
Constantinopolitana gesta essent, ut tradit Evagrius, su-
perfluum omnino fuisset atque inutile, Theodori dicta
repetere quæ in supradicta Synodo toties recensita fue-
rant atque damnata. Itaque existimo hæc adversus Ori-
genem acta esse in alia Synodo Constantinopolitana anno
Christi 538, tunc cum monachi quidam Hierosolymita-
ni, quibus Pelagius Romanæ Ecclesiæ Diaconus ac Mena
Episcopus Constantinopolitanus favebant, libellum Justi-
niano obtulerunt, capitula quædam ex libris Origenis ex-
cerpta continentem; postulantes à Principe ut ea capita-
la damnarentur, quemadmodum refert Liberatus in cap.
23. Breviarii. Vide Baronium ad annum Christi 538.
Cæterum conjecturam nostram prorsus confirmant ea quæ
paulo ante scribit Evagrius; in iis videlicet gestis adver-
sus Origenem insertam fuisse epistolam Imperatoris Justi-
niani ad Vigilium Papam de erroribus Origenis. Non
igitur in Synodo quinta Constantinopolitana hæc gesta
sunt anno Christi 553. Eo siquidem anno Vigilus erat
Constantinopoli; nec necesse erat, ut Justinianus cum eo
per literas ageret. Acta sunt ergo hæc adversus Ori-
genem diu antea, tunc videlicet cum Justinianus accepto
libello monachorum illorum Palæstiniensium, epistolam
scripsit ad Menam Episcopum Constantinopolitanum de
erroribus Origenis: jubens ut collectis Episcopis qui in
urbe regia aderant, & Abbatibus monasteriorum, errores
illos condemnaret. Extat hæc Justiniani epistola Græce
& Latine edita ad calcem Synodi quintæ Constantinopoli-
tanæ. Alieno prorsus loco. Non enim pertinet ad Syn-
odum quintam Constantinopolitanam quæ anno 553. ce-
lebrata est, sed ad alteram Synodum Constantinopolitanam
quæ jussu Imperatoris Justiniani collecta est anno Chri-
sti 538. * Itaque Baronius hanc epistolam Justiniani re-
cte retulit ad eum annum quem dixi. In fine autem
ejus epistolæ Justinianus diserte testatur, se ad Vigilium
quoque Romanæ urbis Episcopum epistolam scripsisse eo-
dem argumento. Sic enim ait. Hæc porro eadem scripsi-
mus non modo ad Sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctis-
simum & beatissimum Papam senioris Romæ & Patriarcham
Vigilium, & ad ceteros omnes sanctissimos Episcopos & Pa-
triarchas, Alexandriæ, Theopolis & Hierosolymorum, ut &

bi huic rei prospiciant, & hac finem adipiscantur. Denique
anathematismi illi quos adversus Origenis dogmata in
quinta Synodo Constantinopolitana contortos fuisse dicit
Nicephorus, iisdem plane verbis leguntur in epistola Ju-
stiniani ad Menam, quæ scripta est diu ante Synodum
quintam, anno Christi 538, ut ex Liberato docet Baroni-
us. Idem quoque probari potest ex epistola quam Gre-
gorius magnus initio Pontificatus sui scripsit ad quatuor
Patriarchas. Nam cum in ea epistola dierte profiteatur,
se quintam Synodum Constantinopolitanam cum venera-
tione suscipere, in qua epistola Ibas & Theodori ac Theo-
dorit scripta quædam damnata sunt, de Origenis condem-
natione nihil dicit. Quam profecto non omisurus fuisset,
si Origenes in ea Synodo esset condemnatus.

1 Εὐτύχιος μὲν ἐκβάλλεται.] Hæc satis negligenter ab
Evagrio scripta sunt, qui causam depositionis Eutychii
dissimulavit, ne Justiniani Principis memoriam aliquatenus
offenderet. Quod si quis integram hujus rei narrationem
legere desiderat, extat apud Surium in vita beati Eutychii
Patriarchæ, ab Eustathio ejus discipulo eleganter conscri-
pta, & apud Nicephorum in cap. 29. lib. 17. Baronius id
factum esse dicit anno Christi 564. qui fuit ultimus annus
Imperii Justiniani.

2 Ἰωάννης δὲ.] Hic est Joannes Scholasticus, cujus extat
quædam Canonum collectio. De ejus ordinatione ita scri-
bit Victor Thunonensis in Chronico. Anno 39 Imperii
sui Justinianus Eutychium Constantinopolitanum Episcopum,
damnatores trium Capitulum, & Evagrii Eremita Dia-
coni, ac Didymi Monachi & Confessoris Alexandrini, quo-
rum laudes supra illustrium virorum ex autoritate protu-
limus, exilio dirigit, & pro eo Joannem ejusdem erroris con-
similem Episcopum facit.

3 Ἐκ τοῦ Σερμίου.] In optimo codice Florentino scri-
ptum inveni Σερμίου, hic & in sequenti capite. Hujus
prædii meminit Theophanes in Chronico pag. 151. ubi de
Alamundari irruptione in Syriam scribit, καὶ ἐκείνους τὰς
Καλαχίδας, καὶ τὸ σερμίου κτήμα, καὶ τὴν Κυνηγίαν χώραν.
Id est, Et incendit exteriora Chalcidis, vastavitque Sermium
prædium, & regionem Cynegicam. In Græcis pro Καλα-
χίδας emendavi Χαλαίδας.

VARIORUM.

a Εὐτύχιος.] Eutychium Justinianus, quia ejus Edicto
de incorruptibilitate corporis Christi ante Resurrectionem
consentire volebat, deposuit, & in exilium deportari jussit.
Quod si Edictum illud non fuerit publicatum ante an-
num 565, ut Pagius affirmat, tum Eutychii depulsio
haud recte anno 564 à Baronio & Caveo consignata est.
— In ejus locum suffectus est Joannes Scholasticus, ut do-
cet Evagrius capite sequenti.

* Cum Valesio Synodum contra Origenem coactam ad
annum 538. refert Pagius in Crit. ad annum istum, n.
16. — Caveus eam rejicit in annum 541. Hist. Eccl.
Vol. II. pag. 200. W. Lowth.

Narrat Caveus tria Concilia contra Origenistas CPoli
coacta. Primum sub Menna, simul cum Episcopis qui in
urbe reperti sunt, anno 541. Secundum à Vigilio Papa
Romano tunc CPli agente, & 30 Episcopis habitum anno
547. Tertium Oecumenicum, de quo paulo ante.

SÆC.

VI.

Præcipua-
rum sedi-
um Episco-
pi.

Edictum
de incorru-
ptibilitate
corporis
Christi.

cum Dominus regiam viam firmissimis septis muniisset, ne sicarii ac latrones in eam insilire possent, tanquam pariete inclinato & maceria depulsa. Atque hoc modo impletum est id quod prædictum fuerat à Prophetâ. Joanne igitur qui & Catelinus dictus est, post mortem Vigilii Episcopatum Romanæ urbis administrante; Constantinopolitanam autem Ecclesiam regente Joanne altero cui patria fuit Sirimis: & Alexandrinæ quidem Ecclesiæ Apollinæ, Antiochenæ vero post Dominum præsidente Anastasio. Macario denique Hierosolymitanæ Ecclesiæ sacerdotium possidente, atque in pristinam sedem restituto; cum post depositionem Eustochii, Origenem, Didymum atque Evagrium sub Anathemate damnaasset: Justinianus scripsit id quod Romani Edictum vocant. In quo corpus Domini incorruptibile appellat, & naturalium atque inculpabilium affectionum capax fuisse negat: Dominum ante Passionem eodem modo comedit, dicens quo post Passionem comedit, cum sacrosanctum ejus Corpus jam inde ex quo in utero formatum est, nullam conversionem aut mutationem nec in voluntariis & naturalibus perpellionibus, nec post resurrectionem acceperit. Porro Justinianus omnes ubique Episcopos per vim cogere instituit, ut huic opinioni assentirentur. Sed cum universi sententiam Anastasii Antiochenis Episcopi expectare se respondissent, primum Imperatoris impetum declinarunt.

CAPUT XL.

De Anastasio Archiepiscopo Antiochia.

Anastasi
laudes.

PORRO iste Anastasius, vir fuit tum in divinis literis admodum eruditus, tum in moribus & in vivendi ratione accuratissimus: adeo ut res etiam levissimas observaret, nec à constantia & firmitate unquam deflueret, nedum in magni momenti rebus, & quæ ad Deum spectarent. Mores autem suos ita temperaverat, ut neque adeundi & alloquendi ipsum facilitas expositum illum redderet iis quibus minime oportebat: nec se veritas & inclementia inaccessum cum præstaret juri atque rationi. Et in feriis quidem colloquiis, aures ei patentes & lingua profluens erat: & quæstiones propositas prudenter & argute dissolvebat. In sermonibus autem ineptis ac superfluis, aures quidem penitus occlusas habebat, linguam vero quasi fræno quodam comprimebat: ita ut orationem ra-

τῆ κοίτης ἡ βασιλικὴ ὁδὸν ἀρρήτοις θρησκευτικῶς καὶ σφαιρισμῶν, ὡς αὖ μὴ φονευταὶ ἐπιστηδύνουσι ὡς τοίχῳ κεκλιμένῳ καὶ φραγμῶ ὠσμένῳ, ἡ θεωρητικῆς πληρώσας τὴν θεωρίαν. τὴν μὲν οὖν πρεσβυτέρων ῥάμην¹ μετὰ Βιγίλιον, Ἰωάννου τοῦ καὶ Καπλίνου ἐπισκοποῦντος, τὴν δὲ νέαν, Ἰωάννη τῷ ἀπὸ Σηρήμιος, καὶ τῷ Ἀλεξανδρίαν, Ἀπολωνίου, τῷ θεοπολιτῶν² Ἀναστασίου³ Δομνίνου ἐπισκοποῦντος, καὶ ἡ Ἱεροσολύμων³ Μακαρίου, αὐτῶν ἀποδοθέντος τὰς οἰκείας θρόνους, ἐπεὶ Ὡριγένειον καὶ Διδύμον καὶ Εὐάγγελιον ἀναθεμάπηκε, μετὰ ἡ Εὐστοχίῳ καθείρεται τὸ χαλούμενον πρὸς Ῥωμαίων ἰδικτὸν γράφει, ὃ ὅτι ἀφάρτοι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου κέκληκε, καὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν ἀνεπίδεκτον, οὕτως λέγων τὸν Κύριον πρὸ τοῦ πάθους φαγεῖν, ὥσπερ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔφαγε, μηδεμίαν τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκ μήτρας ἀπλαστώσας, μηδὲ ἐκ τοῖς ἐκουσίσι καὶ φυσικῶς πάθεσι, μηδὲ δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῷ παναγίῳ σώματι αὐτοῦ δεξαμένου⁴ οἷς συναινεῖν τοὺς ἐκαστὰς ἱερέας κατηνάσταξε. πάντες μὲν οὖν ἐς Ἀναστάσιν τὸν Ἀνποχίας ἐπίσκοπον χειροδοκῶν ἐπόντες, ἡ πρῶτῳ πύρρι ἀπεκρούσαντο.

25

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Περὶ Ἀναστασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀνποχίας.

HN δὲ ὁ Ἀναστάσιος, τὰ μὲν θεῶν ἐς τὰ μάλιστ' λόγῳ⁵ ἀεικῶς δὲ τοὺς τρόπους καὶ τὴν δίαταν⁶ ὡς καὶ τοῖς λίαν φιλοῖς ἐπιστήτην, καὶ μετὰ τοῦ εὐσταθοῦς καὶ βεβαίου παρεξίνα, μήτι γε δὲ τῶν χαρίων καὶ ἐς αὐτὸ τὸ θεῶν ἀναφερομένων. οὕτω δὲ τὸ ἥδ' ἐκείρατο, ὡς μηδὲ τὰ βίωσι δὴ καὶ διενύκτω, διεπίδατοι τοῖς μὴ κατήκουσι εἶναι, μηδὲ τὰ αὐστηρὰ καὶ ἀφειδὲ δὲ δυσπρόσιτον ἐς τὰ δύναντα καθεστάναι. οἱ μὲν οὖν τοῖς σπουδαίοις, ἐπιμὲν⁷ τὰ ὅσα, καὶ τὴν γλῶσσαν εὖρους, δι' οὐδὲν τὰς πίστες ἀγαλῶν. οἱ δὲ τοῖς παρέργεις, τὰ μὲν ὅσα τέλει δύνανται κέκληκε⁸ τὴν δὲ γλῶσσαν χαλινὸς ἐπέχεν, ὡς

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Ἀρρήτοις θρησκευτικῶς] Rectius in Nicephoro scribitur ἀρρήτοις. Quam scripturam confirmat etiam codex Tellerianus.

² Μετὰ Βιγίλιον Ἰωάννη] Errat Evagrius. Neque enim Vigilio successit Joannes, sed Pelagius. Quo mortuo Pontificatum Ecclesiæ Romanæ suscepit Joannes junior, anno natalis Domini 560.

³ Μακαρίου αὐτῶν ἀποδοθέντος] Hic locus imprimis notandus est adversus Baronii sententiam, qui Macarium in sedem suam restitutum esse credidit ante quintam Syno-

dum Constantinopolitanam. Verum hanc Baronii opinionem refellit hic Evagrii locus, qui Macarii restitutionem factam esse docet diu post illam Synodum. Evagrio subscribit Victor Thunonensis in Chronico his verbis. Anno 37 Imperii Justiniani, Eustochius Hierosolymitanus Episcopus qui fuerat Macario superstitie ordinatus, ejicitur: et rursus Macarius reformatur. Theophanes autem in Chronico, restitutionem Macarii confert in tempora Justiniani junioris, ut superius observavi.

VARIORUM.

^a Μετὰ Βιγίλιον] Vigilus Papa Rom. ex multa afflictione calculi extinctus est anno 555. inque ejus locum ordinatus est Pelagius I. die undecima mensis Aprilis ejusdem anni. Post Pelagii mortem (quæ contigit die prima mensis Martii anni 560) cessavit Episcopatus mensis IV. dies XVII. Tum vero ordinatus est Joannes III. natione

Romanus, die XVIII mensis Julii.

^b Ἀναστασίου μετὰ Δομνίνου] Mortuo Domino seu Dominiano anno 559. Anastasii Episcopatus inchoatus est Kalendis Septembris ejusdem anni. Hunc Anastasium Baronius (& post eum Caveus alique) Sinaitam perperam appellat. Anst. Pagi ad ann. 561. n. 2.

καὶ τὰς

καὶ τὸν λόγον, λόγῳ ῥημιζοῦσα, καὶ τὴν σιωπὴν
κρείττω λόγῳ καθιστάτω. τούτῳ ὥσπερ τῇ δυσ-
αλώτῳ πύργῳ ὁ Ἰουστινιανὸς προσβάλλει παντοίας
μηχανὰς ἐπισησάσας, ὥστε ὡς ἂν τοῦτον κατασεί-
σι, πότος οὐδεὶς λείψεται τῷ πόλιν ἐλεῖν, ἀν-
δραποδίσαι τε τὰ ὄρθα τῆς δογμάτων, καὶ αἰ-
χμάλωτα λαβεῖν τὰ πρῶτα τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ
εἰς τοσούτοις ὑποθήκῃ τῶν θεῶν φρονήματα, ἐπὶ
τῷ ἄρρηκτον γὰρ πέτραν εἰσέκει τῆς πίστεως ὡς
καὶ Ἰουστινιανὸν ἀναφανδὸν ἀντιπεῖν δι' οἰκείας μηχαν-
σας, καὶ ἀποδίδωκε μάλα σαφῶς καὶ λογίως δι-
αυτῆς, ὡς φθαρτὸν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ὃν τοῖς
φυσικοῖς καὶ ἀδιαβλήτοις πάθεσιν, οἷτις θεσπέσιοι
ἀπὸ φύσεως, οἷτις θεοφῶροι ἡδιστὰν τε καὶ παρέδο-
σαν πατέρες. ταῦτα δὲ καὶ πρὸς τὸ μοναδικὸν
πρώτης τε καὶ δευτέρας Συρίας πυθόμενον, ἀπε-
κρίνατο, πάντων ὑποσημαίνων τὰς γνώμας, καὶ
πρὸς τὸν ἀγαθὸν ἐπαλείφον, ἐπὶ τῇ ἐκκλη-
σίᾳ ὡσημέρην ἀναγιγνώσκων τὸ τοῦ σκλάβου τῆς ἐκ-
λογῆς· εἰ περ ὑμᾶς θαυμάζειται παρ' ὃ παρελά-
εστε, καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἢ, ἀνάθεμα ἔστω.
οἷς ἀποδόντες ἅπαντες τὰ πρὸς ἀπλήσια μέγας εὐ-
αγγελίῳ ἐξήλυσαν. γέγραπται δ' οὐδ' αὐτὰ καὶ
σωματικῶς πρὸς τοὺς Ἀντιοχείας λόγους, πυ-
θομένη τὸν Ἰουστινιανὸν ἐθέλων αὐτὸν ἐξορακίᾳ· ὅν
ὅτι δικαίως ἀγαθὰ, τῆς τε χαλλιεπείας, τοῦ τε
ῥοῦ τῆς νοημάτων, τῆς τε ὑποστάσεως τῆς ἱερᾶς ῥή-
σιων, καὶ τὸ πρὸς τὸν τοῦ ἱεροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Περὶ τοῦ θανάτου Ἰουστινιανοῦ.

Ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κρείττω πρὸς δυνάμει
καὶ ἡμῶν, ὁ λόγος οὐκ ἐδημοσιώθη. ὁ
γὰρ Ἰουστινιανὸς τῷ Ἀναστασίῳ καὶ τῷ ἄμφ' αὐ-
τὸν ἱερέων τῷ ἐξορίαν ὑπαγορεύων, ἀοράτως τρω-
θεὶς τὸν τῆς κατ' ἐξουσίαν βίον, βασιλεύσας τὰ
πάντα ὅκτω καὶ τετριάκοντα ἔτη, πρὸς μῆσιν ὀκτώ.
Τέλος δ' ὁ τὸν ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εὐαγγελίῳ.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰ πύτος κατασείσει] Rectius apud Nicephorum, & in codice Telleriano scribitur πύτος κατασείσει. Sic enim leges Grammaticæ postulant. Metaphora est ducta ab obfusionalibus machinis, quibus urbes expugnari solebant. Porro de hujus Anastasii Sinaitæ constantia in defendenda recta fide adversus hæresin Aphthartodocitarum, scribit etiam Eustathius in vita beati Eutychii Patriarchæ Constantinopolitani.

2 Σωματικῶς πρὸς τοὺς Ἀντιοχείας λόγους] Mirum est tres interpretes, Langum, Musculum, & Christophorsonum, in unius vocabuli interpretatione simul lapsos fuisse. Græci σωματικῶς καὶ σωματικῶς λόγους vocabant orationes ad

tio metiretur, & silentium omni oratione præstantius esset. Huic igitur, tanquam inexpugnabilem murum, omni machinarum genere oppugnare adortus est Justinianus: id scilicet secum ipse cogitans, se, si hoc propugnaculum subruisset, urbem posthæc nullo negotio capturum esse, & rectæ fidei doctrinam in servitutem redacturum; denique oves Christi captivas abducatum esse. Anastasius vero divina quadam animi celsitudine, adeo supra Imperatorem se se extulit, quippe qui fundatus esset supra firmam petram, ut missa ad Justinianum relatione, palam ei contradixerit, & manifestissime simul ac disertissime in eadem relatione ei demonstraverit, Corpus Domini in perpeffionibus naturalibus & quæ in reprehensionem non cadunt, corruptioni obnoxium fuisse, atque ita divinos Apostolos & sanctos Patres sensisse, ac posteris tradidisse. Eadem quoque rescriptis ad Monachos primæ ac secundæ Syriæ, qui ipsum consuluerant: cunctorum animos confirmans, & ad subeundum certamen præparans, & quotidie in Ecclesia recitans verba illa ab electionis vase prolata: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, quamvis Angelus ex cælo fuerit, Anathema sit. Quæ cum universi animo perpenderent, paucis exceptis, exemplum ejus secuti sunt. Scripta est etiam ab eodem Anastasio oratio ad Antiochenos, qua illis vale dicebat, cum accepisset Justinianum velle ipsum in exilium mittere. Quam quidem orationem merito quis admiretur, tum ob verborum elegantiam, tum ob copiam sententiarum, tum denique ob frequentia sacræ scripturæ testimonia, & ob historiam suis locis apte accommodatam.

CAPUT XLI.

De obitu Justiniani.

VERUM oratio illa haudquaquam publicata est, eo quod Deus nobis prospiciens, res nostras in melius commutavit. Et enim Justinianus, dum adversus Anastasium & sacerdotes qui cum illo erant, deportationis sententiam diceret, invisibili plaga ictus ex hac luce migravit, cum imperasset in universum annos octo ac triginta, & menses octo.

Finis Libri quarti Ecclesiastica historia Evagrii.

VARIORUM

a ἡδιστὸν] Scribe ἡδιστὸν. W. Lowth.

b Τὸν τῆς κατ' ἐξουσίαν βίον] Mortuus est Justinianus Imp. die XIV mensis Novembris anni 565. cum imperasset annos triginta octo, menses septem, & dies tredecim, inquit Ant. Pagi ad eundem annum, n. 3. De moribus ejus hæc Zonaras: Fuit aditu facillimus, ad pecuniam irrogandam æque promptus atque, ad crimina audienda: Pecuniam & temere profudit. & per fas ac nefas comparavit, aliam in ædificia, aliam ad exequenda consilia sua, aliam in rem bellicam & contentiones eorum qui voluntati ipsius adherabant, infundendo. Ita factum, ut cum pecunia sem-

per egeret, eam rationibus parum honestis compararet, ac gratiam haberet illi qui colligendi argenti vias ostenderent. C. Baronius, mendoso Suidæ Lexico deceptus, Justinianum analphabetum dixit: cum fuerit contra in liberalibus literis, & in Constitutionibus Ecclesiasticis (quarum Corpus e Canonibus, aut e receptis moribus hausit) exercitissimus. Hoc nomine culpandus, quod in extrema ætate lapsus sit in hæresin Aphthartodocitarum, quæ Christi corpus ex ipsa Divinitatis conjunctione incorruptum asserbat. Ex qua tamen paulo ante mortem eum resipuisse docet Baronius.

H h h

T A Δ E

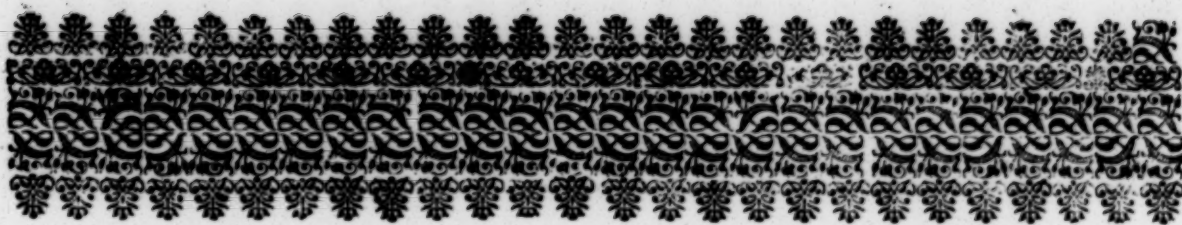
ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΤΟΜΩ ΤΗΣ
Εκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου σχολαστικοῦ.

- α' Περὶ τῆς Ἰουστίνου ἀναρρήσεως, καὶ τῆς τρόπῃ αὐτοῦ.
β' Περὶ τῆς ἀναρρήσεως Ἰουστίνου τοῦ ἀντιπρεσβυτέρου αὐτοῦ.
γ' Περὶ τῆς ἀλιτρίαν, Ἀδδαίου, καὶ Αἰθέρου.
δ' Περὶ τῆς προγράμματος τῆς πίστεως ἡμῶν, ὅπως Ἰουστίνος τοῖς ἀπανταχῇ Χριστιανοῖς ἔγραψεν.
ε' Περὶ τῆς ἐκβολῆς Ἀναστασίου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης.
ς' Ὡς μὲν Ἀναστάσιον Γρηγόριος ἐπίσκοπος γέγονε, καὶ περὶ τῆς τρόπῃ αὐτοῦ.
ζ' Ὡς οἱ λεγόμενοι Ἀρμένιοι Πέρσαι τοῖς Χριστιανοῖς προσεσχάρισαν, διότι ὁ πρὸς Πέρσας ἀνῆράν πολεμος.
η' Περὶ Μαρμιανῶν στρατηγῶν, καὶ τῆς πολιορκίας Νισίβιδος.
θ' Ὡς ὁ Χοσρόης Ἀδδαρμάνην στρατηγὸν καὶ Ῥωμαίων ἐξαποστείλας, πολλὰ κακὰ τοῖς Ἀρμένιοις, πρὸς Νισίβιν αὐτὸς ἀπέληθεν.
ι' Περὶ τῆς ἀλάσεως Ἀπαμείας καὶ τῆς Δάρας.
ια' Ὡς ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος Φρενίπιδι νότῳ ἐάλα. Τιβέριος δὲ τὴν Φροντίδα τῆς ὁλῆς ἀπέδεξε.
ιβ' Ὡς Γραϊανὸς διαπρεσβυτάτος πρὸς Χοσρόην, τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ πᾶσι πράγματα.
ιγ' Περὶ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν ἀναρρήσεως Τιβέριου, καὶ τῆς ἡθους αὐτοῦ.
ιδ' Ὡς ὁ βασιλεὺς Τιβέριος γράσει πολλὴν ἀγέρας καὶ Χοσρόην, καὶ στρατηγὸν Ἰουστιανὸν ἐξαποστείλας, τῷτον ἐκ τῶν Ῥωμαίων γῆς ἀπέλασεν.
ιε' Ὡς Χοσρόης δουλοπρεπὴς διὰ τιμὴν ἦσαν ἐπελύθησαν ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ὀρμίσδας τὴν Περσῶν δόξαν ἀντελάβετο.
ισ' Τίνες ἐπίσκοποι τὸ τρικαῦτα τῶν μεγάλων ἦσαν παροικίαν.
ισα' Περὶ τῆς γενέσεως ἐπὶ Τιβέριον ἐκ τῆς Ἀποχέας σφισμοῦ.
ισβ' Περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, τῆς καὶ τὸν οὐρανὸν Ἀνατόλιον.
ισγ' Περὶ τῆς στρατηγίας Μαυρικίου, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ.
ισδ' Ὡς τὸ Χοσρόην καὶ Ἀδδαρμάνην τῆς Περσῶν στρατηγῶν εἰκόμει Μαυρίκιος.
κα' Περὶ τοῦ μυσταίναντος σημείου τῆς βασιλείας Μαυρικίου.
καβ' Περὶ τῆς ἀναρρήσεως Μαυρικίου καὶ Ἀυγούστου.
καγ' Περὶ χρόνων ἀναγραφῆς ἀπὸ Ἰουστίνου τῆς νῦν μέχρι Μαυρικίου.
καδ' Περὶ τῆς κατὰ εἰρμὸν ἱστορίας μέχρις ἡμῶν σωσομένης.

IN QUINTO LIBRO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
Evagrii Scholastici hæc continentur.

- CAP. I. DE electione Imperatoris Justini, & de ejus moribus.
II. De eade Justini cognati Imperatoris.
III. De sceleratis hominibus, Addæo atque Ætherio.
IV. Edictum de fide, ad omnes qui ubique sunt Christianos à Justino scriptum.
V. De Anastasii Antiochenis Episcopi ejectione.
VI. Quomodo post Anastasium Gregorius Episcopus factus sit, & de moribus ejusdem.
VII. Quomodo Persamanii Romanis sese tradiderunt, unde bellum exortum est Romanos inter ac Persas.
VIII. De Marciano Magistro militum, & de Nisibis obsidione.
IX. Quomodo Chosdroes, cum Adaarmanem ducem contra Romanos misisset, qui illos magnis cladibus affecit, ipse Nisibim perrexit.
X. De expugnatione Apameæ & Daras.
XI. Quomodo cum Justinus in dementia incidisset, Tiberius reipublicæ curam suscepit.
XII. Quomodo Trajanus Legatus ad Chosdroem missus, res Romanorum restituit.
XIII. De nuncupatione Imperatoris Tiberii, & de moribus ejusdem.
XIV. Quomodo Imperator Tiberius, collectis ingentibus copiis, & Justiniano duce contra Chosdroem missus, cum ex Romanorum finibus expulit.
XV. Quomodo Chosdroes cladem suam ægre ferens, ex hac luce migravit: & filius ejus Hormisdas ei in regnum successit.
XVI. Quinam eo tempore majorum Ecclesiarum fuerint Episcopi.
XVII. De terræ motu qui Tiberii temporibus contigit Antiochiæ.
XVIII. De motu adversus sceleratum Anatolium.
XIX. De Mauricii ducatu, deque ejus virtutibus.
XX. Quomodo Mauricius Tanchosdroem & Adaarmanem Persarum duces divicerit.
XXI. De signis quæ Mauricio Imperium portenderunt.
XXII. De nuncupatione Mauricii & Augusti.
XXIII. Computatio temporis à Justino Juniore usque ad Mauricium.
XXIV. De continua serie historiarum, quæ ad nostra usque tempora servata est.

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΡΙΙ

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

SCHOLASTICI

ΕΠΙΦΑΝΕΩΣ

ERIPHANIENSIS

Καὶ ἀπὸ ἐπαρχῶν,

Et ex præfectis,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

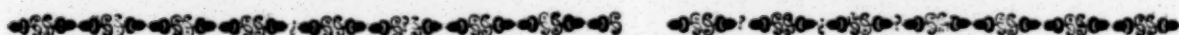
5 ECCLESIASTICÆ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

HISTORIÆ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

LIBER QUINTUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPUT I.

Περὶ τῆς Ἰουστινιανῆς ἀναρχήσεως καὶ τοῦ τρόπου
αὐτοῦ.

De electione Imperatoris Justiniani, & de ejus
10 moribus.

ΟΥΤΩ μὲν δὴ Ἰουστινιανὸς ἀπαξάπαντα τα-
ράχῃ καὶ θορόδῳ πληράσας, καὶ τὰ-
πίχειρα τούτων πρὸς τὸ τέλος τῆς
βίης κομισάμενος, ἐς τὰ καλῶτα μετεχώρησε δι-
καιότητα. ὁ δὲ γὰρ Ἰουστινιανὸς, ἀδελφιδὸς μὲν οἱ καθε-
στῶς, τὴν δὲ Φυλακὴν τῆς αὐλῆς ἐμπεισιτεταμένος,
1 ὃν Κουροπαλάτην ἡ Ῥωμαίων λέγουσιν Φωίην, μετ'
αὐτὸν τὴν ἀλουργίδα περιβάλλεται· οὐτε τὴν
ἀπείρῳσιν Ἰουστινιανῶν, οὐτε τὴν ἀναρχήσιν Ἰουστινι-
ανῶν ἐγνωκότος, πλεὺν τῆς ἀμφ' αὐτὸν, μέλει 20
οὐχ ἵνα τὴν ἐκπορομίαν ἐφάνη τὰ νόμιμα τῆ βα-
σιλείας δεῖσθαι τε καὶ πεισθῆναι. ὥς δ' οὐδ' αὐτῶν
τα γέροντες, μηδὲν παλαιάσι νοσήσαντες, ἐπαυ-
χε μὲν κατὰ τὴν αὐλήν. πρῶτον δὲ ποιῶνται χέ-
2 λυσις, ὅτις ἀπανταχῇ συνελθόντες ἱερεὺς ἀφ' ἑ-
σάν πρὸς τοὺς οἰκίους θρόνους, ἐφ' ᾧ τὰ εὐαγγέλια
ἀρροχθεύον, μηδὲν δὲ τὴν πίστιν καυνομένην.

HUNC igitur in modum Justinianus, cum cuncta tumultu ac perturbationibus implevisset, & pro his factis congruam mercedem sub exitum vitæ retulisset, ad parata apud inferos supplicia migravit. Justinus vero sororis ejus filius, cum Imperialis palatii custodiam gereret, quem Romani Curopalaten vocant, statim post illius obitum purpuram sumpsit, cum nec obitum Justiniani, nec electionem Justiniani quicquam adhuc nosset, præter ejus familiares. Donec in Circensi spectaculo apparuit, ea quæ Imperatoris sunt acturus simul & suscepturus. Quibus peractis, cum nihil prorsus tentatum esset, ipse quidem in palatium regressus est. Primum vero edictum promulgavit, quo universi qui ubique congregati erant Episcopi, ad suas sedes dimittebantur, ut consueto more divino cultui inservirent, nulla re circa fidem innovata.

Justinus
junior Imp.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὁ Κουροπαλάτης] De officio Curopalate multa jam dicta sunt à multis, quæ hic repetere superfluum est. Illud duntaxat admonebimus, Curopalatem cum aurea virga semper prævisse, quoties Imperator in publicum procederet. Docet id Cassiodorus in formula curæ palatii, his verbis. Considera qua gratificatione tracteris, ut aurea virga decoratus, inter obsequia numerosa, ante pedes regis primus videaris incedere. Ita certe Corippus in libro 2. de laudibus Justiniani minoris, capite 7. ubi Justiniani processum ad Circum describit.

— — — tunc ordine longo
Incedunt summi Proceres, fulgensque Senatus.
Ipse inter primos vultu præclarus honore,
Fratris in obsequium gaudens Marcellus abibat.
Dispositorque novus sacra Baduarius aula.
Successor soceri, factus mox Curopalates.

De hac aurea virga quæ Imperatoribus Romanis præferri consueverat, loquitur Paulus Silentarius in descriptione Templi sanctæ Sophiæ, haud procul ab initio.

— — — ἀνὰ μὲν γὰρ
ὅτι δὲ τῶν ὁσίων ἀνέστησαν συνήγουσιν ἀποστολῶν,

Ὁ χρυσὸν πᾶσι γὰρ δόν, ἀπὸ προκλήσεως ἀνάκτων. Neque enim assentior doctissimo viro, qui aureas secures interpretatus est. Ac primum quidem hæc dignitas levis fuit, quippe quæ erat sub dispositione Castrensis sacri Palatii. Postea vero summa Palatii dignitas haberi coepit, ex quo Justinus Justiniani nepos eam gessit. Fuit autem civilis hæc dignitas, non militaris, ut putavit Alemannus, qui Curopalatem cum Comite excubitorum confudit in Notis ad Procopium ἀνέκδοτον.

2 Τὸς ἀπανταχῇ συνελθόντες ἱερεὺς] Nicephorus in cap. 33. libri 17. hæc Evagrii verba accepit de Episcopis, qui pro rectæ fidei defensione varia in loca relegati fuerant à Justiniano. Sed verbum illud συνελθόντες hanc interpretationem ferre non potest. Itaque Christophorus hunc locum interpretari maluit de Episcopis qui ex omnibus locis in unum congregati erant Constantinopoli. Sed neque hanc interpretationem probare possum, cum Evagrius Episcopos illos non dicat collectos fuisse Constantinopoli, sed ἀπανταχῇ, id est omnibus in locis.

Hhh 2

καὶ

SÆC. Et hoc quidem ejus factum magnopere laudandum est. Sed quod ad vitam ejus ac mores ejus. mores attinet, mollis fuit ac dissolutus, & deliciis ac scædis voluptatibus addictus. Ad hæc alienæ pecuniæ tam vehementi cupiditate flagrabat, ut iniqui quæstus causa cuncta divenderet; ac ne in sacerdotiis quidem divinum numen revereretur, quæ obviis quibusque pretio vendebat, venalia hæc etiam publice proponens. Cumque duobus contrariis vitiis, audacia & ignavia implicatus teneretur, primum quidem Justinum cognatum suum ad se evocavit, qui in magna gloria apud omnes erat, tum ob peritiam rei militaris, tum ob reliquas quas gesserat dignitates. Is tum ad Danubium morabatur, & Abaros à transitu fluminis arcebat. Sunt autem Abari pop. Scytharum gens in plaustris degentium, qui canipos ultra Caucasum sitos incolabant. Hi cum à Turcis, finitimis suis, gravi detrimento affecti essent, relictis sedibus suis universi cum uxoribus ac liberis ad Bosporum venerunt. Deinde relictis litoribus Euxini Ponti, ubi multæ quidem Barbaræ habitant gentes; urbes vero & castra ac stationes quædam à Romanis conditæ sunt, cum aut milites veterani, aut coloni ab Imperatoribus eo deducti essent; ulterius progressi sunt, cum omnibus barbaris qui in itinere occurrerent, depugnantes. Tandem vero cum ad ripas Danubii pervenissent, Legatos ad Justinum miserunt. Ex his igitur locis accersitus est Justinus, tanquam accepturus ea quæ inter ipsum atque Imperatorem Justinum pacta fuerant. Nam cum ambo seculari fastu ac potentia inter se pares essent, & ad utrumque ex æquo Imperium propendere videretur, post multas disceptationes id inter ipsos convenerat, ut is qui ad Imperium pervenisset, alteri proximum locum concederet. Quo scilicet in secundo Imperii gradu constitutus, primas præ reliquis omnibus ferret.

καὶ τὴν τοῦ μὲν ἀξιόλογον αὐτοῦ ἐπερχομένην. ἡ δὲ γὰρ τὸν βίον ἐκδηλητήριος, καὶ τρυφαῖς ἀπὸ χυμῶν καὶ ἡδοναῖς ἐκτόποις ἐγκαλυμμένης· ἀλλοτρίων τε χρημάτων ἀφ' ἑαυτοῦ ἐρατῆς, ὥς πάντα κέρδους ἀθέσμιον ἀπέμπελιν, μηδὲ ἐπὶ ταῖς ἱερωσίαις τὸ θεῖον βλάβουμένους, ἀς τοῖς περὶ τοὺς ἐπίπρασεν, ὧν οὐκ αὐτὰς ἀναφανδὸν πηδύμενος. Ἡρώδης δὲ καὶ δελία· ταῖς χαλκίαις κρατούμενος, ἡ πρῶτον Ἰουστινὸν περὶ τὴν τυγχάνοντα, καὶ πολὺ 2 κλέος ὡς πᾶσιν ἔχοντα, ὥς τε ἐμπειρίαν πολεμῶν καὶ τὰς ἄλλας ἀξιώσεις, μετὰ πεμπτοῖς ποιεῖται, ἀμφὶ τὸν Ἰστρον τὰς ἀφ' ἐπειρῶν ποιούμενον, καὶ τὰς τῶν Ἀβάρων ἀφ' ἐπειρῶν ἀεὶ ἐργάζεσθαι. ἔθνος δὲ Σκυθικὸν οἱ Ἀβάραι τῶν ἀμαξοδίων, τῶν ὑπὸ τὸν Καύκασον τὰ ἐπὶ τοὺς πεδία νεμομένων, οἱ τὸν γῆτινόν τε Τούρκους πεφθόγους, 3 ἐπεὶ χαλκῶς πρὸς αὐτῶν ἐπεπύθησαν, ἐπὶ τὸν Βόσπορον ἀφίκοντο· ὅτε τὴν ἡϊόνα τῇ Εὐξείνου καλουμένη Πόντου καὶ ἀλιπόντες, ἐνθα συχνὰ μὲν ἔθνη βαρβαρικά· ἐξ ἐκείνων δὲ ὅτε ὑπὸ Ῥωμαίων πόλεις 4 τε καὶ στρατόπεδα, καὶ πᾶσι περὶ τοὺς ὁδοὺς ἡ πρῶτον ἀπὸ τῶν βασιλέων γελομένων, τὴν πόλιν ἐπὶ τοῦτο, πᾶσι τοῖς ὅτι πρὸς βαρβαροῖς ἀντιπαραστήσαντες, μέλεις οὐ τὰς ἡϊόνας τοῦ Ἰστρον κατελίσσασιν, καὶ 5 πρὸς Ἰουστινιανὸν ἐπεσβόσαντο. οἱ τε οὖν ὁ Ἰουστινὸς μετεπέμψθη οἱ δὲ ὅθεν ὀφείλων τὴν συσκευασίαν αὐτὰ τε καὶ τῶν ἀποχεύοντων Ἰουστινῷ συμπλαῦσαι· ἐπεὶ γὰρ ἀμφὺ ὡς πλησίον κατεστηκότες ταῖς τοῦ κείνου φαντασίαις, καὶ ἐπ' ἀμφὺ ἡ βασιλεία ἐπη- 6 ὤρητο, συνήκτω μὲν πολλὰ τὰ ἀμφίλογα, ὥς τε ἐς τὴν βασιλείαν περὶ τὴν, ἢ δευτέραν χώραν διατέραν δύναται, ἢ ἐκ τῶν δευτερείων τῆς βασιλείας τὰ πρῶτα τὴν ἄλλαν ἀπεφύγοιτο.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ταῖς χαλκίαις] Deesse videtur aliquod vocabulum, quod suppleri potest hoc modo. ταῖς ἱερωσίαις ταῖς χαλκίαις. Atque ita legisse videtur Christophorus.

2 Ἰουστινὸν περὶ τὴν τυγχάνοντα] Fuit hic Justinus Germani Patritii filius, consobrinus Imperatoris Iustini, ut scribit Joannes Biclariensis in Chronico. Germanus quidem, & Justinus junior cognati erant. Nam Germanus nepos erat Justiniani ex fratre. Justinus vero Imperator, filius erat Vigilantiae sororis Justiniani. Cæterum hic Justinus Germani filius Consulatum gesserat anno Christi 540. Eundem Justinianus Imperator Magistrum militum per Colchidem & Armeniam in locum Martini creaverat, ut scribit Agathias in libro quarto; postea vero eundem Magistrum militum fecit per Thracias, ut docet Menander protector in libro primo Historiæ, pagina 99.

3 Τὸν γῆτινόν τε Τούρκους πεφθόγους] Qualiter Abares isti à Turcis superati in Europam se receperint, refert Theophylactus Simocatta in lib. 7. cap. 7.

4 Καὶ πᾶσι περὶ τοὺς ὁδοὺς] Apud Nicephorum in capite 34. lib. 17. & in codice Telleriano scribitur una voce περὶ τοὺς ὁδοὺς, quod magis probo. Totum vero hunc locum ita

scribendum existimo, ἔθνη συχνὰ μὲν ἔθνη βαρβαρικά ἐξ ἐκείνων· ἐκείνων δὲ καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων πόλεις τε καὶ στρατόπεδα, &c. Id est. Ubi multa quidem barbara gentes relictis sedibus suis habitant, urbes vero & castra & stationes à Romanis conditæ sunt.

5 Πρὸς Ἰουστινιανὸν ἐπεσβόσαντο] Justiniani Augusti temporibus Abares in Europam transgressi, primum Romanis innotuerunt, ut tradit Theophylactus Simocatta in libro septimo, capite octavo: cum enim ad loca Scythiæ ac Mæliæ pervenissent, legatos ad Justinianum miserunt anno trigesimo primo Imperii Justiniani, ut scribit Theophanes in Chronico & Anastasius Bibliothecarius. Victor tamen Thunonensis hanc legationem paulo serius commemorat. Post Consulatum Basilii viri clarissimi anno 23. Justinianus princeps legatos gentis Abarorum, unde venerant, facit. Hic erat annus tricesimus sextus Imperii Justiniani. De eadem Abarum legatione ad Justinianum videndus est Menander Protector in libro primo Historiæ pagina 99. editionis Regiæ, ubi eam legationem luculenter describit, & Victoris Thunonensis sententiam confirmat. Ait enim Justinianum non multo post e vivis abiisse. *

VARIORUM.

* Ait Valesius in Interpretatione, Abarum legatos ad Justinum venisse. Idemque in notis ad Excerpta Menandri Protectoris observat, hanc Avarum Legationem

introducendam esse die VII. post inaugurationem Iustini. Erant ergo dux Abarum Legationes, de quarum prior agit Theophanes.

Περὶ τῆς Ἰουστίνου ἔξωθεν αὐτῷ ἀναιρέσεως.

De cade Justinī, cognati Imperatoris.

ΜΕΓΑ πολλῆς τοιγαροῦν ἔξωθεν φιλοφροσύνης
 ὁ Ἰουστίνος τὸν Ἰουστίνον δεξιωτάμενος, καὶ χε-
 σμικρὸν αἰτίας ὅτι πλάττων, καὶ τοὺς ὑπασπιστάς καὶ
 1 δορυφόρους καὶ σωματοφύλακας παραιρέμενος, τὰς
 2 τε παρ' αὐτῷ παρόδους εἰρων, καθήσθαι γὰρ οἴκοι,
 3 ἐς τὴν Ἀλεξανδρείαν μεγάλην Ἰουστίνου κελύσμα-
 σιν ἐσοικίζετο πόλιν αὐτῷ τε δειλάως ἀναιρεῖται
 πόρρω τῶν νυκτῶν, ἐπὶ κλινοπέτρῃς ὑπάρχων, ταύ-
 10 τῶν ἀμοιβῶν τῆς ἐς τὸ πολίτευμα θύοιαι, καὶ ἔ-
 ἐς τοὺς πολέμους ἀνδραγαθημάτων κομισάμενος.
 καὶ ἔτι πρότερον ἀνείσταν τῷ θυμῷ, καὶ τῆς ζεύσεως
 μιλίως ἐρεφορήσαν, μέχρ' οὗ τὴν κεφαλὴν
 15 σπυτμυθεῖσαν αὐτὸς τε, καὶ ἡ τῆς σφίονος Σο-
 φία ἐθεάσαντο, καὶ τοῖς ποσὶν ἐξελάχσαν.

IGITUR Imperator Justinus Justinum, in
 speciem quidem summa cum humanitate
 ac benevolentia excepit. Mox varias subinde
 causas comminiscens, paulatim satellites ei de-
 traxit ac domesticos & corporis custodes: ve-
 tuitque ne ad ipsum visendum procederet:
 ipse enim sedebat domi. Tandem vero, jussu
 Imperatoris Justinī, in magnam civitatem A-
 lexandriam amandatus est, atque illic nocte
 intempesta cum in lecto decumberet, mise-
 randum in modum interfectus est: ob bene-
 volentiam in rempublicam & ob res præclare
 in bello gestas, hanc mercedem referens. Nec
 prius Justinus Imperator & conjux ejus So-
 phia furorem suum remiserunt, aut conce-
 ptam adversus Justinum iram expleverunt,
 quam Justinī caput præcisum vidissent, ac
 pedibus suis proculcassent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

CAPUT III.

Περὶ τῶν ἀλιτηρίων Ἀδδαίου καὶ Αἰθερίου.

De sceleratis hominibus, Addeo atque Aetherio.

4 Οὗ μὲν ἔτι πολὺ δὲ καὶ Αἰθέριον καὶ Ἀδδαῖον,
 5 ὅ τῆς μὲν συγκλήτου βουλῆς χεθεῖν τε, με-
 γάλα δὲ καὶ πρωτῖα παρ' Ἰουστινιανῶν ἐρχόμεν τε,
 ἐς κριτήριον ἐπὶ χεθοσίᾳ ἐκδίδωκεν. ὃν ὁ μὲν
 Αἰθέριος συγκατετίθετο Φαρμάκοις βουληθεῖς τὸν
 βασιλέα ἀφαιρῆσαι, τῆς τοιαύτης κοινωνίας
 ἐγχευήσεως, καὶ οἱ πᾶσιν συνεργόντες ἔχοντες
 25 τὸν Ἀδδαῖον. ὁ δὲ, ὅρκους δεινοὺς δίδωμιτο μη-
 δὲν τοῦτων παντρεύσασιν εἰδένα. ἄμφω δ' οὖν τὰς
 κεφαλὰς ἀπυτμυθέντων παρ' αὐτῶν τὴν ἐκ-
 τομὴν τῆς κεφαλῆς Ἀδδαίου Φήσαντος, οἱ τοῦ-

HAUD multo post, Aetherium & Ad-
 dæum, viros ordinis senatorii, qui
 apud Imperatorem Justinianum plurimum
 potuerant, Majestatis crimine accusatos, ju-
 dicibus examinandos tradidit. Ex quibus,
 Aetherius quidem confessus est, se Impe-
 ratorem veneno interficere voluisse, ejusque
 facinoris & omnium consiliorum suorum
 conscium ac participem fuisse Addæum.
 Addæus vero, gravi cum jurejurando af-
 firmavit, se earum rerum penitus ignarum
 esse. Ambo tamen capite truncati sunt.
 Et Addæus quidem, cum jam caput ipfi

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὰς π' παρ' αὐτοῦ παρόδους.] Nicephorus hoc loco
 praepositionem sustulit. Sic enim hunc Evagrii locum
 expressit: καὶ τὰς αὐτοῦ παρόδους εἰρων. Malim tamen in
 Evagrio scribere πᾶς π' παρ' αὐτοῦ παρόδους εἰρων. Quam
 lectionem in versione mea secutus sum.

2 Καθῆσθαι γὰρ οἴκοι.] Nicephorus quidem & Christophor-
 sonus hæc Evagrii verba de Justino Justinī Imperatoris
 confobrinio intellexerunt: Ego vero de Justino ipso Im-
 peratore malim accipere. Hic enim cum æger esset, ut
 plurimum sedebat domi, & confobrinum suum Justinum
 ad se veterat accedere. Certe Cedrenus ac Zonaras id
 quod dixi de Justino testantur. Cedrenus enim ita scri-
 bit. ὅτε ὁ Ἰουστίνος συνεχῶς νοσηλεύμενος καὶ σπονηδὴν, καὶ μὴ
 διὰ μέντοι σπυτμυθεῖται, &c.

3 Ἐς τὴν Ἀλεξανδρείαν μεγάλην ἐσοικίζετο.] Mallem lege-
 re ἐσοικίζετο. Sic in superiori Capite, ubi legitur ἱσ-
 κωδιστοῦ δὲ, &c. Nicephorus legit ἱσχυροδιστοῦ, & Eva-
 grii locum intelligit de Barbaris qui eo abducti fue-
 rant à Romanis. Cæterum hic Justinus Augustalis &
 Dux Alexandriæ factus est à Justino Imperatore anno
 sexto Imperii ipsius Justinī, ut scribit Theophanes ac
 Cedrenus. Cedreni verba sunt hæc, Ἀκούσας δὲ Ἰουστίνου,
 ὅτι ὁ ἀνελκὺς αὐτῷ Ἀλγυρῶν, ὃς ἦν δούξ Ἀλεξανδρείας, συγκατε-
 μίλειται κατὰ τοῦ βασιλέως, πᾶσι καὶ αὐτὸν ἀπικεφάλαιον.
 Scribe δὲ ἦν Ἀλγυρῶν καὶ δούξ Ἀλεξανδρείας, quemad-
 modum legitur apud Theophanem. Dux enim iste di-
 gnitates, Augustalis ac Ducis, licet distinctæ essent, inter-
 dum tamen uni eidemque simul tribuebantur ab Impera-

toribus, ut multis exemplis probari potest. Porro hæc
 dignitas Justino delata est ab Imperatore, non ut illum
 ornaret, sed potius ut procul ab Regia eum amandaret.
 Itaque custodiæ loco fuit urbs Alexandria. Quare Theo-
 phanes in Chronico scribit Justinum Augustum, confob-
 rinum suum Justinum quasi captivum detinuisse Alexan-
 driæ. ἀκούσας δὲ Ἰουστίνου ὁ βασιλεὺς αὐτὸν τῷ ἀνελκῷ αὐτοῦ,
 ὃν ἔχον οἱ Ἀλεξανδρίαι Ἀλγυρῶν, &c. Cæterum Joannes
 Biclariensis in Chronico, Justinī hujus eadem refert anno
 secundo Imperii Justinī junioris: eodem scilicet anno quo
 Aetherius & Addæus capitali supplicio affecti sunt. Idque
 cum Evagrii narratione magis consentit.

4 Οὐ μὲν οὐ πολὺ δὲ.] Expungenda est prior particula
 negativa, ut pote prorsus superflua.

5 Τῶν μὲν συγκλήτου βουλῆς.] Joannes Biclariensis in
 Chronico: Anno secundo, inquit, memorati principis, in Re-
 gia urbe Aetherius & Addæus Patritii, dum Justinō mor-
 tem cellent veneno potius quam ferro per medicos inferre,
 detecti, capitali sententia puniri jussi: prior à feris devora-
 tus, secundus incendiis concrematus interiit. Nescio an Joannes
 Biclariensis Patritios dixerit pro Senatoribus, magnum
 tamen discrimen est inter Patritiam ac Senatoriam digni-
 tatem. De eodem Aetherio & Addæo Eustathius in vita
 Eutychii Patriarchæ Constantinopolitani ita scribit: Quā
 quidem die, * id est tertia Octobris, & illi qui viro sancto
 insidias struxerant atque in exilium ejecerant, Aetherius &
 Addæus, quorum hic quidem urbis Præfectus erat, ille au-
 tem Antiochia curator, mortui sunt, &c.

VARIORUM.

* Loquitur Eustathius de die tertia mensis Octobris an-
 ni quingentesimi septuagesimi septimi, qua Eutychius re-
 situtus est in Episcopatum Constantinopolitanum, & in

quam Dominica eo anno cadebat. Theophanes autem
 Aetherium & Addæum anno Chr. 566, interfectos esse
 docet. Ant. Pagi ad ann. 567. n. 3.

SÆC.
VI.

amputandum esset. se hac quidem in re calumniari passum esse dixit, merito tamen se plecti à divina iustitia, quæ omnia dispicit quæ geruntur. Se namque Theodotum præfectum pratorio magicis artibus interesse. Ego vero, utrum hæc ita se habeant, certe affirmare non possum. Uterque tamen sceleratus fuit. Addæus quidem puerorum amori supra modum deditus. Ætherius vero nullum calumniandi genus prætermisit, sed omnium tam viventium, quam mortuorum bona diripuit nomine Imperialis domus, cuius curator erat regnante Justiniano. Atque hæc quidem istiusmodi exitum habuerunt.

τοῖς μὲν Συκοφαντηθῆναι, δίκαια δὲ πάσχειν πρὸς τῆς ἐφόρου τῶν ὁπωσούτων δεικνύων δίκης. αὐτὸν γὰρ ῥηπρία τὸν Θεόδοτον ὑπαρχειν τῆς αὐτῆς ἀνελεῖν. ἐγὼ δὲ εἰ μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἔκ' ἔχω λέγειν. ἄμφω δὲ ἀλιτηρίως ἦσαν. ὁ μὲν Ἀδδαῖος παιδευμένων. Αἰθέριος δὲ ὧς πάσης ἰὼν συκοφαντίας, καὶ τὰς περὶ τῶν ζώντων, τῶν τε πλεονόντων τὰς οὐσίας ληϊζόμενος ὀνόματι τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἥς ἐπὶ Ἰουστινιανῷ περιεσχέθη. καὶ ταῦτα μὲν ἔλκειν ὧδε.

CAPUT IV.

Edictum de fide, ad omnes ubique Christianos à Justino scriptum.

SCRIPSIT porro idem Justinus ad omnes qui ubique sunt Christianos edictum in hæc verba. In nomine Domini Jesu Christi Dei nostri, Imperator Cæsar Flavius Justinus, fidelis in Christo, Clemens, Maximus, Beneficus, Alamannicus, Gothicus, Germanicus, Anticus, Francicus, Erulicus, Gepidicus, Pius, Felix, Gloriosus, Victor ac Triumphator, semper Augustus. Pacem meam do vobis, ait Dominus Christus, verus Deus noster. Pacem meam relinquo vobis, idem Christus universis hominibus prædicat. Istud porro nihil aliud sibi vult, quam ut omnes qui in ipsum credunt, in unam eandemque Ecclesiam conveniant, & in recta quidem Christianorum fide inde inter se contentiant, averlentur autem eos qui contraria dicunt aut sentiunt. Prima enim salus cunctis hominibus est constituta, rectæ fidei confessio. Quo circa nos quoque Evangelica præcepta & sacrum Symbolum sive doctrinam Sanctorum Patrum sectantes, cunctos hortamur ut ad unam eandemque Ecclesiam ac sententiam se conferant: credentes in Patrem & Filium ac Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, unam Deitatem, seu naturam ac substantiam & verbo & re ipsa: unam item vim & potentiam & operationem in tribus subsistentis sive personis credentes: in quas baptizati sumus, in quas credimus, & quibus conjuncti sumus. Unitatem enim in Trinitate, & Trinitatem in unitate adoramus, quæ admirabilem habet tum divisionem, tum unionem. Unitatem quidem quantum ad Deitatem sive substantiam: Trinitatem vero quantum ad proprietates sive subsistentias vel personas. Dividitur enim indivise,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τοῦ προβαλλόμενου τῆς πίστεως ἡμῶν, ὅπερ Ἰησοῦς τοῖς ἀποστόλοις Χριστιανοῖς ἐγχαψέ.

ΓΡΑΦΕΙ δὲ ὁ Ἰησοῦς τοῖς ἐκασταχοῦ Χριστιανοῖς ἐγγράμμα, αὐτοῖς ὀνόμασι τοῦτο. ὃν ὀνόματι τοῦ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, αὐτοκράτορος Καῖσαρος Φλαβίου Ἰουστίνου, πιστὸς ὁ Χριστὸς, ἡμερος, μέγας, εὐεργέτης, Ἀλαμαννικός, Γοθικός, Γερμανικός, Ἀντικός, Φραγκικός, Ἑρουλικός, Γηπαδικός, Εὐσεβής, Εὐτυχής, Ἐδοξός, Νικητής, Τροπαιοῦχος, Ἀεισέβας, Ἀγρευτός. εἰρήνῃ τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. Φησὶν ὁ δεσπότης Χριστός, ὁ ἀληθινὸς ἡμῶν Θεός· εἰρήνῃ τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν, ὁ αὐτὸς κηρύττει πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις. Ὅσα ἄλλα δὲ τῷτο ἔστιν, ἢ πῶς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν συντρέχειν ὁμοφρονούντας μὴ πρὸς τὴν ὁρὴν τῆς Χριστιανῶν δόξης, ἀπεριφερόμενους δὲ τοὺς πάντας λέγοντας ἢ δοξάζοντας. πρώτη γὰρ ζωηρὰ καθεστῆκε πᾶσιν ἀνθρώποις, ἡ τῆς ὁρθῆς πίστεως ὁμολογία. διὸ καὶ ἡμεῖς πῶς βλαβεραῖς καὶ ἀκακοῦσι καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθῶν ἀνθρώποις, καὶ τῶν ἀγίων συμβόλοις, ἥτοι μαθήματι τῶν ἀγίων Πατέρων, πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν πᾶσι καὶ γνώμῃ περὶ τρεπόμεθα πάντας συναλθεῖν πιστεύοντας εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοῦσιν, μίαν θεότητα ἥτοι φύσιν καὶ ὕσιν λόγῳ καὶ πράγματι, καὶ μίαν διῶμεν καὶ ἐξομῶμεν καὶ ἐκτελέμεν, ὡς τρεῖς ὑποστάσεις ἡμεῖς πρὸς ὅλους δοξάζοντες, εἰς ἃ βεβαίως πίστευοντες, εἰς ἃ πεπιστεύκαμεν, καὶ οἷς συντηρούμεθα. Μονάδα γὰρ ὡς Τριάδι, καὶ Τριάδα ἐν Μονάδι προσκυνοῦμεν, ὡς δὲ δόξαν ἔχουσαν καὶ τὴν δυνάμειν, καὶ τὴν ἐξουσίαν Μονάδα μὴ ὡς τρεῖς ἡμεῖς τρεῖς θεότητες. Τριάδα δὲ καὶ τὰς ἰδιότητας ἡμεῖς ὑποστάσεις, ἥτοι πρόσωπα. διακρίνεται γὰρ ἀδιακρίτως,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὀνόματι τῆς βασιλικῆς οἰκίας] Intelligit domum Antiochi cuius Curator fuerat Ætherius, ut testatur Eustathius in loco quem paulo ante citavi: Ille autem Antiochia Curator. Græca Eustathii, ni fallor, sic habent. ὁ δὲ ἐπίτοπος τῆς Ἀντιόχειας. Id est, Ætherius vero Curator domus Antiochi. Hujus domus mentionem facit idem Eustathius, ubi qua ratione Eutychius ex urbe Regia ejectus sit, describit. Dicebant enim quidam graves viri, si de sacro templo exiret, fore ut interficeretur. Quosdam enim armatos, atque in Antiochi prædio collocatos, eo consilio foris eum expectare. Eiusdem domus Regiæ meminit Theo-

phylactus in libro tertio capite tertio. Multæ hujusmodi domus erant Constantinopoli, ut domus Placidie, domus Flaccillæ, domus Hormisdæ, & aliæ plures ad Principem pertinentes: quarum singulæ suum Curatorem habebant, qui domum illam seu palatium, omnesque illius redditus administrabat. Hi Curæ Palatiorum dicuntur in Notitia Imperii Romani, sub dispositione Castrensis sacri palatii. Tunc vero summa erat dignitas horum Curatorum, qui gloriosissimi & magnificentissimi dicebantur, ut docet Constitutio Tiberii Augusti de domibus Imperialibus.

ὅς οὕτως εἵπαμεν, καὶ συνάπταται διηρημένως. εἰ γὰρ
 εἰ τρεῖς ἢ θεότης, καὶ τὰ τρία ἐν, τὰ εἰς οἷς ἡ
 θεότης, ἢ τὸ γὰρ ἀκριβέστερον εἶπαι, ἢ ἡ θεότης. Θεὸν
 τὸ Πατέρα, Θεὸν τὸ Υἱόν, Θεὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα,
 ὅταν ἕκαστον πρόσωπον κατ' ἐαυτὸ θεωρηται· τῷ γὰρ
 χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα. Θεὸν τὰ τρία μετ' ἀλλή-
 λων ἰσόμενα· τῷ ταυτοῦ δὲ κινήσεως καὶ τῷ φύσεως.
 ἐπεὶ δὲ χρὴ καὶ τὸ ἓνα Θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ τὰς τρεῖς
 ὑποστάσεις ἡγουμένους ἰδιότητος κινήσειν. ὁμολογεῖ-
 μέν δ' αὐτὸν, τὸν μονογενῆ Υἱὸν τῷ Θεῷ τὸν Θεὸν 10
 Λόγον τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τῷ Πατρὸς
 γεννηθέντα, καὶ ποιηθέντα, ἐκ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμε-
 ρῶν δι' ἡμᾶς καὶ ἀλλ' ἡμετέραν σωτηρίαν κατελ-
 θόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος
 ἁγίου, καὶ τῆς δισπόσης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐκδόξης Θεο- 15
 τόκου καὶ αἰὲ παρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντα ἐξ αὐ-
 τῆς, ὅς ἐστι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἰς τὴν
 ἁγίαν Τριάδα, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
 ἁγίῳ Πνεύματι. οὐδὲ γὰρ πταίρου προσώπου
 προσοικήσειν ἐπεδείξατο ἡ ἁγία Τριάς, καὶ σαρκω- 20
 θέντος τῷ εἶδος τῆς ἁγίας Τριάδος Θεῷ Λόγῳ· ἀλλ'
 εἰς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς,
 ὁμοούσιος τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ
 ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς καὶ τῇ ἀνθρωπότητι· πα- 25
 θήσας σαρκί, καὶ ἀπαθὴς ὁ αὐτὸς εἰς θεότητι. οὐ
 γὰρ ἄλλοι τὸ Θεὸν Λόγον τὸ θαυματουργήσαντα, καὶ
 ἄλλοι τὸν παθόντα ὑπέσταμεθα· ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν
 αὐτὸν ὁμολογοῦμεν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν
 τοῦ Θεοῦ Λόγον, σαρκωθέντα καὶ πλείους ἐνανθρω-
 πήσαντα, καὶ ἐνὸς καὶ τῷ αὐτῷ πατρὶ θαύματα, καὶ 30
 τὰ πάθη, ἅσθ' ἐκούσιως ὑπέμεινε σαρκὶ ἀπὸ τῆς
 ἡμετέρας σωτηρίας. καὶ γὰρ ἀνθρώπος τις ἐαυτὸν
 ἑαυτῷ ἡμῶν δίδωκεν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος
 ἀτρέπτως γενόμενος ἄνθρωπος, τὸς τε ἐκούσιον πά-
 θους, καὶ τὸν θάνατον ἑαυτῷ ἡμῶν σαρκὶ κατεπέ- 35
 ξατο. καὶ Θεὸν τοίνυν αὐτὸν ὁμολογοῦντες, οὐκ
 ἀθετούμεν τῷ εἶναι αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ ἄνθρω-
 πον αὐτὸν ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀρνούμεθα τοῦ εἶναι
 αὐτὸν καὶ Θεόν. ὅθεν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐξ ἐσχέρας
 φύσεως, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, συνίθεται ὁμο- 40
 λογοῦντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, σύλχυ-
 σιν τῇ εἰσότητι οὐκ ἐπεισάγομεν. οὐ γὰρ ὅτι γέγονε

ut ita dicamus, & conjungitur divisè. U-
 num enim est in tribus, deitas scilicet: &
 Tres unum sunt, in quibus scilicet est
 Deitas, aut, ut accuratius loquamur, quæ
 sunt ipsamet Deitas. Deum Patrem, Deum
 Filium, Deum Spiritum Sanctum, quando
 singulæ personæ seorsum considerantur, men-
 tis scilicet acie ea quæ inseparabilia sunt se-
 parante. Deum unum tres personas, simul
 intellectas, ob eundem motum eandemque
 naturam. Quippe & unum Deum confite-
 ri oportet, & tres subsistentias, sive propri-
 etates prædicare. Confitemur vero ipsum u-
 nigenitum filium Dei Deum Verbum, qui
 ante sæcula & sine tempore ex Patre geni-
 tus est, non autem factus: in extremis die-
 bus propter nos & propter nostram salutem
 de caelo descendisse, & incarnatum esse ex
 Spiritu sancto & ex domina nostra, sancta &
 gloriosa Deipara ac semper virgine Maria,
 & ex illa genitum: Qui est Dominus no-
 ster Jesus Christus, unus est Sancta Trinita-
 te, qui cum Patre & Sancto Spiritu glori-
 ficatur. Neque enim quartæ personæ adje-
 ctionem Sacrosancta Trinitas accepit, post-
 quam incarnatus est unus e sancta Trinita-
 te, Deus Verbum: sed unus idemque est
 Dominus noster Jesus Christus, Consub-
 stantialis quidem Deo Patri quantum ad di-
 vinitatem, consubstantialis autem nobis
 quantum ad humanitatem: patibilis quidem
 carne, deitate vero impatibilis. Neque enim
 alium Deum Verbum qui miracula perpe-
 travit, & alium qui passus est agnoscimus:
 sed unum eundemque confitemur Domi-
 num nostrum Jesum Christum, Dei Ver-
 bum, incarnatum & perfecte hominem fa-
 ctum, & unius ejusdemque esse tum mira-
 cula, tum passiones, quas salutis nostræ cau-
 sa, sua sponte in carne sustinuit. Non enim
 homo aliquis seipsum tradidit pro nobis, sed
 ipsemet Deus Verbum, sine ulla conversione
 homo factus, spontaneam passionem ac mor-
 tem in carne pro nobis subiit. Itaque cum
 illum confitemur Deum, eundem quoque
 hominem esse non inficiamur: & cum il-
 lum hominem esse confitemur, non idcirco
 negamus eundem esse etiam Deum. Unde
 dum unum eundemque Dominum nostrum
 Jesum Christum ex utraque natura, deita-
 te scilicet atque humanitate compositum
 profitemur, confusionem non superinduci-
 mus unitioni. Non enim eo quod perinde ac

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὅς ἐστι τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Apud Nice-
 phorum in capite 35. libri 17. ubi hoc Justinus Imperato-
 ris edictum de fide refertur, hic locus ita legitur: ὅς ἐστι τῷ
 πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἰσός. Quam lectionem secutus
 est Christophorus. Sic enim vertit: Qui est equalis
 Patri & Spiritui sancto. Atqui hoc loco non agitur de
 æqualitate Patris ac Filii: Sed an Christus unus sit ex Tri-
 nitate. Rectius itaque hunc locum supplēvi ex optimo
 codice Florentino in hunc modum. ὅς ἐστι ὁ Κύριος ἡμῶν
 Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, συνδοξαζόμενος τῷ
 πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Codex autem Tellerianus ita
 scriptum habet, ὅς ἐστι εἰς τὸν πατέρα καὶ τὸν ἁγίον πνεῦμα.
 [Sed Florentini codicis scriptura longe anteferenda est,
 quam confirmat Justinianus in Edicto de Fide, pag. 804.
 Chronici Alexandrini: Cujus Edicti verba Justinus junior
 in Edictum suum transfudit.]

2 Σύγχυσις τῇ εἰσότητι οὐκ ἐπεισάγομεν. Male hunc locum
 interpretatur Christophorus hoc modo: Non confusio-
 nem in unitatem introducimus. Nec rectius Musculus qui sic
 vertit: Unitatem non confundimus. Sed Musculus quidem

haudquaquam miror, qui in hoc edicto Justiniani ἰσόντα per-
 petuo vertit unitatem, gravi errore. Eundem errorem
 admisit vir doctus qui fragmenta Ephraemi Antiochenis
 Episcopi in Latinum sermonem vertit, quæ leguntur in
 Bibliotheca Photii. Christophorus vero qui ἰσόντα co-
 polationem ubique interpretatur, cur hoc loco aliter inter-
 pretatus sit, equidem nescio. Joannes autem Langus in-
 terpres Nicephori ita vertit: In unione confusionem non in-
 ducimus. Recte omnino, si modo syllabam addideris hoc
 modo: In unitate. Unio enim licet hodie passim in scho-
 lis Philosophorum ac Theologorum usurpetur, barbarum
 est vocabulum, cum pro unitate sumitur. Nam unio La-
 tine unitatem significat, ut ex Tertulliano, Hieronymo,
 Prudentio, Simplicio Papa, aliisque, probari potest. Proin-
 de definant Zoili quidam nos reprehendere, quod in epi-
 stola Alexandri Episcopi Alexandrini, quæ refertur à So-
 crate in libro primo cap. 6. μονάδην verterimus unionem.
 Id enim ex Latinæ linguæ usu ac proprietate facimus:
 quam illi penitus ignorantes, unionem putarunt nihil aliud
 esse quam unitatem. Atqui inter unionem & unitatem
 καὶ

S. A. C.
VI.

nos homo factus est, Deus esse desinet: Nec rursus eo quod natura Deus est, & similitudinis nostræ haudquaquam capax, homo esse recusabit. Quippe ut in humanitate Deus, sic in maiestate Deitatis constitutus, manet nihilominus homo: utrumque simul existens unus, Deus scilicet atque homo, Emmanuel. Porro cum illum in divinitate perfectum, & perfectum in humanitate, ex quibus compositus est, confitemur, uni ejus compositæ personæ particularem divisionem aut sectionem non inferimus; sed naturarum differentiam quæ per unionem nequaquam tollitur, indicamus. Nam nec divinæ natura in humanam mutata est, nec humana in divinam conversa. Sed utraque potius intellecta atque existente in propriæ naturæ definitione atque ratione, unionem factam esse dicimus secundum personam: unio vero secundum personam id significat, Deum Verbum, hoc est unam personam ex tribus divinitatis personis, non homini præexistenti unitam esse, sed in utero Dominæ nostræ, sanctæ gloriose Deiparæ ac semper Virginis Mariæ, sibi ipsi ex ea condidisse in propria persona carnem nobis consubstantiali, & iidem omnino passionibus obnoxiam, præterquam peccato: eamque anima rationali & intelligente animatam. In se enim habuit personam, & homo factus est, & unus idemque est Dominus noster Jesus Christus qui una cum Patre & Sancto Spiritu glorificatur. Porro ineffabilem ejus unionem mente considerantes, recte confitemur unam naturam Dei Verbi incarnatam, carne quæ anima rationali atque intelligente animata est. Rursus vero naturarum differentiam animo considerantes, duas esse naturas asserimus, nullam superinduentes divisionem. Utraque enim in illo inest natura. Quamobrem unum eundemque confitemur Christum, unum filium, unam personam, unam substantiam, Deum simul atque hominem. Omnes vero qui aliter aut senserunt, aut sentiunt, Anathematizamus, & à Sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia alienos judicamus. Cum igitur recta dogmata quæ à Sanctis Patribus tradita sunt nobis prædicentur, hortamur vos omnes, ut in unam eandemque Catholicam & Apostolicam Ecclesiam conveniatis: imo potius rogamus. Neque enim piget, tametsi in regali fastigio constituti simus, huiusmodi verbis uti, pro consensu & adunatione omnium Christianorum, ut una ab

καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, τὸ εἶναι Θεὸς ἀπολέσθαι. ὅτι μὴ ὅτι Θεὸς ἔστι φύσις ἐστίν, καὶ τὸ πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ἀπαρξάμενοι ἔχῃ, καὶ τὸ ἄνθρωπος εἶναι παραιτήτως. μεμένηκε δὲ ὡς ὅτι ἄνθρωπότητι Θεός, οὕτω καὶ ὡς ὑπεροχῇ θεότητος ἄνθρωπος, οὐδὲν ἥτιον ἄμφω δὲ ὡς ταυτῶν, καὶ εἰς Θεὸς τε ὁμῶς καὶ ἄνθρωπος ὁ Ἐμμανυὴλ. τὸ αὐτὸν δὲ ὁμολογῶντες ὡς θεότητι τέλει, καὶ ἀνθρωπότητι τέλει, ἐξ ὧν καὶ συντέλει, διαίρεσιν μὴ τὴν ἀνὰ μέρος, ἢ τομὴν ἔχει ὅτι φέρομεν τῇ μιᾷ αὐτῷ συνθέντι ὑπόστασι. καὶ ὅτι διαφορὰν τῇ φύσει σημαίνομεν, ἐκ ἀναρρημένην διὰ τὴν ἕνωσιν. ὅτι γὰρ ἡ θεία φύσις εἰς τὴν ἀνθρωπείαν μετέβληθη, ὅτε ἡ ἀνθρωπεύσα φύσις εἰς τὴν θεϊκὴν ἐτρέπη. νομίζουσιν ὅτι μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἐκείνης ὡς τῆς ἰδίας φύσεως ὅρα καὶ τὸν λόγον πεπράχθαι. καὶ φανερὸν τὴν ἕνωσιν καθ' ὑπόστασιν. ἢ καὶ ὑπόστασιν ἕνωσιν θεολογῶντες, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος, τῆς ἑνὸς ἢ μιᾶς ὑπόστασις τῶν τριῶν τῷ θεότητι ὑπεστάσιν, ὃ προῦποσάντι ἀνθρώπῳ ἠγάθη, ἀλλ' ὡς τῇ γαστρὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἀγίας ἐνδόξου θεότοκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐδημιούργησεν αὐτῶν, ἐξ αὐτῆς ὡς τῇ ἰδίᾳ ὑπόστασι σάρκα ὁμοούσιον ἡμῖν καὶ ὁμοιοπαθὲν κατὰ πάντα, χωρὶς ἁμαρτίας, ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ. ὡς αὐτῶν γὰρ ἔχει τὴν ὑπόστασιν, καὶ γέννησεν ἄνθρωπος, καὶ ἐστὶν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. ἐνοῦντες δὲ αὐτῷ τὴν ἀφραστον ἕνωσιν ὁρθῶς ὁμολογῶμεν μίαν φύσιν τῷ Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένην, (καὶ ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ. καὶ πάλιν ὡς θεοῦ λαμβάνοντες τὴν φύσιν διαφορὰν, δύο ταύτας εἶναι λέγομεν, διαίρεσιν οὐδεμίαν εἰσαγόντες. ἐκείνη γὰρ φύσις ἐστὶν ὡς αὐτῶν. ὅθεν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογῶμεν Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν. Θεὸν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον. πάντα ὅτι τῆς ὡς ταυτῶν φρονήσαντες ἡ φρονήσας ἀναθεματίζομεν, ἀλλοτρίως κρίνοντες τὴν ἀγίαν τῷ Θεῷ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. τῶν ὁρθῶν τοίνυν διδασκάλων τῶν ἁγίων πατέρων παραδεδωμένων ἡμῖν κληρονομίων, προτρέπομεν ὑμᾶς ἅπαντας εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν συντρέχειν, μᾶλλον ὅτι καὶ παρακαλῶμεν. ὅτι γὰρ ὁκνήσαντες καὶ ὡς ὑπεροχῇ βασιλείας ἐσμεν, τοιούτοις χρῆσασθαι ῥήμασι ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἀπάντων ὁμοφροσύνης τε καὶ ἐνάσεως, ἐκ τῆς

VALESII ANNOTATIONES.

tantum discriminis est, quantum inter μονάδα, & ἕνωσις. In unione sive unitate nihil est nisi simplex. In unitione vero aliquid necessario intelligitur compositum ex duobus. Certe vetus Interpres Synodi Chalcedonenfis, ἕνωσις perpetuo vertit unionem, vel adunationem.

1 Νομίζουσιν ὅτι μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης] Rectius in Nicephoro scribitur, νομίζουσιν δὲ καὶ ὑπαρχούσης μᾶλλον &c. Ego tamen malle ita legere: νομίζουσιν δὲ, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπαρχούσης, &c. Id est, Sed utraque natura intellecta, aut potius existente in propria naturæ definitione atque ratione, unionem factam esse dicimus secundum personam. Nec dubito quin Justinus Imperator ita scripserit ut dixi: reprehendit enim se ipsum, quod dixerat, νομίζουσιν, quasi duarum in Christo naturarum differentia in intelligentia tantum confisteret, non autem re vera extaret. [In Edicto tamen Imp. Justiniani de fide, ex quo Justinus Edictum

suum descripsit, vulgata lectio habetur. Extat edictum illud in Chronico Alexandrino, pag. 800.

2 Ἐν αὐτῇ γὰρ ἔχει τὴν ὑπόστασιν] In Nicephoro legitur ἐν αὐτῇ suppl. τῇ σαρὶ. Quod nullo modo ferri potest; neque enim Christus in carne propriam habuit substantiam, sed antequam carnem assumpisset, propriam habebat substantiam, ut pote qui secunda esset persona sacrosanctæ Trinitatis. Si quis tamen Nicephori scripturam tueri voverit, equidem non valde repugnabo. Aprius enim coheret cum præcedentibus. Sentius ergo est, filium Dei qui ab æterno propriam habebat substantiam, assumpta carne, in ea personaliter substituisse.

3 Ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἀπάντων ὁμοφροσύνης] Assentior viris doctis qui jam pridem emendarunt ὑπὲρ τῆς, &c. Quamvis Nicephorus vulgatam scripturam retinuerit.

μία

μίας ἀπάντων δοξολογίας ἀναπέμπει τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ὅλον ποδὸς μηδένα προφασίζόμενοι, ὅτι ὡς εἰς ἓν συλλαβὰς ζυγομαχεῖν ὅτι ὡς εἰς μίαν καὶ τὴν ὁρίαν πῖστιν τι καὶ ἐποιοῦν αἱ συλλαβαὶ φέρουσι ἕως μέχρι νῦν κακῶντος ἔθους τι καὶ ὀνόματος ἐν τῇ ἀγίᾳ τῷ Θεῷ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ πάντων βεβαίον τι καὶ ἀκαταμάχητον, καὶ εἰς τὸν ἔξῃς ἀπαντᾷ μόνον χρόνον. τοῦτο μὲν οὐκ ἀπαντες τῷ ἰδίῳ συγκατέβητον, ὁρθοδόξως ἐκπεφωτιστάς λέγοντες. οὐδὲν δὲ τῶν διερρωγμένων ὅπως ἠνάθη, διότι ῥητὰς ἐπιστημῆναι τὸ βέβαιον καὶ ἀκαταμάχητον ταῖς ἐκκλησίαις πεφυλάχθαι καὶ ἐν τῷ ἔξῃς ἐπιρρέοντα χρόνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς ἐκβολῆς Ἀναστασίου ἐπισκόπου Σεβαστείας.

ΕΚΒΕΒΛΗΚΕ δὲ καὶ Ἀναστάσιον Ἰουστίνος τῷ Σεβαστείας θρόνου, ἐπεὶ ἐβλῆεν οἱ τῶν τι ἱερατικῶν χρημάτων τὴν γαληνὴν δαπάνην, λέγων καὶ εἰς ἀπειρον καὶ μὴ ἐν τῷ προσήκοντι γένει. τὴν τι εἰς αὐτὸν βλασφημίαν. ἐρωτηθέντα γὰρ τὸ Ἀναστάσιον, τί δὴ ποτε οὕτω χύδην τὰ ἱερατικὰ ῥίπῃ χρημάτα, ἀναφανδὸν εἰπὼν, ὡς αἱ μὴ παρὰ Ἰουστίνου τῆς κοινῆς λύμης ἀφαιρέθειν. ἐλέγετο δὲ μὴδὲν Ἀναστασίῳ, ὅτι καὶ ζητοῦντα χρημάτα ἐπισκοπικῶς ἐγχειροῦνται, οὐχ ἑλκετο δοῦναι. ὡς εἰς τὸν δὲ καὶ ἐπεὶ ἄλλα καὶ αὐτοῦ, οἷον τὴν βασιλικὴν οἶμα βυλθέντων Σεβαστείας σκοπὸν.

omnibus glorificatio tribuatur Deo optimo maximo & Servatori nostro Jesu Christo, VI. ac nemo deinceps inanem prætextum arripens circa personas aut syllabas rixetur. Si quidem syllabæ ad unam eandemque fidem & intelligentiam perducunt: eo qui hæcenus in sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia obtinuit more atque statu, firmo & inconculso in posterum perpetuo manente. Huic edicto omnes quidem consensum suum accommodarunt, rectam in eo fidem ac doctrinam promulgatam esse dicentes, nullum tamen ex membris Ecclesiæ quæ discissa fuerant, ad pristinam rediit unitatem, propterea quod disertis verbis edixerat Imperator, ut firmus atque immotus Ecclesiarum status in posterum servaretur, sicut antea servatus fuerat.

CAPUT V.

De Anastasii Antiochenis Episcopi ejctione.

PORRO Justinus Anastasium quoque ex Antiochena sede ejecit: objiciens ei, tum quod sacram pecuniam in superfluos ac minime necessarios usus profudisset, tum quod ipsi conviciatus esset. Nam cum interrogatus fuisset Anastasius, cur adeo profuse sacram pecuniam dilapidaret, diserte responderat, ne à Justino, communi peste ac perniciæ generis humani diriperetur. Dicebatur autem Justinus idcirco infensus fuisse Anastasio, quod cum pecuniam ab eo ad Episcopatum promotum postulavisset, Anastasius eam dare noluerat. Objiciebantur præterea eidem Anastasio alia quædam, nonnullis Imperatoris proposito ac voluntati gratificari studentibus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περὶ ἀπάντων ἡ συλλαβὰς] Prima vox, ἀπάντων scilicet, posita est ob hæresim Nestorii, qui in Christo duas personas asserbat, alteram hominis, alteram Verbi. Vox autem συλλαβὰς, adjecta est propter Eutychianos & Acephalos, qui Christum ex duabus quidem naturis constare dicebant ante unionem; post unionem vero, unicam in eo naturam esse dicebant. Contra vero Catholici, Christum in duabus naturis adorabant. Syllabæ igitur illæ sunt ἐν, & αἱ. Quæ licet diversæ sint, tamen si recte intelligantur, ad unam eandemque fidem ac sententiam ambæ collineant, ut subjicit Justinus. Vide Evagrium supra in libro primo cap. 1. Cæterum hoc edictum à Justino juniore promulgatum est anno Imperii primo, Christi videlicet 566. ut norat Baronius: quo quidem edicto, nihil prorsus Ecclesiæ Catholicæ contulit Justinus: sed solam orthodoxam fidem exposuisse contentus, de Nestoriano, & Eutychiano dogmate disputationes in posterum prohibuit, unumquemque pro arbitrio suo de his rebus sentire permittens. Ex hoc itaque edicto nullam utilitatem consecutam esse recte scribit Evagrius. Male igitur Joannes Biclariensis in Chronico, de Justino juniore ita scribit: Qui Justinus anno primo regni sui ea qua contra Synodum Chalcedonensem fuerant commentata destruxit. Symbolumque sanctorum Ecclesiæ Patrum Constantinopoli congregatorum, & in Synodo Chalcedonensi laudabiliter receptum, in omni Ecclesiâ Catholica à populo concinendum intravit, priusquam Dominica dicatur oratio. Justinus juniore ea tribuit Biclariensis, quæ seniori Justino potius conveniebant.*

2 Τὴν ἐπισκοπικὴν ἐγχειροῦντα] Hæc verba cum non intelligeret Nicephorus, prætermisit, ut videre est in capite 36. sic enim hunc Evagrii locum expressit. πρὸς τὸν δὲ μὴδὲν τὸν Ἰουστίνον ἐκείνῳ, ὅτι καὶ ζητοῦντα χρημάτα οὐκ ἐγχειροῦντα δοῦναι. Sed facile erat locum Evagrii emendare in hunc modum. ὅτι καὶ ζητοῦντα χρημάτα τὴν ἐπισκοπικὴν ἐγχειροῦντα ἐξ ἑλκετο δοῦναι. Atque ita legisse videntur Christophorus & Musculus. Sic enim vertit Musculus: Dicitur autem Anastasio succensuisse, quod cum pecuniam pro Episcopatus collatione exigeret, dare illam noluerit. Vetus igitur hæc odii causa erat adversus Anastasium, priusquam Justinus ad Imperium pervenisset. Quare Evagrius utitur verbo μὴδὲν, quod vetustam iram atque abstrusam significat. Certe Anastasius, superstite adhuc Justiniano, Antiochenis Episcopus fuerat designatus. Solebant autem potentiores aulici, & qui plurimum apud Imperatorem poterant, pecunias à Patriarchis designatis exigere, ut exemplo Chrysaphii Eunuchi probari potest, qui pecunias à Flaviano Constantinopoleos Episcopo flagitavit, ut supra retulit Evagrius. Quod tamen postea vetitum fuit Novellis Constitutionibus Justiniani.

3 Προσφερίτω δὲ καὶ ἑτέρα] Aliam certe causam asserit Theophanes in Chronico ob quam Anastasius Sinaita ex Antiochena sede depulsus est. Sed quoniam Interpretes

VARIORUM.

* Valesius autumat, Biclariensem Justinum Juniores ea tribuere, quæ Seniori potius conveniebant: hic enim Concilii Chalcedonensis acerrimus defensor fuit. Verum Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo quinta, cap. 9. par. 2. ea Biclariensis verba referens, recte observat, Justinum, cum videret ob Tria Capitula proscripta Africanam atque Occidentales Provincias dissensionibus laceratas, Edictum illud Fidei publicasse, in quo nullius Synodi mentionem faciens, quæ credenda cuicunque essent proposuit; sed Tria Capitula non solum non nominasse, sed inter

Dogmata adiaphora numerandam esse quæstionem de Tria Capitulis visum esse innuere in fine Edicti, dum ait, se illa credenda proposuisse, ut deinceps nemo ullo prætextu propter personas, aut Syllabas rixetur. Quil us Theodori personam, itemque scripta Theodori, atque ibi forte intellexit, nec non quæstionem nuperrime exortam de corpore Christi corruptibili vel incorruptibili; una enim Syllaba Romani Imperii Antistites nobilissimos in exilium, procul à suis Sedibus deportaverat. Ant. Pagi ad ann. 566. n. 2.

Quomodo post Anastasium Gregorius Episcopus factus sit, & de moribus illius.

Ὡς μὲν Ἀναστάσιον Γρηγόριος ἐπίσκοπος γέγονε, & περὶ τοῦ τρόπου αὐτοῦ.

Gregorii
laudes.

POST Anastasium vero, ad Episcopalem sedem evectus est Gregorius, cuius gloria, ut cum Poëtis loquar, longe lateque diffusa est. Hic ab ineunte ætate in palæstra Monastica exercitatus, adeo fortiter & constanti animo decertaverat, ut brevi, in prima adhuc lanugine constitutus, ad summos gradus pervenerit, & Monasterio Byzantium præfuerit, in quo Monasticum vivendi genus primum amplexus fuerat. Postea vero Iustini iussu, Monachis etiam Sinæ montis præfectus fuit. Quo in loco obsessus ab Arabibus quos Scenitas vocant, in gravissima incidit pericula. Nihilominus tamen cum altissimam pacem ei loco conciliasset, illinc ad Pontificatum evocatus est. Fuit porro & consilio & virtute & reliquis in rebus, omnium mortaliū præstantissimus, admirabilis industriæ ad perficienda ea quæ animo proposuerat, adversus metum invictus: nec adduci unquam poterat ut cederet, aut sæcularem potentiam reformidaret. In eroganda autem pecunia adeo magnificus fuit, liberaliter ac prolixè eam in omnes effundens, ut quoties in publicum prodibat, ingens hominum multitudo, præter eos qui comitari consueverant, eum sectaretur; & quotquot eum procedentem aut viderant aut audierant, ipsi quoque confluerent. Et honor qui summis huius sæculi potestatibus defertur, inferior erat honore illo qui huic viro exhibebatur, cum homines plerumque sua sponte eum videre, aut lo-

ΜΕΤ' αὐτὸν δὲ πρὸς τὸν ἱερατικὸν ἀνέειο θρόνον Γρηγόριος, ὃν κλέος ὄνυ κατὰ τὴν ποίη- 1
σιν ἐκ πρώτης ἡλικίας τοῖς μοναχικοῖς ἐπαποδυσάμηνος σκάμμασιν οὕτω δὲ γαμικῶς καὶ καρτερικῶς ἀγωνισάμηνος, ὡς τάχιστα ἐκ πρώτων ἰούλων πρὸς τοὺς ἀνωτάτω βαθμοὺς ἐλάσαι ἠγήσασθαι 2
10 δὲ τῆς τῆς Βυζαντίαν μνησ' ἔνθα τὸν ἀσκητοῦ εἰ-
λετο βίον καλῶσθαι δὲ Ἰουστίνου καὶ τοῦ Σινᾶ ὁ-
ροῦ, ὃς ᾧ μεγίστοις ἐμπέπωνκε κινδύνους, πολιορκίαν ὑποστάς ὑπὸ τῆς σκληρῆς Ἀραβίας ἐι-
ρυνεῦσαι δ' οὐκ αὐτῷ ὅμως μέγιστα τῷ τόπῳ κα- 3
15 ταπραξάμηνος, ἐκείθεν πρὸς τὴν δεξιερῶν ἐκλήθη. ἦν δὲ γνώμην & δεξιὴν ψυχῆς, ὅτι πάντα 3
ὅτι πᾶσι χρηστὸς, καὶ ἐς ὅτι ὁρμήσεν, ἐξεργασ-
κώτατος δέει τε ἀτρωτός, καὶ πρὸς τὸ ὑπέκειν
ἢ κατεπλήκειν διωφεΐας, ἀληπίστατες. οὕτω δὲ 4
20 μεγαλοπρεπῆς τὰς ἐπιθέσεις τῆς χρημάτων ἐπι-
εῖτο, ἐλθοντέοις τε καὶ ἀφειδέσιν εἰς ἅπαντα χρώ-
μηνος, ὥστε ὅτε πρῶτοι, παμπληθεῖς αὐτῷ & τῆς
εὐδοκίας ἀπὸς ἐπικολούθουν & ὅσοι ὄρῃν ἢ πυν- 4
θάνοιντο προσιόντα, σιμῆρον & ἡ τὰ τάχα εἰς τὴν 5
25 τοσαύτῃν δεξιᾷ, διύπτα τῆς εἰς τὸν ἀνδρα π-
μῆς, ἐβελούσαν τὰ πολλὰ ὄρῃν τε ἐκ τοῦ σιμῆ-

VALESII ANNOTATIONES.

sensum Theophanis minime affecti sunt, verba ejus hic apponam. τὸ δὲ αὐτῷ ἐν ἀναστάσιος ὁ ἐπίσκοπος Ἀποχρίτης ὁ μέγας, κατὰ τὴν ποίησιν ἐκ πρώτης ἡλικίας τῶν μοναχικῶν ἰσχύων τῶν Κωνσταντινουπόλεως τῶν χειρουργημάτων ἰωάννου τὸν Ἀλεξανδρινόν, καὶ τούτου χειρουργημάτων, ἐκείθεν τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς καὶ ἀναστάσιος ἰωάννου. Id est, ut interpretor: Eodem anno magnus Anastasius Episcopus Antiochia, cum in responsione sua ad Synodicas epistolas reprehendisset Joannem Constantinopolitanum, qui Joannem Alexandrinum Episcopum ordinaverat, & eum qui ab illo fuerat ordinatus simul perstrinxisset, pulsus est à suo Episcopatu ob indignationem Iustini. Legō igitur in Theophane καὶ τῶν χειρουργημάτων, quæ certissima est emendatio. Joannes Alexandrinus Episcopus ordinatus fuerat Constantinopoli à Joanne Scholastico, anno 5. Imperii Iustini, Christi vero 570. ut scribit etiam Baronius. Qui post ordinationem suam, cum Synodicas literas ad Anastasium Antiochenum Episcopum scripisset ex more, Anastasius literis illis respondens, Ordinatorem ejus Joannem graviter reprehenderat: quippe qui in locum viventis Eutychii contra regulas Ecclesiasticas intrusus fuisset. Simul etiam reprehenderat eum qui ab illo ordinatus, Ordinatoris sui vitium ac labem in se pertraxerat. Ea re offensus Iustinus Imperator, qui Joannem Scholasticum diligebat, à quo videlicet fuerat coronatus, Anastasium è sede sua deiecit. Interpres Latinus Theophanis existimavit, eas Synodicas literas quibus Anastasius responderat, scriptas fuisset à Joanne Episcopo Constantinopolitano: quod tamen falsum est. Scriptæ enim erant à Joanne Alexandrino in exordio Episcopatus. Itaque post vocem συνοδικῶν apponenda est subdistinctio, ut fecit Anastasius Bibliothecarius. Ceterum hanc Anastasii depositionem Baronius refert anno Christi 573, qui est octavus Imperii Iustini. Malim tamen cum Theophane eam conferre in annum

quintum aut sextum ejusdem Iustini, cum paulo post ordinationem Joannis Alexandrini contigerit, quæ facta est anno Christi 570. ut Baronius ipse testatur. *

1 Οὐ κλέος ὄνυ κατὰ τὴν ποίησιν] Pessime hunc locum interpretati sunt Musculus & Christophorus, quasi his verbis indicare voluisset Evagrius, Gregorium Antiochenum Episcopum poetica laude inclaruisset. Sed rectius Joannes Langus hæc verba ita vertit, Cujus laus est gloria, ut Poeta verbis utar.

2 Τῆς τῶν Βυζαντίαν μνησ'] Joannes Langus hæc verba interpretatur hoc modo, Primum vero Byzantii monasterio præfuit. Evagrius tamen non dicit Gregorium monachum vel Abbatem fuisse Byzantii, sed Abbatem fuisse monasterii Byzantium. Videtur autem monasterium istud fuisse in Syria, in quo Gregorius adhuc adolescens monasticæ vitæ rudimenta perceperat. Theophanes in Chronico pagina 206. ait Gregorium fuisse Apocrisarium Monasterii Byzantium, id est procuratorem, sive actorem.

3 Πάντα ἐν πᾶσι κρείσσει] Suspicio legendum hic esse πάντα ἐν πᾶσι κρείσσει. Sic enim loquitur Evagrius infra in cap. 19. hujus libri de Mauricio: καὶ πάντα ἐν πᾶσι ἀμύσει.

4 Πυνθάνοιντο προσιόντα] Mallem scribere προσιόντα. Nicephorus habet διύπτα.

5 Καὶ ἡν τὰ γὰ εἰς τὴν τοσαύτῃν ἀρχὴν διύπτα τῆς εἰς τὰς ἀνδρα πμῆς] Hunc locum aliter legit Nicephorus. Nam pro voce τοσαύτῃν, habet χρημικῇ. Longe rectius meo quidem judicio. Nicephori verba Joannes Langus ita vertit: Et honorem mundanis dignitatibus debitum, præ viis hujus observantia secundo loco habebant.

VARIORUM.

* Pagius ad ann. Chr. 572. probat Anastasii depositionem pertinere ad ann. 570. Ceterum tam Anastasius quam Gregorius, magnæ Sanctitatis & Doctrinæ Præfules fuere, ut vel ex iis quæ Baronius ostendit, manifestum sit.

γες, καὶ ἀκούειν ἀφ' αὐτοῦ ὅτι θυμολογῶν.
πῶς γὰρ αὐτῷ πᾶσι τοῖς ὁπλοῦσι ἐπιτυχάνου-
σιν ἐπεράσας ὅτι ἰκανώτατος ἰδὼν τι ἀξιάγατος,
καὶ προσφθιγέας ἀφ' αὐτοῦ χεῖρας ἡδίστος, νοήσας τε ἐκ
τῆς ὁμοθυμίας οὕτως, εἰ τις ἄλλος ἀνθρώπων, πρᾶξαι
τι ἐς τὰ μέγιστα οὕτως, καὶ βουλὴν αἰετα βου-
λεύσας, καὶ χεῖρας τὰς οἰκείας, τὰς τῶν ἄλλων ἰκα-
νώτατος ὅθεν καὶ ποσά τα κατεπράξατο, μηδὲν ἐς
αὐτοὺς ἀνασταλλόμενος. κατέπληξε δὲ, καὶ μόνον τῆς
Ῥωμαίων βασιλείας, ἅπασιν χρόμινος ὡς ἦτε χρεία
καλοῖν, καὶ καιρὸς ὑπέκκει· οὐχ' ὕστερον, ἀλλὰ καὶ
τοὺς Περσῶν, ὡς ἕκαστα προσφόρος δηλώσω· ἡ δὲ
καὶ αὐτὰ πολὺ μὲν τὸ σφοδρὸν, ἐν ἑαυτῇ δὲ καὶ τὸ
θυμολογῆσαι· ὅσα ὀλίγον δὲ πάλιν, ἀλλὰ καὶ μάλα
θεοφύσειον τὸ πρᾶξαι τι καὶ ἡμερῶν ὡς ἐπ' αὐτὰ
αἰετα καταπτήσας τὰς Γρηγορίου τῆς Θεολόγου πε-
φιλοσοφημένα, τὸ αὐτὸν αἰδοῖ σὺν ἑαυτῇ ὡς μη-
δὲ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ καταβλάπτειν, ἀλλ'
ἀμφοτέρω δι' ἀλλήλων βίβωμεν.

quentem de proximo audire desiderarent. Sæc. VI.
Erat enim ad excitandum desiderium sui in
animis eorum qui ipsum qualicumque de cau-
sa adierant, aptissimus. Quippe qui & aspe-
ctu esset admirabilis, & in colloquiis ob le-
porem jucundissimus: ad rem confestim in-
telligendam acutus, si quisquam alius; & ad
agendum promptissimus; ad optimum con-
siliū eligendum, & ad judicandum, tum
de suis, tum de alienis negotiis, solertissimus.
Itaque tot ac tantas res perfecit, cum nihil
unquam in crastinum differret. Admiratio-
ni autem fuit non Romanorum modo, verum
etiam Persarum Imperatoribus, cum in om-
nibus negotiis ita se gereret, ut necessitas
postulabat, utque ferebat occasio, cui qui-
dem numquam defuit, quemadmodum suis
locis singillatim exponam. Erat in illo acer
quidem ac vehemens impetus, atque inter-
dum iracundia. Rursus tamen non modica,
immo potius abundans animi lenitas ac man-
suetudo. Adeo ut in eum optime conveni-
ret id quod à Gregorio Theologo sapien-
ter est dictum; Severitas verecundia tempe-
rata, sic ut neutra læderetur ab altera, sed
ambæ sese invicem exornarent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

20

CAPUT VII.

Ὡς οἱ λεγόμενοι Ἀρμένιοι Πέρσας τοῖς Χριστιανοῖς
προσέχρησαν· διότι οὗτος ὁ Πέρσης ἀπερρά-
γη πόλεμος.

Quomodo Persarmenii Romanis se se tradide-
runt: unde bellum exortum est inter Ro-
manos ac Persas.

Τούτῃ τὴν ἐπισκοπὴν πρῶτον ἔτος διέποντος,
οἱ τῆς πάλας μὲν μεγάλης Ἀρμενίας, ὕστε-
ρον δὲ Περταρμενίας ἐπονομαθείσης, ἡ πρῶτη Ῥω-
μαίοις κατήκουσεν, ἡ δὲ μὲν Γορδιανὸν
καταπρόδόντος αὐτῷ τῆς Σαπώρης, ἡ μὲν κλη-
θεῖσα μικρὰ Ἀρμενία πρὸς Ῥωμαίων ἐκείνην,
ἡ δὲ γαλιανὴ πᾶσα πρὸς Περσῶν τὰ Χριστιανῶν
προσεβόησεν, ἐπὶ τῇ Περσῶν κακῶς ἔπαχον,
καὶ μέγιστα πρὸς τὴν οἰκείαν νόμισιν, ἐν τῇ
ἐκείνην ἐκείνην πρὸς Ἰουδαίους, καὶ Ἰουδαίους
καὶ Ῥωμαίοις γινώσκοντες, ὡς αὖ ἐπ' ἀδείας δρᾶν
τὰ ἐς Θεὸν γέρας, μηδὲν αὐτοῖς ἐμποδὼν γνο-
σάμενοι τῇ δὲ Ἰουδαίᾳ προσεκαμύνη, καὶ πῶς
γεγάμματα πρὸς τοῦ βασιλέως διομολογούντων,
ὅπως τε δεινὸς κατασφαλιθόντων, ἀποσφάτῃσι

H u j u s igitur Gregorii Pontificatus
anno primo, incolæ majoris Arme-
niæ quæ nunc Persarmenia dicitur: hæc
autem regio antea quidem Romanis pa-
ruerat; sed cum Philippus successor Gor-
diani eam Sapor prodidisset, minor quidem
Armenia penes Romanos mansit: reliqua
vero omnis penes Persas: hujus igitur inco-
læ, fidem Christianam professi, cum à Persis
graviter vexarentur, præcipue iis in rebus
quæ ad religionem ipsorum pertinebant;
clam Legatos ad Justinum miserunt, ro-
gantes ut Romanorum ditioni subjiceren-
tur, quo libere absque ullo impedimento,
divini cultus cæremonias peragerent. Quam
Legationem cum admisisset Justinus, &
conditiones quasdam scriptis proditas appro-
basset, gravique jurejurando confirmasset,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐχ' ὕστερον] Hunc locum feliciter mihi videor restitu-
isse hoc modo, ὅτι ὕστερον. Id est, Quippe qui ubi tempus
aut necessitas postularet, semper præsens esset.

2 Περταρμενίας κακῶς ἔπαχον] Eandem causam defectionis
Armeniorum refert Theophanes Byzantius apud Pho-
tium, & Joannes Biclariensis in Chronico. Armeniorum,
inquit, & Iberorum gens qui à prædicatione Apostolorum
Christi fidem susceperant, dum à Chosroë Persarum Impe-
ratore ad culturam idolorum compellerentur, venientes tam
impiam jussionem, Romanis se cum Provinciis suis tradide-
runt. Quæ res Romanos inter & Persas pacis fœdera rui-
pit. Verum Abbas Biclariensis in eo fallitur, quod Arme-
niorum defectionem retulit anno primo Justinii junioris.
Pax enim inter Romanos & Persas dissoluta est anno se-
ptimo Imperatoris Justinii, ut scribit Theophylactus in
libro tertio Historiæ cap. 9. & Theophanes, ejusque in-
terpres Anastasius Bibliothecarius, & Cedrenus. Sed &
ipse Joannes Biclariensis in ejus rei narratione à se disen-
tit. Subjicit enim paulo post: Anno quinto Justinus Im-

perator Armeniam & Iberiam, repulsi Persis, Romanas
Provincias facit.

3 ὅπως τε δεινὸς] De hoc jurejurando quo Justinus
Imperator fidem suam obstrinxerat, se nunquam proditu-
rum esse Persis Armenios atque Iberos qui se Romanis
dedidissent, loquitur Menander Protektor in excerptis lega-
tionum pag. 121. editionis Regiæ. λόγον γὰρ αὐτῷ ἡμεῖς
ἐποιήσαμεν ὅτι καὶ τῶν ὁμοιωμένων ἐπὶ Ἰουδαίων τῇ
βασιλείᾳ τοῖς προσημασμένοις καὶ τοῖς μετεχούσι τοῖς
ὁμοιωμένοις γὰρ ὁ βασιλεὺς, &c. Quæ verba non intellexit
Interpres. Primo igitur emendandum est ὑπὸ Ἰουδαίων.
Deinde totus locus ita vertendus. Etenim Tiberius Ce-
sar maximi merito faciebat ea Sacramenta, quæ ab Im-
peratore Justiniano præstita erant Persarmeniis & Iberis qui
ad Romanos defecerant. Juraverat enim Imperator omni
opæ se annisurum, ut terram quæ ipsos aluerat, sua diti-
onis efficeret. Quod si rem illam exequi & bello finem im-
ponere non posset, auctores tamen defectionis eorumque pro-
prios, & generaliter eos qui Romana Reipublica participes
esse vellent, se nunquam Persis dediturum.

SÆC.
VI.Armenii
præfectos
suos necant.

Armenii præfectos suos necarunt, & universi Romano Imperio sese adjunxerunt, una cum finitimis quos sibi sociaverant, tam ejusdem gentis, quam alienigenis: duce Vardane, qui apud ipsos genere ac dignitate & rei militaris peritia eminebat. His de rebus cum Chosroes conquestus esset, Justinus Legatos ejus cum hoc responso dimisit, terminatam esse pacem quæ inter ipsos facta fuerat, nec fieri posse ut Christiani Christianos belli tempore ad se confugientes rejicerent. Et hæc quidem respondit Justinus. Nec tamen se ad bellum gerendum paravit: sed consuetis deliciis immerfus, libidinibus suis cuncta postponenda esse ducebat.

μὲν οἱ Ἀρμένιοι τὸς σφῶν ἄρχοντας προσέθενται ἡ δὲ πασιδὶ τῇ Ῥωμαίων δεχῆ μεθ' ὧν προσήλθεσαν πλησιοχώρων, ὁμοειδῶν τε καὶ ἀλλοφύλων, Οὐαρδάνη προύχοντος παρ' αὐτοῖς γένει τε καὶ ἀξιώσει, καὶ τῇ περὶ τῆς πόλεως ἐμπειρίᾳ. ἐπεκταλόντα τοίνυν περὶ τούτων Χοσρόην, Ἰουστίνος ἀπεπέμπετο, λέγων ὅτι πεπεσῶσθαι τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μὴ αὐτὸν τε εἶναι Χριστιανὸς ἀπερρίψαι, ὡς καιρῶς πολέμου Χριστιανοῖς προσρύντας. καὶ ταῦτα μὲν ἀπεκρίνατο ὁ βασιλεὺς ἐς πόλεμον παρεσκευάζετο· ἀλλὰ τῇ συνήθει τρυφῇ συνεδέετο, πάντα δεύτερα τῶν οἰκείων ἡδονῶν πρέμμενος.

CAPUT VIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

De Marciano Magistro militum, & de Nisibis obsidione.

Περὶ Μαρκίανῃ στρατηγῷ, καὶ τῆς πολιορκίας Νισίβως.

PORRO Magistrum Orientalis militiæ misit Marcianum quemdam, genere sibi conjunctum, nec justum exercitum, nec reliquum belli apparatus ei sufficientem tradens. Hic ad manifestissimum discrimen & ad subversionem omnium rerum in Mesopotamiam venit, perpaucos milites, eosque inermes secum trahens. Habebat etiam fossores quosdam ac bubulcos, quos Provincialibus eripuerat. Levi itaque prælio circa Nisibim confecto, cum ipsi etiam Persæ nondum ad bellum satis instructi essent, superior evasit: statimque urbem obsidione cinxit: Persis interim ne portas quidem occludere dignantibus, sed cum summo dedecore & contumelia illudentibus exercitui Romano. Et alia quidem multa tunc visa sunt prodigia, quibus mala quæ eventura erant indicabantur. Nos tamen initio belli, vitulum vidimus recens natum, ex cujus cervice capita duo prominebant.

Στρατηγὸν δὲ τῷ ἑῷ ἐκπέμπει ὁ Μαρ-
κίανον συγγενὴ αὐτῷ κατ' ἐξῆς, οὐτε στρα-
τείαν ἀξιόμαχον δοῦς, οὐτε τιλὴν ἄλλω τιλῇ ἐς
τὸν πόλεμον ὡφελουμένην. ὅς ἐπὶ προὔπῳ κα-
20 δυνῶ καὶ ἐπ' ἀνατροπῇ τῇ ὅλων, τιλὴν μέσην
κατηλείπει τῷ ποταμῷ, ὀλίγους κομιδῇ στρα-
πάτας, καὶ τούτους ἀνόπλους ὅπισθόμηνους, ἔχον
καὶ πινὰ σκαπανείας καὶ βοηλάτας ἐκ τῶν συν-
34 τελεῶν ἀφρημένους. συμπλέκεται μὲν οὐδ' ὀλίγα
περὶ Πέσας περὶ τιλὴν Νισίβιν, οὐπω οὐδὲ τῶν
Περσῶν παρεσκευασμένων. καὶ τὸ πλεον ἐρχομένης
ὡφελουμένης τιλῇ πόλιν, ὅς ἀξιοσύνταν τῇ
Περσῶν ἀπκλείσαι τὰς πόλεις, ἐνδερίζοντι δὲ καὶ
30 μάλα αἰσχροῦς ἐς τὸ Ῥωμαίων πρᾶγμα. περὶ
δὲ πολλά μὲν καὶ ἄλλα ὤρετο, τὰ ἐσόμενα δυ-
χερῇ μιλύοντα. καὶ βῆν δὲ στρατηγὸν ἐθεασάμεθα
καταρχὰς τῆς πόλεως, ὅς δύο κεφαλὰς ἐκ τοῦ
αὐχένος ἐπηώριετο.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸς σφῶν ἄρχοντας] Surenam scilicet. Hic enim κληματοῦχος seu Rector Armeniæ præpositus erat à Rege Persarum; quo interfecto, Persarmeniæ se Romanis dediderunt, ut scribit Theophylactus in libro tertio capite 9. & Theophanes Byzantius in excerptis apud Photium. Menander denique in excerptis legationum pag. 115.

2 Μαρκίανον] Hunc Martinum vocat Theophanes in Chronico, ejusque interpretes Anastasius Bibliothecarius. Sed Theophanes Byzantius, cujus excerpta leguntur in Bibliotheca Photii, Marcianum eum vocat, Justinus Imperatoris ἱελάδης, id est consobrinum: Et à Justino Magistrum militum in Orientem missum esse dicit anno Imperii ejus octavo.

3 Σκαπανείας καὶ βοηλάτας] Ex Manuscripto codice Florentino & Telleriano emendavi βοηλάτας, quemadmodum etiam legit Nicephorus. Verum Nicephorus vocem hoc loco interfecit. Sic enim habet: ὅς δὲ σκαπανεὶς καὶ βοηλαὶς καὶ βοηλάτας: Id est, ut vertit Langus, fossores, sartores, & boum actores. Quam vocem Nicephorus legif-

se videtur in suo codice. Neque enim video unde illam haurire potuerit. Porro sartorum usus fuit in castris, ad vestem militarem faciendam, aut ad pelles tabernaculorum consuendas.

4 Ἐκ τῶν συντελεῶν ἀφρημένους] Male hunc locum verterunt Interpretes. Nam Musculus quidem ita vertit: *Es fossores quosdam ac bubulcos ex municipiis acceptos secum habens.* Christophorus vero sic interpretatur: *Inter quos habuit fossores & bubulcos ex numero vestigalium exemptos.* Ignorant scilicet quid significaret vocabulum συντελεῶν. Usus est ea voce Evagrius supra in libro 3: cap. 42. ad quem locum observavi, eo vocabulo significari provinciales tributarios, qui etiam collatores dicuntur in codice. Ab iis igitur fossores & bubulcos, & fartores per vim abstraxerat Martinus Magister militum, ut eorum opera in exercitu suo uteretur: neque enim in numero militum eos habuit, ut sensisse videtur Christophorus.

VARIORUM.

2 Περὶ πόλεως τὰ τῆς εἰρήνης] Justam fuisse Persarmeni-
orum à Chosroes defectionem, dum ad culturam Idolorum compellerentur, docent pæcta anno Chr. 561. Justinianum inter ac Chosroem conventa, in quibus nominatum de

Religione Christiana non violanda cautum fuerat, ut Pa-
gius eo anno ostendit, n. 9. &c. juxta quem Legatio hæc Chosdrois ad Justinum peracta est anno 571.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

CAPUT IX.

Ὡς ὁ Χοσρόης Ἀδααρμάνην στρατηγὸν ἔχ' Ῥωμαίων ἐξαποστάλας, πολλὰ καὶ τούτοις διαθέντα, ὡς Νισίβιν αὐτὸς ἀπῆλθεν.

Quomodo Chosdroes, cum Adaarmanem ducem contra Romanos misisset, qui illos magnis claudibus affecit: ipse Nisibim perrexit.

Ὁ δὲ Χοσρόης, ἐπεὶ αὐτάρκως αὐτῷ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηυτρέπειτο, Ἀδααρμάνην μὲν διαπορεύσας μέλει πνος, καὶ τὸν Εὐφράτην ἀνὰ τὴ σφετέρῃ γλῶττι διειδύσας, ἐς τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν ἤπειε διὰ τοῦ χαλουμενῆς Κιρκησίης. τὸ δὲ Κιρκησίον ὅτι πόλις Ῥωμαίοις ἐπικαιρότατος, ὡς ταῖς ἐρχαπῶς τοῦ πολιτεύματος κείνου ὅτ' ὄχυρόν ἐ μὴν τὰ τεῖχη ποιεῖ, ἐς ἀπὸν ὕψος ἐπαυρόμενα· ἀλλὰ καὶ Εὐφράτης καὶ Ἀβόρας οἱ ποταμοὶ κυκλῶντες, καὶ ὥσπερ Σπηλαιῶντες τὴν πόλιν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν τοῖς Τίγρητι διειδύσας ποταμὸν, ἐπὶ Νισίβειος τὴν ἐλασιν ἐποιεῖτο. ταῦτα δὲ γινόμενα, μέχρι πολλοῦ τοὺς Ῥωμαίους ἐλάνθανεν ὥστε Ἰουστινὸν Φήμεν πειθόμενον, λεγούσῃ Χοσρόην ἢ πεθάναι, ἢ ὡς αὐτὰς πελιδναίας ἀναπνοῆς εἶναι, ἀρχάλεον ἐπὶ τῇ θύρῃ βραδυτῇ τῆς πολιορκίας τῆς Νισίβειος, πέμψαι τοὺς ἐπείζοντας τὸν Μαρκιανόν, καὶ τὰς κλεῖς τῆς πυλῶν ὡς τάχιστα οἰσίντας. ὡς δὲ οὐδαμῶς τὸ πρᾶγμα ὡρῆει, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ὠφέλει τὴν αἰσχύνην, τὰ ἀμήχανα ζητῶν ἐπὶ ταύτῃ καὶ ποσούτῃ πόλει καὶ οὕτως ἐξουθενημένῃ στρατῷ, ἀγγέλλεται πρῶτον Γρηγορίῳ τῷ Θεουπόλειος ἐπισκόπῳ. ὁ γὰρ τῆς Νισίβειος ἐπίσκοπος, φίλος ἐς τὰ μάλιστα Γρηγορίῳ κατὰ τὰς μεγάλοις δώροις παρ' αὐτοῦ δεξιωθείς, ἄλλως περὶ καὶ δυσχεραίνων τὴν Περγῶν παρουσίαν τὴν ἐς Χριστιανὸς γινόμενῃ, ἡ δὲ διὰ παντὸς παρ' αὐτῶν ἐπεπρόσβια, καὶ Ῥωμαίων κατήκοον τὴν οἰκίαν πόλιν ἱμερόμενος εἶναι, πάντων τῶν ἐπὶ τῇ ὑποστάσει γινόμενων τὴν γνώσιν Γρηγορίῳ παρέχοντο, ἅπαντα καὶ καιρὸν παρῆρας ὥστε παρατίνα ἐπὶ Ἰουστινὸν ἀνέφερε, τὴν ἔφοδον τοῦ Χοσρόου τὴν ταχίστην μινύων. ὁ δὲ, περὶ τὰς συνήθεις ἡδονὰς ἐγκαλινδύμενος, τοῖς μὲν γεγραμμένοις ὡρῶν οὐδὲν οὔτε δὲ πειθεῖν ἠθέλει, οἱ δὲ ὁμοῦς ὥστε ἐβόλετο. ἐπειτα γὰρ τοῖς ἐκδιειδυμένοις τῆς ἀνθρώπων, τὸ, τε ἀγνέας καὶ θρασὺν ὡς τὰς ἐκβάσεις τὸ δὲ ἀπὸν εἶπεν τύχῃ ἀντικρὺ τῇ θελήσῃ αὐτῶν φερόμενον. γράφει μὲν οὐκ αὐτῷ, ταῦτα τέλεον Σπυδιόπομον, ὡς οὐκ ἀληθῆ παντάπασιν ὄντα· εἰ

CHOSDROES vero, posteaquam omnia quæ ad bellum erant necessaria abunde præparasset, ad certum usque locum progressus, Euphrate in regione sua trajecto, Adaarmanem quidem in Romanorum fines per Circesium emisit. Est autem Circesium oppidum commodissimum Romanis, in extremis Imperii finibus situm. Quod non muri solum in summam altitudinem erecti, verum etiam Euphrates & Abora fluvii munitissimum reddunt, totam urbem undique cingentes, ac veluti insulam efficientes. Ipse vero cum copiis suis Tigridem fluvium transgressus, Nisibim contendit. Hæc dum fierent, diu tamen Romanos latuerunt: adeo ut Justinus famæ nimium credens, quæ Chosdroem aut jam mortuum esse, aut certe extremum spiritum ducere nuntiabat, ægre ferret quod obsidio Nisibis tamdiu protraheretur: & quosdam mitteret qui Marcianum urgerent, & qui claves portarum ad se confestim afferrent. Sed cum res nullatenus procederet, immo potius maximum ipse dedecus ac probum referret, quippe qui ea quæ fieri non poterant tentaret adversus tantam urbem cum exercitu tam vili atque abjecto; nuntius primum perlatus est ad Gregorium Episcopum Antiochiæ. Nam cum Episcopus Nisibis ei esset amicissimus, ut pote qui maximis muneribus ab illo affectus fuisset, & alioqui contumeliam Persarum erga Christianos, quam perpetuo passi fuerant Christiani, molesto animo ferret, cuperetque, urbs ut sua in ditionem Romanorum veniret: quæcumque in hostico fiebant, ad Gregorii notitiam perferenda curabat, cuncta suo tempore significans. Quæ quidem Gregorius continuo retulit ad Justinum, celerrimam Chosdrois irruptionem nuntians. At Justinus, cum in consuetis voluptatibus assidue volutaretur, Gregorii literas despexit, neque iis fidem habere voluit, id tantum sibi persuadens quod ipse cupiebat. Etenim hominibus dissolutis usu venire solet, ut & ignavi sint, & præfidenti animo adversus rerum eventus: Et si quid contra voluntatem ipsorum acciderit, minime credant. Scripsit igitur Gregorio, ea quæ ab illo nuntiata fuerant, penitus rejiciens ac repudians tanquam falsa: aut si vera

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ π. ἀγνέας] In Nicephoro scribitur ἀγνέας per duplex. Sic paulo ante, ubi legitur ἀρχάλεον, idem Nicephorus scriptum habet ἀρχάλεον, quod est usitatus. Po-

test tamen id verbum efferri cum simplici λ. ut docet Hesychius.

VARIORUM.

2 Κιρκησίον] Oppidum Mesopotamiæ à Diocletiano conditum, & à Justiniano restauratum: Circeium Capitolino, Circesium Ammiano, Constantina quibusdam: se-

det ad Euphratem fluvium, ubi recipit Chaboram, infra Tapsacum è regione Arabiæ desertæ; in eo inest Tumulus Gordiani Imp. Bandrand.

S. M. C.
VI.Marcianus
dignitate
exiit.Adarmanes
Romanos
invadit.

essent, Persas tamen expugnationem urbis haudquaquam prævencuros esse: vel si eam prævencissent, gravi clade accepta inde abscissuros. Simul Acacium quemdam, hominem sceleratum & contumeliosum, ad Marcianum mittit, dans ei in mandatis, ut etiam si Marcianus alterum jam pedem in civitatem intulisset, ei nihilominus potestatem abrogaret. Quod quidem ille sedulo perfecit, non ex Reipublicæ utilitate obsecutus Imperatoris mandato. Nam cum ad castra Romanorum venisset, Marcianum in hostico dignitate exiit, cum nihil ea de re militibus renuntiasset. Centuriones vero & ordinum ductores, postquam peractis vigiliis ducem suum exhaustoratum esse didicerunt, non amplius processerunt in publicum: sed dilapsi hac illac fugere cœperunt, ridiculam illam obsidionem relinquentes. Interim Adarmanes, qui Persarum & Scenitarum Arabum ingentem habebat exercitum, Circesium prætergressus, Romanorum ditionem incendio ac ferro & omni vastationis genere populatus est, nihil mediocre animo designans aut gerens. Castella etiam cepit & vicos quam plurimos, nemine resistente: primum quidem quia nullus tunc erat dux Romanorum. Deinde eo quod militibus Romanis à Chosdroe intra oppidum Daras conclusis, pabulationes & incursiones absque impedimento fiebant. Adortus est etiam urbem Antiochiam per milites suos. Neque enim ipse illuc perrexit: Qui tamen præter omnium spem atque expectationem inde repulsi sunt, cum nemo præter admodum paucos in urbe remansisset, & Episcopus ipse aufugisset, & sacros thesauros secum absportasset, propterea quod & muri maxima pars interciderat, & populus rerum novarum cupiditate flagrans, seditionem excitaverat: quemadmodum ejusmodi præsertim temporibus fieri solet. Sed & ipsi seditiosi, arrepta fuga, urbem vacuum reliquerant, cum nihil omnino excogitatum esset, aut ad ferendum hostem, aut ad propulsandum.

CAPUT X.

De expugnatione Arameæ & Daras.

Hoc igitur conatu frustratus Adarmanes, post incensam urbem quæ olim quidem Heraclea, postea vero Gagalice nuncupata est, Aramiam occupavit, olim à Seleuco Nicatore conditam: quæ antea quidem opibus & incolarum multitudine abundabat: progressu autem temporis magnopere

δέ γε καὶ ἀληθῆς, ὡς οὐ Φθιστομόων Περσῶν τῆς πολιορκίας· εἰ δὲ καὶ Φθαῖν, χακῶς ἀπαλλὰζάντων. Ἐκπέμπει δὲ Ἀκίκιον, ἀπαθ' αὐτὸν πῖνα καὶ ὑβριστὴν ὡς Μαρκιανόν, ἐγκλησάμενος· καὶ θάπρον τοῦ ποδῶν ὁ Μαρκιανὸς Φθαῖν τῇ πόλει πέμψας, ὡς ἀλυσά γε αὐτὸν τῆς δεξιῆς. ὁ καὶ πέπραχεν ἀκριβῶς, οὐ ὥς τὸ συνοῶτον τοῖς τοῦ βασιλέως κελύμασι δι' ἀκοινοσάμενον. γινόμενος γὰρ ὡς τὸ φρατὶπιδόν, Μαρκιανὸν 10 μὲν εἰ τῇ ὑποφύει παύει τῆς δεξιῆς, οὐδὲν τὰ φρατὶ δι' ἀγέλας. οἱ δὲ λοχαγεὶ καὶ ταξιάρχαι, ὡς ἀφ' οὐκ ἐπὶ σὺν ἐξέμαθον πρυθῆναι τὸν φρατῆρον, ὡς μὲν οὐ παρέσαν τὸ πλῆθος· ὑποχρήσαντες δὲ Φθυγοῦσι σποράδες, τὴν 15 χατὰ γέλασιν πολιορκίαν λύσαντες. ὁ μὲν οὖν Ἀδαρμάνης ἔχων ἀξιόλογον φρατὸν Περσῶν τε καὶ τῶν Σκυλητῶν Βαρβάρων, ἐπεὶ τὸ Κιρκήσιον παρήμειψεν, παντοίως τοῖς Ῥωμαίων ἐλυμήνατο πράγμασιν, ἐμπιπράς, σπικτινὺς, οὐδὲν μέτριον 20 νοῶν ἢ πράττειν· αἰρεῖ τε Φρούρια καὶ κώμας πολλὰς, οὐδὲν ἀνισταμένους· πρῶτα μὲν ὅπ γε ἤρχεν οὐδεὶς, εἰς ὅπ καὶ τῶν φρατῶν πρὸς τοῦ Χοσρόου χατὰ τὸ Δάρας ἐπαποκλεισθέντων, 2 ἐπ' ἀδείας αἱ τε φρονομαὶ καὶ αἱ ἐφοδοὶ ἐγίνοντο. 25 τα. ἔπειτα δὲ καὶ τῇ Θεοδοσιᾶν δι' τῶν ἀμφοῦ αὐτὸν, οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἀφίκετο· οἱ καὶ ὡς παύσαν ἐλπίδα ἀπεκρούσαν, μηδὲν ἐπαπομένοντες τῇ πόλει, ἢ λίαν κομῶν διαλείπων, καὶ τοῦ ἱερέως πεφθυγὸς καὶ τὰ ἱερὰ ὑπεξαγαγόντος καὶ 30 μῆλια, δίοπ καὶ τὰ πολλὰ τοῦ τείχους διεφύνη, καὶ ὁ δῆμος ἐπ' ἀνέστη, νεώτερον πραγμάτων ἄρξαι θέλων, οἷα Φιλί γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ὡς τοὺς τοιοῦτους χαίρους· οἱ καὶ αὐτοὶ πεφθυγοί, ἐρήμιον τὴν πόλιν καταλελοίπασιν, οὐδὲν ὅλως 35 ἐπ' ἀνέστης εἰς ἐπιτέχνησιν, ἢ ἀντεπιχείρησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆς ἀλώσεως Ἀραμείας, καὶ τοῦ Δάρας.

Ὡς δ' οὖν τὸ πείρας ταύτης δῆμαρτεν Ἀδαρμάνης, ἐμπρήσας τὴν πάλαι μὲν Ἡρακλείαν, ὑπερον τὴν Γαλατικὴν ὀνομασθεῖσαν, Ἀραμείαν κατέληψε, ὡς Σελεύκου τοῦ Νικάνορος συνοικισθεῖσαν, πάλαι μὲν διδαιμόνα καὶ πολυάνθρωπον, τῷ χρόνῳ δὲ τὰ πολλὰ διέρρησαν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐ παρέσαν τὸ πλῆθος] Scribendum puto παρήσαν εἰς τὸ πλῆθος. Atque ita legisse videtur Musculus. Sic enim vertit: Exercitus porro adesse voluit. Christophorus vero ita vertit: Copias non ulterius ducunt. Sed Græca eum sensum ferre non possunt.

2 Ἀδαρμάνης] Varie hoc nomen scriptum reperitur apud veteres Authores. Apud Theophanem in Chronico Ἀρπιδάνης dicitur, & Ἀρδαμάνης in MS. codice Palatino. Anastasius autem Bibliothecarius Adermanum Ducem vo-

cat. In Nicephoro scribitur Οὐδαρμάνης. Apud Theophanem Byzantium βαρδαμάνης. In cap. 13. infra dicitur Ἀρδαρμάνης. Theophylactus in lib. 3. Adormaanem vocat.

3 Σελεύκῳ τῷ Νικάνορ] Scribendum est procul dubio Νικάνορος. Seleucus enim primus Syriæ Rex, ob illustres victorias Νικάντωρ cognominatus est, ut ex nummis veteribus discimus, qui id cognomentum ei adscribunt.

VARIORUM.

a Δάρας] Urbs Episcopalis Mesopotamiæ, in limite Persiæ, ab Anastasio Imp. ex vico urbs facta, & Anastasiopolis etiam dicta, Nisibi vicina. Bandrand. Capta est hæc urbs à Persis anno 574.

ὁς ἐπὶ

ὅς ἐπὶ τοῖς συμβάσει τὴν πόλιν παρεληφώς, ἐπεὶ
μὴδὲ ἀντιπῆλαι οἰοί τε καθεστήκεισαν, τοὺς πύργους
ὑπὸ γῆρας ἐπὶ γῆς κειμένους, πᾶσαι ἐμπρήσας, ὅ
πάντα ληισάμενος ὡς τὰ συλκείμματα, ἀπὸν
ᾤχετο, ἐξανδραποδίσας τὴν πόλιν, καὶ τὰ προσ-
τυχόντα χάρις. μετ' οὗ καὶ τὸν ἱερεῖα τῆς πόλε-
ως, καὶ τὸν τὴν δέχων ὑπὸ τροπὸν ζωνείας
ἀπήγαγε. τὰ πάνσενα δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀπο-
πόρῃσιν εἰργάσατο, οὐδένος ἀπέργοντος ἢ ὅλως
ἀντιπῆλαι, πλὴν ἐλαχίστου κομῆς στρατοῦ
ὡς Ἰουστίνου πεμφθέντος, ὑπὸ Μάγνῳ ταπ-
μόνῳ, πρὸς μὲν ἀργυρὸν τετραπλῆς περὶ αὐτὸν
ἦν τῇ βασιλείῳ ὑπερὸν δὲ καὶ μίαν τῇ βα-
σιλικῇ οἰκίῳ ἐμπιστευθέντι πρὸς Ἰουστίνου, οἱ καὶ
ὡς τροπὰς ἐφυγεν, μικρὸν δευράλωτοι ληφθέν-
τες. Ἀδαρμάνης μὲν οὐδὲ ταῦτα κατεργασμένος,
τὸν Χοσρόην κατεπλήθει, οὐκ οὐ τὴν πόλιν ἐκπο-
λιορήσαντα. ὅς ὡς περὶ αὐτὸν, μεγάλῳ ῥο-
πῇ δέδωκε, τοὺς τε οἰκίους ἀναδραστήσας, τό, τε
ἀντίστοιχον κατεπλήθει. ὅρῃ δὲ τὴν τε πόλιν
ἀποτειχισάσας, καὶ τοῖς ἀγχοῦ τῇ πύλῃ συμ-
φορηθέντα πολὺν, καὶ τὰς ἐλεπόλεις μηχανὰς
ἐτάσας, καὶ μάλιστα τοὺς κατὰ πύλῃς ἐξ ὑψοῦ
δεδίον ῥιπιοῦντας, οὗς λιθοβολοῦς ἢ συνήθεια χα-
λεῖ. οἱς καὶ τὴν πόλιν κατεκράτος εἶλεν ὁ Χοσρό-
ης κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶτος, Ἰωάννου τῇ Τι-
μοφράτῃ παιδὸς αὐτῆς ἀρχόντος, ἥκιστα πεφροντι-
τος, ἢ καὶ καταπρόδόντος. λέγεται γὰρ ἀμφο-
τερά. προσήρῃσι δὲ τῇ πόλῃ ὁ Χοσρόης πῆμπελον
καὶ πρὸς γὰρ μῆνα, μὴδὲν ἀμύνοντος. ἀπαντας
τοῖνυ ἐξαγαγὼν πλῆθος ἀσάθμικτον, καὶ τοὺς μὲν
αὐτοῦ δειλαίως κατασφάξας, τοὺς δὲ πλείους καὶ
ζωνείας ἐλόν, καὶ μὲν πόλιν ἐπὶ κάμῳ οὖσαν φρε-
ρὰ κατέχευε· αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ οἰκία ἀπεχώρη-
σιν ἦδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ὡς ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος φρενίτῃ νόσῳ ἐάλῃ Τιβε-
ριος δὲ τὴν φρενίτῃ ὅλῃ ἀνεδέξατο.

Ἀπὸς ἐπειδὴ ἡκικόε ὁ Ἰουστίνος, ἐκ τοσούτου
τύφου καὶ ὄγκου, οὐδὲν ὑγίης ἢ φρενῆος ὄνο-
ῆσας, οὐδὲ ἀνθρωπίνως τὸ συνεχθὲν ἀνατλάς, ἐς
φρενίτῃ νόσον καὶ μανίαν ἐμπίπτει, οὐδὲν λοιπὸν
τῇ γυγμονῇ σιωπῇ. δῶκε δὲ τὸ πολίτευμα
ἂ Τιβέριος, ὅρῃ μὲν γένος, τὰ πρῶτα δὲ παρὰ
ἂ Ἰουστίνου φέρων· ὅν καὶ κατὰ τῇ Ἀβάρων πρῶτον

imminuta erat. Hanc igitur pactis quibus-
dam conditionibus cum cepisset: civis enim
nullo modo resistere poterant, muro præ
vetustate collapsio: totam concremavit, bo-
nisque omnibus contra fidem datam direptis
abscellit, universos cives ac finitimos, ca-
ptivos abducens. Inter quos ipsum quo-
que urbis Episcopum, & eum cui admini-
stratio provinciæ commissa erat, secum
asportavit. Sed & in redeundo multa atro-
citer gessit, cum nullus esset qui cohiberet,
aut omnino obfisteret, præter paucissimos
milites à Justino missos, quibus præerat
Magnus quidam; qui prius quidem Argen-
tariorum mensæ præpositus fuerat in urbe
regia, postea vero unius ex Imperialibus
domibus Curator fuerat à Justino factus.
Verum hi quoque se se in fugam dedere,
cum parum abfuisset quin universi ab ho-
stibus caperentur. His rebus gestis Adaar-
manes ad Chosdroem venit, qui urbem
Daras nondum expugnaverat. Ejus igitur
copiis conjunctus, maximum rebus momen-
tum attulit, cum & suorum animos con-
firmasset, & hostibus terrorem incussisset.
Porro urbem ipsam deprehendit vallo cir-
cumdatam, & aggerem ingentem ad mu-
ros urbis admotum; bellicas item machinas
quas Helepoles vocant, paratas; ac præcipue
catapultas, ex editiore loco saxa jacentes,
quas vulgo petrarias vocant. Hoc modo
Chosdroes hiberno tempore urbem illam
vi cepit, Joanne Timostrati filio qui urbi
præerat, parum de ea sollicito, immo vero
eam prodente. Utrumque enim dicitur.
Obsederat autem urbem illam Chosdroes
quinque & amplius menses, nemine eam
defendente. Cum igitur universos ex ur-
be eduxisset, immensam hominum multi-
tudinem: & quosdam ex iis crudeliter il-
lic mactasset, reliquos vero vivos servas-
set, urbem quidem, ut pote opportune si-
tam, præsidio imposito munivit: Ipse ve-
ro in regionem suam reversus est.

CAPUT XI.

Quomodo cum Justinus in dementia incidisset,
Tiberius Reipublica curam suscepit.

Hæc cum audiisset Justinus, nihil sani
animo reputans, nec humanitas casum
illum ferens, ex tanto fastu ac tumore in
phrenitidem ac dementia incidit, adeo ut
nihil eorum quæ gerebantur, deinceps in-
telligeret. Exinde igitur rempublicam rexit
Tiberius, oriundus ex Thracia, qui apud
Justinum auctoritate & gratia plurimum
poterat. Hunc Justinus paulo antea collecto
ingenti exercitu adversus Abaros miserat.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ συνεχθὲν] Scribendum est συνεχθὲν, quemadmo-
dum in codice Telleriano scriptum inveni.

2 Ὅν καὶ κατὰ τῇ Ἀβάρων πρῶτον ἐπιτάμῳ] Justinus
Imperator Tiberium Comitem Excubitorum cum exerci-
tu satis valido, adversus Avaros misit, anno imperii sui

nono, ut scribit Theophanes in Chronico. Joannes au-
tem Biclariensis id factum esse dicit anno quarto Imperii
Justiniani: ubi Tiberium ex hoc prælio victorem Constanti-
nopolim rediisse scribit. Quod tamen falsum esse docet
Evagrius ac Theophanes.

VARIORUM.

α Τιβέριος] Tiberius Constantinus creatus est Cæsar.
& Imperii cum Justino particeps factus, post XXV. diem
mensis Octobris anni Chr. 574. ut Pagius ex veteri Epi-

taphio Romæ eruto probat, ad eum annum, n. 6. Haud
recte igitur nuncupatio ejus Cæsarea post Trajani legatio-
nem dilata est ab Evagrione, cap. 13.

ἐπιτάμῳ,

S. M. C. VI. Sed cum milites ne aspectum quidem Barbarorum sustinere valuissent, Tiberius pene ab hostibus captus est: nisi divina providentia præter omnium opinionem eum periculo eripuisset, & Romano Imperio reservasset; quod temerariis Justinii consiliis in ejusmodi discrimen adductum fuerat, ut metuendum esset ne cum universa republica funditus interiret, & in barbarorum ditionem ac potestatem concederet.

CAPUT XII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Quomodo Trajanus Legatus ad Chosdroem missus, res Romanorum restituit. 10 Ως Τραϊανὸς διαπρεσβευσάμενος πρὸς Χοσρόην, τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιπύρρωσε πρᾶγμαλα.

Trajanus. TIBERIUS igitur consilium cepit opportunissimum & rebus præsentibus accommodatum: quod universam cladem refarcivit. Trajanus enim ad Chosdroem missus est, vir prudens, ex ordine senatorio: qui tum ob canitiem, tum ob singularem prudentiam, summo in honore apud omnes erat: non ex Imperatoris aut Reipublicæ nomine Legationem obiturus, sed pro Sophia Augusta dumtaxat verba faciturus. Quippe illa literas scripserat ad Chosdroem, quibus tum viri sui calamitatem, tum rempublicam Imperatore orbata deplorabat; addens insultandum non esse mulieri viduæ, & Imperatori mortuo, & reipublicæ desertæ. Nam & ipsum olim, cum in morbum incidisset, non modo parem humanitatem expertum esse: verum etiam præstantissimos medicos à republica Romana ad ipsum missos esse, à quibus etiam morbo liberatus fuerat. His postulationibus annuit Chosdroes. Et cum in Romanorum ditionem jam jam invasurus esset, trium annorum inducias pactus est in Orientis partibus. Cautum tamen, ne Armenia simili conditione frueretur: quod bellum illic geri posset, nemine Orientales partes lacescente. Dum hæc in Oriente gererentur, Sirmium oppidum à Barbaris captum est, quod prius quidem Gepidæ occupaverant: postea tamen Justinio Imperatori tradiderant.

ἐπεπύρρωσε, πολὺ ἀγύρας πλῆθος φρατοῦ. ὃς ἐ μικροῦ εἴλω, τῶν φραπατῶν μὴδὲ τὴν θείαν τῶν Βαρβάρων ὑπερκαύσαν, εἰ μὴ θεία πρόνοια ᾧ δόξας τοῦτον δέσωσε, καὶ ἐς τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ἐφύλαξε, κινδυνώσασαν τῆς Ἰουστίνου παραλόγοις ἐγχειρήμασι, οὐ καὶ τὰς ὅλας πολιτεύματι ἀφ᾽ ῥύσιναι, καὶ βαρβάρους τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἐκστῆσαι.

Βουλβέται τοίνυν βουλὴν ἐπίκαιρον, καὶ τοῖς πρᾶγμασι ἀρμοδίαν, ἢ τὸ πᾶν ἀνέρωσαν πλᾶσμα. 12 Τραϊανὸν γὰρ ᾧ τὸν Χοσρόην 12 ἐκπέμπουσιν, ἄνδρα λόγιον τῆς συκλήτης βουλῆς, πλιᾶ τε καὶ συνίστη τοῖς πᾶσι τίμιον. ὃς ἐκ προσώπου τῆς βασιλείας, ὅδε μὴ τῆς πολιτείας τὴν πρεσβείαν ἀνοίσοντα, ᾧ δὲ γὰρ μόνος Σοφίας τὰς διαλέξεις ποιησόμενον. γέγραφε δὲ ἐκ αὐτῆς 20 πρὸς Χοσρόην, τὰς τε συμφορὰς τᾶνδρὸς πόνησας, τό, τε τῆς πολιτείας ἀναρχον, καὶ ὡς οὐδέοι χηρὰ γνωσκί, καὶ βασιλεῖ κειμένῳ, καὶ ἐρήμῃ πολιτείᾳ ἐπεμείναν. καὶ αὐτὸν γὰρ νοσήσαντα, μὴ μόνον τῶν ᾧ πλησίων τυχεῖν, ἀλλὰ γὰρ καὶ 25 τοὺς πάντων ἀείρους ἰατροὺς πρὸς τῆς Ῥωμαίων πολιτείας παρ' αὐτὸν πεμφθῆναι, οἱ καὶ τὴν νόσον διέλυσαν. πέμπεται τοίνυν ὁ Χοσρόης καὶ μέλλων ὅσον οὐπω τοῖς Ῥωμαίοις ὁπιτίθεται πρᾶγμα 2 σιν, ἐκεχειρίαν τελεῖ ποιῆται χρόνον, ὃ τοῖς ἐφοῖς 30 μέρεσι δόξαν τὴν Ἀρμενίαν ὃ τοῖς ᾧ πλησίοις 3 μέναι ὡς ἂν αὐτοῦ πολεμῶν, μὴδὲν τὰ εἶσα παρενοχλοῦντος. τούτων χτ' τὴν εἶσαν πρᾶξιμέ- 4 νων, 4b τὸ Σίρμιον πρὸς τῶν βαρβάρων εἴλω πρῶ- 4b τω μὲν ᾧ Γηπαίδων κρατούμενον, Ἰουστίνῳ δὲ 35 πρὸς αὐτῶν ᾧ δόθεν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τραϊανὸν γὰρ παρὰ τοῖς Χοσρόην] Hic Trajanus Patrius & Quæstor sacri palatii erat, de cuius ad Persas legatione loquitur Menander Protector in libro sexto Historiarum, pag. 157. & 165. Hic est, ut opinor, Trajanus Patrius qui breve Chronicon scripserat, prorsus admirandum, ut testatur Suidas. Ejus mentionem facit Theophanes in Chronico, pag. 56. Τραϊανὸς ὁ πατέριος ὃ τῇ κατ' αὐτὸν ἐσχάτῃ φησὶ γένεσιν δὲ ἐπικρατεῖας τῆς οὐχὺς ἀρχῆς. Suidas quidem eum Justiniani Rhinotmeti temporibus vixisse scribit. Verum ego Suidam falli existimo, cum nullus eo nomine memoretur principatu Justiniani Rhinotmeti. Imperante autem Justino juniore celebratur Trajanus Patrius à Menandro Protectore in libro sexto, & ab Evagrio nostro in hoc loco.

2 Τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτίθεται πρᾶγμα] Rectius apud Nicephorum legitur, τῶν Ῥωμαίων πρᾶγμα.

3 Ἐν τοῖς παρεπλησίοις μέναι] Hunc locum feliciter mihi videor restituisse, ita ut pro verbo μέναι, scribatur μὴ

ἂν. Nam in induciis, quæ inter Romanos & Persas pactæ erant, diserte cautum erat, ut per Orientem dumtaxat ab armis cessaretur: In Armenia vero atque Iberia bellum gerere liceret. Vide Menandrum Protectorem in libro sexto Historiarum, pag. 157. qui hanc emendationem nostram prorsus confirmat. Ita etiam Theophylactus in libro 3. capite 12.

4 Τὸ Σίρμιον πρὸς τῶν βαρβάρων εἴλω] Sic etiam legitur apud Nicephorum. Non dubito tamen quin scribendum sit πρὸς τῶν Ἀβάρων, ὅτι. Abares enim urbem Sirmium cepere, ut testatur Menander Protector in excerptis legationum, pag. 117. quæ cum antea Gepidarum ditionis fuisset, Abares qui Gepidarum regnum destruxerant, eam urbem cum reliquis opibus Gepidarum in suam potestatem transiisse asserunt, quemadmodum scribit idem Menander, pag. 114. & 130. Vide Theophylactum in cap. 3. libri primi.

VARIORUM.

a Τραϊανὸν] Trajanus cum Zacharia in Orientem missus est, & Triennales induciæ inter Persas & Romanos composuit sunt anno Chr. 575. Menander Protector, pag. 156. priorum induciarum meminit, anno 574. atque Sophiam Augustam, dum Justinus mentis imbecillitate laboraret, Jacobum quendam ex medicis Imp. ad Chosroem misisse, &

per annum ut ab armis cessaretur, statutum esse, numeratis Chosrois quadraginta quinque aureorum millibus.

b Σίρμιον πρὸς τῶν βαρβάρων εἴλω] Pagi existimat male hoc collocari sub Justinii Imperio, quod anno demum tertio Tiberii accidit. Vide ipsum ad ann. 581. n. 15. W. Löwen.

ΚΕΦΑ-

Περὶ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν ἀναρρήσεως Τιβερίου,
καὶ τῆς ἡθους αὐτοῦ.

De nuncupatione Imperatoris Tiberii, & de
moribus ejusdem.

ΕΝ τούτῳ δὲ, Καίσαρα Τιβερίον βυλδύμα-
σι Σοφίας Ἰουστίνου ἀναγορεύει, ποταύτα χ^τ
τὴν ἀναρρήσιν ἐπιφθεγξάμενος, ὃ πᾶσαν ἐκδέ-
χεται παλαιὰν τε καὶ νέαν ἰστορίαν, τῆς Φιλανθρώπου
Θεοφ. οὐδέντος καιρὸν Ἰουστίνῳ τὰς τε οἰκείας ἐξε-
πεῖν ἁμαρτίας, τὰ τε χρῆσθαι ἐσηγήσασθαι ὑπὲρ
1 τῆς πολιτείας συνίστοντος. ἀθροισθέντων γὰρ ὅ^ς
2 τῆς ὑπαύθρου αὐλῆς, ἔνθα παλαιὸν ἔθος λέγει τὰ
3 ποταύτα γίνεσθαι, τοῖς τε ἀρχιερεῶς Ἰωάννου, οὗ
πρόθεν ἐμνήσθην, καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν, τῶν τε ἐν
ἀξιώσει πλουούντων, καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν αὐλῶν πρα-
τευομένων, τὸν βασιλικὸν χιτῶνα ἐκδιδύσκον Τιβε-
15 ριον, καὶ τὴν χλαῖναν πεπιθὲς, ἀναφανδὸν κεκρα-
γὼς ἐξῆλθε. μὴ πλανατῶσι σε τὸ ἀμπεχόνος ἡ Φαι-
ῤασία, μηδὲ τῶν ὀρωμένων ἡλικιῶν οἷς ὑπαχθεῖς,
ἐλαθὼν ἐμαυτὸν ταῖς ἐσχάταις ποναῖς ὑπεδίκως
γεγόμενος. ἀνθρώπων τὰς ἐμὰς ἁμαρτίας, ἀφ' ὧ^ς
20 πάσης ὑπαθείας ἄγων τὸ πολίτευμα. καὶ τοὺς ἀρ-
χοὺς δὲ δεικνύς, ἔλεγε ἡμεῖς χρῆσθαι πύτοις πεί-
θεσθαι, προοδεῖς ὡς αὐτοὶ με ἐς ἄνθρωπος ἡγα-

SUB idem tempus, Justinus suadente So-
phia Tiberium Cæsarem renuntiavit.
Qua in nuncupatione, ejusmodi orationem
habuit quæ omnem historiam transcendit,
tam veterem, quam recentem: cum clemen-
tissimus Deus hoc ei spatium temporis
concessisset, tum ad propria delicta confi-
tenda, tum ad salubria consilia suggerenda
pro utilitate Reipublicæ. Congregatis enim
in atrio Imperialis palatii, ubi hæc fieri mos
est, Joanne Patriarcha, cujus supra memini-
mus, una cum sacerdotibus suis, & magi-
stratibus atque honoratis; cunctis denique
qui in palatio militabant, Justinus Impera-
toria tunica & purpurea chlamyde Tiberium
vestiens, edita voce ita palam locutus est.
Ne te in errorem inducat vestis tuæ magni-
ficentia, nec pompa rerum quæ sub aspe-
ctum cadunt. Quibus ego in fraudem indu-
ctus, imprudens extremis me suppliciis ob-
noxium reddidi. Sed tu errata mea corrigo,
omni cum lenitate ac mansuetudine Rempu-
blicam regens. Tum Magistratus digito de-
monstrans: Cave, inquit, ne his credas. Hi
enim in hunc quem vides statum me dedux-
erunt. Adjecit etiam ejusdem modi alia,

Justinus ad
Tiberium
de Imperio
oratio.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν τῇ ὑπαύθρῳ αὐλῇ] Nicephorus vocem hic addit hoc modo, ἐν τῇ ὑπαύθρῳ αὐλῇ τῇ ἀνακτορῇ, id est, in subdiali aula Imperialis palatii. Hujus loci mentionem facit Theophylactus in cap. 1. libri 1. & Imperatores illic renunciarī solitos esse scribit, φερόμενοι γὰρ ἀρχιερεῖς ὁ Τιβερίος ἐπὶ τὴν ὑπαύθρῳ τῶν βασιλείων αὐλῶν, ἧς παρρησίαν τῇ πολυ-
κάθῃ τῶν ἀνακτορῶν οἰκίᾳ, &c. Quem locum Latinus Interpres longa circuitione verborum ita expressit: Tiberius namque in atrium palatii juxta domum, in qua multi ex herbis, seu frondibus, ad cœnandum, dormiendumve tori, sive lectisternia, vestibulum illustre, visendumque proscenium. Hinc, inquam, gestatus, &c. Ex quibus apparet, eum non intellexisse quid his verbis significaretur. Sed & Nicephorus Callistus, cum hunc Theophylacti locum describeret, posteriora verba prætermisit. Ego vero existimo πολυκαθὰ οἰκίαν à Theophylacto dici domum quæ Græce διὰ τὴν ἀκαθίαν dicebatur: eo quod in ea novemdecim accubita, seu stibadia essent, in quibus Imperator cum Proceribus discumbens epulabatur in Natali Domini, & solemnioribus festis, ut scribit Theophanes & Anastasius Bibliothecarius, anno 31 Justiniani, & Luitprandus in libro 6. rerum per Europam gestarum, cap. 3. Est domus, inquit, quæ decaemtea accubita dicitur. Hoc autem ideo, quoniam quidem novemdecim mensa in Domini nostri Nativitate apponuntur. In quibus Imperator pariter & conviva, non sedendo, ut cæteris diebus, sed recumbendo epulantur. Juxta hanc domum erat tribunal, in quo Imperatores & Augustæ coronabantur. Nicephorus Constantinopolitanus, p. 176 de Isauro Leone loquens: ἐν τῇ ἐν ὑπαύθρῳ λεγόμενῃ διὰ τὴν ἀκαθίαν οἰκίᾳ τὸν υἱὸν Κωνσταντίνου εἰς βασιλείαν. Idem scribit Anastasius, & Auctor historię Miscellæ, libro 21. Idem in libro 22. de Constantino loquens Copronymo: Anno 28 Imperii sui coronavit Imperator Eudoxiam uxorem suam, cum esset trigamus, in tribunali decem & novem accubitorium. Hinc est quod Codinus in Originibus Constantinopolitanis, τὸ ἐν ὑπαύθρῳ ponit juxta domum decem & novem accubitorium: quo nomine tribunal intelligit, in quo Imperatores coronabantur. Fuit autem hæc domus in regione tertia, juxta Hippodromum, ut testatur Luitprandus. Certe in ea regione Circum maximum fuisse, & porticum semicircularem quæ Sigma dicebatur, ac postremo tribunal fori Constantini, docet vetus descriptio. Ac verisimile est, ex illa porticu factam esse domum decem & novem accubitorium; quippe

Tom. III.

cum Sigma idem sit quod stibadium, seu accubitus. Adde quod ædes sancti Stephani juxta tribunal decem & novem accubitorium ponitur à Codino, quam prope Sigma fuisse docet ex veteri Scriptore Petrus Gyllius, in libro 2. cap. 15. Cæterum hæc domus decem & novem accubitorium, etiam Delphica dicta est, seu Delphicum, ut testis est Procopius in libro primo Vandalicorum, pag. 116. & Victor Thunonensis in Chronico.

2 Ἐνθα παλαιὸν ἔθος λέγει] Nescio cur Evagrius antiquam hanc fuisse consuetudinem dicat, ut Imperatores Constantinopolitani in atrio imperialis palatii renunciarentur. Prisca enim consuetudo erat, ut in milliario septimo nuncuparentur Augusti, præsentem exercitum, in campo extra urbem. Primusque Valens in eo suburbano à fratre Valentiniano Imperator fuerat appellatus. Post quem sequuti Imperatores Orientis eodem in loco renunciati sunt, ut jam pridem observavi in Annotationibus ad librum 26 Ammiani Marcellini. Zeno quoque Imperator, in Septimo à Leone filio suo coronatus est, ut scribit Victor Thunonensis in Chronico. Sed & Basiliscus paulo post Imperator appellatus est in campo, quemadmodum tradit Theophanes. Erat autem campus in Septimo, ut testatur Theophylactus in libro 8. capite 12. Quis vero primus in atrio imperialis palatii Augustus nuncupatus sit Constantinopoli, nondum liquido comperi. Justinus quidem junior illic Augustus renunciatus fuisse videtur, ut colligere est ex capite primo hujus libri.

3 Τῷ πρὸς ἀρχιερεῖς Ἰωάννου] Theophanes in Chronico non Joannem Scholasticum, sed Eutyrium Patriarcham Constantinopolitanum tunc fuisse testatur. Nam Joannes quidem Scholasticus obiit Indictione 10 mense Augusto, pridie Kalendas Septembres. Eutyrius vero eodem anno, mense Octobri, in sedem suam restitutus est, Indictione undecima, ut testatur Theophanes. Hic anno sequenti, qui fuit Christi 578. Indictione duodecima, Septembris 26. die, Tiberium Augustum coronavit, ut tradit idem Theophanes, & Auctor Chronici Alexandrini. Verum re attentius examinata, nihil hic reprehendendum animadverti: neque enim Evagrius hic loquitur de Augusta nuncupatione Tiberii, sed de Cæsaris appellatione ei concessa. Tiberius porro Cæsar factus est Indictione octava, ut docet Auctor Chronici Alexandrini: quo quidem tempore Joannes Patriarcha erat Constantinopolitanus.

Kkk

γν

SÆC. VI. *Tiberius qualis vir.* quæ summam admirationem omnibus incusserunt, & immenfam lacrymarum copiam elicuerunt. Fuit autem Tiberius corpore maxime procerus, & cum proceritate staturæ, venustissimus non Imperatorum modo, verum etiam omnium mortalium, quantum quis conjectura assequi potest: adeo ut primum quidem forma ejus digna esset Imperio. Animo autem lenis fuit atque humanus, & qui primo statim intuitu cunctos comiter exciperet. Summas esse divitias existimabat, largiri omnibus, & erogare non ad necessitatem solum sublevandam, verum usque ad affluentiam. Neque enim quidnam accipere deberent poscentes, considerabat, sed quid Imperatorem Romanum dare deceret. Aurum porro illud adulterinum censebat, quod cum lacrymis provincialium collectum fuerat. Quam ob rem unius anni tributum collatoribus remisit: & possessiones quæ ab Adaarmane vastatæ fuerant, tributaria functione relevavit, non pro modo detrimenti quod passæ fuerant, sed multo uberius atque prolixius. Remissæ sunt etiam magistratibus illegitimæ munerum oblationes, quibus antea Imperatores subditos suos illis vendere consueverant. Constitutiones quoque his de rebus scripsit, posterorum securitati prospiciens.

CAPUT XIV.

Quomodo Imperator Tiberius collectis ingentibus copiis, & Justiniano duce contra Chosdroem misso, eum ex Romanorum finibus expulit.

PECUNIA igitur malis artibus parta bene usus, res ad bellum necessarias comparavit: tantumque numerum fortissimorum militum collegit, tum ex gentibus Transalpinis quæ circa Rhenum habitant, tum ex Cisalpinis: ex Massagetis præterea, aliisque Scythicis nationibus; ex Pannonia item ac Moesia, & ex Illyriis atque Isauris, optimo quoque viritim lecto: ut prope centum & quinquaginta hominum millia turmis præstantissimorum equitum infuerit, & Chosdroem fugaverit: Qui post captam urbem Daras, confestim æstivo tempore in Armeniam irruerat, atque inde Cæsaream Cappadociæ & reliquarum illic urbium metropolim invadere meditabatur:

γον, & ἔπειτα τοιαῦτα ἄνω ἅπαντας ἐς καὶ πλη-
ξιν καὶ δακρύων ἀμέτρων χύσιν ἤγαγον. ὡς δὲ γὰρ
ὁ Τιβέριος μέγας τε τὸ σῶμα & ἐς ὑψηλὸν
ἀνδραγαθίας μάλλον ἔειπε πρὸς εἰς αὐτὸν, οὐ
βασιλέων μόνων, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων ὡς
πρῶτον μὲν τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος εἶναι. τίς δὲ
ψυχὴν ἠπίος τε καὶ φιλήθρους, βίβος ἀπὸ τῆς
βλέμματος ἅπαντας διζυγύμενος· πλοῦτον ἡνύ-
μενος, τὸ πᾶν ἐπαρκῆν περὶ τὰς ἐπιδόσεις, οὐ
πρὸς μόνον τιμὴν χρεῖαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ
οὔσιον. οὐ γὰρ ὅτι λαβεῖν ὅφειλον οἱ δόμοι, τῷτο
δεσπόει· ἀλλ' ὅτι βασιλέα Ῥωμαίων δοῦναι
προσέκει· κίεθλον δὲ τὸ χρυσὸν ἡγάτο τὸν ἐκ δα-
κρύων ἥκοντα. ὅθεν ἀμέλει τίς τε δασμολογίαν
τοῖς σιωπελοῦσι ἐπαφῆκεν ἕως τέλει χρόνου· τὰς
τε κτήσεις αἰσπερὶ ὁ Ἀρδαρμάνης ἐλυμμένα, τῇ
ἐπικειμένῳ πλῶν, & πρὸς τὸ μέτρον τῆς βλάβης,
ἀλλὰ καὶ πολλὰ καὶ περὶ τῶν ἡλιθιότητων. ἀφεί-
δησαν ἡ καὶ τοῖς ἄρχουσιν· αἱ ἀθεσμεῖς δόσεις, αἱ
πρᾶν οἱ βασιλεῖς τοὺς ὑπηκόους ἐπίπρασκον· καὶ
ὑπὸ τούτων καὶ ἀφ' αὐτῶν ἐγράψεν, τὸ μέλλον
κατασφραλισάμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Ὡς ὁ βασιλεὺς Τιβέριος φρατὸν πολὺν ἀγίρας χτ'
Χοσρόου, & φρατὴν Ἰουστινιανὸν ἐξαπετείλας,
τούτων ἐκ τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀπήλασιν.

ΤΟΙΣ τούτων κακῶς συλλεγῆσι χρήμασι ἐς δὴν
χρησάμενος, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξηρτύ-
ετο· καὶ τοσούτοι ἀγίρει φρατὸν ἀνδρῶν ἡρώων, ἐκ
τε τῆς ὑπὸ τὰς Ἀλπίας ἐθνῶν, καὶ ἀμφὶ τὸν
Ῥῆνον ζεφίνδου φρατολογήσας, τὰ πρὸς τῆς
Ἀλπίων, Μασσαγητῶν τε καὶ ἐτέρων Σκυθικῶν
γενῶν· καὶ τὰ περὶ Παιονίαν καὶ Μυσσοῦς, & Ἰλλυ-
ριοῦς, καὶ Ἰσαύρους· ὡς συνέβη πεπνυχημένους καὶ
ἐκ τῶν χιλιᾶδων εἰλας ἰππέων ζεφίνων ἐκαστῇ
σαῶσαι, ἐξῶσαι τε τὸν Χοσρόου, μὲν δὲ Δάρας ἀ-
λασιν, βίβος ἀνὰ τὸ θέρους ἐπὶ τῇ Ἀρδαρμάνι ἐλά-
σαντα, ἐκείθεν τε τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τῇ Καίσαρος
ἔχοντα, ἢ τῶν Καππαδοκῶν ἄρχει, καὶ τὴν αὐτοῦ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἠπὶ πρὸς εἰς αὐτὸν] Scribendum puto, Ἠπὶ πρὸς εἰς αὐτὸν. Nec dubito quin Evagrius noster ita scriptum reliquerit. Conjecturam nostram confirmat codex Tellerianus, in quo ita diferte scriptum inveni. Facessat igitur interpretatio Musculi, qui sic vertit: *Insignis magis quam ut quisquam illi conferri possit.* Christophorus vero ita interpretatur: *Pulchritudinis excellentia omnium opinione major.*

2 Καὶ πρὸς μὲν τὸ εἶδος ἄξιον] Rectius in codice Florentino scribitur ὡς πρὸς μὲν, &c. Alludit autem Evagrius ad versum illum Tragici notissimum, πρὸς μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.

3 Οὐ γὰρ ὅτι λαβεῖν] Mallet scribere, & γὰρ πρὸς λαβεῖν ὅφειλον οἱ δόμοι, &c. quemadmodum legitur apud Nicephorum in cap. 1. lib. 18. In codicibus Florentino & Telleriano, pro ὅφειλον scribitur ὅφειλον.

4 ἕως τέλει χρόνου] Extat Constitutio Justinii junioris, qua reliqua tributorum præteriti temporis, provincialibus indulgit usque ad Indictionem octavam: μὲν δὲ τῆς ὀγδῆς ἰνδιქτιῶν, καὶ αὐτῆς τῇ ἰνδιქτῇ κύκλῳ. Quod quidem

fecisse videtur Justinus suavis Tiberii, quem Cæsarem paulo ante designaverat, ineunte octava indictione, ut docet Auctor Chronici Alexandrini. Itaque in hac Constitutione prima Imperatoris Justinii junioris, Tiberii quoque Cæsaris nomen adscribi debuerat.

5 Αἱ ἀθεσμεῖς δόσεις] Extat hodie Constitutio Imperatoris Justinii junioris, de Receptoribus provincialium gratis promovendis. Quæ inter Justinii Novellas Constitutiones est numero quarta. Ea Constitutione permittit Justinus provincialibus, ut eos quos idoneos esse existimaverint ad regendam ipsorum provinciam, Imperatori suggerant: spondetque Imperator, se gratis absque ullo munere codicillos & Magistratus insignia præbiturum esse. Quæ Lex cum data sit anno octavo imperii Justinii junioris, eam quoque Tiberii Cæsaris suavis ac suggestionem tam esse non dubitamus.

6 Εἰλας ἰππέων] Scribendum est procul dubio ἰππῶν. Quod miror nec à Nicephoro, nec ab Interpretibus animadversum fuisse.

παραβήται πόλει. ὁ δὲ τοσούτοι ὑπερφρόνει τὴν
 Ῥωμαίων δεξιῶν, ὅτι γε προσδυσμένον τῷ Καί-
 σαρος, οὐκ ἔστιν ὅς αὐτὸν ἐσόδου τοῖς πρέσβεισι
 μετὰδιδῶναι ἔπειθαι δὲ τούτοις διελθόντες μέχρι
 τῷ Καίσαρος. ἐκείναι γὰρ περὶ τῷ πρέσβειας ἀφ-
 σκοπεῖν ἔλεγον. ὡς δ' ἐν ἀντιμέτωπον εἶδε τὸ Ῥω-
 1 μίων φάσμα. ἡ δὲ Ἰουστινιανὸς παρόντων, τα-
 2 δελφῶν Ἰουστίνου τῷ πατρὶ. Ἰουστίνου δὲ αἰσῶν ἀνηρη-
 μένους, ἀκρεβῶς ἐξοπλισμένους, τό τε οὐράλιον τὰς
 σάλπιγγας ἠχούσας, καὶ τὰ σημεῖα παρὰ μάχην
 αἰρόμενα, τὸν τε φραπῶντι φοβῶντα, καὶ θυμὸν μὲν
 3 τῷ εἶς ἀγαν θυκοσμίας πνέοντα, ἵπποι τε ποσάυτην
 καὶ τοιαύτην, ἣν οὐδὲς πώποτε βασιλείων ἐφάντασθαι,
 πολλά γε ἐπὶ θάλασσαν, ἀνέμοιο μύχιον παρὰ τὸ
 ἀνελπι καὶ ἀδόκητον καὶ μάχης οὐκ ἠδελαν ἀρχῆν.
 ἀναβαλλομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀφ' ἐμείλλοντι, καὶ τῷ
 4 χερσὶν τέλειοντι, καὶ σοφιστοῦ τὴν μάχην, ἡ-
 5 πεισι Κούρς ὁ Σκυθῆς, ἀνὴρ τῷ δεξιῷ χέρει ἠγού-
 μένος. καὶ μὴ οἶον τε γενομένων ἐπὶ κέν τὴν ἐμφο-
 λῶν τῷ χερσὶ αὐτὸν Περσῶν, ἐκλελοιπότων δὲ μά-
 6 λα λαμπρῶς τὴν τάξιν, πολὺν μὲν εἰργάσατο
 φόνον τῷ ἀπειαντίας. ἔπειθαι δὲ τοῖς οὐραχτοῖς, ἐνθα
 καὶ τὴν ἀποσχεθῶν ὁ, τε Χοσρόης καὶ ὁ σύμπαρ
 εἶχε φρατός· αἰρεῖ τε βασιλικὰ κειμήλια ἀπαξά-
 7 παντα, καὶ μὲν καὶ τὴν ἀποσχεθῶν ἀπασαν, ὁ δὲ
 8 ῥώντος μὲν Χοσρόου, καὶ ἐξαρτερύνοντος, ἀνεκτοτέ-
 9 ραν δὲ τῆς ἐαυτῷ ἐπιτροφῆς τῷ Κούρς ἠγούμενον.
 οὗτος μὲν οὖν σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν μεγάλων χρη-
 μάτων καὶ λαφύρων ἐκρεβῶς γενόμενος, τὰ τε σκευ-
 οφόρα τῷ ζῶνι σὺν καὶ αὐτοῖς φορτίοις φέρων, οἱ
 10 οἱ καὶ τὸ Χοσρόου σέβαντι πύξ, ὁ Θεὸς καθεστήκει,
 περιελαύει μὲν τὸ Περσῶν φρατόπεδον παλαιίζων.
 ἀφικνεῖται δὲ παρὰ τοὺς οἰκείους ἀμφὶ τὰς ἐπι-
 λυχνίας ὥρας, ἡδὴ ἀφ' ἐλθόντας ἐκ τῶν σφῶν
 ταξίων, μήτε Χοσρόου μάχης ἀρξάντος, μήτε μὲν
 11 αὐτῶν· μόνον δὲ πῶν ἀκροβολισμῶν γενομένων, ἡ
 εἶπε γε εἰς πρὸς ἑνα συνεπλάκη ἐξ ἀμφοῖν τοῖν
 φρατοπέδων, ὅτε εἰσὶ γίνεσθαι. πρὸς δὲ πολλὰ
 τῇ νυκτὶ ὁ Χοσρόης ἀνάψας, πρὸς νυκτομαχίαν

Romanorum autem Imperium tantopere de-
 spiciebat, ut cum Cæsar Legatos ad eum
 misisset, eos ad conspectum suum minime
 admisisset, sed usque ad urbem Cæsaream
 sequi ipsum iusserit. Illic enim se eorum
 legationem auditurum esse aiebat. Verum
 ubi Romanorum exercitum contra se stare
 vidit, duce Justiniano, fratre Justini ejus
 qui ab Imperatore Justino crudeliter oc-
 ciscus fuerat: probe instructum atque ar-
 matum, & tubas bellicum canentes, & si-
 gna ad committendam pugnam in altum
 sublata: militem præterea cædis avidum,
 & cum pulcherrimo ornatu iram ac furo-
 rem anhelantem; tantum denique ac ta-
 lem equitatum, quantum nullus unquam
 ex Imperatoribus animo conceperat: vehe-
 menter obstupescens, altum ingemuit ob
 rem tam insperatam atque inexpectatam, nec
 pugnam ordiri unquam voluit. Cum igitur
 prælium differret, & cunctabundus tem-
 pus tereret, & pugnam dumtaxat simularet,
 Curs Scythæ, qui dextro cornu præerat,
 impetum in eum facit. Cumque Persæ
 impetum illius sustinere non possent, sed
 aperte ordines desererent, Curs maximam
 hostium stragem edidit. Deinde extremum
 agmen Persarum aggressus est, ubi Chos-
 droes & universus ejus exercitus impedi-
 menta ac sarcinas habebat. Cunctos igitur
 regis thesauros & universas sarcinas cepit,
 ipso Chosdroe spectante atque tolerante, &
 impressionem suam facilius quam impetum
 Curs sustineri posse existimante. Hoc modo
 Curs una cum suis militibus, maximis opi-
 bus ac spoliis potitus, & jumenta cum om-
 nibus sarcinis abducens, inter quas erat etiam
 ignis facer quem Chosdroes ut Deum co-
 lebat: Persarum quidem exercitum circui-
 vit, lætum Pæanem canens: circa primam
 autem facem reversus est ad suos, qui jam
 stationes suas reliquerant: Cum neque Chos-
 droes, neque ipsi pugnam exoriri essent, sed
 leves dumtaxat velitationes utrimque exti-
 tissent: atque interdum unus aut alter ex
 utroque exercitu, sicut fieri solet, singulari
 certamine inter se congressi essent. Sequenti
 nocte Chosdroes multis ignibus accensis,
 ad nocturnam pugnam se paravit. Cum-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὑπὸ Ἰουστινιανῷ] Hujus Justiniani Magistri militum
 per Orientem meminit Menander Protector in libro 6. hi-
 storiarum, pag. 159. Et Theophylactus in cap. 12. libri 3.
 Et Joannes Biclariensis in Chronico. Anno 9. Justinus Cos-
 droes Persarum Imperator, cum nimia multitudine exercitus,
 ad vastandos Romanorum terminos promoveret: cui Justinianus
 Romanæ Dux militiae & Magister militum Orientis à Tibe-
 rio destinatus, bellum parat, & in campis qui inter Daras &
 Nisibim ponuntur, fortis pugna congressus, habens secum gen-
 tes fortissimas, quæ barbaro sermone Hermiani nuncupantur,
 memoratum Imperatorem bello superat. *

2 Ἰουστίνου δὲ αἰσῶν ἀνηρη-
 μένους] Hunc locum ex MSS. co-
 dicibus Florentino & Tellertano, ita supplēvi: τ' ἀδελφῶν
 Ἰουστίνου τῷ πατρὶ Ἰουστίνου δὲ αἰσῶν ἀνηρη-
 μένους. Erat ergo hic
 Justinianus Germani filius, quod testatur etiam Theophy-
 lactus in libro 3. frater Justini illius, qui ab Imperatore
 interfectus fuerat, ut refert Evagrius initio hujus libri.

3 Ἐπεισὶ Κούρς ὁ Σκυθῆς] Hujus viri meminit Theophy-
 lactus in libro tertio cap. 16. & in libro primo cap. 9.
 Quibus in locis Interpres Latinus Cursium vertit. Melius

tamen Cursum vertisset. Sic enim eum vocat Menander
 Protector in lib. 6. historiarum, pag. 159 editionis regiz.
 In Theophanis Chronico, pag. 214. Κούρς dicitur, corrupte.

4 Ἀνεκτοτέραν δὲ τῆς ἐαυτῷ ἐπιτροφῆς] Magis probo le-
 ctionem Nicephori, quæ sic habet: ἀνεκτοτέραν δὲ τῆς ἐαυ-
 τῷ ἐπιτροφῆς τοῦ Κούρς ἠγούμενου. Tantum mallet articu-
 lum addere hoc modo: τῆς τοῦ Κούρς ἠγούμενου. Id est,
 ut vertit Joannes Langus: Quod facilius impressionem suam,
 quam ipsius Curs sustineri posse existimaret. Porro hanc Per-
 sarum fugam, & Romanorum victoriam, Theophan. qui-
 dem in Chron. refert post mortem Imperatoris Justin-
 junioris, cum Tiberius singulare imperium obtineret. Ve-
 rum Theophylactus, ex quo sua videtur habuisse Theo-
 phanes, superstitē adhuc Justino id accidisse testatur, cum
 Tiberius Cæsaris dumtaxat nomen ac dignitatem gerens,
 rempublicam administraret, ut videre est in cap. 14. li-
 bri 3. Cui consentit Evagrius nosster: quippe qui mor-
 tem Justin junioris refert infra, in capite 19 hujus
 libri. Ubi diserte scribit Tiberium, mortuo demum Ju-
 stino, Magistri militum dignitatem abrogasse Justiniano.

VARIORUM.

α Ἡ οὐρα] Legendum ἡ οὐρα. W. Lowth.

1 * Hæc Pagius refert ad annum Christi 575. n. 7.

Kkk 2

παρε-

SÆC.
VI.

Cumque Romanorum exercitus in duo castra divisus esset, nocte intempesta irrumpit in eos qui ad Septentrionem locati erant. Quibus ob repentinum atque inexpectatum superventum in fugam versis, Melitinam urbem in proximo sitam invadit, quæ tunc præsidio atque incolis vacua erat. Hanc cum integram concremasset, ad fluvium Euphratem trajiciendum se se accingit. Sed cum Romanus exercitus in unum collectus eum insequeretur, ipse salutis suæ metuens, conscenso Elephanto amnem trajecit. Eorum vero qui circa illum erant ingens multitudo, Euphratis fluentis obruta est. Quos ille aquis suffocatos cum accepisset, inde abscessit. Chosdroes igitur cum has ultimas pœnas pro contumeliis quibus Romanum Imperium affecerat perfolvisset, una cum iis qui evaserant, in Orientis partes profectus est, ubi pacis habebat inducias ne quisquam ipsum aggrederetur. At Justinianus cum universo exercitu Romano in Persidem ingressus, totum hyemis tempus ibi transiit, nemine prorsus illi molestiam exhibente. Sub æstivum autem solstitium reversus est, nulla omnino parte copiarum amissa: & cum summa felicitate ac gloria, circa utriusque Imperii confinia ætatem exegit.

Justinianus Persidem invadit.

παρισκιάζετο. καὶ δύοιν φρασιπέδον τοῖς Ῥωμαίοις γενομένοι, ἔπεισιν ἀσπλὶ τῶν νυκτῶν, τοῖς ἀμφὶ τὸ βόρειον μέρος. ὡς ὑποχωρησάντων τὰ αἰφνιδίως τε καὶ ἀδοκίμως, πλησιάζουσα Μελιτινὴ ἔπεισιν τῆ πόλει, ἀφυλάκτως καὶ ἐρήμῃ πολιτῶν καθεστῶσιν, καὶ πᾶσαν περπολήσας, πρὸς τὴν ἀφ᾽ ἑαυτῶν τοῦ Εὐφράτη παρισκιάζετο ποταμοῦ. ὡς δὲ ἀλυσθὲν τὸ φράτευμα τῶν Ῥωμαίων ἐπίτο, δίδας περὶ τῆς αὐτοῦ (ωπλησίας, αὐτὸς μὲν ἐλέφαντι ἐπιβάς, 10 τὸν ποταμὸν ἐπεραιώθη. τῷ δὲ ἀμφὶ αὐτὸν πολὺ πλῆθος τοῖς τοῦ ποταμοῦ ῥέμασιν ἐκιδεύθη, οὓς συνεπιγέοντας λαβὼν, ἀπὸν ἄχρηστο. Χοσρόης μὲν οὖν ταύτῃ ὑστάτῃ ποιῶν τῆς ἐς Ῥωμαίους τοσαύτης παροινίας καταθείς, σὺν καὶ τοῖς 15 ὁμοσυνθεῖσι, τὰ ἐφ᾽ αὐτῇ κατελήφει, ἔνθα τὴν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἔχον, ὡς ἂν μὴ τις αὐτὰ ἐπιοί. ὁ δὲ γε Ἰουστινιανὸς, ἐσβαλὼν σὺν παντὶ τῷ στρατῷ ἐς τὴν Περσῶν ἐπικρατείαν, ὅλῳ τῷ χειμαδίῳ ὄρει αὐτῷ δὴναγε, μηδὲν παντὶ πασὶν ἐνοχλήσαντος. ἐπανῆκε μὲν οὐδὲ ἀμφὶ θερμὰς τροπὰς, οὐδὲν ὅλως 20 ἐσβαλὼν τοῦ στρατοῦ, καὶ σὺν ὑπαθείᾳ, καὶ κλέει πολλῇ παρ᾽ αὐτὰ ἐθίεζε τὰ μεθέωρα.

CAPUT XV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Quomodo Chosdroes cladem suam age ferens, ex hac luce migravit, & filius ejus Hormisdas ei in regnum successit.

Οπὶ Χοσρόης δυστυμίας ἀφ᾽ οὗ ἦσαν ἐπιτελευτησέν, ὁ δὲ ὑπὲρ αὐτῷ Ὁρμίσδας, τῆς Περσῶν 25 δεξιῆς ἀντιλάετο.

CHOSDROEM vero anxium & ad inopiam consilii redactum, & reciprocis doloris fluctibus submersum, immensa quædam ægritudo animo ejus obfusa, ex hac vita subduxit: cum perpetuum fugæ suæ monumentum posteris reliquisset legem illam quam scripsit, ne posthac Persarum Rex contra Romanos exercitum duceret. Post hunc Hormisdas ejus filius, Persarum regnum suscepit. Sed ista nunc omittenda sunt: quando quidem sequentia me ad se vocant, & sermonis nostri cursum expectant.

12 Τῷ δὲ Χοσρόῳ μύριον ἄρας ὅπληθεν, ἀλύοντα καὶ ἀμυχανοῦντα, καὶ τῇ παλιρροίᾳ τῆς λύπης κατεπόθεντα, τῷ βίῳ δειλάως ἀφελετο, φήλῳ ἀθάνατον δὲ αὐτῷ Φυγῆς ἀναθέντα, 1a ὃν γέγραφε νόμον, μικρὴν βασιλείαν Περσῶν κατὰ Ῥωμαίων στρατηγῶν. βασιλεύσας δὲ Ὁρμίσδης ὁ τούτῃ παῖς, ὃ νῦν ἐατέον, ἐπεὶ τὰ ἐξῆς πρὸς ἐαυτὰ 2 με καλεῖ, καὶ τὴν ῥύμῳ τῷ λόγῳ ἀπεκδέχεται.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῷ δὲ Χοσρόῳ] Mors Chosdrois Persarum Regis præmatura hic refertur. Mortuus enim est Chosdroes Tiberio jam Augustum imperium obtinente, ut testatur Theophylactus in libro tertio, cap. 16. Quod confirmat etiam Menander Protector in excerptis legationum. Quare fallitur Theophanes in Chronico, qui mortem Chosdrois

& inaugurationem Hormisdæ ejus filii, refert principatu Justinii junioris.

2 Ὁ νῦν ἐατέον] In MS. codice Telleriano scriptum inveni, ὃ νῦν ἐατέον, ὅτι. quam scripturam vulgatæ lectioni longe antepono.

VARIORUM.

a Τῷ δὲ Χοσρόῳ] Principio ævis [anni 579] Chosroes Persarum rex morbo irretitus, vita modum imposuit, Hormisdas filio successore appellato, qui morum savitia paternam

impietatem superavit; homo violentus & inexplebilis avaritia. Theophylact. lib. 3. cap. 16. Per octo & quadraginta annos regnavit Chosroes, inquit Agathias lib. 4.

De motu adversus sceleratum Anatolium.

^a Περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, τῆς κατὰ τὸν ἐναγῆ Ἀνατόλιον.

ERAT tunc Antiochiæ Anatolius quidam, vir initio quidem unus ex plebe, & ex sellulariis opificibus; sed qui postea ad Magistratus & ad alia munera nescio quo modo irreperat. In ea igitur urbe degens, quæ tum habebat negotia administrabat. Ex quo factum est, ut maximam familiaritatem contraheret cum Gregorio illius urbis Antistite. Quippe illum adibat frequentissime, partim ut cum eo colloqueretur, partim ut ex crebra ejusdem consuetudine majorem sibi auctoritatem conciliaret. Hic aliquando diis sacrificasse deprehensus est. Cumque eo nomine in judicium vocatus esset, inventus est sceleratus ac præstigiator, & innumere flagitiis coopertus. Verum Comitem Orientis corrupit pecunia, parumque abfuit quin dimitteretur una cum focis: habebat enim alios ejusdem farinae homines, qui simul cum ipso comprehensi fuerant: nisi populus insurgens, gravi seditione excitata id consilium discusseret. Sed & contra ipsum Antistitem vociferabantur, eum quoque illius consilii participem esse clamantes. Turbulentus etiam atque exitialis quidam demon nonnullis persuaserat, cum detestandis sacrificiis una cum Anatolio interfuisse. Hac de causa Gregorius in extremum discrimen adductus est, cum populus gravissimas in illum impressiones fecisset. Atque hæc suspicio tantopere increvit, ut Tiberius quoque Imperator ex ipsius Anatolii ore veritatem discere voluerit. Jussit igitur ut Anatolius cum focis ad urbem Regiam confestim perduceretur. Quo comperto, Anatolius ad imaginem Deiparæ quæ fune appensa erat in carcere, procurrens manibus post tergum circumplicatis, supplicis atque orantis speciem palam exhibuit. At illa hominem detestata, & sceleratum Deique hostem coarguens, faciem suam penitus retro avertit: spectaculo plabe horrendo, & sempiterna memoria digno, quod ab universis, tam qui in carcere inclusi detinebantur, quam iis quibus Anatolii & sociorum custodia commissa erat, visum, omnibus renuntiatum est. Apparuit etiam interdiu Deipara nonnullis

Gregorius in discrimen adductus.

Deipara imago.

AΝΑΤΟΛΙΟΣ τις, πρῶτα μὲν εἰς τῶν πολλῶν ἱπποφρίων καθεστὼς, ὑπερὶ δὲ δόχαις τε καὶ ἐτέροις πράγμασιν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπεσφρήσας ἑαυτὸν, ἀπὸ τῆς Θεουπολιτῶν τῆς διαίτης εἶχεν. ἔνθα καὶ διὰ τὴν ἐν χειρὶ πρᾶγματᾶ, ἐξ ὧν καὶ σιωπῆς μάστιγα Γρηγορίου γενομένη τῶ τῆς αὐτῆς πόλεως παρὰ τὸν αὐτὸν ἐφοίτα, τὰ μὲν καὶ πρᾶγματα ἀφελῆται μὲν τὰ δὲ, καὶ μείζων δύναμις ἐν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀρχολίας μὲν μὲν. οὗτος ἐπὶ θυσίαις ἦλθ, καὶ πρὸς θύνας κληθεὶς, ἐφωρᾶτο ἐξ ἄλλου, καὶ γόης, καὶ μυρίοις ἀτοπήμασιν ἐκείνου μὲν. ἐξ ὧν ταῦτα δὲ τὸν τῆς ἐκείνου ἡγούμενον καὶ μικρὸν ἀνὰ φείδη σὺ τοῖς ἀμφ' αὐτόν. εἶχε γὰρ καὶ ἐτέρους ὁμοτρόπους, οἱ σιωπῆσαν εἰ μὴ γὰρ ὁ λέων ἀναστὰς, καὶ πάντα κυκίσας, τὸ σκῆμμα διέλυεν. ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν ἱερέως, φέροντες καὶ αὐτὸν κοινωῆσαι τοῦ βουλήματος. ταῦτα δὲ τις καὶ ἀλιτήριος δαίμων ἀνέπεισεν οἷος, ὡς καὶ θυσίαις σὺ Ἀνατολίῳ παρέεσθαι. οἱ πύθον καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἦλθ, κινδύνου Γρηγορίου, ἐφ' ὧν μετὰ τῶν κατ' αὐτὸν πρὸς τὴν δῆμον κινδύνων. καὶ ποσούτων ἦν τὰ τῆς ὑπονοίας, ὡς καὶ βασιλέα Τιβερίον ζητῆσαι τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολίου φωνῆς ἐκμαθεῖν. κληθεὶς δ' οὐδ' καὶ Ἀνατόλιον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν τὴν βασιλείας τάχιστα κατὰ λαβεῖν. ἄρ' ἐγγυκλῶς ὁ Ἀνατόλιος, ἐπὶ πρὸς εἰκόνας τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν εἰρητὴν κατὰ τὴν ἡμετέραν, ἐκδραμῶν, καὶ ὁπίσω τὰ χεῖρε φέρει, τὸν ἱκετεύοντα καὶ δόμῳ ἀπηγγεῖλεν. ἡ δὲ, μυσταχθεῖσα καὶ τὸν ἐναγῆ καὶ θεομιστῆ διελείχουσα, τέλειον ἐν τοῦ μπαλιν μετεγράφη, θαῦμα φρικτῶδες, καὶ τῆς αἰὲς μνήμης ἄξιον. ὅθεν ὑπὸ πάντων τῶν τε ἐμφρουείων, καὶ τε αὐτὴν φυλακὴν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πεπιτυμμένων ὁραθῆν, τοῖς πᾶσι διηγήθη. ὡς ἔστι καὶ ὑπαρ ποι

VALESII ANNOTATIONES

¹ Πολλῶν π. ἱπποφρίων] In optimo codice Florentino diserte scriptum est, τῶν πολλῶν π. καὶ ἱπποφρίων. Quomodo etiam legitur in Nicephoro. Porro mirum est Interpretes in unius vocis expositione lapsos fuisse. Nam Joannes quidem Langus ita vertit: *Erat Theopoli Anatolius quidam, ex plebeis ille quidem & ignavis unus.* Musculus vero ita interpretatur: *Unus ex multis illis qui vitam delicate instituunt.* Christophoroni autem interpretatio sic habet: *Anatolius, vir quidam plebeius primum & molis.* Quam quidem interpretationem hausisse videntur ex Suida & Authore Etymologici, qui ἱπποφρίων exponunt ἀργὸν καὶ γυναικῶδες. Verum hæc vox aliud hic significat, ut colligitur ex præcedenti vocabulo. Quare non dubito quin Sellularios artifices hac voce designet Evagrius, quos etiam Græci ἱπποφρίων vocant ob eandem rationem,

eo quod scilicet sedentes opus suum exerceant. Ita Polux in libro 7. cap. 1. & Author Etymologici in voce βάνιστος.

² Τὰ μὲν καὶ πρᾶγματα ἀφελῆται μὲν] Scribo τὰ μὲν ὡς ἀφελῆται μὲν, expuncta voce πρᾶγματα, quæ ex superiore linea huc irrepsit.

³ Ἐνέπεισεν οἷος] Procul dubio scribendum est ἐνέπεισεν, quemadmodum scribitur apud Nicephorum.

⁴ Ἐν τοῦ μπαλιν μετεγράφη] Scribendum est procul dubio ἐν τοῦ μπαλιν μετεγράφη. Atque ita legit Nicephorus, qui hunc Evagrii locum sic expressit, εἰς τὴν πύθον πεπιτυμμένη ἀπὸ τῆς. Ex quibus verbis apparet, Nicephorum ante vocem τέλειον, distinctionem adhibuisse post verbum διελείχουσα. Quam quidem distinctionem magis probō.

VARIORUM.

^a Περὶ τῆς ἐπαναστάσεως] Hæc Baronius refert ad annum 586.

τῶν πρῶτων, παροτρύνουσα κατὰ τοῦ ἀλάστορος,
Φάσκουσα τε τὰς αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἀνατολίας ἐνδοξί-
ας. ὥς δὲ κατὰ τὴν βασιλείαν ἦχθη, πᾶσαν τε
αἰχίαν ὑπερβολικῶς ὑποστάς, οὐδὲν ὅλως χεῖ τοῦ
ἱερέως ἔχει ἐπιπῆν, μεζόντων καὶ καὶσι θορύβων, καὶ
πανδήμῳ γένει αἵτιος τῇ πόλει σὺν τοῖς ἀμφ'
αὐτὸν γέγονεν. οἷον γὰρ αὐτῶν ψῆφον δεξαμένη
ἐξοπρακίζουσα, οὐ μὲν ἀναιρούσαν, θείῳ πρὶ ζήλῳ
πυρῶν οὐ δῆμος, ἀπαντα διέταρα, ἀγριαι-
νῶν τε καὶ χαλεπαίνων καὶ τοὺς μὲν ἐξοπρακιδέ-
ταις ἀναρπάσας, ἀχατίῳ τε ἐμβιδάσας, πρὸς ζῶν-
τας παρίδωκε, τοῦ δῆμου τὴν ψῆφον ἐξενέγκαν-
τος. κατεβόων δὲ τοῦ βασιλέως καὶ Εὐτυχίου τῷ
σφῶν ἱερέως, ὥς τὴν πίσιν ὠρῶντων. οἱ καὶ δια-
χρήσασθαι τὸν Εὐτύχιον ἐμελλον, καὶ τοὺς τὴν
ζήτησιν ἐμπεπιστευμένους, πάντῃ περὶ δόξης, καὶ
τούτους ἀνερθευμένους, εἰ μὴ γὰρ ἡ πᾶντων ὁρῶν-
τα ὠρῶντα, ἐκείνους μὲν ἐκ τῶν ζητουμένων ἀνέρ-
πασιν, τὸν δὲ θυμὸν τοῦ τοσούτου λῆθ' ἀποσι-
κρὸν κατήνωσεν, μηδὲν ἐκ χειρὸς ἀποπήματ'
γινόμενον. καὶ αὐτὸς δὲ Ἀνατόλιος θηρίοις πρό-
τερον ἐς τὸ ἀμφιθέατρον ὠδῶντο, καὶ πρὸς
αὐτῶν τὸ σῶμα σπαραχθεὶς, ὑπερὸν ἀνεσκολο-
πίσθη, οὐδὲ οὕτως τῶν ὁρῶντων πινῶν λύσιν θί-
ράμενος. Λύκοι γὰρ τὸ μαρὸν αὐτοῦ σῶμα καλα-
ζαγῶντες, οὐχ ἱστορήσει πώποτε ὡς θορύβῳ διε-
νέμετο. ἦν δὲ τις τῶν παρ' ἡμῖν, ὅς καὶ πρὸς
ταῦτα γινόμενα ἔλεγε καὶ ὑπὸντος ἰδεῖν, ὥς ἡ
Ἀνατολίῃ ψῆφος καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, τὰ δῆμῳ
ἰδῶν. καὶ μέγας δὲ τις τῶν βασιλικῶν οἰκῶν
προεστὴς ἰσχυρῶς μάλα τῷ Ἀνατολίῳ ὑπερασπίζων,
εἰρήκῃ διεάσασθαι τὴν θειότατον λέγουσαν, μέχρι
τίνος ἀντέχῃ Ἀνατολίῃ, οὕτως ἐς αὐτὴν τε καὶ
τὸν αὐτῆς παῖδα ἐνδοξάσαντος. καὶ ταῦτα μὲν
ἔλκεται ὡς.

Fidelium, incitans eos adversus pestem illam;
& filium suum ab Anatolio contumelia af-
fectum esse dicens. Ubi vero Constanti-
nopolim perductus est, & gravissimis tor-
mentis excruciat, adversus Gregorium E-
piscopum nihil prorsus habuit quod dice-
ret, majorum adhuc notum & publicæ
seditionis ipse una cum focis, in ea urbe
auctor exstitit. Nam cum nonnullos eu-
rum in exilium mittendos esse, non autem
capite plectendos pronuntiatum fuisset, po-
pulus divino quodam zelo succensus cun-
cta permiscuit, indignatione percitus & ef-
feratus. Cumque eos qui exilio damnati
fuerant corripuisset, lembo impositos, in-
jecto igne vivos concremavit, populo hanc
in illos ferente sententiam. Contra Imper-
atorem quoque, & contra Eutychium ip-
forum Episcopum vociferabantur, tanquam
fidei proditores; paratique erant Eutychi-
um interficere, & eos quibus causæ hujus
cognitio mandata fuerat; quos ubique cir-
cumeundo investigabant: nisi divina pro-
videntia omnium conservatrix, istos qui-
dem ex quærentium manibus eripuisset:
tantæ vero multitudinis furorem paulatim
sedasset, ita ut nullum atrox facinus po-
pulari violentia perpetratum sit. Porro ipse
Anatolius in amphitheatro bestiis objectus,
& ab iisdem laniatus, postea cruci suffixus
est. Sed ne sic quidem suppliciorum quæ
hac in vita sensit, finem est sortitus. Lupi
enim impurum ejus corpus cum ex cruce
detraxissent, quod quidem nunquam antea
visum fuerat, vorandum inter se diviserunt.
Quidam etiam ex nostris, antequam hæc fi-
erent, affirmavit, vidisse se in somnis, quem-
admodum adversus Anatolium ejusque so-
cios sententia à populo lata esset. Ad hæc
illustris quidam Imperialium domorum præ-
positus, qui Anatolium acerrime defende-
bat, visam sibi dixit esse Deiparam dicen-
tem, quousque tandem defenderet Anato-
lium, qui tum ipsi, tum Filio ipsius, tan-
tam contumeliam irrogasset. Et hæc qui-
dem ejusmodi exitum habuerunt.

Eutychius.

Anatolii
interitus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν βασιλικῶν οἰκῶν ὡς ἔστιν. Id est. Curator imperia-
lium ædium. Sedes enim imperiales tam in urbe regia, quam
in suburbanis, suos habebant Curatores, qui earum redi-
tus administrabant. Eratque ea dignitas non postrema,
qua quiungebantur, gloriosissimi dicebantur ac magnifi-
centissimi, ut supra observavi ad caput tertium hujus li-
bri. Jurisdictionem etiam videntur habuisse, ut indicat
Agathias in libro quinto de Anatolio quodam loquens Ex-
consule, ὅπου τῇ τε τῶν ὑπῆλκων ἀξίᾳ τιμημένους, καὶ πρὸς
γὰρ τὸ φρονεῖν πρὸς τὴν καὶ ἐπιμελῆσαι τῶν βασιλικῶν οἰκῶν π
καὶ κτημάτων ἀρχὴν εἰληχῆται. κουργῶντες δὲ τούτους καλῶν
ῥωμαίων. Id est, ut interpretor, Virum qui consulari digni-
tate erat ornatus, & qui ut imperialium ædium ac possessio-
num curam ac sollicitudinem gereret, magistratum sortitus
erat. Curatores illos Romani vocant. Vox ἀρχὴν, quam
Vulcanius in interpretatione sua prætermisit, minime oti-
osa est, sed Magistratum significat ac jurisdictionem. Sed
& vitta illa purpurea, & tabulæ quas privatorum domibus
affigere solebat idem Anatolius, ut eas fisco vindicaret,
quemadmodum subjungit Agathias, satis aperte testantur,

eum ut Curatorem domorum imperialium jurisdictionem
habuisse. Certe Constitutio Tiberii Imperatoris de divi-
nis domibus, manifeste testatur, eos Curatores jurisdic-
tionem habuisse. Quippe Tiberius ea Constitutione diserte
fancit, ut actori qui adversus Cartularium aut Conducto-
rem vel colonum domus regis litem intenderit de aliqua
re ad domum Imperatoris pertinente, liceat, si voluerit,
coram gloriosissimo ac magnificentissimo Curatore litiga-
re. Si vero cum suspectum habuerit, coram alio iudice
qui ab Imperatore datus fuerit, causam suam prosecu-
tur. Cæterum Tiberius Imperator ea lege prohibuit, ne
Curatores tabulas ac titulos fiscales privatorum ædibus
affigant, neve eas obfigent. Solebant enim Curatores
hujusmodi titulos vendere tenuioribus, & pro patrocinio
ac suffragio suo aliquid ab iis exigere, ut ibidem indicat
Tiberius. Cæterum hæc domus, earumque Conductores,
multis privilegiis atque immunitatibus fruebantur, ut vi-
dere est in codice Theod. tit. de privilegiis domus Au-
gustæ, & in dicta Constitutione Tiberii.

De Mauricii ducatu, deque ejus virtutibus.

Περὶ τῆς φρατῆγίας Μαυρικίου, καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ.

CÆTERUM Tiberius post mortem Justiniani, cum jam Imperialem coronam gestaret, Justiniano potestatem abrogavit, eo quod non eadem qua prius felicitate adversus Barbaros uteretur. Mauriciū vero ejus loco Magistrum Orientalis militiæ constituit, qui genus quidem ac nomen ex seniore Roma traxerat: patriam vero habebat Arabissum, urbem Cappadociæ, in quam novissimi ejus parentes se se receperant. Erat hic vir prudens ac solers, & usquequaque accuratus & constans. Qui cum in victu ac moribus constans esset atque exactissimus, nec gulæ unquam inservivit, iis dumtaxat rebus utens quæ necessariæ & paratu faciles essent: nec aliis voluptatibus quibus intemperantes homines se se oblectare solent. Vulgus hominum non facile ad colloquium admittit: nec aures promiscue omnibus præbuit: quippe qui sciret illud quidem contemptum parere; hoc vero adulationi proximum esse. Raro copiam dabat ipsum conveniendi, idque non nisi de rebus seriis. Superfluis autem sermonibus aures suas obturabat, non quidem cera, ut est apud Poetam, sed ratione: ita ut optima aurium clavis esset ratio, quæ opportune illas in colloquiis & aperiret & clauderet. Porro inscitiam, quæ mater est temeritatis, & ab ea disjungentem, ac nihilominus conjunctam ignaviam, ita ab se depulerat, ut quoties in discrimen veniret, pru-

Ο δὲ γε Τιβερίος, ἐπεὶ Ἰουστινιανὸς μὴ τῇ παραπλήσια τύχῃ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐχρήτο, παύει μὲν αὐτὸν τῆς δεξιᾶς, ἥδη καὶ τὸν τεφανὸν ἀφαιρέσας καὶ Ἰουστίνου τελευτήσαντος. Χειρο- 1 α τόνει δὲ τῆς ἐφ' αὐτῶν φρατῆγος Μαυρίκιον, ἔλκοντα μὲν γένος καὶ τοῦνομα ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· ἐκ δὲ τῶν πρεσβυτέρων πατέρων, Ἀραβιστὸν 2 πατέρειν δ' ἐπὶ γὰρ φόρμῳ τοῦ Καππαδοκῶν ἔθους· ἀνδρᾶ Φρενήρη τε καὶ ἀγχινοῦ, καὶ πάντας οὐ πᾶσιν ἀκριβῆ τε καὶ ἀδύνητον. ὅς τινα τε δίδασκον, τοὺς τε τρόπους εὐσεβείας τε ὧν καὶ ἀπεξέσμενεν, γὰρ τὸς τε ἐκράτει, μόνοις τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ἀπορίοις χρήμασι, τῶν τε ἄλλων ἀπάντων, οἷς ὁ ἐκδιδήλητος ἐγκαλλωπίζετο βίος. ἦν δὲ τὰς ἐντεύξεων τοῖς πολλοῖς οὐκ ἀπρόσδοκός, οὐδὲ τὰς ἀκοὰς ἀναιμῶς. τὸ μὲν εἰδὼς ἐς περιφρόνησιν ἄγει· τὸ δὲ, ἐς θωπείας φέρον. τὰς μὲν οὐκ ἐς αὐτὸν ἐσθλὰς σπανίας παρέχεται, καὶ 3 ταύτας ἐσπουδασμένως. ὧς δὲ τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀπειροῖς ἀπέφραττεν οὐ κερῶ κατὰ τὴν ποίησιν, λόγῳ δὲ μάλλον ὥς ἄριστα κλεῖν αὐταῖς τὸν λόγον εἶναι, διότι τὰς ἀγλέξεων ἀνιγνύσαν τε καὶ ἀπκλείουσιν. ἀμαθίαν δὲ τῆς θρασυτείας τὴν 25 μνῆρα, καὶ δειλίαν τὴν ἀπακισμένην καὶ σύν- 4 θυρον αὐτῇ οὕτως ἀπύσατο, ὥς τὸ μὲν κινδύνημα

VALESII ANNOTATIONES.

1 Χειροτονεῖ δὲ μαυρίκιον] Immo Tiberius, superstiti adhuc Justiniano, Mauriciū Magistrum Orientalis militiæ creavit, remoto Justiniano, ut testatur Theophylactus in capite 15. libri 3.
2 Ἀραβιστὸν τοῦ Καππαδοκῶν ἔθους] Arabissus vel Arabissum, olim fuit oppidum Armeniæ secundæ, ut docet Hierocles in notitia provinciarum Orientalis imperii. Certe in Synodo prima Constantinopolitana, Arabissensis quidam Episcopus in Armenia minori recensetur. Sed & Philostorgius minori Armeniæ oppidum illud adscribit, ut videre est apud Suidam in ἐθολογίῳ. Postea tamen Cappadociæ attributum est, si Evagrio credimus. Nescio an idem sit Arabissus, cujus meminit Menander Protector in excerptis legationum, pag. 159. editionis regiæ, quod erat juxta Theodosiopolim. ἐπεὶ ἂν ἴσμεν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν ἀραβιστὸν ἐπικληθέντος χροῖον ἄμφι τὸ μισθολογικὸν κλίμα τοῦ αἰῶνος.
3 Καὶ τῶν ἐκ ἐσπουδασμένων] Hunc locum Musculus ita vertit: Accessus ad se raros permittēbat, eosque elaboratos. Nec melius Christophorus: Raro ad se adeundi concessit potestatem, eamque non nisi vehementer oratus, largitus est. Neuter sensum hujus loci assecutus est. Codex autem Florentinus verum hujus loci scripturam nobis indicavit. Nam pro ἐσπουδασμένῳ, scriptum habet ἐσπουδασμένων. Non dubito itaque quin totus locus ita legendus sit: τὰς μὲν ἂν ἐς αὐτὸν ἐσθλὰς σπανίας παρέχεται, καὶ τῶν ἐκ ἐσπουδασμένων πῶς. τὰς δὲ ἀγλῆς: τὴν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν. Id est: Raro sui adeundi dabat facultatem, nec nisi de rebus seriis. Superfluis autem sermonibus aures suas obturabat. Porro in codice Florentino ad marginem hæc notata erant. οὐα λόγῳ περὶ μαυρικίου θαυμαστὰ πᾶσι, καὶ ἐπὶ τῶν ἀγλῶν. Aliud Mauricii Elogium satis elegans habetur apud Suidam in voce μαυρίκιον, ex Menandri Protectoris historia: quod cum isto conferre non inutile fuerit.
4 Τὴν ἀπακισμένην] Non assentior Christophorono & Savilio, qui in hoc loco legunt ἐπακισμένην. Neque enim

Græce dicitur ἐπακισμένη: ut equidem censeo. Musculus quoque eodem modo videtur legisse, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit: Inscitiam vero matrem temeritatis, & ignaviam ejus domesticam ac sociam sic à se repellēbat, &c. Mihi tamen retinenda esse videtur vulgata lectio, quam sic interpretor: Inscitiam qua mater est temeritatis, & ab ea disjungentem, ac nihilominus conjunctam ignaviam ita à se depulerat, &c. Eodem modo Evagrius in principio hujus libri, de Justinio juniore dixit: θρασυτέαν δὲ καὶ διὰ τῆς κακίας κατὰ τὸν νόμον, &c. ubi legendum videtur τῶν συνδυομένων κακίῳ, ex hoc loco. Quod si quis ἐπακισμένην legere malit cum Savilio, locus tunc ita vertendus erit: Et inquilinam ejus, ac contubernalem ignaviam. Nam inter verbum ἀπακισμένην & ἐπακισμένην antum differt, quantum inter ἀπεικὴν & ἱπικὴν. Est ἀπεικὴ quidem colonus, ἱπικὴν autem inquilinus, ut docet Suidas in voce ἱπικὴν. Qui in coloniam aliquam extra patriam deducebantur, vocabantur ἀπεικοί, seu coloni. Is vero qui sua sponte relicta patriā vel in coloniam, vel in aliam urbem migrabat, ἱπικὴν dicebatur, seu μέτοιικον. Proinde fallitur Christophorus, qui hunc locum ita vertit: Inscitiam autem matrem audacia, & timiditatem qua ei vicina ac finitima est, sic ab se depulit. ἐπακισμένη non significat finitimam, sed inquilinam, ut jam dixi. Et Latina vox inquilina Græco verbo egregie respondet. Inquilinus enim dicitur ab incolatu. Præterea vox σύνδυος non vicinam significat: id enim esset ἀσχι-δύος: sed contubernalem, qui sub eodem degit tecto. Cæterum re nunc attentius examinata, malim hoc loco legere ἐπακισμένην.

5 Σύνδυον αὐτῇ] Scribendum puto αὐτῇ, supple τῆς θρασυτέας. Cujus emendationis rationem paulo ante adduxi. Porro Nicephorus in cap. 8. lib. 18. hunc Evagrii locum describens ita expressit: δειλίαν τὴν ἐπακισμένην καὶ σύν-δυον αὐτῇ, pessime.

VARIORUM.

a Ἰουστίνου τελευτήσαντος] Justinus Aug. die quinta mensis Octobris anni Chr. 578. naturæ debitum solvit, in-

quit Pagius ad eum annum, n. 2.
b Ἀρετῶν κλεῖν] Videtur legendum ἀρετῶν κλεῖν. W. Louth. δὲ σου-

ἐξουσίαν εἶναι, τὸν δὲ ὄκνον ἀσφάλειαν, ἀνδρείας
 τε καὶ φρονήσεως τοῖς καιροῖς ὀχουμένων, καὶ τὰς
 ἡμῶν πρυτανιόντων πρὸς ὃ ἂν ἡ χρεία ἐπιτάτῃ,
 καὶ τὴν ὕφεσιν καὶ ἐπίστασιν αὐτῶν τῇ ὁρμῇ,
 μέτρῳ πνὶ καὶ ῥυθμῷ γίγνεσθαι. οὗ οὐ πλεώ-
 πον οὐ τοῖς ἐξῆς εἰρήσεται. ὅσος γὰρ καὶ οἶος, τῇ
 βασιλείᾳ φυλακίῳ, ἢ τῇ ἀνδρῶν τρανώτερον διεσά-
 φησι, τῷ αὐτοῦσι καὶ τὰ ἐνδοῦ ἀναπνεύσασα. οὗτος
 μὲν οὖν ὁ Μαυρίκιος τὰς ἐπιπραττόσας ποιησάμενος
 κατὰ τὴν ὑποφύλαξιν, πόλεις τε καὶ φρούρια Πέρσαις
 ἐπιπαρόντα αἰρεῖ· λείαν τε ποσάυτιν ὡσεὶ ἀ-
 λετο, ὥστε τὰ λαγνυθέντα αἰχμάλωτα ὀλοκλή-
 ρους ἵκτους καὶ πόλεις, ἀγρούς τε ἐρημωθέντας τῷ
 χρόνῳ ἐξοικῆσαι, τιμὴν τε γλυῦν ἐνεργῶν καὶ ἐσθ-
 σαθῶν πάντῃ πρῶτον ἀγῶνιστον οὖσαι, φρασί-
 πιδά τε ἐξ αὐτῶν συστῆσαι πολυάνδρα κατὰ τῇ
 ἄλλων ἐθνῶν μάλα γνηκῶς τε καὶ ἀνδρείως ἀγων-
 σάμενα. πληρωθῆναι δὲ καὶ πάσῃ ἐστὶ τὰς οἰκα-
 τῶν χρείας, ἐς τὸ κορυφαῖον τῇ ἀνδραπόδων ἐκ-
 ποιημένων.

dentia: quoties cunctaretur, securitati ad-
 scribendum esset. Quippe fortitudo ac pru-
 dentia opportunitatibus temporum, velut e-
 quo cuidam insidebant, & habenas modera-
 bantur juxta id quod utilitas Reipublicæ
 præcipiebat. Itaque quoties impetum remit-
 tebat aut relaxabat, id fiebat non sine men-
 sura quadam atque ratione. Sed de hac re ac-
 curatius post hæc dicturi sumus. Qualis enim
 quantusque extiterit, Imperio ipsius reservan-
 dum est. Quod quidem mores ejus longè
 manifestius declaravit, dum libera facultate
 quidvis agendi ei concessa, interna ejus om-
 nibus patefecit. Hic igitur Mauricius, cum
 exercitu Romano in Persarum regionem in-
 gressus, urbes & castella opportune admodum
 sita occupavit: tantamque prædam cepit, ut
 captivi quos ex Perside abduxerat, integras
 insulas & urbes, atque agros jampridem de-
 fertos incoherent, & terram quæ prius inculta
 erat, secundam redderent: utque ex illis
 ingentes exercitus conscripti fuerint, qui
 postea contra alias barbarorum gentes strenue
 ac fortiter depugnarunt: denique ut singu-
 læ domus haberent qui servilia munera im-
 plerent, cum servi ac mancipia vilissimo pre-
 tio compararentur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

CAPUT XX.

Ὡς τὸ Χοσρόην καὶ Ἀδααρμάνην τῆς Περσῶν στρατη-
 γῶν οἰκίσαι Μαυρίκιος.

Quomodo Mauricius Tamchosphroem & Adaar-
 manem, Persarum duces, devicerit.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ δὲ καὶ τοῖς ῥήτοσι Περσῶν, τῷ τε
 Ταμχοσφρῷ καὶ Ἀδααρμάνῃ μετὰ ἀξιολόγησιν
 στρατῷ ἐπιπραττόσας καὶ ὅπως μὲν καὶ ὅπῃ, καὶ
 ὅπῃ πέπρακται, ἄλλοι γραφόντων, ἢ καὶ παρ' ἡ-
 μῶν ἴσους οὐ ἐτέρῳ λεγέσεται πόνῳ, τῆς παρούσης
 πραγματίας ἐπεὶ μάστιγα κατεπαγαλλομένης.
 πῶς δ' οὖν ὅμως καὶ τιμὴν ὡσεὶ ἀλὲν ὁ Ταμ-
 χοσφρῶς, οὗ καὶ ἀνδρείᾳ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ, θιλα-
 κείᾳ δὲ μόνῃ, καὶ τῇ ἐς Θεὸν πίστι τῷ στρατηγῷ.
 Φθῆναι δὲ καὶ ὁ Ἀδααρμάνης καὶ ἀκράτος οὐ τῇ
 μάχῃ πῶσας, καὶ πολλοὺς τὸ οἰκίσαι ἀποβαλὼν
 καὶ ταῦτα Ἰ. Ἀλαμουδάρου καὶ ἀποδόντος, ὅς τ'
 Σκηνητῶν ἡγεῖτο βαρβάρων, καὶ τὸν Εὐφράτην οὐχ
 ἐλομένης ἀφ᾽ ἑνὸς ποταμοῦ, καὶ συμμαχῆσαι τῷ
 Μαυρίκιῳ καὶ τῇ ἀπειαντίας Σκηνητῶν βαρβάρων.
 ἀπεργάζονται γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀφ᾽ ἑνὸς ἴππων
 ἀκύντῃ, ὅτι καὶ λαμβανόμενοι εἴπευ ἐκλήσθην,
 καὶ τοῖς ἀπειαντίας οὐ ταῖς ὑπαγωγαῖς περὶ θάλασσαν
 περὶ καὶ Θεωδωρίῳ ὅς τ' Σκυθικῶν ἐθνῶν ἡγεῖτο,
 οὐδὲ οὐτὸς βέλους γενομένης, σὺν δὲ καὶ τοῖς ἀμφ'
 αὐτῶν περὶ θύγος.

CONFLIXIT etiam cum præstantissi-
 mis ducibus Persarum, Tamchosphroe
 scilicet & Adaarmane, qui cum ingenti ex-
 exercitu in fines Romanorum irruperant. Quid
 autem gestum sit, & quonam modo, qui-
 busque in locis, scribant alii: aut à nobis
 fortasse in alio opere exponetur. Præsens
 enim opus longe aliarum rerum narratio-
 nem pollicetur. Cecidit nihilominus in ea
 pugna Tamchosphroes, non exercitus Roma-
 ni fortitudine, sed ducis eorum religione
 & in Deum fide. Adaarmanes vero, ingenti
 clade accepta, & multis suorum amissis, con-
 tentissime fugit: Idque tametsi Alamunda-
 rus Saracenorum Dux prodidisset, nec Eu-
 phratem amnem trajicere, & Mauricio ad-
 versus Saracenos qui in hostium acie erant,
 suppetias ferre voluisset. Nam Saraceni ab
 aliis superari non possunt propter equorum
 pernecitatem. Quippe qui nec comprehen-
 di possint sicubi conclusi fuerint, & retro-
 cedentes hostem longe antevertant. Tam-
 etsi etiam Theodoricus Scythicarum gen-
 tium dux, ne primum quidem telorum ja-
 ctum sustinisset, sed cum suis omnibus
 fugam arripuisset.

VALESII ANNOTATIONES.

1 [Ἐξοικίσαι] In codice Florentino scriptum inveni
 εἰσῆσαι. Nicephorus vero simpliciter posuit οἰκίσαι. Ego non
 dubito quin Evagrius scripserit εἰσῆσαι. Usus est ea voce
 Evagrius in cap. 1. ac 2. hujus libri.

2 [Ὁ ταμχοσφρῶς] Scribendum est procul dubio ταμχοσφρῶς.
 Sic enim paulo ante Evagrius eum vocat. Meminit hu-
 jus Ducis Menander Protector in excerptis legationum,
 & Theophylactus in libro 3. Qualiter vero in prælio

adversus Mauricium interfectus sit, refert idem Theophy-
 lactus in cap. 18. libri 3. Idque gestum esse testatur post
 mortem Imperatoris Iustini, Tiberio jam ad Augustum
 culmen evecto. In codice Telleriano scriptum est χοσφρῶς.

3 [καὶ Θεωδωρίῳ] Hujus Theodoricus Ducis meminit
 etiam Theophylactus in libro tertio, capite decimo septi-
 mo. Erat autem natione Gothus, ut ex nomine ipso col-
 ligitur.

VARIORUM

1 [Ἀλαμουδάρου καὶ ἀποδόντος] Alamundarus Romanorum in hac expeditione comes, eorum consilia Persarum re-
 gi prodidisse fertur. Pagius hæc refert anno 581. n. 14.

De signis quæ Mauricio Imperium portenderunt.

Περὶ τῶν μινυσιάντων σημείων τῆ βασιλείαν Μαυριχίου.

SIGNA quoque divinitus ostensa sunt, quæ Imperium eidem Mauricio prænuntiarent. Nocte enim intempesta, cum intra sanctuarium Ecclesiæ sanctæ & intemeratæ virginis ac Deiparæ Mariæ, quam Antiocheni Ecclesiam Justiniani vocant, incensum offerret, velum altaris conflagrare visum est, adeo ut Mauricius ipse admiratione percelleretur, ac visum reformidaret. Cui adstans Gregorius ejus loci Episcopus, divinum quiddam id esse dixit, & summa quædam atque eximia ei significari. Apparuit etiam illi in oriente vigilanti Christus Deus, petens ab eo ut ipsum ulcisceretur. Quo quidem signo manifeste Imperium designabatur. A quo enim alio quam ab Imperatore, eoque religiosissimo ipsius cultore, id postulasset? Alia præterea memorabilia & historia in primis digna, parentes ejus mihi retulerunt, cum ego de his rebus eos percontarer. Nam pater quidem ejus mihi affirmavit, se eo tempore quo conceptus est, vitam maximam in somnis vidisse à cubili suo exortam, ex qua multæ ac pulcherrimæ uvæ dependerent. Mater vero narravit, terram partus sui tempore novum quemdam atque insolitum odorem spirasse. Sæpe item eam quæ vulgo Empusa dicitur, infantem abportasse, tanquam cum devoraturam: nullum tamen ei detrimentum asferre potuisse. Denique Symeones qui juxta urbem Antiochiam super columna stans vitam exegit: vir ad res gerendas aptissimus, & cunctis divinis virtutibus insignis, multa & dixit & fecit, quæ Imperium Mauricio nuntiabant. De quo viro opportunius in sequente libro dicturi sumus.

cap 23.

CAPUT XXII.

De nuncupatione Mauricii & Augustæ.

CÆTERUM Mauricius ad Imperium evectus est, cum Tiberius extremum jam spiritum duceret, eique filiam suam Augustam, & dotis loco Imperium tradidisset. Et hic quidem brevi admodum tempore imperavit. Ob ea tamen quæ gessit bona

ΓΕΓΟΝΑΣ ἡ καὶ Θεοσημεΐα τῆ βασιλείαν αὐτῷ προσφωτισθῆσαι. πρῶτον γὰρ τῶν νυκτῶν, ὅπνι-
θυμιῶντι γὰρ αὐτῷ τῆ ἀνακτόρων εἶσοις τῶν οἴκου
τῆ ἀγίας καὶ παύσης παρῆεν καὶ Θεόκλητος Μαρίας,
ὅς τις τῶν Θεοπολιτῶν Ἰουδαίων προσφωτισθῆται,
τὸ ἀμφὶ τῆ ἱερᾶς θάλασσης ἀδελφεία πνευ-
ματικὸν γέγονεν, ὡς καὶ πρὸς ἐκπληξιν καὶ θαύματος
ἐλθεῖν τῷ Μαυρίκιον, καὶ δεῖσθαι τὸ ὄραμα. ὃ παρεστὼς
Γρηγόριος ὁ τῆ πόλεως ἀρχιερεὺς, εἶπεν, Θεοσημοδ-
πνος εἶναι τὸ χρῆμα, καὶ μέγιστα καὶ ἐξοχα μιλύμεν
αὐτῷ. ἐφάνη δὲ οἱ ἡ χρῆμα καὶ Χρῆστος ὁ Θεός.
Ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν ἀντικρυς βασιλείαν ἐδή-
λου. ὅρα πῶς γὰρ αἱ καὶ τῶν βασιλείων, καὶ οὕτως
ἐς αὐτὸν ὁμοιωθεὶς τὰ πιαυτὰ ἐξήγησεν, ἀξιόλογα
καὶ ἱστορίας ἀξία πυνθανομένη μὲν αὐτῷ τούτων,
καὶ οἱ ἐς Θεὸν αὐτὸν ἀδελφείαν διηγήσαντο. ὁ μὲν
γὰρ Φύσας ἔλεγεν, ἀμπελον μεγίστην ὄναι ἰδεῖν, καὶ
τὸν καιρὸν τῆς αὐτῆς συλλήψεως ἐκ τῆς σφετέ-
ρας καίτης ἐκφύσαι, καὶ βέβρυτος παμπληθεὺς καὶ ὠ-
ραῖους αὐτῆς ἡρῶναι. ἡ δὲ γὰρ μήτηρ αὐτῆς ἐφα-
σκεν καὶ ἀπῆλθεν, εὐωδίαν ξένῳ τε καὶ παρρηλα-
μύῳ τῷ γῆν ἀναθυμιάσαι. πολλάκις καὶ ἡ
λεγομένη Ἐμπύσαι μεταθεῖναι τὸ βρέφος, ὡς
τῷτο βράζουσαν μὴ οἶαν ἡ γενέσθαι τῷτο λυμή-
νασθαι. καὶ Συμεῶντος ἡ ἀγχοῦ Θεοπόλεως τῷ
ἐπὶ κίονος σταθῶν ποιούμενος, ἀπὸν περικλυτάτος,
καὶ πάσαις ταῖς ὁσίοις δεῖταις ἐπίσημος, πολλὰ
ἐλεξέτο καὶ πέπραχε, τῇ βασιλείαν αὐτῷ μιλύμε-
να. αὐτῷ οὐ τὰ ἀποσφορα ἡ ἐξῆς ἱστορία ἀφα-
λέζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Περὶ τῆς ἀναγορεύσεως Μαυρικίου καὶ Ἀυγούστης.

Ο δὲ γὰρ Μαυρίκιος, πρὸς τῆ βασιλείαν ἤλθοι, αὐ-
τῷ τῷ τῶν ἐσχάτων ἀναπνοαῖς τυ-
χάνοντος, καὶ τῇ παιδᾷ Ἀυγούστῃ, καὶ τῇ βασιλείαν
ἀπὸ Φερῆς πρὸς παραδόντος αὐτῷ ὀλιγοσὺν μὲν
βίβσαντος ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνον, ἀθάνατοι ἡ μή-
μην καὶ ἀλελοικότος ἐφ' οἷς πέπραχεν ἀγαθοῖς.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κατὰ τὴν ἱστορίαν Id est, cum Mauricius in Oriente esset. Sic Nicephorus hunc Evagrii locum exponit in capite nono libri decimi octavi. Paulo post, ex eodem Nicephoro, & ex codice Telleriano emendavi, ὅπου, καὶ δὲ καὶ ζῆτον, cum antea legeretur una voce ὁπρὸς δὲ καὶ ζῆτον, &c.
2 Ἡ δὲ γὰρ μήτηρ αὐτῆς Assentior Henrico Savilio, qui in suo codice notavit forte scribendum esse, καὶ αὐτῇ ἰφαισε τὴν ἀπόπληξιν, &c. Atque ita legitur apud Nicephorum. In codice Telleriano scriptum inveni, πρὸς αὐτῇ τὴν ἀπόπληξιν.

3 Τὴν λεγομένην Ἐμπύσαι De Empusa vide, si placet, quæ notavi ad librum octavum Sozomeni, pagina 333. hanc sua ætate Gillo dictam fuisse tradit Nicephorus in capite nono, qui hujusmodi fabulas aniles merito deridet. Similes fuerunt quas Romani strigas vocabant, de quibus Festus, Glossæ veteres Striga, λαίμαργον γυνὴ φαρμακί. De Gillo, seu Gello, quæ infantes rapere olim credebatur, multa notavit Leo Allatius in epistola ad Paulum Zachiam.

VARIORUM.

a Μαυρίκιος. Hoc quarto Imperii ejusdem anno ager Tiberius Caesar, quinto Augusti, XV. Indictionis presentis [anno Chr. 582] creatus est Caesar Mauricius Tiberius, & 13 Augusti coronatus Augustus; data illi in uxorem à Tiberio novo Constantino filia Constantina. XII. Augusti moritur Tiberius

novus Constantinus in Processu Hebdomæ, impositoque ejus fuisse in navi defertur Constantinopolim, posteroque die exequiis celebratis corpus in ade SS. Apostolorum deponitur. Auctor Chronici Alexandrini.

οὐδὲ γὰρ λόγῳ περιληπτός. ἄριστον ὅτι καὶ τῷ πολυ-
πύματι κλήρῳ χαλεπαίνει ὁ Τιβέριος, καὶ Μαυ-
ρικίου ἀνάρρησιν ὅτι δένειμα καὶ τὰς ἐαυτοῦ προση-
γορίας, τὸν μὲν Μαυρίκιον, Τιβέριον τὸν δὲ Αὐ-
γούστου, Κωνσταντίνου προσηγορίας. τί δὲ καὶ αὐτοῖς
πέπρακται, τῆς θείας συναιρουμένης ῥοπῆς, ἢ
ἐξῆς ἰστορίας δηλώσει.

quit. Neque enim oratione comprehendi
facile possunt. Præstantissimam porro he-
reditatem Tiberius reliquit Reipublicæ, nun-
cupationem Mauricii. Cui quidem etiam
nomina sua distribuit. Ipsum enim Mau-
ricium, Tiberium: Augustam vero ejus-
dem uxorem, Constantinam cognominavit.
Quid autem ab illis gestum sit, sequens li-
ber, Deo juvante, ostendet.

Sæc.
VI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

CAPUT XXIII.

Περὶ χρόνων ἀναγραφῆς ἀπὸ Ἰουστίνου ἕως μέχρ
Μαυρικίου.

Computatio temporum, à Justino Juniore us-
que ad Mauricium.

Ὡς ἂν δὲ καὶ οἱ χρόνοι συνὶ πάσῃ ἀκριβείᾳ ἀν-
αγραφῆναι, ἴσμεν, ὡς βεβαιώθηκεν Ἰουστίνου
1 ὁ νέος, καὶ ἐαυτὸν μὲν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς μί-
2 οὶ δέκα καὶ ἡμῖν. συνὶ Τιβέριῳ δὲ ἔτη τέτα,
μυῖαι ἑνδεκα. τὰ δὲ πάντα ἔτη, ἐξ καὶ δέκα 15
πρὸς μίαν ὁμῶς ἡμῖν. ἐκασίθισι δὲ καὶ Τιβέ-
ριος καὶ ἐαυτὸν π, ἔτη τέσσαρα ὡς συνάμαξ
ἀπὸ Ῥωμύλου μέχρι τῆς ἀναρρήσεως Μαυρικίου
Τιβέριου*, ὅτι τὰ προλαβόντα τὰ πρὸς παρόντα
δηλώσασιν ἔτη.

PORRO ut tempora accuratissime distin-
guantur, sciendum est Justinum Junio-
rem, solum quidem imperasse annis duode-
cim, & mensibus decem cum dimidio: cum
Tiberio autem collega, annis tribus ac men-
sibus undecim. Fiunt itaque in universum
anni Imperii Justiniani sedecim cum mensibus
novem ac dimidio. Tiberius vero impera-
vit solus annis quatuor. Quare à Romulo
usque ad nuncupationem augustam Mauri-
cii Tiberii, colliguntur anni.... sicut tum
superiora, tum præsens temporum descriptio
20 declaravit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

CAPUT XXIV.

Περὶ τῆς καὶ εἰρημῶν ἰστορίας μέχρ' ἡμεῶν σωζο-
μένης.

De serie historiarum, quæ ad nostra usque
tempora servata est.

ΣΥΝΘΕΤΩΝ δὲ ἡμῶν καὶ τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ἰστορίας διωκυμένης ἀπὸ τῆς 25
ἰστορίας. μέχρ' οὖν Κωνσταντίνου Εὐσεβίου τῷ
Παμφίλου ἐξ ἐκείνου δὲ μέχρ' Θεοδοσίου τῷ νέου,
3 Θεοδορίου, Σαζορόμου καὶ Σακεράτου, καὶ ὅ
παρὼν ἡμῖν ἐξέλεξε πόντος. καὶ ἡ ἑχθαίρα δὲ καὶ

ET Ecclesiastica quidem historia, Deo
dante, in unum corpus digesta, ad nos
pervenit, studio atque industria optimorum
Scriptorum. Ad Constantini quidem usque
tempora, studio atque opera Eusebii, cogno-
mento Pamphili. A Constantini autem Im-
perio, usque ad principatum Theodosii Ju-
nioris, studio atque industria Theodoriti, So-
zomeni ac Socratis: Per ea denique quæ nos
in præsentī opere collegimus. Antiquior au-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἰαυτὸν μὲν ἔτη δυοκαίδεκα. Hic locus anisam
erroris præbuit Baronio, qui in Annalibus Ecclesiasticis
Evagrium sequutus auctorem, annos sedecim Imperii
cum mensibus novem Justiniano juniori tribuit. Sed reli-
qui Chronographi Justiniano pauciores annos assignant. Nam
Joannes quidem Biclariensis undecim dumtaxat an-
nos ei tribuit: Cedrenus autem tredecim cum aliquot
mensibus. Auctor vero Alexandrini Chronici duodecim
annos eum regnasse dicit, ac menses octo. Postremo
Dionysius Petavius, diligentissimus temporum Scriptor,
annos Imperii tredecim, uno mense minus, tribuit Justino.
Quos quidem orditur ab anno Christi 565, mense
Novembri, Indictione decima quarta, qua Justinianum
mortuum esse censet cum Theophane ac Baronio. * Cu-
jus viri sententiæ lubenti animo subscribo. Certe annum
primum Justiniani junioris, cum Indictione decima quarta
cucurrisset docet ejusdem Justiniani Novella prima ad Julianum
Præfectum urbi, quæ hanc habet subscriptionem: Data
18. Kalendas Octobres, Chalcedone, Imp. D. N. Justiniano PP.
Augusto. anno primo, Indictione quinta decima. Annus enim
primus Imperii Justiniani cæpit à mense Novembri, ut in-
ter omnes constat. Quarta decima igitur tunc fuerit In-
dictione necesse est: si quidem mense Septembri sequentis
anni, quinta decima Indictione numerata est. Etenim si Ju-
stinianus Imperium auspicatus esset Indictione decima quinta,
ut Victor Thunonensis, & Joannes Biclariensis, & Auctor
Alexandrini Chronici scriptum reliquerunt, & quidem

mense Novembri, certe mense Septembri sequentis anni
prima cœpisset Indictio. Porro ex his duodecim annis ac
mensibus undecim, quibus integris Justinianum regnasse dixi-
mus, solus quidem ac sine Collega imperavit annis octo,
mensibus novem cum dimidio: simul autem cum Tiberio
Cæsare regnavit annis quatuor, ac uno fere mense.

2 Συνὶ Τιβέριῳ δὲ ἔτη τέτα, μύαι ἑνδεκα. Tiberius Con-
stantinus à Justino Cæsar factus est Indictione octava,
die 7. mensis Septembris, ut legitur in Chronico Alexan-
drino. Imperium autem auspicatus est Indictione 12.
mensis Octobris, die 5. Fiunt anni quatuor, ac dies 28
Cæsareæ potestatis Tiberii. Quod si Theophylactum se-
qui malimus, qui Tiberium à Justino Cæsarem factum
esse scribit Decembris die 7. feria 6. fient anni tres ac
menses fere decem, quod est ab anno Christi 574. ad
annum 578. Porro notandum est, Tiberium Constan-
tinum post mortem Justiniani junioris, annos Imperii sui
numerasse ab exordio Cæsareæ potestatis, ut discimus ex
subscriptione sacræ Pragmaticæ ejusdem Tiberii de con-
firmatione constitutionum Justiniani Imperatoris, quæ sic
habet: Data tertio Idus Augusti, Constantinopoli. Impera-
toris Domini nostri Tiberii Constantiniani Augusti anno 8. &
post Consulatum ejus anno tertio: Et nobilissimi Flavii Ti-
berii Mauricii felicissimi Cæsaris anno primo.

3 Καὶ ὅτι πρὸς τὸν ἐμὸν ἐξέλεξε πόντος. Scribendum est
procul dubio καὶ ὅτι πρὸς τὸν. Refertur enim ad id quod
præcessit, καὶ ὅτι πρὸς τὸν, quod non viderunt Interpretes.

VARIORUM.

* Imperavit Justinus annos duodecim, menses decem,
& dies viginti duos, die emortuali incluso, indeque Zo-

naras & Theophanes, numero rotundo loquentes, annos
tredecim ei assignant. Pagini ad ann. 578. n. 3.

- S. M. C. VI. Moyses. tem historia, tam sacra, quam profana, ipsa quoque à viris studiosis atque industriis per ordinem temporum digesta habetur. Moyses enim, qui primus historiam scribere aggressus est, sicut ab illis qui huiusmodi res collegerunt certissime demonstratum est; res ab ipso mundi exordio gestas verissime conscripsit, sicut à Deo didicerat, quocum in monte Sina fuerat collocutus. Alii deinde eum secuti, religioni nostræ viam muni- entes, ea quæ subsēcuta sunt, sacris volumi- nibus exposuerunt. Sed & Josephus copio- sam nobis reliquit historiam, eamque utilem prorsus ac fructuosam. Quæ vero vel fabu- losa sunt, vel reipsa acciderunt inter Græcos ac priscos barbaros, dum Græci inter se ipsi, aut adversus Barbaros, decertarent; aut si quid aliud gestum est ab eo tempore, ex quo illi homines primum existisse acceperant: Charax & Theopompus atque Ephorus, & innumerabiles alii perscripserunt. Romano- rum vero res gestas, quæ totius prope terra- rum orbis historiam complectuntur, & quæ- cumque vel ipsi inter se mutuo divisi, vel contra alios egerunt, Dionysius Halicarnas- seus scriptis prodidit, exorsus à populis qui Aborigines dicebantur, & ad Pyrrhum us- que Epirotarum regem historiam profecutus. Ab eo tempore Polybius Megalopolitanus usque ad expugnationem Carthaginis opus suum perduxit. Quæ omnia Apianus summa perspicuitate distinxit, & singula in unum corpus congeffit, tametsi diversis temporibus gesta essent. Ea vero quæ post illorum quos dixi, historiam gesta sunt, Diodorus Siculus & Dio Cassius literis mandarunt. Quorum ille usque ad Julii Cæsaris tempora, hic vero us- que ad principatum Antonini ejus qui ex urbe Emesa oriundus fuit, historiam suam deduxit. Herodianus quoque eorundem tem- porum scriptor, cuncta nobis usque ad obi- tum Imperatoris Maximi commemoravit. A Philippo autem Imperatore qui Gordiano successit, usque ad Odenatum Palmyrenum, & ignominiosam Valeriani expeditionem con- tra Persas, res gestas conscripsit Nicostratus Sophista Trapezuntius. Multa quoque iis- dem de rebus scripsit Dexippus, qui à Scy- thicis bellis exorsus, finem scribendi fecit in principatu Claudii qui post Gallienum im- peravit. Ea quoque quæ Carpi & aliæ bar- baræ gentes per Achaïam, Thraciam atque Ioniam gessere, ab eodem Dexippo literis mandata sunt. Eusebius præterea, ab Osta- viani & Trajani ac Marci rebus gestis exor- sus, usque ad obitum Imperatoris Cari pro- vectus est. Sed & Arrianus & Asinius Qua- dratus, de iisdem temporibus quadam scrip- serunt. Sequentium autem temporum hi- storiam usque ad Imperium Arcadii & Ho- norii, Zosimus elaboravit. Post illorum vero imperium res gestas Priscus rhetor & ἡ θύραθεν ἱστορία καθ' εἰρμὸν τοῖς φιλοπονοῦσι δι- σκεύεται, Μωσὶς μὲν ἄρξαιτος ἱστορίας καὶ συ- γράφης, ὡς τοῖς τὰ περὶ τούτων συναγαγούσι σα- φὲς δὲ πρὸς δέδεικται, τὰ ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἀληθῶς γράψαντος, ἐξ ὧν ἐτυχεῖν τῶν θεῶν μεμάθη- καν ἀνὰ τὸ Σινὰ ὄρη, καὶ ὧν οἱ μετ' αὐτὸν τὴν ἡμετέραν περὶ θεοδοποιουῦντες θρησκείαν δι- τῆς θείας ἀπέθεντο γράφης. πολλὰ δὲ καὶ Ἰάσηπος ἔγραψεν ἱστορίας, χρειώδη ἐς ἀπαντὰ τυχεύουσαι. ὅσα δὲ εἴτε μυθώδη, εἴτε μετὰ τῆς ἀληθείας γε- γνηται, Ἑλλήνων τε καὶ τῆς ἀρχαίων βαρ- βάρων περὶ ἐαυτοὺς τε καὶ περὶ ἐκείνων δι- γνηζομένων, ἢ εἰ π καὶ ἄλλο ἐξαιρέτως ἐξότου ἀνθρώπου ἱστορήσαι εἶναι, Ἐχράκι τε γέγραπται, καὶ Θεοπόμπῃ καὶ Ἐφόρῳ, καὶ ἄλλοις ἀναεί- 15 μοις. αἱ δὲ κατὰ Ῥωμαίους πράξεις πᾶσαν κο- σμικὴν ἱστορίαν ἐν αὐτοῖς περιλαμβάνουσιν, ἢ εἰ π καὶ ἄλλο γέγονεν, εἴτ' ἐς ἐαυτοὺς διγνηζομένων, εἴτε καὶ καθ' ἐτέρων πραττόντων, πεπύνηται, Διονυσίῳ μὲν τῶν Ἀλικαρνασσι δὲ τῆς λεγόμενης 20 Ἀδοριγίνῃ τὴν ἱστορίαν ἐλκύσαντι μέχρι τοῦ Ἡ- περώτῃ Πύρρῳ. ἐξ ἐκείνου δὲ Πολυβίῳ τῶν Με- γαλοπολίτην, καὶ ἀρχαίῳ ἕως τῆς Καρχηδόνος ἀ- λώσεως. ἄφ' Ἀπιδίου διχρυσῶς διέτιμον, ἐκείνην πρᾶξιν ἐς ἐν ἀγέρας, εἰ καὶ κατὰ διγνηζομένων γέ- 25 γον χρόνους καὶ τὰ μετ' ἐκείνους ὡσαύτως εἰρ- γασμένα, Διοδώρῳ τε τῶν Σικελιώτην πεπύνηται, τὰ μέχρις Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ Δίωνι τῶν Κασ- σίῳ, γράψαντι μέχρις Ἀντωνίου τῷ ἐξ Ἐμίσης. ἐκτελέσθαι δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ Ἡρόδιανόν, τὰ μέ- 30 χρι τῆς Μαξίμου τελευτῆς δηλοῦται. Νικοστρά- τῳ τε τῶν Σοφιστῶν καὶ ἐκ Τραπεζούντος συγγραψάντι τὰ δὲ τῶν Φιλίππου καὶ μετὰ Γορδιανὸν ἐκτίθεται, ἕως Ὀδανάθου τοῦ ἐκ Παλμύρας, καὶ τῆς Οὐαλει- ανῶν πρὸς Πέρσας αἰχρᾶς ἀφίξεως. καὶ Δεξιπ- 35 πῳ δὲ πλεῖστα περὶ τούτων πεπύνηται, δὲ τῶν μυ- θῶν ἀρχαίων, καὶ λήξαντι ἐς τὴν Κλαυδίου τοῦ μετὰ Γαλλίῳ βασιλείαν, ὃ συναείληται περὶ ὧν Κάρποι καὶ ἑτέρα βάρβαρα ἔθνη, καὶ ἡ Ἑλλάδα καὶ Θράκη καὶ Ἰωνίαν διγνηζομένων 40 ἑπράξαν. καὶ Εὐσέβιος δὲ δὲ τῶν Ὀκταβιανῶν καὶ Τραϊανῶν καὶ Μάρκου λαβὼν, ἕως τῆς πλεονεξίας Κάρου κατήντησε. γέγραπται δὲ περὶ τῆς χρόνων τούτων ἑνα Ἀριανῶν τε καὶ Ἀσινίου Κουαδράτῳ. 4 περὶ δὲ τῆς ἐξῆς χρόνων ζωσίμῳ ἱστορηται μέχρις Ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου, τῆς βασιλείας καὶ ὅσα μετ' αὐτοὺς συναίχεται Πρίσκῳ τῶν ῥήτορων, καὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Χάραξ] De Charace Pergameno Græcarum Historiarum Scriptore, vide quæ scripsit Vossius in libro de Historicis Græcis.

2 Νικοστράτου] Idem mihi videtur esse, qui à Vopisco in Aureliani vita dicitur Nicomachus, qui illorum temporum Historiam Græce conscripserat, teste ibidem Vopisco. Alius ab hoc Nicostrato fuit Nicostratus Sophista, qui Marco imperante floruit, ut testatur Suidas, & Georgius Syncellus in Chronico.

3 Ἀπὸ μυθικῶν ἀρχαίων] Jam pridem in Annotationibus ad excerpta legationum à Dexippo, monui scribendum esse hoc loco ἀπὸ μυθικῶν. Nam Dexippus μυθικῶν, id est, Romanorum bella adversus Scythas gesta conscripserat, ut testatur Photius in Bibliotheca.

4 Ἀριανῶν] Arrianus Parthica & Alanica scripsit, in quibus libris res à Romanis gestas adversus Parthos & Alanos conscripserat. Hos igitur libros hic designat Evagrius.

1 ἑτέροις, ἃς ἄπαντα Ἐυστάθιος τῷ Ἐπιφανίῳ ἐπι-
 τέμματα παύειν, ὡς δύο τυχόν, ἐν ᾧ ἕως
 αἰώσεως Ἰλίου τῷ δὲ ἐπὶ, ὡς δωδεκάτου ἔτους
 τῆς Ἀναστασίας βασιλείας. καὶ Προκοπίου δὲ τῷ ῥή-
 τοι πεποιήται τὰ ἐξ ἐκείνης ἕως τῆς Ἰουστινιανῆς
 χρόνων. καὶ τὰ ἐχόμενα δὲ ταῦτ' Ἀγαθίου τῷ ῥή-
 2 τοι καὶ Ἰωάννῃ ἐμὸν τι πολίτη καὶ συγγενῇ καὶ
 εἰρμὸν ἰσότητα, μέχρι τῆς Χοσροῦ τοῦ νέου πρὸς
 Ῥωμαίους Φυγῆς, καὶ τῆς εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν
 ἀποκαταστάσεως Μαυρικίου μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν
 3 καὶ μάλιστα τάχα ἐς τὴν βασιλείαν χρημασί-
 τι μεγάλοι καὶ σπαρτύμασι καταγαγόντος· εἰ καὶ
 μή ποτε ἔτυχον ἐκδεδωκότις. οὗτοι δὲ καὶ ἡμεῖς τῆς
 ἀσθενὲς ὁπτιρεπούσης θύμνης ἐκ τῶν ἐφεξῆς τὰ
 πρόσφορα λέξομεν.

Τέλος τοῦ ἑ. τόμου τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας
 Εὐαγρίου.

alii quidam literarum monumentis prodide-
 runt. Quæ omnia ab Eustathio Epiphaniensi
 scite admodum in compendium redacta sunt
 in duobus voluminibus: quorum prius us-
 que ad expugnationem Ilii: alterum us-
 que ad annum duodecimum Imperii Anasta-
 sii, res gestas complectitur. Jam vero quæ
 ab Anastasii temporibus usque ad Imperato-
 rem Justinianum gesta sunt, Procopius rhetor
 nobis tradidit. Quæ autem deinceps subsecu-
 ta sunt, usque ad Junioris Chosdrois fugam
 ad Romanos, & ejusdem restitutionem per
 Mauricium: qui nihil cunctatus profugum
 regali magnificentia excepit, & maximis sum-
 ptibus ac copiis in regnum suum eum redu-
 xit: scripserunt quidem Agathias Rhetor &
 Joannes civis & cognatus meus: nondum ta-
 men historias suas in lucem ediderunt. Qui-
 bus de rebus nos quoque, si divina adfuerit
 clementia, ea quæ decet dicturi sumus.

Finis Libri quinti Ecclesiastica historia
 Evagrii.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εὐστάθιος τῷ Ἐπιφανίῳ] Hic est Eustathius Syrus, cujus
 testimonio saepe usus est Evagrius noster in superioribus
 libris. De hoc Suidas ita scribit: Εὐστάθιος Ἐπιφανίου γε-
 νῆθεν ἐπιτημιον τῶν ἀπὸ αἰνίου μέχρι Ἀναστασίας βασιλείας
 ἐν τῷ τοῦ. Scribe meo periculo, ἢ τῷ τοῦ β'. Cujus emen-
 dationis Auctorem habeo Evagrium.

2 Ἰωάννη ἐμὸν τι πολίτη καὶ συγγενῇ] Hic Joannes Epi-

phaniensis fuit. Nam cum Evagrius eum civem suum
 appellet, Epiphaniensem eum fuisse necesse est, si quidem
 Epiphania Syriæ urbs, patria fuit Evagrii. Quare fallitur
 Vossius in libro de Historicis Græcis, qui Joannem hunc
 domo Antiochenum fuisse existimat.

3 Καὶ μάλιστα τάχα] Scribendum puto καὶ μάλιστα τά-
 χα, ad vitandam ἀσυνφώνiam.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΟΜΩ ΤΗΣ
Εκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου σχολαστικοῦ.

- α' Περὶ τῆς γάμου Μαυρικίου καὶ Αὐγούστου.
β' Περὶ Ἀλαμουνδάρου τοῦ Σαρακενοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νααμάνου.
γ' Περὶ τῆς φρατηρίας Ἰωάννου καὶ Φιλίππου, καὶ ὡς πεπεράσθη.
δ' Περὶ φρατηρίας Πρίσκου, καὶ ὡς πέποιθεν ὑπὸ τῆς φρατῆς ἐπαταγάντος αὐτοῦ.
ε' Περὶ τῆς Γερμανοῦ εἰς τὴν ὅλαν δόχλιν ἀκουσίᾳ καταστροφῆς.
ς' Ὡς ὁ βασιλεὺς Φιλίππικὸν πάλιν ἐξαπέστειλεν· ὁ δὲ φρατὴς τοῦτο οὐ παρέδξατο.
ζ' Περὶ Γρηγορίου τῆς Θεωπόλεως, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν γυναικὸς συκοφαντίας, καὶ ὅπως τὴν ταύτην ψευδὴ δόξαζεν.
η' Ὡς πάλιν ὑπὸ σεισμῶν ἡ Θεοῦπολις ἐπάθη.
θ' Ὡς οἱ Βάρβαροι θάρρησαντες τῇ τῆς φρατῆς καὶ τῆς βασιλείας ἀπειθείᾳ, τοῖς παρο-
βαλόντες, ὑπὸ Γερμανοῦ ἠττήθησαν.
ι' Περὶ τῆς τῆς βασιλείας εἰς τοὺς ἀποστάτας Φιλανθρωπίας.
ια' Ὡς Γρηγόριος ὁ Θεωπόλεως εἰς Ἀββαλαγὰς ἐξαπέστειλε τὴν φρατὴν.
ιβ' Δημιουργία Γρηγορίου πρὸς τὸν φρατὴν.
ιγ' Ὅτι μετὰ τὸ δημιουργησάμενος Γρηγόριον, μετέθετο ταῖς γυναῖκασι οἱ φρατῆται, καὶ πάλιν
δύο Φιλίππου φρατηγόν.
ιδ' Περὶ τῆς ἀλώσεως Μαρτυροπόλεως.
ιε' Περὶ τῆς φρατηρίας Κομνηνίου, καὶ ἀλώσεως τοῦ Ὀκβάου.
ισ' Περὶ τῆς ἀναίρεστος Ὀρμίσδου.
ις' Περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς φυγῆς τῆς γένου Χοσρόου.
ιθ' Ὡς ὁ βασιλεὺς Γρηγόριον καὶ Δομετιανὸν εἰς ἀπάντησιν Χοσρόου ἐξαπέστειλεν.
κα' Ὡς πάλιν τὴν δόχλιν Περσῶν Χοσρόου ἔλαβε, Ῥωμαίων αὐτῷ συνεσχεμμένων.
καβ' Ὅτι κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἡ ἀγία μήτηρ ἡμετέρα Γολανδούχ.
καγ' Περὶ ὧν ἐπέμψεν Χοσρόου ἀναθημάτων τῷ ἀγίῳ μάρτυρι Σεργίῳ.
καδ' Περὶ Νααμάνου τῆς Σαρακενῶν.
καε' Περὶ τῆς πλυτῆς τοῦ ἐν ἀγίοις Συμεὼν τῆς νέου Στυλίου.
κας' Περὶ τῆς πλυτῆς Γρηγορίου ἐπισκόπου Θεωπόλεως, καὶ ἀποκαταστάσεως Ἀναστασίου.

IN SEXTO LIBRO ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
Evagrii Scholastici hæc continentur.

- CAP. I. De nuptiis Mauricii & Augustæ.
II. De Alamundaro Saraceno, & de filio ejus Naamane.
III. De Joanne & Philippico, Magistris militum, & de rebus ab eisdem gestis.
IV. De Prisco Magistro militum: & quænam passus sit à militibus adversus ipsum insurgentibus.
V. Quomodo Germanus Imperii insignia suscipere per vim coactus est.
VI. Quomodo Imperator denuo Philippicum misit, utque exercitus eum suscipere recusavit.
VII. De Gregorio Antiochiæ Episcopo, deque concinnata adversus eum calumnia, & quomodo eam falsi convicerit.
VIII. Quomodo Antiochia terræ motibus denuo vexata est.
IX. Quomodo Barbari fiducia sumpta ex eo quod milites ab Imperatore defecissent, eosdem aggressi, à Germano superati sunt.
X. De Imperatoris in rebelles clementia.
XI. Quomodo Gregorius Antiochenis Episcopus ad pacandos milites directus est.
XII. Gregorii Oratio ad exercitum.
XIII. Quomodo post orationem Gregorii, milites deposita priore sententia, Philippicum ducem denuo susceperunt.
XIV. Quomodo capta sit Martyropolis.
XV. De Comentiolo Magistro militum, & de expugnatione Castelli Hocbas.
XVI. De cæde Hormisdæ.
XVII. De Junioris Chosdrois ad Romanos fuga.
XVIII. Qualiter Imperator Gregorium ac Domitianum Chosdroi obviam ire iussit.
XIX. Quomodo Chosdroes Romanorum auxilio Regnum suum recuperavit.
XX. De sancta matre Gollanduch, quæ illis temporibus vixit.
XXI. De Donariis quæ Chosdroes misit ad sanctum martyrem Sergium.
XXII. De Naamane Saraceno.
XXIII. De Obitu sancti Simeonis Stylitæ Junioris.
XXIV. De Obitu Gregorii Antiochenis Episcopi, & restitutione Anastasii.

ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

SCHOLASTICI

ΕΠΙΦΑΝΕΩΣ

ERIPHANIENSIS

Καὶ ἀπὸ ἐπαρχῶν,

Et ex præfectis,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ

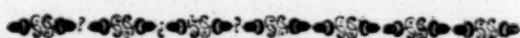
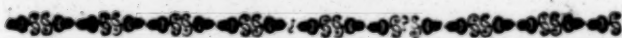
ECCLESIASTICÆ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

HISTORIÆ

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ.

LIBER SEXTUS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPUT I.

Περὶ τῶν γάμων Μανρικίου καὶ Αὐγούστῃς.

De nuptiis Mauricii & Augusta.

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ δὲ, ἐπεὶ παρέλαβεν τὸ
δεξιὸν, πρῶτα μὲν τὰ πρὸ τὸν γά-
μον ἐξηρτύετο· καὶ χεῖρας τοὺς βασιλι-
κοὺς θεομοὺς Αὐγούστῃς, τὴν καὶ Κωνσταντίναν, ἐπι-
κίττει· τῆς τε τῶν γάμων πομπῆς μεγαλοπρεπῶς
γαληνῶν, δημοφιλῶν τε, καὶ ἀγαθῶν ἐκαστα-
στῶν τῆς πόλεως. παρῆσαν δὲ τῶν γάμων, θεοσι-
βυά τε καὶ βασιλεία δορυφοροῦσά τε ἐκπρεπέστα-
τα, καὶ δορυφοροῦσά τε πρὸς τὰ. ἡ μὲν γὰρ,
πατέρα καὶ μητέρα παρείχετο, σιμὴν πολὺν,
αἰδοσίμῃ τε ῥυτίδι τὸν γάμον ἀγάσσοντας, οὐχ
ἐσθλὴν ἐς βασιλείας πώποτε, ἀδελφούς τε καὶ
καὶ ὁραίους τὴν γαμήλιον πομπὴν σεμνιόνας. ἡ
δὲ γὰρ, ἀμπεχόνῃ χρυσόπασσιν, ἀλουργίδι καὶ λί-
θοις Ἰνδῶν κεκοσμημένῃ, στεφάνους τε χρυσοῦ πολ-
λῶ καὶ ταῖς ἐν λίθων ποικιλίαις τε καὶ ἀστυγείαις
πυλαφειστάτους, ἀπαντὰς τε τοὺς ἐν ἀξιώσει περὶ
τῶν αὐτῶν καὶ στρατείαις ὀραζομένους, κηρύους τε
1 γαμηλίου ἐξάπλων, μεγαλοπρεπῶς τε ἐσταλ-
μένους, καὶ ἐξ ὧν γινώσκοντο, καὶ τὴν νυμφαγωγὴν
πανήγυριν ἀνυμνοῦντας ὥστε τῆς πομπῆς ἐκεί-
νης, μὴδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις σεμνοπρεπέστερον ἢ
2 θύδαιμονέστερον γινέσθαι πώποτε. καὶ Δαμόφιλος

MAURICIUS simul atque Im-
perium adeptus est, ante om-
nia nuptiarum suarum appara-
tum instituit. Augustam igitur,
quæ & Constantina dicebatur, solemn-
i Imperatorum more uxorem duxit: nuptiali
pompa, & publicis epulis ac festivitibus
per totam urbem magnificentissime celebra-
tis. Interfuerunt his nuptiis Pietas & Im-
peratoria dignitas, decentissimo satellitio
Mauricium & Augustam stipantes, & pre-
tiosissima eis munera offerentes. Nam illa
quidem, quod nulli unquam Imperatorum
obtigisse legimus, patrem simul ac matrem
Mauricii exhibuit, qui decora canitie ru-
gisque venerandis nuptias sanctificarent: fra-
tres item forma ac venustate eximios, qui
nuptiarum pompam exornarent. Hæc vero
auream vestem purpura & lapillis Indicis
distinctam, & coronas auro plurimo & gem-
marum varietate ac nitore collucescentes præ-
buit: cunctos item qui in palatio dignita-
tes gerebant, & qui militiæ adscripti erant,
nuptiales faces manibus gestantes, & magni-
ficis indutos vestibus, quo dignosci possent;
hymnis denique & canticis pompæ illius
festivitatem celebrantes. Adco ut appa-
tu illo nihil unquam illustrius aut beatius
inter homines extiterit. Damophilus qui-

Damophi-
lus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μεγαλοπρεπῶς τε ἐσταλμένους] Apud Nicephorum in cap. 8. libri 18. scribitur ἐσταλμένους, id est, Coronatos: quod non probō. Neque enim moris erat apud veteres, quod quidem sciam, ut ii qui ad nuptias vocati erant, coronas gestarent perinde ac sponsi. Deinde verba quæ proxime sequuntur; hanc scripturam refutant. Subjicit enim Evagrius eos idcirco magnifice vestitos fuisse, quo dignosci facilius possent. Id autem ad coronas referri non potest. Neque enim ex coronis quas gestabant, dignosci potuissent.

2 Δαμόφιλος μὲν φησὶ] De hoc Damophilo scribit Sui-

das in Lexico; quem Vossius in libro de Historicis Græcis describere contentus, nihil præterea adjecit. Ego vero cum & patriam ejus & scribendi genus didicerim, in gratiam studiosorum hic apponam. Fuit igitur Damophilus iste, seu Demophilus, natione Bithynus, qui ex libris veterum Scriptorum utiles quasdam narrationes excerptit, ut docet Julianus in Misopogone. Δαμόφιλος τὸν βίτην πρῶτον συντάξας τὰς τῶν αὐτῶν, ἐν οἷς ἀνέγραψε καὶ τῶν πολλῶν, ἐξέλεξε λόγους ἰδίους καὶ φιληκόων καὶ πιστευτῶν. Certe Julianus eo loco profert narrationem quandam, quam Damophilus iste ex Plutarcho Chæronensē excerpterat, quem admodum etiam Evagrius noster hoc loco.

dem de urbe Roma scribens, Plutarchum
VI. Cheronensem eleganter dixisse refert, unius
urbis Romæ gratia, Virtutem ac Fortunam
pacto inter se fœdere convenisse. Ego vero
dixerim, Pietatem ac Felicitatem societate in-
ita in uno Mauricio cœvisse: cum Pietas
Felicitatem subegisset, nec eam ullatenus elabi-
pateretur. Post hæc Mauricius operam de-
dit, ut non corpus solum, verum etiam ani-
mum imperiali purpura & corona exornaret.
Solut enim ex iis qui antea regnarunt Im-
peratoribus, sibimet ipse imperavit. Et Im-
perator reipsa factus, plebeium quidem do-
minatum perturbationum ex animo suo pro-
cul amandavit. Optimatum vero princi-
patum in mente sua constituens, vivum
quoddam virtutis simulacrum se præbuit,
subditos omnes ad sui imitationem erudiens.
Quæ quidem non assentandi studio à me
dicta sunt. Cur enim eo consilio hæc dice-
rem, cum ille ea quæ à me scribuntur, peni-
tus ignoret? Sed rem ita se habere ut dixi,
perspicue ostendunt, tum ea quæ sunt illi
donata divinitus, tum ea quæ variis subinde
temporibus acciderunt: quæ profecto, ut
inter omnes constat, Deo accepta referri
debent.

μὲν Φησὶ τὰ χεῖρ' Ῥώμην ἀναγράφει, Πλὴν ἔσ-
χει τὸν Χαιρωνέα ἱερῶς εἰπεῖν, ὅτι αὐτὴν ἱ-
μῶν ἐσπείσαντο ὡς ἀλλήλας ἀρετὴ τε καὶ
τύχη. ἐγὼ δ' αἰ Φαίην ὡς Θεοσέβειά τε καὶ θύδα-
μῶν ἐπὶ Μαυρικίῳ μόνῳ οὕτω συνελθόντι, τῆς
Θεοσεβείας βίαια μὲν τὸ εὐδαιμον, καὶ Θεοτρέ-
πιδαι παντάπασιν οὐκ ἐνδύσας. ἐσπούδακε δὲ
λοιπὸν οὐκ ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν τῇ
ψυχῇ Θεοβαλῆσαι τὴν ἀλευργίαν, καὶ τὸν σέ-
φανον. μόνος γὰρ τῷ βασιλεῖ ἐαυτῷ βε-
βασίλευκε καὶ αὐτοκράτης ὄντως γενόμενος, τὴν
μὲν ὀχλοκρατίαν τῷ πατρὶ ἐκ τῆς οἰκείας ἐξε-
νηλάτισσε ψυχῆς· δευτοκρατεῖαν δὲ ἐν τοῖς ἐαυτοῦ
λογισμοῖς κατέστησά μιν, ζῶν δὲ τοῦ ἀγαλλμα-
ἐαυτὸν παρέχετο, πρὸς μίμνησιν ἐκπαιδεύων τὸ
ὑπὸν. ἄλλ' οὐ πρὸς θωπείαν εἰρητὰ μοι. τί γὰρ
καὶ λελέξετα; ἀγνοοῦντος ἐκείνου τὰ γενομένα.
ὡς γὰρ δὲ ταῦτ' οὕτως ἔχει, τὰ πὲρ ἐκ τοῦ
Θεοῦ διδωρημένα γὰρ αὐτῷ, τὰ πὲρ παντοίας συνε-
νεχθέντα· ἅπερ ἡμῖν ὁμολογουμένως ἐς τὸν Θεὸν
ἀνακτεῖν.

CAPUT II.

De Alamundaro Saraceno, & de filio ejus
Naamane.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ Ἀλαμουνδάρου τῷ Σαρακηνῷ, καὶ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ Νααμάνου.

PRÆTER alias autem virtutes, hoc illi
præcipuum studium fuit, ut neminem
eorum qui læsæ majestatis accusati erant,
extremo supplicio afficeret. Itaque nec A-
lamundarum Saracenorum regulum, qui &
republicam & ipsum Mauricium, sicut
antea commemoravi, prodiderat, morte mul-
tavit: sed tantum in insulam relegavit, &
cum uxore sua atque aliquot liberis Sici-
liam incolere præcepit. Naamanem vero ejus
filium, qui rempublicam innumeris malis
repleverat, & qui utramque Phœnicem &
Palaestinas tres, ope barbarorum quos circa
se habebat, populatus fuerat, & in servitu-
tem redegerat, eo tempore quo captus est
Alamundarus: cum omnes judices eum ca-
pitali supplicio afficiendum esse censuissent,
in libera custodia detinuit, nullo amplius
malo eum multans. Eadem clementia usus
est etiam erga alios innumerabiles, ut sin-
gillatim dicemus suo loco.

Οὗτος πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν διαπούδακε,
μὴδὲν τῶν ὑποδίκων τῇ βασιλείᾳ αἷμα
παντάπασιν ἐκχέει. ἀμίλει τοιγαροῦν οὕτ' Ἀλα-
μουνδάρου τὸ σκίσηται Ἀράβων ἡγούμενον, τό τε
πολίτευμα αὐτὸν πὲρ κατέπροδόντα, ὡς καὶ πρότε-
ροι διδόντες ἀνέλε' ὁμῶς δὲ ἵσου ὡς οὐκ ἐ-
μῶς σὺ γυναικὶ καὶ τῶν παίδων οἰοῖς, καὶ
πρὸς τὴν Σικελίαν ἐξοικίσαι. Νααμάνου δὲ τὸν
τούτῃ παῖδα, μυρίων χακῶν ἐμπλήσαντα τὸ πο-
λίτευμα, Φοινίκην πὲρ ἐκτέρειν, Παλαιστίναν τε
ληίστα μιν, καὶ ἀνδραποδίσαντα αὐτῷ τῶν ἀμφ'
αὐτοῦ βαρβάρων ὅτι Ἀλαμουνδάρου ἦλθον, πάντων
αὐτοῦ θάνατον κατέψηφισαμένον, ἐν ἐλευθέρῳ
Φυλακῇ Φρουρῇ, μὴδὲν ἐπέκεινα χακῶν· ἃ καὶ
ἐφ' ἑτέροις ἀναριθμοῖς πίπραχεν, ὡς ἔχοντα προσ-
φύρας λελέξετα.

VALESII ANNOTATIONES.

ἱ ἱερῶς εἰπεῖν] Mallem legere ὁμῶς, quemadmodum quem hic designat Evagrius, extat in libro de fortuna
legisse videtur Christophorus. Porro locus Plutarchi Romanorum, haud procul ab initio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

CAPUT III.

SÆC.
VI.

Περὶ τῆς στρατηγίας Ἰωάννου καὶ Φιλίππου, καὶ ὧν πεπεράχασιν.

De Joanne & Philippico, Magistris militum, & de rebus ab iisdem gestis.

ΠΕΠΟΜΦΗ ΜΕΝ ΟΥΔ' Ο ΜΑΥΡΕΙΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΤΩΝ
 ΕΨΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ, ΠΡΩΤΑ ΜΕΝ ἸΩΑΝΝΗ ΘΡΑ-
 ΚΑ ΓΕΝΕΣΤΕΝ ὅς ΠΑΝ ΜΕΝ ΠΙΣΤΕΥΣΑΝ, ΠΑΡΑ δὲ ΚΑΙ ΑΝΑ-
 ΜΑΧΑΣΙΜΩΝ, ΟΥΔΕΝ ὅΠΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ ΑἴΣΙΟΝ ΠΕΠΕΡΑ-
 ΧΕ. ΜΕΤ' ΑΥΤΟΝ Δὲ ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΚΗΔΟΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ
 ΕΙΧΟΝΤΑ. ΤΙΝΕ ΕΤΕΡΩΝ ΓΑΡ ΤΑΥΤΩΝ ΑΔΕΛΦΑΙΝ ΑΥΤῷ ΓΕ-
 ΓΑΜΗΚΕΙ ὅς ΚΑΙ ΧΑΤΑ ΤΙΝΕ ὙΠΟΘΕΣΙΑΝ ΔΙΕΒΑΣ, 10
 ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΑ ΠΟΤΕ ΛΗΙΣΤΑΙΜΩΝΟΣ, ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΑ-
 ΦΥΡΩΝ ΕΙΛΕΥΑΤΗΣ ΓΕΓΟΝΕΝ, ΑΝΕΙΛΕ ΤΙ ΠΟΛΛΟΥΣ ΤΩΝ
 ΘΥΓΑΜΩΝ ΤΙ ΚΑΙ ΘΥΠΑΤΕΛΩΝ ΤΗΣ ΝΙΣΙΒΕΩΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ
 ἄλλων τῶν ἐν τῷ τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ. ΣΥΜ-
 ΠΛΑΧΗ Δὲ ΚΑΙ ΠΕΡΣΑΙΣ ΚΑΙ ΜΑΧΗΣ ΚΑΡΤΕΡΕΑΣ ΓΕ- 15
 ΓΟΜΕΝΗΣ, ΠΟΛΛΩΝ ΤΙ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΩΝ ΠΕΡΣΩΝ ΠΕΠΛΩΚΟ-
 ΤΩΝ, ΚΑΙ ΖΩΓΕΙΑΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΕΙΛΕ, ΚΑΙ ΠΑΝ ΛΟΧΟΝ
 ΕΚΔΕΚΜΟΝΤΑ ΕΝ ΠΙ ΤΩΝ ΘΥΦΩΝ ΓΕΛΟΦΩΝ ΔΥΝΑΜΕ-
 ΝΟΣ ΕΞΕΛΕΙΝ, ΕΦΗΚΕΝ ΑΠΑΘΕΙΣ, ὙΠΟΧΟΡΩΜΟΥΣ ΠΕΙΘΕΝ
 Τὸν σφῶν βασιλέα εἰρήνης περὶ τινος ταχίστου ἐκ- 20
 ΠΕΜΠΕΙ. ΚΑΙ ΕΤΕΡΩ Δὲ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΧΑΤΕΠΕΡΑΧΑ-
 ΤΟ, ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣ ΤΡΥΦΙΩΝ ΑΓΟΝΕΙ Τὸν ΣΤΡΑ-
 Τὸν ἐλευθερώσας, καὶ πρὸς τὸ κόσμον καὶ διπεθεῖς
 ΑΥΤΟΥΣ ΧΑΛΙΩΣΑΣ. Αὐτοῖς συγγράψαν, ἡ καὶ
 συγγράψαν κατεληπτοῖς, ὡς αὐτοῖς ἡ δόξης ἐ- 25
 ΧΕΙΝ, ἡ καὶ ἐρχόμενοι οἷς ὁ λόγος τῇ ἀγνοίᾳ θεο-
 λογῶν καὶ ὑποχωλῶν, ἡ περὶ παθεῖα θρησκείας
 ὅς, ἡ ἀντιπαθεῖα τυφλῶν, ἡ ἀληθῶν διαμαρτυρίαι.

PORRO Magistrum Orientalis militiæ, pri-
 mo quidem Joannem misit, oriundum
 ex Thracia. Qui in aliquot præliis, interdum
 adversa, interdum prosperiore fortuna
 usus, nihil memoria dignum gessit. Huic de-
 inde successorem misit Philippicum, affinitate
 ipsi conjunctum. Alteram enim ex Mauricii
 fororibus, uxorem duxerat. Qui in hostium
 regionem ingressus, & obvia quæque depopu-
 latus, ingenti præda potitus est. Multos
 quoque ex nobilibus Nisibenis, & ex aliis
 urbibus quæ sunt intra fluvium Tigrim, in-
 terfecit. Confluxit etiam cum Persis: com-
 missaque ingenti pugna, & multis qui inter
 Persas eximii habebantur, occisis, non paucos
 vivos cepit. Turmam item Persarum quæ in
 collem quemdam satis commode situm evase-
 rat, cum capere posset, illam dimisit: post-
 quam polliciti essent persuasuros se Regi Per-
 sarum, ut Legatos de pace quamprimum mit-
 teret. Alia præterea, dum copiis Romanorum
 præflet, præclare gessit: quippe qui cuncta
 quæ superflua erant, & ad luxum ac delicias
 accommodata, ab exercitu removerit, & mili-
 tes ad modestiam atque obsequium revoca-
 verit. Verum hæc relinquenda sunt iis qui
 de his rebus scribere, vel qui jam scribunt,
 prout ipsi vel auditione acceperint, vel opini-
 one ducuntur. Quorum quidem oratio ob
 ignorationem rerum cespitans & claudicans,
 & vel affectui indulgens, vel odio obscæ-
 ra, longius à vero aberrare solet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

CAPUT IV.

Περὶ στρατηγίας Πρίσκου, καὶ ὧν πέπονθεν ὑπὸ τῷ 30
 στρατῷ ἐπαναστάτος αὐτοῦ.

De Prisco Magistro militum: & quamnam passus
 sit à militibus adversus ipsum insurgentibus.

ΜΕΤ' ΑΥΤΟΝ Δὲ ΠΡΙΣΚΟΣ ὁ ΣΤΡΑΤΗΓΙΔΑ ΜΕΤΕΙΣΩ
 ΔΕΧΕΙΝ. ΟΥΚ ΔΥΠΡΟΣΟΔΟΣ ΤΙΣ, ΟΥΔ' ἄΤΕΡ ΤΩΝ
 ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΔΥΠΡΟΣΟΔΟΣ Τὸ ΠΑΝ Δὲ ΝΟΜΙΖΩΝ ΚΑΤΑ-
 ΠΕΡΑΙΩΘΑΙ, Εἰ ΤΑ ΠΟΛΛΑ ΧΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΕΨΑΝ, ὡς ΕΝ-
 ΤΥΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΔΕΙ ΜΑΛΛΟΝ ὑΠΕΙΞΟΝ- 35
 ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΑΛΟΒΟΜΕΝΑ. ὍΤΙ Δ' ΟὐΝ ΠΡΟΣ Τὸ
 ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΑΦΙΚΕΤΟ, ὈΦΡΥΑΖΩΝ ΚΑΙ ὙΠΕΡΒΛΕΠΩΝ, ΚΑΙ
 ΠΡΟΣ Τὸ ΚΟΜΠΟΔΙΣΤΕΡΟΝ ΕΞΗΣΚΗΜΩΣ, ὙΠΕΡΤΙΘΕΙ
 ΠΑΝΤΑ ΘΕΙ ΤΙ ΤΗΣ Τῆς ΣΤΡΑΤΩΤΩΝ ΕΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ
 ΧΑΡΤΕΙΑΣ, ΘΕΙ ΤΙ ΤΗΣ ΑΚΡΙΒΟΥΣ ΕΞΟΠΛΙΣΤΕΩΣ, ΚΑΙ 40
 ὧν ΕΚ Τῆς ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΟΜΙΣΑΙΝΤΟ. Οἱ ΚΑΙ ΠΡΩΤΩΝ ΠΕΡΙ
 ΤΟΥΤΩΝ ΠΕΠΥΣΜΕΝΟΙ, ΕΣ ΤῶΝ ΦΑΝΕΣ ὁ ΔΥΜΩΝ ΕΞΕΡΡΗΞΑΝ,
 ὁΜΟΣΥΝΗ ΧΩΡΗΣΑΝΤΕΣ ΕΝΘΑ ἸΩ ΣΚΛΗΡΟΤΑΙΜΩΝΟΣ, ΛΗΙΣΤΩΝ
 ΜΕΝ ΒΑΡΒΑΡΙΚῶΣ ὅσα ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠῶΣ ΑΥΤῶ ΔΙ-
 ΣΚΕΛΑΣΟ, ΚΑΙ Τῆς ΚΕΜΗΛΙΩΝ ΤΑ ΠΙΝΩΤΑΤΑ ΜΙΚΡΟΔ 45

POST hunc Magister militum creatus
 est Priscus: Vir haudquaquam facilis
 aditu, nec nisi ob res necessarias in publi-
 cum prodire solitus. Quippe existimabat,
 cuncta se facilius perfecturum, si solus ma-
 neret ut plurimum: quasi milites hoc pacto
 metu adducti, imperata citius facturi essent.
 Certe quo primum tempore ad castra Ro-
 manorum venit, elato supercilio, è sublimi
 despiciens, & ad fastum ac pompam vesti-
 tus atque ornatus, edicta quædam proposuit
 de militum in bellis tolerantia, & de accu-
 rata eorundem armatura, de annona denique
 quam ex fisco accepturi essent. Qui cum de
 his rebus jam antea aliquid didicissent, tunc
 iram suam in apertum erumpere siverunt.
 Impetu igitur facto in tabernaculum Prisci,
 omnes ejus sarcinas, & magnificum appa-
 ratum, & ex thesauris pretiosissima quæ-
 que, barbarorum more diripiunt. Ipsum

VALESII ANNOTATIONES.

1. Περὶ τῆς πύξης] Hæc verba de Edictis à Prisco propo-
 sitis intelligenda sunt. Id enim indicat vox πύξης, quæ
 vim ac significationem habet quam dixi. Expolitio-

nem nostram confirmat Theophylactus in libro 3. cap.
 1. quem omnino consule.

VARIORUM.

2. Ἰωάννη] Hoc anno [584] ingrediente, Joannes (qui
 Mystaco vocabatur) Ducis loco movetur, ut qui Persas
 ne sciret resistere. Theophylactus lib. I. cap. 12. qui nar-
 rat capite sequenti, in ejus locum subiectum fuisse Phi-

lippicum Orientalium militum ducem, qui Imperatoris so-
 rorem Gordiam habebat in matrimonio. Duas de Per-
 sis victorias reportavit Philippicus, alteram anno 586. al-
 teram anno 588.

Tom. III.

M m m

de 22

8. c. quoque interfecuri, nisi consensu quodam
VI. ex funalibus equis, Edessam se proripisset.
Eam urbem milites missis eo aliquot copiis
obsederunt, Priscum sibi dedi flagitantes.

δὲ καὶ αὐτὸν διεχρήσαντο, εἰ μὴ ἴππῳ τῷ παρόντι
ἴππῳ ὀπιθεῖς, κατὰ τὴν ἑδίστην διεσώθη· ἣν δὲ
πέμψαντες ἐπολιόρκησαν, τὸ Πείσκον ἐξαυτῶνται.

CAPUT V.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Quomodo Germanus Imperii insignia suscipere
per vim coactus est.

Περὶ τῆς Γερμανῆς εἰς τὴν τῶν ὅλων δὲ χλῆν ἀκρο-
σίου κατασχέσεως.

SED cum Edesseni id facere recusarent;
relicto illic Prisco, Germanum Ducem
rei militaris per Phœnicem Libanensem, in-
jecta manu corripunt: & ducem suum,
quantumque in ipsis erat, Imperatorem con-
stituunt. Cumque Germanus quidem id re-
nueret, illi vero acrius instarent; & gravis
utrimque contentio esset, illo annitente ne
cogeretur: his ut id quod volebant perficerent
contententibus: ac militibus quidem
mortem ei interminantibus, nisi sponte mu-
nus delatum susciperet: Germano vero mor-
tem libenti animo amplectente: postquam
eum nec metu vinci, nec terrore percelli
viderunt, verbera quædam ac membro-
rum mutilationes ei inferre cœperunt, rati
scilicet eum ista haudquaquam toleraturum.
Neque enim illum duriorem fore
quam natura & ætas ipsius ferret. Rem
igitur aggressi, parcus & cum reverentia
quadam periculum ejus fecerunt: tandem-
que eum invitum assentiri coegerunt, &
conceptis verbis jurare, se se ipsis fidem
servaturum. Ita igitur ipse militibus sub-
ditus imperare, & regere eos à quibus re-
gebatur; & qui captivus erat, dominari
compulsus est. Reliquis deinde omnibus
ordinum ductoribus & præpositis ac tribu-
nis, centurionibus item ac decurionibus ex-
pulsis, alios pro arbitrio in eorum locum
substituunt, maledicta in Imperium ac pro-
bra palam congerentes. Et modestius qui-
dem ut plurimum se gerebant, quam Bar-
bari erga provinciales. Verum à Sociis ac
servis reipublicæ longissime aberant. Nam
neque statutis ponderibus ac mensuris an-
nonas accipiebant, nec assignatis sibi man-
sionibus contenti erant. Sed sententia sua
unicuique pro lege, & voluntas pro men-
sura fuit.

ΩΣ δὲ οἱ τῆς πόλεως οὐκ ἐνεδίδσαν, ἀφέν-
τες μὲν αὐτὸς Πείσκον, βία δὲ καὶ χερσὶ
ζωγῆσαντες Γερμανὸν τὸν ὁ Φοινίκη Λιβανησί- 2
ας γραπτοῦ ταγματῶν ἡγεμόνον, χειροτετοῦσι
σφῶν ἡγεμόνα· τόγῃ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ αὐτοκράτο- 3
ρα. τοῦ δὲ ἀπιπνόντος, καὶ τῷ σφοδρότερον
ἐγκειμένῳ, εἰδὲς τε ἀμφοῖν οὐσας, πρὸ μὲν, μὴ
βιασθῆναι, τῷ δὲ, ἐξ-εργάσασθαι· καὶ τῷ μὲν
δοκταῖν εἰδεκνυμένῳ, εἰ μὴ ἐκὼν εἰδέχοντο· 15
τοῦ δὲ, μάλα δὴ καὶ τῷτο εἰδεχομένου, ὥς οὔτε
φοβοῖτο, οὔτε κατὰ πλῆθος, ἐτραπνόντο ἐπὶ
πινας αἰκῶν τε καὶ λωθήσεων ὑπεχειρήσεις, ἃς
οὐδαμῇ ὑποίστην αὐτὸν ἔοντο. οὐ γὰρ ἀν καὶ
τῆς φύσεως καὶ τῆς ἡλικίας ἔστασαν ἀπεγκτό- 20
τερον. καὶ καταρξάμενοι γὰρ ἀποπειράσαντες
αὐτὸν, σὺν βύλαβείᾳ καὶ Φειδεί, τέλος ἀκοντα
βιάζοντα συνθέσθαι τε καὶ διομίσασθαι ἢ μὴ
τὰ πρὸς Φυλάξιν αὐτοῖς. ἔθεν οὐκ ἄρχεν δὲ- 25
χόμενον, καὶ κρατὶν κρατούμενον, καὶ εἰλημμένον
δισπόζεν σφῶν κατὰ γὰρ ζοῖ. τοὺς δὲ γὰρ ἄλλους
ἅπαντας ταξίαρχους, λοχαγούς τε καὶ χιλίαρχους,
καὶ τοὺς ὅσοι ἐκαστοῦτος ἢ δεκάδος ἦρχεν ἐκδιόξ-
αντες, σφίσι χειροτετοῦσιν οὐς ἐβούλοντο, ἀναφαν- 30
δῶν τὴν βασιλείαν βλασφημοῦντες· καὶ τῶν μὲν
Βαρβάρων μετεώτερον αἰεὶ τοὺς συντελεῖς τὰ
πολλὰ δι-εργονόμενοι· συμμάχων δὲ ἢ πολιτείαις 4
δούλων, καὶ μάλα γὰρ ἀλλοτείας. οὐδὲ γὰρ τακ-
τοῖς μέτροις ἢ σταθμοῖς τὰς σιτίσεις ἐκομίζοντο,
οὐδὲ μόναις ταῖς ἀπονημῆμας ἤκουοντο. ἀλλ' ἢ 5
ἐκαστὸς θεσμός ἢ γνώμη, καὶ μέτρον νομομισμένον ἢ
βύλησις.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ τῶν παρόντων ἴππων] Musculus equum vehicula-
rem vertit. Christophorionus vero vectarium interpre-
tatur. Hos Latini Veredos vocabant, eo quod veherent
Redas, ut scribit Festus. Utitur iterum hac voce Evagri-
us in capite 15. hujus libri. Ubi vide quæ notavi.

2 Ἐν Φοινίκη Λιβανησίᾳ] Apud Nicephorum, in capite
x1. libri 18. legitur ἐν Λιβανησίᾳ τῆς Φοινίκης, contrario
errore. Scribendum enim est, ἐν Φοινίκη Λιβανησίᾳ. Dux
enim erant provincie Phœnicæ, altera Libanensis dicta:
altera maritima.

3 Τὸν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ] Non dubito quin scribendum sit,
τὸν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ, id est, Quantum in ipsis erat. Emenda-
tionem nostram confirmat Nicephorus, qui pro supra di-
ctis Evagrii verbis hæc substituit: τὸν γὰρ εἰς αὐτοῦ ἦγον.
Certe in MS cod. Tell. diserte scriptum inveni, τὸν γὰρ ἐπ'
αὐτοῦ, &c.

4 Συμμάχων δὲ ἢ πολιτείαις δούλων] Hunc locum non
intellexerunt interpretes. Nam Musculus ita vertit: Et
erga municeps quidem multo moderatius quam barbari sa-
ciebant. Erga socios vero belli, & Reipublica ministros,
admodum alieno erant animo. Christophorionus quoque
eodem modo interpretatur. Verum Joannes Langus qui
Compilatorem Evagrii Nicephorum Latine vertit, longe

melius hunc locum exposuit. Sic enim habet: Et mitiores
quidem illi in vestigales & tributarios populos, quam bar-
bari esse solent, fuere. A propugnatoribus vero, aut defen-
soribus Reipublicæ, aut quo tandem eos nomine appellem,
quam longissime abfuerunt. Scilicet Nicephorus pro verbis
illis: συμμάχων δὲ ἢ πολιτείαις δούλων, hæc substituerat, αἰ-
μαχῶν δὲ πολιτείαις ἢ συμμάχων, ἢ πῶς ἂν ἄλλως εἴποιμι,
παντάπασι ἀλλοτρίῳ εἰκνεῖτο. Ex quibus apparet, Nice-
phorum non intellexisse quid sibi vellent hæc Evagrii ver-
ba: πολιτείαις δούλων. Militia apud Romanos jam inde à
temporibus Augusti, servitus quædam fuit temporaria.
Unde & milites punctis in cute notabantur, tanquam ser-
vi, ut docet Vegetius. Sed & missio militaris plane re-
spondet manumissioni servorum. Certe Suidas, seu po-
tius quidam Scriptor apud Suidam in voce ἀπεργασίᾳ,
milites servitutem servisse docet, quandiu merebant sti-
pendia. ἀπεργασίᾳ παρὰ Ῥωμαίους ὁ ἀπλῆθης τῆς γραμμῆς,
ἐπὶ εἰκοσαετίᾳ δὲ οὗτοι ἐδούλων. Sic etiam Petrus Chrysolo-
gus in sermone 15. de Centurione: Vere Centurio, qui sti-
pendia terrena Centenarium cæli mutavit in fructum, &
servitutem militia secularis in divinam suis dignitatibus
5 Οὐδὲ μόναις ταῖς ἀπονημῆμας] Assentior Musculo &
Christophoriono, qui μόναις emendarunt. Sic enim ver-

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

CAPUT VI.

SÆC.
VI.

Ὡς ὁ βασιλεὺς Φιλιππικὸν πάλιν ἐξαπέστειλεν ὁ
δὲ στρατὸς τῷ τῷ ἔπαρθετο.

*Quomodo Imperator denique Philippicum misit,
utque exercitus eum suscipere recusavit.*

Ταῦτα ἀναγνόντες ὁ Φιλιππικὸν βασιλεὺς ἐκ-
πέμπει ὃν ὁ μόνον οὐκ ἐστὶν ἐξάγειν· ἀλλὰ
καὶ ἑῷ πᾶσι ἐκείνῳ πρὸς τὴν ἐπιλήθειαν, περὶ
τῶν ἐχθρῶν ἐκινδύνισεν.

Ad istas res componendas missus est ab
Imperatore Philippicus. Quem tamen
milites non modo non susceperunt; verum
si quem forte ei favere suspicati fuissent, is
de vita ipsa periclitabatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

CAPUT VII.

Περὶ Γρηγορίου τοῦ Θεουπόλεως, καὶ τῆς κατ' αὐ-
τοῦ γενόμενης συκοφαντίας, ὅπως τε ταύτῃ
ψευδῆ διήλεγξεν.

*De Gregorio Antiochia Episcopo, deque concin-
nata adversus eum calumnia, & quomodo
illam falsi convicerit.*

Εν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων, ἐπ' αὐτοῖς τῆς
βασιλείας Γρηγορίου ὁ τῆς Θεουπόλεως ἐπί-
σκοπος, ἡδὴ τὸν ἀγῶνα νικητικῶς ὄντος ἐπὶ τὴν ἐρχο-
μα. Ἀπὸ τῆς τῆς ἐξουσίας διέποντος, ἐκείνους
τέ πρὸς συκοφαντίας αὐτῶν τε καὶ Γρηγορίου, τὸ πᾶν
τῆς πόλεως κεφάλαιον ἐς τὴν Ἀπὸ τῆς πόλεως
ἀπεκρίθη. ὡς εἴπω δὲ καὶ ἐπὶ τῇ δημοσίᾳ, καὶ
τὰς τέχνας τῇ πόλει συνεπλήρου. ἔχοντες γὰρ
βεβλάσθαι πρὸς τὴν ἐκείνῃ. λοιπὸν δὲ καὶ ὁ δῆμος
ἀφ' οὗ τῆς πόλεως αὐτῶν βλασφημίας. ἄμφω
τοιαυτῶν τῶν δῆμων ἐς μίαν συνήτην γνώμην, καὶ
κατὰ τὴν τῶν λεωφόρων, ἀνά τὴν τὸν θεῶν τὰς
ἐπὶ τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐπέδωκεν, οὐδὲ τῇ πόλει
σκήπτου τούτου ἀποχορδῶν. καὶ παύεται μὲν τῆς
ἐκείνῃ Ἀπὸ τῆς πόλεως ἐγγυησέτω δὲ ταύτῃ Ἰωάννης,
ὡς τῇ βασιλείᾳ κελεύσας τὴν τῇ πόλει
ζητήσιν ποιήσασθαι. ἀντὶς, οὐδὲ τὰ μικρότατα
τῇ πόλει πραγμάτων, μήνῃ δὲ τῇ πόλει τῶν
θεῶν διοικήσασθαι οἷός τε ὢν. θορύβων τοίνυν καὶ
ταραχῶν τῇ πόλει ἐμπλήσας, ὡς εἴπω δὲ
τὴν χρησάμενος, εἰς τὴν κατὰ τὴν πόλιν ἐκείνῃ
το, δέχεται γραφὰς κατ' αὐτῶν, ὡς πρὸς τῇ
πέτρῃ δὲ τῇ πόλει ὡς εἴπω δὲ τῇ πόλει
καὶ ἀδελφῇ ὅτι πλακέναι, ἐτέρῳ ἀδελφῇ
λαχούσῃ. δέχεται δὲ καὶ παρ' ἐτέρων τοιούτων
τῆς ἐκείνῃ τῆς πόλεως, ὡς αὐτῇ ταύτης πολ-
λίαις λυπηταῖς. καὶ οὐ μὲν τῆς ἐκείνῃ
τὰς ἀπολογίας ὑπέδωκεν. οὐδὲ τῇ πόλει ἄλλων, βα-

Dum res in hoc statu essent, Gregorius
Antiochenis Episcopus ex urbe regia
domum revertitur, cum jam victoriam re-
portasset ex quodam certamine, quod hoc
loco commemorabo. Quo tempore Asterius
Comitivam Orientis administrabat, orta in-
ter ipsum & Gregorium contentione, pri-
mores urbis universi Asterio sese adjunxe-
runt. Plebei quoque & opifices ejusdem ur-
bis, Asterii partes secuti sunt. Singuli enim
damno aliquo se affectos esse à Gregorio af-
firmabant. Tandem vero etiam populo per-
missum est, ut probra ac maledicta in E-
piscopum conjiceret. Ambo igitur, tam pri-
mores scilicet, quam opifices, in eandem
cum plebe sententiam conspirarunt: Et tum
per plateas, tum in theatro, contumeliose
vociferari adversus Gregorium cœpere: ne
scenicis quidem ab ejusmodi petulantia ab-
stinere. Interea Asterio magistratus ab-
rogatur, & Joannes in ejus locum substitui-
tur. Mandatumque est ei à Principe, ut de
motu illo diligenter inquireret: Vir ne ad
levissima quidem negotia, nedum ad tantam
rem componendam idoneus. Itaque cum
urbem tumultu ac turbis repleisset, & edictis
propositis denuntiasset, licere cuivis Episco-
pum accusare, libellum contra eum à quo-
dam argentariæ mensæ præposito oblatum
suscepit: quo accusabatur Gregorius, quod
cum propria sorore alteri viro nupta rem
habuisset. Suscepit etiam accusationes ab aliis
ejusdem farinae hominibus de pace ac tran-
quillitate urbis Antiochiæ, quasi Gregorius
eam sæpius perturbasset. At Gregorius, de
crimine quidem turbatæ pacis paratum se
esse respondit causam dicere. De aliis vero

VALESII ANNOTATIONES.

tit Musculus: Nec deputatis mansionibus contenti erant.
Quoties exercitus Romanus iter facturus esset, diu ante
proponeretur edictum, quo singulæ mansiones in quibus
milites mansuri essent, designabantur. ut docet Lampri-
dus in Alexandro Severo: Itinerum dies publice propo-
bantur, ita ut Edictum penderet ante mentes duos, in quo
scriptum esset: Illa die, illa hora ab urbe sum exiturus. &
si Diis voverint, in prima mansione mansurus. Deinde,
per ordinem mansiones, deinde stativa, deinde ubi annonæ
esset accipiendæ, & id quidem, eoque quoad fines
barbaricos veniretur. Hospitia quoque seu domus, in qui-
bus milites ad bellum proficiscentes, vel ab expeditione
redeuntes mansuri erant, à mensuris notabantur, ut do-
cet Vegetius in libro secundo, capite septimo, & Impe-
ratores in codice Theod. titulo de metatis.

1 Εἰ πᾶσι δὲ τῇ πόλει. Sic etiam legitur apud Ni-
cephorum: nisi quod Nicephorus majoris perspicuitatis

causa hæc adjecit, ἢ γίνεσθαι, ἢ ἀφ' οὗ. Musculus tamen &
Christophorus favere interpretati sunt, quamvis ver-
bum πρὸς τὴν hanc significationem non habeat. Proin-
de mallem legere πρὸς τὴν πόλιν.

2 Ἀμφὶ τῇ πόλει τῇ πόλει. Hunc locum ita exposuit
Christophorus: Ambo igitur, & optimate: & populares
in eandem cum plebe quasi pedibus inire sententiam Muscu-
lus vero voces illas τῇ πόλει expunxit, ut ex versione
ejus apparet. Sic enim vertit: Utrique igitur in eandem
sententiam conspirarunt. Id est, tam primores civitatis,
quam plebei. Vel certe tam cives, quam artifices. U-
troque enim paulo ante distinxit Evagrius.

3 Περὶ τῆς ἐκείνῃ τῇ πόλει. Annonæ fertilitatem &
copiam interpretatur Musculus. Langus vero & Chri-
stophorus pacem ac felicitatem. Certe vox ἐκείνῃ
utrumque significat, ut testatur Suidas.

VARIORUM.

2 Φιλιππικῶν. Hæc omnia de Prisco, Germano, & Philippico, Pagius refert ad ann. 588.

M m m 2

στέα

S.M.C. ipsi objectis, ad Imperatorem & ad synodum provocavit. Me igitur consiliarium & comitem habens, venit Constantinopolim, his accusationibus responsurus. Cumque omnes qui ubique sunt Patriarchæ, partim per se, partim per Legatos suos quæstioni interessent, Senatores item urbis regiæ, & ex religiosissimis Metropolitanis quamplurimi, negotio diu multumque examinato: Tandem post multas actiones Gregorius causam obtinuit: adeo ut accusator nervis cæsus, & per totam urbem circumductus, exilio multaretur. Inde igitur Gregorius ad suam sedem reversus est, quo tempore exercitus Romani in Oriente tumultuabantur, & Philippicus circa urbes Berceam & Chalcidem moras agebat.

σιλέα τε καὶ συνόδον ἐπεκαλέσατο. περὶ τούτων μὲν οὐδ' ἐμὸς παρεδρόντη καὶ παρόντες γὰρ αὐ-
τῷ, κατὰ τὴν βασιλέως γένηται τὴν ἀπολογία
ὑφ' ἑαυτοῦ. καὶ τῶν ἐκασταχὺ Πατριαρχῶν, τῶν
μὲν δὲ ἑαυτοῦ, τῶν δὲ καὶ δι' ἑτέρων τῇ ζητή-
σει ἀφ' ἑαυτοῦ, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς γερ-
σίας, καὶ πολλῶν ὁσιωτάτων μητροπολιτῶν, τῆς
ὑποθέσεως δοκιμασίᾳ, μετὰ πολλοὺς ἀγῶ-
νας κρατῖ' ὥστε τὸν κατήγορον ἰδίῳις αἰκισθεῖν, καὶ
τὴν πόλιν ἐκταχθεῖν, ἐξ ἐρακισμοῦ πρὸς ἐρασιμη-
ναι. ὁππῶθεν οὐδ' ἐπ' αὐτοῖς πρὸς τὸ οἰκεῖον θρόνον, ἢ
ἐρατυμάταιν καταζόνταν, καὶ Φιλιππικοῦ ἀμφὶ
Βέρειαν καὶ Χαλκίδα τὰς πόλεις ἀδιατρίβοντες.

CAPUT VIII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Quomodo Antiochia terra motibus denno
vexata est.

Ὡς πάλιν ὑπὸ σεισμῶν ἡ Θεοῦπολις
ἐπαθεν.

Post ejus autem reditum, quatuor men-
sibus elapsis, anno urbis Antiochiæ
sexcentesimo tricesimo septimo, post annum
unum ac sexagesimum ab ultimo terræ mo-
tu, postremo die mensis Hyperberetæi, dum
ego virginem sponsam acciperem, & tota ci-
vitas ferieretur ac publicam festivitatem cir-

καὶ ποσάρων ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν, μετὰ τὴν
αὐτοῦ ἀφίξιν, ἡ ἐτος ἑβδόμων καὶ τετακτοῦ καὶ
ἐξακοσιοῦν χρηματισμοῦ Θεοῦπολεως, μετὰ ἐν
καὶ ἐξακοσιοῦν ἔτος τῶν πρὸς τῶν σεισμῶν, ἐμὸς
κατὰ τὴν ἑλῶ καὶ νῆαν ἡμέραν τοῦ ὑπερβεταίου
μηνὸς κόρην παρθένοι νυμφεύοντες, καὶ τῆς πό-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐμὸς παρεδρόντης] Quod hodie apud nos fieri solet
in criminalibus judiciis, ut reo à Judicibus detur Jurisperi-
tus, qui consilium ei suggerat: Id olim quoque in Eccle-
siasticis judiciis obtinuisse docet hic Evagrii locus. Grego-
rius enim Episcopus Antiochiæ, cum in urbem regiam
proficisceretur, coram Synodo Episcoporum & coram Sen-
atoribus causam dicturus de incesto, Evagrium Scho-
lasticum secum deduxit, qui Consiliarius ipsi & Assessor
esset, & Consilium ipsi suggereret, ubi opus esset. Id enim
significat vox παρεδρόντης hoc quidem in loco. Cæte-
rum in hac narratione Evagrii, multa sunt observanda.
Primum, quod ait Gregorium Antiochenensem Episcopum
de crimine incesti accusatum ab homine laico coram sæ-
culari Judice, ad Imperatorem, & ad Synodum provocasse.
Ac de provocatione quidem ad Imperatorem, viden-
da est Epistola Concilii Romani ad Gratianum Augustum,
quam primus edidit Jacobus Sirmundus. Præterea ob-
servandum est quod ait Evagrius, causam Gregorii disce-
ptatam fuisse coram Patriarchis ac Metropolitanis, & cor-
am Senatoribus. Sic in Synodo Chalcedonensi Episcopi
& sæcularibus Judicibus simul convenientibus, causa Dio-
scori Alexandrini Episcopi discussa & judicata est. In
qua Synodo gloriosissimi Judices & Senatores perpetuo
nominantur ante Episcopos qui Synodo interfuerant: perinde ac in hoc Evagrii loco Senatores nominantur ante
Metropolitanos: subjiciuntur tamen Patriarchis.

2 Τῶν ἐκασταχὺ Πατριαρχῶν] Patriarcharum nomine hic
intelligere debemus, non solum majores Patriarchas, id
est, Constantinopolitanum, Alexandrinum & Hierosolymy-
tanum, sed etiam reliquos primates, sive exarchos. Hos
enim Patriarcharum vocabulo interdum designat Evagrius,
ut superius observavi. Certe vox ἐκασταχὺ tribus tantum
Patriarchis convenire non potest. Cæterum Constantino-
politani Patriarcha tunc erat Joannes; qui cum in su-

prædicta Synodo Oecumenici titulum sibi assumpsisset,
Pelagius Papa scripta ad eum epistola, graviter eum ob-
jurgavit, & cuncta ejusdem Synodi gesta, exceptis his quæ
in causa Gregorii Antiochenensis Episcopi acta fuerant, au-
thoritate B. Petri infirmavit, & Diaconum suum qui apud
Imperatorem Mauricium apocrisarii munus implebat,
cum eodem Joanne missas celebrare prohibuit, ut docet
Gregorius Papa in epistolis. Epistola quidem Pelagii ad
Joannem Constantinop. hac de re scripta, hodie non ex-
tat. Extat tantum epistola ejusdem Pelagii ad universos
Orientis Episcopos, quam Baronius ad annum Christi 587.
perperam accepit pro epistola illa Pelagii Papæ ad Joannem,
cujus exemplar Gregorius magnus misisse se dicit ad Eu-
logium Alexandrinum Episcopum.

3 Ἐτος ἑβδόμων καὶ τετακτοῦ καὶ ἐξακοσιοῦ] Hic erat
annus Christi 589. Anni enim Antiochenorum natalem
Christi anteverunt annis octo & quadraginta, ut supra
observavi. Quod autem subjicit Evagrius, terræ motum
hunc Antiochiæ contigisse anno uno & sexagesimo post
priores terræ motus qui Antiochiam affligerant, id cum
rationibus nostris optime convenit. Prior enim ille ter-
ræ motus, Justiniano regnante, acciderat anno Christi 528,
ut notavi ad librum quartum Evagrii. Porro ex his col-
ligitur annus Synodi Constantinopolitane, quæ collecta est
in causa Gregorii Antiochenensis Episcopi. Hanc Baronius
quidem refert anno Christi 587. Ego vero ex Evagrii au-
thoritate, biennio post collectam esse non dubito. Nam
cum ea Synodus celebrata sit quatuor mensibus ante illum
terræ motum, quo Antiochia concussa est; Terræ motus
autem ille contigerit anno Antiochenorum sexcentesi-
mo tricesimo septimo, ut testatur Evagrius: necessario
efficitur id quod dixi, Synodum scilicet Constantinopo-
litana anno Christi quingentesimo octogesimo nono co-
lectam fuisse.

VARIORUM.

a Ἐτος ἑβδόμων ἔτος.] Evagrius incipit annum Antio-
chenum à Kalendis Septembris, ideoque in ejus senten-
tia annus Antiochenus 637. Kalendis Septemb. anni
Christi 588 initium sumpsit; & terræ motus de quo lo-
quitur Evagrius, ultima die mensis Octobris Antiochiam
concussit. Quare Synodus Constantinopolitana, quæ
quatuor & amplius mensibus ante illum terræ motum
absoluta fuerat, ab hoc anno 588. nullo modo remo-
veri potest. Ultimus terræ motus Antiochenus die 29

mensis Novembris anni Chr. 528. acciderat; ideoque
recte Evagrius prodit post illum effluxisse annos 61, re-
fellitque Valesium qui gravi errore scribit, annos An-
tiochenos à mense Dio. seu Novembri nostro proficisci,
ideoque hunc terræ motum, & Synodum CPolitanam ad
annum sequentem pertinere. Ant. Pagi ad ann. 588. n. 6.
Caveus secundas Evagrii nuptias adscribit anno 592.
haud recte, ut hinc videtur.

λιας εορταζούσης, καὶ δημοτικῇ πανήγυρι ἀγρού-
 σης αὐτὴ τὴν πομπὴν καὶ τὴν πασάδα, ἀμφὶ
 τρίτῳ ὀκταλύχιοι ὄραν, βρασμὸς δὲ κλόνος ἐπι-
 θύτης, τὴν πᾶσαν μὲν καλίσσας πάλιν τὰ πολ-
 λὰ δὲ κατῆγαγον, αὐτῶν δὲ βάθρον ἀναβραδείν-
 ται ὥστε πάντα τὰ αὐτῇ τὴν ἀγιοτάτην ἐκκλη-
 σίαν εἰς ἑδάφος ἐσεχθῆναι, μόνου τοῦ ἡμισφαίρειου
 αὐθιγάντος, ἐκ τῶν Δάφνης ξύλων πρὸς Ἐφραι-
 μίου ἀφισχυαζάντος, ἐκ δὲ ἐπὶ Ἰουστίνου σφισμῶν
 παθόντος ὅπερ ἐκλίθη ἐκ τῶν ἐφεξῆς κλόνων καὶ
 1 τὸ βόρειον μέρος, ὥστε καὶ Ἀντιόχεια ξύλα βα-
 λαῖν, ἀ καὶ πεπλάσας τῷ σφοδρῷ κλόνῳ ὑπονο-
 σήσαντος τοῦ ἡμισφαίρειου, καὶ ὡς ἐκ πινος κενό-
 2 10 εἰς τὸν ἴδιον ἀποκαταστάτος ᾤοντο. πέπλωσε δὲ
 καὶ τὰ πολλὰ τῆς καλουμένης Ὀσρακίνης, καὶ ὁ
 2 αὐτῶν ἑφάμιον Ψηφίον, καὶ σύμπαυτα τὰ
 καλούμενα Βρυσία, καὶ τὰ αὐτῇ τὸν πάνσεπτον
 σπικὸν τῆς ἱστορίας, μόνος τῆς μέσης τοῦ αὐ-
 3 15 θύλας σταθείσης. πεπένθασιν δὲ καὶ σύμπαυτα οἱ
 πύργοι τοῦ πεδίου, τῆς λοιπῆς οἰκοδομίας ἀπα-
 20 θύους μενάσης, πῶν ἐπάλξεον δίχα. τούτων γὰρ
 ἔνιοι λίθοι ἐφῶντο μετεστράφησαν, ὅ πεπλω-
 4 25 κότες. πεπένθασιν δὲ καὶ ἕτεροι νεῶ, καὶ τῶν δη-
 μοσίων βαλανείων ἑξήτερη, τὸ πρὸς τὰς ὄρας
 5 30 διηρημένοι. καὶ πληθὺν δὲ ἀσθμητῶν ἦλθον, καὶ
 ὡς εἰκαζοῖ ἔνιοι τῷ ἄρτῳ τεκμαιρόμενοι, ἀμφὶ
 τὰς ἐξήκοντα χιλιάδας ἀνθρώπων ὁ πᾶν
 5 35 ἔσται. σύζεται οὖν ὁ ἱερεὺς ὑπέρτερον πάσης ἐλ-
 πίδος, τοῦ κατὰ γαίης σύμπαυτα πεπλωκότες
 ἔνθα καὶ αὐτὸς καθῆτο, καὶ μηδὲν τὸ αὐτῷ
 2 6 40 παν ἀφισχυαζάντος ἢ μόνου τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐσ-
 2 6 45 τῶν οἱ καὶ 6 φορεῖν ἀνελόμενοι, ἀφ' οὗ
 καλωδίου κατῆγαγον, ἑτέρου σισμῶν τὸ πᾶν διο-

ca pompam thalamumque celebraret, ter-
 tia circiter noctis hora, terræ motus cum
 fragore & sonitu irruens, totam urbem
 concussit: multa etiam ædificia evertit, fun-
 damentis ipsis sursum propulsis. Adeo ut
 membra omnia quæ erant circa sanctissimam
 Ecclesiam, funditus prosternerentur, solum-
 que hemisphærium incolume remanserit,
 quod ex tignis Daphnensis luci Ephra-
 mius construxerat, cum Iustini temporibus
 labefactum fuisset. Terræ motibus dein-
 de subsecutis idem hemisphærium ad la-
 tus boreale ita inclinatum fuerat, ut tigna
 haberet quibus fulciretur. Quæ tigna ve-
 hementi terræ motu cum concidissent, he-
 misphærium in alteram partem reuersum
 est, ac veluti norma quadam dirigente, in
 pristinum locum restitutum. Corruit præ-
 terea magna pars regionis quæ Ostracine
 dicitur: Psephium item cujus antea men-
 tionem feci, & universa loca quæ vulgo
 Brysia appellantur: ædificia denique quæ
 erant circa venerabilem Ecclesiam Deiparæ
 virginis, sola media porticu mirabili quodam
 modo conservata. Labefacta sunt etiam
 universæ turres quæ erant in Campo, reli-
 quo ædificio præter pinas murorum inte-
 gro atque illæso. Harum enim lapides ali-
 quot in contrariam partem conversi, nec ta-
 men prolapsi sunt. Multæ quoque sacræ
 ædes, & ex publicis lavacris alterum, illud
 scilicet quod pro singulis anni tempestati-
 bus divisum erat, eandem calamitatem
 sensere. Hominum vero multitudo innu-
 merabilis eo terræmotu oppressa est. At-
 que ut nonnulli conjiciebant, argumento
 ducto ex annona publica, sexaginta circi-
 ter hominum millia ea clade perierunt.
 Episcopus vero præter spem omnem inco-
 lumis evasit, cum domicilium in quo sede-
 bat corruisset, nec ullus omnino servatus
 fuisset præter eos qui circa illum stabant. Qui
 quidem, cum alius terræmotus locum subru-
 isset, Episcopum humeris suis bajulantes, per

60000 ho-
 minum ter-
 ra motu pe-
 rierunt.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀντιόχεια ξύλα βαλαῖν] Scribendum puto λαβαῖν.
 Emendationem nostram confirmat codex Tellerianus, &
 Nicephorus, qui hunc Evagrii locum ita expressit: δι-
 καὶ ἀντιόχεια τῶν τῶν ξύλων. Id est, ut vertit Langus,
 Eaque de causa, tigna qua id sustinebant, habuerat. Græci
 hæc tigna ἀντιόχεια vocant uno vocabulo, ut testatur He-
 sychius. Qua voce usum esse Philonem Mechanicum nuper
 deprehendi, cum ejus libros de Machinis in Latinum
 sermonem converterem. Gallice vocamus, Des états. La-
 tini vero Fulcras vocant: Qua voce utitur Livius in
 descriptione obsidionis Ambracis.

2 Τα καλούμενα βρυσία] In codice Telleriano, & apud
 Nicephorum legitur βρυσία, quod magis probro. Sic au-
 tem dicta videntur loca amœna ac florida, ἀπὸ τοῦ βρύου,
 quod est florere, ut testatur Suidas & Auctor Etymologi-
 ci in voce βρύου.

3 Οἱ πύργοι τῷ πεδίῳ] Hunc locum non intellexerunt In-
 terpres, Langus, Musculus, & Christophorus, ut ex
 versione eorum apparet. Sic enim interpretati sunt:
 Omnes quoque turres in plano constituta, disjectæ sunt. Ego
 πεδίον, Campum esse existimo, qui erat extra portas urbis
 Antiochiæ, in quo milites exerceri solebant. Ejus loci
 mentionem facit Arhaphius in libello precum, quem Ar-
 riani adversus ipsum obtulerunt Joviano Principi Antiochiæ
 commoranti. αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἢ ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ
 βασιλέως εἰς κάμπου ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ πόλει. Id est, Pri-
 mus congressus quem habuerant cum Imperatore, in porta
 Romanensi, dum Imperator procederet in campum.

4 Ἐκείθεν τὸ αὐτὸ τὰς ὄρας διηρημένοι] Nicephorus
 aliquot voces hic addit in hunc modum: αὐτὸς τὰς ἐν
 ἀφισχυαζάντος ὄρας, &c. Totum vero locum Joannes Langus

ita vertit: Et utrumque publicum lavacrum, ex pulcherri-
 mo statu ad eam qua ex diametro est deformitatem colla-
 psam. Quæ interpretatio ferri nullo modo potest. Nec
 multo melior est Musculi interpretatio, qui ita vertit:
 Et ex publicis balneis alterum eisdem horis dirutum est.
 Christophorus vero hunc locum ita exposuit: Et ut-
 rumque publicum balneum, quod duobus distinctis tempori-
 bus inferebat, eadem oppressis calamitas. Ego vero ho-
 rum verborum hunc esse sensum existimo. Duo erant
 Antiochiæ publica lavacra, pro anni tempestatibus divisa.
 Alterum æstivum, alterum hiernum. Ex his balneis al-
 terum terræ motu illo corruisse ait Evagrius.

5 Τῷ ἄρτῳ τεκμαιρόμενοι] Hunc locum ita exposuit
 Christophorus: Et ut quidam conjecturam ex panis qui
 in tota civitate consumi solet, faciunt, hæc lues sexaginta
 hominum millia extinxit. Mihi tamen hæc interpretatio
 non placet. Neque enim ea ratione numerum mortuo-
 rum iniri potuisse existimo. Hunc igitur locum ita ma-
 lim exponere. Quemadmodum Romæ, Constantinopoli,
 & Alexandriæ annona ex publico civibus erogabatur, ita
 quoque Antiochiæ factum fuisse existimo. Erat enim An-
 tiochia una ex quatuor maximis civitatibus Imperii Ro-
 mani. Ex his igitur panibus qui quotidie erogari solebant,
 facile erat colligere numerum mortuorum. Si quis tamen
 expositionem Christophori sequi maluerit, non magno-
 pere repugnabo. Præsertim cum de annona publica urbis
 Antiochiæ nullum extet veteris Scriptoris testimonium.

6 Φορεῖν ἀνελόμενοι] Nicephorus aliquot verba hic
 adjecit hoc modo: Φορεῖν οὖν τῷ σισμῶν ἀνελόμενοι.
 Quod nescio utrum ex conjectura addiderit, an in suo
 codice ita scriptum invenerit.

VARIORUM.

2 Οἱ καὶ φορεῖν ἀνελόμενοι] Legendum ἢ καὶ φορεῖν αὐ — W. Lowth.

ῥύσαιτο,

S. m. c. VI. funem demiserunt, atque ita ex periculo eripuerunt. Aliud præterea quidpiam civitatem servavit, cum clementissimus Deus minas suas lenitate temperasset, & virga miserationis ac misericordiae peccatum populi castigasset. Nullum enim exortum est incendium, quamvis ingens ignis copia passim in urbe esset, partim ex focis, partim ex publicis ac privatis lucernis, ex culinis item & fornacibus ac balneis, aliisque innumeris locis. Plurimi porro illustres viri eo terremotu oppressi sunt: inter quos fuit etiam Asterius. Et hanc quidem urbis calamitatem solatus est Imperator, suppeditatis ex fisco pecuniis.

CAPUT IX.

Quomodo Barbari fiducia sumpta ex eo quod milites ab Imperatore defecissent, eosdem aggressi, à Germano superati sunt.

EXERCITUS vero semper in eadem defensione perseverabat: adeo ut barbari cum copiis in Romanorum fines irrumperent, persuasum habentes, neminem ipsos prohibiturum quo minus Barbarico more grassarentur. Sed Germanus cum exercitu Romano obviam illis profectus, victos sic ad internecionem cecidit, ut ne nuntius quidem relictus sit qui cladem Persis renuntiaret.

CAPUT X.

De Imperatoris in rebelles clementia.

IMPERATOR vero exercitum quidem pecuniis remuneratus est. Germanum vero cum quibusdam aliis inde revocatum, in iudicium deduxit. Cumque omnes iudicium sententia capitali supplicio damnati essent, Imperator tamen nullo incommodo affici eos permisit: Immo honores ac præmia eis largitus est. Dum hæc geruntur, Abares usque ad longum murum semel atque iterum excursione facta, Singidunum, Anchialum & universam Achaiam, alias præterea urbes & castella expugnarunt atque in servitutem redegerunt: igni, ferroque cuncta vastantes; nullo resistente, eo quod maxima pars exercitus Romani in Oriente esset. Imperator igitur Andream, qui primus fuerat inter Imperiales satellites, eo misit, persuasurum militibus, ut priores præpositos ac reliquos ductores quos antea habebant, susciperent.

Abares fecerunt.

Andreas.

CAPUT XI.

Quomodo Gregorius Antiochenus Episcopus ad pacandos milites directus est.

SED cum milites id mandatum ne audire quidem sustinuisent, totius negotii cura in Gregorium transfertur, non solum eo quod ad res maximas perficiendas erat aptissimus,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὡς οἱ Βάρβαροι θάρρησάντες τῇ ὕψι στρατοῦ κατὰ τοῦ βασιλέως ἀπεστάτησαν, τοῖς τοῖς βασιλεὺς ὑπὸ Γερμανοῦ ἠττήθησαν.

Τὰ δὲ τοῦ στρατοῦ ὡς πλησίον εἶχεν ὥστε α καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπιστρατεύσαι, περὶ τοῦ μὴ μὴδὲ σφᾶς κωλύσειν τὰ βαρβάρων πρᾶττοντας. ὑπαντάξει δὲ τοῖς τοῖς Γερμανοῖς σὺν τοῖς ἀμφοῖν αὐτῶν, καὶ οὕτω κατακράτος νικήσας, διέφθειρεν, ὥστε μὴδὲ ἀγγλιώτῳ τῆς συμφορᾶς Πέρσαις ὑπολειφθῆναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς ἀπεστάτας φιλευθροσύνης.

Α μείβεται μὲν οὐδὲ βασιλεὺς τὸν στρατὸν χρήμασιν ἀναγκάων δὲ Γερμανοῖν καὶ ἑτέροις, εἰς κρίσειον καλεῖ. καὶ πάντες μὲν θανάτου χερσὶν ἐφίεσθαι οὐ μὴν εἶσιν ἀχρεῖ π παθεῖν, ἀλλὰ καὶ γέρον ἡξίωσι. τοῦτοι δὲ χειροῦται, οἱ ἄλλοι δὲ μέχρι τοῦ χειροῦται μακροῦ πύχης διαλάσαντες, Σιγγιδὺν Ἀγχιάλον τε, καὶ τὴν ἑλλάδα πᾶσαν, καὶ ἑτέρας πόλεις τε καὶ φρούρια ἐξεπολιόρκησαν καὶ ἡδραποδίσαντο, ἀπολλύντες ἀπαντα καὶ πυρπολοῦντες, τῶν πολλῶν ἐραυμάτων κατὰ τὴν εἰρᾶν ἐδιατρίβοντων. πέμπει δὲ γὰρ βασιλεὺς Ἀνδρέαν, τῷ βασιλικῶν ὑποσπιστῶν πρῶτον γινόμενον, πείσονται τὸν στρατὸν, τοὺς προτέρως λοχαγούς τε καὶ λοιπούς ἐσδέξασθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὡς Γρηγόριος ὁ θεοπόλεως, εἰς ἀγέλας ἐξαπεστάλη ὑπὸ στρατοῦ.

Ὡς μὴδὲ μέχρις ὅταν ὑπομενάντων τὸ κέλευσμα, εἰς Γρηγόριον τὸ πρᾶγμα μετὰ σπουδῆς ζεταί, οὐ μόνον ὅτι τὰ μέγιστα ἐργάζεσθαι οἷός τε

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ο' Γερμανός] De hac Germani victoria strictim, ut phylactus in libro tertio, capite tertio. Quem ait fuisse solet, loquitur Theophylactus in lib. 3. cap. 3. Curatorem domus Antiochi.

2 Ἀνδρέαν] Hunc Aristobulum vocare videtur Theo-

VARIORUM.

2 Ὡς καὶ τοὺς βαρβάρους] Hæc & quæ sequuntur de militum, opera Gregorii, reconciliatione, Pagius refert ad ann. 389.

καθεστῆκε,

χαρῆσθαι, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλὰ ὄφρα πρὸς αὐ-
τὸν τὸ γράμμα· τῷ μὲν χρέμασι δεξιωθέντων
αὐτῷ· τοῦ δὲ, καὶ ἐδῶσι, βρωτοῖς τε καὶ
1 ἑτέροις, ὅτε στρατολογηθέντες ἐκ χαταλόγου· δι'
αὐτῶν παρήσαν. ἀγείρει τοίνυν τοὺς ἐς πρῶτα τῶ
φράξ. πλουῦτας, ἀγγελοφόρους ἐκαστοὺς πέμ-
2 ψας, ὅς Λιτάρχοις τὸν χρεῖον, διεσῶπι Θεοπόλεως
ἀμφὶ τοὺς τελαχοσίους σταδίους. παρ' οὗς αὐτὸς γε-
νόμενος, καὶ ταῦτα κλινοπέτης ὑπάρχων, ἔλεξε
τοιαῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Δημητρεῖα Γρηγορίου πρὸς τὸν στρατὸν.

Εἴδομαι, ὅς ἄνδρες Ῥωμαῖοι τὴν προσηγορίαν
καὶ τὰ πρῶτα, ἅμιν ἐκ παλαιῶν τῶν
ὑμῶν παρ' ἡμᾶς ἀφίξιν ἴσασθαι, κοινοποιήσαντα
15 παρόντα, βουλήν τε λαβομένων ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς
βύνοια χατεπαγγέλλεται, τοῖς προλαβοῦσιν οὐκ
3 ἐνδοξῶς βεβαιωθείσα, ὅτι τὸν νηῖτον ὑμῶν κλό-
νον καὶ τὸν ἐντιθέντα σάλον, πῆς ὀκτιηθίοις ἐδε-
ξιοῦμεν. ἀλλ' ἐπεὶ μέχρι τοῦδε παρήσται, ἵσως
20 ἀνωθεν οὐκ ἐνδοξίμου γινομένου, ἵνα Πέρσαι μὲν
τῶν Ῥωμαίων τέλειον ἀνδρείαν ἐκμάθουν, πρὸς
ἀνδρῶν ἀφρατηγῶν ἐκπολεμηθέντες· ἡ δὲ γε ὑ-
μῶν ἀκραφῆς βύνοια καὶ πάντων βεβαιωθείη,
τὸ καιρὸν βασιλευσῶσα καὶ τοῖς ἔργοις μαρτυρη-
25 θείσα. διδόντες γὰρ ὡς εἰ καὶ πρὸς τοὺς φρατη-
γῶντας ὑμῶν τῶν λύπῶν ἐκλήρωσάτε, οὐ-
δὲν ὑμῖν τοῦ πολιτεύματος προὔργατον. Φέρε
νῦν δεῖ τῷ πρῶτῳ σκοπήσασθαι. βασιλὺς
ὑμᾶς προσαλέτα, πάντων τῶν ἡγεμονῶν
30 ἀμνηστῶν χατεπαγγελλόμενος, τῶν ἐς τὴν πολι-
τείαν ὑμῶν εὐνοίαν, καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον
ἀνδρείαν ἐς ἱεστηρίαν καὶ θαλλοὺς δεξάμενος ταῦτα

verum etiam eo quod summus ei honor
ab exercitu, & quidem jure merito defere-
batur. Multos enim milites pecuniis do-
nauerat. Aliis vestem ac cibaria aliasque res
subministraverat, tunc cum delectu habito
in matriculam adscripti per ipsius agros trans-
5 irent. Missis igitur quaquaversum nuntiis,
principales milites evocavit ad locum qui
Litarba dicitur, trecentis stadiis distans ab
urbe Antiochia. Ad quos ipse cum ve-
nisset, tametsi in lecto decumberet, ejus-
10 modi verba fecit.

CAPUT XII.

Gregorii Oratio ad exercitum.

Ego quidem existimabam, viri & nomi-
ne & rebus ipsis Romani, vos jampridem
ad me venturos esse, tum de iis quæ
acciderant, mecum communicaturos, tum
ejusmodi capturos consilium quod mea erga
vos benevolentia pollicetur. Quæ quidem
superioribus officiis certissime confirmata
est, tunc cum navalem vestrum tumultum,
& tempestatem inde excitatam, missis ali-
mentis sublevavi. Sed quoniam hactenus
id neglectum est, divina fortasse provi-
dentia ejus rei copiam minime tribuente,
tum ut Persæ à viris duce destitutis su-
perati, Romanorum fortitudinem penitus
perspicerent, tum ut vestra in Republicam
sincera benevolentia opportuno tem-
25 pore explorata & rebus ipsis comprobata,
omnibus modis confirmaretur. Peripetue
enim declaratis, licet adversus duces ve-
stros causas doloris ac simultatis habeatis,
nihil tamen republica antiquius vobis esse.
Nunc igitur quid agendum sit considere-
30 mus. Invitat nos Imperator, omnium
prætorum oblivionem promittens: ve-
stram in rempublicam benevolentiam, & in
prælio fortitudinem, tanquam ramos ac
verbenas supplicum suscipiens: Et indul-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Δι' αὐτοῦ περιήσαν· Hic locus non minimam habet
difficultatem. Mulcillus quidem ita vertit: quando ad
militiam conscripti ex catalogo, per ipsum sunt admissi. Chri-
stophorsonus vero eodem fere modo interpretatur: alii
vestitu, cibo, & aliis rebus adjuti tum cum in album mili-
tium adscripti, & per eum admissi fuerant. Eundem quoque
sensum secutus videtur Nicephorus, qui hunc Evagrii lo-
cum ita expressit, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἐκ χαταλόγου στρα-
τολογηθέντες ἦσαν, δι' αὐτοῦ περιήσαν. Quæ verba ita vertit
Langus: Tum autem quicumque delectu habito per Sacra-
mentum militare in catalogum adscripti erant; per ipsum
id consecuti fuerant. Mihi tamen non placet hæc inter-
pretatio. Neque enim adeo expetenda res eo quidem
tempore fuit militia Romana, ut suffragio cujusquam
opus fuerit ad hoc, ut quis militum numero adscriberetur.
Quare existimo potius hæc verba ita esse exponen-
da: Tunc cum militaribus numeris adscripti, per ipsius a-
gro transirent. Notat hoc loco Evagrius munificentiam
Gregorii Antiochenis Episcopi, qui milites per agros
suos transeuntes, non solum hospitio excipiebat, sed &
vestem, & cibos ac pecunias iis donabat. Certe περιήσαν
hoc sensu usurpat Justinianus in Novella 130 de transi-
tu militum, ὅτι τὰς τῶν ἡμετέρων στρατιῶν· ἐν ἑκάστῃ
ἐπαρχίᾳ περιήσαντες ἡμέτερον δὲ κατατάξιν. In codice Telleri-
ano hunc locum ita scriptum inveni, ὅτι στρατολογηθέντες
ἐκ καταλόγου δι' αὐτοῦ περιήσαν.

2 Ἐν λιτάρχοις· Vicus est in territorio Chalcidis urbis
Syriæ, cujus meminit Julianus Imperator in epistola 27.
Juxta hunc vicum erant Hibernacula Regis Antiochi,
quorum reliquias adhuc sua ætate superfuisset testatur ibi-
dem Julianus, ita scribens: μέχρι τῶν λιτάρχων ἔλθον. ἵνα δὲ
ἡ καμὴ Καλχίδος, καὶ ἐνέτηχον ὁδὸν λιτάρχα ἐχούσῃ χαμαθίων
Ἀπορχαῶν. Quem locum Martinus ita vertit: Ad Litar-
bos veni, quod oppidum est in Chalcide: & casu incidi in
viam quandam qua reliquias adhuc Antiochenis Hiber-
norum habebat. Ego vero sic interpretor: Litarba adve-
ni, qui vicus est in agro Chalcidico. Et viam offendi qua
reliquias habebat Hibernorum Regis Antiochi. Eiusdem vi-
ci meminit Theophanes in Chronico pag. 151. ubi ait
Alamundarum populatum esse Syriam primam usque ad
fines Antiochiæ, & usque ad Litarga & Scaphata. Ve-
rum in Theophane scribendum puto, τῶν λιτάρχων λι-
τάρχων καὶ σκαφάτων κτημάτων. Quam emendationem con-
firmant sequentia. Addit enim καὶ ἔχουσιν τὰ ἔξω τῆς
Καλχίδος.

3 Ὅτι τὸν νηῖτον ὑμῶν κλόνον· Nescio quid de navali
Romanorum pugna hic somniavit Christophorsonus. Ne-
que enim Romani eo tempore navalem pugnam com-
miserant, sed terrestri prælio cum Persis conflixerant.
Metaphora igitur usus est hoc loco Evagrius noīter: &
castra quidem Romanorum comparat novi: seditionem
vero quam excitaverant, comparat tempestatem.

VARIORUM.

2 Τῷ δὲ] Legendum τῶν δὲ. W. Lowth.

δύς

SÆC. gentiæ suæ pignora omnium certissima vo-
 VI. bis donans, cum ita dicit: Si Deus vestræ
 in rempublicam benevolentia victoriam con-
 cessit, & depulsis peccatis fortitudo vestra
 eluxit, quod certissimum est argumentum
 indultæ veniæ: Quomodo ipse Dei præ-
 judicium non sequar? Cor Regis in manu
 Dei est, & quocumque voluerit Deus, il-
 lud inclinat. Obtemperate itaque mihi
 quam citissime, Romani: Nec occasionem
 nobis oblatam dimittamus, nec elabi patia-
 mur. Nam postquam effugerit, compre-
 hendi se non patitur: & quasi indigne
 ferens quod neglecta fuerit, nunquam se
 bis capi finit. Heredes estote obedientia
 majorum vestrorum, sicut fortitudinis eo-
 rum heredes fuistis, ut vos Romanos un-
 decumque ostendatis, nec ulla reprehensio-
 nis nota nomini vestro inuratur, vosque
 degeneres esse filios arguat. Majores vestri
 sub Consulatum atque Imperatorum regi-
 mine constituti, obedientia ac fortitudi-
 ne orbem terrarum subegerunt. Manlius
 Torquatus filium suum, qui fortiter qui-
 dem se gesserat, imperio tamen minime
 paruerat, coronatum securi percussit. Du-
 cum enim prudentia & militum obedien-
 tia res maximæ perfici solent. Quod si al-
 terum alterius ope destituatur, claudicat
 statim atque eversum labitur, disjuncto dua-
 rum illarum virtutum præstantissimo iugo.
 Nolite igitur amplius cunctari: sed mihi
 obtemperate, qui tanquam sacerdos, inter
 Imperatorem & exercitum reparandæ con-
 cordiæ interpretes sum. Ostendite nullam
 esse perduellionem in eo quod agitis,
 sed justam indignationem, ad breve tem-
 pus susceptam adversus duces vestros à qui-
 bus injuria affecti estis. Nisi enim quam
 celerrime ad Imperatorem accurreritis, ego
 quidem tum benevolentia quam debeo in
 rempublicam, tum mea erga vos amicitia
 satisfecero. Vos vero considerate quæso
 quinam sint exitus tyrannorum. Qua enim
 ratione præsentium rerum statum termi-
 nabit? Ut in unum collecti permanea-
 tis, fieri nullo modo potest. Unde enim
 fruges ad vos convehentur, aut ea com-
 moda quæ mare continenti subministrare
 solet: nisi Christianis bellum inferentes,
 & ab iisdem vicissim bello appetiti, res
 omnium teterrimas faciat ac sustineatis.
 Quis autem horum finis futurus est? Hac
 illac dispersi, vitam transigitis. Aderit
 è vestigio vindex justitia, non sinens ut
 veniam amplius consequamini. Datis igitur
 dextris, ea quæ & nobis & reipublicæ
 profutura sint perpendamus: Quando &
 salutaris passionis & sanctissimæ resurrecti-
 onis Dei nostri Jesu Christi festos dies,
 nobis ad id suffragantes habemus.

Prov. 21.

Livius 1.8.
initio.

δὸς ὑμῶν τῆς ἀφέντης οὐχ ἄρα πάντων ἀσφα-
 λίστα, καὶ φησὶν, ὡς εἰ ὁ Θεὸς τῇ θύοιᾳ τὸ
 πλέον δίδωκε, καὶ τῇ ἀμαρτάνῃ ἐξαδικῶν,
 ἡ ἀνδρεία διεφάνη, Ἐφῆς ἔλεγχος τῆς συγχρη-
 σίως γνησιότητος, πῶς οὐχ ἔφομαι τῇ θείᾳ κείῃ;
 καρδία βασιλείας ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ ἀνὴρ
 κλινὴ αὐτοῦ. ὑπεξάτε μοι οὐδὲ, ὦ Ῥωμαῖοι, τὰ-
 χιστα καὶ μὴ κατὰ προῶν τὸν παρόντα καιρὸν,
 μηδὲ παρολιθίσαι ἀφ᾽ ἑαυτῶν. μισθὸν γὰρ κε-
 10 πῶσθαι ἀφ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ὡς ἀναγκῶν ὅτι γε
 ἡ παράφθνη, δύσλητος εἶναι καὶ ἀπάραξ οὐκ ἀνέχεται.
 κληρονομία οὐδὲ τοὺς πατέρας τῆς θύοιᾳς,
 ὡς περ τῆς ἀνδρείας ἐκκληρονομήσατε, ἵνα ἀφ᾽
 πάντων Ῥωμαῖοι δειχθῆτε, καὶ μηδὲς ὑμῶν ἄ-
 15 ψηται μᾶλλον, ἢ νεοθενέως ὑμᾶς παῖδας δείξῃ.
 ὡς τοῖς ὑπάτοις καὶ βασιλεῦσι ταῖς μέντοι, οἱ
 ὑμᾶς φύσαντες, πεθεοὶ καὶ ἀνδρεία τὸ οἰκούμενον
 ἅπαντες ἐρεσκύνοντο. Μάλλινος Γουρκούτος τὸν
 παῖδα φεφάνεας ἀνέλεν, ἀνδρείᾳ μὲν
 20 ἀπειθήσαντα δέ. ἡ γὰρ ἀγαθὸν θύοι-
 λία καὶ τῇ ἀγορεύῃ θύοι, μεγάλα πε-
 φύχον ἀγαθὰ καὶ ἐργάζεσθαι. ἰάπερον δὲ ἡ ἐπίρ-
 χρεῖον, χαλθεῖ τε ἡ φειδέται, ἡ σφάλει
 πάντως, τῆς ζήτησιν ζωωδὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, μὴ
 25 οὐδὲ μέλλει πείσθαι δέ μοι, ἱερωσύνης βασι-
 λείας καὶ στρατῶ μεσιτεύουσιν καὶ δείξατε ὡς ἡ
 τυραννὶς τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ δικαία ὡς μι-
 κρὸν ἀναγκάστεις κατὰ τῇ ἀδικησάντων ὑμᾶς
 στρατηγῶν. εἰ γὰρ μὴ τὴν ταχίστην ἐρεσκύν-
 30 μοιτε, ἐγὼ μὲν ἐξοσιώσομαι καὶ τὴν ἐς τὴν
 πολιτείαν εὐνοίαν, καὶ τὴν ἐς ὑμᾶς Φιλίαν. ὑμῖς
 δὲ σκοπεῖτε ποῖα τῇ τυραννὶ τὰ τέλη. ποῖ
 γὰρ καὶ περνεῖτε τὰ παρόντα; ἀθρόους εἶναι τῶν
 ἀδικημάτων. πόθεν γὰρ ἡ τῶν ἀράων συγχρομή;
 35 ἡ ὡς ἐς ἀντίληψιν ἡ θάλασσα τῇ ἡπείρῃ δίδω-
 σιν, εἰ μὴ γε πολεμῶντες Χριστιανούς, καὶ πολε-
 μούμενοι, τὰ πάντων αἰχίσια δεσπόετε καὶ πεί-
 σοιδα; καὶ πῶς τὸ τέλος σποράδες γνησιότητος
 βιοτεύετε. αὐτοὶ παρὰ πόδας ἡ δίκη, συγ-
 40 γνάμιν τοῦ λοιποῦ νέμεν οὐκ ἀνεχόμεν. δόντες
 οὐδὲ δειξιάς, καὶ ἑαυτοῖς καὶ τῇ πολιτείᾳ τὸ
 σιωπῶν σκοπήσωμεν, ὅτ' ἀνὴρ καὶ τὰς ἡμέρας τῇ
 Ἐκκλησίᾳ πάθος, καὶ τῆς παναγίας ἀναστάσεως
 Χριστοῦ ὁ Θεὸς συνεπιλαμβανόμενος ἔχμεν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πῶς ὡς ἔφομαι τῇ θείᾳ ἀνὴρ θύοι] Deerat hoc loco
 integra linea, quam ex optimo codice Florentino supple-
 vi. Eadem quoque lacuna videtur fuisse in eo codice
 quo usus est Nicephorus. Neque enim omisurus erat
 præclaram illam sententiam qua usus erat Mauricius,
 Cor Regis in manu Dei; si illam in exemplari suo repe-
 risset.

2 Παράφθνη δύσλητος] In optimo codice Florentino
 totus hic locus ita legitur: Καὶ ὡς ἀναγκῶν ὅτι γε

παράφθνη, δύσλητος εἶναι καὶ ἀπάραξ οὐκ ἀνέχεται. Optime,
 dummodo disjunctis vocibus legamus δὲς ἀπάραξ, quem-
 admodum legitur apud Nicephorum in capite 15. libri
 18. Facessat igitur Christophori & Savillii conjectura,
 qui ἐκκλησίᾳ hoc loco restituebant.

3 Τὸν γὰρ ἀναγκῶν οὐκ ἀνέχεται] Scribendum est procul
 dubio οὐκ ἀνέχεται, & paulo post οὐκ ἀνέχεται abique subscripto.
 Id enim postulant leges Grammaticæ: atque ita etiam
 legitur apud Nicephorum.

Ὅπ μετὰ τὸ δημηγοῦσθαι Γρηγόριον, μετέθεντο ταῖς γνώμας οἱ στρατῶται, καὶ πάλιν δέχοντα Φιλίππικόν στρατηγόν.

Quomodo post orationem Gregorii, milites deposita priore sententia, Philippicum ducem de novo susceperunt.

Τοιαῦτά γε εἶπεν, καὶ πλεῖστα γε ἐπιδακρύ-
σας, ὥσπερ ἐν θείας πνὸς ῥοπῆς ἀπάντων
τὰς γνώμας ὅς ἀχρεὶ μετατέθεικεν· οἵπερ ἐξή-
τισαν ὑπεξελθεῖν ἢ συλλόγου, καὶ καθ' αὐτοὺς περὶ
τῆς προαχτέων βελθέσασθαι. ἦσαν τοίνυν ἐν μὲν
πολὺ σφᾶς αὐτοὺς τῶ ἱερεὶ ἐγκλείσαντες. καὶ
δὴτα Φιλίππικόν αὐτοῖς ἐξονομάσαντες, ἵν' αὐτοὶ
στρατηγὸν σφίσιν ἐξατήσωσιν, ὅρκους δεινοῖς ἔφα-
σκον· ὡς τοῦτου διομόσασθαι καὶ τὸ σύμπαν στρα-
τευμα. ὁ δὲ, μὴ ὡς τοῦτο μελλήσας ἢ ὅλως
ἐλπίσας, ἱερὺς ἔφη κατὰ συγχώρησιν εἶναι, ἐξου-
σίαν τε ἔχειν, λύειν καὶ δεσμεῖν ἐπὶ γῆς τε καὶ
οὐρανοῦ, καὶ τῆς θείας ἀπειρημόθυι φωνῆς. ὁ-
δόντων δὲ καὶ ὡς τοῦτο, τὸν Θεὸν· λιπαῖς καὶ
προσευχαῖς ἐξωσιούτο· καὶ τοῦ ἀχρεῶτος αὐτοῖς
μεταδὸς σώματος· ἡ γὰρ ἡ πάνσεπλος ἡμέ-
ρα δευτέρα ἡ τῶ ἁγίῳ ἐγγίζουσα πάθει· πάν-
τας δεινίσας ἀμφὶ τοὺς διαχίλους, πιδάδων ἐπὶ
τῆς πῶας σχεδιαθεῶν, ὑπέστρεφε κατὰ τὴν ἐξῆς.
ἔδοξε δὲ αὐτοὺς συλλεγῶναι καὶ βούλονται. μετα-
πέμπεται τοιγαροῦν Φιλίππικόν ὁ Ταρσὸς τῆς
Κιλικίας ἀφ' ὧντα, ἐπειγόμενόν τε κατὰ τὴν
βασιλείαν, ἀναγαγὼν τῇ βασιλείᾳ ὡς τοῦτων,
φίλας τε καὶ τὰς παρὰ τοῦ στρατῶ ὡς Φι-
λίππικου δέσεις. ὑπαντῶσι τοίνυν τῶ Φιλίπ-
πικῷ κατὰ τὴν Θεουπολιτῶν γειτονίαν, καὶ τὸς
ἡγεμόνους τῆς θείας παλιγγενεσίας ἐς ἱκετεῖαν
προσλαβόμενοι, προσπίπτουσιν αὐτῷ· καὶ δεξι-
ὰς ἀμνηστίας λαβόντες, σιωπῶντες αὐτῷ τὰς ὁπίστρα-
τεύσεις ποιούμεναι. οὕτω μὲν δὴ ὡς κεχωρήκει
ταῦτα.

His dictis cum multum illacrymatus es-
set, momento temporis omnium men-
tes velut divina quadam virtute commuta-
vit. Statimque postularunt, ut ex con-
ventu discedere ipsis liceret, quo de his
quæ agenda erant, inter se ipsi deliberarent.
Nec multo post reversi, se se arbitrio vo-
luntatique Episcopi permiserunt. Qui cum
Philippicum illis nominasset ut eum sibi
ductorem postularent, se & universum ex-
ercitum gravi jurejurando ea de re obstri-
ctum esse dixerunt. Tum Gregorius nihil
cunctatus nec ullatenus moratus, Dei gra-
tia sacerdotem se esse dixit, & datam sibi
esse potestatem ligandi atque solvendi, tum
in cælo, tum in terris. Simul divinum o-
raculum eis in memoriam revocavit. Cum-
que milites hac etiam in re acquievis-
sent, Gregorius precibus ac supplicationibus
Deum placavit. Et immaculato Christi
corpore eis distributo: erat enim venerabi-
lis imprimis dies secunda feria quæ Domi-
nicæ passioni vicina est: cum universos,
duo circiter hominum millia, toris in gra-
mine tumultuarie compositis cæna excepis-
set, postridie domum reversus est. Placue-
rat autem, ut milites quo in loco vellent,
in unum convenirent. Gregorius igitur Phi-
lippicum accersit, qui tum apud Tarsum
urbem Ciliciæ morabatur, & Constantino-
polim quamprimum proficisci parabat. Por-
ro de his rebus ad Imperatorem retulit, mis-
sis etiam supplicationibus militum, quibus
Philippicum ducem postulabant. Cum er-
go Philippicus Antiochiam venisset, mili-
tes illic ei occurrunt: & iis qui divinæ re-
generationis lavacrum promeriti fuerant, ad
supplicandum pro se assumptis, ad genua ejus
procumbunt. Qui cum dextra data obli-
vionem præteritorum eis confirmasset, milites
una cum illo in expeditionem profecti sunt.
Atq; hæc quidem hunc in modum processere,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Λιπαῖς καὶ προσευχαῖς ἐξωσιούτο] Hæc preces atque oratio-
nes referri possunt, vel ad reconciliationem poenitentium,
& ad absolutionem sacramenti quo milites sese obstrinxer-
ant; vel ad Missarum solemnias, quæ Gregorius tunc
celebravit coram Tribunis ac Centurionibus exercitus Ro-
mani, quibus etiam sacram Communionem impertiit,
ut testatur Evagrius. Ita certe hunc locum exponit Ni-
cephorus: λιπαῖς, inquit, ἐξωσιούτο τὸ θῆος καὶ τὸν θῆον τι-
λῶν μυστηρίων, τῷ ἀχρεῶτι σύμμετος ἔπειτα μετέδιδου.

2 Ἡ πάνσεπλος ἡμέρα] In optimis codicibus Floren-
tino & Telleriano additur δευτέρα. Id est, secunda Feria
magnæ Hebdomadis. Eandem quoque emendationem in
codice Vulcobiano ad latus scriptam inveni.

3 Ἐπειγόμενόν τε κατὰ τὴν βασιλείαν] Assentior Christo-
phorono & Savilio, qui post hæc verba distinctionem
apposuerunt. Est enim prorsus necessaria. Sed & ante
illos Nicephorus hunc locum ita distinxerat. Melius ta-
men Nicephorus scriptum habet πρὸς τὴν βασιλείαν.

Quomodo capta sit Martyropolis.

Ἀπερὶ τῆς ἀλώσεως Μαρτυροπόλεως.

Sittas.

Romani
frustra
Martyro-
polim op-
pugnant.

INTEREA Sittas quidam, qui decanus erat Martyropoli, injuriam sibi illatam à quodam ex militiæ rectoribus ægre ferens, urbem hostibus prodidit, observato tempore quo milites præfidiarii ex urbe discesserant: Introductaque Persarum cohorte, perinde ac si ea Romanorum cohors esset, urbem occupavit admodum opportunam Romanis. Et ex junioribus quidem feminis, plerasque intra urbem retinuit: reliquos autem omnes, exceptis aliquot servulis, eiecit. Confestim igitur Philippicus eo profectus, urbem obsidione cinxit, tamen nihil eorum quæ ad obsidionem necessaria sunt, ipsi suppetere. Nihilominus iis quæ ad manum erant utens, urbem oppugnavit, actisque quibusdam cuniculis unam ex turribus deiecit. Sed cum Persæ tota nocte infomes, id quod collapsum fuerat instaurassent, urbem expugnare non potuit. Cum igitur Romani crebro murum adorti, assidue repellerentur; tela enim ex superiore loco in eos missa, raro à scopo aberrabant, ita ut ipsi plus detrimenti acciperent quam hostibus inferrent; obsidionem solverunt. Ac paululum inde digressi, castrametati sunt, id unum sollicitè observantes, ne Persis qui obsessi erant, ulla submitterentur auxilia. Verum jussu Imperatoris Mauricii Gregorius ad exercitum perrexit, eique persuasit ut ad oppugnandam urbem reverteretur. Milites tamen nihilo plus quam antea perficere potuerunt, cum bellicis machinis quibus urbes expugnari solent, penitus destituerentur. Itaque exercitus quidem ad hiberna dimissus est. In proximis autem castris crebra relicta sunt militum præsidia, ne supervenientes Persæ clanculo urbem ingrederentur. Sequenti æstate, cum exercitus Romanorum in unum collectus esset, & Persæ expeditionem suscepissent adversus Romanos, circa Martyropolim gravis commissa est pugna. Cumque Philippicus superior fuisset, multique Persæ, & inter hos princeps quidam fortissimus in prælio cecidisset, Persarum tamen multitudo non contemnenda Martyropolim ingressa est, id quod maxime illis studio fuerat. Exinde Romani ab obsidione quidem urbis abstinendum sibi esse censuerunt. Neque enim fieri posse ut eam vi expugnarent. Alteram autem urbem in montosis & munitioribus locis, septem

Σίττας δὲ τις ὁ Μαρτυροπόλει δεκά-
δάρχων, ὡς πῶς τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ
καὶ δεχόμεναι λυπηθεὶς, καταπροδίδωσι τὴν πόλιν,
τίμω ἀπλευρῶν τῇ ἐγκαθημένῃ αὐτῇ στρα-
τιᾷ ὀπιστήρην καὶ λόχον Περσικὸν ὡς Ῥω-
μαῖον ἐσαγαγόν, τὴν πόλιν κατέσχεν, ὅππασ-
ροτάτῳ Ῥωμαῖοις καθεστῶσαν τὰ μὲν πολλὰ ἔ-
γυναικων τῶν σφειρόντων, εἴσω κρατήσας ἅπαν-
τας δὲ τοὺς ἄλλους χωρὶς οἰκιστῶν ἐξέλα-
σας. θύρας μὲν οὐδ' ὁ Φιλιππικὸς αὐτοῦ τίμω ἐ-
λασιν ἐποιεῖτο, καὶ περικαθίσας τὴν πόλιν ἐπο-
λιόρκει, οὐδὲν τῶν ἐς πολιορκίαν ὀπισθηδίων ἔχων·
ὅμως δ' οὐδ' ἐκ τῶν παρόντων αὐτῷ διεμάχετο,
καὶ πᾶς διάρυχας ἐργασάμενος, ῥίπτει τῶν πύρ-
γων ἕνα. οὐ μὲν τίμω πόλιν ἐξίχουσι περὶ στή-
θεσιν, τῶν Περσῶν ἀφαινεκρυσσάντων, καὶ τὸ
πεπληκὸς κατασφαιλισμένων. ὡς δὲ συχνὰ προσ-
βάλλοντες οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πύχαι, ἀπεκρούοντο·
ἐπίσκοπα γὰρ ἐξ ὑψοῦς ἐφέρετο κατ' αὐτῶν
τὰ βέλη, καὶ πλέον ἐβάλλοντο ἢ τοὺς ἐνδον ἐλύ-
που, λύουσι τίμω πολιορκίαν καὶ σμικρὸν δια-
στάτης, στρατοπεδεύοντα μόνον, τὸ μὴ καὶ ἐτέρους
παρασπῆναι Πέρσας, ὀπισθηροῦντες. κελύσμασι δὲ
Μαυρικίῳ, καὶ Γρηγόριος ἀφικνεῖται ὡς τὸ
στρατόπεδον, καὶ πείθει ὡς τίμω πολιορκίαν ἐπι-
ελθεῖν. οὐ μὲν π. πλέον ἐξεργάσασθαι οἰοῖτε γα-
γῆρας, μηδὲν τῶν ἐλεπόλεων μηχανῶν ὄντος. ὅ-
θεν ἀφελύεται μὲν ὁ στρατὸς ἀφ' ἑμαυτῶν ἐς δὲ
τὰ σιμύεγυς Φρούρια, συχνὰ Φρουρὰ καταλιμ-
πάνοντα, ἵνα μὴ λαβόντες Πέρσας τῇ πόλει ἐπι-
σείλωσι. καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς δὲ θέρους, ἀθροισθέν-
τος τοῦ στρατεύματος, καὶ Περσῶν ὀπιστραπευσάν-
των, γίνεται μὲν ἀμφὶ Μαρτυρόπολιν μάχη καρ-
πύα. καὶ τὸ πλέον ἐχρηκὸς Φιλιππικὸς, καὶ
πολλῶν Περσῶν πεπληκῶτων, ἐνὸς ἥρωος ἐσθθέντος
ἰκανὴ πλῆθος Περσῶν ἐσπέπληκεν ἐν Μαρτυροπόλει,
ὃ καὶ μάστιγα διεσπυδαῖον αὐτοῖς. ἐντεῦθεν πο-
λιόρκει μὲν οἱ Ῥωμαῖοι τίμω πόλιν ἀπέγυναν,
μηδὲ γὰρ δυνάμει ταύτῃ οἷον τε ὑψοῦς ἀπὸ
ἐτέραν δὲ ἀντανίστασι πόλιν ἀπὸ σταδίων ἐπὶ, ἐπὶ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν ὁ Μαρτυροπόλει δεκάδάρχων] Rectius in Manuscriptis codicibus Florentino & Telleriano scribitur δεκάδάρχων, quemadmodum etiam Vulcobius ac Savilius in margine suorum codicum emendarunt. Nicephorus in cap. 17. lib. 18. hunc Evagrii locum ita exponit: δεκάδης ἄρχων στρατιωτικῷ τῷ γένει καὶ ἡγεμονίᾳ. Hi à Latinis Decani dicebantur, non autem Decuriones, ut Musculus & Christophorus interpretantur. Testatur id Vegetius in cap.

8. libri 2. agens de Centurionibus sive ordinariis: Erant, inquit, decani denis militibus præpositi, qui nunc capiti comitubernii vocantur.

2 Τῶν ἐγκαθημένων αὐτῇ] Procul dubio scribendum est αὐτῇ. Sic enim lex Grammatica postulat.

3 Λόχον περσικόν] Quadringentos homines armatos, ut scribit Theophylactus, in capite 5. libri 3.

VARIORUM.

a Περὶ τῆς ἀλώσεως Μαρτυροπόλεως] Martyropolis urbs erat Armeniæ majoris in Sophanine tractu, juxta Nymphium fluvium, in Mesopotamiæ confinio. Bandrand.

b Οὐ μὲν τὴν πόλιν ἐξίχουσι περὶ στήθεσιν] Legendum περὶ στήθεσιν, qua voce usus est Evagrius ad finem capituli. W. Lowth.

τοῦ

τὰ ὄρεα καὶ ἐρυμνότερα μέρη, ὡς ἀν' ὀπίτεχνή-
σεις πᾶς καὶ ἀντεπιχειρήσεις ποιῶντο. καὶ ταῦ-
τα μὲν θερίζοντες ἐπὶ ἔρατον, ἂ τῶ δὲ χειμῶνι δι-
ελύοντο.

stadiis à Martyropoli exstruxerunt, ut infi- Sæc.
diis atque excursionibus eam infestarent. VI.
Et hæc quidem æstivo tempore facta sunt
à Romanis. Hyeme vero dimissus est exer-
citus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

CAPUT XV.

Περὶ τῆς στρατηγίας Κομνητοῦ, καὶ ἀλάσεως
τῶν Ὀκβάς.

De Comentiolo Magistro militum, & de ex-
pugnatione Castellii Ocbas.

ΚΑὶ πέμπεται τῆς ἡγεμονίας ἀφ' ὧν ὁ Κο-
μνητιόλος, ὅραξ γένεσθαι ὅς κεράτῃ Πέρ-
σαις συνεπλάκη, καὶ μικροῦ τὸν βίον κατέστρεψε
σὺν καὶ τῶ ἵππῳ καταρραγίς, εἰ μὴ τις τῶν δο-
ρυφόρων ἐν ἡνι τῶν παρόχων ἵππων ἐπιβιάσας,
τῆς μάχης ὑπεξήγαγε. Φύγῃσι δ' οὐκ οἱ περι-
σώδεις τροπιδίω, πάντας τοὺς σφετέρους ἡγε-
μόνας ἀποβαλόντες, καὶ κατὰ τὴν Νίσβιν ἀφ-
σώζονται καὶ τὴν πρὸς τὸν σφῶν βασιλέα δεδι-
ότες ἐπ' ἀνδρῶν θάνατον γὰρ αὐτοῖς ἡπειλήκει, εἰ μὴ,
τοὺς ἡγεμόνας ἀφ' ὧν αὐτοὶ τὴν κατὰ Ὀρ-
μίσδου στρατιὰ μελετῶσιν, ἥδη καὶ Βαράμου
στρατηγὸς Περσῶν τοῦτο βυθίσαντος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐ-
τὸν, ἐκ τῆς τῶν Τούρκων συμπλοκῆς ἐπαυθῆναι.
ὅτι τούτῳ δὲ Κομνητιόλος τὴν Μαρτυρόπολιν περι-
καθήμενος, τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ καταλείπει
αὐτὸς δὲ σὺν καὶ πῶν ξεινίδιω ἐκλεγεῖσιν, ἐκ-
τρέχει κατὰ τὸ Ὀκβάς ὁχυρώτατον φρούριον,
ἀντικεῖν Μαρτυρόπολιν ἐς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην
ἀφ' ἧς ἐκείνου ἐπὶ πῶς σκοπέλει ἀποτόμῃ, ὅθεν ἢ
ἀποπῶς ἢ πᾶσα καθεστῆκει πόλις ἢ πολιορκή-
σας, πείρας τε οὐδὲν ἀνείας, καὶ τοῦ τέχους πᾶ-
σι καὶ ἀπελτῶν ῥίψας, ὑπερκαταβάς αἰρεῖ τῶ
κεράτος τὸ φρούριον. ὅθεν λοιπὸν καὶ ἐν ἀπογνώσει
Πέρσαις τὰ Μαρτυρόπολιν καθεστῆκει.

MITTITUR posthac ab Imperatore
Comentiolus genere Thrax, qui Phi-
lippico in magisteria potestate succederet.
Hic fortissime cum Persis congressus, cum
una cum equo præceps dejectus esset, pæ-
ne interierat, nisi quidam ex satellitibus
ipsum equo funali impositum ex prælio
subduxisset. Superati nihilominus Persæ,
universis ducibus suis amissis, fugam arri-
puerunt, & Nisibim se receperunt: Cum-
que ad Regem suum reverti minime au-
derent: mortem enim ipsis minatus fuerat,
nisi duces suos salvos atque incolumes re-
ducerent: illic adversus Hormisdam con-
juratorem ineunt, auctore Varamo Magi-
stro militum apud Persas, qui paulo antea
ex prælio adversus Turcos una cum suis
redierat. Interea Comentiolus Martyropo-
lim obsidens, maximam quidem copiarum
partem illic reliquit: ipse vero assumptis
quibusdam quos viritim legerat, ad Ocbas
excurrit, castellum munitissimum, è regio-
ne Martyropolis in adversa ripa situm, &
prærupto scopulo impositum: Unde urbs
tota facile conspici poterat. Illud igitur
oppugnare aggressus, nihilque intentatum
relinquens, cum partem aliquam muri ca-
tapultis perfregisset, illac irrumpens, castel-
lum vi cepit. Itaque Persæ de retinenda
deinceps Martyropoli penitus desperarunt.

VALESII ANNOTATIONES

1 Τῶν τῶν παρόχων ἵππων] Usus est hac voce Evagrius
supra. in cap. 4. hujus libri. ubi Interpretes vehicu-
larem & vectarium equum utrobique interpretantur. Ni-
cephorus vero in capite 18. libri 18. hunc Evagrii lo-
cum describens, vocabulum παρόχων ita exponit. ἐν τῶν
ἐπισκευαζομένων ἵππων ἐπιβιάσας, τῆς μάχης ἔργῳ. Id est, Nisi
quidam ex satellitibus in unum ex equis qui post eum du-
cebantur, ipsum imposuisset. Solebant enim duces cum ad
pugnam proficiscerentur, plures secum equos ducere, ut
si forte equus quo sedebant interfectus fuisset, in alium
equum conscenderent.

2 Οἱ ἀποπῶς τῶν ποταμῶν] Hunc locum egregie mihi
videor restituisse hoc modo: Φύγῃσι δὲ ἢ οἱ περι-
σώδεις τῶν ποταμῶν, &c. Certe verbum ἀποπῶς nullo mo-
do hic convenit. Neque enim qui servati sunt, amplius

fugiant. Nec Persæ ἀποπῶς dici potuerunt, ante-
quam Nisibim pervenissent. Itaque subdit Evagrius, καὶ
τὸν Νίσβιν ἀφ' ὧν αὐτοὶ. Pro voce τῶν ποταμῶν, Nicephorus
reposuit ἀποπῶς, quod est vulgari.

3 Κατὰ τὸ Ὀκβάς] Idem videtur esse quod à Theophy-
lacto vocatur ἀκβάς, castrum munitissimum. Hujus si-
tum describit Theophylactus in libro primo capite 12.
eodem prorsus modo quo Evagrius situm Castellii Ocbas
describit. Itaque tam ex nominis similitudine, quam ex
situ apparet, unum idemque esse Castellum Ocbas & Ac-
bas: situm juxta fluvium Nymphium & urbem Marty-
ropolim. Conjecturam nostram prorsus confirmat Theo-
phylactus, in capite 2 lib. 4. ubi Castrum illud Ocbas
quod Evagrius noster à Comentiolo captum esse dicit,
ipse Acbas nominat.

VARIORUM.

2 Τῶ δὲ χειμῶνι διελύοντο] Ex his verbis apparet Eva-
grium existimasse, prælium hoc capite memoratum, &
illud quod in sequenti narrat, duobus diversis annis fu-
isse gesta. E contra Theophylactus lib. 5. cap. 13. tradit

ea uno eodemque anno confecta fuisse: cui suffragatur
Pagius ad ann. 590. n. 23. & 592. n. 3. W. Lowth.
ὁ Κομνητιόλος] Comentiolus subrogatur Philippico ad
bellum contra Persas presequendum anno 590. Pagius.

CAPUT XVI.

De eade Hormisdæ.

Hormisdæ
à suis in-
terfectus.

DUM hæc geruntur, Persæ Hormisdæ interfecerunt: Regum omnium iniustissimum: quippe qui subditos suos non solum pecuniarum exactionibus, verum etiam variis suppliciorum generibus oppressisset.

CAPUT XVII.

De junioris Chosdrois ad Romanos fuga.

Chosdroes
junior
Pers. rex.

REGEM deinde sibi constituunt Chosdroem, ejus filium. Contra quem Varamus una cum iis quos circa se habebat, expeditionem suscepit. Huic Chosdroes cum exercitu non valde numero obviæ progressus, cum suos prodicionem meditari animadverteret, fugam arripuit. Tandemque Circesium pervenit, Christianorum Deum, sicut ipse aiebat, prius precatus, ut equum suum quo vellet deduceret. Cum igitur illuc venisset una cum uxoribus & cum duobus liberis recens natis, & cum nonnullis Persarum Optimatibus qui ipsum sponte secuti fuerant, inde Legatos ad Mauriciū Imperatorem misit. At Mauricius hic quoque ut in reliquis rebus, prudenti consilio usus, cum instabilem mutabilemque hujus vitæ rationem, & repentinas rerum humanarum conversiones ac reciprocos æstus, hoc etiam exemplo edoctus perpendisset, supplicationem Chosdrois libenter admisit. Eumque hospitem pro exule, pro fugitivo filium sibi adscivit, regalibus donis omni-que benevolentia eundem excipiens. Nec vero ipse solus munera misit ad Chosdroem, verum etiam Augusta erga conjuges Chosdrois, & liberi Imperatoris erga Chosdrois liberos idem præstiterunt.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τῆς ἀναρέσεως Ὁρμίσδου.

ΤΟΥΤΩΝ ὡδὲ δρωμένων, οἱ Πέρσαι τὸν Ὁρμίσδου διεχρήσαντο, πάντων βασιλέων ἀδικατατον γενόμενον, ὃ μόνον ὅτι χρήμασιν ἐζημίει τὰς ὑπηκόους, ἀλλὰ καὶ θανάτων ἀφ' αὐτοῖς ἰδέσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς Φυγῆς τῆς νεῆς Χοσρόου.

ΕΓΧΑΘΩΣΙ δὲ μετ' αὐτὸν βασιλεὺς Χοσρόου, τὸν τούτου παῖδα, καὶ οὗ Βάραμος ἐπιτρατεύει μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτόν. ὥστε ὑπαντάξει μὲν ὁ Χοσρόης μετὰ πινος οὐκ ἀξιολόγου δυνάμεως, καὶ φεύγει, τοὺς οἰκείους ὁρᾷ ἐθελοχαικούμετας. ἀφικνεῖται δὲ κατὰ τὸ Κιρκήσιον, ὡς γὰρ αὐτὸς ἔφη, τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν ἐπιχαισάμενος, ἐκείσε τὸν ἵππον ἀπένειμα ἔνθα ἂν πρὸς αὐτοῦ ὁδηγῇτο. ἀφίκετο δὲ σιὴ καὶ ταῖς γυναιξὶ καὶ παισὶ νεογνοῖς δύο, καὶ πσι Περσῶν τῶν θύγατρων, οἵσιν αὐτὰς ἐβέλοντο καὶ κατηκολούθουν· καὶ κείθεν πρὸς βασιλεὺς Μαυρίκιον προσβέβηται. ὁ δὲ, καὶ πύτῃ πανάριστα βουλυσάμενος, καὶ τὸν ἀγαθὴν καὶ κόθορνον βίον, καὶ τὰς ἀγαθὰς παλιρροίας τῆς τῶν ἀνθρώπων ζωῆς καὶ τούτῃ ἀφ' αὐτῶν ἀνέβη, δέχεται τὴν ἱκεσίαν, καὶ ξένον αὐτῇ φυγάδος, καὶ παῖδα τὴν αὐτοῦ μόλου καθήκησι, δώροισι βασιλικαῖς δειξινοσάμενος· οἷς ἐφιλοφρονήσαστο, οὐ μόνος αὐτὸς βασιλικὰς τίλας, ἀλλὰ καὶ τῆς βασιλίδος τὰς ἀγαθὰς περὶ τὰς ὁμοζύγους τοῦ Χοσρόου, καὶ τῶν παίδων πρὸς τοὺς παῖδας προξάνει.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐγκαθῶσι μὲν αὐτὸν βασιλεὺς Χοσρόου] Hunc locum ex Manuscriptis codicibus Florentino & Telleriano supplevimus hoc modo: Ἐγκαθῶσι δὲ μὲν αὐτόν, &c. Porro Chosdroes Rex Persarum constitutus est anno Christi 592. * ut scribit Baronius in Annalibus. Qui fuit annus decimus Imperii Mauricii, non autem septimus, ut Baronius scribit. Nam anni Imperatoris Mauricii, æquo fere passu cum annis indictionis progrediuntur, sicut & anni Imperii Justinii junioris. Quare cum anno Christi 592. decima fuerit indictio, teste ipsomet Baronio, decimum quoque annum Imperii ejusdem Mauricii tunc fuisse necesse est. Auctor tamen Chronici Alexandrini inaugurationem Chosdrois, ejusque ad Romanos fugam anno uno antevertit. Sic enim scribit. Indictione nona, anno nono Imperii Mauricii, post Consulatum ejusdem Mauricii Tiberii anno septimo. πύτῃ τῇ ἰαυτῇ Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἦλθε πρὸς τὸν Μαυρίκιον, ἀντιπρὸς τὸν αὐτὸν βασιλεὺς ἀπὸ Βαβυλῶν τῇ αὐτῇ συμφυλίτῃ, καὶ ἀφ' αὐτοῦ συμβαλέας τὸν Μαυρίκιον ἀπικατέστη εἰς τὴν ἰαυτοῦ βασιλίαν. Id est, Hoc anno Chosdroes Persarum Rex, cum Varamus contribulis ejus adversus eum rebellasset, ad Romanos confugit; iisdemque au-

xiliantibus in Regnum suum restitutus est. Joannes autem Biclariensis in Chronico, anno citius id factum refert. Sic enim scribit: anno octavo Mauricii Imperatoris quo Chronicum suum terminavit. A vigesimo ergo Constantini Imperatoris anno, quo tempore haresis Ariana initium sumpsit, usque in octavum annum Mauricii Principis Romanorum, anni sunt ducenti sexaginta sex. In his ergo temporibus quibus omnipotens Deus prostrato venenosa haresis veneno pacem suam restituit Ecclesie, Imperator Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauricio Imperatore firmavit. Ubi notandum est quod ait Biclariensis, Persarum Regem, abjecto simulachrorum cultu, ad Christi fidem transiisse. Idem certe testatur Theophylactus in cap. 2. libri 5. & in cap. 10. libri 4.

2 Παῖδα τὴν αὐτοῦ μόλου καθήκησι] Theophylactus in cap. 3. lib. 5. ait Chosdroem à Mauricio Imperatore filium duntaxat esse appellatum. Theophanes autem in Chronico pag. 224. diserte scribit Chosdroem à Mauricio Imperatore filium esse adoptatum: πύτῃ τῇ ὑπὸ πικροπονητοῦ Μαυρίκιου ὁ βασιλεὺς Χοσρόου τὸν βασιλεὺς Περσῶν, &c.

VARIORUM.

* Pagius elevationem Chosdrois & mortem Hormisdæ in annum 590. conjicit, & Chosdrois in regnum restitutum in annum 591. vide Critic. ejus ad ann. 591. n. 3. 4. & 592. n. 10. W. Lowth.

tionem in annum 591. vide Critic. ejus ad ann. 591. n. 3. 4. & 592. n. 10. W. Lowth.

Ὡς ὁ βασιλεὺς Γρηγόριον καὶ Δομετιανὸν εἰς ἀπάν-
τησιν Χοσρόου ἐξαπέστειλεν.

*Qualiter Imperator Gregorium ac Domitia-
num Chosdroi obviam ire iussit.*

ΠΕΜΠΕΙ ΔΕ ΚΑΙ Πᾶσαν βασιλικὴν δορυφορίαν,
καὶ πάντα τὸν Ῥωμαίων στρατὸν σὺν καὶ τοῖς
στρατηγοῖς, ἐφόδον αὐτοῖς ὅπῃ καὶ βούλεται· καὶ
πρὸς μείζονος τιμῆς, Δομετιανὸν ἐπίσκοπον Με-
λιτινῆς, αὐτοῦ συγγενῆ, ἀνδρα Φρονήρη καὶ ἀσχινοῦ,
λόγῳ τε καὶ ἔργῳ εἰς τὰ μάλιστα ἱκανώτατον, καὶ
πρὸς τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων ἐξεργαστικώτα-
τον. Πέμπει δὲ καὶ Γρηγόριον, ὃς ὅς ἅπασιν χαλὲ-
πληξεν τὸν Χοσρόην, ὁμιλῶν, δωροῦμένους, ἐπὶ καί-
ρα τοῖς πρᾶγμασι ἐσηγούμενος.

SED & regale satellitium integrum, & u-
niversum exercitum Romanorum una
cum duce, Mauricius ad Chosdroem misit,
qui eum sequerentur quo vellet. Denique
majoris honoris causa, Domitianum Meliti-
nensem Episcopum, cognatum suum, ad eum
direxit: virum singulari prudentia ac soler-
tia, & tam opere quam sermone eximium,
& ad maxima negotia perficienda aptissimum.
Missus est etiam Gregorius: qui quidem
Chosdroem cunctis in rebus admiratione
perculit, tum in colloquiis, tum in mune-
ribus, tum in consiliis quæ pro temporis op-
portunitate prudentissime suggerebat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

CAPUT XIX.

Ὡς πάλιν τὴν δρχίαν Περσῶν Χοσρόης ἔλαβε, Ῥω-
μαίων αὐτοῖς συναρμαμένων.

*Quomodo Chosdroes Romanorum auxilio
regnum suum recuperavit.*

ΠΑΡΑΓΝΟΜΕΝΟΣ ΔΕ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ Ἱερραπολιτῶν ὁ
Χοσρόης, ἢ τῆς Εὐφρατησίης περικαθήσεται,
αὐτὸς ἐπαυκε, τοῦτο καὶ Μαυρικίου συναρμακό-
τος, καὶ τὸ πλεόν δέντῳ τῆς οἰκίας δόξης τῷ
συννοστοῦν τῷ ἱκέτῃ. δεξιούται δὲ καὶ χρήμασι
μεγάλοις, οὐχ ἰσορρῶν πώποτε. καὶ Πέρσας στρα-
τολογήσας, καὶ τὰς ὑπιδόσεις ἀπίστας οἰκοῦν
ποιησάμεν· ἐκπέμπει τὸν Χοσρόην μετ' ἐκα-
τέρου στρατοῦ, Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν κατὰ τὴν
Ἱερραπίαν, Μαρτυροπόλεως καὶ Σίττα πόλεως
δέντῳ αὐτῷ· ὃς καὶ πρὸς τῶν Μαρτυροπολι-
τῶν κατὰ λυδοὺς ἀνισκολοπίσθῃ. παρεδόθη δὲ
καὶ τὸ Δάρας, ὑπεξελθόντων Περσῶν. καὶ ἄφ'
μῶς συμπλοκῆς ἐσσηθέντῳ τοῦ Βαραμού πρὸς
Ῥωμαίων μόνων, ἀκλειῶς τε μόνου πεφθνύς, εἰς
τὰ ἴδια κατήχη βασιλεὺς ὁ Χοσρόης.

PORRO Chosdroes cum Hierapolim per-
venisset, quæ Metropolis est provinciæ
Euphratensis, exinde retrogressus est, cum
id Mauricio quoque placuisset, qui utilitati
supplicis plus tribuit, quam propriæ gloriæ.
Ingentem etiam vim pecuniæ ad eum misit,
quod nunquam antea factum fuisse memo-
ratur. Cumque exercitum Persarum con-
scripsisset, & donativum ex ærario suo tri-
buisset, Chosdroem cum gemino exercitu,
Romanorum scilicet ac Persarum, extra fi-
nes Imperii Romani deduxit: Martyropo-
li prius ipsi tradita cum Sitte. Quem qui-
dem Martyropolitani lapidibus obrutum
cruci suffixerunt. Sed & oppidum Daras
Romanis traditum est, Persis inde egressis.
Posthæc cum Varamus unico prælio à Ro-
manis solis devictus, solus cum ingenti
ignominia fugam arripuisset, Chosdroes in
regiam suam reductus est.

*Martyropo-
lis Roma-
nis tradita.*

*Varamus
victus.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

CAPUT XX.

Ὅτι κατ' ἐκείνου καιροῦ ἡ ἀγία μήτηρ ἡ Γο-
λανδύχ.

*De sancta matre Golanduch, qua illis
temporibus vixit.*

2 Ὅτι καὶ ἡ Γολανδύχ μάρτυς ζῶσα παρ'
ἡμῶν ἔστι, ἢ ἄφ' πολλῶν μὲν πόνων τὸ μαρ-
τύριον διενέγκασα, τῶν Μάρων Περσῶν αὐτῇ αἰ-
κιζομένην, μεγάλων δὲ πρᾶσιον ἐργάτης γενομέ-
νη· ἥς τὸν βίον ἀνέγραψε Στέφανος ὁ πρότερος
ἐπίσκοπος Ἱερραπόλεως.

ISIDEM temporibus Golanduch, martyr
vivens ac spirans, apud nos mansit. Quæ
à Persarum Magis graviter excruciat, di-
uturnum & laboriosum martyrium pertulit,
multaque miracula perpetravit. Porro ejus
vitam scripsit Stephanus antiquior, Episco-
pus Hierapolitanus.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καταλειπούσης ἀνισκολοπίσθῃ] Theophylactus in cap. 15.
libri 4. Sittam jussu Comentioli Magistri militiæ flammis
absumptum esse scribit.

2 Γολανδύχ μάρτυς ζῶσα] Rectius in codice Floren-
tino scribitur Γολανδύχ. Golanduch dicitur à Nicephoro
in capite 25. libri 18. ubi vitam ejus ac martyrium &
res gestas breviter describit, sicut à Stephano Hierapolita-

no Episcopo, qui librum de ejus vita conscripsit, accepe-
rat. Ex quo etiam discimus, quam ob causam Martyr
vivens appelletur ab Evagrio. Nam post martyrium diu
superstes vixit, quemadmodum scribit Nicephorus. Ejus
diem natalem Græci celebrant undecimo Julii, ut legitur
in Menologio. Ejusdem sanctæ mulieris mentionem fa-
cit Theophylactus in cap. 12. libri 5.

VARIORUM.

a Γολανδύχ] Golanducha nata erat Babyloniz, è Mago-
rum familia; quæ cum viro nobili desponsa esset. Chri-
stianam religionem venerata est; maritoque in sua infide-
litate demortuo, Christianorum disciplina initiata est.

Quod ut Magi compererunt, eam tetro carceri inclu-
serunt, ex quo. Angelo apparente, exiit, & Hierapo-
lim venit, ubi tolerantie corona cum triumpho sempi-
terno redimita est. Hæc Theophylactus lib. 5. cap. 12.

ΚΕΦΑ-

*De Donariis quæ Chosdroes misit ad sanctum
Martyrem Sergium.*

Περὶ ὧν ἐπέμψε Χοσρόης ἀναθημάτων τῇ ἀγίᾳ
μάρτυρι Σεργίῳ.

Lib. IV. c.
28.

CÆTERUM Chosdroes cum regnum suum recuperasset, crucem auro multo & pretiosis lapidibus exornatam, in honorem invictissimi Martyris Sergii ad Gregorium misit: quam Theodora quidem uxor Justiniani eidem Martyri dedicaverat: Chosdroes vero una cum aliis thesauris diripuerat, sicut à me superius commemoratum est. Aliam præterea crucem auream idem Chosdroes misit, cui literis græcis hæc inscripsit. Ego Chosdroes rex regum, filius Hormisdæ, quo tempore per diabolicam operationem & malitiam infelicissimi Varami & equitum qui una cum illo erant, ad Romanorum ditionem me contuli: & quoniam infelicissimus Zadespram cum exercitu Nisibim advenerat, solliciturus equites Nisibenos ut à nobis deficerent nosque oppugnarent; nos quoque equites misimus ad oppidum Charchas una cum duce. Et quoniam audieramus venerabilem ac celeberrimum S. Sergium cuncta largiri quæ ab ipso postularentur; anno primo regni nostri, die septimo mensis Januarii, per genium ejusdem Sancti postulavimus, pollicentes, si equites nostri Zadespram occidissent, aut certe vivum cepissent, nos crucem auream lapillis distinctam ad ejus ædem missuros esse, ob venerandum ejus nomen. Nono autem die mensis Februarii equites nostri caput ejusdem Zadespram ad nos attulerunt. Voti igitur nostri compotes facti, quo res manifesta omnibus fiat, nec ullus dubitandi locus relinquatur, in venerandissimo ejus nomine crucem hanc à nobis factam, una cum ea quæ olim ab Imperatore Romanorum Justiniano ad ejusdem Sergii ædem missa est: postea vero bello inter duas republicas exorto, à Chosdroe Cabadis filio, patre nostro huc allata, & in thesauris nostris reperta est, misimus in ædem venerandissimi sancti Sergii. Has cruces Gregorius non sine consensu Imperatoris Mauricii cum accepisset, cum ingenti pompa in Ecclesia sancti Martyris dedicavit. Nec multo post idem Chosdroes alia quoque dona ad eandem Ecclesiam misit, & in aureo disco hæc græco sermone jussit inscribi. Ego Chosdroes rex regum, filius Hormisdæ, ista in hoc disco inscribenda curavi, non ut ab hominibus conspicerentur, nec ut amplitudo venerandi nominis tui sermonibus meis innotesceret, sed tum ob rerum quæ inscriptæ sunt veritatem, tum ob multa & maxima beneficia quibus me affecisti. Felicitationis enim loco mihi est, quod nomen meum

ὁ δὲ Χοσρόης ἐγκρατὴς τῶν οἰκείων βασιλείων γενόμενος, πέμπει Γρηγορίῳ τσαυρὸν, χρυσῷ πολλῷ καὶ λίθοις πλείοις ἐξησκημένον, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀθλοφόρου μάρτυρος Σεργίου· ὃν ἀνέθηκε μὲν Θεοδώρα Ἰουστινιανοῦ γαμετὴ, ἐληίσσατο δὲ Χοσρόης σὺν καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίαις, ὥς ἦδη μοι ἀφῆ-
10 γηται. πέμπει δὲ καὶ ἕτερον τσαυρὸν χρυσοῦν, καὶ ἐπέγραψεν ὁ Χοσρόης τῷ τσαυρῷ ἐλλειψίῳ γράμμασι τὰδε. Τοῦτον τὸν τσαυρὸν ἐγὼ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλείων, ἕως Ὀρμίσδου, ὅτε ἐκ ἀφροδι-
15 κῆς ἐνεργείας καὶ κακουργίας τῷ δυστυχέστατῳ Βα-
ρᾶμ, καὶ τῷ σὺν αὐτῷ καταλλαρείῳ, εἰς Ῥωμα-
νίαν ἀπήλθομεν, καὶ ἀφ' τοῦ ἐρχοῦ τῆς δυστυχῆς
'Ζαδισπράμ μὲν φρατὴ εἰς τὴν Νίσβην ἐπὶ τὸ
1 ὑποσύραι τοὺς καταλλαρεῖς τοῦ μέρους τοῦ Νίσβης
εἰς τὸ ἀνταράξαι καὶ χαλαρᾶσαι, ἐπεμψάμεν καὶ ἡ-
20 μῖς καταλλαρεῖς μὲν ἄρχοντες εἰς τὸ Χαρχάς, καὶ
ἀφ' τῆς τύχης τῷ ἀγίῳ Σεργίῳ τοῦ πασιέπης καὶ
ὀνομαστοῦ, ἐπειδὴ ἠκούσαμεν δετῆρα εἶναι αὐτὸν τῷ
αἰτήσῃ, ὥς τῷ πρώτῳ ἔτι τῆς βασιλείας ἡμῶν,
μὲν Ἰανναρίῳ ἐδόμη, ἡγησάμεθα ὥς εἰναι οἱ κα-
25 καταλλαρεῖς σφάζειν τὸν Ζαδισπράμ, ἢ χειρώ-
σονται, τσαυρὸν χρυσοῦν ἀφ' λίθων ἐς τὸ οἶκον αὐτῶν
πέμπομεν ἀφ' τοῦ πάνσιπτον αὐτοῦ ὄνομα· καὶ τῇ
ἐνάτῃ τοῦ Φθινορροῦ μὲν τὸ κεφαλὴν τοῦ
Ζαδισπράμ ἠνεγκαν ἐπὶ ἡμῶν. ὅπτις χύοντες σὺν
30 τῆς δόξης ἡμῶν, ἀφ' τοῦ ἔχοντος ἀναμφίβολον
εἶναι, εἰς τὸ πάνσιπτον αὐτῶν ὄνομα τοῦτον τὸν τσαυ-
ρὸν τὸν παρ' ἡμῶν γενόμενον, μὲν τῷ πεμφθέντος
τσαυροῦ τῷ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων εἰς τὸ
οἶκον αὐτῶν, καὶ τῷ χειρῶν τῆς ἀμειβίας τῷ δύο πο-
35 λιτῶν ἐνεχθέντος ἐπαῦθα τῷ Χοσρόϊ βασιλέ-
ως βασιλείων, ἕως Καβάδου, τῷ ἡμετέρῳ πατρός,
καὶ θύρεθέντος ὡς τοῖς ἡμετέροις θησαυροῖς, ἐπέμψα-
μεν ὡς τῷ οἴκῳ τῷ ἀγίῳ πασιέπῃ Σεργίῳ. καὶ
τούτῃς γνώμῃ Μαυρικίου βασιλέως Γρηγορίου λα-
40 βῶν μὲν πολλῆς πομπῆς ἐς τὸν ἱερὸν οἶκον ὁ Μάρ-
τυρος ἀνατίθεικεν. ὁ μὲν πολὺ δὲ καὶ ἕτερος πέπομ-
φε δῶρα ὁ Χοσρόης ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἱερὸν νεῶν, ὅπτι-
γράψας ἐπὶ δίσκου ἐκ χρυσοῦ πεποιημένῳ, ἐλλη-
νίδι φωνῇ τὰυτα. ἐγὼ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλείων
45 ἕως Ὀρμίσδου, τὰ ὡς τὰδε τῷ δίσκῳ γεγραμ-
μένα, σὺν εἰς θεῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἵνα ἐκ τῆς λό-
γων μὲν τὸ μέγεθος τῷ πασιέπῃ ὀνόματος γνωστῇ,
ἀλλὰ ἀφ' τῶν ἀλήθειαν τῷ γεγραμμένῳ, καὶ ἀφ'
τὰς πολλὰς χάριτας καὶ θιερύσεως ὥς ἔχον πα-
50 ρά σου. ὁ τυχεῖα γὰρ μοι ὅστις, ἵνα τὸ ἐμὸν ὄνομα

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ζαδισπράμ μὲν φρατὴ] In libro 5. Theophylacti Simocattæ cap. 13. scribitur, ἀφ' τοῦ ἐρχοῦ τὸν δευτέρον Ζαδισπράμ ὡς πρὸς φρατὴν, ὅτι. quod magis probe.

2 Καὶ καμύρῳ] Apud Theophylactum legitur καμύρῳ.

Sæc.
VI.

ornatum. Qui vero ex supradicto pretio reliqui fuerint milliarenſes, eos ad ſacram ædem tuam volumus pertinere: ut per genium tuum, vir ſancte, cunctis in rebus, ſed præcipue in hac petitione mihi & Siræ auxilium ſeras; & quod interceſſione tua nobis contigit, id miſericordia benignitatis tuæ, ex utriuſque noſtrum ſententia ad perfectionem perveniat. Quo ſcilicet ego & Siræ, cunctique mortales, in potentia tua ſpem ac fiduciam colloce-mus, atque in te credamus. Hæc ſunt quæ in donariis à Chofdroe tranſmiſſis continebantur, à Balaami prædictione nihil diſcrepantia. Benigno ſcilicet Deo ita res cum ſumma prudentia diſpenſante, ut gentilium linguæ ſalutaria interdum proferant verba.

ὡ καὶ ἀποδοῖναι τῆς πμῆς μυριάσια εἶναι τὸν ἅγιον σου οἶκον, ἵνα ἀφ' οὗ τῆς τύχης σου ἅγιος εἰς πάν-
τα, ἐξαίρετος ᾗ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἔλθῃς εἰς τὴν
ροῦθειάν μου καὶ Σιρῆς, καὶ ὁ ἀφ' οὗ τῆς πρεσβείας
γένηται ἡμῖν, τῷ ἐλέει τῷ σὺν ἀγαθότητος, καὶ τῷ θε-
λήματί μου καὶ Σιρῆς εἰς τέλειον προέλθῃ· ἵνα καὶ
γὰ καὶ Σιρῆ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τὴν σὴν
δύναμιν ἐλπίσωμεν, καὶ εἰς σε ἐπὶ πιστεύωμεν. ταῦτα
τὰ παρὰ Χοσρόου ἀναθήματα λέγῃ, ὃ δὲν τὸ Βαλα-
αμ περὶ φηπείας ἀπαδόντα, τὸ φιλανθρώπων Θεοῦ
ῤαφῶς οἰκονομήσαντος, Ἑλλήνων γλώσσας συνήματα
φθέγγεσθαι ῥήματα.

CAPUT XXII.

De Naamane Saraceno.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ Νααμάνος τοῦ Σαρακενοῦ.

Gregorius
solitudinem
peragrat.

PER idem tempus, Naamanes quoque Saracenorum hostium Philarchus, sceleratus atque abominandus gentilis, adeo ut homines sua ipsius manu diis suis immolaret, ad sacrum baptismum accessit, & vere auream Venerem, quippe quæ nihil aliud esset quam auri massa, igne liquefactam pauperibus distribuit, & cunctos qui cum ipso erant, ad Dei cultum traduxit. At Gregorius, postquam donaria à Chofdroe missa dedicasset, Imperatoris permisso solitudinem Limitum peragrans, ubi Severi dogmata vigeant, iis in locis Ecclesiastica dogmata prædicavit: multa que castella & vicos atque integras tribus, & monasteria, ad Ecclesiam Dei adduxit.

15 ΤΟΠ καὶ Νααμάνος τὸ ἐχθρῶν σκηνητῶν Φύλαρχος, ἐξάγιος καὶ παμμίαιρος ἔλληεν, ὡς καὶ ἀνθρώπους αὐτοχειρὶ σφαγάζειν τοῖς αὐτοῦ δαιμονίοις, τῷ ἁγίῳ προσῆλθε βαπτίσματι, τὸ ὄντας ἔλην χρυσὸν Ἀφροδίτην περὶ τῆς αἰς, καὶ πτωχοῖς διαδόν, καὶ πάντας τὴν ἀμφ' αὐτὸν τῷ Θεῷ προσάγαγόν. 20 ὁ δὲ γὰρ Γρηγόριος ἰδυῖναι τῆς βασιλείας μὲν τὸ δύναι τὴν Χοσρόου σαυρῆς, τὰς πανερίμους τὴν λεγομένην Λιμνητῶν ὡροσῶν, ὡς οἱ μάλιστα τὰ Σιρῆν δόγματα, καὶ πολλὰ φέρεται, καὶ κόμας, μο- 25 ναστήριά τε καὶ φυλάς ὁλοκλήρως τῇ ἐκκλησίᾳ προσήγαγε τῷ Θεῷ.

VALESII ANNOTATIONES.

mus, in ipso altari vela erant, quibus fores altaris five chori tegebantur. Cumque sacerdos Eucharistiam facturus esset, ea vela reduci solebant, ut populus sacra mysteria è longinquo conspiceret. Id testatur Chrysostomus in Homilia 3. in epistolam ad Ephesios, his verbis: ὅταν δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς ἡρώδης καὶ τοῦ Χριστοῦ πύλαινοι, ὅταν ἀκούοις, διὰ τὸν πᾶντος κοινῶς, ὅταν ἰδῇς ἀνελκόμενα τὰ ἀμφύρην, τότε νόμισον ἀφ' ὧν ἀλλοῦ τὸν ὕψος ἂν ὦν, &c. Id est, Ita hic quoque cum offertur sacrificium, & Christus sacrificatur & ovīs Dominica: quando audieris; Oremus omnes simul: quando videris reduci quæ in ostiis sunt cortinas, tunc existima cælum superne aperiri, &c. Ubi vides vocem ἀμφύρην sumi pro velis quæ ostiis altaris apposita erant. De his etiam velis mentio fit in vetere carta donationis Ecclesiæ Cornutianensis, quam primus in lucem edidit Joannes Suaresius. Et pro ara ora vela Tramoferica alba auroclava 2, vela blastica auroclava paragaudata 2, &c. & infra, vela linea paragaudata Persica clavatura collomelina prasina 2, vela linea paragaudata Persica clavatura leucorhodina duo. Et rur-

sus infra. Item ante Regias Basilica vela linea plumata majora fissa numero tria. Item vela linea pura tria. ante consistorium velum lineum purum unum. In pronao velum lineum purum unum; & intra Basilicam pro porticibus vela linea rosulata sex. Et ante secretarium vel curricula vela linea rosulata pensilia habentia arcus 2. Quem locum ideo integrum adscripsi, ut studiosus Lector intelligat, quam multiplex olim fuerit usus velorum in Ecclesia: & ut sciremus quid esset in hoc Evagrii loco Hunnicum velum. Nam ut Persica vela olim in pretio fuisse docet hæc carta donationis, sic Hunnica quoque vela præcipue commendabantur. Porro de velis Persicis loquitur etiam Scholiastes Aristophanis ad Ranas: παρρησιάζονται τῶς σκηναῖς τοῖς πρὸς καὶ βάλοις, ἢ βαλοῦργοις. Dicebantur enim hujusmodi vela βαλοῦργοι, eo quod foribus appensa essent, ut supra dixi. Guilielmus Bibliothecarius in vita Stephani sexti. Continuit in eadem Basilica Apostolorum cortinam lineam unam, velothyras serica tria in circuitu altaris. Ex quo apparet βαλοῦργον & ἀμφύρην idem significare.

VARIORUM.

a Ἐν οἷς μάλιστα τὰ Σιρῆν δόγματα * * καὶ πολλὰ φέρεται] Excidit linea integra, ut videtur. W. Lowth. Stephanus legit τὰ Σιρῆν δόγματα κατεκράτη, τὰ ἐκκλησιαστικὰ

περὶ τῶν δόγματων: quæ verba Valesius legerat; ut ex interpretatione ejus apparet.

Περὶ τῆς πλευτῆς τοῦ ὁ ἀγίοις Συμεὼν ὁ Στυ-
λίτου ὁ νέος.

De obitu Sancti Symeonis Stylitæ
junioris.

ΕΝ τούτῳ δὲ Συμεὼν ὁ ὁσίοις ἔπι θά-
νατον νοσήσας, ἐμοῦ τὰ πρὸς τούτῳ μη-
νύσαντες, ἐκτρέχει Γρηγόριος, τῷ τὸν πλὴναια
κλίσσας ὁ μὴν ἔτυχεν. ἡ δὲ γὰρ ὁ Συ-
μεὼν πάντων τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων τὸ δρετὶν
ἐξοχώτατος, ἐξ ἀπαλῶν τῶν ὀνύχων, τὸν ἐπὶ κίονος
1 ἀφ' ὧν βίον· ὡς καὶ τὸς ὀδόντας αὐτοῦ διήλ-
λαξεν ὁ τῇ γαστρί τῷ κίονος. ἀνέχθη ὁ χεῖρ τὸν
κίονα, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἐπὶ σμικρῇ κομῇ τὴν
ἡλικίαν ἄγων, κουρίζων τε καὶ ἀλλόμοδος ἀνὰ τὰς
κολωνὰς τῶν ὄρων πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν πᾶρθε-
2 τὰ θηρίων, τὴν ζώνην πρὸς αὐχένα βάλλει, καὶ ἐκ
ῤυτῆρος ἡγᾶ, τῆς φύσεως ὁπλαθόμοδος, καὶ ἀνὰ τὸ
οἰκῆον ἡγᾶ Φροντιστήριον. ὅθεν ἑωρακὸς ὁ τῷ
μαθητεύων αὐτὸς ἐπὶ τῷ κίονος ἑστὼς, ἐπυθάνετο
τὴν αὐτῇ τῷ. ὁ ὅς ἐφη αἰλουρον εἶναι, ἢ κατὰ
ἢ σκυθῆα λέγει. ὁ πρὸς τὴν κομῇ πηλίκος 20
ἔσται τὸ δρετὶν, ἐπὶ τῷ κίονος ἀνέχων. ὁ τῷ
τῷ τῷ κίονι, καὶ ὁ ἑτέρῳ ἑστὼς ἀνωτάτω τῷ ὄρει
ἀκρωρείας, ὁ καὶ ἐξήκοντα διετέλει χρόνους
3 πᾶσις χρεῖτος ἡγῶμοδος πρὸς τὴν τῷ δαι-
μόνι ἔλασιν, ἀκούμοδος τε πᾶσις νόσον, καὶ πᾶ-
σαν μαλακίαν, πρὸς τὴν πρὸς τὰ μέλ-
λοντα. ὁ καὶ Γρηγόριος πρὸς τὴν, αὐτὸν μὴ
ὄρῳ τὸν αὐτὸν θάνατον, τὰ δὲ μετ' αὐτὸν ἀγνοῖν.
καὶ μὴ δὲ λογιζομένους θεωρήσας ἐπὶ τέκνων ἀπο-
4 λῆ, καὶ ἀποπορευομένου τὴν δὴ ποτὶ Ἑλλῆσι πολυ-
τέκνοις οὐ γένηται ταῦτα, καὶ πρὸς μὴδὲν τὸ παρὰ
5 παν ἐξαγαγόντος, γαργάφηκεν ἐκ τῆς τούτου ὡς
οὐκ ἐξέσκει τῷ Θεῷ. καὶ γυναικὸς δὲ πρὸς τῷ
ὑπογραφόντων μοι, ἐπεὶ τὸ γάλα πρὸς κα-
κώλυτο, καὶ πρὸς τῷ ἐχάτω τὸ βρέφος ἐκιν-
6 δυόθεν, ἐπὶ τῷ χεῖρ τῷ δεξιῷ τῷ πατρὸς,
ἐπέτρεπε ταύτῃ ταῖς θηλαῖς τῆς γυναικὸς ἐπι-
εαλεῖν. ὅθεν ἐπειδὴ πέπραχεν, θύειας ὡς ἐκ
7 πρὸς πηγῆς ἡλατο τὸ γάλα, ὡς καὶ τὸν ἐοῦντα
τῷ γυναικὶ ἐμπλῆσαι. καὶ παιδαλῆς δὲ πρὸς τῷ 40
συνοδοιπόρων ὁπλαθόμοδος πρὸς τῷ νυκτῶν,
λέων τοῖς νότοις ἐπιβιάσας, πρὸς τὸ μανδρεῖον

EODEM tempore cum Gregorius Sanctum
Symeonem letali morbo ægrotare, me
indicante didicisset, ad eum confestim ex-
currit, ut postremæ salutationis officium ei
exhiberet. Verum id quod cupiebat, con-
sequi non potuit. Porro hic Symeon cun-
ctos sui temporis mortales virtute longe su-
peravit. Quippe à teneris unguiculis aspe-
rum vivendi genus in columna excoluerat:
adeo ut dentes in columnæ statione ipsi mu-
taverint. Columnam autem conscendit hu-
jusmodi causa. Cum esset admodum tene-
ra adhuc ætate, ludens & saltans per montis
juga oberrabat. Cumque in pardum inci-
disset, zonam collo ejus injecit, & belluam
innatæ feritatis oblitam, quasi loro trahens,
ad monasterium suum deduxit. Quod con-
templatus magister ejus, qui in columna vi-
tam agebat, puerum interrogavit quidnam
hoc esset. Ille selem esse respondit, quem vul-
go cattam nominant. Atque ex hoc facto con-
jecturam capiens qualis quantusque Symeon
in virtutis studio futurus esset, in colum-
nam eum admisit. Qua in columna, & in
altera quæ est in summo montis vertice,
octo ac sexaginta exegit annos: omni gra-
tiæ genere donatus. Quippe qui & dæmo-
nes abigeret, & morbos ac languores omnes
fanaret, & futura perinde ac præsentia præ-
videret. Gregorio certe prædixit, cum
mortem quidem ipsius visurum non esse:
quæ vero post mortem futura essent, igno-
raturum. Cumque ego amissis liberis meis
in varias cogitationes diducerer, & apud
me quærerem quid causæ esset, cur Gen-
tilibus quibus multi sunt liberi, idem non
evenerat: Quamvis nemini prorsus cogita-
tionem hanc aperuissem, ille tamen cogi-
tationes animi mei introspeciens, scripsit
ad me ut ab his cogitationibus abstine-
rem, quippe quæ haudquaquam placerent
Deo. Idem, cum uxori cujusdam ex meis
amanuensibus post partum, lac obstructum
esset, & Infans in summo discrimine versare-
tur, contacta viri dextra, præcepit ut eam
conjugis suæ mamillis imponeret. Quo fa-
cto, statim lac quasi ex quodam fonte pro-
filiit, adeo ut totam mulieris vestem mada-
faceret. Sed & puerum quemdam nocte in-
tempesta à comitibus itineris per oblivio-
nem relictum in via, leo humeris suis im-
positum ad Symeonis monasterium vexit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὡς καὶ τὸς ὀδόντας αὐτοῦ διήλαξεν] Hunc locum
una voce inferta optime exposuit Nicephorus: λόγος γὰρ
μὴν ἔχει τούτου καὶ τὸς πρὸς τὸν ὀδόντα διήλαξεν ἐν τῇ γαστρί
τοῦ κίονος. Id est, ut vertit Langus: Perhibetur sane pri-
mos dentes in columna statione mutasse. In optimis codi-

cibus Florentino & Telleriano αὐτοῦ scribitur, non αὐτὸς.
Ubi vox αὐτοῦ ponitur pro αὐτῷ.

2 ὡς καὶ ἀνέχων τῷ Θεῷ] Leges Grammaticæ postu-
lant, ut ἀνέχωνται scribamur. Præcessit enim οὐκ ἔστιν
αὐτῶν.

VARIORUM.

a Ὅτι καὶ ἐξήκοντα χρόνους] Pagius conjicit Symeonem
quinquennem fuisse, cum ab Eremita (Joanne) in colum-
nam receptus esset, & ad septuagesimum tertium ætatis
annum vitam produxisse. Cum autem juxta Nicepho-
rum Magistrum, vitæ ejus scriptorem, natus fuerit Syme-
on anno 521. nimirum quinque annos ante terræ mo-

tum qui Antiochiam evertit anno 526. si 73 annos vixe-
rit, mors ejus incidet in annum 593. quo anno Grego-
rius Antiochenus Episcopus etiam mortuus est, qui non
multo post Symeonem obiit, ut ait Evagrius cap. 50.
quenti. W. Lowish.

S. x. c.
VI.

Ministri deinde Symeonis egressi, puerum qui à leone custodiebatur introduxerunt. Multa quoque alia memoriam omnem superantia idem vir gessit, quæ & linguam disertam, & otium, & peculiare opus desiderant. Quæ quidem omnium pene mortalium seignone celebrantur. Omnium enim nationum homines, non Romani solum, verum etiam barbari, ad eum ventitabant, & quæcumque postulaverant impetrabant. Pro cibo autem ac potu ei fuere rami cuiusdam fruticis qui in eo monte nascitur.

ἦσαν, καὶ Συμεῶντος ἀφαιρῶντες ὑπερβύλλοντες οἱ ἀφαιρῶντες, τὸ παιδίον ἦσαν ὑπὸ τῶν λιόντων φρουρούμενον. πολλὰ δὲ ἔτερον, καὶ μνήμης κρείττονα πέπραχεν, ἃ καὶ γλώσσης κακομύθου μνήμης, καὶ λήθης, καὶ πραγματείας ἰδίας δέεται, ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀδόξω γλώσσας. ἐκ πάσης γὰρ οὐδὲν γῆς, ὃ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων, παρ' αὐτὸν ἐφοίτων, καὶ τῶν αἰτημάτων ἐτύχων. ὃ ἀντὶ παντὸς βρωτοῦ, καὶ ποτοῦ, κλάδι πινὲς ἐτύχων ἐκ θάμνου τῷ ὄρει Φουμῆς.

CAPUT XXIV.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

De obitu Gregorii Antiochenis Episcopi, & restitutione Anastasii.

Περὶ τῆς τελευτῆς Γρηγορίου ἐπισκόπου Θεωπόλειος, καὶ ἀποκαταστάσεως Ἀναστασίου.

Præcipuum sedem Episcopi.

Nec multo post Gregorius podagræ morbo, quo maxime vexabatur, correptus, abiit à vita, cum medicamentum ex Hermodactylo confectum, ipsi à medico porrectum ebibisset. Mortuus autem est eo tempore, quo senioris quidem Romæ Gregorius successor Pelagii, junioris autem Romæ Joannes Episcopatum gerebant: Alexandrinæ Ecclesiæ Eulogius, ut jam dixi, Antiochenæ vero præsedebat Anastasius, post tres ac viginti demum annos in sedem suam restitutus. Hi-

Ἐπιπλυντὰ δὲ αὐτὸ μετ' οὐ πολὺ καὶ Γρηγόριος, ποδαγρικῶ μὲν ἀλὺς παθήματι, ὃ μάλιστα παρ' αὐτὸν ἔχεται, Φαρμακοποιίας ἢ ἐκ τῆς χαλουμενῆς Ἑρμωδακτύλου, ὡς πρὸς τῶν ἀσκληπιαδῶν δεδομένης. πλυντὰ δὲ, ὁ Γρηγορίου μὲν τὴν πρεσβυτέρην Ῥώμην ἐπισκοπιῶντες, ὃς μετὰ Πελάγιον γέγονε, τὴν δὲ νεώτεραν, Ἰωάννου καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου Εὐλογίου τῆς λελεγεμένης μοι, Ἀναστασίου τε τὴν Θεωπολιτῶν, τῷ οὐκ οὐκ ἀποδοθέντος θρόνῳ μετὰ τρεῖς καὶ ἑκατο-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπιπλυντὰ δὲ αὐτὸν Γρηγόριος] Gregorii Antiochenis Episcopi obitum, & restitutionem Anastasii Sinaitæ, Baronius quidem refert anno Christi 594. Dubitat tamen ibidem Baronius, an potius in annum sequentem id referri debeat; præsertim cum Gregorius magnus in registro epistolarum Indictionis 13. gratuletur Anastasio, quod in Antiochenam sedem restitutus fuisset. Verum Auctor Chronici Alexandrini, qui iisdem fere temporibus vixit quibus Gregorius, anno Imperii Mauricii decimo, indictione decima mortem Gregorii assignat, ita scribens. ἰδ. ἰ. τὸν τῷ ἔτη Ἀναστασίου πατριάρχης Ἀποχρίτης ἐπανόλθῃ ἐν Ἀποχρίᾳ μετὰ πλυντὴν Γρηγορίου πατριάρχου θρονοῦ, τὸ καὶ ἀποδοθέντος πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀναστασίον. Id est: Hoc anno Anastasius Patriarcha Antiochenus reversus est Antiochiam, post mortem Gregorii Patriarchæ, qui antea eidem Anastasio successerat. Ubi notabis Anastasium Patriarcham vocari etiam ante restitutionem: propterea quod, utpote per vim nec legitime depositus, titulum Patriarchæ perpetuo retinuerat. Certe Gregorius Papa in tribus epistolis quas initio Episcopatus sui ad eum scripsit, eum semper Patriarcham agnoscit. Gregorium vero qui Anastasii superstitis cathedram non legitime occupaverat, nunquam in numero Patriarcharum habuisse deprehenditur.

2 Ἐκ τῆς Ἑρμωδακτύλου] Hermodactylus planta fuit veteribus ignota. Certe nec Dioscorides, nec Galenus ullam ejus mentionem fecere. Arabes vero post Serapionem, cum Colchico atque Ephemero eam confuderunt. Quos secuti Pharmacopolæ nostri, passim in Officinis pro Hermodactylo Colchicum substituunt. Sed hunc errorem jamdudum notavit Andreas Matthiolus in Commentariis ad lib. 4. Dioscoridis, & post eum reliqui qui de plantis scripsere. Et in priori quidem editione Commentariorum suorum, nondum ipse Matthiolus satis cogni-

tum habebat quid esset Hermodactylus. Postea vero cum eam plantam nactus esset ab illustri viro Augerio Busbequio, qui ex Constantinopolitana legatione eam attulerat, ejus typum nobis exhibuit pag. 1109. posterioris editionis. Ejus radices digitorum similitudinem referunt, adjectis etiam unguibus. Ex quo plantæ nomen est inditum. Hermodactylus enim Mercurii digitum significat. Porro ejus radix olim Arthriticis exhibebatur, tunc cum humores defluerent; quippe quæ & ipsa per se & ejus decoctum, vim habet purgandi, ut scribit Paulus Ægineta in libro septimo. Hodie vero Hermodactylus Podagricis præbetur, non eo tempore quo humores defluunt, sed vigente potius & confirmato jam morbo. Nam cum recentiores Medici usu ipso deprehendissent, medicamentum istud noxium esse in accessione morbi: Medicorum veterum consuetudinem hac in parte correxerunt, ut me docuit clarissimus vir ac doctissimus, Tossanus de Fontaine in Academia Parisiensis Medicinæ Doctor ac Professor Regius: Cui ob singularem erga me benevolentiam, & in curanda valetudine mea sollicitudinem ac diligentiam, plurimum me debere profiteor.

3 Τὸ οὐκ οὐκ ἀποδοθέντος θρόνῳ] Ex his verbis colligitur omnino, Anastasium paulo ante mortem Gregorii, in sedem Antiochenam restitutum fuisse. * Ait enim Evagrius Gregorium Antiochenum mortuum esse Anastasio in sedem suam restituto. Nicephorus tamen his verbis nihil aliud significari existimavit, quam Anastasium post mortem Gregorii in suam sedem restitutum fuisse.

4 Μετὰ τῆς καὶ αὐτοῦ θρόνου] Anastasius depositus fuerat anno Christi 570. ut supra observavi in Annotationibus ad cap. 5. lib. 4. Ab hoc anno ad decimum Imperii Mauricii annum, quo in sedem suam restitutus est, ut tradit Auctor Chronici Alexandrini, id est ad annum Christi 592. anni sunt tres ac viginti.

VARIORUM.

a Ἐπιπλυντὰ Γρηγόριος] Gregorium Antiochenum obisse anno 593. eodemque anno restitutum fuisse Anastasium scribit Pagius anno 594. n. 4.

b Γρηγορίου μόνου] Pelagio II. mortuo. Divus Gregorius Magnus consecratus est Pontifex Romanus die tertia mensis Septembris anni Chr. 590. Pagius. Sedit annis tredecim, mensibus sex, diebus decem. idem.

c Ἰωάννου] Hoc anno (scil. 582.) die sexta Aprilis, Indictione XV. Eutychius Patriarcha diem ultimum obiit: &

post dies sex Joannes, Magna Ecclesia Diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est. Theophanes in Chronico. Sedit Joannes usque ad ann. 595. De Eulogio Alex. qui mortuus est anno 607. & Joanne Hierosol. qui vixit a annum 593. vid. supra, lib. V. cap. 16.

* Evagrio assentitur Auctor Chronici Alexandrini, qui ait Gregorium, dum adhuc viveret, Anastasium recepisse. W. Lewis.

χρόνους

χρόνους· Ἱεροσολύμων π' Ἰωάννου· ὃ μετὰ βραχὺ
 πλοῦτήσαντος, οὕτω π' τοὺς αὐτοὺς οἵαχας ἐπε-
 χειρίσθη. ὁ παῦθα μοι τὰ τῆς ἱστορίας πεπαύσθαι,
 1 Μαυρικίῳ Τιβερίῳ· δὴ δὲχεται ἔτος τὸν Ῥωμαί-
 ων βασιλεῖα ἀφ' αὐτοῦ, τῶν ἐξῆς τοῖς βου-
 λομένοις ἐκλέγειν τε καὶ γράφειν καταλιμπανο-
 μένων. εἰ δὲ π' παρῶπα ἢ οὐκ ἀκριβὲς ἀνείλη-
 πται, μηδὲς ἡμᾶς γραφέντω μέμψως, ὅτι οὐκ ἄν
 πεπλανημένοι ἱστορίαν συνελίξαιμεν, τὴν τῶν ἀν-
 θρώπων ὠφέλειαν προσηματεύοντες, δι' οὓς ἡ
 τῶν τηλικούτων πόνοι προσηματεύονται. πεπληνται δὲ
 ἡμῖν καὶ ἕτεροι τεύχος, ἀναφορὰς, ἐπιστολάς, ψη-
 φίσματα, λόγους τε καὶ ἀφελείας, καὶ ἕτερα
 2 ἄλλα ἔχον. τῶν ἐμπεριεχομένων ἀναφορῶν, ὡς ἐπί-
 παρ' ἐκ τῶν Γρηγορίου τοῦ Θεοδοσιουσιανοῦ συ-
 νθεμένων· δι' ὧν καὶ δύο τετυχημένοι ἀξιωμα-
 3 τῶν Τιβερίῳ καὶ Κωνσταντίνῳ, τῇ τοῦ κομιστοῦ
 ἀξιωματότου, Μαυρικίου δὲ Τιβερίου, δέλτους
 4 ὑπάρχοντες γίγνεται, ὡς ἡ συνθεμένη, ὅτι
 τὰ ὁνόματι τῆς βασιλείας λύσαι, ὡς οὐδὲν ἱστορίας
 τῶν ἡμετέρων, ἀναφορῶν αὐτῶν τε καὶ πολιτεύματι
 πάσης θύλακας ἀναφορῶν.

Εὐαγρίῳ χολασινοῦ Ἐπιφανίου καὶ ἀπὸ ἐπάρχων,
 ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τόμοι ἕξ.

erofolymitanæ autem Ecclesiæ Joannes Pon-
 tificatum administrabat. Quo non multo
 post mortuo, nemo etiamnum Ecclesiæ il-
 lius gubernationem suscepit. Atque hic hi-
 storix nostræ finis esto, anno scilicet duo-
 decimo principatus Mauricii Tiberii. Reli-
 qua vero quæ sequuntur, studiosis qui vo-
 luerint narranda ac scribenda relinquimus.
 Quod si quid à nobis omisum, vel minus
 accurate expositum est, nemo id nobis vi-
 tio vertat: illud secum cogitans, nos histo-
 riam dispersam in unum corpus collegisse, ut
 hominum utilitati consuleremus, quorum
 gratia tot ac tantos labores suscepimus. Aliud
 præterea volumen à nobis compositum est,
 quo Epistolæ, relationes, decreta, orationes
 ac disputationes, & alia quædam continen-
 tur. Et supra dictæ quidem relationes quæ
 in eo volumine habentur, pleræque Grego-
 rii Antiochenis Episcopi nomine conscrip-
 ptæ sunt. Quarum etiam gratia duas digni-
 tates consecuti sumus: A Tiberio quidem
 Constantino Quæsturæ honorem adepti: A
 Mauricio autem Tiberio codicillos præfe-
 cturæ nacti, ob ea quæ composueramus tunc
 cum extincto Imperii probro, Theodosium
 in lucem edidit, qui tum ipsi, tum reipubli-
 cæ, summæ felicitatis exordium præbuit.

Evagrii Scholastici Epiphaniensis & ex præfe-
 ctis, Ecclesiastica historia Libri sex.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διόχωντος ἔτος Μαυρικίου] Ex his verbis suspicari quis
 fortasse possit id quod suspicatus est etiam Baronius, Gre-
 gorium Antiochenum Episcopum mortuum esse anno
 Imperatoris Mauricii duodecimo. Cur enim diceret Eva-
 grius, anno duodecimo Imperii Mauricii se Historiam
 suam terminasse, nisi antea aliquid retulisset quod gestum
 erat anno ejusdem Mauricii duodecimo? Re tamen dili-
 gentius examinata, mihi non videtur Evagrius his verbis
 id significare voluisse. Ait enim Evagrius Gregorium Antio-
 chenum fato functum fuisse, Gregorio quidem Roma-
 nam, Eulogio autem Alexandrinam Ecclesiam administran-
 te: Joanne vero Hierosolymis præsidente. Qui cum haud
 multo postea è vivis abiisset, neminem adhuc in ejus lo-
 cum successum fuisse dicit. Non igitur Gregorii morte
 historiam suam terminavit Evagrius, cum post ejus mor-
 tem Joannem Hierosolymitanum Episcopum obiisse refe-
 rat, & post ejus interitum neminem adhuc eo tempore
 quo hæc scribebat, substitutum esse. Id erga tantum his
 verbis significat Evagrius, se hæc scripsisse anno duodeci-
 mo Imperii Mauricii. †

2 Τῇ τοῦ κομιστοῦ ἀξιωματότου] Non probo interpre-
 tationem Christophoroni & Musculi, qui Quæsturæ ho-
 norem à Tiberio delatum esse putant Evagrii nostro. At-
 qui Evagrius non dicit delatam sibi esse dignitatem τοῦ
 κομιστοῦ, sed tantum τοῦ κομιστοῦ, id est, Quæstorii.
 Multum autem discrimen est inter Quæstorem & Quæsto-
 rium. Nam Quæstor est qui Magistratum Quæstoris ge-
 rit. Quæstorius vero is qui Magistratu illo jam perfun-
 ctus est. Cum igitur dicit Evagrius delatum sibi esse ho-
 norem Exquæstore, codicillos ex Quæstore sibi ab Impe-
 ratore collatos esse intelligit: eodem prorsus modo quo
 codicillos ex Præfectis Prætorio à Mauricio Imperatore si-
 bi delatos esse, statim subjungit. Porro qui codicillos hu-

jusmodi meruerant, ii privilegiis omnibus fruebantur, quæ
 competeant honoratis qui dignitates illas gesserant. Quæ-
 sturæ scilicet ac Præfecturæ. Cæterum hoc loco scriben-
 dum videtur τὰ τοῦ κομιστοῦ, supple ἀξιωμα.

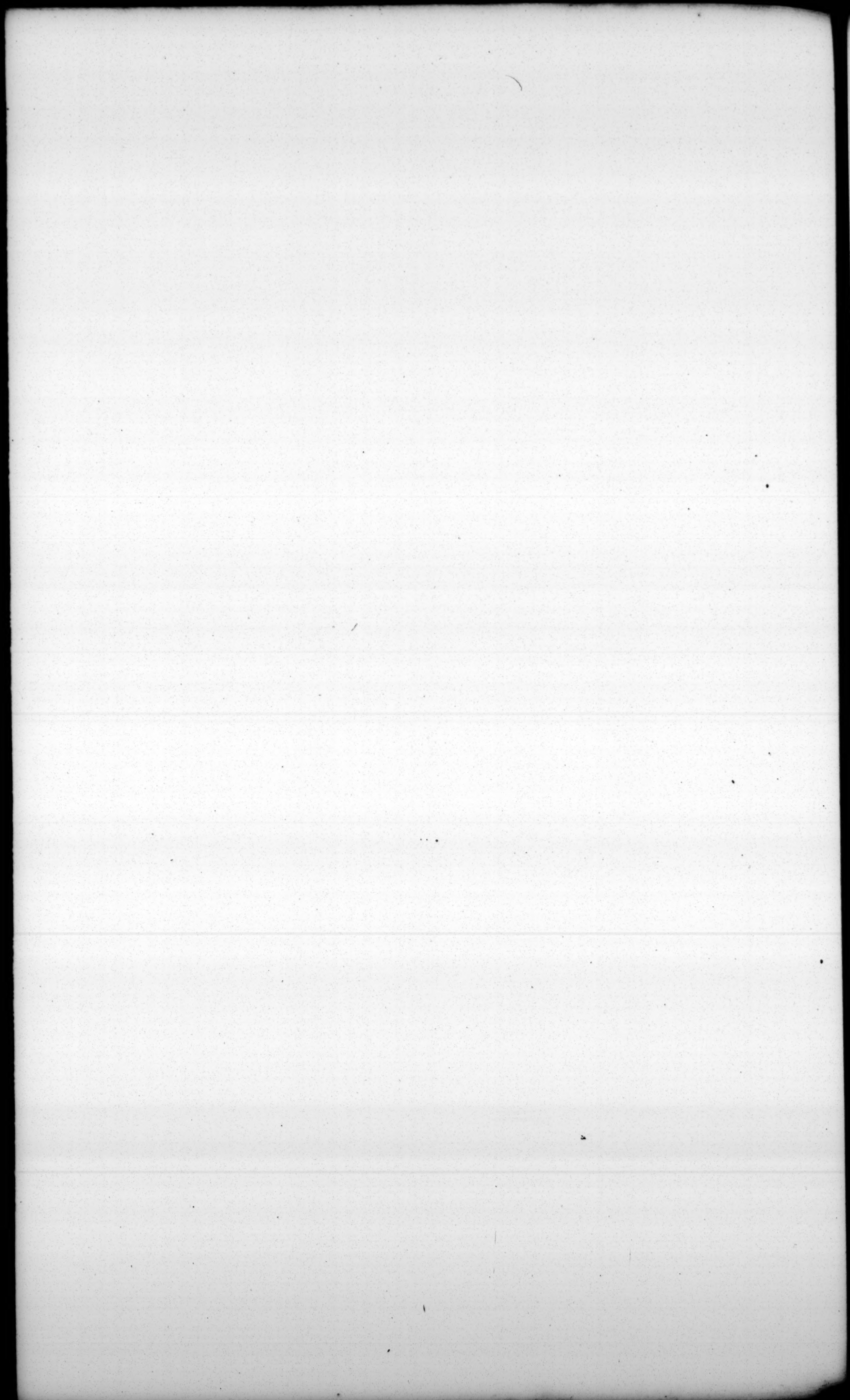
3 Ἐφ' ἡ συνθεμένη] Hunc locum non intellexerunt
 Interpretes. Nam Musculus quidem ita vertit: Unde ista
 composuimus, cum ille Imperii ignominiam ablaturus, Theo-
 dosium in lucem produxit. Christophorus vero sic in-
 terpretatur: Quo regnante eas relationes composuimus: idque
 eo ipso tempore quo Theodosium in lucem edidit. Existima-
 vit scilicet Christophorus scribendum hic esse ἐφ' ἡ. Verum hæc
 emendatio ferri non potest: Non enim re-
 gnante Mauricio opus illud relationum composuerat Eva-
 grius, sed regnante Tiberio Constantino, sicut ipse affir-
 mat paulo supra. Malui igitur hoc loco vulgatam scri-
 pturam retinere, subaudiendo vocem ἀναφορῶν vel διαιρέ-
 σεως. Nam cum Mauricio Imperatori natus esset filius Theo-
 dosius, Evagrius orationem ad Mauricium Imperatorem
 scripsit, qua ei ob natalem filii gratulabatur, & tum Mau-
 ricio ipsi, tum Reip. Rom. summam felicitatem augura-
 batur, propterea quod Mauricius abolito vetusto Romani
 Imperii dedecore, masculam prolem tandem suscepisset.
 Nam ex Imperatoribus Romanis qui in Orientis partibus
 regnaverant, jam inde à Theodosio juniore, nullus ma-
 res liberos genuerat. Ob hanc igitur orationem ait Eva-
 grius donatum se esse à Mauricio codicillis amplissimæ
 Præfecturæ.

4 Ὅτι Θεοδοσίῳ ἱστορίας ἀναφορῶν] Theodosius nobilissi-
 mus natus est in purpuris anno 3. Imperatoris Mauricii,
 die 26. mensis Septembris, ac proinde indictione 4. quæ
 cœperat à Kalendis Septembris hujus anni. Idem postea
 à patre Mauricio Augustus coronatus est indictione octa-
 va, die 26. mensis Martii, cum annos natus esset quatuor
 cum dimidio, ut scribit Theophanes in Chronico p. 225.

VARIORUM

† Annus quo Historiam suam scripsit Evagrius, distin-
 guendus est ab anno in cujus rebus gestis describendis O-
 peri finem imposuit. Historia ejus non progreditur ultra
 mensem Augusti anni 593. Opus vero ipsum in lucem

editum est vel isto anno exeunte, vel potius anno 594. quo
 annus duodecimus Mauricii absolvitur. Hæc Pagius ad
 ann. 594. n. 7. W. Lowth.

ΕΚ ΤΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ,

Ἀπὸ φωνῆς ΦΩΤΙΟΥ πατρίαρχου.

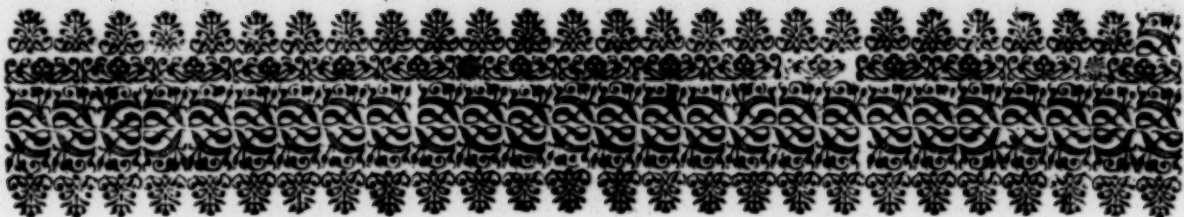
ID EST

EX ECCLESIASTICIS
PHILOSTORGII HISTORIIS.

EPITOME,

Confecta à PHOTIO Patriarcha.

HENRICO VALESIO *Interprete.*

COMPENDIUM
HISTORIÆ
ECCLESIASTICÆ
PHILOSTORGII,
Quod dictavit
PHOTIUS PATRIARCHA.

ΕΠΙΤΟΜΗ
ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ,
Ἀπὸ Φωτῆς
ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

HUJUS Scriptoris historia duodecim li-
bris comprehenditur. Prima autem li-
tera uniuscujusque libri simul juncta, nomen
Auctoris efficiunt. Porro historiam suam ordi-
tur ab Arii Alexandrini, ut quidem ipse vo-
cat, rixa & contentione adversus Alexandrum:
quam quidem causam dicit harescos. Progredi-
tur vero usque ad nuncupationem augustam Va-
lentiniani Junioris, qui filius fuit Placidie &
Constantii: & usque ad eadem Joannis tyranni.
Ceterum hac historia encomium quidem est he-
reticorum: Orthodoxorum autem criminatio ac
vituperatio potius quam historia.

ΟΤΙ εἰ δάδρα λόγους αὐτῷ ἡ ἱστορία περαινέ, ἀπαρτίζονται αὐτῷ τὸ νόμα τ' ἐκείνου λό-
γου ἀρχομένων γραμμάτων εἰ ταῖς συντημέναις.
ἀρχεται μὲν ἀπὸ τ' Ἀρείου τοῦ Ἀλέξανδρου, ὅς ἑ-
τος λέγει, εἰδὼς ὡς καὶ αἰρέτως αἰτίαν ἀναγρά-
φει· κατέειπεν ἡ μέγας τῆς Οὐαλεντιανῶν, ὅς ἑ-
παῖς Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίνου, εἰς βασιλείαν ἀναρ-
ρήσας, καὶ τ' Ἰωάννην τῷ τυραννῆς ἀναρρίσας. ἡ δὲ
ἱστορία τ' ἀρεπτόντων ἐστὶν ἐκείνων αὐτῶν ὥστε
καὶ τ' ὀρθόδοξων ἀναβολὴ καὶ φόρος μάλλον ἢ ἱστορία.

EX LIBRO PRIMO.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

De libris
Maccabaeo-
rum.

AIT Philostorgius ignorare se, 20
quisnam sit auctor librorum qui
Maccabaici vocantur. Ac pri-
mum quidem eorum librum ma-
gnopere probat, utpote qui ea narret quæ
cum Danielis vaticiniis egregie consentiunt:
Et propterea quod prudenter exponit, quo-
nam modo virorum quidem malitia res Ju-
dæorum ad ultimum exitium perduxerit: a-
liorum autem virorum fortitudo eas restitue-
rit. Quo tempore & Judæi adversus hostes
pristinas vires recuperarunt, & templum
Græcanicæ superstitionis inquinamentis pur-
gatum est. Secundus autem liber, ut ait Phi-
lostorgius, non ejusdem videtur auctoris ac 30
primus: sed brevitarium est eorum quæ ab
Jasone Cyrenæo quinque libris conscripta
fuerant. In quo refertur id bellum quod Ju-
das Maccabæus gessit cum Antiocho Epi-

ΟΤΙ τῷ Μακκαβαϊκῶν Φησι τὸν συγ-
γραφέα ὅτις ποτὶ ὅτι ἀγνοεῖν· πλὴν
τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον ἀποδοχῆς ἀξιοῖ,
ἡ συνάδουσα διηγεύμενοι ταῖς τοῦ Δανιὴλ προ-
φητείας· καὶ ὅτι λίαν θεωρητικῶς διέξουσιν, ὅπως
25 τι ἀνδρῶν μαχηθεῖα τὰ Ἰουδαίων ἤλασεν ἐπ' ἐχά-
των κακῶν, ὅπως τι πάλιν ἀνδρῶν ἀνιένεγκεν ὀρε-
τῆς, καὶ τότε καὶ τῷ πολέμῳ ἐπαυέοντο κρά-
τος, καὶ ὁ νεὸς τῷ Ἑλληνικῶν ἀνεκαθάρη μο-
λυσμάτων. τὸ δεύτερον δὲ μὴ τὸν αὐτὸν μὲν Φησι
30 εὐδαιμονοῦσαν συγγραφέα· σὺν ὧν δὲ εἶναι τῷ
Ἰάσονος τοῦ Κυρηνάου εἰς πέντε λόγους ἀν-
αγραμμένων, ἡ τὸν πόλεμον ἀπαγγέλλει, ὃν
Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος τοῦ Ἀντίοχόν τι τὸν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἡ τὸν πόλεμον ἀπαγγέλλει] Scribendum est accentu
mutato ἡ, subauditur enim πόλεμος. Certe in codice Ma-
nuscripto Samuelis Bocharti legitur ἡ τὸν πόλεμον. Paulo
post, ubi legitur τὸ περὶ τὸν διαζεῖον, ὅς. mallem scribe-
re, πὲρ τοῦ, ὅς.

VARIORUM.

2 Συνάδουσα ταῖς τοῦ Δανιὴλ προφητείας] Utilissimus
quippe hic liber est ad ea explicanda quæ habentur in
Prophetia Danielis, cap. VII, VIII, XI. de cornu illo à
quo Sanctuarium profanatum est: Nam cornu illud fuit
Antiochus, cujus flagitia omnia sic explicantur primo hoc
& secundo libro Maccabæorum, quæ memorantur à Da-
niele Propheta, ut etiam tempus ipsum & dierum nu-
merus, quem Daniel significat, apertissime rei veritati
respondisse doceatur. Hæc igitur causa est, cur historiam
istam tanti fecerint Patres. Jacobus Gothofredus Dissert.
in locum. pag. 5.

Ἐπιφανῆ,

Ἐπιφανῆ, καὶ τὸν αὐτοῦ παῖδα τὸν ἐπίκλιον Εὐ-
πάτορα, διεπολέμησε. τὸ δὲ τρίτον Σπυδοκίμα-
ζε, περατῶδες χαλῶν, καὶ οὐδὲν ὅμοιον τῷ πρῶ-
τῳ διεξερχόμενον. τὸ μὲν τοίγχε τέταρτον ὑπὸ
Ἰωσήπῃ γεγράφθαι καὶ αὐτὸς σινωμολογᾶν, οὐχ
ἰσοῦσαι μᾶλλον ἢ ἐκχώμον ἐναῖ Φησι, τὸ δὲ πέν-
τῃ Ἐλεάζαρ καὶ τοὺς ἐπὶ αὐτῷ παῖδας τοὺς Μακκαβαί-
ους διηγούμενον.

2. Οπτά π' ἄλλα, καὶ ὅσα πρὸς ἱστορίας
 ἦκεν λόγον, ὁ Φιλοσόφους τὸν Παμφίλου Ἐυσέ-
 βιον ἐπανέσας, πρὶς τὴν εὐσέβειαν ἀφ' ἡμαρτάνειν
 Φησι. καὶ τὸ ἁμάρτημα ὁ δυσσεβὴς διηροῦμεν,
 διότι ἄγνωστον τὸ θεῖον καὶ ἀχετάληπτον ἡρώτο.
 ἀλλὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτά Φησιν αὐτὸν πλημμε-
 λῶν· χαρὰ παῦσαι δὲ αὐτὸν τὰς οἰκείας τῆς ἱστο-
 ρίας μνήμας, μέχει τῆς τῶν παίδων ἀφ' ἡμαρ-
 τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου συνεπιμαρτυρίας.

3. Οπ οὗτος ὁ δυναστεὺς Φησι τὰς ψήφους τῆς
 δ'εχειροσυμίας ἐπ' Ἄρειον Φερόμενός, αὐτὸν μᾶλλον
 Ἄλέξανδρον περιμήσαντα ἐκυτοδ, περιελθεῖν αὐ- 20
 2 τῷ πύτας ἵσταπράξατο.

α 4. Οπὶ Ἀλέξανδρον πια πρεσβύτερον Βαυκα-
 λι ἐπονομαζόμενον, ἀφ' τὸ Καρκὸς ὕδραφου
 3 ὄγκον ὑπὸ τῶν μεταφρέων αὐτοῦ σισυρδιδόν,
 ἄλλοις ὀφθαλμοῦ ἐκμιμήσας χῆμα, ἅπερ οὖν α,
 Βαυκάλης ὅπτιχως Ἀλεξανδρεὺς εὐθάσας ὀνομά-
 ζει· τῷτον Φησι τὴν δευτέραν τάξιν μετ' Ἀρείων
 ἔχοντα, ἄρξαι τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς ἡ ἀφασα Ἀ-
 λεξάνδρῳ τὰ ἐπισκόπῳ καὶ Ἀρείῳ συνῆρτάη, καὶ
 τὴν τοῦ ὁμοσυσίου ἀνακέρυξιν ἐκείθεν ὅπτιχνα- 30
 ὄηται.

5. Ὁπ' Φησι Κωνσάντινος ὁ τῷ μεγάλῃ Κωνσταντίνῃ πατρὶς χατ' ἀνδραγαθίαν τῶν ἀπὸ Γαλαπιδί, ὡς αἰς καὶ αἱ χαλουμένηι Ἀλπεις, βασιλῆος ἀπεδείχθη. δυσέμβολα δὲ τὰ χαφρία ταῦτα καὶ δυσ- 35 πρόσοδα· τὰς δὲ Γαλαπίας οἱ νυνὶ Γαλλίας ἐπονομάζουσιν. ἡ δὲ πελοπόννησος Κωνσταντίου, κατὰ Βρετανίαν γέγονε, τῇ Ἀλβίωνος χαλουμένηι. ὡς ἡ καὶ ἰοσπυγία χαλασάων αὐτὸν Κωνσταντῖνος ὁ παῖς, Φυγῶν παρὰ τὴν ἑσθλὴν τὴν ὅπως ἐβλήν Διοκλητιανὸν, 40 λευτερίαν ἐκένευσε, καὶ τῆς βασιλείας κατέστη ἀφ' ὧς.

6. Οπτιὸν τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ μεταβο-

phane, & cum ejusdem filio qui Eupator cognominatus est. Tertium autem Maccabæorum librum improbat Philestorgius, monstrosus eum appellans, & qui nihil narret quod simile sit libro primo. Quartum vero librum à Josepho conscriptum esse dicit ipse quoque, & Eleazari ac septem ejus filiorum Maccabæorum encomium potius esse quam historiam.

2. Etſi aliis in rebus, & præcipue ob Ec-
cleſiaſticae hiſtoriae ſcriptionem, Euſebium Pamphili laudat Philoſtorgius, eundem ta-
men errare dicit in iis quæ ad Religionem
pertinent. Errorem autem illius hunc eſſe
ait, quod Deum nec cognoſci, nec compre-
hendi poſſe exiſtimaverit. Aliis quoque ejus-
dem modi erroribus implicatum eum fuiſſe
dicit. Porro teſtatur, illum hiſtoriam ſuam
ad ea uſque tempora perduxiſſe, quibus
liberi Conſtantini Magni in patris imperi-
um ſucceſſerunt.

3. Ait impius Philostorgius Arium, cum suffragia pro Archiepiscopatu Alexandrino in ipsum inclinarent, Alexandrum tamen sibi prætulisse, & suffragia in eum transfuisse.

4. Ait Alexandrum quemdam presbyterum, cognomento Baucalim, ob coacervatam carnis superflue molem, quæ in dorso ejus excreverat instar vasis testacei; cujusmodi vasa Alexandrini patrio sermone Baucalas vocant. Hunc igitur Alexandrum, cum secundum ab Ario locum inter presbyteros obtineret, ait simultatis inter Alexandrum Episcopum & Arium causam præbuisse, & consubstantialis prædicationem ab eo tempore excogitatam fuisse.

5. Constantius, Magni Constantini pater, *Constantius Chlorus.*
ob eximiam fortitudinem, ut ait Philostor-
gius, superioris Galatiæ in qua sunt Alpes,
Imperator renuntiatus est. Hæc autem loca
accessu difficilia sunt & impervia. Porro
hæc superior Galatia, nunc à Romanis
Gallia vocatur. Mors autem Constantii
contigit in Britannia, quæ Albionis insula
olim dicebatur. Illic Constantinus post vi-
tatas feliciter Diocletiani insidias, cum pa-
trem ægrotantem reperisset, eum brevi post
mortuum sepulturæ mandavit, ac mox Im-
perii successor factus est. *Constantinus Magnus.*

6. **Causam** cur **Constantinus Magnus** *a* *ostensa.*

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εὐσεβίου *ἐπιμνησ*] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti legitur *ἐπιμνησες*, quod scriptum esse opinor pro *ἐπιμνησας*.

2 Καταγράφω] Leges Grammaticæ postulant ut scribamus καταγράφω. Alioqui si vulgatam lectionem retineamus, dicendum esset αὐτὸς μᾶλλον Ἀλέξανδρον ἀποπλημνύσας, ὅς τις.

3 Ἀπὸ ἰσχυρισμοῦ.] Hunc locum facile erat restituere ex Nicephori libro 8. cap. 5. in quo ita legitur : ὑπὸ τῶν μετὰ τὴν φρίκην αὐτοῦ ἰσχυρισμοῦ. Certe in codice Scoriacensi

scriptum est αὐτοῦ. In Manuscripto autem exemplari Samuelis Bocharti scribitur αὐτῆς ἰσορρομησάντων, manifesto veræ lectionis vestigio. Porro his verbis indicat Philostorgius, hunc Alexandrum habuisse in dorso quamdam carnis exuberantiam, quam Gallico sermone lupam vocamus, ex quorundam perspicillorum similitudine, quæ figura convexa fabricantur ex vitro, ad hoc ut literæ majores & evidentiore conspiciantur. Quare in hoc loco mallet scribere ἐπὶ τῶν μαστιφόνων.

V A R I O R U M.

^a Ἀλεξανδρῶν Βαυκαλίῳ] Observat Jac. Gothofredus ex Epiphanio hær. 68. & 69. Arium Alexandrinæ ejusdæ Ecclesiæ, quæ *Baucalis* dicebatur, presbyterum fuisse. Verum de hoc Alexandrino Bautali altum apud alios silentium.

λ'αα'

Gentilium superstitione ad Christianam religionem transierit, Philostorgius perinde ac reliqui omnes, ait fuisse victoriam de Maxentio. In qua crucis signum visum est in Oriente, longissime protensum, luce quadam admirabili eam depingente, & stellis undique circa eam currentibus instar cœlestis arcus, & literarum formam exprimentibus. Porro literæ latino sermone hæc verba designabant: In hoc vince.

Contra Arianum gesta.

7. Ait Philostorgius, ante Synodum Nicænam, Alexandrum Alexandriæ Episcopum, cum venisset Nicomediam, & collocutus esset cum Osio Cordubensi, aliisque Episcopis qui una cum illo erant, perfecisse ut synodali sententia Filium Patri consubstantialem esse profiterentur, & Arium a communione removerent.

8. Nec multo post congregatam esse synodum apud Nicæam: Cui præter reliquos Antistites Basileus Amasiæ Episcopus, & Meletius Sebastopoleos interfuerunt.

9. Fatetur etiam Philostorgius, cunctos Episcopos expositioni fidei quæ Nicæa facta est, consensisse, excepto Secundo Ptolemaidis Episcopo, quem secutus est Theon Episcopus Marmaricæ. Reliqua autem cetera Arianorum Antistitum, Eusebius inquam Nicomediensis, quem Philostorgius Magnum cognominat, Theognis Nicæus, & Maris Chalcedonenfis Episcopus, & ceteri omnes, sententiam synodi amplexi sunt: dolose quidem ac fraudulenter, ut testatur etiam Philostorgius, cum sub voce homoussii τὸ ὁμοούσιον callide occultarent. Sed tamen synodi decretis consentire non recusarunt, cum Constantina soror Imperatoris Constantini hoc consilium eis suggessisset.

10. Addit Philostorgius, Secundum, cum in exilium proficisceretur, Eusebio dixisse: Eusebi, subscripsisti, ne in exilium mittereris. Ego vero Deo id mihi revelanti confido, te intra annum in exilium abductum iri. Sane Eusebius tribus mensibus post synodum exactis relegatus est, quemadmodum Secundus prædixerat, cum ad pristinam impietatem palam reversus esset.

ἀλλ' ἐκ τῆς Ἑλληνίδος ἡρησκειᾶς εἰς τὴν Χριστιανισμὸν καὶ οὗτος τοῖς ἄλλοις φησὶ γόμῳ, αἰτίαν ἔχοντα ἀναγράφει ὅτι καὶ Μαξεντίου νίκην καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον καὶ ἀνατολὰς ἐπὶ μήκῃ τῶν ὀφθῆ δῆλον, αἰγλῆς αὐτὸν καταπληθύνοντα 2 ἀφ' αὐτοῦ πνεύματος, καὶ ἀφ' αὐτοῦ κύκλῳ ἀειθερότων, ἰεῖδες τρόπων, καὶ πρὸς γραμμάτων χαρακτῆρα ῥυθμιζομένων· τὰ δὲ ἄλλα Ῥωμαίων ἐλεγε Φωνῆ, Ἐν τούτῳ νίκη.

7. Οἱ καὶ πρὸ τῆς Νικαίας συνόδου, οὗτοι τῇ Ἀλεξανδρείᾳ φησὶν Ἀλέξανδρον καὶ Ἀλαβόντα καὶ Νικομήδειαν, καὶ Ὀσίω τε τῷ Κουδρούβῳ ἐτυχόντα καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ἐπισκόποις, συνδικαίῃς ψήφοις ἀνομολογήσαι παρασχεῖν ὁμοούσιον τῷ 15 πατρὶ τὸν υἱόν, καὶ τὸ Ἄρειον ἀπικυρῶσαι.

8. Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον καὶ τῇ Νικαίᾳ συνηῖται σύνοδος, ἐν ᾗ καὶ τῶν ἄλλων δεξιέρων Θεῶν, καὶ Βασιλείᾳ τῇ Ἀμασίας ἐπίσκοποι παρίεναι, καὶ 34 Μελέτιον τὸν Σεβαστοπόλεως.

9. Οἱ καὶ αὐτοὶ συνομολογῶντες πάντας ὁμοφρονῶντας τῷ Νικαίᾳ τῷ πίστεως ὅρῳ, πλείων Σικοῦδου τῷ Πτολεμαίδῳ, καὶ Θεῶν ὁ τῆς Μαρμαρικῆς ἡκολούθησεν. τὸ δὲ ἄλλο τίς τῶν Ἀρειανῶν ἐφορῶν, Εὐσέβιος τέ φημι ὁ Νικομηδείας, ὃν ἔτος ἀποβιάζει μέγαν, καὶ Θεόγνης ὁ Νικαίας, καὶ Μάριος ὁ Καλχιδόνος, καὶ ἡ ἄλλη Φάλαγξ, πρὸς τὴν σύνοδον μετετάξατο· δόλῳ μὲν, καὶ οὗτος φησὶ, καὶ τὸ 2 ὁμοούσιον ἐπὶ τῇ ὁμοουσίᾳ Φωνῇ ὑποκλέψαντες· πλείω γὰρ συμφρονεῖν τοῖς συνδικαίῃς ψήφισμασι 30 ἀναδείξαντες, Κωνσταντίας τῆς τοῦ Κωνσταντίνου βασιλέως ἀδελφῆς εἰσηγησαμένης αὐτοῖς τὸ εἰς τὴν παραίεσιν.

10. Λέγει δὲ καὶ Σικοῦδον ὑποφωτισμένον εἰπὼν πρὸς Εὐσέβιον, Εὐσέβιε ὑπέγραψας, ἵνα μὴ ἐξοριθῇς πιστεύω τῷ Θεῷ δι' ὁρατῆς σε δεῖ ἀχθήσασθαι ἀπαγόμενον· καὶ γεγενηῇ τῷ Εὐσέβιῳ τὸν ἐξοφλισμὸν μὲν μῆνας ἀπὸ τῆς συνόδου τρεῖς, καὶ 35 καὶ Σικοῦδῳ προῖπε, πρὸς τὴν ἰδίαν καὶ τὸ πρὸ φανὲς ἀσέβειαν ἀνατρέψαντι.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ὅτι τοῖς ἄλλοις] Supplendum est adverbium hoc modo καὶ ὅτι ὁμοῦς τοῖς ἄλλοις φησὶ γόμῳ. Interpres hoc loco suam Græcæ linguæ imperitiā satis prodidit, tum in versione, tum in Annotationibus.

2 Καταπληθύνοντα ἀφ' αὐτοῦ πνεύματος] Inepta est horum duorum participiorum conjunctio. Proinde aut prius illud participium delendum est, aut certe scribendum καὶ ἀπὸ αὐτοῦ.

3 Βασιλεία τὴν ἀμασείας ἐπίσκοπος] Hujus meminit Constantinus Porphyrogenetus in libro primo de Thematibus, capite secundo, his verbis: Φαίδιμος πὶ ὁ ἀμασείας, καὶ

Βασίλειος ὁ ἀοιδιμῶν, ὁ ἐπὶ Λικινίου μαρτυρούμενος, &c. Ubi Interpres Regem vertit gravi errore: Basileus enim dictus erat, sicut dicitur in Chronico Eusebii: Philostorgius quidem hunc Basileum interfuisse scribit Synodo Nicænæ. Verum reliqui omnes illum persecutione Licinii extinctum esse consentiunt, quorum sententiæ libens accedo.

4 Καὶ μελέτιον τὸν σεβαστοπόλεως] De hoc Meletio vide quæ notavi ad librum 7. Ecclesiasticæ Historiæ Eusebii Pamphili cap. 32. Interpres enim Philostorgii, quis esset hic Meletius ignoravit, eumque cum Meletio Sebasteno qui postea Antiochenfis Episcopus fuit, confudit.

VARIORUM.

a Τὸ ὁμοούσιον (ita enim legendum) ἐπὶ τῇ ὁμοουσίᾳ ὑποκλέψαντες] Ad hujus loci explicationem consule Fragmentum.

tum Philostorgii ex Nicota desumptum, & infra citatum.

ΕΚ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

EX LIBRO SECUNDO.

ΟΤΙ Ο ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΣ ΟΥΤΟΣ ΧΑΚΟΤΟΡΓΙΟΣ, ΜΕ ΤΗΝ
οικουμένην συνόδον, καὶ τὴν ἐκ πα-
1 δόλου τῆς πρὸς τὴν Εὐσέβιον ὡς τὴν διόκει-
αι παλινώδαν, τὸν βασιλέα Φησι Κωνσταντίνον τῶ-
τους μὲν δὴλως εἰσπράξαται, ἀντὶ ὧν ἄλλα φρο-
νουῦντες τῶν ὁμοῦσιν ὑποσημείωσαν· τοὺς δὲ περὶ
Σεκουῦδον ἀναχάλασαν. καὶ γράμματα παν-
ταχοῦ ἀπεπέμφαν, τὸ μὲν ὁμοῦσιν ἀφ' αὐτοῦ,
καὶ τὸν βασιλέα δὲ τὸ ἐπερώσαν· οἷς γράμματα καὶ τὸ
2 Ἀλέξανδρον Ἀλεξανδρείας ὑπογράψαν, καὶ ἀφ'
τοῦτο συνελθὲν αὐτὸν καὶ τοὺς πρὸς τὸν Ἀρειὸν τῶν
δὲ ἐκ βασιλείας ἡρμήσαντος φόβου, τὸν μὲν Ἀλέ-
ξανδρον ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀναδραμεῖν γινώσκον· τὸν
δὲ Ἀρειὸν πάλιν αὐτοῦ περὶ καὶ τῆς ἐκκλησίας σὺν
τοῖς ὁμοφροσιν συνοπτεῖν.

2. ΟΠ Τὸν Ἀρειὸν συνοπτεῖν τῆς ἐκκλη-
3 σίας Φησι ἄσματος περὶ ναυτικὰ καὶ ἑπιμύλια καὶ
ὁδοποιεῖα γράψαν, καὶ τὰ ἑπὶ τῶν ἐπιμύλιων, καὶ
εἰς μελωδίας ὁρμήσαν, ἃς ὁρμίζον ἐκάστους ἀρμό-
2 ζων, ἀφ' ὧν οἱ τοῖς μελωδίας ἡδονῆς ἐκκλέπουν
ὡς τὴν οἰκίαν ἀσέβειαν τοὺς ἀμαθετέρους τῶν
ἀνθρώπων.

3. ΟΠ Τὸν Ἀρειὸν οἱ τῶν θεομαχῶν καὶ τοῦ
ἰσοῦς ὡς ἀντιτάσσον, ἀτόποις ἐρέχασαν Φησι, διότι
3 ἄγνωστον περὶ τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον πανταχοῦ καὶ
ἀνεύροτο ἰσχυρίζεται· καὶ οὐκ ἀνθρώποις μόνοις, ὁ
κακὸν μετρώμενος ἴσως, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τῶν μονο-
γενῶν τῶν θεῶν καὶ ὡς ταῦτα τῶν Φησι τὴν
ἀποκρίσιν κατ' ἐκείνου καιροῦ μὴ Ἀρειὸν μόνοις, ἀλλὰ
4 καὶ τοὺς πλείους αὐτῶν συνοπτεῖν χυλῶν. πλὴν γὰρ
Σεκουῦδον καὶ Θεωνά, καὶ τῶν Λουκιανῶν καὶ Μάρ-
τυρος μαθητῶν, Λεωντίου καὶ Ἀρτιμίου, καὶ τῶν
Νικομηδείας Εὐσέβιου, τὸ ἄλλο τῆς ἀσεβείας σύν-
ταγμα ὡς ταύτην συνοπτεῖν τὴν δόξαν.

4. ΟΠ Φησι τὸν Κωνσταντίνον ὁ ἀνελθὼν τὸν ἴδιον
παῖδα Κεῖσπον, ἀφ' αὐτοῦ τῆς μητρὸς συναρ-
παγέντα· κακόν τε δὲ πάλιν φερεσθῆσαν περὶ τῶν
Κουρπύρων μοιχωμένων, τῇ δὲ λούτρῳ ἀλέα ὡς
πομπὴν ὡς ἀξίαν. καὶ τῶν παιδῶν ὧν ἔξωθεν δι-
40

1 ΑΙΤ mendacissimus Philostorgius, post Constanti-
universalem synodum & post Eu-
sebianorum palinodiam adversus Religionem, Arius in-
Imperatorem Constantinum eos quidem pœna
affecisse, propterea quod cum aliter senti-
rent, Homousio nihilo minus subscripserant:
Secundum vero cum locis ab exilio revo-
casse. Literas etiam quaquaversum misisse,
quibus consubstantialis quidem vocem ex-
plodebat, dissimilis autem substantiæ fidem
confirmabat. Quibus literis Alexandrum
quoque Episcopum Alexandriæ subscripsisse
dicit, & ob hanc causam Arium etiam ei
communicasse. Sed cum metus ab Impe-
ratore deinceps cessaret, Alexander quidem
ad priorem sententiam rediit. Arius vero
15 una cum ejusdem opinionis assertoribus, ab
Alexandro & ab Ecclesia secessit.

2. Ait Arium, cum ab Ecclesia reces-
sisset, cantica nautica & molendinaria ac ca-
viatoria conscripsisse, aliaque ejusmodi com-
posuisse, quæ certis modulationibus apta-
vit, prout unicuique cantico convenire ex-
istimabat: Atque ita imperitiorum animos
suavitæ cantus ad impietatem suam sensim
abduxisse.

3. Et si Arium divinis laudibus efferat
Philostorgius in eo quod divinitatem Filii
oppugnat, absurdis tamen erroribus eum
implicari dicit, eo quod passim affirmet
Deum nec cognosci, nec comprehendi, nec
mente concipi posse: Idque non ab homini-
bus solum, quod malum tolerabilius esset,
sed ne ab ipso quidem unigenito Dei Filio.
Et ad hujus erroris absurditatem, non Ari-
um modo, verum etiam plerosque alios ea
tempestate simul cum illo abreptos esse. Ex-
cepto enim Secundo ac Theonæ, & discipulis
Luciani Martyris, Leontio scilicet, Antonio,
& Eusebio Nicomediensi, reliqua impiorum
35 cohors hanc sententiam amplexa est.

4. Ait Philostorgius Constantinum No-
veræ calumniis circumventum, Crispum
filium interemisse. Eam vero postea cum
in adulterio deprehensa fuisset cum quo-
dam ex Cursoribus, calore balnei suffo-
cari jussisse. Nec multo post Constanti-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πρὸς τὴν Εὐσέβιον] Rectius in Manuscripto codice
Samuelis Bocharti scriptum est ἀσέβειαν. Eusebius enim
Nicomediensis, cum formulæ Nicænæ fidei primum subscri-
psisset, paulo post ad pristinam impietatem rediit, ut testan-
tur Socrates, Sozomenus ac Theodoretus.

2 Συνελθὼν αὐτοῦ] In Manuscripto codice Samuelis
Bocharti ad marginem emendatum est αὐτῶν, quod qui-
dem magis probō. De hac porro narratione idem sen-

tio quod Photius, mera mendacia hæc esse ab impu-
denti homine conficta.

3 Εἰς τὴν θεομαχίαν] Totum hoc caput prodigiosis erro-
ribus scatebat, non tam vitio codicis Manuscripti quo
usus est Gothofredus, quam ob ejus imperitiam in le-
gendis Græcis exemplaribus. Ego ope MSS. codicum,
Scoriacensis scilicet & Bochartiani, errores illos emendavi.

4 Καὶ τὸς πλείους αὐτῶν συνοπτεῖν] Scribendum
puto αὐτῶν, supple τῶν ἀρίων.

VARIORUM.

a ἑπιμύλια] Cantica in pistrinis inter molendum can-
tari solita. Nullam hic Thalix mentionem facit Philo-
storgius: à qua & Athanasius hæc cantica distinguit, in
libro de Fidei Nicænæ Decretis.

b Ἀνελθὼν Κεῖσπον] Crispum & Faustam à Constantino
necatos asserunt Sextus Aurelius Victor cap. 41. Amm.
Marcellinus lib. 14. Zosimus lib. 2. Eutropius lib. 10.
Artemius apud Metaphrastam & Surium 20. Octobr.
Hieronymus in Chronico, Orosius lib. 7. cap. 29. Sido-

Tom. III.

nus Apollinaris lib. 5. Epist. 8. Idacius, Zonaras, Sui-
das, alique qui eos secuti sunt. Quam tamen historiam
Euseb. in Vit. Const. & Socrates non habent: imo eam
velut falsam jam olim egerant Sozomenus lib. 1. cap.
5. & Evagrius lib. 3. c. 40, 41. & post Sozomenum Ni-
cephorus lib. 7. cap. 35. & forte etiam Photius, qui
ideo hæc ex Philostorgio dum excerperet, notare ea vel-
ut falsa voluerit. Jac. Gothofred. Dissert. in Philostorg.
pag. 50.

Ppp

δὲν

num, dum Nicomediæ moraretur, pœnas cædis filio perfolventem, à fratribus suis veneno necatum esse.

δοῦναι Κωνσταντῖνον τὴν δίκην, μετ' ἑὸν πολὺν χρόνον ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Φαρμάκου καὶ τῆς Νικομήδειας ἀφγετέοντα ἀναιρέθησαν.

Gothi
Christiani
facti.

5. Ait Philostorgius, Urfilam ex Trans-
istrianis Scythis, qui ab Antiquis quidem
Getæ, nunc vero Gothi appellantur, maxi-
mam hominum multitudinem in Romanum
solum traduxisse, qui pietatis causa ex patriis
sedibus ejecti fuerant. Eam autem gentem
ad Christi fidem olim transiisse hoc modo.
Cum Valerianus & Gallienus imperium ad-
ministrarent, ingens multitudo Scytharum
trans Istrum degentium, in Romanorum di-
tionem trajecit. Et Europæ quidem magnam
partem excursionibus infestarunt. Deinde
vero cum in Asiam trajecissent, Galatiam &
Cappadociam invaserunt. Cumque plurimos
homines captivos fecissent, inter quos non
pauci erant Clerici; cum ingenti præda in
patriam suam reversi sunt. Captivi igitur ac
pii homines isti, barbaris permixti, non
paucos eorum ad veram pietatem traduxe-
runt, utque pro Gentilium superstitione
Christianam religionem amplecterentur, iis
persuaserunt. Ex horum captivorum numero
fuerunt etiam majores Ulfilæ, natione qui-
dem Cappadoces, orti juxta urbem Parnas-
sum, ex vico qui Sadagolthina vocatur. Hic
igitur Ulfila, dux fuit piorum hominum
qui ex Gothia egressi sunt, primusque eor-
um Episcopus fuit, constitutus hoc modo.
Cum à rege qui tunc Gothis præerat, Le-
gatus una cum aliis ad Imperatorem Constans-
tinum missus esset: Nam & Barbaræ gentes
illic positæ Constantino obsequebantur: ab
Eusebio aliisque qui cum illo erant Episco-
pis, ordinatus est Episcopus Christianorum
qui apud Gothos degebant. Eorum itaque
tum aliis in rebus maximam curam gessit:
tum proprias ipsis literas excogitavit, & uni-
versos sacræ Scripturæ libros patrio ipsorum
sermone interpretatus est, exceptis libris Re-
gnorum, eo quod illi res bello gestas con-
tineant, gens autem illa bellis maxime de-
lectetur, & freno potius opus habeat ad bel-
licos impetus comprimendos, quam calcari
quo ad prælia incitentur. Maximam porro
incitandi vim habent libri illi, utpote qui
venerabiles maxime existuntur, & creden-
tium animos ad Dei cultum informant. Hanc
igitur transfugarum multitudinem Impera-
tor in locis Moesiæ, pro ut cuique visum
est, collocavit: Et Ulfilam ipsum magno
in honore habuit, adeo ut de illo loquens,
sæpe eum nostri temporis Mosem appella-
ret. Cæterum Philostorgius hunc Ulfilam
miris laudibus extollit, aitque & illum, &
eos qui sub illo erant Gothos, ejusdem cum
ipso hæreseos sectatores fuisse.

5. Οἱ Οὐρφίλαν Φησι κατὰ τούτους τοὺς 2
χρόνους ἐκ τῆς πέρας Ἰστροῦ Σκυθῶν, οὓς οἱ μὲν
πάσαι Γέτας, οἱ δὲ νῦν Γότθους καλοῦσι, πολὺν
εἰς τὴν Ῥωμαίων ἀφγετέοντα λαὸν, δι' ἐξέβριαν ἐκ
τῆς οἰκίας ἡθῶν ἐλαθέντας. Χειριανίσαν δὲ τὸ
ἔθνος τρώει τοῖσι. βασιλεύοντος Οὐαλεριανοῦ καὶ
10 Γαλλιήνου, μάλιστα Σκυθῶν βαρεῖα τῆς πέρας τῆς
Ἰστροῦ, διέβησαν εἰς τὴν Ῥωμαίων καὶ πολλὴν μὲν
κατέδραμον τῆς Εὐρώπης· ἀφγεάντες δὲ καὶ εἰς 1
τὴν Ἀσίαν, τὴν περὶ Γαλατίαν, καὶ τὴν Καππα-
δοκίαν ἐπῆλθον, καὶ πολλοὺς ἔλαβον αἰχμαλά-
15 τούς, ἄλλους τε καὶ τὴν κατελεγεμμένην τὰ Κλήρω.
καὶ μετὰ πολλῆς λείας ἀπικομίσθησαν οἴκαδε. ὁ
δὲ αἰχμαλώτος καὶ θύσεως ὄμιλος στυμνασφάφει-
τες τοῖς βαρβάροις, οὐκ ὀλίγους τε αὐτῶν εἰς τὸ
θύσεως μετεποίησαν, καὶ τὰ Χειριανῶν Φρονεῖν
20 ἀντὶ τῆς Ἑλληνίδος δόξης παρεσχύσαν. ταύτης
τῆς αἰχμαλωσίας γεγονέναι καὶ οἱ Οὐρφίλα πρό-
γγοι, Καππαδόκα μὲν γένος, πόλει δὲ πλησίον
Παρνασσῶ, ἐκ κάμης δὲ Σαδαγολθίνῃ αἰχμαλώ-
της. ὁ τοῖσι Οὐρφίλας οὗτος κατεγνήσατο τῆς
25 ἐξόδου τῆς θύσεως, ἐπισκοπὸς αὐτῶν πρῶτος καλε-
σάς· κατέστη δὲ ὡς. ὡς τῆς τὴν δὲ ἄρ-
τος τῆς ἔθους ἐπὶ τῶν Κωνσταντίνου χρόνων εἰς πρεσ-
βείαν σὺν ἄλλοις ὁπταλίας· καὶ γὰρ καὶ τὰ τῆς
Βάρεαρα ἔθνη ὑποκέντιτο τῷ βασιλεῖ· ὑπὸ
Εὐσεβίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων χαιροποι-
30 ται τῆς ἐκ τῆς Γεπικῆ Χειριανίζοντων καὶ τὰς
ἄλλα αὐτῶν ἐπιμελεῖτο καὶ γραμμάτων αὐ-
τοῖς οἰκίαν θύρετς κατέσας, μετέφρασεν εἰς
τὴν αὐτῶν Φωνὴν τὰς γραφὰς ἀπάσας, πλήν
35 γὰρ δὴ τῆς βασιλείᾳ, ἅτε τῆς μὲν πολέ-
μων ἰστορίαν ἔχουσιν, τῶν δὲ ἔθους ὄντος Φιλοπολέ-
μου, καὶ δεομένη μᾶλλον χαλινῶν τῆς ἐπὶ τὰς
μάχας ὁρμῆς, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ πρὸς ταῦτα παρο-
ξύοντος· ὅπερ ἰσχυρὸν ἔχει ταῦτα ποιῆν, σεβάσμι-
40 αὶ μάλιστα νομιζόμενα, καὶ πρὸς τὴν τοῦ θείου
θεοπραΐαν τοὺς πεπονημένους κατεφραδίζοντα. ἰδρύ-
σατο δ' ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτόμολον τῶν λαῶν
πρὸς τὰ τῆς Μυσίας χωρία, ὡς ἐκάτω Φίλοι ἦν·
καὶ τὸν Οὐρφίλαν ἀφγεπλείστης ἡγεμῆς, ὡς ἔ-
45 πολλαῖς ὁ ἐφ' ἡμῶν Μωσῆς λέγειν πρὸς αὐτοῦ.
λίαν δὲ οὗτος τὸν ἄνδρα θάλασσε, καὶ τῆς αἰρετικῆς
αὐτῶν δόξης ἐρατὴν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀνα-
γεράσει.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διποσάτες δὲ καὶ τὴν Ἀσίαν] Hunc locum emendavi
ex MS. codice Samuelis Bocharti, in quo ita legitur,
ἀφγεάντες δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, &c.

2 Παρὰ τῇ τῇ ἀρχῇ ἄγοντες] Magis placet scripturā
codicis Bocharti, ἀρχὴν ἔχοντες.

VARIORUM.

2 Οὐρφίλας] De Ulphila (ut alii hunc Gothorum Epi-
scopum vocant) deque Gothis, quando, quave occasione

Christiani facti fuerint, vid. Socr. l. 4. cap. 34. Soz. lib.
2. c. 6. lib. 6. cap. 37. Theod. l. 4. cap. ult.

6. Οἱ

6. Οπ τοὺς ὁδοιτάτας Ἰνδοὺς, ὅσοι Χριστὸν ἔμα-
θον πρῶτον ἐκ τῆς Βαρθολομαίου ἢ ἀποστόλου διδα-
σκαλίας, τὸ ἐπὶ τοῖς προέσβην οὐκ ὁδοιτάταις Φησι-
1 ἔχοντες τὸ Θεόφιλον εἰσαγγεῖν τὸν Ἰνδὸν τὸ τοιοῦτον ἀσπα-
ζόμενον φρονήματα, ὡς γινώσκοντες πρὸς αὐτὸς καὶ
τὸ αὐτῶν ἐκδιηγείσθαι δόξαν. τότε τὸν Ἰνδὸν ἔθνος
2 τῆς τοῦ Σάβα μὴ πάλαι, ἀπὸ τῆς Σάβα μητρο-
πόλεως, τὰ νῦν ὅς, Ὁμηρίτας καλεῖσθαι.

7. Οπ μὲν τρεῖς ὅλως ἐνιαυτὸς Φησιν Εὐσέβιον
ἔχοντες τὸν Θεόφιλον, ψήφω βασιλέως τῶν Κωνσταν-
τίνου ἐπαύου τυχεύοντες, πρὸς τὴν σύμβολον αἰρε-
τικῆς ἐκθέσθαι, ἢ παλαιῶσι ἀφ' ἐμψυχοῦ, ἐπ'
3 ἀνατροπῇ τῶν Νικαίων συνόδου, ἢ τὸν Ἀλεξανδρεί-
ας Ἀλέξανδρον καθελεῖν πρὸς τὸν ἀπικυρῶσα, ἀν-
τὶ ἐπὶ τὸ ὁμοούσιον παλινοτραπέλως ἐπανέστρεψεν.
ἀλλὰ ἢ Εὐστάθιον τὸν Ἀποχρίαν, παιδίσκῃς μίξιν
ἢ αἰσχρῶς ἡδονῆς ἀπλάουσιν αἰτίαν ὁππότε φασμέ-
4 νους, ὅτι τὸν αὐτὸν βασιλέως ἐπὶ μήσατο, εἰς τὸ ἐσ-
πέραιον μεθόριον ποιησάμενος. περὶ τῶν τῶν Ἀφ-
κοσίους Φησιν εἶναι τὸ πλήρωμα τῶν ὡς ἀνέμῃ τῶν
5 τῶν συνόδων, ἢ τὸν Νικομήδειαν αὐτοῖς τὸ ὡς ἀνομι-
θέντων πεισάσας ἐργασίαν.

8. Ὅπ τῶν Ἀγαπητῶν ὅς συναρρισιώται, ὅς
ἢ ἐκ χαλκῶν γραπτοῦ, πρὸς τὸν πρὸς τὸν χαλ-
6 κῶν τῶν ὁμοφρόνων, ἢ Συνάδων ἐπίσκοπος ὕψι-
ρον τῶν γὰρ τῶν πολλὰ περατολογῶν, νεκρῶς
πρὸς αὐτὸν ἀναστῆναι λέγει, ἢ πολλὰ ἄλλων παθῶν
Φυλακίαν γινώσκοντες ἢ ἐλατῶν. ἢ μὴν ἄλλὰ ἢ
7 παραδόντων ἄλλων ἐργῶν διμυρῶν, ἢ πολλὰς ἐξ
Ἑλλήνων εἰς τὸν Χριστιανισμὸν μετατάξας ὡς
8 σκιδάσαι.

9. Οπ Κωνσταντίνου Φησιν ὅτι τῶν εἰκοσὶ ἔτη
τῶν βασιλείας αὐτῆς, τὸ Βυζάντιον εἰς Κωνσταντίνου
πόλιν μετασκηδύσας, καὶ τὸν ὡς ἐβόλον ὁρίζομενον,
βάδιν πρὸς εἰσόδου, τὸ δὲ τῇ χερὶ φέροντα, ἐπὶ
9 ὅς τοῖς ἐπομῆσι ἐδόκει μείζον ἢ ὡς ὅτι τὸ μέγαν
ἐκτέλει, ὡς ἐστὶν πρὸς αὐτῶν τινὰ ἢ ἀφ' ἐκτελέ-
10

6. Ait impius Philostorgius, interiores
Indos qui Bartholomæi Apostoli prædicatione
ad Christi cultum conversi sunt, diffi-
mitem Filii substantiam profiteri. Narrat
que Theophilum Indum, qui hanc senten-
tiam amplectebatur, ad illos venisse, &
suam illis opinionem tradidisse. Hos au-
tem Indos, olim quidem Sabæos ait esse
dictos ab urbe Saba, quæ caput est totius
gentis: nunc vero Homeritas vocari.

7. Ait Philostorgius, Eusebium, Ma-
rim & Theognium, post triennium Con-
stantini Imperatoris jussu ab exilio revo-
catos, symbolum hæreticæ fidei edidisse,
& quaquaversum misisse ad everisionem
synodi Nicænæ. Alexandrum quoque E-
piscopum Alexandriæ ab iisdem depositum
esse & excommunicatum, eo quod ad Con-
substantialis fidem denuo reverfus esset.
Sed & Eustathium Antiochenum Episco-
pum perinde ab iisdem depositum esse,
cum puellæ cujusdam stuprum ac scdæ
libidinis crimen ei objecissent. Imperator
vero eum exilio multavit, & in Occiden-
tis partes relegavit. Cæterum in hoc il-
legitimo Concilio Episcopos numero du-
centos & quinquaginta sedisse scribit, &
malorum omnium officinam illis fuisse Ni-
comediam.

8. De Agapeto, ejusdem cum ipso hæ-
refeos sectatore, qui ex milite primum
quidem presbyter sectæ suæ, postea vero
Episcopus Synadensis factus est, multa
prodigiosa narrat; mortuos ab illo susci-
tatos esse dicens, multasque ægritudines
expulsas & sanatas. Alia quoque miracu-
la ab eodem patrata esse dicit, & multos
Gentilium ad Christianam religionem ejus
opera conversos.

9. Ait Constantinum octavo & vicesimo
Imperii sui anno ex Byzantio Constantino-
polim condidisse. Et cum ambitum urbis
illius delinearet, pedibus incedentem cir-
cumivisse, hastam manu gestantem. Cum
que iis qui ipsum sequebantur, majus quam
oportebat spatium metiri videretur, quem-
dam ex illis ad eum accessisse dicit, ita

VALESII ANNOTATIONES.

1 Θεόφιλον εἰσαγγεῖν τὸν Ἰνδόν] Hunc Theophilum Philo-
storgius perpetuo Indum vocat, ut videre est in excerptis
ex lib. 3. & 4 sic autem dictus est Theophilus, seu quod
oriundus esset ex India, seu quia legatus ad Indos, sive
Æthiopes missus fuerat à Constantio, quemadmodum do-
cet Philostorgius. Certe Gregorius Nyssenus in lib. primo
contra Eunomium, Theophilum hunc Blemmyon vo-
cat, aitque familiarem illum fuisse Cæsaris Galli: quod
quidem testatur etiam Philostorgius in libro 4. Locus
Gregorii Nysseni sic habet, γινώσκοντες τὴν ἡμετέραν πόλιν
καὶ ὁ Βλέμμυος Θεόφιλος. ὃ συνεστῆς πρὸς τὸν Γάλλου
αὐτοκράτορος, ὁ Ἀσπίος εἰς τὴν βασιλείαν δι' αὐτοῦ παρεδύετο.
Nili forte dicamus Blemmyas perinde ac Æthiops vicini,
à veteribus Indos esse appellatos. Sane Blemmyes
Mauri etiam dicti sunt, uti discimus ex Ammonio in
lib. de cæde Patrum in monte Sina.

2 Σάβα μὴ πάλαι] In MS. codice Samuelis Bocharti
scribitur Σάβα. Quam lectionem confirmat Stephanus
Byzantius, qui metropolim ipsam ita dictam esse testa-

tur in voce Σάβα. Arrianus vero in periplo maris Ery-
thræi, urbem ipsam Σάβαν nominat, populos vero Sabaitas,
qui eidem Regi parebant cui Homeritæ. Proinde Sabæos
ab Homeritis distinguit Arrianus. Uranius quoque in
lib. 1. Arabicorum, Sabæos ab Homeritis separat, ut vi-
dere est apud Stephanum in voce Σάβα.

3 Φυλὴν αὐτῶν βασιλέως ἐπὶ μήσατο] Post vocem ἐπὶ μήσατο
apponenda est finalis distinctio, deinde scribendum
est Φυλὴν δὲ αὐτῶν, &c. In MS. codice Samuelis Bocharti
pro ἐπὶ μήσατο scriptum inveni ἐπὶ μήσατο.

4 Ὅπ τῶν Ἀγαπητῶν] De hoc Agapeto plura habet
Suidas in voce Ἀγαπητῶν ex Philostorgio. Quanquam apud
Suidam Eusebius Pamphili ponitur pro Philostorgio.
Atqui Eusebius Pamphili in Ecclesiastica historia nusquam
mentionem fecit Agapeti. Proinde memorie vitio lapsus
Suidas, Eusebium posuit pro Philostorgio. Nam ea quæ
de Agapeto referuntur à Suida, prorsus conveniunt cum
iis quæ ex eodem Philostorgio refert Photius.

VARIORUM.

a Καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρον καθελεῖν] Hoc falsif-
simum est: inter omnes enim Historicos constat, Ale-
xandrum brevi temporis spatio Concilio Nicæno super-
vixisse. Quinto post mense obiit juxta Athanasium, A-

pol. 2. pag. 565. edit. Commelin. W. Lowth.
b Ὅπ τῶν καὶ εἰκοσὶ] Annus vicesimus octavus Canstan-
tini, anno Chr. 334. mense Julio absolutus est, ideoque &
Constantinopolis perfecta. Ant. Pagi ad ann. 324. n. 19.

percontantem : Quousque Domine ? Ei vero Imperatorem his verbis respondisse : Donec sistat is qui me præcedit. Quo responso aperte declaravit, cælestem quamdam virtutem ipsum manu ducere, docentem ea quæ facienda essent. Addit Philostorgius, Constantinum postea quam urbem ædificasset, eam appellasse almam Romam, quod latine illustrem significat. Senatum præterea ibi constituisse, & copiosum annonæ modum civibus distribuisse, & reliquum omnem civitatis ornatum magnifice adjecisse, ita ut honore & gloria cum seniore Roma contenderet.

Ensebins
Ep. CP.

10. Mortuo autem hujus civitatis Episcopo Alexandro, ait Eusebium Episcopum Nicomedie ad Episcopalem sedem urbis recens conditæ translatus fuisse.

Athanasius Ep. Alex.

11. Ait impius hic mendaciorum artifex, post mortem Alexandri Episcopi Alexandriae, cum variantibus Episcoporum suffragiis, plures designarentur Episcopi, & aliquantum temporis in hac altercatione terneretur, divinum Athanasium sub vesperam in Ecclesiam quæ Dionysii dicitur, advolasse: cumque ibi duos quosdam Episcopos Ægypti reperisset, januas una cum suæ factionis hominibus firmissime occlusisse, atque ita ordinatum esse, multum licet reclamantibus Ordinatoribus. Sed cum vis illis inferretur ejusmodi, quæ voluntatem ipsorum potentiamque superabat, confectum esse id quod volebat Athanasius. Addit Philostorgius reliquam Episcoporum qui tum aderant multitudinem, Athanasium hujus rei causa Anathemati subjecisse. Hunc vero, cum res suas prius confirmasset, totius civitatis nomine literas ad Imperatorem de ordinatione sua scripsisse. Qui cum eas literas ab Alexandrinorum curia scriptas esse existimaret, electionem illam suo suffragio comprobavit. Postea vero de iis quæ acta fuerant certior factus, Athanasium misit Tyrum, quæ urbs est Phœnices, ut synodo quæ ibi collecta erat, rationem gestorum redderet. Et Athanasium quidem Imperatoris minis cessisse scribit Philostorgius. Tandem vero cum venisset Tyrum, ipsum quidem sistere se in judicio noluisse: sed meretricem quamdam, quæ ipso ventris tumore intemperantiam suam prodebat, mer-

νεωται, ἕως πῦθ δέσποτα. ἡ δὲ Σποκενιάμειρον δι-
αῤῥήθηεν φάναϊ, ἕως ἀνὸ ἔμπροσθεν μου τῇ, ἐπί-
δηλον ποιουῦντα, ὡς δύναμις αὐτῇ τις ἔχρανία προ-
ηγήτο, ἔπραττομὸν διδάσκαλος. ἰδρυσάμειρον ἡ
ἡ πόλιν ἄλμα ῥάμην ὀνομάσαι, ὃ δηλοῖ τῇ ῥο-
μαῖδι γλώττῃ ἡ ἐνδοξον. καὶ βυλιῖ τι σύγκλητον
τάξασθαι, καὶ ῥιτρεσίαν δαπάνην αὐτοκρεσάτην δι-
ατεῖναι τοῖς οἰκῆτορσι, καὶ ἡ ἄλλον οἰ αὐτῇ τῆς
πολιτείας πολυτελεῖς κόσμον ἡγεσασθαι, ὡς ἀρ-
χεῖν εἰς ἀντίπαλον κλέος τῇ προτέρᾳ ῥάμην.

10. ὁ Τελευτήσαντος ὃ τῷ πύτης ὁ πόλεως
 δεξιέρως Ἀλεξάνδρην, τὸν Νικομηδείας Φησιν Εὐσέ-
 εϊον, εἰς τὸν τῆς νεοκτίστου πόλεως δεξιεραιχὸν
 μεταγῆσαι θρόνον.

11. Οτι τὸ δυσσεβὲς οὗτος τοῦ φθίδους ὄργα-
νοι, Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀλεξανδρείας πελοπίσταντες,
καὶ ψήφων ἄλλαν ἐπ' ἄλλους Φιρομάδων, καὶ χρέου
τινος ἐπὶ τῷτο ὠφειλομένου, τὸν θεῖον Ἀθανά-
σιον Φκσι πρὶ δειλὴν ὀψίαν εἰς τὴν Διοπυσίη καλε-
μένου ἐκκλησίαν ἑσπιδήσαντα, καὶ δύο τῶας τῆ
Αἰγυπίας ἐπισκόπων θρόνοντα, τὰς πύλας περὶ
ὀχυρώτατοι μετὰ τῶν συσσωστωτῶν ἐπικλεισά-
μενον, οὕτω τὴν χειροτονίαν ὑπελθεῖν, τῶν χειρο-
τονοῦμένων πολλὰ μὲν ἀναθρόντων· τῆς δὲ πρὸς
τομῆς αὐτοῖς βίας, μείζονος τῆς βελῆς καὶ τῆς
δυναμείας γεννημένης, τὸ δοκοῦν Ἀθαισιῶν ὅτι
πελοπίστα. καὶ ὡς ὁ παρὰ τῆ ἐπισκόπων ἄλλος
ὁμιλος, ἀφ' ἧς τὴν τοιαύτην αἰτίαν τῶ ἀναθήμα-
τι τοῦτον παρεπέμφαντο. τὸν δὲ Ἀθανάσιον κρα-
τυνόμενον τὰ κατ' ἑαυτὸν, ὡς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆ
πόλεως πρὸς βασιλεία γεράφαι τῶ εἰς τῶν δὲ
χειροτονίαν ἀνάρρησιν αὐτοῦ· τὸν δὲ, νομίσαντα
κοινῆς βελῆς εἶναι τὸ γράμμα, ὅτι φησὶς τὴν
κατοχὴν τοῦ θρόνου. ὕπερον δὲ μαθόντα τὰ πε-
πραγμένα, εἰς Τύρον τῆς Φοινίκης αὐτὸν ἐξαπο-
στείλας, τὰ ἐκεῖσε συνιδεῖν λόγον ὡς ἔδρασε δώ-
σονται· καὶ μόλις μὲν οὐκ εἶς τοῖς βασιλείοις
ἀπειλαῖς τὸν Ἀθανάσιον. εἶξαντα δ' οὐκ καὶ παρα-
γινόμενον εἰς Τύρον, τοὺς μὲν δίκην οὐκ εἰσέρχε-
σθαι· γνώσαντες δὲ τὸ μωδωσάμενον ἐταιρικόν, ἦδη
τῶ τῆς γαστρός ὄγκῳ τῶ ἀκολασίαν σπλιτθόν.

VALESII ANNOTATIONES.

I Τῆς πολιτείας πολυτιμῶς χρέμον] Hujus loci sensum
 non est assecutus Interpres, ut ex versione ejus apparet.
 Sic enim vertit: *Omneque alium absolutissima dispositio-*
nis ornatum in ea constituisse. Non hoc dicit Philostorgius,
 sed ait Constantinum civitatis CP. honorem mirum
 in modum auxisse, adeo ut par esset honori civitatis Ro-
 mæ. Privilegia scilicet concessit civibus CP. æqualia
 privilegiis quibus fruebantur cives Romani. Tale fuit
 jus Italicum, quod Constantinopolitanis postea concessum
 est lege Valentis Augusti, ut legitur in codice Theodosiano.

2 Τηλομένης δὲ] Alexandri Constantinopolitani E-
piscopi obitum recte Philostorgius refert principatu Con-
stantini Maximi. Sed quod Eusebium Nicomediensem in

ejus locum subrogatum esse scribit, in eo fallitur, licet Theodoritus in libro primo Ecclesiasticæ Historiæ idem quoque scribat. Qua de re vide quæ notavi in libro secundo Observationum Ecclesiasticarum ad Socratem atque Sozomenum, capite primo.

3 Χρόνου πρὸς ἐπὶ τοῦτο παραίσιμονίμου] Malim scribere ἐπὶ τῷ.

4 Ἐκπληροῦται Rectius in MS. codice Samuelis Bochar-
ti scriptum est, ἰσπληροῦται. Et paulo post ubi antea lege-
batur, τὸν μὲν χειροφειδύσαντων, ex eodem codice emendavi
χειροφούσαντων.

5 Τοὺς μὲν διὰ τοῦτο οὐκ ἀποδέχεται] Non dubito quin scribendum sit, οὐκ ἀποδέχεται τοὺς μὲν διὰ τοῦτο: vel potius αὐτὸν μὲν διὰ τοῦτο οὐκ ἀποδέχεται.

VARIORUM.

a Οὗτω τὸν χριστιανὸν ὑπελάβη] Hæc quidem calumnia
de Athanasio clanculum ordinato, Philostorgio cum re-
liquis Arianis communis est: ejus tamen falsitas abunde

demonstratur ex Epistola Synodi Alexandrinæ apud Athanas. Apol. 2. pag. 565. *W. Lowrie.*

ইদাফিয়া

ἐπαφῆται ἀφ' ἑκτονόμου τῷ Εὐσεβίῳ, ὅς τοι
 ἐκεῖσε συνιδεῖν κορυφαῖον ἐοικότερον τῷ ἀφ'
 τῶν συκοφαντῶν ὡς εἰκὸς ἐμπροσθέν τοῦδε καὶ
 παρὰ τῶν διὰ τὴν ὑποκρίσιν, καὶ τῶν
 1 κείνων ἐκφυγῶν ἀφ' ἑκτονόμου. Φωραθῆναι δὲ τὴν
 συκοφαντίαν οὗ τοῦ ἰδιώτου φίλου ἀναγράφει, δι' ἧς
 μεθόδου φασὶν οἱ θεοσεβεῖς τὸ κατὰ τοῦ μεγάλου
 Ἀθανασίου μωροῦσθαι τῷ τῷ δυνάστεϊ πορνί-
 διαν διελγυθῆναι. τὸν μὲν γὰρ Εὐσεβίον ἀφ-
 πυνάσθαι τῆς ἐξαιρέσεως, εἰ γινώσκῃ αὐτῆς τὸν
 2 Φθορέα. τῆς δὲ καὶ μάλα ἀφ' ἑκτονόμου, προσ-
 αναπυθῆναι, εἰ ἄρα γε τοῦτον ὁ παρὼν χρόνος
 ἔχει. τῶν δὲ φῶναι, θύφῃ μιν, ὡς δέσποτα. οὐ γὰρ
 ἔγωγ' ἀν' αὐτοῖς μιν, ἀνδρῶν τοιούτων αἰσχρῶς
 ἰδοῦναι δουλείαν. ὡς περὶ κατὰ τὴν αἰσχύνην
 3 δὲ τῆς αἰσχύνης τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀληθείας, τῶν
 ἑλλῶν συκοφαντῶν ἀνακαλυφθῆναι. καὶ τὸν μὲν Εὐ-
 σεβίον κρείττω συκοφαντίας πάσης ὀφθῆναι. τὸν δὲ
 Ἀθανάσιον, ἀντὶ τοῦ φυγεῖν τὴν δίκην, διπλῆς
 ἔνοχον ἀπελεγθῆναι, πρὸς τὴν αἰσχύνην τῆς οὐκ ὁλο-
 4 αῦτος χειροτονίας τὴν ἐκ τῆς αἰσχύνης συκοφαντίας.
 διὸ καὶ τὴν κατὰ τὴν αἰσχύνην ὁμοφώνως κατ' αὐ-
 τοῦ ἐξελεγχθῆναι, ἐκείνου μὲν τοῖς γε πρὸς τὴν αἰσχύ-
 νην, καὶ λέγειν, ἀπεχθῆναι τὴν κατὰ τὴν αἰσχύ-
 5 νην αἰσχύνην. ἀπὸ τῆς αἰσχύνης, ὡς περὶ τὰς συκοφαν-
 τίας, διὸ καὶ μὴ παρ' αὐτῶν ἀνάγκη τὴν δὲ χειρο-
 τονίαν χειροθεσίαν ὑποστῆναι. διὸ καὶ τὸν βασιλέα
 ὁπτιρέψαι πάλιν ἐτέρᾳ συνόδῳ τὰ κατὰ τὸν
 Ἀθανάσιον ἐξαδικῆναι. τοὺς δὲ καὶ ἔπειτα ἔκκλη-
 6 μάτων ὁπισσωσθῆναι. Καλλινίκον περὶ γὰρ τὸν οὐ-
 3 μολογητὴν, ἐπίσκοπον τοῦ Πηλίου, πένδαις σι-
 δηαῖς ἐκδυστάμενον, εἰρητῇ καταθέσθαι, καὶ μὴ
 διαλιπεῖν πρὸς τὴν αἰσχύνην, ὡς ἀν' αὐτὸν τοῦ ζῆν
 ἀπελάσει, πρὸς τὴν αἰσχύνην ταῖς κατὰ τὴν αἰσχύ-
 7 νην καὶ ἡ Ἀρσένιος καὶ τῶν τῶν αἰσχύνης προκομιᾶς, καὶ
 ὁ Μαρκεῖος, καὶ ὁ Ἰσχυράς, καὶ τὸ μυστικὸν πο-
 τῆριον, καὶ τὰ τῶν αἰσχύνης τούτοις. ἐφ' οἷς αὐ-
 8 τῷ καὶ ἐκκηρύξαι τὸ συνέδριον, καὶ ἀντ' αὐτῆς προ-
 χεῖν τὸν ἐκ Καππαδοκίας Γρηγόριον. ταῦτα
 μὲν οὖν ὁ φιλοφύνης κακοτέργιος τῷ τοῦ ἁγίου
 9 περὶ τῆς Ἀθανασίου.

12. Οἱ Φησὶν ἡ τῷ βασιλεῶς Κωνσταντίνου μη-
 τὴρ Ἑλένη, ἐπὶ τῷ τόματι ἔτ' ἡ Νικομηδείας κολυμβή-
 πῳ ἐδίδετο, ἡ Ἑλενόπολιν αὐτὴν ἐπονομάσασα.
 ἀσπασαμένη δὲ τὸ χεῖρον κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι

cede conduxisse, & adversus Eusebium, qui
 synodi illius princeps atque antesignanus ha-
 bebatur, per fraudem submisisse: tunc ultu
 illo ac motu qui ex hujusmodi calumnia, ut
 verisimile est, excitandus erat, elusurum se
 iudicium, & damnationem subterfugiturum
 esse, arbitrantem. Sed fraudem detestam
 esse scribit Philopseudes noster eodem pla-
 ne modo, quo Orthodoxi scortum illud
 quod adversus magnum Athanasium ab Hæ-
 reticis conductum fuerat, convictum esse
 scribunt. Eusebium enim ait quæsisse ex
 meretrice, utrum stupratorem suum nosset.
 Quæ cum affirmasset illum sibi probe no-
 tum esse, rursus Eusebium quæsisse, num
 ille in præsentī Episcoporum confesso ver-
 faretur. Eam vero respondisse: Bona ver-
 ba, Domine. Neque enim ego tantopere in-
 fanio, ut tales viros fœdæ libidinis infimulem.
 Ex iis vero cum veritas in lucem
 prodire cœpisset, totam fraudis machinationem
 patefactam fuisse. Et Eusebium qui-
 dem omni calumnia superiorem apparuisse:
 Athanasium vero qui iudicium subterfuge-
 re speraverat, duplici iudicio convictum
 abiisse, ad illegitimam ordinationem ac-
 cedente scelestissima calumnia. Atque idcir-
 co communi omnium consensu depositionis
 sententiam in eum latam esse. Athanasium
 nihilominus frontem perfrixisse, ac dicere
 ausum, depositionis sententiam sicut & ca-
 lumnias quæ ipsi objectæ fuerant, ab Epi-
 scopis qui in Concilio residebant, per odi-
 um ac simultatem esse fabricatam, propter
 ea quod manuum impositionem ab ipsis
 accipere recusaret. Quamobrem Imperato-
 rem quoque alteri Episcoporum synodo
 mandasse, ut Athanasii causa examinaretur.
 Istos vero alia insuper crimina prioribus
 adjecisse. Nam & Callinicum Confesso-
 rem, Episcopum Pelusii, compedibus ferreis
 vinctum, ab illo missum esse in custodi-
 am: nec destitisse Athanasium contumelias
 ei inferre, donec illum e medio sustulisset.
 Tunc etiam manus Arsenii in medi-
 um prolata est, & Mareotes, & Ischyra,
 & sacrum poculum, & ejusmodi alia. Has
 ob causas ait Athanasium à synodo excom-
 municatum esse, & Gregorium Cappado-
 cem in ejus locum substitutum. Et hæc
 quidem Philopseudes noster de sancto Atha-
 nasio falsa narrat.

12. Ait Helenam Imperatoris matrem, ad Helenopolim
 fauces sinus Nicomedie, urbem ædificasse
 quam Helenopolim cognominavit. Porro He-
 lenam eo loco delectatam esse ob id unum,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐκφυγῶν ἀφ' ἑκτονόμου. Leges Grammaticæ postulant
 ut scribamus ἀφ' ἑκτονόμου. Interpretem in hujus loci ver-
 sione lapsam esse mirum non est, quippe qui Græcæ lin-
 guæ prorsus fuerit ignarus.

2 Ὁ παρὼν χρόνος. Assentior doctissimo viro Lu-
 caz Holstenio, qui ad latum sui codicis emendavit hæc:
 quam emendationem confirmant sequentia. Ad hanc enim

interrogationem Eusebii mulier illa sic respondet: εὐφίμαι
 ὡς δὲ φησὶν ὁ παρὼν χρόνος, ὡς ἀνδρῶν τοιούτων
 αἰσχρῶς ἰδοῦναι δουλείαν καὶ αἰσχύνην. Id est, Bona verba, Domi-
 ne. Non enim tantopere infanio, ut cuiquam ex confesso
 tantorum virorum crimen fœdæ libidinis objicere ausim.

3 Πένδαις σιδηραῖς ἐκδυστάμενον. Lego ἐκδυστάμενον.

VARIORUM.

a Ἀντ' αὐτῆς ἐκκηρύξαι τὸ συνέδριον. Postea, cap. 18.
 ait, Gregorium mortuum fuisse antequam Athanasius de
 exilio, statim post mortem Constantini, rediret. E contra
 inter omnes constat, Gregorium istum à Synodo demum
 Antiochena, anno 341, ordinatum fuisse. W. Lowth.

b Ἑλενόπολιν. Drepanum in Bithynia Helenopolim vo-
 cari jussit Constantinus M. anno circiter Imperii sui 21.
 in honorem Helenæ matris ibi natæ. vid. Soz. lib. 2. c. 2.
 not. 2.

quod cadaver Luciani Martyris post coronam martyrii eo deportatum fuisset à delphino.

Luciani
M.

13. Ait Lucianum Martyrem, cum jam jam moriturus esset, & tyrannica vis nec Ecclesiæ, nec altaris copiam faceret: cumque vincula & plagæ ne quidem ut se commoveret, ei permitterent, supinum jacentem, supra proprium pectus tremendum sacrificium peregissee, & tum ipsum participasse, tum aliis ut de immaculato sacrificio participarent, copiam secisse. Peractum autem est hoc sacrificium in carcere, cum sacer Christianorum Chorus qui illum ut pote morientem undique cingebat, Ecclesiæ speciem referret, ac simul munimentum præstaret, ne ab impiis spectari possent ea quæ gerebantur.

Luciani
discipuli.

14. Hujus Martyris Luciani cum multis alios discipulos recenset Philostorgius, tum præcipue Eusebium Episcopum Nicomediæ, Marim Chalcedonis, Theognin Nicææ: Leontium præterea qui postmodum Episcopus Antiochiæ factus est, & Antonium Tarfi Ciliciæ: Menophantum item & Numenium atque Exdodium. Alexandrum quoque & Asterium Cappadocem: Quos etiam ait Tyrannorum cedentes violentiæ, diis Gentilium sacrificasse: postea tamen lapsum suum emendasse, magistro ipsis ad pœnitentiam opitulante.

15. Ex supradictis autem, Antonium quidem ac Leontium integram atque illibatam pietatem servasse dicit: Eusebium vero & Theognin ac Marim à Nicæna quidem synodo in transversum abreptos esse: postea vero ad pristinam sententiam rediisse. Marim tamen qui ad sanam doctrinam reversus fuerat, in alium denuo errorem prolapsus esse. Pari modo etiam Theognin, qui Deum etiam antequam genuisset filium, patrem fuisse existimavit, ut pote qui gignendi vim haberet. Sed & Asterium Luciani doctrinam interpolasse scribit, quippe qui in scriptis & orationibus suis affirmet, Filium substantiæ Patris imaginem esse nulla in re differentem.

Constantini
M. obitus
& Testamentum.

16. Ait Constantinum, cum tricesimo ac secundum annum Imperii sui ingressus esset, veneno à fratribus suis necatum esse Nicomediæ. Cumque exitus

δὲ Λουκιανὸς ὁ Μάρτυς ἐκεῖσε τύχει μὲν τῆς μαρτυρικῆς θανάτου ὑπὸ δελφίνου ἐκκομίδους.

13. Οπ τὸν Μάρτυρα Λουκιανὸν Φησι μέλλοντα πλοῦται, καὶ μήτε ναὸν μήτε θυσιαστήριον τῆς τυραννικῆς βίας παρεχούσης, ἄλλὰ μὴδὲ ἀντικεινῶσαι τῇ δεισμῶν καὶ πληγῶν συλῶνται, οὐδὲ τῷ οἰκείῳ σέρνῳ ἀνακείμενον τὴν φεικτὴν θυσίαν πελεσάμενον, οὕτω τε αὐτὸν μετὰ λαβεῖν, καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ λαβεῖν τοῦ ἀχραντοῦ θύματος ὑπὸ τρέψαι. ἐπλέοθη ἡ ἱερουργία οὐ τῇ εἰρηκτῇ, τοῦ κυκλώσαντος αὐτὸν ἱεροῦ χοροῦ ὡς ἡδὴ συνεβούλυντα, ἐκκλησίας ὁρμήματα καὶ ἀσφάλεια τῷ μὴ καθορεῖσθαι τὰ δρώμενα ὡς τῇ βίσεσσι αὐτῶν ἀναπληροῦντο.

14. Οπ τούτῳ τῷ μάρτυρι πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους μαθητὰς ἀναγράφει, οἷς καὶ Εὐσέβιος τὸν Νικομηδείας, καὶ Μάρην τὸν Χαλκηδόνος, καὶ τὸν Νικαίας Θεόγνιν συντάττει, καὶ Λεόντιον, τὸν ὑπερὸν γεγονότα τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον, καὶ Ἀντωνίον τὸν Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας, καὶ Μηνοφάντην, καὶ Νεομνήτιον, καὶ Εὐδόξιον οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀστέριον τὸν Καππαδόκεν οὓς καὶ Ἑλληνιστὰς Φησι σιδερίῳ τῇ τῇ τυραννικῇ βίᾳ ὑπερὸν δὲ ἀνακαλέσασθαι τὴν ἡττάν, συμβαλλομένῳ αὐτοῖς ὡς τὴν μετάνοιαν τῷ διδασκάλῳ.

15. Οπ τῇ εἰρημικῇ Ἀντωνίῳ μὲν καὶ Λεόντιον, ἁπαράτρεπον τὴν βίσεσιν ἀφίσσασθαι λέγει· Εὐσέβιον δὲ καὶ Μάρην καὶ Θεόγνιν, συναπαχθῆναι μὲν τῇ χεῖρὶ Νικαίαν συνῶσαι, ἀνεχθῆναι δὲ τῆς μετὰ βολῆς. τὸν δὲ Μάρην ἐκείθεν ἀνεχθῆναι, εἰς ἑτέραν αὐτοῖς κατελιδοῦσαν ἀποπείαν, καὶ δὴ καὶ τὸν Θεόγνιν ὅς τὸν Θεὸν καὶ ὡς τῷ γυνῆσαι τὸν ἑὸν πατέρα οἶεται, ἅπερ δὴ τιτὼ διδάμναι ἔχοντα τοῦ γυνῆσαι. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν Ἀστέριον ὡς ἀτρέψαι τὸ φρόνημα, ἁπαράλλακτον εἰκόνα τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας εἶναι τὸν Ἰὸν οὐ τοῖς αὐτοῦ λόγοις καὶ γράμμασι ἀφισμαρτυρόμενον.

16. Οπ τὸ τελευτῶν δέυτερον ἔτος ὑπὸ βασιλείας αὐτοῦ Κωνσταντίνου, οὐ Νικομηδείᾳ φαρμάκοις ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πεθάναι γράφει·

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλλὰ μὴδὲ ἀντικεινῶσαι] In MS. codice Samuelis Bocharti scriptum inveni, ἀλλὰ μὴδὲ αὐτῇ κινῶσαι. Quæ licet corrupta sit lectio, viam tamen ad veram scripturam nobis ostendit. Scribo igitur, ἀλλὰ μὴδὲ αὐτῇ κινῶσαι τῶν δεισμῶν καὶ πληγῶν συλῶνται, &c.

2 Παρὰ τῶν εὐσεβούντων] Sic etiam legit Nicephorus, ut videre est in libro octavo capite 31. Magis tamen pla-

cet conjectura Lucæ Holstenii, qui ad latus sui codicis annotavit legendum sibi videri εὐσεβούντων.

3 Ἀπαράτρεπον τὴν βίσεσιν] Procul dubio scribendum est εὐσεβείαν, ut legitur in MS. codice Bocharti.

4 Διαμαρτυρομένης] Quis non videt scribendum hic esse ἀφισμαρτυρομένης. Certe in MS. codice Bocharti legitur ἀφισμαρτυρομένης.

VARIORUM.

a Ἀπαράλλακτον εἰκόνα] Hæc Asterius ex Luciani Symbolo totidem verbis mutuatus est, ut ex collatione apparebit, inquit cl. G. Bullus Defens. Fid. Nic. Sect. 2. cap. 13. n. 6. quem de Luciano ejusque Symbolo vid. apud Soz. lib. 3. cap. 5. not. 2. Baronius etiam Lucianum hæresi liberare conatur, notis in Martyrologio, & Annalibus ad ann. 311. & 318.

b Φαρμάκοις ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πεθάναι] Idem quod Philostorgius, produnt Zonaras & Cedrenus. Zonarz verba sunt: Φάρμακον π πικρὸν δηλητήριον λίχαιτι παρὰ τῶν ἱεροδουλῶν αὐτῷ κεραδὴν ἀδελφῶν. toxicum à fratribus patre damnatum eodem natis temperatum hausisse fertur. At nihil tale ab aliis Historicis, sive Ethnicis sive Christianis memoratum reperimus.

εγγύς

ἐγγύς δὲ τοῦ τέλους γενοῦσα καὶ αἰδομένη τῆς
ἐπιβουλῆς, διαθήκας περὶ γράψαι, πτωχεύειν ἀπαι-
τούσας τοὺς ἀνελόμους, καὶ ταύτῃ ἐσπεράσασθαι
1 τὸν πρὸς τὴν ἀλαστον τῆς παίδων 'καλεῦσαι, δὲ
τοῦ μή τι κακόνους ὑπ' αὐτῶν ὅμοιον ὑποσῆται'
δοῦναι περὶ τὰς ἀφαιρήκας Εὐσεβίῳ τῷ Νικομηδείᾳ.
τὸν δὲ ὑποράμνονι τοὺς τῆ βασιλείας ἀδελφούς, μή
ποτε ζητήσων αὐτάς, καὶ ἀναμαθεῖν τὰ γεγραμ-
μένα βουληθεῖν, εἰδέναι τῇ χειρὶ τοῦ νεκροῦ τὸ
βιβλίον, καὶ ὡς εὐρύσαι τοῖς ἱματίοις. ἐπιζητή-
2 σάντων δ' ὡς ὑπέδει, λαβεῖν μὲν φᾶναι, ἀντι-
παρεδόντων δὲ πάλιν εἰς χεῖρας ὁμολογήσαι. εἶτα
μὲν ταῦτα ἀνελόμους, Κωνσταντῷ τῷ αὐτῷ παιδὶ
ἐγγχεῖσαι τὸ γράμμα πρὸς θάλασσαν τοὺς ἄλλους·
τὸν δὲ μετ' οὐ πολὺ χρόνον τὰ πρὸς τὰ γράμματα τοῦ
πατρὸς ἀπαρτάσθαι.

17. Οὗτος ὁ θεομάχος, καὶ τὴν Κωνσταντίνου ἐ-
3 κόνειαν τὴν ἐπὶ τῇ πορφύρῳ κίονος ἱσταμένην, ἡθου-
σίαις περὶ ἰλαστικῶν, καὶ λυχνοκαίαις καὶ θυ-
μιάμασι πρὸν, καὶ βίχας πρὸς τὸν ὡς Θεῷ, 20
καὶ ὑποτροπαίους ἱκετηρίας τῇ δυνάμει ἐπιτελεῖν
τοὺς Χριστιανούς κατηγορεῖ.

18. Οἱ περὶ τὴν πόλιν τοῦ μεγάλου Κωνσταν-
τίνου Φησι, καὶ τὴν παλαιὰν μεθορίας ἱταλαιπάρ-
μῳ ἀδελφῷ ἀνακλήσεως εὐληθότων, καὶ Ἀθανά-
2 σίου Φησι ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν
πρὸς τὸν γένος, ἐπεὶ Γρηγόριον ἐμεμαθήκει περὶ τὴν
την πόλιν, ὡς εἶχεν διδύς ἀπὸ τῆς νέας εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν χωρῆσαι, καὶ τὴν θρόνον ἀναλαβεῖν, μηδὲν λόγον
τῇ ἀποκρυφάντων αὐτοὶ πεποιηκότα.

vita jam instaret, compertis insidiis testa-
mentum scripsisse, quo mandabat, ut in au-
ctores cordis animadverteretur: iussisseque
ut ex liberis suis is qui primus advenisset,
pœnas de illis sumeret, ne forte ipsi quoque
simili fraude ab illis extinguerentur. Porro
testamenti tabulas à Constantino traditas esse
Eusebio Nicomediensi Episcopo. Hunc ve-
ro metuentem ne Imperatoris fratres eas re-
quirerent, & quid in illis scriptum esset
cognoscere cuperent, tabulas in mortui ma-
nu reposuisse, & in vestibus ejus occultasse.
Cum igitur illi, sicut suspicatus fuerat Eu-
sebius, testamenti tabulas requisissent, Eu-
sebius respondisse: se quidem eas accepisse,
sed statim eas in manus Constantini ipsius
reddidisse. Postea vero eundem Eusebi-
um, cum testamenti tabulas rursus abstulif-
set, eas tradidisse Constantio Constantini fi-
lio, qui fratrum suorum adventum præver-
terat. Hunc vero non multo post, ea quæ
pater testamento mandaverat, executum esse.

17. Hic etiam impius Dei hostis Chri-
stianos accusat, quod imaginem Constanti-
tini in porphyretica columna stantem sa-
crificiis placarent, & lucernis accensis ac
suffitibus honorarent; vota etiam facerent
ut Deo, & supplicationes ad depellendas
calamitates peragerent.

18. Post mortem Constantini Magni, cum
omnes ubicumque qui exulabant, redeundi
licentiam nacti essent, Athanasium quoque
ex Galliis Alexandriam reversum esse scribit.
Cumque Gregorium mortuum esse didicisset,
ex nave egressum, protinus ita ut erat, in
Ecclesiam venisse ac sedem recepisse, nulla
ratione habita eorum qui ipsum deposuerant.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καλεῦσαι δὲ εἰ τοῦ μή τι κακόνους] Hujus loci emenda-
tio debetur codici Bochartiano, in quo ita scribitur: καὶ
ἐπὶ τῇ πορφύρῳ κίονος ἱσταμένην τὴν πόλιν καλεῦσαι,
δὲ μὴ τι κακόνους ὑπ' αὐτῶν ὅμοιον ὑποσῆται. Sic etiam Lu-
cas Holstenius ad latus sui codicis emendarat, retento ta-
men articulo τοῦ. Verum si articulus iste retineatur, ex-
pungendum erit adverbium μὲν, & locus ita legendus:
δὲ μὴ τι κακόνους π' ὑπ' αὐτῶν ὅμοιον ὑποσῆται.

2 Ὡς ἐπιδεί] Dudum conjeceram scribendum esse, ὡς
ἐπιδεί. Conjecturam meam postea confirmavit codex
Bocharti, in quo ita diserte scriptum invenio.

3 Θουσίαις περὶ ἰλαστικῶν] Non immerito Photius reprehendit
Philostorgium, quod dixerit Constantini statuem vi-
ctimis & sacrificiis cultam esse à Christianis. Id enim
prorsus commentitium est, & à religione Christianorum
alienum. Sed quod ait Philostorgius lucernas & cereos
ad ejus statuem accensos fuisse, precesque ei allegatas, &
morborum curationes ab eo postulas, id verissimum est,
nec reprehendi debuit à Photio. Idem certe testatur Theo-
dorus in libro 1. Hist. Ecclef. cap. ultimo; & ex eo
Nicephorus in fine libri septimi. Auctor quoque Chroni-
ci Alexandrini, Gallicano & Symmacho Coss. de hac Con-
stantini statua ita scribit: πρὸς τὴν πόλιν ἑστῆσαν ἀπὸ
ἐκείνου κεκοσμημένην, βασιλεύσαντι ἐν τῇ πόλει καὶ τῷ
τοῦ αὐτοῦ πόλει, καὶ αὐτὴν κεκοσμημένην, καλεῖται κατὰ τὴν
αὐτὴν ἑστῆσαν τοῦ ἡγεμονικοῦ ἱπποκῶ ἐστῆσαν τὴν αὐτὴν τοῦ
ἐκείνου πόλιν, δηλονότι ὑπὸ τῶν παλαιότατων μετὰ χλα-
νθίων καὶ κρημνίων, πάντων κρημνίων καὶ λούκων, ὅσοι
ἐρχοῦντο τὸ ὄραμα τὸν αἰὶν κάμψον καὶ ἐρχοῦντο εἰς τὸ σάμαμα
κρημνίων τοῦ βασιλικοῦ κρημνισματος, καὶ ἐπὶ τῇ πόλει καὶ
ἐν βασιλείᾳ, καὶ ὡς αὐτὴν τὴν πόλιν τοῦ αὐτοῦ βασιλέως
Κωνσταντίνου καὶ πόλιν τῆς αὐτοῦ πόλεως. Id est, Cum fecisset
sibi aliam statuem ex veteri quodam simulachro, inaura-

tam, quæ dextra manu gestabat fortunam urbis Constanti-
nopolitana, quæ ipsa quoque erat inaurata. Fuisseque ut
eo die quo Circenses ob natalem urbis Constantinopolitanam
edebantur, introiret eadem statua simulachri, deducta à
militibus, lenas & campagos, seu calceos habentibus, & ce-
reos albos manu gestantibus: usque currus quo statua ve-
hebatur circum iret superiorem campum, & ad Scam-
ma procederet ex adverso imperialis solii: usque Imperator
qui temporibus illis regnaret, à solio assurgens adoraret sta-
tuam ejusdem Imperatoris Constantini, & fortuna urbis
Constantinopolitanæ. In Græco textu emendavi, καμπα-
γίων pro κρημνίων. Præterea correxi ἐπὶ τῇ πόλει καὶ τῷ
ἐκείνου πόλει. Quam emendationem confirmat Hesychius
in libro de originibus urbis Constantinopolitanæ sub
finem. Verum dubitare quis non immerito possit, utrum
hanc Constantini statuem intelligat Philostorgius hoc
loco, an alteram potius ex ære radiatam, quam idem
Constantinus in foro urbis Constantinopolitanæ sibi ere-
xerat supra columnam porphyreticam, de qua loquitur
Auctor Chronici Alexandrini, Januario & Justo Coss. Hanc
igitur statuem, quam posteriore loco nominavi, potius in-
telligi puto à Philostorgio, duas ob causas. Primum, quia
Philostorgius eam statuem propheticæ columnæ imposi-
tam fuisse dicit. Quod quidem verum est de posteriore
statua Constantini, non autem de priore. Secundo, quia
Philostorgius ad illam Constantini statuem crebros ac pe-
ne quotidianos populi conventus fuisse scribit: quod qui-
dem statui illi, quæ erat in foro Constantini supra co-
lumnæ porphyreticam, melius convenit. Statua autem
illa, à τῇ πόλει, quæ fortunam urbis dextra manu gestabat,
semel tantum quotannis ab Imperatore & populo adora-
batur in Circo, ut testatur Hesychius de originibus Con-
stantinopolitanis, & Auctor Chronici Alexandrini.

EX LIBRO TERTIO.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Constantini
junioris ca-
des.

Αἰτ Philostorgius, Constantinum, qui fi-
liorum Constantini erat maximus natus,
Constanti fratri insidias struxisse. Et cum
ducibus ejus conferto praelio interfectum ef-
se, & portionem imperii illius, Constantis
Imperio adjunctam fuisse.

Constanti-
us Ecclesi-
am con-
dit, & re-
liquias in-
fert.

2. Multis laudibus Constantium effert
Philostorgius, aitque cum Constantinopoli
Ecclesiam ædificasse, quæ revera & est &
dicitur magna. Reliquias etiam Andreæ A-
postoli ex Achaia eum transtulisse scribit
in Ecclesiam quam ipse absolverat, quæ
Apostolorum vocatur. Et juxta eam Ec-
clesiam patris sui tumulum collocasse. Lu-
cam præterea Evangelistam ex eadem Achaia
ab eo translatum esse in supradictam Ec-
clesiam. Timotheum denique Apostolum
ab urbe Ioniæ Ephefo in celebrem illam
ac venerabilem Basilicam jussu ejusdem
Constantii deportatum fuisse.

Athanasi-
us fugit.

3. Ait Philostorgius Constantium, cum
Athanassium Alexandrinam sedem postlimi-
nio recuperasse didicisset, eum quidem ex-
pulsisse Alexandria: mandasse vero ut Ge-
orgius Cappadox ejus loco ordinaretur. A-
thanassium itaque, cum Imperatoris minas
& inimicorum insidias reformidaret, ad
Imperatorem qui tum in Occidentis par-
tibus regnabat, denuo se contulisse.

Ad Home-
ritas Lega-
tio.

4. Ait Philostorgius, Constantium Le-
gatos misisse ad eos qui olim quidem Sa-
bæi, nunc autem Homeritæ vocantur. Est
hæc gens eorum qui ex Chettura nati sunt
Abrahæ. Regionem autem quam incolunt,
Arabiam magnam & Felicem à Græcis ap-
pellari scribit, & ad extimum Oceanum
pertingere. Ejusque metropolim esse Sa-
bam, ex qua urbe olim Regina ad Salo-
monem visendum profecta est. Est au-
tem ea gens ex Circumcisione, & octavo
die circumciditur. Sacrificant etiam Soli
& Lunæ & diis indigenis. Judæorum
quoque non exigua multitudo iis permixta
est. Ad hos igitur Legationem misit
Constantius, eo consilio ut ad veram pie-
tatem illos traderet. Proinde magnificis
muneribus & blanda verborum persuasione
Regem illius gentis sibi conciliare statuit,

ΟΤΙ Κωνσταντῖος φησιν, ὅς μιν πρεσβύτερος τῶν
Κωνσταντίνου παίδων, ἐπιβελύσσει τῷ ἀδελ-
φῷ Κωνσταντίνῳ, καὶ μάχῃ τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ
συρραγέτω. Ἀφ' ὧν αὐτῶν τε, καὶ τὴν μοῖραν δ' ὑπ'
αὐτὸν δεχθῆς εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἀνακλιθῆναι.

2. Οἱ Κωνσταντίνου δὲ ἐπαύριον ἄγει, καὶ τὴν ἐκ-
κλησίαν φησιν αὐτὸν δομήσαντος τὴν ἐν Κωνσταντί-
νῳ πόλιν, καὶ οὖσαν καὶ χαλκοῦ μέγαν. καὶ
δὴ καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀπόστολον ἐκ τῆς Ἀχαιᾶς μετακο-
μίσαι ἐπὶ τὸν ναὸν ὃν οὗτος ἐξοικοδομήσατο, τὸ
κοινὸν β' τῶν ἀποστόλων ἐπιφερόμενον ὄνομα. οὗ πλη-
σίον καὶ τὸ παλαιὸν τὰ φεῖν ἰδρύσασθαι. καὶ δὴ καὶ Λα-
κων τὸν θιαγελιστὴν ἐκ τῆς αὐτῆς Ἀχαιᾶς εἰς τὸ
αὐτὸ μετενεγκεῖν τέμενος· ἀλλὰ καὶ Τιμόθεον τὸν
ἀπόστολον ὡσαύτως ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας εἰς τὸν
αὐτὸν ἀνακομίσαι παραινέον καὶ σεβάσμιον οἶκον.

3. Οἱ φησὶ ὅς ὁ Κωνσταντίνος γνοὺς Ἀθανάσιον
τὸν Ἀλεξανδρείας θρόνον ἀναλαβεῖν, ἐκείνῳ μὲν ἐλαύ-
νει τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀντιχειρ. ἰσχυρῶς ἢ γνώμῃ
ἀποφανῶν Γεώργιον τὸν ἐκ Καππαδοκίας. ὃς ἢ Ἀ-
θανάσιος δέιστος καὶ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὸν ἐξ ἐπιβου-
λῆς θάνατον, ὥστε τὸν ἐσπέριον ἀφικνεῖται πάλιν
βασιλείαν.

4. Οἱ Κωνσταντίνου φησὶ ἀφ' ὧν πρεσβυτέρων
ὥστε τοὺς πάλαι μὲν Σαβαιοὺς, νῦν δὲ Ὀμηρίτας
καλεστέον. ἐπὶ δὲ τὸ ἔθνος τὸ ἐκ Χεττούρας τῷ Ἀβρα-
μ γενόμενον· καὶ δὴ χρεὶν μέγαν περὶ Ἀραβίαν
καλεῖσθαι καὶ διδάσκειν ὥστε τῶν Ἑλλήνων καθή-
κειν δὲ ἐπὶ τὸν ἐξώτατον ὠκεανόν· ἥς μητρόπολις
ἡ Σάβα· ἐξ ἧς καὶ ἡ βασιλὶς καὶ τὸν Σολομῶν-
τα ὡς ἀγαγόναι. ἐμπερίτομον δὲ τὸ ἔθνος, καὶ
τὴν ὁγδόην ἀειπνόμενον ἡμέραν καὶ θύσιν ἡ-
λίῳ καὶ σελήνῃ καὶ δαίμοσιν ἐπιχωρίοις. ὅτε ο-
λίγον δὲ πλῆθος καὶ Ἰουδαίων αὐτοῖς ἀναπέφυρται.
ὥστε τοῦτοι οὐκ ἀφ' ὧν πρεσβυτέρων Κωνσταντίνος,
ἐπὶ τὴν θυσίαν σκοπὸν ποιούμενος αὐτοὺς μεταθέσθαι.
δάρους τε οὐκ μεγαλοκρεπίσι, καὶ πλῆθει, τὸν
καθηγούμενον τοῦ ἔθνους οἰκειάσασθαι διανοεῖτο.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ τὸν Σολομῶνα παραγγέλλει] Nicephorus in libro
octavo capite 35. hunc Philostorgii locum describens, ita
legit: ἐξ ἧς Σολομῶντι παραγγέλλεται λόγος εἶναι τὴν τοῦ νότου
βασιλείαν. Ego Photium scripsisse puto ὥστε τὸν Σολο-
μῶνα.

2 Ἐκπέμπει δὲ τὸν ἐπὶ τῷ] Scribendum est procul dubio
ἐμπέμπειν, quemadmodum præferunt scripti codices. Sco-

riacensis scilicet & Bochartianus. Quam scripturam con-
firmat etiam Nicephorus in libro 8. capite citato.

3 Πρὸς τοὺς πάλαι μὲν Σαβαιοὺς] Scribe meo periculo,
πρὸς τοὺς; Sic enim postulant leges Grammaticæ.

4 Καὶ πλῆθει] Scribendum mihi videtur καὶ πλῆθος, quam
scripturam in interpretatione mea expressi. Certe vulga-
ta lectio ferri non potest.

VARIORUM.

a Κωνσταντῖος φησιν] Ait hic Philostorgius Constantem
fratri Constantino insidias struxisse; cum contra prodant
alii Constantinum de Africa nominatim fratri Constanti
controversiam moventem adversus eum bellum movisse.
Et hunc sensum secutus est Valesius in sua Interpretati-
one. Vid. Socr. lib. 2. cap. 5. Soz. lib. 3. cap. 2.

b Τῶν ἀποστόλων] SS. Apostolorum Templum, omnium
post Sophianum celeberrimum ac pulcherrimum, extru-
xit Constantinus M. ut in eo Imperatores Christiani post
obitum humarentur. Theophanes pag. 21. Eusebius Vit.

Const. lib. 4. cap. 58. Socr. lib. 1. cap. 16. Vide mul-
ta de hoc Templo apud DuCangium in CPoli Christiana,
lib. 4. cap. 5.

c Πρὸς τοὺς πάλαι μὲν Σαβαιοὺς] Peracta est hæc Legatio
anno 356. ut existimat Gothofredus in Comment. Leg.
2. Cod. Theod. de Legatis, data XVIII. Kal. Feb. Con-
stantio Aug. VIII. & Juliano Cæs. Coss. in qua dicit Im-
perator: nullus ad gentem Axumitarum & Homeritarum
ire præcipitur &c. Id est, legatione fungi jussus, ut explicat
Gothofredus.

κακῶς

1' καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τῶν θισείας σπέρματα χάραν
 θύρεν εὐαποθέα. ἀξιοὶ δὲ καὶ παραχρῆν ἐκκλησί-
 ας τοῖς ἐκείνῃ τῶν Ῥωμαίων ἀφικνησάντων ἀνοικοδο-
 μήσας, καὶ εἴπερ ἄλλο τῶν αὐτοχθόνων ἐπὶ τῶν θι-
 σείας ἀποκλίνοιεν. ἰδὼν δὲ καὶ Φέρων Φιλοτίμους 5
 τοὺς πρέσβεις καὶ τῆς οἰκοδομῆς τὸ ἀνάλωμα. ταύ-
 τος δὲ τῶν πρέσβειν οὗ τοῖς πρώτοις ἦν καὶ Θεόφιλος
 ὁ Ἰνδός, ὃς πάλαι μὲν Κωνσταντίνῳ τῷ πάλαι βα-
 σιλευσάντων, ἐπὶ τῷ ἡλικίαν νεώτατος, καὶ ὁμοῦ 10
 2' ὡς τῶν Διογῶν καλεσμένων εἰς Ῥωμαίους ἐστάλη
 Διοῦς γ' ἐπὶ αὐτοῖς ἡ νῆσος χώρα, τῶν Ἰνδῶν δὲ καὶ
 οὗτοι Φέρων τὸ ἐπώνυμον. τῶν μὲν Θεόφιλος, ὃς
 ὀλίγον Ῥωμαίοις ἐδιδάτρετο χρόνον, τὰ τε ἦδη
 εἰς τὸ ἀκρότατον πρὸς ζήτην ῥυθμίσεως καὶ τῶν δό- 15
 ξαν πρὸς θισείας καὶ τῶν μοναχίων ἀνέλεσθαι βίον
 καὶ δὴ καὶ εἰς βαθμὴν ἀφικνῶν ὡς ἡγεῖται, Εὐσε-
 βίου τὰς ἱερουργίας αὐτῶν χεῖρας ὀπίσθην. ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ὡς ἔπειτα. τῷ δὲ πρέσβειν ὑπελθόν-
 3 τα καὶ ἐφόρῳ λαβεῖν ὡς τῶν ὁμοδόξων ἀξίω-
 4 μα. ὁ μὲν Κωνσταντίνος μεγαλοπρεπῶς καὶ εἰς τὸ 20
 μάλιστα κεχαρισμένος τῷ πρέσβειν γέλλων, καὶ
 ἔπειτα εἰς ἀφικνῶν τῶν ἐκ Κεππαδοκίας διγνε-
 ράτων ἱεραρχῶν πλοίοις κομίζομένων, καὶ πολλὰς
 ἄλλας δωρεὰς εἰς τὸ πολυτιμότερον θάυμα παρα-
 χεῖν, καὶ ἡλεκτικῶς συνῆλθε. καὶ λαβὼν 25
 δὲ τοὺς Σαδάρους ὁ Θεόφιλος, πείθεσθαι ἐπεχείρει τῶν
 ἐθνάρχων, Χερσὸν τε σέθεν εἰδέναι, καὶ τῶν Ἑλλήνι-
 κῶν πλάνης ἀποστῆναι. ἡ δὲ τῶν Ἰουδαίων οἰκία
 ἐπὶ τῇ, τῷ Θεόφιλῳ ὡς ἀδελφῶν ἐργῶν καὶ ἀπαξ καὶ
 δις τῶν Χερσὸν πῖπιν ἀμαχὴν ὀπίσθην, εἰς σι- 30
 5 γλῶ μὲν βαθεῖαν, καὶ ἄκον τὸ ἀντιπρὶν κατέδν.
 τὰ δὲ τῆς πρέσβειν τὸ πέραν ἰδέσθαι, καθαρό-
 τητι γνώμης τῶν τῶν ἀρχῶν ἔχοντες τῶν ἐθνῶν πρὸς
 τῶν εὐσεβείαν ἀποκλίναντες, καὶ τρεῖς ἢ μίαν ἐκκλη-
 σίαν ἀπὸ τῶν χώρων ἀναστήσαντες, οὐκ ἐξ ὧν οἱ 35
 πρέσβεις ἔφερον βασιλικὰν ἀναλωμάτων, ἀλλ' ἐξ
 ὧν αὐτοὶ ἐκείνους ὡς ἑαυτῶν οἰκῶν ἐχορήγει καὶ

atque ex eo statim opportunitatem nactus, Religionis semina ibi spargere. Postula-
 vit etiam, ut Romanis illuc navigantibus, & regionis incolis qui ad Christi fidem
 converti vellent, Ecclesias ædificare lice-
 ret. Dedit etiam Legatis magnam vim
 pecuniæ, quam ædificandis Ecclesiis impen-
 derent. Hujus porro Legationis princeps
 erat Theophilus Indus. Qui olim qui
 dem Constantino imperium administrante
 admodum juvenis, obses à Divis missus
 fuerat ad Romanos. Horum regio Di-
 vus insula est. Incolæ vero ipsi quoque
 Indi cognominantur. Porro hunc Theo-
 philum, cum diu inter Romanos vixisset,
 mores suos ad summam virtutis perfectio-
 nem formasse, & veram de Deo opinio-
 nem amplexum esse scribit: sed & Mo-
 nasticam vitam cum elegisse, & ad gra-
 dum diaconi promotum esse testatur, Eu-
 sebio sacras ei manus imponente. Sed hæc
 quidem prius. Postea vero cum Legatio-
 nem hanc obeundam suscepisset, à suæ com-
 munionis hominibus Episcopali dignitate
 eum ornatum esse. Cæterum Constantius,
 cum eam Legationem magnificam & valde
 gratiosam esse veller, ducentos equos ex
 Cappadocia generosissimos navibus imposi-
 tos, multaque alia dona, partim ad conci-
 liandam admirationem, partim ad alliciendos
 animos misit. Theophilus igitur cum ad
 Sabæos venisset, gentis principi persuadere
 conatus est, ut Christum coleret, & à Gen-
 tilium errore recederet. Et Judæorum qui-
 dem solita fraus ac malitia, in profundis-
 simum silentium se se abdere coacta est,
 cum Theophilus admirandis operibus edi-
 tis fidem Christi invictam esse semel at-
 que iterum ostendisset. Legatio vero fe-
 licem exitum sortita est, cum princeps
 gentis illius sincero animo ad veram piete-
 tem transisset, & tres Ecclesias in ea re-
 gione ædificasset, non tamen ex ea pecu-
 nia quam Legati ab Imperatore secum at-
 tulerant, verum ex iis sumptibus quos
 ipse alacri animo ex privata pecunia sup-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τῶν θισείας σπέρματα χάραν
 In MS. codice Bocharti scrip-
 tum inveni, καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τῶν θισείας σπέρματα χάραν
 non intelligeret Gothofredus, edidit αὐτὴ: quæ vox nihili
 est. Sed procul dubio legendum est αὐτὴ καὶ τὰ τῶν θισείας σπέρματα χάραν
 Scribendum etiam videtur χάραν εὐαποθέα.

2 Πρὸς τὰς διὸν καλεσμένους] Assentior Lucæ Holstenio,
 qui ad latus sui cod. adnotavit legendum sibi videri, παρὰ
 τῶν διὸν καλεσμένους. Quamquam ὡς retineri etiam
 potest eodem sensu. Porro ab his Divis ait Philostorgius
 obsidem missum esse ad Constantinum Magnum, Theo-
 philum Indum, dum adhuc esset adolescens. Erat igitur
 hic Theophilus Divus, ortus ex Diva insula maris In-
 dici. Hujus nationis Indicæ meminit Ammianus Marcel-
 linus, in libro 22. pag. 211. editionis nostræ. Hinc na-
 tionibus Indicis certatim cum donis Optimates mittentibus
 ante tempus abusque Divis & Serindivis. Quo in loco
 Divi quidem sunt, quos Divenos vocat Philostorgius, qui
 Divu, vel Devu insulam incolunt. Hæc est fortasse in-
 sula quæ Diu vulgo vocatur, ad ostium Indi fluminis
 sita, Regi Cambaiz obnoxia: quam describit Hieronymus
 Oforius in libro 9. de rebus Emanuelis. Quod spectat
 ad Serindivos, assentior viro doctissimo Samueli Bochar-
 to, qui Serindivos ait esse incolas insulæ Scilan, quæ &
 Serandib Arabicè dicitur. Quam eandem esse cum Tapro-
 bane, multis argumentis probat Bochartus in libro pri-
 mo de coloniis Phœnicum, capite ultimo.

3 Ἐφόρῳ λαβεῖν παρὰ τῶν ὁμοδόξων ἀξίωμα] Id per in-
 vidiam atque æmulationem ab Arianis factum esse opi-

nor. Nam cum Athanasius paulo ante hæc tempora Fru-
 mentium Catholicum Episcopum ad Axumitas misisset,
 ut ex Rufino refert Socrates atque Sozomenus, Arianis,
 Athanasii gloriæ invidentes, ut suum dogma in illis regio-
 nibus disseminarent, Theophilum Indum eo mittendum
 curarunt: quem Episcopi dignitate decorarunt, ut illum
 opponerent Frumentio. Quin etiam suaserunt Constantio
 Imperatori, ut ad Tyrannos Axumitarum (sic enim Re-
 gulos earum nationum appellare consueverant, ut docet
 Arrianus in Periplo maris Erythræi) literas scriberet, qui-
 bus poscebat ut Frumentius ex illis regionibus ejiceretur,
 ut testatur Athanasius in Apologetico.

4 Εἰς τὸ κάλλιπ] Rectius in codice Bocharti legitur
 εἰς τὸ κάλλιπ καλεσμένους, quemadmodum etiam scriptum
 est apud Nicephorum in lib. 9.

5 Καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τῶν θισείας σπέρματα χάραν] In MS. codice Samuelis Bochar-
 ti scriptum inveni, καὶ αὐτὴ καὶ τὰ τῶν θισείας σπέρματα χάραν. Quæ lectio
 procul dubio vulgatæ præferenda est. Neque enim ἀντι-
 πρὶν Græcè dicitur; aut si dicitur ἀντιπρὶν, non conve-
 nit tamen huic loco. Posset etiam legi εἰς τὸ ἀντιπρὶν.
 Porro de Judæorum malitia, qui Theophili prædicationi
 obfistebant, testatur etiam Metaphrastes in martyrio S. A-
 rethæ & sociorum: cujus locum jam protulit Gothofre-
 dus in Annotationibus. Nec quicquam causæ erat, cur
 Gothofredus dubitaret utrum εἰς τὸ ἀντιπρὶν, an ex Ni-
 cephorō narrationem illam hausisset Metaphrastes, cum
 Nicephorus longe posterior sit Symeone Metaphraste.

peditavit, admirandis Theophili operibus æqualem animi sui magnitudinem exhibere contendens. Ex illis autem Ecclesiis, unam quidem in Metropoli totius gentis quam Tapharon vocant, ædificavit. Aliam vero in eo loco in quo Romanum erat emporium, ad exteriorum Oceanum vergens. Vocatur autem hic locus Adane, quo cuncti qui ex Romanorum ditione veniunt, appellere solent. Tertiā denique Ecclesiam in altera Regionis parte extruxit, ubi Persicum est emporium celebre, in ostio maris Persici quod inibi est, situm.

Evangelium à stantibus audiendum.

5. At Theophilus, cum apud Homeritas singuli, prout poterat & prout temporis ratio sinebat, ordinasset, & Ecclesias dedicavisset, & ornamentis quibus poterat exornasset, ad insulam Divu, quam ipsi patriam fuisse superius indicavimus, navigavit. Atque inde ad alias Indiæ regiones perrexit: multa quæ apud illos non rite fiebant, emendavit. Nam & lectiones Evangelii audiebant sedentes, & alia quædam peragebant quibus divina lex repugnabat. Verum Theophilus, cum singula apud eos juxta sanctiorem ritum Deoque magis acceptum correxisset, Ecclesiæ quoque dogma confirmavit. Neque enim circa divini numinis cultum, ut ait impius iste, ulla egebant emendatione, utpote qui ab ultima antiquitate constantissime Filium alterius à Patre substantiæ profiterentur.

Auxumitæ.

6. Ex hac autem magna Arabia profectus est Theophilus ad Æthiopas qui Auxumitæ vocantur. Habitant isti ad primum littus maris rubri, quod Oceanus illic

τῷ θαύματι τῷ Θεοφίλῳ ἔργον. οὐδ' αὖτε πάλιν πρέχων ἐφιλοπύματο τὸ πρῶτον. τῷ δὲ ἐκκλησιῶν μίαν μὲν ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει τῶ πάντες ἔθνης Γάφαρον οὐμαζομένην χαθιδρύσατο. ἐτίεον δὲ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ ἐμπορίῳ ἐτύχχανεν, ἐξ ὧν πρὸς τὸν ὠκεανὸν πετραμυδοὶ χαλῶσι δὲ τὸ χαλῶν Ἀδάνην, ἐνθα καὶ τοὺς ἐκ Ῥωμαίων ἀφικνουμένους ἔθος ἔειχε χαθορμίζεσθαι. ἡ δὲ τρίτη ἐπὶ θάλασσαν τῆς χώρας μέρος, ἐν ᾗ Περσικὸν ἐμπορίον γινώσκοντο ἐπὶ τῷ γόματι τῷ ἐκείνῳ Περσικῆς κείμενον θαλάσσης.

5. Ο μὲν τοι Θεόφιλος τὰ ἐν ταῖς Ὀμηρίταις, ἃς ἔχοντα δυνατὸν ἦν, καὶ ὁ καιρὸς ἐδίδου, διαθείς, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἱεροσάμνος, καὶ κόσμοις οἷς ἐκείνῳ δυνατὸν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ τῷ Διόδωρῳ ἦσαν (ὡς αὐτοῦ πατρίδα προεβίβαν ὁ λόγος) ἀπέπλυνσε· κατέθεν ἐν τῇ ἄλλῃ ἀφίκετο Ἰνδικῶν, καὶ πολλὰ τὰ παρ' αὐτοῖς ὅσα θύγατες δραμῶν ἐπαυγάζοντο. καὶ γὰρ χαθιζόμενοι τῷ θιάσῳ ἀναγινώσκοντο ἐπιούσαν τὴν ἀκρόασην, καὶ ἄλλα τινα ὧν μὴ θεῖος θεσμός ἐπιτάττει διεγείρειν. ἀλλὰ ταῦτ' ἕκαστα πρὸς τὸ σεβάσμιον αὐτοῖς καὶ θεοφιλεῖς μελαυθμίνας, καὶ τὸ τῇ ἐκκλησίᾳ δόγμα ἐκρατύναντο. καὶ γὰρ ἐδόντο, φησὶν ὁ δυναστεὺς ἔπος, τὸ θεῖον σεβας διορθώσης ὑφ' ἡγήσεως, ἐξ ἧς ἀπαρτίζοντο τὸ ἐτερέσιον πρεσβυτέρους.

6. Εξ ἧ ταύτης τῆς μεγάλης Ἀραβίας, καὶ εἰς αὐτὴν Αὐξυμίτας χαλυνόμενοι ἀπ' αὐρῆς Αἰθίοπας, οἱ τὰς πρῶτας ὄχθας ἡγαγόντες τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἣν ὁ ταύτης ὠκεανὸς εἰσκαλπιζόμενος ἐργάζετο.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ γὰρ καθιζόμενοι] Moris fuit ut Christiani qui missarum solemnibus intererant, stantes, reiecto capite, & baculis humi depositis, Evangelii lectionem audirent. Ac de capite quidem nudo, & de baculis, diferte testatur ordo Romanus. De statione vero, versus sunt elegantes Hildeberti Cenomanensis Episcopi, in libro de expositione Missæ, quos ex veteri Codice Claromontani Collegii descriptos hic apponam.

DE EVANGELIO.

Inde sinistrorsum Domini sacra verba leguntur.
Plebs baculos ponit, stat, reiectaque caput.
Neve superveniens zizania seminet hostis.
Frontibus imprimitur mystica forma crucis.
Rejiciente fidem Judæa, gratia Christi
Transiit ad gentes, Israel erat adhuc.
Transiit hic, quoties Evangelium recitatur,
Mentibus occurrit, exprimiturque loco.
Ad levam legitur, quia quo transiit aberrans,
Et velut ad levam gens idolatra fuit.
Ut sis attentus, patiens, erectus in hostem,
Et caput, & baculus, & status ipse docent.
Quippe caput retegens attente audire moneris.
Parcere, cum baculum projecis, instrueris.
Stans discis, quoniam stantes pugnare solemus.
Quod te pugna gravis sub vigili hoste manet.

Ejusdem moris illustre extat exemplum in vita sancti Anselmi Lucensis Episcopi, ubi de Mathilde Comitissa hæc leguntur: Prescripta Domina multis diebus febribus animium laboraverat, & capitis dolor vehemens ipsam fati-

gaverat. Cum vero die quadam ex mora missarum solemnibus adesset, enitens, dum legebatur Evangelium, erecta esse in pedibus, fatigata mox infirmitate decidit. Item in vita MS. sancti Willelmi Abbatis Monasterii Eskilensis in Dania, scripta ante annos quingentos ab Eskilensi Monacho, Petri Roskildensis Episcopi æquali. In Vigilia Pentecostes, expletis Prophetiis & glorificationibus, Diacono Evangelium pronuntiante audivit vocem (mulier contracta) dicentem sibi: Mulier surge; non decet Christianos ad Evangelium sedere, sed cum reverentia stare, & auscultare quod legitur. Quem locum debeo indicio viri doctissimi & veterum monumentorum studiosissimi, Hadriani Valesii fratris mei. Eundem morem fuisse in Africa docet Augustinus in libro 50. Homiliarum, Sermonem 26. [Idem quoque in Gallia observatum fuisse docet Cæsarius Arelatensis in Homilia 13.] Ex eadem consuetudine & illud profuit, ut populus in Ecclesia stans sacras conciones audiret, quippe quæ nihil aliud essent quam Evangelii expositio. Testatur hoc Eusebius noster in lib. 4. de vita Constantini, c. 33. & Augustinus in Sermonem 2. de SS. Martyribus: item in Tractatu 112 in Evangelium Joannis; & in Sermonem de communi vita Clericorum suorum ad populum Hipponensem; & in Sermonem 121 habito in Basilica Faustiana. Vide Ferrarium in lib. 2. de sacris concionibus, cap. 21.

2 Ἀπαρτίζοντο] Existimavi aliquando scribendum esse ἀπαρτίζοντο. Nunc tamen vulgatam lectionem retineo; eadem enim voce utitur Philostorgius in libro 2. c. 16. 3 Κατέκρινεν τῆς ἐρυθρᾶς] Rectius in MS. codice Bocharti scriptum est, κατέκρινεν, quomodo etiam legit Nicephorus.

VARIORUM.

a Εἰς τὰς Αὐξυμίτας] Tradit hic Philostorgius Auxumitas à Theophilo Ariano conversos tempore Constantii; cum populi istius conversio revera tribuenda sit Frumentio Orthodoxo, ordinato ab Athanasio in principio epi-

scopatus ejus. circa ann. 317. Vide Epistolam Constantii ad tyrannos Auxumitarum apud Baronium ad ann. 356. n. 23. & Pagi ad ann. 327. n. 12, 20. W. Lowth.

ζετα

1 ζεται πᾶσαν ἢ μὲντοι ἐρυθρὰ ἐπὶ πλείονι μη-
 2 κυομένη, εἰς δύο πᾶς ἀπομαρτυρεῖται κόλπος· ἢ
 3 τὸ μὲν αὐτῆς ἐπ' Αἰγύπτου χωρὶ Κλύσμα, ἢ καὶ ὁ
 4 πελοῦτα τὸ ἐπώνυμον φέρον· ἢ δὲ ἢ πάλαι καὶ τὸ
 Ἰσραηλιτικὸν φθύγοντες τῆς Αἰγυπτίας, ἀβρόχῃ
 τὸ ρεῖθρον διεπεραιώθησαν ποδῖ. τὸ δὲ ἔτερον μέρος,
 ἐπὶ Παλαιστίνῃς ἔρχεται καὶ πόλιν Αἰλά ἐκ πα-
 λαίῃ χαλμυρῶν. ἀλλὰ γὰρ ταύτης τῆς ἐρυθρᾶς
 5 θαλάσσης, ὅς ἐστι περὶ τὸ ἐξωθεν Αὐξυμῖ) χαλ-
 χουσι, ἀπὸ τῆς μεσοπόλεως οὕτω κληθέντες. Αὐξυ-
 μῖς γὰρ αὐτοῖς ἢ μητρόπολις. πρότεροι δὲ τῶν τῆς
 Αὐξυμῖται ἐπὶ τὸ ἐξωθεν πρὸς ἀνατολὰς καθί-
 κοντες ὡκεανὸν παροικῶσιν οἱ Σύροι, ταύτην δὲ κλη-
 6 σιν καὶ παρὰ τοῖς ἐκείσιν Φερόντες. ὁ Ἀλέξανδρος δὲ
 παρὰ τούτοις ὁ Μακεδὼν ἐκ τῆς Συρίας ἀναστῆσας,
 ἐνταυθοὶ κατέλασεν, οἱ καὶ ἔτι ἐπὶ τῇ παλαιᾷ φωνῇ κέ-
 χρηται. μέλας οὖν εἰς δυνῶς ἀπᾶντες, ὅξείας αὐ-
 τοῖς τῆς ἀκτῆος ἢ ἡλίου καθαπομένης. παρὰ τούτοις
 ἦν τε Ξυλοκαοσία μάστις γῆν, καὶ ἡ Κασσία, καὶ
 τὸ Κάσσιον, καὶ τὸ Κινάμωνον, καὶ δὲ καὶ ἐλεφάντην
 7 πλῆθος. πρὸς μὲν τούτους ὁ Θεόφιλος ἔκ ἀφίκετο
 τοῖς Αὐξυμῖταις δὲ παρελθὼς, καὶ τὰ ἐκείσιν χαλ-
 κιστάμνος, τῆς ἐπὶ Ῥωμαίων ἀνακομδῆς εἶχετο.
 πολλὰς δὲ τῆς πῆρας παρὰ τῆς βασιλείας μὲν τῆς ἐπ' ἀνο-
 δον ἀξιοῦσιν, πόλιν μὲν ἰδίαν ἐφορεῖν ἔκ ἐκκληράσας
 8 κοινὸν δ' ὥσπερ ἀγαλμα δι' ἀρετὴν τοῖς ὁμοδόχοις
 ἐβλέπετο.

7. Οἱ ἐπὶ τῇ γῆματι τῆς Περσικῆς θαλάσσης,
 ἢ ὁ ταύτης ὡκεανὸς εἰσέχων ἀποτελεῖ, μεγίστην τε
 οὖσαν, καὶ ἔθνη κύκλῳ πολλὰ περὶ αὐτὴν ἀλλοι
 9 τε μέγιστοι ποταμοὶ, καὶ ὁ Ἰνδὸς τοῖς ρεῖθροις ἐμβάλ-

fese insinuans efficit. Ac rubrum quidem
 mare in maximam extensum longitudinem,
 in duos sinus dividitur. Et alter quidem
 eorum versus Ægyptum tendit, Clyfma,
 ubi definit, cognominatus. Per hunc sinum
 Israelitæ quondam fugientes Ægyptios, sic-
 co pede transgressi sunt. Altera vero pars in
 Palæstinam fertur, juxta urbem quæ jam
 inde à priscis temporibus Aila vocatur. Ad
 hujus igitur maris rubri exteriorum sinum,
 in sinistro latere degunt Auxumitæ, ex
 vocabulo Metropolis ita appellati. Urbium
 enim caput Auxumis dicitur. Ante hos
 autem Auxumitas, Orientem versus, ad
 extimum pertingentes Oceanum, accolunt
 Syri, ab earum quoque regionum incolis
 ita dicti. Etenim Alexander Macedo eos
 ex Syria abductos illic collocavit: Qui
 quidem patria Syrorum lingua etiamnum
 utuntur. Porro hi omnes colore sunt ad-
 modum nigro, acutis scilicet solis radiis
 eos perstringentibus. Apud hos Xylocassia
 præcipue nascitur, & Cassia: Cassamum
 item & Cinnamomum. Plurimi etiam ibi-
 dem sunt Elephantæ. Et Theophilus qui-
 dem ad hos usque minime penetravit. Sed
 cum ad Auxumitas venisset, & cuncta illic
 negotia probe ordinasset, inde ad Roma-
 norum ditionem redire cœpit. Multis de-
 inde honoribus ab Imperatore post redi-
 tum affectus, nullius quidem urbis pecu-
 liarem sortitus est Episcopatum. Verum
 ab hominibus suæ sæculæ, velut publicum
 quoddam virtutis simulachrum suspectus
 fuit.

7. Ait Philostorgius, ad ostium maris Per-
 sici quod Oceanus illuc influens efficit,
 quodque maximum est, & à plurimis gen-
 tibus circumfusus accolitur, tum alios ma-
 ximos amnes influere, tum præcipue Tigrim. *Tigris fin-*
is.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπὶ πλείονι μη- *Scribendum est procul du-*
 bio *μικρομένη* una voce, ut habent MSS. codices. Atque
 ita etiam legit Nicephorus in libro nono capite 18.

2 Καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπ' Αἰγύπτου χωρὶ Κλύσμα *Assen-*
 tior doctissimo viro Lucæ Holsteno, qui ad latus sui co-
 dicis hunc locum ita interpretatus est, *Et unus quidem af-*
que ad clyfma Ægypti tendit. Scribendum est igitur *καὶ*
ἢ μὲν, ἢ καὶ. Nicephorus tamen in hoc Philostorgii loco
 legit τὸ μὲν, articulum hunc jungens cum vocabulo
 κλύσμα. Sic enim locum expressit in capite 18. libri no-
 ni: *ὅν τὸ μὲν ἐν κλύσμα τούτῃ, ἐπ' Αἰγύπτου χωρὶ ἔθνη δὲ*
τελευτᾷ τὸ τῶν ἰσραηλιτῶν φέρον αὐτῆς. Sed procul dubio
 falsus est Nicephorus, quippe qui non animadvertit Cly-
 fma esse civitatem Ægypti, ad Arabicum sinum sitam.
 De qua Bochartus multa notavit in libro de sacra Geo-
 graphia pag. 122. erudite omnino. Sed non probo quod
 eandem vult esse Arsinoem, contra Ptolemæi auctorita-
 tem, qui eam à Clyfma distinguit. Nec probo quod
 idem Bochartus scribendum esse dicit Κλύσμα: quæ vox
 Græca non est. Κλύσμα enim Græci omnes eam vocant,
 παρὰ τὸ κλύειν, eo quod maris Erythræi fluxus eam ur-
 bem adluat. Ex eo autem portu solvebant qui ab Ægypto
 in Indiam navigabant, ut docet Lucianus in Pseudomanti.

3 Καὶ ὁ τελευτᾷ τὸ ἐπώνυμον φέρον *Hunc Philostor-*
 gii locum Nicephorus non intellexit, ut ex verbis ejus
 supra citatis colligere licet. Sed neque Gothofredus, ne-
 que Holstenius verba Philostorgii intellexerunt. Sic enim
 vertit Gothofredus: *Ubi nomen suum retinens occidit.* Hol-
 stenius vero ad oram sui codicis pro verbo *occidit*, emen-
 dat *definit.* Atqui non hoc dicit Philostorgius, sed ait
 sinum illum maris Erythræi, qui ad Ægyptum tendit, no-
 men accipere à loco in quo definit: id est, sinum illum
 vocari Clyfma ex nomine urbis in qua terminatur. Eo-
 dem modo quo alter sinus maris Erythræi qui in Palæ-
 stinam fertur, Elaniticus cognominatur ab urbe Elana,

quæ eadem est cum Aila, ut notavit Bochartus in libro
 de coloniis Phœnicum capite 44. Totum igitur hunc lo-
 cum ita distinguendum puto. *ἐπ' Αἰγύπτου χωρὶ Κλύσμα,*
καὶ ὁ τελευτᾷ, τὸ ἐπώνυμον φέρον: ubi *ἐπ' Αἰγύπτου*
 ponitur pro *ἐπ' Αἰγύπτου.* Sic paulo post Philostorgius dicit
ἐπὶ Παλαιστίνῃς ἔρχεται.

4 Δὲ ἢ πάλαι ἐπὶ τῇ Ἰσραηλιτικῇ *Idem testatur Auctor*
 Itinerarii Antonini Martyris pag. 31. *Et transcendent*
venimus in locum ubi intraverunt mare. Ibi est orato-
rium Moysi, ἢ civitas parva qua dicitur Disma, ad quam
naves de India veniunt. In loco vero ubi transferunt, exis-
tat mare de majore pelago, ἢ extenditur in multis milibus,
quia habet accessum ἢ recessum. Recedente autem mari appa-
ret omnis submersio Pharaonis. Ita legitur hic locus in Ma-
 nuscriptis codicibus, sed pro *Disma* procul dubio scriben-
 dum est *Clyfma.* Ejusdem urbis iterum meminit pag. 32.
 Et inde exeuntes, venimus in civitatem qua dicitur *Disma.*
 Verum hoc loco Manuscripti codices *Clyfma* diserte scri-
 ptum habent.

5 Ἐν ἀνατολῇ τῆς ἑρυθρᾶς *In codice Samuelis Bocharti*
 scriptum inveni τῆς ἑρυθρᾶς. Quam scripturam magis pro-
 bo, ut hic sit sensus; ad sinistram partem maris Erythræi
 externis illac navigantibus habitant Auxumitæ. Singula
 enim maria & sinus habent dextrum & sinistram latus, re-
 spectu scilicet eorum qui sinus illos ingrediuntur. Ita
 dextrum ac sinistram latus Ponti Euxini distinguunt Geo-
 graphi. Nicephorus quoque in hoc Philostorgii loco le-
 git τῆς ἑρυθρᾶς; sed locum aliter interpolavit. Sic enim
 habet, *ταύτης τῆς ἑρυθρᾶς τῆς ἑρυθρᾶς μέγιστον ἐν ἀνατολῇ,*
αὐξυμῖται εἰσιν. Id est, ut vertit Langus: *In rubri istius*
maris partibus exterioribus, ad sinistram Auxumitæ sunt.
 In quibus verbis nullus est sensus.

6 Ἀλέξανδρος δὲ παρὰ τούτοις *Scribendum puto Ἀλέξαν-*
δρος γὰρ τούτους ὁ μακεδὼν ἐκ τῆς Συρίας ἀναστῆσας, ὅς.
 Atque ita legit Nicephorus.

qui ad Apeliotem, & infra mare Hircanum in Corduenis conspicuo fonte ortus, per Syriam labitur. Ubi vero ad Sufianam regionem pervenit, aquis Euphratis ei commixtis, magnus deinceps fluens & rapidus, ingenti sonitu in ulteriora progreditur. Unde & vocabulum Tigridis feræ, ei impositum esse perhibent. Priusquam autem in mare se se immittat, in duos magnos amnes dividitur. Deinde duobus extremis ostiis longe à se invicem distitis, in Persicum mare evolvitur, maximum terrarum ambitum aquarum divortio complexus, & insulam efficiens fluvialem simul ac marinam, quam incolit gens Mesenorum.

Euphrates. 8. Euphrates vero ex Armeniis conspicuo fonte oritur: Quo loco mons est Ararat, qui etiamnum ab Armeniis ita nominatur. Super quo monte Arcam positam fuisse sacri libri testantur. Multaque adhuc fragmenta lignorum & clavorum ejusdem arcæ superesse aiunt, quæ illic servantur. Hinc igitur Euphrates ortus, principio quidem exiguus fluit. Deinde in ulteriora progrediens, subinde augetur, plurimos amnes qui in alveum ejus influunt, in nomen suum adsciscens. Postquam autem per Armeniam majorem ac minorem lapsus est, ulterius procedit. Ac primum quidem Syriam fecat, eam quæ proprie Euphratenfis vocatur. Postea vero aliam quoque Syriam permenfus, & per regiones quas permeat, in variam ac multiplicem helicem fractus; ubi proxime ad Arabiam accessit, tum in orbem ex adverso maris Erythræi prætergressus, Regionemque haud exiguum sinu suo complexus, ad Cæciam deinceps, qui inter Boream & Subsolanum ventos medius est, aquarum cursum convertit. Cumque ad fluvium Tigrim pervenerit, totus ei misceri non potest. Sed quibusdam sui partibus antea absumtis, reliqua tandem parte, quæ & maxima est & navigabilis, circa urbem potissimum Sufa Tigridi sociatur. Jamque amisso proprio nomine, una cum illo in Persicum evolvitur sinum. Porro quæ inter hæc duo flumina, Tigrim scilicet atque Eufratem, sita est regio, Mesopotamia vocatur.

*Eorum in
Paradiso
origo.*

9. Et Euphratis quidem ac Tigridis fontes, prout nobis apparent, supra relati sunt. Sacri vero libri nostri, in quibus scriptum est eos ex paradiso oriri, verissime dicunt. Ex eo namque aquarum ducentes initium, aliquatenus quidem procedunt, supra ter-

λαι. ὅς πρὸς Ἀπυλιώτην καὶ κάτωθεν τῆς Ὑρκωπίας θαλάσσης, ἐν Κορδαίοις μὲν τοῖς ἐμφανέσι ἀναδόμενος λαμβάνει τὸν ὄψιν τῆς Συρίας ἐλκόμενος. ἐπεὶ δ' αὖ γένοιτο καὶ τῆς Συρίας γῆν, ἐνταῦθα τῆς Εὐφράτης τὸν ῥέοντα αὐτὸν μίσητος, μέγας ἦδη τοῖς χθονιαῖς χωρήσας πρόεισι παφλάζων ὅθεν αὐτὸν Φασὶ καὶ τῆς θηρίας τῆς Τίγρης λαβεῖν τὸ ἐπάνυμον. πρὶν ἢ δ' ἐπὶ θαλάσσαν καταβῇ, ὁρίζεται εἰς δύο μεγάλους ποταμούς· ἑπείτα δυσὶ τοῖς ἐσχάτοις τόμοις ἀλλήλων διεργόμενοι, εἰς τὴν Περσικὴν θαλάσσαν ποιεῖται τὰς ἐκβολὰς, γῆν δὲ μέσῳ πλείστην ὠκετιμόμενος, καὶ ἵππον αὐτὴν ποιεῖν, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλασσίαν, ἣν ἔθνος οἰκεῖ τῇ Μεσσηνίᾳ ὀπίσθιον.

8. Ο δὲ Εὐφράτης ποταμὸς ἐξ Ἀρμενίων καὶ τὸν ὄψιν ἀνατέλλει· ἐνθα τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ Ἀραράτ, ἐπὶ καὶ τῶν Ἀρμενίων ὅπου καλεῖται, ἐφ' ἧς καὶ τὴν κίωτον ἰδρυμένην Φοινὴν ἡγεσθὶ καὶ νῦν εἶναι Φασιν ὅτι μικρὰ λείψανα τῆς τε ξύλων, καὶ τῆς ἡλὸν ἐκείσε λαμβάνονται. ἐνταῦθα καὶ ὁ Εὐφράτης ὀλίγος τὰ πρῶτα ῥεῖς, προέεισι αἰ γίνεται μέγας, πλείστους ἐμείλλοντας αὐτὸν ποταμούς εἰς τὴν αὐτὴν προσηγείαν συνεφελκόμενος. τῇ Ἀρμενίᾳ δὲ, τὴν τε μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν διελθὼν, ἑπείτα πρόεισι, τέμνων μὲν πρότερον τῆς Συρίας καὶ ἰδίως Εὐφρατησίαν καλεμένην, ἑπείτα μέγας καὶ ἡ ἄλλη, ἀφαιρέσας, καὶ ἑλίκας ἀφαιρῶν, ὅν δὲ ποικιλωτάτην κλαδίαν, ὁππότε τῇ Ἀραβίᾳ πελάσῃ, ἐνταῦθα δὲ κυκλωρῶς καὶ ἀντικρὺ τῆς Εὐφράτης θαλάσσης παρεχθεὶς, καὶ χώρην ἐκ ὀλίγην ἐκβολῶν ποταμῶν, ἑπείτα πρὸς Καυκάσιον ἀνεμοὶ ὀπίσθιον τὸν ῥέοντα, ὅθεν ἐν Βορέῃ τε καὶ Ἀπυλιώτῃ μέσος ἔσκει καὶ πρὸς Τίγριν ποταμὸν ὁρμήσας, ὅς οἱος τὴν αὐτὴν ὅλως συμμίζειν, ἀλλὰ μοίρας πῶς ἐν τῇ διὰ μέσῳ παραλαβόμενος, τῇ ὑπολειπομένη μερίτι τῇ ἑσθίᾳ, καὶ ναυτῶν ἀναχέσθαι δυνατώτατη, τῇ Τίγρι καὶ Σύρας μάλιστα συμπίπτει. καὶ δὲ τῇ αὐτῇ προσηγείᾳ ἀποπαυσάμενος, σὺν ἐκείνῳ πρὸς τὴν Περσικὴν κατασύρει κόλπον. καὶ τὸ μετὰ τὸν δύο ποταμῶν τόπον τῆς Τίγρης καὶ τῆς Εὐφράτης, Μεσποταμίαν τυγχάνει προσηγορεύμενον.

9. Οπὶ τῇ Τίγρι καὶ ὁ Εὐφράτης, καὶ μὲν τὸ ἐμφανὲς ὅθεν ἀναδύονται, εἴρηται. ἡ δὲ ἱερὰ ἡμῶν γραφή, ἐκ τῆς Παραδείσου τέχνης λέγουσα ὁρμᾶσα, τὸ ἀληθέστατον ἱστορεῖ. καὶ γὰρ ἐξ αὐτῆς τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν ῥέοντων φέροντες, ἀχρεὶ μὲν πῶς προέεισι, ὅπως

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπειτα μὲν ἐστὶν ἡ ἄλλη, καὶ πρὶν δὲ καὶ τὴν ἄλλην] Sic etiam scribitur hic locus in codice Bocharti & apud Nicephorum. Verum in codice Scoriacensi ita legitur, ἑπείτα δὲ καὶ τὴν ἄλλην ἀφαιρέσας, ὅς. expunctis quinque illis vocibus, quæ prorsus inutiles sunt ac superflue.

2 Καὶ ἑλίκας ἀφαιρῶν] Vetustissima est hujus loci de-

pravatio, quam retinuit etiam Nicephorus. Non dubito tamen quin hic locus ita scribendus sit, καὶ εἰς ἑλίκας διὰ τὴν ὅν δὲ ποικιλωτάτην κλαδίαν, ὅς.

3 Καὶ ναυτῶν ἀναχέσθαι] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti legitur καὶ ναὺν ἀναχέσθαι. Sed melius scribitur in Nicephoro ναῦς.

VARIORUM.

a Τοῦ θηρίου τοῦ τίγρης λαβεῖν τὸ ἐπάνυμον] At Curtius lib. 6. Strabo lib. 8. Plinius lib. 6. cap. 27. Tigrin fluvium à celeritate Sagittæ instar dictum volunt, quia Tigrin

Medi sagittam appellant. — Syriam supra pro Assyria dixit Philostorgius, errore cum aliis scriptoribus communi.

ὅπως

ὑπὲρ γῆς ῥέοντες· ἐπεὶ δὲ ἡ μεγάλη ἐρήμη καὶ
ἀμμοειδὲς αὐτοὺς ἐκδιξάμενης, πρὸς τὸ βά-
θος ἐνταῦθα καὶ ἀπὸ μόνου, ὃ πρότερον ἴσαν) τῆς
ἐπὶ τὰ κάτω Φορεῖς, πρὶν ἐπ' αὐτὴν τὸ πρῶτον καὶ
πετρῶδες ἢ αὐτὴν καταλίψωσι γῆς· γὰρ δ' αὖ-
τοῖς ἢ ἐπὶ τὰ κάτω προχωρήσας ἢ αὐτὴν κρηπι-
δος ὡς ἀποχόμενης, ἐνταῦθα ἦδη ἢ ῥυμάτων αὐ-
τοῖς συναγρομένων ὑπὸ πλήθους καὶ ἰσχύος ἢ αὖ-
1 ὀπιφερομένων τε πρὸς τὸν χωρὶς ἐπ' αὐτὴν βιαζόμε-
νοι. ἀλλ' ὅτι οἱ ποταμοὶ καταρύχοι πορρό-
μοι, μὴ αὐτῶν ἔκ ὀλίγου ἢ ἐξ ὀλίγου γῆς ὑπ-
εξαυρμένης, ἐλάττης ἀπαιτῶσι ἦδη καὶ ἀδυνάστεροι
ἐπὶ τῆς τόπης ἢ ἀναδύσασθαι. καὶ τό γε μυχίως αὐ-
τὴς πλείστη ἐπιέναι γῆν, ἔκ εἰκός ἀπαιτῶσι. πολλὰ
γὰρ ἐπὶ καὶ ἄλλα ῥυμάτια πανταχόθεν καὶ τὸ σφόδρα
μεγίστων τε καὶ ἰσχυροτάτων, ὑπὸ γῆν ἀφικνύμενα·
10 δὴλον ὅτι ἡ γῆς τε καὶ αὐτῶν ἀκούεται μέγας,
ὅτι ταχέως καὶ ῥοιζῶ πολλὰ φερόμενα. ἀλλὰ καὶ
τινες ὑπὸ αὐτῶν φρέατα ὀρυσσόμενοι, καὶ ἢ ἀπην-
τηκυίας αὐτοῖς πλατὺς κάπνισεν ἐπ' ὀλίγον τρώ-
2 σαυτες, ὑφ' ἧν τὸ ῥεῖθρον ἦδη καχλάζον ἢ ἐπὶ τὸ
αἶμα Φορεῖν βιαζόμενοι, ὡς γὰρ ἀνελήφθησαν
3 ὑπὸ τῆς ἐπὶ ἡ χεῖρας ἢ Φρεωρυχίας ἐστῶτων ἀναρ-
παζέμεναι. καὶ τὸ ῥεῖθρον ἐφομαρτῆσαν εἰς ὀχέτον
πρὸς ἡχώρησιν, ὑπ' ὧν ἀνελήφθησαν ἀπομαρτῆσαι
25 πύμνοι, διὰ τὸ ἢ χορηγίας ἀέναν. ἢ γὰρ ὅτι οὐδὲ
ὑπὸ τῆς σοφίας, οἷον Φλέβας χορηγίας ἢ ἀνακαί-
ων τὰς ἢ ῥεῖθρον διεκδρομάς, τὰς μὲν ἀφανῆς, τὰς
δὲ προδύτης εἰργάσασθαι. ταύτην ἀρα καὶ ὁ προφή-
της ἐμελῶδον Δαυὶδ, αὐτὸς ἐπὶ θαλάσῃν ἐθε-
30 μελίωσεν αὐτήν, καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν·
4 ὡς τὰς μὲν θαλάσας· τοῖς μεγίστοις αὐτοῖς κολ-
5 πώμασι οἷον ἀποθησαυρίσας, καὶ ἢ βάσιν αὐτοῖς
κρατυάμενος πρὸς τὸ ἀνέχεσθαι τοσούτον ὄγκον καὶ
πλήθος ἢ ἐπὶ αὐτῇ φερόμενον· τοῖς δὲ πύμασι ἢ
35 διέξοδον ἀπλῆτον ταῖς ἀμυγδαλοῖς αὐτῆς ἀφαιέσει
δὲς αὐτῇ, ταῖς ἢ χωρίων ὑπαγωγῆς τε καὶ ταπεινώ-
τησιν ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρων ἐπὶ τὰ χθαμαλώτερα,
τόπον τῇ ῥοπῇ ἢ βελονῆς ὕδατος ὡς ἀχάων.

10. Οἱ καὶ αὐτῶν τὸν Παράδεισον ὅπως εἰκασίαις
χρῶμενος λέγει, καὶ τὰς ἰσημερίας τῆς ἡμέρας, πρῶ-
τον μὲν ἐξ ὧν τὰ πρὸς μεσημέριον δὴλὰ ὅτι πάν-
τα οἰκούμενα σχεδὸν μέχρι τῆς ἑξω θαλάττης, ἢ

ram fortasse labentes, postea vero vasta &
arenosa solitudine eos excipiente, illic in
profundum demersi, ad inferiora ferri non
prius desinunt, quam ad stabile ac petro-
sum solum regionis illius pervenerint. Post-
quam autem crepido illa cursum illorum
ad inferiora tendentem represserit, tum de-
mum singuli aquis suis collectis, ulterius
progrediuntur, præ vi ac multitudine un-
darum perpetuo adfluentium, recta ferri
contententes. Cæterum subterranei mean-
tes hi fluvii, ut pote terra quæ interjacet
partem eorum haud exiguum absorbente,
minores atque infirmiores ad locum erup-
tionis ipsorum accedunt. Non est autem
adeo incredibile, hos amnes per tanta ter-
rarum spatia subterraneos labi. Mul-
ta enim ubique sunt maximorum & rapi-
dissimorum amnium fluentia, quæ sub ter-
ram feruntur. Idque ex eo manifestum fit,
quod ingens eorum sonitus auditur, cum
magno strepitu & fragore fluentium. Sed
& nonnulli cum supra eos amnes puteos
fodere aggressi essent, & petrosolum solum
quod ipsis occurrerat, paulatim pertudis-
sent, sub quo perstrepsens unda sursum ver-
sus erumpere nitebatur, difficile admodum
retracti sunt ab iis qui sursum stabant in
crepidine putei. Et aqua subsecuta in ri-
vum processit, qui nulla deinceps siccitate
interceptus est, ob perennis aquæ adfluen-
tiam. Quippe arcana Dei sapientia, flu-
minum meatus, tanquam venas quasdam
necessaria suppeditantes, alios quidem oc-
cultos, alios autem conspicuos efficit. Un-
de & Propheta David cecinit: Ipse super
maria fundavit eam, & super flumina præ-
paravit eam. Maria quidem maximis ter-
ræ sinibus quasi Thefauros recondens, ba-
simque eis firmam constituens ad tantam
aquarum quæ in ea feruntur vim ac mul-
titudinem sustinendam. Fluminibus vero
liberum cursum perpetuo præbens dispo-
sitione solerti: locorum depressionibus, ac
declivitate à sublimioribus ad inferiora
vergente, iter faciens impetui currentis
undæ.

10. Paradisum ad æquinoctium Orien-
tis situm esse scribit Philostorgius, con-
jecturam capiens, primum ex eo quod cun-
ctis fere loca ad meridiem sita constat esse
habitabilia, usque ad Oceanum, quem de-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ αὐτὸ ἐπιφερομένων τε πρὸς τὸν χωρὶς] In codice Bocharti, &
apud Nicephorum in lib. 9. legitur τὸ πρὸς τὸν. Ego vero
mallet scribere τὸ πρὸς τὸν. Id est: Ob copiam ac vim un-
darum, quæ identidem alia super alias adflunt. Joannes
quidem Langus qui Nicephorum Latine interpretatus est,
totum hunc locum ita vertit: Ubi undæ eorum continue &
confestim confluentes, vi & magnitudine sua directum eos
deinde cursum tenere cogunt. In margine codicis Bochar-
tiani adnotatum est, scribendum esse ἐπὶ τὸ πρὸς τὸν χωρὶς
πρὸς.

2 Μόλις δὲ ἀνελήφθησαν] Codex Bocharti habet μόλις
γὰρ ἀνελήφθησαν. Et paulo post ubi legitur ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῇ
πύμνῃ, idem codex scriptum habet ἐπὶ τῇ χεῖρῃ. Quomo-
do etiam legitur in Nicephoro. Quam quidem scriptu-
ram vulgatæ lectioni longe antepono.

3 Καὶ τὸ ῥεῖθρον ἐφομαρτῆσαν] Hunc locum emendavi ex
Manuscripto codice Bocharti, in quo diferte legitur ἐφο-

μαρτῆσαν, quemadmodum etiam scribitur apud Nicepho-
rum. Mox ubi antea legebatur ἀπὸ τῆς χορηγίας ἀέν-
αν, ex iisdem codicibus restitui τῆς χορηγίας, qua emenda-
tione nihil certius.

4 Τοῖς μεγίστοις αὐτοῖς κολώμασι] Procul dubio scri-
bendum est αὐτῆς, supple τῆς γῆς, quemadmodum legitur
in codice Bocharti, & apud Nicephorum. Cæterum non
assentior Philostorgio, qui versum hunc Davidis ex Psal-
mo 23. Ipse super maria fundavit eam, &c. de aquis sub-
terraneis intellexit. Explicandus potius est versus ille
juxta sententiam veterum, qui terram Oceano velut fun-
damento superflare crediderunt. Idem certe repetitur in
Psalmis 135.

5 Καὶ τὴν βάσιν αὐτοῖς κρατυάμενος] Etiam hoc loco
scribendum est αὐτῆς. Quod si vulgatam scripturam re-
tinere voluerimus, vox αὐτῆς referenda erit ad vocabu-
lum κολώμασι, quæ nihil aliud quam sinum seu gremi-
um terræ significat.

θαλάττης

inde sol adurit, radios suos perpendiculario in eum immittens. Atque hæc est quæ media dicitur Zona. Deinde ex eo quod Fluvius qui nunc Hyphasis dicitur, in sacris autem libris Phylon nominatur, ortus & ipse ex Paradiso, ex Arctois magis Orientis partibus meridiem versus fluere videtur, & in Oceanum qui illic est aquas suas evolvere ex adverso insulæ Taprobanzæ. Ubi ad ripas fluvii invenitur Caryophyllum, sive is fructus, sive flos est. Creduntque incolæ ejus loci, hanc arborem unam esse ex iis quæ erant in Paradiso. Etenim universa quæ supra illos est regio, admodum deserta, prorsusque infructuosa est. Ex eo vero quod fluvius iste florem gignit, manifestum fit eum supra terram totum fluere, neque uspiam sub terra cuniculos agere. Alioqui florem illic natum perferre nullo modo posset. Porro hic fluvius aliud quoque indicium præfert terreni cum Paradiso commercii. Aiunt enim, si quis ardentissima febre correptus, in hoc fluvio mergatur, eum confestim morbo liberari. Tigris contra & Eufrates, propterea quod terram subeunt ac rursus emergunt, nihil inde deferre possunt perinde ac Hyphasis. Sed neque Nilus. Nam hunc quoque ex Paradiso fluere testantur Moysis oracula, quæ illum Gion appellant: Græci vero Ægyptium olim nominarunt. Hic, ut conjicere licet, ex Paradiso erumpens, priusquam ad regionem habitabilem perveniat, terra absorptus, deinde Indicum mare subiens, & circa illud in orbem, ut credibile est, circumvolutus: quis enim hominum id exacte cognoverit? post hæc sub universa tellure quæ in medio est, usque ad rubrum mare occultus fluens, ac sub ipso etiam mari rubro subterlapsus, ad alterum ejus latus erumpit, sub eo monte qui Lunæ vocatur. Ibi duos fontes maximos efficere dicitur, non modico intervallo à se invicem distantes, qui ex imo violentè in sublime prorumpunt. Hinc per Æthiopiam lapsus, in Ægyptum fertur, per abruptos scopulos præcipitatus.

*Animalia
Orientalia.*

II. Ait universam regionem quæ ad solis ortum & circa meridiem sita est, quamvis immodico æstu torreatur, cuncta tamen quæ terra marique gignuntur, longe optima & maxima producere. Nam & Balænas incredibilis magnitudinis eo in mari inesse, quæ sæpenumero per Oceanum illum navigantibus visæ sunt è pelago emergentes. Terra quoque illa maximos habet Elephantos ac vastissimos. Eos item qui Taurelephanti dicuntur. Quod belluarum genus, cætera quidem bos est maximus: corio autem & colore cutis & magnitudine ferme Elephas. Hoc enim animal ipse vidi, cum ad Romanos delatum esset: idque quod vidi scribo. Sunt præterea apud illos dracones, crassitudine quidem trabibus æquales: longitudine vero ad

Θάλατταν ὁ ἥλιος ἦδη ξυμφλέγει καθέτας ἐπ' αὐτῇ τὰς ἀκτῖνας ἐρείδων· καὶ ἡ διὰ μέσῃ λεβομένη ζῶνι τῷτῳ ὅστις. ἐπὶ δὲ καὶ διότι ὁ νῦν Ἰφασσις καλούμενος ποταμός, ὃν ἡ γεγραφὴ ² Φεισὼν ὀνομάζει, καὶ αὐτὸς ἔξ Παρὰδείσου ἀναβλύζων, ἐκ τῶν Ἀρκιῶων μᾶλλον ἢ ἀνατολῆς μερὶν ἐπὶ τῇ μεσημβρίᾳ Φαίει ῥέων, καὶ εἰς τὸν ταύτην ὠκεαὸν τὸ ρεῖθρον εἰσπυλνόμενος, ἀντικρὺ τῇ ἰκθὺσι Γαπροβάτης· ἔξ παρὰ τὰς ὄχθας ἔξ ποταμῷ διήρκετο τὸ λεγόμενον Καρυόφυλλον, εἴτε καρπὸς, εἴτε δὲ καὶ ἄνθος τυχερά· καὶ πεπιπνύεσθαι οἱ ἐκεῖνη, τῇ ἐκ τῷ Παρὰδείσου τῷτο δένδρῳ εἶναι· καὶ γὰρ καὶ ἡ Ἑσπερίδι αὐτῆς γῆ, ἔρημός τε ὅστις δεινῶς ἅπαντα καὶ ἀκαρποτάτη· ἐκ δὲ ἔξ Φέρειν τὸ ποταμὸν τὸ ἄνθος, ἐπιδύλον αὖ εἶναι ὡς ὅστις ὁ ποταμός· ὑπὸ γῆς ἅπας ῥεῖ, μηδαμῶτι ² χαταδύμενος. καὶ γὰρ αὖ τὸ ἐκεῖθεν Φυόμενος ἡδύνατο Φέρειν. ἔχει δὲ καὶ ἄλλο σύμβολον· ἔξ παρὰ τῇ Παρὰδείσῳ γηγεῖς ὅπμιξίας. Φασὶ γὰρ ὡς ἐάν τις τύχοι πυρετῇ λαύρῳ Φλεγόμενος, εἰς τὸν ποταμὸν βαπτισάμενος, παραυτίκα ἔξ νοσήματος ἀπαλλάττεται. ὁ δὲ Γίγρης καὶ Εὐφράτης, διότι χαλαδύνει καὶ πάλιν ἀνάχουσι, ἔδεν ἐκεῖθεν δύναται καμίζεσθαι ὡς ὁ Ἰφασσις. ἔδεν γὰρ ὁ Νεῖλος· καὶ γὰρ καὶ τῷτον ἐκεῖθεν ῥεῖν ἡ Μωσῶες ἐπὶ πνοία λέγει, Γῆν αὐτὸν ὀνομάζεσθαι· ὃν οἱ παρ' Ἑλλήσιν Αἰγύπτιον ἐκάλου. ὅστις, ὡς ἐστὶ συμβαλεῖν, ἐξ ὁρμῶν ἔξ Παρὰδείσου, πρὶν ἐπὶ τὸ οἰκούμενον φθάσαι, χαταδύμενος, ἐπὶ τὰ τῇ Ἰνδικῇ Θάλαττῃ ὑπελθὼν ἐπὶ, καὶ κύκλω γὰρ αὐτὴν περιελιχθεὶς, ³ εἰς ἐκάσαι· τίς γὰρ ἀνθρώπων ἀκρεβώσσει τῷτο; καὶ ὑπὸ πᾶσαν τῇ ὡς μέσῳ γῆν ἐκτεθεὶς μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ταύτην ὑποδραμὼν, ἐπὶ θάλαττον αὐτῆς ἐκδίδεται μέρος, ὑπὸ τὸ τῇ σελήνῃ χαλόμενος ὅρος· ὃν ὁ δύο πηγὰς λέγει ποιῆν μεγάλας, ἀλλήλων ἐκ ὀλίγων διεσχηκυίας κάτωθεν βιβάς ἀναρυσθόμεναι· καὶ ² αἰθιοπίας ἐκτεθεὶς, ἐπὶ τῇ Αἰγύπτῳ χωρεῖ, αἰθιοπῶν ὑψηλοτάτων χαλόμενος.

II. Οπ φησιν ἅπαν τὸ πρὸς ἀνάχοντα ἥλιον καὶ περὶ
 τῇ μεσημβρίᾳ κλίμα, καὶ τοὶ πέρα τῷ μέτρῳ θαλ-
 πόδομοι, ὅμως τὰ κράτιστα καὶ μέγιστα φέρειν τῷ ὅσῃ
 γῇ καὶ θάλαττᾳ δυνατὴ τρέφειν. τὰ τε γὰρ κήτη τὰ
 ὑποφωγεύθη ταύτῃ σιῖται τῇ θαλάττῃ καὶ ἥδη
 ἄφθη πολλάκις ὅλην πολάσαινα τοῖς τῷ ὠκεανὸν ἐκεί-
 νου ναυπιλλομένοις. ἦτε γῇ τῆς ἐλέφαντος ἔχει τῆς
 μεγίστους καὶ ὑπερφυεστάτης, καὶ δὴ καὶ τῆς ταυρελέ-
 φαντος λεγρομένης. ὦν τὸ μὲν γένος τὰ μὲν ἄλλα πάν-
 τα βῆς ὅβρι μέγιστος, τὴν δὲ βύρσαν καὶ τὸ χρῶμα
 ἐλέφας, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν καὶ τὸ μέγεθος. καὶ γὰρ εἰς
 Ῥωμαίους κομισθεὶν τὸ ζῶον ἐθεασάμην, καὶ τὸ θέα-
 μα γράφω. ἀλλὰ καὶ δρεκοντες οἱ τέτοιοι εἰσι,
 πάχος μὲν δοκῶν ἑκατάτης, τὸ δὲ μήκος εἰς δε-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἴσως ἐν αὐτῇ] Assentior Lucæ Holstenio, qui ad latus sui codicis adnotavit scribendum esse καθίστας, id est, *perpendiculariter*.

2 Ὑπὸ τῆς ἀπαιτοῦσαι] Scribendum est procul dubio, ὑπὸ

ἄς, quemadmodum legitur apud Nicephorum. Idque ex sequentibus manifeste convincitur.

3 Ὡς εἰπάσῃ] Deesse videtur verbum. Quod supple-
ri potest hoc modo: ὡς εἰπὼν εἰπάσῃ.

V A R I O R U M.

a Φεισάν] Acacius Cæsariensis in Catena Græcorum Patrum sic de quatuor fluminibus Paradisi: Τὰ τῶν ποταμῶν πεπιμῶν ἐνέμαζα καὶ τὰ μὲν Ἑβραῖος ὕψι χαλιῖται· ὁ μὲν

πρῶτ⊕ Φισῶν, ὁ δὲ διύπει⊕ Γιῶν, ὁ τεῖτ⊕ Φαρήν, ὁ τέ-
περτ⊕ Ἐδδιάνμ· παρὸς δὲ Ἑλλας Γάγγης, Μελ⊕, Εὐφρά-
της, Τίγρης.

καπέντε

2 κατένευε παρατενόμενον ὀργυίας· ἡ γὰρ ἡ τέτων
 τὰς δὲ εἰς Ῥωμαίων ἀποκομιδίας εἶδον. ὅτε
 Μονόκερος τὸ ζῶον παρ' αὐτοῖς ἐστὶ ἡ κεφαλὴν
 δρᾶκοντος φέρων, κέρατα δὲ σχολὴν αὐτῷ πέφυκεν,
 οὐκ οὐδὲν μέγα· ὁ δὲ ἀνθερὶον αὐτῷ, πῶγονος ὑπο-
 πίμπλαται ἄσας. μακρὸς δὲ ὁ τράχηλος εἰς ὕψος
 ἀνατενόμενος, ὁλοκῶ δρᾶκοντος ἐγγύτατα παρ-
 πλήπιος· τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἐλάφῳ προσέοικε μάλ-
 λον· τοὺς δὲ πόδας λέοντος ἔχει. ἡ ἐπὶ γὰρ αὐτῷ τὸ
 ἐκτύπωμα ὁρᾶν ὡς Κωνσταντίνῳ πόλιν. ἡ δὲ καὶ ἡ
 Καμηλοπάρδαλις ἡ ἐκείνης γέννημα χώρας· ἡ τὰ
 μὲν ἄλλα, ἐλάφους ὅτι μεγίστη, χαμῆλη δὲ ὕψος ὅ-
 ἐδῶκε τὸ σῶμα μιμνῆσθαι· ἡ μὲν τοὶ αὐχένα μήκι-
 σον, ἡ ὑπὲρ τὴν ἀναλογία τῇ λοιπῇ σώματος φέρει
 εἰς ὕψος ἀνορθούμενοι, ἀλλὰ ἡ τὴν δὲ ἀπασαν ἀπὸ
 κεφαλῆς ἄκρας ἕως ἐσχάτων ποδῶν παρδάλιν μεί-
 1 λιστα ἡ ποικιλίαν προσφερέσθαι ἔχει, ἡ τὴν ἑμ-
 προδὲν πόδας ὑψηλοτάτης τὴν ὀπίσσω. παρ' αὐ-
 τοῖς δὲ ὅτι ἡ ὁ λεγόμενος αἰγροπίθηκος, πίθηκος τις
 ὢν μυρία γὰρ ὅτι γένη πίθηκων. Ἀρκοπίθηκοι γὰρ 20
 εἰσιν ὡς αὐτοῖς, ἡ Λεοντοπίθηκοι, ἡ Κυνοκέφαλοι,
 2 ἡ ἄλλαι πολλῶν ζῶων εἰδέων τὴν πίθηκας μορ-
 φῆς ἐπιμιγνυμένης. ἡ δὴλον ταῦτά ὅτι, πολλῶν
 εἰς ἡμᾶς κομιζομένων· οἷος δὲ ἡ ὁ Πάν ἐπικληθεὶς
 ὑπάρχει· ὅς τὴν κεφαλὴν αἰγροπρόσωπος ὅτι ἡ αἰγρό-
 25 κερως, ἡ ἐκ λαγόνων τὰ χεῖρα αἰγροκελῆς· ἡ ἡ
 κοιλίαν ἡ τὸ σῆριον ἡ τὰς χεῖρας καθαροὺς πίθηκος
 ὢν ἡ ὁ τὴν Ἰδῶν βασιλεὺς Κωνσταντῖνῳ ἀπετάλκει·
 τῷτο δὲ τὸ ζῶον, ἔζη μὲν φερόμενον ἄχει πνός, ἐν
 πνὶ πλέγματι 26 τὸ θηριώδες εἰργμένον· ἐπεὶ δὲ 30
 ἀπέθανε, ταειχεύσαντες αὐτὸ οἱ κομίζοντες, θεά-
 ματος παραχρῆν ἀσυνήθους εἰκόνα, μέχρη τὴν Κων-
 σταντίνου διεσώσαντο πόλεως. καὶ μοι δοκῶσι τὸ
 ζῶον τῷτο Ἑλλήνης πάλαϊ ἰδεῖν, ἡ ἐκπλαγέντες
 τῷ ξένῳ τὴν θεῶν, θεὸν σφίσιν νομίσαν, εἰδομένον 35
 αὐτοῖς τὰ παρὰ δόξα θεοποιεῖν, ὥσπερ ἡ τὴν σάτυ-
 ρον· ἐστὶ δὲ ἡ τῷτο πίθηκος, ἐρυθρὸς τὸ πρόσωπον,
 ἡ γοργρὸς τὴν κίνησιν, ἡ ὕψος ἔχων. ἡ μὲν ἡ ἡ σφίγξ,
 γένος ὅτι πίθηκων· αὐτὸ γὰρ θεασάμενος γράφω·
 ἡς τὸ μὲν ἄλλο σῶμα λάσιον ὅτι ὡς τοῖς λοιποῖς 40
 πίθηκας· τὸ δὲ σῆριον ἄχει γὰρ αὐτῷ τὴν τραχήλῳ
 ἐφίλω· μαζοὺς δὲ γυναικὸς ἔχει, ἐρυθρὸν πνός βρα-
 χέος κεχρησμένους ἐπανατήματος ἅπαν ὡς κύκλῳ τὸ
 γεγενημένον τὸ σῶματος περιβέοντος, ἡ εἰς πολλὴν
 πνὶ ἀπρέπειαν ἀνθρωποφανῆ ὢν τῷ ὡς μέσῳ 45
 χρώματι, συναρμοζομένη· τότε πρόσωπον ὡς σφί-
 γύλω· μάλλον, ἡ εἰς γυναικείαν ἔλκει μορφήν· ἡ
 τε φωνὴ ἐπιφανεὲς ἀνθρωπεία· πλὴν ὅσον ἔχει εἰς ἄρθρα

quindecim usque Orgyias protensi. Nam
 & horum pelles ad Romanorum ditionem
 perlatas vidi. Monoceros item animal apud
 eos nascitur, caput quidem draconis habens,
 nisi quod cornu flexuosum, non ita magnum
 ei innascitur: mentum ejus integrum barba
 vestitur. Cervix longa in sublime proten-
 sa, ad draconis tractus similitudinem proxi-
 me accedens. Reliquum corpus cervi po-
 tius similitudinem refert. Pedes vero Leo-
 nis habet. Ejus effigiem Constantinopoli
 depictam licet cernere. Sed & Camelopar-
 dalis in eadem regione nascitur. Quæ cæ-
 tera quidem cervus est maximus: proceri-
 tate vero cameli corpus videtur imitari.
 Collum quidem longissimum, nec reliqui
 corporis proportioni respondens, in sublime
 erectum gestat. Pellis autem tota à sum-
 mo vertice usque ad imos pedes, varia-
 te simillima est pardo. Pedes anteriores,
 posterioribus altiores habet. Est etiam a-
 pud illos Ægopithecus, simiæ genus quod-
 dam: plurima enim sunt genera simiarum.
 Nam & Arcopithecii sunt & Leontopithecii
 & Cynocephali, aliis atque aliis animalium
 formis permiscente se simiarum figura. Id-
 que apparet ex multis hujusmodi bestiis
 quæ ad nos comportantur. Cujusmodi
 etiam est is qui Pan vocatur: capite, vul-
 tu, & cornibus capram referens: ab ili-
 bus deorsum versus caprinis cruribus infi-
 stens. Ventre vero & pectore ac manibus,
 merus simius. Hoc animal Rex Indorum
 dono misit ad Imperatorem Constantium.
 Vixit autem aliquamdiu, cum in cavea
 quadam inclusum ob ferocitatem ferretur.
 Postquam autem mortuum est, hi qui illud
 afferebant, sale condierunt, insoliti specta-
 culi ostentandi causa; & Constantinopolim
 usque integrum servarunt. Ac mihi qui-
 dem videntur Græci istud animal olim vi-
 disse, & spectaculi novitate obstupesci.
 Deum sibi finxisse, cum solemne eis esset,
 ex rebus stupendis atque admirandis Deos
 facere: quemadmodum etiam fecerunt in
 Satyro. Nam & hic simius est, facie ruber,
 motu concitus, & caudam habens. Sed &
 Sphinx simiæ genus est. Id enim testor
 quod ipse vidi. Cujus reliquum quidem
 corpus hirsutum est, sicut cæteris simiis:
 pectus vero ad cervicem usque glabrum
 est. Mammæ vero habet mulieris. To-
 tumque corpus qua nudum est, rubra quæ-
 dam milii speciem referens eminentia, in
 orbem circuit: & humano colori cutis
 quæ in medio est, plurimum gratiæ & de-
 coris affert. Facies fere rotunda est, & ad
 muliebrem formam accedit. Vox humanæ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὴν ποικιλίαν] Mallem scribere τὴν ποικιλίαν Paulo post
 etiam ὑψηλοτέρως lego pro ὑψηλοτέρως.
 2 Καὶ ἄλλαι πολλῶν ζῶων εἰδέων] Non dubito quin scri-

bendum sit, ἄλλαι καὶ ἄλλαι πολλῶν ζῶων εἰδέων. Id enim
 est longe elegantius.

VARIORUM.

a Ὀργυίας] Orgyia mensuræ genus est, sex continens
 pedes: ulnam Latini appellant. Pollux exponit spatium
 quantum protensa hominis utrinque brachia, ab altero
 summo medio digito ad alterum trajecta per pectus lon-

gitudine patent. Et sic fere Scholiastes in Oppianum:
 Ὀργυία, ἀπὸ τοῦ ὀρούω τὸ ὀρῶ, καὶ τοῦ γινώσκω ἢ χεῖρ ἢ τῶν
 χειρῶν ἐκτάσις καὶ ὄρεξις.

Διατεταμένη

ferme similis, nisi quod minime est articulata, sed velut mulieris cuiusdam, celeriter & cum ira ac dolore quodam, verba minime distincta proferentis. Gravis porro est magis quam acuta. Cæterum hoc animal ferum admodum est & vafum, nec facile mansuescit. Quod cum Thebas urbem Bæotiz olim deportatum fuisset, & in quosdam eorum qui ad spectaculum ejus confluerant, insilisset, vultusque eorum lacerasset, Oedipus civium suorum mutilationes moleste ferens, bestiam interfecit: atque ex ea re, ut mihi quidem videtur, maximam gloriam est consecutus. Cæterum fabula, ut fortitudinis laudem conciliet Oedipo, ipsum quidem animal alatum finxit, propterea quod velociter insiliret. Eidem vero pectus mulieris & corpus Leonis aptavit. Illud quidem ob expositam nuditatem, & ob muliebri formæ similitudinem: hoc vero propter feritatem, & quod ut plurimum quatuor pedibus insisteret. Rationis quoque particeps illud fabulæ finxere, ob similitudinem vocis humanæ. Ænigmata vero ab eodem proponi dixerunt, eo quod ignotas voces ac minime distinctas ederet. Neque vero id magnopere mirandum est, cum Græci multa quoque alia in fabulas solcant detorquere. Cæterum eadem regio fert etiam asinos agrestes, statura maximos, & pelle mirum in modum variegata, albo ac nigro colore sibi invicem valde permixto. Quippe zonas quasdam habent, à spina dorfi ad latera & ad ventrem usque demissas, ibique divisas, quæ per circulos quosdam sibi invicem innexæ, mirabilem quamdam texturam efficiunt ac varietatem. Phœnix item, avis multorum sermone celebrata, apud eos nascitur. Psittacus quoque inde allatum vidi, quod genus avis est loquacissimum, & ad vocis humanæ similitudinem proxime accedens. Variegatas præterea ac punctis distinctas aves, quas vulgo Garamantidas vocant, nomine eis indito ex gente, ex qua plurimæ ad nos deportantur. Alia denique complura animalia citra controversiam eximia, ibi proveniunt. Quorum multitudinem recensere præsens narratio reformidat. Sed & aurum purissimum illic gignitur, aureis quasi fibris sponte ex ea terra surgentibus, aliisque super alias jacentibus, & auri illius productionem apertam ac manifestam præbentibus. Quin & fructus apud illos pulcherrimi sunt & maximi, ex quibus notissimæ sunt nuces. Universa denique Homeritarum regio usque ad rubrum mare, duplicem quorannis fructuum proventum reddit. Unde etiam Arabia felix cognominata est. Sed & generaliter, omnis ea regio quæ ad orientem solem vergit, reliquis regionibus omni ex parte multum præstat. Paradisus vero, cum totius Orientis præstantissimus, ac purissimus sit tractus, & cælum habeat nitidissimum ac pulcherrimum, aquis denique limpidissimis irrigatur, procul dubio totius terrarum orbis

διαμεμένη, ἀλλὰ τινι ταχέως, καὶ οἷον μεῖα πρὸς ὀργῆς τε καὶ ἀχθῆδενος ἄσσημα· ὑποφθελόμενῃ προσε-
οικυῖα· βαρυτέρα τε μᾶλλον ὅτιν οὐσιομένη· ἀφ' ἧν
τέ ὅτι δεινὸς τὸ θῆρίον καὶ παρυρότατον, καὶ οὐδὲ βα-
5 δίων. πῦθασενόμῳ ταύτης εἰς Θήβας μετὰ δὲ καὶ
ταῖς Βοιωτίαις πάσαις κομισθείσης, καὶ πῶς ἴσως ἔ-
π' ἡγεῖα σινεργηκότων ἐφαλλομένης, καὶ τοῖς προσώ-
ποις λυμνημένης, δφόν ποιητάμῳ οὐδὲν τὰς
τ' ὁμοφύλων λάβας, χαλαφονεύσαι τὸ ζῶον, καὶ ὅσημα
10 λαμπρὸν ἐκείθεν λαβεῖν. καὶ αὐτὸν ὁ μῦθος εἰς ἀνδρεί-
αν κοσμεῖν, ὑπόπτερον μὲν τὸ θῆρίον ἀναπλάττει, διὰ
τὸ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπὶ πηδῶν· σέρων δὲ γυναικὸς ἐφαρμόττει,
καὶ τὸ σῶμα λέοντος. γυναικὸς μὲν, διὰ τὸ πρόχθρον
τ' ὑμνώσας, καὶ πρὸς τὸ γυναικεῖον εἶδος ὁμοιωσας·
15 λέοντος δὲ, διὰ τὸ θηριώδες, καὶ ὅτι καὶ τὸ πλεῖστον
τοῖς τέταρσι τυλχάνη ποσὶν ἐρεδόμενον. λόγος δὲ
τὸ θῆρίον μελιδόκε τὸ πλάσμα, ὡς τὸ τ' Φωκίης
ἀνθρωπείδης· αἰνισματώδης δὲ, διὰ τὸ ἄσσημα φθέρ-
γεσθαι. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα σύν-
20 θες τοῖς Ἕλλησι πρὸς τὸ μυθεῖσθαι διαπλάττειν. καὶ
αὐτὴ δὲ χώρα καὶ ὄντος ἀγρίου μεγίστους τε τὰς με-
γέθῃ Φέρη, καὶ τ' δερὲν καὶ τὸ ξενίζον πεποικιλμέ-
νης, λευκῆ σφίσι καὶ μέλανος χράματα, καὶ καὶ μι-
κρὸν συμποικιλλομένη ἀλλὰ ζῶον τινὲς εἰσιν ἀπὸ
25 τ' ῥάχως ἐπὶ τὰς πλῆθους καὶ τ' καλίας καὶ ἄλλας
σας· καὶ ἐνταῦθα ὁπιοχίζομενα, καὶ χαλὰ πῶς περι-
φέρειας ἀλλήλαις ἐνελιτόμενα, θαυμαστὴν πῶς καὶ
ξένη ἀπεργάζονται πλοκήν καὶ ποιικίαν. ἀλλὰ γὰρ
δὴ καὶ ὁ Φωκίης τὸ πολυθρύλλητον πηλὸν, παρ' αὐτοῖς
30 τυλχάνη γινόμενος. καὶ μὲν δὲ καὶ τ' Σιζάκην ἐκείθεν
ἴσμεν κομισσομένην, ὁ τ' ὄρεων ἐπὶ λαλίστατον, καὶ τ'
ἀνθρωπίνης γλώττης μιμητικώτατον· καὶ τὴν ποιικί-
λως δὲ καὶ χαλαστικῆς ὄρεως, ὅς Γαράμαντας ὁπιοχε-
λῶσί τινες, ἀπὸ τῆς ἰθιῆς ὅς μάλιστα πλεῖστοι κο-
35 μίζονται, τ' ἐπωνυμίαν θέμενοι. καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα
διαφανῶς ὑπερφυέστατα φύει, ὅν τὸ πλῆθος ἡ δὴ δὴ-
σις ὑποτέλλεται. ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσοῦς ἐνταῦθα γεν-
νᾷ καβαράτατος, χρυσιτῶν οἰοῖται τριχῶν αὐτο-
φυῶν τ' ἐκείνης γῆς ἀναδιδόμενον, καὶ ἐπ' ἀλλήλοις
40 κειμένον, καὶ ἐπὶ δὴ αὐτῇ τ' γένεσιν παρεχομένον·
καὶ χαρπὸς δὲ κάλλιτος τε καὶ μέγιστος ὅν γινώσκοντα
καὶ τὰ κάρυα. ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς Ὀμηρίταις
κλίμα πᾶν μέχρι τ' ἐρυθρᾶς θαλάσσης, δις ὅς ἐν-
αὐτῇ ἀναδίδωσι τὴν χαρπὴν· ἐξ ὅς καὶ τ' χώραν
45 Ἀραβίαν θίδαίμενα πρὸς ὀρεοῦσαν. καὶ ὅλως ἡ
πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἅπαντα γῆ, μακρῶς τ' ἄλλης
ὅς πᾶσι διαφέρει· ὁ δὲ Παράδεισος, ἀπάσης τ' εἰσας
τὸ κράτιστον τε καὶ καθαρώτατον ὑπάρχον, καὶ τὴν ἀ-
έρας ἀκραίφινεσθαι καὶ χαλλίστους ἔχον, καὶ τοῖς δι-
50 αφανεστάτοις ὕδασι χεταρδόμενος, δὴλον ὅς ἀπαρα-
βλήτῳ ὑπεροχῇ τ' ὑφ' ἡλίου πάσης ὅς πάση τὸ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὑποφθελόμενῃ προσεοικυῖα] Scribendum puto ὑποφθελόμενῃ. Refertur enim ad vocem quæ præcessit, πῶς scilicet. Mox legendum existimo βαρυτέρα τε μᾶλλον ἢ

ἢ ὁμοιομένη, addito vocabulo ἢ, id est, ὅς Sphingis gravis magis est quam acuta.

κρεῖττον

κρεῖττον Φέροι· ὃ ἔξωθεν θαλάσσης καὶ ἀνίσχοντα
τὸν ἥλιον αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ἀνατολίου.

12. Οἱ Φησι Ἀθανάσιος πρὸς τὸ ἐσπέρειον ἀφι-
κόμενος βασιλεῖα, καὶ δώρων τὰς αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ἀνα-
τολίου ἐπαγαγὼν ἀφθονία, μάλιστα δὲ Εὐστάθιον,
ὃς κόμης ἦν τῆς λεγομένης πραιποσίτου, καὶ τῶ βασιλεῖ
α πειθαινότατος, ὁ ἐπισκοπὴν πρὸς Κωνσταντίνον κομίζεσθαι,
λέγουσιν αὐτὸν. Ἀθανάσιος ἦκεν ὡς ἡμᾶς, αὐτὰς
ἀποστέλλειν τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀλεξανδρείας ὁπο-
δακνύς. τυχερὰν τοῖνυν ἀπὸ τοῦ ταύτης. ἐπεὶ τοῖς
ἐμοῖς γὰρ αὐτὴν ἀνακρίσει ὁ πλοῖος. Δεξάμενοι δὲ τὸ
ἐπισκοπὴν τὸν Κωνσταντίνον, καὶ τὰς ἐπισκόπους ἐπὶ
κοινωνίᾳ βουλῆς συγκαλέσαντες, γνώμην παρ' αὐτῶν
λαβόντες, ἀμεινον εἶναι μὴ πόλεμον ἀναρρῆσαι τῶ ἀ-
δελφῶ, ἢ τῆς Ἀθανασίου βαρύντηος τῆς Ἀλεξανδρείας
1 αὐτὰς ἀπαλλάξαι. διὸ καὶ ἐφίεναι αὐτὰς τὴν ἐπισκοπὴν
ἀναλαβεῖν, καὶ τὸν Γεώργιον μετ' ἐπισκοπῆς εἰς αὐ-
τὸν μεταπέμψασθαι. ἀλλ' ὁ μὲν εἰς τὴν αὐτῆ πα-
τρίδα τὴν Καππαδοκίαν ἀφίκετο, καὶ καὶ διῆγα τὰ
καθ' αὐτὸν ἐπισκοπὴν. ὁ δὲ Ἀθανάσιος, μετ' αὐ-
2 τῶν φίλων ἡδὴ φρονήματος διῶν τὰς πόλεις, καθ' ὅς
γίνονται τὴν ἐπισκοπὴν, λόγους αὐτὸς ἐξακαλῶτο πρὸς
τὸ ὁμοῖον. καὶ τὰς μὲν ἄλλας μὴ προσδύχουσαι.
Ἀέπει δὲ τὸν φόρον τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ πορνείᾳ
καὶ ἡγνολόμενοι, καὶ βυλθέντα τῇ πρὸς Ἀθανάσιον
ἐπιχωρήσας τὸ αἶσχος ἐπικαλύψασθαι, πρὸς τὴν
3 ἐκείνην δόξαν αὐτομολῆσαι· δουλοῦν δ' ἐν ὅμοις ὁζύ-
τατα τὴν δίκην, καὶ αἰδέσθαι ἀφιστάμεντος καὶ σφάλ-
κας βρύσαντος, καὶ ἔτι τῷ ζῆν ἐλαθέντα. ἀλλὰ καὶ
Μαξιμιανὸν τὸν Ἱεροσολύμων ἐπισκοπὸν, πρὸς τὸ Ἀθα-
4 νασίῳ δόξαν ὁποκλίνειν. καί τῳ ὁ καὶ Μαξιμιανὸν
διωγμὸς μάρτυρα τῷ τοῖς ἐδίκην, καὶ τὸν ἑτερον τὸ
ὁφθαλμῶν, ὑπὲρ τῆς ὁσιότητος φέροντα διορρωμένον.
καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' αὐτὸν εἰς τὴν αὐτῆ δόξαν
τὸ Ἀθανάσιον ὑποσύρουσαι.

13. Οἱ Φησι τὸν Ἀντοχίαν Φλαβιανὸν, πλῆ-
θος μοναχῶν συναγείραντα, πρῶτον ἀναβῶσθαι, δό-
ξα Πατρὶ καὶ Ὑῖῳ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι. τῶν γὰρ
αὐτῶν, τὰς μὲν, δόξα Πατρὶ δι' Ὑῖῳ καὶ ἁγίῳ

cunctis in rebus longe præstantissimus est lo-
cus, qui ad solis ortum Oceani fluctibus al-
luitur.

12. Ait Philostorgius Athanasium, cum Athanasi-
ad Occidentalium partium Imperatorem ve-
nisset, ejusque palatii proceres, ac præcipue
Eustathium comitem rerum privatarum, qui
auctoritate plurimum valebat apud Princi-
cipem, donis ac muneribus sibi conciliaf-
set, literas à Constante ad Constantium at-
tulisse, quarum hæc erant verba. Athana-
sius ad nos veniens, Episcopatum Alexan-
driæ ad ipsum pertinere manifestis proba-
tionibus ostendit. Quare illum per te con-
sequatur: aut certe meis armis eundem
recuperabit. Porro his literis acceptis, ait
Constantium Episcopos convocasse, ut una
cum illis quid facto opus esset deliberaret.
Eos vero id consilium dedisse Constantio,
fatius esse ut Alexandria Athanasii jugo
minime liberaretur, quam ut bellum adver-
sus fratrem fusciperet. Constantium itaque
permisisse Athanasio, ut Episcopatum reci-
peret: Georgium vero per Epistolam ad
se evocasse. Ac Georgius quidem in Cap-
padociam, ex qua oriundus erat, reversus
est, ibique degens privata negotia admini-
stravit. Athanasius vero, majore deinceps
confidentia per urbes transiens, singulos E-
piscopos ad quos accesserat, ad Confub-
stantialis fidem sermonibus suis excitabat.
Et alios quidem Episcopos verbis Athana-
sii non obtemperasse scribit. Aetium vero
Episcopum Palæstinæ, qui fornicationis re-
us delatus fuerat, cum per communionem
Athanasii id probrum occultare vellet, ad
ejus sententiam se transtulisse. Eundem
tamen brevi poenas dedisse, tabefactis ge-
nitalibus, ac vermibus scaturientem, atque
ita ex hac luce sublatum. Maximum quo-
que Hierosolymorum Episcopum ad sen-
tentiam Athanasii declinasse scribit, tamen
si hic in persecutione Maximiani, confes-
sionis gloria illustris fuisset, & alterum ocu-
lum effossum haberet. Addit præterea,
Athanasium paulatim multos alios ad opi-
nionem suam pertraxisse.

13. Ait Flavianum Antiochenum, collecta
Monachorum multitudine, primum omnium
acclamasse: Gloria Patri & Filio & Spiritui
sancto. Nam ex iis qui ætate illam antecesser-
ant, alios quidem dixisse, Gloria Patri per

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐνίκα αὐτῶν τὸν Ἱεροσολύμων] Hunc locum emendavi ex
codice Samuelis Bocharti, in quo disertè scriptum habe-
tur ἐφίεναι, optime.

2 Καὶ τὰς μὲν ἄλλας μὴ προσδύχουσαι] Hunc locum non
intellexit Gothofredus, sicut ex versione & notis ejus ap-
paret. Putavit enim Philostorgium id dicere, Athanasium,
dum per Palæstinam transiret, cunctos Episcopos ad
Confubstantialis fidem prædicationibus suis traduxisse. At-
qui contrarium dicit Philostorgius: Athanasium scilicet
cunctos Palæstinæ Episcopos ad quos accesserat, hortat-
um esse, ut Confubstantialis fidem amplecterentur. Sed
nullum monitis ejus obtemperasse præter Aetium. Et
hæc quidem falsa esse testatur Synodus Episcoporum Pa-

læstinæ, quæ eo tempore à Maximo Hierosolymorum E-
piscopo collecta est. ut scribit Athanasius in Apologe-
tico.

3 Δουλοῦν δὲ ἐν ὅμοις ὁζύ-
τατα] Hunc locum præclare restitui ex
MS. codice Samuelis Bocharti, in quo disertè ita scribi-
tur, δουλοῦν δὲ ἐν ὅμοις ὁζύ-
τατα. Porro Interpres
suam Græcæ linguæ imperitiā in hoc præcipue loco pa-
tescit, dum Aetium ob adulterii crimen in crucem sub-
latum, fractis cruribus interiisse censet. Mox pro σφάλ-
κας βρύσαντος, in Bocharti codice MS. scriptum inveni
βρύσαντος, quod magis probō.

4 Ὁ καὶ Μαξιμιανὸν διωγμὸς] Maximianum pro Ma-
ximino posuit Philostorgius.

VARIORUM.

a. Ἐπισκοπὴν πρὸς Κωνσταντίνον] De Constantis ad fratrem
Constantium minacibus literis vid. Socr. lib. 2. cap. 22,
23. Soz. lib. 3. cap. 20. De Aërio quod hic dicit Philo-
storgius, proculdubio calumniosum esse, eumque hoc tem-

pore orthodoxum fuisse, quanquam olim Ariana labe in-
fectum, docet Jacobus Gothofredus, Dissert. p. 144. De
Maximo Hierosol. Ep. quomodo se gessit versus Athana-
sium, vid. Socr. lib. 2. cap. 24. not. c.

Filium in sancto Spiritu, atque hanc acclamationem usu magis receptam esse. Alios vero dicere solitos: Gloria Patri in Filio & Spiritu Sancto.

Arianis & Catholicis penitus recedunt.

14. Ait Arianos, quamvis in fidei doctrina dissentirent ab iis qui Consubstantialem Filium prædicabant, in precationibus tamen atque hymnis & consultationibus, aliisque fere omnibus, præterquam in mystico sacrificio, cum iisdem communicasse. Postquam vero advenit Aetius, & dissensionis circa hæc quoque auctor fuit; persuasit ætui eorum qui idem cum ipso sentiebant, ut ruptis omnibus amicitiae & consuetudinis vinculis, quibus antea cum hominibus conjuncti erant, illis maxime adversam factionem constituerent.

Aetius hereticus.

15. Ait Aetium ortum fuisse ex Cæle Syria. Pater vero ejus, cum in præsidiali officio militasset, male rem gessit. Cumque in ejusmodi statu mortuus esset, is qui tunc rector erat provinciae, facultates ejus fisco addixit. Ita Aetius adhuc admodum adolescens, una cum matre ad summam egestatem reductus est. Qua de causa aurificinam exercere aggressus est, quo tum sibi, tum matri victum compararet. Cumque hanc artem satis diu exercuisset, ob indolis præstantiam, ad Philosophicas disciplinas animum applicuit. Ac primum quidem auditor fuit Paulini, qui ex Episcopatu Tyri ad sedem Antiochenam translatus fuerat. Postea vero cum mater ipsius extremum diem obiisset, cujus potissimum causa aurificinae artem excolebat, totum se deinceps Aetius ad Logicæ studia con-

Πνεύματι λέγειν ἢ ταύτην μᾶλλον τιμῇ ἐκφώνησιν ἐπιπολάζειν· τὸς δὲ, δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι.

14. Ὅτι φησὶν εἰ καὶ διεφέροντο κατὰ τὰς δόξας τοῖς τὸ ὁμολογεῖν προσέδιδον οἱ ἐξ Ἀρείου, ὅμως καὶ ὁμῶν, καὶ ὕμνων, καὶ βυθθυμάτων, καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἀπάντων, πλὴν τῆς μυστικῆς ἐκκοινωνίου θυσίας. ἐπιγινωσκόμεν δὲ τοῦ Ἀετίου, καὶ τῆς αὐτοῦ τούτοις ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρξάντος, ἢ τιμῇ ὁμολογεῖν ἰσοσυναγωγῶν, πάντας δεσμούς καὶ φιλίας καὶ συνηθείας, οἷς τοῖς ἐτεροδόξοις συνήπιόισι, ἀφ' ἑρρήξαιτας, εἰς ἀντίπαλον τούτοις μάλιστα ὡς ἀποκαθάρσας καταστήσας τιμῇ μείζαν.

15. Ὅτι πατρὶς Ἀετίου ἢ αὐτὸς κοίλῃ γέγονε 2 Συρία· τῷ δὲ πατρὶς αὐτοῦ τῶν ἐν στρατείᾳ 3 δυσπραγέτερον ἐκτελεσμένων καὶ τὸ βίον αὐτοῦ τῷ τοῦ ἀπολιπόντος, τὴν μὲν ἑστίαν τὸν τιμικὰ δὲ ἀρχόντῃ φησὶ δημοσιεῦσαι. νέον δὲ τὸν Ἀέτιον ὄντα, εἰς 4 ἔχρατον σὺν τῇ μητρὶ πένιαν ἐλάσας, καὶ ἀφ' οὗτο 20 ἐπὶ τὸ χρυσοποιεῖν ἐρμήσας, ὡς ἀν' ἀμωσγετίας αὐτοῦς τε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀφ' οὗτο. ἀποχρώντας δὲ τῇ τέχνῃ κεχρημένον, ἀφ' οὗτο ῥά μὴ φύσεως ἐπὶ τὰς λογικὰς ἐπιμαρτυρίας μαθήσας. καὶ Παυλίνῳ μὲν 5 ἀκροάσασθαι πρότερον, ὅς ἐκ τῆς ἐφορείας Τύρου εἰς τιμῇ τὸ Ἀποχέας μελέσας. τῆς δὲ μητρὸς τὸν βίον λειπόμενος, δι' ἣν μᾶλλον καὶ ἡ ποικίλος εἰδέας τὸ χρυσὸν ἐπιμορφώσας τέχνη μετεχειρίζετο τῷ Ἀετίῳ, ἐκείθεν αὐτὸν ὅλον εἰς τιμῇ τὸ λογικῶν μαθη-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὴν ὁμολογεῖν ἰσοσυναγωγῶν] Non assentior Gothofredo, qui τὴν ὁμολογεῖν ἰσοσυναγωγῶν, Orthodoxos sive Homoeousianos esse credit. Rectius Lucas Holstenius hæc verba de Arianis intellexit, quibus auctor fuit Aetius, ut ruptis omnibus amicitiae & concordiae vinculis, quibus hæcenus juncti fuerant cum orthodoxis, peculiarem ac propriam factionem constituerent. Certe Holstenius ad oram sui codicis, hunc locum ita interpretatur: In eadem fide consentienti sibi conventui, ruptis omnibus quibus cum aliter sentientibus conjungebantur, amicitia & consuetudinis vinculis, contrariam hujus factionem ut constitueret, auctor fuit.

2 Ἡ αὐτὴ κοίλῃ γέγονε Συρία] Articulus ἔστι satis indicat nomen civitatis hic desiderari, ex qua oriundus erat Aetius. Certe Suidas in voce Ἀετίου, Philostorgii locum hunc describens, Antiochiam Aetio patriam assignat. Niceph. vero in lib. 9. hunc Philostorgii locum ita expressit: πατρὶς δὲ αὐτοῦ ἡ ἑστίη Συρία ἦν. Quem sequutus Gothofredus hæc Philostorgii verba ita interpretatus est: Ait Aetio patriam fuisse Cæleam Syriam. Verum hæc locutio impropria est; patria enim cujusque dicitur, non provincia ex qua oriundus est, sed civitas aut vicus ejus provinciae. Observavi tamen patriam vocari solere à Philostorgio provinciam, ex qua quis ortus est. Sic in cap. 8. lib. 4. Philostorgii, & in cap. 3. lib. 6.

3 Τὸν αὐτὸς ἐν στρατείᾳ δυσπραγέτερον ἐκτελεσμένων] Rectius apud Suidam hic locus refertur hoc modo: ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὸν αὐτὸς ἐν στρατείᾳ δυσπραγέτερον ἐκτελεσμένων ἡνέρετο ἐπιτήσας. Ac primum quidem ἐν στρατείᾳ libentius lego cum Suida, quam ἐν στρατείᾳ ut habent nostri codices. Neque enim pater Aetii armatam militiam securus est. Sed Officialis fuit, sive Apparitor Præsidis provinciae: quæ militia, cohortalis dicebatur; eratque longe vilior castrensis militia.

στρατίαν certe pro officio & apparitione sumi, jam pridem observavi in Annotationibus ad Ammianum Marcellinum. Porro patrem Aetii non militem fuisse, sed Officialem Præsidis, hinc conjicere licet. Primo, quia Philostorgius subdit bona ejus fisco addicta esse à Præsidi provinciae: quod procul dubio factum nunquam esset, si pater ille Aetii armatam militiam sequutus fuisset. Milites enim in alio foro judicabantur, in foro scilicet Judicum militarium. Præterea Suidas ex Philostorgio diferte scribit, parentes Aetii fuisse viles ac pauperes: quod utique non diceret, si Aetius militari genere ortus fuisset. ἰσαυτομύων quoque, quomodo legitur apud Suidam, libentius amplector, quam ἰσηγομύων, vel ἰσηγομύων, ut legitur in codice Bocharti. Dicitur autem ἰσαυτομύων pro ἰσηγομύων.

4 Δημοσιεῦσαι] In MS. codice Bocharti, & apud Nicephorum in libro nono scriptum inveni δημοσιεῦσαι, quod rectius mihi videtur. Alii dicerent δημοσιεῦσαι.

5 Καὶ Παυλίνῳ μὲν] De hoc Paulino, qui ab Episcopatu Tyri ad Antiochenam sedem translatus est, vide quæ notavi in Annotationibus ad librum decimum Historiæ Ecclesiasticæ Eusebii. Gothofredus enim graviter hic lapsus est, qui Paulinum hunc anno Christi 324. mortuum esse existimavit. Ab hoc Paulino distinguendus est alter Paulinus, qui post mortem Philogonii Antiochenis Episcopi, paulo ante Synodum Nicænam, eandem Ecclesiam rexerat: de quo multa observavi in Annotationibus ad Sozomenum, pag. 107. not. 1. Hujus Paulini præter Hieronymum meminit Niceph. Patriarcha in Chronogr. Zonaras in to. 2. Ann. & Nicetas in Thesouro orthodoxæ fidei: qui tamen cum Paulino Tyriorum Episcopo, qui post Eustathium ad Antiochenam sedem translatus est, perperam confuderunt.

VARIORUM.

† Valesii auctoritate motus in ea opinione aliquando fui, Paulinum e sede Tyriensi ad Antiochenam translatus fuisse. Verum re melius perpenſa, etſi libens concedo Paulinum Synodo Nicænz aliquot annis superfuisse. Ecclesiæ tamen Antiochenæ præfuisse nego. Neque ulli veterum, unico excepto Philostorgio, id affirmant; nec ipsi Eusebii locus quem ex lib. 1. cont. Marcell. cap. 4. pro

se adducit Valesius (Euseb. Hist. lib. 10. cap. 1. not. 1.) rite intellectus id suadet; ex quo nil aliud exculpi potest, quam Paulinum Episcopatum Tyri tanta cum laude administrasse, ut Antiochenis Ecclesiæ in eo tanquam proprio bono (fuerat enim æjusdem Ecclesiæ presbyter) gloriari solita sit. Guil. Cave in Eusebio Vol. 1. pag. 131.

μάταιον

1 μάταιον μετατάξασθαι θεωρίας καὶ θάψιν ἐπὶ λόγων ἀμίλλαις τῶν πλεόνων ὁρᾶται κρατουμένων, καὶ Φθόνος ἐκ τούτου ὁ μικρὸν ἀνέβη. ἀλλὰ μέλει μὲν ὁ Παυλῖνος ἔζη, τὴν ἰαχὴν ὁ Φθόνος παρηρέτω· ἐπεὶ δὲ ἐκείνος μετὰ μῆνας ἔξ ἀπέβη,

2 αὐτὸν αὐτῷ ἢ Εὐλάλιος τὸν θρόνον εἶχεν, εἰς τὴν αὐτῷ διώμενον ἐπαυλῶν ὁ Φθόνος, καὶ τὸν Εὐλάλιον τῆς Ἀντιοχείας τῇ Ἀέτιος ἀπελάσας· ὁ δὲ εἰς τῆς Κιλικίας Ἀναζαρβὸν ἀφικόμενος, τῇ τέχνῃ πάλιν ὡς τὸ ζῆλον ἀπεχρῆτο, οὐδὲ τῆς ἐν λόγοις ἀφιστάμενος ὡς τὸς ἐντυγχάνοντας ἀμίλλης γραμματικῆς δὲ πρὸς τὴν φύσιν αὐτῷ ἀγαθῆς, καὶ μετὰ διωκτῆς τῆς τέχνης ὁρμηδῶν, ὁ Ἀέτιος παρ' αὐτὸν εἰσοικισθεὶς ἐθήπυνε, ταῖς οἰκετικαῖς αὐτοῦ πελῶν λειτουργίαις. καὶ ὁ μὲν τὴν γραμματικὴν προθύ-

3 μως αὐτὸν ἐδιδάξατο· ὁ δὲ, τῷ διδασκάλῳ διμωσία ποτὶ κραταῖς εἰς ἔλθειν, ὅτι μὴ τῇ θείῳ λογίῳ ὁρῶν ἐποιεῖτο τῇ διήγησιν, καὶ πολλὰ αὐτῷ τὴν ἐπ' ἀμαθείᾳ τοιούτων αἰσχυρῶν καταχράμενος, ἀντιμωδίαν ἔρε τὴν ἀπὸ κρυφίου τῆς θιερῆς αὐτοῦ οἰκίας. ἐκεῖθεν δὲ ἐλαβὼς, Ἀθανασίῳ συγγίνῃ, ὃς τῇ μὲν Λευκαδίᾳ τῷ μάρτυρος ὁμιλητῶν

4 εἰς ἐργασίαν, τὴν Ἀναζαρβὸν διεσκόπει. παρ' ὃ τοὺς θιαγῆλας ἀναγνούς, καὶ τοῖς κατ' ἔχαστον αὐτὸν ἐπιστήσας, ἐπὶ τῇ Ταρσῶν ὡς Ἀντόνιον ἀφικνύται. τῇ Λευκαδίᾳ δὲ καὶ οὗτος ἡ γνωρίμων ὕψ' ὅτι τὰς τῷ ἀποστόλῳ ἀναδιδαχθεὶς ἐπιστάς, ἰχθὺν αὐτοῦ συνιδίετρε χρόνον, καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ τάξιν πληρουῖν. ἐπεὶ δ' ὁ Ἀντόνιος ἐφορος ἐργασίαν, καὶ ἔχ' οἷος πῶς ὁ ἀρχιερεὺς τῇ σοφιστῇ τῇ Ἀέτιος διδασκαλίᾳ, εἰς τῇ Ἀντόνιου πάλιν ὁ Ἀέτιος ἐπαι-

5 νει, ἀκροασόμενος Λεοντίῳ. πρεσβύτερος δὲ ἦν ὁ Λεόντιος κατὰ ἐκείνῳ καιρῷ, καὶ αὐτὸς τῶν μαθητῶν Λευκαδίου χρηματίσας. ὃς αὐτῷ καὶ τὸς ὡς φήσας ἐξηγήσατο, καὶ μάλιστα τὸν Ἰεζεκιήλ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὁ Φθόνος αὐθις, ὡς Φιλοσόργιος ληρὴς, ὡς δ' αὖ τις ἀληθεύων εἴποι, τῆς γλώσσης ἡ ἀκρασία, καὶ τὸ τοῦ φρονήματος δυσσεβὲς ἀπελάυνει. ἐκεῖθεν οὐδὲ τὴν Κιλικίαν κατα-

vertit. Ac brevi in disputando plerisque superior visus est. Ex quo etiam non mediocris invidia adversus illum exarsit. Verum Paulino quidem superstitē, vires suas compressit invidia. Ubi vero Paulinus post sextum Episcopatus sui mensem mortuus, & Eulalius in ejus locum substitutus est, tum vero invidiæ livor pristinum robur recuperans, Eulaliū incitavit, ut Aetium Antiochia expelleret. Igitur Aetius Anazarbum, quæ Ciliciæ urbs est, profectus, artem suam denuo exercuit ad victum sibi comparandum; nec tamen a disputationibus adversus eos qui cum ipso congredi vellent, penitus abstinuit. Porro cum grammaticus quidam, ingenii ejus admiratione captus, artem ei suam tradere aggressus esset, Aetius in domum ejus admissus ei ministravit, serviles operas præstans. Et ille quidem libenti animo Aetium artis grammaticæ præceptis instituit. Aetius vero, cum aliquando magistrum suum publice coarguisset, tanquam divina oracula minus recte explicantem, magnoque eum pudore ob ejusmodi imperitiam affecisset, hanc mercedem retulit, ut ex domo bene de ipso merita ejiceretur. Inde igitur expulsus, cum Athanasio versatus est, Luciani Martyris discipulo, qui tunc Anazarbi Episcopatum regebat. Apud quem cum Evangelistas legisset, & singula quæ in illis occurrunt accurate observasset, Tarsum inde perrexit; visurus Antonium, qui & ipse unus erat ex discipulis Luciani. A quo cum Epistolarum Pauli explanationem didicisset, satis diu cum eo vixit, in presbyterorum ordine adhuc constituto. Ubi vero Antonius ad Episcopatum evectus est, nec erudiendo Aetio vacare amplius poterat, iterum Aetius Antiochiam revertitur, Leontium auditurus, qui tunc temporis presbyter erat Antiochiæ, & unus fuerat ex auditoribus Luciani. Hic Prophetas, ac præcipue Ezechielem exposuit Aetio. Sed rursus invidia, ut somniat Philostorgius, seu ut verius aliquis dixerit, linguæ intemperantia & dogmatum impietas, inde eum ejecit. Illinc igitur Aetius in Ciliciam profectus est. Ubi

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπὶ λόγων ἀμίλλαις] In codice Samuelis Bocharti scriptum erat ἀμίλλαις, sed per compendium. Quæ scriptura videtur etiam fuisse in codice Gothofredi; quam ille, ut pote in Græcis exemplaribus legendis parum exercitatus, minime intellexit. Nicephorus quoque ita videtur legisse: sic enim hunc Philostorgii locum expressit: ἀμίλλαις ἰσῶν.

2 Ἀντ' αὐτῷ δὲ Εὐλάλιος] Hic locus Philostorgii integrior extat apud Suidam in Ἀντ', hoc modo: ἐπὶ δὲ Παυλῷ ἐπὶ θνήσκοντι, Εὐλάλιος τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἔχοντος τὸν θρόνον, &c. In Chron. * B. Hieronymi, & in Chronographia Nicephori Patriarchæ, Eulalius 25. numeratur Episcopus Antiochiæ post Apostolos; qui tamen potius 26. dicendus erat. Nam Paulinus Tyrionum Episcopus, qui ab illis ommissus est, inter Antiochenenses Episcopos quintum ac vicimum locum obtinuit. Porro quod Philostorgius dicit, Eulaliū vicimum tertium fuisse post Apostolos, id non ita intelligendum est, quasi omnes Apostoli Antiochenam sedem obtinuerint: solus enim Petrus Antiochenam cathedram tenuit, ut inter omnes constat. Sed quod ab uno Apostolo gestum est, id ab omnibus simul Apostolis gestum esse dicitur, ob collegium & consortium Apostolatūs. Quemadmodum in edicto unius Præfecti Prætorio jubere dicebantur etiam cæteri, propter auctoritatem ejusdem potestatis, ut scribit Auctor quæsti-

onum veteris & novi testamenti, capite 97. Ecclesia itaque ab uno Apostolo fundata, ab omnibus simul Apostolis recte dicitur constituta. Certe Eusebius in libris Historiæ Ecclesiasticæ, Apostolicarum sedium successiones enumerans, Episcopos illarum semper vocat Apostolorum successores. Verbi gratia, Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopos enumerans, non solius Marci, sed generaliter Apostolorum successores nominat; idem quoque observat in Episcopis Antiochiæ. Ita etiam Irenæus in libro primo, de Hygino loquens Romanæ urbis Episcopo, eum nonum locum Episcopalis successionis tenuisse dicit post Apostolos: sed & Latinos eodem modo locutos invenimus. Certe Rufinus de adulteratione lib. Origenis ita dicit: *Clemens Apostolorum discipulus, qui Romanæ Ecclesiæ post Apostolos Episcopus & Martyr præfuit.*

3 Τῷ διδασκάλῳ διμωσία] Hunc locum emendavi ex codice Bocharti, in quo διμωσία diserte scribitur: & paulo post, ἐπ' ἀμαθείᾳ, optime procul dubio.

4 Τὴν ἀναζαρβὸν διεσκόπει] Lucas Holstenius ad latus sui codicis emendavit, δι' ἐσκόπει. In Bocharti autem codice nescio quis adnotavit, forte scribendum esse δι' ἐσκόπει. Ego mallem legere, τὴν ἀναζαρβὸν δι' ἐσκόπει.

5 Ἀκροασόμενος Λεοντίῳ] Procul dubio scribendum est ἀκροασόμενος, quemadmodum legitur in MS. codice Bocharti.

VARIORUM.

* Vide Hieronymi locum à Valefio adductum in not. 1. ad Sozom. pag. 107. ubi Paulinus numeratur vicimus secundus Antiochiæ Episcopus, & Eulalius vicimus quartus.

quidam ex hæresi Borborianorum pro defensione dogmatis sui cum eo congressus, penitus eum vicit atque oppressit. Quam ob causam despondere animum cepit, nec sibi amplius vivendum esse existimabat, cum mendacium veritate potentius esse cerneret. Dum sic animo affectus esset Aetius, visio quædam, ut fingit Philostorgius, ei oblata est, quæ animum ejus erexit ac confirmavit: signis quibusdam exhibens invictam vim sapientiæ, quæ illi deinceps ad futura esset. Ex eo tempore id datum est divinitus Aetio, ut à nemine in disputationibus vinceretur. Nec multo post Aphthonius quidam Manichæorum infantiæ præpositus, & tum sapientiæ, tum eloquentiæ causa magnam apud multos gloriam consecutus, in urbe Alexandria cum eo congressus est. Etenim Aetius ex urbe Antiochia ad eum venerat, fama hominis excitus. Ubi vero ad certamen ventum est, non valde proluxa disputatione habita Aetius Aphthonium ad sermonis inopiam redactum, ex magna gloria in summum dedecus atque ingnominiæ depressit. Quare Aphthonius præter expectationem victum se ægre ferens, in gravissimum morbum incidit, quem mors brevi subsecuta est, cum ultra septem dies post hanc acceptam cladem supervivere minime potuisset. Aetius vero adversarios suos sermonibus ubique superabat, & illustrem victoriam reportabat. Per idem tempus medicinæ quoque operam dedit, quo non solum animorum, verum etiam corporum morbos curare posset. Habuit autem in ea disciplina Magistrum Sopolim, virum in hac arte nulli secundum. Porro Aetius cum in arte medica excelleret, gratuitam indigentibus operam præstabat. Quod si forte ipse rebus ad vitam necessariis opus haberet, ad aliquem ejusdem artis opificem noctu accedens, ne interdiu à gravioribus negotiis avocaretur: quodcumque aurum peritioris artificis indigebat manu, illud celeriter elaborans, mercedem ab aurifice referebat, eoque modo vitam sustentabat. Hæc vero principatu Constantii acciderunt, eodem tempore quo Theophilus ex India reversus, Antiochiæ morabatur.

λαμβάνει καὶ ² τις τῶν Βορβοριανῶν λόγους αὐτῷ ¹ ὑπὸ τῆς ἰδίας δόξης συμπλακεῖς, εἰς ἐσχάτην κατέστησαν ἦσαν· ἐφ' ᾧ ἀθυμία π αὐτὸν κατέχευε, καὶ τὸ ζῆν οὐκ ἀνεκτὸν ἠγείτο, ὁρῶν τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας ἐπιχευέστερον. οὕτω δὲ τῷ Αἰτίῳ ἀφαιμάσσας ὀπλίσια τις, ὡς ὅτος τετρατολογεῖ, ἐπίσταται λύσσει τὴν ἀθυμίαν, συμβόλοις παρεχομένη τὸ ἀνατρεῖν αὐτὸν τῆς ἡδὴ παρεχομένης αὐτῷ σοφίας. ² καὶ κινεῖται παρασηνὴ τῷ Αἰτίῳ τὸ μηδένος εἰς συμπλοκαῖς ἡγήσας λόγων. μετ' οὐ πολὺ γοῦν Ἀφθονίος τις τῶν Μανιχαίων λύσεως παρρησίας, καὶ μεγάλῳ παρὰ πολλοῖς ἐπὶ σοφίᾳ καὶ δόξῃ λόγων φέροντι δόξαν, εἰς τὴν κατ' Αἰγυπτίον αὐτῷ Ἀλεξανδρίᾳ συμπλέκεται. καὶ γὰρ ἦκα πρὸς αὐτὸν ἐξ Ἀντιοχείας ὁ Αἰτίος, ὑπὸ τῷ αὐτῷ Φήμῳ ἐλκόμενος. ὡς δ' εἰς ἀμύλλαν ἀλλήλοις χετέστησαν, οὐδὲ πολλοῖς καταναλωθείσης ἀφαιμάξεως, εἰς ἀφανίαν συνελάσας ὁ Αἰτίος τῷ Ἀφθονίῳ, ἐκ μεγάλης δόξης εἰς μεγάλῳ αἰσχύνῃ κατένευκε. διὸ καὶ τῷ ἀπροσδοκῆτῳ βαρυθυμίας τῆς ἡττῆς, νόσον πᾶσι πεσπασσάτο χαλεπὴν, καὶ τῇ νόσῳ πέρας ὁ θάνατος ἦν, ἡδὲ περαιτέρω τῆς ἐπὶ ἡμερῶν διαρκέσαντος τῆς νόσου ματος ὁπὸ τῆς πληγῆς. Αἰτίος δ' ἀφ' πάντων ἐχάρει, τοῖς λόγοις τοὺς ἀντιπάλους καὶ κρατὸς βάλλον, καὶ τὴν νίκην λαμπρὰν ἀναδεδύμενος. τότε δ' καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐξήπλο, ὡς αἰ μὴ μόνον ψυχῶν, ³ ἀλλὰ καὶ σωμάτων ἔχει τὰς νόσους ἰᾶσθαι. Σάπολις δ' ἦν αὐτῷ τῷ μαθήματος ὁ διδάσκαλος, ἀνὴρ εἰς τὴν τέχνην μηδένος ἔχων τὰ δύνεον ἀειτεῖων δὲ εἰς ἱατρικὴν ὁ Αἰτίος, ἀμύμονι παρῆχε τοῖς δασκάλῳ τὴν ἱατρικὴν. εἰ δὲ ποτε ἐδέχθη αὐτῷ τὴν ἀναγκαίαν, ὥστε πᾶσι τῶν ὁμοτέχων νύκτας φοιτῶν, ἵνα μὴ δι' ἡμέρας ἀπάγοιτο τῶν σπουδασιόρων ὅσοι τοῦ χρυσοῦς πηνικωτέρας ἐδέτο χειρὸς, ⁴ τῷτο δὲ ἄρα ἐξηραζόμενος γὰττον, ὥστε τοῦ ὁμοτέχῃ τῷ μωδῷ ἐκομίζετο, καὶ τὸν αὐτῷ βίον συνῆχε. ταῦτα δὲ κατ' ἐκείνους καιροὺς τῷ Κωνσταντίῳ ἦν, καὶ οὗς καὶ ὁ Θεόφιλος ἐκ τῶν Ἰνδῶν ἐπανελθὼν διῆγεν εἰς Ἀντιοχείαν.

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Λόγους αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἰδίας δόξης συμπλακεῖς.] Assentior viro docto, qui ad latus codicis Bochartiani ad vocem ὑπὸ, adnotavit scribendum videri ὑπὸ: qua quidem emendatione nihil certius. Interpres quidem Gothofredus in hujus loci versione turpiter hallucinatus est, cujus versionem Lucas Holstenius in suo codice ita emendavit: Et Borborianorum aliquis rationibus propriam opinionem prougnans, cum eo congressus penitus ipsum confutavit.

² Παρεχομένης αὐτῷ σοφίας.] Rectius in codice Bocharti scribitur αὐτῷ. Nec displicet conjectura Holstenii, qui in margine sui codicis adnotavit scribendum sibi videri παρεχομένης.

³ Καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐξήπλο.] Aetium medicinæ artem leviter attigisse testatur etiam Gregorius Nyssenus in libro primo contra Eunomium, pag. 293. Cujus libros si legisset Jacobus Gothofredus, plurimum ex eo utilitatis percipere potuisset: multa enim de Aetio, ejusque studiis

atque institutis illic refert Gregorius, quæ non leguntur in Philostorgio. Cujusmodi illud est, Aetium primo quidem Amperidis cujusdam servum fuisse, deinde vero nescio qua arte manumissum, fabrum ætarium extitisse. Verba Gregorii Nysseni sic habent: οὐδὲν γὰρ αὐτὸν ἦν τὴν δουλείαν Ἀμπερίδης — τῆς κακῆς αὐτοῦ, τὴν δὲ ὥπως ἔδειξεν ὁμοῦ λέγειν, ὡς αἰ μὴ δέξαιμι κακοδίστην πῶς διαγέματος ἀπιδεῖν εἶναι μὴν καμινώτην, &c. Quem locum prorsus infeliciter vertit Gretserus, hoc modo: Quippe illum, relicta cultura vineæ quam possidebat (at quam juste, tacebo, ne videar odiosius narrationem auspicari) principio quidem factum esse fabrum caminariū, &c. Hunc Gregorii Nysseni locum citat etiam Nicetas in Thesauro orthodoxæ fidei, lib. 5. cap. 30.

⁴ Τοῦτο δὲ ἄρα ἐξηραζόμενος.] Malim scribere πῶτος δὲ &c. pro ἐξηραζόμενος, in codice Bocharti scribitur simpliciter ἐξηραζόμενος.

VARIORUM.

¹ Τίς τῶν Βορβοριανῶν.] Borboriani, seu Borboritæ, Hæretici exorti temporibus Hadriani Imp. circa an. Chr. 129. qui, ut ait Philastrius in Catal. Hæretic. vitis implicati seculi, & malis concupiscentiis fervientes, judicium non sperarunt futurum, sed potius carnalem seculi concupiscentiam laudaverunt. Sic dicti ex Græco βόρβορ καὶ καὶ. Sic

enim idem: Hi itaque in cænum euntes, & inde oblii de cæno facies & membra sua deformantes, eadem re cunctis velut culpandam Dei creaturam demonstrabant. Vide Theodorit. Hæret. Fab. lib. I. cap. 13. & Epiphani. hæres. Gnosticorum 26. n. 3.

16. Οτι Ἀέτιος, φησι, τοῖς ἐν Βασιλείῃ καὶ Ἀλκύρα, καὶ Εὐστάθιῳ καὶ Σεβαστίῳ, εἰς τοὺς ἐν ὁμοσίῃ λόγους κατὰ τὰς, καὶ πάντων ἀνθρώπων αὐτὸς διελύγας ἀφανοτάτους, ὡς ἕτος περατολογεῖ, εἰς μῖστος αὐτοῖς ἀσποῖδον κατέστη.

17. Οτι Λεόντιος, φησι, ὃν ὁ ἐμπροσθεν λόγος πρεσβύτερον τε καὶ διδάσκαλον Ἀετίῳ ὑπέδειξεν, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας κατὰ τὰς, εἰς ἀφρονίαν καὶ μαθητικῶν περὶ χειρὶς, καὶ διδάσκειν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰ ἐκκλησίας ἐπιτρέπει δόγματα. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ καὶ ἀφρονίαν ἐργῶν ὑπερτάλῃ διδάσκειν δὲ ἀνδρίζατο χρόνον δὲ ἀφρονίαν, ὃς ἐνόμιζεν αὐτῷ εἰς τὸ θεῖον μαθημάτων ἐξαρκέσθαι πρὸς δόξαν, ἐπὶ τῷ Ἀλεξανδρείᾳ αὐτὸς παραγίνεται. ἦδη γὰρ 2 ὡς αὐτῷ ὁ Ἀθανάσιος πολλὸν ἦν ἐπὶ τῷ ὁμοσίου 15 ῥίαν, καὶ ἐχρῆν εἶναι τὸν ἀντιπνεύοντα.

18. Οτι φησι Φλαβιανὸν καὶ Παυλῖνον, οἱ καὶ μὲν ταῦτα καὶ Ἀντιοχείας θρόνον εἶχον διανεμάμενοι, τύτους τὸν εἰρημὸν Λεόντιον ἄτε δὴ μὴ ὁμοδοξήντας καθέλειν. ἔτσι δὲ ἦσαν Εὐστάθιος συνακολου- 20 θήσαντες, εἰς τὴν μεθόριον ἀπαρχὴν, ὃς τὸ ἱερὸν καὶ Ἀντιοχείας φροντίζων, μᾶλλον δὲ τῆς ὅλης θύ- σιθείας, οὐδὲν ἠνέχετο τοῖς καιροῖς συζητηθῆ- σαί τε.

19. Οτι Σεκουῦδου καὶ Σέρρα εἰς ἐπισκοπὴν 25 τὸν Ἀετίον περὶ χειρὶς ὁμῶν, αὐτὸς φησι ὅτι ἦν ἔχοντο, μὴ καθαρῶς αὐτοὺς ἱεραῖς, ἀλλὰ τῷ ἐπιμύζῳ τὸ ὁμοσίου θρησκευόντων σποφαιό- 4 μῶς.

20. Οτι φησι, Εὐνόμιος καὶ πύσιν τῆς Ἀετίῃ 30 σοφίας εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ Καππαδοκίας ἀφικόμε- νος, τῷ Σεκουῦδῳ συνέμειξεν. ὁ δὲ αὐτὸν ἐν Ἀ- λεξανδρείᾳ τότε τῷ Ἀετίῳ ἀφρονίᾳ συνέστη- κε καὶ συνέστη ἄμφω, ὁ μὲν διδάσκειν, ὁ δὲ τοῖς 6 ἱεροῖς μαθήμασι συνασκούμενος.

21. Οτι Εὐνόμιος, φησι, οὗτος ὁ δυσσεβὴς οὐκ 5 αἰσχυνόμενος, ἐξέκωμον ἀνατάξασθαι.

22. Οτι φησι καὶ Κωνσταντῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς Ἀ- 40 θανασίῳ σκεπτικῶς ὑπὸ τυραννίδι τῇ Μαγνητικῇ καὶ ζωῇ κατασφραγίσαντο. πλὴν τῆς αὐτοῦ, καὶ 40 καὶ Κωνσταντίῳ καὶ τῷ Ἐδεσσαν καὶ Μεσοποταμίας ἀφρονέοντος τῷτο γὰρ ὁ Περσικὸς ἀπῆλθε πόλι-

16. Ait Aetium, cum adversus Basi- lium Ancyrae, & Eustathium Sebastiae E- piscopum de consubstantiali disputans, om- nium hominum infantissimos eos ostendisset, ut quidem iste confingit; implacabili odio ab illis deinceps exagitatum fuisse.

17. Leontius is, quem presbyterum ac praeceptorem Aetii fuisse supra retulimus, cum ad Episcopatum urbis Antiochiae pro- motus fuisset, discipulum suum ad diacona- tum gradum evehit, eique permittit ut Ec- clesiastica dogmata publice in Ecclesia do- ceret. Verum Aetius, Diaconi quidem fun- ctionem detrectavit: docendi vero munus libenter amplexus est. Cumque illic tamdiu mansisset, quantum sibi sufficere judicabat ad sacrarum disciplinarum traditionem, rur- sus Alexandriam perrexit. Jam enim illic agebat Athanasius, & τὸ ὁμοσίου magnis viribus defendebat, prorsusque necesse erat ut aliquis ei resisteret.

18. Ait Philostorgius Flavianum ac Pau- linum, qui Antiochenum Episcopatum in- ter se postea diviserunt, à supradicto Leon- tio, ut pote contraria ipsi sentientes, depo- sitos esse. Hi vero Eustathium secuti fue- rant, cum is in exilium abduceretur. Qui quidem ex sacerdotali munere Antiochen- sis Ecclesiae, seu potius ex universa religio- ne, nihil omnino temporum vicissitudine passus est interpolari.

19. Ait Philostorgius Aetium, cum Se- cundus & Serras ad Episcopatum geren- dum eum elegissent, assentiri noluisse: cum diceret eos non pure nec sancte divina cele- brare mysteria, ut pote qui Homusianis permixti essent.

20. Eunomius, cum fama ad ipsum per- lata esset de Aetii sapientia, ex Cappado- cia Antiochiam profectus, in colloquium venit cum Secundo. Hic vero Aetio qui tum Alexandriae degebat, Eunomium com- mendavit. Ambo igitur simul habitaverunt: Aetius quidem docens: Eunomius vero sa- cras disciplinas percipiens.

21. Ait impius Philostorgius se encomi- um Eunomii conscripsisse, nec erubescit id profiteri.

22. Ait Constantem, ob studium erga Athanasium, à Magnentio Tyranno extin- ctum fuisse. Post cujus obitum, cum Con- stantius Edessae in Mesopotamia moraretur: Id enim exigebat bellum Persicum:

VALESII ANNOTATIONES.

1 ὅς ἐνόμιζεν αὐτῷ] Non dubito quin scribendum sit ὅτι ἐνόμιζεν αὐτῷ εἰς τὴν τῶν θεῶν μαθημάτων ἐξαρκέσθαι πρὸς δόξαν, ὅς ἐ.

2 Πολὺν ἦν ἐπὶ τῷ ὁμοσίου] In codice Bocharti scriptum inveni. ὡς τὸ τῷ ὁμοσίου. Quare non dubito quin scriben- dum sit hoc loco, ὡς τὸ τῷ ὁμοσίου. Eundem errorem paulo antea observavi.

3 ὅς τῶν ἱερῶν τῆς Ἀποκαλυσφῆς φροντίζων] Assentior Gothofredo, qui hac de Leontio, non autem de Eustathio dici recte observavit. Ejusdem Leontii Antiochenis E- piscopi elogium extat in Chronico Alexandrino, p. 672.

4 Διὰ τὴν ἐπιμύζαν τῶν τῶν ὁμῶν, ὅς ἐ.] In manuscri-

ptis codicibus Scorialensi & Bochartiano scriptum est τῶν ὁμῶν τῶν ὁμῶν, ὅς ἐ. Proinde malim legere, ἀλλὰ τὴν ἐπιμύζαν ὡς τῶν τῶν ὁμῶν θρησκευόντων: quam- quam pro vocabulo ὁμῶν, libentius hoc loco lege- rem ὁμοσίου. Ariani enim, quorum Antesignani erant Secundus & Serras, non communicabant Homusianis; sed iis tantum qui τῷ ὁμοσίου profitebantur. Verum re attentius examinata, nihil hic mutandum censo. Ariani enim Homusianis eo quidem tempore in Oriente communicabant, ut docet Socrates in lib. 2. cap. 22.

5 Ἐγκάμειον ἀνατάξασθαι] Scribendum est συντάξασθαι, vel certe ἀνατάξασθαι.

VARIORUM.

1 Σεκουῦδου καὶ Σέρρα] Erant hi Ariani Episcopi. Se- cundus quidem Ptolemaidis in Aegypto, Serras vero Pa- rtonii in Libya.

6 ὁ δὲ τῶν ἱερῶν] Eunomius Aetii non modo discipu- lus fuit, verum etiam amanuensis, ut habet Socr. lib. 2. cap. 35. in fin.

Sox. lib. 4. cap. 1. Magnentius & Veteranio tyranni.

Eorum soror natu maxima Constantina, quæ vidua erat Hanniballiani, timens ne Magnentius Tyrannus universum imperium sub potestatem suam redigeret, Veteranionem, unum ex magistris militiæ, Cæsarem renuntiavit. Videbatur autem illa id suo jure facere, propterea quod communis eorum pater, dum viveret, diademate eam coronaverat, & Augustam nuncupaverat. Constantius vero his cognitis, statim diadema misit ad Veteranionem, Imperatoriam ei dignitatem suffragio suo confirmans: postea vero adversus Magnentium in Occidentis partes cum exercitu profectus, sub obtentu colloqui quod cum Veteranione amice inire voluerat, eo quod is defectionis suspicionem præbisset: eum comprehendit, & Imperatoria veste exuit. Nullo tamen alio affectum incommodo, immo vero mensæ suæ adhibuit, Prusam Bithyniæ amandavit, amplos ac magnificos sumptus ei constituens, providensque ne quidquam eorum quibus privatorum hominum vita beate transigitur, ei decisset.

Jacobus Nisibenus Theodori. l. 2. c. 30.

23. Ait Philostorgius, Saporem Persarum Regem Romanis bellum intulisse, & Nisibin urbem oppugnasse: verum re infecta, præter omnium opinionem pudore affectum recessisse, cum Jacobus urbis illius Episcopus, civibus quid faciendum esset commonstrasset, & firma in Deum spe ac fiducia pro salute urbis admirabiliter propugnasset.

Alpes Succis & Julia.

24. Alpes, ut ait Philostorgius, tam Succis, quam hæ quæ Juliæ vocantur, transitus sunt angusti, maximis utrimque montibus unum in locum, ita ut fere sibi mutuo jungantur, coeuntibus. Porro transitus similes quodammodo sunt angustiis Thermopylarum. Sed Juliæ quidem Alpes Gallias atque Italiam dividunt. Succis vero inter Daciam siti sunt & Thracias. Quorum angustias cum occupare tentasset Veteranio, defectionis suspicionem Constantio præbuit.

Gallus Cæs.

25. Dum Constantius adversus Magnentium Tyrannum expeditionem pararet, nuntius ad eum perlatus est, Persas cum ingentibus copiis adversus Orientis provincias moveri. Quare necesse habuit Gallum Cæsarem nuncupare, & contra Persas in Orientem mittere. Erat autem Gallus, frater ejus patruelis. Etenim Galli pater Constantius, frater fuit Constantini Magni: Ex quo orti erant Constantius & fratres ejus.

Cruce Hierosolymis in caelo visa.

26. Et Constantius quidem victoriam de tyranno reportavit, cum signum crucis illic quoque visum esset, ad longissimum spatium protensum, & diurnam lucem splendissimis ad stuporem usque radiis longe superans. Apparuit autem Hierosolymis, circa horam tertiam ejus diei quæ vulgo dicitur Pentecoste. Porro hoc signum divinitus pictum, à Calvariæ monte usque ad montem Olivarum pertingere videbatur,

Sox. pag. 134. 137.

μος· ἡ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν· Κωνσταντίνη, ἡ Ἀναβαλλιανὸς δὲ ἦν κεκληρωμένη γυνή, δίστασα μὴ φθάσαι τὸν τυραννίσαντα Μαγνέντιον τὸ πάντων ἀναρτήσασθαι κράτος, Οὐετρανίωνα τινὰ τῶν φρατρυγῶν ἕνα καθίσθαι Καίσαρα. ἰδοὺ δὲ δύνασθαι πλεῖον πρᾶξιν, διότι ζῆλον ὁ κοινὸς αὐτῶν πατὴρ ἀγαθῶν δὴματί τε αὐτῶν ἐταπείνωσε, καὶ Αὐγύστου ἐπωνόμασεν. ὁ δὲ Κωνσταντῖος ταῦτα μαθὼν, παραυτίκα μὲν Οὐετρανίῳ τὸ διάδημα πέμψεν, συνεπικυρῶν αὐτῷ καὶ τὸ τῆ βασιλείας ἀξίωμα· ἐπέμψεν δὲ καὶ πρὸς ἐσπερίους καὶ Μαγνεντίῳ φρατρυόμενος, καὶ συμμίσθαι Φιλίῳ τῷ Οὐετρανίῳ βεληθεῖς, ἐπειδὴ ἐκείνος παρέχετο ὑποψίαν ἐπαναστάσεως, χειρῶνται μὲν τὸν Οὐετρανίωνα, καὶ τὴ βασιλικὴν ἀποδοῦναι τῷ μὲν δὲ κακὸν ἐπεργασάμενος ἄλλο, ἀλλὰ καὶ τραπέζης αὐτῶν κοινωνήσας, εἰς Πρῦσαν τὴν Βιθυνίαν ἐκπέμψεν, λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἀφορέσας αὐτῷ τὰς χρηγίας, μηδὲν ὑπερῆσθαι, ὡς ἀνθρώπου βίος ὡς ἐν ἰδιώταις βιδαίμεναι, περὶ ὧν ἀμείβετο.

23. Οἱ Σαπάρην τὴν βασιλέα Περσῶν ἀναγράφει, φρατρυόμενος καὶ τῷ Νισίβιδος, καὶ εἰς πολιορκίαν αὐτῆς κεκληρωμένην ἀπαρακτον δὲ καὶ παρὰ δόξαν κεκληρωμένοι ὑποστέλλει, Ἰακώβου δὲ τὸ πόλεως ἐπισκόπου τὸ, τε πρακτέον τοῖς πολίταις εἰσηγούμενον, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν παρρησίᾳ καὶ τὸ ἀνυπερέβλητον τὸ πόλεως ὑπερμαχεσάμενον.

24. Οἱ αἱ Ἀλπεῖς, αἱ τε Σύνεις κεκληρωμέναι, καὶ αἱ Ἰουλίαι, διόδοι εἰς τὴν μεγίστην ὁρὴν ἐκτετακται, καὶ ὅφ' ἐν χειρὶ ἐστὶν ὅς συμπίπτουσιν συλλεγόμεναι. εἰσὶ καὶ αἱ διόδοι αὐταὶ, τοῖς δὲ Θερμοπύλαις τοῖς. ἀλλ' αἱ μὲν Ἰουλίαι Ἀλπεῖς, τὰς 3 Γαλλίας καὶ Ἰταλίας διαιροῦσι τῇ Ἰταλίᾳ· αἱ δὲ Σύνεις, μετὰ τὴν Δακίαν εἰς τὴν Θράκην· αἱ καὶ κεκληρωμέναι ἐπεργασάμενος Οὐετρανίῳ, καὶ ὑπόψιον τὴν ἐπαναστάσεως παρέχετο Κωνσταντίνῳ.

25. Οἱ αἱ Κωνσταντῖος καὶ Μαγνεντίῳ παρεσχεδάζετο τῷ τυραννίᾳ, τὸν Περσικὸν ἀκούσας καὶ τὴν ἐκείνου βαρυτέραν χεῖρα κινῆσαι, εἰς ἀνάγκην ἦκε Γάλλον Καίσαρα χειροτονῆσαι, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐκπέμψαι. ἀνεψιὸς δὲ ἦν ὁ Γάλλος· καὶ ὁ δὲ Γάλλος πατρὸς Κωνσταντῖος, ἀδελφὸς ἦν Κωνσταντίνου τῷ μεγάλῳ, ὅς ἐγίνατο Κωνσταντῖον καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀδελφούς.

26. Οἱ μὲν οὖν Κωνσταντῖος ἐκκρατῆς τῷ τυραννίᾳ γίνεται, καὶ ταῦτα ὅσα σήμερον τῷ σαυρῷ ἐπὶ μέγιστον τε προφανέστερος, καὶ καταπληκτικῶς αἰσῶν ὑπερσφαιρίσας τὸ τῆς ἡμέρας φῶς. ὥσθι δὲ ἐπὶ τῇ Ἱεροσολύμων πόλει τῇ τρίτῃ ὥρᾳ μάλιστα τῆς ἡμέρας, εὐρῆς τῆς λεγομένης πεντηκοστῆς οἰσεαμένης. 50 ὁ δὲ θεόγραφος τύπος ἐκείνος, ἀπὸ τοῦ λεγομένου κρανίου μέχρι καὶ τῆς ἐλαίου ὄρους διήκων ὡρεῖτο,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κωνσταντίνη] In codice Bocharti Κωνσταντία scribitur. Sed verum ejus nomen est Κωνσταντίνη, ut in Annotationibus ad Ammianum Marcellinum observavi.

2 Διότι ζῆλον] Nemo non videt scribendum esse ζῆλον, quamvis manuscripti codices repugnent.

3 Τὰς Γαλλίας καὶ Ἰταλίαν διαιροῦσι] In manuscriptis

codicibus nostris hunc locum ita scriptum inveniri: τὰς Γαλλίας καὶ Ἰταλίαν διαιροῦσι τῶν Ἰταλίων. Verum hæc voces καὶ Ἰταλίας prorsus expungendæ sunt, ut superius. Certe Nicephorus in libro nono capite tricesimo secundo, hunc Philostorgii locum describens, duo hæc vocabula prætermittit.

Ἰεῖδος

Ἰριδος μεγάλης φεφάνη τρόπον παντ' ἀχόθεν αὐτὸν
 ὡς ἐλπίσθη. ἐδύλε δὲ ἄρα, ἡ μὲν Ἰρις ἔτι ἔσαν-
 ρωθέντες ἐν ἀναληφθέντος θύμῳ· ὁ δὲ φέφανος ἔτι
 βασιλείας νίκην. τὸ δὲ σπασφόρον ἐκείνο ἐν σβάσ-
 μων θάμα ἐδὲ τοῖς ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀθέατον
 ἦν. ἀλλ' ὅππῃ δὴ οὐρά μιν, Μαγνέντιον μὲν ἐν τῷ
 σὺν αὐτῷ ἄπ' τῇ τ' δαίμονων θρασυτείας προσανα-
 κειμένους, εἰς ἀμήχανον δὲος κατέστη· Κωνσταντίον
 δὲ ἐν τῷ αὐτῷ εἰς θάρτος ἀμαχον ἀνεκτέστα-
 το. ἡττηθείς δὲ τὰ πρῶτα Μαγνέντιος, εἶτα κατὰ
 μικρὸν ἀναλαβὼν ἑαυτὸν, ἐν συμπλακαῖς ἐκ δευτέρου
 τῷ πολέμῳ, καὶ ἔτι τὸ κραταῖότερον κατὰ πολε-
 μικούς, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μικροὺς πάντας ἀποδα-
 λῶν, πρὸς τῷ Λυγδοῦνι ἀποδιδράσκει πρὸν. ἐν
 τὰ μὲν πρῶτα κατ' εὐνοίαν δίδου τὸ οἰκεῖον ἀδελ-
 φὸν ἀποσφάττει, πολεμίας ὡς ἀρπάζων ὕδρευς ἐν
 χειρὸς ἐπέτα καὶ εἴτις ἄλλος παρὴν τῷ οἰκειοτά-
 τῳ. τελευταῖον δὲ, τὸ ξίφος ἀποσφάττει ἑαυτῷ,
 ἐπιβράχῃ περὶ διελθεῖς ἔτι τὸ μετὰ φρενον, ἐξέ-
 ψυξεν, ἐδ' ὅλα τέσσαρα τυραννήσας ἔτη.

27. ΟΤΙ Φησι τοὺς αὐτοὺς Βασίλειον καὶ Εὐστά-
 θιον δ' ἐχθρὰς γενόμενους τῷ Ἀετίῳ, ἀφ' ὧν ἀ-
 τόπως συρράψαν, ἐν τῷ Γάλλῳ ἐπὶ ταυτὸ παρο-
 ξυνάμ' ὥστε ἐκείνους ὡς ἐπισκόποις πιστεύσαντα καὶ
 πρὸς ὀργὴν ἐκταραχθέντας, καλῶσαι τὸν Ἀέτιον ἀν-
 αζητητήν, ἐν ἀμφοῖν τῶν σκελῶν καταγῆναι. Λε-
 οντίῳ δὲ τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τὰναντία τῶ-
 τοις τῷ Καίσαρι διδασκόμενοι, ἦν καταδικάζουσα
 ψήφος ἀνεβλήθη, καὶ εἰς θάνατον ὁ Γάλλος μετ' οὐ
 πολὺ τοῦ Ἀετίου κατέστη, καὶ φίλος ἐκείνῳ· καὶ
 πολλὰς ὥστε Ἰουλιανὸν ἀπεσάλη, καὶ μάλιστα
 ἡνίκα διετυπλάνετο ὥστε τῷ ἑλληνισμῷ ὁ ἀδελφὸς
 ἐκείνους ἀποκλίνειν. ἐτέλλετο δὲ, τῷ ἀσεβείας ἔτι τὸ
 διωκτὸν αὐτὸ ἀνασώσασθαι. ἐν μὲν ἀλλὰ καὶ τῶν
 θείων μετρημάτων ὁ Γάλλος διδάσκαλον τὸν Ἀέτιον
 ἐποιεῖτο.

28. ΟΤΙ Γάλλῳ ἔτι Περσῶν εἰς τὸ κρατίτερον
 ἀνδραγαθήσαντος, εἰς Φθόνον οἱ τοῖς ἀφ' ὧν ἀ-
 χαιροῖς ἀναφλέσκει τῷ βασιλεῖ· ἐν τῷ Περσικοῦ
 πολέμῳ τοῖς τῷ Καίσαρος ἀρεταῖς πεπαιγμένοι, ἀ-
 ποστέλλει Δομετιανὸν ἑπαρχὸν τῷ καλῶν
 πραιποσίτῳ ὁ Κωνσταντίνος, ὅτε λαμβάνει αὐτῷ ἔτι
 τὸ ἀφανές, τὰς τῷ Γάλλῳ ὡς ἐκείνῳ ἀπὸ τῆς
 Ἀντιοχείας ἐξόδους, ἔτι ἐπ' ἀνδρείαν ἐν τῇ τῷ κοινῷ
 ἐπιμελείᾳ δόξαν αὐτῷ καλῶν καὶ ταύτῃ δια-
 νομήν. ὁ δὲ Δομετιανὸς ἐδὲν τῷ ὡς ἀφ' ὧν ἀ-
 μετρίωτερον, ἀλλὰ ἐν θρασυτέρῳ ἐν Φρονῶν καὶ
 πρᾶτῃ, ἐδὲ παραγινόμενος εἰς Ἀντιόχειαν, ἐνθα
 διέτριβεν ὁ Γάλλος, ἐδ' εἰς ὅσον αὐτῷ ἐλθεῖν
 καταδέξατο ἐξ ἧς αἰτίας, καὶ ἐτέρων σιωπεπὶ-
 ρούντων, θανάτῳ τὸν ὡς ἀφ' ὧν ἀ- μετρίωτερον, ἐδὲ
 2 ἐν τῷ Μόντιον κοινῶν γενέσθαι τῆς κρείστος παρε-

magna Iride instar coronæ illud undique
 ambiente. Et Iris quidem, Christi crucifixi
 & in cælum assumpti clementiam designa-
 bat: corona vero Imperatoris victoriam.
 Porro splendidum istud ac venerandum si-
 gnum, ne militum quidem oculos effugit.
 Sed ab utroque exercitu clare conspectum,
 Magnentium quidem & eos qui à partibus
 illius stabant, ut pote dæmonum cultui ad-
 dictos, supra modum terruit. Constantio
 vero & iis qui cum illo erant, invictam
 quandam fiduciam addidit. At Magnen-
 tius, cum à Constantio primum victus fu-
 isset, postea viribus paulatim resumptis, se-
 cundo prælio congressus, penitus debellatus
 est. Amissoque prope modum omni exer-
 citu suo, ad urbem Lugdunum profugit.
 Ac primo quidem benevolentia specie fra-
 trem suum interfecit, ut hostium manibus
 & injuriis eum eriperet. Deinde vero ex
 propinquieribus quemcumque adesse vide-
 rat, eodem sustulit modo. Postremo ipse
 in gladium quem pectori suo supposituerat,
 incubuit, transfixoque dorso animam exha-
 lavit, cum per annos ferme quatuor tyranni-
 dem exercuisset.

27. Ait Philostorgius, Basilium & Eu-
 stathium, susceptis adversus Aetium inimi-
 citiis, absurdas quasdam calumnias confin-
 xisse, & Gallum contra eum incitasse. Adeo
 ut Gallus tanquam Episcopus fidem habens,
 & ira exardescens, Aetium perquiri julle-
 rit, & fractis cruribus occidi. Sed cum Le-
 ontius Episcopus Antiochiæ, contraria iis
 quæ contra Aetium delata fuerant Cæsari
 retulisset, damnationis sententia revocata est,
 & Aetius non multo post in conspectum
 Galli venit, & inter amicos ejus habitus
 est. Missus est etiam sæpius ad Julianum,
 ac præcipue eo tempore quo Gallus fra-
 trem suum ad superstitionem gentilium
 declinare didicerat. Mittebatur autem eo
 consilio, ut Julianum ab impietate revoca-
 ret. Sed & Gallus Aetium sacrarum disci-
 plinarum magistrum sibi adscivit.

28. Cum Gallus in bello adversus Persas
 admodum strenue se gessisset, calumniatores
 Constantium ad invidiam concitarunt. Con-
 stantius igitur, bello Persico virtute ac for-
 titudine Cæsaris Galli jam sopito, Domi-
 tianum Præfectum prætorio misit, hoc ei
 dans occulte in mandatis, ut egressus Galli
 ex urbe Antiochia comprimeret. Hac enim
 ratione gloriam Galli ex fortitudine reique
 publicæ cura imminuere cogitabat. Domi-
 tianus vero, non modo non moderatius iis
 quæ ipsi imperata fuerant, verum etiam au-
 dacius agens ac sentiens, cum venisset An-
 tiochiam, in qua Gallus morabatur, ne in
 conspectum quidem ejus venire sustinuit.
 Quam ob causam, & ob alia quædam quæ
 inciderant, Gallus præfectum, ut insolentem
 & contumacem, extremo supplicio af-
 ficere decrevit, & Montium ad hujus ju-
 dicii societatem assessorem sibi adsumpsit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐπὶ τῷ αὐτῷ παρὰ τὸν Μάλlem scribere καὶ αὐτῷ.
 In manuscripto codice Samuelis Bocharti legitur, ἐπὶ τῷ
 τῷ. Post ubi legitur τὸν Καίσαρα ἀφ' ὧν ἀ- μετρίωτερον,
 est διδασκόμενον, ut in codice Bocharti scriptum inveni.

2 Καὶ τὸν Μόντιον] Fallitur vir doctus, qui in margine
 codicis Bocharti annotavit forte scribendum esse Μόντιον.
 Hic enim est Montius Quæstor sacri Palatii, de quo Am-
 mianus Marcellinus loquitur in libro decimo quarto. Ejus-
 λάμβανει.

Hic vero immoderata usus confidentia, Gallum his verbis compellavit: Ne curatorem quidem urbis tibi creare licet. Quoniam igitur modo praefectum praetorii posses occidere? Quibus verbis exasperata Constantia uxor Galli, quod Gallus, qui & Cæsar & Augustæ maritus erat: hanc enim dignitatem à patre ipsa acceperat: ejusmodi contumelia afficeretur: Ipsa suis manibus Montium ex tribunali detractum Protectoribus tradidit. Qui confestim eum abripientes, ad Domitiani praetorium deportarunt. Cumque illum etiam ex tribunali detraxissent, ambos funibus ad utriusque pedes adnexis, miserandum in modum interemerunt. Idque celeriter factum est, consentiente etiam Gallo.

EX LIBRO QUARTO.

Galli ca-
des.

1. CONSTANTIUS, cum ea quæ Montio ac Domitiano acciderant, compersisset, ira exardescens, Gallum ad se evocavit. Hic vero, etsi nihil boni de hac evocatione suspicaretur, tamen metuens ne, si reculasset, bellum civile commoveretur, mandatis obtemperavit. Antegressa autem est Constantia, prior fratrem convenire studens, & pro marito eum exorare. Sed cum Bithyniam venisset, viæ simul ac vitæ ejus cursum repentina mors interrupit. Quo casu Gallus in graviores metum conjectus, priorem tamen sententiam non mutavit. Profectus est autem una cum illo etiam Theophilus Indus. Porro cum Gallus in Noricum venisset, ex urbe Mediolano in qua tum degebat Constantius, missus est Barbatio magister militum, qui & Gallum purpurea veste exueret, & in quamdam Dalmatiæ Insulam relegaret. Verum Theophilus qui aderat, rem ad exitum perducere haudquaquam passus est. Nam quo tempore Gallus Cæsar factus est, ipse jurisjurandi quod inter Gallum & Constantium intercesserat, quo mutuam inter se amicitiam, nec alterum alteri unquam insidiaturum esse spondederant, interpres fuerat, & mutuam inter eos concordiam continebat. Constantius igitur de Theophili intercessione certior factus,

λαμβάνει. ὁ δὲ θράσους ἀμετεία χρησάμενος, ἡδὲ λογιστὴν ἀντίπιν ἐξέτι τοι παρχειρίσασθαι. καὶ πῶς αὖ πραιτωρίων ἑπαρχὸν ἀνελεῖν δύναται, ἐφ' οἷς ἡ Γάλλου γυνὴ Κωνσταντία Θεοφίλου γινώσκουσα, εἰ ἕως ὁ Γάλλος Καῖσαρ πᾶν καὶ Αὐγούστου ἀνὴρ καὶ γὰρ αὐτὴ πατρὸς ἦν δεδωγμένη τὸ ἄξιώμα' παρπηλακίζοιτο, αὐτὴ δὲ ἐαυτῆς ἐπισπασαμένη τὸ Μόντιον, τοῖς δορυφόροις ἐκδίδωσιν ὥστε τὴν ταχίστην δαμάμενος πρὸς τὸ Δομετιανὸν ἀποκομίσαι, καὶ αὐτὸν κατασπᾶσαι τῷ θρόνῳ, ἄμφω ὁρίνοις τῶν ποδῶν ἐξαφανίσει, κακῶς κακῶς ἀπλεύσει. καὶ τοῦτο θάπτον ἐπράχθη, συνεπιψήφιστος καὶ τοῦ Γάλλου.

EK THS TETARTHS ISTORIAΣ.

1. ΟΤΙ ὁ Κωνσταντῖος μαθὼν τὰ πρὸς Μόντιον καὶ Δομετιανὸν συνεχθέντα, καὶ ὁργῆς ἀναπληθεύς, μετὰ χελεῖτο τὸν Γάλλον. ὁ δὲ, τὴν μὲν κλῆσιν, οὐκ ἐπ' ἀγαθῇ συλλαβῇ, δὴλα δὲ μὴ πόλεμος ἀπειθήσαντος συββᾶν, τῷ προ- γάμματος γίνεσθαι. παρχειρίσασθαι δὲ καὶ ἡ Κωνσταντία παρπηλακίζουσα τῶν ἀδελφῶν, καὶ αἰδέσασθαι αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν. ἀλλ' αὐτὴ μὲν καὶ Βιθυνίαν γινώσκουσα, ἐπιχέθη τῷ θανάτῳ καὶ τῷ ὁδοῦ καὶ τοῦ βίου. ἐξ ἧς ὁ Γάλλος μᾶλλον τῷ δυνεῖ γινώσκουσα, τὴν ἐξ ἀρχῆς γνώμην ὅμως ἐμετέτο. συνεπιψήφισεν δ' αὐτὰ καὶ Θεόφιλος ὁ Ἰνδός. ἐπεὶ δὲ τῶν Νωρικῶν κατέλαβεν, ἐσταυθᾶ δὴ ἐκ Μεδιολάνου, ὅθα δὴ γινώσκουσα ὁ Κωνσταντῖος, καταπέμπεται Βαρβατίαν, ἀνὴρ τῷ στρατηγικῷ ἔχον δόξαν, ἐφ' ᾧ τὸν Γάλλον ἀφελείας μὲν τὴν ἀλουργίδος, ὑπερέριον δὲ κατὰ πᾶσαν ἡσὼν τῆς Δαλματίας ποιήσασθαι. ὁ δὲ Θεόφιλος παρών, ὅς ἐστι παρχειρίσασθαι τὸν προ- καὶ γὰρ κατ' ὄν καὶ οὐ καὶ ὁ Γάλλος κεχειροτόνητος, τὸν μετὰ αὐτῷ καὶ Κωνσταντίῳ προελθόντων ὄρκων, οἱ τὸν ἀμφοῖν Φιλίαν, καὶ τὸ παρ' ἑατέρου ἀνεπιβέβητον ἑατέρῳ διετίθεντο, αὐτὸς ὁ μεσίτης ἦν, καὶ ὁ συνέχων αὐτῶν τὸ ὁμόνοιαν. πλεῖν ἀλλὰ γε μαθὼν ὁ Κωνσταντῖος τῷ Θεοφίλῳ ἀποκάλυψιν, ἐκείνῳ

VALESII ANNOTATIONES.

dem meminit Gregorius Nyssenus in libro primo contra Eunomium, pag. 294. πῶ δὲ πρὸς τὸν ὑπαρχὸν Δομετιανὸν καὶ Μόντιον ἄνδρες τιμωροῦνται τιμωρήσαντες, ὅτε.

1 Οὐδὲ λογιστὴν ἐξέτι σὺ παρχειρίσασθαι. Hunc locum non intellexit Gothofredus. Nam Logistam quidem, Rationarium Praefecti Praetorio intellexit: παρχειρίσασθαι vero accepit pro ἀφελείας, id est, interficere. Nos jam pridem in Annotationibus ad librum 14, Ammiani Marcellini, pag. 36. & in Annotationibus ad Historiam Ecclesiasticam Eusebii, observavimus Logistas esse Curatores civitatum. παρχειρίσασθαι vero idem esse quod promoveri, vel creare, nemo est in Graecis literis mediocriter versatus qui nesciat. Montius ergo Quaestor Gallum Cæsarem ita admonebat: Non licet tibi ne Curatorem quidem urbis promoveri, quantumvis licet Praefectum occidere?

Sciendum porro est, Curatores civitatum ab ipsis Imperatoribus promoveri solitos, ut notavi ad Amm. Marcellin. Proinde Gallus, quippe qui Imperator non esset, sed Cæsar duntaxat, id est, Imperatoris minister, Curatoris creandi potestatem non habebat.

2 Οὐκ ἐπ' ἀγαθῇ συλλαβῇ. Scribendum puto συνεπιψήφισαν. Id est, conjunctim.

3 Τοῦ προγάμματος γίνεσθαι. In margine codicis Bochariani adnotatum est eadem manu, deesse hic aliquid: statimque alia manu adjectum est forte πληρωθῆναι. Quam tamen conjecturam non probō. Neque enim hæc locutio satis elegans mihi videtur. Existimo igitur nihil deesse. Est enim locutio familiaris Philostorgio. Sic infra in hoc capite de eodem Gallo dicit: ἔξ ἧς καὶ ὁ Γάλλος μᾶλλον τοῦ δυνεῖ γινώσκουσα.

VARIORUM.

a Γάλλου γυνὴ Κωνσταντία. Constantini filia, ideoque, ut videtur, Augusta hic appellata; Anniballiano prius nupta. Hanc alteram Megaram vocat Ammianus Marcellinus lib. 14. initio. quem vide. W. Lowth.

b Κατὰ πᾶσαν ἡσὼν. Flanonem vocant Socr. l. 2. c. 34. & Soz. lib. 4. cap. 7. Porro Eusebium Eunuchum in

causa fuisse, ut Gallus interficeretur, scribit Julianus Imp. in Epistola ad Senatum populumque Atheniensem, pag. 501. cum ait, Gallum occisum in unius Spadonis & Cubicularii gratiam, καὶ κατὰ τὸν αὐτοῦ νόμον καὶ κατὰ τὸν νόμον, καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὸν νόμον.

1 μὴ ὑπερέχειν ἀγὰρ κελύβη, τὸν Γάλλον εἰς ἰδι-
 2 ωτήν ἀπογυμνωθέντα, Φρουρησόμενον ἐκπέμπεσθαι
 3 καὶ τὴν τῆς πραιποσίτου πμὴν ἐκτεθείη, καὶ οἱ σὺν αὐ-
 4 τῷ, τὸν Κωνσταντῖνον ἐπὶ συνανέφλεγον χεῖρ ἔγ-
 5 λη, δειδότες μὴ τ' ὄρῳ εἰς ὅπτηροφὴν ἐλθόν, ἢ τὸ
 6 τῷ αἵματι ὁμόγνοι αἰδεσθεῖς, ἀνήσθη τὸ Καίσαρα
 7 τὸ ὑπερέχειν, καὶ σφᾶς ἐκείνους τὸ κίνδυνον ἀφ' αὐτῶν
 8 κακῶς κακῶς ἀπολέσθ. γέλλον τὸν τῆς τῆς
 9 ἀφ' αὐτοῦ οἱ τὸν Γάλλον ἀναρρήσαντες· ἔπειτα δὲ ἔ-
 10 παύσας προελθόντες, εἰς μείανειαν ἐπιγραφείς οὗ Κων-
 11 σταντῖνος, ἐτέρους ἐκπέμπει τὸν Φόνον κωλύσαντες·
 12 τοὺς δὲ οἱ αὐτοὶ Εὐσέβιον ὑποπιουῶνται, μὴ πρὶν
 13 παραγνέσθαι τῇ ἡσυχίᾳ, μὴδ' ἐμφανίσαι τινὲς ἀνα-
 14 καλῶσας τὸ θάνατον ψήφους, πρὶν ἂν ὁ καὶ κα-
 15 θῆς τῷ ξίφει τὴν ζωὴν ἀπορρήξῃ καὶ γένοιτο ὡς
 16 ἐσπούδασαν. ἀφ' οὗτο καὶ Ἰουλιανὸς ὑπερὶν τὸ τὸ
 17 βασιλείας ἀφ' αὐτοῦ κέρτος, Εὐσέβιον τε καὶ
 18 τοὺς σὺν αὐτῷ, τῆς αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν παρενομί-
 19 ας δίκην εἰσπράξατο.

2. Τὸ μὲντοι γὰρ βάρος τῆς δέχης ὑπολογι-
 ζόμενος ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ ὡς ἔχ' οἷος τε εἴη μόνος
 Φέρειν, Ἰουλιανὸν τὸν ἀδελφὸν Γάλλον τῆς Ἰωνίας
 μετὰ πεμφόμενος, χειροτονεῖ Καίσαρα, Ἐλένῃ
 αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν εἰς γυναικα καταγυνη-
 25 σάμενος· καὶ τὸν μὲν τὰς Γαλλίας φυλάττειν ἐκ-
 30 πέμπει καὶ γὰρ λίαν ἐπιτάρακτο τὰ τῆδε.

3. Αὐτὸς δὲ ὁ Σιρμίου ἀφ' αὐτοῦ μένος, διῆλθον.
 35 ὁ δὲ καὶ τὸν Ῥώμης ἐπίσκοπον Διόεσιον ὑπὸ Ῥω-
 40 μαίων ἐπιζητούμενον σφάρα, τῆς Φυγῆς καλῶ-
 45 γει, καὶ ἀποδιδῶσι τοῖς αἰτήσασιν. τῆς αὐτῆς
 50 δὲ οὗτος Φησι, καὶ Διόεσιον κατὰ τοῦ ὁμοσίου
 55 καὶ μὲν καὶ κατὰ γὰρ τοῦ Ἀθανασίου ὑπογρά-
 60 φαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἐπίσκοπον Ὅσιον, σιωδόν
 65 τινος ἐπαύδα συστάσης, καὶ εἰς ὁμοφωνίαν αὐτοὺς
 70 ὑποσπασάμενος. ἐπεὶ δὲ ὑπέγραψαν, τὸν μὲν
 75 Ὅσιον εἰς τὴν αὐτῇ παροικίαν τὴν Κουδρουβίαν
 80 τῆς Ἰσπανίας ἐπαυλῆν, καὶ τοῦ θρόνου ἀρχεῖν·
 85 Διόεσιον δὲ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας. Φίληξ δὲ ὁ
 90 ὁ τῷ μεταξὺ χρόνῳ τὸ Ῥώμης ἐπίσκοπος καί-
 95 στας, εἰς αὐτὸν ἀπῆει, τὸ μὲν ἀξίωμα τῆς ἐπι-
 100 σκοπῆς Φέρων, καὶ μὲν γὰρ πρὸς ἐκκλησίας ἀφ' αὐ-
 105 τῶν.

4. Οἱ Λεοντίου τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκόπου πε-
 110 λυτῆσαντος, Εὐδόξιον Φησι· ἐκ Γερμανικίας
 115 μεταστῆναι οἱ ὁμόδοξοι, ὅτι ἐβλάβησι τῷ θρόνῳ.

eum quidem in exilium mitti præcepit, Gallum vero purpura nudatum, privati ha-
 bitu in insulam deportari, illic à militibus
 custodiendum. Porro Eusebius eunuchus
 qui ad præpositi dignitatem evectus fuerat,
 & ii qui cum illo erant, Constantii animum
 adhuc magis incitarunt adversus Gallum:
 metuentes scilicet, ne Constantius aut jusju-
 randum in memoriam revocans, aut propin-
 quitatem sanguinis reveritus, Cæsarem ab
 exilio revocaret, neve Gallus ex eo discrimi-
 ne elapsus, ipsos malos male perderet.
 Horum igitur fraudibus atque insidiis, mis-
 si sunt qui Gallum interficerent. Cæde
 tamen nondum perpetrata, pœnitentia du-
 ctus Constantius, alios misit qui cædem
 prohiberent. Verum Eusebius istis persua-
 sit, ne ad insulam accederent, neve prin-
 cipis rescriptum quo cædes Galli inhi-
 batur, cuiquam evulgarent prius, quam
 Gallus gladio vitam finiisset. Idque ita
 gestum est ut ipsi moliri fuerant. Quam-
 obrem Julianus postea imperium adeptus,
 Eusebium ac socios ob injustam Galli cæ-
 20 dem capitali supplicio affecit.

2. Porro Constantius molem totius Im-
 perii considerans, & quod solus ipse ei
 sustentandæ handquaquam sufficeret, Julia-
 num Galli fratrem ex Ionia accitum, Cæ-
 sarem constituit, Helena sorore sua ei in
 conjugium data. Ac Julianum quidem
 ad custodiam Galliarum protinus misit.
 Nam in illis partibus res admodum per-
 turbatæ erant.

3. Ipse vero Sirmium profectus, illic
 confedit: quo quidem tempore etiam Li-
 berium Episcopum urbis Romæ, quem
 30 Romani summo studio flagitabant, ab exi-
 lio revocatum, civibus suis reddidit. Tunc
 etiam eundem Liberium, & una cum illo
 Osum Episcopum, contra consubstantialis
 35 vocabulum & contra Athanasium subscri-
 40 psisse ait Philostorgius, cum synodus qua-
 45 dam illic collecta esset, & supra memora-
 50 tos in sententiam suam pertraxisset. Post-
 55 quam vero subscripsissent, Osum quidem
 ad sedem suam Cordubam scilicet Hispani-
 60 niæ reversum, Ecclesiam ejus loci guber-
 65 nasse; Liberium vero Romanæ Ecclesiæ
 70 præfuisse. At Felix, qui absente Liberio
 Episcopus fuerat ordinatus, ad sua se re-
 cepit, Episcopi quidem dignitatem reti-
 nens, nulli tamen præsidens Ecclesiæ.

4. Mortuo Leontio Antiochenæ urbis E-
 piscopo, Eudoxium ex urbe Germanicia
 45 translatum, hi qui ejusdem cum illo opinio-
 nis erant, ut ait Philostorgius, in sede Anti-

Juliani
 Caesar in
 Gallias
 missus.

Liberii Ho-
 sique la-
 psus.

Soz. l. 4.
 c. 15.

Theodori.
 l. 2. c. 17.

Eudoxius
 Ep. Antio-
 ch. Theo-
 dori. l. 2.
 c. 25.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸν γάλλον εἰς ἰδιότην] Procul dubio scribendum est, τὸν δὲ γάλλον, ut in margine codicis Bochartiani adnota-
 tur.

2 Εἰς τὴν τοῦ πραιποσίτου πμὴν ἀφ' αὐτοῦ] Codex Bochar-
 ti habet αὐτοῦ.

3 Τῇ τῆς πμὴς παραδρομῇ] Scribendum est procul du-
 bio ἀφ' αὐτοῦ. Est autem ἀφ' αὐτοῦ circumscriptio, vel
 ambitus. Glossæ veteres, ἀφ' αὐτοῦ ἀποδιδῶν, ἀφ' αὐτοῦ,
 ambitus. Recte igitur Lucas Holstenius Gothofredi inter-
 pretationem emendans, pro velocitate reposuerat inslan-
 tia. Sumitur etiam hoc verbum pro fraude & insidiis ac
 circumventionem.

4 Διόεσιον κατὰ τοῦ ὁμοσίου] De Liberii subscriptione

Tom. III.

in Synodo Sirmienfi, vide, si placet, quæ notavi ad ca-
 put 15. libri 4. Historiæ Ecclesiasticæ Sozomeni.

5 Ἐκ Γερμανικίας μεταστῆναι] Ex codice Bocharti
 emendavi μεταστῆναι. Et paulo post, pro ἀφ' αὐτοῦ,
 ex eodem codice restitui ἀφ' αὐτοῦ. Porro fallitur hic
 Philostorgius, & qui eum sequutus est Gothofredus, qui
 translationem Eudoxii ex Episcopatu Germaniciensi ad se-
 dem Antiochenam, contigisse putant post lapsum ac re-
 stitutionem Liberii Pontificis Romani. Etenim Eudoxi-
 us Antiochiam translatus est anno Christi trecentesimo
 sexagesimo septimo. Liberius vero anno sequenti in
 propriam sedem est restitutus, ut ostendi in Annota-
 tionibus ad librum quartum Sozomeni.

S f f

δ δ

ochena collocarunt. Porro Eudoxius Ari-
norum quidem sententiam sequebatur. Nisi
quod ex libris Asterii, ad sententiam eorum
qui Filium similem secundum substantiam
profitebantur, abductus fuerat. Sed Ariani
eum ab hoc dogmate retrahentes, ad dissi-
milis substantiæ assertionem revocarunt. Cæ-
terum Philostorgius ait, Eudoxium moribus
mitem fuisse ac modestum, nec mediocri
solertia ac dexteritate præditum: ob igna-
viam tamen ac timiditatem magnopere tra-
ducit. Patrem ejus Cæsarium nomine, ait
ortum fuisse ex Arabisso minoris Armeniæ
oppido. Eumque, licet in amores mulierum
effusior fuisset, vitam tamen consummasse
martyrio, quod & maculas ejus absterfit, &
coronas athleticas insuper ei contulit.

Eunomius.

5. Eudoxius, ut ait Philostorgius, Eu-
nomium ad Diaconatus gradum promovit.
Verum Eunomius, priusquam universam eo-
rum doctrinam accuratissime didicisset,
munus illud suscipere recusavit.

Basilus
Ancyre
Ep. Eu-
doxio in-
vitat.

6. Cum Antiochenis Ecclesiæ admini-
stratio tradita esset Eudoxio, ait Philostor-
gius Basilium Ancyranum ægre admodum
id tulisse. Ipse enim ad eam sedem cupidi-
tatis oculos adjecerat, ejusque amorem pe-
nitens in animo defixum circumferebat.

Theophilus
Indus Au-
gustam
sanat.

7. Constantius, cum uxor ipsius quam
quidem summo opere amabat, furoribus utri-
que laboraret, necesse habuit Theophilum ab
exilio revocare. Hunc enim divina virtute
morbos curare, celebris fama erat. Postquam
vero advenit Theophilus, Constantius eo-
rum quæ adversus ipsum peccaverat, veni-
am petiit, utque uxorem suam curaret, mul-
tis precibus rogavit. Nec irrita fuit ejus
postulatio, ut testatur Philostorgius. Nam
cum Theophilus manus placatrices imposu-
isset, mulier morbo liberata est.

Basilus A-
etium, Eu-
doxium,
Theophi-
lumque
exagitat.

8. Basilus, ut scribit Philostorgius, ad-
juncto sibi Eustathio Sebastianæ Episcopo
aliisque Ecclesiarum præsidibus, Aetium
præcipue, deinde vero Eudoxium quoque
apud Imperatorem accusavit, tum alia ad-
versus eos confingens, tum quod consilii ac
participes fuissent conjurationis Galli. Sed
& Theophilus iisdem calumniarum nexibus
comprehensus est. Imperator igitur Basilio
credens, ac præcipue mulieribus; has enim
Basilus præveniens ad partes suas traduxe-
rat: Theophilum quidem exilio multatum
Heracleam Ponti relegavit. Eudoxium ve-
ro Antiochia excedere ac domi manere
jussit. Aetium denique ac reliquos qui una
cum illis erant, calumniatorum potestate
tradidit. Cæterum Basilus coram Impera-
tore de fide disputationem habuerat: In

ὁ δὲ τῆς Ἀρειανῆς μὲν δόξης ἡ, πλὴν ἐκ τῆς
Ἀρείας γραμμάτων εἰς τὸ κατ' οὐσίαν ὁμοίον ὑπε-
κλίετο. οἱ δὲ συναρριπίζονται τῷ τὸν ἀναφέροντι,
ὡς τὸ ἐπερώσειν αὐτὴν. ἐπεικὴ δὲ τὸν Εὐδόξιον
ὁ φιλοσόργος, καὶ κόσμῳ τὰ ἥθη, καὶ τὰ ἄλλα
δεξιὸν ἀναγράφει, εἰς διλίαν ἐκτόπως ἀφάλα-
λαι· καὶ Ἀρεσίαν μὲν τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας
πόλιν πατρίδα λαχὼν τὸν αὐτοῦ πατέρα, ἑκα-
στός ὄνομα αὐτῶν· μαρτυρικὸν δὲ, καὶ τοῦ τῆς
εἰς γυναικας ἡγήσαντο ἡδονῶν, ὅμως θάνατον δια-
βλήσαν, καθάρσιον τε τῆς μολυσμάτων, καὶ πρὸς
τὰ θεάναυς ἀθλητικὸς ἐπιφέροντα.

5. Οἱ Εὐδόξιος μὲν Φησὶν, εἰς ἀφαιρίαν
Εὐνόμιον προχειρίζεται. ὁ δὲ πρὶν εἰς τὸ ἀ-
κρίβηστον ἐκείνῳ τῆς δόξης ἀνελθεῖν, τίς λει-
τούργειαν ἔδειχται.

6. Οἱ Φησὶ Εὐδόξιος τὴν Ἀντιοχείαν ἐγγχει-
ριζέμενος, ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος ἐδοχέρεται· αὐ-
τὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ εἶχε τὸ βλέμμα τῇ γνώμῃ
συνεχόμενον.

7. Οἱ Φησὶ τῆς Κωνσταντίας γυναικὸς τῆς
μυτρομανίας ἀλέσης πάθῃ, ἐξεκρέματο ἣ τοῖς ἰμέ-
ροις αὐτῆς ὁ Κωνσταντῆς, εἰς ἀνάγκην ἦκε τὸν Θεό-
φιλον τὴν ὑποφωτισμένην ἀνακαλέσασθαι· διημιζέτο γὰρ
ἔστος παθῶν εἶναι θείᾳ δυνάμει θεραπευτής. ὡς
γεγονότα δὲ καὶ συγγνώμῃ οἷς εἰς αὐτὸν ἡμαρτι-
αίτησαι, καὶ ὡς τὴν τῆς γυναικὸς θεραπεύσαι
ἐκλειπῆσαι· καὶ μὴ ἀφαιρῆσαι, ὡς ἔστος λέγει
τῆς αἰτήσεως. ὁππότερος γὰρ τὰς ἰασημένους χεῖρας
ὁ Θεοφίλος, ἀπαλλαγῆναι τῇ πάθῃ τὸ γυναικὸν.

8. Οἱ Φησὶ Βασίλειος συλλαβὴν μετ' αὐτῆς τὸν
πρὸ Σεβαστίας Εὐστάθιον, καὶ ἑτέρας ἐκκλησιῶν προ-
εστώτας, τὸν πρὸ Ἀέτιον μάλιστα, εἶτα ἣ καὶ τὸν Εὐ-
δόξιον ὡς τὴν βασιλείᾳ διασύνθη, ἅλλα πρὸ πλάτ-
των ὡς αὐτῶν, καὶ ὡς εἶσαν μύσαι καὶ κοινοὶ τῆς
κατὰ Γάλλοι ἐπαναστάσεως, συμπεριλαβὼν ταῖς
κατ' ἐκείνῳ ἀφαιρήσεως καὶ τὸν Θεοφίλον. ὁ δὲ περὶ
αὐτοῦ, μάλιστα ἣ ἀφ' αὐτῆς γυναικῶν ταύτας γὰρ οἱ
περὶ Βασίλειον ὡς τὴν αὐτῆς γνώμῃ προχειτε-
ράσαντο· τῷ μὲν Θεοφίλῳ, ζημίαν ἐπιβάλλῃ, τῇ
οὖν τῷ Πόντῳ Ἡρακλείῳ οἰκῆν ὑπερόκειν· τὸν
Εὐδόξιον τῆς Ἀντιοχείας ἀποστάντα ἀφαιρῆσαι οἰκοῖ,
Ἀέτιον ἣ καὶ ἑτέροις τινὲς τὴν αὐτοῖς εἰς τὴν
διαβαλλόντων δίδωσιν ἐξουσίαν. ἐτύγχανον δὲ οἱ ὡς
Βασίλειος καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς βασιλείας περὶ τὴν πίστεως

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κατὰ τὸν Εὐδόξιον] De hoc Cæsario Eudoxii patre, deque ejus
martyrio multa habet Suidas, ex Philostorgio procul du-
dio desumpta.

2 Πρὶν εἰς τὸ ἀκρίβηστον ἐκείνῳ τῆς δόξης ἀνελθεῖν] Hunc
Philostorgii locum levi mutatione restituendum esse exi-

stimo, in hunc modum, πρὶν εἰς τὸ ἀκρίβηστον τῆς ἐκ-
είνῳ δόξης ἀνελθεῖν, id est: Eunomius Diaconatum sibi obla-
tum suscipere recusavit, priusquam universam eorum doctri-
nam, Eudoxii scilicet atque Asterii, accuratissime perciperet.

VARIORUM.

a Τῆς Κωνσταντίας γυναικὸς] Eusebia hæc est: quam steri-
leni, quoad vixit, fuisse testantur Am. Marcellinus lib. 16.
c. 11. Zonaras, & Cedrenus p. 249. Nec Theophili cura-
tioni (qualiscunque ea fuit) diu supervixit: quippe Con-

stantius Faustina, aliam conjugem, duxerat anno Chr.
360. amissa jam pridem Eusebia, inquit Marcellinus, lib.
11. cap. 6.

διελίμενοι.

a διελθόντες. οὗ οἱς τὸ μὲν ὁμοίον τῷ Πατρὶ λέ-
γεν· ἡ δὲ πάντῃ τῇ Ἰουδαίᾳ διετρανίστο· οὐσίας δὲ ὅλως
b οὐδὲ ὀνόματι ὁμνήσας τοῖς ἄλλοις λόγοις συνεστή-
ναιτο. ταύτην δὲ τὴν δόξαν, ἣ συνόδῳ κείνῃ, ἣ ὑπο-
γραφαῖς βεβαιώσαι διεσπύδασαν. μετ' ἣν πολὺ δὲ
ἣ Εὐνόμιος τὴν Φήμης τὴν ὑπὸ Βασιλείου περὶ χηρῶν
καὶ ἑλπίσας τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν περὶ χηρῶν τὴν
ἀφ' ἧς ὑποδέχεται· ἣ πρέσβυς Σπυριδίου πρὸς
Κωνσταντίνου ἀναλύσαι τὰ ἐψηφισμένα, ἀλίσκονται
ἣ τὴν δόξαν ὑπὸ τῷ ἀμφὶ Βασιλείου, ἣ εἰς Μιδαίου
Φυγαδύεται, πόλιν τὴν Φρυγίας· τὸν δὲ Ἀέτιον ὑπὸ
τῷ ἑξουσίᾳ πρὸς τὸ ἀμφὶ τὴν Βασιλείου, ὑπερόριον
1 ἣ τὴν Πέπυζαν τῆς Φρυγίας εἶχεν· Εὐδόξιος δὲ εἰς τὴν
ἑαυτῷ πατρίδα ὑπεχώρησε τὴν Ἀρμενίαν. ἀλλὰ ἣ
ἑπὶ ταῖς ὑπεροχαῖς ἐδόθησαν, ταῖς ὅτε τὴν Βα-
σίλειον ὑπαγόμενοι ψήφισαν, ὡς ὁ ἀριθμὸς εἰς ἐξο-
μνήσκοντα σύμπτῃς ἐκεφαλαιώτο.

9. Οἱ οἱ ἀμφὶ Βασιλείου ταῦτα διαπραξά-
2 μνοι πάντα, παύσαντες φοιτῶντες, τὸ ὁμοῖον
συνεκρότου· καὶ πολλὰν πεθομένην, καὶ τὸν
Κωνσταντίνου πόλεως Μακεδόνιον, καὶ τοῖς περὶ
3 Εὐνόμιον πρὸς ποικιλίαν, εἰς τὴν ἑαυτῶν ὁμῶς
ἐπισπᾶσθαι τὴν δόξαν. ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἑτέρους
τῶν ἐπισκόπων, τοὺς μὲν ὑπάγοντες λόγοις, τοὺς
δὲ, τὴν περὶ συνεικρομένης τῇ βίᾳ.

10. Οἱ Πατροφίλων τὸν Σχυθόπολεως, καὶ
Νάρκισσον τὸν Εἰρενοπόλεως, καὶ ἑτέροις συνὲ αὐ-
τοῖς, οὗ Σεργιδὸν τῆς Μυσίας ὁμοῖον, καὶ
τὸν Κωνσταντίνου Φησι ἀναδιδάξαι τὰ ὅσα τοῦ
Βασιλείου διδραματουργημένα· καὶ τὸν χαλπα-
3 γέντα καὶ ὑπερλήσαντα, τῶν μὲν μεθορίων
τοὺς ἀπὸ ψήφισμένων ἀνέβαι· συνόδους δὲ γενέσθαι
ὑπερλήσαντας δύο, τὴν μὲν οὗ Ἀρμίνου τοὺς Σπυ-
ρίδους συναλίσσονται· τὴν δὲ τοὺς ἐξ ἑῶας καὶ
Λιθύης καὶ Θράκης οὗ Νικομηδείας· αἱ τὰ παρ'
35 ἑατέρου μέρους λεγόμενα, δοκιμασίαις ἐμμελλόν
παρεβάλλειν. ἀλλὰ τὴν μὲν οὗ Νικομηδείας,
ὡς οὗτος ὁ δυσσεβὴς δυσφημῶν, τὴν πλείονα πρὸς
τὸ ὁμοῖον νεθυκότων, σεισμὸς ἀνατέλλει, ὅς
c τοῖς προελαβέντων εἰς δεκάπεντα τὸν ἀριθμὸν
ἀντιμετρήσας, ἅμα τὴν ταύτης ἐπισκόπου Κεκροπίου,

qua similem quidem per omnia Patri Fi-
lium esse exponebatur: substantiæ vero nul-
la mentio, ne nomine quidem tenus fiebat.
Hanc autem opinionem, & synodi senten-
tia & subscriptionibus firmari studuerunt.
Nec multo post Eunomius, cum fama eo-
rum quæ à Basilio gesta fuerant Antiochi-
am perlata esset, Diaconi ordinationem
suscepit: & Legatus ad Constantium mis-
sus, ut ea quæ decreta fuerant rescinderen-
tur, in itinere captus à Basilianis, & Mi-
daium Phrygiæ relegatus est. Aetium ve-
ro in potestatem Basilianorum delapsum, Pe-
puzā Phrygiæ vicus exulem accepit. At
Eudoxius in Armeniam, ex qua oriun-
dus erat, recessit. Alii præterea numero
septuaginta, Basilianorum sententia damna-
ti, in exilium missi sunt.

9. Hæc ubi fecissent Basiliani, universa *Basiliani*
loca peragrantes, ὁμοιούσαν, id est similis *ὁμοιούσαν*
substantiæ vocabulum confirmarunt. Mul- *confirmant.*
tisque in eorum sententiam concedentibus,
Macedonium quoque Constantinopoleos E-
piscopum, quamvis antea in sententiam Eu-
nomii esset propensior, in suam nihilominus
sententiam pertraxerunt. Multos etiam alios
Episcopos, partim verbis allicientes, partim
vim suasionibus admiscentes, ad suas partes
traduxere.

10. Ait Patrophilum Scythopoleos & Patrophil-
Narcissum Irenopoleos Episcopum, una cum *Patrophil-*
aliquot aliis Singidunum Moesiæ urbem ad- *lus &*
ventantes, retulisse Constantio ea quæ per *Narcissus*
fraudem patrata fuerant à Basilio. Constan- *Basilium*
tium vero obstupescens & dolore com- *ap. Imp.*
motum, eos quidem qui damnati fuerant *accusant.*
ab exilio revocasse: duas vero synodos ce- *Synodus*
lebrari iussisse: alteram Arimini, ad quam *Arimini.*
Occidentalium partium Episcopi conveni-
rent: alteram Nicomediæ, quæ Episco-
pos ex Oriente & Libya ac Thracia ef-
set habitura: ut in his synodis ea quæ
ab utraque parte dicebantur, diligenti exa-
mine discernerentur. Sed Nicomediensem
quidem synodum, ut impius iste calumni-
atur, eo quod plerique eorum in confub-
stantialis fidem propensi erant, terræmotus
repressit, qui Episcopos quindecim nume-
ro qui ante alios advenerant, una cum Ce-
cropio ejusdem urbis Episcopo extinxit;

VALESII ANNOTATIONES.

1 Πέπυζαν τῆς Φρυγίας] Assentior Luca Holstenio, qui
ad latum sui codicis adnotavit scribendum esse πέπυζαν.
Sic certe in codice MS. Samuelis Bocharti diserte exa-
raturum inveni. Pepuza oppidum fuit Phrygiæ, quod
Montanus novam Hierusalem cognominavit, ut docet
Eusebius in libro quinto Ecclesiasticæ hist. capite 18. Ex
cujus oppidi nomine, Montanistæ Pepuziani vocati sunt.

2 Πάντα πανταχῶ φοιτῶντες] Gothofredus hunc locum
ita interpretatur: Omnia ubique versantes. Quæ interpre-
tatio ferri nullo modo potest. In MS. codice Samuelis
Bocharti aliam hujus loci distinctionem inveni. ὅτι οἱ ἀμφὶ
Βασιλείου ταῦτα διαπραξάμενοι πάντα, πανταχῶ φοιτῶντες, &c.

Quam quidem distinctionem magnopere probo. Vox
tamen πάντα delenda videtur, utpote superflua, & ex se-
quenti vocabulo perperam geminata. Paulo post pro
ὁμοῖον, procul dubio scribendum est ὁμοιούσαν. Quod
confirmat Philostorgius in capite 12. infra.

3 Προελαβέντων] Hunc locum restitui ex MS. codice
Samuelis Bocharti, cui consentit etiam Scoriacensis. Inter-
pretationem autem Gothofredi, Holstenius ad latum sui co-
dicis ita correxerat: Inter alios Macedonium Constantinopo-
litenum, quamvis ante in Eunomii partes inclinatum, in
suam nihilominus sententiam pertraxerunt.

VARIORUM.

a Ὁμοίον τῷ Πατρὶ κατὰ πάντα] Hæc non sunt desum-
pta à Formula Fidei à Synodo Sirmiensis tertia compo-
sita, & Consilium nominibus præfixis famosa, ut existi-
mat Gothofredus in notis ad locum. Quæ enim hic
describuntur, anno superiore gesta sunt, quam Synodus
ista coacta fuerit. Itaque potius à Formula Synodi An-
cyrane desumpta sunt, cui Liberius Episcopus Romæ sub-

scripsit. Vid. Soz. lib. 4. cap. 15. & ibi Valesium. Cer-
te Basilius Ancyranus erat Semi-Arianorum antesignanus.
W. Lowth.

b Μνήμης] Rectius legi videtur μνήμη. W. Lowth.

c Τοῖς προελαβέντων — ἀντιμετρήσας] Videtur legendum
τοῖς προελαβέντων — ἀντιμετρήσας. W. Lowth.

S f f 2

ἐπικατα-

conculsa Ecclesia in qua erant congregati. Ariminensis autem synodus, ad quam trecenti convenerunt Episcopi, substantiæ quidem vocabulum penitus rejecit. Filium vero Patri similem secundum Scripturas prædicans, additis singulorum subscriptionibus firmavit.

Synodus
Seleucia.

11. Nicomedia hunc in modum terræ motu & incendio ac maris inundatione, ut iste ait, eversa, multisque hominibus extinctis, synodus Seleuciæ tandem congregata est, cum Basilius quidem Nicæam recusasset, Eudoxius vero & Actius Tarsum admittere noluerunt. At Basiliani, cum synodum quibusdam machinationibus in duas factiones divisissent, & seorsum convenissent, similem quidem secundum substantiam confirmarunt: eos vero qui contra sentirent deposuerunt, dissimilis substantiæ dogmate condemnato. Ipsique per se se Annianum Antiochiæ Episcopum ordinarunt. Eudoxius autem & Actius, cum dissimilis substantiæ dogma scripto confirmassent, literas suas quaquaversum miserunt.

Synodus
C.Poli.

12. Verum Imperator his de rebus certior factus, universos Constantinopolim convenire iussit. Conveniunt itaque, tum ex Occidentis partibus, tum ex Oriente ac Libya fere universi. Et eorum quidem qui Filium similem secundum substantiam profitebantur, Antesignani erant Basilius & Eustathius. Quibus tum alii aderant supplicias ferentes, tum Basilius alter, intra diaconi gradum etiam tum subsistens: dicendi quidem facultate multis superior: verum ob timiditatem ac pusillum animum publicas disputationes detrectans. Eorum vero qui dissimilem substantiam prædicabant, Actius quidem & Eunomius, quantum ad vim ac potentiam attinet, præcipui erant; uterque Diaconi dumtaxat obtinens gradum. Secundas autem ab his partes implebant Episcopi, Maris & Eudoxius, qui tum quidem Episcopatum gesserat Antiochiæ, postea vero ad Constantinopolitanam sedem promotus est Itemque Acacius Episcopus Cæsareæ Palæstinæ; qui se cum illis consentire simulabat, ut Basilium vicissim dolore afficeret, propterea quod Basilius Cyrillum Hierosolymorum Episcopum ab ipso depositum, nihilominus honore afficiebat. Erat porro Acacius audax in disputationibus: idem in dignoscendis negotiis acutissimus, & ad exponendos animi sui sensus fatis disertus. Unde etiam acta hujus synodi, quæ non pauca sunt, ab hoc uno digesta ac disposita fuere. Cum igitur ambæ partes in certamen de dogmatibus suis venissent, eorum quidem qui Filium similem secundum substantiam profitebantur, patronus erat Basilius. Qui vero dissimilem substantiam asserabant, Actium causæ suæ patronum constituerunt, adjuncto

ἐπιχαρισίᾳ τὸν πατρὸς ὃν συνεδέξατο, ἀφ' ὧν φθίρει. ἡ δὲ οὗ Λεμίνῃ εἰς τελαχοσίους ἀνδρας συνελθούσα, τὸ μὲν τῆς οὐσίας ὄνομα εἰς τὸ παντὶ λὲς δώσατο· ὅμοιον ᾧ τὸν Ὑῖον τῷ Πατρὶ καὶ αὐτὰς γραφὰς ἀνακηρύξασα, ὑπογραφαῖς ἰδίαις κατησφαλίσατο.

10 II. ΟΤΙ ὁ Νικομηδείας σὺν μὲν καὶ πύλῃ καὶ θαλάσῃ ἐπικλύσθ' ἐκτετακτοῦσθαι, ὡς ἔτος λέγει, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἀφ' ὧν φθάρησαν, ἡ σύνοδος οὗ Σελουκείᾳ τὴν σύστασιν λαμβάνει· τῶν μὲν οὖν Βασίλειον καὶ Νικαίαν παρατησαμένων· τῶν δὲ ἀμφὶ τὸν Εὐδόξιον καὶ Ἀέτιον, καὶ Ταρσὸν ὃν ἀποσπασμένον. οἱ δὲ οὖν Βασίλειον μηχαναῖς τὴν σύνοδον ἀφ' ἧς ἦσαν, καὶ καθ' ἑαυτὸς συνεδέξατο, κυρούσι μὲν τὸ καὶ ὅτι οὐκ ὅμοιον τὴν δ' ἀντιφερομένους καθαιρούσιν, ἀνακηρύσσοντας τὸ ἐπερούσιον. καὶ χειροτονοῦσιν αὐτοὶ καθ' ἑαυτὸς ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείας Ἀννιόν. πλὴν γὰρ καὶ οἱ οὖν Εὐδόξιον καὶ Ἀέτιον, τὸ ἐπερούσιον ἐγγραφῶς κρατυνόμενοι, παντὶ ἁπλῶς τὸν τόμον ἀφ' ἑμῶν.

12. Ο δὲ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν, προσέταξε ἅπαντας εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν ἀπαντᾶν. καὶ δὴ συναθροίζονται ἐκ τῆς τῆς ἐσπερίων καὶ τῆς ἑσπέρης καὶ Λιβύης μικροῦ σύμπαντος. προσετέθησαν δὲ τῶν μὲν καὶ ὅτι οὐκ ὅμοιον πρεσβυτέρων, Βασίλειος τε καὶ Εὐδόξιος· οἱ δὲ ἄλλοι τε καὶ Βασίλειος ἑτέρος παρὲν συνασπίζων, ἀφ' ὧν ἑπὶ τὰς ἐξ ἑμῶν διὰ τὸ τοῦ λέγειν πολλὰν ἀποφύγειν· τὰ δὲ τῆς γνώμης ἀθαρσίᾳ, πρὸς τοὺς κοινούς ὑποσπασμένους ἀγῶνας. τῶν δὲ τὸ ἐπερούσιον, Ἀέτιος μὲν καὶ Εὐδόξιος ὑπῆρχον, οἱ δὲ τὴν διὰ τὴν ἀρχὴν ἀφ' ὧν ἐκάτερος βαθμὸν ἔχον· ἐπίσκοποι δὲ δευτεράρχων τῶν χρόνῳ ἐκπληρουμένων, Μάρης τε καὶ Εὐδόξιος, ὁ τότε τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, ὅτερον δὲ καὶ τὸν Κωνσταντινὴν πόλεως ὑπελθὼν θρόνον. καὶ δὴ καὶ Ἀκάκιος ὁ τῆς Παλαιστίνης Καισαρείας, καὶ πρὸς ἐκείνους ὑποκείμενος ὁμοδοξίαν, ἐφ' ὃ τοὺς οὖν Βασίλειον ἀντιπυλῆσαι, διότι καὶ οὐκ οὐκ Κύριλλον τῶν Ἱεροσολύμων ὑπ' αὐτῶν παυθέντα τοῦ ἱεροῦ ἀφ' ὧν πρὸς ἑμῶν ἔφερον. καὶ ὁ δὲ Ἀκάκιος θάρσαλέως μὲν ἐν τοῖς ἀγῶσι, ἀφ' ὧν ἑμῶν τε πρὸς ἑμῶν φύσιν ὅξυς, καὶ λόγῳ διὰ τὸν τὸ γνωστὸν ἱκανός· ἐξ οὗ καὶ τὰ ταύτης τῆς συνόδου γεγένηται, πολλὰ δὲ ὅτι, οὗτος μὲν ὁ μόνος ὁ ἀφ' ὧν ἑμῶν. εἰς ἁμύλλαν οὐδὲ δογματικῶν ἐκατέρωθεν μίαν κατὰ τὴν, ὁ μὲν Βασίλειος τῶν τὸ ὁμοῖον δόξαζόντων ἀπογῶν· οἱ δὲ τοῦ ἐπερούσιου ὑπ' ὧν ἁπᾶντες λέγειν τὸν Ἀέτιον προύστησαν, συνασπίζοντες αὐτῶν καὶ Εὐδο-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῶν δὲ τῆς γνώμης ἀθαρσίᾳ Ignaviā ac timiditatem Basilio magno objicit Philostorgius Eunomianus: In hoc Eunomium ducem suum sequutus, qui idem vitium Basilio exprobraverat, ut testatur Gregorius Nyssenus in libro primo adversus Eunomium, pag. 318. Verum Nyssenus eam accusationem eleganter ac luculente refutat in sequentibus.

2 Ταύτης τῆς συνόδου γεγένηται] Suspicatus sum aliquando scribendum hic esse πρὸς ἑμῶν. Ferri tamen potest vulgata scriptura, quippe quæ eundem sensum habet. γεγένηται enim hoc loco non epistolæ duntaxat, verum etiam acta totius Synodi designant. Certe verbum ἀφ' ὧν quod sequitur, non convenit solis epistolis.

μίου.

μίου. ὡς δὲ εἶδον οἱ ἀμφὶ τὸν Βασίλειον πρεσβυ-
 τήμενοι αὐτοῖς εἰς ἀντιλογία τὸν Ἀέτιον, δέσαν-
 τες αὐτὸν τὴν διῶναι τῆς λόγου, ὅτι ἔφασαν
 δεῖν ὁπισκόπου ὄντας ἀφ' ἑαυτῶν εἰς δογματῶν εἰς
 λόγους καθίστασθαι. ἀντιπρόκειν δὲ τῆς ἀφ' ἑ-
 αυτῶν, ὡς ὅτι ἀξίας ἦν ἐπὶ κρίσει, ἀλλ' ἄλλ-
 α θείας ἐπιζητήσεις, δέχονται μὲν καὶ ἄκουσι ² οἱ περὶ
 Βασίλειον τὸν ἀγῶνα· καὶ ὡς οὗτος λέγει, κατὰ
 κράτος τῇ τῷ Ἀετίῳ γλώσσει ἠτήθησαν, ὡς μὴ
 μόνον ὁμολογῆσαι, παρηλάχθαι τὴν τοῦ γνηθέν-
 τος ὑσίας πρὸς τὸ γενναίως, καὶ τὴν μὴδὲν κοι-
 νῶναι, ἀλλὰ καὶ χειρὶ οἰκείᾳ τὴν ὁμολογίαν, Ἀε-
 τίου τοῦτο πρὸς αὐτὴν αὐτῶν, βεβαιώσασθαι.
 μαθόντα δὲ ταῦτα τὴν βασιλέα, καὶ ἦν πάλας Βα-
 σίλειος τῷ Ἀετίῳ ἀφ' ἑαυτοῦ συνισχυάκει, καὶ ¹⁵
 μέσης τῆς καρδίας ἀκμάζουσαν φέροντα, τὸ συνε-
 νεχθῆναι ἀρπάσαι πρὸς τὴν τῆς ὀργῆς εκπλήρωσιν.
 διότι ἀμφὶ μὲν εἰς δέαν παρίστη· ἀφ' ἑαυτοῦ
 δὲ τῷ Βασίλειῳ, τίνα αὖτε εἶναι, οἷς ἐπαίταται τὸν
 Ἀέτιον. ὁ δὲ, ὡς ἀνόμιον ἔφη τῷ Πατρὶ τὸν Ἰόν ²⁰
 εἰσπείτα. ἀμείψας δὲ πρὸς ταῦτα τὸν Ἀέτιον,
 ποσούτοις εἶδεν τῷ Πατρὶ τὸν Ἰόν ἀνόμιον εἶπεν
 ἢ δοξάσαι, ὥστε καὶ ἀπαλλάκτας ὁμοῖον αὐτὸν κη-
 ρύττειν. τὸ δὲ τῷ ἀπαλλάκτῃ Φωνῆς ὑποδραξά-
 μνος ὁ Κωνσταντῖος, καὶ μὴδ' ἀναχρόμνος ὅλως ἐπὶ ²⁵
 κατὰ κράτος, καὶ ὅτι ἐκείνος τρόπον ἀνεθέγγετο
 τὸ ἀπαλλάκτον, ἐκβλήθη μὲν καὶ ἐκ τῆς βασι-
 λείας τὸν Ἀέτιον· ὑπερὶ δὲ τῇ συνδρομῇ Ἀκακίου, καὶ
 καθεύδοντος ὑποβλήθη μὲν ψήφοις, καὶ τὸ ὀρθοδόξου-
 ται μόνον ὑποσημαίνον τῇ καθεύδοντι, ἀλλὰ καὶ ³⁰
 αὐτῶν τὸ εἰς τὰ μάλιστα τῷ φρονήματι κοινωνούν-
 ται· τὸ μὲν καὶ τὸ γινώμην μετὰ βληθέντα τὸ δὲ τὴν
 ἀκούσιν πρὸς οἰκονομίας ῥήματι κατὰ κράτος
 ζόντων. ὁ δὲ Κωνσταντῖος τὸν ἔσπερον τόμον προ-
 κομισάμενος, τῶν καὶ τῶν παρόντων ὑποσημαίνον ³⁵
 χειρὶ οἰκείᾳ διέχευετο. φερέτο δὲ τῷ τόμῳ,
 ὁμοῖον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ γράφῃ ἀνομολογῆναι τὸν
 Ἰόν· καὶ πάλιν ἐπαῦθα συνδρομῇ τῷ Ἀκακίῳ,
 ὅς ἐπερος μὲν ἦν τὸ δόξαν, ἔπερος δὲ τὴν γλῶσσαν,
 ὑπογράφουσι πάντες ὅσοι παρήσαν, καὶ ὅσοι περὶ ⁴⁰
 ἐπὶ πρὸς τὸν ἐπὶ πρὸς τὸν.

ei Eunomio. Porro Basilius & qui cum il-
 lo erant, cum Actium adversarium sibi op-
 positum vidissent: ejus dicendi vim formi-
 dantes, indecorum esse dixerunt ut Episco-
 pi de dogmatibus fidei cum diacono certa-
 rent. Sed cum adversæ partis antistites re-
 clamassent, non de dignitate præfens judici-
 um, sed veritatis inquirendæ causa institu-
 tum esse dicentes, Basilius licet inyitus in
 certamen descendit: & quæmadmodum iste
 scribit, ab Aetii lingua penitus devictus
 est. Adeo ut non solum confessus fuerit,
 substantiam geniti differre à substantia ge-
 nitoris, nec ulla in re convenire: verum
 etiam propriæ manus subscriptione, sicut
 Aetius postulaverat, confessionem suam fir-
 maverit. Quæ cum didicisset Imperator,
 & calumniam quam Basilius in Aetium
 confinxerat, adhuc vigentem in animo suo
 circumferret, eventus illius occasionem ad
 explendam iram suam arripuit. Ambobus
 igitur in conspectum suum venire jussis,
 Basilium interrogavit quænam essent illa de
 quibus Aetium incusaret. Respondit Ba-
 silius, quod is dissimilem Patri Filium as-
 fereret. Ad hæc Aetius: Tantum abest, in-
 quit, ut Filium Patri dissimilem dicam
 aut sentiam: Quin potius absque ullo dis-
 crimine similem profiteor. At Constanti-
 us vocabulum illud ἀπαλλάκτος insimu-
 lans, nec discere omnino sustinens quonam
 sensu eam vocem usurpasset Aetius; cum
 palatio expelli jussit. Postea vero Acacii
 opera perfecit, ut idem Aetius Episcopa-
 li judicio deponeretur, subscribentibus ejus
 depositioni non solum Orthodoxis, verum
 etiam iis ipsis qui ejusdem cum illo opi-
 nionis erant: quorum alii priorem senten-
 tiam mutaverant, alii id quod inviti fece-
 rant, dispensationis nomine prætexebant.
 Porro Constantius Occidentalium Episto-
 lam in medium proferens, præsentium E-
 piscoporum subscriptionibus firmari eam
 jussit. Continebatur autem in hac Episto-
 la, Filium Patri similem esse secundum
 scripturas. Tum vero opera etiam ejusdem
 Acacii, qui quidem aliud in pectore re-
 conditum, aliud in lingua promptum ha-
 bebant, universi qui aderant, & ii quoque
 ipsi qui dissimilem substantiam antea pro-
 fessi fuerant, subscripserunt.

Filius Pa-
 tri similis
 secundum
 scripturas.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

EX LIBRO QUINTO HISTORIÆ.

1. **Ο**ΤΙ Φησι μὲν ταῦτα Ἀκακίῳ, τοὺς δὲ
 Βασίλειον καὶ Εὐστάθιον βασιλέα πείσας,
 καὶ αἰτίαις ἄλλοις ἄλλαις ὑποβαλὼν, καθαιρεῖ
 τῶν θρόνων καθαιρεῖ δὲ καὶ Μακεδόνην τὸν Κων-
 σταντινουπόλεως ἐπίσκοπον. παυθέντος δὲ τοῦ Μα-
 κεδονίου, Εὐδόξιος ἐξ Ἀντιοχείας Κωνσταντίνῳ γινώμη
 ἀντικαθίσταται τῷ θρόνῳ· ὑποβλήθη δὲ καὶ
 οἱ καθαιρεθέντες, Βασίλειος μὲν εἰς Ἰλλυρείους· οἱ ⁵⁰
 λοιποὶ, ἄλλος ἄλλας ὁδοὺς. οἱ πρὸς τὴν ὑποβλήθη
 πειλόμενοι, ἀπετῆσι μὲν τὰς οἰκείας ὑπογραφάς,

1. **P**ost hæc Acacius, cum Imperatorem
 in suam sententiam pertraxisset, Basi-
 lium & Eustathium aliosque plures variis
 criminationibus appetitos, ex suis sedibus
 deposuit. Ipsum quoque Macedonium Con-
 stantinopolis Episcopum Sacerdotio exuit.
 Porro deposito Macedonio, Eudoxius ex
 Antiocheni Episcopo, annuente Constan-
 tinio, in ejus locum subrogatus est. Ii
 vero qui depositi fuerant, in exilium
 missi sunt. Basilius quidem in Illyricum:
 reliqui autem, alius alio dispersi. Qui
 cum in exilium ducerentur, subscriptiones

Acacius
 Basilianus
 & Aetian-
 nos pellit.

Theodoris.
 l. 2 c. 27.

VARIORUM ANNOTATIONES.

^a Οἱ πρὸς Βασίλειον] Duo Basilii in hoc capite memorantur; scil. Magnus ille qui postea Cæsarex in Cappadocia
 antistes fuit; nunc vero diaconus: & Basilius Ancyrae Episcopus. De hoc posteriori hic sermo est.

suas quibus Ariminensis Concilii fidem confirmaverant, revocarunt: atque hi quidem consubstantiali, illi vero similis substantiæ Filium iterum prædicarunt. Aetius autem depositus, propterea quod ἀπαράλλακτον invexerat, quod reliquis ejus sermonibus ac scriptis manifeste repugnabat, Mopsuestiam Ciliciæ relegatur: Cum omnes prope modum ejus fautores ac sectatores, non ipsum modo, verum etiam fidem quam prædicabat, subscriptione sua damnasent: alii quidem opinionem quam prius amplexi fuerant abjicientes: alii vero temporari servientes, & Imperatoris voluntatem veritate ipsa potiore judicantes. Porro Acacius, cum Basilium quidem ob privatas inimicitias, Aetium vero ob dogmatum discrepantiam deposuisset, & in exilium trussisset; Cæsaream rediens, in Ecclesiis quæ Pastore suo viduatae erant, eos Episcopos constituit, qui consubstantialis fidem profiterentur. Ac Nicomediæ quidem in locum Cecropii, Onesimum ordinavit: Ancyrae vero in locum Basilii Athanasium substituit. Tarfensibus autem Silvani loco Acacium alterum præfecit. Antiochiæ vero Clerici omnes qui cum Basilio olim consenserant in his quæ contra Aetium & Eudoxium tentata fuerant, indicta causa expulsi sunt. Et Meletius ex urbe Armeniæ Sebastia accitus, in Antiochena sede ab eodem Acacio collocatus est, vice Eudoxii. Jam enim Eudoxius Constantinopolitanam ad sedem conscenderat. At Meletius, prius quidem dissimilis substantiæ Filium professus, ad Imperatoris arbitrium se se accommodabat, & Occidentalium Epistolæ subscripserat. Sed postquam ad Antiochenam sedem promotus est, Consubstantialis propugnator acerrimus exstitit. Laodiceæ vero idem Acacius Pelagium ordinavit Episcopum. Atque ut breviter dicam, ubicumque vis ac potentia ei consilium dabat, in eorum locum qui expulsi fuerant, eos qui consubstantiali apertissime profiterentur, summo studio collocavit.

Homocis-
ani ordina-
ti.

Meletius
Ep. Ant.

Aetii Exi-
lium.

2. Cum Imperator ex Acacio didicisset, Aetium ab Auxentio Mopsuestiæ Episcopo omni humanitate ac benevolentia foveri, cum Amblada deportari jussit, ut

αἰς τὴν Ἀρμένίαν πρὶν ὑπεστῆναι ἀνακρίνεται
ἢ πάλιν οἱ μὲν τὸ ὁμοούσιον, οἱ δὲ τὸ ὁμοούσιον. καὶ ὁ
Ἀέτιος δὲ καθαίρει διότι τὸ ἀπαράλλακτον εἰση-
γήσατο, ὅπερ αὐτῷ ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις καὶ συλ-
λογαῖς ἀφ' ἑρῆδων ἀπεμάχετο, ὡς ὁμοούσιος εἰς
Μοψουστίαν τῆς Κιλικίας ἐκπέμπεται, ὡς ὁμοού-
σιος κατ' αὐτῶν καὶ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῆς
πίστεως ἢ ἐκέρυττε, μικρὸν πάντων αὐτῷ τῷ ἑρα-
τῶν καὶ ὁμοφρόνων τῷ μὲν ἐκ μεταβολῆς τῷ
10 πάλαι δεδογμένον τῷ δὲ τοῖς καιροῖς εἰδόντων,
καὶ τῷ τοῦ βασιλέως γνάμῳ κρείττω τῆς παρὰ
σφίσι ἀληθείας ποιησαμένων. ὁ δὲ Ἀκάκιος τοὺς
ἐν Βασιλείῳ δ' ἰδίαν ἔχθραν, καὶ τὸν Ἀέτιον
ἀφ' τοῦ ἐπιτροπῆν καθελὼν καὶ ὡς ὁμοούσιος ποι-
15 σαμένων, ἀνατρέχων ἐπὶ τῷ Καισαρείαν, ταῖς χη-
ρλούσαις ἐκκλησίαις δὲ χειρεῖς καθίστη, τὸ ὁμοούσιον
ἡρησκόθεντας καὶ καθίστησι μὲν ἐν Νικομηδείᾳ ἀπὸ
Κεχροπίης, Ὀνήσιμον ἀπὸ δὲ Βασιλείης τῇ Ἀβύ-
1 ρα, Ἀθανάσιον Ἀκάκιον δὲ ἔπειρον ἀπὸ Σιλαανοῦ,
20 τῇ Ταρσῷ. ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ, ὅσοι μὲν ποτε ἦ
ἐν τῇ Κλήρῳ συνήρασαν Βασιλείῳ ἐν ταῖς χη-
ρὰς τοῦ Ἀετίου καὶ Εὐδοξίου τολμῶντες, ἐρήμιον ἡ-
λαύνοντο. Μελέτιον δὲ τῆς Σεβαστίας τῷ Ἀρ-
μενίων μεταπεμφάμενος, ἀπὸ Εὐδοξίου τῷ θρόνῳ
25 ἐγκαθιδρύει. ἥδη γὰρ Εὐδοξίος Κωνσταντινουπόλεως
ἐπέβηκεν. ὁ δὲ Μελέτιος, τὰ μὲν πρῶτα, τῇ τῷ
Βασιλείῳ ῥοπήν θρασυπῶν τὸ ἐπιτροπῆν ὑπεκρί-
2 νετο, καὶ τῷ τόμῳ τῷ ἐσπερίῳ ὑπέγραψε. ὃ
δὲ τῆς Ἀντιοχείας ἐπάρξας θρόνου, θέρμους ἦν τῷ
30 ὁμοούσιῳ ὑπέρμαχος. χειροτονῶν δὲ καὶ Πελάγιον ὁ
Ἀκάκιος ἐν Λαοδικείᾳ καὶ ἀπλῶς ἔθα ἀν ἡ
3 διώκεις εἶπετο, τῷ βυλῷ ἐδίδου, κατὰ τὸ
κράτιστον ἀπὸ τῶν ἐξελαθέντων, τοὺς τὸ ὁμοούσιον
εἰς τὸ ἀπροφάσιτον πμῶντας ἐγκαθίσταται.

2. Οτι Φησιν ὁ βασιλεὺς παρὰ Ἀκακίου 4
μαθὼν, ὡς ὁ Ἀέτιος ὑπὸ Αὐξεντίου ὃ Μοψουστίας
ἐπισκόπου ἐς τὰ μάλιστα Φιλοφροσύνης ἀξιοῦται,
ἢ εἰς Ἀμβλαδα τῶτον μεθεμελῆσαι ὡς κελεύεται, 52

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῷ ἀγκύρα ἀγνώστον] De hoc Athanasio Ancyrae Episcopo, præter Socratem & Basilium à Gothofredo citatos, meminit Gregorius Nyssenus in libro primo contra Eunomium, p. 292. καὶ τὸ κατὰ τὸ Ἀίτιον τῶν τῶν Ἀθανασίου πρὸ τῆς Γαλατίας ἐπισκόπου λέγοντες ἡκούσα, ἀνδρὸς ἐκ αὐτῶν πρὸ τῆς ἀληθείας προσημειώσαντες, &c. Id est: Nam quis & qualis fuerit hic Aetius, audivi quondam narrantem Athanasium Episcopum Galatiae, virum cui nihil unquam veritate fuit antiquius.
2 Ὑπεκρίνεται] Scribendum puto ὑπεκρίνεται. Eodem verbo utitur Philostorgius in libro 4, cap. 9. καὶ τῷ τῷ ἐνέμῳ ὡς ἀποκρίνεται. Gothofredus vero hunc locum aliter interpunxit, ut ex versione ejus apparet. Sic enim interpretatur: At Meletius, initio quidem Imperatoris autui serviens, ἐπιτροπῆν simulavit. Verum Græci sermonis proprietates hoc loquendi genus non admittit, τῷ δὲ βασιλείῳ ῥοπήν θρασυπῶν. Dicerent enim δουλεύων, aut quid simile. Recte igitur emendavi, ὑπεκρίνεται τῷ τῷ βασιλείῳ ῥοπήν. Quæ elegans est metaphora à momento trutinæ de-

sumpta. Jam vero θρασυπῶν τὸ ἐπιτροπῆν eleganter dicitur pro πμῶν, ut paulo post loquitur Philostorgius.

3 ἔθα ἀν ἡ δύναμις εἶπετο] Suspensus sum aliquando hunc locum ita restituendum esse: ἔθα ἀν ἡ δύναμις αὐτῶν τῷ βυλῷ ἐδίδου, &c. Et in fine ἐγκαθίστησι. Sed nunc re attentius examinata, nihil mirandum censeo.

4 Ὁ βασιλεὺς παρὰ Ἀκακίου] In Apographo Samuelis Bocharti, post has voces, in margine annotantur hæc verba: Ἀδὲ μὲν ex margine manuscriptorum exemplarum.

5 Εἰς Ἀμβλαδα] In manuscripto codice Samuelis Bocharti legitur, Ἀμβλαδα. Et paulo post pro ἀντιοχείῳ idem codex habet ἀντιοχείῳ, ὡς ὅτις ὁ ἀντιοχίης ψευδολογῶν. Porro cum hoc capite jungendus est locus Suidæ in voce ἀντιοχίης, qui absque ulla dubitatione descriptus est ex hoc Philostorgii libro. Nam & Aetii & Eunomii elogium quod illic legitur, id manifeste declarat, & stilus ipse Philostorgium auctorem indicat. ὡς ὅτις ibi dicuntur Episcopi: quæ locutio peculiaris est Philostorgio.

VARIORUM.

2 Ἀμβλαδα] Pifidiæ civitas dicitur Artemidoro, & ex eo Straboni; Tauro monti subjecta. Isauriæ olim vicina, & forte pars ejus hoc ævo, quo Isauri latrocinii dediti,

ad gravia bella proruperant, ut scribit Marcellinus lib. 14. in gestis anni 353. f. Gothofred. in loc.

ἐκεῖ

qui prius tumultuabantur, ita sibi conciliavit, ut non modo in contrariam sententiam transierint, verum etiam Eunomio deinceps testimonium pietatis ultro perhibuerint. Non enim solum in his quas habuit Concionibus, nunquam deprehensus est dissimilem Patri Filium asserere: Immo vero similem secundum Scripturas, prædicare se libere professus est. Similem quidem secundum substantiam neutiquam admittebat: ejusdem impietatis esse dicens, similem secundum substantiam dicere Filium Patri: & non simillimum profiteri juxta rationes unigenito Filio convenientes ad Patrem qui sine passione genuit. Neque vero clerum dumtaxat ita affecit: verum etiam universum Ecclesiæ populum, cum hæc disseruisset, ingenti admiratione tum sapientiæ, tum pietatis suæ perculit. Quamobrem Eudoxius supra modum gavisus exclamavit: Defensio mea apud eos qui me interrogant, hæc est. Et populus applausit Eudoxio, quod bene atque opportune sacræ scripturæ verba pronuntiasset.

Eunomii
de Filio
impia
dicta.

2. Ait impius Philostorgius, Deo invivum Eunomium festo Theophaniorum die, jussu Eudoxii, sermonem ad populum habuisse, in quo impia eorum doctrina aperitissime detecta est. Nam & Josephum detestandi illi, post ineffabilem partum coivisse eum Virgine ausi sunt dicere. Et multo adhuc impudentius, Filium Patris servum ac ministrum, Spiritum item Filii, pronuntiare non dubitarunt. Porro genus dicendi quo illi tunc usi sunt, à panegyrica venustate alienum fuit: & obscuritate ac superfluitate verborum, & vocabulorum impurorum usu tumidum: ad ingratum ac ridiculum & confusum characterem pertinens: mentis eorum caliginem ac perturbationem, inflectamque ipsis à Deo prænam perspicue declarans.

μη μόνον εἰς τὴν εἰς ἀντίαν μετὰ τῆς δόξης, ἀλλ' ἡ μάρτυρας αὐτοῦ θερμούς τῆς θυσίας γενέσθαι. καὶ γὰρ ἀνόμοιον τῷ Πατρὶ τὸν Ἰῶν οὐ μόνον ἔδαμῶς ὅς οἱ ἐδημιόργησε δογματίζειν ἐφωρά- 1
θη, ἀλλὰ καὶ ὅμοιον κατὰ τὰς γραφὰς ἀνα- 2
κρύπτειν ἐπαρρησιάζετο. τὸ μὲν τοῖς ὅμοιον κατὰ τὴν οὐσίαν οὐ πρὸς αἰετοῖς ἴσται εἰς βλασφημίαν λέγων εἶναι, ὅμοιον καὶ οὐσίαν λέγειν τῷ Πατρὶ τὸν Ἰῶν, καὶ μὴ ὁμοιότατον φρονεῖν κατὰ τοὺς μονογενεῖ Θεῷ 3
πρὸς τὸν ἀπαθὲς γνηνηκότα Πατέρα πρὸς ἡ- 4
κοῖτας λόγους. ὁ μόνον ὃ τὸν κληρὸν οὕτω διέθηκεν, ἀλλὰ καὶ πάνδημον ὅλῳ ἐκκλησίαν, τὰ αὐτὰ 5
ἀγλαχθεῖς, εἰς μέγα καὶ γλυκὺ θαῦμα καὶ σοφίας καὶ θυσίας εἰλκύσατο. ἐξ οὗ καὶ τὸν Εὐδο- 6
ξιον ὑψοῦσα ἀναβόησεν, ἡ ἐμὴ ἀπλολογία 7
τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὐτὴ εἶναι. καὶ κρότον ἀγῶ- 8
ραι τῷ πληθεῖ, ὡς θῶ καὶ κατὰ χαρὴν τὴν ἱερὰν ἀνεκπύοντος χρῆσιν.

2. Οπὶ ὁ δυσσεβὴς οὗτος, Εὐνόμιον τὸν Θεοφυ- 9
γῆ καὶ ἐπιτροπὴν Εὐδοξίῳ δημηγόρησεν τῷ πλή- 10
θει λέγει τῆς τῶν Θεοφανείων ἑορτῆς εἰσαγωγῆς, ὅς ἡ τὸ δυσσεβὴς αὐτῶν καὶ ἄθεον μάστιγα ἀπο- 11
γυμνοῦται. τὸν τε γὰρ Ἰωσήφ οἱ κατάρσεται μὲν 12
τὴν ἀφραστον κυφορέαν, συνάψειν ὃ πεφάσκει 13
τῇ παρθέῳ καὶ τὸν Ἰῶν ἀναιδέστερον τῷ Πατρὶ 14
δούλον καὶ ὑπηρετῆν, καὶ δὴ καὶ τὸ πνεῦμα τῷ 15
Ἰῶν, φοβερόν οὐδὲν ἡρωῦτο λέγειν. ἐστὶ δὲ καὶ αὐ- 16
τοῖς ἡ φράσις ὅς τούτοις, πατηγυρικῆς χάριτος 17
ἀππλοτοειωμένη, ἀσαφεία καὶ ἀπειρολογία, καὶ 18
ῥημάτων ὃ καθαρῶν ὡς ἀχρηστῶν εἰς τὸ ἀπεπείσθαι 19
καὶ κατὰ γέλαστον καὶ πταρῶν μένον εἶδες ἀνοιδου- 20
μένη, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς γνώφον καὶ σάλον καὶ 21
τὸ Θεοβλαβὲς εἰδεικυμένη.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐν οἷς ἐδημιόργησε] Scribendum est, ni fallor, ἐδημιόργησε. id est, in concionibus quas Eunomius habuit ad Clerum Constantinopolitanum, ut se ab hæreticos crimine apud illos purgaret. Certe Philostorgius paulo ante testatus est, Eunomium Apologeticum sive defensionem suæ fidei ac doctrinæ coram Clero urbis Regiæ instituisse. 2 Τὸ μὲν τοῖς ὅμοιον κατὰ τὴν οὐσίαν οὐ πρὸς αἰετοῖς ἴσται εἰς βλασφημίαν λέγων εἶναι, ὅμοιον καὶ οὐσίαν λέγειν τῷ Πατρὶ, &c. Id est, Similem autem secundum substantiam neutiquam admittebat, ejusdem impietatis esse affirmans, similem secundum substantiam dicere Filium Patri, & non simillimum profiteri juxta rationes unigenito Filio convenientes ad Patrem qui sine passione genuit. Quæ si cui fortasse obscura esse videbuntur, is legat expositionem fidei Eunomii, quam nuper edidi in Annotationibus ad librum 5. Historiæ Ecclesiasticæ Socratis pag. 274. &c. Sed verba ipsa Eunomii præstat hic adscribere, prout illa interpretati sumus; quippe quæ non mediocrem lucem allatura sint huic loco. Hunc Filium Dei & unigenitum Deum agnoscimus: solum similem Patri ob præcipuam similitudinem & propriam ac peculiarem significationem, non ut Patrem Patri: neque enim duo sunt Patres. Non ut Filium Filio: quippe cum

non sint duo Filii. Neque ut ingenitum ingenito. Unus enim ingenitus est, Deus scilicet omnipotens, & unus Filius, unigenitus scilicet. Sed similem, ut Filium Patri, quippe qui imago sit & sigillum omnis operationis ac virtutis paternæ, sigillum omnium operum ac sermonum & consiliorum Patris.

3 Προσηκόντως] In editione Genevensi à Librariis, ut opinor, ommissa erat vox λόγους, quam nos ex Manuscriptis exemplaribus nostris hic supplēvimus.

4 Τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν] Scribendum est ἀνακρίνουσι, ut legitur in Manuscripto codice Samuelis Bocharti. Verba sunt Pauli Apostoli ex epistola prima ad Corinthios cap. 9. quibus usus erat Eudoxius Constantinopolitanus Episcopus, cum Apologiam Eunomii in Ecclesia audisset. Quo audito, universus populus qui aderat, plaudens acclamavit: bene & commode dictum illud Apostoli ab Eudoxio prolatum esse significans. Sic enim interpretanda sunt verba illa Philostorgii, τὴν ἱερὰν ἀνεκπύοντος χρῆσιν: quemadmodum Lucas Holstenius ad latus sui codicis adnotavit.

5 Καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Ἰῶν φοβερόν ἡρωῦτο λέγειν] Veram hujus loci emendationem nobis indicavit codex Samuelis Bocharti, in quo ita scribitur. καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Ἰῶν, φοβερόν οὐδὲν ἡρωῦτο λέγειν. Optime, si vocem unam addideris hoc modo. καὶ τὸ πνεῦμα ἵeron τῷ Ἰῶν, φοβερόν οὐδὲν ἡρωῦτο λέγειν. Id est, Sed & Spiritum sanctum Filii opus dicere nequaquam reformidarunt. Certe hoc fuisse dogma Eunomii, docet ejusdem expositio jam à nobis citata. Sed nihil addendum est. Suppleendum dumtaxat ἀπὸ κρητὸν vocabulum quod præcessit, ὡς ἀχρηστῶν καὶ δούλων.

3. Ὅτι.

3. Οπὶ μὲν τοὺς πολλοὺς ἐπαίνους Εὐδοκίῳ, ὃ μόνον οὐδὲν αὐτῷ ὑπέσχετο διανοήθη περᾶν Εὐδοκίῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐπεχείρει πείθειν, γενομένην τὴν τε καθάρσιν Ἀετίου, καὶ τὴν αὐτοῦ Ἀριμίνης ἐκθεσιν ὑποσημασθεῖς, εἰς τὸ δὲ οἰκονομίας πρόσχημα τὸ ἐκθεσμον αὐτοῖς καταρθεύειν καὶ ἀθέλητον. ἐφ' οἷς ὁ Εὐνόμιος βαρέως ἐπὶ τῶν, οὐδέποτε αὐτῷ ὑπέσχετο ὡς πολυμάνει δ' αὐτοῖς καὶ τὸν Κύζικον, πρῶτα μὲν λόγοις, εἶτα καὶ γεγραμμέναις, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ πατρίδα τὴν Καππαδοκίαν ἀφικνεῖται.

4. Οπὶ κατ' Εὐνομίῃ κληθεὶς ὁ Ἀκάκιος ἐφ' ᾧ Κυζίκου κατέστη ἐπίσκοπος, συνδιαβάλλει καὶ τοὺς αὐτοῦ Εὐδοκίῳ, ὡς χάρις κοινῆς γνώμης τὸν μαθητὴν Ἀετίου κεχρητονηκότας ἐπίσκοπον, ἀνδρὰ δὲ οἰκείον διδάσκαλον τῶν πρὸς τὴν αἵρεσιν ὁρῶντων. 15 2. Ἐλθὼν ὑπεβάλλεται φιλοεικήσαντα. καὶ πείθει ταῖς διαβολαῖς τὸν Κωνσταντίνον, μετὰ περὶ τὸν Ἀνποχέαν ποιήσαντα τὸν Εὐνόμιον. καὶ παραγνοῦντα, εἰς ἀπολογία καλῶς καὶ ἀσπληνῶς συνδικῇ διατίτῃ λογοθετῶν. ἐπεὶ δὲ ἡ σύνοδος τὸν κατήγερον ἐξήτει, ὁ δὲ ἦν ἡδαιμένος. ὁ γὰρ Ἀκάκιος ἀποδειλιάσας, καὶ γὰρ ἐνόμιζεν ἐκ μόνης τὸ πρὸς βασιλέα ἀφελῆς τὸ ἐχθρὸν αἰρήσειν καὶ κράτος εἰς τὴν αὐτοῦ εἰς τὸ βαθυτάτον σιγῶντων. διὸ καὶ ὁ Κωνσταντίνος ταῦτα μαθὼν, 25 δι' ὑπονοίας τε τὸν Ἀκάκιον ἔχων, ὡς ἀπεχθόμοσυν μᾶλλον ἢ τὸν τρόπον θύοι τῇ κατηγροῖαν ἐσημασμένον καὶ θάψαν αὐτὸν εἰς τὸ ἰδὼν ἐπαναδραμεῖν ἐκείλῃ παροικίαν, μέζονι συνόδῳ ταμευόμηνος τὸν προκειμένον ἀφ' ἑαυτοῦ.

5. Ταῦτα δὲ Κωνσταντῖνος διανομήσας, ἡ δὲ Ἰουλιανὴ ἐπαράστασις ταῖς φήμας αὐτῷ ἀφ' ἑαυτοῦ κατατάσσεται. ὁ δὲ, αὐτίκα τε τὸν ἐπὶ Κωνσταντίνου πολὺν ἐβί-

3. Eudoxius post multas laudes in Eunomium congestas, non modo nihil eorum quæ promiserat, perficere in animum induxit: Immo vero persuadere illi conatus est, ut depositioni Aetii, & Ariminensis fidei expositioni subscriberet, dispensationis specie illegitimum atque involuntarium facinus eis excusans. Quibus Eunomius graviter commotus, neutrum præstare voluit. Sed & Cyzicum ipsi dimisit, primo quidem verbis, postea vero etiam per literas: 10 & ad patriam suam Cappadociam se recepit.

4. Acacius adversus Eunomium commotus, eo quod Episcopus Cyzici constitutus fuisset, Eudoxium quoque simul cum eo criminatus est, quod absque communi consensu discipulum Aetii Episcopum ordinavisset: virum qui ferventissimo in hæresim zelo magistrum suum superare contenderet. Tantumque perfecit calumniis, ut Constantius aures ei accommodans, Eunomium Antiochiam evocaret. Qui cum eo venisset, iussit eum Constantius in synodali iudicio examinatum causam dicere. Sed cum synodus accusatorem requireret, nullus usquam apparuit. Acacius enim metu percussus; quippe qui existimaverat sola apud Imperatorem calumnia inimicum à se penitus oppressum iri; in altissimo silentio permansit; quæ cum didicisset Constantius, Acacium suspectum habuit, utpote qui per similitudinem potius, quam ex morum probitate accusationem instituisset. Eumque confestim ad Ecclesiam suam reverti iussit, præsentis negotii disquisitionem majori synodo reservans. 30

5. Hæc dum Constantius animo volveret, fama ad eum perfertur de Juliani rebellionē. Statim ergo iter arripuit Constantinopolim. 35

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰς τὸ τῆς οἰκονομίας ἀσχηματισμῶν] Hunc locum Gothofredus non intellexit. Cujus interpretationem Lucas Holstenius in margine sui codicis ita emendavit. *Conniventia titulo nefarium ipsorum & involuntarium factum obtingens, vel coactionis.* Verum hanc interpretationem probare non possum. Nam conniventia vitio verti solet; quippe quæ argumentum sit negligentiae. Contra vero οἰκονομία semper in laude ponitur, & quidem jure merito, cum sit conjuncta prudentiæ. Quamobrem Philostorgius ait hoc loco, Eudoxium, qui non sincere neque ex animo, sed per fraudem ac simulationem, Ariminensis fidei formulæ & Aetii condemnationi subscripserat, id factum οἰκονομίας specie prætexuisse. Quod quidem Philostorgius supra quoque notavit in libro 4. sub finem, ubi de Aetii depositione loquitur. οὐ τῶν ὁρῶντων τὸν μόνον ὑποσημασμένον τῇ καθάρσει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εἰς τὰ μάλιστα τῇ φρεσὶ καὶ καρδίᾳ. τῶν μὲν καὶ τὴν γνώμην μεταβάλλουσιν, τῶν δὲ τὴν ἀκρίβειαν ἀσχηματίζουσιν. Idem diu postea fecerunt Acephali: Qui cum duas in sectas divisi essent Alexandriæ, in Gaianitas & Theodosianos, postea inter se reconciliati unitatem fecere, quam specioso οἰκονομίας titulo prætexebant. Verum adversus hanc Acephalorum unitatem egregium librum scripsit Eulogius Episcopus Alexandrinus, in quo quænam esset οἰκονομία seu dispensatio Ecclesiastica, & quot ejus species essent, accurate observavit, ut videre est in Bibliotheca Photii cap. 227.

Primum igitur notat Eulogius, non omnibus promiscue licere οἰκονομίας seu dispensatione uti, sed iis dumtaxat qui ministri sunt ac dispensatores mysteriorum Dei, præsidibus scilicet Ecclesiæ. Deinde notat, nunquam locum esse οἰκονομίας seu dispensationi, nisi salva prorsus atque illibata permanente fidei doctrina. His positis, Eulogius triplex distinguit genus οἰκονομίας Ecclesiasticæ. Primum consistit in rebus. Secundum in nominibus ac verbis. Tertium in personis. Hæc Eulogius in supradicto libro fusius persequitur. Verum Interpres, vir alioqui doctus & de literis optime meritis, pulcherrimum & utilissimum Tractatum interpretatione sua penitus obscuravit. οἰκονομίας enim incarnationem ubique fere interpretatus est: quo nihil fingi potest absurdius. Quod cum ego ante annos triginta & amplius Francisco Florenti, docto imprimis Jurisconsulto indicassem, id ille in suis Juris Canonici commentarios retulit, & Præfationem integram de dispensationibus Ecclesiasticis ex illo Eulogii loco concinnavit: Me à quo illud acceperat, ne nominato quidem.

2 Ζῆλον ὑπεβάλλεται] In Manuscripto codice Bocharti scribitur ὑπεβάλλεται. Sed parum refert utro modo scribatur hoc verbum. Vox autem Ζῆλον procul dubio corrigenda est hoc modo: τὸν ὁρῶντων τὸν μόνον. Similis error sæpius occurrit in his libris, qui ex eo profluxit, quod veteres adscribere solebant ad latus literæ, non autem subscribere, ut nunc facimus.

VARIORUM.

a Προπολιμάνει δ' αὐτοῖς καὶ τὸν Κύζικον] Male Valesius vocem αὐτοῖς de Eudoxio intellexit: cum enim sit numeri pluralis, de Clero Cyziceno exponenda est, qui

inimicitias cum Eudoxio exercuerunt, ut narratur cap. 1 hujus libri. W. Lowth.

Simul synodum in urbe Nicæa indixit, ad examinandum τὸ ἐπιτρούσιον. Sed cum Mopsucrenas venisset, morbo correptus, ibidemque ab Euazio baptizatus, Imperium pariter ac vitam, & synodos ad stabiliendam impietatem, dereliquit.

Constantii
funus.

6. Cum Constantius ad sepulturam ferretur, Julianus Constantinopolim ingressus, ante feretrum processit absque diademate, honorem exhibens mortuo, cui paulo ante vitam adimere properabat.

Julianus
exules Epi-
scopos revo-
cat.
Soz. l. 5.
c. 5.

7. Julianus, cum imperium per vim sibi vindicasset, Aetium, utpote qui Galli causa in discrimen venisset, ab exilio revocavit: nec eum solum, sed & reliquos omnes qui ob Ecclesiastica dogmata relegati fuerant, in suas sedes restituit.

διζέ, ὃς σύνδοι ἄμα διόριζεν ὑπὲρ τῆς ἐπιτρούσιου καὶ Νίκαιαν ἵστατο. Φθάσας δὲ παρὰ τὰς Μόφου κα-
λυμένας κρήνας, καὶ ὑσώ βληθεὶς, εἶτα καὶ βαπτι-
σάμενος παρὰ Εὐζαίου, τὴν τε βασιλείαν αὐτῷ κίβη,
καὶ τὰς ἐπ' ἀσκήσας συνόδους ἀπολείπει.

6. Οἱ κομίζομενοι πρὸς ταφὴν Κωνσταντίνου ὁ Ἰουλιανὸς καὶ λαβὼν, καὶ τὴν Κορῶν ὡρεπόμενους, καὶ κεφαλῆς ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα, καὶ πρὸς τὸ νεκρὸν, ὃ τὴν ζωὴν ἀφελὼν ἐπεφράπτυσεν.

7. Οἱ πρὸς τὴν βασιλείαν ἀρχαίως ἀρπάσας ὁ Ἰουλιανὸς, ἅτε δὴ Ἀέτιον ἀφ' ἑλλάνων ἀφέναι κινδυνεύοντα, καὶ Φυγῆς ἀνακαλεῖται· ἔκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι δοξμάτων ἐκκλησιαστικῶν ὑποφάνην ὑπέστησαν.

EX LIBRO SEPTIMO HISTORIAE. ἢ ΕΚ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Gentiles in
Christianos
insurgunt.

1. JULIANUS cum Imperium per vim arripuisset, & Gentilibus per edicta licentiam omnem concessisset, ut nihil eorum quæ didicerant, omitterent: Christianos in gravissimas & inexplicabiles æumnas coniecit: Gentilibus ubique locorum, omnis generis tormenta, novosque cruciatus, & acerbissima mortis genera eis infligentibus.

Georgii Ep.
Alex. ca-
des.

2. Cum Georgius Alexandriae Episcopus Concilio præsideret, & eos qui idem cum Aetio sentiebant, Epistolæ adversus Aetium subscribere cogeret, gentiles repente infilientes eum comprehenderunt. Et post multas corpori ejus illatas contumelias, ad extremum igni tradiderunt. Porro impius iste scriptor ait, Athanasii consilio eos ad hoc facinus incitatos fuisse. Quippe interfecto Georgio Athanasius propriam sedem recuperavit, Alexandrinis libenti animo eum excipientibus.

De Statua
Christi Pa-
neade.

3. De statua Servatoris nostri, quam fides mulieris quæ sanguinis profluvio laborabat, bene de se merito gratiam referens erexit, scribit Philostorgius eam collocatam fuisse juxta fontem qui est in urbe, unâ cum aliis statuis, & jucundum atque amœnum spectaculum præbuisse spectantibus. Cumque herba ad pedes Servatoris enata, adversus morbos omnes, præcipue vero ad-

1. Οἱ τὴν βασιλείαν Ἰουλιανὸς ἀρπάσας, καὶ τοὺς ἑλλήσι ἀφ' ἐπιγραφμάτων πᾶσαν ἄδειαν εἰσνεγκῶν, καὶ μὴδὲν τὴν μελετωμένων ἀπρακτοῖς ἔσθιν, εἰς ἀρήρητά τε καὶ ἀδύνητα πάθη κατέστησε τοὺς Χριστιανούς, πανταχοῦ τῇ ἑλλήνιστι πᾶσας αἰκίας καὶ κακὰς βασάνους καὶ πικροτάτους θανάτους ἐπαγόντων αὐτοῖς.

2. Οἱ Γεώργιον τὸν Ἀλεξανδρείας συνδρίην, Φησι, προκαθεζόμενον, καὶ τὴν κατ' Αἰτίου τόμον ὑποσημνήσας τῆς ὁμοδόξους βιαζόμενον, εἰσπληθύναντες τὸ ἑλληνικὸν καὶ συλλαβόντες αὐτὸν, πολλὰ τε εἰς τὸ σῶμα ἐνέεισαν, εἶτα περὶ παρέδδσαν. Φησι δ' ὁ δυσσεβὴς συγγραφεὺς ἕτος, καὶ τὸν Ἀθανασίου γνώμην καταγῆσαι τῆς πράξεως. ἀλλὰ γὰρ Γεωργίου ἀφ' ἀθανάτου, τὸν οἰκεῖον θρόνον ὁ Ἀθανάσιος, τῇ Ἀλεξανδρείᾳ αὐτὸν ἀσμένως ὑποδέξαμενον, ἀναλαμβάνεται.

3. Οἱ περὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἢ ἢ τῆς αἰμόρρου πίσις ἀμειβομένη τὸν θειουργήτην ἀνέστησεν, ἱσχυρῶν Φησι, ἀνεπηλῶσθαι μὴ ταύτην κατὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐνδοῦ τῆς πόλεως, μετὰ καὶ ἑτέρων ἀγαλμάτων, τερπνότητος πὶ παρέχει τοῖς Φοιτῶσι γέμα. τῆς δὲ τῆς εἰκόνης βοτάνης κατὰ τῆς πόδας ἀναφύεισης, ἰοσημάτων μὴ

VALESII ANNOTATIONES.

1. Ἀπὸ δὲ Ἀέτιου] Scribendum est transpositis vocabulis, Ἀέτιον ὡς δὲ. ὅς.

2. Μὴδὲν τῶν μελετωμένων] Codex Bocharti scriptum habet μεμελετωμένων. Leges tamen Grammaticæ μεμελετωμένων dici jubent.

3. Γεώργιον τὸν Ἀλεξανδρείας] Lucas Holstenius in margine sui codicis ad hæc verba id scholium annotavit. De Presbyterorum Alexandrinorum collegio & prima inter ipsos Episcopi cathedra, ex sancti Hieronymi & Hilarii Diaconi Romani sententia loquitur. Sed hanc Holstenii interpretationem probare non possum. Nam αὐτοῦ hoc loco non Collegium Presbyterorum significat, sed Synodum Episcoporum Ægypti, quos Georgius Alexandriae collegerat. Nam cum Episcopi Synodi Constantinopolitanæ epistolam ad eum scripsissent, qua Aetium quidem anathema-

te damnaverant: reliquos vero Aetii sectatores, qui pluri erant in Ægypto, à communione Ecclesiæ submovent, indulto eis sex mensium spatio ad resipiscendum: Georgius acceptis his literis Concilium Episcoporum Ægypti congregavit, in quo cunctos Aetii sectatores damnationi ejusdem subscribere compulit, ut hoc loco docet Philostorgius. ὁμοδόξους: igitur hic intelligere debemus Aetianos, Serram videlicet, Stephanum & Heliodorum, Episcopos Libyæ, de quibus paulo post loquitur Philostorgius. τόμον vero τὴν κατὰ Αἰτίου vocat epistolam Synodi Constantinopolitanæ, quam refert Theodorus in capite 28. lib. 2. Historiæ Ecclesiasticæ.

4. Τερπνότητος πὶ παρέχει] Scribe meo periculo τερπνότητος πὶ παρέχει τοῖς Φοιτῶσι γέμα.

VARIORUM.

a Τὴν Ἀθανασίου γνώμην καταγῆσαι τῆς πράξεως] Manifesta Arianorum in Athanasium calumnia. Verum ne ipse quidem Julianus Georgii cædem in Christianos rejecit, in Epistola 10. hac de re ad Alexandrinos scripta: quæ exstat item apud Socratem lib. 3, cap. 3. vid. etiam Sozom. lib. 5. cap. 7. W. Lomih.

b Παρὶ τῆς εἰκόνης] De hac statua seu imagine Christi videantur Eusebius Hist. lib. 7. cap. 18. Rufin. lib. 7. cap. 14. Asterii Homilia 10 apud Photium in Bibliotheca, num. 271. Sozom. lib. 5. cap. 21. Artemii Act. 20. Octob. cap. 38. Cedrenus pag. 251. Niceph. lib. 10. cap. 30.

ἀπάν-

ἅπαντας, μάλιστα δὲ τῆς Φθινάδος, ἴαμα· καὶ
ζητουμένων τὴν αἰτίαν· ἐλελήθει γὰρ τῶ χρόνῳ
καὶ ὁ πῖος ἔφερε μορφὴν, καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀνε-
γνώστη. ὅς ὑπαύρην γὰρ γυμνὸς ἔσται, ἐπ' οὗ
ἐλθόντι συνεχάσθη τὸ σῶμα, γῆς ἐπ' αὐτὸν ἐκ
τῶν ὑψηλοτέρων αἰετόπων ὅς τοις ὄμβροις μά-
λιστα χειροῖς ἐπιφερομένης, ὑφ' ἧς ἡ τῶν γραμ-
μάτων τῶν ἑξῆς δηλοῦνται ἡ φάνησι γνώσις. τῆς
οὖν ζητήσεως ταύτης ἑπισταμένης, αἰωρήθη μὲν τὸ
συγκεχωμένον· θύρεθ δὲ γράμματα τὴν ἰστορίαν
πᾶσαν ἀναδιδάσκοντα. καὶ ἡ πῶς μὲν οὗκ ἔπι-
ματ' ἐκείνῳ ὥφθη τὸν χρόνον, οὕτε ἐκείνῳ, οὕτε
ἄλλαχόθι. τὸν δὲ ἀνδριάντα μετασησάμενοι ὅς
τῶ ἑκκλησίας ἀρχιερατικῆς, τὰ πρέποντα ἐθερά-
πυον, σέβοντες μὲν ἡ θεοσεβούμενους οὐδαμῶς· οὐ
γὰρ ἡ δέξις χαλκῆν ἢ ἄλλην ὕλην προσκυνεῖν.
2 αὐτὸ δὲ τῷτο, εἰσὶν τε σιμνοτέρῃ, καὶ τὸ μὲν
3 ἡδονῆς ἐπιφοιτῶν τῶ τόπῳ τὸ εἶδος· θεραπείας
μὲν, τὸν περὶ τὸ ἀρχεῖτον πόθον ἐπιδεικνύμε-
νοι. τῷτο τὸ ἀγαλλίασθαι τοὺς Ἰουλιανὸς χρόνους,
4 τὸ Ἑλληνικὸν εἰς ἀσέβειαν ἀναφλεχθέντες οἱ τὴν
Πανεάδα οἰκουῦντες. τῶν βάρων ἀνασπασάμενοι,
καὶ τῶν ποδῶν ἐκδησάμενοι, ἀφ' ἐκείνης ἔστρεψον
5 λεωφόρου· ἐφ' ᾧ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα ἀφασπόμενοι
κατέκλασαν· τὴν δὲ κεφαλὴν ὅς τῶ σῖνδρι, 25
τῷ αὐχένος ἀφελόμενοι, πῖες λαθόντες ἔπαλ-
ζοντο τοῖς δρωμένοις, ἀνελάντο τε, καὶ ἄς
ἡδυνάτο διώσαντο. καὶ Φησι, ταύτην καὶ αὐτὸς
θεάσατο. ἡ μὲν τοιγα Πανεὰς Δαν ἐπωνομάζετο
τὸ παλαιάτατον, τὴν προσήγειον ἀπὸ τῆ παιδός
6 τοῦ Ἰακώβ Δαν ἐλυσσαμένης, τοῦ Φυλάρχου· τῶν
αὐτῆ οἰκούντων τότε· εἶτα δὲ· Καίσαρεια ἡ Φι-
λίππου ἐπεκέκλητο. τῶν δὲ Ἑλλήνων Πανὸς
ξόανον αὐτῇ καθιδρυσάντων, εἰς τὴν τῆς Πανεάδος
ἐπωνυμίαν μετέβαλεν.

versus tabernaculum efficacissimum esset remedi-
um, causa hujus rei inquiri cœpit. Tem-
poris enim lapsu memoria exciderat, &
cujusnam ea effigies esset, & quam ob cau-
sam fuerat collocata. Quippe Servator sub
dio stans nudusque, haud exigua corporis
parte obrutus fuerat, terra continue ex su-
perioribus locis, maxime vero pluviarum
tempore ad statum aggesta, quæ literarum
quibus singula variabantur notitiam oblite-
raverat. Cum igitur diligens fieret inqui-
sitio, pars quidem statuæ quæ humo ob-
ruta erat, effossa est: literæ vero repertæ
sunt, quæ totam rei gestæ seriem indica-
bant. Ac planta quidem ex eo tempore
non amplius visâ est, nec ibi, nec alio in
loco. Statuam vero in Diaconico Eccle-
siæ collocarunt, competentem ei curam at-
que observantiam deferentes: nequaquam
tamen eam colentes aut adorantes. Neque
enim fas erat æneam aut aliam quamlibet
materiam adorare. Sed hoc uno, quod
eam honoratiore in loco collocaverant, &
quod spectandi causa ad eum locum cupi-
de adventarent, amorem ipsius Archetypi
declarantes. Hanc igitur statuam regnante
Juliano Gentiles qui Paneadem incolebant,
ad impietatem incitati, à basi sua revulsam,
funibus ad pedes circumligatis, per medi-
am plateam traxerunt. Post hæc reliquum
quidem corpus distrahentes confregerunt.
Caput vero inter trahendum à cervice dis-
junctum, nonnulli id quod fiebat ægre fe-
rentes, clanculo abripuerunt, & quoad fi-
eri potuit conservarunt. Idque à se visum
fuisse testatur Philostorgius. Cæterum Pa-
neas olim Dan vocabatur, ex nomine Dan
filii Jacob, qui princeps fuit unius tribus,
quæ in his locis tunc sedes habebat, id
cognomentum trahens. Secutis autem tem-
poribus Cæsarea Philippi cognominata est.
Sed cum Gentiles Panis simulacrum in ea
collocassent, in Paneadis vocabulum transiit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Κατασησάμενοι ὅς τῶ τῆς ἐκκλησίας ἀρχιερατικῆς] Magis
probo scripturam codicis Bochartiani, in quo ita legitur,
τὸν δὲ ἀνδριάντα μετασησάμενοι, &c. Atque ita quoque scribi-
tur apud Nicephorum in libro 10. cap. 30. De Ecclesiæ
Diaconico multa hic erudite observat Jacobus Gothofre-
dus, id esse, quod Latini olim Secretarium vocabant, nos
Sacristiam dicimus: ubi vasa ac vestimenta sacra asser-
vantur. Sed quod negat Diaconicum esse partem Eccle-
siæ, in eo graviter fallitur. Verebatur scilicet Gotho-
fredus, ne si Diaconicum pars Ecclesiæ esset, Christiani
statuas atque imagines Christi olim in Ecclesiis habuisse
viderentur. De Diaconico loquitur Joannes Moschus in
Prælo, capite 25. εἰσὶν δὲ τῶ Διακονικῷ κλάμν καὶ ῥέπον
ἰαυτὸν ἐπὶ αὐτῶν. Interpres vertit: Ingressus est sacra-
rium plorans, cornuque in faciem suam.

2 Αὐτὸ δὲ τῷτο] Scribendum est αὐτῷ δὲ τῷτο, supple-
πῶς. Paulo post etiam scribendum καὶ τῷ μὲν ἡδονῇ, &c.

3 Θεραπείας] Scribendum est procul dubio θεραπείας.
Verum in codice Bocharti longe aliter scribitur hic
locus, hoc scilicet modo: καὶ τὸ μὲν ἡδονῇ ἐπιφοιτῶν τῷ
τόπῳ τὸ εἶδος θεραπείας, τὸν δὲ ἀρχεῖτον πόθον
ἐπιδεικνύμενοι. Quam quidem lectionem verissimam esse

existimo. τὸ εἶδος θεραπείας, id est, imaginem illam ob-
servantiam. Certe Philostorgius σεβασμὸν quidem & θεο-
κύνειν statuis & imaginibus nequaquam adhibendam esse
affirmat. θεραπείας vero, id est, observantiam non denegat.
Nam paulo ante dixit de hac statuâ, τὸν δὲ ἀνδριάντα μετα-
σησάμενοι, ἐν τῷ Διακονικῷ τὸ πρέποντα θεράπυν. Hæc
porro observantia in eo consistebat, ut statua quam maxi-
me niteret, nec pulvere aut sordibus aut rubigine implere-
tur. In Manuscripto quoque Scoriacensi legitur ἐπιδεικνύ-
μενοι, non ut Gothofredus edidit ἐπιδεικνύμενοι.

4 Τὴν ἐκκλησιαστικὴν] Scribendum est procul dubio τὴν
ἑλληνικὴν, ut legitur in codice Bochartiano, & apud Nice-
phorum. Phrasis est Philostorgii, qua usus est paulo ante
in cap. 2. hujus libri. Paulo post ex iisdem codicibus
emendavi ἐκκλησιαστικὴν.

5 Ἐφ' ᾧ] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti
scriptum inveni ἐφ' ᾧ. Et statim pro verbo μετέβαλεν quod
nauci est, idem codex scriptum habet θεάσατο, optime
procul dubio: Quemadmodum etiam conjeceram, ante-
quam codicem illum nactus essem.

6 Τῶν αὐτῆ οἰκούντων] Codex Bocharti scriptum habet
τῶν αὐτῆ οἰκούντων.

VARIORUM.

2 Καίσαρεια ἡ Φιλίππου] Idem scribit Josephus de
Bello Jud. lib. 2. c. 13. Φιλίππου (sc. Herodis M. filius)
Πανεάδα τὴν αὐτῆς πύλης τοῦ Ἰερουσαλὴμ καὶ Ἰερουσαλὴμ
Ἰερουσαλὴμ καὶ Ἰερουσαλὴμ. Unde & Plinius lib. 5. cap. 15. For-
tanes apud oritur à fonte Paneado, qui cognomen dedit

Cæsarea. Quod autem Paneas à Panis simulacro olim ibi
posito cognominata fuerit, nemo veterum præter unum
Philostorgium prodidit, ut observat Jac. Gothofredus in
hunc locum.

Gentiles in
Sanctos
mortuos vi-
vo/que sa-
viunt.

4. Cum multa atrocitia Gentiles adver-
sus Christianos ubique perpetrarunt, tum
istud facinus ab iisdem admissum est in
Palästina. Elizæi Prophetæ & Joannis
Baptistæ ossa, è loculis suis extracta; illic
enim uterque eorum sepultus fuerat; bru-
torum animalium ossibus permiscentes, igni
tradiderunt, & in cinerem redacta sparfe-
runt in ventum. Nonnullis etiam in locis
Christianos cum comprehendissent, aris in-
censis tanquam victimas imposuerunt. Multa
quoque alia dictu horrenda, velut furore
perciti commiserunt. Quæ cum Julianus
probe nosset, non modo indignatus non est,
verum etiam gaudio exultavit, cum infamia
quidem atrocium facinorum penes alios
esset; Ipsius autem voluntas factis eorum
adimpleretur. Sed cum animadverteret,
huiusmodi atrocitate nihil eorum quæ
cupiebat, ad exitum perducere: quippe
Christianorum quos oppugnabat, animus
magis ac magis confirmabatur: id
commentus est, ut Episcopos qui ob varias
causas expulsi fuerant, eosque qui in
illorum locum substituti erant, inter se com-
mitteret. Utrique igitur parti licentiam
dedit faciendi quæcumque possent ad re-
stitutionem suam ac defensionem. Quam
ob causam illi inter se collisi, ingens de-
decus atque opprobrium, quemadmodum
apostata in votis erat, religioni nostræ in-
tulerunt. Alia quoque his adiecit non dis-
similis malignitatis. Eos enim qui clero
adscripti erant, ad publicas decurionum fun-
ctiones retraxit, & Ecclesiarum annonas mi-
nistris Dæmonum tradidit. Denique omnia
facere ac moliri non destitit, ut dæ-
monum quidem superstitio floreret: nostra
autem religio, sicuti sperabat, penitus
extingueretur.

Eudoxii & Euzoii de in memoriam revocans iuramentum & spon-
siones quibus se se apud Eunomium ob-
strinxerat in gratiam Aetii, literas scripsit
ad Euzoium Antiochenum Episcopum,
mandans ut synodum colligeret, qua Aetius
à damnationis sententia in ipsum olim pro-
lata absolveretur. Verum Euzoius nullam
huius petitionis rationem habuit: Eudoxi-
um præcipue incusans, quod non ipse prior
ea facere cœpisset, quæ aliis injungebat. Sed
cum Eudoxius idem flagitare perseverasset,
Euzoius id se facturum promissit.

Aetius re-
sistens.

6. Dum Aetius & Eunomius Constanti-
nopoly morarentur, accesserunt ad eos Leon-

4. Οι πάντες Ἑλληστών τὰ ἀποπώτατα κατὰ
τῶν Χριστιανῶν πανταχοῦ παλαμωμένων, καὶ τῶ-
το τοῖς ἀσέβεισι κατὰ Παλαιστίνην δειδραματούρ-
γηται. τὰ τοῦ προφήτου Ἐλισαίου ὄσῳ, καὶ τοῦ
ἁγίου Ἰωάννου· ἐκεῖ γὰρ ἀμφὶ ἐπίθαλλον τῶν
θνητῶν ἐξελομένων, καὶ ζῶν ὅσοις ἀλόγων συστα-
ταμίξαντες, ὁμοῦ πρὸς κόνιν κατέχευον, καὶ εἰς
τὸν αἶρα διασπείραντο. καὶ τοὺς Χριστιανίζοντας
συλλαμβάνοντες, ἐπὶ ὅτι τοῖς βασιλεῦσι ἀναπαύμενοι
ὡς ἱερεῖα ἐπιτίθεσαν· καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἀρή-
τουργίαν ἐξεδακχύνοντες. ἅπας Ἰουλιανὸς ὁπίσ-
τατος, ὅπως ἤχθετο, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἐφ' ὧν
ἔχαιρε, καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τοῖς θνητοῖς δυσχελεῖς
εἰς ἑτέρας ἀνέστη, καὶ δ' αὐτῇ γνώμῃ τοῖς ἐκείνων
ἐργαῖς περαιωνόμενος. συνιδὼν δὲ, ἀφ' ἧς τοσαύ-
της ματίας οὐδὲν ὦν ἐκούλειτο περαιωνόμενος· μάλ-
λον γὰρ τὸ Χριστιανὸν πολιορκούμενον ἐπὶ ῥύποντο
φρόνημα· μηχανάται· τοὺς δὲ αἰτίαις ἐκβεβημέ-
νους τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῆς αὐτῇ ἐκείνων ἔχουσας
τοὺς θρόνους, εἰς πόλεμον συρράξαν· καὶ δὴ πάσης
ἐξουσίας ἐκείνη μοῖρα μετρίδου, πρᾶττεν ὅσα καὶ
δυνατὰ αὐτοῖς εἴη εἰς τὴν οἰκίαν σύστασιν τε καὶ
ἀσφάλειαν. ἔξ ὧν ἐκείνοι πρὸς ἀλλήλους συρρη-
γνύμενοι, πολλὰ ἀσχημοσύνην καὶ μέμνη, ὅσῳ
ἦν τῷ ἀπράτῃ σπούδασμα, πρᾶττεσθαι τῇ
βίσει. καὶ ἄλλα δὲ τῆς αὐτῆς κακοπυχίας
συνεπῆγα. τοὺς τε γὰρ οἱ κλήρω κατελεγεμένους,
εἰς τὴν τῇ βελυτῇ ἀέσπερε λειτουργίαν· καὶ
τὴν ἐκκλησίαν τὰ σιτηρέσια τοῖς τὴν δαιμονίαν θρα-
πυταῖς μετρίδου. καὶ πάντα πρᾶττεν ὅσα οὐκ ἐν-
δου, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἀκμάση τὰ τὴν δαιμονίαν, τὰ δὲ
τὴν βίσει ὡς ἐνέμειν εἰς ἀφανισμὸν συναλθεῖν.

5. Οι Φησι τῷ πρᾶττα οὕτω φερόμενον,
εἰς μνήμην Εὐδόξιος ἀνελθὼν πῶς ὅρκει καὶ τὴν ὑπο-
χρίσταν ὡς ὑπὸ Ἀετίου πρὸς Εὐνόμιον ἀνεδέξατο,
συνιδὼν ὅτι ἐπὶ τῇ Ἀποχρείας Εὐζώϊου συνα-
θροῖσιν, δι' ἧς εἶδε τὸν Ἀέτιον τῆς καταδικαστικῆς
ψήφου ἀπολυθῆναι. ὁ δὲ Εὐζώϊος οὐδὲν πρὸς τὴν
ἀξίωσιν ἐπεσφάφη, αἰπατάμενος μάλιστα τὸν Εὐ-
δόξιον, ὅτι μὴ αὐτὸς πρᾶττεσθαι πρᾶττεν, ὡς
ὑποτίθησιν ἑτέροις. ὁπίστατος δὲ τῷ Εὐδόξῳ
τῇ ἀξίωσιν, ὑποχρεῖται καὶ ὁ Εὐζώϊος τὴν πρᾶξιν.

6. Οι δὲ Κωνσταντινουπόλει ἀφ' ἐφ' ὧν τοῦ
Ἀετίου καὶ Εὐνομίου, πρᾶττεται Λεόντιος ὁ τῆς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἐξαιρεῖ καὶ τῆς μὲν] Quod in Annotationibus ad Eva-
grium observavi, in veteribus libris sæpe καὶ positum esse
pro ὡς, idem quoque in Philostorgii libris erratum depre-
hendi. Lego igitur hec loco ἔχαιρε ὡς τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς
θνητοῖς δυσχελεῖς, &c. Paulo post scribendum est χρᾶ-

νὸν πολιορκούμενον, quod miror à Gothofredo animadver-
sum non fuisse.

2 Τὸς δὲ αἰτίαις ἐκβεβημένους] Scribendum est procul
dubio ἐκ' αἰτίας.

VARIORUM.

a Βασιλεῦς Ἰωάννου] De huius ossibus disiectis Philostor-
gio consentiunt Rufinus l. 11. cap. 28. Theodorit. lib. 3.
cap. 7. & Chronicon Alexandrinum. De Elisæo tacet.

b Ἐξ ὧν ἐκείνοι πρὸς ἀλλήλους συρρηγνύμενοι] Am. Marcel-

linus ait, Julianum dissidentes Christianorum antistites mo-
nuisse, ut quisque nullo vetante religioni suæ servires interpe-
dus. Quod, inquit, agebat ideo obstinate, ut dissensiones
augente licentia, non timeret unanimanatem posse plebem.
lib. 22. cap. 5. vid. Soz. lib. 5. cap. 5.

Τελόσιος

1 Τριπόλεως πρὸς αὐτοὺς, καὶ Θεόδουλος ὁ ἀπὸ Χαι-
ρατόπων, οἱ τε ἀμφὶ τὸ Σέρραν καὶ Θεόφιλον καὶ
2 Ἡλιόδωρον ἑξ ἑκατέρων Λιβύης, καὶ ὅσοις ἄλλοις
3 καὶ αὐτὴ συνήρεσκε δόξα, οἱ μὴ τῇ τῷ Ἀετίου
4 καταδικῆ, μὴτε τῷ τὸμῳ τῷ ἑσπερίῳ ὑπο-
5 γραφῆαι ἠέχοντο. καὶ συναθροισθέντες ἡγεμονεύοντες
6 τὸν Ἀετίον καὶ ἡ αὐτοῖς αὐτὸς τε καὶ Εὐνόμιος ἀ-
7 παύσα. ἐχειροτόνουν δὲ καὶ ἑτέροις ἐπισκόποις, ὅδον
8 τῶς ἑὺδοξίου δυσχεραίνοντος, ἀλλὰ καὶ ψήφους
9 πολλάκις ὑπὸ τῷ μελλόντι χειροτονεῖσθαι τοῖς
10 ὡς Ἀετίου παρακαλῶντος. ὅτε τῷ δὲ καὶ Εὐ-
11 ζάιος εἰς σινέα τὸν ἀελθὸν ἀθροισάμενος συνῶδον
12 τὰς κατὰ Ἀετίου μαθητῶν πάλας πράξεις δι-
13 ελύσατο. ἔλυσεν δὲ καὶ τὴν ἑξ ἀμῆνης παραθεσμίαν,
14 ἥ μεθ' ἧν τοῖς ὡς Σέρραν, εἰ μὴ τῇ τοῦ Ἀετίου
15 καθαίρεσθαι καὶ τῷ ἑσπερίῳ τὸμῳ ὑπογράφαι,
16 ἡ ἱερουσύνης ἀφαίρεσις ἢ ζημία διωρίζετο. ἐκεί-
17 ρας δὲ τῶν ἐρημῶν παραθεσίου πράξεως, ὅτις
18 τὸμῳς ἀπετέλλεν τοῖς ὡς Εὐδόξιον παρισκιδά-
19 ζοντο. ἀλλ' ὁ κατὰ τῷ Χριστιανῶν ἀνυπόστατος
20 διωγμός, τὴν ὁρμὴν ἀνέκοιτο.

7. Οἱ τὸν Οὐαλεντιανὸν ὁ ἀποστάτης τάγμα-
τος ἐπάρχοντα στρατοῦ, κόμης γὰρ ἐχρημά-
τιζε τῶν λεγόμενων Κυριούτων ἐπεὶ πάντα πράτ-
ταν οὐδαμῶς αὐτὸν ἴσχυσε τῆς θυσίας μεταστῆ-
25 σαι, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι, εἰς Θήβας τὰς
Αἰγυπτίου Φυλακίας. τῷ τῷ Φασὶν ἡνίκα Κων-
σταντῖνος ἐβασίλευσεν, ἰδίῳ τῷ τῶν λεγόμενων Σι-
λαπταρίων, πρὸς Φλόγα τὸ γένος ἀφ' ὧν ἰδίῳ
7 δὲ τῷ τὸ δελνὸν, ἡνίκα μὲν τροφὴν τὸν ὕπνον
8 αἰρούμεθα καὶ ταῦτα ὁ σμύλων Κωνσταντῖνος καὶ
9 γὰρ ἐκεῖνος πέμψαντος αὐτὸν ἀγῆτα χρῆσαι μελα-
10 χροῦσθαι τὸν Οὐαλεντιανόν, ἀντυχῆναι τῷ θεά-
ματι. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος τῇ ἀγγελίᾳ εἰς ὑπόστατον
11 μὴ καὶ δῖος κατέστη ὅδον γὰρ πὶ παρελύθη τὸν 35

tius Tripoleos & Theodulus Chæretapo-
rum Episcopus: Serras item ac Theophi-
lus & Heliodorus ex utraque Libya, &
quicumque alii eandem sententiam ample-
cebantur, qui nec damnationi Aetii nec
Occidentalium Epistolæ subscribere susti-
nuerant. Hi igitur in unum collecti Ae-
tium ordinarunt Episcopum. Omniaque
apud illos erant Aetius & Eunomius. Sed
& alios Episcopos ordinarunt, Eudoxio
tum quidem non modo non indignante,
verum etiam suffragium suum pro iis qui
ordinandi erant ad Aetium deferente. Per
idem tempus Euzoius quoque, cum no-
vem Episcoporum synodum collegisset, ea
quæ contra Aetium olim gesta fuerant in-
firmavit. Infirmavit etiam sex mensium in-
ducias, quibus elapsis sacerdotii privato
pœnæ loco irrogata fuerat Serræ, nisi
Aetii depositioni & Occidentalium tomo
subscripsisset. Porro cum utrumque nego-
tium eorum quos supra nominavi, in hunc
modum processisset, Euzoius Epistolas ad
Eudoxium transmittere cogitabat. Verum
persecutio Christianorum quæ tunc erat
intolerabilis, impetum ejus repressit.

7. Julianus Apostata Valentinianum nu-
meri cujusdam militaris rectorem; erat
enim Comes eorum qui Cornuti dicuntur;
cum omnibus frustra tentatis à pietate
nunquam dimovere potuisset, dignitate pri-
vatum Thebas Ægyptias relegavit. Hunc
olim, dum Constantius Imperio potiretur,
quidam ex Schola Silentiariorum, flammam
ex ore vomentem vidisse fertur. Erat au-
tem meridianum tempus, quando somnum
capere solemus post cibum: idque Con-
stantio renuntiasse. Ab eo enim missus ad
accerendum Valentinianum cujusdam ne-
gotii causa, huic spectaculo interfuerat.
At Constantius ea re ipsi nuntiata, in su-
spicionem ac metum conjectus est. Nulla
tamen molestia Valentinianum affecit. Ve-

Theodorit.
l. 2. c. 28.

Theodorit.
l. 3. c. 16.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀπὸ χειροτόπων] De hac urbe Holstenius ad oram
sui codicis hæc annotavit: Scribo χειροτόπων. Hoc enim
verum nomen in nummis ipsorum aliisque melioribus
libris legitur. Idem ante Holstenium notaverat Ortelius
in thesauro.

2 Ἐξ ἑκατέρων Λιβύης] Dux erant Libyæ in Ægypto.
Altera Pentapolis; altera sicior Libya appellata, ut do-
cet Ammianus Marcellinus in libro 22. Et Serras qui-
dem Episcopus fuit Parætonii sicioris Libyæ. Heliodo-
rus vero Episcopus Sozuzæ Pentapolis Libyæ, ut legitur
in subscriptione Synodi Seleucientis apud Epiphanium in
hæresi 73.

3 Χειροτονεῖν τὸν Ἀετίον] De Aetii Episcopatu illustre
extat testimonium in epistola 31. Imperatoris Juliani, quæ
inscripta est ad Aetium Episcopum. Nondum tamen
Aetius ad Episcopatum promotus fuerat tunc cum Ju-
lianus epistolam illam ad eum scripsit. Factus est enim
Episcopus, posteaquam ab exilio revocatus fuisset, ut
statat Philostorgius, & Epiphanius in hæresi Anomæo-
rum. Porro cujusnam urbis Episcopus factus fuerit Ae-
tius, obscurum est, nec ab ullo proditum quod sciam.

4 Ὑπὸ τῷ μελλόντι χειροτονεῖσθαι] Non dubito quin scri-

bendum sit ὑπὸ τῶν, ὅτε. Libentius etiam legerim ὡς
νομίζοντες. Neque enim audiendus est Gothofredus qui
hunc locum ita vertit: Eudoxio calculum iis qui ordina-
di erant sapienter Aetianis præmonere.

5 Μεθ' ἧν τὸς κατὰ Σέρραν] Assentior Holstenio, qui ad
marginem sui codicis adnotavit legendum sibi videri πῶς
κατὰ Σέρραν, ὅτε. Ita certe flagrant leges Grammaticæ.
Paulo post ubi legitur ὅτι τῷ ἑσπερίῳ τὸμῳ ὑπογράφαι, me-
lius scriberetur τῷ ἑσπερίῳ τὸμῳ.

6 Τὸς τὸμῳς ἀπετέλλει] In Manuscripto codice Bo-
charti legitur τὸς τὸμῳς, rectius ut opinor.

7 Κατὰ τὸ δελνὸν] Circa vespertam, vertit Gothofredus,
secutus interpretationem Joannis Langi, qui in libro un-
decimo Nicephori, ubi hic Philostorgii locus describitur,
ita verterat. Ego vero circa meridiem vertere malui. Id
enim significat Græca vox, ut testatur Suidas in δελνῶ,
quæ utrumque tempus denotat, tam meridianum quam
vespertinum. Verum ex iis quæ subjicit Philostorgius,
satis apparet meridianum tempus hic intelligi.

8 Σμύλων] Sic etiam in codice Bochartiano scriptum
inveni. Lex tamen Grammatica scribi jubet σμύλων.

VARIORUM.

α Τὸμῳ τῶν ἑσπερίων] Intelligit Formulam Fidei cui
Episcopi in Synodo Ariminensi subscripserunt. Quam
enim Fidem Socrates ait Arimini editam, lib. 4. cap. 4.
eandem Fidei Formulam ab occidentalibus Episcopis pro-
mulgatam appellat Sozom. lib. 4. cap. 18. Idem etiam

episcopos Synodi Ariminensis occidentales vocat. cap. 23.
eiusdem libri. Alia longe res erat Tomus Occidentali-
um, in canone quinto Concilii Generalis secundi memo-
ratus. W. Lowth.

ἀνδρα

rum ut timorem suum sedaret, ad castella Mesopotamiae cum misit, ut iis locis praesidio esset, & Perlarum excursionses comprimeret.

3. *Babylas.*

8. De Babyla Martyre, quot & quantis contumeliis sacrum ejus corpus affecerit Julianus: quae item dicere coacti fuerint Dæmones: & quemadmodum Apollinis templum una cum simulacro, fulmine ictum conflagraverit: reliqua denique admiranda, quae partim humano more, partim supra humanas vires tunc gesta sunt, non multum ab aliis diversa narrat Philostorgius. Ait porro sanctum Babylam martyrio perfunctum esse una cum tribus pueris fratribus, admodum adolescentibus; martyrium vero ex hujusmodi causa provenisse. Erat Babylas Episcopus Antiochiae. Quodam igitur tempore Numerianum Rom. Imperatorem, sive, ut alii dicunt, Decium, a Dæmone infecta cupiditas incescit ingrediendi in Ecclesiam Christianorum, cum populus ad eam frequentissimus convenisset. Verum Sacerdos Dei ad Ecclesiae vestibulum stans, aditum ei interclusit, asserens non passurum se, quantum quidem in ipso erat, ut Lupus in ovile irreperet. Imperator vero, statim quidem ab incognito destitit, seu quod seditionem reformidaret, seu ob aliam quampiam causam mutata sententia. Episcopum vero, primum quidem temeritatis accusavit: deinde dæmonibus sacrificare iussit. Unum enim id sacrificium esse, quo & crimen suum diluere, & in posterum honorem sibi ac gloriam comparare posset. Episcopus vero, cum iis quae ipsi proponebantur, forti ac generoso animo restitisset, martyrii coronam adeptus est.

*Hierosolymorum in-
stauratio
frustra sus-
cepta.*

*Theodorit.
l. 3. c. 20.*

9. Apostata Julianus, Servatoris nostri oracula, quibus Hierosolyma ita eversum iri praedixerat, ut ne lapis quidem supra lapidem esset remansurus, falsi convincere molitus, non modo eorum quae studuerat nihil perfecit: immo etiam certissimam eorumdem veritatem invitus licet confirmavit. Nam cum omnes undique Judaeos collegisset, & pecunias iisdem ex aërio ac reliqua subsidia praebuisset, praecipit eis ut templum instaurarent. Verum terrores divinitus immissi, quos nulla vis eloquentiae explicare possit, non modo impetum illorum compresserunt: sed etiam tum Imperatorem ipsum, tum Judaeos, ad inopiam consilii redactos, summo dedecore affecerunt. Hinc enim ignis eos qui manum operi admove-
ausi fuerant, depastus est: Hinc terrae motus obruit. Alios aliae calamitates extinxere. Sic audacia quae oracula Domini nostri ignominia afficere tentaverat, eorundem inviolabilem ac venerandam efficaciam imprudens palam praedicavit.

ἀνδρα· ὡς ἀμυθὺ μὲν τὸ οἰκεῖον ὄρος, οὕτως τὰ
Φρένια τῆς Μεσοποταμίας ἐκπέμπει, Φύλακα τὴν
ἐκείναι τόπων ἐσόμενον, καὶ τὰς τῆς Περσῶν ἐπιδρομὰς
ἀνατρέλλουσα.

8. Οτι τὰ αὐτῶν τοῦ μάρτυρος Βαβύλα, ὅσα αὐ-
τῷ Ἰουλιανῷ εἰς τὸ μαρτυρικὸν ὄλεον σῶμα παράνη-
σεν, ὅσα τε εἰπὴν ἐξεβιάσθη τὰ δαιμόνια, καὶ ὅπως
κεραυνῶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος αὐτῷ κατ' ἰδρύματι
ἀπεπφράθη τέμενος, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτῷ ἀνθρώπου
καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπου παρεδόξοποιήθη, οὐκ ἐπὶ
μέγα ὡς ἀλλὰ τίοντα τοῖς ἄλλοις ἔτος ἱστορεῖ. λέγει
δὲ μαρτυρῶν τὸν ἱερὸν Βαβύλαν σὺν τρισὶ παῖσι,
κομιδῇ μὲν νέοις, τὸ γένος δ' ἀδελφοῖς τὸ δὲ μαρ-
τύριον ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης προεβήκει. ἐπίσκοπος
ἦν τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βαβύλας. Νυμεριανῷ τῷ Ῥω-
μαίων βασιλεῖ, ὃς ὡς ἐνοί Δεκίῳ Φασί, αὐτῷ δὲ τινὰ
δαίμονα γνώμῃ ἐμπιστίν, πληθυόντος τῆς ἐκκλη-
σίας εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν. τὸ δὲ γὰρ ὁ Θεοῦ ἀρχιερεὺς
κατὰ τὰ προύλαμα εἰσὶν αὐτῷ τῷ πρὸς τὴν εἰσοδὸν
ἀποτειχίζεν, φάσκοντα, ὅσα γὰρ δυνατὸς εἴη, μὴ
θεοβόλου λυκοῖν τῶν ποιμνίων παρεσδυσόμενον. καὶ
τὸ μὴ αὐτίκα τὸ ὄρμητος ἀνακρούσθαι, εἴτε εἰσὶν ὑπ-
ειδόμενοι, εἴτε καὶ ἄλλως μεταβληθὸς αὐτῶν· τὸν
ἐπίσκοπον πρῶτα μὲν τὸ πλῆθος αἰτιάσας· ἐπὶ αὐτῷ
καθίστην τὸν ὅσον τοῖς δαίμοσι θύειν μόνῳ γὰρ εἶναι
τὸ ἐξουσίαν αὐτῶν, λύσει τε ἐγκλήματος, καὶ τὸ
μὴ ταῦτα τιμῆς τε καὶ δόξης προέξον. τὸ δὲ, γυν-
ναίως πρὸς ἕκαστα τῶν προσηγομένων ἀντιτάσσόμενον,
τὸ μαρτυρικὸν ἀναδύσασθαι φέρον.

9. Οτι τοὺς τῷ Σεβαστῷ χρησμούς, οἱ τῷ Ἱερου-
σαλὴμ ἀναπτράφθαι λέγουσιν, ὥστε μηδὲ λίθον ἐπὶ
λίθῳ μῦθαι, τούτοις ὁ Σεβαστὴς εἰς ψεύδους ἐλπί-
χεν ἀφρονηθεὶς, καὶ μόνον οὐδὲν ἦυσεν ὡς ἐποῦδα-
σιν, ἀλλὰ τὸ ὅτι τοῖς χρησμοῖς, εἰ καὶ ἄκων, ἐβεβαί-
ωσιν ἀμετάπλεστον. ὁ μὲν γὰρ τοὺς πανταχῇ συνα-
γίρας Ἰουδαίους, καὶ οἰκοθεὶν χρήματα καὶ δύναμιν
ἄλλῃ ὡς ἀφρογῶν, ἀνακαλίζεν ἐπείτρεπε τὸ ἱερὸν.
δαίματα δὲ θεήλατα μηχανοῦντα διήγησιν ὑπερβαί-
νοντα, καὶ μόνον ἐσέσθαι αὐτῶν τὴν προθυμίαν,
ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ καὶ τοὺς Ἰουδαίους εἰς ἐσχάτῃ
ἀμνηχανίαν καὶ αἰσχύνῃ κατεπρέψαντο. τοῦτο μὲν
γὰρ, πῶς ἐπενέμετο τοὺς ἐργάζεσθαι τολμῶντας·
τοῦτο δὲ, σεισμὸς ἐχάνυσεν· καὶ ἄλλους ἄλλα
πάθη κατεμείβετο. καὶ ἡ κατασχύνειν τὰ δισπο-
σὰ λόγια μελετήσασα πόλμα, τὸ ἐκείνῳ ἀκα-
ταίχως καὶ σεβασμώτατον λέλθῃν αὐτὴν ἀνα-
κηρύττουσα.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αὐτῷ κατ' ἰδρύματι] Hunc locum restitui ex Manuscripto codice Samuelis Bocharti, in quo ita scribitur: αὐτῷ κατ' ἰδρύματι. In eodem codice scriptum invenio γινόμενον, non ἐκπεσόν, ut edidit Gothofredus.

2 Τὸν ἐπίσκοπον πρῶτα μὲν] Ante haec verba ponenda est finalis distinctio. Deinde supplenda est conjunctio hoc modo, τὸν δὲ ἐπίσκοπον, ὅτι. ut haec respondeant superioribus.

VARIORUM.

α Περὶ τοῦ μάρτυρος Βαβύλα] De insigni hoc martyre, quem passum esse sub Decio Imp. non sub Numeriano constat, vid. Chrysost. Orat. de Babyla, Tom. V. Edit. Savilianæ, & Suidam in voce Βαβύλας. W. Lowth.

10. Οτι

quam patriam sibi vindicandi. Quippe Hadrianus fervidum illorum ac temerarium ingenium reformidabat, ne forte sacrificandi specie in ea urbe congregati, negotium Romanis facefferent.

*Oracula
falsifica.*

*Theodorus
l. 3. c. 10.*

12. Post translationem reliquiarum martyris Babylæ, gentilium oracula, initio facto ab eo quod erat apud Daphnen, responsa ac vaticinia ediderunt: cum divina providentia eis ut loquerentur quidem permisisset: studium vero & cultum ipsis eorum cultoribus in summum dedecus convertisset. Quanto enim ardentiore studio gentiles studuerunt ut dæmones oracula redderent, quo iustiores causam haberent eos divinis honoribus afficiendi: eo magis infirmitatem eorum ac fallaciam deprehendere compulsi sunt à divina providentia. Quippe oracula quæ inde profluxerunt, falsa atque imperfecta apparuerunt. Certe cum omnia singillatim oracula respondissent, Julianum Imperatoris avunculum, qui tum morbo laborabat, nequaquam esse moriturum; dum ea ipsa legerentur oracula, animam miserabiliter exhalavit.

*Apostasia
duo misere
pereunt.
Theophanes
in Chroni-
co, pag. 43.*

13. Heron quidam ex urbe Ægypti Thebis oriundus, & qui Episcopatum gesserat, cum postea ad superstitionem gentilium descivisset, repente putredinis morbo correptus est: quæ totum illius corpus depasta, abominabilem illum præstitit. Undique igitur ad summam redactus inopiam, in plateis jacebat, cum nemo illum misericordia ulla prosequeretur. Nam Christiani quidem eum penitus averfabantur. Gentiles vero cum hætenus norant, quatenus in erroris societatem eum traduxerant. Et Heron quidem ita acerbato atque infelici exitu periiit. Sed & Theotecnus quidam ad gentilium superstitionem transgressus, repente toto corpore putrefacto, vermium receptaculum factus est. Qui cum oculos ei effodissent, ad extremum infania correptus est. Et sua ipsius lingua concisa & comesa, ex acerbissimis tormentis ad multo graviora supplicia est transmissus. Multa huiusmodi prodigia Deus tunc edidit, ab iis qui impudenter à pietate desciverant, meritis eorum scelere respondentes exigens poenas.

*B. Joannis
Evangelii
in Hiero-
solyms re-
pertum.
Supra, c. 9.*

14. Julianus, cum urbem Hierosolyma instaurari iussisset, eo consilio ut Domini nostri de illa prædictiones irritas esse convinceret, prorsus contrarium iis quæ moliebatur effecit. Nam & multa alia prodigia cælitus immissa opus represserunt. Et cum fundamenta pararentur, unus ex lapidibus qui in ima basi collocabatur, suo loco demotus, ostium antri cuiusdam aperuit, quod in rupe excavatum erat. Sed cum ob profunditatem ea quæ intus erant cernere difficile esset, curatores operum rei cognoscendæ cupidi, quemdam ex operariis prolixo funi adstrictum demiserunt. Hic demissus, aquam in antro residem ad media usque crura reperit. Et cum undique locum circuisset, & pari-

ter præφασιν ἐχούσης. ἐδίδει γὰρ αὐτὰν τὸ θεμελίον γόν καὶ ῥιψοκίνδυνον, μὴ συναγαγέμενον καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῇ πόλει λατρείας, πράγματα ῥωμαίοις παρέξωσι.

12. Οἱ Φοι βαβύλα ἡ μάρτυρος τῆ λευφάνων μεταπθέντων, τὰ τῆ ἑλληνικῆς χρηστικῆς, ἡ καὶ δάφνις ἀρξάμενος, χρησμούς ἀνέδιδου καὶ λόγια, τῆ θείας προνοίας φθέρησθαι μὲν αὐτοῖς ἐδιδούσης, τρεπύσης δὲ τῆ ἐς πμὴν αὐτοῖς ὁρᾶσι σπουδῇ εἰς αἰσχύνῃ ἄφατον. καὶ γὰρ ἐξ ὧν ἐσπυδάζετο τὸ ἑλληνικὸν καὶ χερσὶν τὰ δαιμόνια, ὧν ἔχον ἐπὶ μάλλον θειάζειν αὐτὰ, ἐκ τούτων τὸ ἀδυνάτον αὐτὰν καὶ πεπληνημένον διελέχθη τῇ θείᾳ προνοίᾳ συνηλαύνοντο. ψευδεῖς γὰρ καὶ ἀτέλεστοι κατὰ γὰ τὸ φεφάνεστοι οἱ ἐκείθεν χρησμοὶ ἐγνωρίζοντο. ὅθεν καὶ προδοσιπασάντων ἅμα πάντων καὶ ἔχον τῆς μαντικῆς, ὡς Ἰουλιανὸς ὁ ἡ βασιλέως θεῶς νοτῶν ἐπὶ τῇ τῇ, ἐν αὐταῖς τῇ χρησμοὶ ἀναγνώσιν, οἱ κτῶς ἐκείνος καὶ ἐλεεινὸς τῇ βίον ἀπέρηξεν.

13. Οἱ Φοι Ἡρώνα πνα ἐκ Θεῶν τῆς Αἰγυπτίου ὁρμάμενος, καὶ εἰς ἐπιτόκους τελείοντα, εἰτα πρὸς ἑλληνισμὸν μεταβαλόντα, πρῶτον χρηστικῆς σηπιδιᾶς ἀπέλαβε, καὶ πᾶν καταδοσκηθεῖσα τὸ σῶμα, βδέλυγμα πᾶσιν ὑπέδειξεν. ὁ δὲ πανταχόθεν σπορέμενος, ἐν τοῖς ἀμφόδοις κατέκλιτο, μὴδ' ὅν πνα ἐν μνηστέον ἐλκον ἔλεον. τῇ μὲν Χριστιανῶν παντελῶς αὐτὸν ἐκίρεπομένων τῇ ἑλληνικῇ ἡ μέχρι τῆς καυποβαλεῖν αὐτὸν τῇ πλάτῃ μόνον αὐτὸν ἐγνωκότων. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρὼν πικρὰς ὄτω καὶ παναθλῶς τῇ ζωῆς ἀπελήλαται. καὶ Θεοτεκνὸς δὲ πρὸς τῇ ἑλληνισμὸν σπορέμενος, πᾶσαν ἀδυνάτην καὶ σαρκὰ διασαπείας καὶ σκαλῆκων ὕλην γιγνῶσ, καὶ δὴ καὶ τὴν ὀφθαλμούς ὑπ' αὐτῶν ἐξορυχθεῖς, πλῆθύνων εἰς μαίαν ἐτρέπη, καὶ τῇ εὐτυχῇ γλώτῃ κατὰ φάγων, ἐκ πικρῶν βασιάνων εἰς πολὺ χαλεπώτερα παρεπέμφθη κολαστήρια. καὶ πολλὰ τοιαῦτα τὸ θεῶν ἐπερατούργει, ἀντὶ τῆς πικρᾶς πικρᾶς τῇ ἀνάδῃ ἀσβεσύντων εἰσπραττόμενος.

14. Οἱ πρῶτος Φοι, Ἰουλιανὸς τὰ ἱεροσόλυμα ἀνοικοδομεῖσθαι, ὡς ἀν τὰς πρὸ αὐτῶν δεσποτικὰς προρρήσεις ἀκέρως ἐλέγξει, τοῦ ναοῦ ἅπαν ὧν ἐσπυδάσιν, ἐξήφραστο. ἀλλὰ πρὸς τῇ τέρατα ὑπερφύῃ τὸ ἔργον κατὰ σκήφαντα ἐπέχετο καὶ δὴ καὶ τῇ θεμελίῳν ὠτρεπτομέων, εἰς τῇ λίθων, εἰς τῇ ἐσχάτην κρηπίδα πτασμένων κινηθεῖς, ὅμοιοι αὐτῇ πνὸς παρέδειξεν, ἐνεργασμένη τῇ πέτρᾳ. ὡς δ' ἄπορος ἡ δὲ τὸ βάθος ἰδεῖν τὰ ἔνδον, βολόμενοι γινώσκοντες τὸ σαφές οἱ τοῖς ἔργοις ἐφεσώτες, καθεῖσαν πνὰ τῇ ἔργατῶν ὁρῶν μακρὰς ἐκδησάμενοι. ὁ δὲ καθεμνθεῖς, ὕδωρ μὲν ὄρεν εἰς μέσας κνήμας καὶ τὸ αἶον συνηστικός πνὰ καὶ δὲ περιελθὼν καὶ τῇ τοίχῃ ἐφα-

VALESII ANNOTATIONES.

1. Πρῶτον ἐχούσης] Leges Grammaticæ postulant ut scribamus πρῶτον ἐχούσης, vel ἔχον. Subauditur enim ἰσχυρῶς ἔχον. Potest etiam scribi, πρῶτον ἐχούσης, eamque scri-

pturam magis probo.

2. Ἀπορὸς ἡ] Scribendum est procul dubio ἀπορὸς ἡ.

VARIORUM.

a. Ἐς πμὴν] Ἐπμὴν legit Gothofredus. W. Lowth.

ψάμενος,

ἴαμβρος, πηγάων μὲν τὸ ἀντρον ἔγνω· ἀναγρί-
φαι δὲ καὶ χεῖρ τὸ μέσον γαργῶς, οὐτυχάει γῆλη
πνί, βραχὺ διεχούση τῷ ὕδατος· ἢ ἢ χεῖρα ἐπι-
βαλὼν θύειται βιβλίον αὐτῇ ἐπικείμενον, λεπτο-
τάτῳ καὶ καθαροτάτῳ περικειμένον· ἡμιτυβίῳ·
ἀνελόμενος δὲ ὡς θύει τὸ βιβλίον, σημαίνει δὲ
αὐτὸν ἀνακομίζεν. ἀνακομίδης δὲ, ἐπιδείκνυσσι
τὸ βιβλίον, καὶ εἰς θάμβος ἀπαντᾷ αὐτοῦ, μάλι-
στα δ' ὅτι καὶ ἱερουργοὶ καὶ ἀθιγῆ παρῆχον· θείαν, καὶ
ὡς ἐκείνῳ ἀνθίστην τὸ χεῖρ. τὸ δὲ ἄρα τὸ
βιβλίον, ὃ καὶ πλέον Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων
κατέπληξεν, θύει καὶ δέχεται ἀναπυχθὲν, μεγά-
λοις ἔλεγε γράμμασιν, οὐ δέχεται ὁ Λόγος, καὶ ὁ
Λόγος ἦν πρὸς τὸ Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. καὶ
ἀπλῶς οὐλόκληρον ἡ γραφή τὸ διαγγέλιον ἐδείκνυ, ἡ
ὁρῶν ἡ θειολόγος ἡ μαθητῶν καὶ παρθένων διαγγέλισα-
το γλώσσα. ἐδήλου ὅτι ἄρα μετὰ τῶν ἄλλων παρα-
δέξων ἔργων ἡ κατ' ἐκείνου χειρὸς ὁρατοῦ ἐπι-
δείχθη, μὴ αὖ ποτε ἀφ' ἑαυτοῦ διανοητικῶς ἀπο-
φασιν, ἢ πῶς τῶν εἰς τέλος ἐρήμων τῶν νῶ προ-
αἰεῖται. καὶ γὰρ Θεὸν περὶ θεολογίᾳ τὸ βιβλίον τὸν
ταῦτα περὶ θεοποικίᾳ καὶ δημιουργοῦ ἀπάντων· καὶ
ἡ λέγεται ἦν τῷ· μάτις ἐκείνου περὶ τὸ οἰκοδομικῶς
ποιεῖται, τῆς θείας καὶ ἀμεταβέτης ψῆφου τὸν εἰς
τέλος τοῦ νῶ ἀφανισμοῦ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ
μὲν τοῖς Ἱεροσόλυμα, Ἱερὸς περὶ ἐκείνου
τῶν τῆς Βενιαμίνδος φυλῆς ταύτην οἰκοκονίαν,
πρὶν ἢ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς ὑποχρῆσθαι στρατηγίας
ἐλὼν αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν Ἰσάβη, ἐκείνῳ περὶ τῶν ὑπό-
χετον ὡς ὑπεδέξατο δίδωσι, καὶ αὐτὸς πάλιν οὐ
αὐτῇ δευτέρως, μητρόπολιν τῶν πάντων ἔθνους τῶν
Ἑβραίων ἀπεργάσατο.

15. Οἱ τοῖς πανταχόθεν χρησιμοῖς τῶν Ἑλλήνων
ὁ περὶ ἀνάγειν ἀναπειδὴς ὡς ἀμαχοῖ ἔξω τὸ κρά-
τος, καὶ Περσῶν ἐκτραπεί. γέρον δὲ πῶς τῶν
3 περὶ Πέρσας τῆς στρατίας ἀφαιμένων ἡδὲ ἀπέ-
στη μετέρχεται τὸν παραδάτην οὐ Περσίδι στρατιού-
μενον· καὶ ἐρημίαις οὐ τόποις καὶ ἀμνηχάνοις συγ-
κλείσας ἀπολείπει, οὐ οἷς τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ
διεφθάρη, ἔτοιμον θῆμα τοῖς πολεμίοις τοῖς ὁμο-
4 φύλοις παρέχεται. τὸ ὅτι Περσικὸν ἐπελαυνὲν κατ'
αὐτῶν, σινεπαρόμενον καὶ τοὺς ὑποσπόνδους κον-
τοφόρους Σαρακηνούς. ὡς εἰς ἐπὶ τὸν Ἰουλιανὸν τὸ
δῶρον ἐκπίνει, πλήθει μὲν αὐτὸν οὐ ἰσχύει καὶ τὸ
περιτόνιον. ἀμα ὅτι τῇ αἰχμῇ ἐξελεκομένη, καὶ
κόπος τις ἐπικολυθήσεται συνεπισπωμένη τῶν αἵματι.

etes contrectasset. antrum quadratum esse
deprehendit. Reversus deinde, cum in me-
dio constitisset, columnam quamdam offen-
dit quæ paululum supra aquam exstabat.
Quam cum manu apprehendisset, librum ei
impositum reperit, tenuissimo ac purissimo
linteo involutum. Cumque eum uti inve-
nerat sustulisset, signum dedit ut ipsum re-
traherent. Retractus igitur ostendit librum,
& universos admiratione perculit, ob id
maxime quod recens adhuc atque intactus
videbatur, & quod in eo loco repertus
fuisse. Hic igitur liber, quod Gentilibus
ac Judæis majori adhuc admirationi fuit,
confestim apertus, in capite, hoc habebat
scriptum grandioribus literis: In principio
erat Verbum, & Verbum erat apud Deum,
& Deus erat Verbum. Prorsusque hic
liber integrum illud continebat Evangeli-
um, quod sacra Discipuli Virginisque lin-
gua annuntiaverat. Porro hoc miraculum
una cum aliis prodigiis quæ tunc cœlitus
ostensa sunt, perspicue indicabat, nunquam
in irritum caluram esse sententiam Domi-
ni, quæ templi vastationem perpetuo man-
suram prædixerat. Liber enim ille, cum qui
ista multo ante pronuntiaverat, Deum &
universi conditorem esse prædicabat. Cer-
tissimumque erat indicium, frustra eos in
ædificando laborare, cum immutabilis Dei
sententia templum perpetua subversione da-
mnasset. Ipsa quidem urbs Hierosolyma,
antea Jebus vocabatur, tribulibus Benjami-
ticæ Tribus eam incolentibus, priusquam
Rex David, opera Joabi eam cepisset. Cui
cum exercitus imperium promississet, si ea
urbe potiretur: urbe capta, id quod ei pro-
miserat tradidit. Ipse in eodem loco urbem
ædificans, universæ gentis Hebræorum Me-
tropolim eam esse voluit.

15. Apostata Julianus cunctis undique
Gentilium oraculis confusus, quod invictam
vim esset habiturus, adversus Persas expe-
ditionem suscepit. Senex vero quidam qui
jampridem missione donatus fuerat apud
Persas, dolo ac perfidia circumvenit Apo-
statam in Perside bellum gerentem. Qui
cum Romanos in inviam quamdam solitu-
dinem, & in maximas difficultates conjecit-
set, in quibus maxima pars exercitus periit,
hostes velut prædam venaticam popularibus
suis tradidit. Persæ enim in Romanos ir-
ruerunt, adjunctis sibi fœderatis equitibus
Saracenis qui contos gestabant. Quorum
unus cum hastam in Julianum intorsisset,
cum in femore circa peritonæum percussit.
Et cum cuspis extraheretur, stercus quo-
que una cum sanguine secutum profluxit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Νεουργὸν καὶ ἀθιγῆ] Ex codice Bocharti emendavi, καὶ
ἀθιγῆ.

2 Μάτις ἐκείνου περὶ τὴν οἰκοδομὴν ποιῶσα] Scriben-
dum videtur ποιῶσα.

3 Ἠδὲ ἀπέστη] In codice Manuscripto Samuelis Bo-
charti, ad vocem ἀπέστη asteriscus notatus est, & ad mar-
ginem adscripta sunt hæc verba: locus non sanus. Deinde
emendationes aliquæ apponuntur adeo infelices, ut eas con-
jector ipse deleverit. Ego vero antequam codicem illum
vidisset, hunc locum ita emendaveram. γέρον δὲ πῶς

τῶν περὶ Πέρσας τῆς στρατίας ἀφαιμένων ἡδὲ ἀπέστη μετέρ-
χεται τὸν παραδάτην.

4 Τὸ δὲ Περσικὸν ἐπελαυνὲν] Rectius in codice Samuelis
Bocharti scribitur hic locus in hunc modum: τὸ δὲ Περ-
σικὸν ἐπελαυνὲν καὶ αὐτῶν, &c. quod quidem miror ab Hol-
stenio animadvertum non fuisse. Paulo post ubi legitur
περιτόνιον μὲν αὐτὸν ἐν ἰσχύ, idem codex scriptum habet ἐν
ἰσχύ. Atque ita fere codex Scoriacentis. Ego tamen scri-
bendum puto ἰσχύ, id est, in lumbis. Ita glossæ veteres
exponunt ἰσχύς lumbi.

VARIORUM.

a Ἡμισυβίῳ] Hæc vox occurrit infra, lib. 11. cap. 1. Est autem Ἡμισυβίῳ lintheum, sudarium, fascia, sindon. Hæc
voce jam olim usi sunt Aristophanes, Hippocrates, Plutarchus. Jac. Gothofred. in loc.

Tom. III.

U u u

ei

σαντο· τὰ τε ἄλλα ὡς αὐτοῖς ἰδοὺαι παρὲς τὸ
 αἰρεῖται πῶς μὲν καὶ δὴ καὶ ὁπισκόπους καθε-
 αἰσαν· ὧν ὁ Κάνδιδος μὲν καὶ Ἀρριανὸς ταῖς χῆ-
 Λυδίας καὶ Ἰωνίας ἐκκλησίαις ἐφίστανται· Παλαι-
 σίνης δὲ ὁ δὲ Χαλκιδόνων Θεόδουλος ἐπισκοπῆ-
 σεν. ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλει· καὶ γὰρ Εὐδοξίῳ καὶ
 πῶν ἄλλων αἰρέσεων ἀπὸρρύνει ὅσα ὀλίγον πλῆθος,
 τῶν δὲ Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον μοῖραν ἐπηύχεον·
 χειροτονῶσι πρῶτον τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκκλησίας,
 Παιδῶν ὄνομα· ὁ καὶ τὸν Εὐδοξίον, μέχρι τότε
 τὰς παρὲς αὐτοὺς τῆς ἐνώσεως ἐλπίδας ὑποσπρί-
 φοντα, εἰς τὸ βεβαίως ἀντίπαλον μετεστήσατο. Ποι-
 μῶν δὲ μετ' ὅσον πολὺν ἀποβιάσαντος χρόνον, ἀντι-
 καθίστανται Φλωρεντίον. εἰς δὲ τῶν Λέσβου, τῶν ταύ-
 2 τῆς ἀπειρομάχου ποιμῶν, ὁ χειροτονῶσι Θάλλον.
 3 τῇ δὲ παρὲς τῇ Ποιτίῳ Γαλατίᾳ καὶ Καππα-
 4 δοκίᾳ· Εὐφροῦνιον παρχειρίζονται· τῶν δὲ Κιλι-
 κίας Ἰουλιανὸς ἐκχειρίζεται. παρὲς δὲ τῶν ὁ τῇ
 κοίλῃ Συρίᾳ Ἀνιόχῳ, μετ' ὅσον πολὺν χρόνον
 ἐθελοῦτως ἀφικεῖται Θεόφιλος ὁ Ἰνδός· ἐφ' ᾧ τὸν
 Εὐζώϊον μὲν, χῆ· τὸν παρηνόμῳ, ἀναστῆσαι εἰς
 τέλος ἀγαγὼν τὰ ὑπὸ Ἀετίου ἐγνωσμένα· εἰ δὲ
 μὴ, αὐτὸς γὰρ κατηγήσασθαι τῶν ἐκείνου πλῆθους,
 ὅσον τῶν ἐκείνου γνώμῃ ἡσπάζετο. ἐκατέρωθεν δὲ
 Λιβύης καὶ ὅσον ὁ τῇ Αἰγύπτῳ τὸ αὐτῶν διέσπει-
 25 φράγμα, τοῖς ἀμφὶ Σίρραν τε καὶ Στέφανον καὶ
 5 Ἡλιόδωρον ἔμελλεν. τούτοις μὲν οὐδ' ἀπαύτως ὁ
 Φιλοστοργίος ἐπαίνους ὅσα ἔχει κόρον ἀφαικοσμεῖν,
 τῶν τε δυνάμει τῶν λόγων ἀνυμνᾷ, καὶ τὸ βίον
 ἀποθεάζων.
 b 3. Οἱ ὁ Θεόδωρος πᾶσι τῶν ὁπισκόπων, ἱερῶν
 ἐκείνῃ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως εἰπάγει, καὶ τὰς διὰ
 6 τῶν γυναικῶν ὁ ἡδονὰς ἀποκλίνει, καὶ ἄλλα τε
 δυοσεῖς τῇ δευτέρᾳ δόξῃ συνάψαι, καὶ δὴ ὡς ὁ

strarunt. Et cum alia pro arbitrio suo con-
 stituerunt pro ut ipsis commodissimum vi-
 debatur, tum Episcopos sibi ordinarunt. Ex
 quorum numero, Candidus quidem & Ar-
 rianus Ecclesiis Lydiæ & Ioniæ præpositi
 sunt. Palæstinæ vero Episcopus factus est
 Theodulus ex Episcopo Chæretaporum.
 Jam vero Constantinopoli; multi enim in
 ea urbe ab Eudoxio aliisque sectis deficien-
 tes, Aetii atque Eunomii adauxerant par-
 tem; primum Ecclesiæ suæ Episcopum or-
 dinarunt Pæmenium. Quod quidem factum,
 Eudoxium qui unitatis cum illis ineundæ
 spem hæctenus foverat, prorsus ipsis adver-
 sarium reddidit. Pæmenio autem non multo
 post mortuo, Florentium in ejus locum sub-
 stituerunt. Lesbi præterea, cum ejus loci
 Episcopus mortuus esset, Antistitem ordi-
 narunt Thallum. Galatiæ item quæ est
 juxta Pontum, & Cappadociæ Episcopum
 præfecerunt Euphronium, & Ciliciæ Ju-
 lianum. Antiochiam vero Cœlesyriæ haud
 multo post sua sponte se contulit Theo-
 philus Indus. Præcipue quidem ut Eu-
 zoium excitaret ad ea quæ pro Aetio de-
 creta fuerant, adimplenda: sin minus, ut
 plebi quæ illic doctrinam ipsius amplecte-
 batur, præesset. Utriusque autem Libyæ,
 & quotquot per universam Ægyptum dog-
 mati ipsorum adhærebant, cura penes Ser-
 ram & Stephanum atque Heliodorum ste-
 tit. In his omnibus prædicandis nullum
 modum servat Philostorgius, tum eloquen-
 tiam eorum, tum vitæ sanctitatem miris
 30 laudibus efferens.

3. Theodosium quemdam Episcopum Theodosius:
 memorat Philostorgius, ardentissimum ama- Ep. Euno-
 torem dogmatis Eunomianorum: qui tamen mianus.
 ad lascivos mulierum amores descivit, & cum
 alia quædam impia prisco dogmati adjecit,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῆς ἐνώσεως ἐλπίδας ὑποσπρίφοντα] Longe rectius in
 MS. codice Samuelis Bocharti scribitur ὑποσπρίφοντα. Eu-
 doxius enim CP. Episcopus, ad id usque temporis spem
 fecerat Aetio & Eunomio, societatis atque unitatis cum
 illis ineundæ. Sed postquam vidit Eudoxius, Aetium eo
 temeritatis erupisse, ut Episcopum sectæ suæ Constantino-
 poli ordinaret, sese ab Aetii partibus penitus abrupit.

2 Χαλκιδόνων] Post verbum χαλκιδόνων asteriscus apposi-
 tus, quidpiam hic deesse significat. Desideratur autem
 nomen Episcopi quem Aetiani seu Anomæi in Insula Les-
 bo constituerunt. Ejus nomen nobis servavit optimus
 codex Samuelis Bocharti, in quo diserte scriptum inve-
 nimus χαλκιδόνων θάλλον τῇ δὲ, &c. In authentico qui-
 dem exemplari Bocharti scriptum erat χαλκιδόνων ὄνομα.
 Unde vir doctus ad oram codicis Bochartiani annotavit,
 legendum esse θάλλον potius quam ὄνομα.

3 Τῇ δὲ παρὲς τῇ Ποιτίῳ γαλατίᾳ] Lucas Holstenius in
 margine sui codicis hæc adnotavit. Lego πόντον. Intel-
 ligit Ponticam regionem, in duas Provincias divisam, He-
 lenopontum, & Pontum Polemoniacum. Idem fere anno-
 tarat vir doctus ad latus Manuscripti codicis Bocharti: vel
 scilicet scribendum esse παρὲς τῇ πόντῳ, vel unica voce
 παρὰ πόντον. Sed prior emendatio magis placet.

4 Ἐφ' ᾧ τῶν γυναικῶν ὁ ἡδονὰς ἀποκλίνει] Codex Scoriacensis scriptum habet ὑπὸ
 τῶν. Bochartianus vero ὑπὸ γυναικῶν. Sed non dubito quin

scribendum sit ὑπὸ γυναικῶν. Sic enim nominatur à Philostor-
 gio in libro 9. cap. 18.

5 Ἐμὲλλον] Procul dubio scribendum est ἔμμελλον. Quam
 quidem conjecturam in margine codicis Bocharti adscri-
 ptam inveni.

6 Ἡδονὰς ἀποκλίνει] Non probo interpretationem Go-
 thofredi, qui hunc locum ita vertit: *Et mulieres volupta-
 ces abhorruisse.* Ego vero ita vertendum esse existimo:
Ad lascivos mulierum amores descivisse. Primum quia
 Philostorgius semper hoc sensu usurpat vocem ἀποκλίνειν,
 ut superius observare memini. Deinde eo quod Philo-
 storgius hoc loco vituperat Theodosium. Nullum autem
 esset probum, si diceret Episcopum concubitus mulierum
 averfatum esse. Quare scribendum puto παρὲς τῶν γυναι-
 κῶν ὁ ἡδονὰς ἀποκλίνειν. Postremo Philostorgius ipse in-
 terpretationem nostram confirmat. Scribit enim in se-
 quenti capite, cum Aetius in Lydiam venisset, ut Candi-
 dum & Arrianum Episcopos illic constitueret, Theodo-
 sium istum de quo nunc loquitur, veritum ne vivendi
 ratio illorum, suæ reprehensio atque objurgatio esset, ad-
 versus Aetium inimicitias suscepisse. Theodosii igitur vi-
 ta dissoluta erat ac flagitiosa. Illi enim, Arrianus scilicet
 & Candidus, ob vitæ sanctitatem à cunctis suspicieban-
 tur, si Philostorgio credimus. Adde quod Philostorgius
 τῶν ἡδονῶν πολὺν τὸν Theodosίον, id est, irregularem
 conversationem.

VARIORUM.

a Κάνδιδος] De Candido & Arriano mox cap. 4. 6. 7.
 & lib. 9. cap. 1. Hic est ille Candidus qui scripsit ad Ma-
 rium Victorinum librum de generatione divina. De Theo-
 dulo supra, lib. 7. c. 6. & infra lib. 9. cap. 18. De re-
 liquis item lib. 9. cap. 1. & 18.

b Θεόδωρος] Hujus Theodosii, Philadelphie in Lydia
 episcopi, meminerunt etiam Socrates lib. 2. cap. 40. A-
 thanasius de Synodis pag. 679. Edit. Commelin. Epipha-
 nius hæresi 73. num. 26. Jac. Gothofred. in loc.

tum illud, Christum suapte quidem natura esse mutabilem, sed eximio quodam studio virtutum ad immutabilem statum evectum fuisse: Et quod Deus neque loquatur neque audiat. Alioqui manus ei aureque affingerentur. Alia quoque ejusdem modi ab illo impie asserta esse dicit.

Ejus ad-
versus
Candidum
C. c. g. f. a.

4. Actius quidem in Lydiam perrexit, ut Candidum & Arrianum Ecclesius ejus provincie præficeret. Prædictus autem Theodosius vitam hominum illorum suæ ipsius reprehensionem fore veritus, adversus Aetium inimicitias suscepit, tamen antea Epistolæ synodice contra Aetium subscribere recusasset: Sed tunc communicato consilio cum Phœbo, qui & ipse unus erat ex numero eorum qui Aetium condemnare noluerant: Amicum vero illum Theodosii effecerat, tum vetus consuetudo, tum similitudo vitæ flagitiosæ: ambo igitur adjuncto sibi Auxidiano, qui & ipse Episcopus erat perinde ac illi: adversus Aetium & Candidum insidias struunt. Aliisque præterea sex Episcopis in unum congregatis, facta synodo, literas communi consilio ad Eudoxium & Marim direxerunt. In quibus ordinationem Aetii velut illegitime factam incusabant, & præcipue quod ille post depositionem à Diaconatu, cum illi qui eum deposuerant, sententiam suam minime revocassent, ex eo gradu exturbatus, ad superiorem nihilominus gradum profiluisset. Sed & Candidi atque Arriani ordinationes improbabant, utpote quæ citra communem consensum temere præsumptæ fuissent: Alias item quas Aetius celebraverat. Eudoxius vero cum hanc Epistolam libentissime accepisset, sacramenta quidem quibus Eunomio se se obstrinxerat, & literas quas ad Euzoium scripserat, multasque & varias pollicitationes quibus fidem suam obligaverat, nullatenus in memoriam suam revocavit. Ad Theodosium autem eosque qui cum illo erant rescripsit, incitans illos ad rem strenue exequendam, monensque ut in eos potius qui ordinationes fecerant, quam in illos qui susceperant, animadverterent.

Χειρὸς τρεπλὸς μὲν τῇ γὰρ φύσει τῇ οἰκίᾳ, ἔπι-
μελείᾳ δὲ τῇ δρετᾶν ἀνυπερβλήτω εἰς τὸ ἄ-
τρεπλον ἀνυψώθηκα· καὶ ὅτι μὴδὲ φθέγγεται μὴδ'
ἀκούοιτο τὸ θεῖον, ἐπεὶ χεῖρες αὐτῶν καὶ ἀκοαὶ
συμπλασθῆσονται· καὶ ἄλλα δὲ τοιοῦτότροπα φησι
αὐτὸν δυσσεβῆσαι.

4. Οἱ ὁ Ἀέτιος μὲν πρὸς τὴν Λυδίαν ἀφίκετο,
τὸν Κάνδιον καὶ Ἀρριανὸν ταῖς ἐκκλησίαις ἐνιδρύσας·
ὁ δὲ πρεσβυτέρητος Θεοδοσίος τῇ ἀνδρᾷ ἐκείνῳ τὸν
βίον ἐλεῖχεν τῇ οἰκίᾳ ὑπειδόμενος, δι' ἐχθρὰς καὶ
ἐξῆς τῆς Αἰτίας, καίτοι γὰρ μὴ ἀναρχόμενος πρὶν
εἰς τὴν κατ' αὐτὴν τόμον χειρογραφῆσαι. ἀλλὰ
τῇ γὰρ Φόβῳ κοινωσάμενος· εἰς δὲ καὶ οὗτος τῷ
τῶν οὐχ ἐλομένων καὶ ἀφῆρτα Ἀετίῳ· Φίλον
δ' αὐτὸν παλαιὰ τε συνήθεια ἐποίει, καὶ τῆς ἐκ-
θέτου πολιτείας τὸ ἀπαράλλακτον· οὗτοι δὲ καὶ
Λυξιδιανὸν ἐταίρισάμενοι· ἐπίσκοπος δ' ἦν καὶ οὗτος
ἄσπερ καὶ εἴνοι· καὶ τῇ Αἰτίᾳ καὶ τῶν πρὸ
Κάνδιον συσχεύοντα· καὶ δὲ καὶ ἐτέρους ἐξ τῶν
ἐπισκόπων συνελθόντες, καὶ συνέδριον καθεστάντες,
κοινῇ ψήφῳ γράμμα τῶν πρὸς Εὐδόξιον καὶ Μάρ-
κον ἀπέμειπται. τὸ δὲ γράμμα, τίτῳ τε χροτο-
νίᾳ Αἰτίῳ ἐπικάλει· ἄσπερ θεσμὸν γνησιότατον,
μάστιγαν γὰρ ὅτι καὶ τῷ καθάρσει τῆς ἀσχο-
νίας τῶν κατελόντων ὑλυσάμενον τίτῳ ψήφῳ, ὁ δὲ
κατελόμενος ἐκείθεν ὅμως καὶ πρὸς βαθμὸν ἀνεπή-
δου μείζονα. καὶ μὴ καὶ τὰς πρὸς Κάνδιον χειρο-
τονίας ἀπεδοκίμαζεν, ὥς πρὸς τῷ κοινῇ νότῳ
ἐλπίσας γνώμην· ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀς
οἱ πρὸς Αἰτίῳ ἐτελέσαντο. διζόμενος δὲ τίτῳ ἐπι-
φολῶν ἄσμενος ὁ Εὐδόξιος, τῇ μὲν ὅρκων οὐς Εὐνο-
μίου ὁμώμοτο, καὶ τῶν πρὸς Εὐδόξιον γραμμάτων,
καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καὶ ποικίλων ὑποσχέσεων,
τούτων οὐδὲν ἐπὶ νοῦν ἐλάμβανεν. ἀντιγραφὴ δὲ
πρὸς τοὺς πρὸ Θεοδοσίον, ἐποτρύνων αὐτοὺς εἰς
τίτῳ πρᾶξιν, μᾶλλον δὲ ὑποτιθέμενον· χαρεῖν
κατὰ τῶν ὑποχρόνων, ἢ τῶν διζαμένων τὰς χει-
ροτονίας.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰς τὸν καὶ αὐτὸν νόμον χειρογραφῆσαι] Jam pridem conjecteram scribendum esse τὸν καὶ αὐτὸν νόμον. Postea vero codex Samuelis Bocharti, quem absolutam interpretationem mea nactus sum, conjecturam meam confirmavit. In eo enim diserte scribitur νόμον, sicuti legendum conjecteram. Per totum vero intelligit Philostorgius epistolam Synodicam Concilii CP. de damnatione ac depositione Aetii, quam refert Theodoritus in lib. 1. Historiæ Ecclesiasticæ. Ejusdem mentionem facit Philostorgius supra in lib. 4. & in lib. 7. cap. 2. ubi τὸν κατὰ Αἰτίου νόμον nominat, perinde ac in hoc loco. νόμον enim vocare solebant epistolam. Sic in Concilio Chalcedonenſi epistola Leonis Papæ passim tomus appellatur. Et in Canonibus Synodi primæ CP. tomus Occidentalium nihil aliud est quam epistola Damasci Papæ, ut jam monui in Annotationibus ad Theodoritum.

2 Φόβῳ κοινωσάμενος] Assentior Gothofredo, qui Φόβῳ emendavit, & Phœbum hunc Episcopum fuisse Poluchaudi urbis Lydiæ monuit ex Epiphano. Sed quod idem Gothofredus addit in Annotationibus, Phœbum hunc amicum fuisse Aetii, errat toto cælo. Neque enim Aetii, sed Theodosii amicum illum fuisse dicit Philostorgius, tum ob veterem consuetudinem, tum ob vitæ ac morum similitudinem. Id enim significant hæc verba, καὶ τῶν ἐκθέτου πολιτείας τὸ ἀπαράλλακτον. Quæ Philostor-

gii verba Gothofredus in prodigiosum quemdam sensum detorsit, ut videre est in ejus Annotationibus.

3 Καὶ δὲ καὶ ἐτέρους ἐξ τῶν] Hunc locum ex manuscriptis codicibus, Scoriacensi videlicet & Bochartiano, emendavi in hunc modum. καὶ δὲ καὶ ἐτέρους ἐξ τῶν ἐπισκόπων συνελθόντες, &c. Fuit igitur hæc Synodus Episcoporum novem provinciarum Lydiæ. Nam Theodosius una cum Phœbo & Auxidiano sex alios Episcopos ex Lydia, aut ex finitimis Provinciis in unum collegerant.

4 Ὁμοῦ θεσμὸν γνησιότατον] Scribendum est procul dubio ὡς παρὰ θεσμὸν γνησιότατον. Ita Philostorgius loquitur paulo post de ordinationibus Candidi & Arriani: ὡς παρὰ τὴν κοινὴν νομιμότητα γνώμην.

5 Ὁ δὲ καὶ κατελόμενος] In Manuscriptis codicibus Scoriacensi & Bochartiano hic locus ita scribitur. ὁ δὲ κατελόμενος, &c. magis tamen probo vulgatam scripturam, quam sic interpretor. Episcopi Lydiæ ordinationem Aetii incusabant, tum quod contra Canones facta esset: tum præcipue eo quod Aetius post depositionis sententiam in ipsum prolatam, antequam Episcopi qui eum Diaconatu exuerant, ipsum restituisent, sicuti fieri oportebat: nihilominus ad majorem gradum promotus fuisset. ὁ δὲ igitur idem valet ac, ὁπρὶν ἴδῃ.

6 Ὡς παρὰ τὴν κοινὴν] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti ad marginem notantur hæc verba, ὡς παρὰ. Quæ quidem emendatio prorsus necessaria est.

5. Οἱ

2 5. Οτι ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἡ ἀρχαῖον νόμον ἀποκαθίστησι ταῖς ἐκκλησίαις, πάσης αὐτὰς ἀπαλλάξας ἐπιτηρείας, ὅσας αὐταῖς ὁ ἀποστάτης ἐπέθηκεν. ἀνακαλεῖ δὲ καὶ οὓς ἐκεῖνος τῆς θυσείας ἢ μεθιμύτους ἐφυγάδισεν· τούτων καὶ Οὐαλεντιανὸς 5 ἦν, ἀπὸ Θεβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἀνακομζόμενος.

6. Οτι Φησιν οἱ περὶ Κανδίδου καὶ Ἀρριανὸν προσ- γινεῖς ὄντας τῷ βασιλεῖ, πρὸς αὐτὸν εἰς Ἐδέσσην ὡς γίνονται, καὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἐξοικειώσασθαι τὴν βασιλείαν σπουδάζοντι ἐμποδῶν ἴσαν. πλὴν ὁ βασιλεὺς εἰς δίκαιαν κοινὴν τὰ παρ' ἐκατέρου μέ- ρους λεγόμενα ἀναβέβηκεν, ῥοπήν οὐδετέρους τίως παρέχον ἐπίδηλον.

7. Οτι Εὐδόξιος κατὰ Κανδίδου καὶ Ἀρριανὸν πρὸς Εὐζόιον γράφει. ὁ δὲ ἡχθέσθαι μὲν συμ- 15 παραλαβὼν δὲ καὶ Ἐλπίδιον, ἀντιγράφει μεμ- φόμενός τε τὴν συμβολήν, ἀποχέσθαι δὲ κα- χεῖνον μᾶλλον ἀντιπαραινῶν τῆς τοιαύτης γνώμης· εἰ ταῦτα δ' ἡρέμα πῶς ἐπητιάτο τὴν μακροὺν ἀναβολὴν τῶν διωκομένων· ὡς Ἀετίου Εὐ- 20 νομίου.

8. Οτι Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν Κωνσταντι- νούπολιν ἀπαύρων, καὶ γεννῶν εἰς Ἀγκύραν, θάπτε- ρον τῶν αὐτοῦ παίδων Οὐαρριανόν, κομῶν νέον ὄντα, ὁππότε γένετο, ὁ ὡς Ῥωμαῖοις τὴν βασιλείαν 25 μὲν δυνάτα, ἀναγερθεὶς. ἐκεῖθεν δὲ σφοδρὸς χειμῶνος ἐπιχειμένον, σὺν τῷ στρατῷ χειρὶ ἐπὶ τὰ περὶ. καὶ πολλοὶ μὲν καὶ τὸν ἀφαιρούμενον· αὐτὸς δὲ ῥῆς τοῦ ἀπολειφθέντος, καταλαμ- βάνει τὰ Δαδάσανα. ἐν τῇ καὶ ἀλάντας σταθμῇ, 30 καὶ τροφῆς μεταχὼν, εἰς οἰκίαν τινα ἀρτι κεκοιμη- μένῳ κατὰκλινεῖ πρὸς ὕπνον. πυρὸς δ' ἀναφθέρει, ὥστε ἀλέαν ἐγένετο τῷ οἰκίῳ, νοτίς μὲν τῶν προχείτων τοίχων ἀνεδίδδοτο ἡρέμα δὲ διὰ τῶν ῥινῶν ὡς ἀδουμένη, καὶ τὸς ἀναπνευστικούς πόρους ὡς 35 φερούσα καὶ ἀποπνίγουσα, ἀφαιρὲν τὴν βασιλείαν, διαλύσασθαι ἐν τῇ βασιλείᾳ μῆρας ἐφύς δέκα. ἀλλ' ὁ καὶ τότε νεκρὸς εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν ἦν. ὁ δὲ στρατὸς καὶ Νίκαιαν γεννῶν, ἡμερῶν ἀφαινο- μένων δώδεκα, τὸ Οὐαλεντιανὸν ἀναγερθεὶς βασι- 40 λέα· Δατιανὸν μὲν τῷ Πατρικίῳ, ἐν Γαλατίας τὴν βουλὴν γράμμασιν εἰσηρησάμενος· ἐν αὐτῇ γὰρ ἀφαιρεῖ τὴν γῆρας καὶ τὸν χειμῶνος ὑπελείπει μέ- 2 γος. συνεφαφάμενος δὲ τῇ πρᾶξιν· Σικούνδου τε καὶ ἐπαρχου καὶ Ἀλεξανδρίου καὶ στρατηγῶν, καὶ Γλαίφου, 45

5. Imperator Jovianus pristinum cultum restitu- ^{Jovianus imp. Eccle- sias resti- tuit.} tuit Ecclesiis, omni eas vexatione li- berans quam Apostata Julianus ipsis intulerat. Revocavit etiam ab exilio quoscum- que ille relegaverat, propterea quod piete- tem prodere nolissent. Quorum ex nu- mero fuit Valentinianus, qui tum à The- bis Aegyptiis reversus est.

6. Candidus & Arrianus, qui propinqui ^{Candidus & Arria- nus Atha- nasio obfi- stunt.} erant Imperatoris Joviani, cum Edeffæ mo- rantem adierunt, & Athanasio Imperatoris benevolentiam sibi conciliare student ob- stiterunt. Imperator vero, ea quæ ab u- traque patre dicta fuerant, ad commune judicium rejecit, nullo manifesto indicio interim dato, utram in partem propende- ret.

7. Eudoxius adversus Candidum & Ar- ^{Adversus hos Eudo- xius scri- bit.} rianum literas scripsit ad Euzoium. Eu- zoii vero, id quidem graviter tulit. Et adjuncto sibi Elpidio, rescripsit Eudoxio, partim reprehendens ejus consilium, partim eum contra exhortans, ut ipse potius ab ejusmodi sententia recederet. Simul etiam leniter eum incusabat, ob nimis diuturnam dilationem eorum quæ in gratiam Aetii Eunomio jamdudum promiserat.

8. Imperator Jovianus Constantinopo- ^{Joviani obitus.} lim proficiscens, cum Ancyram venisset, alterum ex filiis suis, Varronianum nomi- ne, admodum puerum, Nobilissimum de- signavit. Exinde asperrimo hyemis tem- pore ulterius cum exercitu profectus est, multis in itinere amissis. Ipse vero una cum iis qui superfuerant, venit Dadastrana. ^{Theodori- lib. 4. c. 5.} Cumque in statione quadam diversaretur, sumpto cibo, in cubiculo quodam recens calce illito decubuit, somni capiendi cau- sa. Porro cum ignis accensus esset, ut tepor per cubiculum dispergeretur; hu- mor quidam ex parietibus recens illitis ex- spirare coepit. Qui sensim per nares sub- ingressus, respirandi meatus obstruens ac præfocans, Imperatorem extinxit, post ex- actos in imperio menses circiter decem. Et hujus quidem cadaver Constantinopo- lim delatum est. Exercitus vero cum Ni- ceam venisset, duodecim diebus elapsis ^{Valentinia- nus imp.} Valentinianum Imperatorem renuntiavit: Cum Datianus quidem Patricius id con- silium per literas suggessisset ex Galatia: illic enim, partim ob senectutem, partim ob hyemis asperitatem relictus fuerat. Se- cundus vero præfectus prætorio, & Arin- thus magister militum, cum Dagalaifo

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μὲν τὸς ἀπολειφθέντας] Sic etiam legitur in scriptis codicibus. Leges tamen Grammaticæ postulant ut scri- bamus μὲν τῶν ἀπολειφθέντων.

2 Σικούνδου τε τοῦ ἐπαρχου] Gothofredus in Annotationibus ad hunc locum, notat hunc Secundum Præfectum Prætorio eundem esse cum Salustio: Et olim quidem ita senseram in Annotationibus ad librum 21. Ammiani Mar- cellini pag. 266. meamque opinionem secutus est Gotho-

fredus in dicto loco. Verum postea re attentius examina- ta, hunc Secundum Præfectum Prætorio deprehendi alium esse à Salustio, ut ostendi in Annotationibus ad lib. 6. So- zomeni pag. 222. Hujus Secundi Præfecti Prætorio men- tionem facit Libanius in epistola 122. lib. 4. quæ scripta est ad Jovinum de Petronio quodam, qui primum Advoca- tus fuerat, postea Præfex Euphratenis Provinciæ. sed μὲν ὁ πρότερος σικούνδης.

VARIORUM.

2 Τὸν ἀρχαῖον νόμον] Intelligit non modo veterem ornatum in Ecclesiis collatum; sed & annonæ præbitionem & Immunitates; quæ omnia Julianus ab Ecclesiis abstulerat. Vid. Soz. lib. 6. cap. 3. De Valentiniano supra, lib. 7. cap. 7. & Soz. lib. 6. cap. 6. Jac. Gothofred in loc.

Comite domesticorum operam suam ad id perficiendum contulissent. Cumque exercitus statim post nuncupationem Augustam rogasset Imperatorem scuto impositum, ut confortem Imperii sibi adjungeret, Imperator sublata manu, silere eos jussit. Nec ullatenus contritus, imperiali constantia sic eos allocutus est. Vestri quidem arbitrii ac suffragii fuit, ut me ex privato Imperatorem crearetis. Deinceps vero quid faciendum sit dispicere ac disponere, non eorum qui imperio subiecti sunt, sed Imperatoris officium est. Ingressus

Valens Imp. autem Constantinopolim, fratrem suum Valentem in consortium Imperii adscivit, adsumptoque eo Sirmium usque, in Occidentis partes perrexit. Sirmii vero omnibus ornamentis Imperii, & quæcumq; ad reliquum cultum ac satellitium spectant, cum fratre divisit, eum quidem Constantinopolim remisit, Orientis partem ei tradens quæcumque sub ditione fuerat Constantii. Ipse vero reliquas duas ad Occasum sitas sortitus, totius Occidentis imperium obtinuit. Nec multo post Gratianum filium suum, adhuc adolescentem, cum ad Imperium promovisset, ad morum suorum similitudinem formavit.

*Hypatia Philo-
sophæ Socr.
l. 7. c. 15.* 9. *Haypatia* n Theonis filiam ait Philo-
storgius in mathematicis disciplinis à patre
institutam fuisse : Sed longe præstantiorem
magistro suo extitisse, præsertim in astro-
nomia; & multis Mathematicas disciplinas
tradidisse. Eamdem tamen principatu Theo-
dosii junioris ab homoufianis discerptam
esse impius iste affirmat.

Philostorgius & filii, medici. 10. Valentis ac Valentiniani temporibus Philostorgium vixisse refert hic Scriptor, qui medicorum omnium præstantissimus fuit. Filios autem habuit Philagrium & Posidonium. Ex quibus Posidonium ab se visum esse testatur, in arte medica excellentem. Hic tamen Posidonius falso assererat, homines non dæmonum impulsu bacchari: sed malorum quorundam humorum redundantia id fieri. Neque enim dæmonum vim ullam esse, quæ hominum genus vexaret. Floruit etiam iisdem temporibus Alexandriae Magnus, qui eandem artem profitebatur.

Basil. Greg. Naz. A. pollinaris. 11. Impius iste Scriptor, licet invitus, Basilium magnum & Gregorium Theologum sapientiae causa admiratur. Nazianzum vero patriam Gregorii, Nadiandum etiam nominat.

τῶν Δομεσίων οὗτος ἡγήτο. τοῦ δὲ φρατὴ κατ' αὐτῷ ἦ ἀναγώρῃσιν, ἂ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἐποχήμενον τὸν βασιλέα προσλαβεῖν κοινὸν εἰς τὴν βασιλείαν ἀξιουῶντες, τῇ χειρὶ μὲν σιγαῖ αὐτοὺς ὀκτιτρέπει. ἀτρέμα δὲ καὶ βασιλικῶ τῷ Φρονήματι ἔφη, βασιλέα μὲν ἐμὲ ποιεῖν ἐξ ἰδιώτῃ ἢ ὑμετέρῃ ψῆφος τὸ κύρος ἐπέωχεν· ἐκείθεν δὲ τὸ πρεχύτεον σκοπεῖν καὶ διδασκῆναι, ἔχῃ τῇ βασιλευμένῳ, τοῦ δὲ βασιλευμένου ἢ χρίσις ὑπάρχει. ὅππῃς δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει, κοινὸν μὲν τῇ βασιλείᾳ τῷ ἀδελφῶν Οὐάλεντα ποιεῖται. συμπαραλαβὼν δ' αὐτὸν μέχει Σερμίου, ἐπὶ τὴν ἐσπέραν ἀπαίρει. ἐν δὲ τῷ Σερμῳ τὰ τῇ βασιλείᾳ πρὸς αὐτὸν διανεμὰ μόνος, ὅποσα εἰς κόσμον καὶ τὴν ἄλλῃν ἐτίλει θραυπείαν, τὸν μὲν εἰς Κωνσταντίνου πόλιν ἀποπέμπει, τῆς ἑῷας μοῖραν ἐλχειύσας ὅσης ὁ Κωνσάντιος ἐπῆρχεν. αὐτὸς δὲ τὰς λοιπὰς δύο τὰς χτ' δίδωι ἀποκληρωσάμενος τῆς ἐσπέρας ἐβασίλθαι πάσης. μετ' οὐ πολὺ δὲ παῖδα Γρηγορίον ἐπ' μερῶν ὀπιθεύσας τῇ βασιλείᾳ, εἰς τὸν αὐτῷ σωθήσκει τρόπον.

9. Οτι οὗτος Ὑπατίας τὴν Θείαν συγκατέρα-
 τον μὲν ὁ πατὴρ ἐξασκήσας λέγει τὰ μαθήματα·
 πολλοὶ δὲ χρήσιμα γινώσκοντες διδασκάλου, καὶ μάλι-
 γὰ καὶ αὐτὸ ἀφροδιέεσθαι τέχνην, καὶ ἀεθληγίαν·
 οἱ δὲ πολλοὶν ἐν τοῖς μαθήμασι. λέγει δ' ὁ δυσ-
 σεβής, Θεοδοσίος ὁ νῦν βασιλεύωντος, ἀφισπασθῆ-
 ναι τὸ γύναιον ἅπαν τὸ ὁμολογεῖται προσβλήσαν.

10. Οπ χτ' Ουάλλεττα χ' Ουάλλεθινανόν ιφορεῖ
 † Φιλοσόφῳ γινέσται, ὅς αἰετος ἰατρῶν ὑπῆρχε,
 χ' παῖδας φύσαι Φιλάργιόν π' χ' Ποσειδάωνιο θεί-
 άσαισται δὲ τὸν Ποσειδάωνιο εἰ ἰατρικῇ ἀγαπρί-
 ποιῆ. λέγει δ' αὐτὸν ὁμοῦ ὅτ' ὀρθῶς, οὐχί
 δαιμόνιον ὅτι πῆσει τοὺς ἀνθρώπους ἐκβαλχθῆαι,
 ὑγρῶν δέ πινων κακοχυμίας τὸ πάθος ἐργάζεσθαι.
 μὴδὲ γὰρ εἶπαι τὸ ὡς ἔπαι ἰατρικῇ δαιμόνιον, ἀν-
 θρώπων φύσιν ἐπιπράζουσιν. θύδοκμειν δὲ καὶ
 Μάγιστο εἰ Ἀλεξανδρείᾳ, τὴν αὐτὴν τέχνην
 μεταχειρίζομεν.

40 **ΙΙ.** Οπ καὶ ἄκων ὁ δουσιεὺς, Βασίλειόν τε τὸν
μέγαν, καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἐπὶ **Σοφία**
Θαυμάρι. Ναδιανδρὸν δὲ καὶ Ναζιανζὸν ἑξονομά-

VALESII ANNOTATIONES.

I Τὰ τῆς βασιλείας πρὸς αὐτὸν διὰ νεμεσίου. Hunc locum non intellexit Gothofredus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit. *Sirmii vero iis quæ ad Imperium pertinebant, dispositis, quæcumque scilicet ad ornatum & reliquum ministerium spectabant.* Ego vero de officiis Palatii & de Comitibus hunc locum accipiendum esse aio, quos Valentinianus cum fratre suo Valente partitus est. Idque testatur Ammianus Marcellinus in lib. 26. pag. 315. *Nesum advenerunt, ubi in suburbano quod appellatur Mediana, à civitate tertio lapide disparatum, quasi mox separandi, partiti sunt comites.* Et paulo post. *Quibus ita digestis, & miliares partiti numeri.* Et post hæc cum ambo fra-

tres Sirmium introissent, diviso palatio, ut potiori placuerat, Valentinianus Mediolanum. Constantinopolim Valens discessit. Ubi vides triplicem divisionem inter Valentinianum ac Valentem Imperatores factam esse. Prima est divisio Comitum, quæ facta est Naïsi, quod est oppidum Daciæ. Secunda fuit divisio legionum & auxiliorum. Postrema fuit divisio Palatii facta in urbe Sirmio. Per Palatium vero intelligo officia Palatina quæ erant sub dispositione Magistri officiorum, & sub Cæsarensi sacri Palatii: quod confirmat Philostorgius his verbis. ἐπίσται ἐν ἡρώδει, καὶ τῷ ἑλλένι ἐν αἰδοῖσι θεοῦ.

V A R I O R U M.

a 'Επὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου] Mos erat solennis tunc temporis, ut is quem milites Imperatorem renunciarent, protinus scuto impositus circumferretur. Unde & passim in Fastis Idacianis legas Imperatorem levatum pro renunciato, etiam Valentinianum hoc ipso anno 364. Gothofr. in

loc. Quod mox ait Philostorgius, Gratianum adhuc adole-
scentem, à patre ad Imperium *non multo post* evectum, id
anno 367 consignant Chronologi, dum Gratianus adhuc
puer esset, octo aut novem annos natus.

¹ ζει. τὸν μόνον γὰρ Λαοδικεῖας Ἀπολλινάριον, ὅσα
 γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μάθησιν ἐκαστέρου προτάττει. Φησὶ
² δὲ ὅς τις Βασίλειος μὲν Ἀπολλινάριον λαμπρότερος
 ἦν. τὰ δὲ Γρηγορίου, καὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐξετέ-
³ λετο, μὲν βασιλεὺς συγγραφεὺς ἔχεν ὁ λόγος,
 καὶ ἡ εἰρήνη Ἀπολλινάριον μὲν ἀδρότερος, Βασίλειον
 δὲ σταθερότερος.

12. Οτι ὁ μόνος ἡ μέγας Βασίλειος, ἀλλὰ καὶ ὁ
 Ἀπολλινάριος λέγει πρὸς τὴν ἀπολογία Εὐνομίου ἀν-
 πυράσαι. εἴτα πάλιν Εὐνομίῳ ὅτι πέντε λόγοις
 συμπλακέντος Βασιλείου, οὐκ ἔχοντος τὰς πρώ-
² τας, καὶ βαρυθυμώσαντα λιπεῖν τὴν βίον. ὅπως αὐτὸς
 τὸ ψεύδος ἐπὶ πολλὰ καὶ ἀληθείας πετίμηται.

13. Οτι τῷ εἰρημῶνι ἀγίῳ ἀνδρῶν Βασιλείῳ
 καὶ Γρηγορίῳ, Θεοφανῶς καὶ ἀναίδου κατέφθι-
 δεται. μὴ γὰρ λέγειν αὐτοὺς ἀνθρώπων γενησά-
 ται. ἴδον, ἀλλ' ἐνοικῆσαι ἀνθρώπων, καὶ ταύτη δια-
 ζυγῆσαι τὸν Ἀπολλινάριον τῆς μοίρας αὐτῶν. αἰ-
 τιάται δὲ καὶ αὐτοὺς, ὅτι ἐφ' οἷς τοῖς θύσεσι παρί-
 σταν αἰτίαν, ἀλλ' εἰς ἐτέραν αὐτὸν κατασύρειν εἰ-
⁴ σάγει σπουδῆν. λέγει δὲ τῷ ἄλλῳ, ὅτι τῷ
 τῷ σωματικῇ ἀνάστασιν ἀπεκέρχον.

14. Οτι Φησὶ, Ἀπολλινάριος κατὰ Πορφυρίου
 γράφας, ἐπὶ πολὺ κατὰ τῶν ἡγωνισμένων Εὐσε-
 βίου κατ' αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τῶν Μεθοδίου καὶ τῆς
 αὐτῆς ὑποθέσεως σπουδασμάτων.

15. Λέγει δ' οὐκ οἶδ' ὅθεν λαβὼν, τὸν
⁴ Ἀπολλινάριον ἐπίσκοπον εἶναι, καὶ τὸν Οὐάτον ἐκ
 Φυλῆς ὁρμάζον τῶν Φρυγῶν.

16. Οτι Οὐαλεντιανὸν καὶ Οὐαλέντιον ἡ Κίσαλον
 λαχεῖ ναναγράφει πατέριδα.

^c 17. Οτι τὸ ὁμοούσιον δοξαζόντων, Θεόδω-
 ρος μὲν Φησὶν ἐκδηλώτατος ἐγεγόνει, καὶ ὁ Θρακὴ
 ἐφορβῶν Ἡερακλείας καὶ Γεώργιος δὲ, Ἀλεξαν-
 δρὸς μὲν τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκ Φιλοσοφίας ὁρμω-
 μέων, τῆς δὲ καὶ Συρίας Λαοδικεῖας ἐπιστάτων.

Apollinarem tamen Laodicensem, quod qui-
 dem ad sacras literas pertinet, utrique an-
 teponit. Ac Basilium quidem Apollinare
 splendidiorem fuisse dicit in panegyricis.
 Gregorii vero, si cum utroque compare-
 tur, magis fundata ad scribendum fuit o-
 ratio. Et Apollinare quidem uberior fuit
 in dicendo; Basilio autem firmior.

12. Ait Philostorgius, non solum Basili-
 um Magnum, verum etiam Apollinarem, scri-
 psisse adversus Apologeticum Eunomii. Post-
 ea vero Eunomium quinque libris adversus
 Basilium decertasse. Hunc vero, cum primum
 dumtaxat librum legisset, gravi dolore per-
 culsum ex hac vita migrasse. Adeo hic Scri-
 ptor mendacium pluris facit quam veritatem.

13. Eosdem sanctissimos viros, Basilium
 scilicet & Gregorium, aperte & impudenter
 calumniatur. Neque enim eos dicere Filium
 hominem factum esse, sed in homine inha-
 bitasse: Eamque ob causam Apollinarem ab
 eorum partibus se se abjunctisse. Istum vero
 etiam accusat, non ob ea quorum causa a
 piis omnibus merito reprehensus est: sed in
 aliud quoddam studium abreptum esse tra-
 dit. Inter alia autem dicit, eum resurre-
 ctionem corporum negavisse.

14. Apollinaris in libris quos contra Por-
 phyrum scripsit, ea quæ ab Eusebio adver-
 sus eundem Porphyrium scripta sunt, longo
 intervallo superavit. Methodii quoque libros
 ejusdem argumenti infra se reliquit.

15. Ait præterea, quod quidem nescio
 unde hauserit, Apollinarem Episcopum
 fuisse. Et Novatum ex Phrygum gente
 originem duxisse.

16. Scribit Philostorgius, Valentiniano
 ac Valenti patriam fuisse Cibalim.

17. Inter eos qui similem secundum sub-
 stantiam Filium asseruerunt, celeberrimum
 ait fuisse Theodorum, Episcopum Heracleæ
 quæ est in Thracia, & Georgium Episcopum
 Laodiceæ in Syria, Alexandrinum genere,
 qui prius Philosophiæ operam dederat. Ab

VALESII ANNOTATIONES.

¹ ὅσα γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μάθησιν. Prius τὸν deest in
 MS. codice Samuelis Bocharti. In Scoriacensi autem co-
 dice scriptum habetur, ὅσα γὰρ εἰς τὴν ἐκκλ. Quare scri-
 bendum videtur, ὅσα γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μάθησιν. Id est,
 quantum quidem ad sacra Scriptura intelligentiam pertinet,
 Apollinarem utroque præstantiorem fuisse ait Philostorgius.
 Verba ipsa Philostorgii extant apud Suidam in voce ἀπο-
 λινάριος. Ex quibus discimus cur Philostorgius dixerit,
 in Apollinare majorem fuisse scientiam scripturarum quam
 in Basilio ac in Gregorio: Eo quod videlicet Apollinaris
 Hebraicam linguam callebat.

² Ἀπολλινάριον λαμπρότερος. Apud Suidam additur ver-
 bum πανηγύριον, quod nescio cur Photius prætermisit,
 cum in eo pæne tota vis consistat sententiæ. Ait enim
 Philostorgius hos quidem tres, Apollinarem scilicet, Ba-
 siliū atque Gregorium, omnium sui temporis disertis-

simos fuisse. Singulos tamen proprium ac peculiarem
 dicendi characterem habuisse. Nam Apollinaris quidem
 stilum fuisse ad scribendos commentarios aptissimum. Ba-
 siliū vero in panegyrico dicendi genere excelluisse. Gre-
 gorii vero orationem magis fundatam fuisse; id est, ut
 vulgo loqui solemus, magis periodicam.

³ Μιζων εἰς συγγραφεὺς. Hunc locum emendavi ex co-
 dice Samuelis Bocharti, in quo ita legitur: μίζων βασιλεὺς εἰς
 συγγραφεὺς ἔχεν ὁ λόγος. Quam scripturam confirmat Sui-
 das in voce ἀπολλινάριος.

⁴ Ἀπολλινάριον ἐπίσκοπον. Gothofredus in Annotationi-
 bus unicum profert testimonium beati Hieronymi, qui
 Apollinarem Laodicenum Episcopum vocat. Verum an-
 te Hieronymum Athanasius in epistola Synodica ad Eu-
 sebiū & Luciferum, diserte Apollinarem Episcopum ap-
 pellant pag. 580. παρὸν δὲ καὶ πρὸς ἀπολλινάριον τοῦ ἐπισκό-
 που μνησθέντες, παρ' αὐτοῦ εἰς τὸντο πεμφθέντες.

VARIORUM.

² Οὕτως αὐτὸς τὸ ψεύδος. Jure hoc Epiphonema nar-
 rationi isti subjunxit Photius. Eunomius enim libros istos
 non nisi post obitum Basilii in lucem edidit, teste eodem
 Photio, Cod. 138. W. Lowth.

⁴ Τὸν τῶν σωματικῶν ἀνάστασιν ἀπεκέρχον. Apollinaris Re-
 surrectionem non negavit, verum circa resurrectionem
 ineptivit; mortuos enim reversuros dixit ad Legem &

circumcisionem, ritus, sacrificia templum per mille an-
 nos; ut testantur Basilii Epist. 74. Epiphanius hæresi
 77. Hieronymus in cap. 36. Ezechielis. De peculiari
 ejus hæresi vid. Socr. lib. 2. cap. ult. not. 2.

^c Τὸ ὁμοούσιον. Legendum ὁμοούσιον. Ita legendum in-
 fra, lib. 10. cap. 3. ubi in impressis ὁμοούσιον legitur, ut
 observavit Valesius. W. Lowth.

δύοτε-

his secundi fuerant & ætate posteriores, Eustathius senex, apud vulgus venerabilis & ad persuadendum idoneus. Basilus item & Macedonius Constantinopolis Episcopus, & Eleusius Cyzici. Cumque his Marathionius & Maximinus, Constantinopolitanæ Ecclesiæ presbyteri.

Eunomius
Aetii
cel-
latus.

18. Eunomium cum Aetio comparans Philostorgius, quod quidem spectat ad vim demonstrationum & ad singula respondendi promptam facultatem, Aetium anteponebat. Propterea enim in primore ejus lingua cuncta simul conferta jacere videbantur. Quantum vero ad perspicuitatem in docendo & ad concinnitatem, & ad dicendi genus discipulis aptissimum, Eunomium præfert.

δύοι μετ' αὐτοῦ τῶ χρόνῳ Εὐστάθιος γηραιὸς ἀνὴρ, ὃ τὰ πλήθει αἰδώς π' ἔπιδεικνυτο, καὶ δὴ καὶ Βασίλειος, ἀλλὰ γὰρ καὶ Μακεδόνιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ Κυζικεὺς ἐπίσκοπος Ἐλεῦσιος μετ' αὐτοῦ Μαρεθώνιος καὶ Μαξιμίνος τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας πρεσβύτεροι.

18. Οἱ τὸν Εὐνόμιον τὸν Εὐνόμιον Ἀετίῳ, εἰς μὲν ἰσχυρὰν ἀποδείξαι καὶ ἐτοιμότητά τιν' πρὸς ἕκαστα ἀπαντήσεων, προτάθει Ἀετίῳ. ἀπὸ γὰρ Φησὶν ἐπὶ τῆς γλώττης ἄκρας αὐτοῦ ἀπαντα δοκεῖν ἀθρόα κῆσθαι. (αφ' ἑνὸς δὲ διδασκαλίας καὶ συμμετείας, καὶ τὰς πρὸς τοὺς μαθησομένους μάλιστα ἀρμοδιωτάτῳ τὸν Εὐνόμιον.

EX LIBRO NONO HISTORIÆ. 15 ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΝΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Hæretici
Aetii
modi.

1. **N**ONUS historiæ liber stupenda quædam Aetii & Eunomii ac Leonitii miracula continet, à Philostorgio conficta: Candidi item & Evagrii & Arriani arque Florentii: præcipue vero Theophili Indi, & aliorum quorundam, quos ejusdem impietatis furor fervidiores ceteris ostentabat. Atque hæc cum fingeret Philostorgius, nullus eum sensus subiit absurditatis qui ipsum reprimeret.

Jambres
Jambres.

2. Moses, ut ait Philostorgius, cum Jambrem & Jambrem ulceribus divinitus infectis punisset, matrem quoque alterius eorum morti tradidit.

Eudoxius
Euzoio
Eunomio
adversarius.

3. Valens, ut scribit Philostorgius, cum ex Illyrico Constantinopolim reversus esset, Eudoxium præcipuo honore coluit. Cumque Eudoxius ea quæ Eunomio promiserat, facile posset implere, voluntas tamen ei defuit. Sed & Euzoio opportunum similiter tempus aderat, quo executioni mandaret ea quæ in synodo Antiochiæ pro iisdem gesserat. Verum uterque illorum tantum absuit ut memor esset pollicitationum: Quin potius Euzoio quidem conviciari cepit iis quorum patrociniū suscepserat, ὁρμηδῶς in Ecclesia per ludibrium appellans sectatores Aetii, & Theophilum Æthiopem: prorsus quasi non de religione ac fide ageretur, sed de colorum ac generis delectu. Eudoxius vero, tum alia in eos convicia intulit, tum hæc nominatim in Ecclesia dixit. Equidem illos impios non voco, quod tamen illi cupiunt audire, ne eorum defectio speciosum prætextum nata esse videatur. Sed pestes eos appello.

Supra l. 7.
cap. 6.

1. **Ο**ΤΙ τὰ Φιλοστοργίου ὁ ἕνατος λόγος, Ἀετίῳ χερσὶν ὑποφύει ἔργα, Εὐνομίῳ π' καὶ Λεοντίῳ ἀφ' ἀπλάθει καὶ δὴ καὶ Κανδίδῳ καὶ Εὐαγγελίῳ καὶ Ἀρριανῷ καὶ Φλακρονίῳ, καὶ μάλιστα 20 γὰρ Θεοφίλῳ τῷ Ἰνδοῦ, καὶ πᾶσι ἄλλοις, οὓς ἡ αὐτὴ ἡ ἀσθεὺς λύσσα θερμότερους ἐπιδείκνυτο. καὶ ταῦτα καὶ τὸ ἀπιθανώτατον ἀναπλάττει οὐδεμία παρὰ αἰσθήσεως ἢ ἀτοπίας ἀνακωφίζουσα.

2. Οἱ Μωσὴς Φησὶ τοὺς πρὸς Ἰαννῶν καὶ Ἰαμβρέω ὅτι ἔλκεσι καλασάμενος, καὶ ἡ θάλασσα τούτων μνῆρας τὰ θανάτῳ πεπεπμένα.

3. Οἱ Οὐάλης, Φησὶν, ἐκ τῶν Ἰλλυριῶν ἐπὶ τῷ Κωνσταντινουπόλει ἀφικόμενος, ἀφ' οὗ μὲν εἶχον Εὐδόξιον καὶ δυνάμενος μάλιστα ταῖς πρὸς Εὐνόμιον ὑποσχέσει πῆρας ὑπιδύναται, ἢ γὰρ μὲν 30 οὐκ εἶχε συντρέχουσαν ὁ Εὐδόξιος, ἀλλὰ καὶ Εὐζοίῳ παρὰ αὐτὸς καιρὸς, ἄδειαν δίδους πράττειν ὅσα αὐτῷ ἀντιοχίᾳ ὑπὸ τῆς αὐτῶν συνοδικῶς διεπράξατο. ποσούτων δὲ αὐτῶν ἐκάπερ 35 ἐδείκνυτο μνήμῳ ἔχειν ἐκείνων, ὥστε ὁ μὲν Εὐζόιος εἰς τὸ κακολογεῖν τοὺς ἀνδράς ὧν ὑποφύσκει, ἀπετρέπετο, ὁρμηδῶς ἐπ' ἐκκλησίας εἰρωνεύ- 2 ὁμοιος, τὸς ἀμφὶ τὸ Ἀετίῳ, Ἀιθίοπα π' τὸ Θεό- 3 φιλῶν ἐξυβρίζειν ὥστε οὐκ ἀσθεὺς καὶ πίστεως ἢ 40 ἀγάνων ὄντων, ἀλλὰ χρωμάτων ἐκλογῆς καὶ γένους ὁ δὲ Εὐδόξιος ἀλλὰ π' κατ' αὐτῶν ἀπερίττει, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, ἀσθεὺς μὲν αὐτῆς, Φησὶν, καὶ λέγει, ὅσα θύλουσιν ἀκύνει, ἵνα μὴ δόξη δι' ὑπέρβουλον αὐτῶν ἡ ἀπίστασις εἶναι. λοιμὸς μὲν ταὐτὲς λέγει.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Παρὰ αὐτὸς καιρὸς] Non dubito quin scribendum sit αὐτοῖς. Paulo post pro ὑποφύσκειν, emendavi ὑποφύσκειν, ut legitur in codice Bocharti.

2 Οὐρμηδῶς] In Manuscriptis codicibus οὐρμηδῶς scriptum habetur. Quare suspicor legendum esse οὐρμηδῶς. Sic autem Euzoio Aetium & Eunomium per ludibrium appellabat ob audaciam ac dementiam, quod in-

star gigantum in cælum conscendere tentarent, & de divinitate temere garrere præsumerent.

3 Αἰθίοπα π' τὸν Θεόφιλον] Codex Bocharti habet αὐτοῖς π' ὅτι, sed omnino scribendum est αὐτοῖς. Hoc autem cognomentum Euzoio idcirco tribuebat Theophilo, quod esset oriundus ex Æthiopia. Erat enim Blemmys, ut ex Gregorio Nysseno superius observavi.

VARIORUM.

a Τὸν γὰρ μὲν οὐκ εἶχε συντρέχουσαν ὁ Εὐδόξιος] De Eudoxii & Euzoii dictis factisque in Aetium & Eunomium toties tanque operose agit Philostorgius, eo fine ut perfidiam eorum magis magisque arguat, & Schismatis culpam penes illos collocet, quæ revera penes hos ab aliis collocata est, nempe quod ideo ab Eudoxio Eunomius secesserit, quod Eudoxius magistrum suum Aetium non recipere: ut notavit Jac. Gothofredus. De Aetio vid.

Socr. lib. 2. c. 35. Soz. lib. 4. cap. 13. Theodorit. Hist. lib. 2. cap. 27. Mox idem Gothofredus de voce Οὐρμηδῶς (quemadmodum in MS. depictam reperit) agens, hæc habet. 'Putet quis legendum Οὐρμηδῶς. Verum alia mihi stat sententia; nempe Οὐρμηδῶς hic legendum putem; allusione videlicet ad Aetianorum Ecclesias facta, quali rursus cælestia incolerent haberentque: pari Ironia qua μεταφωρίζων, infra lib. 10. cap. 1.

4. Οπ κατὰ τὸ χαρπρόν οἱ αὐτοὶ Ἀέτιος καὶ
Εὐνόμιος, τῶν αὐτῶν Εὐδοξίου ἀφγάντες καὶ Εὐ-
ζώϊον, τὴν μὲν Κωνσταντίνου πόλιν ἠφλωρεντίῳ
ἐφείσαν. αὐτῶν δὲ ὁ μὲν Ἀέτιος ἐπὶ τὴν Λέσβον
ἔπειλε· καὶ αὐτὸς αὐτῶν Μιτυληνίου ἐν ἀγρῷ πρὸς δι-
έτριβε, τοὺς ἀφικνουμένους λόγους διζιούμενος. δῶρον
δ' αὐτῷ ὁ ἀγρὸς Ἰουλιανῷ τῷ βασιλεῖ τῆς αὐτοῦ
αὐτῶν ἀφγέσεως σύμβολον. ὁ δὲ Εὐνόμιος ἐπὶ τῇ
Καλχηδόνει ἀφγέας, ὅς αὐτῇ κατὰ πρῶτον κήπων
οἰκίαν κτήμα, πλησίον τοῖς ἐπιθαλασπίοις τείχε-
σιν, ἐποιήσατο τὴν δίαυτον, ὅς αὐτὸς τῇ αὐτοῦ
1 τῶν τῶν αὐτοῦ ἐλάτῃσιν συνεισάγων. ὅς ἐτι-
2 ρος δ' αὐτῶν ἑκκλησίας ἤρχεν ἀποπειραζόμενος.
ἀλλὰ κινουὺς αὐτοὺς οἱ ὁμοδόχοι παύσαντες ἦσαν, καὶ
3 ἡγεμόνας. ὁ δὲ καὶ Εὐνόμιος οὐδὲ ἱερουργίας ἐξ-
4 ἤ τῆς Κυζίκου μετέστη, καὶ μὲν οὖν εἰς ἑὸν οἶ-
κῶ χρόνον, ἤψατο. καὶ τοὶ τῇ ὁμοδοχίᾳ ἐπισκό-
πων οὐδὲν αὐτῷ, ὅς τῆς ἐκείνης γνώμης χάριν, οὐδὲν
τῶν ἐκκλησιαστικῶν διεπράττειτο.

5. Οπ τετάρτῃ βασιλείᾳ ἔτους Οὐάλης ἐπι-
26 βας, ἐπὶ Πέρσας ἐγράψεν· ὅς καὶ ὁν καιρὸν καὶ
Προκόπιος τὴν τυραννίδα κατὰ Κωνσταντινούπολιν
ἐσχάλατο ὁ δὲ Προκόπιος οὗτος, εἰς τὸ τοῦ Ἰου-
λιανοῦ γένος ἀνέφερεται. καὶ πολλοὶ ἀνεκνοοῦντο λο-
γισμοὶ, τὴν βασιλείαν αὐτῷ ἀντιπρόσθεν, καὶ τῆς
27 λογιζομένης καὶ λόγῳ διέφερον. ἀφ' οὗτο Ἰωάννου
βασιλεύσαντος τῆς Μεσοποταμίας οὗτος ἀποδράς,
καὶ πολλοὺς ἐν ταλαιπωρίᾳ τόπους ἀμείψας,
Φθῶν περὶ τῆς γυναικὸς καὶ κρυπτόμενος, εἰς
ἀπειρήκας πλανώμενος, τὸν ἑχάτον, Φησιν, ἀναρ-
30 ρίπτει κύβον καὶ τὴν Καλχηδόνα καταλαβὼν, ἐν
τῷ τῷ Εὐνομίῳ ἀγρῷ, τῆς πόλεως ἐξῶθεν ἀφικ-
νόμενος, ὅς ἐπὶ ἀπομεινῶν τῷ διακότῳ, αὐτὸν
κατακρύπτει· ἐκείθεν δὲ εἰς τὴν πόλιν ἀφγέας, ἐκρη-
τῆς ἀναμωτῆ τῆς βασιλείας γίνεται. ἔτι μετ'
35 οὐ πολὺ χρόνον πολέμῳ συρράγῃς Οὐάλης,
προδοσίᾳ τῇ αὐτῇ στρατηγῷ Γομαρίῳ καὶ Ἀγγελίῳ,

4. Aetius & Eunomius ab Eudoxio at-
que Euzoio penitus se se abrumpentes, Con-
stantinopolim Florentio commiserunt. Et
Aetius quidem relicta Constantinopoli in
Lesbum navigavit. Ubi in agro quodam
circa Mitylenem urbem vixit, eos qui ipsum
adibant blandis sermonibus excipiens. Hunc
autem agrum Julianus Imperator Aetio do-
naverat, suæ erga illum benevolentiae mo-
numentum. Eunomius vero Chalcedonem
trajiciens, illic in horto quodam muris ma-
ritimis proximo, quæ propria ipsius erat
possessio, vitam egit, eorum qui ad ipsum
accessissent, perinde ac Aetius, curam ge-
rens. Neuter porro eorum peculiarem Ec-
clesiam rexit. Verum hi qui ejusdem sectæ
erant, eos velut communes patres atque
antistites ducebant. Eunomius certe ex quo
15 ab urbe Cyzico migraverat, toto deinceps
vitæ suæ tempore, ne sacra quidem mysteria
unquam celebravit: Quamvis Episcoporum
ejusdem sectæ nullus esset, qui absque ejus
sententia quidquam ex rebus Ecclesiasticis
perageret.

5. Valens tertium Imperii sui annum in-
gressus, expeditionem adversus Persas susce-
pit. Quo quidem tempore Procopius quo-
que Constantinopoli tyrannidem arripuit.
Porro hic Procopius propinquitate generis
conjunctus erat Juliano. Multaque homi-
num judicia de illo fiebant, quibus Imperi-
um ei deferebatur: Quæ quidem judicia
crebris sermonibus evulgabantur. Quam ob
rem Joviano ad Imperium evecto, Proco-
pius arrepta fuga, Mesopotamiam reliquit,
& una cum uxore se se occultans, variif-
que subinde commutatis locis non sine in-
genti difficultate ac miseria, errorum ac
latebrarum pertæsus, tandem extremam, ut
ajunt, aleam jecit. Chalcedonem igitur pro-
fectus, in Eunomii agro qui extra urbem
situs erat, absente tunc domino, delituit.
Unde cum trajecisset Constantinopolim,
absque ulla cæde Imperium occupavit. Nec
multo post prælio cum Valente congressus,
ducum suorum, Gomarii & Agilonis, pro-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Περγουαν ἐλάτῃσιν συνεισάγων] Nemo non videt scriben-
dum esse ἐλάτῃσιν. Sic in superiore libro μύζων βίαν legē-
batur pro μύζων. In margine codicis Bochartiani scri-
ptum erat eadem manu: Lego περγουαν ἐλάτῃσιν.

2 ἑκκλησίας ἤρχεν ἀποπειραζόμενος] Rectius in codice Sco-
riacensi & Bochartiano, legitur ἀποπειραζόμενος. Idque mi-
ror à Gothofredo animadversum non fuisse, cum sequen-
tia Philostorgii verba hanc emendationem confirmant.
Itaque Holstenius interpretationem Gothofredi correxit
hoc modo: Neuter vero eorum Ecclesiam sibi peculiariter
destinatarum rexit.

3 Ἐξ ὅν τῆς Κυζίκου μετέστη] Hunc locum emendavi ex
Manuscripto codice Bocharti, in quo scribitur ἐξ ὅν τῆς
Κυζίκου. Valeat itaque conjectura Lucæ Holstenii, qui in
margine sui codicis ad hunc locum hæc annotat: Lego
ἐξ ὅν, & versionem Gothofredi ita emendaverat. Imo Eu-
nomius ne sacrum quidem ministerium, ex quo Cyzico de-
migravit, quin nec reliquo tempore quoad vixit, contigit. Ve-
rum in hac emendatione, multa sunt quæ probare non pos-
sum. Primum enim ἐξ ὅν Græcum non est pro ex quo
tempore. Nam Græci semper dicunt ἐξ ὅ. Deinde non

placet quod verba illa Philostorgii τῆς ἱερουργίας ἤψατο,
cum Gothofredo interpretatur, sacrum ministerium conti-
git. Quasi Philostorgius de sacris vasis hic loquatur. At-
qui ἱερουργία est sacrificium Missæ; à quo Eunomium, ex
quo Cyzicum reliquerat, perpetuo abstinuisse testatur Phi-
lostorgius. Sic Eusebius noster eam vocem usurpat in
libro 4. de vita Constantini cap. 45. ἡσυχίας ἀνάρμοις καὶ
μυστικαῖς ἱερουργίαις τὸ θεῖον ἰλάσασθαι. Verum sacrificii vo-
men potuit fortasse displicere Gothofredo, quippe qui
Calvini hæresim sectaretur. Holstenius vero, utpote Catho-
licus, retinere illud debuit. Fatendum tamen est ἱερουργίαν
generaliter sumi posse pro officio Sacerdotali. Sic enim
Philostorgius in cap. 10, eam vocem usurpat pro Ordina-
tione.

4 Ὅσον ἐν ὅν χρόνον] Olim quidem existimavi scriben-
dum hic esse ἐν ὅν, quomodo etiam hunc locum intellexit
Gothofredus. Potest tamen alius quoque offerri sensus
horum verborum, quasi dicat Eunomium non modo post
abdicationem Episcopatus Cyziceni, verum etiam antea
toto vitæ suæ tempore, sacra mysteria nunquam celebraffe.
Qui quidem sensus verbis Philostorgii aptius convenit.
Certe Holstenius hunc locum ita videtur intellexisse.

VARIORUM.

a Φλωρεντίῳ] Vide lib. 8. cap. 2. W. Lowth.

b Καὶ ὁν καιρὸν] Contra hanc Philostorgii Chronolo-
giam, statuunt Pagius & Gothofredus Procopianam ty-

rannidem contigisse anno 365. De Procopio vid. Socr.
lib. 4. cap. 3. & Soz. lib. 6. cap. 8.

Tom. III.

Xxx

ἡπᾶτα

ditione superatus est: arreptaque fuga Nicaeam se recepit. Postridie vero cum inde discedere meditaretur, à Florentio, cui urbis illius custodiam commiserat, comprehenditur, victusque ad Valentem perducitur. Et Procopius quidem mox capite truncatus est, cum sex mensium spatio tyrannidem exercuisset. Florentio vero, ne ad vitam quidem ipsius servandam suffecit proditione. Sed milites cum incendio tradiderunt, ob veterem similitudinem ei infensi, propterea quod missus à Procopio ad custodiendam Nicaeam, multos ipsorum male multasset, ut pote qui Valentis partibus faverent.

6. Quo tempore Procopius adhuc tyrannidem exercebat, Eunomius ad eum Cyzici tum degentem venit. Porro adventus Eunomii, liberationem postulabat eorum qui à Procopio in vinculis detinebantur. Conjecti autem erant in vincula, eo quod Valentis partes amplexi essent. Horum propinqui Eunomium coegerant, ut hanc legationem obiret. Eunomius igitur hac legatione suscepta, cum viros illos custodia liberasset, statim reversus est. Sub idem tempus is qui à Procopio missus fuerat ut insulam administraret, Aetium quoque in iudicium traxit, accusatum ab incolis quod Valentis partibus faveret. Et violenta mors calumniam haud dubie subsecuta esset, nisi quidam ex iis qui in aula Procopii plurimum poterant, eo ipso tempore superveniens, Aetium gladio subtraxisset. Etenim is qui missus fuerat à Procopio, cognatus erat Herenniani & Gerresiani. Hi autem fratres erant, & cum Eunomio versati fuerant, & una cum illo accusati. Hic igitur pro ea qua prædurus erat potestate, cum & iudici qui eos condemnaverat, minatus esset, & capitalem sententiam quæ in illos lata fuerat rescidisset, eos à criminibus objectis puros atque integros dimisit. Aetius vero istis fecum assumptis, Constantinopolim navigavit, atque ibi cum Eunomio ac Florentio vixit. Nec multo post discessit è vita, Eunomio os ei occludente, & oculos digitis suis comprimente, & reliqua quæ ad funus pertinent, una cum ejusdem opinionis Sectatoribus splendidissime procurante.

Actis ovir-
tus.

Eunomius
CPoli pul-
sus.

7. Dum Eudoxius Marcianopoli moraretur una cum Valente, Clerus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Eunomium ex urbe regia pellendum esse decrevit. Eunomius igitur Chalcedonem profectus, Eudoxio

ἡπῆσται· καὶ Φθῶν χαλαραμύδαται τῷ Νίκαιαν.
τῇ δὲ ἐπαύεον Ἀθανασίους ἐκείθεν ἀπαίρειν, ὑπὸ
Φλωρεντίῃ, ὃς Φρέαρχος ὑπ' αὐτῷ τῆς πόλεως
χετίστη, συλαμύδαται. καὶ δοσμώτιον αὐτὸν ὁ
συλαβὼν πρὸς Οὐάλλιν ἄγει· καὶ Προκόπιος μὲν
τῆς κεφαλῆς ἀποτίμνεται, ἐπὶ μῆνας ἕξ μετω-
ριαθεὶς τῇ τυραννίδι. Φλωρεντίῳ δὲ ἔδδ' ἤρχεσεν ἡ
ζωτήλιος πρῶτος, ἀλλὰ περὶ διδάσκει αὐτὸν
ὁ στρατὸς καὶ ὄργυν' παλαιάν, διότι Φρουρῶν ἐκεῖνος
ὑπὸ Προκοπίῃ τῷ Νίκαιαν, πολλοὺς αὐτῶν ἐκά-
κωσεν αἰρουμένους τὰ Οὐάλεντος.

6. Ὅτι Προκοπίῳ ἔπ' τῆς τυραννίδος ἐποχου-
 μίῳ, Εὐνόμιος πρὸς αὐτὸν ὡς Κυζικίῳ ἀφ' ἑλθόντα
 πρὸς γίνεταί. ἡ δὲ ἀφίξις, λύσιν ἐπραγματοῖεν τῶν
 15 δεσμοῖς ὑπ' αὐτῷ κατεχομένῳ. ὁ δεσμός δὲ τού-
 τος ἐπέβη, ὅτι πρὸς ἑστέρῳ τὰ Οὐάλευτος. καὶ οἱ
 τῶν δεσμιῶν συγγενεῖς ἐξεβιάσαντο τὸν Εὐνόμιον ἵνα
 πρεσβεύειν ὑπελθῇ. ὁ δὲ, ὑπελθὼν καὶ τοὺς ἀνδρας
 λύσας, θάπτην ἐπαυλῆκεν. ἔπειθ' αὐτοὺς χρό-
 20 νους καὶ Ἀέποι ὁ ἄρχων τῆς νήσου πρὸς τὸν Προκοπίου
 σταλὲς ἄρχων, ἀφ' ἐλθὼν πρὸς τὸν ὅτι καὶ
 τὰ Οὐάλευτος αἰρεῖσθαι, εἰς κείνῳ εἴλετο καὶ θά-
 νατος αὐτῷ βίαιος διεδόξατο ἵνα ἀφ' ἐλθὼν, εἰ μή τις
 ἀφικόμενος κατ' ἐκείνῳ καιρῷ τῶν πρὸς διωκασ-
 25 ὄντων Προκοπίῳ, τὸν Ἀέποι τῷ ξίφει ἀρκάζει.
 καὶ γὰρ πρὸς γένους αὐτῶν ὁ καὶ πεμφθεὶς ἐκ Προ-
 κοπίου Ἐρριανῶν καὶ Γερρσιανῶν, ἀδελφοὶ δὲ ἦσαν
 ἔσθ' αὐτοὶ, καὶ τῷ Εὐνομίῳ συνησάν τε καὶ συνδιεβέ-
 βλῶτο. οὕτως καὶ πολλὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν καὶ
 30 δικαστὰς αὐτοὺς ἀπειλήσας, καὶ τὴν ἐπ' αὐτὸς
 θανατηφόρον ἀνασωσάμενος ψήφον, καθαρὸς ὥς
 λύει τῶν ἐπικληθέντων ὅτι δὲ Ἀέπος τὸς μετ' ἐαυ-
 35 τῷ συναλαβὼν, ἐπὶ τῷ Κωνσταντίνου πόλιν ἀπαί-
 ρει καὶ καὶ τῷ Εὐνομίῳ τε καὶ Φλωρεντίῳ, καὶ μετ'
 4 ὅτι πολλὴν χρόνον πελθῶν, Εὐνομίῳ τὸ τε σῶμα
 συνελόντες, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς δακτύλοις
 πρὸς ἐκείνους, καὶ γὰρ καὶ τὴν ἄλλην κηδεῖαν
 καὶ τῶν ὁμοφρόνων πελεσάμενος πρὸς τὸ λαμπρό-
 τατον.

40 7. Οπ χτ' Μαρκιανούπολιν Εὐδοξίου σιωδια-
 τείσοντας τῷ Οὐάλερι, ὁ α' Κωνσταντινουπόλει
 Κλῆρος φηφίζονται ταύτης ἀπελαύνεσθαι ὁ τὸν β
 Ἀέριον. ὁ δὲ τῷ Καλχηδὼνα χαταλαδῶν, γράφει

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἡ πατήρ ἐξ ἀρχῆς] Jam pridem conjeceram scribendum esse *Θεωρεῖται δι' ἡμῶν* sive *πατερῶν* ἢ *αὐτοῦ*. Postea vero nactus codicem Manuscriptum Samue- lis Bocharti, eam emendationem in margine adscriptam inveni. In textu vero ita scriptum habet idem codex, ἡ πατήρ ἐκ προδοσίας.

2 Οὐτως δὲ ἔπερ[ε] Scribendum puto ἔτος δὲ ἔν κατὰ παλ-
 αίην ἔχουσιν. Sed & paulo ante ubi legitur καὶ τῇ ὑπομνήσῃ
 συναΐσαν τι καὶ συναΐσειν ἔλεγχωτο, melius, ut opinor, scribere-
 ται τῇ Ἀσπίδι. Accufatus enim, licet falso, apud Proco-
 pium fuerat Actius, quod partes Valentis foveret, ut pau-

lo ante retulit Philostorgius. Eunomio vero id crimen obiectum non fuerat. Quo enim modo id obijci potuisset Eunomio, qui Procopium in agro suo Chalcedonenſi occultaverat, & qui Cyzicum profectus fuerat ad Procopium, pro captivis interceſſurus.

3 O' δὲ Ἀίνου τὰς] Scribendum procul dubio τοῦτους,
id est, *Herrenianum* & *Gerresianum*; Qui una cum ipso
accusati fuerant Aetio.

4 Τό πινόμενον συνελθόντος] Rectius in Manuscripto codice Samuelis Bocharti scribitur συνελόντος.

VARIORUM.

a Τῆς νήσου] Insula hæc erat Lesbos, quo Aetius, reli-
cta Constantinopoli, navigasset, ut supra narratur cap. 4.
τοῦ Ἀέτιου] Non video cur Valesius hic in sua Inter-

pretatione *Ennomium* pro *Actio* posuerit, de quo nihil monuit in notis, imo illic de *Actio* (æque ac *Gethofredus*) hæc accepit. 22

1 τὸ συνεκχρῆν Εὐδόξῳ ὁ δὲ οὐ μόνον ὧς ἀπὲρ
2 φράση τοῖς γεγραμμένοις, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ ὡς μέγιστον
παθὼν δυσχεραίνων ἐπεδείκνυτο.

8. Οἱ συκοφαντῆσαι Φησὶν Εὐνόμιον, ὃς τῷ οὐ-
κείῳ ἀγρῷ κατακρύψας τὸν Προκόπιον τὴν τυραν-
νίδα παλαμῶμενον καὶ μόλις αὐτὸς τὰς ἀλγέ-
λας καὶ τὸν ἐκείθεν διεκρούσατο θάνατον. ὑπερό-
κειος δ' οὐδ' εἰς τὴν Μαυρουσίδα γῆν ἐκπέμπετο,
3 αὐτῷ ἐπιβαλόντος. ἀλλ' ὁ μὲν ὡς χεῖμα ὄντος
4 ἐπήγατο κατὰ Μούρσαν δὲ τῆς Ἰλλυρίδος θάλα-
σας, ἥς ἐπίσκοπος ἐτύγχανε πρὸς Οὐάλης, δεξι-
σιῶς τε πολλῆς ἀπολαύει, καὶ τῆς ὑδρορίας ἀν-
5 ακομίζεται, πρὸς τὸν βασιλέα ὡς παραγεγονότος ὁ
Οὐάληςτος σὺν Δομνίῳ τῆς Μαρκιανουπόλεως δὲ
6 ἐπίσκοπος οὗτος ἦν καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀνομι-
αῖς ἀναδιδάσκων. ὥρμησε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς ὅ-
ψω μετὰ τὴν ἀνάκλησιν Εὐνομίῳ ἐλθεῖν ἀλλ' ὁ
Εὐδόξιος τέχαις τὴν θέαν ἐπέχει. μετὰ τῷτο ὅ-
7 εἰς Νίκαιαν ἀφικόμενος ἐπίσκοπον αὐτῇ καθιδρύ-
σαι ἐπιθήκει γὰρ Εὐγένιος ὁ ταύτῃ ἐφορβῶν
πρὸς ἡ πέρας ἐπιθέτω τῇ βουλῇ, τὸν βίον ἐκ-
λείπει. καὶ μετὰ γεται Δημόφιλος ἀπὸ Βερρόας
ὁ Κωνσταντινουπόλει, Οὐάληςτος τῷ βασιλεῖ συ-
8 οδικῶν ὡς ὑποκρινόμενος ψῆφον.

9. Οἱ Φησὶν ὁ Βορισσι, κόμης δὲ τῆς δευ-
9 τέρας Καππαδοκίας τὸ χωρίον, πρεσβύτερος Ἀν-
10 σιος ὤκει, ἔχους μὲν τέσσαρας ἔχων, θυγατέρα δὲ
11 μίαν, ἥς Εὐλάμπιος μὲν ἡ ὀνομασία. Φιλοστοργί-
ος δὲ ἐγένετο τὸν ταῦτα γεγραφότα. ὁ δὲ ταύτης
12 ἀνὴρ Καρτέριος ὄνομα, τὴν Εὐνομίαν δόξαν ἐτίμα
καὶ πείθει τὴν γυναῖκα πρὸς τὴν αὐτῇ μετὰ ἑαυτῶν
13 γνῶμην καὶ γὰρ ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς αὐτῇ τὸ
ὁμολογεῖν ἔσχετο ἡ δὲ περὶ οὗτα, τοὺς ἀδελφούς
14 συνεφέλλετο εἶτα καὶ μέρος καὶ τὴν πατέρα καὶ τὴν
15 ἀλλοὺς οἰκείους.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐκ ἀπὸ φράσης τοῖς γεγραμμένοις] Non dubito quin
scribendum sit οὐκ ἀπὸ φράσης. Id est, Eudoxius vero ea quæ
ab Aetio ad ipsum scripta fuerant, non modo non attendit,
vel non curavit. Id enim significat verbum ἐπιφιδῆσαι,
ut docet Suidas.

2 Μείζων πάθος δυσχεραίνων ἐπεδείκνυτο] Hujus loci emen-
datio debetur codici Samuelis Bocharti. Quem ego an-
tequam nactus essem, πάθος emendaveram. Ita enim legen-
dum esse ipsa syntaxis docet.

3 Χεῖμα ὄντος ἐπήγατο] Scribendum procul dubio
est ἀπὸ φράσης, id est, in exilium abducebatur.

4 Διανομιῶν ἀναδιδάσκων] In codice Samuelis Bocharti
scriptum inveni ἀναδιδάσκων. Vulgatam tamen scriptu-
ram magis probo.

VARIORUM.

1 Κατὰ Μούρσαν τῆς Ἰλλυρίδος] Sive Pannoniæ, quæ
Illyrici Provincia erat, urbs illustris profligatione Magnen-
tini tyranni, Sozom. l. 4. cap. 7. n. 2. & Valente hoc E-
piscopo Mursensi Ariano, infensissimo Athanasii hoste: de
quo cum multa occurrant passim sub Constantio, illud de
eo modo notandum est, eum eodem hoc tempore, anno
Chr. 369. in occidentem damnatum, Damaso Episcopatum
Romanum gerente, ut discere licet ex Athanasio ad Episte-
tum Episcopum Corinthium. Gothofred. in loc. De Eu-
genio Ep. Nic. Vid. Soz. pag. 139. not. 1. De tempore

id quod acciderat, per literas significavit.
Hic vero, iis quæ scripta fuerant non mo-
do commotus non est, verum etiam palam
ostendit, ægre ferre se quod graviora perpes-
sus non fuisset.

8. Quidam, ut ait Philostorgius, Euno-
mii calumniati sunt, quod in agro suo
Procopium occultasset, tyrannidem arripe-
re meditantem. Quam calumniam, mor-
temque ob id intentatam, ægre admodum
effugit Eunomius. Exsul tamen missus est in
Mauritaniam; Auxonio Præfecto Prætorii
hanc ei pœnam irrogante. Et Eunomius
quidem, dum hyemis tempestas sæviret,
abductus est in exilium. Sed cum Mur-
sam Illyrici urbem venisset, cujus urbis E-
piscopus erat Valens quidam, humaniter
admodum exceptus est, & ab exilio revo-
catus: cum Valens Imperatorem adiisset
una cum Domnino Marcianopolis Episco-
po, & Eunomii causam multo cum affe-
ctu exposuissent. Caterum Imperator post
revocationem Eunomii, cum in conspectum
suum admittere cupiebat. Verum Eudoxi-
us quibusdam artibus hunc congressum in-
10 hibuit. Post hæc vero Nicæam profectus
ut Episcopum illic ordinaret, mortuus enim
erat Eugenius urbis illius Episcopus: pri-
usquam huic negotio finem imposuisset,
abiit à vita. Demophilus vero à Berrœa
11 translatus est Constantinopolim, Imperatore
12 sententiam synodi comprobante.

9. Ait Philostorgius Borissi, qui vicus
est secundæ Cappadociæ, Anysium quem-
dam presbyterum vixisse, qui quatuor ha-
bebat filios, filiam vero unicam quæ Eu-
lampia dicebatur: ex qua natus est Philo-
storgius hujus historiæ scriptor. Ejus au-
tem vir Carterius nomine, Eunomii sectam
sequebatur. Is uxori suæ persuasit, ut ad
opinionem suam descisceret. Illa enim tam
ex paterno, quam materno genere, consub-
stantiali Patri Filium profitebatur. Mu-
lier vero mariti persuasionibus inducta, fra-
tres primum, exinde patrem ac reliquos
13 paulatim propinquos suos in eandem sen-
tentiam pertraxit.

5 ὡς ὑποκρινόμενος ψῆφον] Scribendum puto ὑποκρινόμενος.
Id est, comprobante, & confirmante. Id enim significat
vox ὑποκρίναι, ut testantur Grammatici. Porro notandum
est electionem Episcoporum, præcipue Patriarchalium se-
dium, ab Imperatoribus confirmatam fuisse. Cujus rei
illustre exemplum est in libro primo Historiæ Philostor-
gii, ubi agit de electione Athanasii. συνδικῶν autem ψῆφον
ideo vocat, quod in Synodo tacta fuisset hæc electio.
Certe Patriarchas in Synodo Episcoporum electos & or-
dinatos fuisse, ostendi in libro 3. Observationum Eccle-
siasticarum, capite ultimo.

6 ὡς εὐλάμπιος μὲν ἡ ὀνομασία] Non dubito quin
scribendum sit εὐλάμπιος. Nam fœminarum nomina neu-
tro interdum genere efferebantur. Sic Eustochium, &
similia prope infinita.

obitus Eudoxii, Socr. pag. 230. not. 2.

b Παραγεγονότος] Legendum παραγεγονότος. W. Lowth.

c Πρεσβύτερος ὤκει] Nempe hæc adhuc tempestate
alicubi, & quidem in Cappadocia, Presbyteri uxorati fue-
re, liberosque suscipere; quod etiam testatur Epiphanius
hæresi Catharorum 50. n. 4. (et si id ipse improbet) & Hie-
ronymus Epist. ad Demetriadem; & lib. 1. adversus Jo-
vinianum. Gothofred. in locum. Poterat tamen Anysius uxorem
morte amisisse ante ordines susceptos, quod sæpius
factum.

Demophilus Ep. CP.

10. Demophilum, ut ait Philostorgius, in sede Constantinopolitana præcipue collocavit Theodorus Episcopus Heracleæ. Hic enim præ cæteris consecrationis hujus privilegium habere videbatur. Porro dum Demophilus in Episcopali sede collocaretur, multi ex populo qui tum aderant, non DIGNUS acclamarunt, sed INDIGNUS.

Eunomius Naxum re-
legatus.

11. Post Auxonium Modestus promotus Præfectus Prætorii, cum Eunomio infensus esset, ut ait Philostorgius, indicta causa eum damnavit, ut qui Ecclesias ac civitates perturbaret; & in insulam Naxum eum relegavit.

Cæsarea, olim Mozo-
ca dicta.

12. Cæsarea prius Mozoca nominata est, à Mosoch gentis Cappadocum Principe id nomen trahens. Progressu vero temporis per inflexionem Mazica appellata est.

Cyziceno-
rum Episco-
pus homo-
usastes.

13. Ex quo Eunomius Cyzicum reliquerat, nullus adhuc Episcopus, ut scribit Philostorgius, in ejus locum fuerat subrogatus. Demophilus vero, cum Episcopi ordinandi causa, una cum Dorotheo aliisque Cyzicum venisset, nihil perficere potuit, propterea quod incolæ illius urbis similem secundum substantiam constantissime profiterentur, ex doctrina atque institutione Eleusii, qui hanc opinionem confirmaverat. Sed cum Demophilus & qui cum illo erant, Cyzicenorū protestationem admisissent, & Aetium Eunomiumque anathemate damnascent: id enim erat protestatio: & Eunomium tum orationibus, tum scriptis publice Anomæum

10. ΟΤΙ Δημόφιλος Φησιν, ἐγκαθίσταται τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Θεοδώρου μάλιστα τῆς Ἡρακλείας ἐπισκόπου· ἐδόκει γὰρ τὸ πρεσβύτερον ἔχειν τῆς τοιαύτης ἱεραρχικῆς λειτουργίας· πολλοὶ δὲ τὸν παρόντος ὄχλου, οἱ τῇ τοῦ Δημοφίλου καθιδρύσει, ἀντὶ τοῦ ΑΞΙΟΣ, ὁ ἀπεβίων τὸ ἀβ ΑΝΑΞΙΟΣ.

11. ΟΤΙ Μὲν Αὐξόνιον ὁ Μόδεστος ἐπαρχος κατέ-
στα, καὶ ἀπεχθῆς, φησιν, ἔχον πρὸς Εὐνόμιον, ἐρή-
μιον αὐτοῦ κατεδικάσατο, ὡς τὰς ἐκκλησίας καὶ
10 τὰς πόλεις ἐκείρας ἀποστρέφοντος· καὶ εἰς Ἀξίαν αὐτὸν ἐ-
φυγαδῶναι τὴν νῆσον.

12. ὍΤΙ Μάζαχα τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο ἡ Καί-
σαρεία, ἀπὸ Μοσὸς καὶ Καππαδοκῶν γενάρχου ἐλ-
κυσταμένη τὸ ὄνομα. τῷ χρόνῳ δὲ πορθομένη, καὶ
15 παρέκλινεν ἥδη Μάζαχα πρὸς τὸν ὄνομα.

13. ΟΤΙ ὁ Εὐνόμιος φησὶ λυπόντες τὴν Κύζι-
κον, οὐδεὶς τέως ἀντικατέστη ἐπίσκοπος· Δημόφι-
λος δὲ ὡς αὐτὸν Δωροθέου καὶ τισιν ἄλλοις ἀφικόμενος
ἐγκαταστήσας, οὐδὲν περαινέειν ἠδυνάτο, ἀλλὰ τὸ
20 τοῦς οἱ αὐτῇ, τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον ἐκ τῆς Ἐ-
λευσίης διδασκάλου, ὅτι δόξαν κατετύνησας, καὶ
πρεσβύειν εἰς τὸ ἀμετάθετον. Δημοφίλου δὲ καὶ
τῆς αὐτῇ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναδείξα-
5 μένων πρὸς ἐκκλησίαν, καὶ τὸν Αἰτίον καὶ Εὐνόμιον ἀνα-
25 θεματισάντων, τῷτο γὰρ ἡ πρὸς ἐκκλησίαν, ὁ ἀνόμιος
τε τὸν Εὐνόμιον δημοσίως καὶ λόγῳ καὶ γράμμασιν

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰς Ἀξίαν τὴν νῆσον] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti scriptum inveni *ἐκείρας*, corrupte pro *ναξίας*. Sic recentiores videntur nominasse Insulam maris Ægæi, quæ prius Naxus vocabatur.

2 Ὅτι μάζα κατὰ πρῶτον] Rectius in Manuscripto codice Samuelis Bocharti scriptum est *μάζαχα*, τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο ἡ Καίσαρεία. Idem error occurrit apud Sozomenum in libro 5. cap. 4. Apud Hieronymum quoque in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis *μάζα* dicitur. Sic enim habet verus Lugdunensis editio, quæ penes me est. *Basilii Cæsarea Cappadocia quæ prius Maza vocabatur Episcopus*, &c. Videtur tamen in Philostorgio scribendum esse *μάζαχα* τὸ πρῶτον, &c.

3 Ὁν Δωροθέον] Hic Dorotheus Episcopus erat Heracleæ in Thracia, qui Demophilum Constantinopolitanum Episcopum consecravit, ut supra retulit Philostorgius in cap. 10. hujus libri, ubi Theodorus perperam nominatur. Qui locus Gothofredum in gravissimum errorem induxit. Putavit enim Theodorum hunc à quo Demophilus est ordinatus; & qui postea Antiochenus & Constantinopolitanus Episcopus fuit, eundem esse cum Theodoro illo Heracleota, Arianorum Principe, qui in Synodo Sardicensi condemnatus est, & cujus mentionem facit Hieronymus inter Scriptores Ecclesiasticos. Atqui Theodorus Heracleotes, cujus meminit Hieronymus, & qui Synodi Sardicensis sententia damnatus est, obiit regnante Constantio, circa annum Christi 358. Eique in Episcopatu successit Hypatianos, ut notavi ad librum secundum historiæ Socratis Scholastici cap. 19. Mortuo demum Hypatiano, principatu Valentis Augusti, successit Dorotheus, is qui Demophilum Constantinopolitanum Episcopum consecravit. Sic enim eum appellat Socrates & Sozomenus & Philostorgius infra, in hoc libro. Sed & ipse Philostorgius, quod non animadvertit Gothofredus, Theodorum Heracleotem perspicue distinguit à Dorotheo Heracleote; nam in libro octavo capite 17. enumerans Episcopos qui inter Homœusianos celeberrimi ex-

titerant, primo quidem loco nominat Theodorum Episcopum Heracleæ, & Georgium Laodiceæ. Alios deinde recenset, qui post illos vixerunt, Eustathium Sebastenum, Basilium Ancyranum, Macedonium Constantinopolitanum, & Eleusium Cyzicenum. Vides Theodorum hoc loco longe differre à Dorotheo; neque enim Dorotheus Eustathium, & Macedonium, atque Eleusium ætate antecessit.

4 Τὴν δόξαν κατετύνησας] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti scriptum inveni *κατετύνησας*. Posset etiam scribi *κατετύνησας*, supple *ἐλευσίαν*. Quam scripturam in interpretatione mea sum sequutus.

5 Κωνσταντίνου πρόκλησιν] Hunc locum non intellexit Gothofredus, ut ex interpretatione, & Annotationibus ejus apparet. Cujus interpretationem recte Lucas Holstenius correxit, hoc modo: Cum igitur Cyzicenorū provocatorem Demophilus, iique qui cum eo erant, admisissent, & Aetium Eunomiumque Anathemate percussissent, &c. πρόκλησις est provocatio, ut exponitur in glossis Græco-latinis. Malim tamen hoc loco vertere, Protestationem. Neque enim Cyziceni appellationem tunc ullam interposuerunt: sed potius obstitērunt Demophilo, qui Episcopum ipsis ordinaturus advenerat, protestatque sunt nunquam se passuros, ut Episcopum ipsis ordinaret, nisi prius Aetium & Eunomium sub anathemate damnasset. Quam conditionem cum admisisset Demophilus, & Aetio atque Eunomio anathema dixisset, postea Episcopum Cyzicenis consecravit eum, quem Cyziceni suffragio suo nominaverant.

6 Ἀνόμιος πρὸς τὸν Εὐνόμιον] Ferri quidem potest vulgata scriptura, cum Eunomius ἀνόμιος, id est, dissimilem Patri Filium palam asseruerit, ejusque sectatores anómœi sint appellati. Non displicet tamen conjectura, quam in margine codicis Bochartiani eadem manu adscriptam inveni ad vocem ἀνόμιος. ἴσως ἀνόμιος; est enim elegans paronomasia, ut Anomius dicatur pro Eunomio.

VARIORUM.

a Ἀντὶ τοῦ ΑΞΙΟΣ] Solennis Acclamatio in electione Episcopi: Vid. Eusebium lib. 6. cap. 29. de electione Fabiani in Episcopum Romanum. W. Lomib.
b Ἀπεβίων τὴν ΑΝΑΞΙΟΣ] Ita milites de Galba in Im-

peratorem electo, clamaverunt οὐκ ἔξω. Plutarchus in vita Galbæ. W. Lomib.
c Μόδεστος] De hoc Modesto vid. Socr. p. 131. not. a.

ἀνακλή-

ἀνακηρύξαντων, καὶ τὴν πίσιν αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τοὺς ὁμοδόχους αὐτῶν τὰ μαθήματα, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀρὰν ποιησαμένων, ὑφίστανται τὴν χειροτονίαν· ἔχ' ἑτέρον τινα ταύτην ἐλθεῖν ἀναχόμενοι, ἀλλ' ὅν αὐτῶν αἱ ψῆφοι ὁμοθυμαδὸν ὁ δὲ γὰρ χειροτονηθεὶς, οὗτος λαμπρῶς ἐκήρυξε τὸ ὁμολογίον.

14. Οἱ πελθυσάντος Εὐζοίου τῷ Ἀντιοχείᾳ, ὁ Δωρόθεος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Θράκης πρὸς τὸν ἐκείνου μεθίστατο θρόνον. Ἀφ' οὗρου δὲ τὸν τιμωρὸν καὶ Δωρόθεον ὁ συγγραφεύς, τὸν μὲν ἀλαζονέστατον λέγων, τὸν δὲ Δημόφιλον Φύρειν τιμωρὸν καὶ συλῆν ἀκρατέστατον, καὶ μάλιστα γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα· ὥστε ποτὲ καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ πολὺν ἐκκλησιάζοντα φῶναι, τὸ σῶμα τοῦ ἰσοῦ ἀνακραθὲν τῇ θεότητι, εἰς τὸ ἀδολόγητον κεχωρηκέναι, ὃν τρόπον καὶ γάλακτος ξένης τῷ παντὶ τῇ θαλάσῃς ἐπιβληθεὶς συστήματα. ἡ παρὶς δ' ἰωὴ Θεσσαλονικὴ τῷ Δημόφιλῳ, καὶ τὸ ἄλλο γένος οὐκ ἄσχητον. καὶ δὲ τῶν λεγομένων Εὐνομίαν πολλὸν ἔρρει ταῖς κακώσεσιν ὁ Δημόφιλος.

15. Οἱ καὶ τοὺς Οὐάλεντος χρόνους, τῷ Ἑλληνικῶν χρηστέον τοῖς προσήτοις ἀνεδίδοντο ψῆφοι κατὰ πικτοὺς γράμματα· ἃ συντημένον, τοῖς μὲν τῶν Θεοδοσίων ἐδόκει δηλοῦν, τοῖς δὲ τῶν Θεοδορίων, ἢ τῶν Θεόδωρων, ἢ τινὰ ἄλλων ὁμοπλήσιον. μέλει γὰρ τῷ δέλεα τῶν γραμμάτων οἱ τύποι ὁμοῦντο, λοξὰς τῶν δαιμόνων, ὥς εἰώθασιν, ἐπ' ὁλέθρων τῶν πειθομένων, καὶ ἀναχωρήσει τῆς ἀποτυχίας τὰς ἀναρρήσεις ποιούμενων. διὸ καὶ Θεοδώρος τις ὁμοπλήσιον τῇ ἀπάτῃ, καὶ τυραννίδος ἐπιδαίνειν δέξασθαι, ἡττοῦ σὺν τοῖς ἐπομένους ἀπώλετο· μετ' ὧν καὶ τῶν ἀναγνόντων οὐκ ὀλίγους διέχετο Οὐάλεως ἀπήτησεν, ὅτι ὅρ αὐτοῖς ἡ δέχνη ὁ νόματος δι' ἐκείνων τῶν γραμμάτων ἀνεγνώσκετο.

16. Οἱ Οὐάλεντιανὸς πελθυσά, βασιλεύσας ἔτη δωδεκάδεκα· καὶ κληρονόμον τῆς δέχνης Γρατιανὸν τὸν παῖδα καταλείπει. κατέλιπε δὲ καὶ ἑτέρους δύο παῖδας, Γάλλαν τε θυγατέρα, καὶ Οὐάλεντιανόν, τὴν τέταρτὴν περὶ γέννησιν ἔτη 40

appellasset, fidemque eorum & cunctos qui eorum doctrinam amplecterentur, eidem anathemati subiecissent, tandem Cyziceni ordinationem admiserunt, neminem alium ad Episcopatum promoveri passi, nisi quem ipsorum suffragia prætulissent. Cæterum is qui ordinatus est, illico consubstantialem Filium palam prædicavit.

14. Mortuo Euzoio Antiocheni Episcopo, Dorotheus ex Heraclea Thraciæ in ejus sedem translatus est. Utrumque porro, tam Demophilum, quam Dorotheum perstringit Philostorgius: hunc quidem vanissimum appellans: Demophilum vero miscere omnia & confundere solitum, ac præcipue Ecclesiastica dogmata. Adeo ut quouam tempore, dum sermonem haberet ad populum Constantinopoli, dixerit corpus Christi permixtum divinitati penitus evanuisse, eo modo quo lactis sextarius in universum maris elementum conjectus evanescit. Cæterum Demophilus ortus fuit ex urbe Thessalonica, genere haud ignobili. Idem Eunomianis admodum infensus, gravissimis malis eos affecit.

15. Valentis temporibus, Gentilium oracula iis qui ipsa consuluerant, calculos quosdam dederunt certis literis insignitos. Literæ inter se junctæ, aliis Theodosium, aliis Theodulum aut Theodorum, sive alium quempiam designare videbantur. Nam figuræ literarum ad δ usque progrediebantur, Dæmonibus obliqua, ut solent, respondentibus, in perniciem eorum qui fidem illis habent, & ad effugium mali eventus.

Unde & Theodorus quidam apud Syros in fraudem inductus, cum tyrannidem invadere cœpisset, statim cum iis qui ipsum secuti fuerant, extinctus est. Cum illis vero multos quoque innocentes Valens supplicio affecit, eo quod ipsorum nomina ab his literis incipiebant.

16. Valentinianus Imperator moritur, cum annos duodecim imperasset, & Gratianum filium heredem Imperii reliquit. Reliquit etiam duos alios liberos, Gallam scilicet filiam, & Valentinianum juniorem quatuor circiter annos natum. Quem il-

Dorotheus Ep. Antioch.

De Valentis successoris oracula.

Socr. lib. 4. cap. 19. Soz. lib. 6. cap. 35.

Valentinianus sen. obiit. junior ei succedit.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐχ ἔτι πᾶσι πᾶσι ἐλθόν] Deesse videtur præpositio, quæ suppleri potest hoc modo: οὐχ ἔτι πᾶσι πᾶσι ἐλθόν ἀναχόμενοι.

2 Λαμπρῶς ἐκήρυξε] Codex Bocharti auctior hic est & emendatior. Sic enim habet, οὗτος λαμπρῶς ἐκήρυξε τὸ ὁμολογίον.

3 Καὶ τῶν ἀναγνόντων οὐκ ὀλίγους] Non dubito quin scribendum sit hoc loco, τῶν ἀναγνόντων. Id est, Una cum illis multis quoque innocentes Valens supplicio affecit. Emendationem nostram confirmat MS. codex Bocharti, in quo scriptum est τῶν ἀναγνόντων, prout legendum esse conieceram.

4 Τέταρτὴν περὶ γέννησιν] In MS. codice Samuelis Bocharti scriptum inveni, τέταρτὴν περὶ γέννησιν: quod licet exiguum sit, haud quaquam tamen negligendum putavi. Cæterum de ætate Valentiniani junioris, consentit etiam Ammianus Marcellinus in libro tricesimo, sub finem; & Victoris Epitome, & Zosimus ac Zonaras. Natus est igitur Valentinianus Junior anno Christi 371. Cæterum ab hoc Valentiniano juniore, qui filius fuit majoris Valentiniani, distinguendus est Valentinianus alter, filius Valentis Augusti, ut jam pridem observavi, tum in Annotationibus ad Ammianum Marcellinum, tum in Annotationibus ad Socratem.

VARIORUM.

a Ο' Δωρόθεος] Idem qui Theodorus, inverso nomine promiscue, ut supra, cap. 10, & 13. hujus lib. & apud Socr. lib. 4. cap. 35. & Sozom. lib. 6. cap. 37. in fin. & lib. 7. cap. 14. Mortem Euzoii refert Socrates loc. cit. ad ann. Chr. 376. Gothofred.

b Παρὶς δὲ ἡ ἱ Θεσσαλονικὴ τῷ Δημόφιλῳ] Berræa prope Thessalonicam locus erat aut nativitaris, aut saltem Episcopatus Demophili, ut patet ex cap. 8, & 19. hujus lib. De Demophilo v. plura mox in Fragmento è Suida.

lico tum mater Justina, tum exercitus qui in Pannonia erat, Imperatorem creaverunt. Et Gratianus quidem hanc nuncupationem cum didicisset, eo quod absque consensu ipsius facta fuerat, non probavit. Quosdam etiam qui id tentare ausi fuerant, supplicio affecit. Fratrem nihilominus consortem Imperii habere non renuit, & patris erga eum vicem implevit.

Valens bello
Scythico pe-
rivi.

17. Scythæ qui trans Istrum positi sunt, ab Hunnis bello appetiti, & sedibus suis expulsi, in Romanorum ditionem specie amicitiae trajecerunt. Porro Hunni, iidem videntur esse qui ab antiquis Neuri vocabantur, ad Ripas montes siti, ex quibus ortus Tanais fluvius, in Mæotidem paludem aquas suas evolvit. Scythæ vero in Romanorum solum transgressi, cum initio moderate se gessissent erga Romanos, tandem ad latrocinandum conversi sunt, ac deinde bellum iis intulerunt, nullo prius misso qui bellum indiceret. Quæ cum accepisset Valens, statim Antiochia digressus est. Cumque venisset Constantinopolim, in Thraciam perrexit. Ubi prælio congressus cum Barbaris, multisque suorum amissis, contento cursu fugam arripuit. Ultima tandem necessitate oppressus, & ad inopiam consilii redactus, in agresti quadam casa qua fœnum conditum erat, una cum paucis qui ipsum sequebantur, se se occultavit. At Barbari qui eum persequerentur, tum obvia quæque, tum tugurium illud incenderunt, nihil penitus de Imperatore suspicati. Et Valens quidem hunc in modum sublatus est, numerosissima ac fortissima Romani Imperii parte simul amissa. Barbari vero universam Thraciam absque ullo deinceps metu pervastarunt, duce Frigerno. Porro Gratianus patrum quidem suum luxit, & Romanorum calamitatem deflevit. Theodosius vero cum Imperatorem renuntiasset, ad regendum patrum Imperium misit. Hic Theodosius patriam habuit Hispaniam, quæ nunc Iberia appellatur; Ibero scilicet fluvio qui per eam fluit, priorem appellationem abolente.

Theodosius
Imp.

Eunomiani
Episcopi.

18. Mortuo Theodulo Chæretæpensi, qui Palæstinæ erat Episcopus, Eunomius Carterium in ejus locum ordinavit. Qui cum brevi postea ex hac luce migrasset, Joannes in ejus locum subrogatus est. Cum hoc Joanne idem Eunomius & Arrianus atque Euphronius, relicta Constantinopoli, in Orientem profecti sunt, ut & Julianum ex Cilicia illuc adducerent, & Theophilum Indum Antiochiæ convenirent, & totius Orientis statum ordinarent.

ὅν αὐτίκα ἤτε μήτις Ἰουστῖνα, καὶ ὁ κατὰ Παιονίαν φρατὸς βασιλεὺς ποιεῖ. Γρατιανὸς μὲντοι γὰρ τὴν ἀναγόρευσιν μαθὼν, ὅτι μὴ ἀπὸ γνάμης αὐτῷ γέγονεν, οὐκ ἐπῆρσεν, ἀλλὰ καὶ ἅ τινες τῶν αὐτοῦ νεωπεριστάτων ἐκολάσατο ὅμως ἐστέρησεν τὸν ἀδελφὸν ἔχον βασιλεύοντα, καὶ πατρὸς αὐτοῦ τάξιν ἀποπληροῦν.

17. Οτι οἱ πέραν τοῦ Ἰστρου ὁ Σκύθαι, τῶν ὄντων αὐτοῖς ἐπιφρατυπῶν ἀνάστατοι μηχανῶν καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαίων γῆν πρὸς Φιλίαν ἐπεραιώθησαν. εἰς δ' ἂν οἱ οὐνοὶ, οὓς οἱ παλαιοὶ Νεῦρους ἐπωνόμαζον, καὶ πρὸς τὰ Ῥιπαία κατὰ κρημνοὺς ὄρη ἐξ ὧν ὁ Τάναϊς εἰς τὴν Μαυρίτιδα λίμνῃ κατὰ σπυρμόνους τὸ ρεῖθρον ἐκδίδωσιν. οἱ δὲ γὰρ Σκύθαι μεταναστάντες ἀπὸ τῆς μέτρης τὰ πράγματα ἐναι τοῖς Ῥωμαίοις, εἰς τὸ ληστεῖν ἐτρέποντο· εἶτα καὶ πόλεμον ἀκήρυκτον εἴλοντο. Οὐάλης δὲ ταῦτα πεπυσμένος, ἐξ Ἀντιοχείας ἀπαύρει καὶ κατὰ Κωνσταντινὴν πόλιν μηχανῶς ἐπὶ Θράκην ἐλαύνει καὶ μάχῃ συμπλακεῖ τοῖς Βαρβαῖοις, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν, ἀνὰ κράτος φεύγει καὶ πάσῃ σιχεθεῖς ἀμνηστία καὶ ἀπείρας ἐν τινὶ τῶν ἀγρῶν οἰκημάτων χόρτον φέροντι, σὺν ὀλίγοις τοῖς ἐπομόνοις κατακρύπτει αὐτόν. οἱ δὲ Βάρβαροι κατὰ δόκοντες, ὥσπερ τὰ ἄλλα τῶν ἐπὶ ποσὶν, οὕτως καὶ τὸ οἶκημα πύρος δαπάνῃ ἐτίθεντο, οὐδὲμίαν πρὸς τοῦ βασιλέως λαβόντες ὑπόνοιαν. ἀλλ' ὁ μὲν οὕτως ἠφάνισται, τὸ πλεῖστον τε καὶ κράτιστον τῆς Ῥωμαϊκῆς δόξης συνιστοκχευόμενος. οἱ δὲ Βάρβαροι πᾶσαν ἀδελφὴν τὴν Θράκην ἐληίζοντο, φετιγέρνους αὐτοὺς ἄγοντες. ὁ δὲ Γρατιανὸς ἐκόψατο μὲν τὸ θεῖον, ἐθελήσας ἢ τὴν Ῥωμαίων συμφερόν. Θεοδόσιον δὲ βασιλεὺς χωροτόησας, εἰς τὴν γαῖαν βασιλείαν ἀναπέμπτει. ὁ δὲ Θεοδόσιος τὰς Ἰσπανίας μὲν εἶχε πατερίδα, ἀς νῦν Ἰβηρίας καλοῦσι, τῇ δὲ αὐτῶν ῥέοντος Ἰβηρος πατρὸς τὴν πρῶτον ἐκνήσαντος ὀνομασίαν.

18. Οτι τελευτήσαντος Θεοδούλου ἀπὸ Χαλκετάπων τῆς Παλαιστίνης δ' ἔτος ἐπισκόπος οἱ ἀμφὶ τὸν Εὐνόμιον, Καρτέριον αὐτοῦ χειροτονοῦσι. τῷ δὲ θάτῃσι πλειωθέντος, Ἰωάννην ἀντικαθίστησιν καὶ σὺν αὐτῷ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως αὐτὸς τε Εὐνόμιος καὶ Ἀρριανὸς καὶ Εὐφρόνιος ἐπὶ τὴν εἰσὶν ἀφικνουῦνται, ὡς ἐκεῖσε τὸν τε Ἰουλιανὸν ἐκ τῆς Κιλικίας ἄγοντες, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰδὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας καταληψόμενοι, καὶ τὰ τῆς ἄλλης εἰσὶν καταστήσομενοι.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τινες τῶν αὐτοῦ νεωπεριστάτων] Gothofredus legisse videtur, τῶν πῦρ νεωπεριστάτων: sic enim vertit: Sed & quodam, qui id aggressi fuerant, punivit. Videtur tamen aliud mendum hic latere, ac fortasse scribendum est, καὶ αὐτοῦ νεωπεριστάτων, &c. nisi αὐτοῦ sumatur adverbialiter

pro illis, id est, in Pannonia.

2 ἔχον βασιλεύοντα] Melius scriberetur ἔχον συμβασιλεύοντα.

3 Οὐδὲμίαν παρὰ τῷ βασιλεῖ] Scribendum est procul dubio οὐδὲμίαν παρὰ τῷ βασιλεῖ λαβόντες ὑπόνοιαν.

VARIORUM.

a Τινες — ἐκλάσσει] Hoc unus Philostorgius habet. Quare hæc inter alias ejus in Gratianum calumnia censenda est; in quem ceteroquin iniquior fuit ob rationes distas l. 8. cap. 8. & lib. 10. cap. 5. Gothofred. De obitu Valentiniani Senioris vid. Socr. lib. 4. cap. 31. & Soz. lib. 6. cap. 36.

b Σκυθῶν] De Scythis seu Gothis ab Hunnis devictis, & ad Romanos confugientibus vid. Socr. lib. 4. cap. 33. 34. Soz. l. 6. cap. 37. de Valentis adversus eos profectio- ne & interitu, Socr. l. 4. c. 38. Soz. lib. 6. cap. 39. 40. de Theodosio in consortium Imperii à Gratiano adscito Socr. lib. 5. cap. 2. Soz. l. 7. cap. 2.

19. Οτι

19. Οπ Θεόδωρος ὁ βασιλεὺς ἡγετὰ Σίρμιον τοῖς βαρβάροις συμβαλὼν ἐκείνῳ γὰρ αὐτίκα τοῖς λαοῖν τὴν ἀρχὴν τῆς χρείας ἀπαυτοῦσης παρεγένετο· καὶ νικήσας μάχῃ, ἐκείθεν λαμπρῶς ἐπὶ τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν ἀνέει. καὶ τοῖς μὲν τὸ Ὁμοούσιον Φρονῶσι, τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιτρέπει τὴν ἐπιμέλειαν· Ἀρειανούς δὲ καὶ Εὐνομίανους ἀπελαίνει· καὶ πόλιν, ὣν εἰς αὐτὴν καὶ ὁ Δημόφιλος ἀπελαθεὶς, τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ λαμβάνει τὴν Βέρροιν. καὶ Ὑπάτιος δὲ τῆς Νικαίας ἀποδιωχθεὶς, πρὸς τὴν γασησαμὴν Κύρον τὴν ἐν Συρίᾳ παραγίγει. ἀλλὰ καὶ Δωρόθεος τῆς Ἀντιοχείας ἀπελαθεὶς, τὴν Θράκην, ὅθεν ἐγγόνει, κατέλαβεν. καὶ ἄλλοι δὲ ἀλαχόθι διεσπάρησαν.

19. Theodosius Imperator juxta urbem Sirmium congressus cum barbaris: eo enim simul atque Imperium accepisset, utilitate publica id exigente, profectus fuerat: victis prælio Barbaris, exinde Constantinopolitaneam urbem cum ingenti pompa ingressus est. Et Homousianis quidem Ecclesiarum curam commisit. Arianos vero & Eunomianos urbe expulit. Ex quorum numero fuit etiam Demophilus: Qui cum ejectus fuisset, ad civitatem suam Berroeam se contulit. Hypatius quoque Nicæa expulsus, Cyrum Syriæ ex qua erat oriundus se recepit. Sed & Dorotheus Antiochia ejectus, in Thraciam unde originem ducebat, demigravit. Alii denique in alia dispersi sunt loca.

ΕΚ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ. EX LIBRO DECIMO HISTORIÆ.

1. ΟΤΙ Δωρόθεος μὲν, ὡς ἐρρήθη, τῆς Ἀντιοχείας ἤλαθῃ· οἱ δὲ ταύτης πρεσβύτεροι Ἀσέριος καὶ Κρίσπινος, καὶ τὸ ἄλλο πλήρωμα συνειδέντες, συμπάροντες αὐτοῖς καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐπισκόπων, πέμπουσι πρὸς τοὺς ἀμφὶ τὸ Εὐνόμιον, τὴν Κωνσταντινὴν αὐτῶν ἐπιζητοῦντες. οἱ δὲ ἀντιπετέλλουσι, μὴ ἄλλως αὐτοὺς δεξιᾶσθαι, εἰ μὴ τὴν ἐπ' Ἀετίῳ καὶ τοῖς αὐτῷ συγγράμμασι καὶ χειροτονίᾳ ἀποφθίσονται· ἐπὶ δὲ καὶ Ἀφκαθάριον ἀπὸ τοῦ βίου· συνειφύροντο γὰρ καὶ πρὸς τὴν καθαρίαν διατήμασιν. οἱ δὲ τότε μὲν τὴν πρόκλησιν ἐπεσπείχετο· χρόνῳ δ' ὕπερον, καὶ εἰς τὸ κακίον ἐπ' ἐκκλησίας, τὸν τε Εὐνόμιον καὶ τοὺς αὐτῷ προκληθέντας, μετρωρολέχας αὐτοὺς καλοῦντες, καὶ πλήρεις ἀπνοίας καὶ σκαμνότητος, ἀντὶ ὧν αὐτοῖς τοιαῦτα παρτένουν ἐγίνωσαν.

1. DOROTHEUS quidem, uti supra dictum est, Antiochia est expulsus. Presbyteri vero ejusdem urbis Asterius & Crispinus, & reliquus Clerus, collecto Concilio, cui nonnulli etiam ex vicinis Episcopis interfuerunt, ad Eunomium eosque qui cum illo erant miserunt, communionem eorum postulantes. Hi vero per literas responderunt, non alia conditione se se illos suscepturos esse, quam si damnationis sententiam in Aetium ejusque scripta olim latam rescidissent; sed & vitæ eorum emendationem requirebant. Quibusdam enim haud puris actibus erant contaminati. At illi, tum quidem conditionem oblatam non admiserunt. Postea vero eo usque progressi sunt, ut & Eunomium & eos qui cum illo erant, in Ecclesia profcinderent, eos vocantes, plenosque desperationis ac vesaniae, eo quod scilicet hujusmodi conditionem ipsis ferre ausi fuissent.

2. Οπ τὸν δὲ ἀρχὴν αὐτῶν τῆς ἀσεθείας Ἀρίον ὁ συγγραφεὺς ἀφβάλλει, ὡς πολυμερῆ καὶ πολυσύνθετον λέγοντα τὸν Θεὸν τὸν ὅλον. οὐ γὰρ ὅσον ἐστὶν ὁ Θεὸς καταλαμβάνεσθαι, κηρύσσῃ, ἀλλ' ὅσον ἢ ἐκάστου διδύμους πρὸς κατὰληψιν ἐρρωται· καὶ μήτε δὲ οὐσίαν αὐτὸν εἶναι δογματίζῃ, μήτε ὑπόστασιν, μήτε ἄλλο μηδὲν ὧν ὀνομάζεται· καὶ τὴν οὖν Ἀριμίνῳ δὲ σύνοδον, καὶ τὴν οὖν Κωνσταντινουπόλει, τὰ αὐτὰ δοξάζει, ἥτις τὴν τοῦ μονογενούς γέννησιν ἀγνωστοτάτην πᾶσιν ἀπέφηνε, τῇ γινώ-

2. Arium impietatis ipsorum antesignanum accusat Philostorgius, quod hujus universi Deum ex multis partibus compositum esse dixerit. Ait enim Arium asseruisse, Deum non quantus est comprehendi posse, sed in quantum uniuscujusque vis comprehendere valer. Eundem quoque fensisse, Deum neque substantiam esse, neque hypostasim, neque aliud quidquam eorum quæ de illo dicuntur. Sed & Ariminensem synodum & Constantinopolitanam eadem asserere. Quæ unigeniti generationem omnibus ignotissimam esse definivit, ei soli qui gene-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διακρίματα] In manuscripto codice Bocharti legitur distinctis vocibus, ἀφ κατὰ. Unde quis suspicari possit scribendum esse, ἵνα κατὰ ἀπὸ τοῦ βίου.

2 Τὴν ἐκκλησίαν οὐ δεξιᾶσθαι] Laudo versionem Gothofredi, qui sic interpretatur hunc locum: Conditionem non admiserunt. Vide, si placet, quæ de hac voce notavi ad librum nonum hujus Historiæ.

3 Τὸν μονογενῆ μόνον] Ad hæc verba Lucas Holstenius

in suo codice hæc annotarat: legendum τῷ μονογενῇ μόνον. Sic enim formula Ariminensis apud Theodoretum in hist. Eccles. lib. 2. cap. 21. εἰ τὴν γέννησιν οὐδὲν αἰεὶ, εἰ μὴ μόνον ὁ μονογενὴς αὐτὸν πατὴρ. Et apud Hieronymum contra Luciferianos: Cujus natiuitatem nullus novit, nisi solus qui eum genuit Pater. Sed scriptura huic in hærendo legendum est, τῷ μονογενῇ μόνον. In MS. Scoriacensi, non τῷ sed τῷ expresse legitur, cujus doctissimi viri sententiæ libens subscribo.

VARIORUM.

2 Κατὰ Σίρμιον τῷ βαρβάροις συμβαλὼν] Errat hic Philostorgius. Nam Theodosius Sirmii quidem Imperator factus fuit, at idem in Macedonia jam constitutus Theofalonice Gothos devicit. Illud recte Philostorgius cum cæteris, quod Theodosii de Gothis victoriam ad id tempus refert, quo jam Imperator renunciatus erat. Male

enim Theodorus, qui lib. 5. cap. 9. ante ejus Imperium id factum memorat. Profligatis barbaris venit Theodosius Constantinopolim, statimque Ecclesias restituit Homousianis, sub finem anni 380. inquit Jac. Gothofredus in locum.

μδρων

ravit, cognitionem ejus generationis attribuens. Hæc est autem ipsa synodus quæ Aetium condemnavit.

Arianorum sectæ.

3. Ariani similitudinem Unigeniti cum Patre, in varias sententias distinxerunt. Alii enim eam constituerunt in eo, quod uterque præscientiam habeat futurorum. Alii in eo, quod uterque natura est Deus. Nonnulli vero in eo, quod uterque creare potest ex nihilo. Verum hæc, inquit Philostorgius, licet differre inter se videantur, in unum tamen idemque recidunt, ut scilicet Filium Patri omnia prædicent. Hos porro ait Philostorgius, postquam in varias sententias discissi fuissent, multa quoque alia indecora ac turpia perpetrasse: Quippe qui sacerdotia pretio emerint ac vendiderint, & flagitiosas corporis voluptates consecrati sint.

Eunomianorum Baptismus.

4. Eunomiani, ut scribit Philostorgius, ab Hæresibus supra memoratis tantopere abhoruerunt, ut nec baptismum earum, nec ordinationem admitterent. Baptizabant porro Eunomiani, non trina merione, sed unica, in merem Domini, sicut aiebant, baptizantes: quam ille semel tantum, non autem bis terve sustinuit pro nobis.

Gratianus cades.

5. Theodosius Imperator Arcadium filium suum admodum puerum imperiali dignitate ornavit. Nec multo post Gratianus Imperator in Galliis Maximi tyranni fraude perimitur. Multas porro calumnias adversus Gratianum confingit Philostorgius, adeo ut Neroni eum compareret. Neque enim placebat Philostorgio rectæ fidei doctrina, quam Gratianus profitebatur.

Eunomius in varia loca relegatus.

6. Theodosius Imperator cum quosdam cubicularios suos Eunomii doctrinam secuti deprehendisset, eos quidem palatio eiecit. Ipsum vero Eunomium statim ex Chalcedonenfi urbe abripiendum curavit, & Halmyridem relegari jussit. Est autem Halmyris locus in Mæsia, ad Danubi-

Socr. l. 5. cap. 20. Socr. lib. 7. cap. 17.

μὴν μόνον τὴν γένεσιν αὐτῆς θεωρεῖσθαι. αὐτὴ δ' ἢ ἡ κατὰ δίκασιν μὴν καὶ τ' Ἀέριον.

3. Οἱ αἱ ἐξ Ἀρείου τὴν πρὸς τὸν Πατέρα τῶ Μονογενοῦς ὁμοιότητα, εἰς πλάσας αἰρέσεις διασχίσαντο. οἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ προγενέσκειν ἐκάτερον ἔφασκαν· οἱ δὲ τὸ τὴν Φύσιν Θεός· ἄλλοι δὲ διότι ἐκ μὴ ὄντων ἐκάτερος αὐτῶν πέφυκε δημιουργῶν. ἀλλὰ ταῦτά Φησι καὶ ἀφ' ἑτέρου δεκτὴ, εἰς ἐν καταλήγει, τὸ δεξάζειν ὁμοούσιον τὸν Υἱὸν τῷ Πατρί. τούτους δὲ Φησι μετὰ τὸ καταταμῆσθαι ταῖς διόσεσιν, καὶ εἰς πολλὴν ἀλλήν ἀσχημοσύνην ἐκδιδάσκειν Φησι, ἡ χρημάτων πρὸς ἱερωσύνας καὶ διδόντας καὶ λαμβάνοντας, καὶ τὰς ὑποδύτους καὶ σωματικὰς ἡδονὰς μετὰ δόξης καὶ.

4. Οἱ Φησι οἱ αὐτοὶ Εὐνόμιοι, ποσούτων τ' εἰρημῶν αἰρέσεων ἀπικείμενοι, ὥς μήτε βάπτισμα αὐτῶν, μήτε χειροτονίαν θεωρεῖσθαι. ἐκείνοι δ' οἱ αὐτοὶ Εὐνόμιοι, οὐκ εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἀλλ' εἰς μίαν, εἰς τὸν θάνατον, ὡς ἔφασκον, τοῦ Κυρίου βαπτίζοντες, ὃν ἅπασι μὲν, ἀλλ' ὕχιν δὲ, ἢ τρεῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἀνεδέξατο.

5. Οἱ Φησι ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος ὁ Ἀρκάδιος τ' ὕδιν, νέον ὄντα κομιδῇ, τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα ὡς ἀτίθεται. καὶ μετ' ὅσον, Γραπῶντος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν τὰς αἰὲς Γαλατίας τῇ τῶ περὶ Μαξίμου συσκευῇ ἀναρεῖται. πολλὰς δ' καὶ ἀφροσύνας ὁ συγγραφεὺς καὶ Γραπῶντος ἀναπλάττει, ὡς καὶ τῶ Νέρονι παρεκάλει αὐτόν. ὅς γὰρ ἦρσεν αὐτῶν, ὡς εἶκε, τ' ἐκείνους πίστεως τὸ ὀρθόδοξον.

6. Οἱ Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς θύραν πρὸς τῶν οὐ κατὰ αὐτῶν τὰ Εὐνομίαν φέρωντας, τούτους μὲν τοῦ παλατίου ἐλαύνει τὸν δὲ Εὐνόμιον ἐκ τῆς Καλχιδόνος τὴν ταχίστην ἡ πρὸς ἅπασαν αὐτοῦ ἐκπέμπει, καὶ ὡς τὴν Ἀλμυρίδα φυγάδα ποιεῖν ἐβελθέται. τὸ δὲ χωρίον τῆς οὐ Εὐρώπῃ Μυσίας ἐστίν, ὃ χωρὶς τῶ Ἰσθμοῦ διακείμενον.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Τὸ δεξάζειν ὁμοούσιον] Non dubito quin Philostorgius scripserit ὁμοούσιον: neque enim Ariani consubstantialia unquam admiserunt. Perro in hoc capite Gothofredum nihil vidisse, ex ejus Annotationibus perspicue apparet.
2. Ἀξίωμα παρατίθεται] Scribendum est procul dubio ἀξίωμα. Quomodo etiam in margine codicis Bochartiani scriptum inveni eodem manu: ὡς ἀξίωμα.
3. Οὐ γὰρ ἤρσεν αὐτόν] Holstenius ad latus sui codicis adnotavit: lego ἤρσεν. In manuscripto autem codice Samuelis Bocharti ita scriptum est in margine: malim ἤρσεν.
4. Τούτοις ἀρπασμένοις ἐκπέμπει] Scribendum est procul dubio ἀρπασμένοις. Sed hic solemniss est error Librarium, ut sciunt qui manuscriptos codices evolverunt.
5. Πρὸς τὴν Ἀλμυρίδα] Hujus urbis meminit Hierocles in συνακτικῶν: quem olim manuscriptum vidi in Bibliotheca doctissimi viri Jacobi Sirmondi. ἐκ τῆς οὐραίας ὁφ' ἡμεῖς παλαιὴν ἰδ'. τῆς οὐ, ὅς. Ultima urbs nominatur

ἀλμυρίς. Citatur hic Hierocles locus à Constantino Porphyrogenneto, in libro 1. de Thematibus; sed corrupte: nam provincia Mæsia pro Scythia illic scribitur. Ejusdem urbis mentionem facit Stephanus Byzantius: καὶ αὐτὸς, inquit, παλαιὴ αἰχμῆς ὡς ἀλμυρίς, ἀλμυρίς. Cæterum assentior Morello, qui in Annotationibus ad dictum locum Constantini Porphyrogenneti, ἀλμυρίδα eandem esse dicit cum Salmuride, cujus mentio fit in Itinerario Antonini. Certe ut Latini Sexantapristin dicunt, quam Græci ἱσαντιπρίστην, & Salmuridem pro ἀλμυρίδαν: sic etiam Salmuridem dixere, quam Græci ἀλμυρίδα. Solent enim Latini S ponere pro aspiratione in nominibus quæ sunt Græcæ originis, quod multis exemplis demonstrari potest. Neminem porro turbare debet, quod Philostorgius Salmuridem Mæsiæ attribuit, quam Hierocles ponit in Scythia. Id enim factum est ob viciniam harum provinciarum.

VARIORUM.

α. Χρησάτων πρὸς τὰς ἱερουσύνας] Quod Ordinationum nundinationem attinet. jam olim quoque Athanasius id de Ariis prædicavit. Epistola ad Orthodoxos: & Epistola ad solitariam vitam agentes.

α. Ἀρκάδιον — Γραπῶντος] Arcadius renunciatus est Augustus anno Chr. 383. Socr. pag. 272. n. b. occisus est Gratianus eodem anno. Socr. pag. 277. n. b.

ἀλλ' ἢ μὲν Ἀλμυρίαι, κρυφαλλωθέντος τοῦ Ἰστροῦ,
ὑπὸ τῷ Διόσκωπῳ αὐτὸν Βαρβάρων ἀλίσκεται· ὃ
δὲ Εὐνόμος ἐκείθεν εἰς Καυκάριαν τῆς Καππαδο-
κίας ὑποφείζεται, μισθὸς ὢν τοῖς ἐκείσε, διότι
λόγους τι Βασιλεὺς τοῦ ταύτης ὑπισκόπου συνε-
τάξατο. ἐκείθεν δὲ εἰς τοὺς ἑαυτῷ Διόσκωπον ἀγροὺς
ἀφίηται· Δακοροῖνοι δὲ τοῖς ἀγροῖς τὸ ὄνομα. ὁ-
ταυῦθα δὲ αὐτὸν Φησι καὶ Φιλοσόργος εἰκοσὸν ἔτος
ἄγων, ὃ Κωνσταντινὴ πόλει ὠφελήσας, θεάσα-
σθαι, ὑποθείσας τὸν Εὐνόμον, τίω τε συνέπει
λέγων αὐτὸν εἶναι, καὶ τίω δεξιῶ ἀπαρξάλητον.
ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τὸν ὄχλον καὶ τὰ μέρη
εἰς τὸ ὑπερέπεσεν τοῖς λόγοις ἐξωραΐζει καὶ
τοὺς ἐκ τοῦ σώματος λόγους, μαρτυρεῖν εἰκέναι
καίτοι περὶ τὸν τραυλῶ αὐτοῦ τίω γλῶττι καὶ
μὴ θέλων συνομολογεῖ· οὐδὲ τίω τραυλότῃ
ἀπαρχυνθεὶς εἰς πολλὴν ὑπομένειν γλαφυρό-
τητα· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀλφούς οἱ τὸ πρόσωπον
αὐτῷ χατεμάριζον τε καὶ χατέριζον, κόσμον ἐμ-
ποῖεν τῷ σώματι Διόσκωπον. τοὺς δὲ λόγους αὐ-
τοῦ πάντας ὑποδείκνυν, Διόσκωπον τῷ ἄλλων ἐπὶ
μᾶλλον λέγει τὰς ἐπιτολάς.

4 7. Ὁπ Πλακιδίας ἀπεβούσης, ὁ βασιλεὺς
Θεοδόσιος ὁ ταύτης αἰὲς Γάλλαν ἀγατὰ γυναικα,
ἀδελφῶν μὲν τῇ πατέρει Οὐαλερνιαῦ ὁ βασιλέ-
ως, θυγατέρας δὲ τοῦ μεγάλου, ἢ αὐτῷ Ἰουῖνα
ἐγένεατο. αὕτη δὲ τὰ Ἀρέν ἐστεργει. ἐξ αὐτῆς ὅ
τὰ Θεοδοσίῳ, ἢ ἡ θυγάτηρ Πλακιδία τίκεται).

8. Οτι Θεοδόσιος χτ' Θεσσαλονίκην τῇ Οὐαλιν-
πιανῇ συναφθεῖς, φρατθίει χτ' Μαξιμὸν τὸν τυράνν.
χ' ἡδ' οὐρανὸς τ' Γεβλιανὲ χαίλῃαν δέχῃν, διανοῖτο
ωρεσλαβεῖν καὶ τὴν Οὐαλινπιανῇ. ἐν πέμπου-
σι δὲ οἱ βασιλεῖς χετ' αὐτῷ Τιμάσιον, καὶ Ῥυχό-
μην, καὶ Πρόμοτον, χ' Ἀργαδάτην, τοὺς φραττη-
γούς. οἱ δὲ ὡς φράντες αὐτὸν ἐξαπινάως, τῷ τε
5 θρόνῳ χετασπῶσι, χ' τῇ τῆς βασιλείας ἐπισή-
μῳ σποδύουσι, καὶ τοῖς βασιλῆυσι χετὰ ιδιώτην
προσάγουσι. καὶ ταῦτα Μάξιμος τ' κεφαλῇς σπο-
τίμεται, τυρανίσας πέντε τὰ σύμπαντα ἔτη.

um situs. Verum Halmyris quidem à Barbaris Danubium glacie confictum transgressis, brevi post capta est. Eunomius vero inde Cæsaream Cappadociæ relegatur. Sed cum invisus esset Cæsariensibus, eo quod adversus Basilium ipsorum Episcopum libros olim conscripserat, permillum est ei ut in agris suis degeret, qui Dacoroëni vocabantur. Cæterum hoc loco Philostorgius scribit, se viginti annos natum cum venisset Constantinopolim, Eunomium vidisse. Eum vero divinis laudibus extollit, & prudentiam ejus & virtutem incomparabilem fuisse affirmans. Sed & oris formam & reliqua corporis membra plena decoris ac venustatis describit. Sermones quoque qui ex ejus ore profluebant, margaritis comparat: Quamvis paulo post balbum illum fuisse vel invitatus fateatur. Nec illum pudet, balbutiem ad summam gratiam atque elegantiam extollere. Ad hæc vitiliginem quæ faciem ejus quasi notis quibusdam ac vibicibus distinxerat, ornamentum quoddam corpori attulisse asserit. Porro et si libros ejus omnes divinis efferat laudibus, Epistolas tamen reliquis ejusdem operibus multum præstare affirmat.

7. Mortua Placidia conjuge, Theodosius Imperator uxorem duxit Gallam, sororem quidem Valentiniani junioris, filiam vero magni Valentiniani & Justinæ Augustæ. Porro hæc Justina Arianam hæresim sequebatur. Ex Galla Theodosius filiam suscepit, nomine Placidiam.

8. Theodosius apud Thessalonicam copiis
suis cum Valentiniano conjunctis, contra
30 Maximum tyrannum profectus est. Maxi- *Maximus*
mus enim cum Gratiani Imperium occu- *tyrannus.*
passet, Valentiniani quoque ditionem sibi
adjungere conabatur. Mittunt igitur Im- *Theodosius.*
peratores contra Tyrannum, magistros mi- *l. 5. c. 12*
litum Timasium & Richomerem; Promo- *15.*
tum item & Arbogastem. Qui cum ex
35 improvise supervenissent, eum repente ex
folio deturbant, & Imperii insignibus exu-
unt, ac privato habitu indutum Impera-
toribus obtulerunt. Tunc Maximus capi-
te truncatus est, cum per annos quinque
Tyrannidem exercuisset.

VALESII ANNOTATIONES.

ἰ Δακρυγυρίαι] In manuscripto exemplari Samuelis Bocharti scriptum est *δακρυγυρίαι*. Apud Nicephorum vero *δακρυπλουί*. Ceterum non assentior Gothofredo, qui in Annotationibus ad hunc locum scribit Philostorgium, dum Constantinopolim proficisceretur, vidisse Eunomium in agro Dacoreno, juxta Cæsaream Cappadociæ. Atqui non hoc dicit Philostorgius: sed se annum agentem vicissimum, cum venisset Constantinopolim, vidisse Eunomium, in supra dicta scilicet urbe Constantinopoli: Nam cum Salmuridem urbem cepissent Barbari, illinc extractus Eunomius, per Constantinopolim transiit, ut Cæsaream in exilium duceretur. Illic ergo Eunomius dum transiret, videri potuit à Philostorgio.

2 Οὐδὲ πρὸς παλαιότητα ἀπαρχαυθῆς.] In MS. codice Samuelis Bocharti scriptum inveni, ἀπαρχαυθῆς, longe rectius, meo quidem iudicio. Porro interpretationem Gothofredi Höltenius in suo codice ita correxit: Neque balbutiē eam sermonis elegantia corroborare eum pudeat.

3 **Ἄλλῃ* *αὖ* *τὸς* *ἄλλους*]. Eunomium leprosum fuisse, his verbis indicat Philostorgius. ἄλλος enim lepram significat, ut docet Auctor Etymologici in voce ἄλλος. Certe Rufinus Eunomium leprosum fuisse discrete testatur in libro decimo cap. 25. *Vir corpore & anima leprosus, & interioris exteriorisque morbo regio corruptus*. Idem

quoque de Eunomio scribit Gregorius Nyssenus in libro 1. contra Eunomium, pagina 207. his verbis: ὁ σιδη-
ρον καὶ τὰς οἰκίας αὐτὸς ἐκαλεῖτο, οὐδὲ τὴν ἐκ τῆς πατρὸς ἀρσενί-
α τῇ κατ' ἑωστέν ἀλγιστῇ ἀνέστηλθεν, οὐδὲ τὴν φουσκεν τὴν
ὕλην ὀνομάζει πρὸς τὴν τοιαύτην ἀνέστηλθεν λέγων ὅτι οὐκ ἔστιν. Et hæc
quidem de Eunomii lepra jam dudum à me observata
sunt in Annotationibus Eusebianis. Nunc ad vocem ἀλ-
φός redeamus, quam Latini fere vitiliginem interpretan-
tur. Glossæ veteres vituliginem vocant: sic enim habent.
Vituligo ἀλφός, ἀλκαπικία. Inquirendum itaque est, utrum
vituligo rectius scribatur, quam vitiligo. Neque enim
vitiligo formari potest à vitio. An igitur vituligo di-
cta esse videtur à vitulis, eo quod leprosi vitulinæ carnis
albedinem referant. Certe ut Ophiasis, Alopecia, & Ele-
phantiasis, quæ sunt leprarum species, ab animalibus no-
minatæ sunt, ita & vituligo nominari potuit à vitulis.

4 Ὁν Πλακιδίας] Scribendum est procul dubio, Πλακιδας, vel potius Φλακιδας: Sic enim dicta est uxor Theodosii, ut docent nummi veteres, & Greg. Nyssenus.

5 Παρὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν ἔξαπατήσαντες. Rectius in manuscriptis
codicibus scribitur ἔξαπατήσαντες. Sed praeterea corrigendus
videtur locus hoc modo, οἱ δὲ ἐπαγνόντες αὐτῶν ἔξαπατήσαντες, ἐπεὶ
καὶ τῶν τῆς βασιλείας πεποιθήσων ἀπαθύνει.

9. Post victoriam de Maximo relatam, & post adventum Theodosii in urbem Romanam, cum Imperator illinc digressurus esset, sidus quoddam novum atque inusitatum in caelo visum est: quod quidem maximas calamitates orbi terrarum nuntiabat. Apparuit vero primum media nocte, juxta luciferum, in ipso circulo qui Zodiacus dicitur. Magnum porro erat ac splendidum id sidus, nec multo inferius lucifero. Postea vero concursus astrorum undique ad illud factus est: instar apum examinibus quæ circa regem suum in orbem densantur. Exinde, veluti mutua collisione cogente, omnium astrorum lux in unam flammam commixta effulsit, & ancipitis gladii, magni ac terribilis figuram expressit. Et ex aliis quidem sideribus quæ in illud astrum conflata erant, lux emicans, ensis speciem præferebat. Unus vero ille qui primus apparuerat, instar capuli supradictæ figuræ videbatur, aut instar radicis cujusdam quæ universam apparentis astri lucem ex se gignebat; flamma, velut ex ellychnio cujusdam lucernæ, sursum provolante. Et astrum quidem quod tunc apparuit, adeo novum atque admirabile spectaculum præbuit. Motus vero à reliquo stellarum cursu longe diversus fuit. Nam cum inde unde diximus, apparere ac moveri cepisset, initio quidem oriebatur & occidebat una cum Lucifero. Postea vero paulatim recedens, ad Septentrionem ascendebat, sensim ac lente progrediens, & oblique tanquam ad lævam, respectu quidem intuentium, proprium cursum instituens: communem vero circuitu eandem habuit quam reliquæ stellæ juxta quas ambulabat. Cæterum cum proprium cursum quadraginta dierum spatio complevisset, in mediam majorem ursum se conjecit: & in ipso ejus meditullio postremum visum, ibidem extinctum est. Neque vero hoc solum, sed multa quoque alia admiranda de hoc sidere gladii speciem referente scribit Philostorgius.

10. Air Philostorgius, se quoque contra Porphyrium scripsisse pro Christianis.

Homines portentosi.

11. Eodem tempore quo sidus illud ensiferum apparuit, visa sunt etiam duo corpora humana: alterum quidem in Syria, humanæ staturæ proceritatem multum excedens: alterum vero in Ægypto incredibilis

9. Ὅτι μετὰ τὴν κατὰ Μαξιμίον νίκην, καὶ τὴν ἐπὶ Ῥώμῃ ἐπάνοδον, ἐξελαύνει αὐτῆς μέλλοντος τῆ βασιλείας, ἀπὸς τῆς οὐρανὸν ᾤθη παρὰ δόξος καὶ ἀήτης μεγάλης δὲ ἄρα κακῶν ἀγῆλος τῇ οἰκουμενῇ γένεσσις ἐμελλεν. ἐξέλαμψε δὲ πρῶτον καὶ μέσας νύκτας πλησίον τοῦ ἑωσφόρου, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χαλούμενον Ζωδιακὸν Κύκλον. μέγας δὲ καὶ ἐκφελγὴς ταῖς μαρμαρυγαῖς· ὅ πολλὰ τοῦ ἑωσφόρου λευπόμορος. ἔπειτα συμδρομὴ παντὸς ἁπλοῦς ἀστέρων ἐπ' αὐτὸν ἀθροισμένη ἐγένετο. εἰκάζουσιν ἂν σμῆνη μελιτῆν ὡς τὸν ἡρώδη σφαιρομένον, τὸ θάμα· καὶ πύθην οἰοῦν τῆς πρὸς ἀλλήλους συνελίψεως βιασαμένης τὸ ἑπ' ἀπάντων φῶς, εἰς μίαν τὴν συλκασθὲν ἀνέλαμπε φλόγα. καὶ μαχαίρας ἀντικρὺς ἀμφόκοις μεγάλης καὶ φοβερᾶς ἀπετέλεισαν εἶδος, πληκτικῆς ἐξαυρομένης, τῇ μὲν ἄλλων ἀπάντων ἀστέρων εἰς τὴν τοῦ μεταπεσόντων, καὶ θείας· ἐνὸς δὲ καὶ μόνου πρῶτον θεωρηθέντος, οὗ τάξει ῥίζης τινὸς ἢ λαβῆς τῷ παντὶ σχήματι ὑποφανομένη, καὶ οἷον τὸ πᾶν τῇ δειχθέντος ἀστέρος σποτίκλονος σέλας· ὅς ἂν ἐκ λύχνης τινὸς θρυαλλίδος τῆς φλογὸς πρὸς ὕψος ἐξαυρομένης· τὸ μὲν φανὲν ἔτι ὡς δόξαν παρῆχε τὸ θῆμα. καὶ ἡ κίνησις δὲ πρὸς πάντα παρήλασεν ἀστέρος δρόμον· καὶ γὰρ δὲχθην ὅθεν εἶρη φανῆται, καὶ τὸ κινήσεως πειρηάμενος, συνανίσχεται μὲν τὰ πρῶτα τῷ ἑωσφόρῳ, καὶ συλκασθὲν. ἔπειτα δὲ κατ' ὀλίγον διίσταμένης, ἐπὶ τὰς ἀρκτὺς ἀνέει, χολῇ τε καὶ βιάδην κινούμενος, καὶ ἐκκαρσίως, ὡς ἐπ' ἀντικρὺς τῆς θύρας τοῦ οὐρανοῦ εἰπεῖν, τὴν ἰδίαν πορείαν ποιούμενος. τὴν μὲν τοῖς κοινῇ ὁρίοντες τὴν αὐτὴν εἶχε τοῖς ἄλλοις καθ' οὓς ἂν γένοιτο πορθομένης. ἐπὶ παραστάσει δὲ ἡμέρας τὴν ἰδίαν αὐτῇ πορείαν ὁπτιλουμένης, εἰς μέσῳ τῇ μεγάλῃ ἀρκτὶ ἐβάλετο, καὶ τῷ μεσαιτάτῳ αὐτῆς τὰ πλεοναῖα φανεί, αὐτοῦ περ ἀπέσθη. καὶ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ὡς δόξα· ὅτι ὁ ἐξοικιστὴς τούτου δεισὼν ἀστέρος.

10. Ὅτι καὶ Πορφύριος Φησι καὶ ἕτος ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ Χριστιανῶν ἀγωνίας καταθέσθαι.

11. Ὅτι καθ' ὅς χρόνος ὁ μαχαιροφόρος ἀπὸς ἐφάνη, καὶ σώματα ἀνθρώπων ᾤθη δύο· ἐν μὲν ἐν τῇ Συρίᾳ, τὴν ἀνθρωπίνῃ φύσιν εἰς μέγεθος ἐκείνου· θάτερον δὲ ἐν Αἰγύπτῳ, εἰς ἀπὸς βραχυτέραν.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Εἰκάζουσιν ἂν σμῆνη] Rectius in manuscriptis codicibus Scoriacensi & Bochartiano scribitur, εὐκάζουσιν. sed & σμῆνη scribendum est pro σμῆνη, & ὡς τὸν ἡρώδη, non παρὰ, ut edidit Gothofredus.

2. Συνελίψεως] Holstenius ad latus sui cod. annotavit legendum esse συνελίψεως, quomodo etiam in margine codicis Bochartiani adnotatum inveni.

3. Καὶ μαχαίρας ἀντικρὺς ἀμφόκοις] Jam pridem coniecimus scribendum esse ἀμφόκοις. Postea vero manu-

scriptum Bocharti codicem nactus, ita prorsus in eo scriptum inveni, uti coniecimus. Est autem ἀμφόκοις μαχαίρας, ἢ ἀντικρὺς ἀντικρὺς, id est, utrimque acuta, ut exponit Suidas in voce ἀμφόκοις. At Lucas Holstenius ad latus sui codicis emendat ἀμφόκοις ex codice Scoriacensi, ut opinor. Verum hæc scriptura tolerari non potest.

4. Παρὰ τῷ ἐξοικιστῇ δεισὼν ἀστέρος] Scribendum est procul dubio ὡς τὸ, quod miror ab Holstenio animadvertum non fuisse. εἰς τὴν ποσὶν positum est pro δεισὼν.

VARIORUM.

a. Τὴν ἐπὶ Ῥώμῃ ἐπάνοδον] De hoc Theodosii adventu in urbem Romanam vid. Socr. lib. 5. cap. 14. Soz. l. 7. cap. 14. De Sidere novo, Philostorg. infra, c. 11. & lib. 11. cap. 7. Id ad consulatum Timasii & Promoti

(qui fuit annis Chr. 389.) referunt Marcellinus in Chronico, Fasti Idaciani, & Chronicon Alexandrinum. Gothofred.

b. ἢ λαβῆς] Legendum videtur ἢ λαβίδος. W. Lowth.

καὶ

- καταλήγον. ὁ μὲν ἐν Σύροις πενταπλήγης ἦν τὸ μέ-
γεθος καὶ σπιθαμὴν ἔφερε παρὰ δὲ καὶ τοῦ πο-
δῶν αὐτῷ πρὸς τὸ ἄλλο ἔσώματος μὴ συνομολο-
1 γῶνται τὸ ὕψος· ἀλλ' εἶπε καὶ πρὸς τὸ βλασπαστὸν ὑπο-
καμπτομένων· ἡ γὰρ αὐτοῦ τὸ ἀνθρώπου τὸ ὄνομα. ὁ
2 ὁ Αἰγύπτιος οὕτω κατεβραχύνετο, ὥστε· μηδ' ἀχα-
εῖως τῆς αὐτοῦ τοῖς κλεῖσις πέδιλας ἐκμμεῖσθαι, καὶ
συνάθρεν αὐτὰς πρὸς ἑαυτὸν ἔχουσας. τὸ δὲ παραδοξό-
πιον, ὅτι καὶ ἡ Φρόνησις αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ, ἔδωκε ὑπὸ
3 τῷ βραχύνει καὶ βλασπαστῷ. καὶ γὰρ καὶ τὸ φθέρμα
ἐκ αὐτοῦ ἦν, καὶ οἱ λόγοι τοῦ νῦν παρῆλθον
ὁρῶντες τὴν γνησιότητα. ἐκάπερος δὲ τὴν εἰρημένην τοῖς
4 συγγεφεῶς χρόνοις ἐνέκμασσε, καὶ ὁ γὰρ αὐτοῦ μάλιστα
θετὴ βίον. ὁ μὲν γὰρ μέγιστος τὰ εἴκοσι πέντε διεξῶν
ἔτη ἀπέβη· ὁ δὲ ἐλάττω, ἐκ ὀλίγου καὶ τέτταρον
λειπόμενος. πολλὰ δὲ καὶ ἔτερα τέρατα, τὰ μὲν τοῖς
εἰρημαίοις ὁμόχρονα, τὰ δὲ καὶ παρὰ γνησιότητα, ταῖς
ἱστορίαις αὐτῷ καταγράφουσιν.
12. Οἱ δὲ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος τῶν ἡγετῶν, ὁ
Φιλοστόργιος Φοῖνις ἐκ αὐτῶν τῶν κρεῖντων ἀποχῇ περι-
οεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ μηδὲ τροφῆς ὅλως ἀπέχεσθαι
μέχρι τῆς ἐσπέρας, καὶ νομίζοντες. λέγει γὰρ αὐτοῦ πινος
Εὐδοξίῳ, συναρπαστῶν μὲν, πρεσβυτέρῳ δὲ τῷ τῷ τῷ,
3 ἐπιλωμένῳ δὲ τῷ δὲ αὐτῷ ἡ διαδοχὴ ἔγενετο, τοῖς
αὐτοῖς ἡγεσι τοῖς ἡγεσι, ὡς καὶ παρ' ὅλον μὲν τὸν
4 χρόνον, μὴ μόνον ταῖς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ μνήμῳ· ὁ
κυριακὸς πάθους Φερύσσας,

Λείπει τέσσαρα φύλλα.

Defunt quatuor folia.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟ- 30 EX LIBRO UNDECIMO HISTO-
RIÆ. Deest initium.

-
δεκτῶν καὶ λεόντων χρήσασθαι. αὐτῷ τε τῷ ζῆν καὶ
τῷ δεχῆν, καὶ τῷ ἐπὶ τοῖς θηρίοις ἄθλων, εἰκοστὸν ἀπὸ
γενέσεως διαύων ἔτος, ἀπεθάρη. ἦν δὲ καὶ τῷ θυμῷ
ἀκράτως, ὃ καὶ μάλιστα τῷ ζῆν αὐτὸν ἐξεδίσκευεν.
ἀφ' αὐτοῦ γὰρ ποτε κατὰ τὸ παλάτιον τῷ
Ἀρσαγάτῃ, ἐπέπεσε αὐτὸν οἱ λόγοι παρὰ ὀργὴν
ἀνέσθον, ξίφος ὥρμησε καὶ σπασσάσθαι
5 κωλυθεὶς δὲ, ὁ γὰρ δορυφόρος ἐπέχεον, ὃ τὸ ξίφος
ἔλκεν ἐπεβάλλετο, κατὰ τὸ παρὸν λόγῳ μὲν πε-
ρατοῦ τῷ ὑπονοίας τῷ Ἀρσαγάτῃ ἀπάγει. ὁ δὲ διὰ
τῷ λόγῳ τῷ ὑπονοίας αὐτῷ μάλλον θυρεν εἰς ἀ-
κρίειαν μεδιταμένην γνώσεως. καὶ γὰρ ἐπερωτήσαντι
τῷ τοσαύτης ὁρμῆς τῷ αἰτίαν, αὐτὸν ἀφ' αὐτοῦ
45

.....
ursis ac leonibus uteretur: annum ætatis
agens vicesimum, vita simul atque Imperio
& ferarum venationibus privatus est. Porro
iracundiæ erat immodicæ. Idque præcipue
causam ei mortis præbuit. Nam cum ali-
quando in palatio cum Arbogaste colloque-
retur, verbisque illius ad iram excitatus esset,
adversus Magistrum militum gladium strin-
gere aggressus est. Prohibitum vero: nam
latelles cujus gladium extrahere conatus fu-
erat, eum repressit: tum quidem Abroga-
stem ab ea suspicione remove verbis co-
natus est. Verum ille ex verbis principis
consilium ipsius certius deprehendit, in a-
pertam lucem prolatum. Interroganti enim
quænam fuisset tanti impetus causa, respondit

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀλλ' εἶπε καὶ πρὸς τὸ βλα... Hunc locum ex ma-
nuscriptis codicibus Scoriacensi & Bochartiano supplevi-
mus hoc modo: πρὸς τὸ βλασπαστὸν ὑποκαμπτομένων. Glossæ
veteres Græco-latine hanc vocem ita interpretantur, βλα-
σπαστῶν, scaturus. In aliis glossis Latino-græcis Valgus
exponitur βλασπαστῶν.

2 Μηδ' ἀχαεῖως] In manuscripto codice Samuelis Bo-
charti, ad marginem adscriptum est eadem manu, ἵσως
ἀχαεῖως. Ita quoque Holstenius legendum esse adnota-
vit ad latus sui codicis.

3 Ἐπιλωμένῳ δὲ τῷ δὲ αὐτῷ] Hunc locum ex manuscrip-
tis codicibus emendavi, hoc modo: τῷ δὲ αὐτῷ ὁ γὰρ
τῷ γένει: id est, qui orbatus erat iis corporis parti-
bus, quibus liberi procreantur. Quibus verbis Spado,

sive Eunuchus designatur. Miror tamen Lucam Holste-
nium hæc verba non intellexisse. Sic enim ille hunc locum
interpretatus est: Orbatus cognatis. & successione generis.

4 Τὸ κυριακὸν πάθος Φερύσσας] Post hæc verba in MS.
cod. Scoriacensi lacuna est, & notatur deesse quatuor
folia, λέγει τέσσαρα φύλλα, ut testatur Lucas Holstenius.
In exemplari autem Samuelis Bocharti notatur ad mar-
ginem, deesse hic ultra dimidiam paginam, quæ nostri
codicis tres fere pagellas continet, in qua erat undecimi
libri principium.

5 Τὸ ξίφος ὥρμησε ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ] Rectius in Nicephoro scri-
bitur ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ. Paulo post, ubi legitur, τῷ ὑπονοίας τὸν
ἀνθρώπον ἀπάγει, in MS. codice Bocharti adscriptum est
ad marginem, ἵσως ὑπονοίας.

Valentinianus, manus sibi metipsum illaturum se esse, propterea quod Imperator cum esset, nihil eorum quæ volebat, agere sineretur. Arbogastes vero, tum quidem nihil amplius curiose percontatus est. Postea vero Viennæ in Gallia cum eum pransum, & meridiano tempore in deserto quoddam palatii loco cum quibusdam scurris labra in fluvium mergentem vidisset, satellites quosdam in eum misit. Qui manuum vi ac mentis feritate miserum strangularunt, cum nullus ex ministris Imperatoris adesset. Eo enim tempore universi ad prandium perrexerant. Cæterum ne quis illico cædis auctores requireret, hi qui eum strangulaverant, sudarium ipsius, instar laquei, collo ejus circumligantes, eum suspenderunt, ut sua sponte gulam sibi ipse fregisse videretur.

Socr. lib. 5.
cap. 25.
Soz. lib. 7.
cap. 22.

2. Occiso Valentiniano Arbogastes, cum genus ab Imperio ipsum excluderet: patre enim barbaro natus erat: Eugenium quendam, dignitate quidem magistrum, religione autem paganum, Imperatorem renuntiavit. Quibus compertis Theodosius, alteri quidem ex filiis Honorio Imperatoriam coronam imposuit. Ipse vero ea quæ ad bellum erant necessaria, tota hyeme præparavit. Appetente autem vere, adversus tyrannum expeditionem suscepit. Cumque ad Alpes venisset, eas proditione occupavit; & congressus cum tyranno juxta fluvium qui Frigidus cognominatur, acri prælio commisso, & quamplurimis utrimque cæsis, tandem victoria tyrannum averfata, legitimum Imperatorem coronavit. Captus igitur tyrannus & capite truncatus est. Arbogastes vero omni spe abjecta, gladio suo incumbens, mortem sibi conscivit. Posthæc Imperator Mediolanum ingressus, Honorium filium suum evocavit, eique totius Occidentis Imperium tradidit. Post relatum autem de tyranno victoriam Theodosius aquæ intercutis morbo correptus, vitam finivit, cum regnasset annis sexdecim. Porro quamdiu imperavit, ad summum humanæ felicitatis pervenit fastigium. Nam & ob victorias illustres, & totius Imperii Romani Monarchiam obtinens, & duorum Imperatorum se se videns patrem, & Imperium illis fir-

Arbogastes.
Eugenius
casus.

Theodosius.
lib. 5. cap.
24. 25.

Theodosius
moriuntur.

1 Οὐαλεντιανὸς ὑπεκένετο, διότι βασιλεύων, οὐδὲν ἄν ἐν βέλτοις πράττει. ὁ δὲ Ἀρβαστῆς οὐδὲν πλέον τότε πολυπραγμοσύνας, ὑπερὶ τοῦ βιέννης τῆς Γαλλίας ἡγεμονίᾳ τὴν βασιλείαν, καὶ μεσοῦσης ἡμέρας κατὰ τὰ ἔρημα τῆς βασιλείας, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος οἷς ἐματαιοσπούδαι χαλινδύ-
2 μνοι θρασυμόνος, πέμπει πᾶς κατ' αὐτῷ τῆς ὑπασπιστῶν. οἱ δὲ τὸν δόλιον χειρῶν ἰσχύϊ καὶ γνώμῃ σποπνίζουσιν ἀγρίῳ τῶν, οὐδὲ τῆς ὑπηρε-
10 τῶν τῶν βασιλεῖ πῶς παρόντος· ὁ γὰρ καιρὸς αὐτοῦς ὄρεται μετεπέμπετο. οἱ μὲντοι γὰρ τοῦτον σποπνίζαντες, ἵνα μὴ τὸ παραυτίκα πρὸς ζήτη-
σιν πῶς χρησώσι τῆς ἐργασίας, τὸ ἡμετέρου αὐτῷ τῷ τραχίλῳ βρόχῳ τρόπῳ ἐπιβί-
15 πτες ἀναρτῶσιν, ἅς δὲ αὐτῷ γὰρ τῇ οἰκίᾳ γνῆμη ἀπαγχαλῶν.

2. Οπὶ Ἀρβαστῆς τὸν Οὐαλεντιανὸν ἀνελών, ἐπεὶ τὸ γένος αὐτὸν βασιλεύειν ἀπεκάλυψε, Βάρ-
3 βαρος γὰρ ἦν αὐτὸν ὁ Φυσάμνος· Εὐγενίῳ πᾶς, 3
20 μάχῃ τῶν ἀξίων, ἑλλείνα δὲ τὸ σέας, βασι-
λέα Ῥωμαίων καθίστησι. μαθὼν δὲ ταῦτα Θεοδο-
σιος, πατέρῳ μὲν τῆς παίδων Ὀνώριον τὸν βασι-
4 λεὸν ἐπατίθησι σέφανον· ὃν ὅλῳ δὲ τῷ χειμῶνι
τὰ πρὸς τὸν πόλεμον αὐτὸς ἐξαρτύεται. ἦρος δὲ
25 ὑποφαίνοντος ἐκτραπείη κατὰ τοῦ τυράννου· καὶ
ταῖς Ἀλπεσι πρὸς ὅλῳ, ἐκράτησεν αὐτῶν προ-
δοσίᾳ. συμπλακέντες δὲ τῷ τυράνῳ κατὰ τὸν
ποταμόν· ψυχρὸν ὕδωρ αὐτῷ τῶν ἐπανυμίων ποι-
οῦνται· καὶ μάχης καρτερὰς γενόμενης, καὶ πολλῶν
30 ἐκατέρωθεν σπυλνυμένων, ὅμως ἡ νίκη τὸν τύραννον
μυσαχθεῖσα, τῶν ἱεροῶν βασιλείαν συνδιεκόσμη.
συλλαμβάνεται τοῦτον ὁ τύραννος, καὶ τῆς κεφα-
λῆς σποπνίζεται. ὁ μὲντοι Ἀρβαστῆς ἀπογινούς,
ἐπιπεσὼν ἀναρτῶν αὐτὸν τῷ ξίφει. μετὰ δὲ ταῦτα
35 ὁ βασιλεὺς ὃν Μεδιολάνῳ μετὰ πέμ-
πεται τὸν αὐτοῦ παῖδα Ὀνώριον, καὶ τῶν ἐσπέ-
ραν ἐγγχειρίζει πᾶσαν. μετὰ δὲ τῶν κατὰ τοῦ τυ-
ράννου νίκην, τῇ τοῦ ὕδρου νόσῳ κρατηθεὶς, τε-
λθὼν τὸν εἶον, βασιλεύσας δέκα καὶ ἑξ ἔτη· ἐν
40 ὅλοις δὲ βασιλεύων εἰς ὑψηλοῦς ἔβη καταλήξας
τέρμινος· ἐπὶ τε γὰρ νίκαις λαμπραῖς, καὶ μον-
αρχήσας Ῥωμαίων, καὶ δύοιν βασιλέων πατέρα

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οὐαλεντιανὸς ὑπεκένετο] Procul dubio scribendum est ἀπεκένετο, ut legitur apud Nicephorum in lib. 12. Et paulo post, ubi excusum erat, διότι βασιλεύων, ὅς ἐστιν ἐμenda-
davi διότι βασιλεύων, ὅς ἐστιν ut scriptum est in codice Bochartiano, & apud Nicephorum.

2 Τὸ χεῖλος] Hujus loci sensus admodum obscurus est. Nicephorus quidem in libro 12. cap. 28. hunc Philostorgii locum ita interpolavit, καὶ τὸ τῷ ποταμῷ χεῖλος με-
σοῦς ἡμέρας πᾶσι πᾶσι καὶ χαλινδύμῳ, ὅς ἐστιν. Id est, ut vertit Langus, Cum autem pransum in abditiore regia loco ad flum-
inis ripam meridiano tempore ludico cuidam vacantem vidisset, ὅς ἐστιν. Verum Philostorgii verba aliud sonant. Non enim dicit Philostorgius, καὶ τὸ τῷ ποταμῷ χεῖλος, sed ἐπὶ τὸν ποταμόν τὸ χεῖλος χαλινδύμῳ. Quæ Latino sermo-
ne interpretata significant, Labra in fluvio mergentem. Sic igitur hunc locum intelligo, Valentinianum juniorem post prandium olestanti causa, una cum paucis quos secum habebat scurris, ad fluvium se contulisse, qui Viennense Palatium adluebat, & in eo labra merfisse ac volutasse, ad bullas in aqua excitandas. Lego igitur, οὐδὲ οἱ ἐματαιοσπού-
δαι.

Id est, una cum iis, quibuscum hujusmodi ludicris vacare consueverat.

3 Βασιλεὺς ἀπεκάλυψε] Holstenius ad oram sui codicis emendavit βασιλεύειν, ex codice Scoriacensi, ut opinari licet. Nullam enim notam adjecit, qua significaret emendationem hanc ex ipsius conjectura profectam esse.

4 Βασιλεὺς παρατίθησι σέφανον] Non dubito quin scribendum sit ἐπατίθησι. Eundem errorem jam supra observare memini.

5 Ἐν ὅλοις δὲ βασιλεύων] Corrupta sunt hæc verba; nec quomodo restitui possint equidem video. Certe Nicephorus hunc Philostorgii locum describens, ea prætermisit. Incipit enim ab his verbis: εἰς ὑψηλὸς πῶς εἰν καταλήξας τέρμινος. Quæ verba Joannes Langus perperam interpretatus est hoc modo: Cum ad finem vitæ satis longum pervenisset. Atqui non hoc dicit Philost. aut Niceph. sed Theodosium Imperatorem, illustriss. ac beatissimum vitæ finem adeptum esse. Quippe qui post tot victorias de Tyrannis relatas, duobus filiis Imperatoribus relictis, in suo loco exspiravit.

εὐατόν

ἑαυτὸν ὀπιδανῶν, καὶ τούτοις ἀσασίαν ὡς πέμψας
τὴν βασιλείαν, καὶ πὶ τῆς ἑαυτοῦ κλίνης βύδαιμο-
νέστατα ἀφελίπει τὸν βίον, τῷ θερμῷ μοι δοκῶ
χρῆ τῷ εἰδῶσαν ζῆλον τῷτο γέρας ἐξελκῶν.
ταῦτα λέγει ὁ δυσσεβὴς πρὸς τῷ βυσιβεστάτῃ Θεο-
δοσίῳ, ὅς αὖ αἰχλύνεται κομῶδῶν αὐτὸν ἐπ' ἀκρα-
σίᾳ βίου καὶ τρυφῆς ἀμετείας, δι' ἣν αὐτὸν ἀλ-
καὶ γράφει καὶ τῷ τοῦ ὑδέρου νοσήματι.

3. Οἱ Ἀρχαδίου μὲν ἐπ' ἀνατολῆς Ῥωφίνος παρε-
διδάσκει· χρῆ δὲ τ' ὅσον τῷ Ὀνωρίῳ τῇ αὐτῇ
ὁ Σπείλχων τῷ δέσπῳ. ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν
ἐκτερέω τῷ Θεοδοσίῳ παιδῶν τὸ τῆς βασιλείας
1 ὅλημα καὶ τὸ ὄνομα· νέμειν ὡς ἀποδύμενος, τὸ
2 κράτος τῆς ἀρχῆς· ἀφ' ἧς χειρὸς καὶ γλώσσης ἔχον,
ὡς ὑπάρχει προσηγορία βασιλῶν τῷ βασιλῶν-
3 τος. ὁ δὲ πρὸς αὐτῶν οἷς ὑπῆρχε τῷ βασιλείῳ
ἔπρηγαν. ὁ μὲν γὰρ Ῥωφίνος, καὶ τὸ τῆς βασιλείας ὄ-
4 νομα εἰς ἑαυτὸν μετέλαβεν ἐτέχραζεν· ὁ Σπείλχων
τῷ αὐτῷ παιδὶ Εὐχέρῳ ἀνέδραμεν ἡγωνίζετο.
ἀλλὰ τ' μὲν Ῥωφίνος ὁ ἀπὸ Ῥώμης ἀνακομιθεὶς 20
φρατὸς, οἱ τῷ Θεοδοσίῳ χρῆ τ' ἐπὶ τῇ συνεστρα-
5 σαντο, ὡς τῷ λεγόμενῳ τριβυναλίῳ, πρὸς αὐτοῖς
τοῖς βασιλείῳσι ποσὶ ταῖς μαχαίραις κατεκίφα-
το· τοῦτο μὲν ἔχοντες ἐπὶ τοῖς ἀπὸ Σπείλχωνος
ἐξεργάσατο· τῷτο δ' ἐπὶ δόπῃ μυχτικίζον αὐτὸς 25
ἐπιφώρετο. καὶ ἡλ' ἐκείνη ἀπερράγη τὴν ἡμέραν
6 τῆς ζωῆς, καὶ ἡλ' οἱ φρατολόγοι μοινοῦντι τὴν
ἀλυσίδα αὐτῷ ἀνέδραμον. θυμῶν δὲ, φησι,
ὁ Ῥωφίνος ἦν καὶ ἀνδράδης· καὶ τὴν συνέσει αἱ τε τ'
ὀφθαλμῶν κινήσεις ἐδήλουν, καὶ τῷ λόγῳ ἡ ἐτοι- 30
μότης. ὁ δὲ Ἀρχάδιος βραχὺς τῷ μεγέθει, καὶ λε-
πρὸς τ' ἔξιν, καὶ ἀδρανὴς τ' ἰσχυρῶς, καὶ τὸ χρῶμα μέ-
λας· καὶ τ' ψυχῆς ἰσχυρῶς οἱ πὶ λόγοι δὴ δῆλον,
καὶ τ' ὀφθαλμῶν ἡ φύσις, ὑψηλῶς τε καὶ δυσαναφό-
35 ρως αὐτὸς δεικνύμενος καθελοκρόμῳ. ἀ καὶ τ' Ῥωφί-
νον ἡπάτα, ὡς ἐξ αὐτῆς μόνῃς τ' ὁφθαλμοῦ φρατὸς
αὐτὸν μὲν αἰρήσει· χαίρων βασιλείᾳ, ἀποσκηδύσει·
τ' Ἀρχάδιον. τ' μέντοι κεφαλὴν Ῥωφίνου τεμό-
40 ντες, τῷ φάματι λίθον ἐπέθεσαν· ἐπὶ καμάκῃ δ'
ἀναρτήσαντες, πανταχῶς ἀνέθεον· καὶ τ' διζῶν ὡ-

mum ac seditionis expers relinquens, in
suo denique lecto felicissima morte subla-
tus est; zeli sui quo adversus simulacro-
rum cultum exarsit, hanc mercedem, ut
mihi quidem videtur, referens. Hæc cum
de Theodosio dicat impius Philostorgius,
ipsum tamen non pudet, ob intemperan-
tiam vitæ & ob immodicas delicias eum-
dem traducere: eaque ex causa morbum
aquæ intercutis contraxisse illum dicit.

3. In Orientis quidem partibus Rufinus *Arcadius*
apud Arcadium summam potestatem obti- *& Hono-*
nebat: In Occidente autem Stilicho apud *rius Imp.*
Honorium eundem obtinebat locum. U-
terque enim istorum, Imperii nomen ac
speciem penes utrumque filiorum Theo-
dosii remanere facile passus, robur Imperii
penes se retinuit: Alter sub Magistrī mi-
litum, alter sub Præfecti appellatione Impe-
ratori suo imperans. Neuter porro illorum
eo loco quem apud principes suos obtine-
bat, contentus fuit. Nam Rufinus qui- *Rufinus &*
dem etiam Imperatorium nomen ad se ipsum *Stilicho.*
trahere omni arte studebat: Stilicho vero
filio suo Eucherio Imperium vindicare ni-
tebatur. Sed Rufinum milites qui una cum *Socr. l. 6.*
Theodosio ad bellum adversus tyrannum *c. 1.*
profecti erant, Roma reversi, in loco qui *Soz. l. 8. c.*
Tribunal dicitur, ad ipsos Imperatoris pedes
gladiis contrucidarunt: tum quod ipsis id
mandatum fuerat à Stilichone: tum quod
derideri se à Rufino deprehenderant. Cæ-
terum eo ipso die interfectus est, quo astro-
logi illum purpura tantum non induerant.
Porro Rufinus procero corpore, & virilis
animi fuit, ut scribit Philostorgius. Soler-
tiam vero ejus, tum oculorum motus, tum
linguæ facundia declarabat. Contra vero
Arcadius, brevis statura, & habitu corpo-
ris tenuis, & viribus infirmus, & colore
niger fuit. Mentis quoque fœcordia, tum
ex ejus sermonibus, tum ex conniventibus
oculis apparebat, qui dormientium more,
clausi, ægre admodum aperiebantur. Quæ
quidem res Rufinum deceperunt: quasi
exercitus primo statim aspectu, ipsum qui-
dem Imperatorem libentissime creaturus,
Arcadium vero abjecturus esset. Porro mi-
lites cum Rufino caput amputassent, lapi-
dem ori ejus immiserunt: hastæque infi-
xum circumferentes, quaquaversum discur-
rere cœperunt. Dextram quoque ejusdem

VALESII ANNOTATIONES.

1 Νέμειν ὡς παραγόμενος] Scribendum existimo νέμειν
ὡς παραγόμενος; quam scripturam in versione mea sum se-
quutus. In MS. codice Samuelis Bocharti scriptum inve-
ni, νέμειν ὡς παραγόμενος; & in margine adscriptum est ea-
dem manu, ὡς παραγόμενος. Quam lectionem si se-
quamur, sensus erit, Rufinum & Stiliconem nomen qui-
dem atque habitum Imperii recusasse, nec voluisse illud
tanquam hereditatem cum Imperatoribus suis sortito di-
videre: Vim tamen ejus ac potestatem penes se retinuisse.
Sed verba Græca, meo quidem judicio, hunc sensum
non admittunt. Ait enim Philostorgius, ἐκτερέω τῶν βα-
σιλέων νέμειν: quod significare non potest: *partiri cum u-*
nquoque Imperatore. Dicendum enim esset νέμειν σὺν ἐκείνῳ.
Quare prior interpretatio magis placet: quam confirmat
etiam Nicephorus in libro 13. cap. 1. ubi pro verbis illis,
νέμειν ὡς παραγόμενος, ponit simpliciter *κατεκίφον*.

2 Διὰ χεὶρὸς & γλώσσης ἔχον] In MS. codice Samuelis
Bocharti desunt verba illa, καὶ γλώσσης. Quæ quidem oti-
osa prorsus mihi videntur ac superflua. Sed post verba
illa, ἀφ' ἧς χεὶρὸς ἔχον desideratur integra pericope, quam nos
ex conjectura restitimus hoc modo: ὁ μὲν σπείλχων ἐν
φρατῇ τοῦ, ὁ δὲ Ῥωφίνος ἐν ὑπάρχοντι προσηγορίᾳ, &c. Qua

quidem conjectura nihil certius esse existimo. De ambo-
bus enim simul loquitur Philostorgius. Nicephorus tamen
vulgatam scripturam sequutus est in cap. 1. lib. 13.

3 Ὁ σπείλχων δὲ] Ante hæc verba decrat integra peri-
cope, quam nos ex optimo codice Samuelis Bocharti
adjecimus in hunc modum. ὁ μὲν γὰρ Ῥωφίνος, καὶ τὸ τῆς
βασιλείας ὄνομα εἰς ἑαυτὸν μετέλαβεν ἐτέχραζεν. Quam scri-
pturam confirmat Nicephorus in capite primo libri 13.

4 Ἐν τῷ λεγόμενῳ τριβυναλίῳ] De hoc tribunali quod
erat in Septimo, multa notavi in Commentariis ad Am-
mianum Marcellinum pag. 316. quæ Jacobus Gothofre-
dus in Annotationibus ad hunc Philostorgii locum ma-
gna ex parte descripsit.

5 Οἱ φρατολόγοι] Quinam sint isti qui ad delectus mili-
tum agendos missi erant, non satis expressit Philostor-
gius. Videntur tamen fuisse principales milites, quorum
maxima erat auctoritas in exercitu: Quos Rufinus pecu-
nia corrumperat, ut Imperatorem ipsum proclamarent.
Hæc vox tamen mihi valde suspecta est, nec video quo-
modo convenire possit huic loco. Nam Philostorgius
paulo ante dixit, universos milites infensos fuisse Rufino.
Cur ergo nunc φρατολόγοι isti Rufinum purpura induere
σάτυρον;

præcīam gestantes, per singulas officinas urbis circumtulērunt, hæc addentes; Date stipem insatiabili. Magnamque auri vim huiusmodi postulatione collegerunt. Hic enim qui caput illud videbant, tanquam ob jucundum ipsis spectaculum libenti animo aurum largiebantur. Ac Rufini quidem ambitio & imperandi cupiditas hunc exitum sortita est. Stilichonem quoque ob insidias Honorio structas, ut ait Philostorgius, exercitus, accepta ab Imperatore tessera, una cum conjunctionis locis interfecit.

Eutropius Eunuchus. 4. Post eadem Rufini Eutropius Eunuchus, servili genere ortus, cum in palatium irrepsisset, & ad dignitatem Præpositi evectus esset, præsentī tamen fortuna minime contentus fuit. Sed quoniam genitalium abscissio eum ab Imperio submovebat, persuasit Imperatori, ut ipsum Patricium & Consulem renuntiaret. Itaque Eunuchus, qui ne vilem quidem filium gignere poterat, pater deinceps Imperatoris fuit.

Eunomii corpus sepulchro motum, librique nsti. 5. Eutropius, ut ait Philostorgius, Cæsario qui post Rufinum præfecturam prætorii administrabat, mandavit, ut Eunomium ex agro Dacoroeno Tyana transferret, à Monachis qui illic erant servandum. Invidens quippe Eunomii gloriæ, ne cadaver quidem ejus commune cum magistro sepulchrum fortiri permisit, idque licet plurimi id enixe flagitassent. Sed & libros ejusdem Eunomii, publicis edictis iussit aboleri.

Arcadii Imp. uxor. 6. Arcadius Imperator, post patris obitum, filiam Bautonis duxit uxorem. Erat autem Bauto natione Barbarus, & Magister militum in Occidentis partibus perfunctus fuerat. Porro mulier longe à viri desidia ac fœcordia distabat. Inerat enim ei nonnihil Barbaricæ audaciæ. Susceperat jam ex ea Arcadius filias duas, Pulcheriam & Arcadium. Postmodum vero Marinam quoque & Theodosium filium ex ea sustulit. Tunc igitur cum duorum tantum liberorum parens esset, ab Eutropio contumelia affecta: minatus enim ei fuerat Eutropius, se palatio eam propediem ejecturum esse: liberos suos ambabus ulnis complexa, sicut erat, ad maritum accessit: & lamentans simul ac liberos prætendens, lacrymarum imbrem profudit. Alia item adjecit, quæ mulieres iratæ muliebri arte facere solent, quibus mariti animum ad miserationem vehementius concitent. Tum vero Arcadius, & miseratione infantium commotus est, qui naturali quodam impulsu una cum matre ejulabant; & ira exarsit. Ac tum demum Arcadius, ira eum inflammante & verborum vigorem ei suggerente,

σαύτως τιμόντες, οὐ τοῖς ἐργασθεῖσι τῆς πόλεως ἀεικλῶν, δότι τῷ ἀπλήτῳ, λέγοντες. καὶ πολλὸν χρυσίον ἢ αἵτησις ἡραρίστατο. οἷα γὰρ ἐπὶ καὶ ἑκατόμυια θεάματι, προθύμως τὸ χρυσίον οἱ ἑρῶντες ἀντιδίδουσαν. ἀλλ' ὁ μὲν Ῥυφίνῃ τῆς βασιλείας ἔρος εἰς τὸτο ἀεικόψατο. καὶ τὸ Σπυλίου δὲ, ὡς ἔπος λέγει, ἐπιβλήν χεῖ τοῦ Ὀνωρίου συνησάμενος, αὐτὸν τε καὶ τοὺς συστασιώτας ὁ τὸ συνήθημα παρὰ τοῦ βασιλέως δεξάμενος φρατὸς ὀφείψατο.

4. Οἱ Εὐτρόπιος Φησι μὲν Ῥυφίνῃ, ἐκ δούλων θινόςχος εἰς τὰ βασιλεία παρεσθῆς, καὶ τὴν τοῦ πραιποσίτου πμὴν ἀναεῖας, τοῖς παρούσιν ὅσῃ ἡγάπησεν. ἀλλ' ἐπειδὴ περ αὐτὸν ἡ ἐκτομὴ τῆς ἀλουργίδος ἀπετέρει, πείθει βασιλέα, πατρικίον τε αὐτὸν, καὶ ὑπατον ἀναγράφειν. ἡ ἦν λοιπὸν παῖς ὁ θινούχης βασιλέως, ὁ μὲν δὲ τὴν τυχόντα παῖδα φύσαι δυνάμενος.

5. Οἱ Φησι Εὐτρόπιος πρὸς τῇ Καίσαρι 20 Ῥυφίνῃ διαδεξαμένῳ ἀρχὴν, Εὐνόμιον ἐκ τῆς Δακωρονηνῆς ἐπὶ Τύανα μετασθῆσαι, ὑπὸ τῇ ἐκεί μωναστῶν τηρησόμενον. βασιλεὺς γὰρ αὐτῷ ἔχλειους, ὅδε τὸν νεκρὸν αὐτῷ ταφῆς τυχεῖν τῆς μετὰ τοῦ διδασκάλου συνεχάρη, καὶ τοὶ πολλὰ πλὴν δὲ 25 ἠθέτησαν. ἀλλὰ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ δημοσίως γράμμασιν ἀφανίζεσθαι διατάχεται.

6. Οἱ Φησι Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς μετὰ θάνατον τῆς πατρὸς, θυγατέρα Βαυδωνος ἀγαγὼν γυναικαὶ ὁ δὲ, Βάρβαρος μὲν ἦν τὸ γένος, φρατῆς δὲ χεῖ 30 τῇ ἐσπερίαν ἀπαρέφας. τὸ δὲ γυναικὸν, ἡ χεῖ τῇ ἀνδρὸς δέχετο καθεῖσθαι, ἀλλ' ἐνὶ αὐτῇ τῇ Βαρβαρικοῦ θράσους ἔκλυον. αὐτῇ δὲ θυγατέρας ἦν τῇ Ἀρκადίᾳ δύο, Πουλχερίαν καὶ Ἀρκადίαν ἐγίνετο ὑπερον δὲ καὶ Μαρίναν, καὶ ὕον ἐπέτεκε Θεοδοσίον. 35 τότε δ' οὖν τῇ δύο παίδων μητρί ἔστα, παρὰ Εὐτρόπιον ἀνυπερβύσσεια, ὡς καὶ ἀπειλῶν αὐτῇ ἐπενεγκῶν, τῇ βασιλείᾳ θάψον ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὡς εἶχεν ἀκαλισαμένη τὰ παῖδια ἀφ' ἑκατέρων, πρὸς τῇ τῷ ἀνδρὶ καὶ κακῶσά τε ἄμα, καὶ 40 τὰ βρέφη πρὸς τῇ δακρύων ἡφίε λιθάδας, καὶ τὰ ἄλλα ἐποίησεν ὅσα γυνὴ φλεγμαίνουσα, γυναικείᾳ τέχνῃ πρὸς τὸ παθητικώτερον ἐφελκύσατο τὸν ἄνδρα. τῷ δὲ Ἀρκαδίῳ οἰκτὸς πρὸς τῇ παίδων εἰσῆς, ἐκ τῇ πρὸς τῇ μητέρα συμπαθείας βραυ- 3 κανομέμων, καὶ ὀργὴ ἀνέβη. καὶ δὴ τότε τοῖς πρὸς θυμοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν ἐμειβεῖα τῇ λόγων ὁ Ἀρκά-

VALESII ANNOTATIONES.

conantur? omnino ἀσφαλές. scribendum hic mihi videtur, non φρατῆς. Astrologi enim seu Mathematici Rufino Imperium prædixerant. Occisus est autem Rufinus eo ipso die, quo Astrologi illum Imperatorem fore pronuntiaverant.

1 Εἰς πῶς ἀεικόψατο] Melius ni fallor scriberetur ἀεικόψατο. In Manuscripto codice Bocharti scriptum inveni πρὸς τῇ. Sed Nicephorus emendationem nostram confirmat: ἀεικόψατο enim posuit: quod idem est ac ἀεικόψατο.

2 Τὰς βίβλους αὐτῷ δημοσίως γράμμασιν ἀφανίζεσθαι διατάχεται] Hoc ipsum Constitutione sua Arcadius ad Eutychianum Cæsarii successorem missa anno Chr. 398. sancivit, lib. 34. Cod. Theod. de Hæreticis. Codices sane eorum (Eunomianorum &c.) scelerum omnium doctrinam ac materiam continentes summa sagacitate mox quæri ac pro-

2 Καὶ τῷ πῶς ἀεικόψατο πμὴν ἀναεῖας] Addenda videtur præpositio hoc modo, καὶ εἰς τὸν τοῦ ἀεικόψατο, &c.

3 Βραυκανομέμων] In Manuscripto codice Samuelis Bocharti legitur βραυκανομέμων cum diphthongo. Et ad marginem adscriptum est eadem manu, ὡς βραυκανομέμων. Sed nihil opus est hac emendatione, cum βραυκανομέμων Græca vox sit, ut testatur Hesychius his verbis: βραυκανομέμων ἐπὶ τῶν κλειόντων παίδων λέγεται, ὡς μίμημα φωνῆς.

VARIORUM.

di exerta auctoritate mandamus, sub aspectibus eorum judicantium incendio mox cremandos. Ex quibus si quis forte aliquid qualibet occasione vel fraude occulasse nec prodidisse convincetur, scias se velut noxiorum codicum & maleficii crimine conscriptorum occultatorem capite esse plendum.

δις βασιλεὺς ἦν. ὅθεν αὐτίκα τὸν Εὐτρόπιον τιμῆς
 τε ἀπάσης ᾤειδεν, καὶ τὸν πλεῖστον ἀφαιρείται,
 καὶ εἰς Κύπρον τὴν νῆσον φυγαδεύει. μετ' ὃ πολὺ
 δὲ πάλιν ἀπεπεγκάντων καὶ αὐτὸν γραφὴν, ὡς ὁπόταν
 ὕπατος ἐγγίνοι, ἑοσκήμασιν ἀπεχρήσασθαι, οἷς ἔδωκε
 1 τῷ ἄλλων ἐξῆν, μὴ ὅτι γὰρ μόνον βασιλεῖ,
 μετὰ πρεμπίου ἀπὸ Κύπρου γένοιτο. καὶ συνεδρίου
 2 κατὰ τὸ καλὸν Παντήχιον καθεστέντος,
 Αὐρηλιανὸς δ' ὁ ὑπαρχος καὶ ἕτεροι τῷ ὡς ταῖς
 ἀρχαῖς ἐπιφανῶν ἀρχόντων διεσκόπουσαν τὰ καλῶς
 γροῦντα αἰτίας ὁ Εὐτρόπιος ἀλούς, τὴν κεφαλὴν
 ἀφαιρείται. ἀλλ' ὁ μὲν φιλοστοργίος ταῦτα περὶ
 Εὐτρόπιου λέγει· ἕτεροι δὲ ἄλλας αἰτίας, καὶ τοῦ
 ἀδελφότητος τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ὑποφωρίας, καὶ
 δι' αὐτοῦ τὸ θανάτου ἀνιστοῦσιν.

7. Ὅτι φησι καὶ τοὺς ἐπ' ἐμὲ γεγεννημένους
 χρόνους τοσαύτη φθορὰ γέγονεν ἀνθρώπων, ὅσην
 ἔδει χρόνῳ ἐξ αἰῶν ἐγίγνω καὶ ταύτῃ ἀρα
 καὶ τὸν ξιφίαν σημάζειν ἀπὸ αὐτοῦ. ὃ γὰρ μόνον τὸ
 μάχιστον, ὡς περὶ πάσαις κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν
 πολέμους, ἀπατηλῶς, ὅς ἐστι μέρει γῆς τὰ πά-
 3 τη συνέτη· ἀλλὰ πάντα μὲν διεφθέρητο γένε-
 πᾶσα δ' ἀπόλωλεν ἡ Εὐρώπη, καὶ τῆς Ἀσίας οὐκ
 ὀλίγη μοῖρα συνδιεφθάρη· ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβύης
 ἡ πολλή, καὶ μάλιστα γὰρ ὅσην Ῥωμαίοις ὑποβλή-
 4 βαρβαρικὴ μὲν γὰρ τὸ τῆς φθορᾶς πλεῖστον ἐργά-
 ζετο μάχιστον· λιμὸς δὲ καὶ λοιμὸς, καὶ θηρίων ἀγρίων
 ἀνάστασις συνεπέπτετο· οἰσμοὶ τε ἐξαίσιτοι πόλεις καὶ
 οἰκίας ἀνασπῶντες ἐκ βάθρων, εἰς τὸ ἀφυκλότατον
 5 ὅλεθρον καταφύσαντες. καὶ χάσματα δὲ γῆς καταρ-
 τήσαντες οἰκήτορας ὑποβλήσαντες, τὰ φθῶν ἡν αὐτο-
 6 χέδιος· ἐπικλυσμοὶ τε τῇ ἐξ ἀέρος ὑδάτων, καὶ
 ἄλλους αὐχμοὶ φλογώδεις, πρηγῆρες τε ἔστιν οἷς
 ἐμβαλλόμενοι, ποικίλον τε τὸ δεινὸν ἐποιοῦν καὶ
 ἀφόρητον. καὶ δὴ καὶ χαλαζαὶ μεῖζον ἢ καὶ χερμά-
 7 δα πολλαχῶς γῆς καταφύσαντες. ἀχρὶ γὰρ καὶ οὐκ
 8 τῷ λεγομένῳ λιπῶν ἔλκουσα βάρος, ὥσθι
 κατασκήψασα. χρόνος δὲ πλεῖστος καὶ κρυμνὸς ὑπερ-
 9 βολαῖ, οὗς ἄλλη πληγὴ οὐ κατασκήψασα, τούτους
 καταλαμβάνουσα τοῦ βίου ἐξέλαυνον, καὶ σαφῶς
 10 τὴν γαίαν ἀνεκέρητον ἀγανάκτησιν· ὅς καὶ ἕκαστον
 ἐπεξελεῖται, ὥσθι πᾶσαν ἀνθρωπίνην αἰὲν εἶναι δύναμιν.

8. Ὅτι τῇ Οὐνῶν φησιν οἱ μὲν, τῇ ἐν τῷ Ἰσθμῷ
 Σκυθίας τὴν πολλὴν χειρῶσάμενοι καὶ διαφθείραντες

Imperator apparuit. Statim igitur Eutro-
 prium omni dignitate exuit, opesque ei ad-
 mit, & in Cyprum insulam eum relegavit.

Nec multo post, cum nonnulli eum accu-
 sassent, quod consul factus ornamentis iis
 usus esset, quibus nemini præter Impera-
 torem uti licebat, ex Cypro revocatus est.
 Cumque Judices in Pantichio confedis-
 sent, Aurelianus vero Præfectus prætorio, &
 alii qui præcipuos Magistratus gerebant, ad
 exercendam quæstionem constituti essent,
 Eutropius convictus criminis cuius accu-
 sabatur, capite pœnas dedit. Et Philostor-
 gius quidem de Eutropio ista scribit.
 Alii vero alias causas referunt, ob quas
 Eutropius dignitate nudatus ac relegatus,
 & postremo capite multatus est.

7. Ait Philostorgius, sua adhuc ætate
 tantam hominum lueem extitisse, quanta
 nunquam superiori memoria extiterat. At-
 que hoc ait portendisse stellam quæ instar
 gladii apparuerat. Neque enim militares
 copiarum tantum, ut superioribus bellis, con-
 sumptæ sunt: Neque in parte aliqua or-
 bis terrarum calamitates subisterunt. Ve-
 rum cujuscunque conditionis homines in-
 terierunt: & tum universa Europa, tum
 Asia non minima pars funditus periit. A-
 fricæ præterea magna pars, ac præcipue
 ea quæ Romanis parebat. Nam & Bar-
 baricus ensis maximam hominum multitu-
 dinem deleuit: Et pestilentia ac fames, &
 agrestium ferarum greges simul incubue-
 runt. Ad hæc terræmotus gravissimi, ur-
 bes ac domos à fundamentis ipsis everten-
 tes, in exitium inevitabile projecerunt.
 Hiatus quoque terræ in quibusdam locis
 ruptæ ac dehiscens, subitaneum sepulcrum
 incolis præbuit. Aquarum item è cælo
 cadentium diluvia quibusdam in locis:
 alibi vero siccitates flammæ, & ignis tur-
 bines cælitus immissi, multiplicem atque
 intolerabilem intulerunt calamitatem. Sed
 & grando, lapide manum implente major,
 multis in locis decidit. Deprehensa enim
 est alicubi, quæ octo librarum ut vocant
 pondus æquaret. Nivium præterea vis &
 frigoris immanitas, eos quos alia calamitas
 non præripuerat, corripiens, vita privavit,
 dei indignationem manifeste denuntians.
 Verum singula commemorare, humanis vi-
 ribus majus videtur.

8. Hunni qui Scythiam quæ trans Istrum
 sita est occupaverant prius ac devastant,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Βοσκήματα ἀπεχρήσασθαι] Longe melius in codice Sa-
 tuclis Bocharti scribitur ἀπομνήσασθαι. Quam scripturam
 confirmat Nicephorus in cap. 4. libri 13. ubi hunc Phi-
 lostorgii locum ita expressit. χρόνῳ παρ' αἰῶν ἐγίγνωτο.
 οὗς μὲν ἔδει βασιλεῖ ἀπομνήσασθαι. Purgatam igitur intelli-
 go, qua Eutropius Kalendis Januarii, dum Consul proce-
 deret, usus fuerat.

2 Κατὰ τὸ καλὸν Παντήχιον] Rectius in codice Bochar-
 ti scriptum est Παντήχιον, & ad marginem adnotatum ead-
 em manu: vel Παντήχιον. Nam prior quidem scriptura erat
 cum τ; sed postea medium inter τ & χ insertum est longi-
 usculum. Ex quo conjicere licet, scriptum fuisse in hoc
 codice Παντήχιον cum diphthongo, quemadmodum scribi-
 tur apud Sozomenum in libro 7. cap. 21. Dicta est au-
 tem ea Statio Pantichium, eo quod nihil aliud haberet

quam murum. Ab eadem causa Panormus olim nomina-
 ta est, urbs Siciliæ. Cæterum non assentior Gothofredo,
 qui συνέδριον hoc loco interpretatur Consistorium. Atqui
 συνέδριον nunquam Consistorium significat, nisi aliquid am-
 plius addideris. Sic in Hesychii Lexico legitur συνέδριον,
 συνέδριον. Consistorium porro dici non potest, nisi in
 quo Princeps judicat, assidentibus Judicibus Consistorianis,
 ut alibi notavi.

3 Οὗ καὶ ἔκαστον ἐπεξελεῖται] Scribendum puto, ὅτι τὸ
 καὶ ἔκαστον ἐπεξελεῖται. Quam lectionem confirmat Nice-
 phorus in cap. 16. libri 13. ubi hunc Philostorgii locum ita
 expressit: καὶ ὅτι καὶ ἔκαστον ἐπεξελεῖται, ὥσθι πᾶσαν ἀνθρω-
 πίνην αἰὲν εἶναι δύναμιν. Posset etiam scribi, καὶ καὶ ἔκαστον ἐπεξε-
 λεῖται, &c. In MS. codice Bocharti καὶ ἔκαστον scribitur una
 voce, non male.

καὶ ἔκαστον,

postea, amnem gelu constrictum trajicientes, in Romanorum ditionem irruerunt: & per universam Thraciam diffusi, totam Europam depopulati sunt. Hunni autem Orientales, trajecto amne Tanai, in Orientalis provincias effusi, per majorem Armeniam in Regionem quæ Melitine dicitur, irruerunt. Exinde Euphratensem aggressi, ad Cælesyriam usque penetrarunt: & percurfa Cilicia, incredibilem hominum cædem perpetrarunt. Mazices præterea & Auforiani, qui inter Africam ac Libyam sedes habent, ab Orientali quidem ipsorum plaga Libyam devastarunt, & Ægypti haud exiguum partem simul oppresserunt. Ab Occidentali autem plaga Afros aggressi, simili clade affecerunt. Præter hos omnes Barbaros, Tribigildus quoque, vir natione Scythæ, ex iis qui nunc Gothi nominantur: horum enim Scytharum gentes sunt numero plurimæ ac discrepantes: hic igitur cum Barbarorum copias circa se haberet, & Nacoliæ in Phrygia resideret, Comitatus dignitate decoratus; ex amico repente hostis Romanorum efficitur. Et ab ipsa exorsus Nacolia, plurimas Phrygiæ urbes occupavit, magnamque hominum stragem fecit. Contra hunc missus Gaina Magister militum, ipse quoque natione Barbarus, victoriam prodidit, cum & ipse paria adversus Romanos moliretur. Exinde Tribigildus, quasi Gainam fugiens, in Pisidiæ ac Pamphyliam invasit, easque depopulatus est. Dein variis locorum difficultatibus & Isauricis præliis attritus, tandem in Hellepontum evasit. Unde cum in Thraciam trajecisset, non multo post extinctus est. At Gaina post prodicionem cum Magistri militum dignitate reversus Constantinopolim, eam occupare conatus est. Verum cælestis quidam exercitus, conspectus ab iis qui rem executioni mandare aggressi erant, cum eos perterruiisset, urbem quidem expugnationis periculo liberavit: illos vero deprehensos, hominum vindictæ tradidit. Ingens itaque eorum cædes perpetrata est. Gaina vero tanto metu percussus fuit, ut statim nocte superveniente, cum iis quos colligere potuit, portarum custodes vi facta perumpens, ex urbe egressus sit. Quoniam vero Thracia penitus vastata erat, ac neque necessariorum quidquam præbere, neque aliam deprædationem sustinere jam poterat, Gaina in Cherronesum trajecit, ratibus inde in Asiam transfretare cogitans. Quod quidem ejus consilium cum Imperator didicisset, missus est contra illum Fravita Magister militæ, Gothus quidem natione, sed religione paganus: fidus autem Romanis, & rei militaris peritissimus. Hic igitur, dum Gaina exercitum suum in oppositam continentem ratibus trajiceret, navibus armatis in eas invehens, levi negotio cunctos qui illis vehabantur confecit. Quare Gaina nullam sibi spem relictam videns,

Tribigildus.
Socr. lib. 6.
cap. 6.
Socr. lib. 8.
cap. 4.

Gaina.

Fravita.

πρότερον, ἐπειτα παγόντα τὸ ποταμὸν Δαδάντες, ἀθρόως εἰς τὴν Ῥώμην εἰσέλασαν· καὶ κατὰ πάσαι ἀναχθέντες τὴν Θράκην, ὅλην δὲ Εὐρώπην ἐληήσαντο. οἱ δὲ πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα, τὸ ἰαυαῖν ποταμὸν Δαδάντες, καὶ τῇ εἰσὶν ἐπιστρέφοντες, δι' Ἀρμενίας μέγαλης εἰς τὴν καλυμένην Μελιτινὴν κατεπράγισαν. ἐκ ταύτης δὲ Ἐυφρατησίαν τε ἐπέβησαν, καὶ μέχρι τῆς κοίλης, Συρίας ἤλασαν· καὶ τὴν Κιλικίαν καταδραμόντες, Φόνον ἀνθρώπων εἰργάσαντο ἀνίσχοντες. οἱ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Μάζικες καὶ Αὐξωριανοὶ μετὰ αὐτὸν Διδύης καὶ Ἀφρων οὗτοι νέμονται· κατὰ μὲν τὸ ἐσθινὸν αὐτῶν κλίμα τὴν Διδύην ἐξηρήμωσαν, καὶ τὴν Αἰγύπτῳ μοῖραν ἐκ ἐλαχίστης συνδιώλεσαν. Ἀφροὺς τε ἐμβολόντες καὶ διδύμους ἡλίον, τὰ ὅσα πλησία ἔδρασαν. ἀλλ' ἐπὶ τούτοις πάσι καὶ Τριγίλδους, ἀνὴρ Σκύθης μὲν γένος, τῶν νῦν ἐπικαλουμένων Γότθων, πλείστα γὰρ καὶ Δαδάρων τούτων ἔστι Σκυθῶν γένη, ὅτος δὲ δύναμιν Βαρδαρικήν ἔχων, καὶ τὴν Φρυγίας καὶ τῇ Νακωλείᾳ καθέζομενος, καὶ κόμητος ἔχων τὴν Φιλίαν εἰς ἔχθραν Ῥωμαίων ἀπέρραγος, ἀπ' αὐτῆς Νακωλείας ἀρξάμενος, πλείστα τε πόλεις τὴν Φρυγίαν εἴλε, καὶ πολλὸν Φόνον ἀνθρώπων εἰργάσατο. ἐφ' ὃν Γαῖνᾶς ὁ στρατηγὸς ἐκπεμφθεὶς, Βαρδαρος δ' ἐν καὶ αὐτὸς, πρὸς αὐτὸν τὴν νίκην, τὰ ἴσα καὶ αὐτὸς Ῥωμαίοις δράσασθαι διανοόμενος. ἐκείθεν ὁ Τριγίλδους ὡς δὴθεν τὴν Γαῖναν Δαδάρων, τὴν τε Πισιδίαν καὶ τὴν Παμφυλίαν ἐπὶ κατελυμένας εἶτα πολλὰς καὶ αὐτὸς πρότερον δυσχωρίας τε καὶ Ἰσαυρικῆς μάχης ἀειδραυθεὶς τὴν ἰσχυρὰν ἐπὶ τῇ Ἑλλήσποντον Δαδάρωζεται. καὶ περαιωθεὶς ἐπὶ τὴν Θράκην, ἐμετὰ πολὺν Δαδάρωζεται. Γαῖνᾶς δὲ μετὰ τὴν προδοσίαν ἐν τῇ τῷ στρατηγῷ χήματι πρὸς τὴν Κωνσταντινῶν ἐπανελθὼν, εἰς μελέτην ἦκε ταύτην ὁρμήσασθαι. ἐρανία δὲ πρὸς ἐνοπλίου ἐπιφανέστα δυνάμεις, καὶ τοὺς ἐπιβαλεῖν ὀρμηθέντας τῇ πράξει δειματώσασα, τὴν μὲν πόλιν τὴν ἀλώσεως ῥύεται, ἐκείνους δὲ Φαραθέντας, ταῖς ἀνθρωπίναις δίκαις ἐκδίδωσι, καὶ Φόνος αὐτῶν ἐρρῶν πολὺς. ὁ δὲ Γαῖνᾶς εἰς τοσοῦτον κατέστη δέσπης, ὥς αὐτῶν νυκτὸς ἐπεχέσθαι, μετ' ὅσων ἰδύνατο τὴν ἐπὶ τὴν πολὺν βιασάμενος, ἐξελαύνει τὴν πόλιν. ἐπὶ δὲ τὴν Θράκην ἐξηρήματο, καὶ ἔτε παρέχεν τὴν ἐπιτηδείων ἢν δυνατὴ, οὔτε Φορεὰν ἀλλὰ ἐνεγκεῖν, ἐπὶ Χερρόνησον ὁ Γαῖνᾶς στέλλεται, χεδίαις Δαδάρωζεται ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Δαδάρωζεται. Δαδάρωζεται δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ αὐτοῦ Δαδάρωζεται, πέμπεται στρατηγὸς καὶ αὐτὸς φραγίταις, Γότθος μὲν τὸ γένος, ἑλλῆν δὲ τὸ δόξαν, πρὸς δ' ἐν Ῥωμαίοις, καὶ τὰ πολέμα κράτος. ὅτος ἐν τῷ Γαῖνᾶς προέπεμπε τὸν ὑπ' αὐτῷ φραγίταις χεδίαις διαπεραυθεῖν, νήτην γὰρ συμπλέκεται ταύταις, καὶ ἐκ τῆς ῥάβδου πάντας τὴν συμπλέοντας ταῖς χεδίαις διαφθείρει. ἐξ ὧν Γαῖνᾶς τὰ κατὰ εἰσὶν

VALESI ANNOTATIONES.

1. Ἐυφρατησίαν π. ἐπίδρασαν] Scribendum est procul dubio: Φραγίταις, quemadmodum in MS. exemplari Samuelis Bocharti ad marginem emendatum inveni. De hac Hun-

norum irruptione in Orientales provincias Imperii Romani, præter Scriptores a Gothofredo laudatos, loquitur etiam Hieronymus in Epitaphio Fabiola.

ἀπεργνοῦς,

ἄπο γένους, εἰς τὰ ὅρα αὐτῶν ἀναγένοι, καὶ
 πρὸς τὸ ὄνομα ἢ πολλοὺς διαρρέοντες χρόνους ἐπι-
 θόντες, αὐτὸν ἀναιρέσαι, ἢ ἡ κεφαλὴ ταλαιχθεῖσα,
 εἰς Κωνσταντινὴν πόλιν ἐκομίσθη. χωρὶς δὲ τῆς εἰρημέ-
 νων κακῶν, καὶ τὸ Ἰσθαύρον γένος, παντοδαπὸς ἐπὶ
 ἡλικίᾳ ὀλέθρους. πρὸς μὲν ἡλίων ἀνίσχοντα, τὴν τε
 Κιλικίαν κατέδραμον, καὶ ὁμοῦ Συρίαν, καὶ τοὺς κοί-
 1 λην μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην, μέχρι Περσῶν αὐ-
 2 τῶν ἀφικομένην. καὶ δὲ Ἰάπυγα ἀνέμων καὶ Θρασ-
 κίαν, Παμφυλίαν τε ἐπὶ ἡλίου, καὶ Λυκίαν διέφθει-
 3 ρον. Κύπρον τε τὴν ἡσίων καταστρέψαντες, Λυκάο-
 νας τε καὶ Πισιδας ἡχμαλώτισαν. καὶ Καππαδόχας
 τὸ πλεῖστον ἀναστῆσαντες, ἄχαι καὶ ἐπὶ τὸ πόντον
 διεκωδύθησαν, καὶ τὴν ἄλλαν Βαρβάρων τὰ χεῖρτα
 τῶν ἀλισκομένων ἔτοι διέθεντο.

in superiora Thraciæ loca aufugit. Nec
 multo post Hunni quidam impetu facto
 eum interfecerunt: caputque ejus sale con-
 ditum Constantinopolim perlatum est. Præ-
 ter has calamitates, Isaurorum gens varias
 clades intulit Romanis. Nam ad solis qui-
 dem ortum Ciliciam percursum, & fini-
 timam Syriam, non eam solum quæ Cœle
 dicitur, sed & eam quæ ad Pertas usque
 pertingit. Ad Iapygem autem & Thra-
 sciam ventos, Pamphyliam invaserunt, &
 Lyciam populati sunt. Cyprum quoque
 insulam vastarunt: Lycaonas item ac Pi-
 sidas in servitutem abduxerunt. Cumque
 Cappadocas sedibus suis expulissent & ca-
 ptivos egissent, ad Pontum usque progres-
 si sunt, & atrocius quam reliqui Barbari
 15 in captivos sævierunt.

ΕΚ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟ-
ΡΙΑΣ.EX LIBRO DUODECIMO HI-
STORIÆ.

1. ΟΤΙ Φιλοστόργιος, καὶ οἱ ἄλλοι πολλοὶ Σπι-
 λίχωνος κατέτρεχον, καὶ τυραννίδος ἑνο-
 χον γενομένη. καὶ ὡς Ὀλύμπιος πρὸς τὸν μαγίστρου,
 Φερόδωρον καὶ τὸ βασιλεὺς οἱ τὰ παλατίω τὸ
 ξίφος ἀντιπλάσων τῇ χειρὶ, αὐτὸν μὲν ἐλυμνέατο,
 τὸν βασιλεὺς δὲ διέσωσε, καὶ συνεργὸς αὐτῷ κατέ-
 2 σθη τῶν ἀναιρέων Σπιλίχωνος, κατὰ τὴν
 ῥάβδον ἀφαιρέσαντος. ἄλλοι δὲ οὐκ Ὀλύμπιοι,
 ἀλλ' Ὀλυμπιόδωρον φασὶν οὐδ' ἐπαμύνασθαι τὸν
 βασιλεῖ, ἀλλ' ἐπεβυλῆσαι τὸν διεργετή Σπιλί-
 χων, καὶ εἰς τυραννίδα συκοφαντῆσαι αὐτὸν καὶ
 οὐδὲ μάγιστρον τιμωρεῖσθαι εἶναι, ἀλλ' ὑπερὶ μετὰ
 τὸν ἄδικον τοῦ Σπιλίχωνος φόνου, ἐπαθλον τὴν
 3 ἀξίαν λαβεῖν. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν καὶ αὐτὸν ῥο-
 πάλως ἀνακρεθόντα, τῆς μισαιφονίας τὴν δίκην
 ἀποτίσαι τὸν Σπιλίχων.

1. PHILOSTORGIUS cum ob alia *Stiliconis*
 multa Stiliconem graviter perstringit, *causes.*
 tum affectatæ tyrannidis reum fuisse scribit.
 Refert etiam quomodo Olympius quidam
 Magister, gladium qui adversus Imperatorem
 strictus erat in palatio, manu sua corripiens,
 seipsum quidem læserit, Imperatorem vero
 servavit, eique ad occidendum Stiliconem
 qui tunc Ravennæ morabatur, operam ac
 ministerium suum commodaverit. Alii hunc
 non Olympium, sed Olympiodorum *Olympius.*
 nominant: Nec Imperatori suppetias eum tu-
 lisse dicunt, sed Stiliconi bene de se merito
 insidias struxisse, eumque affectatæ tyranni-
 dis falso accusasse. Nec Magistrum eo tem-
 pore adhuc fuisse scribunt, sed post inju-
 stam Stiliconis cædem, eam dignitatem præ-
 mii loco accepisse. Eundem tamen haud
 multo post fustibus interfectum, nefariæ
 cædis pœnas pendidisse Stiliconi.

2. ΟΠΩΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΠΡΕΤΕΡΗΓΜΕΝΩΝ ΧΡΟΝΟΥΣ Ἀλά-
 ριχος Γότθος τὸ γένος, πρὸς τὰ τῆς Θράκης ἀνα-
 3 μέρη δύναμιν ἀθροίσας, ἐπὶ ἡλίου τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ταῖς Ἀθήναις εἰλε, καὶ Μακεδόνας, καὶ τοὺς περὶ
 χαῖς Δαλμάτας ἐληύσατο. ἐπὶ ἡλίου δὲ καὶ τὴν Ἰλ-
 λυρίδα, καὶ τὰς Ἀλπεὺς ἀφαιρέσας, ταῖς Ἰταλί-
 4 ας ἐπέβαλε. Σπιλίχων δὲ, ὡς οὗτος λέγει, καὶ ζῶν
 π μετὰ πεινίαν ἦν, ὅς αὐτῷ καὶ ταῖς τῶν Ἀλπεων
 πύλας διένοιξε. καὶ γὰρ ὁππότε πᾶσας Σπι-
 λίχων κατὰ βασιλείας παλαμᾶσθαι, καὶ μὴ

2. Iisdem temporibus Alaricus, natione *Alaricus in*
 Gothus, circa superiores Thraciæ partes *Romanum*
 collecto exercitu, in Achaiam irrupit, & *orbem ir-*
 Athenas cepit: Macedonas quoque & fini-
 timos Dalmatas populatus est. Illyricum
 præterea invasit, & Alpes transgressus in
 Italianam intravit, à Stilicone qui tunc ad-
 huc superstes erat, evocatus, ut ait Phi-
 lostorgius: Qui quidem Alpium etiam *Soz. lib. 8.*
 claustra ei referavit. Omne enim infi- *cap. 25.*
 diarum genus adversus Imperatorem stru- *lib. 9.*
 xisse ait Stiliconem, nec ob id saltem re- *cap. 4.*

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μέχρι πρὸς αὐτὸν ἀφικομένην] Non dubito quin scri-
 bendum sit, ἀφικόμενοι, supple *Iauri*. Certe in MS.
 codice quo usus est Bochartus, scriptum erat ἀφικόμενοι,
 accentu in antepenultima, & supra ultimam litteram appo-
 nitur α, quæ nota indicare mihi videtur syllabam αου.

2 Κατὰ δὲ ἡσίων αὐτῶν] Longe rectius in MS. codice
 Samuelis Bocharti legitur hoc modo: κατὰ δὲ ἡσίων αὐτῶν
 ἀνέμων καὶ Θρασκίαν. Sic etiam in Scoriacensi codice scriptum
 fuisse testatur Holstenius, qui Latinam Gothofredi interpre-
 tationem ita correxit: Ad Iapygem autem & Thraciam ven-
 iunt: Hoc est, ad Occasum æquinoctialem. & Septentrionem
 versus. Inde enim Corus & Cæcias spirant.

3 Καὶ Καππαδόχας ἀναστῆσαντες] In MS. codice Samuelis
 Tom. III.

Bocharti hic locus auctior habetur. Sic enim codex ille:
 καὶ Καππαδόχας τὸ πλεῖστον ἀναστῆσαντες, &c. Id est, Et
 Cappadocias magna ex parte in servitutem abducis, ad
 Pontum usque progressi sunt. ἀναστῆσαντες enim idem est quod
 ἀναστῆσαντες πωλούντες. Quod cum non intelligeret Gothofre-
 dus, hunc locum pessime interpretatus est. Cujus versio-
 nem Holstenius ad latus sui codicis emendavit hoc modo:
 Et Cappadocias vastatis, ad Pontum usque progressi sunt:
 modisque pessimis, præ aliis Barbaris captivos ipsi affixerunt.
 4 Ζῶντι μὲν ἀπὸ πρὸς τὸν] In MS. codice Samuelis Bochar-
 ti verbum additur hoc modo: μετὰ πεινίαν. Quod id-
 circo monui, ne quis forte existimaret, nos ex conjectu-
 ra quidquam supplevisse.

Z z z

577

veritum esse quod generum illum haberet, data illi in matrimonium filia; sed potione ei præbuisse, qua procreandæ sobolis facultas adimeretur: neque illud animadvertit, se, dum Eucherium filium Imperatorem contra jus fasque renuntiare studeret, nepotem cui successionis jure Imperium debebatur, ante adultum florem succidere ac perdere. Porro Stiliconem adeo manifeste ac sine ullo metu tyrannidem exercuisse scribit, ut etiam nummos percuteret, in quibus præter ipsius effigiem nihil deerat.

Barbari
Romam pe-
tunt.

Eucherius.

Alaricus.

Attalus.

3. Interfecto Stilicone, Barbari qui una cum illo erant, assumpto ejus filio statim abscesserunt. Cumque Romam appropinquassent, huic quidem permiserunt ut in templum quoddam quod jure asyli fruebatur, confugeret. Ipsi vero cuncta quæ circa urbem erant vastarunt: tum ut Stiliconem ulciscerentur, tum quod fame pressi erant. Ubi vero literæ ab Honorio missæ multarunt, post hæc Barbari Alarico juncti, eum ad expugnandam urbem Romam incitarunt. Hic vero confestim Portum occupavit. Id autem est maximum navale urbis Romæ, tribus portibus constans, & in parvæ urbis magnitudinem extensum. Illic etiam annona publica juxta veterem consuetudinem erat recondita. Cum igitur Alaricus Portum levi negotio occupasset, urbem Romam tum annonæ penuria, tum reliquis machinamentis expugnavit. Et Romanis decernentibus: id enim illis Alaricus permiserat: Attalum Imperatorem renunciavit. Ortus hic erat ex minore Asia: religione quidem paganus, dignitate vero Præfectus urbis Romæ. Post nuncupationem Imperatoris Attali, Alaricus permisit deinceps reliquiis populi Romani, his scilicet quos fames & humanorum corporum comestio reliquos fecerat, ut annonam sibi ex portu conveherent. Assumpto deinde Attalo, Magistri militum munere eidem fungens, Ravennam adversus Honorium cum exercitu proficiscitur. Inter hæc Attalus mandavit Honorio, ut privatam potius vitam eligeret, & extremorum membrorum abscissione totius corporis salutem redimeret.

^a ὅπ' γὰμ δὲ αὐτὸν εἶχε ἐπὶ θυγατρὶ δυσωπείᾳ, ἀλλὰ καὶ Φάρμακον αὐτῷ ἀγωνίας ἐγκρατέα. ¹ ἐλελήθη δὲ ἄρα αὐτὸν, ὅτι τὰ σπουδαῖα ἴ' ἦν ^b Εὐχέριον ἀνακρύψειν ὡς ἀνόμως βασιλέα, τὸν δὲ πόρτον τῆς κατὰ διὰδοχὴν καὶ θεσμὸν βασιλείας περιεβλεῖν καὶ ζημιώμενος. ἔπειθ' ἐκείνῳ καὶ ἀδελφῇ τῇ Τυραννίδᾳ περιεβλεῖν τὸν Σπυλίωνα λέγει, ὡς καὶ νόμισμα, μορφῆς λεπτομένης, κόψασθαι.

3. Οἱ Σπυλιῶνες ἀνηρμήδεις, οἱ συνόντες βάρβαροι τὸν ἐκείνου παῖδα λαβόντες, τὴν ταχίστην ὥχοντο καὶ τῇ Ῥώμῃ πλησιάσαντες, τὸν μὲν ἐφύσαν εἰς πᾶσα τῇ ἀσύλων ἱερὸν κατὰφυγεῖν οἱ δὲ τὰ τῆς πόλεως πέριξ ἐπόρτου, τῇ δὲ τῇ Σπυλίωνι πτωροῦντες, τῇ δὲ λιμῇ πιεζόμενοι· ἐπεὶ δὲ παρὰ Ὀνωρίῳ γράμμα, κρείττον τῆς ἀσυλίας γενόμενοι, ἀναιρεῖ τὸν Εὐχέριον, διὰ ταῦτα συμμίζαντες οἱ βάρβαροι Ἀλαρίχῳ, εἰς τὸν πόρτον Ῥωμαίους αὐτὸν ἐξορμᾶσι πόλεμον. ὁ δὲ γὰρ καὶ καταλαμβάνει τὸν πόρτον· μέγιστον δὲ οὗτος νέειον ἑτάμενος, λιμέσι τεισὶ περιεβλεπόμενος, καὶ εἰς πόλεως μικρᾶς ὡς ἀπὸ τῆς πόλεως μέγιστος. ὁ δὲ τῷ δὲ ὁ δημόσιος ἄσπις οἷτος καὶ παλαιὸν ἔθος ἐταμιεύετο. ἐλὼν δὲ ῥᾶν τὸν Πόρτον, καὶ τῇ σιτοδείᾳ, ἢ ταῖς ἄλλαις μηχαναῖς πολιορκήσας τὴν Ῥώμην κατὰ κράτος αἰρεῖ καὶ ψηφισαμένων τῶν Ῥωμαίων τῷτο γὰρ αὐτοῖς Ἀλάριχος ἐνεδίδου Ἀπάλῳ αὐτοῖς ἀναγορεύει βασιλέα. οὗτος δὲ ἴων μὲν ἦν τὸ γένος, Ἕλληνας δὲ τὴν δόξαν, τῆς αὐτῆς δὲ πόλεως ἐπαρχος. οὗτος δὲ λοιπὸν καὶ τὴν ἀναγόρευσιν τὸ λείψανον τῇ Ῥώμῃ, ὅσῳ ὁ λιμὸς αὐτοῖς καὶ ἡ ἀλληλοφαγία ὑπελείπετο, τροφὴν αὐτοῖς ἐκίμειν ἀπὸ τῷ Πόρτῳ ἐφίησιν. εἰτα τὸν Ἀπάλῳ λαβὼν, καὶ φραττηρὸν ὄχημα πληρὸν αὐτῷ, ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ καὶ Ὀνωρίῳ φρατθεῖ. καὶ κελεύει Ἀπάλῳ τὸν Ὀνωρίον, τὸν ἰδιώτην ἀντιλέγειν βίον, καὶ τῇ τῷ κράτους ἀκροτηρίῳ τῇ πεπομπῇ τὴν τοῦ ὅλου σωτηρίαν ἀνίστασθαι.

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Φάρμακον αὐτῷ ἀγωνίας ἐγκρατέα. Hunc locum correxī ex manuscriptis codicibus Scorialensi & Bochartiano, in quibus ἀγωνίας diserte scriptum habetur. Quare Hoistenus interpretationem Gothofredi corripuit hoc modo: Sed ὡς venenam, quod prolis procreandæ facultatem extingueret, potandum exhibuisse. Melius medicamentum vertisset.

² Τυραννίδᾳ περιεβλεῖν. In codice Bocharti ad marginem adscriptum inveni, ὡς περιεβλεῖν. Quæ conjectura certe non displicet. In textu autem scriptum erat περιεβλεῖν.

³ Τὸν μὲν τῷ Σπυλίωνι πτωροῦντες. In manuscriptis codicibus legitur πτωροῦντες. Quare non dubito quin totus locus ita restituendus sit, πὸ μὲν τῷ Σπυλίωνι πτωροῦντες, πὸ δὲ, ἔτι. Id est, Tum ut Stiliconem ulciscerentur, tum quod fame oppressi erant. Potest etiam scribi: πῶτο μὲν, ἔτι. πῶτο δὲ, ἔτι.

⁴ Σιτοδείᾳ, ἢ ταῖς ἄλλαις μηχαναῖς. In MS. codice Samuelis Bocharti, ad vocem ἢ tria puncta notata sunt; & in margine leguntur hæc verba: ἴσως καὶ, quæ corruptio πῶ καὶ, in ἡ occurrit. In M. Aurel. Anto. libris: id est, in Marci Aurelii Antonini libris de vita sua.

VARIORUM.

^a Ὅπ' γὰμ δὲ αὐτὸν εἶχε. Post Eudoxiam quippe defunctam, duxerat Honorius primo Mariam, deinde Thermantiam, Stilichonis filias. Jac. Gothofred.

^b Εὐχέριον ἀνακρύψειν βασιλέα. Zosimus modestiam Stilichonis commendans ait, eum, cum unius filii pater esset, hanc ei dignitatis metam statuisse, ut ad officium

tribuni notariorum provecto nullam aliam potestatem tribueret, lib. 5.

^c Τὸν μὲν ἐφύσαν. De hac Eucherii fuga in ecclesiam quandam urbis Romæ, consentit quoque Zosimus lib. 5. De Alarico & Attalo vid. Socr. lib. 7. cap. 10. Soz. lib. 9. cap. 6, 7. ἔτι.

Σάρος

- 1 Σάρως δὲ, ὃς μὲν Σπυλίσχονα τὴν στρατηγικὴν
 2 δὲ δὲ τὸν πόρτον καταλαβὼν, ὑποδύει μὲν
 3 τοῦ εἶναι ἀφελθῆναι· οἱ δὲ, διότι σποιδᾶς δι-
 4 νοῦτο πρὸς Ὀνώριον θέσται, καὶ τὸ δοκοῦν ἐμ-
 5 ποδῶν ἐστῆναι, δὴν ἡγεῖτο παραποικνιάσασθαι
 6 μετὰ τοῦτο πρὸς Ῥάβενναν ὃ Ἀλάριχος ἐπαυ-
 7 θῶν, καὶ σποιδᾶς πρῶτον, ὑπὸ τοῦ πρῶτον
 8 μὲν διεκρούσθαι Σάρου, Φαρδρου τὸν δίκας ὀφεί-
 9 λοντα τῷ πολυμήνῳ, μὴ ἂν ἄξιον εἶναι φίλοις
 10 συντάττειν. ἐκείθεν Ἀλάριχος ὁρμῶν μετὰ
 11 ὁμαυτὸν τῆς πρῶτης ἐπὶ τὸν πόρτον ἐφόδου,
 12 ὡς πολέμοι ἐπελαύνει τῇ Ῥώμῃ. καὶ τὸ πρῶ-
 13 τῶν τῆς τοσαύτης δόξης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ πρῶ-
 14 τῶν διωκόμενος ἀεικλύνον, ἀλλόφυλοι πῦρ καὶ ξίφος
 15 πολέμοι, καὶ αἰχμαλωσία κατεμερίζετο βάρβα-
 16 ρος. ὃ ἐρεπίοις δὲ τῆς πόλεως κειμένης, Ἀλάρι-
 17 χος τὰ κατὰ Καμπανίαν ἐληίζετο, καὶ οὕτως
 18 φέρεται.

6 4. Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς γυναικὸς ἀδελφός,

Desunt hic due lineæ.

- 7 βαρβαρικῶν γὰρ γένους τοῦ Σαυρομάτων ἡγεμα-
 8 τὶς αὐτῶν, καὶ συναφθῆναι τότε τῷ ὀφθαλμῷ
 9 γένει τὸν ἐκ Κιθίου τὴν γένεσιν ἔλκοντα. ὃ τῷτο

Sarus vero, cui post Stiliconis necem Ho-
 norius magisterium rei militaris contulerat,
 inito adversus Alaricum prælio, eum supe-
 ravit, & ab urbe Ravenna longius fugavit.
 Tum vero Alaricus occupato portu, Atta-
 lum Imperio exuit: sive quod accusatus
 fuerat quasi malevolo animo esset erga A-
 larium: sive, ut alii dicunt, eo quod A-
 larius in mente habebat, scædus cum Ho-
 norio inire, ac prius è medio tollendum
 esse ducebat eum qui impedimento esse vi-
 debatur. Post hæc Alaricus Ravennam re-
 versus, cum scædus obtulisset Honorio, à
 supra memorato Saro repulsus est, eum qui
 audaciæ suæ pœnas dare debuisset, indi-
 gnus esse affirmante qui inter amicos nu-
 meraretur. Iratus ob hæc Alaricus, anno
 post primam irruptionem in Portum urbis
 Romæ, tanquam hostis infestis signis Ro-
 mam versus contendit. Exinde vero tan-
 tæ gloriæ magnitudinem ac potentiæ famam
 externus ignis, & hostilis gladius, & Bar-
 barica captivitas, quasi sortito inter se di-
 viserunt. Dum urbs Roma in rudibus
 esset, Alaricus Campaniam deprædatus est.
 Atque illic morbo correptus occubuit.

4. Uxoris autem ejus frater Adaulfus
 ei successit. Qui Placidiam Honorii foro-
 rem, quam Alaricus captivam ab urbe Ro-
 ma secum abduxerat, sponsam accepit; re-
 pudata priore uxore, quæ ex Sarmatarum
 gente erat oriunda. Ac tunc demum testa-
 ceo generi copulatum esse ait Philostorgius
 eum qui ex ferrea stirpe erat oriundus. Ne-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν] Longe rectius in manuscripto Samuelis Bocharti legitur τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν: id est, *Magistri militum dignitatem*. Atque ita legit Nicephorus in capite 35. libri decimi tertii.

2 Ὁ δὲ τὸν πόρτον καταλαβὼν] Non possum assentiri Jacobo Gothofredo, qui portum hic intelligi censet, non urbis Romæ, sed Ravennæ, qui Classis vocabatur. Nam cum Philostorgius portum simpliciter dixerit, portum urbis Romæ intelligamus necesse est; sic enim paulo ante portum urbis Romæ absolute vocavit. Quod si portum urbis Ravennæ nunc intelligeret, procul dubio nomen urbis Ravennæ adjecisset. Sed & ipsa rerum gestarum series quæ hic à Philostorgio narrantur, satis ostendit portum urbis Romæ hic intelligi, non autem portum Ravennæ. Alarichus enim post Attalum Imperio exutum, Ravennam venisse dicitur: quod quidem confirmat etiam Sozomenus ac Zosimus. Certe Sozomenus diserte scribit, Alarichum portum Ravennæ qui Classis dicitur, occupasse post exauktionem Attali. *

3 Σποιδᾶς δινοῦτο] Fallitur hic Gothofredus, qui hæc Philostorgii verba de Attalo accepit, cum de Alaricho intelligenda sint. Alarichus enim cum in animo haberet pacem inire cum Honorio Imperatore, Attalum qui huic consilio impedimentum allaturus videbatur, è medio tollendum esse statuit. Neque enim pacem unquam initurus erat cum Alaricho Honorius, nisi Attalo prius exauktionato.

4 Μὴ ἀνάγει] In manuscripto codice Samuelis Bocharti, ad marginem adscriptum est eadem manu; lego μὴ ἀνάγει, vel μὴ ἀγεί. Prior quidem emendatio placuit Lucæ Holstenio. Eam enim ad latus sui codicis apposuit. Posteriores tamen magis probæ.

5 Ὡς πολέμοι ἐπελαύνει] In MS. codice Bocharti scribitur ὑποδύει. Forte scribendum est ὡς πολέμοις. Nec dubito quin Philostorgius ita scriptum reliquerit.

6 Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς γυναικὸς ἀδελφός] Post hæc verba in MS. quidem codice Jacobi Gothofredi decrant novem lineæ, ut ipse Gothofredus testatur. Lucas tamen Holstenius in margine sui codicis notavit, in manuscripto codice Scoriacensi nullam hic lacunam esse. Verum ex verbis quæ proxime sequuntur, satis apparet, multa hic desiderari. Certe in manuscripto codice Samuelis Bocharti vacuum spatium hic relictum est novem linearum, perinde atque in codice Gothofredi. Eam lacunam supplere conati sumus ex conjectura: de qua velim judicent eruditi.

7 βαρβαρικῶν γὰρ γένους τοῦ Σαυρομάτων] Hæc de priore Ataulfi uxore intelligenda esse arbitror, quam Ataulfus repudiavit, ut Placidiam uxorem duceret. Causa autem repudii hic asseritur à Philostorgio, quod ex barbara gente Sarmatarum oriunda esset. Porro ex hac priore conjugē Ataulfus liberos susceperat, quos Sigerichus postea ad regnum Gothorum evectus crudeliter interfecit, ut narrat Olympiodorus. Non dissimulabo tamen in manuscripto exemplari Bocharti scriptum esse ἡγεματῶν αὐτῶν. Quam lectionem si sequamur, non de uxore Ataulfi hæc erunt intelligenda, sed de ipso Ataulfo & de Gothis, quos origine Sarmatas fuisse scribit Philostorgius.

8 Καὶ συναφθῆναι τότε τῷ ὀφθαλμῷ γένει] Alludit Philostorgius ad somnium illud Regis Nabuchodonosor, quod refertur in capite secundo Danielis, ubi pedes statux illius quam in somnis viderat Nabuchodonosor, partim ex testâ, partim ex ferro constati fuisse dicuntur. Hanc igitur prophetiam Philostorgius Honorii temporibus bis completam esse dicit. Et primo quidem, quando completa fuerat, relatum erat in superiore lacuna. Iterum vero adimpletam esse subdit, tunc cum Ataulfus Gothorum Rex Placidiam Honorii sororem matrimonio sibi sociavit. Jam igitur divinandum nobis est, quando primum completam esse hanc Danielis prophetiam scripserit Philostorgius. Olim quidem conjeceram, Philostorgium censuisse hanc prophe-

VARIORUM.

* Gothofredo ad stipulatur Pagi ad ann. Chr. 410. n. 4. 5. Idem locus qui apud Sozomenum p. 375. Κλάσσις appellatur, ut locum feliciter emendavit Cluverius, Ital. Antiq. lib. 1. c. 28. ubi vulgo τῆς Ἀλάρις legitur,

nullo sensu. Classis nimirum est oppidum in portu Ravennæ situm. In eodem Sozomeni loco pro ἡγεματῶν αὐτῶν, idem legit αὐτοὶ καὶ τῶν αὐτῶν. W. Lowth.

que tunc solum, sed & rursus tunc cum Adaülfus matrimonii jure Placidiam sibi sociavit; tunc enim testacea natura conjuncta est ferreæ. Sed quoniam Scriptura dicit non diu permanfuram esse eam conjunctionem, idcirco Constantius qui Placidiam adamabat, hanc spem animo conceperat, se, si Adaülsum bello superasset, Placidiam sibi sponsam accepturum esse. Nec multo post Adaülfulus, cum multa gravia facinora iracundia ipsum impellente perpetrasset, à quodam domestico suo interficitur. Exinde Barbari scædus cum Honorio percusserunt, & Placidiam sororem atque Attalum Imperatori Honorio tradiderunt, cum prius ipsi annonas ab Imperatore, & partem Galliæ ad agros excolendos accepissent.

Constantius.

Roma inaurata.

Attali
rota.

5. Post hæc autem Roma à gravissimis malis paululum respirans, incolis frequentari cæpit. Et Imperator cum eo advenisset, manu simul & lingua ædificationem urbis comprobavit. Cumque supra tribunal ascendisset, ad primum ejus gradum transire Attalum jussit. Post hæc

δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡνίκα πάλιν Ἀδαυῦλφος χαμικαῖς ὀμαλίαις τῇ Πλακιδίᾳ συνείπιτο, τὴν γὰρ ὀφρακίνην φύσιν.

Desunt hic novem lineæ.

ἐλπίδας τρίφων, ὡς αὐτὸς ἡ καταπολεμιστὰς Ἀ- 3
δαυῦλφον, τὴν Πλακιδίαν νυμφόβισατο. οὐ πολὺ δὲ τὸ μέσον καὶ πολλὰ δεσματουργήσας, ἐξ ὀργῆς Ἀδαυῦλφος ὑπὸ πνοῇ τῆς οἰκείας ἀποφάττεται, ἐκ τούτου τὸ Βάρβαρον πρὸς Ὀσίριον σπένδεται, καὶ τὴν οἰκείαν ἀδελφίδα, καὶ τὸν 10 Ἀττάλον τῷ βασιλεῖ ὄψα τιθένται αὐτοῖς, ζήτησὶ τε δεξιωθέντες, καὶ μοῖραν πινὰ τῆς τῶν Γαλατῶν χώρας εἰς γεωργίαν ἀποκληρωσάμενοι.

5. Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ Ῥώμη τῇ πολλῶν ἀκακῶν ἀνασχῶσα συνοικίζετο· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῇ ὄψα τιθόντες, ἡ χεὶρ καὶ γλῶττι τὸν συνοικισμὸν 4 ἐπεκρότη. ὑπὲρ δὲ τὸ βήμαλος ἀναβὰς, ὁ ἦ πρῶτην 5 αὐτῶν βαθμίδα τῷ Ἀττάλῳ διαβάλλειν ὑπέστη.

VALESII ANNOTATIONES.

tiam primum impletam esse, tunc cum Ataulfus Placidiam sibi despondit uxorem. Sed nunc, re attentius examinata, hæc conjectura non placet: nam sponsalia & nuptiæ, cum ad unam eandemque rem spectent, pro duobus diversis unius prophetiæ complementis accipi non possunt. Aliud igitur inquiramus necesse est. Proinde existimo Philostorgium in priora illa lacuna scripsisse, prophetiam Danielis primum adimpletam esse, tunc cum Ataulfus Gothorum Rex pacem fecit cum Honorio, & relicta Italia in Gallias se recepit. Quod quidem anno Christi 412. factum esse censet Sigonius in libro 11. de Imperio Occidentali.

1 Τῇ Πλακιδίᾳ συνείπιτο] Scribendum videtur συνείπιτο. In manuscripto codice Samuelis Bocharti ad marginem adscriptum est, ἡσως συνείπιτο. In textu autem scriptum est συνείπιτο. Porro de nuptiis Placidie & Ataulfi dissentiunt Scriptores. Sigonius quidem scribit Ataulfum, cum in locum Alarici, Rex Gothorum creatus esset, ante omnia Placidiam sibi despondisse, anno Christi 411. Deinde sub exitum ejusdem anni, apud forum Cornelii Emilie civitatem nuptias cum Placidia celebrasse. In quo Jordanis sententiam sequitur, qui in rebus Geticis idem scribit. Sed Olympiodorus in libro undecimo Historiæ, & Idarius in Chronico, eas nuptias Narbone in Gallia celebratas esse tradunt, anno Christi quadringentesimo duodecimo. Quo quidem tempore alteram Danielis prophetiam impletam esse ait Idarius, qua prædictum erat, filiam Regis Austri sociandam esse Regi Aquilonis.

2 Τὴν γὰρ ὀφρακίνην φύσιν] Post hæc verba duas lineas desiderari in suo codice monuit Gothofredus. Verum in nostris exemplaribus, Scoriacensi videlicet & Bochartiano desunt octo circiter vel novem lineæ; quas quidem ita commodè suppleri posse existimo, τὴν γὰρ ὀφρακίνην φύσιν εἶναι τὴν Ῥωμικὴν ἀρχὴν. τὴν δὲ ἐκ σιδήρου τὴν πῶν Γότθων γένεσιν. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀδαυῦλφον πρὸς τὴν Ῥωμικὴν ἀποβὰς ἀφελόντος, Κωνσταντίνου στρατηγὸς ἐπέμψεν κατ' αὐτὴν ἐλπίδας τρίφων, &c. Si non eadem verba, hic saltem sensus fuit Philostorgii; quæ Latine reddita ita sonant: Testam enim Philostorgius ait esse Imperium Romanum. Ferrum autem esse Gothorum nationem. Post hæc cum Ataulfus pacem quam cum Romanis pepigerat, violasset, Constantius Magister militum adversus eum missus est cum exercitu; hanc spem tacite animo fovens, &c. Ex his patet quantopere falsus fuerit Gothofredus, qui paulo ante pro ὀφρακί νη γένεσιν emendavit ὀφρακί νη. Qua emendatione nihil fingi potest ineptius, cum testa illa, ut supra vidimus, non Gothos designet, sed potius Romanos, eo quod imbelles tunc essent atque infirmi. Adde quod Græce dici non potest ὀφρακί νη; dicendum enim erat, ὀφρακί νη.

3 Κατὰ πλάγιον Ἀδαυῦλφον] Hunc locum emendavi ex

manuscripto codice Scoriacensi, qui diserte scriptum habet κατὰ πλάγιον. In manuscripto codice Samuelis Bocharti legitur κατὰ πλάγιον; & in margine adscriptum est eadem manu, Lego κατὰ πλάγιον.

4 Χεὶρ καὶ γλῶττι] Quæri merito potest quid significet quod ait Philostorgius, Honorium Imperatorem Romanum ingressum, manu & lingua instaurationem urbis comprobasse: an per manum intelligit signum ab Honorio datum protenta manu; an potius constitutionem Honorii intelligit, ejus manu subscriptam, qua cives Romanos ad instaurationem urbis incitabat.

5 Ὁ πῶν πρῶτην αὐτῶν βαθμίδα] Holstenius in suo codice notavit, pro ὁ forte scribendum esse ὡς. Et corruptissimam Gothofredi interpretationem restituit hoc modo: Tribunal vero consensurus, primi gradus loco Attalum consensendum supposuit. Ego vero articulum ὁ expungendum censeo, ut pote superfluum. Illud quoque in Holstenii versione reprehendi potest, quod verbum ἀναβὰς interpretatus est Tribunal consensurus, cum tamen Græca vox non futurum tempus designet, sed præteritum. Denique verbum ἀναβὰς simpliciter positum, significare non potest, Ad transcendendum, nisi addideris ὡς πρῶτον. Porro ingressus Honorii in urbem Romam, & triumphus iste de Attalo contigit, Honorio undecimum, & Theodosio iterum Const. anno Christi quadringentesimo decimo septimo, ut scribit Prosper in Chronico.

6 Διαβάλλειν ἐπέστη] Holstenius in margine sui codicis annotavit, forte scribendum esse ἐπέστη. Quam Holstenii emendationem laudo equidem ac probō: sed totum hunc locum longe aliter interpretor quam ille: sic enim verto: Cumque Tribunal consensisset, ad primum ejus gradum transire Attalum jussit. Honorius enim cum Romam ingressus esset, præeunte currum ipsius Attalo, recta in forum contendit: ubi cum tribunal purpureis gradibus structum consensisset, Attalum ad primum Tribunalis gradum adduci jussit. Illic duos dextræ manus digitos ei jussit abscindi, Lego igitur: εἰς πρῶτην αὐτοῦ βαθμίδα τὴν Ἀττάλου διαβάλλειν ἐπέστη. Nicephorus in capite tricesimo quinto libri decimi tertii, hunc Philostorgii locum ita expressit: Ἀττάλῳ δὲ ὑπὸ πόδας βηματικῶς ἀποσπένδοντες γοναῖς ὀφείλον, τοὺς δύο τῶν δεξιῶν ἡμῶν ἀφαιρῶντες. Quæ Nicephori verba male Langus interpretatus est hoc modo: Attalus ad infima Tribunalis subsellia positis, ubi se Honorii potestati permisit: postea duobus tantum digitis ei amputatis, &c. Ego vero ita interpretor: Extructo Tribunali, Attalus pedibus Honorii adnotatus, duobus duntaxat digitis amputatis, &c. βαθμίδες sunt subsellia, ut docet Simeon Thessalonicensis. Primum igitur subsellium Honorius Attalo posuerat juxta Tribunal suum.

VARIORUM.

α ἡ Ῥώμη συνοικίζετο] Ita etiam Olympiodorus: Post Romam à Gothicis captam, Albinus urbis prefectus, quod jam

eandem ad pristinum rediret statum, scripsit non sufficere præbitam populo partem (sc. frumenti publici quod viritum

Desunt

Desunt hic due lineæ.

1 δεξιᾶς χειρὸς ἀπέτεμε τὸς δύο δακτύλους ὧν ὁ
μὲν ἀντίχειρ
ὁ δὲ λιγανὸς ἔχει τιὸν κλῆσον· καὶ εἰς Λίπαρον τιὸν
2 ἦστοι· τούτων Φυγαδύει, μηδενὸς ἄλλου κακῆς πρὸς
πῦρ καταστήσας, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰς τὸ βίον χρεῖας
ἐξοχόμενος.

3 6. Καὶ δὲ τὸς αὐτὸς χρόνους Ἰωβιανὸς τε
3 ἐπαύετο, εἰς Φθόρον ἀπέσβη. καὶ Σεβαστιανὸς ἀ-
δελφὸς αὐτοῦ τοῖς ἴσοις ἐποφθαλμήσας, τὴν ἰσλίαν
4 ἔδωκε δίκην. ὁ δὲ Ἡρακλειανὸς, μνηστὴρ αὐτοῦ
5 τούτου, καὶ πλείω τοῦ τῆς τύχης γέλωτος ἐπιδόσας,
6 θύλακας ἐποίησεν καὶ κατέγραψεν, τῆς θεῆας ἐμφα-
νῶς ἐπισημαίνων.
7 οὐδὲ ἀκόσμητον ἔσθ, οὐδὲ χαίρει τοῖς τυραννοῦσιν·
8 ἀλλ' οἷς ὁ χεὶρ θεοῦ βασιλῆος ἀρμόζει, τὴν
καὶ αὐτὴ συμπαράσχει.

7. Οἱ τελευτήσαντες Ἰραδίον, Ἀρμόδιον καὶ
εἰς αὐτὸν κομῶν ἵος ὧν Θεοδοσίος ὁ παῖς, ἀν-
αδίκην. σὺν δ' αὐτῷ καὶ Πυλχερίᾳ ἡ ἀδελφή,
9 τὰς βασιλικὰς σημειώσας ὑπερτεμένη καὶ δι-
θύρα.

dextræ manus duos digitos ei abscidit,
quorum alter quidem pollex, alter vero
index vocatur. Eumque in insulam Lipa-
ram relegavit, nullo alio supplicio eum af-
ficiens, immo cuncta ad vitam necessaria ei
subministrans.

6. Per idem tempus Jovianus adversus Jovianum,
Imperatorem rebellavit, ac brevi oppressus Sebastianus,
est. Sebastianus quoque ejus frater, cum Herac-
lianus, pares etiam pœnas persol-
vit. Heraclianus vero horum vefaniam im-
itatus, & ad majus adhuc fortunæ ludibri-
um evectus, illustriorem exitum fortitus
est: divina providentia aperte proclamante,
nihil se inordinatum relinquere, nec tyran-
nis delectari. Sed qui legitimum Impe-
ratorem defendunt, iis se quoque auxilium
præbere.

7. Mortuo Arcadio Theodosius ejus Theodosius
filius, admodum puer, Orientalis Impe-
rii successor declaratur: debebat cum eo
in Palatio Pulcheria ejus soror, Imperi-
ales subscriptiones administrans ac dirigens.

VALESII ANNOTATIONES.

1 12. ὁ μὲν] Post hæc verba lineam hic deesse monet
Gothofredus. Sed Lucas Holstenius in suo codice hæc
ad marginem adscripsit: In manuscripto Scoriacensi unum
tantum vel alterum verbum deesse putat. ἀντίχειρ. Ita quo-
que in manuscripto exemplari Samuelis Bocharti.

2 Τούτων Φυγαδύει] Holstenius in suo codice ad mar-
ginem hæc notavit: τούτων ex Nicephoro legendum apparet.
De solo enim Attalo hic loquitur.

3 Ἐπαύετο, εἰς Φθόρον ἀπέσβη] In manuscripto codice
Samuelis Bocharti, hic locus ad marginem suppletur hoc
modo: ἐπαύετο τὸν βασιλῆα, καὶ τὴν καὶ εἰς Φθόρον ἀπέσβη.

4 Ἐδωκε δίκην] Post hæc verba duæ circiter voces dec-
rant in manuscriptis codicibus Scoriacensi & Bochartiano.
Et in codice quidem Bocharti hic locus ad marginem
ita suppletur: ὁ δὲ . . . μνηστὴρ αὐτοῦ· τούτου, ἔ. Holste-
nius vero ita supplet hunc locum: ὁ δὲ Ἡρακλειανὸς μνη-
στὴρ αὐτοῦ, ἔ. Quæ fuit etiam conjectura Gothofredi, cui
nos libenter accedimus. Hi enim tres Tyranni uno eo-
demque anno aboliti sunt, Lucio solo Consule, qui fuit
annus Christi 413, ut scribunt Idacius in Fastis, & Prosper
in Chronico. Heraclianus quidem initio ejus anni, Con-
sul processerat: sed postea hostis publicus declaratus, ejus-
que nomen ἐκ Fastis expunctum est, ut testatur Prosper.
De Heracliani tyrannide loquitur Hieronymus in libro ter-
tio adversus Pelagianos. Scripsit dudum vir sanctus — elo-
quenti Episcopus Augustinus ad Marcellinum, qui postea sub
invidia tyrannidis Heracliana, ab Hereticis innocens casus
est, ἔ. De eodem Heracliano intelligenda sunt ejusdem
Hieronymi verba in epistola ad Demetriadem de servanda
virginitate, ubi de Juliana Demetriadis matre loquitur:
Qua de medio mari fumantem viderat patriam, & fragili
Cymbe salutem suam suorumque commiserat, crudeliore in
venit Africa litora. Excipitur enim ab eo quem nescias ut-
rum avarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce præter
vinum & pretium: & qui sub occasione partium clementis-
simi Principis, scissimus omnium extitit Tyrannorum, ἔ. Et paulo post: Et mirantur amuli: virtus enim semper in-
vidia patet, cur tantarum secum pudicitiam tacita proferi-
tione mercata sit, cum & ille partem dignatus sit accipere,
qui totum potuit auferre, & hic quasi Comiti negare non
ausa sit, qua se intelligebat sub nomine privata dignitatis

Tyranno servientem. Heraclianum intelligit comitem rei
militaris per Africam, qui sub nomine Comitum diu tyran-
nidem in Africa exercuit.

5 Καὶ πλείω τοῦ τῆς τύχης γέλωτος] Non placet hæc scri-
ptura. Mallem omnino scribere, καὶ πλείω, id est, Longi-
us quam illi, Jovianus scilicet ac Sebastianus, progressus. Vel
fi mavis, alius sublatum.

6 Τῆς θεῆας ἐμφανῶς ἐπισημαίνων] Non assentior Jaco-
bo Gothofredo, qui Philostorgium hic loqui censet de di-
vina scriptura. Atqui fatetur ipsemet Gothofredus, nus-
quam legi in sacris libris id quod hic dicitur à Philostor-
gio. Ego vero de divina justitia ac providentia hunc lo-
cum intelligendum esse affirmo, ut ex sequentibus mani-
feste colligitur. Itaque post vocem ἐπισημαίνων, addendum
est omnino ἀποδείξας, vel potius δίκην.

7 Οὐδὲ ἀκόσμητον ἔσθ] In manuscripto codice Samuelis
Bocharti, ad marginem adscriptum est eadem manu: De-
est ὅτι τὸν ἡγεμόνα βασιλῆα οὐδὲ, ἔ. Id est, Divina pro-
videntia clare pronuntians, se legitimum imperium, ne qui-
dem male ordinatum deferere. Quæ conjectura, sive Bo-
charti siue alterius cuiuspiam, profecto non displicet. Pos-
set etiam emendari ac suppleri locus hoc modo: ὅτι οὐδὲ
ἀκόσμητον ἔσθ.

8 Τὴν καὶ αὐτὴ συμπαράσχει] Scribendum est τὴν
καὶ, ut patet ex præcedentibus. Atque ita in margine
codicis Bochartiani ex conjectura emendatum inveni.

9 Τὰς βασιλικὰς σημειώσας] Jacobus Gothofredus Im-
periales dispositiones interpretatur. Ego vero annotationes
malim vertere. Nam σημειώσας proprie annotationem
significat, ut jam pridem monui in Annotationibus Euse-
bianis. Porro Annotationes dicebantur olim rescripta Prin-
cipum, & iussiones. Interdum etiam à sacris Pragmati-
cis & edictis distinguuntur, ut docet Briffonius in Lexi-
co. Sic in Notitia Imperii Romani, ubi officium Con-
sularis Palæstinæ describitur: Exceptores, inquit, habet &
ceteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam transire mili-
tiam, sine annotatione clementie principalis. Ita quoque in
officio Præsidis Thebaidos, in actione prima Chalcedo-
nenis Concilii pag. 98. hæc leguntur. Idem devotissimus
exceptor dixit. Est in vocata præce etiam divina annota-
tio sacratissimi & piissimi Imperatoris, ἔ. In Græco est

VARIORUM.

populo Romano distribuebatur) multitudine jam aucta ci-
vitate: additque uno die numerum initum esse civium
quatuordecim millium. Albinus autem hoc anno (414)
Præfectus urbis fuit, ut liquet ex leg. ult. cod. Theod.
de Naviculariis, qua annonæ urbis Romæ Honorius con-
sultuit, idque occasione suorum Vicennalium. Attali sup-
plicium & exilium refert Prosper in Chronico ad ann.
Chr. 418. qui nobis est 417.

3 Κατὰ δὲ τὸς αὐτοὺς χρόνους] Oppressi sunt hi tres ty-
ranni anno Chr. 413. ut Pagius asserit: Jovinus & Se-
bastianus ab Honorii ducibus Narbone. Heraclianus movens
exercitum de Africa adversus Honorium, Utriculo in Italia
in conflictu superatus effugit in Africam, casus in loco su-
pradieto quinquaginta millibus armatarum. Ipse post Car-
thaginem in ade Memoria per Honorium percussoribus missis
occiditur: inquit Idacius in Fastis.

8. Οἱ

Sol deficit. 8. Cum Theodosius adolescentiæ annos jam ingressus esset, die XIX. mensis Julii, circa octavam diei horam sol tantopere defecit, ut stelle quoque visæ fuerint; tantaque siccitas hunc Solis defectum secuta est, ut multorum hominum ac brutorum animalium infueta mortalitas ubique terrarum grassata sit. Porro eo tempore quo sol defecit, fulgor quidam in cælo apparuit, conii similitudinem referens: quem nonnulli præ imperitiâ cometam vocarunt. In iis enim quæ fulgor ille nobis ostendit, nihil erat simile cometæ. Nam neque in comam definebat lux illa, neque ullam omnino stellæ speciem præferebat. Sed velut lampadis cujusdam ingens flamma per se ipsam subsistens videbatur, nulla subitus stella ellychnii speciem præferente. Sed & motus ejus longe diversus fuit à motu cometarum. Mota enim primum ab ortu solis æquinoctiali, inde ultimam stellam in cauda Ursæ sitam transgressa, paulatim ad occasum processit. Postquam vero universum cælum permensa est, tandem disparuit, cum cursus ejus plus quam quatuor menses durasset. Porro ejus vertex, nunc quidem in magnam longitudinem acuebatur; adeo ut conii modum ac mensuram excederet, nunc vero ad conii mensuram redibat. Alias præterea prodigiosas species oculis subjecit, quæ à vulgari signorum natura illam differre ostendebant. Cœpit autem à media æstate, & ad exitum ferme autumnii perseveravit. Fuitque signum gravium bellorum & mortalitatis hominum incredibilis. Insequenti anno terræ motus cœpere, qui cum superioribus haud facile conferri possint. Simul autem cum terræ motibus ignis quoque è cælo demissus, omnem salutis spem præcluserat: nullam tamen hominibus cladem intulit. Divina enim benignitas, immisso vehementi vento cum ignem undique fugasset, in mare tandem projecit. Et videre erat novum quoddam spectaculum, maris videlicet fluctus quasi saltus quosdam ac silvas, diuturno tempore conflagrare, donec flamma penitus in mari extincta esset.

8. Οπὶ ὁ Θεοδοσίος τῆς τῷ μισοκρίων ἡλικίας ἐπιβελήκοτος, καὶ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς ἑνέα ἐπὶ δεκάτῃ ἀφαιρούμενος, αὐτὸν ὁ γόδιον τῆς ἡμέρας ἔσαν, ὁ ἥλιος οὕτω βαθείως ἐκλείπει, ὥς καὶ ἀστέραι ἀναλάμψαι καὶ αὐχμὸς ἔτι πάθει συνείπει, καὶ ὡς πολλὰν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀσυνήθη φθορὰν πανταχῶς φέρεσθαι. ἐκλείπειν δὲ τῶν ἡλίων, φέροντες καὶ τὸν ἕρποντα συνανέφαι, καὶ ὡς ἄλλοι 2 μακροδύμῳ, ὁ πρὸς ἐξ ἀμαθίας ἀστέρων κομήτην ἐκάλει. καὶ γὰρ ὁ ἐκεῖνος ἐδείκνυ, ὅτι ἐν τῇ 3 κομήτῃ μακροδύμῳ, οὐτε γὰρ τὸ φέροντες εἰς κομήτην ἐπέβαινε, οὐτε ἀστὴρ ὅλος ἐφαί. ἀλλ' οἷον λύχνου πῖς μεγάλη φλόξ ὑπῆρχε καὶ ἐαυτὴν ὁρμήν, μηδὲν ἀστέρων ὁρμήν, ἀλλὰ αὐτὸς πρὸς 4 φῶν ὑποτρέχοντος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ κινήσει παρήλαττε καὶ γὰρ κινήσεις ὅθεν ὁ ἥλιος χεῖρ ἰσημερίαν ἀνίσχει, ἐκείνῃ τὸν χεῖρ οὐρὰς ἀρκετὴ τετραγώνιον ἔχοντες ἀστέρων ὁρμήν, ἡμέρα πρὸς αὐτὴν πορευόμενος ἐπὶ δυσμῶν. ἐπεὶ δὲ διεμέτρεται τὸν οὐρανόν, 5 ἀφανὲς ἦν, πλείους περὶ τῶν μηνῶν ἐξαυθιείας αὐτῶν τῆς περιείας. ἡ δὲ κορυφή τῆς φέροντος, νῦν μὲν εἰς μήκος μέγα ἀξύνετο, ὥς ἐκείνῃ τὸν τοῦ κώνου λόγους. νῦν δὲ πρὸς τὸ ἐκεῖνος μέγιστον συνετέλετο. καὶ ἄλλα δὲ παρὲν πρῶτον θεάματα, δι' ὧν δὲ τὸ συνήθων φασμάτων ἐξηλάττετο φύσις. ἡρξατο δὲ τὸ πρὸς μέσῃ θέρους σχεδὸν πὶ μέλει τῆς 6 μεταπώρῃ περὶ τῆς γέροντος δὲ ἀστέρων καὶ τῶν σημείων περὶ τῶν μεγάλων, καὶ φθορὰς ἀνθρώπων καὶ ῥητῆς. τῶν δὲ ἐξῆς ἔτι ἡρξατο σφοδρῶς, καὶ ῥαυτοὺς ὄντες τοῖς 7 περὶ τῶν φασμάτων φασμάτων. τοῖς δὲ σφοδρῶς καὶ πῦρ ἐρξατο σὺν τῇ φασμάτων, πᾶσαν ἐλπίδα ζωῆς ἀφαιρούμεν. πλὴν γὰρ φθορὰν ἀνθρώπων καὶ 8 σιμυράσασα. ἀλλ' ἡ θεία δύμῳ πνεῦμα σφοδρὸν καθύστα, καὶ τὸ πῦρ πανταχόθεν ἀφαιρούσασα, 9 καὶ τὴν θαλάσσης ἀπὸ τῆς φέροντος. καὶ ἡν ἰδεῖν ξένην θεάν, τὴν κυμάτων ἐπὶ πλείονι ὥσπερ πῶν λαοῶν 10 εἶον τῶν περὶ καταφλεγόμενων, ἀχρι τελευτῆς τὸ φέροντες ἀπὸ τῆς φέροντος.

VALESII ANNOTATIONES.

Θεὸς ὡς ἡμεῖς οὖν. Post hæc recitatur annotatio Principis, quæ subjecta erat libello precum Eutychis, his verbis. Dominant apud reverendissimos Episcopos, &c. in pag. autem 116. actionis primæ ejusdem Concilii, sacra subnotatio dicitur à θεῷ ὡς ἡμεῖς οὖν.

1 Αὐχμὸς ἔτι πάθει. Lege αὐχμὸς τοσούτος τῷ πάθει συνείπει, ut scribitur apud Nicephorum, in cap. 36. libri 13.

2 Κώνου ἡμέρα μακροδύμῳ. Sic etiam scribitur apud Nicephorum in loco supra citato, ubi Langus interpretatur: conii seu meta similitudinem gerens. Certe hoc verbum raro admodum legere memini. Vide Suidam in μακροδύμῳ.

3 Οὐδὲν ἢ κομήτης μακροδύμῳ. In Manuscripto Scorialensi legitur κομήτης, quemadmodum etiam legitur in Nicephoro. Melius tamen scriberetur οὐδὲν ἢ κομήτης μακροδύμῳ.

4 Θεομυθίδης αὐτῶν πρὸς μορφήν. Male hunc locum Langus interpretatus est hoc modo: Nec radii ejus aliqui stella cujusquam formam subiere. Interpretationem Langi compilavit, ut solet, Jacobus Gothofredus. Atqui non

id dicit Philostorgius. Sed ait flammam illam instar cujusdam magnæ lampadis per se solam apparuisse, nullo subitus astro, instar ellychnii, subsistente. Quid sit ἡραλλίς docent glossæ Græco-Latinæ. ἡραλλίς flammus. Ubi flammus, idem est quod Græce φλόξ. Suidas φλόξ, inquit, φλόξ καὶ αὐτὴ ἡ φλόξ καὶ αὐτὴ ἡ φλόξ. Eadem fere habet Hesychius. φλόξ, ait, πῦρ καὶ αὐτὴ ἡ φλόξ καὶ αὐτὴ ἡ φλόξ.

5 Ἐπὶ πλείονι. Non probo interpretationem Langi, qui totum hunc locum ita vertit: Et videre erat spectaculum novum, fluctus ipsos perinde ac regiones quasdam marinas plurimum igni ardere. Gothofredus vero interpretationem Langi ita interpolavit, ὅτι videre erat mirum spectaculum, procellas ut plurimum velut regiones quasdam marinas igni ardentes. Atqui ἐπὶ πλείονι significat diuturno tempore, vel certe, per longissimum spatium. Aut enim subauditur χρόνον, aut τόπον. Præterea verba illa ἀπὸ τῶν λαοῶν χωρίων, non sunt regiones marinæ, ut Langus interpretatus est; sed potius loca fruticosa, ut Holstenius ad latius sui codicis adnotavit.

VARIORUM.

α Θεοδοσίος τῆς τῷ μισοκρίων ἡλικίας. Omnes consentiunt Solis Eclipsin mox memoratam contigisse, Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. qui fuit annus Domini

418. Ergo Theodosius, qui natus fuit A. D. 401. ingressus est annum ætatis decimum Octavum. Gothofred.

9. Οπ

9. Οπ χ' πολλοὺς τόπους τ' σεισμῶν γενομέ-
ων, ὥφθησαν ὀροφαὶ οἰκίαν ἀπ' ἀλλήλων μὲ μ-
1 γάλων πατάγων ἢ ἀρραγμῶν ἀφασασι, ὡς καὶ
τοὺς ἐνδοὺ παραλυσόντας καθαρώς τῇ ὁψὶ τ' ἑρανὸν
ὑποβάλλειν. ἢ μὲ τ' ποταύτην διάσασιν, ἔτω πάλ- 5
λιν ἀρμυθίσαι τε ἢ συναφθεῖσαι, ὡς μηδεμίαν αἰ-
δοῖται ἢ πεωπειομένης μηδὲν παραχρῆν. τὸ αὐτὸ
ἢ τῷτο πάθος, ἢ ὡς τὰ ἐδάφη πελαχῶ συν-
2 λυέχθη. ἢ γὰρ σιπεδῶν τῆς κἀλθεν οἰκῶντας
ἀπέκνηξαν, τὸν σίτον αὐτοῖς ἀθρόον ἔπιχράμονται 10
3 ἢ τ' πάλαν ἢ πάλιν ἔτω παρέχον τὸ ἐδά-
φος ἡρμυθισμένον, ὡς ἐξαπορεῖν ἀπαιτας πῶθεν ὁ Φο-
4 ρὸς ἀπερρύη σίτος. ἢ ἄλλα ἢ τοιούτοισιν πάλαν
τηλικαῦτα ἐνωχμάθη, δεικνύντα μὴ φυσικῇ πνι-
ταῦτα προελθεῖν ἀκολουθία, ὡς Ἑλλήνων παῖδες 15
ληρῶσιν, ἀλλὰ θείας ἀγανακτήσεως μάστιγας ἐπα-
φεινται.

10. Οπ διαφόροις ἐπιχειρήμασι κατασκευάζει
πειρᾷ, τῆς σεισμῶν μήτε διὰ πλημμύρας ὑδά-
των συνίστασθαι, μήτε πνεύματων ἀναπολαμδανομέ- 20
ων τοῖς κόλποις τ' γῆς ἀλλὰ μηδὲ γῆς πινος ὅλας
παρεκλίσει· μόνῃ δὲ τῇ θεῇ γνώμῃ, πρὸς ἑπιτρο-
φὴν ἢ διόρθωσιν τ' ἀμαρτανόμενον. ἢ ταῦτα Φησὶν
ἰχυεζόμενοι λέγειν, διότι τὰ τηλικαῦτα πάλαν
μὴ δύνασθαι μηδέτερον τ' εἰρηδῶν φοιχέων χ' Φυ- 25
σικῶν ἀποτελεῖν δύναμιν. ἐπεὶ Θεὸς γὰρ βεληθέντος,
ἢ ψευδῆς ἢ σμικροτάτη προσπεσούσα καὶ νηφᾶς ἢ
κυφοτάτη, τ' Ὀλυμπον τ' Μακεδονίας, ἢ π' ἄλλο
τ' μεγίστων ὄρων κινήσειν ἀν' ἑαδῶς. ἐπεὶ ἢ Φαίειν
πολλάκις τὸ θεῖον ἐπὶ παιδείᾳ τ' ἀνθρώπων, τῶ- 30
τοις χρώμενον. τῶν τε γὰρ ἐρυθρὰν θάλασσαν, ῥᾶον
δὲ ἀθρόον ἀφασασι, νότῳ βιαιῶ πρότερον μασιγῶ-
σας ἢ συνωθίσας, ἔτω διέστησιν, τῇ ἢ νότῳ φύσει
μηδεμίαν δυνάμειν τοιαύτης ἐκκαθαρμένης, ἀλλὰ
τ' αἰσθῆν ῥοπῆς ὑπερφύως αὐτᾷ χρησαμένης πρὸς 35
τὸ οἰκεῖον βέλημα. ἢ ῥάεδος ἢ πηγᾶς ἐκ πέτρας
ναμάτων πλήθυστα πηγῆς καὶ Ἰορδάνῃ ῥέοντα
καθαίρειν λέπειν, ἢ τῆς φύσεως αὐτᾷ ταῦτα
δρᾶν ἐνδυναμύσας, ἢ ἢ πλάσσει μεταπλάττειν ἑχα-
στον τῶν δημιουργημάτων πρὸς ἢν αἱ ἐθέλοι χρεῖαν, 40
πολλὴν ἢ ἀκόλυτον ἔχοντος τ' ἐξουσίαν.

9. Porro multis in locis cum terra mo-
visset, visa sunt ædium culmina magno
cum fragore ac sonitu disrumpi, adeo ut
ii qui intra domos erant, cælum ipsum
oculis suis cernerent. Post huiusmodi au-
tem divulsionem ita rursus juncta & com-
paginata sunt, ut nullum ejus rei quæ
acciderat, indicium relinqueretur. Idem
quoque pavimentis ædium accidit diversis
in locis. Nam & horrea eos qui sub ipsis
habitabant oppresserunt, frumenti acer-
vum ipsis superfundentia per subitos hiatus:
ac rursus solum ita coaluit, ut cuncti am-
bigerent undenam frumentum illud letale
defluxisset. Alii præterea huiusmodi ca-
sus novi atque infueti eo tempore conti-
gerunt, qui quidem manifestissime osten-
debant, non naturali modo atque ordine
ista evenire, ut Gentiles falso opinantur;
sed divinæ indignationis flagella in homi-
nes immissa esse.

10. Idem Philostorgius variis argumen-
tis ostendere conatur, terræ motus neque
ex inundatione aquarum fieri, neque ven-
torum vi intra sinus terræ inclusorum,
nec rursus ex aliqua terræ inclinatione,
sed sola Dei voluntate accidere ad conver-
sionem & emendationem peccatorum. Ait-
que ista se constanter asseverare, propterea
quod neutrum ex supradictis elementis e-
jusmodi casus vi naturali perficere potest.
Quod si Deus ita voluerit, vel minima
gutta è cælo delapsa, vel nix levissima,
Olympum Macedoniæ, aut alium quem-
piam ex altissimis montibus, facillime mo-
vere possit: Quando quidem videmus,
Deum sæpe numero his rebus usum esse
ad emendationem generis humani. Nam
& rubrum mare cum facile posset subito
discindere, austro violento prius illud ver-
berans atque impellens, ita demum divisit:
non quod ulla huiusmodi virtus in austro
instita sit à natura: sed quod divina vis
ad voluntatem suam exequendam eo usa
fuerit. Sed & virga percutiens, fontes
aquarum elicuit ex petra. Et Jordanis
fluenta lepram sanarunt: non quod eo-
rum natura ista operari valeat, sed quia
Creator singulas creaturas ad eum quem
voluerit usum transmutandi, plenam atque
omnimodam habeat potestatem.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀρραγμῶν] Sic etiam excusum est apud Nicepho-
rum: magis tamen placet scriptura codicis Bochartiani,
ἀρραγμῶν, per simplex ρ.

2 Καὶ γὰρ σιπεδῶν] Scribe meo periculo σιπεδῶν,
id est, horrea. Hesychius σιπεδῶν ὄρεα. Ubi ὄρεα vox
est Latina Horrea. σιπεδῶν leguntur etiam apud Sui-
dam in voce σιπεδῶν. Ubi Suidas notat utrumque dici,
σιπεδῶν scilicet & σιπεδῶν de horreis seu apothecis.
Certe in Glossis Græco-Latinis legitur σιπεδῶν gra-
narium. Male igitur in Nicephoro excusum est καὶ πινος
τῶν σιπεδῶν pro σιπεδῶν. Auctor vitæ B. Athanasii
δημοσίους σιπεδῶν, vocat publica horrea. Utitur etiam
hac voce Palladius in Lausiaca, ubi de Severiano. Et
Philo, in libro 5. Mechanicorum, ubi docet quomodo

construendi sint σιπεδῶν, si materiz copia defuit.

3 Διὰ τῶν πάλαν] In Nicephoro legitur ἀπὸ τῶν πάλαν.
Ubi Langus interpretatur per rimas patentes. Langi inter-
pretationem secutus est suo more Gothofredus. Ego vero
pabulata malim vertere. πάλαν enim pavimentum significat,
ut docent Glossæ Græco-Latinæ. πάλαν igitur hoc loco
sunt tabulata, quæ nos planearia Gallice appellamus: Quæ
cum terræ motu divulsæ fuissent, per ea frumentum quod
erat in horreis, effundebatur in eos qui subtus habitabant.
Certe quod Philostorgius hoc loco πάλαν seu πάλαν dixit,
statim appellat ἰσοπέδον.

4 Ἀπὸ τῶν σιπεδῶν] In Manuscripto codice Samuelis Bochar-
ti legitur ἀπὸ τῶν σιπεδῶν, & ad marginem hæc notata sunt: In
Manuscripto oblitteratum est τὸ καὶ.

Lucianus
CPoli novus
Sect. 4 au-
tor.

11. Post mortem Eudoxii, qui Constantinopoli Eunomianorum sectæ præfuerat, Lucianus sororis Eunomii filius in ejus locum substituitur. Hunc porro aiunt, cum in avaritiam & cognata vitia prolapsus esset, poenamque ob id metueret, à reliquorum quidem Eunomianorum secta sese abrupisse: propriæ vero factionis principem extitisse, nec contemnendæ multitudini præfuisse, cum improbi omnes & diversis vitiis implicati ad eum confluxissent.

Constantii
breve im-
perium.

Socr. lib. 7.
cap. 24.

12. Honorius Imperator Constantium Magistrum militum ob affinitatis honorem ad consortium Imperii adscivit, cum Placidia Valentinianum ei filium jam peperisset. Cui quidem Valentiniano Honorius Nobilissimi dignitatem tribuit. Constantii igitur imagines, ut moris erat eorum qui recens ad Imperium promoti erant, missæ sunt in Orientem. Sed Theodosius, cum nuncupationem augustam Constantii improbaret, imagines ejus non admisit. Cumque Constantius ob hanc contumeliam se se ad bellum pararet, mors superveniens, vita simul & curis cum liberavit, cum imperasset mensibus sex.

Honorii
obitus. Jo-
annes ty-
rannus.

Socr. l. 7.
cap. 23.

13. Consulatu Imperatoris Theodosii decimo & Honorii tertio decimo, idem Honorius aquæ intercutis morbo interiit. Joannes vero cum tyrannidem arripuisset, Legationem misit ad Theodosium. Sed re infecta, Legati insuper contumelia affecti, alius alio per Propontidem relegati sunt. Placidiam vero & Valentinianum tertium, qui post obitum Honorii Byzantium profugerant, Theodosius Thessalonicam misit. Illic patrueli suo Cæsaris dignitatem concessit, & Ardaburio Magistro militum ejusque filio Aspari, belli adversus Tyrannum administrationem commisit. Hi Placidiam & Valentinianum secum ducentes, cum Pannoniam & Illyricum pertransissent, Salonas urbem Dalmatiæ vi ceperunt. Post hæc Ardaburius quidem cum navalibus copiis contra tyrannum profectus est. Aspar vero assumptis secum equestribus copiis, & impressionis inopinæ celeritate suspicionem præveniens, Aquileiam urbem maximam occupavit, Placidia & Valentiniano ipsum comitantibus. Et hic quidem maximam civitatem absque ullo negotio cepit. Ardaburium vero violentus quidam ventus excipiens, una cum duabus triremibus in manus tyranni detulit. Ille de fœdere in eundo cogitans, Ardaburium humaniter excepit. Qui cum maxima libertate frueretur,

Ardaburi-
us.
Aspar.

11. Οπὲρ θάνατον Εὐδοξίου, ὅς τ' ὦν Κων-
σταντινουπόλει Εὐνομιανῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε, Λού-
κιανὸς ἀνιπαθίσταται, παῖς ὢν ἀδελφῆς Εὐνομίας.
τῆτον δὲ φασὶν εἰς Φιλαργυρίαν τε καὶ τὰ συγγενή
κατολισθῆσαντα παθεῖν, καὶ τ' ἐπ' αὐτῆς ὑφ' ὀρώμενον
δίκην, ἀποχίσσας μὲν τὴν ἄλλαν Εὐνομιανὴν μοίρας·
ιδίαν δὲ συμμορίας δεχηγὸν ἑαυτὸν ἀναδείξας, καὶ
συντάγματα ἐκ θυγατρὸς φρονήτης ἄρξας· πάντων τ'
ἐπιρρήτων τε καὶ ποιητῶν πάθεσι καθωπλισμένων
πρὸς αὐτὸν ἀπερρηχόταν.

12. Οπὲρ Οὐάριος ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνου τ' γρα-
τηγὸν καὶ πμὴν ἔχοντος εἰς τὸ τ' βασιλείας προσ-
λαμβάνει σκῆπτρον ἥδη καὶ παῖδα Οὐαλεντιανὸν
τὸν Πλακιδίαν αὐτοῦ γενναμῆν, ὃς καὶ τ' ὅτι φανε-
ρὰν παρὰ τὸν Οὐάριον ἀξίαν. αἱ δὲ τ' Κων-
σταντίνου εἰκόνες, ὡς ἔθος ἦν τοῖς ἀρτι παρελθοσὶν εἰς
βασιλείαν πράττειν, ἀναπέμποντο πρὸς τὴν εἰσάν.
ἀλλ' ὅ γε Θεοδοσίος ἐκ δευτέρου τῇ ἀναρρήσει
καὶ προσέτετο ταύτας. καὶ δὴ Κωνσταντίνου ὡς ἐσχολα-
στὸν ἀφ' ὧν ἔτι ἔβριεν ἐπὶ πόλεμον, καὶ τ' ζῶντος καὶ
φρονήτου ὅτις ὁ θάνατος τ' ἀπαλλαγὴν παρέχεται
βασιλεύσαντι μῆνας ἑξ.

13. Οπὲρ ὁ ὑπατὴρ ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τὸ
δέκατον, καὶ Οὐάριον τὸν τρισκαίδεκατον, αὐτοὺς Ο-
ὐάριος ὑδρὶ πλῆττα. καὶ Ἰωάννης τυραννίδι ἐπι-
θέμενος, διαπρεσβύτην πρὸς Θεοδοσίον ἀπράκτιον
τὸν πρεσβείαν γεννημένον, καὶ οἱ πρεσβείαν ὑπεριδόντες,
ἄλλος ἄλλα καὶ τ' Προποντίδα φυγὴν προει-
μήθησαν. τὸ μὲν τοὶ Πλακιδίαν καὶ τὸν τρίτον Οὐα-
λεντιανόν μὲν Κωνσταντίνου θάνατον, πρὸς τὸν Βυ-
ζάντιον ἀνεκομίσθησαν ἀποπέλλει πρὸς Θεσσαλο-
νίκην Θεοδοσίος καὶ τὴν Καίσαρος ἀξίαν τὸν
ἀνεψιὸν παραθήσων, Ἀρδαβούριον τὸν γρατηγόν, καὶ
τὸν τῆς ἡδ' Ἀσπαρι καὶ τ' Τυραννίου γρατη-
γὸν ἐγχειρίσας. οἱ δὲ καὶ συνεπαγομένοι Πλα-
κιδίαν τε καὶ Οὐαλεντιανόν, καὶ τὴν Παιονίαν καὶ τὴν
Ἰλλυρίαν διέλασαντες, τὰς Σάλανας, τὴν πόλιν τὴν
Δαλματίας, ἀναρῶσι καὶ κράτος ἐπιθεῖν ὁ μὲν
Ἀρδαβούριος νῆπυ γόλφου καὶ τ' τυραννὴν χωρεῖ ὁ δὲ
Ἀσπας τὴν ἰπτικὴν δύναμιν συναλαβὼν, καὶ τὸν
τάχην τῆς ἐφόδου κλέψας τὰς αἰοδήσας, τὴν Ἀκυ-
λίας μεγάλῃς πόλει ἐκέρχεται γίνεται, συνόν-
των αὐτῷ Οὐαλεντιανῷ καὶ Πλακιδίᾳ. ἀλλ' ὁ μὲν
ἔτι καὶ μεγάλῃ ἀταλαιπώρως παραισῆσται. τὸ
δὲ Ἀρδαβούριον βίαιον ἀπλάσθον πνεῦμα, οὐκ οὐκ
ἐτέραις τριήρεσιν εἰς χεῖρας ἄγει τ' τυραννὴν. ὁ δὲ
πρὸς σπονδὰς ἀφορᾶν, Φιλανθρώπως ἐκέρχεται τὸν
Ἀρδαβούριον. καὶ πολλῆς ἔτος ἀπλάσθον τὴν ἀδείαν,

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ ἀνεψιὸν παραθήσων] Scribendum est ἀνεψιόν.
Quem errorem jam supra non semel castigavi.

2 Σάλανας ἀναρῶσι καὶ κράτος] Manuscripti quidem

codices nihil variant. Nihilominus tamen scribendum est
αἰοδήσων, quemadmodum legitur apud Nicephorum in lib.
14. cap. 7.

VARIORUM.

2 Μὲν Ἰωάννην Εὐδοξίου] Hæc refert Gothofredus anno
410. quando Eunomiani procul Constantinopoli abacti
sunt. Anno quippe 415. conventus eorum in urbe in-
hibuerat Theodosius sub poena deportationis domusque

proscriptionis. d. lib. 58. cod. Theod. de Hæreticis: quod
observavit idem Gothofredus.

b Ὑπῆρχε] Legendum ὑπῆρχε. W. Lowth.

α1 τοὺς ὑποστρατηγούς τῶν τυράννων, ἡδὴ καὶ αὐτοὺς ὑποκαυκμημένους, ἃ ὁπτιβυλὴν κρατύνει ἢ χεῖ τοῦ τυράννου καὶ σημαίνει Ἀσπαρι τῶν παιδῶν παραγινέσθαι, ὡς ἐφ' ἐτοίμῳ τῶν χατορθώματι. ἢ ὅτι ἡ αἴτιον συντάξις ἰπποτῆ στρατῶν ὡς γινώσκοντες καὶ μάχης πρὸς συρράγισις, συλλαμβάνει ὁ Ἰωάννης τῇ τ' ἀμφ' αὐτὸν Θεοδοσίᾳ, καὶ πρὸς Πλακιδίαν καὶ Οὐαλεντινιανὸν εἰς 2 Ἀκυλῆαν ἐκπέμπει· καὶ αὖτε ἢ δεξιὰν προδιαλμυθεῖς, εἶτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει, ἕνα τυραννίσας ἐπὶ τῶν ἡμίσει σιαυτόν. τότε καὶ βασιλεῖα ὁ 10 Θεοδόσιος τὴν Οὐαλεντιανὸν ἀποστείλας ἀναγρῶν.

14. Οπὶ Ἀέπος ὁ ὑποστρατηγὸς Ἰωάννης τοῦ τυράννου, μὲν τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐκείνου πελοπῆς, Βαρβάρους ἄγων μεδιωτὴς εἰς ἑξ' ἡλιδάδας ὡς γινέσθαι καὶ συμπλοκῆς αὐτῇ τε καὶ τῇ αὐτῇ Ἀσπαρι 15 γινώσκοντες, φόνος ἐκτέρωθεν ἐρῶν πολλός. ἐπειτα σπονδὰς ὁ Ἀέπος τίθειται πρὸς Πλακιδίαν καὶ Οὐαλεντιανὸν, καὶ τὴν κόρην αὐτῆς λαμβάνει· καὶ οἱ Βάρβαροι χρυσίῳ καταθέμενοι τὴν ὀργὴν καὶ τὰ ὅπλα, 20 ὁμήρους τε δέντες, καὶ τὰ πικρὰ λαβόντες, εἰς τὰ οἰκῆα ἡδὴ ἀπεχώρησαν.

Τέλος τῆς ἐκλογῆς τῆς παρόντος βιβλίου τὴν ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας φιλοσοργίῃ.

ductores tyranni, qui jam ad defectionem propensi erant, contra tyrannum animavit. Simul Aspari filio per literas significavit, ut tanquam ad paratam victoriam adesset. Qui cum celeriter adventasset una cum equestribus copiis, conferto levi prelio captus est Joannes, proditione eorum qui circa ipsum erant, & Aquileiam ad Placidiam & Valentinianum deducitur. Illic dextra manu prius amputata, postea etiam capite truncatus est, cum per unum ac dimidium annum tyrannidem exercuisset. Tum vero Theodosius Valentinianum Romam missum, Imperatorem renuntiavit.

14. Aetius unus ex ducibus Joannis tyranni, tertio post ejus obitum die supervenit, Barbaros adducens mercede conductos, ad sexaginta fere hominum millia. Commissoque inter ipsum & Asparis exercitum prelio, multi ex utraque parte ceciderunt. Posthæc Aetius foedus iniit cum Placidia & Valentiniano, & Comitatus dignitatem accepit. Barbari vero auro accepto, iram atque arma deposuerunt, & obsidibus datis fideque vicissim accepta in proprias sedes reversi sunt.

Finis Excerptorum Ecclesiastica historia Philostorgii.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸν ὑποστρατηγὸν τοῦ τυράννου] Gothofredus interpretatur exauctoratos à tyranno. Quod nullo modo probare possum. Neque enim Philostorgius hic loquitur de iis quos tyrannus exauctoraverat: sed de ducibus qui sub illo militabant. Adde quod ὑποστρατηγὸς Græce non dicitur. Proinde non dubito quin scribendum sit hoc loco ὑποστρατηγός. In Manuscripto codice Bocharti legitur

ὑποστρατηγὸς accentu in ultima. Et in margine adscriptum est eadem manu, ὡς ὑποστρατηγός.

2 Τὴν . . . ἀποδιαλμυθεῖς] Apud Nicephorum hic locus ita legitur, τὴν αὐτῇ πρῶτον ἀποδιαλμυθεῖς, &c. in MS. codice Samuelis Bocharti ad marginem ita adscriptum inveni: Deest vocabulum, forte γλῶττις.

VARIORUM.

a ὑποστρατηγός] Deest vox ad sensum perficiendum. W. Lowth.
b Εἰς τὰ οἰκῆα ἡδὴ] Videtur legendum ἔσθαι. W. Lowth.

SUPPLEMENTA PHILOSTORGIANA.

De Iosepho, Phlegonte & Dione, ex Suida in voce Φλέγων.

PHILOSTORGIUS ait, ea quæ circa Judæos acciderunt, pluribus & copiosius executum esse Justum: Phlegontem vero & Dionem breviter meminisse, eaque velut obiter historię suæ indidisse. Cæterum eorum quæ ad pietatem aliasque virtutes ducunt, neque ille curam ullo modo gessisse dignoscitur, quemadmodum neque hi: Contra vero Iosephus & reformidanti similis est caventique, ne Græcos offendar.

Τούτῃ Φλέγωνός φησι Φιλοσόργιος ἰσχυρὸν τὰ ἱερὰ τοὺς Ἰουδαίους συμπέσόντες διὰ πλείονος ἐπεξελεῖν τῆς πλάτης· Φλέγωνος δὲ Δίανος βραχέως ὑπεμνησθέντων, καὶ παρεθῆκεν αὐτὰ ὅς ἴδιον λόγον ποιησάμεναι· ἐπεὶ ἡ γὰρ εἰς θεοσεβείαν καὶ ἄλλην ἀρετὴν ἐλκόντων, ὅπως ὅτι οὗτος δείκνυται πεφροντικῶς, ὅπως ὅτι ἐκείνοι τρόπον. τῶν ἀντίστοιχον οὖν ὁ Ἰωσήπος, καὶ διδοικὸς εἶκοι καὶ ἑλκασμῶν ὡς μὴ προσκρέσσειν Ἑλλήσι.

De Eusebio Nicomediensi, & Theophilo Indo. Ex uno e sex prioribus libris, referente Photio in Bibl. N. XL.

Quod vero ad miracula attinet vitæque, Eusebium Nicomediæ (quem & *Magnum* appellat) & Theophilum Indum, aliosque plures extollit.

Εν περὶ αἰσίων δὲ καὶ βίῃ Εὐσέβιον τῆς Νικομηδείας, ὃν καὶ μέγα δόξα λαβεῖν, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν καὶ ἄλλους πλείονας ἐξαίρει.

De his qui ab Ario steterunt in Synodo Nicæna, ex Niceta in Thesauo orthod. fid. lib. 5. c. 7. in fin.

Cæterum (ut Philostorgius primo Historię suæ libro author est) ab Ario in Synodo Nicæna steterunt hi, quorum nomina subsequuntur Episcopi. Ex superiore quidem *Libya* Sentianus Borzi, Dachius Beronices, Secundus Theuchirorum, Zopyrus Barces, Secundus alius Ptolemaidis, Theon Marmaricæ: Ex Thebis *Aegyptiis* Melitius: ex *Palaestina* Patrophilus Scythopoleos, Eusebius, Casariensis, qui Pamphili dictus est: Ex *Phœnicia* Paulinus Tyri, Amphion Sigedonis: Ex *Cilicia* Narcissus Irenopoleos, Athanasius Anazarbi, Tarcodimatus Ægon: ex *Cappadocia* Leontius, Longianus & Eulalius: ex *Ponto*, Basilus Amasix, Melitius Sebastopoleos: ex *Bithynia*, Theognis Nicææ, Maris Chalcedonis, Eusebius Nicomediæ, *Magnus* quidem cognomine, qui Luciano Martyri familiaris fuerat, miraculisque clarus, ut qui vel maxime: ex quo etiam *Magni* cognomen adeptus erat.

De Subscriptionum varietate in Concilio Nicæno, ex Niceta in Thesauo orthod. fidei, lib. 5. c. 8.

Philostorgius, sub finem libri primi, author est, eorum qui Nicænae fidei subscriperant, alios quidem è chirographorum suorum regione ὁμοῦσις dictionem adscripsisse, alios vero ab Eusebio instructos blasphemam ὁμοῦσις vocem loco ὁμοῦσις supposuisse, præter Secundum & Theonam, qui etiam una cum Ario ejusque presbyteris in Illyricum relegati sunt.

De Pœnitentia quorundam Arianorum, quod Concilio Nicæno subscripsissent: quod refert Nicetas in Thes. orth. fid. lib. 5. c. 8.

Philostorgius initio libri secundi, scribit Eusebium, Theognin & Marin, eorum quæ subscriperant pœnitentia ductos ad Imperatorem venisse, hisque apud eum verbis usos: *Iniqui, Imperator, in eo fui-*

VALESII ANNOTATIONES.

1. [ἱερὰ] Ita correxi ex conjectura. Nam in Lexico Suida, ex quo hic Philostorgii locus descriptus est, hodie legitur ἱερὰ. Certe Scriptoris Historici nomen prorsus hic desideratur. Aut igitur Justus nomen hic substituendum est, aut Iosephi. Quæ sequuntur Philostorgii verba, id potius suadere nobis videntur, ut Iosephi nomen substituamus. Sequitur enim τὸν Ἰωσήπον μὲν ὃν ὁ Ἰωσήπος, &c. Ex quibus verbis colligitur, paulo antea sermonem

fuisse de Iosepho. Eligat itaque studiosus Lector utrum voluerit. Porro hoc fragmentum Philostorgii depromptum est ex Proœmio ejus Historiarum. Quo in loco Philostorgius Scriptores omnes Historię sacræ commemorabat. Ac primo quidem Moysen, deinde Scriptorem Historię Macchabæorum recensabat: postremo loco Justum ac Iosephum rerum Judaicarum scriptores referebat.

mus, quod tui metu percussi impietati subscripserimus. Ex quo factum sit, ut Imperator excandescens eos in Galatias seu Gallias Occiduas relegarit, & Arianos sua quemque patria excedere jussisset.

De Paulino Ep Antiocheno facto: quod refert Nicetas in Thesaurο orthod. fidei, lib. 5. c. 9.

Solus Philostorgius libro *Historiarum secundo*, * Paulinum Tyro Antiochiam translatus (in locum Eustathii) author est.

De Aëtio & Eunomio, ex uno e sex prioribus ejus libris, referente Photio in Biblioth. N. XL.

Εξαίρει δὲ, ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθάραι τὰ τῆς θύσεως δόγματα τῷ χρόνῳ συσχεσμένον περὶ τούτους.

Extollit vero in sermonibus maxime *Aëtium & Eunomium*, falso asserens, eos solos repurgasse pietatis dogmata tempore contaminata.

De Acacio Cæsare Pal. Ep. apud Photium in Bibl. N. XL.

Κατηγόρει δὲ Ἀκακίον μάλιστα τὸν Καίσαρα καὶ τὸν Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος δυνάστητά τε ἀνυπερβλήτον καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μετ' ὧν καὶ πάντων Φησὶ καταχύσαι τὴν τιμοφρόνην δοκούντων, εἰς ἔχθραν δὲ πᾶσι καταστάντων, καὶ τὴν τανύτητα θρησκυότων.

Reprehendit vero *Acacii* maxime *Cæsare Palæstinæ* Episcopi vim dicendi intolerabilem & versutiam inexpugnabilem, quibus eum artibus oppressisse ait præ omnibus tam eos qui idem sentire viderentur, odio tamen quodam divisos, quam contraria in religione sentientes.

De Aëtio ex Photii Biblioth. N. XL.

Ἰσορεῖ ἢ ὅτι τὸ Ἀέτιον ὅτι αἵρεσιν σπυδαί τε καὶ κατάρξεις, μέχρι τῆς Αἰτίας τῆς δυσσεβείας ἀνακλήσεως. ὅτις ἢ ὁ Ἀέτιος παρ' αὐτῶν μὲν τὴν συναιρουμένων, διὰ τὸ κακὸν ὑπερβάλλειν τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς ὅτις καὶ μὴ βυθόμορος ἰσορεῖ, τῆς διακονίας καθήρεται ὑπὸ τῆς δυσσεβείας Ἰουλιανὸς ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξάθη.

Narrandi porro initium fecit ab Arian in hæresin studio & initio, ad Aëtii impiissimi revocationem usque. Hic vero Aëtius à cohæreticis ipsis, quod ipsos impietate superaret, ut hic ipsemet etiam invitus narrat, diaconatu submotus: ab impiissimo vero Juliano revocatus & humanissime exceptus fuit.

De Basilio ex Photii Bibl. N. XL.

Βασίλειον δὲ τὸν μέγαν ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μόνον, δι' ἃ λαμπρότερον ἔδειξε. καὶ μὲν γὰρ ἰσχυρὸν καὶ τὸ κάλλος τὸ ἐν τοῖς πατηγύρεσι ὁμιλίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πραγμάτων συνέργειας ἐβιάσθη συμφύγεσθαι. θρασὺν δ' αὐτὸν ὁ δόλιχος δόξα καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ὅτι Φησιν, ἀπετόλμησεν Εὐνομίᾳ ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Basilio vero Magno calumniam texere ausus est, qua illustriorem eum reddidit. Vim enim & venustatem sermonis in concionibus, ipsa rei evidentia fateri coactus est. Temerarium tamen ipsum homo futilis appellat, nec in refutando exercitatum, eo quod, ut ait, Eunomii libris respondere ausus est.

De Leontio Ep. Tripolis, apud Suidam in Λεόντιος.

Τοῖς τοῖς Λεόντιος περὶ αἰετίζετο ὁ κακοφρων Φιλοστέργιος ἐν τῇ βίβλῳ ἀντὶ τῆς, ὡς ὁμόφρονα τῆς Ἀρειανικῆς αὐτῆς κακοφροσύνης.

Hunc vero Leontium sibi vindicat improbus Philostorgius in libro velut consentientem Arianæ suæ improbitati.

De Jordane, & de Pancade, quod habet Joannes Antiochenus περὶ Ἀρχαιολογίας ἀπὸ τῆς ἰστορίας Φιλοστέργιου.

Ἐπ' ἐσχάτοις τῆς Παλαιστίνης τέρμασι, μετ' ἧν καὶ τὸ Φοινίκων ἐκδέχεται, κεῖται πόλις Δαν ὀνομαζομένη πρότερον ἐκ τῆς Δαν φυλῆς, ὁππότε χρόνον ἐπ' ἐκ ὀλίγου ἔτι μόνον τῶν πάντων ἔθνους πλανήμενοι, τελευταῖον τὰ ταύτην κατασχόντες χώρας, μόλις ἰδρυμένοι, καὶ πόλιν ἐπὶ τοῖς ἄκροις αὐτῶν ὄρεσι δευράμενοι, τὴν τῆς φυλάρχου σφῶν ἐπέθηκεν κλησιν. καὶ τὸ ἦν τῆς Ἰουδαίας ὁ ἐσχάτος πρὸς Φοινίκην ὄρος. ταύτην χρόνῳ ὑπερὶ Ἡρώδης ὁ μέγας

Ad extremos Palæstinæ fines, post quam Phœnicia excipit, sita est urbs quæ Dan prius vocabatur de tribu Dan; quo tempore eoque haud parvo hi soli totius gentis errantes, tandem locis illis occupatis vix & ægre confederunt, urbemque ad extremos eorum fines ædificantes, Phylarchi ipsorum nomen indiderunt. Hicque ultimus erat Judææ Phœniciam versus terminus. Hanc cum Herodes Magnus posteri-

oribus temporibus ædificasset, murato nomine Cæsaream Philippi vocavit. Nunc vero Paneas vocatur. Cum enim Panis in ea simulacrum positum fuisset, nomen istud urbs illa accepit. In hac Paneade alter è duobus Jordanis fontibus oritur (duo enim fontes sunt) qui Dan etiamnum ex veteri nomine vocatur. Alterum vero qui Jor nominatur, procul ab illo stadiis circiter 160. collis quidam ex eodem monte profundit. Ex utroque horum effunditur fluvius hic quidem Jorates, sicut ille Danites vocatur. Qui per montem delati, ubi in plana descenderint, inde jam confluunt, maximumque fluvium efficiunt Jordanem. Qui exinde & aquas & nomen utriusque in unum commiscens, per lacum Tiberiadis transit, medium eum secans, perque totum eum proprio alveo fluens, quoad usque ad oppositam continentem perveniat: sibi ipsi æqualis semper ac similis. Inde jam per Palæstinam labens, totus in mare quod mortuum dicitur illapsus extinguitur.

De Apollinario, Basilio, & Gregorio Nazianzeno, quod ipsissimis Philostorgii verbis recitatis habet Suidas tribus locis, in v. Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος.

Apollinarius enim illis temporibus floruit Laodiceæ Syriæ, & Basilius Cæsareæ Cappadociæ, & Gregorius Nazianzi. Est vero locus hic statio ejusdem Cappadociæ. Tres vero viri isti tunc Homoeousion propugnabant, adversus heteroeousion, longe superantes omnes qui prius, quique deinceps ad meam ætatem usque illi hæresi præfuerunt, adeo ut præ iis Athanasius puer judicaretur. Nam & in eo doctrinæ genere quod externum (seu profanum) dicitur, plurimum hi profecerant: & sacrarum Scripturarum, quæcunque ad lectionem & promptam memoriam conferebant, magnam notitiam habebant, & inter eos maxime Apollinarius: hic enim Hebraicam etiam linguam intelligere poterat. Quin & unusquisque eorum in suo singuli genere plurimum stylo valebant. Apollinarius scilicet dicendi genere quod commentationibus est aptissimum, longe præstabat. Basilius vero in genere panegyrico splendidissimus erat. At Gregorii cum utroque comparati oratio, sublimiorem in scriptione locum obtinuit. Etenim Apollinario erat uberius in dicendo: Basilio vero gravior. Cum autem isti tanta dicendi & scribendi & facultate præditi essent, non minus etiam mores præ se tulerunt ad alliciendam ad sui spectaculum multitudinē aptos: adeo ut eos à quibus conspicerentur, & apud quos verba facerent, & quæcunque scripta ederent, omnino pertraherent in sui communionem, quotquot quavis istarum rationum facile capi poterant.

οἰκοδομήσας, Καισαρείαν Φιλίππου μετανοήσας· ἡν δὲ Πανέας ἐπὶ χαλκιδέῃ. τὸν γὰρ Πανὸς ἐν ταύτῃ βρέτας σπηλιόμοι, εἰς τὴν τοῦ τ' πόλεως ἐτρεψαν· ὡς προσηγορεύαν. ἐν ταύτῃ τῇ Πανιάδι, τ' ἢ Ἰορδάνῃ πηγῶν ἡ ἐτέρα τίχτε, δυνὺν ὑπὸν, Δαν ἐκ τῆ παλαιῆς οἰκίας ἐπ' ἡν οἰκομαζομένη· τ' γὰρ ἐπὶ ἔσαν, ἡπὶς Ἰὸς ἑπικαλεῖ, πόρρωθεν αὐτῆς ὅς δ' ἀπὸ σταδίων ρεῖ· κολωνός τις ἢ αὐτῇ προΐσται ὄρους, ἢ ἢ ἐξ ἐκατέρως ὡς χεῖται ποταμός, ὁ μὲν Ἰορδάνης, ὁ δὲ Δανίτης ἑπικαλεῖται· οἱ δ' ἄρα ἢ ὄρεος ἐνεχθέντες ἐπειδὴ καταβάντες εἰς τὸ πεδίον, ὡς ταῦτα ἡδὴ ξυνίασιν, καὶ ἕνα μέγιστον ἀποτελεῖσι ποταμόν, τὸν Ἰορδάνην. ἐν ταύτῃ ἡδὴ τότε ῥέμα, καὶ τὴν προσηγορίαν κεραιόμοι, τὴν τῆς Τιβερίου ἀδὸς διέξεισι λίμνην, μέσσην τέμνων αὐτῇ, καὶ δι' ὅλης αὐτῆς· ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅλας ῥεοῦσας μέγας· ἢ ἐπὶ τὴν καλὴν ἐκπεράσσει γῆν, ἵσως αὐτὸς ἑαυτῷ ἢ ὡς ἀπὸ πλῆθος ὡς κἀντεῦθεν ἡδὴ ἄρα τ' Παλαιστίνης εἰσέρχεται, ἅπας εἰς τὴν κεραιὴν χαλκιδέην εἰσπεσὼν ἀφανίζεται θάλασσαν.

Ἀπολλινάριος γὰρ ἤκμαζε καὶ ἐκείνους τῆς χρόνου ἐν τῇ Λαοδικείᾳ τῆς Συρίας, καὶ Βασίλειος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, καὶ Γρηγόριος ὁ τῇ Ναζιανζῶν· καθὼς δὲ ἕτος ὁ τόπος ἐστὶ τῇ αὐτῆς Καππαδοκίας. τρεῖς δὲ ἦσαν ἄνδρες, τότε ἢ Ὁμοεοῖς πρῶτά· καὶ τ' ἐπὶ προσηγορίαν, μακρῶν πάσας παρελκόντες τοὺς πρότερον καὶ ὑστερον ἄλλους ἐμὸς τ' αἰρέσεως προστάτας· ὡς παῖδα παρ' αὐτοῖς κηθῆναι τ' Ἀθανάσιον. τ' περὶ ἔξωθεν ἰσχυροῦς παιδείας ἐπὶ πλεῖστον ἦσαν προεληλυθῆσαν καὶ τῇ ἱερᾷ γραφῇ ὅποσα εἰς ἀνάγνωσιν καὶ τ' πρόχρητον μνήμην ἐτίλει, πολλὴν εἶχον τ' ἐμπειρίαν· καὶ μάστιγ' ἢ αὐτῶν ὁ Ἀπολλινάριος· ἕτος γὰρ καὶ τ' Ἑβραϊδὸς διαλέκτῃ ἐπαίειν οἷός τε ἦν. καὶ μὴν καὶ συγγραφεὺς ἔχων ἐς τὴν αὐτῇ τῷ ἡν ἰσχυροῦς τῷ μὲν γὰρ Ἀπολλινάριῳ τὸ ὑπομνηματικὸν εἶδος τ' λέξεως, μακρῶν ἄλλα εἶχε· Βασίλειος δὲ παρηγοῖσθαι λαμπρότατος ἦν· τῷ δὲ γὰρ Γρηγορίῳ καὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐξετάζομενα, μείζων βάσιν εἰς συγγραφὴν εἶχεν ὁ λόγος. καὶ ἢ ἐπεὶ, Ἀπολλινάριος μὲν ἀδρότερος, Βασίλειος δὲ σταθερώτερος. ταυτὸς δὲ αὐτοῖς ἐν ταῖς λέξεσι καὶ γραφῇ δυνάμειος ἦσαν, καὶ τὸ ἦθος οὐδὲν ἦσαν οἱ ἄνδρες παρέχοντες πρὸς τὴν πολλῶν θῆσαν ἐπαγωγότατον ὥστε καὶ οἱ ὄρεοντο, καὶ οἱ ἔλεγον καὶ ὅποσα γραφῶντες διεδίδωσαν, ἄρα πάντα ἤρουν εἰς τὴν αὐτῶν κοινωνίαν τῆς κατ' ἐπιστολὴν αὐτῶν ὁμιλίαν ἄλλοτε δὲ δυναμένους.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ὡς ἐκ ἐκείνης] Pessime hunc locum Joannis Antiocheni verterat Jacobus Gothofredus: cujus nos versionem hoc loco emendavimus. Sic enim interpretatus est. E quo utrinque effunditur fluvius; cum vertendum esset, ex utroque horum fontium profuit amnis: alter Jorates, alter Danites dictus. Non animadvertit scilicet Gotho-

fredus subaudiendum hic esse nomen πηγῶν.

2 Ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅλας ῥεοῦσας] Unius litteræ mutatione locum hunc sanavi hoc modo: τῇ οἰκίᾳ ὅλας. Emendationem nostram confirmant Suidas & Hesychius, qui ἑλκὸν viam & tractum seu impetum fluminis significare scribunt. Facessat igitur conjectura Gothofredi.

FRAGMEN-

FRAGMENTA PHILOSTORGII.

Ex Suida in voce 'Αγαπητός.

Α Γαπήτος ἐπίσκοπος Συναδων, ὃν οἱ ἐπαίνο
πολλὰ πύθεται. Εὐσεβίος ὁ Παμφίλου, καὶ
θαυμάτων αὐτοῦ ἐξαισίαν μύθῳ ποιεῖται. ὅρῳ
μεταστάσης καὶ ποταμῶν, καὶ νεκρῶν ἐγέρσεις. καὶ
ὅτι φραπῶντι ὄντα ἐβλήθη Μαξιμίνος ὡς Χρυστα-
νὸν ἀποκτεῖναι, ἀφ' τοῦ πυθάνου πολλοὺς τὰ
παρ' αὐτοῦ πλούμματα ὑπεραγαθμούς. Vide
Philost. lib. 2. in cap. 1.

A GAPETUS Synadorum Episcopus,
quem multis laudibus exornat Euse-
bius Pamphili, & miracula ejus inusitata com-
memorat atque insolita: montes ac fluvios
alium in locum translatos: mortuos ad vitam
fufcitatos. Ait etiam Imperatorem Maximi-
num, eum adhuc militem, utpote Christia-
num, interficere voluisse, propterea quod
comperisset multos, operum quæ ab Agape-
to fiebant admiratione captos, relicto Gen-
tilium cultu ad Christianam fidem transire.

Ex Suida in voce 'Αέτιος.

Αέτιος ἐξ Ἀντιοχείας ἢ Συρίας, διδάσκαλος
Εὐνομίῃ, ἀπὸ πενιχρῶν καὶ θύπλῳ γενέσθαι τυχε-
ριῶν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τῷ οἷ φραπῇ δυσπρα-
γέστερος ἐκτελεγμένῳ γένεσθαι, ἐπεθήκει κομιδὴν
παῖδα τοῦτοι ἀφείας αὐτὸς δὲ εἰς ἔχρατον ἀπο-
είας ἦεν, ἐπὶ χρυσοχοίαν ἐχώρησεν, ἀκρόατος τι
ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἡ φύσις αὐτοῦ μεζόνων ὤρεγτο
μαθημάτων, πρὸς λογικὰς θεωρίας ἐτράπετο.
καὶ δὴ οὕτως συγγίνεται Παυλίνῳ, ἀφ' οὗ ἀπὸ Τύρου
εἰς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενος ἐπὶ κατὰ τοὺς Κωνσταν-
τίνου χρόνους. τούτου ἠκροῶτο, πολλὰ δὲ ὁπτικῶς
φαίνων τῆς ἀσθεῖας τὴν ῥώμην εἰς τὰς πρὸς
τοὺς ἀφροσύνας ζητήσεις. καὶ οὐχ ὑποστά-
τος ἦν τοῖς πολλοῖς ἰδῶν. ἐπεὶ δὲ Παυλῖνος ἐπι-
θήκει, Εὐλαλίῳ τέτῳ καὶ εἰκοστῷ ἀπὸ τῷ
ἀποστόλῳ ἔχοντος τὸν θρόνον, πολλοὶ τῷ ὑπο-
ποδ' Αἰτίου ἐλεγχόμενοι, δεινὸν ποιησάμενοι πρὸς
ἀνδρὸς δημιουργοῦ καὶ νέου κατὰ κράτος ἐλαυνέσθαι,
οὐκ ἄντις ἐξήλασαν αὐτὸν τῆς Ἀντιοχείας. ἐξελ-
θεὶς δὲ, εἰς Ἀνάζαρβον ἀφικνεῖται. ὁ δὲ, ἦδη τὰ
χρῆμα διωόμενος πάσης πιπλάμενος, μέζους αἰ-
τῶν διδόμενοι ἀφορμῶν εἰσέφερε τοὺς χερπούς. ὁ
δὲ οὐδὲν ἐπαύετο, τὴν μὲν διελέγων, Φαύλως
δὲ ἀμπαρόμενος, καὶ ὡς ἔτυχεν ζῶν.

Aetius Magister Eunomii, ortus ex urbe
Syriz Antiochia, parentibus egenis ac vi-
lissimis. Pater ejus cohortali militie ad-
scriptus, cum adversa fortuna usus esset,
fato functus est, relicto isto admodum pu-
ero. Qui ad summam egestatem redactus,
Aurificinam exercere instituit, & ad sum-
mam hujus artis perfectionem evasit. Sed
quoniam ejus indoles ad altiores disciplinas
aspirabat, ad Logicæ studia animum appli-
cuit. Ac primum quidem auditor fuit
Paulini, qui paulo ante ex urbe Tyro An-
tiochiam translatus fuerat, Constantino
etiam tum Imperium gubernante. Hunc
dum audiret Aetius, non mediocrem vim
ingenii ostendebat, in quæstionibus adver-
sus eos quibuscum disputabat: Jamque ejus
impetus à plerisque haudquaquam sustineri
poterat. Mortuo deinde Paulino, cum Eu-
lalius tertio ac vicesimo loco post Apo-
stolos sedem Antiochenam regendam susce-
pisset, multi ex iis qui ab Aetio convicti
fuerant, ægre ferentes quod ab opifice &
adolescente victi ac profligati essent, con-
spiratione facta, eum Antiochia expulerunt.
Ejectus igitur Aetius Anazarbum se con-
tulit. Cumque vim omnem ac facultatem
brevi admodum tempore percepisset, ma-
jores semper edebat fructus, quam erant
elementa atque institutiones quas ab aliis ac-
ceperat. Interim vero reprehendere alios
& confutare non desisteat: ipse vili pallio
tectus, & tenui ac paupertino utens victu.
Vide Philost. lib. 3. cap. 15.

VALESI ANNOTATIONES.

[Εὐσεβίου ὁ παμφίλου] Hic memorie vicio lapsus est Suidas, qui Eusebium posuit pro Philostorgio. Agapeti enim Synadorum Episcopi in Historia Ecclesiastica nufquam meminit Eusebius Cæsariensis. Ejus autem mentionem facit Philostorgius in libro 2. capite 2. ubi e-
dem fere leguntur quæ apud Suidam.

VARIORUM.

Πολλὸν — τῆς ἀσθεῖας τὴν ῥώμην] Vertendum; non mediocrem imperitiam vim. W. Lowth.

Ex

Ex Suida in voce Αὐξέντος.

Auxentius Episcopus Mopsuestiae, unus ex Confessoribus. Fuit hic ex numero eorum qui in palatio Imperatoris Licinii splendide militabant, ejus scilicet exceptor quos Romani Notarios vocant. Porro ejus confessio hujusmodi fuit. In quodam atrio Imperialis Palatii, erat fons, & supra fontem Bacchi statua, & magna circumquaque vitis quæ universum illum locum tectum atque opacum efficiebat. Eo cum Licinius avocandi animi causa venisset, tum Auxentio ipso, tum aliis pluribus ex ejus palatio ipsum sectantibus: in vitem oculos conjiciens, uvam quamdam conspexit inusitatae magnitudinis ac venustatis, ex palmitibus dependentem. Hanc Auxentio jussit ut absunderet. Ille statim arrepto cultro quem feminalibus appensum gestabat, uvam exsecuit nihil suspicatus. Tunc Licinius ad eum conversus: Pone, inquit, hanc uvam ad pedes Bacchi. Ad hæc Auxentius, Nequaquam, ô Imperator, respondit. Christianus enim sum. Quo audito Licinius dixit: Abi igitur solutus militia. Duorum enim alterum abs te fieri necesse est. Tum vero Auxentius nihil cunctatus balteum deposuit, atque ut erat discinctus, libenti animo è palatio excessit. Nec multo post Episcopi eum Mopsuestiae Antistitem ordinarunt. Hujus frater natus minor fuit Theodorus, vir qui Athenis Rhetoricam didicerat. Qui quidem & ipse postea Episcopatum Tarsensem sortitus est. Etenim Aetius cum antea ipse per se, & Eunomium ipsum & alios qui majoris meriti erant, docere solitus esset, postquam Eunomium ad docendi munus promovit, eum deinceps magistrum pro se ac doctorem esse voluit, tum aliorum, tum eorum præcipue qui perfectiore doctrina & institutione indigebant. Nam ipse quidem ad principia atque elementa aliis tradenda præstantissimus erat. Eunomius vero ad elementa quæ tradita fuerant, excolenda ac promovenda, & ad interpretandum perspicue simul atque magnifice, longe illo præstantior habebatur. *Vide Philost. in lib. 3. cap. 2.*

Αὐξέντος Μοψουστίας ἐπίσκοπος ὃς ἦν τῷ ὁμολογητῶν ὀνομαζομένῳ. ἦν δὲ ἐκ τῶν ἐπιφανέστερων βασιλεῦς Λικινίου στρατευομένων, τῶν ὑπογραφέντων τούτῳ γινόμενος, οὗς δὲ Νοταρίους Ῥωμαῖοι καλοῦσι. τὸ δὲ τῆς ὁμολογίας, τοιοῦτον γέγονεν εἶδος. ἦν ἐν τῇ τῆς βασιλικῆς ἐκείνης αὐλῇ, κρήνη τε ὕδατος, καὶ ἐπ' αὐτῇ Διονύσου ἀγαλμα, καὶ ἀμπέλους μεγάλη περικαιμένη, καὶ σκιερὸν ὅππαιτος καὶ συντριβὴν τὴν ἀπὸ τῆς τούτου ἐργαζομένην. ὅταν οὖν ὁ Λικίνιος κατὰ τὴν ἀπαγωγὴν ἀφικόμενος, εἶπε τῷ Αὐξέντιου αὐτοῦ καὶ ἄλλων πολλῶν ἐκ τῆς στρατιᾶς παρευομένων, εἰς τὴν ἀμπέλον ἀνιδὼν, εὐεάσατο βότρυον ὡραῖον πικρὸν καὶ μέγα, τὸ κλημάτων ἀπαιωρούμενον. τῷτον προσέειπε τῷ Αὐξέντιῳ τιμὴν. ὁ δὲ αὐτίκα τὸ προσηρτημένον ταῖς ἀναξυρίσιν αὐτοῦ μαχαίρῃ ἀφελόμενος, ἔπεισε μηδὲν ὑπειδόμενος. ὁ ὢν Λικίνιος ὡς αὐτὸν, θύε τοῖνυν τὸν βότρυον ἐφ' ἑαυτὸν τοῖς ὅδε Διονύσει ποσὶν. ὁ δὲ, μὴ ὡς βασιλεῦς, ἀπεκρίνατο. Χρειαῖος γὰρ εἰμὶ. κακείνος, ἔκκειν ἐκ ποδῶν οὐχ ὅσην τὴν στρατιᾶς σποπαυσαίμενος. γάτοι γὰρ τοῦ δουλοῦ ἀνάγκη ποιεῖν. ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας τὴν τιμὴν ἑαυτοῦ λίσσεται, καὶ ἀσμενος ἐξεχώρησεν ὡς εἶχε τὴν βασιλείαν. καὶ αὐτὸν οἱ ἑφοροὶ μετὰ τινα χρόνον ὑπερον ἐπίσκοπον ἐσήσαντο τὸν Μοψουστίας. τούτου δὲ ἀδελφὸς νεώτερος Θεόδωρος ἦν, ἀπὸ τῆς Ἀθηναίων παιδευθέντων. ὃς καὶ αὐτὸς χρόνον ὑπερον ἐπισκοπὴν τὸν Ταρσοῦ ἐκκλησίας ἔτυχεν κληρονομήσας. ὁ γὰρ δὲ Ἀέτιος τὰς ἀρετὰς δι' ἑαυτοῦ τὸν πρὸς τὸν Εὐδόξιον αὐτοῦ καὶ ἄλλους τοὺς πλείους λόγου ἀξίως διδάσκων, ἐπειδὴ τὸν Εὐνόμιον εἰς τὸ διδασκαλίας προεβίβασεν ἔργον, τούτῳ ἦδη καὶ τὸ πλεονάζον ἑαυτοῦ διδασκαλῶν ἐχρητο πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τοὺς μάλιστα πλεονέστερας μαθήσεως δοκίμους. καὶ γὰρ ἐκείνος μὲν ὡς δὲ χάρις ὡς δὲ ἀεικός· ἔτος δὲ τὰς δοθείσας ἐργάσασθαι, καὶ λαφῶς τε ἅμα καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐρμηνεύσας ὡς πολλὸν δυνατώτερος.

Ex Suida in voce Εὐδόξιος.

Eudoxius Episcopus Antiochiæ, ex Arabisso minoris Armeniæ oppido oriundus. Pater ejus Cæsarius, Maximino Imperium administrante, martyrii coronam reportaverat, licet prius voluptatibus addictior visus fuisset. Verum prioris vitæ maculas martyrii sui cruore studuit eluere. Nam cum utrumque ei pedem sex maximis clavis carnifices transfixissent, eum in

Εὐδόξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ἐξ Ἀραβισσοῦ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Καισαρίης ἐπὶ Μαξιμιανοῦ τῷ μαρτυρίῳ πέφανται ἀνεδέσασθαι, καὶ τοὶ πρότεροι ἡδυνῶν ἦσαν φαίεις. ἀλλ' ἐβλήθη τὰς πρώτας κηλίδας ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς φάσας. ἦλους γὰρ μεγάλους ἐχέοντες τῶν ποδῶν ἐξ τῶν δεινῶν αὐτοῦ διαπεροῦν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ αὐτὸν οἱ ἑφοροὶ] Hoc insigne fragmentum, ex Philostorgii Historia descriptum esse, multis argumentis convinci potest. Nam & locutio plane Philostorgium redolet. Verbi gratia, ἑφοροὶ hoc loco dicuntur Episcopi. Quod quidem alibi quam apud Philostorgium difficile reperias. Præterea quæ sub finem adduntur de Aetio & de Eunomio, perspicue indicant fragmenti hujus actorem esse Philostorgium: quis enim alius hæreticorum illorum dotes ac laudes tam ambiciose commemoraret?

2 Τὸν πρὸς τὸν Εὐδόξιον αὐτοῦ] Procul dubio scribendum est,

τὸν πρὸς τὸν Εὐνόμιον. Neque enim Eudoxii magister fuit Aetius, sed Eunomii. Eudoxius quidem Antiochenus Episcopus in divinis literis magistrum habuit Lucianum martyrem, ut tradit Philostorgius in libro 2. cap. 15. Ego tamen Eudoxium discipulorum Luciani auditorem potius fuisse crediderim. Nam cum Eudoxius Valentis principatu extremum diem obierit, quomodo Luciani martyris, qui regnante Maximino passus est, auditor esse potuerit, equidem non video. Asterium quidem Cappadocem, qui unus fuit ex discipulis Luciani, magistrum habuisse videtur Eudoxius, ut indicat Philostorgius in lib. 4. cap. 4.

σταρτις

σαντες πυρὶ παρέδωκαν· καὶ ἐπειδὴ αὐτίκα πρὸς
τινὶ Φλόγα χωρῶν ἀπέθανεν, ἡμίφλεκτον ἔτι καὶ
σφοδρὸν οἱ προσκυνῶντες τὸν νεκρὸν ἀνελόμενοι, ἐν τῇ
ἀγρῷ Σουβέλ λεγόμενῳ κατέθεσαν.

rogum conjecerunt. Sed quoniam ad ignem
properans confestim expiraverat, cadaver ejus
femiustum adhuc & integrum propinqui cum
ἐ rogo sustulissent, in agro quodam qui Subel
dicitur deposuerunt. *Vid. Philost. lib. 4. c. 4.*

Ex eodem Suida in voce Θεόφιλος.

Θεόφιλος οὗτος ἀπὸ Ἰνδῶν ἐπανελθὼν εἰς Ἀντι-
οχείαν διήγει· ἐκκλησίαν μὲν ἀφαιρεσάμενος οὐδεμί-
αν ἔχων αὐτὸς· κοινὸς δὲ πᾶσι ὢν, ὡς πᾶσι αὐτῷ
μετ' ἀδελφῶν ἐπιφοιτᾷ ὡς ἰδίαις ἐξόν, βασιλέως
αὐτὸν ἐς τὰ μάλιστα διὰ τιμῆς τε πάσης καὶ αἰδοῦς
ἄγοντος· καὶ τῇ ἄλλαν ἀπάντων ὁπόσοις ἔπι-
σταίη μετὰ πάσης προσθυμίας αὐτὸν ὑποδεχο-
μένον, καὶ τὸ τῆς δεξιῆς αὐτοῦ μέγεθος καὶ ἀπλη-
τομένην. ἡ δὲ γὰρ ὁ ἀνὴρ κρείσσων ἢ ὡς αἱ πᾶσι δη-
λώσας λόγῳ· ὡς αἱ πᾶσι τῇ ἀποστόλῃ εἰκόν. ἡλέ-
γεται γὰρ τοι ποτὲ καὶ νεκρὸν ἀναστῆσαι εἰς Ἀντιο-
χείαν Ἰουδαίας πρὸς. Θαλάσσιος ὅ τινος φησι, ἔ-
π' οὐκ ὀλίγοι τὰνδε συνηγοροῦν χρόνοι, καὶ
ἤματα δὴ εἰς τὰ τοιαῦτα ψεύδεσθαι ὑποπίπτει ὢν
ἄλλως τε καὶ ἔχον οὐκ ὀλίγους τῇ ἑστ' αὐτὸν
αὐτῷ γινόμενοι χρόνοι τοὺς ἐπιμαρτυροῦντας.

Theophilus ex India reversus, Antiochiæ
domicilium fixit: propriam quidem ac pe-
culiarem Ecclesiam nullam habens: com-
munis vero omnium Antistes. Adeo ut
cunctas libere pro arbitratu suo tanquam
proprias adire ei liceret: cum & Imperator
maximam ei honorem ac reverentiam ex-
hiberet, & reliqui omnes ad quos accesser-
at, summa alacritate eum exciperent, vir-
tutisque ejus præstantiam admirarentur.
Quæ quidem talis ac tanta in eo fuit, ut
eam nemo verbis explicare possit: quippe
qui imago quædam fuerit Apostolorum.
Aiunt etiam eum aliquando Antiochiæ Ju-
dæam quamdam ex mortuis suscitasse. Id
autem affirmat Thalassius, qui cum illo
diutissime versatus est, & in hujusmodi
rebus extra suspicionem est mendacii: &
qui alioqui haud paucos habet hujus rei
testes qui eodem tempore vixerunt.

Item ex Suida in voce Λεόντιος.

Λεόντιος Τριπόλεως τῆς Λυδίας ἐπίσκοπος, Μυ-
σὸς τὸ γένος ἦ πρὸς τῷ Ἰσφῷ κατακημένον, οὗς
ἀγγιμάχους Ὀμπερος καλεῖ. τὸν τοιοῦτον Λεόντιον
προσεταιρίζεται ὁ χακώφρων φιλοσόφιστος· εἰς τῇ
βίβλῳ ἀντὶ τοῦ, ὡς ὁμόφρονα τῆς Ἀριανικῆς αὐ-
τοῦ χακοφροσύνης. ὡς οὗτος παῖδα ἕνα ἐχονῶς
ἐπειδὴ μὴ χρηστὸς ἐλπίδας αὐτὸν ὑποφαίνοντα
πρὸς δεξιῇ εἶδε, διζάμενος, ὡς φασιν, ἔτι μει-
ράτοι ὄντα, ἐποίησεν ἀποθανεῖν· κάλλιπον ἡγήσα-
μενος, τὸ πρὸ αἰχρῶν πρὸς καταλύσασθαι τὸν
βίον, τῇ σφαλερῇ κατὰ τὸν βίον ὀλιόσθαι ἔξω
γινόμενον. καίνα δὲ αὐτὸν ἐκάλουεν τῆς ἐκκλη-
σίας. ἦν δὲ ἐλθόντος τινὶ γνώμῃ ἐπίσης εἰς πάν-
τας καὶ παρρησιαστικός. καὶ ποτε συνόδου γινόμε-
νης, Εὐσεβείας τῆς Κωνσταντίου γυναικὸς εἰς οἶδμα
δεξιῆς Προνήματος, καὶ ὑπὸ τῇ ἐπισκόπων
προσκυνουμένης, μόνος οὗτος πρὸς Φαῦλον αὐτῷ
πρόθετος, οἶκοι ἔμελλεν. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦτο ὑποθε-
μαίνεσθαι τοῖς θυμοῖς, καὶ τινὶ γνώμῃ φλεγμή-
νασα, πέμπει πρὸς αὐτὸν αἰτιωμένη, καὶ ὑποχέ-
σισι κολακεύουσα, ὡς ἐκκλησίαν σοι μεγίστην ἐγερῶ,
καὶ χρήματα ἐπιδαφιλίστομα, εἰ ἀφίκοιο πρὸς
με. ὁ δὲ ἀντιδίδωσεν· τούτων μὲν, εἴπε βασιλεὺς
τελέσασθαι, ὡ βασιλεία, οὐκ ἐμοὶ μάλλον, ἢ τῇ
σῇ ψυχῇ ἴδιαι χειρὶ. εἰ δὲ θελήσας ἀφικέ-
σθαι πρὸς σε, ὡς τῆς τοῖς ἐπισκόποις προπεύσης

Leontius Episcopus Tripolis urbis Ly-
diæ, ortus ex Mæsis qui Istrum accolunt,
quos Homerus ἀγγιμάχους appellat, id est,
cominus pugnantes. Hunc Leontium suis
partibus adjungit impius Philostorgius in
lib. Historiæ suæ septimo, tanquam Aria-
næ sectæ quam ipse profitebatur, addictum.
Hic cum unicum haberet filium, nec ul-
lam in eo bonæ indolis notam animadverte-
ret, orationibus à Deo impetravit, ut adhuc
adolescens ex hac vita discederet: satius esse
judicans ut ante ullum probrum ac flagiti-
um admissum, mortem oppeteret, ex incertis
ac periculosis hujus vitæ casibus subductus.
Porro eum Ecclesiæ normam vulgo appel-
labant. Idem summa libertate, tam in sen-
tiendo, quam in loquendo, erga omnes ex
æquo utebatur. Cumque aliquando syno-
dus Episcoporum convenisset, & Eusebia
Augusta uxor Imp. Constantii fastu elata
ab universis Episcopis salutaretur, solus
hic Augustam parvi pendens, domi man-
sit. Id factum Augusta ægre ferens, &
ira excandescens, quemdam ex ministris
suis ad eum misit, partim conquerens, par-
tim blanditiis & pollicitationibus eum de-
mereri studens. Maximam tibi, aiebat, Ec-
clesiam ædificabo, & pecunias insuper lar-
giar, si ad me visendam accesseris. Quibus
Leontius ita respondit. Horum quæ mihi
promittis, Augusta, si quidpiam perficere
volueris, scias velim quod animæ tuæ po-
tius quam mihi gratificaberis. Quod si
me ad te salutandam cupis accedere, acce-
dam quidem, dummodo ea quæ Episco-
pis debetur, servetur reverentia: ita ut in-

VALESII ANNOTATIONES.

1. Εἰς τῇ βίβλῳ ἀντὶ τοῦ] Scribendum videtur ἐν τῇ ζ'. βίβλῳ αὐτοῦ, ὅτι. Nam Philostorgius hujus Leontii mentio-
nem facit in lib. 7, cap. 61

ΦΥΛ.

grediar quidem ego: tu vero statim è sublimi folio descendens, verecunde mihi occurras, & manibus meis caput tuum submittas, benedictionem à me postulans. Deinde ut sedeam quidem ego: tu vero stes cum reverentia: postquam jussero fessura, ubi signum tibi dederò. Si quidem id elegeris, ad te accedam. Sin aliter, numquam tot ac tanta mihi donare poteris, ut ego de honore qui Episcopis debetur, aliquid remittens, divinas sacerdotii leges violare unquam velim. Hæc ubi nuntiata sunt, regina mirum in modum excanduit, hujusmodi responsum sibi à Leontio afferri haudquaquam patienter sustinens. Cumque multum intumisset, & magnopere commota esset animo, & pro levitate atque impatientia muliebri minas intentasset, rem ad maritum retulit, ultionem flagitans. Hic vero laudandam potius esse duxit in Leontio animi libertatem: Et uxoris iram sedavit, eamque ad cubiculum suum remisit. Quodam item tempore dum Constantius Episcoporum cœtui præsideret, & Ecclesias pro arbitratu suo regere vellet: cunctis verba Imperatoris cum plausu & admiratione excipientibus, & recte cuncta ab eo dicta esse affirmantibus, solus Leontius conticuit. Et cum Imperator eum interrogasset, quam ob causam solus ex omnibus sileret, respondit Leontius. Miror, inquit, te qui aliis rebus administrandis præpositus sis, alias regendas suscipere: & cum militarium ac civilium negotiorum tibi mandata sit cura, Episcopis tamen præcipere de rebus quæ ad solos Episcopos pertinent. Quibus auditis, Constantius verecundia ac pudore suffusus, in ejusmodi negotiis deinceps pro Imperio agere ac jubere destitit. Tanta in loquendo libertate præditus fuit Leontius. *Vide Philostorgium lib. 7.*

Φυλαχθησομένης αἰδοῦς· ἢ εἰσέλθοιμι μὲν ἐγὼ, σὺ δ' αὐτίκα ἔθρονον τῷ ὑψηλῷ καθέσθαι, μετ' αἰδοῦς ὑπαγῆσαις ἐμοὶ, καὶ ἡ κεφαλὴν ὑπόχης ταῖς ἐμαῖς χερσίν, βίλογιαν ἀξιωμένη· καὶ περὶ καθεδρεύειν μὲν ἐγὼ, σὺ δ' αὖ ἐσθλῶς αἰδουμένη. ὅπου δὲ καθύσταμι, καθεδυμένη, ἥκα δόλιον τὸ σιῶθημα. εἰ οὕτως αἰρήσῃ, ἀφικοίμην ὧς σέ. εἰ δ' ἔτιρον τρόπον, ἔχ' οὕτω πολλὰ δώσεις, οὐδ' οὐτα μεγάλα δυνήσῃ, ὥς ἡμᾶς τῆς παροικίης πημῆς τοῖς ἐπισκόποις καθυφειμένους, εἰς τὸν θεῖον ἐξυσεῖσαι τῆς ἱεροσύνης θεσμόν. ταῦτα ὡς ἀπὸ γέλῃ, ἀνατίμπραται τὴν γνώμην, οὐκ ἀναχέτον ἡγουμένη πρὸς Λεόντιον τοιοῦτους δέξασθαι λόγους. καὶ πολλὰ διοιδύσασα καὶ παθηναμένη, καὶ πολλὰ ἐκ γυναικείας ἀκροχόλου καὶ κόφης ἀπειλήσασα ἀφροσύνας, καὶ τὰνδεὶ διηρησαμένη, ὥς πτωχίαν ἐξάρμα. ὁ δὲ μᾶλλον ἐπήνεσε τὴν ἐλευθερίαν τῆς γνώμης, καὶ τὴν γυναικῶν παρήνεγκε τῆς ὀργῆς· καὶ ἀποπέμπει εἰς τὴν γυναικωνίτην. καὶ ποτε μετὰ τὸν παρθενικὸν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίου τῆς ἐπισκόπων, καὶ ἄρχων τῆς ἐκκλησιῶν ἐθέλοντος, οἱ μὲν πολλοὶ πάν ὅτι φήσιν, ἐκρότου καὶ ἐθαύμαζον, αἰετα εἰρησθαι διοικέμενοι· ὁ δὲ ἐσιώπα. ὡς δὲ ἤρετο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, τί σιωπᾷς μόνον τῆς ἀπάνται; θαυμάζω, ἔφη, ὅπως ἔτιρα δέκεω ταχθεῖς, ἐτέροις ἐπιχειρεῖς· στρατοῦ μὲν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων προεστῆς· ἐπισκόποις δὲ περὶ τῶν εἰς μόνους ἐπισκόπους ἡκόντων ἀφροσύνας. τὸν δὲ βασιλεὺς καταιδεύσας, παύσασθαι τῆς ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ἡδὴ ἀφροσύνας. τοιοῦτος ἦ ὁ Λεόντιος ἐλθόντος.

Item ex Suida in voce Δημόφιλος.

Demophilus Constantinopolitanus Episcopus, vir infano quodam impetu cuncta simul miscere solitus: & qui instar rapidi vagique torrentis, plurimum luti ac sordium in sermonibus suis convolveret. Ut quisvis facile deprehendat ex prima concione quam habuit Constantinopoli. Qua quidem in concione verisimile est cum accuratiorem ac diligentiorē fuisse: quippe cum hujusmodi sermones excipi soleant à notariis. Certe in ejus Commentariis qui etiamnum supersunt, multa differit confusa atque indistincta: & de Patre ac Filio loquens, disertis verbis ita pronuntiat. Filius solius Patris voluntate genitus est, sine tempore ac sine medio: ut jussorum Patris minister sit & famulus. Nam cum prævideret Deus, ea quæ facturum erat, non posse consistere, quippe quæ puri atque impermixti ordinis futura essent, perinde ac Deus qui ipsa fecerat. Nam prorsus necesse erat, ut vel omnia dii

Δημόφιλος ἐπίσκοπος Κωνσταντίνης πόλεως, οἷος ἔμπεσων ὁμοῦ σύμπαντα φύρειν ἀκόσμη Φορᾷ, καθάπερ ἀτακτὲς χειμάρρους, ὅλον ἐπὶ τοῖς λόγοις τὸν συρφετὸν ἄγων. ὡς εἰσὶται τις ἐκ πρώτης ἐπὶ τοῖς ἐπὶ (ἀφροσύνας) ἀπομνήμασιν αὐτοῦ γενομένης δημηγορίας, ἔνθα καὶ μᾶλλον εἰκὸς ἐπὶ ἀσφαλείας αὐτὸν φροντίδα θείαν πρὸς αὐτὸν ἐγγράφοις ἀναλαβανόμενον τῆς λειτουργίας. ἐπὶ τοῖς γὰρ ἄλλα πὶ πολλὰ διέλεκται ἀναγνῶντα, ἀφροσύνην πὶ ἐπὶ τοῖς περὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ λόγοις. Φησὶ γάρ, Ὑἱὸς μὲν Πατρὸς θελήσει γενέσθαι μόνου, ἀχρόνως, ἀμεσιτέτως· ἵνα ἀφροσύνης γέννηται καὶ ὑπὲρ τῆς βουλημάτων τοῦ Πατρὸς. ἐπειδὴ γὰρ ὁ παροικίης Θεὸς ὅτι αὐτὸς ἐμελλε πράττειν, ἀδύνατα ἐπὶ τῇ ἀρετῇ τῆς τάξεως τοῦ μέλλοντος αὐτὰ ποιεῖν Θεὸς ἐπὶ τῇ γενέσθαι μέλλοντα· ἢ γὰρ εἶδει αὐτὰ πάντα Θεὸς γενέσθαι

VALESII ANNOTATIONES.

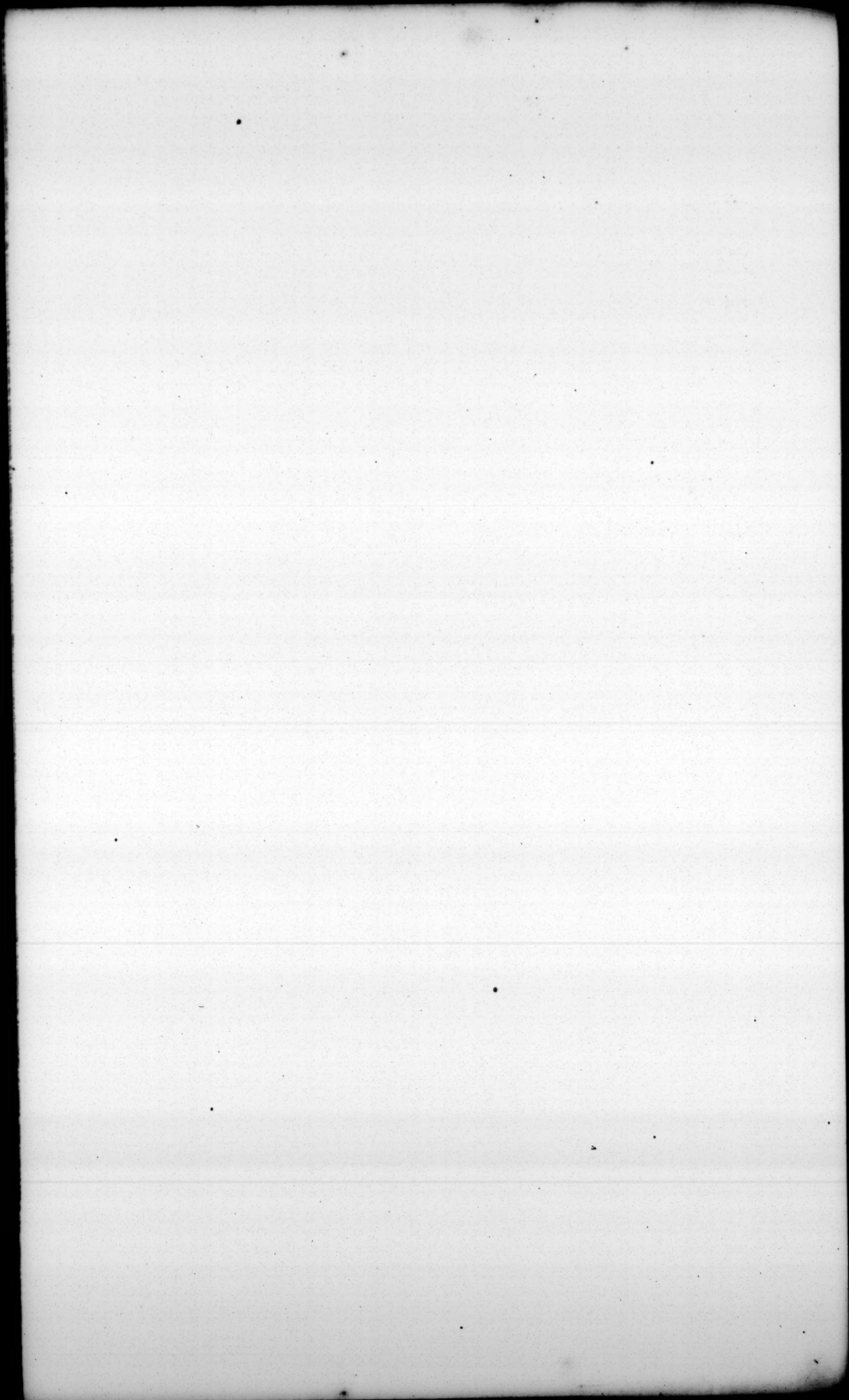
1 Ὁμοῦ σύμπαντα φύρειν] Hic Philostorgii locus de Demophilo Episcopo Constantinopolitano, descriptus est ex lib. 9. ejus Historiæ. Certe in excerptis ejusdem libri capite 14. eadem fere verba leguntur de Demophilo. τὸν δὲ Δημόφιλον φύρειν πᾶν καὶ συγχῶ ἀμαρτάνει, καὶ μάλιστα γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ διγμῶν, &c.

πρὸς ἀξίαν τοῦ ποιουμένου, καὶ ἐκ τούτων ἑμαλ-
 1 λον εἶναι θεοί· ἢ ἴδμεν αὐτὰ γινόμενα λύνεσθαι,
 ὥσπερ κηρὸν περὶ θερμῆς πυρρῆς ἀποσταγόμενον. γίνονται
 μὲν οὐκ ἐκείνης τῆς ἐσομένης, καὶ τοῦ γι-
 γνησκότου αὐτῶν Θεοῦ, ὁ ὕψος, ἵνα συντάξας ἐαυ-
 τὸν καὶ συγκαταβάιναι τοῖς γινόμενοις, ἀποτε-
 λήσει τὸ βούλημα τοῦ Πατρὸς, καὶ μεσότης γένη-
 ται τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμῶν τῆς δι' αὐτοῦ γινόμε-
 νων. ἐλάττωται ἢ ἀφ' αὐτῶν ὁ Θεὸς τῶν ὅλων ἀοδέ-
 νειαν καὶ βασιλείαν καταφύδμενος, καὶ τὸν
 ὕψος πάντων τῶν κτισμάτων ἀποφαίνειν κατα-
 δείκνυσθαι. ὁ μὲν γὰρ, ἀοδυνὴς ἀν' ἡν κατὰ Δημό-
 φιλον, εἰ βουληθεὶς, ἐπεὶ τὰς ἀπορίας εἶχε τοῖς πᾶσι
 τὸ εἶναι ἀδύνατον· φθόρου δ' οὐκ ἀπήλλακτο
 ἀν', εἰ ἐξὸν αὐτῷ θεὸς τὰ πάντα ποιεῖν, ὁ ἢ ἐφαί-
 νετο μηχαίμενος, ὅπως μὴ ταύτης αὐτοῦ τύχη
 τὰ γινόμενα τῆς ἀξίας. τοῦ δὲ γ' αὐτοῦ παι-
 δὸς οὐκ ἔστι τῶν κτισμάτων οὐδὲν, ὁ μὴ ἀμεινὸν
 ὑπάρχειν ἐδείχθη. ἀν', εἴπερ γε μὴ δι' ἐαυτὸν
 ἐκείνος ἔτυχε γενεῶς, ἀλλὰ ἀφ' σκοποῦ καὶ χρεί-
 ας τῆς τούτων γενέσεως. ἅπαν γὰρ τοι τὸ δι'
 ἑτέρων γινόμενον χρεῖαν, ἐλάττω ὑπάρχειν ἐκείνων
 ἀνάγκη, δι' αὐτὸ τοῦ εἶναι τυχεῖν καὶ ἄλλα δὲ
 ἐληρώδει πολλά.

essent juxta dignitatem ejus qui illa condi-
 derat. Ex quo eventurum erat ut plures dii
 essent. Vel certe necesse erat, ut postquam
 facta fuerant, statim dissolverentur, perinde
 ac cera ardentissimo igni admota. Idcirco
 Filius medius extitit inter creaturas quæ con-
 dende erant, & inter Patrem ex quo genitus
 est: ut is sese demittens, seque adjungens
 & socians iis quæ creanda erant, volunta-
 tem Patris adimpleret, essetque mediator inter
 Deum atque inter nos qui per illum facti
 sumus. Sed non animadvertit Demophilus,
 se his verbis summo omnium Deo infirmi-
 tatem & invidiam falso affingere, & Filium
 deterioris conditionis facere quam reliquas
 omnes creaturas. Nam Pater quidem infir-
 mus fuerit necesse est juxta Demophili sen-
 tentiam, quippe qui cum voluisset cunctis
 essentiam largiri, id postea perficere non po-
 tuerit. Ab invidia autem nequaquam alie-
 nus fuerit, si cum ipsi liceret cunctas crea-
 turas deos efficere, ipse studiose cavit ne
 creaturæ ejusdem cum ipso conditionis ac
 dignitatis essent. Jam vero Filio, nulla est
 creatura quæ non potior ac beatior jure me-
 rito esse videatur: si quidem ille non pro-
 pter semetipsum, sed ob contemplationem
 atque usum creaturarum factus est. Quic-
 quid enim ob aliorum utilitatem fit, infe-
 rius sit necesse est iis quorum causa factum
 est. Multa quoque alia hujusmodi profert
 deliria. Vide Philostorg. in lib. 9. cap. 14.

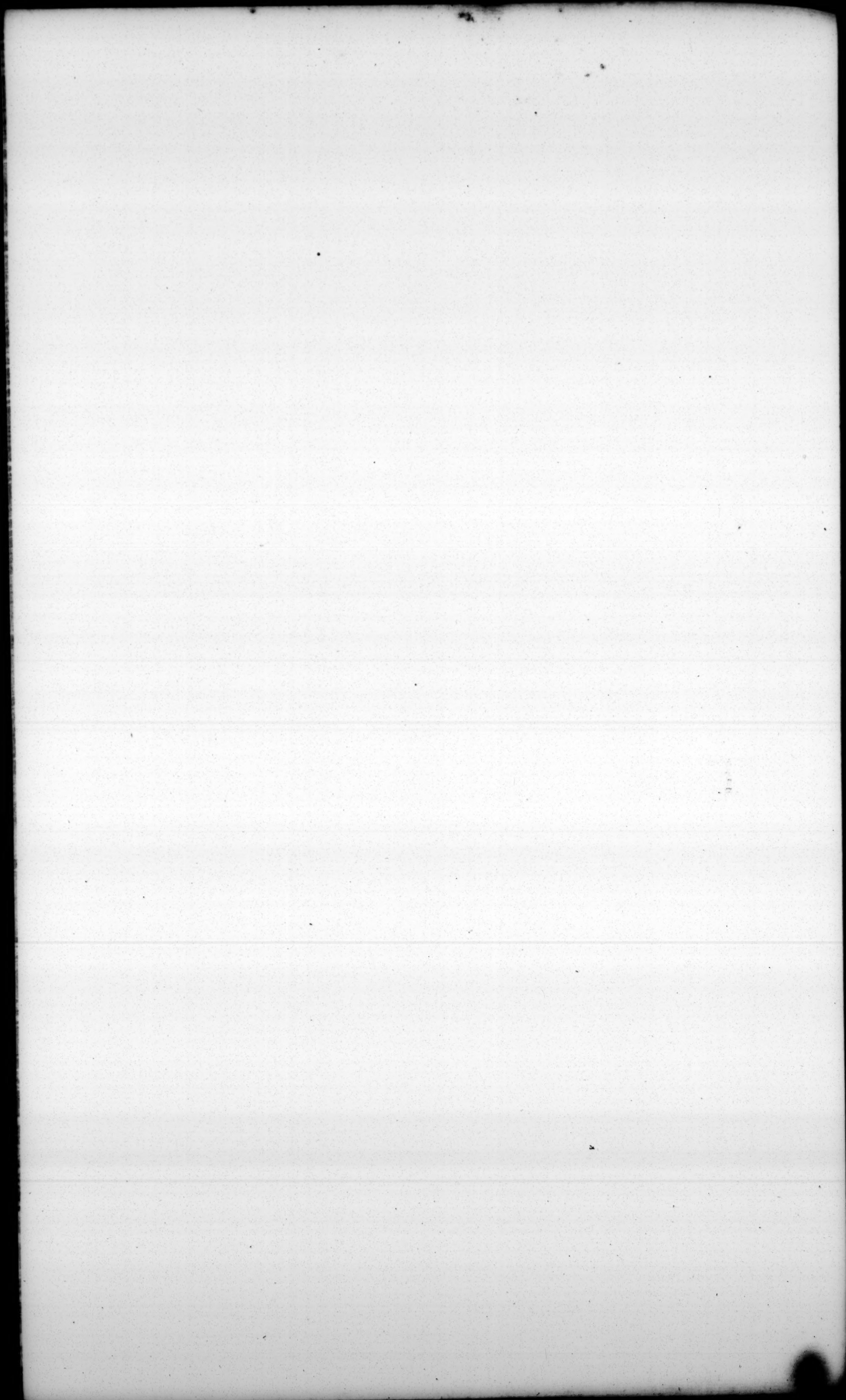
VALESII ANNOTATIONES.

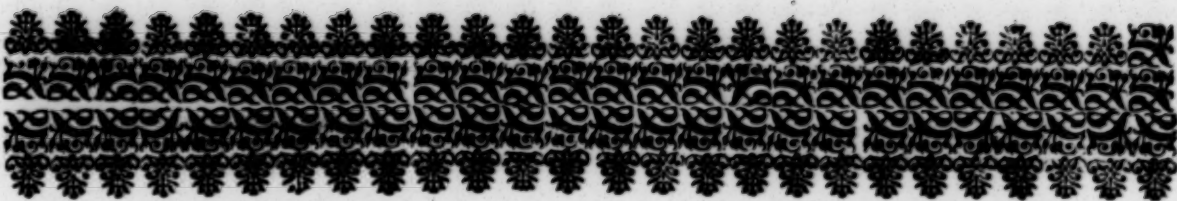
1 ἢ ἴδμεν αὐτὰ γινόμενα] Primam vocem supplervi ex conjectura. Deest enim in vulgatis Suidæ editionibus.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ
ΕΚΛΟΓΑΙ.

EXCERPTA
EX
ECCLESIASTICA HISTORIA
THEODORI
LECTORIS.
HENRICO VALESIO *Interprete.*

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

EXCERPTA
ECCLESIASTICÆ
HISTORIÆ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ THEODORI
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, LECTORIS,

Ἀπὸ Φωνῆς ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΟΥ
τοῦ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

Auctore NICEPHORO CALLI-
STO XANTHOPULI filio.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

EX LIBRO PRIMO.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ὁ νέος ἐξελθὼν εἰς κυνήγιον,
εἰς Λευκὸν ποταμὸν ὡς λέγει, 10
τῇ ἑπομένῃ νυκτὶ ἐπελεύτησεν, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ
θάλῃ Ἀρκადίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. λέγει δὲ ὡς
καὶ ἡ βασίλισσα Εὐδοκία ἀπελθοῦσα εἰς Ἱεροσό-
λυμα, ὅτε ἔπει ἐπέστρεψε Μαρίνα δὲ παρθένουσα
ἐν τοῖς βασιλείοις, πρὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπλεύτησεν 15
καὶ ὅππῃ Χρυσάφιον τὸν Τζουμάν ἀνέλεν ἡ Πουλ-
χερία καὶ ὅππῃ ἡ Εὐδοκία τῇ Πουλχερίᾳ 2 τὴν
εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, ἣν ὁ Στέφανος Λουκάς
καθιέρωσεν, ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπέστειλεν.

2. Marcianus oriundus ex Illyrico, Tri-
bunus, provecta jam ætate, & in bellis stre-
nuus, ab universo exercitu Imperator re-
nuntiatus est in Septimo. Qui statim con-
stituit, ne quis numerato pretio ad magi-
stratum promoveretur.

3. Marcianus καὶ Πουλχερία ἔγραψαν Λέον- 25
τι τῷ Πάπᾳ Ῥώμης, ἡ πᾶσαν αὐτῷ αὐθεντίαν
παρέχοντες. ἐπέταξαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κλή-
σεις. ἔγραψε δὲ βασιλεὺς καὶ τοῖς καθ' ἕνα τῶν τό-
πων ἐπισκόποις. Λέων δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἔγραψε
πρὸς τὴν Νικαίαν ἐλπίζοντάς τινος σύνο- 30
δου θρυμασίαν ἐπιτελεῖν, ἥτις καὶ ἐν τοῖς πρε-
σβυτέραις ἐν Καλχηδὼνι ἐμφέρεται, καὶ ὑπὸ τοῦ
ἱεροῦ ὡς ἐτάπηται.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Εἰς λευκὸν ποταμὸν παρελθὼν] Theodosius junior
exercendi corporis causa ex urbe regia egressus, cum in-
ter venandum ex equo prolapsus esset, in fluvium Leu-
cum decidit. Unde extractus & lectica Constantinopo-
lim relictus, sequenti nocte ἐ vivis excessit, ut scribit
Auctor Chronici Alexandrini. Leucus ergo fluvius fuit
haud procul Constantinopoli, à candore aquarum ita
dictus, ut Melas à nigredine. Idem porro esse videtur

quem Lycum vocat Cedrenus in Claudio, ubi de Apol-
lonio Tyanensi ita scribit. καὶ Λύκον δὲ τὸν ποταμὸν
ἐπὶ κυνέῃ, ὅτε μὴ πλημμυρῶν τὸ Βελῶνος κατελυ-
μνησθῇ, id est, Lycum quoque amnem magicis quibus-
dam figuris & incantationibus consecravit, ne exundans
Byzantium urbi exitium aut noxam inferret. Lycus
etiam dicitur in Originibus Constantinopolitanis p. 73.
ubi infra templum Apostolorum fluxisse dicitur.

VARIORUM.

2 Τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος] De hac imagine loquitur
Germanus Patriarcha apud auctorem vitæ S. Stephani ju-
nioris.

3 Πᾶσαν αὐτῷ αὐθεντίαν παρέχοντες] Marcianus in Epi-
stola ad Leonem P. certiorum eum facit de synodo co-

genda, cui ut interesse dignetur humillime eum rogat,
locumque sibi commodissimum designare velit, quo con-
gregati Episcopi, ea quæ Catholicæ fidei prosint, sicut
Leo secundum Ecclesiasticas regulas definiverit, suis suf-
fragiis declarent.

4. Cum ex omnibus locis Episcopi congregati essent Nicææ, Marcianus qui tum in Thracia morabatur, literas scripsit ad Synodum, se se excusans. Deditque operam ut synodus Chalcedonem transferretur, propterea quod cuperet ipse interesse Concilio, juxta exemplum divini Imp. Constantini. Hoc igitur modo synodus Chalcedonem translata est, & in Ecclesia Euphemie Martyris celebrata. In hac synodo multa necessaria dogmata ac negotia constituta sunt: Quorum notitia & multiplex utilitas ex ipsa actorum lectione percipi potest. Expositi sunt etiam Canones viginti septem. Quibus omnibus gestis, Episcopi ab Imperatoribus honorati, singuli ad proprias civitates remearunt.

5. Pulcheria Augusta admodum pia extremum diem obiit, cum multa præclare in vita gessisset, cunctaque bona sua moriens pauperibus reliquisset. Ejus testamentum Marcianus infirmare noluit; sed ad perficienda cuncta quæ illa mandaverat, libenter sumptus subministravit. Ædificavit autem Pulcheria Ecclesias complures: Eam scilicet quæ est in Blachernis: Item eam quæ est in Chalcopratii. Aliam quoque quæ dicitur Hodegorum: Item Ecclesiam S. Laurentii Martyris.

6. Marcianus ad supplicationes quæ fie-
bant in Campo, pedes extra civitatem pro-
gressus, multas pecunias pauperibus erogavit.
Anatolium vero urbis Episcopum hortatus
est, ut juxta morem Episcoporum urbis re-
giæ, à Tauro usque ad Campum lectica
vectus ad supplicationem procederet. Verum
ille cum Marcianum pedibus incedentem
vidisset, ipse quoque pedes processit.

4. Τῶν ἀπανταχοῦ ἐπισκόπων συναθροισθέντων
 ἐν τῇ Νικαίᾳ, Μαρκιανὸς διατέθειται ἐν Θράκῃ, ἔ-
 γραψε τῇ συνόδῳ ὁποιοῦν μὲρος· καὶ τίτλ' ὀνομα-
 ζομένου ἐν Καλχηδὼνι μεταγαγεῖν ἐς πύδασι, θέλων
 δι' ἐκείνῃ παρεῖναι ἐν τῇ συνόδῳ, ὅτι μίμνησι Κων-
 στατίνῃ τῇ Θεοῦ. ἔπα τοίνυν ἡ συνὸδος ἐν Καλχη-
 δὼνι μετέβη, ἐν τῷ ἱερῷ Εὐφημίας τῆς μάρτυρος.
 ἐν ᾗ πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα διετυπώθη δόγματα τε καὶ
 πράγματα, ὧν ἡ γυναιξὶς καὶ ἡ ὠφέλεια πολυμερὲς
 οὖσα, ἀφ' ἧς τ' πεπραγμένων δηλῆται ἀναγνώ-
 σιως, καὶ 'ὅς' καίνων ἡ ἔκθεσις. ἄνω ἅπαντα
 πράγματα οἱ ἐπίσκοποι, καὶ πάση τιμῇ ὑπὸ τῶν
 βασιλέων πμηνθέντις ἐν εἰρήνῃ ἕκαστος τ' ἰδίαν πόλιν
 κατέλαβον.

5. ² Πουλχερία ἡ θίστις ἐπιβλήτησι, ² πολλὰ ²
κατορθώματα καὶ πάντα τὰ αὐτῆς, πτωχοῖς καὶ
λείψασα· ἅπερ Μαρμαριὸς οὐκ ἀνέτρεψεν, ἀλλὰ
καὶ ταῖς χρεῖαις ἀπάσαις περὶθύμως ὑπερέστη.
ἔκτησι δὲ καὶ εὐκτηρίους οἴκους Πουλχερία πολ-
λοὺς, τὸν ὁ Βλαχέραις, ³ τὸν Χαλκοπερατίων, ³
τὸν ὁδηγῶν μεθ' ὧν καὶ τὸν Λαυρετίου τοῦ
μάρτυρος.

6. Εἰ ταῖς^β λιταῖς ταῖς γενομύσας ἐν τῷ κάμπῳ, ^β
 πεζὸς Μαρκιανὸς ἐξερχόμενος, πολλὰς τοῖς δομέ-
 5 νοις δωρεὰς παρῆχεν. Ἄνατόλιον δὲ τὸν ἐπίσκοπον, ⁴
 ὡς προ* κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἐπισκόπου τῆς πό-
 λεως, ὑπὸ τοῦ Ταύρου Φορέϊω Φερόμενος, λιτανεύ-
 ειεν ἕως τοῦ κάμπου. ὁ δὲ Μαρκιανὸς ἐβλέπων
 πεζόντα, καὶ αὐτὸς πεζὸν ἐλιτάνθει.

VALESII ANNOTATIONES.

1 ΚΖ'. *novissimus*] Certe in editione Moguntina totidem numerantur Canones Concilii Chalcedonenſis. Græci tamen addunt præterea Canonem vicesimum octavum, qui eſt de privilegiis ſedis Conſtantinopolitanæ.

2 Πολλὰ κερτρίμαζα] Hunc locum Theodori Lectoris descripsit Theophanes in Chronico pag. 91. hoc modo: πολλὰ ποιήσασσι κερτρίμαζα.

3 Τὸν χαλκογραφῶσαν, τὸν ὀδῶν] Tres Basilicas in honorem beatae Mariae Virginis Pulcheria edificavit Constantinopoli, seu potius juxta urbem Constantinopolim. De quibus videndus est Nicephorus in libro 14. capite 2. & in libro 15. cap. 14. In Hodegis quidem deposuit imaginem Deiparae, quam à B. Luca Evangelista depictam Eudocia Augusta ad Pulcheriam transmisserat, ut Theodorus noster paulo ante scripsit. ἢ ὁ Ἀπὸστολὴ Λουκᾶς ἐκτίθησεν. verbum ἐκτίθησεν proprie dicitur de pictore qui praesentem aliquem depingit, quem ipse oculis contemplantur. Utitur eodem verbo Nicephorus in libro 15. capite citato. ἢ Λουκᾶς ὁ ἁγίος ἀπὸστολὴ χρίσας ἐκτίθησεν εἰς τὴν καὶ τὸν τύπον ὁρώσης, καὶ αὐτὴν ἔδειξεν τῇ μοναχῇ συνίστης. Dicta porro est haec Basilica Hodegorum, eo quod caeci, meritis beatae Virginis, cujus illic imago erat deposita, visum recuperarent, nec am-

plius ἰδῆναι, id est ductore opus haberent, ut docet Codinus in libro de originibus Constantinopolitanis pag. 41 editionis Regiz. Unde lucem accipiunt verba Nicephori quæ proxime sequuntur, ἡνὲς εἰδὼν οὗ τῷ θεοβουαλίῳ ἀληθινῶν πρῶτος τὸ ἐς διῶν πλῆθὺν αὐτῇ διαπραΐετο. Id est, *Hæc imago primum in loco qui tribunal dicitur, miraculum illud quod hæcenus ab illa fieri soles, perpetravit.* Quibus verbis indicat Nicephorus, sua etiam ætate cæcos ad illam imaginem Deiparæ, lumen oculorum recuperasse.

4 *Ἀνατλίον τὸν ἐπίσκοπον ὠρορ*] *Scribo ὠρορῶν vel ὠρορῶντα*, id est: *Anatolium vero urbis Episcopum hortatus est, ut juxta morem Episcoporum urbis Regiæ à Tauro usque ad Campum, lætica vēctus, ad supplicationem procederet.* De supplicationibus publicis quæ fiebant in Campo, videndus est Cedrenus & reliqui Chronographi, in rebus Theodosij junioris, ubi agunt de Proclo Constantinopoleos Episcopo; & de hymno Trisagio primum instituto. Erat autem Campus iste in Septimo, in quo milites exerceri solebant, ut docet Theophanes in Phoca. Ubi etiam atate Phocæ, Campum illum extra urbem fuisse testatur. Porro hic locus Theodori Lectoris extat etiam in Theophanis Chronico pag. 94. sed verbis paululum immutatis.

VARIORUM.

a Πουλχερία ἐπιλύοισιν.] Pulcheria obiit anno 453. ut Marcellinus, & auctor Chronici Alexandrini, & Idacius docent, postquam vixerat 54 annos & aliquot menses. Mox de Blachernis, Dionysius Byzantius in Anaplo Bosporico scribit, Blachernarum nomen, ante instauratum à Constantino M. Byzantium, loco vicino à quodam ibi regnante fuisse inditum. Chalcooprata vero, tractus fuit iudaei, ubi jam ab ipsius Constantini M. ævo habitabant Urbis, & aramentorum mercaturam ibi exercentes, ut habet Codinus, pag. 43.

b Ἀπὸς Ἰουστινιανῶν εἰς πρὸς Κωνσταντῶν] Byzantii, terræ motu

confrenati, qui anno XXX. Theodosii junioris urbem
per quatuor menses continuos concussit, extra urbem in
τῇ λιγυμῇ Κάμπῳ, supplicationibus una cum urbis E-
piscopo vacare, ut habent Theophanes, auctor Chro-
nici Alexandrini, Cedrenus, Codinus. & alii passim. Hu-
jus porro supplicationis seu Litaniz memoriam quotan-
tis deinceps factam discimus è Chronico Alexandrino,
his verbis: Ὁμοῦ καὶ ἡ κοινὴ κατ' ὅτας ἑπιπλάττει τῆς λι-
τανίας μέχρι καὶ νῦν ἐν τῇ Κάμπῳ ὑπὲρ τῆς τοῦ φιλαρμόνως
Θεοῦ μακαρονομίας. Du-Cingins in CPoli Christiana, lib.
2. pag. 141.

7. Μαρκιανὸς γιουὲ τὰ ἐκ τῆς Ἀφροῦ κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ τῶν βασιλίδων γενόμενος, κληθεὶς βασιλικῶς, πρὸς πόλεμον ὑπηρεπίζετο. συνέβη δὲ αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς τὴν λιτὴν ἐν τῇ κάμπῳ.
1 τῇ Ἰαννουαρίῳ μὲν καὶ. περὶ χειρὶς δὲ εἰς βασιλείᾳ Λέωνος, Θραξ μὲν τῇ γένει, Τριβούνος δὲ τὴν ἀξίαν.

8. Τιμόθεος τὸν Μαρκιανὸν αἰδομένους θάνατον, 10 χυῖν Προτερίῳ κινεῖται, καὶ τῷτοι ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τῆς ἐκκλησίας σφαγῆται παρεσθιάσας, καὶ τὸν νεκρὸν συρῆται, καὶ περὶ τοῦ ὁδοῦ θάπτει. Τιμόθεος ὁ Αἰλῦρος, πρὶν ἢ ἀναμετρηθῆναι Προτερίῳ, ἡμελειᾶ πρὶν χρησάμενος, νυκτὸς ἐν τοῖς τῷ μοναχῶν κελλίοις περιερχόμενος, ἐξ ὀνόματος ἐκάλει ἕκαστον μοναχόν. ἐκείνου δὲ ὑπακούοντος, ἔλεγει ὅτι εἰς μὲν εἰς 15 τῷ λειτουργικῶν πνευμάτων ἀπεστάλη δὲ πᾶσιν εἰπεῖν, ἵνα Προτερίῳ μὲν τῷ κοινοῖαν φθύνανται, Τιμόθεον δὲ τῷ Αἰλῦρον ἐπίσκοπον περὶ χειρὶς, ἑαυτὸν δὲ πᾶσι πιαθῇ.

9. Ο Αἰλῦρος, ζῶντος τῷ Προτερίῳ, 20 καθηρημένων ἐπισκόπων χειροτονεῖται, καὶ διὸς θορύβῳ καὶ ἑσπέρῳ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπλήρωσεν.

10. Ὁ Νισιβιδὸς ὡς ὁ μέγας Ἰάκωβος. ὅπως 3 ὡς ὁ ἀρίτερος ἔδειξε τὸ πρὸς τὰς πλυνύσας ἑλθόντας κόρας ἐν τῇ πηγῇ, αἶψα ἐπὶ τῷ ῥήματι 25 πρὸς Ἰακώβου ἐπολιώθησαν, καὶ ἡ πηγὴ ἐξηρανόθη ἢ ὁξεία πάλιν, ἀπεκατέστη τὰς μύτοι κόρας πεπολιώσας κατέλιπε. διὸ εἶδεναι ὅτι οὗτος Ἰάκωβος 4 ὁ καὶ τὸ θαῦμα τὸ πρὸς τὴν πηγὴν καὶ τὰς κόρας ποιήσας, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνγράφας πρὸς 30 τὰ ἐγκύκλια. οὗτος ὁ Νισιβιδὸς, ἐν τοῖς Κωνσταντίνου ἢ χρόνοις. πλὴν καὶ οὗτος ὁ δεύτερος Ἰάκωβος μέγας ἢ ἐπὶ θαύμασιν, ὡς φησὶν ἐν τῇ Φιλοθέῳ ἱστορίᾳ ὁ Θεοδώριτος.

7. Marcianus cum didicisset ea quæ adversus Romam & Imperatrices facta fuerant à Vandalis ex Africa profectis, sicut Imperatorem decebat commotus, ad bellum se paravit. Contigit autem ut ad Supplicationem procederet in Campum die xxvi. Januarii.* Ejus autem loco Imperator eligitur Leo, oriundus ex Thracia, dignitate Tribunus.

8. Timotheus, audita Marciani morte, adversus Proterium insurgit, eumque in baptisterio Ecclesiæ occidit, & cadaver ejus per urbem trahi & incendio consumi curavit. Porro hic Timotheus Ælurus, antequam Proterius occideretur, præstigiis quibusdam ac machinamentis usus, noctu cellas Monachorum circuibat, singulos Monachos nominatim appellans. Cumque is qui nominatus erat respondisset, ipse unum ex Angelis se esse dicebat, ad hoc missum ut singulis denuntiaret, ne Proterio communicarent, sed ut Timotheum Ælurum Episcopum eligerent, semetipsum cunctis manifeste designans.

9. Ælurus, vivente adhuc Proterio, ab Episcopis qui depositi fuerant, ordinatur. Statimque turbis ac tumultuatione Ecclesiam implevit.

10. Magnus Jacobus Nisibi erat oriundus. Quanta autem virtute præditus fuerit, apparet ex miraculo quod factum est in puellis quibusdam Gentilibus, quæ lavabant in fonte. Hæ enim post imprecationem Jacobi incanuerunt, & fons ipse exaruit. Quem mox Jacobus orationibus suis restituit: Puellas vero ipsas canas reliquit. Sciendum porro est, Jacobum hunc qui istud miraculum in fonte & in puellis perpetravit, alium esse ab eo qui ad Encyclicas literas rescripsit. Nam Nisibenus quidem ille vixit temporibus Constantii. Hic tamen junior Jacobus miraculis quoque clarus fuit, ut testatur Theodoritus in historia Philotheo.

VALESII ANNOTATIONES.

1 τῇ Ἰαννουαρίῳ μὲν καὶ. Post hæc verba notandus est asteriscus. Defunt enim nonnulla, quæ sic suppleri possunt: ἔτι δὲ ἱστορία ἡμεῖς ἐπιλάτουμεν. Id est, Sexto autem post die abijt à vita, pridie Kalendas Februarias *. Male apud Theophrastum in Chronico scriptum est, pridie Kalendas Maias. Id enim refellit ipse Theophrastus, qui paulo post scribit Leonem Marciano mortuo subrogatum fuisse mense Februario. Erat hic annus Christi 457.

2 Μελενίᾳ πρὶν χρησάμενος. Hunc Theodori locum describit Nicephorus in capite 16. libri 15. quibusdam adjectis in hunc modum: μελενίᾳ πρὶν καὶ ἀσφάλῃ χειρὶς. νυκτὸς πρὶν καὶ χειρὶς τῶν μοναχῶν διατρέχοντες, ἐκάλει ἕκαστον ἐξ ὀνόματος αἶψα πρὶν χειροτονεῖν καὶ ἐπίσκοπον κατέλιπε. Id est, Fuligine nigroque colore oblitus, noctu circum Monachorum cellas obambulavit, singulos nominatim appellans, per calamum scirpium excavatum. Sed difficultas hic se offert, cur Timotheus fuligine oblitus esse voluerit, qui se Angelum esse fingebat. Neque enim hic color Angelis convenit. Quare pro μελενίᾳ libentius scripserim μεσζανίᾳ,

ut legitur in Chronico Theophrasti pag. 94. ubi hic locus Theodori describitur. Mihi quidem videtur Timotheus ob hanc causam cognominatus esse Ælurus, id est Felis, quod instar Felis seu Æluri, noctu obambulare solitus esset.

3 Ὁ Νισιβιδὸς ὡς ὁ μέγας Ἰάκωβος. Non dubito quin scribendum sit, ὅτι Νισιβιδὸς ἢ, ὅτι. Sic enim incipere solent hujusmodi excerpta. Porro hunc Theodori locum descripsit Nicephorus in lib. 15. cap. 22. Sed graviter hallucinatur. Nam Jacobum Monachum qui Leonis Augusti temporibus vixit & encyclicis ejus respondit, confudit cum Jacobo Nisibeno qui Constantii temporibus vixerat, & miraculum illud de puellis canitie resperis perpetraverat, teste Theodorito in Philotheo. Porro ambo isti Jacobi patria Nisibeni fuerunt, ut notavi ad librum secundum Evagrii cap. 9.

4 Ὁ κατὰ τὸ θαῦμα πρὸς τὴν πηγὴν. Scribendum videtur ὅτι πρὸς τὸ θαῦμα.

5 Ἐν τῇ Φιλοθέῳ ἱστορίᾳ. Locus Theodoriti quem indicat Theodorus noster, extat in capite 21. Philothei.

VARIORUM.

2 ἐπολιώθησαν. Puellis hanc poenam ideo irrogavit Jacobus, quod, cum ipse fontem præteriret, in quo pannos lavabant, habitum ejus nihil reverita, exuto pudore, & perfrita fronte, impudentibusque oculis divinum hominem conspiciebant, nec capitis operientes, nec vestes quas succinxerant demittentes: ut narrat Theodoritus in Philotheo.

* Auctor Chronici Alexandrini habet: His Consulibus (Constantino scilicet & Rufo, anno Chr. 457.) obiit diem

suum Marcianus Aug. Vixit annos LXV. & creatus est ab exercitu Imperator Leo Magnus, mense Peritio VII Idus Feb. regnavit annos XVI. Dies itaque natalis Imperii Leonis fuit septima mensis Februarii, quo mense etiam eum Imperium iniisse docet Theodorus, infra, in fine lib. 2. Leo Augustus imperare cepit Indictione decima, mense Februario coronatus ab Anatolio Patriarcha, Ant. Pagi ad ann. 457. n. 2.

11. Theodoritus arcam magno Jacobo ad sepulturam paraverat. Verum Theodoritus ante Jacobum ē vivis excessit. Nihilominus tamen magnus Jacobus in ea arca depositus est.

12. Symeon oriundus fuit ex vico Sifan, qui primus standi in columna exercitationem excogitavit. Vir autem fuit præstantissimus, ut testantur libri de ejus vita conscripti.

13. Mortuo Anatolio, Gennadius presbyter Ecclesiæ CP. in ejus locum substituitur: simul nominato quorundam suffragiis Acacio, Orphanotrophii præposito. Porro Gennadius Oeconomum Ecclesiæ constituit Marcianum, qui ex Catharorum secta ad Ecclesiam Catholicam transierat. Hic simul atque Oeconomus factus est, decrevit ut quæ in unaquaque Ecclesia offerebantur, Clerici ejusdem Ecclesiæ acciperent: cum ad id tempus magna Ecclesia, universa accipere soleret.

14. Leo Imp. lege lata constituit, ut die Dominico cuncti feriantur, isque dies ab omni opere vacuus esset ac venerabilis. Constituit etiam, ut Clerici apud solum præfectum prætorio convenirentur.

15. Hic Gennadius neminem ordinabat, qui Psalterium non sciret memoriter. Sub eodem Gennadio Pictoris cujusdam manus exaruit, qui Christum Jovis specie depingere ausus fuerat. Sed Gennadius pictorem precibus suis mox sanavit. Scribit porro Theodorus noster, melius esse & magis consentaneum veritati, Christum alia forma pingere, crispo scilicet & raro capillitio.

16. Eleutherio martyri ob quemdam ejus clericum Gennadius scripsit in hunc modum. Miles tuus disciplinam non servat. Tu igitur aut emenda illum, aut dele. Statimque mortuus est clericus, utpote qui malis moribus esset præditus.

17. Hujus Gennadii temporibus, Stu-

11. Λάριακα ἡτοίμασε Θεοδώριτος πρὸς τὰ φῶν & τὰς μεγάλας ἱακώδας. συνέβη δὲ πρὸς πλῆθος τὸν Θεοδώριτον. πλὴν καὶ οὗτος ἐν αὐτῇ ἐτέθη ὁ μέγας Ἰάκωβος.

12. Συμεὼν, ἀπὸ κάμης ἦν Σισάν, ὃς πρῶτος τὴν κλόναν ἐπὶ τὴν δεινὰ ἐπέθηκεν μέγας γενέμενος, ὡς δηλοῦσι τὰ αὐτὸν συγγραμμάτα.

13. Ἀνατολίῳ πλῆθυσαντος, Γεννάδιος πρὸς χειρίζεται, πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας, Ἀκακίου τοῦ Ὀρφανοτρόφου συμψήφου γενόμενος. πρὸς δὲ αὐτὸν ὁ Γεννάδιος Μαρκιανὸν Οἰκονόμον, τῆς τῆς καθαρώς ὄντα θρησκείας, εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετελθόντα. ὃς ἅμα τὰς γενέας Οἰκονόμος, τὰ προσφερόμενα ἐν ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ, τοὺς τῶν τύπων Κληρικῶν κομίζεσθαι διετύπωσε, ὥς τὸν τύπον τῆς μέγας ἐκκλησίας πάντα κομίζομένης.

14. Λέων ἐνομοθέτησε, ὅτι τὴν κυριακὴν ὡς & αὐτὸν ἀργία, ἀπερχομένην πρὸς εἶνα καὶ σβασμίναν καὶ τοὺς Κληρικῶν ὡς τὴν ἐπὶ τὴν τῆς πραιτωρίου μόνον ἀπερχομένην.

15. Οὗτος οὐδένα ἐχειροτονεῖ, τὸ ψαλτήριον μὴ γινώσκοντα. ἐπὶ Γεννάδιῳ, ὃς χεὶρ τοῦ ζωγράφου ἐξηράνθη, τοῦ ἐν τῇ ταύτῃ διὸς, τὸ ζωτῆρα γράψαι πολέμοισι. ὃν δὲ ὁ δὲ χεὶρ ἰάσατο Γεννάδιος. Φησὶ δὲ ὁ ἱστορῶν, ὅτι τὸ ἄλλο ὄχημα τοῦ ζωτῆρος, τὸ οὐλον καὶ ὀλιγότειχον, ὑπάρχει τὸ ἀληθές.

16. Εὐθυμίου τὸν μάρτυρα δι' εἶνα κληρικὸν τοῦ τοῦ αὐτοῦ, ἐδήλωσεν ὁ Γεννάδιος, ὅτι ὁ γραπτός σου ἀπακτεῖ. ἢ διόρθωσον τοῦτον, ἢ ἐκκοψον. ὁ δὲ ὁ δὲ ἐτελεύτησεν ὡς κακὸς τροπος.

17. Ἐπὶ Γεννάδιῳ ὁ Στούδιος ἐκπέσεν τὸν τοῦ τοῦ

VALESII ANNOTATIONES.

1 Λάριακα ἡτοίμασε] Idem de se testatur Theodoritus in Historia Philothei capite jam citato, pag. 866. editionis Jacobi Sirmundi, κατὰ τὴν ἑκδοὺς ἐν τῇ τῶν ἀποστόλων καλλυμένων σηκῶ, &c.

2 Συμψήφου γενόμενος] Hujus vocabuli significationem non intellexit Musculus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: Suffragatore ejus Acacio Orphanorum nutritore. Atqui συμψήφου hoc loco non significat suffragatorem. Quid enim prodesse poterat Gennadio suffragium Acacii? συμψήφου dicebantur à Græcis, quicumque populi clerique suffragiis simul nominati erant ad Episcopatum gerendum. Plures enim initio proponi consueverant, donec conspirantibus omnium suffragiis unus electus fuisset. Hi συμψήφου & συμψήφιστοι dicebantur. Sic Theophanes in Chronico pag. 116. ubi de electione Palladii Episcopi Antiocheni loquitur, hæc addit, συνεψήφιστον δὲ παλλαδίῳ καὶ Ἰωάννῃ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ Ἀναστάσιος ὁ Σιλιπταρίος, ὁ κακὸς βασιλεύσας. Quæ interpretes, vir alioqui doctus & de literis bene meritis, ita vertit: Cum Palladio etiam electi sunt Joannes Constantini, & Anastasius Silentiarius, &c. Sed vertendum erat, Una cum Palladio

quorundam suffragiis nominati sunt Joannes Constantini filius, &c. Idem fere significat vocabulum συνεψήφιστον, de quo vide quæ notavi ad Historiam Sozomeni. Porro hunc Theodori locum descripsit Nicephorus in cap. 16. lib. 15. ubi vocabulum illud συμψήφου retinuit. Sed Joannes Langus illud non intellexit.

3 Τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πάντα κομίζομένης] Descripsit hunc locum Nicephorus in cap. 22. lib. 15. Sed verba paululum immutavit hoc modo, ἡ μέγας ἐκκλησία τῆς καθόλου ἐκκλησίας κομίζομένης. Ubi notandum est Nicephorum majorem Ecclesiam vocare τὴν καθόλου: non quod reliquæ Ecclesiæ huic subiectæ, non essent Catholicæ: sed per excellentiam quamdam major Ecclesia Patriarchalis dicebatur Catholica. Sic Epiphanius in hæresi Arianorum haud procul ab initio, Catholicam Ecclesiam vocat majorem Ecclesiam urbis Alexandriæ, quæ subiectas habebat plures minores Ecclesias.

4 Λέων ἐνομοθέτησε] Hunc locum exscripsit Nicephorus in capite jam citato, lib. 15.

5 Φησὶ δὲ ὁ ἱστορῶν] Hunc Theodori locum descripsit Theophanes in Chronico p. 97. suppresso tamen ejus nomine.

VARIORUM.

a Τὴν κυριακὴν πρὸς εἶνα ἀργία] Hæc est LIV. inter Constitutiones Leonis Imp. qua vetitum est ne rustici die dominico aliquid in agris operis facerent, sicut olim iis indultum fuit. Vid. Sozom. pag. 19. not. 2.

b Στούδιος] De hoc Studio Michael Studita in vita Theodori Studitæ: Venerat ab urbe Roma vir genere & opibus præstans, Studius nomine, (Euprepium lingua nostra

vocare solet,) qui & Patricii & Consulis honorem fuerat adeptus. Hic cum in hac urbe (CPoli) domicilium collocasset, præclarum templum magno Præcursori posuit circa ann. 462. Cyriacum quod attinet, cum Bollandus recenset inter triginta septem martyres Ægyptios qui passi sunt die 28. Januarii, anno incerto. Ecclesia ejus CPoli condita fuit extra portam auream, ut habet Theophanes.

ἀγίου Ἰωάννου, καὶ μοναχοὺς ἐκ τῶν Ἀκοιμή-
των ὀρεκατέστην. Γρατῆσιμ¹ δὲ ὁ πραιπόσι-
τος, τὸν τοῦ ἀγίου Κυριακοῦ, ὃς ὦ καὶ τὸ μο-
ναχικὸν ὄχημα ἔλαβεν, ἅμα ἐπλήρωσι τὰ πραι-
ποσίτου.

18. Δανιὴλ ὁ θαυμασίος ἐκ τῆς Συμεῶν²
μάνδρας ἐλθὼν, τῷ φύλῳ ἐπέβη τῷ ὃς τῷ Ἀν-
άπλῳ.

a 19. Ανθίμος καὶ Τιμοκλῆς, ³ οἱ τῷ τροπαρίῳ ποιη-
ταί, ἡγετὰ Φατερίας διηρέθησαν. ἀλλ' ὅσοι μὲν
ἔχαιρον τῇ ἐν Καλχηδὼν συνόδῳ, παρὰ τῷ Ἀν-
θίμῳ συνήγοντο. αὐτὸς γὰρ καὶ τὰς πανυχίδας
παρεσκήλασε γίνεσθαι. ὅσοι δὲ ταύτης ἐχθροί, τῷ
Τιμοκλῇ προσέειπεν.

20. Μαρτυρίῳ ἡ ἀποχέας ἐπισκοπῆντος ἐκ-
κλησίαν, κατέλαβεν ἡ ἀποχέας Ζήνων ὁ γρατη-
λάτης, ὁ γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδῃ τῇ βασι-
λέως Λέοντος. τούτῳ ἡ Πέτρος πρεσβύτερος ὃς ἐν
Καλχηδὼν καὶ Βίαντος ὁ μάρτυρος, ὁ ἐπικλὴν κα-
φθὺς, ἠκολούθησεν ἐπὶ Ἀποχέας τῷ Ζήνωνι τοῦ
βασιλέως γαμβρῷ. ἐποφθαλμίνας δὲ τῷ θρόνῳ ὃς
πόλεως, πέβη τῇ Ζήνωνι συνεργῆσαι αὐτῷ. καὶ μετὰ
στάμνος πᾶς ὁ λαὸς ὃς Ἀπολλωνίαν, μυρίου
δορίους χιτῶν πέντας καὶ Μαρτυρίῳ ἐπισκόπου
εὐργάστατο, ἀναθήματα βάλλον τὴν μὴ λέγοντας,
4 ὅτι Θεὸς ἐσαυράθη. ὃς οἷς καὶ τὸ λαὸν εἰς διαίρεσιν
ἤγαγεν, καὶ ὃς τῷ τετραγώνῳ Πέτρος, τὸ ὃς σαυραθεὶς
δι' ἡμᾶς προσέειπεν.

21. Πρὸς βασιλέα ἐλθὼν Μαρτύριος, σὺν πολ-
λῇ τιμῇ ἀπελύθη, σπυδῇ καὶ παραμένει Γναδίῳ,
ἐλθὼν ὃς εἰς Ἀποχέας, καὶ βλέπων Ἀποχέας παρα-
χαῖς καὶ εἰσεσι χαίροντας, καὶ Ζήνωνι τούτοις συμ-
πεσόντων, ἀπετάξατο τῇ ἐπισκοπῇ ἐπ' ἐκκλη-
σίας ἐπὶ τὴν κλήρω ἀνυποτάκτου, καὶ λαῷ ἀπειθεῖ
καὶ ἐκκλησίᾳ ἐρριπταμένην ἀποτάξατο, φυλάττων
ἐμαυτῷ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα.

22. Μαρτυρίῳ ἀναχωρήσαντος, τυραννικῶς ὁ
5 Κναφθὺς τῷ θρόνῳ ἐπεπήδησε, καὶ ἡ χειροτονία ἐβύθη

dus Ecclesiam sancti Joannis exstruxit, &
Monachos ex Accœmitensibus in ea collo-
cavit. Gratissimus vero Præpositus sacri cu-
biculi, exstruxit Ecclesiam sancti Cyriaci,
in qua etiam Monachi vestem assumpsit,
simulque Præpositi munus implere non de-
stitit.

18. Daniel, vir plane admirandus, ex Sy-
meonis Monasterio profectus, columnam
quæ est in Anaplo conscendit.

19. Anthimus & Timocles tropariorum
Poetæ, in duas factiones divisi sunt. Et ii
quidem qui Chalcedonensem synodum pro-
babant, una cum Anthimo collectas age-
bant. Hic enim vigiliis quoque celebrari
fecit. Quotquot vero supradictæ synodo
infensi erant, Timocli adhæserunt.

20. Martyrio Antiochenis Ecclesiæ E-
piscopatum gerente, Zeno magister militum
qui Leonis Imperatoris filiam Ariadnem
uxorem duxerat, Antiochiam venit. Erat
in ejus comitatu Petrus quidam, cognomen-
to fullo, presbyter Ecclesiæ S. Bassæ mar-
tyris, quæ est Chalcedone. Hic sedis An-
tiochenæ cupiditate captus, persuasit Ze-
noni, ut conatus ipsius adjuvaret. Condu-
ctis igitur quibusdam ex Apollinaris secta,
contra fidem & contra Martyrium Episco-
pum plurimos tumultus excitavit, Anathe-
mati subiciens eos qui non dicerent Deum
crucifixum. Quam ob causam populum
quoque inter se dissidere fecit. Addide-
rat enim trifragio hæc verba: Qui cruci-
fixus es pro nobis.

21. Martyrius cum ad Imperatorem ve-
nisset, honorifice dimissus est, studio atque
hortatu Gennadii. Reverfus autem Antio-
chiam, cum Antiochenes turbis ac seditio-
nibus delectari, & Zenonem iis favere ani-
madverteret, Episcopatu renuntiavit coram
universa Ecclesia, his verbis usus. Clero
contumaci, & populo immorigero, & Ec-
clesiæ contaminatæ renuntio, servata mihi
35 sacerdotii dignitate.

22. Post abscissum Martyrii, Petrus in
sedem Episcopalem tyrannice invasit. Sta-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸν τοῦ ἀγίου Κυριακοῦ] Scribendum est Κυριακῷ, ut
legitur apud Theophanem in Chronico pagina 97. ubi
hunc Theodori nostri locum describit.

2 Κατὰ Φατερίας διηρέθησαν] Pessime Musculus vertit,
Contra fraternitatem divisi sunt. Quasi legeretur κατὰ Φα-
τερίας. Φατερία Græce dicitur, Factio. Unde Φατερίαν εἶναι
diffidium excitare, & populum in factiones dividere. Vetus
Auctor apud Suidam in verbo Φατερία: Ἀναστάσιος, inquit, ὁ
ἐπισκοπῆς ἐπὶ εὐφροσύνῃ πατριάρχῃ Κωνσταντίνῳ πόλεως καθιδρῶν
καὶ συνηνέουσι μὲν πᾶσι καὶ ἐφάρμαξεν. Porro Anthimus & Ti-
mocles eas factiones excitasse videntur in Ecclesia CP. licet
Theodorus noster id aperte non dicat. Videntur autem
fuisse Presbyteri. Ait enim Theodorus eos qui Chalcedo-
nensem Synodum sectabantur, collectas egisse cum Anthi-
mo. Anthimus ergo Presbyter fuit, qui plebem colligebat.
Cæterum hic Theodori locus extat etiam apud Nicepho-
rum in lib. 15. capite citato. Sed corrupte apud eum edi-
tur, ὅσοι δὲ ἐχθροὶ ἐκείνῳ ἴφροντο, pro ἐκείνῳ.

3 Πέτρος πρεσβύτερος τῷ ἐν Καλχηδὼν καὶ Βίαντος] To-
tum hunc Theodori locum descripsit Theophanes in

Chronico pag. 97. & Nicephorus in libro 15. cap. 18.
4 Ἐν οἷς καὶ τὸν λαὸν εἰς διαίρεσιν ἤγαγεν] Mallet scribe-
re ἐφ' οἷς καὶ τὸν λαὸν, &c.

5 Χειροτονία] εὐχὴς ἐπισκοπῆς ἀπομυσίας ἰω *] Scribendum
est procul dubio Ἰωάννου, ut legitur apud Theophanem
in Chronico pagina 98. Fallitur tamen Theodorus Le-
ctor, cumque secutus Theophanes, qui Joannem à Pe-
tro Fullone Apamensem Episcopum factum esse scri-
bunt Principatu Leonis Augusti, paulo post quam Petrus
Fullo pulso Martyrio Antiochenam sedem occupasset.
Non enim eo tempore Joannes à Petro factus est Epi-
scopus, sed aliquanto post, cum regnante Basilisco idem
Petrus ab Æluro Antiochiam remissus fuisset. Id mani-
festissime docet Auctor gestorum de nomine Acacii quæ
à Jacobo Sirmundo sunt edita. Illo enim tempore quo de
Petro damnato retulerat; non longe post etiam de Petro
& Joanne scripserat; Petrum apud Constantinopolim mona-
sterium gubernasse. Sed hoc propter crimina derelicto, An-
tiochiam fugisse. Ibi, pulso Martyrio Catholico Episcopo per
hereticos, sedem, ipsius occupasse, continuoque damnatum à

VARIORUM.

a Oἱ τῶν Τροπαρίων ποιηταί] Troparia sunt Hymno-
rum ecclesiasticorum genus, de quibus vide cl. Cave-
um in Dissertatione de libris & officiis Ecclesiasticis, ad
calcem 14æ Partis Historiæ Literariæ. W. Lowth.

Tom. III.

b Πέτρος γοαφύς] Turbaverat is Ecclesiam ab anno
Chr. 463. ut Pagius ostendit ex Theophane, ad ann. 471.
n. III. De eo plura ap. Evagr. lib. 3. cap. 5. 8. 16. &
Valesii Dissert. I.

Cccc

ἐπίσκοπον

timque Joannem quemdam qui antea depositus fuerat, Episcopum Apamiae ordinavit. Quae cum didicisset Gennadius, cuncta Imperatori significavit. Imperator vero Petrum in exilium mitti jubet. Qui cum id praescisset, fuga elapsus exilium devitavit: Ejus autem loco Julianus communi omnium consensu ad Episcopatum promotus est.

23. His temporibus magnum extitit incendium die secundo Septembris. Quod à Neorio exorsum, usque ad Ecclesiam sancti Thomae Apostoli quae Amantii dicitur, pervenit. Marcianus vero Oeconomus cum in rectum Ecclesiae S. Anastasiae conscendisset, Evangeliorum codicem manu gestans, precibus & lacrymis aedem illam servavit.

24. Leo Imperator Leonem juniorem, Ariadnes filiae suae & Zenonis generi filium, Caesarem renuntiavit. Eodem anno cinis decidit, cum nubes in caelo ardere prius visae essent: adeo ut omnes qui id videbant, ignem à caelo demissum esse dicerent.

25. Leo Imperator exercitum in Africam contra Gifericum misit. Hic autem exercitus adeo numerosus fuit, ut nautarum qui illum transportabant, septem milia fuerint. Basiliscus vero frater Verinae Augustae, cui totius exercitus cura commissa erat, cum Gifericus jam jam vincendus esset, accepta pecunia rem prodidit, hortatu Asparis.

26. Gennadius cum noctu orandi gratia ad altare descendisset, Daemoniacum quoddam spectrum vidit. Quod cum objur-

^a ἐπίσκοπον Ἀπαμείας Ἰωάννην τὴν ἑκείνην καὶ ἀπὸ καθαιρέ-
σεως. γνοὺς δὲ ταῦτα Γενάδιος, διδάσκει πάντα
τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κελεύει τὸν Κριαφέα ἡμιφθῆναι
εἰς ἐξορίαν. ὅπως ὡρμαθῶν, Φυγῇ χρησαίμενος
τὴν ἐξορίαν διέφυγεν. ἡ δὲ κοινὴ Ἰουλιανὸς τῇ
ἐπισκοπῇ χειρίζεται.

23. Ἐμπρησμός ἐστι τὴν τῷ χρόνῳ μέγας
ἐγένετο, ὅτῃ δυνάμει τῷ Σεπτεμβρίῳ μῆνός, ἀπὸ
τῷ Νεωρίῳ ὁρμαθῶν, καὶ φθασας ἕως τῷ ἀπὸ
λου Θωμᾶ τοῦ Ἀμαντίου. Μαρκανὸς δὲ ὁ Οἰκο-
νόμος ἀνελθὼν εἰς τοὺς καράμους τῆς ἀγίας Ἀνα-
στασίας, κατέχων τὰ βιβλία, βίχαις καὶ δάκρυ-
σι τὸν οἶκον ἀπαθῆ διέφύλαξε.

24. Λέων ὁ βασιλεὺς προβάλετο Καίσαρα Λέ-
οντα τὸν μικρὸν τὸν υἱὸν Ἀριάδης τῆς ἐαυτοῦ θυ-
γατρὸς, καὶ Ζήνωνος ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ. ὁ δὲ τούτῳ τῷ
χρόνῳ, ἡ κόρη κατήλθε, μηνὶ Νοεμβρίῳ, περὶ αὐτῆς
τὴν νεφῶν φανένταν ὅτι ἐβραῖον πρότερον ὡς πάν-
τας τοὺς ὁρῶντας λέγει, ἐβραῖον κατενεχθῆναι.

25. Λέων ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐκ Ἀφρικῆς
Συνδρίχου ἐξέπεμψε καὶ τοσοῦτος ἦν ὁ στρατός, ὡς
τοὺς ναύτας τοὺς τὸν στρατὸν ἀφασίζοντας, χιλιά-
δας εἶναι. Βασιλίσκος δὲ πιστευθεὶς ἡγήμονιαν
τῷ στρατῷ, ὁ ἀδελφὸς Βηρόνης τῆς γαμετῆς τοῦ
Λέοντος, οὕτω τῷ Συνδρίχῳ ἡγήσας μέλλοντος,
χρήματα λαβὼν, πάντα προέδωκε παραμένει Ἐ-
σπαρος.

27. Γενάδιος νυκτὸς κατελθὼν εἰς τὸ θυσι-
στήριον εὐχασθεῖς, εἶδε πλάσμα δαιμόνιον ὃ ἐπιπ-

VALESII ANNOTATIONES.

Leone tunc Principe ad Oasitanum exilium esse directum. De quo lapsus Constantinopolim rediisse, ac dedisse fidem quod nullas ulterius turbas facere prorsus auderet. Sed sicut superius dictum est, Basilisci temporibus, à Timotheo illo damnato qui Constantinopolim venerat, ad Antiochiam remissum fuisse, ut iterum illic Episcopatum teneret. Quo facto idem Petrus Joannem quendam presbyterum ordinat Apamea Episcopum. A quibus non receptus venit Antiochiam, & Petrum Episcopatus sui pellit auctorem, & invadit ejus Ecclesiam. Quos iterum damnatos dicit Acacius, petens ab Apostolica sede, ut si forte ad eam confugerent, nec vix dignos haberet: & si jam aliquam indulgentiam forsitan impetrassent, irritam esse debere, nec eorum penitentiam recipendam esse. Eadem fere leguntur in epistola Synodica Felicis Papae ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam residentes, & apud Liberatum in Breviario, capite 18. Ex quibus apparet verissimum esse id quod dixi, Petrum scilicet Fullonem, non in prima invasione Episcopatus Antiocheni, id est anno Christi 451. sed in secunda quae sub Basilisco Tyranno contigit, Joannem Apamenis Episcopum ordinasse. Quam ob causam damnatus est ab Acacio in Synodo Constantinopolitana. Idque manifeste docet Acacius ipse in epistola quam ea de rescripsit ad Simplicium Papam, cujus excerpta referuntur in gestis de nomine Acacii. [Epistola autem Simplicii Papae, qua huic Relationi Acacii respondit, extat in Collectione Romana quam edidit Lucas Holstenius, pag. 194. in qua de Joanne leguntur haec verba. 'De Joanne quoque Constantinopolitano, qui ab Haereticis Apamenum Sacerdotium, quod ei qui Presbyter aliunde fuerat, vel à Catholicis fumere non licebat, se haereticum publicavit, & quod in se perperam factum est, improprium retorfit in autorem, expellens

ab Antiochia Petrum pervasorem ipsius, eandem Ecclesiam ipse pervasit: sub anathemate à Christianorum consortio vel ipsa appellatione removemus'. Ex quibus verbis discimus Joannem hunc primo quidem fuisse Constantinopolitanum Presbyterum. Deinde vero relicta Ecclesia CPolitana, Antiochiam profectum esse una cum Petro Fullone.]

1. Ἀπὸ κατὰ τὴν ἐκείνην In Chronico Theophanis pag. 98. scriptum est ἀπὸ καθαιρέσεως ὅτι, quod idem valet ac κατὰ τὴν ἐκείνην.

2. Περὶ τῆς ἐξορίας In Oasitanum exilium missus esse dicitur Fullo in gestis de nomine Acacii, quae paulo ante citavi. Ex quibus corrigendus est Liberatus in Breviario, capite 18.

3. Ἡ κοινὴ Ἰουλιανὸς Idem legitur apud Theophanem in Chronico pag. 98. De hoc Juliano Martyrii successore loquitur etiam Victor Thunonensis in Chronico.

4. Ἐμπρησμός ἐστι τὴν τῷ χρόνῳ μέγας Extat hic locus apud Theophanem in Chronico p. 97. & apud Nicephorum in libro 15. capite 22. Porro de Ecclesia sancti Thomae quae τῷ ἀμαντίου dicebatur, mentio fit apud Codinum in originibus Constantinopolitanis pag. 52.

5. Ἡ κόρη κατήλθε Eadem verba leguntur in Chronico Theophanis pag. 103.

6. Κατὰ συνδρίχου Nemo est qui non videat scribendum esse κατὰ συνδρίχου. Paulo post, ubi legitur ὅτι τῷ συνδρίχῳ ἡγήσας μέλλοντος, scribendum puto μόνον ὅτι τῷ κατὰ συνδρίχου ἡγήσας μέλλοντος, &c.

7. Γενάδιος νυκτὸς κατελθὼν Melius εἰσαγγεῖται scribitur apud Suidam in verbo ἡμιφθῆναι. Idem refertur à Nicephoro in libro 15. cap. 23. & apud Theophanem in Chronico. Sed in Theophane perperam excusum est φάντασμα δαιμόνιον pro φάσμα.

VARIORUM.

a. Ἐπίσκοπον Ἀπαμείας] Erat Apamia metropolis Syriæ Secundæ, sive Salutaris. Porro Joannis ordinationem refert Pagius ad ann. Chr. 478. postquam Petrus Fullo tres annos federat.

b. Τῇ δυνάμει τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός] Incendium coepit in

vigilia secundam diem Septembris præcedente: circa tempus in quo accendi lucernæ solent, inquit Evagrius lib. 2. c. 13. Vid. Pag. ad ann. 465. n. 2. W. Lowth.

c. ἕως τοῦ ἀπὸ τοῦ Θωμᾶ] Eadem S. Thomae ad meridiem statuit Zonaras hoc incendium enarrans: πρὸς δὲ τὸ μέσος

μήσας ἤκουσε κραζόντος· ὡς αὐτῷ μὲν ζῶντος ἐ-
δίδασιν· ὑπερὶ δὲ λυμανεῖα¹ πάντως ἔκκλησίαν.
ὅπερ δέσας ὁ Γενάδιος, πολλὰ τὸν Θεὸν ἱκετεύ-
σας, μὲν μικρὸν ἐτελεύτησεν.

27. Λέων ὁ μικρὸς τῷ ἴδιον πατέρει Ζήνωνι βα-
σιλέα ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ἀνηγόρευσε, δέχα μόνος
μῆνας αὐτὸς βασιλεύσας· καὶ θύβης ἐτελεύτησεν.

28. Βασίλειος ὁ Βηρόνης γαμετῆς τῷ μεγάλῳ
Λέοντος ἀδελφός, ἀφ' ἐκείνου ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς
Θράκης, βυλβύεται καὶ Ζήνωνος, Βηρόνης μάλιστα
2 συνεργούσης, καὶ πῶν τ' ἀπ' αὐτῶν. ὅπερ γούτος ὁ
Ζωών, λαῶν τ' Ἀριάνην καὶ ὅσα ἡδυνήθη χρί-
μα², εἰς Ἰσαυρίαν ἐφυγεν.

29. Βασίλειος ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγόρευσε βα-
3 σιλεύς, καὶ ποιεῖ αὐτοῦ Καίσαρα Μάρκον τὸν
ἴδιον υἱόν, καὶ Αὐγύστην Ζωωνίδα τ' γαμετῶν ἐαυ-
τοῦ. καὶ θύβης τ' καὶ τ' πίστεως κατατροφῆς ἀπῆρ-
ξατο, Ζηωνίδος μάλιστα παρορμώσης καὶ τ' ὀρθο-
δόξιας Βασίλειος.

30. Αἰεχάσιος ἀφ' οὗ Βασίλειος τὸν 20
Αἴλουρον καὶ ὁ Κναφθὺς ἦν ἐξηλθεν ἐκ τ' μόνος τ' Ἀ-
κοιμήτων· ἐκεῖ γὰρ ἐκρύπτετο· καὶ πάντες ὅσοι ἦσαν
ἐχθροὶ τῆς ἐν Καλχηδὼνι συνόδου, παρήσαν ἐλα-
4 ζον καὶ αὐτῆς κινῆσθαι. σιναγαγὼν ἦν ὁ ὅχλος
ἄτακτοι Ἀλεξανδρέων ὁ Αἴλινος, σὺν αὐτοῖς ἐκ 25
τῶν οἴκων τῶν Βασιλείου λιτανύων, εἰς τ' ἐκκλησί-
αν ἤρχετο, αὐτῶν ἐκείνους ἐπὶ ὅντι ὀχυρῶν. ἐλθὼν ἦ
5 αὖ ἐπὶ τ' λεγόμενῳ Ὀκτάγωνοι, κατηνέχθη πλώ-
ματι μεγάλῳ καὶ κλαδέντῳ τῷ ποδὲς αὐτοῦ,
6 ὁ μὲν εἰρήνης ὑπέσχετο.

31. Βασίλειος μετὰ τύπῳ ἐκβαλὼν τιμὴν ἐν
Καλχηδὼνι συνόδῳ, ἐναντιώμενος ἦν ἀπέλυσε τὸν
Αἴλουρον ἐπὶ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ τὸν Κναφθὴν εἰς Ἀν-
τιόχειαν.

gasset, audivit illud exclamans in hæc verba:
se ipso quidem superstite quiescere: postea
vero Ecclesiam penitus vastaturum. Quod
metuens Gennadius, cum Deum ardentissime
precatus esset, paulo post à vita discessit.

27. Leo junior Zenonem patrem suum
in Circo Imperatorem renuntiavit, & paulo
post discessit e vita, cum decem dumtaxat
menses imperasset.

28. Basiliscus frater Verinæ, quæ con-
jux fuerat Leonis Augusti, cum Heracleæ
in Thracia moraretur, adversus Zenonem
conspiravit, Verina maxime opitulante &
quibusdam ex senatu. Quo comperto, Zeno
Ariadnem & quascumque potuit opes se-
cum assumens, in Isauriam fugit.

29. Basiliscus in Campo Imperator est
renuntiatus. Qui mox Marcum filium suum
Cæsarem nuncupavit, & Zenonida conju-
gem suam Augustam. Statimque bellum
adversus fidem movere cœpit, Zenoni-
de maxime contra Orthodoxos eum inciti-
tante.

30. Basiliscus proposito edicto Ælu-
rum revocavit. Petrus autem fullo ex
Monasterio Accemitenium, in quo late-
bat, egressus est. Denique quicumque
Chalcedonenſi synodo adversabantur, sum-
pta fiducia adversus eam insurrexerunt. Por-
ro Ælurus, cum seditioſam atque incom-
positam Alexandrinorum turbam collegisset,
una cum illis ex ædibus Basilisci suppli-
cans ad Ecclesiam processit, ipse asino ve-
ctus. Cumque ad locum qui Octagonus
dicitur, pervenisset, graviter prolapsus est.
Et fracto pede, cum ingenti ignominia re-
cessit.

31. Basiliscus Chalcedonenſem synodum
damnans, eique aperte repugnans, cum
Imperiali diplomate Timotheum Alexan-
driam dimisit, & Petrum Fullonem Anti-
ochiam.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Βασιλέα ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ἀνηγόρευσε] Idem habet
Theophanes in Chronico p. 103. καὶ τῷ φιλοθεσμῶνι μὲν Ζή-
νωνι τὸν ἴδιον πατέρα ἐν τῷ καλχηδωνίῳ τῷ ἱπποδρομίῳ. emen-
dandus est igitur Victor Thunonenſis in Chronico, ubi scri-
bit, Leone minore Aug. Cof. Zenon à Leone Augusti filio
in Septimo contra consuetudinem coronatur. Lego; In Hip-
podromo contra consuetudinem coronatur. Id enim ut no-
vum atque inſuetum notat Victor, quod cum superiores
Imperatores Constantinopolitani jam inde à Valentis Au-
gusti temporibus, in Septimo coronari soliti essent, pri-
mus Zeno in Hippodromo coronatus sit, sive ἐν τῷ κα-
λχηδωνίῳ τῷ ἱπποδρομίῳ, ut loquitur Theophanes. Eadem
voce utitur Auctor Chronici Alexandrini in Constanti-
no, Januario & Justo Cof. ubi agit de Circo quem
Constantinopoli condidit Constantinus. ποιεῖς ἐν αὐτῷ
καλχηδωνίῳ θυσίαν βασιλικὴν καὶ ὁμοίωσιν τῷ ἐν Ῥώμῃ ὄντι.
Id est, Tribunal in eo fecit, unde Imperator ludos Circen-
ses spectaret, ad similitudinem ejus quod est Roma. Ad-
dit idem Scriptor, eundem Constantinum juxta Circum
live Hippodromum ædificasse palatium, & in eo con-
struxisse adscensum per cochleam ad καλχηδωνίαν seu Tri-
bunal Circi. Eiusdem loci iterum meminit paulo post.
Gallicano & Symmacho Cof. Post Zenonem reliqui de-

inceps Imperatores in Circo coronati sunt. De Anasta-
sio id diferte testatur Theophanes in Chronico, p. 117.

2 Καὶ πῶν τ' ἀπ' αὐτῶν] Apud Theophanem in Chro-
nico pag. 103. ubi hic Theodori locus describitur, ex-
cusum est, καὶ πῶν τῆς συγκλήτου. Quam scripturam in
interpretatione mea secutus sum.

3 [Αὐτοῦ] Deest in MS.]

4 Ὀχλος ἀναστὰς Ἀλεξανδρέων] Posset etiam legi ἀνέ-
κτων, quemadmodum scribitur apud Nicephorum in libro
16. cap. 7. & apud Theophanem in Chronico pag. 104.

5 Ἐπὶ τῷ λεγόμενῳ Ὀκτάγωνοι] Sic etiam legitur apud
Theophanem in Chronico, pagina jam citata, ubi hic
Theodori locus describitur, suppresso tamen ejus nomine.
Sed difficultas est quidnam fuerit Ὀκτάγωνος, utrum por-
ticus, an aliud quidpiam. Certe ædificium quoddam, seu
opus publicum Constantinopoli ita dictum fuisse testatur
Cedrenus in Justiniano, anno 5. ejus Imperii. τὴν δὲ
ἐκπύρην καὶ τὸ Ὀκτάγωνον. [Ejusdem mentio fit à Codino
in Originibus CPol. pag. 42.]

6 Μὴ εἰρήνης ὑπέσχετο] Procul dubio scribendum est,
μὴ εἰρήνης, ut legitur apud Theophanem, & apud Nice-
phorum in locis jam citatis.

VARIORUM.

πρὸς τὸν υἱὸν Ἀπολλωνίου Θεωμῆ μίχρη τοῦ καὶ τῶν μι-
κρῶν πατρῶν Σεργίου καὶ Βάκχου. ad austrum ab ade S.
Apostoli Thomæ usque ad eadem magnorum Martyrum Ser-
gii & Βάκχου, quæ stetit juxta portum Juliani, νῶτον
dictum.

a Ὀκτάγωνοι] Si fides adhibeatur Codino, pag. 42. fuit
locus ille in quo Bibliotheca CPolitana stetit, cui præ-

fuit Oecumenicus, cum duodecim viris aliis literatis;
sicque appellatus quod octo constaret porticibus con-
cameratis. Quod sane haud procul à vero abest, cum
hæc vox feminino genere ferme semper à scriptoribus
effertur, ita ut ad βασιλικὴν fortean referri debeat, fue-
ritque basilica octagona. Du-Cangius in CPoli Christiana,
lib. 2. pag. 152.

32. Basiliscus generali sanctione Chalcedonensem synodum rejici jussit. Operam autem dabat ut idem quoque faceret Acacius. Verum id perficere nullo modo potuit, cum universa civitas una cum mulieribus & parvulis in Ecclesiam conveniens, Basilisco obstitisset. Quin etiam Acacius semetipsum & cathedram atque altare nigris vestibus obtexit. Magnus autem Daniel zelo fidei succensus, e columna descendit, & una cum plebe atque Acacio conventus Ecclesiasticos frequentavit.

33. Basiliscus furorem populi metuens, ex urbe regia discessit, cum interdixisset Senatoribus ne cum Acacio colloquerentur. Minabatur enim populus se urbem incensurum. Daniel vero, Monachis & quibusdam ex populo secum assumptis, perrexit ad locum in quo erat Basiliscus. Et Olympius Monachus magna cum libertate Basiliscum allocutus est.

34. Basiliscus cum Zenonem ex Isauria expeditionem contra ipsum movisse didicisset, assumpta uxore sua Zenonide in Ecclesiam profectus, excusavit se Acacio & Clero ac Monachis. Sedi quoque Constantinopolitane jura sua restituit, alio edicto abrogans ea quae prius constituerat.

35. Zeno brevi admodum tempore urbem regiam occupavit. Quo cognito Basiliscus ad Ecclesiam profectus, Imperialem coronam in sacra mensa deposuit, & ad baptisterium confugit cum uxore sua Zenonide. At Zeno ante omnia Ecclesiam ingressus, Deo gratias egit. Deinde vero in palatium perrexit.

36. Basiliscus & Zenonis missi sunt Bu- fama. Ibiq; gravibus ærumnis afflicti interierunt.

37. Marcianus Zenonis congener, adversus illum conspiravit, prætextum hunc arripens, quod Leontia quidem ipsius uxor Leoni Imperium adepto; Ariadne vero Zenonis uxor Leoni adhuc privato nata esset. Acri igitur prælio inter Zenonem ac Marcianum conferto, Marcianus longe superior evasit. Et cunctos qui à partibus Zenonis stabant in fugam verfos, intra Palatium obsedit, Romulo ac Procopio ejus fratribus ipsum adjuvantibus. Postridie vero capti sunt, cum in balneo Zeuxippi laverent. Et Marcianum quidem Zeno ab Acacio presbyterum ordinari jussit, & in Papyrii castellum abduci. Quo etiam Verina non multo post abducta est. Romulus vero & Procopius fuga elapsi, in Occidentis partes se receperunt.

32. Τύπῳ γενικῷ Βασιλίσκος τὴν συνόδον ἐκ-
κληθῆναι ἀποστείλας. ἐπέκειτο δὲ τοῦτο καὶ Ἀ-
κάκιον ποιῆσαι· ὅπως οὕτως ἔχουσι, πάσης ὁμοῦ
πόλεως ἀνδρῶν ἅμα καὶ γυναικῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
κατὰ Βασιλίσκου συναθροισθείσης. Ἀκάκιος δὲ καὶ
ἐαυτὸν καὶ τὸν θρόνον, καὶ τὸ θυσιαστήριον, με-
λανοῖς ἐσθύμασιν ἡμφίεσε. Δανιὴλ δὲ ὁ μέγας ἀπέ-
ειχεν τοῦ θρόνου καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐνθεὸν, καὶ τῷ λαῷ καὶ
Ἀκακίῳ συνεκκλησιάσεν.

33. Φοβηθεὶς ὁ Βασιλίσκος τὴν λαῶν τὴν θερμότητα,
ἐξῆλθεν τῆς πόλεως, ἀποστείλας τοὺς τῆς συ-
κλήτης μὴ συντυχῆν Ἀκακίῳ. ἠπείλει γὰρ ὁ
λαὸς ἐμπυρρίζεν τὴν πόλιν. λαβὼν δὲ Δανιὴλ τὸ
μοναχικὸν καὶ πλῆθος ἐκ τῆς λαοῦ, ἐξῆλθεν ὅπου
ἦν Βασιλίσκος. καὶ μετὰ πολλῆς παρρησίας αὐτῷ
διελέχθη ὁ μοναχὸς Ὀλύμπιος.

34. Μαθὼν Βασιλίσκος τὴν ἀπὸ Ἰσαυρίας κί-
νησιν Ζήνωνος, λαβὼν Ζηωνίδα τὴν γαμετὴν αὐ-
τοῦ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπελογήσατο τῷ Ἀκακίῳ
καὶ Κλήρῳ, καὶ Μοναχοῖς, καὶ τὰ δίκαια τῷ
θρόνῳ ἀπέδωκε, δι' ἐτέρων ἰδίων χαταλύσας τὰ
πρῶτα.

35. Ζῆνων καὶ βραχύ τὴν βασιλίδαν κατέλα-
βεν. ὅπερ προγνούς Βασιλίσκος, ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ, τὸν βασιλικὸν ἐν τῇ θείᾳ τεραπείᾳ ἀπέ-
θετο στέφανον, καὶ ἐν τῇ βαπτιστικῇ αὐτῇ τῇ γαμε-
τῇ Ζηωνίδι προσέφυγεν. Ζῆνων δὲ πρῶτον κατα-
λαβὼν τὴν ἐκκλησίαν, ὁχλεισάσας τὰς θύρας, εἰς
τὰ βασίλειον εἰσῆλθεν.

36. Βασιλίσκος καὶ Ζηωνίς ἐν Βουδαίμῳ ἐπέμ-
φθησαν. κακῇ πολλᾷ κακωθέντες, ἀπέθανον.

37. Μαρκιανὸς ὁ σύγγαμος Ζηωνίος, ἀντήρην
αὐτῷ, πρὸς φασὼν λαβὼν, τὴν Λεοντίαν τὴν ἐαυτοῦ
γαμετὴν βασιλεύοντι τεχθῆναι τῷ Λέοντι· Ἀρι-
άδην δὲ τὴν Ζηωνίος ἐπ' ἰδιοποιήσας. πολέμου
κράτει μὲν Ζηωνίος καὶ Μαρκιανοῦ γενομένου,
κατακράτης Μαρκιανὸς ἀνέγεννη. καὶ πάντας
συνελάσας τοὺς ἐκ τῆς Ζηωνίος ἐφρούρει εἰς τὰ
βασίλειον, ἔχον συνεργουῦντας· Ῥωμύλον καὶ Προ-
κόπιον τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ. οἱ ὑπὲρ τῶν λουδ-
μοῦ, ἐν τῇ Ζηζιπῶ ἐχειράσθησαν. καὶ τὸν
μὲν Μαρκιανὸν χειροτονήσαντες τῷ Ἀκακίῳ πρεσ-
βύτερον παρεσχύσαντες, καὶ εἰς τὸ Παπυρίον κατέλλιον
ἐξέπεμψαν. οἱ δὲ καὶ Βηρίναν μετ' ὀλίγον ἐξέπεμ-
ψαν. Ῥωμύλος δὲ καὶ Προκόπιος ἀφ' ἑαυτῶν
ἐπὶ τὴν δύσιν ἐσώθησαν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Διελέχθη ὁ μοναχὸς Ὀλύμπιος.] In Chronico Theopha-
nis pag. 105. ubi hic Theodori locus describitur, desunt
hæc verba, ὁ μοναχὸς Ὀλύμπιος.

2 Καὶ τὰ δίκαια τῷ θρόνῳ ἀπέδωκε.] Intelligit jus Patri-
archicum, sive jus ordinationis Metropolitanorum ac re-
liquorum Episcoporum, quod Basiliscus datis antencyclicis
litteris, restituit Ecclesiæ Constantinopolitanæ, ut docet E-
vagrius noster in libro 3. cap. 7. ad quem locum vide,
si placet, quæ notavi.

3 Ἐν Βουδαίμῳ.] De loco in quo Basiliscus tyrannus
interiit, dissentiant antiqui Scriptores. Marcellinus qui-
dem in Chronico, & ex illo Jordanes in libro de Suc-
cessionibus Regnorum, Basiliscum in oppido Cappadociæ
Limnis periisse tradunt, quibus consentit Auctor Chronici

Alexandrinus; sed Victor Thunonensis in Chronico Basi-
liscum Sasimis Cappadociæ portuum esse scribit cum
uxore ac liberis. Quod quidem propius accedit ac scri-
pturam Theodori nostri. Theophanes vero in Chronico
pag. 107. Basiliscum una cum uxore & liberis Cucufum
Cappadociæ deportatum fuisse scribit.

4 Ῥωμύλος.] Περὶ MS.]

5 Ῥωμύλον καὶ Προκόπιον.] Idem legitur apud Theopha-
nem in Chronico pag. 109. De motu Marciani & Pro-
copii loquitur etiam Candidus Isaurus in lib. 2. Hist. &
Malchus in excerptis legationum pag. 68. editionis Augu-
stanae, ubi Προκόπιον καὶ Βουδαίμῳ vocat quos Theodorus
ac Theophanes Procopium & Romulum appellant. Con-
tingit porro hic motus Indictione quarta, Placido solo Col.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

EX LIBRO SECUNDO.

Ζήνων Φόβω τῶν πρὸς Ἰλλοῦν τῆς χτ' ἔπι-
σκόπων ἐδέδωκεν ἐξουσίαν. Καλαυδίαν δὲ αἰ-
τήσας τὸν Ζήωνα, τὸ λείψανον Εὐσταθίου εἰς Ἀν-
απόχειαν ² ἤνεγκεν ὑπὸ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας,
ἐνθα καὶ ἐξώλετο καὶ ἀπέθανεν. ὅθεν σὺν πλείῃσι
μὴ οἱ πολῖται ἐδέξαντο ὑπὸ δεισσοφίᾳ μιλίων
ἐξελευθέρους ³ πόλεως πάσης, ὥς εἰπεῖν, ἡλικίας.
οἱ δ' αὐτὸν μέχρι τότε ἀποχρῖζόμενοι, τῇ ἐκ-
κλησίᾳ ἠνώθησαν ⁴ μετὰ ἐκείνους ἐπὶ τῇ θανάτῳ
Εὐσταθίου.

2. Βαρνάβα τῷ ἀποστόλῳ τὸ λείψανον θύρεθρον ἐν
Κύπρῳ ὑπὸ δένδρον κερατίας, ἔχον ἐπὶ τῇ θύρῳ
2. τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, ἰδιόγραφον τοῦ
3. Βαρνάβα. ⁵ ἐξ ἧς περὶ τῆς αἰσεβείας καὶ ἀειμαρτυρίας
Κύπριοι, τῶν αὐτοκέφαλον ὄντων τῶν χτ' αὐτοὺς
μητρόπολιν, καὶ μὴ πλεον ὑπὸ Ἀντιόχειαν. τὸ δ'
τοιοῦτον εὐαγγέλιον, Ζήνων ἀπέθετο ἐν τῷ παλα-
3. τίῳ, ⁶ ἐν τῷ ἄλλῳ σφράγι.

3. Ἰλλοὺς τελείως ἐξέφανε τῶν πρὸς Ζήωνα ⁷
τυραννίδα. καὶ ἐλθὼν ἐν Τάρσῳ, ἤγαγεν ἐκ τοῦ
κατελλίου Παπυρίου τῶν βασιλίδων Βηρύων, ἐκεῖ
Φρουροῦ μὲν αὐτῶν τὰ κατὰ Βασιλίσκον, καὶ παρα-
4. σκευάξας αὐτὴν, σέβας βασιλείας ⁸ Λεόντιον τὸν ὑπα-
τον. καὶ οὕτως γινόμενος, Βηρύων μὲν πάλιν εἰς τὸ
κατελλίον ἐπεμψεν αὐτοὶ δὲ εἰς Ἀντιόχειαν ἐπέλ-
4. θόντες, ⁹ πάλιν βασιλικῶς ἐπράτην.

4. Μετὰ πολλοὺς πολέμους, ἐπὶ τέσσαρα ἔτη
5. Φρυγέμῳ ὁ Ἰλλὺς καὶ Λεόντιος ἐχειρώθησαν ὑπο-
δοσία ¹⁰ γαμετῆς Προμόνδου, ἐπὶ τῷ τοῦ πεμφθέν-
τος ἐκ τῆς βασιλίδος ὑπὸ Ζήνωνος καὶ τὰς κε-
φαλὰς ἀπετμήθησαν.

ZENO cum Hillum metueret, Episcopos
deinceps vexare desiit. Calendio vero
cum id ab Imp. Zenone postulasset, Eusta-
thii reliquias à Philippis urbe Macedoniae, in
qua mortuus erat Eustathius, Antiochiam
deportavit. Eas Antiocheni maximo cum
honore exceperunt, omnisque prope modum
aetas extra urbem effusa, ad octavum deci-
mum miliarium obviam eis processit. Hi
vero qui Eustathii causa ad id usque tem-
poris separatim collectas egerant, Ecclesiae
adunati sunt, post annos centum ab obitu
Eustathii.

2. Barnabae Apostoli reliquiae in Cypro
sub arbore filiqua repertae sunt: super cu-
jus pectore erat Evangelium Matthaei, ip-
sius Barnabae manu descriptum. Qua de
causa Cyprii obtinuerunt, ut metropolis
ipsorum libera esset ac sui juris, nec An-
tiochenae sedi amplius subjaceret. Id E-
vangelium Zeno deposuit in palatio, in
aede S. Stephani.

3. Hillus aperte adversus Zenonem ty-
rannidem arripuit. Cumque Tarsum ve-
nisset, Verinam Augustam eduxit ex ca-
stello Papyrio, in quo ob tyrannidem Ba-
silei custodiebatur. Persuasitque illi, ut
Consulem Leontium Imperatorem corona-
ret. Quo facto, Verinam quidem ad su-
pradictum castellum remisit. Ipsi vero
Antiochiam ingressi, pro Imperatoribus se
gesserunt.

4. Post multa praelia Hillus ac Leon-
tius per quatuor continuos annos intra ca-
stellum Papyrium clausi, tandem proditio-
ne fratris uxoris Trocundi, quem Zeno ex
urbe regia ad id submiserat, capti sunt, &
capite truncati.

VALESII ANNOTATIONES.

1. Ἀπὸ δεισσοφίᾳ μιλίων] Theophanes in Chronico pag.
114. scriptum habet ἀπὸ δεισσοφίᾳ μιλίων. Sed vulgatam
Theodori nostri Lectionem retinuit Nicephorus in libro
16 cap. 10. De hac translatione reliquiarum Eustathii,
Victor Thunonenensis ita scribit. Post Consulatum ter-
tium Longini viri clarissimi, Calendio Antiochenus Episco-
pus, reliquias praedecessoris sui Eustathii Episcopi & Confes-
soris, ex Philippis Macedonia colligit, & Antiochiam summo
cum honore perducit.

2. Τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον] Hic Theodori locus
extat apud Suidam, aliquot vocibus auctior, in voce ἱστορία.

3. Ἐν τῷ ἄλλῳ σφράγι] Assentior Christophorono & Savi-
lio, qui ad oram sui codicis emendarunt ἐν τῷ ἄλλῳ σφράγι.
Certe Ecclesia sancti Stephani erat in Palatio, ut docet
Codium in originibus Constantinopolitanis. Alexander
Monachus in Encomio sancti Barnabae apud Surium in
tomo tertio, de hac re ita scribit. Evangelium illud Im-
perator in manu sua suscepit, & deoſculatus est: autoque

multo exornatum in Palatio suo reposuit, ubi ad hodiernum
usque diem servatur. & in magna quinta Pascha feria
quotannis in Palatii oratorio Evangelium ex eo libro recita-
tur.

4. Πάλιν βασιλικῶς ἐπράτην] Delenda est vox πάλιν, ut
pote superflua.

5. Προδόσις τῆς γαμετῆς Προμόνδου] Hunc locum sup-
plevi ex Theophanis Chronico pag. 114. ubi ita scribi-
tur, Προδόσις τῆς ἀδελφῆς τῆς γαμετῆς Προμόνδου, ὅλην
προδομένην ὑπὸ Ζήνωνος. Verum in Theophane, perinde ac
in Theodoro nostro corrigendum est Προμόνδου. Fuit hic
Trocundus frater Hilli Magistri officiorum: Qui Consu-
latum gessit anno Christi 482. una cum Severino. Sic
enim in Chronico Marcellini hic annus notatur, Indicti-
one 5. Trocundo & Severino Coss. Nec aliter in Chro-
nico Alexandrino. Ex quo emendandum est Chronicon
Victoris Thunonenſis, in quo scriptum est, Tricundio V.
C. Coss.

VARIORUM.

a. ἤνεγκεν ἀπὸ Φιλίππων, ὅθεν καὶ ἐξώλετο καὶ ἀπέθανεν]
Eustathius pulsus est in exilium Trajanopolin Thraciarum,
ubi usque hodie conditus est. inquit Hieronymus de Scri-
ptoribus Ecclesiasticis. Post Hieronymi tempora, ut vi-
detur, Eustathii corpus Trajanopoli Philippos delatum
est, ubi cum per seculum circiter quieverit, denuo An-
tiochiam translatus est, anno 484. juxta calculos Pagii
ad ann. 482. n. 13. W. Lowth.

b. Μετὰ ἐκείνους ἐπὶ] Vide Valesium ad Socratem, lib. 4.
cap. 14. ubi etiam habentur verba Victoris Tunonenſis,

quae narrationem Theodori de Translatione corporis Eu-
stathii confirmant. W. Lowth.

c. Ἐξ ἧς περὶ τῆς αἰσεβείας] Fallitur hac in re Theodorus: diu
enim ante repertas S. Barnabae reliquias, Ecclesiae Cypri
libertatem suam asseruerunt, in Concilio Ephesino, Acti-
one septima: nec ibi quicquam de S. Barnaba in causae
suae patrocinium asserunt. W. Lowth.

d. Λεόντιον τὸν ὑπατον] Leontium Patricium vertit Pa-
gius, ad annum 508, n. 4. W. Lowth.

5. In urbe Edessa erat schola Christiana Persicæ gentis, ut aiunt. Ex quo factum est, nisi me conjectura fallit, ut Persæ Nestorianam Hæresim sequerentur, cum quidam qui Nestorii ac Theodori dogmata amplectebantur, ei Scholæ præfuisent, & doctrinam quæ ipsis placebat, Persis tradidissent.

6. Zeno Imperator moritur. Cujus loco Imperator ab Ariadne Augusta renuntiatus est Anastasius Silentarius, oriundus Dyrrachio. Verum Euphemius Episcopus electioni ejus obstitit, Hæreticum illum vocans, & indignum qui Christianis imperaret. Ariadne tamen & Senatores vim inferentes, Euphemium assentiri coegerunt. Ille non alia conditione id se facturum promisit, quam si confessionem scripto comprehensam ab eo suscepisset, quo profiteretur se pro definitione fidei amplecti ea quæ in Chalcedonen- si synodo decreta fuerant. Quod quidem Anastasius præstitit.

7. Manichæi & Ariani ob Anastasii promotionem sibi gratulabantur. Manichæi quidem, eo quod mater illius sectæ ipsorum cultrix esset studiosissima. Ariani vero, propterea quod Clearchum avunculum Anastasii idem cum ipsis sentientem haberent.

8. Anastasius cum violentia Chartam confessionis suæ ab Euphemio repetiit.

9. Cum Isauri multa insolenter atque atrociter Constantinopoli perpetrassent, Anastasius cunctos ex urbe ejecit. Illi vero egressi, in apertam tyrannidem eruperunt, & usque ad Corycium Phrygiæ excursionses fecerunt. Contra quos Imperator exercitum misit, ducibus Joanne Scytha & Joanne Gibbo. Porro cum id bellum quinque continuos annos durasset, Anastasius belli pertæsus, arcanum suum aperuit Euphemio Constantinopoleos Episcopo, se nimirum pacem optare: Jussitque ut Episcopus qui in urbe regia morabantur colligeret, & pro Isauris apud Imperatorem supplicaret. Euphemius vero verba Anastasii retulit Joanni Patri- cio, qui focer erat Athenodori, unius ex principibus Isaurorum. Ille confestim accurrens, cuncta Imperatori nuntiavit. Ea res Anastasium Euphemio infensum reddidit.

5. 'Εν Ἐδέσῃ τῇ πόλει διδασκαλεῖον Χριστι-
ανικὸν ἦν Περσικῆς, ὡς Φασὶ, ἀγρευθεῖς. ἐξ οὗ
τῆς Πέρσης οἶμα τὰ Νεστορίαν Φροῖν, πῶν τοῖς
Νεστορίαν χαίροντων καὶ Θεοδώρου, ὡς καθημένῳ
τοῦ τόπου, καὶ τὰ φίλα δόγματα τοῖς Πέρσαις
παροδιδόντων.

6. Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἐπλήθισεν. ἀναγερθε-
ντα δὲ εἰς βασιλεῖα Ἀδριανῆς τῆς Αὐγούστης
ὁ Σιληντάρειος, ἐκ τῆς Δυρράχου ὁμιλήματος. περὶ
ὧ ἀντίθετον Εὐφύμιος ὁ ἐπίσκοπος ἀρετικὸν καλῶν,
'καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνάξιον. Ἀδριανῆ δὲ, καὶ τῇ
τῆς συγκλήτου συνόντων ἡγάχαζον τὸ Εὐφύμιον. ὁ
δὲ οὐκ ἄλλως τοῦτο ποιῶν ἠνέχετο, εἰ μὴ ὁμο-
λογίαν ἔχοντων παρ' αὐτοῦ ἐκομίσαστο, ὡς εἰς ὅρον
τῆς πίστεως δέχεται τὰ ἐκ Καλχιδόνος δογματισθέν-
τα, ὃ καὶ πεποίηκεν.

7. Μανιχαῖοι καὶ Ἀρειανοὶ ἔχουσιν Ἀναστασίῳ
Μανιχαῖοι μὲν, ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὡς ἔλαβον ὅσους
αὐτῶν Ἀρειανοὶ δὲ, ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον πρὸς
μητρὸς Ἀναστασίῳ ὁμολογῶν ἔχοντες.

8. Τὴν ὁμολογίαν αὐτῷ βεβῶσας τὸν Εὐφύμιον
ἀπήνησεν Ἀναστάσιος βασιλεύσας.

9. Πολλὰ τῶν Ἰσαύρων ἄτοπα καὶ ἀπάνθρω-
πα πράξαντες ἐκείνῳ, οἱ δὲ ἐξεληθέντες, πρὸς τυραννί-
δα ἄρμυσαν, καὶ ὡς τῷ Κοτυαεῖ ἐξέδραμον.
καθ' ὃν ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐξέπεμψεν, καὶ Ἰωάν-
νην τὸν Σκύθην, καὶ Ἰωάννην τὸν Κυρτόν. τοῦ
δὲ πολέμου ἐπὶ πέντε ἔτη κρατήσαντος, Ἀναστά-
σιος ὁπποκαμὸν ἐθάρρησεν Εὐφύμιον τῷ ἐπισκόπῳ
Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εἰρήνης ἐφίετο, καὶ ἵνα
συναγάγῃ τοὺς οὐδηνμοῦντας ἐπισκόπους, καὶ
δὲ τῶν Ἰσαύρων καλῶν. Εὐφύμιος δὲ
ἐξήγαγε τὸ λεχθέν πρὸς Ἰωάννην Πατρίκιον, πε-
θερὸν Ἀθηνοδώρου ἐνὸς τῶν ἐξαρχόντων τῶν Ἰσαύ-
ρων. ὁ δὲ δραμὼν, πάντα ἀναγέλλει τῷ βασιλεῖ.
ὅσοι εἰς ἔχθραν τὸν βασιλεῖα κατὰ Εὐφύμιου ἐξώ-
πλισεν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 'Εν Ἐδέσῃ] Hujus Edessæ scholæ nullam alibi men-
tionem reperio. Cassiodorus quidem in præfatione divi-
narum Institutionum scribit, sua adhuc ætate Nisibi scho-
lam fuisse Ecclesiasticorum dogmatum. Sed Cassiodorum
memoriz vitio lapsus esse existimo, & Nisibim urbem
pro Edessa profuisse. Nisibis enim Cassiodori ætate sub
ditione Persarum erat, jam inde à temporibus Joviani
Augusti qui Persis eam tradiderat. De hac Edessena
schola iterum loquitur Theodorus infra, ubi eam à Ze-
none sublatam esse dicit.

2 Περσικῆς οἶμα τὰ Νεστορίαν] Ante hæc verba subdisting-
tionem apposui, prorsus necessariam. Quod cum Muscu-
lus non animadvertisset, pessime hunc locum interpreta-
tus est. Porro hæc verba duobus modis intelligi possunt:
aut de iis qui huic Edessæ scholæ præerant: aut de ipsis
Episcopis qui Edessenam Ecclesiam administrabant. Vo-
cabulum enim οἶμα utrumque significare non incommo-
de potest. Certe Ibas Edessenus Episcopus Nestorianam
hæresim fovisse à plerisque existimatus est, ut constat ex
actis Chalcedonenis Concilii.

3 Καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνάξιον] Rectius apud Theopha-
nem in Chronico, pag. 117. adduntur hæc verba, τῆς
βασιλείας.

4 ὡς ἔλαβον] Scribendum est ὡς ἔλαβον, ut legitur
apud Theophanem in Chronico pagina 117. ubi hic Theo-
dori locus describitur, dissimulato tamen ejus nomine.

5 Τὴν ὁμολογίαν αὐτῷ βεβῶσας] Malim omnino scribere
βέβαια, quemadmodum legitur in Chronico Theophanis
pag. 120.

6 Καὶ ἵνα Κοτυαεῖ ἐξέδραμον] Hæc uberius exposita le-
guntur apud Theophanem in Chronico, pagina 118. De
hac clade Isaurorum ad Corycium Phrygiæ loquitur Mar-
cellinus in Chronico, Indictione 15. Anastasio Aug. &
Rufo Coll.

7 Ἰωάννην τὸν Σκύθην καλῶν] Scribendum est procul du-
bio Ἰωάννην τὸν Σκύθην, quemadmodum legitur apud Theophanem
in Chronico pag. 119. Paulo post, ubi legebatur πρὸς
Ἰωάννην τὸν Σκύθην, emendavi τὸν Πατρίκιον, ut legitur apud
Theophanem. Error natus est ex scripturæ compendio.

VARIORUM.

a Τοῦ δὲ πολέμου ἐπὶ πέντε ἔτη κρατήσαντος] Male vertit Valesius, quinque annos continuos durasset: anno enim
quinto finem accepit, inquit Pagius ad ann. 498. n. 6. H. Lott.

10. Αναστάσιος λοιπόν βασιλεύων κατέβη καὶ τῷ Ἰσαύρῳ, τοῦτον κατακράτος ἐποίησεν. καὶ πέμψας πρὸς Εὐφώνιον Εὐσέβιον τὸν μάγιστρον,
12 δούλους πρὸς αὐτόν. αἱ δὲ χαίρειν.

11. Οἱ ἐπίσκοποι Εὐφώνιον πρὸς ὑπομένειν, 3 παριστάμενον ἔμπροσθεν τοῦ Μιχαήλ ἐξέλεον καὶ αὐτὸς γυμνῶσαι, καὶ τῷ τῆς κεφαλῆς Εὐφώνιον ὀρ- 2 μῆσαι. ἀλλὰ Παῦλος ὁ ἐκδικὸς τῆς ἐκκλησίας, μακρὸς ὢν, τὴν πληγὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἀντὶ Εὐφώνιου λαβὼν ἐκινδύνισεν. τὸν μὲν τοὺς ἐξέλεον 4 γυμνῶσαι, ἐκκλησιαστικὸς πρὸς αὐτὸν ἀρπάσας ἡ 5 λεγόμενον σέβαν, ἀνέειπεν.

12. Αναστάσιος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπιτομὰς τῶν Ἰσαύρων ἐπιγράφας τῷ Εὐφώνιῳ, καὶ ὡς γράμ- 6 ματα πεπομφότος τοῖς Τυράνοις, συνέλαβεν τοὺς 15 ἐπὶ δημοῦτας ἐπισκόπους. οἱ πρὸς βασιλεὶ χαλεπὸν 7 μῆλον, ἀκοινοῦν καὶ χαθαίρειν τὸν ἄνδρα ἡμεί- 8 ψαντο. πρὸς χαλεπὸν δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς ἐπίσκο- 9 πον Μακεδόνιον πᾶν, τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτερον 10 καὶ σκευοφύλακα. ὁ μὲν τοὺς λαὸς δι' Εὐφώνιον 20 ἐξαστάζον. ὁ οἷσιν τὸ ἐκποδόμενον ἔδραμον λιτα- 11 νύοντες. ἀλλ' οὐδὲν ὤνησαν. τῷ γὰρ βασιλεὺς ἐνί- 12 χεν ἢ ἐνστασις.

13. Μακεδόνιος πεισθεὶς τῷ βασιλεῖ, τῷ Ε- 13 νοτικῷ Ζηνόντι καθυπέγραψεν.

14. Οὗτος ὁ Μακεδόνιος ἀσκητικὸς ἦν καὶ ἱερός, 6 ὡς ὑπὸ Γενναδίου τραφεὶς, ὅς τε ἀδελφιδῶς, ὡς 7 λόγος, ὑπῆρχεν.

15. Εὐφώνιον εἰς Εὐχαίᾳ βασιλεὺς περι- 8 ὄντων πρὸς ἔξω. ὁ δὲ λόγον ἤκουσε δι' Μακε- 30 δόνιον λαβὼν, ὡς ἐπιτομὴν χρεὶς κατὰ τοὺς τόποι

10. Anastasius deinceps magis Imperato-
rie contra Isauros motus, eos penitus de-
bellavit. Missoque ad Euphemium Euse-
bio officiorum Magistro, hæc Euphemio
significavit. Preces tuæ, o magne vir, a-
micos tuos fuligine impleverunt.

11. Il qui insidiabantur Euphemio, per-
suaserunt cuidam, ut à regione Metatorii
districto gladio caput Euphemii feriret.
Verum Paulus Defensor Ecclesiæ, cum
esset procero corpore, vulnus pro Euphe-
mio excipiens, mortis periculum subiit.
Porro eum qui gladium distrinxerat, vir
quidam Ecclesiasticus arrepta sera inter-
fecit.

12. Anastasius Imperator insidias Isau-
rorum Euphemio adscribens, & quod lit-
teras ad Tyrannos Isaurorum scripsisset:
congregavit Episcopos qui tum Constanti-
nopolim morabantur. Illi cum Imperatori
gratificari studerent, excommunicationis ac
depositionis sententiam in Euphemium tul-
erunt. Imperator vero Macedonium quem-
dam CP. Ecclesiæ presbyterum & vaso-
rum custodem, ad Episcopatum promovit.
Et populus quidem Euphemii gratia sedi-
tionem excitavit. Postea etiam supplicando
cucurrit ad circum. Verum nihil hoc eis
profuit. Vicit enim Imperatoris pertinacia.

13. Macedonius Imperatoris suafu, sub-
scripsit Zenonis Henotico, id est unitivo
edicto.

14. Porro hic Macedonius erat summæ
districtionis atque abstinentiæ & sanctitatis,
utpote educatus sub Gennadio, cujus etiam
nepos ex sorore fuisse dicitur.

15. Euphemium vero Imperator Euchai-
ta relegari præcepit. Qui fidem sibi dari
per Macedonium postulavit, se absque in-
fidiis in eum locum abductum iri. Cum-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αἱ εὐχαί σου] Post hæc verba Asteriscus in editione Ro-
berti Stephani appositus, locum hunc mutilum esse indi-
cat. Verum ex Theophanis Chronico pag. 120. locus
supplendus est hoc modo: αἱ εὐχαί σου αἱ μεγάλας τὴν φί-
λους σου ὑπερέβλεπον. Id est, Orationes tuæ, o magne vir,
amicos tuos fuligine impleverunt. Apud Cedrenum tamen
in Chronico, ad annum 5. Anastasii aliter scriptum in-
veni, hoc scilicet modo: αἱ εὐχαί σου αἱ μεγάλας τὴν φίλους
σου ὑπερέβλεπον. Sed Theophanis scriptura rectior mihi
videtur. Porro Anastasius his verbis exprobrabat Euphe-
mio Patriarchæ, amicitiam & societatem cum gente Isau-
rorum: Quibus nihil profuisse aiebat orationes Euphemii.

2 [In MS. notatur ad marginem λέων]

3 Εὐφώνιον τὸν μετаторίου] Theophanes in Chroni-
co pag. 119. scriptum habet, ὡς τὸ μετаторίου: Atque
ita legit Anastasius Bibliothecarius, qui Theophanem Latine
interpretatus est. Sed verior est scriptura Theodori
nostri, ἔμπροσθεν τοῦ μετаторίου. Metatorium locus
erat in Ecclesia, in quem descendebat Patriarcha post
peractum officium, & ex quo procedebat ad altare,
quemadmodum scribitur in Euchologio Græcorum: ubi
idem esse dicitur cum Diaconico, sive Secretario. De
Metatorio locus est illustris in vita Imperatoris Leonis
Philosophi, qui ob quartas nuptias excommunicatus erat
à Patriarcha: ὅν τινα διὰ τὸ μέγιστον δόξατο εἰς τὸ μετα-
τόριον. Quæ verba leguntur etiam apud Cedrenum pag.
495. editionis Augustanæ. Ex quo colligitur, Metatorium
separatum fuisse ab Ecclesia, seu potius ab altari. Euf-

dem loci mentio fit à Codino in originibus Constantinopoli-
tanis.

4 Τὸν λεγόμενον σέβαν] Apud Theophanem in Chronico
p. 120. scriptum est, τῷ λεγόμενῳ σέβαν, cujus Interpres in
Annotationibus, genus gladii fuisse existimat. Ego vero
adduci non possum ut credam, gladio aut hasta armatos
fuisse Clericos, dum Patriarcha ad altare procederet Missæ
solemnia celebraturus. Ego potius seram esse cre-
diderim, qua fores obserantur. Eustathius ad Odysseam,
χ'. ἐν τῷ δὲ εἰς εὐχὰς δακρυῖ καὶ ἰδρυμένῳ σέβαν ἢ τὴν δόξαν
καλεῖται. [In veteri Glossario μετὰ δὲ θύρας exponitur seras.
Hinc in Psalmo 147. ubi Græcus codex ὅτι εἰς τὸν μετὰ δὲ
τῶν πυλῶν σου, vulgata versio ita posuit, quoniam confortat
eis seras portarum tuarum, ut testatur etiam Augustinus.]
Cæterum Theophanes hic dissentit à Theodoro. Nam
Theodorus noster insidiatorem Euphemii non à Paulo De-
fensore occisum esse tradit, sed ab alio quodam Clerico.

5 Ἐν αἷς εἰς τὸ ἐκποδόμενον ἔδραμον] Pro ἐν αἷς scriben-
dum videtur ἐξ αἷς, uti jam supra emendavi. Si quis ta-
men vulgatam lectionem retinere maluerit, non magno-
pere repugnabo. Videtur enim phrasis esse familiaris
Theodoro nostro.

6 Ὁ δὲ καὶ ἀδελφιδῶς] Eadem habet Theophanes in
Chronico pag. 121. & Nicephorus in libro 16. cap. 26.
Interpres quidem Nicephori ἀδελφιδῶν, fratris filium ver-
tit. Musculus vero nepotem ex sorore. Medius inter
utrumque Jacobus Goar, qui Theophanem latinitate do-
navit, nepotem simpliciter interpretatur.

VARIORUM.

a Ο' ἐκδικῶν] Patronus erat ecclesiasticus, qui ecclesiæ
jura & privilegia facta testata conservabat & defendebat.
De eo vide Jos. Bingham in Originibus Ecclesiasticis lib.

3. cap. 11. §. 3. c.

b Εὐχαίται] Urbs Ponti Helenopolitani, seu Paphlago-
nia, in mediterraneis. Baudrand.

ἀπάγεται.

que Macedonio permiffum fuiffet ab Imperatore ut verbum fecuritatis præftaret Euphemio, rem laude dignam gellit. Euphemio enim in Ecclefie baptifterio adhuc commorante, diacono fuo præcepit ut Epifcopale pallium ipfi auferret: Atque ita ad Euphemium accessit. Pecuniam quoque mutuatus sub ufuris, Euphemio ad eos qui cum illo erant alendos ac fuffutendos donavit.

16. Feftus quidam Senator urbis Romæ, ob civilia quædam negotia ad Imperatorem Anastasium miffus, cum veniffet Constantinopolim, hortatus eft, ut principis Apostolorum Petri ac Pauli memoria magno cum honore cultuque celebraretur. Quamvis igitur antea quoque celebrata fuiffet; deinceps post petitionem Fefti, longe majori splendore ea feftivitas peracta eft.

17. Macedonius synodicas literas ad Anastasium Romanæ urbis Epifcopum per hunc ipsum Feftum mittere decreverat. Sed ne id faceret, prohibitus eft ab Imperatore. Porro Feftus occulte, ut aiunt, Imperatori fuggesserat, ut Epifcopo Romano perfuaderet ut Zenonis Henotico fubfcriberet. Sed cum Romam veniffet, Anastasium Epifcopum jam mortuum reperit. Quare operam dedit, ut per schisma promotus Edicto illi fubfcriberet. Multis igitur pecunia corruptis, effecit, ut præter receptum morem Romanus qui-

ἀπάγαται. ὁπιτραπίς δὲ τὸν λόγον δοῦναι ὁ Μακεδόνης, ἐπαυτοῖς τι σχεδιάζοντες, ὡς τὰ βαπτισθέντες τοῦ Εὐφημίου ὄντος, τὸ ὁμοφρόνως τὸ ἐπισκοπικὸν ἑαυτῷ ἀφαιρηθῆναι ὑπὸ τοῦ ἀφροσύνης, καὶ οὗτος εἰσελθεὶς πρὸς τὸν Εὐφίμιον. δανειζάμενος δὲ καὶ χρήματα, δίδωκε τὰ Εὐφημίου εἰς δαπάνας τῶν αὐτῶν.

16. Φῆτος τις τῆς συγχλήτης Ῥώμης, πρὸς βασιλέα γαλῆς Ἀναστάσιον ἀφ' ἧς τινος χρείας πολιτικῆς, ἐλθὼν εἰς τὴν βασιλίδαν, τῇ κορυφαίᾳ ἀποστόλου Πέτρου καὶ Παύλου τιμὴν μνήμην, σὺν πολλῇ τιμῇ καὶ σεβάσματι παρεκάλεσε γίνεσθαι. ὁπιτελουμένης δὲ καὶ πρότερον, πλείω ἐξ αἰτήσεως Φῆτου, πολλῶν πλέον ἠυζήθη τῆς τοιαύτης τὸ φαιδρὸν πανγύρεως.

17. Διὰ τὴν τοῦ Φῆτου δίχας Μακεδόνης Ἀναστασίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης πέμψαι ἠθέλησεν. ἐκωλύθη δὲ τῆτο ὡς βασιλέως ποιήσασθαι. Φῆτος δὲ, ὡς λόγος, ὑπέθετο λάβρα τῷ βασιλεῖ, πείθεσθαι τὸν Ῥώμης ἐπίσκοπον τῷ Ἐνωτικῷ Ζητήσας ὑπογράφειν. ἐλθὼν δὲ ὁ Ῥώμη ὄρε τὸν ἐπίσκοπον Ἀναστάσιον περὶ τῆς αἰτίας. διὸ σπουδῇ ἐποίησάτο διὰ χάριτας τὸ ζητούμενον ὑπογράψαι. ὑποθέρας γὰρ χρήμασι πλείονας, παρεσκεύασε ψήφισα εἰς ἐπίσκοπον ὡς τὸ ἔθος, ἡ.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τὸ ὁμοφρόνως τὸ ἐπισκοπικὸν] Quæri non immerito potest, qua de causâ Macedonius Constantinopolitanus Episcopus pallium sibi auferri præcepit. Mihi quidem videtur id honoris Euphemii causâ fecisse, ne Euphemio præfente, & adhuc intra Ecclesiam consistente, ipse in Episcopatum ejus invasisse videretur: Euphemius enim per vim depositus fuerat.

2 Εἰσελθεὶς πρὸς τὸν Εὐφίμιον] Masculus legisse videtur Εὐφίμιον, quam scripturam magis probo. Apud Theophanem in Chronico pag. 121. legitur εἰσελθὼν, δανειζόμενος. ὅτι.

3 Τὸν κορυφαίον ἀποστόλου] Scribendum puto τὸν ἀποστόλου κορυφαίον Πέτρου καὶ Παύλου. Petrus enim propriè & per excellentiam vocari solet à Græcis Coryphæus Apostolorum, ut jam alii observarunt. Interdum tamen Petrus simul ac Paulus coryphæi dicuntur Apostolorum. Ita Prudentius in libro 1. de præfatione.

Hic nempe jam regnans duo

Apostolorum Principes:

Alter vocatur genium;

Alter Cathedralam possidens

Primum, &c.

Quare scribendum erit hoc loco, τὸν κορυφαίον ἀποστόλου.

4 Διὰ τὴν τοῦ Φῆτου δίχας] Scribendum est procul dubio συνωπία. Certe apud Nicephorum in libro 16. cap. 35. ubi hic Theodori loci describitur, legitur τὴ συνωπία, supple χάριτας. Apud Theophanem autem in Chronico, pag. 123. scriptum est τὸ συνωπία in singulari numero. De his porro Synodicas literis multa observavit Bernardinus Ferrarius in libro secundo de Ecclesiasticis literis, capite sexto. Nonnulla etiam scripsi in libro tertio Observationum Ecclesiasticarum ad Socratem atque Sozomenum.

5 Ὑπέθετο λάβρα τῷ βασιλεῖ] Masculus legisse videtur ὑπέθετο, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim vertit: Feftus vero, sicut fortis, Imperatori clanculum pollicitus est, persuasurum se Romano Epifcopo, &c. Vulgatam tamen scripturam confirmat Nicephorus in capite tricesimo quinto libri 16. ubi hunc Theodori locum ita refert: ὁ δὲ Φῆτος λάβρα μὲλλον βασιλεῖ ὑπέθετο ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ Ἀναστασίου τὸν ἀποστόλου Ῥώμης πείθειν τῷ Ζητονίᾳ ὑπογράψαι, καὶ αὐτῶν πλείονα ὑποσημαίνει. Id est, ut Lan-

gus vertit: Et Feftus in secreto colloquio Imperatori significavit, Anastasium Romanum Anafistum se facile aduocare posse, ut Zenonis Henotico assentiretur, eique manus sua fubfcriberet. Certe verbum ὑπέθετο id significat. Sic enim Theodorus noster id verbum usurpavit paulo ante, ubi de quodam sicario agit, qui Euphemium occidere voluerat. Verum apud Theophanem in Chronico, pag. 123. ubi hic Theo ori locus describitur, legitur συνωπία: quod quidem magis placet. Hæc autem duo verba longe diversum efficiunt sensum. Prius enim illud ὑπέθετο, designat Feftum id consilium dedisse Anastasio Imperatori, ut persuadere conaretur Anastasio Papæ, ut Zenonis Henoticum fufciperet. Alterum autem verbum συνωπία, denotat Feftum ab Imperatore Anastasio sollicitatum, promiffisse ei, persuasurum se Anastasio Papæ, ut Zenonis Henotico fubfcriberet. Atque hic posterior sensus verior videtur.

6 Διὰ χάριτας] Hunc locum Nicephorus ita expressit: διὰ συνωπίας ἡμεῶν τὴν ὑποσημαίνειν ἡμεῶν χάριτας. Id est, ut vertit Langus, Proinde operam dedit, ut vel per speciem aut simulationem, ea quam pollicitus fuerat, fubfcripio perficeretur. Ego vero scribendum esse existimo ἀφ' ἡμεῶν, ut hic fit sensus hujus loci. Feftus Romanus reversus, cum Anastasium Papam mortuum deprehendisset, schisma in Ecclesia Romana excitavit, ut ejus occasione perficeret id quod pollicitus fuerat Anastasio Imperatori.

7 Παρὰ τὸ ἔθος Ῥωμαίων πρὸς] Dubitari non immerito potest, cur præter consuetudinem id factum esse scribat Theodorus; an quia moris non erat, ut ex civibus Romanis eligeretur Episcopus urbis Romæ. Sed hoc dici non potest, cum & Anastasius Papa qui paulo ante obierat, & multi ante illum Episcopi urbis Romæ facti sint natione Romani, ut videre est in vitis Episcoporum Romanorum. Verba igitur illa, παρὰ τὸ ἔθος, non referuntur ad id quod proxime sequitur. Referenda sunt igitur potius ad id quod antecedit: ψήφισα εἰς ἐπίσκοπον παρὰ τὸ ἔθος. Neque enim hæc consuetudo fuerat Romanorum in electione Episcopi urbis Romæ, ut decretum seu pæphisma fieret de electione Pontificis Romani. Hujusmodi enim decreta fiebant in electione Metropolitanorum, ut docet Canon 28. Synodi Chalcedonenfis. Sed neque hæc expositio mihi satisfacit. Nam & in Patriarcharum electione

VARIORUM.

a Οὗτος] Legendum ὅστις. W. Lowth.

b Ἀναστασίῳ] Anastasius II. Gelasii successor, ordinatus fuit die vigesima quarta mensis Novembris, anni 496.

Obiit pie septima decima Novembris, anni 498. Vacavit sedes dies quatuor. Tum ordinatus est Symmachus. Pagi.

μαγόν

μαίνεσθαι, ὃ ὄνομα ἔστω Λαυρέντιος. χειροτονῶν δὲ ἐν
 δύο, ὑπὸ μὲν τῷ πλείοντι, ἐκ τῶν ἀρχόντων Σύμ-
 μαχος· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων, Λαυρέντιος. δὲ ἕς ἑ καὶ Φόνοι,
 καὶ ἀρπαγαί, καὶ ἄλλα μὲν καὶ ἄλλα τῶν Ῥώ-
 2 μῶν γέγοναν. αὐτὸς δὲ τριῶν ἐνιαυτῶν κρα-
 3 τιστάσας τῆς τοιαύτης συγχύσεως, ὁ Θεοδωρί-
 4 ος ἄφρος κρατῶν τότε τῆς Ῥώμης, εἰ καὶ Ἀρειανὸς ἦν,
 σύνδοξον ἐπισκοπῶν ποιησάμενος, Συμμάχῳ μὲν τὴν
 ἐπισκοπὴν τῆς Ῥώμης ἐκύρωσεν· Λαυρέντιον δὲ εἰς
 μίαν ἐπισκοπὴν πόλεως ὀνόματι Νοκερίας ἀνέθε-
 10 νον. Λαυρέντιος δὲ ἔχον ἡσύχασεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς
 ἐπισκοπῆς Ῥώμης ἐφίετο. ὅθεν ὁ Σύμμαχος κραται-
 οὖσιν αὐτῶν, καὶ ἐξοριδύων παρεσχέσθαι. καὶ
 οὕτως ἡ γένεσις ἐπαύσατο.

18. Θεοδωρίος ὁ ἄφρος, ἀρχόντων πᾶσι ἔχον 15
 ὀρθόδοξον, ἐν πᾶσι ἡγάπα καὶ ἐθαλπεν. οὗτος δὲ διὰ
 κανὸς νομίζων Θεοδωρίῳ χαρίζεσθαι, τῆς τοῦ
 23 ὁμοουσίου πίστεως ὑποστάς, τοῖς Ἀρείοις ἐφρόνησεν.
 γνοὺς δὲ τὸ Θεοδωρίος, τὸν οὕτως ἀπαμείβοντι
 ἀθέτως ἀπεκφαλίσεν, ἐπὶ δὲ τῶν Θεῶν πῖστιν 20
 καὶ ἐφύλαξας, πῶς ἀνθρώπων φυλάξεις συνειδήσιν
 ὑγιαίνειν;

19. Πέρσαι κινήσαντες κατὰ Ῥωμαίων, πολλὰν
 κατέδεσαν πόλιν καὶ μάστιγα Ἀμίδης. τοῦ δὲ
 4 βασιλέως πρὸς Πέρσας σπονδὰς ποιήσαντος, καὶ 25
 Βάνοι τοῦ Πόντου κατέδεσαν.

20. Αναστάσιος δὲ εἰς τὰ πολεμικὰ ἀσχολού-
 μενος, τῆς κατὰ τῶν ὀρθόδοξων ἐπαύσατο βίας.
 ἰούλα δὲ μικρὰ ἐκ τῶν πολεμίων ἀνεσθ' ἔλα-
 5 σεν, πάλιν κατὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ Μακεδ- 30
 ονίου ἀπλίζετο.

21. Πολλὰς ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἐκκλησίας
 ἐν Κωνσταντίνῳ πόλει ἀνέκτισεν.

Διὰ τὰς γυναικὰς ὑπὸ τοῦ λαοῦ γένεσις ἐν
 τῇ πόλει κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐπειρήσας τὸν ἑπαρ- 35
 35

dam nomine Laurentius, Episcopus eligere-
 tur. Duo itaque ordinati sunt. Et à ma-
 jori quidem parte ordinatus est Symmachus,
 unus ex Diaconis: Ab aliis vero Laurentius.
 Quibus de causis cædes ac direptiones, &
 alia mala innumerabilia Romæ sunt perpe-
 trata. Cumque hujusmodi perturbatio tres
 continuos annos in urbe Roma perseveraf-
 set, Theodoricus Afer qui tum Romæ re-
 gnabat, quamvis secta esset Arianus, colle-
 cta tamen Episcoporum synodo, Symmacho
 quidem Episcopatum urbis Romæ confir-
 mavit: Laurentium vero cujusdam urbis,
 quæ Nuceria dicitur, Episcopum constituit.
 Laurentius tamen haudquaquam quievit, sed
 Episcopatum urbis Romæ adhuc ambire non
 destitit. Quam ob causam eum deponi &
 in exilium mitti curavit Symmachus. At-
 que hoc modo seditio confopita est.

18. Theodoricus Afer diaconum quem-
 dam orthodoxum habuit, quem unice di-
 ligebat ac fovebat. Hic rem gratam The-
 odorico facturum se arbitratus, à consub-
 stantialis fide discedens, Arianæ dogma am-
 plexus est. Quod ubi comperit Theodori-
 cus, statim ei quem tantopere diligebat,
 caput amputavit, his verbis usus. Si Deo fi-
 dem non servasti, quoniam pacto sinceram
 conscientiam homini servaturus es?

19. Persæ, expeditione suscepta adversus
 Romanos, multas urbes, ac præcipue Ami-
 dam invaserunt. Postea vero cum Imperator
 Anastasius fœdus cum Persis fecisset, Tzani
 quoque in Pontum excursiones fecerunt.

20. Porro Anastasius, quamdiu quidem
 bellicis rebus districtus tenebatur, ab Or-
 thodoxorum persecutione abstinuit. Post-
 quam vero paululum à bellicis occupatio-
 nibus respiravit, denuo adversus Ecclesias,
 & contra Macedonium insurrexit.

21. Anastasius Imperator multas Eccle-
 sias Constantinopoli instauravit. Ceterum
 ob crebras populi seditiones quæ in urbe
 regia adversus ipsum fiebant, excogita-
 vit Anastasius, ut præfectus urbis pone

VALESII ANNOTATIONES.

decretum fieri consueverat, & omnium Episcoporum sub-
 scriptione firmari, ut docet Theodorus in lib. 2. Hist.
 cap. 31. agens de ordinatione Meletii Antiochenis episco-
 pi. Dicendum igitur est potius, tunc præter consuetudi-
 nem id evenisse, ut uno jam electo Pontifice, alter supereli-
 geretur episcopus. Quod quidem raro admodum Romæ
 contigisse fatendum est, præterquam in Pontificatu Da-
 miani.

1 Θεοδωρίος ὁ ἄφρος] Queret hic quispiam, cur Theo-
 doricus Gothorum Rex Afer dicatur. Sic enim cogno-
 minatur, non solum à Theodoro nostro, sed etiam à
 Theophane ac Nicephoro. Equidem fateor hujus co-
 gnomeni causam mihi prorsus ignotam esse. Græci
 quidem Theodoricum hunc Valamerem cognominant, eo
 quod Valameris Regis Gothorum filius esset, aut potius
 nepos. An fortasse Vaser cognominatus est, ob eximi-
 am prudentiam atque astutiam: quod cognomen postea
 Græci in ἄφρος mutarunt: cum Vaserum idem esse
 cum Afro existimarent. Sed hæc levis conjectura est.

2 Πίστις ὑποστάς] Scribendum est procul dubio πίστις,
 ut legitur apud Suidam in voce Θεοδωρίος, ubi hic Theo-

dori locus describitur. Eandem historiam ex Theodoro
 nostro describit Nicephorus in cap. 35. libri 16. Verum
 ejus Interpres gravi contumelia affecit Theodoricum,
 dum eum puerorum amore arfisse fingit: quod tamen
 non dicit Nicephorus. Sic enim ille: ἀφροὺς περὶ τῇ
 ὑγιαίνοντι πίστι καὶ τῇ ἀρετῇ ἡρώδης ἡρώδης τοῦ ἄφρου, καὶ πᾶσι
 τοῦ ἡρώδης περὶ αὐτοῦ ἀπλάων. Quæ sic vertenda
 erant: Ministerium quemdam, Catholica fidei sectatorum,
 Theodoricus Afer mitum in modum adamabat, & cuncta
 quæ ille juncunda essent, promptissime tribuebat.

3 Τοῖς ἀρείοις ἐφρόνησεν] Rectius apud Suidam scribitur,
 πρὸς ἀρείοις ἐφρόνησεν.

4 Καὶ Βάνοι τῷ Πόντῳ κατέδεσαν] Scribendum procul
 dubio est καὶ τζάνοι. Tzani, seu Zani populi erant La-
 zis finitimi & Armeniis: de quibus multa scripti in An-
 notationibus ad librum 25. Ammiani Marcellini, haud
 procul ab initio. Hoc autem mendum natum est ex
 affinitate literarum: nam τζ. & β magnam inter se ha-
 bent similitudinem.

5 Κατὰ τῆς ἐκκλησίας, κατὰ τοῦ Μακεδονίου] Lego κατὰ
 τῆς ἐκκλησίας, καὶ Μακεδονίου. Vide Theophanem pagina
 128.

VARIORUM.

2 Τριῶν ἐνιαυτῶν] Male vertit Valesius, tres continuos annos, cum tertio anno nondum completo seditio sopita fuerit;
 inquit Pagius ad ann. 500. a. 8. W. Lowth.

Tom. III.

Dddd

Xc

sequeretur in publicis supplicationibus. Timebat enim zelum eorum qui pro quarta synodo tumultuabantur. Atque hic mos ab eo tempore deinceps invaluit.

22. Inimici Macedonii, Ascholiū quemdam subornarunt, qui districto gladio Macedonium impeteret. Macedonius vero lenitatem animi sui declarans, munera ei dari præcepit. Idem etiam erga sacrilegos quosdam ab illo factum est.

23. Helix Hierosolymorum Episcopo præcepit Imperator Anastasius, ut synodum Episcoporum qui sub ipso erant, colligeret, & quartam synodum condemnaret. Helias vero, synodum quidem Episcoporum minime convocavit. Ipse vero solus Imperatori rescribens, Nestorium & Eutychem, Diodorum item ac Theodorum anathematizavit, & synodum Chalcedonensem.

24. His ita gestis, Anastasius Macedonium violentius urgere cœpit, ut ipse quoque idem faceret. Macedonius vero absque universali synodo, cui Romanus Episcopus præsideret, nihil se facturum esse respondit. Hac de causa Imperatoris odium adversus Macedonium excitatum est. Itaque Imperator, eos quidem qui ad magnam Ecclesiam confugerent, abripi permittit. Hæreticorum autem Ecclesiis libertatem & asylū jus tribuit.

25. Deuterius Arianorum apud Constantinopolim Episcopus, cum quemdam Barbam ita dictum baptizaret, Domini traditionem respuens, ausus est inter baptizandum dicere: Baptizatur Barba, in nomine Patris per Filium in sancto Spiritu. Quibus dictis, aqua quæ in piscina erat, statim evanuit; Barba vero confestim inde aufugiens, rem cunctis declaravit.

χοι τῆς πόλεως ἀκολουθεῖν ταῖς λιταῖς. ἐφοδεῖτο γὰρ τὸν ὑπὸ τῆς τετάρτης συνόδου ζῆλον τῶν τὰς ἐπιτάγας ποιούντων. ὅθεν λοιπὸν, ἐξ ἐκείνου ἔθος ἐγένετο.

22. Ἐυχάλιον πινὰ παρεσχέασαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Μακεδονίου μάχαιραν κατ' αὐτοῦ σπάσαντες. Μακεδόνιος δὲ τὸ πρῶτον ἐπιδειξάμενος, δόματα δίδοσθαι Εὐχάλῳ προσέταξε. τὸ ὅμιον δὲ, καὶ εἰς πινὰς ἱεροσύλους ἐποίη.

23. Ἡλίας τῷ ἐπισκόπῳ τῇ Ἱεροσολύμων προσέταξε βασιλεὺς, συνόδον ἀθροῖσαι τῇ ὑπ' αὐτὸν, καὶ κατὰ τῆς τετάρτης συνόδου ψηφίσασθαι. Ἡλίας δὲ συνόδον μὴ οὐ συνέθροισεν. αὐτὸς δὲ μόνος ἀναθεματίζων Νεστόριον καὶ Εὐτυχήν, Διόδωρον, καὶ Θεόδωρον, καὶ τὸν ἐν Καλκηδὼν συνόδον.

24. Τύπῳ γνομένων, σφόδρα ὁ βασιλεὺς Μακεδονίῳ ἐπέκειτο πράττειν τὰ ὅμοια. ὁ δὲ, χρεὶς οἰκονομικῆς συνόδου ἐχούσης πρέσβειρον τὸν τῆς μεγάλης Ῥώμης ἐπίσκοπον, οὐδὲν ποιεῖν ἔλεγεν ὅθεν εἰς ἐχθρὰν τὸν βασιλέα ἐκίνησεν. καὶ τοὺς μὴ προσφθίζοντας τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπισπᾶσθαι παρεσχέλασεν ταῖς δὲ τῇ αἰρετικῇ ἐκκλησίᾳ ὅρους παρρησίας παρέχετο.

25. Διυπέριος τῷ Ἀρειανῶν ἐπίσκοπῳ ὁ Κωνσταντίνος πόλει, βαπτίζων πινὰ Βάρβαρον οὕτω λεγόμενον, ἀθετῶν τὴν τοῦ κυρίου ὡς δόξαν, εἰπὼν ἐτόλμισεν ὡς ἐβάπτισεν βαπτίζον Βάρβας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, δι' Ἰουῦ, ὁ ἀγίῳ Πνεύματι. οὐπὼς λεχθέντος, τὸ ὕδωρ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ γέγονεν ἀφανές. ὁ δὲ Βάρβας Φυγὼν ἐξῆλθε, καὶ πᾶσι τὸ θαῦμα ἐποίη γνώριμον.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀκολουθεῖν ταῖς λιταῖς] Idem scribit Theophanes in Chronico pag. 128. ubi non probo versionem Interpretis, qui sic vertit: Ut Praefectus in conventibus Ecclesiasticis, vel publicis processionibus Imperatorem pone sequeretur, novo commento Anastasius edixit. Atqui Theophanes non dicit Praefectum urbis à tergo Imperatorem secutum esse; sed simpliciter iussum esse sequi. Non igitur Imperatorem sequebatur à tergo Praefectus urbi, sed populum urbis Constantinopolitanae, ne forte seditionem commoveret. Neque enim semper Imperator supplicationibus publicis intererat.

2 Τὸν ὑπὸ τῆς τετάρτης συνόδου ζῆλον] Lego τὸν ὑπὸ τῆς τετάρτης, &c.

3 Εὐχάλιον πινὰ] Melius apud Theophanem in Chronico pag. 128. scriptum est εὐχάλιον; vel ut quidam manuscripti codices habent, εὐχάλιον. Sic Acholius Thessalonicensis Episcopus, qui Theodosii senioris temporibus floruit, à quibusdam Acholius, ab aliis Ascholius nominatur. Eucholius autem Graecum non est.

4 Αὐτὸς δὲ μόνος] Post hæc verba in editione Roberti Stephani lacuna est trium circiter verborum capax, quam ex Theophanis Chronico pag. 129 ita suppleo. αὐτὸς δὲ μόνος ἀπὸ τῆς βασιλῆος ἀναθεματίζων, &c. Id est, ipse vero solus rescripsit Imperatori, anathematizans, &c.

5 Καὶ τὴν ἐν Καλκηδὼν συνόδον] Corrigenum est Theophanis Chronicum, pag. 130. in quo ita legitur: καὶ τὴν ἐν Καλκηδὼν συνόδον ἀπισπᾶσθαι. Vox illa ἀπισπᾶσθαι

adjecta esse videtur à quodam Helix Hierosolymitani Episcopi fautore, qui illum culpa liberare satagebat. Verum ipse Theophanes paulo post, hanc adjectionem refutat, & quartam Synodum Chalcedonensem ab Helia Hierosolymitano Episcopo condemnatam fuisse testatur. Sic enim scribit in eadem pagina: ὁ δὲ βασιλεὺς Μακεδόνιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἀναθεματίζοντα τὴν ἐν Καλκηδὼν συνόδον καθήπερ καὶ Ἡλίας ἱεροσολύμων. Et iterum pagina 131. Ἡλίας δὲ ὁ ἱεροσολύμων καὶ τὴν ἐν Καλκηδὼν ἐκκλησίαν ἀπισπᾶσθαι. Id est: Helias vero Hierosolymorum Episcopus, Chalcedonensem Synodum rejicere se scripto testatus est. Delenda est igitur in Theophane vox ἀπισπᾶσθαι, quæ nec in codice Palatino habetur. Scio quidem Anastasium Bibliothecarium eam vocem in versione sua expressisse. Verum ejus interpretationem refutant ipsius Theophanis verba, quæ superius protulimus.

6 Βαπτίζων πινὰ Βάρβαρον] Sic etiam legitur apud Theophanem in Chronico pag. 130. Verum ibi Vaticanus codex rectius scriptum habet Βάρβαν. Certe paulo post in Theodoro nostro dicitur Βάρβας. Victor Tunonensis in Chronico, ipsum Episcopum Arrianum ita appellat; sic enim scribit: Πατριῶ ἢ Hypatio Coss. Βάρβας quidam Arianæ erroris Episcopus, dum presumis contra regulam supra baptizandum dicere: Baptizatur te Barbas in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto: protinus aqua ex qua futurus erat baptizare hominem, nusquam comparuit: vas vero ipsum in quo aqua erat, confractum est. Vide Cedrenum ad annum 40. Anastasii.

VARIORUM.

2 Καὶ τὴν ἐν Καλκηδὼν συνόδον] Apud rigidiores Catholicos, à quibus hæc accepit Theodorus, idem erat synodum Chalcedonensem non recipere, ac Diodorum & Theodo-

rum, qui in eo Concilio approbati sunt, damnare. Paginus ad ann. 491. n. 8. W. Lowth.

26. Πολλοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ Μακεδονίῃ τρόπῳ
ἐπειρήσθη. οἱ δ' ἀπὸ τῶν ὀχλοῦν μαζωτῶν συναθροί-
σαντες, ἐν κυριακῇ εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀρ-
χαγγέλου, τῷ ἐν τῷ παλατίῳ καὶ τῷ Ψαλ-
τῶν τῷ Τριτάτῳ λεγόντων, ὅτι μὲν τῆς Τρι-
ακῆς ἔ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἀπεκτενόμενος ἐφαλ-
λον. τῇ δὲ ἐπισημνύοντες, τὰ ὅμοια ἐν τῇ με-
γάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐποίησαν μὲν βέλκων εἰσελθόντες.
ὁ δὲ λαὸς ζηλώσας, τὰ μὲν πρῶτα, φωναῖς ἀν-
τήκερσον κροῖουσι, καὶ ὑβρίζον ἀντιβρίζον. ὅτε
2 ἔπειτα μὲν πολλῶν ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἀπαρχα-
λύσας καὶ Μακεδονίῃ κείνους πολεῖ μὲν τὸν μοναχὸν
3 τὸν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, πολεῖ δὲ τοὺς ἀρχοντας παρεσκευάζον,
ὑβρίζον ἀσέμνους μὲν κραυγῶν βάλλει τὸν ἐπίσκο-
πον. μετ' ὧν καὶ Ἰουλιανὸς ἐπίσκοπος Ἀλικαρνα-
σσοῦ τῆς Καρίας, καὶ Σεβήρος ὁ μοναχός. οἱ καὶ τῆς
πίστεως, καὶ ἐαυτῶν γνησιότητος πολέμοιοι.

Ὁ λαὸς σὺν γυναῖξί καὶ τέκνοις, πλῆθος ἀπειρον,
τοῖς ἡγουμένοις τῶν μοναχῶν συναθροισθεὶς ἀπὸ τῆς
πόλεως ἔκρουεν. καιρὸς Χριστιανοὶ μαρτυρεῖν. τὸν
πατέρα μηδὲν χαλῶν. ὕβριζον δὲ τὸν βασιλέα,
Μανιχαῖον ἀποκαλοῦντες, καὶ τῆς βασιλείας ἀνά-
ξιον. ἐν οἷς ὁ βασιλεὺς φοβηθεὶς, τὰς πύλας τοῦ
βασιλείου παύσας ἀπέκλεισεν, καὶ πλοῖα εἰς τὸ
φύγιον, τὰ παλατῖα παρέστησεν.

27. Ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος ὁμώσας μὴ ἰδεῖν Μα-
κεδόνιον ἐπὶ τῷ Τριτάτῳ, πέμψας παρεκάλει
τοῦτον ἀσπασάσθαι. ὁ δὲ λαὸς, εἰσερχομένου τῆς
τῶν μοναχῶν διεμαρτύρετο τὸν πατέρα τῶν
ἡμῶν ἔχοντα. καὶ οἱ τῶν ὀχλοῦν δι' ὅσων ἦλθεν εὐ-
3 Φημουῖτες ἐδέχοντο. καὶ εἰσελθόν, ἠλεγξεν Ἀναστά-
σιον, ὡς τῆς ἐκκλησίας πολέμιον. ὁ δὲ μετὰ ὑπο-
κρίσεως ἐδίδξεν ἐνῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ἐπι-
σκότῳ.

28. Ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἔπειτα κείνῳ ὁ
Μακεδόνιος, ὁ λαὸς ὡς ἀθάστου ἀντλήσει, νυκτὸς
αὐτὸν μὲν βίαν ἐπὶ τῷ Καλχιδόνῳ ἐξέπεμψεν
καὶ κείνῳ ἐξέπεμψεν εὐχαιτοὺς τῶν Τριτάτων.
τῇ δὲ ἐξῆς προεβάλετο εἰς ἐπίσκοπον Τιμόθεον πῖνα,
πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας καὶ σκευοφύλακα. ὃν
40

26. Multas fraudes atque insidias adver-
sus Macedonium Imperator excogitavit.
Schismatici vero cum turbam perditorum
hominum mercede conductam in unum con-
gregassent, die Dominico ingressi sunt in æ-
dem Archangeli quæ est in palatio. Cumque
Psaltæ hymnum Ter sanctum canerent, ipsi
cum appendice illa: Qui crucifixus es pro
nobis: respondentes cecinerunt. Sequentē
item dominica, in magna Ecclesia idem fe-
cere, cum baculis introgressi. Populus verò
zelo succensus, primo quidem voce tenui,
clamantibus reclamare, & conviciantibus con-
vicia regerere cœpit. Postea vero plagis eos
ac verberibus affecit. Post hæc Imperator
aperte Macedonium impugnans, nunc schis-
maticis Monachis, nunc Magistratibus au-
ctor fuit, ut turpibus conviciis inclamantes
Episcopum appeterent. Inter hos erat Ju-
lianus Episcopus Halicarnassæ urbis Cariæ, &
Severus Monachus; qui & fidei, & suimet
ipsorum hostes extiterunt. Populi vero in-
numerabilis multitudo cum uxoribus ac li-
beris, adjunctis sibi Præfectis orthodoxo-
rum Monachorum, per vicus urbis concla-
mabat: Christiani, tempus adest martyrii.
Nemo patrem deserat. Conviciabantur etiam
Imperatori, Manichæum illum vocantes &
indignum Imperio. Tunc Imperator metu
perculsus, portas palatii undique occlusit, &
25 navigia palatio admoveri jussit ad fugam ca-
pessendam.

27. Imperator qui paulo antea juraverat,
nunquam se videre velle vultum Macedonii,
tunc missis quibusdam ex palatio, eum hor-
tatus est ut ad ipsum salutandum accederet.
Dum igitur Macedonius ad Imperatorem
pergeret, populus Præfectos Monasteriorum
contestatus acclamavit: Patrem nostrum no-
biscum habemus. Milites præterea scholarum
palatii, per quos transibat Macedonius, eum
faustis acclamationibus exceperunt. Tandem
vero cum ad Anastasium venisset, eum tan-
quam hostem Ecclesiæ coarguit. Tunc A-
nastasius simulatione utens, Ecclesiæ & E-
piscopo visus est adunari.

28. Imperator existimans, si Macedoni-
us judicaretur, plebem illum tanquam in-
fontem, defensuram esse, noctu violenter
eum abduxit Chalcedonem. Atque inde
Euchaita illum deduci jussit. Sequenti die
Episcopum designavit Timotheum quem-
dam, presbyterum & vasorum custodem
Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui vulgo

VALESII ANNOTATIONES.

1 Οἱ Λατῶντες] Sic vocabantur obtrectatores Synodi
Chalcedonenfis. Et Theodorus quidem noster paulo post,
ἀντισημιτικὸς vocat; eo quod horum Antesignani ef-
ficerent Monachi. Theophanes vero pag. 132. Clericos
etiam & Episcopos eis accenset. Inter epistolas Ephre-
mii Antiochenfis Episcopi, una fuit inscripta πρὸς τοὺς
ἀντισημιτικὸς καλῶντες, id est, Ad schismaticos Monasterii Cal-
cedonensis, ut testatur Photius in Bibliotheca capite 228. Hi
etiam alio nomine ἀπεκτενόμενοι vocabantur, id est, Sepa-
rati, ut ad Evagrium notavi.

2 Ὑπὸ τῷ δὲ μὲν πολλῶν] Scribendum est μετὰ πλῆθος,

ut legitur apud Theophanem in Chronico, pagina 132.
ubi hic Theodori locus compendiose refertur. Sed vi-
dentur plura hic desiderari, quæ ex Theophane ita supple-
ri possunt. Ὑπὸ τῷ δὲ μὲν πολλῶν πλῆθος αὐτοὺς ἐξέλασεν.
Quam emendationem confirmat etiam Nicephorus in li-
bro 16. cap. 48. ubi hunc locum Theodori describens,
sic ait: ὁ δὲ λαὸς ζήλον ἀπὸ τῶν μοναχῶν αἰχρῶς οὐκ εἰς τὴν
ἐκκλησίαν ἀπέλασεν.

3 Κατὰ Μακεδόνιον κείνους] Scribendum puto κατὰ
Μακεδόνιον. Paulo post etiam lege μετὰ κραυγῶν.

Litrobulbes & Colon vocabatur, ob facta quædam his nominibus respondentia.

29. Porro hic Timotheus, in quamcumque Ecclesiam ingressus fuerat, nunquam illic Missarum solemniam inchoavit, nisi prius Macedonii imagines illinc detractæ fuissent.

30. Supplicationes publicas, quæ die Parasceves fiunt in Ecclesia Deiparæ quæ est in Chalcopratiis, primus Timotheus excogitavit.

31. Joannes synodi Chalcedonensis obtrectator, de Severo hæc narrat, Anastasium Imperatorem juramentum scripto comprehensum à Severo accepisse, quod si quando Antiochenfis Episcopus fieret, nunquam omnino Chalcedonensem synodum Anathemati subjecturus esset. Eundem tamen ipso ordinationis suæ die, conscenso pulpito supradictam Synodum Anathemate damnasse, cum sectatores ejus id ab ipso postulavissent.

32. Timotheus symbolum fidei trecentorum & octodecim Patrum, in singulis Collectis recitari præcepit, in odium scilicet Macedonii, quasi ille non susciperet id Symbolum: quod antea semel tantum recitabatur quotannis, die magnæ Parasceves, sive dominicæ Passionis, dum Episcopus baptizandos catechizaret.

33. Cum Præfectus Monasterii Studitarum mortuus esset, Timotheus Episcopus

ἐκάλειν Ἀιτροβύλλιν καὶ Κόλωνα, ἀφ' ὧν ἔργα τὰ ὀνομάζων ἀρμόδια.

29. Οπου δ' ἂν ποτε εἰσῆλθεν εἰς ἐκκλησίαν Τιμόθεος, εἰ μὴ πρῶτον τὰς εἰκόνας Μακεδονίου κατέσπασε, τῆς λειτουργίας οὐκ ἤρχετο.

30. Τὰς χτ' Παρασκευαίᾳ λιτὰς, εἰς τῇ νῆα τῆς Θεολόκου εἰ τοῖς χαλκοπρατίοις Τιμόθεος ἐπινόησε γίνεσθαι.

31. Ἰωάννης ὁ ἀφαιρεμόμνος μετὰ Σεβήρου ἰσχυρεῖ, ὅτι ὅρκον ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος τῷ Σεβήρῳ, ὅτι ἢ δ' ἂν γένηται Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, οὐδαμῶς τῆς εἰς Καλχηδὸν συνόδου ἀφ' ἀναθέματος ἀφεταί· καὶ ὅτι εἰ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, ἀνελθὼν ἐπ' αὐτὸς ταύτῃ ἀνθεμάσῃ, αἰτήσῃς ἐκ τῶν σπουδαίων αὐτοῦ.

32. Τιμόθεος τὸ τῶν τριακοντῶν δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρων τῆς πίστεως Σύμβολον, καθ' ἐκάστην συναξὴν λέγεσθαι παρεσκεύασεν, ἐπὶ ἀφελῇ δίδων Μακεδόνι, ὥς αὐτῷ μὴ δεχομένῳ τὸ Σύμβολον, ἀπαξ τοῦ ἔτους λεγόμενον πρότερον εἰς τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ τῷ θεῷ πάθος, τῷ καιρῷ τῷ γινόμενῳ ὑπὸ τῷ ὀπισκόπῳ κατηχῆσαι.

33. Τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τῷ Στουδίτῳ πλῶτῃσαντος, ἀπῆλθε Τιμόθεος ὁ ἐπίσκοπος εἰς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Ἀιτροβύλλιν καὶ Κόλωνα] Apud Theophanem in Chronico pag. 133. excusum est: λιτροβύλλιν καὶ Κόλωνα. Ubi vide quæ notavit Interpres. †

2 Τὰς εἰκόνας Μακεδονίου] Mos erat, ut Patriarcharum imagines in Ecclesiis collocarentur. Nec vero Patriarcharum solum, id enim minus mirandum esset, cum Patriarchæ non minus quam Imperatores ipsi colerentur: verum etiam Orphanotrophorum, & aliorum Clericorum imagines, honoris causa collocabantur in Ecclesiis. Testatur id vetus Auctor, Malchus ni fallor, apud Suidam in ἀρχαῖς: ubi dicit eos qui ab Acacio beneficiis affecti fuerant, vivente adhuc Gennadio Patriarcha, imagines ejus in cunctis Ecclesiis erexisse. Præcipue vero in Ecclesia quæ est juxta navale, Gennadium Patriarcham, & Acacium depinxisse, atque inter hos medium Servatorem nostrum Jesum Christum, qui hæc Gennadio diceret: *Destrue hanc Ecclesiam, & successoris tui temporibus illam restituro.* Scribe igitur apud Suidam: καὶ μεταξὺ τῶν αὐτῶν λέγοντι τῷ Ἰωάννῃ, &c. Scio quidem Baronium ad annum Christi 488. existimasse eas imagines Acacio positas fuisse, dum esset Patriarcha; sed Baronium refellunt verba Malchi apud Suidam, qui Ecclesiam illam juxta navale, in qua imago erat Acacii, tessellato opere fabricata, sub Gennadio Patriarcha absolutam esse testatur: nec verum est quod idem Baronius illic observat, primum ex Patriarchis Acacium hunc honorem affectasse. Nam ex Suidæ loco à nobis allato aperte convincitur, eum morem Gennadii temporibus jam invaluisse. [Præterea Flaviani & Anatolii episcoporum imagines in ecclesia collocatas fuisse docet Theodorus noster in Fragmentis è libro 3 J. Damasceni collectis. Porro quoties nomen alicujus Patriarchæ è Diptychis expungebatur, solebant quoque ejus imagines auferri ex Ecclesia, ut docet Theodorus in Fragmentis, & Anastasius Bibliothecarius in gestis Agathonis: Deinde abstulerunt de Diptychis ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis ecclesiarum figuras eorū, aut in foribus, ubi ubi esse poterant, auferentes: id est Cyri. Sergii &c.]

3 Ἰωάννης ὁ ἀφαιρεμόμνος κατὰ Σεβήρου ἰσχυρεῖ] Hunc Theodori locum descripsit Nicephorus in capite 29. libri 16. ἰσχυρεῖ δὲ Ἰωάννης ὁ αὐτῷ ἀφαιρεμόμνος, &c. Quæ Ni-

cephori verba Joannes Langus ita vertit; *Joannes porro, qui cum illo, Severo scilicet, judicio contendit, scriptum reliquit, &c.* Verum ut libere dicam id quod res est, nec Langus, nec Nicephorus ipse intellexit quid esset ἀφαιρεμόμνος hoc in loco. Obrectatores Chalcedonensis Synodi, qui Eutychis ac Dioscori doctrinam defendebant, ἀφαιρεμόμνους sese appellant, ut docet ipse Nicephorus in libro 18. cap. 45. Ex horum numero fuit Imperator Anastasius, uti docet Leontius Scholasticus in libro 5. de Sectis: τῶν γὰρ ἀφαιρεμόμων ἦν ὁ ἀναστάσιος. Leunclavius quidem qui Leontium Latine vertit, τὸν ἀφαιρεμόμνον, *basiliensis* perpetuo interpretatur: quod non probo. Melius Joannes Langus *segregatus* vertit. Ita enim hoc verbum usurpat Socrates Scholasticus in Historia Ecclesiastica, ut memini legere. Et hæc quidem de voce ἀφαιρεμόμνος. Cæterum hic Joannes videtur esse, qui Ecclesiasticam Historiam scripserat libris decem: quorum quinque dumtaxat priores à se lectos fuisse testatur Photius in Bibliotheca. Quibus in libris Joannes ille Chalcedonensem Synodum probis onerabat, ut ibidem scribit Photius. Merito igitur à Theodoro nostro vocatur ἀφαιρεμόμνος. Citatur hic ἀφαιρεμόμνος non semel ab anonymo, qui Græce scripsit de Originibus Constantinop. Et in septima Synodo actione 5. citatur locus ex Historia Ecclesiastica Joannis Diacrinomeni, de Xenaia.

4 Κατὰ Σεβήρου ἰσχυρεῖ] Scribendum est procul dubio, κατὰ Σεβήρου, quemadmodum legisse videtur Musculus. Cujus versionem hic magnopere laudo.

5 Αἰσχυρεῖς εἰς τῶν σπουδαίων αὐτοῦ] Hæc verba ad Severum referenda sunt, qui à familiaribus suis rogatus, Synodum Chalcedonensem anathematizavit, ut ex hoc Theodori loco scribit Nicephorus in lib. 16. c. 19. Pessime igitur Musculus hæc ad Timotheum retulit Constantinopolitanum Episcopum.

6 Τιμόθεος τὸ τῶν πενηκοντῶν] Idem scribit Nicephorus in cap. 35. libri 16, ubi hunc Theodori locum describit. Alii tamen Auctores sunt, Petrum Fullonem primum in Ecclesia instituisse, ut Nicænum Symbolum recitaretur in singulis collectis, quemadmodum scribit Nicephorus in loco citato, & Theodorus noster infra.

VARIORUM.

† Jacobus Goar ibi notavit, quod Κέλων recentioribus Græcis appelleretur Cynædus; quoque κέλων significet *feridus in Venerem*. Observavit præterea, Theodorum nostrum λιτροβούλλιν hic legere (quod Valesius etiam in sua interpretatione expressit:) quodque βουλλῆς, Latinis *bulbus*,

olim edulis fuerit admixtus, quæ Veneris conciliandæ gratia parabantur. Quod itaque βουλλῆν λίαν *bulborum libras* excitandæ Vengri comederet Timotheus; vel λίαν βουλλῆν, *bulborum frequentius conestorum arca* foret ac *luculus*.

1 2 τὸ μονατήριον ὑποβαλέσθαι ἐπίσκοποι. ὁ δὲ μέλλων χειροτονεῖσθαι, ὅταν αὐτῷ, ὡς οὐκ ἀρέχεται δέξασθαι χειροτονίαν ὑπὸ ἀνδρὸς τινὸς ἐκ Καλχηδόνι ἀναθεματίζοντος συνόδου. Τιμόθεος δὲ ἔφησιν ὡς αὐτὸν, ἀνάθεμα παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπου σφοδρῶς ἢ ἀναθεματίζοντι τινὶ ἐκ Καλχηδόνι συνόδου. οὕτως οὖν ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι, κατεδέξατο. Ἰωάννης δὲ τις δερκιδάκονος Μανιχαῖος ὑπαρχων, ὕβρισι τὸν Τιμόθεον βάλλον, δρασμὸν ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἐμήψυσεν. ὁ δὲ μετὰ πεμπὸν ποιη-
3 σάμενος τὸν Τιμόθεον, ἡλεπας αὐτὸν ἡτοίμασεν. αὐτὸς δὲ ἡρήσατο εἰπὼν, ἀνάθεμα παντὶ ἀνθρώπῳ τινὶ ἐκ Καλχηδόνι δρασμῶν συνόδου.

34. Κάστρον ἐπὶ μετὰ Περσῶν καὶ Ἰνδῶν, ὃ ὄνομα Ἰζουδαδέρο. ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ χρη-
ματα πολλὰ, καὶ λίθους πμίους κείσθαι μαθὼν
4 Κωάδης ὁ βασιλεὺς, ταῦτα μαθεῖν ἐβασίλευσεν. δαίμονες δὲ τὸν τόπον οἰκουῦντες τῷ ζητημῶν Κωάδῃ ἐκώλυον. πᾶσαι τοίνυν μαγίαι ὅτιδεζα-
μῶν τῷ Μάγῳ αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἰχυσάντων,
5 ἦλθε ἀπὸ τινὸς Ἰουδαίου. ὅπου τυχὼν δὲ κατέβη, συνεβουλεύθη ἀπὸ τῷ Χριστιανῷ καταργῆσαι τοὺς δαίμονας. ὁ δὲ ἐπίσκοπος Χριστιανῶν τὰν ἐκ Πέρσας, σὺν ἑνὶ τῷ τελέσας, καὶ τῶν θεῶν μυστηρίων μεταλαβὼν καὶ μετὰ τοῖς συνούσι
25 Χριστιανῶν, τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ δώσας τοὺς δαίμονας, τῷ Κωάδῃ τὸ κάστρον ὅπως παρέδωκεν. ὅπου κατεπλάγισ ὁ ἀνὴρ, πρωτοκαθεδεῖα τὸν ἐπίσκοπον ἐτίμησεν, ὥς τότε Ἰουδαίου καὶ Μανιχαίου προσημασμένον. ὁ ἦ πᾶσι τοῖς Χριστιαν-
30 ζῶν ἐθέλουσιν ἀδελφὰς δίδωκεν.

35. Αλαμουνδάρου τοῦ Φυλάρχου Σαρακεν-
ῶν Χριστιανισαίντος, δύο ἐπισκόπους ἐπέμψεν ὁ Σεβήρος, ἐφ' ᾧ τῆς ἰδίας μετὰ δουλείᾳ τοῦ Φυ-
λάρχου κακίας. Θεὸς δὲ παρεθάρσεν, ὑπὸ τῶν
35 δρασμῶν τινὸς συνόδου τὸν ἀνδρα βασιλευσάντα
6 πεποίηκεν. ὁ τῷ ὑπὸ Σεβήρου γαλέντων, ἐ-
αντία τῷ ἀληθινῷ δογματικῷ σπουδαζόντων δι-
7 δάξας τὸν Φύλαρχον, δρασμὰ εἰς ἑλεγχον τῶν λεγόμενων συνώθηκα. τοῦτο δὲ ἰὼν τὸ δόξαι γράμ-
40 ματα δέχεσθαι μινύοντα, ὅτι Μιχαὴλ ὁ δερκιδά-
γλος τέλει τῷ βίῳ ἐχρήσατο. τῷ δὲ τοῦτο λεγόντων ἀδυνάτων, πᾶς οὖν, ὁ Φύλαρχος ἔφη-
8 σεν, εἰ μὴ δύο ὁ Χριστὸς, ὁ Θεὸς γυμνὸν σταυρὸν

perrexit ad Monasterium, ut Praefectum illic ordinaret. Sed is qui ordinandus erat, dixit Timotheo, se ordinationem suscipere non posse ab eo qui Chalcedonensem synodum Anathemate damnavet. Tunc Timotheus dixit ei. Anathema sit omnibus, qui aver-
santur aut qui Anathematizant synodum Chalcedonensem. Hoc modo is qui ordi-
nandus erat, ordinationem Timothei suscepit. Joannes autem Archidiaconus, cum esset Manichaeus, conviciatus ob id Timotheo, currens ad palatium, ea quae Timotheus dixerat, Imperatori renuntiavit. Qui mox Timotheum ad se accersitum gravi ignominia affecit. At ille id à se dictum negavit, his verbis usus: Anathema omnibus qui Chalcedonensem synodum suscipiunt.

34. Castrum quoddam est in confinio Persarum atque Indorum, cui nomen Tzundadeer. Multas illic pecunias & pretiosos lapides servari cum audisset Cavades Persarum Rex, id occupare studuit, sed daemones qui eum locum custodiebant, Cavades conatibus obstiterunt. Cum igitur Magi ipsius omnem suam magiam adhibuissent, nec perficere quidquam potuissent, Cavades ad Judaeorum magicen confugit. Sed cum ne istorum quidem opera quidquam profecisset, quidam ei consuluerunt, ut Christianorum opera daemones illos expelleret. Episcopus igitur Christianorum qui erant in Perside, cum ejus rei causa Collectam celebrasset, & sacra mysteria tum sumisset ipse, tum Christianis qui cum ipso erant distri-
bisset, Crucis signo fugatis daemonebus, absque negotio castrum Cavadi tradidit. Quam rem admiratus Cavades, primae Sedis praerogativam Episcopo concessit, cum ad id usque temporis, Manichaei ac Judaei potiore locum obtinuissent. Sed & cunctis qui Christianam religionem amplecti vel-
lent, liberam dedit facultatem.

35. Cum Alamundarus Saracenorum Phylarchus Christianam religionem amplexus esset, Severus duos ad illum Episcopos misit, quo erroris sui labe eum inficeret. Sed Deus id praeveniens, ut Phylarchus ab iis qui Chalcedonensem synodum suscipiebant, baptizaretur, effecit. Porro cum ii qui à Severo missi fuerant, doctrinam rectae fidei dogmatibus adversantem, Phylarcho tradere conarentur, fraudem quamdam commentus est Alamundarus ad doctrinam eorum convin-
cendam. Finxit enim se literas accepisse, quibus ipsi nuntiabatur Michaeli Archangelum fato functum esse. Cumque illi id fieri non posse dicerent: quoniam igitur modo, subjecit Phylarchus, Christus Deus tantum existens, crucis mortem sustinuit, si duas

VALESII ANNOTATIONES.

1 Προβαλέσθαι ἐπίσκοποι] Assentior viris doctis, qui jampridem emendarunt ὑπόβαλον. Ita certe legit Theophanes in Chronico pag. 135. & Niceporus in libro 16. cap. 25.

2 [Ἐπίσκοποι] Ἰσως ἡ γράμματα.]

3 Χαλεπῶς αὐτὸν ἡτοίμασεν] Scribendum est procul dubio ἡτοίμασεν, ut legitur apud Theophanem in Chronico, pag. 135.

4 Ταῦτα μαθεῖν ἐβασίλευσεν] Scribendum est, ταῦτα λαβὼν ἐβασίλευσεν, quemadmodum legitur apud Theophanem in Chronico pag. 130. nisi quod Theophanes pro verbo ἐβασίλευσεν, scriptum habet ἐπὶ τῷ. Castrum quoque appellatio non nihil diversa est apud Theophanem.

5 Ἦλθεν ἀπὸ τινὸς Ἰουδαίου] Supple μαγίαν. Plures enim magicae artis species fuerunt: prima Persica: secunda Ju-

daica, ut docet Plinius in libro tricesimo. Habuerunt certe Judaei Exorcistas, qui daemones certis carminibus abigebant. [Horum mentio fit in Actibus Apostolorum, cap. 19.]

6 [Τὸν ὑπὸ Σεβήρου] In codice Regio haec scribuntur à capite.]

7 [Δρασμὰ] Ἰσως γράμματα cod. Reg.]

8 Θεὸς γυμνὸν σταυρὸν κατεδέξατο] Assentior Savilio, qui in margine sui codicis adnotavit scribendum sibi videri γυμνός. Ita certe scribitur apud Theophanem in Chronico pag. 136. ubi hic Theodori locus describitur. Et apud Nicephorum Callistum in cap. 35. libri 16. & apud Cedrenum in Chronico.

naturas non habuit: cum ne Angelus quidem pati vel mori possit? Hoc modo Episcopi partis Severi, pudore suffusi, vale non dicto, recesserunt.

36. In obitu Macedonii Episcopi, terribile quiddam accidisse narrant. Mortuus enim, crucis signo tumulum signasse dicitur. Theodorus vero unus ex iis qui cum illo familiariter versabantur, cum iurejurando affirmavit, vidisse se in somnis Macedonium ipsum ista sibi dicentem: Excipe ista quæ dico, & abiens lege Anastasio. Ego quidem vado ad patres meos, quorum fidem servavi. Dominum autem interpellare non cessabo, donec tu venias, & ambo ad iudicium accedamus.

37. Anastasius Imperator repente moritur, cum vixisset annos octoginta octo, imperasset autem annos septem ac viginti, ac tres menses. Rénuntiatus autem est Imperator Justinus, vir provectæ ætatis, qui à militia exorsus, ad Senatorium usque ordinem pervenerat, & in omni vita egregius semper exstitit. Idem rectæ fidei cultor erat ardentissimus. Patriam habuit Illyricum. Uxor ejus Lupicina dicebatur, quam posteaquam Augusta nuncupata est, Populus Euphemiam nominavit.

38. Nestorii corpus putredine consumptum est. Cumque revocatus esset ab Oasi, ut in alium locum transferretur, revocationem illam fatali morte prævenit.

39. Post reconciliationem cum Orientalibus, Theodorus contra duodecim Cyrilli capitula scripsisse dicitur.

40. Rabula Episcopus Edessæ, cæcus erat. Accusavit autem Andreæ Samosatensem Episcopum, quod contra duodecim capitula Cyrilli scripsisset.

41. Monachi Ægypti, cum sanctum Symeonem supra columnam stare didicissent,

κατέβητο, ὅτι μὴδὲ ἄγγελος πάσχει ἢ ἀποθνήσκειν πέφυκεν. οὕτως οὐκ οἱ Σεβήρου αἰχμηγῆτες, ἀσυντάκτως ὑπανεχώρησαν.

36. Μακεδονίου τελευτῶντος τοῦ ἐπισκόπου, φοβερόν τι συμβεβῆκεν. Φησὶν. νεκρὸν γὰρ ὄντα αὐτὸν σφραγίσαντα τῷ τάφῳ. Θεόδωρος δὲ πρὸς τῶν συνοίκων αὐτοῦ, ὅτι ἰδὼν ἐπαμύνατο, αὐτὸν Μακεδόνιον αὐτῷ λέγοντα, ἔκλαβε καὶ ἀπελθόντα, λέγων Ἀναστάσιον ἀνάγειν. ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τοὺς πατέρας μου, ὃν καὶ τιμὴν πίστιν πετήρησα. οὐ παύσομαι δὲ ὁχλῶν τῷ δεσπότη, ἄχρῃς οὐ ἔλθῃς, καὶ τιμὴν δίκην εἰσελθῶμεν.

37. Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν ἄφνω, ζήσας ἔτη ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ, βασιλεύσας δὲ ἔτη εἴκοσι καὶ ἐπὶ αὐτῷ καὶ μῆνας τρεῖς. προήχθη δὲ βασιλεὺς Ἰουστίνος, ἀνὴρ πρεσβύτατος, δὲ στρατηγὸν θεράμμενος, καὶ πάντων ἀεικλῆτος Φανείης δὲ ὁρθῆς πίστεως ἑμπειρος ζηλωτὴς γυνώσκων. Ἰλλύριος ὢν, καὶ σύμβουλον ἔχων ὀνόματι Λουπικίαν, ἡ γυνώσκων Λυγούσαν, Εὐφημίαν οἱ δὲ δὲ δόματα ὀνόμασαν.

38. Σηπεδὸν τὸ σῶμα διεφθάρη Νεστόριος, καὶ ἀνακληθεὶς ἀπὸ Ὀάσεως ἐφ' ᾧ μεταστῆναι εἰς ἐπίστον τόπον, τῷ θανάτῳ προέλαβε ἢ ἀνάκλησιν.

39. Μετὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικούς συμβέβησαν, συγγραφῇ λέγει τὸν Θεόδωρον χτ' ἑπὶ δώδεκα κεφαλῶν Κυρίλλου.

40. Ραβυλὰς Ἐδέσης ἐπίσκοπος, τυφλὸς ἦν. Ἀνδρέας δὲ τῆς Σαμοσατῆς ἐκτάλει ὡς γράφει.

41. Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὶ, πρὸς τοῦ ἁγίου Συμεῶντος μαθόντες ὅτι ἐπὶ κίονος ἵσταται,

VALESII ANNOTATIONES.

1 [Ἀσυντάκτως ὑπανεχώρησαν] Idem adverbium legitur apud Nicephorum in loco supra laudato. Verum nec Langus, nec Musculus ejus vocis vim ac significationem intellexere. ἀσυντάκτως idem valet ac μὴ συντάκτως hoc est, Vale non dicto abierunt. [Utitur eadem voce Theodorus in epistola 80 ad Eutrechium Præfectum Prætorio: οἳ δὲ γὰρ ὅπως εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἰσὼν, ἀσυντάκτως ἔξῃ. id est, scit enim quomodo Antiochiam cum venissem, vale non dicto abierim.]

2 [Σφραγίσαντα τῷ τάφῳ] Apud Theophanem in Chronico pag. 138. nec non apud Cedrenum legitur τῷ τάφῳ: quam scripturam vulgatæ lectioni Theodori nostri longe præferunt viri docti qui Theophanem notis illustrant. Neque enim Macedonius crucis signo tumulum suum obsignavit; sed populum qui aderat, ut se adhuc Patriarcham esse ostenderet. Certe si tumulum dumtaxat signo crucis obsignasset Macedonius, dicendum erat σφραγίσαντα τὸν τάφον, non autem τὸν τάφον.

3 [Ἐκλαβε καὶ ἀπελθόντα] Ἐκλαβε καὶ ἀπελθόντα Cod. Reg.]

4 [Δημότιον] Δημότιον Cod. Reg.]

5 [Σηπεδὸν τὸ σῶμα] Hucusque excerpta ex libro fe-

cundo Ecclesiasticæ Historiæ Theodori Lectoris. Quæ vero deinceps sequuntur, videntur esse nova collectanea ejusdem Scriptoris: quæ Nicephorus, cum Theodori Lectoris Historiam diligentius perlegisset, ex eodem Scriptoris collegit, & appendicis loco hic adjecit.

6 [Ἀνδρέας δὲ τῆς Σαμοσατῆς] Hunc locum certissima conjectura emendavi hoc modo: ἀνδρὶ δὲ τῶν σαμοσατῶν. Etenim Andreas Samosatensis Episcopus, mandatu Joannis Antiocheni Episcopi, scripsit adversus duodecim Cyrilli capitula, una cum Theodorito, ut testatur Liberatus in Breviario, cap. 4: & ex illo Baronius ad annum Christi 430. & 431. Quare in fine hujus capituli scribendum est omnino: ὡς καὶ ἔστιν κατὰ τὸν δώδεκα κεφαλῶν μετὰ τοῦ Θεοδώρου. Porro quod paulo ante affirmat Theodorus noster, Theodoritum post reconciliationem inter Ægyptios atque Orientales factam, scripsisse adversus duodecim Cyrilli capitula; id est, anno Christi 432, id nullatenus probabile mihi videtur. † Cæterum hic Andreas Samosatensis Episcopus, in secunda Ephesine Synodo depositus est à Dioscoro, ut in Chron. testatur Theophanes. [Scripta est ad eum epistola Theodoriti 24.]

7 [Γράψαντα] Γράψαντα Cod. Reg.]

VARIORUM.

a [Φησὶν] Male vertit Valesius narrans: vertendum in singulari narrat, scil. Theodorus. W. Lowth.

b [Ἐμπειρος] Legendum ἑμπειρος. W. Lowth.

† Theodoretus in Præfatione sui Pentalogii: Priusquam conventus apud Ephesum celebraretur, duodecim capitulis Avictum ac aperte restitimus, ut præcisus horum fieret intellectus etiam studiosorum & rationis expertibus. Quia vero se manifestum, qui ista protulit, in Concilio declaravit, & plu-

res ex eis qui convenerant, imperiti positus, nec ulla dogmatis imbuti notitia, pia hac arbitrati sunt; opera pretium visum est iterum contra niri, sermonemque dissendere, & succisam blasphemiam multipliciter confutare. Quibus ex verbis Lupus in notis ad caput 20. Synodici adversus Tragediam Irenæi (quod Valesius non viderat) recte deducit, Theodoretum bis contra capitula scripsisse, breviter ante Synodum Ephesinam, prolixè post ipsam. Hæc ex Pagio ad ann. 430. n. 17. citavit W. Lowth.

μετὰ-

1 'μεταπεινόμενοι τῷ ξένῳ ἢ πρᾶγματος' πρῶ-
τος γὰρ αὐτὸς τοῦτο ἐπειθήσεται ἀκουσθήσεται αὐ-
τοῦ ἑπιμύλαι. εἶτα ἐγνωκότις τὸν βίον ἢ ἀνδρὸς, ἢ
τὴν γυναῖκα, πάλιν αὐτὸς ἐκονήσεται.

42. Μαρκαντὸς ὁ βασιλεὺς ἐν ὀνόματι ἰδιώ-
τη παρὰ τὸν ὅσον Συμεῶνα ἀφανῆς παρεγένετο
ἡγάδη δέ.

43. Δύο ἑπισκόποι ἀμφισβητοῦνται, ὁρθόδο-
ξου καὶ Ἀρειανοῦ τοῦ μὲν Ἀρειανῶ, διαλεκτικοῦ
ὄντος τοῦ δὲ ὁρθοδόξου, Θεοδοῦς καὶ πρῶτος ὁ ὁρ-
θόδοξος παρῴπην, ὥστε ἀφαιρέσθαι τὸν λόγον εἰς
πυρρὰν εἰσελθεῖν, καὶ οὕτω διεχθῆναι τὸ ἀντιθέτε-
ρον. τοῦ δὲ Ἀρειανῶ παρατησαμένου, αὐτὸς εἰσελ-
θὼν, ἀπὸ τῆς πυρρᾶς διελέγετο, καὶ ἀπαθὴς ἐφυ-
λάττετο.

44. Πέτρον Φησὶ τὸν Μογκόν, τὸ λείψανον
2 Τιμοθέου τοῦ Σαλοφακιολῆ ἀπορῦξαι, ὅπως ἰσχυρῶς
ἢ Θεοδώριτος.

45. Πέτρον τοῦ Μογκῶ ἐκβληθέντος 249^ο τὸ
3 λείψανον Τιμοθέου ἢ τὴν σὺνῶδον, Ἰωάννης χει-
ροτονεῖται. καὶ οὕτως δὲ ἐκβληθέντος, πάλιν Πέ-
τρος εἰσῆλθεν, ὑποχόμενος τὴν σὺνῶδον μὴ ἀνα-
θεματίζειν.

4 46. *Καλανδῖονα λέγει ἐν Βυζαντίῳ χειροτό-
5 νησιναι, συμφωνῶν τῷ Θεοδώρῳ.

rem novam atque insolitam condemnantes:
hic enim primus ejusmodi stationem exco-
gitaverat: excommunicationis libellum ad
eum miserunt. Postea vero cum ejus vitam
ac merita certius cognovissent, communio-
nem ejus amplexi sunt.

42. Marcianus Imperator privati habitu
sumpto, ad sanctum Symeonem occulte ven-
titabat, eumque maxime admirabatur.

43. Cum duo Episcopi contra se invi-
cem disputarent, quorum alter quidem Or-
thodoxus, alter autem erat Arianus: & A-
rianus quidem dialecticam callebat. Ortho-
doxus vero pius erat ac fidelis: Orthodo-
xus conditionem hanc tulit Ariano, ut omis-
sa disputatione in rogam se conjicerent, at-
que ita ostenderetur, utrius ipsorum doctri-
na magis pia esset. Cumque Arianus condi-
tionem illam admittere recusasset, Ortho-
doxus in rogam insiliens, inde disseruit cum
adversario, & illæsus permansit.

44. Petrus Mongus reliquias Timothei
Salophacioli effodisse dicitur. Idem quoque
scribit Theodoritus.

45. Expulso Petro Mongo ob cadaver
Timothei & tumulo effossum, & ob syno-
dum, ordinatus est Joannes. Quo item ex-
pulso, rursus Petrus Episcopatum recupe-
ravit, pollicitus se synodum Chalcedonen-
sem Anathemate damnaturum non esse.

46. Scribit Theodorus noster Calendio-
nem Constantinopoli ordinatum fuisse, cum
25 Theodorito consentiens.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Μεταπεινόμενοι τῷ ξένῳ] Scribendum videtur με-
πεινόμενοι τῷ ξένῳ. Vulgata enim scriptura ferri non potest.
Paulo post etiam corrigendum est, ἀκουσθήσεται αὐτὸς ἑπι-
μύλαι: id est, ὁ ἀκούων τῆς ἀκουσθήσεως.

2 Ὅπως ἰσχυρῶς καὶ Θεοδώριτος] Id certe non extat in
quinque libris Ecclesiasticæ Historiæ Theodoriti quos ha-
bemus. Hi enim libri usque ad Imperium Theodosii juni-
oris dumtaxat progrediuntur. Quod si quis contendat opus
Ecclesiasticæ Historiæ Theodoriti decem libris comprehen-
sum fuisse, à Vicennalibus scilicet Constantini magni us-
que ad Imperium Leonis Augusti, ut scribit Gennadius
in libro de Scriptoris Ecclesiasticis; ne sic quidem ve-
rum esse poterit quod in his excerptis legitur. Neque
enim principatu Leonis Augusti, sed Zenonis temporibus,
Petrus Mongus Salophacioli reliquias ex sepulchro effo-
dit. Baronius ad annum Christi 494. Theodoritum juni-
orem hic intelligi censet: ex cujus Ecclesiastica Hist. lo-
cum affert Joannes Damascenus. [Verum in Damasceno
pro Theodorito scribendum esse Theodorum recte monuit
Billius: quem nos in Fragmentis Theodori Lectoris, quæ
in hac editione collegimus, secuti sumus. Quare hoc lo-
co pro Θεοδώριτος malim scribere Θεόδωρος. Hæc igitur
ultima Fragmenta, quæ incipiunt ab illo capitulo σηπδὲν
τὸ σῶμα, non sunt Theodori Lectoris, sed alterius igno-
ti.]

3 Καὶ 249^ο τὴν σὺνῶδον] Id est, ob Synodum Chalcedonen-
sem, quam idem Petrus Mongus publice in Ecclesia ana-
thematisaverat.

4 Καλανδῖονα λέγει ἐν Βυζαντίῳ χειροτονησῆναι] Post mor-
tem Stephani junioris Calendio in ejus locum subrogatus,
Antiochenam Ecclesiam gubernavit, Trocundo & Severi-
no Coss. anno Christi 482. ut ex epistola Simplicii Papæ
docte observavit Baronius. Hunc Acacius Constantinopoli-
tanus Episcopus, jussu Zenonis Augusti, Episcopum ordina-
vit Constantinopoli, sicut & decessorem ejus Stephanum
prius ordinaverat, quemadmodum scribit Theophanes in
Chronico pag. 130. Idem etiam confirmat Nicephorus in
lib. 15. cap. 28. his verbis: μετὰ δὲ Στέφανου Καλανδῖον
τῷ Κωνσταντινῷ ἐπιδικῶν τὸς τὴν ἐπισκοπὴν εὐαγγελίζετο. Sed & in gestis de nomine Acacii, quæ Jacobus Sirmundus
in lucem edidit, id ipsum dilerte refertur his verbis: Cn-

jus Acacii audacia deteriora committens, etiam Petrum An-
tiochenum, ejecto Catholico Calendione quem ipse ordinaverat,
ad Antiochenam mittit Ecclesiam. Denique Simplicius Papa
in epistola ad Acacium Constantin. Episcopum id ipsum
non obscure significat. Quid enim aliud sonant hæc ver-
ba: Antiocheni exordium Sacerdotis qua ratione serius fue-
rit indicatum, quamvis minime nos latere potuerit, tamen
& ipse, vel Synodus ejus indicavit. Quod sicut non opta-
vimus fieri, ita faciles excusationi quam necessitas fecit,
exiitimus: quia quod voluntarium non est, non potest vo-
cari in reatum, &c. Quis enim reatus? quæ neces-
sitas excusanda fuit apud Simplicium, nisi quod Calendio-
nem contra leges Ecclesiasticas Constantinopoli ordinave-
rat Acacius, jussu Zenonis Augusti, ut ex Theophane
supra monuimus. Denique Candidus Isaurus in lib. 3.
Historiæ idem testatur, ita scribens: ὡς Πιστὸν τοῦ Θεο-
δώρου τὰς τῆς Ἀνατολῆς παρῴπηντος ἐκκλησίαν, Καλανδῖονα
Ζήνων ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἱεροῦ Ἀντοχίας ἀπέσταλκεν. Id est:
Quemadmodum Zeno, dum Petrus ille impius Orientis tur-
baret Ecclesias, misit Calendionem, ut Episcopus esset Antio-
chia. Porro non primus ex Constantinop. Episcopis Aca-
cius, Antiochenam Episcopum ordinare præsumpsit. Sed
jam antea Anatolius Constant. Episcopus Antiochenum
Episcopum, Maximum scilicet, sine ullo exemplo, contra
statuta Canonum, ordinare præsumperat, ut scribit Leo
Papa [in Epist. 53. ad Anatolium, &] in epist. 54. ad Mar-
cianum, quæ data est XI. Cal. Junii, Herculano V. C.
Coss. qui fuit annus Christi 452. id est, 4 annis post or-
dinationem Maximi. Tanto temporis spatio Leo Papa
istud Anatolii factum dissimulaverat.

5 Συμφωνῶν τῷ Θεοδώρῳ] Musculus legisse videtur
συμφωνῶν, ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit:
Calendionem Theodoro consentiens, Byzantinus Episcopus ordi-
natus fertur. Ego vero scribendum existimo: συμφωνῶν
τῷ Θεοδώρῳ: id est, Calendionem Constantinopoli ordina-
tum fuisse scribit Theodorus, cum Theodorito consentiens.
Sic paulo ante horum fragmentorum Collector notavit,
Theodorum nostrum de Petro Mongo idem retulisse
quod scripserat Theodoritus, ὅπως ἰσχυρῶς καὶ Θεοδώριτος, ubi
Theodoritum juniorem intelligo, diversum à Theodorito
Episcopo Cyri: qui prioris Theodoriti Historiam Ecclesi-
asticam quinq. aliis libris, continuaverat.

47. Καλαν-

47. Scribit etiam eundem Calendionem Terfancto Hymno adjecisse, Christe rex, propter eos qui adjecerant appendicem illam, Qui crucifixus es pro nobis.

48. Ait Theodorus noster, Petrum Fullonem instituisse ut sacrum Chrisma in Ecclesia coram omni populo consecraretur: utque invocatio super aquas die festo Theophaniorum fieret sub vesperam: Item ut in omni precatone nomen Deiparæ proferretur: Denique ut in singulis Collectis symbolum recitaretur.

49. Zeno Imperator scholam quæ Persarum vocabatur, in urbe Edessa sitam sustulit atque evertit, ut pote quæ Nestorii ac Theodori doctrinam auditoribus insinuaret.

50. Cum omnes alii Patriarchæ, ut refert Theodorus noster, Zenonis Henotico consensissent, solus Romanæ urbis Episcopus Felix communicare ei noluit.

51. Cavades cum Blassium patrum suum excœcasset, regnum Persicum occupavit.

52. Anastasius Imp. cum Cavades pecuniam ab eo flagitasset, respondit, si mutuum accipere vellet, cautionem scriberet: sin minus, nihil se daturum esse. Atque ob hanc causam Cavades bellum intulit Romanis.

53. Anastasius Chrysargyrum abolevit, & venationes amphitheatri sustulit, & magistratus qui antea venales erant, gratis contulit.

47. Καλανδίωνα λέγει. Θεοφάνη τῷ τρισ- 1
αγίῳ, Χριστὲ βασιλεῦ, ἀπὸ τῆς Θεοφάνειας
ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς.

48. Πέτρον Φησὶ τὴν νεφέα ὑπνοῦσαι τὸ μυ- 2
στικόν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀγι-
άζεσθαι. καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐν τοῖς Θεο- 3
φανίοις ἐπίκλησιν ἐν τῇ ἐσπέρᾳ γίνεσθαι. καὶ ἐν
ἐκάστῃ θύχῃ τὴν Θεοτόκον ὀνομάζεσθαι. καὶ ἐν 4
πάσῃ συνάξει τὸ σύμβολον λέγεσθαι.

49. Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἀντικαταστήσας τὴν ἐν
Ἐδέσῃ τῇ Περσῶν χαλκυμύλειν ἀφαιρέσας, ὡς
τὰ Νεστορίαν καὶ Θεοδώρου ὁμοδοξοῦσαν διδασκα-
λίαν, ἠθέτησεν.

50. Πάντων, ὡς λέγει, τῶν ἄλλων πατριαρ-
χῶν συναυτοκρατούντων τῷ Ἐνοπιῶ τῷ Ζήνωνος, μόνος
Φηλὶξ ὁ Ῥώμης ἐκκοινοῦσεν.

51. Κασάδης τὸν ἴδιον θῆλον Ἐλάσσον βασι- 5
λέοντα τυφλώσας, Περσῶν ἐκασίλευσεν.

52. Αναστάσιος ὁ βασιλεὺς, Κασάδου χρήματα
παρ' αὐτοῦ ζητήσαντος, ἀπεκρίνατο, εἰ μὴ δαν-
είσας βούλει, τὸ ἑξαμηνίον ποῦσαι. εἰ δὲ 6
ἄλλως, ἐκδίδωσι. καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦτο Κασάδης χε-
ῖρας Ῥωμαίων ἐφράπτυσεν.

53. Ἀναστάσιος ἀνέστειλε τὸν Χρυσάργυρον, καὶ
τὰ κυνήγια ἐπαύσεν, καὶ τὰς δρεχὰς ὠνίους ἔ- 1
σας, προῖκα παρέειχεν.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καλανδίωνα λέγει Θεοφάνη τῷ τρισ- 1
αγίῳ. Ex hoc loco emendandus est Theophanes in Chron. pag. 115. ubi de Petro Fullone ita scribit: Θεοφάνη δὲ τῷ τρισ- 1
αγίῳ, Χριστὲ βασιλεῦ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Πέτρος δὲ πάλιν ἰδὼν
Θεοφάνη τῷ, Χριστὲ βασιλεῦ. Scribendum est omnino in hoc
Theoph. loco: Θεοφάνη δὲ ὁ Καλανδίων τῷ τρισ- 1
αγίῳ. Quod diserte confirmat Theodorus noster, & Niceph. in
cap. 28. libri 15. Vidit hoc ante nos Jac. Sirmondus in notis ad Epist. 3. Aviti. Cujus sententiam im-
merito reprehendere conatus est Franc. Combefisius vir
doctiss. in Annot. ad Chron. Theophanis. Quid enim
certius ea conjectura Sirmondi, quam Theodorus tes-
timonio suo confirmat, & quam ipsa Theophanis
verba necessario videntur exigere. Cum enim dicat
Theophanes, Πέτρος δὲ πάλιν ἰδὼν, &c. omnino signi-
ficat alium fuisse à Petro, qui clausulam illam addiderat
Trifragio: Christe Rex. Calendionis igitur nomen eo lo-
co omisum est negligentia Librariorum. Scio quidem
Cedrenum Combefisii sententiam adstipulari. Sed major
est apud me Theodori Lectoris autoritas, quam Ce-
dreni.

2 Τὸ μυστικόν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ] Scribendum est procul du-
bio, τὸ μυστικόν, ut viri docti jam pridem observarunt. Ita
certe Savilius in margine sui codicis emendavit. Quam
emendationem confirmat Niceph. in cap. 28. lib. 15. &
Cedr. in Chron. 249. edit. Basil. Porro de hac sancti
Unguenti seu Chrismatismis consecratione, quæ fiebat feria
5. magnæ Hebdomadæ, vide Euchologium Græcorum p.
618. & seq. & quæ illic notavit Jacobus Goar, vir harum
rerum peritissimus.

3 Καὶ τὴν ἐν τοῖς Θεοφανίοις ἐπίκλησιν] Apud Niceph. in
lib. 5. c. 28. scriptum est ἐπίκλησιν, inale. Sic enim habet
Nicephorus: Φησὶ γὰρ μὴ τὴν νεφέα Πέτρον καὶ τὴν νεφέα
πάντα κάθισται τῇ κατὰ τὸν ἐκκλησίαν ἐπινοήσῃ. τὴν τῷ θείῳ
μυστικὴν καὶ τὴν ἐν παντί τῷ λαῷ ἀγιάζεσθαι. τὴν ἐν τοῖς
αἰγίοις Θεοφανίοις τῶν ὕδατων ἐν τῇ ἐσπέρᾳ ἐπίκλησιν. Quæ
sic vertit Langus: Petrum Chrysargyrum quatuor ista Eccle-
sia Catholica commodissima reperisse ferunt, ut sacrum un-
guentum in populi totius præsencia consecraretur, ut ad

vesperam sanctorum Theophaniorum unda in sacrum lacu-
crum infunderetur. Verum in Niceph. emendandum est,
ἐπὶ τῶν ὕδατων θείαν ἐπίκλησιν. quemadmodum scribitur
etiam in Cedreni Chronico. Cæterum assentior Jacobo
Goar, qui in Annot. ad Euchologium, pag. 467. Petrum
Fullonem id solum instituisse censet, ut aquarum benedi-
ctio in pervigilio Theophaniorum fieret ad vesperam, cum
antea hujusmodi benedictio media nocte fieri consueverat,
ut ex Joanne Chrysost. recte observavit idem Jacobus
Goar, vir de Græcorum ritibus ac ceremoniis optime me-
ritus.

4 Ἐν πάσῃ συνάξει τὸ σύμβολον λέγεσθαι] Musculus vertit:
Ut in quavis Synaxi Symbolum diceretur. Xylander vero
ita interpretatur: Ut in quavis Cæna mystica celebratione
Symbolum fidei recitaretur. Langus vero ita vertit: Ut
Symbolum sanctum, quod semel tantum antea magno &
sancto Parasceves die dici solitum fuerat, in quavis Synaxi
& conventu Ecclesiæ decantaretur. συνάξεις generaliter di-
cebantur omnes sacri conventus: præcipue tamen ii, in
quibus sacra mysteria peragebantur. Ob hanc enim ma-
xime causam populus fidelium in Ecclesiam convenie-
bat, ut sacrificium Dominicum perciperet. Quare cum
Petrus Fullo instituisse dicitur, ut in quavis Synaxi Sym-
bolum recitaretur, de Missarum solemnibus id intelligen-
dum est: in quibus etiam nunc Symbolum fidei recita-
tur. Porro ex hoc loco suspicari quispiam fortasse pos-
sit, horum fragmentorum Authorem diversum esse à
Th. Lectore. Nam Theodorus Lector paulo ante scri-
bit, Timotheum Const. Episcopum primum instituisse,
ut Symbolum Nicænum in singulis collectis recitaretur.
Nisi forte dicamus Timotheum id primum instituisse
Constantinopoli, quod Petrus Fullo longe antea institue-
rat Antiochiæ. Sane ritus isti qui à Fullone primum
instituti esse dicuntur, non illico ab omnibus Ecclesiis
usurpati sunt, sed progressu temporis paulatim inoleve-
runt.

5 Βλάσσαν] Theoph. in Chr. pag. 106, βλάσσαν vocat.
6 Ἑξαμηνίον ποῦσαι] Idem tradit Theophanes in
Chronico pag. 124. editionis regiz.

VARIORUM.

2 Τὰ κυνήγια ἐπαύσεν] Truculentas & horrendas Circi venationes, quibus bestiarum cum feris, certissimo vitæ pe-
riculo pugnas inibant, intellige. De Chrysargyro vid. Evagr. lib. 3. cap. 39, 40.

54. Εν Νεοκαισαρίᾳ σεισμὸς τηλικαῦτα μέλ-
λιντος γίνεσθαι, γραπῶτης τις ἐπὶ τῷ πόλει ὄδου-
ων, δύο γραπῶτας ἀπόντας ἐν αὐτῇ ἐθεάσατο, καὶ
τούτων ὅπως ἔπειρον κεραιόνα. Φυλάττει τὸν
οἶκον ἐν ᾧ ἡ ἱερωσύνη Γρηγορίου ἐστὶ. καὶ ὁ μὲν σεισμὸς
ἐγένετο, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἔπεσεν.
ὁ δὲ οἶκος τοῦ Θαυματουργοῦ διεσώθη.

55. Εὐθὺς λέγει τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι τῆς Ῥώμης,
1 αἰνίχτα μὴ κρατῆν δίκαια. ἀλλ' εἰ καὶ περιέλ-
2 θωσιν, διδούς πειράσκεσθαι, καὶ εἰς μοίρας τρεῖς
διαμερεῖται τὸ τίμημα. καὶ τὸ μ, τῇ ἐκκλησίᾳ δι-
δοῦναι. τὸ δὲ, τῷ ἐπισκόπῳ. τὸ δὲ, τῷ κλήρῳ.
ἥτοι δὲ ποιεῖν καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς πράγμασιν.

56. Κωάδης νόμον ἔθετο πρὸς Πέρσας, ὥστε
καὶ τὰς γυναῖκας ὑπάρχειν. καὶ ἀφ' οὗτο
15 διαχθεὶς ἐκ τῆς βασιλείας, ἀφ' οὗ βασιλείας τῆ
Οὐνῶν ταύτην ἀπέλαθεν.

57. Αναστάσιος ὁ βασιλεὺς ἔκτισε τὸ Δάρεος
4 καὶ κτίσας, ὅναρ τιθέσθαι Βαρθολομαῖον λέγοντα
τὸν ἀπόστολον, ὡς αὐτὸς τῷ Φυλακῇ ἐπετράπη
20 τῆς πόλεως. διὸ τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐκεῖ πέμψας
ἀπέθετο.

58. Ἰμμυρινοὶ ἔστιν ἔθνος τιλοῦ ὑπὸ Πέρ-
σας οἰκοῦσι δὲ ἐν ταῖς ἐρημίαις τῆς ἰσθμῶς. Ἰου-
6 δαῖοι δὲ ὑπῆρχον ἀνέχοντες, ἐκ τῆς ἐλθούσης πρὸς
Σολομῶνα βασιλίδος τοῦ νότου. ἐγένοντο ἐθνικοί.
οἱ αὐτοὶ δὲ ἐπὶ Ἀναστασίου ἐχρημάτισαν, καὶ
ἐπίσκοπον ἔλαβον.

59. Σαῦρος ὅρκον δίδους Ἀναστασίῳ τῷ βα-
σιλεῖ, ὡς οὐδὲν κινήσει ποτὲ κατὰ τῆς ἐκ Κων-
30 σταντινου συνόδου, ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐχει-
ροτονήθη, ὡς τὸν ὅρκον, ἀνεθεμάτισεν
αὐτῷ.

60. Εὐασίλθου Κωνσταντῖνος ὁ μέγας καὶ
φιλόχριστος βασιλεὺς, ἔτη τετράκοντα καὶ ἑν, μῆνας
35 δέκα.

61. Εὐασίλθου Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη
8 εἰκοστέσσαρα, ἡμέρας ἑ. καὶ ἐπὶ αὐτοῦ, ἐπὶ ἡλ-
θον ἐν Κωνσταντίνου πόλει τὰ λείψανα τῶν ἁγίων

54. Per idem tempus, cum terræ motus
futurus esset in urbe Neocæsarea, miles
quidam ad urbem illam proficiscens, duos
milites eo pergentes vidit, & alium pone
sequentem qui ita clamabat: Servate ædem
in qua est arca Gregorii. Statimque terra
movere cœpit. Et urbis quidem ipsius
maxima pars collapsa est. Ædes vero Gre-
gorii Thaumaturgi mansit incolumis.

55. Ecclesiæ Romanæ hunc esse morem
ait Theodorus noster, ut res immobiles non
possideat: sed si forte possessiones ei ob-
venerint, confestim eas vendat, & pretium
in tres portiones distribuat: Quarum una
quidem tradatur Ecclesiæ, altera Episcopo,
tertia vero clero. Idem etiam fit in reli-
quis rebus quæ non sunt soli.

56. Cabades legem tulit Persis, ut ux-
ores inter ipsos communes essent. Cujus rei
causa regno expulsus, Regis Hunnorum au-
xilium regnum suum recuperavit.

57. Anastasius Imperator urbem Daras
ædificavit. Ea vero jam ædificata, Bar-
tholomæum Apostolum in somnis vidit,
dicentem suscepisse se urbis custodiam. Qua-
re Anastasius Bartholomæi reliquias illuc
misit, & in ea urbe deponi præcepit.

58. Immireni gens est Persis subjecta,
ad extremos Noti fines habitans. Et ab
initio quidem Judæi fuerant, jam inde à
regina Austri quæ ad Salomonem olim ve-
nit. Postea Gentiles facti sunt. Anastasii
vero temporibus Christianam religionem am-
plexi sunt, & Episcopum acceperunt.

59. Severus cum Anastasio Imperatori
adjuncta jurisjurandi religione pollicitus esset,
se nihil novi commoturum esse adversus
synodum Chalcedonensem, eodem ipso quo
ordinatus est die, jusjurandum violans,
supradictam synodum Anathemate dam-
navit.

60. Constantinus Magnus Deique aman-
tissimus Imperator, regnavit annos trigin-
ta & unum, menses decem.

61. Constantius ejus filius imperavit an-
nos viginti quatuor, dies quinque. Hu-
jus temporibus allatæ sunt Constantinopo-
lim reliquię Sanctorum Apostolorum, Ti-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Αἰνίχτα μὴ κρατῆν δίκαια] Hunc locum non intel-
xit Musculus, ut ex interpretatione ejus apparet. Sic enim
vertit: Ecclesiæ Rom. mos esse fertur, ut jura non sint im-
mobilia. Savilius autem ad oram sui cod. hæc verba ita
interpretatur: Ecclesiæ Romana possessiones accipere non solet
remota immobilium. δικαίω igitur improprie hoc loco su-
mitur pro bonis seu corporibus. Sed non assentior Sa-
vilio, qui κρατῆν interpretatur, possessiones accipere. Melius
vertisset, retinere possessionem. Neque enim Ecclesiæ Rom.
possessiones sibi oblatas recusabat accipere; sed acceptas
non servabat. Illico enim eas vendebat, Apostolicorum
temporum morem in hac parte studens imitari. Primi
enim illi Christiani possessiones suas vendere solebant, earumque
pretia offerebant ad pedes Apostolorum, ut in
eorum Actibus legimus. Hæc tamen consuetudo Eccle-
siæ Romanæ brevi post immutata est. Quippe tempo-
ribus Gregorii Magni patrimonium beati Petri per omnes
provincias Imperii Romani late diffusum erat, ut ex ejus
epistolis discimus.

2 Εἰς μοίρας τρεῖς] Melius dixisset Theodorus εἰς μέρη
τίμας. Quatuor enim, tam de redivit Ecclesiæ, quam
de oblatione fidelium fiebant portiones. Prima erat Pon-
tificis; secunda Clericorum; pauperum tertia; quarta fa-
bricis Ecclesiæ deputabatur, ut scribit Gelasius Papa in
cap. 27. [Vide Glossarium Francisci Pithæi ad Novellas

Juliani, in voce Partes.]

3 Κωάδης νόμον ἔθετο] Idem scribit Theophanes in
Chronico pag. 106.

4 Ὅναρ τιθέσθαι Βαρθολομαῖον] Idem refert Niceph. in
cap. 37. lib. 16. ex hoc Theodori nostri loco.

5 Ἰμμυρινοὶ] Niceph. in cap. 37. lib. 16. Ἰμμυρινοὶ vo-
cat, ubi hunc Theod. nostri locum describit. Ego Ho-
meritas esse existimo. Omnia enim quæ Immireni tribuit
Theodorus, Homeritis plane conveniunt. Etenim
Homeritis ad extremos fines habitant Oceani meridiani, &
metropolim habent Saba; cujus loci Regina olim ad Sa-
lomonem visendum profecta est. Præterea origine sunt
Judæi, orti ex Chettura Abrahæ. Postea vero ad super-
stitionem gentilium desciverunt, ut docet Philostorgius
in l. 3. hist. Ecclesiasticæ.

6 Ἐκ τῆς ἐλθούσης] Niceph. legisse videtur, ἐλθούσης μὲν
τῆς ἐλθούσης πρὸς σαλομῶνα βασιλίδος τοῦ νότου. καὶ ἔπειτα
ἐπὶ ἡλθοντο ἰσθμῶ. Obstat tamen id quod apud Theoph.
& alios legimus, Homeritas Justiniani demum tempori-
bus fidem Christi suscepisse.

7 Σαῦρος ὅρκον δίδους] Idem relatum jam fuit in lib. 2.
excerptorum ex Theod. Lectore. Unde non immerito
quispiam suspicari possit, hanc appendicem ex alio Scri-
ptore collectam esse.

8 Εἰσέλθον ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ λείψανα] Idem refer-

mothei ante diem octavum calendas Julias: Andreæ autem & Lucæ ante diem quintum Nonas Martias: & depositæ sunt in magna Ecclesia sanctorum Apostolorum ab ipso dedicata.

62. Theodosius Magnus imperavit annos sexdecim. In quibus Arcadius, ejus filius, una cum eo imperavit annis duodecim. Ejusdem Theodosii magni temporibus, reliquæ sanctorum Martyrum Terentii & Africani, ejusdem Imperatoris jussu depositæ sunt in Martyrio sanctæ Euphemie quod est in petra, ante diem decimum Calendas Octobres.

63. Arcadius filius ejusdem magni Theodosii, Imperare cepit mense Januario, die decimo septimo, post annos quinque quam pater ipsius Imp. fuerat nuncupatus. Mortuus est Calendis Maji, cum imperasset in universum annis viginti quatuor, mensibus tribus, diebus quatuordecim. Ex quibus cum patre quidem imperavit annis duodecim: Imperavit autem solus reliquos annos duodecim, dies tres. Ejusdem Arcadii temporibus, Attico Patriarchatum obtinente, allatæ sunt Constantinopolim reliquæ sancti Samuelis, & depositæ sunt in Ecclesia ejusdem Prophetæ, prope Septimum, ante diem duodecimum Calendas Julii.

64. Theodosius Junior, filius Arcadii Augusti, imperare cepit mense Januario. Imperavit una cum patre annos septem, menses tres. Mortuus est die xxviii. mensis Julii, indictione tertia. Et die tricesimo ejusdem mensis depositæ sunt ejus reliquæ, cum imperasset in universum annos quadraginta duos, menses duos. Ex quibus imperavit quidem una cum patre annos septem, menses tres: solus vero imperavit annos triginta quatuor, menses undecim. Eo regnante, depositæ sunt reliquæ sanctorum Stephani, Laurentii & Hagnes,

Σπυρίδων, Τιμοθέου μὲν πρὸς ὀκτὼ Καλανδῶν Ἰουλίῳν Ἀνδρέα δὲ καὶ Λουκᾶ, πρὸς πέντε ἰόντων Μαρτύριον καὶ χαπετέθησαν ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκκαμηθέντι μεγάλῳ ναῷ τῶν ἁγίων Σπυρίδων.

62. Εὐασίλθυσι Θεοδοσίος ὁ μέγας, ἔτη δεκάξ. ἐν οἷς εὐασίλθυσι συνὺ αὐτῷ Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς ἔτη δώδεκα· ἐπὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου βασιλείας, ἀπετέθη κελεύσας αὐτοῦ εἰς τὸ Μαρτύριον τῆς ἁγίας Εὐφημίας ὅτι τῇ Πέτρᾳ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερентίου καὶ Ἀφρικανοῦ, τῇ περὶ δεκάτῃ Καλανδῶν Ὀκτωβρίων.

63. Εὐασίλθυσιν Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τῷ μεγάλῳ Θεοδοσίῳ, ἐν μηνὶ Ἰαννουαρίῳ, ἱς, μετὰ πέντε χρόνους τῆς ἀναγερθείσης τοῦ οἴκου πατρὸς. καὶ ἐπὶ αὐτῷ Μελῷ Μαίῳ πρώτῃ, βασιλεύσαντος τὰ πάντα ἔτη εἰκοσιτέσσαρα, μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δεκατέσσαρας· ἀφ' ὧν τὰ μὲν τῷ πατρὶ ἔτη δώδεκα· λοιπὰ τὰ καὶ μόνῳ, ἔτη δώδεκα, ἡμέρας τρεῖς. ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ ἐπὶ Ἀττικῷ πατριάρχῳ, εἰσπνήχθη ὁ Κωνσταντινου πόλει τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ, καὶ ἀπετέθησαν ὅτι τῷ περὶ φητέῳ αὐτοῦ πλησίον τῷ Ἐξέδρῳ, πρὸς δώδεκα Καλανδῶν Ἰουλίῳν.

64. Εὐασίλθυσι ὁ νέος Θεοδοσίος ὁ υἱὸς Ἀρκადίου, μηνὶ Ἰαννουαρίῳ, καὶ συνεβασίλθυσιν τῷ πατρὶ ἔτη ἐπτά, καὶ μῆνας τρεῖς. ἐπὶ αὐτῷ μηνὶ Ἰουλίῳ καὶ Ἰνδικτιωνῶνς τρίτης· καὶ κατέθεντο τὰ λείψανα αὐτοῦ, μηνὶ τῷ αὐτῷ τετρακοστῷ βασιλεύσας τὰ πάντα ἔτη λβ', μῆνας δύο· ἀφ' ὧν τὰ μὲν τῷ πατρὶ ἔτη ἐπτά, μῆνας τρεῖς. λοιπὰ τὰ καὶ μόνῳ ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ λδ', μὲν δὲ δώδεκα. ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀπετέθησαν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων Στεφάνου καὶ Λαυρεντίου καὶ Ἀγνῆς, ἐν

VALESII ANNOTATIONES.

tur in fastis, quos nomine Idatii edidit Jacob. Sirmundus. Constantio octavum, & Juliano Cæsare Coss. His Coss. introierunt Constantinopolim reliquæ Apostoli Timothei, die Kalendas Junias. Et anno sequente, Constantio novum, & Juliano iterum Coss. His Coss. introierunt Constantinopolim reliquæ sanctorum Apostolorum Andrea & Luca, die 5. Nonas Mart. Eadem quoque leguntur in Chr. Alexandrino. Constantio Aug. octavum & Juliano Coss. ἐπὶ πύλαι τῶν ὑπάρχοντων μηνὶ πανήμῳ α'. Τιμοθέου τοῦ ἁγίου τὰ λείψανα ἐνέχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Quæ sic vertenda sunt: His Coss. mensis Panemi seu Julii die prima allatæ sunt Constantinopolim reliquæ sancti Timothei, &c. ubi vides Authorem Chronici Alexandrini, quod spectat ad diem, consentire cum Fastis Idatii: in mense vero dissentire.

1 Ἐν τῇ Πέτρᾳ] Hujus Basilicæ sanctæ Euphemie martyris mentio fit in orig. Const. p. 47. & 60. τὴν δὲ ἁγίαν Εὐφημίαν τὴν Πέτρᾳ Ἀναστάσιος ὁ ὀκτὼς καὶ ἡ Ἀριάδνη ἀνέγειραν. Ex hoc tamen Theodori testimonio apparet, Basilicam istam diu ante principatum Anastasii stetit. Hæc porro Basilica cognominata est in Petra, ad discrimen alterius Basilicæ sanctæ Euphemie martyris, quæ erat in Hippodromo, cujus mentio fit in orig. Constant.

2 Λείψανα τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ] De hac translatione reliquiarum Samuelis Prophetæ ex Palæstina Constantinopolim usque, videndus est B. Hieronymus in lib. adversus Vigilantium, ubi ita scribit: *Sacrilegus dicendus est &*

nunc Aug. Arcadius, qui ossa Beati Samuelis longo post tempore de Judæa transtulit in Thraciam. Omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui judicandi, qui rem utilisimam & cineres dissolutas, in serico & vase aureo portaverunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tanta letitia, quasi præsentem viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonarent.

3 Ἐν τῇ περὶ φητέῳ] Ecclesia in honorem Prophetæ ædificata, vocabatur περὶ φητέῳ, eodem modo quo Ecclesia in honorem Apostoli constructa, ἀποστολίῳ, & Ecclesia in honorem Martyris extructa, μαρτυρίῳ dicebatur. Sic in actione tertia Conc. Const. sub Mena pag. 693. ἵφθονον δὲ περὶ φητέῳ αὐτῶν ἔχον πλησίον τῷ περὶ φητέῳ, &c. ubi Ecclesiam Samuelis Prophetæ intelligendam puto, quæ simpliciter & absolute περὶ φητέῳ dicebatur. Ecclesia quidem S. Joannis Bapt. quæ erat in Septimo, ipsa quoque περὶ φητέῳ vocabatur, ut notavit Meursius in Glossario. Sed frequentius μαρτυρίῳ dicta est, ut docet locus Menæi ibidem prolatus à Meursio. Cæterum ex eo quod hic studiose relatum legimus: quorum Sanctorum reliquæ, & quibus temporibus Constantinopolim delatæ sint, satis apparet Theod. Lectorem hujus operis Auctorem esse. Qui cum Lector esset Ecclesiæ Const. diligenter in historia sua recensuit omnium Sanctorum reliquias, quibus urbs regia erat communita.

VARIORUM.

a Μελὶ Μαίῳ πρώτῃ] Hinc corrigendus Zosimus, qui Arcadium X Kal. Septemb. mortuum tradit. Vid. Pagi ad ann. 408. n. 2. *W. Lowth.*

b Πρὸς δώδεκα Καλανδῶν Ἰουλίῳν] XIV. Kal. Junii, juxta

Chronicon Alexandrinum, apud agium ad Pann. 406. n. 15. *W. Lowth.*

c Ἐν λδ'.] Legendum μδ'. ut patet ex sequentibus. *W. Lowth.*

τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ ἁγίου Λαυρετίου, τῇ εἰκοστῇ
πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός. καὶ πλεῖται μέ-
χει σήμερον ἐκείνῃ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἡ μνήμη αὐτῶν.
ἐπὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ Πρόκλου πατρι-
άρχου, ἠνέχθη τὸ λείψανον Ἐχρυσόμου, καὶ κατε-
τέθη ὡς τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ὡς πέντε Καλαν-
δῶν Φεβρουαρίου.

65. Εὐασίλθον ἰνδικτιῶνος δεκάτης, μὲν
Φεβρουαρίῳ γενθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου,
καὶ ἐπελύθησιν μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος δωδε-
κάτης. γίνονται ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ, δεκα-
επτά. ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ ἐπὶ Γεναδίου
πατριάρχου, ἠνέχθη ὑπὸ τοῦ Σερμίου τὸ λείψανον
τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, καὶ κατετέθη ὡς τῷ
μαρτυρίᾳ αὐτῆς τῇ ὅττι ὡς τοῖς Δομνίῳ ἐμβόλοις.

in Martyrio S. Laurentii, die vicesima
prima mensis Septembris. Et eodem die
celebratur illic eorum memoria usque ad
hodiernum diem. Ejusdem Theodosii tem-
poribus, Proclo Patriarchatum administran-
te, allatae sunt reliquiae Joannis Chrysosto-
mi, & depositae sunt in Basilica Sancto-
rum Apostolorum ante diem quintum Ca-
lendas Februarias.

65. Leo Augustus imperare coepit indi-
ctione decima, mense Februario, coronatus
ab Anatolio Patriarcha. Mortuus est men-
se Januario, indictione duodecima. Fiunt
anni ejus Imperii septemdecim. Eo re-
gnante, & Gennadio Patriarchatum admi-
nistrante, allatae sunt Sirmio reliquiae sanctae
Anastasiae, & depositae sunt in Martyrio
ejusdem quod est in porticu Domnini.

Τ Ε Λ Ο Σ.

F I N I S.

FRAGMENTS

THEODORI LECTORIS.

Ex Actione quinta Synodi septimae.

Θεοδώρου ἀναγνώστου ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς
Ἱστορίας.

EX ECCLESIASTICA HISTORIA
Theodori Lectoris.

ΠΕΡΣΗΣ τις Ξεναίας ἑπικληθεὶς ὃν ἐν τοῖς
αὐτῷ ἱερατικοῖς χρόνοις ὁ Καλενδίου θύρῃως
τὰ ἐκκλησιαστικὰ νοθεύοντα, καὶ τὰς κόμας ἀναστα-
τῦναι, ἀπελαύνει τὴν χώραν. οὗ τῷ τῷ, ἀπολλὰ
παρὰ διαφορὰν ἀκηχὼς ἠκρίβωσα, ὥστε μέρους
λέξω. ὥστε ὅτι τὴν Περσῶν χώραν οἰκεῖον δεσπότην
πεφθόγως. καὶ μετ' ὀλίγα. τῷτον ὁ Πέτρος ἀντὶ
Κύρου τῇ Ἱεραπολίδι ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπον ἐπέμ-
πει. ὃν μετ' οὐ πολὺ ἐπίσκοποι ἐκ τῆς Περσικῆς
παραγινόμενοι οἰκότες ἤλθον, καὶ τὸν βασι-
ματος ἀμέτοχον. ὅπως μεμαθηκὼς ὁ Πέτρος, τί
δύο γενεὰς μὴ φροντίσας, ἔφησεν ἀρκεῖν αὐτῷ ἢ
ἑπτακόσιαι χφροτόναι πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς
μυήσεως.

Sequitur locus Joannis Diacrinomeni de eodem Xenaia, quem descriptum esse
opinor ex Theodoro nostro.

VALESII ANNOTATIONES.

1 Τῆς γένεως μνήμης.] Post hunc locum Theod. Lect.
recitatur in Synodo 7. locus alter ex hist. Eccl. Joan.
Diacrinomeni. Quem quidem locum desumptum esse exi-
stimo ex hist. Eccl. Th. Lect. qui de Xenaia loquens, Jo-

annis Diacrin. historiam adduxerat. Sic enim de Severo
Acephalo scribens, eundem Joannem Diacrinomenum lau-
dat Authorem, ut videre est pag. 563.

E e c c e

Διόδωρος

Ex Suida in voce Διόδωρος.

Diodorus monachus primum fuit, Julia-
ni & Valentis temporibus, postea vero E-
piscopus Tarfi Ciliciz. Scripsit hic libros
complures, ut testatur Theodorus Lector
in Historia Ecclesiastica. Quorum hi sunt
tituli. Interpretationes in universum Vetus
Testamentum: in Genesim scilicet, in Exo-
dum, & in reliquos deinceps libros. In
Psalms, & in quatuor libros Regnorum.
Quæstiones in Paralipomena, in Proverbia.
Quænam differentia sit inter theoriā & al-
legoriā. In Ecclesiastem. In Canticum
Canticorum, in Prophetas. Chronicum, in
quo Eusebii Pamphili error in computatio-
ne temporum emendatur. In quatuor E-
vangelia. In Actus Apostolorum. In Epi-
stolam Joannis Evangelistæ, de hoc quod
unus est Deus in Trinitate. Contra Mel-
chisedecitas. Contra Judæos. De resurre-
ctione mortuorum. De anima, & de diver-
sis hæresibus super ejusdem animæ natura.
Capitula ad Gratianum. Contra Astrono-
mos & Astrologos & contra fatum. De
sphæra & de septem Zonis, & de contraria
progressione astrorum. De sphæra Hippar-
chi. De providentia. Contra Platonem de
Deo ac diis. De natura & materia. In quo,
& quid sit justum. De Deo & de materia
Græcorum, falsa atque aberrante. Quod
invisibiles substantiæ, non ex elementis, sed
ex nihilo creatæ sint una cum elementis.
Adversus Euphronium Philosophum, per in-
terrogationem & responsionem, Contra Ari-
stotelem de corpore cælesti. Quonam modo
calidus sit sol. Adversus eos qui dicunt
cælum esse animal. Qua ratione Creator
quidem sempiternus sit, res creatæ non item.
Qua ratione in Deo sit velle & non velle,
tamen si Deus æternus sit. Contra Porphy-
rium de animalibus & de victimis.

Διόδωρος μονάζων, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουλιανοῦ
καὶ Οὐαλέντιου, ἐπισκοπήσας Ταρσῶν τῆς Κι-
λικίας. οὗτος ἔγραψεν, ὥς φησι Θεόδωρος ἀναγνώ-
στης ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, διάφορα. εἰς ἣν
ταῦτα. ἐρμηνεύων εἰς τὴν παλαιὰν πάντα· Γένεσιν,
Ἐξοδόν, καὶ ἐφεξῆς. καὶ εἰς Ψαλμοὺς, καὶ εἰς τὰς
τέσσαρας βασιλείας· εἰς τὰ ζητούμενα τῆς
παραλειπομένης εἰς τὰς παροιμίας· τίς διαφορὰ
θεωρίας καὶ ἀλληγορίας. εἰς τὸν ἐκκλησιαστικόν.
εἰς τὸ ἄσμα τῆς ἀσματικῆς. εἰς τοὺς περὶ φησὶ.
χρονικόν, διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ
Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. εἰς τὰ τέσσαρα δι-
αγγέλια. εἰς τὰς πράξεις τῆς ἀποστόλων. εἰς
15 τὴν ἐπιστολὴν Ἰωάννου τοῦ διαβόλου. καὶ τοῦ
εἰς Θεὸν ἐν τριάδι. κατὰ Μετὰ τὴν ἀναστάσιον. καὶ
Ἰουδαίων. καὶ νεκρῶν ἀναστάσιος. καὶ ψυχῆς
καὶ κατὰ ἀποφύων καὶ αὐτῆς αἰρέσεων. καὶ
Γραπῶν κεφάλαια· κατὰ ἀποφύων καὶ ἀ-
25 φρολόγων καὶ ἐμμετρίων. καὶ σφαίρας καὶ τῆς
ἐπὶ τῇ ζωῇ, καὶ τῆς οὐρανίας τῶν ἀστέρων πορείας.
καὶ τῆς Ἰππάρχου σφαίρας. καὶ περὶ οὐρανίας. καὶ
Πλάτωνος καὶ Θεοῦ καὶ Θεῶν. περὶ φύσεως καὶ ὕ-
λης· ἐν ᾧ, τί τὸ δίκαιον εἶναι. καὶ Θεοῦ καὶ ὕλης
30 Ἑλληνικῆς πεπλανημένης. ὅτι αἱ ἀόρατοι φύσεις
ἐκ τῆς τοῦ τοῦ, ἀλλ' ἐκ μηδενὸς μετὰ τῆς
τοῦ τοῦ ἐδημιουργήσαν. καὶ Εὐφρόνιον Φιλόσο-
φον, κατὰ πύσιν καὶ ἀπὸ πύσιν. κατὰ Ἀριστοτέλους
καὶ σώματος οὐρανίου, πᾶς θερμὸς ὁ ἥλιος. καὶ
35 τῶν λεγόντων ζῶν τὸν οὐρανόν. καὶ τοῦ, πᾶς αἰ-
μὸν ὁ διμυργὸς, ἐκ αἰὲς ἡ τὰ διμυργήματα. πᾶς
τὸ θέλει καὶ τὸ μὴ θέλει ἐπὶ Θεοῦ αἰδῶν ὄντος.
κατὰ Πορφύριον καὶ ζῶν καὶ θυσιῶν.

Ex Theopanis Chronico p. 139.

Episcopum Theffaloniciæ Theodorus Hi-
storicus Patriarcham vocat absque ulla ra-
tione: nec cur ita eum appellet, satis ipse
novit.

Τὸν Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπον Θεόδωρος ἱστορικὸς
Πατριάρχῳ ὀνομάζει, ἀλόγως, μὴ εἰδὼς τὸ 2
ἀγτί.

Vetus Scholion ad caput vicesimum primum libri tertii Evagrii.

EVAGRIUS quidem hoc loco aperte non
dicit, Acacium ab Episcopo Romano
depositum fuisse. Verum Theodorus, &
Basilus Cilix diserte id affirmant.

Οὐ λέγει ἔτος ἐνταῦθα γὰρ τρανὰς τὸν Ἀκάκιον
45 ὑπὸ τοῦ Ῥώμης καθαιρεθῆναι. Θεόδωρος δὲ μὲντοι
καὶ ὁ Κίλιξ Βασίλειος τρανὰς αὐτὸ φασί.

Ex Actione prima septimæ Synodi Oecumenicæ.

DIOSCORUS enim contra Canonum præ-
scripta, Constantinopolitani Episcopi

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεόδωρος ἀναγνώ- 3
στου, βιβλίῳ πέμπτῳ. Διόσκορος γὰρ παρὰ τοῖς

VALESII ANNOTATIONES.

1 Καὶ ἀφρολόγων καὶ ἐμμετρίων] Diodorus Tarsensis
libros octo scripserat contra Fatum, quorum excerpta ha-
bentur in Bibliotheca Photii cap. 223.
2 Πατριάρχῳ ὀνομάζει ἀλόγως] Fallitur Theoph. qui
Theffal. Episcopum male à Theodoro Lect. Patriarcham
vocari dicit. Nam Theff. Episc. optimo jure Patriarcha
dictus est, ut pote qui Primas esset totius Illyrici. Primates
enim, sive ἱερχοι, olim Patriarchæ dicebantur, ut jam

pridem monuit Jac. Sirmondus. Vide, si placet, quæ no-
tavi ad lib. 3. Evagrii cap. 6. & ad lib. 5. ejusdem Eva-
grii.

3 Hoc insigne Fragmentum de Ordinatione Anatolii
Episcopi Constantinopolitani, quæ facta est Asterio & Pro-
togene Coss. anno Christi 449. Baronii diligentiam fugit.
Depromptum autem est ex libro primo Historiæ Theodo-
ri. Nam Theodorus Lector Historiam suam exorsus est
καὶ οὕτως.

καὶ οἱ δοκῶν, αὐτῷ ἡ χειροτονία ἐπιτέλειται τῆς
 15 ἡ Κωνσταντινουπόλει ἐπισκοπῆς, ὡς χειρίζεται
 εἰς τὴν αὐτῆς ἐκκλησίας Ἀνατόλιον ππῶ, τὸν τῆς
 Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίας τὰς Ἀποκρίσεις ἐν Κων-
 20 σταντινουπόλει ποιούμενοι, ἔχον παρθεῖν καὶ Εὐτυ-
 χῆ συλλειτουργοῦντα. ὡς δὲ Ἀνατόλιος χαριέν-
 τως ἔφη· τὸ γὰρ μέλλον ἡγούμενος ὅπως ἐπιτελέτη-
 25 κας, ἡγίασας. ἐπερὶ τὰ ταῦτα κατὰ τὴν ὑπα-
 τίας Πρωτογένους καὶ Ἀστερίου.

Ordinationem sibi assumens, ad ejus Ec-
 30 clesiae praesulatum eligit Anatolium quem-
 dam, qui tum Constantinopoli Apocris-
 rarius erat Ecclesiae Alexandrinae: habens
 praesto Eutychem quoque Missas cum ipso
 celebrantem. Cui Anatolius facete dixit:
 ignorabat enim quid facturus esset Dio-
 35 scorius: Cuncta ad quae venisti loca sancti-
 ficasti. Agebantur autem haec Consulatu
 Protogenis & Asterii.

Ex libro 3. Joannis Damasceni de Imaginibus.

Ex τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας Θεοδώρου ἀναγνώ- 11
 15 του Κωνσταντινουπόλεως, ὡς πινος αἰρετικοῦ
 Παλλαδίου.

Ex Historia Ecclesiastica Theodori Lectoris
 Constantinopolis, de quodam Palladio Hære-
 tico.

Ὁ δὲ τῆς Ἀποκρίσεως ἐπίσκοπος Παλλάδιος,
 15 ὡς χάριν βασιλέως ἀπαραπόμωτος, τὴν
 τοῖς ἐν Καλχηδὼν ἀγίοις δόξασιν ἐπομένους ἐμυ-
 σάμετο, καὶ τὰς τῶν ἁγίων Πατέρων εἰκόνας καθεῖλεν.

EPISCOPUS autem Antiochie Palladius,
 20 Imperatori gratificari studens, eos qui
 sancta Chalcedonenfis Concilii decreta se-
 quebantur, averfari cepit, & sanctorum
 Patrum imagines deposuit.

Τῆς αὐτῆς ιστορίας ἐκκλησιαστικῆς, ὡς τὰ
 Διοσκόρου Φρονήτων. Εἰς ποσούτοι γὰρ ἐληλύθη τὸ
 25 τόλμης, ὥστε καὶ τὰ τῶν ἐκεί γνησίων μακαρίων
 ποιμένων ὀνόματα, τῶν ἱερῶν διπύχων ἀνέειλε, καὶ τὰς
 αὐτῶν εἰκόνας καθεῖλε, κατακαύσας τυραννικῶς.

Ex ejusdem Historia Ecclesiastica, de iis qui
 30 Diofcori partes sequebantur. Eo enim Aud-
 acia proruperat, ut beatorum qui illic fue-
 rant Episcoporum nomina ex sacris Dipty-
 chis sustulerit, eorumque imagines depo-
 suerit, ac tyrannice combusserit.

Τῆς αὐτῆς ιστορίας, ὡς τὸ ἀφ' Ἀλεξανδρίας τὸν
 35 Ἰσίδωρον Κωνσταντινουπόλεως μετὰ Μακεδόνιον αἰρετι-
 κοῦ. Οὗτος ὁ ἀνόσιος, ἐν ταῖς συνάξεσιν ἀπε-
 χόμωτος, τὴν σεπτοῦς οἴκου ἀναθεωρεῖσθαι καλῶν,
 εἴπου μὴ γαργαμμένοι ἐν εἰκόνι εὐερίσκει Μακεδόνιον,
 40 ταύτην εἰ μὴ καθεῖλεν, οὐκ αἶν εὐερίσκει. Vide
 pag. 563.

Ex eadem Historia Ecclesiastica, de Timo-
 45 theo haeretico, qui post Macedonium Constan-
 tinopolitanam sedem suscepit. Impius iste in
 sacris conventibus, ingrediens in venerabi-
 les aedes, jubebat sedulo inspicere num forte
 Macedonius alicubi in tabula depictus in-
 veniretur. Nec nisi ea tabula prius deposi-
 ta fuisset, missas ibi celebrabat.

Τῆς αὐτῆς ιστορίας, περὶ Ἰουλιανὸν καὶ Τιμοθέον, 30
 35 καὶ Ἑλάρου. Τῶν τὸν Ἰουλιανόν, γινώσκοντι πινὲς
 τῶν ταῖς παλαιαῖς χαρῶν, Τιμοθέον τὸν ἐπισκό-
 πον ὑπὸ τοῦ ὡς λεγόμενος Μακεδόνιος συλκοτη-
 θέντα, καὶ δι' ἡν αἰτίαν συνεροτήτο· ἀφ' ἧς ὑπηρε-
 40 τισμένων αὐτῶν θάτῃ παρένειλες, παρόντων καὶ
 πολιτικῶν δέχοντων ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἡγάσθη
 τὰ τῆς ἐν Καλχηδὼν συνόδου ἀναθέματα ὑποβα-
 λῆν. Διόμωτος δὲ ὁ γέρον ταῖς εἰκόσι τῶν κατοι-
 45 χουμένων ἱερῶν, Φλαβιανῶν καὶ Ἀνατολίου τῶν δέ-
 χειριστῶν, ἐν Κωνσταντινουπόλει καυχώμενοι, καὶ
 δι' ὧν ἡ ἐν Καλχηδὼν σύνοδος τὸ κύρος ἐκτίσθητο,
 ἐκράυαζεν, εἰ μὴ θέλει ἀφίστην τὰ τῶν λελεμένων
 50 ἀγίας συνόδου, ἀναθεματίζοντα τὰς τῶν ἐπισκόπων εἰ-
 κόνας, καὶ τῶν ἱερῶν διπύχων ἀπαλεῖψαι.

Ex eadem Historia Ecclesiastica, de Julia-
 55 no, & de Timotheo Constantinopolitano Episcopo.
 Quidam ex iis qui seditionibus delectaban-
 tur, Timotheo Episcopo indicarunt, Julia-
 num hunc à supra memorato Macedonio
 susceptum ac sustentatum fuisse, & quam
 ob causam ita susceptus fuisset. Eum igitur
 60 Timotheus per ministros suos ad se ad-
 ductum, praesentibus etiam civilibus Magi-
 stratibus, in Episcopali aede Chalcedonen-
 sem Synodum anathemati subicere compe-
 lebat. Senex vero imaginibus mortuorum
 Antistitum, Flaviani & Anatolii Archiepi-
 scoporum Constantinopolis, qui illic depicti
 erant, quorum opera Chalcedonenfis Syno-
 65 dus confirmata fuerat, supplicans exclama-
 vit. Si sanctam Synodum admittere recusa-
 tis, deponite imagines Episcoporum, eosque
 è sacris diptychis expungite.

VALESII ANNOTATIONES.

à fine librorum Socratis. Cum ergo Socrates desierit in
 Episcopatu Procli CP. Theodorus Lector Historiam suam
 inchoavit ab exordio Flaviani, id est ab anno Christi 446.
 Quare in titulo hujus fragmenti scribendum est, βιβλίον
 πρώτου.

1 Τῆς Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίας τῆς ἀποκρίσεως] Liberatus in
 Breviario cap. 12. scribit, Anatolium Apocrisarium fuisse
 Diofcori Alexandriae Episcopi. Sic enim habet; Ordina-
 tusque pro eo Anatolius Diaconus, qui fuit Constantinopoli
 Apocrisarius Diofcori. Utrum vero Apocrisarius Episcopi
 ab Apocrisario Ecclesiae distinguere oporteat, dubitare
 quis fortasse possit. Habebant enim majores Ecclesiae
 suos Apocrisarios apud Principem, ut docet Justinia-
 nus in Novellis. Porro Patres Synodi septimae eo loco
 probare conantur, improbandas non esse Ordinationes ab

haereticis factas, idque adstruunt exemplo Anatolii, qui à
 Diofcoro haeretico ordinatus est Episcopus Constantino-
 polis. Sed responderi potest, Diofcorum tunc cum Ana-
 tolium ordinavit, haeticum non fuisse. Sed neque post-
 ea in Chalcedonenfi Synodo ob ullum Hæresim damnatus
 est, ut patet ex sententia damnationis à Patribus Synodi
 in eum prolata. Justinianus quoque in expositione fidei
 scribit, Diofcorum non ob ullam in fide errorem, sed tan-
 tum propter Ecclesiasticum statum à Sancta Romana Ec-
 70 clesia post mortem anathemate damnatum fuisse. Ipse
 etiam Anatolius idem dixerat in Concilio Chalcedonenfi.
 Act. 5. His verbis: Propter fidem non est damnatus Diof-
 scorius, sed quia excommunicationem fecit Domino Archiepi-
 scopo, Leoni. Quae verba referuntur etiam à Nicolao Papa
 in Epistola ad Michaslem Imp.

Θεοδώρου

Ex Historia Ecclesiastica Theodori Historici Constantinopolitani, de Gennadio Archiepiscopo Constantinopolitano. Alia quoque de illo adjiciam stupenda prorsus atque admiranda. Cum pictor quidam Christi Domini nostri imaginem pingeret, manus ei exaruerunt. Dicebatur autem opus illud Pagani cujusdam mandato, sub specie ac nomine Servatoris nostris pinxisse, crinibus ex utraque capitis parte ita discretis, ut facies nullatenus tegetetur. Hac enim forma gentiles Jovem solent depingere: eo scilicet consilio ut qui imaginem illam cerne-
rent, Servatorem sibi viderentur adorare.

Ex Theodori Ecclesiast. Historia lib. 4. Sub eodem Consulatu, quinto ac vicefimo die mensis Decembris, miraculum horrendum prorsus & inusitatum accidit, & quod cunctis audientibus stuporem incutiat. Quidam enim, Olympius nomine, juxta equum ambulatorem Euthymii Arianorum Episcopi incedere solitus, cum esset in lavacro Palatii Helenianarum in cella tepidaria, & quosdam ex lavantibus fidem Confubstantialis laudantes animadvertisset, hæc quæ sequuntur protulit verba. Quidnam vero est Trinitas, aut quo in pariete minime depicta est? Simul apprehensis virilibus: Ecce ego quoque Trinitatem habeo. Adeo ut omnes qui illic aderant, commoti illum interficere vellent. Sed ne id facerent prohibiti sunt à quodam Magno, Ecclesie Sanctorum Apostolorum Presbytero, viro admirabili, Deique cultore studiosissimo, qui in ambitu Palatii repertus ipsis affirmavit, quod vir ille nunquam subterfugiturus esset justitiæ oculum, cuncta spectantem & diligentissime adnotantem. Cum igitur hominem reveriti, tumultum compressissent, surrexit Olympius. Et aquæ calidæ folio, ut moris est, usus, ad frigidæ aquæ piscinam egreditur, quæ aquas excipit ex fonte qui oritur in medio venerandi altaris sanctæ Ecclesie Protomartyris Stephani, olim ab Aureliano viro summis Magistratibus functo exstructæ. Ex quo

Θεόδωρος ἱστοριογράφου Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, περὶ Γενναδίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπεὶ αὐτοῦ παλαιόσμοι, καὶ ἀπλήξιας μετὰ. Ζωγράφος τις, τινὲς εἰκόνα τῷ Διοσκρίτῳ Χειρὸς γράψων, τὸ χεῖρ ἀπέφυκτο. καὶ ἐλέγετο ὅς ὑπὸ ἑλληνὸς πινος τὸ ἔργον ἐπιταγὴν τῷ εἰκότος, ὅτι τῷ παροχέματι τῷ οὐνόματος τῷ σιτήρος γαγράφῃεν ἐξ ἐκαστῆς τὰς τεύχας ἐπὶ κεφαλῆς διεγώσας, ὅς μὴ τὰς ὄψεις καλύπτεται. τούτῳ γὰρ ὁχέματι ἑλλήνων παῖδες τὸν Δία γράψουσι, πρὸς τὸ τὴν ὀράντας νομίζων, τῷ ζωτῇ τῷ παροχέματι ἀπινέμεται. Vide p. 554.

Ἡς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεοδώρου πτάρτη τόμου. ὑπὸ δὲ ταύτῃ τῇ ὑπατείᾳ, καὶ τὸν 15 μῆνα τὸν Δεκέμβριον, ἔχοντα αὐτὸν εἰκάδα καὶ πέμπτῃ ἡμέρᾳ, θαῦμα φοβερόν καὶ ἐξάίσιον, πᾶσι τοῖς ἀκούον ἀνθρώποις καὶ ἀπλήτοις γαγένηται. Ὀλύμπιος γὰρ τις τοῦτομα, Εὐθυμίου τοῦ Ἀρείου θρησκείας ἐξάρχοντος, τῷ βασιτῇ παραχορβούσας, ἐν τῷ λουτρῷ τοῦ παλατίου Ἐλεσιανῶν γινόμενος καὶ τῷ παρομαλάττοντα, καὶ θαυμάζοντος πᾶς τῶν λουόμενων, καὶ ὁμοσίου δόξαν σημνύοντος, ἔφη αὐταῖς λέξιν ὅτις. τί γὰρ ἐστὶν ἡ τριάς; ποῖα δὲ τοῖς ἔκ ἐπιγέγραπται; καὶ κρατήσας τῷ αὐτοῦ ἀναβάντων ἔφη ἰδοὺ, καὶ γὰρ τεράδια ἔχω. ὥστε κινηθέντας τοὺς ἐκ τῆς θύρας, μέλλεν αὐτὸν ἀφελείναι. ἀλλ' εἰρχομένη ὑπὸ πινος Μάγνης προσκυτῆρας τῷ ἁγίῳ ἀποφύων ὅτι τῷ παροχέματι ἀνθρώπου θαυμαστός, καὶ τῷ Θεῷ θεραπεύοντος, Φησάντος πρὸς αὐτοὺς, ὅς ἔκ ἀν διαλάβῃ τῷ παντοφῶρι δίκης ὀφθαλμὸν, ἀκριβῶς λόγῳ γράφοντα. αἰδοὶ δὲ τῷ ἀνδρὶ τῆς ταραχῆς παυσανόμενος, ἐξάέσῃ ὁ Ὀλύμπιος, καὶ τῇ ἐμβάσει τῷ θερμῶν ὡς ἔθος χρησάμενος, ἔξευσεν ἐπὶ τῷ ψυχρῷ ὕδατι 35 δεξαμένη, ἥτις λαμβάνει τὰ ὕδατα ἐκ πηγῆς πικτομένης μέσσην τῇ σιπῇ θυσιαστικῇ τῷ διαγῶν οἶκον τῷ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ὃν ὁ παλαιὸς ἔκτισεν, ἀξιώματι ἀρχοντοῖς διαλάμψας Αἰρη-

VALESII ANNOTATIONES.

1 Hujus egregii Fragmenti Titulus in editione Basilien-
si ita scriptus est: τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεοδώρου, &c. Sed cum Theodoritus usque ad Anastasii Imperatoris tempora minime pervenerit, recte Jacobus Billius in Notis ad librum tertium Joannis Damasceni de Imaginibus observat, scribendum esse Θεοδώρου. Atque ita conjeceram priusquam Notas ejus legissem. Certe stilus & scribendi character. Theodorum Lectorem aperte indicat.

2 ὑπὸ δὲ ταύτῃ τῇ ὑπατείᾳ] Quibus Consulibus id miraculum contigerit, docet Victor Tunonensis in Chronico ita scribens, Joanne Scythæ & Paulino Coss. Olympius quidam Arianus in Balneis qua Eliana vocantur, ad Regiam urbem, sanctam & consubstantialem Trinitatem blasphemans, tribus ignis siccis Angelo ministrante, invisibiliter in piscina frigida aqua perfusus, vitam impie simulque prodigio finit. Eamdem Historiam referunt Auctor Historie Miscellæ in libro 15. Ado Viennensis, & Sigebertus in Chronico. Qui tamen in Africa id gestum esse scribunt, contra fidem atque auctoritatem Victoris atque Theodori. Vidit hunc errorem Baronius: qui tamen & ipse lapsus est, cum id miraculum retulit anno Christi 494.

cum in annum Christi 498. referre debuisset, ut testatur Victor Tunonensis.

3 τὸν βασιτῇ παραχορβούσας] Scribendum est procul dubio παραχορβούσας. Refertur enim ad vocem ὀλύμπιος. His igitur verbis Theodorus significat, Olympium hunc Euthymii Arianorum apud Constantinopolim Episcopi pedisequum fuisse seu stratorem, qui juxta equum subultim incederet. Nam βασιτῇ equus est qui βαδίζει ambulat, id est molli gressu. Hujusmodi certe equi Episcopis magis conveniunt. Hefychius βαδίζων, ὡς βαδίζει. Plura de his equis congerit Salmasius in Notis ad Historiam Augustam pag. 245.

4 Κατὰ τὸν παρομαλάττοντα] Idiotismus est familiaris Theodoro. Ut enim paulo ante dixit τὸν βαδίζοντα, subaudiens ὡς βαδίζει, ita nunc dicit τὸν παρομαλάττοντα, subaudiens ὡς βαδίζει. Intelligit autem Theodorus Cellam tepidariam. Quatuor enim erant Cellæ in balneis. Prima tepidaria unguaria. Secunda Sudatoria dicebatur. Tertia Assa Cella. Quarta Frigidaria, ut scribitur in Dialogo Hadriani & Epieteti.

VARIORUM.

a Τῇ ἐμβάσει τῶν θερμῶν] Balnea intra Ecclesiarum ambitum interdum struebantur. Vide celebrem Legem de Afylis, 9. Cod. Theod. Tit. 45. l. 4. W. Lowth.

Λιατός.

λιατός. οὐθένδε ἡρώμα θείας ἐποψίας τὸ ὕδωρ
 ἀξιοῦν¹· ἐν ᾧ χαλκάς, θάψον ἐπαλαίνε, κραυ-
 γάζων, ἐλεῖσατέ με, ἐλίσσατε· καὶ κινήσαν αὐτὴ τὰς
 σάρκας, ᾧ ὅταν ἀπεμείλῃ. πάντες δὲ περὶ αὐτὸν
 γινόμενοι, καὶ κρατήσαντες, συνδύνε περιτυλίζαντες,
 ἀνέκλιναν ψυχροῦραυμῶτα. ἐπὶ πρώτων δὲ, τί ἂν εἴη
 τὸ συμβάν; καὶ φησὶν ὁ Ὀλύμπιος· ἀνδρα κατέιδον
 ἰ λυχνιμονῆα, ἐπίδρανα μοι καὶ τὸ νεροφόρον, καὶ
 τρεῖς σίκλας θερμῶν περὶ χεῖρά μου, καὶ λέγοντά μοι·
 μὴ δυσπρόφη. λαβόντες ἡ αὐτὸν φορεῖν οἱ αὐτῶ δια-
 φέροντες, μελεκόμεσαν ἐν ἐτέρῳ λυχνίᾳ προσκειμέ-
 νῳ τῇ τῇ Ἀρειανῶν ἐκκλησίᾳ. θελόντων ἡ αὐτῶν
 συνετυλίζαν τιλὴ συνδύνα ἀπ' αὐτῆς, συνεξέπαιρον
 πάσας τὰς σάρκας αὐτῆς. καὶ ὅτως νεκρωθεὶς, ἀπέ-
 δωκε τὸ πνεῦμα. γινώσκον ἡ ἐγένετο τῷτο σχεδὸν
 καὶ ὅλης τῆ βασιλείδος. ἐφήμζον ἡ πνὺς περὶ τοῦ
 πεπονηότος, ὡς χρόνους ποῖν, ἀπὸ τῆς τὸ ὁμοῦσιον
 δοξαζέσης θρησκείας, εἰς τὴν Ἀρείου μετεπαπίστατο
 λαβείαν. ἐπειδὴ ἡ τὸ συμβεβηκός, καὶ ἀκοαῖς βα-
 σιλέων ἐπλησίασαν, Ἀναστάσιος ἡ ἦν, ἐπέβη-
 κόνι χρωμαποδὲν τὸ πρῶτον, ὕπερθεν τῆς νεροφό-
 ρου χαλκαπυγῆναι. Ἰωάννης δὲ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ
 ἐκδικος τοῦ παλαιῶντος θύραους οἴκου Σπιδάνου
 ἡ τῇ μαρτύρων πρῶτον, ἀνὴρ εἰ καὶ πῶς ἄλλος ζῆλον
 ὑπὲρ τοῦ ὁμοῦσιου δόγματος ἐκάστοτε οὐδενὸν ἔμελλεν, καὶ
 αὐτὸς εἰκόνη κατέγραψεν, ἀλλ' ὅχι ἀπλῶς· τῇ γὰρ
 ἐκείνῃ λυχνίᾳ καὶ θεασαμένῳ τὰ ὀνόματα κατέ-
 γραψε, καὶ ἐνθα εἴη ἕκαστος οἰκῶν, ἐπὶ τε καὶ τῇ τοῖς
 ὕδασι ὑπηρετήσαν. μαρτυρεῖ δὲ ἡ εἰκὼν, ὅτι καὶ
 παρόντος πεπηγυῖα ὡς τῶν ἐμβόλων τοῦ πρῶτου,
 τοῦ πολλάκις εἰρημὸν δὲκτικῆς. ἐπειδὴ δὲ τὸ
 θαύματι θαῦμα ἐπικολήθησεν, οὐχ ὅσον παρε-
 δῖν, τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως τυγχάνον. ὅταν, εἰ
 καὶ τὸν παρόντα καιρὸν ὑπερῆλθε, λέγειν ὅτι ὁκνή-
 σαι. θεασάμενοι γὰρ οἱ τῇ Ἀρείου συμμορέας ἐπι-
 κρατῶντα θεράμωσαν, ἐλιπαρήσαν τὴν τῷ παλατίῳ
 Ἑλειαίων τῇ φροτίδα πεπιτυμένον, ὡς ἐξάχοντα
 καὶ τῆς τοῦ λουτρῶν διοικήσεως, καθελόντα κατα-
 κρίναι τὴν εἰκόνα. ὅς περὶ φασιν θιμῆχανον θύραμε-
 νος, τῇ ἐκ τῆς ὕδατων παροισνομένης νοτίδα, ὡς
 σκυλευθεῖσαι τιλὴ εἰκόνα ἀφιλόμηνος, φησὶν, ἐπὶ
 διορθώσῃ, κατέκρυψεν. ἡ δὲ βασιλὴς, ἐκφυκίους
 ἐπιδημίας τιλὴν εἰς ἕκαστον τόπον βασιλικὸν, παρα-
 γινόμενος κατέκρυψε, τιλὴ εἰκόνα ἐπέζητει· καὶ ὅτως
 αὐτῆς τῇ τοίχῳ κατεπάγη. ὡς καὶ πόδας ἡ τὸν
 Εὐτυχανόν, τῷτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ διατάκῳ, ὁργή

fieri existimo, ut aqua illa haud quaquam
 expers sit divinæ Providentiæ. In hanc
 ille cum descendisset, confestim egressus
 est, clamans: Misere mei, misere mihi.
 Et carnes suas scalpens, ab ossibus avellebat.
 Tunc vero amici qui circa illum erant,
 eum comprehenderunt, & linteo involutum
 in cubili collocarunt pene exanimem. De-
 inde hominem interrogarunt, quidnam ei
 contigisset. Quibus Olympius hæc respon-
 dit. Vidi hominem candidis indutum ve-
 stibus, qui supra me stans in piscina, tres
 siclas aquæ calidæ mihi superfudit, ita di-
 cens: Noli impie loqui. Post hæc ejus ne-
 cessarii cum illum in lecticam imposuissent,
 in aliud balneum transfulerunt, quod erat
 vicinum Ecclesiæ Arianorum. Sed cum
 eum ex linteo quo involutus erat, exime-
 re vellent, cunctas ejus carnes simul dila-
 cerarunt. Atque hoc modo moriens ani-
 mam exhalavit. Ea res per universam fe-
 re regiam civitatem divulgata est. Aiebant
 autem nonnulli de Olympio qui hæc passus
 est, eum ante aliquot annos relictis parti-
 bus eorum qui Consubstantialis fidem profite-
 bantur, Arianorum baptismum suscepisse.
 Porro cum ea res ad Imperatorum notitiam
 pervenisset: Imperabat autem tunc Anastas-
 ius: jussit ut miraculum istud in tabula
 depictum supra piscinam collocaretur. Jo-
 annes autem quidam, Diaconus ac defensor
 supra memoratæ sanctæ Ecclesiæ Protomar-
 tyris Stephani, vir qui pro defensione fi-
 dei Consubstantialis ardentissimum zelum
 perpetuo declaravit: tum ipse nomen suum
 inscripsit imagini, tum nomina eorum adscri-
 psit, qui tunc lavantes miraculum viderant,
 & ubi singuli eorum habitarent, eorum de-
 nique qui balneis ministrabant vocabula ad-
 jecit. Quæ quidem imago ad hoc us-
 que tempus in fronte quadriporticus Ora-
 torii jam toties à nobis memorati defixa,
 testis est hujus rei. Sed quoniam post hoc
 miraculum, alterum subsecutum est, nefas
 est id præterire, cum ejusdem argumenti
 sit. Quod quidem licet nostræ ætatis homi-
 nes præterierit, non pigebit tamen comme-
 morare. Ariani enim cum hunc de hæresi
 ipsorum triumphum percrebrescere viderent,
 curatorem Palatii Helenianarum, utpo-
 te qui balnearum administrationi præpositus
 esset, enixe rogarunt, ut imaginem illam de-
 poneret atque absconderet. Qui prætextum
 commentus satis speciosum, humorem scili-
 cet qui ex aquis nascebatur, tabulam ut cor-
 ruptam sustulit & occultavit, restitutum
 eam se fingens. Verum Imperator cum ex
 more singula urbis Palatia inviseret, ad hoc
 quoque Palatium progressus, imaginem il-
 lam requisivit. Atque ita parieti rursus af-
 fixa est. E vestigio autem Eutychianum,
 id enim nomen erat Diætario, divina percuf-

VALESII ANNOTATIONES.

¹ Καὶ τρεῖς σίκλας θερμῶν περὶ χεῖρά μου] Isidem verbis usus
 est Victor Tunonensis, ut supra vidimus: Tribus ignis si-
 clis, Angelo ministrante, invisibiliter in piscina frigida aqua
 perfusus. Ego siclas, idem significare puto quod situlas:
 ac profecto libentius legerim σίκλας. Situlas certe aquæ
 calidæ hic intelligi apparet ex voce perfusus, quam addit
 Victor. Sed Auctori Historiæ Miscellæ & Ado ac Siebertus,
 cum hanc vocem non intelligerent, Olympium igni-
 to jaculo ab Angelo percussum esse finxerunt. Grego-

rius Magnus in libro primo Dialog, cap. primo, & cum
 situla lignea sicut moris est, mancipium ad fontem petrexit.
 Vetus interpretes vertit, μετὰ θυλλῶν σίκλας. Sic enim le-
 gitur in manuscripto codice, ut testatur Meursius in Glof-
 sario. Sed fallitur idem Meursius, qui σίκλας corrigend-
 um esse censet.

² Τοῦ Εὐτυχανόν] Idem narrat Theophanes in Chroni-
 co, pag. 123. ex Theodoro nostro ut apparet. Eum enim
 Theophanes in Chronico suo solet describere.

fit indignatio: ita ut dexter oculus ei dif-
fluxerit. Sed & reliqua corporis membra ita
afflixit, ut cum ad sanctam Ecclesiam coge-
ret accedere, in qua requiescere creditur
pars reliquiarum sacrarum Pantaleonis &
Marini, divinorum Martyrum. Qui lo-
cus homonœa cognominatur, propterea quod
centum & quinquaginta Episcopi, Principa-
tu Theodosii Magni illic congregati, con-
cordem omnes & unanimem protulerunt
doctrinam, tum de consubstantiali Trinita-
te, tum de Incarnatione Domini nostri ex
Maria Virgine. Sed cum septem circiter
continuos dies illic moratus, nihil utilitatis
perciperet, quin & testiculi ei computruis-
sent: Subdiacopus cui sortito obvenerat ut
tota nocte pervigil Deum oraret, videt in
somnia regem quemdam sibi adstantem,
manuque illum qui ægrotus jacebat, indi-
cantem ac dicentem: Quomodo hunc sus-
cepisti? Quis vero istum huc adduxit?
Hic consensit cum iis qui de me impie
loquuntur. Hic est qui tabulam, in qua
depictum erat miraculum, occultavit. Cle-
ricus itaque exurgens, id quod viderat
enarravit, negans fieri posse, ut is hac cala-
mitate liberaretur. Eadem vero nocte Eu-
tychianus, cum ex doloris acerbitate in
somnia delapsus esset, adolescentem quem-
dam Eunuchum videt, splendida indutum
veste, hæc ipsi dicentem: Quid tibi
vis? Cumque ille respondisset. Pereo,
contabescens, nec curationem ullam inveni-
o: audivit illum dicentem: Nemo po-
test tibi opitulari. Rex enim vehementer
tibi succenset. Ipse vero orans & suppli-
cans, Quem, inquit, movebo, aut quid fa-
ciam? At ille: Si vis, inquit, sanari, ad
Helenianarum balneum contende. Et jux-
ta imaginem ariani combusti requiesce.
Statimque expergefactus unum ex ministris
vocavit. Quod factum omnes admirati
sunt; tres enim dies jam elapsi fuerant ex
quo usum vocis amiserat. Mandavit igi-
tur illis, ut se abducerent eo quo fuerat
imperatum. Cumque ad locum venisset,
& juxta imaginem collocatus fuisset, sta-
tim exspiravit. Is enim qui in somnis ei
visus fuerat, per liberationem, separationem
animæ & corporis designans, vera prædi-
xerat.

πισ Θεοδίκας παραλαβὼσα, τὸν μὲν δεξιὸν ὀφ-
θαλμὸν ἀφ᾽ ῥρεῦσαι πεποίηκε· κακίως δὲ καὶ τὰ
λοιπὰ πείσεισα μέλη, προσελάσασα παρεσκύ-
ασε τῷ θιάγῳ θύκτηία, ἕνθα πεπίστευται ἀνα-
5 παύεσθαι μέρος ἱερῶν λειψάνων, τῷ Θεοπεσίῳ Παν-
ταλείῳ, καὶ Μαρίνῳ, ἐπικαλουμένων τοῦ τόπου
ὁμόνοια, ἐκ τοῦ, ἐκεῖ συνελθόντας τοὺς ἑκατὸν πε-
τήκοιτα ἐπισκόπους ἐπὶ Θεοδοσίῳ τῷ μεγάλῳ
βασιλείῳ, καὶ ἐν πᾶσι καὶ συμπεφωνημένῳ δι-
10 δασκαλίᾳ, τῷ τε ὁμοσίου τῆς θείας Τριάδος
ποίησασθαι, καὶ τῆς σὺν ἀνθρώποις δὲ τῷ Κυρίου
πρωτοῦ τῶν ἐκ παρθένου γεννηθέντων, ταύτῃ τῇ
ἐκωνυμίᾳ τιτλιῶσθαι. ἡμέρας τε πλείους ἐπὶ
προσκαρτεροῦντος, καὶ οὐκ οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ
15 ἀφ᾽ ἐρωθέντων αὐτῷ καὶ τῷ διδύμῳ, μεσοῦσης
μᾶς τῶν νυκτῶν, ὁ λαχὼν ὑποδιάκονος τῷ πα-
νύχῳ θύκῃ, ὅρα καὶ ὅτι βασιλεῖα πᾶσι ἐπιστάν-
τα, καὶ τῇ χειρὶ ὑποδεικνύοντα τὸν ἀδελφόν, λέ-
γει· πῶς ὑπεδέξω τῆτον; τίς δὲ ὁ σὺ ταῦτα ἀ-
20 γάγων; οὗτος ὁ μὲν τῷ εἰς ἐμὲ δυσφημούντων συμ-
φροσάμενος. οὗτος ὁ κατακρύψας τὴν εἰκόνα τῆς
θαύματος. Διαναστὰς δὲ ὁ κληρικὸς, τὸ ὄφθῃν διη-
γήσατο, φήσας, τῷ ἀδυνάτῳ τι γένοιτο, ἰαθῆναι
τῆτον τῆς μάστιγος. τῇ δὲ αὐτῇ νυκτὶ, ὁ Εὐτυχι-
25 ανός, ὥσπερ εἰς ὕπνον ἐκ τῶν ὀδυνῶν ὑπαχθεὶς, ὅρα
πᾶσι νεανίαις θύκῃ· ὅρασι λαμπρῶν ἡμφιεσμέ-
νοι, λέγοντα αὐτῷ, τί ἔχεις; ὡς δὲ, σπληνίσκω, ἔφη,
καταληκόμενος καὶ Θεραπείας μὴ τυχεῖν, ἤκουε
λέγοντος, ὡς οὐδεὶς σοὶ δύναται βοηθεῖν· ὁ γὰρ
30 βασιλεὺς δεῦρ᾽ ὀργίζεται καὶ σὺ. ἡπιόλου ἔπος,
καὶ φησὶ· τίνα κινήσω; ἢ τί ποιήσω; ὁ δὲ φησὶν, εἰ
θέλεις ἀνέσθαι, ἀπὸ σιντόματος ἐν τῷ λουτρῷ
Ἐλεσιανῶν, καὶ ἐγγύθεν τῆς εἰκόνης τῷ καυθέντος Ἀ-
ρειανῷ ἀναπαύσθαι. ὅρα ταῦτα δὲ δι᾽ ὑπνίου, ἕνα τῷ
35 ὑπηρετοῦντων ἐφ᾽ ὧν. ἐξεπλάγησαν δὲ τριῶν γὰρ
ἡμερῶν ἤδη παρελθουσῶν, ἀφανίᾳ συνήχθη καὶ
φησὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπάγειν αὐτὸν καὶ τὸ προσ-
χθὲν διεκελθῆναι. φθάσας δὲ τὸν τόπον, καὶ πρὸς
τῇ εἰκόνα πθεὶς, ἐξέπνει. τὴν γὰρ ἀπὸ τῶν σωματι-
40 ὡς ἔλασεν τῆς ψυχῆς, ἐλθούσας ἀνέστας ὁ ὀφθεὶς
ἀγρόθεν, ἠλθέουσιν.

VALESII ANNOTATIONES.

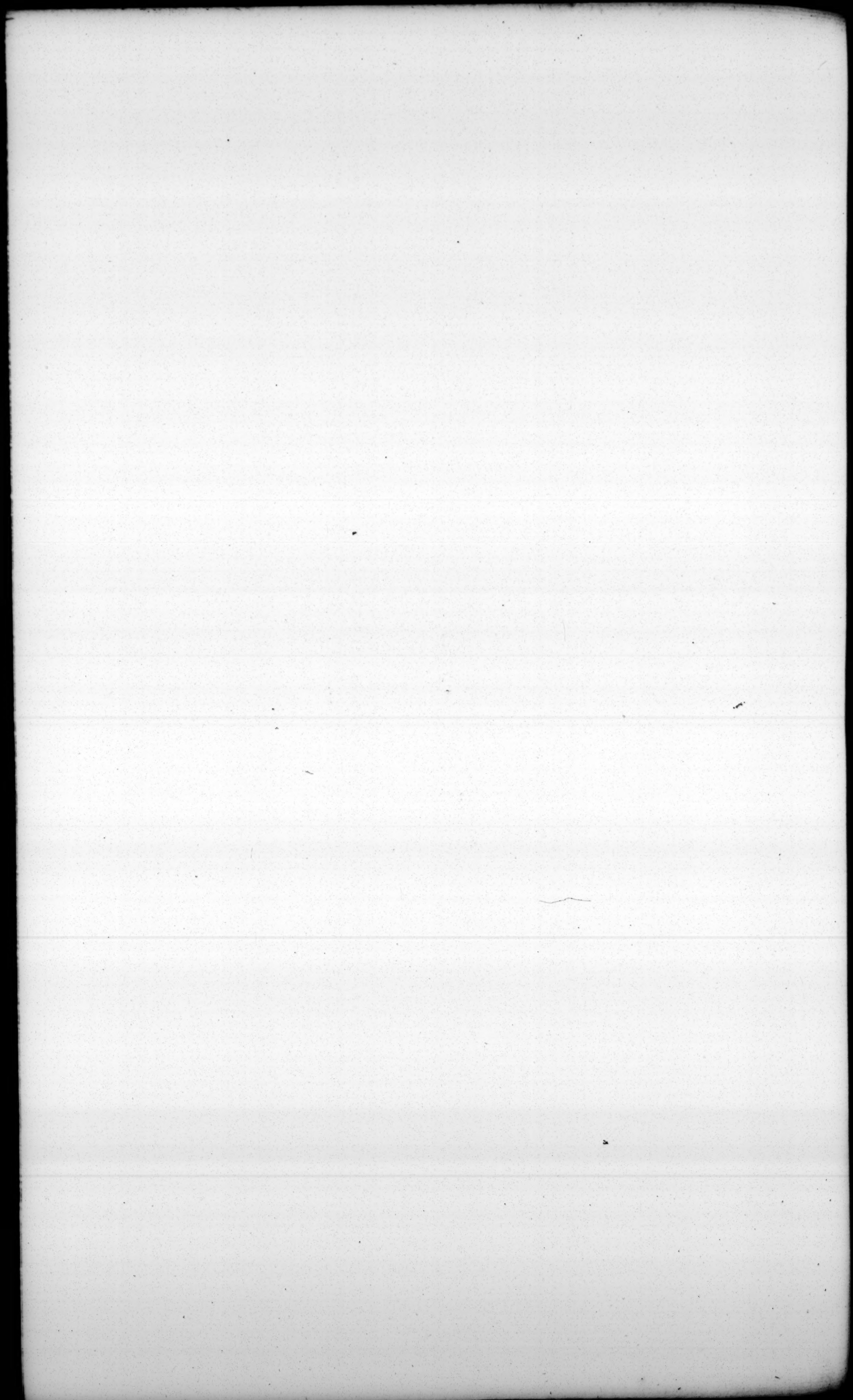
1 Παράσι λαμπρῶν ἡμφιεσμένων] Scribendum puto
παρὰ σιντόμῳ, est autem παρὰ σιντόμῳ genus vestimenti seu tu-
cæ quam Latini *Albam Parag* autem vocabant. Vide

Casaubonum & Salmasium in Notis ad Historiam Ac-
gustam.

HENRICI VALESII
OBSERVATIONUM
ECCLESIASTICARUM
AD EVAGRIUM
LIBRI DUO.

PRIMUS EST DE PETRO ANTIOCHENO EPISCOPO,
Et de Synodis adversus eum congregatis.

*SECUNDUS EST DE ACACIO EPISCOPO CONSTANTINO-
POLITANO, & de duabus Synodis Romanis in quibus damnatus est,*

DE PETRO ANTIOCHENO EPISCOPO

QUI FULLO COGNOMINATUS EST,
ET DE SYNODIS

ADVERSUS EUM COLLECTIS.

CAPUT PRIMUM.

PETRUS Monachus primum fuit Accemitenfis, & in eo Monasterio Fullonis artem exercuit; unde & Fullonis cognomentum ei inditum, ut scribit Alexander Monachus in laudatione sancti Barnabae. In hoc igitur Monasterio Petrus cum adversus Chalcedonensem Synodum assidue declamaret, & Eutychianum dogma palam defenderet, tanquam corrupter Apostolicæ fidei, à fratribus ejectus est Monasterio. Inde igitur digressus, Chalcedonem se contulit, & in ea urbe Presbyter fuit Ecclesiae sanctæ Bassæ, ut testatur Theodorus Lector, & Theophanes in Chronico. Verum cum in ea quoque urbe Eutychianum dogma publice prædicaret, & Chalcedonensem Synodum convitiis & maledictis appeteret, inde quoque expulsus venit Constantinopolim. Erat tunc in urbe regia Zeno vir potentissimus, Patricius & Comes Excubitorum, cui Leo Aug. Ariadnem filiam suam desponderat. In ejus amicitiam Petrus callide sese insinuavit. Et cum idem Zeno à Leone Magister militum per Orientem in locum Ardaburii factus, in Orientem proficisceretur, Petrus ejus comitatu adhæsit, & una cum illo venit Antiochiam. Id factum est Leone quartum & Probiano Coss. anno Christi 471, ut in Annalibus Ecclesiasticis recte observavit Baronius. Neque enim audiendus est Theophanes, qui hunc Zenonis ac Petri adventum in urbem Antiochiam diu ante retulit. Sed cum constet ex Candidi Historis, Zenonem magistrum Orientalis militiæ factum non fuisse, nisi post cædem Asparis & Ardaburii; Etenim Ardaburius magister erat rei militaris per Orientem, ut testatur Damascius apud Suidam in voce *Στρατηγός*; cumque præterea constet ex Marcellini, & ex Victoris Thunonenfis Chronico, Asparem & Ardaburium eo quem dixi anno cæsos esse, prorsus necesse est ut Zeno & Petrus qui eum comitatus est, eo Consulatu Antiochiam advenerint. Erat tunc in Urbe Antiochena Præsul Martyrius, vir Catholicus, & Chalcedonensis Synodi propugnator. Hunc Petrus Zenonis gratia atque opibus adjutus, omnibus modis oppugnare aggressus est: Nestorianum eum appellans, & Clericos Antiochenis Ecclesiæ adversus eum incitans. Erant in urbe Antiochena plurimi Apollinaris sectatores, jam inde à Vitale Antiocheno propagati, qui Meletii ac Paulini temporibus schisma in ea Ecclesia & sui nominis sectam considerat. Horum igitur partibus adjunctus Petrus Fullo, Theopaschitarum dogma palam prædicare cepit, anathema dicens iis qui Deum crucifixum negarent. Quin etiam Trisagio hymno qui in Ecclesia cani consueverat, clausulam illam adjecit: *Qui crucifixus est pro nobis*. Qua ex re plebs Antiochena duas in partes divisa est. Et alii quidem Petrum Fullonem sequebantur: Reliqui vero Martyrio adhæserunt. Is tunc temporis Constantinopolim profectus fuerat ob Ecclesiastica quædam negotia, ac fortasse etiam ob tumultus illos quos Petrus Fullo in Antiochensi Ecclesia excitaverat. Cum igitur Constantinopolim venisset Martyrius, Gennadii Constantinopolitani Episcopi opera ac suffragio à Leone Augusto benigne susceptus est, idque cujus gratia potissimum venerat, ab Imperatore obtinuit: legem videlicet qua interdictum erat, ne quis Monachus relicto suo Monasterio, in urbe Antiochena vel in alia qualibet civitate moraretur, & de religione disputando turbas ac tumultus in

Ecclesia excitaret. Ea Constitutio Leonis Aug. ad Zenonem Magistrum militum missa refertur in libro primo codicis Justiniani, qua Petrus Fullo tacito nomine denotatur, ut recte à Baronio observatum est. Reversus post hæc Antiochiam Martyrius, cum seditiones ac dissidia quotidie augeri animadverteret, & Zenonem Magistrum militiæ sprete Leonis Constitutione Fulloni favere, in publico Ecclesiæ conventu palam Episcopatu sese abdicavit, retenta nihilominus sibi sacerdotii dignitate. Quo facto, Petrus Fullo in Antiochenam sedem tanquam vacuum insiluit. Quæ cum Gennadius comperisset CP. Episcopus, cuncta Leoni Augusto nuntiavit. Imperator vero, his rebus commotus, Synodum Episcoporum Antiochiæ fieri præcepit, in qua Petrus Fullo depositus est ac damnatus, & in ejus locum ordinatus est Julianus, ut scribunt Theodorus Lector & Theophanes. Porro Imperator Leo Petrum Fullonem Synodali sententia damnatum, Oasim in exilium deportari jussit, ut testatur Acacius Constantinopolitanus Episcopus in epistola ad Simplicium Papam, quæ refertur à Gelasio in gestis de nomine Acacii. Hujus epistolæ verba operæ pretium fuerit hic apponere. Ex iis enim colligitur id quod superius dixi, Petrum Fullonem in Synodo esse damnatum. Sic igitur habent. Cui dum Acacii scripta legeremus quæ de Petro & Joanne Antiochenis miserat, excessus Acacii etiam in hac causa gravissimos deprehendit. Illo enim tempore quo de Petro Alexandrino damnato retulerat, non longe post etiam de Petro & Joanne scripserat: Petrum apud Constantinopolim monasterium gubernasse: sed hoc propter crimina derelicto, Antiochiam fugisse. Ibi pulso Martyrio Catholico Episcopo, per hæreticos sedem ipsius occupasse: continuoque damnatum, à Leone tunc Principe ad Oasitanum exilium esse directum. De quo lapsus, Constantinopolim rediisse, ac dedisse fidem quod nullas ulterius turbas facere prorsus auderet. Hæc est prima Petri Fullonis damnatio. Quam si quis non in Synodo ab Episcopis factam esse contendat, sed ab ipso Leone Augusto, is meminisse debet, Episcopos nunquam solitos esse in exilium mitti a Christianis Imperatoribus, nisi post damnationis sententiam in eos legitime prolatam. Sic Photinum, Nestorium ac Dioscorum legitimus esse relegatos post Synodale judicium, ut omitam Arium Presbyterum. Certe Liberatus in cap. 18. Breviarii, locum hunc ex epistola Acacii describens, discrete dicit Petrum ab Episcopis esse damnatum, & Leonis imperio in Oasim deportatum. Cæterum Petrus Fullo in hac primi Episcopatus Antiocheni invasione, brevi admodum tempore sedisse videtur. Nam in epistola Acacii ad Simplicium Papam, cujus verba superius relata sunt, post arceptum Episcopatum continuo damnatus esse dicitur.

CAPUT II.

POST mortem Leonis Augusti, Zeno de quo supra diximus, à Leone filio suo coronatus, Imperii regimen accepit. Sed mox Basiliscus tyrannide arrepta, eum cum Ariadne conjuge in Isauriam fugere compulit. Ita Basiliscus citra sanguinem Imperium adeptus, statim adversus Chalcedonensem Synodum insurrexit, & promulgata sanctione eandem Synodum ab omnibus Episcopis damnari præcepit. Ac primum quidem Timotheum Aelurum ab exilio revocavit. Petrum deinde Fullonem sedi suæ resti-

tui iussit, ut tradunt Theodorus Lector & Theophanes. Quibus rebus acceptis, Julianus Antiochenus Episcopus gravi dolore percussus interiit. Petrus igitur Fullo cum Antiochenam sedem Præsule suo viduatam reperisset, eam iterum occupavit. Ac primum quidem Joannem quemdam qui Synodali sententia depositus fuerat, Episcopum Apamenis ordinavit. Sed cum Apamensi Joannem Episcopum admittere nolissent, Joannes Antiochiam reversus, adversus Petrum auctorem Episcopatus sui insurrexit. Et collecta Episcoporum Orientalium Synodo, Petrum e sede sua deturbavit. Ipse in ejus locum successus trium circiter mensium spatio Episcopatum obtinuit, ut tradit Theophanes in Chronico. Joanne igitur post trimestre spatium deposito, communi Orientalium Episcoporum suffragio Stephanus Episcopus Antiochie ordinatur anno Christi 378. Qui mox Synodicas literas ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum misit, quibus ei & ordinationem suam, & damnationem Petri ac Joannis Antiocheni significabat.

* His literis acceptis, Acacius Synodum Episcoporum qui tunc forte Constantinopoli morabantur collegit, & Petrum Fullonem ac Joannem supra memoratum, una cum Paulo quodam Ephesiorum, ni fallor, Episcopo damnavit: Deque ea re literas scripsit ad Simplicium Papam, petens ab Apostolica sede, ut si forte ad eam confugerent, nec visu dignos eos haberet: & si jam aliquam indulgentiam forsitan impetrassent, irritam esse debere affirmans; nec eorum poenitentiam recipiendam esse. Hujus epistolæ verba, haud certe sensum ipsum refert Gelasius in gestis de nomine Acacii. Meminit etiam ejusdem epistolæ Acacii ad Simplicium Gelasius Papa in epistola ad Orientales his verbis: 'Hic autem ille, est Petrus Antiochenus, quem nec per poenitentiam ad communionem Catholicam recipi etiam à sede Apostolica poposcit Acacius.' Sed & Felix Papa in epistola quam scripsit universis Archimandritis & Monachis Constantinopoli & per Bithyniam consistentibus, ejusdem epistolæ meminit ita dicens: 'Adjectum etiam tunc cum ista in examinatione tractantur, quod Acacius Joannem illum Tyriorum Ecclesie fecerit præsidere, qui Apamenis a Petro Antiochenæ Ecclesie tyranno fuerat Episcopus ordinatus, sed minime receptus, proprio Ordinatore depulso, eandem sedem non timuit occupare. Quos tunc hypocrita Acacius ita fecit ab Apostolica sede damnari, ut his etiam Christianorum vocabulum tolleretur, quod gesta apud eum habita manifestant.' Ex quibus verbis colligitur, Petrum Fullonem in Constantinopolitana Synodo, ab Acacio esse damnatum. Hæc enim verba Felicis Papæ: 'quod gesta apud eum habita manifestant,' non nisi de Synodalibus gestis intelligi possunt. Cæterum in iisdem literis ad Simplicium Papam Acacius etiam de Paulo quodam retulerat, ut didici ex epistola Gelasii Papæ ad Orientales, quæ sic habet: quos si a fide integra, communioneque Catholica putaretis errare, ad Apostolicam sedem, secundum scita majorum, & sicut semper est factum, referre debuistis: sicut de Petro Alexandrino, vel de Antiocheno Petro, de Joanne & Paulo fecisse monstratur Acacius. Sed & in commonitorio ad Faustum, ejusdem Pauli & Joannis mentionem facit. Quos ab Apostolica sede damnari ac deponi fecit Acacius. Quem etiam præceptionem sedis Apostolicæ executum fuisse, ibidem ait Gelasius. Equidem non dubito, quin hic Paulus de quo Acacium ad Simplicium Papam retulisse scribit Gelasius, sit Ephesus Episcopus; qui dum ob quædam crimina exutus fuisset Episcopatu, Basilisci tyranni temporibus restitutus fuerat per Timotheum Ælurum & Paulum Antiochenum Episcopum, ut scribit Evagrius in libro 3. cap. 5. & 6. Porro Simplicius Papa, acceptis Acacii literis, in quibus de Petro & Joanne Antiochenis retulerat, continuo respondit, eos a se damnatos esse significans, & ab Ecclesie communione præcisos. Et epistola quidem Simplicii ad Acacium ea de re scripta, hodie non extat. [Immo habetur in Collectione Romana, quam edidit Holstenius, p. 194.] Ejus tamen meminit ipse Simplicius in epistola ad Zenonem Augustum, qua ei gratulatur ob vindicatam sedem Stephani Antiochenus Episcopi. Ubi Simplicius inter cætera hoc dicit: 'Sed ut loquar fiducialiter Principi Christiano, si præteritarum literarum, quas de Petri aliorumque nomine ad fratrem & Coepiscopum meum Acacium scripsisse memini, ordo teneretur, ad hoc non potuit pervenire quod jure nunc meruit vindicari. Mandaveram namque ut facta suggestione pietati

vestra, prædictus, ut & cæteri qui per occasionem tyrannicæ dominationis invaserant Ecclesias Dei, extra metas vestri pellerentur Imperii, &c. Eadem repetit Simplicius Papa in epistola quam de eadem re scripsit ad Acacium. Nec dubium est quin de Antiocheno Petro hic loquatur Simplicius Papa. Etsi enim de Alexandrino Petro idem Acacio mandaverat Simplicius, ut ex ejus epistolis cognoscimus, tamen cum hic sermo sit de Antiochena Ecclesia, non de alio Petro loqui existimandus est Simplicius, quam de Antiocheno. Et hæc est Baronii sententia. Quatuor igitur Synodis condemnatum Petrum Fullonem jam vidimus. Quarum prima quidem & secunda Orientalium fuit Episcoporum, Antiochie collecta; tertia fuit Constantinopolitana: quarta Romana.

CAPUT III.

STEPHANUS, cum per anni circiter spatium Antiochenam Ecclesiam gubernasset, ab hæreticis crudeliter in Ecclesia interfectus est. Cadaver ejus tractum per urbem, & in Orontem fluvium projectum est, anno Christi 479. post Consulatum Illi viri clarissimi, ut ex epistolis Simplicii Papæ recte observavit Baronius. Quam ob causam graviter commotus Zeno, misit Antiochiam qui hoc facinus vindicaret, & in auctores seditionis animadverterent. Antiocheni vero Legatos ad Imperatorem miserunt, qui veniam deprecarentur, peterentque ab Imperatore, ut ad vitandos tumultus Episcopus ipsis Constantinopoli ordinaretur. Igitur Zeno eorum petitionibus annuens, mandavit Acacio Constantinopolitano Episcopo, ut Antiochenum antistitem in urbe regia ordinaret. Idque factum pacis Ecclesiasticæ causâ, tam Imperator ipse, quam Acacius apud Simplicium Papam excusavit, polliciti ordinationem Antiocheni Antistitis juxta Canonum præcepta à comprovincialibus Episcopis posthac esse faciendam. Et literæ quidem Zenonis atque Acacii hodie non extant. Verum literæ Simplicii Papæ quas ad utrumque rescripsit, etiamnum habentur. In quibus hæc verba leguntur inter cætera: 'Si præteritarum literarum quas de Petri aliorumque nomine ad fratrem & Coepiscopum meum Acacium scripsisse memini, ordo teneretur, ad hoc non potuit pervenire, quod jure nunc meruit vindicari. Mandaveram namque ut facta suggestione pietatis vestra, prædictus, ut & cæteri qui per occasionem tyrannicæ dominationis invaserant Ecclesias Dei, extra metas vestri pellerentur Imperii: ne pestiferum sensibus quibusque simplicioribus ore sacrilego virus infunderent, & verbis impiis contra fidem orthodoxam innocentiores animas faucirent.' His plis ac salutaribus monitis Simplicii Romani Pontificis permotus Zeno, Petrum Fullonem Pityunta in exilium misit, qui locus est in Ponto circa fines Imperii Romani situs, & noxiorum exilio deputatus, ut testatur Justinianus in Novellis. Sed Petrus Fullo clam Pityunte digressus, ad sanctum Theodorum se contulit, qui erat in oppido Euchaitarum, ut tradunt Theophanes & Cedrenus. Quisnam sit hic Theodorus, equidem nondum comperi; nisi forte sit Theodorus Trichinas, cujus mentio fit in Græcorum Menologiis, die Aprilis vicesimo. † Ordinatus est igitur ab Acacio Antiochenus Episcopus, Stephanus junior, vir pietate spectabilis. Qui cum tres annos sedisset, variis hæreticorum seditionibus agitato, post ejus obitum Zeno præcepit iterum Acacio, ut in urbe regia Episcopum Antiochenis ordinaret. Acacius igitur Constantinopoli, Calendionem ordinavit Antiochenum Episcopum, ut scribunt Theodorus Lector ac Theophanes, & ante eos Gelasius in gestis de nomine Acacii. Orientales autem Episcopi, tanquam nescientes id quod actum erat Constantinopoli, Joannem nomine Codonatum eidem Antiochenæ Ecclesie consecrant Episcopum, ut scribit Victor Thunonenis in Chronico post Consulatum secundum Longini, & Theophanes, pag. 110. Id factum est anno Christi 482. Trocundo & Severino Coss. ut discimus ex epistola Simplicii Papæ ad Acacium. Ordinatus Constantinopoli Calendio, mox Antiochiam profectus est. Ubi collecta Episcoporum Provincialium Synodo, primo quidem ordinationem suam omnium suffragio comprobari voluit: deinde Synodicam epistolam misit ad Simplicium Papam per Anastasium Episcopum. Qui per Constantinopolim transiens, acceptis ab Acacio intercessionis literis, Romam profectus est. Ubi cum literas Calendionis simul & Acacii Simplicio obtulisset, Simplicius libenti animo Ca-

NOTÆ.

* His literis acceptis &c.] Pagius probat ex Epistola Simplicii PP. ab Holstenio primum edita, hanc Synodum Constantinopolitane celebratam, antequam Joannes Apamenus sede Antiochena dejectus esset. Vid. Pagium ad ann. 477. n. 14. W. Lowth.
† Ordinatus est ab Acacio Antiochenus Episcopus Stephanus junior] Calendionem tantum ab Acacio in Episcopum Antiochenum ordinatum fuisse probat Pagius ex Epistola Simplicii 14, 15, 16, quas eodem anno, id est, 482, scriptas esse contendit; licet prior ex illis post Consulatum Illi, id est anno 479. juxta vulgatos codices data esse dicatur. Vid. Pagium ad ann. 482. n. 8. &c. W. Lowth.

lentionem in communionem suam suscepit. Literas quoque ejus rei testes Anastasio tradidit, tum ad Calendionem tum ad Acacium perferendas. Extant hodie literæ Simplici ad Acacium, quæ sic habent. 'Antiocheni exordium sacerdotis, qua ratione fuerit serius indicatum, quamvis nos minime latere potuerit, tamen & ipse, vel Synodus ipsius indicavit. Quod sicut non optavimus fieri, ita faciles excusationi quam necessitas fecit, extitimus; quia quod voluntarium non est, non potest vocari in reatum, &c. Data idibus Julii Severino V. C. Cos. Quot annos Calendio Episcopatum gesserit, non convenit inter antiquos. Theophanes quidem in Chronico quatuor ei annos assignat. Victor autem Thunonensis tres dumtaxat ei tribuit. Sed in Victore Thunonensi mira est annorum perturbatio. Baronius in Annalibus Ecclesiasticis annum tantummodo ei tribuit. Verum biennii spatium eum sacerdotio functum esse reperio. Certe * Gelasius Papa in gestis de nomine Acacii, eum post damnationem Acacii in Synodo Rom. factam, depositum esse testatur. Synodus autem Rom. adversus Acacium celebrata est anno Christi 484. Theoderico & Venantio Coss. Depositus autem est Calendio, specie quidem propterea quod illo favisset qui tyrannidem arripuerat Antiochiæ: sed vera eo quod à Felice Papæ & à Joannis Alexandrini communionem se se abrumperet noluisset, ut testatur Liberatus. Pulso in hunc modum Calendione, Petrus Fullo à Zenone Imperatore in sedem Antiochenam remissus est. Id factum suggestione Acacii, in odium Felicis Papæ, à quo damnatus paulo ante fuerat Acacius, affirmat Gelasius in gestis de nomine Acacii sub finem, ita scribens. 'Cujus audacia deteriora committens, etiam Petrum Antiochenum, ejecto Catholico Calendione quem ipse ordinaverat, ad Antiochenam misit Ecclesiam. Idem quoque testatur Felix Papa in epistola 2. ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam constitutos, his verbis. 'Sic autem Acacius impietatem pestiferæ damnationis tetendit, ut etiam dejectus insultet, ut scissus fœvere non desinat, & cum omnino extra corpus habeatur, ejus tamen membra dilaceret, & de se scriptum esse testetur: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit: adjiciens deteriora prioribus, persequendo jam mortuus: ejus anima graviter delinquendo condemnationem secundæ mortis incurrit; qui Calendione Episcopo sancto, quemadmodum cognovimus, nuper ejecto, Petrum totiens & ante a se damnatum in ejus immisit Ecclesiam, ita ut plurimi, si verum est, Catholici cesserint relictis suis sedibus sacerdotes, & nostræ projectæ sint porcis & canibus margaritæ. Gelasius tamen in epistola ad Orientales, Petrum Fullonem a Zenone Imperatore introductum esse dicit in sedem Antiochenam. Verba Gelasii sunt hæc. 'Ut taceam quod per Zenonem Imper. qui utique Antiocheno Petro quem introduxerat, & ejus sacerdotium comprobaverat, sine dubio communionem permixtus communicabat Acacius. Idem Gelasius in epist. 13. ad Episcopos Dardaniæ, Zenonem quidem id sua auctoritate fecisse scribit: Sed Acacium id fieri passum esse: & palam quidem a Petri Antiocheni communionem abstulisse: Imperatori tamen Petrum promoventi minime restitisse. Zenonem itaque in literis suis scripsisse ait, istud a se factum esse ex consilio ac dispositione Acacii. At Calendio cum se per fraudem & calumniam destitutum videret, literas scripsit ad Felicem Papam, quibus ei & destitutionem suam, & violentam Petri Fullonis post tot damnationis sententias restitutionem nuntiabat. Quibus cognitis Felix Papa, habita Synodo apud sanctum Petrum, cui interfuerunt quadraginta tres Episcopi, Petrum Fullonem Antiochenis Ecclesiæ pervasorem, & una cum illo Petrum Moggum Alexandrinum Episcopum, & Acacium Constantinopolitanum damnavit. Damnationis sententiæ primus inter Episcopos qui Concilio intererant, subscripsit Candidus Tiburtinus his verbis. Candidus Tiburtinæ civitatis Episcopus, Petro Alexandrinæ Ecclesiæ pervasori, & Acacio quondam Ecclesiæ Constantinopolitanæ, necnon etiam Petro Antiocheno, ab Episcopatus & Christianorum numero olim jure & merito segregatis, omnibusque sequacibus eorum, sequens auctoritatem Sedis Apostolicæ secundum nostrum & Catholicæ Ecclesiæ statum justa deliberatione prolatam, anathema dicens subscripsi. Et quadraginta duo Episcopi similiter subscripserunt. Hæc est quinta Petri Fullonis damnatio, facta a Felice Papa in secunda Synodo Ro-

mana, quæ habita est causa Antiochenæ Ecclesiæ, anno Christi 484. ut supra demonstratum est. Prima enim Synodus Romana, sub eodem Felice Papa collecta fuerat ob causam Alexandrinæ Ecclesiæ, & ob prævaricationem Vitalis ac Miseni Episcoporum eodem anno, Consulatu Theoderici & Venantii.

CAPUT IV.

Hæc sunt quæ de Petri Fullonis damnationibus ex optimis Scriptoribus, & ex certissimis documentis collegimus. At Baronius in Annalibus Ecclesiasticis, eumque secutus Binius in collectione Conciliorum generalium, duas præterea Synodos in quibus Petrus Fullo damnatus est, nobis obtrudunt: Constantinopolitanam scilicet ab Acacio collectam, anno Christi 483. & Romanam, habitam à Felice Papa eodem anno. Epistolas etiam proferunt multorum Episcoporum, partim Occidentalis, partim Orientalis Ecclesiæ. Quas ego falsas esse ac supposititias conabor ostendere. Hujus enim rei potissimum causa, tota hæc à me suscepta est disputatio; ac primo quidem loco de epistolis dicam, quarum falsitatem non difficile erit convincere. Omnes illæ epistolæ à diversis Episcopis ad Petrum Fullonem scriptæ, quæ leguntur in tomis Conciliorum, & in Annalibus Baronii, ex Græco sermone in Latinum conversæ sunt. Quod quidem evidenter apparet, tum ex elocutione quæ barbara est & inconcinna, tum ex eo quod duæ habentur earum interpretationes longe inter se diversæ. Porro Græcæ illæ epistolæ falsitatem suam multis indiciis produunt. Primo enim nomina ipsa Episcoporum qui ad Petrum Fullonem scribunt, haud dubie conficta sunt & commentitia. Cui enim notus est Faustus Apolloniadis, Pamphilus Abydorum, Asclepiades Trallium, Anthæon Arfinoes Episcopi? † Cui compertus est Quintianus Episcopus Asculanus, aut Justinus Episcopus Siciliæ? Neque enim additum est nomen urbis: sed totius Insulæ Episcopus appellatur. Nullus certe ex istis Episcopis, in Historia illorum temporum nominatus reperitur. Et Felicem quidem Romanæ urbis Episcopum, atque Acacium Episcopum urbis Constantinopolitanæ per literas corripere atque admonere Petrum Fullonem, ut ad meliorem frugem revertatur, haud quam certe miramur: id enim juris habuerunt in collegam & consortem Patriarchalis dignitatis. Isti vero modicarum urbium Episcopi, nulla auctoritate præditi, & in diversis Provinciis longe ab Antiocheni Diocesi positi, qua ratione impulsus sunt, ut Antiochenum Patriarcham scriptis ad eum literis admonerent? Quibus id sufficere oportebat, ut Petri Fullonis hæreticam novitatem ad suos Patriarchas deferrent. Ipsi vero per se ac suo nomine ad Petrum Fullonem scribere nequaquam debuerant; verum id munus Metropolitanis suis ac Primatibus reservare. Denique omnes illæ epistolæ, licet à diversis Episcopis & ex Provinciis longe inter se distitis conscriptæ, uno tamen eodemque stilo elaboratæ sunt, id est rudi ac barbaro sermone. Quo maxime argumento falsitas earum deprehenditur. Neque enim fieri potest, ut tam diversarum nationum Episcopi eodem prorsus genere sermonis utantur. Præterea cur Episcopus Asculanus, cur Pontifex Romanus Græce scribit ad Petrum Fullonem? Neque enim solebant illis temporibus Episcopi Romani alia quam Latina lingua literas scribere ad Episcopos Græcos, ut testantur Epistolæ Pontificum Romanorum. Quid autem dicturi sumus de epistola Flacciani Rhodopenis Episcopi ad eundem Petrum Fullonem scripta, quam ex codice Vaticano primus protulit Baronius ad annum Christi 483. In qua post exordium insulsum penitus atque ineptum leguntur hæc verba: 'Quis est igitur qui procillas excitavit hæresim, nisi tu qui sollicitasti aures Principis innocentis, & falsis literis cor Pontificis erexisti, ut ad communionem te susciperet, dicendo: Non mihi fiat ulterius crucem apponere Trinitati, prædicando tantum Christum crucifixum. Cui enim non videatur horrere sermo impudentis? Ubi ergo ex hoc declinans remaneam non susceptus à vobis; & ubi sunt viscera Christi ad Petrum? Baronius ait hæc esse verba ex epistola Petri ad Acacium, scripta tunc cum se simulavit esse Catholicum, eo consilio ut susceptus in communionem Acacii, sedem suam recuperaret. Verum ex Gelasii Papæ epistola ad Orientales, constat Acacium nunquam Petro Fulloni communicasse. Scribit enim Gelasius in epistola supra memorata, idque frequenter inculcat, gloriari solitum esse Acacium, quod Petro Antiocheno, id est Fulloni, nunquam communionem socia-

NOTÆ.

* Gelasius post damnationem Acacii [Calendionem] depositum esse testatur. Id est, post primam Acacii damnationem: de qua distinctius agitur in Annot. ad Dissert. 2. W. Lowth.

† Cui compertus est Quintianus Episcopus Asculanus, aut Justinus Episcopus Siciliæ. Pro Asculanus legendum Episcopus Asculanus, vel Arculanus, ut ex libello Synodico emendat Pagius; & pro Siciliæ legendum Sicilia, juxta eundem, ad ann. 483. n. 14. &c. ubi reliquis objectionibus adversus has Epistolas à Valesio allatas dissolvit. W. Lowth.

tus fuisset. Idem quoque testatur in epistola 13. ad Episcopos Dardaniz. Quia Synodo Calcedionem idem expelli fecit Acacius? Nihilominus eidem Petrum tam manifestum hæreticum, ut eidem palam nec se communicare prætenderet, sua passus est dispositione substitui. Sic enim locus ille scribendus est. Quo igitur modo literas ab eo accepit Acacius, aut ad eum misit, fratrem illum appellans? Sic enim legimus in epistola illa Acacii ad Petrum Fullonem. Postremo, quid ineptius est iis verbis quæ leguntur * in epistola 3. Felicis Papæ ad eundem Fullonem, qua damnationis sententiam in eum contorquet. Etenim sit in te hæc fixa damnatio à me, & ab his qui sub me constituti Episcopales sedes gubernare noscuntur, & Acacio Constantinopolitana Ecclesiæ pastore, & venerabilibus Episcopis ejus juri subiectis, tanquam & ipsis minime consentientibus, &c. Multa sunt in his verbis quæ tolerari non possunt. Primo enim hic mos non erat Pontificum Romanorum, ut Episcoporum qui una cum ipsis in Synodo confederant, in decretis suis ac sententiis mentionem ullam facerent. Certe hanc consuetudinem fuisse Pontificum Romanorum Felix ipse testatur in epistola secunda ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam constitutos, his verbis: Quotiens intra Italiam propter Ecclesiasticas causas, præcipue fidei, colliguntur Domini sacerdotes, consuetudo retinetur ut Successor Præsulum Sedis Apostolicæ ex persona cunctorum totius Italiæ sacerdotum, juxta sollicitudinem Ecclesiarum sibi competentem cuncta constituat. Quid quod Acacium sibi adjungit, quasi ejus sententiam in damnando Petro Antiocheno secutus esse videatur: omitta mentione Simplicii Papæ, à quo idem Petrus diu ante fuerat condemnatus, quemadmodum supra docuimus. Cæterum notandum est, in Græcæ textu hujus epistolæ longe aliam scripturam haberi: sic enim ibi legitur: καὶ ἡ πικρὴ γνώμη τοῦ αὐτοῦ ἡ καὶ αὐτοῦ αὐτῶν ἐκείνων, καὶ τῶν διακόνων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁρίων, &c. Id est, Hæc igitur tui deposuisti fixa sit à me, & ab iis qui mecum Apostolicam sedem gubernare noscuntur. Quæ verba de Presbyteris & Episcopis Cardinalibus potius intelligenda sunt, qui quasi Coadjutores quidam erant Romani Pontificis, ut in quadam epistola loquitur Petrus Cluniacensis. Dicit hic fortasse aliquis, eas epistolas non ex Græco in Latinum sermonem esse translatas: sed Græcas potius ex Latinis factas videri: (Atque ita sensit Anastasius Bibliothecarius in Præfatione Collectaneorum, ad Joannem Diaconum ita scribens: Nonnulla quæ latine fuerunt edita, latinitas funditus mole oblivionis obruta deplorasset, nisi ex Græcorum fonte librorum hæc hausta post scribendo pectore resumpsisset: sicut epistolam Beati papæ Felicis in Petrum Antiochenum, sententiam proferentem damnationis.) ego vero in præsentiarum id non inquirō. Hoc tantum dico, et si epistolas illas demus ex Latino sermone in Græcum conversas esse, ne sic quidem à falsi nota & suspitione liberari. Nam quæ supra attulimus argumenta ad convincendam earum falsitatem, in utramque partem valent. Et hæc quidem adversus epistolas illas supra memoratas dicta sufficiant. Nunc ad Synodos ipsas veniamus, Constantinopolitanam scilicet ac Romanam. Has Baronius

eumque secutus Binius, adversus Petrum Fullonem Antiochenum Episcopum collectas esse dicunt anno Christi 483. Consulatu Fausti viri clarissimi. Atqui Petrus Fullone anno nondum Antiochenam sedem invaserat. Nam Calendio per vim & calumniam depositus est anno sequente, qui fuit Christi 484. statimque in ejus locum Petrus est subrogatus, ut ex certissimis testimoniis Felicis ac Gelasii Romanorum Pontificum superius ostendimus. Deinde quorsum Acacius Petrum Fullonem iterum damnare necesse habebat, quem Simplicii Papæ temporibus in Constantinopolitana Synodo jam ante damnaverant, ut supra demonstratum est ex epistola ipsius Acacii ad Simplicium Papam, & ex literis Felicis Papæ ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam residentes? Quorsum item Felix necesse habebat Petrum Fullonem sententia sua damnare, qui jam antea à Simplicio fuerat condemnatus? Quod si quis respondeat novum crimen Petri extitisse, ac proinde opus fuisse nova damnatione; nego novum ullum crimen admissum tunc esse à Petro Fullone. Clausula enim illa, qui crucifixus es pro nobis, diu ante annum Christi 483. & 484. à Petro Fullone adjecta fuerat Trisagio. Nec in tertia ejus restitutione, sed post primum enthronitum, Leone August. Imperium gubernante, addita fuerat à Petro, ut docet Theodorus Lectior in libro primo, & Theophanes in Chronico, & Cedrenus.

CAPUT V.

NOTANDUM porro est clausulam, illam à Petro Fullone adjectam hymno Trisagio, in Orientalibus Ecclesiis perpetuo deinceps usurpatam fuisse a Catholicis sacerdotibus, licet Constantinopolitana Ecclesia & pleræque Occidentalia, clausulam illam rejicerent. Certe Ephraemius Patriarcha Antiochenus, quem Catholicum fuisse constat, adhuc sua ætate passim in omnibus Orientalibus Ecclesiis clausulam illam cani solitam esse testatur in epistola ad Zenobium Scholasticum: nec ullum discidium inter Orientales & Occidentales hujus rei causa extitisse; cum Orientales quidem hymnum illum Trisagium ad Christum referrent: Occidentales vero eum referrent ad Trinitatem. Ex quo etiam convincitur falsitas epistolæ, quas supra memoravi, Felicis scilicet & Acacii. Nam si Petrus Fullo ob adjectionem illius clausulæ a Sede Romana & Constantinopolitana damnatus fuisset, nunquam profecto appendix illa Trisagii retenta esset ab Orientalibus, nec Constantinopolitani & reliqui Occidentales communicare deinceps sustinuisent Orientalibus, qui eam clausulam retinebant. Adde quod Avitus Viennensis Episcopus, in epistola ad Gundobadum Burgundionum Regem, clausulam illam: qui crucifixus es propter nos, miserere nobis, ambabus, quod aunt, ulnis amplectitur, & hæreticos censet eos qui illam rejicerent. Quod profecto nunquam ab Avito factum esset, si Petrus Fullo ob ejus clausulæ adjectionem a Felice Papa in Romana Synodo damnatus fuisset. Vixit enim Avitus paulo post tempora Felicis Papæ, Sedi Romanæ addictissimus.

NOTÆ.

* In Epistola tertia Felicis PP. Hanc & sequentem Epistolam Librariorum errore Felici inscriptas, Simplicio Papæ revera tribuendas esse, multis contendit Pagius ad ann. 478. n. 6, &c. In his enim Papa ad Acacium tanquam ad amicum & eadem secum in Fullone damnando sententiam scribit: cum inter Felicem & Acacium nunquam conveniret: imo in prima Epistola quam Felix ad Acacium dedit, questus est Acacium à Decessoribus suis literis incitatum, velut obstinate silentio nihil quicquam voluisse referre. W. Lowth.

† Ephraemius—in Orientalibus Ecclesiis clausulam illam cani solitam esse testatur] Pagius ad ann. 412. n. 13. ex Sirmondi notis in Avitum observat, hæc talia ab Ephraemio de Orientalibus scribi: Veteres enim omnes semper de Deo Trino, nunquam de Filio solo huic Hymnum accepisse, quem & epiphanius ea de causa nuncupasse: Præterea, Petrum Fullonem hanc clausulam adjecisse, quo Deum cum Theopachiti crucifixum assereret. W. Lowth.

‡ Avitus in Epistola ad Gundobadum] Avitum male de rebus Constantinopoli gestis edoctum, Epistolam istam scripsisse, plausus ostendit Pagius, ibid. n. 11; 12. W. Lowth.

DE DUABUS SYNODIS ROMANIS IN QUIBUS DAMNATUS EST ACACIUS.

CAPUT PRIMUM.

HISTORIAM damnationis Acacii recte quidem ac diligentissime, ut solet, exposuit Baronius in Annalibus Ecclesiasticis. Unum tamen est quod ejus diligentiam fugit. Neque enim animadvertit Acacium à Felice Papa bis damnatum fuisse. Sed neque Blondellus, qui Acacii Historiam post Baronium retraxavit, in libro de primatu Ecclesie id observasseprehenditur. Et Baronio quidem danda est venia, quippe qui nullum habebat veterem Scriptorem, ex quo iteratam hanc Acacii damnationem haurire posset. Blondellus vero excusari nullomodo potest, qui gesta de nomine Acacii à Jacobo Sirmundo edita studiose legerat, in quibus discrete scriptum habetur id quod dixi. Sic enim loquitur Felix Papa in epistola ad Vetraniem Episcopum. 'Unde merito prædictus Acacius, Apostolicæ Sedis, quæ nunc executrix utique sæpe dicti Chalcedonensis Concilii pro fide Catholica tunc probati non defuit, iterata excommunicatione depulsus est, ne per eum, quod absit, nos quoque reddamur complices peccatorum.' Nostrium igitur est sedulo inquirere, quando primum & quando iterum ab Apostolica sede excommunicatus fuerit Acacius.

CAPUT II.

PRIMUM quidem damnatus est Acacius in Synodo Romana quæ collecta est anno Christi 484. Venantio & Theodorico Coss. ad audiendam rationem legationis Vitalis atque Miseni. Huic autem legationi causam dederat Joannes Alexandrinus Episcopus, quem Græci quidem Tabennesiota cognominant, eo quod esset ex numero Tabennesium Monachorum, qui apud Canopum Monasterium habebant jam inde à Cyrilli Episcopi temporibus: Liberatus vero Talaiam perpetuo cognominat, vel Talai-dam. Sic enim scribit Baronius: Ego vero Thladiam malle rescribere, id est Eunuchum. Ita enim Græci appellare solent Spadones. Hic Joannes post mortem Timothei Salophacioli, à Catholicis ordinatus est Episcopus Alexandrinæ, anno natalis Dominici 481. Statimque post ordinationem suam Synodicas literas ex more misit ad Simplicium Papam, & ad Calendionem Episcopum Antiochiæ, ut ex Gelasio in gestis de nomine Acacii, & ex Liberati Breviario didicimus. Ad Acacium vero Constantinopolitanum Episcopum Synodicas mittere neglexit, seu quod amicitie Hilli magistris officiorum nimis consideret, seu quod jam diu antea infensus erat Acacio, ut inquit Liberatus. Ea res Acacii animum graviter commovit; qui se à Joanne despectum videns, Imperatoris animum adversus eum exasperavit, minus idoneum Episcopatu Alexandrino eum esse dicens, qui olim de Ecclesia exire voluisset, & Timotheo Salofaciolo suavisset, ut nomen Dioscori sacris diptychis infereret: ad hæc perjurii reum esse affirmans, quippe qui jurasset olim Imperatori, nunquam se Alexandrinam sedem ambiturum. Petrum vero Moggum magis idoneum esse Episcopatu asserebat, utpote gratum atque acceptum populo Alexandrinorum: ejusque opera Ecclesie urbis Alexandrinæ ac totius Egypti ad unitatem reduci posse. His adductus Imperator Zeno, scripsit primo litteras ad Simplicium Papam per Uranium subadjuvam, quibus Joannem supra memoratum, tanquam perjurii reum, quod quidem Acacio etiam Episcopo notum esse perhibebat, sacerdotio judicabat indignum. Satiùs autem esse dicebat, ut ad procurandam Ecclesiarum Egypti unitatem atque concordiam, Petrus

in eam sedem restitueretur. His Imperatoris literis acceptis, Simplicius Papa, qui Joannis Apocrisarios in communionem suam recipere, ejusque ordinationem sententia sua confirmare jam paratus erat, pedem repressit, ne contra Imperatoris testimonium quidquam præpropere egisse videretur. Mox per eundem Uranium subadjuvam rescripsit Imperatori: Quod quidem ad Joannis ordinationem attinet, lecto Imperatoris testimonio suspendisse se ab ejus confirmatione; quod vero ad restitutionem attinet Petri, eum utpote hæreticum & ab hæreticis postulatum, nec posse, nec debere restitui, quippe qui Apostolico judicio damnatus, in pristino errore adhuc permaneret. Scripsit etiam Simplicius literas ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum, quæ etiamnum extant. Harum literarum mentio fit in libello citationis, per Vitalem ac Misenum legatos ad Acacium directo. At Zeno cum id quod maxime cupiebat, restitutionem scilicet Petri, sibi à Simplicio denegatum videret, graviter offensus est, quemadmodum testatur Gelasius in gestis de nomine Acacii. Spreta igitur responsione Simplicii Papæ, scripsit ad Pergamium Ducem Egypti & ad Apollonium Augustalem, ut Joannem quidem ex urbe Alexandrina expellerent, Petrum vero in Episcopali sede collocarent. Hæc Imperatoris literas Amon Abbas, & qui cum illo erant Apocrisarii Petri, ex urbe regia Alexandriam detulerunt. Hunc in modum ejectus Joannes, Romam ad Simplicium se contulit, ut ejus ope ac suffragio pristinam sedem recuperaret. Ac Simplicius quidem Papa eum benigne, uti par erat, excepit, & ad eum omni ope juvandum ac restituendum, promptum se ac paratum exhibuit. Verum fatali morte præreptus, totum illud negotium Successori suo perficiendum reliquit. Mortuo Simplicio Papa anno natalis Dominici 483. Cælius Felix in ejus locum substituitur. Cui mox post peracta ordinationis solemnia, in celeberrimo Conventu Episcoporum totius Italie, Joannes Alexandrinus Episcopus libellum obtulit, varia adversus Acacium criminationis capita continentem. Felix igitur ex consilio Episcoporum, legationem ad Zenonem Imperatorem mitti decernit. Electi ad id munus obeundum Vitalis ac Misenus Episcopi, cumque his Felix defensor Ecclesie Romanæ, petitori ab Imperatore, primo quidem ut Chalcedonense Concilium firmaretur: deinde vero ut Petrus tanquam hæreticus ex Alexandrina pelleretur Ecclesia: utque Acacius Romam mitteretur, libello Joannis Alexandrini responsurus, quemadmodum scribit Evagrius in libro tertio Historiæ Ecclesiasticæ. Extant hodieque epistolæ duæ Felicis Papæ ad Zenonem Augustum, quas Vitalis & Misenus Episcopi secum detulerunt, in quibus continetur id quod supra dixi. Illud autem in primis observandum est, quod cum in supradictis literis Felix omni studio ab Imperatore contendat, ut Petrus de Alexandrina sede exturbetur, de Joanne tamen in suum locum restituendo ne verbum quidem ullum dicit. Quod quidem prudenti consilio à Felice factum esse suspicor, ne Imperator Joannis nomine offenderetur. Invisus enim erat Zenoni Joannes, tum ob admissum perjurium, ut jam dixi, tum ob amicitiam quæ ei cum Hillo intercedebat. Nam & ante Episcopatum Joannes cum esset Oeconomus Ecclesie Alexandrinæ, & omnium Ecclesiarum reditus ac pecunias administraret, multa munera ad Hillum Magistrum officiorum miserat, quibus ejus gratiam ac suffragium sibi compararet. Et posteaquam Episcopatu dejectus fuisset, eundem Hillum adierat Antiochiæ, de rebus suis cum eo collocuturus, ut scribit Liberatus in Breviario. Detulerunt præterea iidem Legati Sedis Apostolicæ, literas Felicis Papæ ad Acacium, quibus eum admonebat Felix.

Felix, ut memor veteris instituti, sese ab omni suspitione liberaret, & pro Chalcedonensis Concilii auctoritate firmanda modis omnibus apud Principem laboraret. Dum hæc legatio in itinere esset, Cyrillus Accemitenfium Præfectus, literas misit ad Felicem Papam, quibus de nimia ejus tarditate conquereretur, cum interim tam gravia ac nefaria contra rectam fidem admitterentur. Scripsit itaque Felix ad Vitalem ac Misenum Episcopos, ne quidquam agerent, priusquam cum Cyrillo collocuti essent, & quid agendum esset ab eo didicissent. Alias etiam 10 instructiones seu commonitoria ad eos misit. Alteram item Epistolam ad Zenonem Augustum, in qua tum de Chalcedonensi Concilio, tum de persecutione Catholicorum ab Hunerico in Africa excitata, cum commonebat, ut testatur Evagrius. Verum hæc posteriores Felicis ad Zenonem literæ hodie non extant. Legati cum Abydum venissent, illic ab Imperatoris satellitibus comprehensi, & chartis eorum ablatis, custodiæ mancipati sunt. Anastasius quidem Bibliothecarius, apud Heracleam Thraciæ oppidum eos captos esse scribit. Verum Theophanem potius sequendum esse existimo; quippe qui in hujus rei 20 narratione certiora dixerit quam Anastasius. Conjectis in custodiam Legatis, primo quidem minatus est Imperator sese eos interfecurum, nisi Petro & Acacio communicarent. Sed cum minæ nihil proficerent, ad blanditias conversus, donis ac muneribus eos corrumpere aggressus est. Addito etiam jurejurando, tam ipse quam Acacius iisdem pollicitus est, integram causam Apostolicæ Sedi servandam esse, nec ullum inde præjudicium causæ futurum, si Legati cum Acacio ac Petro communionis 30 societatem iniissent. Testatur id Gelasius Papa in epistola ad Episcopos Dardaniz, haud procul ab initio ita scribens: 'Sed Acacius non solum despexit satisfacere postulat, verum etiam ipsam Legationem Sedis Apostolicæ blandimentis, præmiis, perjuriisque deceptam, quibus ei cum Imperatore promissit, integram Præfulis Apostolici causam de omnibus esse servandam, Petri communionem ne pollutam redire perfecit. His artibus decepti Legati, cum e custodia producti essent, una cum Acacio & Petro Apocrisiariis ad Ecclesiam processerunt, & Missarum 40 solemniam celebrarunt, reclamantibus licet Orthodoxis, & prævaricationem hanc esse ac perditionem rectæ fidei, semel, iterum, ac tertio contestantibus. Primum quidem protestationis libellum funiculo ad hamum circumligantes, uni ex Legatis suspenderunt; secundum vero in codicem immiserunt; tertium olerum cophino inferentes, ad Legatos miserunt, ut scribit Theophanes in Chronico. Cujus verba ex versione Anastasii Bibliothecarii ita sunt corrigenda: *ἡμεῖς δὲ τῶν βιβλίων ἐκείνων*. His ita gestis, Legati sedis Apostolicæ operi ignominia ac dedecore revertuntur; cum non solum ea ad quæ agenda missi fuerant, non egissent: sed cum Petro, ad quem expellendum directi erant, inita communione polluti essent. Porro Zenonis & Acacii literas, quas illi ad Felicem Papam rescripserant, Romam redeuntes secum detulerunt, 50 plenas contumeliarum in Joannem: Petri vero laudibus ac præconiis refertas. Epistolæ quidem Zenonis Augusti partem refert Evagrius in libro 3. De Acacii autem epistola Felix Papa, & Synodus Romana, & Gelasius in Gestis de nomine Acacii passim loquuntur. Post discessum Legatorum ex urbe Constantinopoli, Felix defensor Ecclesiæ Romanæ, quem Felix ex Latere suo Legatum miserat, cum Vitalis atque Misenus ex sacerdotali collegio delecti fuissent, ut testatur Felix in libello ad Zenonem Augustum, cogente morbi necessitate tardius subsecutus, ita contumeliose exceptus est ab Acacio, ut nec eum in conspectum suum admittere sustinuerit, ut testatur Felix in sententia damnationis Acacii. Addit Liberatus Felicem præterea detrusum esse in custodiam, & chartas ejus ablatis: ideo scilicet quod Acacio ac Petro, sicut 70 Vitalis ac Misenus fecerant, communicare nolisset. Priusquam Legati Romam reversi essent, fama adventum eorum præveniens, prævaricationem eorum ubique divulgaverat. Sed & Monachi Accemitenfes, quorum dux erat Symeones, veloci cursu prægressi, Felicem Papam de cunctis quæ acta erant Constantinopoli, certiores fecerant. Tandem igitur ingressis in urbem Legatis, Felix Papa Synodum sexaginta septem Episcoporum collegit in Basilica Beati Petri. Illic Vitalis ac Misenus cum legationis sibi mandatæ rationem reddere juberentur, ad vanas excusationes conversi, vim sibi factam, seque hostili more captos, & in carcerem detrusos chartis omnibus sibi ablatis, conquesti sunt. Fraudibus denique ac fallaciis circumventos, se nescientes Petro Alexandrino communicasse dixerunt. Quæ cum dicerent, inductus in judicium Symeones Monachus, convicit eos mendacii. Eo enim tempore quo a celebranda Missarum solemniam una cum Acacio processerant, Apocrisiarios Petri simul adfuisse, & nomen Petri, quod antea non nisi tacite & occulte in Ecclesiasticis tabu-

lis legebatur, ipsis tunc præsentibus, palam inter Altaria recitatum esse docuit. Præterea Legatos nunquam sermonem conferre voluisse cum Orthodoxis qui eos adibant Constantinopoli, nec literas Felicis Papæ reddendas iis curasse ad quos fuerant scriptæ. Quin etiam Silvanus Presbyter, qui una cum Legatis versatus erat Constantinopoli, cuncta quæ à Symeone dicta erant, verissima esse, testimonio suo confirmavit. Quibus compertis, Felix Papa primo quidem Vitalem ac Misenum Episcopos Sacerdotio simul & Communione privavit. Petrum deinde Alexandrinum, & Acacium Constantinopolitanum à sacerdotali collegio, & ab Ecclesiastica Communionem pronunciavit alienos. Hæc est prima damnatio Acacii in Synodo Romana, quæ collecta est anno Christi 484. die 5. Kal. Augusti, Theodoro & Venantio Coss. ut colligitur ex sententia depositionis, quam Felix Papa ad Acacium misit. Hujus autem Synodi Romanæ unicuique hodie superest fragmentum, quod refert Evagrius in cap. 21. libri 3. pars scilicet sententiæ ab universa Synodo prolata in Petrum & Acacium. Quamquam in supradicto Evagrii loco Acacius diferte non dicitur fuisse depositus. Nempe Evagrius priorem dumtaxat partem sententiæ Synodalis referre satis habuit; posteriorem vero partem in qua depositus & excommunicatus erat Acacius, de industria prætermisit: sive quod id ipsum jam antea retulerat, in cap. scilicet 18. ejusdem libri: sive quod honori sedis Constantinopolitanæ consultum se existimavit, si id reticeret, quod Constantinopolitanos Antistites molestissimo animo ferre non ignorabat.

CAPUT III.

De secunda damnatione Acacii.

POST damnationis sententiam, omnium Episcoporum qui tunc aderant ore in Acacium prolata, Felix Papa aliquantisper substitit, nec eam protinus ad Acacium mittendam putavit; expectans videlicet num Acacius resipisceret, & mutato proposito sese ab hæreticorum communione revocaret. Verum Acacius, tantum abest ut priora delicta correxerit; quin potius ex Principis favore ac patrocinio fiduciam sumens, graviora adhuc adiecit. Quippe Calendione Orthodoxo Episcopo è sede sua dejecto, quem ipse Episcopum ordinaverat, Petrum Fullonem, & a sede Apostolica, & ab ipso antea damnatum in Antiochenfium Ecclesiam immisit. Ex quo factum est ut Eutychianis hæreticis aditus panderetur. Pulsis enim Catholicis Sacerdotibus, in eorum locum subrogati sunt hæretici, ut testatur Gelasius, tum in Epistola quam scripsit ad Episcopos Dardaniz, tum in ea quam scripsit ad Episcopos Orientales. Quod si quis Episcoporum Orientis qui tunc jussu Zenonis depositi sunt, nomina scire desiderat, hæc sunt: Nestor Tharsensis, Cyrus Hierapolitanus, Joannes Cyrestensis, Romanus Chalcidius, Eusebius Samosatensis, Julianus Mopsuestenus, Paulus Constantinæ, Manus Hemeriz, Andreas Theodosiopolis Episcopi; quos Imperator Zeno ob eandem causam ac Calendionem sedibus suis ejecit; eo quod scilicet illo ac Leontio Tyrannis favisse dicerentur. Et hic quidem erat prætextus Imperatoris. Vera autem causa expulsiōis illorum hæc fuit, quod Henotico Zenonis edicto subscribere recusarent, ut scribit Theophanes in Chronico pag. 115. & Nicephorus in libro 16. cap. 12. Hanc calamitatem Antiochenfium Ecclesiæ cum Felix Papa, sive ex Calendionis, sive ex aliorum literis didicisset, Synodum Episcoporum collegit in Basilica B. Petri Apostoli: cui interfuerunt quadraginta tres Episcopi, quorum princeps erat Candidus Episcopus Tiburtinus. In hac Synodo Petrus quidem Fullo, utpote qui tyrannico more Antiochenfem Ecclesiam occupasset, anathemate percussus est. Acacius vero cum Petro Alexandrino, iterata excommunicatione damnatus. Extat Epistola Synodica hujus Concilii scripta ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes. In qua duplex Acacii excommunicatio, duæ item Synodi Romanæ, in quibus damnatus est Acacius, clare ac distincte commemorantur. Nam prima quidem Synodus Romana designatur his verbis, quæ leguntur initio hujus epistolæ: *Cum Vitalis atque Misenus nostro judicio constituti, causas mandata sibi pro fide legationis exponerent, quoniam astutiores sunt filii lucis filii tenebrarum, prævaricatores mandata sibi legationis, circumveniente magisque opprimente Acacio, sunt reperi, &c.* Deinde prima Acacii damnatio refertur his verbis: *Acacium quoque membris Christi perniciosius inhiantem, & per civitates ac provincias unam de fide Catholica Ecclesiam dissipantem, inter Episcopos sanctos, atque inter Christianos judicavimus non haberi, &c.* Altera autem Synodus Romana, & secunda ejusdem Acacii damnatio paulo post memoratur his verbis: *Unde nunc causa Antiochena Ecclesia apud Bea-*

zum Petrum Apostolum collecti, rursus dilectioni vestra morem qui apud nos semper obtinuit, properavimus indicare. Et aliquanto post: Sic autem Acacius impietatem pestifera damnationis tetendit, ut etiam dejectus insulset, ut scissus scire non desinat; & cum omnino extra corpus haberetur, ejus tamen membra dilaceret. Et de se scriptum esse testatur: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit, adjiciens deteriora prioribus, persequendo jam mortuos: ejus anima graviter delinquendo, condemnationem secunda mortis incurrit. Qui Calendione Episcopo sancto, quemadmodum cognovimus, nuper ejecto, Petrum totiens & a se ante damnatum, in ejus immisit Ecclesiam. Dicit hic aliquis, non duplicem Synodum Romanam his verbis quæ protulimus, designari; sed duplicem duntaxat actionem seu confesum unius Synodi: idque ex eo satis declarari, quod ea quæ in utroque confesum gesta sunt, unica epistola continentur: cum si duplex revera fuisset Synodus, duæ quoque scribendæ fuissent Epistolæ. Ego vero primum quidem ita respondeo, quod ad hanc disputationem attinet, parum referre, utrum duplex an una tantum fuerit Synodus Romana. Mihi enim sufficit, dum Acacium iterata excommunicatione damnatum esse ostendero, quod initio hujus disputationis probandum susceperam. Verum ulterius jam progredior, & plus quam pollicitus sum, demonstrabo: duas scilicet fuisse illas Synodos, in quibus damnatus est Acacius; non autem duas actiones unius Synodi. Id autem his rationibus evincam. † Utraque quidem Synodus eodem anno, eodemque in loco collecta est, in Basilica scilicet B. Petri Apostoli, Venantio V. C. Consule: id est, anno Christi 484. Sed prior quidem collecta est die quinto Kalendas Augusti, ut colligitur ex subscriptione sententiæ depositionis à Felice Papa ad Acacium missæ. Secunda vero congregata est Kalendis Augusti, ut colligo ex subscriptione epistolæ Felicis Papæ ad Zenonem Augustum, quam primus in lucem edidit Jacobus Sirmundus, vir de literis optime meritis. Ita quatuor duntaxat dierum spatium inter utramque Synodum intercessit. Ex quo factum esse opinor, ut ea quæ in utraque Synodo gesta erant, unica epistola complexi fuerint Episcopi. Cæterum priori quidem Synodo interfuerunt sexaginta septem Episcopi; qui etiam sententiæ depositionis Acacii omnes subscripserunt, ut docet subscriptio ad calcem illius sententiæ subjecta. Secundæ vero Synodo interfuere quadraginta tres Episcopi, quorum princeps erat Candidus Tiburtinus, ut legitur in epistola Synodica ejusdem Concilii ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes. Denique prior quidem Synodus Romana à Felice Papa collecta est ad audiendam rationem legationis Vitalis atque Miseni, qui Alexandrinæ Ecclesiæ causa missi fuerant Constantinopolim. Altera vero Synodus causa Antiochenis Ecclesiæ congregata est in urbe Roma, ut testatur epistola Synodi Romanæ, ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes, ejus verba superius adduximus.

CAPUT IV.

De Actis posterioris Synodi Romanæ.

Hujus posterioris Synodi, quæ Antiochenis Ecclesiæ causa Romæ celebrata est, Acta omnia interciderunt, præter Epistolam Synodicam, quæ scripta est universis Presbyteris & Archimandritis Constantinopoli & per Bithyniam consistentibus. Huic Epistolæ subjuncta erat sententia Felicis Papæ in Acacium. Quæ cum in priorē Synodo Romana perscripta fuisset, suppressa est aliquandiu, sicut antea observavi. Tandemque paucis post diebus, cum de Calendionis destitutione, & de violenta Petri Antiocheni irruptione nuntiatus fuisset, collecta iterum Synodo constitutum est, ut eadem sententia per Tutum defensorem Ecclesiæ Romanæ ad Acacium portaretur. Traditæ sunt eidem Tuto literæ ad Zenonem Augustum perferendæ, quibus supplicabant Episcopi, ut decretis Synodi obtemperare vellet. Aliæ item literæ ad Clerum & Senatum ac populum Constantinopolitanum. His duabus autem epistolis subjectæ erant supradictæ literæ Synodica, scriptæ ad universos Presbyteros & Archiman-

ditas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes, quibus universi & singuli subscripserant Episcopi, numero tres & quadraginta. Quod quidem eo consilio factum est ab Episcopis, ne ipsorum literæ a malignis hominibus mutari possent, aut pravis interpretationibus corrumpi, ut testantur Episcopi in Epistola illa Synodica, his verbis: Ne quid autem maligne in literis nostris mutari apud pravissimas mentes, aut aliter interpretari possit, primum has easdem literas nostras clementissimo Principi, sicut oportuit, supplicantes, ad Dilectionem vestram, Clerum, plebemque, & amplissimum Senatum direximus, quibus singuli universique subscripsimus. Extant hodie literæ, tum ad Zenonem Augustum, tum ad Clerum & plebem Constantinopolitanam scriptæ, quas primus edidit Jacobus Sirmundus sub Felicis Papæ nomine, quas ad hanc Synodum pertinere non dubium est. Scriptæ sunt enim a Felice Papa totius Synodi nomine, sicut mos erat Ecclesiæ Ro. jam inde ab antiquis temporibus, quemadmodum diserte testantur Episcopi in epistola supra memorata. Subscriptiones autem Episcoporum ex parte tantum supersunt. Solius enim Candidi Tiburtini Episcopi legitur subscriptio. Reliquorum autem duorum & quadraginta Episcoporum qui similiter subscripserant, nomina desiderantur. Scripsit præterea Felix ad Orientales Episcopos, mandans eis, ut a Petri Antiocheni, ut pote hæretici, & Synodali sententia damnati, Communione abstinerent. Hæc epistola Felicis hodie quidem non extat; sed ejus mentionem facit Victor Thunonenis in Chronico, ita scribens: Theodoro V. C. Cos. Felix Romana Ecclesiæ Prasul, Monachis & Clericis per Orientem, Egyptum, & Bithyniam commorantibus scribit, ut Petrum Alexandrinum Episcopum, Chalcedonensis Synodi obrectatorem, & ejus communicatores, id est, Acacium & Petrum Antiochenum, tanquam hæreticos vitent.

CAPUT V.

His Literis acceptis, Tutus defensor Ecclesiæ Romanæ in Orientem navigavit. Cumque Abydum venisset, vitatis insidiis quæ illic dispositæ erant ad interceptos eos qui ex Occidentis partibus veniebant, Constantinopolim pervenit, ubi cum Monachis Acemitenibus collocutus, eorum opera ac ministerio sententiam damnationis quam attulerat, Acacio inter altaria tradidit, ejusque pallio affixit, ut scribit Victor Thunonenis, & Liberatus, ac Theophanes. Epistolas quoque Felicis Papæ iis ad quos scriptæ erant, reddidit. Sed & Edictum sententiæ Felicis Papæ universis in urbe Constantinopoli legendum proposuit. Inter sententiam vero & edictum sententiæ hoc discrimen est, quod sententia quidem ipsum nominatim alloquitur Acacium. Nihil enim aliud est quam epistola Felicis Papæ ad Acacium, causas depositionis illius continens, ut ex lectione ejus apparet. Edictum vero est, quo interdicitur universis, tam Clericis, quam Laicis, ne Acacio in posterum communicent. Id autem sic se habet: Edictum sententiæ Felicis Papæ, propter Acacii Episcopi Constantinopolitani damnationem. Acacius, qui secundo à nobis admonitus, statutorum salubrium non desistit esse contemptor, meque in meis credidit carcerizandum, hunc Deus cœlitus prolata sententia, de sacerdotio fecit extorrem. Ergo si quis Episcopus, Clericus, Monachus, Laicus post hanc denunciationem eidem communicaverit, anathema sit, sancto Spiritu exequente. Erravit igitur Blondellus, qui in libro de Primatu, scribit Tutum defensorem, vel potius Monachos Acemitenes, edictum sententiæ Felicis Papæ Acacio tradidisse. Immo sententiam ipsam tradiderunt Acacio, ut præter Scriptores supra memoratos, diserte testatur Evagrius in libro 3. His omnibus fideliter peractis, sicut in mandatis acceperat, dolis Acacii circumventus est. Missus enim ad eum senex quidam Maronas nomine, magnam vim pecuniæ ei pollicitus est, si Acacio consentire veller, eique omnia quæ Romæ contra ipsum agebantur, aperire. Quod quidem Tutus amore pecuniæ corruptus, scriptis literis se facturum spondit. Verum Rufinus & Thalassius Archimandritæ, & cæteri Monachi Constantinopoli & per Bithyniam constituti, simul atque Tutus Romam reversus est, literas scripserunt ad Felicem Papam, quibus eum de proditione Tuti certiores fecerunt, missis etiam Tuti

NOTÆ.

1. Utraque Synodus eodem anno collecta est] Synodus Romana Acacii causa celebrata ita recenset Pagius, ad ann. 484. n. 4. — & 485. n. 4. — Prima Synodus in causa Miseni & Vitalis Legatorum Constantinopolim missorum V. Kal. Aug. anno 484. coacta, ubi Petrus Alexandrinus & Acacius communionem Ecclesiasticam indigni pronunciantur. vid. Evagr. l. 3. c. 21. Secunda Synodus III. Non. Oct. ann. 485 coacta, ut ex veteri MS. notat Labbeus, ob Calendionem ab Ecclesia Antiochena expulsum; ubi iterata sententia contra Acacium fertur, & per Tutum defensorem Constantinopolim missa est: Cum Valesius inter hæc Synodos quatuor tantum dierum interstitium fuisse statuat. Verum, ut argumentatur Pagius, in posteriori Epistola Synodica mentio fit ejecti Calendionis, tanquam novi criminis adversus Acacium objecti. Quod quomodo Romæ sciri potuit intra quatuor dierum spatium? Præterea, priori Synodo 67 Episcopi, posteriori 42 vel 43 tantum interfuere: ideoque intra quatuor dies utramque Synodum habitam fuisse non est verisimile. W. Lowth.

ipsius literis. Quibus in conventu Episcoporum recitatis, cum eas a se scriptas esse Tutus confessus fuisset, officio pariter & sacrosancta Communione privatus est, ut docet Felix in epistola ad supradictos Archimandritas, quam primus in lucem edidit Jacobus Sirmondus. In ea epistola corrupta sunt hæc verba: *Lege sunt enim litera ipsius in conventu fratrum, qualiter pacta, interposita persona, Marone condemnato, ei cui sententiam portarat, inbasisse creditur.* Quæ sic corrigenda esse existimo: *Qualiter pacto interposito per senem Maronem, condemnato ei cui sententiam portarat, inbasisse creditur.*

CAPUT VI.

* CETERUM in edicto sententiæ quod superius adduximus, difficultate non carent hæc verba: * *Acacius qui secundo à nobis admonitus, &c.* Primo quidem admonitum esse scimus Acacium a Felice Papa per epistolam ad ipsum scriptam, quam Legati sedis Apostolicæ Vitalis atque Misenus Constantinopolim detulerunt. Sed secunda ejusdem admonitio quænam sit, & quando missa fuerit, obscurum est. Liberatus quidem in Breviario scribit, post damnationem Vitalis atque Miseni, cum Acacius manifeste deprehensus esset hæreticus, Felicem Papam in Synodis Literis quas ad eum scripsit, ita posuisse: *Peccasti: ne adjicias; & de prioribus supplica.* Liberatum sequutus est Baronius in Annalibus Ecclesiasticis. Verum observavi, in Acacianæ historiæ narratione Liberatum sæpius hallucinari: idque ex hoc loco manifestissime convincitur. Qui enim fieri potest, ut Felix Papa has Synodicas literas quas refert Liberatus, post damnationem Vitalis ac Miseni, ad Acacium scripserit, cum constet Felicem Papam, quarto aut quinto die post damnationem illorum, sententiam depositionis misisse ad Acacium, ut superius demonstravi? Alia igitur quærenda est admonitio, qua Acacius secundo admonitus fuerit a Felice. Mihi quidem hæc secunda admonitio non alia videtur esse, quam Libellus citationis a Felice Papa ad Acacium transmissus per Vitalem ac Misenum Legatos: qui sic incipit: *Episcopali diligentia commone, debuerat dilectio tua, &c.* Nec dubitabit, ut spero, quicumque eum libellum legerit, quin hæc sit secunda admonitio Felicis Papæ ad Acacium missa. In hac enim epistola Felix Papa benigne monet Acacium, ut accepto libello accusationis, quem Joannes Tabennesiota sedi Romanæ adversus ipsum obtulerat, Romam quamprimum proficisci maret, objectis criminibus responsurus in conventu Episcoporum Italix.

CAPUT VII.

IN sententia item depositionis quam Felix Papa misit Acacio, locus est quidam qui lectorem conturbare merito possit. Sic enim legitur in fine ejus sententiæ: *Sublatum tibi nomen & munus ministerii sacerdotalis agnosce, sancti Spiritus judicio, & Apostolica autoritate damnatus, nunquamque anathematis vinculis exuendus.* Nimia enim profecto videtur illa severitas, & aliena ab Antistite Christiano, hominem anathematis vinculo ita obstringere, ut eo nunquam exui penitus possit. Sed non hæc fuit mens Felicis Papæ, qui omnibus votis semper optavit, ut Acacius abjecto pristino errore, & repudiata hæreticorum Communione, ad unitatem Ecclesiæ Catholicæ revertetur. Cum ergo dicit, Acacium nunquam anathematis vinculis exuendum esse, verba sunt comminantis, quibus Acacio denuntiat nunquam illum anathematis vinculo liberandum, nisi resipuerit & ab hæreticorum communicatione se penitus abruperit. Ita certe hunc locum explicat Gelasius Papa in tomo de anathematis vinculo, in quo respondet Orientalibus, qui in sententia damnationis Acacii hæc Felicis Papæ verba reprehendebant. Verba Gelasii sunt hæc. *Quod etiam in Acacii sententia rationabiliter intueendum est, in qua etiam ei dictum est: Nunquamque solvendus: non est adjectum tamen: Etiam si resipueris; etiam si ab errore discesseris; etiam si pravivator esse destiteris. Quapropter in aperto est, ita dictum: Nunquam solvendus: sed talis scilicet, qualis est & ligatus: non autem talis effectus, qui sicut ligandus non erat, sic absolutus esse dicebatur.* Et aliquanto post: *Itaque ipse in se insolubilem fecit esse sententiam, qui talis permanere delegit, qualis veraciter non posset absolvi, &c.*

CAPUT VIII.

Refellitur Baronii sententia.

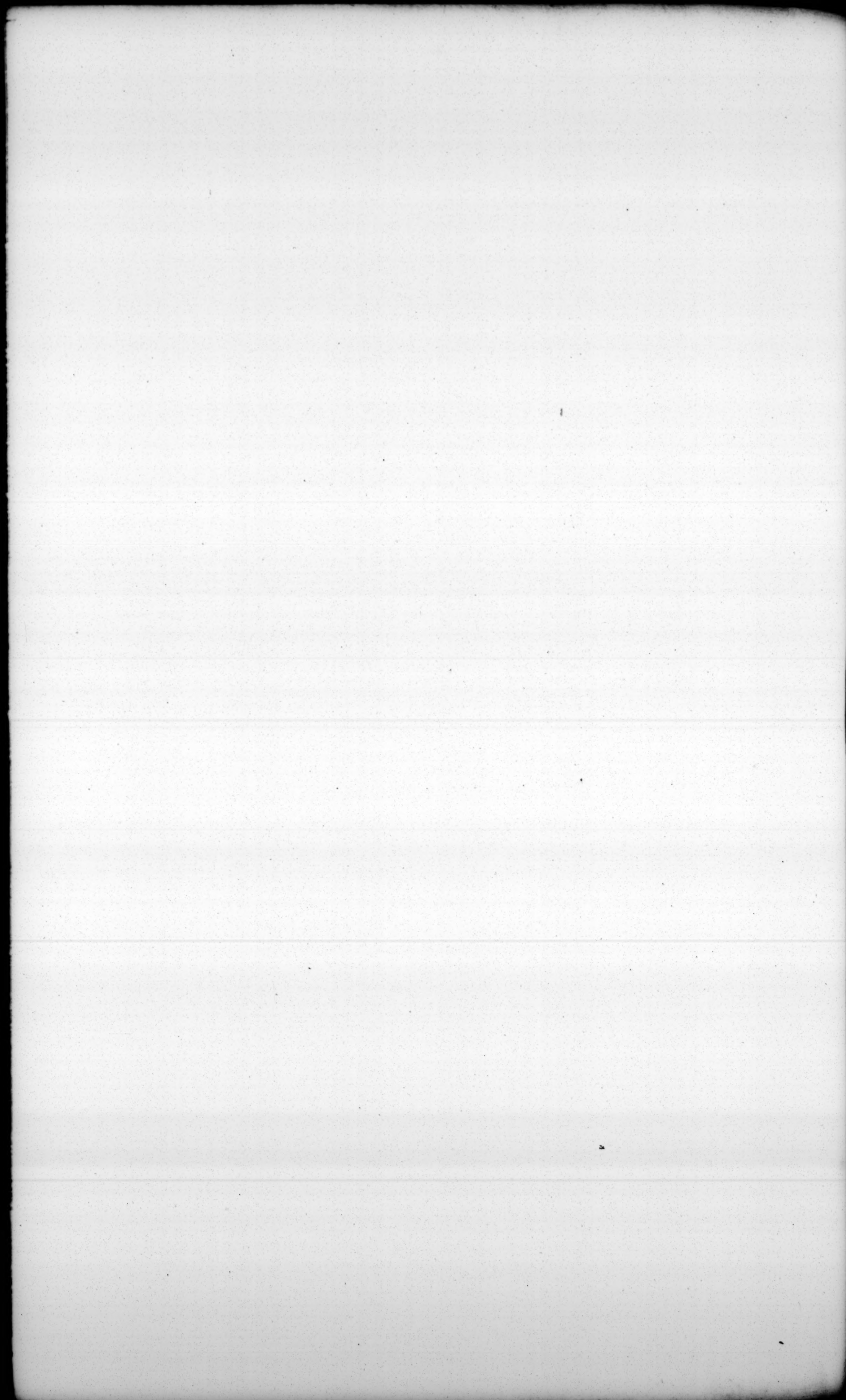
Hæc sunt quæ ad illustrationem historiæ Acacianæ ex optimis Scriptoribus collecta, pro virili parte contulimus; quæ aut à Baronio prætermissa, aut secus quam oportuit commemorata sunt. Nam Baronius ad annum Christi 484. postquam retulit damnationem Vitalis atque Miseni, de Acacio ita scribit. His peractis, alia sessione cognita est Acacii causa; allatisque in medium cunctis manifestis ab eo perpetratis criminibus, sententia omnium est judicatus, hæreticorum participatione pollutus. At ne sic quidem in eum excommunicationis sententiam intorquere Patribus hæcenus visum est: sed scriptis ad eum rursus literis Synodalibus, admonitus est ut resipisceret: alias sciret, se excommunicationis sententia percellendum. De hac autem quæ præcessit sententiam admonitione testatur Liberatus. Et paulo post: Porro desiderantur ejusmodi literæ Synodales ad Acacium missæ. Constat autem tantum abfuisse, ut Acacius resipisceret: ut mox Joannem illum Apameæ Episcopum electum, qui nuper ipso Acacio agente, fuerat a Romano Pontifice cum Petro excommunicatus, idem Acacius creavit Tyri Episcopum: Petrum vero Fullonem confirmavit in sede Antiochena, ut Papæ Felicis literæ datæ ad Clerum Constantinopolitanum declarant, quæ inferius recitandæ erant. Multa sunt in hac narratione quæ Baronio concedere non possumus. Primo enim quæ de Synodalibus literis a Felice Papa ad Acacium missis scribit ex Liberato Diacono, ea nos paulo supra abunde, ut opinor, refutavimus. Deinde quod Baronius affirmat dilatum fuisse damnationis sententiam in Acacium, id manifeste refellitur ex epistola ipsius Synodi Romanæ ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes. In hac enim epistola quæ gestorum in illa Synodo Romana accuratam narrationem complectitur, primo quidem Vitalis ac Misenus damnati esse dicuntur: postea vero, nulla interposita dilatione, Acacius a sacerdotali honore & Ecclesiastica Communione removetur. Verba Epistolæ sunt hæc: *His ergo deterioribus compertis, Vitalem atque Misenum a sacerdotali collegio & sacrosancta Communione suspendimus, Acacium quoque membris Christi perniciosius inbiantem, & per civitates atque Provincias, unam de Fide Catholica Ecclesiam dissipantem, inter Episcopos sanctos, atque inter Christianos judicavimus non haberi. Qualiter enim fieri poterat, ut scindens tunicam Christi, quam nec crucifigentes eum dividere ausi sunt, in numero fidelium censeretur? Igitur omnia quæ nobis in timore Dei compesunt, cogitant, ac providentes, ne toties extincta Eutychiana pestis hæreseos, cuius Acacius defensor est ac patronus, serpens ut cancer Christi membra disperderet; eum jam nunc ut partem putridam anathematizamus, sententia memorata abscisum.* Vides nullam hic mentionem fieri dilationis interpositæ; sed post damnationem Vitalis atque Miseni, sententiam excommunicationis continuo in Acacium esse vibratam. Quod si dilatio interposita fuisset, procul dubio id retulissent Episcopi in Epistola Synodica ad Archimandritas. Id enim ad exaggerandum crimen Acacii, non mediocre pondus habuisset; sed nec Gelasius Papa in Gestis de nomine Acacii, mentionem ullam facit interpositæ dilationis. Sic enim scribit: *Quibus rebus habita Synodo commotus beatissimus Papa, Vitalem & Misenum ab officio & communione suspendit, Acaciumque damnavit.* Quod autem Baronius addit, Acacium post damnationem Vitalis atque Miseni, Joanni Antiocheni Episcopo Tyriorum Episcopatum tradidisse, in eo graviter hallucinatur. Diu enim ante Synodum Romanam, in qua Vitalis ac Misenus damnati sunt, Joannem illum ad Episcopatum Tyri promoverat Acacius, ut docet Gelasius in Gestis de nomine Acacii. Ibi enim scribit, Joannem Tabennesiotam, cum Romam venisset, legereturque illi Epistola Acacii ad Simplicium Papam, qua postulabat ut Petrus & Joannes Antiocheni judicio sedis Apostolicæ condemnarentur, hac etiam in parte gravissimos Acacii lapsus atque excessus observasse. Verba Gelasii sunt hæc: *Quod cum prefatus Joannes Alexandrinus Episcopus relegisset, tacere non potuit, quod Joannem illum quem Acacius damnaverat cum Petro, & sine remedio penitentia fecit ab Apostolica sede damnari,*

NOTÆ.

* *Acacius qui secundo à nobis admonitus* Pagius ad ann. 484. n. 8, 9. statuit primam Acacii admonitionem factam à Legatis Pontificiis Vitali & Miseni anno 483, à quibus datus est ipsi citationis libellus qui incipit, *Episcopali diligentia commone* &c. Secundam statuit cum Baronio ad nos non pervenisse, sed à Synodo Romæ congregata, verno tempore anni 484. missam vult. Cui cum non obtemperaret Acacius, missæ sunt Synodice istæ literæ, datæ V Kal. Aug. eodem anno, quibus Acacius communionem Ecclesiasticam indignus pronuntiatur. W. Lowh.

post tot damnationes, Tyrionum miseris Ecclesia presidere. Postquam ergo non solum nihil profecisse literas predecessoris sui sanctus Felix Papa cognovit. & ludibria quadam ab Acacio fieri in eversionem totius Ecclesiastica disciplina, electis Vitale Episcopo, &c. Cum igitur Joannes Alexandrinus Romam venerit, Trocundo & Severino Coss. hoc est, anno Christi 482. Joannis Antiocheni promotio ad Episcopatum Tyri, quæ ab Acacio facta esse dicitur, ante illius adventum acciderit necesse est. Neque enim Joannes Alexandrinus narrabat Romanis, nisi ea quæ ante ipsius adventum contigerant, & quæ Romani nondum didicerant. Sed & Felix Papa in sententia damnationis adversus Acacium prolata, ubi omnes illius excessus, seu, ut verbo ejusdem Felicis utar, transgressiones servato temporum ordine commemorat, hanc primam refert: 'Alienarum tibi provinciarum jura temerarie vindicasti; hæreticos pervasores, atque ab hæreticis ordinatos, & quos ipse damnaveras, atque ab Apostolica institisti sede damnari; non modo communioni tuæ recipiendos putasti, verum etiam aliis Ecclesiis, quod nec de Catholicis fieri poterat, presidere fecisti; aut etiam honoribus quos non merebantur, auxisti. Testatur hoc Joannes, quem à Catholicis Apameæ non receptum, pulsumque de Antiochia, Tyriis præfecisti.' Sed & Liberatus in Breviario cap. 18. hanc promotionem Joannis Antiocheni ad Episcopatum Tyri, quæ per Acacium facta est, refert ante legationem Vitalis ac Miseni, perinde ac Gelasius in Gestis de nomine Acacii; cujus etiam verba describit. Fefellit Baronium Epistola Synodi Romanæ ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes; in qua leguntur hæc verba: 'Adjectum est etiam tunc cum ista in examinatione tractantur, quod Acacius Joannem illum Tyrionum Ecclesiæ fecerit presidere, qui Apamenis à Petro Antiochenæ Ecclesiæ Tyranno fuerat Episcopus ordinatus, &c. Verum hæc verba non id dicunt quod Baronius existimavit, Joannem scilicet Tyrionum Ecclesiæ ab Acacio præpositum fuisse, tunc cum Acacii causa in Romana Synodo examinaretur: sed id tantum dicunt: Dum Acacii crimina in supradicta Synodo discuterentur, adjectum illud esse inter cætera, quod Joannem Antiochenum olim à se damnatum, & quem à sede Apostolica una cum Petro Antiocheno damnari curaverat, Tyrionum Ecclesiæ præfecisset. In quo duplex erat delictum: tum quod provincias nihil ad se pertinentes temere invasisset, Antiochenum scilicet, & Tyrionum Episcopum ordinando: tum quod hominem, & à se, & a sedis Apostolicæ judicio condemnatum, citra ejusdem sedis consensum, non modo in communionem suam recepisset, verum etiam ad honorem sacerdotii promovisset. Quod si quis scire desiderat, quandonam id factum fuerit ab Acacio; tempus ipsum mihi videor deprehendisse. Nam cum Calendio jussu Zenonis Augusti, Antiochenus Episcopus ab Acacio ordinatus fuisset Constantinopoli: id autem factum est anno Christi 481. Trocundo & Severino Coss. Antio-

chenes ejus rei ignari, Joannem cognomento Codonatum eodem tempore Episcopum creaverunt. Quod cum Imperatori nunciatum fuisset, Zeno suasu Acacii qui apud ipsum plurimum poterat, præcepit ut Joannes in Episcopatum Tyri transferretur. Refert id Theophanes in Chronico pag. 110. his verbis: Ζηνοὶ δὲ διὰ τὴν πλὴν θύρην εἰς τὴν Τύρον, ἐκάλουν τὸν ἀκάκιον τὸν Κ. Π. χρηροτόντας ἐπισκοπῶν Ἀντιοχείας. καὶ ἐκροτόντας Καλωνάτου, ὅτι οἱ Ἀντιοχείας χρηροτόντας διὰ τὴν ἁγίαν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Καλωνάτου, ὃν ὁ Καλωνάτος εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀντιοχείας μεταβέβηκεν. Eiusdem Joannis Codonati meminit Victor Thunonensis in Chronico; sed præpollere, ut solet. Sic enim scribit: 'Post Consulatum secundum Longini V. C. Petrus Antiochenus sub damnatione moritur, & in ejus loco Calendionem ordinat Acacius. Orientales autem Episcopi, tanquam nescientes, Joannem cognomento Codonatum eidem Antiochenæ Ecclesiæ consecrant Episcopum.' Theophanes quidem Joannem Codonatum in Episcopatum Tyri ab Acacio translatum esse non dicit. Sed verisimile est Calendionem, qui ab Acacio consecratus fuerat, suasu Acacii Joannem illum transfuisse. Quod ergo suadente & auctore Acacio factum fuerat, recte ab eo actum esse dicunt Episcopi Italix in Ep. Synodica, & Felix Papa in sententia damnationis Acacii. [Sciendum porro est, Joannem hunc, Constantinopolitanum vocari in epistola ad Acacium, quam primus edidit Holstenius in Collectione Romana; seu quod in ea urbe natus fuisset, seu quod primum illic presbyter fuerat. Eum quidem Antiochenum toto hoc capite sæpius appellavi, propterea quod Antiochensem episcopatum gessit aliquandiu. Præstat tamen eum Constantinopolitanum vocare, cum Simplicius Papa ita eum appellet.] Unum adhuc superest in Baronii verbis superius allatis, quod merito quis reprehenderit. Epistolam enim illam Synodi Romanæ ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes, vocat Baronius literas Felicis Papæ ad Clerum Constantinopolitanum. Et quod ad Felicis quidem nomen attinet, id Baronio facile concesserim; modo ex literæ à Felice scriptæ intelligantur totius Synodi nomine. Sed quod dicit Baronius, eas ad Clericos Constantinopolitanos datas esse, in eo non assentior Baronio. Datæ enim sunt ad Archimandritas urbis Constantinopoleos & provinciarum Bithyniæ, qui Presbyterorum erant honore decorati. Certe Episcopi in Epistola illa ad universos Presbyteros & Archimandritas Constantinopoli & per Bithyniam consistentes, testantur se easdem literas misisse ad Clerum urbis Constantinopolis. Distinguendi sunt igitur Presbyteri & Archimandritæ Constantinopolis à Clero ejusdem civitatis. Eosdem porro esse Presbyteros & Archimandritas docet Epistola tertia Felicis Papæ à Jacobo Sirmondo edita, quæ hanc habet inscriptionem: Felix Rufino, Thalassio, Presbyteris & Archimandritis, & cæteris Monachis circa Constantinopolim & Bithyniam constitutis. [Item epistola Simplicii Papæ ad Acacium, quæ legitur in Collectione Romana, pag. 194.]

LUCAE HOLSTENII
DISSERTATIONES TRES.

DISSERTATIO PRIMA

De locis quibusdam Concilii Nicæni.

DISSERTATIO SECUNDA

In loca quædam Concilii Nicæni.

DISSERTATIO TERTIA

De Synesio, & de fuga Episcopatus.

100

DISSERTATIO PRIMA DE LOCIS QUIBUSDAM CONCILII NICÆNI.

NEMINEM vestrum esse existimo, Auditores, qui quidem Græcas literas & sacrarum Antiquitatum studium ex merito æstimet, cujus animi nobilissimus hic Confessus singulari quadam non perfundat lætitia: dum Musas, ortu quidem cultuque Græcas, sed Romanæ civitati longo quondam & benigno hospitii usu non solum familiares, sed vernaculas, nunc demum postliminii jure, loco ac dignitati suæ restitutas videt. Nostri hæc sæculi felicitas est, sacram hanc eminentissimæ dignitatis purpuram protractas ex tenebrarum latebris Græciæ disciplinas nova luce novoque splendore perfundere: aut, ut verius dicam, ex Græcarum literarum splendore purpuram ipsam dignitatis ac gloriæ incrementum sibi mutuari. Vestræ hoc, Eminentissimi Principes, humanitati debemus, Græcas literas pertinaci multorum ignorantia in capitis discrimen jampridem vocatas non solum caput nunc efferre, sed etiam quam latissime propagari. Neque sane fortiori telo retundi & jugulari poterat inscitæ error, qui non solum Græcas literas ut otiosas atque inanes negligit, verumetiam uti temporis, rei pretiosissimæ, frustra consumendo perniciosas ac noxias contemnit, & veluti de victis Achivis in sua sibi ignorantia trophæum erigit. Cui quidem opinioni, ut ingeniorum pesti & præsentissimo omnis bonæ eruditionis veneno, cum tota hæc doctorum hominum cohors vestro ductu vestrisque auspiciis, cunctis sese animi ingenique viribus opponere, manusque contra conferre sit parata, tum vero mihi velitari leviter ex hoc loco constitutum est adversus nonnullorum ignaviam dicam an væcordiam, qui ideo se Græcis literis tempus frustra conterere negant, quod nihil in Græcorum adytis tam abditum reconditumque lateat, quod doctorum hominum industria non in lucem protraxerit, atque ita in Latinum transfuderit sermonem, ut universa jam Græcia, Romana civitate & Latii jure donata, Pallium cum toga commutarit. Horum inquam hominum errorem, non tam verborum copia, aut conquisitarum undique rationum momentis oppugnare, quam evidentissimo veritatis exemplo ob oculos omnium proposito revincere conabor. Quod quidem exemplum non ex vulgari aliqua eruditionis parte, sed ex sacrosancta Conciliorum generalium doctrina, quæ proximum à sacris literis in Ecclesia locum obtinent, deponetur. Neque enim vestrum quemquam latere arbitror, quanto studio post repurgatos Bibliorum fontes, Conciliorum generalium accurata omnibusque numeris absoluta editio à Clemente VIII. S. P. suscepta, & à Paulo V. demum perfecta fuerit. Quæ ut magno applausu accepta in vulgus prodiret, ita quamplurima habet, in quibus pressiore curam docti viri desiderant; ii inquam qui Græca legere, & de Græcis recte judicare possunt. Ego sane qui nulla aut perexigua admodum in hisce facultate me instructum sentio, cum nescio cujus controversiæ occasione in aliquot sextæ & septimæ Synodi loca diligentius inquirere cœpissim, ita me partim Græci textus nævis, partim Latinarum versionum portentosis erroribus offensus fateor, ut in illud Comici proruperim; *Huius tantæ rem tam negligenter ager!* Itaque ab ovo, quod aiunt, rem exordiri, & quæ supersunt Nicæni Concilii *ἀποκαταστάσει* sub examen revocare placuit: Cujus privati laboris ac studii specimen in publico hoc Confessu vobis exhibendum duxi, quandoquidem differendi necessitatem vestra benignitas mihi imposuit. Ex autem sunt duæ Alexandri Alexandriæ Episcopi epistolæ, quæ ex Socratis & Theodoretæ Ecclesiastica Historia depromptæ, & *ἐκ τῶν παλαιῶν* Concilii illius constituant. Egregie sane illæ & *ἀριστα* scriptæ, quibus Latina Christophoroni versio adjungitur; sed à Romanis editoribus nonnullis in locis interpolata. Ita scilicet non solum versionis Conciliorum, sed universæ Historiæ Ecclesiasticæ gustum aliquem me vobis præbitu-

rum putavi. Sed mihi vestra principio patientia exoranda est, ut æquo animo per confragois orationis salebras aspirantem subsequi non gravetur. Cum sive casus, sive consilium eam mihi objecerit materiam, quæ orationis cultum haud quaquam admittit, & quod Oratorum princeps de rebus Geographicis aiebat, *ἀνὴρ γεωγραφικῶς* nullo modo potest.

Ad hæc cum in alieno labore ingenii acumen experiri & judicii censuram exercere instituerim, ut ego germano candore ac fide optima calumniam ejuro, ita invidiam deprecor, ne quis alienis erratis exagitandis doctrinæ aut industriz laudem me aucupari existimet. Publica hæc studia sunt, quibus promovendis publicam utilitatem, non privatam laudem quaerimus. Vos vero, Eminentissimi Principes, submisce rogo, ut cum voluntas atque auctoritas vestra in hunc me protraxerit locum, humanitati ac benevolentiz vestræ aura, orationis cursum inter syrtis & brevia æstuantem sublevetis.

Et mihi quidem differendi principium ipsum epistolæ exordium præbet, quod cum ex sacræ scripturæ locis adumbratum sit, non omnino ex ejusdem scripturæ mente conversum existimo. Ubi hoc item mihi præstandum, si leviora quædam sub examen adducere, & *ἐκτινάζειν*, vel diligentius refecare videar, nemo me vel nodum in scirpo querere, vel animi morbo *ἀσφαλῶς* sectari arbitretur. Neque enim leve est aut dilutum, quod veritati confirmandæ, & sacræ scripturæ illustrandæ facit. Sic ergo Alexander orditur: *ὁδὸς σώματος ὅτις τῆς κεφαλῆς ἀκλόνητος*. Quod in veteri Interprete, & in nova Conciliorum versione sic redditur: *Cum sit unum corpus Ecclesia Catholica*. Haud negaverim, *Corpus Ecclesiæ*, sive *σῶμα τῆς ἐκκλησίας*, eodem modo dici posse, quo *Corpus provincie*, & *Corpus civitatis*; Livio; *Corpus Reipublice* Ciceroni: quo Jurisconsultis *Corpora collegiorum*, sive *fabrorum*, aliaque usurpantur. Sed illud contra contendo, multo significantius ad sacræ scripturæ mentem sic converti: *Cum unum sit Corpus Ecclesia Catholica*: vel, *Cum Ecclesia Catholica uno constet Corpore*. Hæc, inquam, scripturæ loquendi ratio, ut Ecclesiam Christi Corpus ubique vocet, non autem Ecclesiæ, vel tanquam capiti, vel tanquam animæ corpus distinctum ac peculiare attribuat. Ita enim Divus Paulus Rom. 12. vers. 4. *Sicut in uno corpore membra multa habemus, ita multi unum corpus sumus in Christo*: *ὡς οἱ πολλοὶ ἐν σῶμα ἑνὶ Χριστῷ*. Hoc est: *Unam constituimus Ecclesiam*: sive, *una sumus Ecclesia in Christo*, scilicet, *ἕως κεφαλῆς τῆς Χρῆστου, ἡμῶς δὲ ἀκλόνητον μίαν*, explicante Oecumenio. Sed multo & clarior & copiosior sui Interpres est ipse Apostolus 1. Corinth. 12. ubi *ὅτι τὸ σώμα ἓν ἐστίν, ὡς ἓν ἐστὶν καὶ ὁ Χριστός*, sive, ut ipse ait, *ὅτι πνευματικὸν ἐστὶν τὸ σώμα, ἐκ κεφαλῆς ἡμετέρας, ὡς ὁ Χριστός, ὁ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ἡ αὐτοῦ σώματος*. Nihil sane magis accommodum ad Apostoli mentem, neque ad institutum nostrum dici potuit. Quale est illud quod addit: *Baptizatos nos omnes in unum corpus*, *τοὺς ἑαυτοῦ πνεύματος ὡς ἓν ἐσμὲν*. Unde plane divinum in modum postea in ejusdem capituli explicatione ait, *nos*, hoc est, *Ecclesiam*, *ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ ἰσχυρίου*. Hoc est, esse, sive essentiam in Ecclesiæ unionem consistere, sive formam essentiali, vel ut cum Philosopho loquar, *τὸ πᾶν ἓν ἐστίν*. Qua sublata, neque res neque nomen Ecclesiæ amplius subsistere possit. Et sane quisquis, uti par est, arctum illud & sacrosanctum considerat vinculum, quo mystica Christi membra in unius corporis

corporis unionem constringuntur ac coalescunt, haud facile, puto, concesserit corpus Ecclesiae eodem plane modo dici, quo civitatis, vel Reipublicae, aut collegiorum corpora vulgo appellari solent. Quod ut perspicue clarescat, luculenta Pomponii I. C. divisio ex 41. Digestorum libro tantisper nobis faciem allucebit. Tria, inquit ille, genera sunt corporum. Unum, quod continetur uno spiritu, & Grace ἑνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia. Alterum, quod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se coherentibus constat, quod συννημμένον vocatur, ut adificium, navis, armarium. Tertium, quod ex distantibus constat, ut corpora plura non soluta, sed uni nomini subiecta, veluti populus, legio, grex. Hac Pomponius, sane accurate. Cujus ad tertium genus, cum corpora illa quae diximus, sive συννημμένα πολιτεία pertineant, quis non videt Ecclesiam, mysticum Christi corpus, ad primum genus referendum, quod Pomponius uno spiritu contineri ait? Nonne enim sic Paulus ad Ephes. 4. 4. ἐν ὁμίᾳ καὶ πνεύματι. Unum corpus, & unus spiritus. Unde τὸ ἐνότης τοῦ πνεύματος, unitatem spiritus ei studio servandam hortatur. Cujus ipse quasi rationem affert 1. Cor. 12. καὶ γὰρ ὅς ἐστι πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἰσοπέδιστον. Nam in uno spiritu nos omnes in unum corpus baptizati sumus. Et quid non unionem hanc docet suadere in Ecclesia? Unus, inquit Paulus, Deus & pater omnium, unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, una spes vocationis. Unde etiam sequitur: ἡμεῖς καὶ ψυχὴ μία. Cor unum, & anima una. Qualem in primitiva illa Ecclesia Lucas Act. 4. 32. nobis describit: Nisi quis forte minus validam firmitatemque existimaverit unionem illam spiritualem mentium, quam corporum coagmentationem: cum non solum ex Platoniorum elementis Theologicis, sed ex admiranda illa D. Dionysii ἡσασθία, omne unitum, sive ἡνωμένον eo sit praestantius ac perfectius, quanto propius, quantoque magis ἀμείνους καὶ τοῦ αὐτοῦ, ab ipso illo primo Uno unitur: ac proinde, τοῦ αὐτοῦτος καὶ τοῦ αὐτοῦτατος, ut propius, ita plenius & perfectius sit particeps. Sed ego, quod est Graecorum in proverbio, ὡς τοῦ ἰσοκαμμένου πηδῶ. Ita ultro affluens rerum copia, ingenii cursum provocat. Redeo ad lineam: & ne quid dissiemplem, duo proponam loca quae censuram hanc nostram elidere videntur. Prior est ad Ephes. 5. Vir, inquit Apostolus, est caput mulieris, sicut & Christus caput est Ecclesiae; & ipse Salvator corporis ejus. Ecce tibi, inquires, corpus Ecclesiae. Audio quidem, sed Interpretis, vel potius Interpolatoris vocem, non Apostoli. Neque enim Graecus textus eam mantissam agnoscit: καὶ αὐτὸς ἐστὶν αὐτὸ τοῦ σώματος. Hoc est, Et ipse est Salvator corporis, subintellige sui, hoc est, Ecclesiae. Neque aliter vetus Ecclesia legit Latina, ut testis est unus omnium instar Fulgentius ad Thrasimundum Regem libro 1. cap. 10. qui additamentum hoc nequaquam agnoscit. Alter locus est ad Colossens. 1. 18. Et ipse est caput corporis Ecclesiae, καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας. Qui nec ipse, quicquid prima fronte appareat, nos ferit. Cum certum sit duas illas voces, Corporis Ecclesiae, non vi regiminis, ut Grammaticorum classes vocant, sed per appositionem conjungi. Et ecce tibi luculentum sui interpretem ipsū Paulum, qui mox seq. v. 24. Adimpleo, inquit, ea quae desunt Passio-nem Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia. ὡς τὸ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, καὶ τοῦτο μὴν πρὸς τούτων.

Narrat deinde Alexander, Arij apostasiam & blasphemam dogmata, quibus Christum Dominum statu gradumque divinitatis movere, & Creatorem in creaturam censum dejicere conabatur. In quibus nonnulla facti parum recte constituta in Græco textu, vel minus accurate ab interprete observata, vel in quibus antiquus Interpres Epiphanius Scholasticus, aliam suo tempore lectionem secutus videtur. Quæ cum pressioris sint considerationis, commemorare singula nihil attinet. Illud indicandum, interrogatos Arium ac socios, numquid ergo Verbum Dei, quod illi creatum asseriebant, mutari posset, quemadmodum diabolus mutatus fuerat, non veritos respondere, posse. Addunt rationem sic in Romana editione expressam: *ἡ ἀρχὴ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἡ ἀμετάβλητος, καὶ ἡ ἀεικαὶ ὑπάρχουσα*: quod vertunt, *Nam & mutabilis natura factus est, & mutabilis existit*. Qua in re Interpretis Britannici & Romanorum editorum iudicium requiro. Nam ut taceam sensum loci jam olim à veteri interprete recte expressum, quis rationis hujus pondera ac momenta perpendens, vel Græcorum lectione paulo exercitator, non facile animadvertit ex ipsa loquendi consuetudine, minus rectam distinctionem vitiosam peperisse versionem. Affirmabat Arius Filium Dei, *τὸν ἀγέν, ὃς ποτὶς ἐγένετο*, posse mutari; adjungens rationem; *ἡ ἀρχὴ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἡ ἀμετάβλητος*. Nam naturæ mutabilis est, vel naturam mutabilem obtinet, *ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἀεικαὶ ὑπάρχουσα*, quippe qui est factus sive creatus, ac proinde mutabilis

est. Quocirca haudquaquam negligenda hoc loco τὸ
ἄλλο, in qua vis omnis ac nervus impiorum illius assertionis
consistit: quam ipse Alexander sequenti epistola repetit,
sed verbis magis perpicuis deductam, principio pag. 11.
Aiunt, inquit, Filium Dei, cum antea non fuisset, postea
factum; factumque talem, ubi factus fuit, quales ceteri
sunt homines. οὐκ ἄλλοι αὐτὸν εἶναι τῶν ἀπὸ τῶν κτίσθαι καὶ
τῶν τῶ ὄντι. Comprehendentes etiam Filium Dei reliquarum
creaturarum rerum numero. Statim subiungit, οὐκ ἀνταλλάξας
καὶ φασὶν αὐτὸν πρὸς τὴν τοῦ φθούτου, δοῦναι τι καὶ κακίας
δικαίαν. Quibus etiam consequenter addunt, eum muta-
bilis esse natura, ὅτι virtutis ac vitii capax. Videtis
supposito hoc, Filium Dei factum vel creatum esse,
ut necessariam inde deduci consequentiam, eundem quoque
πρὸς τὴν sive mutabilem esse. Atque sic ratiocinatur
Damascenus lib. 1. de orthod. fide c. 3. πᾶν τὸ, πάντα
ὃ ἐκ τῆς, ὅτι τὸ εἶναι ἀπὸ τοῦ εἶναι ἔρχεται, πᾶν τὸ
κατασκευασθαι πάντα, ἢ φθινοῦμαι, ἢ κατὰ ἀνάγκην ἀλλοι-
οῦμαι. *Created, inquit, omnino etiam mutationi obnoxia. Quo-
rum enim esse a mutatione incipit, ea necessario mutationi
subjacebunt, dum vel intereunt, vel voluntate alterantur.* Ita
scilicet Arius Filium Dei ἀρχῆς καὶ κακίας δικαίαν afferre-
bat: quandoquidem, ut Iustinus Martyr alicubi in quaes-
tionibus scribit, τῶν πάντων γένεσθαι τὸ πρὸ καλοῦ καὶ πρὸ κακοῦ
λαμβάνειν εἰς ἑαυτὸν. *Mutationis signum ac nota est, quon-
iam ac mala in animum sibi inducere.*

Expositis Arii dogmatis, Catholica Ecclesie orthodoxam sententiam Alexander opponit, ut veritatis luce prolata stygis tenebras discutiat. Urget *χρυσόμαχους* illos D. Joannis auctoritate: qui Verbum in principio posuit, atque omnia per ipsum facta predicat. Inde rationibus instat: si Verbum est unigenitus Filius Dei, quomodo asserunt isti, *ὅτι αὐτὸς τῶν ποιημάτων; Ἰπσὸν ἑαυτὸν εἶναι δημιουργόν;* Et si omnia per ipsum facta sunt, *πῶς δυνατόν ἐστιν εἶναι τὸν δι' αὐτοῦ γινόμενον;* *Quis poterit ipse par esse rebus quae per ipsum factae sunt?* Quo postremo loco Gelafius Cyzicenus, & Epiphanius interpretes rectius jam olim legere, *πῶς δυνατόν ἐστιν εἶναι;* *Quomodo potest unus esse horum, quae per ipsum facta noscuntur?* Quam lectionem Graeci sermonis constructio aperte requirit. Quamvis ad sensum loci nihil interit, utrum *ἴσως* cum vulgato, an *αὐτὸς* cum veteri interprete legas. Si tamen *ἴσως* retineatur, mutanda hoc modo constructio; *πῶς ἂν δυνατόν ἴσως εἶναι τὸν δι' αὐτοῦ γινόμενον;* non autem, *τὸν δι' αὐτοῦ γινόμενον.* Ita D. Paulus Phil. 2. 6. Christum ait non existimasse rapinam, *τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ,* *Esse se aequalem Deo.* Ita ipse Alexander epistola sequenti Arianos predicasse scribit, Christum *τῶς πᾶσιν ἴσων εἶναι;* quod versio Romana, *Christum ceteris hominibus nihil praestantiorum esse,* reddit: nimis sane anguste. Neque enim ad solos homines aequalitatem illam restringebat Arius, sed ad creaturam quoque omnem, *τῶν λογικῶν καὶ ἀλόγων* creaturam. Neque enim aliud isthici loci est, *τῶς πᾶσιν ἴσων εἶναι,* quam hic *τῶς πᾶσι συναριθμῶνται,* hoc est, Verbum ex ipsorum sententia factum & creatum ex nihilo, reliquarum omnium creaturarum numero inferendum: ut pote reliquis omnibus creaturis conditione atque essentia par & aequale. Quamvis ego τὸ *ἴσων*, in hisce locis, *aequale* potius quam *par* vertere malim, quo etiam profani Auctores pro coetaneo & coaevio passim utuntur, adeoque *ὡς τῇ ὁμοσιότητι καὶ συναριθμῶνται* contra Arianos exprimentandum est percommodum. Haec pauca ad priorem Alexandri epistolam Encyclicam illam sive Catholicam observasse sufficit.

Sequitur nunc altera ejusdem *ἀντιγραφῶν* in Romana editione, quod nescio qua incuria in tam diligenti opere admissum fuerit: cum & Theodoretus & Triperitita Alexandro Constantinopolitano Episcopo inscriptam missamque testentur. Equidem cum perfecta primum hac epistola, non unum aliquem, sed plures subinde Alexandrum alloqui observassem, subiit suspicio, certo consilio *ἐπιγραφῶν* in Romana editione omissam. Quod negligentia factum, postea ex erratorum indiculo deprehendi. Quidquid sit, mihi fixa hæc sedet sententia, non privatam aliquam sive tractatoriam hanc epistolam esse, sed & ipsam quoque circularem ac generalem, missam ad diversos Europæ Episcopos. Quod nemo facile negaverit, qui & hujus epistolæ partem extremam cum cura legerit, & Ecclesiasticarum epistolarum formam modumque non plane ignoret. Nam & clausula harum literarum plane eadem est quæ præcedentium Encyclicarum, qua reliquo Clero per Episcopos salutem impartitur: tum ut sæpius in reliquo epistolæ contextu, ita in fine plures oratione se affari ostendit. Unde ad plures quoque scriptam fateri necessum est. Cum verissime illud non minus quam docte a Francisco Bernardino Ferrario lib. 3. de antiquo epistolarum Ecclesiasticarum genere, observatum sit, morem antiquitus invaluisse, ut iidem honorum tituli *sub finem epistolarum* iterarentur, omnibus

quibus initio singuli ad quos scribebant, fuerant appellati. Sed quorsum hæc, inquit? Non ut Alexandro Constantinopolitano Episcopo hanc epistolam scriptam negem; sed ut ad alios quoque vicinos Episcopos, vel in regia urbe negotiorum causa tum versantes, ejusdem quoque exempla per circulum missa ostendam. Neque ego hic Theodoro futili Gelasio Cyziceni Diobolaris *παύλου* auctoritatem opposuerim, qui Alexandrum istum hoc tempore Constantinopolitanæ Ecclesiæ necdum præfuisse affirmat: quemque paulo post Nicæno Concilio privatim adhuc Presbyterum pro Metrophane extrema senectute confecto interfuisse scribit. Cujus fidem incerti quoque auctoris narratio de cccxviii Nicæni Concilii Patribus sequitur, quæ in Historiis Sanctorum Lipsmanni extat; ejus exemplar ex regio codice in Galliis aliquando me transcripsisse memini. Hæc inquam, tanti non sunt, ut Theodoretum aliorumque meliorum auctorum fidem apud nos elevent. Sed nunc epistolam ipsam aggredimur: in cujus limine Romanos editores *αὐτοῦ* vox offendit, cui obolis confossæ *αὐτοῦ* substituunt. Sed nescire me fateor, quid causæ habuerint cur vocem *ἡλικιωτέων* Graicis censu expunxerint. Vocem, inquam, probam, nec solum Polybio; ut ex Suida apparet, sed & D. Paulo semel itemque usurpata. Rom. 8. 28. *τῶν κατὰ αὐτοὺς κλητῶν*, Vocatis secundum propositum, & Ephes. 1. 11. *αὐτοῦ* κατὰ αὐτοὺς, Prædestinati secundum propositum: Et post Paulum, doctissimo cuique SS. Patrum. Clemens Alexandrinus item libro 3. *ὁμοῦ* κατὰ αὐτοὺς, propositum cœlibatus, & libr. 7. *τῶν κατὰ αὐτοὺς* *ὁμοῦ*, prædestinatos Apostolum secutus vocavit. Justinus Martyr xix quæstione ad orthodoxos, palpatationes, sternutamenta, & tinnitus aurium *παρὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ*, fieri scribit. Omitto alios. Sane Constantinus Magnus literis ad Alexandrum nostrum & Arium datis *ῥῆμα* *ὁμοῦ* κατὰ αὐτοὺς scripsit: Quid vero? nonne ipse Alexander mox hac ipsa pagina *τὴν μαχητικὴν αὐτοῦ* repetit? Quod & ipsum ne censes jugularent, saluum atque indemne præstare poterat quod pag. 16. se Episcoporum ad quos scribit *ἐξ αὐτῶν* confidere ait. Videatis, puto, auditores, quam caute & religiose in antiquorum scriptis versandum sit, quam non temere quidquam mutandum. Cæterum si quis Græcum hujus epistolæ exordium cum veteri Epiphaniæ versione contendat, longe diversam ejus codicem sententiam prætulisse reperiet. Illi autem malorum hominum, quam modo dixi, *αὐτοῦ* respondet quod sequitur, eos diaboli impulsu veluti cestro percitos ferri *ὡς τὴν προκειμένην αὐτοῦ ἰδίαν*. Quo cum certum & definitum animi consilium significetur, rectius à veteri Interprete, *Propositam animo libidinem*, quam à Camerario, *obviam voluptatem*, aut à nostro Interprete Britanno, *voluptates qua forte se offerunt*, converti existimo. Quis enim non videt, *τὴν μαχητικὴν ἰδίαν*, καὶ τὴν προκειμένην, longissime inter se differre; cum illa casum, hæc consilium, & voluntatis, ut dixi, propositum conjunctum habeat.

Addit hanc scribendi causam sibi fuisse, ut moneret ceteros Orthodoxos, improbos illos cavendos esse: *μή τις αὐτῶν ῥαλῆσῃ*, inquit, καὶ τῶν ὑποτίμωις παραγινώσκῃ *ἑαυτοῦ*. Ne quis *ὡς* *ὑστέρῃ* quoque provincias invadere audeat. Quod ut vetus & germanus Theodoretus Interpres recte & simpliciter vertit; ita Anglus noster sine magno & importuno verborum ambitu, *Erroris sui vestigia Ecclesiæ imprimere* reddit. Quæ eo à me dicuntur, quod fucus & phaleras longe à casta Sanctorum Patrum oratione amandari velim: Easque, ut ipsi studiose caverunt, ita nec in versiones eorum menti exprimendæ admittendas censeo. Ita sub principio pag. seq. vetus Interpres: *τὴν σωτηρίαν Χριστοῦ οἰκονομήσας καὶ δι' ἡμῶν τιμωρίαν*: *Salutarem dispensationem & humilitatem pro nobis susceptam*, vertit, ut reliqui Latine Ecclesiæ Patres, & vulgatus Bibliorum Interpres loqui amant: ubi noster *oconomiam & abjectionem*, potius quam *humiliationem* probavit.

Sequitur deinde locus sane insignis, quo Alexander egregie describit malas Arianorum artes, quibus veritatem ejusque defensores, qua aperta vi, qua fraude occulta, per cuniculos oppugnabant. Ac primum quidem Dei hostes Ecclesiæ castris ejecti, ad Gentiles & Judæos transfugere, cum his ad Christianam Religionem excoindendam fœderis societate se se conjungere: apud hos gratiam laudemque sibi querere, dum Christianorum dogmata ac sacra, quæ Judæis scandalum, Gentibus stultitia erant, risui ac ludibrio eorumdem exponerent; unde religionis exitium sequi necesse erat. Ipsi deinde veritatis propugnatoribus turbas, seditiones, ac persecutiones gravissimas excitabant: scilicet ut Dei Ecclesiæ horum præsidio orbata, ipsis prædæ cederet. Hæc duo accusationis capita. Quorum utrumque quibus modis efficere conantur Arianæ, mox ostendit. Posterius quidem, inquit, seditiones & persecutiones scilicet excitant, divexando Ca-
Tom. III.

tholicos, & lites iisdem intendendo, per muliercularum amicitiam & prelationes: Christianissimum vero traducerent, dum ipsorum juvenulæ libere sine modo & modestia, vagabundæ per civitates oberrant: quorum utrumque est contra Apostoli doctrinam, qui priori ad Timotheum 5. 19. viduas sexaginta annorum eligendas; adolescentiores autem sive juvenulas devitandas præcipit. Tum vero vers. decimo tertio ejusdem capituli monet, ne otiosæ discant circuire domos, verbosæ & curiosæ, &c. Neque enim dubium illud est, quin ex hisce Apostoli verbis totus hic locus intelligendus sit atque explicandus. In cujus sensu exprimendo Interpres noster mire securus est, divellens & confundens omnia pro libito. Unde pro una continua Alexandri sententia, meras nobis scopas dissolutas exhibet: quæ singula prosequi tædiosum foret. Id miror, & veterem & novum Interpretem, inverso unius Græcæ vocis spiritu, tanquam vehementiori procella abreptos, in scopulum impegisse. Alexandri verba sunt, *τὴν γυναικῶν τὴν καὶ ἰουδαίων αὐτοῦ κατὰ Χριστὸν ἰδέσθαι κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἰκανὴν ὡς ἐν ῥαλίστῃ ἰσχυρῶν*. Ubi neuter periplexit, *παρ' αὐτῶν* leni spiritu legendum: Et non ipsos Arianos, sed Græcos & Judæos intelligi, apud quos Christum communi opera oppugnando, laudem studiosissime captabant Arianæ. Quod tamen Camerarium Theodoretum, & Langum Nicephori Interpretem non fugit. Quamvis apud hunc non *παρ' αὐτῶν*, sed *παρ' αὐτοῖς* legatur. Cæterum ut reliqui omnes hæretici, ita Arius quoque parentis sui diaboli ingenium artesque imitatus, ficta pietatis specie sequioris sexus simplicitati illudit. Cumque Christum divinitatis gloria spoliasset, sanctissimum quoque ejus peculium invadere ac intervertere non dubitavit. Qui septingentas Virgines Christo consecratas primo omnium in suas partes pertraxit: cum interim vix septem Presbyteros, & Diaconos duodecim sibi conciliasset. Ita scilicet, *ὡς ἐλπίδοι καὶ σφαιλῶν καὶ ὑπερμάχων τὸ τῶν γυναικῶν γένος*. Sed cum Alexander hoc loco mulierum opera Ecclesiæ ab Ario scribat oppugnatam, dubitaverit quis haud injuria, num seductas illas & fatuas virgines, an aliud potius sceminarum genus vir sanctus intelligat: quas quidem ipse *mulierculas impuras*, si Anglo Interpreti credimus, & tenellas meretriculas vocat: sed vereor profecto, ne ille Alexandri mentem ac verba nimis inclementer expresserit. Quas enim *impuras* ille vertit, *ὑπερμάχων* Alexander voce à D. Paulo mutuata appellat. Ita enim Apostolos 2 Thessal. 3. 6. monet ut nos subtrahamus *ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτου ἀπειθαρχοῦ*, Ab omni fratre inordinate ambulante. Ubi egregie Scholiastes Græcus, *ὑπερμάχων* *ἐστὶν ὁ διὰ τὰς αἰτίας καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ νόμον ἀπειθαρχεῖν*. Quod equidem sic explicaverim, *ὑπερμάχων* sive inordinatum dici, quæ suæ vocationis ordinem legesque à Deo propositas non observat: cui impuri nomen proprie tribuendum haud puto. Mulierculas vero impuras nemo, credo, intelliget, nisi quæ voluptatum ac libidinum ceno immersæ, fœdam corporis sui copiam aliis faciunt. Illud vero gravius est, quas Alexander loco superius à nobis allato, simpliciter *μερτρίκας* vocat, *tenellas meretriculas* verti. Quod Romani editores hoc loco interpolantes, *tenellas juvenulas* substituerunt: clementius quidem illud, sed nescio tamen an satis ad Alexandri mentem. Quam ut planius pleniusque perspicimus, copiosius nonnihil differendum erit de mulieribus illis quæ gradum aut ordinem aut ministerii officium in Ecclesiâ olim obtinuerunt: quarum originem ex sacris literis una eademque opera deductam explicabimus. Et mihi quidem recte ad tria genera revocari videntur. Quorum dignitate primum est Virginitatis institutum, non heri aut hodie introductum, ut hæretici nostri temporis impudenter simul & imperite affirmant: sed una cum Ecclesiâ natum, aut etiam Ecclesiâ ipsa antiquius: quippe cujus exempla aut præiudia in veteri quoque fœdere agnoscimus: Quamvis multo splendidior ejus gloria in novo refulserit: Ubi virginis filius, Ecclesiæ castæ Virginis sponsus, Virginitatem & doctrinam & exemplo suo gloriosius consecravit: & Apostolus *ἀπὸ ἰουγενέων παλαιῶν* suum consilium prolixè Corinthiis in 1. epistola cap. 7. exposuit. Virginitatem deinde sequitur viduitas, ut Tertulliani voce utar, sive ordo viduarum, quæ post primas nuptias, sive, ut idem Tertullianus loquitur, post unum matrimonium interceptum, exinde sexui & sæculo renunciabant. De his quoque Apostoli præceptum extat ad Timotheum priori epist. cap. 5. v. 9. *Vidua eligatur non minus annorum sexaginta*. Quo loco Apostolus & virtutes in vidua requisitas recenset, & ætatem præterea eligendæ definit. Sed cui fini, cui operi, cui ministerio eligebatur? Scholiastes Græcus, qui in aliis succum & medullas SS. Patrum exhibere solet, dubius hæere videtur. Quod si tunc *ὡς τὸ χριστὸν ἡλικιωτέων λέγει*, *ἀντι*, inquit, *ἀποστόλου* loqui de illis qua ad viduitatem ordinata erant.

Sed quid ipse Scholiastes per *τὸ χριστὸν* intelligat, æque obscurum, parique investigatione inquirendum videtur.
Hhhh D. Nie.

autem & πρῶτος nomine abstinuisse docet. Primo, ne iisdem vocibus de creatura uteretur. Secundo, quod Verbi æterni productionem non solum Evangelistarum, sed & Angelorum intellectum excedere crederet. Tercio, quod impium existimaret arcana illa Divinitatis mysteria, curiosa pervestigatione subtilius scrutari. In cuius loci sensu exprimendo non semel offenderunt Interpretes: quapropter Græca verba vitio non carent. Illud tantum indicavero, ubi ait: τὸ ὅν, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ἡ γενεὴ τοῦ Θεοῦ, vocem illam, *ἔστι*, universam creaturarum intelligentiam transcendere, haud dubie γέννησιν, non γέννησιν legendum: quorum hoc ἀπὸ τοῦ Θεοῦ γέννησιν, illud ἀπὸ τοῦ υἱοῦ deducitur. Quas quidem voces, licet origine & significato affines, sacri & profani Authores caute distinguunt: cum tamen in vulgatis Iustini M. Eusebii, Epiphani, aliorumque editionibus, sexcentis locis confusas observare liceat. γέννησις enim & γέννησις, ut Proclus libro 2. in Timæum ait, τὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναγεγεννημένον significat: hoc est, creationem & productionem ex nihilo. Unde, ut Iustinus Martyr ait in responsionibus ad Græcos: τὸ γέννησιν καὶ τὸ ποιῆσαι λέγειν μὲν ἴσον ἐστὶν, ἔργον δὲ τὸ πρῶτον. Verbo differt, re ipsa idem est. γέννησις autem ἀποθεωτικὴ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς. Hoc est, generatio, sive, ut cum vulgo Theologorum loquar, productio viventis à vivente, similis producenti in substantia & natura. Et γέννησις, ut apud eundem Iustinum habetur, τὸ γέννησιν γὰρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, sive τὸ γέννησιν τὸ αἰῶνα ἔχει, quod per modum generationis subsistit. Unde Clemens Alexandrinus, cum γέννησις nomen promiscue accipere videret etiam pro generatione, quarto Stromatum libro ita eam distinguit, ut alia sit τῆς γέννησιν, alia τῆς γέννησιν. Scilicet ne quis τὸ γέννησιν & γέννησιν confunderet. Unde & Plato principio Timæi disquirendum proponit: ἢ γέννησις ἢ ἀγέννησις ὁ ἀρχαῖος ἐστίν. Factumne sit universum, an non factum. Hoc est, ut Proclus explicat, εἰ γέννησις ἢ ἀγέννησις ὁ ἀρχαῖος. Atque ita antiquissimus ille Italix Philosophus Ocellus Lucanus insigni opere probare instituit, τὸ πᾶν ἀνάγκησιν αἰῶνα καὶ ἀγέννητον, mundum ortu interituque carere. Quod enim vulgo ἀγέννητον passim apud Ocellum scribitur, id contra optimos Vaticanos codices esse deprehendi: cum quibus aureum illud opusculum diligenter aliquando contuli. Recte igitur universum hoc, & quicquid rerum creaturam universo continetur, ratione primæ productionis γέννησιν appellabimus: γέννησιν vero haud quaquam: quod uni Verbo Æterno convenit, cui soli Pater Æternus dixit: υἱὸς μου εἰ μὴ, ἐγὼ σήμερον γέννησά σου. *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Cætera autem omnia, δι' αὐτὸν ἐγένετο, καὶ διὰ τὸν αὐτὸν ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὁ γέννησιν. Unde & Plantes regius: αὐτὸς αἶψα, καὶ ἐγένετο πᾶν. *Ipsè dixit, & facta sunt.* Contra, Mundus recte ἀγέννητος, non autem ἀγέννητος. Filius autem Dei ἀγέννητος, non ἀγέννητος. Quæ fortassis leviter videri possent, nisi unius literæ interstitio, rectus Catholicæ veritatis trames à gravissimorum errorum præcipitiis discesseretur. Unde Joannem Damascenum libro 1. cap. 9. magno hæc studio annotasse videmus. & Epiphanius hæresi 69. Arianos hæc nomina confundentes gravissime perstrinxit. Quam bene autem Interpres Anglus, τὰ γέννησιν, Mortalium nomine explicet, mox commodiori loco videbimus. Ineptum quoque, quod idem noster Interpres Verbum Æternum, causam efficientem rerum omnium, τὸ πᾶν, gignens appellat; cum omnis Arianorum astutia in huiusmodi verborum confusione versetur, quæ sanctissimus hic Auctor contra diligentissime distinguit. Tutius sane cum vulgato Bibliorum Interprete, *faciendi & facti* vocabulo uteretur, novis illis verborum laudibus relictis, quæ animo sacris litteris innutrito nauseam commovent. Ita in orationis progressu, ubi Alexander filios per gratiam adoptatos, à Verbo Æterno, vero & proprio Dei Filio quam longissime remouet; quoniam hic natura Dei Filius; illi vero, deposito spiritu servitutis, τὸ τῆς υἱοθεσίας λαβόντες πνεῦμα. Hoc est, ut noster Interpres reddidit, *Spiritu adoptionis filiorum assumpto*, filii adoptivi evadunt. Quid ni potius cum Divo Paulo ad Rom. 8. v. 15. Spiritu adoptionis accepto: vel, Spiritum adoptionis filiorum accipientes, dixerim? Cum accipere, gratiam donumque Dei præsupponit; *sumere* autem, sive *assumere*, propriam quodammodo auctoritatem subindicare videatur. Quod enim Apostolus ait ad Hebr. 5. v. 4. ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ὁ λαμβάνων τι: *Non sibi ipsi quisquam sumit honorem, sed qui vocatur à Deo:* Ita nec gratiam Spiritus sancti quisquam tibi ipsi sumit, nisi cui data fuerit desuper à Patre lumen, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit. Cui & illud addiderim, quod sub finem pag. 14. Arian affectas πονηρομένους οὐνοὺς, *improborum turbam*, potius quam *Concilium malignantium*, scripturæ verbis reddere maluit.

Sed longum foret singula persequi, quoties Interpres Authoris mentem vel divellat, vel invertat, vel pro clavis & manifestis dubia & obscura nobis supponat. Propero ad locum totius Epistolæ, meo quidem iudicio difficili-

sum, qui principio pag. 15. Romanæ editionis legitur. In quo cum Cimmericas mihi tenebras offusas cernerem, lucem ab aliorum illustri ingenio & conspicua doctrina petendam ratus, problematis loco illum priori Dissertationi subjunxi. Et vos quidem, Auditores, meminisse existimo, quam facundam & reconditæ Theologiæ plenam de sacrosanctæ Trinitatis mysterio orationem tum instituerit magnum illud, quod veneror, doctrinæ ac scientiarum miraculum simul & oraculum. Meministis, inquam, ut ille vere ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκφύλασεν, in ipsam divinæ caliginis nubem sese penetraverit. Mihi vero cum caligantis ingenii oculos ad tantam lucem erigere, & debile alarum remigium tam alte explicare non liceat, tutiori consilio terras legam & litora: hoc est, pressius & penicillata cura, Græci contextus verba mentemque rimabor; & quid de hoc loco constituendum videatur, paucis planissime proferam. Ariani, inquit Alexander, ut Christum Deitatis gloria spoliarent, eas voces, eaque scripturæ loca semper in ore habebant, quæ ad passionem & exinanitionem ejus pertinent, penitus obliti istorum, quæ ad gloriam & maiestatem & æqualitatem cum Patre significandam faciunt. De quorum numero est illud Joan. 10. *Ego & Pater unum sumus.* Cujus loci sententiam Catholicam adversus Arium explicaturus Alexander, hanc ἐπιτίθησιν subjungit. Quod quidem Dominus dicit, non Patrem seipsum pronuncians: ἀλλ' οὕτως τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ οὐκ ἴσους αὐτῷ οὐκ ὁμολογῶ. Hoc est, ut Interpres ad verbum reddit: *Neque duas secundum hypostasim naturas unam esse declarans:* sed quod Filius, inquit, perfecte paternam similitudinem servat. Quæritum à me fuit, quis sensus illorum verborum: οὐδὲ τῶν τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ οὐκ ἴσους αὐτῷ οὐκ ὁμολογῶ. Neque duas secundum hypostasim naturas unam esse declarans. Cum enim hic nequaquam de Incarnationis, sive οὐσιολογικῆς mysticæ, & hypostatice Verbi carnisque unionis agatur; sed ad sanctissimæ Trinitatis mysterium, sive ad ὑποστάσιον locum pertineat, manifeste duas diversas & distinctas Patris & Filii naturas ponere videtur: quod impium Arii dogma erat, cui refellendo tota hæc Epistola opposita est. Quid igitur? num forte ἄλλαν ἡμεῖς αὐτοῖς ἐκαστος βέβηκε; sed ablit, ut sanctissimum virum huiusmodi labe aspergere quisquam conetur. Mihi vero loci huius sententiam animo versanti dux occurrebant rationes, quibus si non explicari, saltem excusari posse videbatur. Videlicet Auctorem, ut Arianorum sententiam refellat, ipforum sibi voces ac formulas mutuari. Vel si suo sensu, suisque verbis locutum velimus, φύσις, sive naturam pro ὑποστάσει accepisse: quod forte antiquissimorum Authorum exemplis non caret. Sed dum pressius singula expendo, neutrum mihi loci sensus admittere videtur. Primum enim, suis, non Arianorum verbis eum loqui manifestissimum est. Deinde utcumque exempla quis proferat φύσις, sive naturæ vocem pro ὑποστάσει aliquando acceptam, nihil tamen hæc definita sententiam fulcit: cum ipse φύσις nomen passim usitato Ecclesiæ sensu usurpet: idque mordicus contra Arium tueatur, unam esse eandemque Patris ac Filii naturam, & Verbum φύσις Filium Patris esse. Sicut è contra contendit, Filium non esse τῆς αὐτῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ οὐκ ὁμολογῶ. Quare superest, ut verba Græca, uti nunc quidem vulgo leguntur, vel hæreticorum malitia, vel inscitia Librariorum corrupta dicamus. Quod facile concedet, quisquis vestrum non ignorat, Auditores, quantum calamitatis & errorum utraque pestis sanctorum Patrum scriptis intulerit: quæ gressu nimis libero per Orientem aliquando grassabatur, cum dissecta in hæreses & partium studia Ecclesiæ, malis huiusmodi artibus, suæ quicquæ causæ patrocinium quaereret. Huic autem loco vitium factum antiquis historiæ Ecclesiasticæ Interpres Epiphanius Scholasticus liquido ostendit: quem Græca verba non quidem mutata, sed transposito articulo, hoc modo olim legisse apparet: οὐδὲ τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ οὐκ ἴσους αὐτῷ οὐκ ὁμολογῶ, dum vertit, *Neque substantialiter duas naturas, quæ est una, declarans.* Quem verum & Catholicum huius loci sensum esse facile perspiciet, quisquis hoc modo rem mecum consideraverit. Catholicæ Ecclesiæ fides, quæ unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneratur, inter oppositos errorum scopulos, & multiplices mendaciorum ambages, regis vix instar, medio loco incedit, devitans hinc inde imminetia hæresium monstra, quæ infano clamore veritatem allatrant: ut neque personas cum Sabellio confundat, neque cum Ario substantiam separet. Hanc Catholicæ veritatis cynosuram Alexandrum quoque hoc loco sequutum constat, qui propositis Christi verbis, duos hinc inde adulterinos sensus removens, tertium deinde verum & genuinum subjungit. *Ego, inquit, & Pater unum sumus,* non ut se Patrem esse affirmaret, quo personarum confusionem, & Sabellii ὑποστάσιον tollit. Neque ut substantialiter duas naturas, quæ est una, declararet: Hoc est, Non ut unam ac simplicissimam Patris Filique naturam in duas divideret.

deret: quo substantiæ separationem ab Ario introductam removeret. Tandem, sublatis hinc inde errorum extremis, Catholicam ejus loci mentem subjicit; videlicet, Filium naturæ Patri per omnia similem, & invariata Patris imaginem esse: quo ille & unam eandemque Patris & Filii naturam, & distinctas prototypi & imaginis hypostases confiteretur. Sed hic mihi aurem quis vellicet, & quid dū rj *ἀντικεινὸν φῶς* sibi velint, haud immerito querat: cum apud ceteros Ecclesiæ Patres haud facile hujusmodi loquendi modum sit reperire. Sed non uno hujus Epistolæ loco ostendi potest, *ἀντικεινὸν* vocabulum non tam individuum seu distinctum personalibus proprietatibus subiectum, vel personalem substantiam Authori nostro significare, quam modum subsistendi, quem Justinus Martyr, aliique Græci Theologi τὸν ὁμοῦν τῆς ὑποστάσεως, vel etiam simpliciter, τὸν ὁμοῦν appellant. Ita pag. 11. Joannem Evangelistam dicentem: *In principio erat verbum, & omnia per ipsum facta sunt*: τὸν ὁμοῦν αὐτῷ ὑποστάσει propriam ejus substantiæ modum, sive ut Epiphanius vertit, propriam ejus substantiam designasse ait: ipsum scilicet verbum, per quod facta sunt omnia, fuisse ante omnia, & esse sive subsistere diversum quid à ceteris omnibus: quam ille signanter, ὁμοῦν ὑποστάσει vocat. Quibus paulo post subjungit, mundum ex nihilo productum *ἐκ τῆς ὑποστάσεως καὶ οὐσίας ἡνίκα*, Recentiorē habuisse generationem, sive, ut Epiphanius ad verbum reddit, *Novellam habere substantia recentemque nativitatem*. Ubi nihil aliud *ὑποστάσει* voce intelligi potest, quam ipsa *ὑπόστασις* & existentia. Unde quam modo τῆς ὑποστάσεως ἡνίκα, productionem ad existendum dixit, mox equipollenti vocabulo *ὑποστάσει* appellat. Et paucis interjectis Filii unigeniti *ἀντικεινὸν ὑποστάσει* vocat: de qua Spiritus sanctus prophetico oraculo dixerat: τὴν ἡσέως αὐτοῦ εἰς διαθήκην, Generationem ejus quis enarrabit? Ubi *ὑποστάσει* & *ἡσέως* promiscue pro uno eodemque poni quis non videt? Quæ licet in divinis sint inseparabilia; in ceteris tamen *ἡσέως ἡσέως*, via ad *ὑποστάσει* esse videtur. Verum & illud ex locis hæcenus à me productis vos perspexisse arbitror, Epiphanium veterem Interpretem, ubique *ὑποστάσει* vocem, non substantiam ex recepta sanctorum Patrum & Scholæ consuetudine, sed substantiam cum vulgato biblicorum Interprete reddidisse. Unde & hoc loco, τῆς ὑποστάσεως δύο φῶς, *substantialiter duas naturas* vertit: Hoc est, quarum utraque diversam substantiam, sive subsistendi modum habeat.

Atque hæc quidem ad difficilem, & vere Gordium hujus Epistolæ nodum, vel solvendum, vel icindendum attuli. Quæ ergo doctiorum judicio lubens submitto. De quo loco si quis certiora me docuerit, ne ille magnam sibi gratiæ mercedem apud me promeruerit.

Ex prædicto Divi Joannis loco probatur Alexander, Filium Dei per omnia exprimere & referre Patris naturam, ejusque ἀντικεινὸν, sive invariata imaginem exhibere, ipsius Christi Domini verbis ex eodem Evangelista id confirmat. *Qui videt me, videt & Patrem*, & subjungit: *ὅτι ὁ ὁμοῦν ἀντικεινὸν καὶ ἑμψύχον ἦν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ὅτι πατὴρ ἐστίν*. Quandoquidem Pater per ipsum, velut per speculum purissimum idemque animatum, in quo Dei exprimitur & elucet imago, manifeste cornitur: ita magno verborum apparatu Interpretes nostri Angli. Vel ut Epiphanius ad verbum: *Tanquam per speculum sine macula, & animatum, per divinam ejus imaginem contemplantur Patrem*. A quibus nec Camerarius Theodoretus Interpretes recedit: *Tanquam per ipsum, velut immaculatum & animale speculum divina imaginis Pater conspicietur*. Hæc Interpretes. Quorum neminem Authoris mentem penetrasse præfidenter, sed vere affirmaverim: cū transposita distinctio glaucoma ipsis offuderit. Sed cum ex levi erroris occasione elegans differendi materies se offerat, illud principio monuerim, quemadmodum nobilissimam Corinthii æris mixturam, ex auri aliorumque metallorum colliquatione enatam veteres prodidere: ita ex variis divinarum eloquiorum confatis inter se & contessellatis locis, tanquam ex auro probato sepius, pulcherrimum illum & vere aureum sanctorum Patrum loquendi characterem existere. Quem qui in rerum sacrarum tractatione negligunt, illi plerumque persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis turgidi, ostensione autem spiritus & virtutis destituti, *Es sonans*, ut Apostoli verbis utar, & cymbalum tinniens evadunt. Mihi autem inter cetera sanctorum Patrum monumenta, quæ nunc ad manum sunt Alexandri, Epistolæ pulcherrimam vermiculati vel Musivi operis speciem referre videntur. Ita perpetuis sacræ scripturæ emblematis interstinctæ relucet. Quod præ ceteris, vel unus hic locus luculentè ostendit. Cum enim sapientiæ cap. 7. inter alia innumera elogia, Sapientia divina vocetur ἀνύμωμος φῶς αἰῶνος καὶ ἰσχυρὸν ἀκαλλίδενον τῆς ψυχῆς οὐρανίου, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ: hoc est: *Candor lucis æternæ, & speculum sine macula Dei manifestatis, & imago bonitatis illius*: Quis non videt Divi Patris exemplo locum

hunc inde vivis coloribus adumbratum? Cujus ego ductu & auspiciis, duo illa epitheta speculi ἀκαλλίδενον καὶ ἑμψύχον, male ab Interpretibus conjuncta, distinctione interposita dividerim: & posterius ad divinam imaginem retulerim: *ὅτι ὁμοῦν ἀντικεινὸν καὶ ἑμψύχον ἦν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ὅτι πατὴρ ἐστίν*. Quoniam per ipsum tanquam per speculum sine macula, & veram, sive animatam divinam imaginem ipse etiam Pater conspicietur. Etenim cum Apostolus ad Coloss. 1. vers. 15. Filium εἰκὼν τοῦ ἀόρατου, *Imaginem Dei invisibilis* appellasset, & Arius improbe ad stabiliendum errorem suum eo loco abuteretur, eleganti sane adjuncto noster Author ἑμψύχον, sive animatam imaginem eundem appellat, ut similitudinem perfectissimam inter Patrem Filiumque significantissima voce contra hæreticorum officias tueatur, & ζῶντα λόγον ἀπὸ ζῶντος πατρὸς prodidisse doceat. Cum enim duplex sit imago, ut Scholasticorum Antesignanus parte 1. q. 35. & jam olim Epiphanius in Anomæorum hæresi cap. 3. docuit: Altera in re ejusdem naturæ, ut imago Regis in Filio: altera in re diversæ naturæ expressa: qualis est imago Principis in nummo, vel tabula, aut statua. Sive, ut Epiphanius verbis utar: altera, *ἀπὸ τῆς ἡσέως καὶ ἐκστασεως*: altera *ἀπὸ χρομᾶτος καὶ οὐρανίου*, vel per aliam quamcumque materiam diversam, & ἀνομοῦν expressa, Arius, ejusque sectatores Filium Patris imaginem posteriori modo intellexere, ut diversæ à Patre naturæ cum esse evincerent. Quin imo hoc ipso Filium minorem Patre ostendere conati sunt, quia Patris imago vocatur. Ita Marcellus apud Eusebium libro 1. ex Alterii mente affirmat: *παρὸν τὸν Θεὸν τοῦ λόγου ἀπὸ φῶτος, ὅτι καὶ ἀνθρώπος τῆς αὐτοῦ εἰκόνος ἀπὸ φῶτος δεκτῆς*. Hoc est: *Deus in tantum à Verbo suo differre videtur, in quantum homo ab imagine sua*. Idem Marcellus catholicam Alterii assertionem exagitans, qua Verbum invariata Patris imaginem affirmaverat, multis debacchatur, quæ & apud Eusebium & Epiphanium hæresi 72. ex Acacio habentur. Sed fanatici hominis deliria castigans Acacius: Tu, inquit, Dei imaginem ἀζῶντα θεωρεῖς, sive, vita ipsa privans, neque Dominum, neque Deum esse concedis; sed immobilem dumtaxat imaginem, *ὅτι ἀψύχον καὶ ἀζῶντα*, ut anima vitæque destitutam: viventis autem viventem Dei imaginem esse negas. Idem quoque Epiphanius hæresi 75. contra Aetium Anomæorum principem, Filium ex Patre natum contendit, ut Deum de Deo, lumen de lumine, æqualem per omnia & consubstantialem Patri; cuius, inquit, imago est *ὅτι ἀψύχον, ἀλλὰ πατὴρ χαρυνκτικὸν ζῶντα ἦν*: *Non expers animæ, sed paternum genus exprimens*. Hæc Epiphanius. Neque d'ssentit Eusebius, qui cum libro 2. Theologiæ Ecclesiæ varia protulisset loca, quæ Patris divinitatem gloriamque prædicant, addit deinde, horum omnium Unigenitum Dei Filium imaginem cogitandum esse: *ὅτι ὁ ἀψύχον ἔχων, ἀλλ' ὁ ἐκ τοῦ ζῶντος πατρὸς φωτιστῆς*. *Non tanquam in materia inanimata, sed ut in Filio vivente expressam*. Quibus verbis egregie duplex illa imaginis ratio ex Epiphanio & D. Thoma à nobis propofita explicatur: quarum altera ἀψύχον ex Acacii & Eusebii verbis; altera ζῶντα καὶ ἑμψύχον, ex correcto à nobis Alexandri loco vocari poterit. Quin etiam ex ipso Eusebio lib. 1. contra Marcellum Ancyranum, ubi commemoratis ejus deliriis quorum modo meminimus, hominem valde cœcutire ait; nec considerare: *ὅτι καὶ ὁ οὐδὲ δύναται ἑμψύχον ποτὶ εἰκὼν ἰδὲν πατὴρ λέγειν*: *Possit etiam Filium vivam Patris imaginem dici, cum sit Patri quam simillimus*. Quam ille sententiæ multo copiosius explicat lib. 5. Evang. Demonstr. capite 4. ubi docet, sicuti Regis imaginem propter ipsum Regem veneramus; ita etiam Filium unigenitum unicam Dei Patris invisibilis imaginem, Deitatis honore prosequendum: ut pote, qui natura Deus est de Deo, καὶ δι' αὐτοῦ τῶν ὁμοῦν Θεοῦ τῶν ἑμψύχων καὶ ζῶντων εἰκὼν, καὶ πᾶν τὸ παρὸν παραμυθισμὸν: *Et per omnia Dei Patris animata & vivam, & intelligentem imaginem, Patrique in omnibus simillimam conservat*. Videtis, ni fallor, Auditores, quam bene Alexander Filium Dei ἑμψύχον & ζῶντα appelleret, & quam ea vox nihil humile & indignum Deo tribuat; sed summam, & ad vivum expressam naturæ gloriæque paternæ similitudinem nobis designet.

Eam porro vocem ex medio Græciæ usu desumptam, nescio cujus veteris Authoris sententia apud Stobæum testatur: Cui Rex ἑμψύχον εἰκὼν Θεοῦ dicitur. Ita Longinus notissimo illo elogio Eunapii: βιβλιοθήκη ἑμψύχον καὶ ἀετῶν μουσικῶν. Et Marcellus Arcadii Imperatoris Magister, Suidæ Lexicographo, minus forte noto, sed non minus eleganti encomio: *ἀνύμωμος ἀρετῆς ἀπάτης, ἡ τῆς ἀνυμωμίας εἰκὼν, ἀρετῆς τῆς ἑμψύχου*. *Omnis virtutis ornamentum, vel potius viva & animata quadam virtus*. Græcas hæc sermonis lauticias feliciter expresserunt Latini. Quid enim *Spirantia signa*, & *spirantia mollis æra*, & *vi-vi de marmore vultus* Maronis? Quid Propertii, *Vivida & animosa signa*? Quid Ammiani *spirantia signorum signamenta*, nisi ἑμψύχον? Sed portum de proximo præspicio, quem sub-

ibo, si ex variis quæ sub finem hujus Epistolæ Interpres peccat, unum adhuc addidero.

Alexander, ut hæreticorum curiositatem freno injecto compescat, *ἡρώων* filii, sive existendi modum ut dixi, *πάντες τῆς φύσεως* impervestigabilem asserit: neque *τῶν λόγων φύσιν* comprehendere posse, quomodo Pater genuit Verbum. In utroque hallucinatur novus noster Interpres. Primum quidem quod *τῶν φύσιν* φύσιν, de qua superius egi, *ἡρώων* mortalem reddidit. Neque enim tam angustis limitibus creata natura circumscribenda, cum & Angeli sint *ἡρώων* sive creati, quos tamen mortales cum saniori Theologorum parte haudquaquam appellaverim. Neque melius in secundo membro *ἡρώων* λόγων φύσιν, natura humana rationisque particeps explicatur. Nisi quis *ἡρώων* Interpretem reddidisse existimet. Sane ad naturam *ἡρώων* etiam Angelos, & quidem præcipuo jure pertinere quis dubitet? Quibus tamen æque ac hominibus, divinæ generationis arcanum ignotum & ineffabile esse, testatur etiam ipse Alexander superius pag. 12, *Unigeniti subsistentia*, inquit, *non solum Evangelistarum solertiam, sed fortassis etiam Angelorum intellectum superat.* Sed quod noster in dubio relinquere videtur, id cæteri Patres disertim & constanter affirmant. Et nunc quidem ex Græcis unus mihi Eusebius testimonio dicundo adfit. Is lib. 1. Theol. Eccl. cap. 12. Unigeniti generationem non

nobis solum impervestigabilem affirmat, *ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως ἡρώων ἡρώων, ἀνάμνησιν, sed etiam cunctis superioribus virtutibus.* Accedat ex Latino Ambrosius, lib. 1. de fide cap. 5. *Mihi impossibile est generationis scire secretum. Mens deficit, vox silet, non mea tantum, sed & Angelorum.*

Qui locus & me opportune silentii admonet, ut decurso dissertationis stadio lampada aliis tradam.

PROBLEMATIS loco, sequenti congressu examinandum propono locum M. Aurelii Antonini Imp. & Philosophi. Is 3. commate lib. 11. de propria vita recte instituenda, contemptum rerum omnium facilem esse ait, animo semper prompto & parato ad discedendum e corpore, modo promptitudo ista proficiat certo judicio: *ὅτι κατὰ φύσιν παράγει, ὡς οἱ Χριστιανοί.* Quibus verbis cum *φύσιν* Imperator SS. Martyrum in morte pro Christo oppetenda alacritatem & constantiam perstringat, velim enucleatius disquiri quid verba ista *κατὰ φύσιν* παράγει sibi velint.

Habita Romæ in Academia Basiliana, anno 1636. auditibus Eminentissimis Cardinalibus,

FRANCISCO BARBERINO.

& BRANCACCIO.

DISSERTATIO TERTIA, DE SYNESESIO, ET DE FUGA EPISCOPATUS.

Si ex divini Platonis effato, Eminentissimi Cardinales, omnis oratio rebus ipsis de quibus instituitur cognatione quadam atque affinitate respondere debet; accuratissima sane atque omnibus ingenii artibus luminibus picta hodierno die mihi afferenda esset: quæ sublimi quadam gravitate nativas illas Platonis gratias atque omnes Poetarum vences conjungeret: Cum de Synesio, Philosophorum omnium, uno Platone excepto, eloquentissimo apud vos disserere ex hoc loco statuerim. Quo in munere cum non tam meæ voluntati, quam necessitati temporis atque aliorum imperio obtemperandum fuerit, supplebit vestra humanitas, quidquid extemporali dissertationi aut ingenii mei imbecillitas, aut perplexa obscurioris argumenti difficultas negarit. Quin potius ipsum hujus loci institutum veniam mihi apud vos impetrabit, quod non tam copiosam & ad ostentationem Academicam compositam orationem, quam planum ac familiare disserendi genus requirit: præsertim ubi res perspectu difficiles, ab ultima antiquitatis memoria in lucem usumque revocantur.

Neque enim mihi animus est, eloquentissimi juxta ac sapientissimi Philosophi laudes pertexere, aut orationis accuratissimæ virtutes persequi, aut reconditam philosophandi rationem in lucem protrahere. Sed unum dumtaxat ex epistola cv. locum nodo sane difficili impeditum expendendum, & si tantum sperare liceat, expediendum proponam: Ubi ille causas exponit, cur Episcopatum Ptolemaidis, ad quem civitatis istius votis postulabatur, nequaquam sibi subeundum existimet. Hunc ego locum dum discutere instituo, illud summopere à vobis contenda, ut cum summorum hominum sententia mihi convellenda sit, æquum animum & solitam benevolentiam ad me audiendum, & ad totam hanc controversiam dijudicandam afferatis. Ita ad cætera ejusdem argumenti persequenda fiduciam addetis.

Nunc ut futuræ Dissertationi viam aperiā, faciemque præluceam, cujus ductum deinde sequamur, operæ pretium erit ipsam Synesii epistolam accuratius expendere, de qua tota hæc nobis suscepta est Disceptatio. Ubi primum se à Ptolemaidensibus ad Episcopale munus postulatorem intellexit, rei novitate percussus, prolixè Evoptio fratri suo scribit, causasque aperit ob quas oblatum Episcopi munus nequaquam sibi recipiendum judicet. Et principio

quidem civitatis populique erga se studium affectumque prædicat, qui propemodum divinum honorem indigno sibi conferre voluerant, eo quod philosophi munus aliqua cum laude hætenus eum sustinuisse perspexisset. Sed dum ipse & oneris oblatus magnitudinem, & suas vires humerisque expendit, multas ob causas id sibi declinandum existimat. Primo, quod cum vita omnis in seria & ludicra ipsi divisa esset, seria quidem, & præsertim rerum divinarum studia, privato & secreto quodam in ocio tractaret: ludicra autem, ut pote natura *φιλοτιμίαν*, publice atque in omnium conspectu. Cum Episcopale munus contraria omnia postulet: scilicet ut rerum divinarum studia in propatulo tractentur, ludicra autem omitterentur penitus, ut pote homine sacris addicto plane indigna: quippe qui Dei imaginem vicemque gerit. Hæc prima quasi prælusio. Accedit secundo natura *μισέφρων*, & ingenium ab omni non tantum civilium, sed & privatarum rerum cura plane abhorrens: cum Episcopo uni omnium curæ & sollicitudines sustinendæ. Addit deinde, sacrum illud munus penitus à philosophiæ studio & rerum consideratione abhorrere. Hæc enim per quietam contemplationem animum à corporis consortio abducere, & ab affectibus corporeis expurgare, & secundum solam mentem operari studet. Cura autem Episcopalis, non solum contemplationis munus impedit, sed animum curis negotiisque immergit, adeoque divinæ auræ particulam obruit, & quasi extinguit. Quarto loco natura se ad peccandum proclivem, & conscientia non satis firma esse dicit, cum Episcopum ab omni macula & peccato purum liberumque esse oporteat, quippe cui alios à peccatorum sordibus expurgandi munus incumbit. Subjungit deinde causam fonticam, conjugii & rei uxoris, quod conjugem rite & liberum quærendorum causa ductam, nec deferere publice, neque clanculum cum ea consuescere vellet.

Sed omnium tandem gravissimam causam hanc adfert, quod ipse Platonice Philosophiæ præceptis imbutus, à præcipuis aliquot fidei Christianæ capitibus dissentiret; easque opiniones ita animo fixas esse ait, ut licet dissimulare pacis & concordie causa, dimittere tamen, aut mutare easdem nolit. Dogmata autem præcipue tria proponit. Primum, animam præexistere, neque corpori jam formato imminiti. Alterum, de mundi æternitate, quem

ut

ut interitum aliquando crederet, nequiquam adduci poterat. Tertium de mortuorum resurrectione, quam mysticum & arcanum aliquem sensum recondere, nec cum vulgo accipiendam esse asserit.

Hæc rationum summa, in qua nihil se simulare, nihil fingere, Deum hominesque testatur. Hæc fratri, hæc amicis, hæc Theophilo Alexandriæ Patriarchæ, qui electionem ratam habuerat, nota esse asserit. Ideoque Ecclesiasticæ historiæ Scriptores Evagrius & Nicephorus, ceterique antiquorum qui de Synelio mentionem fecere, hujus Epistolæ verbis persuasi, Synesium semipaganum ad Episcopii munus accessisse affirmant. Cunque ceteræ virtutes, quæ hominem omnibus numeris absolutum reddere possent, in eo elucere, καὶ αὐτονομίαν ab Ecclesia ordinatum fuisse scribunt; ea spe, fore ut ad tantum virtutum cumulum, veræ quoque Religionis vertex & colophon accederet: neque eam spem eos fefellisse. Hæc, inquam, veterum omnium, hæc recentium sententia. A qua magnus ille & incomparabilis Ecclesiasticorum Annalium parens sibi discedendum putavit, qui ad annum Christi quadringentesimum decimum, maximo errore eos labi prouinciat, qui serio ista à Synesio inculcata fuisse putant: Sed arte hæc ad declinandum Episcopii munus ab eo producta, ut portentosis contestationibus Theophilum eluderet. Cui sententiæ stabilienti summus vir duo potissimum argumenta affert. Primum quidem, quod non solum absurdum, sed etiam ab omni Ecclesiastica disciplina & Christiana pietate sit alienum, Theophilum, virum piissimum, & acerrimum Christianæ Religionis vindicem, non solum per Baptismi lavacrum ad Fidelium numerum, sed etiam per manus impositionem ad Ecclesiæ regimen admittere voluisse hominem Christianæ Religionis dogmatibus non acquiescentem. Qui enim Baptismi gratia illuminare poterat hominem Gentilium errorum tenebras obstinatam pervicacia defendentem? Aut qui veritatis viam aliis ostenderet, qui falsarum opinionum devia sectabatur? Alterum deinde telum ab ipso Synesio petit, qui epistola undecima ad Ecclesiæ suæ Presbyteros scripta, disertis verbis testatur, se Episcopii onus ἀπορρῶν ῥάμνῃ καὶ μηχαναῖς, totis viribus & omnibus machinis declinasse. Iis verbis hæc artes & contestationum machinas ait intelligi. Sane ea excellentis virtutis natura est atque vis, ut splendidiſſimæ lucis instar, quæ præcella in specula refulget, omnium animos ad se convertat, omniumque favorem blando quodam & occulto illicio sibi conciliet. Ego vero amplector & exosculor quidem magni viri affectum, qui omnem caliginis nebulam dispellere studet, quæ clarissimam Synesii famam offuscare, quæ Theophili gloriæ officere, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ splendorem, & candidos piissimi sæculi mores denigrare videbatur. Sed multa sunt profecto, quæ à recepta antiquiorum sententia in novam hanc discedere me nequaquam patiuntur. Nam ipsa Synesii verba adeo quidem perspicua sunt, adeo certa & manifesta, ut qua ratione in dubium vocari possint, plane non videam. Contestationes vero adeo sanctis ac religiosis verbis sunt conceptæ, ut qui iis ludere, aut eludere alios voluerit, eum & conscientiam fidemque prostigasse, & veritatem, Deumque veritatis præsidem ludibrio habuisse jure merito credas. Scribit fratri, atque in ejus sinum internos animi motus sensusque effundit. Publicam hanc contestationem esse cupit, ut apud Deum hominesque culpa careat, si res male evenisset. Nolo, inquit, ementiri dogmata: hæc Deum, hæc homines testor. Veritas Deo affinis est, apud quem criminis expers omnis esse cupio. Et quis non serio & ex animo eum loqui existimet?

Neque vero una hac tantum Epistola, sed & aliis in locis testatur, se ad Episcopatum accessisse, nullis Ecclesiæ dogmatibus imbutum, nulla sacrarum literarum cognitione instructum; quinimo extra Ecclesiā, & quidem alienis dogmatibus inutritum. Epistola 13. ad Petrum Presbyterum, συγγράμην μὲν ἔμεινεν, ἔγκλημα δὲ ἔμεινεν, ἐπὶ τῷ οὐκ εἶδέναι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ τὸν εἰδέναι ἀνθρώπου. Mihi quidem condonandum, sed vestra culpa tribuendum, quod me divinarum scripturarum imperitum, earumdem peritis anteposuisſis. Et Epistola 66. ad Theophilum: ἔγω μὲν ἐν αἰσθητικῇ συνεστάθην τοῖς νόμοις τοῖς ἱεροῖς, ὥς ἴδω μοι καὶ πολλὰ μαινομένην, πύρρον δὲ καὶ γαργῆν τὸν κατωλόγον. Ego vero neque à multo tempore sacris legibus institutus sum, nec multa admodum adhuc me didicisse par est, qui superiori anno Episcoporum numero necdum etiam adscriptus. Et in fine Epistolæ 67. ejusdem Theophili precibus se commendat, quandoquidem propriis ipsius votis precibusque numen haudquaquam respondebat: ὡς ἰσχυρόντων τῶν ματαιῶν, inquit, ὅτι ἀνθρώπος ἐν ἀμαρτίαις, ἀπορρῶν καὶ κακότητι, ἀμαρτῶν ἐπὶ τοῖς ἡγμένοις, ὑποτασσέμενος ὑψίστῳ Θεῷ. Ob propterea temeritatem meam, quod homo peccatis irretitus, extra Ecclesiā educatus, alio disciplina genere institutus, ad altare Dei accedere non dubitaverim. Sed ut hæc compenditiam, illud puto longe efficacissimum fore argumentum, si ex aliis Synesii locis plang convincam, cum jam

non solum Christianum, sed etiam Episcopum, Platonice illam de animæ origine & præexistencia sententiam retinuisse. Sane primum hymnum à Christiano scriptum editumque testatur sacrosanctæ Trinitatis mysterium, quod obscuris quidem verborum involucris adumbrat potius quam describit; ita tamen exprimit, ut per timidæ orationis nebulam in sacra quadam caligine animus Christianus facile agnoscat. Nam Deum Patrem, ἀπρόσβλητον ὄντα, Filium προεχόντα αἰῶνος, totam vero Trinitatem, ἁγίους καὶ ἀλλήλους appellat.

Ea vero quæ de humanæ mentis origine ex intellectualibus mundis deducta, atque in materiam delapsa subjungit, pura putantur Platonica, & cum Origenis dogmate plane consentiunt. Nam mens universi totum hoc universum animat, volvitque: inde jam quasi particule quædam divise, alie stellis, alie Angelis attributæ: ὅ δὲ καὶ πῶτα διὰ τοῦ Χριστοῦ ὄντα μετὰ τὸν χρόνον. Alia deorsum vergenti vinculo terrenam sortita est formam, ubi Authoris & parentis sui oblita, tenebras hausit oblivionem. Ut cætera taceam, quæ Platonice verbis sensusque de animæ reditu ad Deum ibidem subjunguntur. καὶ οὕτως, sive descendit ejus in corpus, quin αὐτὸς ἐν ὑπνῷ, nemo vel obiter in Platonica Philosophia veritatis dubitaverit. De secundo hymno similia producere licet, quem Authoris jam Christiani factum esse, sacrosanctæ Trinitatis διέλογον, multo clarior priori illa, satis superque indicat. Cui deinde succedit series mentium, Angelorum, Heroum, dæmonum, hominum: quam Pythagoricam & Platonice catenam ex uno Hierocle discere facile est. Quod autem sub finem ejus hymni Deum rogat, ἵνα μὴ τὸ πνεῦμα ἐπιβέσῃ καὶ τοῦ σώματος: Ne mentis alas aggravet terra noxa: nonne Platonice πνεῦμα innuit, & illum αἰὲς λαμβάνει, in quo anima φερεται καὶ ἀλλήλους, divinitus exul & errans, juxta Empedoclem Pythagoreum, misere versatur? Tertium vero hymnum, jam sacris initiatum & Episcopum se scripsisse, nisi me omnia fallunt, liquido hisce verbis indicat: αἰὲς ἐν ψυχῇ ἐλυσσάμενος, ἐλυσσάμενος ἐπὶ τοῖς λόγοις, ἐπὶ τοῖς σπῆραις ἱερπολίας, ὅστις ὡς ἐν ἐπιμαλομένῳ. Respice & animam languentem, deficientem in tua Libya, in tuis venerandis sacris, sanctis precibus intentam. Nam ἱερπολίαν sacerdotium hic significare nemo credo negaverit, qui Poetas Musarum Sacerdotes μουστέλους, & Jovis Sacerdotes alibi Ἀμφιτέλους, peculiari nomine dictos non ignorat. Quin etiam nomine ἐπιμαλίας ὡς, non solas preces, sed universum Episcopii munus non hoc solum loco, sed etiam Epistola decima tertia, quinquagesima septima, & centesima vigesima prima, & alibi Synesius complectitur. Atque hoc ipso in hymno, ut taceam ὅτι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ex Chaldaeorum Theurgia petitos, illa animarum divisio in ἀκλῶν & κλισιμένων, an non Platonice atque Origenis sectatorem γρηγοράτω ostendit? Quid enim anima ἀκλῶν, nisi ea quæ constanter in divino amore & summi boni contemplatione persistit, neque ad inferiora hæc affectu & inclinatione vergit? Hæc animas, Θεῷ ὁμιλοῦσας, Deorum affectas vocant Platonici: de quibus Proclus videre est elemento Theologico CLXXXV. Altera autem illa κλισιμένων, sive inclinatio est, quæ relicta statione celesti mortale corpus subiit, in quo tanquam in tenebroso carcere pœnas luit. Hunc errorem Origenis palmari-um notavit damnavitque quinta Synodus: ex qua multa mihi proferre liceret ad hujus dogmatis confirmationem, nisi tempore simul & vestra patientia abuti vererem: unum dumtaxat locum lib. 2. πρὸς ἀρχόν, ex dicti Concilii actis afferam, cum Synesii verbis oppido quam consentientem. ὁ ψυχῇ, inquit Origenes, ἀπερρίσσει τὴν καλῶν, καὶ τῇ κακῶν ἀποσταλῶν καὶ ἀποκαταστήσει καὶ ἀποκαταστήσει, καὶ αἰετῶν αἰῶνος τὸ ἀποκαταστήσει καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον. Anima defluens à bono, & inclinata ad malum, fit jumentum, & offeratur, eligique ut obstruat, vitam aquatilem. Ad postremum hoc alludens Synesius, hoc ipso hymno, homines διὰ τοῦ Ἱεροῦ ἐπιθετο appellat: ὡς διὰ τοῦ ψυχῆς ἡγεῖται: Quod animas humore perfusas habeant, ut ait Porphyrius libro de antro Nympharum. Idem de mystica & arcana resurrectione, ceterisque Platonice dogmatis, ex iisdem hymnis probarem, nisi hæc jam abunde ad fidem faciendam sufficere existimarem.

Sed hic mihi nescio quis aurem vellicat, Ecquid tandem, inquit, gravissimo Baronii argumento respondes? Qua conscientia Ptolemaidenſes hominem tot erroribus imbutum ad Ecclesiæ regimen vocarunt; aut quo animo Theophilus vocatum ordinare non dubitavit? Itane tandem Apostolorum præcepta, Conciliorum Canones, Ecclesiæ decreta, statuta Patrum penitus conculcare ausus est? Nonne audierat Paulum præcipientem Timotheo, μὴ νεόφυτον, Non neophytum, ne inflatus in judicium incidat & laqueum diaboli? An ignorabat Apostolicum Canonem octuagesimum: ὅτι ἐὰν ἴσμεν βίον ἀποσταλῶν καὶ βαπτισθέντων οὐ δύναται εἰς τὴν αὐτῆς ἀρχιερεῖαν ἐπισκοπῆν. Ex ethnica seu gentili vita conversum & baptizatum, non æquum est statim Episcopum eligere. Cui rationem adjun-

xerunt: *Quia injustum est, eum qui nullum sui documentum dederit, aliorum esse doctorem.* Nonne à magno & celebri Nicæno Concilio idem severissime interdictum, & mox in Sardicenti Concilio repetitum fuerat? Fateor, Auditores, certas clarasque esse Ecclesiæ sanctiones & Patrum regulas. Sed nonne ipsius Pauli exemplo constat, gratiam divinam sæpenumero sacras atque humanas leges transcendere? Unde in Apostolico Canone caute exceptum, *ὡς καὶ πάλαι ἡμεῖς ἡγάγουμεν τὸν κύριον, ὡς καὶ ἡμεῖς.* Nisi id per divinam gratiam alicubi fiat. Ea quippe legum angustias dedignatur, neque ullis iclinitibus circumscribi patitur. Quinimo multa quotidie in primæva illa Ecclesia contra Apostolica instituta evenisse, ipsa Nicæni Canonis verba ostendunt: *Quoniam plura, inquit, aut per necessitatem, aut alias cogentibus hominibus adversus Ecclesiasticam facta sunt regulam, ut homines ex gentili vita nuper accedentes ad fidem, & instructos brevi tempore, mox ad lavacrum spirituale perducerent: simulque ut baptizati sunt, etiam ad Episcopatum vel Presbyterium promoverent: optime placuit, nihil tale de reliquo fieri.* Nam & tempore opus est ei qui catechizatur, & post baptismi probatione quam plurima, Recte, inquam, ostendit multa fecus facta, *ὡς καὶ πάλαι ἡμεῖς ἡγάγουμεν τὸν κύριον, ὡς καὶ ἡμεῖς.* Atque hujus rei tria nobis luculenta exempla, una Nicolai I. ad Phorium epistola suppeditat, Nectarii scilicet, & Tarasii in Constantinopolitana, S. Ambrosii in Mediolanensi Ecclesia. Quorum electiones Ecclesia necessitate adacta fecit, aut factas probavit; sed ut iterum fierent, non confirmavit, nec insinuit. *ὡς καὶ πάλαι ἡμεῖς ἡγάγουμεν τὸν κύριον, ὡς καὶ ἡμεῖς.* Atque omnes hæc causas in Synesii electione concurrere facile perspicieret, qui ea quæ diversis in locis ipse de se prodidit, consideret. Nam vi atque ingratis se ad hoc munus fuisse pertractum, nihilque tale cogitantem, quin etiam renitentem & deprecantem, passim testatur: qui mortem & gravissima quæque præ Episcopatu lubens elegeret. Quid si maximam præsentissimamque ejus eligendi necessitatem fuisse dixerim? Facile mihi assupulabitur, qui calamitosa illa ruentis Imperii tempora, qui corruptissimos ejus sæculi mores, qui afflictissimum Africanarum Provinciarum statum æqua animi lance expendat. Quæ quidem omnia nemo luculentius, nemo accuratius ipso Synesio depinxit. Videmus isthic Imperatores pueros, omnium regnandi artium expertes, domi inter eunuchorum, morionum, & adulatorum greges in otio & delitiis delitescere, subditis, & præsertim militibus non nisi per picturam notos, qui extremas illas Imperii lacinias partim magistratuum avaritiæ & inexplebili cupiditati, partim Barbarorum invasionibus diripiendas & excindendas relinquere: de quibus nec conqueri impune licebat: aut si extrema necessitas subditos ad Principis aures compelleret, longis & sumptuosius ac plerumque irritis legationibus exhaurebantur. Unum m. seris affulgebat auxilium, ut virum aliquem eloquentiæ aut civilis prudentiæ facultate, aut magnorum virorum gratia & amicitia pollentem, sibi Patronum & quali tutelare numen legerent, sub ejus umbra delitescerent, qui imminentes calamitates averteret, Provincias & civitates pessundatas erigeret & confirmaret: quod elegantissime aliquot ipsius Synesii ad Pylæmenem epistolæ abunde docent. Præsentissimum autem ab Episcopis affulgebat subsidium, qui ipsa muneris auctoritate instructi atque armati videbantur adversus Provincialium magistratuum oppressiones. Hæc necessitas, hæc spes Ptolemaidenfes impulit, ut Synesium sibi Episcopum poscerent, cujus opem universa illa Provincia illustri Legatione apud Arcadium, vel, ut aliis placet, apud Theodosium ejus filium, fuerat experta. Videbant præterea hominem illustri nobilitate & magna sapientiæ laude conspicuum, & principum virorum amicitia ac favore subnixum: quæ quidem omnia magno sibi præsidio futura haud vane conjiciebant. Sed profecto major quædam vis, hoc est Dei gratia, Synesium ex privato otio ad Ecclesiæ suæ ornamentum pariter & præsidium protraxit. Hunc ille consilii istius Auctorem epistola 11. & 95. agnoscit: huic ille vocanti manus dedit collumque submitit. Neque aliam electiois causam Evagrius, Nicephorus, & Photius retulerunt. Scilicet perispectum habebat Theophilus animum *ὡς καὶ πάλαι ἡμεῖς ἡγάγουμεν τὸν κύριον, ὡς καὶ ἡμεῖς.* Ad Christianam religionem propensorem. Experimento didicerat, quam facile veritati cederet, & quam nullo negotio homo Platonis dogmatibus imbutus ad exactam Christianæ veritatis cognitionem traduceretur.

Sed maximam interim & difficillimam quæstionis partem mihi superesse video; quinam homo tot erroribus iniquis, ad baptismi lavacrum fuerit admissus? Ego ut meam vobis sententiam quam planissime explicem, id vos, Auditores, cum animo vestro repetere velim, quod paulo ante a me demonstratum fuit, eadem hæc dogmata, quæ

Synesio pertinacius infidebant, jampridem ab Origene in Alexandrinam Ecclesiam fuisse injecta. Ubi ille permultos habuit sectatores; eos præcipue qui ex Gentilium Philosophorum schola ad Christi Ecclesiam transibant. Quinimo haud verear affirmare, Christianos, ut prolato Ecclesiæ pomærio quam plurimos ad suas partes adducerent, eos præsertim qui secularis sapientiæ & eruditionis gloria excellere, multa per *συγκρίσεις*, & *συμπερίφορον*, & ut Nicephori verbis utar, *κατ' αἰγυρίαν* ad tempus tolerasse, quæ vel usu ipso, vel longiori magisque accurata institutione emendari posse existimabant. Quod sane nusquam majori cum fructu fieri potuit quam Alexandriæ, ubi non solum ob veteris Musei gloriam, sed etiam ob recentem Platoniorum Academiam ex Atticis Athenis eo traductam, ingens doctorum hominum multitudo versabatur. Quam etiam ob causam Christianæ religionis Antistes, *ἀντιπαραστάται* illi, qui scholam Catechetica a S. Marco institutam ordine rexerunt, Pantænus inquam, Clemens, Origenes, Dionysius, Ammonius, alique, magnam externæ quoque sapientiæ & potissimum Philosophiæ operam impenderunt, ut scilicet humanam sapientiam suis artibus irretitam stultitiæ Crucis Christi submitterent. Origenis autem dogmata, quod multos eosque celeberrimos haberent defensores, diu in Ecclesia delituerunt. Quæ licet privatis nonnullorum scriptis exagitarentur, nunquam tamen ante extrema Justiniani tempora, hoc est 553. Christi annum generali Synodo damnata fuere. Neque id silentio prætereundum, quod Theophilus ipse Origenem, quem publice suggillabat, & quem mortuum primus Ecclesiasticæ communioni privatum diris devovit, privatim diligentissime legere non verebatur, ut Socrates lib. 6. cap. 15. prodidit. Quæ res Synesium, Platonis, ac proinde etiam Origenis studiosissimum, ob intimam cum Theophilo familiaritatem latere non potuit. Quocirca non adeo mihi mirandum videtur, in tanto Origenistarum & Platoniorum numero, Synesium quoque ad baptismum fuisse admisum: Cum omnia Alexandriæ & Egypti monasteria iisdem opinionibus essent infecta, quod ex iis Theophili & successoris ejus Cyrilli literarum fragmentis apparet, quæ in quinta Synodo referuntur: quæ ad horum temporum Historiam cognoscendam in primis faciunt. Iis quæ hæcenus a me certissimis, ni fallor, rationibus comprobata fuere, multas addere possem haudquidem levioris momenti conjecturas, quibus Synesii animum etiam post susceptum Christianæ religionis sacramentum nimio adhuc affectu in Platonice Philosophiæ dogmata & Platonium vivendi institutum propendentem & quodammodo *ἐκκατασταλόμενον* arguerem. Sane magna Dionis pars, & postrema ad Hypatiam magistræ epistola, satis ea quidem proluxa, doctrinam studiique Platonica contra Monachos Egyptios *τὴν οὐκ ἐν ἰσχύι ἀνυψῆν*, ut ipse loquitur, eorumque asceticam vitam non sine aculeis tueretur, quamvis ipse sive metu, sive reverentia, nimirum sensa sermone admodum *αἰνυμένω* involvat. Ne ue mihi sublato spatio omnium oculis animisque ea objicere libet, ne quis forte aut nimis n. e. trorsum in tanti viri navis atque erroribus pervestigandis, aut in iisdem persequendis iusto prolixior existeret: Præsertim cum maximis virtutibus & insigni Catholice religionis zelo paulo post eodem redeineret. Etenim cum epistola 95. statim post susceptum munus septem mensibus se peregre ab suo Episcopatu abfuisse scribat, *πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τὸν πρῶτον, & longinquo rei periculum faciens, donec quæ ejus muneris natura esset, accurate penitusque didicisset*; haud dubium est quin serio tum seduloque Christianæ religionis mysteriis pernoscentis incubuerit, quibus docendis Deus eum Ecclesiæ præfecerat. Prima enim recte gerendi muneris pars est, novisse quod susceperis. Et profecto magnam Catholicæ fidei defendendæ ac conservandæ sollicitudinem, & pulcherrimam boni pastoris ideam nobis exhibet epistola v. qua presbyteros suos de Eunomianis cavendis præmonet. Ut & cxxviii. qua Episcopum ab Arianis sede sua pulsū consolatur: ubi genus illud pestiferum, ut *θεομάχον καὶ πατέρα αἰῶνος παλῆμον*, hoc est, Deo sanctisque Patribus inimicum & rebellem, perstringit. Tacco summam erga Alexandrinam sedem observantiam, pacis & concordie studium, erga Corpiscopos benevolentiam: animum non minus in damnandis sceleratis intrepidum, quam in lapsis revocandis recipiendisque mitem & benignum. Sed mihi de singulis divini hujus viri virtutibus commodior erit differendi locus, ubi alterum propositæ epistolæ nodum contra equivocationem & restrictionum mentalium patronos vindicandum proposuero. Dixi.

Problematis loco proximo confesso disquirendum propono, quid sibi velit *ὁδομήτορ*, titulus quem Synesius epistola 121. Anastasio cuidam tribuit.

HADRIANI VALESII
HISTORIOGRAPHI REGII
DE VITA
HENRICI VALESII
HISTORIOGRAPHI REGII
LIBER.

PERLECTIS quæ de libris Henrici Valesii nomine Petiti Typographi scripseram paucis; hortatus es me, clarissime Nublæ, ut de vita ejus librum componerem. Et tum quidem quid tibi responderim non recordor. Verum posteaquam à te digressus sum, dicta mecum volvens erubescere, ac sic increpare meipsum cœpi. An oblivisci me posse Henrici Valesii, artificis sanguinis vinculis, amore literarum, & tam diuturna, vel potius fere perpetua vitæ ac victus communitate conjuncti? An illaudatum & tacitum relinquere me posse clarissimum virum, qui amicos aut vivos epistolis librorum fronti præfixis, aut mortuos laudationibus celebravit? An denique me fraudaturum vero testimonio fratrem meum, quod plerique scriptores ultro etiam alienis honorificum reddiderunt? Si Suetonius Tranquillus de illustribus Grammaticis librum, de claris quoque Rhetoribus volumen composuit: quanto magis dicendus est mihi Valesius, qui scholasticos istos mercenariosque professores longo intervallo superavit, & omnes Grammatici partes, omnes Rhetoris vel potius Oratoris numeros dum vixit implevit? Certe quum Latinos Historicos doctis & laboriosis commentariis exposuit; quum Græcorum scripta convertit, & commentando notiora studiosis reddidit; quum variorum auctorum volumina contractis præcis exemplaribus diligenter emendavit, distinxit & adnotavit; quum epigrammata & poemata scripsit ipse, aut vetera interpretatus est: quid aliud fecit, quam quod illustres olim Grammatici factitaverunt? Jam vero orationes ejus elegantes, copiosæ atque perspicuæ, laudationesque clarissimorum virorum, nonne satis indicant, omnibus artis Rhetoricæ præceptis instructum, atque etiam claris oratoribus adnumerandum fuisse? Sed vir summus summos Grammaticos & Rhetoras atque adeo Oratores ipsos plurimum supergressus est: quippe qui Græcas, Romanas & barbaras notas habebat antiquitates, cui erat Historia sacra profanaque comperta, qui Græcum Latinumque sermonem tamquam patrium noverat, qui denique ad magnitudinem ingenii, vimque & acrimoniam judicii, assidua lectione ac meditatione variam & interminatam in omni

Tom. III.

literarum genere doctrinam adjunxerat. Dicam igitur de Valesio quæ vidi: quæ ex ipso per tot annos in cotidianis colloquiis & familiari consuetudine cognovi, quæ de ipso sæpe ex communibus amicis audiui. Dicam, quæ observavi; quæ notata inhærent animo: (Omnium enim meminisse non possum) nec committam ut mihi valeat imputare posteritas fratrem debito testimonio privatum.

NATUS est Luteciæ Parisiorum Henricus Valesius anno Christi MDCIII. IV Idus Septembris, die Mercurii. Patrem habuit Carolum Valesium, qui patrimonio suo contentus, honestum otium negotiosæ vitæ præposuit; & anno ætatis septimo & septuagesimo decessit: avum Johannem Valesium, qui Maria Uvæa genitus, a Contios de Monte Glandifero, Marefcotos, b Macaltos, c Passartos, & Robinellos d materno genere contingebat: quorum filii & nepotes plerique ad splendidas dignitates pervenere, & pars in supremis curiis Parisiæ, pars etiam in sacro Consistorio florere. Johannes Valesius mercaturam instituit: in quo se à nobilitate majorum degenerasse, ingenue fatebatur. Patrem enim suum coactum lege patria, potioris patrimonii partem ad majorem natu deferente, ex inferiore Nortmannia migravisse Luteciam, ibique subsidisse, sæpe narrabat. Certe est hodieque in pago Bajocassino atque in Lexoviis vetus & nobilis Gens Valesia. Sed nobilitate sanguinis censer non debet Valesius noster: quem sua virtus, quæ sola & unica est nobilitas, & eximia doctrina, ac tot libri editi & edendi satis superque clarant ac illustrent. Mater Valesio fuit Claudia Morleria, Claudii Morlerii Censiliarii Regii ac Notarii filia, viri dum vixit Luteciæ non obscuri; Hadriani Morlerii soror, speciosissimi hominis, qui sub Comite Stabuli splendidum Præpositi officium gessit; mulier nasuta, macilentis genis, vultu ruboris pleno. Matrem Valesius ore moribusque referebat: quæ anno Domini MDCXXXI. ætatis xciij. mense ix. xii Kalendas Decembreis maturam mortem obiit in villa sua apud Calveriacum, cujus usumfructum ante annos fere vi. sibi retinuerat, cum filiis bona relinqueret. Est autem Gens Morleria vetus & honorata, in plures familias divisa. a Morleriorum alii in municipio

Messieurs
le Comte de
Montaug-
lan.
Messieurs
Machaut.
M. Passart.
Messieurs
Robineau.
Messieurs
la Morliere
Ambiano.

Ambianorum Monte Desiderii dicto etiamnum habitant: alii in castro pagi Vadensis Crispiaco confedere; quidam in Atrebatibus sedes habent. Ex his nonnulli in Scholia Parisiaca Magisterio Theologiæ; aliqui etiam libris compositis incla-ruerunt. Nemo enim nescit, Morlerium ante annos circiter quadraginta de antiquitatibus Ambianorum scripsisse.

Puer admodum cum fratre Carolo natu majore missus est Henricus Valesius Verodunum, ut liberalibus disciplinis erudiretur. Ea in urbe celebres Scholas & Parisiæ adolescentibus tritas habebant Jesuitæ; quibus tum Luteciæ ex Senatusconsulto docere non licebat. Ibi Valesius tanto ardore, tanta cum animi voluptate in libros incubuit, ut jam tum quantus in literis evasurus esset appareret. Mira in eo docilitas ingenii; indoles supra ætatem singularis. Facile ac celeriter cuncta quæ tradebantur accipiebat, suæque alte infigebat memoriæ: sic dictata reddebat; sic quæ dicuntur themata componebat, ut præceptoribus ac præfectis amori simul admirationique, æqualibus esset exemplo. Nec incitandus puer erat, sed reprimendus, ne in morbum incideret. Quare unam ei horam plusquam reliquis condiscipulis Præfectus cubiculi indulgebat ad somnum. Equum quippe erat, eum qui citius meliusque ceteris Scholasticum pensum abolveret, qui plus ceteris laboraret atque proficeret, ad reficiendas corporis animique vires plus etiam dormire quam ceteros. Erant Veroduni plura auditoria humaniorum artium, suo singula professore instructa (vulgo classes vocitant.) In singulis auditoriis, sicut fieri solet, quædam dignitatum civilium Imperii Romani in Orientem Occidentemque divisi imago cernebatur: utrumque Imperium optime meritis & qui elegantissime omnium aliquid composuissent, deferbatur ad tempus. Ibidem quotannis adolescentulis præmia Græci Latini sermonis ex more proponebantur. Valesius scholasticas dignitates, sed primas & maximas semper consequebatur, semper Imperator, aut Consul aut Prætor: nec umquam infra Præturam descendebat: libros inauratos, classica præmia solutæ orationis & carminum quotannis pleraque victor auferebat. Ejus in schola Rhetoricæ amplificationes & declamationes, ac carmina præceptor laudabat, Condiscipuli mirabantur. Præceptor ille Russellus vocabatur, homo minime malus, sed admodum imperitus, & artis quam profitebatur plane rudis ac ignarus: qui in prosa eloquentia verba grandia & bene sonantia, orationem in re vel levissima numerosam, plenam pompæ & majestatis, descriptionesque ne in carmine quidem tolerabiles affectabat: qualis est hæc primæ lucis descriptio, quam Valesius à ludo recens nobis sæpe recitantis more graviter pronuntiabat. *Diluſcebat: & emiſſa jam uberius affuturæ lucis quaſi præcone Aurora, flaveſcentem auro caſariem pullulantibus in altum radiis Sol matutinus depeſcebat.* Actum erat de Valesio, si talem præceptorem esset imitatus: sed exemplis Magistri malis atque vitiosis judicium discipuli prævaluit, qui cuncta ludi Verodunensis auditoria intra quinquennium feliciter emensus est.

Interea anno MDCXVIII. Jesuitæ Ludovici Regis beneficio Luteciæ suas scholas aperiunt, quas pridem claudere jussi erant. Revocatus igitur à patre Valesius, redit cum fratre Luteciam, & ad scholas eorum Parisiæ, quas Claramontanas appellant, se confert. Ibi florebat

eminabantque Jacobus Sirmundus Ricomagensis, & Dionysius Petavius Aurelianensis, duo Societatis Jesu lumina ac ornamenta: ex quibus Petavius Rhetoricæ professorem uno anno audivit; Sirmundum sæpe quoque convenit: quos ambos postea constanter coluit simul & amavit. Eodem in ludo sub Bruano Lothariensi, doctissimo professore, in philosophiæ studia triennium impendit, ita ut Græcos ac Latinos poetas, oratores, historicos avidius quam philosophos toto eo tempore leſtitaret. Cum nihilominus de philosophia publice disputaturus esset, quæ triennio exceperat, Bruani dictata cursim ac brevi transcripsit pæne ad verbum: ratus memoriæ tenacius inhæſura, quæ paullo ante legisset ac scripsisset. Nec spes eum sua ſefellit. Nam theſes ex univerſa philoſophia depromptas egregie & magna cum ingenii laude judiciiſque defendit. Mirabar minutiffimas literas, pedum muſcarum ſimiles, manu ejus ſcriptas, quæ à nemine legi poſſe videbantur; & pagellas ſemipedales centum verſuum capaces, totam denique philoſophiam tam celeriter tantas in anguſtiis contractam.

Egreſſus Claramontano ludo Valesius anno ætatis undeviceſimo, Chriſti MDCXXI. juſ civile Avarici Biturigum biennio didicit, ac poſt reditum, in ſumma Curia Pariſiaca numero Advocatorum adſcriptus eſt. Forum per annos amplius ſeptem togatus frequentavit, magis ut patri ſatiſfaceret, quam ut ſibi. Tædebat enim hominem jaſturæ temporis, & operæ perditæ. Oneri erat, pudori erat toga tamdiu fruſtra geſtata. Videbat enim eum qui à nemine advocaretur, patrocinaretur nemini, cauſam nullam ageret aut diceret, Advocati, Patroni, ac Cauſidici nominibus jure gloriari non poſſe. Interea quantum ei erat otii, (plurimum autem erat otii) literis impertiebat. Ab Advocatis Græce doctiſſimus habebatur. At ipſe intelligens quantum ſibi deeſſet ad plenam linguæ Græcæ notiſiam, ita Græca legit ac didicit, ut ſamæ de ſe ſparſæ abunde reſponderet. Habebat tum præter ceteros collegam Michaelẽ Anglum, à condiscipulatu notiſſimum ſibi ac cariſſimum: quem cum preſatis à patre ſuo Procuratoribus niti, eaque ratione cauſas agere, ac litigantium jura voce ſcriptiſque defendere animadverteret; dolens ſe tali auxilio deſtitutum algere, rogam cum ſpe depoſuit, renunciavit foro, multum diſſuadente patre, ac fruſtra ut perſeveraret hortante, ac liberalibus ſtudiis, quæ nec ſponte unquam nec ex toto reliquerat, totum ſponte ſe dedit.

Memoriæ prodiſt Marcus Tullius, ſe cum veniſſet in villam pueri Luculli, M. Catonem viſiſſe in bibliotheca ejus ſedentem, multis circumſuſum libris: fuiſſe enim in eo inexhauſtam aviditatem legendi, nec ſatiari potuiſſe: & tum in ſummo otio maximæque copia quaſi heluonem librorum viſum eſſe. Hæc imago Valesii. Quod à Tullio de Marco Catone dictum eſt; mutato nomine id à me de Valeſio narratum putã. Veteres ſcriptores Græcos & Latinos cotidie evolvebat; nec recentiores Criticos, Turnebum, Lipſium, Lambinum, ac ſimiles alios aſpernabatur. E bibliothecis amicorum libris utebatur: notas habebat bibliothecas, unde promeret quos vellet, & quos filius familias minime pecunioſus emere non poſſet. Solebat dicere Valesius, nullis ſe melius libris uſum unquam eſſe quam commodatis: hos enim ſe exactiſſime legere, adnotare, atque excerpte ſemper conſueviſſe, tamquam qui in manus ſuas numquam eſſent redituri. Die

Dominico

Dominico conveniebat in Ecclesiam: die Saturni pomeridianis horis amicos visitabat; reliquos cujusque hebdomadis dies plerumque studiis impertiebat, ac sedebat domi. Amici tum Valesii erant Sirmundus, Petavius, Hieronymus Bignonius, Patronus fisci, vel ut vulgari utar appellatione, Advocatus Generalis, Puteani, Nicolaus Rigaltius, Michaël Anglus, Franciscus Florens Jurisconsultus, Bosquetus Narbonensis, Johannes Tristanus Sanctamantius, qui in veteribus nominatis præsertim Græcis legendis commentandisque ab ipso non mediocriter est adjutus. Ex his Sirmundus callidus & astutus senex, cum observavisset, certo semper hebdomadis die ac eadem pæne hora se ac Petavium à Valesio conveniri, ejus rei causam ex ipso quæsit: & sereno ut erat vultu, Quid tu (inquit) Valesi constanter ad nos sabbatis ventitas? Heic subridens Valesius: Vin' dicam, mi Pater? Ne à studiis avocer, plusquam semel quaque hebdomade cubiculum meum verri, & supellectilem mundari non patior. Itaque septimo quoque die mihi Judæorum more otiaandum est atque cessandum: eo die, quod possum, amicos meos viso. Tum Sirmundus exclamat. Magnæ plane ancillæ tuæ habendæ sunt gratiæ, per quam nobis Valesio nostro aliquando frui contingat. Utinam te sæpius paternis ædibus extruderet, atque Clarummontem versus everreret. Nam in omnibus, ut tute nosti, servandus est modus; nec minus etiam in ista ætate valetudinis tuæ quam studiorum debes habere rationem. Sirmundi, Petavii, Rigaltii, doctorum hominum apud Puteanos toti plerumque sermones de literis erant: his Valesius summopere delectabatur: inde sero, ac solito lætior domum reverti consueverat, præsertim si magnum & præclarum aliquid aut dixisset ipse, aut dicentes audisset.

Jam in notitia Græcarum ac Latinarum antiquitatum tantum profecerat Valesius, ut edere doctrinæ suæ publicum specimen posset. Ejus rei necopinanti data est occasio. Nicolaus Fabricius Peirescius, in suprema Curia Aquisfextensi Consiliarius Regius, vir doctus fautorque doctorum, ac locuples, veteres libros à Monachis Græcis qui vulgo Calogeri vocitantur, nonnunquam emendos curabat. Hos inter à mercatore Massiliensi advectus erat ex insula Cypro Aquas Sextias codex priscus, Constantini Porphyrogeneti nomen ferens. Nimirum Imperator Constantinus, Leonis Aug. filius, Basilii Macedonis nepos, collectanea historica ex variis auctoribus, tribus & quinquaginta titulis incluserat, ac singulos titulos, vel tractatus in 11. Libros diviserat. Ex hisce titulis jampridem unus de legationibus exstabat: alius tractatus περί ἀρετῆς ἡ καλίας inscribatur: quem Peirescius emtum, ut dixi, Luteciam Parisiorum ad amicos miserat. Ibi cum diu neglectus jacuisset, hortante Petro Puteano Regiæ Bibliothecæ custode, laboriosum opus & à cunctis recusatum Valesius audacter suscepit. Ex Polybio igitur, à Diodoro Siculo, à Nicolao Damasceno, & Appiano Alexandrino, ex Dione Cocceiano & Johanne Antiocheni excerpta præclara quotquot nondum publicata erant, in linguam Latinam eleganter transtulit, adnotationibusque multiplici ac varia eruditione refertis illustravit, dicavitque Peirescio anno Domini mdcxxxiv. ætatis xxxi. nondum impleto: quem *primum studiorum suorum factum* ipsemet in epistola appellat. Circa idem tempus cum apud veterem

auctorem de portu Smyrnæ clarissimæ urbis Ioniæ legisset aliqua, quæ non facile possent intelligi nisi ab eo qui locum vidisset; ac ea de re Fabricio Peirescio scripsisset: Peirescius una cum negotiatore Massiliensi pictorem ex Provincia Smyrnæ proficisci jussit, qui de ipsa navi portum Smyrnæ diligentissime perspiceret ac delinearet, portumque penicillo expressum in membrana ad Valesium misit. Ex quo apparet hinc Valesii in commentandis auctoribus cura atque diligentia; inde Peirescii in juvandis ac promovendis ejus studiis benignitas singularis. Egit gratias Peirescio Valesius, sic tamen ut ingenue fateretur aliqua superesse, de quibus dubitandi causas haberet. Et Peirescius graviter ferens nihil actum tanta impensa missi in Asiam pictoris, rescripsit Valesio, omnia se facienda fecisse, quibus deberet esse contentus: quod si exactissimæ delineationi portus non acquiesceret, non pictoris, non suam, sed ipsius plane culpam esse, cui nihil satisfacere posset. Ad opera Valesii revertor. Græcis historicis Latinum successit Ammianus Marcellinus. Latinum historicum appello Marcellinum, hominem natione Græcum & domo Antiochensem; propterea quod latine scripsit historiam, & res Romanas ab exortu Nervæ ad Valentis Aug. mortem xxxi. libris exposuit. Igitur Valesius septem & amplius veterimas editiones Marcellini, & codicem Bibliothecæ Regiæ, ac varias lectiones, ex quatuor MSS. membranarum excerptas, inter se diligentissime contulit; atque hisce instructus auxiliis historicum celeberrimum, à mendis quamplurimis vindicatum, in suum nitorem ac velut in integrum restituit: addidit & uberes adnotationes, quibus emendationum suarum rationem redderet, & difficiles quosque auctoris locos, antiquitates Romanas, dignitates Palatinas, civiles ac militares explicaret. Anno Christi nati m.dcc. xxxvi. ætatis tertio ac tricesimo Ammianum Marcellinum Henrico Memmio, supremæ Curiæ Parisiæ majori Præsidi nuncupavit: quem nobilissimum virum, dignitate & hereditario amore literarum ex æquo clarissimum, plurimum colebat. Mirabantur multi, tam laboriosum ac scrupulosum opus tam feliciter ac bene ab uno homine intra biennium absolvi potuisse: quod artum temporis spatium vix perlegendis adnotandisque priscis Ammiani libris cum editis tum scriptis, nedum componendis notis suffecturum videbatur.

Sed assidua lectio librorum ac præcipue veterum membranarum, oculis Valesii, quorum aciem à prima infantia hebetiorem habebat, plurimum nocuit. Ex eo quippe minus quam antea utroque oculo videre cœpit; dextram etiam non multo post ex suffusione amisit. Quamobrem cum nec legere commodè posset, nec scribere, rarius studere coactus est, & tædia molestissimi otii jucunda amicorum consuetudine & crebra allocutione levare. Observabat autem Memmii Præsidem inprimis, qui ipsum secum habere frustra concupivit, præterea Amelotum primum Curiæ vectigalium Præsidentem, Petrum de Marca Archiepiscopum Tolosanum, Hieronymum Bignonium Advocatum Generalem, Claudium Sarravium Consiliarium regium, Hugonem Grotium, qui postea Serenissimæ Regiæ Christianæ legatus fuit, Galminum libellorum supplicum Magistrum. Amicos habebat præter eos quorum supra memini, Johannem Launoium Theologum, Ludovicum Nubæum

Advocatum in Curia Parisiaca, Ægidium Menagium, Carolum & Franciscum Ogerios, Ludovicum Cantarellum Fabrum, Rollandum Maresium, & quotquot Luteciæ liberalibus studiis doctrinaque eminebant: è quibus Nubæo suam de populis fundis sententiam exposuit Epistola, quæ una cum Bullialdi aliorumque de eadem re libellis Divione edita est. Amicorum numero postea accesserunt externi, ex urbe Roma Franciscus Barberinus Ecclesiæ Romanæ Presbyter Cardinalis, Lucas Holstenius Hammaburgensis, & Leo Allatius: è Batavia, Claudius Salmasius Divionensis, Fridericus Gronovius, Isaacius Vossius, ac Nicolaus Heinsius: ex insula Britannia, Jacobus Usserius Armacanus: è nostris Lucas Acherius, Cantalupus, Johannes Mabillonius, Sanctigermanenses Monachi piissimi atque eruditissimi.

Ita transacto septennio, deficientibus in dies oculis, intellexit Valesius necessario sibi aut renuntiandum studiis; aut habendum esse lectorem: quem à patre præparco nec petere audebat, nec etiam si maxime petisset, impetraturus videbatur. Cum ea de re sæpe apud amicos sermonem habuisset, sæpe questus esset: Michael Anglus celeberrimus Causidicus, cujus intima familiaritate utebatur, obtulit ipsi nomine Henrici Memmii bina librarum millia annua, si studia sua, suasque observationes cum eo communicare vellet: hoc si fecisset, amplissimi Præsidis gratiam maxime initurum, & anagnostæ opera paternis in ædibus libere studiis vacaturum. Valesius qui semper antea ejusmodi studia ad alienos usus accommodata aversatus erat, ac grave servitutis genus appellitaverat; amici verbis & rationibus, sed multo magis conditionis æquitate victus, dedit manus, ac tandem expugnari se passus est. Annorum tum erat circiter quadraginta. Nactus igitur lectorem eundemque scriptorem sive librarium, præter ceteros quorum non memini, Eusebium, Socratem, Sozomenum, Theodorum, ac Evagrium legit, adnotavit, excerptis. Quo facilius ei fuit, postea novæ translationi veterum historiarum Ecclesiasticarum scriptorum vacare, quos jam antea exactissime perlegisset. Sæpe miratus sum ejus animi præsentiam, semper his solis quæ legerentur intenti; ab anagnoste indocto perperam pronuntiata græca & latina cito ac facile intelligentis; nunc sedendo, nunc ambulando dictantis ex tempore, & cuncta quæ dictaret, recte atque emendate scribenda curantis, denique inter monitus ac reprehensiones lecta obliviscentis neque dictanda, ut apte prioribus posteriora jungerentur. Tum libros emit Valesius & multos, & bonos, sed eos maxime, quos sibi præcipuo usui fore judicabat, ne sæpe ad amicos decurrere cogeretur. Tum quoque multas & varias variis fictisque de rebus orationes, velut ad Regem aut in curia habendas, patrio sermone composuit, & manu sua utcumque scriptavit: quæ ipsum magnopere fatigaverunt, cum propter laborem scriptionis ægro oculo intolerabilem, tum vel maxime propter exactiorem celeritatis. Aliæ enim super alias ei orationes injungebantur, bene, secreto, ac cito elucubrandæ.

Anno MDCL. post Christum natum, XII I. Kalendas Augustas patrem amisit, & interjectis paucis mensibus Memmius amplissimus Præses decessit. Eodem anno Christina Serenissima Suedorum Regina unanimi omnium Regni ordinum consensu consecrata est & coronata: cujus de laudibus ita orationem scripsit Valesius, ut ab

ipso in Suedia ad Reginam habitam putes. Ob id nomine Reginæ & torquis aureus ei promissus est, & ipse cum viro doctissimo Samuele Bocharto Cadomenfi, commendatione Isaacii Vossii amici sui in Suediam invitatus. Neutra tamen res bonum ac felicem eventum habuit; neutra Valesio utiliter cessit. Nam nec torquem umquam istum, qui ipsum diu multumque torferat, nec Suediam umquam vidit, plane quasi honore contentus, impensam remisisset. Jactaverat non semel Valesius, qui alioquin paucorum verborum erat, daturum se operam in Suedia, ne Christina in Regnum suum pro doctis indoctos & aretalogos invitaret. Quæ ventosa comminatio occultam & magnam ei conciliavit invidiam. Nam qui se designari sentiebant, clam missis trans mare literis obtestationis & maledictorum plenis effecere, ut vice versa eo domi remanente, ipsi Holmiam navigarent. Sic dum alios excludere vult Suedia, semet exclusit. Sed hanc injuriam sibi malis salforum amicorum & invidorum artibus factam forti animo tulit. Profuit certe ei, à navigatione Suedica avocari, ne à studiis avocaretur.

Carolus Montchallus Archiepiscopus Tolosanus, vir doctus, cui veteris historiarum Ecclesiasticarum editio mandata fuerat a Clerico Gallicano, Socratem & Philostorgium cum duobus priscis codicibus Romæ a Luca Holstenio conferendos curaverat, & Valesium secum Tolosam abducere frustra tentaverat, ut magna in re magno adjutore tacitus uteretur. Sed cum postea propter nimias occupationes suas huic se editioni vacare non posse animadvertisset; Petri Puteani literis incitatus, rogavit absens per epistolam Antistites Galliarum, ut Henricum Valesium ultro se ipsis offerentem ac humeros tanto oneri supponentem, suum in locum substituerent: quo doctior & magis idoneus suscipiendo operi non posset inveniri. Episcopi Regni Francorum, qui anno MDCL. Luteciæ Parisiorum erant congregati, lectis Montchalli literis, ejus consilium secuti sunt, & Valesio curam atque onus novæ editionis priscæ historiarum Ecclesiasticarum ad unum omnes una voce delegavere. Assignatæ sunt ei in annos singulos libræ sexcentæ: cui summæ ducentas libras anno MDCLXX. addidere. Secutum est triennium, Valesio infelix ac infortunatum: intra quod temporis spatium tribus veterrimis & maximis optimisque amicis privatus est. Quippe anno MDCLI. Jacobus Sirmundus, insequenti anno Petrus Puteanus custos Bibliothecæ Regiæ, anno demum MDCLIII. Dionysius Petavius, virtute & doctrina clarissimi ac eminentissimi viri decessere: quos Valesius sua quemque oratione laudavit, & eorum memoriæ extremum hoc & quasi debitum munus exsolvit. Exstant laudationes, ad quas lectorem remitto. De Sirmundo & Petavio in transcurso dicam, cum ut solet doctis accidere, nonnunquam alter ab altero dissentirent, alter etiam adversus alterum scribere parati essent; Valesium communem amicum amborum, hominem ab adulatione ac dissimulatione alienum, libere quæ sentiret dixisse; & licet utrumque traheretur, alterius probavisse sententiam, alterius nequidquam repugnantis palam damnavisse: tam sapienter denique, tam modeste ac sincere juvenem inter consummatos senes de re controversa, videlicet de Synodo Sirmiensi judicavisse, ut nihilominus utriusque usum amicitiamque retinuerit. Eadem ratione se gessit in contentione Sirmundi atque Tristani de nummo Hanniballiani Regis

Regis, de Anastasi, aliisque. Cum in quibusdam ab utroque dissentiret; neutrum tamen libertate sua læsit, neutrum offendit. Existimabas tamen, mi Nubæ, non bene fecisse Valefium, quod suam de Anastasi dissertationem Tristano adversus Sirmundum scribenti publicandam dedisset: quasi Tristani partes quam Sirmundi sequi mallet, firmioresque duceret.

Interea Valefii opus procedebat: qui Eusebii Cæsariensis Episcopi Ecclesiasticam historiam, ejusdem de vita Imperatoris Constantini libros iv. ac Panegyricum, atque orationem Constantini ad Sanctos cum xv. veteribus codicibus exacte contulit emendavitque, in linguam Latinam pari fide elegantiaque convertit, ac doctissimis commentariis ad priscos Ecclesiæ mores ac ritus explicandos illustravit. His subjunxit iv. Dissertationes: primam de origine & progressu Donatianorum, quos non servata lege analogiæ vulgo Donatistas vocant: alteram de Anastasi, in qua Sirmundum & Tristandum reprehendit: tertiam de Translatione septuaginta interpretum: ultimam de Martyrologio quod Romanum cognominavit atque edidit Rosweidus. Dum sub prælo gemit Eusebius, Valefius Julii Mazarini Cardinalis liberalitate auctus est, allatis ipsi inopinanti sub finem anni MDCLVIII. libris mille quingentis: quod congiarium postea quotannis ad finem vitæ, tam vivo Mazarino quam mortuo ex ejus testamento percepit. Publicata est Eusebii historia anno MDCLIX. mense Julio: quam Valefius Archiepiscopus & Episcopus Ecclesiæ Francicæ, quorum auspiciis in lucem prodibat, Epistola ac Præfatione nuncupavit. Accepit postea ex nonnullis, melius atque adeo utilius se facturum fuisse, si Eusebium Julio Mazarino dicavisset; quod grati animi testimonium ab ipso Cardinalis expectarat.

Anno MDCLX. rex optimus ac munificentissimus Henricum Valefium, meque una in numerum Historiographorum suorum retulit. Utrique separatis literis seorsum attributæ annuæ libræ mille ducentæ. Datum id (quantum ad fratrem attinet) novæ Eusebii emendatæque editioni; quantum ad me, Historiæ Francicæ xxv. libris plurimisque observationibus illustratæ.

Anno Domini MDCLXII. ætatis LIX. Valefius sinistram oculum amisit, sicut pridem amiserat dextrum; & circiter tres menses in cæcitate quantum fieri potuit dissimulata permansit: donec quidam genere Lingon, medicus oculus, cataractam ab utroque oculo ejus amovit. Sed cataracta iterum pupillam dextram obtegente, cogitur ut prius uno oculo qualicumque esse contentus: cujus auxilio, quoties opus erat, subscribere solebat, agnoscebat etiam circumstantes, & adnotabat ora, vestes gestusque singulorum. Præcipue cum domi, tum etiam foris per vicos urbis, equis & carrucis ac bajulis onera transversa ferentibus plenos, celeri pede, recto vultu ac toto corpore, confidentissime incedebat, sine duce, sine baculo: plane quasi bene oculatus haberi vellet. Quin etiam cum antea foris famulum nunc lateri suo adjunctum, nunc prævium habere consuevisset: postea tale auxilium fastidivit, nec aut præire cum aut lateri suo adherere passus est: tanquam oculorum aciem recuperavisset, ac nullo amplius egeret auxilio. Quosdam ex amicis vidi tam firmo & tam audaci hominis incessu deceptos, mirabundos, & quod de ipsius oculis audiverant, verum esse non credentes.

Anno Domini MDCLXIII. Ludovicus Rex, virtute, animo, fortunaque maximus, pro solita magnitudine cogitationum suarum, & pro innata ipsi bonitate atque cura literarum, doctis cum popularibus tum etiam externis late per Europam sparsis liberalitatem exhibuit: quos inter Valefius, curante amplissimo Colberto regii ærarii præfecto, xxi. Nonas Junii mille ducentas libras accepit: partem summam ad exitum vitæ singulis annis percepturus. Accidit tum mihi, ut quamquam minor, majori adæquarer fratri, & pari præmio donarer.

Tot prosperis supra vota confluentibus, uxorem ducere constituit. Amabat pridem puellam formosam ac ingenuam Margaritam Casnellam. Igitur anno MDCLXIV. pridie Kalendas Novembris relicta domo paterna, in qua cum matre & fratribus habitabat, ædes conductas festinanter instruxit, ac ibi virginem xiv. Kalendas Decembris in matrimonium accepit. Annum primum & sexagesimum transgressus tum erat. Fuere multi, etiam amici & noti, (quibus autem notus non erat Valefius?) qui eum reprehenderent: fuere & qui veluti parum sanum irriderent. Hos inter epigrammaticus senex, qui valde acutus sibi videbatur, distichon triviale composuit, de cæco sene uxorem ducente, ut ab ipsa duceretur. Quod ne in Valefium dictum crederetur, idem poetica licentia mihi & communibus amicis confidenter assererat, epigramma multo ante has nuptias à se scriptum ac editum fuisse. Nimirum sunt homines ad vituperandum atque damnandum quam ad laudandum multo natura proniores. Equidem Valefium, si sexaginta annis major sibi necessarium credidit uxoris solatium, si confidere & se ac sua committere conjugii quam famulis maluit; si mensæ ac lecti, vitæ atque fortunæ fidelem sociam habere, si solitudinis tædia finire voluit; Valefium inquam nihil inusitatum fecisse, nec propterea carpendum aut traducendum judico. Factum multis maximorum & sapientissimorum virorum, veterum ac recentiorum exemplis defendi potest. Solet fieri: fieri licet. Habuit Valefius, quos sequeretur: habebit qui imitantur. Vulgare proverbium est, ejus qui valeat annos numerari non oportere. Senex quidem erat Valefius, quum uxorem duxit: sed erat vegetæ ac viridis & incipientis senectutis; supra ætatem robustus erat, prosperissima valetudine utebatur; intra annos undecim ac menses fere sex, ex conjugio septem liberos tulit, quatuor mares, tres sexus feminini; maritus studiis vacavit ut cælebs, dictavit ut cælebs, mutua cum amicis officia exercuit ut cælebs; magnum licentis dolorem quo tandem consumtus est, diu fortiter tulit. Quid amplius juvenis facere potuisset? At male oculatus puellam formosam duxit! Oculis Valefii nil jam metuendum erat, cum altero pridem captus esset, altero tam maritus viderit quam cælebs. Puellam venustam duxit! An melius & prudentius facturus fuit, si anum deformem duxisset? formosam sibi conjunxit, ut eam magis & perseverantius amaret; puellam, ut ex ea generaret heredes, quos ab anu expectare non potuit. Nam matrimonium liberum quærendorum causa contrahitur. Puellam inquam accipit, ut ea obsequentiore uteretur, ut quasi tenellam arbusculam flecteret, qua vellet, vel quasi mollem ceram pro libitu duceret atque formaret. Vetulis quippe virginibus nihil durius & intractabilius, nihil pervicacius, nihil morum plerumque

plerumque pessimorum tenacius, nihil ridicula prudentiæ affectatione putidius potest reperiri. Quare non Valesius, sed ipsi censores qui eum damnaverunt, risu digni fuerunt atque damnandi.

Post ductam uxorem nihilo segnius studebat Valesius, librosque componebat. Socrates & Hermias Sozomenus Scholastici seu Advocati à Constantini Maximi professione Christianæ religionis ad septimum decimum Consulatum Theodosii junioris Aug. centum & viginti octo annorum historiam perduxere. Hosce ambos ope priscorum codicum emendatos, in sermonem Latinum transtulit, & doctis adnotationibus exposuit. Adjecit & tres libros observationum; unum de rebus magni Athanasii Antistitis Alexandrini, alterum de Pauli Constantinopolitani Episcopi exiliis ac restitutionibus, tertium ultimumque de sexto Canone Concilii Nicensis. Hunc secundum historiarum Ecclesiasticarum totum Ludovico Francorum & Navarrorum Regi maximo ac Christianissimo dedicavit anno MDCLXVIII. obtulitque. Tertio observationum libello Johannes Launoius Theologus, adversus quem scriptus erat, utcumque cavillando respondit: quam defensionem Valesius sibi legi noluit, affirmans consumtam esse materiam, & persuasissimum habens, sua scripta ab Launoio nulla ratione refelli posse atque convelli. Supererant corrigendi, transferendi, exponendique Theodoritus Episcopus Cyri, & Evagrius Scholasticus, ut totum veteris Ecclesiasticæ historiæ corpus, usque ad annum natalis Domini DCCIV. Mauricii Tiberii principatus duodecimum, uno stilo, pari fide elegantiaque conversum haberemus. Quod anno demum MDCLXXIII. factum est: quum Theodoritus & Evagrius, unaque excerpta à Philostorgio & Theodoro Byzantio Lectore prodierunt in lucem, cum accuratis adnotationibus, & duobus observationum Ecclesiasticarum libris: quod opus Valesius I. B. Colberto illustrissimo literarum fautori nuncupavit, ut esset suæ erga ipsum observantiæ gratique animi perenne monumentum. Sacræ historiæ Græcis auctoribus Latinos, Sulpicius Severus, Turanum Rufinum, Cassiodori Senatoris historiam Tripertitam, Liberatum Diaconum, nonnullosque alios cum priscis membranis collatos, & opera sua emendatos commentariisque expositos adungere constituerat, si ei diutius vivere contigisset. Præterea carmina, quæ ex occasione composuit: qualia sunt, Soteria pro Ludovico Magno Rege Christianissimo, versibus hexametris stilo Horatiano anno MDCLXIII. condita: item insequentis anni lucubrata, ad Regem de victoria ejus Maurica & Turcica ode elegantissima.

Hi sunt libri quos scripsit atque publicavit. Sed multa in scriniis volumina moriens reliquit, partim absoluta, partim imperfecta: quæ cum in manus meas non venerint, à me indicari commemorarique non possunt. Nota posteris faciam ea, quæ recorder. In primis suis ad Ammianum Marcellinum, & ad totam historiam Ecclesiasticam adnotationibus multas observationes addidit, nova editione dignissimas. Quod ad Ammianum attinet, Blavius Batavus typographus eum historicum editurus erat, & de numero exemplarium cum Valesio convenerat: sed bellum repente superveniens omnia editionis in hostico consilia discussit. De legibus Atticis scripsit Valesius: & jam opus suum edere parabat, quum est à Samuele Petito Nemausensi præventus, qui de eadem materia opus ingens Luteciz

typis imprimendum curavit. De Critica, quæ pars est Grammaticæ utilissima, volumen composuit, sed non absolvit: in quo enumerat, qui sint à veteribus critici appellati. Aristotelem etiam, Philosophorum facile primum atque doctissimum, Criticum esse cognominatum docet. Hæc notetur, quod non semel observavi, ab his qui patria lingua versiculos factitant, aut soluta oratione aliquid scribunt, viros doctos & antiquitatis ac linguarum peritos contumeliæ causa *criticos* appellari: quos nimirum ineptiarum suarum censores, & inscitæ suæ judices metuunt ac averfantur. Valesius ipse cum jaceret in lecto, & intra paucos dies moriturus falso crederetur; mihi opera sua commendans, assererat se Libanii sophistæ orationes quindecim, ad historiam pertinentes, ex priscis membranis eruisse, ac in linguam Latinam convertisse, commentariisque exposuisse. At ipso mortuo, Græcæ orationes Libanii quatuor tantum aut quinque, ac ne eas quidem historicas, in Latinum sermonem translatas, ejus in scriniis reperi: ceteras, si quæ sunt, haudquaquam vidi. Multa in veteres auctores, classicos vulgo dictos, eximia Valesium observavisse, communes amici, Aimericus Bigotius, Hieronymus à S. Bova, & Johannes Cotelæus; viri clarissimi doctissimi que asserunt: quæ digerenda in ordinem, & Miscellanea vel Collectanea inscribenda esse, mihi suavisissimum Bigotius post fratris obitum scripsit. Sed hæc mihi videre, & scrinia ejus excurrere, ac evolvere quæ ibi latent non licuit. Ista omnia magno Reipublicæ literariæ damno haud dubie sunt peritura, aut fraude intercipienda vel suppressenda: nisi à viro aliquo non minus probo quam docto secernantur quæ jam sunt edita, & quæ supervacanea ac inutilia videbuntur; reliqua autem quæ sunt inedita, diligenter emendantur digeranturque, ac bene ordinata auctoris nomine vulgentur. Alioquin scripta Valesii in manus indoctorum hominum venient: qui nec etiam si maxime voluerint, eis uti ipsi poterunt, nec alios etiam uti patientur. Et hæc de libris Valesii.

Post editam totam Ecclesiasticam historiam vix novem menses effluxerant, quum circa mensem Martium Valesius in morbum incidit: quem ipsemet initio contempsit, & celeriter ac facile sanari posse credidit, propterea quod eum variantem, & nunc graviolem, nunc leviolem, interdum etiam velut ex toto decedentem videbat. Sed postea cum in dies dolores accrescerent, animadvertit totam vim morbi in lienem proximæque partes corporis prorupisse. Tum fere quotidie, interdum etiam intra unum diem non semel magnis & acutis doloribus cruciabatur, ita ut sæpissime ejulare & clamare cogeretur. Sublato ad tempus dolore, statim redibat ad se: alium crederes: cum suis, cum amicis colloquebatur; ambulabat modo domi, modo etiam foris; studebat quoque ac dictabat; petebat Ecclesias, & omnes Christiani partes implebat. Sic biennium ac duos menses consumsit. Jamque melius se habere, & veris beneficio convalesciturus putabatur, quum subito ingravescente vi morbi tandem succubuit, & peractis quæ virum pium atque Christianum facere oportebat, Nonis Maii anno Christi MDCLXXVI. expiravit, cum sæpius intra horas quatuordecim ore cruorem effudisset. Tanta quidem ei fuit ad extremum spiritum animi præsentia, ut circumstantes alloqueretur, responderet interrogantibus, & cum Presbyteris Deum precantibus preces suas jungeret.

ret. Vixit annis duobus & septuaginta, mensibus octo, biduo minus. Elatus est modica pompa funeris, maxima doctorum frequentia: sepultus est in Campensi Basilica S. Nicolai, in monumento avito. Ex septem liberis quos sustulerat, moriens tres filios superstites reliquit, maximum natu Hadrianum, quem rogatus à patre infantis, de sacro fonte excepi, & cui meum Hadriani nomen dedi; Henricum, & Carolum: & quibus Hadrianus duodecimum annum agit, Henricus xi.

Heic referenda sunt aliqua, suis locis præterita, quoniam quibus singula annis contigerint, meminisse non potui. Choræ Abbas, re & nomine Amabilis Burzæus, cum viris doctis de sacra scriptura & de veteri Ecclesiæ disciplina stato cujusque hebdomadis die domi sermones habere concupivit, favente votis ejus Colberto; & primum, aut unum de primis Valesium invitavit, uti his collationibus, quæ tamen paucis mensibus duraverunt, interesset. Interfuit igitur unus pæne inter Presbyteros ac Theologos laicus, inter togatos palliolatus, & interrogatus, doctè ac graviter sententiam dixit. Ipse mihi narrabat, ibi se aliquando longo sermone docuisse, viros bonos ac pios, *filios Dei*; malos atque impios *filios hominum* in sacris libris appellitari. Idem Abbas, inter tres de una juris Canonici cathedra Parisiaca contententes, propter dissensionem Professorum judex ab amplissimo Colberto, Mæcenate suo electus, assessorem sibi præ ceteris Valesium nostrum adjunxit, & post auditas singulorum competitorum orationes ac disputationes publicas, de concilii sententia digniori vacantem cathedram adjudicavit. Emendandis amicorum scriptis non parum temporis Valesius rogatus impendit. Inprimis, ut leviora omittam, quosdam rerum Byzantinæ scriptores Græcos à Combessio Dominicano repositos, & in linguam Latinam conversos, curante Carcavio sedulo relegit, correxitque ac illustravit notis: quos historicos diligentissimos & maximi faciendos, ac dignissimos esse qui ederentur, non semel mihi affirmavit. Præterea Græcos auctores Mechanicos, à bibliotheca Regia à viro clarissimo doctissimoque Carcavio, ejus custode erutos, in Latinum sermonem transtulit, ut essent cui tum parari dicebantur editioni maturi. Diebus Lunæ post meridiem huic interpretationi vacabat, legente codicem ac dictata excipiente Cotelerio.

Nunc de moribus ac de interiore vita hominis pauca dicenda sunt. Quod ad pietatem pertinet, Valesius solemnnes dies festos, Pascha, Pentecosten, Assumptionem S. Mariz, festum omnium Sanctorum, & Natalem Domini, raro elabi passus est, quin a Presbytero penitentiam & sacram communionem acciperet. Dominicis ac festis diebus, quoties ei per oculos & per valetudinem licuit, una cum populo Basilicas frequentavit. Ante annos tres vel quatuor quam decederet, quoties festis diebus morbo vexatus, domi se tenere cogeatur; Bernardi Claravallensis Abbatis Sermones ab anagnoste suo sibi legi jubebat, attenteque eos audiebat, & avidis auribus hauriebat. Quippe existimabat, & amicis etiam dicere consueverat, dies Dominicos ac festos Dei laudibus, non studiis literarum impendi oportere: Sermones autem Bernardi quibuslibet veterum Patrum cum Græcorum tum Latinorum homiliis ac Sermonibus multis esse ad excitandam in animis nostris accendendamque pietatem aptiores. Id notandum

dux, propterea quod religio & exacta dierum festorum observatio raro creditur in eruditis reperiri: de quibus joci causa dictitant: *studere, Deo servire est*. Presbyteris magnum semper honorem habuit. Hoc nonnumquam amicis sanus, hoc Presbyteris ipsis adstantibus moriens asseribat, Presbyteros summæ sibi semper fuisse venerationi. Adeo verum est, quod ait Symmachus, *qui bona fide Deum colit, hunc amare & Sacerdotes*.

Erat somni plerumque alti atque diuturni; ac ne inter tonitrua quidem tempestatesque deferentis: matutinum tempus studiis impertiebat: post meridiem & prandium audiebat aliquid & dictabat aliquando, sed non diu. Nox studiis eximebatur. Vigiliis enim pati non poterat, nec umquam nisi extraordinaria aliqua necessitate coactus lucubrabat. Plerumque solitudine ac secreto delectabatur, ut quæ legerat aut scripserat, scripturusque erat, secum tacitus meditaretur ac veluti ruminaret. Negabat enim sine meditatione utilem esse lectionem. Quare & amicis ipsum quærentibus haud raro dici jubebat, se domi non esse. Hac contentione animi tot ista ac tanta volumina peregit. Cum esset igitur, ita ut docui, studiosus ac laboriosus, nihilominus tamen dictabat parum se ac pauculis horis studere. Tantopere libris evolvendis ac componendis intentus, nihilo segnus rei familiaris curam agebat: quam non servare solum parcimonia, verum etiam omni bono modo augere conabatur. Libros suos non libenter amicis commodabat, præsertim indoctis, quibus nulli usui futuros sciebat, cum his ipse catere non posset. Plagiarios, quales inter eruditos sunt plurimi, plurimum oderat: & si qui observationes suas fraude aliqua, aut se inconsulto nec permittente, sibi vindicavissent, librisque suis inseruissent, plane irascebatur & querebatur palam. Quin etiam si vel leve aliquid ad literas pertinens cuiquam dixisset; in voluminibus editis aut rem totam suppressi atque præteriri, aut gratam sui mentionem fieri volebat, & se inhonoratum transmitti, ac honore qualis cumque observationis fraudari indignabatur. Suum quidem esse, quod sibi aliquando visum esset ac venisset in mentem; res autem suas ubicumque aut a quocumque interceptæ essent, jure ab se repeti posse arbitrabatur. In quo sane accidit aliquando, ut amicos & quosvis alios eruditos scriptores falso ac sine causa suspectos habeamus, accusemusque plagii. Quis enim quantumvis doctus negare auserit, id quod observavit, aut à nemine antea observatum fuisse, aut ab aliquo alio sibi incognito eodem tempore observari potuisse? Ita de sui similibus judicare, est hominis aut nimium ingenio suo confidentis, aut nimium diffidentis alieno. Parcus erat sermonis, parcus & laudum: & nisi si quid amicitie dabat, (quod rarum erat) pauca ætatis suæ probabat scripta, pauca laudabat: quod non multa laude digna aut multi æstimaanda edi videret; laudari autem ac magni fieri nefas duceret, quæ laudem & gloriam minime merebantur. Cum de alienis operibus tam libere judicium ferret, ipse in libris suis aliqua reprehendi haud æquo animo patiebatur: non tam quod quæquam contemneret, ut ingenio inferiorem atque doctrina, aut se unum ceteris omnibus anteferebat; quam quod intolerabile judicaret, indoctos de rebus sibi ignotis audacter & impudenter ferre sententiam, & palam ea improbare ac maligne damnare, quæ

non intelligerent. In re seria, in lusu etiam (nam juvenis non raro nec male aut infelicitate lusit) si qua esset orta contentio, omnes sibi nemini ipse cedere volebat: volebat vincere, vinci volebat, quæ pervicacia paulatim provecta ætate deferbuit. Nimirum, ut ait Tullius in libro de Officiis, *in elatione & magnitudine animi facillime pertinacia & nimia cupiditas principatus innascitur*. Quum prospera valetudine utebatur, fratres & propinquos suos, si forte ægrotarent, morbis obnoxios, infirmos, lecto gaudentes appellabat, ac sui dissimiles esse dicebat. At si ipse in morbum incidisset, clauso undique cubiculo nec lumen, nec amicos, ac ne proximos quidem admittebat, sed in solitudine & silentio permanebat, ac modo dolores suos ejulatu ac clamoribus, modo febrim crebro atque sublimi anhelitu testabatur, ita dolorem levare, febrilem ardorem minui ratus. Postquam autem convalesceret, velut præteritorum oblitus, leve ac contemnendum fuisse quicquid tulisset, aiebat: vix ac ne vix quidem ægrotavisse videri volebat: molestus ei erat, qui mentionem morbi faciebat; gratissimus contra, qui de prospera ejus ac juvenili valetudine, de viribus mirabundus loquebatur. Natus annis septuaginta, nec sibi ipse videbatur senex, nec aliis videri volebat, qui mala & incommoda senectutis nulla sentiret. In literis quas ad eum miserat Gronovius Gronovii filius, longam & fe-

licem senectutem ei precatus erat. Senectutis nomine offensus est Valesius, epistolamque eam à juvene juveniliter & inepte scriptam projecit, tamquam sibi dedecus aliquod falso exprobraretur. Id mihi post, sed ridens referebat: ita ut appareret ipsum in se postea descendisse, & annorum suorum magis quam firmæ valetudinis & virium habita ratione, dictum Gronovii probavisse. Adjiciebat insuper, ante acceptas hæc à Gronovio literas, se de senectute suam numquam cogitavisse.

Hæc sunt quæ de Henrico Valesio fratre meo scribenda duxi: non ut libello meo quidquam gloriæ ejus adderem, quem abunde sua scripta commendant; sed ut in ipso reperiant eruditi atque studiosi, quod imitentur.

At tu, mi frater, (extremum te alloquor,) si qua etiamnum tibi superest memoria rerum humanarum; si qua te adhuc tangit cura operum & scriptorum tuorum; hoc à me habere supremum munus: hoc elogio, qualecumque & quantumcumque est, hoc honorifico testimonio contentus esto. Hoc à me accipe, quod forsitan ne expectaveras quidem, religiosam fraterni amoris monumentum. Tu me ut nascendo, sic & moriendo præcessisti: nunc expecta, simul ac Deus jussit, secuturum; ut qua in terris potiri non possum, felicitate fruar tecum in celo.

*Hoc à me, Valesi, supremum munus habeto:
Quo bene te meritum frater honore libens.
Accipe sinceri monumentum & pignus amoris:
Quod tibi me præter nemo daturus erat.
Regibus exstruere alii sua Mausolea:
Clarior est, mea nunc quod tibi dextra facit.
Marmora Pyramidum consumpsit tempus: in illum
Quem statuo tumulum nil sibi juris habet.*

VARIANTES LECTIONES

E Codice quondam MERICI CASAUBONI, nunc autem V. C.

JOANNIS JONES.

C. Codicem Domini CASTELLANI Episcopi cum nostro collatum denotat.

Pag. Lin. hujus Edit.

5 22 **E** γὰρ δι. τὸν δὲ ἐκκοιτῶν δυνάμει
τῶν δὲ τῶν ἐργῶν ἐκκοιτῶν.
Ib. 25 Μιζα ἢ καὶ ἐκκοιτῶν
6 12 τὸν ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 24 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
7 42 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
8 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 18 τὸν ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 19 καὶ ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
9 19 ἐκκοιτῶν C.
10 22 ἐκ. δὲ ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν, ἐκκοιτῶν
ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 31 τὸν ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
11 18 ἐκκοιτῶν
12 4 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
13 6 ἐκκοιτῶν
Ib. 22, 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 33, 34 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
15 5 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 21 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
21 8 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 13 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
22 5 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 15, 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
23 12 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
24 4 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 6, 7 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 18 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
28 4, 5 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 20 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
30 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 18 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 27 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
31 16, 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
34 34 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
35 12 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 41 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
37 39 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
38 44 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
39 19 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
40 2 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
41 41, 42 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
43 32 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
49 10 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
51 13 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
52 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
53 15, 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
57 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 40 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 48 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
58 3 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 13, 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
60 27 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
63 37 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
65 34 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
69 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
71 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Tom. III.

Pag. Lin. hujus Edit.

Ib. 8 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
72 24 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
73 5, 6 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 19 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
75 41 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
76 13 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
82 4, 5 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
83 27, 28 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
85 8 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
86 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
88 26 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
89 44 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
90 1 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
91 32 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 39 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 45 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
93 11 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
96 2 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
100 12 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 37 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
101 2 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 37 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
103 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 27 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
105 34 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
107 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
111 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 19 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
114 15 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 46 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
116 42 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 45 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
136 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
140 45 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
148 30 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
160 29 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
162 6 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
163 34 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
164 24 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
166 12 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
167 30 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
169 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 31 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
175 10 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
177 9 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
178 9 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
179 44 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
180 9 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
182 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 29 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
189 18 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
190 4 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
199 6 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
204 6 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
205 25 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
208 22 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 43 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
K K K K

Pag. Lin. hujus Edit.

112 32 forsan legendi: ἐκκοιτῶν καὶ
ἐκκοιτῶν
216 39 ἐκκοιτῶν
222 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
227 40 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
232 46 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
249 30 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
250 20 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
250 26 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 41 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 45 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
252 30 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 30 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 35 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
253 6 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 23 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
256 7 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 39 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
257 2 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 3 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
260 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
263 18 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
265 11 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 35 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
267 34 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
268 14 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
270 3 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
271 18 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
272 8 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 28 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
272 39 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
276 17 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
277 19 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
279 9 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 25 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
281 12 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 29 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
282 25 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 42 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
285 27 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
287 47 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 49 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
291 49 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
297 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
299 36, 37 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 41 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
300 5 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
301 38 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
302 1 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
305 27 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 27 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
306 13 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
307 7 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 29 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
308 21 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
309 20 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
310 42 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
312 10 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
313 2 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
315 16 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 51 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
316 21 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
Ib. 41, 42 ἐκκοιτῶν ἐκκοιτῶν
C. ut & Valestius legit, et alii
ter typographus Paris.
218 g καὶ

- 317 9 ἡ ἐστὶν—
 318 1 ἀπομαρτυροῦμαι
 319 38 αὐτῶν ἵνα C.
 Ib. 39 τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ διοικητικῶν.
 duas posteriores voces, quas interpretatus est Valesius, omisit ejus typographus. mox ληταγ-
 γῶ C.
 320 49 μὲν καὶ αὐτῶν C.
 321 30 ἐκπύου C.
 Ib. 34 πλεονασμῶν C.
 Ib. 42 τῶν ἡρώων C.
 322 1 πρὸς αὐτῶν C.
 Ib. 20 φῶς καὶ τῶν τῶν
 Ib. 38 πᾶσι τοῖς C.
 326 9 παρὸν τῶν ἀρχ-
 328 4 ἡρώων ἐν τῇ C.
 333 12 καὶ οὐκ ἐκκλησιαστικῶν
 336 20 συμμύλων C.
 Ib. 36 ἱερῶν C.
 337 44 συνδικαῖον C.
 339 4 ὑποτίθω C.
 340 10 ἐκπύου C.
 355 15 ἡρώων αὐτῶν C.
 356 23 μνηστῆρας C.
 359 11 ἀπομαρτυροῦμαι C.
 360 37 Μάρτυρας πρὸς C.
 362 15 καὶ
 365 5 ἰδρύσαντες ὁ βασιλεὺς C.
 367 23 Ἰουδαίους ὁ Βασιλεὺς πρὸς Ἰουδαίους
 369 18 Θεοδῶρος ἐν τῇ C.
 Ib. 33 ἐκπύου
 371 3 Μάρτυρας δὲ πρὸς C.
 Ib. 24 αὐτῶν λόγων C.
 Ib. 38 βασιλεὺς, ἐκ πᾶσι τοῖς C.
 375 8 Κατασκευάσας. mox lin. 10 Κατασκευά-
 τῶν
 377 1 Παρίσταται καὶ C.
 — 7 Αἰγύπτου
 — 12 ἐκπύου C.
 — 38 ἰδρύσαντες C.
 378 7 καὶ πάλιν C.
 — 8 διέπει
 379 7 ὅτι Ἰουδαίους ἐκπύου C.
 ὑποτίθω αὐτῶν
 381 6 πρὸς ἀνάγκην C.
 385 9 παρὰ τὴν πρὸς ἀνάγκην
 — 29 ἐπὶ πάλιν δὲ τῶν πάλιν C.
 387 11 αὐτῶν
 389 3 ἰσχυρῶν C.
 — 9 ἀπομαρτυροῦμαι πρὸς ἀνάγκην
 391 11 διδόνοντι πρὸς διδόνον C.
 — 23 πάλιν τῶν ὅτι—
 — 26, 27 ἀποτίθω C.
 392 2 πάλιν C.
 — 34 καὶ ἀβελὴ C.
 395 1 ἐκπύου C.
 396 21 ἐν Καβαλῶν
 — 25 ἐκπύου βασιλεὺς ἐπὶ τῇ C.
 397 11 ἐκπύου πρὸς ἐκπύου C.
 399 7 Μαρίστου C. sic & mox lin. 24.
 400 1 πρὸς Ἰουδαίους—Ἰουδαίους.
 — 18 τῶν αὐτῶν χρόνων C.
 401 3 ἀπομαρτυροῦμαι C.
 403 8 αὐτῶν τῇ C.
 — 27 παρὰ τὴν πρὸς ἀνάγκην C.
 404 46 ἡρώων τῶν χρόνων C.
 405 25 Αἰγύπτου. & sic deinceps.
 406 17 βασιλεὺς ἐκπύου τῇ C.
 — 22 κατασκευάσας C.
 410 5 πάλιν πρὸς C.
 412 23 διδόνοντι πρὸς φῶς ἐκπύου
 — 25, 26 τῇ καὶ φησὶ C.
 413 10 κατασκευάσας
 — 13 πρὸς αὐτῶν C.
 417 6 καὶ πάλιν C.
 419 20 καὶ αὐτῶν C.
 421 3 πρὸς Χριστῶν habet Θεῶν C.
 422 13 ἰδρύσαντες
 427 19 Οὐ μόνον πάλιν δὲ
 431 12 ἐκπύου C.
 — 14 καὶ πάλιν τῇ C.
 433 36 Ἰουδαίους ἀπομαρτυροῦμαι, καὶ &c.
 434 21 κατασκευάσας C.
 437 7 ἡρώων C.
 438 7 τῇ καὶ ἀρχῇ C.
 440 15 πάλιν χρόνων.
 441 12, 13 ἐκπύου πρὸς τῇ καὶ τῇ
 — 30 αὐτῶν φησὶ
 — 35, 36 καὶ αὐτῶν C.
 443 5 Βίβλος πρὸς Βίβλος C.
 447 38 ἀπομαρτυροῦμαι C.
 448 19 ἀπομαρτυροῦμαι C.
 — 31 βασιλεὺς αὐτῶν
 449 6 ἀπομαρτυροῦμαι C.
 453 21 πρὸς ἐκπύου habet αὐτῶν C.
 457 35 ἐκπύου C.
 459 31 αὐτῶν C.
 460 37 πρὸς βασιλεὺς Αἰγύπτου habet βασι-
 λεὺς Αἰγύπτου C.
 461 16 πρὸς αὐτῶν C.
 462 9 παρὰ τὴν ἀπομαρτυροῦμαι C.
 464 13 παρὰ τὴν ἀπομαρτυροῦμαι C.
 469 9 καὶ αὐτῶν C.
 470 24 αὐτῶν C.
 471 14 καὶ αὐτῶν τῇ C.
 564 19 ἐκπύου
 565 8 ἀπομαρτυροῦμαι C.
 — 31 αὐτῶν καὶ Νισοῦ C.
 566 32 καὶ ἀπομαρτυροῦμαι C.
 567 9 καὶ ἀπομαρτυροῦμαι C.
 568 10 ὁμοῦ τῇ Αἰγύπτου C.
 — 25 πρὸς Συμεῶν, Συμεῶν C.
 — 27 Αἰγύπτου C.
 570 44 πρὸς ἐκπύου, ἀποτίθω.
 572 9 Αἰγύπτου ὁ ἀπομαρτυροῦμαι
 — 18 πρὸς Ζαῖρ, Ζαῖρ C.
 — 24 Αἰγύπτου ἀπομαρτυροῦμαι C. τῇ πάλιν
 τῇ βασιλεὺς
 574 4 ἐπὶ τῇ ἀπομαρτυροῦμαι
 — 16 φησὶ συνεκπύου
 575 1 πρὸς Ἰουδαίους, Ἰουδαίους C.
 576 3 πρὸς ἐκπύου ἐκπύου C.
 — 14 μόνον ἡρώων βασιλεὺς mox lin.
 15. συνεκπύου
 577 24 πρὸς βασιλεὺς, πάλιν C.
 578 24 τῇ συνεκπύου C.
 579 1 πρὸς ἐκπύου, ἐκπύου
 — 21 ἀπὸ τῇ τῇ Ἰουδαίους
 580 8 πρὸς Ἰουδαίους, Ἰουδαίους C.
 581 7 ἐκπύου
 — 12 τῇ συνεκπύου
 582 4 τῇ μόνον

INDEX RERUM MEMORABILIU

IN HISTORIA THEODORITI, EVAGRII, PHILOSTORGII ac THEODORI.

A.

A BARI Scytharum gens, à Turcis graviter attriti, relictis sedibus suis, ad Bosporum veniunt, pag. 418 tandem ad ripas Danubii confederunt, *ibidem*. usque ad longum murum excurrunt & multas urbes capiunt. p. 460
 Abasgorum gens Christianam fidem amplectitur sub Justiniano. 402
 Abda Perfidis Episcopus, vir egregius, p. 239. Pyreum, id est, ignis templum destruit, *ibid.* cum Rex Perfidis iussisset ut templum quod destruxerat instauraret, id facere renuit, *ib.* ob id factum laudatur a Theodorito, sed ob destructionem templi reprehenditur. *ibid.*
 Abraames, Avitus & Marcianus, monachi in Chalcide 186
 Acacius post Gennadium Constantinopolis Episcopus ordinatur ex Orphanotrophii Præposito, 304. 566. Patriarcha & Archiepiscopus, dicitur in Constitutione Imp. Basilisci, 341. item in libello poenitentiae Episcoporum Asiae, 342. gesta in ejus condemnatione ac depositione. 352
 Acacius Episcopus, Cæsarex Palæstinæ, signifer Arianorum, 78 damnatur in Synodo Serdicensi, 79. in Synodo Seleuciensi primas partes egit. 506
 Acacius Melitinae Episcopus, in Ephesina Synodo blasphemiam Nestorii exponit. 254
 Acacius Episcopus Ariarathiae. 312
 Acacius Beroënsis Episcopus, 186. ordinatus ab Eusebio Samosatensi, 197. Constantinopolitano Concilio interfuit, 202. Romanam missus pro reconciliatione Flaviani, 226. prudentia & sanctitate illustris. 230
 Acacius pulso Silvano, Episcopus Tarsi ordinatur ab Acacio Cæsariensi. 508
 Acepiemas monachus inclusus in cella per 60. annos. 186
 Achilles Alexandrinus Episcopus, successor Petri. 7
 Achilles socius Arianæ heretici, 9, 16, excommunicatur ab Alexandro, 20, 21. erat ex ordine Diaconorum. 21
 Adarmanes Dux Persarum a Chosroë cum exercitu mittitur, 435. Antiochiam obsidet, 436. Heracleam & Apamiam incendit, *ibid.* victus a Mauricio Duce Rom. 447
 Adaulfus uxoris Alarici frater, post Alaricum Rex Gothorum efficitur, 545. Placidiam Honorii sororem matrimonii jure sibi sociavit. *ibid.*
 Addeus & Aetherius Senatores extremo supplicio afficiuntur. 419
 Adelphius, è Secta Messalianorum, a Flaviano convictus, 162
 Aditui gentiliū, cibos laustrali aqua aspergebant, 133. eos qui in templa ingrediebantur, similiter perfundebant. 136
 Aedius. vid. Frumentius.
 Aetius Episcopus Lyddæ, hereticus, 22, 52, 200. ad Catholicorum & Athanasii partes transit. 495
 Aetius magister Eunomii, Arianæ blasphemiam novis commentis amplificavit, 106. Diaconus a Leontio ordinatur, 106, 111 adjutor & consiliarius Georgii Alexandrini Episcopi 111. ejusdem patriæ & institutio, 496. Aetius hereticus magister Eunomii, Synodali judicio deponitur, 507. Mopsuestiam relegatur, 508. ab exilio revocatur, 512. Episcopus ordinatur, 515. moritur Constantinopoli sub Valente. 528
 Aetius gulæ ac ventri deditus, 111. ab Imperatore in Phrygiam relegatur. *ibid.*
 Aetius Archidiaconus Ecclesiae Constantinopolitanae, 321, 327. primicerius Notariorum. 315
 Aetius unus ex Ducibus Joannis tyranni, 551. Comitibus dignitate ornatur a Valentiniano Placido. *ibid.*
 Elia ab Imp. Hadriano vocata est urbs Hierosolyma, & quam ob causam, 517. prius Jebus dicta. 519
 Emilianus martyr sub Juliano. 128
 Afrates monachus pro fide Catholica decertat. 184
 Agapetus, Symeones, & Paulus monachi in Apamensium regione. 186
 Agapetus Episcopus, Apameæ. 229
 Agapetus Episcopus, Synnadorum. 481
 Agathæ Rhetoris Historia. 403
 Agbarus Edessæ Regulus 405. Christi ad eum epistola. *ibid.*
 Aithalas Diaconus Alexandriae, damnatur ab Alexandro Episcopo. 21
 Alamundarus Saracenorum Regulus, 395. Romanis, Beati for-

deratis, suppetias ferre recusat, 447. a Mauricio in insulam Siciliam relegatur. 454
 Alamundarus Saracenorum Regulus Christianam fidem amplectitur sub Anastasio, 579. Severum & Eutychianos qua ratione convicerit. *ibid.*
 Alaricus Gothus a Stilicone evocatus, Italiam invadit, 543 occupato Portu urbem Romam obsidet, 544. iterum Romam obsidet & capit, 545. in Campania moritur. *ibid.*
 Alexander Constant. Episcopus, 9, 43. ejus mors. 48
 Alexander Alexandrinus Episcopus, successor Achille, Evangelicæ fidei propugnator acerrimus, 7. ejus epistola de Arianæ damnatione ad Alexandrum Constantinopolitanum Episcopum, 9. ejusdem professio fidei, 18. Episcopos qui Ario favebant anathemate perculit. 21
 Alexander ex monacho Episcopus Antiochiæ ordinatur, 235. successor Porphyrii, *ibid.* ejus elogium, *ibid.* Eustathianos reliquos totius Ecclesiae corpori adjunxit, *ibid.* Primus omnium nomen Joannis Chrysostomi sacris diptychis inseruit. *ibid.*
 Alexander Presbyter Alexandriae Ecclesiae, cognomento Baucalis. 477
 Alexandria Metropolis Aegypti & Thebaidis ac Libyæ. 7
 Alexandrinorum ingenium seditiosum & præceps. 297
 Ambrosius Mediolanensis Episcopus, 153. uno eodemque tempore baptizatur & ordinatur, *ibid.* Theodosium Imp. post eadem Thessalonicensem ab Ecclesiae aditu arcet. 215
 Amida urbs Mesopotamiæ à Persis capitur. 370
 Ammonius Arianæ amicus. 22
 Amphilocheus Episcopus, Iconii quæ Metropolis est Lycaoniæ, Messalianos ex Provincia sua abegit, 161. pro fide Catholica decertat sub Valente, 188. Concilio Constantinopolitano interfuit, 202. ejus factum memorabile. 214
 Amphilocheus Episcopus, Sidæ, Chalcedonensem Synodum reprobatur. 302
 Amphion pulso Eusebio, Nicomediensis Episcopus, factus est. 51
 Anastasius post Siriciū Romanæ urbis Episcopus. 225
 Anastasius Presbyter, comes & contubernalis Nestorii. 251
 Anastasius Hierosolymorum Episcopus, post Juvenalem, encyclicis Basilicis literis subscribit. 338
 Anastasius ex Silentiario Imper. eligitur, 359. in Ecclesiae statu nihil innovari voluit, præter inolitam locorum consuetudinem, 360. Euphemium & Macedonium Constantinopolis Episcopos ejicit, 361. nomen ejus post mortem è sacris diptychis erasum 369. Hierosolymis vivus anathematizatur, *ibid.* hymno trifragio addi jubet hæc verba: *Qui crucifixus es pro nobis*, 380. ejus constitutiones. 582
 Anastasius post Domnum Antiochiæ Episcopus, ordinatur, 422 ejus auctoritas inter Episcopos maxima, 422. ejus responsio ad Justinianum Imperatorem, 423. item epistola ad monachos utriusque Syriæ de fide, *ibid.* ejusdem oratio ad Antiochenos qua eis valet dicit, *ibid.* ex sede sua ejicitur, 431 restituitur. 472
 Anatolius magister militum per Orientem, porticum Anatoliæ adificavit Antiochiæ. 273
 Anatolius Senator vir sceleratus, demonibus sacrificasse convincitur, 444. Constantinopoli vivus in amphitheatro comburitur. 445
 Anazarbus, metropolis secundæ Ciliciæ, terræ motu subversa, 391. à Justino seniore instaurata, Justinopolis nominatur. *ib.*
 Annianus Antiochiæ Episcopus, ordinatur. 506
 Anthemius à Leone Augusto Romanorum Imperator efficitur. 398
 Anthimus Constantinopolitanus Episcopus, Eutychiani erroris sectator, 392. Severi persuasus, Constantinopolit. sedem relinquit, 393. ejus epistolæ ad Theodosium, *ibid.* à Justiniano sede expellitur.
 Anthimus & Timocles Tropariorum poetæ, Presbyteri Constantinopolitanae Ecclesiae. 567
 Anthropomorphitæ Audiani. 160
 Antiochia Theopolis dicta, 253. 388. Coloniz à Græcis in eam deductæ, 255. ingenti terræ motu concussa sub Leone Augusto, 304. Tetrapylum Antiochiæ, 305. Palatium item ac Nymphæum. *ibid.*
 Antiochenæ urbis Palatium describitur. 184
 Antiochenis seditio sub Theodosio seniore. 219
 Antio-

K k k k ?

- Antiochus Samosatensis Ecclesiae Presbyter in Armeniam relegatur, 166. post mortem Eusebii patrui sui, Samosatensis Episc. ordinatur. 166
- Antonius monasticae vitae auctor & exercitator egregius, 173. relicta solitudine Alexandriam venit. 186
- Antonius Episc. Tarsi, discipulus Luciani martyris. 484, 497
- Aphthonius Manichaeorum doctor Alexandriae, 498. ab Aetio vincitur. *ibid.*
- Apianus rerum Romanarum scriptor. 450
- Apio Diaconus Alexandriae Ecclesiae. 21
- Apollinaris Laodiceus Antiochenam Ecclesiam perturbat, 194 ejus haeresis, *ibid.* Eutychianae & aliarum haeresicon quae postea exorta sunt, auctor fuit, 195. quando primum haeresim suam praedicaverit, 197. damnatus in Synodo Constantinopolit. 207. & in Synodo Romana, *ibid.* & 208. ejus elogium, 525. scripsit contra Eunomium, *ibid.* & contra Porphyrium, *ibid.* Episcopus fuit. *ibid.*
- Apollinaris Alexandriae Episc. ordinatur post Zoilum, 417 quintae Synodo Constantinopolit. interfuit. *ibid.*
- Apollinis Daphnei simulachrum, 131. coelesti igne consumptum. *ibid.*
- Apostolicus Canon seu regula Apostolica, cum qui ab uno Episcopo excommunicatus sit, ab altero in communionem recipi non patitur. 11
- Aque benedictae vis atque efficacia ad fugandos demones. 223
- Arabia, cur felix cognominata sit. 494
- Ararat mons Armeniae, ex quo oritur Euphrates, 490. in eo monte servantur adhuc reliquiae arcae Noe. *ibid.*
- Arbogastes magister militum Valentiniani junioris contra Maximum tyrannum pugnat, 535. Valentinianum juniorem interficit, & Eugenio Imperium tradit, 538. victo Eugenio mortem sibi concivit. 538
- Arcadius Augustus a patre Theodosio renuntiatur. 214
- Ardaburius magister militum Orientis. 267
- Ardaburius magister militum Theodosii junioris, una cum Aspare filio contra Joannem tyrannum mittitur. 550
- Arintheus & Victor magistri militum sub Valente. 189
- Arius Presbyter Alexandriae, cui & concionandi in Ecclesia munus commissum erat, 7. vide Socratem, 298. novam haeresim instituit, 7. 11, 149. excommunicatur ab Alexandro, 10, 20. ejus epistola ad Eusebium Nicomediensem, 22. ejusdem foeda mors. 42
- Arius, Diaconus Alexandriae, unus ex Arii Presbyteri sectatoribus. 21
- Armatus cognatus Verinae Augustae a Zenone Aug. interficitur, 358. ejus filius Basiliscus ex Caesare Presbyter fieri compellitur a Zenone. *ibid.*
- Arfacius pulso Chrysostomo Constantinopolis Episcopus ordinatur, 234. Occidentales Communionem ejus respuunt. *ibid.*
- Arsenius Melitanae partis Episc. 62. vivebat adhuc tempore Serdicensis Concilii. 77
- Arientus Augustalis & Dux Aegypti a Zenone promovetur. 356
- Artemius ex Duce Aegypti martyrio coronatur. 137
- Asclepas Episc. Gazae judicatus in Synodo Tyri, 62. iterum in Serdicensi Concilio causa ejus examinata. 73, 78
- Asiaticus Dux Phoenices Libanensis. 368
- Astinus Quadratus rerum Romanarum scriptor. 450
- Aspar una cum filiis a Leone Aug. perimitur. 308
- Asterius Arabiae Episcopus Catholicus. 79
- Asterius Comes Orientis, inimicitias cum Gregorio Antiochia Episcopo exercet, 457. terrae motu quo Antiochia everfa est, obruitur. 460
- Asterius Cappadox Luciani Martyris discipulus, 484. in persecutione Idolis sacrificaverat. *ibid.*
- Athalaricus filius Theodorici Rex Gothorum. 400
- Athanasii Alexandrini Episcopi locus ex Epist. ad Afros, 18, 104. item ex epist. ad Apionem, 42. accusatur ab Ariano, 59. relegatur Trevirim, 64. revocatur ab exilio, 68. iterum mittitur in exilium a Constantio, 71. Athanasii locus ex Apologia de fuga sua. 71, 84
- Athanasius Episcopus Alexandriae a Constantio restituitur in sedem suam, 86. tertio in exilium mittitur, 87. ejus epist. consolatoria ad Virgines, 88. in Synodo Tyri damnatus est absens, 92. redire iussus a Juliano, 125. quantum ejus exilium, 130. ab exilio revocatur sub Joviano, 148. ejusdem epist. ad Jovianum Imp. 149. moritur. 172
- Athanasius mortuo Petro Mongo Episcopus Alexandriae ordinatur. 357
- Athanasius Anazarbi Episcopus, fautor Arii, 200. Luciani martyris discipulus. 497
- Athanasius pulso Basilio Episcopus Ancyrae ordinatur ab Acacio. 508
- Athenodorus Princeps Isaurorum. 572
- Attalus Imp. efficitur ex Praefecto urbis Romae, 544. ab Honorio duobus digitis mutilatus in Insulam relegatur. 547
- Atticus post Arfacium Episc. Constantinopolis ordinatur, 234 nomen Joannis Chrysostomi in sacras tabulas refert, atque hoc facto communionem Occidentalium promeretur. 235
- Atticus Nicopolis Episcopus. 322
- Attila Hunnorum rex. 272
- Audax haereticus, Auctor sectae Audianorum, 160. eorum impia dogmata. *ibid.*
- Avitus menses octo imperavit. 296
- Auxentius Mediolanensis Episc. Arianus, 95, 98. damnatus in Synodo Episcoporum Galliae atque Italiae. 102, 152
- Auxentius Mopsuestiae Episcopus, Aetium benigne excepit. 508, 556
- Auxumitae Aethiopes, ad littus rubri maris incolunt, 488. eorum metropolis Auxumis vel Axumis. 489
- Auxonius Praefectus Praetorio Orientis, Eunomium in exilium mittit. 529

B.

- BABYLAS Episcopus Antiochia sub Numeriano Imp. martyrium passus est una cum tribus adolescentibus. 516
- Babylae martyris reliquiae ex Daphnensi suburbano Antiochia translatae, 130. Basilica in honorem martyris constructa. 271
- Bacchus Gunis in urbe Emesa. 128
- Balistas & machinis bellicis nomina Apostolorum indita. 238
- Baradatus Monachus insignis. 302
- Barnabae Apostoli reliquiae in Cypro insula repertae. 571
- Barisanuphius Monachus reclusus. 413
- Barles Episc. Edessa a Valente relegatur, 167. ejus miracula. *ibid.*
- Barsumas Monachus seditionis & turbarum Auctor in Syria. 325
- Basiliscus Amasiae Episc. Nicenae Synodo interfuit. 478
- Basiliscus martyr, 234. ejus sepulchrum Comanis. *ibid.*
- Basiliscus frater Verinae conjugis Leonis Augusti, Magister militum contra Vandalos mittitur, 568. Imperium arripit, & Marcum filium suum Caesarem facit 334, 569. ejus epist. Encyclica contra Synodum Chalcedonensem, 335, 570. ejusdem Antencyclica. 341, 570
- Basiliscus Episc. Ancyrae damnatur in Synodo Serdicensi, 79. post mortem Marcelli Episcopi Ancyrae denuo eligitur, 108, 110. deponitur & in Illyricum relegatur. 507
- Basiliscus Magnus, Caesarem Cappadocum Episc. 170. Valenti restitit. *ibid.* & seq.
- Basiliscus Episcopus Seleucia Isauriae, interfuit secundae Synodo Ephesinae. 288, 312
- Bassianus & Stephanus Ephesiorum Episcopi deponuntur, & alter in eorum locum eligitur. 329
- Belisarius Magister militum per Orientem, Persas superat. 395. Carthaginem capit, 398. Romam capit, 400. triumphat ex Africa, 399. Romam iterum capit. 401
- Benjamin Diaconus in Perside, ob fidem Christi in vincula conjicitur, 241. martyrio coronatur. 241
- Berytus, Biblus, ac Tripolis in Phoenice maritima terrae motu subvertitur. 415
- Boanensis Lacus juxta Nicomediam. 307
- Bonifatius Romanae urbis Episc. post Innocentium. 238
- Bonofus, Romanae urbis Episcopus. 443
- Brylia loca juxta Antiochiam. 459

C.

- CABAO Maurorum juxta Tripolim Regulus, 396. qua ratione Vandalos in Africa superaverit. 396
- Caelestinus Romanae urbis Episc. post Zosimum, 238. ejus epist. ad Nestorium. 252
- Caesarea Cappadociae, prius Mazaca dicta. 530
- Caesarius Pater Eudoxii Antiochenus Episc. martyrio coronatus. 504
- Caesarius Magister officiorum Antiochiam mittitur ad puniendos seditionis auctores, 220. post Rufinum Praefectus Praetorio creatur ab Arcadio. 540
- Caius Episcopus Arianus. 98
- Calendio Antiochenorum Episcopus ordinatur, 343. litteras scribit ad Zenonem & ad Acacium contra Petrum Mongum, 348. Oasim relegatur, *ibid.* reliquias B. Eustathii transfert Antiochiam. 571
- Callinicus confessor Episc. Pelusii, 483. ab Athanasio missus in custodiam & compedibus vincitur. *ibid.*
- Callistus Rector urbis Antiochia sub juniore Theodosio, porticum Callisti aedificavit. 273
- Camelopardalis descriptio. 493
- Carterius Episcopus Antaradi, pulsus ab Ariano. 91
- Caryophyllum fructus, seu flos arboris cujusd. 492. ubi nascatur, *ibid.*
- Cavades Persarum Rex, sedus quod Persae regnante Theodosio juniore cum Romanis pepigerant rumpit, 370, 582. Chosroi filiorum natu minimo regnum tradere cupit. 394
- Cecropius Episcopus Sebastopoleos. 316
- Charax Graecanicus Historiae scriptor. 450
- Chalcedonensium urbi tribuuntur jura metropolitana. 327
- Chalcedensium solitudo. 186
- Chrestus in locum Theognii Episcopus Nicenae constituitur. 51
- Christus crispo & raro capillitis depingendus est. 566
- Chos-

Chosroes Persarum Rex, Antiochiam & alias urbes Syriz expugnat, 403. sub exitum vite baptizatur, 408. Melitinam incendit, 442.
 Chosroes Hormisdæ filius Rex Persarum eligitur, 466. ad Romanos confugit, & a Mauricio Imp. adoptatur, *ibid.* in regnum reducitur a Romanis. 467. Crucem auream donavit Ecclesie S. Sergii martyris, 468. Siram Christianam, contra legem Persarum uxorem duxit. 469
 Chrysaphius protector Theodosii, inimicus Flaviani Episcopi Constantinopolitani, 162, 183. quam ob causam insensus fuerit Flaviano, 283. iussu Pulcherie occiditur. 363
 Chrysargyrum vectigal ab Anastasio Principe aboletur, 371, 582. a meretricibus pendebatur quarto quoque anno, *ibid.* a Constantino Magno id institutum fuisse Zosimus scribit, 373. negat Evagrius. 374
 Chrysolita, id est auri collatio, ab Anastasio instituta. 377
 Circesium castrum quod Euphrates & Abora fluvii cingunt. 435
 Claudianus Poeta nobilis. 274
 Clericis præmia ac privilegia tributa a Constantino. 128
 Coele-Syria, postea secunda Syria dicta est. 365
 Colluthus ambitione ductus schisma fecit Alexandrie. 9
 Comentiolus Magister militum a Mauricio Imp. mittitur in Orientem. 465.
 Concilium Nicænum in Palatio collectum, 16. fidei formulam conscripsit, 27, 38, 151. ducenti circiter ac 70. Episc. ei interfuerunt, 27. viginti Canones scripsit, & de Ecclesie disciplina, 31. Pascha uno eodemque die ab omnibus celebrandum decrevit. 33, 34
 Concilium Tyri, & res in eo gestæ. 62
 Concilium Hierosolymitanum ad dedicationem Basilicæ Constantinianæ. 64
 Concilium Serdicense, 71. res in eo gestæ. 73. epistola Synodica ejusdem Concilii, 73. expositio fidei in eo Concilio edita. 80
 Concilium Mediolanense iussu Constantii congregatum. 90
 Concilium Mediolanense primum, cui Legati Romanæ Ecclesie interfuerunt, 98. in eo Ursacius & Valens veniam petierunt & impetrarunt. *ibid.*
 Concilium Ariminense, & res in eo gestæ, 97, 506. epist. Synodica ad Imp. Constantium scripta, 97. altera ad eund. Imperat. scripta, 100. ejus statutis non consensit Episcopus Romanus. *ibid.*
 Concilium Arianorum Episcoporum apud Nicem Thraciæ, 106. formula fidei illic edita. *ibid.*
 Concilium Constantinopolitanum sub Constantio, 110. res in eo gestæ, 112, epistola Synodica ejusd. Concilii contra Aetium. 113
 Concilium Antiochiæ. 118
 Concilium Constantinopolitanum iussu Imperat. Theodosii congregatum, 201. res in eo gestæ, *ibid.* Canones in eo conditi, 202. epistola Synodica ejusdem Concilii, 202. libellus fidei ab eo editus. 206
 Concilium quintum generale Constantinopoli à Justiniano Imperat. convocatum quam ob causam, 417. res in eo gestæ. 418. &c.
 Concilium Antiochenum sub Constantio, 118. res in eo gestæ. 119
 Concilium Episcoporum in Illyrico iussu Valentiniani congregatum, 154. epistola Synodica ejusdem Concilii, ad Episcopos Afiz, 157. epist. Imperat. Valentiniani ad eundem Episcopos Afiz. decreta Illyricianæ Synodi confirmans, 154. formula fidei ejusdem Concilii. 156
 Concilium Romanum quo evocati sunt Orientales Episc. 204
 Concilium Aquileiense. 204
 Concilium Ephesinum primum, & res in eo gestæ, 253. ejus sententia, adversus Nestorium prolata. 254
 Concilium Ephesinum secundum, cui præfedit Dioscorus Alexandrinus, 261. in eo Eutyches restitutus, & Flavianus damnatus. 262
 Concilium Chalcedonense, resque in eo gestæ, 283. 286. definitio fidei ab eo promulgata, 290. Compendium Actorum Synodi Chalcedonensis, 209. & 169. Canones 27. 564
 Concilium Episcoporum Afiz in urbe Epheso sub Basilisco, 338. libellus precum ab iisdem oblatus Basilisco. *ibid.*
 Concilium Seleuciæ in Isauria celebratum, 109. centum & quinquaginta Episcopi in eo confederunt, 109. res in eo gestæ. 506
 Conon ex Episcopo Apamiz, ductor exercitus Isaurorum, 369
 Conon Abbas Monasterii S. Sabæ in Palæstina, 418
 Constantia soror Constantini Magni, vidua Imp. Licinii, Arianis faver. 69
 Constantina August. Annibaliani vidua. 502
 Constantinopolis incendio consumpta 306. alma Roma dicta. 481
 Constantinopoli Ecclesia sancti Eleutherii, 566. S. Joannis, S. Cyriaci, *ib.* Ecclesia Prophetæ Samuelis, 584. S. Stephani in Palatio, 571. Ecclesia Archangeli in Palatio, 577. item Ecclesia S. Thomæ quæ Amantii dicitur, & S. Anastasie, 568. item Ecclesia B. Virginis in Blachernis & in Chalco-pratib, & ea quæ dicitur Hodegorum, item Ecclesia S. Lau-

rentii, 564. item Ecclesia SS. Apostolorum à Constantio dedicata, 585. Martyrium S. Euphemie in Petra. 584
 Constantinopolitanus Episc. ab Episcopo Heracleæ in Thracia consecrari solebat, 530. Nicænum Episcopum ordinabat Valentis tempore, 529. Cyzicenum item Episc. ordinabat, 530. in supplicationibus quæ ad Campum fiebant, lectica vehi solitus. 564
 Constantinus Imper. Synodum Episcoporum collegit Nicææ, 25. ejus epist. ad Episc. qui Synodo non interfuerant. 34. Clericis & Virginibus ac viduis annonas constituit, 36. ejusdem epistolæ ad Eusebium, 44, 45. Item Epist. ad Macarium, 46. ejusdem literæ ad Nicomedienses, 49. ejusdem epistol. ad Saporem Regem Persarum, 56. ejusdem epist. ad Alexandrinos, 60. ejusdem epist. ad Synodum Tyri, 61. Paulo ante mortem baptizatur, 64. Nicomediæ morbo correptus interiit, 65. Sacrificia Gentilium vetuit, 221. uxorem Faustam & filium Crispum interficit, 479. Sacrificia & vota ad ejus statum. 485
 Constantinus magnus sacram vesteri Macario Hierosolymæ Episcopo donavit, ut ea indutus in Theophanis missam celebraret. 110
 Constantini junioris epist. ad Alexandrinos, 68. Constantinus junior in prælio occisus, 71. Constantinus junior Constanti magni filius, Constantini frater insidias struens interficitur. 486
 Constantis literæ ad Constantium fratrem pro Athanasio. 83
 Constantius Constantini magni filius qua ratione à recta fide descivit, 70. Anomoeis insensus, 106. cultum idolorum prohibuit, 125. Magnam Ecclesiam Constantinopoli exstruit, 486. Lucæ ac Timothei reliquias in eam transfert, *ibid.* ab Euzoio baptizatus paulo ante mortem. 512
 Constantius Magister militum Honorii, Placidiam uxorem ducit, 546. ab Honorio in consortium Imperii assumitur, 550. ex Placidia Valentinianum suscepit, *ibid.* imperavit sex menses. *ibid.*
 Confubstantialis vocabulum à sanctis Patribus excogitatum est, tanquam machina ad Arianam hæresim subvertendam, 39. ut murus & antidotus, 103. quidam eam vocem male exponebant. 150, 156
 Cornelius Gallus, primus Præfectus Aegypti. 376
 Cosmas Episcopus Epiphaniæ in Syria, Synodici Severi literis consentire recusans, ab ejus communione recedit, eique libellum depositionis mittit. 368
 Crucis signo poculum signabant Christiani, 136. Crucis signum lucidum in cælo apparuit Hierosolymis. 140
 Crucis salutare ac vivificum lignum in urbe Apamia, 404. quanto cum honore spectandum civibus proponeretur, *ibid.*
 Crucis vexillum portabant milites Constantini, 57. Crucis signum visum in Orientis partibus. 500
 Cucufum oppidum olim quidem Cappadociæ, postea vero Armeniæ secundæ. 72
 Curs Scythæ dextro Romanorum cornui præfectus, Persas fugat 441 in Persarum Regionem irrumpens, in ea hævavit. 442
 Cymatius Episcopus Palti, ejectione ab Arianis. 91
 Cynegius Præfectus prætorio Orientis, ad destruenda Idolorum templa missus. 222
 Cynegetica Regio haud procul ab Antiochia. 365, 421
 Cypriana à Carthaginensibus dicebatur dies festus sancti Cypriani. 398
 Cyriacus, Eusebius, & Priscianus Episcopi, a Concilio Constantinopolitano legati mittuntur ad Synodum Romanam. 205
 Cyrillus Diaconus Heliopolitanus, martyr sub Juliano. 128
 Cyrillus post Maximum Hierosolymorum Episcopus ordinatur, 109. de Primatu contendit cum Acacio Cæsareæ Palæstinae Episcopo, *ibid.* interfuit Constantinopolitano Concilio. 202, 207
 Cyrillus Alexandriæ Episc. Theophili fratris filius, 235. ejus epist. ad Nestorium, 252. in Ephesina Synodo vices egit Romani Pontificis, 253. ejusdem epist. ad Joannem Antiochenum. 255
 Cyrillus, Accemitenium præpositus. 353
 Cyrus Episcopus Berocæ, ab Arianis sede sua expulsus. 91
 Cyrus præfectus prætorii, poetice gloria insignis. 274

D.

DAMASUS Episcopus Romanus post Liberium, 102. ejusdem elogium, *ibid.* 194. ejusdem epistola ad Episcopos Illyrici, 102. confessio fidei ad Paulinum Episcopum missa. 209
 Damophilus de urbe Roma quid scripserit. 453
 Daniel Stylita, 567. de columna descendit, ut fidem defenderet. 570
 Daphne suburbanum Antiochiæ, in quo templum erat Apollinis Pythii, 130. Lucus sacer, 130. Festum septem dies agi solitum. 133
 Daras in Mesopotamia ab Anastasio Imp. conditur, in confinio Persarum ac Romanorum, 370. a Chosroes obsidetur, 436. & capitur, *ibid.* restituitur Romanis. 467
 DARIANUS

- Datianus Patricius. 523
David Rex decipitur a servo. 65
Decuriones in album curie relati, erant quasi Senatores quidam. 378
Demophilus post Eudoxium Episcopus Constantinopolitanus ordinatur, 530. in Ecclesiasticis dogmatibus omnia miscuit ac turbavit, 531, 558. a Theodosio relegatur. 533
Demosthenes Castrensis sacri Palatii sub Valente. 171
Deuterius Arianorum apud Constantinopolim Episc. sub Anastasio Imperatore. 576
Dexippus Historix scriptor Scytharum bella descripsit. 450
Didymus Alexandrinus, cecus a puero, disciplinas omnes perdidit. 187
Diocæsarea urbs Palæstinæ a Judæis incolitur. 181
Dio Cassius Historiam Romanam usque ad Imperium Antonini Elagabali, perduxit. 450
Diocletianus ipso salutaris Passionis die Ecclesiæ dirui iussit. 242
Diodorus Tarsi Episc. ordinatur a Meletio Antiocheno, 197
Concilio Constantinopolitano, interfuit. 202
Diodorus, cum Flaviano novum psallendi ritum Antiochiæ instituit, 107. vid. Flavianus.
Diodorus Siculus, Historix Scriptor, usque ad Julii Cæsaris tempora Historiam deduxit. 450
Diogenes Episcopus Cyzici, secundæ Synodo Ephesinæ interfuit. 312, 325
Diomedes Silentarius. 302
Dionysius Episcopus Mediolani, a Constantio relegatur. 91
Dionysius Halicarnassæus rerum Romanarum Scriptor. 450
Dioscorus Alexandriæ Episcopus, secundæ Synodo Ephesinæ præsidet, 261. Flavianum & Eusebium deponit, 262. damnatur in Synodo Chalcedonenfi, 291. Gangram relegatur, 291. libellus depositionis ad eum mittitur, 318. non ob fidem depositus est. 326
Divæ gens Indica, regionem Divus incolunt, 487. Indi etiam cognominantur. *ibid.*
Domitianus Melitæ Episcopus, cognatus Imperatoris Mauricii, 467. ejus elogium. *ibid.*
Domnus post Ephræm Episcop. Antiochiæ constituitur, 417. quintæ Synodo Constantinopolitanæ interfuit. *ibid.*
Domnus Marcianopolis Episcopus. 529
Domnus Antiochenus Episcopus post Joannem, in secunda Synodo Ephesina deponitur, 263. ad Symeonem Stylitam venit. 265
Dorotheus Thraciæ urbs. 128
Dorotheus Heracleæ Episc. Demophilum consecrat, 530. post mortem Euzoii ad Antiochenam Sedem transfertur, 531. a Theodosio relegatur. 533
Doxologia duplex. 106
Ducum prudentia & militum obedientia res maximè perficiuntur. 462
Dyrrachium, olim Epidamnus dicta, terræ motu subvertitur. 391
- E.
- E**cclésiæ Dei hæreticis non tradendæ. 232. Ecclesiæ B. Mariæ Virginis Antiochiæ, Ecclesiæ Justiniani dicebatur ex conditoris nomine. 448, 459
Ecclesiæ Romanæ consuetudo. 583
Edeffa urbs Christiana pietate insignis, 143. Edeffensium pietatis insigne exemplum, 167. Edeffa urbs Osdroenæ, Scitri inundatione submergitur, 391. a Justino Seniore instaurata, Justinopolis nomen accepit. *ibid.* imago Christi non manufacta, in ea servatur, 406. Edeffa erat Schola Persarum, 572. a Zenone Imp. abolita ob hæresim Nestorianam. 582
Elebichus Magister militum Antiochiam mittitur. 220
Elephantina urbs in finibus Thebaidis sita. 257
Eleusinus Cappadociæ secundæ Episcopus. 362
Eleusius Cyzicenus Episcopus, 110. ob defensionem rectæ Fidei deponitur. 112
Elpidius Comes rerum privatarum, 133. ejus impietas & mors subsecuta. 133, 517
Elpidius Episcopus à Synodo Illyriciana Legatus mittitur ad Episcopos Asiæ. 158
Elpidius Laodiceæ Episcopus, discipulus Meletii, 229
Ephorus ac Theopompus Græcicæ Historix Scriptores. 450
Ephræmius Comes Orientis sub Justino, 388. Episcopus Antiochiæ a Civibus quibus terræ motus tempore subvenerat, eligitur, *ibid.* 404, 416
Ephrem Diaconus, Scriptor apud Syros præstantissimus, 117. Ephrem Diaconus Græcæ linguæ ignarus, libros Syriacæ linguæ scripsit adversus hæreticos, 187. Cantica etiam composuit in honorem Martyrum. 187
Epictetus Episcopus, adulator Imp. Constantii. 93, 94. 95
Epiphanius Episcopus Tyri, Synodicis Severi epistolis subscribere recusat. 367
Epiphanius Constantinopolitanus Episcopus. 393, 398
Epistola Synodica Concilii Nicæni. 31
Epistola Synodica Damasi Papa contra Apollinarem, 207. Epistola Monachorum Palæstinæ ad Alcisonem Episcopum. 294, 362, 367
Epistola Encyclica Leonis Augusti ad omnes Metropolitanos & reliquos orbis Romani Episcopos. 308
Ereuli ab Justiniano ad Christi fidem conversi. 401
Evagrius post mortem Paulini, Episcopus Antiochiæ ordinatur, 224. ejus Ordinatio reprehenditur. 224
Evangelium stantes audire solebant Christiani. 488
Eucharistiæ partes quæ supererant, pueris consumendæ dabantur Constantinopoli. 416
Eudocia Atheniensis, uxor Theodosii Junioris Poeticæ Artis studiosa, 275. Antiochiam venit. *ibid.* ærea statua donatur ab Antiochenis, *ibid.* Hierosolymam proficiscitur, 276, 563. cum Monachis illic degentibus colloquitur, 279. Ecclesiæ sancti Stephani Hierosolymis ædificat. *ibid.*
Eudocia junior, Valentini Placidi & Eudoxiæ filia, nupsit Hunerico Geizerici Regis filio. 295
Eudoxia Theodosii junioris filia, nupsit Valentiniano Placido, 275. post mortem Valentiniani nupsit Maximo, 295. Geizericum ex Africa evocat. 296
Eudoxia uxor Imp. Arcadii, Bautois Franci filia, 540. ex ea Pulcheriam, Arcadium, & Marinam filias, ac Theodosium juniorem suscepit Arcadius, *ibid.* Mulier virilis animi, & barbarica quadam audacia prædita. *ibid.*
Eudoxius in Ariminensi Synodo depositus, 104. Episcopus Germanicæ, 108. Antiochensem Episcopatum invadit mortuo Leontio, *ibid.* & 503. ejus impietas, 111. Sybariticis deliciis studet. *ibid.* Constantinopolitanam Sedem invadit. 112, 507
Eugenius Episcopus Nicææ sub Valente moritur. 529
Eugenius contra Theodosium M. rebellis, 226. victus & interfectus. 228
Eulalius ab Arianis Episcopus Antiochiæ ordinatur. 53, 497
Eulampia mater Philostorgii, 519. ex Carterio suscepit Philostorgium. *ibid.*
Eulogius Presbyter Edeffensis cum octoginta Presbyteris in Thraciam relegatur, 169. Episc. Edeffæ ordinatur, 170. 198. Concilio Constantinopolitano interfuit. 202
Eulogius post Joannem Episcopus Alexandriæ ordinatur. 443
472
Eunomius Aetii discipulus, 111, 499. in locum Eleusii Episcopus Cyzici ordinatur, 112, 511. impietatem suam palam prædicat Cyzicenis, 114. propriam sui nominis sectam condidit, 115. à Theodosio relegatur. 534
Eunomius Samosatensis Episcopus ab Arianis ordinatur, 165. Episcopatu se abdicat ob odium erga se omnium Civium. *ibid.*
Eunomius Theodosiopolis Episcopus, Persis urbem obsidentibus resistit. 237
Eunomius Nicomediensis Episcopus cum Anastasio Nicæno certat de quibusdam oppidis. 329
Eunomiani nec baptismum, nec ordinationem reliquarum hæreson admittebant, 534. Unica mersione baptizabant in mortem Domini. *ibid.*
Evolcius Diaconus Samosatensis Ecclesiæ in Oasim relegatur. 166
Euphemie martyris Basilica in urbe Chalcedonenfi describitur, 284. in ea Basilica tumulus est sanctæ Martyris ex quo cruor elicitur, 285. ex eodem tumultu odor admirabilis spirat. 286
Euphemius post Fravitam Episcopus Constantinopolitanus ordinatur, 357. ab Anastasio Imp. professionem fidei exigit, 364. 572. in exilium ejicitur. 361, 573
Euphrasius Antiochiæ Episcopus ordinatur, 387. terræ motu Antiocheno obrutus. 388
Euphrates & Vincentius Episcopi a Synodo Sordicensi ad Constantinum missi, 84. à Stephano Antiochiæ Episcopo infidiis appetuntur. *ibid.*
Euphratis fluvii ortus & fluxus describitur. 490
Euphratius Episcopus Balnearum depositus ab Arianis. 91
Euphronius ab Arianis Episcopus Antiochiæ ordinatur, 53. sedit anno uno & mensibus paucis. *ibid.*
Euprepium Monasterium juxta Antiochiam. 257
Eusebius Cæsariensis Episcopus Historiam Ecclesiasticam scripsit ab Apostolorum temporibus usque ad tempora Constantini, 5. 375. Fautor Arii. 22. ejusdem epist. ad Cæsarienses, 37. formula Fidei ab eo proposita in Synodo Nicæna, 38. consubstantialis vocem quomodo explicet, 38. ejus liber de vita Constantini. 41
Eusebii Nicomediensis epistola ad Paulinum Episc. Tyri, 23. ejusdem Fidei professio, *ibid.* ejusdem ab Episcopatu Nicomediensi ad Constantinopolitanum translatio, 48. Magnus cognominatur. 478. relegatur. *ibid.*
Eusebius Samosatensis Episcopus, vir admirandus, 120. à Valente Imper. relegatur, 163, 164. militari habitu & Tiaræ capiti imposta, Syriam circumiens, Presbyteros & Diaconos ordinat, *ibid.* martyrio vitam finit, 166, 198. restitutus a Gratiano. 197
Eusebius Vercellensis Episcopus à Constantio relegatus, 91. ab exilio revocatur. 125
Eusebius Chalcidis Episcopus ab Eusebio Samosatensi ordinatur. 198
Eusebius Dorylæi Episcopus Eutychem accusat, 261. ejus libellus oblatus Imperatoribus contra Dioscorum. 286, 310
Eusebius

Eusebius Episcopus Ancyrae, interfuit secundae Ephesinae Synodo. 288
Eusebius, Eunuchus in palatio Constantii Aug. 94
Eusebius Historiae Romanae Scriptor ab Augusto usque ad obitum Imp. Cari. 450
Eusebius Magister Officiorum Anastasii Imperatoris. 573
Eustathius Episcopus Beroeae, 21. Alexandri Episcopi Alexandriae ad eum scripta, *ibid.* Post mortem Philogonii ordinatur Episc. Antiochiae, 26. Synodo Nicenae interfuit, & Constantino Panegyricum dixit, *ibid.* ejus homilia in locum illum Proverbiorum *Dominus creavit me*, 27. deponitur & relegatur per calumniam Arianorum. 52
Eustathiani dicti sunt ejus sectatores, 53. post exilium Meletii segregarunt se ab Arianis. 119, 126
Eustathiani Antiochiae non communicabant parti Meletii, licet utrique Orthodoxi essent, 126, 194. Eustathius mortuus ante Ordinationem Meletii, 126. post 85. annos Eustathiani reliquo Ecclesiae corpori adunati ab Alexandro Episcopo. 126
Eustathius Episcopus Sebastiae, 108, 110. Illyricanae Synodo interfuit. 158
Eustathius Epiphaniensis, Syrus, Historiae Scriptor, 274, 307, 360. anno duodecimo Imperii Anastasii historiam suam clausit. 370, 451
Eustathius Beryti Episcopus, de rebus in Synodo Chalcedonense gestis epistolam scripsit ad Joannem Episcopum, 184. interfuerat Synodo Ephesine secundae. 288
Eustathius Comes rerum privatarum Constantis Augusti. 495
Eustochius Hierosolymorum Episcopus, 413. successit Macario, 417. Origenistas ex nova Laura ejicit. 418
Eutropius Eunuchus praepositus cubiculi Imperatoris Arcadii, Patricius & Consul efficitur, 540. ejus insolentia, *ibid.* capitali supplicio afficitur. 541
Eutychius post Menam Episc. Constantinopolit. ordinatus, 417. fuerat antea Apocrisarius Episcopi Amaseni, 419. ex sede sua ejicitur. 421. restituitur. 443, 445
Eutychiani haeretici multos libros sanctorum Patrum corrumpunt, multos quoque Apollinaris libros Athanasio & Gregorio Thaumaturgo & Julio falso adscripserunt. 363
Euzoius Diaconus Alexandriae, unus ex Arii sectatoribus damnatur ab Alexandro, 21. Episcopus Antiochiae ordinatur, 119, 176, 509. Lucium Episcopum Alexandriae ordinavit. 173, 176
Excommunicationis vinculum ab eo ipso qui ligavit, solvendum. 237

F.

FAMES gravissima. 295
Felix pulso Liberio Episcopus urbis Romae ordinatur, 96
Nicenam quidem fidem amplectebatur: sed Arianis communicabat. *ibid.*
Felix Comes sacrarum largitionum, 133. ejus impietas & mors protinus subsequuta. 133, 517
Felix Papa successor Simplicii, sententiam depositionis misit ad Acacium, 352. ei sententiae non acquievit Acacius, *ibid.*
Vitalem ac Misenum legatos mittit ad Zenonem August. 353.
Festus Senator urbis Romae ad Anastasium Imp. missus, 574. persuasit Imperatori, ut diem festum Petri ac Pauli Apostolorum majori quam antea splendore Constantinopoli faceret celebrari. *ibid.*
Flaccilla, Theodosii M. conjux, laudatur, 218, 219
Flaccillus ab Arianis Episcopus Antiochiae ordinatur. 53
Flavianus ac Diodorus Monachi Leontio Episcopo Antiochiae obstitunt, 106. primi Antiphonatum psallere instituerunt. 107. Valentis temporibus exulante Meletio Ecclesiam gubernarunt, 183. Flavianus Presbyter Antiochiae sub Meletio, 195. Flavianus Antiochenus Episcopus qua arte Adelpii Messaliani impietatem detexerit, 162. in Concilio Constantinopolitano ordinatus est Antiochenus Episcopus, 206. Romanae Ecclesiae communionem promeretur. 225
Flavianus post mortem Procli, Constantinopolis Episcopus ordinatur, 260. collecta apud Constantinopolim Synodo Eutychem damnat. 261
Flavianus post Palladium Antiochiae Episc. ordinatur, 358. ab Anastasio Imp. ejicitur, 361. relegatur Petras, quod est oppidum Palaestinae, 365
Florentius Sardinus Episcopus: 319
Florus Dux & Augustalis Alexandriae. 293
Fravita post Acacium Constantinopolis Episcopus ordinatur. 356
Frumentius Indorum genti Christianam fidem praedicat. 54

G.

GAINA Magister militum, Gothus genere, adversus Romanos rebellat, 231, 542. à Fravita Magistro militum victus, dum in Thraciam fugit occiditur. 542
Galla Soror Valentiniani Junioris, Majoris Valentiniani & Justiniae Augustae filia, nubit Theodosio, 535. ejus filia Pla-

cidia Augusta. *ibid.*
Gallus ab Imp. Constantio Caesar creatur, 500. Domitianum Praefectum praetorio, & Montium interficit, 502. Eusebii Praepositi insidiis perimitur. 503
Garamantides aves punctis interstinctae, 494. unde & cur ita dictae. *ibid.*
Gelasius Episcopus Caesareae Palaestinae, interfuit Concilio Constantinopolitano, 202. vir doctrina & sanctitate conspicuus. *ibid.*
Gelimer Vandalorum Rex, capitur a Belisario, 399. coram Justiniano in folio Circi residente prostratus, quid dixerit. 399
Gennadius post Anatolium Constantinopolis Episcopus ordinatur, 304, 566. neminem ordinabat qui Psalterium non sciret memoriter. 566
Georgius Episcopus Laodiceae, depositus in Synodo Serdicensi, 79. Patria fuit Alexandrinus, Philosophiae prius operam dedit. 525
Georgius ab Arianis Episcopus Alexandriae ordinatur. 88. ejus crudelitas, *ibid.* a Paganis Alexandriae interficitur. 512
Germanicia urbs Euphratenis Provinciae, 108. sita in confinio trium Provinciae. *ibid.*
Germinius Episc. Arianus. 98
Gizericus Romam capit, 196. Eudoxiam cum filiabus secum abducit. 399
Gion in sacris literis dicitur Nilus. 492
Glycerius post Olibrium Imperator Romanorum efficitur, 308. Episcopus Saloniae ordinatur. *ibid.*
Golanduch mulier sanctissima. 469
Gororanes Persarum Rex Theodosiopolim obsidet, 237. Isidigerdis filius Christianos persequitur. 240
Gothi quomodo in Arianam haeresein delapsi sunt, 190. filium tamen creaturam esse non dicunt. 190
Gothi olim Getae dicti, 480. quomodo ad Christi fidem conversi sint. 480
Gratianus Valentiniani filius mortuo Valente totius Imperii Rom. monarchiam obtinet, 193. lege lata constituit ut Ecclesiae redderentur iis qui Damasio Episcopo urbis Romae communicabant, *ibid.* ad ejus legis executionem misit Saporem magistrum militum, *ibid.* Theodosium Aug. renuntiat, 200. a Maximo tyranno interficitur. 212, 213, 534
Gratissimus Praepositus sacri cubiculi, licet monachus, munus suum in Aula Imp. exercere non desistit. 567
Gregorius Episcopus Beryti, fautor Arii. 22, 200
Gregorius in locum Athanasii ab Arianis subrogatur Episcopus Alexandriae, 71, 483. fedit sex annos, *ibid.* ab Alexandrinis discerptus, *ibid.* & 86. Gregorius Episcopus Alexandriae, damnatus in Synodo Serdicensi. 79
Gregorius Nazianzenus Episcopus Basilii Contubernalis, 187. Constantinopolitanam Ecclesiam regit, 201. a Meletio Antiocheno Episcopo consecratus, *ibid.* ejus elogium. 525
Gregorius Nyssenus Episcop. frater Basilii magni, 187. Concilio Constantinop. interfuit. 202
Gregorius ex monacho Episc. Antiochiae ordinatur, 432. ejus elogium, *ibid.* accusatur quod sacrificiis daemonum interfuisse, 444. iterum accusatur incesti, & quod annonam incendisset, 457. absolvitur in Synodo Constantinopolitana, 457. ejus concio ad milites Romanos qui seditionem fecerant, 461. milites Romanos cum Imperatore & cum Duce suo reconciliat. 463
Gregorius magnus, Romanae urbis Episcopus post Pelagium. 472.

H.

HALMYRIS locus in Moesia ad Danubium situs. 534
Harmonius Bardeanis filius, haereticus Cantibus quibusdam a se compositis impietatem permiscens, multos seduxit. 187
Helena mater Imperat. Constantini, 47. crucem Domini reperit, 47. ex clavis quibus crucifixus fuerat Christus, alterum galeae Imp. inseruit, alterum freno equi Imperat. *ib.*
Virgibus convivantibus ministravit, *ibid.* Helenopolim condidit in honorem Luciani martyris. 483
Helias post Salustium Episcopus Hierosolymorum ordinatur. 417. Synodum Chalcedonensem damnat. 576
Heliopolis urbs Phoenices ad Libanum sita, ejus incolae Paganii omnes, & Christianis insensibiles, 179. undique montibus cingitur. 179
Helladius Diaconus Alexandriae, unus ex Arii sectatoribus. 21
Helladius Episcopus Caesareae Cappadociae post Basilium magnum, 202. interfuit Concilio Constantinopolitano. *ibid.*
Hellanicus Episcopus Tripoleos, Catholicus. 23
Heraclea urbs Syriae, Galalice prius dicta. 436
Heronianus Historiae Romanae Scriptor. 450
Heron & Theotecnus Apostatae miserabili morte percut. 518
Hefychius Constantinopolitanae Ecclesiae Presbyter. 509
Hierapolis Metropolis Euphratenis Provinciae. 467
Hieron navale, in ostio Ponti situm. 233
Hierosolymitana Ecclesia mater omnium Ecclesiarum. 207
Hilarius Pictavorum Episcopus ab exilio revocatur. 125
Homeritae olim Sabae dicebantur, 486. eorum Metropolis Sabae

Saba, *ibid.* eorundem Metropolis Tapharon dicitur, 488.
 urbs item Adane, quod est emporium Romanorum, *ibid.*
 ad Christianam fidem converti sunt sub Constantio. 487
 Homines dissoluti, plerumque ignavi sunt simul ac praesiden-
 tes. 435
 Homonez Ecclesia ita dicta Constantinop. 306
 Honorius Imperator gladiatorum spectacula sustulit. 119
 Hormisda Confessor in Perside. 140
 Hormisda Chosrois filius patri in regno succedit, 442. con-
 tra eum conjurant Persae Duce Varamo. 466
 Hosius Episcopus Sordicensis Concilio interfuit, 75. ejus elo-
 gium, *ibid.* & 91. in exilium mittitur, *ibid.* Cordubensis
 Episcopus. 91
 Hunericus Rex Vandalorum, Catholicos in Africa persequi-
 tur. 353, 396
 Hunni olim Massagetae dicti, 334 Hunni, iidem videntur esse
 qui à veteribus Neuri dicuntur, 532. eorum irruptio in
 Provincias populi Romani sub Arcadio. 542
 Hypatia Theonis filia, Astronomiam & Mathematicas disci-
 plinas docet Alexandriae, 514. à Christianis discerpta est
 Principatu Theodosii junioris. *ibid.*
 Hyphasis fluvius in sacris literis Phison dicitur, 492. ejus or-
 tus & cursus. *ibid.*

I.

JACOBUS Nisibenus Episcopus Concilio Nicæno interfuit,
 15. ejus miracula, 117. Nisibin à Sapore obsessam, pre-
 cibus suis liberat. 500
 Jacobus Syrus, monachus insignis, 302. junior Jacobus. 565
 Iberi ad Christi fidem conversi. 55
 Ibas, Edessenorum Episcopus. 262
 Idolatriæ status sub variis Imperatoribus. 211
 Jejunium quartæ & sextæ Feriæ, cujusmodi fuerit. 537
 Jesu filii Nave monumentum in Africa. 399
 Ignatii martyris reliquiae, jussu Theodosii junioris in urbem
 Antiochiam transferuntur. 271
 Illus ac Leontius adversus Zenonem rebellant, 360, 571. post
 diuturnam obsidionem capti, capite truncantur. 571
 Imago B. Mariz Virginis à S. Luca depicta, Constantinopo-
 lim mittitur ad Pulcheriam Augustam. 563
 Immireni gens ad Meridiem sita, fidem Christi amplectun-
 tur sub Anastasio. 583
 Imperatoris officium quale sit. 333
 Innocentius urbis Romæ Episcopus post Anastasium. 126
 Joannes Apamez Episcopus ordinatur à Meletio. 197
 Joannis Baptistæ cineres dispersi, 128
 Joannes Chrysostomus ex Presbytero Antiocheni, Episcopus
 Constantinopolis ordinatur, 129. Sacerdotes & Clericos
 emendat, *ibid.* universam Diocesim suam diligenter curat,
ibid. Gothos ab Arianæ hæresi quomodo revocaverit, 231.
 Legatus ad Gainam mittitur, 233. inauditus damnatur ac
 relegatur, 234. iterum damnatur & Cucufum relegatur. 234
 Joannes Hierosolymorum Episcopus, vir admirandus. 235
 Joannes Antiochenus Episcopus, 253. quinto die post dam-
 nationem Nestorii ad Concilium veniens, collecta Synodo
 Cyrillum deponit, 254. cum Cyrillo reconciliatur. 255
 Joannes Rhetor, Historicus, 270. 305. 343. 359. sub Justino
 Seniore Historiam suam terminavit. 388
 Joannes ex Oeconomo Alexandriae Episcopus ordinatur, 344.
 à Zenone August. ejicitur, *ibid.* Romam fugit ad Simplicium
 Papam. 348
 Joannes post Athanasium Episcopus Alexandriae ordinatur. 358
 Joannes Episcopus Palti, defensor Chalcedonensis Synodi re-
 legatur. 365
 Joannes Scythæ & Joannes Gibbus Magistri militum, Isau-
 ros debellant. 369, 572
 Joannes Chuzibita monachus in Palestina. 389
 Joannes Scholasticus pulso Eutychio Episcopus Constantino-
 polis ordinatur, 421, 439. Joannes post Eutychium Epi-
 scopus Constantinopolis. 472
 Joannes Catelinus nomine, Romanæ urbis post Vigilium E-
 piscopus. 422
 Joannes post Apollinarem Episc. Alexandriae ordinatur. 443
 Joannes post Macarium Episc. Hierosolymorum ordinatur.
 443, 473
 Joannes Epiphaniensis Historiam scripsit post Justinianum. 451
 Joannes post mortem Honorii, Imperium occupat, 550. cap-
 tus ab Aspare & Thessaloniam abductus, capite trunca-
 tur. 551
 Joannes Monachus in Ægypto futura prædicit. 226
 Jovianus Imp. eligitur, 147. tertiam partem Annonæ quam
 Constantinus Ecclesiis donaverat, & Julianus iisdem ade-
 merat, restituit, 151. moritur in vico Dadastana. 152
 Jovianus Episcopus Pergæ. 166
 Irenæus Tyri & Aquilinus Bybli Episcopi, in Synodo Ephe-
 sina secunda depositi. 263
 Irenæus Comes Orientis sub Justino seniore. 387
 Isaac Monachus Valenti Imp. cladem prædicit. 189

Isaurica munera quæ quotannis ab Imperatore Isauris dona-
 bantur. 369
 Isauri sub Arcadio multas Romanorum Provincias vastant. 543
 Ischyrius Presbyter Marcotæ, 77. ob calumniam Athanasii ab
 Arianis Episcopus factus. 77
 Isidigerdes Persarum Rex, Ecclesias Christianorum in Perside
 evertit, 239. Christianos persequitur suavis & consilio ma-
 gorum, *ibid.* Pater Vararans. 274
 Isidorus Cyri Episcopus, ordinatur ab Eusebio Samosatensi,
 198. interfuit Constantinopolitano Concilio. 202
 Isidorus Pelusiota. 269
 Judæorum magicæ ad fugandos demones. 579
 Judicia Ecclesiastica, summa cum æquitate fieri debent, 92.
 non ex conjecturis. 111
 Julianus qualiter à Religione Christiana ad Idolorum cultum
 descivit, 123. ejus leges adversus Christianos, 129. Tem-
 plum Hierosolymorum instaurari jubet, 139, 516. Christianos
 Galileos vocabat, 140. ejus cædes, 142. ejus liber
perit. 144
 Julianus Comes Orientis Avunculus Juliani Apostatæ, & Felix
 Comes largitionum, & Elpidius Comes privatarum, cum in
 gratiam Imp. fidem Christi deseruissent, infelici morte pu-
 niuntur. 132, 519
 Julianus pulso Petro Fullone Episcopus Antiochiæ ordina-
 tur. 568
 Julianus Monachus, qui & Sabba dicebatur, mortem Juliani
 Apostatæ prædicit, 142, 185. relicta solitudine Antiochiam
 venit. 185
 Julianus Episcopus Lebedi. 312
 Julianus Episcopus Bostæ, epistolis Synodicis Severi subcri-
 bere recusat. 367
 Julianus Episcopus Halicarnassi urbis Cariz, Chalcedonensis
 Synodi obrectator. 577
 Julius Diaconus Alexandriae, unus ex Arianæ sectatoribus. 21
 Julius Cæsar quingentas urbes capit. 376
 Juveninus & Maximinus martyres sub Juliano. 134
 Jurejurando quo se milites obstrinxerant, nunquam se Philip-
 picum Ducem suscepturos, liberantur ab Episcopo Grego-
 rio. 463
 Justina Augusta, mater Valentiniani junioris, Arianæ hæresi
 addicta. 212
 Justinianus sororis Justini filius ab eodem Augustus renuntia-
 tur, 391. Chalcedonensis Synodi defensor, 392. ejus uxor
 Theodora Chalcedonensi Synodo adversatur, 392. ejus
 Constitutio qua Anthimum & Severum & illorum socios A-
 nathemate percellit, 394. Vandalorum Regnum in Africa
 evertit, 398. inexplibilis avaritiæ, 410. Venetæ factioni ad-
 dictus, Prasinianus persequitur, 412. in hæresim Aphthar-
 eodocitarum delabitur. 421
 Justinianus frater Justini, Magister militum mittitur contra
 Persas, 441. à Tiberio exautoratur. 446
 Justinus Senior, mortuo Anastasio, Imperator renuntiat, 384.
 580. Amantium præpositum cubiculi & Theocritum inter-
 ficit, *ibid.* Chalcedonensem Synodum per universas Eccle-
 suas prædicari jubet. 392
 Justinus junior, Justiniani sororis filius, ex Curopalate Im-
 perator Romanorum efficitur, 425. mollis ac dissolutus
 & inexplibilis avaritiæ, *ibid.* ejus conjux Sophia Aug. 427.
 Justinum cognatum suum interficit, *ibid.* ejusdem edictum
 de fide ad omnes Christianos, 428. in amentiam decidit
 437
 Juvenalis Hierosolymorum Episcopus, utrique Ephesinæ Sy-
 nodo interfuit, 262. interfuit Synodo Chalcedonensi, 286

L.

LAURÆ & Monasteria in Palestina, 276. Monachorum
 illis degentium vivendi ratio. *ibid.*
 Leo Episcopus urbis Romæ, 262, 283. excommunicatur à
 Dioscuro Alexandrino, 289, 318. ejus epistola ad Flavium
 Constantinopolitanum, 317. columna fidei dicitur. 291
 Leo Imperat. Legem tulit ut die Dominico cuncti feriantur
 566. item constituit, ut Clerici apud solum Præfectum Præ-
 torio conveniantur, *ibid.* Leonem Zenonis filium Cæsarem
 facit, 568, ingentes copias in Africam mittit contra Geize-
 ricum. *ibid.*
 Leontius Phryx ab Arianis Episcopus Antiochiæ ordinatur, 85.
 seipsum absciderat, 105. fraudulentum ejus ingenium ac-
 versutum, 85, 105. discipulus Luciani martyris. 497
 Leontius Ancyra Galatiz Episcopus, multis virtutibus orna-
 tus, 230. Joannis Chrysostomi epistola ad eum scripta. 231
 Leontius Episcopus Tripoleos, fautor Aetii, 514, 515. ejus
 elogium. 557
 Letorius Episcopus Melitine in Armenia, Messalianos fugavit,
 eorumque Monasteria incendit. 161
 Libanius Professor Rhetoricæ celeberrimus, 141. Libanius ac
 Julianus Sophistarum omnium præstantissimi. 275
 Libellus precum ab Episcopis Ægypti & a Clericis urbis A-
 lexandriz Leoni oblati, contra Timotheum Ælurum, 298
 Liberius

INDEX RERUM MEMORABILIU.

631

Liberius Episcopus urbis Romæ in exilium pulsus a Constantio, 91. colloquium ejus cum Imper. Constantio, 92. Thraciæ relegatur, 95. munera a Constantio missa respuit. *ibid.* ab exilio revocatur. 96, 303
 Litarba locus trecentis stadiis distans ab urbe Antiochia. 461
 Longinus Isaurus adversus Anastasium Imperatorem rebellat. 369
 Longinus Selinuntius Dux Isaurorum. *ibid.*
 Longus murus Cherronesi corruit terræ motu. 171
 Longus murus ab Anastasio Imperat. conditur. 371
 Lucianus Pauli Samosateni doctrinam secutus, a communione trium Episcoporum sese abjunct. 16. ejus discipuli se Conlucianistas vocabant, 23. eorum dinumeratio, 484. Lucianus in carcere supra proprium pectus missas celebrat. *ib.*
 Lucifer Episcopus Sardiniz, relegatur a Constantio, 91, 125. revocatur sub Juliano, *ibid.* ejus sectatores Luciferiani dicti. 117
 Lucius Diaconus Alexandriz, sectator Arii, damnatur ab Alexandro. 21
 Lucius Hadrianopolis Episcopus, ab Arianis in exilium pulsus & catenis ferreis victus. 91
 Lucius Samosatenis Episcopus ab Arianis ordinatur, 165. mox ad Alexandrinam sedem transfertur, 173. Monachos in Ægypto persequitur, *ibid.* ejus ingressus in urbem Alexandrinam. 176

M.

MACARIUS Hierosolymorum Episcopus post Hermonam, 8. ejus elogium. *ibid.* & 13
 Macarii duo, sodales sancti Antonii monachi. 173
 Macarius post Petrum Episc. Hierosolymorum ordinatur, 417. ex sede sua ejicitur ob doctrinam Origenis, *ibid.* restituitur. 422
 Macedonius ab Arianis Episcopus Constantinopolis ordinatur, 73. novam hæresim condit. *ibid.* Macedoniani hæretici de Arii stirpe venientes. 209
 Macedonius monachus in Syria prope Antiochiam degens. 220
 Macedonius Constantinopolis Episcopus ordinatur, 573. vir summe abstinentiæ, ut qui sub Gennadio Patriarcha educatus fuisset, *ibid.* ejus professio Fidei scripto comprehensa, 363. in exilium mittitur. 364, 380, 577
 Machabæorum libri quatuor, & de iis Philostorgii judicium 476
 Magnus Comes largitionum Comitatenfium, 176. Ecclesiam Berytensem, quam Juliani temporibus incenderat, suo sumptu instaurare coactus est sub Joviano. *ibid.*
 Magnus argentariorum mensæ præpositus Constantinopoli, deinde curator unius ex Imperialibus domibus à Justino factus; postea Magister militum mittitur contra Persas. 437
 Magnus Medicus Alexandriz celeberrimus. 524
 Magi elementis divinitatem tribuunt, 239. contra eorum fabulas librum scripsit Theodoritus per interrogationem & responsionem. *ibid.*
 Majorianus Romæ Imperat, 296. à Recimere magistro militum occiditur. *ibid.*
 Mammianus ex Sellulario opifice Senator evasit, 359. *Philostorgii dictum.* id est civitatis amator. *ibid.*
 Manlius Torquatus filium suum qui imperio non paruerat, licet strenue rem gessisset, occidit. 462
 Manna è celo depluit famis tempore. 295
 Marcellus Episcopus Ancyre Galatiz, 73. ejus causa in Sardicensi Concilio judicata. 74, 78
 Marcellus Apamiz Episcopus, vir divinus, 221. Jovis Templum Apamiz, & alia delubra subvertit, 222. martyrio vitam finit. 223
 Marcianus Imperator oriundus ex Thracia, omnia ejus Imperii, 281. ejusdem elogium, *ibid.* Imperator ab omnibus eligitur suavis Pulcheriz Augustæ, 283, 563. ejus lex ne magistratus pretio dato promoverentur, 563. ejus pietas & elemosynæ 564
 Marcianus Anthemii Imperatoris filius, Tyrannidem arripit adversus Zenonem, 359, 570. Cæsaream Cappadociæ, & postea Tarsum deportatur, ac Presbyter ordinatur de tonsa coma. 360
 Marcianus Magister Orientalis militiæ à Justino juniore mittitur contra Persas. 434. Nisibim obsidet. *ibid.*
 Marcus Arethusorum Episcopus, quot & quanta supplicia passus sit sub Juliano, 128. Arethusios ad fidem Christi convertit. 129
 Mareotes Alexandriz Regio à Mario lacu cognomentum sortita. 63
 Marianus, Eusebius, Ammianus, Palladius, Symeon, Abrahæ monachi in agro Antiochenfium. 186
 Marinus Episcopus Beryti. 367
 Marinus Syrus Præfectus Prætorio sub Anastasio, 378. Vitalianum navali prælio vincit. 379
 Maris Chalcedonenfis Episcopus in Mareoten mittitur ad inquirendum contra Athanasium. 63
 Maris Episcopus Dolichæ ordinatur ab Eusebio Samosatenfi. 198
 Martyres abscissis linguis loquuntur. 396
 Tom. III.

Martyrius Antiochenfis Episcopus, 267, 567. Episcopatum deponit coram omni Ecclesia, retenta Sacerdotii dignitate. 567
 Martyrius Hierosolymorum Episcopus Synodicas mittit ad Petrum Mongum. 349
 Martyropolis Persis traditur, 464. restituitur Romanis una cum proditore Sitta 467
 Mavia Saracenorum Regina, 182. Christi fidem cum tota gente sua amplectitur. *ibid.*
 Mauricius à Tiberio Imperatore Magister militum constitutus, mittitur contra Persas, 446. ortus ex Arabisso urbe Cappadociæ, *ibid.* ejus mores & quale ingenium. *ib.* Signa ejus Imperii, 448. à Tiberio Imperator creatur, *ibid.* à Tiberio Imperatore, Tiberius ipse, & uxor ejus Constantina appellatur, *ibid.* nuptiæ ejus describuntur. 453
 Mauri ex Palæstina originem ducunt, 299
 Maxentius, Maximinus, & Licinius Christianos acerbissime persecuti sunt. 6
 Mazices & Ausoriani inter Africam ac Libyam sedes habent, 542. Mazices Barbari. 259
 Maximus Hierosolymorum Episcopus post Macarium, 109. confessionis gloria clarus, *ibid.* & 495
 Maximus Philosophus, magicis artibus deditus. 144
 Maximus Seleuciæ in Isauria Episcopus, Joannis Chrysostomi condiscipulus. 229
 Maximus Episcopus Antiochiæ interfuit Concilio Chalcedonenfi. 286
 Maximinus, martyr sub Juliano. 134
 Maximus Cynicus. 202.
 Maximus tyrannus, Gratiani interfector. 212, 213
 Maximus Parricius, interfector Valentiniani Placidi. 295
 Megetius, Ceraunius, Damasus, Dailampo, Vetradius Episcopi Illyrici, Legati à Synodo missi ad Valentinianum. 156
 Melerius Antiochiæ Episcopus ordinatur, 118, 508. decretum de ejus electione perscribitur, & omnium subscriptione firmatum, Eusebio Samosatenfi Episcopo servandum traditur, 118. ejus memorabilis concio Antiochiæ, *ibid.* insidiis Arianorum ejicitur, 119, 509. restituitur sub Juliano, 125. a Valente relegatur, 163, 164. a Gratiano restituitur, 194. vir mitissimus, 196. Ecclesiæ illi traduntur lege Gratiani. 197. ejus mors & encomia. 201
 Melerius Sebastopolis Episcopus Nicænæ Synodo interfuit 478
 Melitius Episcopus Thebaidis, ob quædam crimina a Petro Alexandrino Episc. depositus, 31. ejusdem contumacia adversus Primatem suum Alexandriz Episcopum, 31. nudum nomen Episcopi ei reliquerunt Patres Synodi Nicænæ, 32. post Synodum Nicænæ iterum turbavit Ecclesias. 59
 Memnon Episcopus Ephesi. 254
 Memnonius rector urbis Antiochiæ sub Theodosio juniore, 273
 Psephium condidit Antiochiæ. 273
 Mena Diaconus Alexandriz, unus ex Arii sectatoribus. 21
 Menas Constantinopolitanus Episcopus ordinatur. 416
 Menophantus Ephesiorum Episcopus Arianz impietatis fautor, 27, 75, 200. discipulus Luciani martyris. 484
 Messene insula in amne Tigri. 490
 Messaliani, qui & Euchitæ, hæretici quando cœperint, 161 eorum Principes fuerunt Dadoës, Sabbas, Adelphius, Hermas, Symeon & alii. *ibid.*
 Methodii Liber contra Porphyrium. 525
 Militibus Romanis Imper. ipse manu sua aurum distribuebat. 136
 Miltiades Episcopus urbis Romæ successit Marcellino. 8
 Miraculum stellæ radiantis. 269
 Miraculum beatæ Mariz Virginis. 444
 Missæ vespertinæ. 164
 Modestus Præfectus Prætorio sub Valente, 167. successor Auxonii. 530
 Monoceros animal describitur. 493
 Moses Monachus, Saracenorum Episcopus ordinatur, 182. a Lucio Ariano Episcopo renuit ordinari. *ibid.*
 Moses primus sacram Historiam scripsit, sicut a Deo didicerat. 450

N.

NAAMANES Saracenus Alamundari filius, benigne a Mauricio tractatur, 454. relicto dæmonum cultu ad Christi fidem convertitur. 470
 Nacolia urbs Phrygiæ. 542
 Narcissus Neroniadis Episcopus Arianarum partium. 27, 78, 200
 Narses a Justiniano in Italiam missus, Totilam ac Teiam Reges Gothorum superat, 403. ejus pietas erga Deum, & cultus Mariz Virginis. 403
 Nestarius Constant. Episc. ordinatur. 202, 206. 218.
 Neocæsarea urbs Ponti. 181
 Nephalius monachus Syriæ, 356. a Zenone Aug. mittitur Alexandriam, unitatis reparandæ causâ, 356. Severum ejicit ex Monasterio. 366
 Nepos pulso Glycerio Imperator Romanorum efficitur. 308
 Neronias urbs secundæ Ciliciæ, quæ & Irenopolis dicitur. 27
 Nestorius Constantinopolitanus Episcopus novam hæresim condidit

condit. 251. damnatur in Synodo Ephesina, 253. Oasim relegatur, 256. ejus epistola de exilio suo ad Præsidem Thebaidis, 257. a Blemmiis captus ac dimissus, 258. lingua vermibus erosa moritur. 260
 Nicæa terræ motu subversa. 108
 Nicias Episcopus Laodiceæ in Syria adversus Flavianum insurgit. 363
 Nicostratus Sophista Trapezuntius, Historiam scripsit ab exordio Philippi Imp. usque ab obitu Valeriani. 450
 Nilibis à nonnullis Antiochia Mygdoniæ dicitur, 116. a Sapore Persarum Rege obiecta. *ibid.*
 Numenius, vel Neomenius Episcopus, discipulus Luciani martyris. 484

O.

OASIS alio nomine Ibis dicitur. 257
 Ocbas castellum munitissimum è regione Martyropolis. 465
 Occasio qualiter depingi soleat a pictoribus. 360
 Odænathus & Apollonius Persas vicere. 376
 Odoacer Regnum Italix arripit. 309
 Olybrius Romæ a Recimere Imperator efficitur. 308
 Olympius, Episcopus Thraciæ. 91, 92
 Onesimus in locum Cecropii Episcopus Nicomediæ ordinatur ab Acacio. 508
 Optimus Episcopus Antiochiæ Pifidiæ, pro fide Catholica decertat, 188. interfuit Concilio Constantinopolitano. 202
 Oribasius Medicus præstantissimus Julianum in Perside comitatus est. 520
 Ostracine regio urbis Antiochiæ. 305, 459

P.

PABULATORES seu *Bemol* dicti Monachi in Palæstina. 277
 Palæstina tres Sedi Hierosolymitanæ subjiuntur. 328
 Palladius Præfectus Ægypti Paganus. 174, 179
 Palladius post Petrum Fullonem Episcopus Antiochiæ ordinatur. 357
 Pancas olim Dan dicta, postea Cæsarea Philippi cognominata est. 513, 553
 Panopolis urbs Thebaidis. 259
 Paphnutius Episcopus Ægypti, confessionis gloria clarus, Concilio Nicæno interfuit. 26
 Paradisus terrestris, ubi situs, 491. ejus descriptio. 494
 Paschasius & Vincentius Legati Sedis Apostolicæ, a Leone Papa missi ad Chalcedonensæ Concilium, 283, 286. sententia damnationis adversus Dioscorum ab iis prolata. 291, 317
 Patriarchicum jus Ephesinæ Sedi redditur, 340
 Patrophilus Scythopolitanus Episcopus Ariani impietatis fautor. 27, 52, 200
 Paulinus Episcopus Tyri, fautor Arian, 22. ex Episcopatu Tyri ad sedem Antiochenam translatus. 496
 Paulinus Episcopus Trevirorum, in exilium pulsus a Constantio. 91
 Paulinus Presbyter partis Eustathii, 126. a Lucifero Episcopus Antiochiæ ordinatur, *ibid.* Damaso Papæ communicat. 195
 Paulus Samosatenus, Antiochiæ Episcopus, omnium Episcoporum judicio ab Ecclesia ejectus est. 15
 Paulus Episcopus Neocæsarex, confessor Nicæno Concilio interfuit. 26
 Paulus Constantinopolitanus Episcopus ab Arianis accusatur, 72. Cucufum relegatur a Constantio, *ibid.* strangulatus ab Arianis. *ibid.*
 Paulus Emisenorum Episcopus a Joanne Antiocheno ad Cyrillum Alexandrinum mittitur. 255
 Paulus Ephesiorum Episcopus ordinatur. 340. ex sede sua a Zenone ejicitur. 342
 Paulus pulso Severo Episc. Antiochiæ ordinatur. 387
 Pax interminabilis dicta, id est perpetua, cum Persis facta à Justiniano, 395. violatur à Persis. 403
 Pelagius Episcopus Laodiceæ, à Valente Imperat. relegatur, 163. interfuit Concilio Constantinopolitano, 202. ordinatus ab Acacio. 508
 Pelagius Romanæ urbis Episcopus post Joannem, 443
 Pers-Armenia dicta est major Armenia: à temporibus Philippi Imp. Persis paruit, 433. ad Romanos transeunt ejus incolæ temporibus Justinii junioris. *ibid.*
 Persecutiones plus utilitatis attulerunt Ecclesiæ quam pax. 242
 Persecutores Christianæ religionis, infelici exitu perire. 57
 Pestilens morbus sub Justiniano totum fere orbem devastat, 408. duobus & quinquaginta annis grassatur. *ibid.* & seq.
 Petrus Alexandriæ ordinatur Episcopus. 172. ex Alexandrina sede expulsus Romam petit, 173. ejus epist. encyclica de malis quæ Alexandriæ perpetrata sunt à Lucio Ariano, 174. & seq.
 Petri duo, Romanus, Severus, Zeno, Moses & Malchus monachi in monte Casio juxta Antiochiam. 187
 Petrus Presbyter, frater magni Basilii, 187. Concilio Con-

stantinopolitano interfuit. 202
 Petrus Apostolus petra & basis est Ecclesiæ Catholicæ, re fidei fundamentum. 290
 Petrus Hiberus Majumæ Episcopus ordinatur, 294. inter fuit ordinationi Timothei Æluri, 298. cum eodem in exilium missus. 366
 Petrus Fullo Presbyter Ecclesiæ sanctæ Bassæ quæ est Chalcedone, 567. cum Zenone Magistro militum in Orientem profectus, Antiochenam Ecclesiam turbat, *ibid.* Trisagio Hymno addit clausulam hanc: *Qui crucifixus es pro nobis.* 567. Antiochenum Episcopatum invadit pulso Martyrio, 567. à Leone Imp. relegatur, 568. à Basilisco restituitur. 569
 Petrus Fullo, Episcopus Antiochiæ, encyclicis Basilisci literis subscripsit, 438. ex sede Antiochena ejicitur à Zenone, 342. ab eodem Zenone restituitur, 349. quid primus instituerit. 582
 Petrus Mongus Alexandriæ Episcopus post mortem Æluri eligitur, 343. Chalcedonensem Synodum publice anathematizat, 350. ejus ingenium versipelle, *ibid.* ejusdem epist. ad Acacium Constantinopolitanum. *ibid.*
 Petrus Episcopus Damasci, Synodici Severi epistolis consentire renuit. 367
 Petrus Hierosolymorum Episcopus post Heliam. 417
 Phennensia & Proconnesia metalla ad quæ noxii damnabantur. 180
 Philippicus Magister Orientalis militiæ à Mauricio constituitur, 455. iterum in Orientem mittitur seditionem militum pacaturus. 457
 Philogonius Episcopus Antiochiæ, successor Vitalis, Catholicæ fidei propugnator, 8. ad eum epistolam scribit Alexander Episcopus Alexandriæ. 21, 23
 Philostorgius medicus præstantissimus Principatu Valentis Augusti floruit, 524. ejus filius Posidonius, Medicus item egregius, *ibid.* ejus opinio de dæmoniis. *ibid.*
 Philostratus pestem sua ætate quindecim annos grassatam esse scribit. 408
 Phlego historiarum Scriptor. 275
 Photinus Ebionis hæresim instaurat. 209
 Pifander Poeta. 275
 Pityus oppidum in extremis finibus Imperii Romani. 234
 Placidia Valentiniani & Eudoxiæ filia nupsit Olybrio. 296
 Pneumatomachorum blasphemia. 205
 Pœnitentiæ vinculum medicinam affert, & salutem restituit. 216
 Polybius Megalopolitanus ad Carthaginis excidium Historiam suam perduxit. 450
 Polychronius, Telemachus, Faustus, Asclepiades, Amantius, Cleopater Episcopi, ob Arianam hæresim damnati in Synodo Illyricana. 160
 Polychronius Apamensis Episcopus, frater Theodori Mopsuesteni. 242
 Portus, navale urbis Romæ est, tribus portibus constans, 544 illic annona publica urbis Romæ erat recondita. *ibid.*
 Præfectus urbi Constantinopolitanæ in publicis supplicationibus pone sequebatur, ut tumultum plebis prohiberet. 575
 Praxilius Hierosolymorum Episcopus, vir mitissimus. 238
 Priscus Rhetor Historiam belli ab Attila contra Romanos gesti conscripsit. 272, 281, 292, 308, 450
 Priscus Magister militum mittitur in Orientem, 456 ejus arrogantia, *ib.* seditio militum contra eum & Imp. Mauricius. *ib.*
 Proclus Quæstor sacri palatii sub Justiniano. 395
 Procopii Rhetoris Historiarum epitome. 394, 395, 396. & seq. 451
 Procopius tyrannidem arripit, 527. à Ducibus Gomoroio & Agilone proditus, capite truncatur. *ibid.*
 Proterius Alexandriæ Episcopus in locum Dioscori ordinatur communi suffragio Episcoporum Alexandrinæ Synodi, 292. à plebe Alexandrina occiditur. 298
 Proterius Episcopus Smyrnæ interfuit Synodo Chalcedonensi. 317
 Protogenes Presbyter Edeffenus in urbem Ægypti Antinoum relegatur, 169. baptizandos ad Eulogium, utpote seniore Presbyterum deducit, 169. Carrarum Episcopus ordinatur. 166, 198
 Publia Diaconissa & Abbatisa, 138. mater Joannis Archiepresbyteri Antiochiæ. *ibid.*
 Publius & Paulus monachi in Zeugmatensium territorio. 186
 Pulcheria soror Theodosii junioris, Imperiales subscriptiones curat ac dirigit, 547. ejus pietas & studium in ædificandis Ecclesiis. 564

Q.

QUINTIANUS Episcopus Gazæ, damnatus in Synodo Serdicensi. 79

R.

RABULA Episcopus Edeffæ. 580
 Reprehensio quæ fit à viro excellenti virtute prædite maxime

INDEX RERUM MEMORABILIVM.

633

maximam vim habet. 218
Rhodus terræ motu subversa. 380
Roila Rex Scytharum, Thracias vastat. 237
Romanus miles, confessor sub Juliano. 137
Romulus cognomento Augustulus, Orestis filius, postremus omnium Romæ imperavit. 309
Rubrum mare in duos maximos sinus dividitur, 489. alter Clysmā dicitur, quem Israelitæ pedibus transierunt. *ibid.* alter Ailam pergit. *ibid.*
Rufinus Magister Officiorum Imp. Theodosii. 216
Rufinus præfectus Prætorio Imp. Arcadii, Imperium affectans occiditur. 539
Rufinus Samosatensis Episcopus. 316
Rufus Abbas Monasterii Theodosii in Palæstina. 418

S.

SABELLII morbus confundentis hypostases. 205, 209
Sacerdotum ac laicorum loca in Ecclesia discreta. 218
Sacra vestis a Cyrillo Episcopo venditur ad alendos pauperes, ut opinor. 110
Sacra Ecclesiæ vasa pro urbis redemptione dantur. 407
Salia Magister militum a Constante Aug. missus ad Constantium. 83
Salustius Præfectus Prætorio sub Juliano. 131
Salustius post Martyrium Episcopus Hierosolymorum eligitur. 417
Samosatenfium zelus ac pietas, & odium adversus hæreticos. 167
Sarmates Diaconus Alexandriæ, unus ex Arii sectatoribus, damnatur ab Alexandro. 21
Sarus post Stiliconis necem Magister militum ab Honorio creatur. 545
Sebaste urbs Palæstinæ, 128. in ea sepulchrum Joannis Baptistæ effossum a Paganis. *ibid.*
Sebastia Metropolis Provinciæ Armeniæ. 108
Sebastianus Dux Ægypti, 87, 88, secta Manichæus. 89
Secundus Ptolemaidis Episcopus Arianus, 27, 478. ab exilio revocatur. *ibid.*
Secundus Præfectus prætorio. 523
Seditio ingens Constantinopoli, Nica cognominata. 395
Seleucia Metropolis Isauriæ. 109
Serdica urbs Illyrici, Metropolis Daciæ. 71
Sergiopolis urbs Syriæ, in qua reliquæ Sergii martyris servabantur. 407
Serra, Stephanus Heliodorus Episcopi, damnationi Aetii subscribere recusavit, 113. excommunicati a Synodo, dato tamen sex mensium spatio ad resipiscendum. 114
Severianus Episcopus Arethuse, libellum depositionis mittit Severo Patriarchæ Antiocheno. 368
Severus Romæ imperat post Majorianum. 296
Severus pulso Flaviano Episc. Antiochiæ ordinatur, 366. ejus vita ac studia, *ibid.* in suis Synodicis epistolis Chalcedonensem Synodum anathematizat, *ibid.* & seq. & 578. epistola ejus ad Soterichum, 380. ejusdem Enthronisticæ, 386. a Justino Imperatore proscritur, *ibid.* ejus epistolæ ad Justinianum & Theodorum. 393
Silvanus Episcopus Tarsi, vir admirandus, 109, 110. ejusdem vis ac vehementia adversus hæreticos 112. Episcopatu per vim exiit. *ibid.*
Silverius Romanæ urbis Episcopus, Belisario portas urbis aperit, 460, a Belisario deponitur, & Vigilius in ejus locum subrogatur. 401
Silvester Episcopus urbis Romæ, successor Miltiadis. 8
Simiarum infinita sunt genera, verbi gratia, Ægopitheci, Arcopitheci, Leontopitheci, Cynocephali, &c. 493. Pan item simiarum genus est, *ibid.* item Satyrus & Sphinx. *ibid.*
Siricius Romanæ urbis Episc. post Damasum. 225
Sirmium oppidum a Gepidis capitur, 438. iterum a Barbaris quos Abares vocant. *ibid.*
Socratis Historia Ecclesiastica, 249. ejus error in Historia Ephesini Concilii, 255. citatur. 274
S. Sophiæ Ecclesia a Justiniano condita describitur. 411
Sopolis Medicinæ Doctor Alexandriæ. 498
Statua Christi Paneade, a Gentilibus confringitur tempore Juliani. 513
Stephanus Episcopus Antiochiæ Arianorum signifer, 78. damnatus in Synodo Serdicensi, 79. jussu Imp. deponitur ab Episcopis. 84, 85
Stephanus Germanici Episcopus a Meletio ordinatur. 197
Stephanus Ephesiorum Episcopus Chalcedonensi Synodo interfuit, 311. depositus. 329
Stephanus Antiochiæ Episcopus ordinatur, 343, a pueris Antiochenorum crudeliter occisus. *ibid.*
Stephanus Hierapolitanus Episcopus scripsit vitam B. Golan-
dus. 469
Stilicho Magister militum Honorii, Imperium ad Eucherium filium transferre molitus, occiditur. 539, 543
Studius Ecclesiam B. Joannis construxit, & Monachos ex Ace-

mitensium monasterio in ea collocavit. 567
Succorum Alpes vel angustia inter Thracias & Daciam. 440
Suenes Confessor nobilis in Perside. 241
Symeon Stylites sub Theodosio juniore floret, 265. in exercitatione monastica sex & quinquaginta annos exegit, 266. ejus cadaver magno cum honore Antiochiam deportatur Leonis Principatu, 267. Primus stationem in columna excogitavit, 302, 566. Leo Augustus ad eum literas scribit, 302. ejus epist. ad Leonem August. 303. & altera ad Basilium Episc. Antiochiæ. *ibid.*
Symeonis delubrum seu Mandra describitur. 268
Symeones Stylita junior sub Tiberio, 448. qua occasione in columnam ascenderit, 471. ejus obitus. *ibid.*
Symeones, monachus Accemitenfis. 354
Symeones monachus Emisenus. 414
Symmachus post Anastasium urbis Romæ Episcopus ordinatur, 575. post ejus ordinationem Laurentius ab aliis Episcopis urbis Romæ ordinatur. *ibid.* Symmachi electio confirmatur in Synodo Romana, & Laurentius Nucernam transfertur. *ibid.*
Synesius Cyrenensis ad Episcopatum promovetur. adhuc Gentilium erroribus implicatus, 270. ejusdem epistolæ, & Oratio ad Theodosium Imp. 270

T.

TAMCHOSDROES Persarum Dux a Romanis prælio occiditur. 447
Tanaim Barbari vocant effluxum Mæotidis Paludis in Euxinum mare. 402
Taurelephanti Belluæ. 492
Telemachus Monachus Romæ in amphitheatro perimitur. 229
Templum Hierosolymis frustra instaurari ceptum. 139
Terentius Dux. 188
Terræ-motus gravissimus. 272. alius, 304. alius, 307. alius 380. alius, 391. alius, 402
Terræ motuum quænam sit causa. 549
Thalassius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, una cum Dioscoreo Alexandrino præfuit Synodo Ephesinæ secundæ. 291
Thecla Protomartyr in somnis apparet Zenoni, 341. Templum pulcherrimum in urbe Seleucia in ejus honorem a Zenone conditur. 342
Theodatus Gothorum Rex, regno se abdicat. 490
Theodoricus Gothus adversus Zenonem insurgit, 358. Hastæ cuspidem vulneratus interiit. 359
Theodoricus Valamer adversus Illum ac Leontium tyrannos a Zenone mittitur, 360. relicto Oriente in Italiam proficiscitur, & victo illic Odoacro regnum Italiæ assumit, 359. ejus uxor Amalasuntha, 400. Afer dicitur a Theodoro. 575
Theodoricus Gothorum Dux in exercitu Romano militat 447
Theodoriti Historia Philotheos, 25, 116, 142, 184, 186. ejusdem liber contra Magos, 239. ejusdem Historia Ecclesiastica. 249, 375
Theodoritus Episcopus Cyri, a Dioscoreo in secunda Ephesina Synodo deponitur una cum Iba Edesseno, & Daniele Carrensi, 263. in Concilio Chalcedonensi restituitur, 292, 318
Theodorus Episcopus Perinthi five Heracleæ, Arianarum partium, 60, 200. in Mareotem mittitur ad inquirendum de criminibus objectis Athanasio, 63. vir singularis doctrinæ, 70. antesignanus Arianorum. 78
Theodorus Antiochenus, confessor sub Juliano. 131
Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, doctor ac prædicator egregius, 229, 242. ejus auditor fuit Nestorius, 251. Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, totius Ecclesiæ Doctor vocatur a Theodorito, 242. auditor & discipulus Diodori Tarsensis Episcopi. *ibid.*
Theodorus cognomento Afidas, Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, 418. fautor Origenis. *ibid.* 420
Theodosiopolis urbi a Persis obsessa. 237, 370
Theodosius Magister militum a Gratiano creatus, Gothos ingenti prælio superat, 199. Augustus ab eodem Gratiano renuntiatur, 200. lege lata hæreticis conventicula ademit, 214. ira incensus, Thessalonicenses interfici jubet, 215. ejus lex de differenda post tricesimum diem capitalis sententiæ executione, 217. ejus conjux Flaccilla admodum pia 219. templa Gentilium evertit. 221. Eugenium tyrannum devincit, 228. moritur. *ibid.*
Theodosius junior, Arcadii Imperatoris filius, reliquias Joannis Chrysostomi Constantinopolim revexit, 236. ejus Imperium pacatum & vacuum a seditionibus, *ibid.* ejus constitutio de idolorum templis quæ supererant, evertendis, 237. ejusdem lex adversus Nestorium, in codice relata, 265. ejusdem interitus. 563
Theodosius contra Canones Episcopus Hierosolymorum ordinatur. 293
Theodosius Alexandriæ Episcopus, Chalcedonensis Synodi ob-
trectator, 392. epistolam ad eum scribit Severus, 395. ejus
5111 x
47112

epistolæ ad Anthimum & Severum missæ, 393. a Justiniano sede ejicitur. *ibid.*
 Theodotus Episcopus Laodiceæ, fautor Arij, 22, 52, 200
 Theodotus Hierapolitanus Episcopus ab Eusebio Samosatensi ordinatur. 198
 Theodotus Antiochenus Episcopus, vir castus ac mansuetus, 238. Apollinaristas qui erant Antiochiæ, reliquo Ecclesiæ corpori adjunxit. *ibid.*
 Theodotus Ancyra Episcopus, in Ephesina Synodo Nestorium accusat. 254
 Theodotus Episcopus Joppæ. 340
 Theodulus Episcopus ab Arianis occisus, 76. Theodulus Episcopus Thraciæ. 91
 Theoduli epistola de Nestorio, ejusque hæresi. 252
 Theodulus Chæretaporum Episcopus. Eunomianus, 515. postea Palæstinæ Episcopus. factus ab Eunomianis. 521
 Theognius Nicænus Episcopus, Arianæ impietatis fautor, 27, 52, 200. mittitur in Marcotem ad inquirendum contra Athanasium. 63. literas ad Imp. scribit contra Athanasium, Asclepam & Marcellum. 76
 Theonæ Ecclesia in urbe Alexandria. 174
 Theonas Marmaricæ Episcopus Arianarum partium, 27. excommunicatus ab Episcopis Concilij Nicæni, una cum Secundo, 31, 478. in exilium mittitur, & postea revocatur. *ibid.*
 Theophilus Alexandriæ Episcopus ordinatur, 223. templum ac simulacrum Serapidis destruit. 224
 Theophilus Indus ad Indos sive Homeritas missus, 487. Episcopus ab Arianis ordinatur. *ibid.* à Constantio relegatur, 502. ab exilio revocatur, 504. iterum relegatur Heracleam Ponti. *ibid.*
 Thessalonica urbs Macedoniæ ampla ac celebris, caput omnium Provinciarum quæ sunt sub dispositione Præfecti Prætorio Illyrici. 215
 Thomas Episcopus Apamiæ, 404. Equestres ludos contra morem Ecclesiasticum spectat. 404
 Thomas monachus in Syria stultitiam simulat. 415
 Thrasamundus Vandalorum Rex in Africa. 397
 Tiberius, Justino juniore in amentiam verso, rempublicam gubernat una cum Sophia Aug. Justinij conjuge, 437. Cæsar renuntiatur à Justino, 439. ejus elogium. 440
 Tigris fluvius ortus ex Armeniæ montibus, per Assyriam fluit. 140
 Tigridis fluvij cursus describitur. 489
 Timasius & Richomeres Magistri militum Imperatoris Theodosij. 535
 Timotheus Alexandriæ Episcopus post Petrum, 201. Maximum Philosophum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum ordinat. *ibid.*
 Timotheus Ælurus ab Alexandrinis Episcopus eligitur superstiti Proterio, 298, 301. à duobus tantum Episcopis ordinatur. 299, 565. epistolam de Ordinatione sua scribit ad Leonem August. 300, 301. relegatur Gangram, 303. ejus præstigiæ 565. a Basilisco Imperatore revocatur. 335, 569
 Timotheus Salofaciolus pulso Æluro Alexandriæ Episcopus ordinatur, 303. Canopum fugit, 344. Zenonis jussu sedem suam recuperat. 344
 Timotheus ejecto Macedonio Constantinopolis Episcopus ordinatur, 367, 577. Symbolum Nicænum in singulis Collectis recitari instituit. *ibid.*
 Totila, Gothus. Romam capit. 401
 Trajanus Magister militum sub Valente, 186. cum exercitu mittitur adversus Gothos. 189
 Translationes Episcoporum quam ob causam prohibitz sint sacris Canonibus, 201. interdum tamen pro utilitate Ecclesiarum usurpantur. *ibid.*
 Tribigildus natione Scythæ sive Gothus, Comes rei militaris sub Arcadio rebellat. 542
 Tripolis urbs Phœnices maritimæ, in qua erat Ecclesia sancti Leontij martyris. 366
 Tychæum Antiochiæ, id est, Templum Genii publici, in honorem martyris Ignatii consecratur. 271
 Tzundadeër Castrum in confinio Persarum atque Indorum. 579

V.

VALENS a Muria Pannoniæ, Arianorum signifer 78. damnatus in Synodo Sardicensi, 79. item in Synodo Ariminensi, 98, 99, 104. Eunomium humaniter excipit Valentis Augusti. temporibus. 529

Valens Imperator ab uxore Ariana inductus, Arij hæresim amplexus est, 163 ab Eudoxio Ariano Episcopo baptizatur, *ibid.* ejus interitus. 190, 532
 Valentinianus Tribunus Lanciariorum, 136. confessor temporibus Juliani, 136, 515. Imper. ab exercitu eligitur, 152, 523. Valentem fratrem in consortium adsciscit Imperii, *ibid.* qualem Episcopum vult, 153. Episcopos ipsemet eligere recusat. 153
 Valentinianus junior, filius majoris Valentiniani, Ambrosium persequitur, 212. ab Eugenio tyranno perimitur. 226, 538
 Valentinianus Placidus Nobilissimus a Theodosio juniore declaratur, 550. Cæsar mox fit ab eodem, *ibid.* Imperator Romæ renuntiatur, 551. Romæ perimitur insidiis Maximi Patricij, cujus uxorem stupraverat. 295
 Ventidius & Corbulo Romani, Parthos superarunt. 376
 Vetrano Magister militum, Cæsar creatur a Constantina Aug. 500. purpura exiit a Constantio. *ibid.*
 Vetrano Episcopus Scythiæ, vir sanctissimus, Valentem Imper. libere redarguit. 190
 Vigilius Romanæ urbis Episcopus, 401 quintæ Synodo interesse recusat. 419
 Vincentius Capuanus Episcopus, 103. ejus elogium. *ibid.*
 Vindices in singulis civitatibus ab Anastasio Imper. instituti. 378
 Virtus infensissimo cuique reverentiam ac terrorem injicit. 233
 Vitalianus contra Anastasium rebellat, 379. Hypatium & Cyrillum Romanorum Duces capit, *ibid.* Magister militum & Consul a Justino promotus occiditur. 385
 Vitalis Episcopus Antiochiæ, successor Tyranni, Ecclesiam in Palæa quæ persecutionis tempore destructa fuerat, instauravit. 8
 Vitalis Antiochiæ ordinatur Episc. ab Apollinare Laodicensi. 197
 Vitalis ac Misenus Legati Sedis Apostolicæ. ob male gestam legationem in Synodo Romana damnantur. 354, 355
 Vitiges, Gothorum dux. 400
 Ulfia Gothorum gentis Episcopus, 190. ab Eusebio Nicomediensi ordinatur, 480. sacræ Scripturæ libros in Gothicam linguam transfert. *ibid.*
 Ulpianus Sophista orationem scripsit de laudibus Antiochiæ. 275
 Unicus cujusque civitatis Episcopus esse debet, non duo. 96
 Ursacius a Singiduno, Arianorum antesignanus, 78. damnatus in Synodo Sardicensi, 79. vipera ex Ariana aspide prognata. 81

X.

XENAIAS vir nominis sui, adversus Flavianum Antiochenum Episcopum insurgit, 362. Episc. Hierapolis, 365. Græco vocabulo Philoxenus dictus. *ibid.*
 Xylocassia & cassia & cinnamomum apud Æthiops nascitur. 489

Z.

ZACHARIAS Rhetor, Historiæ Scriptor Nestorio favet, 283. Proterium falso accusat, 300, 338, 339, 352. Zacharias Rhetor Eutychetis partibus favet, 341. reprehenditur ab Evagrius ut parum diligens in scribenda Historia. 352
 Zeno, Arimæsius initio dictus, a Leone Augusto gener adsciscitur, 307. Romanorum Imperator creatur, 309. ejus flagitiosa vita, 333. ejusdem Henoticum sive edictum unitivum de adunatione Ecclesiarum, 345. ejus epistola ad Felicem Papam. 353
 Zeugmatius monachus cæcus pro fide Catholica strenue decertat. 186
 Zeugma urbs Euphratenfis Provinciæ, 164. Zeugmatensium regio. 186
 Zenonis Augusta, Basilisci uxor, Synodo Chalcedonensi adversatur, 569. ejus miserabilis interitus. 570
 Zoilus Rector urbis Antiochiæ sub Theodosio juniore, quænam opera Antiochiæ ædificaverit. 273
 Zoilus Alexandriæ Episcopus pulso Theodosio. 393, 417
 Zosimus Romanæ urbis Episc. post Bonifatium. 238
 Zosimus Historiæ Scriptor, Paganus fuit, & ob id Constantino infensus, 373. usque ad tempora Honorij & Arcadij Historiam suam perduxit. 375, 450
 Zozimas monachus Syrus, 389. terræ motum Antiochiæ prædicit, 398. ejus miracula. 390

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIVM Quæ in Annotationibus Valeſianis explicantur.

Prior numerus paginam, poſterior notam indicat.

A BARES quando primum innotuerint Romanis. pag. 418, 5
 Acacius Conſtantiopolitanus Epiſcopus Petro Fulloni numquam communicavit, 349, 5. in nulla ſpeciali Synodo damnatus eſt, 352, 1. depoſitionis ſententia quando in eum lata ſit, *ibid.* in duabus Synodis Rom. damnatus eſt. 597
 Accemitarum Monaſteria duo Conſtantiopoli. 353, 3. 364, 2.
 *Αδελφός & ἀδελφή poteſtas Magiſtri militum perpetui, 358, 1. locus Theophanis emendatur. *ibid.*
 Adjutor, princeps erat officii Magiſtri Officiorum. 315, 1
 Adelphius hæreticus Monachis ſuis interdicebat ne operarentur. 161, 3
 Adulter vocatur qui Epiſcopi adhuc ſuperſtitis Sedem invadit. 348, 2
 Aerius Martyr dictus eſt Symeon Stylita. 266, 3
 *Αγία & ἁγίος multum inter ſe differunt. 80, 2
 *Αγιοι Θεοφίλοι cognominantur Patres qui Nicæno Concilio interfuerunt. 205, 1
 Αἰχμή Pelles Caprinæ. 221, 4
 Alexandrini Epiſcopi olim Papæ dicti, 253, 3. reſutatur Nicæphori opinio. *ibid.*
 *Αμφίβροχον vela pro foribus pendentia, 469, 4. eorum multiplex uſus in Eccleſia. *ibid.*
 *Αμφόβροχον utrumque acutus gladius. 536, 3
 *Αμφόβροχον ſtrator. 359, 2
 *Ανέφορος relatio Præſidis ad Imperatorem. 260, 4
 *Ανέφορος locus prope Conſtantiopolim. 379, 3
 *Ανέφορος Eccleſia S. Reſurrectionis Hieroſolymis. 293, 5
 Anaſtaſius Sinaita Epiſcopus Antiochiæ, quando expulſus fuerit. 431, 3
 Anatolius Conſtantiopolitanus Epiſcopus Maximum Antiochenſem Epiſcopum ordinavit. 581, 4
 Andreas Samofatenſis Epiſcopus ſcripſit contra duodecim capitula Cyrilli. 580, 6
 Angeli creati ſunt à Deo mutabilis naturæ, & virtutis ac viri capaces. 15, 1
 Antiochia ex quatuor urbibus conſtabat, 8, 2. una ex iis palæa dicta. 8, 2. 119, 2
 Antiochiæ tria erant fora ſeu tribunalia, ac totidem Advocatorum Scholæ, 273, 1. in eadem urbe erat prætorium Magiſtri militum Orientis. 273, 4
 Antiochena Synodus anno 358. celebrata, & res in ea geſtæ. 196, 3
 Antiochenorum anni, à quo menſe initium ſumant. 304, 3
 *Αντιόχεια, Latine ſulturæ. 459, 1
 Apamia metropolis Syriæ Coeles, ſeu ſecundæ Syriæ. 368, 1
 *Απάρτης Spuri. 178, 1
 Apollinaris Laodiceus Epiſcopus. 525, 4
 Apoſtoli dicuntur columnæ Eccleſiæ. 13, 1
 *Αποτίθημι, quid ſignificet. 250, 4
 Apocriſarius Monaſterii, 366, 4. id eſt procurator, 415, 3.
 Apocriſarii ſeu reſponſales Patriarcharum & Epiſcoporum in aula Imp. 419, 1
 Archidiaconus electione Epiſcopi ad eum locum promovebatur, 59, 2. Cor Epiſcopi dicebatur. *ibid.*
 Arius in duabus Synodis cum ſociis, ab Alexandro Epiſcopo damnatus. 20, 3
 Arianos Catholici non habebant pro Chriſtianis. 95, 4
 Arianorum duo genera. 150, 2
 Aſia quot rectores ſeu iudices habuerit. 230, 1
 *Ασπασμός αἵμας ſalutatorium & ſecretarium Eccleſiæ. 217, 1
 Athanaſii epiſt. ad Jovianum Imp. de Fide, ſcripta eſt Antiochiæ, non autem Alexandriæ ut vult Baronius. 149, 1
 *Αποχρησμός quinquam dicti ſunt. 577, 1
 Avitus quot menſes imperaverit. 294, 1
 Aurea virga Impp. Romanis præferri ſolita, 425, 1. ἀξίωμα Honorati, 95, 5. αὐτὸ δὲ ἀξίωμα, 141, 3. 172, 3. junguntur cum Decurſionibus. 302, 1

B.

BAPTISMUS ὁφθαλμὸς vocatur, id eſt, ſignum Domini-cum. 169, 2
 Baſileus Amafiæ Epiſcopus, martyr ſub Licinio. 478, 3
 Baſiliſcus Marcum filium ſuum, primum quidem Cæſarem, poſtea Auguſt. nuncupavit. 338, 3
 Baſilius Magnus ter à Valente Auguſt. impugnatus eſt. 171, 5
 Βαθυδὲς Subſellia. 546, 6
 Berytienſis Synodus quo anno collecta ſit. 262, 4
 Botrys urbs Phœnicæ, 415, 1. Theophanes & Antoninus martyr emendantur. *ibid.*
 Βραχυγυῖος quid ſignificet. 540, 3

C.

CÆSARIUM Eccleſia Alexandriæ, unde ita dicta. 298, 1
 Καλὸν καὶ καλὸν ponitur interdum pro καλὸν καὶ καλόν, 327, 3. 354, 2.
 2. urbs ipſa καλὸν καὶ καλόν ſcribitur in veteribus nummis. 354, 2
 Calendio Antiochenus Epiſcopus ordinatus eſt Conſtantiopoli ab Acacio contra Canones, 349, 3. 581, 4. quot annos ſederit. 356, 3. 595
 Calendio in Triſagio hymno adjecit hæc verba, Chriſte Rex, 582, 1. Theophanis locus emendatur. *ibid.*
 Καμάρια Baſterna ſeu lectica matronalis. 134, 1
 Campus, locus extra urbem in quo milites exercebantur, 183, 4. 459, 3. campus in Septimo extra urbem Conſtantiopolitanam. 564, 4
 Caſtalius ſons prope Antiochiam. 271, 5
 Caſtrenſis panis à Diocletiano donatus urbi Alexandriæ, 293, 3. Procopii locus de hac annona emendatur. *ibid.*
 Καθίστασθαι ſolum ſeu tribunal in Circo. 569, 1
 Καθίστασθαι pingere. 564, 3
 Καθολικὴ ἐκκλησία dicebatur major Eccleſia. 566, 3
 Chalcedonenſis Synodi exemplaria quibus uſus eſt Evagrius, diverſa erant a noſtris, 319, 1. 323, col. 1. quam certiora ac fideliora ſint, utrum Evagrii, an noſtra. *ibid.*
 Chalcedonenſium civitati nomen dumtaxat Metropoliticum donatum eſt ab Imp. Marciano, 327, 3. jus Metropolitici ea lege donatum non eſt, *ibid.* jura Metrop. quam ſint. *ibid.*
 Choldroes Perſarum Rex quando mortuus ſit. 442, 1.
 Chriſtiani occurrentibus Epiſcopis caput ſubmittebant, ut benedictionem acciperent. 155, 1
 Chronicum Alexandrinum male ſic nominatum eſt a Radero, 85, 1. melius Antiochenum vocaretur. 85, 1
 Chryſargyrum, Luſtralis auri collatio & Auraria functio dicitur in codice. 371, 2. Vectigal dicitur ab Impp. *ibid.* tributum vocatur à Libanio, quod quarto quoque anno pendebatur à Negotiatoribus, *ibid.* aurum pœnoſum ab eo diſtinguendum videtur. *ibid.*
 Χλαμὶς pro Chlamyde. 220, 1
 Claudianus initio Græca carmina ſcripſit, 274, 2. quando primum Latinos verſus ſcribere aggreſſus ſit. 274, 2
 Clauſula illa adjecta Hymno triſagio: qui Crucifixus es pro nobis, perpetuo reſenta eſt ab Orientalibus. 596
 Κλῆρολογία quid ſignificet. 268, 5. 285, 5
 Κληρονομία Clero adſcribere. 417, 1
 Clyſma urbs Egypti ad Arabicum ſinum ſita, 489, 2. non eſt eadem cum Arſinoe, *ibid.* unde ita dicatur. *ibid.*
 Colluthus hæreticus Arium accuſavit, 9, 3. pro Epiſcopo ſe geſſit, & Presbyteros ac Diaconos accepto pretio ordinavit. *ibid.*
 Comitatenſes largitiones. 176, 2
 Concilium Chalcedonenſe quo ritu prædicatum & publicatum fuerit, 393, 5. tres Synodi Oecumenicæ ſimul cum eo prædicatæ à Diacono in Eccleſia poſt lectionem Evangelii, & Diptychis inſertæ. *ibid.*
 Concilii Chalcedonenſis Canones viginti ſeptem. 564, 1
 Concilii

636 INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIVM

Concilium Ephesinum ab Eutychianis celebratum regnante Basilisco, & quid in eo gestum sit. 338, 2
Constantina urbs Phœnices, cujus Episcopus fuit Sophronius. 263, 2
Constantinopolitana Synodus in qua Eudoxius Episcopus ejus urbis creatus est, & magna Ecclesia dedicata, quo anno celebrata sit. 112, 1
Constantinopolitanam Synodum Occidentales Episcopi initio non habuerunt pro Oecumenica. 206, 2
Constantinopolitana Synodus ob causam Gregorii Antiochen-
sis Episcopi, quo anno collecta sit. 458, 3
Constantinopolitanus Episcopus simpliciter & absolute dicitur
Patriarcha. 313, 6
Χωρικοί homines rustici, qui & χωρητικοί dicebantur. 69, 2
Χορίται aliter dicuntur. 409, 3
Κερσουλός & Διονύσιος Petrus & Paulus. 574, 3
Χρυσόστομος quidnam fuerit. 377, 1
Curatores domorum Imperialium quinam fuerint, 428, 1
jurisdictionem habuerunt. 445, 1. gloriosissimi & magnifi-
centissimi dicebantur. *ibid.*
Curiales olim tributa exigebant, 378, 3. Anastasius Imper.
tandem eis ademit tributorum exactionem. *ibid.* sequentes
Impp. eam legem abrogarunt. *ibid.*
Curopalates olim vilis, postea summa Palatii dignitas fuit. 425,
1. diversus fuit a Comite excubitorum. *ibid.*
Cuziba Monasterium & Laura. 390, 1
Cyrillus Alexandrinus Episcopus, in Synodo Ephesina Vicarius
fuit Romani Pontificis. 253, 3
Cynegica Regio juxta Antiochiam. 365, 2

D.

ΔΑΜΟΦΙΛΙ Bithyni collectanea. 453, 2. vixit post Plutar-
chi tempora. *ibid.*
Decani Διεδουρχοί. 464, 1
Delphicum, ædes in qua erant Imperatoris stibadia 386, col. 1
Dengisch Attilæ filius, 307, 2. ejus nomen in chronico A-
lexandrino corruptum emendatur. *ibid.*
Depositiones Episcoporum quibusnam verbis concipi solent. 318, 1
Dexippi Historici σκευητήρ. 450, 3
Διακονικόν Secretarium Ecclesiæ, seu Sacristia. 513, 1
Διακονοί dicti sunt Chalcedonensis Synodi obsecrato-
res. 578, 3
Διγυμνασίον δέον hasta amentata. 359, 1
Δημοσιώσαι pro δημοῖσαι publicare. 496, 4
Dioscorus junior Alexandriæ Episcopus quando ordinatus sit,
364, 3. error Liberati in ejus Ordinatione referenda. *ibid.*
Δοξολογία seu glorificatio Trinitatis quænam sit. 106, 1

E.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ comparatur navi. 6, 2
Ecclesia ab uno Apostolo fundata, ab omnibus Apostolis
dicitur constituta, 497, 2. ejus rei causa. *ibid.*
Ecclesia S. Mariæ & ὁδῶν unde dicta. 564, 3
Ecclesia sanctæ Euphemie duplex fuit Constantinopoli. 584, 2
Ecclesia Romana res soli non possidebat, 583, 1. 2. oblatio-
nes fidelium in tres partes dividebat. Primam Ecclesiæ, Se-
cundam Episcopo, Tertiam Clericis dabat. *ibid.*
Ἐκδιδομένη βίος dissoluta vita. 334, 2
Edictum sententiæ in Acacium, 599. discrimen inter sententiam
& edictum sententiæ. *ibid.*
Ἐνωσις unitio est, non unitas. 429, 2
Εὐφορῆ tributaria functio sive illatio. 36, 4
Electio Episcoporum, ac præcipue Patriarcharum, ab Imp.
confirmari solebat. 529, 5
Eleusinius Salsimorum Episcopus, 362, 5. de eo locus Theo-
phanis emendatur. *ibid.*
Elpidius Episcopus Illyrici, missus ad Asianos ad rectam fidem
stabilendam. 158, 1
Εμπόδιον quid significet apud antiquos. 258, 3
Encyclicæ Leonis Aug. cum responsionibus Episcoporum. 302, 4
Ἐπιδρομή epistolæ Patriarcharum, 386, 3. item ἐπιδρομή
Homiliæ. *ibid.*
Ἐπίτομα libellus Supplex. 10
Ephesinus Episcopus olim ab Episcopis Provinciæ suæ ordi-
nabatur, 340, 2. Patriarchicum jus ei ademptum, est à Sy-
nodo Chalcedonensi. 340, 3
Ἐπίτομα Secularii opifices. 444, 1
Ἐπίτομα & πύλας indictio. 366, 2
Episcoporum filii ad Episcopatum promovebantur. 159, 4
Episcopi aliarum urbium, in æde Apostolorum humari solebant
Constantinopoli. 412, 2
Epistola Alexandri Alexandriæ Episc. ad Alexandrum Constan-
tinopolitanum, scripta est ante epistolam ejusdem Alexandri
ad universas Ecclesias, 9, 2. 16, 2. argumenta quibus id
probat, 20, 3. utraque epistola fuit Synodica. *ibid.*
Epistola Constantini ad Nicomedienfes quo anno scripta sit.
49, 2. 50, 6

Epistola, sive edictum Valentiniani Imp. ad Episcopos Asiæ
quo anno scripta sit. 154, 1
Epistola Synodica Damasi Papæ contra Timotheum quo anno
scripta. 208, 1. epistola ejusdem Damasi ad Paulinum An-
tiochensem quo anno scripta. 209, 1
Epistolæ diversorum Episcoporum ad Petrum Fullonem scri-
ptæ, tam Græce, quam Latine, falsæ sunt & supposititiæ. 595
Ἐπιστολὴ inquilinus. 445, 4
Eruli à Græcis Ἰαυγγοί dicuntur. 401, 1
Eucharistiæ partes quæ supererant, pueris consumendæ olim
dabantur. 416, 3
Eudocia Augusta bis Hierosolimam profecta est, 276, 2. se-
cunda Eudociæ profectio in urbem Hierosolimam quando
facta fuerit. *ibid.*
Eusebius Nicomedienfis, non Alexandro, sed Paulo successit in
Episcopatu Constantinopolitano. 48, 2
Eustathio Antiocheno Episcopo successit Paulinus, non autem
Eulalius. 53, 1
Ἐξάρχου quinam fuerint. 394, 2
Excommunicatio etiam si illegitima sit, timenda est, 237, 2. ab
eo ipso qui excommunicavit solvenda. *ibid.*
Expositio Fidei quæ adjecta est ad calcem epistolæ Synodice
Concilii Sordicensis, spuria est & adulterina, 80, 1
Expediitio Vandalica sub Leone Augusto duplex, 308, 1. de ea
expeditione locus Candidi Ifauri emendatus. *ibid.*

F.

FLACCILLUS Episcopus Antiochiæ quo anno sedere cœ-
perit. 53, 3. 74, 5
Formula Actorum in sacro Consistorio. 92, 1

G.

ΓΕΝΝΗΤΗΣ & γέννησις multum inter se differunt. 8a, 2
Gillo & Gello, dæmonium quoddam, 448, 3. idem quod
Ἰμπεριον. *ibid.*
Glicerius Imp. non Portuensis Episcopus factus est, sed Salo-
nitanus. 308, 5
Gregorius quando fuerit Nazianzi Episcopus. 201, 1
Γόνις cognomentum Bacchi. 128, 2

H.

ΗΕΛΙΑΣ Hierosolymitanus Episcopus, Chalcedonensem
Synodum anathematizavit. 576, 5
Henoticum sive unitivum Zenonis Edictum de unitione Eccle-
siarum, οἰκονομία dicitur. 345, 1
Heraclianus Comes diu tyrannidem exercuit in Africa. 547, 4
Hermodactylus planta quænam sit, 472, 2. ejus radix utilis ar-
thriticis. *ibid.*
Hierapolis metropolis Euphratenfis Provinciæ. 197, 4
Hypostasis nomen varie acceptum, in Ecclesia Antiochena tur-
bas excitavit. 195, 5

I.

IACOBUS Monachus ad quem Leo Imp. epistolam scripsit,
an fuerit Nisibenus. 302, 1. 565, 3
Ἰακωβὸς Navale in ostio Ponti situm. 233, 3
Ἰακωβίτης sacrificium Missæ, 527, 3. interdum pro universo
Sacerdotali officio sumitur. *ibid.*
Imago & statua Imp. Constantini, quo cultu honorata fuerit
à Christianis. 65, 2
Imago Christi apud Edeffam. 406, 2
Ἰμμεριον Immireni. iidem cum Homeritis. 583, 5
Imperatores Constantinop. olim in Septimo renuntiari solebant.
439, 2. primus Zeno in Circo coronatus est, & post eum
reliqui fere Imperatores Constantinop. 569, 1. Victoris
Chronicon emendatur. *ibid.*
Joannes Alexandrinus Episcopus ordinatus est Constantinopoli
à Joanne Scholastico Patriarcha Constantinopolitano. 439, 3.
Joannes Episcopus Apamiz, filius fuit Publici Abbatissæ. 138,
1. 197, 3
Joannes Apamenus Antiochiæ Episcopus post Petrum Fullo-
nem. 349, 3
Joannes quando à Petro Fullone factus sit Apamensis Episco-
pus. 567, 5
Joannes Codonatus Antiochenfis Episcopus, 349, 3. ad Tyri-
orum sedem translatus, 600. idem cum Joanne Apamensi
qui pulso Fullone Antiochenam Episcopatum invasit. *ibid.*
Joannes Rhetor Historiæ Scriptor, differt a Joanne Epiphani-
ensi Historico. 270, 4
Joannes Tabennesiota, Episcopus Alexandriæ, unde ita dictus,
344, 1. Oeconomus fuit Ecclesiæ Alexandrinæ, 344, 2. Li-
berati locus de hoc Joanne Oeconomo correctus, *ibid.* non
provocavit ad Simplicium Papam. 352, 2
S. Joannis Baptistæ Ecclesia in urbe Alexandrina, fuit major
Ecclesia. 344, 2
Julianus qui in secunda Synodo Ephesina vices egit Romani
Ponti-

Pontificia, Coënsis fuit Episcopus, non Puteolanus. 262, 2
 Jupiter colebatur Apamiz in Syria. 222, 2
 Justiniani expeditio Vandalica, quoto Christi anno suscepta sit. 397, 1
 Justinus senior, ab aliis Thrax dicitur, ab aliis Illyrius, 384, 1. arte Imperium comes fuerat excubitorum *ibid.*
 Justinus junior quot annos regnavit. 449, 1

L.

LAICI coram Episcopis & Monachis sanctitate vitæ insignibus, caput inclinabant benedictionis accipiendæ causa, 414, 2
 Laura quid sit, & in quo differat à Cenobio. 276, 3
 Legati à Concilio mitti solebant ad Imperatorem, qui gesta ei referrent. 156, 2
 Λειτουργία non pro Missa solum, sed pro officio Ecclesiastico etiam sumitur. 110, 2
 Leonis epistolam quomodo Dioscorus legi prohibuerit in Ephesino conciliabulo. 311, 2
 Leucus fluvius juxta Constantinopolim, 563, 1. Lycus etiam dictus est. *ibid.*
 Lex divina de poenitentibus quænam sit. 216, 4
 Lex Theodosii de supplicio in tricesimum diem differendo, cur Gratiano tribuatur in Codice. 217, 3
 Leges Imp. Constantini & Theodosii de cremandis hæreticorum libris. 336, 1
 Libyæ in Ægypto duæ. 515, 2
 Litarba vicus in agro Chalcidico, 461, 2. ejus nomen corruptum in Theophanis Chronico emendatur. *ibid.*
 Λογιστὴ Curatores civitatum 502, 1. ab Imperatore promovebantur. *ibid.*
 Λογιστὴς dicitur Præfectus pratorio. 378, 4
 Longus murus dictus est Anastasianus, ex conditoris nomine. 371, 1
 Lucianus martyr, Pauli Samosatensis errorem sequutus est, 15, 3. separavit se à communione trium Episcoporum. 16, 1
 Lues inguinaria quæ quinquaginta & amplius annos grassata est, quando coeperit. 408, 2

M.

MACARIUS Hierosolymorum Episcopus, quando ordinatus, & quando expulsum fuerit, 417, 3. quo anno in suam sedem restitutus sit. 418, 1
 Macedonius Episcopus Constantinop. initio Episcopatus communicavit Henotico Zenonis edicto. 364, 1
 Mandra Monasterium, & ἀρχιμανδρίτης Abbas Monasterii. 268, 2
 Μαρτύριον Ecclesia S. Euphemiz martyris, 327, 1. Oratorium martyrii quodnam fuerit. *ibid.*
 Maximus Cynicus à tribus Episcopis Ægyptiis ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus, non autem à septem Episcopis ut vult Baronius, 201, 4. Baronius Navicularios Alexandrinos iumpfit pro Episcopis. *ibid.*
 Mazaca vel Mozoca prius dicta est Cæsarea Cappadociæ, 530, 2
 Μεγαλόπολις dicta est urbs Roma, item Constantinopolis. 203, 3
 Meletius quo anno translatus fuerit ad sedem Antiochenam 119, 3
 Menandri Protestoris locus corrigitur. 433, 3
 Metatorium locus in Ecclesia, ex quo Patriarcha procedebat ad Altare, 573, 3. idem quod Diaconicum seu Secretarium. *ib.*
 Μέτωπον seu πρόσωπον quid significet. 385, 4. interdum pro porta, interdum pro atrio seu curte sumitur. *ibid.*
 Militia genus servitutis fuit apud Romanos. 406, 4
 Missæ vespertinæ in Quadragesima. 164, 2
 Μυστηριώδης pro Missa sumitur. 393, 5
 Mutua communio inter Episcopos quomodo fiebat. 166, 5

N.

NAYKAHPOΣ quid significet. 301, 1
 Νέα seu καὶ πρώτη κυριακή Dominica prima post Pascha. 253, 2
 Nepos quot annis imperaverit. 308, 4
 Novella Justiniani 42. quo anno data sit. 394, 1
 Nubæ dicti sunt etiam Nomades. 259, 1
 Numerus Episcoporum qui Concilio Nicæno interfuerunt. 150, 3
 Nymphæum templum Nympharum. 305, 3

O.

OCBAS & Aebas castrum munitissimum juxta Nymphium fluvium. 465, 3
 Οἰκονομία non est conniventia, 511, 1. οἰκονομία est dispensatio Ecclesiastica, *ibid.* quinam & quando ea uti possint. *ibid.*
 Ὀλομήνη seu ὀλομήνη solidum significat. 99, 2

Orationes funebres in obitu unius Episcopi, à pluribus Episcopis dictæ. 201, 3
 Ordinationes extra ordinem a Catholicis Episcopis factæ, contra regulas Eccles. 164, 1. 197, 4
 Origenes non damnatus est in quinta Synodo Constantinopolitana, sed diu ante. 420, 6
 Ostracine locus seu vicus Antiochiæ, unde dictus. 305, 2
 Οὐρανὸς Actius & Eunomius, cur ita dicti. 526, 2

P.

ΠΑΧΗΣ quid significet. 390, 2
 Παλαιά Regio Antiochiæ, 119, 2. in ea fuit Ecclesia quæ παλαιὰ dicebatur. *ibid.*
 Παλιγγενεσία Dardanarius. 278, 1
 Παλαιόμυρον. 265, 1
 Pantichium oppidum unde dictum. 541, 2
 Παρισγύλλιον quid significet, 281, 2. sumitur etiam pro eo quod est militaribus numeris adscribi, *ibid.* παρισγύλλιον album militare seu matricula. *ibid.*
 Παρίσκον superfluum. 116, 1
 Πάροχοι ἵπποι vetedi. 456, 1. 465, 1
 Πάρις quid significet. 549, 3
 Patriarcha accusatus a Laico, provocat ad Imp. & ad Synodum. 458, 1. judicatur in Auditorio mixto ex Ecclesiasticis & laicis. *ibid.*
 Patriarcharum imagines in Ecclesia collocatz. 578, 2
 Paulus Constantinopolit. Episcopus non interfuit Sordicensi Concilio, nec ab eo restitutus est. 72, 1
 Paulus Alexandriæ Episcopus hæreticus fuit, 393, 2. Liberatus eum Catholicum facit. *ibid.*
 Πελαγονία quid significet. 503, 3
 Petrus Fullo mortuus est ante Petrum Mongum, 356, 3. damnatur in Synodo Antiochena, 593. item in Synodo Constantinopolitana, & Rom. 594
 Περίπλογοι milites quinam sint, 135, 1. id est domestici pedites, ut est in Notitia Imperii Romani, ubi de Comitibus domesticorum. *ibid.*
 Φαντασμα, seu phantasma Eutychetis. 339, 3
 Φασγία factio, 567, 2. Φασγίαζον populum in factiones dividere. *ibid.*
 Pheno seu phæno viculus Palæstinæ, in quo erant metalla ad quæ noxii damnabantur. 166, 1. 180, 4
 Phoeniciæ duæ, altera Maritima, altera Libanensis, 366, 3. subiacebant Patriarchæ Antiochena, 367, 5. Dux Phœnices. 368, 2
 Phosphorion & Bosporium portus Constantinopoli. 366, 2
 Pisandri Poetæ duo, prior Rhodius, Posterior Larandenis qui scripsit sexdecim libros de Nuptiis Dearum & Heroum. 275, 4
 Πολιτάρχαι Curiales vel Decuriones. 141, 1
 Παλλὰς Theodoritus vocat laicos, 235, 3
 Πολυγυῖς multifidus. 187, 2
 Polybii locus emendatus. 175, 7
 Pontica Diocesis, quot Provincias & rectores habuerit. 230, 1
 Præfectura pratorii, vertex erat omnium dignitatum, 371, 2. duas arcas habebat, 378, 2. item Numerarios auri. 371, 2
 Præfentes sex Præfentales milites quinam essent, 385, 2. τὸ πρῶτον Græci vocant. *ibid.*
 Presbyteri una cum Episcopo Missas celebrabant. 265, 2
 Priscus Rhetor Historiæ Scriptor, Thrax fuit ex Panio Thraciæ oppido, 308, 2. Theophanis locus emendatus. *ibid.*
 Προβόλοι rupes in mare prominentes, 183, 2. item moles in mare projectæ. *ibid.*
 Προβόλησις protestatio. 530, 5. 533, 2
 Προσχή cura, sollicitudo. 346, 1
 Προσμελὴν πόντοι labores tolerare, 256, 1. ὁμιλίῳ τῶν καὶ varios casus experiri. *ibid.*
 Προφητεῖον, Ecclesia in honorem Prophetæ constructa. 584, 3
 Πρόβλημα edictum, 318, 3. ἀντίβλημα edictum proponere. 455, 1

Q.

QUIRUS pro Cyro, & Quinegius pro Cynegio. 362, 4

R.

RAIZEIN commodius se habere, & ὑποτασσέσθαι 517, 3
 Recusatorii libelli, quibus Patriarchæ poscebant ab Imperatore ut Episcopatum dimittere ipsis liceret. 387, 4
 Reordinationes tam Episcoporum, quam Presbyterorum, olim in Ecclesia usurpatæ. 32, 2
 Roas & Ruas Hunnorum Rex, qui & Roila. 237, 4

S.

SABAI ab Homeritis distincti. 481, 2
 Salmuris, urbs Scythiæ, Græce ἄλμυρις. 534, 5
 Sæculares judices, qui Concilio intererant cum de negotiis criminalibus ageretur, sententiam dicebant: in causa Fidei non item

638 INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIVM. &c.

item. 288, 1. 314, 4
 Secundus, Præfectus prætorio, alius a Salustio. 523, 2
 Σίρα quid significet. 573, 4
 Serras Presbyter Libyæ, postea Paratonii Episcopus. 113, 1
 Severiani locus emendatur. 260, 4
 Severus Aug. dictus est etiam Serpentius seu Serpentinus. 297, 1
 Σιταβαλῶν horrea. 549, 2
 Σηφὶς Capella in qua erat tumulus Martyris. 285, 2
 Σημῶν excerpta, 316, 1. σημῶν Origenis, Latine excerpta dici debent, non autem excerpta, *ibid.* βασιλικαὶ σημῶν annotationes divinæ. 547, 9
 Στασιῶται dicuntur a Græcis ejusdem factionis homines. 59, 4
 Statua Constantini magni Constantinopoli adorata etiam ab Imp. 485, 3. duplex fuit Constantini statua. *ibid.*
 Stephanus junior Antiochenus Episcopus, ordinatus est Constantinopoli ab Acacio. 349, 3
 Στιβίον stibio oculos inungere. 175, 8
 Στοιχίαι dicuntur a Græcis Sol & Luna, 239, 1. item duodecim signa Zodiaci. *ibid.*
 Στρατὴ & στρατὶς quid inter se differant, 496, 3. στρατὶς est cohortalis militia, Officialium scilicet seu Apparitorum. *ibid.*
 Συλλογίζεσθαι & συλλογίζεσθαι quid significet. 94, 1
 Συμμετρία quid significet. 49, 4
 Συμμετρίαν sustinere & tolerare. 113, 4
 Συμμετρία pacificor, 251, 1. σύμμετρον pactum. *ibid.*
 Σύμφωνοι & συμφωνήσαντες quid significet. 566, 2
 Συνόδος μερική Synodus particularis, opponitur generali Synodo. 261, 1. σύνοδος ἐκκλησιαστική, Synodus Episcoporum qui in urbe Regia versabantur. *ibid.*
 Synodus Illyriciana sub Valentiniano, quo anno celebrata sit. 157, 6
 Συντακτικὸν λόγος quid sit. 423, 2
 Συναγῆς tributarii. 378, 1. 434, 4
 Supplicia de noxis olim extra portas urbium fumebantur. 417, 2
 Σύνθημα quid significet. 446, 4
 Syncellos habebant Patriarchæ, id est, cancellaneos seu cohabitatores, 251, 2. erant Syncelli tam ex ordine Presbyterorum, quam Diaconorum, *ibid.* non soli Patriarchæ, sed alii etiam Episcopi Syncellos habuerunt. *ibid.*
 Synesius non Cyrenarum Episcopus fuit, sed Ptolemaidis, 272, 2. quid de Resurrectione crediderit. *ibid.*

T.

ΤΕΒΕΙΟΥΣΘΑΙ significat baptizari. 149, 4
 Θεοφύλακτος dictus est sanctus Ignatius, 271, 2. ejus reliquie diu ante Theodosium juniorem translatae fuerant Antiochiam. 271, 1
 Terræ motus Antiochiæ sub Justino, quonam anno contigerit. 388, 4
 Thecla per syncopen pro Theoclia, Protomartyr cognominata. *ibid.*
 Theodoriti error in obsidione Nisibis, 117, 2. Theodoriti error in assignando tempore quo Eustathiani se ab Arianis separarunt. 126, 2
 Theodoritus Meletio nimium favens, Paulinum falso accusat. 196, 2
 Theodoriti Historia unde incipiat, & a quo Christi anno. 243, 1
 Theodoriti duo historiarum Ecclesiasticarum scriptores. 581, 2
 Theodorus Heraclota quando mortuus sit, 530, 3. diversus a Dorotheo. *ibid.*

Theodoro Mopsuestiæ Episcopo Orientales Episcopi impense faverunt. 242, 3
 Theodotus Antiochenus Episcopus, quo anno mortuus sit. 243, 1
 Theodulus Presbyter quibus temporibus scripserit. 252, 1
 Theopaschitarum seu Deipassianorum hæresis. 195, 3
 Theophilus Indus, a Gregorio Nysseno Blemmys dicitur, 481, 1. ortus fuit ex Insula Divu, 487, 2. Æthiops dictus est. 526, 3
 Thessalonicensis Episcopus vocabatur Patriarcha. 586, 2
 Timotheus Salofaciolus, dictus est etiam Albus. 303, 1
 Tholi balnearum. 164, 1
 Tiaræ seu mitræ non gestabant olim Episcopi. 449, 2
 Tiberius Constantinus quot annos regnavit. 565, 2
 Timotheus, cur cognominatus sit Ælurus. 21, 2. 512, 3. 522, 1
 Τόμος sumitur pro epistola. 21, 2. 512, 3. 522, 1
 Tomus Occidentalium in Canone 5. Concilii Constantinopolitani sit. 196, 3. 206, 1. Baronii sententia refutatur. 206, 1
 Trajanus Patricius Historiarum Scriptor, quando vixerit. 438, 1
 Translationes Episcoporum invidiosæ. 210, 1
 Tribunal decem & novem accubituum. 439, 1. Theophylacti locus de hac domo explicatur. *ibid.*
 Triplex divisio Imperii inter Valentinianum ac Valentem. Prima Comitum, secunda Militum, tertia Palatii. Adde & quartam Provinciarum. 524, 1
 Tripolis urbs Phœnicæ maritimæ, in qua sepulchrum fuit martyris Leontii. 366, 3. 415, 1
 Trisagius Hymnus in Ecclesia. 380, 1
 Trocundus Hilli frater, 334, 4. ejus nomen corruptum in Theophanis Chronico, *ibid.* item in Chronico Victoris Thunonenis. 571, 5
 Τρυαῖς & φλόγες quid sit. 548, 4
 Τυχεῖον templum Genii publici. 271, 3
 Tyranni vocabantur Reges Axumitarum. 487, 3

V.

VALENTINIANUS Imp. liberam omnibus tribuit facultatem colendi numinis pro ut quisque vellet, 155, 7. idem fecerat Jovianus Imperator. 151, 1
 Vicarius Thraciæ, quas sub se habuerit Provincias. 128, 3
 230, 1
 Victoris Tunonensis locus illustris emendatur. 251, 2
 Vigilius Papa consensit quidem Synodo Constantinopolitanae tamen interesse noluit. 419, 2
 Vindices ab Anastasio instituti. 378, 3
 Vitiligo unde dicta sit, & quomodo scribi debeat. 535, 3
 Unio pro unitione, barbarum est vocabulum, non Latinum, 429, 2. unio Latine unitatem significat. *ibid.*
 Υπαρχος Spatharius. 283, 1
 Υπαρχος quid significet. 87, 3
 Υπερθέσεις superpositiones. 277, 2
 Uranius Subadjuva, 352, 2. locus ex epistola Felicis Papæ emendatur. 352, 1

Z.

ZACHARIAS occisus a militibus in sanctuario Templi. 156, 1
 Zosimus Historiarum Scriptor, non vixit temporibus Theodosii junioris. 375, 1

Vilarius, factus est Ep. Rom. anno 461. obiit anno 468. 348. b
 Homoeousion, unum erat verbum, quod non poterant perverte-
 re Ariani. 30. a
 Honorius Imp. duas Stilichonis filias duxit uxores. 544. a
 Hunnericus in Africa Christianos exagitat anno 483. 353. a

I.

IGNATIUS, Ep. Antioch. ejus Reliquiae translatae anno 438. 270. b
 Imperator *levatus*, i. e. renunciatus. 524. a
 Joannes, Episc. Hierosol. ordinatus anno 513. obiit anno 524. 417. a
 Joannes alter Hierosol. ordinatus est anno 571. 443. a
 Joannes Mela, sive Hemula, Ep. Alex. ordinatus est anno 496. 357. a
 Joannes Nicæota Ep. Alex. ordinatus est anno 505. 357. a
 Joannes Talaia ordinatus Ep. Alex. anno 481. 344. a
 Joannes III. papa Rom. ordinatus est anno 560. die 18. Julii. 422. a
 Joannes, Apamiæ Episcopus factus anno Chr. 478. 568. a
 Joannes Ep. Antioch. Cyrillum Alexandrinum deponit, p. 154. n. a. cum eo denuo in gratiam redit interventu Imp. Theodosii. 255. b
 Joannes Jejunator factus Ep. CP. anno 582. 472. c
 Jovinus, Sebastianus, Heraclianus tyranni oppressi anno 413. 547. a
 Isdigerdes, Persarum Rex, mortuus est anno 414. 274. a
 Isidorus Pelusiota claruit circa ann. 412. 269. a
 Julius, vel Julianus, Ep. Puteolanus. 262. a
 Julianus, Ep. Cœnensis. 262. a
 Julianus Comes, Felix, & Elpidius divinitus morte multati. 132. a
 Julianus Imp. pluribus *Magis* familiariter usus, p. 124. n. a. 144. a
 Justinianus Vitalianum occidit anno 520. p. 385. n. a. obiit anno 565. 423. b
 Justinus Imp. imperare cepit anno 518. p. 381. n. b. obiit anno 528. 391. b
 Juvenalis, Ep. Hierosol. jura Patriarchatus sibi injuste vendicavit, 310. a

L.

LEO Magnus, Imperium auspicatus anno Chr. 457. 565. *
 Leo senior & junior Impp. obierunt anno 474. 309. a
 Leo Magnus, Ep. Rom. ordinatus anno 440. obiit anno 461. p. 262. n. b. Genserico persuasit ut ab incendio urbis Romæ abstineret, 294. a
 Leontius, Ep. Antioch. se castravit, & quare, 105. a
 Lucianus M. de eo ejusque Symbolo, 484. b
 Luciferiani, qua causa ab Ecclesia recedebant, 127. b

M.

MACARIUS, Episcopus Hierosol. fuit ab anno 312. ad annum 335. 8. c
 Macarius alter, Ep. Hierosol. ordinatus anno 544. dejectus anno 548. p. 417. n. a. obiit anno 571. 447. a
 Maccabæorum liber primus, utilissimus. 476. a
 Macedonius, ordinatus est Ep. CP. anno 496. inde pulsus anno 511. 361. a
 Marcellus Apamensis Ep. passus anno 389. 223. a
 Marcianus Imperium auspicatus est anno 450. p. 283. a. obiit Marcianus anno Chr. 457. 565. *
 Mauricius Tiberius Imp. coronatus anno 582. 448. a
 Maximianus Ep. CP. ordinatus anno 431. 260. a
 Mannas Episc. CP. ordinatus anno 536. p. 416. a. obiit anno 552. 417. a
Masius inter Deum & res creatas Christus, 18. a
 Messalianorum secta qualis, 161. a
 Metrophanes fuit Ep. CP. tempore Synodi Nicænæ I. 8. d

N.

NARSES Eunuchus, qualis vir, p. 403. n. a. Totilam prælio vincit anno 552. *ibid.* n. b. Buselinum superat anno 553. *ibid.* c
 Nestarii & Flaviani ordinationum defensio, 206. a
 Nepos Romæ imperare cepit anno 474. 308. a
 Nestorii Hæresis, p. 257. n. a. ejus exilia & mors, *ibid.* b
 Nisibis, ter a Persis obsessa, 117. †

O.

OCTAGONON, locus Bibliothecæ CP. 569. a
 Odoacer Romæ regnare cepit anno 476. 308. a
 Olybrius Romæ imperare cepit anno 472. 308. a
 Orgyia, sex pedum mensura, 493. a

P.

Pagani, cur Ethnici sic dicti, p. 125. n. a. De ratione hujus vocabuli pro Ethnico sumpti, dissentit à Baronio Job Ludolfus, Comment. in Mist. Æthiop. p. 200. * Nisi valde fallor (inquit) haud aliunde quam à Judæis originem traxit. Hi pagum קפס Kefar, Ethnicum vero קפס קסר cefer vocaverunt. Illi igitur ipsi latine loquentes, vel Primi Christiani ab illis audientes קפס pagum, vel villam: rusticum autem קפס ופן virum pagi communiter appellari, vocabulum קפס reddiderunt paganum, tanquam derivatum esset à קפס pagus, cum à radice קפס cefar debuissent reddere infidelem vel ethnicum, unde appellatio supradicta (ut puto) invaluit.
 Palladius, ordinatus est Ep. Antioch. anno 488. 357. b
 Paradisi 4. fluminum nomina, 492. a
 Pater, quo respectu major est Filio. 19. b
 Paulinus, an ab Ecclesia Tyri ad Antiochenam translatus, 496. †
 Paulus Ep. Antioch. ordinatus anno 519. sedem abdicavit anno 521. 387. a
 Paulus Ep. Alex. homicidii convictus & depositus anno 541. 393. *
 Paulus CPolitanus Ep. varias ab Ariani Persecutiones perpeffus, 72. a
 Persæ anno 422. pacem cum Romanis ad annos centum pepigerant; quam tamen anno 502. ruperunt. 370. a
 Petrus Eleutheropolita, Episc. Hierosol. ordinatus est anno 524. obiit anno 544. 417. a
 Petrus Mongus, qualis vir, p. 343. n. d. obiit anno 490. 357. a
 Petrus Fullo, Ep. Antioch. obiit anno 488. p. 357. n. b. turbare Ecclesiam cepit anno Chr. 463. 567. b
 Philogonius, Ep. Antioch. obiit anno circiter 321. 8. b
 Pelagius I, Papa Rom. ordinatus anno 555. die 11 Aprilis. obiit anno 560. 1 Martii. 422. a
 Pelagius II ordinatus est Papa Rom. anno 578. die 30 Novembris. 443. a
 Pestis insignis grassari cepit anno 541. 408. *
 Porphyrius, Ep. Antioch. J. Chrysostomo infestus, 235. a
 Praxyllus, Ep. Hierosol. factus anno 416. 238. a
 Presbyter Ariani, Constantino M. a filia sua Constantia commendatus. 69. a
 Presbyteri in Cappadocia uxorati, 529. c
 Proclus, Ep. CP. ordinatus anno 434. 260. a
 Proterius, Patriarcha Alexandrinus, ab Eutychianis occisus anno 457. 298. c
Phœs accipitur pro persona. 16. a
 Pulcheria augusta obiit anno Chr. 453. 564. a

R.

ROMA quinquies capta, intra annos 536 & 552. 403. c

S.

SABELLIUS, quamobrem Filii τὸ ἀποστόλου negavit. 18. b
 Salustius, Ep. Hierosol. anno 486. obiit anno 494. 413. a
 Salutorium, seu Secretarium Ecclesiæ, 217. a
 Scholz, vocis illius plures significationes, 460. a
 Serapis simulacrum descriptum, 223. b
 Sergiopolis, urbs Syriæ, 407. a
 Silentiarius, unde sic dictus. 302. a
 Silverius, Episcopus Rom. factus, anno 536. Junii die 6. obiit anno 540. Junii die 20. 401. b
 Silvester, papa Rom. pontificatum tenuit ab anno 314. usque ad ann. 335. 8. a
 Simplicius, ordinatus est Ep. Rom. anno 468. obiit anno 483. 348. b
 S. Sophiæ Ecclesia CPoli dedicata anno 537. p. 411. n. a. ejus nominis ratio, *ibid.* ejus longitudo & latitudo, 412. a
 Sybaritz, luxuriosi, 111. b
 Symmachus, papa Rom. factus est anno 498. 574. b
 Symeon Stylita junior obiit anno 593. 471. a
 Symeones Stylica senior, claruit circa ann. 448. 265. a
 Synesius, Ep. Ptolemaidis circa ann. 410. 270. a
 Synodus CPolitana IV. S. Spiritus Deitatem contra Macedonium asserit, p. 73. n. a. Ariminensis, quid præstitit, p. 97. n. a. Nicensis, habita anno 359. p. 100. n. a. Seleucienfis eodem anno, p. 109. n. a. Antiochena in causa Meletii, anno 360. p. 119. n. a. CPolitana in causa Eutychis, anno 448. p. 261. n. a. iterum anno 249. *ibid.* Ephesina 249. anno 449. *ibid.* Chalcedonenfis secunda anno 451. 283. n. b. CPolitana ab Anastasio habita contra Eutychem & Nestorium, anno 450. p. 300. n. a. CPolitana, ad discutendam trium capitulorum causam, anno 553. p. 418. n. a. Altera ibidem ad causam Gregorii Ep. Antioch. examinandam anno 528. 458. a
 Theodora

T.

THEODORA Augusta, urfarii cujusdam filia. 392. c
Theodoricus Amalus, Italiam ingressus anno 489. Odo-
acrem occidit anno 493, p. 360. n. a. obiit anno 516.
400. a
Theodorus Historiam suam orsus est ab anno 325. p. 6.
n. a. stylium historię convenientem adhibuit. *ibid.* definit
anno 429. 243. a
Theodorus Heracleotes claruit circa anh. 341. obiit circa
ann. 358. 70. a
Theodosius, magister militum, Imperator renunciatus anno
378. 198. a
Theodosius junior Imp. obiit anno 450. 279. a
Theodotus, Ep. Antioch. factus anno 420. 238. a
Theffalonicensium cades sub Theodosio, anno 390. 117. b
Tiberius Constantinus Imperii cum Justino particeps factus
anno 574. p. 437. n. a. obiit anno 582. 448. a
Toparia, hymnorum genis. 567. a
Totilas Romam capit, anno 546. 401. c
Trafamidus, Vandalorum rex, regnum inilit anno 496. obiit

anno 523.
Theodorus Hymnus, unde sic dictus, p. 380. n. a. graves tu-
multus CPoli excitati ob clausulam ei adjectam, *ibid.* b

V.

VALENTINIANUS Placidus Imp. cæsus anno 455. 295. a
Verbum, i. e. Filium Dei, mutabilis esse naturę doce-
bant Ariani, 29. a
Vigilius, papa Rom. Silverio suffectus circa ann. 536. p. 401.
n. b. obiit anno 555. 422. a
Vitalianus in Anastasium Imp. rebellis, anno 510. p. 379.
n. a. Justiniano contra fidem datam cæsus anno 520.
385. a

Z.

ZENONIS Imp. Henoticum, quatenus ab Ecclesiā Catholica
agnitum, p. 348. n. a. mortuus est Zeno anno 491.
359. b
Zoilus Ep. Alex. ordinatus anno 543. 393. a

ADDENDA

IN

ANNOTATIONIBUS.

AD Theodori. lib. I. cap. 23. de Indorum fide. Per
Indiam intelligit *Habassiam* in Africa, supra Egy-
ptum, ultra Nubiam sitam: quę nonnullis *Æthio-
pia superior* dicta est. Plerique Veterum Indos vo-
caverunt omnes fere Zone torridę nationes, quarum speciale
nomen ignorarent. — Nulla hic mentio reginę *Candaces*, quam
Æthiopum nonnulli pro sua agnoscunt; in eo sibi contrarii,
quod nullam feminam sceptri *Æthiopici* capacem censeant.
Potius est ut locum illum, qui *Altor*. VIII. 27. de reginę
Æthiopię Eunuchus agit, de alia *Æthiopię* parte, *Ægypto*
videlicet contermina, speciatim de Insula *Meroë* accipiamus:
in ea enim regnasse quondam feminam *Candacem*, atque id no-
men multis jam annis ad reginas transisse, Plinius testatur, lib.
VI. c. 29. Alii conversionem *Habessinorum* non quidem ad
Candaces Eunuchum, attamen ad Apostolorum tempora refe-
runt, eumque *Bartholomęo*; alii *Matthęo*, vel, quia in vita ejus
non reperitur, *Matthia* adscriperunt: Quę omnia *Habessinii*
sunt ignota, qui ista à nostratibus referri audientes, non male
responderunt: *De inferiore fortassis Æthiopia, quę Abassiam &
Ægyptum interjacet, accipienda illa esse.* Nusquam tamen do-
cetur quis successus illius prædicationis fuerit. *Vid. Jobi Ludolfi
Historiam Æthiopicam*, lib. II. cap. 4. & lib. III. cap. 2. Indi,
quibus *Bartholomęus*, & post eum *Pantænus* evangelium præ-
dicarunt, orientales erant, nempe *Homeritæ Arabes*, quos etiam
Indos fuisse vocatos, ex *Procopio & Philostorgio* discimus. *Idem
comment.* in *Hist. Æthiop.* pag. 78. ubi hac opponit *Valesii*
nota 1. in *Sozom. lib. II. cap. 24.* *Habessini*, cum religionem
Christianam (à *Frumentio*) susceperint, *Ethnici*, non *Judei*
erant, veri Dei cultum ignorantes. *Idem Comment.* in *H. Æ.*
p. 279. Ante annum 337. *Habessini* ad fidem conversi. *Idem
ibid.* p. 282.

P. 74. lin. 28. Καὶ Ἀσκληπιά τοῦ Γάζης] Non exstant in
Græcis *Athanasii*, nec in Latinis *Hilarii*.

P. 76. lin. 7. *Hilarius* legit: 'Episcopi aderant, quorum
'alter ferrum & catenas præferebat, quas per eos cervicibus
'suis portaverat: alii ex eorum infimulatione mortem sibi
'intentaram testificabantur.' *intentaram* melius quam *illatam*.
Non enim hic conquestio est, quod *Ariani* mortem intule-
rint, sed quod inferre tentaverint: Sicut observavit *Cl. Be-
nedictini* in locum. Pergit *Hilarius*: 'In tantum enim despe-
'rationis eruperunt, ut etiam episcopos interfecissent' &c. me-
lius quam *Theodoriti episcopum*. In plures enim hæc cadere
indicat *Athanasius* relatus à *Theodorito* infra, cap. 15. hu-
jus libi ubi ait: *Theodulum* vero atque *Olympium* episcopos
Thraciæ, nos quoque & presbyteros nostros ita conquiri fecerunt,
ut si reperti essemus, capitali supplicio afficeremur.

P. 78. lin. 18. Ὑπομνήματα γερμανικά ἐν Ἀρνοβασίῳ] Acta An-
tiocheni Conciliabuli anni 330. quo *Eustathius* ē sede sua pul-
sus fuit, hic memorari putant. In hunc locum haud dubie re-

spexit *Sozomenus* lib. 3. cap. 12. cum ait *Asclepam* innocen-
tem *Sardica* pronunciatum esse, eo quod *Eusebii Pamphili* alie-
rumque multorum judicium sententia episcopatum suum recuper-
asset. & hac vera esse actis judicialibus comprobasset.

Pag. 78. lin. 31. Ἀπὸ δὲ πρεσβυτέρων] *Valesius* reddit, *presby-
teros autem qui depositi fuerant.* Cum tamen ex *Hilariana* le-
ctione, de presbyterio in Episcopatum provexerunt, liquet illud
pristinum gradum sonare, non à quo quis dejectus sit,
sed à quo ad altiore ascendit. *Cl. Benedictini* not. in hanc
epist. apud *Hilar.*

Pag. 252. lin. 1. Ὅτι καὶ Θεόδωρος κατὰ τὴν Μεψουταῖαν συ-
νοχὴν ἐκ Νεστωρίου] Pugnans hæc cum ratione temporum: nam
diem extremum obierat *Theodorus*, priusquam de præficiendō
Ecclesię Constantinopolitanę *Nestorio* cogitaretur. Non enim
prius cogitatum, quam defuncto *Sifinnio*, divideretur in partes
urbis regie clerus, aliis alium Præsulem volentibus. Atqui
defunctus est *Sifinnius* die 24 Decembris, anno 427. quo anno
Theodori obitus contigit. Quomodo igitur *Nestorius*, qui
non ante Martium mensem anni 428. Constantinopolim per
Ciliciam petiit, *Theodorum* convenire potuerit? *Joannes Gar-
nerius* in vita *B. Theodoriti*, pag. 118.

Ad *Evagrium*, lib. I. cap. 9. *Jobus Ludolfus*, in Com-
ment. ad Historiam suam *Æthiopicam*, post prolixam dispu-
tationem de hæresi *Eutychemis*, concludit, sibi videri, ex se-
quela magis, quam ex ipsis *Eutychemis* verbis, propositionem
illam de duabus Christi ante incarnationem naturis præmanas-
se. Ipsissima enim verba tam futilia & absurda esse putat, ut
ab homine sanę mentis proferri non possint. pag. 455. &c.

Ad *Evagr.* lib. II. cap. 4. *Habessini*, quibus *Eutyches* hæ-
reticus audit, Concilium tamen *Chalcedonenſe* rejiciunt, quo-
niam in eo damnatus est *Dioscorus*, quem Patriarcham su-
um agnoscunt, & cujus successoribus semper adhererunt.
Dicunt ergo: *Dioscorum*, ejusque successores, atque istorum se-
ctatores, graviter de injuria illata quęstos fuisse; illum enim ne-
que *Eutychemem* secutum, neque *Divinitatem* aut *Humanita-
tem* in Christo realiter existentem unquam negasse aut confu-
disse: naturę duntaxat vocabulum. *Divinitati* atque *Humanitati*
Christi commune, agnoscere noluisse: atque id unico evasisse, ne
contra Ecclesię Catholica mentem, & Concilii *Oecumenici* *Ephē-
sini* placita, dua persona Christi assererentur: id enim secuturum,
si duas naturas, duasque voluntates in Christo admitteremus.
Denique vocabulum (Φύσις) naturę, natum vel creatum quid
significans, *Divinitati* nullatenus quadrare: neque duas volunta-
tes, duabus naturis in una persona citra divisionem, separatio-
nem, aut distantiam unitis, animo concipi posse: neque humanam
naturam in statu gloria exaltatam, idem amplius velle, fa-
cere aut pati, quod in statu exinanitionis voluerit, fecerit, aut
passa fuerit: adeoque in præſenti statu gloria *Humanitatem* nihil
velle neque sentire, quod non simul velit & sentiat *Divinitas*.

Denique, audita nunc clarius nostra sententia, otiosam sibi (Habeßini) videri istam questionem, & meram λογισμικήν, ob quam Christianos se invicem odisse non oporteret. Hæc ex narratione Gregorii Habeßini scriptit Jobus Ludolfus in Historia Æthiopica, lib. III. c. 8. initio: quæ cum ad illustrandam Dioſcori & Sectatorum ejus fidem faciant, visum est hic adjicere.

Ad Evagr. lib. III. cap. 33. de Severo.

Operæ pretium erit Severi doctrinam ex Abulpharagio referre, sub Dynast. VII. pag. 148, in versione Lat. Pocockii pag. 93. ubi de Severo sic scribit. Severus Patriarcha Antiochenus libros multos composuit ad adfirmandam scientiam de natura una à naturis duabus divina & humana, sine mixtione, confusione, aut corruptione; verum ita ut eo modo, quo fuerunt, manerent; sicut natura hominis duabus naturis anima & corporis constat, & corpus duabus naturis materia & forma; ita ut nec anima in corpus mutetur, nec materia in formam, vel à contra.

Quæ ipsissima est hodiernorum Jacobitarum sententia [Habeßini se Jacobitas, de Jacobo quodam Dioſcori sectatore denominant] quæ cum eadem cum Eutychianismo à veteribus &

recentioribus Historiæ Ecclesiasticæ Scriptoribus proposita; quod stare nequit, si Eutyches naturas in Christo confudit & commiscuit. Hoc enim supposito, sequitur Severum Eutychetis hæresin ex parte correxisse, & una natura concessa, confusionem tamen & commixtionem Divinitatis atque Humanitatis negavisse: quod mihi verisimillimum videtur; quia, ut antehac monuimus, Æthiopes Eutychetem propter confusionem naturarum damnant; quod non fieret, si idem cum illo sentirent. Job. Ludolfus Comment. in Hist. Æthiop. p. 461.

Pag. 417. lin. 19. Καὶ τοῦ αὐτοῦ ἱεροσολίμου ἀρχιεπισκοπῆς Ζωίλου] Hæc verba intelligere licet & more scripturæ, & apposite ad historiam. Si more scripturæ, mortem significant; si apposite ad historiam, subtilius quiddam indicare possunt; Zoiolum nempe, perinde ac præcessores suos, Theodosium, Gaium, & Paulum, de sede ejectum fuisse. Interpretati sunt more scripturæ Christophorionus & Valesius, sane probabiliter. Qui altero sensu intellexerit, revocabit ille facile Evagrium cum reliquis scriptoribus in concordiam; scilicet cum Liberato Diacono, Victore Tunonensi, & Vigilio papa Rom. quod factus est, atque etiam probabilius. Joannes Garnerius de Synodo V. Generali, pag. 497.

AD Testimonia Vett. de Theodorito, adjice hoc ex MS. Valesii.

IMP. Justinianus in Edicto de confessione recta fidei, ad omnes Catholicos, de Theodoro Mopsuesteno ita scribit, pag. 853. Chronici Alexandrini.

Καὶ πάντα μετρησάσης τῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἑσυχίου καὶ Σοκράτους καὶ Θεοδορίτου, ὁ πολλὸν ὑπὲρ Θεοδορίου λόγους τι καὶ ἐπαινοὺς ἐκείνου. Id est,

Atque hæc testantur Sozomenus, Hesychius, Socrates ac Theodoritus, qui pro Theodoro multos libros scripsit, eumque multis laudibus celebravit.

Ad Socr. pag. 194. lin. 15. Οἱ μὲν γὰρ ἐν Ρώμῃ, πρὶν πρὸ τοῦ πάπῃς ἐκδομῆσαι, πρὶν ἐπὶ αὐτοῦ καὶ κυριακῇ, συνημμένως ἡσυχίου] Existimat vir eruditus, Socratem hæc scribere, non de Catholicis, sed de Novatianis, qui tunc temporis Romæ agebant, & quorum ritus sacros penitus habuit perspectos, sicut omnes norunt. Ab iis quæ paulo supra de Novatianis retulerat, occasionem arripuit enarrandi ea quæ in hoc capite

continentur; atque ex eorum monumentis hausisse videtur nonnulla hujusce narrationis capitula. Idem vir doctus ex conjectura legit πρὶν ἐπὶ αὐτοῦ καὶ κυριακῇ, putatque literam numeralem i excidisse, ut dies Jovis intelligatur, quo die forsitan Novatiani isti per Quadragesimam non jejunabant.

Ad Sozom. pag. 307. not. b. adde: Multis hic locus suspectus est. Præter Authores supra citatos consule Quesnellum Dissert. in vita Leonis P. P. ad annum 440. Certe Prudentius, scriptor Sozomeno antiquior, discrete asserit, sua ætate conciones Romæ in ecclesiis haberi solitas: siquidem in libro πρὶ τῷ φώνῳ, Hymno XI. vers. 225. describens Templum Hippolyto Martyri dicatum, ita canit:

Fronte sub adversa, gradibus sublime tribunal
Tollitur, anistes prædicans undæ Deum.

W. Lowth.

CORRI-

CORRIGENDA ET ALITER LEGENDA.

- P**AG. 12. not. 3. lin. 4. ἐμμενισμῶν. Sic edit. Paris. forsan eruditus lector eruet quid sibi velit.
 p. 19. n. 2. l. 4. lege *usus est Baronius*.
 p. 21. n. 3. l. 3. lege *anathemate percussit*.
 p. 23. lin. 21. lege *ἐπιτολήν*.
 p. 30. l. 20. lege *facturam*.
 p. 37. l. 41. *προταθεῖσαι*. Socrates legit *προτιθεῖσαι*.
 p. 38. lin. 1. lege *in conspectu*. Ibid. l. 10. *πιτυῖω*. Stephanus & hic & apud Socratem legit *πιτυόμεν*. Sicut & Valesius interpretatus est: & sic statim sequitur l. 20.
 p. 41. l. 13. lege *olim à maj*.
 p. 44. l. 20. lege *δουλοῦσας*.
 p. 47. l. 25. *ἐνείλαλο*. Stephanus legit *ἐποιήσαλο*.
 p. 48. l. 30. *ὁ Βυζάντιος λέγει*. Stephanus habet *πὸν Βυζάντιον*.
 p. 49. n. 5. l. 4. *Ge*. Gelasius, Epiphanius, vetus interpret *agnoscit*. Solenne est Valesio post plures nominativos singularis numeri adicere verbum singulare. Quod hic semel monuisse sufficiat.
 p. 50. n. 2. l. antepenult. lege *reprehendit*. Ibid. n. 4. l. 8. *turbulenta magnitudine*. Sic edit. Paris. pro *multitudine*, quatenus conjicio.
 p. 52. l. 12. *πολυδύλῳ* cum simpliciter a. sic & Stephanus scripsit. Idem in vet. cod. Athanasii observant Cl. Monachi Benedictini. Ibid. l. 39. lege *ὑπὸ τῆς*.
 p. 54. lin. 25. *χρησιμότησας*. Sic quidem & Stephanus, cum potius *χρησιμότητα* scribendum esset.
 p. 56. l. 45. 46. pro *τοῖσι* lege *τοῖς*. Typographus mediam syllabam excussit.
 p. 60. l. 31. lege *in Palestina*.
 p. 77. l. 18. lege *superest adhuc*.
 p. 78. not. 2. col. 2. l. 4. ad altiore vexerint gradum ἀπὸ *προσώπων*. Igitur &c. Sic quidem Typographus Parisiensis. Mihi vero relegendi sic visum est interpungere: ad altiore vexerint gradum. ἀπὸ *προσώπων* igitur, sunt *depositi* &c.
 p. 80. n. 2. col. 2. l. 13. lege *ἀγνοῖα*.
 p. 81. lin. 33. *ὁ πατὴρ πατὴρ ἐστὶ*. Sic & Stephanus. Deesse tamen videtur vox *ἡ*, quam Valesius in sua interpretatione supplevit.
 p. 82. n. 1. col. 2. l. 2. lege *primogenitus*.
 p. 93. n. 2. l. 3. lege *Romana plebis Episcopum advenit*.
 p. 94. l. 31. *ὡς τὸν ἀνθρώπον*. post *ἀνθρώπον* punctum esto.
 p. 101. l. 2. lege *difficile*.
 p. 102. n. 2. l. 1. lege *non solum*.
 p. 104. l. 22. 23. *fabula nulla vi prædicta*. Sic quidem edit. Paris. Atquin *fabula nulla vi prædicta* scripsit Valesius, nullus dubito. Ibid. n. 2. l. 1. lege *Athanasius*.
 p. 107. notula 7. Valesii posthumis accensenda.
 p. 108. lin. 19. lege *παρρησίαν*.
 p. 109. l. 17. lege *persecutionum*.
 p. 113. lin. 8. Sic lege, *ἡ ἀγία σύνοδος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει*. Typographus male collocavit ἡ post *τιμω*.
 p. 114. l. 16. *ἐφίλιν*. Valesius in notis scribit *διὰ φίλιν*. Textus tamen scriptura præferenda mihi videtur.
 p. 116. l. 11. lege *εραπίστατος*.
 p. 126. n. 1. l. 14. lege *Interpres*.
 p. 131. l. 40. *ἔξωθεν ἀλλ'*. Sic Val. & Stephanus. transpone *ἀλλ'* *ἔξωθεν*.
 p. 151. l. 38. *ἐκ Παιονίας*. Sic & Stephanus. Et sic infra, p. 440. l. 33.
 p. 155. l. 22. *publicas prestationes juxta leges inferre norunt*. Camerarius vertit, *publica secundum leges munia subire sciunt*. Christophorus, *voluntalia*, mi

leges postulant, pensare non recusant.

- p. 158. l. 14. *ὡς ἡμῶν*. Sic & Stephanus. Nec aliter in quibusdam codd. Novi Testamenti scriptum reperit Cl. Millius. Vulgatam tamen lectionem *ὡς ἡμῶν* sequitur interp. Vales.
 p. 161. l. 10. *ἐνείλας*. Stephanus legit *ἐνέργειαν*.
 p. 165. lin. 26, 27. lege, *οὐκ ἀνὰ, οὐ γὰρ*. excidit οὐ ante *γὰρ*. Ibid. l. 49. lege *iste vocabatur*.
 p. 175. n. 7. l. 1. *τὸ ἄξιον φέρεται ἐκρηγνύμενον*. Sic Edit. Paris. pro *ἐκρηγνύμενον*.
 p. 177. n. 3. col. 1. l. ult. lege *ἡμῶν ἐπὶ νόμον*.
 p. 178. l. 2. 3. lege *minas sua virtute*.
 p. 187. l. 18, 19. *συμπεθεῖται*. Sic & Stephanus & Genevenses, cum leges Grammaticæ *συμπεθεῖται* postulent.
 p. 197. n. 1. l. 3. 4. dele *pag. 203*. Verba quippe citata existant in textu ad imum hujus paginæ 197. — Ibid. n. 4. col. 2. l. 1. lege *illustrum*.
 p. 207. l. 17. *ὑπόμνη*. Sic & Stephanus: cum tamen Lexicographi *ὑπόμνη* scribant.
 p. 216. l. 38. lege *ἔφη* sine puncto subscripto.
 p. 220. l. 12. *χρησιμότης ὁρμήν*. Stephanus legit *ὁρμήν*, quod & Valesius legisse videtur, ut ex interpretatione ejus liquet.
 p. 232. l. 4. lege *ἐν αὐτῷ δοῦναι*.
 p. 241. l. 45. *χαλεπῶς δὲ οὖν*. post *οὖν* dele notam interrogationis.
 p. 252. l. 29. *συλλαβῶν*. peccant & Parisienses & Stephanus in accentu. Scribe *συλλαβῶν*.
 p. 262. l. 20. lege *χρὶ ταύτην*.
 p. 268. n. 2. l. 16. lege *mandam*.
 p. 271. n. 1. l. 7. lege *ponenda*.
 p. 290. l. 29. *καυνομένης*. Sic & Stephanus. Valesius tamen vertit, quasi legisset *καυνομένης*. — Ibid. lin. 45. *ἡ δὲ διδασκαλία*. Sic edit. Paris. Stephanus habet *ἡ δὲ διδασκαλία διδασκ* — lege *παράδοξαι διδασκαλίας*.
 p. 297. n. 6. l. penult. *usque ad summum reipub. periculum seditionis pervenerunt*: sic quidem edit. Paris. Conjicio scribendum esse *seditionis*.
 p. 316. l. 31. Sic distingue, *ἀπαξ εἶπον ἃ εἶπον* mox l. 33. post *ἔχει* sit comma.
 p. 319. l. 5. dele punctum sub *εἰ* in *Εὐτυχῇ*.
 p. 320. l. 17. lege *ἐνότης*.
 p. 322. not. 3. l. 1. lege *Λαοκλήρ*.
 p. 323. l. 28, 29. lege *σφαλόντες*.
 p. 329. n. 2. l. 1. lege *Σαβινοῦ*.
 p. 340. n. 2. col. 2. l. 4, 5. lege *Joannes*.
 p. 341. l. 13. lege *εἰς ἣν καὶ ἐβλ*.
 p. 345. l. 23. lege *allocutionem*.
 p. 346. l. 19. lege *susciperit*.
 p. 350. l. 18. lege *ἀκαταπαύτως*.
 p. 351. l. 23. lege *καυνομένης*. — Ibid. n. 2. l. 6. *accor-sebantur*. Sic quidem edit. Paris. puto tamen Valesium scripsisse *accor-sebantur*. Christophorus quidem interpretatio juxta editionem Colon. ann. 1612. exhibet *verfabantur*.
 p. 353. lin. 14. *πρὸς ἢ δὲ τούτοις*. etiam & Stephanus habet *τέτοις*, lege tamen *τύτῃς*.
 p. 355. n. 4. l. 2. lege *ac Misni*.
 p. 358. n. 1. lin. 10. lege *ἀλλοδαπῶν*.
 p. 360. l. 43. lege *ἀλλοδαπῶν*.
 p. 362. l. 18, 19. cum retraxissem accentum in antepenultimam vocis *Θεόδωρον*, indiligens Typographus duplicavit in voce *Θεοδώρων*.
 p. 366. n. 4. l. 12. lege *Ἐγγύς*. à pagina

CORRIGENDA ET ALITER LEGENDA.

à pagina 376 lege SÆC. VI.
p. 372. in notis col. 1. lin. 20. ἄρτυ. Sic edit. Paris. lege
ἄρτυ.
p. 375. l. 1. lege Κεῖσπα.
p. 376. l. 29. lege ἀμφοτέρω. Ibid. n. 3. lege Ἀπολ-
λαῖα.
p. 381. l. 2. lege περιελήσας.
p. 385. n. 2. col. 2. l. 2. lege Vitalianum.
p. 388. l. 23. 24. lege foras aperit.
p. 389. lin. 6. lege Zosimas quidam. mox lin. 32. lege
τυχεάνων.
p. 393. l. 3. lege perverterit.
p. 408. n. 2. l. 7. annus Christi 543. Sic edit. Paris. scribe ta-
men 541. eo enim anno Consulatum gessit Basilius, ut patet
ex sequentibus.
p. 409. n. 6. l. antepenult. annus Christi 540. hic iterum in
numeris peccavit edit. Paris. quippe exarandum erat 542, ut
pater ibid.
p. 411. n. 1. l. 6. lege κατὰ καὶ, mox n. 2. l. 4. lege adversus
Justinianum.
p. 417. n. 2. l. 10. lege anno 492.
p. 425. l. 12. lege θορύβων.
p. 428. l. 43. 44. lege ἦγυν.
p. 430. l. 4. lege μεμένηκε δὲ ὥσπερ.
p. 438. l. 23. lege ἐπεμύσων.
p. 440. n. 5. l. 11. lege editam esse.
p. 442. in titulo capitis 15. lege agre ferens.
mox l. 33. post ἐπεὶ tolle distinctionem.
p. 457. l. 3. in tit. cap. lege τοῦτων.
p. 464. l. 33. lege ἀθροισθέντος.
p. 473. l. 20. scribe Θεοδοσίον per o parvum in antepenult.
p. 477. n. 2. l. ult. lege Alexandro Baucali.
p. 484. l. 20. lege Eudoxium.
p. 485. n. 3. in Græcis ex Chronico Alexandrino διεργασμένην
& κέρμας suspecta mihi sunt; quæ, cum Chronicon istud
non habeam, emendare non possum.
p. 487. l. 8. ὅς πάλα μὲν Καντ— τοῦ πάλα.
Sic & Stephanus, duplicato πάλα, quorum posterius, cum
particula τῷ, censio eliminandum.
p. 494. l. 9. lege mutilationes. Ibid. l. 5. promove punctum
ἀ ραδίως ad vocem sequentem. Item l. 24. ad συμποι-
κιλλομένον appone punctum.
p. 498. l. 30. 31. lege δομένοις.
p. 500. l. 31. lege Ἀλπεις. mox l. 42. legerem ἐγείνατο.
p. 501. l. 34. lege αὐτὸν ἀνασώσατο.
p. 509. l. 35. 36. lege Καντανινουπολῖτων.
p. 510. l. 24. lege cum virgine.
p. 519. n. 3. col. 2. l. 1. lege μετέχεται.
p. 524. l. 22. legeram Ηγραιαν, & in margine philosopha.
p. 525. l. 28. Οὐάτον. Sic & Jac. Gothofredus. mox l. 31.
lege λαχὼν ἀναγρ—
p. 526. l. 26. lege παρεπέμψατο.
p. 528. l. 29. lege οὕτως δὲ ἔτος.
p. 533. n. 3. col. 2. l. 6. lege Scriptura.
p. 535. n. 3. col. 2. l. 12. lege vitiligo formari.
p. 537. l. 41. lege Arbogastem.

p. 541. l. 16. ὃ τὸς ἐπ' ἐμὲ χροῖως. censo legendum
χρὶ τὸς.
p. 544. n. 4. l. 4. post occurrit tolle punctum.
p. 546. n. 2. l. ult. lege ἐργαστήριον.
p. 547. n. 9. l. 1. lege σιμασίου.
p. 549. n. 3. l. 4. lege tabulata.
p. 553. l. 5. * Paulinum. Sic edit. Paris. nulla tamen oc-
currit nota, ad quam asteriscus ille referatur.
p. 554. l. 9. à fine post scribendi dele &.
p. 568. in Demoph. l. 1. post πόλεως, Lud. Kusterus in edit.
Suidæ addit ἀνδραποῦς ἦ.
p. 567. l. 29. lege Γενადίω.
p. 568. in notis, col. 1. locus ex Luca Holstenio citatus pa-
rum sanus videtur; sic tamen existat in MS. Val.
Ibid. not. 4. l. 4. lege Ἀμαρτία.
p. 569. n. 1. l. 2. post μὴν adde ἔτη.
p. 570. n. 3. col. 2. l. 3. lege accedit ad scripturam.
p. 572. n. 1. l. 6. lege posuisse.
p. 574. l. 15. lege πανηγύρεως.
p. 575. l. 21. lege οὐκ ἐφύλαξας.
Ibid. n. 2. col. 2. l. 10. lege illi jucunda.
p. 578. n. 1. l. 2. lege quodque κίλων.
p. 582. n. 3. col. 2. l. 7. lege in pervigilio.
p. 584. in notis, initio col. 1. l. 4. die Calendas Junias. Sic
edit. Paris. Apud Idatium scribitur abbreviate Kal. Jun. quæ
legerem Kalendarum Junii, vel Juniarum. ex sequentibus
constat, Idatium intellexisse diem primam mensis Junii.
Ibid. n. 6. col. 2. l. 1. lege, apud Papiam ad ann.
p. 585. l. 15. Δομνίω. ita & apud Stephanum, mendose pro
Δομνίω, ut apparet ex Chronico Alexandrino & scriptori-
bus Byzantinis.
Ibid. l. 27. scripseram Cyri.
p. 587. l. 31. Ἐλῶρυ. Sic etiam apud J. Damascenum in
edit. Basil. Scribe Αἰλῶρυ.
Ibid. in notis, col. 2. l. 5. lege nullam, & l. 8. nullum: quas
voces, dum corrigeret, confudit Typographus.
p. 588. l. 8. lege nostri.
p. 589. l. 3. lege ἐλεήσατε.
Ibid. l. 27. scripseram λυομένων.
p. 590. n. 1. l. 2. scripseram iuncta.

Corrige etiam ad Euseb. pag. 102. in notis col. 2. lin. ult. In-
terpretum &c. & pag. 194. not. 2. lin. 4. Euseb. Γραφῶν. E-
vangel. lib. 6. cap. 9.

Item ad Socr. pag. 84. not. 2. lin. 6. lege Sozom. lib. 3. cap. 5.

Denique ad Sozom. pag. 161. lin. 24. legit Stephanus ἔχας
γὰρ ὡς αὐτὰ Θεὸς τὸ ἔργον προσφέρειν. cui con-
gruit interpretatio Valesiana, pag. 162. lin. 26. μελήσας.
Sic & Stephanus. Valesius tamen vertit, quasi legisset
μελλήσας. pag. 166. lin. 19. Ἀδελανὸν hic, & apud
Stephanum, nescio cur Valesius verterit Annianum.

Πολλὰ μὲν, ὡς ὁρᾷ, ἀνδρὶς πρὸς τοὺς καὶ φίλους, ἐκλήσκει ἢ ἐν
τόποις ἀσκήσει, ἢ μὲν τοῦ πᾶντος ἐκκλησίαν, ἢ τῶν
ἐκείνης παρεστῶτων, ἀλλὰ μακάριον ἐστὶν ἡμετέροις οὐκ ἰσοῦς
ἀναγκαῖος ἀλλότριος. τοιαῦτα τὸν ἀναγνώστην ἀμαρτάνουσαν τῆς ὁμο-
τίας αὐτῶν φιλαδελφίας ἐκπαιδεύουσαν.

Nomina nobilium & præcellentium Virorum, qui, ut hanc
Ecclesiasticæ Historiæ Editionem promoverent, partem
pretii in Operis progressu solvebant.

NB. Nomina literis majusculis insignita, sunt eorum qui pecuniam suam Editori numerabant.

THOMAS ALLEN Cantianus, Ecclesiæ Murstoniæ & Kingsdoniæ Rector, solvebat duos aureos, quos Anglice *Gwineas* vulgo dicimus.

Ricardus Allyns, Ecclesiæ Staughton parvæ & Maulden in agro Bedfordiensi Rector, solv. 1. aureum.

ROGERUS ALTHAM, S. Theologiæ Doctor, Archidiaconus Middlesexiæ, & Collegii Sionensis superiori anno Præses, solvebat 1. aureum.

ARCHER, S. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ ad Solihull in agro Warwicensi Rector, solv. 1. aureum.

Edmundus Archer, S. Theologiæ Doctor, Archidiaconus Tannedunensis, solvebat unum aureum.

JOANNES ARBUTHNOT, Medicinæ Doctor, Westmonasteriensis, sol. unum aureum.

GULIELMUS AYERST, Legationis Britannicæ ad Regem Christianissimum Sacellanus & Secretarius sol. 1. aureum.

THOMAS BAINBRIGG, Medicinæ Doctor Londinensis solvebat unum aureum.

SAMUEL BAKER, Londinensis, Ecclesiæ S. Michaelis Cornhill Rector, solv. 1. aureum.

RICARDUS BANNER, Birminghamensis, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter, solv. 1. aureum.

SAMUEL BARKER, Armiger, Lyndonæ, in agro Rutlandiensi, solvebat duos aureos.

Edvardus Basset, Ecclesiæ ad Horseheath in agro Cantabrigiensi Rector, solv. 1. aureum.

Benjamin Baynes, Oxoniensis, Collegii Universitatis socius, solv. 1. aureum.

JOANNES BEALE, Medicinæ Doctor Londinensis, solv. 1. aureum.

J. Bear, Suffexiensis, Ecclesiæ ad Shermanburiam Rector, solv. 1. aureum.

GULIELMUS BEDFORD, S. T. D. Londinensis, Ecclesiæ S. Georgii in vico Botolfiensi Rector, solv. 1. aureum.

GEORGIUS BELL, Episcopo Londinensi à sacris Domesticus, solv. 1. aureum.

GULIELMUS BENBOW, Armiger, Londinensis, celeberrimi Archithalassii ejus nominis filius, solv. 1. aureum.

JOANNES BIBBY, Ecclesiæ Caddingtoniæ in agro Bedfordiensi Rector, solvebat 1. aureum.

Gulielmus Bishop, Ecclesiæ Anglicanæ Presbyter.

HAWLEY BISHOP, Oxoniensis, Collegii D. Joannis Baptistæ alumnus, solvebat unum aureum.

RICARDUS BOYSE, Ecclesiæ ad Berkswell in agro Warwicensi Rector, solv. 1. aureum.

R. P. SAMUEL BRADFORD, Episcopus Carlisleensis, solv. 1. aureum.

THOMAS BRAY, S. T. D. Londinensis, Ecclesiæ S. Botolfi Aldgate presbyter, solv. 1. aureum.

JACOBUS BRENT, Ecclesiæ dictæ Upchurch in Cantio Vicarius, solv. 1. aureum.

Carolus Brent, Theologus Bristoliensis, solv. 1. aureum.

Henricus Briggs, Cantianus, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter.

Wheeler Brookes Armiger, Oakleiz, in agro Northamptonensi, solv. 1. aureum.

GILBERTUS BURNET, Regiæ Majestati à sacris, solv. 1. aureum.

Gulielmus Capel, Ecclesiæ ad Milton-Bryan in agro Bedfordiensi Rector, solv. 1. aureum.

JONATHAN CARPENTER Londinensis, Ecclesiæ S. Botolfi Aldgate presbyter, solv. 1. aureum.

Thomas Carter, Collegii Etonensis Socius.

Carter, Scholæ Grammaticæ ad Wisbeach in Insula Elia Gymnasiarcha, solv. 1. aureum.

Arthurus Charlett, Oxoniensis, S. T. D. Collegii Universitatis Magister, solv. duos aureos.

Joshua Charles, Swaffhamiæ in agro Norfolkensi, solv. 1. aureum.

EDMUNDUS CHISHUL, Regiæ Majestati à sacris, solv. 1. aureum.

ROBERTUS CLAVERING, S. T. D. Oxoniensis, Linguae Hebraicæ Professor Regius, solv. 2. aureos.

JOANNES CLEEVE, Oxoniensis, Collegii D. Joannis Baptistæ Alumnus, solv. 1. aureum.

THOMAS CLYMER, Oxoniensis, Collegii Wigorniensis Socius, solv. 1. aureum.

CALES COTESWORTH, Medicinæ Doctor Londinensis, solv. 1. aureum.

MOSES COTTEREL, Ecclesiæ ad Annesleiam in agro Warwicensi Vicarius, solv. 1. aureum.

Astley Cressener, Ecclesiæ ad Eastriam in Cantio Vicarius, solv. 2. aureos.

JOANNES CRUMPTON, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter, & Scholæ Grammaticæ ad Solihull in agro Warwicensi Gymnasiarcha solv. 1. aureum.

Henricus Darby, Ecclesiæ ad Stow-Market in agro Suffolciensi Vicarius, solv. 1. aureum.

Thomas Dawson, S. T. D. Vindeforiensis, solv. 1. aureum.

Hunfredus Dean, Generosus solvebat, 1. aureum.

Daniel Debat Theologus, & Artium Magister solvebat 1. aureum.

Gulielmus Denison, Oxoniensis, Collegii Universitatis Socius, solv. 1. aureum.

SAMUEL DOWNES, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter, solvebat 1. aureum.

ROBERTUS DURANT, Ecclesiæ ad Hagleiam in agro Salopiensi Rector, solvebat 1. aureum.

Carolus Elstob, S. T. D. Canonicus Cantuariensis, solvebat 1. aureum.

JACOBUS FINLAY, Ecclesiæ Christi in Surreia juxta Londinum Rector, solvebat 1. aureum.

R. Forster, Crundaliæ in Cantio Rector, solv. 1. aureum.

Carolus

Carolus Freeman, Londinensis, Ecclesiæ S. Botolfi Aldersgate presbyter, solvebat 1 aureum.
Samuel Freeman, Juris utriusque Baccalaureus, solvebat 1 aureum.

JACOBUS GARDYNER, Londinensis, Ecclesiæ S. Michaelis ad viculum curvum Rector, solvebat 1 aureum.

Andreas Glen, Ecclesiæ ad Hawthorniam in agro Leicestriensi Rector, solvebat 1 aureum.

Gulielmus Goldwin, Theologus Bristolienfis, solv. 1 aureum.

GEORGIUS GOODWIN, S. T. D. Londinensis, in vico Surriensi, solvebat 1 aureum.

THOMAS GRANGER, è Societate Mercatorum ad Indiam orientalem navigantium, solvebat 1 aureum.

Thomas Green, S. T. D. Archidiaconus Cantuariensis, & Ecclesiæ Sti Martini ad Westmonasterium vicarius, solv. 1 aureum.

JOANNES HANCOCKE, S. T. D. Canonicus Cantuariensis, & Collegii Sionensis apud Londinates Præses, solvebat 1 aureum.

Nobilissimus *Antonius Harroldia* Comes, solvebat 2 aureos.

Georgii Harbin, Ecclesiæ Anglicanæ Presbyter.

JOANNES HAY, Londinensis, Ecclesiæ S. Stephani Colemanstreet Vicarius, solvebat 1 aureum.

GEORGIUS HICKESIUS, quondam Decanus Wigornienfis, à quo *Theſaurus Lingg. vet. Septentrionalium*, solvebat 1 aureum.

Obadias Higgins, Medicinæ Doctor Bristolienfis, solvebat 1 aureum.

GULIELMUS HIGGS, Birminghamienfis, Ecclesiæ S. Philippi Rector, solvebat 1 aureum.

Johannes Hodgson, Oxonienfis, Collegii Universitatis Socius, solv. 1 aureum.

R. P. BENJAMIN HOADLY, Episcopus Bangorienfis, solvebat 1 aureum.

Judas Holdsworth, Ecclesiæ ad Read in agro Hertfordienfi Rector, sol. 1 aureum.

R. P. Georgius Hooper, Episcopus Bathonienfis & Wellensis, solvebat 1 aureum.

JACOBUS HORTON, Ecclesiæ ad Woburniam in agro Buckinghamienfi Vicarius, solvebat 1 aureum.

JOANNES HUNTER, Canonicus Lichfieldienfis, solvebat 1 aureum.

RICARDUS IBBETSON, S. T. D. Archiepiscopo Cantuariensi à sacris domesticis, solvebat 1 aureum.

GEORGIUS JENNINGS, Armiger Londinensis, solvebat 1 aureum.

Gulielmus & Joannes Innes, Bibliopola Londinensis.

W. Jones, Ecclesiæ ad Longworthiam in agro Berrocenfi Rector, solvebat 1 aureum.

CAROLUS JOY, Londinensis, ex Præfectis Mercatorum mare Austrinum adnavigantium, solvebat unum aureum.

Fridericus Kellar, Ecclesiæ ad Benhallam in agro Suffolciensi Vicarius, solv. 1 aureum.

JACOBUS KNIGHT, S. T. D. Londinensis, Ecclesiæ S. Sepulchri Vicarius, solv. 1 aureum.

Joannes Lewis, Cantianus, Ecclesiæ ad Margate Rector, solv. 1 aureum.

ROSS LEY, Londinensis, Ecclesiæ S. Matthæi Friday-street Rector, solv. unum aureum.

Johannes Lloyd, Ecclesiæ ad Eppingam in agro Essexienfi Vicarius, solv. 1 aureum.

SAMUEL LINDSEY, Oxonienfis, Collegii Universitatis Socius, solv. 1 aureum.

Joannes Lord, Ecclesiæ Toddingtoniæ in agro Bedfordienfi Rector, solv. 1 aureum.

OLUF LIIGAARD, ex Ecclesia Danorum prope Londinum Theologus, solvebat 1 aureum.

THOMAS MALLABAR, Ecclesiæ ad Barton Mills in agro Suffolciensi Rector, solvebat 1 aureum.

R. P. Thomas Manninham, Episcopus Cicestriensis.

HUGO MARRIOT, Armiger, Fulhamiæ prope Londinum, solv. 1 aureum.

NATHANIEL MARSHALL, S. T. D. Londinensis, Ecclesiæ S. Vedasti Rector, solv. 1 aureum.

Leicester Martin, Armiger, ad Ecclesiam Christi prope Gippevicum, solv. 1 aureum.

Johannes Matthews, Ecclesiæ ad Steplingiam in agro Bedfordienfi Rector, solv. 1 aureum.

THOMAS MELVIL, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter Londinensis, solv. 1 aureum.

ROGERUS MEREDITH, Madi in Cantio Armiger, solv. 1 aureum.

Joannes Mompeſſon, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter, solv. 1 aureum.

Thomas Moore, Abingdoniæ prope Oxonium Theologus, solv. 1 aureum.

Robertus Moss, S. T. D. Decanus Eliensis solv. 1.

JOANNES MOULDING, Londinensis, Artium Magister, solv. 1 aureum.

CAVENDISH NEVILLE, Oxonienfis, Collegii Universitatis Socius, solv. 1 aureum.

Joannes Novel, Ecclesiæ ad Hillingtoniam & Wolvertonium in agro Norfolciensi Rector, solvebat 1 aureum.

THOMAS OAKES, Ecclesiæ ad Hansworth in agro Staffordienfi Rector, solv. 1 aureum.

HENRICUS PARKER, Londinensis, Ecclesiæ S. Olavi Hart-street presbyter, solv. 1 aureum.

Josephus Penn, Bibliopola Bristolienfis solvebat 1 aureum.

— *Penington*, Ecclesiæ ad Bramleiam in Hantonia Vicarius, solv. 1 aureum.

— **PHILIPS**, S. T. D. Ecclesiæ ad Kinletam in agro Salopienfi Vicarius, solv. 1 aureum.

JOANNES PINLEY, Oxonienfis, Collegii Baliolenfis Alumnus, solv. 1 aureum.

Oliverus Pocklington, Ecclesiæ ad Chelmsfordiam in agro Essexienfi Rector, solv. 1 aureum.

R. P. JOANNES ROBINSON, Episcopus Londinensis, solvebat tres aureos.

JOANNES ROGERS, Londinensis, Ecclesiæ Christi presbyter, solv. 1 aureum.

Honoratiss. Dom. **ROBERTUS** Baro de ROMNEY solv. 1 aureum.

JOANNES RUSSEL, Ecclesiæ S. Joannis Wapping prope Londinum Rector, solv. 1 aureum.

Thomas Rittersforth, Ecclesiæ Sanctæ Agnetis ad Papworth in agro Cantabrigienfi, solv. 1 aureum.

JOSEPHUS SAGER, Londinensis, Ecclesiæ Anglicanæ presbyter, solv. 1 aureum.

Ricardus Sare, Bibliopola Londinensis.

R. P. GEOR.

R. P. GEORGIUS SMALRIDGE, Episcopus
Bristolienfis, solv. 2 aureos.
Dominus *Edvardus Smith*, Baronettus, de Edmond-
Thork in agro Leicestrienfis, solv. 1 aureum.
Joshua Smith, Londinenfis, Ecclesiz S. Mariz Al-
dermanbury presbyter, solv. 1 aureum.
THOMAS SMITH, Madi in Cantio, Medicinz
Doctor, solv. 1 aureum.
GULIELMUS SMITH, ex agro Lincolnienfi
Theologus, solv. 1 aureum.
JOANNES Dominus SOMERS, Baro de Evesham,
solv. duos aureos.
Guthelmus Standfast, Oxonienfis, Collegii Universi-
tatis Socius, solv. 1 aureum.
FRANCISCUS STANNARD, Londinenfis, Ec-
clesiz S^m Brigette presbyter, solv. duos aureos.
Gulielmus Smart, S. T. D. Episcopo Exonienfi à
sacris domesticis, solv. 1 aureum.
PHILIPPUS STUBBS, Archidiacon. Sti Albani.
Honoratiss. CAROLUS SUNDERLANDIÆ COMES,
solv. duos aureos.
GIBBON SUTTON, Londinenfis, Ecclesiz S. Be-
nedicti Grace-Church presbyter, solv. 1 aureum.
Dom. *Philippus Sydenham*, Baronettus, Brymptoniz
d'Evercy in agro Somersetenfi, solv. 1 aureum.
R. P. *Edvardus Synge*, Archiepiscopus Tuamenfis.
JOANNES THOMPSON, Mercator Londinenfis,
solv. 1 aureum.
Thomas Took, S. T. D. Ecclesiz Lamborniz in

agro Essexienfi Rector, solv. 1 aureum.
JOANNES TURTON, Londinenfis, Ecclesiz S.
Olavi Hart-street Rector, solv. 1 aureum.
Georgius Vernon, Ecclesiz ad Bucklandiam in agro
Hertfordienfi Rector, solv. 1 aureum.
— *Wade*, Canonicus Vindeforienfis, solvebat
1 aureum.
EDWARDUS WADDINGTON, S. T. D. Lon-
nenfis, Ecclesiz majoris omnium Sanctorum
Thamestret Rector, solv. duos aureos.
R. P. GULIELMUS WANE, Archiepiscopus
Cantuarienfis, solvebat duos aureos.
JOSEPHUS WATSON, S. T. D. Londinenfis,
S. Stephani Walbrook Rector, solv. 1 aureum.
Georgius Ward, Oxonienfis, Collegii Universitatis
Socius, solv. duos aureos.
Ricardus Wilkin, Bibliopola Londinenfis, solvebat
1 aureum.
JOANNES WILLIAMS, Ecclesiz Anglicanz
presbyter, solvebat 1 aureum.
RICARDUS WOOD, Londinenfis, Ecclesiz S.
Olavi Hartstreet presbyter, solvebat 1 aureum.
JOANNES WOODWARD, Londinenfis, Medi-
cinz Prælector in Collegio Greshamenfi, solve-
bat duos aureos.
FRANCISCUS WROUGHTON, Armiger,
solv. 1 aureum.
THOMAS WROUGHTON, A. M. solv. duos
aureos.

EX ALMA ACADEMIA CANTABRIGIENSI solvebant.

E Collegio Divi Petri.

JOHAN. Audley, LL. D.
Samuel Meymott, Artium Magister.

Ex Aula Clarenfi.

Ricardus Laughton, S. T. D.
Joannes Mapletost, A. M. & Ecclesiz de Brough-
ton in agro Northampton. Rector.
Henricus Cooke, A. M.

Ex Aula Pembrokienfi.

Edvardus Lany, S. T. D. Collegii Magister.
Christophorus Selby, Præses.
Reginaldus Hawkins, S. T. D. & Ecclesiz de Soham
in agro Cantabrigienfi Rector.
Robertus Hodges, S. T. B.
Thomas Ashburner, A. M.
Joannes King, A. M.
Joannes Goodwin, A. M.
Joannes Mapletost, A. M.
Gilman Wall, A. M.
Thomas Doo, A. M.
Thomas Missenden, A. M.
Gulielmus Crayford, A. M.
Petrus Hingesten, A. M.
Barington Blomfield, A. M.
Thomas Burrough, A. M.
Samuel Goly, A. M.
Joannes Browning, A. M.
Thomas Ralph, A. M. & Ecclesiz ad Ingatestone
& Rawreth in agro Essexienfi Rector.
Arthurus Young, utriusque Juris Baccalaureus.

E Collegio Corporis Christi.

Bibliotheca Coll. C. C.
Elias Sydall, S. T. D. Canonicus Cantuarienfis.
Arthurus Aspley Sykes, A. M. & Ecclesiz ad Ray-
leiam in agro Essexienfi Rector.
Carolus Sheldrake, A. M. & Ecclesiz Wilbraham
parvæ Rector.
Joannes Mickleburgh, A. M.
Joannes Denne, A. M.
Julius Deedes, A. M.

Ex Aula SS^{te}. Trinitatis.

Franciscus Dickins, Juris utriusque Professor Regius.
Joannes Imber, Legum Baccalaureus.

E Collegio Gervilli & Caii.

Thomas Gooch, S. T. D. Academiæ Vice-Cancel-
larius, & Collegii Magister.
Thomas Macro, A. M.
Jacobus Husbands, utriusque Juris Baccalaureus.
Radulphus Macro, A. M.
Nicolaus Parham, A. M.

E Collegio Regali.

Joannes Adams, S. T. D. Præpositus.
Joannes Hayley, A. M. Vice-præpositus.
Joannes Bullock, Armiger.
Gulielmus Donne, A. M.
Carolus Foster, A. M.

N n n n

E Colle-

E Collegio Regimens.

Joannes Davies, S. Theologiæ & utriusque Juris
Doctor, necnon Collegii Magister.
Bibliotheca Coll. Regin.
Henricus Bull, S. T. B.
Joannes Hayes, S. T. D. Ecclesiæ Cheveril magnæ
in agro Wiltonienfi Rector.

Ex Aula Diva Catharina.

Thomas Cross, S. T. D. Aulæ Magister.
Henricus Stebbing, A. M. Ecclesiæ ad Rickinghall,
in agro Suffolciensi Rector.

E Collegio Christi.

Joannes Covel, S. T. D. Collegii Magister.
Radulphus Ansfley, A. M.
Honorabilis *Carolus Maynard*, A. M.
Joannes Chester, A. M.
Thomas Atherton, A. M. solvit tres aureos,
East Barley, A. M.

E Collegio Divi Joannis Evangelistæ.

Robertus Jenkin, S. T. D. Collegii Magister.
Edmundus Broome, S. T. B. & Vice-præses.
Matheus Pearson, S. T. D.
Brook Taylor, utriusque Juris Doctor.
Petrus Needham, S. T. D. Ecclesiæ de Stanwick in
agro Northamptonienfi Rector.
Joannes Bowtell, S. T. D.
Jonathan Hall, S. T. B.
Christophorus Ansty, S. T. D.
Baxter, S. T. D.
Joannes Newcome, S. T. B.
Samuel Drake, S. T. B. 2.

Thomas Wentworth, A. M.
Robertus Palmer, S. T. B.
Ricardus Monins, A. M.

E Collegio Diva Maria Magdalena.

Daniel Waterland, S. T. D. Collegii Magister.
Theophilus Shelton, A. M.
Joannes Disney, Armiger.

E Collegio SS^æ Trinitatis.

Ricardus Bentley, Collegii Magister, S. Theologiæ
Doctor & Professor Regius.
Thomas Pilgrim, A. M. & Græcæ Linguae Præ-
tor Academicus.
Joannes Walker, A. M.
Joannes Wotton, A. M.
Thomas Fitzgerald, A. B.
Conyers Middleton, S. T. D. 2.

E Collegio Emmanuelis.

Joannes Balderston, S. T. D. Collegii Magister.
Samuel Jeffery, S. T. B.
Thomas Whitaker, S. T. B.
Abel Bunning, S. T. B.

E Collegio Sidney-Sussexiensi.

Thomas Mason, S. T. B. Ecclesiæ ad Thornton-
am in agro Eboracensi Rector.
Nathaniel Pople, S. T. B.
Gulielmus Lowther, A. M. & Socio-Commensalis.
Alexander Davie, A. M. & Socio-Commensalis.
Palmer Smithyes, A. M.
Ricardus Allen, S. T. B.

Prædictis hujus Operis Fautoribus adjiciendi & hi, qui seriùs
nobis innotuerunt.

Thomas Bennet, S. T. P. Londinensis, Ecclesie
Sti Egidii Cripplegate Vicarius.
Johannes Braken, Generosus, Sedgberiz in Vestmaria.
Joannes Bradford, Ecclesie ad Torringtoniam Nigram
in Devonia Rector, Chart. maj.

Daniel Brown
Christophorus Bateman
Jacobus Bonwick
Timothæus Child
Aynsham Churchill
Guilielmus Clayton, Bibliopola Mancestrienfis.
— Gradock, Ecclesie ad Donningtoniam, in agro
Salopiensi Rector.

— Dickinson, Ecclesie ad Medenhamiam in agro
Buckinghamiensi Vicarius.

Joannes Evans, Ecclesie ad Stocktoniam Rector.
Honoratissimus Thomas Dominus Foley, Baro de Kid-
derminster.

Thomas Fairfax, Menstoniz, Generosus.
Guilielmus Freeman, Bibliopola.

— Ganton, Theologus, Reptoniz in agro Der-
bieni.

Philippus Greston, Springfieldiz, in agro Essexiensi
Theologus.

— Grey, Browtoniz in Hantia Theologus.
Robertus Gysling, Bibliopola Londinensis.

Thomas Hind, Ecclesie Ang. Presbyter.

Guilielmus Holbrook,

Franciscus Hildyard, Bibliopola Eboracensis.

Dom. Theodorus Janssenius, Baronettus Londonen-
sis, Chart. maj.

Michael Johnson, Bibliopola Lichfeldiensis.

Robertus Knaplock, Bibliopola, Londinensis.

Jacobus Leicester, Bibliothecæ Ecclesie Cathedralis
Lichfeldie, Præfectus.

Samuel Meade Armiger, chart. maj.

Joannes March, Bibliopola Exoniensis.

Daniel Midwinter, Bibliopola Londinensis.

Thomas Neale, Ockinghamiz, in agro Berocensi Pres-
byter.

Honoratissimus Thomas Dominus Parker, summus
Magnæ Britanniæ Cancellarius.

Joannes Parr, Generosus.

— Pinches, Ecclesie ad Blenheim in agro Staf-
fordiensi Rector.

Thomas Remel, S. T. P. Ecclesie ad Drew-Stentori
in Devonia Rector.

— Smallwood, Ecclesie ad Moream in agro Staf-
fordiensi Vicarius.

Carolus Skoulding, Ecclesie Ang. Presbyter.

Joannes Sprin } Bibliopolæ Londinenses.

Georgius Strahan }

Leonardus Twelves, Wallopiz inferioris in Hantia
Presbyter.

Guilielmus Taylor }

Benj. Took }

Paulus Vaillant }

Bibliopolæ Londinenses.

— Walmesley, S. T. P. Decanus Lichfeldiensis.

— Wynne, Armiger, Serviens ad Legem.

Samuel Waters, & Societate Mercatorum ad Indiam
Orientalem navigantium.

— Wright, Oakehamiz in Rutlandia Presbyter.

Ricardus Wilkin }

Joannes Walshoe }

Bibliopolæ Londinenses.

— Webb, Ecclesie ad Elfordiam in agro Staffor-
diensi Rector.

